

Handwritten text in a rectangular stamp, possibly containing a date or reference number. The text is mostly illegible but appears to include "1882" and "21".

Handwritten signature or name in cursive script, appearing to be "D. G. ...".

Handwritten text in a rectangular stamp, possibly containing a date or reference number. The text is mostly illegible but appears to include "No 9" and "22-71".

Vertical ruler markings numbered 1 through 35, used for scale.

Handwritten signature or name in cursive script, appearing to be "D. G. ...".

18
No. 1
1812
1813
1814
1815
1816
1817
1818
1819
1820
1821
1822
1823
1824
1825
1826
1827
1828
1829
1830
1831
1832
1833
1834
1835
1836
1837
1838
1839
1840
1841
1842
1843
1844
1845
1846
1847
1848
1849
1850
1851
1852
1853
1854
1855
1856
1857
1858
1859
1860
1861
1862
1863
1864
1865
1866
1867
1868
1869
1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

No. 1
22-21

Handwritten text, possibly a signature or name, written in cursive script. The text is written on a horizontal line and appears to be "G. G. G." or similar.

Del Colegio de la Cruz de H. de Granada

R. P. GABRIELIS R. 2248

DE HENAO VALLISOLETANI,

SOCIETATIS IESV;

PROFESSORIS QVONDAM THEOLOGIE SCHOLASTICÆ
in Regio Salmanticensi Sancti Spiritus Collegio eiusdem Societatis;

SCIENTIA MEDIA THEOLOGICE DEFENSATA PARS SECVNDA,

CONTINENS RESPONSIONES AD ARGVMENTA
contra eandem Scientiam à nouis eius Impugnatoribus efformata.

Opus rite nouè, accuratè, & clarè concinnatum; ita & cunctis futurum perutile.

NVNC PRIMVM IN LVCEM PRODIT.

L V G D V N I

Sumpt. LAURENTII ARNAVD, PETRI BORDE,
IOAN. & PETRI ARNAVD.

M. DC. LXVII.

CVM APPROBATIONE ET PRIVILEGIO.

*Facultas Reuerendi P. Petri Hieronymi de Cordoba, Vice-Prouincialis
Societatis IESV in Prouincia Castellana.*

EGO Petrus Hieronymus de Cordoba, Vice-Prouincialis Societatis IESV in Castellana Prouincia, potestate ad id mihi facta à R. admodum Patre nostro Ioanne Paulo Oliua, Præposito Generali, facultatem concedo, vt liber inscriptus *Scientia Media theologicè defensata aduersus novos eius impugnatores*, Authore P. Gabriele de Henao, nostræ Societatis, Sacræque Theologiæ Professore, & eiusdem Societatis grauium, doctorumque hominum iudicio approbatus typis mandetur: in quorum fidem has litteras manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus Salmanticæ, die sexta Februarij, Anno millesimo sexcentesimo sexagesimo octauo.

PETRVS HIERONYMVS
DE CORDOVA.

Approbatio Doctorum Sacre Facultatis Parisiensis.

Reuerendi Patris Gabrielis de Henao Societatis IESV, de Scientia Media perlegimus Tractatum nos infra scripti Facultatis Parisiensis Doctores Theologi, præloque dignum iudicauimus. Lugduni die Decembris prima anni 1673.

F. PAVLVS LOMBARD,
F. E. VIAL.

Facultas

Facultas R. P. Petri Hieronymi de Cordoua, Prouincialis Societatis
IESV in Prouincia Castellana.

PETRVS Hieronymus de Cordoua, Prouincialis Societatis
IESV in Castellana Prouincia, potestate ad id mihi facta à
R admodum P. N. Ioanne Paulo Oliua, Præposito Gene-
rali, facultatem facio, vt Operis *de Scientia Medica theologicè de-
fensata* Pars secunda, à P. Gabriele de Henao Societatis nostræ, Pro-
fessore olim Theologiæ Scholasticæ, & nunc Sacrarum Litterarum
Interprete composita, & eiusdem Societatis grauium, doctorum-
que hominum iudicio approbata, typis mandetur. In quorum fidem
litteras manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus
Vallisoleti, Martij 17. anno 1674.

PETRVS HIERONYMVS
DE CORDOVA.

SERAPHICÆ

SERAPHICÆ
VIRORVM,
ET MVLIERV M MATRI
SANCTISSIMÆ VIRGINI
THERESIÆ A IESV,
Clarissimi Carmelitarum, Discalceatorum
Ordinis Eretrici.

SCIENTIAM Mediam Theologicè defensatam gemino
volumine tuis aris destino, Sanctissima Theresia. Nec po-
tui, nec debui alterius vel gratiæ, vel tutelæ illam addi-
cere, quàm tuæ. Iam pridem ego mortalium patrocina
quærere destiti; inter Cœlites autem tibi, ô Beata Virgo,
Opus istud debebatur. Decebat in primis Sapientissimæ
Virgini, laureatæ Magistræ in Angelicis enutritæ gymna-
siis, in æthereis eruditæ Academiis, diuinorum arcanorum Mystæ, difficilem
adè Scholasticæ Theologiæ partem nuncupare. Quanam verò tam diserta,
volubilisque dicendi facultas, quod orationis genus tam expositum, perfe-
ctumque, vel minimam laudum particulam verbis assequatur, aut numerando
recenseat, quas tibi Doctrix Seraphica, peritiæ tuæ præcellentiâ comparasti?
Deficiunt me certè verba, calamus torpet, stupentique similis animus hæret,
quoties eximia illa, quæ ad posteros transmisisti scripta, attenta cogitatione
perpendo. Non tam illa humano stylo, quàm Solis radio, vel potius digito
Dei exarata videntur: digna prorsus, vt Ecclesia vniversa *Cœlestis ipsorum do-
ctrina pabulo nutriatur*. Omnes meritò profunditatem sensuum tuis in libris
demirati, imposuerunt ori digitum, prosperrimos pronuntiantes, quibus tan-
tæ alluxerint etiamnum eminus de diuinis rebus notitiæ. Quamlibet autem
stupor voces suppresserit, illud silentio non premam, dignum equidem so-
phiâ tuâ præconium: scilicet te non solum fœminis, sed viris etiam religio-
sissimis, scientissimisque Theologiæ Mysticæ præfici meruisse. Magnus ille
Gregorius, cognomento Theologus, inde Nonnæ Matris suæ commendat
sapienciam

EPISTOLA

sapientiam, quod mariti magistra, ac ductrix extitisset. *Viro suo* (inquit ille Orat. 19.) *Dei beneficio concessa, non modo adiutrix (minus enim id laudis, & admirationis haberet) sed & Dux, & antesignana fuit: nimirum eum vitâ; & sermone ad optima quaque per seipsam ducens.* At longè mirabilius est, te non uni viro leges præscribere, sed innumerabilium magnorum sophorum, post divinè Ecstaticum Ioannem de Cruce, primogenitum tui spiritus, dudum Beatorum numero adscriptum, doctricem, reatricemque à Domino designari. Quod si admirari par sit, *Nonnam præbuisse se viro, fidei, & pietatis magistram, & adhuc amplius admirari conueniat maritum, qui libenter cedebat: an non omnem prætergreditur admirationem, tot tantosque Carmeli filios tuis vltiò legibus obedire, tuo sponte subiacere magisterio? O nouum, insolensque magisterij prodigium! Sed & ô robur, fortitudinemque! Non satis fuit muliebres cohortes classico vocare ad pugnam, nisi etiam hominum castris præesses, nisi eorum manus doceres ad prælium, digitos ad bellum instruens. Quid hîc commemorem Harpalicem, aut Penthesileam.*

————— *Equos Threissa fatigat*

Harpalice.

} Virg. primo Aneid. }

Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis

Penthesilea

Te virorum illustres acies, Te Amazonum nobilissimæ turmæ, & stellatis quidem sequuntur peltis. Quid Prophetidem Deboram, ducentem exercitum Barac, vt validissimus Sisara in manu mulieris debellaretur? En alteram Deboram, quæ viros in prælia ducit,

} *Auitus Alcimus?*
ad Soror. }

————— *quos ipsa ferocem*

Exemplo, verboque mouens accendit in hostem.

Quid etiam deprædicem magnos illos Ecclesiæ Duces, Augustinum, Benedictum, Bernardum, Dominicum, Franciscum, Ignatium, aliosque perennaturæ gloriæ? Laudabilis profectò Monarcha, sub quo tam famosi Imperatores decertarunt; laudabilior tamen, quod per te etiam, & animosa Heroïna triumpharit. Quid enim excelsius? quid pulchrius? quàm in fœminea eneritudine tantum vigorem coniungi, vt ab ipsius latere cadant hostium millia, & à dextris decem millia? Vicisti fortissima Virgo, vicisti potentissimum Sisaram: ad tuæ vocis auditum contremuere Principes Moab, habitatores terræ Philistiim: Tu Dæmonum confregisti potentiam, hæresumque phalanges prostravisti, lectissimoque tuorum exercitu metuenda Inferno facta es. Etiam nunc expugnas Ecclesiæ hostes, tandiuque expugnabis, quandiu tui Carmelitæ, quos duplici, primarioque Zelatoris Eliæ spiritu replevisti, pro Fide, pro Religione dimicauerint. Tot erexisti sanctitatis trophæa, quot strictioris obseruantix Monasteria, ex quibus velut ex equo Troiano, mille prodeunt bellatores luce, & igne armati: luce, vt vitæ innoxix exemplo, & verborum piorum energiâ, quasi nouis luminibus Christianorum orbem collustrent: igne, vt Lernæas errorum, & vitiorum Hydras, quasi ignito Eliæ gladio comburant.

Dum autem moliris, & peragis arduam reformationis machinam, quot sustinuisti rerum discrimina; quàm immensas difficultatum moles disiecisti? quot obiecta pericula spei magnitudine superasti? *Opus aggressa es* (sic fatur Summus Ecclesiæ Antistes in Bulla Canonizationis) *maximum quilibet, & euicuumque difficillimum. sed Ecclesiæ Christi per quam vitale, ac proficuum..... ad ver-*
sanibus

DEDICATORIA.

sanibus plerumque, ac contradicentibus Principibus, ac Potestatibus sæculi. Sed quod Dæmonum furor, hominum petebat inuidia, illud impensè coluit Nostra Societas IESU, illud studiosè, prouexit. O fortunata nimis Religio, cui tanta fœlicitas contigit, vt Hispanæ Viragini in restituenda Carmeli gloriâ opem quamplurimam ferres! Liceat mihi hîc aliquantulum immorari, ingentemque adeò fortunam Societati gratulari. Quod si forsân aliquis id in turgidæ ostentationem superbix vertat: Sic nos, inquiring, encomia nostra omnium ætatum oculis impertiri, & fortasse eo animo, eâ fiducia, vt tota posteritas, aut laudet, aut stupeat; ipsamet occurris, Doctrix Virgo, scriptisque tuis fugillationem istam retundis. Illi enim aurei libri, quos ad communem omnium vtilitatem edidisti, adeò nostris erga te obsequiis, siue in foundationibus Cœnobiorum, siue in tractatione tuæ animæ sunt conspersi, vt non tam videaris in verba characteres fingere, quàm in operas à Societate tibi exhibitas verba figurare: pro eo tuo genio in gratitudinem acceptorum beneficiorum valde propenso: vt observas cap. 3. tuæ Vitæ. Non igitur suffulta fidei nostræ, aut in nostris tabulariis secreta recensebo, sed illa tantum, quæ tuis in voluminibus consignata, non ætas vlla extinguet; sed venturæ cum veneratione suscipient. Iam verò quamvis istius modi gloriæ cupidi, non tamen vituperabiles essemus: in hac enim re virtus est, non crimen, ambitio, tuis vt ex verbis noscatur, quid Societas nostra præstiterit.

Ducat agmen S. Iosephi Monasterium Abulense; de cuius extructione confessarium tuum (V. P. Balthasarem Alvarez) consultum à te fuisse testaris cap. 32. Vitæ tuæ. Habes autem cap. 33. hæc fusè verba. [Post id temporis, cum discessisset hinc suo munere functus Rector Societatis IESU (P. Dionysius Valquez cuius Minister fuerat V. P. Balthasar Alvarez) attulit divinâ Numinis providentia alium (nempe P. Gasparem de Salazar) virum in rebus spiritualibus versatissimum, excelso animo, acri ingenio, eximiaque litteratura præditum qualem mea tunc temporis exigebat necessitas. Cùm enim ille, qui meas excipiebat confessiones, suo subderetur Superiori, ipsique in hac virtute præcellant, vt nunquam sine Maiorum nutu audeant vel ebullire, quanvis fatis meum spiritum caperet, vehementerque cuperet, me plus vltià progredi; multis tamen de causis, quæ tunc ipsi aderant, nihil audebat nonnullis in rebus discernere. Iamque celeri adeò cursu ferebatur Spiritus meus, vt ægré paterer cohiberi; quin tamen ideo vel latum vnguem ab ipsius mandatis deflecterem. Anxiabar aliquando, vehementerque dolebam, quod meus mihi non credere videretur confessarius: cùm ecce Deus alloquio suo solatur afflictam; jubet, ne me fatigare, promittitque, non fore diuturnam anxietatem illam. Hinc maximam voluptatem hausi: existimabam enim citò me ab carcere isto euolaturam ad superos, remque istam recogitando, lætabar mirè. Postmodum tamen luce clarius vidi, aduentum id esse huius de quo memini, Rectoris: namque eius aduentus omnem mihi perplexitatem eripuit, omnem ademit molestiam. Id autem inde duxit originem, quod tantum aberat, vt Rector iste suum retardaret Ministrum, meumque confessarium, quod potius stimulos adderet ad me consolandum, diceretque, nihil esse quod metueretur, non me esse ducendam per arctum adeò tramitem, sinendum, vt Spiritus Domini operaretur; ingentes hos spirituales impetus aliquando non permittere, vt halitum duceret animus, aut remitteret. Inuisit me Rector iste, deditque in mandatis confessarius, vt summâ cum eo agerem libertate, ac cla-

EPISTOLA

ritate. Magnam in hoc sentiebam contradictionem, sed postquam locum audiendis confessionibus deputatum adivi, nescio quid experta sum in spiritu meo, quod nunquam antea, nec deinceps mihi aliquando contigisse recordor, neque illud, prout accidit, dicere scio, neque aliqua similitudine possem exponere. Fuit enim gaudium quoddam spirituale, quodammodoque percipiebam fore, ut anima illa me intelligeret, meque illi consentire; licet, ut antè dixi, modus, quo id euenit, meam omnino fugerit intelligentiam. Nam si quandoque mecum esset colloquutus, aut magna de ipso ad me perlata fuissent, mirandum non esset, quod ingentem adeò mihi importasset lætitiã illa cognitio, quã clarè vidi, ab ipso me fore percullendam; sed ne verbum quidem aut ipse mecum, aut ego cum ipso miscueram, neque quidquam de viro isto ad meas aures peruenerat. Satis deinde noui, deceptum non fuisse spiritum meum: magnos enim mihi comparavit fructus, res meas cum ipso pertractasse: ipsius enim colloquia aptissima sunt, illis præcipuè animabus, quæ in via Domini progrediuntur. Non enim illas lento incedere gradu, sed citato facit cursu properare: scitque apprimè à rebus omnibus mundanis eas abalienare, nimiaque earum frangere cupiditates, ad hoc quippe, sicut & ad alia quàm plura, Deus specialia in ipsum contulit ornamenta. Ut illum pertractare cœpi, statim modum ipsius, rationemque intellexi, vidique, sanctam animam esse, ab omni labe defœcatam, & ad dignoscendos spiritus peculiari gratiã à Domino instructam. Magno mihi solatio fuit. Non multum abhinc temporis iterùm me Dominus vrget, ut Monasterij negotium agerem, & confessario meo, huicque Reçtori plurima exponerem & rerum, & rationum momenta, ne mihi forent impedimento. Terrorem ipsis aliquando incutiebam: hic enim Reçtor nunquam dubitauit, hunc esse Spiritum Dei: magnã namque sollicitudine, summaque sedulitate omnes obseruabat effectus. Tandem multis de causis ausi non sunt aliquod mihi obstaculum apponere. Licuit deinde per confessarium meum operi manus pro viribus admovere.] Hæc, & alia ibi.

Sed longè plura de hac re in libro foundationum aliarum, quem ait, in Prologo, scriptum à te fuisse consilio, seu potius iussu P. Magistri Hieronymi de Ripalda, Reçtoris Collegij Salmanticensis Societatis, qui à tuis tunc confessionibus erat, & quem cap. 29. Eximium Dei cultorem appellas. Audiamus nunc, quæ cap. 3. refert: [Cum ergo tot curis distenderer, venit mihi in mentem, auxilium petere à PP. Societatis, qui omnium sibi gratiam Methymnæ (campi) conciliarant, & quibuscum, ut scripsi in prima fundatione (S. Iosephi apud Abulam) plurium annorum spatio res meæ animæ tractavi, quotque ob ingentia in ipsam congesta beneficia, speciali prosequor benevolentia. Litteris certiozem reddidi de omnibus, quæ mihi in præceptis tradiderat P. N. Generalis, Reçtorem illius Collegij, eratque, qui multorum annorum cursu meas audiit confessiones (Abulæ) ut manet dictum in præfata fundatione, quamvis ipsius nomen subtraherem. Vocatur Balthasar Alvarez, moderaturque in præsentiarum Provinciam (videlicet Castellanam ut Vice-Prouincialis.) Ipse cum reliquis (PP.) suppetias mihi pro viribus laturum promisit, sicque multum allaborarunt ad obtinendam tum populi, tum etiam Prælati licentiam.] Cætera foundationum ferè summatim delibabo. Narras cap. 25. ut & in Epistola impressa 37. quantum te iuuerit ad Monasterij Toletani P. Doctor Paulus

DEDICATORIA

Paulus Hernandez nostræ Societatis, quo cum confessus fueras tam anno 1568, quo Toleti agebas de condendo Malagonensi, quàm antea anno 1562. Toletum pergere suasa à P. Reçtore Abulensi (nempe Gaspare de Salazar) ut inquit, cap. 34. Vitæ tuæ. Vbi & addis: [consolabar magnopere, quod in ea ciuitate, ad quam tendebam, non deerat domus Societatis Iesu, dummodoque suis essem subiecta iussis, videbar mihi fore aliquatenus secura.] Ibidem adjicis: [Reuelata tibi esse à Deo magna, & admirabilia de prædicto Abulensi Reçtore Societatis, cum primâ vice confisteres Toleti. Qua ex vrbe in Abulensem regrediens, afficiebaris (ut cap. 34. ais,) non modico mœrore ob relictum tuum confessarium è Societate, cum quo optimè tibi erat.] Pergis in libro Foundationum, & cap. 18. narras, quanto ad Salmanticensem fuerit tibi subsidio eadem in Ciuitate Reçtor Societatis (scilicet V. P. Martinus Gutierrez) operaque eius obtentam fuisse ex Episcopo facultatem. Cap. 22. commemoras officium cuiusdam Patris è Societate ad constructionem Monasterij de Veas: & cap. 27. officia aliorum quorum vnus fuit P. Leyba, ut tradit P. Franciscus Ribera (lib. 3. tuæ Vitæ cap. 7.) ad fundationem Caravacensis: notasque ibi, [PP. Societatis Iesu semper hoc foundationum opus promouisse, fouisseque.] Cap. 29. refert P. Balthasarem Alvarez Toleti (quo loci fungebatur Provincialatu,) & P. Hieronymum de Ripalda Vallisoleti animasse te ad ædificationem Cœnobij Palentini: & cap. 30. PP. Societatis ad Soriani, seu Numantini iuuisse, concionatumque fuisse pro solenni Eucharistiæ collocatione quendam ex eis, nempe P. Franciscum de la Carrera, ut nominat P. Ribera lib. 3. tuæ Vitæ, cap. 11. Insuper scribis cap. 31. [sex abhinc annis aliqui è Societate Iesu, valde religiosi, multâ canitie, vberè litteraturâ, & non vulgari spiritu præditi, constanter mihi asseuerabant, placitum, summè Deo, si huius sacre Religionis (Carmelitanæ reformatæ) Monasterium Burgis exigeretur: quem in finem plurima allegabant rationum momenta, impellentia me ad id desiderandum.] Tandem ibidem contestaris, [sacrum tuum Ordinem debuisse semper multum PP. Societatis.

Hucusque, Magnanima Fundatrix, suam tibi nauerunt operam Viri Societatis in construendis rigidioris disciplinæ Cœnobiis: devenio jam, ut ostendam, quantum inservierint tibi, ut illud pertingeres sanctitatis culmen, quo te superuectam acclamat, concelebratque Ecclesia. Ergo cap. 5. tuæ Vitæ sic faris: [Plusquam septemdecim, ut opinor, annos, in hac cæcitate perstiti, donec è Societate Iesu pp. omnino mihi tantum incussere timorem, aggrauantes tam mala exordia.] cap. 23. agens de quodam Ecclesiastico seculari, qui tuæ animæ interiora non satis penetraverat, in hæc erumpis verba: [Video totum id creasse mihi majus commodum, ut cognoscerem, tractaremque gentem adeò sanctam, qualis est ista Societas Iesu.] Ibidem narras quid tibi responderit Franciscus de Salzedo (quem ipsa vocare soles Equitem, seu Nobilem Sanctum,) [Expediens nimirum esse, ut ageres cum aliquo P. Societatis, ad futurum proculdubio, si tuam indicando necessitatem, compellares: reddendam ei, institutâ generali exomologesi, rationem integræ vitæ, & conditionis, idque totum summa cum claritate: Deum virtute Sacramenti pœnitentiæ largiturum ipsi majorem lucem: in rebus ad spiritum spectantibus versatissimos esse: nec vno recedendum puncto ab eius præceptis: in magno te hæere discrimine, nisi adesset, qui regeret.] Subjicis paulò post: [Tristabar, quod me viderent domi, id est, in Conuentu Incarnationis) agere cum gente adeò sancta, quales sunt, qui è Societate Iesu: verebar enim meam vilitatem, videbarque mihi esse con-

EPISTOLA

stricta, cum deinceps abjicere, recreationesque meas amandare, quod si id non facerem, peius utique esse. Iam verò cum totam meam animam illi aperirem Dei seruo qui certè eximius erat, & benè cautus, quippe qui satis sermonem istum calleret, exposuit mihi, quid esset; multumque mihi vigoris adjecit. Dixit, esse notissimè Spiritum Dei, erecto proinde animo stare, siquidem Deus tam specialia dona mihi indulgebat. Anne sciebam, Deum velle facere per me benè pluribus animabus? aliaque id genus; (vt prædixisse visus sit, quid Dominus mecum effecerit:) in culpa me fore, si diuinis non responderem muneribus. Existimabam Spiritum S. in ipso loqui omnino ad medelam animæ meæ; ita huic altè sermones ipsius imprimebantur. Magnam mihi confusionem iniecit. Duxit me per media, quæ omnino aliam me reddere videbantur. Quantum est mentem penetrare! Decevi nulla in re ab ipsius præceptis deuiare, sicque in hodiernum vsque diem præstiti. Laus sit Deo hanc mihi donanti gratiam, vt tametsi imperfectè, meis obediám confessariis, qui ferè semper fuere ex his benedictis hominibus Societatis Iesu, quanquam imperfectè, vt dixi, eos secuta sum.] Post quæ, & alia in cap. 24. ait: [Dixit mihi vir ille sanctus, &c.] [Fundebam multas preces, vt Dominus sua me teneret manu, & quandoquidem cum suis seruis agebam, non sineret me retrò abire, quod enorme fore crimen mihi videbatur, meque in causa futuram, vt ipsi mea de causa honestam, præclaramque suam famam deturparent. Per id temporis huc (Abulam nempe) aduenit P. Franciscus, qui fuerat Dux Gandiæ, spretisque omnibus, Societati nomen dederat, nonnullis abhinc annis. Curauit meus Confessarius, necnon, & Eques ille, cuius memini, (scilicet Franciscus de Salzedo) venit ad me, vt illum alloquerer, rationemque redderem de mea oratione: manifestum sibi esse multa à Deo illum accipere beneficia, quippe quem ob tot, tantaque pro ipso renuntiata vellet in hac etiam remunerare vita. Postquam igitur me audiuit, spiritum Dei esse affirmavit, &c.] De eodem S. Borgia meministi etiam cap. 31. Vitæ perfectionis, [scio, inquis, quandam personam, quam Dominus multoties hîc collocabat, & quæ se capere nesciebat, rogauitque magnum contemplarium P. Franciscum Societatis Iesu, qui fuerat Dux Gandiæ, isque respondit illi, possibile hoc esse, sibi que ita accidere, &c.] Ita ex MSS. tuis testatur P. Ribera *lib. 1. tuæ Vitæ, cap. 10.* Te semel & iterum intimè tractauit S. Borgia, vt tu ipsa denuntias in epistola 19. impressa, seu potius in tui Spiritus, Relatione ad V. P. Rodericum Alvarez Societatis nostræ. Accidit prima visitatio, & forsan etiam secunda, cum Generalis Commissarij Societatis munus obiens S. Pater Hispaniam perlustrabat, & Abulense Collegium inuisebat. De quo sic scribit Illustrissimus Episcopus Turiassonensis D. D. Fr. Didacus de Yopez in *Prologo Vitæ tuæ §. 3.* [Adeò affectus fuit S. Matri, istiusque Spiritus adeò illius expectationem expleuit, vt semper eam verbis extolleret: & postquam semel ipsam tractauit, nunquam potuit non ipsi scribere, ne tam magnæ sanctæ communicationem amitteret]

Sed redeo ad primum tuum è Societate confessarium. Hic tibi instructor fuit, vt partim perageres initio Exercitia spiritualia S. P. N. Ignatij *comprobata Sedis Apostolicæ Iudicio, & utilitate omnium.* Inter quos non solum tu, sed & alij iam additi Sanctorum factis, numerantur. Eorum Exercitiorum memoriam cum elogio refricas in epistola 5. impressa. Quam autem amplissimam mercedem seruitorum tibi exhibitorum consequutus à te sit Confessarius ille, inde innotescit, quòd cum prolixa, periculosaque laboraret infirmitate, quo tempore è Conuentu Incarnationis digressa fueras in tuæ amicissimæ domum D. D. Guio-

maris

DEDICATORIA.

maris de Vlloa, cuius etiam erat Confessarius, vt salutarem opem ipsi afferretis, & vt victu delicatiori, quàm præstare poterat Abulensis Collegij paupertas, aleretis, disposuistis exquisitâ industriâ, & prætextu excipiendarum confessionum, profectionem ipsius in vicum, vbi commorabamini, prope Bletissam, vulgò Ledesnam. Ibi ei, quasi vi detento, medicas applicuisti manus, tanta sollicitudine, charitateque, ac si tuus foret genitor: quidquid cibi sumpturus esset condiendo, insomnes plures noctes traducendo, aliaque exequendo infatigatè ministeria, quæ vulgaris aliqua fœmina præstare posset. Et hi, quos exantlasti labores, insomnesque illæ traductæ noctes, maximam ægritudinum, quibus subinde vexata es, partem intulerunt, vt creditur. Tantæ molis fuit, te gratiam præbere Patri spirituali, virumque Societatis ægrotantem sanare! Sic totidem ferè verbis Ribera in tua Vita, tum *lib. 1. cap. 9.* vbi de traditis Exercitiis spiritualibus; tum *lib. 4. cap. 23.* omittens vtrobique nomen confessarij illius, quem etsi dicat non fuisse tunc multorum annorum, laudat nihilominus eius magnam religionem, & prudentiam. Dolet R. P. Fr. Franciscus de S. Maria tom. 1. Historiæ Carmeli Reformati, lib. 1. cap. 10. num. 3. de illius confessarij incomperito nomine, cum tamen sit memoria dignum. Sed ex tomo 3. Historiæ MS. Castellanae Prouinciæ Societatis nostræ, composito à P. Ludouico de Valdiuia, noui fuisse P. Ioannem de Pradanos, qui cum sanctitatis opinione deceffit in Domo Professa Vallisoletana anno 1597. die 4. Nouembris. Audierat ibidem, vt legitur cap. 35. vitæ V. P. Balthasar Alvarez, editæ à V. P. Ludouico de Ponte, confessiones Illustrissimæ D. D. Magdalenæ de Vlloa, cui ipsum commendauerat D. D. Guiomar de Vlloa sua cognata, & quæ ipsius piis documentis valde in spiritu profecit, egregiaque in religionis, & charitatis opera expendit copiosissimas suas diuitias, & inter alia condidit, dotauitque Collegia Villagarriense, Ouetense, ac Santanderense Societatis nostræ,

Progredieris, Sanctissima Mater, cap. 24. tuæ Vitæ, & scribis: [Discessit eo tempore hinc (videlicet ex Abulensi vrbe) alium in locum meus confessarius, quod agrè tuli: in mentem enim mihi venit, me iterum vilem futuram, impossibileque fore inuenire alium confessarium similem illi. Mansit anima mea velut in quodam deserto, & confecta ingenti mœrore, timoreque: quid facerem, nesciebam. Curauit sanguine mihi coniuncta, vt in suas ædes diuerterem, & ego continuo diligentiam adhibui ad alium in Societate quærendum confessarium. Placuit Deo, vt inireni amicitiam cum quadam vidua maximæ auctoritatis, & pietatis Domina, quæ multum cum ipsis agebat. Obtinuit ea, vt suus confessarius me etiam audiret. Plures dies sum commorata apud eam, quæ prope Societatis Collegium habitabat: & ego lætabar, quòd frequenter cum ipsis tractarem, quippe vel tantum experiendo sanctitatem conuersationis ipsorum, magnus erat profectus, quem mea sentiebat anima. Hic Pater (nempe V. Balthasar Alvarez) in altiori me cœpit perfectione collocare:] sed quanta de secundo tuo è Societate confessario celeberrimo Viro Balthasare Alvarez enarras vsque ad cap. 31. recitarem ego libenter, nisi Vitam illius, & acta publicæ luci commisisset V. P. Ludouicus à Ponte, qui *cap. 6. 11. §. 3.* omnia hæc pio iuxta, ac erudito calamo perstringit: quòd etiam præstitit P. Ribera *lib. 1. tuæ vitæ, cap. 10. ac seqq.*

Tria tamen non præteribo in tuæ gratitudinis argumentum, in nostræ Societatis decus eximium, & in summam tanti P. gloriam. Primum illud est, quòd prælaudatus V. P. Ludouicus à Ponte refert *cap. 53. §. 1.* scilicet, [S. Mater Theresia sancti huius viri mortem rescituit, cum Methymnæ Campi consisteret:

ā 4 nec

EPISTOLA

nec se continere potuit, quin ingentem lachrymarum imbrem ad integram horam profunderet. Rogata deinde cur tam amarè rem istam tulisset, cum reliqua mundana contemneret? Prorupit in hoc responsum: Lugeo, quia nosco quanto ipsius desiderio tenebitur Vniuersa Ecclesia Dei. Quibus prolatis in ecstasim rapta duas horas perstitit. Quid acciderit, nunquam evulgavit; sapiùs tamen accepimus id quod cap. 11. memoravimus de excelso illo sanctitatis gradu, quem in terris ascenderat, deque illo gloriæ culmine, quod in cœlis ipsi parabatur.] Alterum traditur à P. Roderico de Cabredo Concione de collocatione officii ipsius in collegio Villagarsienfi, his verbis: [S Mater Theresia adeò extollebat ipsum, vt in summam traheret admirationem. Cuidam Moniali consulenti apud Salmanticam num è re sua foret agere cum ipso, qui tunc temporis ibi degebat? ita respondit, Magnam tibi Deus misericordiam faceret: est enim persona, cui plus in hac vita debet anima mea, & quæ plus mihi ad perfectionem fuit opitulata. Dum hæc edissero, viuit adhuc Salmanticæ Mater Anna de Iesu, quondam illius domus Priorissa, testaturque se audivisse à S. Matre, intelligi à se, quòd ipse in altiori esset gradu perfectionis, quàm vllus hominum tunc vivorum.] Tertium est, quod extrabat scriptum à V. P. Ludovico de Ponte cap. 33. Vitæ V. P. Balthazaris Alvarez, vbi sic legebatur: [E cœlo cuidam (cuius occultabat nomen) conspecta dixit S. Theresia, Ego quoque filia fui Societatis, & habui in illa confessarium, quem nunc in cœlis agnosco, & veneror.] Ast non latet jam persona, quam ita fuisti allocuta: fuit nempe V. Virgo D. D. Marina de Escobar, Fundatrix in Hispania Monialium Birgittensium, clarissima præconiis cunctarum Nationum, vt constat ex 1. parte Vitæ suæ commissa litteris ab eodem V. P. Ludovico confessario suo. lib. 4. cap. 27. Quam mirabilem foeminam, iacentem agrum per triginta continuos annos in lectulo fuisse non semel à me visam, meque interfuisse pompæ eius funebri, tribuo magno Diuini Numinis erga me favori.

Hactenus Beatissima Theresia, de impensis tibi à nostra Societate officiis. Conuertat se jam oratio ad beneficia amplissima, quibus vicissim eandem cumulasti, & quæ iure suo postulant, vt hoc qualecumque Opus in anathema devotionis tuis suspendam tholis minimus ejus filius. Sed quas tibi grates rependemus, quâ animorum submissione insignem illam persolvemus benevolentiam, non verbis solum sed factis etiam erga nos manifestatam? O quoties, dum varia peragras Hispaniæ loca, tuis intenta foundationibus, in nostra diuertebas templa, Patresque omnes, humanissimè salutatura, vocabas! Quoties Abulensis nostri aptandis altaribus vesperi operam dabas, comitata familiarissimâ tuâ D. D. Guiomare de Vlloa, cuius domus vicina nostræ erat! Quoties vestiendos auleis parietes Ecclesiæ etiam accurabas? Testis sit Adjutor ille Ædituus, in paucis tibi gratissimus ob spectabiles suas virtutes, præcipueque ob singularem de rebus cœlestibus loquendi prærogatiuam. Fortè aliquando, fericas telas appensurus, conscenderat scalas, quas inito pacto de non interrompendo sermone de Deo, tu ipsa tenebas: cum adeo altè, feruideque factus est, vt te in ecstasim abripi præsentires: tuncque elatâ voce iussisti, vt illis supersederet colloquiis: foret etenim, vt scalas sustinere ampliùs non posses, proindeque ille abs dubio delaberetur. Sic refert P. Ludouicus de Valdiuia tom. 3. MS. Prætereà vt ad te arctiùs recludendam in nouo S. Iosephi Asceterio, faciliores, frequentioresque essent Nostrorum itiones, nullum non movisti lapidem, vt ædificaretur propè eum situm, quem tunc habebat nostrum Collegium.

Quanti

DEDICATORIA

Quanti porrò tibi steterit, ægotantem confessarium tuum P. Ioannem de Prædanos pristinæ saluti restituisse, jam supra visum est.

Modò tuam illam exponam benevolentiam, quæ tota à verbis est, non tamen inanibus fucata, sed in Æthnâ illo diuini amoris, corde scilicet tuo, progenita, enitescens laudatissimis encomiis. Satis illam testatur censura, quam de tuo spiritu scriptis prodidit spiritualissimus quidam vir ignotus P. Ribera lib. 4. cap. 7. tuæ Vitæ; sed quem fuisse S. Petrum de Alcantara cogitat R. P. Fr. Franciscus de S. Maria tom. 1. Historiæ Carmeli Reformati, lib. 1. cap. 32. Hæc ibi habentur. [Adeò firmiter ipsius insedit animo, Deum non offendere, vt votum emiserit semper sectandi, quæ perfectiora esse deprehenderit, aut vir aliquis prudens meliora fore iudicauerit. Et sanè cum sanctos reputet viros Societatis, existimetque, ipsorum operâ Deum sibi contulisse tanta beneficia; tamen ab ea audiui, quòd si cognosceret, maiorem esse perfectionem cum ipsis non agere, nunquam cum iisdem se collocaturam, nunquamque illos visuram; tametsi illi sint, qui tranquillitatem ei attulerint, resque suas recto tramite duxerint.] Et postmodum: [Si omnes è Societate serivque Dei terram incolentes, dicant, aut dicerent ei, esse Dæmonium, timet, & tremit ante visiones; sed postquam orationi yacat, & quieti etiam si in frustra disseccaretur, non sibi persuaderet aliud, quàm Deum esse, qui secum, agit, & loquitur.]

Illustra sunt hæc de tua in nostram Societatem existimatione testimonia; sed non minus eam ostentant illa, quæ tu ipsa protulisti in epistola ad Christophorum Rodriguez de Moya. Cùm enim ille Seguræ de la Sierra erigere cuperet Discalceatarum Virginum Monasterium, Deoque ibi dedicare suas filias, ea tantum lege, vt Societatis regimini subditum esset: tuam in hæc verba sententiam denuntias, [eas coniungit Dominus Noster in his domibus personas, quæ mihi terrorem incutiunt, magnamque afferunt confusionem: siquidem eligendæ sint orationi deditæ, & nostro modo, rationique accommodatæ, secus, illas non assumemus. Adeò frequens illis à Domino infunditur læticia, vt non nisi terrestris videatur paradifus. Hoc ita est, sicut poteris à pluribus sciscitari, speciatim si isthac fortè transferint viri aliqui Societatis IESU, qui hîc commorati sunt, meque norunt, & quod dico perspexerunt. Ipsi enim sunt Patres mei, & quibus post Deum debet anima mea bonum omne, si quod habet. Et ideo Dominabus istis natis tuis afficio, quòd intelligam, eas cum Patribus istis egisse, & vt tibi pro viribus deseruiam. Nec enim quæuis personæ spirituales mihi placent ad nostra Monasteria, nisi illæ, quæ istis cum Patribus consentent, quales sunt propemodum omnes Monasteriorum nostrorum alumnae, neque memini, vllam me recepisse, quæ non sit eorum filia, vtpote quæ sint nobis aptissimæ. Et quandoquidem ipsi animam meam enutriuerant, hanc in me Dominus mercedem posuit, quod horum Patrum Spiritus in hæc Cœnobîa transfusus sit. Et ideo si ipsorum regulas novisti, deprehendes consentire eis multum nostras constitutiones, ad quas conficiendas obtinui facultatem à Summo Pontifice, & modò, quando Reuerendissimus Generalis Noster, hæc transit, eas approbavit, vnâque præcepit, vt obseruarentur in omnibus illis, quæ ego conderem, Monasteriis, vtque Patres Societatis exhortationes haberent ad nostras, nec vllius Prælati autoritate prohiberi possint; ac si illi velint audire confessiones, valeant quoque exequi; quædam tamen est illis constitutio, quæ obstat; & nisi interdum, non valemus ab ipsis impetrare. Itaque valde frequenter tractant nos, suntque nobis à consilis, ac

magnò

EPISTOLA

magno emolumento. Desiderium earum Dominarum fuit & mihi commune, ut domus hæc subiecta esset istis Patribus; idque toto conatu procuravi. Iam tamen certissime scio, non admissuros Monasterium, esset licet Principissæ; dummodoque vellent haberent jam complura his in Regnis. Quapropter impossibile est, quod optas: laudo Dominum, quod de nullo alio Ordine queat haberi libertas, quâ nos potimur tractandi illos, & quæ nunquam nobis auferetur, nec nunc auferitur.] Ita apud V.P.I.Eusebium Nierembergium tom.3. Virorum Illustrium Societatis, cap.40. Vitæ S. P. N. Ignatij. Vbi ferio affirmat. servari à se authenticum testimonium transcriptæ Epistolæ.

Confirmas identidem, Fundatrix Religiosissima, quantum credideris hominibus è Societate, tum in impressa Epistola 40. inscripta D.Elisabethæ Ximenæ, quam P.Ioannes de Leone è Societate approbaverat Segobiæ ad admissionem in Monialem, P. inquam Ioannes de Leone, qui fuerat S.Francisci Borgiæ in munere Commissarij Generalis, & P.Ioannes Suarez in Provincialis Castellæ primâ vice Secretarius, Rectorque primus Collegij Segobiensis, & postea Operarius spiritualis Vallisoleti; unde anno 1585. translatus in Provinciam Peruvianam administravit diu Collegium Panamense, & in Limensi anno 1613. sanctè obiit, plenus diebus, ac meritis; de quo multa P. Valdivia tom.2. M.S. ipsæque vno ante mortem anno scripsit, misitque ad Collegium Salmanticense singularia adnotamenta de rebus, quæ acciderant suis in primordiis, ipsomet oculari teste. Tum in Epistola 28. ad P.Fr. Ambrosium Marianum de S.Benedicto, vbi dexterè addensas plura motiva quæ te compellebant, ne tuo adscriberes cœtui fœminam quandam, quam commendabat P. Olea è Societate etiam (ut conapèrit Illustrissimus D.D. Ioannes de Palafox Antistes Oxomensis in Notis ad eam Epistolam: ostendisque, quàm dolenter feras; non posse à te in re hac coniueri. Tum in epistola 57. ad Matrem Mariam de S. Ioseph, Priorissam Monasterij Hispalensis: asseris ibi constanter, nullum posse damnum exinde emergere, quòd Monialis quædam intimos sui animi sensus patefaceret P.Acostæ; cum tamen ipsa monuisses ne permitteretur eorum participes facere alios à Superiore quodam Carmelitano. P.ille Acosta, Didacus nomine, è Societate erat, fraterque celeberrimi P.Iosephi de Acosta, de quo Philippus Alegambe in Bibliotheca Scriptorum Societatis, aliique. Reuertens Didacus in Provinciam Castellanam è Bœtica, quam gubernarat, clausit sanctè vitam apud Civitatem Regalem, in qua, aliquot post annos, corpus eius incorruptum fuit inuentum, atque adeò Civitatenfes impedierunt, quominus in Castellanam Provinciam deportaretur. Sic tradit P.Ludovicus de Valdivia tom.2. M.S. ut & complura alia, de excellenti pietate, ac doctrina hominis, qui fuit tibi tam probatus. Tum in Epistola nondum integrè impressa, sed partim recitata à prælaudato Nieremberg ad D.D. Annam Henriquez, Sororem germanam Marchionis de Alcañizes: inquis ibi, [Ad res animæ meæ solitudinem inveni: nullus enim est hoc in loco vir è Societate, quem antea nouerim.] Huic eidem Dominæ missa fuit epistola 12. impressa: vbi [Multum (ais) gauisa sum, quod tecum (in Vrbe Tauri) aliquot diebus commoratus sit meus P.Balthasar Alvarez, ut non nihil solatijs tantis in laboribus suboriat] Et inferius, [iam diu nullas accepi à meo P. Balahafare Alvarez litteras, nec do: & profectò non ut me mortificem, in hoc enim nunquam proficio, nec in alia, opinor, re; sed quia tot sunt harum scribendarum Epistolarum tormenta. Quoties autem aliqua meo tantum destinatur gaudio, semper deficit me tempus.] Ita ad Illustrissimam illam Dominam, quæ multos etiam fecit in spiritali perfectione progressus sub discipli-

na

DEDICATORIA.

na V.P.Balthafaris Alvarez, ut cernere est in huius Vita, cap. 16. §.2. cap. 53. §.2.

Ad hæc: ut iterem de P.Gaspere Salazario. Misisti ei, cum jam Conchenfi Collegio præfesset, epistolam, in qua te ipsius filiam spiritualem appellas, communes de omnibus tuis rebus, minutimque refers, quantum profuerint Moniales tuæ, attribuens totum illum proventum precibus, consiliisque eius, cuius intuendi desiderio teneri te profiteris. Est huius epistolæ fide dignus testis P.Nieremberg Legitur alia impressa, 20. in ordine, scripta ad P.Ioannem Suarez, Castellanæ huius Provinciæ tunc secundò Gubernatorem, cuius vitam piissimam, absolutam in Vallisoletano S.Ambrosij Collegio anno 1599. die 12. Nouembris exaravit copiosè P.Ludovicus de Valdivia tom.2. M.S. pressius Nieremberg tom.3. ex pag.680. & Ioannes Nadasi in Anno dierum Memorabilium Societatis, die 17. Decembris, incertus de mense, & die mortis. Cum enim præfato P.Salazario, nescio quis objiceret, actitasse illum de transitu è Societate Iesu ad sacræ Discalceatæ Religionis Carmelitanæ castra, percussus hac re Prouincialis, litteris te interpellare decreuit. Sed quâ ratione, quo fundamento ad id fuerit permotus, ignoratur prorsus à nobis; credendum tamen est, intervenisse speciem aliquam veri, fucumvè artificiosè illitum sive ex calumnia, sive ex zelo indiscreto alicuius, cuius murmurium sedare ille aliter non potuerit, cautissimus alioqui prudentiæque famâ ad hunc vsque diem nominatissimus, & à te ipsa recensus inter tui spiritus approbatores è Societate. Inquis enim in præcitata Relatione ad V.P.Rodericum Alvarez. [Cæpique tractare cum eo etiam, qui nunc est Prouincialis in Castella, quamvis cum hoc non tam à proposito, & spatiosè. Qui tunc Prouincialis, & in eo munere successor Ægidij Gonzalez Dabila immediatè recens, erat Ioannes Suarez ab anno 1573. Rescribens itaque, prudentissima Mater, litteris huius, præmittis Salazarium esse virum valde cordatum, & inter alia ais, [Magnam illam amicitiam, quæ mihi cum P.Salazario intercedit, beneficiumque, quod in me pōnit, nunquam ibo inficias: licet pro comperto habeam, ad ea, quæ mihi contulit, fuisse magis impulsus obsequio Domini nostri, & suæ B. Matris, quàm vllâ aliâ amicitia: scio enim duorum annorum accidisse interstitio, ut neuter viderit litteras alterius. Quod autem antiqua sit, colligitur exinde, &c. Ad id, quod V. Paternitas inquit à me scriptum, ut dicatur, me obstitisse. Nolit Deus suo me in libro scribere, si id vel in mentem venerit mihi. Toleretur hyperbolicus hic sermo, meo iudicio, ut V. Paternitas intelligat, me non agere cum Societate, nisi ut personam cui cordi sunt res ipsius, & quæ pro eis animam pōnerem, quoties agnoscerem, me in exequendo contrarium non displicituram Deo, cuius arcana magna sunt. Et quia non aliam ego in hoc negotio partem habui, quàm prædictam, & de hoc testem inuocò Deum; nec aliam etiam habere vellem in eò, quod nondum euenit. Si in me culpa vertatur, non primum id erit, quod sine ea perpetior; sed experta satis sum, quòd quando Domino satisfactum est, omnia ipse componit. Et quidem nunquam in animum meum inducam, Deum permissurum, ut sua Societas ob causas etiam multum graues oppugnet Matris suæ Ordinem, cuius reparandi, & renovandi assumpta est in instrumentum; quantò minùs ob causam tam leuem. Si verò id permiserit, timeo, ne fiat, ut quod hinc adquiri cogitatur, perdat inde. Omnes huic Regi paremus. Faxit ipse, ut Filij, Matrisque Clientes tales sint, ut instar animosorum militum eò solum respiciamus, quò vexillum Regis nostri effertur, ipsius voluntatem sectaturi! Nam si id verè præstiterimus Carmelitæ, manifestum est, separari à nobis non posse Iesu focios, cuius tamen schismatis tories

mihî

EPISTOLA

mihî minæ injiciuntur. Placeat Deo servare diu V. Paternitatem ! Scio ego, quanta nobis largiatur beneficia, & quamvis misera, illum Domino valde commendo, & vt idem pro me exequatur V. Paternitas, exoro : nam semî abhinc anno non cessant pluerè labores, ac persecutiones super hanc pauperem vetulam, & istud negotij non est apud me minoris molestiæ. Nihilominus fidem meam spondeo V. Paternitati de silentio, &c. Indigna serua, & subdita V. Paternitatis, Theresia à Iesu.] Sic in ea epistola, & nusquam alibi verius amantium querelas in incentivum esse amoris : quæ enim prodierunt ab amico calamò Provincialis Castellæ, quâ in Societatis Provincia eras omnium è Nostris pupilla oculorum, simulque veneratio, & oraculum, incenderunt te, vt litteris evomeres amoris flammâs erga charissimam tibi in Domino Societatem.

Eiusdem flagrantissimi tui erga Societatem amoris scintillas vibrat Epistola 3ª impressa ad Illustrissimum D. D. Teutonium de Bragantia, Archiepiscopum Eborensem, quem ita affaris : [Magno mihi solatio est, quod Dominationi V. adeò cordi inhæreat Societas : quod maximum ad omnia bonum est.] In anteriori Epistola 2. ad ipsum, versantem Salmanticæ, nondumque inauguratum Archiepiscopum, dixeras, [Doleo in valetudini nostri P. Rectoris. Deus ipsi plurimam salutem, & V. Dominationi tantam sanctitatem donet, quantam ego apprecor. Amen. Iubeat V. Dominatio significare P. Rectori, sollicitas nos esse de orando Deo pro sua salute, mihi que benè esse cum P. Santander.] Rector ille erat V. P. Balthasar Alvarez, cuius Scholam Mysticam frequentabat Excellentissimus Teutonium de Bragantia, vt memoratur à V. P. Ludouico de Ponte in illius Vita, cap. 32. P. Santander (Ludouicus nomine) erat tunc à confessionibus tuis apud Segobiam, vbi P. Rector Garcia de Zamora fundando Monasteria adjuvatorum præstiterat, vt narrat P. Ribera 3. lib. tuæ Vitæ, cap. 2. De Santandario, tanquam Confessario tuo, mentionem facis in Relatione præcitata tui spiritus ad V. P. Rodericum Alvarez, vt & Episcopus Yepesius in Prologo tuæ Vitæ §. 2. scripsitque laudabilem eius P. Valdivia tom. 2. MS.

Non minores scintillæ amoris tui emicant in Epistola 9. impressa ad Excellentissimam Ducissam Albanam D. D. Mariam Henriquez, Vxorem Magni Albani Ducis D. Ferdinandi. [Hoc vnum, (inquis) in me beneficium positura modo est, & in omni eventu Excellentia V. expedit enim mihi, vt noscatur, quanto me cunctis in rebus favore prosequatur V. Excellentia. Negotium autem sic se habet : Pampelone Navarræ extructa nunc est Societatis Iesu domus, quæ omnium acceptatione fuit admissa (anno scilicet 1579. vt patet ex Historia Societatis p. 4. lib. 7. à n. 19.) Postea tam ingens irruit contra eos persecutio, vt inde velint illos detrudere. Ad Comestabilem ipsi confugerunt ; suaque Dominationo perhumanè respondit, & multi fauoris specimen dedit. Porro illud mihi beneficium V. Excellentia collatura est, vt ad suam Dominationem litteras mittat, de eo, quod fecit, gratias referendo, præcipiendoque, vt pergat benefacere, auxiliumque pro re nata exhibere. Non ignata mali miseris succurrere disco. Scio utique ob mea peccata, quantum patiantur Religiosi, cum se persecutionibus vexatos conspiciunt, ideoque ipsis condolui, credoque apud Dominum valde promereri quisquis illis fert opem, & iuvamen : quæ merita vellem ego, vt Excellentia V. sibi compararet : atque id tam acceptum Deo ore existimo, vt auderem id ipsum à Duce, si propè esset, efflagitare. Ferunt populares, id omne sibi defuturum, quod illi consumpserint. Sed domum ædificat Eques quidam, comperentibusque redditibus dotat : nec enim est domus paupertatis, (seu Professorum ; & vt esset, modicæ satis fidei arguerentur

rentur

DEDICATORIA.

rentur, quòd Magnus adeò Deus videretur illis impotens ad alendos interviētes sibi. Sic in illa epistola, Mater Societatis amantissima) quâ syderis ad instar placidissimi arrisisti, vt commotum adeo irarum fluctibus mare, miti subfideret tranquillitate, subsiderat jam omnino anno labente 1584. vt nostra testatur Generalis Historia p. 5. lib. 4. n. 131. Sic, gratantissima Virgo, rependisti subventiones Iesuitarum tuis in Foundationibus.

Affectus ille tuus erga Societatem, non vacuus operibus, sed potius (vt proximè patuit) exuberans, quantâ esset cum æstimatione de Iesuitis coniunctus, clarescit, & in aliis tuis epistolis impressis : vt cum in 29. ad fratrem tuum Laurentium de Cepeda, & Ahumada collocas spem salutis nati eius in orationibus à Deo exaudiendis PP. Societatis, post S. Petri Alcantarenis : & cum in 30. addis. [Memoria excidit, in aliis litteris tibi dicere, quanta sit Abulæ commo- moditas ad optimam filiorum tuorum educationem. Habent PP. Societatis Collegium, vbi eos Grammaticam edoceant. Audiunt puerorum confessiones octavo quoque die, adeoque illos virtutibus instruunt, vt magna inde Deo gloria accrescat.] Vtcrius in epistola 62. affirmas, scribi à te [ad bonum Rodericum Alvarez :] & inferius inquis Matri Mariæ de S. Ioseph, Priorissæ Hispalensi. [Ne cogitet V. Reuerentia, parui mihi stare, quòd nunc blandior sit Rector, & hæc sunt omnes : sat certè præstiti, adeò vt scriberem Romam, vnde, puto, advenit remedium. Magnas ago gratias Sancto Virò Roderico Alvarez ob ea, quæ facit, & P. Soto. Det ei meas commendationes, & dicat veriozem esse amicum in operibus, quam in verbis, siquidem nunquam ad me scripsit, & nec saltem commendationes miserit.] Et in 63. ad eandem, [si aliquando ea Monialis confiteatur cum Roderico Alvarez, moneat V. Reuerentia ipsum de opinione, in qua eam habeo : & semper me ipsi P. valde commendet.] Ibidem salutas P. Sotum Item in 64. ad eandem : [Meo P. Roderico Alvarez per internuntium dicat V. Reuerentia, venisse opportuno tempore suam chartam, quæ referta erat narratione bonorum inuolutorum in laboribus, mihi que videri ; Deum pro ipso viuente operari jam miracula. Quidnam erit à morte ? Quarum Epistolarum sexagesima secunda alludit ad Superiorum Societatis in Hispaniæ Provinciis difficultatem concedendi licentiam suis Sacerdotibus subditis, vt tam frequenter exciperent tuas, & suarum Monialium confessiones, quantum cupiebatis : remorabatur enim eos Constitutio, cuius ipsa consciam te præbes in adducta supra Epistola ad Christophorum Rodriguez de Moya. Sed eam emolliisti difficultatem scribens Romam vel ad Præpositum Generalem Societatis, vel ad alium, qui ab illo quidpiam indulgentiæ obtineret. De P. Soto memorato in Epistola sexagesima, tam secunda, quam tertia, quisnam fuerit, non comperi hucusque : duos huius cognominis, illustresque in Societate, vnum Franciscum, alterum Thomam, inuenio apud Alegambe, Nadañ & Nieremberg. De V. P. Roderico Alvarez in vtraque epistola etiam memorato communicarunt nobis amplam notitiam Nieremberg, tom. 3. ex pag. 3. 8. & Nadañ die 14. Aprilis, fuitque vt cognomento, sic probitate Vitæ, signis sanctitatis, dexteritateque tractandorum animorum valde similis alteri tuo confessario Balthasari. Denuntiata fueras Hispali ad S. Inquisitionis Tribunal ; illudque pro antiqua, & explorata Roderici apud omnes exiitimatione de spirituum discernendorum dono, demandauit ipsi, vt de tuo iudicium ferret. Quem in finem duas tui spiritus formati Relationes, quæ nunc inter epistolas impressas circumferuntur, suntque 18 & 19. quarum in priori inter alia ais : [Ego quæsiui à P. Francisco, num hæc fallacia foret, nam me traheret consilij insciam ? & respondit, accidere

e

sæpè

EPISTOLA

sapè istud. Vbi nomine P. Francisci denotas S. Franciscum Borgiam; cui bis rationem tuæ conscientiae reddidisse, asseueras in posteriori Epistola; jamque supra ex libris tum Vitæ tuæ, tum Viæ perfectionis constitit tuis de sermonibus cum S. Borgia. Eis relationibus instructus Rodericus, & diutinâ attentâque de rebus tuæ animæ consuetudine agnouit inhabitantem in te diuinum Spiritum, deditque Sacris Fidei Inquisitoribus honorificentissimum de te testimonium. Quo Hispali noto, quieuit calumniarum turbo; & hac viâ euasit clarior, & maiori in pretio fuit habita tua virtus, Monialiumque Sociarum, vt obseruat R. P. Fr. Franciscus de S. Maria *lib. 3. cap. 46. n. 3.* Plura de V. P. Roderico Alvarez circa approbationem tui Spiritus, laudesque sanctitatis tuæ legere est in Illustrissimo Yepesio §. 2. & 3. Prologi ad tuam vitam.

Liquet abundè ex dictis, quàm esses amans, & astimatrix Societatis. Atque hinc factum credo, vt Deus benignissimè reuelauerit tibi nonnulla pertinentia siue ad priuatos ex ea, siue ad ipsam totam. Cap. 38. tuæ Vitæ scribis: [De Rectore Societatis Iesu, de quo aliquoties memini, (& nos etiam, nempe de P. Gaspare Salazario; Rectore Collegij Abulensis spatio novem mensium post P. Dionysium Vasquium, vt notat V. P. Ludouicus à Ponte cap. 9. Vitæ V. P. Balthazaris Alvarez) aliqua vidi eorum beneficiorum, quæ ipsi Deus conferebat, & quæ non hinc recensere ne longius ducam orationem. Inuasit eum aliquando ingens calamitas, quæ durius exercuit; fregitque. Cum ego quadam die sacris interesset, candidaque victima populo adoranda proponeretur, vidi Christum è cruce pendentem, audiuique intimentem aliqua, quæ ipsi referrem verba solatij, aliaque, de rebus futuris praueniendo, ob oculosque constituendo, quæ pro illo sustinuerat, vt se ad tolerandum prepararet. Multam ipsi consolationem, & animum hæc pepere-runt. Euenerunt postea omnia, vt Dominus mihi prædixit.] Sic ibi. Et beneficia augens apparuisti eidem P. Salazario, longè disito à loco, in quo consistebas, admonuisti que de rebus ad suæ animæ vtilitatem, & consolationem, quâ extremè indigebat, spectantibus. Ita ipse narrauit Socio P. Doctõri Henriquez, qui ex ore tuo certus fuit redditus de hac apparatione relata ab Illustrissimo Yepesio *lib. 4. tuæ Vitæ, cap. 1.* Superstes erat Salazarius anno 1590. in Provincia Bætica, vt notat P. Ribera *lib. 1. tuæ Vitæ, cap. 14.* Et vltra rectum in Castellana Collegium Abulense, præsidebat Conchensi in Toletana, quo tempore secundam tui Spiritus relationem, quæ est ex impressis 19. tradidisti V. P. Roderico Alvarez. Vtinam comperta mihi essent cætera acta Salazarij, hominis profectò felicissimi, vt qui fuerit tibi tam gratus, tantisque fauoribus, & laudibus honestatus.

Post sermonem de Abulensi Rectore Salazario prosequeris continuò in cap. illo 38. tuæ Vitæ: [De Viris Ordinis P. istius (quæ est Societas Iesu) deque toto simul Ordine vidi magnalia. Non semel eos sum intuita, in cælo gestantes manibus vexilla candida, atque, vt inquam, alia ingentis admirationis. Et ita magna in veneratione habeo hunc Ordinem, præsertim cum vsu, & consuetudine diuturna deprehenderim, vitam ipsorum conuenire cum eo, quod de illis mihi Dominus significauit.] Cap. 40. adjicis: [Cum semel orationi intenta essem, magna cum animi recollectione, suauitate & quiete, visum mihi est, Angelicis me choris stipari, & valde propè Deum stare Preces pro Ecclesia fundere cæpi, ostensumque mihi est, quanto subsidio futurus sit Ordo quidam vltimis tæporibus, quantaque fortitudine Orthodoxam fidem Viri illius Ordinis sunt propugnaturi.] Quæ duo testimonia sibi mutuò cõponēs an. 1590. P. Ribera *lib. 4. tuæ Vitæ, c. 5.* sic ait. Vidit in cælo multos

DEDICATORIA

è Societate IESU cum vexillis candidis in manibus; & cum esset admirans gaudensque ob magnam deuotionem erga Religionem hanc, dixit ei, D. N. Iesus Christus. Quid si tu scires, quantum hi adfuturi sint Ecclesiam temporibus venturis? Hanc se vidisse aliquoties visionem dicit ipsa: & quamvis in Vita impressa (anno 1588.) non exprimat nomen Religionis, extat tamen expressum in ipsomet libro, quem ipsa scripsit, & in cæteris, qui MSS. circumferuntur. Verba ei à Domino dicta, posuit postea in cap. 40. absque nomine Religionis. Sed res est certissima, & omne, quod dixi, scitum ex eius ore.] Hucusque Ribera. Testaturque de iisdem R. P. Fr. Franciscus de S. Maria *lib. 3. c. 36. n. 10.* consultis tuâ propriâ scriptis manu, custoditis, eeu Thesauro incomparabili, in Bibliotheca Regali Escorialensis Monasterij S. Laurentij, quæ ego etiam conspexi de genibus exosculatus.

Eodem c. 38. scribis: [Cum in quodam Collegio Societatis Iesu adessem, tam magnis illis, prout soleo, tum corporis, tum animæ vexabar laboribus, vt ne piam quidem cogitationem admittura mihi viderer. Obierat ea nocte frater quidam illius domus Societatis: cumque pro viribus ipsum Deo commendarem; alteriusque P. Societatis Sacrum pro ipso audirem, mente suspensa, vidi ipsum euntem in cælum magnâ gloriâ, & Dominum comitantem; intellexique; Dominum ipsi associari, peculiarem esse fauorem.] P. Ribera *lib. 4. tuæ Vitæ, c. 5.* asserit, accidisse id in Ecclesia Collegij Abulensis. Scribis etiam c. 39. [Cum in quodam Societas IESU Collegio commorarer, fratresque illius domus cælesti Eucharistiæ epulo reficerentur, pretiosum valde pallium adspexi supra eorum capita. Hoc semel, atque iterum vidi; quod non cernebam quando alia personæ diuinum illum assumerent cibum.] Euenisse id videtur in Collegio etiam Abulensi, vel in Toletano, quando namque primâ, & secundâ vice exarasti librum tuæ Vitæ, non degeras aliis in locis, vbi Societas haberet Collegium. Nisi forsan contigerit in Collegio alicuius Oppidi, per quod transferis cum primum perrexisti Toletum, vel inde regressa es Abulam, consueueras namque in itineribus conferre te sine mora ad templa Societatis.

Hæc ex tuis libris vulgatis, Sapientissima scriptrix. Sed ex secreta Epistola, quam dedisti Romam ad Hispaniæ P. Assistentem referunt Nieremberg tom. 2. pag. 69. Alegambe, & Nadañi in Mõrtibus illustribus Virorum è Societate; rursusque Nadañi in Anno dierum Memorabilium Societatis die 21. Februarij, ostensum tibi à Deo intra Martyrum chorum V. P. Martinum Gutierrez, qui Romam profectus è Castellana Provincia ad Comitata Societatis generalia, fuerat ab hæreticis in Gallia captus, illusus, percussus, & in carcere ærumnis confectus. Dedisti nimirum eas litteras ad P. Ægidium Gonzalez Dabila, tunc Hispaniæ Assistentem, quem Provinciale anteà Castellæ comitabantur in itinere Romano tum V. P. Gutierrez, tum Ioannes Suarez supra laudatus, successorque Ægidij in Provincialatu, vt & substitutus V. P. Balthazar Alvarez. Atque hinc intelligitur, quod ais in præcitata 2. Relatione tui spiritus ad V. P. Rodericum Alvarez, prout habetur apud Riberam *lib. 4. tuæ Vitæ, cap. 7.* [Et cœpit tractare cum personis spiritualibus Societatis IESU. Inter quas fuerunt quidam Provincialis, qui nunc manet Romæ, & est vnus è quatuor assignatis (id est, è quatuor Assistentibus apud Præpositum Generalem) vocatus Ægidius Gonzalez: & etiam, qui nunc est Castellæ (scilicet P. Ioannes Suarez) quamvis cum hoc non tam à proposito, & spatiosè. De Ægidio quidem, inquit Illustrissimus Yepesius §. 2. Prologi ad tuam Vitam: [Excepit

EPISTOLA

confessiones S. Matris Theresiæ de Iesu, tractavitque intervallo duodecim annorum, & plus ipsaque cum illo communicavit res sui spiritus, revelationes, ac visiones, quas scripsit in suo libro.] Posteaque transcribit laciniam testimonij lati ab ipso de tua sanctitate, cum jam in cælo regnares. De eiusdem Ægidij vita religiosissima consulantur Nieremberg *tom. 4. ex pag. 765.* Nadasi in Anno Dierum Memorabilium Societatis, die 15. Ianuarij. Quod autem attinet ad V. P. Gutierrez, fuit & tuus Confessarius, cum administraret Salmanticense Collegium, ut tu ipsa tradis in præcitata Relatione his verbis apud Riberam supra. [P. Gutierrez, qui erat Salmanticæ Rector, quando allocuta fuit eum.] Inrepsit Doctoris titulus in Epistolarum editione facta anno 1662. Non fuerat V. P. Gutierrez nisi Licentiatus in Artibus. De tui luctu ob eius obitum notabile est, quod commemorat P. Ribera lib. 4. tuæ Vitæ, cap. 11. [Aliquot jam elapsi fuerant anni, ex quo migraverat è Vita P. Martinus Gutierrez, Vir excellentium dotium, ingentisque valoris ad profectum animarum, cum mecum agens S. Mater Salmanticæ, sermonemque de illo instituens, magno concussa est, subitaneoque dolore, quod homo adeo proficiuus animabus deesset, tenerrimoque sensu cordis in hæc verba exclamavit, ô fauceat mihi Deus! Non ego adeo affici debueram erga Dei servos, quam tam moleste cruciat ipsorum absentia, ac desiderium. Promerebantur tam acerbum in te dolorem de amissione V. P. Gutierrez obsequia illa sua in fundatione Asceterij Salmanticensis: intima ibi, & assidua, aliundeque inter absentes per litteras communicatio, de quibus agit Ribera *lib. 2. c. 16. lib. 4. cap. 4. & 18.* præstantissima item dona divini spiritus, quæ in ipso suspiciebas; & quæ ab Historiographo generali Societatis *p. 4. lib. 1. ex num. 5.* ab aliisque Authoribus, nunquam satis elogij efferuntur.

Inter cæteras autem tuas de Societate revelationes conspicua etiam est, eam quam his verbis narravit Illustrissimus Yepesius lib. 3. tuæ Vitæ, cap. 17. posteaque juratus confirmavit, fuisse à se fideliter narratam: [Cognovit necem quadraginta Patrum, & Fratrum Societatis Iesu, Brasiliam versus navigantium, quos hæretici trucidarunt. Aderat inter eos quidam S. Matri cognatione propinquus. Vix occisi fuerant, cum P. Balthasari Alvarez, suo tunc confessario dixit, se illos in cælo vidisse Martyrum laureâ redimitos. Allatum postea in Hispaniam est nuntium de Martyrio felicique sorte horum Religiosorum.] Sic ille, & ex illo, traditioneque constanti apud Provinciam Castellanam, hausta ex te, & ex V. P. Balthasare Alvarez, confessario tuo, emanavit ad Scriptores innumeros, è quibus speciatim legantur Alegambe, & Nadasi in Mortibus illustribus Virorum è Societate, iterumque Nadasi in Anno dierum Memorabilium, & in Indice memoriali mensium, die 15. Julij. Qui postremus Author die 15. Octobris refert ex Abbate Syluestro Maurolico in fine Oceani Religionum, visam à te Societatem sub expanso pallio Deiparæ Virginis. Sed vnde id hauserit Maurolicus, me latet. Idem Nadasi die 24. Novembris scribit, [S. Theresia P. Franciscum de Ribera ad populum concionantem vidit ingenti circum splendore micare, & Christum eius humeris vultu sereno insidentem, & eum amplexu fouentem suo, dicentemque, Hic est, ô anima, qui sensu germano Scripturas meas ea veritate, quam ego ipsi infundo, explicat: novit pretium earum expendere, quas ego mortalibus mei sanguinis effusione comparavi. Gratulare tibi, quod eum habeas à Confessionibus, obtempera dictis ipsius, ita meæ voluntati feceris satis.] Cæterum hæc revelatio, aliaque de magna P. Ribera gloria in cælo tribuitur à V. P. Ludouico

DEDICATORIA.

à Ponte in Vita V. P. Balthasari Alvarez, cap. 31. non tibi sed alteri personæ fide dignæ. Traditque P. Valdivia *tom. 2. MS. cum Salmanticæ, exhalasset animam, horâ noctis octavâ, conspectam eam postera die, horâ decimâ, inter Cælitæ à Moniali quadam, filia tua, communiuisseque de hoc statim Confessarium suum, P. Collegij Salmanticensis, ad Sociorum solatium.*

At enim quantum te viventem, & mortuam coluit P. Ribera, affatim exinde dignoscitur, quod primus post te anno 1590. digessit in quinque libros vitam tuam, quam sanctissime finieras anno 1582. Vnde Illustrissimus Yepesius in Prologo tuæ Vitæ, §. 2. ait: [Divulgar præcipue sanctitatem Matris Theresiæ de Iesu, Sapientissimus P. & Doctor Franciscus de Ribera, qui postquam scripsisset tanta cum acceptatione super 12. Prophetas Minores, super Epistolam Pauli ad Hebræos, super Apocalypsim, cumque esset occupatus aliis laboribus litterariis magni momenti, tantâ fuit captus devotione, & æstimatione sanctitatis admirabilis, & virtutum, S. Matris Theresiæ de Iesu, ut solummodo motus sine gloriæ Dei, utque sublimis adeo sancta innotesceret sua in Ecclesia, & ad grates referendas ob beneficia aliqua particularia, quæ eius intercessione acceperat à Deo sicut ipse fateretur (*lib. 5. cap. 5. & 8.*) occupavit senectutem in libro scribendo de eius vita, ac miraculis. Vbi etsi dicat res adeo altas, & heroicæ huius sanctæ, videtur sibi non æquasse materiam. Ut autem maior fides accederet suo libro, tamen sufficeret auctoritas hominis tantæ religionis, ac virtutis, in testimonio, quod dedit ad Informationes pro Canonizatione, confirmat sub juramento, quæ præ se publicarat. Adhibuit etiam exquisitas inuestigationes, & scripsit exactissima cum fidelitate omnia, quæ in libro, ac proinde hoc solum testimonium sufficeret ad fidem de tanta tamque admirabili virtute.] Hactenus Illustrissimus Antistes Turiassonensis.

Et ego, ut notior adhuc sit pius erga te affectus Ribera, hominis probitate morum, & eminentiâ doctrinæ in Sacris litteris non longè recedentis ab antiquis Ecclesiæ Patribus; quo socio splendescit magis, quam purpureis fasciis Collegium Maximum, nuncupatum Archiepiscopi Toletani, quo etiam Magistro gloriantur Academia Salmanticensis, Nostrumque ibidem Collegium, apponam novissima ipsius verba ad Deum, & ad te. [Atque hic finem, (inquit) impono, Domine Deus meus, qui facis sanctos, & coronas, historiæ, cui scribendæ navavi operam, famulæ tuæ fidelis, ut Orbis cognoscat Thesauros, quos in ea reposuisti, teque laudent sine fine. Et quandoquidem tu es principium, ac finis sanctitatis totius, Saluator mundi, Dominusque Noster; atque odoriferi hi, pulchrique flores, qui nati fuere, & nascuntur in tua Ecclesia sancta, non essent rosæ, sed spinæ, & tribuli, nisi fuissent blandè conspersi pretiosissimo tuo sanguine, celebreris æternum tuis in sanctis, qui perfectissima sunt opera digitorum tuorum. Placeat æternæ tuæ bonitati, ut hoc munusculum, quod tibi offero, ascendat cum odore suavi ante tuum conspectum. Et quod ego indignus, ac miser peccator fatus sim de tanta sanctitate, ne sit, ut denuo recorderis meorum delictorum, eò quod mea opera tam disparia sint iis, quæ retuli, sed potius ut eius intercessione mihi remittantur, & crees in meis visceribus cor, spiritumque novum, ut fiam similis ei, quam tu amas, & ego amo. Ac, ne sit audacia, loquar quamvis pulvis, & cinis, ad meum Dominum, & deprecabor, ut cuncti, qui ob devotionem erga tuam famulam legerint hanc historiam fidelem; ac veram, tamen inconcinnè scriptam, eruant ex ea, tuam ob misericordiam, vivida desideria extollendi te semper ob

EPISTOLA

magnalia, quæ agis, nec non imitandi tam excelsas virtutes seruiendique tibi toto ex corde. Opera, de quibus mirantur, dona tua sunt: Veritas, vndecumque prodeat, tua est. Potentia sunt illa ad mouendum; huic multum soles conferre vigorem, quo operetur. Libera me Domine ab hoc timore, ne amittat efficaciam suam, eo quod ego fuerim instrumentum huius Scripturæ. Et tu, Mater mea sancta, ob cuius gloriam, & memoriam, laboravi quamvis non merebar enarrare tuas laudes, optimè scis, quàm vltro feci, & quantum tribueris, vt fieret. Non dixi benè *laboravi*, non enim sensi laborem; sed potius mihi fuit levamen, & gaudium, scripsisse, tamen tempore satis occupato. Consideravi, ne aboleretur memoria gloriosorum tuorum facinorum, & ad id præstiri omnem diligentiam, quam potui, vt sis semper cognita, prædicata, propositaque ad imitationem, & in te, ac pro te sit laudatus hic magnus Dominus, qui te tam mirabilem effecit. Parce exiguitati mei ingenij, & paupertati meorum sermonum, cum noscas, voluntatem tibi obsequendi nec esse exiguam, nec pauperem. Et quia Dominus tantam felicitatem mihi in hac vita largitus est, vt te ego cognoscerem, & tu benè erga me esses affecta, curamque susciperes me suæ Maiestati commendandi, impetra ab ipso, quod supplex petij, nunquam obliviscaris miseri huius filij tui, qui tam medullitus te diligit, quousque tuis meritis perveniam ad beatam visionem Nostri Creatoris, & Domini, vbi tecum, & cum omnibus sanctis fruatur ipso, & laudem in sæcula sæculorum. Amen.] Hac Riberæ verba spirant affectum studiosissimum erga te, simulque elevatissimam de tua sanctitate, ac meritis opinionem; nec minùs illa, quæ breviora sunt *in lib. 3. cap. 11.* [Post adeptam possessionem, & antequam locaretur sanctissimum Sacramentum in Ecclesia, quam Episcopus concesserat, transivi ego illac (nempe per Soriam, seu Numantiam) visitavique abundantiam mei consolatione S. Matrem, reuertens Romam, proficiscensque illuc inviseram ipsam Vallisoleti, anno præcedenti, cum se accingeret, vt abiret ad foundationem in Palentina civitate: sed illius visitationis apud Soriam multò magis recordor; tum quia fuit vltima, quippe postea non vidi amplius S. Matrem, tum ob dolorem relictum ex præteritis quatuor diebus stationis ibi, quin suam præsentiam scirem vsque ad postremum, & in eis proficere potuissem, valdeque consolari sua sancta conversatione.]

Omnia ista Riberæ ingenerant meo animo supremum de te conceptum, sanctissima Virgo. Solet, vt in Proverbio est, intima familiaritas parere contemptum, vel saltem minuere æstimationem de magnis etiam personis. Solent, vt aduertit ipsemet Riberæ lib. 1. tuæ Vitæ, cap. 1. & 2. homines sapientes, & professioni litterarum dediti, esse valde cunctabundi ad tractationem, & approbationem personarum insolitum quid præferentium suis in spiritibus. Sed mira, quæ in tuo rimari licebat, talia erant, vt consuetissimus tibi, sapientissimusque Doctor, si quis alius sua ætate, quo te magis tractabat, eò plus te veneraretur, eoque plus afficeretur erga te, tuamque doctrinam. Vnde te, de qua ob raram humilitatem tui spiritus & ob submissionem ad Confessarios asseruit V.P. Balthasar Alvarez Nobili alteri, & spirituali scæminæ, [Vides in Theresia de Iesu quod habet à Domino, & quod est: nihilominus cuncta, quæ ego dico, audit, & exequitur, velut quædam creatura, seu infans] prout ipsemet Riberæ lib. 4. tuæ Vitæ, cap. 20. & V.P. Ludovicus à Ponte cap. 11. §. 1. Vitæ V.P. Balthasar Alvarez ponderant: te, inquam, velut cœleste prodigium reuerbatur, & suspensus tuo ex ore tanquam Magistræ, excipiebat tua effata,

&

DEDICATORIA

& documenta, non secus, ac si puer esset, Vir ille litteratissimus, simulque in rebus spiritualibus exercitatissimus. Cuius erga te cultum, & benevolentiam tu ipsa jam beata remunerasti, apparens aliquoties, & postulatorum exorans à Deo successam, vt in Riberæ Vita tradit P. Valdivia. Ex quo, & ex Alegambe in Bibliotheca Scriptorum Societatis delineat eius vitam Nieremberg. *tom. 3. pag. 533.* vltra V.P. Ludovicum à Ponte, & Nadasi jam præcitatos.

Pari studio de te sentiebat, loquebaturque Confessarius ille tuus Toleti P. Doctor, & Consultor S. Officij Paulus Hernandez; dictitare enim conseruerat: [Magna est Theresia de Iesu à regulis infra, sed multò maior est à regulis supra.] Ita recitat Illustrissimus Yepesius §. 2. Prologi ad tuam vitam. Facis eius tui mentionem in Relatione 2. tui Spiritus ad V.P. Rodericum Alvarez; describitque eiusdem Vitam Vallisoleti terminatam, P. Valdivia *tom. 2.* Non minùs te decantabat P. Magister Hieronymus de Ripalda, Confessarius etiam tuus, vt aduertere est in Illustrissimo Yepesio ibidem. Nomina Ripaldam in illa Relatione his verbis, [Rector Burgenfis, qui vocatur Ripalda, non benè sentiebat de ea ex auditis, quo ad vsque ipsam tractavit.] Et quidem cum esset Rector Salmanticensis anteaque Abulam incolens, tractavit te, & audiit tuas confessiones spatio quatuor annorum prout refert idem Yepesius. Ripaldæ vitam enarrant Valdivia *tom. 2.* & Alegambe in Bibliotheca. Atque vt constat ex *tom. 1. Vitæ V. Virginis D.D. Marinæ de Escobar lib. 1. c. 2. §. 1.* fuit author, vt & hæc ipsa inclyta scæmina se se Vallisoleti committeret magisterio spirituali Societatis: Restat ex illa Relatione aliud Confessarius tuus, & approbator tui Spiritus, non antea commemoratus, videlicet P. Doctor Antonius de Araoz, quem appellas Commissarium Societatis, & quem ais trajecisse casu Abulam, nempe sub annum 1562. ex quo obiit in Hispania munus Generalis Commissarij, Vir in nostris Annalibus notissimus, & cuius virtutes, actaque illustria ab obliuione vindicarunt PP. Valdivia *tom. 2. MS. Nieremberg. tom. 4. ex pag. 623.* Nadasi in Anno dierum memorabilium die 30. Ianuarij.

Ex Epistola etiam tua 21. inter impressas seu potius ex scheda elucescit alius Confessarij tui P. Gundisalvi Dabila de te sensus. Scribis enim ad ipsum præsentem, & Collegij Abulensis Rectorem, [Iesus sit cum V. Mercede. Multis ab hinc diebus, non me mortificavi adeò, sicut hodie, cum littera V.M. non enim sum tam humilis, vt velim haberi pro tam superba, nec par est, vt V.M. ostendere velit suam humilitatem tanto cum meo sumptu. Nunquam cogitari tam libenter rumpere litteram V.M. Fidenter assero, satis à se scire mortificare, & mihi noscendum repræsentare; quænam sim: siquidem V.M. videatur, credi à me de me ipsa, quod possim docere. Avertat Deus! Nollem, vt mea menti recurreret. Iam cerno me esse in culpa, quamvis verè, an magis sit desiderium, quo teneor videndi V.M. prosperè valentem; forsanique ex mea hac imperfectione procedunt tot stulta verba, quot V.M. dico, & ex amore, quo erga ipsum afficior, & qui me impulit ad loquendum cum libertate, quin ad verba attenderem tamen postea pupugit me scrupulus de rebus nonnullis, de quibus egi cum V.M. & nisi novum alium timerem inobedientiæ, non responderem iis, quæ V.M. jubet: sentio namque non modicam contradictionem. Sit Deo accepta. Amen! Vnus ex magnis defectibus, quos in me sentio, est in his de oratione punctis iudicium ex me ferre: & ita parvi habeat V.M. quæ à me proferentur; accipiet namque à Deo maius talentum, quàm muliercula, qualis ego. Et inferius: [Id non intelligitur de rebus grauibus, & inexcusabilibus, de quibus forsitan

forfitan

EPISTOLA

forſitan verſatur quoque meus error : V. autem M. occupationes ſunt huiuſmodi , atque , vt opinor , non rectè foret prouiſum , ſi alteri committerentur ; niſi quod video V. M. ægrotantem , vellemque , ſubiret minores labores. Ac ſanè multas ago Deo gratias , cum conſpicio ingentem conatum , quo ſuæ domus incumbit negotiis. Non ſum adeò ſtulta , vt non intelligam , quanto beneficio à Deo donetur in eius generis talento , quantique ſit meriti. Inuideo ſatis : nam talem vellem meum Prælatum. Et quandoquidem Deus V. M. inſtar Superioris contulit mihi , cuperem , vt de mea anima tantam gereret curam ac de fonte ; id quod mihi valde arripit , & tam neceſſarium eſt in Monafterio , vt quidquid V. M. circa id præſtiterit , è meritis cauſæ ſit. Nihil jam ſuper eſt , quod ſcribam. Profectò tracto omni cum veritate , velut coram Deo , noſcoque , quidquid ſit ad impenſè , ſolicitèque exequendum munus Superioris , tam eſſe gratum Deo , vt breue tempus , quod in id impendatur , compenſet ipſe quaſi diuturnum. Scio etiam ab experientia , vt & quæ dixi : niſi quod cum videam V. M. tam frequenter occupatiſſimum , hinc involutim occuſarunt cogitationi , quæ V. M. ſignificauit : & quo magis mente revolvo , confirmor in diſcrimine V. M. à me. Et quidem in poſterum reſpiciam , ne primos meos propalem motus , ſiquidem tam carè ſteterit mihi. Sed ſi V. M. felici ſalute fruenteſ intuear , ceſſabit mea tentatio. Faxit Deus , vt poteſt , & pro meis votis. Serua V. M. Theſia à Ieſu.]

Transcripſi tot tuæ ſchedulæ lineas delinitus tum indicii exinde captis æſtimationis , quam animo ſuo imbiberat P. Gundisalvus. Davila tuis de documentis , ô Cœleſtis Magiſtra : tum testimoniis vocaliſſimis tuæ erga homines Societatis benevolentia. Gundisalvus , conſanguineus tuus ex materno genere , ſplenduit non magis nobilitate primaria eorum , qui apud Abulam inſigniuntur Dabilarum , Aquilarumque ſtemmatibus , quam virtutum heroïcarum luminibus , adnotatis à P. Valdivia tom. 2. MS. Adminiſtrauit Provinciam Toletanam , fuitque Aragonicæ Viſitator , præſedit Caſtellanæ , & eum ad eum ſcripſiſti , gubernabat Collegium Abulenſe circa Octauum annum à fundatione ſacri tui Aſceterij S. Joſephi , vt colligitur ex tua gratiarum actione ob interceſſionem cum Abulenſi Senatu pro fontana aqua , quam conceſſit ei Monafterio , tranſactis octo ab erectione annis , vt lib. tuæ Vitæ , cap. 6. refert P. Ribera , & cum ipſo R. P. Fr. Franciſcus à S. Maria lib. 1. cap. 53. num. 1.

Vltra prælaudatos à te confeſſarios tuos è Societate , recensendi etiam ſunt ex illuſtriſſimo Yepesio §. 2. Prologi ad tuam vitam , primò P. Ioannes del Aguilã , cuius vitam memoriã dignam tradiderunt ſcriptis Valdivia tom. 2. MS. Nieremberg. tom. 4. ex pag. 700. cum Ludouico Munoz in Vita V. Magiſtri Ioanni de Abila lib. 3. cap. 11. vt qui huius fuerit diſcipulus ; rexiffeque Collegium Valliſoletanum S. Ambroſij ab anno 1580. eſt mihi exploratum. Secundo , P. Bartholomæus Perez de Nueros , quocum de rebus tui Spiritus plus quàm decennio communicati. Vocat eum Yepesius Provincialeſ , quia cum de te testimonium protulit , præerat Provinciae Toletanæ , fueratque pro Hiſpania Aſſiſtens Romæ , & antea Bæticam Provinciam gubernarat , docueratque Philoſophiam , ac Theologiam variis in Collegiis Caſtellanæ Provinciae , præſertim in Abulenſi , vbi te diutius tractauit , vir , qui ſubtilitates Scholæ adunauit cum eximia in ſe perfectione , cumque peritiã præcellenti dirigendi ad eam alios . vt tom. 2. MS. eſſet Valdivia in ipſius Vita. Tertio , P. Doctõr Henricus Henriquez , qui maximè Hiſpali tuas excepit confeſſiones , & poſteà Salmanticæ luculentiffimum

DEDICATORIA.

tiſſimum tuis de rebus testimonium dedit , ſeu potiùs panegyrum concinuit , tranſcriptam partim ab Illuſtriſſimo Yepesio in §. illo 2. necnon in 3. & lib. 4. Vitæ tuæ , cap. 1. Quantus vir fuerit Henricus , ſat ex Alegambe in Bibliotheca , & ex Valdivia in tom. 2. MS. dignoſcere eſt. Quarto , P. Doctõr Franciſcus Suarez addendus ex Nieremberg. tom. 3. cap. 40. Vitæ S. P. N. Ignatij ſcribente ſic : [P. Franciſcus Suarez , magnium Theologiæ lumen hac tempeſtate , aſſeruit , ſecum S. Theſiam communicaffe ſuum ſpiritum , quem ipſe veneratus fuit , velut Spiritus Sancti.] Confirmatur id ex quadam Relatione Sacræ Rotæ Romanæ , vbi P. & inſignis Doctõr Franciſcus Suarez , Primarius Cathedraſticus Theologiæ in Academia Conimbricenſi , recitatur inter eos , qui tuum approbarunt ſpiritum. Ita apud R. P. Fr. Franciſcum de S. Maria lib. 5. cap. 40. num. 4. Potuitque egiſſe tecum ; quando jam Sacerdos ab anno 1572. litteras Philoſophicas explicuit Segobiæ , & Theologicas Abulæ cum prænominato P. Bartholomæo Perez ; Segobiæ item ac Valliſoleti , ad annum vſque 1580. perfectionis ſuæ in Urbem , vt ibi proſequeretur Magiſterium. Conſonat optimè id cum chronologia , actiſque vitæ Eximij huius Doctõris , quam nouiſſimè , & locupletiffimè in duo partitiſ eſt volumina indagatiõne accuratã , & exculto ſtylo P. Antonius Ignatius Deſcampis , poſt multos alios , qui eam calamis delibabant , eſſi ex dictis ab ipſis , velut ex vugue leo , internofceretur. Referuntur illis in voluminibus complurã , vnde non temerè aſſeuerare poſſumus , in tanto Sapientiæ eumulo , quo exundauit Suarius , dediſſe ei Deum ſcientiam Sanctõrum , ſeu (vt ad Sapient. 10. interpretatur Lorintus) Theologiam Myſticam circa actiones tum proprias , tum alienas. Merito quidem ait Alegambe in Bibliotheca , non minora Suarium decoraffe ornamenta virtutum , quàm litterarum : ſæpèque à multis in dubium fuiſſe vocatum , doctior - ne eſſet , an ſanctior ? Liceat mihi coniectare , ad tam excelſum culmen ſcientiæ Spiritus in Suario , profuiſſe magnopere ſermones tecum habitos.

Adjicio quintum P. Franciſcum Perez de Nagera , quem centenario quatuor , aut quinque annos maiorem ego noui , & colui Valliſoleti. Breuiter de eo agit Alegambe in Bibliotheca : fuſius Valdivia in tom. 2. MS. Cum eſſet Parochus Eccleſiæ S. Blaſij , proximæ ſitui antiquo Collegij noſtri Salmanticenſis , Rectores huius cum ipſo conuenerant ex tuo placito , vt quotidianis tuis , ordinariſque ſociarum confeſſionibus audiendis aſſiſteret , quoties illi , aliue è Noſtris non poſſent , diſtricti grauibus occupationibus ; nec ſe offerret neceſſitas conſiliatoris , confeſſariue expertioris , ac peritiõris. Placuit Tibi mirum in modum Nagera , eumque urbano illo tuo , & lepido ſermone appellare conſueueras , *Mi Cura* , id eſt , *Meus Curio*. Ex aſſiduo tecum colloquio Sacerdos , & Parochus probatæ virtutis euasit multò perfectior ; vtque ſe tranquilliori morti præpararet , obtinuit in deuexa ætate admiſſionem in Societatem ; ſed in qua cum integra valetudine , viribusque quaſi iuuenilibus vitam longos per annos protraxit , exercuitque inſatigabiliter in miniſteriis erga proximos , præcipuè erga pueros , & pauperes inſtruendos doctrinã , moribusque Chriſtianis. Accedens Valliſoletum piiffima Regina Margarita Auſtriaca in votis habuit adeſſe doctrinã , quam optimus ſenex Nagera celebraret , vt ſolebat , comitatus infantibus , & egenis. Quare denuò erectum hac de cauſa tabulatum juxta Palatium Regium

EPISTOLA

ascendit cum eis ille cantans orationes Ecclesie, & spectante, auscultanteque Augusta è fenestra vicina, instituit consuetas interrogationes de mysteriis Fidei Catholicæ, ac prout rectè responderent, distribuebat B. Virginis rosaria, Sanctorumque iconas papyraceas, quibus Regina addidit auri, & argenti pretiosa præmia, affirmans, fuisse sibi gratius illud spectaculum, quam cetera theatrorum. Cutauit Nagera, fundari Vallisoleti, aliisque in ciuitatibus Hispaniæ domos quas vocant puerorum de Doctrina; iuuenumque vagorum, ac pannosorum remedio, instructionique consuluit, excitata quadam honestorum virorum Confraternitate etiam nunc permanente. Tandem naturæ debitum persoluit non sine fama sanctitatis anno 1623. die 18. Februarij, paulò post clausum Sanctissimum Sacramentum in celebritate Iubilæi quadraginta horarum. Cùm enim proximè ante dies illos Sacramentis decedentium munito, jamque ferè constituto in mortis faucibus dixisset sincerè Infirmarius, molestum fore domesticis, si funere suo solennitas ea interturbaretur, accurrit non minùs candido responso, sui que genij proprio: Petam à Deo, ne defunctus grauis sint, sicut nec, fui uiuus. Atque ita accidit; nam ab Infirmario excipiens, finem in templo impositum solennitati, rogauit vt quàm citò conuocaret Superiorem, Patres, Fratresque omnes ad postremas preces commendationis animæ, quas inter Deo eam reddidit.

Forfan in hoc catalogo desiderabit quis P. Padillam, cuius recordaris in epistola 21. & 28. fuisseque existimabit memorabilem illum P. Antonium de Padilla, qui jam Castellæ Adelantatus, Comes S. Gadæ, seu Agathæ, successorque in Comitatu Buendensi, valedixit iuuenis mundo, seque Deo sacrauit in Societate, in qua vitam egit innocentissimam, æqualemque calamo V. P. Ludouici à Ponte in vita V. P. Balthazaris Aluarez, cap. 20. §. 2. præter plures alios, qui in ea collaudanda stylum exercuere. Sed P. Padilla à Te nominatus illis in epistolis, fuit proculdubiò quidam Ecclesiasticus secularis, de quo legendus est R. P. Fr. Franciscus de S. Maria lib. 3. cap. 26. num. 2. cap. 41. num. 3. Non tamen de Nostro Padilla siluisti in libro Foundationum, cap. 10. vbi eius ingressum in Societatem pennâ tuâ illustrissimum fecisti, aisque: [Aliquoties hunc D. Antonium sum affata: vellet habuisse multò maiora, vt pro Christo repudiasset. Beatus iuuenis, qui sic meruit apud Deum, vt in ætate, in qua mundus solet dominari suis habitatoribus, fuerit ab ipso calcatus. Sit benedictus, qui tantum bonum ipsi contulit.] De eodem Padilla scribit Ludouicus Muñoz, grauis, elegansque Historiographus raræ vitæ Heroïnæ illius D. D. Luifæ de Caruaxal lib. 3. c. 41. [P. Antonius de Padilla, vir verè Apostolicus, qui spretis opibus, magnitudineque humana, fuit incomparabiliter maior ob paupertatem Euangelicam, nunquam non mirabatur egregias virtutes D. D. Luifæ. Audiit aliquot annis eius confessiones Vallisoleti, & quando morbis impedita non poterat domo egredi ad assistendum Sacro, ibat ille quotidie ad celebrandum ipsius in Oratorio.] Parco pluribus de tuo, & nostro Padilla. Cumque insumas caput 10. & 11. Foundationum in illius encomiis, suæque matris ac sororum, ego haudquaquam tacebo consobrinam eorum, quæ eis conuixit, & octogenaria sepulta fuit anno 1637. die 2. Decembris, in Vallisoletani Collegij S. Ambrosij templo, D. D. Menciam de Padilla, Virginem spectabilium admodum virtutum, quarum describendis laudibus, omnes qui nouimus, optabamus hominem primæ notæ dedicatum, non secus ac S. Hieronymus Nobilissimarum tot Virginum, sanctitate

DEDICATORIA.

sanctitate clarescentium, sibi coætaneorum, panegyricas orationes elucubrauit: haberet sanè latissimum dicendi campum, insigniaque exempla in medium producenda. Sed hoc omisso, si in eodem syllabo rursus quis requirat P. Vallegium, de quo mentionem facis, Gloriosissimam Matèr, in epistola 23. scripta ad Priorissam, & Religiosas Carmelitas Discalceatas Monasterij Soriani, seu Numantini: incertum est, an ille Iesuita fuerit. Et si namque P. Valdiuia tom. 2. MS. elogium scripserit P. Petri Ruiz de Vallegio, qui rexit Collegia Sorianum, & Lucroniense; at simul inquit, adolescentem adscriptum Societati fuisse anno 1580. & ideo non potuit ille esse de quo loqueris in ea epistola, missa ante finem anni 1581. sed Canonicus quidam dictus Didacus Vallegius, cuius extat notitia in R. P. Fr. Franciscus de S. Maria lib. 5. cap. 20. num. 5. cùm de fundatione Monasterij Soriani.

Has obseruationes de Viris è Societate nostra, quos ab injuria obliuionis in immortalè famam asseruisti, conficere potui, consultis tuis libris, & domesticis monumentis: quorum lectio in sudauit quampridem, vt Priorum exempla me ad eorum excitarent imitationem; quem ad suæ vitæ institutum tam à Te probatum benignitas Dei Optimi, ac Maximi vocauit, atque, vt existimo, non absque intercessionè tuâ, electæ in patronam, & tutelarem ab infantia mea ex voto tam meo, quàm Maiorum meorum Tibi deuotissimorum. Fortasse nomina plurium aliorum, qui è Societate Tibi inseruierint, delitescunt siue in nostris archiuis; siue in tuis scriptis, nondum prælo datis. Tu enim ipsa in 2. Relatione tui spiritus ad V. P. Rodericum Alvarez, post decem laudatos, ais: [Et aliquos alios PP. Societatis; spirituales communiter creditos, quos, prout commemorabantur in locis, ad quæ se pro Foundationibus conferebat, procurabat alloqui.] Illustrissimisque Yepesius §. 2. Prologi ad tuam Vitam scribit: [Nunquam finirem, si narraturus essem PP. è Societate, qui eam cognouerunt, & contentem audierunt; magnaque cum prudentia, & circumspectione approbarunt suum spiritum. Inter quos, &c.] Atque hinc non immeritò P. Ribera (vnus ex magnis Viris sui seculi, iudicio Illustrissimi Episcopi Pacensis Fr. Angeli Manrique in Vita V. M. Annæ de Iesu lib. 2. cap. 2. num. 1. talem quippe primum Historicum exigebant prodigiosa tua gesta) affirmauit in Prologo tuæ Vitæ, [habere ingentem partem tuis in laudibus Societatem, quæ Te in exordiis, & postea valde semper adiuuit.]

Dixi publica rationum momenta, quæ me virum Societatis induxerunt ad mea vota nuncupanda Tibi, cui eadem Societas in amore, & deliciis fuit. Progredior ad priuata. Norunt omnes, quotquot egregia tua facinora publicæ luci commissa lectitant (suntque vniuersi) Te primò Excalceati Ordinis à Te instituti habitu induisse Antoniam de Henao (proavi mei ex materno neptem generis) quæ felici sorte sum in Spiritu Sancti cognomen permittit. Hanc appellas cap. 36. tuæ Vitæ [eximiam Dei seruam.] Et in epist. 12. ex impressis, ais, scribens Vallisoleti: [Adducimus Subpriorissam quandam S. Iosephi Abulensis, quæ electa fuit, vocaturque Antonia ab Spiritu S. Nouit eam D. D. Guiomar; estque satis bonus spiritus.] Huius etiam meminit P. Ribera lib. 1. cap. 17. & cum ipso Illustriss. Yepesius lib. 2. cap. 8. Ægidius Gonzalez Dabila in Theatro Ecclesie, & Ciuitatis Abulensis, lib. 3. cap. 9. R. P. Fr. Franciscus de S. Maria lib. 1. cap. 44. num. 2. cap. 55. num. 2. R. P. Fr. Antonius de

EPISTOLA

Huerta in Vita S. Petri Alcantarenſis *lib. 2. cap. 24. & 30.* [Prima omnium fuit Antonia de Henao (ita Ribera) quæ poſtea appellata fuit Antonia ab Spiritu S. Et aduenit iuſſu S. Fr. Petri de Alcantara, qui ipſam multum pertractauerat, eo quòd eſſet fœmina magno ſpiritu prædita: quæ cum Abulâ diſcedere uellet, ut alio in remotiori loco Monialis eſſet, illam detinuit P. Fr. Petrus, ut novum hoc ingrederetur Monafterium (S. Joſephi) de illaque (ideſt, de ſua diſpoſitione ad nouum ſtatum) S. Matrem reddidit certioſam.] Retulerat antea epiſtolam S. Petri Alcantarenſis ad Illuſtriſſ. Antiftitem Abulenſem, in qua ſic habet: [Licet ſatisfacere mihi curem de perſonis principalibus, quæ ingreſſuræ ſunt, ut ſint probatæ; & in principaliori, ut credo, Spiritus Domini inhabitat.] Illuſtria ſunt teſtimonia iſta de V. Antonia ab Spiritu S. à Te, & à S. Petro Alcantarenſi prolata. Eam Tibi Sociam adſcripſiſti ad Fundationes Malagonenſem, & Valliſoletanam, ut conſtat ex Ribera *lib. 2. cap. 12.* Yepesio *lib. 2. cap. 19.* Franciſco de S. Maria *lib. 2. cap. 10. n. 1. cap. 15. num. 2.* & ex præcitata epiſt. 12. Dediftique in mandatis, ut V. Matrem Annam de Ieſu in Fundatione Granatenſi adiuuaret, ut liquet etiam ex Ribera *lib. 3. cap. 12.* Franciſco de S. Maria *lib. 5. cap. 23. num. 2.* Illuſtriſſ. Fr. Angelo Manrique in Vita V. Matris Annæ de Ieſu, *lib. 4. cap. 1. num. 5. cap. 4. num. 4. & 5.* quod ipſamet V. Anna teſtatur in eadem Fundatione ad finem tuarum. Refert Manrique *lib. 4. cap. 5. num. 6.* quandam reuelationem factam V. Matri Antonia, quoad domum, ubi tandem exſtrudendum erat Granatenſe Alceterium: aſſeritque Yepesius *lib. 2. cap. 40.* Te iam immortalitati donatam apparuiſſe apud Granatam natæ tuæ primogenitæ, demonſtraſſeque ipſi ingentem illum, quo fruebaris, gloriæ cumulum, ſingulariaque munera tibi à Domino liberaliter elargita. Tandem Ribera *lib. 1. cap. 17.* teſtabatur, V. Matrem Antoniam degere ſanctiſſimam Vitam in Malacitano Cœnobio, quo anno ipſe librum tuæ publicabat. Speramus in dies longiorem de huius V. Virginis vita, morte, præclarique virtutibus relationem, quam (Deo fauente) exhibebit tertius tomus Carmeli Reformati, elaboratus à R. P. Franciſco de S. Maria; qui Author jam pridem primum, & ſecundum concinnauit in Elyſium, pulcherrimis ſanctitatis floribus, miro dictionis ornatu, ſœcundoque eruditionis ſinu venuſtum; & à me per litteras humaniſſimè quæſiuit, num aliqua de Religioſiſſima hac fœmina ex traditione Maiorum conſeruari? Sanè ſi primum ex Diſcalceatis, cui ſeueroſiorem veterum Carmelitarum regulam obſeruandam propoſuiſti, Beatis nunc additum declaratione Pontificia totus terrarum Orbis ſubmiſſo uenerentis poplite reuerenter adorat, in cuiusque præconia omnium ora, linguæque ſolvuntur; liceat, ô Sancta mulierum, virorumque Fundatrix, ac Matriarcha (ſi fas ſit ſic compellere) liceat, inquam, piè cogitare, primam etiam Diſcalceatarum eximia floruiſſe ſanctitate, ſpiritumque tuum in duos eſſe diuiſum, ut quemadmodum Eliæ ſpiritus factus eſt in vno, nempe in Elyſæo, duplex, tuus fieret ſimplex in duobus, ſcilicet in B. Ioanne de Cruce, & in V. Matre Antonia ab Spiritu S. tuus enim ſpiritus adeò cumulatſtus eſt, ut in duas partitus perſonas, maximus in vtraque permaneat.

Huc accedit, quod feliciffimus tuus parens Alfonſus Sanchez de Cepeda primas contraxerit nuptias cum D. D. Catherina del Peſo & Henao, ut tradit Franciſcus de S. Maria *lib. 1. c. 3. n. 2.* quanvis me lateat gradus propinquitatis meis cum Antecelloribus. Sed adhuc arctiori vinculo memet, Opusque meum Tibi debitum profiteri volui. Etenim fortunatiſſima tua mater D. D. Beatrix Dabila, & Ahumada, cui ille nupſit ſecundò, conſobrina fuit abavi mei Chriſtophori Dabila

DEDICATORIA.

Dabila inter alia cognomenta; atque hoc deuenit tuam in matrem à ſuo avo Ioanne Blazquez Dabila de Cordovilla, cuius honorificam facit mentionem prælaudatus Franciſcus de S. Maria *lib. 1. cap. 4. num. 7.* Hinc eſt, quòd parentes tui communi cum meis præavis, ac abavis ſortiti ſunt ſepulchra in Abulenſi templo S. Franciſci. (ut idem Hiſtoricus memorat *cap. 3. num. 2.*) inter duo videlicet altaria collateralia velut diuidentia Capellam Maiorem, quæ iuriſpatronatus eſt Marchionum Fontis Solaris, ubi jacent complures ex nobiliſſima Bracamontium proſapia, ut narrat Ægidius Gonzalez Dabila *lib. 2. cap. 11.* Fertur conſtanti famâ apud Abulenſes, reſoſita in præfato loco fuiſſe corpora tuorum progenitorum. Deſiderantur jam temporum iniuriâ inſcriptiones lapidum; imò & ſuſpicio non leuiter ingenerata in eſt de ſublatis inde clam tam venerabilibus exuviis, utpote quorum animas in cœlo regnantes conſpexeris: Perſeuerat ſolum inſcriptio mei præavi Ferdinandi de Henao Verdugo, anno 1555. deſuncti die 5. Septembris. Hinc etiam huius filius, & hæres à Te honorabatur appellatione conſobrini matruelis, eique tua negotia fidenter demandabas, & à Te viuente, ac mortua accepit ſingularia beneficia: tui imaginem ſecum perpetuò ferebat; poſteriſque ſuis inſimam erga Te deuotionem reliquit. Delibauit priuata hæc non ſine rubore, cum ſat noſcam, quàm ſum à tuis moribus degener. Quod ſi cui videar delibaſſe non ſine ſtudio gloriæ inanis ex rēcentis titulis ſpecialis erga Te cultus, abſuit à meo animo aliud motivum, quàm dedicandi Tibi iſtud Opus rationem reddere, notiſſimam Abulæ, & maiori ex parte iam ante traditam ab ſcriptoribus de tuis rebus. S. Gregorius Nazianzenus *orat. 11. de Gorgonia ſorore*, iuſtum eſſe pronuntiat celebrare ſanctos ſanguinis ſui. Omitto aliorum SS. PP. exempla, de quibus eruditiffimus Theophilus Raynaudus in *lib. de Cultu SS. ex ſpeciali titulo, punct. 9.* Quia verò iuxta Gerſonem *ſerm. 1. de Feſtiuitate omnium SS.* hi, cæteris paribus, magis orent pro ſibi coniunctis ſanguine; quandoquidem gloria non tollat naturam, ſed perficiat; foueo ſpem hanc in ſinu meo de tuo ſpeciali patrociniò apud diuinum Numen, ni (provt vereor) demerear ob non imitatas tuas virtutes.

Debeo non deponere calamum, quin Vrbi Abulenſi, unde mea origo, & ubi in infantia habui educationem ſub Doctõribus Ioanne, & Paulo Verdugo de la Cueva, fratribus, Parochiſque Eccleſiarum SS. Ioannis, ac Vincentij, viris ſpectatæ probitatis, & litteraturæ, quorum ſecundus carmine Hiſpano elegantiffimo vitam tuam deſcripſit, præloque vulgavit, & de eodem affirmat Ægidius Gonzalez Dabila *lib. 2. cap. 10.* [fuiſſe vnum è bonis ingeniis, quæ ſuo tempore vidit Abulæ] quin, inquam, Vrbi Abulenſi gratuler tam illuſtrem filiam, nataleque ſolum fauſtiſſimum Carmeli Reformati. Fuerat ipſa vna è nominatiſſimis Hiſpaniæ, clariſſima geſtis domi, & militiæ, pace, ac bello, viris, fœminisque; nam & hæ, ductrice Semena Blazquez, propulſarunt è mœnibus hoſtes, abſentibus maritis. Dicebatur olim *Abula Regis*, ob deſenſatum ſua in arce puerum Caſtellæ Regem Alfonſum ab inſidiis armifque Alfonſi Regis Aragoniæ. Dicebatur *Abula Fidelium*, ob etiam ſeruatim ex ambitioſis imperandi Magnatibus bimulum vix Caſtellæ Regem Alfonſum alium uſque ad vndecimum ætatis annum: quo ex facto Abulenſes veteri prouerbio *Fideles* vulgò nuncupari cœpti, ut conſtat Ioannes Mariana *lib. 11. Hiſtoria de rebus Hiſpaniæ, cap. 8.* Dicebatur *Abula Equitum*, ob ſplendidiſſimas familias ſuam ibi ſedem adeptas ex tempore tam reedificatio-

EPISTOLA

nis à Raymundo Comite, quàm Coloniarum ibi collocatarum ab Henrico I. Castellæ Rege, pro Ducibus, quos ad regnum capessendum è Gallia, Burgundia & Flandria adscivit contra Regem Petrum dictum Crudelem. Postquam atuem Abula cœlitus donata est Te filiâ, gloriosius sibi est dici *Abula Theresia à Iesu*, quæ radiis tuæ sanctitatis, doctrinæ, facinorum, ac miraculorum universum orbem illuminasti, fœtuque inibi concepto Carmelitarum vtriusque sexus Ecclesiam Dei miro auxisti modo. *Tu gloria, tu læticia, tu honorificentia* Abulæ nostræ, quia fecisti *viriliter, & confortatum est cor tuum. Manus Domini confortavit te, & ideo eris benedicta in æternum.* v. Tibi adaptem quæ de Iudith, c. 15. vers. 10. & 11. cecinerunt Ioacim Summus Pontifex Hebræorum, Presbyterique eius. Orta es hac in Ciuitate anno 1555. Deusque circa 1557. orsus est extrahere Te è tepido spiritualis vitæ ad feruidum, ardentemque gradum: in quo vt Te confirmaret, indeque ad Eminentissimum eveheret, pararetque adiutores ingentis machinæ, ad cuius erectionem Te elegit, disposuerat prouidentissimè, vt proximè ante illum annum 1557. & post concurrerent Abulæ homines, & mulieres exemplaribus admodum vitis, grandibus virtutum dotibus, æstuanteque zelo gloriæ Dei præfulgentes. Horum catalogum misit ad me Doctor Ludouicus Vazquez Ecclesiæ S. Vincentij Parochus, qui anno 1664. edidit Vitam V. Sacerdotis Joannis de Briuesca Abulensis, paratque ad prælum Vitas V. Matris Mariæ Diaz (ortu Itenis propè Abulam, cuius incola diu fuit,) V. P. Iuliani de Abila, Socij tui in Foundationibus, & alias collectas exquisitâ diligentia, ac pietate, scriptaque maturo iudicio, & puro stylo. Recitat ex hominibus Illustrissimos, & Notissimos Antistites Sanctium Dabilam, & Christophorum Velam, Canonicum Magisterialem Antonium Honcalam, patriâ quidem Yanguensem, sed domicilio multorum annorum Abulensem, Canonicum D. Franciscum de Guzman, Magistrum Gasparem Dazam, P. Iulianum de Abila, Gasparem de Abila è primis Confessariis Mulieris Fortis V. D. D. Mariæ Velæ, P. Vzedam, tres fratres Fraguas Sacerdotes, Caberos item Sacerdotes, vt & Gundisaluum de Aranda, & quem Tu vocas Equitem Sanctum Franciscum de Salzedo, Commendatariumque Ægidium Gonzalez Dabila. E mulieribus refert V. Matrem Mariam Diaz, V. D. D. Mariam de Abila; quarum spiritibus, tuoque tractatis, aiebat S. Petrus Alcantarensis, habitare Abulæ tres Virgines mirabiles, primam pœnitentem, secundam sinceram, Te tertiam prudentem. Addit Annam de S. Dominico, Sororem P. Iuliani de Abila, D. D. Guiomarem de Vlloa, Antoniam de Henao, & tres alias Virgines primò à Te admissas in S. Iosephî Monasterio, necnon Elisabetham de Ortega, appellatam postea de S. Dominico, & D. Annam à Regibus. Is est syllabus, cuius me participem fecit amicissimè Doctor Ludouicus Vazquez, asserens omnes has personas emicuisse tunc Abulæ perfectione spirituali insolita, & admiranda, seque de eis inuestigasse multa scitu dignissima, quæ si per occupationes, & senium liceat, communicabit posteritati. Quare sibi videtur Spiritus S. tempestate illa diffusus speciatim in Abulensem Urbem, notatque, fuisse vsùm ministerio Collegij Societatis nostræ fundati anno 1553. Nam qui prima fundamenta iecit P. Ferdinandus Alvarez ab Aquila Abulensis, Sociique pauci numero per aliquot annos, ob summam rei familiaris difficultatem declaratam lib. 13. num. 43. 1. p. *Historia Societatis*, accenderunt ignem eiusdem diuini Spiritus in Abulensibus, præcipueque in recensitis, quos ad frequentationem Eucharistiæ, ad studium mortificationis, orationis, ad omniaque spiritualis perfectionis opera potenter excitarunt. Atque ex

Ecclesiasticis

DEDICATORIA

Ecclesiasticis secularibus complures imitati fuere Instituti nostri morem vivendi, functionesque erga proximos, imò & exteriorem habitum: quòd de Canonico prælaudatò D. Francisco de Guzman confirmat nominatim Ægidius Gonzalez Dabila lib. 1. cap. 3. Inter mulieres Anna à Regibus, quæ poterat in educatione, atque instructione puellarum, & in exhortationibus maiorum sui sexus ad exercitia virtutum, æmulabatur etiam Nostros, & ferè in habitu. Erat Abulæ maxima in veneratione, & à Te valde colebatur, consulebaturque perquam frequenter. Decessit cum raræ sanctitatis opinione, corpusque eius conditum fuit in nostro S. Ægidij templo, requiescitque nunc in altero, ad quod transferri curarunt Nostri, cum sedes mutarunt; habeturque ab ipsis: & à cunctis Abulensibus in ea, quæ licet veneratione. Memorabilis hæc foemina in informatione, quæ iussu Illustrissimi D. D. Laurentij Otadi, & Auendaño, Episcopi Abulensis, recepta fuit de vita, morte, ac virtutibus V. Matris Mariæ Diaz commemorat plura de Nostrorum apud Abulam exordiis, deque magisterio PP. præsertim Ioannis de Pradanos, & Balthasaris Aluarez (qui fuere primus, & secundus Confessarij tui è Societate) in dirigendis præfatis Abulensibus ad altum perfectionis spiritualis fastigium. Hæc, cedentia in non modicam commendationem Abulensis Ciuitatis, vt quæ ætate illa fuerit theatrum tantæ sanctitatis, sint à me dicta, vt constet de singulari Dei prouidentia in Tibi paranda plebe perfecta, cuius in sinu benigno spargens lumina exuberantissimæ tuæ, & gigantæ sanctitatis, indeque adjuncta à concitibus, prodires illustratura tum per Te, tum per tuas, tuosque filios totum Christianum Orbem. Nam, quemadmodum obseruat Doctor Ludouicus Vazquez, omnes ferè, quorum catalogum contexuit, adfuerunt ope, auxilio, zeloque suo ad foundationem primi Cœnobij Abulensis, & ad alias, quas cæteris in Oppidis aggressa es, ac perfecisti. Et ex aduenis, qui tunc temporis Te Abulæ nouit in transitu, admiratusque fuit tuam sanctitatem, P. Bartholomæus Bustamantius, comes S. Francisci Borgiæ; mouit postea D. D. Catharinam Godinez de Sandobal, vt ad Te scriberet postulans foundationem Monasterij de Veas. Quod enim Bustamantius fuerit ille Societatis Pater, cuius nomen taces in Relatione de ea Foundatione, noscitur ex R. P. Francisco de S. Maria tom. 2. lib. 7. cap. 20. n. 1. & 2. Clarescit illud nomen in Historiis nostris p. 1. 2. & 3. in huiusque lib. 5. num. 195. inuississe prædicationis verbi diuini causâ Oppidum Veantum exprimitur. De eodem Bustamantio scribunt fusè Valdiuia tom. 2. MS. Nieremberg. tom. 4. ex pag. 364. concisus Nadalus die 21. Iunij. Non absimiliter P. Ludouicus de Santander, qui Te circa idem tempus nouit, & suspexit, Abulæ, aliquandoque alibi Castellæ Veteris tuas excepit confessiones, prout supra visum est, accessit suator Illustrissimo Patriarchæ Antiocheno, Archiepiscopoque Valentino D. D. Ioanni de Ribera (Pralato referenti primitiuos Ecclesiæ in moribus) vt Te inuitaret ad fundandum Asceterium in eadem Valentia Urbe, vbi tunc ipse præerat nostro S. Pauli Collegio. Ita tradit Franciscus de S. Maria tom. 2. lib. 8. cap. 18. num. 4. Iam verò beneficiis acceptis ex tua patria tam in ortu, quàm in obsequiis Tibi exhibitis, auxiliisque præstitis à concitibus ad condendam Carmelitarum Excalceatam gentem, quanta responderis gratitudine, nullus ignorat. Experitur Te quotidie Abula tutelarem, & patronam apud Deum, tuæque intercessionis tribuit quidquid felicitatis impetrat, continuationemque sanctitatis tot in suis ciuibus omnium statuum, quot si enarrare aggrederer, opus esset longo volumine. Illum autem fauorem Tibi

indulsi

EPISTOLA DEDIC.

indulsi Deo satis consentaneum genio tuo propenso ad gratitudinem, ut concius tui P. Ferdinandi Alvarez ab Aquila, qui per se, & socios, perque eos, quos ad perfectionem spiritualem excierunt, iuuit Te magnopere, videris animam cœlesti beatitudine fruente. Biduo tantum jacuerat ægrotus in lecto, & insperatè mane diei tertij inuentus fuit exanimis anno 1572. Stabant Nostri consternati animis ex inopinato euentu obitus amantissimi Patris sine Sacramentorum subsidio, & absque sui præsentia: cum ecce celer aduentavit nuntius à Te missus ex Conuentu Incarnationis, vbi Priorissa eras, deferbatque schedulam, in qua monebas P. Rectorem Antonium Larez de conspecta à Te anima inuecta cœlo cum magna gloriæ ostentatione, proindeque ne mœrerent. Sic in Vita eiusdem Ferdinandi refert P. Valdiuia tom. 2. MS.

Tandem finio, ô Magna Mater Theresia, suppliciter, impensèque exorans, ne hoc quaecumque meum munusculum dedigneris, vtque mei memineris apud Deum, apud quem tantâ vales gratiâ.

Deuotissimus tibi Client, & Seruus
GABRIEL DE HENAO.

R. P. GABRIELIS

INDEX SECTIONVM QVÆ IN HAC SECVNDÀ PARTE DE SCIENTIA MEDIA Theologicè defensata continentur.

SECTIO CLXXVIII.	S ATI SPIT argumentis aduersus Scientiam Mediam desumptis ex verbis Pauli 1. ad Cor. 4. v. 7. & ad Rom. 9. v. 16. pag. 1.	SECT. CXCIII. Quoddam ex Concilio Tridentino contra Scientiam Mediam iudicium eluitur. pag. 33.
CLXXIX.	Continuatio satisfactionis. 4.	CXCIV. In Concilio Tridentino num opinionem de Scientia Media, & de contrariis aliis punctis consuluerit P. Alphonsus Salmeron? Num & P. Iacobus Laynez? 35.
CLXXX.	Vlterior continuatio eiusdem satisfactionis. 7.	CXCV. Num Scientia Media fuerit occulta Concilio Tridentino, & ab Spiritu diuino reuelata P. Petro Fonseca, vel P. Ludonico Molina? 36.
CLXXXI.	Infertur expositio ad alia Scripturæ sacræ testimonia, vt ad Ezechielis 36. v. 27. ad Rom. 8. v. 14. & ad similia. 9.	CXCVI. An Theologi, qui Concilio Tridentino adstiterunt, fuerint vna voce contrarij Scientiæ Mediæ? 38.
CLXXXII.	Infertur rursus explicatio ad complura alia testimonia Scripturæ sacræ. 11.	CXCVII. Num Theologi, vel etiam PP. qui Concilio Tridentino fuerunt præsentés, antea, vel post in libris editis Scientiam Mediam repudiarint? Vbi de Sapientissimo Theologo Salmanticensi Soto. 40.
CLXXXIII.	Prosequitur interpretatio testimoniorum obiectorum. 14.	CXCVIII. De Reuerendissimo Francisco Romæo, Magistro Generali Prædicatorum, qui Concilio Tridentino adfuit. 42.
CLXXXIV.	Incidens doctrinæ nostræ confirmatio ex PP. declarantibus Paulum 1. ad Cor. 10. vers. 10. 16.	CXCIX. Plura de Romæo. 43.
CLXXXV.	Progressio eiusdem confirmationis, adiungunturque PP. elucidantes Paulum 2. ad Cor. 6. vers. 1. 17.	CC. Plura adhuc de Romæo. 45.
CLXXXVI.	Eadem confirmatio promouetur ex Patribus explanantibus Christi Domini verba Ioannis 6. vers. 45. 19.	CCI. De nobili Theologo Salmanticensi, postque Illustrissimo Episcopo Lucensi, Ferdinando Vellofillo, qui in Concilium Tridentinum conuenit. ibid.
CLXXXVII.	Regressio ad testimonia restantia ex obiectatis. 21.	CCII. Procedit sermo de Vellofillo. 47.
CLXXXVIII.	Authoritate S. Austustini, & Abulensis fulcitur proxima responsio. 22.	CCIII. De Illustrissimo Merensi Episcopo Francisco Belcario, qui interfuit Tridentino Concilio. 48.
CLXXXIX.	Si in puncto præcedenti non fauet expressè Abulensis, sic tamen fauet in aliis sententiæ nostræ. 24.	CCIV. De Reuerendissimo Ioanne Antonio Delphino, Ministro Generali Minorum, qui vnus fuit è PP. Concilij Tridentini. 50.
CXC.	Attinguntur, & declarantur breuiter quædam alia Scripturæ sacræ testimonia. 27.	CCV. Impensior perscrutatio de Delphini mente. 51.
CXCI.	De aliis scripturæ Sacræ testimoniis omisiss. Incipit responsio ad aliqua Conciliorum Ecclesiæ, in primisque ad Concilij Tridentini, seu ad quatuor exinde obiectiones. 30.	CCVI. Num Catechismus confectus ex Concilij Tridentini decreto, & Concilium Colonienfe contradicat Scientiæ Mediæ? 52.
CXCII.	Dissoluitur quinta obiectio ex Concilio Tridentino. 32.	CCVII. De Concilio, seu potius Enchiridio R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II. 8. Colonienfi

Index Sectionum.

- Coloniensi. pag. 54
 SECTIO CCVIII. Concilium Arausica-
 rum secundum non obstitit Scientiæ Me-
 diæ. Vbi de Cassiano Collatore. 56
 CCIX. Magis, ac magis de Cassiano, & non-
 nihil de Fausto Rhegiensi. 58
 CCX. Reditio ad Concilium Arausica-
 num. Extricaturque vna replica. 61
 CCXI. Enodantur aliæ replicae. 62
 CCXII. Præcedens doctrina stabilitur, &
 illustratur autoritate Gabrielis Biél.
 64
 CCXIII. Etiamdum de Gabriele. 67
 CCXIV. P. Ioannes Azorius è Societate ne-
 que cum exponit Gabrielis mentem, ne-
 que alibi expromit suam, quæ contra-
 ria sit domesticæ. 70
 CCXV. De Aureolo. 72
 CCXVI. Taxatur quædam ad Aureolum in-
 terpretatio. 73
 CCXVII. Intercipitur alia euasio ad Aureoli
 autoritatem. 75
 CCXVIII. Concilij secundi Arausici alius
 Canon contra Scientiam Mediam detortus
 explicatur. 76
 CCXIX. Obseruationes duæ circa obiectio-
 nem ex eodem Canone Concilij Arausi-
 cani secundi. 79
 CCXX. Tertia obseruatio. ibid.
 CCXXI. Omissa nouissima quarundam pro-
 positionum damnatione à Sede Apostolica
 ostenditur, S. Petrum in disputationibus
 cum Simone Mago non pronuntiasse
 contra Scientiam Mediam. 81
 CCXXII. Author Recognitionum attributa-
 rum S. Clementi I. Papæ (vnde fuit alle-
 gatus S. Petrus) adduci potius potest pro
 doctrina de Scientia Media, vt & ipse S.
 Clemens in Epistolis. 82
 CCXXIII. Eiusdem propositi series.
 85
 CCXXIV. Eiusdem propositi series adhuc
 prorogata. 86
 CCXXV. S. Dionysius Areopagita Scientiam
 Mediam non repudiavit. 88
 CCXXVI. S. Augustinus contrarius non fuit
 Scientiæ Mediæ. Respondetur ad tria tes-
 timonia S. Doctoris. 89
 CCXXVII. Respondetur ad quartum S. Au-
 gustini testimonium, omittitur quintum,
 & fit reflexio supra tria Sectionis præce-
 dentis. 91
 CCXXVIII. Num in duabus epistolis S. Pro-
 spero, & Hilarij ad S. Augustinum conti-
 nentur quidpiam contra Scientiam Me-
 diam? 93
 CCXXIX. Plura de Epistolis B. Prospero, &
 Hilarij. 94
 CCXXX. Plura alia de iisdem epistolis. 97
 CCXXXI. Finitur sermo de epistolis. Nota-
 tiones aliquæ de semipelagianismo, & de
 Scientiæ Mediæ discrepantia ab illo, nec-
 non de Authoribus Epistolarum. pag. 98
 SECTIO CCXXXII. Inceptæ materiæ pro-
 sequutio. 102
 CCXXXIII. Eiusdem materiæ continuatio.
 105
 CCXXXIV. Inceptæ, & prosequutæ materiæ
 terminus. 107
 CCXXXV. Mens S. Augustini respondentis
 ad Superiores Epistolas declaratur Scien-
 tiæ Mediæ non repugnans in libro de præ-
 destinatione SS. 109
 CCXXXVI. Immoratio in eodem libro de
 Prædestinatione SS. 113
 CCXXXVII. Indagatur sensus S. Augustini in
 libro de Bono perseuerantiæ, in quo etiam
 respondet ad superiores epistolas, &
 Scientiæ Mediæ insensus non inuenitur.
 115
 CCXXXVIII. De eodem libro de Bono Per-
 seuerantiæ. 117
 CCXXXIX. Ex nunc, & antea dictis dissol-
 uitur incidens nodus quidam de compu-
 gnantia doctrinæ in S. Augustino. 119
 CCXL. Impenditur adhuc opera enoda-
 tioni. 120
 CCXLI. Quæ restant ex libro de Bono
 perseuerantiæ. 122
 CCXLI I. Exploditur cuiusdam Moderni
 iudicium de interpretationibus Nostrorum
 ad libros S. Augustini de Prædestinatione
 SS. & de Bono perseuerantiæ. 124
 CCXLII. De eiusdem Moderni iudicio.
 128
 CCXLIII. A Scientia Media remouen-
 tur quædam inconuenientia concernentia
 Semipelagianismum profligatum à S. Au-
 gustino in libris de Prædestinatione SS. &
 Bono perseuerantiæ. 131
 CCXLIV. Propulsantur inconuenientia
 alia. 133
 CCXLV. Secundæ quæstionis approba-
 ta solutio in postremi inconuenientis re-
 pulsa comprobatur ex S. Augustino, &
 ex alijs PP. 136
 CCXLVI. Vberior comprobatio ex PP.
 139
 CCXLVII. Reditio ad S. Augustinum,
 & impugnatio tum interpretationis, tum
 retractationis, quæ excogitantur à qui-
 busdam Anonymis. 141
 CCXLVIII. Procedit pensum propositum
 in titulo sectionis anterioris. 143
 CCL. Absoluitur pensum superius, & tradu-
 cuntur vnus ex illis Anonymis lædoria
 aliqua contra Scientiam Mediam, profes-
 foresque eius. 147
 CCLI. Quidnam senserit S. Augustinus de ef-
 ficacia diuinorum decretorum erga actus
 liberos salutes Angelorum & hominum
 in statu innocentie. 148
 Quidnam

Index Sectionum.

- SECTIO CCLII. Quidnam de eodem puncto
 senserint SS. Prospero, Fulgentius & Tho-
 mas? Rursus quidnam S. Augustinus circa
 actus liberos naturales. pag. 152
 CCLIII. S. Augustini in libro de corrept. &
 gratia cap. 10. & duobus sequentibus elu-
 cidatur doctrina de efficacia diuinorum
 decretorum erga actus liberos salutes
 Angelorum, & hominum in statu inno-
 centie. 153
 CCLIV. Interpretatio ad sequens caput 11.
 libri Augustiniani de corrept. & gratia.
 154
 CCLV. Commentarius ad cap. 12. sequens
 libri Augustiniani de corrept. & gratia.
 156
 CCLVI. Respondetur interrogationibus tri-
 bus pro pleniori intelligentia præceden-
 tium capitum libri de corrept. & gratia.
 159
 CCLVII. Satisfit quartæ interrogationi, quæ
 est, an aliquibus denegentur à Deo auxi-
 lia sufficientia ad salutem æternam. 163
 CCLVIII. De eadem quarta interrogatione.
 165
 CCLIX. Adhuc de eadem interrogatione.
 169
 CCLX. Clausula eiusdem interrogationis.
 173
 CCLXI. Interpretatio ad residua aliqua S.
 Augustini testimonia, quæ pro diuinis
 decretis antecedenter efficacibus, & præ-
 determinatiuis allegantur. 176
 CCLXII. Prosequitur interpretatio.
 179
 CCLXIII. Pro exquisitori interpretatione ad
 postremum testimonium S. Augustini, &
 ad similia alia superaddita, disquiritur an
 voluntatis creatæ determinatio ad actus
 liberos salutes sit prædestinationis effe-
 ctus? 182
 CCLXIV. Decisio disquisitionis superioris,
 & Molinæ cum S. Augustino Concordia.
 184
 CCLXV. Præstantur nonnulla circa aliam
 Disquisitionem de immediato, & proxi-
 mo partiali concursu liberi arbitrii creati
 erga actus liberos supernaturales. Agitur
 de S. Thomæ mente. 188
 CCLXVI. De S. Augustini mente in eadem
 disquisitione. 192
 CCLXVII. Plura de S. Augustini mente.
 195
 CCLXVIII. Vterius perferutatio mentis
 S. Augustini. 198
 CCLXIX. De sensu Authoris Hypoeno-
 sticôn, & quidnam indicet Concilium
 Tridentinum? 201
 CCLXX. Indicia alia ex Concilio Triden-
 tino. 205
 R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.
- SECTIO CCLXXI. Postremum iudicium ex
 Concilio Tridentino. pag. 109
 CCLXXII. Nostræ opinionis in hac Dis-
 quisitione ratio à prioribus, exinde que solutio
 ad præcipuas rationes aduersantis. 211
 CCLXXIII. Solutio ad vltimam rationem.
 Vbi an intellectus, aut voluntas crata,
 præmunita solo extrinsecò Dei auxilio in
 actu primo, possit diuinitus elicere actus
 supernaturales? 214
 CCLXXIV. Amandantur quatuor interpre-
 tationes ad S. Thomæ quoddam pronun-
 tium, ex quo probata fuit præcipuè
 possibilitas auxiliij extrinseci. 216
 CCLXXV. Quinque adnotationes circa
 modum, quo præpararetur à Deo auxi-
 lium extrinsecum. 218
 CCLXXVI. Num S. Augustino aduersetur,
 quod Deus semper conferat gratiæ præue-
 nientis auxilia conanti ex suis naturalibus
 efficere quod in se est? P. Molinæ circa id
 opinio recitatur, communiturque autho-
 ritate scripturæ sacræ, & S. Thomæ.
 223
 CCLXXVII. An Molinæ opinioni faueant
 S. Augustinus, & quinam è Theologis è
 227
 CCLXXVIII. Plura de Theologis non atter-
 sis à Molina. Admiratio de diuexata ipsius
 opinione quasi noua, & singulari. Expli-
 catur ea pressius. 231
 CCLXXIX. Referuntur argumenta ab au-
 thoritate S. Augustini, aliorumque PP.
 atque à ratione aduersus Molinam. Et tres
 ad ea instantiæ. 233
 CCLXXX. Imminuuntur argumenta proxi-
 ma. 235
 CCLXXXI. Aliæ ex S. Augustino perplexi-
 tates sedantur. 239
 CCLXXXII. Recapitulatio obiectio-
 num Moderni cuiusdam ab autoritate S. Au-
 gustini contra Scientiam Mediam, & affines
 doctrinas. Discutitur prætermittit obiectio
 de gratia interna, quam tandem Pelagiani
 admiserint, sed tamen à S. Augustino fue-
 rint impugnati, quia non adstruebant eam
 dependentem à decretis diuinis antece-
 denter efficacibus, atque prædetermina-
 tiuis. In primis de gratia concursus diuini
 simultanei. 241
 CCLXXXIII. Plura de gratia concursus di-
 uini simultanei. 245
 CCLXXXIV. De gratia præueniente quid-
 nam postremò senserint Pelagiani? 247
 CCLXXXV. Rursus de Pelagianorum men-
 te circa gratiam præuenientem. 249
 CCLXXXVI. Vterius de Pelagianorum
 sensu circa eandem gratiam præuenien-
 tem. 253
 CCLXXXVII. Plus adhuc de Pelagianorum
 rum

Index Sectionum.

- rum cogitationibus circa eandem gratiam præuenientem? pag. 257
- SECT. CCLXXXVIII. Referuntur, & ex superioribus refutantur, quæ de gratia interna actuali attribuit Pelagianis quidam Theologus. 260
- CCLXXXIX. Num Pelagiani agnouerint gratiam internam habitualem? 264
- CCXC. Pelagianorum errores circa liberum arbitrium creatum delibantur. Epitome de præcipua controuersia S. Augustini cum illis. Solatium Scholæ Societatis ad imposturam de Pelagianismo. 268
- CCXCI. Ad incogniti cuiusdam obiectiones ex S. Augustino contra Scientiam Mediam præmittuntur, & insuper habentur nonnulla ex multis, in quibus vellicat fautores Scientiæ Mediæ, adnotanturque in eo aliqua non benè sonantia. 269
- CCXCII. Alia eiusdem incogniti non melius sonantia, neque minù inuictiosa. 272
- CCXCIII. Incogniti argumenta ex autoritate S. Augustini remittuntur potius, quam denuò dilantur. 276
- CCXCIV. Quàm diminutè referat incognitus testimonia S. Augustini, quæ pro Scientia Media allegari solent, & quàm insufficienter interpretetur illa. 278
- CCXCV. Continuatio eiusdem assumpti. 282.
- CCXCVI. Prorogatur continuatio eiusdem assumpti. 284
- CCXCVII. An ex effectibus, signisve doctrinæ S. Augustini colligatur, reiectam ab ipso fuisse Scientiam Mediam, si semel vera sint, quæ huius propugnatores tradunt consequenter ad suæ doctrinæ principia? Vbi præcipuè, an illi planè non asserant, S. Doctorem pro gratia differentem, & cum libertate creata conciliantem, vsum fuisse tali scientiâ? 288
- CCXCVIII. An P. Molina aliquando confessus sit, scientiam Mediam traditam non fuisse à S. Augustino? 289
- CCXCIX. Num Doctores alij Societatis fateantur Scientiam Mediam fuisse profus incognitam S. Augustino, & antiquis Theologis, denuoque excogitatam à Molina? 293
- CCC. Num si Scientia Media supponatur nouiter excogitata, tribuendum id sit Theologis Societatis, vel potius sacri Ordinis Eremitarum Augustinianorum? 297
- CCCI. Analij effectus, signaue doctrinæ aduersæ S. Augustino comperant Scientiæ Mediæ? 300
- CCCII. Ad iudicium ferendum de principali effectu, seu signo doctrinæ S. Augustini, examinantur tria præmissa. 302
- CCCIII. Procedit examen præmissorum. 304
- SECT. CCCIV. Prosequitur disunctio præmissorum. pag. 306
- CCCIV. Ferrur iudicium de principali effectu, seu signo doctrinæ S. Augustini. 311
- CCCVI. Præcluditur effugium quoddam. 315
- CCCVII. Impeditur euasio alia. 319
- CCCVIII. Illationes nonnullæ. 322
- CCCIX. Animaduersiones aliquæ fundatæ in proximè dictis, 326
- CCCX. Num Scientia Media non fluxerit perenniter à tempore S. Augustini in scriptis posteriorum Patrum, & Theologorum? 331
- CCCXI. An si Scientia Media extaret in S. Augustini scriptis, contingere potuisset, vt ignoraretur à Theologis antiquis. 333
- CCCXII. Vtrum Scientiam Mediam agnouerint Theologi in S. Augustino, vt reprobata à S. Doctore, proindeque ipsi eam reiecerint? 335
- CCCXII. Finis solutarum obiectionum ex autoritate S. Augustini contra Scientiam Mediam. Delibantur elogia aliqua eiusdem S. Doctores. 337
- CCCXIII. Num PP aliqui S. Augustino posteriores, vt SS. Cyrillus Alexandrinus, & Anselmus, refragentur Scientiæ Mediæ, principisve, in quibus doctrina de ea fundatur? 338
- CCCXIV. Contradicantne Venerabiles Hugo, & Richardus de s. Victore, Guilielmusque Antiodorensis? 341
- CCCXV. Repugnetne Alexander Alensis? 343
- CCCXVI. Aduerferne B. Albertus Magnus? 347
- CCCXVII. Plura de B. Alberto. 349
- CCCXVIII. S. Thom. doctrina de prophetiis comminatoriis, & promissoris non fauet scientiæ diuinæ conditionatæ, dependenti à decreto actuali. 351
- CCCXIX. Ea S. Thomæ doctrina, & quæ est de prophetiis præscientiæ, atque prædestinationis potius refragatur scientiæ conditionatæ diuinæ, dependenti à decreto actuali. 352
- CCCXX. Patres alij cum S. Thoma concordet, præsertim S. Augustinus. 355
- CCCXXI. Amplius adhuc ostenditur, eandem S. Thomæ doctrinam de prophetiis non esse fauorabilem scientiæ conditionatæ diuinæ dependenti à decreto actuali. 356
- CCCXXII. S. Thomæ doctrina de contingentibus non cognoscibilibus certò vt futuris, non est propitia eidem scientiæ. 358
- CCCXXIII. Continuatio proximi assumpti. 359
- CCCXXIV. S. Thomæ doctrina de præscientia futurorum contingentium absolutorum in

Index Sectionum.

- in æternitate non est propitia scientiæ diuinæ de futuris conditionatis, dependenti à decreto actuali. pag. 362
- CCCXXV. S. Thomæ doctrina innixa Aristotelicæ, de non determinata veritate, neque falsitate propositionum enuntiantium futurum contingens absolutum, amica non est scientiæ eidem. 365
- CCCXXVI. Doctrinæ proximæ fundamentum refertur, eoque magis vrgeri, qui nobis illud obiiciunt, quàm nos; imò nos, instructos PP. Ecclesiæ præsidio nequiquam vrgeri, tentamus ostendere. 368
- CCCXXVII. Num sit S. Thomæ doctrina, contingentia ideo esse futura, quia à Deo cognoscuntur; & absolutorum causam esse diuinam visionis scientiam? Vtrumque à S. Doctore negari probatur. 371
- CCCXXVIII. Continuatio eiusdem propositi, & confirmatio ex multis aliis PP. 373
- CCCXXIX. S. Thomæ doctrina de referenda in voluntatem Dei, & ad prædestinationis causas non prædicatione Christi apud Tyrios, & Sidonios, non confirmat scientiam diuinam de futuris contingentibus conditionatis dependentem à decreto actuali. 377
- CCCXXX. S. Thomæ doctrina de certitudine prædestinationis, non conditionali, sed absoluta, non est concursus, sed potius discors à scientia diuina conditionata, dependenti à decreto actuali. 378
- CCCXXXI. S. Thomæ doctrina contra prædestinationem, non inuoluentem certitudinem causalitatis mediourum, non promotet scientiam diuinam conditionatam, dependentem à decreto actuali. 379
- CCCXXXII. S. Thomæ doctrina de mediis, quibus prædestinatio consequitur suum effectum, est summopere conformis scientiæ diuinæ conditionatæ, independenti à decreto actuali. Vt & eiusdem, & S. Augustini doctrina de diuinorum decretorum efficacia ad saluandû, prædestinandumq; 381
- CCCXXXIII. Responso ad quinque principia, quæ dicuntur esse S. Thomæ, & contraria Scientiæ Mediæ. 385
- CCCXXXIV. Responso ad quinque alia principia. 386
- CCCXXXV. Replicæ quædam fundatæ in S. Thoma pronuntiatas similibus enodantur. 389
- CCCXXXVI. Incogniti cuiusdam probationes ex autoritate S. Thomæ contra Scientiam Mediam eliduntur. 391
- CCCXXXVII. Quàm immeritò idem Incognitus repellat nonnullas ex S. Thomæ probationes Scientiæ Mediæ. 394
- CCCXXXVIII. De aliarum probationum repulsa ab eodem Incognito. 397
- CCCXXXIX. Explicantur testimonia aliqua S. Thomæ adducta ab eodem Incognito pro prædeterminatione physica contra Scientiam Mediam. pag. 403
- CCCXL. De aliis testimoniis S. Thomæ. 407
- CCCXLI. Vtrum ex aliquibus signis colligatur, quod iuxta S. Thomæ mentem non sit danda Scientia Media? 410
- CCCXLII. De iisdem signis. 412
- CCCXLIII. Plura de iisdem signis. 414
- CCCXLIV. Etiamnum de iisdem signis. 417
- CCCXLV. Intimæ, & selectæ notitiæ contrapositæ signis de S. Thoma aduerso à Scientia Media. 419
- CCCXLVI. Extricatur quædam oblectio? 422
- CCCXLVII. Ad eandem obiectionem. 425
- CCCXLVIII. An P. Molina, & præcipui alij à Societate fateantur, suam doctrinam aduersam esse S. Thomæ? 429
- CCCXLIX. Doctor Seraphicus S. Bonaventura non refragatur doctrinæ de Scientia Media. 434
- CCCL. Contrarius non est doctrinæ de Scientia Media Vdalricus de Argentina. 436
- CCCLI. An Henricus Gandauensis? 438
- CCCLII. An subtilis Doctor Sorus? 440
- CCCLIII. An Durandus à S. Portiano? 442
- CCCLIV. An Guillelmus de Ockam? 444
- CCCLV. An Ioannes Bachonus? 446
- CCCLVI. An Robertus Olkor? 449
- CCCLVII. An Reynarius Pisanus? 452
- CCCLVIII. An S. Antoninus Florentinus? 454
- CCCLIX. An Thomas Argentinensis? 456
- CCCLX. An Gregorius Ariminensis? 459
- CCCLXI. Plura de Gregorio Ariminensi. 463
- CCCLXII. An Dionysius Cisterciensis? 466
- CCCLXIII. Etiamnum de Dionysio Cisterciensi. 469
- CCCLXIV. Amplius de eodem Dionysio Cisterciensi. 471
- CCCLXV. An Dionysius Carthusianus? 474
- CCCLXVI. An Marfillus de Inghen? 477
- CCCLXVII. Vterior indagatio mentis Marfilij. Et nonnihil de Gerardo Senensi, ac de Petro Alliacensi. 479
- CCCLXVIII. Insuper de Marfilio. 483
- CCCLXIX. Ad hæc de Marfilio. 486
- CCCLXX. Tandem de Marfilio. 489
- CCCLXXI. An Ioannes Maior? 492
- CCCLXXII. De Ioanne Maiore plus. Vbi & de Adamo Godhamo. 494
- CCCLXXIII. An Thomas Valdensis? 496
- CCCLXXIV. Adhuc de Thoma Valdensi. 500
- Vltimis

Index Sectionum.

<p>SECT. CCCCLVIII. O&o alia difficultates expugnatur. 722</p> <p>CCCCLXIX. Quidam indicat S. Augustinus de constitutionis futuritionis contingentis? 724</p> <p>CCCCLXX. Quidam S. Anselmus. 725</p> <p>CCCCLXXI. Quidam S. Thomas. 726</p> <p>CCCCLXXII. Confectarium primum contra singularem opinionem de constitutione futuritionis contingentis, tam absolutæ, quam conditionatæ. 729</p> <p>CCCCLXXIII. Confectarium secundum contra singularem aliam opinionem. 731</p> <p>CCCCLXXIV. Confectarium tertium, & quartum contra singulares duas de determinatio intellectus diuini ad Scientiam Mediam opiniones fundatas in secunda proximè reiecta. pag. 733</p> <p>CCCCLXXV. Confectarium quintum contra tertiam singularem opinionem de constitutione futuritionis contingentis, quæ sit merè conditionata. 734</p> <p>CCCCLXXVI. Confectarium sextum contra singularem vnam de determinatio intellectus diuini ad Scientiam Mediam opinionem, fundatam in tertia proximè reiecta. 736</p> <p>CCCCLXXVII. Confectarium septimum contra quartam singularem opinionem de constitutione futuritionis contingentis absolutæ & conditionatæ. 737</p> <p>CCCCLXXVIII. Finis tractationis de constitutionis contingentis futuritionis absolutæ, & conditionatæ. 738</p> <p>CCCCLXXIX. Appendix ad secundam & principalem contra Scientiam Mediam argumenti dilutionem, spongiaque simul ad defricanda quæ Theologus modernus scribit aduersus alios è Societate. 739</p> <p>CCCCLXXX. Prosequutio Appendixis & Spongiæ. 740</p> <p>CCCCLXXXI. Continuatur idem ipsum. 744</p> <p>CCCCLXXXII. Dissoluitur tertium, & principale contra Scientiam Mediam argumentum, confectum exinde, quod huius scientiæ desideretur determinatiuum. 748</p> <p>CCCCLXXXIII. Eiusdem argumenti confirmationes sex infirmantur. 750</p> <p>CCCCLXXXIV. Septima confirmatio extenuatur. 751</p> <p>CCCCLXXXV. Summa responsionis exhibitæ ad argumentum tertium, & elucidatio maior, præsertim ab exemplis. 754</p> <p>CCCCLXXXVI. Responsiones alia aut non approbantur, aut prætermittuntur, indicanturque altera iam alibi approbata. 755</p> <p>CCCCLXXXVII. Ex ea responsione approbata indicantur dissoluta iam quartum, quintum, & sextum principalia argumenta contra Scientiam Mediam. Adduntur-</p>	<p>que alia responsiones. Discutitur, num Scientia Media debeat repelli, quia esset cognitio creaturarum non comparata in essentia diuina, vt in causa; & quia careret medio ad eas cognoscendas, quia item ab eis depēderet, & mensuraretur. pag. 758</p> <p>SECTIO CCCCLXXXVIII. Occurritur septimo principali argumento contra Scientiam Mediam coniectam de impossibilitate ex eius definitione. 761</p> <p>CCCCLXXXIX. Diruitur octauum principale argumentum contra Scientiam Mediam, inde confectum, quod inutilis ea sit ad dirigendum Deum suis in Decretis absolutis. 765</p> <p>CCCXC. Nonum principale argumentum contra Scientiam Mediam, vt pote inidoneam ad conciliandam libertatem voluntatis creatæ cum Dei prædestinatione, & gratia efficaci, debilitatur, seu potius iam debilitatum notatur. 765</p> <p>CCCXCII. Eneruatur decimum principale argumentum, quærens scrupulum in determinatione electiua conditionata voluntatis creatæ ad vnam partem præ alia, si præuideatur per Scientiam Mediam independentem à decreto diuino actuali prædeterminatiuo. 768</p> <p>CCCXCIII. Vndecimum principale argumentum contra Scientiam Mediam, ob dispendium quod affert libertati increatæ, etsi creatæ videatur compendiosa. 769</p> <p>CCCXCIII. Copiose de duodecimo contra Scientiam Mediam principali argumento, inde petito, quod nec sit simplicis intelligentiæ, neque visionis. Et omnino remissiuè de alio simili. 771</p> <p>CCCXCIV. Miscellanea multiplicium aduersus Scientiam Mediam argumentorum, quæ congerit Modernus Theologus, & quorum solutio ex iam dictis ad alia indicatur. 775</p> <p>CCCXCV. Agitur incidenter de modo quodam vniuersali, quem Deus habet in cognoscendis possibilibus & futuris conditionatis contingentibus, ac liberis voluntatis creatæ. 780</p> <p>CCCXCVI. Miscellanea alia argumentorum Anonymi cuiusdam, quæ dicuntur esse contra Scientiam Mediam. 783</p> <p>CCCXCVII. De iisdem Miscellaneis. 785</p> <p>CCCXCVIII. Repetita confirmatio Pronuntiati à Reuerendissimo Priore Generali Dominicanorum, P. Fr. Thoma Turco, aduersus prædeterminationem physicam; expulsioque exceptionum in illud recentè adornatarum. 790</p> <p>CCCXCIX. Neoterici cuiusdam in Scientiæ Mediæ defensores grandio calumniarum dispellitur. 801</p>
---	---

R. P. GABRIELIS

R. P. GABRIELIS DE HENAO, VALLISOLETANI, SOCIETATIS IESV: SCIENTIA MEDIA THEOLOGICE DEFENSATA.

P A R S A L T E R A.

SECTIO CLXXVIII.

*Satisfit argumentis aduersus Scientiam
Mediam desumptis ex verbis Pauli,
1. ad Cor. 4. vers. 7. & ad
Rom. 9. vers. 16.*

1900 **P**rimò obicitur: Si Deus videret Petrum conuersum iri, & non Iudam; præuentos æquali Dei voluntate, & gratiæ donis, fieret vt Petrus posset aduersus Iudam gloriari, quod ex suo libero arbitrio se à Iuda discerneret, vtens benè voluntate Dei, & gratiæ donis, quibus benè vsurus Iudas non est præuisus. Quæ discretio, & gloriatio esset contra illa Apostoli verba ad Cor. 1. 4. vers. 7. *Quis enim te discernit? Quid autem habes, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non accepisti?* Ergo ne hoc sequatur, debet dici, Deum in decreto efficaci, & antecedenti de conuersione Petri, si ipsum vocet, cognoscere, fore conuertendum præ Iudæ.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

da, à quo ipsum discernat per decretum illud. Secundò: Si Deus decreto præfato non præ- 1901
definiret conuersionem Petri, esset ea huius volentis; imò potius huius volentis, quam Dei miserentis. Quod utrumque contrarium est verbis Apostoli ad Rom. 9. vers. 16. *Non est volentis, neque currentis, sed misericordis est Dei.* Et utrumque sequi probatur, quia non Deus determinaret Petrum ad conuersionem; sed potius Deum Petrus; vt secum ageret eam: Hæc duo solum testimonia Scripturæ Sacræ opponuntur à Hieronymo Viue contra Scientiam Mediam in disp. 9. quam tamen ex pag. 160. vsque ad 179. inscribit, *Fundamenta ex Sacra Scriptura aduersus Scientiam Mediam*: Sed postea, nescio quo ordine; aut concatenatione; digreditur ad argumenta ab inconvenientibus theologis ex ratione petitis. Forfan non inuenit tot testimonia, quot initio putabat.

Vt cumque sit, primò his in duobus testimo- 1902
niis non fit ulla mentio cognitionis Dei, aut futurorum contingentium conditionatorum voluntatis creatæ, multoque minus decretorum diuinarum subiectiue absolutorum, & obiectiue conditionatorum; quæ sint medium ad cognoscenda futura illa. Deinde hæc duo testimonia valeant utrumque ad probandum decretum efficacæ, & antecedens; conditionatum subiectiue; de conuersione Petri: quo decreto ab aduersariis extorto

extorto è nobis, non obtinerent intentum. Totus enim eorum conatus præſenti ſeculo eſt obſcurare, Deum conditionatè cognoscere converſionem Petri in decreto efficaci & antecedenti, abſoluto ſubjectivè, & conditionato objectivè; eſtque inter ipſos jam antiquatum illud aliud decretum. Tertio, quin perveniat ad decretum efficaci, & antecedens de converſione Petri, poſſe evitari inconſuetudine diſcretionem attribuenda ipſi, & non Deo. Nam reſpectu ejus, qui bene operaturus prævidetur ſub conditione vocationis, poſſet Deus intelligi habere voluntatem ſpecialem, quam non habeat reſpectu alterius malè operaturus, & quæ adhuc non ſit efficaci, & antecedens de bona operatione; ſed quædam tantùm major affectio, atque inclinatio in bonum, & in ſalutem hominum. Poſſet etiam vocatio eſſe intenſior, majorque in ratione entis ac motionis, & adhuc non prædeterminativa.

1903 Quarto abſolutè reſpondeo, Petrum non prævideri à Deo in ſtatu conditionato converſum in ſine Dei vocatione & gratia; ut actura principaliores partes: ſubinde Deum, prælucente eâ ſcientiâ, conferre in ſtatu abſoluto vocationem, quæ eſt magis præcipua cauſa converſionis. Eſti autem de Iuda præcaverit Deus converſendum, ſi tali, vel tali vocatione, hoc, vel illo tempore, aut loco præſentaretur; noluit tamen elargiri niſi auxilium, cum quo non converſendum prævidit etiam. Vnde abſoluta diſcretio Petri à Iuda, conſiderata prout in actu primo, referenda eſt in Deum tanquam in cauſam totalem, ut qui tribuit Petro gratiam congruam, ſeu cum qua converſionem ejus prænovit. Eademque diſcretio, ſpectata prout in actu ſecundo, revocanda iterum eſt in Deum tanquam in cauſam partialem magis principalem, ut qui per gratiam ſit converſionis cauſa magis principalis, quam ipſe Petrus per activitatem ſibi innatam. Non igitur reſtat locus, ut Petrus meritò gloriatur niſi in Deo de ſua converſione. Nam diſcretio ſui à Iuda eſt in actu primo à Deo adæquatè, & in actu ſecundo eſt à Deo magis præcipuè, eſti partialiter. Quippe non ipſe Petrus ſolus, ſed gratia Dei cum ipſo, juxta Apoſtolum 1. ad Cor. 15. verſ. 10. Atque ita S. Auguſtinus lib. de gratia, & lib. arb. cap. 1. interpretatur verba Apoſtoli eo in loco: *Non ego, ſed gratia Dei mecum*; id eſt, *nec gratia Dei ſola, nec ipſe ſolus; ſed gratia Dei cum illo. Et ut de celo vocaretur, & tam magnâ, & efficaciffimâ vocatione converteretur, gratia Dei erat ſola, quia merita ejus erant magna, ſed mala. Vbi S. Doctor tribuit gratiæ, voluntati que creatæ diſcretionem in actu ſecundo, & ſoli Deo diſcretionem in actu primo, ratione magnæ, & efficaciffimæ vocationis per conſenſum conditionatum præviſum.*

1904 Certè S. Auguſtinus multis in locis, ut de Prædeſt. SS. cap. 3. 4. 5. & 6. lib. 1. ad Simplicianum, quaſt. 2. in Enchiridio cap. 2. 8. 9. 31. & 97. de Spiritu & litt. cap. 30. de peccatorum meritis, & remiſſ. lib. 2. à cap. 17. epiſt. 106. & 143. expendit verba Apoſtoli 1. ad Cor. 4. verſ. 7. Sed in eis locis contendit contra Pelagianos, & Semipelagianos, diſcretionem operantis neque quoad operationem perfectam, neque quoad eius initium haberi ſolis viribus arbitrij creati, traditque in lib. de Prædeſt. SS. cap. 3. & 4. ſe fuiſſe eis verbis convictum ad deſerendum Semipelagianifmum, cui priùs ante Epiſcopatum incautè adhæ-

ſerat: nullibi que eorum locorum inſinuat, diſcretionem illam fieri per decretum Dei efficaci, antecedens, aut per gratiam phyſicè præcedentem. Cum ergo nos fateamur idem ipſum ac S. Auguſtinus, cohærebit aptè reſponſio noſtra cum doctrina Apoſtoli.

Præterea S. Auguſtinus ſæpiſſimè inculcat, diſcretionem quæ ex ſuppoſitione gratiæ, & cum ipſa gratia à nobis fiat in actu ſecundo. Inſigne inter cætera ejus teſtimonia illud eſt, quod legitur tract. 4. in 1. epiſt. Ioannis, cap. 3. circa verba verſ. 3. *Omnis qui habet hanc ſpem in eo, ſanctificat ſe* (ſeu, ut ipſe legit, *caſtificat ſe. Videte*, inquit, *quemadmodum non abſtulit liberum arbitrium, ut diceret, caſtificat ſemetipſum. Quis nos caſtificat, niſi Deus? Sed Deus te nolentem non caſtificat. Ergo quod adiungis voluntatem tuam Deo, caſtificas teipſum. Caſtificas te, non de te, ſed de illo qui venit, ut habitet in te. Tamen & quia agis ibi aliquid voluntate, ideo & tibi aliquid tributum eſt. Ideo autem tibi tributum eſt, ut dicas, ſicut in Pſalmo: *Adjutor meus eſto, ne derelinquas me. Si dicis, Adjutor meus eſto; aliquid agis; nam ſi nihil agis, quomodò ille adjuvat?**

1905 Quam ſententiam repetit S. Doctor in Pſal. 78. verſ. 9. *Adjuva nos Deus ſalvatoris noſter*; inquit enim: *Cum adjuvari nos vult, nec ingratus eſt gratia, nec tollit liberum arbitrium; qui enim adjuvatur, etiam per ſeipſum aliquid agit. Et de verbis Apoſtoli ſerm. 13. cap. 11. Spiritus Dei, qui te agit, agentibus adjutor eſt. Ipſum nomen adjutoris tibi præſcribit, quia & tu ipſe aliquid agis. Agnoſce quid poſcas, agnoſce quid conſitearis, quando dicis: *Adjutor meus eſto, ne derelinquas me. Adjutorem utique invocas Deum. Nemo adjuvatur, ſi ab illo nihil agatur. Quotquot enim, inquit, Spiritus Dei aguntur, hi ſunt filii Dei, non littera, ſed ſpiritus; non lege præcipiente, minante, promittente, ſed ſpiritu exhortante, illuminante; adjuvante. Scimus, inquit idem Apoſtoli, quia diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Si non eſſes operator, ille non eſſet cooperator. Prorſus hoc credite, ſic vos agere bona voluntate; quia vivitis, utique agitis. Non enim adjutor eſt ille, ſi nihil agatis; non enim cooperator eſt ille, ſi nihil operamini. Sic vos tamen ſcitote agere, ut ſit rector ſpiritus, & adjutor. Libro etiam 2. de peccatorum meritis, & remiſſ. cap. 5. cum dixiſſet, juſtitiam non eſſe ex naturæ viribus, ſed à Deo eſſe petendam verbis illis, *Da quod jubes*, quæ multoties commendat eo in cap. ſubjungit: *Nec ideo tamen de hac re ſolis votis agendum eſt, ut non ſubinferatur, adnitendo etiam noſtræ efficaciam voluntatis; adjutor enim noſter Deus dicitur, nec adjuvari poteſt, niſi qui aliquid ſpontè conatur; quia non ſicut in lapidibus inſenſatis, aut ſicut in eis, in quorum natura rationem, voluntatemque non condidit, ſalutem noſtram Deus operatur in nobis. Sic ibi S. Auguſtinus. Qui ſimiliter ſerm. illo 13. de verbis Apoſtoli, cap. 12. monet nos, ut cum audimus, *Quotquot Spiritus Dei aguntur, hi filii ſunt Dei*, nolimus nos demittere. Nec enim templum ſuum ſic de nobis adificat Deus, quaſi de lapidibus, qui non habent motum ſuum, levantur, ab ſtructore ponuntur. Non ſic ſunt lapides vivi. Et vos tanquam lapides vivi coadificamini in templum Dei. Ducimini, ſed currite vos: ducimini, ſed ſequimini, quia cum ſequuti fueritis, verum erit illud, quia ſine illo nihil facere poteſtis. Non enim volentis, neque***

currentis,

currentis, ſed miſerentis eſt Dei. Eodem ſenſu in cap. 11. ſerm. 15. de verbis Apoſtoli, proſequitur: *Totum ex Deo; non tamen quaſi dormientes, non quaſi ut non conomur, non quaſi ut non velimus. Sine voluntate tua non erit in te iuſtitia Dei: voluntas quidem non eſt, niſi tua; iuſtitia non eſt, niſi Dei. Eſſe poteſt iuſtitia Dei ſine voluntate tua; ſed in te eſſe non poteſt, niſi per voluntatem tuam. Eris opus Dei, non ſolum quia homo es, ſed etiam quia iuſtus es. Melius eſt enim iuſtum eſſe, quam te hominem eſſe. Si hominem te fecit Deus, & iuſtum tu te facis, melius aliquid facis, quam fecit Deus: ſed ſine te fecit te Deus. Non enim adhibuiſti aliquem conſenſum, ut te faceret Deus. Quomodò conſentibus, qui non eras? Qui ergo fecit te ſine te, non te iuſtificat ſine te. Ergo fecit neſcientem, iuſtificat volentem. Tamen ipſe iuſtificat, ne ſit iuſtitia tua.*

1907 Cum S. Auguſtino concordat Guigo Carthùſianus Author libri dicti *Scala Paradifi*, cap. 10. tom. 9. Operum S. Doctoris, & inter Opera S. Bernardi ſub titulo *Scala Clauſtralem*; ſcribit namque: *Sine Patre luminum nihil poſſumus facere, ſed ipſe in nobis facit opera, non tamen omnino ſine nobis. Cooperatores quidem Dei ſumus, ſicut dicit Apoſtoli. Vult ſiquidem Deus, ut cum oremus, & ut ei advenienti, & præſolanti ad oſtium aperiamus ſinum voluntatis noſtræ, & ei conſentiamus. Hunc conſenſum exigebat à Samaritana, quando dicebat: *Poca vinum tuum. Poto tibi infundere gratiam, in applica liberum arbitrium.* Concordat etiam Author Hypognoſticon lib. 3. cap. 9. ubi inter alia ait: *Emundat ſe ab hujuſmodi vaſis* (de quibus 2. ad Timoth. 2. verſ. 21.) *quia cum Dei miſericordia ſe preveniente, agit & ipſe ſatis per liberum arbitrium, ut emundetur. Ita in tomo 7. Operum S. Auguſtini. Cujus S. Doctoris conformia aia paſſim inveniuntur, & multa etiam ejuſdem mentis retuli in prima parte.**

1908 Adjuugo S. Thomam, qui in 1. ad Annibalidum, diſt. 17. quaſt. 2. art. 3. ad 2. ait: *Non quilibet actus charitatis diſponit ad augmentum charitatis, ſed ille qui procedit ex virtute charitatis, & ex virtute nature. Et 1. 2. quaſt. 114. art. 3. in corp. Opus meritum hominis dupliciter conſiderari poteſt. Vno modo ſecundum quod procedit ex gratia Spiritus ſancti; alio modo ſecundum quod procedit ex libero arbitrio: ſi conſideretur ſecundum ſubſtantiam operis, & ſecundum quod procedit ex libero arbitrio, ſic non poteſt ibi eſſe condignitas, propter proximam inaequalitatem; ſed eſt ibi congruitas propter quandam aequalitatem proportionis. Videtur enim congruum, ut homini operanti ſecundum ſuam virtutem Deus recompenſet ſecundum excellentiam ſue virtutis. Si autem loquamur de opere meritum ſecundum quod procedit ex gratia Spiritus ſancti, ſic eſt meritum vite æternæ ex condigno. Et quaſt. 29. de verit. art. 7. ad 4. Meritum Chriſti, quantum ad ſufficienciam, equaliter ſe habet ad omnes, non autem quantum ad efficaciam. Quod accidit partim ex libero arbitrio, partim ex divina electione, per quam quibusdam miſericorditer effectus meritum Chriſti conferunt, quibusdam vero iuſto iudicio ſubtrahitur. Omitto complura alia S. Thomæ agnoſcentis, & deprædicantis in libero arbitrio creato cooperationem cum Deo ad actus ſalutares ortam ex illius virtute activa proxima & im-*

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

mediata, elevata; adjuvataque per huius gratiam. Illud ad punctum præſens eſt aptum narunt; quod habetur 3. p. quaſt. 19. art. 3. in corp. ubi ſcribit: *Hoc dicitur aliquis habere per ſeipſum, cuius eſt aliquo modo ſibi cauſa. Prima autem cauſa omnium bonorum noſtrorum per autoritatem eſt Deus. Et per hunc modum nulla creatura habet aliquid boni per ſeipſam, ſecundum illud 1. ad Cor. 4. Quid habes, quod non accepisti? Poteſt tamen ſecundario aliquis eſſe cauſa ſibi alicuius boni habendi, inquantum ſcilicet in hoc ipſo Deo cooperatur. Quibus verbis apertè docet S. Thomam non eſſe contra Apoſtolum, ſi dicatur, creaturam liberam habere à ſe, tanquam ſecundario agente, & cooperante cum Deo, bonum opus; dum tamen concedatur, habere illud à Deo, tanquam primario, & principali agente.*

1909 Ratione cooperationis illius ex gratia divina viribus ſibi indebitis, in converſione poteſt ſecundario gloriari Petrus de ea in Domino, cum tamen juſtè non poſſit gloriari primario, ſed debeat principalem gloriam in Deum referre. Et de hac gloriatione principali reprimenda à Petro curat Apoſtoli, non autem de ea alia ſecundaria in Domino, ut notat S. Auguſtinus in epiſt. 106. inquit: *Hoc utique totum Deo, non ut homo non gloriatur, ſed ut qui gloriatur, in Domino gloriatur. Non ex operibus, ne forte quis extollatur; non quia bona opera iſta piâ cogitatione fruſtrantur, cum Deus reddat unicuique ſecundum opera eius, ſiquè gloria, & honor, & pax omni operanti bonum: ſed quia opera ex gratia, non ex operibus gratia; quoniam fides, que per dilectionem operatur, nihil operatur, niſi ipſa dilectione Dei diffunderetur in cordibus noſtris, per Spiritum ſanctum qui datus eſt nobis. Nec ipſa fides eſſet in nobis, niſi Deus unicuique partiretur menſuram fidei. Bonum eſt igitur homini, ut cum totis viribus liberi arbitrij ſui veraciter dicat: *Fortitudinem meam ad te cuſtodiam.* Pariter S. Bernardus ſerm. de verbis Apoſtoli, *Qui gloriatur, in Domino gloriatur*, ait: *Qui gloriatur, iam non in meritis ſuis gloriatur. Quid enim habet, quod non accepit? Si autem accepit, quid gloriatur, quaſi non accepit? In eo ergo, à quo accepit, gloriatur, non quaſi ipſe magnus ſit, ſed quia magnificat cum Deus; hoc eſt, ut in illis, que accepit, non quaſi ea non accepit, ſed quaſi qui ea accepit, gloriatur. Neque enim ait Apoſtoli: *Si autem accepisti, quid gloriaris? Sed, Quid gloriaris, inquit, quaſi non accepisti. Ut non prohibeat, ſed doceat gloriari. Haecenus S. Bernardus.***

Et quidem Apoſtoli 2. ad Cor. 12. verſ. 6. dixit: *1910 Nam eſti voluero gloriari, non ero inſipiens. Et 1. ad Cor. 15. verſ. 10. Abundantiſ illis omnibus laboravi. Non ego autem, ſed gratia Dei mecum. Et 2. ad Timoth. 4. verſ. 7. Bonum certamen certavi. Et 1. ad Cor. 4. verſ. 5. Laus erit unicuique à Deo. Et ad Rom. 2. verſ. 10. Gloria, & honor, & pax omni operanti bonum. Etenim cum homo liberè operatur bene, ipſe, & non tantum Deus, dignus eſt laude, honore, & gloria; quanquam ipſe minus principaliter quam Deus. Vnde S. Anſelmus, vel qui ejus nomen præſert, explicans verba illa Pauli in 2. ad Cor. 12. verſ. 6. ſcribit: *Eriamiſ voluero pro me gloriari, id eſt meritum meum, quod apud Deum habeo, præſertim, non ero inſipiens in hac gloriatione, licet quibusdam videar eſſe. Ideo autem homo eſt dignus**

A 2 laude

laude minus principaliter quam Deus; nunquid namque potest illius homo dicere, habere se quod non accepit, aut quasi de non accepto, sed proprio, gloriari? Quod si non accepisset, utique non haberet. Quæ sunt verba S. Prosperi in respons. ad dubium 4. ex Genuensium excerptis.

1912 Ex quibus omnibus intelligendus venit S. Augustinus lib. de Prædest. SS. cap. 5. dicens: Numquid per hac dona, qua omnibus communia sunt hominibus, discernuntur homines ab hominibus? Hic autem prius dixit: Quis enim te discernit? Et deinde addidit: Quid autem habes, quod non accepisti? Vbi negare videtur, hominem ab homine discerni per dona utrique communia, & æqualia. Quare subdit: Posset quippe dicere homo inflatus adversus alterum: Discernit me fides mea, iustitia mea, vel si quid aliud. Talibus occurrent cogitationibus bonus Doctor: Quid autem habes, inquit, quod non accepisti? A quo? nisi ab illo, qui te discernit ab alio, cui non donavit quod donavit tibi. Si autem accepisti, ait, quid gloriaris quasi non accepisti? Nunquid, quæso, agit aliud, nisi ut qui gloriatur, in Domino gloriatur? Intelligendus, inquam, venit; nam solum contendit, causam discretionis formalem, seu per quam, ut formam, redditur salutariter operans non operanti inæqualis, & de qua loquitur Paulus, non esse ipsam naturam rationalem; seu dona naturalia antecedentia operationem actualem, & omnibus hominibus communia, quæ Pelagiani vocabant gratiam acceptam ex Deo; sed esse ipsam operationem salutarem, quam à Deo per gratiam supernaturalem nobis datam inficiabatur pertraherent.

1913 Patet ex sequentibus, quæ talia sunt: Nihil autem huic sensui tam contrarium est, quam de suis meritis sic quæquam gloriari, tanquam ipse sibi ea fecerit, non gratia Dei: sed gratia, qua bonos discernit à malis, non qua communis est & bonis, & malis. Sit ergo gratia natura attributa, quæ sumus animantia rationalia, discernimurque à peccatoribus; sit etiam gratia natura attributa, quæ in ipsis hominibus à deformibus pulchri, vel ingeniosius discernuntur à tardis, ac si quid huiusmodi est. Sed non se ille, quem coercerat Apostolus, adversus pecus inflabat, nec adversus hominem alterum, de aliquo naturali numere, quod inesse posset & pessimo; sed aliquod bonum, quod pertineret ad vitam bonam, sibi, non Deo tribuens, inflabatur, quando audire meruit: Quis enim te discernit? Quid autem habes, quod non accepisti? Et enim sit natura, fidem posse habere, nunquid & habere? Quibus verbis Augustinus manifestè tradit, discretionem provientem à Deo, esse operationem salutarem, quam homo non sibi soli (ut volebant Pelagiani,) sed gratiæ supernaturali partialiter, & præcipuè referret acceptam.

1914 Patet rursus ex his ulterioribus verbis ejusdem S. Patris: Non enim omnium est Fides, cum Fidem posse habere, sit omnium. Non autem ait Apostolus: Quid autem potes habere, quod non accepisti, ut posses habere? Sed ait: Quid autem habes, quod non accepisti? Proinde posse habere Fidem, sicut posse habere charitatem, natura est hominum: habere autem Fidem, quemadmodum habere charitatem, gratia est Fidelium. Illa itaque natura, in qua nobis data est possibilitas habendi Fidem, non discernit ab homine hominem; ipsa verò Fides discernit ab infideli Fidelem. Ac per hoc ubi dicitur: Quis enim te discernit? Quid autem ha-

bes, quod non accepisti? quisquis audeat dicere: Habeo ex me ipso Fidem, non ergo accepit; profectò contradicit huic apertissima veritati. Non quia credere, vel non credere, non est in arbitrio voluntatis humana; sed in electis preparatur voluntas à Domino. Ideo ad ipsam quoque Fidem, qua in voluntate est, pertinet: Quis enim te discernit? Quid habes quod non accepisti? Et cap. 6. Multi audiunt verbum veritatis; sed alii credunt, alii contradicunt. Volunt ergo isti credere, nolunt autem illi. Quis hoc ignoret? Quis hoc neget? Sed cum aliis preparatur: aliis non preparatur voluntas à Domino, discernendum est utique, quid veniat de misericordia eius, quid de iudicio. His in verbis agit S. Augustinus de Fide actuali Fidelem discernente ab infideli, & ad quam liberum arbitrium creatum concurrat, proindeque ad discretionem actualem. Declarat etiam quâ ratione talis discretio refundenda absolute sit in Deum solum, quia scilicet arbitrium ad suam partialem causalitatem disponitur, & adducitur per prævenientem vocationem Dei. Mens itaque S. Patris est, Paulum velle, quod homo non habet ex seipso, & sine Dei gratia Fidem; proindeque quod non habet discretionem actualem, nisi per Dei gratiam; quæ præventus homo efficit Fidem, seu discretionem, tamen minus principaliter, quam ipsa gratia: cui tandem soli tribuatur absolute Fides, seu discretio actualis, eo quod per ipsam gratiam præparet Deus voluntatem hominis ad Fidem; sed ita, ut in ejus arbitrio relinquat credere, vel non credere.

SECTIO CLXXIX.

Continuatio Satisfactionis.

1915 Merito autem Apostolum ita interpretatur S. Augustinus. Nam Apostolus fatetur de ea discretionem, de qua oporteret vanam hominis laudem, & gloriationem reprimere. Ea autem est libera operatio bona, quam sibi homo tribuere vanè poterat propter concursum, quem præstat in ipsam; nec enim solus Deus, sed etiam homo est efficiens ipsius causa; & propterea non solus Deus, sed etiam homo est causa efficiens discernentis operationis, seu discretionis actualis, & formalis. Ut enim S. Bernardus in tract. de gratia, & lib. arb. respondet quærenti, Quid agat liberum arbitrium? Salvatur. Tolle liberum arbitrium, non erit quod salvetur. Tolle gratiam, non erit unde salvetur. Opus hoc sine duobus effici non potest, uno à quo fit; altero cui, vel in quo fit. Deus author est salutis, liberum arbitrium tantum capax: nec dare illam, nisi Deus; nec capere valet, nisi liberum arbitrium. Quod ergo à solo Deo, & soli datur libero arbitrio, tam absque consensu esse non potest accipientis, quam absque gratia dantis. Et ita gratia operanti salutem, cooperari dicitur liberum arbitrium, dum consentit, hoc est, dum salvatur. Consentire enim salvari est. Sic S. Abbas.

1916 Sed tamen, quia Deus est causa magis principalis, & libero arbitrio indulgens vires, virtutemque agendi, ideo absolute discretor afferitur à Paulo, & vana gloriatio ejusdem arbitrii, suæ facultati bonam operationem abrogans reprimatur, simul quidem permissa, aut concessa iusta.

iusta, & sanctâ gloriatione in Domino ob præfatam operationem sibi cum Dei gratia indebita attributam secundariò; quatenus, ut acutè distinguit S. Bernardus illo in tractatu, etsi Dei gratia nos faciat benevolos, liberum nihilominus arbitrium nos faciat volentes; seu, etsi ex ipsa nobis sit bonum velle, nihilominus ex ipso sit velle...: Nostra voluntas bona (quod fatendum est) à bono Deo creata, perfecta tamen non erit, quousque suo Creatori perfectè subiecta sit. Absit tamen, ut ipsi sui ipsius perfectionem, Deo autem tantum creationem tribuamus; cum longè nimirum melius sit, esse perfectam, quam factam; & dictu ipso nefas videatur, Deo quod minus, nobis quod excellentius sit, attribueret. Sentiens Apostolus quid ex natura esset, quid ex gratia expectaret, aiebat: Velle adjacet mihi, perficere non invenio. Sciebat profectò, velle quidem sibi inesse ex libero arbitrio, sed ut ipsum velle perfectum haberet, gratiam se habere necessariam.

1917 Et inferius notat S. Abbas, eundem Apostolum, qui dixit: Non autem ego, sed gratia Dei mecum; potuisse dicere, Per me: sed quia minus erat, maluisse dicere, Mecum, ut qui presumeret, se non solum operis esse ministrum perfectum, sed & operantis quodammodo socium per consensum. Notat etiam, eundem Apostolum de se suisque similibus aucterè pronuntiare: Coadjutores enim Dei sumus. Ibi itaque Deus homini benigne merita constituit, ubi per ipsum, & cum ipso boni quidpiam operari dignanter instituit. Hinc coadjutores Dei, & cooperatores Spiritus S. promeritores regni nos esse presumimus, quod per consensum, utique voluntarium, divina voluntati conjungimur. Quid igitur? Hoc ergo totum liberi arbitrii opus, hoc solum eius est meritum, quod consentit. Est profusus. Non equidem quod vel ipse consensus, in quo omne meritum consistit, ab ipso sit, cum nec cogitare (quod minus est quam consentire) aliquid à nobis, quasi ex nobis, sufficientes sumus. Verba sunt non mea, sed Apostoli, qui omne quod boni esse potest, id est cogitare, & velle, & perficere pro bona voluntate, attribuit Deo, non suo arbitrio. Si ergo Deus tria hæc, hoc est, bonum cogitare, velle, perficere, operatur in nobis, primum profectò sine nobis, secundum nobiscum, tertium per nos facit. Siquidem immittendo bonam cogitationem, nos prevenit; immutando etiam malam voluntatem, sibi per consensum jungit; ministrando & consensui facultatem, foris per apertum opus nostrum interius Opifex innotescit. Sanè ipsi nos prevenire nequaquam possumus. Qui autem bonum neminem invenit, neminem salvat, quem non prevenit. A Deo ergo sine dubio nostra sit salutis exordium, nec per nos utique, nec nobiscum. Verum consensus, & opus, etsi non ex nobis, non tamen sine nobis. Neque primum itaque, in quo quippe nos nihil facimus; nec ultimum, quod & plerumque extorquet aut timor inutilis, aut simulatio damnabilis; sed tantum medium nobis reputatur in meritum. Sola nempe interdum bona voluntas sufficit, cetera non profunt, si sola defuerit. Non profunt, dixerim, sed agenti, non cernenti. Valet itaque intentio ad meritum, actio ad exemplum, utramque præveniens cogitatio tantummodo ad exercitandum. Cavendum ergo, ne cum hac infallibiliter intra nos, ac nobiscum actitari sentimus, aut nostra voluntati attribuamus, qua infirma est, aut Dei necessitati, qua nulla est; sed soli gratia, quæ plenus est. Ipsa liberum ex-

citat arbitrium, cum seminat cogitatum; sanatis cum immutat affectum; roborat, ut perducatur ad actum; servat, ne sentiat defectum. Sic autem illa cum libero arbitrio operatur, ut tantum illud in primo præveniat, in cæteris comiteatur. Ad hoc utique præveniens, ut jam sibi deinceps cooperetur.

1918 Quibus Patrum interpretationibus circa Apostoli verba, tamque diffusis documentis satis instruiamur, discretionem referri ab Apostolo in Deum, tanquam in causam partialem principalem, eo quod homo operans discernatur, & inæqualis non operanti fiat per actualem operationem bonam, ejus Deus est partialis causa magis præcipua per gratiam, quam liberum arbitrium hominis per activitatem sibi innatam. Quapropter distinguenda est duplex discretionis causa: alia formalis, per quam ut formam operans reddatur inæqualis non operanti; alia efficiens, nempe quæ producit, & agit talem formam inæqualem. Porro negari non potest, operationem bonam esse causam illam formalem, per quam discernatur à non operante operans, si quidem bona operatio sit forma, per quam non operanti sit inæqualis operans. Estque etiam concedendum, liberum arbitrium creatum esse operationis bonæ causam efficientem proximam; & partialem, licet minus præcipuam; quam gratia. Atque hinc discretionis, de qua Apostolus loquitur, formalis causa est sola operatio bona; efficiens verò causa magis principalis est gratia Dei, & minus principalis est liberum arbitrium. Unde Deus proponitur à Paulo ut dator, & homo ut acceptor, non quidem merè passivè se habens, sed Deo liberè cooperans. Unde etiam ab eodem Paulo compescitur vana gloriatio hominis de suis viribus naturalibus, ut quæ re ipsa sufficientes non sunt ad fidem, & iustitiam, seu ad actus conducentes in salutem æternam; hi enim, etsi à solo Deo adæquatè non proveniant, Dei tamen principalis agentis requirunt concursum per gratiam, quæ homini non debetur.

1919 Interpretatus sum hucusque majori ex parte Apostolum, insistentemque vestigiis SS. Patrum, de discretionem revocanda in Deum, tanquam in causam partialem, sed principalem: simul agnoscens, explicari posse de ea discretionem; quæ referatur in Deum, tanquam in causam totalem, quia antequam absolam voluntatem, sibi per consensum jungit; ministrando & consensui facultatem, foris per apertum opus nostrum interius Opifex innotescit. Sanè ipsi nos prevenire nequaquam possumus. Qui autem bonum neminem invenit, neminem salvat, quem non prevenit. A Deo ergo sine dubio nostra sit salutis exordium, nec per nos utique, nec nobiscum. Verum consensus, & opus, etsi non ex nobis, non tamen sine nobis. Neque primum itaque, in quo quippe nos nihil facimus; nec ultimum, quod & plerumque extorquet aut timor inutilis, aut simulatio damnabilis; sed tantum medium nobis reputatur in meritum. Sola nempe interdum bona voluntas sufficit, cetera non profunt, si sola defuerit. Non profunt, dixerim, sed agenti, non cernenti. Valet itaque intentio ad meritum, actio ad exemplum, utramque præveniens cogitatio tantummodo ad exercitandum. Cavendum ergo, ne cum hac infallibiliter intra nos, ac nobiscum actitari sentimus, aut nostra voluntati attribuamus, qua infirma est, aut Dei necessitati, qua nulla est; sed soli gratia, quæ plenus est. Ipsa liberum ex-

1920 Igitur ad Apostolum dicentem, *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei*: Respondeo, Deum specialiori modo prae voluntate creata agere opera nostrae salutis; tum quia excitat, praebetque vires indebitas ad ea; tum quia agit ea principaliori concursu; & ideo dicit à Paulo esse miserentis, quin excludat, quod sint etiam aliquam ratione hominis volentis, & currentis, quavis non sint eodem titulo, quo Dei. Planius, non esse volentis, neque currentis sine Dei gratia; esse tamen volentis, & currentis cum Dei gratia, adiutorioque supernaturali; atque ideo esse Dei miserentis in collatione suae gratiae, quae homo velit, & currat. Deinde respondeo, Apostolum loqui de voluntate praedestinante; aut, si velis, praedefinente etiam absolute, Scientiam Mediae suppositam; quae voluntate, independente à nostra in statu absoluto, & dependente à sola Dei misericordia, conferat ipse nobis gratiam, ut congruam; sique Deo, ut discernenti adaequatè in actu primo, adscribatur nostrum opus bonum, & salutare.

1921 Vnoque, vel altero modo, vel utroque simul explicat Apostolum S. Augustinus lib. 1. *quasi. 2. ad Simplicianum*, & cap. 31. *Enchiridij*, eisdem ferè verbis utrobique, inquitque in posteriori loco: *Ne quisquam, etsi non de operibus, de ipso glorietur libero arbitrio voluntatis, tanquam ab ipso incipiat meritum, cui tanquam debitum reddatur premium bene operandi; ipsa libertas audiat eundem gratia praecorrem dicentem: Deus est enim, qui operatur in vobis & velle, & operari pro bona voluntate. Et alio loco: Igitur non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei. Cum procul dubio, si homo eius aetatis est, ut ratione utatur, non possit credere, sperare, diligere, nisi velit; nec pervenire ad palmam superae vocationis Dei, nisi voluntate concurrerit. Quomodo ergo non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, nisi quia & ipsa voluntas, sicut scriptum est, à Deo preparatur. Alioquin, si propterea dictum est: Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, quia ex utroque fit, id est ex voluntate hominis, & misericordia Dei; ut sic dictum accipiamus: Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei; tanquam diceretur: Non sufficit sola voluntas hominis, si non sit etiam misericordia Dei: Non ergo sufficit sola misericordia Dei, si non sit etiam voluntas hominis; ac per hoc, si rectè dictum est: Non volentis hominis, sed miserentis est Dei, quia id voluntas hominis sola non implet; cur non è contrario rectè dicitur: Non miserentis est Dei, sed volentis est hominis, quia id misericordia Dei sola non implet. Porro si nullus Christianus dicere audebit: Non miserentis est Dei, sed volentis est hominis, ne Apostolo apertissime contradicat; restat, ut propterea rectè dictum intelligatur: Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, ut totum Deo detur qui hominis voluntatem bonam & preparat adjuvandam, & adiuvat preparatam. Praecedit enim bona voluntas hominis multa Dei dona, sed non omnia: quae autem non praecedit ipsa, in eis est & ipsa. Nam utrumque legitur in sanctis eloquiis: Et misericordia eius praevenerit, & misericordia eius subsequetur me. Quibus verbis S. Augustinus satis declarat sensum Apostoli in suis, quatenus Deus, ut salubriter velimus, curramusque, praevenerit, preparatque nos misericorditer, & ita concurrat nobiscum, ut ad volendum, currendumque det vires gratiae indebitas nobis, qui id nedum ex toto, sed*

neque ex parte, possumus sine ipsis. Quare etsi ex Deo, & ex nostro libero arbitrio sit velle, currereque; non tamen ita ex hoc, ac ex illo: cui propterea totum, quod est in velle, curreneque, detur, ac tribuatur, ut idem S. Augustinus aduertit 2. 6. & 13. *de bono persenu. c. 2. & 3. de praedest. SS.* 1922

Quod postremi loci ait: *Nolens ergo his tam claris testimoniis repugnare, & tamen volens à se ipso sibi esse, quod credit, quasi componit homo cum Deo, ut partem fidei sibi vendiceret, atque illi partem relinqueret; & quod est elatius, primam tollit ipse, sequentem dat illi; & in eo, quod dicit esse amorem, priorem se facit, posteriorem Deum. Non sic pius, atque humilis Doctor ille sapiebat (Cyprianum beatissimum loquor) qui dicit: In nullo gloriantur, quando nostrum nihil sit. Quod ut ostenderet, adhibuit Apostolum testem dicentem: Quid autem habes, &c. Vbi docet nos, ut non partem, sed totum Deo adscribamus sensu exposito, & ut non gloriemur in parte, sed totius gloriam praecipuam Deo attribuamus; iuxta dicta in num. 1910. Quanquam forsitan eo respiciat, ut neque partem nobis arrogemus, quatenus esto à nobis non sit incrementum Fidei, sit tamen initium, sicuti Semipelagianii contendebant; sed Deo adscribamus totum, id est, non modò incrementum, sed etiam initium quin quoad neutrum putemus nos Deo priores.*

Traditis de proximo à S. Augustino documentis simillima sunt quae habentur lib. 2. *de peccatorum meritis, & remiss.* Cum enim S. Doctor dixisset in cap. 18. *Laborant homines invenire in nostra voluntate, quid bonum sit nostrum, quod nobis non sit ex Deo: & quid inveniri possit, ignoro.* Quod probat testimonio Apostoli: *Quid habes quod non accepisti?* Postea subiicit: *Ipsa etiam ratio, quae de his rebus à talibus, quales sumus, iniri potest, quemlibet nostrum querentem vehementer angustat, ne sic defendamus gratiam, ut liberum arbitrium auferre videamur; ne liberum sic asseramus arbitrium, ut superba impietate ingrati Dei gratia indicemur.* Proponit autem statim eorum responsu, qui aiebant, ideo nos omnia accepisse à Deo, quia accepimus à Deo & liberum arbitrium, à quo est quidquid boni habemus. Sed impugnat illud; quia hoc modo etià mala voluntas Deo tribuenda esset, quia illa in homine esse non posset, nisi homo esset, in quo esset: ut autem homo sit, Deus auctor est. Unde infert, & probat, non posse Apostoli textum, *Quid habes, quod non accepisti?* defendi, nisi dicatur, bonam voluntatem non nisi ex Deo in nobis esse posse. Indeque procedit ad ostendendum modum, quo bona nostra voluntas à Deo est, & cur huic, & non soli libero nostro arbitrio tribui debeat. Et tandem concludit: *Hinc scriptum arbitror, Paratur voluntas à Domino: & in Psalmis, Gressus hominis diriguntur, & viam eius volent; & quod Apostolus ait, Deus est qui operatur in nobis velle, & operari pro bona voluntate. Quocirca quod à Deo nos auertimus, nostrum est, & hac est voluntas mala: quod verò ad Deum nos conuertimus, nisi ipso excitante atque adiuvante, non possumus; & hac est voluntas bona. Quid habemus, quod non accepimus? Si autem accepimus, quid gloriamur, quasi non accepimus? Ac per hoc, ut qui glorietur, in Domino gloriatur. Quibus hoc Dominus donare voluerit, eius misericordia est, non meriti illorum: quibus autem noluerit, veritatis est.* Tantum S. Augustinus. Qui exinde conuincit, bonam voluntatem non esse à nobis ex solo libero arbitrio, quia

quia nos habere eam non possumus sine Deo operante in nobis velle, & perficere per gratiam excitantem, & adiuantem, seu preparantem; praeveneritque nos adiuvandos; dantemque potentem; necnon per gratiam cooperantem, atque concomitantem, dantemque agere. Et quia ad malam voluntatem neutra gratia requiritur, sed solus Dei simultaneus concursus physicus cum nostro libero arbitrio (provt requiritur exilimatur communiter esse de S. Augustini mente) inquit ipse S. Doctor *serm. 13. de verbis Apostoli: Agis quidem, illo non adiuvante, libera voluntate, sed male. Ad hoc idonea est voluntas tua.:: Cum dico tibi, Sine adiutorio Dei nihil agis, nihil boni dico. Nam ad male agendum habes sine adiutorio Dei liberam voluntatem.*

1924 Eiusdem doctrinae tenax S. Augustinus in lib. *de spiritu, & lit.* postquam cap. 33. adstruxisset, bonam voluntatem credendi esse donum, gratiamque Dei, quia eo vocante, surgit de libero nostro arbitrio, exponit in cap. 34. quo pacto bona illa voluntas dono, gratiaeque Dei adscribenda sit: *Caveandum est (inquit) ne quisquam Deo tribuendum putet peccatum, quod admittitur per liberum arbitrium, si in eo, quod dicitur, Quid habes, quod non accepisti? propterea etiam voluntas, quae creditur, dono Dei tribuitur, quia de libero existit arbitrio, quod cum crearemur, accepimus. Attendant, & videat, non ideo tantum istam voluntatem diuino muneri tribuendam, quia ex libero arbitrio est, quod nobis naturaliter concreatum est; verum etiam, quod visorum suasionibus agit Deus, ut velimus, & ut credamus: sine extrinsecis per Evangelicas exhortationes (ubi & mandata legis aliquid agunt, si ad hoc admonent hominem infirmitatis suae, ut ad gratiam infirmitatem credendo confugiat) suae intrinsecis, ubi nemo habet in potestate, quod ei veniat in mentem. Sed consentire, vel dissentire, propria voluntatis est. His ergo modis quando Deus agit cum anima rationali, ut ei credat (neque enim credere potest quolibet libero arbitrio, si nulla sit suasio, vel vocatio, cui credat profecto & ipsum velle credere Deus operatur in homine, & in omnibus misericordia eius praevenerit nos. Consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire, propria voluntatis est. Docet itaque S. Augustinus bonam voluntatem esse à Deo prae mala, quia illa efficit per gratiam praevenerit, consistentem in visorum suasionibus, vocationibusque extrinsecis, atque intrinsecis, quibus consentire, componendo assensum cum ipsis, vel à quibus dissentire (quod cur etiam non erit, componendo dissensum cum ipsis?) propria sit voluntatis.*

1925 Et quia contra haec posset opponi, exinde sequi, nos habere aliquid, quod non accepimus, eam scilicet in consentiendo determinatione nostrae propriae voluntatis, quam nulla gratia praecedit, cui consentire, vel dissentire non fuerit in nostra potestate; occurrit S. Doctor dicens: *Quae res non solum non infirmat quod dictum est, Quid enim habes, quod non accepisti? verum etiam confirmat. Accipere quippe, & habere anima non potest dona, de quibus hoc audit, nisi consentiendo: ac per hoc quid habeat, & quid accipiat, Dei est: accipere autem, & habere, utriusque accipientis, & habentis est. Iuxta quam solutionem sicut qui accepit dignitatem à Principe habet in potestate acceptare consentiendo, vel non acceptare dissentiendo electioni, quin tamen hoc obstat, quominus dicatur accepisse à Principe, & quin me-*

rito possit gloriari in tali dignitate, quasi ab ipso non accepta: ita pariter quamvis in nostra potestate sit, acceptare, vel non acceptare illa dona, quibus Deus concedit nobis honorum auxiliorum usum, non propterea sequitur, hunc usum non esse aliquid acceptum à Deo, vel in quo ut in non accepto gloriari liceat, maxime cum eademmet acceptatio nostra non sit sine diuina cooperatione, & adiutorio. Itaque quia Deus praevenerit sua vocatione arbitria nostrum, dicitur dare pietatis opus, ad quod eam dirigit; & praebet, nosque consentientes dicimur accipere illud à Deo, etsi in nostra potestate sit consentire, vel dissentire vocationi, quae simus praevenerit.

Eandem doctrinam repetit S. Doctor in *epist. 1926 54. & lib. 83. quaestionum*, in 68. quem locum, ut & illum de spiritu, & lit. exaravi 1. p. sed non expensum tam minutatim, ac modò. Ex S. Augustino eibit eam Author de Ecclesiasticis dogmatibus, cap. 21. cuius verba, & aliorum PP. transcribentium eam, praesentabo in *sect. 232.* Nunc adnoto haec S. Thomae *lect. 6. in cap. 1. Ioannis: In datione gratiae requiritur in homine adulto ad iustificationem suam consensus per motum liberi arbitrij. Unde quia in potestate hominis est, ut consentiat, & non consentiat, dedit eis potestatem filios Dei fieri.*

SECTIO CLXXX.

Vltior continuatio eiusdem satisfactionis.

1927 Sed ut redeam ad Paulum in *ad Rom. 9. vers. 16.* Sadduco S. Bernardum in *tract. de gratia, & lib. arb.* sic subtilissime prosequentem sermonem transcriptum in numero 1917. *Quod à sola gratia captum est, pariter ab utroque (nempe ab ipsa, & à libero arbitrio creato) percipitur, ut mixtum, non sigillatim; simul, non vicissim, per singulos profectus operentur. Non partim gratia, partim liberum arbitrium, sed totum singula opere individui peragunt. Totum quidem hoc, & totum illa, sed ut totum in illo, sic totum ex illo.:: Quid nostra oratio aliud sonat, quam illud: Ergo neque volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei? Quod sanè non ideo dicit, quasi quis velle aut currere possit in vanum; sed quòd is qui vult, & currit, non in se, sed in eo, à quo accipit & velle, & currere, debeat gloriari. Denique ait: Quid habes, quod non accepisti? Crearis, sanaris, saluaris. Quid horum tibi ex te, homo? Quid horum non impossibile libero arbitrio? Nec creare, qui non eras; nec iustificare peccator, nec mortuus poterat te ipsum resuscitare: ut cetera praetermittam bona, quae aut sanandis necessaria sunt, aut saluandis reposita. Qui rectè sapiunt, triplicem consententur operationem; non quidem liberi arbitrij, sed diuinae gratiae in ipso, siue de ipso. Prima creatio, secunda reformatio, tertia consummatio. Cunctae consummatio fieri habeat de nobis, siue etiam in nobis, non autem à nobis; creatio verò facta sit & sine nobis: sola, quae nobiscum quodammodo sit propter consensum voluntarium nostrum, in merita nobis reputabitur reformatio. Haec S. Bernardus.*

In quibus edifferit, qua ratione non sit volentis, currentisque hominis, sed Dei miserentis;

nempe quia totum repertum in falubriter velle, atque currere, est ex gratia misericorditer à Deo data, & hominem eleuante, adiuuanteque ad volendum atque currendum; quod totū, neque eius partem pollet homo sine viribus gratiæ operantis in nobis & velle, & currere, vt ait S. Auguftinus in epist. 107. Sed quia gratia relinquit in libero arbitrio, vt velit, curratque, vel non velit, neque currat, idcirco meritum homini est velle, currereque, esto Dei munus fit. Vnde addit S. Abbas: *Cum hac certum fit, diuino in nobis astitari spiritu, Dei sunt munera; quia verò cum nostra voluntatis assensu, nostra sunt merita.* Et inferius: *Sua iustitia (in reddenda Paulo promissa gloria ob volendum, currendumque) Deo Paulum voluit habere consortem, vt & corona faceret promeritorum. In eo enim sibi iustitia consortem, & corona fatuit promeritorum, cum operum, quibus erat illa reposita corona, habere dignatus est coadiutorem. Porro coadiutorem fecit, cum fecit volentem, hoc est sua voluntati consentientem. Itaque voluntas (pia scilicet Pauli) in auxilium, auxilium reputatur in meritum. Si ergo à Deo voluntas est, & meritum, nec dubium, quin à Deo sit & velle, & perficere pro bona voluntate. Deus igitur author est meriti, qui & voluntatem applicat operi, & opus explicat voluntati.*

1919 Circa quæ vltima verba obiter obseruo, afferri immeritò à Goneto tom. 4. disp. 6. art. 5. §. 3. pag. 584. tomo 7. disp. 6. art. 2. §. 6. pag. 702. §. 12. pag. 748. & antè tom. 2. in Apolog. Thom. art. 2. pag. 682. pro prædeterminatione physica. Nam vt constat ex toto S. Bernardi contextu recitato, applicatio creati arbitrii ad pium opus fit à Deo per gratiam relinquentem in iplo, vt velit, vel non velit; vt currat, vel non currat; seu vt coniungat volitionem, vel non volitionem; cursum, vel non cursum cum eademmer gratia. Quæ eatenus dicitur in actu primo applicatio ex parte Dei, quatenus ab iplo adhibetur vt prærequisita ad pium opus, & ex intentione vt cum ea cooperetur voluntas nostra; vnde si eā præstita, non ponatur pium opus, voluntati nostræ, & non Deo erit attribuendum. Potest etiam dici Deus in actu secundo applicare per gratiam voluntatem nostram ad pium opus, quia est id quo Deus exerit suum in actu secundo concursum cum voluntate nostra exerente suum: quo utroque existente, fit coniunctio tam Dei, quam voluntatis nostræ ad pium opus. Et quidem si gratia, quæ coniuncta fit cum pio opere, conferatur à Deo vt præscio coniunctionis sequendæ, & vt absolute prædefiniante hanc, satis patet, quanto rigore Deus voluntatem nostram applicet pio operi. Atque hinc elucefcit mens S. Auguftini scribentis lib. 1. ad Simplicianum, quæst. 2. *Quis audeat dicere, de fuisse Deo modum vocandi, quo etiam Esau ad eam fidem mentem applicaret, voluntatemque coniungeret, in qua Iacob iustificatus est?* In psalm. 126. vers. 1. aientis de Deo, *ad fidem applicare sensum nostrum.* In psalm. 77. vers. 9. *Fides, præueniente, & vocante misericordiâ Dei, per obedientiam suscitatur, & applicare incipit ad Deum cor, vt dirigatur: & quanto magis magisque dirigitur, tanto magis videt quod non videbat, & valet quod non valebat.* Præterquam quod in hoc loco sermo est de Fide, tantummodò proponente obiectum sequendum, impetranteque ad id auxilia. Et in illo ad Simplicianum non est sermo de applicatione, quæ à Deo, sed quæ ab Esau mente fieret.

Inde etiam intelligitur loquutio S. Thomæ de Deo applicante causas secundas ad operandum, vt 3. contra Gentes, cap. 67. num. 4. quæst. 3. de Potentia, art. 7. in corp. 1. p. quæst. 105. art. 5. in corp. vbi non absolute, sed quasi applicationem appellat, vt sic denotet, causas secundas à Deo ad agendum applicari, non eodem omnino modo, ac artis instrumenta ab artifice, quæ propria nullo virtute effectiua potiuntur; secus causæ secundæ, quæ habent datam, & conferuatam à Deo. Sed de hac loquutione, vt non suadent in causis secundis necessariis, multoque minus in liberis, prædeterminationem physicam, præcurrit operam nostram eruditus Theologus Henricus de Cerf in Controuersia inter Angelici Doctoris sectatores de mente eius circa prædeterminationem physicam, cap. & §. 2. num. 17. duobusque seqq. Adhæc, forsitan S. Bernardus fatuit de Deo applicante operi pio externo merito (non formaliter libero) actum internum pium imperantem efficaciter, liberum formaliter, quem vocet voluntatem, & quem esse auxilium diuinum intrinsecè, & per se efficax, connexionque cum opere illo, non renuam; & de applicatione addam plura in sect. 190.

Iam priora verba S. Abbatis sunt eximia ad 1930 confirmandam nostram doctrinam superiorem. Nempe totum, quod reperitur in actu salutari, quin excipiatur vlla pars, aut formalitas, est à Deo per gratiam, totalitate effectus, sed non causæ, cum in actu conferat etiam voluntas nostra partialem concursum actiuum; vel totum illud est per gratiam à Deo, totalitate dantis, agentisque principaliter; quippe solus Deus misericorditer per gratiam præuenientem mouet voluntatem nostram. Sed tamen hæc non est velut inanime quoddam, mereque passiuè se habens erga actum; quin potius vitaliter, & liberè acceptat diuinum concursum, præbetque suum; proindeque non manet extra totalitatem causæ recipientis simul, & agentis immediatè, proximeque, etsi agat minus præcipuè quam Deus.

Neque huic modo agendi minus præcipuè 1931 quàm Deus, obstat, ipsam, & non Deum, esse principium, causamque determinantem ad actum. Nam stat, ipsam solam esse principium, causamque determinantem, quin ipsa sola sit principium, causamque efficiens determinationis, sed Deus etiam sit, & magis principalis; cum efficere determinationem non idem formaliter sit, ac determinare. Sicut neque efficere actum vitalem, idem formaliter est ac viuere; habitus enim efficit actum vitalem, nec tamen viuunt per ipsum, vt voluntas, quæ eum etiam efficit, & magis præcipuè. Vnde quemadmodum vitalitas actus, etsi referatur ad habitum vt ad principium, causamque efficientem, non tamen vt viuentem (nam solum ad voluntatem refertur vt ad principium, causamque efficientem simul, & viuentem; referturque magis præcipuè ad hanc, quàm ad illum vitalitas actus naturalis) ita in nostro casu determinatio, quæ est in actu salutari libero, quanquam respondeat nostro arbitrio tanquam principio, causæque determinanti, non ideo Deo non respondebit tanquam principio, causæque efficienti principaliori. Vnde rursum quemadmodum negare habitui supernaturali esse causam vitalem actus salutari liberi, non est adimere illi primatum in genere causæ efficientis, sed materialis, cuius causalitas vltra effectiuam

effectiuam est necessaria ad viuendum; ita negare habitui supernaturali esse causam determinantem actus salutari liberi, non est adimere illi primatum in genere causæ efficientis, sed formalis extrinsecæ, cuius causalitas vltra effectiuam est necessaria ad liberè determinandum.

1932 Id quod sic explanatur, illustraturque: Vt potentia vitaliter operans constituitur duplici concursu, vno efficienti, qui communis est supernaturali principio; & materiali altero, qui proprius est causæ vitalis, vt pote actiue immanenter: ita causa determinans actionem liberam constat gemino concursu, quorum vnus est effectiuus, seu proueniens à virtute agendi, & comperens supernaturali etiam principio; alter verò est formalis extrinsecus, qui præbetur à virtute non agendi, propriusque est liberi arbitrii nostri, vt pote causæ determinantis actionem liberam; id est sic producentis ab intrinseco effectum, vt possit ab intrinseco eundem non producere. Licet autem posse efficere actum salutarem liberum habeat arbitrium nostrum à gratia; posse tamen eum non efficere, & cohibere, non habet directè ab illa, sed à seipso. Cum igitur posse non agere requiratur ad liberè agendum, & non tanquam principium efficiens actionis, consequens est, vt tale posse non agere requiratur ceu principium formale extrinsecum actionis, determinationisque liberæ.

1933 Quod est magis perspicuum in communi sententia tradente, actionem esse formaliter liberam per denominationem extrinsecam ab indifferentia principij liberi. Nam cum actionem esse liberam sit profus idem, ac esse determinationem ab intrinseco principij liberi; talem esse determinationem ea in opinione erit quid extrinsecum actioni per concursum formalem extrinsecum, seu per determinationem proueniensem à potestate non agendi, quæ gaudet principium liberum, & quæ deficiente, foret necessaria eademmet actio, quæ libera est, cum oritur à principio potente non agere. Et in quacunque sententia non agendi potestatem, quæ requiritur ad liberè agendi determinationem, esse formaliter principium efficiens actionis libertate præditæ, difficultimum apparet.

1934 Sufficiant hæc, velut glossemata verborum S. Bernardi continentium nucleum totius nostræ doctrinæ. Sufficiant etiam, quæ in tribus sectionibus adduximus ex SS. PP. pro expositione vtriusque loci B. Pauli. Quem vtrumque habere alias, easque ex SS. PP. acceptas, & videndas apud Interpretes, præsertim apud Cornelium, non ignoro. Sed allatæ præualuerunt in Ecclesia Dei post S. Auguftinum.

SECTIO CLXXXI.

Infertur expositio ad aliqua Scripturæ sacra testimonia, vt ad Ezechielis 36.

vers. 27. ad Rom. 8. vers. 14.

& ad similia.

1935 Gonetus tom. 3. disp. 5. art. 1. §. 2. ex pag. 286. vsque ad 295. colligit plura Oracula diuina pro decretis diuinis antecedentibus, efficacibus

que, in quibus vt subiectiue absolutis, obiectiueque conditionatis, & vt subiectiue, obiectiueque absolutis cognoscat Deus futura contingentia salutaria, tam conditionata, quam absoluta voluntatis creatæ. Et in primis affert illud Ezechielis 36. vers. 27. *Faciam, vt in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiatis, & operemini.* Si autem in Deo non præcant decreta illa effectiua, non faceret ipse vt nos benè ageremus, sed potius nos faceremus; vt nos ipsi ageremus, nobiscumque Deus ageret benè. Vnde quia præcant, ait S. Auguftinus in libro de gratia, & lib. arb. cap. 16. *Certum est nos facere, cum facimus; sed ille facit, vt faciamus; præbendo vires efficacissimas voluntati, qui dixit: Faciam, vt in iustificationibus meis ambuletis, & iudicia mea obseruetis, & faciatis.* Confirmatur; nam Isaiæ 26. vers. 12. dicitur: *Omnia opera nostra operatus es nobis.* Et ad Philipp. 2. vers. 12. & 13. Apostolus hortatur Fideles, vt in timore, & tremore salutem operentur; *Deus enim qui operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate.* Hoc autem salutari timoris fundamentum stare non potest, si diuinum decretum non operetur in nobis volitionem; & consensum per gratiam collatam ex pura misericordia, & gratuita voluntate; sed illum supponat, vel expectet à nobis. Confirmatur etiam verbis Ecclesiæ Lugdunensis adducendis in num. 2729.

1936 Respondeo, duplicem posse esse sensum propositionis illius, *Deus facit vt faciamus, & vultimus opus salutis.* Primus exprimit præuiam causalitatem inclinantem, mouentemque arbitrium nostrum in opus. Et hoc sensu Deus est causa adæquate faciens, vt faciamus illud; nullaque ratione arbitrium nostrum est causa faciens, vt ipsum faciat, Deusque cum ipso. Nam Deus solus misericordis, liberalisque suo decreto, & præuiâ gratiâ inclinat, mouetque arbitrium nostrum. Sensusque hic strictior adhuc erit, si Deus inclinaret, moueatque gratiâ vt efficaci in actu primo, seu collatâ, quia prænoscat, fore nos benè operaturos cum gratia, quæ tunc meritò dicitur efficacissima vt in actu primo: & iure etiam vocabitur absolute sic, si conferatur à Deo præsciente coniungendam infallibiliter fore cum bono opere, sitque ipsa in se valde intensa, & potens. Sensus secundus exprimit potestatem causalitatem, determinantem operis boni. Quo sensu arbitrium nostrum facit, vt faciamus illud, quia adiutum gratiâ est causa immediata, & proxima actionis salutari libera, hancque virtute gratiæ determinans vltimò. Atque idcirco Ecclesiastici 3. vers. 2. habetur: *Facite vt salui sitis.* Et S. Hieronymus in cap. 13. Matth. vers. 31. declarans parabolam sinapis, ait: *Quis est iste, qui seminat, nisi sensus noster, & animus, qui suscipiens granum predicationis, & fouens sementem humore fidei, facit in agro sui pectoris pullulare?* Similibus phrasibus 2. ad Timoth. 2. vers. 21. 1. Ioannis 3. vers. 3. Psalm. 72. vers. 13. dicitur cum Dei gratia homo emundare, castificare, iustificareque se. Et Esdræ 1. 6. vers. 21. 10. vers. 24. Isaiæ 2. vers. 11. 2. ad Cor. 6. vers. 17. dicuntur homines fideles separare se cum Dei gratia ab infidelibus.

Vtrumque sensum amplexus est S. Auguftinus 1937 in verbis illis cap. 16. de gratia, & lib. arb. quibus præmiserat hæc: *Ex ista oratione mea, quæ hæc à Deo peto, intelligite quomodo dixerim: Si volueris;*

volueris, conſeruabis mandata. Certum eſt enim, nos mandata ſeruare, ſi volumus; ſed quia preparatur voluntas à Domino, ab illo petendum eſt, ut tantum volumus, quantum ſufficit, ut volendo faciamus. Certum eſt, nos velle, cum volumus; ſed ille facit, ut volumus bonum, de quo dictum eſt, quod paulò ante poſui. Preparatur voluntas à Domino; de quo dictum eſt: *A Domino grefſus hominis dirigitur, & viam eius vult;* de quo dictum eſt: *Deus eſt, qui operatur in nobis & velle.* Rurſusque in quaſt. 68. ex 83. inquit: *Parum eſt velle, niſi Deus miſereatur: ſed Deus non miſeretur, qui ad pacem vocat, niſi voluntas præceſſerit, quia in terra pax hominibus bona voluntatis. Et quoniam nec velle quiſquam poteſt, niſi admonitus, & vocatus, ſuo intrinſeco, ubi nullus hominum videt; ſive extrinſeco per ſermonem ſonantem, qui per aliqua ſigna viſibilia efficitur, ut etiam ipſum velle Deus operetur in nobis. Ad illam enim Cœnam quam Dominus dicit in Evangelio preparatam, nec omnes qui vocati ſunt, venire voluerunt; neque illi qui venerunt, venire poſſent, niſi vocarentur. Itaque neque illi debent ſibi tribuere, qui venerunt, quia vocati venerunt; neque illi, qui noluerunt venire, debent alteri tribuere, ſed tantum ſibi, quoniam ut venirent, vocati erant in libera voluntate. Vocatio ergo ante meritum voluntatem operatur. Propterea, eſt quiſquam ſibi tribuit (modo expoſito in numero 1910.) quod venit vocatus, non ſibi poteſt tribuere, quod vocatus eſt. Qui autem vocatus non venit, ſicut non habuit meritum præmij, ut vocaretur; ſic inchoat meritum ſupplicij, cum vocatus venire neglexerit. Ita erunt duo illa: *Miſericordiam, & iudicium cantabo tibi, Domine. Ad miſericordiam pertinet vocatio: ad iudicium pertinet beatitudo eorum, qui venerunt vocati; & ſupplicium eorum, qui venire noluerunt.**

1938 Confirmatio ex Iſaia, & Paulo ad Philipp. non aduerſatur noſtræ ſententiæ fatenti, Deum, cooperantibus liberè nobis, operari per gratiam præuenientem, & comitantem omnia opera noſtra bona, ſicque operari in nobis velle, & perficere pro bona voluntate. Imponiturque noſtræ ſententiæ, Deum per ſuum decretum non operari in nobis volitionem, & conſenſum ſalutarem. Eſt enim à noſtro libero arbitrio determinetur volitio potiùs quàm nolitio, & conſenſus potiùs quàm diſſenſus, cum non ſufficiat, ut conuertat nos Deus, niſi & nos ad eum per gratiam noſtrâ conuertamur voluntate, ut ait Palchafius Abbas lib. 5. in lamentationes Ieremiæ, ad illud cap. 5. verſ. 21. *Conuerte nos Domine ad te, & conuertemur:* non ideo tamen Deus non efficit volitionem, & conſenſum. Efficit quidem tanquam cauſa multò principalior. Et ut efficiat, dat nobis gratiam, quâ nos determinatos eſſe volitionem potiùs, quàm nolitionem prænouit; vel etiam quia prænouit, cum poſſet non largiri. Atque hinc in timore, & tremore debemus operari noſtram ſalutem, ſi quidem nobis conſtet de noſtra fragilitate ad determinandam potiùs nolitionem, quàm volitionem; ignoremuſque, num Deus collaturus ſit gratiam ex ea, aut ſaltem cum ea præſentia de volitione potiùs, quàm de nolitione; de perſeuerantia, vel de non perſeuerantia finali. Ex quibus claret ſenſus Eccleſiæ Lugdunenſis in numero 2729. Tandem illud (quod tertio quoque verbo inculcatur à Gonetio) de Deo expectante ab humana voluntate, ediſſe-

retur à nobis in Sectione 208.
Deinde adducit Gonetus Paulum ad Rom. 8. 1939 verſ. 14. dicentem: *Qui ſpiritu Dei aguntur, ij ſunt filij Dei.* Circa quem locum profert S. Auguſtinum in lib. de corrept. & gratia, cap. 2. & S. Thomam lect. 3. ad præcitatum cap. 8. concluditque, ſignificari in verbo aguntur, non ſolam motionem moralem per illuminationem, & cogitationem piam intellectus, verùm etiam applicationem, efficientiamque phyſicam. Sed primò verifiſimile admodum eſt, Paulum loqui de affectu libero efficaci charitatis erga Deum, proprio filiorum eiusdem, agente illos ad præceptorum adimpletionem, & ad vniuerſa pietatis opera. Tum quia ſpiritus, quo filij Dei aguntur, denotat eſſe affectum illum, ſubdens verſ. 15. *Non enim accepiftis ſpiritus ſeruitutis iſerim in timore, ſed accepiftis ſpiritus adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba, Pater.* Et verſ. 28. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* Et verſ. 35. *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? &c.* Tum etiam, quia agi ſpiritu Dei, docet Apoſtoloſ ſignum eſſe filiorum Dei, proprium: tale autem ſignum eſt affectus ille, & non alia communia omnibus rectè agentibus. Secundo, ideo ab Apoſtolo aſſeritur filios Dei agi ſpiritu huius, quia ſic per vires gratiæ præueniuntur, & mouentur, ut in opere ſalutari partes huius ſint præcipuæ & potiores, tantaque, ut illorum partes in ſui, & in Dei determinatione (quæ ex virtute gratiæ etiam procedit) exiguar, vixque vllæ ſint reputandæ, & proinde videatur non tam illos agere, quàm agi à Dei ſpiritu, eſt reiſa ſimul cum eo agant, determinando ſe, & eum. Sic Machab. 2. cap. 7. verſ. 22. dicitur: *Nefcio qualiter in utero meo apparuiſtis; neque enim ego ſpiritus, & animam donavi vobis, & vitam, & ſingularum membra non ego ipſa compegi.* Quibus verbis operationi Dei in hominis formatione tantum tribuitur, ut videatur denegari cauſarum ſecundarum cooperatio, eo quòd reſpectu operationis diuinæ ſit ferè nulla. Vnde & attenda comparatione operationis diuinæ cum cooperatione noſtra in opere ſalutari, notauit gloſſa ordinaria ad Pauli verbum illud aguntur: *Non quod nihil per ſe, ſed quod vix ut aliquid agunt, imperu gratiæ impelluntur.* Quæ notatio legitur etiam in S. Proſpero ſent. 310. deſumptaque eſt ex S. Auguſtino lib. de geſtis Pelagij, cap. 3.

Qui S. Doctör tam ibi, quàm cap. 2. de corrept. & gratia, necnon ſerm. 13. de verbis Apoſtoli, conatur ex iisdem contra Pelagium probare, filios Dei ab eius ſpiritu non regi merè, ſeu ſola manifeſtatione, bonitatis, quini ad hanc ſectandam tribuat vires, ſed ſupponat; id eſt, non regi, ut cæcus à manu ductore ad ambulandum, aut ut diſcipulus à magiſtro ad doctrinam addiſcendam, quibus nec manu ductor, nec magiſter conferunt potentiam gradiendi, intelligendique. Probat itaque S. Doctör ex Paulo, Filios Dei agi ab eius ſpiritu præbente illis vires, ita ut non ſufficiat facultas propriæ voluntatis, vti dicebat Pelagius.

S. Auguſtinum imitatus eſt S. Thomas in commentario ad verba Pauli: legerè que oportet eundem Angelicum Præceptorem lib. 4. contra Gentes, capit. 21. ſequentemque animaduersionem optimi Interpretis Ferraræ, ibi: *Dicitur aliquid agi ad aliquid, quando ad aliquid agendum ab altero mouetur. Et ſi quidem actio illi determinetur*

tur ab altero omnino, ita quod ipſum non ſit indifferens ad agendum, ſed agat præciſè ſecundum inclinationem ſibi ab altero ad vnum determinatam: ſic dicitur ſimpliciter agi, ſicut bruta dicuntur agi, in quantum eis ſunt operationes à natura determinate ad vnum. Si autem actio non determinetur ſibi ab altero, ſed ſic quidem moueatur ab altero, ſine inclinetur ad agendum, quod tamen in poteſtate ſua ſit agere, & non agere, ſive agere hoc modo, aut illo, tale dicitur agi non ſimpliciter, ſed ſecundum quid, quia non determinatur ſibi actio ab extrinſeco ad vnum, ſed ipſum ſe determinat; ſed tamen aliquantulum inclinatur ad agendum ab extrinſeco. Quia ergo ſic ſpiritus Sanctus nos ad agendum inclinatur, quod liberè tamen operamur, & ex proprio arbitrio, tanquam habentes in noſtra poteſtate ſequi, aut non ſequi ſpiritus Sancti inclinationem, & motionem, ideo dicitur ab ipſo agi, non ſimpliciter, ſed ſecundum quid. Propter hoc dixit S. Thomas, quòd per ſpiritus Sanctum quodammodo agimus, ut præcepta Dei adimpleamus. Quæ ex reſtriptione S. Thomæ, & ex Ferraræ explicatione innotefcit, quo ſenſu idem S. Thomas ſcripſerit illo in commentario: *Homo ſpiritalis non quaſi ex motu propriæ voluntatis principaliter, ſed ex inſtrictu ſpiritus Sancti inclinatur ad aliquid agendum;* & non merè regitur ſicut à quodam ductore, & diſectore; neque tantum inſtruitur, quid agere debeat.

1942 Concluſio Gonetii non eſt inſenſa nobis, qui non inſciamur, ſignificari in verbo aguntur, applicationem efficientiamque phyſicam vltra motionem moralem per illuminationem, & cogitationem piam intellectus, indebitam naturæ; quanquam de vtraque dicamus, non eſſe præuie determinantem ad vnum. Et de motione etiam illa morali loquuntur S. Auguſtinus in locis præcitatis, S. Thomas in commentario ad Paulum, & PP. Africani reſcribentes ad S. Zoſimum Papam, reſtante S. Cœleſtino I. Papa in 1. epiſt. ad Episcopos Gallie, cap. 8. Et hæc ſunt nunc ſatis ad obiectionem ex ad Rom. 8. verſ. 14. nam 1. parte eandem etiam diſſoluimus, reſpondendo ad locum S. Thomæ ex commentario illo.

SECTIO CLXXXII.

Infertur ruruſus explicatio ad complura alia teſtimonia ſacræ Scripturæ.

1943 Sed vrget Gonetus: tum primò, quia Cant. 1. verſ. 3. Ioannis 6. verſ. 44. Deus dicitur trahere cor hominis. Quæ tractio explicari non poteſt, ſi decretum Dei circa noſtros actus liberos non ſit ex ſe, & ab intrinſeco efficaci; nec faciat, ſed expectet, vel ſupponat conſenſum, & determinationem liberi arbitrij creati. Illud enim, quod ab alio determinatur, ab illo veluti trahitur, non verò trahit illud. Quare Deus non poſſet facere, ut veniret homo, niſi hic pro ſua libertate, concurrente, ſeu determinando Dei conſenſum, traxerit Deum ad cooperandum ſecum: cum tamen è conuerſo verum ſit, *Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater:: traxerit eum.* Quæ Chriſti verba expendit ſic S. Auguſtinus libro 1. contra duas epiſtolas Pe-

lagianorum, cap. 19. *Quam multi inimici Chriſti quotidie ſubito Dei occultâ gratiâ trahuntur ad Chriſtum! Quod verbum ſi non ex Evangelio poſuiſſem, quanta de me propter hoc iſte (Iulianus Pelagianus) dixiſſet, cum etiam nunc obliſceretur, non mihi, ſed illi qui clamat: Nemo poteſt, &c. Non enim ait, Duxerit; ut illic aliquo modo intelligamus præcedere voluntatem. Quis trahitur, ſi iam volebat? Et tamen nemo venit, niſi velit. Trahitur ergo miris modis, ut velit, ab illo qui nouit intus in ipſis hominum cordibus operari, non ut homines (quod fieri non poteſt) nolentes credant, ſed ut volentes ex nolentibus fiant. Huc vſque S. Auguſtinus.*

Tum ſecundò vrget Author ille; nam 1. Re. 1944 gum 10. verſ. 9. Eſther 14. verſ. 13. Proverb. 21. verſ. 1. dicitur etiam Deus immutare, vertere; conuertere cor hominum. Si autem diuinum decretum non efficiat intus in corde hominis conſenſum & determinationem, ſed hanc ex humana voluntate ſupponat, vel expectet; quomodo ſtabit, quod Deus immutat, transferat, vertat, conuertat, inclinetque cor, voluntatemque hominis quocumque voluerit, faciatque (phraſi Auguſtiniana in epiſt. 107.) homines ex nolentibus volentes, & ex repugnantibus conſentientes? Nec ſufficiet, mutationem, & conuerſionem fieri per gratiam moraliter excitantem, vtpote quæ intus in corde hominis non operetur, neque determinet inſallibiliter humanam voluntatem ad conſenſum, ſed tantum alliciat, & inuitet.

Tum tertio, quoniam Deus per ſuam gratiam 1945 dicitur etiam aperire cor hominis; vt 2. Machab. 1. verſ. 4. Athar. 16. verſ. 14. At ſi Deus per ſuum decretum non efficiat conſenſum, & determinationem voluntatis humanæ; non aperiet per ſuam gratiam cor hominis, ſed expectabit, vel ſupponet à voluntate humana apertionem.

Tum quarto, etenim voluntates noſtræ ſe ha- 1946 bent ad Deum, ſicut lutum ad ſigillum (qui vti- tur maſſa terræ pro vt vult;) Deus namque dat nobis operandi virtutem, verſatque nos motu ſuo, ſicut ſigulus maſſam illam. Et ideo Ieremia 18. verſ. 6. legitur: *Sicut lutum in manu ſiguli, ſic vos in manu mea.* Habent ſe ruruſus voluntates noſtræ ad Deum, ſicut inſtrumentum ad artificem, iuxta illud Iſaiæ 10. verſ. 15. *Numquid gloriabitur ſecuris contra eum, qui ſecat in ea; aut exaltabitur ſerra contra eum, à quo trahitur?* Id eſt, ut ſecuris; & ſerra debent non gloriari ex artiſticiola ſciſſione, quandoquidem præſtare hanc non poſſint, niſi priùs moueantur, applicentur, & determinentur ab artifice: ita homo debet non ſuperbire ex recta operatione, cum ad eam indigeat, ut à Deo moueatur, applicetur, determineturque. Quam comparationem illuſtrat S. Thomas lib. 3. contra Gentes, cap. 147. num. 4. cap. 148. num. 2. & Concilium Arauſicanum 11. can. 9. ait: *Quoties bona agimus, Deus in nobis; atque nobiſcum, ut operemur, operatur.*

Tum quinto dicitur namque Eſther 13. verſ. 9. 1947 & 10. *Non eſt qui poſſit tua reſiſtere voluntati, ſi decreueris ſaluare Iſraël. Dominus omnium eſt, neque eſt qui reſiſtat maieltati tuae.* Ad Rom. 9. verſ. 19. *Voluntati eius quis reſiſtit?* Iſaiæ 14. verſ. 27. 46. verſ. 10. *Dominus exercituum decreuit, & quis poterit infirmare? Manus eius extenta, & quis auertet eam? Conſilium meum ſtabit, & omnis voluntas*

voluntas mea fiet. Quibus diuinis Oraculis edo-
ctus S. Augustinus scripsit lib. de corrept. & gra-
tia, cap. 14. *Deo volenti saluum facere nullum
hominis resistit arbitrium; sic enim velle. & nolle
in volentis, aut nolentis est potestate, ut diuinam
voluntatem non impediatur, nec superet potestatem.*
Additque in Enchiridio, cap. 96. *Nisi hoc creda-
mus, periclitatur ipsum nostra fidei confessionis
initium, quod nos in Deum Patrem Omnipotentem
credere profitemur. Nec enim veraciter ob aliud
vocatur Omnipotens, nisi quia quidquid vult,
potest; nec voluntate cuiuspiam creaturae volun-
tatis Omnipotentis impediatur effectum.* Atqui hoc
verificari non potest, si Deus circa nostros actus
liberos non habeat decretum ex se efficax, infe-
renque, & causans infallibiliter liberum nos-
træ voluntatis consensum, sed tantum pure in-
differens, & prætolans determinationem liberi
arbitrii creati, coniunctumque cum morali tan-
tum motione, & excitatione. Et enim omni
concurfus indifferens, omni motio moralis, omne-
que obiectum propositum voluntati, citra Deum
clare visum, talia sunt, vt possit eis resisti, con-
iungendo resistentiam actualem cum ipsis, vt de
obiecto speciatim obseruat S. Thomas 1. p. q. 105,
art. 4. in corp.

1948 Ad primum difficultatis ex Sacris Literis in-
crementum, dico primò, sermonem forsitan esse
Ioannis 6. vers. 44. de omnimoda à Patre tractio-
ne, constituta ex credendi affectu supernaturali,
& libero, eoque intrinsecè efficaci per modum
gratiæ auxiliantis ad aliquos actus salutares, non
liberos formaliter. Annon indicat id S. Augustinus
lib. 1. contra duas epistolas Pelagianorum,
cap. 19. interpretans illud, *Venire ad me*, id est
credere in me, voluntate scilicet supernaturali,
dataque à Deo per gratiam præuenientem, vt
ibidem exponit. Annon S. etiam Prosper indi-
cat idipsum his verbis lib. 2. de uocatione Gen-
tium, cap. 27. aliàs 9. *Dicit quidem Dominus:
Nemo venit ad me, nisi Pater, qui misit me, at-
traxerit eum. Sed hoc ideo dictum est, ut illam
fidem, sine qua nemo ad Christum venit, ex Pa-
tris haberi munere nouerimus: qui in cordibus tra-
hendorum hoc egit, ut crederent; hoc effecit, ut
uellent. Non enim esset unde traherentur, si se-
quaces fide, & voluntate non essent: quoniam qui
non credunt, nec trahuntur omnino, nec veniunt;
nec accedunt, qui dissentiunt, sed recedunt. Qui
ergo veniunt, amore ducuntur; dilecti enim sunt, &
dilexerunt; quasi sunt, & quasi serunt; & quod
Deus voluit eos uelle, uoluerunt.*

1949 Dico secundò, tractionem per Patrem non
debere denotare quidpiam actu infallibiliter de-
terminans, vt ueniat ad Christum, quia ab
hoc asseritur necessaria, vt possit ad ipsum homo
venire; ideoque Concilia, & PP. vtuntur ea
Christi assertionem, vt contra Pelagium statuatur
necessitatem gratiæ ad simpliciter posse venire.
Istud autem posse certum est competere & illis,
respectu quorum non præcedit in Patre quid-
piam actu infallibiliter determinans, vt ad Chri-
stum ueniant. Neque ueniuntur verum est, mo-
tionem quæ trahens dicitur, debere importare
talem infallibilem determinationem. Ioannis 12.
vers. 32. pronuntiauit Christus: *Si exaltatus
fuerò à terra, omnia traham ad meipsum.* Et tam-
en adhuc post Christum exaltatum in crucem,
gloriamque cælestem, & post tot auxilia per
ipsum hominibus disposita multi venire recu-

lant. Item Osea 11. vers. 4. habetur: *In funi-
culis Adam traham eos, in uinculis charitatis.*
Nihilominus vers. 5. subditur: *Noluerunt conuer-
ti.* Insuper Apocalypsis 12. vers. 4. dicitur de dra-
cone denotante Luciferum, qui alios Angelos
prouocauit contra Deum: *Gauda eius trahabat
tertiam partem stellarum cæli.* Dicitur etiam Pro-
uerb. 7. vers. 21. & 22. de muliere meretrice al-
loquente adolescentulum: *Irretiuit eum multis
sermonibus, & blanditijs laborum protraxit il-
lum: statim eam sequitur ignorans, quod ad vin-
cula stultus trahatur.* Huiusmodi autem trahio-
nes per demones, & per prauos homines neuti-
quam significant aliquid præmiæ determinans in-
uitabiliter.

Præterea in terminis obiectæ loquutionis præ-
monuit nos Synodus Senonensis in decreto 15.
de Fide, non tale esse huiusmodi trahentis Dei
auxilium, cui resisti non possit. *Trahit quidem
Deus, sed in eius odorem currimus; non vi, non
uoco raptamur.* In iisdem etiam terminis PP. ex-
ponentes vim, & modum, quo homines trahun-
tur ad Deum, recurrunt frequentissime in motio-
nes morales, præsertim S. Augustinus, qui lib. 2.
contra literas Petilianæ, cap. 85. scribit: *Si tibi
proponam questionem, quomodo Deus Pater attra-
hit ad Filium homines, quos in libero dimisit ar-
bitrio? Fortassis eam difficile solutus es. Quo-
modo enim attrahit, si dimittit, ut quis quod
uoluerit eligat? Et tamen utrumque hoc uerum
est. Sed intellectu hoc penetrare pauci ualent. Si-
cut ergo fieri potest, ut quos in libero dimisit
arbitrio, attrahat tamen ad Filium Pater: sic
fieri potest, ut ea quæ legum coercionibus admo-
nentur, non auferant liberum arbitrium. Serm. 2.
de uerbis Apostoli: *Non dixit, Duxerit; sed
Traxerit. Ista uolentia cordis fit, non carni.*
*Quid ergo miraris? Crede, & uenis; ama, &
traheris. Ne arbitrio istam asperam, molestam-
que uolentiam: dulcis est; suavis est, ipsa sua-
uitas te trahit. Nonne ovis trahitur, cum esuriens
herba monstratur? Et puto, quia non corpore im-
pellitur, sed desiderio colligatur. Sic & tu ueni
ad Christum. Tract. 26. in Ioannem: *Quid hic di-
cimus, fratres? Si trahimur ad Christum, ergo
inuiti credimus, ergo uolentia adhibetur, non uo-
luntas excitatur: cum in Christum corde creda-
tur, quod nemo utique facit inuitus; qui autem
trahitur, tanquam inuitus cogi uideretur, quomodo
istam soluimus questionem, Nemo uenit ad me,
nisi Pater, qui misit me, traxerit eum? Si tra-
hitur, ait aliquis, inuitus uenit; si inuitus uenit,
nec credit; si non credit, nec uenit. :: Noli te
cogitare inuitum trahi: trahitur animus & amo-
re. Nec timere debemus ne ab hominibus, qui uer-
ba perpendunt, & à rebus maximè diuinis intel-
ligendis longè remoti sunt, in hoc Scripturarum
sanctarum euangelico uerbo forsitan reprehenda-
mur, & dicatur nobis: *Quomodo uoluntate credo,
si trahor? Ego dico, parum est, uoluntate ire,
etiam uoluntate traheris. Quid est trahi uoluntate?
Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones
cordis tui. Est quedam uoluntas cordis, cui panis
dulcis est ille cælestis. Porro si Poëta dicere licuit:****

*Trahit sua quemque uoluntas;
non necessitas, sed uoluntas; non obligatio, sed
delectatio: quanto fortius nos dicere debemus, trahi
hominem ad Christum, qui delectatur ueritate, de-
lectatur beatitudine, delectatur iustitiâ, delectatur
sempiternâ uitâ, quod totum Christus est? Et paulò
post:*

post: *Quem traxit Pater? Illum qui dicit, Tu es
Christus filius Dei uini. Vide, quia tractus est,
& à Patre tractus est. Beatus es Simon Bariona,
quia non tibi reuelauit caro & sanguis, sed Pa-
ter meus, qui in cælis est. Ista reuelatio ipsa est
tractio. Ramum uiridem ostendis oui, & trahis
illam. Duces puero demonstrantur, & trahitur. Et
quia quod currit, trahitur, amando trahitur, sine
lesione corporis trahitur, cordis uinculo trahitur.
Si ergo ista, quæ inter delicias, & uoluptates
terrenas reuelantur amantibus, trahunt, quoniam
uerum est,*

*Trahit sua quemque uoluntas;
non trahit reuelatus Christus à Patre? Hæc
ex S. Augustino. Consule, si lubet, S. Prosperum
cap. 3. & 7. contra Collatorem, S. Bernardum
serm. 2. in Cant. S. Gregorium Magnum expos. in
cap. 1. vers. 3. eorundem Cant. Philonem Carpa-
thium in cap. 6. vers. 3. eorundem Cant. S. Irenæum
lib. 5. aduersus hæreses, cap. 1. Petrum Diaconum
de Incarn. & gratia Christi, cap. 6. SS. Chrystos-
tomum, Cyrillum Alexandrinum, Thomam, Bo-
nauenturam in commentarijs ad Ioannis 6. vers. 44.
explicantes tractionem illam per varias motiones
moriales.*

1951 Dico tertio, per illam tractionem significari
extrinsecus à Deo impressum animæ impulsium
gratiæ contra internas naturæ concupiscentias:
qui impulsus uehementer moueat ad supernatu-
rales, & salutares uirtutum actus; sed ita ut ne-
que in se impotter, neque supponat in Deo præ-
determinationem infallibilem erga eos. Et si uero
Deus à nobis electiue determinetur ad ipsos præ-
oppositis, non ideo propriè dicimur trahere,
quia id propriè est mouere per motionem ali-
quam antecedentem inditam ab extrinsecò:
nos autem nullum impulsium præuium, etiam
moralem, imprimimus Deo, uti Deus nobis.

1952 S. Augustini scopus in lib. 2. contra duas epi-
stolas Pelagianorum, cap. 19. est probare ad-
uersus ipsos, uoluntatem antecedentem Fidei
haberi auxilio gratiæ, & nullâ ratione uiribus na-
turæ. Proposuerat nimirum hanc questionem,
*Virum iam uolenti credere, pro meritis bona uo-
luntatis hoc (scilicet credere) datur, an potius
ut credat, ipsa uoluntas desuper excitatur?* At-
que ut ostendat id secundum, nempe uolunta-
tem credendi præueniri gratiâ, notat assumi à
Christo uocem *traxerit*, potius quàm uocem
duxerit. Cum enim soleamus dicere, trahi homi-
nes ut uelint quod prius uolebant, si quidem
trahi significet vim aliquam antecedenti uolun-
tati illatam; cùmque non soleamus dicere tra-
hi, sed duci homines, ut agant etiam quod
prius uolebant: Christus dicens *traxerit*, potius
quàm *duxerit*, docuit nos, esse beneficium gra-
tiæ, ut uelint credere, qui antea uolebant, seu
hominis ex credere nolentibus fieri uolentes ope-
trahentis gratiæ.

1953 Istam esse S. Augustini mentem monstrant
uerba hæc præmissa illis in nos obiectis: *Quid
illud, quod iam commemorauit dixisse Domi-
num, Nemo potest uenire ad me (quod intel-
ligitur, credere in me) nisi ei datum fue-
rit à Patre meo? Virum iam uolenti credere,
pro meritis bona uoluntatis hoc datur, an potius
ut credat, ipsa uoluntas, sicut Sauli, desu-
per excitatur, etiamsi sit tam auersus à Fide,
ut credentes etiam persequatur? Ut quid enim*

*Dominus præcepit, ut oremus pro eis, qui nos
persequuntur? Numquid hoc oramus, ut eis
pro bona eorum uoluntate gratia retribuat, ac
non potius, ut mala in bonum uoluntas eorum mu-
teretur? Sicut credimus, tunc à Sanctis, quos per-
sequeretur, non inaniter oratum esse pro Saulo,
ut ad Fidem, quam uastabat, uoluntas eius
conuerteretur. Et illius quidem conuersio de-
super facta, manifesto etiam miraculo appa-
ruit.*

In eodem assumpto uersatur idem S. Doctor
lib. de Prædest. SS. cap. 10. stabiliens, non
præcedere quidpiam ex parte nostra, elici-
tum naturæ facultate, quo aduocetur Deus
in gratiæ auxilium præstandum, ut uolebant
Pelagiani præire fidem naturalem, tan-
quam principium prædestinationis, & gratiæ.
Ipsa autem negat, promitti à Deo fidem de
præuia potestate hominum, affirmatque, pro-
mitti de præuia potestate suæ prædestinationis
& gratiæ, quia nullum uelle, aut credere na-
turæ antecedit prædestinationem, gratiamque
Dei. Ausculta S. Doctorem: *Quando promisit
Deus Abraha in semine eius fidem gentium, di-
cens: Patrem multarum gentium posui tui (unde
dicit Apostolus: Ideo ex fide, ut secundum
gratiam firma sit promissio omni semini,) non
de nostra uoluntatis potestate, sed de sua præde-
stinatione promisit. Promisit enim quod ipse fa-
ciat, non quod homines: quia et si faciunt
homines bona, quæ pertinent ad colendum Deum,
ipse facit ut illi faciant quæ præcepit; non illi
faciunt ut ipse faciat quæ promisit. Alioquin ut
Dei promissa compleantur, non in Dei, sed in ho-
minum est potestate; & quod à Domino promissum
est, ab ipsis redditur Abraha. Non autem sic cre-
didit Abraham, sed credidit dans gloriam Deo,
quoniam quæ promisit, potens est & facere. Non ait,
predicere; non ait, præscire; nam & aliena facta
potest predicere, atque præscire. Sed ait, Potens
est & facere, ac per hoc facta non aliena, sed sua.*

Ex dictis ad primum obuia est ad secundum, &
ad tertium responso. Nos neutriquam ass-
rimus, Deum non efficere intus in corde hominis con-
sensum, liberamque determinationem salutarem.
Sed tantum asserimus, non efficere, nisi deter-
minatum electiue ab homine, uiribusque gratiæ
à Deo acceptis. Id quod non est, Deum in ri-
gore supponere, vel expectare ex nobis eum
consensum, & determinationem, ut partim
constitit in sect. 181. & partim conflabit in
sect. 108.

1956 Illud uero, quod additur de non sufficientia
gratiæ, quæ tantum moraliter excitet; si addi-
tur, quia absque physica motione, & efficien-
tia stare uinculim non posset operatio interior in
corde hominis, & infallibilis determinatio ad
consensum, causalis hæc ueritate non nititur;
intellectus enim per propositionem obiecti ope-
ratur interioris in uoluntate, sæpeque eam deter-
minans infallibiliter profus, uel saltim ex natu-
ra rei, quin tamen in genere causæ efficientis,
sed tantum moralis moueat, ut fatetur Gonetus
tom. 7. disp. 6. art. 1. ex pag. 652. usque ad 669.
Si uero additur, quia ultra motionem moralem
agnoscenda est physica à Deo proueniens, erga
nostros actus salutares, non renuimus. Quiquid
enim sit, an illustrationes, & affectiones piæ inde-
liberate influat moraliter, & non physice in actus
deliberatos salutares? Ast habitus infusi influunt
physice,

phyſicè, & Deus ſic eleuat obedientialem potentiam voluntatis noſtræ, concurratque ſic cum ea ad præſatos actus. Sed phyſicus influxus à Deo in noſtri cordis mutationem, & conuerſionem poteſt abſque determinatione antecedenter inſallibili ex parte Dei conſiſtere, vt & moralis. Quem indicat ſ. Ambroſius lib. 4. in *Lucam*, ad cap. 4. verſ. 29. ſcribens: *Moralis, eſt Dominus* (id eſt, morali modo homines gubernat) & qui docuerat, exemplo ſui Apoſtolorum ſuos omnibus omnia fieri, nec volentes repudiât, nec inuitos alligat, nec eiciens reſiſtatur, nec rogantibus deſiſt. Nempe, vt S. Cyrillus Alexandrinus lib. 8. contra *Iulianum* notat, cum decet, non vi, ſed perſuaſione potius ad obediendum eos adducere, qui pium viuendi genus contemnebant.

SECTIO CLXXXII.

Proſequitur interpretatio teſtimoniorum obiectorum.

1957 **A**d quartum, comparatio prima voluntatum noſtrarum ad Deum, ſicut lutum ad figulum, vt fuerit tradita *Ieremie* 18. verſ. 6. quod ibi negat Cornelius, dicens agi de corpore, non de animo, ſimilis per omnia non eſt. Nam lutum non habet mentem, nec liberum arbitrium, vt habet homo: ac proinde non in lutum, ſed in hominis manu eſt virtus & vitium; ſalutis, & damnatio eius: ita tamen, vt virtutis, & ſalutis eius magis cauſa ſit Deus per gratiam ſuam, quàm homo. Quibus Cornelij verbis adicio, vt ſaluum maneat, dari nobis à Deo operandi virtutem, noſque à Deo verſari motu ſuo ad opera ſalutaria, indemni libertate, non opus eſſe ex parte Dei determinatione antecedenter connexa. Sufficit elargiri gratiam ſuam in circumſtantiis, ſub quibus nouit operaturos nos cum ea quod ipſe de nobis vult. Sicque non minus efficiet in nobis quicquid boni libererit, quàm figulus in luto formam artiſcioſam, quam intendat. Et non tantum ſufficit quod dixi, ſed etiam requiritur, vt perſuadeamus nobis. Non enim intelligimus, quo pacto indemnitatis noſtræ libertatis conciliari queat cum determinatione diuina antecedenter connexa. Etenim quando Deus etiam faciat, vt propoſitis duabus partibus contradiccionis, una earum eligatur à noſtra voluntate, non poteſt facere id determinando liberum arbitrium ad hoc, & diſtribendo ab illo, quia iſtud eſſet contra conditionem libertatis, & nihil relinqueretur libero arbitrio, per quod eſſet liberum. Quæ ſunt verba Toſtati ad cap. 19. *Matthæi*, queſt. 175. in reſponſ. ad 1. Qui Doctus multiſcius, confirmans idem ipſum, legatur queſt. proximè antecedenti, §. *Dicitur enim*, necnon queſt. 179. §. *Dicendum, quod veritas eſt.*

1958 Comparatio ſecunda voluntatum noſtrarum ad Deum, ſicut instrumenti ad artiſicem, non eſt etiam per omnia ſimilis. Vt omitam, *Iſaia* 10. verſ. 15. non eſſe ſermonem de libero arbitrio creato; ſed moneri Sennacherib *Aſſyrium*, quo Deus, tanquam instrumentum vſus eſt ad

debellandos Iudæos, ne ſibi iactanter adſcribat victorias, & triumphos de eis. Non eſt, inquam, per omnia ſimilis; nam voluntates noſtræ in negotio ſalutis non ſunt veluti inanimè quoddam (ſcilicet instrumentum) nihil omnino agentes, mereque paſſiue ſe habentes, pro vt docemur à Concilio Tridentino ſeſſ. 6. de *iuſſif. can. 4.*

1959 Atque vt quando rectè operantur, ſint quatenus reſpectu Dei, ſicut instrumentum reſpectu artiſicis, ſatis eſt, quod per eas à Deo productas; conſeruatasque in eſſe, excitatas item, eleuatas, & applicatas auxilijs gratiæ, adiutaſque ſimultaneo concurſu principali (qui omnes motus, impulſusque metaphorici referunt quodammodo localem proprium impreſſum instrumento ab artiſice) conſequatur ipſe Deus ſalutaria opera à ſe intentata, conſequaturque multò certius, & ſecurius quàm artiſex finem ſibi propoſitum in vſu instrumenti. Erga quod quidem artiſex non aliud exhibet, quàm localem illum motum & impulſum; cum tamen Deus tot præſtet erga voluntates noſtras. Sed quia, vt rectè operentur, non exhibet localem illum motum, & impulſum, quia etiam operantur per virtutem ſibi propriam, & intrinſecam, eſt à Deo eleuatam, operanturque cum indifferentia; idcirco instrumenta Dei non ſunt cum omni proprietate, & rigore.

1960 Queſt eſt S. Thomæ doctrina queſt. 24. de *Verit. art. 1. ad 5.* his in verbis contenta: *Instrumentum dupliciter dicitur, vno modo proprio, quando ſcilicet aliquid ita ab altero mouetur, quod non conferitur ei à mouente aliquod principium talis motus, ſicut ferra mouetur à carpentario: & tale instrumentum eſt expertis libertatis. Alio modo dicitur instrumentum magis communiter quicquid eſt mouens ab alio motum, ſue ſit in ipſo principium ſui motus, ſue non. Et ſic non oportet, quod omnino excludatur ratio libertatis, quia aliquid poteſt eſſe ab alio motum, quod tamen ſeipſum mouet. Et ita eſt de mente humana. Sic ibi. Et lib. 3. contra *Gentes*, capite 100. numero 2. loquens vniuerſim de cauſis ſecundis, ait: *Cum Deus ſit primum agens, omnia que ſunt poſt ipſum, ſunt quaſi quedam instrumenta ipſius.* Et hoc modo intelligendus eſt S. Doctus cap. 89. num. 3. cap. 147. num. 4. capit. 148. num. 2. queſt. 3. de *Potentia*, artic. 7. in corp. 1. part. queſt. 105. art. 5. in corp. & ſape alibi vſurpans vocem, comparationemque instrumenti. Explicat eas adamuſſim Henricus de Cerſ. cap. 2. controu. de S. Thomæ mente circa phyſic. prædeterm. §. 8. Egoque attigi iam eandem in 1. part. Quibus Gonetus aſſociat verba Concilij I. Arauſicani, can. 9. ſed non pertinentia ad ipſas, & continentia indubium fidei Catholice dogma.*

1961 Porro ne voluntates noſtræ gloriantur de ſalutaribus operationibus, vt elicitis per ſolas ſuas vires naturales (quæ ſola gloriaſio eſt prohibita, & non quæ ſit de iſdem vt elicitis per vires eleuantis gratiæ, per ipſasque principalius actiuas, vt declarauimus in num. 1910.) ſatis etiam eſt quod dixi de modo, quo Deus vtitur noſtris voluntatibus ad illas operationes tanquam instrumentis metaphoricis, & impropriis. Neque eò procedas, vt contendas, tam non eſſe gloriaſioſas noſtras voluntates, quàm non gloriaſioſa ſecuris,

ſecuris, aut ferra de artiſicioſa ſciſſione; proindeque vltra à me dicta requiri, quod voluntates noſtræ determinentur antecedenter, cauſaliterque à Deo.

1962 Contra enim eſt primò, quia cum voluntates noſtræ ſint instrumenta libera, deveniendum non eſt ad aſſerendam exigentiam determinationis antecedentis, & inſallibilis; inueniabilisque ipſarum à Deo. Quoniam ubi eſt liberum arbitrium, neque eſt neceſſitas agendi, neque determinatio ad vnum certum quid, pro vt neceſſitas dicit compulſionem, vel etiam inueniabilitatem. Ita Abulenſis in cap. 19. *Matthæi*, queſtione 179. §. *Ad ſecundum dicendum.* Contra ſecundò: Nam homo ſic mouetur à Deo, vt instrumentum; quod tamen non excludit, quin moueat ſeipſum per liberum arbitrium: Et ideo per ſuum actum meretur, vel demeretur apud Deum. Ita S. Thomas 1. 2. queſtione 21. articulo 4. ad 2. & 1. part. queſtione 105. articulo 4. ad 2. & ad 3. vt etſi homo ſit instrumentum diuinæ virtutis principaliter eum mouentis, instrumentumque nihil mereatur, vel demeretur apud ventem ipſo, vt pote cuius ſit tota instrumenti actio; nihilominus ſaluum ſit meritum, vel demeritum noſtrarum voluntatum in ſuis operationibus apud Deum: eſtque ſaluum exinde, quòd illæ ſunt Dei instrumentum prædium libertate, ſicque à Deo motæ (nempe indifferentes ad vtrumvis) vt & ſe moueat (ſcilicet electioſe determinando ſe ad vnum præ altero;) ideoque ſunt compotes meriti, vel demeriti apud Deum. Quem diſcuſum ego conuerto ad probandum, voluntates noſtras in operationibus reſectis liberis capaces eſſe alicuius iuſtæ gloriaſionis in Domino, cuius ſunt quaſi quoddam instrumentum; quanquam concedam, ſecuriam, aut ferram alienam eſſe ab omni gloriaſione de artiſicioſa ſciſſura. Conuerto, inquam, quia qua ratione homo meretur in Deo apud Deum, vt dicebam in num. 1911. eadem eſt dignus laude, honore, & gloria in Deo apud Deum.

1963 Nunceque confirmo ex S. Ennodio lib. 2. epiſt. 19. ad *Conſtantium*, ſcribente: *Vbi eſt illud Apoſtoli clamantis, & pro arbitrij libertate certantis, Velle adiacere mihi, perficere autem non inuenio? Quid eſt aliud, niſi dicere, noni dextrum iter eligere, ſed niſi ingredientem inuenit gratia ſuperna, laſſabor? Nemo dubitat, nemo condemnat, quod auctore gratia præſtante, & ipſe aſſuetis hominibus callis aperitur. Dux enim bonorum, & præceſſor eſt gratia, quando cælitus multiplici ad requiem invitatur hortatu, quando nobis dicitur, Venite filij, audite me: Venite benediſſi Patris mei, poſſidete paratum vobis regnum: Vbi ego ſum, ibi eris & miniſter meus. Sed niſi talibus motus, & voluntas noſtra, que libera eſt, & labor præſtet obſequium, ad periculum, & gehennam, non imperio aliquo, ſed ſponte deuoluimur. Alioquin non erit iuſta retributio, que aut per ſupplicia reſertur neceſſitate peccantibus, aut bonam mercedem offert operi, ad quod trahuntur inuiti. Ergo debemus gratia, quòd vocamur; debemus gratia, quòd occultis itineribus, niſi reſiſtamus, ſapor nobis vitalis inſunditur. Noſtra tamen electionis eſt, quòd beneficia demonſtrata ſectamur. Via enim ſclerum, non imperatrix noſtra, ſed*

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars 11.

famula, cum de peccatis dicitur: *Sub te erit appetitus eorum. Quid enim ſibi vult vniuerſa Propheta, quaſi ſeruis redimta loquitur: Noli emulari inter malignantes, Noli conſidere in Principibus, Nolite fieri ſerui hominum? Toties noli in ſuperna admonitione quò reſpicit, ſi aliud velle non licuit? Deinde quamvis in perſona Chriſti, tamen pro arbitrij noſtri libertate adſtipulatur eiſdem Propheta teſtimonium: Et facerem voluntatem tuam, Deus meus, volui; & alibi: Vouete, & reddite. Illud autem B. Apoſtoli, quò ſe muniri credit (ille quem S. Anttiſtes impugnat) exemplum nobiſcum facit, ſi qua ſequuntur, aduertat, cum inimicus arrogantia dixit, Gratia Dei ſum quòd ſum. Moſ enim, ne ſic fugax gloria crederetur, vt longo intervallo à veritate deſciſceret, ſapiens architectus adiunxit: *Abundantius omnibus laboraui, & gratia eius in me vacua non fuit: quò dixiſſe eſt, Chriſtus in me quòd dignè, aut abundantè munereretur, inuenit. Non enim pauper eſt diuina gratia, ſed meritum noſtrum putatur quadam macie, aut exilitate renuari. Quæ tunc non ſuis aſſignatur meritis ſuere, quando de eius curſibus ariditatis noſtra vena nihil recipit.**

1964 Hæc S. Ennodius ſermone longo, ſed diſſertiffimo, iuxtaque appoſitiſſimo ad doctrinam noſtram in toto hoc Opere. Etſi enim loquatur contra quendam blaterantem, de arbitrij libertate homini in vna tantum parte, qua deterior eſt, eligendi datam eſſe licentiam; tamen quæ in contrarium dicit, ſunt principia, è quibus nos probamus, hominem neque ad materiale mali, neque ad bonum præoccupari antecedenti, inſallibilique Dei determinatione. Reſutarat antè S. Ennodius libertatem ad hoc ſolam datam à Deo, vt ab ipſo puniatur quòd homo velit. Dixerat deinde vniuerſim: *Quare electio nominatur, vbi vna tantum pars aſſeritur fuiſſe conceſſa? Quæ verba ſub nomine Evodij ex errore Typographorum, aut Amanuenſum extant apud Suarez diſputatione 9. *Metaphyſ. ſeſtione 4. numero 14. libro 1. de concurſu Dei, capite 3. numero 6. allegantem ea ex Franciſco Turriano libro 4. pro Epistoſis Pontificiis; capite 2. ſuntque vrgentiſſima contra illam à Deo determinationem hominis, ſiue ad materiale mali, ſiue ad bonum. Tandem S. Ennodius in verbis numero præcedenti exaratis agit ſpecialim contra hominis libertatem, quæ eſſet alligata ad electionem boni; ostenditque, non dari talem alligationem, ſed hominem indifferentem ad bonum, & malum, quando ſectatur bonum, eligere iuuante gratia iſtud præ illo, eligereque ex determinatione ſui, & proinde ita, vt apud Deum mereatur, dignusque fiat laude, honore, & gloria, poſſitque aliquatenus gloriaſioſi, ſed in Domino.**

1965 Quò adſtruit ex Paulo dicente 1. ad *Cor.* 15. verſiculo 10. *Gratia Dei ſum id quòd ſum; & gratia eius in me vacua non fuit, ſed abundantius illis omnibus laboraui; non autem ego, ſed gratia Dei mecum.* Vbi gloriaſioſatur Paulus in Domino, quòd adiuncto ſuo labore, gratia in ipſo vacua non fuerit, cum potuerit eſſe; nam aliter quis locus reliquus eſſet gloriaſioni? Quare poſſibile

B 2 Paulo

Paulo fuit, labore prætermiſſo, gratiam ſemel acceptam retinere vacuum, & otioſam; ſeu poſſibile fuit ob laboris defectum, non reddere efficaciæ eam gratiam, quæ reſiſta in Paulo efficaciæ fuit ob ab ipſo adiunctum ex ſui determinatione laborem, quem dignè, abundanterque præmiaret Deus. Sic aptauimus ſtylo Scholaſtico, quæ Oratorio pro nobis tam eleganter dixit S. Ennodius.

SECTIO CLXXXIV.

Incidens doctrina noſtra confirmatio ex PP. declarantibus Paulum 1. ad Cor. 15. verſ. 10.

1966 **C**um S. Ennodio conſonat Author libri de prædeſtinatione & gratia, inter S. Auguſtini Opera, ſeu S. Fulgentius, inquit cap. 11. *Execrat nunc liberi contra Dei gratiam defenſor arbitrij, audiat dicentem Apoſtolum, cum de bonis ſuis laboribus loqueretur: Non ego autem, ſed gratia Dei mecum. Audiat Dei vocem in Pſalmo de iſ, quos deſeruerat, dicentem: Et dimiſi eos ſecundum deſideria cordis eorum; ibunt in voluntatibus ſuis. Audiat unum, eundemque Apoſtolum de vita ſua variis temporibus ſibi tantum mala, gratia autem Dei bona omnia attribuentem: Qui prius fui blaſphemus, inquit, & perſequor; & alio loco: Gratia Dei ſum id quod ſum. Cum diceret: Qui prius fui blaſphemus, & perſequor, nulla gratia mentio iniqua operi copulatur, quia ſufficit ſibi ad nequitiam naturæ libertatis humana. Cum verò de præſentis vite beatitudine loqueretur: Gratia, inquit, Dei ſum id quod ſum. Et illo ordine, quo miſeretur Deus vocando, miſeretur deinceps in captis conaribus, ſicut ſerie Pſalmi narratum, atque digeſtum eſt, B. etiam Apoſtolus Paulus continuè narratione ſeruauit. Si enim in ordine, quem paſſim poſuit, excerpta teſtimonia relegantur, ita ſequuntur: Gratia Dei, inquit, ſum id quod ſum. Hæc eſt prima miſericordia, quam libera voluntatis opera conſequuntur; ſed ut Apoſtoli Pauli vocationem bona opera ſequerentur, quod ait: Et gratia eius in me vacua non fuit. Quid enim feciſti? Plus, inquit, omnibus laboraui. Ne multum ſuperbias, o liberi defenſor arbitrij, audiens Paulum de ſuis laboribus gloriamentem. Attende quod ſequitur: Non ego autem, ſed gratia Dei mecum.*

1967 **E**n S. Fulgentius gloriamentem Paulum de ſuis laboribus audit gratè; & ſuperbientem Pelagium de ſuo libero arbitrio recuſat cum diſplacencia, quia nimirum Pauli gloriatio, eſt erat de meritorijs ſuis laboribus, non tamen ut elicitis ex ſolo arbitrio, ſed ex ipſo, ſimulque ex gratia, & principalius ex hac; quam quidem determinatione ſua, & cooperatione reddiderat vacuitatis expertem, ſeu efficacem. Aſt Palagij elatio erat de meritorijs actibus, ut ex ſolo ſuo arbitrio prouenientibus. Cohibetque eam ſuperbiam S. Fulgentius, non recurrendo in ſolam gratiam, neque in quid ex parte Dei determinans infallibiliter ad me-

ritorios actus, quo certè modo reprimetur quafi ad oculum; ſed recurrendo in arbitrij creati operationem liberam elicitam adiutorio gratiæ, eoque magis præcipue, ad eam actiuitate creati arbitrij. Quo ſanè modo, eſt non tam patente, tamen quantum poteſt, & debet, ſalua libertate arbitrij creati, coercetur huius arrogantia.

1968 **C**oncordat etiam S. Gregorius Magnus lib. 16. *Moralium, cap. 11. & 12. dicens: Si ad hoc ſaluari quiſque hic munditià manuum ſuarum creditur, ut ſuis viribus innocens fiat, proculdubio erratur, quia ſi ſuperna gratia nocentem non præuenit, nunquam profecto inueniet, quem remuneret innocentem. Unde veridici Moysiſ voce dicitur: Nullusque apud te per ſe innocens eſt. Superna ergo pietas prius agit in nobis aliquid ſine nobis, ut ſubſequentè quoque noſtro libero arbitrio, bonum quod ſam appetimus, agat nobiſcum; quod tamen per impenſam gratiam in extremo iudicio ita remunerat in nobis, ac ſi ſolis proceſſiſſet ex nobis. Quia enim diuina nos bonitas, ut innocentes faciat, præuenit, Paulus ait: Gratia autem Dei ſum id quod ſum. Et quia eandem gratiam noſtrum liberum arbitrium ſequitur, adiungit: Et gratia eius in me vacua non fuit, ſed abundantius illis omnibus laboraui. Qui dum ſe de ſe nihil eſſe conſpiceret, ait: Non autem ego. Et tamen quia ſe eſſe aliquid cum gratia inuenit, adiungit: Sed gratia Dei mecum. Non enim diceret mecum, ſi cum præueniente gratia ſubſequentens liberum arbitrium non haberet. Ut ergo ſe ſine gratia nihil eſſe oſtenderet, ait: Non ego; ut verò ſe cum gratia operatum eſſe per liberum arbitrium demonſtraret, adiungit: Sed gratia Dei mecum. Haſtenus S. Gregorius.*

1969 **I**n quo ponderetur tum cauſalis illa, *Quia eandem gratiam, &c. ſignificans, gratiam Pauli non fuiſſe vacuum, & otioſam, eo quodd liber conſenſus voluntatis Pauli eam fuit ſubſequentus, ut ipſam conſtituens efficacem. Et quidem cum Paulus prædicet excellentiam, virtutemque magnam gratiæ, quæ ex perſequentore Eccleſiæ factus eſt Apoſtolus, debuit non omittere conſtitutionem illius; cumque explicet, non per illius vim, ut ſuapte natura vacuitatis incapacem, ſed per labores ex illa elicitos; rectè colligitur, illius efficaciam innui à Paulo, ut conſtitutam ex libero ſua voluntatis conſenſu.*

1970 **T**um etiam expendantur impenſus ea verba, & tamen quia ſe eſſe aliquid cum gratia inuenit; denotant namque, agnitionem à Paulo fuiſſe in ſe aliquid, unde poſſet gloriari: aliquid, inquam, cum gratia, id eſt ex gratiæ adiutorio; non autem ſine gratia, id eſt ſine gratiæ adiutorio, ſeu cum ſolis liberi ſui arbitrij viribus. Quod poſtremum excluſum à Paulo fuiſſe obſeruat Primaſius circa eius verba, hiſ ſuis: *Gratia Dei me viuificauit, & reſecit, & poſt hæc cum Dei gratia laboraui, & in me vacua non fuit. Et quia dixerat: Abundantius illis omnibus laboraui; ne ſibi aliquid videretur adſcribere, continuo ſubiunxit: Non ego autem, ſed gratia Dei mecum; quia Deus in nobis opera-*

tur; & ipſe nos, ut laboremus; inſpirat; & ipſe adiuvat laborantes, ipſe opus bonum conſummat, quia ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia. Sicut & alibi dicit: Qui cepit in vobis opus bonum, ipſe perficiet uſque in diem Chriſti Ieſu. Et ipſe dicit: Sine me nihil poteſtis facere. Ita Primaſius, & æqualiter S. Hieronymus lib. 2. aduerſus Pelagianos; & ſub S. Anſelmi nomine Author Commentariorum in 1. ad Cor. 15. verſ. 10. aliique PP. Frequenter ad eum locum.

SECTIO CLXXXV.

Progreſſio eiufdem confirmationis: adiungunturque PP. elucidantes Paulum 2. ad Cor. 6. verſic. 1.

1971 **C**oncinit præterea Philo Carpathiorum Epicoopus, in cap. 6. *Can. verſ. 3. ubi ait: Nihil ad id (videlicet ad obſeruationem mandatorum diuinorum, & vitam piam agendam) per ſe poteſt humana fragilitas; niſi diuinà gratià præuenia; nihil valet ad celeſtia conſequentia, niſi trabatur à Patre gratiarum; ſicut eadem Veritas ait: Nemo venit ad me; niſi Pater meus traxerit eum. Ergo non laborandum, ſi ſola gratià ſalmandi ſunt homines? Quin imò laborandum omnino; nam va non laborantibus ad ſalutem. Sed audi quomodo hunc nodum rectè ſoluat Apoſtolus: Gratia Dei ſum id quod ſum, ſed gratia eius in me vacua non fuit. Colaborauit enim, & quidem plus quam ceteri. Studemus igitur & nos hunc imitari, poſt acceptam Spiritus S. gratiam, ex libero voluntatis arbitrio, qua bona ſunt agere, cooperemur gratiæ. Non otio, non deſidia, non languore: non ullà denique noſtrà culpà fruſtrà nobis diuinam gratiam donatam eſſe patiamur: his enim virtus, ſed vno dumtaxat horum noſtrà voluntas (heu miſeri!) tanti boni; tamque incomparabilis iacturam facimus. Ecce inuitat Deus hominem ad vitam. Ecce allicit ad ſalutem. Ecce donat gratiam promerendi: offert ut capias, hortatur accipere, oſtentat accurrere, pulſat ut aperias, ait enim: Stio ad oſtium, & perſo, ſi quis mihi aperuerit, ingrediar ad eum, & commanebo. Ecce ille immobilis Sol iuſtitie, qui ut hic mobilis, ſemper illucet, aperta & patentia illuminat, clauſa & obſtructa percurrit. Quid ergo dicoemus? Trahamur oportet, præueniamur à gratia, eaque ſemper adiuuemur. Id ipſum fatemur utique; ſed colaboremus omnino neceſſe eſt, ne in illud incidamus, quod de negligentibus, & perſicacibus dicitur: Ex te perditio tua, Iſraël. Duo igitur ad ſalutem ſunt nobis maximè neceſſaria; quorum vnum ſupra nos, alterum nobis ineſt ex munificentia conditoris: diuina gratia ſcilicet nos præueniens, & liberum de voluntate iudicium. Gratia alliciendo incipit; admiſſa conſequitur, bene R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.*

ratenta, ac ſota perficit. Ut enim ouicula, vel alij cuius è cicuribus animanti præmonſtratum aliquid eam propius allicit, ac mouet; nec tamen cogit: ita menti humane diuina gratia lumen inſuſum voluntatem noſtri animi, ſeu rationis (quem appetitum appellant) allicit, attrahit; nec ullà vi cogit, ſed ſola charitate benigniſſimè inuitat. Tunc Deo noſtro acceptabile eſt, ac pericundum quidquid agimus, cum ad celeſtes nuptias inuitati nihil (ut illi reprobi) mala voluntatis, ac vita cauſamur; nihil opponimus; ſed libenter oblatum gratia munus accipimus. Nam unde, quaſo; tot, & tanta illa diuina præcepta; unde tot iuſtitia merita; ac pura, ſi nihil homo de ſe conferre poteſt ad ſalutem? At Apoſtolus clamat: Non ſumus ſufficientes excogitare aliquid à nobis; tanquam ex nobis, ſed omnis noſtra ſufficientia à Deo eſt: Deus eſt, qui operatur in nobis & velle, & poſſe pro bona voluntate: Et quem vult, inducat; & cuius vult, miſeretur: Et Iacob eligi; & Eſau odio habui: Et Deus viuificat, & occidit; & quos prædeſtinauit, elegit. Et alia, quacumque contra citari poſſunt, omnia ad præuenientem gratiam, diuinumque auxilium referenda ſunt, & liberum arbitrium. Iam enim ſupra diximus, præueniri hominem oportere, diuinoque auxilio ſemper adiuuari, alioquin gratia non eſſet gratia. Sed numquid otioſum gratia conſeruabit? Fugiet acturum; & velut Sol; clauſa fenestra; ſe colliget: cumque hunc amare, & illum odiſſe dicitur, intelligendum eſt, quod hunc amore; illum odio dignum fore præuiderit. Nam idem Paulus aſſeruit, neminem coronandum, niſi qui voluntariè, & rectè certauerit; ait enim: Non coronabitur, niſi qui legitime certauerit. Quare collaborandum eſt proſus diuine gratiæ acceptè; nec ullà noſtrà culpà perdendum quod gratis inſunditur; ac datur. Tria enim ſunt, quæ Dominus remunerat in homine: recta voluntas; qua propriam ſe Deo ſemper, offert: iuſtitia, qua quidquid boni potuit, libenter effecit: manſuetudo; atque modeſtia (quam humilitatem appellant.) Quæ omnia bona ſoli Deo accepta referunt; in illumque, ut primum authorem; & uberrimum fontem honorum omnium; perfectoremque reſicit; ſecundum illud: Omne datum optimum, & omne donum perfectum, ſupernè eſt descendens à Patre luminum. Cetera diuina gratia ſupplet; & merita ſanctiſſime ſalutaris necis Redemptoris noſtri. Quare iam Chriſti fideles omnes rogò; ac moneo, ne unquam à bene, beatèque agendo ceſſare velint. Hæc Philo, Scriptor, Paterque valde antiquus.

1972 **Q**uæ eſt prolixa, Lector conſulat bo-

cooperemur gratiæ, & ne otio pariamur, fuisse frustra nobis donatam, néve faciamus irritam ipsam iam acceptam, seu in sensu composito ipsius iam acceptæ, ostendit gratiam in Paulo potuisse ex sui arbitrij defectu reddi vacuum, postquam fuit accepta, seu in sensu composito eius iam possessæ, alioqui vana esset illa exhortatio exemplo Pauli. Quare respectu huius nihil ex parte voluntatis diuinæ, neque etiam ex parte gratiæ præcessit importans determinationem infallibilem ad consensum salutarem.

1973 Præfatis Pauli verbis, & PP. declarationibus accedant conformia alia verba eiusdem Pauli, & parsque PP. declarationes. Cum enim Apostolus tradidisset, fuisse in seipso gratiam non vacuum, sed efficacem, postea in 2. epist. ad eosdem Cor. cap. 6. vers. 1. exhortatur ipsos, ne in vacuum gratiam Dei recipiant. Vnde deducitur, gratiam, quæ in Apostolo fuit efficax ob adiunctum suæ voluntatis liberum, & meritorium consensum, potuisse esse in Corinthiis. inefficacem ob adiunctum voluntatis illorum liberum, & demeritorium dissensum. Vt enim ait Primasius ad posteriorem locum, gratiam Dei in vacuum recipit, qui cum ea non laborat, nec adiungit studium suum, ut possit Dei præcepta, ipso adiutore, adimplere: & ut prosequitur Commentariorum Author sub S. Anselmi nomine: In vacuum, id est in hoc, quod sit ei res vacua, recipit hanc gratiam, qui bonis operibus eam implere non satagit. Sed nos ad bene cum auxilio gratiæ agendum vos exhortamur, ne per desidiam vestram in vacuum eam recepisse inueniamini. Sic ille. Pendet itaque ab studio, & labore nostro, aut à negligentia, & inertia nostra, quod gratia iam recepta euadat efficax, aut inefficax. Et ni penderet, moneret nos incassum Apostolus, ne eam in vacuum reciperemus. Rursus, si ut non sic recipiatur, prærequireretur infallibilis determinatio Dei ad consensum salutarem, cur Apostolus desideraret, incitaretque nos ad consensum salutarem, ut à libero nostro arbitrio dependentem; & non potius, aut prius exoptaret, peteretur à Deo illam determinationem, ut dependentem à sola eius voluntate, & ut quid sine quo impossibilis esset salutaris consensus?

1974 Audiatur S. Bernardus serm. 54. in Cant. conferens vtrumque locum, & dicens: Time, cum arripserit gratia; time, cum abierit; time, cum demò reuertetur, & hoc est semper pauidum esse. Succedant vicissim sibi in animo tres isti timores, secundum quod gratia vel adesse dignatur, vel offensa recedere, seu iterum placata redire sentietur. Cum adest, time, ne non dignè opereris ex ea. Nam hoc monet Apostolus: Videte, inquit, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. Et ad discipulum: Noli, inquit, negligere gratiam, quæ in te est. Et de seipso dicebat: Quia gratia Dei in me vacua non fuit. Sciebat homo, consilium Dei habens, redundare in contemptum donantis, donum negligere, nec expendere ad quod donatum est; idque intolerabilem esse superbiam indicabat, & propterea studiosissime hoc malum & ipse cauebat, docebatque cauendum. Quorum verbo-

rum sensus consistere non potest, nisi Sanctissimus Abbas censuerit, gratiam, quæ in Paulo extitit non vacua, sed efficax, potuisse ab ipso non dignè operante relinquere vacuum, seu inefficacem; gratiamque in nobis similem ei, quæ Paulus fuit donatus, posse etiam reddi vacuum, seu inefficacem agentibus præuè.

1975 Ex vnius etiam, & alterius loci collatione, proxi vtrumque interpretatur S. Thomas, robur accrescit. Nam circa primum ait S. Doctor: Primò commendat Paulus conditionem suam quantum ad statum, secundò quantum ad executionem status. Dicit ergo primò, Ex me nihil sum, sed id quod sum, gratia Dei sum; id est, ex Deo, non ex me, Ephes. 3. Cuius factus sum minister, &c. Et dicit, id quod sum, quia homo sine gratia nihil est, supra 13. Si habuero omnem prophetiam, &c. Sed qualiter usus sit, & executus statum suum, ostendit dicens: Et gratia eius, &c. Vbi primò ostendit, quomodo usus sit gratiâ istâ, quia ad bonum, & ideo dicit, In me vacua non fuit; id est, otiosa, quia eâ usus est ad id, ad quod data est sibi, Galat. 2. Non in vacuum cucurri, &c. Secundò manifestat, quomodo alios excessit, & ideo subdit, Sed abundantius, id est Apostolis segillatim, laboravi predicando. Tertiò ostendit usus efficaciam, quia hoc non à se solo, sed ex instinctu, & adiutorio Spiritus S. Et ideo dicit, Non autem ego solus operor, sed gratia Dei mecum, quæ mouet voluntatem ad hoc, Isaia 26. Omnia opera nostra, &c. Philip. 2. Qui operatur in nobis velle, &c. Deus enim non solum infundit gratiam, quæ nostra opera grata sunt, & meritoria; sed etiam mouet ad bene utendum gratiâ infusâ, & hæc vocatur gratia cooperans. Circa secundum verò locum, inquit idem Angelicus Doctor: Hortatur eos ad bona præsentia: Primò in generali, quod gratia Dei non vtiuntur in vanum. Secundò ostendit, gratiam Dei eis esse collatam, ibi: Air enim, tempore accepto, &c. Tertiò docet eos in speciali modum utendi dictâ gratiâ, ibi: Neminè dantes ullam offensionem, &c. Dicit ergo primò, ex quo facultas adest nobis ad bene operandum, & hæc est gratia Dei; nos autem ad hoc pro Christo legatione fungimur: ideo adiuvantes nos, scilicet predicationibus, exemplis, & exhortationibus. Nos, inquam, sic iuvantes hortamur vos, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis, quod est, ne receptio gratiæ sit vobis inutilis, & vacua; quod tunc contingit, quando ex perceptione gratiæ quis non sentit fructum. Quicumque ergo gratiâ perceptâ non vtiatur ad vitandum peccatum, & consequendam vitam eternam, hic gratiam Dei in vanum recipit. Ita vtrouique S. Thomas.

1976 Exprimuntque fati, non vacuitatem gratiæ in Paulo coaluisse ex libero huius, salutarique consensu, qui defuisse potuerit; & à Corinthiis fore etiam adhibendum, ne gratia in ipsis maneret vacua, cum posset, sicut in Paulo, esse non vacua. Ad hæc, S. Tomas docet, liberum nostrum arbitrium vti ad bonum gratiâ præoperante Dei. Ergo ipsum gratiâ præuenientem, applicat determinatiuè eandem gratiæ ad agendum bonum. Vfus enim rei alius importat applicationem rei illius ad aliquam operationem, iuxta eundem S. Thomam

nam 1.2. quest. 16. artic. 1.2. & 3. in corp. Atque hinc habitibus dicimur vti, quia voluntas nostra applicat determinatiuè eos ad agendum; iuxta eundem S. Doctorem 1.2. quest. 52. art. 3. in corp. quest. 63. artic. 2. ad 2. quest. 71. artic. 4. in corp. quest. 78. artic. 2. in corp. Quam legitima sit hæc Consequentia, noscet qui legerit Magistrum Alvarez disput. 78. de Auxiliis, negantem Antecedens illud, ne ad Consequentiam hanc teneatur. Sed non aduertit, fuisse illud approbatum, tum à S. Thoma in locis præcitatis, & 1. p. quest. 62. artic. 3. ad 2. tum à Theophylacto in cap. 6. Ioannis, vers. 66. tum à Concilio Senonensi in præfatione (vbi collationem vtriusque loci S. Pauli etiam tractat) tum à S. Anselmo cap. 15. de concordia gratiæ, & lib. arb.

1977 Cuius verba exarabo, quia sunt maximè proficua toti instituto harum sectionum. Inquit itaque: Cum aliquid dicit sacra Scriptura pro gratia, non amouet omnino liberum arbitrium; neque cum loquitur pro libero arbitrio, excludit gratiam: quasi sola gratia, aut liberum arbitrium solum sufficiat ad saluandum hominem. Ita quippe intelligenda sunt dicta diuina, ut nec sola gratia, nec solum liberum arbitrium salutem hominis operetur. Quippe cum dicit Dominus, Sine me nihil potestis facere, non ait, nihil valet vobis vestrum liberum arbitrium; sed, nihil potest sine mea gratia. Et cum legitur, Neque volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei; non negatur in volente, neque in currente prodesse aliquid liberum arbitrium, sed significatur, non esse imputandum libero arbitrio quod vult, & quod currit, sed gratia. Nam cum ait, Neque volentis, neque currentis est, subaudiendum est; quod vult, & quod currit. Velut cum aliquis nudo, cui nihil debet, & qui nullum à se potest indumentum habere, vestem elargitur; non tamen, quamvis ipse habeat potestatem utendi, & non utendi accepta veste, si eâ vtiatur, imputandum est induto, quia indutus est, sed danti vestem. Quapropter ita dici potest, Non est induti quod est indutus, sed miserentis, id est vestem dantis. Multò verò magis hoc diceretur, si ille qui dedit vestem, dedisset etiam potestatem seruandam eam, & utendi; sicut Deus homini cum dat rectitudinem sepe tactam, dat etiam potestatem seruandam & utendi; quia dedit prius liberum arbitrium ad seruandum illam, & utendum. Si verò nudo, cui nihil debetur, non daretur vestis; aut si ipse acceptam projiceret, nulli, nisi ipsi, imputaretur eius nuditas. Ita cum Deus alicui concepto, & nato in peccato, cui nihil nisi penam debet, dat velle & currere, non est volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei; & qui eandem gratiam non accipit, aut acceptam rejicit; eius est, & non Dei, quod in sua duritia, & iniquitate permanet. Idem intellectus habendus est in aliis, in quibus Scriptura loquitur pro gratia, ut scilicet liberum non excludatur arbitrium. Similiter quando ita loquuntur diuina dicta, ut libero arbitrio soli videantur salutem hominis attribuire, nullo intellectu gratia separanda est. Sicut ergo quauis naturalis usus non procreet prolem sine patre, nec nisi per matrem; non tamen remouet vilius intellectus aut patrem; aut matrem à generatione prolis; ita gratia, & liberum arbitrium non discordant, sed conueniunt ad iustificandum; & saluandum hominem. Hucusque S. Anselmus.

1978 Qui grauitè, atque subtiliter explicat, quo-

modò vtamur gratiâ auxiliante Dei; & eam ad agendum determinemus; adducitque exemplum aptissimum; & conforme allato à nobis in numero 1925. Quo vtroque conspicuè declaratur; non esse imputandum libero arbitrio, quod vult, & quod currit, sed gratiæ; etsi ipsum in volente, & currente posset aliquid, quatenus vtiatur gratiâ, electiuèque determinat se, & ipsam: quam quidem misericorditer confert Deus, eaque mouet, inclinatur, allicitque illud, ut eadem vtatur, determinetque electiuè se; & illam: Quo sensu intelligendus est communiter S. etiam Augustinus, cum ait (& ait multoties) dandum esse Deo totum in operibus salutis. Quæ totalitas potest dici actionis, eo quod Deo tribuitur non solum agere ipsiusmet Dei, sed etiam agere liberi arbitrij creati accipientis gratiæ à Deo indebitas vires ad agendum, inclinantesque ad id: Communiter item intelligitur bene S. Augustinus de totalitate effectus, eo quod operis salutaris nulla sit pars, seu initium, quod tribuatur solis naturæ viribus, & absque Dei gratia auxiliante. Id enim aduersus Semipelagianos conatur sæpe S. Augustinus, & cum ipso posteriores Patres, nominatimque S. Anselmus, vel qui eius nomen præferret in commentario ad illud Ephes. 2. vers. 8. Gratiâ estis saluati per fidem, & hoc non ex vobis; Dei enim donum est, non ex operibus. Circa quæ verba apponit hæc sua: Id est, ipsa Fides vel vocatio vestra, & non partim, sed purè Dei donum est, quia non ex operibus vestris; id est, non est ibi admixtio operum, ut ne quis gloriatur, quod Fidem habeat ex operibus, vel sine gratia saluatus sit propriis operibus. Vbi antepres repellit erratum Semipelagianorum voluntium, partem, seu initium Fidei, solis viribus naturæ comparatum, impetrare vocationem, & Fidem plenam.

SECTIO CLXXXVI.

Eadem confirmatio promouetur ex Patribus explanantibus Christi Domini verba Ioannis 6. vers. 45.

1979 Scripturæ sacræ verbis, & PP. interpretationibus iam expensis, colludunt tum quæ profert Christus, Ioannis 6. vers. 45. Omnis qui audiuit à Patre, & didicit, venit ad me; tum quæ circa hæc habent PP. Et Christus quidem non dicit, Omnis qui audiuit à Patre, venit; sed, qui audiuit, & didicit: quia licet audiamus vocationem Patris sine nostræ voluntatis assensu, tamen sine hoc non discimus. Ergo ad effectum veniendi requiritur ultra vocationem talis assensus. Ergo enim effectum non præcedit infallibilis, inenitabilisque determinatio ad ipsum ex parte Dei vocantis. Nam si præcederet, stare non posset vocatione sine eo effectum, proindeque audisse coniectum inseparabiliter foret cum venisse, debuissetque Christus dicere, Omnis qui audiuit à Patre, venit. Cum ergo dixerit, Omnis qui audiuit à Patre, & didicit, venit, denotauit Christus aliquid, quod post auditam vocationem Patris possit deesse. Non igitur vocatione Patris subest infallibili, inenitabilique determinationi diuinæ antecedenti,

vt ad Christum veniamus, quando ad ipsum venimus; sed in sensu vocationis composito datur indeterminatio, vt veniamus discendo, seu assentiendo; vel ne veniamus non dicendo, seu dissentiendo.

1980 Huc respexit S. Augustinus *lib. de gratia Christi*, cap. 14. vbi ponderans verba illa apud Ioannem, inquit: *Si sicut veritas loquitur, Omnis qui didicit, venit; quisquis non venit, profecto nec didicit. Quis autem non videat, & venire quemquam, & non venire arbitrio voluntatis? Sed hoc arbitrium potest esse solum, si non venit; non autem potest, nisi adiutum esse, si venit, & sic adiutum, vt non solum quid faciendum sit, sciat; sed quod scierit, etiam faciat. Ac per hoc, quando Deus docet, non per legis literam, sed per Spiritus gratiam; ita docet, vt quod quisque didicerit, non tantum cognoscendo videat, sed etiam volendo appetat; agendoque persiciat. Notentur verba illa, Quis autem non videat? &c. in quibus de homine audiente, discente, & veniente notat esse ex arbitrio suae voluntatis, quae vt didicit, & venit audiens, seu vocata, potuit non discere, nec venire; cum discrimine tamen, quod assignat S. Doctor in verbis illis, *Sed hoc arbitrium, &c.**

1981 Eodem intendit S. Thomas *lect. 5. in cap. 6. Ioannis*; nam circa verba: *Omnis qui audiuit à Patre, & didicit, &c.* inquit: *Duo ponit, unum scilicet, quod pertinet ad donum Dei, cum dicit, Audiuit, scilicet Deo reuelante. Aliud, quod pertinet ad liberum arbitrium, cum dicit, & didicit, scilicet per assensum. Et ista duo necessaria sunt in omni doctrina fidei. Omnis qui audiuit à Patre docente, & manifestante; & didicit præbendo assensum, venit ad me; venit, inquam, tripliciter, per cognitionem veritatis, per amoris affectum, & per operis imitationem. Et in quolibet oportet, quod audiatur, & discatur, &c. Sic S. Thomas vltra vocationem requirens ad effectum veniendi, non quidem antecedentem determinationem infallibilem diuinæ voluntatis, sed assensum, obedientiamque liberam nostræ, quando etiam vocatio & attractio Patris est efficacissima, vt ipse ibi animaduertit post B. Augustinum *lib. de Prædest. SS. cap. 8.* dicentem: *Valde remota est à sensibus carnis hac schola, in qua Deus auditur, & docet. Multos venire videmus ad Filium, quia multos credere videmus in Christo; sed quomodo à Patre audierint hoc, & didicerint, non videmus. Nimirum gratia ista secreta est; gratiam verè esse quis ambigat? Hac itaque gratia, que occultè humanis cordibus diuinà largitate tribuitur, à nullo duro corde respuitur; ideo quippe tribuitur, vt cordis duritia primitus auferatur. Quando ergo Pater intus auditur, & docet, vt veniatur ad Filium, auferit cor lapideum, & dat cor carneum, sicut Propheta predicante promissit.**

1983 Simili modo Theophylactus in eadem verba Christi admonet: *Dixit superius, quod is quem Pater traxit, ad me veniet. Volens autem hoc docere, & confirmare, in Prophetas refert sermonem. Est enim, inquit, scriptum in Prophetis, Erunt omnes docti à Deo. Omnes autem, qui voluerint videlicet. Et inferius: Vide autem, quomodo cum diligentia loquitur omnia. Non enim dixit: Qui audiuit à Patre, ille venit ad me; sed addidit, Et didicit; non enim sufficit audire, sed oportet adesse, & discere. In quibus Theophylacti verbis posterioribus subintelligendum est ex*

prioribus, vt adesse, & discere sit per voluntatem, seu assensum liberum audientium. Quem in assensum, & non in antecedentem determinationem infallibilem diuinæ voluntatis recurrit, vt declarat quoniam ex audientibus sint à Deo docti.

Vt enim addit postea circa vers. 66. *Quando audieris, quod Pater dat. Fidem in Filium, ne existimes, quod aliis benefaciat Pater, quos segreget; aliis autem non: hoc enim iniuste agentis esset. Sed illis benefacere puta Patrem, & illis dare donum Fidei, quibus cooperatur electio, & voluntas. Nam qui à voluntate non adiuvatur, etiam si à Deo assumitur, non percipit utilitatem. Vt exempli gratia quid dicam: Omnibus dat Deus, sed hoc quidam & sumunt bonè, & videntur eo quod datur, & custodientes illud, ostendunt Dei donum. Quidam autem recipiunt, sed ea que dantur desperant, ita vt nihil accepisse videantur. Quando igitur Evangelista dicit, nisi fuerit aliquid datum à Patre, non poterit venire ad Filium: hoc dicit, Ille venit ad Filium, cui datum est Pater; hoc est, à quo custoditum fuerit donum à Deo, quod illi datum est. Rursusque addit circa vers. 71. *Non coactione, & vi quadam meliores facere consuevit Deus (eos qui sunt, prauis) neque eius electio cogit voluntatem nostram, cum sit mala, vt fiat bona. Sed electio quidem fit à Deo, qui adhortatur nos ad bonum, & suam nobis impertit bonitatem. In mente autem nostra, & voluntate situm est saluari, & dignè ad electionem ambulare, vel è diverso. Quæ duo Theophylacti additamenta non obscure indicant effectum veniendi ad Christum esse reuocandum in vocationem Dei, non vt determinantis antecedenter infallibiliter, sed vt indifferenter finientis cooperari voluntatem nostram per suam electionem, seu determinationem. Et quamquam Dei sit eligere nos ad dona auxiliantis gratiæ, hortari, motuque ad rectè agendum; sed tamen liberi nostri arbitrij est, non autem determinationis diuinæ præuicæ & inuitabilis, vti eis operando bonè, vel non vti operando prauè. Et vsus quidem conformis est electioni præfatæ Dei, sed non vsus operando prauè, nullam ex parte Dei supponit electionem. Vt enim ait S. Gregorius cognomento Theologus, oratione 3. aduersus Iulianum, *Deus nullo modo mali causa est, quippe natura bonus; vitiumque eius est qui elegit.***

Atque vt finem imponam confirmationi ex illis Christi verbis, *Omnis qui audiuit à Patre, &c.* vox Patris, quam audiunt venientes in Christum, est iuxta S. Augustinum *lib. 1. de gratia Christi, cap. 12. & 13.* iuuauitas iustitiæ, & delectatio charitatis; estque iuxta S. Thomam supra reuelatio, & manifestatio Patris, cognitio veritatis, & affectus amoris. At nomen gratiæ per huiusmodi doctrinam nequiquam sonat gratiam, quæ subiaceat determinationi antecedenti, & infallibili voluntatis diuinæ, vt nostra ad Christum veniat.

SECTIO CLXXXVII.

Regressio ad testimonia restantia ex obiectatis.

1986 Non inopportune, neque inutiliter (vt puto) interrupti cursum respondendi ad testimonia opposita in Sectione 182. Deuenio iam ad quintum difficultatis incrementum in eius numero 1947. fateorquæ, dari in Deo decreta circa absolute futuros nostros actus liberos efficaciam, quibus non possumus resistere modo confestim declarando. Et omnia sententiæ aliquot Scotistarum, vt Smilingi, Montepilosophie, de decretis continetis ex se absolute cum existentia nostrorum actuum liberorum, sed quæ simul naturâ, & ratione sint cum determinatione libera voluntatis nostræ; præterita, inquam, tali opinione, quia etsi sufficeret ad frustrandum Thomistarum intentum præsens de decretis antecedenter determinatiuis, requisitis essentialiter ad nostrorum actuum liberorum existentiam, nobis tamen non aridet.

1987 Sed cum Nostri communiter admittant, Deum infallibiliter præscire nostri liberi, salutarisque consensus sub conditione gratiæ data tali tempore, & loco posse decernere ipsum, ita vt decretum per se supponat eam præscientiam à Deo habitam, dirigaturque ab ea, iam consequenter agnoscent, si Deus sic decernat, concepturum decretum ex se efficaciam, & cui nostra voluntas resistere non valeat. Quamuis verò nonnulli è Nostri remanent eiusmodi decreto, nihilominus omnes affirmant, Deum infallibiliter conscium nostri liberi, salutarisque consensus, sub prædicta conditione, posse decernere positionem illius conditionis, ita vt decretum comitetur eam scientiam: proindeque concedunt, Deum sic decernentem concipere decretum, non quidem præcisè ratione sui; sed sui; atque scientiæ ratione efficaciam, & cui nos oblectari nequeamus.

1988 Siue autem Deus priori illo modo, siue posteriori hoc decernat, verissimum erit, nos posse ei resistere, quia priori modo decretum supponit per se infallibilem præscientiam; & posteriori comitetur scientiam de nostro libero, salutarique consensu sub conditione gratiæ tali in occasione indultæ: quæ posita, dissensus est impossibilis ex suppositione consequenti consensum conditionatum nostræ voluntatis. Non igitur ad saluandam veritatem testimoniorum Scripturæ sacræ, & scitorum S. Augustini inde deritorum de impotentia nostra resistendi Deo efficaciter volenti saluare nos, assentiri tenemur decretis, quæ à Thomistis intenduntur determinantia antecedenter liberos nostros actus absolute futuros.

1989 Imò iudicamus, debere nos non assentiri, si Deus velit saluare nos (vt supponitur) actibus liberis voluntatis nostræ. Interrogamus enim, num decretum nostræ salutis, vel immediatè, & per se inferat infallibiliter, inuitabiliterque actus nostros salutaris, vel mediatè, & per gratiæ auxilia applicata voluntati nostræ ad eos agendos? Deinde, num vel per auxilia prædeterminantia, vel ex se indifferentia ad eos, & ad eorum carentiam? Si mediatè, & per auxilia indifferentia, non poterit nostræ salutis decretum

concipi à Deo absolute efficaciam, nisi noscat ipse euentum salutarium actuum, quem auxilia ex se indifferentia fortitura sunt; si adiungantur voluntati nostræ, alioqui exponeret se periculo, vt eluderetur suum illud decretum. Porro Deum noscere eum euentum sub conditione indifferentium auxiliorum applicatorum voluntati nostræ; est habere Scientiam Mediā, quam defensamus; si quidem in obiecto præfatæ notitiæ continentur indifferentia auxilia coniuncta cum eo euentu, seu cum efficaciam, tum seorsum à decreto illo; quia in obiecto ipsum antecedenti nequit ipsum contineri; tum seorsum ab alio quouis prædeterminatiuo decreto, subiectiue absolute, & obiectiue conditionato, quia decretum prædeterminatiuum non offerret in statu absolute auxilia indifferentia, sed prædeterminantia: seu quia quæ ratione auxilia existimantur non posse esse nisi indifferentia in statu absolute, eadem censendum est, non posse esse prædeterminantia decreta; in quibus actus nostri salutaris noscantur vt contingenter, & liberè futuri sub conditione auxiliorum.

Rursus si mediatè, & per auxilia prædeterminantia, erunt hæc, & nostræ salutis efficaciam decretum, à quo oriuntur, irresistibilia à nobis ex suppositione antecedenti, & inimpedibilia à nostra voluntate, seu ex eis antecedentibus, & causantibus actus nostros salutaris, sicque dependentibus impossibilem nostrum dissensum. Quæ irresistibilitas, tam decreti, quam auxiliorum; quomodo stare possit cum salutarium nostrorum actuum libertate; nequiquam intelligimus. Et quantum ad resistendum auxiliis, adstruitur à Concilio Senonensi; ab Innocentio X. Papa, à S. Thoma quodlib. 1. art. 7. ad 2. in cap. 5. *Epist. 1. ad Thess. lect. 2. in cap. 6. Epist. 2. ad Cor. lect. 1. necnon 1. 2. quæst. 106. art. 2. ad 2.* aliqua potentia in voluntate nostra. Vnde Alvarez *disp. 93. de Auxiliis, num. 2.* & alibi fatetur, militare speciale aliquid in auxiliis, vt ipsis resisti posse dicatur ore pleno; cum tamen non sit sic pronuntiandum, occurrente sermone de nostra voluntate comparatiue ad decretum Dei efficaciam saluandi nos, vt idemet copiose probat *disp. 32.* Quapropter cautius est procedendum (docente Alvarez) in auxiliis quam in decretis illius concedenda irresistibilitas. Nosque putamus, decretum illud esse, & ore pleno dici irresistibile; quia cum illo componi non potest dissensus nostræ voluntatis; sed è regione auxilia esse, & ore pleno dici resistibilia, quia cum ipsorum entitate potest componi. De hac tamen resistibilitate auxiliorum, vt salua persistat libertas voluntatis nostræ, non licet tractare.

Tandem, si decretum illud immediatè, & per se inferat infallibiliter, inuitabiliterque actus nostros salutaris, non etiam capimus, vt de auxiliis prædeterminantibus notauimus; quo pacto non labefacter eorum actuum libertatem; quouis enim antecedens, & infallibiliter, inuitabiliterque causalis eos, siue sit voluntati nostræ extrinsecum, siue intrinsecum, reddit antecedenter impossibilem nostrum dissensum. Vrbegitque in decreto illo maior ratio nostræ non intelligentiæ, si illud (vt apparet, ni ego fallor, in aduersariis plerisque) alleratur necessarium ad posse actus salutaris. Nam auxilia prædeterminantia non ponuntur ab ipsis necessaria nisi ad operari eos.

Ex dictis innoscitur, si Deus habeat decretum præde-

prædefinitivum actuum nostrorum salutarium liberorum, supponens per se Scientiam Mediam, fore ut ei resisti non possit à voluntate nostra, coniungendo resistantiam, seu dissentium cum ipso. Nam etsi cum omni concursu indifferenti, seu cum decreto diuino indifferenter præparatio Omnipotentia ad concurrendum; etsi item cum omni motione morali, & cum omni obiecto citra Deum clarè visum representato voluntari nostræ conuenire queat dissentus, hisque non obstat per illud prædefinitivum decretum; nihilominus quia illud habitum est, & non haberetur à Deo, nisi dependeret à præscientia infallibili de consensu futuro, deque dissentio non futuro ex nostræ voluntatis determinatione electiua, cum alteruter posset fore, attentis omnibus requisitis præiudicium ad actum secundum liberum; & casu quo futurus esset dissentus, præsciretur infallibiliter à Deo, proindeque eius voluntas esset impedita, ne prodiret in illud decretum prædefinitivum consensus; inde non est mirum, quod sit impotens voluntas nostra, ut decreto illi resistat, utque componat dissentium cum illo: quin tamen illud tale sit, quale à Thomistis cogitatur. Rursus, si Deus habeat decretum, non per se dependens, neque per se regulatum à scientia de futuro consensu salutari sub conditione gratiæ collatæ tali in occasione, sed tantum comitans huiusmodi scientiam, statuentem ex affectu ad eum consensum dispensare gratiam tempore, & loco opportuno, discurrendum est de aggregato ex decreto & scientia, à qua decretum reddatur efficax, cum per se solum non sit efficax; discurrendum, inquam, est eodem modo, ac de prædefinitivo decreto consensus salutari dependente, & regulato per se à præscientia de eiusdem consensus futuritione.

SECTIO CLXXXVIII.

Authoritate S. Augustini, & Abulensis
fulcitur proxima responsio.

1993 **H**anc viam conciliandi cum diuinorum decretorum efficacia, & cum impotentia illis resistendi libertatem arbitrii nostri, indicant S. Augustinus l. 5. de Ciuit. Dei, cap. 9. inquit: *Non est consequens, ut si Deo certus est omnium ordo causarum, ideo nihil sit in nostra voluntatis arbitrio. Et ipsa quippe nostra voluntates in causarum ordine sunt, qui certus est Deo, eiusque præscientia continetur; quoniam & humana voluntates humanorum operum causa sunt. Atque ita omnes qui rerum causas præsciunt, profectò in eis causis etiam nostras voluntates ignorare non possunt. Et circa finem capituli: Quis non est præsciens omnium futurorum, non est utique Deus. Quapropter & voluntates nostræ tantum valent, quantum eas Deus valere voluit, atque præsciunt: & ideo quicquid valent, certissime valent; & quod factura sunt ipsa, omnino factura sunt, quia valituras, atque facturas ille præsciunt, cuius præscientia falli non potest. Quibus in verbis S. Doctor assumens præscientiam diuinam eorum omnium liberorum effectuum, ad quos, stante causatum serie, sed quæ non importet præiudicium ad ipsos determinationem, valent voluntates nostræ sub quacumque conditione, deducit inde,*

quàm infallibiliter, & quousque possit procedere; porrigique efficacia voluntatis diuinæ erga nostras. Et hoc sensu addit in capitis calce: *Quapropter si mihi fieri nomen alicui rei adhibendum placeret, magis dicerem, fatum esse infirmioris, potentioris voluntatem, qui cum habet in potestate, quam illo causarum ordine (quem non vitato, sed suo more Stoici fatum appellant) arbitriura nostra voluntatis auferri, ut scilicet volebant Stoici.*

1994 **C**ontra quos ibi disputat, quia humanam libertatem putabant destrui causarum omnium serie pendente ex voluntate Dei, cui tamen præscientiam concedebant. Vnde S. Doctor ex concessa præscientia arguebat, non officere humanæ libertati eam seriem, ut quæ esset, & præsciretur sine connexionione cum effectibus nostræ voluntatis; neque item officere diuinam voluntatem, ut quæ esset iuxta præscientiam. Et quantum ad nomen fati dixerat in cap. 1. *Prorsus diuinâ providentiâ regna constituuntur humana, quæ si propterea quisquam futo tribuit, quia ipsam Dei voluntatem, vel potestatem fati nomine appellat, sententiam teneat, linguam corrigat. Rursus cap. 8. Qui omnium connexionem, seriemque causarum, quæ sit omne quod sit, fati nomine appellant, non multum cum eis de verbi controuersia laborandum, atque certandum est; quandoquidem ipsam causarum ordinem, & quandam connexionem Dei summi tribuunt voluntati, & potestati. Qui optime, & veracissime creditur & cuncta scire antequam fiant, & nihil inordinatum relinquere; à quo sunt omnes potestates, quamuis ab illo non sint omnium voluntates (nempe quæ prauæ.) Ipsam itaque præcipue Dei summi voluntatem, cuius potestas insuperabiliter per cuncta porrigitur, eos appellare fatum sic probatur, &c. Insuper cap. 9. Ordinem causarum, ubi voluntas Dei plurimum potest, neque negamus, neque fati vocabulo nuncupamus. Ex quibus omnibus intelliguntur transcriptra supra finalia verba huius capituli 9. Et in hoc toto S. Augustinus beneficio præscientiæ, quasi Ariadnæ filii, euadens labyrinthum efficaciam voluntatis diuinæ, & libertatis voluntatis humanæ.*

1995 **E**undem labyrinthum pertransire tentauit Abulensis Episcopus Toftatus in cap. 19. *Matthæi, quæst. 175. ubi ut exponat, quomodo Deus habeat quandam potestatem super uolitionem nostram, non tollendo nobis libertatem, neque impediendo eam, iuxta illud Proverb. 21. Cor Regis in manu Domini, & quocumque uoluerit, uertet illud, proponit duos modos, quibus Deus id facit. Nam cum sint quedam, quæ homo valde uellet, & ad quæ nimis afficeretur, si occurrerent ei in mentem, & quia non occurrit ei cogitare de illis, nunquam illa eligit; primus modus est, ut uolente Deo, quod aliquis incidat in malum pœnæ, faciat quod non ueniat sibi in mentem cogitare de illare, quam si cogitaret, cauere malum; & quia non cogitat, non potest cauere, & incidit in illud. E contrario autem interdum cum Deus uult aliquos liberare de malo, in quod aliis incidere, & non haberent uiam naturalem ad euadere, dat in mentem eorum, quod cogitent de rebus de quibus aliis non cogitaturi essent, & mouet animos eorum ad eligendum aliquid, quod aliis nescirent eligere; & ita malum euadunt.*

1996 **S**ecundus modus est, quando propositis ambabus partibus contraditionis, Deus faciat, quod una eorum eligatur. Nam cum liberum arbitrium sit facultas intellectus, & voluntatis, & non possit uoluntas aliquid eligere, vel determinare se ad aliquid, nisi

nisi intellectus præcesserit ostendendo, illud esse bonum, si intellectus potest deduci ad hoc, quod putet aliquid esse bonum, poterit indirectè uoluntas deduci ad se determinandum ad illud. Cum item queat intellectus à Deo moueri, ut indicet bonum quocumque Deus uoluerit indicari bonum. Et quando indicatum fuerit bonum, determinabit se uoluntas. Consequens est, ut possit uoluntas à Deo determinari indirectè ad actum suum, non quidem directè in eam agendo, sed in causam suam, id est in intellectum. Et tamen adhuc semper cessat ratio uolitionis, quia uoluntas non cogitur aliquid uelle, sed determinat se in illud, quod uult. Nam etiam circa illam rem representatam ut bonum, poterat suspendere actionem suam, non eligendo illam. Et hoc sufficit ad conseruandam rationem libertatis, quod posset non eligere illam, licet eligat. Et hoc planum est, quia res terrena delectabiles mouent interdum intellectum, ut indicenter esse bona, licet non sine simpliciter bonæ; & ita eliguntur à uoluntate, licet sint contra bonum, & honestum. A fortiori autem poterit Deus de quacumque re uoluerit, ostendere illam intellectui ut ualde bonam, meliorem quidem, quam posset ostendere sensus, & tunc determinabit se uoluntas ad illam. En duos modos, quibus iuxta Abulensem competit Deo omnipotentissima potestas ad mouendum, stentendumque indeclinabiliter hominum corda, quando, & quomodo uoluerit, prout Proverb. 21. uers. 1. prædicatur, & à S. Augustino, aliisque PP. sæpe commendatur.

1997 **S**ed præuidens Abulensis, fore ut contra secundum modum objiceretur: *Quod cum possit uoluntas se non determinare ad bonum representatum, poterit esse, quod Deus uelit, quod homo uellet aliquid, quod ille nolit, & proinde fore, ut secundus modus repelleretur tanquam insufficientis ad sartam tectamque seruandam loquutionem Scripturæ factæ, & Patrum de potestate Dei: Respondet dicens, non euenturum quod objiceretur. Etsi enim certum sit, quod propositio quocumque bono uoluntati potest suspendere actionem suam non eligendo illud, quia licet non respuat illud ut malum, sed non cogitur eligere ut bonum: tamen si Deus uult quod illud eligatur à uoluntate, faciet illud representari intellectui sub tam perfecta ratione boni, quod uoluntas illud sibi oblatum statim amplecteretur uolens, & ita semper agens spontaneè id quod Deus illam agere uoluerit, quia non mouet eam per modum uolentia sed per modum natura suæ; sicut si quis det alicui quod summè desiderat, trahet eum ad se uolentem.*

1998 **R**ursus præuidens Abulensis, fore ut iterum objiceretur, *trahendam sic interdum à Deo animam ad peccandum, quod est in conueniens. Respondet, non trahendam. Verum est enim, quod si eas res, quæ uerita sunt, & circa quas est peccare, uellet Deus ostendere intellectui sub tam perfecta ratione boni, peccaret uoluntas, & deo decipiente eam. Sed tamen Deus nunquam representat intellectui sub tali modo nisi id, quod bonum est uerè, vel id quod non est malum culpe, sed trahat ad malum pœnæ: quam pœnam interdum directè Deus uult, in quantum bona est, id est iusta. Ad malum autem culpa nunquam trahit, & hoc quia neminem tentat. Sic dicitur Iacobi 1. Nemo, cum tentatur, dicat quod à Deo tentatur; ipse enim neminem tentat, sed unusquisque tentatur à concupiscentia sua abstractus, & illecebus. At ostendere aliquid esse ualde bonum, ut uoluntas alliciat, & in illo committat peccatum, tentare est. Vnde*

Deus hoc nunquam facit. Et ita apparet, quomodo Deus mouet uoluntatem nostram, sine liberum arbitrium, licet mouendo nunquam faciat contra libertatis conditionem, quia non determinat uoluntatem ad hoc, vel ad illud directè. Hæc Abulensis.

1999 **C**uius doctrina de secundo præsertim modo, quo Deus exercet potestatem suam supremam erga nostram uoluntatem; necnon solutio primæ obiectionis patenter ostendunt, per quid præiudicium determinans, & connexion non exerceri, ex Abulensis mente, eam potestatem à Deo; præcauendumque aliter esse, ne Deo efficaciter uolente aliquid, homo nolit illud, uti exerceri, & præcaueri iudicant Thomistæ. Quibuscum si Abulensis sensisset, vsus non fuisset tot discursibus, cum sufficeret recursus postea factus ab eis aliis Theologis; neque dixisset, Deum determinare uoluntatem nostram ad hoc, vel ad illud directè; neque item dixisset, fieri sic à Deo uolente ea potestate, propositionem boni, ut quamquam cum hac componere possit absolute uoluntas nostra suspensionem suæ actionis, seu non electionem boni, actu tamen non componet. Et enim si Deus per quid præiudicium determinans, & connexion exequatur eam potestatem, determinabit uoluntatem nostram directè ad id ut uelit bonum, quod Deus uelit illam uelle; illaque non modò non coniungat cum prædicti boni propositione electionem, sed neque poterit coniungere. Iam si quidem Abulensis satisfactum primæ obiectioni putet boni propositionem, quæ etsi simpliciter consociabilis cum non electione, tamen actu non consociabitur; metum animi induxi, Doctorem hunc præstantissimum respexisse ad boni propositionem, quam ex determinatione nostræ uoluntatis sortituram esse effectum, cum absolute possit non sortiri, Deus cerè præsciret; alioqui Deus efficaciter uolens, ut homo uellet bonum aliquid, exponeret se periculo, ut homo re ipsa nollet illud; cum posse nolle, stante quacumque boni propositione, simulque cum ea adunando nolitionem, habeat ratum Abulensis.

2000 **Q**ui quando in secundæ obiectionis solutione tam sollicitè refugit concedere boni apparentis, & in quo malum culpæ lateat, propositionem posse fieri à Deo sub tam perfecta ratione boni, ac fieri potest propositio ueri boni, non obscure significat, quanto magis detrectaret præuiam à Deo determinationem, & connexionem cum entitate materiali, cui inseparabiliter est annexa malitia formalis. Nam hæc determinatio componi non possit cum non electione entitatis præfatæ; posset tamen illa propositio. Significat deinde, etsi Deus iuste possit non retrahere boni apparentis propositionem; ordinario cursu causarum naturalium excitatum, cum qua non coniungendam reprobationem talis boni præsciat, quantumquam absolute queat coniungi; sed tamen alienum esse à Dei bonitate, & sanctitate causare, augereque talis boni propositionem ex inclinatione affectiua, ut homo illud amplectatur; sicuti causat, & auget ueri boni propositionem ex affectu erga eius ab homine prosecutionem.

SECTIO CLXXXIX.

*Si in puncto precedenti non fauet expreſſè
Abulenſis, ſic tamen fauet in
aliis ſententiæ noſtræ.*

1001 **S**I propoſita perſuaſio de Abulenſis ſenſu, vt cõcordi cum noſtro, diſpliceat alicui, non multum contrã inſiſtam, cum de præſcientia, vt medio concordia, non loquatur conceptis verbis, cumque ſuprà, & in cap. 11. *Ioſuë, quaſt. 79.* videatur inſiſtari in Deo decreta efficacia actuum noſtrorum liberorum, quia alioqui ad hos determinatè directè voluntatem noſtram; etſi me non fugiat, intelligi à Ruyzio *diſput. 33. de ſcientia Dei, ſect. 9. num. 3.* de decretis non ſupponitibus præſcientiam eorum vt futurorum aliquo modo; nam quæ non ſupponerent, eſſent abs dubio determinationes præuix diuinæ. Quas aduerſari libertati voluntatis noſtræ docet conſtanter Abulenſis ſuprà, & in aliis qq. ad cap. illud 19. *Matthæi, iam citatis num. 1957. & 1962. ad cap. illud 11. Ioſuë, quaſt. 16. & 78. ad cap. 22. eiusdem Matthæi, quaſt. 229.* vbi ait: *Differt principè agens liberum à naturali, quantum ad principium agendi, quia in agente libero voluntas eſt principium, & ideo agens liberum indeterminatum eſt; ſed ipſum ſe determinat. Agens naturale agit per principium, quod eſt forma; & ideo non eſt indeterminatum, ſed determinatum ad vnum; & ideo agit neceſſitate naturali, non potens ſeipſum cohibere ab actione.*

1002 **S**ed innominatus quidam Author, cum poſtremum hunc locum vidiffet in Germano Philalete, ait cap. 3. pag. 66. [Quid, quaſo, hoc ad rem? An non omnes Thomiſtæ fatentur, quod agens liberum ſit indeterminatum, quod ſit indifferens, & potens ad vtrumlibet? Ad quid vellent ipſum à Deo determinari, niſi ipſum indeterminatum ſupponerent, & aſſererent? Annon etiam agnoſcunt omnes, quod ſe determinet, ſicut & quod ſe moueat? Quid ergo Thomiſtis in iſtis verbis opponitur Abulenſis, ſi cum ipſo idem doceant? Hic planè vanus eſt Philaletes, & ſomniant ſimilis.] Paulus etiam Faſſeau cap. 4. parte 1. ſect. 3. num. 94. ſcribit: [Nos idipſum dicimus, ſcilicet quod agens liberum ipſum ſe determinat, ſcilicet ſub Deo, & eius determinatione. Vnde hæc non potuerunt objici niſi ex impoſtura, quã fingunt, nos docere Deum nos omnino determinare, ita quod propriæ determinationi non ſit locus.] Sic duo hi Moderni.

1003 **Q**uos oporteret legiſſe alia etiam loca Abulenſis deſignata ſuprà, aliaque allata à Suarez tom. 2. de Gratia, lib. 3. cap. 48. num. 18. & duobus ſeqq. à Ruyzio de ſcientia Dei diſp. 33. ſect. 9. num. 3. diſp. 50. ſect. 7. num. 33. ab Aldreto tom. 1. in 1. p. diſp. 28. ſect. 1. num. 4. vt indicatõ pronuntiant de Authoris mente. Et vel ex illo ſolo loco vilõ in ſuo Authore conſtat eam fuiſſe, quam dixi. Etenim vniuerſum ibi dicitur, agens liberum indeterminatum eſſe, & determinare ſeſe. Si autem agens liberum creatum prædeterminaretur ab increato, non eſſet indeterminatum reſpectu, aut ſubordinatiuè ad hoc, neque ſe primò determinaret ab intrinſeco in genere cauſæ for-

malis extrinſecæ, ſeu non ſic eſſet agens amorem, verbi gratiã, vt per ſe tunc ſimul poſſet ab intrinſeco non agere cum, quia ſub prædeterminatione diuina ad amorem eſſet ab intrinſeco impotens non agere prædeterminatum amorem. Et quidem agens aliquod abſolutè, & ſimpliciter eſſe indeterminatum, & determinare ſeſe, nihil aliud eſt, quàm actione ſuperuenienti, poſteriori naturæ ſigno, transferre ad determinationis ſtatum indifferentiã antecedentem pro naturæ ſigno priori. Aſt Deus, ſi priuſquam noſtra voluntas agat amorem, exerceatque ſuam libertatem ad ipſum agendum, & non agendum, eſt à Deo determinata ad agendum, non poteſt ſua actione ſuperuenienti transferre ad determinationis ſtatum indifferentiã antecedentem; quippe hæc iam ſupponatur tranſlata à Deo ad determinationis ſtatum. Non minùs quàm agens naturale, nempe ignis, per ſuam formam, & per conuenientem approximationem ad paſſum diſpoſitum exiſtit pro priori ſigno naturæ ad ignefactionem in ſtatu determinationis ad ipſam poſteriori ſigno; ideoque agens naturale non eſt indeterminatum, neque determinat ſeſe. Quare cum Abulenſis concedit id de agente creato naturali, & negat de libero, & penes id diſcriminat agens vtrumque, docet non obſcurè, agens creatum liberum relinqui à Deo indeterminatum, quoadvſque ipſum determinet ſe, & non determinari à Deo per aliquid præuium actioni ipſiusmet agentis creati liberi.

Atque huius determinationis etiam à Deo inductæ denegandæ curioſus valdè fuit in tot locis antea partim exaratis, partim indicatis: nam conceptis verbis reſpuit determinationem à Deo inuectam, ſaluã libertate voluntatis noſtræ, vt Illuſtriſſimus Echalaſ, Antifiteſ Calaguritanus, anteaque alumnus eiuſdem Salmanticenſis Collegij S. Bartholomæi, cuius & fuit Abulenſis, obſeruauit tract. 2. *Phyſ. diſp. 16. cap. 3. num. 25.* expendens plura verba ex quaſt. 175. in cap. 19. *Matthæi*: quibus iungo illa circa caput 11. *Ioſuë, quaſt. 78. ad finem*, aſſuerantia, Deum læſurum libertatem noſtræ voluntatis, ſi poneret in nobis aliquid, per quod nos determinaret ad volendum vnã partem, & non poſſemus velle aliam.

Hinc ad Innominati interrogatiouem primam reſpondeo, Thomiſtas meritò dicere, agens liberum eſſe indeterminatum, indifferens, & potens ad vtrumlibet; ſed neque ab Abulenſi, neque à nobis intelligi, quo pacto id in agente libero creato ſtet cum præuix à Deo ad vnum determinatione. Ad ſecundam fateor, Thomiſtas ſupponere, & aſſerere agens liberum creatum, eo quod ſit indeterminatum, determinari à Deo; ſed dico, debuiffe ſupponere, & aſſerere, determinari à ſeipſo in genere cauſæ formalis extrinſecæ, Deo tribuente virtutem determinandi ſe ſic, coëfficiẽteque principaliùs quàm illud, determinationem ipſam actualem. Ad tertiam reſpondeo, Thomiſtas rectè agnoſcere, quod agens liberum creatum determinet ſe, ſeu determinetur à ſe; ſed quomodo cum hoc concilient, quod præuix determinetur à Deo, myſterium eſſe abſconditum Abulenſi, & nobis. Eſſetque non minùs occultum, ſi cum eo quod moueat ſe, ſeu moueatur à ſe, aut ex ſe, componeretur moueri à Deo determinatè, & efficaciter. Non mouetur ab eo præuix ſic, ſed indifferenter, & non efficaciter, quando

quando ipſum determinatè, & efficaciter ſe mouet. Hinc quoties ſiue ad affectum efficacem boni, ſiue ad bonum in particulari moueat ſe determinatè, & efficaciter, non poterit eſſe ſic à Deo præmotum ad idemmet. Quamquam poſſit eſſe præmotum ad affectum inefficacem boni, vel ad bonum in communi; tunc enim reſtabit aliqua indifferentiã à qua traducat ſe in ſtatum determinationis, eliciendo liberè affectum efficacem, cum inefficacem produxerit neceſſariò; vel proſequendo liberè bonum in particulari, cum amarit neceſſariò ſaltem quoad ſpeciem bonum in communi. Quæ tota doctrina firmiſſimè ſtabilita in S. Thoma, & diſciſcis eius Sectaribus, conſpici poteſt apud Henricum de Cerf. cap. 4. *Controverſia de S. Thoma mente circa prædetermin. phyſ. ex num. 90. uſque ad 104. & ex 128. uſque ad 194.*

1006 **A**d Pauli Faſſeau confeſſionem de agente libero creato determinante ſeipſum, ſed ſub Deo, & eius determinatione, dicimus tam Abulenſem, quàm nos facile quidem percipere agentis liberi creati determinationem, quæ ſit ſub Deo conferente virtutem ad ipſam, & cogente principaliùs ipſam; ſed non poſſe intelligere determinationem, quæ ſit ab agente libero creato, ſimulque ſub præuix determinatione increati; nam eo ipſo quod ſit ſub huius præuix determinatione, repugnat in terminis, quod ab hoc non ſit iam ablata indifferentiã, & tranſlata ad determinationis ſtatum, repugnatque, quod illud aliud ſit iam potens non agere eam.

1007 **S**ed ait Faſſeau cap. 1. ſect. 2. num. 7. Agens increatum mouet, & determinat faciendo, vt agens liberum creatum velit deliberatè hoc, determinetque ſe; & proinde dat locum determinationi agentis liberi creati, non quæ omnino determinat. Contrã tamen primò, quia cum Faſſeau ibidem fateatur, cuiusmodi motione, & determinatione erga amorem v. g. tolli in agente libero creato ſuſpenſionis ab amorem, & odio circa idem obiectum indifferentiã, non poterit non tolli etiam indifferentiã proxima actiua vnius, & alterius actus; nam vbi eſt præimpedita ſuſpenſio amoris, nequit dari indifferentiã proxima actiua amoris, & odij, ſed ſolummodo dabitur amoris potentia proxima actiua, quæ ſola non ſufficit, vt ex ea prodeat liberè amor.

1008 **C**ontrã ſecundò; nam ſi Deus præuix, efficaciterque mouet, & determinat ad hoc præ illo, implicatorium contradictionis eſt, vt præſtet id faciendo quod dicitur. Quomodo enim, ſi Deus præuix, efficaciterque moueat, ac determinet ad obiecti amorem præ odio, & propterea reddat impoſſibile odium, relinquet agenti libero creato, vt ex ſe deliberatè amet potiùs, quàm odio habeat, & vt determinet ſe potiùs ad amorem, quàm ad odium? Amabit quidem, ſed non deliberando inter vnum, & alterum, neque determinando ſe ex proprio nutu, & electione ad vnum præ altero, ſi quidem per præuix, efficacemque Dei motionem, atque determinationem ſit iam adſtrictum ad vnum tantum.

1009 **H**uc accomodari poſſunt plurã ex illis verbis S. Gregorij Nyſſeni Oratione Catechetica magna, cap. 30. *Si pariter ad omnes procedit vocatio (diuina) nec autoritatem, nec atatem, nec gentium diſcernens differentiam; quomodo fuerit contentanum, vt Deum adhuc accuſent, quod Verbum (incarnatum) non in omnes dominatum obtinuerit?* R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I I.

*Nam qui in vniuerſitatem liberam habet poteſtatem, propter ſummum in homines honorem dimiſit etiam aliquid in noſtra poteſtate, cuius ſolus eſt dominus. Hoc autem eſt liberi arbitrij libera electio, res quidam minime redacta in ſeruitutem, & quæ eſt ſui iuris, ſita in libertate mentis, & cogitationis. In eos ergo, qui non adducti ſunt ad Fidem, inſiſtus hæc transferretur accuſatio, non ad eum, qui vocauit ad confeſſionem. Neque enim cum Petrus in initio verbum prædicaret in frequentiffima Iudæorum concione, & tria millia ſimul Fidem accepiſſent, ij qui non crediderunt, cum plures eſſent iis, qui crediderunt, in Apoſtolum cauſam contulerunt, quod non crediderunt. Neque enim par erat, vt gratiã in commune propoſita, is qui voluntariè ab ea abſceſſerat, non ſibi, ſed alij malam ſuam fortem adſcriberet. Sic S. Nyſſenus, qui propoſita quaſtione, cur in multis gratia vocationis non ſit efficax, ſeu vt ille ait, non in omnibus dominatum obtineat? Reſponder, prouenire id ex vocatorum culpa, non autem ex defectu Dei, qui poteſt, vultque vocare pariter omnes. Et inter reſpondendum profert illa: *Nam qui, &c.* quæ egregiè conſiſtant, non præocupari efficaciter voluntatem humanam à diuina quoad boni, neque quoad mali, vel pro materia li electionem.*

Pergit idem S. Pater dicere in cap. 31. *Sed neque ad hæc litigiosa egent contradictione. Dicunt enim, Deum poſſe, ſi velit, eos etiam, qui reſiſtunt, neceſſariò compellendo, attrahere ad ſeſcipiendam prædicationem. Vbi eſt ergo in his liberum arbitrium? Vbi eſt laus eorum, qui ſe rectè gerunt? Eji enim ſolum inanimorum, aut eorum, quæ ſunt expertia rationis, alienã voluntate ad id, quod videtur, adduci. Rationis autem participans, & intelligens natura, ſi liberum depoſuerit arbitrium, ſimul etiam perdit gratiam intelligentiã. Ad quid enim ſua veter mente, & cogitatione, ſi poteſtas eius eligendi, quod ſuo arbitratu conſtituit, ſita eſt in alio? Si manet autem inefficax, & nullius vſus liberum animi inſtitutum, & electio, neceſſariò etiam abolita eſt virtus, impeditã mobilitate liberi arbitrij. Si non ſit autem virtus, honore priuata eſt vita, & ſato procedit ratio; ablata eſt laus eorum, qui ſe rectè gerunt, vitium eſt immobile, diiudicari non poterit vitæ agendæ diſcrimen. Quis enim, vt eſt rationi conſentaneum, amplius vel intemperantem reprehenderit, vel temperantem laudauerit? Cum quilibet in promptu hanc habeat reſponſionem, quod nihil eorum, quæ noſtro arbitratu ſtatimus, in noſtra eſt poteſtate: maiori autem potentia humana trahantur inſtituta, & propoſita ad id, quod lubet ei, qui dominatum obtinet. In Dei ergo bonitatem culpa non eſt conferenda, quod non in omnibus fuerit Fides; ſed in eos, qui per aſſenſionem non admittunt prædicationem. Sic S. Nyſſenus, qui etſi declamet aduerſus inculcantes Deum, quod ad Fidem non neceſſitet reſiſtentes vocationi ſuæ; Faſſeau verò neutiquã dicat, Deum præuix, efficacique ſuæ voluntatis determinatione neceſſitare voluntatè humanam: nihilominus cum ſtare non poſſit, quod Deus præuix, efficaciterque determinet voluntatem humanam, quin hæc determinetur, velitque id, ad quod à Deo determinatur; cur ego non opponam ex S. Nyſſeno, non aliud id eſſe, quàm hominem aliena voluntate adduci ad id, quod videtur: quàm poteſtatem, vt homo eligat, quod ſuo arbitratu conſtituit, ſitam eſſe in alio, &c. Reliqua meditetur Lector indagandæ veritatis cupidus.*

Falſque mihi ſit repetere adducta iam in 1. parte verba S. Anſelmi, qui vt declaret in *lib. de concordia, cap. 6.* quo pacto noſtrum arbitrium nulla neceſſitate compellatur ad hoc, vel illud eligendum, inquit: *Qua propter idem voluntatis arbitrium, vt eandem reſtitudinem deſerat, nullà cogitur neceſſitate, quamvis mortis impugnetur difficultate. Licet enim neceſſe ſit, aut vitam, aut reſtitudinem relinquere, nulla tamen neceſſitas determinat, quam ſeruet, aut deſerat: nempe ſola voluntas determinat ibi quid teneat, nec aliquid facit vis neceſſitatis, ubi operatur electio ſola voluntatis.* Quibus verbis S. Anſelmus tradit, voluntatem noſtram ſolam determinare ſe, ſolam nempe in genere cauſæ formalis extrinſecæ, ſeu ſic operantis, vt ſimul, & æquè potens etiam proximè ſit non operari; nec enim S. Anſelmus excludit diuinam cooperationem in genere cauſæ efficientis eandem ipſam determinationem. Vt neque excludit S. Chryſoſtomus, quando oratione 5. in illud Pauli ad Ephes. 2. verſ. 13. *Qui aliquando eratis longè, facti eſtis propè in ſanguine Chriſti,* ait: *Illud longè, & illud propè eſt ſolius liberi arbitrij, & electionis.* Quando etiam homilia 6. in illud Pauli 2. ad Timoth. 2. verſ. 21. *Si quis ergo emundauerit ſe ab iſtis, erit vas in honorem,* inquit: *Vides, vt non natura, carnaliſue neceſſitatis ſit, aureum eſſe, vel fictilem, ſed noſtra tantummodo voluntatis.* Vt neque excluſit S. Thomas concurſum diuinæ gratiæ auxiliantis, quando in 1. diſt. 28. queſt. 1. art. 4. in corp. ſcripſit: *Ad gratiam gratum facientem habendam ex ſolo libero arbitrio ſe homo poteſt preparare;* id eſt, ex ſolo libero arbitrio ſe determinante, non autem ſolo, & ſine gratiæ auxiliatrice efficiente preparationem; hunc enim ſenſum remouet 1. 2. queſt. 109. art. 6. Docet præterea S. Anſelmus, ad vitandam vim neceſſitatis opus eſſe, vt modo prædicto ſola noſtra voluntas ſe determinet, ſolaque ipſa efficaciter eligat.

Iam velim edoceri à Magiſtro Falſeau, quomodo noſtra voluntas ſola ſe determinat, ſolaque efficaciter eligit, ſi ſubditur præuixæ, efficaciſque determinationi, atque electioni voluntatis diuinæ, ſub qua (ſi ſit v. g. ad amorem) non erit ſimul, & æquè potens proximè non amare? Rurſus, ſi Deus antecedenti, efficaciſque ſua determinatione fecit, vt in voluntate Martyrum fuerit affectiua determinatio, & mortis præ peccato acceptatio, quando vrgebantur comminatione tormentorum, vt idololatrarent; quomodo verum fuit, ſolam voluntatem eorum determinariſſe ibi quid teneret, ſolaque electionem voluntatis eorum operariſſe ibi fuiſſe.

Et hæc ſufficiant, vt conſtet, quanto cum fundamento allegetur pro nobis Abulenſis affirmans, *agens liberum indeterminatum eſſe, ſed ipſum ſe determinare.* Crediderimque, Abulenſem didiciſſe ex S. Anſelmo eam loquutionem, vel ex Theologiſ aliiſ Scholaſticis ſe antiquioribus, ſed qui à S. Anſelmo quali per ora, aut calamos acceperint, & quos ad tempora vſque huius Controverſiæ imitati fuerunt ſat multi. Recenſui vtroſque in in Hiſtoria Scientiæ Mediæ, *Euent. 15. n. 440. & tribus ſeqq. Euent. 17. ex n. 492. vſque ad 508.* Nunc adicio verba illa Ioannis Antonij Delphini (qui fuit Generalis Miniſter ſacri Ordinis Minorum, & interfuit Concilio Tridentino) *lib. de Prædeſt. pag. 47.* [Excipio tantum futuros credendarum voluntatum conſenſus, & diſſenſus, qui quidem

ex determinatione diuinæ voluntatis nequaquam futuri ſunt, quandoquidem vnaquæque voluntas non aliunde, ſed ipſa determinat, ſeipſam.] Illa item *lib. 5. de Inſtit. pag. 227.* [Cauſas liberæ ſic mouet Deus, vt has non determinet, neque motu, qui eſt generalis influentia; nec motu illo particulari, qui eſt gratia præueniens, & auxiliium mouens, & excitans nos interiùs ad bonum: ſed homo tactus, & motus propriâ voluntate ſeipſum determinat, alioquin non ſecundum propoſitum ageret.] Adicio deinde Andream de Caltronouo Minoritam in 1. diſt. 22. per varias queſtiones. Iam enim aduertit, [quod Deum priùs naturaliter cauſare, & ita in agendo præuenire voluntatem noſtram, poteſt intelligi quadrupliciter: vno modo, quod priùs moueat voluntatem noſtram, quàm voluntas cauſet actum volendi, & quod ſit aliqua cauſalitas effectiua diuina terminata ad aliquod cauſatum circa voluntatem noſtram priùs naturaliter actu volendi, & per quod conſequenter voluntas noſtra agat, vel moueatur ad agendum, ſiue illud primò determinans huiusmodi cauſalitate dicatur voluntatem agere, ſiue aliter exprimitur. Et ſic negatur, quod Deus priùs naturaliter cauſet, vel cauſaliter præueniat voluntatem,] quia (vt ſtatim in ſolutione argumentorum agnoſcit) per hunc modum præuentionis, & determinationis offenderetur noſtræ voluntatis libertas. Iam etiam explicans varios modos, quibus Deus poteſt determinare, vel non determinare agentia creata, notat: [Si determinet ad talem actionem per determinationem arctantem, & limitantem ad vnum oppoſitorum, ſic Deus non determinat voluntatem creatam ad talem actionem, licet ſic determinet cauſas naturales. Si determinet per influentiam, & concauſationem ad talem effectum, non ad oppoſitum, tamen cum permiſſione ad agendum oppoſitum, & cum aſſiſtentiâ parata ad oppoſitum, quantum eſſet ex ſe, ſic determinat voluntatem creatam.] Vbi Theologus, dictus Ingenioſiſſimus (teſte Poſſeuino noſtro in Apparatu) negat noſtræ voluntatis à Deo determinationem, per quam ipſa adſtringatur ad vnum ex extremis oppoſitis; talis enim determinatio non ſit à Deo niſi in agentibus libertate carentibus: admittit tamen in noſtra voluntate determinationem Dei concomitantem, quâ vti, vel non vti ſitum ſit in poteſtate noſtra; ſeu admittit determinationem noſtram fieri à Deo in genere cauſæ efficientis. Poſſem addere Theologos alios concordēs cum Abulenſi.

De quo vt deſinam loqui, non diſpicio vel minimum prædeterminationis phyſicæ veſtigium, *queſt. 24. in cap. 18. lib. 4. Regum,* etſi Falſeau *cap. 4. parte 1. ſect. 3. num. 94.* tam clarè impreſſa ibi diſcernat, vt exolamet: [Vtinam tandem Moliniſtæ diſcerent ex Abulenſi phyſicam prædeterminationem.] Probat Abulenſis ibi, Iſraëliitarum in Aſſyriam tranſlationis fuiſſe potiorei cauſam tranſgreſſionem diuinorum præceptorum, quàm rebellionem contra Regem Aſſyriorum. [*Primò, quia illa fuit cauſa ex parte Dei, hæc ex parte Regis Aſſyriorum; cauſa autem, que ſe tenent ex parte Dei, efficacioreſ ſunt, quia in quacumque re Deus operatur cauſando, neceſſe eſt, quod ſit efficaciſ cauſalitate ſua, quàm cuiuſcumque inferioris, cum omniſ cauſa primaria plus inſinuat in effectum, quàm cauſa ſecundaria. Secundò, quia cauſa primaria eſt motiua alterius, & habet rationem duplicis cauſalitateſ reſpectu effectus, & reſpectu cauſæ ſubordinatæ. Sicut dicimus in concatenatio-*

ne cauſarum naturalium; nam qualibet cauſa prior eſt cauſa reſpectu effectus, & reſpectu cauſarum ſubordinatarum: vt pote in generatione hominis Deus eſt prima cauſa in concatenatione, deinde Angeli motoreſ orbium, deinde orbæ cæleſtes; deinde locus elementariſ ſecundum influentiam in eo receptam, deinde homo generans. Et ſic Deus eſt cauſa primaria, & homo cauſa vltima; ideo homo ſolum eſt cauſa reſpectu effectus, quia nihil ſubordinatur ſibi, niſi effectus, ſcilicet homo qui gignitur: Deus autem inſinuat in effectum, & etiam inſinuat in omnes cauſas ſubordinatæ, quia omnes ille ſunt tanquam effectus reſpectus eius. Nam Angeli non mouerent corpora cæleſtia, niſi mouerentur à Deo; nam ipſe mouet eos in ratione amati, & deſiderati, vt probat Ariſtoteleſ 12. *Metaphyſ.* Et ſecundum veritatem catholicam etiam dicendum eſt, quod mouet eos tanquam efficiens, ſcilicet vt iubens, vel inſtigans; & conſequenter omnes cauſaſ inferiores habent rationem moti, & cauſati à Deo. Deinde Angeli mouentes orbæ, &c. Et ſic patet, quando ſunt multa cauſa ſubordinatæ, qualibet cauſa præter vltimam non ſolum eſt cauſa cauſati, ſed etiam alicuius cauſa. Etiam ex hoc ſequitur, quod quanto aliqua cauſa eſt ſuperior, & vniuerſalior, tanto magis cauſat reſpectu effectus determinati; quia non ſolum inſinuat reſpectu effectus, ſed etiam reſpectu omnium cauſarum illius effectus: Et ſic fuit hic. Nam rebellio Oſeæ Regis fuit cauſa immediatæ ad tranſferendum Iſraëliitas in Aſſyrios. Cauſa autem ſuperior fuit tranſgreſſio præceptorum; unde non ſolum ipſa tranſgreſſio habuit cauſalitateſ reſpectu tranſlationis, ſed etiam reſpectu rebellionis. Hæc Abulenſis, quæ pluries lego, & expendo: ſed ex eis non aliud elici poteſt, quàm cauſam primariam influere in ſecundariam, & in effectum; cum tamen ſecundaria, & vltima non inſinuat niſi in ſolum effectum. Quod autem primaria inſinuat in ſecundariam, prædeterminando phyſicè hanc, nullatenus dicitur ab Abulenſi, ſiue de primaria ſimpliciter, quæ eſt Deus; ſiue de primaria ſecundum quid, id eſt de vna cauſa creata ſuperiore comparata cum alia inferiore ſibi. Anne Abulenſi venit in mentem dicere, tranſgreſſionem præceptorum prædeterminaſſe phyſicè rebellionem, Angelos prædeterminare phyſicè orbæ cæleſtes, &c. Quare Falſeau optat, vt ex Abulenſi diſcamus, quod ipſe nullatenus tradidit.

SECTIO CXC.

Attinguntur, & declarantur breuiter quedam alia Scripturæ Sacræ teſtimonia.

2015 Gonetus eodem tom. 3. diſp. 8. art. 1. §. 2. pag. 559. art. 3. §. 2. pag. 621. & duabus ſeqq. allegat primò verba illa Pauli ad Ephes. 1. verſ. 11. dicens de Deo, *Operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ;* id eſt omnia, quæ in tempore producit, præordinauit ab æterno, & prædeſiniuit decreto abſoluto, & efficaci, & non ſupponente præuiſionem futuri noſtri conſenſus circa ea, quæ operatur nobiſcum liberè operantibus. Vt enim, obſeruat S. Thomas ibi: *Non dicit Apoſtolus, quod Deus operatur omnia ſecundum voluntatem, ne credas, quod ſit irrationabilis; ſed ſecundum conſilium voluntatis ſuæ, id eſt ſecundum voluntatem ſuam;* R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I I.

que eſt ex ratione; non ſecundum quod ratio importat diſcurſum, ſed ſecundum quod deſignat certam, & deliberatam voluntatem. Nomine autem certæ, & deliberatæ voluntatis non intelligitur voluntas conditionatæ, & inefficax, quâ Deus decernat ſe inſinurum in actus voluntatis creatæ, ſi ipſa voluerit. Nam hæc voluntas non eſt certa, ſed potius incerta, & indeterminata; ſi quidem ex vi huius voluntatis non habeat Deus potius concurrere, quàm non concurrere; ſed ſicut concurreret, ſi voluntas creata vellet, ita non concurreret, ſi voluntas creata non vellet. Rurſus, vt notat Author Hypognoſticôn, lib. & cap. 6. *Audi, Qui omnia operatur ſecundum conſilium voluntatis ſuæ. Nunquid meæ, vel tuæ, aut alterius; vt meritis conſtet? Abſt. Sed ſua, quâ etiam in his; quos prædeſtinauit, opera bonæ preparat voluntatis, vt in his ambulent.* Si verò Deus nihil circa noſtros actus liberòs determinatè ſtatucret, niſi ſuppoſitâ præſcientiâ futuri conſenſus voluntatis noſtræ, non operaretur niſi ſecundum præſcientiam conſenſus voluntatis noſtræ.

Secundò allegat Gonetus ea alia eiufdem Pauli verba in eadem Epistoſta, cap. 2. verſ. 10. *Ipfius ſumus factura, creati in Chriſto Ieſu in operibus bonis, quæ preparauit Deus, vt in illo ambulemus.* Circa quæ conſiderat primò, quod fideles dicantur creati in operibus bonis, eo quod ſicut creatio non præſupponit ſubiectum, ſed facit; ita voluntas diuina præparans bona opera non præſupponit conſenſum voluntatis noſtræ, ſed illum per ſuam gratiam efficit. Secundò conſiderat, quod bona opera dicantur præparata à Deo, id eſt prædeterminata, præſtarta, prædeſinita, iuxta ſignificationem textus Græci, & intelligentiam SS. PP. Athanaſij, Auguſtini, Proſperi, Fulgentij.

Tertiò allegat in art. 3. §. 7. pag. 639. pronuntiatum Chriſti apud Ioannem cap. 15. verſ. 16. *Non vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos.* Quorum verborum ſenſus eſt, interpretibus SS. Auguſtino *lib. de Prædeſt. SS. cap. 17.* & Thoma *ſuper illa,* Apoſtoloſ non priùs elegiſſe ſequi Chriſtum, quàm ipſoſ Chriſtus elegerit in diſcipuloſ. Quod non ſtabit, niſi voluntas diuina prædeterminauerit Apoſtoloſ ad ſequendum Chriſtum, alioqui illi fuiſſent prioreſ in volendo ſequi hunc.

Quartò allegat Gonetus tom. 7. diſp. 6. art. 2. §. 6. pag. 700. & 701. verba illa Eccleſiaſtici 33. verſ. 11. & 12. *In multitudine diſcipline Dominus ſeparauit eos, & immutauit vias eorum. Ex ipſis benedixit, & exaltauit; & ex ipſis ſanctificauit, & ad ſe applicauit.* Item illa Ieremiæ 30. verſ. 21. *Et erit dux eius ex eo, & Princeps de medio eius produceretur, & applicabo eum, & accedet ad me. Quis enim iſte eſt, qui applicet cor ſuum, vt appropinquet mihi? ait Dominus.* Quo in vtroque loco applicatio Deo authore facta, ſignificat prædeterminationem humanæ voluntatis, eamque phyſicam.

Ad hæc dico: Ad primum, Deus operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ, quia non cauſaliter, ſed ſecundum prudentiam, & prouidentiam, atque ob iuſtiſſimas rationes, quibus mouetur ſua voluntas. Et hæc quando eſt indifferens, ſeu ita præparans voluntati creatæ ſimultaneum Omnipotentiaſ concurſum ad actum conſtitutionis v. g. vt poſſit componi cum carentia talis actus.

actus, proculdubio est summè certa, & delibe-
rata, quantum ad huiusmodi præparationem, est
ſit incerta, & indeterminata ex ſe, quantum ad
concurſum, vel non concurſum ſimultaneum
Omnipotentiæ; quia ex ſe non reddit certum, &
determinatum concurſum potius, quam non
concurſum. In quo nihil abſurdi apparet, vt ne-
que in eo, quod Dei voluntas ſaluandi omnes ho-
mines non reddat certam, & determinatam ſalu-
tem omnium eorum. Quando verò voluntas Dei
ſupponat conditionatam, vel abſolutam præſcien-
tiam futuri noſtri ſalutaris conſenſus, ſupponit
eum, non vt futurum ex determinatione volun-
tatis noſtræ ſine gratia Dei, ſed vt futurum, &
principaliter, ex gratia quam Deus velit miſe-
ricorditer, liberaliterque conferre. Quò reſpex-
it Author Hypognoſticon, 'edem dixit, Deum
non operari ſecundum conſilium voluntatis no-
ſtræ, ſed ſuæ.

2010 Ad ſecundum: Fideles dicuntur creati in ope-
ribus bonis, conducentibusque ad ſalutem æter-
nam, quia vt hæc abſolutè exiſtant, & vt à Deo
præuideantur tam vt abſolutè, quam vt condi-
tionatè exiſtentia, debet ſupponi, & præuideri po-
tius gratia Dei, quam liberum noſtrum arbitrium;
nam ab illa ſunt magis præcipuè, quam ab hoc.
Dicuntur etiã bona opera à Deo per ſuam volun-
tatem præparata, prælatuta, prædefinita, prædeſti-
nata, imò & prædeterminata ante abſolutam ſuam
exiſtentiam, ratione gratiæ collatæ à Deo ſciente,
imò & quia ſciat ſortituram eorum effectum ex
determinatione noſtræ voluntatis. Non ſolum au-
tem vno, vel altero iſto modo, ſed & aliis non
peruenientibus ad diuina decreta efficaciã, inde-
pendentiã à noſtræ voluntatis determinatione,
qualia à Thomiſtis intenduntur, dicta ab Apoſtolo
fuiſſe, & ab Eccleſiæ PP. noſtra bona opera à
Deo præparata, prælatuta, imò & prædetermi-
nata, tractat accuratè Henricus de Cert in *Contr.*
cap. 3. ex num. 45. uſque ad 55. noſque 1. parte de-
libauimus, & reſumimus in hac 2.

2011 Ad tertium: Nos ſolâ naturali noſtra faculta-
ta non eligimus Deum, provt oportet ad ſalutem
æternam, ſed Deus gratuitò eligit nos ad dona
gratiæ ſuæ auxiliantis, quâ præditi, & adiuti
eligimus ipſum, conuertimurque nos in ipſum;
neque poſſumus ab ipſo præuideri vt electuri ſub
conditione, niſi ex parte huius aſſumatur gratia,
vt quæ potiores haberet partes in electione. S.
Augustinus inſumit totum caput 17. de *Prædeſt.*
ſſ. in hoc puncto, concluditque: *Rogo, quis au-
diat Dominum dicentem, Non ego, &c. & audeat
dicere, credere homines vt eligantur, cum potius eli-
gantur vt credant, ne contra ſententiam Veritatis
prioris inueniantur elegiſſe Chriſtum, quibus dicit
Chriſtus, Non vos, &c.* Vbi videt, S. Doctorem
reuocare in gratiam à Deo datam ad credendum,
quod Deus prius elegerit nos, ne ſi nos crederemus
ſine ea, diceremur eligi quia credidimus, ſeu
quia elegimus credendo. Vnde idem S. Doctorem
initio illius capituli ait: *Intelligamus ergo vocatio-
nem, quâ ſunt electi, non qui eliguntur, quia cre-
diderunt, ſed qui eliguntur, vt credant. Hanc
enim & Dominus ipſe ſatis aperit, ubi dicit, Non
vos, &c. Nam ſi propterea electi erant, quoniam
crediderant, ipſi cum prius vtrique elegerant creden-
do in eum, vt eligi mererentur. Auferit autem hoc
omnino, qui dicit, Non vos, &c.*

2012 Sed replicabit quis: Saluator quidem ratione à
nobis præſtitit, Deum præeligere efficaciter nos
ad gratiam conuerſionis, aut Fidei, non amen ad

conuerſionem, aut Fidem; cum tamen verba Chri-
ſti id etiam ſonent. Ergo vt id ſaluetur, debet in-
teruenire prioritas Dei efficaciter præeligentis,
prædefiniētis, & prædeterminantis conuerſio-
nem, aut Fidem. Reſpondeo, certum eſſe debere
nos per conuerſionem, aut Fidem eligere Deum.
Et ipſi quidem, inquit S. Augustinus, *proculdubio
elegerunt eum, quando crediderunt in eum. Vnde
non ob aliud dicit, Non vos, &c. niſi quia non ele-
gerunt eum, vt eligeret eos, ſed vt eligerent eum,
elegit eos; quia miſericordia eius præuenit eos ſecun-
dum gratiam, non ſecundum debitum.* Tunc ſic: Si
nos gratiã præuenit credendo eligimus Deum:
Ergo Deus antecederet non præeligit efficaciter,
non prædefinit, non prædeterminat electionem
Fidei noſtræ. Scripi *antecederet*, nam præelectio
abſoluta, quæ ſit efficaciã vel ex conſortio cum
Scientia Media de electione à nobis faciendâ ſub
conditione gratiæ, vel ex dependentiã à tali ſcien-
tiã, non negatur à me, poſſuntque de ea intelligi
verba Chriſti.

2013 Probo conſequentiam, quia ſi Deus eo modo
præeligat Fidem noſtram, adimet nobis poteſtatem
proximam eligendi eandem Fidem. Etenim pote-
ſtas proxima in nobis hanc eligendi debet eſſe po-
tentia proxima credendi, & non credendi. Si autem
Deus antecederet præeligit efficaciter, vt nos
potius credamus, quam non credamus, inuoluit
contradictionem potentia in nobis proxima cre-
dendi, & non credendi. Nam quâ parte eſſet non
credendi, haberet incompatibilitatem cum præ-
electione illa diuina de noſtra fide determinatè.

2014 Confirmatur primò ex S. Thoma dicente 1. 2.
quaest. 13. art. 2. in corp. *Cum electio ſit præacceptio
vnius reſpectu alterius, neceſſe eſt, quod electio ſit
reſpectu plurium, quæ eligi poſſunt: & ideo in his,
quæ ſunt penitus determinata ad vnum, electio lo-
cum non habet.* Aſt ſi Deus modo illo præeligat
noſtram fidem, repugnabit in nobis electio reſpe-
ctu plurium, quæ eligi poſſunt, nempe fidei, &
non fidei; erimurque penitus determinati ad vnum,
nempe ad fidem. Idem S. Doctorem tradit ibidem, art.
5. in corp. & ad 2. electionem non eſſe niſi poſſi-
bilitatem reiſp. vel reſpreſentatiuè. Igitur ſi Deus
noſtram fidem præeligat illo modo, quo non fides
redditur impoſſibilis nobis independentem à no-
ſtra voluntate, non erit in nobis electio inter fi-
dem, & non fidem, niſi vtrumque reſpreſentati-
uè, ſi quidem nobis impoſſibilis ſit re ipſa non fi-
des, ſi præelectio diuina fidei noſtræ præcedat mo-
do illo. Idem S. Doctorem ibidem, art. 6. in corp. tradit,
*hominem non ex neceſſitate eligere, & hoc ideo, quia
quod poſſibile eſt non eſſe, non neceſſe eſt eſſe. Quod
autem poſſibile ſit non eligere, vel eligere, huius ratio
ex duplici hominis poteſtate accipi poteſt. Poteſt
enim homo velle, & non velle; agere, & non agere. Po-
teſt etiam velle hoc, aut illud.* Ergo ſi Deus eo modo
præeligat fidem noſtram, conſequens erit, vt nos
eam ex neceſſitate eligamus, ſeu potius vt eam ſi-
ne electione præſtemus, quia cum fidem non eſſe
ſit antecederet impoſſibile ratione illius antecede-
ntis, & efficaciã præelectionis diuinæ, neceſſe
antecederet erit non eſſe. conſequens etiam erit,
vt antecederet poſſibile nobis non ſit eligere, vel
non eligere fidem, quoniam ea præelectio diuina
antecedens, & efficaciã relinquet nobis ſolam po-
teſtatem proximam ad velle credere, & ad agen-
dam, ſeu eliciendam fidem.

2015 Confirmatur ſecundò ex S. Chryſoſtomo *homil.*
22. in Genefim, cuius hæc ſunt verba: *Vidiſti quo-
modo ſui iuris naturam noſtram Dominus formauit?*
Vnde

*Vnde enim, dic oro, illi (qui contemporanei erant
Patriarchæ Noë) ad malitiam properabant, &
ſeipſos panis faciebant obnoxios; iſte autem virtu-
tem eligebat, & fugiens eorum ſocietatem, pa-
nam non guſtauit? Nonne manifeſtum, ſua quem-
que voluntate vel malitiam, vel virtutem eligere?
Nam niſi ita eſſet, & natura noſtra poteſtas iſta
eſſet, neque illos puniri, neque iſtos virtutum retri-
butiones accipere oportebat. Verum, quia in noſtra
voluntate totum poſt gratiam Dei relictum eſt, ideo
& peccantibus ſupplicia propoſita ſunt, & bene
operantibus retributiones.* Ita S. Chryſoſtomus tri-
buens nobis, quod vel virtutem, vel malitiam
eligamus, ſed ita tribuens illud primum, vt præ-
ſupponenda ſit Dei gratia: quâ præſuppoſitâ, di-
mittitur in noſtra voluntate totum, id eſt deter-
minatio in genere cauſæ formalis extrinſecæ ad
bene, vel malè operandum, quin excludatur ipſius
determinationis coëfficiëntia à Deo; eaque totius
dimiſſio in noſtra voluntate requiritur ad liberè
operandum, & ad merendum præmium operibus
liberis honeſtis, ſupplicium autem inhoneſtis.
Ego autem non aſſequor, quomodò ſi Deus an-
tecedenter, efficaciterque liberam noſtras opera-
tiones, ſiue rectas, ſiue obliquas, penes materia-
le præeligat determinando nos ad illas præ his, vel
ad hæc præ illis, ſua quique voluntate vnas præ
aliis eligat; neque quomodò in noſtra voluntate
totum poſt Dei gratiam relictum ſit.

2016 Ad quartum: Applicatio, de qua in Eccleſiaſti-
co, & in Ieremia eſt ſermo, intelligitur de aliquo-
rum ad Deum adiunctione per excellentiam, quâ
eos Sacris, aut Reipublicæ præficiunt. Et Ieremias
loquitur vel de Zorobabel ſic applicato, vt eſſet
Dux populi Iudaici; vel de Chriſto D. applicato
per vniouem hypotaticam humanitatis ad diu-
inum Verbum. Legantur Interpretres vtriuſque
loci, & Noſter Ioannes Ferdinandus in Theſau-
ro Scripturarum Diuinarum; verbo *Applicare*,
num. 2. & 8. Quod ſi vtrouique ſermo ſit de ap-
plicatione voluntatum humanarum ad Deum, iam
in numero 1929. explicui eam, quatenus non ſit
prædeterminatio; ſiue extrinſeca conſiſtens in
voluntate diuina, ſiue intrinſeca conſiſtens in
entitate phyſicè præconnexa, quam Deus volun-
tati humanæ imprimat. Sufficitque abundè ad
rigorem vocis, per gratiam diuinam excitantem,
& præuenientem applicatio; quæ ſit moralis, &
quæ interiùs illuſtrando intellectum, alliciendo-
que voluntatem humanam, inuitet, inclinet, mo-
ueatque ipſam ad ſupernaturales virtutis actus
proſus deliberatos efficiendos, adiuuante, conco-
mitante, cooperanteque phyſicè diuina etiam
gratia. Modus præterea, quo gratia excitans, &
præueniens; quæ vi ſuâ moralè eſt futura efficaciã,
conferret nobis à Deo, oſtendit adhuc magis,
quàm propriè dicatur Deus applicare nos per
ipſam ad operationes ſalutares; nam donatur à
Deo ſciente, imò & quia ſcit earum effectum,
quem eſt habitura. Vnde, vt à Deo prodit, habet
non tantum moralem vtrumque vim mouendi;
ſed vim coniunctam etiam cum infallibilitate de
earum effectum; imò habet efficaciam in actu pri-
mo. Habere autem hæc ſaluum apprimè facit no-
men, & conceptum applicationis.

2017 Et quidem Author libri de Scala Paradisi, aie-
bat in n. 1907. nomine Dei: *Volo tibi inſundere
gratiam, tu applica liberum arbitrium.* Quibus ver-
bis ſatis ſignificabat poſt inſuſam gratiam (quæ
reiſp. erat efficaciã futura, & applicatio ex parte
R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars I. I.*

Dei) reſtare applicationem liberi noſtri arbitrii,
ſeu quam nos poſſimus associare ei alteri, & quam
in eius præſentia cohibere poſſimus, coniungendo
ſuſpenſionem noſtræ cum facta à Deo applica-
tione per gratiam præuenientem, excitantem-
que mortali modo præſato.

2018 Atque in hunc ſenſum interpretor verba illa
S. Leonis Papæ ſermone 2. de Epiphania: *Quam-
uis omnium bonorum ſit Deus largitor, etiam noſtra
tamen fructum querit induſtria. Non enim dormien-
tibus prouenit regnum cælorum, ſed in mandatis
Dei laborantibus, atque vigilantibus: ut ſi dona
illa irrita non fecerimus, per ea qua dedit, merea-
mur accipere quod promiſit.* Vbi vltra Dei dona,
ſeu vltra applicationem Dei per dona ſuæ gratiæ
præuenientis, & excitantis, requiritur induſtria
noſtra, ſeu applicatio liberi noſtri arbitrii. Vbi
etiam dicitur, noſtræ poteſtatis eſſe facere rata,
vel irrita ea dona, ſeu cum applicatione Dei per
ea coniungere, vel non coniungere noſtram ap-
plicationem.

2019 In eundem ſenſum accipio S. Chryſoſtomum
homil. 4. circa Epistol. ad Colof. Nam ad verba illa
cap. 1. verſ. 21. & 22. *Et vos cum eſſetis aliquando
alienati, & inimici ſenſu in operibus malis, nunc
autem reconciliati in corpore carnis eius per mor-
tem, exhibere vos ſanctos, & immaculatos, & irre-
prehensibiles coram ipſo; explicans modum, quo
id Chriſtus fecit, quod nec Angeli facere potuiſ-
ſent, ait: Nec enim perſuaſiſſe aliquid profuiſſet, ſi
qui detinebat (ſcilicet diabolus) non fuiſſet ligatus:
neque eſſe ligatum aliquid profuiſſet, ſi qui detine-
bantur (nempe homines) nollet redire. Sed
vtrumque oportebat, quorum illi quidem (nimi-
rum Angeli) nihil; Chriſtus autem fecit vtrum-
que. Quamobrem erat admirabilis perſuadere,
quàm mortem ſoluere. Nam illud quidem totum
erat eius, & erat in eius ſolius poteſtate: hoc
autem non in eius ſolius poteſtate, ſed etiam erat
in noſtra. Facilius autem efficiunt ea, quæ ſunt in
noſtra poteſtate.* En iuxta S. Chryſoſtomum, Chri-
ſtus dicitur ſanctos nos, & immaculatos reddi-
diſſe, præuenit perſuaſione ſua, id eſt per gra-
tiam excitantem, quæ moraliter mouit nos, ſuit-
que ex parte Dei applicatio ad ſanctificationem
noſtram, facta in nobis ſine nobis liberè operan-
tibus, propterea que facta ex Dei ſolius poteſtate.
En rurſus iuxta eundem S. Doctorem, non in ſo-
lius Dei, ſed in noſtra etiam fuit poteſtate, Deo
perſuadenti aſſentiri, id eſt applicare liberum no-
ſtrum arbitrium ad ipſi aſſentendum. Quod ſi in
noſtra etiam fuit poteſtate: Ergo quando applicu-
imus, potuimus & non applicare, proindeque
cum applicatione ex parte Dei coniungere no-
ſtram non applicationem.

2020 Similiter & cum mentione de ſuaſione, mo-
tioneque mortali idem Os aureum *homilia 9. in
cap. 1. Ioannis,* ad illa verba verſ. 11. *Et ſui eum
non receperunt;* apponit hæc ſua: *Clementiſſimus,
& benigniſſimus Deus (dilectiſſimi) omnia & fa-
cit, & molitur, vt nos ad ſeclandus virtutes illumi-
net; & vnumquemque bonum eſſe vult, neminem
tamen cogit. Suadendo autem, & benefaciendo, vo-
luntarios quoſcumque, & vltro ſequentes allicit, &
ad ſe trahit. Propterea cum veniret in mundum,
alii receperunt, alii neglexerunt; nullum enim ſeruo-
rum Deus vult inuitum, nullum coactum, ſed eos
tantum, qui ſponte ſua ipſum optant, ipſum ample-
ctuntur, & gratiam ſe ei ſeruitutis habere intelli-
gunt. Homines enim, vt potè quibus neceſſario ſer-
uorum*

uorum opera, & seruitio opus est, improbos, & ditto non audientes seruos, possessionis iure coercens. Deus autem, cum sibi sufficiat, & nullius indigeat, nostra dumtaxat salutis gratia omnia operatur, nosque ipsos nostris arbitrii, & iuris esse liberè permittit. Idcirco cogit neminem; ad nostram enim tantummodo spectat utilitatem. Quod si nolentes ad feruendum traheret, non secus eos haberet, ac si nullum seruitium prestassent. Hactenus S. Chrysostomus, qui salutem consistere nostrae voluntatis libertatem in exercitio virtutum eam declarat ratione, quia scilicet Deus ad illud nos suasionibus mouet, & allicit, quin physicè applicet nos ad illud determinatè, sed relinquat, ut nostro arbitrio, & iure applicemus, vel non applicemus voluntatem nostram.

2031 Sed qui sensum à nobis intentum de applicatione non physica, neque physicè præconnexa cum effectu, sed de morali, & consociabili cum effectu expressit magis, fuit S. Prosper lib. 2. de *vocatione gentium*. Cum enim cap. 8. aliàs 26. scripsisset de gratia abundantiori, seu efficaci: *Hanc ita credimus, atque experimur potentem, ut nullo modo arbitremur esse violentam; quo quidquid in saluandis hominibus agitur, ex sola Dei voluntate peragatur, cum etiam in ipsis paruulis per aliena voluntatis subueniatur obsequium*; & prosequitur in cap. 9. aliàs 26. inquit: *Gratia quidem Dei in omnibus iustificationibus principaliter præceminet, suadendo exhortationibus, mouendo exemplis, terrendo operibus, incitando miraculis, dando intellectum, inspirando consilium, corque ipsum illuminando, & fidei affectionibus imbuendo. Sed etiam voluntas hominis subiungitur ei, atque coniungitur, quæ ad hoc predictis est excitata præsidis, ut diuino in se cooperetur operi, & incipiat exercere ad meritum, quod superno semine concepit ad studium; de sua habens mutabilitate si desuit; de gratia opitulatione, si profuit. Quæ opitulatione per innumeros modos, sine occultis, sine manifestis, omnibus adhibetur; & quod à multis refutatur, ipsorum est nequitia; quod autem à multis suscipitur, & gratia est diuina, & voluntatis humana. Sine igitur initia, sine profectus fidelium, sine usque in finem perseverantium cogitemus genus, nulla spes cuiusquam virtutis occurrat, quæ vel sine dono diuinæ gratiæ, vel sine consensu nostræ voluntatis habeatur. Ipsa enim gratia hoc omni genere medendi, atque auxiliandi agit, ut in eo, quem vocat, primam sibi receperit, & famulam donorum suorum præparet voluntatem. Nam virtus nolentium nulla est. Hæc potest afferri, vel fidem, vel spem, vel charitatem eis inesse, quorum ab his bonis consensus alienus est.* Hæc. S. Prosper.

2032 In quibus primò docet, gratiam, quæ Deus omni genere auxiliandi agit in nobis; & voluntatem nostram præparat, præminere principaliter suadendo, exhortando, & similibus. Secundò, eiusmodi gratiam in suasionem, exhortationem, & similibus positam, infundi interius, & eam esse, per quam voluntas nostra roboratur ut agat. Tertio, non solius gratiæ esse, ut consentiamus; sed tum gratiæ, & principalis quidem; tum voluntatis nostræ; id est, ad consensum non sufficere applicationem gratiæ, sed requiri etiam, quantum minus principaliter, applicationem voluntatis nostræ. Quæ tria docet S. Prosper, ut ostendat, gratiam Dei potentem esse, sed non violentam, neque dispensatam per Dei voluntatem efficaciter præcipientem nostri consensus.

SECTIO CXCI.

De aliis Scripturæ sacre testimoniis omis-
sis. Incipit responsio ad aliqua Conci-
liorum Ecclesiæ, imprimisque ad Con-
cilij Tridentini, seu ad quatuor exinde
obiectiones.

2033 Ultra diuinarum literarum testimonia, quæ hucusque explicui, sunt alià, quibus præscientia peccati conditionatè futuri, fundata in decreto antecedenti, & efficaci de eo pro materiali, contenditur adfrui à Thomistis; alia etiam, in quibus Deus ipse pronunciat, se aliquid facturum; aut non facturum, postà aliquà conditione; & in quibus aliquando interuenit pactum, aliquando iuramentum; proindeque significatur decretum diuinum absolutum ex parte actus, sed quod sit ex parte obiecti conditionatum, ut ex non posita conditione colligitur. Cæterum ad ea utraque iam respondi 1. parte; quare actum non agam. Et hactenus egi de omnibus, quæ inueni, iam in vno, iam in altero aduersantium Scientiæ Mediæ. E quibus Author Cursus Theologici Carmelitarum *Discalceatorum tract. 3. de Scientia Dei, disp. 10. dub. 1. §. 3.* non affert nisi illud Pauli 1. ad Cor. 4. vers. 7. ut neque momenti alicuius reputauit pro Scientia Media in §. 2. nisi illud Matthæi 11. vers. 21. quia, ut ait in num. 7. reliqua complura à Nostris adducta, solum suadent, dandam esse scientiam futurorum conditionatorum post diuinum decretum efficacem. Sed certè si illud valet quidpiam ad scientiam ante huiusmodi decretum, ideoque ad illud respondet, debuisset pariter respondere ad alia, vel dicere, valere nihil pro scientia, siue ante, siue post. Nam à Nostris non expenduntur; neque nisi à suæ sententiæ obliuio, & cum contraditione ad id, quod intendunt ex Matthæi 11. vers. 21. possent expendi pro scientia de futuris contingentibus conditionatis voluntatis creatæ habita post.

2034 Transco iam ad ea testimonia, quæ ex Ecclesiæ Concilij allegantur contra nostram de Scientia Media sententiam. Et primò opponit Hieronymus Viues *disp. 11. dist. 7. §. 9.* Voluntas B. Pauli v. g. ex suppositione tum consensus salutaris, quem exhiberet vocationi diuinæ tali tempore & loco; tum Scientiæ Mediæ de consensu præstando, & vocationis à Deo tali tempore & loco exequutæ; tum decreti prædefinitis consensus per Scientiam Mediam præuisum, non potest dissentire, si velit. Ergo Scientia Media violat libertatem voluntatis B. Pauli; sicut iuxta Concilium Tridentinum *sess. 6. de iustif. cap. 5. & can. 4.* destruxisset gratia, quæ fuit efficax ad consensum, si non potuisset dissentire, casu quo voluisset. Secundò, Deus ab æterno per Scientiam Mediam præsciens Iudam volitutum tradere Christum, si existat sub certis circumstantiis, & postèa in tempore eas non excludens, sed præbens concursum in actu primo indifferentem, quem Iudas determinat in actu secundo ad efficiendam entitatem illius volitionis tradendi Christum, operabitur, reclamante Concilio Tridentino *suprà can. 6.*

ram propriè; & per se prodicionem Iudæ, quam B. Pauli conuersionem. Nam hanc propriè, & per se operatur, quia per Scientiam Mediam præsciens de ipsa, si Paulus ponatur in tali occasione; non remouet occasionem, sed offert concursum in actu primo indifferentem, quem Paulus determinat in actu secundo ad producendam conuersionem. Tertio, Deus sape non intercludit circumstantias, & conditiones, sub quibus defecturos à iustificationis statu plures nouit per Scientiam Mediam. Ergo tunc (contradicente Concilio Tridentino *suprà, cap. 11.*) Deus suâ gratiâ semel iustificatos deseret prius, quam ab eis deseratur. Etenim non interclusio illarum circumstantiarum, imò & positio in eis, erit deserere ipsos prius.

2035 Ad primum, impotentia volendi dissentire ex illis suppositionibus, & in illarum sensu composito, est omnino consequens, fuitque impedibilis per B. Pauli voluntatem, quæ potuit facere ne existeret illæ, seu potuit facere sensum illarum à se diuisum. Vnde ex illis non subiuit detrimentum libertas B. Pauli. Subiisset autem ex gratia efficaci suapte naturâ ad consensum, cum eoque connexa indissolubilibus, quia tunc impotentia dissentendi ex suppositione; & in sensu composito gratiæ sic efficacis, fuisset profus antecedens, & impedibilis à B. Pauli voluntate, ut quæ non posset facere, ne existeret ea gratia, seu non posset facere sensum eius à se diuisum. Nos ita intelligimus Concilium Tridentinum. Sed punctum est, de quo neque licet tractare, neque tam confidenter profertè nostrum iudicium, ut damnemus alienum.

2036 Ad secundum, indifferentis concursus præparatio à Deo noscente per Scientiam Mediam, quod Iudas determinabit eum concursum ad prodicionem, neitiquam dirigitur affectiue erga talè determinationem, neque imprimi Iudæ aliquam inclinationem ad eam: cum tamen præparatio pro B. Paulo facta à Deo præsciente, quod ille determinabit Omnipotentis concursum ad conuersionem, feratur affectiue in hanc, indatque B. Paulo inclinationem ad hanc per gratiam præuenientem, excitantemque. Vnde conuersionis B. Pauli est Deus causa propriè, & per se, non autem prodicionis Iudæ, quam solum permittit non retrahens suæ omnipotentis cooperationem physicam.

2037 Pro quo discrimine sunt valde opportuna verba illa Cunei Petri, Episcopi Leouardienfis, *cap. 10. de gratia Christi*, ubi ait: [Non sicut rectè dicitur, quod Deus facit Solem suum oriri, ita rectè quoque dicitur, quod Deus facit Iudam tradere. Illud enim facit, quoniam Solis naturam ad motum illum determinauit, & in illo eundem conseruat, & retinet; prodicionem verò Iudæ non operatus est, nec voluntatem eius ad actum illum inclinauit, sed tantum ei influentiam suæ virtutis non subtraxit.] Et reddens rationem, cur Deus non inclinet voluntatem Iudæ ad actum malum, mox subdit: [At verò natura diuinæ bonitatis amplius nos conseruare compellit, quod videlicet non solum diuinæ Maiestatis nunquam peccat, sed quod etiam nec causa est, ut id fiat, quod peccatum est. Quod tamen concedendum foret, si Deum dixeris, actum voluntatis, qui malus est, efficiuè producere, voluntatem ad illum inclinando. Siquidem manifestum est, quod hac ratione diuina bonitas auctor esset, ut voluntas peccaret, mouendo nimirum ad illum actum, qui ut à voluntate procedit, necessariò peccatum est.] Sic Cunei

rus, admittetis, Deum simultaneè concurrere cum voluntate creata ad actum prauum, sed ad hunc non inclinare; quod minus esset, quam prædeterminare. Et vniuersum circa liberos actus nostros, siue prauos, siue honestos, inquit ibidem: [Voluntatem; seu liberum arbitrium ad certum aliquem actum non determinat Deus, sed liberum relinquit, adhæret tamen illi, ut ex eo possit velle.] Habet Illustrissimus Episcopus in eodem tractatu, in aliisque *de lib. arb. & prædest.* plura omnino consona nostræ doctrinæ, ut vel ex iis, quæ transcribit Paulus Falséau *c. 4. part. 1. sect. 10. à num. 121. usque ad 125.* colliget quisquis fuerit versatus in vtriusque Scholæ placitis. Curandum multò minus est de Innominato Authore, qui non lecto Cuneo, asseuerat *c. 5. Vanitatis, pag. 78.* non patrocinari Nostris in loco exarato à me *num. 784. Euent. 36.*

2038 Ad tertium, Petrus per Christi negationem disciscens à iustificationis statu, deseruit prius Deum, quam à Deo fuerit desertus; quia etsi Deus præsciens per Scientiam Mediam fuerit occasionis vnus, in qua constitutus non desereret; item alterius, in qua deseceret, hancque alteram non auerit; nihilominus non fuit præsciens negationis in hac altera occasione, nisi quia Petrus potens non determinare se ad negationem, determinaret si ad eam, sicque desereret Deum, & moueret eum ad desertionem sui; & ad non conseruationem gratiæ iustificantis. Quæ omnia reipsa in statu absoluto euenerunt, quia Deus occasione, sub quæ præuiderat fore, ut euenerit ex determinatione Petri, debuerit auertere, ut sape monui in 1. parte, ubi & in *essent. 15. ex n. 406. usque ad 411.* enarraui tres obiectiones. Quæ si quid vigoris habent, militant multò magis aduersus scientiam diuinam conditionatam superstructam decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato, ut consideranti patebit. Vnde putarim, non fuisse propositas à Hieronymo Viue, nisi instantiarum more.

2039 Quartam aliam indicat Gonetus *tom. 9. tract. de Gratia, disp. 1. art. 8. §. 2. pag. 565.* ex eiusdem Concilij Tridentini *sess. 6. c. 13.* de perseverantiâ mutare, quod aliunde haberi non posse, nisi ab eo, quod potens est eum; qui stat, statuere ut perseveranter stet, & eum qui cadit, restituere, docemur ibi; proindeque huius doni efficaciam, & infallibilitatem non in Dei præscientiam explorantem futurum nostræ voluntatis consensum, sed in diuinam Omnipotentiam esse referendam. At si Gonetus voluisset attendere verbis sequentibus, notasset posse potiori iure caput illud allegari pro nobis. Nam cum Concilium subiinde intulisset, *ut nemo sibi certi aliquid absolute veritudine polliceatur de perseverantia finali; subiungit, tamen si in Dei auxilio firmissimam spem collocare, & reponere omnes debent. Deus enim, nisi ipsi illius gratia defuerint, sicut cepit opus bonum, ita perficiet operans velle, & perficere.* En loquitur de auxiliatrice diuina gratia omnibus hominibus; ut perseverare possint, assistente, & cum quæ sicut illi possunt perficere perseverantiâ, ita & eidem deesse. Quod vtrumque, quomodo congruet auxiliatrici gratiæ de se adæquatè efficaci ad perseverandum? Etenim ea non assistit omnibus hominibus, neque qui assistentè iam habeant, deesse potuerunt ei, coniungere cum eius assistentiâ suum defectum. Quapropter nobis videtur, Concilium directè tractare de munere perseverantiæ actualis, de qua solâ scriptum est illud memoratum ibidem à Concilio,

Qui perſeuerauerit uſque in finem, hic ſalvus erit: & quæ neque eſt à ſolo Deo, neque à ſolo libero arbitrio creato, ſed ab utroque ſimul, principalitèſque à Deo agente per ſpeciale ſuæ gratiæ auxilium. De quo ſas non eſt plura dicere quantum ad id, an ſit, necne, intrinſecè adæquatè efficaciæ.

2040 Quantum verò ad id, quòd ſit efficaciæ ex confortio Scientiæ Mediæ, iuxta mentem S. Auguſtini, offert ſe mihi nunc locus egregius in lib. de corrept. & gratiâ, cap. 7. Nam explicans ibi S. Doctör, quare quilibet, qui pie & ſecundùm Deum viuunt, non ſunt perſeueraturi, ac proinde nec prædeſtinati, electique? Rationem reddit, quia non acceperunt tale auxilium, cum quo Deus ſciret uſque in finem cooperaturos, ſed ſua culpâ caſuros, cum per auxilium ſufficiens, quòd nemini deest, poſſent ſtare. *Planè dicuntur* (ita S. Auguſtinus) *electi à neſcientibus quid futurum ſit, non à Deo, qui eos nouit non habere perſeuerantiam, quæ ad vitam beatam perducit electos, ſcitque illos ita ſtare, ut præſciant eſſe caſuros.*

SECTIO CXCII.

Diſſoluitur quinta obiectio ex Concilio Tridentino.

2041 Quintam obiectiõnem ſic architectatur Author incognitus de Scientia Media ad examen reuocata, cap. & artic. 2. §. 4. num. 177. pag. 260. & ſeqq. Concilium Tridentinum ſeſ. 6. can. 4. damnat hanc Caluini propoſitionem: *Libertum hominis arbitrium, à Deo motum, & excitatum, non poteſt diſſentire, ſi uelit*; damnatque eodem ſenſu, quo à Caluino aſſerebatur, & qui erat, ut Noſtri contra Thomiſtas adnuntur, Libertum hominis arbitrium à Deo prædeſtinatiuè motum, non poteſt diſſentire. Ergo Concilium percellit anathemate enuntiationem, cuius ſenſum fore verum Noſtri contra Thomiſtas deducunt. Confirmat primò; nam Concilium deſignans, libertum arbitrium à Deo motum poſſe diſſentire, non ſignificat motionem ſimultaneam, neque præuiam moralem; ſi quidem de neutra harum dixerit Caluini, impediẽre libertatem indifferentiæ. Ergo ſignificat præuiam, quæ moralis non ſit, qualitèſque eſt prædeſtinatio extrinſeca per diuinam voluntatem. Confirmat ſecundò, quoniam ſi ex eo, quòd voluntas noſtra à Deo prædeſtinaretur, inferretur, ut Noſtri aduerſus Thomiſtas conantur, eam prædeſtinatam non poſſe diſſentire, ſeu non manere liberam; PP. Tridentini multò perfectiùs Noſtris cognouiſſent huius illationis vim contra Caluinum, & proinde debuiffent proſcribere conceptis verbis illud Antecedens. Nam hæreticum eſt Antecedens, ex quo per legitimam Conſequentiam inferretur Conſequens hæreticum. Confirmat terciò, quia fatente Suario lib. 2. de ſcient. condit. cap. 4. num. 5. admittenda eſt vel prædeſtinatio diuina, ut non officiẽs libertati noſtræ, vel Scientiæ Mediæ, ſi nos ab hæreticorum argumentis expedire uelimus. Atqui Concilium hanc non admittit, utpote quæ poſt ipſum ſit inuenta à P. Fonſeca. Ergo iſtam admittit.

2042 Incipio à tercia hac confirmatione. Et quart-

tum ad eius maiorem propoſitionem, Suarij uerba hæc ſunt: [Infallibilis conſequentio effectus ex uocatione efficaci intelligi non poteſt, niſi aut ex phyſica efficaciæ, & prædeſtinatione cauſæ; aut ex mera ſcientiâ. Sed prior modus eſt impoſſibilis, & repugnat libertati. Ergo poſterior modus eſt uerus. Illa autem ſcientiâ non eſt alia, niſi hæc conditionata, ſeu Mediâ.] Et procedunt de gratiâ ut infallibiliter efficaci in actu primo, ſeu priùs ratione, quàm actu operetur, ſicut prænotarat ſupus Author. Qui non modò non fatetur, ſed nec permittit gratiam quæ eſſet eo modo efficaciæ, quia prædeſtinatiua, non euerſuram libertatem creatam; nullatenusque ibi curat de hac concilianda ſpeciatim contra hæreticos, cum gratiâ eatenus efficaci; ſed quòd ſic efficaciæ concedentes (& non concedunt Theologi omnes Catholici) debeant recurrere ad Scientiâ Mediâ, ut conſtitutiua infallibilis illius in actu primo efficaciæ; cum non poſſint, iudice Suario, conſugere ad gratiam prædeſtinatiuam; ſaluâ libertatè creatâ. Vnde patet multiplex uitiũ maioris propoſitionis. Circa minorem: Concilium uerbatim neque admittit, neque negauit Scientiâ Mediâ in ſeſſ. 6. cap. 5. & can. 4. ſed abſtraxit ab utroque, quia ad ſtabiliendam contra Caluinum efficaciæ gratiæ in actu ſecundo, ſimulque indemnitate libertatis creatæ, opus non erat agere de Scientiâ Mediâ. Id quòd in Sectionibus ſequentibus declarabitur ex proſeſſo, ubi diſquiretur, an Scientiâ Mediâ inuenta ſit poſt ſeſſionem 6. Concilij; & à Fonſeca.

Ad ſecundam confirmationem dicimus, apparere nobis; quòd ex prædeſtinata à Deo uoluntate noſtra conſequens foret, ut ſub prædeſtinatione non poſſet ipſa diſſentire, ſeu non perſiſteret libera: apparere etiam nobis, quòd Concilium intimè penetrarit energiã talis illationis, & quòd condemnarit Antecedens æquivalentibus ſaltem uerbis. Quæ ſufficiunt, quando decernitur, eſſe unum quid hæreticum, & illud per neceſſariam Conſequentiam trahit ſecum aliud. Eſt uerò nobis ita appareat, & ſub hac ſpecie diſputatiuè, & inquirendo ueritatem obijciamus ſequelam Conſequentis illius ex illo Antecedenti; tamen ſuſpendimus cenſuram erga Antecedens, tum ob debitam exiſtimationem de Theologia Catholiciã fide, & Theologica peritiã inclytis; tum ob prohibitiones Summorum Pontificum: quòd utrumque facit, ut cupiamus, ſcrupulos noſtros reſponſionibus ſuis ſedari à religioſiſſimis, & ſapientiſſimis Magiſtris.

Ad primam confirmationem reſpondeo, Concilium ita deſignare, libertum arbitrium humanum à Deo motum poſſe diſſentire, ut definitione ſua ſimul rejiciat diuinam motionem (quæcunque illa ſit, ſiue phyſica, vel moralis, ſiue præuiã, vel ſimultanea) adimentem potentiam diſſentiendi; nam quæuis diuina motio, quæ hanc auferret potentiam, deſtrueret libertatem noſtræ uoluntatis: quaſi Concilium, ſupponens cum ipſo etiam Caluino, libertum hominis arbitrium moueri à Deo, dixiſſet: *Non mouetur ita, ut motum non poſſit diſſentire, ſi uelit*. Itaque ſi Caluini nec de morali, nec de ſimultanea motione uoluit, quòd eriperet potentiam diſſentiendi, uoluit id de præuiã, non morali. Nobiſque apparet, repudiari à Concilio talem motionem, ſi ſit cum conſenſu ſalutari præconnexa, ut quæ potentiam

potentiam diſſentiendi ſubtraheret, & proinde libertatem à neceſſitate.

2045 Hinc, dimiſſo indiſcuſſo Antecedente confirmationis, diſtinguo Conſequens: Ergo Concilium ſignificat motionem præuiã, non moralem; approbando, nego; reprobando, concedo. Id quòd dignoſcitur ex Caluini uerbis contra quæ dixit ſua Concilium apud Bellarminum in Præfatione de libero arbitrio, §. *Ac ne ſolum*. [*Ac uoluntatem* (ſic Caluini aiebat) *Deus mouet, non qualiter multis ſeculis traditum eſt, & creditum, ut noſtræ poſſet eſſe electionis motioni aut obtemperare, aut refragari, ſed illam efficaciter efficiendo. Illud ergo toties à Chryſoſtomo repetitum, repudiari neceſſe eſt: Quem trahit, uolentem trahit.*] Similia alia iſtud Orcoſ euomuerat paſſim in libris Inſtitutionum, & in alijs aduerſus Albertum Pighium; euomuitque poſt Concilium in eius Antidoto.

2046 Iam ad obiectiõnem capitalem procliuiſ eſt ſolutio. Nam quoad Antecedens certi ſumus de damnata per Concilium illa propoſitione Caluini, & in ſenſu, quo fuerat ab hoc prolata: *Libertum arbitrium à Deo motum & excitatum, non poteſt diſſentire*. Certi etiam ſumus de ſimul damnata motione, & excitatione diuina à Caluino aſſerta, quæ potentiam diſſentiendi auferbat. Quare quando contra Thomiſtas deducimus, fore ut ex prædeſtinatiua motione à Deo, quam ipſi tuentur, ſequeretur ſimiliter, quòd arbitrium prædeſtinatiuè motum non poſſet diſſentire; inferimus id ab abſurdo, & ut ſequelam, quam ipſi negant, & quam vt fugiant, tentant variãſ uias, tamenſi nobis non appareat, quomodo ſe in loco tuto conſtituant.

2047 Vnde ad Conſequentiam dicimus, Concilium damnate propoſitionem, quam ſequi neceſſariò ex Thomiſtarum prædeſtinatiua motione, & cuius ſenſum debere apud ipſos uerum eſſe, apparet nobis; ſed ipſi mordicis inſiciantur Conſequentiam, ut qui agnoſcant, propoſitionis ſenſum eſſe falſum, & hæreticum. Atque hoc in negotio multas excogitant ſolutiones, quas ſi liceret diſcutere in terminis de gratiâ diuina efficaci, & iuxta modum, quo Concilium ſe opponit pronuntiatõ Caluini, conſtaret (credo) nos in deducenda contra ipſos ea ſequela non moueri leuiter, neque ad ſummi umbram.

2048 Sed adhuc opponit quis ex Illuſtriſſimo Godoy, antea Oxomenſi, nunc Siguntino Epifcopo; tom. 2. in 1. p. tract. 8. diſp. 67. §. 6. num. 108. Illa diuina motio efficaci ritè cum noſtra libertate, iuxta Concilium componitur; quæ iuxta Caluinum non componitur; alioqui non ſibi intuenti contradicerent Concilium; & Caluini. Sed iuxta hunc non componitur motio efficaci, quæ prædeſtinatiua ſit, ut ipſe concedit de ea, quam adſtruit. Ergo ritè componetur iuxta illud. Eſt purus elenchus, uti & iſ eſſet: Illa diuina motio efficaci bene cum noſtra libertatè, iuxta Concilium conciliatur, quæ neutiquam iuxta Lutherum. Sed iuxta Lutherum non conciliatur ea quæ nihil omninò agimus, meretque paſſim nos habemus in conſentiendo. Ergo iuxta Concilium eadem ipſa bene conciliatur.

2049 Conſiſtit autem fallacia utriuſque ſyllogiſmi in eo, quòd motio, quæ iuxta Concilium ritè componi cum noſtra libertate dicitur, eſt motio ut præciſè efficaci, ſeu ut præciſè habens effectum; at uerò motio, quæ iuxta Caluinum, &

Lutherum non componi cum noſtra libertate dicitur, eſt motio, ut nos Caluino, & Lutherò attribuiſmus, intrinſecè adæquatè efficaci, & ut præterea attribuiſmus Lutherò, eſt motio præcipiens uoluntati noſtræ actiuitatem, & conſiſtum effectiuum in opus ſalutare. Quæ in ulteriori attributione reſpectu Lutheri concordant nobiscum Thomiſta. Qui licet à nobis diſcordent in priori attributione, ut ſufficiente ad non compositionem motionis cum libertate noſtra, quærun tamen, præſertim in Caluino alia, ob quæ de motione intrinſecè adæquatè efficaci dixerit non componi cum libertate noſtra: ut quòd ſi non formaliter, & in actu ſignato; tamen ſubſtantialiter, & in actu exercito, arguitur que dixerit, eam motionem aduerſam eſſe obiectiue indifferentiæ iudicij, ſine quâ non ſtat in noſtra uoluntate libertas à neceſſitate, ſeu indifferentiã actiua, potentiaque ad oppoſitum. Ita Gonetus tom. 2. in Apologia Thomiſtarum, artic. 2. num. 682. tom. 4. art. 2. uel 3. §. 4. pag. 542. & ſeq.

Quæ fallaciæ rimâ in utroque ſyllogiſmo deſectâ diſtinguo Maiorem primi: Illa diuina motio efficaci, &c. ſub eadem præciſione, ſenſu, & terminis, ſeu prædicatis, nego; ſub diuerſis, concedo. Rurſuſque diſtinguo poſtrema Minoris uerba, *quam adſtruit bene Caluini*, nego; *quam malè adſtruit, non ſe continens in præciſione, in qua Concilium*, concedo. Vnde Conſequentiam inſicior. Non abſumili modo quiſque per ſe exarmabit ſyllogiſmum ſecundum.

2050 Ex his mirari obiter eſt, quòd Ioannes à S. Thoma tom. 1. in 1. p. diſp. 20. artic. 7. §. Sed ulterius, pag. 694. uelit perſuadere; Noſtros recedere minus à Caluino, quàm ſuos; ſiquidem ſui eum motione diuina intrinſecè adæquatè efficaci fœderent contra Caluinum libertatem uoluntatis humanæ; Noſtri autem coadunare neſciant. Sed certè cum Noſtri negent Antecedens, ſeu ſuppoſitum de ea motione, non poſſunt non diſtare magis à Caluino. Sic qui renuunt poſſibilitatè corporis ſimplicis; non conſtantis materiæ & formæ; plus recedunt ab aſſerentibus, cœleſte corpus tale eſſe, quàm qui annuunt ei poſſibilitati. Eſt itaque æquè à Caluino ſeparentur Thomiſta, & Noſtri in conſtitenda libertate uoluntatis humanæ; aſt Noſtri diſtant magis ob non conſeſſam eam motionem.

SECTIO CXCIII.

Quoddam ex Concilio Tridentino contra Scientiam Mediã indicium eluitur.

2052 Author Theologiã Carſus Carmelitarum Diſcalceatorum, diſp. 10. dub. 6. §. 2. num. 97. & ſeqq. ita coniecturat ex Concilio Tridentino: Cum enim fuerit conuocatum ad damnandam inter alias hæreſim Lutheri, qui tollebat libertatem arbitrij creati, mouebaturque hoc enthymemate: *Deus ad aeterno ea, quæ in tempore ſunt præſcinit; decreuitque abſolutè, & efficaciter. Ergo omnia ex abſoluta neceſſitate; ac proinde ſine ulla contingentiã, & libertate ſunt.* Cum; inquam, fuerit coactum ad fœderandam contra Lutherum libertatem creatam cum diuina ſcientiã?

ria, prædefinitionibusque diuinæ voluntatis; & PP. Conciliares vsi ad id non sint Scientiâ Mediâ, signum est valde vehemens, ipsos non admisisse hanc scientiam, sed potius reprobasse, saltem virtualiter. Propositio subsumpta probatur; tum quia Molina, qui post illud Concilium edidit suam Concordiam, testatur *v. p. quest. 23. artic. 4. & 5. disp. 1. num. ult. in fine*, neminem ante se iniisse confederationis consilium mediantem eâ scientiâ. Tum quia ex PP. & Theologis, qui illi Concilio interfuerunt, quinquaginta & amplius mentem suam in hac grauissima Controuersia literis consignatam prælo, & posteris exposuerunt: in nullo tamen ipsorum Scientiâ Mediâ vsus pro tali compositione reperitur. Tum quia ex illo Concilio reuerterunt suas in Cathedras Theologi complures, & nec vnus dicantur discipulis conciliationem per Scientiam Mediâ. Sic in eo §.

2053 Quem totum conuerto in primis contra scientiam conditionatam, habitam in decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato. Nam nec eâ vli sunt PP. Conciliares, siquidem ad annum vsque 1588. expressâ mentio decreti eiusmodi non inueniatur, vt constitit in nostra Euent. 49. Et de præfatis Theologis Scholasticis, nominatimque de S. Thoma fatentur Alvarez, alique è suis affectis. recensit ibi, *num. 1350. nuperque Coryphæus hodiernæ Scholæ Thomistica Illustrissimus Godoy, tom. 2. in 1. p. proœmio tract. 4.* non fuisse loquutum conceptis verbis de scientia sic fundata. Imò *in disput. 34. §. 5. & 6.* conatur probare, neque nunc esse exploratum, siue ex principiis Fidei, siue aliunde; sed tantum posse vrgentiùs suaderi, quod Deus habeat de futuris contingentibus conditionatis voluntatis creatæ cognitionem certam obiectiuè. Imò & *in disput. 35. §. ac num. 1.* addit, suafora ea argumenta exposita esse facili solutioni. Vnde credibilis fit quod in Euent. 3. enarraui de pari conatu Thomæ de Lemos, Dominicanæ Agonistæ coram Pontifice Maximo Clemente VIII. et postea ab eo destiterit, vt ibidem dixi, & memorabatur in quodam libello oblato Paulo V. cum hic se accingeret ad assistendum Controuersia interruptæ ob Clementis mortem. Verba libelli illius hæc inter alia erant: [Posto igitur, esse in Deo futurorum contingentium conditionalium certam, & infallibilem cognitionem (quæ proprie est scientia) neque hoc iam negari, sicut hucusque à defensoribus physica prædeterminationis negabatur, vt ex eorum libris, & scriptis constat manifestè) superest considerandum, an Deus habeat hanc scientiam in decreto suæ voluntatis, quo statuit aliquid fieri, si talis conditio ponatur, ita vt ea ratione Deus sciat Petrum, si tentatione tangatur, consensus, & Ioannem dissensurum, quia Deus ipse decreuit determinare primum vt consentiat, & Ioannem vt dissentiat, posita tali conditio? Ita opinantur modò aliqui ex physica prædeterminationis Authoribus, cogitantes in Deo quædam decreta, quæ vocantur absoluta de obiecto conditionato, cum reuera sint conditionata. Sed parum de nomine curandum est, dum de re ipsa constiterit. Igitur quod ad rem attinet, probari nobis non potest, cognitionem Dei infallibilem, quæ ex Scriptura sacra tanto cum fundamento colligitur, vt agrè Deo negari posse videatur, ad eiusmodi decreta reuocari.] Ita in eo libello. At enim si PP. Con-

cilij Tridentini recurrisent ad futurorum contingentium conditionalium cognitionem diuinam, quæ cum esset comparata in decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato, non posset non esse certa etiam obiectiuè, neque Thomas de Lemos iniitio contendisset ingenij vires in contrarium, neque nunc eum imitaretur Illustrissimus Godoy quoad emolliendam duritiem assertionis de cognitione illa obiectiuè non certa.

2054 Deinde circa primam propositionem aduerto, Concilium Tridentinum *sess. 6. cap. 5. & can. 4.* non tam de verbo ad verbum contra Lutherum, quam contra Caluinum egisse de indemnitate libertatis voluntatis nostræ, ibique directè non curasse de concordia scientiæ, & prædefinitionum diuinarum, sed efficacis gratiæ cum ea libertate in operibus piis, & salutaribus. Manifestum vtrumque est ex Concilij verbis contrapositis ad scripta à Caluino in Institutionibus, in librisque contra Albertum Pighium. Atque ita intellexerunt ipse Caluinus in Antidoto, Kemnitiusque in Examine eiusdem Concilij. Et cur Author Cursus Theologici non designat Lutheri Opus, in quo extet enthymema illud? Refertur à Rossense in confutatione assertionis Lutheranae, *artic. 36.* quidam Lutheri discursus sapiens enthymema illud. Sed comprehendit actiones etiam indifferentes, & ciuiles, quæ fieri à nobis possunt cum solo concursu Dei generali, & quæ tametsi iniitio à Luthero non fuerint affirmatæ liberæ à necessitate; secus tamen postea, vt videre est in Bellarmino *lib. 4. de gratia, & lib. arb. cap. 5.* Vnde, iudice ipso Luthero, enthymema invalidum esset, & proinde Concilio Tridentino curam non ingereret.

2055 Tertio circa secundam propositionem fateor, Tridentinos PP. non adhibuisse Scientiam Mediâ, tanquam medium conciliandi præscientiam absolutam, & prædefinitiones diuinas cum libertate creatâ, quia ad præscientiam absolutam concordiam non est medium; sed in vtraque præscientia pungit eadem difficultas, vel valet eadem ratio concordia; & quia de hac neque in præscientia conditionata, neque in absoluta, neque item in prædefinitionibus fuit ibi sollicitum Concilium contra Caluinum, neque pronuntiavit vllum verbum circa hæc extrema, sed tantum circa gratiam efficacem comparatam cum libero arbitrio nostro. Et circa eam si quis affirmaret, Tridentinos PP. in præiis ad decisionem colloquiis, & dissertationibus vsos ad concordiam fuisse Scientiâ Mediâ, non multum vexaretur impugnationibus Authoris illius.

2056 Etenim Molina in loco, qui allegatur (si sit ex editione 1. seu Concheni, quâ vtor) non aliud ait, quam se non dubitare, quin ab Augustino & cæteris PP. vnanimi consensu comprobata fuisset sua de prædeterminatione sententia. Id autem dicere, non est negare, PP. Tridentinos longè posteriores, agnouisse Scientiam Mediâ. Scio, Molinam in Concordia, *quest. 23. art. 4. & 5. disp. 1. memb. ult. §. Longior fui, seu ult.* dicere suam rationem conciliandi libertatem arbitrij cum diuina prædeterminatione, à nemine quem viderit, fuisse eò vsque traditam. Sed respondebitur, Molinam loqui de traditione vel tam expressa, & copiosa, vel in Operibus impressis, vel circa concordiam cum prædeterminatione, non autem cum auxilio intrinseco diuinæ gratiæ auxiliantis.

liantis. De PP. verò, atque Theologis quinquaginta & amplius, qui Concilio præfentes fuerint, & postea typis mandarint hanc Controuersiam sine mentione Scientiæ Mediæ, desideratur iustus catalogus nominum, & librorum. Nimis multi sunt quinquaginta, & insuper aliqui. Vndenam etiam palam erit, nullum ex Theologis, qui è Concilio redierunt ad Academicas Cathedras, prælegisse in eis Scientiam Mediâ? His satis ostenditur, probationes secundæ propositionis pertinere magis ad genus dicendi declamatorium, quam ad rigidum Scholasticum.

2057 Ego tamen rursus fateor PP. Tridentinos ad definiendam contra Caluinum libertatem à necessitate in voluntate nostra, simulque efficaciam diuinæ gratiæ auxiliantis, cum elicimus actus piis, & salutares, non fuisse occupatos Scientiæ Mediæ. Nam vt 1. part. dixi, hæc non requiritur ad componendam cum gratia, vtrumque efficaci, libertatem nostram, quandoquidem vt gratia euadat præcisè in actu secundo efficac, seu habens effectum, non opus sit Scientiâ Mediâ, sed sufficit ipse actus secundus superueniens gratiæ ex determinatione electiua voluntatis nostræ. Requiritur quidem talis scientia ad conciliandam nostram libertatem cum gratia vt efficaci in actu primo, seu in ratione obtenturæ infallibiliter effectum. Sed Tridentini PP. viam istius conciliationis reliquerunt discursibus, inuestigationibusque Theologorum, contenti tradidisse eam aliam, quæ necessaria erat ad reprimendum impetum hæreticorum recentium. Sic se gesserunt in multis aliis materiis, vt comperitur est ex Concilij historia elaborata ab Eminentiſſimo Cardinali Sforzia Pallauicino, fateturque de quodam puncto Gonetius *tom. 3. disp. 6. artic. 3. §. 4. pag. 547.*

2058 Quarto contra tertiam propositionem, seu contra conclusionem iam colligitur PP. Tridentinos neque reprobasse, neque approbasse Scientiam Mediâ. Quæ est summa moderatio, quâ fari possumus in hac materia. Forsan Theologi aliqui ex iis, qui coram PP. disputabant in vtraque partem, vt sic sternerent viam decisionibus, indicauerunt aliquid de re ipsa Scientiæ Mediæ, vel contra rem ipsam. Sed de hoc in seqq.

SECTIO CXCIV.

In Concilio Tridentino num opinionem de Scientia Media, & de conterminis aliis punctis consuluerit P. Alfonso Salmeron? Num & P. Iacobus Laynez?

2059 Inter Tridentinos Theologos vnus fuit, & trium Pontificum, P. Alfonso Salmeron nostræ Societatis. Non mihi innotescit, eum loquutum tunc fuisse pro re Scientiæ Mediæ, et si postea scriptis eam commiserit. Sed neque Authori Cursus Theologici potuit constare contrarium. Ait tamen in *num. 100.* incredibile esse, Salmeronem in Concilio Tridentino hanc sententiam protulisse. Quomodo enim fieri posset, vt ipse solus, & vt tunc, eâ prolata, commoti postea aduersus eam sint tot Theologi? Occurri potest dicendo, prolationem à solo Salmerone

neque fuisse impossibilem, neque necessariam: & facta tunc vel à solo Salmerone, vel ab ipso, & ab aliis Theologis, non adfuisse Dominicanos illos, qui postea insurrexerunt in eam Scientiam. Vt taceam, multa fuisse in præludijs Theologorum ad definitiones Conciliares tentata exploratoriæ, quæ neque tunc arriserunt cæteris, neque modò placent; de quo non ambigat, qui in Concilij historia peregrinus non fuerit.

2060 Sed siue Salmeron, differens in Concilio tantum Theologus, produxerit in medium Scientiam Mediâ, siue non produxerit, debuisset Author Theologici Cursus non adicere: [Si eam cognouit, accepit, finito Concilio, à Sociis suis, fuitque ab ipsis inductus ad illam: ac tandem multò post in suis scriptis posthumis, industriâ, & expensis eorundem Sociorum in lucem editis repetita est.] Debuisset, inquam, non proderet scriptis suspiciones tam infirmas. Patet ad oculum in locis à me citatis *Euent. 16. num. 464. & à Philalete cap. 5. 1. Authoritatis, num. 23.* solidissimum fundamentum, vt dicatur, rem Scientiæ Mediæ, & confinia alia asserta extare apprehensa in Operibus Salmeronis. Quod et si inficietur *Fasseau cap. 2. Authoritatis exauthorata, sect. 8. à num. 65. vsque ad 68.* sed ea ipsa, quæ inducit, confirmabunt affirmantem, si intus & cute noscat placita Scholæ Dominicanæ, & nostræ. Porro Operibus posthumis Salmeronis non fuisse supposita ea loca, conuincitur: tum quia Henriquez *lib. ult. Summa Moralium, cap. 4. §. 1. in glossa litt. E.* ex fama vulgata inter Nostros retulit ipsum pro opinione Scientiæ Mediæ reatorum Operum impressionem: tum quia tot sunt ea loca, tamque in diuersis tomis, tamque respondentia contextui antecedentium & subsequentium, vt euidentiâ morealem ingenerent de authore Salmerone.

2061 Quod autem is à Sodalibus inductus fuerit ad Scientiam Mediâ; si de inductione quasi per vim sit sermo, non potest non esse sine aliquali iniuria sapientissimi viri, & Comitum suorum: si de inductione per consilium, suasionem, vel commercium doctrinæ, cur non ante sessionem 6. Concilij, vel quo tempore celebrabatur? Neque ego renuam concedere, Salmeronem cum Sanctissimis Ignatio, & Xaerio, necnon cum cæteris primis Sociis Magisterio Parisiensi, & sapientiâ Theologiæ conspicuis, conuenisse in plerisque de scientia, voluntate, prædeterminatione diuina, de gratia, liberoque arbitrio creato, principiis quæ posteri nunc tuemur. Aiebatque elegantissimè Petrus Possinus in Hist. MS. Controuersiarum Societatis, *lib. 3. num. 4.* [Ex quo nostra Societas, non dicam condita, & confirmata, sed designata, & inchoata est, omnes prorsus qui literas Theologicas verbo, scripto, aut quoquo modo tractauerunt, mirabili vnanimitate concentas in eam circa concordiam libertatis humanæ cum gratia sententiam, vbique gentium viterent, conspirasse reperiuntur, vt consonè semper vnuerſi profiterentur, auxilium diuinum humanæ voluntati applicitum, nullant ei antecedentem determinationem inferre, neque eam per illud physicè, & ineluctabiliter impelli ad opus. Hæc fuit semper totius nostræ Familiæ quasi traditio domestica à primis decem PP. præsertim Laynio, Salmerone, Fabro, Iayo, Bobadilla, qui partim in Concilio Tridentino, partim in congressibus, & concertationibus aliis publicis

publicis occasionem de his agendi celebrem habuerunt, ad alios deinceps inoffenso fluxu propagata. Ribadencya, Canisius, Angerius, alij multi proximi à primis, & cum his familiarissimè versati sententiam eandem sine vlla dubitatione tenuerunt. Quam deinde in concionibus, in prælectionibus, in sermonibus quotidianis, quotquot per Italiam, Germaniam, Galliam, Hispaniam, Cathedris instituendis qualemcunque operam dederunt, constantissimè professi sunt. Cuius etiam in scriptis omnis generis variè per ipsos editis, quoties incidit occasio, vestigia luculenta reliquerunt. Libri sunt in manibus, nec catalogos hic describere otium, aut operæpretium est. Sic Possinus.

2062 Et quò magis verisimile fiat, Salmeronem cum vitæ Sociis habuisse etiam communionem doctrinæ, audiatur quæ ipse in primi tomii Præfatione ad Lectorem scribit de Laynio: [Non puto mihi esse silentio prætereundum R. admodum, religiosissimumque pariter, ac doctissimum P. Iacobum Laynez felicis recordationis, Generalem quondam nostri Instituti Præpositum, virum profectò singulari, ac penè diuino ingenio præditum, multarumque disciplinarum eruditione penè ad miraculum instructum, præstantissimoque iudicio, atque eminentissimo, in Scripturarum sacrarum, ac veterum PP. lectione cumulatum. Quem ego si pro eius meritis celebrare vellem, grandiori, ac feliciore eloquentiâ, quàm quæ mihi contigit, commendandum, exornandumque esse non dubitarem. Parco tamen, ne quisquam me illi plus aliquid tribuisse ob amicitiam existimet, præsertim eorum, qui illum non agnouerunt: aut vt verius dicam, ne me tantis eius sanctæ vitæ, ac singularis doctrinæ ornamentis (quæ toti Ecclesiæ in Synodo Tridentina compertissima, atque exploratissima extiterunt) imparem, & minùs cultam orationem atulisse iudicare valeat. Carterùm cum mihi coniunctissima quædam, atque indiuidua vitæ, instituti quoque, ac studiorum ratio, & communio, etiam ante nostræ Societatis institutionem, cum eo (planè singulari Dei munere) intercesserit, ingrati profectò animi notam euadere me posse non putarem, nisi præfatione restatam omnibus redderem, me illius planè magni quondam in Ecclesiâ Dei viri studijs, ac laboribus magnoperè adiutum, atque subleuatum fuisse.

2063 Hæc Salmeron de Socio Laynio, Theologo etiam Pontificio in Concilio Tridentino, tandemque ferente in eo sententiam, cum iam esset Societatis nostræ Præpositus Generalis. Cùmque vterque ad Sessionem 6. tam præcipuas partes inter Theologos egerint, Laynioque potissimum demandata fuerit à PP. efformatio Decreti, Canonumque de Iustificatione, vt narrat Alegambe in Bibliotheca Scriptorum Societ. credibile admodum est, mutuo sibi suppetias iussisse in doctrina præuarum ad illud Decretum disputationum coram PP. habitaram, incipiente primo omnium Salmerone, & postremò finiente Laynio; sic enim à Legatis Pontificiis fuit stabilitum. Atque ita tradit fuscè Orlandinus in *Hist. Societ. lib. 6. ex num. 21.*

2064 Qui cum in num. 26. addat, S. P. Ignatium commouisse Laynium, Salmeronemque [ne nouam vllam opinionem, firmis licèt rationibus nixam, proferrent in medium, quæ vel ad hæreticorum commenta desisteret, vel ad eorum, qui noua se-

ctarentur, opinionem videretur accedere; & quamdiu Catholica ab Ecclesiâ pars non definiretur alterutra, à probabilissimis etiam rebus asensum cohiberent, & linguam.] Cùm, inquam, hæc addat, suspicabitur non leuiter quisquam; eximios hos duos Theologos ea coram PP. fecisse verba, quæ non modò antiquitati consona essent, sed etiam menti Patris, qui eos in Christo genuit, & in cuius admirabili libello Exercitiorum spiritualium lectione sæpè regulas 14. & 17. vt cum Orthodoxa Ecclesiâ verè sentiatur. Nam in 14. aduertebat S. Pater, *quanquam verissimum sit, nemini contingere salutem, nisi prædestinato; circumspectè tamen super hoc loquendum esse, ne fortè gratiam, seu prædestinationem Dei nimis attendentes, liberi arbitrij vires, & operum bonorum merita excludere velle videamur; vel è conuerso, ne plus aquo hisce tribuentes, illis interim derogemus.* Et in 17. quàm cautè loquendum erat de gratia, ac libero arbitrio, ne huius usus, & operum bonorum efficacia tollatur. Sed vtrò demus Authori Cursus Theologici, Salmeronem, non nisi absoluto iam Concilio Tridentino, accepisse à Sociis notitiam de Scientia Media. Habebimus inde, tam percubuisse in Societate longè antè typis excusum librum Concordiæ P. Molinæ. Etenim Salmeron obiit Neapoli anno 1575. liberque ille anno 1588. vix primam lucem vidit Olyssipone.

SECTIO CXCIV.

Num Scientia Media fuerit occulta Concilio Tridentino, & ab Spiritu diuino reuelata P. Petro Fonseca, vel P. Ludouico Molina.

2068 Lector, cui Sectionis huius titulus, & argumentum videatur nonnihil remotum ab Scholæ fœderitate, aduertat officij mei esse occurrere iis quæ opponuntur aduersus Scientiam Mediam, qualiacumque ea sint. Argutio itaque etiamnum Author Theologici Cursus *dub. 7. §. 2. ex num. 114.* interrogat: [Vel PP. Concilij Tridentini inuenerunt Scientiæ Mediæ thesaurum in S. Augustino, aliisque Ecclesiæ Doctoribus antiquis, vel non? Cùm tamen Fonseca, vel Molina cum repererit, vt ipsi, ceterique è Societate persuadent sibi; simulque hanc scientiam esse requisitam ad conciliationem libertatis creatæ cum actibus diuini intellectus, & voluntatis. Secundum dici non potest, quia cùm PP. essent apud Tridentum congregati in Spiritu S. ad eam confociationem, & intenderent ac deberent explicare iuxta mentem veterum Doctorum: cùmque vigeret tam grauis, ingensque necessitas, & ab vniuersa Dei Ecclesiâ instanter ad Deum pro illustratione sua preces funderentur, incredibile est quod intelligentiam veterum Doctorum denegaret eis Spiritus Sanctus, ipsisque relictis euolarer ad Collegium Conimbricense, vel Eboresense Societatis, & ibi priuato Theologo Fonseca, vel Molina inspiraret. Si verò primum afferatur, inquireretur iterum, an PP. Tridentini denuò detexerint thesaurum Scientiæ Mediæ tempore Concilij, vel iam antè esset illis manifestus? Non

Non denuò aperuisse, inde colligitur, quòd ad intentum conciliationis vti non fuerint Scientiâ Mediâ, prout debuissent, si in eum finem fuisset tunc primum detecta. Si verò ipsis esset antè perspecta: ergo & alijs Theologis coætaneis, Commagistrisque suis, cum quibus ipsi in Academijs degerant, fuerantque frequenter colloquuti. Ergo & alijs etiam Theologis anteriorum ætatum (ascendendo vsque ad Augustinum) quos nacti fuerant Magistros, & quos fuisse doctissimos, discipulisque non minùs perspicaces, certissimum haberi debet.]

2067 Obiectio ista, vt germana est præcedenti, sic & subit eandem instantiam factam in numero 2053. de scientia conditionata, cuius basis sit decretum subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum. Hanc enim scientiam esse necessariam pro conciliatione nostræ libertatis cum infallibilitate, & efficacia prædestinationis diuinæ absolutæ, prædeterminationumque absolutarum diuinæ voluntatis erga liberos actus nostros, existimat arguens; & Dominicanis, sibi que huius scientiæ thesaurum patentem esse in S. Augustino. Quamobrem interrogo, vtrum PP. Tridentinis notus, vel ignotus fuerit in eodem S. Doctore? Si ignotus, applico huc discursum arguentis contra incognitum Tridentinis PP. thesaurum Scientiæ Mediæ. Si notus, vel denuò cùm aderant Concilio, vel anticipatè.

2068 Non primum; nam vsum scientiæ fundatæ in decreto illo non intuemur apud Tridentinos PP. *sess. 6. capite quinto, & can. 4.* neque vidit ipse arguens. Si enim conspexisset, non dixisset *disputat. 9. dub. 2. §. 3. numero 14.* [Habere suam probabilitatem, defendique à pluribus, & non contemnendis Theologis, quod in Deo non detur scientia eo modo innixa, sed cognitio contingentium conditionalium, non certa obiectiue.] Atque *dub. 5. §. 1. numero 57.* Thomistæ pures, tam antiqui, quàm iuniores, negant decreta subiectiue absolutæ, & obiectiue conditionatæ, erga conditionalia illa (& proinde scientiam in illis habitam) eo quòd existimant, conditionalia in tantum habere veritatem, in quantum habent bonitatem illationis: & cum in conditionalibus contingentibus illatio non sit necessaria, & certa, sed solum coniecturalis, vel nulla (vt in disparatis;) inde est, vt solum coniecturaliter ex parte obiecti cognoscat Deus conditionalia contingentia, in quibus inuoluitur coniecturalis illatio: vel si connexio est disparata, seu nulla, tunc nullo modo illa cognoscit. Ac proinde nullo modo dabuntur in Deo prædicta decreta conditionatæ, & efficacia infallibiliter inferentia effectum conditionatum.] Sic ille.

2069 Non secundum; nam si scientia fundata in præfatis decretis fuit notoria Tridentinis PP. antequam accederent ad Concilium, fuisset etiam Theologis alijs contemporaneis, & prioribus vsque ad S. Augustinum. Quomodò ergo contra scientiæ illius ex S. Augustini tempore notorietatem Thomistæ plures non spernendi, tam senes, quàm iuniores, opinati fuerunt? Quomodò in Dominicanis Theologis veteribus tantum est silentium scientiæ iamdiu olim tam manifestatæ? Ex anno quidem 1596. & Romæ in Collegio S. Thomæ super Mineruam, fuisse à se pro viri R. P. Gabr. de Henao, *Scienc. Med. Pars I. l.*

bus defensam testatur egregius Theologus Dominicanus Aluarez *lib. 1. Respons. cap. 4. numero 11.* Sed ante eum annum desideratur Theologus Dominicanus, qui expressam mentionem fecerit scientiæ assumptis decreta subiectiue absolutæ, & obiectiue conditionatæ, pro cognoscendis futuris contingentibus conditionatis voluntatis creatæ. Fecissent autem multi, & frequenter expressam mentionem seculis retroactis, si in eis fuisset tam notoria.

2070 Adiungo instantiam aliam petitam ex eodem arguente, qui *disputat. 10. dub. 7. §. 4. numero 119. & 120.* exercet styllum, vt ostendat, Theologos antiquos scientiâ reprobationis agnouisse Scientiam Mediam: & *disputat. 11. dub. 1. §. & numero 2. atque seqq.* aggreditur probare Scientiam Mediam inimicam esse libertati voluntatis nostræ: Quibus magnis conaminibus suppeditis, percontor, an PP. Tridentini agnouerint, necne, scientiâ reprobationis Scientiam Mediam? Si posterius: Ergo agnouerunt oppositâ scientiâ approbationis. Vel si neutra: Ergo non tam perfectè calluerunt, quàm antiqui Theologi, qui non præciuiuè, seu abstractiue, sed intuitiue, & vt in se erat reprobabilis, sciuerunt. Rursus, ergo PP. Tridentinos latuit, reprobari debere se etiam Mediam, vt pote nostræ damnosam libertati; cùm tamen non latuerit Scholasticos veteres. Si prius, cur PP. Tridentini occultarunt nobis suæ reprobationis scientiam? Cur vel vno verbo non indicarunt, quando tam opportuna inciderat occasio, tamque expediebat fideles instrui, vt cauerent ab approbanda in Deo scientia, quæ humanæ libertatis ruina esset & exitium? Cur de scientia conditionatæ, cuius medium formalisve ratio cognoscendi contingentia conditionatæ voluntatis nostræ, sit decretum subiectiue absolutum, obiectiueque conditionatum, & quæ amicissima sit humanæ libertati, non admonuerunt Fideles? Premuntque eò magis hæc interrogationes, quòd fidentius asseruerat Gonetus *tom. 7. disputat. 6. artic. secundo, §. 12. pag. 748. & 749.* positionem prædeterminationis, siue extrinsecæ, siue intrinsecæ, esse destructionem Scientiæ Mediæ, & è conuerso, quin reperire sit medium.

2071 Sed relictis instantiis, respondeo ad hanc Authoris Cursus Theologici secundam obiectionem, vt ad primam respondi in num. 2057. scilicet PP. Tridentinos abstraxisse *sess. 6. cap. 5. & can. 4.* ab affirmanda Scientia Media, quia ad negotium tunc susceptum contra Caluinum de gratia diuina vt præcisè efficaci in actu secundo, sine præiudicio libertatis humanæ, non opus erat recursum ad eam scientiam, sed sufficiebant quæ ibi de natura gratiæ, & de modo concurrendi cum nostra voluntate declarant. Num autem PP. illi de Scientia egerint Media in conferentijs præiudicialibus ad definitionem, vel audierint Theologos agentes? incertum nobis est. De ea agi necesse non erat ad doctrinam quam tradiderunt, quæque non est progressa ad gratiam vt in actu primo efficacem, neque ad infallibilitatem prædestinationis, & prædefinitionum diuinarum. Atque hinc dici potest quod liberuit ad interrogationem arguentis.

2072 Potest nempe primò dici, PP. & Theologos Tridentinos inuenisse tempore Concilij thesaurum

rum Scientiæ Mediæ, ſed eo uſos non fuiſſe, quia iudicarunt, non uirgere neceſſitatem pro puncto contra Caluinum tunc decidendo. Poſſet ſecundò, & meliùs dici, tam ipſos ante tempus Concilij, quam alios Theologos ſynchronos, & priores inueniſſe. Quid autem perſuadeant ſibi, ſiue Fonſeca, ſiue Molina de primùm à ſe inuenta Scientia Media, reſertur ſine examine; cum tamen diſtinguendum ſit inter quali rem Scientiæ Mediæ, & uſum eius ad componendam cum libertate uoluntatis noſtræ ſiue efficaciam gratiæ in actu primo, ſiue infallibilitatem prædeſtinationis, & prædeſtinationum Diuinarum. Res fuit uulgata in antiquitate Eccleſiaſtica; ſed uſus non tam frequens, prout utrumque noſcitur ex 1. parte, magiſque noſcitur in hac 2. Non de re, ſed de uſu, eoque non ut penitus antea ignoto, aut nullatenus inſinuato, procedit perſuaſio ſiue Fonſecæ, ſiue Molinæ. Rem. & uſum cum uerbi illuſtratione primus Molina typis tradidit, exiſtimauitque, ſe etiam primum in diſſiſis prædeſtinationibus tradidiſſe diſcipulis, quod de ſe in breuioribus credidit etiam Fonſeca. Et ſiue vnus, ſiue alter fuerit primus apud Luſitanam Prouinciam Societatis; aſt in alijs, præfertim in Caſtellana, res, & uſus tam uia uoce, quam MSS. inſonabat per idem tempus, imò & antea, ut notaui in *Euent. 46. numero 1233.* imò & ab origine Societatis uidetur hæc opinio Noſtris ad nata acceptaque ex Academia Pariſienſi à primis Decem uirjs.

2073 Poſſet tertid, & ſine piaculo dici, PP. & Theologos Tridentinos non inueniſſe in S. Auguſtino, neque in alijs priſcis Eccleſiæ Doctõribus theſaurum Scientiæ Mediæ, quia neque quærendi, neque inueniendi inſtabat neceſſitas ad finem, quem ſibi in *ſeſſ. 6. c. 5. & can. 4.* præſcripſerunt tuendi contra Caluinum libertatem arbitrij noſtri, non obſtante diuinæ gratiæ efficaciã in actu ſecundo. Nec incredibile eſt, ut priuato alicui Theologo manifeſtetur vnus, aut alter ſenſus in S. Auguſtini, & aliorum Eccleſiæ Doctõrum ſcriptis inuolutus; qui tamen occultus manſerit multis pro Concilio etiam congregatis, ubi ſenſus illius pro palatio neceſſaria non fuerit ad dogmata ſtabilita. Enim uerò *nonnunquam id, quod à perfectis relictum, reperit puellus: & in id quod prætercurſum à ſapientibus, incidunt idiora: & id, quod occultatum à magiſtris, comparuit diſcipulis*, ut aiebat S. Damascenus *ſerm. de his qui in fide migrarunt.*

2074 Quare vacant exaggerationes Authoris Curſus Theologi ad hanc reſponſionis partem, maxime illa de Spiritu Sancto alioqui euoluturo è Concilio Tridentino ad Collegium Conimbricenſe, uel Eborenſe, ut ibi reuelaret P. Fonſecæ myſterium, quod PP. Tridentinis celaret eodem tempore. [Nam teſtante Fonſeca Scientia Media inuenta eſt ab ipſo ad annum 1560. in quo PP. Concilij Tridentini congregati adhuc erant. In cæpit enim anno 1545. ſub Paulo III. & non fuit omnino ſolutum uſque ad annum 1563.] Sic Author ille. Qui non conſiderauit Concilij ſeſſionem 6. in qua actum eſt de gratia diuina, & libero arbitrio creato, celebratam fuiſſe anno 1547. Vnde ſi ex ea contuliſſet ſe Spiritus Sanctus ad cubiculũ P. Fonſecæ, non euolaſſet, ſed quali teſtudineo paſſu inceſſiſſet, & perueniſſet intervallo tredecim annorum, imò & uiginti, iamque Concilio

ſinito. Nec enim anno 1560. ſed 1566. exorſus eſt Conimbricæ P. Fonſeca dicere è Cathedra diſcipulis doctrinam de Scientia Media, ut compertum eſt ex eius libro 6. *Metaphyſ. c. 2. q. 4. ſeſſ. 8. uerſ. 1. pag. 119.* Ignorcat Lector huic minus ſeriatè ponderationi, ad quam me coegit arguens.

2075 Atque is quidem in obiectione ſua fuit tanti habitus ab Authore incognito de Scientia Media ad examen reuocata, ut *cap. & artic. 2. §. 5. ſeu ult. pag. 271.* dicat, à nullo Moliniſta hucusque fuiſſe infirmatam, neque vnquam infirmandam; repetitque eam, & amplifiat ex pagina præcitata uſque ad 286. cum iam antea in §. 4. *num. 180. & 181. pag. 264. & duabus ſeqq.* breuiùs deliſſet. Sed certè, ſi quidem ea tota, quanta eſt, fundetur in exiſtimatione attributa ſiue Fonſecæ, ſiue Molinæ de Scientia Media à ſe primùm inuenta in Patribus Eccleſiæ; quiſquis reſpondeat, ipſos non loqui de re Scientia Mediæ, ſed de eius uſu, & quoad primam huius à ſe inuentionem fuiſſe deceptos (nec enim ſunt Scriptores canonici) inſitnabit uel vno uerbo obiectionem. Sic cum Molina in Concordia ex Antuerpienſi editione, & *1. p. queſt. 23. art. 4. & 5. diſp. 1. memb. 6. §. Quod ad Auguſtinum*, ſcripſiſſet Scientiæ Mediæ pro prædeſtinatione uſum à ſe accuratum, licet à S. Auguſtino non fuerit negatus, non tamen fuiſſe expreſſum; hincque Cenſores aliqui in Vrbe cum uſum reprehenderent, ſimulque Molinam repositum candidè à Noſtris fuit, Molinæ quoad hoc exiſtimationem pertinere potiùs ad factum, quam ad doctrinam, uiderique ſibi S. Auguſtinum ſatis expreſſe multis in locis coniunxiſſe præſcientiam cum decreto prædeſtinationis. Idem ipſum mihi uidetur, ut & rei præceſſiſſe olim notitiam multam in PP. & Theologis, aliqualemque uſum; tameſi ad abundantiam, & ob reuerentiam debitam Molinæ, atque Fonſecæ præſentauerim alios reſpondendi modos.

SECTIO CXCVI.

An Theologi, qui Concilio Tridentino adſiterunt, fuerint uia uoce contrarij Scientiæ Mediæ?

2075 Poſſet non nemo opponere Fr. Aloyſium Cateaneum è ſacra Prædicatorum Familia, qui in Concilio Tridentino acriter diſputauit pro gratia efficaci ſuapte natura, & cui ſecundum ſe non poſſet uoluntas noſtra repugnare. Ita reſert Petrus Suauiſ in *hiſt. Concilij Tridentini, lib. 2. pag. 215. & 216.* editionis ſecundæ.

2076 Verum tamen cum idem etiam narret, Fr. Dominicum Sotum ex eodem Ordine, notioſemque in theatro literario Theologum, diſſeruiſſe non minus ardentè pro gratia, cui adueniret efficacia ex noſtræ uoluntatis conſenſu, ita ut ea eſſet efficax, cui nos præſtaremus illum, inefficax uerò cui ex defectu, culpæ noſtræ non præſtaremus; & cum ſimul tradat, Soti opinionem comparafſe uniuerſalem plauſum, tradatque id homo non benè affectus erga Ieſuitas.

Ieſuitas, & non inſcius de eorundem ſenſu conformiori cum Soto, quam cum Cateaneo: obiectio de hoc adueſo opinioni Societatis non multum premeret; eſt Petrus Suauiſ tam locuples, ſide dignaſque Author eſſet, quam oporteret.

2078 Sed uniuerſum non eſt. Et in puncto de rixâ literaria inter Cateaneum, Sotumque ſcribit aliter Tridentini Concilij Hiſtoricus, & probatiſſimus, Cardinalis Noſter Sfortia Pallauicinus *lib. 8. cap. 13.* [Hoc in loco Hiſtoricus noſter comminiſcitur varia certamina penes articulum prædeſtinationis, & gratiæ efficacis. Et quamuis id, quod ipſe enarrat, ualeret ad nouam probationem, ut palam fieret, maiorem Concilij partem ſequutam fuiſſe eam ſententiam, cui ego adhære vnâ cum uniuerſa mea Religione; nihilominus ſincerè fateor, horum ſucceſſum me ne paruam quidem ueſtigium inuenire.] Sic ille.

2079 Sunt tamen quidam docti uiri, qui eſt credant, Eminentiffimum Cardinalem non inueniſſe ueſtigium ullum in MSS. quibus fuit uſus, non ideo perſuadeant ſibi, deſuiſſe omnino in Concilio Tridentino illa certamina memorata à Petro Suaui. Nam Sotus ipſe ſcribens Tridentini, & paulò poſt 6. ſeſſionem Concilij, inquit *lib. 1. de natura; & gratia; capite 15.* [Sunt inter Catholicos, quos uia uoce dogmâ hoc aſſerentes, nobiſque reclamantibus; deſerſantes audiuimus: putâ, quod Deus quadam nos uis, & neceſſitate ad ſe pertrahat, ita ut in noſtra nos conuerſione merè habeamus paſſiue, & receptiue. De quo ideirco Sacroſanctâ Synodus *ſeſſ. 6.* pronuntiauit: cuius hæc decretum, quam ſit ſanctum, explanare intendimus.] Ioannes etiam à Bononia in Opere *de aterna Dei prædeſt. & repro. rit. de lib. hominis arb. pag. 103.* ait: [Quia non deſunt modò homines, quamuis omni pietate præditi, aliter de libero hominis aſſenſu, dum iuſtificantur, quam nos ſentientes, ac ideo huius Oecumenici Concilij Tridentini clariffimam doctrinam obſcurare quodammodò conari uideantur, dum dicunt, habere hominem libertatem arbitrij, ut excitationi, admonitionique diuinæ reſiſtere poſſit; ſed his diuinis inſpirationibus, atque monitionibus ſuſpoſitis, nullum reſiſtere arbitrium. Obſcurare autem dixi, quoniam ex dicto Reuerendiſſimi Domini Hieronymi (Mozarelli) à Bononia, Sanctiſſimæ Sedis Apoſtolicæ Nuntij digniſſimi, necnon Archiepiſcopi Compaſani, Profeſſoris Theologiæ peritiſſimi, atque (dum in Ordine Prædicatorum maneret) Sacri Palatij Magiſtri eximij, apud Carolum Imperatorem V. cognomento Maximum Reſidentis, eandem opinionem in Sancta Tridentina Synodo fuiſſe ſumma diligentia à PP. diſcuſſam, & tanquam minus probabilem optimo iure percepi reiectam.]

2080 Ex quibus Bononiensis, & Soti teſtimonijs non dubitant de habita inter Concilij Tridentini Theologos concertatione, cuius meminit Petrus Suauiſ: quidquid ſit de perſonjs diſceprantibus, & de ſententijs in quibus diſcordarant, necnon de PP. Conciliarium aſſenſu erga hanc præ illa. Fatentur quidem, Dominicanos cum quibus Noſtri inierunt poſtea Controuerſiam, neutiſquam dixiſſe, uoluntatem humanam in conuerſione ad Deum habere ſe merè paſſiue, & receptiue; neque de Cateaneo reſerti expreſſe à P. R. P. *Gabr. de Henao, Scient. Mod. Pars II.*

tro Suaui, quod id dixerit, ſed quod ſollicitus fuerit, ne putaretur dicere, Deum cogere, inferreque propriam vim uoluntati noſtræ ad conuerſionem. Quia tamen ſtat, potentiam aliquam non cogi, neque pati uolentiam, quin habeat indifferentiam actiuam, libertatemque indifferentiæ, ſeu exemptionem à neceſſitate, inde ſit, ut de integra mente Cateanei non conſtet ex Petri Suauiſ narratione. Cum quâ ſi Paulus Falſeau *cap. 6. Authoritatis exanthoræ, ſeſſ. 9. num. 389.* & Author incognitus *cap. 15. Vanitatis, pag. 178.* conuuliſſent ſuperiora uerba Soti, non adeò circa illa fuiſſent hallucinati.

2081 Sed & multò magis hallucinantur circa ea alia Bononiensis, prior *cap. 1. part. 1. ſeſſ. 11. num. 126.* poſterior *cap. 5. ex pag. 79.* eo quòd non meminerint, modum illum, quo Theologi aliqui tempore tum Concilij, tum Bononiensis ipſius concordabant efficaciam intrinſecam adæquatam auxiliij cum libertate noſtra, fuiſſe etiam poſtea propoſitum ab Alvarez *diſp. 92. de Auxilijs, n. 10.* ubi ſcribit: [Actu diſſentire motioni Dei, & actu abjicere illam, dicit quidem reſpectum ad motionem; & inſpirationem præſentem, quâ liberum arbitrium actu tangitur, & mouetur à Deo. Et de illa dicimus nos, quòd poſſit homo diſſentire illi, ſi uelit, ſed nunquam diſſentiet, &c.] Tum à Gonzalez de Albelda *diſp. 58. in 1. p. ſeſſ. 1. 2. & 3.*

2082 Imò heri, uel nudiuſterius fuit propoſitus à Gonetõ *tom. 4. diſp. 6. art. 4. & 5. 7. pag. 671.* his uerbis: [Nos dicimus; in his terminis, *liberum arbitrium per inſpirationem phyſicam, & gratiam efficacem moueri à Deo irreſiſſibilitèr; & ineluctabiliter*; latere æquiuocationem. Si enim carentiam actualis reſiſtentiæ, & diſſenſus ſignificat, uera eſt illa propoſitio. Sæcus autem, ſi his uerbis potentia reſiſtendi, ſeu diſſentendi excludatur. Hæc enim (ut ſuprà oſtendimus) non tollitur, aut abſorbetur per prædeſtinationem, & gratiam efficacem, ſed ſolùm actualis reſiſtentia, & diſſenſus.] Ita Gonetõ remittens ſe ad §. 5. antecedentem, ubi latè protegit modum illum ſignificatum à Bononiensis.

2083 Anteaque in *tom. 2. diſp. 6. art. 7. §. 4. pag. 821.* dixerat: [Cum Deus uideret Petrum conuertendum in decreto prædeſtinatione eius conuerſionem, negandum eſt, quòd præparat ad eam media Petro ineluctabilia; his enim omnibus medijs, quæ Deus præparat, Petrus poſſet non uti, illiſque reſiſtere, ſeu diſſentire, quamuis de facto illis non reſiſtat, nec diſſentiat; ideoque omnia eluctabilia quidem ſunt; non tamen omnia eluctanda. Aliud autem eſt eſſe ineluctabile, aliud non eluctandum, &c.] Sic utrobique Gonetõ. Quæ tamen paſſim alibi profert, & præfert (ne dicam; confundit) modum alium de ineluctabilitate in ſenſu compoſito; & per impotentiam conſequentem; ſed non in ſenſu diuiſo, neque per impotentiam antecedentem: ſeu profert, & præfert modum remonentem reſiſtentiam, & eluctationem non tantùm actualem, ſed etiam poſſibilem ad ea media ut præſuppoſita in Petro. Cum nihilominus in locis præcitaris approbat exclusionem reſiſtentia, & eluctationis, quæ actu exerceatur; ſed non quæ exerceri poſſit ſimpliciter, & abſolutè: ut & approbarunt Gonzalez, Alvarez, illique memorati à Bononiensis. Quapropter Falſeau, & incognitus reſciùs reſponderent, negando ſi dem Bononiensis uel quoad diuiſionem modi illius

coram PP. Tridentinis, vel quoad censuram minus benignam de illo ab ipsis latam.

2084

Addunt docti illi viti, qui supra, videri Cata-neum disputantem contra Sotum penetrasse ad interiora totius Controuersiae, quae postea recruduit inter Dominicanos, & Nostros. Nam obieciat, sequi ex Soti sententia, primum quod discretio electorum à reprobis proveniret ab humana voluntate, & non à diuina gratia. Secundò, quod praedestinatio esset secundum praescientiam bonorum nostrorum operum, non secundum beneplacitum diuinum. Tertio, quod Deus non faceret, vt faceremus, & vellemus bonum salutare, secus ac praedicant PP. Ecclesiae, & Concilia Africana, Gallicanaque aduersus Pelagianos, & Semipelagianos. Quarto, quod qui saluatur, non debet Deo plus, quam qui condemnatur. Haec absurda contorta tunc à Cataneo contra Sotum, & magni aestimata ab auditoribus, qui in vno, & altero Theologo desiderarunt maiorem suae doctrinae explicationem, eadem sunt cum vibratis postea à Dominicanis contra Nostros. Quapropter videtur fuisse tunc actum de re Scientiae Mediae, de omnibusque punctis nunc agitis. Cum autem praualuerit Soti sententia, videtur & nostra reputata tunc fuisse melioris conditionis, deductioque eorum absurdorum non fuisse iudicata peremptoria. Sic illi.

2085

Quibus, quantumvis eminentis apud me auctoritatis, subscribere renuo quoad fundata in dictis foliis Petri Suauiis, quia is est affectus fidei Historiographus, vt iam monui. Et in reliquis nolim sic agere causam Scientiae Mediae, aliorumve placitorum Scholae nostrae, vt inde vel minima suspicio subnascatur de prauidicio aliquo erga alienam.

SECTIO CXCVII.

Num Theologi, vel etiam PP. qui Concilio Tridentino fuerunt praesentes, antea, vel post in libris editis Scientiam Mediam repudiarent? Vbi de sapientissimo Theologo Salmanticensi Dominico Soto.

2086

A Vthor questionis historicae contra Scientiam Mediam, thesi 26. profert aliquos Theologos, qui Concilio Tridentino inter fuerunt, sicutque in operibus typo datis, siue ante, siue post, auersati sunt eam, vel annexa alia nostrae doctrinae principia. Sed cum ego in Euentil. 15. ex n. 456. vsque ad 461. ostenderim, allegari perperam; imò cum ex n. 412. contexerim catenam, transcripserimque verba plurium, qui potius gratis oculis illam adspexerunt, super sedere possem ab hac obiectione nisi, posteriores duo Scriptores excitassent me ad nonnulla additamenta.

2087

Dominicus Sotus illustris admodum fuit in Concilio Tridentino; tamque sui Dominicanus, quam Nostri iamdiu conflixerunt de ipsius patrocinio in libris euulgatis. Ego in praecitata Euentil. & in 1. parte praesentis Operis, necnon proximè habui longum de ipso sermonem. Habent etiam pro se

Falseau c. 6. sect. 9. ex n. 376. vsque ad 391. Authorque incognitus de vanitate cap. 5. ex pag. 169. vsque ad 180. contra Germanum Philaletem c. 1. Auhoritatibus, §. 5. n. 54. & duobus seqq. Sed nihil afferunt, quo nobis extorqueant tutelam Soti praecipuis in punctis; fatemurque, in vno vel altero leuiori ambiguum esse, & in principali quodam praebuisse fundamentum, vt à Molina citaretur contra se in Concordia ex editione Olyssiponensi, quae 14. art. 13. disp. 37. sed agnoscente in fine disputationis posse intelligi, vt à me post alios è Nostri.

2088

Porrò inter caetera puncta Soti, extat suis in Summulis vnum maxime proprium huius Tractationis, luculentissimumque pro diuina scientia conditionatorum contingentium, quod aestimauit in praefata Euentil. quodque non continet mentionem decreti, in quo ea scientia fundetur. Vnde non mentio est propitua nobis, qui decretum inficiamus, si quidem contra negantem agentem incumbat onus probandi positum, vt fert axioma Iuris. Quinimò in Soti verbis includitur ratio tacite exclusiua decreti, vt ibidem obseruauit. Vnde minus bene dixit Arangius illis grauatus, Sotum fuisse loquutum minus caute. Falseau autem, & Incognitus omni se angustia liberarunt silentes de eo testimonio.

2089

Cum quo si conferatur doctrina Dominici Bañes & in Summulis, & agentis sicut Sotus, de propositionibus conditionalibus, dignoscetur magis, quantum nobis faueat. Agit in Summulis Bañes de propositionibus hypotheticis conditionalibus, docetque earum veritatem fundari in consequentia necessaria vnius ex alia, seu in connexionem stricta inter conditionem, & conditionatum; ideoque necessariam esse omnem conditionalem illatiuam veram, esseque impossibilem omnem falsam. Sed aduertit primò coniunctionem illam Si, non semper illatiuè accipi, ita vt consequentiam constituat. V. g. in hac propositione promissiuua, Si cras visitaueris me, dabo tibi equum; non exprimit, vt expressit Sotus, an Deus sciat, necne, veritatem, vel falsitatem propositionis inuoluentis promissionem humanitatis factam? Quando autem Deus, aut Propheta Dei aliquid sub conditione promiserit, aduertit secundò Bañez tunc fore bonam consequentiam in materia; proindeque indicat, sciendam tunc à Deo ratione sui decreti veritatem propositionis inuoluentis promissionem diuinitus factam. Aduertit tertio, coniunctionem Si, in hac propositione enuntiatua, Si Adam non peccasset, Filius Dei non fieret homo, non accipi absolute illatiuè, neque in vi consequentiae formalis, sed concomitanter, & ex suppositione decreti diuini, cuius proinde ratione significat sciendam à Deo veritatem, quae gaudet iuxta S. Thomam ea propositio. Post quae subdit: [Idem iudicium est de quibusdam futuris conditionatis contingentibus, quae aliqui moderni Theologi fingunt habere medium inter futurum absolutum, & inter possibile futurum: ac proinde scientiam quandam Mediam in ipso Deo imaginantur, quae nec sit scientia intuitiua, nec scientia simplicis intelligentiae. Sed de hoc aliàs nostram sententiam tulimus.] Ita Bañez in Summulis editis Salmanticae anno 1599. cum iam inter illum, & Molinam, Sociosque vtriusque feruere Controuersia.

Potestque alicui videri, dicere haec contra scientiam

2090

tiam vindique certam de futuris conditionatis contingentibus. Primò, quia ipsius obiectio ab absurdis de medio inter futurum absolutum, & possibile; deque scientia, quae nec sit visionis, nec simplicis intelligentiae, militat aduersus talem scientiam. Vnde Gonetus tom. 2. disputat. 5. artic. 1. §. 2. pag. 408. eandem dissoluit obiectionem, aliique recentes Thomistae. Secundò, quia anno illo 1599. proximisque antecedentibus, & subsequenibus, Dominicani communiter non admittebant in Deo de futuris illis nisi notitiam coniecturalem ex parte obiecti, tamen certam ex parte quasi subiecti, qualemque Illustrissimus Godoy relatus num. 2053. vult posse etiam nunc defensari impune: vocabantque Mediam eam, quae contendebatur à Nostri certa ex parte etiam obiecti. Tertio, quia cum Bañes aduertat, coniunctionem Si, accipi non absolute illatiuè, sed concomitanter, in propositione, Si Christus Tyris praedicet, conuertentur; signum vtrique est, pro Dei cognitione de ea propositione non respicere ad decretum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum, connectens conditionem cum conditionato; nam si respiceret, iam cognitio Dei assumens decretum illud, tanquam medium, & rationem formalem affirmandi conuersionem sub conditione praedictionis Christi, versaretur circa coniunctionem Si, vt absolute illatiuè se habentem, & non praecise vt concomitanter cum dependentia conditionati à conditione.

2091

Si alteri videatur Bañes dicere superiora contra scientiam de futuris illis, quae quamuis vindique certa, non sit innixa decreto; nolim insumere plus temporis in diuinando Bañes mente. Sed non credam loqui de alio decreto, quod conditionato subiectiuè, & obiectiuè, prout traditur in secunda editione 1. p. questione 23. artic. 1. §. Ad motiua: huncque in locum (quantum inuenire possum) remittit se in superioribus verbis. Quae transmissa, & commissa cum eis aliis Soti, confirmant magis operè patrocinium huius pro diuina scientia futurorum illorum non fundata in Antecedente decreto alicuius.

2092

Restat alius Soti locus valde etiam proprius praesentis Operis, praeteritus à Falseau, & ab Incognito, habeturque in cap. 9. epist. ad Rom. vers. 22. sub digressionem de Praedest. pag. 274. Vbi Sotus consulto veniens in pronuntiatum Origenis, & SS. Chrysostomi, Hieronymi, atque Ambrosij, de electis à Deo, & praedestatis illis, quos praesciebat vsuros bene suam gratiam, inquit: [At verò ad haec omnia respondendum forte est, sicuti S. Thomas respondit 1. p. q. 23. ad hoc postremum Ambrosij, quod loquuntur isti PP. de operibus subsequenibus gratiam; cuius vsus causa fuit praedestimationis, non quidem quasi efficiens, sed finalis: elargitur enim nobis Deus gratiam propter eius bonum vsum, non quia bene vsuri ea sumus, sed vt bene vnamur. Hoc in loco quantum post S. Thomam Sotus patrocinetur Scientia Mediae, quamque probabiliter pronuntiatum illud Origenis, SS. Chrysostomi, Hieronymi, & Ambrosij aptari possit in eiusdem fauorem, aperiam in Sectione 199.

2093

Nunc subit mirari, quod Falseau in hunc locum non pervenerit, cum tamen cap. 6. sect. 9. num. 383. referat ex eodem Soti Commentario in epist. ad Rom. verba aia, quae ipse putat infensa R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

Scientiae Mediae, & quae his transcriptis contradicentia queunt videri Theologo alicui parum exercitato. Inquit itaque Falseau: [Molinistarum principis dissentit Sotus, siquidem ad Rom. 9. pag. 239. habet: Dicere quemquam propter praevia opera praedestinatam, est manifestarie subscribere in Pelagianorum errorem. Et pag. 272. relata opinione dicentium, quod Deus eisdem penitus constituisset gratiam suam communicare, quos praesciuit bene illa vsuros; sicut Rex quisque prouidentissimus eum donaret equo in bello, quem nosset strenuè illo praeratum ire: & ad hoc etiam adducta sententia Prosperi dicentis, Semipelagianos dicere, Deum illos vasa honoris fecisse, de quibus quid sub gratia auxiliari facturi essent, prauidisset; addit, Est nihilominus opinio falsa, & sapientium iudicio S. Scripturae aduersa.] Huc vtrique Falseau.

2094

Qui priora verba Soti truncata produxit. Dixerat enim Sotus: [Quia praedestinatio non tantum gloriam, sed omne beneficium denotat, complectiturque, quod ad nostram salutem refertur, scilicet & gratiam, & quemuis libertatis motum per singularem Dei opem factum, fit vt dicere, quempiam propter praevia opera praedestinatam, est manifestarie subscribere in Pelagianorum errorem. Etenim (vt cap. 1. subnotabam, & 9. iam proximo emunctius discutiam) cum Deus ab aeterno eo modo statuit reconciliare nos per gratiam, quo modo id in tempore facturum erat (blasphemia enim haereticis esset hoc negare) consequens palam fit, vt si Pelagianum est sentire, quod gratia iustificans datur propter opera, idem prius sit error dicere, quod quis praedestinetur propter praevia opera, vel quia praevius est bene vsurus gratia. Nam id, quod effectus est gratiae, magis repugnat esse causam praedestimationis, quae causa est gratiae, quam esse causam eiusdem praecedentis gratiae.] Haec Sotus, in quibus agit de praedestinatione per scientiam visionis, & non per conditionatam: agitque contra praedestinationem boni vsus gratiae primae auxiliantis, qui absolute sit extiturus, & qui sit ratio motiua, & meritoria, vt Deus praedestinet, seu decernat ab aeterno eam primam gratiam, conferatque in tempore. Sed quid inde contra Scientiam Mediam? Et praevius siue per hanc, siue per aliam scientiam diuinam bonus vsus gratiae potest in aliquo recto sensu, & approbato supra à S. Thoma, & à Soto, esse causa praedestimationis. Quare debuisset Falseau non opponere intercessa verba.

2095

Debuisset etiam abstinere ab eis aliis de Rego donante equum in bello: quibus similia extant in S. Thoma 1. p. q. 23. art. 5. in corp. vbi S. Doctor scribit: *Fuerunt qui dixerunt, quod merita sequentia praedestimationis effectum, sunt ratio praedestimationis; vt intelligatur, quod ideo Deus dat gratiam alicui, & praordinavit se ei daturum, quia praesciuit eum bene vsurum gratiam. Sicut si Rex det alicui militi equum, quem scit eo bene vsurum.*] Haec S. Thomas; quorum si recordatus fuisset Falseau, & impugnationis continuè appositae à S. Doctore, videtur non detoxurus ea alia Soti contra Scientiam Mediam. Neutra procedunt nisi aduersus absolutam scientiam visionis de bono gratiae primae auxiliantis vsu, vt absolute futuro, qui esset causa motiua, & meritoria eiusdem gratiae. Quamquam autem in nostra sententia ante totam praedestimationem supponatur in Deo ordine rationis praescientia futurorum operum ex gratia sub conditione

ditione collationis gratiæ eiusdem,ideoque opera præfata ſunt cauſa prædeſtinationis quoad primū effectum eius per modum ſinis; non tamen ſunt per modum meriti, aut conditionis mouentis Deum ad dandum talem effectum, quia vt eſſent, deberet ante totam prædeſtinationem ſupponi abſoluta ſcientia viſionis de prima gratiâ, à qua profectura ſunt; ſiquidem deberet ſupponi ex parte obiecti abſoluta eorū futuritio, proindeque & cauſa ipſorum; quæ eſt prima gratia danſa à ſolo Deo per efficacem ſuam voluntatem, & quæ non aliter eſt abſolutè futura, quàm dependenter ab ea. Igitur cum ſcientia viſionis de operibus vt meritoriis, non poſſit non ſupponere voluntatem diuinam efficacem conferendi primam gratiam, pertinentemque ad prædeſtinationem, conſequens eſt, vt nequeat antecedere totam prædeſtinationem. Sic totidem ferè verbis Suarez *lib. 2. de Prædeſt. cap. 20. n. 25. 26. & 27.* coinciditque ratio, quâ loco præcitato S. Thomas impugnavit illos; quorum meminit.

SECTIO CXC VIII.

De Reuerendiſſimo Francisco Romæo, Magiſtro Generali Prædicatorum, qui Concilio Tridentino adſuit.

2096 **I**S obicitur nobis. Nam *lib. de libertate operum, & neceſſitate*, impreſſo ad annum 1538. *Verit. 7.* interpretans Proculum, aut Proclum (illuſtrem Philoſophum Platonicum, quinto Chriſti ſæculo vt autumo) dicentem in *lib. de cauſis*, expoſito accuratiſſimè à S. Thoma, vt conſpicere eſt tomo 4. ſuorum Operum; *Virtus prima cauſa plus inſuit ſuper effectum cauſa ſecunda, quàm virtus ipſius ſecunda cauſa*; inquit: [Plus, ac ſi dixiſſet, immediatiùs, priùs, intimiùs, efficaciùs, vt ſolenius exponit Philoſophi.] Sed hæc declaratio nullatenus indicat prædeſtinationem phyſicam cauſarum ſecundarum à prima, vt viſum eſt in *n. 439. Euenil. 15.* conducetque legere Suarium in *opusculis, lib. 1. de conſuſu Dei, cap. 11. n. 9.* & Henricum de Cex in *Controu. de S. Thoma mente circa phyſicam prædeſtinationem. cap. 1. & 2.* vbi ſimiles loquutiones explanant dexterrimè.

2097 Ipſe Romæus immediatè ante eam interpretationem dixerat: [Illud in primis habeatur pro conſeſſo, iuxta Sacras Literas, quod Deus in omnibus rebus operatur opera omnium. Id quod rationabiliter ſic deducitur. Primò quidem, quia ſicut ipſe Deus dat eſſe omnibus rebus; ſic conſert eiſdem virtutes operatiuas ad operandum. Conſtat autem ex 8. Phyſ. quod generans dicitur ea mouere, in quorum generatione contulit eis virtutes ad motum. Secundò, in quantum Deus non ſolum coatulit virtutes ad motum, & operandum, ſed etiam eaſdem conſeruat, dicitur operari quæ propria ſunt vnicuique. Sic enim & medicinæ conſeruatiuæ ſanitati dicuntur facere ſanitatem. Tertio, in quantum Deus applicat collatas, conſeruataſque virtutes ad operum patriationem, dicitur omnia operari. Iuxta quod qui applicat cuiſpitem gladij ad ſcindendum, dicitur ſcindere; vel qui applicat virtutem ignis ad comburendum, comburere dicitur, etiamſi non for-

marit, aut conſeruarit tales virtutes. Quarto, & ob id potiffimùm dicitur omnium opera operari, quia ſcilicet in virtute operantis Dei vnumquodque operans operatur. Quæ cuncta, vt ſub exemplo faciliùs capiantur, ſic dico: Operatur Deus opus combuſtionis in igne comburente, pullulationem in planta pullulante, generationem in animali generante. Hæc omnia dicitur operari vnus, atque idem Deus, non ſolum eâ ratione, quâ dedit vnicuique illorum propriam virtutem ad operandum, eamque conſeruat, & ad opus applicat illis propriam; ſed ob eam quoque rationem, quòd niſi diuina virtus concurrente attingat, opereturque hoc, vel illud, nequaquam creata virtus hoc, vel illud efficiet; quæ tamen innixa diuinæ virtuti operanti ſtatim poterit operari: ſicut instrumentale agens motum à principali, in virtute principalis operatur.] Sic ille, qui in cauſæ primæ conſuſum ſimultaneum, qui eſt titulus quarto loco poſitus, refert verba Procli, ſuamque expoſitionem. Et cum notet, Deum potiffimè ob talem conſuſum dici operari omnium opera, ſatis denotat prædeſtinationem phyſicam non antecire prioritate naturæ talem conſuſum; aliter namque competeret potiùs Deo eius ratione, quod operaretur opera omnium.

Neque eandem intelligas ſub titulo tertio fundato in applicatione collatarum, conſeruatarumque virtutum. Nam contra hanc intelligentiam vide dicta in *num. 1929.* circa S. Thomam, ex quo Romæus phraſin deſumpſit, vt & Capreolus in *2. diſt. 28. quaſt. 1. art. 3. ad 11.* Penſita etiam verba, quæ idem Romæus paulò poſt ſubiicit repugnantia cauſarum ſecundarum liberarum applicationi, quæ prædeſtinet ad vnum. Air enim: [Contemplantur, quod in agentibus, determinatè quæ ſunt determinatè, vnum mouens, recipitur diuina motio, mouet enim graue deorſum, lene ſuperius, plantas vegetando, bruta brutaliter, vt ne loqui liceat. Cum itaque, vt præmonſtratum eſt, homo ipſe iuxta modum ſuæ formæ liberi ſit arbitrij, liberè operetur, ſitque dominus ſuorum actuum, indiſſerens ad oppoſita, conſequenter diuina actio, vel motio, etſi operatur in homine, liberè tamè in illo operatur quidquid operatur; liberè quoque recipitur diuina motio, vt & ipſe homo ſeipſum liberè moueat ad operandum, nullâ ſibi illatâ violentiâ, vel neceſſitate. Quapropter trahit Deus hominem non coactum, deducit non inuitum, agit non violentum.] Quibus in verbis illa, *Conſequenter diuina actio, vel motio liberè operatur in homine*, perinde valent, ac non mouens determinatè, neque ad vnum; alioqui non contraponerentur eis aliis de agentium naturalium motione, quam dixerat recipi in ipſis mouentem determinatè, & ad vnum. Illa etiam, *liberè quoque recipitur diuina motio*, cum non poſſint intelligi de libera receptione diuinæ gratiæ auxiliantis quoad ſuam entitatem, reſtat vt accipiantur de libera receptione quoad reddendam eam efficacem præ inefficaci. Sic S. Chryſoſtomus in *cap. 13. ad Hebræos, homil. 34.* dixit: *In noſtra poteſtate eſt, vt gratia Spiritûs & maneat, & recedat. Ne ergo eam repellamus.*

Præterea quæ habet Romæus in *Verit. 16.* circa quaſtionem, cur è duobus æqualiter peccatoribus, æqualiter diuinæ gratiæ motione præuentis, vnus conuertatur à peccato, alter in eo obdureſcat?

obdureſcat? Nam ea iam exarari ex parte in *num. 437.* omniaque integra ſunt talia pro parte affirmatiua, quam dicit conformem apprime S. Auguſtino, & cæteris PP. ſed reſpectu conuerſi adhibens cautionem de inæqualitate penes rationem gratiæ, & beneficij in Dei occulta iudicia referendi, vt nec Molina loquatur magis perſpicuè. Præterea etiam quæ propè ſinem Veritatis eiſdem habet prædeſtinationi ad peccati materiale valde contradicentia; quod tamen materiale in *Verit. 7.* non ſubtrahit ab influxu ſimultaneo Dei cum libero noſtro arbitrio: ibidemque docet, actionem, & motionem eius cum cauſis quibulvis ſecundis, modificari iuxta formam, & actionem earum, in quibus recipitur: quod & docuerat S. Thomas *quaſt. 1. de Potentia, art. 4. ad 3.* Sed lectum in Caietano diſpicuit Magiſtro Baſes, vt alibi retuli. Præterea, inquam, hæc; & venio ad alia Romæi, quæ magis concernunt Scientiam Mediam.

SECTIO CXCIX.

Plura de Romæo.

2100 **V**erit. 15. ad difficultatem, quibuſnam modis vtatur diuina prouidentia ad ſpecialiter excitandum, mouendumque hominem ad bonum? Reſpondet Romæus [quod modi generales duo ſunt, intrinſecus ſcilicet, ſiue per intrinſecas Dei immiſſiones; & extrinſecus, ſiue per extrinſeca eiſdem motiua. Intrinſecè quidem mouet, dum intellectum ad proficuas cogitationes, & conſilia; voluntatem verò ad ſancta deſideria, vt tandem ad iuſta opera procedatur, inclinât. Iuxta quod orat Eccleſia, *Deus à quo ſancta deſideria, recta conſilia, & iuſta ſunt opera.* Propheta quoque: *Audiam, inquit, quid loquatur in me Dominus Deus.* Quæ cuncta quid aliud ſunt, quàm quedam cordis noſtri diuina puſſatio, quâ miſericorditer in Deum liberè excitatur? Et vt cognoſcas non cogi hominem, ſed liberè ſpecialem Dei motionem aſſectari, audi Iſaiam: *Dominus Deus, inquit, aperuit mihi aurem; ego autem non contradico, retroſum non abii.* Et in Apocalypſi Ioannis ſic dicit verbum Dei: *Ecco ſto ad oſtium, & pulſo; ſi quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum, & cenabo cum illo, & ipſe mecum.* Extrinſecè verò mouere ſpecialiter ſolet miſericors Deus, cum morus quoſlibet, atque humanas actiones ſic moderatur, atque concinnat profundiffimo, & imperſcrutabili conſilio ſuæ ſapientiæ, ac pietatis, ſecundùm quod ipſe iudicat aliquem, vel hunc, vel illum opportuniùs excitandum ad bonum, hiſ ſcilicet, aut aliis occaſionibus, puta in ceſſu, ſtatu, occuſu, hortamentis, exemplis, prædicationibus, comminationibus, Angelicis miniſteris, aliſque incidentibus modis, & euenibus quamplurimis etiam malis: qui tametſi ex parte noſtra plerumque videantur fortuitò, vel caſu euenire, ad noſtram tamen excitationem hæc omnia, & hiſ ſimilia intendit vel ordinat ſecretiffima Dei prouidentia, & immenſa miſericordia.] Hæc tenus Romæus.

2101 Qui in primo modo Dei mouentis efficaciter intrinſecè non præſtat vllum ſignum prædeſtinationis phyſicæ, neque alterius motionis, quàm moralis per proficuas cogitationes, & recta conſilia, perque ſancta deſideria; & in ſecundo modo Dei mouentis efficaciter extrinſecè recurrit ad iudicium, firmamque cognitionem diuinam de occaſionibus, &c. quibus homo eſſet opportune, congruèque excitandus ad bonum, direſcèſque Deus tali iudicio diſponit occaſiones illas, & cauſas cogitationes, conſilia, deſideriaque præfata. Iudicium iſtud eſt ipſiſſima res Scientiæ Mediæ. Quod Romæi pro illa teſtimonium eo pretioſius eſſe debet, quòd eſt velut commentarium Sanctæ Thomæ (tametſi hunc non nominet) *quaſt. 24. de Verit. art. 14. in corp.* vt noſcet qui contulerit vtriuſque verba, iamque ego in parte atruli, & librarij quæ ſunt Angeli Doctoris.

Præterea Romæus in *Verit. 18.* ſententiam etiam dicit pro re Scientiæ Mediæ, hiſ in verbis: [Non excludit optimus Deus ab agendo cauſas ſecundas naturales, ac multò minùs liberum hominis arbitrium, tametſi Deus ipſe primariè agit, primariè mouet, totumque facit, quod ſecundaria agentia ſubſtantialiter operantur. Hinc ſanè ſit, vt præuiſa opera prædeſtinati, quævis, aut quantumvis bona, non ſint cauſa, quod quivis à Deo prædeſtinetur, cum ſint potiùs prædeſtinantis Dei effectus. Poſſunt nihilominus partialis effectus prædeſtinationis eſſe cauſa, & dici. Id quod in Iacob, & Eſaü expreſſit Apoſtolus, quorum alterum non ex operibus bonis aſſeruit fuiſſe prædelectum; nec alterum ex operibus malis factum exoſum; ſed cum eſſent ab æterno ambo præuiſi naſciturij filij iræ, ambo pares; voluit tamen Deus in Iacob ſuam commendare miſericordiam, quâ ille deſinens eſſe filius iræ, gratiam, meritum, & gloriam allequeretur: in Eſaü verò ſuam elegit manifeſtare iuſtitiam, quandoquidem, permittente Deo, perſeuerans ipſe Eſaü filius iræ, ipſe ſeipſum ſua ipſonte ex malis operibus fecit dignum, vt punitiva Dei iuſtitia in illo fulgeret. Dei ergo miſericordis proſtitum ſola, atque unica cauſa eſt totius boni progreſſus prædeſtinati Iacob, quamvis reſpectu partialis effectus, puta boni operis, vel gloriæ, ipſe quoque Iacob cauſa ſit, vel diſpoſitio; natus ſiquidem filius iræ, aut etiam ipſa ſua voluntate peccator, liberè per bona opera ſeſe ad gratiam præparat Dei motione præuentus; vltariùs receptâ gratiâ liberè producit meritorium opus; denique meritorium opus tale eſt, cui iam debetur cœleſte præmium. :: Vides igitur, optime lector, omne quod aſſequitur prædeſtinatus, à diuina pendere miſericordia, opera tamen ipſa à noſtra procedere voluntate. Vnde de partialibus diuinæ prædeſtinationis effectibus diſputantes, non repugnat, ſi dicamus, Deum prædeſtinariſſe hominem propter præuiſa opera; ſi quidem illud, *propter*, cauſam referat finalem. Nam à diuina prædeſtinatione conſertur homini gratia propter meritorium opus liberè exercendum; vult namque bonus Deus vnam creaturam eſſe alterius cauſam; nequaquam verò congruit, ſi ipſum *propter*, effectiuam, aut diſpoſitiuam cauſam denuntiet; nihil enim ex parte prædeſtinati facit, aut diſponit Deum, cui nihil eſt cauſa, ad ipſius hominis prædeſtinationem. Conſeruum eſt autem, vt vtroque modo, atque in vtroque cauſæ genere vtamur particulâ *propter*, dum dicimus, ambulare hominem propter ſan-

ratem, designantes causam finalem; & sanari hominem propter medicinam & deambulationem, designantes causam effectivam, vel disponentem. Hac planè distinctione facilè conciliari potest varia PP. sententia, quâ interdum eorum aliqui affirmant, Deum propter præuisa opera prædestinasse homines; alij verò ob præuisa opera prædestinatum putent neminem. Sed quidquid sit de partiali prædestinationis effectu, totalem nihilominus, absque vlla hæſitatione, ad vnicam referimus summæ Dei misericordiam.] Hactenus Romæus.

2103 Qui conueniens, vt dicatur, Deum prædestinare hominem propter præuisa opera, tanquam causam finalem, seu ob obtinendum, vt in re, & absolute sint, respexit (ni fallor) ad prædestinationem supponentem præuisionem nostrorum salutarium operum futurorum in fine vitæ sub conditione gratiæ talibus in circumstantiis collatæ; quæ opera vt à libera nostra voluntate fiant, decernat gratis, liberaliterque Deus conferre gratiam, sub cuius hypothefi fuerat præuisa illorum futuritio: & prædestinare, sit sic decernere gratiam, habente se futuritionis præuisione ceu mera conditione, sine qua non existeret decretum, sed minimè tanquam ex se inducente decreti. Si Romæus collimaret ad prædestinationem supponentem præſcientiam absolutam, & visionis de talibus operibus, non consideraret ea vt referentia causam finalem, sed motiuam, & meritoriam; neque asseneret decerni à Deo gratiam propter ipsa exercenda, sed propter ipsa præuisa iam exercita; neque conciliaret variam PP. de prædestinatione sententiam, sed diuideret in duas extreme oppositas, vnam affirmantem, & alteram negantem, electionem efficacem prædestinatorum ad gloriam esse post scientiam visionis de nostris meritis. Cæterum si prædestinatio supponat scientiam conditionatam, PP. qui afferunt, Deum prædestinare propter præuisa opera, conciliabuntur cum inficiantibus, quatenus illi non affirmant nisi de præuisione conditionata, & hi non negent nisi de absoluta.

2104 Si comminiscaris, Romæum loqui de præſcientia conditionata, quâ Deus præſciat, Paulum v. g. sub conditione prædeterminationis diuinæ operaturum salubriter, vel quâ comparatâ in decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato, præſciat idem ipsum sub conditione alia non connexa ex se cum operibus salutaribus. Contra, quia huius tuæ cogitationis nulla est vmbra in Romæo: non est autem attribuendum Authoribus id, quod nos proprio Marte meditatur, sed quod ipsi expressè tradant, vel tacitè saltem insinuent. Facit etiam contra priorem partem, quod Romæus fatur de præuisione diuina, eaque singulari erga aliquos, nempe erga prædestinatos: nomen autem præuisionis vsurpari non solet, cum sermo est de scientia simplicis intelligentiæ, tametsi conditionata, communique est erga omnes, vt Deus sciat operaturos benè, si à se prædeterminentur. Præterea apud nos implicatorium contradictionis est, vt Deus sub conditione prædeterminationis suæ sciat Paulum operaturum benè simul, & liberè. Quæ ratio vrget etiam contra posteriorem partem: vrget item, quòd iuxta adnotatum in *Euent. 2. n. 78.* communem Thomistarum recentium sensum non dentur decreta subiectiuè absoluta, & obiectiuè conditionata circa ea voluntatis creatæ con-

tingentia, quæ sunt absolute futura, vt sunt illa, de quibus loquitur Romæus.

2105 Non allegat ille S. Thomam pro suo discursu superiori, cum tamen sit velut glossa ad S. Doctorum 1. p. quæst. 23. art. 5. ad 1. quæst. 6. de Verit. art. 2. ad 1. necnon ad 7. quæ loca, & familia alia, Patrumque Ecclesiæ dicta declarata ibi ab ipso, videri possunt in nostra 1. parte, & in Henrico de Cert cap. 6. *controuersia de S. Thomæ mente contra physic. prædeterm. num. 312. & seqq.* Vnde Romæi discursus, siue fuerit acceptus ex S. Thomæ, siue proprii ingenij auspiciis acquisitus, magna debet in æſtimatione esse.

Romæo consonat Sotus, cuius verba dedi in *num. 2092.* Item Bartholomæus Camerarius in de gratia, & libero arbitrio disputatione cum Caluino, *lib. 1. cap. 8. pag. 111.* Cum enim Caluinus quæſiſſet: [Quis Dei voluntati resistere poterit?] Respondet Camerarius: [Sic enim velle, & nolle in hominis potestate Deum posuisse Augustinus inquit, vt diuinam voluntatem non impediatur, nec superet potestatem; quando ex his, quæ homines plerumque nolunt, facit ipse quæ vult.] Cum que iterum dixisset Caluinus: [Optio tibi nunc datur; vtram mavis partem, elige. Si enim dixeris hominis voluntatem gratiæ aduentû præcedere, Pelagianus eris. Si verò eam, dum gratia infunditur, cum Deo concurrere; & hoc quoque Pelagianum, quasi per partes agant. Si autem quod homo post gratiam infusam consentium præſteret, & tunc Deo resistere nequit.] Occurrit Camerarius: [Primum gratiam perpetuò præuisam inesse, voluntatem nostram pedisequam, per sæpe confirmavimus. Alterum item, quod non quali per partes, sed simul cum gratia cooperemur, in quo prima causa Deus est, secunda verò homo, palam profitemur. Tertium autem, dum ob res malè à te consideratur. Primum, dum minimè cogitas, non prius gratiam (sicut Ambrosio in *cap. 9. ad Rom. vers. 5.* placet) infundi, quam Deus hominem non contradicentem cernat; hoc est, vt in illum gratiam infundat, quem suæ vocationi assensurum præſciat.] Cùmque rursus reposuisset Caluinus, [Ambrosium nego.] Prosequitur Camerarius: [Iam iamque an illum negare possis, Lectores iudicabunt. Alterum item, quia non consideras, in illo quoque momento, dum Deus ipse gratiam infundit, liberum esse hominem, qui operante Deo, operatur & ipse: ita vt, Deo mouente, suapte voluntate liberâ moueatur homo; & eo consentiente, nec aliter, infundatur gratia.] Sic Camerarius.

2107 In quo, proficiente ex S. Ambrosio, vel ex antiquo alio Authore sub eius nomine, obseruanda sunt verba illa, *Dum minimè cogitas, &c.* tradentia vsum Scientiæ Mediæ, referentiaque infallibilitatem diuinæ voluntatis efficacis, cui creata resistere non possit, sed indemni suâ libertate, in gratiam eo instanti, aliisque in circumstantiis collatam, sub quarum hypothefi præuouit Deus eam volitam quod ipse efficaciter vult. Eandem doctrinam refert in toto ferè dialogo de Prædestinatione, præsertim à *cap. 3. vsque ad 9. inclusiuè*, vt iam admonuit Ruyzius *disp. 67. de Scientia Dei, sect. 8. num. 6. & duobus seqq.* Quo in dialogo, & in eo alio de gratia & libero arbitrio, in cæterisque suis abundat testimoniis contra prædeterminationem physicam, quorum aliqua recitat idem Ruyzius *disp. 49. sect. 9. n. 49. & 50.* Anteriores alios Molinâ Theologos concord-

des cum Romæo, & Camerario quoad prædictum per Scientiam Mediæ bonum gratiæ vsum, cuius consequendi causâ Deus misericorditer, & gratuitè decernat dispensare ipsam gratiam, magno collegit numero Aldretus *disp. 23. sect. 1. n. 10. & 15. sect. tota 2. sect. 4. num. 1. sect. 6. num. 1. 2. & 3. sect. 8. num. 2. disp. 29. sect. 10. num. 21. & 33.*

SECTIO CC.

Plura adhuc de Romæo.

2108 Idem Romæus *Verit. 8.* confirmat ex S. Augustino in *lib. 3. de lib. arb. cap. 4.* [quod sicut nos, dum certissimam habemus notitiam eorum, quæ in præſentia nostra fiunt, non facimus, nec impedimus, quin liberè fiant: sic proculdubio, eandem omnia præſentia sint diuino conspectui, tam præterita, quam futura, non tollit ab eis Deus ex suæ notitiæ certitudine, quin fiant eo modo, quo apta sunt fieri, vt quæ liberè, liberè; quæ contingenter, contingenter; quæ necessarîo, necessarîo.] Subiungitque immediatè: [Illud demùm non prætereundum, quod si ad antiquos Doctores te conuertas, reperies ferè omnes in hanc vnam conuenisse sententiam, videlicet non ex eo, quod Deus scit aliquid futurum, idcirco futurum est; sed quia futurum est, Deus nouit, qui est præſcius futurorum. Sic enim loquitur Hieronymus super Hieremiam; sic Augustinus (seu potius S. Fulgentius) in de Prædest. & gratia; sic Origenes super epist. ad Rom. Sic Chrysostomus super 10. *Matthæi caput*; sic plerique Orthodoxi Proceres, quorum non pono verba, ne quinter nos accumullem.] Huc vsque Romæus iam antea à me in *num. 435. Euent. præallegata* exaratus, & à Philalete *cap. 1. §. 5. n. 59.* indicatus.

2109 Quem iteratò legens non possum non obstupere ad hanc Authoris incogniti euasione *cap. 17. pag. 203.* [Iam pridem ostensum est, & quilibet propriis oculis in Romæo videre potest, quòd ista verba, & autoritates habeant in ipso locum non assertionis, & confirmationis, sed obiectionis tantùm: Ergo quemadmodùm non nisi ab vltima ignorantia, aut malitia adduci possent contra Thomistas, quæ in suis argumentis habet S. Thomas, & deinde soluit; ita, & non aliter fieri potuit in Romæo.] Non possum etiam non attonitus audire Paulum Fasseau dicentem *cap. 6. sect. 10. n. 395.* [cit Philaletes, pridem respondum, ea quæ Molinistæ in Romæo sibi fauere putant, habere locum obiectionis.] Quis enim non obstupescat ad hæc de Romæo, cuius liber & impressus manibus teritur, & contextus Authoris non libicentis, sed allèntis, confirmantisque euidentissimus est.

2110 Addit quidem continuò: [Iuxta hanc igitur loquendi formam non ea mens fuit Patribus nostris, quod res futuræ sint causa, quomodò diuinæ erga se præſcientiæ (cùm eminentissimus Deus à rebus ipsis nihil accipiat: sed eâ dumtaxat intentione, atque consilio hunc aptauerunt loquendi modum, ne scilicet putares, ex diuina præſcientia præuisus rebus vel necessitatem induci, vel libertatem auferri.] Addit, inquam hæc, non vt respondeat obiectioni, neque vt loquendi formam rejiciat; sed vt præcaueat obli-

quum eius sensum. Ne scilicet intelligeretur, quatenus libera nostra actiones futura verum aliquem influxum præstarent in diuinam præſcientiam; sed præcisè quatenus essent priores naturâ, aut ratione, quam ipsa: & proinde ideo existat in Deo præſcientia de peccato Antichristi, v. g. necnon de perseuerantia finali iustorum, v. g. qui ei resistunt, quia re ipsa futurum est peccatum illud, & perseuerantia illa; non autem ideo sunt futura, quia Deus illa præſciat, seu quia sciat cognitione, quæ respectu illorum habeat naturæ, aut rationis prioritatem. Illo autem absurdissimo sensu præcauto, consequens est ex mente, & loquutione PP. interprete Romæo, vt diuina præſcientia, etsi gaudeat immutabili certitudine, non adimat futuris actibus nostris libertatem, quia ipsos non antecedit naturâ, aut ratione, sed subsequitur: quod vtrumque significatur illâ loquendi formâ: *Non ex eo, quod Deus scit aliquid futurum, &c.*

2111 Iam quantum Romæus hoc in loco suffragetur Scientiæ Mediæ, neminem latebit, qui vel prima elementa nouerit huius quæſtionis; ipsamque effugium tentatum ab Incognito, & à Fasseau satis demonstrat, quantum suæ opinioni contrarius esset confessione sua, si dicerent, approbasse formam illam loquendi vsitatam à PP. Sed vt visum est, ratam habuit. Et ex eodem sacro Ordine Marthæus Orius adductus iam à me in *num. 436.* Ioannes Maria Capella *opus. de Concordia præuisa libertatis humana cum immutabilitate diuinæ cognitionis, p. 1. cap. 23. fol. 25. p. 2. cap. 5. 6. & 7. ex sacro Minorum Ioannes Antonius Delphinus, Minister Generalis, vnusque à PP. Tridentinis, lib. de rerum euentu, pag. 18. & lib. 2. de Prædest. ad 3. dub. ex sacro Carmelitarum Thomas Vvaldenſis lib. 1. Doctrinalis Fidei, art. 1. cap. 26. & 29.* Ioannes Maria Verratus in *disp. de Prædest. contra Lutheranos, conclus. 11.* ex sacro Seruorum B. Mariæ Felicianus Capitonius in *explicationibus Catholicis, p. 2. explic. 55. pag. 258.* ex sacro Augustiniano Perrus Aurelius Sanutus in *recenti Lutheranorum impugnatione, digressione 3. fol. 82.* ex Ecclesiastico statu seculari Cardinalis Nicolaus de Cusa *lib. 3. cribrationis Alchorani, cap. 7.* Ioannes à Bononia de *prædest. & repro. pag. 44.* Hieronymus ab Angelo de *lib. arb. fol. 19.* Thomas Stapletonus in *cap. 9. Epist. ad Rom. vers. 11.* è nostra minima Societate Bellarminus *lib. 4. de Gratia, & lib. arb. cap. 13.* Omittò approbatores alios in Thologia Polemica, cuiusque passim occurrent qui in Scholastica veteri consonant, & de Ecclesiæ PP. inueniuntur complures recensiti in 1. parte, atque in hac 2.

SECTIO CCI.

De nobili Theologo Salmanticensi, postque Illustrissimo Episcopo Lucensi, Ferdinando Velloſillo, qui in Concilio Tridentinum conuenit.

Velloſillus, provt ex me in *num. 453.* refert *2111* Philaletes *cap. 1. §. 3. num. 32.* ait: [Concursus Dei non infert mihi necessitatem; simpliciter

enim possum non vti illo, & non agere; & ita in potestate mea est efficere, quod Deus non concurrat.] Quæ verba opponi malè à Philalete respondet Fasseau c. 4. parte 1. sect. 9. n. 120. [quia Thomistæ etiam dicunt, prædeterminationem non necessitare; posseque simpliciter, atque absolute voluntatem prædeterminatam non vti illa; posseque facere, vt Deus non concurrat; licet si iam detur concursus Dei, id non eueniet.] Incognitus respondet similiter cap. 5. pag. 79. [Quis, nisi hæreticus, asseruit concursum Dei inferre necessitatem? Est certe tam in potestate nostra, quod Deus non concurrat, quàm quod non agamus. Neque enim stat, nos non agere, & Deum concurrere; aut Deum non concurrere, & nos agere. Atque ita stat, nos posse non vti Dei concursu, quia ex omnium Thomistarum sententia, non cogit vt vtamur; si acceptamus ipsum, id non coactè, sed voluntariè facimus, quia hoc ipsum facit, vt voluntariè, & liberè faciamus.]

2113 Neque Fasseau, neque Incognitus viderunt integra verba Vellofili, advocata à me ob eum principaliter finem, vt indagaretur Authoris mens circa physicam prædeterminationem ad materiale peccati; persuadereque mihi fore, vt aduersa constet ei, qui ardentè, & sincerè perlegat. Inter cætera autem extant quæ transcripsit Philaletes, eisque declaratur, diuinæ Omnipotentia concursum ad actus nostros liberos, siue bonos, siue malos, ita à Deo præparati in actu primo, vt nostra voluntas queat illo vti, & non vti; proindeque præstare, vt detur, vel non detur in actu secundo. Quæ expositio continet nostram sententiam de illius præparatione à Deo per decretum indifferens, definitum his verbis à Gonetio tom. 2. disp. 4. art. 3. pag. 182. & 183. [Quod videlicet ex propria efficacia sua non efficit determinationem causarum liberarum, neque præbet concursum determinatiuum, & causatiuum determinationis earum, sed purè indifferentem, & ab eis determinabilem, saltem quantum ad speciem actus. Cum tamen decretum determinatiuum, asserunt à Thomistis, efficax ex se sit antecedenter, sicque immutabiliter, & infallibiliter inferat eorum determinationem.]

2114 Idemque Gonetius tom. 3. disp. 5. art. & §. 1. pag. 283, edifferens magis opinionem Nostro- rum, ait: [Affirmant, Deum offerre voluntati creatæ concursum indifferentem, & generalem ad vnum actum, & ad oppositum, quatenus est de se ad vtrumque paratus; & à voluntate creatæ determinati speciem actus, ad quem Deus concurrat. Addunt, quod ratione huius decreti generalis, & indifferentis diuina Omnipotentia remanet coniuncta, & connexa voluntati creatæ, vt hac operante, illa necessariò cooperetur, & veluti simul trahatur ad operandum. Quod vt magis explicent, constituunt exemplum in habitibus. Nam hoc ipso, quod potentia voluntatis producit actum supernaturalem dilectionis influendo in illum, eo ipso simul influit habitus supernaturalis charitatis. Simili modo, inquirunt, cogitandum est, diuinam potentiam, veluti habitum quendam omnibus rebus intimè insidentem, & connexum, simul in omni operatione cooperari, & determinati ad speciem actus ab ipsa voluntate creatæ.] Ita Gonetius, qui videtur habuisse ante oculos Vellofillum vnà cum Nostri. Nam Vellofillus adaprat idem ferè exemplum,

dicent: [Fingamus Dei concursum esse aliquam qualitatem in me, vel in mea voluntate existentem: talis qualitas non me necessitat ad agendum; possum enim illa vti, & non vti.] Et inferiùs: [Ille concursus Dei, licet non sit qualitas aliqua, Deus tamen in concursu ita omnino se habet, ac si esset qualitas quædam in me existens.]

De qua cum infert Vellofillus, fore vt non necessitaret, quia possum ego illà vti; & non vti, censendus est saluare eadem ratione, ne præparatio diuini concursus necessitet; alioqui exemplum impertinens foret: præterquam quod statim exprimit, me posse non vti ipsà. Cæterùm si ipsa prædeterminatiua esset, non subderetur voluntati meæ quantum ad vsum, & efficaciam, sed potius subiiceret sibi eam. Atque hinc de gratia actuali, inquit Gonetius tom. 7. disp. 6. art. 2. §. 15. pag. 786. [Cum detur per modum motionis, & impulsus, nec habeat rationem habitus, sed auxiliij transeuntis, non subditur libero arbitrio quantum ad efficaciam & vsum, sed potius illud sibi potenter & suauiter subiicit.] Sic Gonetius discriminat gratiam actualera ab habituali sanctificante, quæ iustus potest vti, & non vti, quia prædeterminatiua non est. Ergo si diuini concursus præparatio, seu si id, quo præcingitur Omnipotentia ad concursum cum voluntate creatæ, esset huius prædeterminatiuum, non posset hæc vti eo, & non vti.

Ex quibus fatemur Paulo Fasseau, Thomistis, cum sint optimi Catholici, nequam asserere adstrictam à se prædeterminationem necessitare liberum arbitrium humanum. Sed nos dicimus primò, superare nostrum captum, quomodo ea non necessitet. Dicimus secundò instructi à Gonetio in loco proximo, quamquam non in transcripto ad n. 2114, & ab Aluarez citato ad n. 1976. voluntatem prædeterminatam non posse vti, & non vti eo, quo prædeterminetur: cum tamen ex sensu Vellofili, & nostro non sit salua libertas indifferentiæ, vbi aliquid impedibile à nobis præcedat, quo vti, & non vti in nostra potestate non sit: seu (vt involucri verborum præoccupemus) quocum adunare non valeamus vsum, seu operationem nostram; & non vsum, seu carentiam operationis nostræ.

Eisdem Vellofili verbis Illustrissimus Antistes, primùm Boscoducensis, post Antuerpiensis, Franciscus Sonnus in *Demonstrationibus Religionis Christianæ*, tract. 12. de *Consilijs Euangelicis*, cap. 8. fol. 239. cum discipulus dubitaret de diuinis auxilijs ad obseruantiam præceptorum, & consiliorum, [si dona Dei sunt: igitur non habet ea in sua potestate homo.] Respondet: [Valde indebitè, & præter artem colligis. Dona enim dici nequeunt, nisi vbi donata fuerint. Vbi autem donata sunt, iam vti illis, vel non vti, eius qui dono accepit, efficitur: An ob aliud, quàm ob vsum, & vtilitatem donatarij dentur munera? Dicit Poëta:

Quò mihi diuitia, si non conceditur vti?

Dicam & ego:

Quò, Deus omnipotens, si non concesseris vti, Munera largiris?

Et cap. 25. fol. 255. [Quid enim libertas? Nonne facultas agendi quod velis, tuis insuper, teque ipso vtendi ad tuam vtilitatem, quomodo velis?]

Hieronymus ab Angesto, quamquam non eisdem verbis, sed tamen eodem sensu in *Moralibus* cap. 1. textu 2. aiebat: [Agens liberum est agens potens ex se in opposita: alijs deficiens, Est agens potens actum elicere, & non elicere

cere, positis omnibus causis ad actum requisitis. Addiderim ex se, id est, ex propria eius determinatione; competit enim igni ad opposita possibilitas; scilicet posse calefacere, posse non calefacere: huius tamen contingentia executio non est ex determinatione propria, sed ab extrinseco adueniente suæ actioni, ad quam naturaliter determinatur, impedimento. Voluntas autem, positis cæteris alijs causis, potens est semetipsam ad actum, aut ad contrarium, aut ad actus omissionem, prout libuerit, determinare.] Et conclus. 2. [Proprium agenti libero est, posse absque extrinseco determinare seipsum ad actum, vel ad contrarium, aut ad neutrum; in hoc enim consistit libertas.] Antèque in 1. notabili: [Non rectè subsumitur, in sensu composito nequit voluntas creatæ non elicere actum, posito concursu Dei; sed dici deberet, posito Deo parato voluntati coagere.] Quæ omnia confirmant sensum Vellofili, & nostrum, vt & concursus diuini cum agente creato libero præparationem fieri non posse per decretum, quod prædeterminet ad vnum ex oppositis, quodque præueniat eius agentis determinationem ex se. Prodigere in lucem Moralia Angesti anno 1541. Quo etiam Illustrissimus Alfonso Viruesius, ortus Vmeto, oppido nobili Castellæ nostræ veteris, Episcopus Canariensis, assumptus è Sacro Ordine Benedictino, explicans in 15. Philippicarum disputationum, pag. 204. humanæ voluntatis in consortio gratiæ libertatem, dicebat: [Hoc est, potentiam operandi, cum adest gratia; & cessandi ab opere, etiam si maximè adsit; nec id tantum, verum & in contrarium renitendi, cum volumus.] Quæ verba eatenus cum gratia foederat libertatem humanæ voluntatis, quatenus hæc in illius præsentia habet potentiam adunandi cum illa tam operationem, quàm non operationem, imò & contrariam operationem.

SECTIO CCII.

Procedit sermo de Vellofili.

2119 Patiter fatemur Incognito, non posse nisi hæreticè dici, ex Dei nobiscum concursu labefactam nostram indifferentiæ libertatem. Sed hoc opus, est hic labor sæpe sæpiùs à nobis expertus, vt nobis exponatur, quo pacto incolumis ea persistat, si concursus præparatur per decretum, quod ad vnã partem sit prædeterminatiuum, & non miris reddens extrinsecè voluntatem nostram determinatam ad vnã partem, quàm ignis intrinsecè per suam naturam determinatus ad calefactionem ligni proximè applicati.

2120 Hac faciunt illa verba Illustrissimi Thomæ Jacomelli Dominicanus Inquisitoris prius, deinde Episcopi Tolonenis, in propugnaculo contra Francisci Meddenis calumnias, & errores, tit. de lib. arb. pag. 53. [Aduersariis (inquit) herbam porrigis. Cur enim totos quadraginta annos tot editis voluminibus belligerantur hæretici, nisi vt peccatoribus libertatem à necessitate adimant? Fatentur quidem, peccatoris voluntatem à coactione liberam, non autem à necessitate: sed

Catholici profitentur eam vtroque modo liberam: à coactione, quia cogi non potest à necessitate, quia ad vnum determinata non est (vt naturalia) quando ad vtrumque oppositorum se habet, & per se malum eligere, bonum verò cum gratia Dei potest.] Sic Iacomellus. Iuxta quem præuia ad vnum determinatio est contra agens liberum à necessitate. Licet autem præuia præcisè per diuinum decretum determinatio voluntatis nostræ non faceret, vt hæc esset intrinsecè determinata ad vnum, sicut ignis, cum tamen faceret, vt esset extrinsecè determinata, cur proinde per quid, vt ab extrinseco adueniens, non desineret esse agens liberum à necessitate? Quamquam discere patet ab igne in eo, quod iste ab intrinseco sit agens non liberum à necessitate

Auger difficultatis pondus Vincentius Giachanus, Dominicanus etiam, qui in *opuscul. de lib. arb. gratia, præscientia, & prædest.* ait, vltra alia quæ exarabo in sectione 415. [Sicut agendo Deus non facit, necessarium esse contingens, aut contingens necessarium esse; ita nec aliquā necessitate, liberam voluntatem cognoscendo, sed nec etiam volendo, determinat ad agendum.] Quibus in verbis Giachanus requirit ad libertatis nostræ incolumitatem, ne voluntas diuina inducat in nobis determinationem ad agendum.

Hinc ad cætera Incogniti respondemus: Si decretum præparatiuum Omnipotentia ad concurrentem nobiscum sit adstrictum, & prædeterminatiuum ad amorem, v. g. neque erit in nostra potestate, quod Omnipotentia desinat influere in amorem, neque quod nos non agamus eum; seu non erit facultatis nostræ, quod cum eo decreto consociet Deus carentiam sui influxus in amorem, neque quod nos coniungamus carentiam actionis nostræ in eundem; aliundeque non est in potestate nostra impedire, ne Deus habeat tale decretum. Rursus non stabit nos, supposito tali decreto, posse non vti illo, seu posse componere cum illo non vsum Omnipotentia. Quod autem Thomistæ dicerent, Deum non cogere nos, vt vtamur, non sufficeret; quia non obijcimus, fore vt cogeremur, seu vt non vteremur spontaneè, & voluntariè; sed fore, vt necessitaremur, seu vt non vteremur indifferenter actiue, nempe liberè à necessitate.

Quem tamen vsum ex indifferentia actiua commendat in nobis S. Iustinus Martyr quæst. 9. ad Orthodoxos, inquit: *In nobis est, vt casti simus, aut fornicatores. Itaque coronamur, aut punimur de eo, quod in nobis est. Nam ad quæ nos arbitrium producit, propterea vel coronamur, vel punimur. Et Deus nobis vires dedit ad faciendum; verum eas potestati subiecit arbitrij: Accepimus à Deo faciendi, & non faciendi facultatem; faciendi quidem quæ iusta sunt, non faciendi autem quæ iniusta. Quando igitur ita facimus; & non facimus, iure coronamur: transfereutes autem vim faciendi, & non faciendi in id quod est oppositum, merito punimur.* En subiectas potestati arbitrij nostri facultates à Deo datas ad bene agendum. Cum quibus simul etiam intelligendam Omnipotentia per diuinum decretum præparationem ad concurrentem nobiscum, est prorsus indubitabile. Porro ea subiectio appropriata Omnipotentia, & accurato sensu explicata, nihil aliud videtur esse, quàm relicta

reliſta nobis à Deo per ſuum liberale beneplacitum facultas vtendi, & non vtendi oblati conſu.

2114 Atque illud quidem dicitur à S. Iuſtino, qui in quaſtione antecedenti rationem quaſi à priori reddiderat, deriuatam ex vi eligendi, & determinandi ſe, quæ competere debet nobis, quando liberè agamus. *Non modò (ait) et ſumus, & noſcimus, atque faciamus bonum, & malum, cum nobis Deus indidit, ſed arbitrium quoque liberum donauit, & delectus noſtri, ut earum, quas cognoviſſemus, rerum quod nobis placitum eſſet, & aliis præſuliſſemus, complecteremur, dominos conſtituit. Atque vi boni, vel mali ſumus, non in noſtione cogitatorum, ſed in electione delectarum poſuit rerum. Quo circa non Deus, ut boni, vel mali ſumus, ſed arbitrium noſtrum cauſa eſt. Quemadmodum enim qui conſpicit mulierem meretricem, per cogitationem fornicator non eſt, ac neque, ſi cogitatio libidinis vitioſum excitet motum, fornicator eo modo eſt; ac ſi motui illi aſſentiat arbitrium, tunc fornicator eſt vel factò, vel affectione: ſic bonorum quoque, & malorum hominibus non cogitatio, ut boni, vel mali ſint, cauſa eſt, ſed arbitrium, quod per delectum ſuum id, quod viſum eſt, prætulit.* In quibus verbis attribuitur ſpecialiter arbitrio noſtro, quod ut boni, vel mali ſumus, ſit cauſa, nempe determinans, & eligens; nam excitans, præueniens, & efficiens, ut boni ſumus, Deus etiam eſt cauſa; & ad praua noſtra opera Deus etiam influit efficienter, tametsi merè phyſicè.

2115 Pari ſenſu Heruicus Natalis Brito, Ordinis Prædicatorum Magiſter Generalis, ſcripſit quodlib. quaſt. & art. 1. agens de modo, quo liberum arbitrium ſe habet in nobis, reſpondensque ad 7. dubium: [Ego dico, quod idem poſſum dicere de eo, quod pono liberum arbitrium eſſe; quod non eſt quaerenda alia cauſa, quare determinatur ad hoc plus, quam ad illud, niſi quia principium eſt potens ſe determinare ad hoc, vel ad illud.] Et proximè antè: [Determinans magis ad vnam partem, quam ad aliam eſt, quia hoc concluditur magis eligendum, quam aliud. Vnde autem hoc contingat? Dico, quod non eſt dare vnā cauſam per ſe neceſſariam, & determinatam; ſed poſſe eſſe ex multis cauſis indifferenter ad hoc concurrentibus. Et quandoque propter rectam rationem perfectè deliberantem: quandoque autem eſt ex hoc, quod vnum magis conueniens eſt deliberanti, quam aliud pro tunc, & hoc propter diſpoſitionem eius; quandoque verò propter diuerſa occurrentia vel ab extrinſeco, vel à motoribus interioribus; quorum tamen nullum habuit neceſſariam habitudinem ad determinationem faciendam. Nec tamen ex hoc ſequitur, quin illa determinatio non ſit ſequuta, quia non ſequitur, quod ſi aliquid non neceſſariò determinet, quod abſolutè non determinet.

SECTIO CCIII.

De Illuſtriſſimo Metenſi Epifcopo Fran-
ciſco Belcario, qui interfuit
Tridentino Concilio.

Belcarius adductus à me fuit in num. 451. & 2126
Ex me à Philalere cap. 1. §. 3. num. 52. Sed ab utroque contra Thomiſtas ignoranter, & iniquè allegari proteſtatur, & conqueritur Incognitus cap. 4. pag. 72. Nam Belcarius nihil aliud negat, quam decretum diuinum, quod Caluinus admittebat, quodque præſtaret, ut voluntas noſtra abſolutè velleret hoc, vel illud, non tamen liberè. Atqui non ſine magna inſcitia affirmatur adoptari à Thomiſtis tale decretum, cum non defendent, niſi quod iuxta S. Thomam 1. 2. quaſt. 10. art. 4. ad 1. ita cauſat efficaciter in noſtris actibus entitatem, ut ſimul etiam attingat modum libertatis. Rurſus illud ipſum non dicitur ſine ingenti iniuſticia, non modò in Thomiſtas, ſed etiam in Eccleſiam, quæ ipſorum placita ut Catholica probat. Paulus Falleau cap. 4. part. 1. ſect. 9. num. 119. maiori cum lenitate ait, eſſi ob non inuentum librum Belcarij non habeat quo poſitiuè prober, ſed tamen conjici à ſe vel ex ipſis verbis recitatis à Philalere, non eſſe aduerſum Thomiſtas.

Cæterum Pauli coniecturas non eſſe fundatas, 2127
patebit infra, cum aperiam punctum de quo tractat Belcarius, & ſcopum ad quem reſpexit. Incogniti verò proteſtatio de ignorantia noſtra, quam non ſit magis ſirma, conſtabit etiam exinde. Actionem de iniuria (cuius pœnitendum mihi grauiter eſſet, ſi vel minimam occaſionem dediſſem) non habet vllam, niſi & nos habeamus, quando ipſe, & alij ſuæ opinionis ſocij obijciunt, ex noſtra ſequi Sempelagianiſmum, & ſimilia abſurda. Vtrique, ut boni Catholici, reſcuſamus ſequelas; quas in argumentationes deducere ad inueſtigandam veritatem, eſt proſus citra iniuriam, & non vetitum per Sedem Apoſtolicam, dummodò fiat ſine cenſura, & ſine aſſeueratione de ſequelis incurſis, atque admiſſis. Nec magis de Thomiſtarum placitis, quam de Noſtris in hac Controuerſia aſſeri poſſet, eſſe ut Catholica probata ab Eccleſia. Vni, & alteri Scholæ æqualiter permiſſum fuit ſua tueri præcepta tanquam probabilia. De S. Thoma, quatenus ſentiat, diuinæ voluntatis eſſe, ut non tantum entitatem noſtrorum actuum, ſed etiam modum libertatis eorum, qui liberi ſint, velit, non litigatur; ſed ſolummodò circa quaſi qualitatem decreti: noſque cenſemus, S. Thomam non ita ſentire de decreto, quod ſit antecedenter efficaci, atque prædeterminatiuum. Ex quibus concludo, ſi Belcarius ex Antecedenti aliquo, in quo Thomiſtæ concordarunt cum Caluino (vti de Noſtris dicitur, conuenire cum Sempelagianis in Scientia Media) putauit inferri irrefragabiliter quidpiam conſeſſum hæreticè à Caluino, & negatum Catholicè à Thomiſtis, ſatius fuiſſet reſponderi ab Incognito, Belcarium falli, noſque cum illo.

Iam ut appropinquemus ad exponenda Bel-
carij

carij verba, ſupponendam eſt, Caluinum attribuiſſe Deo decreta antecedenter efficaci circa futura contingentia voluntatis creatæ, horumque præſcientiam illis in decretis: quorum ratione, quæ præciſè, & ſuapte naturâ non erant neceſſaria, dixit fieri neceſſaria reſpectiue, & extrinſecè: quod declarat exemplo offium Chriſti defuncti, quæ ex ſua natura erant fragilla, ſed ex Dei decreto reddita ſunt immunia à fractura. Ita in Inſtitutionibus lib. 2. de æterna Dei prædeſt. contra Albertum Pighium. Aitque in priori loco c. 14. num. 17. [Equidem præſcientiam ſolam nullam inferre neceſſitatem creaturis, libenter conceſſero, licet non omnes aſſentiantur. Sunt enim qui ipſam quoque cauſam rerum eſſe volunt. Verum mihi acutiùs, ac prudentiùs videtur perſepiſſe Valla, qui ſupervacuum eſſe hanc contentionem oſtendit, quoniam vita, & mors diuinæ magis voluntatis, quam præſcientiæ ſint actiones. Si hominum euenta præſcideret Deus dumtaxat, non etiam ſuo arbitrio diſponeret, ac ordinaret, tunc non abs re ageretur quaſtio, & quid ad eorum neceſſitatem valeat ipſus providentia? Sed cum non aliâ ratione quæ futura ſunt, præuideat, niſi quia ita ut fierent, decreuit, fruſtrâ de præſcientia liſ mouetur, ubi conſtat ordinatione potiùs, & nutu omnia euenire.] Et ibidem: [Inſcitari nemo poterit, quin præſcruerit Dominus, quem exitum habiturus eſſet homo antequàm ipſum conderet; & ideo præſcruerit, quia decreto ſuo ſic ordinauerat.] Hæc Caluinus. Quibus ſuppoſitis, audiat Belcarius referens ea ſummarie: [Vitam, & mortem diuinæ voluntatis eſſe actiones potiùs, quam præſcientiæ, cum Valla aſſerit Caluinus, nec aliâ ratione Deum, quæ futura ſunt præuideat, niſi quia ita ut fierent, decreuit: idcirco autem decreuiſſe, quia voluit.] Rurſus audiatur Belcarius opponens ſe Caluino: [Nos contrariam ſententiam probamus, hoc eſt, Dei decretum, ſue prædeſtinationem, diuinæ præſcientiæ eſſe cauſam negamus. Negamus, ideo dumtaxat Deum omnia præuideat, quòd ita ut fierent, decreuit, ut temerè aſſerit Caluinus.] Sic Belcarius, de quo dubitari non poſſet, quin vnâ ſe opponat Thomiſtis tradentibus, futura contingentia, & libera, præſertimque honeſta voluntatis creatæ, cognosci à Deo ſuis in decretis antecedenter efficaciſſibus, nec niſi in eis poſſe cognosci omni cum certitudine, & infallibilitate. Ergo rectè fuit à me citatus, eſſi æque tunc approbauerim, neque nunc approbementis cenſuram, quâ inurit Caluinum ob eam præciſè affirmationem contrariam negationi ſuæ.

1229 Proſequitur Belcarius: [Alioqui fatalis quædam in rebus omnibus inueneretur neceſſitas, Nec dico fatalem, qualem Stoici, ex connexionne cauſarum ſibi mutuè neceſſitate quadam ſuccedentium; ſed fatalem neceſſitatem appello, quæ ita æterno Dei decreto inſtituta eſt, ut aliter euenire non poſſint: quam & Caluinus, Caluiniſique admittunt. Rectène, an ſecus? paucis interiectis, mox videbimus.] Quæ ideo dicit Belcarius, quia Caluinus lib. de æterna Dei prædeſt. contra Pighium, ſcripſerat: [Valeant cum ſuo fato Stoici. Nobis libera Dei voluntas omnium ſit moderatrix.] Notaratque ibidem, tum S. Auguſtinum, cui aſſingit errorem ſuum, fuiſſe alicubi conqueſtum de iniuſta neceſſitate Stoicæ calumnia: tum hanc fore contra ſe valde indignam hominibus probis, & ingenuis, ſi modò iidem

R.P. Gubr. de Henno, Scient. Med. Pars II.

docti ſunt. Tandem lib. 2. de lib. arb. contra eundem Pighium, ita admonuerat: [Non ſumus Stoici, qui fatum ſomniemus ex perpetua rerum connexionne. Sed tantum dicimus, Deum mundo præſeſſe, quem condidit. Nec modò rerum euentus habere in ſua poteſtate, ſed etiam corda hominum gubernare, voluntates flectere pro ſuo arbitrio huc, atque illuc; actionum eſſe moderatorem, ut nihil tandem, niſi quod decreuit, efficiat, quidquid conentur.]

Horum Caluini conſcius Belcarius non inferit, 2130
induci ab ipſo fatalem neceſſitatem cauſatam ex perpetua rerum connexionne, ſed ex diuinis decretis antecedenter efficaciſſibus. Quam ut deglutiret, videtur Doctori illi in cauſa præciſè fuiſſe, quòd putarit, futura contingentia, & libera voluntatis creatæ non poſſe præſciri à Deo niſi in talibus decretis. Quare paulò poſt ſubdit Belcarius: [Inde autem potiſſimum hic manare error mihi videtur, quòd falſum axioma ſibi conſtituit Caluinus, ut omnia fieri neceſſariò; contingenter nihil euenire confirmet; Deum ſcilicet non aliâ ratione quæ futura ſunt præuideat, niſi quia ita, ut fierent, decreuit.]

Idem ipſum viſum eſt Alberto Pighio, qui ante 2131
Concilium Tridentinum cominus manu conſeruit cum hoſte Caluino, & cui hic infelicitè reſtitit in libris poſteà editis. Etenim Pighius lib. 8. de lib. arb. hæc inter alia habet: [In primis itaque Lutheri, & Caluini, & ſectatorum illorum execramur blaſphemiam, qui non ſolum quidquid in nobis boni eſt, ſed etiam quidquid mali, quidquid damnatione dignum, diuinæ prædeſtinationi tribuunt, vniuerſa ab eius beneplacito, & immutabili decreto pendere volunt, nihil eorum omnium noſtræ facultatis eſſe, & noſtri arbitrij, ſed inenitabilis nobis neceſſitatis legem, quam in diuina voluntate, ac prædeſtinatione conſtituunt, demerari in omnibus. Illius decreto in primis ſunt cuique finem, deinde & media, quibus ad eundem peruenturus eſt, conſtitui. Proinde quemque eâ conditione creati, ut poſteà faciat quæcumque facit: nec aliâ ratione quæcumque circa vnquamque futura ſunt, præſciri à Deo, niſi quia æterno ſuæ prædeſtinationis decreto ita voluit, & ordinavit fieri.] En Pighius in eodem illo Caluini axioma, Deus humanas omnes actiones immutabili ſuo decreto antecedenter efficaci præſcribit, in eoque præcognosci, fundari putat, ſicut & Belcarius, errorem de fatali earum omnium neceſſitate.

Ita exiſtimarunt Belcarius, & Pighius contra 2032
Caluinum, qui hæreticè dabat manus Conſequentiæ de fatali neceſſitate proueniente ex decreto diuino antecedenter efficaci, quòd eſſet ratiōnem præſcendi humanas actiones futuras. Sed Thomiſtæ velis, remiſque fugiunt catholicè Conſequentiam illam, eſſi adſtruant præſatum decretum circa actiones honeſtas, & circa materiale inhonestarum; eſſi item in præſato decreto diuinam de vtriſque præſcientiam haberi dicant. Nos verò non percipimus, quomodo euitetur Conſequentia illa, ideoque contra Antecedens pugnamus vnâ cum Belcario, & Pighio. Ergo iure merito Belcarium pro nobis accerſiuimus.

SECTIO CCIV.

De Reuerendissimo Ioanne Antonio Delphino, Ministro Generali Minorum, qui unus fuit à P.P. Concilij Tridentini.

2133 **I**N numero 440. appofui hæc Delphini verba: [Quoniam verò res quas condidit, sic administrat Deus, quemadmodum Augustinus ait, vt eas proprios motus agere sinat, propterea ipse, tanquam vniuersaliffima caufa, ita influentiã suã generali mouet eas quæ naturaliter agunt & operantur, vt illas etiam ad vnum certum modum agendi penitus determinet: eas verò, quæ secundum electionem, & propositum agunt, & operantur, sic mouet, vt eas minimè determinet ad vnum aliquem certum modum agendi; sed ipsæ à præpotente Deo motæ ad aliquam partem contradictionis pro libito suo se determinant; alioquin si determinarentur aliunde, iam non agerent secundum iudicium, propositum, & electionem.] Hæc Delphinus, quorum solam vnam partem, nempe exinde, eas verò, transtulit breuitatis causã in suum vsum Philaleres cap. 1. §. 3. num. 37.

Sed respondet Incognitus cap. 9. pag. 108.

2134 **I**llam solam determinationem reicit à causis secundis liberis Delphinus, quæ est impositio necessitatis, qualis est ea quæ competit causis naturalibus. Quia illam determinationem reicit, à qua non agitur secundum iudicium, propositum, & electionem; talis autem est impositio necessitatis competens causis naturalibus, quarum proprium est non agere secundum iudicium, propositum, & electionem. Sed prædeterminationem, quam requirunt Thomistæ, non excludit iudicium, sed illud supponit; nec impedit electionem, sed illam causat, efficiens vt voluntas quæ antea erat suspensa, & perplexa, vnum determinatè assumat, relictis aliis. Ergo prædeterminationi, de qua est Thomistæ inter, & Molinistæ controuersia, non repugnat Delphinus.] Sic Incognitus. Fasseau verò cap. 4. part. 2. sect. 9. num. 254. interpretatur Delphinum, quatenus sumat determinationem pro impositione necessitatis, & pro naturali, totalique, qualis est in rebus naturalibus; non autem pro determinatione effectiua, & quã efficitur, vt se determinent causæ secundæ liberæ: imò existimat supponere, prærequirit hanc, dum dicit: *Ipsa à Deo mota se determinant.* Cùm enim illa motio ea sit, ex qua Caluinus, contra quem agit Delphinus, inferebat, liberum arbitrium totaliter determinari, & necessitari; illa motio est determinatio effectiua: cùmque eam admittat Delphinus, & meritò reprobet Caluini illatum, Thomistis planè hic consentit.

2135 **C**æterùm cùm Fasseau ibi fateatur, non fuisse à se lectum Delphinum, non parum ei erat obtinere, non dissensisse Thomistis, quin progrediretur ad positiuè probandum consensisse. Sed progreditur incausum. Nam causas secundas liberæ mo-

ueri multifariam, multisque modis à Deo, certissimum fuit Delphino, estque nobis, & optimè explicatum ab Henrico de Cerf in controuersia de Angelici Doctoris mente contra physicam prædeterminationem, §. 1. ex num. 7. vsque ad 16. Neque in hoc intercessit discordia cum Caluino, sed in motionis modo. Quem Delphinus volebat, non posse erga causas secundas liberæ talem esse, vt ad vnum moueret, prædeterminans efficaciter ad illud, siue prædeterminatio vocaretur effectiua, siue quouis alio nomine.

Hinc cùm Fasseau distinguit duplicem prædeterminationem, vnam naturalem, & totalem, eamque imponentem necessitatis; alteram effectiuam, eamque non imponentem necessitatis, sed potiùs præstantem, vt causæ secundæ liberæ determinent se, involuit implicantiã terminorum in secundo extremo. Nam ad vnam prædeterminationem efficax (appellatur, si liber, effectiua) non potest non trahere secum illud vnum, neque potest relinquere in manu, seu optione causarum liberarum secundarum, vt determinent se vel ad illud vnum, vel ad aliud. Ea quidem prædeterminationis distingueretur à naturali, & totali causarum secundarum necessitatum, quia non supponeret, sed deuid induceret determinationem ad vnum, cùm tamen naturalis, & totalis hanc supponat, & confirmet in causis secundis necessariis: de cætero non apparet discrimen aliud considerabile. Et Delphinus mens, verbaque eò tendunt, vt Deus simultaneè concurrans cum causis secundis liberis, non sic istas moueat, vt prædeterminatione suã inducat ad vnum determinationem, quam ipsæ suapte natura non habent. Quia si induceret, consequens foret, vt adimeret eis quominus agerent secundum iudicium, propositum, & electionem, provt suapte naturã poterat.

Eodem ferè modo repudianda est responsio Incogniti. Nam Delphinus dicens, Deum sic mouere causas secundas liberæ, vt eas minimè determinet ad vnum, excludit determinationem provenientem ex prædeterminatione diuina, siue extrinseca, siue intrinseca ipsis, quia talis prædeterminatio esset superaddita impositio necessitatis, & non minoris, quàm quæ in causis secundis necessariis est ratione tum suæ naturæ determinatè ad vnum, tum diuini concursus præparati determinatè ad vnum conuenienter ad earum naturam. Vnde Incognito dicenti, prædeterminationem Thomisticam non remouere iudicium indifferens, concederet Delphinus, & nos concedemus, si Deus necessitare possit in præsentia iudicij indifferens, vt iudicat inter Thomistas modernos Ioannes Martinez de Prado tom. 6. controu. 2. *Metaphysicali*, art. 5. §. 2. & 3. cum Marco Serra. Si verò non possit, vt communiter censent Thomistæ recentes, & cum illis Gonetus tom. 4. art. 3. §. 3. & 4. negaret Delphinus, & nos negabimus.

SECTIO

SECTIO CCV.

Impensior perscrutatio de Delphini mente.

2138 **E**T si item dicat Incognitus, prædeterminationem Thomisticam non impedire electionem, sed causare illam; id est, quod neque Delphinus intelligeret, neque nos intelligimus. Vt enim voluntas creata eligat Dei amorem v.g. præ odio, vel præ carentia amoris, proindeque liberè amet Deum, quidni opus erit, ne Deus priùs efficaciter determinet nostrum erga se amorem? Si priùs efficaciter determinet, priùs efficaciter eligeret. Quomodo ergo nos eligemus, & non potiùs ineuitabiliter sequemur electionem diuinam?

2139 **Q**uibus interrogationibus robur addit imprimis S. Bernardus lib. de interiori dono, cap. 68. dicens: *Nulla est humana industria sine Dei gratia. Ex quo primus homo peccauit, natura bonum perdidimus, pariter & arbitrij vigorem; sed non electionem, ne non esset nostrum, vt emendarem peccatum. In nobis namque manet ad querendam salutem arbitrij libertas, id est rationalis voluntas, sed admonente priùs Deo, & inuitante ad salutem, vt vel eligamus, vel sequamur. Potestatis nostræ est diuina inspirationi acquiescere, & que ad salutem nostram pertinent eligere, & sequi. Diuini numeris est, vt possimus adipisci quod sequendo cupimus consequi. Nostra potestatis est: & ignavia, vt labamur; sollicitudinis verò nostra est, & celestis pariter adiutorij, ne labamur. His in verbis institit S. Abbas Authori libri de Ecclesiasticis dogmatibus, inter Opera S. Augustini, seu Gennadio Presbytero Massiliensi cap. 21. vt & in iisdem alijs PP. aut Doctores antiqui, & graues recentissimi in num. 2389. & 2390. qui omnes, vt in nobis salua maneat arbitrij libertas ad opera salutaria, exigunt in nobis electionem potestatem, cuius exercitium et si sit dependens à Deo præueniente, excitanteque per suam gratiam ad salutem, non tamen ita vt priùs Deus efficaciter determinet, & eligat ea opera, sed in facultate nostra relinquat acquiescere, vel non acquiescere suæ gratiæ; eligereque, vel non eligere illa.*

2140 **Q**uo sensu Sanctus Basilius in cap. sextum Isaia, vers. octauo, monet, vt obseruemus exactam disciplinam, & circumspiciam prudentiam dicendi, quæ veridicum Prophetam addeceret. Duobus enim propositis sermonibus vnicuique satisfacit responsione: *Quem mittam, & quis ibit? Ecce ego sum, mitte me. Non iam adiciit, Et ego ibo; siquidem susceptio istius Apostolica legationis penes nos sita est, & à nostro pendeat arbitrio: confirmare autem ad perfectionem, eius est qui infusione gratia nos corroborat, Dei. Itaque Isaia per id, quod libere, & electiua erat voluntatis, responderet: Ecce ego sum, mitte me. Quod autem erat gratis, reliquit Domino, vt qui propria conscientia infirmitatis non est ausus polliceri se iturum. Vbi S. Basilius. R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I I;*

lius ita in Isaia considerat necessitatem gratiæ ad eundem, vt simul incolumem curet, & in eiusdem gratiæ præsentia liberam, & electiuam voluntatem proximam, expeditamque eundi, vel non eundi.

2141 **I**isdem illis interrogationibus magnum etiam pondus accreuit ex S. Ioanne Chryostomo, aiente in cap. 7. ad Heb. homilia 12. *Oportet nos semper custodire, ne dormitemus. Ecce enim non dormitabit, inquit, neque dormiet, qui custodit Israël. Et ne des in commotionem pedem tuum. Non dixit, ne commouearis; sed, ne des. Dava ergo est in nostra potestate, non in arbitrio alterius. Nam si velimus stare firmi, stabiles, & immobiles, non commouebimur. Quid ergo? Nilhilne est in Dei potestate? In Dei quidem potestate sunt omnia, sed non ita vt nostrum liberum latur arbitrium. Si ergo, inquit, est in nostra potestate, cur in nos confert culpam? Propterea dixi, ita vt non latur nostrum arbitrium liberum. Est ergo & in nostra, & in eius potestate. Oportet enim nos primum bona eligere, & tunc affert quæ sua sunt. Non præuenit nostras voluntates, ne perdat nostrum liberum arbitrium. Quando autem nos elegerimus, tunc nobis multum affert auxilium. Et paulò post: Nostrum quidem est præeligere, & velle; Dei autem est perficere, & ad finem deducere. Quæ verba extant etiam in homilia 42. ad Antiochenum populum.*

2142 **E**t similia alia leguntur in homil. 17. super Ioannem, ad illud cap. 1. vers. 38. *Conuersus autem Iesus, & videns eos sequentes se, dicit eis, &c. Vbi Chryostomus: Hinc admoneri possumus, Deum suis in nos beneficiis nostras non præuenire voluntates, sed à nobis incipiendum esse: sed cùm nos prompto, paratoque animo ad suscipiendam gratiam exhibemus, tunc multas nobis offert salutis occasiones. Quæ S. Doctoris illatio in eo fundatur, quod Christus videns duos Ioannis discipulos iam sequentes se, obtulit suã interrogatione occasionem ad manendum apud se diè illo, & ad alia vteriora bona. Quod addo, ne cum Ioanne de S. Thoma tom. 1. in 1. p. dist. 20. art. 5. §. Specialiter, pag. 674. repetat Gonetus tom. 4. dist. 2. art. 3. §. 6. pag. 19; corruptum fuisse locum hunc, quia extra propositum infert, Deum nostras non præuenire voluntates: Certè tam hic locus, quàm secundus, & primus respondent textui Græco. Adde etiam contra duos illos Theologos, & quosdam alios, non esse sermonem S. Chryostomo de gratia sanctificante, contradicit enim contextus; & alioqui de peruenientibus ad vsum rationis post acceptam in infantia per Baptisma gratiam sanctificantem, veritus fuisset S. Chryostomus, ne præuenienti eã gratiã liberum perderent arbitrium; qui vanus timor est profus incredibilis in tanto Doctore.*

2143 **S**ixtus Senensis lib. 5. *Bibliothecæ sanctæ*, annot. 101. non improbat, si dicatur, extulisse plus æquo (vt postea fecerunt Pelagiani, & Semipelagiani) vites liberi nostri arbitrij; ex contentione disceptandi cum Manichæis, & Gentilibus, qui hominem asserebant vel naturã malum, vel fati violentiã ad peccandum compelli. Dixit idem ipsum Vazquius post Sixtum Dominicanum. Et tamen Gonetus tam supra, quàm tom. 3. *disputatione* 8. articulo 4. §. primo, pag. 2

pag. 655. tom. 9. disp. 2. art. 5. §. 6. pag. 103. Vazquium acculat, & Sixtum laudat, dissimulans non improbare, seu dedisse in fine annotationis facultatem, ut cum Aniano præfatione in Homilias Sancti Chrysoctomi super Matthæum, diceretur quod retuli. Atque de his ego moneo Lectorem, ut sciat, non fuisse solum Vazquium ea in persuasione, sed habuisse comites probos, peritosque Theologos, quibus possem adhuc alios addere.

2144 Ego tamen in ea non sum, consultis compluribus testimoniis S. Chrysoctomi apud Suarium lib. 2. de prædest. cap. 8. & apud Raynaudum in disquisit. theologica de Valeriano Cemelionsi, cap. 9. num. 10. Cumque fateatur S. Augustinus lib. de prædest. SS. cap. 14. S. Chrysoctomum, & alios PP. anteriores Pelagianis, & Semipelagianis, cum non haberent necessitatem in hac difficili questione versari (quod proculdubio facerent, si respondere talibus cogerentur) attigisse breuiter, & transitorie quid de gratia Dei sentirent; negandum non est, loquutos nonnquam fuisse subobscure, quanquam, quia nondum Pelagius, & eius Sectarij exortierant, intelligebantur rectè à Catholicis, ut nominatim de S. Chrysoctomo obseruat Suarez Suprà cum eodem S. Augustino.

2145 Hinc in tribus locis præmissis intelligitur nunc à nobis, quatenus nostra voluntas ad salutaria opera per supernam gratiam excitata prior sit electiue, atque determinatiue respectu eorum, quam Deus; ilque accommodans se electioni nostræ, determinatiue à nostra voluntate, exhibet gratiam cooperantem, suamque in ea concursum, & subinde alia dona sua. Nam si aliter, nempe si efficaciter prædeterminando, & præelgendo suâ voluntate præueniret nostram, liberi à necessitate non essemus eis in operibus efficiendis, lædereturque liberum nostrum arbitrium. Et hæc nunc sufficiant, ne de nimia ruditate taxemur, cum dicimus, ignorari à nobis, quomodo prædeterminatio nostræ voluntatis per diuinam ad amorem non impediret nostram in amando electionem; ne item de inuerfissimi suspicione, cum etiam dicimus, neque id à Delphino percipiendum.

2146 Alia non minus clara Delphini verba contra prædeterminationem, siue extrinsecam, siue intrinsecam causarum secundarum liberarum, exaravi in numero præcitato, necnon in hac 2. parte, num. 2013. Possuntque videri plura in Ruyzio disp. 49. de Scientia Dei, sect. 9. numero 18. disputatione 50. sectione 7. numero 35. & duobus seqq. Suarez tract. de vera intelligentia auxilij efficacis, cap. 13. pag. 334. tom. 2. de Gratia, lib. 5. cap. 51. num. 39. Aldreto tom. 1. in 1. p. disp. 29. sect. 10. num. 18. & tribus seqq. Alia etiam complura eiusdem Delphini in fauorem Scientiæ Mediæ legi queunt in eodem Ruyzio disputatione 67. sectione 8. numero 9. Quæ omnia se mutuo eliciant, iuuantque; & nisi ab Incognito, arque à Fasseau ad omnia respondeatur, possessio stabit pro nostra sententia. Recensui in toties citata Euentilatione alios Theologos, vel etiam PP. qui in Concilio Tridentino claruerunt, & vel antea, vel postea suis in libris præluxerunt placitis Scholæ nostræ: quia tamen non video licet de illorum suffragio motam, remitto illuc erudicum Lectorem. Cui

implacitam non fore inculcationem superiorum sperare possum: tum quia ipsorum sensum magis quasi exenteravi: tum quia, ut vitarem fastidium, adieci confirmationes ex aliis eorundem verbis, ex Ecclesiæque PP. & Theologis non prius ad ductis.

SECTIO CCVI.

Num Catechismus confectus ex Concilio Tridentini decreto, & Concilium Colonienſe contradicant Scientiæ Mediæ?

2147 A Vthor quæstionis historice, thesi 27. Ioannes Martines de Prado, & complures alij Thomistæ opponunt, affirmari in Catechismo Romano prædeterminationem physicam causarum quarumcunque secundarum; proindeque negari Scientiam Mediæ erga actus earum, quæ sint liberæ. Nam 1. p. cap. 2. de 1. articulo Symboli, num. 20. dicitur: *Nos solum Deum vniuersa, qua sunt, providentiâ suâ tuetur, atque administrat, verum etiam que mouentur, & agunt aliquid, intimâ virtute, atque actione ita impellit, ut quauis secundarum causarum efficientiam non impediunt, præueniat tamen, cum eius occultissima vis ad singula pertingat.*

2148 Gonetus tom. 4. articulo 7. §. 1. pag. 608. & 609. ex Concilio Colonienſi celebrato anno 1536. probat necessitatem derivatam ex quacumque suppositione antecedente, independenteque à libera nostræ voluntatis electione, non destrueret libertatem nostram; ideoque ruinofum esse præcipuum fundamentum contrarium, quo stabiliri solet Scientia Mediæ. Etenim eo in Concilio, in Enchiridio Christianæ institutionis, tract. de Sacramento Pœnitentiæ, propè titulum de Confessione, dicitur: [Duplex est necessitas; absoluta, quam vocamus necessitatem Consequentis, veluti necesse est, Deum esse, Deum vnum esse, hominem esse animal rationale, mortale; nam hæc aliter se habere nequaquam possunt: alia est necessitas Consequentis, quæ necessarid euenire dicimus, non quæ suâ naturâ necessaria sunt, sed necessarid sequuntur propter præcedentes causas.] Et huius distinctionis beneficio conciliatur ibi libertas nostra cum diuina præscientia. Vnde arguit Gonetus: Necessitas, quæ est propter præcedentes causas, oritur ex suppositione antecedente, & neutiquam descendente à libera nostræ voluntatis electione. Sed ea non euerit libertatem nostram, cum non sit Consequentis, sed Consequentis necessitas, quæ libertati non præiudicat, ut docet præfatum Concilium, consentiantque Theologi apud eundem Gonetum tom. 2. in apologia Thomistarum, art. 3. ex pag. 687. vsque ad 696. tom. 7. art. 2. §. 15. pag. 779. & 780. insuperque Canonistæ, ut constat ex cau. Nabuchodonosor, aliàs Vasis ire, §. Quauis, 23. quæst. 4. & ex Glossâ ibidem. Ergo, &c.

Ad

2149 Ad primum ex Catechismo Romano respondeo, Authores illius nihil aliud intendere, quam Deum suæ Omnipotentis virtute, quæ intima est omnibus causis secundis, & suâ actione ita mouere eas, ut tamen non obstat; ne & ipsæ efficiant, præueniat tamen per productionem, & conseruationem tum ipsarum, tum dispositionum antecederent requisitarum ad agendum. Sensus itaque est, creatos effectus sic esse immediatè à Diuina Omnipotentia; ut simul etiam sint immediatè à causis secundis, sicque ab Omnipotentia esse, ut non modò ad illos concurrat simulatè, sed etiam præueniat, quatenus producit, & conseruat causas secundas; dispositionesque quibus egent ut operentur. Et quidem Deum præuenire hoc pacto causas secundas, siue necessarias, siue liberas, hæcque pro actibus siue naturalibus, siue supernaturalibus, constans apud omnes est; & non nisi pauci, auditique male, vel loquentes de causis secundis necessariis affirmarunt, Omnipotentiam præcipere eis exercitium agendi. Hæc intelligentia & est conformis literæ, & continet doctrinam faciliem captu ab illiteratis, rudibusque, quos ut Parochi instruerent, prodiit Catechismus, ut ex eius constat præfatione. Vnde parum credibile est, traditam ibi fuisse prædeterminationem physicam, difficillimam quidem Theologis, etiam sapientissimis, quoad secundas causas liberas, ut non negant ipsi eius patroni, quorum confessiones profert Leonardus Særlagus parte 2. respons. ad expositulationes contra Scientiam Mediæ, Sect. 4. num. 18.

2150 Et præterea in verbis, *Intima virtute, atque actione impellit*, non quadrat prædeterminationi physice, quod sit intima Dei virtus, sed eius effectus; neque quod sit Dei actio, sed potius iuxta communem Dominicanorum sensum actus primus, vel medius inter primum & secundum, entitalque reducenda ad genus qualitatis. Neque editiones omnes Catechismi habent, *Impellit*, sed in Methymnæ Campensis anno 1593, apud Iacobum à Canto, expensis Ambrosij du Port, fol. 21. lego (cum hæc scribo) *Impletur*; atque ita etiam legitur in nonnullis aliis editionibus, obseruante Andrea Henriquez de Villegas. Essetque hæc vox durissimè, si extenderetur sermo ad liberas causas secundas, quando moueantur, & agant opera inhonestæ. Ut enim ait S. Prosper ad obiectionem 12. Gallorum: *Si Deus hominem sibi obedientem à pietate deturbat, & bene currentem cadere facit. Ergo pro bonis mala verberat, & iniuste punit quod ut fiat, impellit. Quid tam peruersum, quid tam insanum dici, auo cogitari potest? Sed in talem sensum trahuntur qui putant, in omnibus hoc esse præscientiam Dei, quod & voluntatem; cum voluntas eius nunquam velit nisi bona, præscientia autem, & bona noscit, & mala: sed bona que aut ipse faciat, aut etiam, ut nos faciamus, imperat; mala autem, que omnino ipse non fecit, neque fieri suadet, aut impulit.* Sic S. Prosper, qui ad obiectionem 6. dixerat: *Prædeterminationem Dei, siue ad bonum, siue ad malum in hominibus operari, inexpressimè dicitur, ut ad vtrumque homines quedam necessitas videatur impellere, cum in bonis voluntas sit intelligenda de gratia, in malis autem voluntas intelligenda sine gratia.* Vbi non modò ad malum, sed etiam ad bonum nos à Deo impelli recusat concedere, quia

R. P. Gahr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

impelli sæpe significat necessitari; sed non semper denotat id.

2151 Ut neque *compelli* significat semper necessitari, prout patet in Collecta secreta Dominicæ quartæ post Pentecosten; & Sabbathi ante Dominicam Passionis: *Ad te nostras rebelles compelle propius voluntates.* Circa quod verbum cum fateatur Gonetus tom. 7. disp. 6. art. 2. §. 4. pag. 693. videri significare plus quàm prædeterminationem physicam; referatque Petrus Suauius in Historia Concilij Tridentini lib. 2. pag. 234. editionis secundæ, fuisse in Germania, qui post diulgatum caput 5. & canonæ 4. Sessionis 6. effugerent, aduersum esse huius definitioni; nos obiter dicimus, non esse huic contrarium; quia in Collecta non vsurpatur iuxta omnem significationem, cuius capax est; & proinde etiam dicimus, non denotare prædeterminationem physicam. Cur enim hanc significet, si non debet denotare plus illud, quod videtur posse? Consultatur Henricus de Cerf cap. 3. de S. Thomas mente, numero 89. vbi eruditè de hac voce, & similibus aliis, quæ ex Orationibus Ecclesiæ obiciuntur à Syluio contra nostram sententiam. Consultatur etiam capite 1. numero 137. vbi faceret de quadam Zumeli, obiectione ex verbis Sathanæ aduersus Iob, cap. 1. vers. 10.

2152 Iam quod in Catechismo dicatur Deus præuenire efficientiam causarum secundarum, percipitur optimè absque prædeterminatione physica, siue necessariorum (ut iam satis declaravi) siue liberarum. Nam has præuenit suâ gratiâ ad operationes salutares, & ita præuenit, ut eleuet ad illas supra ipsarum exigentiam, & vires naturales. Vnde intelligendum transcursum venit Concilium Senonenſe, dicens in præfatione: *In bonis operibus efficiendis & liberum arbitrium operatur, & gratia: primò tamen, & principalis gratia;* quia scilicet hæc præuenit, excitat, eleuatque illud ad agendum, quin vicissim ab illo præueniatur, excitetur, eleuetur que hæc. Et ideo hæc in genere causæ efficientis habet primatum, principalitatemque. Loquitur autem Concilium tali de primatu, & non de eo, qui sit prioritas naturæ in operando, neque qui sit prioritas determinatiua in genere causæ formalis extrinsecæ. Nam determinatiua, electiuamque prioritatem dimisit Deus libero nostro arbitrio. Idcirco dixit S. Augustinus sermone 23. de verbis Apostoli: *Si non esset operator, ille non esset cooperator.* Estque simul verum ratione gratiæ, ut præuenientis; quod ait idem Sanctus Doctor; quæst. 15. Deuteronomium: *Operatur ille, cooperamur nos.* Subiungit immediatè Sanctus Pater: *Non enim auferit, sed adiunat bona voluntatis arbitrium.* Quibus verbis insinuat, præuentione per gratiam Deum non præoccupare efficaciter determinationem, electionemque nostram, sed per coefficientiam præstare se adiutorem eius. Quam doctrinam elegantissimè confirmat Sanctus Gregorius Magnus homilia 9. in Ezechielem, inueniens: *Sciendum est, quia mala nostra solummodo nostra sunt; bona autem nostra, & Omnipotentis Dei sunt, & nostra; quia ipse aspirando nos præuenit ut velimus, qui adiunando subsequitur, ne inanimiter velimus, sed possimus implere que volumus.*

E. 3 Præueniente

*Præueniente ergo gratiâ, & bonâ voluntate ſubſe-
quente, hoc quod Omnipotentis Dei donum eſt,
ſit meritum noſtrum. Quod bene Paulus breui ſen-
tentia explicat dicens: Plus illis omnibus la-
boravi. Qui ne ſue virtuti videretur tri-
buiſſe quod fecerat, adiunxit: Non autem ego,
ſed gratia Dei mecum. Quia enim cœleſti dono
præuenitus eſt, quaſi alienum ſe à bono ſuo opere
agnouit: Non autem ego. Sed quia præueniens
gratia liberum in eo arbitrium fecerat in bono, quod
libero arbitrio eandem gratiam eſt ſubſequutus in
opere, adiunxit: Sed gratia Dei mecum. Ac ſi
diceret, in bono opere laboravi, non ego, ſed & ego.
In hoc enim, quod ſolo Domini dono præuenitus ſum,
non ego: in eo autem, quod donum voluntate ſub-
ſequutus, & ego. Hæc S. Pontifex: quibus gemi-
na inuenitur libro 22. Moralium, cap. 10. lib. 33.
cap. 25. & 26.*

2153 Qui hæcenus præſtitâ ad Catechiſmum ex-
plicationem non ſit contentus, accipiat aliam de
inſtrumentali, tranſeunteque impulſu, & ex-
citatione cauſarum ſecundarum à Deo, quoties
actualiter operantur. Dominicani PP. qui Ca-
techiſmum compoſuerunt, habuerunt forſan
præ oculis S. Thomam in quaſt. 3. de Potentia,
art. 7. ad 7. ubi talis excitationis indicia reli-
quit, & cum ipſo nonnulli Thomiſtæ antiqui.
Atque ita ſemel, & iterum viſum eſt Suario,
quanquam addiderit retractaſſe poſtea, tandem-
que ſcripſerit, non fuiſſe illâ in opinione S.
Doctorem. Quod & ego mihi perſuadeo, &
tractavi in Euentilatione 17. necnon 1. parte,
nondum lecto Henrico de Cerſ, qui cap. 3. ex
num. 56. uſque ad 72. velut exhaustit punctum
hoc. Quia tamen negare non poſſum, eſſe an-
ceps, & inter Noſtros non deſuiſſe qui eam
mentem, nonque reuocata attribuerint Ange-
lico Doctori, non renuam concedere, Autho-
res Catechiſmi ad eandem acceſſiſſe. Sed reſtat
vt probetur, S. Thomam, & Authores illos
conſuiſſe eiuſmodi excitationem eſſe in cauſis
ſecundis liberis prædeterminantem, præcon-
nexamque cum operationibus ipſarum. Videantur
quæ ex Baſtida attuli in præcitata Euentilatio-
ne. Nec plura de Catechiſmo. Qui alia cu-
piat, adeat Euent. 10. ex num. 197. uſque
ad 204. & num. 3549. in Parergis, Henricum
de Cerſ cap. illo 3. ex num. 83. uſque ad 88.
Ruyzium diſputatione 17. de voluntate Dei,
ſeſſione 1.

SECTIO CCVII.

De concilio, ſeu potius Enchiridio
Coloniensi.

2154

Secundum, quod dicitur eſſe ex Concilio Co-
lonienſi coacto ad annum 1536. & poſito
in tomis Conciliorum Laurentij Suriij, & Seu-
erini Biniij, non eſt niſi Authoris Enchiridij
Chriſtianæ inſtitutionis, quod Opus falſè adſcri-
bitur ei Concilio, vt notatur in Expurgatorio
Hiſpano, V. E. tertia claſſe, ubi & in P. Maxi-
miliano Ledent, reſponſ. ad epistolam Chriſtiani

*Lupi, cap. 5. §. 2. multa delenda conſpicere eſt.
Monet que Cardinalis Bellarminus lib. & cap. 3.
de Inſtit. [Is liber in multis cenſurâ Ecclēſia-
ſtica dignus eſſe videret. Certè in modo lo-
quendi doctrinam Melanchthonis, & Bucerij
valde redolet, Conciliumque Tridentinum di-
ſertiffimis verbis damnat ſeſſ. 6. can. 13. quen-
dam errorem illius in tract. de Inſtit.] Cum ita-
que talis ſit Author ille, potuiſſet præter-
mitti à Goneto, poſſetque à me haberi inſu-
per.*

Sed reſpondeo ex Ruyzio (cum mihi non ſit
copia Enchiridij) diſp. 33. de Scientia Dei,
ſeſſione 8. numero 23. intelligendum eſſe de
cauſis illationis abſque cauſalitate exiſtentia; ſicut
diuina præſcientia non fuit cauſa, vt
exiſteret ludæ peccatum, cuius ne Deus, te-
ſi prænouerit illud, cauſa putaretur, curabat
declarare ille Author. Vnde ad ſyllogiſmum
Goneti diſtinguo Maiorem, & concedo eam
de neceſſitate, quæ eſt propter præcedentes
cauſas exiſtentia; nego verò de neceſſitate,
quæ eſt propter præcedentes cauſas illatio-
nis. Et ad Minorem dico, poſteriorum hanc
neceſſitatem relinquere illam libertatem, eſ-
ſe Conſequentia, importarique à diuina præ-
ſcientia circa peccatum ludæ, & circa cæ-
teras actiones liberæ, ſive obliquas, ſive re-
ctas voluntatis creatæ; demumque de tali ne-
ceſſitate loqui Authorem Enchiridij, Theolo-
gos, & Canoniſtas: quæ omnia inferior de priori
neceſſitate.

Vt enim docemur à S. Anſelmo lib. 2. Cur
Deus homo, cap. 18. Ea eſt neceſſitas præce-
dens, qua cauſa eſt, vt res ſit; & ea eſt ſe-
quens, quam res facit. Vt item à S. Thoma
lib. 2. Phyſ. lect. 15. Neceſſitas, qua dependet
à cauſis prioribus, eſt neceſſitas abſoluta. Rur-
ſus que: Quod habet neceſſitatem ex cauſa effi-
ciente, eſt neceſſarium abſolutè; quod autem ha-
bet neceſſitatem ab eo, quod eſt poſterius in
eſſe, eſt neceſſarium ex ſuppoſitione, vel condi-
tione. Vnde quando idem Angelicus Doctor 1.
1. p. quaſt. 19. art. 8. ad 3. ait: Poſteriora habent
neceſſitatem à prioribus ſecundum modum priorum.
Vnde & ea, que ſunt à voluntate diuina (ad
quam proinde comparantur, ſicut ad aliquid
prius in genere cauſæ efficientis) talem neceſſi-
tatem habent, qualem Deus vult ea habere, ſcili-
cet vel abſolutam, vel conditionalem tantum. Et
ſic non omnia ſunt neceſſaria abſolutè. Si intel-
ligatur (quod tamen non eſt neceſſè) de de-
creto diuino intrinſecè efficaci, erit quidem illud
prius in genere cauſæ efficientis reſpectu noſtri
actus liberi non prauis, vt abſolute futuri (cui
non abſolutam, ſed conditionalem communicet
neceſſitatem) ſimul tamen poſterius erit reſpe-
ctu eiſdem vt futuri conditionatè. Aliis ver-
bis: Accipi poſſet decreto prædeſinitiuo ſup-
ponente Scientiam Mediam, quodque proin-
de concipiatur à Deo ex ſuppoſitione præuiſi
noſtri actus liberi ſub conditione, influat-
que poſtea mediatè, vel etiam immediatè,
ſed ex abundantia, in eundem pro ſtatu ab-
ſoluto. Quapropter tale decretum non im-
portabit neceſſitatem ſimpliciter antecedentem
erga voluntatem noſtram, huiusque ne-
ceſſitas erit ſimpliciter ſequens, factaque
abhacmet ipſa, ex cuius libera electione
deſcendet

deſcendet decreti ſuppoſitio. Et ſic intelligi valet
S. Thomas.

2157 Niſi magis placeat interpretari ipſum de de-
creto non efficaci intrinſecè, ſed extrinſecè, ob
adiunctam Scientiam Mediam. Quod quia per
ſe non ſit cauſa connexa cum exiſtentia noſtri
actus, nullam per ſe afferat eius neceſſitatem,
ſed quæ detur, reſulter exinde, quod Deus ha-
beat decretum conferendi tunc vocationem
Magdalene, verbi gratiâ, quando conuertendam
vidit, ſi conferretur. Simili modo diſcurrendum
eſt de ſcientia diuina, quæ accedente diuino de-
creto cauſa eſt noſtri actus liberi, ſed non con-
nexa per ſe cum exiſtentia eius. Nam ſcientia
diuina, cui competit cauſare res, eſt ſcientia
ſimplicis intelligentia, non autem viſionis; hæc
autem, & non illa, eſt per ſe connexa cum exi-
ſtentia rerum. Et ideo vi caret argumentum
deſumptum à Goneto ſuprà ex diuina ſcientia,
vt probet, ſuppoſitionem antecedentem, ſeu
non deſcendentem ex libera voluntatis noſtræ
electione, non lædere libertatem noſtram. Nec
benè S. Anſelmo, Magiſtroque Sententiarum
adſcribit ibi opinionem de viſione ſcientia reſ-
cauſante; non enim loquuntur niſi de ſcien-
tia ſimplicis intelligentia ſimul cum diuino de-
creto.

2158 Igitur ſiue vno, ſiue altero modo percipien-
dus ſit S. Thomas, neceſſitas vt exiſtat noſter
actus liber, quem vel Deus prædeſinat, vel
ad quem velit purificare conditionem, ſub qua
futurum præſciuit, eſt neceſſitas cum ſuppoſi-
tione noſtræ voluntatis, nempe præuiſæ noſtræ
determinationis, iuxta illud eiſdem S. Doctorem
quaſt. 6. de Verit. artic. 3. ad 4. Cauſa ſecunda,
quam oportet ſupponere ad inducendum prædeſti-
nationis effectum, etiam ordini prædeſtinationis
ſubiacer. : : Et ideo ordo diuine prædeſtinatio-
nis, quannis ſit cum ſuppoſitione voluntatis hu-
mana, nihil omnino tamen abſolutam habet cer-
titudinem. Beneficio eiſdem ſuppoſitionis eno-
dat idem S. Doctor argumentum 2. in art. illo 8.
quaſt. 19. 1. p. Omnis cauſa, qua non poteſt im-
pediri, ex neceſſitate ſuum effectum producit. : :
Sed voluntas Dei non poteſt impediri. : : Ergo
imponit rebus volitis neceſſitatem. Nam reſpon-
det, quod ex hoc ipſo, quod nihil voluntati diuine
reſiſtit, ſequitur quod non ſolum ſiant ea, que
Deus vult fieri, ſed quod ſiant contingenter, vel
neceſſario, qua ſic fieri vult. Quibus in verbis
docet, eatenus fieri irreſiſtibiliter noſtrum actum,
etſi liberum, quem fieri Deus efficaciter vult
decreto vel intrinſecè, vel extrinſecè efficaci-
am explanato; quatenus, vt dixerat in corp. art.
apat. Deus cauſas contingentes deſectibiles ab
effectu, ex quibus noſter liber actus eueniat :
apat, inquam, vel directus à ſcientia, vel in
conſortio eius de inſallibiliter futuro euentu ſub
illarum hypotheſi; alioqui Deus imprudenter
aparet illas ad conſequutionem inſallibilem ef-
fectus.

2159 Et hæc ad Enchiridij verba, imò potius ad ea,
quæ ipſorum occasione adſcribit Gonetus; nam
ad illud ſolum tam intenta interpretatio non de-
beatur. Forſanque Enchiridij Author, qui indi-
cio Bellarmini ſuprà, redolet doctrinam Melan-
chthonis, mutuatus eſt ipſa ex iſto dicente apud
Ruardum Tapperum art. 7. [Etiamſi præuidet
Deus, & determinat contingentia; tamen ita
determinat, ne modum agendi voluntatis, ſeu

ordinationem ſuam tollat. Cæterum illa diſtin-
ctio neceſſaria eſt; neceſſitarum alia eſt Conſe-
quentis, ſeu abſoluta, qualis eſt hæc, neceſſe
eſt Deum eſſe, bonum, iuſtum, &c. Alia eſt
Conſequentia, vt oportet ſubuerſi Hieroſoly-
mam. Hæc non ſunt naturâ ſua neceſſaria, ſed
ſunt immutabilia poſtquam decreta ſunt, vt
quod mortui reuiuſcent; vel quia ſequuntur
propter præcedentes cauſas, vt oportet hæreſes
eſſe. Quia enim diabolus odit Deum, incitat
impios contra Euangelium, qui obſequuntur.
Hæc ſunt naturâ contingentia. Neque enim hæc
conſequentia libertatem voluntatis tollit.] Cir-
ca quam ſubdolam Melanchthonis obſeruationem
legatur Ruyzium diſp. 34. de Scientia Dei,
ſeſſ. 3. n. 19. & tribus ſeqq.

Quam etiam aſturiam imitatus eſt Caluinus 2160
lib. 2. Inſtitutionum, cap. 16. num. 9. & lib. de eter-
na Dei prædeſt. contra Albertum Pighium, pag.
240. §. Quæd Deus. Et licet Gonetus tom. 2. in
apologia Thomiſtarum, artic. 3. pag. 685. dicat, ve-
riſimile eſſe, Annatum allegantem locum illum
Inſtitutionum, legiſſe oculis alienis Caluinum,
aut uſum fuiſſe illis perſpicillibus, quibus viden-
tur ea quæ non ſunt, tanquam ea quæ ſunt:
oportuiſſet tamen, vt ſi in aliqua editione Inſti-
tutionum non inuenit Gonetus, conſuleter alias,
priuſquam de falſa allegatione notaret vel addu-
bitanter Annatum. Sed quidquid de hoc ſit, Me-
lanchthon, & Caluinus eam fraudulentam ob-
ſeruationem forſitan appoſuerunt, vt effugerent
odium meritò in ſe concitatum ob hæc, quæ
ſcripſerat Lutherus in lib. de ſeruo arbitrio:
[ſenſerunt Sophiſtæ (ſic impudenter vocat Theo-
logos Catholicos) vim inuictam, & inſuſtenta-
bilem huius argumenti; ideo finxerunt neceſſita-
tem Conſequentia, & Conſequentis; ſed quam
nihil hoc ſigmentum efficiat, ſuprà docuimus.]
Et inferius: [Neceſſitas verò Conſequentia,
quæ illi ſe ſolantur, merum phantaſma eſt.] Ita
reſert Gonetus art. illo 3. pag. 697.

At enim vt de Enchiridio deſinam loqui, vt-
que nullus in ſuis verbis ſuperioribus ſuboriat-
tur ex me ſcrupulus de conſequentia cum Melan-
chthone, deberet profectò maximâ ſaltem autho-
ritatis eſſe, vt ſi loqueretur de cauſa exiſtentia,
perſuaderet nobis neceſſitatem ortam ex ſuppo-
ſitione antecedente, quæ non deſcendat ex libera
noſtræ voluntatis electione, quæque cauſa exi-
ſtentia ſit, non repugnare libertati; & non eſſe
neceſſitatem antecedentem eam, quæ eſt ex ſup-
poſitione antecedente. Nam quæ hoc modo eſt,
conſiſtit in inſuperabili, inuitabilique conſequu-
tione effectus ex cauſa. Nequit autem non dari
neceſſitas antecedens, ubi datur cauſa, ex qua
inſeparabiliter, & inuitabiliter ſequitur effe-
ctus. Atque vt non poteſt neceſſitas ex ſuppoſi-
tione conſequentis non eſſe conſequens; ſic ne-
que poterit neceſſitas ex ſuppoſitione anteceden-
ti non eſſe antecedens. Confirmatur ex S. Thoma
lib. 2. Phyſ. lect. 15. iuxta quem vt neceſſitas ex
ſuppoſitione conſequentis non poteſt non eſſe ne-
ceſſitas ab eo, quod eſt poſterius in eſſe, & pro-
inde neceſſitas conſequens; ita neceſſitas ex ſup-
poſitione antecedente non poterit non eſſe neceſ-
ſitas, quæ dependet ex cauſis prioribus efficien-
tibus, idque circo neceſſitas antecedens. Præterea
idem S. Doctor lib. 2. contra Gentes, cap. 29. ait:
Debitum, ſiue neceſſitas ſumitur ab eo, quod eſt
prius naturâ, circa id quod eſt naturâ poſterius.
E 4 Neceſſitas

Necessitas autem que est à posteriori in esse, licet sit primis naturæ, non est absoluta necessitas, sed conditionalis; ut si hoc debet fieri, necesse est hoc prius esse. Et pauld post: Necessitas, secundum quam aliquid dicitur absolute necessarium, dependet ex causis prioribus in esse, sicut ex principiis essentialibus, & ex causis efficientibus, siue momentibus. Et in cap. 30. seq. Necessitas que est ex causa agente, in quibusdam dependet ex dispositione agentis & patientis. Si igitur talis dispositio, secundum quam de necessitate sequitur effectus, fuerit necessaria, & absoluta in agente & patiente, erit necessitas absoluta in causa agente; sicut in his, qua agunt ex necessitate, & semper. Si autem non fuerit absolute necessaria, sed possibilis remoueri, non erit necessitas ex causa agente, nisi ex suppositione dispositionis utriusque debite ad agendum. Quæ omnia S. Thomæ verba satis declarant, necessitatem antecedentem, quæ alio nomine solet appellari absoluta, nihil aliud esse, quàm necessitatem ex suppositione antecedente causante.

2162 Ad hæc: Necessitas ex suppositione antecedente quomodo non coincidet cum Consequentis necessitate, quæ omnium consensu est necessitas antecedens? Nam Consequentis necessitas, ut distincta à Consequentia, est necessitas secundum causam essendi, ut docet S. Thomas 1. p. quest. 14. art. 8. ad 1. Necessitas autem secundum causam essendi, & non tantum secundum causam inferendi logicæ, quidam aliud est, quàm necessitas ex suppositione antecedente dante esse effectui insuperabiliter, ineuirabiliterque?

2163 Hinc, etiam Gonetus tom. 4. disputat. 6. passim artic. 7. & demum in eius §. 7. pag. 671. anteaque tom. 2. disputat. 3. art. 5. §. 2. pag. 151. disputat. 6. artic. 7. §. 4. pag. 619. & Sebille apud Cæsar de S. Thomæ mente, cap. 1. num. 3. cap. 4. num. 147. & seqq. protestentur, se & suos discernere inter necessitates antecedentem, & ex suppositione antecedente, negareque proximam, & concedere secundam in voluntate creata prædeterminata à Deo; nos assequi non valemus discrimen inter vnam & aliam necessitatem, neque proinde quomodo renuitur (vti debet) primæ, si annuitur secundæ. Et dimissis verborum formulis intricatis, id semper cruciabit ingenia, qui fieri possit, vt meus actus sit à necessitate libet, quem antecedit aliquid in sui positione, & duratione independentis à meâ voluntate, requisitum ad ipsum, & cum ipso ita connexum, vt existere illud non queat pro priori naturæ, quin ipse pro posteriori existat? Id est quod anxie inquirimus, vt cumque se habeant voces de necessitate ex suppositione antecedente, quæ necessitas non sit dicenda antecedens, sed consequens. Sic ipse Gonetus, & ego, si pugnemus aduersus Melancthonem, & Caluinum, qui libertatem à necessitate omnibus nostris actibus præcipi per diuina decreta hæreticè dogmatizarunt, getemus nos expediti, si abstrahamus à vocibus de necessitate tum Consequentis, tum Consequentia; nam illi cum subtracta libertate à necessitate conciliant voluerunt, quod nostri actus non subirent necessitatem Consequentis, sed Consequentia tantum. Legatur Petrus de Bugis tract. de incarn. lib. 10. c. 7. n. 11.

SECTIO CCVIII.

Concilium Arausicanum secundam non obesse Scientia Media. Vbi de Cassiano Collatore.

2164 **C**ONTRA hanc ex Conciliis antiquis non videntur intorqueri, nisi quæ vniterim dicuntur de confixo in illis Semipelagianismo, cuius esse dogma obicitur frequentissime, & suo loco à me satisfiet. Quia tamen non minus frequenter opponitur, sequi ex ea, quod Deus ad salutis nostræ negotium expectet voluntates nostras, vt videre est in Ioanne de S. Thoma tom. 1. disp. 20. artic. 4. §. Cum autem, pag. 652. Gonetus tom. 2. disputat. art. 5. §. 6. pag. 571. tomisque aliis, & in Authore Cursus Theologici Carmelitarum Discalceatorum tract. 3. disp. 10. dub. 3. §. 1. n. 62. Quæ sequela videtur esse contra Concilium Arausicanum dicens, can. 4. Si quis, vt à peccato purgemur, voluntatem nostram Deum expectare contendit; non autem vt etiam purgari velimus, per Sancti Spiritus infusionem, & operationem in nos fieri, confitetur, resistit ipsi Spiritui Sancto per Salomonem dicenti, Preparatur voluntas à Domino; & Apostolo salubriter predicanti, Deus est qui operatur in nobis & velle, & perficere pro bona voluntate. Videtur etiam esse ex Cassiani in collatione 13. doctrina refutata à SS. Prospero, Fulgentio, ab aliisque Semipelagianismi antagonistis. Id circo visum mihi est discutere sequelam hanc.

2165 **Q**UOD vt præstem, incipio à Cassiano, contra quem directus fuit canon ille Concilij Arausicani. Igitur Ioannes Cassianus, natione Scythæ, ex testimonio Gennadij (qui ei conuixit apud Massiliam) in catalogo Scriptorum Illustrium, & à S. Ioanne Chrysostomo creatus Diaconus Constantinopolitanus; qua fortè de causa Photius in Bibliotheca, codice 197. vocat eum Romanum, scilicet novæ Romæ incolam, ipseque lib. 7. de Incarn. cap. 31. Constantinopolitanos per affectum patriæ, id est domicilij, appellat ciues suos: initiatus autem apud antiquam Romanam Sacerdotio, quod exercuit Massiliæ, vbi inter eos, quibuscum degebat, excelluit disputandi vsu, & in Sanctarum studio Scripturarum præstitit, provt laudatur à S. Prospero libro contra eum, cap. 2. scripsit Collationem 13. in qua etiam non adeo dissenserit à S. Augustino, ac alij Massilienses Semipelagiani, nec tam apertum bellum in dixerit, tamen dubitari nequit, quin in currexit illum inter alios errorem, quod non omnium electorum prædestinatio fuerit gratuita. Dixit enim, Deum aliquando suâ gratia nos præuenire, aliquando naturales nostros conatus expectare, querendo veluti occasiones, vt suæ gratiæ largitio appareat rationalis in ordine ad remunerationem. Ita in præcitata collatione, c. 11. 12. 13. 17. & 18.

2166 **V**IDE S. Prosper cap. 3. (ex editione quæ habetur in tomo 7. Operum S. Augustini,) de gratia Dei contra Collatorem id est contra Cassianum, aiebat: Nec cum hæreticis tibi, nec cum Catholicis plena concordia est. Illi in omnibus hominum iustis operibus libera voluntatis tuentur exordia.

exordia. Nos bonarum cogitationum ex Deo semper credimus prodire principia. Tu informe nescio quid tertium, & vtrique parti inconueniens reperisti, quo nec inimicorum consensum adquireres, nec in Nostorum intelligentia permaneres. Quibus ex verbis constat, Pelagianos, & communiter Semipelagianos asseruisse, naturæ conatus nunquam gratiæ præueniri; Catholicos cum Augustino, semper; Cassianum interdum. Sic enim putabat, expediti se à testimoniis Scripturarum, in quibus aliquando legitur, Conuerte nos, Domine, ad te, & conuertemur: aliquando, Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos: modò, Præueni in maturitate, & clamani: modò, Et misericordia tua præueniet me.

2167 **D**IXIT etiam Cassianus, propter conatus ex natura, & consequenter secundum humana merita, donari gratiam, imò non dari merita, nisi in illis: in quibus natura præuenit, & non gratia. Videatur ipse cap. 11. & 14. Refertque ex ipso S. Prosper hæc in cap. 20. per epilogum, & vt Authori vertat probro: Inesse omni anima naturaliter virtutum semina beneficio Creatoris inserta, vt possit qui voluerit, indicio naturali Dei gratiam præuenire, & adiutorium eius, quo facilius ad perfectionem perueniat, promereri, quia nullus sit laudis, ac meriti, qui donatis bonis, non propriis adornatur. Cauendum quoque esse, ne ita ad Deum omnia Sanctorum merita referantur, quasi per se nihil boni possit agere humana natura; cum tanta sit virium eius integritas, vt contra ipsum Diabolum, sauitiamque eius, vsque ad extrema supplicia sine auxilio Dei valeat dimicare. Hanc autem possibilitatem in omnibus esse hominibus naturalem; sed non omnes ingeneratis sibi velle vti virtutibus. Tantam autem circa vniuersos homines bonitatem esse Creatoris, vt alij ab eo, quia sponte veniant, suscipiantur laudari; alij, quia resistant, attrahantur inuiti: atque ideo voluntium susceptor, nolentium verò saluator sit. Et cum pars Ecclesia ex gratia, pars autem ex libero iustificetur arbitrio, gloriosiores sint quos natura prouenerit, quàm quos gratia liberari, &c.

2168 **E**X præmissa circa Cassianum adnotatione, infertur primò, quàm immeritò Thomasius supra imponat nostræ sententiæ de prædestinatione, supponente Scientiæ Mediæ, coherentiam cum errato Cassiani aientis cap. 14. Præsto est Deus, occasione tantummodò nostræ voluntatis oblata, ad hæc omnia conferenda. Cum per hos bona operatio conditionaliter futura, & præuisa, sit vt minus occasio prædestinationis. Sed in capite illo 14. non extant talia verba Cassiani; & quæ in capite 13. similia videntur, sic se habent: Et ipsa semper gratia Dei nostro in bonam partem cooperatur arbitrio, atque in omnibus illud adiuuat, protegit, ac defendit, vt nonnunquam etiam ab eo quosdam conatus bonæ voluntatis vel exigat, vel expectet, ne penitus dormienti, aut inerti otio dissoluto suâ dona conferre videatur, occasiones quodammodo querens, quibus humana segnitiei torpore discussa, non irrationabilis munificentie suæ largitas videatur. Quorum verborum sensus, quàm remouus sit à nostra opinione, liquet clarissimè ex dictis. Occasionem enim quodammodò quæ sit à Deo, iuxta Cassianum, erant naturæ conatus, consistentes in actibus bonis, & piis, qui positiuè per modum meriti mouerent Deum salutem de congruo, vt primam gratiam conferret. At conatus, qui à nobis dicuntur præuisi vt

conditionatè futuri, principaliter sunt ex gratia, suntque mera conditio, sine qua Deus non prædestinaret; non tamen sunt motiuum, neque conditio positivè conducens ad prædestinationem. Etenim, opinione nostra; Deus non prædestinat, quia præcuiuit bonam, & piam operationem conditionaliter futuram etiam ex gratia: neque vt conferat huius auxilia sufficientia ad salutem; eget occasione, quam nos offeramus; sed abundè sufficit sua liberalitas, & misericordia.

2169 **I**Nfertur deinde contra Gonetum, & alios, quo sensu neque à nobis asserat, neque ab vilo Catholicè affirmari possit, Deum ad salutis nostræ negotium expectare voluntates nostras. Sensus nempe est, Deum quandoque expectare, vt voluntates nostræ per bonos, & pios naturæ conatus præueniant, mereanturque aliquatenus gratiam suam primam auxiliantem. Hoc in sensu, damnato à Concilio Arausicano can. 4. loquutus fuit Cassianus, quem in Canone etiam 8. transfixit censurâ suâ excludente, ne vel de aliquibus dicatur, per liberum arbitrium præuenire Deum, & per seipsum conquirere mysterium salutis aternæ. Id enim quàm sit veritati contrarium, ipse Dominus probat, qui non aliquos, sed neminem ad se posse venire testatur, nisi quem Pater attraxerit. Sicut & Petro dicit: Beatus es, Simon Bariona, quia caro, & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus, qui in Cælis est. Et Apostolus: Nemo potest dicere Dominum Iesum Christum, nisi in Spiritu Sancto. De nobis autem equis non cernat recedere toto cælo ab eo Cassiani sensu? Proferemus namque, in nullo, qui sine gratia operetur, dari initium æternæ salutis, in nulloque huius votum, desiderium; orationem, aut minimum alium contactum præcedere diuinam gratiam auxiliantem. Neque ex nostris de Scientia Media assertis vllum est, ex quo per longissimas etiam Consequentias queat deduci apparsens collisio cum Cassiani sensu reprobatò à Concilio Arausicano, & antea à S. Augustino in epist. 107. ad Vitalem; qui Cassiano proluit; & à S. Fulgentio lib. de Incarn. & gratia Iesu Christi, cap. 29. & 30.

2170 **S**ED tamen restat alius, non intentus à Cassiano, neque percussus à Concilio Arausicano, de Deo, vt det nobis gratiam iustificantem, aliaque annexa dona, expectante liberos; bonos, salutareque actus à voluntate nostra præuenientia, adiutaque per auxiliantem gratiam. Quo sensu dicitur Isaiæ 5. vers. 2. Expectauit, vt faceret vinas, & fecit labruscas. Vers. 4. Quid est, quod debui ultra facere vinea meâ; & non feci? An quod expectaui, vt faceret vinas, & fecit labruscas? Cap. 30. vers. 18. Expectat Dominus, vt misereatur vestri: & ideo exaltabitur parcens vobis, quia Deus iudicij Dominus: beati omnes qui expectant eum. Vbi S. Hieronymus notat: Grandis clementia Dei, vt expectet nostram penitentiam; & donec nos à vitii conuertamur, ille potentem contrahat manum, ne ferire cogatur. Ideo autem misereatur, & parcat, vt exaltetur illius misericordia, & bonitas Creatoris nota cunctis fiat. Vel certè iuxta illud, Cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me; idcirco exaltatur in cruce, vt parcat omnibus. Ipse est enim Deus iudicij, & beati sunt omnes, qui expectant Dominum expectantem conuersionem suam. Ita Doctor maximus. Sunt & alia Scripturæ sacræ loca, in quibus æquiuallenter denotatur expectatio Dei

in eodem ſenſu , vt Rom. 2. verſ. 4. *An diuinitas bonitatis eius , & patientia , & longanimitatis contentis ? Ignoras , quoniam benignitas Dei ad poenitentiam te adducit ?* Sapientia 11. verſ. 24. *Diſſimulas (ò Deus) peccata hominum propter poenitentiam.* Apocalypſis 3. verſ. 20. *Ecce ſto ad oſtium , & pulſo : ſi quis audierit vocem meam , & aperuerit mihi ianuam , intrabo ad illum , & conuero cum illo , & ipſe mecum.* Zachariae 1. verſ. 3. *Conuertimini ad me , & conuertar ad vos.* Quae verba ſic componuntur à Concilio Tridentino ſeſſ. 6. cap. 5. cum aliis Hieremiae cap. 5. Threnorum , verſ. 21. *Cum dicitur , Conuertimini ad me , & ego conuertar ad vos , libertatis noſtrae admo-nemur . Cum reſpondemus , Conuertere nos Domine ad te , & conuertemur , Dei nos gratiâ praeueniri conſitemur .*

2171 Ex Patribus audiatur S. Cyrillus Hieroſolymitanus carecheſi 1. *Liberatis eſt Deus , & promus ad beneficentiam : expectat tantum cuiuſlibet propriam voluntatem.* Propterea ſubiecit Apoſtolus , *Secundum propoſitum vocatis ſanctis : propoſitum cum adeſt proprium , vocatum te facit.* Id eſt , vt Deus largitur ſanctificantem gratiam , aut cumulatioſa auxilia ad eius aſſequutionem , & ad iuſtitiae perfectionem , expectat voluntatem hominis praeuenienti , adiuuantique gratiâ cooperantem . S. Chryſoſtomus homilia 23. in Mattheum : *Plenam nos ita erga Deum arderemus , vt illius viſcera noſtri charitate inflammentur . Sed tantummodo occaſionem iſte ignis requirit , & ſi iudicam ſcintillam ipſe praeberis , ingentem omnino ſtammam beneficiorum in te eius accendes . Et inferius : Si voluerimus , facile Deum ad nos poterimus inſeſtere . Et hoc Propheta declarans , atque oſtendens , Deum promptum eſſe ſemper ad beneficia largienda , dicebat : Sicut diluculum paratum inueniemus eum . Quotieſcumque enim venire , & ad illum voluerimus accedere , expectatas ab illo eſſe preces noſtras experiemur .* Quibus in verbis S. Chryſoſtomus intelligendus eſt de occaſione , & ſcintilla quam diuinâ gratiâ praeuenienti obtulerimus , praeberimusque ; necnon de expectatione preceum , quas ſuaderimus excitati per eandem gratiam .

2172 Poſſem accumulare alia testimonia eiusdem S. Chryſoſtomi ; & in Sectione 210. addam alios PP. ſuſpicioſosque , Caſſianum qui fuit S. Chryſoſtomi auditor & diſcipulus , vt idemmet tradit lib. 7. de Incarn. cap. 31. ex non bene intellectis huiuſmodi verbis , necnon ex adductis in Sectione 205. ſimilibusque aliis ſpaciſ in Operibus S. Chryſoſtomi compegiſſe ſuam illam erroneam doctrinam . Quia enim S. Doctör iam aiebat , Deum expectare voluntates noſtras ; iam , libertati earum proſpiciens , cauebat ne diceretur praeuenire ipſas , forſan Caſſianus inde devenit , vt Maſſiliae poſtea commorans inter æmulos S. Auguſtini , affirmaret , Deum aliquando expectare , vt voluntates viribus ſuis naturalibus diſponant ſe liberè ad gratiam auxilianrem , mereanturque eam de congruo ; & quando non expectat , praeuenire ita , vt nec libertati , nec merito locum relinquat . Quorum neutrum ſenſerat S. Chryſoſtomus , vt ex multis eius locis internoscitur ; tamen , quia nondum Pelagius abortiverat ſuam hæreſim extollentem nimis liberum arbitrium creatum , non opus fuerat S. Doctör loci tanta cum expreſſione , & inculcatione de indigentia gratiâ praeuenientis , quae tamen liber-

tati creatæ non præiudicaret , quantum adhibuerunt PP. ſcribentes poſt Pelagium . Id quod ſe fatetur S. Auguſtinus lib. 1. retract. cap. 9. ob non factam multam de gratiâ neceſſitate mentionem in libris de libero arbitrio elaboratis ante diſſeminatos Pelagij errores , obſeruaturque à S. Anſelmo in libro de Sacramento Altaris , cap. 13. vbi ait : *Antequam Pelagiana hæreſis exurgeret , in libris quos iam ediderat B. Auguſtinus , non pauca poſuit , quae exurgens exinde illa hæreſis ſi ſumpſit ad patrocinium ſui erroris , vt etiam paria ſecum ſentire iactaret virum per omnia Catholicum . Vnde illi neceſſitas impoſita eſt , plures poſtea libros contra peſtem illam edere , & conſtiteri crebrò , bene dicta ſua (ad vitandum tamen prauum Ie-gentium intellectum) aliter quam dixerat , debuiſſe ſe dixiſſe .*

Et vniuerſim de PP. Eccleſiæ ſcripſerat paulò 2173 antea idem S. Anſelmus : *Quod non impugnabatur , non defendebant , niſi quod aliquando in tractatibus ſuis hoc vnum proferebant , quod res poſtulabat , & habebatur in manibus . Quod quia quaſtionibus , quae nondum erant , non reſpondebat , parum modo ſufficere videtur ad eas cum exurgunt compeſcendas : contra quas quia tunc non vigilabat eorum intentio , plurima in ſcripturis ſuis reliquerunt , quae loco ſuo , ſuo ſenſu bene dicta , ab eis qui contendere , vel errare amant , eruta de locis ſuis , per ſe videntur aliud ſonare , quam ſonant vnde ſumpta ſunt , & quam ſenſerunt , qui ſcripſerunt ; ſed & multa de eadem re ab eis relicta ſunt , quae bene dicta , ſed obſcuris , viſpoſe ab eis , qui vt homines , venturas omnes errorum calumnias non poterant praevidere , malè intellecta materia errandi , vel contendendi perditis videntur præſtare .* Tranſcripti hæc S. Anſelmi (ſeu potius alterius antiqui Authoris , de quo P. Philippus Labbe in appendice tomi 1. ſcriptorum Eccleſiaſticorum , pag. 719. vt ſi mea ſuſpicio de Caſſiano quid valeat , nemo ob id dubitet de ſana doctrina ſui ſanctiſſimi , & ſapientiſſimi Magiſtri Chryſoſtomi .

SECTIO CCIX.

Magis , ac magis de Caſſiano , & non nihil de Fauſto Rhegienſi .

2174 ET quid ſit , an S. Chryſoſtomi doctrinâ abuſus fuerit Caſſianus , necne ? erravit haud dubiè , fuitque vnus ex famoſiſſimis Maſſilienſibus Semipelagianis ; non tamen hæreticus formaliter , quia Semipelagiani nondum fuerant ab Eccleſia manifeſtè proſcripti . Vnde S. Proſper c. 22. contra Collatorem , ait : *Quorum , dum adhuc non ſunt à fraterna ſocietate diuiſi , toleranda magis eſt intentio , quam deſperanda correſſio : vt donec Dominus per Eccleſiæ Principes , & legitimos iudiciorum ſuorum miniſtros hac , quae per paucorum ſuperbiam , & quorundam imperitiam ſunt turbata , componat ; nobis , Deo adiuuante , ſit ſtudium quietâ modeſtaque patientiâ odiis dilectionem reddere , & ineptorum vitare conflictus ; veritatem non deſerere , cum falſitate certare .* Edita autem eſt nonnulla ex authoritate Semipelagianorum anno 494. cum in Concilio Romano S. Gelafius I. Papa (referturque can. 3. Sancta Romana

Romana Eccleſia , diſt. 15.) inter apocrypha recenſuit opuscula Caſſiani , & Fauſti , qui fuerant ipſorum principes : eaque recenſio præſtitit , vt minimùm , ne authentica , & probatæ communiter in Eccleſia doctrinæ reputanda forent . Idem ipſum anno 520. roborauit reſponſio S. Hormildæ Papæ in episto-la 17. ad Poſſeſſorem Episcopum , vbi de Fauſto dixit , *neque illum recipi , neque quemquam , quos in authoritate PP. non recipit examen Catholicae fidei , aut Eccleſiaſticae diſci-plinae ambiguitatem poſſe gignere , aut religioſis præiudicium comparare .* Sed apertiffima damnatio prodiit in Concilio Arauſicano II. ex authoritate , & confirmatione Feliciſ IV. Papæ anno 529. cum Caſſianus obiſſet anno 435. ex Trithemij computatione , vel 448. ex aliorum apud Philippum Labbe ; & Fauſtus ad annum 480. aut 484.

2175 Quamquam verò S. Cœleſtinus Papa , inſtantibus S. Proſpero , & Hilario vt Semipelagianos reprimerent , miſerit anno 431. ſolemneſſimam illam 1. ſuam epistolam ad Episcopos Galliae ; reſpondebant tamen Semipelagianis , quod refert idem S. Proſper cap. 21. contra Collatorem , cum in ea episto-la , librorum pro quibus actum eſt , nempe de Prædeſt. SS. & Bono perſeu. non fuerit expreſſus titulus , hinc apparere non fuiſſe probatos , ſed anteriores alios S. Auguſtini . Ipſeque S. Cœleſtinus in ſine epistolæ addiderat : *Profundioreſ verò , diſſiſſiſſeſque partes incurrentium quaſtionum , quas latius pertractarunt qui hæreticis reſtiterunt , ſicut non audemus contemnere , ita non neceſſe habemus adſtruerè .* Quae verba , & ſequentia , necnon anteriora multa leguntur etiam in homilia de Adam , & Eua , inter Opera S. Chryſoſtomi , poſt homilias in Geneſim : & proinde ea homilia non videtur poſſe eſſe S. Chryſoſtomi . Et ideo debuiffet Gonetus tom. 4. diſputat. 2. art. 3. §. 6. pag. 193. tom. 9. diſputat. 2. §. 6. pag. 104. non allegare ex ea tanquam indubitata S. Doctorem .

2176 Quo in poſteriori loco , §. 2. pag. 99. Gonetus monet quod & nos , nempe Caſſianum non fuiſſe hæreticum . Ac proinde ibi benignior eſt erga Caſſianum , quam fuerat tom. 2. diſp. 6. art. 2. pag. 454. erga Fauſtum Rhegienſem , Semipelagianum etiam , Caſſianique in Gallia coactaneum , aut ſupparem , quem ore pleno appellat hæreticum ; cum tamen par ſit vtriuſque ab infami titulo deſenſio . Et de vtroque (qui Maſſiliae , Rhegiique tanquam Sancti coluntur publicè ; Fauſtusque vocatur Sanctus in Concilio Aurelianenſi II. & qui ornantur ampliffimis elogiis ab ſcriptoribus ſui temporis ; Caſſianique Opera aſcetica iam olim , & nunc , dempto illo nauo , celebra valde in Eccleſia Dei ſint , lætita , laudataque à SS. Proſpero , Fulgentio , Climaco , Benedic-tò , Dominico , Thoma Aquinate , Antonino Florentino , à Caſſiodoro , Petro Damiani , Photio , innumerifque aliis ; & libri de Incarnatione elucubrati à Caſſiano fuerint , ſolicitante S. Leone Magno , primoque huius nominis , poſteriores Cœleſtino) incredibile proſus apparet , falſis ſuis in hæreſiſſe placitis cum ea pertinacia , quae ad hæreſim formalem requiritur .

2177 Et cuius defectum cupiens in Vincentij Victoris erratis , dicebat S. Auguſtinus libro 3. de Anima & eius origine , capite 15. *Abſit , vt te arbitreris , hac opinando , à fide reſceſſiſſe , quamuis ea*

fidei ſint aduerſa catholica ; ſi coram Deo , cuius in nullius corde oculus fallitur , veraciter te dixiſſe reſpiciſſis , non te tibi ipſi eſſe credulum , probari ea , quae dixeris poſſe , ac ſtudere te ſemper etiam propriam ſententiam non tueri , ſi improbabilis detegatur , eo quod ſit tibi cordi , proprio damnato iudicio , meliora magis , & quae ſunt veriora , ſectari . Iſte quippe animus etiam in dictis per ignorantiam non catholicis , ipſa eſt correſſionis præmeditatione , ac præparatione catholicis . Atque , vt addit ipſe S. Auguſtinus in lib. de Bono perſeuer. capite 21. *Inter eſt , quantum , & in quibus rebus errorur : & quam facile quiſque corrigit , vel quanta pertinacia ſuum defendere conetur errorem . Bona quippe ſpei eſt homo , ſi eum ſic proſcientem dies vltimus vita huius inuenerit , vt adſiciantur ei quae proſcienti deſuerunt , & perſciendus , quam puniendus potius iudicetur .* Hæc S. Auguſtinus , quæ Fauſto magis quadrarent , ſi vera eſſet Trithemij narratio illa , [à B. Fulgentio correptus , & emendatus errorem deſeruit , & ad veritatem fidei catholicae reuerſus eſt , in cuius rei argumentum egregium volumen edidit contra præſentis errores , quod de Gratia Dei prænotauit .] Sed enim volumen de gratia Dei , & libero arbitrio eſt idem ipſum , quod continet Semipelagianiffimum , eclipſum gloriae Fauſti , materiemque impugnationum à SS. Fulgentio , Caſſario Arelateni Episcopo , Avito Viennenſi , à Petro Diacono , Ioanne Maxentio , & ſi qui ſunt alij antiqui contra Fauſtum commoti ?

Cum huc peruenerim , non omittam adnota- 2178 re duo ; vnum circa Fauſtum , & alterum circa Caſſianum . Eſtque primum , Ludouico Molinae accuſationem olim adnotatam , quod in Concordia ex editione Olyſſiponenſi quaſtione 23. art. 4. & 5. diſputat. 1. membr. vlt. §. Iuxta hæc , dixerit , [PP. quodammodo eatenus ad concordiam poſſe reduci , ſi qui negant , prædeſtinationem fuiſſe ſecundum præſcientiam meritum , ac boni vſus liberi arbitrij futuri , accipiantur in priori ſenſu , quatenus eorum dicta id patientur , in quibus eſt Auguſtinus , & eius ſectatores . Qui verò fuiſſe affirmant ſecundum merita , & bonum vſum præuiſum , exponantur in ſenſu poſteriori , quatenus eorum dicta id ſerent : de quorum numero ſunt Origenes , Athanaſius , Chryſoſtomus , Ambroſius , Theophilaſtus , omnes in cap. 9. Epistolae ad Rom. Hieronymus in illud ad Galatas 1. *Cum placuit ei qui me ſegregauit ex utero matris meae ;* & ad Hedibiam in expoſ. quaſt. 10. Fauſtus (non Manicheus , ſed in Gallia Episcopus) lib. 1. de gratia , & lib. arb. cap. 4. & lib. 2. cap. 6. tom. 5. Bibliotheca PP. & plerique alij .] Sic enim ſcribens connumerabat cum Catholicis , & SS. PP. Fauſtum , non Sanctum , neque Catholicum ; ſingebatque concordem cum S. Auguſtino , à quo maximè diſcors fuerat .

Aſt Molina computauit etiam Origenem , cuius 2179 tot dogmata fuerunt damnata ; & Theophylaſtum , qui ſchiſmaticus fuit . Cur ergo de ſolo Fauſto connumerato inſtruitur accuſatio ? Mos certè inualuit ab omni chriſtiano ſeculo referre veteres PP. ſine diſcrimine ſanctitatis , ſanæque in cunctis doctrinæ , ad confirmandam eam quae catholica ſit , & à qua ipſi non deuiant . Et de Fauſto iam indicauit , quanta in opinione ſanctitatis habeatur Rhegi Galliarum ; memoria- que

stolo de gratia actuali, eaque recepta in voluntatibus Corinthiorum, & quam fuisse redditam vacuum, seu caruisse effectu non repugnaret: secus enim Apostolus ridiculè hortaretur Corinthios, ne in vacuum recepissent; vt qui me hortaretur, ne volarem, aut ne essem animal rationale, quorum vtrumque mihi repugnat. Rursus agit S. Doctor cum Apostolo de gratia, cui Corinthij sunt cooperati. Ita enim Apostolum intelligit Synodus Senonensis in Præfatione. Tamque hæc Synodus contra Lutherum, gregalesque suos, quam S. Augustinus contra Pelagianos enerviter ex eis Apostoli verbis probassent, gratiam libero arbitrio non nocere, si ea procederent de gratia frustrata, de qua hæretici illi non loquebantur. Et alioqui Apostolus exhortaretur Corinthios ad aliquid ex suppositione gratiæ assumptæ in exhortatione, impossibile iuxta sententiam de gratia effectum non sortiente, quæ entitati distincta sit à sortiente; etenim impossibile est, talem gratiam non recipi in vacuum. Præterea S. Augustinus exemplo tam magnæ, & efficacissimæ vocationis Apostoli subiuncto declarat satis, sermonem sibi esse de collata Corinthiis gratia quæ lucrum faceret. Cum autem aliunde talis esset, vt post eius in Corinthiis positionem rogaret Deus per Apostolum, ne in vacuum fuisset posita, consequens à fortiori est, vt etiam expectaret bonum eius vsum.

2190 Cuius discursus ratio à priori reuocanda est in entitatem gratiæ præuenientis, quæ sic posset esse cooperans ob determinationem à voluntate Corinthiorum, vt simul posset esse non cooperans ob defectum illius determinationis. Et ex hac ratione à priori clarescit magis emphasis verborum Isaiaë adductorum in num. 2170. de bonorum operum, quæ Isaiaë exequerentur, expectatione à Deo; cum tamen ipsi pessima patrarint. Circa quæ verba Glossa Ordinaria, Lyra, & S. Thomas dicunt, nihil defuisse ex parte Dei, quominus facerent opera optima, sed fecisse pessima, eum Deus secundum ordinem beneficiorum expectabat bona. Et S. Basilii nomine Dei ait: *Quid non sedulo, ac diligenter exhibui ipsis, eorum quæ officij erant mei? Siquo nomine inquit S. Chrylasmus homil. 12. in Matthæum: Non queras, quomodo non crediderunt? Sed illud require, si non omnia facta sunt, propter quæ illos oportuerat credere? Siquidem per Prophetam Deus pro illis omnibus, quæ facere consuevit, hunc satisfactionis modum instituit. Quia enim erant Iudæi profecto perituri, extrinseceque supplicio deputandi, ne quis de illorum malignitate providentiam culparet Dei, ait: Quid est, quod debui facere vinea mea, quod ei adhuc non fecerim? Quapropter PP. in verbis Isaiaë significari volunt, Deum non defecisse in conferenda ea gratia præueniente, quæ vt Isaiaë conuerterentur, esset qualitercumque prærequisita.*

2191 Potrò non aliam esse prærequisitam, quam quæ posita est in ratione à priori, persuadent verba Isaiaë. Nam alioqui Deus diceretur expectare derisorie conuersionem in Israëlitis. Si enim ad hanc necessaria esset gratia præueniens, quæ solum posset esse cooperans ob determinationem à voluntate diuina efficaciter præ electam, quam Deus sciebat se non habuisse; quomodo fieret, vt seridè expectaret conuersionem in Israëlitis? Anne si, vt Petrus characteres efformaret, sit necessaria suæ manus per meam applicatio, nouerimque

ego non fuisse suam manum applicatam per meam, poterò citra iocum expectare scripturam à Petro? Rursus, si Deo perspectum erat se dedisse Israëlitis eam gratiam præuenientem, quæ ob carentiam determinationis à voluntate sua nullatenus posset esse cooperans ad bona opera, sed tantummodo in eius præsentia posset sequi praua; quo pacto Deus expectaret bona, & non nisi solum praua? Cogitemus, plantasse aliquem in vinea sua tribulos, & non vites. Tunc, si à vinea vvas expectaret, irrideret ab omnibus, meritoque exprobraretur illi: Numquid speras colligere de spinis vvas, de arbore mala bonos fructus? Igitur si Deus in vinea Israëlitarum non plantauit gratiam præuenientem, ex qua bona opera, quasi vva ex vite, posset nasci ob suæ voluntatis determinationem, sed eam tantum gratiam præuenientem, cui non posset adiungi nisi determinatio voluntatis diuinæ ad materiale prauorum operum connexum hic & nunc cum formali, quod est respectu materialis veluti spinæ comparatæ cum tribulis: cur, inquam, simile quid non diceretur de Deo? Quæ ponderatio circa vanitatem expectationis potest iam à quouis facile extendi circa iniustitiam tum querelæ de non redditis à vinea Israëlitarum bonis operibus, tum supplicij ob reddita praua.

SECTIO CCXI.

Enodantur alia replica.

2192 Secunda replica esto: Vt Deo attribuat exspectatio toties memorata ab Scriptura sacra, & à PP. expensis in Sectione confini, & in 208. satis est, si Deus, vt gratiam iustificantem nobis largiatur, expectet conuersionem nostram factam per gratiam præuenientem, siue hæc sit, siue non sit physicè prædeterminans. Vnde in Concilio Tridentino sess. 6. cap. 7. dicitur de iustis, *recipere in se iustitiam, unusquisque suam, secundam mensuram, quam Spiritus S. parititur singulis, prout vult, & secundum propriam cuiusque dispositionem, & cooperationem.* Non ergo opus est ad saluandam illam Dei expectationem, vt recurramus ad entitatem gratiæ præuenientis, quæ sic posset esse cooperans ob determinationem à voluntate humana, vt simul posset esse non cooperans ob defectum talis determinationis.

2193 Non nego, posse vtrumque expectationem Dei ad donandam gratiam sanctificantem declarari, abstrahendo à conditione gratiæ præuenientis. Si tamen perfecte, exquisitèque explanetur, & vt expectatio de bono actu à nobis liberè eliciendo per gratiam præuenientem, dico necessarium esse recursum ad huius conditionem, qualem hucusque intendi. Probatur primò, quia ipsa vox *expectationis* in locis Scripturæ, & PP. allatis denotat esse de re contingibili, vt sit, vel non sit à voluntate humana. Si autem gratia præueniens non habeat naturam à me intentam, non poterit esse ex voluntate humana per gratiam excitata, nisi illud tantum è duobus contradictionis extremis, ad quod determinauerit diuina. Cane verò, ne itidem ex voce *expectationis*, inferas in diuino intellectu certitudinem de extremo, quod re ipsa erit. Etsi enim Deus à voluntate humana

mana per gratiam præuenta expectet determinationem bonam, expectat tamen præsciens eam, siue bonam, siue malam, quam re ipsa exercebit. Vnde peritè aiebat Franciscus Sonnius, Antistite Antuerpiensis, in Demonstrationibus Christianæ Religionis, tract. 3. de *Passione Dominica*, cap. 19. folio 66. [Electus sic trahitur ad Christum, sicut Deus aptum nouit, vt veniat,] idest, Deo ab æterno, antequàm in tempore conferat gratiam præuenientem, imò & prius ratione, quam ab æterno decernat dispensare, noscente bonam determinationem, quam homo ponet sub talis gratiæ hypothesi.

2194 Probatur secundò, nam nisi, vt Deus, præueniente causa dispositiua ex parte hominis, infundat gratiam sanctificantem, expectet ab eius voluntate determinationem, cui ipse cooperetur, non est assignabile aliud, quod expectet; omne enim aliud dependet à sola voluntate diuina: & nemo expectat quod à solo suo arbitrio dependet, vt ponatur, vel non ponatur. Atque hinc, cum Concilium Tridentinum ait, Deum partiri singulis iustitiam habitalem prout vult, & secundum propriam cuiusque dispositionem, cooperationemque, infirmitate tacite, Deum expectare vniuscuiusque gratiæ auxiliante præueniente determinationem, quæ est dispositio, & cooperatio, de qua loquitur Concilium. Atque in similem sensum advocari queunt omnia testimonia Scripturæ, & PP. superius proposita, quibus annectendum est quod extat in S. Augustino, q. 68. ex 83. libroque 1. *Retract. c. 26.* Et in illo Isaiaë expressè dicitur Deus expectare quid faceret homo gratiæ excitatus, & adiutus.

2195 Est & alius locus insignis c. 15. *Ecclesiastici*, à vers. 14. Vbi expectatio determinationis, quæ à voluntate humana præuenta per diuinam gratiæ fiat, significatur verbis admodum paribus. *Deus (ita ibi) ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilij sui. Adiecit mandata, & præcepta sua. Si volueris mandata seruare, conseruabunt te, & in perpetuum fidem placitam facere. Apposuit tibi aquam, & ignem: ad quod volueris, porrige manum tuam. Ante hominem vita, & mors: bonum, & malum; quod placuerit ei, dabitur illi.* Hunc locum accipit Synodus Senonensis in Decreto 15. Fidei, de homine in statu etiam naturæ lapsæ, & de obseruatione mandatorum sic pendente è nostra voluntate, vt gratiæ præuenientis necessitas subintelligatur. Quod vtrumque traditum fuerat à S. Augustino lib. de gratia & lib. arb. c. 15. & 16. Cum autem homo aileretur constitutus in manu consilij sui, videtur non esse constitutus in manu alterius, qui consilio suo determinet præuidè, & efficaciter de eius operationibus. Cum item homini dicatur, *Ad quod volueris, porrige manum;* videtur homo non esse præuidè, & efficaciter determinatus ab alio ad eam partem, quam exequatur. Si enim quis ita fortiter teneret manum meam in dextram partem, vt impossibile mihi esset illam mouere in sinistram, quomodo posset seridè dici mihi, *In quam partem volueris, porrige manum?* Ecclesiastici itaque verbis exprimi putamus, relictam à Deo nobis fuisse determinationem operationis liberæ, siue honestæ, siue inhonestæ.

2196 Et quanquam de priori concedamus, ob testimonia superiora, expectari à Deo, extendendum id non est ad posteriorem, quam expectari à Deo non legimus in illis. Imò eiusdem Ecclesiastici verba subsequencia in vers. 21. *Nemini mandauit R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.*

Deus impiè agere: & nemini dedit spacium peccandi, possunt explicari, non solum quatenus Deus nemini det tempus, aut locum eo de fine vt peccet; sed etiam quatenus non expectet, seu quasi sit circa expectationem Dei, quod homo peccet: nam Deus ex intentione rectæ operationis confert illi prærequisita ad liberè operandum, alliciteque multis modis ad rectam præ obliquam, & paratus est exhibere principalem suum concursum physicum, atque moralem erga rectam. Non igitur expectat Deus obliquam, sed rectam.

2197 Tertia replica sumitur ex Concilio Colonienfi in Enchiridio Christianæ Institutionis, tract. de Sacramento Pœnitentiæ, pag. 132. vbi de gratia causante contritionis actum ait: [Hanc gratiam voluntas nostra comitatur, ac veluti pedisequa sublequitur, non quidem tempore, sed causâ tantum, & naturâ.] Ergo datur aliqua Dei per suam gratiam ad actum contritionis determinatio, quæ causâ, & naturâ sit prior, quam formalis determinatio liberi nostri arbitrij cooperantis Deo in actu contritionis. Recitat transcripta verba Alvarez lib. 2. respons. c. 1. n. 37. Mea responsio sit, Authorem Enchiridij loqui de duplici gratia excitante; vnâ ad remotam dispositionem, scilicet ad fidem, quâ à Deo præuenitur homo, vt resurgat à peccato: alterâ ad dispositionem proximam, nempe pro contritione, dilectioneque Dei super omnia: quam secundam gratiam quia statim iustificatio consequitur, vocat iustificantem, atque eam esse, quâ peccator præuenienti Deo assentiens iam resurgit. Hæc itaque secunda gratia prius naturâ exercet suam causalitatem vocandi, & excitandi; quam voluntas hominis ad actum contritionis se determinet assentiens Deo vocanti, & excitanti per ipsam; non tamen ipsa prius naturâ exercet causalitatem physicam, determinationemve causalem erga actum illum. Neque id dicitur ab Enchiridij Authore.

2198 De quo sint hæc satis; nam quisquis ille fuerit, ex relatione P. Stephani de Champs lib. 2. de Hæresi Ianseniana, disp. 1. c. 2. num. 6. doctrina quam tradit non est Concilij Colonienfis, & in multis enormiter labitur, vt visum est in ses. 107. de ipsaque Concilio, sub cuius nomine allegatur ab Altharæz, & à Goneto, non improbat hic tom. 4. disp. & art. 5. §. 7. pag. 470. si dicitur, esse tantum Prouinciale, & à Sede Apostolica non confirmatum, proindeque posse sine temeritatis nota non admitti asserta eius: cuius tamen causa est incomparabiliter multò melior. Et licet non sit expressè confirmatum; aut commendatur communi Ecclesiæ silentio, vel etiam implicito consensu. Vnde ego nollem tam animosus esse, vt ab eius pronuntiatu in punctis doctrinalibus discreparem. Consultatur tam de ipsius auctoritate, quam de Enchiridij Scriptore, & verbis supra obiectis Suarez tom. 1. de Gratia, prælogomèno 6. c. 5. n. 9. tom. 2. lib. 5. c. 44. n. 18. & duobus seqq.

2199 Habemus ex dictis, Deum neque per suum decretum, neque per gratiam, neque per quidpiam aliud quod nostræ voluntati infundat, determinare præuidè, & efficaciter ipsam ad liberam operationem honestam, & salutare; quin ponens Deum, & gratiam, quidvisque aliud à Deo collatum, tanquam prærequisitum ad liberè operandum honestè & salubriter, determinari à voluntate nostra; sed quia huius actio præcedat naturâ actione Dei, aliorumque prærequisitorum. Determinat namque, vt simul

secum, & eadem indiuisibili actione, ad quam ab illis eleuatur, & adiuuatur, cauſent opus liberum honeſtum, & ſalutare. Sic noſtra voluntas prædeterminata à Deo, iuxta Gonetum *tom. 7. diſp. 6. art. 2. §. 15. pag. 786.* determinat habitum in ſuſum ad agendum, quin tamen actio voluntatis præcedat naturâ actionem habitus inſuſi. Neque argueris: Prærequiſita ad opus non connectuntur abſolutè cum efficiencia illius, ſed ſub conditione determinationis voluntatis noſtræ. Atqui exiſtentia conditionis debet præcedere naturâ id, quod ab ipſa dependet. Contra namque eſt, quod eatenus dicuntur prærequiſita operari ſub conditione determinationis voluntatis noſtræ, quatenus talis conditio ſignificatur non vt antecedens, ſed vt concomitans, imò & identifiçè vna; ideſt, quatenus determinatio noſtræ voluntatis denotatur vt quid, ſine quo ſimul, imò & ſecum identiſicato, non exiſtet actio prærequiſitorum. Quod idem in ſententia contraria dicendum eſt de habitu inſuſo, qui non connectitur abſolutè cum efficiencia actus, ſed ſub conditione determinationis à voluntate noſtra prædeterminata.

SECTIO CCXII.

Præcedens doctrina ſtabilitur, & illuſtratur auctoritate Gabrielis Biel.

2200 **E**ſt proxime tradita doctrina, quæ cenſetur velut cardo totius noſtræ opinionis, fuit it à me tam in 1. parte, quàm in hac 2. multis SS. PP. & veterum Theologorum testimoniis firmata & elucidata, adhuc pro maiori ſtabilitate, & illuſtratione vtile erit audire loquentes Theologos duos antiquos: primum Gabrielem Biel, dictum *Profundiſſimum*: ſecundum Petrum Aureolum, vocatum *Facundum*, Archiepiſcopum Aqueſem, aſſumptum è Sacro Minorum Ordine, & Cardinalem, vt fama eſt. Primus itaque in 2. diſt. 37. inſtituit quæſtionem hanc vnicam: [Vtrum Deus ſit cauſa efficiens immediata actualis culpæ, quantum ad actum importatū per productum ſubiectiuè?] Et pro parte negatiua proponit primum iſtud argumentum in *art. 1.* [Si voluntas ad eliciendum actum ſuum requireret coactionem Dei immediatam, ſequeretur quod voluntas non eſſet libera. Conſequens falſum, vt nunc ſupponitur. Probatur Conſequentia, quia cauſa non habens effectum perfectè in poteſtate ſua, quantum ad producere, & non producere, non eſt libera. Sed ſi voluntas requirit ad eliciendum actum ſuum concauſationem cauſæ primæ, non habet effectum in ſua poteſtate. Ergo. Conſequentia nota cum Maiore. Minor probatur, quia cauſa requirens ad productionem effectus aliam cauſam, quæ non eſt in ſua poteſtate, quantum ad concauſandum, non habet effectum in ſua poteſtate.]

2201 **S**ecundum argumentum huiusmodi eſt: [Cauſa quæ ab alio determinatur ad agendum, non habet effectum in ſua poteſtate. Sed ſi cum voluntate concurrat Deus vt cauſa ſuperior, Deus non determinatur à voluntate ad agendum, quia temporale non determinat æternum. Ergo voluntas noſtra determinatur à diuina. Nam ſi neutra determinaret aliam, non eſſet inter eas ordo eſſentialis, & neutra erit mouens, nec mota. Item, ſi voluntas diuina non determinaret noſtram, poſſet illa ali-

quid velle, quod non fieret propter voluntatem noſtram non concordantem.] Hæc duo argumenta quaſi acu tangunt punctum difficultatis.

Eis tamen non obſtantibus, Gabriel in 2. *art. 2202* tuetur affirmatiuam partem, & iam antè in 1. *artic.* reſponderat ſic 1. argum. [Ad libertatem voluntatis ſufficit, quod omnibus ad productionem effectus requiſitis eodem modo ſe habentibus habeat in poteſtate ſua non producere, ſicut producere, vt ſuprà dictum eſt *diſt. 25.* Et cum arguitur, ſi requiritur concauſatio primæ cauſæ, non habet effectum in ſua poteſtate. Negetur Conſequentia. Et ratio eſt, quia primam cauſam concauſare habet voluntas creata in ſua poteſtate. Nam voluntas diuina cuiuſcumque concedit antecedentia, concederet conſequentia, quantum eſt ex ſe, niſi eſſet impedimentum. Dando autem voluntati libertatem, dedit ei omnia opera, quæ ſunt in eius poteſtate. Idem Deus ſemper cogit ad omnem actum, quem vult elicere. Ergo ſemper eſt voluntas ante inſtans, quo elicit actum, potens elicere, vel non elicere.]

2203 **Q**uibus in verbis priora ſunt è diametro oppoſita prædeterminationi phyſicæ. Nam ſi ea quomodocumque prærequiſita ſit ad productionem amoris, & cum ea componi nequit non productio amoris; quomodo, omnibus ad productionem amoris prærequiſitis eodem modo ſe habentibus, erit in poteſtate proxima voluntatis noſtræ prædeterminatæ ad amorem, non producere, ſicut producere ipſum? Et quidem novus quidam Incognitus in Scientia Media ad examen reuocata, *cap. art. 6. §. 2. pag. 210.* vt fœderationem prædeterminationis cum libertate noſtra deſenſet, negat conceptis verbis, opus eſſe ad libertatem, vt cum omnibus prærequiſitis ad actionem liberam, ſiue effectum liberum, poſſit componi non actio, ſiue non effectus. Idque inſiciari, non eſt aliud, quàm refragari definitioni libertatis præſuppoſitæ à Gabriel ex communi Philoſophorum, & Theologorum antiquorum conſenſu apud Ruyzium *tota diſput. 50. de Scientia Dei.*

2204 **I**lla alia poſteriora verba Gabrielis de noſtra voluntate habente in ſua poteſtate, quod prima cauſa non cauſet, perinde valent, ac ſi Gabriel diceret, voluntati conceſſam à Deo fuiſſe facultatem determinandi ſuam Omnipotentiam ad concurrendum cum ipſa. Nam facta voluntati conceſſio libertatis in actu primo, ſuit conſequenter conceſſio, vel permiſſio, vt ipſa determinaret Omnipotentiam ad concurrendum in extrema, quibus exerceretur libertas in actu ſecundo. Vnde Deus, quantum eſt ex ſe, paratus eſt ad concurrendum in amorem, niſi voluntas ponat impedimentum, determinando Omnipotentiam ad effectum odij; & è conuerſo paratus eſt ad concurrendum in odium, &c. paratuiſque eſt ſuſpendere omnem concurſum, ſi voluntas per puram omiſſionem adhibeat obicem. Hæc eſt mens Gabrielis aduerſa omnino phyſicæ prædeterminationi voluntatis à Deo.

2205 **S**ed idem ille Incognitus *c. 3. Vanitatis, pag. 67.* reclamatur; nam omnes Thomiſtæ affirmant etiam quod Gabriel, videlicet [voluntatem creatam habere in ſua poteſtate, quod Deus concauſet; habereque id non minus, quàm velle, & agere ſuū.] Verumtamen ſi quidè voluntas non habeat in ſua poteſtate prædeterminari à Deo ad amorem, neque cum prædeterminatione ad amorem componere odium, vel carentiam amoris, inintelligibile nobis

nobis eſt, quæ conſequentiâ dicant Thomiſtæ quod Gabriel, ſcilicet voluntatem habere in ſua poteſtate proxima amorem, vel odium, vel carentiam amoris; quia in eadem habet poteſtate, quod Deus concurrat ad amorem, vel ad odium, vel ſuſpendat concurſum in vtrumque. De voluntate vt iam prædeterminata ad amorem, non eſt id à nobis perceptibile.

2206 **P**aulus Faſſeau *c. 4. part. 1. ſect. 4. n. 96. Auctoritatis exauctorata*, aduerſatur etiam, quia Gabriel docet, [voluntatem noſtram habere in poteſtate ſua, quod cauſa prima concauſet, quia eius concauſationi, ſeu concurſui efficaci poteſt impedimentum præſtare, vel non præſtare; quod idem ipſum dicunt Thomiſtæ.] Cæterum Gabriel illud ſignificat, Deum concurſurum ſiue ad amorem, ſiue ad odium, ſi voluntas, determinando ſe ad amorem, non præſtet ex ſua libertatis vſu obſtaculum concurſui ad odium; vel determinando ſe ad odium, &c. Id quod fuſè explicat *diſt. 25. art. 1. & 3. in fine, & antè in 1. diſt. 28. quaſt. unica, ſerè per totam.* Thomiſtæ verò tradunt aliud, nempe Deum, prædeterminando ad amorem, apponere ex ſolo ſuo nutu impedimentum concurſui ad odium, vel prædeterminando ad odium, &c. proindeque apponere quid, quod independentè ab vſu noſtræ libertatis, antecedenterque ad eum impediatur cauſari à voluntate noſtra, & concauſari à Deo actum non prædeterminatum.

2207 **S**ecundo argumento occurrit Gabriel, inquiring: [Vtraque voluntas, & diuina, & creata, liberè determinat ſeiſpſam, & neutra neceſſariò aliam, ita quod ad alterius determinationem neceſſitaretur ad agendum: ſed voluntas creata liberè producit actum ſuum; & diuina liberè cogit. Liberè enim Deus ſe determinat producendo voluntatem liberam ſibi coagere ad producendum quemcumque actum interiore elicitum. Et cum arguitur: Tunc non eſſet ordo eſſentialis inter cauſam primam, & voluntatem creatam, ſi neutra determinaret aliam. Negetur; nam in hoc eſt ordo eſſentialis, quod voluntas creata non poteſt elicere actum non concurrente primâ coëfficiendo, licet non è conuerſo: & in hoc ſubordinatur eſſentialiter cauſæ primæ. Nec ſic mouetur à prima cauſa, quaſi aliquid de nouo cauſet, vel inſuatur in voluntate, quo voluntas velit; ſed quia produxit voluntatem liberam, ponens actum ſuum in ſua poteſtate. Ad aliud: Si voluntas diuina non determinaret noſtram, &c. Dicitur, quod non ſequitur. Quia nihil efficienter vult diuina voluntas voluntatem creatam velle, niſi quod vult voluntas creata. Ad hoc enim determinat ſe diuina voluntas dando voluntati creatæ libertatem. Si quidem nihil aliud eſt dare libertatem voluntati, niſi dare ei facultatem eliciendi, & non eliciendi: & ad quemlibet actum, quem elicere voluerit, velle ſibi coagere.] Huiusque ille ſubtiliter diſcernens inter determinationem voluntatis diuinæ ab humana, & determinationem Omnipotentis diuinæ ab eadem voluntate humana ad concurrendum cum ipſa; negansque primam, & concedens ſecundam determinationem deriuatam ex voluntate diuina producendi humanam liberam, & concurrendi cum ea conuenienter ad eius naturam, nempe præparando Omnipotentiam ad concurſum in actum, ad quem præ alio voluntas humana ſe determinauerit elictiuè.

2208 **E**t cum tam abſque ambagibus pronuntiet *R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.*

Gabriel, voluntatem diuinam non determinare humanam, nihilominus Faſſeau *n. 98.* inquit de ipſo: [Ad illud argumentum, Voluntas determinatur à Deo: ergo non eſt libera, non reſpondet, ſicut Moliniſtæ, negando Antecedens, ſed Conſequentiam; ſeu non negando determinari, ſed ita determinari, quod ad eius determinationem neceſſitaretur ad agendum.] Additque: [Si iuxta Gabrielem, liberè Deus ſe determinat producendo voluntatem liberam ſibi coagere ad producendum quemcumque actum interiore elicitum; ſeu ſi Deus ex ſua determinatione producit, cauſaturque voluntatem ſibi coagere ad quemcumque actum. Ergo illam determinat.] Anne vidit Faſſeau alium Gabrielis textum, quàm quem ego? Vbi hæc verba extant: *Vtraque voluntas, & diuina, & creata liberè determinat ſeiſpſam, &c. iterumque: Ad illud, Si voluntas diuina non determinaret noſtram, &c. dicitur, quod non ſequitur, &c.* Ideoque Gabriel reſugit admittere, diuinam voluntatem determinare humanam, quia alioqui hæc neceſſitaretur ab illa. Eſt verò recuſet concedere determinationem voluntatis diuinæ ab humana, & illius ab hac, non tamen ab hac determinationem Omnipotentis. Quia talis determinatio ſit abſque diſpendio libertatis Dei, vt qui liberè producendo, & conferuando voluntatem humanam cum prærequiſitis conditionibus ad liberè operandum, decreuerit eo ipſo ſinere, vt ſua Omnipotentia determinetur ab ipſa ad concauſandum actum, quem ipſa elegerit.

2209 **A**tque his præſuppoſitis, vt magis declaret Gabriel, voluntatem humanam non determinari à diuina, & ſatiſfaciat obiectioni ab abſurdo, quod ſcilicet alioqui voluntas diuina non eſſet mouens, & humana non eſſet mota (quæ obiectione decaratiſſima eſt apud Thomiſtæ) ait: *Nec ſic mouentem, quaſi diceret, vt ſaluetur, Deum eſſe mouentem, & voluntatem humanam eſſe motam, non opus eſt, velle producere quid in voluntate humana determinans ad actum, ſed ſufficit tum productio, & conſeruatio voluntatis, aliarumque conditionum requiſitarum pro facultate habente in ſua poteſtate actum ſuum, tum Omnipotentis ſimultaneus, & immediatus concurſus phyſicus; quem eſt non exprimat eis in verbis Gabriel, ſupponit tamen manifeſtè, vt potè pro quo etiam ad entitatem prætorum noſtrorum actuum tota quæſtionis, quam exagitat, doctrina impendatur. Præterea diſt. 28. quaſt. unica, art. 1. notabili 2. antèaque diſt. 25. quaſt. unica, art. 6. dub. 3. propoſ. 2. ſepiſſimeque ſuis in Commentariis ſuper 1. 2. & 3. Sent. loquitur de eo concurſu tanquam tunc temporis indubitabili apud ſe: & in 4. diſt. argue 9. 1. non dubitauit de requiſito abentibus ſecundis influxu immediato primi, ſed an vltra eum influxū daretur etiam qui eſſet ſimul ab aliis entibus ſecundis? Quæ de dubitatione ſuperueniente, cum ſcripſit in 4. dicam poſteà, improbens eam. Quod attinet ad locum tranſcriptum, & ſine cauſa Incognito ſuſpectum de errore, obuam it ibi Gabriel argumento ab incommodo de Deo non futuro primo mouente; ſicut & nos ſolemus cum maiori aliqua explicatione.*

Hinc, eſt Incognitus non prouulgaret *cap. 3. Vanitatis, pag. 64.* ſe non dignatum legere Auctores antiquos à Philalete pro Societatis ſententia allegatos, quos tamen quaſi inſpectos à capite ad calcem, & de verbo ad verbum, non fauere ei totum ferè per ſuum Opusculum contendit, conſtaret abundè illud *ex capite 3. pag. 67.*

ſcribit namque: [Si Gabriel iſtis verbis (ſci- licet, *Nec ſic mouetur, &c.*) docet, Deum eâ ſolâ ratione mouere voluntatem, quia illam produxit in eſſe, vt videntur ſonare ipſius verba, errat grauiter, etiam fatentibus Moliniſtis. : Nihil que eſt, quod iſti authoritati Gabrielis immotetur, cum ipſius verba, vt ſonant, dam- nare debeant tam Moliniſtâ, quàm Thomiſtâ.] Sed profectò potiùs præſtaret non dedignari euol- uere Opera Gabrielis, quàm imputare vel ſub conditione errore quemvis Theologo antiquo, & graui; eſſetque æquum imitari eundem Theo- logum proteſtante in *prologo ad 1. Sem.* [Deo teſte (cui omne cor patet) dicimus, quod nullum ſanè, & catholicè ſcribentem floccipendimus. Procul à nobis temeritas iſta. Omnium dogmata veneramus, laudamus, & amplificamus: eique, tanquam vtiliter in Domini vinea laborantibus, gratias habemus ampliffimas, & laudes immor- tales dicimus ſemper. Collectorij, & abbrenia- tionis noſtræ tenor me verum dicere comproba- bit. Pugnabimus ſiquidem in caſtris propriis, ſi forte ea ab impugnatoribus defendere valeamus, aliorum nullatenus fortalitia potenter invaden- do.] Sic Gabriel. Et vtiſſimam ſic noſtrâ tempeſtate diſputetur voce, & calamo inter Theo- los ſanè, & catholicè ſentientes; & vereribus reddatur debitus cultus. Sed hoc omiſſo:

2211 Paulus Faſſeau, qui non indignum reputauit veſtare manibus (quarum ad id non ſunt tor neceſſariæ, quot in Briareo finxerunt fabulæ) priſcos Theologos, quos in partem noſtram aduo- camus, vult Gabrielem in illis verbis, *Nec ſic mouetur, &c.* reicere ſolummodò motionem vo- luntatis à cauſa primâ tenentem ſe ex parte actus primi, & dantem poſſe agere; non autem motio- nem tenentem ſe ex parte actus ſecundi, diſtin- ctam ab actu elicto ipſius voluntatis, dantemque eſſere eum; qualis eſt motio conſiſtens in præ- determinatione phyſica. Sed in primis vellem edoceri, quonam in Theologo ante diſceptatio- nem inter Bañes, & Molinam inueniatur diui- ſio illa duplicis motionis: & forſan quia non reperitur, plerique Thomiſtæ nouiſſimi ponunt poſtteriorem motionem non ex parte actus ſecun- di, ſed mediam inter primum, & ſecundum; cum nec etiam actus medius inter vtrumque com- pareat in antiquitate, ſive Philoſophica, ſive Theologica. Deinde argumento, quo proba- batur, voluntatem diuinam determinare huma- nam, ne ſequeretur, cauſam primam non eſſe mouentem, reſpondet Gabriel in verbis illis, *Nec ſic mouetur*; annuens quidem, cauſam primam eſſe mouentem, ſed renuens, eſſe determinan- tem; quia vt ſit mouens, ſufficit producere, & conſeruare voluntatem, ponendo in illius poteſta- te actum, ad quem voluerit determinare ſe. Id autem non aliud eſt, quàm admittere motionem voluntatis à cauſa primâ, tenentem ſe ex parte actus primi, & dantem poſſe agere. Nam motio tenens ſe, opinione Thomiſtarum, ex parte actus ſecundi, & dans agere, ſupponit pro priori ali- quo ſigno poteſtatem, in qua actus eſt poſitus, ſeu ſupponit poſſe agere, & non agere illum. In- ſuper Gabriel inſiciatur, talem eſſe motiorem voluntatis à cauſa primâ, vt hæc de nouo cau- ſet, vel influat in illa aliquid, quo illa velit. Igitur detrectat motionem tenentem ſe, iudicio Thomiſtarum, ex parte actus ſecundi, & dan- tem agere. Etenim huiusmodi motio non poteſt

non eſſe quid de nouo cauſatum in voluntate pro- iſtanti, quo ipſa elicit actum, deſinensque eſſe cum deſinit actus: ruruſus nequit non eſſe id, quo voluntas vult, ſeu agit; & non eſt id, quo vo- luntas poteſt velle, ſeu agere: ſed præſupponit aliud, quo voluntas poſſit velle, ſeu agere, vt diſtante Thomiſtâ.

2212 Diſpunctis de proximo verbis Gabrielis ſucce- dant alia eiufdem in 1. diſt. 38. quaſt. vnic. art. 1. part. 2. paulò ante concluſ. 1. vbi tangens eam Sco- ti famoſam rationem ad probandum, contingen- tiam in actibus creatæ voluntatis non poſſe ſaluari, niſi prima cauſa contingenter, & liberè agat, nempe: [Cauſa ſecunda neceſſariò mota neceſ- ſariò mouet. Ergo ſi per impoſſibile prima cauſa non contingenter, ſed neceſſariò moueret, non poſſet ſecunda cauſa non cauſare, & ita nec contingenter, ſive liberè cauſare.] Tangens, in- quam, hanc rationem ait, [non concludere, quia poteſt cauſa prior naturaliter mouere, & cauſa ſecunda non naturaliter moueri ad agen- dum bonum intellectum. Poteſt enim prior cauſa facere quod in ſe eſt, & ita mouere poſtteriorem; & tamen poſterior propter ſui libertatem non parere huic motioni. Sicut pulchritudo obiecti delectabilis naturaliter mouet ad ſui deſiderium, & tamen poteſt voluntas reſiſtere per ſuam li- bertatem, & non concupiſcere illud, imò nolle ipſum.]

2213 Horum verborum qualis ſit oportunitas pro noſtra ſententia, dignoſcetur ex tentatis ad ea adducta (ſed non integrè) à Philalete cap. 1. *Authoritatis*, §. 3. num. 31. interpretationibus In- cogniti, & Faſſeau. Primus pag. 66. inquit: [Nul- lus eſt Thomiſta, qui hoc non admittat, tan- quam verum de Fide; miſeraque experientiâ proban- tij, qui diuinis inſpirationibus reſiſtunt.] Ita ille. Aſt cum non liqueat, intelligenda eſſe ea verba Gabrielis, *Poteſt prior cauſa*, vt ipſa ſe habet, atque habere debet, debuitque ab æter- no; ſed forſitan procedant in ſuppoſitione impoſ- ſibili de prima cauſa oporante ex neceſſitate nat- uræ; quanam, rogo, adest experientia non parendi motioni cauſæ primæ, quæ operaretur ex illa neceſſitate? Illuſtriſſimus Godoy tom. 2. in 1. p. tract. 6. diſp. 54. §. 1. & 2. fateatur in illa ſuppoſitione voluntatem noſtram puritatem in- fallibiliter motioni à cauſa primâ inditæ, vt quæ inferret efficaciter actum, ad quem imprimere- tur, indemni libertate noſtra. Atque vt de facto præmotio ab intrinſeco efficaci libertatem non lædit, iuxta Thomiſtas; ita in ea ſuppoſitione ſolùmque eſſet diſcrimen, quòd tunc ex neceſſi- tate naturæ conferretur à Deo. Vnde neceſſita- tus eſſet ad præmouendam noſtram voluntatem, vt liberè veller; modò tamen liberè conferretur. Quæ ſunt eius verba in num. 16. Et in duobus antecedentibus impugnat Suarium, qui diſp. 19. *Metaphyſ. ſect. 3. num. 19.* rationem Scoti ineffi- cacem cenſuit eodem modo, & ex eodem prin- cipio, nimirum quoniam in ea etiam hypotheſi contradictionem implicante, liberum noſtrum arbitrium determinaret potentiam cauſæ primæ ad concurſum in actum, quem nos eligeremus; illudque ſolùm verſaretur diſcrimen, quòd cau- ſa primâ non præpararet liberè ſuam potentiam ad determinationem à nobis pro noſtro nutu; ſed ſic determinarem eam, vti habitum noſtræ vo- luntati inherenter, qui in ſe liber non eſt.

Dixi Gabrielem forſitan habuiſſe ſermonem 2214 de

de cauſa prima mouente in illa hypotheſi impoſ- ſibili de ſui concurſu exhibitò ex neceſſitate nat- uræ. Aquâ lance ponderentur verba integra Au- thoris, & ſuſpicio noſtra non percelleret de leui- tate. Sed ſi magis placeat loquutum eſſe abſolutè de cauſa prima, vt reiſſa non poteſt aliter mou- re, inde etiam ſenſus Gabrielis contra volunta- tis noſtræ ab ipſa pro actibus liberis motionem, quæ ſit intrinſecè efficaci, colligitur non minùs congruè: tum quia cauſam primam facere quod ex ſe eſt, & mouere, quantum ex ſe eſt, non rectè ſtat, præſtando motionem intrinſecè inef- ficacem, cui non conſentitur, ſi poteſt, iudicio Incogniti, facere quod ex ſe eſt, & mouere quantum de ſe eſt, præſtando quid vltra, & an- plius ad actum noſtrum liberum, nempe præſtan- do motionem intrinſecè efficacem, cui obedia- tur. Tum quia ratio Scoti non eneruatur per motionem à cauſa primâ, ineptam de ſe, vt ſit efficaci, ſeu cuius ratione moueat voluntas no- ſtra eliciendo actum liberum. Ergo vt debilitetur, opus eſt recurrere ad motionem, quæ vel ſit intrinſecè efficaci, eique oblectander inſalli- biliter, ſed liberè, iuxta Thomiſtas recentes; vel ſit intrinſecè indifferens, & cui voluntas noſtra pareat, vel non pareat propter ſui libertatem, vt Gabriel inquit, & Noſtri cum ipſo.

2215 Faſſeau num. 95. putat, Gabrielem intelligen- dum eſſe de motione morali, vt ipſe indicat exemplo contento in illis verbis: *Sicut pulchri- tudo obiecti delectabilis, &c.* Vel ſi de motione phyſica, & efficaci, Thomiſtas etiam dicere, eum qui præmotus efficaciter eſt, poſſe potentia antecedenti non agere. Cæterum prima inter- pretatio non quadrat textui, in quo non de motio- ne morali à cauſa primâ, ſed de phyſica Scotus arguebat, & reſpondet Gabriel. Qui adhibuit illud exemplum abſtrahendo à modo, quo ob- iectum delectabile mouet, & inſiſtendo in motio- ne naturali ad ſui deſiderium; ſicut antè artule- rat exemplum cognitionis naturaliter, ſeu non liberè mouentis ad volitionem, abſtrahendo à mo- do phyſico, vel morali mouendi. Atque poſtea- rum hoc exemplum, & gemina alia compor- tat Suarez ſuprà, num. 20. concors cum Gab- riele.

2216 Quoad ſecundam interpretationem, fateor Thomiſtas dicere quod reſert Faſſeau; ſed nego Gabrielem ſic intelligendum. Eſt enim illud tam arcanum, atque difficile, loquendo de præmo- tione inimpedibili à noſtro libero arbitrio, & ad actum prærequiſita, connexaque cum eo, vt niſi exprimat in terminis (vt aiunt) terminanti- bus, à Theologis anterioribus Magiſtro Bañes, non perſuadebit nobis Faſſeau eam intelligèciam. Gabriel autem non expreſſit. Præterea hic Doctor fatetur de liberi arbitrij noſtri à prima cauſa motio- ne reſiſtente vel ad poſſe agere liberè; quam motio- nem diſtinctam etiam fore ab ea, quæ eſſet ad agere in hypotheſi repetita, animaduertit Godoy ſuprà §. 5. & ultimo, num. 64. illud autem de poſſe potentia antecedenti non agere, quo pacto ac- commodabitur voluntati noſtræ motæ ad poſſe amare, v. g. quatenus odiſſe poſſet potentia antecede- nti motionem dantem poſſe amare, & poſſe odiſſe?

SECTIO CCXIII.

Etiam-dum de Gabriele.

2217 EX diſcuſſione proximorum verborum Gabrie- lis lucem accipiunt alia, quæ habet in 1. diſt. 43. q. 1. art. 2. vbi iterat eandem rationem, quâ Scotus vſus eſt, vt oſtenderet, Deum liberè age- re ad extrâ, ſcilicet: [Aliquid cauſatur contin- genter. Ergo prima cauſa contingenter agit, quia quælibet cauſa ſecunda agit, in quantum mou- tur à prima. Si ergo prima cauſa neceſſariò moue- ret, quælibet alia neceſſariò moueretur, & ita ne- ceſſariò cauſaret.] Circa quam rationem ſic Gab- riel philoſophatur: [Quando dicitur, cauſa ſecunda non cauſat, niſi in quantum mouetur à prima, poteſt habere multiplicem intellectum, vel in quantum dependet à prima in ſuo eſſe, aut in ſuo agere, ita quod non poſſit agere, niſi concurrente prima coactiue; vel quia recipit ali- quam influentiam à cauſa primâ, quâ agit. Si primis duobus modis intelligitur, Conſequentia nihil valet. Poteſt enim cauſa aliqua prior neceſ- ſariò conſeruare aliam, & tamen eam non neceſ- ſitate ad agendum. Vt ſi Cælum, vel Angelus conſeruaret voluntatem humanam, non per hoc neceſſitaret ipſam ad agendum. Similiter licet voluntas non poſſit producere volitionem, niſi concurrat cognitio, quæ agit naturaliter; non ta- men ideo neceſſitatur ad volendum, dum cogno- ſcat. Si tertio modo intelligitur, ſic non oportet voluntatem accipere influentiam, quâ agit; cum ex ſe ſit principium agendi. Et ſi reciperet influen- tiam, vel facultatem, quâ ageret, non tamen ideo neceſſitaretur, vt illâ receptâ, neceſſariò ageret, quia etiam iam obiecto præſente volun- tati per cognitionem, habet voluntas facultatem volendi illud, nec tamen neceſſitatur, quin poſ- ſit non velle. Imò ſic probaretur, quod volun- tas non ageret liberè, quia non poteſt agere niſi mota à Deo, à quo cum mouetur, non poteſt non agere; eſſetque libertas in ſola voluntate diuina, & nulla in humana.] Hactenus Gabriel.

2218 Qui diſtinguens tres illos modos, quibus cauſa prima dicatur mouere ſecundas, & amplectens primum, ſecundumque, non verò tertium, con- firmat quod ſuprà notauimus aſſeri ab ipſo, & Noſtris de non reſiſtente vltiore motione cau- ſarum ſecundarum à prima, vt ſalua maneat lo- quutio recepta in Scholis de cauſa prima mouen- te ſecundas ad agendum. Ruruſus cum negat, vo- luntatem noſtram accipere à Deo influentiam, quâ agit, certum eſt, non inſiciari influentiam acceptam, quæ ſit phyſicus influxus ſimultaneus Dei identificatus cum influxu voluntatis noſtræ; talem enim influentiam iam in ſecundo modo conceſſerat. Reperit igitur influentiam præuam in voluntatem.

2219 Faſſeau in num. 95. explicat Gabrielem de in- fluentia, quæ ſe ex parte actus primi teneat, vt- pote quam vocet facultatem, quin excluſerit in- fluentiam tenentem ſe ex parte actus ſecundæ, vel mediam inter vtrumque actum. Verumta- men Gabriel neque hîc, neque alibi duplicis il- lias influentiæ mentionem fecit: & influentia denegata ab ipſo erga voluntatem videtur aquè

recusanda erga alias causas secundas non liberis, in quibus distinguere non est influentias tenentes se ex parte actus primi; & secundi, aut medias inter vtrumque actum. Etenim separabile non est naturaliter in his causis, posse proximè agere circa subiectum conuenienter dispositum, ab actualiter agere. Vterius de influentia, quam explodit Gabriel à voluntate nostra, addit illicò non nocituram libertati, etsi admitteretur. Non posset autem non officere, iuxta Fasseau, influentia reiecta, quæ se teneret ex parte actus primi.

2210 *Voce facultatis exclusæ non debet denotari præcisè exclusus actus primus, seu principium agendi. Potest denotari exclusum quidquid vel sit potentia, vel requiratur ad complendam eam, aut ad eam reducendam ex actu primo ad secundum. Præterquam quod Ledesma tract. de Auxiliis, quest. unica, art. & conclus. 3, pag. 76. aiebat tanquam ex S. Thomæ, & omnium eius discipulorum sensu, prædeterminationem physicam esse principium, & causam effectus causæ secundæ. Blasius Verdu in relect. de Diuinarum auxiliorum efficacia, part. 2. ex fol. 59. usque ad 68. eodem ferè tempore sentiebat idem ipsum. Quod temperarunt alij Thomistæ existimantes, eam esse complementum principij, & actus primi. Sed non desunt alij, quos Fasseau sequatur, reuocantes prædeterminationem ad actum secundum; alique, vt Godoy sæpe, & Gonetius, constituentes mediam inter vnum, & alterum actum. Quos varios opinandi modos iam ex parte à Suario tom. 2. de Gratia, lib. 3. cap. 33. adnotatos enarro, vt videat Fasseau, sub voce exclusæ à Gabriele facultatis posse subintelligi prædeterminationem, qualem plures Thomistarum putant illam esse.*

2211 *In verbis illis Gabrielis, Et si reciperet influentiam, vel facultatem, &c. docemur, non fore contra libertatem nostram, si à Deo specialiter moueamur per influentiam aliquam, aut facultatem, quam in nostra voluntate causet. Id certissimum est etiam de facto in motione per gratiam: quæ de motione ait S. Thomas 1.2. quest. 9. art. 6. ad 3. Interdum specialiter Deus mouet aliquos ad aliquod determinatè volendum, quod est bonum; sicut in his, quos mouet per gratiam: id est, vltra generalem motionem ad vniuersale obiectum voluntatis, quod est bonum; & vltra communem naturalem ad hoc, vel ad illud, quod est verè bonum, vel apparens bonum, ad quod volendum homo per rationem determinat se, vt S. Doctor dixerat, datur alia ad aliquid determinatè volendum specialis motio per gratiam à Deo vt auctore supernaturali. Signatèque ait, mouet; non autem, determinat, quia motus per gratiam relinquit Deus vltimam determinationem. Legatur Henricus de Cerf circa Angelici Præceptoris mentem, cap. 2. num. 9. & 13. & capit. 4. num. 134.*

2212 *In postremis verbis illis, Imò sic probaretur, &c. agit Gabriel de motione voluntatis nostræ à Deo per Omnipotentis suæ concursum simultaneum, quem nos electiue determinamus, & quo nos cum mouemur, non possumus non agere; quia scilicet agendo exercuimus nostram libertatem, impediuimulque non actionem; & actio à nobis præelecta est impossibilis cum non actione: sed vt egimus, potuimus non agere, componendo non actionem cum omnibus præ-*

requisitis ad potentiam agendi, & non agendi, & quibuscum actionem reipsa composuimus.

Sunt & alia in Gabriele nobis fauentia, vt quod vt in 2. dist. 1. quest. & art. 2. conclus. 4. dicat, [Deum non præuenire, causando, causas secundas secum concausantes, ita quod in aliquo instanti, vel signo causet, nullà causà secundā cum eo concurrente, & postea cum ea concausaret.] Quod item dicat art. 3. dub. 5. & dist. 37. quest. unica, art. 1. lit. G. ad arg. de 3. via, [ordinem primæ causæ, & secundæ non esse mediationis, vel immediationis, aut etiam durationis; sed perfectionis, illimitationis, necessitatis, vt in proposito prima causa necessariò requiritur ad actionem, non secunda.] Hæc verò non dicuntur à Patronis physicæ prædeterminationis, per quam causa prima prius naturā, & causalitate agit in secundis, vt in eius definitione, aut descriptione monet Fasseau cap. sect. & num. 1.

Quantum etiam recedat Gabriel ab approbanda prædeterminatione physica ad materiale peccati, manifestat toto art. 3. quest. illius unice, super dist. 37. Inter alia ait in dub. 2. [Licet tanquā causa partialis Deus producat actum malum, tamen non quantum est ex se, concurrat; sed quia voluntas liberè hunc producit, Deus comproducit.] Et ante in dub. 1. [Etsi Deus eò modo est causa effectiua actus peccati, quo voluntas, non tamen sic est causa defectiua; quoniam ita est Deus causa defectiua rectitudinis, quod quantum est de se, daret illam actui, si voluntas cooperaretur. Vniuersaliter enim quidquid Deus dedit antecedenter, daret & consequenter, quantum est ex se, si non esset impedimentum: voluntas autem, quantum est ex se, non dat rectitudinem suo actui.] Sic Doctor ille. Si autem conseret, voluntatem diuinam de se, & quantum de se est, determinare antecedenter, & inuitabiliter nostram, vt cum Omnipotentia concurrat ad materiale peccati, quomodo scriberet superiora?

Sed ex Gabriele opponit Fasseau num. 97. & 98. nam in 2. dist. 14. quest. unica, art. 3. dub. 2. inquit: [Deus immediatè mouet non tantum primum Cælum mobile, sed cuncta mobilia.] Dist. 28. quest. unica, ante 1. art. generalem Dei, vt causæ primæ, concursus vocat [auxilium Dei vt prius mouentis, necnon influentiam & cooperationem, quæ assistit omni agenti mouens ipsum.] Ibidem art. 1. notabili 2. [Non excluditur generalis Dei influentia, quæ vt causa prima concurrat cum agente secundo, id est agente creato, ad omnem actum positiuum. Siquidem nullus actus positiuus (imò nec peccatum, quantum ad id, quod in eo positiuum est, puta actum, licet deformem) perfici potest, Deo tanquam causa prima non coagente. Plus enim influit causa prima in effectum, quam quæcumque causa secunda, vt vult Proculus lib. de causis.] In 4. dist. quest. & art. 1. notabili 3. lit. E. cum Petro de Alliaco in 4. quest. & art. 1. [Plus facit Deus faciendū aliquem effectum mediante causa secunda, quam si faceret eundem effectum se solo: quia quando facit aliquem effectum mediante causa secunda, ipse non solum facit illum, sed etiam facit, causam secundam esse causam illius effectus. Vnde in factioe, quæ aliquid facit mediante causa secunda, sunt plures termini diuinæ factiois, quam si faceret se solo; quia in prima est vnus terminus

de nouo productus, & alius terminus ipsa causa secunda in esse causæ; sed in secunda est solus vnus terminus, scilicet effectus productus.]

2216 *Sed excepto vltimo hoc loco, quis non videat, in aliis sermonem esse solummodò de generali causæ primæ concursu immediato, & simultaneo cum causis secundis. Eum nos contra Durandum, & Ludouicum à Dola agnosimus vniuersaliter cum Gabriele, & reliquis Theologis, ac Philosophis; dicimusque, Deum illo mouere causas secundas, admissis etiam aliis modis, quibus mouet, quin opus sit vltra determinationem propriam, & naturalem earum, quæ necessariò agunt, & peruenire ad motionem prædeterminationem; & quin sit possibilis in liberè agentibus motio huiusmodi, quando liberè agunt. Quàm autem ritè sine ea consistat, Deum mouere causas secundas, ostendit luculenter Cerf cap. 2. §. 1.*

2217 *Et quoad pronuntiatum Procli, aut Procli, videatur num. 439. Euent. 15. de Hist. Scientia Medie, numque 2096. huius 2. partis. Obseruoque deuenit, non limitari illud ad causam primam in creatam, sed extendi ad quamcumque creatam primariam, respectu cuius detur alia secundaria subordinata in coëfficiendo eodem effectu, pro vt ad oculum patet in eius Philosophi textu, & in lect. 1. S. Thomæ eum exponentis tom. 4. suorum Operum. Non vult autem Fasseau, causam primariam creatam prædeterminare physicè aliam secundariam sibi subiectam.*

2218 *In vltimo loco nihil aliud intendunt Petrus de Alliaco, & Gabriel; quàm Deum, quando cum causa secunda necessaria producit effectum aliquem, eatenus plus præstare, quàm si se solo causeret, quatenus non modò facit effectum, sed etiam quod ipsa secunda causa eum faciat. Vnde Deus producens se solo effectum habet ipsum solum tanquam terminum; sed producens cum causa secunda, habet istum terminum, & simul alium, nempe causam secundam in esse causæ, id est ipsum agere causæ secundæ. Nam huic vltra esse, & posse Deus dat etiam agere, vt docet S. Thomas in 2. dist. 37. quest. 1. art. 2. ad 5. quest. & art. 2. in corp. & ad 2. ob præparationem Omnipotentia ad concurrendum cum eam instructa, & completa prærequisitis ex parte sua: vltra quæ tam necessaria est assistentia Omnipotentia, vt sine istius concursu non ageret, & illo exhibito (qui quidem est indistinctus ab eius actione) iam agit formaliter, pro vt latè edisserit toties, & meritò laudatus Cerf. cap. 2. §. 5.*

2219 *Addo ego nonnullam elucidationem ex Iacobo Almaino in Moralibus, cap. 1. de Voluntario, §. Quod autem, vbi ait: [Causa prima non solum est causa effectus producti à causa secunda, sed etiam est causa, quod causa secunda producat talem effectum. : : Et Deum esse causam alicuius, non est nisi Deum velle illud esse.] Quæ verba simul cum transcriptis ex Petro de Alliaco fuerunt in vlt. P. Ioanni de Azor lib. 1. Institutionum Moralium, cap. 21. quest. 8. Scribitque interpretans vtrumque, & S. Thomam similiter docentem, moueri, & applicari à prima causis secundas ad agendum: [Quid est hoc, quod dicitur, Deus facit vt ignis faciat? Respondeo, nihil aliud, nisi Deum velle, vt ignis vtracque vi & facultate, quando initio accepit. Cum Deus naturas instituit, vires agendi, vel faciendi tribuit: & ideo natura quæcumque cum facultate*

sibi à Deo data, & conseruata potest; sed nunquam aget, aut faciet, nisi Deus velit vt agat, aut efficiat. Cum igitur Deus facit, vt natura faciat, non nouam tribuit facultatem, & vim, quæ possit; nec formam vllam, quæ in se natura mutetur, sed vult vt faciat. : : Hoc autem fit, quia cum ignis lignum vrit, Deus non solum cum igne facit calorem, quo lignum exurit, sed etiam facit ipsam actionem, quæ lignum comburitur ab igne: hoc autem esse non potest, nisi Deus pariter faciat, vt ignis vrat. Nam quemadmodum actio, quæ lignum exurit, quia in se ipsa boni aliquid est, nequit esse, nisi Deo volente, & faciente, vt ipsum lignum vtratur: sic etiam actio, quæ ignis vrit, cum in se bona sit, non est, nec esse potest, nisi Deo volente, & faciente vt ignis vrat. Nam quidquid boni sit, non nisi Deo volente fit.] Et in fine quæstionis ac cap. [Si dicas, ignis suā naturā vrit. : : Ergo non solum habet suā naturā ignis, quo possit vrere, sed etiam habet, quo vrat. Respondeo, ignis, dum eius natura, & vis vrendi manet, & conseruatur à Deo, habet eo ipso naturaliter, quo possit vrere, non tamen eo ipso habet quo vrat: alioqui semper vreret. Nam sicut vim, & naturam vrendi non habet, nisi Deus det, & conseruet, si nec vrit, nisi Deus velit vt vrat.] Tantum Azor.

Ast etiamnum vrget Fasseau, quia Molina bene calluit sensum Gabrielis; fateatur tamen 1. p. quest. 14. art. 13. dist. 9. illum supponere prædeterminationem physicam. Et pariter Azor vbi proximè dicit, illum malè contra hanc allegari. Certè Molina in dist. 9. non aliud tradit de Gabriele, quàm cum Alliaco affirmasse, causas secundas nihil omnino efficere, sed Deum solum ad earum præsentiam operari: quam assertionem damnarat, & refutarat fusè in dist. 5. Vnde neque attribuit, neque potuit tribuere dist. 9. Gabrieli suppositionem de prædeterminatione physica. Qui enim existimat, Deum se solo producere coram igne calorem, longè est ab admitenda prædeterminatione physica, quæ Deum ignem moueat ad causandum virtute sua calorem. Et illud quidem positum in medio fuit à Gabriele in 4. dist. & quest. 1. art. & dub. 3. monente: [Non scribo hæc quidquam asserendo, sed tantum recitando, occasionem dare cupiens Doctoribus, quorum in his informationem peto, & expecto; interim non recedens à communi modo loquendi Doctorum.] Ipseque de solis causis secundis necessariis hæsitacionem suam expressit, eaque fuit ipsius solius, non autem Petri de Alliaco, neque vsque ad 4. Sent. incidit in eam. Legatur Suarez dist. 18. Metaphys. sect. & num. 1.

Azor neutrquam ait, Gabrielem recenseri malè aduersus physicam prædeterminationem. Adduxit illum ipse pro suo sensu de Deo eatenus præstante; quod causæ secundæ necessariae agant, quatenus efficaciter vult vt agant. Et quia id expositum erat nonnullis obiectionibus in causis secundis liberis, aduertit primò, [quando actio ex parte eius quod paritur, bona est, & ex parte eius quod facit, peccatum est, vt cum Martyr iustu tyranni pulsatur, ac cæditur, ex parte Martyris bona est pulsatio, quæ afficitur, & quidquid boni in ea est, Dei munus, beneficium, & opus est: ex parte verò tyranni, vel carnificis Martyrem verberantis mala est, & Deus non vult,

vult, nec facit, vt Tyrannus perperam agat, & iniquè Martyrem pulſet, ac verberet. Secundò, Deum velle, & facere, vt nos bona velimus, & faciamus; ſed non velle, nec facere, vt nos peccemus. Nam bonorum, non malefactorum, Deus eſt author primus: peccata enim non facit ipſe, aut vult, ſed permittit, longè antè prænoſcens. Et ideo, quòd Deus alioqui Omnipotens, non velit, aut non faciat peccata, licèt cum voluntate peccante operetur id, quod in peccato reipſa eſt, & fit, propterea eſt, quia peccatum fieri non poteſt, Deo volente, & faciente vt quis peccet: at bona quæ na ura facit, vel voluntas, fieri nequeunt, niſi volente & faciente Deo, vt ipſa voluntas, vel natura faciat. Tertid, non quia, Deo volente, fiant bona quæ natura facit, vel voluntas, tolli contingentes, & fortuitos euentus ex natura rerum. Nam in natura ſunt multæ cauſæ, quæ & impediti queant, & re ipſa impediuntur, interdum Deo volente & faciente vt hæc, vel illa cauſa hanc, vel illam impediatur. Nec tamen Deus ſeipſum impedit, quia id euenit quod ipſe voluit vt eueniret. Creatæ cauſæ ſeſe aliquando impediunt. Deo nihil eſt fortuitum, ſed nature, aut voluntati creatæ, quæ nec omnia prædeſiniuit, nec omnia prævidit antequam eueniant; quibus ſi fortuitò aliquid accidit, Deus ipſe decernit.] His animaduertiſis, ſubdit Azor, Gabrielem, Scotum, Gregorium, & Dionyſium Cifterciensem non aduerſari, quia ſolùm docent, effectum non priùs à Deo, quàm à cauſa ſecunda produci. Simuletiã ſubiungit Azor, præſatos Theologos nihil in hac parte dixiſſe contra S. Thomam, qui tradiderat cauſam primam mouere, applicareque ſecundam ad agendum.

2232 Hæc fideliter ex Azore relata ne vmbra quidem reprehentionis continent de Gabriëlis ab aliquo falſa allegatione contra prædeterminationem phyſicam. Quod enim docuerit S. Thomas, non fuit ex interpretatione Azoris, docuiſſe, prædeterminari phyſicè cauſas ſecundas à prima. Sic conſtat ex verbis exaratis Azoris, & compertum magis erit ex mox adnotandis. Rurſus, quòd Gabriel, Scotus, Gregorius, & Dionyſius Ciftertiensis voluerunt, effectum non priùs à cauſa prima, quàm à ſecunda produci, non etiam fuit voluiſſe, hanc ab illa, eſſi phyſicè prædeterminatam, cauſare ſimul effectum. Phyſica prædeterminatio non idcirco reſicienda eſt, quia alioqui priùs à cauſa prima produceretur effectus: neque idcirco falua eſt, quia non obſeſſet, quominus ſimul cauſaretur. Et reuerà illi Theologi ampliùs intendunt, quàm effectum non priùs à cauſa prima, quàm à ſecunda fieri; imò principaliùs intendunt, hanc, vt ex potentia proxima, & actu primo completo reducat ad actionem, non accipere formam vllam præuiam ipſi actioni; ſed ad id in cauſa ſecunda neceſſaria, & in libera non inhonèſtè agente, ſufficere voluntatem diuinam efficacem, ipſamque actionem cauſæ cum primæ, tum ſecundæ, prout manet declaratum ex Azorio.

SECTIO CCXIV.

P. Ioannes Azorius è Societate neque cum exponit Gabriëlis mentem, neque alibi exprimit ſuam, quæ contraria ſit domeſticæ.

2233 Profectò Azorij doctrina confirmata ab ipſo. Ex antiquis illis Theologis, non eſt de prædeterminatione phyſica, & intrinſeca cauſis ſecundis; ſed de prædeſinitione, quæ Deus efficaciter decernat actiones neceſſariarum, & honeſtas liberarum, non autem inhonèſtas. Et quantum ad honeſtas tam firmus apparet eſſe in tali prædeſinitione, vt lib. 4. cap. 22. quaſt. 1. dicat, [negari à paucis lunioribus, qui fortaliſis, vt voluntatem noſtram liberam faciant, faciunt ſacrilegam, dum negant, Deum libera noſtra bona opera prædeſinire.] Non exprimit quænam in Deo ſcientia ſit præſupponenda, ne cum prædeſinit bona opera, nocent eorum libertati. Hæc ſola omiſſio poteſt in Azore anſam præbere, vt dicatur ſtare contra opinionem domeſticam. Sed tamen qui præciſè non exprimit Scientiam Mediam, non eam repellit: & præſertim qui non tam Theologum Scholaſticum, quàm Moralem tunc agebat (eſt in vtraque Theologia præcellentiſſimus fuerit) non debuit deſcendere ad pertractanda omnia, quæ Scholaſticorum propria erant.

2234 Satisque alibi aperuit, ſe non loqui de prædeſinitione omnino antecedente noſtræ voluntatis conſenſum. Nam libro primo, capite ſecundo, quaſtione quinta, definitionem cauſæ liberæ præfert, & explicat eodem modo, ac cæteri è Societate, quatenus [poſitis omnibus in agendo requiſitis, ita operatur, vt abſque vlla varietate, vel mutatione in ſe, vel in altero facta, poſſit agere, & non agere, ſic cum illis non actionem, ac actionem componendo.] Aitque ibi: [Si aliquod requiſitorum deſit, cauſa in agendo non idcirco libera ex ſe non eſt; nam ſi non poteſt oppoſita, id ideo eſt, quia deſt aliquid neceſſarium ad agendum; veluti ſi deſit voluntati generale Dei auxilium ad volendum, non poteſt voluntas velle, quanvis ſit ſuapte naturâ libera. Eſt igitur actio libera quando fit; tunc enim liberum nobis eſt facere, aut non facere: quod ſi facimus, in poteſtate noſtra eſt non facere: quod ſi non facimus, facere tamen poſſumus: nec in poteſtate noſtrâ eſt, vt ſimul faciamus, & non faciamus; hoc etenim non poſtulat libertatis conditio, aut natura; ſed ſolùm, vt cum facimus, omnibus requiſitis ad agendum eodem modo ſe habentibus, poſſimus non facere. Nihilominus tamen libertas etiam in hoc conſiſtit, vt cum quidpiam liberè agimus, poſſimus ab actione deſiſtere. Similiter etiam, antequàm quidpiam agamus, ſumus in eo liberi, quòd in noſtra poteſtate ſit illud agere, aut non agere; & cum agimus, poſſimus ab agendo ceſſare.] Cap. etiam 21. quaſtione 1.

in fine repetit: [In cauſa, quæ ſua ſponte, & voluntate agit, quanvis ſint poſita omnia, quæ illa cauſa ad agendum requirit, ac poſtulat, poteſt ſuo nutu, & arbitratu agere, & non agere; & poteſt hoc, aut illud efficere; & poteſt ſic, vel aliter operari. In hoc enim voluntas, & actio libera à naturali cauſa, & actione diſtinguitur.] Qui hæc dixit, non potuit ſimul iudicare, voluntatem, cuius actus non fuerit à Deo prædeſinitus, carere prærequiſito aliquo ad talem actum liberè eliciendum.

2235 Quid? quod eodem libro 1. cap. 20. ſic inſtituit quaſtionem 16. [Quomodò cum æterna diuinæ voluntatis prædeſinitione, quæ futura bona prædeſiniuit, falua ſit humana libertas? Nam voluntas diuina eſt efficaciffima, cui nihil poteſt obſiſtere. Ergo ſi quidpiam prædeſiniuit, neceſſe eſt vt eueniat: ac proinde, cum humanæ voluntatis conſenſum in bonis prædeſiniuit, non poteſt non fore.] Ad quam quaſtionem ait, [Deum ſic noſtrum in bonis conſenſum prædeſiniuiſſe, vt ſuo loco; & tempore ita opportunam, & commodam bonam cogitationem injiciat, vt id velimus & ſequamur, quod Deus nos ſequuturos prædeſiniuit, licèt poſſimus non ſequi. Sic itidem opportunis, & accommodatis auxiliis voluntatem excitat, & mouet, vt ipſius Dei ductum homo liberè ſequatur. De hac re alio in loco fuſius diſputabo.] Sic ille quaſi digito deſignans diuinam ſcientiam de cogitationis ad actum bonum congruitate, ſi tali tempore, & loco conferatur: quæ ſcientia eſt Media, eoque de titulo ingrata Magiſtro Goneto tom. 2. diſputatione 6. articulo 5. §. 6. pag. 529. quia per eam quaereret, & exploraret Deus opportunitates, & circumſtantias temporis, loci, &c. Hactenus inquiri locum vbi Azor de eadem quaſtione copioſius diſſerat. ſed præſens ſufficit, vt huius Doctõris concordia cum Sociis in puncto de Scientia Media dignoſceatur; & vt pateat, non admittere niſi prædeſinitiones per eam directas, ſicque conciliare illas cum libertate bonorum noſtrorum actuum.

2236 Quaſtio etiam proximè antecedens in Azore eſt: [Quomodò cum Dei præuiſione, & præſcientia libertas voluntatis conſiſtat? Siquidem Dei cognitio falli non poteſt. Ergo ſi Deus prænoſcit, & præuidit, futurum eſſe voluntatis conſenſum, conſequens eſt, vt ſit certò futurus.] Huic quaſtioni reſpondet: [Quemadmodùm cum te video legentem, diſputantem, vel currentem, meus adpectus nihil proſus de tuo libero curſu, vel diſputatione detrahit, eo quòd meus adpectus ideo eſt verus, quia tu legis, diſputas, aut loquetis: nec quia ego te video legentem, aut diſputantem, idcirco tu legis, aut diſputas, ſed quia tu vis: ſic æterna Dei præuiſio, quæ liberum voluntatis conſenſum futurum prænoſcit, nihil minuit, aut lædit libertatem arbitrij. Etenim nuda Dei cognitio rei viſæ nullam neceſſitatem affert, ſed eſt notitia rei, ſicut in ſeipſa eſt.] Quod fulcit autoritate S. Iuſtini, Chryſoſtomi, Hieronymi, Auguſtini, Cyrilli Alexandrini, Leonis Magi, Damafcenii, Anſelmi, necnon Boëij, & Origenis, qui inquirunt, non ideo quia Deus prævidit ſcandala futura, ſunt futura; ſed potiùs, quia ventura ſunt ſcandala, præſciunt, & longè

antè prædixit. Sunt enim futura tam certò, & euidenter Deo nota & perfectà, quàm præſentia.

2237 Doctrina, quam inuoluit ſolutio quaſtionis, eſt extremè oppoſita principio potiſſimo modernorum Thomiſtarum in hac Controuerſia. Cenſent enim vnanimè, hanc propoſitionem eſſe veram in ſenſu cauſali, formali, & rigoroso: Ideo res ſunt futura, quia à Deo ſciuntur ſcientiâ viſionis; vt pote cauſa effectiua, dirigenteque proximè, & immediatè ad ipſarum productionem; è regioneque falſam eſſe in ſenſu cauſali, virtuali etiam, & terminatiuo hanc aliam propoſitionem: Ideo res, vt futura, ſciuntur à Deo ſcientiâ viſionis, quia futura ſunt. At Azor cum aliis è Societate priorem propoſitionem falſam reputat, & poſtteriorem veram. Sed vt hæc non detorqueatur ad ſenſum cauſalem, formalem, & rigorolum, addit: [Nec tamen inde colligas, Deum futura prænoſſe; quia ſint futura, neque enim Deus ſcientiam ſuam, ſicut nos, à rebus accepit, ſed ex ſe, & per ſe ipſe naturâ ſuâ rerum omnium futurarum certam præuſionem habet. Et ideo dicimus, quæ ſunt futura, prænoſcit, non quia futura ſint, ſed quia per ſeipſum eſt prima, & ſumma cuiuſcumque veritatis notitia. Ergo ſi verum eſt, vt quidpiam ſit futurum, eo ipſo ex omni æternitate eſt Deo notum, atque perfectum.] Eandem cautionem adhibuerunt aliqui ex S. S. PP. citati ab Azore, necnon Reuerendiſſimus, & Sapientiſſimus Franciſcus Romæus Generalis Dominicanorum Magiſter, cuius ſimilia verba expendimus in Sectione 200.

2238 Prædeterminationem, ſiue extrinſecam, ſiue intrinſecam, ad materiale peccati, fuiſſe Azorio implacitam libro 1. capite 21. quaſtione 8. lib. 2. capite 21. quaſtione 2. libro 4. capite 22. quaſtione 1. 2. & 3. dubitari non poteſt: quam quia Romæ edebat primum ſuum Tomum anno 1600. quo tempore iam ibi Controuerſia æſtuabat inter Dominicanos PP. & Noſtros, Molinæque liber ſub Theologorum erat cenſura ex ſummi Pontificis commiſſione; idcirco Azorius videtur ſuſpendere iudicium circa prædeterminationem extrinſecam, cum ſcribit in quaſtione illa 6. [Quidquid ſit de hiſce opinionibus, quæ fortaliſis, ſi benigniùs, & mitiùs explicentur, ſecum non pugnant, quanvis verbo inter ſe plurimum diſtare videantur, nihil in præſentia deſinio, ſed ſolùm oſtendo quid viri, alioqui Catholici & docti, ſentiant, quid doceant, quid dicant, & quid in ſingulis eorum ſententiis difficile appareat. Aliorum eſto iudicium.]

2239 Similiter lib. 1. cap. 20. cum in terminis attingiſſet vniuerſalem quaſtionem (quæ eſt 7. capitis illius) de prædeterminatione intrinſeca, abſtinet à deciſione, quia pendeat ex multis aliis, ideoque alio in loco commodiùs tractaretur. [Reſert quodam (nempe Bañes) arbitrari, Deum cum rebus creatis operari, quia priùs ſaltem naturâ, origine, & cauſâ eas præueniat, exciter, & moueat; ita vt priùs in ipſis motum quendam, & impulſum imprimat, & deinde ipſe motus, & impulſus agant. Et nihilominus libera, inquirunt, voluntas relinquitur, quia motus ille Dei & impulſus excipitur in ipſa pro ratione, & modo ipſiuſmet voluntatis. Et quia voluntas

voluntas est libera, motum illum sibi diuinitus impressum excipit liberè, id est, vt liberè agat. Alij (videlicet Molina) contra opinantur, Deum operantem cum causis secundis nullum ante eam actionem motum, & impulsu imprimere, sed simul cum ipsis conuenire ad effectum producendum, &c.] Horum aliorum opinionem recitat postremo loco, & dissoluit vnum contra eam argumentum: idque virtumque est aliquale indicium maioris approbationis.

2240 Si cuncta hæc, quæ ex Azorio congesti, lustrasset oculis Franciscus Syluius, & Author innominatus quæstionis historice de Scientia Medja, Ioannes Martinez de Prado, Gonetus, & Paulus Falleau, forsitan non tam fidenter inculcarent, primus in Opusculo de motione primi Motus, parte 1. art. 18. pag. 67. part. 2. art. 26. pag. 182. p. 3. art. 4. pag. 201. secundus thesi 26. tertius p. 2. *Controversiarum Metaphysicarum*, in 16. art. & §. 3. num. 47. quartus tom. 3. disp. 8. art. 3. §. 1. pag. 620. tom. 7. disp. 6. art. 2. §. 5. pag. 647. quintus in *Authoritate exauthorata*, cap. 2. sect. 4. ex num. 42. vsque ad 50. & ex pag. 80. vsque ad 93. Azorium defecisse à castris Scholæ nostræ. Quinque hi Authores non legerunt nisi tantum quæstionem 8. eamque non integrè, in cap. 21. lib. 1. vel saltem non apparet, legisse ea alia. Vnde omnes quinti (qui fufior est) ponderationes dispant, collectis tot locis Azorij.

2241 Qui etsi in impressis definitiuam suam sententiam tacuerit in vno, vel altero puncto, ob causam supra indicatam; sed in manuscriptis apertissimè significauit, suoque firmavit chirographo, vt in *Euentil. y. num. 161.* dixi constare mihi ex lecto à me Tractatu qui afferatur in Bibliotheca Vallisolerani nostri Collegij S. Ambrosij; totusque dirigitur contra gratiam per se efficacem, prædeterminantemque physicè. Respondet Falleau num. 50. id de Tractatu illo friuolum esse; nam etiam Scoriffæ, & Iesuitæ approbant Thomistarum libros. Ego non reponam, responsionem esse friuolam, sed insufficientem. Etenim præfatus Tractatus compositus fuit à probatis, veteranisque in Theologia Magistris Societatis nostræ commemorantibus Romæ, quorum vnus erat Azorius. Eis quidem iniunxit R. admodum Præpositus Generalis Claudius Aquaniua, vt scripto liberè traderent suam mentem: quod etiam intimaui Magistris distantibus, tam Prouincie Romanæ, quam aliarum. Sic enim oportuit explorare receptum in Societate sensum, indeque elicere quid communi Ordinis nostri nomine, & periculo defendendum esset è libro Molinæ coram Sede Apostolica. Omnesque consulti conueniunt in defendenda eadem doctrinâ, quam Tractatus ille continebat, prout narrat Possinus lib. 4. *Controversiarum Societatis*, circa principium. Quare Azor non se gessit vt Reuisor, cui committitur alienum Opus recognoscendum, & ad quem non spectat nisi censuram ferre, num illud sit, nec-ne, contra Fidem Catholicam, moresque bonos?

SECTIO CCXV.

De Aureolo.

Initio Sectionis 112. promissæ doctrinæ anterioris illustrationem tum ex Gabriele Biel, tum ex Petro Aureolo. Absolui quod ad primum spectabat, & interposui Azorium, qui ferebatur interpretari primum pro contrariâ, & ipsam sequi. Procedo iam ad secundum. Igitur ille in 1. disp. 38. art. & propos. 1. impugnat opinionem de cognitione diuina futurorum contingentium, liberorumque voluntatis creatæ in decreto in creatâ. [Primò, quia Deus non cognoscit futura per cognitionem illius, quod non est futurorum causa; cum omnis cognitio vel sit rei in se, vel rei per suas causas. Sed manifestum est, quod determinatio voluntatis diuinæ non est causa contingentium futurorum, saltem omnium, quia non est causa actuum, qui eliciuntur à libero arbitrio, quia Deus non est Author malorum. Ergo, &c. Secundò, quia illud non cognoscit Deus per determinationem suæ voluntatis, respectu cuius non est determinatio suæ voluntatis. Sed manifestum est, quod voluntas diuina non determinat voluntatem creatam ad peccandum. Ergo, &c.]

Si primò respondeatur: Licet Deus non determinet voluntatem ad peccandum, nihilominus permittit, & secundùm hoc habet voluntatem permissionis, secundùm quam nouit, quod Iudas in tali instanti peccabit, quod ipse permittet. Insurgit contra: nam illud, quo posito, adhuc remanet effectus indeterminatus ad vtramque partem contradictionis, quia possibile fieri, vel non fieri, non ducit per certitudinem, & determinatè in alteram partem contradictionis. Sed voluntate permissionis posita, adhuc remanet voluntas creatâ indeterminata; & peccatum possibile est fieri, vel non fieri. Non enim permissio determinat ad peccandum, sed exigitur vltra hoc determinatio voluntatis creatæ, quæ penitus remanet indeterminata, quantumcumque permittatur. Ergo Deus non nouit determinatè peccatum futurum in tali nunc, ex hoc quod nouit permissionem suæ voluntatis. Et confirmatur, quia causa, quæ non ponit effectum determinatè, non ducit certitudinaliter in cognitionem illius.

Si secundò respondeatur, quod in prædicto semper est aliquid positiuum, videlicet actus substratus deformitati. Licet ergo diuina voluntas non determinet ad deformitatem peccati, determinat tamen ad actum substratum, cum sit aliquid positiuum. Insurgit contra primò, quoniam impossibile est, quod aliquid determinet ad actum, quin determinet ad deformitatem inseparabilem ab illo actu. Sed deformitas est inseparabilis ab illo actu numerali, in quo est; & omnino ab actu odij diuini deformitas separari non potest. Ergo si determinet Deus voluntatem creatam ad actum, determinabit & ad deformitatem, ac peccatum. Contra secundò, quia nec voluntas creatâ intendit deformitatem per se, sed delectationem, & id quod est positiuum in actu, nullus enim ad malum adspiciens operatur, secundùm Dionysium; imò displicet, quod est actui

actui annexa deformitas, & si posset, veller peccator perfrui delectatione, & habere quidquid est positiuum in actu, exclusâ deformitate. Et tamen, hoc non obstante, dicitur author peccati, propter quod est causa actus, quem deformitas necessariò concomitatur. Quare si Deus determinaret voluntatem creatam ad talem actum, necessariò esset author peccati. Et iterum, non deberet peccatori inpurari, si determinaretur ad huiusmodi actum positiuum à voluntate diuina, quæ efficax est, & quæ semper impletur.

2245 Si tertio respondeatur, quod licet per determinationem voluntatis Deus non possit mala cognoscere, potest tamen alia futura. Insurgit contra primò, quia remanet difficultas, quomodo nouit actus liberi arbitrij, in quibus contingunt peccata? Secundò, quia difficultas est generalis circa omnia futura: & si aliquod nouit in se absque determinatione voluntatis, videtur quod omnia possit etiam sic cognoscere. Tertio, quia licet aliquorum futurorum Deus sit Author per suam voluntatem, non tamen est omnium.]

2246 Hæc Aureolus, in quibus refutat receptam inter Thomistas modernos sententiam de medio cognoscendorum à Deo futurorum actuum liberorum voluntatis nostræ, quod sit decretum efficax diuinæ voluntatis, requisitum antecedenter ad ipsa. Refutat autem, quia sequeretur, tale decretum fore determinationem efficaciter, & præiudicium ad actus liberos in honestos; Quod Consequens est absurdum, iudicio Aureoli, tum ob specialem rationem in actibus vt peccaminosis; tum ob generalem in iisdem vt liberis, & in aliis liberis non peccaminosis. Præterea occurrit responsionibus ad suum argumentum. Quibus in omnibus; excepto vno, aut altero verbo, quod nostri omitterent, tam concordans cum ipso sunt, vt Aureoli ore videantur loquuti.

2247 Vltra hæc is Doctor in 1. distict. 39. art. 2. propos. 4. scribit: [Potest ex prædictis concludi, quomodo non est vera opinio dicentium, quod Deus cognoscit existentias futurorum, cognoscendo determinationes voluntatis suæ: supponunt enim isti determinationem intrinsecam in diuina voluntate; cum tamen vnico actu simplici, & incommutabili, ac necessariò indeterminatè complaceat in vtraque parte contradictionis.] Quibus in verbis auget pondus argumenti, quo ego in 1. parte probaui, decretum liberum diuinum non posse esse medium cognoscendi futura contingentia; in opinione complurium Thomistarum affirmantium, illud non consistere in formalitate non est vera opinio dicentium, quod Deus cognoscit existentias futurorum, cognoscendo determinationes voluntatis suæ: supponunt enim isti determinationem intrinsecam in diuina voluntate; cum tamen vnico actu simplici, & incommutabili, ac necessariò indeterminatè complaceat in vtraque parte contradictionis.]

2248 Paulò post in art. 3. discutens quandam S. Bonaventuræ sententiam, ait: [Quomodocumque suppositio est immutabilis, & inuitabilis per quodcumque consilium si sit necessaria consequentia, impossibile est, quod consequens necessarium ex tali suppositione, sit euitabile quocumque consilio, aut sollicitudine, vel conatu.] Et inferens: [Quandocumque Consequens est necessarium ex suppositione, si Antecedens est necessarium absolutè, Consequens est necessarium absolutè.] Quæ vtraque propositio pro R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Paris II.

ferretur ab Aureolo tanquam axiomâ, vt si præscientia Dei de peccato futuro Antichristi v. g. dicatur esse suppositio in se immutabilis, & inuitabilis à nobis, quidque necessarium, & nobis non contingens, deducatur ad absurdum de inuitabilitate peccati Antichristi ab eius voluntate; & de necessitate absoluta eiusdem peccati.

2249 Quo etiam vtroque pronuntiato nos vsi sumus in 1. parte, vt ex voluntatis nostræ à Deo prædeterminatione, nec extrinseca, siue intrinseca, quam euitate, impedireque non valeamus, & quæ respectu nostræ voluntatis non est contingens, sed necessaria, i ferremus etiam ab incommuni, liberum non fore nobis prædeterminatum actum charitatis v. g. circa actum. Vnde Gonetus qui tom. 2. disp. 1. art. & §. 5. pag. 100. tom. 4. disp. 6. art. 7. §. 3. pag. 636. non modò dicit, esse fallam, sed eò vsque progreditur, nimium credulus Syluius in *Opus. de motione primi Motus*, p. 4. art. 3. pag. 227. & quibusdam Doctoribus Louanienſibus, vt assereret, fuisse damnatum à Sixto V. Pontifice Max. anno 1476. hæc propositionem, *Quod ex inimpedibili per necessarium sequitur Consequentiam, hoc inimpedibile est, & necessarium*; quæ propositio eadem est formaliter, vel æquipollenter eum duabus Aureoli, poterit admittere, traditam fuisse à tam magno Theologo quasi axiomâ receptam in Schola Parisiensi ante annum saltem 1321. quo fuit creatus Archiepiscopus Aquisiensis.

Egoque ob mel ingenij hebetudinem non capio, quomodo Illustrissimus Antistes Siguntinus Godoy tom. 2. in 1. part. tract. 5. disput. 54. §. 2. num. 30. distinguit istud axiomâ, vt fallam sit, si Antecedens causet, inferatque libertatem in consequenti illato; & verum, si non causet, neque inferat. Etenim confectum fuit eum in finem, vt significetur, non posse in consequenti illato ea fieri, & inferri libertatem indifferentiæ, quoniam Antecedens est præconnexum, & aliunde inuitabile à nobis. Quare sine distinctione negandum videtur, vel concedendum absolutè axiomâ, de quo expectentur Sectiones 317. 349. 361. 367. 389. 390. 391. 392. 393. 396. 407. 409. 413.

SECTIO CCXVI.

Taxatur quadam ad Aureolum interpretatio.

2250 Transcripsi tam plenè Aureoli verba, ne villa remaneat dubitatio de eius patrocínio pro superiori principio nostræ sententiæ. Sed tamen Falleau cap. 1. parte 2. sectione 8. num. 251. intendens solummodo ad excerpta aliqua ex prima impugnatione responsionis secundæ in num. 2244. ait: [Ex his non potest deduci, Aureolum rejicere prædeterminationem ad omnes actus, sed solum ad malos: & neque ad hos, vt actus sunt præcisè, & pertinent ad lineam physicam, sed vt formaliter substantiant ma-

litia, & initiatiuè spectant ad lineam moralem; solum enim ab his sic consideratis est inseparabilis malitia, vt docet S. Thomas *questione 3. de Malo, art. 2. ad 2.* Hoc autem non conciliat Aureolum Molinæ in materia gratiæ, & bonorum actuum.]

2252 Fateor, primam probationem directè occupari contra prædeterminationem à diuina voluntate ad actus malos: sed in hoc distineri, est opponi Thomistis, & fauere Molinæ in puncto valde præcipuo. Indirectè autem occupatur contra prædeterminationem ad actus etiam bonos; nam ex non prædeterminatis illis, neque ex cognitio in decreto antecedenter efficaci diuinæ voluntatis infert, neque hos prædeterminari, neque cognosci in tali decreto. Nullumque est in Aureolo fundamentum ad illam respectu diuinæ voluntatis distinctionem de actibus malis, vt actus sunt præcisè, & vt formaliter substantiæ. Etenim pro illis sub nulla consideratione, vt neque pro actibus bonis, assignauit ad cognitionem diuinam medium, quod esset decretum efficacis præuè determinatiuum, vt constat ex progressu, *art. 1.* Et absolutè rejicit prædeterminationem ad actum malum in circumstantiis, in quibus realiter, & à parte rei substratus est malitiæ. Actus autem malus homicidij, aut odij in Deum, etiam vt præcisè per nostros conceptus est actus positius, abstrahat ab eo, quod sit, vel non sit substratus malitiæ; realiter tamen, & à parte rei non abstrahit. Vnde Deus, cuius efficacis voluntas non potest ferri ad actum, prout abstrahentem per nostros conceptus ab eo, quod sit, vel non sit substratus malitiæ, sed debet ad illum tendere, prout realiter, & à parte rei existat, si efficaciter uellet, & prædeterminaret positium actum realiter, & à parte rei substratum malitiæ, non posset non uelle efficaciter, & prædeterminare illum, vt formaliter substantem malitiæ, spectantemque ad lineam moralem.

2253 Et ratio quidem Aureoli, ac Nostrorum præcludit distinctionem illam. Etenim impossibile est, quod aliquid determinet efficaciter, & præuè ad actum, quin determinet ad id, quod realiter, & à parte rei est inseparabile ab illo. Sed actum homicidij substare malitiæ, & spectare ad lineam mali moralis, est realiter, & à parte rei in his circumstantiis inseparabile ab homicidio. Ergo si diuina voluntas efficaciter, & præuè determinaret in his circumstantiis ad actum homicidij, non posset non in iisdem determinare ad id; quod realiter, & à parte rei est, talem actum substare malitiæ, & spectare ad lineam mali moralis. Sic iuxta Thomistas, qui putent, homicidij actum non esse liberum essentialiter, sed tantum prout elicatum in his circumstantiis, non poterit in eis Deus efficaciter & præuè determinare ad ipsum, prout abstrahentem ab actu libero, & necessario nobis; sed debet determinare ad illum vt nobis liberum, & ad id, quo constituatur formaliter liber.

2254 Huius rationis vis non eleuatur auctoritate S. Thomæ. Nam disputans in loco præcitato, an Deus proximè, & immediatè concurrat ad actus nostros peccaminosos? Objicit secundò sic contra partem affirmantem, quam ipse sequitur: *Quidquid est causa ali-*

cuius, est causa eius quod conuenit ei secundum rationem suam speciei; sicut si aliquis est causa Soris, sequitur quod sit causa hominis. Sed quidam actus sunt, qui ex sua specie habent, quod sint peccata. Si ergo actio peccati sit à Deo, sequitur quod peccatum sit à Deo. Et respondet: Deformitas peccati non consequitur speciem actus, secundum quod est in genere naturæ; sic autem à Deo causatur: sed consequitur speciem actus, secundum quod est moralis, prout causatur ex libero arbitrio.

Quæ responsio optima est; fatum enim Doctor de Deo concurrente simultanéè præcisè ad actum, qui est secundum suam speciem peccaminosus, seu vt à nobis elicitus propria ex determinatione his in circumstantiis: qua sub ratione est species malitiæ in inseparabilis ab actu, non ideo Deus ipsum efficiens, determinatus à creata voluntate, erit causa malitiæ; hæc enim soli voluntati determinanti imputabitur. Nos autem loquimur de Deo efficaciter determinante se ad producendum talem actum, præuèque determinante sic voluntatem creatam, vt secum causet; quæ sub ratione non posset non Deo determinanti attribui malitia. Priori ratione causatur à Deo actus malus, secundum quod est in genere naturæ, seu præcisè secundum esse physicum; malitia autem non consequitur speciem actus præcisè secundum esse physicum. At posteriori ratione causaretur, secundum quod est in genere moris, seu secundum esse morale: penes istud uerò esse malitia consequitur speciem actus.

2255 Non sinit Fasseau in Aureoli interpretatione, quam exclusi; sed addidit eum pro prædeterminatione stare expressè in *distinct. 17. art. 3. propos. 1.* ubi ex Philosopho in libello de Fortuna, referens quod homo agitur à Deo vel à causa superiori ad illos actus, quibus dicitur fortunatus, & felix, subdit: [Sed non sunt actus aliqui ad quos magis debeat homo agi à Deo, quam actus meritorij, qui ducunt hominem ad æternam felicitatem.] Et paulò post: [Ad actus illos, quibus homo meretur filiationem diuinam, agitur, & mouetur ab Spiritu S. Dicit enim Apostolus *ad Rom. 8.* quod à Spiritu Dei mouentur ij, qui filij Dei sunt.] Et circa finem propositionis: [Si debeat elici actus gratiæ dilectionis erga Deum, oportet vel in se habere voluntatem diuinam, vel saltem aliquid regulans, & impellens secundum naturam ipsius. Voluntas autem non potest esse in nobis, cum sit substans, & id quod Deus; ergo necesse est, vt à diuina voluntate deriuetur influxus aliquis dirigens, & impellens ad actum dilectionis.]

2256 Hæc tamen Aureoli, vt compertum est ex rota illa *Distinct.* diriguntur ad statuendum habitum infusum, & supernaturalem charitatis erga Deum: quo habitu voluntas nostra agatur, moueatur, impellaturque ad actus dilectionis Dei; sed quin sit prædeterminatiuus, siue iuxta Aureolum, siue iuxta Thomistas. Et in Aureolo notet Fasseau sequentia uerba propositionis 2. pro tali habitu: [Quandocumque aliquis actus est in potestate alicuius agentis, agens necesse est, si aliud agens concurrat, vt sit in potestate alterius agentis agens aliud, vel ipsius influxus. Sed actus dilectionis meritorie redactus est ad nostram potestatem. Er-

go necesse est, vt Spiritus S. vel eius influxus sit in nostra potestate, quamdiu sumus in gratia. Non est autem Spiritus aliquid, quo voluntas nostra potestatiuè potest uti. Quare relinquitur, vt influxus ipsius sit immanuè in nobis, quamdiu sumus in gratia.] Quæ ratio & ostendit, habitum charitatis non esse prædeterminatiuum, iudicio Aureoli; & potest à nobis reflecti contra gratiam actualem auxiliantem, quæ sit prædeterminatiua.

SECTIO CCXVII.

Intercipitur alia euasio ad Aureoli auctoritatem.

2257 Incognitus Author *cap. 8. Vanitatis, pag. 98. & 99.* responderet ad Aureoli in probatione uerba exarata in *num. 2241.* & ad contenta in impugnatione responsionis 2. transcriptaque in *num. 2244.* priora quidem non magis Thomistas, quam Molinistas tangere, quia neutri possunt negare, saluà Fide, quod Deus sit causa actuum, qui eliciuntur à libero arbitrio: & posterioribus obuiam ire Sanctum Thomam 1. 2. *questione 79. articulo secundo*, discernentem in actu peccaminoso rationem actus, & entitatis physice à ratione deformitatis, & malitiæ moralis; docentemque, priorem formalitatem esse à Deo vt à causa, minimeque sequi, Deum fore causam formalitatis posterioris, si priorem efficiat. Sic Author ille in summa; nam reliqua quæ adiecit in *pag. 100. usque ad 104.* non aliud de re continent, sed de lædoriis contra Molinistas, ad quæ ego surdus sum.

2258 Potuisset quidem notum Incognito esse, cum antiquum quem Theologum in nostrum patrociniū aduocamus, non esse nobis in animo postulare, totam eiusdem doctrinam cum tota nostra, & in omnibus principiis esse conformem; sed in illo tantum, pro quo adducimus. Atque ita accidit in allegatione Aureoli, qui quoad placitum de diuina voluntate non prædeterminante ad actus nostros liberos, siue inhonestos, siue honestos, fauet nobis manifestè. Vnde quòd in aliis non faueat, non satis est, vt arguamur de falsa citatione. Potuisset etiam Incognitus animaduertere; non quia S. Thomas præoccupasset obiectionem aliquam Aureoli, fieri inde, allegari perperam hunc à nobis pro sententia, quæ illi displicuisset: Sed reapse Sanctus Thomas eò loci non agit, nisi de concursu simultaneo purè physico cum voluntate creata ad actum peccati; & ex tali concursu non inferri, quod Deus esset causa malitiæ, tradidit admodum sapienter. Aureolus autem in loco citato tractauit de non prædeterminata nostra voluntate à diuina ad eum actum, ne alioqui sequeretur, Deum fore causam malitiæ; ideoque putamus, Aureolum ibi non fuisse contrarium Sancto Thomæ.

2259 In prioribus uerbis Aureolus aliquatenus significauit, Deum immediatè, & proximè non

concurrere physice ad actus nostros peccaminosos. Non utimur eius auctoritate quoad hanc partem, quam expressit in 2. *distinctione 38. questione unica, articulo primo.* Et quam posse defendi, non temerari Catholica fide; olimque, ac nunc habere nobiles propugnatores; debuit non latere Incognitum. Imò & ad bonos actus liberos ordinis naturalis sunt qui se extendant; imò etiam ad ordinis supernaturalis, dummodò ad hos assignetur aliquod principium effectiuum supernaturale, immixtum à Deo voluntati nostræ, vt limitant Dolanus *parte 4. de modo coniunctionis concursuum Dei, & creatura, capite 18. numero septimo, & sequentibus.* Lalemant *disputatione quarta Physicorum, partitione 4. in decisione, numero 17.* Vnde prudenter abstinere nouissimè à censuris ingeniosissimus, & eruditissimus Magister Salmanticensis Fr. Iosephus Saenz Aguirre in *Physica, disputatione 16.* (quæ de hoc argumento graphicè tractat) *sektione 2. num. 12. etiam*; vt & nos; non assentiatur Aureolo. Cuius tamen auctoritate utimur quoad aliam partem de Deo nostros peccaminosos actus non causante per decretum antecedenter efficacis, atque determinatiuum.

2260 Hactenus dicta sufficiebant ad vindicandum Aureolum pro nostro principio; nam (ni fallimur) satisfecimus omnibus Fasseau, & Incogniti tentamentis in contrarium. Sed quia ueritati litamus, non dissimulabimus locum quendam Aureoli, prætermisum ab illis, in *secundo, distinctione 38. questione unica, articulo primo.* Vbi probans, Deum immediatè, & proximè non concurrere physice ad nostrum actum prauum, arguit secundò in hunc modum: [Si Deus coageret actui voluntatis, aut hoc est, quia sequitur determinationem voluntatis in illo actu; sic quòd uoluntas prius natura determinet se ad actum illum, & ex hoc Deus coagit uoluntati determinatæ; aut è conuerso, prius Deus determinat se ad agendum, & uoluntas nostra sequitur determinationem eius; aut ueniunt ex æquo ad actionem illam? Sed nullo eorum modorum est. Ergo. Minorem probo primò, quòd non primo modo; quia tunc Deus uoluntariè coageret ad peccatum; & etiam haberetur propositum, quia in illo determinare non coagit Deus, & sic non est causa respectu omnis actus positui. Nec potest dari secundus modus; quia uoluntas determinaretur à Deo ad peccatum. Ergo non ageret à se, sed ab alio. Et ita uoluntas non peccaret, quia de se non haberet unde esset causa peccati; quia non libera determinaretur ab extrinseco. Nec est possibilis tertius modus. Primò, tum quia ille modus esset casualis. Secundò, quia tunc Deus uoluntariè coageret ad peccatum.] Sic Aureolus, in cuius exemplari desunt aliqua uerba inter proponendum tertium modum, quæ suppleui ex Deza in 2. *dist. 35. & duabus seqq. art. 2.* Cum autem impugnat primum, repellit diuini concursus à nostra uoluntate determinationem; quæ sit prior natura, seu potius electiue; preindeque rejicit principium nostrum; & cum confutat secundum modum, detrahet nostri concursus à diuina uoluntate determinationem efficacem, & præuam,

propterea que renuit Thomistarum principio. Unde nec pro illis, neque pro nobis suffragatur in hoc loco.

2261 Ita sanè est quoad duo illa principia pugnantia vtriusque Scholæ. Et pro nostra dicimus ad primi modi primam impugnationem, Deum ad actum peccati concurrere voluntariè, quatenus non coactè, neque inuitè, neque nolentem; sed non concurrere voluntariè, quatenus de se velit, & afficiatur erga eum concursum. Nam eum non exhibet, nisi determinatus à nostra voluntate, cuius electioni exposuit suæ Omnipotentia coëfficientiam ad actum, siue rectum, siue obliquum, vt concessa ab ipso libertatis iura seruaret; sed de se volens, vt suâ Omnipotentia vtatur ad rectum, & non ad obliquum; simulque præbens ad rectum, præsertim supernaturalem, auxilia superaddita, non autem ad obliquum. Sed de hoc affatim in 1. parte. Ad secundam impugnationem dicimus cum Ariminensi in 2. dist. 34. quæst. vnica, art. 3. ad 8. seu potius repetimus dicta tam in 1. parte, quam iam in Sectione 180. huius 2. nostræ voluntatis determinationem, qua diuinæ Omnipotentia concurrere determinamus, ita esse à nobis electiue, vt simul, & idemificè sit à Deo effectiue, & principalitè in genere causæ efficientis.

2262 Ad secundi modi impugnationes respondere fit Thomistarum negotium. Ego solùm noto, Aureoli primum argumentum contra immediatum, & proximum Dei concursum ad actum prauum, esse inefficax, si talis concursus determinatur electiue à nostra voluntate. Id quod ex dictis à me supra noscet, qui legerit illud; tamen Nicolao Boneto, antiquo Theologo Franciscano, sed posteriori, lib. 7. Theologia naturalis, cap. 3. in fine, visum sit tam difficile, vt de solutione desperans Lectorem remittat ad eam querendam, si secum non inficietur, requisitum esse causæ primæ concursum cum secundis; & Durando Dominicano (qui cœtaneus fuit Aureoli, & obiit Episcopus Meldensis anno 1333.) in 2. dist. 37. quæst. 1. n. 6. visum sit insuperabile.

2263 Cæterum etsi Aureolus in duobus illis principiis neuter fuerit, tamen quia ad actus liberos supernaturales admittit auxilium diuinæ gratiæ coëffectiuum eorum, prout patet ex verbis transcriptis in num. 2255. & ex aliis passim in suis Commentariis super Magistrum, non potuit censere consequenter ad suam doctrinam, talia auxilia esse prædeterminantia voluntatis nostræ, sed potius hanc determinare illa, vt coagant secum præfatos actus. Et ita dixit verbis æquivalentibus in num. illo 2255. loquens de supernaturali habitu charitatis. Idemque assereret de diuinæ gratiæ auxilio ad actus quoscunque liberos supernaturales, non supponentes habitum supernaturalem. Hæc melius intelliget, qui consulerit Aureoli asseclam Dolanum: sed & vnâ compèriet, viam ab hoc tentatam sopiendi Controuersiam inter Dominicanos, & Nostros, negato Omnipotentia diuinæ concursu immediato, & proximo cum causis secundis, frustrancam fuisse maiori ex parte. Nam quanquam vtriusque Scholæ dissuaderet eum concursum, & cessarent litigia de

modo, quo Omnipotentia concurrat ad actus prauos, & ad bonos ordinis merè naturalis, restarent principaliora de modo, quod per gratiam, siue habitualem, siue actualem, influat in actus liberos supernaturales. Nec acquiescent Dominicani gratiæ efficaci, quæ per se non sit intrinsecè efficax, vt vult Dolanus cum Nostros.

SECTIO CCXVIII.

Concilij secundi Arauscani alius Canonum contra Scientiam Mediam detortus explicatur.

VLtra Canonem 4. Concilij Arauscani I. 2264 opponitur à Goneto tom. 2. disp. & articulo sexto, §. primo, ex pag. 551. vsque ad 554. Canon sequens V. cuius hæc sunt verba: Si quis, sicut augmentum, ita etiam initium Fidei, ipsum credulitatis affectum non per gratia donum, sed naturaliter in nobis esse dicit, Apostolicis dogmatibus aduersarius probatur, Beato Paulo dicente: Confidimus, quia qui cepit in nobis bonum opus, perficiat, &c. Vbi damnantur Semipelagianii assentes, dari in nobis quedam initia Fidei, & bonæ voluntatis, quæ non essent à gratia, sed à natura. Atqui per Scientiam Mediam, quæ ante omne decretum diuinum cognoscat voluntatem nostram positam sub his, aut illis occasionibus, pro sua libertate consensuram vocationi ad Fidem, offertur diuino conspectui aliquod Fidei, & bonæ voluntatis initium, quod non sit à gratia, sed à sola nostra voluntate. Ergo doctrina de Scientia Media repugnat ei V. Canoni. Probat Minor, quia pia voluntatis motio applicans intellectum ad credendum mysteriis reuelatis, est initium Fidei, & quiddam credulitatis affectus. Sed talis motio non præuidetur per Scientiam Mediam vt futura in nostra voluntate ex vi gratiæ determinantis ipsam, sed potius ex vi nostræ voluntatis determinantis eandem gratiam. Ergo, &c.

2265 Confirmatur; nam ea motio non præuidetur per Scientiam Mediam vt causanda à gratia, siue vt moraliter excitante, siue vt physicè efficiente. Ergo solùm præuidetur vt causanda ex viribus liberi arbitrij creati. Antecedens fulcitur quoad primam partem: tum quia excitatio moralis non est propria, & realis causalitas, sed impropria & metaphorica: tum quia gratia moraliter excitans subijcitur libero arbitrio, & ab eodem determinatur ad agendum, ac proinde non causat determinationem illius; sed illud potius causabit determinationem, vsuque gratiæ. Rursus munitur Antecedens quoad secundam partem; quoniam gratia, vt physicè efficiens, seu concursus simultaneus physicus gratiæ indifferens est, & modo indifferente oblati voluntati, determinabilisque ab ipsa quantum ad speciem actus: concursus autem sic indifferens, & determinabilis à voluntate,

non causat determinationem eius, sed potius ab ea causatur.

2266 Si dicatur talem motionem, seu determinationem sic esse à voluntate nostra, vt non sit ab ipsa sola, sed vt constituta sub gratia, & associata ab hac. Contrà est; nam cum hæc non causet talem determinationem, sed potius ab illa determinetur ad agendum, non euitatur, quin talis determinatio procedat ab illa sola. Sicut quia albedo in manu non est causa, nec principium calefactionis, quam vna manus calida causat in alia, informatio manus ab albedine non obest, quominus sola manus calefaciat, & non albedo.

2267 Ad argumentum respondeo in forma, negando Minorem, & concedendo Maiorem probationis. Cuius ad Minorem aio, etsi libera, piaque voluntatis nostræ motio ad Fidem, seu credulitatis affectus præuideatur per Scientiam Mediam vt futurus, determinante electiue ipsa voluntate gratiam ad affectum; simul tamen præuideri vt futurus, efficiente principalitè gratia eandem determinationem electiuam voluntatis, seu eundem credulitatis affectum, qui gratiæ debet respondere, vt primariè efficienti, & voluntati nostræ, vt se, & gratiam determinanti electiue.

2268 Sicut enim ait S. Fulgentius cap. 9. de præd. & gratia: Ita inter se, atque hominem Deus tempora, officiaque distribuens ordinauit, vt vocatione ipsius bonorum principia sumeremus; vocati autem, atque illuminati, vias mandatorum eius boni ingenij diligentia nosceremus, & eas libero vel eligeremus, vel relinqueremus arbitrio. Et sicut S. Bernardus sermone 81. super Cantica: Libertas planè diuinum quiddam est præfulgens in anima, tanquam gemma in auro. Ex hac nempe est illi inter bonum quidem, & malum, necnon inter vitam, & mortem, sed & nihil omnino inter lucem, & tenebras, & cognitio iudicij, & optio eligendi: & si qua sunt alia, qua similiter circa animi habitum sese à regione respicere videantur, nihilominus inter ipsa censura quidam arbitrius anima oculus diiudicat, & discernit sicut arbitrius in discernendo, ita in eligendo liber. Unde & liberum nominatur arbitrium, quod liceat versari in his pro arbitrio voluntatis. Inde homo ad promerendum potis. Omne etenim quod feceris, bonum, malumve, quod quidem non facere liberum sit, meritò ad meritum reputatur. Et vt meritò laudatur, non is tantum qui potuit facere mala, & non fecit, sed & qui potuit non facere bona, & fecit: ita malo non caret merito, tam is qui potuit non facere mala, & fecit; quam qui potuit facere bona, & non fecit. Vbi autem non est libertas, nec meritum. Hæc tenet S. Bernardus.

2269 Consonat Sanctus Laurentius Iustinianus lib. de contemptu mundi, capite octauo, dicens: Liberum arbitrium esse nostrum proprium, nempe ob potestatem determinandi se, quam in sui conditione accepit à Deo: indeque ait, virtutes, & meritum cumulus ex liberi arbitrij assensu creatur. Sed continuò subiungit: Dei nihilominus cooperante virtute, que liberum arbitrium perficit; vt denotaret, sic esse ex liberi arbitrij assensu, seu determinatione electiuam, vt gratia Dei potiores habeat partes efficiendi eum assensum, seu determinationem. R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

tionem. Quæ quia electiue est à nobis, dixit Ioannes Xiphilinus Oratione in 3. Dominicanæ ieiuniorum; de Crucis adoratione: Omnis beatitudo (nempe quæ consistit in operibus iustis, & salutaribus) & pœna, dolorumque permissio à nostra libera potestate proficiscitur. Philotheus etiam de eodem argumento: Omnes virtutis functiones in voluntate nostra sitæ sunt. Qui duo Patriarchæ Constantinopolitani prefferunt vestigia alterius sui antecessoris, Sancti Ioannis Chrysostomi in Oratione simili, ad finem tom. 1. vbi expendens illa Christi, Si quis me sequi vult, se ipse ab neget, tollatque crucem suam, & me sequatur, ait: Vide quemadmodum nullam necessitatem verbis suis adiungit: Non enim dixit, Velitis nolitis, hoc vobis perferendum est. Sed quomodo? Si quis vult me sequi. Non vim affero, non cogo, sed sui quemquam iudicij, ac voluntatis dominum facio, ob eamque causam dico, Si cui in animo est me sequi.

2270 Atque hinc intelligendus venit Theophylactus, cum in cap. 9. ad Rom. explicans verba Apostoli vers. 16. Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, inquit: Videtur hic liberum arbitrium tollere Apostolus. At istud non agit. Nam quemadmodum de domo dicimus, Totum est artificis, cum interim opus habeat materia, & cooperantibus ipsum adiuantibus: attamen quia rei consummatio ab illo pender, dicimus, Totum hoc illius, nimirum fabri, est; vel, Eam domum iste faber condidit. Non dissimili ratione, & nostra voluntate indiget Deus: attamen quia ille consummat, & perficit, totum hoc Dei est. Quibus in verbis, quod Deus indigeat nostra voluntate, eatenus vetum est, quatenus requiritur ad opus liberum salutare determinatio, quæ electiue sit à nostra voluntate; quia tamen talis determinatio non fit, nisi Deo per gratiam principalitè cooperante & coëfficiente, idcirco opus illud dicitur absolute esse Dei.

2271 Eodem sensu scripsit Marcus Eremita tract. de Paradiso, & lege spiritali, interrog. vltima: Iubet, Deus vt homo in primis cognoscat, & cum cognouerit, amet, ac voluntatem deprimat. Vt autem mens exerceatur, laborem perferat, aut opus aliquod perficiat, gratia Domini largitur volenti, & credenti (id est, ad velle, & credere; & non quia vult, & credit.) Quare voluntas hominis est veluti auxilium à natura institutum, quæ absente, ne Deus quidem quippiam operatur, tametsi facultate non careat: quod fit ob arbitrij humani libertatem. Igitur operis perfectio Dei est (nempe vt principalioris causæ efficientis:) voluntas autem hominis. Nimirum prout huius est determinare electiue Deum ad effectiue operis salutaris: quod vt homini liberum, & meritum sit, Deus non vitur facultate, quam habet determinandi ad ipsum.

2272 Locus Theophylacti eò est pretiosior, quod nobiliorem alium habet authorem, quem Theophylactus fuit imitatus, scilicet S. Ioannem Chrysostomum homil. 42. ad Antiochenum populum; nam querenti, Quomodo Paulus dicit, Non volentis, si & in nobis est (nempe per electionem, vt proximè notauerat) neque currentis, sed miserentis est Dei? Responderi posse

poſſe ait, quod cuius eſt amplius, totum eſſe dicit. Noſtrum enim eſt eligere, & velle; Dei verò expedire, & ad exitum deducere. Quoniam illius utaque plus eſt, totum illius eſſe teſtatur, ſecundum humanam loquutus conſuetudinem. Nam & nos ita facimus, quale quod dico: Domum adificatam bene videmus, & dicimus, Totum eſt artiſticis, licet non totum illius ſit, verum & operantium, & domini, qui materiam ſuppediavit, aliorumque multorum; at tamen quoniam plus conſulit, illius totum eſſe dicimus: ita profectò eſt hic. Et rursus, in multitudine, ubi multi ſunt, omnes eſſe dicimus; ubi pauci, neminem. Ira & Paulus ait, Non volentis, &c. Duo verò magna hic facit: unum quidem, ne extollamur. Siue curras, ſive feſtines, inquit, ne tuum puces eſſe meritum. Niſi namque ſupernum aſſequaris favore, omnia nequicquam: tamen quod optatum aſſequeris, clarum eſt, donec curras, donec velis. Non hoc itaque dixit, quod in vanum currimus; ſed quod in vanum currimus, ſi totum noſtrum eſſe putamus, niſi Deo plus aſſignemus. Nec enim totum Deus ſuum eſſe voluit, ne ſine cauſa nos coronare videatur: neque rursus noſtrum, ne in arrogantiam dilaberemur. Nam ſi minorem habentes partem altum ſapimus, quid ſi totius auctor eſſemus? Ita Sanctus Chryſoſtomus vberimè tradens, quo pacto opus liberum ſalutare attribuitur libero noſtro arbitrio, vt eligenti, & determinanti in genere cauſe formalis extrinſecæ; Deo autem in genere cauſe principalis efficiens, expediens, deducensque ad exitum per gratiam ſuam cooperantem: quam cum poſſet denegare, ſi veller, & tunc noſtrum arbitrium nequiret eligere, determinareque; idcirco opus illud eſt potius Dei, quàm noſtri arbitrij: imò totum eſſe Dei dicitur.

2273 Iam confirmationis Antecedens negatur quoad primam, & ſecundam partem. Quoad primam quidem; non enim ex parte gratiæ diuinæ requiritur ad actus ſalutares admittimus ſolam excitationem motalem, ſolamque cauſalitatem motalem; ſed etiam phyſicè efficientem, ratione tum Dei, vt Authoris ſupernaturalis eleuantis phyſicè voluntatem noſtram ad actus, quos ſuæ naturæ, & conſuſi Dei, vt naturalis authoris, relicta non poſſet producere: tum habituum ſupernaturalium concurrentium phyſicè ad actus, qui eos ſupponant. Præterquam quod non omnes Noſtri gratiam actualem conſiſtentem in ſupernaturalibus illuſtrationibus, & affectionibus, expertem putant cauſalitatis phyſicæ. Quod autem gratia moraliter excitans determinetur electiue à libero noſtro arbitrio ad agendum, non impedit (vt colligitur ex proximè dictis) quominus ipſa primariè in genere cauſe moralis cauſet determinationem noſtram, Deusque vt author ſupernaturalis, aſſiſtens vel per ſuam Omnipotentiam immediatè, vel per ſupernaturales habitus, cauſet etiam primariè in genere cauſe efficiens.

2274 Secunda pars continet egregiam hallucinationem. Nam vel ſermo eſt de gratiæ conſuſu effectiuo ſimultaneo in actu ſecundo ad pium credulitatis affectum, vel de ſimultaneo in actu primo. Vt patiamur, conſuſum, quatenus in actu primo, appellari ſimultaneum, ſi ſermo eſt de conſuſu in actu ſecundo, non eſt in-

differens, neque vterius determinabilis; conſiſtit enim in actione phyſica orta à gratia iam determinata per noſtram voluntatem. Si ſermo verò eſt de conſuſu in actu primo, nihil aliud eſt, quàm realis, & phyſica entitas gratiæ, indiſſerens ex ſe vt prodeat, vel non prodeat in actionem iuxta determinationem voluntatis noſtræ. Hæc autem ita cauſat ſuam determinationem in genere cauſe formalis extrinſecæ, vt eadem determinatio efficiatur ſimul, & principalis à gratia.

Vt enim ait S. Hieronymus in epiſt. ad Cæſiphontem aduerſus Pelagium: Velle, & currere meum eſt (videlicet ratione meæ determinationis electiue;) ſed ipſum meum ſine Dei ſemper auxilio non erit meum. Dicit enim Apoſtolus, Deus eſt qui operatur in nobis & velle, & perficere; & Saluator in Euangelio, Pater meus vſque modo operatur, & ego operor: ſemper largitor, ſemperque donator eſt. Et in epiſt. incipiente Inter omnes materias, ad Demetriadem, de Virginitate ſeruanda: Velle, & nolle, noſtrum eſt: ipſumque, quod noſtrum eſt, ſine Dei miſeratione noſtrum non eſt. Præterea in cap. 3. Ezechielis: Ego, inquit, aperni os meum, quia mihi dictum eſt, Aperi os tuum, & comede: & aperto ore, Dominus largitus eſt cibos. Vt initia voluntatis in nobis ſint (per actus ſcilicet à gratia præueniente profectos, iuſtificationisque meritorios de congruo ſtrictè, vel largè) & perfectionem beatitudinis à Domino conſequamur, id eſt perfectos actus charitatis, & aliarum virtutum, ortos etiam à gratia, meritorios de condigno augmenti ſanctificationis, & gloriæ æternæ. Non eſt enim volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei. At tamen & velle, & currere noſtri arbitrij eſt. Pro aperui, L. X. tranſulerunt, Aperuit, vt ſubaudiatur Deus, quia ipſe & aperuit os Propheta, & cibavit eum.

Ratio autem à priori, cur determinatio ſalutaris, quæ à nobis eſt electiue, ſit etiam ſimul, & principalis à Deo effectiue, redditur à S. Auguſtino lib. 1. Retract. cap. 9. breuius his, & ſignificantiffimis verbis: Cum omnia bona ex Deo ſint, ſequitur vt ex Deo ſit & bonus vſus libera voluntatis, que virtus eſt, & in magnis numeratur bonis. Ita S. Auguſtinus.

Ex quibus omnibus liquet, attribui nobis in num. 2266. reſponſionem, quam non exhibemus, de gratia actualem vt per accidens aſſociante, & informante voluntatem noſtram ad actus ſalutares: quemadmodum albedo ineſt per accidens manui, vt huius calor operetur. Non enim gratia dicitur à nobis ſic ſe habere, ſed vt eſt per ſe, & principalis requiſita in genere cauſe efficiens ad eos actus; ita vt hi neque abſolute, neque conditionatè valeant exiſtere; neque à Deo poſſint, ſive vt abſolute, ſive vt conditionatè exiſturi, cognosci, quin præcedat, & præiudicetur gratia vt per ſe neceſſaria ad eos, atque vt eorundem præcellentiore cauſa efficiens.

SECTION

SECTION CCXIX.

Observationes dua circa obiectionem ex eodem Canone Concilij Arauſicani ſecundi.

2278 Prima ſit: Quoad id, vt gratia debeat eſſe præſtantior cauſa efficiens quorumcumque noſtrorum actuum ſalutarium, non apparet quid officiat ſcientia diuina de ipſis vt conditionatè futuris, exercitè ante decretum præueniens voluntatem noſtram; neque quid proſit ſcientia poſt decretum comparata: nam ſive habeatur ante, ſive poſt, tales actus cognosci à Deo non poterunt, niſi ingredientè gratia ex parte hypothetiſis, vt principio effectiuo per ſe requiſito, & nobiliori ad ipſos. Tranſeat, cognosci à Deo in decreto ſubiectiue abſoluto, & obiectiue conditionato; ſi tamen quis ſimul diceret, neque decretum ſtatueret de ipſis vt cauſandis per gratiam, neque cognitionem in eo comparatam attingere gratiam, vt principium effectiuum, & præcellentiſſimum illorum; ſed decretum ſtatueret de eis vt cauſandis per ſolas naturæ vires, & cognitionem ferri ad eos ſub conditione inuolente ſolummodo facultatem, & prærequiſita naturalia, militaret contra illum obiectio ex Canone ſuperiori. Præſentaretur quippe diuino intellectui aliquod Fidei & bonæ voluntatis initium, quod non eſſet à gratia, ſed à naturæ vitibus. Nam quod præſentaretur in decreto ſubiectiue abſoluto, & obiectiue conditionato, non faceret vt Deus cognosceret ſub hypothetiſis gratiæ; ſi quidem actus liberos merè naturales, & nullatenus conducentes ad ſalutem æternam præſentaret Deus, opinione Thomiſtarum, in decreto eiufmodi, vt conditionatè futuros, quin præſentaret ſub gratiæ conditione. Quapropter ſiue ſcientia conditionata de initio ſalutis, & pio credulitatis affectu vt conditionatè futuro, habeatur in decreto, ſive non, dummodo non cognoscat independentè à gratia, vt primas partes gerente ad initium illud, ſalua ſtat definitio eius Canonis.

2279 Secunda obſeruatio ſit: De fide catholica eſt ex vi tam eius Canonis, quàm LV. iam antea ponderati, nedum affectum pium credulitatis, illumque alium expiationis noſtræ à peccato, ſed neque poteſtatem ſimpliciter ad illos, quæ etiam non operantibus communis eſt, haberi ſine gratia. Cum ergo ad poteſtatem ſimpliciter non requiratur etiam iuxta Thomiſtas gratia, quæ phyſicè prædeterminet voluntatem noſtram, conſequens eſt, vt in neutro Canone agatur de gratia prædeterminante, ſed de ea quæ præſcindat à merè ſufficienti, & efficaci, tribuatque poteſtatem ſimpliciter: quidquid ſit, an queat, necne, eſſe phyſicè prædeterminans ea, quæ fuerit efficaci? Atque iſto cum temperamento nonnulli accipiunt Arauſicanos PP. in vtroque Canone, imò & in cæteris aliis, quin inueniant ſolidum fundamentum in eis ad gratiam potius prædeterminantem, quàm non prædeterminantem; ſed tantum ad gratiam abſtrahentem à vi prædeterminatiua. Porro gratia præſcindens à merè ſufficienti, & efficaci, requiritur ab vtraque Schola contra Semipelagianos, ad quemcumque actum ſalutarem.

Si Gonetus non ſit contentus prædicta moderatione, nunc non licet ſcribere eis de Canonibus, niſi quoad punctum non damnate in eis Scientiæ Mediæ: quoad aliud de gratia efficaci non prædeterminatiua, legatur Suarius tom. 2. de Gratia, lib. 5. cap. 4. & 4. tom. etiam de vera intelligentia auxilij efficaciſſimi, cap. 1. 6. & 32. abundè ſatisfaciens. Mihique videtur, fore, vt niſi acceptetur præſertim temperamentum adimens vni ſcholæ arma contra aliam, explicatum in operoſiſſimè Canonem V I I. ubi dicitur Spiritus Sanctus per illuminationem, & inspirationem dare omnibus ſuauiſſimè in conſentiendo, & credendo. Reſtat enim difficillimum illud, quænam poſſit eſſe in conſentiendo ſuauiſſitas, ſi communicetur per gratiam prædeterminatiua inuincibiliter? Sed tamen ſi Concilium loquatur de gratia vt præſcindente à merè ſufficienti & efficaci, interpretatio non erit tam ardua.

Pariter in eodem hoc ſenſu poterunt minori cum labore exponi verba illa Canonis 25. ſeu vltimi: Hoc etiam ſecundum fidem Catholicam credimus, quod accepta per Baptiſmum gratia, omnes baptizati, Chriſto auxiliante, & cooperante, qua ad ſalutem pertinent, poſſint, & debeant, ſi fideliter laborare voluerint, adimplere: quàm ſi declarentur de gratia efficaci, quia prædeterminatiua. Quæretur namque quomodo eſſet locus illi conditioni tanquam contingenti, vt purificetur, vel non purificetur, ſi fideliter laborare voluerint? Nam cum gratia prædeterminatiua componi non poſſet, quod nollet ei collaborare fideliter. Cuius quæſtionis ſolutio erit valde operoſa, vt & ſimilis quæſtionis circa ea verba Concilij Tridentini ſeſſ. 6. cap. 13. In Dei auxilio firmiſſimam ſpem collocare, & reponere omnes debent: Deus enim, niſi illius gratia defuerint, ſicut cepit opus bonum, ita perficiet, operans velle & perficere. Augereſcetque difficultas eis collatis tum cum aliis Caluini lib. vlt. de libero arb. contra Pighium, circa ſinem, quibus ſe oppoſuit Concilium Tridentinum in ſuis: tum etiam cum aliis eiufdem Caluini in Amidoro ad præſertim caput. Quare obſeruatio ſecundæ conſuſio eſt, videri fore commodius Goneto, ſi Concilij Arauſicani Canones intelligantur de gratia vt præſcindente à merè ſufficienti, & efficaci, & vt dante ſimpliciter poſſe ad quemcumque actum ſalutarem: qua ſub ratione non eſt diſcordia inter Dominicanos, & Noſtros.

SECTION CCXX.

Tertia obſeruatio.

2280 Quæ ſit: In Can. V. per initium ſalutis, & credulitatis affectum, quatenus requiratur etiam donum gratiæ, à quo oriatur, ſignificari præſertim quandam volitionem credendi, quæ à Theologis vocatur pia affectio, & per eam voluntas mouet intellectum ad præſertim aſſentionem myſteris obſcurè reuelatis. Euiſmodi affectio eſt Fides imperfecta, & inchoata; aſſentio autem eſt Fides perfecta, & abſoluta: vtramque verò provenire ex gratia Dei, & non tantum ſecundam, deſinitur aduerſus Semipelagianos in Canone illo.

G 4 Cui

2283 Cui lucem affundo ex S. Auguſtino in epilo-
 g. lib. 1. de prædeſt. SS. cap. 21. ubi ait: *Cum in prio-
 ribus Opusculis noſtris ſatis idoneis testimoniis
 egiſſemus, donum Dei eſſe etiam fidem, inuentum
 eſt quod contradicretur, ad hoc valere illa testi-
 monia, ut oſtendant, Dei donum eſſe incrementum
 Fidei: initium verò Fidei, quo in Chriſtum primi-
 tus creditur, ab homine ipſo eſſe, nec eſſe donum
 Dei; ſed hoc exigere Deum, ut cum id præceſſerit,
 cætera tanquam hoc merito conſequantur, quæ Dei
 dona ſunt; nec vllum eorum dari gratis, cum in eis
 Dei gratia, quæ non niſi gratuita eſt, prædicetur.
 Quod videtis quàm ſit abſurdum; propter quod
 inſtitimus, quantum potuiſmus, ut etiam ipſum ini-
 tium Fidei donum Dei eſſe oſtenderemus.*

2284 Id quod in euſdem libri principio, cap. 2. tra-
 ctandum à ſe ante omnia prænotauit, inquit: *Prius itaque Fidem, quæ Chriſtiani ſumus, donum
 Dei eſſe debemus oſtendere; ſi tamen diligentius id
 facere poſſimus, quàm in voluminibus tot tantique
 iam fecimus. Sed nunc eis reſpondendum eſſe vi-
 deo, qui diuina testimonia, quæ de hac re adhibui-
 mus, ad hoc dicunt valere, ut nouerimus, ex nobis
 quidem nos habere ipſam Fidem, ſed incrementum
 eius ex Deo; tanquam Fides non ab ipſo donetur
 nobis, ſed ab ipſo tantum augetur in nobis eo
 merito quo cœpit à nobis. Quamobrem in cap. 3.
 arguit ſic ad homines contra Semipelagianos:
 Sicut nemo ſibi ſufficit ad incipiendum, vel per-
 ficando quodcumque opus bonum, quod iam iſti
 Fratres, ſicut veſtra ſcripta (nempe Proſperi,
 & Hilarij) indicant, verum eſſe conſentiunt; unde
 in omni opere bono & incipiendo, & perficendo
 ſufficiencia noſtra ex Deo eſt: ita nemo ſibi ſuf-
 ficit, vel ad incipiendam, vel ad perficiendam Fi-
 dem; ſed ſufficiencia noſtra ex Deo eſt.*

2285 Eodem ferè modo diſputat c. 17. de Bono per-
 ſeu. Ij qui ſolum initium Fidei, & uſque in finem
 perſeuerantiam ſic in noſtra conſtituunt poteſtate,
 ut Dei dona eſſe non putent, neque ad hæc habenda,
 atque retinenda Deum operari noſtras cogita-
 tiones, & voluntates; cætera verò ipſum dare con-
 cedunt, cum ab illo impetrantur credentis Fidei, cur
 ad ipſa cætera? Et paulò poſt vrget ſpecialiter:
 Dei dona ſunt ſapientia, & continentia. Acquieſ-
 cunt & iſti (videlicet Semipelagiani) neque enim
 Pelagiani ſunt, ut aduerſus iſtam perſpicuam ver-
 ritatem durà, & hereticà peruerſitate contendunt.
 Sed hæc, inquit, ut à Deo dentur nobis, Fides
 impetrat, quæ incipit à nobis. Quam Fidem & in-
 cipere, habere, & uſque in finem perſeuerare, tan-
 quam id non à Domino accipiamus, noſtrum eſſe
 contendunt. Hæc proculdubio contradicunt Apo-
 ſtolo, &c. Quorum verborum S. Doctõris mani-
 feſtato iam à nobis ſcopo, quiſque per ſe facile
 percipiet plura alia ſparſim poſita in libris de
 Prædeſt. SS. & de Bono perſeu. Quo in vtroque
 refutat clariffimè eum diſcurrendi modum Semi-
 pelagianorum, propoſitum non aded clarè à S.
 Proſpero, & ab Hilario in epistolis ad ipſum.

2286 Ex doctrina autem S. Auguſtini ſcripſit poſteà
 S. Fulgentius lib. de Incarn. & gratia Jeſu Chriſti,
 cap. 18. *Cum Paulus eſſet blaſphemus, & perſequu-
 tor, & contumelioſus, non ideo eſt adiutus Dei
 gratiâ, quia credere voluit, ſed ut credere vellet,
 donum gratiæ præuenientis accepit, quæ in eius vo-
 luntate non aliquod credulitatis initium, ſed blaſ-
 phemiam, ſententiam, contumelias, & ignorantiam
 in incredulitate reperit. Cuius uſqueadè cæca
 fuit voluntas, ut non ſolum non poſſet credere,*

*ſed nec ipſum ſua credulitatis poſſet initium præ-
 uidere. Non enim ignorans feciſſet, ſi ſuam in
 ſe ignorantiam præuidiſſet. Dignè igitur in Pau-
 lo aſſignatur præuenientis miſericordiæ dono non ſo-
 lum credulitatis initium, ſed etiam ipſius increduli-
 tatis agnitio. Quam ei propterea Dei miſeri-
 cordiæ contulit, ut incredulitatem ſuam illumi-
 nans, atque adiutus & agnoſceret, & vitaret.
 Dominus enim eſt illuminatio noſtra, & ſalus no-
 ſtra, qui nos illuminat, ut peccata noſtra cognoſ-
 camus; & ſanat, ut à peccatis noſtris ſeparari
 cum iuſtitia uiamus. Ob hoc ipſe, qui uſt fide-
 lis eſſet, fatetur ſe miſericordiam conſequutum,
 ſalubriter nos inſtruit dicens: Igitur non volen-
 tis, neque currentis, ſed miſericordiæ Dei. Quia
 reuera & ut uelimus, miſericordiæ præuenientis
 illuminamur dono; & ut curramus, miſericordiæ
 ſubſequentis fulcimur auxilio. Ut ergo ſibi quiſque
 tribuat bonam voluntatem, quæ uelle incipit cre-
 dere, non uiuentis animæ vigor, ſed mortuæ carnis
 eſt timor.*

Eandem doctrinam ſandè retinuit Canon V. 2287
 Concilij Arauſicani, ut & cap. 5. Concilij Triden-
 tini in ſeſſ. 6. ubi declarat, iuſtificationis exordium
 in adultis à Deo per Chriſtum Jeſum præueniente
 gratiâ ſumendum eſſe; hoc eſt, ab eius uocatione,
 quæ nullis eorum exiſtentibus meritis, uocantur.
 Quibus uerbis excludit generaliter qualemcum-
 que actum ad iuſtificationem præuium & condu-
 centem meritorie, qui ſit ex uiribus nature, &
 non ex auxilio diuinæ gratiæ.

Huc faciunt elegantiffima illa uerba S. Petri 2288
 Chryſologi Serm. 135. de S. Laurentio: *Ut fides
 non deficeret, ut ſpes non auerteretur, ut charitas
 inter pœnas igneas corporales plus accenderetur,
 Dei dona erant. Fratres mei, nemo arroget poten-
 tia ſua, quod non dat niſi Deus. Merito Apoſto-
 lus alloquitur Martyres, ut in epistola eius hodie
 cum legeretur, audiſtis. Vobis, inquit, donatum
 eſt pro Chriſto, non ſolum ut credatis in eum, ſed
 etiam ut patiamini pro eo. Ergo Martyrum me-
 rita uult. Dei dona amemus, oremus, ſubinfera-
 mus voluntatem noſtram. Voluntas enim ſequitur,
 non præuenit. Sed tamen non deſt charitas, ſi non
 deſit voluntas. Tota enim ardens voluntas uocatur
 charitas.*

Faciunt etiam ea alia Venantij Fortunati in 2289
 Orationem Dominicam: *Ipfam bonam voluntatem
 pietas Chriſti contulit B. Paulo, non fragilitas
 humana poſſedit. Audiamus ipſum Dominum Je-
 ſum Chriſtum in infirmitate carnis poſtum, quid
 dixerit: Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix
 iſte: uerumtamen non ſicut ego uolo, ſed ſicut tu,
 Pater. Et homo quare tam ſuperbus eſt, ut vo-
 luntatem ſibi ex ſe eſſe dicat ad bonum, & non
 potiùs Dei munus eſſe reſtetur? Quod ſi bona vo-
 luntas ex homine eſt ſine Dei inſpiratione, dicat
 ergo Chriſtianus in Oratione, Fiat voluntas mea,
 quoniam bona eſt. Sed abſit, ut hoc aliquis con-
 fiteri præſumat: imò magis deprecetur, ut fiat vo-
 luntas Dei in homine; non hominis voluntas, quæ
 bonorum uelle non habet, niſi Dominus inſpiret,
 iuxta illud: Deus meus, miſericordiæ eius præ-
 ueniet me. Ergo non hominis voluntas præuenit
 Deum, ſed Dei miſericordiæ præuenit hominem
 non uolentem. Subiicit Venantius plura, & finit:
 Nos omne bonum ad Dei referentis gratiam, ſi-
 delem conſequimur doctrinam. Nam quicumque
 Apoſtolo Paulo, ideſt oculo Eccleſiæ, cum B. Au-
 guſtino eius ſequace conſonat, in eo ignorantia
 caligo*

caligo non regnat. Venantius itaque habuit præ
 oculis documenta ſuperiora S. Auguſtini, & for-
 ſan etiam S. Petrus Chryſologus, ut qui fuerit
 creatus Epifcopus anno circiter 433. quæ ad Su-
 peros euolauit S. Auguſtinus, vel potiùs anno
 430.

2290 Tertiam hanc obſeruationem qui attentè le-
 gerit, indeque nouerit, qualis fuerit error Semi-
 pelagianorum arrogantium uoluntati humane
 initium Fidei, & credulitatis affectum, ſpero re-
 morum fore ab opponendo Can. V. Concilij Arau-
 ſicani contra Scientiam Mediam. Atque ut hæ-
 ctenus nemini in mentem uenit obijcere contra
 eam, quòd Fidei augmentum, & progreſſus non
 eſſet ex gratia, ſecus ac in eo Canone deſinitur,
 aut ſupponitur, utpote à Semipelagianis conceſ-
 ſum: ita nec pergi debet in ea redarguenda ex
 ſequela de Fidei initio non ex gratia. Pronuntia-
 tum de Scientia Media tam requirit, ut ſit ex
 gratia actus liber ſalutaris, qui ſit exordium Fi-
 dei: quàm qui ſit incrementum; & iuxta illud
 tam vnus actus, quàm alius eſt ex determinatio-
 ne cœctiua uoluntatis noſtræ. Omniſque actus
 liber creatus, qui per quamcumque diuinam
 ſcientiam attingatur, non poteſt aliter eſſe, quàm
 ex tali determinatione. Quippe ſi eius ratione
 uelle, aut nolle noſtrum non eſſet, nec bonus un-
 quam cœleſte munus dignè perciperet, nec malus
 ſupplicium competens inueniret, ſed totum Deo de-
 putaretur authori, qui alios impingentes in contem-
 prum formaret, alios in obſequium. Quæ ſunt uer-
 ba S. Chryſoſtomi. Et proſequitur: *Sed cum di-
 uina legis edita in Eccleſia pendeant, quibus quid
 fieri Deus uelit, aut nolit, eius familia inſtruat,
 ut libera quis uoluntatis arbitrio aut impleat, aut
 contemnat, unde ſibi quiſque quod mereretur, in-
 ſtinet; nec poſſe aliud mereri, quàm uelit: quippe
 cui legis propoſitus tenor ſit, ex quo quod uelit
 eligit; & quod nolit, contemnat, ut iudicio homi-
 nis Dei iudicium celebretur, ut qui libertatem
 conceſſam in obſequium dederit, muaretur; qui in
 contemptum duxerit, condemnetur, dicente Domi-
 no: Si uolueritis, & audieritis me, bona terra com-
 meditis; ſi autem nolueritis, & non audieritis me,
 gladius uos conſumet. Os enim Domini loquutum
 eſt ita. Huc uſque S. Chryſoſtomus in homil. ſu-
 per hunc Iſaia locum, ad finem tom. 1.*

SECTIO CCXXI.

Omiſſâ nouiſſimâ quarundam propoſi-
 tionum damnatione à Sede Apoſto-
 lica, oſtenditur, S. Petrum in diſpu-
 tationibus cum Simone Mago non
 pronuntiaſſe contra Scientiam Me-
 diam.

2291 Si quispiam deſideret obiectamenta, quæ ad-
 ſuerſus Scientiam Mediam elicit Hieronymus
 Viues diſput. 11. diſt. 7. §. 10. n. 250. uſque ad 260.
 ex proſcriptione propoſitionum quinque facta ab
 Innocentio X. papa anno 1653. prædie Kal. Iunij,
 aduertat Viuem paulò poſt promulgatam cenſu-
 ram Pontificiam, nempe anno 1654. edidiſſe
 ſuum opus, & in Hiſpania, quando, & ubi de

toto earum negotio modica erat notitia. Quare
 imaginatus eſt neſcio quid commercij inter ipſas,
 & doctrinam noſtram; cum tamen reuera ſum-
 mum ſit diſſidium. Et potiùs ne inde à Noſtris
 arma arripiantur, ſoliciti ſunt poſteriores Viue
 Dominicani, ut Gonetus tom. 2. in apologia, art. 8.
 9. & 10. Illuſtriſſimus Godoy tom. 2. in 1. præ-
 ſ. diſp. 67. §. 6. ex num. 109. uſque ad 113. Præte-
 rea illis de propoſitionibus ſatis egi in Euentil. 9.
 num. 192. uſque ad 196. in Euentil. 18. num. 519.
 uſque ad 558. quem in vtrumque locum inuito
 Lectorem, non enim mihi ſubit quidpiam ad-
 dendum, niſi tranſilirem uetitos terminos (quod
 abſit) inferendo Conſequentias non paucaſ pro
 gratia efficaci non prædeterminante phyſicè,
 quatum nonnullas plus commendat recens Do-
 minicanus Joſephus de Vita 1. parte relatus,
 quàm nos audeamus. Itaque prætermiſſis eis pro-
 poſitionibus à Cathedra Romana fulguritis, vo-
 car me Gonetus tom. 2. diſp. 6. art. 5. §. 7. pag. 539.
 dicens, modum conciliandi libertatem creatam
 cum prædeſtinatione diuina, & gratia efficaci,
 independenter à Scientia Media, fuiſſe primi-
 tus derivatum ab ipſo Eccleſiæ Capite & Apo-
 ſtolorum Principe. Quod ut primum legi in præ-
 citato tomo, nonniſi me turbauit; non enim
 occurrebat quid in duabus Epistolis Canonicis
 S. Petri, unde Scientiæ Mediæ opinio vel in pe-
 riculum periclitaretur. Sed poſteà aſſumpto in
 manus tomo 4. Goneti, in quem ſe referebat, per-
 curſa que diſp. 6. art. 5. §. 2. pag. 528. uſque ad 534.
 qui euit animus.

2292 Narrat ibi ex libro 3. Recognitionum S. Cle-
 mentis 1. Papæ diſceptationem S. Petri cum Si-
 mone Mago, qui ex efficaciâ uoluntatis diuinæ
 perperam deducebat excidium libertatis in no-
 ſtra. Iam ergo (inquit S. Petrus) ignoras, Simon,
 & ualde ignoras, quomodo in ſingulis quibuſque
 uoluntas Dei ſit. Quædam enim uoluit, ut dixi-
 mus, ita eſſe, ut aliud eſſe non poſſent, quàm id,
 ad quod ab ipſo inſtituta ſunt. Et his neque præ-
 mia, neque ſupplicia ſtatuit. Ea uero, quæ ita eſſe
 uoluit ut in ſuis poteſtate haberent agere quid
 uelint, his pro actibus, ac uoluntatibus ſuis ſta-
 tuit, ut aut remuneraciones mereantur, aut pœnas.
 Cum ergo in duas, ut dicitur, partes diuidantur
 cuncta quæ mouentur, ſecundum eam, quæ ſuprà
 diximus diſtinctionem, omne quod uult Deus, eſt;
 quod autem non uult, non eſt. Quæ uerba ſic cum
 perdocto alio Magiſtro Dominicano ponderat
 Gonetus: [Cum uirgeret Simon, fieri non poſſe,
 ut cum uoluntate efficaci Dei libertas humana
 componeretur, reſpondit Petrus, optimè coha-
 rere, quoniam neceſſe eſt illum actum eſſe libe-
 rum, quem Deus uult eſſe liberum. Hæc eſt
 neceſſitas præueniens Thomiſtica, amica libertatis.
 Hæc prædeterminatio fouens libertatem.
 Hæc infallibilitas antecedens, contubernalis lib-
 ertati.]

2293 Cæteram ſi actum fore liberum in uoluntate
 creata, quem Deus efficaciter uoluerit talem eſſe,
 perinde ualet, ac neceſſitas præueniens Thomi-
 ſtica; quid opus eſt tanto ſeptem paginarum im-
 pendio pro expenſione uerborum S. Petri? Nam
 & principium illud eſt per ſe notum, & conte-
 ſtatum in Scriptura ſacra, Iſaia 14. uerſ. 27. tur-
 ſus 46. uerſ. 10. Eſtheris 13. uerſ. 9. ad Rom. 9.
 uerſ. 19. ad Ephes. 1. uerſ. 11. necnon in monu-
 mentis SS. PP. inter quos S. Auguſtinus in En-
 chiridio, cap. 102. ait: *Nullus homo ſit ſaluſ, niſi*

nisi quem ſaluum fieri ipſe voluerit. Non quòd nullus ſit hominum, niſi quem ſaluum fieri velit ſed quòd nullus fiat, niſi quem velit: & ideo ſit rogandus ut velit, quia neceſſe eſt fieri, ſi voluerit. Quo in cap. & in antecedentibus, ac ſequentibus, item ſuper *Psalm.* 144. *verſ.* 17. *lib. de correptione & gratia, capite* 14. multa ſimilia leguntur. S. etiam Proſper *lib. 2. de vocatione gentium, capite* 34. alias 10. inquit: *Nihil obſiſtere diuinae gratiae poteſt, quominus id quod voluerit, impleatur.* Et inferius: *Non aliter quidquam procedere poteſt quam Omnipotentis voluntate diſpoſitum.* Et inſuper in carmine de Ingratis, cap. 13. canit: *Haud dubiè impletur quicquid vult ſumma poteſtas.*

Cum itaque hoc dogma firmiter ſit de Fide Catholica, eritne ſic certa neceſſitas praeueniens?

2194 Minimè. Tum quia ipſe Gonetus alibi, *Sebilleque citati in numero* 2163. & *Falleau etiam capite* 1. *Aurhoritatis exauctorata, ſect.* 2. *numero* 6. agrè ferunt, quod de Thomiſtis ſuis dicitur, admittere neceſſitatem praeuenientem, ſeu antecedentem liberis noſtris actus. Exiſtunt ergo, neceſſitatem praeuenientem non eſſe amicam libertatis noſtrae. Tum quia liberum eſſe actum creatum, quem Deus vult eſſe liberum, veritas eſt, quae ſupponat, Deum velle modum, qui reſiſtus ſit ad libertatem. Et ſicut iuxta omnes reſiſtus eſt iudicium indifferens, ideoque repugnat, Deum velle cum actum eſſe liberum, quem non praeceat iudicium indifferens: ita iuxta nos ad modum libertatis requiritur carentia neceſſitatis praeuenientis, vel ſuppoſitionis cuiuſvis antecedenter connexae cum actu; ideoque implicatorum contradictionis eſt, Deum velle cum actum eſſe liberum, qui fiat ex neceſſitate illa, aut ſuppoſitione. Quapropter eatenus veriſicabitur, cum actum fore liberum, quem Deus voluerit eſſe liberum, quatenus velit eum, ſitque impoſſibile velle aliter, quam volendo fieri abſque neceſſitate, aut ſuppoſitione praefata, & cum praefata de eo infallibiliter futuro; quanquam media adhibenda ad eum ſint ex ſe contingenter defectibilia ab effectu. Idque eſt, & non aliud, Deum velle modum libertatis in noſtris operationibus. Non ſecus, ac penes Thomiſtas communiter, Ducemque eorum hac aetate Illuſtriſſimum *Godoy tom. 2. in 1. p. tract. 6. diſputat. 54. ſ. 1. numero* 11. *ſ. 5. ex numero* 46. Deum velle talem modum nihil aliud eſt, quam velle ut actus fiat, praecedente iudicio indifferente; ſi quidem doceant, repugnare eo ipſo, quod euadat neceſſarius. Sed de hoc puncto expectetur *ſectio* 313.

2295 Nunc dicta ſufficiunt, ut conſtet, ſtate optimè in noſtra ſententia, primò ut infallibile ſit, eum actum fore liberum, quem Deus eſſe liberum voluerit decreto, quod vel praecedat, vel comitetur Scientia Media. Secundò, ut ſit omne, quod Deus vult efficaciter; & non ſit, quod non vult intentionè, neque permiſſionè. Deuiſſetque Gonetus probare, S. Petrum fuiſſe loquutum de infallibilitate futuri actus liberi proueniente ex decreto antecedenter efficaci, quo Deus velit eum fore, ſiue media praedeterminatio intrinſeca, ſiue abſque illa. Quod cum non praefet Gonetus, nihil proſus actum eſt authoritate adducta S. Petri. Circa quam videatur etiam *Doctor Cerſe. 3. de S. Thomae mente, n. 90.*

2296 Verum enimverò ſuperioribus verbis, tan-

quam S. Petri fui vtrò immoratus; nam conſcius ſum obſervationum Baronij in *Annalibus Eccleſiaſticis*, anno Chriſti 41. *numero* 10. *Bellarmini de Scripturis Eccleſiaſticis*, *Polleuini in Apparatu*, *Bini in Notis ad vitam, epistolae*, & decreta S. Clementis I. Papae, *Ludouici Iacobi à S. Carolo in Bibliotheca Pontificia*; qui, vt minimum, cenſent Opus Recognitionum eſſe apocryphum. Addit quidem *Bellarminus libro 5. de Gratia & lib. arbitrii. capite* 25. & cum ipſo *Ruyzius diſputat. 42. de Scientia Dei, ſect. 1. numero* 11. vel eſſe S. Clementis, vel alterius aequè docti, atque antiqui; & quanvis corruptum, deprauatumque ab Haereticis, non tamen in locis, vbi ſermo eſt de libertate arbitrii creati. Quae vt ita ſint, adhuc ſuperiora verba non ceu Capitis Eccleſiae & Principis Apoſtolorum, ſed tanquam alterius, qui eum induxit diſſerentem, recitanda ſunt. Vnde quia Gonetus priori modo ea allegauit, & ex ipſo vt conuincencia contra Scientiam Mediam mandarar memoriae Theologus *Candidatus cuiuſdam Illuſtriſſimi Collegij Maioris Salmanticensis*, accidit vt mihi per ſummum fauorem vocato ad audiendam ſecretam Praelectionem eoram Domino Rectore, Collegiſque, & ad diſputandum, faciendumque periculum ſuae peritiae; interrogantique inter alia, quid ſentiret de decretis diuinis praedeterminatiuis noſtrorum actuum liberorum? reſponderit, ſe tueri illa, vt pote contra Simonem Magum ſtabilita à S. Petro. Tunc iterum quaſiui, loqueriſne à teipſo, an ab alio? Dixitque ſe loqui cum Magiſtro Gonetus. Ita quidem eſt, reſpoſui: & ne *Candidato* oſtendandi ſui ingenij tempus detraherem, ſi illius Magiſtri cogere eſſe hedeuſorem, & de S. Petro, Simoneque Mago prorogaretur altercatio, petij argumentum à ratione pro decretis praefatis.

SECTIO CCXXII.

Author recognitionum attributarum S. Clementi I. Papa (vnde fuit allegatus S. Petrus) adduci potius poteſt pro doctrina de Scientia Media, ut & ipſe S. Clemens in Epistolis.

2297 Primò enim cum ſub perſona Simonis Magi dictum fuiſſet: *Vniſuique ſicut ei fato decernitur, vel ſapit aliquid, vel intelligit, vel patitur.* Replicat nomine S. Petri neſcio quis: *Quomodo ergo Deus ſecundum veritatem vnumquemque iudicat pro actibus ſuis, ſi agere aliquid in poteſtate non habuit? Hoc ſi teneatur, convulſa ſunt omnia, fruſtra erit ſtudium ſeſtandi meliora: ſed & indices ſaeculi fruſtra legibus praefunt, & puniunt eos qui malè agunt; non enim in ſua poteſtate habuerunt, ut non peccarent. Vana erunt & ira populorum, quae malis actibus pœnas ſtantuunt. Miſeri erunt & hi, qui ſeruant cum labore inſtitiam: beati verò illi, qui in delictis poſiti, cum luxuria, & ſcelere viuentes tyrannidem tenent. Secundum haec ergo nec inſtitia erit, nec bonitas, nec vlla virtus.* His in verbis agitur contra fatalem neceſſitatem inductam per decretum diuinum,

diuinum, ratione cuius homines agere aliquid in poteſtate non habeant. Quanquam verò ego ſcio, Thomiſtas negare enixè Conſequentiam de tali neceſſitate fatali; ignoro tamen viam ad eam effugiendam, adſtructo decreto praedeterminatio, quod ſit neceſſitas praeueniens, aut ſuppoſitio antecedens, inuitabilis ab humana voluntate, & praconnexa cum actu noſtro praedeterminato. Nam hoc decreto ſtante ad actum verbi gratia amoris erga Deum, quoniam pacto in mea voluntate erit poteſtas ad non amandum, aut ad odio habendum, vt eſt ad amandum? Eſt autem ad amandum poteſtas proxima, reducibilique ad actum amoris ſecundum quem componat ſecum, & proinde cum decreto praedeterminatio, per quod conſtituitur in ratione proxima, & expedit ad actum ſecundum, iuxta Thomiſtas. De hoc medio arguèdi aduerſus ipſos ab abſurdo, quod neutiſquam concedunt, fatalis neceſſitatis, multa dixi in 1. parte, legaturque *Ruyzius diſp. 48. de Scientia Dei.*

2298 Secundò ait paulò poſt S. Petrus (modo iam declarato): *Arbitrii poteſtas eſt ſenſus animae, habens virtutem, quae poſſit ad quos velit actus inclinari.* Cæterum ſi voluntas noſtra ſit à Deo praedeterminata ad actum amoris, qui ſtabit, vt habeat virtutem expeditam, quae poſſit inclinare, & determinare ſe ad actum odij, vt poteſt ad actum amoris?

2299 Tertio, Simon Magus noſtrae voluntatis libertati adhuc non acquieſcens, rogat S. Petrum, [*quomodo cum ea ſtet, ut quod Deus vult eſſe, ſit; & quod non vult eſſe, non ſit?*] Reſpondet autem S. Petrus: [*Omniſ motus in duas partes diuiditur, vt quadam neceſſitate, quadam voluntate moueantur. Et ea quidem, quae neceſſitas mouet, ſemper in motu ſunt; quae verò voluntas, non ſemper.::: Ais ergo, tu Simon, ſi Deus vult aliquid eſſe, & eſt; & ſi non vult, non eſt? Scilicet vt ſi reſponderem, quia quod vult, & eſt; quod autem non vult, non eſt. Si autem reſpondiſſem, non eſſe hoc, vt quod vult Deus, ſit; & quod non vult, non ſit: tunc reſorto ſermone diceret: Ergo impoſſibile eſt Deus, ſi quod vult non poteſt; & exiſteres petulantior, vt qui nihil rectum diceris, viciffe te crederes.] Poſt quae verba ſequuntur illa, quae ſunt tranſcripta in *num.* 2292. Et vtraque ſe mutuo explanant, itavt etſi bona ſiant Deo volente, non ita mala; quanquam neque haec ſiant, Deo nolente, ſed permiſſente; iuxta illud S. Auguſtini in *Enchiridio*, cap. 100. *Propterea namque magna opera Domini exquiſita in omnes voluntates eius, vt miro, & ineffabili modo non fiat prater eius voluntatem, quod etiam contra eius ſit voluntatem, quia non fieret, ſi non ſineret; nec vtiſque nolens ſinit, ſed volens; nec ſineret de bono fieri malè, niſi Omnipotens etiam de malo facere poſſet benè.* Quae S. Auguſtini ſententia mirè illuſtratur ex commentario Caietani ad *verſ. 5. Psalmi 5.* vbi *Saltes Regius* canitat: *Quoniam non Deus volens iniquitatem tu es. Vbi Eminentiſſimus Cardinalis aduertit, quod valde ſubtiliter Propheta deſcribit diuinam voluntatem reſpectu iniquitatis; quia non per poſituum actum nolendi, ſed per negationem actus volendi deſcribit ipſam. Nam ſi Deus nollet iniquitatem**

fieri, nulla iniquitas fieret, quoniam voluntati eius nullus reſiſtere poteſt, ſed omnia quacumque voluit, fecit, & facit. Sed Deus non vult iniquitatem, cum quo non velle ſtat, quod velit permittere iniquitatem. Haecenus ille. Iuxta quem Deus non habet nolle poſitiuè, & abſolutè, ne iniquitas fiat; ideſt, ne fiat actio phyſica, cui in his circumſtantiis eſt annexa inſeparabiliter iniquitas formalis: quae iniquitas non eſt id; quod proprie ſit ab homine peccante, ſed ſubſtituta iniquitati ipſi formali actio phyſica. Iuxta quem etiam non habet Deus velle poſitiuè, & abſolutè, vt iniquitas fiat; ideſt, vt fiat actio phyſica trahens ſecum inuitabiliter hic, & nunc iniquitatem formalem. Quare Deus habet dumtaxat, quod negatiuè non velit talem actionem, & quod poſitiuè nolit impedire eam, ſeu quod poſitiuè velit permittere eam.

Cum qua Caietani doctrina (quae eſt etiam 2300 *Bellarmini libro 2. de amiſſione gratiae & ſtatu peccati, capite* 16. & *Locini ad praecitatum Psalmum*, non allequor qualiter coherere queat Gonetii opinio de diuina intentione poſitiua, abſoluta, & efficaci erga actionem phyſicam peccati, deſque praeuenienti neceſſitate, aut ſuppoſitione ad materiale illius conſiſtente in praedeterminatione, ſiue intrinſeca, ſiue extrinſeca. Neque intelligo qualiter, etſi Deus queat velle poſitiuè, abſolutè, & efficaciter modum libertatis in actu bono; aut indifferenti, extendatur id ad modum libertatis in actu prauo, iuxta ſenſum illius, qui ſub S. Petri perſona loquitur.

Eidem ſenſui adhæſit S. Hieronymus *libro 2. in Ionianum*, dicens: *Sicut in bonis operibus perfectior eſt Deus, non eſt enim volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei, & adiuuantis, ut peruenire valeamus ad calcem: ſic in malis, atque peccatis ſemina noſtra ſunt incerta, & perfectio Diaboli.* Necnon *Valerianus Cemeliſis homil. 11.* inquit etiam: *Bona noſtra diuinitati debemus adſcribere; mala autem humanis moribus imputare: quia vt bona procurante Domino creantur; ita mala Diabolo aut bore naſcuntur. Sed vt intelligatis, vitam Dei munus eſt, mortem Diabolo ſubiacere, audite Euangeliam dicentem: Venite filij, poſſidete meum regnum promiſſum vobis à conſtitutione mundi. Eſurium, & dediſtis mihi manducare. Aliis verò dicit: Recedite à me maledicti in ignem eternum; quia non dediſtis mihi manducare. Videte ergo, quod boni actus caelo ſeruiunt, mali inferni ſedibus deputantur. Diuiſo autem actuum noſtrorum eſt: Cum benè facimus, Chriſti ſumus; cum mala operamur, in Diaboli poteſtatem tranſimus. Vterque Pater fatetur de actibus malis pro materiali: in quorum modum libertatis ſi poſitiuè, abſolutè, & efficaciter ferretur voluntas diuina, non ſtaret diſcrimen, quod aſſignant reſpectu actuum bonorum.*

2301 Quartò Simoni Mago roganti: *Nonne Deus poterat nos omnes facere tales, vt eſſemus boni, & aliud eſſe non poſſemus?* Occurrit S. Petrus: *Et hoc abſurdè interrogas; ſi enim nos inconvertibilis natura feciſſet, & immobiles à bono, non eſſemus verè (ideſt liberè, & meritotie) boni, quia aliud eſſe non poſſemus; & non erat noſtri propoſiti, quod eramus boni; nec noſtrum erat, quod agebamus, ſed neceſſitatis naturae. Quomodo ergo hoc boni dicitur, quod ex propoſito non agitur?*

Haec

Hæc ibi : quibus eatenus uti possumus, quatenus voluntati nostræ, si prædeterminaretur ab extrinseco ad actum bonum, accommodemus Consequenter illas circa voluntatem creatam, quæ foret ab intrinseco ad illum prædeterminata. Quod enim determinatio sit ab extrinseco ad actum aliquem, non magis prodest huius libertati, quam si ab extrinseco esset, ut in dilectionis erga Deum actu, ad quem ab extrinseco est determinata voluntas Beati, conspicitur; nam tam necessarius prodit, quam qui oriretur ab altera voluntate (si non repugnet, ut nonnulli censent) habente ex suapte natura determinationem ad Deum amandum. Et ita indicat Gonetus tom. 6. disp. 11. art. 1. pag. 593. Video, posse responderi, voluntatem creatam, quæ ab intrinseco esset determinata ad bonum morale tam ordinis naturalis, quam supernaturalis, non fore præditam iudicio indifferente; nostram verò cum determinatione ab extrinseco, ratione decreti diuini, aut prædeterminationis physice ad actum bonum, retinere iudicium indifferens, proindeque libertatem. Sed aliud est, posse id dici à Thomistis, aliud fuisse dictum à S. Petro. Antiqui Patres, & Philosophi supponebant, iudicium indifferens requisitum prorsus esse ad libertatem in voluntate nostra. Et vltimè contendebant sapientia suæ neruos, ut remouerent vndeumque cogitaram præuiam determinationem ad vnâ partem, ut expendit Ruyzius disp. 3. de Scientia Dei, tractauitque ego 1. parte. Hinc S. Petrus de voluntate illa creata, quæ esset inconuertibilis nature, & immobilis à bono, non facta mentione de iudicio indifferente bonum inter, & malum defectu, quem supponebat, infert, non fore liberam, neque compositam meriti in amplexu boni præ malo, ex principiis æquæ valentibus circa voluntatem nostram præditam eo iudicio, si aliunde ab extrinseco determinaretur ad actum bonum.

2303 Quinto, S. Petrus ait aliquantò post: *Positum est in auditorum potestate, eligere vtrum malum. Quod si omnes, qui audiunt, obedirent, natura magis esset necessitas, quæ vnâ omnes ageret via. Sicut enim suaderi quis non potest, ut fiat breuior, aut longior, quia non sinit vis nature; ita ad veritatem si omnes verbo conuertentur, aut omnes non conuertentur, natura esset vis, quæ cogebat verbo omnes conuerti, aut nullum omnino conuerti. Et inferius: Deus qui vnus, & verus est, primo germiui suo amicos bonos, & fideles instituit præparare; sciens autem, quod boni esse non possunt, nisi habeant in potestate sensum, quo fiant boni, ut ex suo proposito hoc sint quod volunt; alioquin non possunt esse verè boni, si non proposito, sed necessitate tenerentur in bono, potestatem dedit unicuique arbitrii sui, ut hoc esse possit, quod vult. Et rursim præuidens, quia ista potestas arbitrii alios quidem faceret eligere bona, alios verò mala, & per hoc in duos ordines necessario propagandum esset hominum genus, unicuique ordini concessit & locum, & Regem, quem vellet eligere; bonus enim Rex bonis gaudet, & malignus malis. Vterque hic locus facile à quouis conuerti valet aduersus prædeterminationem voluntatis nostræ. Et in posteriori notabile est, quod Deus dicatur præuidere, potestatem arbitrii fore in causa, ut alij eligerent bona; eo enim ipso significatur, præuisionem Dei non fundari in decreto suo determi-*

nante ad electionem bonorum, sed ferri ad electionem in seipsa, siue sermo sit de conditionata, siue de absoluta præuisione.

Sexto S. Petrus lib. 4. circa initium, inquit: *Operum ratio potestati, & arbitrio vniuscuiusque permittitur, & hoc ipsorum est proprium: hoc à Patre celesti donatum est, ut voluntatem eius, cuius amorem, & desiderium, Deo largiente, concesseris, facias. Et paucis interiectis: Vniuscuiusque habens in se aliud diuini muneris, aliud propria industria, sit ex vtroque perfectus. Hæc verba, quæ etiam leguntur in epistola 1. S. Clementis ad Iacobum fratrem Domini, exprimentis factis determinationem, quæ à nobis electiue sit ad actus liberos salutare, præuincit diuinâ gratiâ, quæ principalis eandem efficiat determinata à nobis. Quo sensu dixit S. Hilarius can. 6. in Matthæi 7. vers. 22. *De nostro est beata illa æternitas promerenda, præstandumque est aliquid ex proprio, ut bonum volumus, malum omne vitemus.* Non potuit clariùs tradi determinatio, quæ à nobis electiue sit. Sed quia à diuina gratia efficitur principalis, oburgat proxime lupubertem de bonis suis operibus, quasi eorum aliquid proprium sit, quæ loquuntur, aut faciunt; & non omnia virtus Dei invocata perficiat. Vnde idem S. Doctor in Psalm. 118. vers. 111. scribit: *Ne quod à multis dici solet, ratiois aliquam habeat auctoritatem, cum asserunt, proprium Dei munus esse, ut quis in Dei rebus, atque operibus versetur, excusantes infidelitatem suam, quod cessante erga se Dei voluntate, maneat infidelis: est quidam, qui Fide manendi à Deo munus, sed incipiendi a se origo est. Et voluntas nostra hoc proprium ex se habere debet, ut velit Deus incipienti clementer dare, quia consummationem per se infirmas non obtinet. Meritum tamen adipiscende consummationis est ex initio voluntatis. Quæ scilicet præuienta per Dei gratiam determinet se electiue ad opus salutare, sicque præstet, ut per cooperantem gratiam Deus principalis efficiat idem opus. Et hac ratione vincit S. Hilarius difficultatem de nobis libero opere salutari, et si dependeat à Dei gratia. Quippe hæc parata nobis est, & nostri arbitrii ipsam determinare, vel non determinare ad opus. Quam eandem difficultatem attingerat, & superarat ad vers. 36. eiusdem Psalmi, inquit: *Omnem occasionem huius impie excusationis Propheta submouit. Primum enim cum orat, conueniens infirmitati suæ egit officium; dehinc Dei muneribus humana deuotionis studia conuenit. Cum enim ait, Legem mihi statue, Domine, vitam præceptorum tuorum; quid secundum orationis nostre humilitatem Dei esset ostendit. Cum autem subiicit, Et exquiram eam semper, officium deuotionis suæ promittit; & in ceteris quoque vtrumque quoddam complexu sibi inimicem colligauit, cum deduci se in semita postulat, & cum id ipsum vult. Prius enim quæ à Deo sunt, cum honore præposuit; & tunc quæ à se, cum confessione subiicit. Orat igitur, ut Deus tribuat. Est ergo à nobis, cum oramus, exordium, ut munus ab eo sit: dehinc quia de exordio nostro munus est eius, ex nostro rursus est, ut exquiratur, & obtineatur, & maneat. Quorum verborum interpretatio, ne in Semi-pelagianismum dicantur deflectere, non alia videtur posse esse, quam quæ à nobis est proposita.***

SECTIO

SECTIO CCXXIII.

Eiusdem propositi series.

2305 **R**edeo ad librum 4. Recognitionum. Septimo itaque S. Petrus obijcientibus, *Cur Deus creauerit eos Angelos, qui mali futuri erant. Nam etiamsi ex arbitrii libertate in hoc ventum sit, numquid ignorabat ille, qui creabat eos, quod in malum declinaturi essent quos creabat? Oportuit ergo nec creari eos, quos deniaturos ab itinere iustitie præuidebat.* Satisfacit in hunc modum libro 4. *Audiant ad hæc, qui ita proponunt, quod huiusmodi assertionibus illud volunt ostendere, cur non malitia eorum, qui nondum erant, bonitatem vicerit Creatoris? Si enim volens implere numerum, & mensuram creationis suæ, extimisset eorum qui futuri erant, malitiam; & quasi qui aliam nullam inuenire viam remedi, ac medicinam potuisset, nisi hoc solum; ut retraheret se à proposito creandi, ne sibi adscriberetur malitia eorum qui futuri erant: quid aliud per hæc doceretur, nisi indigna passio, & indecora fragilitas Conditoris? qui ita pertimuit eorum actus, qui nondum erant, ut à proposito conditione cessaret?*

2306 Opportunissima est questio isthic excitata; & soluta ad punctum de Scientia Media; addendusque est Author Recognitionum compluribus aliis PP. quos stupenda Ruyziij eruditio collegit disputat. 65. de Scientia Dei, ut hinc illam probaret cum ceteris à Societate. Nam questio supponit; Deum fuisse præditum notitia peccatorum; quæ committerent multi ex Angelis creandis. Huiusmodi autem notitia si it contingens, & conditionata, nempe terminata ad crimina, non præcisè ut possibilia, sed ut futura sub hypothesi, quod Deus decreverit creationem: à cuius decreti purificatione potuerit retardare diuinam voluntatem, ne eo concepto, & causatis Angelis, sequerentur in statu absoluto flagitia illa: Quare talis notitia non fuit absoluta, & visionis; nam si fuisset, non præuidisset illa, nisi habito iam decreto de Angelis creandis, à quibus forent perpetranda: eoque habito, fieri non posset, ut præuisio peccatorum remoueretur Deum ab ipso. Ad hanc questionem non respondet S. Petrus inficiando notitiam illam; qui erat modus expeditissimus eueniendi obiectionem ab absurdo de Deo autore peccati ob productos Angelos perduelles futuros: sed notitiâ non negatâ, respondet ut visum est.

2307 Si Gonetus dicat ad S. Petrum, quod ad alios PP. tom. 2. disputat. 6. artic. 7. §. 3. pag. 609. ex Illustrissimo Godoy tom. 2. in 1. p. tract. 4. disputat. 34. §. 5. numero 100. & 101. loqui de præscientia peccatorum antecedente executionem temporalem decreti de creatione Angelorum, non autem decretum ipsum; & proinde effari tantum de præscientia absoluta, & visionis: nam interrogatio non erat, cur Deus præsciens Angelos lapsuros, decreuerit condere eos? sed cur condidit? Contra est, quæ attinet ad S. Petrum; nam quæ attinet ad alios PP. iam in 1. parte. Contra, inquam, est: tum quia verba R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars 11.

illa, quasi nisi hoc solum inuenire potuisset, ut retraheret se à proposito creandi, ut à proposito conditione cessaret, intelligenda sunt de retractione, & cessatione possibili, ne inutiliter prolata existimetur: retractio verò, & cessatio à decreto iam habito creandi, & ab executione eius temporalis esset prorsus impossibilis. Ergo accipi debent de retractione, & cessatione à decreto, quod aliàs posset sine incommodo haberi. Tum etiam quia nec S. Petrus, neque alij PP. recurrunt ad immutabilitatem voluntatis diuinæ, aut infrustrabilitatem suis in decretis efficacibus; cum tamen obuia esset ad interrogationem, cur post decretam efficaciter creationem Angelorum exequutus sit eam temporaliter?

2308 Si cum alijs Thomistis fatearis, S. Petrum loqui de præscientia conditionata, sed non media; nimirum effari de præscientia fundata in decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato circa materiale scelus committendorum ab Angelis qui crearentur. Certè S. Petrus, qui difficultatem subortam de Deo autore peccati ob præscientiam de infidelitate Angelorum curabat minuere, imò & extinguere, augeret multo magis, & viuidiorem redderet, addendo præscientiam decretum illud, & fundando præscientiam in illo. Præterea de præscientia loquitur S. Petrus: sed de decreto nullum verbum interferit, nullumque præbet indicium.

2309 Octauo, S. Petrus lib. 5. pronuntiat: *Si quis sanè audiens sermonem veri Prophete, velit recipere, aut nolit, & amplexiones eius, idest mandata vita, habet in sua potestate; liberi enim sumus arbitrii. Nam si hoc non esset, ut audientes eum iam non haberent in potestate aliud facere, quam audierant, vis erat quoddam natura, per quam liberum non esset ad aliam migrare sententiam. Aut si rursus ex audientibus nullus omnino reciperet, & hoc natura vis erat, quæ vnus aliquid fieri cogeret, & alteri parti non daret locum. Nunc autem quia liberum est animo, in quam velit partem declinare iudicium suum, & quam probauerit, eligere viam, constat euidenter, inesse hominibus arbitrii libertatem.* Hæc eadem verba leguntur in Epistola 3. S. Clementis de Officio Sacerdotis, & Clericorum: quæ epistola, aliæque quatuor sub nomine eiusdem non carent scrupulo; & de eis videantur Authores laudati in numero 2296. necnon Franciscus Turrrianus pro Epistolis Decretalibus Pontificum Apostolicorum. Deserunt autem ad probandum, ut salua sit libertas in obediendo dictis Prophetæ, opus esse potestate proxima, & expedita determinandi se ad vtramvis partem; quarum quælibet, nempe ut obeditio, sic non obeditio, componi queat cum auditione Prophetæ. Et sicut dicta Prophetæ vim naturæ referrent, si audita determinarent ad obedientiam, ita quodvis aliud, quod dicatur determinari antecedenter, referret etiam eam vim. Germana verba inueniuntur lib. 1. & 9. in principis.

SECTIO

magis que pertinet ad genus cauſæ finalis, quàm efficientis. Mouet enim ſolùm obiectiue, & exhibendo voluntati bonitatem, quæ conuenientiã ſuã eam allicitat. Vnde Oratores non verè, & propriè efficiunt motum voluntatis audientium, quia ſolùm ſuadendo mouent ipſam moraliter. Diabolus etiam non eſt verè, & propriè cauſa peccati hominis, quia ſolis conſiliis, iuaſionibus, propoſitione obiecti delectabilis eius voluntatem mouet ad peccandum, vt docet S. Thomas 1. 2. *quaſt. 80. artic. 1. & quaſt. art. que 3. de Malo.* Ita Gonetus tom. 7. *diſp. 6. art. 1. §. 11. pag. 740.* cum aliis Thomiſtis. Vnde inter eos fuit illud frequens contra Noſtros argumentum ab abſurdo, quod ſcilicet ſequeretur, Deum, niſi prædeterminet phyſicè ad actus liberos bonos, præmouere non magis ad eos, quàm Diabolus ad malos. Ergo ſi erga malum conſilium, aut malam cogitationem non exhibet Deus præmotionem moralem per modum perſuadentis, quæ præmotio minor eſſet quàm phyſica determinatiua, exhibebit multò minùs hanc.

2320 Rurſus malum conſilium, ſeu mala cogitatio non eſt à Deo per modum proponentis aliquid appetibile ſenſui. Ergo non eſt à Deo vt prædeterminante phyſicè. Quenam enim, quælo, excogitari poteſt maior propoſitio obiecti vt appetibilis ſenſui, quàm prædeterminatio phyſica ad cogitationem de eo vt appetibili à ſenſu? Certè Diabolus ipſe qui per modum proponentis poteſt eſſe cauſa mala cogitationis in homine, & magis quàm alter homo, vt declarat S. Thomas *artic. 2. quaſtionis illius 80.* nequit eò peruenire, vt prædeterminet phyſicè ad talem cogitationem.

2321 Iterum, S. Thomas agens de malo conſilio, concedit eſſe à Deo vt ab vniuerſali principio; negat ab ipſo eſſe vt à perſuadente, & à proponente; aitque, eſſe directè à voluntate humana determinante ad illud. Ergo excludit determinationem antecedentem, quæ ſit à Deo, etiamſi concedat, eſſe à Deo vt ab vniuerſali principio concurrente phyſicè, ac ſimultanè cum voluntate humana, & determinato ab hac.

2322 Atque hæcenus ex occasione verborum Authoris Recognitionum in numero 2310, quibus alia valde conformia extant circa finem epiſtolæ 1. S. Clementis ad Iacobum fratrem Domini. Et vtrique expenduntur, illuſtranturque cumulatiſſimè à Ruyzio *de voluntate Dei diſputat. 26. ſect. 4. diſputat. 36. ſect. 7.* Argumenta verò, quæ direximus contra prædeterminationem phyſicam ad cogitationem præcedentem peccaminofis actus voluntatis, vrgent à fortiore aduersùs prædeterminationem phyſicam ad ipſum actum. Iamque Recognitionum Authori valedicamus, ſed momentes eruditum Lectorem, vt de alio illius loco in lib. 8. conſulat Ruyzium *diſputat. 50. de Voluntate Dei, ſect. 6. numero 10. & duobus ſeqq.* nam omiſſus à nobis fuit ob ſimilitudinem cum adducto in numero 2305. Quem Recognitionum Authorem à Goneto fuiſſe tanto cum apparatu productum contra noſtram ſententiam, reliquimus Lectoris eiufdem iudicio, num ſua, vel noſtra interſuerit.

SECTIO CCXXV.

S. Dionyſius Areopagita Scientiam Mediam non repudiavit.

Magiſter Gonetus tom. 3. *diſp. 8. art. & §. 3. 2323 pag. 524. & tribus ſeqq.* obicit S. Dionyſium Areopagitam dicentem c. 5. de Diuinis nominibus, §. 8. *Exemplaria eſſe exiſtentium rationes ſubſtantificas, & ſingulariter præexiſtentes, quas Theologia prædeſtinationes vocat, & diuinas, & bonas voluntates exiſtentium prædeterminatiuas, & effectiuas, ſecundum quas ſubſtantialis eſſentia omnia prædeſinit, & produxit.* Quæ verba ſic explicat S. Ioannes Damafcenus *Orat. 1. de Imaginibus: Sunt in Deo imagines, & exemplarum, quæ ab ipſo future ſunt, nempe conſilium eius æternum, quod ſe habet ſemper eodem modo. Immutabilis eſt omnino Deus, in quo nulla eſt commutatio, aut viciffitudinis obumbratio. Hæc imagines, & hæc exemplaria prædeſtinationes appellat Sanctus ille, Dei munere diuinis in rebus conſiderandis, & explicandis excellentiſſimus Dionyſius. Omnia enim ab ipſo prædeſinita, & ſine ulla commutatione in eius conſilio, non aliter antequam fierent, erant expreſſa, quàm ſi quis velit ædificare domum, prius imaginem, ac formam ipſam in animo eſſingit, & cogitatione complectitur.* Et lib. 1. de Fide, c. 12. *Inuenitur omnia priuſquam deducantur ad orum, intertemporaliter intelligens vnumquodque ſecundum intertemporalem ipſius voluntariam intelligentiam: quæ quidem eſt prædeſinitio, & imago, cuius exemplum, & expreſſio in prædeſinito tempore ſit.* S. etiam Maximus Monachus, & Martyr in Commentario S. Dionyſij, & apud Cypariſſiorum decade 8. c. 3. *Ea quæ Deus produxit, prius exiſterunt in Deo ſecundum præcognitionem, & prædeſtinationem.* S. Thomas lect. 3. *Huiusmodi rationes ſancta Scriptura vocat prædeſtinationes, ſue prædeſtinationes, ſecundum illud Rom. 8. Quos prædeſtinavit, hos & vocauit. Et vocat etiam eas diuinas, & bonas voluntates, ſecundum illud Pſalmi: Magna opera Domini, exquiſita in omnes voluntates eius. Quæ quidem prædeſtinationes, & voluntates ſunt diuinae entium, & effectiuæ ipſorum, quia & huiusmodi rationes ſuperſubſtantialis Dei eſſe prædeterminant, qui omnia produxit.* S. Ergo Dionyſius, & alij PP. cum eo expreſſè docent, quod ſicut artifex volens domum ædificare, prius eam in mente format, & omnes eius partes determinat, ac diſponit, & poſtmodum eam producit in re: ita Deus, tanquam ſupremus artifex, ab æterno prædeſinit omnia, & ſingula, quæ in vniuerſo mundo erat factururus, & conſequenter etiam actus liberos voluntatis noſtræ.

Reſpondit Petrus à S. Ioseph in *deſenſione S. Thomæ, diſp. 3. ſect. 5.* colligi quidem ex S. Dionyſio, aliſque PP. ideas, & prædeſtinationes rerum eſſe in Deo; non autem, quod prædeſtinationes relate ad non inhonestos actus liberos creatos, antecedant omnem ſcientiam, etiam conditionatam, noſtræ determinationis futuræ. Sed Gonetus impugnat ipſum: tum quia loquitur PP. de ideis practicis, & repræſentantibus res vt exiſtentes, vel futuras, &

& proinde propterea inuoluntè propoſitum, ſeu decretum efficaciter diuinæ voluntatis, transferens illas ex ſtatu meræ poſſibilitatis ad ſtatum exiſtentis, vel futuriſſionis, iuxta S. Thomam *quaſtione 3. de verit. artic. 6. in corp.* Tum quia cum ideæ nudè ſumptæ ad ſolum intellectum pertineant; non appellentur à PP. bonæ voluntates, non inſignirentur nomine prædeſtinationum, & prædeterminationum, neque à S. Thoma diceretur, *per huiusmodi rationes ſuperſubſtantialis Dei eſſe prædeterminant omnia, & produxit.*

2326 Hæc impugnationes non lædunt Petrum à S. Ioseph; non enim reſpondit, Patres loqui de ſolis ideis rerum omnium præexiſtentibus in mente diuina, ſed de prædeſtinationibus etiam: quæ num ſint, quales Thomiſtæ volunt, vel ſubſequentes, aut concomitantes ſcientiam diuinam contingentem conditionatam de noſtra determinatione, quæ foret, vt placet Ieſuitis, non expriment PP. Nec S. Thomæ verba ſe habent, vt tranſcribit Gonetus; ſed vt antè ego ex editionibus Antuerpienſibus anni 1572. & 1612. Neque in eis agitur de prædeterminatione, quæ ſit prædeſinitio libera diuina; nam procedunt de rationibus rerum, ſue exemplaribus, quæ ſuperſubſtantialis Dei eſſe prædeterminant. Nec dubium, quin naturaliter, & abſque vlla proſus libertate fuerit hæc prædeterminatio, ſicut & tota ſcientia ſimplicis intelligentiæ, vt aduertit Ruyzius *diſp. 49. de ſcientia Dei, ſect. 3. num. 8.* & ex ipſo Henricus de Cerſi *c. 3. num. 55.*

2327 Ego etiam ex Ruyzio in *diſp. 82. ſect. 8. n. 1.* addo, verifiſſimè eſſe, S. Dionyſium, & alios PP. appellare prædeſtinationes, prædeſtinationes; atque voluntates bonas diuinam eſſentiam, propterea exemplar eſt obiectiue repræſentans omne bonum creatum, quod Deus prædeſtinat, prædeſinit, & velle poteſt. Non enim eſt inſolitum, vt cognitionis, & volitionis nomine ſignificetur obiectiui ipſum cognitum, & vultum. Atque ita S. Damafcenum intellexit Theophilus Raynaudus in *Theologia naturali, diſp. 8. q. 3. art. 4. n. 202.* Cum enim recuſſet, negari ab ipſo in libro 2. de Fide, c. 30. & in Dialogo contra Manichæos, ſub finem, Deum prædeſinitre actus noſtros liberos, ſubdit: Admittit tamen in *Orat. 1. de Imaginibus, cum S. Dionyſio diuinas prædeſtinationes; ſed itavt harum nomine ſignificet diuinas ideas. Id quod confirmari poteſt ex verbis iam exaratis lib. 11. de Fide, cap. 12.*

2328 Si quis tamen adhuc inſiſtat in eo, quod S. Damafcenus in hoc loco, & in eo alio *Orat. 1. de Imaginibus, nomine prædeſtinationum denotet decreta libera diuina erga liberos actus creatos, propterea repetit Ruyzius diſp. 25. de ſcientia Dei, ſect. 5. n. 10. & tribus ſeqq. diſp. 9. de Providentia, ſect. 5. numero 1. diſputat. 50. de Voluntate Dei, ſect. 8. num. 4. & 5.* quia tamen certum eſt, S. Doctorem lib. 2. de Fide, capite 30. & Dialogo contra Manichæos, inſiciari prædeſtinationes aliquas cogitatas in Deo à nonnullis, ait enim in *cap. illo 30. propterea refert S. Thomas 1. p. quaſt. 23. art. 1. in 1. argum. Oportet cognoscere, quod omnia quidem præcognoscit Deus, non autem omnia prædeterminat: præcognoscit enim ea quæ in nobis ſunt, non autem prædeterminat ea: ſed merita, & demerita humana ſunt in nobis, in quantum ſumus noſtrorum actuum domini per liberum arbitrium.* Quæ verba interpretatur S. Thomas ibi *R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.*

ad 1. & 3. contra Gentes *capite 90. numero 6. quaſtione 4. de Verit. artic. 5. ad 1. de prædeſtinatione, quæ ſit impoſitio neceſſitatis, ſicut eſt in rebus naturalibus, quæ ſunt prædeterminatæ ad vnum.* Hinc ſit, vt ad concordiam S. Damafcenii ſecum dici aptè poſſit, rejicere libro 2. de Fide, cap. 30. & Dialogo illo, prædeſtinationes non ſupponentes contingentem, conditionatamque ſcientiam diuinam de noſtra determinatione, quæ alioquin imponderent neceſſitatem ab extrinſeco, qualem ab intrinſeco ſuæ naturæ conditæ à Deo habent res naturales: ſed lib. 1. de Fide, cap. 12. & *Orat. 1. de Imaginibus, admittere prædeſtinationes ſupponentes, vel concomitantes eam ſcientiam; ſic enim libertati noſtræ non afferent nocuum. Quamquam in ſecundo loco, non eſſe ſermonem de prædeſtinationibus actuum liberorum creatorum, ſed earum tantum rerum, quæ à ſolo Deo faciendæ ſunt, probabile valde mihi ſic cum Ruyzio diſputat. 33. de ſcientia Dei, ſect. 5. numero 16. Et neque in ſecundo loco, neque in primo potuiſſe S. Damafcenum conſequenter ad dicta in aliis tradere prædeſtinationes actuum liberorum; qui deturpati ſunt malitiâ morali, certum mihi eſt cum Ruyzio diſp. 50. de Voluntate Dei, ſect. 3. n. 5.*

Iam quando S. Dionyſius Areopagita productus 2329 fuit contra noſtram ſententiam, iure noſtro vtemur, ſi eundem retorqueremus in Thomiſticam. Sed quia præſtitit id Ruyzius de *ſcientia Dei diſp. 42. ſect. 1. ex numero 17. uſque ad 18. diſputat. 51. ſect. 1. numero 7. & duobus ſeqq. de Voluntate Dei diſputat. 35. ſect. & num. 5. diſp. 50. ſect. 7. numero 16. 17. & 18.* tam diligenter, vt nullam reliquerit ſpicam, quam colligeremus; idcirco ſuperſedemus. Si alicui videatur, potuiſſe etiam nos ſuperſedere à negotio huius Sectionis; nam in 1. parte de eo egimus, aduertat ſecundas hæc curas forſan eſſe meliores, quàm primas.

SECTIO CCXXVI.

S. Auguſtinus contrarius non fuit Scientiæ Mediæ. Reſpondetur ad tria teſtimonia S. Doctoris.

2330 Equàm Magiſter Hieronymus Viues locum huc à S. Auguſtini autoritate tractauit: quia de cauſa viſum mihi eſt referre teſtimonia, quæ ipſe opponit, & eis ſatisfacere, quamquam non eo ordine, quo ab ipſo proponuntur, & omiſſis quæ ipſe diſp. 7. diſt. 3. adduxit contra Scientiam Mediam peculiariter de peccatis conditionatè futuris; nam ad ea reſpondi in 1. parte. Sic autem conabor ponderationibus Magiſtri Viues circa teſtimonia S. Auguſtini obuiam ire, vt ſimul etiam eam aliorum Thomiſtarum recentium.

2331 Igitur Viues diſp. illa 7. diſt. 1. ait, omitti à ſe autoritatem S. Auguſtini lib. 26. contra Fauſtum, cap. 1. vbi ſimpliciter decernit omne futurum, tam abſolutum, quàm conditionatum, tale eſſe ex Dei voluntate à qua etiam habet eſſe non futurum. Sed in ea autoritate (quam tranſcribemus, cum futuritionem definiemus) non exprimitur

aliud quàm quod nihil fit futurum abſolutè, aut non futurum, niſi dependentur à voluntate diuina, quæ velit, vel permittat fieri; aut quæ nolit, vel non permittat fieri. Si futurum fit neceſſarium, ſeu effectus non liber reſpectu voluntatis creatæ, erit antecedens efficax, & determinata volitio diuina de eo. Si autem fit contingens, ſeu effectus liber reſpectu voluntatis creatæ, erit indifferens volitio diuina de eo: & permiſſiua tantùm, ſi futurum illud ſit effectus liber prauus: quod ſi ſit bonus, aut indifferens, poterit accedere alia volitio diuina prædeſinitiuam illius; ſed ſupponens Scientiam Mediam: nam quæ eſſet antecedens, & efficax, non ſtaret cum illius libertate.

2332 Non loquitur ibi S. Auguſtinus de futuris conditionatis. Poſſumus tamen eius doctrinam ad talia futura ampliari, ſi quidem dependeat etiam à voluntate diuina conditionata, non tantùm obiectiuè, ſed etiam ſubiectiuè; & pro ut fuerint futura, nempe vel neceſſaria, vel contingentia, diſcurrendum erit de quali qualitate voluntatis diuinae conditionatæ. At quod futura, vel abſoluta, vel conditionata cognoscantur à Deo vel abſolutè vel conditionatè, in decreto ſuo libero, neutiquam docet ibi S. Auguſtinus. Poterunt quidem quæ ſunt neceſſaria, cognosci, non alia, præſertim conditionata. Nam abſoluta libera non renuam poſſe cognosci in prædeſinitione ipſorum ſupponente Scientiam Mediam, imò & in decreti indifferentiſſimæ Scientiæque Mediæ complexo. Sed permitto, conditionata libera poſſe cognosci à Deo in decreto ſuo libero; dicitur ibi S. Auguſtinus, illud debere eſſe abſolutum ſubiectiuè, & non ſufficere conditionatum ſubiectiuè. Quamobrem potuiſſet Viues non ſe referre ad illud S. Auguſtini teſtimonium exaratum à ſe in diſp. 1. diſp. 3. §. 2. num. 36. quia nec contra Scientiam Mediam, nec pro ea militat.

2333 Procedit Viues ad aliud ex libro 1. de Anima, & eius origine, cap. 17. vbi S. Auguſtinus probat, animas paruulorum ſine baptiſmate moriturorum à iuſto Deo in carnem peccatricem non religari, neque damnari, quas præſciuit, ſi ad ætatem perueniſſent, in qua libero uterentur arbitrio, malè fuiſſe victuras. Et poſt alias probationes concludit poſtremâ hæc: *Quid? quod ipſa exinanitur omnino præſcientia, ſi quod præſciuit, non erit. Quomodo enim rectè dicitur præſciri futurum, quod non eſt futurum? Quomodo ergo puniuntur peccata, quæ nulla ſunt, id eſt, quæ nec vitæ iſtæ nondum incipiente commiſſa ſunt ante carnem, nec morte præueniente poſt carnem?* Quibus ex verbis ſic argumentatur Viues: Quod non eſt futurum conditionatè, nequit præſciri ut futurum conditionatè. Ergo S. Auguſtinus nullum futurum conditionatum admittit præſciri, ſiue eſſe tale, ante diuinum decretum.

2334 Sed in primis neque Antecedens continetur in verbis S. Auguſtini, neque Conſequentia deducitur ex Antecedenti, ut non dubitabit qui bene calluerit argumentandi regulas, & ſcopum S. Doctõris. Deinde concedo Antecedens, & ad Conſequentiam fateor, ante diuinum decretum, ſeu independenter ab eo, non poſſe præſciri, neque tale eſſe vllum futurum conditionatum; ſed diſtinet, non poſſe niſi in eo præſciri, & debere in eo præſciri tanquam in medio requiſito, &

ſufficienti. Nam ex vno conſeſſo non ſequitur aliud, ut patet ex actu amoris liberi creati, qui non poteſt cognosci independenter à voluntate creatæ, & à iudicio indifferenti; in quibus tamen nec poteſt, nec debet cognosci à Deo. Terriò, permitto poſſe, & debere cognosci futurum conditionatum in decreto diuino. Cur in decreto ſubiectiuè abſolutò, & obiectiuè conditionatò, non autem potiùs in decreto tam ſubiectiuè, quàm obiectiuè conditionatò?

Quartò, S. Auguſtinus in verbis ſuperioribus 2335 (quæ abs dubio verſantur circa peccata futura merè conditionatè paruulorum prædictorum, & num de eis peccatis daretur in Deo præſcientia, necne?) neutiquam eò collimauit, ut negatò decreto ſubiectiuè abſolutò, & obiectiuè conditionatò in diuina voluntate, inſciaretur in diuino intellectu præſcientiam, vel hanc concederet, illo præſuppoſito. Eſto, S. Auguſtinum conſeſſiſſe præſcientiam ob decretum præſuppoſitum de eis peccatis pro materiali, adhuc verba S. Doctõris retinent ſuam energiam contra damnationem præſertim paruulorum ob ea peccata futura purè conditionatè, & à Deo præſcita ut ſic tantùm futura, *Exinanitur omnino ipſa præſcientia, ſi quod præſcitur, non erit. Quomodo rectè dicitur præſciri futurum, quod non eſt futurum? Quomodo puniuntur peccata, quæ nulla ſunt?* Profectò eti præſcientia fundaretur in tali decreto, etiam dum peccata ea non forent, & punirentur peccata, quæ nulla ſunt. Etenim tale decretum non faceret ut forent, neque ut pleterentur quæ aliqua eſſent. Vnde Viues debitum momentum agnoſcens in verbis S. Auguſtini, nullatenus aſſereret, Deum caſtigare ſcœclera merè conditionatè futura, tametiſi præuiſa in decreto ſubiectiuè abſolutò, & obiectiuè conditionatò; ut neque affirmamus nos, qui in ſeipſis prænoſci cenſemus, & tale decretum erga ea crimina etiam pro materiali alienum fuiſſe à S. Auguſtini mente.

Conuertit Viues contra Scientiam Mediam verba 2336 S. Auguſtini, quæ contra conditionatam, obiectiuè etiam certam ſolebant aſſerre Ledefina, & nonnulli alij Thomiſtæ. Vnde Illuſtriſſimus Godoy tom. 2. in 1. p. tract. 4. diſp. 34. §. 6. num. 118. eti denuo cum Ledefina dicat, S. Auguſtinum lib. de Prædeſt. SS. cap. 14. concedere Deo cognitionem conditionatam obiectiuè coniecturalem peccatorum, quæ is qui raptus dicitur Sap. 4. committeret, ſi diutiùs viueret; nihilominus addit, non inſciari in verbis illis certam omnino notitiam conditionatam, ſed ſolùm abſolutam præſcientiam, quæ ad retributionem pœnæ requirebatur. Eodem modo exponit illa Gonerus tom. 2. diſp. 5. art. 1. §. 2. pag. 404. niſi quod attingit etiam interpretationem de præſcientia conditionata negata, quæ eſſet independenter à diuino decreto ſubiectiuè abſolutò, & obiectiuè conditionatò. Quam explicationem locum non habere iam prænotauim. Et ideo prior probanda eſt, de qua ego diſſe in 1. parte, vbi oſtendi, ſcopum S. Auguſtini fuiſſe, ne praua paruulorum opera conditionata, quæ nunquam tranſitura erant ad ſtatum abſolutum, dicerentur futura propriè, & ſimpliciter, ſeu eo modo, quo ut præcognita à Deo ſubiacerent ſupplicio, ut aiebant illi aduerſus quos diſſerebat, & cum quibus non erat quæſtio, an talia opera noſcenda à Deo eſſent in decreto,

creto, vel in ſeipſis; ſed an ob illa infantili aſſicerentur pœnâ à Deo? Quod ſecundum tam Thomiſtæ quàm Noſtri negunt catholicè cum S. Auguſtino.

2337 Hinc pronum eſt explicare alium S. Doctõris locum ex libro 2. contra duas Epistoſas Pelagianorum, cap. 7. adductum à Viue. Ait ibi S. Doctõr: *Si gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam non eſt gratia. Propter quod profecto deſpitiis, quia dicente Peritate. Non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt; vos dicitis, ex futuris operibus, quæ Deus illum facturum eſſe præſciebat, Iacob fuiſſe dilectum. Atque ira contradicitis Apoſtolo dicenti, Non ex operibus: quæſi non poſſet dicere, non ex præſentibus, ſed ex futuris operibus; ſed ait, Non ex operibus, ut gratiam commendaret. Si autem gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam non eſt gratia.* Hinc inferit Viues: Ergo gratia non ex operibus adhuc ſub conditione præuiſis; de quibus loqui S. Auguſtinum contextus ipſe, verbaque antecedentia, & ſubſequentia oſtendunt. Et quia inter ſubſequentia habentur hæc: *Quomodo enim Deus præſciuit ea (opera meritoria) quæ illis in infantia morituris, quia præſcientia eius falli non poteſt, præſciri potius non futura? Subiungit Viues, fallum eſſe opera illa eſſe futura; imò verò ex eo, quod non erant futura ſub conditione, & Dei præſcientia eſt infallibilis, ſequitur Deum præſciſſe non futura ſub conditione.*

2338 Incipio à ſubillatione, quanquam neſciens quid ad ipſam dicam, utpote in qua de decreto ſubiectiuè abſolutò, & obiectiuè conditionatò nullam verbum proferatur. Quare rogo, num in ea intendat Viues probare, quod S. Auguſtinus attribuat Deo certam omnino notitiam de futuris bonis operibus conditionatis paruulorum illorum, ſi ad ætatem peruenirent adultam, vel quod deneget notitiam cuiusmodi? Si primum, deſignet Viues inter ea verba vnum, quod vel indicet decretum præſertim. Et adhuc illo indicato, vigent æquè S. Auguſtini verba, *Quomodo, &c.* Etenim decretum non faceret, ut ea opera eſſent futura propriè, & ſimpliciter; neque proinde, ut eſſent materia ad retributionem præmiij. Si ſecundum, non agitur modò, an S. Auguſtinus denegarit Deo certam proſiſſimam notitiam futurorum contingentium purè conditionatorum. Sed ſuppoſito attribuiſſe, an in decreto illo, an in ſe ipſiſ? Quam autem meritiò ſupponatur contra Ledefinam, & nonnullos alios Thomiſtæ, conſtitit in 1. parte.

2339 Ex qua, vbi totum hunc locum expoſui, reſpoto ad ſubillationem, & ad illationem, S. Auguſtinum adſtrere aduerſus Pelagianos, Deum pro ſua gratuita voluntate elargiri gratiam, quin moueatur ex naturæ meritis præuiſis ſuam per ſcientiam: neque inde ſequi abſurdum de Deo acceptore perſonarum. Ut autem Pelagianos redargueret, vltus eſt exemplo geminorum paruulorum, qui neque parentum meritis iuuarentur, & ambo infantie primordio, vnus baptizatus, alter ſine baptiſmate morerentur; proindeque vnus eſſet prædeſtinatus, non præuiſis a Deo meritis; alter reprobus non præuiſis demeritis. Cùm enim neque alterius merita, neque alterius demerita eſſent abſolute futura, non poterant ut ſic futura præſciri à Deo per ſcientiam abſolutam, & viſionis, ſed potiùs ut non ſic futura. Namque Dei præſcientia falli non po-

teſt, ſeu debet conformis eſſe obiecto repræſentato. Hoc exemplum adductum fuit miro ingenio à S. Auguſtino, neque expoſitum erat ut Pelagini conſurgerent ad naturæ merita, vel demerita præuiſa à Deo, ſicut conſueuerant, quando obiectebatur illis Iacob, & Elau. Reſpondebant quippe, Deum prædeſtinariſſe Iacob, & reprobaſſe Elau, quia ſcientiâ abſolutâ, & viſionis præſcierat opera meritoria, & demeritoria, quæ ex naturæ viribus erant abſolutè exhibituri. Id quod de paruulo prædeſtinato, qui ablutus aquâ luſtrali raperetur à vita ante vltim rationis, reſpondere non valebant. Cuius exemplum ſic torſit, ut poſtea ſempelagiani conſurgerint ad præſcientiam conditionatam de operibus ex naturæ facultate meritoriis, & demeritoriis, quæ exercerent, ſi rationis vltim fuiſſent adepti.

SECTIO CCXXVII.

Reſpondetur ad quartum S. Auguſtini teſtimonium: omittitur quintum, & fit reflexio ſupra tria Sectionis præcedentis.

2340 Quartus locus S. Auguſtini apud Viues eſt ex libro de correptione & gratia, capite 17. vbi ex promiſſionibus diuinis confirmandis dicta antè de efficaci perſeuerantia prædeſtinatorum, ait: *Quoniam illa, quæ his promiſit etiam futura, iam fecit, cui promittenti credidit Abraham, & deputatum eſt illi ad iuſtitiam. Dedit enim gloriam Deo, pleniffimè credens, ſicut ſcriptum eſt, Quia quæ promiſit potens eſt & facere. Ipſe ergo illos bonos facit, ut bona faciant. Nec enim propterea eos promiſit Abraham, quia præſciuit à ſe ipſis bonos futuros. Nam ſi ita eſt, non fuim, ſed eorum eſt, quod promiſit. Non autem ſic credidit Abraham, ſed non eſt inſirmatus in fide, datus gloriam Deo, & pleniffimè credens, quia quæ promiſit Deus, potens eſt & facere. Non ait, quæ præſciuit potens eſt promittere; aut quæ prædixit, potens eſt oſtendere; aut quæ promiſit, potens eſt præſcire; ſed quæ promiſit, potens eſt & facere. Ipſe ergo eos facit perſeuerare in bono, qui facit bonos. Qui autem cadunt, & pereunt, in prædeſtinatorum numero non fuerunt. Quare ergo de omnibus regeneratis, & piè viuentibus loqueretur Apoſtolus, dicens: Tu quis es, qui iudices ſeruum alienum? Suo domine ſtat, aut cadit: continuo tamen reſpexit ad prædeſtinatos, & ait: Stabit autem. Et ne hoc ſibi arrogarent: Potens eſt enim Deus, inquit, ſtatueret.*

2341 His in verbis, intetprete Viue, conſtituit S. Auguſtinus certitudinem prædeſtinationis in diuinæ Omnipotentia, & decreti efficacia, non autem in præſcientia boni vltus arbitrij creati: Loquiturque S. Doctõr de decreto conditionatò obiectiuè, & abſolutò ſubiectiuè, quia Abraham non ſolum eſt pater omnium, qui de facto crediderunt, ſed etiam pater eſſet omnium qui crederent, ſi eis prædicaretur Fides; & tamen de facto non credunt. Illi enim ſi crederent, patrem haberent Abraham ex vi promiſſionis diuinæ. Cùm ergo dicat S. Doctõr, hanc promiſſionem fundari

in Omnipotentia, & decreto, conſequens eſt, vt etiam futura conditionata fundentur in decreto, & non ſint futura ante illud.

2342 Reſpondeo, S. Auguſtinum rejicere perfeuerantiam gratiam, quæ ex præſcientia ſolum futuritionis abſolutæ ponat effectum; non autem quæ ex voluntate largientis illam, vt promiſſum impleatur. V. g. ſi promitterem, Solem cras orti, diceret poſſe præſcire quod promiſi, non verò poſſe facere. Nam ortus Solis erit quidem, non tamen ex vi meæ promiſſionis, ſed ex cauſis naturalibus. At ſi alicui promittam amici fauorem, quem ſcio me rogante præſtiturum, & tandem præſtet quia rogauit, conſtat me fuiſſe non tantum potentem præſcire, ſed etiam facere quod promiſi; quia niſi præſcirem me rogante facturum, non promitterem prudenter, ignorans an poſſem implere? Non tamen impleri per præſcientiam, ſed moraliter efficiendo vt illè faceret, ſicut prænoui me rogante facturum. Ad hunc ergo modum ſi promitteret Deus quod aliàs independenter à promiſſione ordinaret fieri, diceretur potens eſſe præſcire, & de facto præſcire quod promiſit; non tamen ob promiſſionem facere per auxilium gratiæ. Cùm autem promittat Deus prædeſtinati perfeuerantiam, quæ ex libero arbitrio ſine gratia eſt impoſſibilis; & quæ futura tamen præſcitur, ſi tali gratiâ illud inuenitur, & pro implenda promiſſione eam conferat gratiam; quis dubitabit, ex hoc rectè dici Deum non tantum præſcire, ſed facere quod promiſit? Quippe per motionem gratiæ illuminantis, & inſpirantis faciat Deus propriè vt faciamus. Id eſt quod docet S. Auguſtinus.

2343 Sed quid inde ad decretum ſubiectiuè abſolutum, & obiectiuè conditionatum, in quo Deus cognoscat bonum vſum conditionatum arbitrij creati? Certitudinem conferendi gratiam perfeuerantiæ probat S. Doctore ex eo, quod Deus potens ſit facere quod promiſit; nec meminit alterius decreti, quàm illius, quod innouitur in promiſſione. Anne promiſſio fuit abſoluta ſubiectiuè, & conditionata obiectiuè? Num in promiſſione cognouit Deus bonum vſum conditionatum arbitrij creati? Promiſſio, de qua S. Doctore loquitur, eſt promiſſio de perfeuerantia finali. Rogo vnde probat Viues, talem promiſſionem fundari in decreto ſubiectiuè abſoluto, & obiectiuè conditionato de ea perfeuerantia, aut de bono vſu arbitrij creati, vt conditionatè futuris? Vnde etiam probat præſciri à Deo conditionatè ſiue perfeuerantiam, ſiue bonum vſum in eiſmodi decreto? Et quid ad rem, quod Abraham pater eſſet eorum, qui apud antipodes, aut in orbe nouo crederent, ſi eis prædicaretur Chriſtus?

2344 Senſum S. Auguſtini legitimum aperui. Poſſet etiam dici per condeſcendentiam, à S. Doctore excludi præſcientiam boni vſus arbitrij creati ſub ratione motiui prædeſtinationis. Nam conſenſus conditionatè futurus, & præuiſus voluntatis creatæ non eſt motiuum, propter quod Deus prædeſtinet, etiam ſi talis conſenſus ex viribus gratiæ occurrat prænoſcatur; multo que minus, ſi ex viribus ſolius naturæ. De decreto autem ſubiectiuè abſoluto, & obiectiuè conditionato, an ſit, necne, metium præſcientiæ? autum ſilentium in S. Auguſtino. Cuius certamen cum Pelagianis, & ſemipelagianis non pendebat ex negotio ab illis decreto. Cogitemus, conceſſiſſe ſponte, vel ex-

tortè. Si tamen eſſet de bono, & meritotio vſu arbitrij creati, non aſſumptâ gratiâ diuinâ auxiliante, tanquam conditione, ſub qua decerneretur talis vſus conditionatus; ſi item talis vſus conditionatè decretus, & præſcitus motiuum eſſet prædeſtinationis, integra maneret pugna S. Doctore cum aduerſariis illis.

Quintus locus S. Auguſtini deſumitur à Viue 2345 ex epiſt. 105. ad Sixtum. Sed quia ei loco declarando incubui in 1. parte, & oſtendi, non præiudicare ſcientiæ Mediæ, nuncque nihil occurrat pro maiori elucidatione; ideo actum non ago. Fateor & loca loca ſectionis anterioris, præſertim ſecundum, & tertium, fuiſſe etiam diſcuſſa in 1. parte, quatenus contorquebantur contra diuinam ſcientiam conditionatorum contingentium; poſſeque ex ibi dictis colligi, non virgere contra eam, quæ ſit illorum in ſeipſis, ſeu Mediæ; ſed habui addendam maiorem declarationem, neque iam ſcripta inculcaui.

Et quantum ad primum ex libro 26. contra 2346 Fauſtum, cap. 4. non valet quod ait Gonetus tom. 2. diſp. 6. art. 4. §. 2. pag. 483. cum Authore Curſus Theologici Carmelitarum Diſcalceatorum tract. 3. diſp. 10. dub. & §. 2. num. 35. videlicet S. Auguſtinum ſtatueri ibi dependentiam omnis generis futurorum à diuinæ voluntatis decreto, docereque quod ante illud nulli rei competit ratio futuræ, ſiue abſolutæ, ſiue conditionatæ. Nos enim non negamus id de decreto vel intentione, vel permiſſio; ſed dicimus, decretum præuiè efficax actu exiſtens non debere, nec poſſe eſſe medium, in quo Deus cognoscat futurum contingens conditionatum voluntatis creatæ. Quæ cum aſſertione optimè ſtat, vt tale futurum in ſeipſo cognosci non queat à Deo, niſi ſimul cognito decreto intentione, vel permiſſio, quod Deus haberet erga illud.

Neque item quantum ad ſecundum ex libro 1. 2347 de Anima & eius origine, cap. 12. neque quantum ad tertium ex libro 2. contra duas epiſtolas Pelagianorum, cap. 7. valet hæc Goneti pag. 481. cum eodem Authore num. 33. & 34. [Præſcientiam conditionatam ante efficax diuinæ voluntatis decretum, quam ſemipelagiani admittebant, non impugnat S. Auguſtinus ex eo, quod bonis, vel malis operibus per eam ſub conditione præuiſis Deus puniat, vel præmium largiatur; ſed ex eo, quod ſcientia diuina falli non poſſet, & præſcire aliquid futurum, quod reuerà futurum non eſt ante decretum, & prædeſtinationem diuinæ voluntatis.] Non valent, inquam. Nam in neutro loco fatum S. Auguſtinus aduerſus ſemipelagianos, ſed vtrobique aduerſus Pelagianos; reſtatque meritum ex viribus naturæ abſolutam ſcientiam diuinam, ratione cuius Deus prædeſtinet. Et inter diſputandum progreditur ad ſcientiam diuinam conditionatam eorundem meritum, ex iſdemque viribus. Sed Pelagiani eò vſque ad hanc ſcientiam non confugerant, vt fecerunt poſtea ſemipelagiani.

Quod vtrumque conſtat ex S. Auguſtino lib. de 2348 Prædeſt. SS. cap. 13. & 14. in quorum priore ait: Sed quia hominibus futura, quæ non ſunt futura, proculdubio nulla ſunt merita, & hoc videre facillimum eſt, ideo nec Pelagiani hoc videre poterunt, & multo magis nec iſti (id eſt ſemipelagiani, de quibus S. Proſper, & Hilarius ſcripſerant ad S. Doctorem) dicere debuerunt. Dicit enim non poteſt, quam moleſtè feram, quod viderunt Pelagiani

giani eſſe falſiſſimum & abſurdiſſimum, hoc non vidiffe iſtos, qui nobiſcum errorem illorum hereticorum catholicâ authoritate conſirmant. Et in poſteriore: Non debent fratres noſtri, qui nobiſcum pro Catholica Fide perneciam Pelagiani erroris impugnant, huic Pelagiano intantum fauere opinioni, quæ opinantur, gratiam Dei ſecundum merita noſtra dari, vt quod illi audere non poſſunt, ſententiam veram planè, & antiquitus chriſtianam, Rapius eſt, ne malitia mutaret intellectum eius, deſtrere moliantur, & id aſtrueri, quod non dico crediturum, ſed ne ſomniaturum quidem neminem putaremus, ſecundum ea ſcilicet indicari quemquam mortuorum, quæ geſturus fuerat, ſi tempore prolixiore vixiſſet. Ita quippe claret, inuictum eſſe quod dicimus, gratiam Dei non ſecundum merita noſtra dari, vt huic veritati contradicentes ingenioſi homines, hæc ab omnium auribus, & cogitationibus abigenda dicere cogentur. Ita S. Auguſtinus de ſemipelagianorum ſcientia conditionata meritum ex viribus naturæ. Scripſitque iſta poſt libros de Anima & eius origine, & poſt libros contra duas epiſtolas Pelagianorum, vt compertum eſt ex libro 2. Retract. cap. 56. & 61.

2349 Vnde de Pelagianis exploſis in eis libris dicitur abſque fundamento vilo, quod admiſerint præſcientiam conditionatam, cuius medium non eſſet, vel eſſet decretum diuinum. Cùm enim non tranſierint ad aſſerenda ex naturæ vigore merita conditionata, quæ præſciti à Deo mouerent ad prædeſtinationem, nulla erat neceſſitas, imò neque oportunitas agendi de medio præſcientiæ. ſemipelagiani verò ea merita affirmarunt, vt nouit S. Auguſtinus ex epiſtola S. Proſperi ſcribentis: In tantum quibuſcumque commentariis meritis electionem Dei ſubiiciunt, vt quia præterita non extant, futura que non ſunt futura, conſingant, nouoque apud illos abſurditatis genere & non agenda præſciti ſunt, & præſciti non acta ſunt. Sed an illi non habuerint, vel habuerint curam decreti, tanquam mediæ præſcientiæ? ignotum proſus eſt. Profectò quanquam ſolliciti fuiſſent, reſellerentur eodem modo à S. Auguſtino: tum quia iuxta ipſos decretum non ſtatueret de meritis ſub hypotheſi gratiæ, ſed facultatis naturæ: tum quia eſt ſtatueret ſub hypotheſi gratiæ, opera honeſta futura merè conditionatè, & vt ſic prænota à Deo, nequeunt eſſe meritoria, mouentiaque ad prædeſtinationem. Reque ipſa impugnationes S. Doctore eò tendebant, vt rejicerent non vtrumque futuritionem conditionatam operum honeſtorum, vel inhoneſtorum, neque diuinam notitiam de illa; ſed illam vt meritoriam præmij, vel ſupplicij, & vt præſcitam à Deo tanquam meritoriam vnus, vel alterius.

SECTIO CCXXVIII.

Num in duabus epiſtolis S. Proſperi, & Hilarij ad S. Auguſtinum continetur quidpiam contra ſcientiam Mediæ.

2350 Inſumit Magiſter Viues diſp. 4. ex pag. 58. uſque ad 86. in expendendis epiſtolis S. Proſperi, &

Hilarij ad S. Auguſtinum, vt prober, Maſſilienſes, ſeu ſemipelagianos, de quibus illi certiorum fecerunt S. Doctorem, fuiſſe in eadem opinione ac ſeſuitæ, de ſcientia Mediæ; eſt admilſerint enormem errorem in eius vſu quoad merita, & demerita conditionata, propter quæ præmientur, aut puniantur qui præuideantur bene, aut malè operari ſub conditione nunquam purificanda: à quo errore longè receſſerunt ſeſuitæ, ſatente Viue. Sed vt ipſe vult cum Authore Curſus Theologici Carmelitarum Diſcalceatorum, & cum Ioanne de S. Thoma, vt & cum his Gonetus, non tantum ſe oppoſuerunt ei abuſui S. Proſperi, & Hilarij, verum etiam ſcientiæ Mediæ; præcipuè que conſultatio iſtorum; omniaque ferè verba epiſtolarum trahuntur à Viue in iſtius ſcientiæ impugnationem.

Cui Magiſtro multas in primis ago gratias ob 2351 confeſſionem de receſſu Noſtrorum ab ſcientiæ Mediæ abuſu, in quem impugnerunt ſemipelagiani; & quia tanto beneficio obligatum me agnoſco, diſſimulo nunc inuauia aliqua, quæ abſque debito examine in diſp. 1. regerit, iteratque ex duobus illis ſcriptoribus. Quare deinde tranſeo ad res Theologicæ palæſtræ dignas. Igitur in diſp. 2. notat ex S. Proſpero turbationem, quæ orta eſt inter Maſſilienſes ob doctrinam S. Auguſtini aſſerentis prædeſtinationem eſſe ſecundum propoſitum, aut decretum Dei; inſertque exinde S. Auguſtinum docuiſſe, dari decretum ex ſe abſolutum, & efficax, independentique à præſcientia conſenſus voluntatis creatæ; Maſſilienſes verò fuiſſe inſiciatos tale decretum, non ſecus ac à ſeſuitis in præſentiarum negatur. Quæ deductio perinde ſe habet, ac ſi ego ex turbatione Herodis ob audiam interrogationem Regum Magorum, Vbi eſt, qui natus eſt Rex Iudaorum? inſerrem de Herode idem ipſum; ac Viues de Maſſilienſibus; & de Regibus Magis idem ipſum, ac Viues de S. Auguſtino. Aperiamus commotionis in Maſſilienſibus cauſam, & inde dignoſcetur an extra ſcopum ſit illatio?

Docuerat S. Auguſtinus, prædeſtinationem 2352 eſſe gratuitam, nullis præcedentibus meritis ex parte prædeſtinati, neque præuiſis tanquam futuris omnino ex natura, qualia ſingebant Pelagiani; neque præuiſis tanquam futuris ex gratia, qualia tunc temporis exiſtimabant plures Catholici, & antea multi Patres. Docuerat etiam; hanc prædeſtinationem gratuitam, id eſt quæ omnia noſtra merita præueniat, conciliari optimè cum libertate arbitrij creati, & non impedire exhortationis, correptionisque fructum; ſcripſeratq; in hunc ſinem librum de corrept. & gratia aduerſus nonnullos, qui ſic efferbant gratiam, vt excluderent humanum arbitrium, dicentes; peccantem non corripiendum, ſed Deum orandum pro eo. Conciliatio illa propoſita fuerat à S. Doctore non tam clarè, vt ab omnibus intellexeretur. Vnde Maſſilienſes cauſabantur, prædicari à S. Doctore nouum prædeſtinationis modum, qui aſſerret deſperationis occaſionem, induceretque fatum, & neceſſitatem. Putabant enim, ipſum poſuiſſe prædeſtinationem, quæ neutiquam eſſet ſecundum præſcientiam, ſed proſus ſecundum propoſitum de ſe efficax, ſimpliciter antecedens omnem præſcientiam futurorum etiam ſub conditione: quo propoſito, ſeu decreto ſi determinatus erat numerus electorum, &

quibus additio, vel diminutio, vel permutatio contingere non poſſet, videbatur Maſſilienſibus deſtructam iri libertatem creatam, importarique deſperationem non prædeſtinatis.

2353 At S. Auguſtinus talem prædeſtinationis modum non adſtruxerat, ſed alium, quem in libris de Prædeſt. SS. & de Bono perſeu. magis declarauit excitatus epistoſis S. Proſperi, & Hilarij. Conſiſtebatque in eo, quod Deus non vt cæteris, ſed ſpecialiter præparaſſet congrua gratiarum auxilia ſuis electis, & prædeſtinatis; idque ſecundum præſcientiam eorum quæ quiſque, ſi poneretur in tali rerum ordine, perfecturus eſſet. De illis ergo, quos elegit, præſcietat quibus auxiliis inſallibiliter cumulatum meritorum impleant, ſi elargiretur ea illis; cum tamen poſſent, quantum ex parte auxiliorum in ſe erat, oppoſitum facere; & talia dona in æternitate præparauit congrua prædeſtinatis, quæ ſi congrua non fore præſciet, his omiſſis, alia congrua diſponeret. Ideo S. Auguſtinus dicit, prædeſtinationem eſſe ſecundum præſcientiam, imò eſſe præſcientiam, & ſecundum illam eſſe præparationem donorum, quibus certiffimè ſaluetur prædeſtinatus. Hæc fuit S. Doctõris ſententia, contra quam non militabant obiectiones Maſſilienſium.

2354 Qui quidem aliter de prædeſtinatione cogitabant; nempe Deum indifferentem, quantum ex ſe eſt, velle ſaluari omnes, omnibus gratiam eſſe paratam, accipereque illam qui merito credulitatis viribus naturæ exhibitio, inuenirentur digni; ideoque eis paratam, qui præuiſi eſſent eo modo credituri; poſſe omnes per gratiam perſeuerare, poſſe etiam eâ donatos deficere, Deumque quos deſeruros in gratia præſciuit, eligere ad gloriam; quos in peccato, rejicere, ac reprobare. Errabantque poſſimum Maſſilienſes, quatenus prædeſtinationem meritis ſubiacebant humanis, & quatenus putabant, Deum ante præuiſa aliqua merita naturæ non dare auxilia gratiæ, ſed iuxta cuiuſcumque merita illa diſtribuire. Vnde S. Proſper circa finem epistoſe conſulit S. Auguſtinum de hoc puncto præcipue, inquiens: *Quia in iſtis Pelagiana præuitatis reliquit non mediocri virulentia fibra nutritur, ſi principium ſalutis malè in homine collocatur, ſi diuine voluntati impie voluntas humana præfertur, vt ideo quis adiuuetur, quia voluit; non ideo, quia adiuuetur, vellet: ſi originaliter malus receptionem boni non à ſummo bono; ſed à ſemetipſo inchoare malè creditur; ſi aliunde Deo placetur, niſi ex eo, quod ipſe donauerit. Tribue nobis in hac cauſa, Pater beatiſſime, Pater optime, quantum donante Domino potes, diligentiam pietatis tuæ; obſecro, vt quæ in iſtis quaſtionibus obſcuriora, & ad percipiendum difficiliora ſunt, quam luculentiffimis expoſitionibus digneris aperire.* Ita S. Proſper.

2355 Si Maſſilienſes dixiſſent, Deum non eligere quemquam ad gloriam ante præuiſa merita finaliter perſeuerantis, velleque æquè omnes ſaluos fieri, licet quibuſdam complacentiâ quadam ſpeciali ſalutis ſpiritualis præpareret media, donaque gratiæ ad cumulatioſa merita, dummodò merè liberaliter, quoad initium etiam Fidei, diſtribueret ea dona, nihil aduerſum ſanæ doctrinæ aſſeruiſſent. Suntque liberiab omni nota obreſcitam de prædeſtinatione ſententiam, quam ſibi, ſed vici obſcuritate profundiffimæ materia, & loquutionum myſteriiſ reconditiſſimis

grauidarum, exiſtimabant fuiſſe S. Auguſtini. Poſt editos autem à S. Doctõre libros de Prædeſt. SS. & de Bono perſeu. nullum habuerunt, vel non tantum prætextum falſæ illius exiſtimationis de S. Doctõris mente, vt neque habuerunt Prædeſtinatiani, quorum hæreſis de æterna ſalute horum hominum, & de damnatione illorum citra ſuum liberum arbitrium, fuit orta ex occasione non benè perceptorum ſcriptorum S. Auguſtini, vt narrat Sigebertus in Chronico, anno 415. & cum ipſo Gonetus tom. 9. diſp. 2. art. 1. pag. 58. aliique.

2356 Quæ tradidit de S. Auguſtino, & Maſſilienſibus, ſeu Semipelagianis, collegi ex libris S. Doctõris, maxime de Prædeſt. SS. & de Bono perſeu. necnon ex epistoſa S. Proſperi & cæteris eius operibus, aliorumque PP. doctrinâ Auguſtinianorum, aduerſus Maſſilienſes, eorumque ſequaces; ex epistoſa etiam Hilarij, poſt ſæpe iteratam lectionem ſpatio multorum annorum, & ex ſincero deſiderio inueſtigandi quid S. Auguſtinus, quid Maſſilienſes ſenſerint; manifeſtandi que quid inuenirem, ſiue faueret, ſiue aduerſaretur Scholæ noſtræ. Num meiſ votis ſucceſſus reſponderit; iudicent alij.

2357 Si placeant quæ collegi, manifeſtum erit, turbationem Maſſilienſium longè abſuiſſe à Scientiæ Mediæ præiudicio; & tam S. Auguſtinum, quam illos eam probaſſe, niſi quod illi erroneè addiderint, tum initium Fidei per eam præiudicari ex facultate naturæ, tum talem præuiſionem eſſe prædeſtinationis motiuum; quod poſterior eſſet itidem erroneum, tamenſi præuiſio terminaretur ad initium Fidei ex auxilio gratiæ: tamque hoc poſterior, quam prius illud non vacarent errore, quantumvis præuiſio diceretur fundari in decreto ſubiectiue abſoluto, & obiectiue conditionato de Fidei initio ex viribus naturæ, vel etiam ex gratiæ, tanquam motiuo prædeſtinationis. Atque hinc, ſi non placeant quæ collegi, turbatio Maſſilienſium reuocabitur forſan ab aliquo ad prædeſtinationem à S. Auguſtino perſuaſione ipſorum vera, vel falſa aſſignatam independentem à decreto illo, & à præſcientia in illo fundata de Fidei initio, quod non foret ex naturæ facultate; aut quod etſi foret ex auxilio gratiæ, ſed non eſſet prædeſtinationis motiuum.

SECTIO CCXXIX.

Plura de epistoſis S. Proſperi, & Hilarij.

2358 IN 3. diſt. Magiſter Viues proprio Marte diuidit Maſſilienſes in duas claſſes; & in prima collocat eos, de quibus ſic refert S. Proſper: *Hæc ipſorum definitio, ac profeſſio eſt, omnem quidem hominem, Adam peccante, peccaſſe; & neminem per opera ſua, ſed per Dei gratiam regeneratione ſaluari; vniuerſis tamen hominibus propitiationem, qua eſt in ſacramento ſanguinis Chriſti, ſine exceptione eſſe propoſitam, vt quicumque ad Fidem, & ad Baptiſmum accedere voluerint, ſalui eſſe poſſint. Qui autem credituri ſunt, quæ in ea Fide, que deinceps per Dei gratiam ſit iuuanda, manſuri ſunt, præſciſſe ante mundi conſtitutionem Deum, & eos prædeſtinari in regnum ſuum, quos gratis*

vocatos dignos futuros electione, & de hac vita bono ſine exceſſibus eſſe præiudicari. Ideoque omnem hominem ad credendum, & ad operandum diuinis inſtitutionibus admoneri, vt de apprehendenda vitæ æterna nemo deſperet, cum voluntarie deuotioni remuneratio ſit parata. De iſtius claſſis Maſſilienſibus ait Viues non deuiſſe à Fide Catholica, nec poſſe vocari Semipelagianos, ſed in omnibus, & per omnia conſpirariſſe cum eis Ieſuitas. Admittent enim auxilium ſufficiens gratiæ omnibus oblatum, & ſine exceptione propoſitum: præſcientiam item conditionatam noſtri conſenſus ante decretum diuinum, ne hoc læderet arbitrij creati libertatem.

2359 Sed pace Magiſtri Viues, etſi memorati Maſſilienſes catholicè ſenſerint vſque ad illa verba, *Vniuerſis tamen*; etſi item illorum priora videantur catholica, vt ſonant, nemini enim negat Deus auxilia ſufficientia, quibus, niſi per ipſum ſteterit, primum remotè, proximè poſtea diſponatur ad gratiam: at mens eorum fuit longè diuerſa, quæ ſatis exprimit quod addunt, nempe in natura cuiuſlibet itum eſſe exhibere meritum aliquod, propter quod gratiam à Deo conſequatur, & ſecundum talis meriti præſcientiam prædeſtinetur in regnum. Putabant ergo, ideo ad gratiam eligi, quæ benè operantes ſaluentur, quia præſciuit Deus ab æterno merita eorum futura ex natura, id eſt Fidei initium, & ſalutis deſiderium, quibus vt remuneratio reſpondeat augmentum Fidei per gratiam, & meriti per bona opera perfectæ aliarum virutum. Hoc paſſim S. Auguſtinus reſutat in libris de Prædeſt. SS. & de Bono perſeu.

2360 Rurſus quanvis Maſſilienſes ita dixerint: Deum eos prædeſtinari in regnum ſuum; quos gratis vocatos dignos futuros electione, & de hac vita bono ſine exceſſibus eſſe præiudicari, proindeque appareat, ſenſiſſe conferri gratis primam gratiam: nihilominus non ſine dolo vſi ſunt gratuita vocationis nomine, ſicut de Pelagio notat multoties S. Auguſtinus. Vocationem accipiebant pro lege, & doctrina, quibus ad ſalutis donum aiebant vocari omnes homines vniuerſaliter, ſiue per naturalem, ſiue per ſcriptam legem, ſiue per Euangelicam prædicationem, vt infra reſtatur S. Proſper: Eiuſmodi autem vocationem appellabant gratiam præuenientem omne meritum, quia ſcilicet ad donum ſpectat creationis, quatenus ſcilicet hominem nihil proſus merentem, quia nec exiſtentem, liberi arbitrij, & rationalem gratia Creatoris inſtituat, vt infra etiam tradit idem S. Proſper. Quare iuxta Maſſilienſes creantur gratis homines, & inſtruntur lege ad Fidem, ad neceſſitatem gratiæ per Chriſtum, ad ſanctificationem, & ad augmentum iuſtitie: iam vero edocti incipiunt ex naturæ viribus credere, velleque ſanari à morbo peccati, querere medicum, pulſare, vt ideo accipiam, ideo inueniant, ideo introeant, quia bono naturæ benè vſi ad iſtam ſalutem gratiam, initialis gratiæ id eſt creationis, doctrinæ, & legis) ope meruerunt peruenire. Contra quæ Maſſilienſium dicta probat latè S. Auguſtinus lib. de Prædeſt. SS. cap. 2. 8. & 19. lib. de Bono perſeu. cap. 2. 17. & 23. initium ſalutis non ex natura, ſed ex Deo eſſe, & ex eius gratiæ, gratiam eſſe velle ſanari, recipere Fidem, imò & de credendo cogitare propterea oportet ad ſalutem animæ.

2361 Ad hæc: Maſſilienſes primæ claſſis gratuitam

prædeſtinationem impugnabant his in verbis (quæ non tranſcripſit Viues) ſubſequentibus immediatè ad recitata in numero 2358. *Hoc autem propoſitum vocationis Dei; quo vel ante mundi initium, vel in ipſa conditione generis humani, eligendorum, & rejiciendorum dicitur facta diſcretio, vt ſecundum quod placuit Creatori, alij vaſa honoris, alij vaſa contumeliæ ſint creati; & lapſis curam reſurgendi adimere, & ſanctis occaſionem temporis adferre; eo quod vtraque parte ſuperſuus labor ſit, ſi neque reiectus vllà indiſtriâ poſſit intrare, neque electus vllà negligentia poſſit excidere. Quoquo enim modo ſe egerint, non poſſe aliud erga eos, quam Deus deſiniuit, accidere: & ſub incerta ſpe curſum non poſſe eſſe conſtantem, cum ſi aliud habeat prædeſtinantis electio, caſſa ſit aduentus intentio. Remoueri itaque omnem indiſtriâ, tollique virtutes, ſi Dei conſtitutio humanas præueniat voluntates, & ſub hoc prædeſtinationis nomine ſatalem quandam induci neceſſitatem; aut diuerſarum naturarum dici dominum conditorem, ſi nemo aliud poſſit eſſe, quam factus eſt. Eaſdem obiectiones repetit ex Semipelagianis S. Proſper in epistoſa ad Ruſſinum, inquiens: *Et prout ſibi noxias aliquorum aures, opportunaſque repererint, ſcripta eius (ſcilicet S. Auguſtini) quibus error Pelagianorum impugnatur, inſamant, dicentes eum liberum arbitrium penitus ſubmouere, & ſub gratia nomine neceſſitatem prædicare ſatalem. Adſicientes etiam, duas illum humani generis maſſas, & duas credendi velle naturas; vt ſcilicet tante pietatis viro Paganorum, & Manicheorum adſcribatur impietas.* Et in Carmine de Ingratis, cap. 26. canit de iſdem Semipelagianis:*

*Hic vanam inſano profertis corde querelam;
Omne opus arbitrij ſublato vociferantes,
Currere currentium ſi non, & velle volentem eſt:
Nec vitis pœnam deberi, nec premia laudi,
Si vel naturam obſtrictum mala velle neceſſe eſt,
Vel noſtra adſcribi nequeunt bene geſta labori.*

Et cap. 28.

*Hoc itaque arbitrium, cum ſanat gratia, tolli
Dicitis, & perimì vitâ adſpirante, purtatis.*

Argumentabantur itaque in hunc modum Maſſilienſes primæ claſſis: Si cuique non licet per naturam mereri ſuam electionem, ſed ante præuiſa merita quidam ſunt electi, cæterique non electi relinquuntur in maſſa perditionis, iuxta placitum Dei. Ergo cum mutari nequeat quod ab æterno Deus ſtatuit, erit neceſſe vt ſaluetur electus, & vt damnetur non electus; quicquid hic, vel ille renitatur. Iterum, ſi vnicuique ſua fors ſit neceſſaria, & longè diuerſa: Ergo vnicuique etiam inerit diuerſa natura. Nam quod naturæ adiungitur, eſt certè quaſi natura. Perit igitur libertas voluntatis creatæ, & fatum inuicitur. Ita Maſſilienſes. Contra quos S. Auguſtinus in libris de Prædeſt. SS. & de Bono perſeu. præcipue in prioris cap. 10. 16. 17. & 20. velis, remiſſeque denuò contendit, prædeſtinationem eſſe gratuitam, ita vt neque vel initium Fidei præcederet ex vigore naturæ, & proinde neque vel ſecundum præſcientiam talis initij prædeſtinationem eſſe.

Quare

2364 Quare tam Maſſilienſes, quàm Pelagiani volebant, prædeſtinationem non eſſe gratuitam: ſed diſcurrerebant diuerſimodè. Nam Pelagiani aſſerebant, dari ex nobis cauſam meritoriam, non modò quoad primum; ſed etiam quoad adæquatam meritum eius. Meritum dico, non effectum; quoniam non ponebant merita ex prædeſtinatione vt cauſa, ſed ex meritis inceptis à natura, & ex eorum præſcientia ponebant prædeſtinationem. Atque adeo Pelagiani omnia opera libero tribuebant arbitrio, & in ea præſcrite referebant ipſam. Non ſic Maſſilienſes, qui ſolùm in Fidei initium, primumque meritum ex parte noſtra. Quam inter utroſque diuerſitatem introſpexit acuriſſimè S. Auguſtinus lib. de Prædeſt. SS. c. 19. cum ſcripſit: *Sed hi noſtri, de quibus, vel pro quibus nunc agimus, forſan dicunt, Pelagianos Apoſtolico teſtimonio reſutari, ubi dicit, ideo nos electos in Chriſto, & prædeſtinatos ante mundi conſtitutionem, vt eſſemus ſancti, & immaculati in conſpectu eius in charitate. Ipsi enim putant, acceptis præceptis, iam per nos ipſos fieri libera voluntatis arbitrio ſanctos, & immaculatos in conſpectu eius in charitate. Quod futurum Deus quoniam præſciuit, inquit, ideo nos ante mundi conſtitutionem elegit, & prædeſtinavit in Chriſto; cum dicat Apoſtolus, non quia futuros nos tales eſſe præſciuit, ſed vt eſſemus tales per ipſam electionem gratia ſua, quâ gratificauit nos in dilecto Filio ſuo. Cum ergo nos prædeſtinavit, opus ſuum præſciuit, quo nos ſanctos, & immaculatos facit. Vnde rectè hoc teſtimonio Pelagianus error arguitur. Nos autem (nimirum Maſſilienſes) dicimus, inquit, noſtram Deum non præſciſſe, niſi Fidem, quâ credere incipimus; & ideo nos elegiſſe ante mundi conſtitutionem, ac prædeſtinari, vt etiam ſancti, & immaculati gratiâ, atque opere eius eſſemus. Sed audiant & ipſi, &c.*

2363 Iam verò ab eodem S. Doctore obſeruat in libro de Bono perſen. cap. 8. ex ipſa gratuita prædeſtinatione diſcrimen oriri, cur vnus vocetur, non alius; vnus ſic vocetur vt conſentiat, non alius; vnus perfeueret, non alius. Et ſubdit: *Nunquid ergo hominum natura due ſunt? Abſit: ſi due natura eſſent, gratia vlla non eſſet; nulli enim daretur gratuita liberatio, ſi natura debita redderetur. Hoc pacto eneruat vnâ ex argumentationibus Maſſilienſium. Et ad eam, atque ad alteram inquit S. Proſper in epift. ad Ruſſinum: Ea que de ſuro, & de duabus maſſis, duabusque naturis ſtultiſſimo mendacio intenti viri iniurie iactitant, neque ipſum quidem (nempe S. Auguſtinum) in cuius libris copioſiſſimè huiusmodi deſtruntur errores, nec nos perturbant, qui tales opiniones cum ſuis authoribus execramur. Sed videant quomodo ſe à dedecore iſtius exuant falſitatis, qui poſſunt tam inepta conſingere, ſi hi, quorum abutuntur auribus, aliquantulum diligenter ad cogneſcenda ea, que præſtantiffimus magiſter gratia diſputauit, intenderint: licet omnem iſtius diſputationis moram ipſi, qui hæc loquuntur, præuenire deberent proferendo, aut explicando libros, vllamve eorum particulam demonſtrando, quam per dubium ſaltem intellectum tali interpretationi obnoxium vir ſanctus ediderit. Sed proſus apud nos nihil tale legerunt, quia non ſato quidquam geri, ſed omnia Dei iudicio nouimus ordinari. Nec ex duabus maſſis, duabusve naturis, ſed ex vna maſſa, que eſt caro primi hominis, vnâ ſcimus vnâque hominum creatam, creatique naturam, &*

eandem per ipſus primi hominis liberum arbitrium, in quo omnes peccauerunt, eſſe proſtratam, nec vllò modo ab æterna mortis debito liberam, niſi eam ad imaginem Dei ſecunda creationis Chriſti gratia reformauerit, liberumque eius arbitrium agendo, inſpirando, auxiliando, & vſque in finem præcundo ſeruauerit. Sic S. Proſper ex doctrina S. Auguſtini, eaque tradita multis locis, ſiue ſe defenderet aduerſus Pelagianos, ſiue aduerſus Maſſilienſes.

2364 Et hos quidem primæ claſſis, vt certum eſt reſpexiſſe ad incolumitatem libertatis arbitrij creati, cum ſtatuebant, obtineri prædeſtinationem per illius vires; ita etiam certum debuit eſſe declinaſſe in extremum erroneum de gratia pedeſequa naturæ: atque idcirco non concordari cum Iſuitis dicentibus, prædeſtinationem & gratiam ſemper præcedere merita noſtra, & eſſi ſimul addamus, efficaciam gratiæ, & infallibilitatem prædeſtinationis fœderari cum arbitrij creati libertate ratione reſpectus, & ordinis ad ipſum arbitrium eadem gratiâ præuentum: cenſemusque; hanc fuiſſe S. Auguſtini germanam ſententiam. Patres Dominicani ſaluant etiam gratiam, & prædeſtinationem gratuitam; ſed cum aſſignant gratiam efficacem ex ſe, & prædeſtinationem antecedentem inferentem infallibiliter conſenſum, ſine reſpectu, & ordine ad arbitrium creatum, videntur nobis deſtruere huius libertatem, licet ipſi, vt Catholiciffimi, procurent obtendere ſe eſſe remotos ſummè ab hoc extremo erroneo. Nos inter hoc, & illud aliud Maſſilienſium primæ claſſis tenemus medianam viam.

2365 Videat iam Viues, Maſſilienſes primæ ſuæ claſſis ſenſiſſe multa contra ſanam doctrinam Iſuitarum. Nam, exceptis propoſitionibus de peccato originali in poſteris Adæ, & de nemine regeneratiuè ſaluando per opera ſua, ſed per Dei gratiam, cæteræ admixtæ ſunt erroribus alieniſſimis à Iſuitarum placitis. Propitiatio, quæ eſt in Sacramento Sanguinis Chriſti vniuerſis hominibus propoſita ſine exceptione, quàmque interpretatur Viues de gratia ſufficienti omnibus oblata iuxta Iſuitas, ponebatur à Maſſilienſibus illis ex Fidei cœpto per vires naturæ: præſcientia etiam noſtri conſenſus ante prædeſtinationem ſignificata ab iſdem in eis verbis, *Qui autem credituri ſunt*, ferebatur ad noſtrum conſenſum ſalutarem, vt ex facultate naturæ quoad exordium ſaltem Fidei: quod vtrumque deſertantur Iſuitæ.

2366 Omitto, videri multis Maſſilienſes illos intelligendos non eſſe de præſcientia conditionata, ſed de absoluta. De qua ſi loquantur, vt reſpiciente conſenſum noſtrum abſolutum ſalutarem ex viribus naturæ penes initium Fidei, quidnam inde ad decretum ſubiectiuè abſolutum, & obiectiuè conditionatum de ipſo conſenſu, fundans conditionatam præſcientiam? Ipſe Viues in n. 33. non inſiciatur habere ſermonem de absoluta; ſed vult habere etiam de conditionata: quod vtrumque antè à ſe probatum ait. Ego tamen non diſpicio intendiſſe probare aliud, quàm quod Maſſilienſes loquuti ſint de conditionata.

2367 Etiam omitto, poſſe ab aliquo reſponderi, Maſſilienſes illos indicaſſe præſcientiam conditionatam non fundatam in decreto antecedenti, & efficaci, conditionato ſubiectiuè & obiectiuè: qualem præſcientiam agnouit Bañes circa futura contingentia

contingentia conditionata. Sed occurrit Viues dicens in illo num. 33. ſolum decretum abſolutum ex parte actus poſuiſſe Maſſilienſibus aliqua apparentia videri nociuum libertati creatæ, quia Deus per decretum ſubiectiuè conditionatum non vult, quod creaturæ actus exiſtat, ſed veller quod exiſteret, ſi conditio poneretur; maneretque ſuſpenſum illud decretum, ſicut & omnia que ex parte conditionis ſe tenent. Ergo ex parte creaturæ ſolius eſt totum pondus, & tota ratio determinationis conditionatæ, ac proinde dubitari nequit de indemnitatem libertatis creatæ, ſi decretum ſit ſolummodò conditionatum ſubiectiuè. Sed hæc ratio nihil moueret Maſſilienſes; nam decretum, quod abſolutum ex parte actus, in ſpeciem officeret libertati operationis ſalutaris prædeterminatæ, ſiue abſolutè, ſiue ſub conditione; idem vt conditionatum ex parte actus & obiecti, non poſſet non cum eadem apparentia eſſe pernicioſum libertati eiudem operationis, non quidem vt iam exiſtentiſ abſolutè in voluntate creatæ, ſed vt exiſtituræ conditionatim. Quod enim poſitum à parte rei videretur eſſe noxium alteri, cenſeri etiam debet fore noxium, ſi poneretur à parte rei. Vnde Maſſilienſes non cum vana apparentia, ſed cum ſolido fundamento reieciſſent decretum antecedens, & efficaci conditionatum ſubiectiuè, & obiectiuè, tanquam contrarium libertati operationis ſalutaris vt conditionatum futuræ, ſi de tali decreto incidit ipſis cogitatio: quamquam præſcientia conditionata, quam in tali decreto fundatam repudiarent, diuerſa eſſet ab ea, quam tuentur Thomiſtæ ſeculi præſentis.

SECTIO CCXXX.

Plura alia de iſdem epistoſis.

2368 Diſtinctione quarta, & quinta agit Viues de ſecunda claſſe Maſſilienſium, expreſſa à Sancto Proſpero in illis verbis, *Quidam verò horum in tantum à Pelagianis ſemis non declinant, &c.* vſque ad ea alia, *Tribue nobis in hac cauſa, Papa beatiffime, Pater optime*: atque, Maſſilienſes hos fuiſſe hæreticos, conuenireque ipſis nomen Semipelagianorum ob non admiffam gratiæ præuenientis neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium Fidei: item ob ſaluationem aſſertam eorum paruulorum, quos ſi diu viverent, præſciebat Deus credituros ex libero arbitrio, & huius Fidei merito conſequuturos gratiam ſaluantem; ſicut & ob affirmatam econttà damnationem eorum paruulorum, qui non credituri in longiori vita præſciebantur: tandemque quia dicerent, prædicari his, & non illis gentibus Euangelium, eo quòd præſciebat Deus, has, & non illas præbituras aſſenſum facultate naturæ, ſi eis illud prædicaretur. Addit Viues, hos Maſſilienſes exiſtiſſimè præſcientiam diuinam de futuris conſiderari. *R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I I.*

tingentibus conditionatis non inniti decreto antecedenti, & efficaci, abſoluto ſubiectiuè, & conditionato obiectiuè de eis: gratiamque diuinam præuenientem non eſſe ab intrinſeco efficacem, ſed indifferentem coniungi cum aſſenſu, vel diſſenſu: quam indifferentiam non bene vocat plures inefficaciam intrinſecam. Concludit itaque, hos Maſſilienſes eſſe Iſuitarum duces in præſcientia non innixa decreto illi, & in gratia non ab intrinſeco efficaci; ſed Iſuitas, vt pote Catholicos, non fuiſſe amplexatos piores illos errores.

2369 Hæc confeſſione nos contenti ſumus, ſi adiciatur ex Innocentio X. Pontifice Max. felicis recordationis in Conſtitutione edita anno 1653. neque Semipelagianos erraſſe, neque nos errare, in eo, quod voluerint, noſque velimus; gratiam præuenientem eſſe talem, cui poſſit humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare: imò potiùs eſſe dogma neceſſariò tenendum iuxta Fidei Catholica regulas. Vnde quæro à Magiſtro Viues, an hæc doctrina, quia approbata à Semipelagianis; æquum eſt vt concitet inuidiam ſuæ Scholæ, à qua firmius protegitur apud Gonetum tom. 7. diſputatione ſexta, articulo ſecundo, §. 15. pag. 784. & alibi, quatenus quod voluntas humana poſſit reſiſtere gratiæ præuenienti, quæ efficaci ſit, intelligitur de poteſtate reſiſtendi in ſenſu diuiſo ipſius gratiæ, & potentia antecedenti ipſam? Incontinenter reſpondebit Viues, æquum neutiquam eſſe. Ergo neque Iſuitis debet conciliare odium deſenſio eiudem doctrinæ, quatenus accipiat ab eis de poteſtate reſiſtendi in ſenſu composito eiudem gratiæ, & potentia eandem conſequentem. Quo in ſenſu putamus loquutos fuiſſe Semipelagianos, & Innocentiū Papat, fuiſſeque in eodem ſenſu Semipelagianos damnatos perperam de hæreſi à Ianſenio lib. 2. de Gratia Chriſti ſaluatoris, cap. 4. §. 24. 25. 27. quorum locorum verba recitat Annatus in poſteriore Informatione de quinque propoſitionibus illius. Abſtinemus tamen à cenſura circa interpretationem reſiſtendi in ſenſu tantum diuiſo, & potentia ſolùm antecedenti, reuerenti eximios Fidei Catholica, & Theologiæ ſapientiâ Dominicanos PP. à quibus traditur.

2370 Similiter noti debet nobis inuidioſum eſſe, quod poſt Semipelagianos dicamus, præſcientiam futurorum contingentium conditionatorum non fundari in decreto antecedenti & efficaci, abſoluto ſubiectiuè, & conditionato obiectiuè. Nam tali decreto arbitrium creatum non poſſet reſiſtere in ſenſu composito illius, & potentia conſequentem illud, prout ad indemnitatem ſuæ libertatis opus eſſe perſuademus nobis, remotâ omni cenſurâ contra exillimantes aliter.

2371 Eſt autem his in proximis diſcurſibus præceſſerint Semipelagiani, ſed non fuerunt noſtri duces. Quod enim ipſi dixerunt, traditum fuerat ab antiquiſſimis PP. Eccleſiæ, & ab ipſo Sancto Auguſtino, necnon à ſubſequentibus, atque à Theologis Scholaſticis vſque ad ſeculum præcedens, vt in Historia Scientiæ Mediæ, & in hoc Opere probauimus, pergemuſque probare. Ac niſi Semipelagiani deuiſſent in errores de gratia non neceſſaria ad ſingulos actus ſalutares, I etiam

etiam ad initium Fidei; de operibus conditionatis meritoriis, ac demeritoriis; de prædicatione Euangelij his, & non illis gentibus facta, quia hæc, & non illæ præuisæ sunt assensuræ ex facultate naturæ, sub conditione prædicationis; deque prædicatione, ac reprobatione ex motu talium operum per facultatem siue naturæ, siue gratiæ: sensissent benè omni ex parte, nullamque minus sanæ doctrinæ notam incurrisserunt. Neque in Semipelagianorum pronuntiationis illis, quibus nos subscribimus, inuenit quidpiam Sanctus Prosper, quod impugnaret; neque Viues ex S. Prospero profert quidpiam, quod contra ea depurata à prænotatis erroribus obiecerit, ut facile noscet qui legerit Sancti Prosperi epistolam, & Viuem post nostras has animaduersiones.

2372 Idem Viues in *diff. 5.* putat, Sanctum Prosperum tractare rursus de Massiliensibus secundæ classis, & hæreticis, ex illis verbis exaratis in *num. 2354.* post quæ sequuntur hæc: *Ac primum, quia plerique non putant, Christianam Fidem hac assensione violari, quantum periculi sit in eorum persuasione, patefacias. Deinde quomodo per istam præoperantem, & cooperantem gratiam liberum non impediatur arbitrium. Tum utrum præscientia Dei secundum propositum maneat, &c.* Usque ad ea: *Postremo quemadmodum per hanc prædicationem propositi Dei, quo fideles fiunt qui prædestinati sunt ad vitam æternam, nemo eorum qui cohortandi sunt, impediatur; nec occasionem negligentie habeant, si se prædestinatos esse desperent.* De quibus verbis, & de interrogationibus quas continent, independentibus profus, quantum ad meritum præscientiam, à quæstione, an quæ est futurorum contingentium conditionatorum, subnaturæ decreto subiectiue absolutæ, & obiectiue conditionato, vel feratur ad ea in seipsis? quia satis egi in 1. parte, remitto illic Lectorem.

2373 Eis verbis succedunt ista, quæ de Massiliensibus primæ classis, & Catholicis, iudicio Magistri Viues, iam à nobis disuncto in Sectione contemina, vult ipse intelligenda: *Illud etiam qualiter diluatur, quæsumus, patienter insipientiam nostram ferendo demonstras, quod retractatis priorum de hac re opinionibus, penè unum par inuenitur, & una sententia, quæ propositum, & prædestinationem Dei secundum præscientiam receperunt, ut ob hoc Deus alios vasa honoris, alios contumelia fecerit, quia finem uniuscuiusque præuiderit, & sub ipso gratiæ adiutorio in qua futurus esset voluntate, & actione præscierit.* Sed Viues ita vult Sanctum Prosperum agere modò de Massiliensibus primæ, classis & Catholicis, ut verba, sub gratiæ adiutorio, pertineant ad ipsos; & verba, *Ut ob hoc Deus*, non nisi ad secundæ classis, & hæreticos. Qui est labyrinthus inextricabilis.

2374 Sensus planus istorum omnium verborum est: Petit Sanctus Prosper, ut Sanctus Augustinus explicet, quomodò prædestinatio, & propositum diuinum sit secundum præscientiam; nam recognitis, expensisque semel, & iterum, seu sapius (quod est, *retractatis*) opinionibus SS. PP. antiquorum (qui nomine priorum signifi-

ficantur) videntur penè omnes in ea fuisse de prædestinatione secundum præscientiam sententia. Quam etiam Massilienses tuebantur, sed cum admisso errore de præscientiæ obiecto consistente in meritis ex potestate naturæ, quoad initium saltem Fidei: clamabantque, *singularis fuisse, nouaque opinionis Sanctum Augustinum, & contrarium ei, quæ fuerat Patrum veterum, Ecclesiasticoque sensui: defendebant etiam vetustæ obstinationem suam; & ea quæ de epistola Apostoli Pauli ad Rom. scribentis, ad manifestationem diuinæ gratiæ præuenientis electorum merita proferebat Sanctus Augustinus, à nullo unquam Ecclesiasticorum ita esse intellecta, sicut ipse sentiebat, affirmabant, prout prænarrauerat idem Sanctus Prosper.* Qui in eis aliis verbis postulans à Sancto Augustino, ut declararet quid intenderint antiquiores PP. per prædestinationem secundum præscientiam, non obscure denotat, videri etiam sibi illos ita de prædestinatione censuisse, sed à se expectari S. Augustini responsum circa modum, quo essent intelligendi, salua veritate Catholica; necnon circa medium concordiæ inter illorum sententiam, & Augustinianam.

SECTIO CCXXXI.

Finitur sermo de epistolis. Notationes aliquæ de Semipelagianismo, & de Scientia Media discrepantia ab illo, necnon de Auctoribus epistolarum.

2375 **A**ccedamus iam ad alteram epistolam, quæ fuit Hilarij, & de qua Viues in *distinctione sexta*, sed multò breuius, quàm de Sancti Prosperi; fateturque in *numero 93.* Hilarium non diuisisse Massilienses in duas classes, quarum vna contineret eos, qui essent profus Catholici. Sed opponet quis ex Illustrissimo Godoy *tom. 2. in 1. p. disputatione 69. §. 1. numero 18.* ut Massilienses, de quibus Sanctus Prosper transcriptus in *num. 2358.* asseruerunt, prædestinationem ad gloriam esse ex præuisis meritis gratiæ, non naturæ: ita illi, de quibus Hilarius, ad nullum opus vel incipiendum, nedum perficiendum quæquam sibi sufficere posse consenserunt. Ergo habendi sunt non minus Catholici, quàm à Viue reputantur alij ob verba exarata in numero proximè citato.

2376 **C**ontrà tamen, quia ipse Illustrissimus Godoy *disput. 62. §. 4. num. 40. §. 5. num. 51. disput. 66. §. 1. num. 10.* attribuit Massiliensibus, seu Semipelagianis generaliter, quod adstruxerint prædestinationem ad gloriam ex præuisis meritis naturæ, quoad initium saltem Fidei. Et ita quidem fuit de Massiliensibus, de quibus Sanctus Prosper in verbis illis, ut iam probaui *numero 2359. & seqq.* Nec minus fuit de Massiliensibus, de quibus Hilarius. Do integra eius verba: *Hæc sunt itaque quæ Massilia, vel alijs etiam locis in Gallia ventitantur.* Nonnum,

*Notum, & inutile esse prædicationi, quod quidam secundum propositum eligendi dicantur, ut id nec arripere valeant, nec tenere, nisi credendi voluntate donata: excludi putant omnem prædicandi vigorem, si nihil, quod per eum excitetur, in hominibus remansisse dicatur. Consentiant, omnem hominem in Adam peccasse, nec inde quemquam posse proprio arbitrio liberari; sed id conueniens asserunt veritati, vel congruum prædicationi, ut cum prostratis, & nunquam suis viribus surrecturis annuntiatum obtinenda salutis occasio, eo merito, quo voluerint, & crediderint à suo morbo se posse sanari, & ipsius Fidei augmentum, & totius sanitatis sue consequantur effectum. Ceterum ad nullum opus vel incipiendum; nedum perficiendum quemquam sibi sufficere posse consenserunt. Neque enim alicui operi curationis eorum, annumerandum putant, ex terris & supplici voluntate unquamque ægrotum velle sanari. Quod enim dicitur, *Credo, & saluus eris* unum horum exigit asserunt, aliud offerri, ut propter id quod exigitur, si redditum fuerit, id quod offertur deinceps tribuatur. Unde consequens putant; exhibendam ab eo Fidem, cuius natura id voluntate Conditoris concessum est; & nullam ita depravatam, vel extinctam putant, ut non debeat, vel possit se velle sanari: propter quod vel sanetur quis à sua, vel si voluerit, cum sua ægritudine puniatur. Nec negari gratiam, si præcedere dicatur talis voluntas, quæ tantum medicum quærat; non autem quidquam ipsa iam valeat. Sufficiant transcripta. Ex quibus compertissimum est, Massilienses, de quibus Hilarius, existimasse initium Fidei esse ex nature facultate, indèque putabant, rationem reddi electorum, vel reiectorum, in eo, quod uniuscuique meritum propria voluntatis adiungitur, ut paulò post addit Hilarius. Quare verba illa, *Ceterum ad nullum opus, &c.* procedunt de opere perfecto tum Fidei, tum virtutum aliarum, ad quod inchoandum, & profectendum requirebant Massilienses gratiam Dei: & operum, quæ ei adscribebant; nomine significabant quoscumque actus salutares succedentes initio Fidei, & pio credulitatis affectui. Et ita eos intellexit Hilarius, & ab hoc admonitus S. Augustinus, qui in libris de *Prædest. SS. & de Bono perseu.* ostendit, Dei gratiam necessariam etiam esse ad ea, quæ non vocabantur opera. Legatur Raynaldus in *Valeriano Comeliensi vindicato; cap. 4. n. 10.**

2377 **E**x his maneat firmius contra Gonetium *tom. 2. disp. 6. art. 3. pag. 457. art. 6. §. 1. pag. 556.* Massilienses in verbis adductis *num. 2358:* loquutos non fuisse, de gratuita vocatione, quæ per Christum esset gratiæ eleuans, auxilians, & adiutans. Dixi; *maneat firmius;* nam *num. 2360.* firmatum iam fuit. Nunc addo egregia verba Sancti Prosperi in epist. ad Rusticum: *Hoc apud se ingenio seruauerunt (Pelagiani, sicut etiam Semipelagiani illis in verbis) ut ad incipiendum, & ad proficiendum, & perseverandum in bono necessariam homini Dei gratiam præstarentur. Sed in hac professione quomodo vasa ira molirentur irrepere, ipsa Dei gratia vasis misericordia reuelant. Intellectum est enim, saluberrimèque perspectum, hoc tantum eos de gratiæ confiteri, quod quadam libero arbitrio sit magistra, seque per cohortationes, per legem, per doctrinam, per creaturam, per contemplationem, per miracula, perque terrores ex-* R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Ius II.

irrefusus iudicio eius ostendat, quò uniuscuique secundum voluntatis sue motum, si quæserit inueniat; si petierit, recipiat; si pulsauerit, introciet. Quia scilicet gratiæ ipsius vocatio hoc primum circa nos agat, ut nostra facultatis arbitrium admoneat; nec aliud sit gratia, quàm lex, quam Propheta; quàm Doctor, cui circa omnes homines per uniuersum mundum communc, & generale sit studium; ut qui voluerint, credant; & qui crediderint, iustificationem merito fidei, & bonæ voluntatis accipiant, ac si gratia Dei secundum hominum merita tribuatur; atque hoc modo gratia non sit gratia, quia si meritis redditur; & non ipsa est bonorum creatrix, frustra gratia nominatur. Has autem versutias, quibus se filij tenebrarum in similitudinem filiorum lucis transfigurare voluerunt, cum & Orientalium Episcoporum iudicia, & Apostolica Sedis auctoritas, & Africanorum Conciliorum vigilantiâ deprehenderit, beatissimus quoque Augustinus, præcipua vique hoc tempore portio Domini Sacerdotum, copiosè, & pulchrè in multis voluminum disputationibus destruxit.

2378 **N**otetur etiam, eundem Gonetium ibidem, *pag. 456.* transferre immeritò ad Massilienses verba exarata in *num. 2373.* ut inde probet, illos admisisse adiutorium gratiæ Dei ad initium etiam Fidei. Eis in verbis non agitur de Massiliensibus, sed quæritur à Sancto Prospero de intelligentia PP. antiquorum, quorum penè omnium par inueniebatur; & vna sententia adstruens propositum, prædestinationemque Dei secundum præscientiam, & quorum auctoritate abutebantur Massilienses. Recolatur *num. 2374.* Præterea etiam de his ageretur, adiutorium gratiæ Dei non exprimitur ibi ad initium Fidei, sed ad finalem in statu sanctitatis perseverantiam, ad quam Massilienses requisuissent illud, extra controuersiam est; & Gonetij intererat probare, postulatse etiam ad initium Fidei.

2379 **Q**ui Author *tom. 9. disp. 2. art. 3. ex pag. 76. usque ad 87.* tractat magis ex professo de Semipelagianorum sensu circa initium Fidei & bonæ voluntatis; atque; eos omnes contemisse in initio, quod à nobis esset in nobis; sed aliquos, de quibus S. Prosper relatus *num. 2368.* dixisse, fieri illud à natura sine ullo adiutorio gratiæ interioris: alios verò admisisse huiusmodi adiutorium, quod tamen moraliter tantum excitaret, essetque indifferens, & physicè non caufaret determinationem nostræ voluntatis, sed ab hac expectaret, proindeque relinqueret locum merito naturali.

2370 **P**robat primò id secundum ex epistola S. Prosperi dicentis de Semipelagianis: *Nec considerant, se gratiam Dei, quam comitem, non præuiam humanorum volunt esse meritum, etiam illis voluntatibus subdere, quas ab ea secundum suam phantasiam non negant esse præuientas.* Contrà tamen, quia hæc verba pertinent ad eundem Semipelagianos, de quibus Gonetius dixerat, poluisse Fidei & bonæ voluntatis initium in nuda natura. De iisdem enim continud subiungit S. Prosper: *Propositum autem vocantis gratiæ in hoc omnino desinunt, quod Deus constituerit, nullum in regnum suum, nisi per sacramentum regenerationis assumere, & ad hoc salutis donum omnes homines uniuersaliter siue per naturalem, siue per scriptam legem, siue* per

per Evangelicam prædicationem vocari. *Et qui voluerint, ſiant filij Dei; & inexorabiles ſunt, qui fideles eſſe noluerint, quia iuſtitia Dei in eo ſit, ut qui non crediderunt, pereant; bonitas in eo appareat, ſi neminem repellat à vita, ſed indifferenter velit omnes ſalvos fieri, & in agnitionem veritatis venire. Ita hic proferunt teſtimonia, quibus diuinarum Scripturarum cohortatio ad obediendum incitat hominum voluntates, qui ex libero arbitrio aut faciant que iubentur, aut negligant: & conſequens putant, ut quia præuicator ideo dicitur non obediffe, quia noluit; fidelis quoque non dubitetur ob hoc deuotus fuiſſe, quia voluit. Et quantum quiſque ad malum, tantum habeat facultatis ad bonum, parique momento animum ſe vel ad vitia, vel ad virtutes mouere, quem bona appetentem foueat, mala ſequentem damnatio iuſta ſuſcipiat. Cùmque inter hac innumerabilium illis multitudino obicitur paruulorum, qui vti que, excepto originali peccato, ſub quo omnes homines ſimiliter in primi hominis damnatione naſcuntur, nullas adhuc habeant voluntates, nullas proprias actiones, non ſine Dei iudicio ſecernuntur, ut ante diſcretionem boni, ac mali, de uſu vite iſtius auferendi, alij per regenerationem inter celeſtis regni aſſumantur heredes; alij ſine Baptiſmo inter mortis perpetuis tranſeant debitores. Tales aiunt perdi, talesque ſaluari, quales futuros illos in amnis maioribus, ſi ad actiuam ſeruarietur atatem, ſcientia diuina præuiderit. Nec conſiderant, &c. Equi, bonique conſulatur Lector tranſcriptionem tam prolixam; nam ex ea patet ad oculum, verba, *Nec conſiderant*, continere repititionem inconſiderationis eorundem Semipelagianorum, qui Fidei, & bonæ voluntatis in ſolis naturæ viribus conſtituebant exordium; ac ſi diceret Sanctus Proſper, illos debuiffe conſiderare abſurdum, in quod incidebant. Nam Dei gratiam ſaluantem ſubdebant voluntatibus paruulorum, quos ſciebat Deus operaturos honeſtè, ſi immaturè non raperentur ex hac vita, & in quibus ipſi per phantaſiam imaginabantur merita ex viribus naturæ præuente gratiâ, quam dicebant initialem, & quam ex ipſis ſic antea deſcripſerat S. Proſper: *Quidam verò horum intantiam à Pelagianis ſemittis non declinant, ut cùm ad conſtitendam eam Chriſti gratiam, que omnia præueniat merita humana, cogantur, ne ſi meritis reddatur, fuſtra gratia nominetur, ad conditionem hanc velint uniuerſumque hominis pertinere, in qua eum nihil prius merentem, quia nec exiſtentem liberi arbitrij, & rationalem, gratia Creatoris inſtituat, ut per diſcretionem boni & mali, & ad cognitionem Dei, & ad obedientiam mandatorum eius poſſit ſuam dirigere voluntatem, atque ad hanc gratiam, quâ in Chriſto renaſcitur, peruenire, per naturalem ſcilicet facultatem petendo, quærendo, pulſando, ut ideo accipiat, ideo inueniat, ideo introeat, quia bono naturæ bene uſus, ad iſtam ſaluantem gratiam initialis gratiâ ope meruerit peruenire. Ita ipſi apud S. Proſperum. Et de præuentione per hanc gratiam initialem, quæ non erat interioris eleuans, auxilians, adiuuansque, habet ſermonem S. Proſper in obiurgatione inconſiderationis Semipelagianorum, ſimulque ſugillat ipſos, quod perperam vellent, gratiam illam interioris eleuantem, &c. non eſſe præuiam, ſed comitem priorum humanorum meritorum, quatenus ob hæc perfectæ ex facultate naturæ tribuantur à Deo ad poſteriora merita.**

Probat ſecundò Gonetus ex querela Semipelagianorum in epiſtola Hilarij: *Moleſtè enim ſerebant, ita à S. Auguſtino (lib. de corrept. & gratia, cap. 11. & 12.) diuidi gratiam, quæ vel tunc primo homini data eſt, vel nunc omnibus datur, ut ille acceperit perfeuerantiam, non quâ fieret ut perfeueraret, ſed ſine qua per liberum arbitrium perfeuerare non poſſit: nunc verò Sanctis in regnum per gratiam prædeſtinatis non tale adiutorium perfeuerantiæ datur, ſed tale; ut eis perfeuerantia ipſa doneatur, non ſolum ut ſine iſto dono perfeuerantes eſſe non poſſint, verum etiam ut per hoc donum non niſi perfeuerantes ſint. His verbis Sancti ita ita mouentur, ut dicant, quandam deſperationem hominibus exhiberi, &c. Conqueruntur itaque hi Semipelagiani de S. Auguſtino ponente tale gratiæ auxiliium, ut eo tanquam efficaci ex ſe, & tanquam adiutorio quo fiat perfeuerantia, & initium Fidei, conuerſionisque; non autem tale, ut eo vtrumque fieret tanquam adiutorio tantum ſine quo, & tanquam poſito quoad uſum, aut efficaciam in noſtræ voluntatis arbitrio, uti accideret circa auxiliium collatum Adamo, ſi hic iuſtitiam originale conferuaſſet. Lego querelam Semipelagianorum de S. Auguſtino quoad perfeuerantiæ finalis in ſanctitate donum nunc collatum, quale ipſi falſò putabant, aut inferebant poſitum fuiſſe à S. Doctore; ſed non quoad gratiæ donum, quale agnoſcebat S. Auguſtinus ad initium Fidei, & bonæ voluntatis. Verba recitata ex S. Doctore occupantur in ſolo dono perfeuerantiæ finalis. Eis non bene intellectis turbati fuerunt Maſſilienſes, ut quæ viderentur ipſis deducere homines in deſperationem. *Si enim, aiebant, ita Adam adiutus eſt, ut & ſtare poſſet in iuſtitia, & à iuſtitia declinare non poſſint (ſiquidem eam acceperunt volendi perfeuerantiam, ut aliud velle non poſſint) vel ſic quidam deſeruntur, ut aut nec accedant, aut ſi acceſſerint, & recedant: ad illam voluntatem pertinuiſſe dicunt exhortationis, vel comminationis utilitatem, quæ & perſiſtendi, & deſiſtendi obtinebat liberam poteſtatem: non ad hanc, cui nolle iuſtitiam inenitabili neceſſitate coniunctum eſt, præter illos, qui ſic concreati ſunt his, qui cum uniuerſa maſſa damnati ſunt, ut exciperentur per gratiam liberandi. Hac in ratione Maſſilienſium nullum etiam eſt veſtigium de turbatione ob qualitatem doni gratiæ adſtructæ à Sancto Auguſtino ad initium Fidei, voluntatiſque bonæ.**

Præſentemus cætera ſubſequentia verba de puncto hoc, & indubitabile erit, Maſſilienſes hos negaſſe gratiam per Chriſtum ad exordium Fidei, & conuerſionis. *Vnde (ſic de ipſis Hilarij) in hoc ſolo volunt à primo homine omnium diſtare naturam, ut illum integris viribus voluntatis inuaret gratiâ volentem, ſine qua perfeuerare non poterat: hos autem amiſſis, & perditis viribus credentes tantum, non ſolum erigat proſtratos, verum etiam ſuffulciat ambulantes. Cæterum quidquid liber donatum ſit prædeſtinatis, id poſſe amittere, & retinere propriâ voluntate, contendunt. Quod tunc falſum eſſet, ſi verum putarent, eam quosdam perfeuerantiam percepiffe, ut niſi perfeuerantes eſſe non poſſint. Conſiderentur illa verba, *Hos autem amiſſis, & perditis viribus credentes tantum.* Annon in illis attribuit Hilarij Maſſilienſibus præfatis perſuaſionem de non*

neceſſaria

neceſſaria gratia ad initium Fidei in ſtatu naturæ lapſæ, ſed ad ſequentes alios actus ſalutares.

2383 Eandem perſuaſionem eorundem Maſſilienſium conteſtatur Hilarij in antecedentibus verbis propoſitis num. 2376. & in his alijs: *Præſcientiam, & prædeſtinationem, vel propoſitum ad id valere contendunt, ut eos præſcierit, vel prædeſtinauerit, vel propoſuerit eligere Deum, qui fuerant credituri. Nec de hac Fide poſſe dici, Quid habes quod non accepisti? Cum in eadem natura remanſerit, licet vitiatâ, quæ prius ſana, ac perfectâ donata ſit. Quod autem dicit Sanctitas tua (alloquitur S. Auguſtinum) nemi-nem perfeuerare, niſi perfeuerandi virtute perceptâ, hætenus accipiunt, ut quibus datur: inuerti licet, præcedenti tamen proprio arbitrio tribuatur: quod ad hoc tantum liberum aſſerunt, ut uelint, vel nolint admittere medicinam. Cæterum & ipſi abominari ſe, & damnare teſtantur, ſi quis quidpiam virum in aliquo remanſiſſe, quo ad ſauitatem progredi poſſit, exiſtinet. Nolunt autem ita hanc perfeuerantiam prædicari, ut non vel ſuppliciter emereri, vel amitti contumaciter poſſit. Nec ad incertum voluntatis Dei deduci ſe volunt, ubi eis, quantum putant, ad obtinendum, vel amittendum euident eſt quæcumque initium voluntatis. Tam euidentia ſunt hæc verba & cætera adducta, ut non interprete, ſed Lectore tantum egeant.*

2384 Probat tertio Gonetus, quia S. Auguſtinus lib. 99. 83. in 68. ſcripſit: *Parum eſt velle, niſi Deus miſereatur. Sed Deus non miſereatur, qui ad pacem vocat, niſi voluntas præceſſerit, quia in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Et quoniam nec velle quiſquam poteſt, niſi admonitus, & vocatus, ſue intrinſecus, ubi nullus hominum videt, ſue extrinſecus per ſermonem ſonantem, aut per aliqua ſigna viſibilia, eſſicitur ut ipſum etiam velle Deus operetur in nobis. His in verbis S. Doctore agnoſcit gratiam, vocatio-nemque diuinam internè adiuuantem ad ipſum etiam Fidei, & bonæ voluntatis initium. Cùm autem ea ſcripſerit, ut conſtat ex libro Retract. cap. 16. à primo conuerſionis ſuæ tempore, pro-dierit ex ſenſu non alieno à Semipelagianismo. Ut enim de ſe refert cap. 3. de Prædeſt. SS. *Hoc præcipue teſtimonio, Pauli 1. ad Cor. 4. verſiculo 7. ipſe conuictus ſum, cùm ſimiliter errarem, putans Fidem, quâ in Deum credimus, non eſſe donum Dei, ſed à nobis eſſe in nobis, & per illam nos impetrare Dei dona, quibus temperanter, & iuſtè, & apè vinamus in hoc ſeculo. Neque enim Fidem putabam Dei gratiâ præueniri, ut per illam nobis daretur quod poſſeueremus utiliter: niſi quia credere non poſſemus, ſi non præcederet præconium veritatis. Ut autem prædicato nobis Evangelio conſentiremus, noſtrum eſſe proprium, & nobis ex nobis eſſe arbitrabar. Quem meum errorem nonnulla Opus-cula mea ſatis indicant ante Episcopatum meum ſcripta.**

2385 Fateor, verba illa ex quæſtione 68. lib. 99. 83. procedere de gratia, vocationeque diuina internè adiuuante ad initium bonæ voluntatis, & conuerſionis, adiuuantemque non ſecus ad illud, ac ad progreſſum in bonis operibus ſalutaribus adiuuat internè etiam gratia. Id quod patet ex verbis ſequentibus recitatis iam in 1. parte; proindeque ſi ad initium adiuuat cum indifferen-tia, ut ſequatur conſenſus, vel diſſenſus ex R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

determinatione electiua noſtræ voluntatis, adiuuabit ſimiliter ad progreſſum. Sed diſſiteor, verba illa ſapere Semipelagianismum. Si namque ita eſſet, reuocaret illa Sanctus Auguſtinus, uti fecit lib. de Prædeſt. SS. capite 3. & 4. anteaque lib. 1. Retract. cap. 23. circa alia in Expoſitione quarundam propoſitionum ex Epiſtola ad Rom. Sed S. Doctore non reuocauit illa, quin potius confirmauit in lib. 1. Retract. cap. 26. inquiens: *Quæſtio 68. de eo eſt, quod ſcriptum eſt, O homo tu quis es ut reſpondeas Deo? Vbi dixi, quia etiamſi lenioribus quiſque peccatis, aut certè quamvis grauioribus, & multis, tamen magno gemitu, & dolore poenitendi miſericordiâ Dei dignus fuerit, non ipſum eſt, qui ſi relinqueretur, interiret; ſed miſericordis Dei, qui eius precibus, doloribusque ſubuenit. Parum eſt enim velle, &c. Hoc dictum eſt poſt poenitentiam. Nam eſt miſericordia Dei ipſam etiam præueniens voluntatem, quæ ſi non eſſet, non prepararetur voluntas à Domino. Ad eam miſericordiam pertinet & ipſa vocatio, quæ etiam Fidem præuenit. De qua paulò poſt cum egerem, dixi. Hac autem vocatio, quæ ſue in ſingulis hominibus, ſue in populis, atque in ipſo genere humano per temporum opportunitates operatur, alia, & profunda Domini ordinationis eſt. Sic ibi Sanctus Doctore. Non igitur verſabatur in Semipelagianismo, cùm ſcripſit verba tranſcripta à Gonetis, neque quando recognouit.*

Dictare quidem incepit librum de 83. 99. 2386 quando narrat Gonetus; ſed non compertum eſt, quo tempore poſt conuerſionem dictauerit quæſtionem vnamquamque. *Nam cum diſperſe fuiſſent per charitulas multas, quoniam ab ipſo primo tempore conuerſionis mea (ait S. Doctore libro 1. Retract. cap. 26.) poſteaquam in Africam venimus, ſicut interrogabar à fratribus, quando me vacantem videbant, nullâ à me ſeruata ordinatione dictatae ſunt, iuſſi eas iam Episcopos colligi, & vnum ex eis librum fieri, adhibitis numeris, ut quod quiſque legere voluerit, facile inueniat. Quapropter incertum eſt tempus dictatæ primò quæſtionis 68. ſed certum eſt illius collecta poſt Episcopatum. Quia verò cùm ſolam eſſet Preſbyter, compoſuit Expoſitionem quarundam propoſitionum ex Epiſtola ad Rom. ut ipſe tradit libro primo Retract. cap. 23. inferri non poteſt, tempore collectæ illius quæſtionis 68. hæuſſe Semipelagianismo, ſicut anteriori tempore compoſita Expoſitionis illius. Recognouit vtrumque Opus ante acceptas Epiſtolas Sancti Proſperi, & Hilarij, & ante reſcriptos libros de Prædeſt. SS. Bonoque perſeo. correxitque Expoſitionem, non autem Quæſtionem 68. Ergo quia hanc cenſuit liberam ab incauto lapſu in Semipelagianismum. Omitto, Sanctum Auguſtinum in Expoſitione illa non modò de initio fidei, & credulitatis affectu, ſed etiam de perfectâ, & auctâ Fide dixiſſe, non eſſe à gratia per Chriſtum. Quod poſteriori non aſſerebant Semipelagiani, ſeu Maſſilienſes. Rurſus omitto, non fuiſſe à Sancto Doctore in libris de Prædeſtinatione SS. & Bono perfeu. factam mentionem de admiſſa ab vllis Maſſilienſibus, vel Semipelagianis gratia interna ad exordium Fidei, & bonæ voluntatis; ſed potius fuiſſe eos omnes conſutatos ob illam tantum conſeſſam ad*

I 3 Fidem

Fidem perfectam, & ad opera salutaria subsequenta tale initium Fidei, & bonæ voluntatis. Est autem incredibile istud silentium in S. Doctore, si ex epistolis Prosperi, & Hilarij nouisset, aliquos e Semipelagianis conuenisse se cum in necessitate gratiæ ad exordium etiam Fidei, bonæque voluntatis, & non modò ad progressum in Fide, operibusque salutaribus.

SECTIO CCXXXII.

Inceptæ materiæ prosequitur.

2387 **P**robat quartò Gonetus, quia Gennadius *lib. de Ecclesiasticis dogmatibus, cap. 21.* inquit: *Manet ad quarendam salutem arbitrij libertas, idest rationalis voluntas, sed admonente prius Deo, & imitante ad salutem, ut vel eligat, vel sequatur, vel agat occasione salutis; hoc est, inspiratione Dei. Ut autem consequatur quod eligit, vel quod sequitur, vel quod occasione agit, Dei esse liberè constitutum. Initium ergo salutis nostræ, Deo miserante, habemus; ut acquiescamus salutiferæ inspirationi, nostræ potestatis est; ut adipiscamur quoad acquiescendo admonitioni cupimus, diuini est muneris; ut non labamur in adepto salutis munere, sollicitudinis nostræ est, & celestis pariter adiutorij; ut labamur, potestatis nostræ est, & ignauia. Non tamen ad obtinendam sine illo, qui quærentes facit inuenire, qui pulsantibus aperit, qui potentibus donat. Sicut ergo initium salutis nostræ, Deo miserante, & inspirante, habere nos credimus: ita arbitrium natura nostræ sequax esse diuinæ inspirationis, liberè constitutum. Igitur ut non labamur à bono vel natura, vel meriti, sollicitudinis nostræ est, & celestis pariter adiutorij: ut labamur, potestatis nostræ, & ignauia. Quibus verbis pro initio salutis admittit salutiferam inspirationem, & subinde gratiam internam. Sed Gennadius fuit Presbyter Massiliensis, & iuxta aliquos etiam Episcopus, & Semipelagianus, ut nascitur ex eius libro de Virtus Illustribus. Imò non defunt qui dicant, fuisse vnum eorum Massiliensium, de quibus scripserunt ad S. Augustinum S. Prosper, & Hilarius. Illud constat, vixisse vsque ad tempora S. Gelasij I. Papæ Sedem Apostolicam ab anno 492. tenentis, ad quem misit suum librum de Fide, communiter creditum eundem esse cum libro de Ecclesiasticis dogmatibus; & cuius operâ deseruisse Semipelagianismum, affirmat Baronius *anno Christi 490. num. 45.* Atque hinc qui ignorant, Semipelagianismum damnatum apertè de hæresi non fuisse vsque ad concilium Arausicum secundum anno 529. minùs mirabuntur, Hadrianum I. Papam *in epist. 3. ad Carolum Francorum Regem*, loqui honorificentissimè de Gennadio, & sanctitatis titulo eum honestare, allegarèque librum de Ecclesiasticis dogmatibus pro veneratione reliquiarum sanctorum. Sed relicto hoc diuerticulo:*

2388 In primis verba illa non sunt Gennadij tanquam Semipelagiani, quando ea protulit, aut scripsit; sed tanquam iam resipiscens ab errore prior: vel fuerunt addita ab Authore aliquo antiquo valde Orthodoxo, & fauorabili gratiæ per Christum tam ad initium, quam ad progressum Fidei, voluntatisque bonæ. Vnde infero, ut si-

cut, fatente Gonet, gratia ad initium significata in illis est indifferens ex se, vt coniungatur cum consensu, vel dissensu; ita etiam sit ad progressum.

2389 Deinde quæ solius hominis medullitus Semipelagiani visa sunt Gonet, totidem extant apud S. Bernardum *lib. de interiori domo, cap. 68.* seu potius apud Hugonem Victorinum *lib. 3. de Anima, cap. 47.* Extant etiam apud Authorem libri de Spiritu & anima, inter Opera S. Augustini, *cap. 48.* seu potius apud eundem Hugonem Victorinum *lib. 2. de Anima, cap. 32.* Hoc de libro notatur à S. Thoma in disputatis, quæst. vnica de Anima, art. 12. ad 1. *Non est S. Augustini, sed dicitur cuiusdam Cisterciensis fuisse; nec est de his que in eo dicuntur multum curandum, quantum scilicet si esset S. Augustini. Si hi libri sint vel S. Bernardi, vel Hugonis Victorini, accedet magnum pondus verbis illis ex adaptatione vel ab vno, vel ab altero, qui fuerunt coetanei, ac prior exercitissimus in doctrina Augustiniana de gratiâ liberoque arbitrio, & posterior ob summum studium imitandi vniuersim eam meruit cognominari alter Augustinus, & Lingua Augustini.*

2390 Extant & eadem verba apud S. Isidorum Hispalensem *lib. de Doctrina & Fide, propositione 20.* (vbi allegatur à Raynaudo in censura libri de prædest. & gratia, num. 20.) apud Rabanum *lib. 4. de Vniuerso, cap. 10.* apud S. Bonaventuram *in Opusculo de Resurrectione à peccato ad gratiam, §. Tertio dicendum,* qui refert illa tanquam S. Augustini: vt & Dominicus Sotus *lib. 1. de Natura & Gratia, cap. 15.* dicens, *credi compilatum à S. Augustino librum de Ecclesiasticis dogmatibus, & summa semper fuisse auctoritatis in Ecclesia.* Cum itaque illa verba ex confessione Gonet fauentia gratiæ, quæ in primordio, & incremento actuum salutarium indifferens suapte naturâ sit ad consensum, & dissensum, approbentur à prælaudatis PP. & à Dominico Soto, liquitur ab iisdem applaudi nostræ sententiæ de gratiâ sic indifferenti.

2391 Si quispiam dicat, approbari illa, sed non quoad sensum gratiæ excitantis tantum moraliter intentum à Gennadio, quo sine sensu non stat gratia eo modo indifferens. Insurgo, tum quia nec Gennadius, nec ceteri exprimunt, imò neque leuiter indicant, gratiam indifferentem, de qua loquuntur, esse tantum moraliter excitantem. Tum quia et si Gennadius fatus fuisset de gratiâ indifferente, quæ moraliter tantum excitaret, & non esset physicè eleuans, auxilians, adiuuantque arbitrium creatum; nihilominus ceteri qui apertè cum ipso conuenerunt in gratiâ indifferente, non tamen conspirassent in ea vt moraliter tantum excitante, alioqui reputandi essent Semipelagiani, sicut Gennadius.

2392 Postremò, si verba illa in libro de Ecclesiasticis dogmatibus continent sermonem de gratiâ, quâ vt non efficaci ex se, sed indifferenter se habente vteretur voluntas nostra pro arbitrio suo ad consensum salutarem in initio, progressuque Fidei, & aliorum operum, similia alia occurrunt passim in Patribus aliis. Raynaudus proximè citatus colligit multos, vt ostendat, quam purum ab omni errore sit pronuntiatum Authotis libri de Prædest. & Gratia, seu S. Fulgentij, *cap. 9.* alatum iam à me *in num. 2268.* inuenietque Lector in toto hoc Opere complurima cæterorum PP. consona

consona inter se; & cum verbis in libro de Ecclesiasticis dogmatibus. Cuius Authot si dicatur fuisse Semipelagianus; aut de aliis PP. quis audeat vel mutire?

2393 Probat quintò Gonetus, quia Cassianus *collatione 13. cap. 3.* scribit: *Non solum actuum, sed etiam cogitationum bonarum ex Deo esse principium, qui nobis & initia sanctæ voluntatis inspirat, & virtutem, atque opportunitatem eorum, quæ rectè cupimus, tribuit peragendi.* Et collat. 3. cap. 4. *Ex Deo quidem est, quoties inspiratio quadam immisssa in cor nostrum nonnunquam etiam dormientes nos ad desiderium æternæ vitæ, & salutis excuscat, Deumque sequi, & eius inherere præceptis cõmpunctione saluberrimâ cohortatur.* Ita Cassianus, qui fuit Massiliensis Semipelagianus, & quem nouissimè vir quidam doctus vocat absolute, & libro Historico linguâ vernaculâ Castellana edito, *hereticum Massiliensem.*

2394 Sed ipsemet Gonetus *art. 5. §. 2. pag. 99.* bene aduertit, non esse sic vocandum, egoque in *sect. 205.* monstraui, quanta cum reuerentia loquendum sit de Cassiano. Et nunc addo, S. Gregorium Magnum *lib. 6. Regist. Indict. 15. cap. 176. Epist. 12. ad Respectam, Abbatissam Massiliensem,* facere mentionem Monasterij consecrati ibidem in honorem S. Cassiani: viderique Cassianum, quem sanctum appellat, fuisse hunc Collatorem, qui Massilia condidit vnum virorium, & alterum feminarum Cenobium. Certè Cassiano quadrat quæ de nonnullis aliis Doctõribus Ecclesiæ in errores lapsis monet Facundus Herimianensis libro 10. pro defensione trium Capitulorum Concilij Calchedonenis; *cap. 3. Doctores Ecclesiæ, ex quorum sententiis heretici suos errores conantur adstruere, intentione mentis, atque proposito, sicut arbitramur, ab heresibus crimine defenduntur, quoniam autè definitio nem Ecclesiæ, in eius communione permanentes, nimio, vel immederato zelo aduersus hereticos vel decreuerunt talia, vel dixerunt; non post Ecclesiæ in eadem quæstione sententiam cum hereticis segregati, adstruendo talia ipsam impugnaverunt sententiam.* Et libro 12. cap. 1. *Hæc compendiosa, & securâ omnes in Ecclesiâ pace defunctos ratione defendimus, vt doceamus, quod nullum eorum hereticum dignè iudicare possimus, vel si quidam inueniuntur, aliquid de huiusmodi quæstionibus ignorasse. Iam in superioribus acceptabili, sicut æstimò, ratione monstrari, neminem pro talium quæstionum ignorantia, in Ecclesiâ videntem, sine defunctum, qui se docilem Christianæ doctrinæ præbet, aut præbuit, hereticum debere indicari. Scire igitur debemus, quod hereticum non faciat ignorantia, quæ doctrinæ veritatis contumax non est, sed potius obstinata defensio falsitatis.* Hæc Facundus; quæ Cassianum non dicendum absolute hereticum edocent nos satis perspicuè.

2395 Eundemque in verbis præcisè siue prioribus; siue posterioribus non tradere errorem Semipelagianum, constabit legenti scripta à nobis *n. 2165. atque seqq. & à Gonet tom. 4. disp. 2. art. 3. §. 2. pag. 174.* ex Illustrissimo Godoy *in MSS.* nunc in *tom. 2. ad 1. p. tract. 8. disp. 66. §. 2. ad finem.* Quanquam autem Gonetus *tom. 9. disp. 2. art. 3. pag. 81. art. 5. §. 2. num. 97.* repetat, Cassianum inconstantem fuisse in doctrina, coneturque suadere id ex S. Prospero in epistola ad S. Augustinum, & in libro contra Collatorem, necnon ex epistola Hilarij ad eundem S. Augustinum;

probat ex epistolis inefficax est. Nam hæ fuerunt scriptæ annis aliquot ante 430. obitûs S. Augustini, & post eas Cassianus edidit suas Collationes, partim paulò ante annum 476. partim paulò post. Vnde in epistolis S. Prosperi, & Hilarij tacent de media via, quam Cassianus sequutus est, & à qua in publicum edenda non eum reppererunt S. Augustini ad illas responsa; seu libri de Prædest. SS. deque Bono persev. Et adhuc post epistolam S. Cælestini I. Papæ anno 431. ad Episcopos Galliæ aiebat quod refert S. Prosper cap. 21. contra Collatorem, *quia librorum pro quibus est actum, non est expressus titulus, hinc apparere non probatos; & laudationem in S. Augustinum pro anteriorum Scriptorum meritis fuisse collatam.* Probatio ex libro contra Collatorem non conducit ad intentum. Etenim inconstantia, de qua ibi notatur Cassianus, consistebat in eo quod diceret, hos præuenit gratiâ ad initium Fidei, conuersionisque; non illos: & verba superius adducta pertinent ad priores, quoad idque doctrinæ sunt sana. Liber contra Collatorem fuit à S. Prospero divulgatus, cum gubernaret Ecclesiam Romanam S. Sixtus III. Papa ab anno 432. Notum id est ex *cap. 21.* eiusdem libri. Post quem scripsit S. Prosper epistolam ad Rufinum, & in ea narrat, Cassianum molestè tulisse, quod his, quæ aduersum excellentissimam auctoritatis virum (nempe S. Augustinum) inter multas Collationes asseruit, restiterit ipse. Et vt obiter quandam meam hesitationem proferam, aut hæc epistola non est S. Prosperi, aut poterit quis inferre, quando eam scripsit, fuisse Episcopalis infulus decoratum; nam Rufinum quem *Sanctitatis* titulo honestat, vocat etiam fratrem; quod est non leue argumentum dignitatis Episcopalis in vtroque; tametsi eruditissimus Noster Philippus Labbe in S. Prospero Aquitanico contendat intentissimè, Episcopum nunquam fuisse.

2396 Probat sextò Gonetus, quia nulla erat ratio, quæ Semipelagianos trahere posset ad rejiciendam pro initio fidei, & bonæ voluntatis gratiam, cuius determinatio ad salutarem consensum posita esset in nostri arbitrij potestate. Nam contra talem gratiam non militant difficultates de fatalitate, de impedito vsu libertatis, necessitateque inducta; de inutilitate orationis, correptionis, exhortationis, &c. Sed quidquid sit, an Semipelagiani ducti sint, necne, ratione quæ nunc temporis appareat momentola? ipse Gonetus fatetur, Semipelagianos aliquos negasse gratiam præfatam conditionis ad initium Fidei, & bonæ voluntatis. Vt ergo ipse responderit de his Semipelagianis, sic & ego de ceteris, quorum error exagitur in epistolis S. Prosperi, & Hilarij, atque in libris S. Augustini de Prædest. SS. deque Bono persev. Et ipse quidem *tom. 4. disp. 2. art. 3. §. 1. pag. 162.* sic proponit errorem Semipelagianorum; seu Massiliensium indiscriminatum: [Dicebant, ante ipsam gratiam præcedere ex parte nostra, non quidem bona opera, sed initia quadam Fidei, & bonæ voluntatis, quorum intuitu Deus mouebatur ad dandam primam gratiam auxiliantem.] Et postea *§. 2. pag. 173.* proponit rationem Semipelagianorum his verbis: [Si Deus gratiam conferret, non præcedente voluntatis consensu, periret libertas;] respondetque, [eam rationem esse futilem, & ruinofam. Licet enim Dei gratia humanas præueniat,

& præparet voluntates, & nullis præcedentibus hominum meritis conferatur; illa tamen non impedit, sed potiùs efficit liberam hominis determinationem, & conſenſum, &c. Hunc in modum occurrit ipſe, & nos cum ipſo, niſi quod nos ita cenſemus, gratiam efficere liberum noſtrum conſenſum ſalutarem, tam quoad initium, quàm quoad progreſſum Fidei, & bonæ voluntatis, ut in genere cauſæ formalis extrinſecæ determinetur à voluntate noſtra. Iam ſi Goneto licuit dicere in tomo 4. rationem, quæ mouit Semipelagianos, fuiſſe futilem & ruinofam, an non in tomo 9. permittit nobis dicere idem ipſum? videturque, noſtrum ius potius eſſe ob ipſius Goneti probationem. Neque Gonetus, neque nos tenemur ad eò venerari ingenia Semipelagianorum, ut debeamus agnoſcere, & profiteri, compulſos fuiſſe motiuo aliquo valde efficaci. Hactenus ad hominem.

2397 Ut abſolutè reſpondeam, præmitto, ſermonem eſſe de illis ſolis Semipelagianis, de quibus epiſtolæ S. Proſperi, atque Hilarij, & libri S. Auguſtini de Prædeſt. SS. deque Bono perſeu. Quòs inter Semipelagianos non eſt numerandus Caſſianus, eſt ſemipelagianus ex parte. Nam, ut dixi, Collationes eius prodierunt in lucem poſt eas epiſtoſas. Unde neque in his agitur de media via Caſſiani, neque in illis leguntur difficultates de fatalitate, ſimilesque ex alijs Semipelagianis recitatæ à S. Proſpero, & S. Hilario. Imò S. Proſper cap. 2. contra Collatorem indicat, abſtinuiſſe Caſſianum ab inferendis aduerſus doctrinam S. Auguſtini abſurdis eiufmodi. Ait enim: *Et ne ad obſcurandam ſcientiam doctiorum ea exagitare videamur, que vulgus ignobile, & procaz ineptorum loquacitas intemperanter effundit, vnius poſitiſſimum definitiones, quem non dubium eſt illis omnibus in ſanctarum ſcripturarum ſtudio præſtare, referemus.* In quo cum Caſſianus excelleret, exinde potiùs, quàm ex rationibus aliorum Semipelagianorum probare aggreſſus eſt, Deum quandoque præueniri ab homine, & quandoque hunc ab illo; atque in poſteriori hoc caſu conceſſit, liberam, meritoriamque non eſſe conuerſionem hominis, ut notaui in n. 2267.

2398 Et ita eundem intellexit S. Proſper, dicens capite 18. *Nullo modo Chriſtiana corda ſuſcipiunt quod perſuadere conatus eſt: Eos qui gratiâ Dei ſunt id quod ſunt, nec laudem ullam habere, nec meritum; & ab eo qui venit ſaluare quod perierat, partem Chriſtianorum ſaluatam, partem verò eſſe ſuſceptam. Quoniam Diſcipuli Euangelicæ, Apoſtolicæque doctrine non alta ſapientes, ſed humilibus conſentientes, inſaniam ſuperba elationis horreſcunt. In toto quippe Eccleſia corpore, atque in ſingulis membris, quod mortuum erat, viuificatum eſt; quod captum fuerat, redemptum eſt; quod cæcaturum erat, illuminatum eſt; quod perierat, quaſitum eſt; quod errauerat, inuentum eſt. Nec ſecundum nouam partitionem aliorum Saluator, aliorum ſuſceptor, ſed omnium uſquequaque Fidelium & ſaluator, & ſuſceptor eſt Chriſtus. Neque merito, aut laude primatur, qui unde aterna bona mereantur accipiunt; tantique beatioreſ ſiunt, quanto pauciora habuerunt, que ipſorum ſunt, & quantum plura que Dei ſunt. Sic S. Proſper contra Caſſianum deuorantem abſurditatis illate ab alijs Semipelagianis ex ſententia S. Auguſtini de Deo præueniente hominem. Quapropter Goneti alle-*

gati in numero 2395, inſtantia ex Caſſiano aduerſus alios Semipelagianos non ſubſiſtit, ſi quidem procedat ex ſuppoſitione de conuerſione libera, & meritoria, iuxta Caſſianum, quando Deus per gratiam præuenit hominem. Non admittebat Caſſianus eam ſuppoſitionem. Alij autem Semipelagiani nequiquam auſi negare libertatem, & meritum in conuerſione, reuenebant euentui de Deo aliquando præueniente per gratiam ad conuerſionem. Cæterum S. Proſper diſcedens Catholicè ab vtriſque, proſequitur inquit: *Non enim conturbat nos ſuperuenientium inepta querimonia, quia liberum arbitrium cauſantur auferri, ſi principia, & præſentia, & perſeuerantia in bonis uſque in finem Dei bona eſſe dicantur, quoniam opitulationes diuine gratiæ ſtabilitamenta ſunt voluntatis humane.* His præmiſſis, ne Semipelagianorum fiat conſulio.

2399 Illi, de quibus S. Proſper, & Hilarius in epiſtolis, & S. Auguſtinus in libris de Prædeſt. SS. & Bono perſeu. non omnia inferebant abſurda contra gratiam præciſè præuenientem initij Fidei, & bonæ voluntatis; ſed pleraque contra poſitum efficacem, & antecedens prædeſtinationis diuinæ ad gloriam, quale putabant poſitum fuiſſe à S. Auguſtino, nimirum antecedens præſcientiam etiam conditionatam determinationis electiuiæ, ſeu liberi conſenſus in voluntate prædeſtinati. S. autem Auguſtinus ponebat quidem illud independens à præſcientia conditionata liberi conſenſus ex viribus naturæ; ſed tamen ſubſequeus præſcientiam conditionatam liberi conſenſus ex viribus gratiæ, & in tali præſcientia fundabat efficaciam, inſallibilitatemque poſiti illius. Et hac ratione euitabat inconuenientia obiecta à præfatis Semipelagianis. Quare hi, non benè intellecto S. Auguſtino, argumentabantur validiſſimè.

2400 Circa gratiam verò internam inſuſam à Deo, & ſupernaturalem, diſtinctamque à dono creationis, & à quouis alio auxilio ordinis naturalis, requiſitam à S. Auguſtino non tantum ad progreſſum, ſed etiam ad initium Fidei, voluntariſque bonæ, oppoſitio Semipelagianorum præfatorum non erat, niſi quantum ad initium; & non tam clarè conſtat de abſurdis, quæ ex hac præciſè parte deducebant; neque facile eſt allequi, quomodò neceſſitatem gratiæ ad progreſſum conciliarent cum huius libertate & merito, ſi ut ſalua conſiſteret in initio libertas, reſcubant pro eo gratiam. Nam cuius indolis gratia foret ad progreſſum, eiufdem etiam foret ad initium.

2401 Ex Concilio Senonenſi, in Decreto 15. Fidei, affulgere poteſt lux aliqua. Dicitur ibi, *liberum arbitrium aſſerentes, diuinam non excludimus propterea gratiam (ut Pelagiani fecerunt, quorum antea meminerat) quod illi (ſcilicet Vicleſiſtæ, & Lutherani) falſò toties imponere non verentur, atque hoc fumo credulorum oculos perſtringere; ſed iuxta Sacram ſcripturam eò extendimus, ut voluntas humana miſericordiæ præuenientis auxilio ſuffulta, & interiori quodam, & occulto ſecretioris inſpirationis aſſatu contacta ſeſe conuertat in Deum, Deo appropinquet, & ad veram illam gratiam ſe præparet, quâ tandem acceptâ ſit ad vitam aternam. Neque tamen tanta gratiæ neceſſitas libero præiudicat arbitrio, cum illa ſemper ſit in promptu, nec momentum quidem prætereat, in quo Deus non ſtet ad oſtium, & pulſet; cui ſi quis aperuerit ianuam, intrabit ad illum, & cœ-*

nabit

nabit cum illo. Nec denique tale ſit huiusmodi trahentis Dei auxilium, cui reſiſti non poſſit, &c. En duplici obiectioni contra neceſſitatem gratiæ ſatisfacit Concilium: primæ deſumptæ ex eo, quod auxilium gratiæ non ſit in noſtra poteſtate, ſed dependeat à gratioſa voluntate Dei potentis illud pro ſuo libitu denegare; ſecundæ arreptæ exinde, quod auxilium gratiæ tale eſſet, ut ei non poſſemus reſiſtere. Et vtraque obiectione ed reſpicit, ut ab abſurdo inferat euerſionem noſtræ libertatis, ſi gratia aſſerretur neceſſaria ad actus ſalutares.

2402 Semipelagiani præfati dederunt manus primæ obiectioni, non attendentes ad id, quod ſapientiſſimè tradiderat S. Auguſtinus in libris contra Pelagianum, & aſſecras, inculcauitque denud in de Prædeſt. SS. & de Bono perſeu. quodque ex diuinis litteris tamdiu poſt confirmauit Concilium Senonenſe in verbis adductis. Atque inde dixerunt, comparati à nobis gratiam merito initij Fidei, & voluntatis bonæ, ideoque addeſſe nobis ad progreſſum ſine diſpendio libertatis, & meriti in ipſo: tum quia gratia ad ipſum prærequiſita in noſtra eſſet quaſi manu, proindeque ob defectum gratiæ non poſſemus culpam non progreſſus eſſugere: tum quia eadem gratia talis eſſet, cui poſſemus reſiſtere. Inde etiam licet de gratia pro initio permitterent, talem etiam fore; cui poſſet reſiſti, negarent adhuc eſſe neceſſariam; quia cum non eſſet in noſtra poteſtate, ſequeretur neque in ea fore initium: non aduertentes, ut dixi, gratiam, eſſi ad initium non ſit in noſtra poteſtate quoad ſui exiſtentiam, eſſe tamen à Deo paratam indebitè, & gratioſè, conſtitutamque quoad ſui uſum in arbitrij noſtri poteſtate; quin poſſimus ex defectu gratiæ prætereundè defectum integræ, & liberæ facultatis ad illud.

SECTIO CCXXXIII.

Eiuſdem materiæ continuatio.

2403 Si non placeant ſcripta de datis primæ obiectioni manibus à præfatis Semipelagianis, poſſimus ſuſpicari, dediſſe ſecundæ, quatenus putariot, fore ut non poſſet reſiſti gratiæ, & proinde hanc inſeſtam fore libertati noſtræ, ſi neceſſaria foret ad initium Fidei, & voluntatis bonæ; antecederetque illud: Quâ neceſſitate, & antecedentiâ negatis, & comparatâ gratiâ per illud ex viribus, meritoque naturæ, inconueniens iacturæ libertatis, & meriti in progreſſu ex neceſſitate, & antecedentiâ gratiæ ad ipſum non eſſet timendum, quia ipſius exercitium, eſt inſallibiliter ponendum quando promerita gratia foret efficaci, eſſet ex ſuppoſitione gratiæ adeptæ per anteriorem determinationem liberam noſtræ voluntatis, & propterea neceſſitas progreſſus eſſet ſecundum quid, & conſequentiâ tantum: quæ neceſſitas non pugnaret cum eius libertate, & merito, ut in ſimili docet Gonerus tom. 3. diſp. 8. art. & §. 2. pag. 606. cum Illuſtriſſimo Godoy tom. 2. in 1. p. tract. 8. diſp. 5. §. 8. num. 115. repetitque tom. 7. diſp. 9. art. & §. 3. pag. 841. diſp. 11. art. 2. pag. 890.

2404 Hinc coniecturare primò eſt, cur Caſſianus in

caſibus, in quibus admiſit, gratiam præcedere initium Fidei, & voluntatis bonæ, dixerit progreſſum non fore liberum, meritoriumque, quia ſi gratia præcedat determinationem liberam noſtram ad illud, deficeret titulus, & ratio attribuendi noſtræ voluntati progreſſum: Secundò, cur illi alij Semipelagiani adeò zelauerint humani arbitrij libertatem, & meritum quoad initium in omni caſu, vixque loquantur de libertate, & merito quoad progreſſum; quia nimirum videretur illis ſalua fore in progreſſu, quem neceſſariò præiret gratia, dummodò in initio non eſſet neceſſaria, neque antecedens, ſed ſolum arbitrium ageret illud. S. Proſper Carminè de Ingratis, cap. 10. redigens in compendium placita Semipelagianorum, manifeſtat quàm præcipuè curarint de libertate in exordio Fidei, & voluntatis bonæ ex gratia tantum creationis, doctinæ, & legis externæ; cui exordio reſpondeat progreſſus ex gratia inſula internè, & ſupernaturali per Chriſtum. Digniſſimi, Lector, ſunt verſus:

Nunc igitur quoniam quid noſtris diſplicuiſſet, Oſenſum eſt: quàm ſana fides ſit veſtra pateſcat. Gratia, quâ Chriſti populus ſumus, hoc cohibetur. Limite vobis ſcum, & formam hanc adſcribitis illi: Ut cunctos vocet illa quidem, inuiterque, nec ullum Præteriens, ſtudeat communem adferre ſalutem. Omnibus, & totum peccato abſoluere mundum. Sed proprio quemque arbitrio parere vocanti, Iudicioque ſuo notâ ſe extendere mente. Ad lucem oblatam, que ſe non ſubtrahat ulli, Sed cupidus recti iniet, illultretque volentes. Hinc adiutoris Domini bonitate magiſtrâ Creſcere virtutum ſtudia, ut quod quiſque perendum Mandatis didicit, ingiſcetur amore. Eſſe autem edoctis iſtam communiter equam Libertatem animis, ut curſum explere beatum Perſiſtendo queant, ſinem, effectumque petiunt, Dante Deo ingenti, qui nunquam deſit honeſtis. Sed quia non idem eſt cunctis vigor, & variarum Illecebris rerum trahitur diſperſa voluntas, Sponte aliquos vitiiſ ſuccumbere, qui potuiſſent A lapſu reuocare pedem, ſtabilesque manerent.

Tertiò, coniecturare eſt, cur S. Auguſtinus, incidente ſermonem de gratiæ in agendo inſallibilitate, quando efficaci eſt ad initium, recurat in extrinſecam eius congruitatem deſumptam ex conditionata determinatione voluntatis noſtræ præſciti à Deo, ſi talibus in circumſtantijs callius, ſupernaturaliterque vocaretur. Hoc namque recurſu euitabat ſequelam obiectam à Semipelagianis de deſtructa libertate noſtra, & merito in initio procedente ex gratia efficaci. Quæ ſequela deducebatur virgintiſſimè ab eis falſò putantibus, S. Auguſtinum adſtruxiſſe gratiam de ſe efficacem, & cui in ſenſu compoſito reſiſti non

non poſſet à noſtra voluntate. Haëtenus ad ſextam probationem.

2405 Præterea ſeptimam, quam ex Arminianis hæreticis, proſitentibus hac tempeſtate Semipelagianiſmum, aſſert Gonetus. Nam mihi nihil intereſt inueſtigare quid Arminiani ſentiant, & num ſint Semipelagiani, necne in doctrina de gratia? Potuitque potiori de cauſa Gonetus omittere hanc probationem, memor eorum quæ de iſdem Arminianis ſcripſit tom. 2. in *apologia Thomiſtarum*, toto ſerè art. 5. Ad reliquas præter ſeptimam reſpondit ſuſius ante me Antonius Moraines in *Anti-Ianſenio*, diſp. 10. ſect. 7. cum eruditè in 5. & 6. probaſſet tam ex iſtis Semipelagianis, quam ex Patribus, à quibus fuerunt impugnati, neutiquam eos docuiſſe ad initium ſalutis neceſſariam eſſe gratiam. Pro meo inſtituto ſufficiunt breuiora, quæ dixi.

2406 Et vt feſtinem concludere punctum hoc, mo- neo Lectorem, ſupponi ab Innocentio X. Pontifice Max. Semipelagianos non admiſſiſſe præuenientis gratiæ neceſſitatem ad initium Fidei. Neque prodeſt, quod cum huiusmodi ſuppoſitio verſetur circa quæſtionem facti, & obiectum eius ſit humanum iudicium, quod res humana, & occulta eſt, ad definitionem Fidei non pertinere videatur Goneto ex Franciſco à S. Auguſtino. Nam, vt relinquam aliis iudicare, an ſit definitum, necne? mihi infra definitionem non poſteſt non eſſe grauiſſimæ authoritatis ſuppoſitio Summi Præſulis Eccleſiæ facta cum ſumma deliberatione circa quæſtionem facti, ex quo dependebat iuris quæſtio illa, an Semipelagiani fuerint hæretici ob negatam neceſſitatem gratiæ præuenientis ad initium Fidei, vel ob gratiæ, quæ talis eſſet, vt ei poſſet voluntas humana reſiſtere, vel obtemperare, aſſertam neceſſitatem? Quæ in quæſtione Papa definiuit contra poſterio- rem partem fundatam à ſuo Authore in ſuppoſitione contraria parti primæ.

2407 Neque magis prodeſt, quod propoſitio, *Semipelagiani admittent gratiæ præuenientis neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium Fidei*, dicatur damnata, quia peccabat tum in ſubiecto collectiuo, non enim omnes Semipelagiani concedebant eam gratiæ neceſſitatem ad initium Fidei; tum etiam in prædicato, ſiquidem gratia, cuius neceſſitas ab aliquibus Semipelagianis agnoſcebat, non erat verè præueniens, ſed comitans tantum, vt notabat S. Proſper in verbis exaratis num. 2380. Inquam, non magis prodeſt; nam eſt verum ſit non omnes, imò nullos Semipelagianos conceſſiſſe neceſſitatem gratiæ præuenientis ad initium Fidei (Caſſianus enim, qui in aliquibus caſibus gratiam præuenientem ad illud poſuit, ſed non de neceſſitate) tamen vt ad pro- poſitionem ſubiunctam, *Semipelagiani in hoc erant hæretici, quod vellet, eam gratiam talem eſſe, cui poſſet voluntas humana reſiſtere, vel obtemperare*, nihil conduceret ſuo Authori Ianſenio Yprenſi, quod aliqui Semipelagiani non admittent eiuſmodi neceſſitatem, ideoque ipſe de omnibus dixit admiſſiſſe: ita etiam nihil conduceret ad ſubiunctæ propoſitionis damnationem Pontificiam, ſi aliqui tantum, & non omnes talem inſiciati ſint neceſſitatem. Proſectò quemadmodum Ianſenius de omnibus Semipelagianis aſſirmauit primam & ſecundam propoſitionem, & hanc fundauit in illa; quidni ita Innocentius X. vtamque de omnibus negauerit ſub ea-

dem cenſura? Concordat quoad ſecundæ de omnibus negationem, & ſub cenſura, Gonetus, Melaret diſcordandi ratio quoad primæ.

2408 Illud aliud de admiſſa à Semipelagianis nonnullis ad initium Fidei, voluntatiſque bonæ neceſſitate gratiæ, quæ non eſſet verè præueniens, non habet fundamentum in S. Proſpero, vt viſum eſt in præcitato numero 2380. Et quomodo congruat cum ſecunda Ianſenij propoſitione, cumque huius damnatione? Annon propoſitio, & damnatio procedunt de gratia verè præueniente? Quidni de eadem vt verè præueniente procedent etiam prima propoſitio, & damnatio? Præterea non conſonat cum verbis Gonetici ſic proponentis quæſtionem: [Difficultas eſt, & controuerſia inter Theologos, quæ ratione Semipelagiani initium Fidei & ſalutis ex nobis eſſe exiſtimarent? Duobus enim modis id eſſe potuit: primò, vt illud initium fieret ſolâ naturâ ſine vilo adiutorio gratiæ interioris; ſecundò, vt initiales illi actus cum aliqua gratia fierent; quæ tamen talis eſſet, vt indifferenter ſe habens, & moraliter tantum excitans maneret in poteſtate voluntatis, quæ eâ vteretur, vel non vteretur pro arbitrio ſuo.] Ita ipſe, qui paulò poſt tam ex proſeſſo intendit, attribuendum eſſe nonnullis Semipelagianis ſecundum hunc modum. Aſt gratia, quæ moraliter excitaret ad initium Fidei, eſſet verè præueniens illud. Ipſe etiam refert Gennadij tanquam vnus ex Semipelagianis illis verba tranſcripta in numero 2387. aſſeruntque, *Deum admonere prius, & imitari ad ſalutem*, proindeque per gratiam, & inſpirationem ſuam verè præuenientem.

2409 Neque talis eſſe deſinit exinde, quod indifferenter ſe haberet, &c. Etenim ſupernaturalis habitus charitatis ſic ſe habet, quantum ex ſe eſt, ad actum liberum charitatis, & ad eius carentiam, nec ideo deſinit eſſe verè præueniens voluntatem noſtram, quæ eum determinat ad actum, ſiue prædeterminata per gratiam actua- lem, vt docent Thomiſtæ; huc per eam non prædeterminata, vt nos cenſemus. Si dicat Gonetus, habitum inſuere phyſicè, ſed gratiam admiſſam ab illis Semipelagianis excitaturam tantum moraliter: oportebit ut ſimul proferat verba illorum Semipelagianorum teſtantia de excitatione tantum morali. S. Auguſtini, vt tunc Semipelagiani, inſtar illorum verba ea, quæ proferunt, & quæ ego retuli in numero 2384. clamant pro gratia, per quam Deus operetur in nobis ipſum velle primum ſalutare: operari autem abſolutè dictum, efficere phyſicè eſt. Et vndenam conſtet Goneto, illos Semipelagianos ſic admiſſiſſe excitationem per illuſtrationes, & affectiones pias, vt ipſæ ſimul non influerent phyſicè; vel ſi non ipſæ, Deus per auxilium extrinſecum, vel per qualitatem ſupernaturalem tranſcendentem? Siue vndenam compertum ſit, illos ſic poſuiſſe gratiam excitantem moraliter, vt excluſerint comitantem, & adiuantem phyſicè?

2410 Video, excogitari à Goneto talem fuiſſe eam gratiam admiſſam ab illis Semipelagianis, vt non ob ipſam meritum initij Fidei, & voluntatis bonæ extraheretur ab ſphæra meriti naturalis: quare non poſſet eſſe gratia verè præueniens. Sed inde inferrem ego, neque eſſe verè gratiam ab Spiritu S. inſuſam, & ſupernaturalem, diſtinctamque gratiam per Chriſtum; ſed tantum eſſe gratiam indiſtinctam à dono creationis, doctrinæ,

& legis externæ, de qua non diſputatur. Nam ſi eſſet prioris conditionis, nequiret initium liberum Fidei, & voluntatis bonæ, quod ab ea dependeret, manere in ſphæra meriti naturalis. Quod autem eſſet gratia ſuapte natura indifferens, & determinabilis à noſtra voluntate electiue, non impediret quominus euaderet ſupernaturalis actus liber, ad quem efficiendum determinaret eam noſtra voluntas; neque proinde quominus eſſet meritorius ſupernaturaliter, pro vt patet exemplo proximè indicato.

SECTIO CCXXXIV.

Incepta, & proſequuta materia terminus.

2411 **D**icta hincſque circa Semipelagianiſmum conducunt valdè, vt poſſimus modico labore exarmare omnia, quæ Gonetus tom. 2. diſput. 6. art. 2. & 3. ex pag. 446. uſque ad 460. educit exinde in aciem contra Scientiam Mediam: Percurramus illa. Primò ait, Scientiam Mediam fuiſſe olim Pelagianis, & Semipelagianis familiarem, ad illuſque uſum confuſiſſe, vt ſalua libertate noſtrâ, conſiſteret certa Dei prædeſtinatio & vocatio. Communia enim erant apud illos hæc duo principia: Prædeſtinare idem eſt; quod præſcire: & quilibet prædeſtinatur ex præuiſo aliquo ſalutis merito, à ſeipſo etiam ſub gratia petito. Ita expreſſè Pelagius in cap. 8. & 9. ad Rom. & contra eum, aut eius ſequaces, vt id aſſerent, S. Auguſtinus in *epiſtol. 105. ad Sixtum*.

2412 Cum lego Pelagium allegatum in *epiſt. ad Rom.* non dubito attribui ei Commentarios, qui in omnes S. Pauli epistolâs extant inter opera S. Hieronymi, incipiuntque, *Quærimus quare*; & finiunt, *ſed Fidei ſocietate*. Nec dubito, Pelagium ſcripſiſſe expoſitiones breuiſſimas in illas. Ita enim aſſerit S. Auguſtinus lib. 3. de peccatorum meritis & remiſſ. cap. 1. & 12. Verba tamen, quæ ex Pelagio allegat, non inueniuntur in Commentariis extantibus inter Opera S. Hieronymi. Neque in iſdem *ſuper cap. 8. & 9. ad Rom.* reperio ſecundum principium; multoque minùs illam additionem; etiam ſub gratia petita. Reperio primum *ſuper cap. 8. verſ. 29.* Sed & S. Auguſtinus in lib. de Bono perſen. cap. 18. ſcribit, *Prædeſtinatio aliquando ſignificatur etiam nomine præſcientiæ*. Quicquid de his ſit, Pelagius ad prædeſtinationem non cogitauit de ſcientia diuina ſalutarium operum futurorum contingenter conditionatè, habita ſiue extra decretum, ſiue in decreto; ſed abſolutè futurorum, quæ attingeret vt faciendâ ex ſolius naturæ viribus. S. Auguſtinus; vt patet ex libro de Bono perſen. cap. 21. ſcripſit epistolam 105. ad Sixtum ante notitiam de Maſſilienſibus Semipelagianis, qui primi confugerunt ad ſcientiam conditionatam. Et licet de hac nonnihil prælibarit, impediens aſylum in ea pro prædeſtinatione vnus infantis, qui baptizatus; & damnatione aiterius, qui non baptizatus decederet, non refutauit eam, niſi quia opera, ſiue honeſta, ſiue praua, futura mere conditionatè non poterant habere rationem vel meritum, vel demeritum, neque motum, ſiue ad prædeſtina-

tionem, ſiue ad damnationem; & aliunde honeſta ſalutaria non poterant præuideri vt conditionatè futura, niſi dependentè à gratia. Quæ rationes eodem modo urgebant contra recurſum ad ſcientiam conditionatam innixam decreto antecedenti, & efficaci. Vterius pro electione Iacob impugnavit S. Doctor. ſcientiam abſolutam operum honeſtorum ſalutarium; quæ viribus ſolius naturæ futura eſſent abſolutè in adulta ætate, vt volebant Pelagiani.

2413 Secundò inquit Gonetus, Semipelagianos expreſſiſſe tradidiſſe deliramentum de Scientia Media. Ego fateor, iſos primos fuiſſe, qui quaſierunt perſugium in ſcientia conditionata, impeditum iam à S. Auguſtino, & rationibus æquè facientibus contra comparatum in decreto, ac extra decretum. Perſuadeo mihi, non veniſſe illis in mentem, quod haberetur à Deo in decreto efficaci, & antecedenti, ſubiectiue abſoluto; & obiectiue conditionato; nam eius vt mediæ ſcientiæ diuinæ de futuris contingentibus conditionatis non inuenitur vllum reſugium ante finem ſeculi proximi. Deceptio Semipelagianorum conſiſtebat in eo; quod rationibus præindicatis ex S. Auguſtino non mouerentur; ſed non in eo, quod utcumque agnoſcerent ſcientiam diuinam futurorum contingentium conditionatorum, ſiue extra decretum, ſiue in decreto. Et Gonetus, qui tom. 9. diſp. 2. art. 3. adèd proſpexit Semipelagianorum honori; vt non patiatur, exilia dici motiua ſuarum opinatonum, potuiſſet in tomo 2. non dicere ipſos deliraſſe.

2414 Tertio exprobrat Gonetus ſententiæ de Scientiæ Media verba illa Fauſti Rhegenſis, ducis, & antesignani Semipelagianorum, & ex cuius ingenio, velut altera Mineruâ ex Iouis cerebro, eſt progenita, *Niſi præſcientia explorauerit, prædeſtinatio nihil deceſſit*. Sed iam 1. parte demonſtrami, verba illa non prolata à Fauſto, niſi de præſcientia abſoluta, quæ exploraret initium Fidei, & voluntatis bonæ extitutum abſolutè ex facultate ſolius naturæ. Semipelagianus fuit in hoc puncto, & in aliis Fauſtus; ſed non dux Semipelagianorum. Nam ipſum antecellerunt illi, de quibus S. Proſper, & Hilarius in *epiſtolis*: præu- iuit etiam Caſſianus; librique de Gratia Dei, & humanæ mentis arbitrio fuerunt ſcripti à Fauſto poſt obitum anno 430. à S. Auguſtino mortem, quam ipſe obiuit anno 480. aut 485. Quare cum Semipelagiani, de quibus S. Proſper, & Hilarius, deliraſſent iam expreſſè circa Scientiam Mediam, vt placet Goneto, non potuit hæc primum ortum habere in cerebro Fauſti. Vocat eum ſimpliciter, & abſolutè *hæreticum*: quod mirari eſt in homine Gallo, & ſcribente in Gallia, ubi Fauſtus factus Sanctorum eſt adſcriptus, coliturque altaribus, imò & templis ſub eius dedicatis nomine.

2415 Quartò Gonetus recenſet præcipua Semipelagianorum motiua ad fingendam in Deo Scientiam Mediam. Primum memoratum à S. Proſpero in epistolâ ad S. Auguſtinum; quia ſi diuinum decretum humanas præueniret voluntates, libertas arbitrij noſtri tolleretur; ac proinde quod illa aliter ſaluari, & conciliari non poterat, quàm admittendo præſcientiam futurorum non ſubnixam decreto. Secundum, nam ſi ad bene operandum neceſſaria eſſet gratia efficaci, dans velle & operari ex decreto Dei efficaci, & noſtras voluntates præueniente, fruſtra fierent cor- rectiones.

rectiones, & iniquè vnus argueretur, increpareturque exemplo alterius. Ita argumentatos eſſe Semipelagianos noſcitur ex toto libro de corrept. & gratia, præſertim cap. 4. & 6. ex libro 2. Retract. cap. 6. ex epistolis Hilarij ad S. Auguſtinum, & ex huius libro de Bono perſeu. cap. 15. Tertium, quia ex decreto antecedenti, & efficaci erga operationes prauas ſequeretur, Deum eſſe Authorem, & cauſam peccati. Sic apud S. Proſperum Carmine de Ingratis, cap. 26. & in obiectione 5. atque 10. Vincentiana.

2416 Sed reſenſio horum motiuorum nihil Scientiæ Mediæ officit. Non tertij, quia obiectione 5. & 10. Vincentiana, & quæ in Carmine S. Proſperi continetur, ab abſurdo de Deo futuro Authore, & cauſa peccati, non ortum traxit ex negata, vel conceſſa à S. Auguſtino Scientia Media, ſed exinde, quod cum aſſereret, omnes homines præuicacitatis reos, & damnationi obnoxios naſci, niſi in Chriſto renaſcantur, eundem videbatur dicere Authorem culpæ, quem profitebatur conditorem eſſe naturæ. Hanc fuiſſe originem earum obiectionum declarat S. Proſper ad 5. Quidnam exhinc ſiue contra Scientiam Mediæ, ſiue pro ea? Atque vt Authores obiectionum exiſtimarint, S. Auguſtinum poſuiſſe decretum antecedens & efficaciam erga materiale prauarum operationum, ſermo tantum foret de decreto ſubiectiuè, & obiectione abſoluto circa illius futuritionem abſolutam. Eaque exiſtimatio fuiſſet falſa, & procedens ex non benè intellecto S. Doctore: ſed ex eius ſuppoſitione arguerent neuoſiſſimè.

2417 Non ſecundi; tum quia ſequelæ obiectione de inutilitate increpationis, & correptionis, repulſioque illius à S. Auguſtino in libro de corrept. & gratia, & in libro Retract. præceſſerunt S. Proſperi, & Hilarij epistolæ, à quibus S. Auguſtinus hauſit notiſſimam Semipelagianorum, & recurſus ab eis primitus facti ad Scientiam conditionatam. Tum quia eadem obiectione repetita à Semipelagianis fuit contra decretum antecedens, & efficaciam, abſolutum ſubiectiuè, & obiectione erga ſalutares operationes liberæ futuræ abſolutè; & fuit quidem repetita cum magna vi, ſed fallaciter putantibus, tale decretum traditum fuiſſe à S. Doctore vt antecedens præſcientiam earundem operationum vt contingenter futurarum conditionatè à voluntate noſtra determinante ſe electiuè. Hanc præſcientiam non negabat abſolutè S. Doctore, ſed eam tantum, quæ præuideret determinationem voluntatis noſtræ non efficiendam principaliter à gratia, & quæ ſe etiam efficiendam determinationem haberet pro motiuo prædeſtinationis.

2418 Non primi; etenim inconueniens de læſione libertatis noſtræ opponeretur à Semipelagianis aduerſus decretum antecedens, & efficaciam, abſolutum ſubiectiuè, & obiectione de ſalutari operatione noſtra libera abſolutè futura. Cumque non aduerterent, S. Auguſtinum loqui de decreto antecedente præſcientiam abſolutam, non autem conditionatam, eorum argumentum ab incommodo dirutæ libertatis noſtræ per diuinum decretum erat robuſtiſſimum.

2419 Recitauit illud, vt & ſecundum S. Proſper lib. 2. de vocatione gentium, cap. 36. aliàs 10. & reſpondit ſic: *Quæuis quod ſtatuit Deus, nullà poſſit ratione non fieri, ſtudia tamen non tolluntur orandi, nec per electionis propoſitum liberi arbitrij demerito relaxatur; cum implenda voluntatis Dei ita*

ſit præordinatus effectus, vt per laborem operum, per inſtantiam ſupplicationum, per exercitiis virtutum ſiant incrementa meritorum; & qui bona geſſerint, non ſolum ſecundum propoſitum Dei, ſed etiam ſecundum ſua merita coronentur. Ob hoc enim in remotiſſimo ab humana cognitione ſecreto præſentio huius electionis abſcondita eſt. His in verbis efficaciam & infallibilitatem implendi propoſiti diuini de æterna ſalute electorum conciliatur cum noſtra libertate, quia non aliter Deus concipit tale propoſitum, quam per ordinem ad determinationem electiuam noſtræ voluntatis in labore operum, in inſtantia ſupplicationum, in exercitiis virtutum. Non expreſſit S. Proſper præſcientiam diuinam determinationis illius; ſed non potuit non habere in mente, quia cum labor operum, inſtantia ſupplicationum, exercitiisque virtutum deficere ex ſe poſſent, debebat ſupponere S. Proſper, Deo ante concipiendum tale propoſitum innotescere, quod non deficerent; alioquin concepiſſet propoſitum, quod frustrationi maneret expoſitum.

Præterquam quod non expreſſit ibi, quia paulò antea expreſſerat in cap. 34. aliàs 10. etiam; nam iſdem argumentis diluendis incumbens ait: *Contra hanc inuicta veritatis ſplendidiſſimam lucem ſolent quidam non ſobrie dicere, ſuperſue ad acquirenda bonorum operum merita laborari; fruſtra etiam orationibus, quibus Deus exorandus ſperatur, inſiſti, ſi ex incommutabili propoſito eius, Chriſtiana gratia ſubſiſtit electio, nec aliter quidquam procedere poſſet, quam omnipotentis voluntate diſpoſitum eſt. Sed qui ſe ingenioſè hoc arbitrantur opponere, non intelligunt Scientiam Dei, quæ & præterita, & præſentia, & futura complectitur, tempore non teneri, & tam in conſpectu eius adſtare ea quæ gerenda ſunt, quam illa, quæ aut geruntur, aut geſta ſunt. Quod cum veriſſimum ſit, non indiget morâ cernendi, & diſcernendi illa virtus, quæ perpetuo vtroque continetur creata, & creanda, orta, & oriura, acta, & agenda ſimul aſpicit; & quidquid in vniuerſitate rerum per ſecula prædeſtinata reuoluitur, ac multimodis varietatibus explicatur, id totum in eo iam ordine comprehendit, quem ex ipſius ſummum illo, perfectoque iudicio mundi huius ſuis accipiet. Hæc autem æterna, & ſemper tranquilla cognitio nullà nos urget neceſſitate peccandi, nec inde manat iniquitas, unde iſtitia. Quia cum bonus Deus omnia bona fecerit, & mali nulla ſit omnino natura, à liberis voluntatibus, quæ utique bonum fuit liberæ fieri, ſpontanea eſt orta tranſgreſſio, & natura mutabilis, cuius incolumitas ab incommutabili pendeat eſſentia, à ſummum ſe bono, dum proprio peruerſè delectatur, abruptis, cui nunc ruina medetur gratia Dei. Qui hæc verba mediocri cum attentione legat, non dubitabit, S. Proſperum vt diſſoluat argumenta illa, recurrere ad diuinam Scientiam futurorum contingentium, & non ad Scientiam ſimplicis intelligentiæ. Penſitentur ea, Non intelligunt Scientiam Dei, quæ & præterita, & præſentia, & futura complectitur, &c. Aliunde autem futurorum contingentium Scientiam, ad quam recurrit, non dicent Thomiſtæ eſſe Scientiam abſolutorum, ſi quidem de S. Proſpero tam additè doctrinæ Auguſtiniæ non aſſerent cenſuiſſe, prædeſtinationem eſſe poſterioſem Scientiæ viſionis determinatè ad noſtros actus liberæ ſalutares futuros abſolutè. Igitur S. Proſper loquitur de Scientia conditionatorum,*

natorum, & ratione eius explicat, quomodo eſſi aliter quidquam procedere non poſſit, quam Omnipotentis voluntate diſpoſitum eſt, perſiſtat nihilominus ſalua noſtra libertas. Quia verò de ipſa Scientia rurius obijci poſſet contrariam fore noſtræ libertati, & cum non minùs attingat opera praua, quam ſalutaria futura contingentèr conditionatè. ſequi Deum fore cauſam prauorum, obuiam it breuiter duobus iſtis abſurdis.

2421 Ex dictis à me ad tria motiua reſenſit à Gonetio in tomo 2. quiſque per ſe reſpondere poterit ad eadem, & ſimilia alia ab eodem adducta in tomo 3. diſput. 5. art. 4. §. 2. ex pag. 371. uſque ad 379. vt probeſt, argumenta quæ nos conſicimus contra ſententiam Dominicanam de diuinis decretis prædeſtinationis noſtrorum ſalutarium actuum liberorum, fuiſſe etiam à Semipelagianis contorta contra doctrinam S. Auguſtini de prædeſtinatione. Non id negamus de doctrina, quam ipſi eſſe S. Auguſtini iudicabant, ſed decepi. Quorum nos obiectiones fortiſſimas putamus, & aliqui Noſtratum extendunt eas, vt neque præeunte Scientiæ futurorum contingentium ſalutarium conditionatorum voluntatis noſtræ gratiæ adiutæ, queat Deus prædeſtinare eadem vt abſolutè futura, perſuadentque ſibi S. Auguſtinum non docuiſſe niſi decreta, quæ concomitante Scientiæ eſſent efficaciam, & infallibilia.

2422 Hactenus de Semipelagianismo, provt ex epistolis S. Proſperi, & Hilarij ad S. Auguſtinum obijciebatur confederatus cum placito noſtro de Scientia Media. Notauit in 1. parte quedam ſelecta circa vtrumque tanquam authorem illarum. Suadeo eruditè, vt conſulant Philippum Labbe in diſſertatione Philologica de Scripturis Ecclèſiaſticis, cum agit de primo. Agnoſcit vt eius propriam epistolam ad Demetriadem Virginem, quam doctrinà ſacrâ de gratia inſtruit, cum antea Pelagius incipere tentaret morboſâ ſuâ in alia epistola incipiente, Si ſummum ingenio, memorata à S. Auguſtino lib. 1. de Gratia Chriſti, cap. 21. & ſeqq. necnon in epistola 143. ad Iulianam, matrem eiſdem Demetriadis. Legitur illa Pelagij epistola inter alias S. Hieronymi, & Auguſtini. Non conſtat quo tempore ſcripta ſit, quæ attribuitur S. Proſpero. Si cum habeat authorem, & titulus Episcopi non fuerit intruſus, non aberrarunt, vt Labbe reprehendit, qui S. Proſperum Aquitanicum fuiſſe aliquando Episcopum ſcripſerunt. Carmine S. Proſperi de Ingratis adiunctum eſt aliud de Prouidentia diuina; ſed eius non eſſe obſeruarunt multi, & perſuadent verſus circa finem declinantes in Semipelagianismo, niſi benigna interpretatio eis adhibeat.

2423 Sub nomine S. Proſperi circumferuntur etiam duo libri celeberrimi de Vocatione gentium, qui & inter S. Ambroſij Opera editi viſuntur. Quia tamen toti verſantur in conuincendis Pelagianis, & Semipelagianis, poſterioribus S. Ambroſio, non potuit hic author eſſe. Tribuuntur communiter S. Proſpero; quanquam nonnulli apud Labbe diſſentiant, quoniam cum Auguſtiniæ doctrinæ, cuius S. Proſper fuit tenaciſſimus, & ſolertiſſimus deſenſor, non omnino conſonare videantur, præcipuè in explicanda prædeſtinatione iuxta mediam quandam viam, quæ poſtea in Scholis Theologorum dominata eſt. Aut legi R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

diſſentientes: appellatque Labbe ad diſquiſitionem eruditorum Theologorum, quorum eſt iſta diligentius perſcurari, & efficere, ne ſententia Proſperi ab Auguſtiniæ diuellatur. Ineruditus ego ſuſpicor, maiorem in his libris declarationem doctrinæ Auguſtiniæ circa generalem, & antecedentem voluntatem Dei de ſaluandis omnibus hominibus, & circa plurimum prædeſtinationem diuinam ad gloriam vt coronam, quatenus præſupponat Scientiam abſolutam, vel ſaltem conditionatam meritorum, fuiſſe ab illis, quorum Labbe meminit, reputatam pro diſcordia.

SECTIO CCXXXV.

Mens S. Auguſtini reſpondentis ad ſuperiores epistolæ declaratur Scientiæ Mediæ non refragans in libro de Prædeſtinatione SS.

Magiſter Viues in diſput. 5. pag. 87. uſque ad 116. ſummâ vi aggreditur ſuadere, S. Auguſtinum in libro de Prædeſt. SS. in quo partim reſpondit ad præſatas epistolæ, vix aliud egiſſe, quam quætere, & funditus demoliri Scientiam Mediæ. Ponderat itaque primò in diſt. 3. num. 13. Nam S. Auguſtinus cap. 8. libri illius, ad eam quæſtionem, quare Deus aliquos, & non omnes vocat, aut docet? Reſpondet ſic: *Quia omnes quos docet, miſericordiâ docet: quos autem non docet, iudicio non docet. Quoniam cuius vult miſeretur, & quem vult obdurat: ſed miſeretur bonum retribuens; obdurat digna retribuens.* Cum ergo S. Doctore dicat, *Cuius vult, & quem vult*, ecce tibi decretum efficaciam, antecedens, abſolutum ſubiectiuè, & conditionatum obiectione, in quo Deus cognocat futura contingentia conditionata. Ecce tibi conuulſam eſt fundamentis à S. Doctore Scientiam Mediæ.

Pro eius perſiſtentia obſeruo, S. Auguſtinum ibi reſellere Maſſilienſes, qui dicebant, Fidei initium pertinere ad vires arbitrij, non ad dona gratiæ; & omnibus ita commune eſſe, vt per illud, qui voluerit, mereatur tum gratiam ad benè operandum, tum electionem: aliàs durum ſibi apparebat, Deum quosdam reieciſſe, quibusdam electis. Oſtendit ergo primò S. Auguſtinus, Fidem opus, & donum Dei eſſe. Secundò, hoc donum non omnibus dari. Tertid, quibus non datur, iudicium eſſe propter culpam originis; & quibus datur, miſericordiam eſſe. Cur autem horum potiùs miſeretur? *O homo, tu quis es, qui reſpondeas Deo?* Hæc eſt mens S. Auguſtini in eo capite, & ſapè alibi, præſertim in lib. de Spiritu, & lit. cap. 34. Serm. 11. & 20. de Verbis Apoſtoli. Eſt etiam S. Proſperi lib. 1. de Vocatione Gentium, cap. 9. aliàs 25. lib. 2. capite 1. aliàs 9. cap. 10. aliàs 30. in Reſponſ. ad obiectionem 14. Vincentianam, S. Chryſoſtomi homil. 26. in epistol. ad Rom.

Iam rogo, quidnam in mente, & verbis Sancti Auguſtini eluceat pro decreto illo, aut contra

K contra

ceatorum, *tract. 3. disp. 12. dub. 3. num. 13.* ad hanc argumentationem: Semel data Scientia Media ad ſaluandam libertatem arbitrij noſtri, non valuit Deus polliceri Abraham filios ſpirituales, nempe Fidem gentium, iuxta illud Apoſtoli, *Patrem multarum gentium conſtitui te*, niſi ſolum ex præſuppoſita ea Scientia, quã nouerit, quod iſta, vel illæ gentes tali tempore ad Fidem vocata credituræ eſſent, etiamſi forte eſſent vocata equali vocatione interna, & externa, imò & forte minori, quàm aliæ gentes, quæ non crediderunt. Ergo quod illam promiſſionem potuerit Deus adimplere, non tam ab eius poteſtate, quàm à prædicta Scientia, & poteſtate liberi noſtri arbitrij, tanquam à prima radice, ſeu conditione omnino præuia, fuit dependens. Siquidem, niſi hæc præſupponeretur, non potuiſſet Deus ex tota ſua Omnipotentia talem promiſſionem facere, aut certo illam adimplere. Hoc autem dici nequit, vt probatur ex S. Auguſtino. Sic Author ille, & cum ipſo Gonetus *tom. 2. diſp. art. 6. §. 6. p. 567. duabusque ſeqq.* Cum antea *art. 4. §. 1. pag. 464.* ex eodem illo Auctore *diſp. 10. dub. 2. §. 3. n. 48.* opoſuit & hanc aliam argumentationem: Quod Deus promittit, non de noſtra eſt poteſtate, ſed de ſua prædeterminatione, vt inquit S. Auguſtinus. At Deus antea promittit noſtras actiones liberas, ſicut quando promiſit Abraham Fidem, & conuſionem gentium. Ergo eaſ de ſua prædeterminatione promittit. Ergo & eandem in illa cognoscit.

2439 Sed ad primam argumentationem omittens Scientiam Auctori in *num. 2429.* præmitti falſo, arbitrij noſtri, concedo tamen, vt ſaluetur libertas præſuppoſita Scientia Media Fidei, vel aliter, liberi actus ſalutaris futuri ſub hypothefi, ita vt præſuppoſitio noſtri conſenſus gerat ſe tantum per modum conditionis ſine qua non, quin habeat ſe tanquam cauſa, aut ratio à priori promiſſionis diuinæ. Et hæc à Deo fit gratuite proſus, liberaliterque; ipſiusque in nobis exequutio eſt etiam e Dei poteſtate, voluntate, & gratia. Idque, & non aliud docetur à S. Auguſtino in locis allegatis. Vnde ſuapte ſponte corrumpit Conſequentia.

2440 In ſecunda argumentatione diſtinctioni ſub eſt vltima Conſequentia, ſi Gonetus velit, Deum promittere de ſua prædeterminatione, quæ fit decretum efficax diuinæ voluntatis. Poſſit iſtud decretum eſſe vel circa media ad actionem noſtram liberam ſalutarem promiſſam, vel circa ipſam actionem. Si circa hanc, plerique Noſtrum admittunt actionis prædeterminationem, quæ Scientiam Mediam ſupponat, & quæ ſit aptum medium ad cognoscendam eandem actionem vt abſolutè futuram. Et qui negant talem prædeterminationem, aiunt nihilominus, complexum ex Scientia Media, & ex decreto circa media, eſſe etiam aptum medium ad eiſmodi cognitionem. Quapropter ſi decretum ſit efficax circa media, eſt in illo ſolo, vt eſt prædeterminatio mediorum, non poſſit præſciri actio, poterit tamen in aggregato tum ex Scientia Media, tum ex decreto. Si verò decretum ſit efficax circa actionem, poterit in illo ſolo, vt eſt prædeterminatio actionis, præuideri ea.

2441 Siquidem Auguſtinus *cap. 10. de Prædeſtin. SS. ait: Prædeſtinatione Deus ea præſcirit, quæ fuerat ipſe facturus.* Loquitur manifeſtè de

prædeſtinatione abſoluta ſubiectione, & obiectione, deque præſcientia abſoluta, & viſionis. Illaque prædeſtinatio abſoluta ſubiectione, & obiectione, quã Deus præſciat faciendã à ſe, illa eadem conditionata ſubiectione, & obiectione erit, quã præſciat quæ ſub hypothefi faceret. Non inquit S. Auguſtinus *in*, aut *ex*; ſed *prædeſtinatione præſcirit Deus*; id eſt, non merè præſcirit, ſed prædeſtinando præſcirit. Qui modus loquendi non denotat, Deum præſcire *ex*, aut *in* prædeterminatione tanquam medio, ſed Deum eſſe & prædeſtinantem, & præſcientem: quicquid ſit de medio, ex quo, vel in quo præſciat.

2342 Vnde imbellis eſt hæc ex Sancto Auguſtino probatio Gonetii *diſp. illa 6. artic. 4. §. 1. pag. 464.* Quæ Deus eſt facturus, ex ſua prædeſtinatione præcognoscit. At Deus omnes actiones noſtras, quantumcunque liberas, facturus eſt. Ergo illas in ſua prædeſtinatione præcognoscit; id eſt, in decreto efficaci. Cuius ſyllogiſmi Maior non eſt Sancti Auguſtini. Minor, ſi extendatur ad actiones noſtras per modum ſiſas, non eſt vera, iuxta Sanctum Auguſtinum ibidem reuertentem, vt Deus ſimpliter dicitur facere, prædeſtinareque eaſ actiões. Et quanvis Minor coarctetur ad honeſtas, ſalutareſque, vacillat Conſequentia ob non ſubiſtantiã Maioris in auctoritate S. Auguſtini eo loco. Alius modus ſyllogiſmi exarandi patet ex dictis in *num. 2440.*

2443 Et antea Gonetus *pag. 476.* velit, verba illa Sancti Doctoris, *quæ fuerat ipſe facturus*, accipi debere de conditionate, & non de abſolutè futuris; Deus enim hæc facturus eſt abſolutè, non verò facturus fuerat: eſt nimis rigore Grammaticalis, vt fuerat, non ſumatur *Præſcirit*. Suadet contextus, ſermonem eſſe de abſolutè futuris. Scribit enim S. Doctor: *Inter gratiam porro, & prædeſtinationem hoc tantum intereſt, quod prædeſtinatione eſt gratia preparatio; gratia verò iam ipſa donatio. Quod itaque ait Apoſtolus, Non ex operibus, ne forte quis extolatur; ipſus enim ſumus ſegmentum, vocati in Chriſto Jeſu in operibus bonis, gratia eſt. Quod autem ſequitur, Quæ preparauit Deus, vt in illis ambulemus, prædeſtinatio eſt, quæ ſine præſcientia non poteſt eſſe; poteſt autem eſſe ſine prædeſtinatione præſcientia. Prædeſtinatione quippe Deus ea præſcirit quæ fuerat ipſe facturus. Vnde dictum eſt, Fecit quæ futura ſunt. Præſcire autem potens eſt etiam, quæ ipſe non facit, ſicut quantumcunque peccata. Quocirca prædeſtinatio Dei, quæ in bono eſt, gratia eſt, vt dixi, preparatio: gratia verò eſt ipſius prædeſtinationis effectus. Hæc S. Doctor, in quibus nec minimum reperitur indicium de conditionate futuris, ſed tractatio tantum eſt de abſolutè futuris, & de abſoluta ſubiectione, & obiectione prædeſtinatione, ſeu de ſic ſe habente decreto præparatio gratiæ ad ea, quæ Deus eſt abſolutè facturus in tempore.*

SECTIO

SECTIO CCXXXVI.

Immortatio in eodem libro de Prædeſtinatione SS.

2444 Tertio ponderat Viues *diſp. 5. diſt. 8. numero 61. & 63. ex cap. 41. libri euſdem de Prædeſt. SS.* vbi S. Auguſtinus ait: *Sanè cum Apoſtolus dicat 4. ad Rom. 16. Ideo ex Fide, vt ſecundum gratiam firma ſit promiſſio, miror homines infirmitati ſue ſe male committere, quam firmitati promiſſionis Dei. Sed incerta eſt mihi, inquit, de meipſo voluntas Dei. Quid ergo? Tuane tibi voluntas de reipſo certa eſt, nec times? Qui videbitur ſtare, videat ne cadat. Cum igitur vtraque incerta ſit, cur non homo firmiori, quam infirmitati, fidem ſuam, ſpem, charitatemque committit? His ex verbis quaſi cum S. Auguſtino, rogat Viues, quare non potiùs nos ipſos, noſtramque ſalutem committimus firmiori gratiæ ſoli ex ſe efficaci, quàm infirmitati noſtræ voluntati? Quare diuinam voluntatem alligamus quodammodo naturæ, dicentes, Deum non prædeſtinare bonas noſtras actiones decreto independente à Scientia conditionalium; ſed opus eſſe, vt noſter conſenſus conditionatè futurus præuideatur?*

2445 Sed eſt ponderatio extra S. Auguſtini ſenſum. Aiebant Maſſilienſes, non ad incertum voluntatis Dei deduci ſe velle, vbi eis, quantum putant ad amittendum, vel obtinendum, euident eſt qualecumque inritum voluntatis. Sic apud Hilarium. Et apud S. Proſperum dicebant, *propoſitum Dei diſcernentis electos à reprobis ante præuentionem meritorum ex natura, quæ gratiam præcederent, & obtinerent, adinere lapſis curam reſurgendi, & Sanctis occaſionem teporis afferre.* Conſutat hoc S. Doctor ſic. Nam ſi fingamus, expectare Deum noſtras voluntates, vt ſi ex ipſis velimus, credamus; atque vt lapſi medicum quæramus; eiſque quos viderit Deus credentes, gratiam tribuat quaſi mercedem, quærentibuſque medeat, neque in Deo ponatur gratuita prædeſtinatio gratiæ, & meritorum: ſequitur, totum ſalutis negotium commiſſum fore fragili noſtro arbitrio, vt pote cui ex ſe merenti gratia redderetur vt merces, & non merenti negaretur. At ſi ponamus, Deum ſuo auxilio præuenire merita noſtra, & prædeſtinare, ſeu præparare gratiam, donareque illam non merentibus, imò & contradicentibus; atque ita voluiſſe, quos elegit, ſaluare, non noſtræ voluntatis infirmitate, ſed ſuæ gratiæ virtute; quis differatur, ſpem noſtram erigi? Cum qui promiſit potens ſit efficere, eleuando, & roborando noſtram imbecillitatem. Rurſus ſi ponamus, Deum, vel ſi priùs ratione elegit ad vitam æternam, quàm ad merita, & quàm ad gratiam ad illa; vel ſi non elegit ad vitam æternam ante præuiſa merita ſaluata ex gratia, cuius collationem decernat merè gratis, priùs tamen ratione ſcire quid quiſque, ſi ſic, aut aliter vocetur, pro ſuo libero faceret arbitrio, ſed adiuuante gratiã oblatã: quis neget, & libertatem humanam ita deſendi, & totum dari gratiæ, ſalutemque noſtram inriti firmiſſimo eius auxilio? Hoc eſt S. Auguſtini intentum in *cap. 11.*

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

2446 Quarto ponderat Viues *numero 69. & 70. ex cap. 16.* quia S. Auguſtinus docet ibi, vocationem quã vocantur prædeſtinati, eſſe præuenientem, certam, & efficacem ab intrinſeco, darique ex diuino propoſito, & decreto prædeſtinante. Sed quorſum hæc? Nam propoſitum, ſecundum quod eſt vocatio prædeſtinatorum propria, non eſt decretum ſubiectione abſolutum, & obiectione conditionatum, ſed vtrique abſolutum, de quo S. Auguſtinus paſſim, & præcipuè in libro *ſ. contra Iulianum, cap. 4.* Quare ponderatio non eſt ad propoſitum. Et ad eam inferior, vocationem prædeſtinatorum eſſe certam, & efficacem ab intrinſeco adequatè. Eſt enim à S. Doctore vocetur *certa ſecundum propoſitum, & ſixa ſtabilitate ſine mutatione*; etſi item dicatur talis eſſe; vt homo per eam fiat credens; hiſ verbis ſignificatur quidem efficacia, & certitudo, non quidem competens adequatè ab intrinſeco, ſed tum per eius entitatem, tum per infalſibilitatem præſcientiæ conditionatæ. Adde, ſi velis, per prædeſtinationem etiam dependentem neceſſariò ab ea præſcientia.

2447 Omisit expendere Viues verba illa S. Auguſtini: *Numquid dixit Apoſtolus ad Rom. 9. verſ. 12. Non ex operibus, ſed ex credente? Prorſus etiam hoc abſtulit homini, vt totum daret Deo. Dixit ergo, ſed ex vocante.* Certè S. Auguſtinus non admittit libero arbitrio noſtro determinationem electiã, concurrentemque parrialem, ſed ſignificat noſtræ ſalutis opus cum Fide etiam inchoata, eſſe ex vocatione, gratiaque Dei. Quo in vtroque ſenſu concordat S. Chryſoſtomus, vel quiſquis eſt antiquus Author Operis Imperfecti in Mattheum, dicens *hom. 32. in cap. 21. verſ. 2. & 3. Homines Chriſtus non ſermone nudo vocauit Apoſolorum, ſed per virtutem Spiritus Sancti ſoluſ pariter, & adduxit. Poſtquam autem adduxit, iterum dimiſit eos in arbitrio, vt labore ſuo, comitante gratiã, iuſtificentur. Nam quod vocati ſumus, Dei eſt; quod autem dignè poſt vocationem viuimus, noſtrum pariter eſt, & Dei. Hoc eſt quod ait, Iterum remittet eos, non ad Diabolum, qui priùs tenebat eos, ſed in arbitrio ſuo, adiuuante ſcilicet gratiã dono. Et antea homil. 32. in cap. 19. verſ. 11. Niſi auxilium gratiæ acceperimus, nihil ex nobis valeamus. Quoniam autem volentibus gratia non denegatur, in Euangelio Dominus dicit, Petite, & dabitur vobis; querite, & inuenietis; pulſate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit; & qui querit, inuenit; & pulſanti aperietur. Debet autem voluntas præcedere (ratione ſcilicet, vt determinans ſe electiõe) & ſic ſequitur gratia (ſcilicet vt cooperans.) Nam nec gratia ſine voluntate aliquid operatur, nec voluntas ſine gratia poteſt. Nam & terra non germinat, niſi pluuiam ſuſceperit; nec pluvia fructificat ſine terra. Sic ille approbatus à B. Bonauentura *lib. 2. Phariſæ, cap. 26.* & tranſcriptus à B. Thoma in *Catena, ad cap. 19. Matthæi.**

2448 Cætera quæ habet Viues in *num. 71. ex cap. 17. & in diſt. 9. ex cap. 18. & ſeqq.* vſque ad finem libri de Prædeſt. SS. nos non lædunt. Nam S. Auguſtinus eis in capitibus probat, prædeſtinationem, electionem, vocationemque ſic eſſe gratuitas, vt excludant merita naturæ penes meritum etiam Fidei. Cui veritati Catholice Scientia Media non diſſonat. At inſtat Viues: De initio etiam Fidei probat S. Auguſtinus non ſolum præſciri à Deo, ſed & prædeſtinari, fierique ab ipſo. Ita quidè

K 3 eſt;

est, & tam sanctum dogma quam illud aliud. Sequitur inde, Deum cognoscere initium Fidei futurae sub conditione in decreto subiectivè absoluto, & obiectivè conditionato? Prædeterminatio, seu præparatio, decretumque producendæ gratiæ ad initialem Fidem, traditum ibi à S. Augustino respicit statum futuritionis absolutæ, non verò conditionatæ. Omisi quæ ponderat Viues *dist. 8. num. 68. & cap. 15. libri de Prædest. SS. ex cap. 24. libri de Bono persever. ex cap. 11. libri de corrept. & gratia*, comparans prædeterminationem hominum ad dona gratiæ cum prædeterminatione Dei hominis. Omisi, inquam, quia 1. parte discussi eam considerationem, quin nunc occurrat quidpiam notabile addendum. Et ob eandem rationem præterini quæ ponderat *dist. 3. num. 15. & seqq. ex cap. 9. libri de Prædestinat. SS.* Sed non omitam quæ post Viuem expendit Gonetus *tom. 2. dist. 6. art. 4. §. 1. pag. 465. & tribus seqq.* adjicit enim nonnulla digna examine, sed brevis.

2449 Quod ut maiori cum perspicuitate fiat, nosse oportet, Massilienses interrogatos, *quare aliis, vel alicubi prædicatur, vel non prædicatur, vel nunc prædicatur, quod aliquando penè omnibus, sicut nunc aliquibus gentibus, non prædicatum sit?* Respondisse apud Hilarium in epist. ad S. Augustinum, *id præscientiæ esse divinæ, ut eo tempore, & ibi veritas annuntiaretur, vel annuntietur, quando, & ubi prænoscebatur esse credenda. Et hoc non solum aliorum Catholicorum testimoniis, sed etiam eiusdem Augustini disputatione antiquiore se probare testabamur, ubi tamen gratiam non minore perspicuitate docuerit. Ut est illud in quest. contra Porphyrium* (quæ est 2. inter alias epistolæ 49.) *de tempore Christianæ Religionis, tunc voluisse hominibus apparere Christum, & apud eos prædicari doctrinam suam, quando sciebat, & ubi sciebat esse, qui in eum fuerant credituri.*

2450 Huic ex Massiliensibus argumento ad hominem occurrit S. Augustinus in *cap. 9. de Prædest. SS.* & post repetita verba questionis illius subdit: *Cernitisne, me sine præiudicio latentis consilij Dei, aliarumque causarum, hoc de præscientia Christi dicere voluisse, quod convincenda Paganorum infidelitati, qui hanc obiecerant questionem, sufficere videretur? Quid enim est verius, quam præcuisse Christum, qui, & quando, & quibus locis in eum fuerant credituri. Sed utrum prædicato sibi Christo, à seipsis habituri essent Fidem, an Deo donante sumpturi; id est, utrum tantummodò eos præscierit, an etiam prædestinaverit Deus? quærere, ac differere tunc necessarium non putavi. Proinde quod dixi, tunc voluisse, &c. posset etiam sic dici, tunc voluisse hominibus apparere Christum, quando sciebat, & ubi sciebat esse, qui electi fuerant in ipso ante mundi constitutionem. Sed quoniam si ita diceretur, lectorem faceret intentum ad ea requirenda, quæ nunc ex admonitione Pelagiani erroris necesse est copiosius, & laboriosius disputari; visum mihi est, quod tunc satis erat, breviter esse dicendum, excepta, ut dixi, altitudine sapientiæ, & scientiæ Dei, & sine præiudicio aliarum causarum, de quibus non tunc, sed aliàs opportunis disputandum putavi.* His suppositis.

2451 Sic asserit Gonetus primò: Idem apud S. Augustinum est, Deum præcuisse Fidem hominum, ac hos illam habituros esse à se; & idem est, homines habere, Deo donante, Fidem, ac Deum in eis illam prædestinasse. Sed homines nec pro statu absoluto, nec pro conditionato Fidem à se-

ipsis sunt habituri, sed pro utroque sunt, Deo donante, sumpturi. Ergo pro utroque non solum præcitur, sed etiam prædestinatur hominum Fides. Ergo pro conditionato cognoscitur mediâ prædeterminatione. Ergo in decreto antecedenti, & efficaci de Fide ipsa, absoluto subiectivè, & conditionato obiectivè. Differit secundò: Futurum, de quo hinc fatum S. Augustinus, est conditionatum. Sed de eodem affirmat, esse prædeterminatum, & ideo præcitur à Deo. Ergo evanescit Scientia Media, attento sensu S. Doctoris, tum in posteriori hoc, tum in priori illo loco, ubi se fuisse loquutum *sine præiudicio latentis consilij divini*; id est, decreti antecedentis, &c. testatur in posteriori.

Sed primi syllogismi Consequentia prima est distinguenda; quatenus pro statu conditionato prædeterminatio Fidei hominum non quidem actus detur, sed cognoscatur ex parte conditionis. Secunda Consequentia est etiam distinguenda, quatenus pro eo statu non præcitur Fides prædeterminatione, quæ sit præconnexum medium præsciendi, sed quæ ex parte conditionis sit quid debitum cognosci, ut Fides præsciatur. Consequentia tertia negatur omninò. Nam prædeterminatio cognoscenda ex parte conditionis, ut præcitur Fides pro statu conditionato, non est decretum, quod se habeat ut præconnexum medium præsciendæ Fidei; non est decretum ex se efficax erga hanc, sed erga gratiam; non est decretum absolutum subiectivè, & conditionatum obiectivè, sed utrinque conditionatum. Deus enim præcitur, Tyrios v. g. credituros, si decerneret, Christum prædicare eis. conferretque ipsis gratiam, quâ fierent potentes credere.

Secundi syllogismi inficior Minorem. Nam S. Augustinus non affirmat, Fidem quæ sit præcisa ut conditionatè futura, prædefinitam esse, seu decretam efficaciter. Prædeterminatio, quæ Fidei præcitur debet iuxta S. Doctorem concedi, est gratiæ ad ipsam præparatum decretum, quod existet actu, si Fides præcitur ut absolute futura; sed si præcitur ut conditionatè futura, debet decretum istud cognosci ex parte conditionis, & proinde non ut actu existens, sed ut quid si existeret. Neque item affirmat S. Augustinus, Fidem ideo esse præcituram ut conditionatè futuram, quia prædefinitam, imò neque quia prædefinitam. Decretum enim gratiæ præparatum, quod à S. Doctore vocatur prædeterminatio gratiæ, non est præconnexum medium præsciendi Fidem ut conditionatè futuram, sed est quid ex parte conditionis debitum cognosci ad præsciendam ipsam Fidem.

Vnde nego primam, & secundam consequentiam. Sentus S. Augustini fuit, ut etsi Deus præcicerit, quinam forent credituri, si Christus eis prædicaret, non tamen præcicerit, quin simul cognoverit eiusdem Fidei ut conditionatam futuram suam prædeterminationem, seu decretum præparatum gratiæ ad ipsam: sed ita ut præcuisse Fidem ut conditionatam futuram etiam ex gratia, non fuerit motuum ad decernendam prædeterminationem, & gratiam illis, qui actu crediderunt Christo prædicanti. Cùm testatur S. Doctor, se fuisse loquutum *sine præiudicio latentis consilij divini*, respexit ad non præiudicium tum decreti præparati gratiæ, tum occulti iudicij in prædicatione & gratia decernendis erga multos, quos præcicebat non credituros; & in non decernendis erga plures.

plures, quos credituros præcicebat. Massilienses finistrè intelligebant priora verba S. Augustini de Fide præcisa ex viribus naturæ, & non de præcisa ex viribus gratiæ, seu non de prædeterminata, dependenteque à præparatio gratiæ ad ipsam decreto, quod simul cognoscerent ex parte conditionis. Sinistrè etiam intelligebant de præcisa ex viribus naturæ Fide, quæ motuum fuerit ad decernendam Christi prædicationem. Legantur iterum verba S. Augustini, ac Massiliensium; & ni fallor: constabit, quam aptè utrisque quadret nostra interpretatio.

2455 Ad hæc, S. Augustinus, & Massilienses, etsi loquantur de Fide conditionatè futura, non tamen quæ fuerit merè conditionatè futura, sed quæ transiit in statum absolutæ tum futuritionis, tum existentie. Compertum id est ex verbis illis S. Augustini, *Tunc voluisse, &c.* Plerique autem Thomistæ circa conditionatè futura, quæ transeunt in absolute futura, & existentia, non admittunt decreta subiectivè absoluta, & obiectivè conditionata, ut iam sæpe notavi. Tandem si quis resuscitet opinionem Magistri Bafies, & coetaneorum Dominicanorum de cognitione futurorum contingentium conditionatorum in decreto antecedenti, & efficaci, sed subiectivè & obiectivè conditionato; is abundè satisfaciet loco S. Augustini.

SECTIO CCXXXVII.

Indagatur sensus S. Augustini in libro de Bono perseverantia, in quo etiam respondet ad Superiores epistolas; & Scientiæ Mediæ insensum non invenitur.

2456 Magister Viues in *dist. 6. à pag. 117. usque ad 135.* percurrit librum S. Augustini de Bono persever. & *dist. 1. num. 4. & 5.* inflectit contra Scientiam Mediam verba illa S. Doctoris *cap. 2. circa ea alia Ieremiæ 32. vers. 40. Timorem meum dabo in corde eorum, ut à me non recedant.* Post quæ inquit S. Doctor: *Quod quid aliud est; quàm talis, ac tantus erit timor meus, quem dabo in cor eorum, ut mihi perseveranter adhaereant?* Vbi non probat, dari à Deo perseverantiæ donum ex eo, quod Deus offert timorem, quando prævidet, voluntatem nostram illum esse admitturam; sed ex qualitate, aut multitudine, aut vi magna, & intrinseca timoris, quem immitter in cor nostrum, infert nos adhæsurus perseveranter Deo.

2457 Fateor, S. Augustinum non probare explicitè priori ex capite; sed diffiteor, insinuare vel leuiter posterius. Nam timorem esse talem, ac tantum, non idem est, ac donum perseverantiæ esse à se efficax independenter à libero arbitrio creato; quandoquidem stet, esse talem, ac tantum, cui perseveranter adhæreatur, quin sit à se efficax adæquatè, sed partim per se, & partim per respectum ad conditionatam, vel absolutam adhæsiorem. Neque Nostri de auxilio, quod efficax est, negant in magnitudine & virtute intrinseca præuenientem excedere sæpe illud, quod

est sufficiens; ita ut excessus non redigatur tantum ad rationem gratiæ, ac beneficij.

Rursus Viues *num. 8. & seqq. usque ad 13.* confiderat, dici de dono perseverantiæ à S. Augustino *cap. 6. & 7. Quomodo potest amitti, per quod sit, ut non amittatur etiam quod potest amitti?* S. ergo Doctor planè supponit, tale donum esse ab intrinseco efficax, & certè; infallibiliterque efficere nos perseverantes; supponitque propterea, nullam esse admittendam præscientiam nostri consensus salutis ante decretum. Tradit etiam ibidem S. Doctor, ex proposito, & decreto prædestinante esse donum illud, de quo ait, *Hoc Deus futurum esse præsciuit.* Et immediatè, *Ipsa est prædeterminatio SS.* Quibus verbis expressè definit, perseverantiam futuram præcisci quidem à Deo ab æterno; non tamen ante decretum prædestinans, sed in decreto donandi eam.

Ad primam considerationis partem dicit ex superficie quis, inamissibilitatem doni perseverantiæ esse consequentem ad consensum liberum conditionatum eius, quem perseveraturum prænoscit Deus, si tale donum à se acciperet; & præuenit scientiæ consensus conditionati Deus illud tribuit. Contra hanc responsionem nihil habetur in S. Augustino. Quod si Viues ex verbis S. Doctoris, quibus iudicio suo, adstruit auxilia gratiæ ab intrinseco efficacia; deducere velit argumentationes aduersus Scientiam Mediam; possem & ego ex verbis, quibus meâ intelligentiâ rejicit auxilia eius genij, comprobare illam scientiam volumine alio, eoque magnæ molis. Sed non mihi licet.

Adest alia responsio, & mihi gratior; quia desumpta ex visceribus doctrinæ Augustinianæ profundissima. Pro qua noto, ambiguum esse, quam perseverantiam denotet Sanctus Pater, cùm in *cap. 1. & seqq.* confirmat, perseverantiam finalem esse donum Dei; & cùm in *cap. 1.* asserit, *donum Dei esse perseverantiam, quâ usque in finem perseveratur in Christo. Finem autem, dicit, quo vita ista finitur, in qua tantummodo periculum est, ne cadatur. Itaque utrum quisque hoc munus acceperit, quamdiu vitam ducit? incertum est. Si enim prius, quàm motiatur, cadat, non perseverasse vtiq; dicitur, & verissime dicitur.* Potest, inquam, dubitari, an S. Doctor loquatur de æterna prædeterminatione, seu præparatione gratiæ, quâ homo perseveret; an de doni perseverantiæ exhibitione temporali? Quod secundum trifariam intelligi valet. Primo modo de dono, quod semel acceptum, & inhærens animæ reddat eam vi sua antecedenti physica, vel morali immobilem in bono per reliquum vitæ tempus, ita ut nunquam in postertim ea peccet graviter. Secundo modo de quadam morali continuatione divinæ protectionis auerentis pericula tentationum, & per auxilia congrua tribuentis victoriam occurrentium. Tertio modo de præparationis, & prædeterminationis æternæ eo effectu, qui sit iustitiæ conservatio ad exitum vitæ ex hac vita.

Circa quam hæsitatiorem dico primò, S. Augustinum non loqui de æterna prædeterminatione, seu præparatione doni temporalis; quoniam in toto libro tractat de perseverantia sub eadem acceptione: tractat autem in *cap. 6.* de perseverantia, ut est effectus prædeterminationis æternæ, & non ut est ipsa prædeterminatio æterna. Idque est.

est, quod secundò dico, scilicet S. Doctorem agere de temporali exhibitione doni perseverantiam. iam iuxta secundum, iam iuxta tertium modum.

2462 Inquit enim in cap. 6. *Sed nolunt, ut scribitis, isti fratres ita hanc perseverantiam predicari, ut non vel suppliciter emereri, vel amitti contumaciter possit. Vbi quid dicant, parum diligenter attendant. De illa enim perseverantia loquimur, quæ perseveratur usque in finem: si autem non est perseveratum usque in finem, non est data; quod iam & superius satis egimus.* Et paulò post: *Perseverantiam usque in finem quoniam non habet quisquam, nisi qui perseveraverit usque in finem, multi eam possunt habere, nullus amittere. Neque enim metendum est, ne forte, cum perseveraverit homo usque in finem, aliqua in eo mala voluntas oriatur, ne perseveret usque in finem. Hoc ergo Dei donum suppliciter emereri potest. Sed cum datum fuerit, amitti contumaciter non potest. Cum enim perseveraverit quisque usque in finem, neque hoc donum potest amittere, nec alia quæ poterat ante finem. Quomodo enim potest amitti, per quod sit, ut non amittatur etiam quod potest amitti? Sic ibi. Certè si per perseverantiam intelligeret prædestinationem diuinam, diceretur homo habere perseverantiam ante finem vitam. Sed S. Doctor manifestè fatet de illa perseverantia, quæ si data est, perseveratum est usque in finem, atque ita de illa, quam datam esse affirmari non possit, antequam accedat finis vita.*

2463 Explicauit magis idem ipsum verbis antecedentibus transcripta proxime: *Dicimus castum, quem nouimus castum, siue sit, siue non sit in castitate mansurus; & si quid aliud diuini muneris habeat, quod teneri, & amitti potest, dicimus eum habere, quandocumque habet; & si amisit, dicimus eum habuisse. Perseverantiam verò usque in finem quoniam non habet quisquam, nisi qui perseveraverit usque in finem, multi eam possunt habere, nullus amittere.* Quod si replicent, addit inferius S. Augustinus, amitti posse antequam actu perseveratum sit, quatenus scilicet illam haberet quis, si perseverasset: *Verborum controuersas auferamus, & nonnulla etiam, quæ non habentur, sed haberi sperantur, posse dicimus amitti.* Sed de hoc amissionis genere non fuit effectus S. Doctor in verbis superioribus.

2464 Neque obstat, S. Doctorem dicere in cap. 1. *Primum quisque hoc munus acceperit, quamdiu hanc vitam ducit? incertum est;* proindeque significare, se non loqui de temporali, iuxta secundum, vel tertium modum dono: nam certum est, non fuisse hoc acceptum ante instantem mortem. Non, inquam, obstat; ideo namque dicit incertum, an quis hoc munus acceperit, dum uiuit; quia incertum est quouis instanti, quo iustitiam seruat, an ulterius sit in hac vita mansurus, necne? Vnde si illud instans esse ultimum nosceretur certò, compertum etiam esset accepisse perseverantiam: sed si certò innotesceret, ultimum non esse, constaret similiter nondum accepisse. Quia verò de utroque ambigitur, manet incertum etiam, an acceperit illud perseverantiam donum? tamen eum iustum esse cognosceretur reuelatione.

2465 Dico tertio, S. Augustinum non habere sermonem de exhibitione temporali doni perseverantiam, iuxta primum modum. Etenim modus ille est alienus à S. Doctoris sensu, non tantum

in libro de Bono perseu. sed etiam in anteriori de corrept. & gratia, cap. 8. 11. & 12. Quo anteriori non bene percepto moti fuerunt Massilienses, vt S. Doctori attribuerent opinionem de modo illo, & vt eam valenter impugnarent. Retuli ipsorum verba num. 2381. & 2382. His præmissis.

Respondeo ad priora S. Augustini verba in num. 2438. procedere de perseverantia consequenti iuxta tertium modum; id est, de actualiter exercita usque ad finem perseverantia, quæ nihil est aliud, quam in status iustitiam permanentia; & hæc, cum habetur, amitti non potest. Nam usque ad ultimum vitam non est verum perseverasse in effectu; & cum perseveratum est, nulla restat potentia ad oppositum, id est ad faciendum, quod perseveratum non fuerit. Vnde finitè ad eum alium sensum trahitur S. Augustinus à Viue. Et quanvis S. Doctor exponeretur de dono temporali, iuxta secundum modum, non faueret huic Authori. Si enim Petrus v. g. usque ad instans C, determinatum perseverauit, & deinde uiuat per vnum, vel plures dies, in quibus nullum occurrat præceptum positium obligans, nullos habeat, vel desinat habere actus, quorum commissio, vel omisso esset culpa lethalis, postque moriatur in gratia, verum est penes S. Augustinum, nondum accepisse in illo instanti C, donum perseverantiam, si quidem adhuc usque ad vitam terminum non est perseveratum. Neque potest in casu posito designari aliqua gratia intrinsecè efficax, cui perseverantiam donum adscribatur; solum enim interuenit extrinseca Dei prouidentia, & gubernatio. Ergo ex S. Augustini sensu perseverantia iuxta illum etiam secundum modum longè recedit à gratia intrinsecè efficaci.

Posteriora alia S. Doctoris verba non faciunt nobis vllum negotium. Concedimus namque, Deum largiri nobis in tempore donum perseverantiam ex proposito, decretoque prædestinante, habito à se ab æterno de ipso dono. Sed vnde nam Viues colligat, præscientiam de consensu conditionato perseveraturi, haberi in proposito, decretoque prædestinatio, efficaci, & antecedenti, absoluto subiectiue, & conditionato obiectiue circa eum consensum, me prorsus latet. Verba illa S. Doctoris in cap. 7. *Deus donat perseverantiam usque in finem. Hæc Deus futurum se esse præsciuit. Ipsa est prædestinatio SS. &c.* respiciunt præscientiam, prædestinationemque omnino absolutas: & phrasi ordinaria S. Doctoris, præscientia absoluta perseverantiam dicitur prædestinatio, eo quod sit eximium Dei donum perseverantia, & proinde sit non tantum præscita, sed etiam prædestinata.

Viues dist. 2. & tribus seqq. meditatatur multa ex cap. 8. usque ad 16. quorum tamen repulsa non est necessaria, vt nostra sententia perseveret indemonis. Incessit illi cogitatio, & voluntas, S. Augustinum ibi operam suam colloasse in infermandis tribus argumentis Semipelagianorum contra donum perseverantiam ab intrinseco efficaci, & contra præscientiam conditionatam independentem à decreto efficaci, antecedenti, &c. Sed pro ratione non est nisi sua cogitatio, & voluntas. Vnde cum ex mero suo placito aciem instruat in hoc ludo literario, & attribuat Massiliensibus arguentibus aduersus S. Augustinum, huicque respondenti illis plura extranea ab huius,

& illorum mente, prodigarem tempus, si vltra dicta in præcedentibus adderemus quidpiam aliud, nisi generalem admonitionem de trium eorum argumentorum scopo. Qui fuit, conferri à Deo donum perseverantiam, vitamque æternam ob præuisa, siue absoluta, siue conditionata merita naturæ, penes initium saltem Fidei. Hic fuit præcipuus Massiliensium conatus. Reddidit eum irritum S. Augustinus suis responsionibus, quin adhibuerit donum perseverantiam ab intrinseco efficaci, nec decretum efficaci, antecedens, &c. Nec enim sic efficaci dono, & decreto opus habeat ad retundenda Massiliensium tela; imò passus non est, vt sibi imputaretur opinio de dono, & decreto eius conditionis.

SECTIO CCXXXVIII.

De eodem libro de Bono Perseuerantia.

2469 **D**istinzione quinta integra, conatur Viues præscientiam, quæ admittenda est, aliam non esse ab ipsa prædestinatione; & præscire idem esse, ac prædestinare. Rursus cum Massilienses dicerent, Deum daturum opera virtutum, quia præsciebat eos benè vsuros Fide, & Dei adiutorio, S. Augustinum constituisse contrariam regulam dicendo, *quod si ea opera Deus non prædestinat, non dat, & nescit se illa daturum. Si autem dat, & præscit se ea daturum, profecto prædestinavit.* Ergo S. Pater sentit, quod istud futurum conditionatum, Deus daturus est bona opera, si benè viuatur homines libero arbitrio, non scitur à Deo, nisi quia illud decreuit, & prædestinavit: si autem non decreuit illud, nec prædestinavit, hoc ipso nesciuit illud, & non cognouit. Loquitur enim S. Pater de eodem futuro, de quo Massilienses; & de illo, de quo isti dicebant esse præscitum, ait ipse non esse nisi decretum, & prædestinatum, præscitumque in decreto, & prædestinatione. Cum ergo Massilienses sermonem haberent de futuro conditionato, dicit de eodem S. Pater, non cognosci à Deo nisi in decreto, & prædestinatione sua. Refert Viues ex Thomasio, speculationibus his iugulari Scientiam Mediam. Ego in Thomasio dist. 20. art. 3. §. Et ita, pag. 642. non lego nisi esse conuincentes iuxta consequentiam S. Augustini: & de Scientia Mediæ decollatione video eum sollicitum alibi.

2470 Profecto prima speculatio non petit Scientiam Mediæ iugulum. Quia S. Augustinus prædestinationem associans præscientiam de rebus spectantibus ad ordinem gratiæ, vt pertinet valde principaliter donum perseverantiam, non intendit aliud, quam præscientiam de rebus eius ordinis vt conditionate futuris, debere esse de iisdem vt prædestinandis, seu decernendis fieri per gratiam, si purificetur conditio; & præscientiam de rebus eius ordinis vt absolute futuris, debere esse de iisdem vt prædestinatis, seu decretis fieri per gratiam. Recolantur dicta in n. 2441. & seqq. expectenturque dicenda inferius.

2471 Secunda speculatio non magis nociua censetur, si in medium prodeant integra verba S. Au-

gustini cap. 17. in quo demonstrat, perseverantiam finalem esse Dei donum, quia *vita huius, quando voluerit, ipse dat finem; quem si dat ante imminens lapsum, facit hominem perseverare usque in finem. Sed mirabilior, & Fidelibus euidentior largitas bonitatis Dei est, qui etiam paruulis, quibus obedientia non est illius ætatis, vt datur, datur hac gratia. Ista igitur sua dona quibuscumque Deus donat, proculdubio donaturum se esse præsciuit, & in sua præscientia preparauit. Quis ergo prædestinavit, ipsos & vocauit uocatione iustæ, quam me sepe commemorare non piget; de qua dictum est, sine penitentia sunt dona, & uocatio Dei. Nam in sua, quæ falli, mutarique non potest præscientia, opera sua futura disponere, id omnino, nec aliud quidquam est prædestinare.* En cum S. Pater probasset, perseverantiam finalem esse donum Dei in adultis, vt & gloriam tanquam hæreditatem in paruulis, qui suscepto Baptismo moriuntur, pergit decere, donum perseverantiam finalem, & similia alia præuicentia liberum arbitrium creatum, operantiaque cum eo, esse tantum præscita, sed etiam prædestinata. Quæ vt pe Deum prædestinare nihil aliud sit, quam sua præscientia opera sua futura disponere, vt præscire hoc, quod est ipse factururus, vt ait in cap. 18. explicat S. Pater. Quem docere, nec per somnium est docere, præscientiam, siue absolutam, siue conditionatam de futuro contingenti, siue absoluto, siue conditionato fundari in decreto efficaci de ipsomet futuro, vt me toties repetentem legere tædebit forsitan non neminem.

Prosequitur S. Augustinus, & arguit ad homines contra Massilienses: *Vobis, seu naturæ viribus tribuitis initium Fidei, & in ipsa usque ad finem perseverantiam: castitatem verò, charitatem, &c. admittitis esse dona gratiæ, & ad has virtutes exhortamini, quas non à vobis, sed Dei munere fatemini accipiendas.* Ergo pariter nos poterimus exhortari infideles ad Fidem; & Fideles ad perseverandum in ipsa, licet ipsam, & perseverantiam in ipsa adscribamus gratiæ Dei. Antequam S. Doctor proponeret hoc argumentum ex integro, vel inter proponendum indicauit disparitatem, quam assignabant, vel assignare poterant Massilienses; scilicet vt castitas, charitas, &c. à Deo datur, nobis Fides meretur de congruo, quæ incipit à nobis. Rectè igitur exhortamur ad virtutes, quas à Deo Fide possumus de congruo mereri, & impetrare. At si nec Fidem ex nobis habere possumus, nec vllum meritum gratiæ, sed illam cui placet tribuit, frustra ad illam exhortamur, & sub incerto languescit oratio. Cui disparitati non iuit obuiam dedit operam S. Augustinus, sed ex antedictis ab ipso potest occurrere. Nam neque Fides condignè meretur cætera dona, nec infallibiliter impetrat; imò nec iusti suis meritis condignè merentur gratias congruas, vel perseverantiam finalem. Quanvis ergo etiam Fides donum Dei sit, & ab eo detur, fructuosæ erunt exhortationes; siquidem licet ex nobis fingamus Fidem, adhuc sub incerto manet salus nostra.

Clarescit iam sensus S. Augustini in verbis, quæ succedunt post exarata, & quæ huiusmodi sunt: *Sicut autem ille, quem castum futurum esse præsciuit, quanvis id incertum habeat, agit ut castus sit: ita ille, quem castum futurum prædestinavit, quanvis id incertum habeat, non ideo non agit,*

agit, ut castus sit, quoniam Dei dono se audit futurum esse quod querit; imò etiam gaudet eius charitas, nec inflatur, tanquam id non acceperit. Non solum ergo predicatione predestinationis ab hoc opere non impeditur; verum ad hoc adiunatur, ut cum gloriatur, in Domino gloriatur. Quod autem dixi de castitate, hoc de fide, hoc de pietate, de charitate, de perseverantia; & ne pergam per singula, hoc de omni obedientia, quæ obediunt Deo, veracissimè dici potest. Sed ij, qui solum initium Fidei, & usque in finem perseverantiam sic in nostra constitunt potestate, ut Dei dona esse non putent, neque ad hæc habenda, atque retinenda Deum operari nostras cogitationes, & voluntates, cetera verò ipsum dare concedunt, cum ab illo impetrantur credentis fide, cur ad ipsa cetera exhortationem eorum, ceterorumque predicationem definitione predestinationis non metuant impediri? An forte nec ipsa dicunt predestinata? Ergo nec dantur à Deo, aut ea se daturum esse nesciunt. Quod si & dantur, & ea se daturum esse præsciunt, profectò predestinantur. Hæc, & plura alia dicit ibi S. Augustinus, qui sic terminat illud caput. Hæc utique dona Dei, quæ dantur electis secundum Dei propositum vocatis (in quibus donis est & incipere credere, & in Fide usque ad vitam huius terminum perseverare, sicut tanta rationum, atque auctoritatum contestatione probavimus) hæc, inquam, Dei dona, si nulla est predestinatio, quam defendimus, non præsciuntur à Deo: præsciuntur autem. Hæc est igitur predestinatio, quam defendimus.

2474 His in verbis quoddam vestigium apparet præscientiæ conditionatæ in decreto efficaci, antecedenti, &c. de futuro contingenti conditionato? S. Augustinus non aliud in animo habet, quam probare, quod si castitas, charitas, &c. præsciuntur à Deo, ut dona futura ex ipsius gratuita liberalitate, debent eo ipso dici esse prædestinata; namque si à Deo præsciuntur, prædestinantur. Si præsciuntur absolutè, prædestinantur absolutè; si præsciuntur conditionatè, prædestinantur conditionatè; ita ut præscientia sit absoluta ex parte subiecti, conditionataque ex parte obiecti; & prædestinatio sit vtrinque conditionata. Sed quod præscientia fundetur in prædestinatione efficaci, absoluta subiectivè, & absoluta, vel conditionata obiectivè, nequaquam ait S. Augustinus. Imò si ad solum verborum tintinum attendamus, potius videtur indicare, prædestinationem fundari in præscientia; nam ad illam arguit ex hac, & non ex illa ad hanc; saltemque verborum sonitus est indifferens ad vnam, & ad alteram intelligentiam. Ultra superiora verba S. Augustini audiantur hæc alia in eodem cap. 17. *Cum hæc, & alia multa, que piget repetere, dixerimus, atque ostenderit, & inirium Fidei, & usque in finem perseverantiam, Dei dona esse, nec ulla futura esse sua dona, & que danda essent, & quibus danda essent, Deum non præscire potuisse, ac per hoc prædestinatos ab illo esse, quos liberat, & coronat, respondendum putant, &c.* sic S. Doctor.

2475 Equidem quò magis cum lego, eò magis mihi persuadeo, fundasse prædestinationem efficacem, absolutamque, siue ad gratiam, siue ad gloriam respectu adultorum ratione vtentium in præscientia conditionata meritotum eliciendorum ex viribus gratiæ, si hæc illis conferretur. Et quia id non tam apertè declarauerat in suis scriptis antiquioribus, ideo Massilienses turbati sunt, ne-

scientes quo pacto cum prædestinatione efficaci, absolutaque ante præuisa merita absolutè futura, qualem S. Augustinus adstruebat semper, vel ferè semper, componi posset creatæ voluntatis libertas, & non induceretur fatalis quædam necessitas.

2476 Illi autem nomine prædestinationis gratuitæ intelligentes electionem efficacem, & absolutam ad gloriam ante præuisa merita absolutè futura, atque etiam ad gratiam, sine qua non posset opera salutis exercere natura, & quam nec vel de congruo mereri, nec acceptam repudiare, esset optionis voluntatis creatæ; mordicus impugnarunt talem gratuitam prædestinationem. Non quidem sine errore, quatenus priorem prædestinationis effectum, qui est gratia, tribuebant liberi arbitrii meritò, penes initium saltem Fidei, & quatenus ex gratuita vocatione ad gratiam dicebant inferri certò fatum, & gentilitium superstitionem. Sed præcisè negasse gratuitam electionem ad gloriam ante præuisa merita, non fuisset erroneum, neque nunc est, quin potius in alterutram partem versata quæstio probabilissima, dummodò qui inficietur, non constituat cum Massiliensibus præuisa naturæ merita, in quibus fundetur & gratia ad subsequendam.

2477 Evoluatur Faustii Antistitis Rhégiensis, & Semipelagianismo infecti Opus de Gratia liberoque arbitrio, constabitque inde quod dixi, & non agnovisse aliam prædestinationem, quam præscientiam futurorum, & iuxta præscientiam meritotum ex natura (quibus & alia extrema conferantur beneficia) deputationem ex iustitia ad gloriam. In quo sequutus est Massiliensium doctrinam, decretantium prædestinationem ad gratiam independentem à meritis ex natura, & pro Dei beneplacito, atque secundum propositum; id est, includentem finalem perseverantiam in bono: negantium item electionem ad gloriam ante prævisionem meritotum ex natura. Vnde pro virili inficiabatur gratuitam præparationem auxiliorum gratiæ, & propositum Dei erga prædestinatos efficacem infallibiliter; contenti oblatà omnibus indifferenter gratiâ, virtuteque naturali ad eam promerendam, atque ad eò secundum præscientiam futurorum ex natura meritotum, aut demeritorum eligerentur digni, reicerentur indigni.

2478 Declaravi hæc aliis vocibus in sect. 228. & seqq. Sed placuit inculcare, ut qui attentè inspexerit libros de Prædest. SS. & de Bono perseu. ex quibus Magister Viues tot contra scientiam Mediam machinæ operosè adhibuit, diducare possit facilius, num illi, vel nobis fauceat acer ingenio, suavis elogio, secularis literaturæ peritus, in Ecclesiasticis laboribus operosus, in quotidianis disputationibus clarus, in omni sua uisione compositus, in expositione sua Fidei nostræ Catholicæ, in quæstionibus absoluendis acutus, in reuincendis Hæreticis circumspicax, & in explicandis Scripturis Canonicis cautus, Sanctissimus Author eorum librorum Augustinus; quem sic meritò extollit S. Prosper, seu potius Iulianus Pomerius, Afer, florens in Gallia circa annum 496. lib. 3. de Vita contemplativa, cap. 31.

SECTIO CCXXXIX.

Ex nunc, & antea dictis dissolvitur incidens nodus quidam de compugnancia doctrina in S. Augustino.

2479 St apparet implexus apud non versatos in scriptis S. Doctoris. Nam ipse, ut visum est, tradit, electionem efficacem ad gratiam, & ad gloriam æternam non esse secundum præscientiam. Atqui simul docet, esse secundum præscientiam, ut cap. 10. de Prædest. SS. cap. 14. & 17. de Bono perseu. Ex eiusque doctrina S. Prosper ad obiect. 3. & 7. Gallorum, ad 12. Vincentianam, necnon ad dubium 11. ex Excerptis Genuesium. Idemque S. Prosper ait in sua epistola ad S. Augustinum: *Illud etiam qualiter diluatur, quæsumus, patienter inspiciam nostram ferendo, demones, quod veritatis priorum de hac re opinionibus, penè omnium par inuenitur, & una sententia, quæ propositum, & prædestinationem Dei secundum præscientiam receperunt.*

2480 Hilarius etiam in sua epistola scribit: *Hoc etiam de aliorum libris, quorum est in Ecclesia auctoritas, faciunt (Massilienses) quod perspicit Sanctitas tua non parum posse inuare contradicentes, nisi maiora, vel certè paria proferantur à nobis. Non enim ignorat prudentissima pietas tua, quantum plures sint in Ecclesia, qui auctoritate nominum in sententia teneantur, aut à sententia transferantur. Ad summam, fatigatis omnibus nobis, ad id prosequutio eorum (scilicet Massiliensium) vel potius querela conuertitur, consentientibus etiam his, qui hanc definitionem improbare non audent, ut dicant, quid opus fuit huiuscemodi disputationis incerto tot minus intelligentium corda turbari? Neque enim minus utiliter sine hac definitione, aiunt, tot annis, à tot traditoribus, tot precedentibus libris, & tuis, & aliorum, tum contra alios, tum maxime contra Pelagianos, Catholicam Fidem fuisse defensum. Horum verborum conscius Gonetus tom. 2. disp. 6. art. 4. §. 1. pag. 462. & 473, obseruat, Massilienses contendisse probare Græcorum PP. qui Augustinum præceperant, auctoritate suam sententiam de prædestinatione secundum præscientiam.*

2481 Dissolvitur, inquam, is nodus, quatenus prædestinatio non sit secundum præscientiam boni vsus liberi arbitrii ex naturæ viribus in primordio etiam Fidei, ut erroneè putabant Massilienses: sit tamen secundum præscientiam boni vsus liberi arbitrii ex gratia quoad exordium, progressum, & finem, ut iudicabant SS. Augustinus, & Prosper, omnesque ferè vetustiores PP. Quos loquutos fuisse de bono vsu ex gratia monstrant verba hæc S. Prosperi, *ut ob hoc Deus alios vasa honoris, alios contumelia fecerit; quia finem vniuscuiusque præiderit, & sub ipso gratia adiutorio, in qua futurus esset voluntate, & actione, præscierit.* Considerentur illa, *Et sub ipso gratia adiutorio.*

2482 Non ignoto, Gonetum art. 3. pag. 456. art. 6. §. 1. pag. 554. & seq. §. 6. pag. 569. tom. 3. disp. & art. 4. §. 1. pag. 220. disp. 5. art. & §. 2. pag. 325. accipere verba hæc, & alia immediate præce-

dentia adducta in num. 2479. sub personâ, & nomine Massiliensium, non negantium; inquit, consensum, & determinationem voluntatis ad actus supernaturales procedere à libero arbitrio constituto sub adiutorio gratiæ; sed solum ab ipso gratiæ auxilio. Et post relata verba, quæ Massiliensium censet, subiungit: [Ecce voluntatem, seu voluntatis determinationem; & consensum præuisum non sine auxilio Dei, sed sub ipso gratiæ adiutorio, positum à Semipelagianis; ut rectè annotauit Ioannes à S. Thoma.] Quem quia refutauit Annatus Noster, eo quod dicta à S. Prospero de antiquioribus PP. Ecclesiæ, ut Origene, SS. Chryostomo; Ambrosio, Hieronymo; &c. applicauerit Massiliensibus; subiungit rursus Gonetus ex Vincentio Barone: [Illa reprehensio Ioannis à S. Thoma grauiore reprehensione digna est. Nam Massilienses hoc maxime nomine Augustinum arguebant; quod in his de gratia, & libero arbitrio controuersiis antiquorum PP. vestigia deseruisset, quibus ipsi mordicus adhererent: ac proinde parem illam vnam sententiam, quæ prædestinatio Dei secundum præscientiam recipitur, sibi ex PP. vindicatam iactasse, & adversam Augustino, quem ab illis dissentire dicebant. Falsum est etiam, quod Hieronymus, & Ambrosius prædestinationem secundum præscientiam meritotum admiserint. Imò potius Pelagiani illos SS. PP. ut libertatis destructores, & fatalium prædestinationum assertores, & cum Manichæis sentientes calumniabantur, ut de se refert S. Hieronymus in epistola ad Cresiphontem, & de S. Ambrosio, deque seipso S. Augustinus lib. 1. contra Iulianum; cap. 4. lib. 2. contra duas epistolas Pelagianorum; cap. 1.] Calumniæ huius erga SS. PP. memoriâ solatur se Gonetus §. 5. pag. 619. & tom. 3. disp. 5. art. 4. pag. 377. atque 378. aitque: [Quid ergo mirum, si Augustini discipulis eadem calumnia tribuatur, quæ olim à Pelagianis, & Semipelagianis huic S. Doctori, & inuictissimo gratiæ defensori, aliisque SS. PP. fuit imposta? Ut enim dicitur Matthæi 11. *Non est discipulus super Magistrum, &c.*]

2483 Non ignoto, dici hæc omnia à Gonetis. Sed nihilominus in verbis illis Prosperianæ epistolæ, *Illud etiam qualiter diluatur, &c.* vsque ad, *Et actione, præscierit*, sermonem haberi de prioribus, qui fuerint PP. antiquiores S. Augustino, aduertit iam in num. 2374. & 2378. significauitque satis Gonetus in locis præcitatis ad num. 2480. ut & Baro in loco transcripto ab ipsomet Gonetis: Etli autem ex contextu epistolæ non omnino pateat, difficultatem, quam de priorum sententia diluendam S. Augustino proposuit S. Prosper; non fuisse etiam à Massiliensibus inelamatum, licet tamen, fuisse momenti visam S. Prospero. Qui finem cum imposuisset recitandis obiectionibus Massiliensium contra doctrinam S. Augustini, dixissetque: *Postremò, quemadmodum per hanc predicationem propositi Dei, quo fideles sunt qui præordinati sunt ad vitam æternam, nemo eorum qui cohortandi sunt, impediatur, nec occasionem negligentia habeat, si se prædestinatos esse desperant; subiicit, Illud etiam qualiter diluatur, &c.* desiderans edoceri, quomodò conciliari possit sententia S. Augustini cum ea, quæ pene omnium veterum PP. par, & vna inueniebatur de proposito, & prædestinatione Dei secundum præscientiam.

Rurfus

2484 Rursus vltro concedo Baroni, & Goneto, S. Prosperum exprimere in illis verbis, Massiliensium parem illam vnam sententiam sibi ex PP. vindicatam iactasse, & aduersam Augustino, quem ab illis dissentire dicerent. Sed inde non deducitur, Annatum, & nos reprehensione dignos esse ob adnotationem contra Thomasiuum, Baroneiu, & Gonetum de prioribus illis, qui non fuerint ipsi Massilienses, sed PP. antiquiores S. Augustino. Quod impugnamus est, priores illos fuisse aliquos è Massiliensibus. Viues *disp. 4. disp. 5. num. 78. 86. & seqq.* vult quidem, fuisse aliquos è Massiliensibus, sed Catholicos, similesque Iesuitis in opinando, vultque alia mirabilia, quæ attigi in *sect. 228. & 229.*

2485 Vtcrius non intelligo, quo sensu dicat Gonetus, Semipelagianos affirmasse, consensum, & determinationem voluntatis procedere à libero arbitrio constituto sub adiutorio interioris, supernaturalisque gratiæ per Christum, & negasse procedere ab auxilio gratiæ eiusdem. Nam vbi interuenit gratia adiuuans, & cooperans in actu secundo, non potest non eadem esse in actu primo auxilians per modum præuenientis, excitantis, & operantis, vt ipse Gonetus explicat *tom. 9. disp. 3. art. 2. & 3. ex pag. 734. vsque ad 754.* Non magis intelligo, quomodo postea admoceat nos, vt animaduertamus consensum præuisum non sine auxilio Dei, sed sub ipso gratiæ adiutorio positum à Semipelagianis. Nam si hi posuerunt consensum sub adiutorio Dei, & solum non à gratiæ auxilio, non poterimus animaduertere, posuisse consensum cum auxilio Dei.

2486 Reuertà Massilienses excluderunt interiorem omnem gratiam ad Fidei, & bonæ voluntatis initium, prout probaui *ex sect. 228. vsque ad 233.* ostenditque contra Baronem Ferrerius parte posteriori Responsonis ad eius obiectiones, *cap. 9.* Addo nunc S. Prosperum Carmine de Ingratis, *cap. 4.* cauentem de Semipelagianis.

Perempti.
Dogmatis exinctas tentant animare fauillas,
Dum libertatem arbitrij, affectumque volendi
In naturalis motus virtute locantes,
Tam bona quemque docent sectari posse
suapte
Ingenio, quam posse subest cuique in mala
ferri.

Et in *cap. 6.* inducit Pelagianos postulantes amicitiam, fœderaque cum Semipelagianis, quando iam cernerent, hos negare necessitatem gratiæ ad præfactum initium.

Liceat vobiscum iungere sensum,
Dum nostri decus arbitrij, lumenque creatum
Principio, quod sponte potest insistere rectis,
Manferit illesum, nec viribus absit ab illis,
Quas, condente Deo, generaliter omnis in
Adam
Suscepit natura hominis, nec suppetat ulli
De non accepti à arbitrij libertate querela?
Cum sine delectu seu lex, seu gratia Christi
Omnem hominem saluare velit, domumque vocantis
Sic sit propositum, vt nullus non possit ad
illud
Libertate sua, proprioque vigore venire:
Sicque salus dignis saluari ex fonte volendi.

*Hac si vestra fides, vestra est doctrina, re-
motis
Qua vestro exemplo reiecimur, addite san-
ctis
Nos gregibus, tandemque bonos defendite
vestros.*

Hinc S. Prosper *cap. 20.* exprobrat iterum Semipelagianis sic:

*Talibus assumptis inimico ex dogmate, nonne
Perspicuum est quantum damnatos confouea-
ris,
Dum cuique ad vera capienda exordia vita
Naturam affectum Fidei conferre doceris,
Dumque aliud non est vobiscum gratia quam
lex,
Quamque Propheta monens, & quam doctrina
Ministri.*

Et præterea in *cap. 30.*

*Sed cum damnatis sapiunt, damnataque pro-
munt,
Cum dicunt, nihil esse animis per vulnus au-
tum
Detractum decoris, splendoremque omnibus
illum
Nunc talem innasci, qualis fuit ante rui-
nam.
Hinc libertatem arbitrij discernere sano
Pesse oculo cordis quidquid sit ritè geren-
dum.
Nec solum ad vita presentis commoda so-
lers
Sufficere ingenium, quo se tueatur, & or-
net,
Sed summis etiam mentem aptam percipien-
dis,
Aternisque bonis, sponte ad coelestia ferri,
Perque viam ad Christum, quam fecerit ipsa,
venire.*

Anteaque in *cap. 19.* refutarat perbellè initium illud Fidei, voluntatisque bonæ ex vi naturæ viribus assertum à Semipelagianis,

*Si verò merito adscribis, voluisse renasci;
Nempe vtero Fidei parta est tam recta volun-
tas.
Porro Fidem quis dat, nisi gratia? Sic bene
velle
Gratia dat, tribuendo Fidem, qua credita
poscat,
Quaque voluntatis meritum creet, ipsaque
sola
Nascatur spirante Deo, mentemque refor-
mans
De cinere argenti sopitum suscitet ignem.
Ergo voluntatis genitrix, operumque crea-
trix
Non est ex merito, quoniam quod non fit ab
illa,
Non bene fit.*

SECTIO CCXL.

Impenditur adhuc opera enodationi.

2486 **T**Am illud de allegatione Origenis, SS. Chry-
sostomi, Ambrosij, Hieronymi, &c. pro præ-
destinatione secundum præscientiam boni vsus
liberi arbitrij ex gratia quoad initium, progressum,
&

& finem, non contineatur falsitatis à Goneto, quamdiu literis consignata maneant complura PP. testimonia quæ cumulauit 1. parte. Et cum ipse faceretur *tom. 4. disp. & art. 2. §. 1. ex pag. 131. vsque ad 136.* PP. censuisse prædestinationem sumptam non tantum pro exequutione temporali, sed etiam pro æterno decreto exequutio gloriæ vt coronæ, esse secundum eam præscientiam: cur generatim ait, fuisse fallam eam allegationem? PP. ita sentientes non nominabant nisi prædestinationem secundum præscientiam meritorum; nam explicita diuisio prædestinationis in decretum intentionum & in exequutio gloriæ non legitur in PP. sed introducta est à Theologis Scholasticis.

2487 Prælaudatos PP. vt dicentes, prædestinationem esse secundum præscientiam, non tam interpretatus est S. Augustinus *cap. 19. de Bono perseu.* vt indicat Gonetus *art. 4. §. 1. pag. 474.* quam eos, aut alios, vt significantes nomine præscientiæ prædestinationem. Cum enim in *cap. 18.* notasset, prædestinationem significari aliquando in diuinis literis nomine præscientiæ, subdit in capite 19. *Quid ergo nos prohibet, quando apud aliquos verbi Dei tractatores legimus Dei præscientiam, & agitur de vocatione electorum, eandem prædestinationem intelligere. Magis autem fortasse voluerunt hoc verbo in ea re vti, quod & facilius intelligitur, & non repugnat, imò & congruis veritati, quæ de prædestinatione gratia prædicatur. Hoc scio, neminem contra istam prædestinationem, quam secundum Scripturas sanctas defendimus, nisi errandò disputare potuisse.* Sic S. Doctor loquens manifestè de PP. qui tacebant nomen prædestinationis, & exprimebant præscientiæ. Quod posterius nomen non poterat non inuoluerè prius apud non errantes. Nam præscientia meritorum ad vitam æternam stare non potest absque gratuita ipsorum per gratiam præparatione, quæ est prædestinatio. Ast PP. qui dixerunt, prædestinationem esse secundum præscientiam, non siluerunt nomen prædestinationis.

2488 SS. Ambrosius & Hieronymus alieni quidem non fuerunt à calumnia de euerfa libertate creatæ, & iniectione fatalis necessitatis, atque Manicheismi; sed eam intenterunt Pelagianis, non autem Semipelagianis nondum exorti, quando illi scripserunt. Quare exinde colligi non potest, non fuisse pro prædestinatione secundum præscientiam adiectos à Semipelagianis. Quos voluisse eadem infamatione grauare Sanctum Augustinum non nego: Sed dico, motos fuisse apparentibus rationibus, quas exposui in *sect. 232. & 233.* & quæ militabant contra Sancti Augustini doctrinam de necessitate gratiæ ad initium etiam Fidei, voluntatisque bonæ: quâ in doctrinâ Catholici omnes debemus esse discipuli ipsius, possumusque solari nos exemplo S. Doctoris, si Semipelagianis nuperi, scilicet Sociniani, & Remonstrantes Hollandi, de quibus Gonetus agit *tom. 9. disp. 1. art. 3. pag. 83.* præcorum Semipelagianorum argumenta iterent contra nos. Complacet per me Gonetus in disciplina sub S. Augustino quoad alia puncta nunc inter Catholicos disceptata, dummodò fateatur, controuerti etiam, quinam sint veri discipuli; & adhuc sub iudice litem esse.

2489 Neque ex similitudine absurdorum, quæ anti-
R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars II.*

qui Semipelagianis opponerent aduersus S. Augustinum, & quæ nos contra impugnatores Scientiæ Mediæ, infertur sufficienter, horum, & illius sententiam eandem esse. Iam enim in *sect. 234.* exposui, processisse, eas obiectiones aduersus principia, quæ putabant esse Sancti Augustini, sed reipla non erant. Sic fermè occurrit Gonetus *tom. 2. in apologia Thomistarum,* cum contra ipsos intorquentur argumenta, quæ in Lutherum, & Caluinum; ait enim oriri ex præpostera intelligentia opinionis Thomisticæ, & ex non penetrato huius discrimine ab errore Lutheranico, atque Caluinistico. Et hæc pro examine responsonis Magistri Goneti non tolerantis, vt S. Prosper consuluerit S. Augustinum de sensu veterum PP. recipientium vnanimi ferè consensu propositum, & prædestinationem Dei secundum præscientiam.

Nunc superest inquirere, quænam sit ea præ-
2490 scientia, secundum quam à PP. illis dicebatur esse prædestinatio? Multi intelligunt absolutam præscientiam meritorum absolute futurorum, post quæ, & propter quæ præuisa existimant esse prædestinationem creaturarum rationalium capacium merendi. Quod addunt, vt excludant prædestinationem paruulorum, qui suscepto Baptismo moriuntur ante vsum rationis. Ita inter alios Fonseca, Vazquez, Lessius, Herice, Meratius, Martinonus; qui tam accurato, & longo ordine censuerunt PP. eo modo loquentes, vt vix inuenire sit alios. Scribensque nouus ille Ecclesiæ Antistes, & Doctor Mysticus S. Franciscus Salesius Annesij Gebennensium anno 1618. die 26. Augusti ad P. Lessium, agebat: *Cognoui* (nempe ex Opusculo de Prædest.) *Paternitatem vestram sententiam illam antiquitate, suauitate, ac Scripturarum natina auctoritate nobilissimam de prædestinatione ad gloriam post præuisa merita amplecti, ac rueri: quod sanè mihi gratissimum fuit, qui nimirum eam semper, vt Dei misericordia; ac gratiæ magis consentaneam, veriozem, ac amabiliorem existinavi, quod etiam tantisper in libello de Amore Dei indicavi.* Huius epistola; cuius autographum asseruatur, & colitur Antuerpiæ in Domo Professæ Societatis nostræ, habeo authenticum transumptum, eiusdemque meminit Germanus Philalætes in Authoritate edita Duaci non longè ab Antuerpia. Vnde nisi legerem in Paulo Fallæu *cap. 5. Authoritatis exauthorata, num. 273.* in Incognito *cap. 10. Vanitatis; pag. 125.* non mihi persuaderem, potuisse dici ab eis, & Duaci, non esse credibile eam epistolam esse S. Francisci Salesij, & fortassè esse supposititiam: Sed hoc omnino.

Plures alij per præscientiam, secundum quam
2491 dicitur esse prædestinatio, interpretantur conditionatam meritorum conditionatè futurorum. Nam quod prædestinatio sit post, & propter præuisa merita absolute futura, non iudicant conforme postremis scriptis S. Augustini; etsi in prioribus, vt in *lib. 1. ad Simplicianum, quest. 1.* fuisse ei gratum, & in *lib. de Gratia & lib. arb. c. 6.* visum probabile, existiment: vt & S. Fulgentio *lib. 1. ad Monimum, cap. 24.* placidum etiam fuisse, & S. Thomæ in *cap. 8. ad Rom. lect. 6.* visum etiam rationabile.

Sed vtrotius modo accipiatur S. Augustinus,
2492 Scientiæ Mediæ non incommodat. Et ideo desisto à dirimenda lite de S. Doctoris mente. Posterior quidem modus non tantum non incommodat, sed valde, vel plenè fauet Scientiæ
L. Mediæ.

Media. Etenim si S. Augustinus intenderet præscientiam meritorum, quæ forent ex decreto diuino antecedenti, & efficaci, absoluto subiectiue, & conditionato obiectiue, non posset simul docere, prædestinationem esse secundum præscientiam, sed potius hanc esse secundum illum, nempe secundum decretum præfatum, in quo præscirentur merita vt conditionatè futura, & eadem vt absolute futura cognoscenda essent in simili decreto, sed absolute etiam obiectiue.

2493 Cum posteriori modo rectè stat, quod prædestinatione sit posterior, quàm scientia conditionata meritorum conditionatè futurorum ex decreto diuino antecedenti, & indifferenti, conditionato subiectiue, nec non ex influxu, & operatione principali gratiæ indifferentis etiam, proindeque quàm Scientia Media, Nobis manet alta mente repositum ex dictis in 1. parte, non posse non esse posteriorem. Et hæc pro solutione incidentis nodi in doctrina Augustiniana. Quæ qui intentà meditentur mente, poterit expromptè, cum iam legent in PP. prædestinationem non esse secundum præscientiam, iam esse secundum eam, conciliare illos secum, & cum aliis; vt & discernere, quando cum fundamento aduocentur pro Scientia Media PP. dicentes secundum, & quando sine fundamento alligentur contra eam alij dicentes primum.

SECTIO CCXLI.

Quæ restant ex libro de Bono per-seuerantia.

2494 Compendiarie protuli in medium omnia, ex quibus Viues odoratur in libris de Prædest. SS. & de Bono perseu. tantam S. Augustini cum Scientia Media antipathiam. Sed quia Gonetius tom. 2. disp. 6. art. 4. §. 1. & 2. à pag. 468. usque ad 484. premit magis nonnulla ex libro de Bono perseu. vedigam etiam in summam quæ exinde eruit, vt demonstret, Scientiam Mediam fuisse à S. Augustino reprobata, non solum quantum ad abusum, sed etiam quantum ad substantiam; id est, non modò quoad notitiam diuinam de merito conditionatè futuro in Fidei initio ex facultate naturæ, deque ratione determinatiua, motivæ ad prædestinationem, fundata in merito præcognito futuro conditionatè ex vitibus siue foliis naturæ, siue aditæ diuinæ gratiæ; sed vel præcisè quoad notitiam habitam à Deo independentè à suo decreto antecedenti & efficaci, absolute subiectiue, & conditionato obiectiue.

2495 Demonstratio prima Gonetii est. Nam S. Prosper interrogauit in sua epistola S. Augustinum, *Virum præscientia Dei ita secundum propositum maneat, vt ea ipsa que sunt proposita, sint accipienda præscita; an per genera carnarum, & species personarum ista varientur, vt quia diuersæ sunt vocationes, in his qui nihil operaturi saluantur, quasi solum Dei propositum videatur existere; in his autem qui aliquid boni acturi sunt, per præscientiam possit stare propositum: an vero uniformiter, licet diuidi præscientia à proposito, temporali distinctione non possit, præscientia tamen quodam ordine sit submixta proposito; & sicut nihil sit quorumcumque negotiorum, quod non scien-*

tia diuina præueniret, ita nihil sit boni, quod in nostram participationem non Deo auctore desuaxerit? Huic autem interrogationi respondens S. Augustinus tradit duas regulas generales, ex quibus aperitissime sequitur destructio Scientiæ Mediæ. Prima regula continetur in verbis illis capitis 17. de Bono perseu. *An forte nec ipsa (id est, opera virtutum) dicunt (Massilienses) prædestinata? Ergo nec dantur à Deo, aut ea se daturum nesciunt. Quod si & dantur, & ea se daturum nesciunt, profectò prædestinauit.* Vnde arguitur primò: Quidquid Deus donat, & causat, etiam prædestinat & prædefinit. Sed Deus donat & causat liberum consensum salutarem. Ergo illum prædestinat & prædefinit. Ergo non cognoscit vt futurum conditionatè ante suam prædestinationem, & prædefinitionem. Secundò arguitur: Si eorum quæ fiunt, & donantur à Deo, existeret in ipso scientia non fundata in decreto, & prædefinitione suæ voluntatis, non esset bona illa deductio S. Augustini, si dantur, &c. Et quia bona est, finit caput verbis transcriptis in num. 2473.

2496 Cæterum, si secunda regula valentior non sit, prima hæc inconcussam relinquit Scientiam Mediam. Nam in primo argumento transcant omnes propositiones præter vltimam, quæ negatur. Multi è Nostris concedunt consensum liberum salutarem, vt absolute futurum, cognosci in prædefinitione sui supponente Scientiam Mediam, quin inde queat inferri, eundem, vt conditionatè futurum, cognosci in prædefinitione quæ existat. Neque conlat, S. Augustinum loqui in superioribus verbis de alia præscientia, quàm absolute futurorum. Rursus distinguo Maiorem: Quidquid Deus donat, & causat, etiam prædestinat, & prædefinit, quatenus præparat gratiam ad illud, concedo; quatenus prædestinat, & prædefinit efficaciter illud ipsum, ad quod præparat gratiam, nego. Et concessa Minore, distinguo primum Consequens, vt Maiorem. Distinguo etiam secundum Consequens: ergo non cognoscit vt futurum conditionatè ante suam prædestinationem, & prædefinitionem subiectiue, & obiectiue conditionatam, eamque gratiæ, concedo; subiectiue absolutam, & obiectiue conditionatam, quæ sit vel consensus liberi salutaris, vel gratiæ, nego. Sic in forma; nam in materia sufficiunt dicta ex n. 2449. usque ad 2455. & Lectori in memoriam reuocare, S. Augustinum effari de prædestinatione, quæ sit decretum præparatiuum gratiæ, quodque pro consensu libero salutari absolute futuro præsciendum sit vt actu existens; & pro conditionatè futuro præsciendum sit ex parte conditionis, vt quid si existeret. Atque hinc ad secundum argumentum descendit solutio. Illatio enim S. Augustini consistit in eo, quod si Deus præscit futurum absolute consensum liberum salutarem, optimè colligitur prædestinasse eum, quatenus præparauerit, seu decreuerit conferre gratiã ad illud. Confirmantque id verba finalia capitis 17.

2497 Secunda regula continetur in verbis capitis 18. & 19. præscribitque, vt vbi in Scriptura, vel SS. PP. inuenitur nomen præscientiæ, & agitur de vocatione electorum, intelligatur sub eo nomine prædestinatione. Quæ regula falsa esset, si daretur in Deo aliqua præscientia bonorum operum independentens à decreto, coque anterior. Vnde aduersarij (id est Iesuitæ) docent, multa esse à Deo præscita, quæ non sunt prædefinita.

2498 Sed neque secunda regula demolitur Scientiam Mediam. Nos nõ ponimus liberorum operum salutarium

tarium absolute futurorum præscientiam, quæ non attingat decretum actu existens præparatiuum gratiæ ad ipsa; neque ponimus præscientiam eorum vt conditionatè futurorum, quæ non attingat tale decretum ex parte conditionis, & vt quid si existeret. De tali decreto sermonem habet S. Augustinus, vocatque illud prædestinationem. Et respectu liberorum operum salutarium vt absolute futurorum non renuunt plerique Nostrum admittere decretum efficax subsequens Scientiam Mediam. Huiusmodi decretum appelletur, si velis, prædestinatione in c. 18. & 19. à S. Augustino.

2499 Nostros nunquam poenitebit profiteri, multa esse à Deo præscita, quæ non sunt prædestinata, id est ad quæ Deus non præparat gratiam, & quæ efficaciter non decernit, seu non prædefinit. Talia sunt peccata. Hanc exceptionem denotat S. Augustinus cap. 19. dicens in verbis allatis n. 2487. se agere de vocatione electorum. Sed cur indicis vitium? cum in c. 10. de Prædest. SS. eam clarissimè tradiderit S. Doctor, cuius locum exarauimus in n. 2443. & ideo hic non repetimus; quanquam aliquando verba, quæ alibi sunt adducta, iteramus, ne nostri Lectoris cursum interrumpamus, præsertim cum materiæ præsentis intelligentia omninò pendet ab eis.

2500 Expressit eandem exceptionem S. Fulgentius Augustinianâ imbutus doctrinâ, lib. 1. ad Monimû, c. 13. vbi ait: *Hoc prædestinauit Deus, quod erat ipse facturus, aut quod fuerat largiturus. Illud verò nullatenus prædestinauit, quod siue per gratiam, siue per iustitiam facturus ipse non fuit.* Et capite sequenti: *Virum sicut creduntur prædestinata diuinitus opera bona, pro quibus glorificabuntur iusti, sic credenda sint prædestinata diuinitus opera mala, pro quibus in æternum punientur iniusti? In vtrisque, id est iustis, & iniustis, tria quadam considerata existimo, initium voluntatis, progressum operis, finem retributionis. Vt in his, quæcumque iustis, & bona videntur, iusto, & bono Deo demus; illa autem Deo indigna nonerimus, in quibus nec bonitatem, nec iustitiam inuenimus. Et considerata operum qualitate, illa credamus à Deo prædestinata, quæ misericordiæ, vel equitati diuinæ condigna reperuntur, & congrua: Misericors enim, & miserator, & iustus Dominus. Ac primò totius bonæ voluntatis initium ab illa sempiterna Trinitate, quæ vnus, solus, & verus est Deus, & prædestinatum confitemur, & datum. Hoc enim homini gratuita iustificatione tribuit præparatum, quod in æterna prædestinatione præparauerat tribuendum. Hanc voluntatis præparationem superius sanctæ Scripturæ testimonio demonstrauit, quo dictum est: Preparatur voluntas à Domino. Ab ipso ergo voluntas præparatur, qui in nobis & velle, & perficere misericorditer operatur. Hæc Sanctus Fulgentius, qui in toto libro 1. ad Monimum, intruxit Iesuitas, vt quod ipsis Gonetius tribuit dicerent cum Sancto Augustino, & cum S. Prospero, quorum primum in cap. 10. de Prædest. SS. allegat cap. 29. & secundum in Respons. ad obiectiones 14. & 15. Gallorum, allegat cap. 30. Nosque ipsi tam in 1. parte, quàm in hac 2. producimus complures alios PP. è quibus didicimus illum exceptionem.*

2501 Pergamus iam ad secundam demonstrationem Gonetii, quam mutatur ex capite 9. libri eiusdem de Bono perseu. vbi S. Doctor reuocauit quoddam xerat in epistola 49. q. 2. nimirum quod *Christus tunc voluerit hominibus apparere, quando, & vbi sciebat, qui in eum fuerant credituri.* Quibus verbis circa futurum hoc conditionatum, Si *Christus talibus, R. P. Gabr. de Heno, Scient. Med. Pars II.*

gentibus prædicet, credent, admisserat præscientiam independentem à decreto. Sed S. Doctor reuocauit ibi præcisè talem præscientiam independentem. Ergo Præscientiam Mediam præcisè quantum ad substantiam. Minor probatur, quia talem præscientiam retractauit, qualem posuerat in epistola 49. q. 2. Sed non posuerat tunc cum abusu, & modo erroneo, quo Massilienses. Non enim afferuerat, quod Fidei ex viribus naturæ initium esset morium prædestinationis, neque quod eius intuitu Deus daret primam suam gratiam; sed solum misererat declarare, an illi qui credituri præsciebantur, habituri essent Fidem à seipsis, vel Deo donante; id est, vt ipsemet exponit in libro de Prædest. SS. cap. 9. *Virum tantummodo Deus eos præscierit, vel etiam prædestinauerit credituros?*

2502 Sed ad demonstrationem dico primò, S. Augustinum cap. 9. libri siue de Prædest. SS. siue de Bono perseu. strictè non reuocasse dicta in epist. 49. q. 2. sed tantum explanasse magis, vt constat ex verbis prioris libri adductis in n. 2450. & ex his posterioris; *Nunquid dicturi sumus, quod in libro illo dixi, vbi sex quibusdam questionibus Paganorum, sine præiudicio tamen aliarum causarum quas prudentes possunt intelligere, respondi. Hoc quippe, vt scitis, cum Christus quare post tam longa tempora venerit, quæretur, dixi: Hæc certe de Tyro, & Sidone non possumus dicere, & in eis cognoscimus, ad eas prædestinationis causas hæc diuina iudicia pertinere, sine quarum latentium præiudicio tunc ista respondere me dixi.* Non nego S. Thomã 3. p. q. 1. art. 5. ad 2. dicere, S. Augustinum reprobasse in c. 9. de Bono perseu. quod responderat in epist. 49. q. 2. Sed simile vero est, vlturpasse largè reprobationem. Nam sunt tantum maior declaratio verba hæc quæ in signum reprobationis affert ex cap. 11. *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei: qui his, quos præiudicet, si apud eos facta essent, suis miraculis credituros, quibus voluit, subuenit; aliis autem non subuenit, de quibus in sua prædestinatione occultè quidem, sed aliud insitè iudicauit: Ita misericordiæ eius in his, qui liberantur; & veritatem in his, qui puniuntur, sine dubitatione credamus.* Sunt, inquam, maior tantum declaratio, vt noscitur collatis verbis capitis 9. libri tum de Prædest. SS. tum de Bono perseu. cum antea dictis in epist. 49. q. 2. Si adhuc quis velit stare pro rigore vocis, non inde pendet causa nostra.

2503 Dico secundò, Massiliensibus visum fuisse, S. Augustinum circa illud futurum conditionatum, Si *Christus talibus gentibus, tali tempore, & loco prædicet, credent,* admisit præscientiam tum independentem à decreto præparatiui gratiæ ad initium Fidei, coque subiectiue conditionato, & tenente se ex parte conditionis; tum mouentem Deum ad decernendam prædicationem Christi, & subsequentiã cætera dona gratiæ. Perspicuum vtrumque id est ex Hilario in lua ad S. Augustinum epistola: *De compendio putant inquit rationem reddi electorum, vel reiectorum in eo, quod vniciuque meritum propriæ voluntatis adiungitur. Cum autè dicitur eis, quare aliis, vel alicubi prædicetur, vel non prædicetur; vel nunc prædicetur, quod aliquando pendè omnibus, sicut nunc aliquibus gentibus non prædicatur sit? Dicunt, id præscientiæ esse diuinæ; id est, eius quæ attingat meritum propriæ voluntatis gentium, nempe initium Fidei ex viribus naturæ in his, & defectu præfati initij in illis, si vtrisque prædicaretur Euãgelium: eius itè, quæ sit motiua, vt his prædicetur, & nõ illis. Quare dicentes præscientiæ esse diuinæ, addebant, vt eo tempore, & ibi, & illis veritas annuntiaretur.*

vel annuntietur quando, & ubi prenoſcebatur eſſe credenda. Id quod confirmabant ex S. Auguſtino. Igitur putabant Maſſilienſes, S. Doctorem conſeſſiſſe præſcientiam diuinam conditionatam, qualem explicui. Cùm tamen ipſe non admiſerit, vel ſi admiſiſſe retractauerit poſtea. Ruſſus: ergo S. Auguſtinus non videbatur Maſſilienſibus adhibuiſſe præſcientiam conditionatam, quæ independens eſſet à decreto antecedenti, & efficaci, &c. de Fidei initio; ſed quæ eſſet independens à decreto ſubiectiuè conditionato præparatio gratiæ ad illud, ſeu quæ cognosceret illud vt conditionatè futurum ex determinatione electiua voluntatis creatæ, quin attingeret gratiam, & decretum de hac; ſub hypotheſi cuius vtriuſque per ſe indifferentis ad illud, & ad illius carentiam foret: quæ item eſſet motiua, vt Deus decerneret gratiam ad progreſſum, & conſummationem. Ex quibus quiſque per ſe poterit diſtinguere Maiorem demonſtrationis, diſcernendo inter decreta diuina.

2504 Dico tertio, S. Auguſtinum reprobaſſe tandem præſcientiam conditionatam in initio Fidei, tum independentè à decreto præparatio gratiæ ad ipſum, tum mouentem ad largiendum gratiam pro incremento eiufdem Fidei, & pro exercitio operum ſalutarium uſque ad finem. De reprobatione præſcientiæ independens à præſato decreto, quod prædeſtinationis nomine inſignitur à S. Auguſtino, habemus teſtimonium in c. 9. de Prædeſt. SS. tranſcriptum iam integrè ad n. 2450. De reprobatione præſcientiæ mouentis ad præſatam gratiæ collationem, habemus etiam teſtimonium in c. 9. de Bono perſeu. Cùm enim S. Auguſtinus aduerſus Maſſilienſes dixiſſet, non iudicandos homines ſecundum contumaciã, vel obedientiam, quam præſciuit Deus eos habituros fuiſſe ſi audirent Euangelium; probatque id, quia alioqui non damnarentur Tyrus, & Sidon (quarvis remiſſius quàm illæ Ciuitates, in quibus non credentibus mirabilia ſigna ſunt facta) quoniam ſi apud illas facta eſſent, in cinere, & cilicio pœnitentiam egiſſent, ſicut ſe habent eloquia Peritatis; ſubdit, In quibus verbis ſuis Dominus Jeſus altius nobis myſterium prædeſtinationis oſtendit. Si enim quaratur à nobis, cur apud eos tanta miracula facta ſunt, qui videntes ea non fuerant credituri; & apud eos facta non ſunt, qui crederent, ſi viderent: quid reſpondebimus? En S. Auguſtinum recurrentem ad altiſſimũ prædeſtinationis myſterium, poſtquam exemplo Tyrorum, & Sidoniorum monſtrauit, Deum ad prædeſtinandum in ſalutem æternam non moueri ex bono voluntatis creatæ uſu, quem præſciuit conditionatè.

2505 Proſequitur S. Doctorem: Numquid dicturi ſumus, quod in libro illo dixi, ubi ſex quibuſdam quaſtionibus Paganorum, ſine præiudicio tamen aliarum cauſarum, quas prudentes poſſunt inueſtigare, reſpondi? Ideſt, ſi quod tunc ſcripti, non reprobem nunc; vel ſi approbem, ſed abſque maiori declaratione, non ſatiſfaciam. Certè enim de Tyro, & Sidone non poſſumus dicere, Deum motum fuiſſe ex bono uſu conditionatè præſcicto. Et in eis cognoviſſimus ad eas cauſas prædeſtinationis hæc diuina iudicia pertinere, ſine quarum cauſarum latentium præiudicio tunc reſpondere me dixi. Senſus S. Doctoris eſt, indicauit tunc aliquatenus, bonum, vel malum uſum conditionatè præſcictum mouiſſe Deum ad prædeſtinationem, vel reprobationem, tametsi ita loquutus ſim, vt prudentes, ſeu periti intelligere ſatis poſſent me ſe verbis, relictum fuiſſe locum profundiffimis, latentiffimisque iudiciorum diuinorum cauſis, ad quas nunc explicatiùs confugio. Nam præſcientia conditionata præciſè de bono, vel ma-

lo uſu non eſt aſylum, quod ſufficiat. Atque vt id magis inſingat Lectoris animo, proponit magis diſſuſè exemplum Tyrorum, ac Sidoniorum, inquitens: Sed nunquid poſſumus dicere, etiam Tyrus, & Sidonios talibus apud ſe virtutibus factis credere noluiſſe, aut credituros non fuiſſe, ſi fierent; cum de eis ipſe Dominus atteſtetur, quod acturi eſſent magna humilitatis pœnitentiam, ſi in eis facta eſſent diuinarum illa ſigna virtutum? Et tamen in die iudicij puniuntur. Porro ſi etiam ſecundum facta, que acturi eſſent, ſi uiderent, mortui indicantur, proſectò quia ſideles futuri erant iſti, ſi eis cum tantis miraculis fuiſſet Euangelium prædicatum, non ſunt vtiſque puniendi. Punientur autem. Falſum eſt igitur & ſecundum ea mortuos iudicari, qua facturi eſſent, ſi ad eos uiderent Euangelium peruenire. Et ruſus in fine capituli: Nullus mortuus indicatur ex bonis, ſeu malis, qua fuerat, ſi non moreretur, acturus; alioquin Tyrus, & Sidonij non ſecundum ea, qua geſerunt, pœnas luerent, ſed potius ſecundum ea, qua geſturi fuerant, ſi in eis illa virtutes Euangelica facta fuiſſent, per grandem pœnitentiam, & Chriſti fidem conſequerentur ſalutem. Hæc S. Auguſtinus in cap. 9. tum de Prædeſt. SS. tum de Bono perſeu.

Ex quo utroque loco ſatis innotescit, negandam eſſe Minorem demonſtrationis, & dicendum, curraſſe S. Doctorem reprobare, vel ampliùs exponere ſcripta in epiſt. 49. q. 2. quatenus, ſaluã permanente præſcientiã conditionatã quoad ſubſtantiam, quid eum eſt verum, vt ipſe ait cap. 9. de Prædeſt. SS. quàm præciſiſſe Chriſtum, qui, & quando, & quibus locis in eum fuerat credituri, ſiue abſolutè, ſiue conditionatè; de cætero Maſſilienſes non abuterentur tali præſcientiã, neque ſuis de ea verbis, vt affirmarent, per eam præciſi bonum uſum, vel quoad initium Fidei, independentem à gratiã, & à decreto de ipſius collatione; Deumque moueri ex præſcientiã boni, vel mali uſus conditionatè futuri ad prædeſtinandum, vel reprobandos homines. Quod autem ait Gonetus, S. Auguſtinum ne leuiter quidem inſinuaſſe in epiſt. 49. q. 2. ſiue vnum, ſiue alterum præſcientiæ conditionatæ abulum, quem poſtea reuocaret, confirmat partim quod ego primò dixi ad demonſtrationem. Et præterea quãquam tunc dicta, vt poſtea fuerunt expoſita à S. Doctore, intelligi poſſent ſine inſinuatione vnus, vel alterius abuſus, talia tamen fuerunt, vt cum ea acciperentur à Maſſilienſibus, indiguerint quo maiori declaratione.

SECTIO CCXLII.

Exploditur cuiuſdam Moderni iudicium de interpretationibus Noſtrorum ad libros S. Auguſtini de Prædeſtinatione SS. & de Bono perſeuerantia.

H Vcſque reſpondi demonſtrationibus Gonetii de S. Auguſtini mente in lib. de Bono perſeu. contra ſcientiã Mediã; etſi vix præſtiterim aliud, quàm magis firmare dicta in 1. parte. Et cum in ſect. 235. & ſeqq. occurrerem etiam aliis demonſtrationibus ex libro de Prædeſt. SS. nihil reſtat in Gonetii diſp. 6. art. 4. §. 1. quod ſolutionem expoſcat. Sed in §. 2. tentat præcludere aditum duabus Noſtrorum euationibus, vt vocat. Quarum primam reſert, quod quando S. Auguſtinus ad præſcientiam contingentium futurorum requirit prædeſtinationem, ſeu decretum, loquitur de abſolutis, & non de conditionatis.

Hoc effugium intercipit primò, & ſecundò reſpondet nonnullis futuris conditionatis, de quibus loquitur

loquitur S. Auguſtinus. Tertio, quia S. Doctorem non vtcumque requirit prædeſtinationem, ſeu decretum; ſed tanquam medium præſciendi futura. Liberè autem quidam è Ieſuitis velint, præſcientiam abſolutorum ſupponere prædeſtinationem abſolutam, negant tamen in hæc, vt in medio, fundari illam. Quarto, nam eo ipſo quod concedatur S. Auguſtinum docere, præſcientiam abſolutorum eſſe fundatam in decreto, admittendum idem eſt de præſcientiã conditionatorum. Etenim non magis horum, quàm illorum contingentia, & libertati obſtat præconnexio decreti per ſe inſallibilis, & ab intrinſeco efficaci. Quarto, quoniam ſi cognoscit Deus abſoluta in ſuo decreto, eſt propter dependentiam, quam habent ab illo. Sed in ſtatu conditionato dependent conditionata ab eiſdem cauſis, à quibus in ſtatu abſoluto dependent abſoluta. Ergo ſicut cognoscit Deus abſoluta in ſuo decreto, ita etiam conditionata. Quintò, ita comparatur promiſſio conditionata ad decretum conditionatum, ſicut abſoluta ad abſolutum. Ergo ſi ex S. Auguſtino, quidquid Deus abſolutè promittit, de ſua prædeſtinatione abſoluta promittit, & conſequenter in illa cognoscit, etiã quidquid conditionatè promittit, de ſua prædeſtinatione conditionata promittit, & in ea illud cognoscit. Ita Gonetus.

2509 Ego in patronis Scientiæ Mediæ video interpretationem S. Auguſtini in his locis de futuris abſolutis, & in illis de conditionatis. Neque enim ſemper loquitur de conditionatis; neque ſemper de abſolutis. Et ita inter alios dignoſcit ſapiens verè, & acutus Theologus Annatus, quem immetitò Gonetus ex Barone notat incohærentiã. Ruſſus obſeruo, S. Auguſtinum loquentem de præſcientiã modò abſolutorum, modò conditionatorum ſalutarium, ſeu ad gratiæ ordinem pertinentium, poſtulare prædeſtinationem; decretumve cognoscendum; ſed niſquam requirere tanquam medium præconnexum præſciendi ſiue abſoluta, ſiue conditionata.

2510 Hinc ad primam, & ſecundam præcluſionem fateor, S. Auguſtinum ſæpe facti de abſolutis; ſed non toties, quoties Gonetus putat. Et de vno, quem adducit, notaui iam id num. 2441. duobuſque ſeqq. Requiro in tertia præcluſione locum S. Auguſtini, ubi exigit prædeſtinationem, ſeu decretum tanquam medium præconnexum præſciendi futura. Qui allegatur à Gonetio, conuincens non eſt vel circa abſoluta, vt in proximè citatis numeris oſtendi. Plexiſta è Noſtris circa abſoluta libera non inhoneſte admittunt prædeſtinationem abſolutam, ſupponentem Scientiæ Mediæ; atque ad eam exiſtimant, eſſe aptum medium, vt in ea præſciantur à Deo. Cum qua doctrina optimè ſtat, vt ſimul dicant, cognosci vñ in ſeipſis, vel in aliis mediis; præſertim cum medium prædeſtinationis ſit Deo liberum ſimpliciter, & formaliter; ſed præſcrite quæcumque futura abſoluta non ſit liberum formaliter, neque ſimpliciter. Ipſe Gonetus to. 2. diſp. 4. art. 8. §. 1. pag. 377. pro prænoſcendis futuris abſolutis aſſignat ex Illuſtriſſimo Godoy non ſolum decreta prædeſtinationis, ſed etiam eorundem futurorum præſcientiã in æternitate, ita vt quodlibet ex his mediis ſeorſim ab alio ſufficeret.

2511 Ad quartam, nulla eſt Conſequentia ex futuris liberis abſolutis cognitis in prædeſtinatione ſupponente Scientiã Mediã, ad præſcienda conditionata in decreto prædeterminatiuo. Etſi enim prædeſtinatione prædita ſit connexionem per ſe inſallibilis, & ab intrinſeco efficaci cum abſolutis, R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Paris 11.

ſed quæ ſupponat determinationem electiua conditionatam voluntatis creatæ; decretum autem prædeterminatiuum Thomiſticum haberet connexionem omninò antecedentem. Et inde elucet diſparitas, cur prædeſtinatione non noceret libertati, & contingentia actus prædeſinit; vt abſolutè futuri. Ad hæc, vt ſummum poſſet apparenter argui, conditionata cognoscenda in prædeſtinatione conditionata ſubiectiuè.

Ad quintam, exiſtente prædeſtinatione circa libera abſoluta, ſubſequentem Scientiã Mediã, præſciantur libera abſoluta in prædeſtinatione propter dependentiam ab ea, non vtcumque, ſed tanquam medijs præconnexi: ruſus cognoscuntur propter dependentiam ab ea, ſed non requiſitam ſimpliciter ad illorum futuritionem abſolutam, vt cenſent, vno, vel altero excepto, Noſtri, qui eam admittunt. Vnde cum ſit per accidens dependentia in ſtatu abſoluto à prædeſtinatione; necelle non erit, vt in conditionato detur dependentia ab eadem prædeſtinatione. Propoſitio autem illa: Ab eiſdem cauſis in ſtatu conditionato dependent futura conditionata; à quibus in abſoluto dependent abſoluta, poteſt vſummum eſſe verã in cauſis; à quibus abſoluta dependeant per ſe. Vnuſque, aut alter, qui exiſtimauit, libera abſoluta ſalutaria dependere per ſe à prædeſtinatione, non agnouit vt veram propoſitionem illam; prædeſinitio enim; à qua in ſtatu abſoluto dependeat per ſe actus noſter liber ſalutaris; non poſſet nancisci antecedentiã cauſæ per ſe requiſita pro ſtatu abſoluto, ſaluã actus libertate, niſi ſuppoſito ſtatu conditionato, in quo nihil præconnexum antecederet actu, ſed is præſcietur vt futurus ex mera determinatione electiua voluntatis creatæ. Præterea; quidquid ſit de illa propoſitione; non aliud ex illa de plano conſeſſa poſſet inferri, quàm fore, vt à prædeſtinatione ſubiectiuè conditionata dependeret futurum conditionatum. Nam ea, à quibus vt abſolutè exiſtentibus dependet effectus in ſtatu abſoluto, non debent abſolutè exiſtere, ſed ſufficit ſi exiſterent, ad id vt effectus in ſtatu conditionato dependeret ab eis. Quo de puncto latè egi in 1. parte.

Ad ſextam, concedo Antecedens, ſeu quod ita ſe habet promiſſio conditionata ad decretum conditionatum, vt abſoluta ad abſolutum. Ex quo Antecedenti tantum deducitur; ſic ſe habere rem promiſſam conditionatè ad promiſſionem conditionatam, ſicut ſe habet promiſſa abſolutè ad promiſſionem abſolutam: & proinde ſi reſ. promiſſa eſt futura abſolutè, interueniente promiſſione abſoluta, ſeu habitã abſolutè ſubiectiuè; fututam etiam conditionatè ſub promiſſione conditionata, ſeu habitã conditionatè ſubiectiuè. Quod veriſſimum eſt; nam ſi quid futurum eſt abſolutè, promittente Deo abſolutè, erit, & cognoscetur à Deo futurum conditionatè ſub promiſſione, quam ſi haberet; ideſt ſub promiſſione conditionata ſubiectiuè. Aſt Gonetii intentum debebat contra Noſtros eſſe non niſi de abſoluta ſubiectiuè, & conditionata obiectiuè. Cætera quæ continentur in ſexta præcluſione ſunt iam exagitata in ſect. 235. & præter primam, ac ſecundam aliæ non ex ſenſu S. Auguſtini petuntur, ſed ex diſcurſibus illius Authoris.

Qui ſecundam Ieſuitarum recitat euationem, conſiſtentem in eo, quod S. Auguſtinus impugnant præſcientiam futurorum independentem à decreto, non eſſentiam ſeu ſubſtantiam talis præſcientiæ, ſed modum, quo à Maſſilienſibus adſtruebatur; abuſumque in quem declinabant, remoueat. L 3 Atque

Atque ita quidem Noſtri erga multa loca ſe gerunt, loquuti de præſcientia conditionata independentè à decreto prædeterminatio, abſoluto ſubiectiue, & conditionato obiectiue, deque abſoluta independentè à decreto prædeterminatio, abſoluto ſubiectiue, & obiectiue, quod ſit medium præſcendi futura.

515 Refutat autem primò redigens in ſummam conſiderationes circa aliquot loca S. Auguſtini; ad quas eum iam reſpondimus, actum non agam. Secundò refutat, nam S. Doctòr præſcientiam à decreto independentem, intentam à Pelagianis, & Semipelagianis, rejicit non ſolum quia propter bona, vel mala opera conditionatè futura, nunquam tamen ponenda re ipſa, Deus neminem præmiat, vel punit; ſed etiam quia ante decretum diuinæ voluntatis nihil creatum habet rationem futuri, ſive conditionatè, ſive abſolutè. Ergo reprobat talem præſcientiam, non modò quoad abſolutum, ſed & quoad ſubſtantiam. Probat primam, & ſecundam Antecedentis partem locis iam antea à ſe propoſitis; quæ quia ego etiam declaravi, concedo, repellì à S. Auguſtino priori de cauſa Semipelagianos, ſolque tantum; nã Pelagiani non præcipitauerunt ſe in tantam abſurditatem, ut dicerent, indicari homines mortuos, etiam de iis peccatis, quæ præſciuit Deus eos perpetratos fuiſſe, ſi uiuerent. Quod ex cenſura S. Auguſtini in libro de Bono perſeu. cap. 9. ita abhorrebat à ſenſibus Chriſtianiſ, aut potius humanis, ut id etiam refellere puderet S. Doctòrem. Qui eadem priori de cauſa rejiceret Semipelagianos, tametiã affirmarent, bona, vel mala opera conditionatè futura, præſciri à Deo in decreto prædeterminatio. Concedo etiam, nihil obtinere rationem futuri conditionatè contingenter, & liberè in voluntate creata ante decretum increatæ intentionis, vel permiſſum, quod Deus haberet; ſed non quod actu habeat, neque quod ſi præconnexum medium præſcendi id, quod eſt abſolutè futurum. Si erga actum liberum, non turpem abſolutè futurum admittatur decretum prædeterminatio, innixum Scientiæ Mediæ, erit hoc medium præconnexum præſcendi illum, ſed non medium requiſitum. Et qui turbaret requiſitum ſine diſpendio libertatis in actu ob præſuppoſitam Scientiam Mediã, conuinceret Antecedenti quoad ſecundam partem, & quoad futurum abſolutum; ſed abſque præiudicio vllò Scientiæ Mediæ. Non eſt conformia S. Auguſtino quæ conceſſi, reſtat probandum Goneto. Interim nego Conſequentiã.

2516 Refutat tertio ille; nam deſtructo obiecto alicuius Scientiæ, deſtruitur & ipſa Scientia quantum ad ſubſtantiam. Sed S. Auguſtinus deſtruit obiectum Scientiæ Mediæ, nempe futurum conditionatum contingens, & liberum voluntati creatæ, vt cognofcibile à Deo non in decreto ſuo prædeterminatio, tanquam in medio. Nam S. Doctòr expreſſè tradit, futura, quæ Semipelagiani ſinge bant, & erant conditionata, non eſſe vere futura, quia nimirum illi volebant, ea eſſe futura independentè à decreto prædeterminatio, ſubiectiue abſolutè, & obiectiue conditionatè, ne ſi dependentè forent, delinerent eſſe contingentia, & libera voluntati creatæ. Igitur S. Doctòr deſtruit Scientiam Me-

diam quantum ad ſubſtantiam. Inſicior Minorem, in cuius probatione attribuitur Pelagianis fictio, quæ non erat niſi Semipelagianorum. Hi autem in initio Fidei futuro purè conditionatè ex vigore naturæ, & in operibus purè futuris conditionatè ex viribus gratiæ conſtituebant rationem meritoriam ad prædeterminationem; contra quos S. Doctòr contendebat, neque tale initium, neque talia opera poſſe habere eam rationem meritoriam. In eodemque fuiſſet conatu S. Auguſtinus, quanquam Semipelagiani dicerent, in ſue initium Fidei, ſive opera purè conditionata dependentia fore à decreto prædeterminatio ſubiectiue abſolutè, & obiectiue conditionatè. Ratio quæ Semipelagianos ad meritum merè conditionatum mouebat, non erat illa, quæ in probatione dicitur, ſed quam expoſui ſape, ſcilicet vt redderent rationem prædeterminationis non gratuitæ, in iis etiam, qui baptizari obibant in infantili ætate; nam iſtorum exemplo probabat S. Auguſtinus, gratuitam eſſe prædeterminationem. Ratio adducta in probatione mouebat Semipelagianos ad aſſerendum initium Fidei, & ſalutis ex facultate naturæ in ſtatu abſolutè, ne ſi in eo conſtitutio Dei de largienda gratia præueniret humanas voluntates, remoueret omnis noſtra induſtria, tollerenturque virtutes, vt enarrat S. Proſper in ſua epiftoſa.

Refutat quartò, quia S. Auguſtinus tract. 68. 2517 in Ioannem, inquit: *Prædicat Propheſia* (nempe Iſaias c. 45. verſ. 11. iuxta lectionem LXX. *Deum, quia fecit quæ futura ſunt. Non enim ait, qui futurus eſt quæ futura ſunt, ſed qui fecit quæ futura ſunt. Ergo & fecit ea, & facturus eſt ea. Nam neque facta ſunt, ſi ipſe non fecit; neque futura ſunt, ſi ipſe non fecerit. Fecit ergo ea prædeterminando, & facturus eſt operando.* Rurſus tract. 105. *Qui certis, & immutabilibus cauſis omnia futura prædeterminat, quod facturus eſt, fecit. Nam & per Propheſiam dictum de illo eſt, Qui fecit quæ futura ſunt.* Quibus verbis, & ſimilibus aliis lib. 26. contra Fauſtum, cap. 4. aperte tradit, Deum facere futura prædeterminando ea, & prædeterminandos; proindeque diuinæ voluntatis prædeterminationem eſſe radicem totius futuriſ, nihilque poſſe concipi, ſive vt abſolutè, ſive vt conditionatè futurum, independentè à diuina prædeterminatione. Hinc in lib. de Bono perſeu. c. 17. concludit S. Doctòr, vt viliſ eſt in n. 2473. ſapeque ibidem repetit, *Si Deus bona opera præſciuit, præſcibit prædeterminatio, quæ verò non prædeterminat bona, nõ præſciuit.* In libro de Prædeſt. SS. cap. 10. ait, *Prædeterminatione ſua Deus ea præſciuit, quæ fuerat ipſe facturus.* In libro 5. de Ciuit. Dei, cap. 9. *Voluntates noſtra tantum valent, quantum Deus eas valere voluit, atque præſciuit.* Et ibidem ad deſignandam ſummam, inſinitamque diuinæ voluntatis efficaciam, atque inſalubilitatem, addit: *Si mihi fati nomen alicui rei adhibendum placeret, magis dicerem, fatum eſſe inferioris, potentioris voluntatem, qui eum habet in poteſtate.* Cui conſonat Boëtius in quibus libro 4. de Conſolatione Philoſophiæ, proſa 6. *Ordo fatalis ex prouidentia ſimplicitate procedit, ſicut enim artiſtex faciendæ rei formam mente concipiens, mouet operis effectum; ita Deus prouidentia ſingulari ſingula mouet, ac inſalubriter diſponit faciendæ.* Idem S. Auguſtinus lib. 3. de Trinitate, cap. 4. & apud S. Proſperum in Sent. 38. ait: *Voluntas Dei eſt prima, & ſumma cauſa omnium corporaliũ, ſpirituãliũque motionũ. Nihil enim ſit viſibilitèr, & ſenſibilitèr, quod non de inuiſibili, & intelligibili*

ligibili ſummi Imperatoris Aula aut inbeatur, aut permittatur, ſecundum ineffabilem inſtitutum præmiorum, atque poenarum, gratiarum, & retributionum, in iſta totius creaturæ ampliffima quadam, immenſaque Reipublica. In ſoliloquiis (quod tamen Opus tribuitur S. Anſelmo, maximaltem ex parte, à Raynaudo) cap. 24. *Velle quod bonum eſt, non poſſum, niſi tu velis.* cap. 26. *Quidquid tibi placuit, præordinaſti de me.* Igitur S. Auguſtinus rejicit Scientiam Mediã, quantum ad ſubſtantiam. Ita Gonetus non ſolum in loco præcitato, ſed etiam in tom. 3. diſp. 8. art. 3. §. 4. pag. 627. & duabus ſeqq.

2518 Reſpondeo, mentem præcipuam S. Auguſtini tot in teſtimoniis eſſe, quod nihil creatum non inhoneſtum, ſit abſolutè futurum independentè abſolutè exiſtente decreto intentio; & nihil inhoneſtum ſit abſolutè futurum independentè abſolutè exiſtente decreto permiſſio voluntatis diuinæ; quin circa ea, quæ abſolutè futura ſunt contingentia, & libera voluntati noſtræ, doceat, decretum à quo dependeat eorum futuriſ, prædeterminatio eſſe, ſeu connexum antecedenter ad præuiſum conditionatè determinationem noſtram electi uam. Quod addo; nam non refragabor ei, cui S. Auguſtinus videatur docere decretum ſubſequenter connexum erga contingentia, & libera non inhoneſta. Vt autem nihil eſt abſolutè futurum, neque cognofcibile à Deo; vt tale, independentè à decreto intentio, vel permiſſio exiſtente abſolutè; ſic nihil eſt conditionatè futurum, neque vt tale cognofcibile à Deo independentè à decreto intentio, vel permiſſio, quod ſi exiſteret, ſeu quod includatur in conditione. Et cum S. Auguſtinus hæc ſolum docuerit, inſtructam reliquit Scientiam Mediã. Nam huius obiectum, nempe futurum conditionatum contingens, & liberum voluntati creatæ, dependens eſt à decreto antecedenter inconnexo, intentio, vel permiſſio, quod ſi exiſteret; ipſaque non poteſt cognofcere huiusmodi futurum, niſi etiam cognofcat decretum illud vt conditionatum ſubiectiue.

2519 Percurram ſingula obiecta loca S. Auguſtini, ne videar reſpondere ex proprio Marte contra mentem S. Doctòris. Primus ex tract. 68. in Ioannem, probat, Deum quæ facturus eſt, operando in tempore, prædeterminare eadem ab æterno. Sed verbum *prædeſtino*, ſonat ibi perinde, ac *decerno* cum inclinatione affectiua. Suppono, ſermonem eſſe de operibus non prauis voluntatis creatæ; neque enim diceret abſolutè S. Doctòr, Deum operando, facturum eſſe praua. Hinc non recuſabo admittere, S. Doctòrem loqui de prædeterminatione non prauorum contingentium, & liberorum voluntati creatæ, ſed ſupponente Scientiam Mediã. Imò & decretum conferendi prærequisita ad opera non praua, in circumſtantis, in quibus per hanc Scientiam vider Deus futuriſ conditionatam eorum, poteſt non improprie intelligi ſub voce *prædeſtinationis*, quanvis non ſit prædeſinitium operum, ſed tantum præparatiuum gratiæ inter cætera requiſita. Quippe decreto præparatiuo gratiæ ſoleat S. Auguſtinus attribuire nomen *prædeſtinationis*. In ſuper S. Auguſtinus non raro per prædeſtinationem ſignificat prouidentiam præciſè, quæ verſatur nedum circa noſtra opera non praua, ſed etiam circa praua, & circa horum formale malitiæ moralis; cum tamen circa iſtud non ſit præ-

determinatiua, neque prædeſinitiuua, vt conſtat apud Catholicos, ſed tantum ordinatiua ad finem, quando à creata voluntate incurritur, permittente increatâ. Non abſimiliter aliquando ratio diuina ordinatiua ad æternum ſupplicium dicitur à S. Auguſtino prædeſtinatione, vt lib. 15. de Ciuitate Dei, cap. 1. ubi ait: *Genus humanum in duo genera diſtribuimus; unum eorum, qui ſecundum hominem; alterum eorum, qui ſecundum Deum viuunt. Quas etiam myſticè appellamus ciuitates duas, hoc eſt, duas ſocietates hominum: quarum eſt una, quæ prædeſtinata eſt in æternum regnare cum Deo; altera, æternum ſupplicium ſubire cum Diabolo.* Qua prædeſtinationis phraſi ad poenam æternam vtuntur etiam quandoque alij PP. videndi apud Gonetum tom. 4. diſp. 8. pag. 1.

2520 Secundus locus ex tract. 105. in Ioannem, explicatus manet per dicta ad primũ. Et cauſæ illæ certæ, atque immobiles, ſecundum quas Deus prædeſtinauit futura contingentia, & libera voluntatis creatæ, denotant præſcientiam diuinam certam, & inſalubilem determinationis electi uæ, quam ſub earum cauſarum hypothefi præſtatere creata voluntas. Sic cum de facto diſſerit Boëtius, quod ab immobilibus prouidentia proſciſcens exordiis actus, fortunaſque hominum inſolubili cauſarum connexionem adſtrinxit, interpretatur eum S. Thomas 1. p. queſt. 22. art. 4. ad 3. quatenus inſolubilitas illa, & immutabilitas pertineat ad certitudinem prouidentie, quæ non deſicit à ſuo effectũ, neque à modo eueniendi, quem prouidit. Id quod magis exprimit queſt. 116. art. 3. in corp. dicens: *Fatum ſecundum conſiderationem cauſarum ſecundarum mobile eſt, ſed ſecundum quod ſub eſt diuina prouidentia immobilis, ſed conditionate, ſecundum quod dicimus, hanc conditionalem eſſe veram, vel neceſſariam, ſi Deus præſciuit hoc futurum, erit.* Sic Angelicus Doctòr. Vnde fatum ſumprum Chriſtiano, & Catholico ſenſu pro prædeſtinatione, ſeu pro ordinatione diuina cauſarum ſecundarum ad effectus diuinitus prouifos, importat cauſarum ſecundarum immobilitatem, immutabilitatemque conſequentis tantum neceſſitatis, fundatamque in præſcientia diuina determinationis electi uæ exercendæ à voluntate creata ſub tali, vel tali conditione. Niſi velis Angelicum Præceptorem loqui de prædeſtinatione fundata in præſcientia abſoluta; quod Thomiſtis gratum eſſe non ſolet.

2521 Tertius locus ex lib. 26. contra Fauſtum, cap. 4. declaratus iam fuit in num. 2331. cum ſeq. & in 2346. Quartus ex lib. de Bono perſeu. cap. 17. & quintus ex lib. de Prædeſt. SS. cap. 10. fuerunt fatiſ expenſi in proximis ſectionibus. Sextus ex lib. 5. de Ciuit. Dei, cap. 9. non aliud ſignificat, quam voluntates noſtras tantum valere in actu primo, quantum Deus voluit, & præſciuit per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, quod poſſent in actu illo; & tantum valere in ſecundo, quantum Deus per viſionis ſcientiam præſciuit valituras in eo. Qui ſenſus nullatenus incommo- dans noſtræ ſententiæ, conſtat ex verbis ſequentibus: *Et ideo quidquid valent, certiffimè valent; & quod factura ſunt ipſe, omnino factura ſunt, quia valituras, atque facturas ille præſciuit, cuius præſcientia falli non poteſt.* Non dixit S. Doctòr, quia valituras, atque facturas ille voluit, & præſciuit;

præſciunt, ſed tantùm præſciunt: ſunt enim voluntates noſtræ facturæ non modò opera honeſta, ſed etiam inhoneſta, Deusque hæc præſciit ſcientiã viſionis, & non vult politiue, ſed ſolum permiſſiue; cùm tamen illa & velit politiue, ſiue prædeſiniendo, ſiue non prædeſiniendo, & præſciat viſionis ſcientiã. Septimus ex eodem cap. & octauus ex Boëtio lib. 4. de Conſolatione Philoſophiæ, proſa 6. ſufficientem habent explicationem in dictis ad ſecundum.

2522 Nonus ex lib. 3. de Trinitate, cap. 4. denuntiat dogma certiffimum, ſcilicet quod nihil in vniuerſo fiat, niſi Deo volente, aut permitte. Anne illud Iubeatur, accipitur pro Prædeterminatur? Complura opera bona fiunt ab hominibus; quæ præſciuntur, ſed tantùm ſuadentur à Deo: complura etiam imperat Deus, ad quæ non prædeterminat, iuxta Gonetum, eos homines, qui non obediunt. Decimus ex ſoliloquiis, cap. 24. continet etiam aliud dogma non minùs ratum, & firmum. Controuerſia eſt, an poſſimus velle quod bonum eſt, quin Deus prædeterminando velit illud? Deum velle aliquid bonum à nobis fieri, non eſt prædeterminare ad illud, ſi quidem velit æternam ſalutem omnium hominum, quos tamen omnes ad eam non prædeterminat. Undecimus ex cap. 26. aliam etiam veritatem irrefragabilem includit; quod enim de nobis præordinet Deus: quidquid ſibi placuerit, nullus niſi heterodoxus, aut emotæ mentis negabit. Sed quo pacto præordinet Deus in nobis, quæ ſibi placita ſunt, & nobis libera, hoc ſub diſp. ratione eſt, & non deciditur in ſoliloquiis.

2523 Ex dictis ad primum locum patet interpretatio ad hæc verba S. Proſperi in Reſponſ. ad obiectiõnem 14. Gallorum: *Fides, & charitatis opera, atque in eis uſque in finem perſeuerantia, quia homini per Dei gratiam conferuntur, rectè & iſta, & que eis retribuenda ſunt, prædeſtinata dicuntur.* Item ad hæc S. Fulgentij lib. 1. ad Monimum, cap. 14. *Hoc homini gratuita iuſtificatione Deus tribuit præparatum, quod in æterna prædeſtinatione præparauerat tribuendum.* Et lib. 3. de veritate prædeſtinationis & gratiæ, cap. 2. *Prædeſtinat Deus quos voluit & ad opera bona, & ad præmia ſempiterna: prædeſtinat ad vitam bonam, prædeſtinat ad vitam æternam, prædeſtinat ad fidem, prædeſtinat ad ſpem, prædeſtinat ad prædandos in ſeculo, prædeſtinat glorificandos in regno, &c.* Nam S. Proſper conceptis verbis loquitur de prædeſtinatione, quæ ſit decretum præparatum gratiæ. Sed Gonetus omiſit illa, *Quia homini per Dei gratiam conferuntur.* Eodem ſenſu fatetur S. Fulgentius vtrouique. De quo non ambiget, qui integrum textum conſulerit.

SECTIO CCXLIII.

De eiufdem Moderni iudicio.

2554 **R**efutat tandem Gonetus, quia S. Auguſtinus tria frequenter docet, quæ generatim repugnant ſubſtantia Scientiæ Mediæ. Primum, cognoſci creaturas à Deo in ſua eſſentia, vt in caua. Secundum, res eſſe, & dici futuras à priori, quoniam à Deo ſciuntur. Tertium, gra-

tiam efficacem deſumere vim ſuam ab omnipotentiffima Dei voluntate prædeterminatiua. Sed de primo iam abundè egi in 1. parte, vt & de ſecundo; de quo etiam adjiciam alia in ſect. 327. De tertio nunc tractabo, referamque omnia, quæ ex S. Auguſtino collegit Gonetus tom. 3. diſp. 5. art. 1. §. 3. ex pag. 295. uſque ad 300. imò & tota ea diſp. & ſingulis ſatisfaciam.

2555 Et primò quidem obijcit S. Doctorem affirmantem lib. de corrept. & gratia, cap. 14. & in Enchiridio, cap. 96. hominem non poſſe diuinæ reſiſtere voluntati: & reputantem hoc aded certum, vt ſi non credamus, periclitari primum noſtræ fidei confeſſionis initium aſſereret. Niſi autem diuina voluntas ſit prædeterminatiua, poſſet à nobis reſiſti in ſenſu eius compoſito. Sed ad id iam reſpondi in ſect. 187. & ſeqq.

2556 Obijcit ſecundò eundem S. Doctorem ſape tradentem, Deum in ſua prædeſtinatione, ſeu decreto futura facta præſciat. Quod ſtare non poteſt, niſi decretum ſit prædeterminatiua. Sed iam viſum eſt in ſectiõibus vicinis; S. Doctorem nuſquam dixiſſe quod tam confidenter illi attribuitur, vt Ioannes de S. Thoma diſp. 20. art. 4. inter grauiã incommoda reſultantia ex Scientia Mediã, quæ proſequitur ex pag. 651. uſque ad 660. & poſt ipſum Vives diſp. 9. diſt. 3. & 4. iſtud exaggerent, quod alioqui Deus in prædeſtinatione ſua non præuideret quid faciendum ſit à nobis, non ſolum quoad futura conditionata, ſed etiam quoad abſoluta. Tranſcat tamen dixiſſe. Aſt cùm Scientia Mediã non adimat, ne prædeſtinatio ſit prudentia infallibiliter connexa cum exitentia actus præuiſi; neque adimet, ne in prædeſtinatione ſua præuideat Deus quid faciendum ſit à nobis abſolutè. Et quidem complexum ex Scientia Mediã, & decreto purificandæ conditionis, ſub qua præuiſus ſit actus futurus, ſufficientiffimum eſt medium, in quo Deus infallibiliter præuideat actum futurum abſolutè, tanquam in prædeſtinatione ſua, ſi actus ſit talis, in quem prædeſtinatio cadat. Prædeſinitio etiam eiufmodi actus ſupponens eſſentialiter Scientiam Mediã, eſt aptiſſimum medium, in quo ex abundantia, tanquam in prædeſtinatione ſua cognoſcat Deus actum prædeſinitum: plerique autem Noſtrorum agnoſcunt eam prædeſinitionem; ſed quia ſimpliciter, & abſolutè non eſt prærequiſita ad exitentiam actus, quem prædeſinit, vt idem cenſent. dempto vno, aut altero; ideo recurrendum eſt ad præſatum complexum, vt ad medium debitum, ſi de actu nobis libero, bonoque prædeſtinato, & de medio diſtincto ab ipſo ſit ſermo. Similiter recurrendum eſt ad aggregatum ex Scientia Mediã, & decreto ponendi conditionem, ſub qua præuiſa ſunt ſequutura merita noſtra, ſi loquamur de gloria à Deo nobis prædeſtinata. Eſt autem in pari complexo ex Scientia Mediã, & decreto purificandæ conditionis, ſub qua præſcitta ſunt ſequutura demerita, præuideatur à Deo damnatio reproborum; tamen hæc reſpicitur aliter in iſto aggregato, quam æterna ſalus prædeſtinatorum in eo alio. Nam decretum de conditione ad merita reſpicitur vt habitum ex intentione æternæ ſalutis; & decretum de conditione ad demerita non reſpicitur vt habitum ex intentione damnationis.

2557 Tertio obijcit S. Auguſtinum paſſim recognoſcentem gratiam, quã Deus corda hominum certiffimè,

indeclinabiliter, inſuperabiliter, inuictiffimè, immutabiliter, & infallibiliter trahit & conuertit, quando, vbi, & quomodò voluerit; talemque eſſe, vt à nullo duro corde rejiciatur, per eamque huius duritiã primitus auferatur. Sed ſemel poſitã gratiã huiusmodi, quæ ab intrinſeco, & per ſe eſt efficac, debet neceſſariò concedi decretum prædeterminatiuum. Ergo, &c. Fateor, S. Auguſtinum adſtrueret gratiam, qualis in Maiori deſcribitur; ſed diſſiteor, eam eſſe ab intrinſeco, & per ſe efficacem. Non enim eſt niſi gratia ſupponens Scientiam Mediã infallibilem conſenſus voluntatis creatæ; proindeque non eſt efficac ab intrinſeco, & per ſe, neque efficaciã antecedenti, ſed conſequenti conſenſum conditionatum. Fas non eſt in his immorari.

2558 Animaduertant tantùm, inter gratias ſupernaturales, quas Deus nobis inſundit ſine nobis, aliam eſſe ordinariã & communem, diſpoſitam iuxta illuſtrationes, & affectiones naturales excitatas ordinario curſu cauſarum naturalium, inſertaſque eis; quã, inſurgentibus moribus grauius alicuius tentationis, victoria manet ardua. Aliam vberiore ſecundùm entitatem cum ea intentione illuſtrationis, & affectionis, vt etiam ingruente graui tentatione facilis ſit victoria. Aliam vberimam, quã non ſolum redditur hæc facilis, ſed etiam ſit moraliter impoſſibile non ſuperare. Nam ſicut motus naturæ in peccatum poſſunt eſſe adeo vehemens, vt homini auxiliis ordinariis relicto impoſſibilis moraliter ſit reſiſtentia: ita etiam motus gratiæ poſſunt eſſe tam vrgeres in bonum, vt moraliter impoſſibilis euadat diſſenſus. Deinde animaduerto, dari quidem gratiam inſulam, ſed non ſine nobis, talemque, vt arbitrium noſtrum, auxiliante gratiã præuentum, conferat liberè actionem in eam, quæ ſit ab intrinſeco, atque per ſe efficac, & nec phyſicè potens conuenire cum diſſenſu, vt potè actus imperans, mouens arbitrium noſtrum ad actus imperatos non liberos immediatè, neque formaliter adimplerionis præceptorum, & aliarum virtutum. Tandem animaduerto, gratiam, cui voluntas diſſentire phyſicè poſſit, conſiderari interdum comitatam Scientiã Mediã, quã Deus infallibiliter nouit, fore vt præſtaretur conſenſus; imò gratiam illam vberimam ſemper eſſe coniunctam cum ea; interdum conſiderari ſub decreto diuino efficaci per ſe, & inſuſtrabili noſtri Mediã conſenſus ſubſequuto talem Scientiam. Qui præ oculis habuerit has animaduertiones depromptas è nucleo doctrinæ S. Auguſtini, expediet ſe facile ab omnibus loquutionibus S. Doctoris, ad quas alludit Gonetus, & à conſimilibus aliis.

2559 Quarto obijcit eas, in quibus S. Auguſtinus certitudinem, & infallibilitatem conſenſus noſtrorum voluntatum reducit in diuinam Omnipotentiam, & in ſupremum dominium, quo Deus pollet erga ipſas. Niſi autem Deus habeat decreta prædeterminatiua, erit reducenda in Scientiam Mediã explorantem circumſtantias, in quibus ipſa ſub gratiã indifferente ſint determinaturæ ſeſe electiue. Sed neque hæc loquutiones perſuadent decreta prædeterminatiua: ſufficient prædeſinitiuã ſupponentiã Scientiam Mediã, imò & quæ prædeſinitiuã non ſint, ſed comitantia eam Scientiam, præſentiaque gratiæ auxilia contenta in theſauro Omnipotentia Dei, & in

eius dominatiua poteſtatè ſupra noſtras voluntates; quibus ſub auxiliis per eam Scientiam prænouit Deus ipſas conſenſuras. Si Scientiã Mediã præuideret id præſtandum ſub conditione indipendente ab Omnipotentia, & poteſtate dominatiua diuina, negotium faceſſeret obiectio.

2560 Quintò obijcit verba hæc S. Auguſtini libro 1. ad Simplicianum, quaſt. 2. *Illud neſcio quomodò dicatur, fruſtra Deum miſereri, niſi nos velimus. Si enim Deus miſeretur, etiam volumus. Ad eandem quippe miſericordiam pertinet, vt velimus. Deus eſt enim qui operatur in nobis & velle, & operari pro bona voluntate. Hæc S. Doctor. Ergo efficacità diuina decreti, & gratiæ ex illo profluentis non ſubijcitur libero noſtro arbitrio. Explicui locum huic germanum in num. 1920. & ſeqq. In ſumma vult S. Auguſtinus, eſſe hypotheſim impoſſibilem, vt ſi nos nolimus, Deus fruſtra miſeretur noſtri efficaciter. Eo enim ipſo; quod miſericorditer conferat gratiam, quia præuidit, vel quam præuidit fore congruam ad conſenſum, eſt conſequenter impoſſibile, vt nos diſſentiamus, ſeu nolimus.*

2561 Audiatur idem S. Doctor ſeſe declarans paulò poſt. Cùm enim propoſuiſſet Gordianum nodum, qui nunc vexat Dominicanos, & Noſtros: *Si vocatio iſta ita eſt effectrix bona voluntatis, vt omnis eam vocatus ſequatur, quomodò verum erit, Multi vocati, pauci verò electi? Quod ſi verum eſt, & non conſequenter vocationi vocatus obtemperat, atque vt obtemperet, in eius eſt poſitum voluntate, rectè etiam dici poteſt, Igitur non miſerentis Dei, ſed volentis, atque currentis eſt hominis; quia miſericordia vocantis non ſufficit, niſi vocati obedientia conſequatur.* Hunc nodum ſoluìt, non negans obtemperationem ſubiectam eſſe libero noſtro arbitrio, poſitamque electiue in eo; ſed inquires: *An forte illi, qui hoc modo vocati non conſentiunt, poſſent alio modo vocati accommodare Fidei voluntatem, vt & illud verum ſit, Multi vocati, pauci electi: vt quavis multi vno modo vocati ſint, tamen quia non omnes vno modo affecti ſunt, illi ſoli ſequantur vocationem, qui ei capiendã reperiuntur idonei. Et illud non minus verum ſit, Igitur non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei, qui hoc modo vocauit, quo modo aptum erat eis, qui ſequuti ſunt vocationem.* Quafi diceret, Vocatio Dei in non obtemperantibus, & in obtemperantibus indiſſerens ex ſe tam ad diſſenſum, quàm ad conſenſum, & qui vno modo, ſeu tali tempore, ac loco vocati, taliterque affecti diſſentiunt, ſuntque plerique, conſentirent vocati alio tempore, & loco, aliterque affecti, & reperti idonei ad vocationem recipiendam: qui autem conſentirent, ſuntque pauciores, vocatione donantur eo tempore & loco, ſicque affecti, vt Deus præuideat ipſos idoneos ad conſentiendum, ſeu præuideat conſenſuros: eſtque miſericordiã diuinã vocare illos tempore, loco, & modo aptis ad conſenſum præſcientiam, quam ab æterno habuit.

2562 Progreditur S. Doctor, ſuamque mentem dilucidius pandit ſequentibus verbis: *Ad alios autem vocatio quidem peruenit; ſed quia talis fuit, quã moueri non poſſent, vt eam capere apti eſſent, vocati quidem dici potuerunt, ſed non electi. Et non iam ſimiliter verum eſt, Igitur non miſerentis Dei, ſed volentis, atque currentis eſt hominis: quoniam non poteſt effectus miſericordiã Dei eſſe in hominis poteſtate, vt fruſtra Deus miſeretur,*

homo nolit, quia ſi uellet, etiam ipſorum miſereri, poſſet ita uocare, quomodo illis aptum eſſet, ut & mouerentur, & intelligerent, & ſequerentur. Hæc ideo ait S. Doct̄or, quia nullus eſt reproborum, de quo Deus non prænoſcat complures, imò & infinitas occaſiones, in quibus uocatus conſentiret; ſed tam occulto apud nos, quàm iuſto apud ſe iudicio non uult miſereri uocando.

2563 Et concludit S. Doct̄or: *Verum eſt ergo, Multi uocati, pauci uero electi. Illi enim electi, qui congruenter uocati; illi autem qui non congruebant, neque contemperabantur uocationi, non electi, quia non ſequuti, quanuis uocati. Item uerum eſt, Non currentis, neque uolentis; ſed miſerentis eſt Dei; quia etiamſi multos uocet, eorum tamen miſeretur, quos ita uocat, quomodo eis uocari aptum eſt, ut ſequantur. Falsum eſt autem, ſi quis dicit, Igitur non miſerentis Dei, ſed uolentis, atque currentis eſt hominis; quia nullius Deus fruſtrà miſeretur. Cuius autem miſeretur, ſic eum uocat, quomodo ſcit ei congruere, ut uocantem non reſpuat.* Quibus finalibus uerbis, attento contextu antecedentium, uidetur quaſi ad radium Solis deſcripta Scientia Media. Quare Lect̄or parcat nobis, qui occaſione oblata à Goneto, repetimus hunc locum adductum iam in 1. parte. Si Deus miſeretur decreto prædeterminatio, & uocatione cauſata ex illo, non reuocaret S. Auguſtinus miſericordiam ad uocandi modum, quem congruere Deus ſciat, ne homo uocatus reſpuat; ſed ad intrinſecam, antecedentemque efficaciam decreti, & uocationis ex illo orta. Non eſſet ſolicitus de modo, quo Deus ſcit homini congruere, ut uocatus audiat. Nam admiſſo illo decreto, & uocatione, nullus eſt modus, qui congruus non ſit ad id, ut homo non renitatur. Totus S. Doct̄oris conatus eſt dirigatur, ut non dicatur Deus fruſtrà miſereri ſpecialiter; totamque probaſionem inde deſumit, quòd homo Deum uocantem non reſpuet actu, idque huic notum ſit, etſi ille abſolutè, & ſimplyter poſſet reſpuere. Aſt ſi Deus miſeretur ſpecialiter ex decreto, & uocatione præſatis, non poſſet abſolutè, & ſimplyter homo reſpuere, ut neque reſiſtere; & impertinenter S. Auguſtinus includeret Scientiam Dei de congruitate uocationis.

2564 Scio Gonetum tom. 2. diſput. 6. art. 7. §. 3. pag. 614. interpretari S. Doct̄orem, quatenus Deus eos, quorum ſpecialiter miſeretur, ſic uocet, quomodo prædeſtinat eis congruere, ut uocantem non reſpuant: *Nam quid nos prohibet, quando apud aliquos uerbi Dei tractatores legitur Dei præſcientiam, & agitur de uocatione electorum, eandem prædeſtinationem intelligere? ut ait idem S. Doct̄or cap. 19. de Bono perſeu.* Ait quidem id, ſed non quod non intelligatur præſcientia. Et ideo etſi intelligenda ſit prædeſtinatione, ſed non excludenda eſt præſcientia, uti in interpretatione excluditur contra uerba expreſſa, & contra tenorem, contextumque diſcuſſus. Et prædeſtinatione, quæ ſubintellegi debet iuxta S. Doct̄orem, eſt gratuita præparatio gratiæ ad id, quod præſcitur. Qui autem ait: *Sic eum uocat, quomodo ſcit, &c.* iam cum prædeſtinatione denotata exprimit præſcientiam. Qui etiam ait, *quomodo ſcit congruere, &c.* nequaquam poſſet ſignificare, quomodo prædeſtinatione congruere ei. Longè diuerſum eſt ſcire obiectiuam congruitatem uocationis, & prædeſtinare uocantem, quæ congruitatem obiecti-

uam à prædeſtinatione accipiat. In quo etiam inuoluitur perplexitas. Nequit quidem ſine ipſa prædeſtinatione gratiæ conferri uocatio congruitatem habens; neque abſque ordine ad eandem prædeſtinationem dari poſſet præſcientia cognofcens talem congruitatem; ſed tamen ipſa gratiæ prædeſtinatione non prædeſtinat, quod gratia congruat: tantum namque præſtat, ut ſui vi donec miſericorditer Deus in tempore eam gratiam, quam ab æterno præſciuit fore congruam, ſi conferretur. *Nam cum quis animo non amplectatur aliquid, quod eum non delectat, & cum non habeat in poteſtate, ut uel occurrat quod eum delectare poſſit, uel delectet, cum occurrerit: omnique nos ea delectent, quibus proſicimus ad Deum inſpiratur hoc, & præbetur gratiâ Dei, non nutu noſtro, & inſtitiâ, aut operum meritis comparatur: quia ut ſit nutus uoluntatis, ut ſit inſtitiâ ſtudy, ut ſint opera charitate feruentia, ille tribuit, ille largitur, ut inferiùs inquit S. Auguſtinus explicans tum in quo conſiſtere debeat præſcitta gratiæ congruitas ſub conditione quod Deus decernat præparare eam homini, tum etiam explicans miſericordiam diuinam in decreto de præparatione. Et hæc aduerſus Goneti interpretationem. Spesque mihi eſt, noſtram uifam iri Lect̄oribus, neque contra Scientiam Mediam, neque pro ea prædeterminatis, conformiorem ſaltem uerbis, & contextui S. Auguſtini.*

2565 Sexto obijcit Gonetus S. Doct̄orem pluries docentem, Deum per ſuam gratiam facere homines ex nolentibus uolentes, ex repugnantibus conſentientes. Simulque recitat aliqua uerba S. Doct̄oris lib. de Gratia & lib. arb. cap. 12. in quibus decreto prædeterminatio etiam ad materiale peccati fermo uidetur ſibi eſſe: & ipſe coniungens huiusmodi uerba cum priori doctrina, poſſet non nemini uideri intendere, Deum facere homine ex nolentibus uolentes materiale peccati, & ex repugnantibus conſentientes eidem materiali. Sed credo, eſſe id alienum à Goneti intentione. Eam quæ fuit S. Auguſtini in cap. illo, aperui ex proſello in 1. parte. Quæ etiam fuit in priori doctrina, nullatenus dependet à decreto prædeterminatio, neque à gratia deriuata ex illo, ſed à decreto indifferente præparatio gratiæ, & ab hac ipſa indifferente, præuenienteque omnem noſtram bonam uoluntatem, omnemque conſenſum ſalutarem. *Nec enim Deus bonam uoluntatem cuiusque inuenit in corde, ſed facit.* Quod tradit S. Doct̄or contra Pelagianos, & Semipelagianos, qui aiebant, bonam uoluntatem, & ſalutarem conſenſum ex uiribus naturæ præcedere gratiam Dei, mererique eam.

2566 Cogitat Gonetus, Noſtros reſpondere, ſenſum S. Auguſtini eſſe, Deum operari motus, & inclinationes, ſeu determinationes ſalutares uoluntatis noſtræ, mediante ſolam motione morali, excitatione, & propoſitione obiecti: impugnatque eos, quia iuxta S. Auguſtinum Deus intrus in corde hominis operatur, facit ut faciamus, præbendo uires efficaciffimas uoluntati; habet inclinandorum cordium omnipotentiffimam poteſtatem, conuerſit corda poteſtate occultiffimâ, & efficaciffimâ. Quæ omnia & ſingula clamant pro ea motione, quæ ſit maior motali.

2567 Caterum Noſtri, etſi ad nonnulla loca S. Auguſtini reſpondeant, non ualere pro prædeterminatio decreto, gratiaque illi proportionata, quia

quia tantummodò denotant motionem moralem, quæ ſalua poteſt eſſe abſque vi decreti, ac gratiæ antecedenter, & omnino inſuperabili: etſi item diſputent, ut & Dominicani, an gratiæ actuali poſite in cogitationibus, & affectionibus ſanctis competat ſolus influxus moraliſ, uel etiam phyſicus effectiuus? Sed tamen conſtantiffimè tuetur gratiam phyſicè effectiuam in actu primo, uel indiftinctam ab ipſis cogitationibus, & affectionibus, uel conſiſtentem in habitibus ſupernaturalibus uirtutum, uel in qualitate ſupernaturali tranſeuntur indita à Deo, uel in præparatione diuinæ Omnipotentæ ad coëfficiendum phyſicè per ſe, ſine intermedio auxilio intrinſeco, actus noſtros liberos ſalutares: ſimul etiam tuetur gratiam phyſicè effectiuè comitantem, cooperantem, adiuuantemque. Neque quoad id ulla eſt diſcordia ſiue Noſtrorum inter ſe, ſiue cum Dominicaniſ. Sed cum his tantum eſt, an decreto diuino, & gratiæ ex illo cauſatæ ad actus noſtros liberos ſalutares conueniat intrinſeca connexio proſus antecedens, & efficacia (uocetur ſiue phyſica, ſiue moraliſ) ad eos inuitabiliter prædeterminatio? Noſtrique dicunt, non conuenire, neque doceri à S. Auguſtino.

2568 Inculcaui nunc quod iam dixeram in numero 1956. quia Gonetus ſepiffimè aſſumit contra Noſtros iſtud argumentationis medium falſæ innixum ſuppoſitioni, & alieniffimæ à Noſtrorum mente. Et hæcenus de cunctis, quæ ille tom. 3. diſp. 5. art. 1. §. 3. pag. 295. uſque ad 300. congerit ex S. Auguſtino; & ad quæ ſe remiſit tom. 2. diſp. 6. art. 4. §. 2. pag. 484. cum intercluderet fugam noſtram (ut uocet) ad teſtimonia, quæ oppoſuerat eiufdem S. Doct̄oris in libris de Prædeſt. SS. & de Bono perſeu.

SECTIO CCXLIV.

A Scientia Media remouentur quedam inconuenientia concernentia Semipelagianiffimum proſtigatum à S. Auguſtino in libris de Prædeſtinatione SS. & Bono perſeu.

2569 **P**Urabam, Vinem (è quo abij ad Gonetum) impoſuiſſe diſp. 6. ſinem expenſioni ſenſus S. Auguſtini in libris de Prædeſt. SS. & de Bono perſeu. contra Scientiam Mediam. Sed poſtea uidi, ipſum diſp. 9. diſt. 3. ex pag. 174. uſque ad 192. redire ad eodem carceres. Et quia diſp. 6. duabusque antecedentibus, non digeſſerat tam diſtinctè, tamque clarè, ac ſunt in Ioanne de S. Thoma diſp. 20. art. 4. ex pag. 651. nonnulla abſurda debellari à S. Auguſtino Semipelagianiffimi, quæ ei Magiſtro uifa ſunt conſequi ex Scientia Media, proferit illa denudè in palæſtram literariam maiori orationis pompâ. Etſi autem cuius, qui legitur ſuperiora, non arduum eſſet exarmare illa; recitabo tamen, & monſtrabo, eſſe tantum imaginaria, uel deſignabo locum ubi oſtenderim, oſtenſurufve ſim.

2570 Primum itaque inconueniens ex Scientia Media eſt, quia per hanc imminet lapſus in errorem

Semipelagianorum de iuſtificatione noſtra ex initio boni deſiderij, & credulitatis; quo ut ex nobis, & tanquam meritorio moueatur Deus ad dandam ſuam gratiam pro bonis operibus. Secundum, quoniam ſternitur uia ad eorundem alium errorem de perſeuerantia noſtra finali in gratia, ſine uilo Dei dono, quod nos inſallibiliter perſeuerantes reddat. Aiebant enim (teſte Hilario in epiſtola ad S. Auguſtinum) quidquid donatum ſit prædeſtinatis, poſſe amittere id, & retinere propriâ uoluntate. Tertium; nam aperitur aditus ad eorundem alium errorem damnatum in antiquioribus Conciliis, & nuper in Tridentino ſeſſ. 6. can. 22. de non indigentia ſpecialis auxilij, ut in accepta iuſtitiâ perſeueremus uſque ad finem. Quartum, quia inciditur in eorundem alium errorem de prædeſtinatione ex præſcientia boni uſus arbitrij noſtri liberi. Quintum, quia incurritur alius eorundem error de Deo non præuidente in prædeſtinatione quid abſolutè faciendum ſit à nobis, neque quid conditionatè fieret.

2571 Loco inconuenientis ſexti à Thomafio, & V. ue allati, ſed quod à me diſſertur uſque ad alium locum, ingrediatur hoc propoſitum à Goneto tom. 2. diſp. 6. art. 6. §. 2. pag. 556. & 557. de Scientia Media fauente alij eorundem errori circa prædeſtinationem ad gratiam ex præuiſione meritorum. Si enim Deus in ſigno rationis antecedente decretum; quo prædeſtinat homines ad gratiam; præuideat merita futura ipſorum, prædeſtinatione ad gratiam erit ex eis meritis præuiſis. Sed per Scientiam Mediam ſic præuidet Deus ea merita. Ergo, &c. Conſequentia rotunda eſt. Minor fundatur in principiis Ieſuitarum aſſerentium; omne id quod in quocumque ſigno rationis uerum eſt, præuideri in eo à Deo propter infinitam uirtutem ſui intellectus. In ſigno autem rationis antecedente electionem Petri u. g. ad gratiam; altera iſtarum contradictoria-rum, *Petrus merebitur, Petrus non merebitur*, eſt determinatè uera, ſcilicet prima ex ſuppoſitione quod in tempore Petrus habiturus ſit meritorios actus. Iam uero Maior eſt manifeſta primò, quia cum inter actus diuinos non detur alia prioritas, quàm dependentiæ ſe tenentis ex parte obiectorum, ſi præſcientia meritorum ſit prior in mente diuina, quàm prædeſtinatione ad gratiam, euident eſt, quod illa pendet à tali præſcientiâ, ac proinde quod Deus non prædeſtinat ad gratiam niſi ex præuiſione meritorum. Secundò, quia ſi Deus in aliquo ſigno rationis priùs quàm prædeſtinat ad gratiam, præuidet merita futura, non poteſt non moueri intuitu illorum ad eam elargiendam. Unde hac ratione probant Ieſuitæ, prædeſtinationem ad gloriam fieri ex præuiſis meritis, quia ſcilicet ante prædeſtinationem ad gloriam Deus per Scientiam Mediam præuidet futura merita ſub conditione.

2572 Sed ab his doctrinæ præcipitiſ tam ſeiuncta eſt Scientia Media, quàm cælum à terrâ. Ad primum mutuatum etiam ex Thomafio à Goneto tom. 2. diſp. 6. art. 6. §. 1. pag. 551. & ſeqq. tom. 7. diſp. 6. art. 2. §. 12. pag. 744. iam dixi fuſè ſect. 217. Semipelagianos deuiſiſſe in eo, quod affirmarent, gratiam Dei dari ſecundum merita hominum, penes initium ſaltem Fidei, & uoluntatis bonæ, ex uiribus naturæ. Is fuit ipſorum de initio iuſtificationis noſtræ error. Quocum nihil com-
mercij habet Scientia Media. Nam eius obiectum,

ctum, quod est actus liber creatus futurus conditionate, non representatur vt salutaris, nisi sub diuina gratia conditione; & sub hac representatus non affurgit ad rationem causae meritoriae erga collationem eiusdem gratiae. Opus autem esset ad Semipelagianismi incursum per Scientiam Mediam, vt vel assurgeret ad eam rationem, vel non representaretur sub gratiae hypothese.

2573 Et cum iuxta Gonetum tom. 2. disput. 4. art. 1. §. 3. pag. 177. disp. 6. art. 7. §. 7. & 8. ex pag. 635. vsque ad 643. ante collationem absolutam gratiae praecedat in Deo scientia tum naturalis, pertinentque ad simplicem intelligentiam, qua Deus noscitur, futurum esse actum liberum salutarem sub conditione decreti praedeterminatiui, & gratiae vt praedeterminantis physice; tum contingens, qua Deus in decreto praedeterminatio actualiter existente, & conditionato obiectiue noscat sub conditione gratiae, vt sic, talem actum, quin siue vna, siue altera scientia exsuscitet Semipelagianismum, idem putandum est de Scientia Media. Nam si praedeterminatiua vis in gratia non pugnat cum merito actus praedeterminati, vt censet Gonetus; accidentale erit in ordine ad meritum, si gratia, sub cuius conditione futurus prauidetur per scientiam simplicis intelligentiae, praedeterminatiua sit, vel indifferens suapte natura. Et gratia, sub cuius conditione futurus prauidetur per eam aliam scientiam contingentem, innixam decreto praedeterminatio, assumitur eodem modo quo nos defensamus assumi per Scientiam Mediam. Dicit enim Gonetus in pag. illa 641. [Obiectum scientiae conditionatae, quam in Deo admitto, est conditionatum contingens, v. g. istud: Si vocauero Petrum, consentiet; quia antecedens huius scientiae non est vocatio, & efficax decretum, sed sola vocatio, cum qua, vt sic, non connectitur necessario consensus (seu potius quae, vt sic, non connectitur necessario cum consensu.) Decretum autem a me constituitur vt medium ex parte subiecti.] Hae ille.

2574 Ad secundum respondeo, Semipelagianos praedicatos fuisse, quia aiebant, perseuerantiam, siue diuturnam, siue finalem in statu iustitiae, & in bono, non esse donum Dei, nec ab eius gratia procedere: indeque addebant, posse retineri, & conseruari propria nostra voluntate, scilicet volitione non accepta a Deo gratis, sed naturae viribus comparata. Caeterum illos errasse in non agnoscendo dono, quod antecedenter, & propterea solo Deo descendat, reddat nos infallibiliter perseuerantes, superpositum est vltro appositum ab arguentibus, vt persuadeant donum perseuerantiae, quod sit auxilium physice praedeterminans, ex S. Augustini decretantis contra Semipelagianos sententia. Sed ipse ab ea non stetit.

2575 Ad tertium dico, auxilium ad perseuerandum, esto sit indifferens suapte naturam, esse nihilominus speciale, tum in ratione gratiae & beneficii; tum quia ortum ex providentia supernaturali, non ordinaria, sed speciali; tum praeterea per comparationem ad gratiam sanctificantem, & ad actualem gratiam, qua est adquisita. Neque auxilij specialitas, de qua loquitur Synodus Tridentina, consistit in vi praedeterminatiua; nam sine hac in auxilio nullum opus, quantumcumque facile, fiet iuxta arguentes; & tamen auxilij specialitas ad perseuerandum requisita ab ea Synodo, non extenditur ad quodcumque opus supernaturale.

Etsi ergo cum auxilio, quo praedeterminatus perseuerat, accidat, vt ex sua culpa non perseueret reprobis; & forsitan hic cum maiori auxilio entitiae; adhuc interuenire speciale auxilium ad perseuerandum in accepta iustitia, verissimum est ob ea, quae insinuauimus, & de quibus in Tract. de Gratia solent agere Theologi. Recolantur scripta in sect. 191. & 237. quae & nunc ad secundum atque ad tertium inconueniens addita, abstinendo a tractatione non permitta, sufficiens circa donum perseuerantiae, vt constat, non periclitari per Scientiam Mediam dogma Catholicum de eo, vt nobis obijciunt Thomafius, & Viues, Gonetusque citatus in num. 2039. Et ante ipsos indicauerat Author Cursus Theologici Carmelitarum Discalceatorum tract. 3. disput. 11. sparsim in dub. 1. & 2.

2576 Ad quartum iam respondi in 1. parte, vt & ad quintum in hac secunda, num. 2556. imò in vtraque vtrumque, & insuper sextum esse tantum apparentia, commonstrauimus perspicue. Attamen ad sextum, sub ea forma qua reconcinnatur a Gonetis, cum antea sub alia fuerit concinnatum a memoratis Theologis, reponam non nihil. Et in primis concedo Maiorem, si cogitetur, Deum in signo rationis antecedente notitiam decreti ad gratiam praedeterminatiui, quod si esset, seu tenens se ex parte conditionis, prauidere merita hominum futura. Tunc enim ex suppositione illius cogitationis succederet alia de praedestinatione ad gratiam ex prauiis illis meritis. Sed prior cogitatio esset de obiecto chimerico. Nec enim re ipsa Deus prauidere potest merita conditionate futura, quin simul noscat decretum gratiae praedeterminatiuum, tanquam quod si esset, seu vt tenens se ex parte conditionis. Nos autem, etsi asseramus, merita conditionate futura prauideri a Deo independenter a praedeterminatio decreto actualiter existente, & obiectiue conditionato circa ipsa; sentimus tamen, non prauideri nisi vt futura sub conditione gratiae, hacque praedeterminanda a Deo, quanquam non iam actualiter praedeterminata. Quo in sensu non potest discordare a nobis Gonetus, quanquam in assertione discrepet. Nec enim decretum, de cuius actuali existentia, & antecessione ad prauiionem meritorum conditionate futurorum litigatur, est praedeterminatum gratiae conferendae in tempore, sed praedeterminatum meritorum sub conditione huius alterius decreti.

2577 Iam ex distinctione Maioris probatio eius prima euanescit; nam praescientia meritorum conditionate futurorum non habetur a Deo nisi vt noscente ex parte conditionis praedestinationem ad gratiam. Secunda etiam, quia esto verum sit, merita conditionate futura prauideri a Deo priusquam actualiter praedestinet ad gratiam, non verò priusquam cognoscat ex parte conditionis praedestinationem ad gratiam. Quam tamen praedestinationem sic cognita, haudquaquam sequitur, debere moueri Deum intuitu meritorum conditionate futurorum ad elargiendam gratiam. Etenim cognitio praedestinationis ex parte conditionis non necessitat, aut determinat Deum ad habendam ab aeterno praedestinationem gratiae, proindeque neque ad hanc conferendam in tempore. Illud quod de Nostris dicitur, existimare nempe praedestinationem ad gloriam fieri ex prauiis meritis, quia ante talem praedestinationem Deus per Scientiam Mediam prauidet merita conditionate

SECTIO CCXLV.

Propulsantur inconuenientia alia.

2580 Quae cum sint magni ponderis, propositaque a S. Augustino contra Pelagianos, ac Semipelagianos, ait Gonetus tom. 3. disp. 5. art. 2. §. 1. ex pag. 311. vsque ad 320. militare contra diuina decreta, quae non sint per se & antecedenter efficaciacia erga liberos nostros actus salutaris, & quae proinde dependeant a Scientia Media. Septimum itaque inconueniens est; nam si Deus erga nostros actus liberos salutaris haberet decreta ex se indifferentia, difficilis non esset solutio illius quaestionis, cur vni detur gratia, vocatioque efficax, & non alteri? Cur Deus hunc trahat, & non trahat illum? Quam tamen S. Augustinus passim, & alij PP. dicunt esse omnino inscrutabilem, & non solubilem per humani arbitrij velle, vel nolle. Quippe facile respondeant Iesuitae, rationem esse, quia vnus vult consentire diuinae vocacioni, non verò alius, eo quod per liberum arbitrium suum vnus determinat indifferentiam diuini decreti, & gratiae ex illo promanantis, non autem alius. Vnde merito contra Molinam dirigitur verba illa S. Bernardi epist. 190. Quid ergo tu? Quid melius offers, quid subtilius inuenis, quid secretius tibi reuelatum iactas, quod tot praeruerit sanctos, effugerit sapientes?

2581 Octauum, quia si voluntatis nostrae liber consensus salutaris, quem Deus promittat, non fiat per decretum antecedenter efficax, & per gratiam inde prouenientem; sed per decretum, & gratiam, quorum indifferentia determinetur a voluntate nostra, sequitur absurdum iniuriosum valde Omnipotentiae diuinae, & refutatum pluries a S. Augustino contra Pelagianos, & Semipelagianos; nempe Deum promittere aliquid, quod non faciat de sua voluntatis potestate, sed de nostrae determinatione expectet.

2582 Nonum, nam cum oremus Deum pro nostrae voluntatis libero consensu, & mutatione salutaris, vt constat ex variis Ecclesiae orationibus, non potest dari talis consensus, nisi ex Dei beneficio, gratiaque procedat; nemo enim orando petit ab alio, quod in sua est potestate, sed quod ab alio dandum est, vel efficiendum. Vnde oratio reputatur a S. Augustino multis in locis clarissima gratiae testificatio contra Pelagianos, & Semipelagianos. At non bene reputaretur, si praefatus consensus non causetur ex decreto diuino antecedenter efficaci, gratiaque exinde profluente; sed supponatur, & expectetur de nostra voluntate: stultumque esset petere a Deo id, quod ille potius debeat expectare ab ipsa: similiterque fatuum esset agere Deo gratias ob id, ob quod ille potius debeat nobis agere, scilicet ob determinationem nostram electiuam.

2583 Exordior a nono hoc inconuenienti, & dico, S. Augustinum ex precibus nostris ad Deum pro libero consensu, & motione salutaris tam in progressu, quam in principio iustificationis nostrae probare optime contra Pelagianos, & Semipelagianos, requiri beneficium, gratiamque diuinam, quae tribuat sufficientiam proximam ad talem consensum in vtroque statu. Etsi enim sufficiens auxilium diuinum paratum omnibus sit

conditionate futura, explicatione indiget. Qui a Nostris censent, praedestinationem ad gloriam vt coronam fieri ex prauiis meritis, loquuntur de prauiis per scientiam visionis meritis vt absolute futuris: quae vt sic mouere Deum ad praedestinationem in gloriam, non continet Semipelagianismum, aut quidpiam censuram dignum. Et qui ita censent, aut qui e contra, fieri praedestinationem ad gloriam vt coronam ante prauiis merita vt absolute futura, constanter tradunt, merita vt ex viribus etiam gratiae futura conditionate, prauiis per scientiam visionis meritis, esse quidem conditionem sine qua Deus non praedestinet ad gloriam vt coronam; sed nequam esse rationem determinatiuam, motiuam, meritotiamve, vt Deus praedestinet. Traduntque vtrumque id cum S. Thoma quest. 6. de Verit. art. 2. ad 2. vbi ait: Praedestinationem includere voluntatem consequentem, qua respicit aliquo modo id, quod est ex parte nostra, non quidem sicut inclinans diuinam voluntatem ad volendum, sed sicut id, ad cuius productionem diuina voluntas gratiam ordinat.

2578 Ex eadem distinctione Maioris concedo deinde Minorem, quatenus merita conditionate futura prauideantur a Deo per Scientiam Mediam, priusquam actualiter praedestinet ad gratiam; imò & quin in vilo aeternitatis signo praedestinet, si illa merita sint merè futura conditionate, nunquamque transitura in statum absolutum. Sed Minorem nego, quatenus talia merita prauideantur per Scientiam Mediam quin simul ex parte conditionis noscatur a Deo praedestinetur Minoris dico, fallam fore illam propositionem ad gratiam pro illis. Hinc ad probationem, Petrus merebitur si, &c. & vtramque eam aliam, Petrus non merebitur si, &c. nisi simul significetur gratiae ad meritum praedestinati, non quidem existens actualiter, sed quae si existeret, teneret se ex parte conditionis. De Nostrum illo principio, ad quod alluditur, sermo incidit in 1. parte, & ex proposito erit infra in hac 2. parte ex dictis negandam esse Consequentiam argumentationis.

2579 Quae tota quanta est, patitur indicatam supra instantiam ex opinione Thomistica de Deo praesciente merita conditionate futura in praedeterminatio decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato de ipsis. Etsi enim non prauideat ipsa in signo rationis antecedente decretum huiusmodi, prauidet tamen in signo rationis antecedente decretum, quo praedestinat Petrum v. g. ad gratiam, seu quo absolute decernit conferre illi gratiam in tempore; quippe signum huius decreti sit posterius signo illius alterius, & pertinens ad scientiam visionis, cum illud alterum spectet ad scientiam conditionatam. Declaret ergo Gonetus, num praedestinati ad gratiam, seu decretum omnino absolutum donandi hanc in tempore sit, necne, ex meritis prauiis per conditionatam scientiam fundatam in illo altero decreto? Quare vtraque sententia haeret in eadem salebra, si futurorum contingentium conditionatorum, quae adeptura sint statum absolutum, admittatur (vt fit a multis Thomistis) conditionata scientia.

seorsim ab oratione, tamen indebitum est naturæ rationali secundum se. *Esti* item huic, ut ad muneræ gratiæ eleuare, aliquod debeat; tamen eius frequentia supra ministerium causarum secundarum debetur soli largitari diuinæ. Et frequentia potest esse cum ea cogitationis, & affectionis remissione, quæ non reddat facilem, promptam, & suauem actionem pietatis. Quare oratio eò etiam dirigitur, ut intentionem obtineat à Deo. Præterea dirigitur ad mouendum Deum, ut dimisso auxilio, quod præiudicat fore incongruum, & quo satisfaceret naturæ rationali, etiam ut eleuata, conferat illud quod fore congruum ad liberum consensum salutarem præiudicat. Ex quibus patet, testificationem clarissimam diuinæ gratiæ desumptam à S. Augustino ex oratione nostra ad Deum pro libero consensu salutari, esse profusam independentem à decreto diuino antecederet efficaci circa ipsum consensum. Neque ut Deus donec sufficientiam proximam præiudicentem ab efficacia, vllum est in sententia nostra vestigium expectationis ab eo consensu. Neque item ut dispenset sufficientiam proximam cum inuoluta efficacia, expectat Deus absolutam existentiam consensu illius, si quidem ante eam, adhuc etiam ut præuisam per scientiam visionis, habeat motus de congruo oratione nostra fusam ex gratiæ viribus decretum largiendi auxilium quod per Scientiam Mediam præiudicat fore efficacem, si conferretur: & ideo solius misericordiæ diuinæ beneficium est auxilium indultum nobis à Deo ad consensum illum.

2584 Sed replicabis, non euitari à nobis, quod Deus expectet illum, ut conditionatè saltem futurum. Respondeo, verum esse, non effugi à nobis, quod Deus illum præuideat in seipso; et neque à Thomistis, quod in decreto prædeterminatiuo absoluto subiectiuè, & conditionato & obiectiuè. Num hæc sit, necne, appellanda expectatio? punctum nominis est æquè Thomistas, ac nos comprehendens. Et vtrique debemus esse concordēs in eo, quod ut futurus ex viribus gratiæ præsciatur, & quod etiam ut sic non sit motuum, determinatiuumve voluntatis diuinæ ad tribuendum in tempore auxilium efficacem, sed tantum conditio sine qua conferri à Deo non queat. De expectationis sensu, qui Deo congruat, vel non congruat respectu liberi nostri arbitrii, actum satis est ex Sectione 208. Expectatio, quæ argumento ducto à S. Augustino ex oratione officeret, esset si nos cum Pelagianis diceremus, Deum dispensare auxilia gratiæ motum, determinatiuumve ex consensu absolute præuiso, qui à nostra voluntate abique gratiæ iuuamine esset absolute futurus; aut cum Semipelagianis diceremus, moueri determinatiuè ex consensu saltem initiali conditionatè præuiso futuro ex naturæ vigore.

2585 Octauum fuit iam debilitatum in sect. 227. & in 235. Propriè fuerat & illud Gonetus tom. 2. diff. 6. art. 4. §. 1. pag. 466. art. 5. §. 6. pag. 567. quatuorque seqq. Quo in posteriori loco tribuit Nostros, quod respondit, Scientiam Mediam de actu libero nostro salutari promissio à Deo non derogare efficaciæ gratiæ, quia non præiudicat conditionatè futurum independenter à gratia: neque item derogare Omnipotentæ diuinæ, quia quauis Deus sit Omnipotens, non potest tamen facere, aut velle impossibilia: est autem impossibile, Deum efficaciter velle, & infallibiliter fa-

cere actum salutarem nobis promissum, qui liber sit, nisi præcat Scientia Media.

2586 Sed priorem partem refutat, quia per Scientiam Mediam non præiudicatur actus liber salutaris, ut proueniens à determinatione præuia gratiæ, sed potius ut determinans ipsam gratiam de se indifferentem. Ergo tollit huius efficaciam. Ut enim ait S. Fulgentius libro de Incarnatione, & gratia Iesu Christi, cap. 29. *Quomodo Deus omnia que vult, facit, si volens hominem saluum fieri, cuius salus non nisi à bona incipit voluntate, ipsum velle non in homine Deus inchoat, sed ut ab homine nascatur, expectat? O quam pessimum nefas asseritur, dum gratia Dei contumaciter repugnat, & homines opere Dei se in bonum mutari negant, qui homines non essent, nisi bonitate Dei operante existerent! Iræne rerum ordo credi, putariue permittitur, ut Deus qui Creator est hominis, valeat hominem facere, non mutare; & qui nullum eget adiutorio ut hominem faciat, operari tamen quod vult in hominis voluntate non possit, priusquam in homine ipsum velle repererit? Hanc amentiam & à fidelibus suis arceat, & ab infidelibus auferat Deus.*

2587 Posteriori partem confutat Gonetus: tum quia cum omnis causa debeat esse prior saltem naturæ, & causalitate, quàm suus effectus, tantum abest, quod sit impossibile, Deum efficere liberum nostrum consensum salutarem per aliquid prædeterminans ad eum, ut potius impossibile sit causare aliter. Tum quia si Deus cum obtineret per Scientiam Mediam explorantem, expectantemque circumstantias, occasionem, atque opportunitates temporis & loci, exhibendoque concursus indifferentem, & à voluntate nostra determinabile, non obtineret causando eum, sed expectando, & veluti emendicando à voluntate nostra. Quod derogat Omnipotentæ Dei, & efficaciam gratiæ: nam, ut cecinit S. Prosper in Carmine de Ingratis, cap. 15.

Omnipotens hominem cum gratiâ saluat, Ipsa suum consummat opus, cui tempus agendi Semper adest, que gesta velit; non moribus illi

Fit mori, non causis anceps suspenditur vllis. Nec quod sola potest, curâ, officioque ministri Exequitur, famulifve vicem committit agendi.

2588 Obiectamenta hæc, quæ quasi transcendent pleræque nostras interpretationes, demolienda sunt isto in loco, ne iterum redeam ad toties inculcatum inconueniens. Quare ad refutationem prioris partis concedo antecedens, quatenus per Scientiam Mediam præuideatur liber noster consensus salutaris, ut in cuius exercitio voluntas nostra determinaret electiuè diuinam gratiam de se indifferentem; sed tamen principalis efficientem eandem ipsam electiuam determinationem. Et nego Consequentiam, quia Scientia Media de tali consensu potius supponit conditionatam gratiæ efficaciam. Quam debere esse prædeterminatiuam, dicitur, sed non probatur. Loculusque, qui S. Fulgentii adducitur, procedit patenter in sensu valde diuerso, iam adnotato à me in num. 2185. Oportet etque, ne Gonetus illam S. Fulgentii censuram de amentia transferret contra doctrinam innumeris parasangis distantem.

2589 Posterioris partis refutatio prima mirabiliter infert, impossibile esse, Deum efficere consensum

consensum nostrum liberum salutarem, quin ad eum prædeterminet, eo quod eius sit causa prior naturæ, & causalitate. Omnes causæ secundæ sint priores naturæ, & causalitate, quàm sui effectus; nec tamen sunt causæ prædestinantes ad illos. Equis Philosophus, aut Theologus hucusque definiuit prioritatem naturæ, & causalitatis per vim prædeterminatiuam? Refutatio secunda, quantum ad expectationem, & emendicationem à voluntate nostra iam est enervata in num. 2584. & in loco ibidem emendat. Quantum vero ad carmina S. Prosperi non magis nos ea, quàm Gonetus premittit, admittentem scientiam conditionatam, licet comparatam in decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè. Nam etsi in eo sit habitata, nihilominus explorat circumstantias temporis, & loci, occasiones, &c. S. Prosper non aliud vult, quàm quod, ut Deus infallibiliter gratiâ suâ conuertat quos voluerit, opus non sit expectare quid humanæ voluntates naturæ suâ facultate præstent. *Nescit tarda molimina Spiritus S. gratia.* Deulque per Scientiam Mediam præiudicat complures temporis, & loci circumstantias, occasionemque, in quibus suâ gratiâ afflatus homo fieret repente ex nolente volens, ex dissente consentiens.

2590 Septimum inconueniens deriuatur ex confusione duarum questionum, quas distinctim tractat S. Augustinus. Prima est, cur vni, & non alteri detur à Deo gratia in actu primo efficacem, & congruam, seu quæ præuisa sit sortitura effectum; similiterque cur vnum, & non alterum Deus trahat efficaciter, & congruè in actu primo? Secunda est, cur gratia data à Deo sit penes actum secundum efficacem, & congrua in vno per absolutum consensum sui arbitrii, & non in altero ex eiusdem gratiæ suppositione; & cur pariter Deus in actu secundo vnum trahat, & non alterum? Primam questionem ait S. Augustinus esse inscrutabilem à nobis, reuocatque in altitudinem consilij diuini nobis occulti, sed iusti, quod potens dare vtrique vocationem congruam, & vtrique incongruam, nullo præcedente merito, neque demerito inæquali, voluerit Deus conferre vni congruam, & alteri incongruam. Patentur idem ipsum cum S. Augustino Iesuitæ. Secundam verò questionem dissoluit expromptè S. Augustinus, & cum eo Iesuitæ, scilicet recurrendo ad libertatem voluntatis creatæ, quia ex suppositione gratiæ, est ab ea libertate quod consentiat vni, & dissentiat alter. Vnde S. Bernardi contra Petrum Abillardum Hæresiarchari verba, quæ detorqueuntur à Goneto aduersus Molinam, virum catholicum, & religiosissimum, multisque nominibus clarum in Theatro Theologico, sunt omnino extra propositum. Nam in sensu primæ questionis Molina sequitur Sanctos, & Sapientes submittit discursum suum incomprehensibili Dei iudicio; & in sensu secundæ dicit quod docuerunt Sancti, atque Sapientes. Quorum ego modestiam imitatus, & consilij obsecundans par pari non referam Goneto pro Iesuitis.

2591 Si opponas. Quando quidem congruitas vocationis constituatur, iuxta Nostros, ipso voluntatis creatæ libero consensu, non possunt non relabi in inconueniens referendi congruitatem penes actum etiam primum in eandem voluntatem. Respondeo, congruitatem vocationis non constitui primarie consensu absoluto, qui absolute est à voluntate creatæ; sed conditionato, qui ab

illa esset. Et ideo congruitas non est à causalitate absoluta illius, sed à Dei sola, quæ absolute datur Paulo vocatio infallibiliter operatura, & Iudæ non operatura; cum posset vice versa fieri distributio à Deo. Et in tali causalitate absoluta consistit secretum inscrutabile Dei; quia etiam Iudæ posset dari vocatio congrua ex consensu conditionato, sicut Paulo: sed tamen Deus pro suo libitu discreuit causalitate absolutâ Paulo vocationem ex consensu congruam, & Iudæ incongruam ex dissensu. Hic autem modus, quo se gerit Deus, quantam materiam præbeat admirandæ prouidentie diuinæ in tanta misericordia erga Paulum præ Iudæ, quis non videat?

2592 Si rursum vigeas. In potestate absoluta voluntatis creatæ est, vocationem reddere congruam per consensum absolutum, & incongruam per absolutum dissensum. Ergo quod vocatio existat absolute congrua, vel incongrua, est à causalitate absoluta arbitrii, & non à sola causalitate absoluta Dei. Distinguo; nam aliud est, in potestate voluntatis creatæ esse, quod vocatio sit secundum se congrua, & operatura ex suppositione quod donetur. Aliud est, in potestate eiuſdem voluntatis esse, quod congrua, & operatura ex tali suppositione vocatio conferatur absolute, talisque suppositio absolute existat. Primum quidem est in voluntatis creatæ potestate; sed non secundum. Non enim est nisi in Dei sola, quæ absolute datur vocatio, quæ præuisa est congrua, & operatura. Primum, quare scilicet vocatio sit congrua, & operatura ex suppositione quod tribuatur, est quid de facili explicabile, & explicatum à S. Augustino. cum sæpissimè inquit, nos ex suppositione gratiæ operari, & consentire; quia volumus, & non operari, neque consentire, quia nolumus. Secundum est secretum omnino à nobis impermeabile; quare nimirum vocatio præuisa congrua, & operatura, detur præ alia præuisa incongrua, & non operatura.

2593 His, quas enodavi, & similibus replicis obiectandis si intentus fuisset Gonetus, non autem latræ illi promeritæ ab Abailardo, & nequaquam à Molina, gratias ei agerem quamplurimas, etsi in respondendo titubarem, ob earum ingeniosam inuentionem: quam istis in punctis de præscientia Dei ut conciliandis cum voluntate, prouidentia, & prædestinatione ipsius, cumque libertate creatæ, semper agnouisse posse molestare vel gigantes Theologos, nedum pusiones, quorum vnus ego sum. *Sed hoc quoque mihi audendi aliquid fiduciam dedit, quod magnarum rerum magnus ipse conatus esset, etiamsi nullus disputantem sequeretur effectus. Siquidem necessarium tractatio questionum, etsi non instruit inuenientis quod querit animi, exercet saltem querentis ingenium; ut aut nouerit se querendo, & nihil inueniendo, nescire quod se forte nosse presumpserat; & ignorantia sua consequenter admonitus, quod sibi deesse viderit, querat; quod inuenit, teneat; & quod remerit, diligenter exerceat: aut si quod sibi de diuinis literis propositum fuerat, salubriter tractare, & sufficienter explicare potuerit, non de inuentione veritatis infletur, sed in Domino, qui eum intrus illuminauit, ut illuminanda cognosceret, gloriatur. Ita didici ex S. Prospeo, vel Iuliano Pomerio in prologo ad lib. 1. de Vita contemplatina: & ita in huiusmodi punctis tam abstractis sentiendum, & loquendum est.*

SECTIO CCXLVI.

Secundæ quæſtionis approbata ſolutio in poſtremi inconuenientis reſuſa comprobatur ex S. Auguſtino, & ex aliis PP.

2594 **E**Tſi ſecundæ quæſtionis ſolutio approbata in num. 2590. acceptabitur tanquam S. Auguſtini, & aliorum PP. à Lectoſibus, qui ſint verſati in Operibus ipſorum, expedit tamen propter minùs exercitatos communire eam aliquot teſtimoniis eorundem. Et in primis Noſter Maldonatus ante Molinæ editam Concordiam, ſcribens tam de prima, quàm de ſecunda quæſtione, & à prima inuolente prædeſtinationis cauſam abſtinentis, quia non erat loci quem tractabat, *Ioannis 6. verſ. 44.* inquit: [Probabilior certè, & magis expedita reſponſio ad ſecundam quæſtionem eſt, hunc trahi, illum non trahi, quia hic trahentem Deum ſequi voluit, ille noluit. Quod ipſe D. Auguſtinus de duobus hominibus, Pharaone, & Nabuchodonofore, quos ambos Deus eodem modo, eadem vi conatus eſt trahere, conuictus eſt conſiteri lib. de prædeſt. & gratia, cap. 15. *Quantum ad naturam, ambo homines erant; quantum ad dignitatem, ambo Reges; quantum ad cauſam, ambo captiuum populum Dei poſſidentes; quantum ad pœnam, ambo flagellis clementer admoniti. Quid ergo ſines errorum fecit eſſe diuerſos? Niſi quod unus manum Dei ſentientis, in recordatione propria iniquitatis ingemuit; alter libero contra miſericordiſſimam Dei veritatem pugnarit arbitrio.* Cur ergo de omnibus non dicamus, quod ille de duobus dixit?] Ita apud Maldonatum S. Auguſtinus, cuius conſuit, vt & complures alij, eſſe librum de Prædeſt. & gratia; cum tamen poſt inueſtigaciones Iacobi Sirmondæ, & Theophili Raynaudæ communiter putetur eſſe S. Fulgentij. Sed quia is fuit adhiſſimus doctrinæ S. Auguſtini, incredibile videtur defeciſſe ab ea hoc in loco.

2595 **E**x quo tranſcribam omiſſa à Maldonato ſequentia verba, quia continent quæſtionem primam, & ſubmiſſionem S. Auguſtini, ac Noſtrorum ad occulta Dei iudicia. Proſequitur itaque: *Hic quicumque reſpondet, illi, vt mutaretur, ad fuiſſe diuinum; huic, vt induraretur, de fuiſſe præſidium, & hoc contendit iniuſtum: propter quod rerum ipſarum ſines in Dei voluntate conſtituens dixit Apoſtulus, Cuius vult, miſeretur; & quem vult, indurat, dicente Domino, Sine me nihil poteſtis facere: intelligat, illa omnia vel adiuuante Domino, perſici; vel deſerente, permitti; vt nouerit tamen, nolente Domino, nihil prorsus admitti. Quæ verba ba intelligo de data, & recepta in Nabuchodonofore gratia congrua penes actum primum, & in Pharaone gratia quidem ſufficiente, ſed in congrua penes actum primum. Tameti non me lateat, intelligi à grauibz Theologis de Pharaoni gratia vel ſufficiente n gata in pœnam præcedentium ediuuam. Atque hunc in ſenſum trahit Gonetius tom. 4. diſp. & art. 5. cum Illuſtriſſimo Godoy nonnulla loca S. Auguſtini. Sed tam hunc S. Doctorem, quàm deuotiſſimum ſibi Fulgen-*

tium interpretor ſine violentia de non facta Pharaoni, aliſque obſtinatis peccatoribus communicatione gratiæ congruæ in actu primo, ſed incongruæ, & remiſſiſſimæ, non ſuperantis impotentiam moralem ad conuerſionem, quanvis ex ſe ſufficientis abſolutè, & phyſicè ad eam.

Cum expenſo teſtimonio conſonat certiffimus alius S. Auguſtini lib. 12. de Ciuit. Dei, cap. 6. vbi ait: *Si eadem tentatione ambo tententur, & vnus ei cedat, atque conſentiat; alter idem, quid fuerat, perſeneret: quid aliud apparet, niſi vnum voluiſſe, alterum noluiſſe à caſtitate deſicere? Vnde? Niſi propria voluntate, vbi eadem fuerat in vtroque corporis, & anima affectio.* Quibus in verbis ſubintelligendum eſt, quod victoria nolentis deſicere à caſtitate ſit refundenda non in ſolum arbitrium, ſed etiam in gratiam, & principalitè in eam. Concinit & alius lib. de corrept. & gratia, cap. 10. vbi ait: *Angeli quidam, quorum Princeps eſt qui dicitur Diabolus, per liberum arbitrium à Domino Deo refuga facti ſunt. Ceteri autem per ipſum liberum arbitrium in veritate ſteterunt. Similiter S. Bernardus lib. de Gratia, & lib. arb. Etſi peccauit homo ex poſſe quod accepit, non tamen quia potuit, ſed quia voluit. Nec enim, præuaticando Diabolo & Angelis eius, etiam alij præuaticati ſunt, non quia non potuerunt, ſed quia noluerunt.*

Inſignis valde ad hoc propoſitum eſt locus ex libro de Prædeſt. SS. cap. 6. cuius partem tranſcripſi in num. 1914. Poſtquam enim tradidiſſet S. Doctorem, præuenire ex miſericordia Dei nobis ſecreta, quod vni præparare ur vocatio congrua ad Fidem; & ex iniuſtitiâ nobis etiam occulta prouenire, quod alteri non præparatur; proindeque poſtquam conſuetum ſibi tenorem circa primam quæſtionem ſeruaviſſet, ſubdit: *Et tamen illi, quia voluerunt, crediderunt; illi quia noluerunt, non crediderunt.* Quid clarius pro frequenti ſua reſponſione ad ſecundam quæſtionem? Quafi diceret: Ratio propter quam ex ſuppoſitione vocationis vnus credit præ alio, ea eſt, quia vnus præ alio vult credere. Eandem rationem hauſit ex S. Auguſtino S. Fulgentij, in quibus in epiſt. 6. ad Theodorum, cap. 7. & 8. *Præ ad Deum veniamus, currimus; & ideo currimus, quia currere volumus. Sed ne voluntatem, vel ipſum curſum aſſignemus viribus noſtris, informat nos Apoſtulus, dicens: Non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei. Quocirca vt in his bonis, que à Deo accepisti, permanes, & proficias, vt nec in via remaneas, nec retrò redeas, nec in dexteram, ſiniſtramve diuertas, quidquid habes bona voluntatis, vel bone operationis, Deo aſſigna, qui dedit; & ipſum humiliter roga, vt & conſeruet, & auſgeat quod donauit. Nihil tibi boni tanquam tuum aſſignes, ne non accipias quod accipere poteris, & quod acceperas, perdas, &c.* En poſt cauſalem, ideo currimus, quia currere volumus, declarat quod nos continud repetimus, volitionem currendi, & curſum eſſe ex ſuppoſitione gratiæ principiores partes agentis ea in volitione, & curſu.

Hanc gratiæ ſuppoſitionem ſi ſubintellexit Author carminis de Prouidentia, inter Opera S. Proſperi, cecinit optimè:
Cur non ſim bonus? hoc non vis. Cur ſim malus? hoc vis.
Cur volo qua mala ſunt, & cur qua ſunt bona, nolo?
Liberè. Sed cum reſta queas diſcernere prauis. Deteriora legis, placitoque impronidus hæres.

Sed

Sed non egemus Authore & ignoto, & inſimulato à nonnullis de Pelagianifimo, aut Semipelagianifimo ob quædam que habet circa finem, quanquam aliis videatur poſſe ſano in ſenſu explicari.

2599 **S.** Hieronymus in Pſalm. 107. ad verba verſ. 2. *Et non exhibis, Deus, in virtutibus noſtris?* inquit: *Hæc interrogatiue legenda ſunt. Qui paſſus eſt pro nobis, quare non adiuuas nos, ſed pateris conculcari nos à Diabolo crudeliſſimo? Et non exhibis Deus in virtutibus noſtris? Videte quid dicat. Non dixit, Non exiſti; ſed, Non exhibis, Deus, in virtutibus noſtris. Hoc vult dicere: Quando laboramus, tunc adiuuat nos Deus. Non eſt enim volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei. Videte quid dicat; non ait, Non eſt iacentis, neque dormientis; ſed, Miſerentis eſt Dei. Si non ergo voluerimus & cucurrerimus, Deus nobis nihil proderit. Noſtrum eſt velle, & currere, & poſtea Deus miſeretur. Athleta enim dormiens perdit victoriam.* Sic S. Hieronymus. Quem ob iſta verba inculcat Pelagianifimo, aut Semipelagianifimo Caluinus lib. 5. cap. 2. *Inſtitutionum, num. 4.* ſed calumnioſè. Nam maximus Doctos inſeſtiſſimus fuit, ſi quis alius, Pelagianis, quos validiſſimo ſuo detriumphauit calamo. Tolerabile eſſet dicere, Commentaria hæc in Pſalmos non eſſe S. Hieronymi, aut etſi ſint, ſed non pura; & inter ea que addita ſunt, computari debere tranſcripta verba redolentia Pelagianifimum, aut Semipelagianifimum.

2600 **I**d poſtremum inſicior, quidquid ſit de aliis, de quibus conſulatur Bellarminus in obſeruatione eruditiffima ad 7. tomū Hieronymianum. Inſicior, inquam, quia verba exarata concordia ſunt aliis omnind indubitatis S. Hieronymi, adductis num. 2301. & 2275. hiſque in libro 3. aduerſus Pelagianos: *Hoc ſcito, Baptiſmum præterita donare peccata, non futuram ſeruare iuſtitiam, que labore, & induſtriâ, ac diligentiâ, & ſemper ſuper omnia Dei clementiâ cuſtoditur; vt noſtrum ſit rogare, illius tribuere quod rogarur: noſtrum incipere, illius perſicere: noſtrum offerre quod poſſumus, illius implere quod non poſſumus. Et inferius: Vbi miſericordia, & gratia eſt, liberum ex parte ceſſat arbitrium, quod in eo tantum eſt, vt velimus, atque cupiamus, & placitis tribuamus aſſenſum. Iam in Domini poteſtate eſt, vt id quod cupimus, quod laboramus, ac nitimur, illius ope, & auxilio implere valeamus. Ita in eo aduerſus Pelagianos libro 3. cuius in fine recentis aliquot ſcripſis S. Auguſtini contra eorſdem, ait: *Vnde ſuperſedendum huic labori cenſeo, ne dicatur mihi illud Horatii:**

In ſyluam ne ligna feras.

Aut enim eadem diceremus ex ſuperſuo, aut ſi noua voluerimus dicere, à clariſſimo ingenio occupata ſunt meliora. Quare dubium eſſe non poteſt, quin S. Hieronymus conſpirarit cum S. Auguſtino in doctrina de Chriſti gratia. Pro qua S. Auguſtinus cum allegat, laudatque lib. 1. contra Iulianum Pelagianum, cap. 7. Et lib. 2. cap. 10. ſcribit: De illo S. Presbytero, qui ſecundum gratiam, que data eſt ei, ſic in Eccleſia laborabat, vt eruditionem Catholicam multum in Latina lingua multis, & neceſſarijs literis adiuuaret, non ſolet Pelagiſ inſtare, niſi quod ei tanquam amico inuiderit. Sed nolo ex hoc tibi videatur de iſtorum iudicium numero retrahendus. Non enim eius ſententiam poſui, quam tempore inimicitiarum contra veſtrum tenuit, & defendit errorem, ſed quam poſuit in ſcripſis ſuis, liber ab omni ſtudio partium, antequam veſtra damnabilia dogmata pullularent. Hucvique R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. l ars II.

S. Auguſtinus. Excellitque aded S. Hieronymus ob deſenſionem gratiæ, vt Gelafius I. Papa can. *Sancta Romana*, 3. diſt. 15. agens de Ruſſino, dixerit: *Quoniam B. Hieronymus in aliquibus cum de arbitrij libertate notauit, illa ſentimus que prædictum B. Hieronymum ſentire cognoſcimus: & non ſolum de Ruſſino, ſed etiam de vniuerſis, quos vir ſapius memoratus zelo Dei, & Fidei religione reprehendit.* Idemque S. Gelafius in epiſt. 7. ad omnes Episcopos per Picenum, recenſer S. Hieronymum, & S. Auguſtinum tanquam præcipuos expugnatores Pelagianæ hæreſis.

2601 **C**um itaque S. Hieronymi doctrina de gratiâ tantam adepta ſit commendationem, & tot in locis confirmet reſponſionem noſtram ad ſecundam quæſtionem, gratis auribus audiri ea debet. Vnde ſi huius S. Doctos ſint verba ſuper Pſalmum 107. accipere illa oportet, quatenus Deus nihil nobis proderit per gratiam cooperantem, & ſubſequentem, niſi nos præueniente inſtructi voluerimus, & cucurrerimus; id eſt, determinemus nos electiue ad volendum, & currendum. Noſtrum enim eſt, id eſt noſtræ electiue determinationis eſt, velle, & currere; poſtquæque, id eſt deinde determinatus Deus, miſeretur noſtri conferendo cooperantem, ſubſequentemque gratiam. Quæ ex interpretatione eluſcit quæ adhibenda eſt ad ea alia verba libri 3. aduerſus Pelagianos.

2602 **P**atet etiam intelligentia ad duos alios locos eiufdem S. Doctos. Primus habetur in epiſt. ad Galatas, cap. 5. verſ. 8. *In Latinis codicibus (inquit) ita ſcriptum reperi: Perſuaſio veſtra ex Deo eſt, qui vocauit vos. Quod quidem puto Ex eo, fuiſſe, & non intellectum, paulatim ob ſimilitudinem, ex Deo, increbuiſſe pro eo, quod eſt Ex eo. Sed nec ſic poteſt ſtare ſenſus, vt quos modo accuſauerat, quare non obediſſent veritati, oſtendens in eorum arbitrio poſitum vel obedire, vel non obedire; nunc è contrario aſſerat, perſuaſionem, & obedientiam eorum non tam ex ipſis eſſe qui vocentur, quam ex eo qui vocet. Melius igitur, & verius ſic legitur. Perſuaſio veſtra non eſt ex eo, qui vocauit vos. Aliud quippe Dei opus eſt, aliud hominum. Dei opus eſt, vocare; hominum, vel credere, vel non credere. Et ſicut alibi de Scripturis liberum hominis aſſirmatur arbitrium, vt ibi, Si volueris, & audieris me; & iterum, Et nunc Iſrael quid petit à te Dominus Deus tuus, & ex hoc loco vel maxime comprobatur. Verum ſimpliciores quique ſe putantes deſerre Deo, vt perſuaſio quoque noſtra in eius ſit poteſtate, ab ulerunt partem vocationis Non, & ſenſum contrarium Apoſtolo redd. dere. Sine ergo in bonam, ſive in malam partem nec Deus, nec Diabolus in cauſa eſt, quia perſuaſio noſtra non eſt ex eo qui vocauit nos, ſed ex nobis, qui vel conſentimus, vel non conſentimus vocanti. Ita Maximus Doctos. In quo expendatur inſtituta paritas vocationis Dei cum vocatione i amonis, & vtriuſque perſuaſio; ſeu dererminatio electiua aſſerta ex nobis: ſubintellecto eo diſcrimine, quod perſuaſio in malam partem refundenda ſit in noſtrum arbitrium, & in Dæmonem; ſed perſuaſio in bonam ita ſit in noſtrum arbitrium, quæ ſe electiue determinans, reuocanda, vt ſimul, & principalitè in gratiam tanquam efficientem. Et ſic perſuaſio in bonam partem non ita eſt: in poteſtate Dei, vt non ſimul etiam ſit in noſtra, quanquam minùs principaliter. Alioqui plus deſerretur Deo, quàm ipſe, conſeruans iura libertatis nobis à ſe conceſſa, velit.*

M 3 Secundus

2603 Secundus locus iam parte 1. allatus, repetendus in præſentiarum eſt; plenam enim lucem nunc comparabit. Extat in cap. 49. Iſaie, verſ. 4. vbi Chriſtus introducitur quærens, *Quomodo in me glorificatus es, Pater; quia in vacuum laboravi, & magnam partem populi Iudaorum ad te reuocare non potui?* S. autem Hieronymus interrogationis cauſam hanc apponit: *Hæc vniuerſa dicuntur, ut liberum hominis monſtretur arbitrium. Dei enim vocare eſt, & noſtrum credere: nec ſtatim, ſi nos non credimus, impoſſibilis eſt Deus, ſed potentiam ſuam noſtro arbitrio derelinquit, ut iuſtè voluntas præmiſſum conſequatur. Quia ergo noluerunt per me in te credere, iudicium meum apud te eſt, quod omnia fecerim que eſi facere debui.* Senſus eſt, ſuppoſito auxilio præuenientis gratiæ diuinæ, eſt determinationis noſtræ electiue credere, vel non credere; nec ſi continuè non credamus, deſiſſit Deus à parando nobis eo auxilio, ſed pergit vocare nos; ita offerens ſuum nobiliſſimum ad fidem concurſum, ut hunc dimittat determinationi noſtræ voluntatis: ſic enim fiet, ut Fides euadat meritoria, & infidelitas demeritoria. Porro ita Deum derelinquere potentiam ſuam noſtro arbitrio, quid aliud eſt, quàm decreto indifferenti offerre lux Omnipotentis concurſum? Vnde contra eos, qui à Deo vocati nolunt credere, manet iudicium apud Deum, qui fecit quæ debuit, ne eſſent excuſabiles; contulit enim vocationis gratiam, qua crederent, ſi vellent. Non potuit opinioni Scholæ Societatis præluſi verbis ſignificantioribus, niſi vel prima idiomatis Latini rûdimenta non calleamus.

2604 Strabus in Gloſſa Ordinaria ad cap. 3. Ezechielis, verſ. 2. breuiat verba eiusdem S. Hieronymi ibi, quæ ego iam adduxi in num. 2275. breuiatque ſic: *Aperio ore, Dominus cibos largitur, ut initia voluntatis in nobis ſint, & perfectionem beatitudinis à Domino conſequamur. Non eſt enim volentis, neque currentis, ſed Dei miſerentis. Velle tamen, & currere noſtri eſt arbitrij; id eſt, noſtræ determinationis electiue; præuenit diuinâ gratiâ, quoad initia etiam bonæ voluntatis. Vt enim inquit S. Iſidorus Hiſpalenſis libro 2. de differentiis ſpiritualibus, in 27. Nos & inchoationem liberi arbitrij, & perfectionem de Dei ſumimus gratia, qui & incipere, & perficere bonum de ipſo habemus, à quo & gratiæ donum datum, & liberum arbitrium in nobis eſt reſtauratum. Dei ergo eſt bonum quod agimus, propter gratiam præuenientem, & ſubſequentem; noſtrum verò eſt propter obſequentem liberi arbitrij voluntatem. Nam ſi Dei non eſt, cur illi reddimus gratias? Et ſi noſtrum non eſt, cur retributionem bonorum operum expectamus? Proinde ergo in eo, quod gratiâ præuenimur, Dei eſt: in eo verò, quod ad bene operandum præuenientem ſequimur, noſtrum eſt. Nemo enim meritis antecedit, ut tenere eum poſſit quaſi debitorem; ſed miro modo aequus omnibus. Ita S. Iſidorus, inſiſtens, ut & in plerisque aliis, S. Auguſtino, quem mundi probatum Auguſtrum vocat in exhort. pœnitendi.*

2605 S. Irenæus libro 4. aduerſus hæreſes, cap. 9. ait: *Fruſtramentum quidem, & palea, & animalia irrationalia exiſtentia, naturaliter talia facta ſunt. Homo verò rationalis, & ſecundum hoc ſimilis Deo, liber in arbitrio factus, & ſua poteſtatis, ipſe ſibi cauſa eſt, ut aliquando fruſtramentum, aliquando autem palea fiat. Pondera verba illa, Ipſe ſibi cauſa eſt, ut aliquando fruſtramentum fiat; cauſa*

ſcilicet electiue determinans, adiuta per Dei gratiam, ut fruſtramentum fiat; & eâ abutens, cum palea fit.

2606 Patres Concilij Valentini III. in Gallia, cap. 5. Firmiſſimè tenendum, credunt, ex ipſa multitudine Fidelium, & redemptorum alios ſaluari æternâ ſalute, quia per gratiam Dei in redemptione ſua fideliter permanent, ipſius Domini ſui vocem corde ferentes, Qui perſeuerauerit eſque in finem, hic ſaluus erit. Alios, quia noluerunt permanere in ſaluo Fidei, quam initio acceperunt, redemptionisque gratiam porius irritam fecere præuâ doctrinâ, vel vitâ, quam ſeruare elegerunt, ad plenitudinem ſalutis, & ad perceptionem æternæ beatitudinis nullo modo peruenire. Vbi vides, diſcretionem in actu ſecundo ex ſuppoſitione gratiæ diuinæ reuocatam in arbitrium creatum.

2607 Clemens Alexandrinus lib. 2. Stromatum, ſcribit: *Diuinum Verbum clamauit, omnes ſimul vocans, eos quidem vel maximè cognoscens, qui non erant parituri; & tamen quoniam eſt in noſtra poteſtate parere, & non parere, ut nulli poſſint cauſari prætextum ignorantie, iuſtam fecit vocationem. Quod autem præſtare poſſunt vniuſcuſque vires, exigit. Nonnullis enim ſimul adest & velle, & poſſe, ut ij qui per exercitacionem eò peruenerunt, & purgati ſunt: alij autem, eſi nondum poſſint, tamen habent velle. Pulchra verba. Et in illis, eos quidem vel maximè cognoscens, poteſt aptè ſubaudiſci Scientia Media, quâ Deus cognoscat, quinam ſint, vel non ſint obtemperaturi vocationi, ſi eam concedat. Sed quanquam Deus ſæpè abſolute conferat iis, de quibus nouit non obedituros; nihilominus non ideo excuſabiles ſunt, cum in eorum poteſtate ſitum ſit, ut vocati pareant, vel non pareant. Quod enim Deus nouerit non conſenſuros, non aliunde prouenit, quàm ex infinita vi diuini intellectus præuidente abuſum poteſtatis ipſorum. Quippe Dei præſcientia non cogat hominem, ut talis ſit, qualem præſciuit Deus; ſed præſciit talem futurum, qualis futurus eſt, quauis enim non ſic fecerit Deus, quem ſi cogeret eſſe, hoc vitæ cogeret quod non eſt. Porro ſi hoc præſciat futurum eſſe, quod non eſt, præſcientia non eſt. Quod de Deo quàm impiè dicatur, aduerſus quosque, qui peccatis ſuis inde blanditur, quòd Deus eum peccatorem futurum eſſe præſciuerit, ut ait S. Fulgentius lib. de Prædeſt. & gratia, cap. 14.*

Idem Clemens Alexandrinus in eodem libro 2. Stromatum, dixerat: *Nos qui liberâ, & abſolutâ poteſtate eligere, & vitare, à Domino datum eſt hominibus, à Scripturis accepimus, iudicio quod tranſmoneri, & excidere non poteſt, Fidei acquieſcamus, alacrem, & promptum oſtendendo ſpiritum, quoniam vitam elegimus, & Deo per vocem illius credidimus. Similes alios locos ex Operibus eiusdem Clementis collegit Feuardenſis in annor. ad cap. 9. lib. 4. S. Irenæi, omneſque conſtituant liberum noſtrum arbitrium, & referunt operantis probè ab improbe operante diſcretionem penes actum ſecundum in idem arbitrium ex ſuppoſitione diuinæ gratiæ.*

SECTIO CCXLVII.

Vberior comprobatio ex PP.

2608 EX Tertulliano, cœtanæo Clementis Alexandrini, ſupperebant nobis complura teſtimonia. Seligenus vnus ex libro de exhortatione caſitatis, cap. 2. vbi legere eſt: *Cum vtrumque ex præceptis eius didicerimus, quid velit, & quid non velit, iam nobis eſt voluntas eligendi alterum, ſicut ſcriptum eſt, Ecce poſui ante te bonum & malum, guſtaſti enim de arbore agnitiois; & ideo non debemus quod noſtro expoſitum eſt arbitrio, in Dei referre voluntatem, quos vult ipſe & velle, qui malum non vult.* Quo in cap. etij præcipuè intendat Tertullianus, noſtram ad malum determinationem electiuam eſſe tantùm ex voluntate Dei permiſſiua, ſimul etiam docet, eam quæ eſt ad bonum, poſitam eſſe in noſtro arbitrio ex ſuppoſitione gratiæ, quando electio eſt ſalutaris, conducentique ad æternam vitam. Inueniuntur alia teſtimonia in locis, in quibus agit de libero arbitrio creato, adnotatis à Pamelio ad cap. 5. lib. 2. aduerſus Marcionem.

2609 S. Laurentius Iuſtinianus in ſerm. de S. Luca Euangelista, ait: *Spirituales affectiones gratis donantur à Chriſto. Nec eſt qui earum quidquam virtute propriâ ſibi vindicare ſufficiat. Creſcunt quidem, ac minuuntur iuxta poſſidentium ſollicitudinem, ſue torporem, gratiæ Dei liberè cooperante arbitrio. Nullus ad perfectionem virtutum repente conſcendit. Quauis ſine pœnitentia ſint dona, & vocatio, minimè tamen abſque liberi conſenſu arbitrij, & exercitacione ſedula ſpiritualium quis ſortitur affectum. Multis quippe rapto quouis prærogatur, & tranſit. Hoc quàm ſæpe ex percipientis contingit ignauia, dum cœleſte paruipendit minus, & vile aſtimat quod pretioſum eſſe cognoſcitur. Meritò autem commendandus eſt ille, qui ſpiritualis affectionis beato calori ardenti materiam ſubminiſtrat. Ignem (inquit Dominus) veni mittere in terram, & quid volo, niſi ut ardeat? Charitatis etenim ignem cordibus hominum terrena ſapientium Saluator ingeſſit, quatenus eius purificati incendio diſcerent amare cœleſtia. Ignem percuffit igne, & carnem conuertit in ſpiritum; ſi tamen humana facultas non reſiſtit. Valet enim ſicut aſcenſum præbere, ita gratiæ repugnare diuina. Magna profectò liberi arbitrij virtus eſt, qua ſalutis, ſeu propriæ damnationis eſſicitur cauſa, unde reprobationem ex ſe meretur, & laudem. Da igitur operam tu, qui gratiæ cœleſtis effectus es particeps, ne reſeſcat ſpiritus, obtenebreſcat lumen, excutiat ſtamina, mens deuict, inſteletur intentio, intermittatur opus, dormitet cuſtodia, muetetur affectio, diminuat gratia, & proficiendi laxetur proſopitum. Hæc S. Venetiarum Patriarcha, quibus pro noſtra reſponſione ad ſecundam quæſtionem, & pro tota noſtra opinione de gratia ita efficaci, ut ſecundum ſe expoſita ſit reſiſtentia, expetere haudquaquam poſſumus luculentiorum conſirmationem.*

2610 Et ne alieni videatur S. Patriarcha dixiſſe minus ſcholæſticè, virtutem noſtri arbitrij cauſam eſſe propriæ ſalutis, cum Dei ſcilicet gratia præueniente; audiat loquentem ad formulam ſubtilioris Theologiæ Clariſſimum illum Theologum

Dominicum Sotum lib. 1. de Natura & gratia, cap. 15. *Cum Deus ad oſtium ſit ſemper, & pulſet; quid cauſa reſtat, cur non omnes conuertat? Quod ſi rem fortè in æternâ cauſâ prædeſtinationis retuleris, quia cui vult miſereris, & quem vult indurat; non ſatis quæſtioni feceris. Illa enim eſt cauſa ſuprema & remota, videlicet quare hunc ad gloriam prædeſtinauerit, illum verò minimè. De cuius effectû ait Auguſtinus, Quare hunc trahat, illum non trahat? noli dubitare, ſi non vis errare. Sed tamen cauſa præterea deſideratur proxima, per quam deſtinauerit vnumquemlibet in regnum recipere. Vt enim ex infantibus hic ſalutem conſequitur, quia renatus eſt ex aqua, & Spiritu S. ille verò nequaquam; propterea quod abſque Baptilmo vitâ deceſſit: ita in adultis reddenda eſt proxima cauſa, cur cum duos aequè ſit Deus paratiſſimus conuertere, præſentiſſimæque vtrumque miſericordiâ aſpiceret, hunc trahat, illum non trahat? Quæ reuera non poteſt reddi, niſi quod alter præbet aſſenſum, & cooperatur; alter verò minimè. Vt enim paruulum per baptilmum ſine ſuo conſenſu, ita adultum per ſuam cooperationem prædeſtinat conuertere. Sed & rationem cur maiori hunc gratiâ, quam illum perfundat? nullam certè aliam eſſingere poteris, quam quod vnus maiori ſe, quam alter, conatu, & impetu amoris conuertetur. En Sotus, non ſecus ac S. Iuſtinianus, virtutem noſtri arbitrij præuentam Dei gratiâ vocat cauſam proximam noſtræ ſalutis.*

Et aduerte inſuper, quantum cum his Soti 2611 conueniant illa Maldonati verba exarata in num. 2594. vti fidelis diſcipuli cum optimo magiſtro, à quo didicit Theologiam Salmanticâ, vnde originem trahabat. Præterea aduerte, referri à Soto in 4. diſt. 50. quæſt. vnica, art. 6. quosdam voluiſſe taxare ea ſua verba, eo quòd nimum tribuerit libero arbitrio in iuſtificationis cauſa. Sed ipſe ſubiicit: *Et tamen, ſaluâ ſemper Catholica Eccleſia cenſurâ, arbitror, neceſſariò ſic dicendum. Aſſenſus enim liberi arbitrij non eſt cauſa præueniens motionem Dei, ſed effectus eiſdem motionis idem præuenientis liberi arbitrium. Hæc ergo Theologia non aſſerit, aſſenſum noſtrum, ut eſt à libero arbitrio, meritum gratiæ, nempe actualis (hic enim fuit Pelagianus error) ſed ut procedit ab auxilio ſpeciali, eſt ſicut diſpoſitio materialis naturâ præcedens primam gratiam (ſcilicet habitualement iuſtificantem), & ut ſubſequens eandem gratiam eſt meritum de condigno gloriæ. Hæc Sotus declarans, quod nos ab ipſo edocti tertio quoque exprimimus verbo, arbitrium conſentiens gratiæ ſic in actu ſecundo ſc à diſſentiente diſcernere, ut determinatio electiua boni, quæ ab ipſo eſt in genere cauſæ formalis extrinſeca, ſit identifiçè ſimul, & principaliùs à præueniente gratia in genere cauſæ efficientis. Quæ item determinatio ut comparata cum ſubſequuta gratia habituali iuſtificante eſt veluti diſpoſitio materialis ad ipſam, & cauſa, per quam. Vbi cauſa per quam, non dicit cauſam prædeſtinationis, ſed diſpoſitionem ad primam gratiam iuſtificantem; quæ ideo diſpoſitio eſt itidem effectus eiſdem prædeſtinationis. Sic Sotus; ſic nos cum ipſo. Quem qui legat liber ab ſtudio partium, & poſtè à interpretationes tentatas à Faſſeau cap. 6. Authoritatis ex-auctorata, ſect. 9. ex n. 376. uſque ad 391. atque ab Incognitio c. 15. Vanitatis, ex pag. 169. uſque ad 180. iudicet de ipſius ſenſu genuino, ut & de S. Laurentij Iuſtiniani.*

2612 Vtriusque mens fuit etiam S. Thomæ 3. p. q. 69. art. 4. ad 2. dicentis: Quod in baptizatis maior, vel minor gratia appareat, potest dupliciter contingere. Vno modo quia unus in Baptismo percipit maiorem gratiam quam alius, propter deuotionem maiorem. ... Alio modo, quia etiam si aequalem gratiam percipiunt, non equaliter ea utuntur, sed unus studiosius in ea proficit, alter per negligentiam gratia Dei deest. Ita de adultis, qui per propriam fidem suscipiunt Baptismum, è quibus quidam cum maiori, quidam cum minori deuotione accedunt. Et quauis contingat, Petrum, & Paulum æquales esse in deuotione, proindeque ambos reportare æqualem entitatuè gratiam, tam habitualem, quam actualement respondentem operi operato Sacramenti, & operi operanti vtriusque; nihilominus possunt vti è inæqualiter per determinationem suam electiuam, ita vt vnus præstet cum gratia maiorem conatum, & impetum actus salutaris, quam alter, prout aiebat supra Sotus; & ita vt vnus impleat mensuram gratiæ, non item alter, sed desit ei mensura. Iam si alter potest ratione suæ determinationis electiuæ operari negligentius, poterit etiam prauè operari, & omnino deesse gratiæ. Eadem enim est pro vtroque casu ratio.

2613 S. Cyrillus Hierosolymitanus catechesi 1. Illuminatorum, hæc habet: Fructum ita, vt æquum est, feramus, ne sic agatur nobiscum, vt actum est cum sic illa sterili; ne forte veniens Iesus etiam vnicuique propter sterilitatem tibi maledicat: sed vt possint omnes illi dicere, Ego sicut oliua fructifera in domo Dei. Olea non corporea, sed spiritalis. Ipsius quidem est, qui lucem omnibus offert, plantare, & rigare; tuum verò fructum facere. Dei est gratiam conferre; tuum verò accipere, & custodire. Non ideo spernas gratiam, quod gratis datur; sed religiose parius, cum eam acceperis, custodito. En nostrum est fructiferam reddere gratiam, & acceptare, vel respicere, quantum ad operationem, et si Dei sit infundere eam.

2614 Richardus Victorinus iure merito in PP. albo consignandus, ait tract. 1. de statu interioris hominis, cap. 13. Libertatis est, quod consensus eius extorqueri, vel cohiberi non potest. Potest enim consentire, vel non consentire aspirationi diuinæ; similiter & suggestioni diabolice. Vtriusque quidem ex libertate, neutrum autem oportet ex necessitate. Sic ille. Ergo supposita aspiratione diuinâ, & suggestione diabolica, est libertas humanæ concessæ à Deo, determinare sed electiue ad consentiendum, vel non consentiendum.

2615 Hugo Victorinus, Magister Richardi, & generaliter Didascalus cognominatus, dignus etiam accenſeri veteribus PP. in annotationibus elucidatoriis super Epist. ad Rom. cap. 9. De duobus (inquit) queritur, equaliter in peccato iacentibus, quibus gratia Dei equaliter proponitur, & offertur; unde fit, quod alter ei consentiat, & ab altero respiciatur? Solutio: Vtrique data est gratia, quæ potuit consentire; alterius tamen mens mota est, & concessit, quod de bono nature potuit, quia velle adiacebat ei, quod ante gratiam implere non potuit; per gratiam quidem excitata est, & surrexit. Alter, cum posset, non concessit, sed gratiam oblatam sponte reiecit. Vt apparet in solis radio, & in duobus in foueam lapsis. Qui oculos aperit, videt, non sine solis claritate: qui oculos claudit, non videt. Sic qui manum meam apprehendit, extrahitur à me de fouea; qui autem negligit, nec

nitiur cum auxilio sibi exhibitio, non exit. Nonne hæc est ipsissima nostra solutio ad quæstionem secundam? Estque viri qui fuit dicitatus Augustinus alter, & Lingua Augustini.

Idem Hugo in annotationibus elucidatoriis super Cœlestem Hierarchiam S. Dionysij, lib. 8. & cap. 9. In quibus omnibus liberi arbitrij potestas apparet, quia sine coactione homo, siue ad bonum adiutus, siue ad malum permissus, propria voluntate inclinatur. Hoc est, quod sequitur: Neque enim coactum habemus vitam. Voluntas enim rationali creatura dari potest libera; sed cogi omnino non potest. Et sicut in nostra potestate non est, vt diuine illustrationis donum nobis offeratur, ita non nisi in nostra potestate est, vt oblatum suscipiatur. Nam aliquando, & cum nolimus, offertur; sed nunquam suscipitur, nisi cum volumus. Et cum volumus quidem, à Deo volumus, quia donum Dei est voluntas bona. Cum autem nolimus, à nobis nolimus, quia nolle nihil aliud est, quam non velle: quod defectio boni est ad non esse, & nihil, quod sine ipso factum est. Ponderentur verba illa, Et sicut in nostra potestate, &c. nam priora tradunt responſionem nostram ad primam quæstionem, & posteriora ad secundam. Et cum posterioribus iungantur illa eiusdem Hugonis, de quibus in sect. 232. cumque vtriusque ab a. Anselmi Cantuariensis, vel Anselmi Laudunensis, vel Guillelmi Parisiensis, vel Petri Babyon super Matthæum, cap. 6. vers. 10. transcripta iam à me in 1. parte.

2617 Iulianus Pomerius lib. 1. de Vita contemplatiua, cap. 3. scribit: Indignum, quod inter istos homines, iniustusque futurum dicimus, inter sanctos Angelos, & imundos credimus factum. Nam cum essent vtrique sine peccato creati, & ad seruandum Deo feliciter instituti, eorum quidam voluntate propria deprauati noluerunt permanere quod facti sunt: sicut è contrario voluntatis sanctorum Angelorum fuit, quod malis sponte cadentibus, ipsi in sua dignitate permanserunt. Quæ comparatio satis ostendit, sanctos Angelos permansisse voluntatis propriæ determinatione, sicut & eadem defecerunt improbi, nolentes perseuerare, cum posset; sed ita quidem, vt priores adiuti sint diuinâ gratiâ, & eaque speciali. Eodem sensu S. Basilus in fine homiliæ, quod Deus non sit author malorum, tractat eandem comparisonem, & adijcit aliam cum homine, inquit: Vnde iniquus est homo? Ex ipsius libera voluntate. Vnde malus diabolus? Ex eadem penitus causa. Habebat enim & ipse liberam vitam, & instam sibi potestatem aut Deum sequendi, aut à bono discedendi. Gabriel Angelus à Deo iugiter sterit. Satan item Angelus ex ordine suo profusus cecidit. Et illum propria voluntas in celo reuincit, hunc verò voluntatis libertas calo deiecit. Poterat enim & ille à Deo deficere, & iste non excidere. Sed illum insatiabilis dilectio Dei seruauit; hunc à Deo relictum esse ostendit per peccatum alienatio. Nota quemadmodum libera vita, insita potestas, propriaque voluntas prauenta Dei gratiâ retineatur in cœlo Gabrielem, sicque vt potuerit deficere, frustrando gratiam acceptam; & Diabolus qui excidit, potuerit stare, non frustrando eam.

2618 Alfonsus Toftatus suppar PP. sapientiæ prodigium, & Salmantinae Academiæ maximum decus, respondet vt nos ad quæstionem primam, & secundam in suis 80. & 81. super cap. 11. Iosue. Nam in 80. ait: Directè non est salus nostra in manibus nostris, vel immediatè, vt melius dicatur; quia

quia salus non est sine gratia. Ipsa autem à Deo datur. Ergo salus nostra non est in manu nostra. Est tamen secundariò salus nostra in potestate nostra, quia quancumque voluerimus, poterimus habere salutem, quæ est per gratiam. Pro quo sciendum, quid gratia, quæ nos facit gratos Deo, & dignos vitâ æternâ, habendo ipsam, vocatur gratia gratiam faciens. Et ista habetur ab homine per conuersionem in Deum per aliquem motum contritionis de peccatis, vel per aliquam dilectionem: sed iste motus non potest haberi, quia est opus bonum, nisi Deus mouerit nos. Et quia motus iste ex gratia fit, vocatur iste instinctus gratia pulsatrix, & præueniens, & ista semper assistit omnibus hominibus, pulsando eos vt moueantur ad bonum; & si assentiant huic motui, bonum operantur, atque recipiunt gratiam gratam facientem. Si verò recusant subdere se huic pulsatiua gratia, non recipiunt secundam gratiam, nec iustificantur. Ita in ea quæstione, & ferè ita ad cap. 21. Matthæi, quæst. 211. Cum autem negat, salutem nostram esse directè, vel immediatè in manibus nostris, fauet iis, quæ diximus ad primam interrogationem; vt & ad secundam, cum fatetur, esse secundariò in potestate nostra. Verba illa, & si assentiant, &c. altitunt gratiam præuenientem; quæ suapte naturâ indifferens sit, vt ei assentiat, vel dissentiat.

2619 Et licet in quæst. 81. scribat Toftatus: Gratia pulsatiua interdum fortis est, & interdum parua. Cum verò fortis mouet. Si autem parua fuerit, non mouet. Et sic quidam sunt, quos licet semper tangat gratia pulsatiua, tamen nunquam mouentur, quia remissè pulsantur. Interdum autem gratia pulsatiua ita fortis est, vt homines velut iniuitos trahat. Et tunc quicumque pulsatus ab illa mouebitur. Et est quemadmodum in amatoribus, qui interdum ita vehementer incitantur amore, vt magis furere, quam amare videantur. Et de ista gratia dicebat Christus, Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum, scilicet per gratiam pulsatiuam quasi iniuitum ferens; quos trahere est. Non ideo trahendus est Toftatus pro gratia prædeterminante physice. Hanc enim excluderat dicens ibidem, Gratia pulsatiua mouet; sed non urget. Et rursus, Gratia pulsatiua repugnari potest, etiamsi valde magna sit: nimirum repugnari potest metaphysicè, & physicè, quanuis non possit moraliter. Videantur dicta in num. 2558. Et sic intelligitur etiam S. Augustinus lib. de gratia, & lib. arb. cap. 5. atque 16. agens de efficacissimis vocationibus, qualis fuit quæ Paulum pulsauit, sed cui potuisse physice resisti, tradunt S. Chrysostomus in homil. de Conuers. S. Pauli, Author Commentariorum in Matthæum sub nomine S. Anselmi Cantuariensis, c. 6. vers. 10. Philo Carpathius in c. 6. Cant. vers. 3. alique PP.

2620 In eadem quæstione 81. sub finem proponit dubitationem Toftatus: Cum Deus gratiam pulsatiuam circa omnes exhibeat, quare quosdam ita remissè mouet, vt ex ea non moueantur in bonum? Cui dubitationi respondet, vt & nos: Quoniam abscondita sunt ab oculis nostris, soli Deo perfectè seruata cognitione horum, quæ circa nos agere vult. Huius sola causa est diuina voluntatis beneplacitum. Nec potest peccatorum magnitudo assignari causa, quia multi sunt in vita æterna, qui valde grauius peccauerunt multis, qui in gehenna tenentur. Sed illi ad extremum gratiâ pulsatrice proficiente in eis conuersi sunt; alij verò in malo perma-

nentes in Gehennali incendio mancipati sunt. Deus tamen in hoc differendè (idest discernendi in actu primo) rationem ex seipso sumit. Nam quosdam ex infinita largitate sua predestinat ab æterno esse conformes imagini Filij eius; ad Rom. 8. & isti licet in plurima mala inciderint, saluantur, quia Deus illis gratiam pulsantem exhibet sufficientem. Alij verò sunt, quos Deus non elegit; & hi, quamquam aliquando moueantur ab eo efficaciter, tamen non semper, sed ad vltimum non mouentur. Predestinati autem mouentur.

2621 S. Anselmus cap. 3. de casu Diaboli, latissime probat, & argutissime explicat, hunc non acceptasse perseuerantiam actualement, quia non voluit, & non quia Deus non dedit quiddam ex parte actus primi, aut applicationis requisitum, & sufficiens erat ad eam: simulque cap. 27. declarat non minùs ingenuosè, in Diabolo ante voluntatem deserendi iustitiam nihil præcessisse, quo impelleretur aliquatenus, aut attraheretur; sed ipsum sibi causam fuisse, ideoque voluisse, quia voluit. In cap. autem 24. de Concordia, doctrinam extendit ad hominem, & inquit: Homo habet in bonis, quod mala non sunt, quia cum posset deserere iustitiam, & mala facere, non deseruit, sed seruauit per liberum arbitrium, dante, & subsequente gratiâ. In malis verò hoc solum, quod mala sunt, quia ea sola propria, id est iniusta voluntate facit.

2622 Non abfinitet S. Prosper lib. 2. de vocatione gentium, cap. 9. aliàs 28. ait: Vniuersi, qui in fide, & dilectione permanent, à Deo donantur, ne in tentatione superentur, vt qui gloriatur, in Domino gloriatur. Ipsamque gloriam ipsidem, quibus eam impertit, adscribit; vt quauis auxilio Dei steterint, tamen quia in se habebant unde caderent; ipsorum sit meritum, quod steterunt. Igitur sicut qui crediderunt, inuuantur, vt in Fide manent; sic & qui nondum crediderunt, inuuantur vt credant. Et quemadmodum illi in sua habent potestate vt exeant; ita & isti in sua habent potestate ne veniant. Etque manifestum, quod diuersis, atque innumeris modis omnes homines vult Deus saluos fieri, & in agnitionem veritatis venire; sed qui veniunt, Dei auxilio dirigitur; qui non veniunt, suâ perniciâ relictantur. Hæc ibi, & gemina alia ex eodem cap. 9. aliàs 26. exarauit in 2. 2031. omniaque clamant pro solutione nostra ad secundam quæstionem.

SECTIO CCXLVIII.

Reditus ad S. Augustinum, & impugnatio cum interpretatione, tum retractatione, quæ excogitantur à quibusdam Anonymis.

2623 ET si sufficiebant testimonia, quæ ex S. Augustino collegimus in sect. 246. restat adhuc aliud dignum speciali consideratione. Igitur lib. 1. ad Simplicianum, quæst. 2. ait: Aliter præstat Deus vt velimus; aliter præstat, quod voluerimus. Vt velimus enim, & sumus esse voluit, & nostrum suum vocando, nostrum sequendo. Quod autem voluerimus, solus præstat, id est posse bene agere, & semper beatè viuere. Quibus breuissimis verbis complexus

complexus fuit reſponſionem ad primam, & ſecundam quæſtionem. Reuocat enim in Deum ſolum, quod det nobis per ſuam uocationem & gratiam poſſe uelle currere, & peruenire ad æternam ſalutem. Sed quod de facto uelimus currere, & operari ſalubriter, reuocat tum in Deum, tum in noſtrum arbitrium: in Deum quidem, quatenus ſolus, & gratis uocat nos; in noſtrum arbitrium, quatenus pro noſtra libertate, quam uoluit nobis illæſam relinquere, de ſicco ſequimur uocantem, quem non ſequi uocati quoque potuiſſimus. Quæſi diceret, ſufficientia auxilij (idem de efficaciâ in actu primo) à ſolo Deo eſt: ſed efficaciâ in actu ſecundo eſt à Deo poſſimum, ut dante illud ex ſua libertate, & ut principalis efficiencie opus ſalutare; à nobis, ut & efficientibus minus principaliter illud, & ut determinantiſſibus electiue ad eius exiſtentiã præ carentiã, uel præ opere contritiæ oppoſito.

2614 Ita S. Auguſtinus in eo Opere, quod ſcripſit iam Epicoſopus, & agens de quæſtione, in cuius ſolutione laboratum eſt quidem pro libero arbitrio uoluntatis humane, ſed uicit Dei gratia; ut ait lib. 2. Retract. cap. 1. Inuitatque in lib. de Bono perſeu. cap. 2. ut illud, eſt ſcriptum antequam Pelagianus hæreſis appareret, legatur à Maſſilienſibus, & uideant, num remanſerit aliquid, quo uocetur in dubium, gratiam Dei non ſecundum merita noſtra dari; & utrum ibi non ſatis egerit, etiam initium Fidei eſſe domum Dei; & utrum exiſ, que ibi dicta ſunt, non conſequenter eluceat, eſt non ſit expreſſum, etiam uſque in ſinem perſeuerantiam non niſi ab eo donari, qui nos prædeſtinauit in ſuum regnum, & gloriam. De eodem Opere inquit in lib. de Prædeſt. SS. cap. 4. continere quæſtionis ſolutionem ſecundum diuinarum Scripturarum ueritatem, quam Deus reuelauit ſibi, conuictio præcipue uerbis Pauli 1. ad Cor. 4. uerſ. 7. cum antea erraret putans, Fidem quã in Deum creditur, non eſſe donum Dei, ſed à nobis eſſe in nobis, & per illam nos impetrare Dei dona, quibus temperanter, & iuſtè, & piè uiuamus in hoc ſeculo. Neque enim Fidem putabat, Dei gratiã præueniri, ut per illam nobis daretur, quod poſceremus utiliter, niſi quia credere non poſſemus, ſi non præcederet præconium ueritatis. Ut autem prædicato nobis Euangelio conſentiremus, noſtrum eſſe proprium, & nobis ex nobis eſſe arbitratur, ut ſtatut fuerat in cap. 3. euſdem lib. de Prædeſt. SS.

2625 Quo etiam in cap. & lib. 1. Retract. cap. 23. refert quæ Præſbyter, & nondam Epicoſopus dixerat, correptus illo errore in Expoſitione quarundam propoſitionum ex Episto. ad Rom. cap. 60. Et inter ea, Quod ergo credimus, noſtrum eſt: quod autem bonum operamur, illius eſt, qui credentibus in ſe dat Spiritum S. Quæ proſectò non dixiſſet, ſi iam ſciret, etiam ipſam Fidem inter Dei munera requiri, que dantur in eodem Spiritu. Id iam ſciens, manifeſtante ſibi Deo, præſertim eam ſcripſit ad Simplicianum, protulit uerba, quæ actum ad Opere illo ad Simplicianum, tamque probato à ſe, quando aduerſus Maſſilienſes decertabat; & proinde ea debent audiri tanquam omnino experimenta mentem ipſius catholicam, & è diametro oppoſitam Pelagianifmo, atque Semipelagianifmo.

2626 Accedit, confirmari eademmet uerba à S. Doctore, tam in lib. 1. Retract. cap. 23. quam in c. 3.

de Prædeſt. SS. Nam utrobique poſt recantationem dictorum capite illo 60. Expoſitionis, ſubiungit: *Utrumque ergo* (nempe quod credimus, & quod operamur bonum) *noſtrum eſt propter arbitrium uoluntatis: & utrumque tamen datum eſt per Spiritum fidei, & charitatis. Neque enim ſola charitas, ſed ſicut ſcriptum eſt, charitas cum fide à Deo Patre, & Domino Jeſu Chriſto.* Ideſt, nunc etiam hauquaquam nego, noſtrum eſſe tum credere, tum operari bonum; nam ita poſtulat indemnitatis noſtræ libertatis. Sed tamen ſentio, utrumque ita eſſe noſtrum, ut non modò bona operatio, ſed etiam Fides ſit per Chriſti gratiam; quod de Fide inſiciabar olim: & Maſſilienſes in præſentiarum de Fide ſaltem imperfecta adblandiuntur priſtino meo, & retractato errori.

Proſequitur S. Doctore: *Et quod paulò poſt dixi, 2617 Noſtrum eſt enim credere, & uelle; illius autem dare credentibus, & uolentibus facultatem bene operandi per Spiritum S. per quem charitas diffunditur in cordibus noſtris, uerum eſt quidem, ſed eadem regulã. Et utrumque ipſius eſt, quia ipſe præparat uoluntatem: & utrumque noſtrum, quia non fit, niſi uolentibus nobis.* Ideſt, credere, & bene operari eſt noſtrum propter determinationem electiuiam noſtræ uoluntatis; ſed ſimul, & principalis eſt Dei, nedum quod bene operatur, ſed etiam quod credamus, quã non modò ad bene operandum, ſed & ad credendum præparat, electiuique uoluntatem noſtram per ſuam gratiam, utque uel ad credendum agnoſcitur iam a me neceſſaria. *Ac per hoc quod etiam poſtea dixi, quia nec uelle poſſumus, niſi uocemur; & cum poſt uocationem uoluerimus, non ſufficit uoluntas noſtra, & curſus noſter, niſi Deus uires currentibus præbeat, & perducatur quò uocat. Ac deinde ſubiunxi, Manifeſtum eſt ergo, non uolentis, neque currentis, ſed miſericordiæ Dei eſſe, quod bene operamur: ueriffimum, ſed parum de ipſa uocatione diſſerui, que fit ſecundum propoſitum Dei.* Quibus uerbis monet, ipſam etiam gratiam, cuius conſeſſio ad bene operandum fit à Deo ſecundum propoſitum & electionem ad uitam æternam, non fuiſſe à ſe tam pro dignitate declaratam, quam oportebat & quàm poſtea penitus, exquiliuque cognouit. Quã ex notiã dixit libro de natura & gratia, cap. 64. *Ad ipſum arbitrium pertinet, uocantem audire, & credere; & ab eo, in quem credit, non peccandi adiutorium poſtulare. Nam: per charitatem Dei futuri ſunt ſimiles Deo, qua diſſiſa eſt in cordibus noſtris: non nature poſſibilitate, nec libero arbitrio, quod eſt in nobis; ſed per Spiritum S. qui datus eſt nobis.*

Præterea in cap. 5. libri de Prædeſt. SS. confirmantur eadem ipſa uerba. Nam ibi ſcribit S. Doctore: *Illã natura, in qua nobis data eſt poſſibilitas habendi Fidem, non diſcernit ab homine hominem; ipſa uerò Fides diſcernit ab infideli fidelẽm. Ac per hoc ubi dicitur, Quis enim te diſcernit? Quid autem habes, quod non accepisti? Quiſque audet dicere, Habeo ex meipſo Fidem, non ergo accepi, proſectò contradicit huic apertiffima ueritati. Non quia credere, uel non credere, non eſt in arbitrio uoluntatis humane. Sed in electis præparatur uoluntas à Domino. Ideo ad ipſam quoque Fidem, qua in uoluntate eſt, pertinet, Quis enim te diſcernit? Quid autem habes, quod non accepisti? Aduertit S. Doctore, concedendum eſſe, quod credere, uel non credere eſt in arbitrio uoluntatis*

SECTIO CCXLIX.

Procedit penſum propoſitum in titulo Seſtionis anterioris.

2629 Præfatum pronuntiatum, *Credere, uel non credere eſt in arbitrio uoluntatis humane, ſi præcedat præparatio eius à Domino, familiare ex S. Auguſtino dicenti libro de Spiritu & litera, cap. 34. Conſentire, uel diſſentire propria uoluntatis eſt.* Ruſſus: *Proſectò & ipſum uelle credere Deus operatur in homine, & in omnibus miſericordia eius præuenit nos: conſentire autem uocationi Dei, uel ab ea diſſentire, ſicut dixi, propria uoluntatis eſt.* Libro 2. de actis cum Felice Manichæo, cap. 4. *Habet unusquisque in uoluntate, aut eligere (cum Dei gratia) qua bona ſunt (conducentiaque ad ſalutem æternam) & eſſe arbor bona; aut eligere qua mala, & eſſe arbor mala.* Lib. de Gratia Chriſti, cap. 14. *Quis non uideat, & uenire quemquam, & non uenire arbitrio uoluntatis? Sed hoc arbitrium poteſt eſſe ſolum, ſi non uenit; non autem poteſt, niſi adiutum eſſe, ſi uenit.* Lib. de Bono uoluntatis, cap. 17. *Noſtrum eſt uelle; ſed uoluntas ipſa etiam monetur, ut ſurgat; & ſanatur, ut ualeat; & dilatur, ut capiat; & impletur, ut habeat.* In homilia 12. ex 50. *Dat Diabolus conſilium (in malum) ſed Deo auxiliante, noſtrum eſt uel eligere, uel repudiare quod ſuggerit.* Legeat lib. 1. Retract. cap. 9. & 22. Poſt S. Doctorem uſurparunt idem ſententiam S. Fulgentius lib. de Prædeſt. & gratia, cap. 9. cuius uerba dedi in num. 268. Gennadius lib. de Eccleſiaſticis dogmatibus, cap. 21. alique hunc uerbatim reddentes, quorum memini ex num. 2387. uſque ad 2392. ut omittam ceteros paſſim in hoc Opere citatos, apud quos inuenitur ſub uerbis æquiualentibus.

2630 Et hæc ad illuſtrationem uerborum illorum Auguſtinianorum, ut uelimus, & ſuum eſſe uoluit, & noſtrum; ſuum, uocando; noſtrum, ſequendo. Quæ habita fuerunt ante oculos ab Epicoſopis Africanis apud Sardiniam exulibus, & iuxta ea ſcripſerunt in Episto. Synodica ad Orientales Catholicos de gratia ſentientes: *Quod uos dicitis, Solã Dei miſericordiã ſaluari hominem; illi autem (nempe Pelagianus, aut Semipelagianus) dicunt, Niſi quis propria uoluntate cucurrerit, & elaborauerit, ſaluus eſſe non poterit: dignè utrumque tenetur, ſi rectus ordo ſeruetur diuina miſericordiæ, & uoluntatis humane, ut illa præueniat, hæc ſequatur: ſola Dei miſericordiã initium ſalutis conferat, cui deinde uoluntas humane cooperatrix ſua ſalutis exiſtat: ut miſericordiã Dei præueniens uoluntatis humane dirigat curſum, & humane uoluntas obediens, eadem miſericordiã ſubſequentem, ſecundum intentionem currat ad brauium: ex Dei miſericordiã ſibi eſſe donum curſus, ac laboris agnoſcat, nec ſit ingrata miſericordiã, per quam ſalutis accipit initium, ut per ipſam perueniat ad plenum ſempiternæ ſalutis effectum, quia tunc erit bona, ſi Dei præueniatur dono; & tunc permanebit bona, ſi eius non deſtituat auxilio.* Sic PP. Africanus, quorum unus erat S. Fulgentius, & in quorum uerbis, *Et illa præueniat, hæc ſequatur,* &c. alluditur ad ea alia Auguſtiniana.

2631 Ideo, reſponderi poſſe ad S. Auguſtini elucidatum locum, intendi ibi, quod uelle liberum ſalubre, & conduens ad uitam æternam, ſit noſtrum formaliter ratione determinationis formalis conſiſtens in actu ipſo libero uolendi; ſed ſupponens determinationem cauſalem à Deo uocante; quã ratione ſuum eſt illud uelle. Inde Gonetus tom. 4. diſp. 6. art. & §. 7. pag. 670. conqueſtus de impoſtura ſentendi, uoluntatem noſtram non determinare ſe, ait Thomiſtas quidem aſſerere, illam à Deo, ut primo libero, determinari; ſed tamen non negare, eandem ut ſecundum liberum, determinare ſe: proindeque ab ipſis diſtingui duplicem determinationem, unam cauſalem, quæ eſt à ſolo Deo applicante uoluntatem noſtram ad operandum; alteram formalem, quæ eſt effectus prioris, procedenti- que à Deo, & à uoluntate noſtra ſimul operantibus.

Vnde etiam Anonymus cap. 15. Vanitatis, pag. 172. allegantibus Noſtris pro ſe Dominicum Sotum in uerbis adductis num. 2610. alioſque Theologos, imò & PP. ſimiliter loquentes, occurrunt inquiring, [rationem, ſeu cauſam diſtinguendi illum qui conuertitur, ab eo qui non conuertitur, eſſe duplicem. Vna eſt remota, uniuersalis, & prima: altera eſt proxima, particularis, & propria. Hæc eſt conatus, ſeu conſenſus liberi arbitrij, qui cum uitalis ſit, ſeu opus vitale, neceſſe eſt quod cauſam proximam, particularem, & propriam uitalem habeat. Altera, ſcilicet prima, & uniuersalis, dupliciter conſideratur, uel propterea eſt in Deo, uel propterea eſt in creatura. In Deo nihil aliud eſt, quàm diuinum decretum de conuerſione iſtius præ alio, antecedens omnem futuri conſenſus præuentionem. In creatura eſt ipſius decreti æterni exequutio temporalis, quæ ſit per gratiam à Deo datam efficaciter, ſeu realiter, & phyſicè cauſatiuam conuerſionis in iſto, & non in alio. Et hoc eſt, quod euincunt Thomiſte per illa uerba Pauli, *Quis enim te diſcernit?* Neque enim illis negat Apoſtolus; quod à uoluntate creata, tanquam à cauſa proxima efficienter procedat conuerſio, quã unus formaliter diſcernitur ab alio; ſed ſolum intendit, & declarat, quod prima iſtius conuerſionis cauſa ſit gratia diuina, quæ uoluntatem iſtius præ alio applicat ad conuerſionem.] Hactenus ille.

2633 Sed non ſatisfacit reſponſio; nam S. Auguſtinus docens, uelle eſſe noſtrum, ſequendo; non intendit, quod uelle ſit noſtrum ratione actus, quem præciſè eliciat uoluntas noſtra; ſed quem eliciat liberè cum indifferentia actiua, & electiue. Etenim primo ſenſu eſſe noſtrum, competit non minus actiui neceſſario, quàm libero uolendi: & S. Doctore agit de hoc, quatenus præ illo, & ſpeciali de titulo eſt noſter; ſeu quatenus ita hic à noſtra uoluntate elicitur, ut eo ipſo inſtanti, & loco, quo elicitur, & ſub omnibus prærequiſitis ad ſui exiſtentiã poterit non elici; proindeque quando, & ubi per eum ſequimur Deum uocantem,

tem, poterimus non sequi abstinendo ab eo. Quæ doctrina quo pacto subsistet, si supponatur determinatio à Deo causalis, antedecenterque inevitabilis ad sequendum ipsum vocantem? Quo etiam pacto non erit suum tantum, quod velimus, sequendo se, ita vt velle sequi sit necessarium, & non liberum nobis?

2634 Hinc ad querelam Goneri dico, nos exinde, quodd Thomistæ affirmant, voluntatem nostram determinari antedecenter, & inevitabiliter à Deo, vt ipsum vocantem sequatur potius, quam non sequatur, ab inferre absurdo, illam non determinare electiue se ad sequendum. Quod absurdum quomodo ipsi eugent, intelligere nunquam possumus. Audimus etiam ex ipsis, & cum ipsis fatemur, Deum esse primum liberum, & voluntatem nostram esse secundum liberum. Sed non assequimur, quo pacto hæc partes agat secundi liberi, & determinantis electiue se ad sequendum Deum vocantem, si à primo libero antedecenter, & inevitabiliter determinetur ad sequendum. Non item negamus, ipsos distinguere determinationem vnam, quæ causalis sit, & à solo Deo; alteram, quæ formalis sit, libera, & electiua, causataque à priori, & à Deo, atque à voluntate nostra simul operantibus. Sed contendimus, non distinguere bene; semel enim adstructa determinatione causali, & à solo Deo, quæ sit antedecens, & inevitabilis ad sequendum eum vocantem, non percipimus, restare locum liberæ, electiueque determinationi voluntatis nostræ, vt potius sequamur, quam non sequamur. Dabitur quidem determinatio formalis consistens in actu volendi, causato à Deo, & à voluntate nostra; sed qui fiet, vt detur determinatio libera, electiuaque respectu voluntatis nostræ? Anne datur in Beati voluntate Deum volente & amante per formalem determinationem volitionis & amoris, in qua præcedit determinatio causalis, quæ est à solo Deo applicante inevitabiliter eam ad volitionem, & amorem sui?

2635 Hinc etiam ad Anonymum repono, nos non esse tam truncos, & stipites, vt non intelligamus, quod si vna conueritur, & non alius, interueniat causa proxima, particularis, & propria conuerfionis, qui sit actus, seu opus vitale. Sed quod disquirimus est, quænam sit eo modo causa conuerfionis, qui sit non præcisè actus, seu opus vitale (vti esset conuersio necessaria,) sed qui etiam sit actus, seu opus vitale liberum, & electiuum? Non valeamusque concipere conuerfionem huius conditionis, si præeat ineluctabiliter quid inferens cum connexionem essentiali conuerfionem. Quare si adstruatur causa remota, vniuersalis, & prima, siue provt est in Deo ratione impedibilis decreti de conuerfione, & præconatenati essentialiter cum hac, siue provt in voluntate creata est ratione gratiæ pariformiter inevitabilis & præconnexæ, oculis videretur nobis ostium ad defendendam causam proximam, particularem, & propriam conuerfionis, quæ sit actus, seu opus vitale, liberum, & electiuum in voluntate creata. Tandem qualiter Thomistæ interpretentur verba illa Pauli, *Quis enim re discernit? de causa remota, vniuersali, & prima applicante prædeterminatiue ad conuerfionem voluntatem vnam præ alia, non ignoramus: sed hoc modo non esse exponenda probauimus ex sectione 178. exindeque præcipue confirmamur*

in repellenda interpretatione Thomistarum, quod alioqui discretio, quæ ab ipsis dicitur formalis, & procedens à voluntate creata, tanquam à causa proxima efficiente, non esset huic liberæ, & electiua; cum tamen per Deum tanquam causam remotam, vniuersalem, & primam discretio, de qua Paulus, sic explicari debeat, vt ea alia formalis discretio per voluntatem creatam tanquam causam proximam, particularem, & propriam, remaneat libera, atque electiua, & non transeat in necessariam.

2636 Alter Anonymus in Scientia Media ad examen reuocata, cap. & art. 1. §. 3. num. 14. agnouit fauentia nobis esse illa S. Augustini verba lib. 1. ad Simplicianum, quæst. 2. *Vt velimus, & summe esse voluit, & nostrum: suum vocando, nostrum sequendo.* Sed vult [fuisse prolata à S. Doctore secundum errorem, quo ante Episcopatum tenebatur, & quem postea in eodem loco refutauit. Sciendum enim est, S. Augustinum aliquando credidisse, quod Deo vocanti ad bene viuendum, voluntas non ex inspiratione diuina, sed ex propria libertate vellet viuere bene. Hic error fuit semipelagianorum, qui dicebant, necessariam quidem esse vocationem Dei; non tamen ex inspiratione diuina hominem habere voluntatem credendi, sed ex propria libertate, sicut & voluntatem bene viuendi, cui postea Deus præstaret bonam vitam, conferendo artem, & industriam bene viuendi. Iuxta quem errorem processerunt verba illa affirmantia, esse aliquid nostrum in operatione gratiæ, seu in actibus liberis conducentibus ad vitam æternam.] Anonymus autem totus in eo occupatur, vt nihil nostrum admittatur.

2637 Quæ persuasione imbutus instruit primam aciem contra Scientiam Mediam argumento hoc demonstratiuo in §. 1. num. 4. vsque ad 21. §. 4. Scientia Media affirmat fore, vt esset à libero arbitrio creato aliquid, quod non esset effectiue à gratia. Esset enim ab illo Petrum v. g. determinare se ad amandum Deum super omnia; quod quidem non esset effectiue ab hac. Ergo Scientia Media est gratiæ inimica. Eo namque ipso gratia esset ex operibus, contra Apostolum ad Rom. 11. vers. 6. dicentem: *Si autem gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam non est gratia.* Quippe daretur gratia dependenter à liberi arbitrij creati determinatione præsupposita ad ipsam gratiam. Tanti habuit istud enthymema Anonymus ille, vt concludat art. 2. dicens: [Quapropter in Domino confidimus, Patres Societatis eo conuictos confessuros gratiam prædeterminantem physicè; speramusque, vt si imago primi seculi gloriam, & splendorem Societatis mundo enarravit, imago secundi seculi eius humilitatem celo annuntiabit, quæ vt purioris doctrinæ Antistites veneraretur, deseruerit hesternæ Ludouici Molinæ commenta.]

2638 Cæterum euidentis est ex dictis in Sectione con- finii, verba illa S. Augustini non fuisse Pelagianica, neque Semipelagianica, neque retractata, sed potius confirmata à S. Doctore, quando ultimo dimicauit aduersus Semipelagianos, necnon ab Africanis PP. posterioribus, & doctrinam ipsius in libris de Prædest. SS. & de Bono perseu. sectantibus, vt qui ad Orientales rescripserint: *Pra omnibus studium gerite, libros S. Augustini, quos ad Prosperum, & Hilarium scripsit, memoratis fratribus legendos ingerere. Quorum mentionem*

rem B. memoria Hornisda; Sedis Apostolice gloriosus Antistes, in epistola quam consulenti se Sancto Fratri, Consecratorique nostro Possessori rescripsit, cum magno præconio Catholica laudis inseruit, cuius hæc verba sunt: *De arbitrio tamen libero, & gratia Dei, quid Romana, hoc est Catholica, sequatur, & seruet Ecclesia, licet in variis libris Beati Augustini, & maxime ad Prosperum, & Hilarium possit agnosci, tamen & in scriptis Ecclesiasticis expressa capitula continentur.*

2639 S. etiam Prosper instructus libris illis S. Augustini confirmavit eadem verba cap. 2. alias 3. contra Collatorem, de quo ait: *Inter initia distributionis à veritate pietate non dissonat, & in isto honorari præconio mereretur, nisi præcipiti, tenoque progressu ab inchoata reititudine deuiaret. Nam post comparationem agricolæ, cui formam sub gratia, ac fide videntis aptauit, & cuius infructuosum dixit esse laborem, nisi per omnia Dei auxilio iuaretur, intulit definitionem Catholicissimam dicens: Quibus manifestè colligitur, non solum actuum, verum etiam cogitationum bonarum ex Deo esse principium, qui nobis & initia sancta voluntatis inspirat, & virtutem, atque opportunitatem eorum, quæ rectè cupimus, tribuit peragendi. Hic, ne quis putaret, nihil superesse, quod per liberum ageretur arbitrium, non irrationabiliter adiecit, quo probaret, non auferri illud his donis, sed potius roborari, nisi reuolutum ad iniquitates suas, ab auxilio Dei se malis auertere. Nostrum verò est, vt quotidie ardentem nos gratiam Dei humiliter subsequamur, &c. Hæc Cassianus, & illa Sanctus Prosper, vocans Catholicissimam, definitionem Cassiani contentam in verbis prioribus, & non irrationabilem appendicem verborum posteriorum conformium cum eis aliis Sancti Augustini, appositamque ex eodem fine, quo nos verum esse contendimus, nostrum esse sequi Deum vocantem, subsequique humiliter gratiam Dei trahentem; scilicet vt et si Deus per suam gratiam sit principium præueniens, & aliuans cogitationum, & actuum nostrorum bonorum, superest adhuc, quod per liberum nostrum arbitrium cum eadem gratia agatur, nempe vt determinet se electiue, concurrente effectiue gratiæ ad eandem determinationem.*

2640 Itaque in eo præcisè additamento Cassiani, concordati cum verbis S. Augustini, non dignouit S. Prosper errorem Semipelagianicum, sed doctrinam Catholicissimam, aut saltem non irrationabilem. Progreditur S. Prosper, & pauld post, recitatis subsequenter Cassiani verbis, inquit in cap. 2. alias 4. *Iam hic quasi per inscrutabilem diuersitatem introducitur definitio, quæ docetur, multos ad gratiam venire sine gratia; & hunc affectum petendi, querendi, atque pulsandi habere quosdam de vigilantia liberæ voluntatis. Quæ tamen in aliis tantæ auersione obacata perhibetur, vt nullis cohortationibus sit reuocabilis, nisi per vim trahentis inuicta ducatur. Cito ergo hic disputator præmissa definitionis obliuiscit. Cito à sententia sua instabilitate, & leuitate discessit. Dixerat enim, regulariter non solum actuum, sed etiam cogitationum bonarum ex Deo esse principium. Et ne hoc de doctrina extrinsecus adhibita deberet intelligi, vigilanter addiderat, Qui nobis & initia sancta voluntatis inspirat, &c. Doctore Catholice, cur professionem R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.*

tuam deseris, cur ad famosam falsitatis caliginem, relicta serenissima veritatis luce, deuolueris?

Huic verborum Sancti Augustini confirmatio- ni ex Sancto Prospero subnectere possem alias ex Sancto Gregorio Nazianzeno Orat. 31. quem S. Doctorem Sanctus Augustinus lib. de Bono perseu. cap. 19. allegat contra Semipelagianos, Ex S. Ambrosio Serm. 10. in Psalm. 118. ad vers. 4. quem S. Doctorem opponit Semipelagianis Sanctus Augustinus ibidem cap. 8. 13. 19. & 23. lib. de Gratia Christi, cap. 44. & seq. necnon epist. 107. Ex Sancto Hilario Pictauiensi in Psalm. 118. vers. 104. & 124. cuius laudes celebrat Sanctus Augustinus sæpe in libris aduersus Pelagianos. Ex S. Optato Mileuitano lib. 2. aduersus Parmenianum. Prædicant eum S. Augustinus lib. 1. contra Parmeniani epistolam, cap. 3. lib. 2. de Doctrina Christiana, cap. 40. S. Fulgentius lib. 2. ad Monimum, cap. 13. Ex Sancto Diadocho de Perfectione spiritali cap. 93. Ex Sancto Basilio in exhort. ad Baptisum, & in homil. de Penit. Ex Hilario Diacono ad Philipp. 2. vers. 13. quem Hilarium, & cum sancti titulo profert aduersus Pelagianos Sanctus Augustinus lib. & cap. 4. contra duas epistolas ipsorum. Ex Eusebio Cæsarensi apud Theodoretum in cap. 26. Isaia. Ex Sancto Macario Agyptio homil. 4. & 37. Ex Sancto Ephrem Edesseno in Confessione, & reprehensione sui ipsius. Ex Sancto Ildoro Pelusiota lib. 4. epist. 171. lib. 2. epist. 72. Ex Sancto Eucherio Lugdunensi, vel quocumque alio antiquo Patre sub eius nomine, homil. 9. & 11. de Paschate. Ex Sancto Dorotheo Archimandrita Doctrina 10. num. 2. Doct. 11. num. 1. Ex S. Damasceno lib. 2. Fidei Orthodoxæ, cap. 29. Ex Valeriano Comeliensi homil. 11. & 16. Occasione veteris huius Patris vindicandi ab impacta per Nicolaum Chichonum calumnia de Semipelagianismo collegit ceteros præcitatos, & complures alios, exarantique eorum verba æquipollentia Augustiniani sapientissimus, & eruditissimus Theophilus Raynaudus: in cuius Disquisitione Theologica pro Valeriano legi possunt.

2641 Et vltra indicatos multi sunt à me transcripti in hac parte. præsertim S. Hieronymus; vsus isdem formalibus verbis, de quo in sect. 246. 222. atque 218. oportebitque eundem consulere in epist. 38. ad Theodosium, & alios Anachoretas. Cumque non composuerit Retractiones, vti S. Augustinus, non dicit Anonymus, reuocasse verba illa. Anne cum Caluino reprehensio à me in n. 1599. insimulabit Pelagianismi, aut Semipelagianismi Doctorem Maximum? Anne solus in discrimen famæ injiciet S. Gregorium Magnum, qui imitatus est eundem loquendi modum? Audiatur Anonymus sanctissimum Pontificem aientem: *Bonum quod agimus, & Dei est, & nostrum: Dei per præuenientem gratiam, nostrum per obsequentem liberam voluntatem. Si enim Dei non est, unde es gratias in æternum agimus? Rursus, si nostrum non est, unde nobis retribuui premia speramus? Quia ergo non immeritò gratias agimus, scimus quia eius munere præuenimur: & rursus, quia non immeritò retributionem quarimus, scimus quod, subsequente libero arbitrio, bona elegimus, quæ ageremus. Ita in lib. 33. Moralium, cap. 26. vltra paria, quæ habet in cap. 25. necnon*

lib. 22. cap. 10. & 9. in Ezechielem. Homiliæ cuius textum recitauit in num. 2152.

2643 Transiſſi etiam in num. 2447. & in 2290. S. Chryſoſtomum proferentem quaſi ipſemet formalia Sancti Auguſtini verba, ad quæ proximè accedat illa, in homilia de ſeptem Machabæis, quæ eſt 44. Tomi 1. Græcolatini: *Non talis agnoſcitur ego ſum, ut certaminis exitum in aliqua certantium virtute conſtituam; ſed ipſe aſſiſto inſtantibus, & auxilium præbeo, & manum præbeo aſſiſtis meis. Et quod ex proprii arbitrij libertate ſiſcipiunt de bonæ voluntatis affectu, ut pro legibus meis, & nomine meo dimicent, id in victoriam ipſiſ procedere, mei eſt auxiliij.* His autem S. Chryſoſtomi verbis ſimilima proſus ſunt alia S. Auguſtini in Serm. 2. & 11. additis à Patrientibus.

2644 Inſuper conſonat cum S. Auguſtino, & ſecum S. Chryſoſtomus, dicens homil. 5. in 1. ad Theſſal. *Leuius, ſi vellemus, quam corpora, liberum arbitrium ſuſciperet correptionem. Nam illic quidem medicamentis, & medicis, & tempore opus eſt. Hic autem ſufficit, ſi volueris & bonus eſſe, & malus. Nihil eſt difficile, ſi nos velimus; nihil facile, ſi nolimus. Omnia enim ſunt in noſtra poteſtate. Propterea dicit quoque Scriptura, Si velitis, & me audiat. Et rursus, Si nolitis, nec me audiat. Totum ergo in eo ſitum eſt, quod eſt velle, & nolle. Propterea & punimur, & laudamur. Homil. 18. in Epift. ad Rom. *At dices, ſi ex gratia ſalus eſt, cur non omnes ſaluamur? Quia noluiſtis. Gratia ſiquidem licet gratuita ſit, voluntas tantummodo ſaluat, non eos qui nolunt, qui continuo auerſantur, qui contradicunt. Homil. 19. Conſequuti ergo iuſtitiam non conſequutos condemnant. : : Etenim ne quis culpam ipſius rei naturæ adſcribat, ſed potiùs peruerſe illorum menti, quosdam adeoſas eſſe iuſtitiam oſtendit. Propterea ſignificanter quoque huiusmodi dictione vtitur, quia tam ſupernam gratiam, quam ipſorum ſtudium exprimat. Neque enim ideo conſequutos eſſe dicit, quod liberam arbitrij poteſtatem ſublatam velit, ſed ut bonorum magnitudinem declaret; & quod potior quidem pars gratiæ ſit, non tamen totum. Nam & nos ſubinde dicere ſolemus, Iſte conſequutus eſt, iſte inuenit, quando videlicet quod factum eſt, multum adferre lucri videtur. Non enim humanis laboribus, ſed diuino dono ſit potior hæc pars.**

2645 Quo in poſtremo loco verba illa, *Potior quidem pars gratiæ eſt, non tamen totum*, manifeſtè ſignificant, noſtrum eſſe velle conuenienter ad ſalutem æternam, ſequendo gratiam vocantem; ſed ita noſtrum eſſe, ut potiùs ſit eiufdem gratiæ, tanquam principalius efficiētis. Vbi aduertenda eſt antinomia Sancti Chryſoſtomi dicentis, *Non eſt gratia totum*; & Sancti Auguſtini lib. de Prædeſt. SS. cap. 2. 3. 7. & 16. lib. de Bono perſeu. cap. 6. & 13. in Ezechirio cap. 32. in Epift. 106. aientis, *Dandum eſt gratia totum*. Non contradicit vnus S. Doctor alteri, neque Sanctus Auguſtinus ſibi. Vterque exiſtimat, velle ſalutare eſſe noſtrum ratione determinationis electiæ præſtitæ à nobis ex potioribus viribus gratiæ; proindeque vterque cenſet, non eſſe gratiæ totum, ita ut Deus non tantum efficiat principalius tale velle,

ſed etiam electiue determinet ad illud. Et Sanctus Auguſtinus monet, eatenus totum dandum eſſe gratiæ, quatenus nulla ſit pars, ſeu operis initium, quod determinationi noſtræ electiæ ex ſolis naturæ viribus, ſeorſumque ab auxilio gratiæ tribuatur; & quatenus non ſolum agere ipſius Dei, ſed etiam agere noſtri arbitrij, determinatioque electiua adſcribi Deo debeat, ut qui excitet, moueat, & conferat illi vires indebitas, ut agat, determinetque ſe electiue ad velle ſalutare. De quo S. Auguſtini ſenſu recolantur ſcripta in Sæc. 178. & ſeq. videaturque Stapletonus lib. 4. de Iuſtificationis vniuerſa doctrina, cap. 4. §. ultimo, lib. 10. cap. 102.

Idem S. Chryſoſtomus ſubſcriptione ſua communit. pronuntiatum illud, *Credere, vel non credere eſt in arbitrio voluntatis humanae, &c.* quod ex S. Auguſtino, aliſque ex PP. produximus num. 2628. & ſeq. Namque in tom. 5. Græcolatino, ſerm. 22. in illa verba Pauli 2. ad Cor. 4. verſ. 13. *Habentes autem eundem ſpiritum Fidei*, poſtquam docuiſſet, hanc non ita eſſe Dei munus, ut non requirat cooperationem noſtram, inquit: *Quamobrem igitur ſpiritum Fidei vocat eam? Illud nimirum oſtendere volens, quod initio credere, & parere vocanti, noſtra eſt bona mentis (præuente ſcilicet gratiæ diuinæ.) At poſtquam iacta fuerint Fidei fundamenta, iam opus eſt auxilio Spiritus (nimirum ſpeciali) ut in nobis perpetuè maneat inconcuſſa, & inexpugnabilis. Neque enim Deus, neque Spiritus gratia noſtrum præuenit propoſitum (ſcilicet determinando nos præuie) ſed tamen vocet (nempe ad Fidem) expectat tamen, ut ſponte, & propria voluntate accedamus (nimirum determinantes noſmet ipſos electiue) ac tum demum nobis ſuum exhibeat auxilium (nempe adiuuans, & cooperans ad initium Fidei.) His in verbis ſunt ſigillatim conſideranda illa, *Initio credere, & parere vocanti, noſtra eſt bona mentis*: conferendaque cum eis aliſ Sancti Auguſtini. A quo non fuiſſe retractata, neque prolata in eo ſenſu, ut credere, & conſentire non ſit opus noſtræ voluntatis, ſed Dei in ea, conuincit Stapletonus ſuprà in §§. duobus antecedentibus contra Hæreticos proſtantes, & contra Kemnitium. Conferenda etiam ſunt cum exaratis in numero 2387. eis aliſ verbis Authoris de Eccleſiaſticis dogmatibus, qui concinnauit illa ex Sancto Auguſtino, & qui, ut oſtendi in ſequentibus numeris aduerſus Gonetum, non redoler in illis Semipelagianifmum.*

2647 Quare neque Sanctus Auguſtinus cum ſapit in verbis, *ut velimus, & ſuum eſſe voluit, & noſtrum; ſuum, vocando; noſtrum, ſequendo*: pro quorum confirmatione, & catholico ſenſu egimus hucvſque contra Anonymum. Cum autem hic ait, fuiſſe pronuntiatam à Sancto Doctore ſecundum ſuum errorem, quo ante Episcopatum tenebatur, & quem poſtea in eodem loco reſtauit, debuiſſet animaduertere, libros duos ad Simplicianum, in quorum primo continentur, elaboratos fuiſſe à Sancto Auguſtino poſt Episcopatum, ut notorium ex eſt libro ſecundo *Retract. capite primo*, & quando iam cœpit ſapere plenius, & cognoſcere, & aſſerere initium etiam Fidei eſſe donum Dei, ut adſeruat libro de Bonis

Bono perſeu. cap. 20. ſuadens in cap. 21. lectionem primi illius libri, vtpote tradentis ſanam, integramque de gratiæ doctrinam; & ſicut inquit in lib. de Prædeſt. SS. cap. 4. iuxta veritatem Scripturarum diuinarum, reuelatamque ſibi à Deo, cum librum illum ſcriberet. Non igitur ea verba prodierunt à Sancto Doctore perfeuerante etiam tunc in errore, quem ante promotionem in Episcopatum incurerat. Debuiſſet etiam Anonymus deſignare, quanam in parte libri illius impugnet Sanctus Auguſtinus errorem Semipelagianicum, quem in illa parte eiufdem libri expreſſiſſet.

SECTIO CCL.

Absoluitur penſum ſuperius, & traduntur vnus ex illis, Anonymi ledoria aliqua contra Scientiam Medicam, profeſſoresque eius.

2648 **R**estat loqui de argumentatione Anonymi, & de ſpe recitandæ à Noſtris Scientiæ Mediæ. Sed ad enthymema (quod vocat demonſtratiuum) iam conſtat ex Sectio- ne 179. & ex dictis, dicendisque tertio quoque verbo, non magis verum eſſe, quam duos & duo eſſe ſex. Vnde ſi in eo enthymemate fundet palinodia noſtræ ſpem, ſolida hæc non erit. Si aliæ demonſtrationes compareant in ſecundo hoc ſeculo eurrente Societatis, ſunt (opinor) bonæ ſpei homines ex ea. Ita appellat Sanctus Auguſtinus lib. de Bono perſeu. cap. 21. *quos ſic proſicientes dies vltimus vite huius inuenierit, ut adſcipiantur eis, qua proſicientibus deſuerunt, & perficiendi potiùs quam puniendi iudicentur.* Dixeratque immediate antea: *Interest, quantum, & in quibus rebus erratur, & quam facile quiſque corrigat, vel quantum pertinacia ſuum defendere conetur errorem.* Retractabunt facile Scientiam Medicam viri à Societate, ſi ſe erraſſe compererint ex argumentis conuincentibus; qualia certè non ſunt quæ Anonymus regerit ex Authoribus anterioribus, addens ſolummodo aculeos verborum, & conuitia.

2649 Interim, quantum ad me attinet, curo in reſpondendo non degenerare à primi ſæculi Theologiſ Scriptoribus, quorum modestia in eius imagine enarratur ad maiorem Dei gloriam, & Chriſtiani populi ædificationem, & ad exemplum quod poſteri imitemur. Sed ſi Anonymi velum, quo ſe occultauit, adimatur, crediderim ſuæ nationis homines cordatos non commendaturos ab illius ſcriptis moderationem, quam profiterentur. Suntne è modestiæ præſcriptis tranſcripta ſuperius verba? Suntne & hæc in Proœmio, pag. & numero primo: [Habet Scientia Media multa fucis illita, quæ luce debent purgari noua, ut ſi ſine fucis videretur, etiam à ſuis deſenſoribus deſpiceretur. Amore igitur ſolius veritatis ſuccenſus duo de hac ſcientia fucata propoſito examinanda. Primò, quæ ſit illius ſine R.P. Gâbr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

fucis deformitas? ut impleti confuſione deſenſores eius; Chriſti gratiam inuocent, iuxta illud Pſalmi 81. *Ample facies eorum ignominia* (confuſione) & *querent nomen tuum, Domine.* Secundò, quæ ſit ſuorum pigmentorum vanitas, quibus vt vera apparet, ſe ornauit? Ei enim poteſt appropriari illud Iſaiæ 57. *Ornaſti te Regi unguento, & multiplicasti pigmenta tua, & humilitata es.* Ad radicem ſecurim poſiti. Quamvis enim plucibus aliſ principiis Scientiæ Mediæ ſuccidatur, hoc tamen vnico eradicatur, &c.] Sic ille, ac ſi exagitaret meretricem illam magnam, de qua in Apocalypſi cap. 18. & 19. aut ſi fucata aliquam hæreſim Arii, vel Lutheri detegere aggrederetur.

2650 Forſan tamen quis iudicabit, parcendum ei eſſe; quia in numero ſecundo ait: [Non approbo dictum cuiuſdam Iunioris; Molinæ diſcipulis acriori lixiuo capita eſſe lauanda, quia eos durioris, & craſſioris corij eſſe aiebat; & vbi non inſigniter perſificatur, putant ſe palpati; & laudari. Magis placet temperatus zelus P. Annati; quem imitari conabor, non in fucato eloquentiæ ſuæ ſtylo; ſed in ſpiritu veritatis; & claritate doctrinæ, à quibus in ſuis libris de Scientia Media compoſitis prædictus Pater ſæpiùs diſceſſit. *Si quis eſt Domini, iungatur mihi.* Exodi 32.] Cæterum cum in proverbio Hiſpano ſit, *Aquel te haze la cõpla, que re la canta; ille tibi pangit carmen; qui canit*; perſuadebit agrè Anonymus; ſcõnima illud patum vrbani; & inopportuno de lixiuo, non eſſe ſuum. Rurſus; eſt dicat, zelum P. Annati; vnus è præcipuis diſcipulis Molinæ; ſeu patronis Scientiæ Mediæ; moderatum fuiſſe, & in ſpiritu veritatis, ac claritate doctrinæ, dignumque quem ipſe æmularetur; Lectorum iudicio relinquo; tum ipſius zelus immoderatus fuerit, & num promiſſa perſegerit imitandi Annati? Qui ſi pluries deſciuit à veritatis lineâ, & doctrinæ perſpicuitate, fucatumque eloquentiæ ſtylum exercuit, cur aſſumitur in exemplar? Exhortatio illa, *Si quis eſt Domini, iungatur mihi*, diſtrahet potiùs, quam trahet audientes; & ſaltem hærebunt dubij, an è factione Domini ſit, qui ſententiam, vtmimum probabilẽ; honeſtiſque nominis in Catholicis Theologorum Gymnaſiis, inſamar tanquam meretricem ſtybio, & ceruſâ compram.

2651 Aliunde tamen ipſemet Anonymus ſuam auctoritatem, cum in Opusculi titulo, & in præſatione, & in epilogo ad Lectorem fingit ſe Germanum Philaleten Eupitinum, illum ſcilicet; qui Duaci anno 1669. ediderat aliud Opusculum inſcriptum, *Authoritas contra prædeterminationem phyſicam pro Scientia Media*; ſed iam anno 1670. pœnitens ſuorum errorum pro vulget ibidem illud, *De Scientia Media ad examen reuocata.* Certiſſimum mihi, & Duaci notorium eſt; Scriptorem Authoritatis conſtantem etiamnum eſſe in doctrina prioris Opusculi, diuerſumque omnino à poſterioris Scriptore. Quare is tam lepidâ ſtrophâ promouit magis cauſam Scientiæ Mediæ, vt quam non niſi chinæriſ poſſe exauthorari indicat. N z

Et ideo hoc inuentum, quod ad decipiendos plurimos adhibendum fuit, retortum poſthac erit in caput Authoris, qui quia videret exceptum cum favore Scriptorem Authoritatis, voluiſſe dicitur illius Opusculum admixtâ fictione obſcurare. Hic diſcurſus ſapit ſimilem alium S. Ioannis Chryſoſtomi expendentis quædam Actor. verba ad cap. 5.

2652 Audiantur iam ludificatoria Anonymi, quantum ad Germanum Philaletem, Scriptorem pro Scientia Media, transformatum in Scriptorem contra illam: [Eo animo ſemper fui, Benigne Lector, vt ſicuti ſincero veritatis ſtudio præclarum mihi nomen adſcriberem; ita modo agendi ſuppatti oſtendere cõtenderem, non vanam mihi laruam aſſumpſiſſe, ſed veram indolis meæ expreſſiſſe imaginem; cuius profectò non nudam aliquam hoc poſteriori Opusculo noſtro aſſertionem, ſed ſpecimen tibi genuinum dare propoſitum eſt. Non ita pridem incideram in librum P. Henao Ieſuitæ, in quo plurima congeſta reperi in commendationem Scientiæ Mediæ: & quædam tantâ veritatis præſidentia affirmata, vt miram in mente rei tot testimoniis phaleratæ formam mihi effinxiſſem, nec vnquam occurreret vel hilum de fide viti dubitare: & me porrò (pro aſſumpti nominis ratione) verum, & ſincerum veritatis amatorem, bonæ fidei hominem fore omnino exiſtimarem, ſi ea proferrem compendio conſcripta, quæ ſuſius ipſe proſequutus, ſolo fulſus (vt aiebat) numine veritatis. Quod cum publici iuris feciſſem, non me leuiter perculit quoddam illud vnde impacatos multorum animos veritatis ſperaueram lumine demulcendos, in deridiculum paſſim à Doctõribus traduceretur; & libellum commiſeratione dignum potiùs, quàm reſponſione iactarent. Quod tibi candidè fateri veritatis ſtudioſum decuit, ſicut & ſperatam prioris libelli fidem hoc poſteriori deſtituerit.] Hucusque factum, & elegans interludium.

2653 In quo, & in toto Opusculo nihil redarguitur falſitatis, quod ſive à Germano Philalete, ſive à me prolatum fuerit ex fide dignis teſtibus, atque instrumentis pro Scientia Media. Et quanquam Anonymus alius, vel idem ipſe, necnon Paulus Faſſeau conati ſunt intimare, iam ego in parte huius Operis iterum roborauit quæ dependebant ex ſpecialibus meis notiis; cætera verò tuentur ſeipſa apud eos, qui conſulant Authores, & quibus ſunt accepta; & de plerique tam in hac 2. parte, quàm in 1. incidit ſermo; nonnullaque validam confirmationem obtinuerunt ab illuſtri admodum D.D. Henrico de Cerf, Sacræ Theologiæ apud Duacum Doctõre, ibidemque Seminarij Torreani Præſide, iamque principalioris Eccleſiæ Decano, in Controuerſia inter Angelici Doctõris Sectatores de eius mente circa prædeterminationem phyſicam, typis ibidem etiam data anno 1669.

2654 Poſſumque teſtari, Opusculum Germani Philalecis tam longè à deriſione, & fannis eſſe in hac Academia Salmanticensi, vt velut certatim quæſtatur, legatur, & allegetur à ſapientibus, & eruditis Magiſtris magna cum laude bonæ ſuæ fidei, & modeſtiæ, ſimulque breuitatis. Et de his ſatis, ad quæ nos coëgit importuna

necceſſitas defendendi Scientiam Mediã vel à tam mira metamorphoſi eius, qui de ipſa ad eò plauſibiliter ſcripſerat. Conferamus nos ad alia magis è negotio Theologico.

SECTIO CCLI.

Quidnam ſenſerit Sanctus Auguſtinus de efficaciã diuinorum decretorum erga actus liberos ſalutares Angelorum, & hominum in ſtatu innocentie.

Magiſter Gonetus ex tom. 3. diſputat. quinta, 2655 articulo ſecundo, §. primo, pag. 320. uſque ad articulum ſeptimum, §. 1. pag. 436. nullum aſſert Sancti Auguſtini teſtimonium, quod iam antea non adduxiſſet, & quod à nobis non ſi iam expoſitum. Aſt ex pag. 436. aggreditur probare, Sanctum Auguſtinum docuiſſe decreta antecedenter efficaciã, & prædeterminatiua circa actus liberos ſalutares Angelorum, & hominum pro ſtatu innocentie. Quod intentum ſi obtineat, fatebimur nos, talia etiam eſſe diuina decreta erga ſimiles actus hominum pro ſtatu naturæ lapſæ.

2656 Probat itaque primò, quia Sanctus Auguſtinus non aliter ſignificat efficaciã diuinæ gratiæ, quàm dicendo, quod illa facit nos velle, quod dat, inſpirat, & operatur in nobis bonam voluntatem. Sed dicit in lib. de corrept. & gratia, cap. 11. & in lib. 12. de Ciuitate Dei, cap. 9. lib. orationum 14. cap. 11. idem ipſum de gratia collata Angelis, & Adamo in ſtatu innocentie. Ergo pro eo etiam ſtatu agnoſcit efficaciã diuinæ gratiæ. Annuiamus toti huic ſyllogiſmo; non enim nos negamus efficaciã gratiæ, ſed eam, quæ ſit adæquatè intrinſeca entitati gratiæ; quæ autem huiusmodi ſit, nullatenus ex loquutionibus Sancti Doctõris relatis in propoſitione maiori inferitur, vt ſatis conſtat ex præcedentibus.

2657 Probat ſecundò, nam Sanctus Auguſtinus efficaciã diuinorum decretorum erga ſtatum naturæ lapſæ demonſtrat ex omnipotentiffima Dei poteſtate, ſeu ex virtute infinita diuinæ voluntatis, quæ non poteſt vinci, impediri, vel retardari à creatura, & cui volenti ſaluum facere nullum humanum reſiſtit arbitrium. Sed & id aſſeritur à Sancto Doctõre de voluntate Dei circa Angelos, & primos Parentes in ſtatu innocentie, vt conſpicere eſt in Enchiridio, capite 96. & 102. Ergo agnoſcit pro eo ſtatu decreta efficaciã. Toti etiam huic ſyllogiſmo ſubſcribimus. Non eſt quæſtio de efficaciã vt-cumque diuinorum decretorum circa liberos ſalutares actus pro ſtatu innocentie. Concedimus efficaciã conſtatam tum ex decreto voluntatis diuinæ, tum ex Scientia Media, vel conſiſtentem in ſolo decreto, ſed quæ eſſentialiter præſupponat eam Scientiam. Et demonſtrationes Sancti Doctõris indicatæ in maiori propoſitione non

non niſi vnam, vel alteram efficaciã adſtrunt erga ſtatum naturæ lapſæ, provt in ſuperioribus oſtendimus.

2658 Probat tertid, quoniam S. Auguſtinus de Ciuit. Dei lib. 11. cap. 19. lib. 12. cap. 9. docet, diſcretionem bonorum, & malorum Angelorum fuiſſe à Deo; & non à libero ipſorum arbitrio, Ruſſus in Pſalm. 32. Concione 2. & in Pſalm. 70. Concione 1. ad finem; S. Anſelmus lib. de caſu Diaboli; cap. 1. accommodant Angelis, & primis Parentibus illud Apoſtoli 1. ad Cor. 4. vericulo 7. Quid habes, quod non accepiſti? Et Sanctus Gregorius Magnus lib. 25. Moralium, cap. 10. ait de malorum Angelis; aliis cadentibus, alios à Deo fuiſſe ſolidatos, vtiq; ſimiliter caſuros; niſi ſolidati fuiſſent. Sed hic Sanctus Pater non loquitur ſpeciãtim de Angelis; cuiusque verba non ſunt niſi hæc: Diuini aliis cadentibus, ad ſtandum alij ſolidati perhibentur, electorum numerus certus, ac definitus oſtenditur. Et vt eius, atque de Angelis eſſent verba referuntur; quid inde pro decretis, & gratia prædeterminatiuis? Neque pro his facit, quod de Angelis etiam, primisque Parentibus SS. Auguſtinus; & Anſelmus interpretentur ea verba Pauli: neque item quoddam prior tradat, Angelorum bonorum à malis diſcretionem referendam eſſe in Deum. Sæpe ſuprà viſum eſt ſaluã hæc conſiſtere ſine decretis, & gratia prædeterminatiuis.

2659 Probat quartò, nam S. Auguſtinus lib. 11. de Geneſi ad litter. cap. 10. ſcribit: Sed poſſet, inquit, ipſorum (ſcilicet Angelorum, qui deſecerunt) voluntatem in bonum conuertere; quoniam Omnipotens eſt. Poſſet planè. Cur ergo non fecit? Quia noluit. Cur noluerit, penes ipſum eſt. Debenus enim non plus ſapere, quàm oportet ſapere. Quare Sanctus Doctõr confugit ad inſcrutabilia Dei iudicia. Non autem recurreret, niſi ad Angelorum liberum arbitrium, quod noluit vt gratiã, ſi hæc quantum ad vltim, & efficaciã ſubdita fuiſſet illi. Reſpondi argumentationi iſti in ſeſtione 245. & ſeqq.

2660 Probat quintò ex præcitato libro 12. de Ciuit. Dei, cap. 9. vbi Sanctus Auguſtinus ait: Sine bona voluntate, hoc eſt Dei amore, nunquam ſanctos Angelos fuiſſe credendum eſt. Iſti autem, qui cum boni creati eſſent, tamen mali ſunt malã propriã voluntate (quam bona natura non fecit, niſi cum à bono ſponte deſecit, vt mali cauſa non ſit bonum, ſed deſectus à bono) aut minorem acceperunt amoris diuini gratiam, quàm illi qui in eadem perſiſterunt; aut ſi vtrique boni æqualiter creati ſunt, iſtis malã voluntate cadentibus, illi amplius adiuti ad eam beatitudinis plenitudinem, vnde ſe nunquam caſuros certiffimi fierent, peruenerunt. Vnde inferit Gonetus, Angelos qui in veritate, & Dei dilectione ſteterunt, accepiſſe maiorem gratiam, aut ſaltem maius adiutorium, quàm malos qui ceciderunt, ſcilicet auxiliũ efficacẽ dans actu perſeuerare, quo peruenerunt ad beatitudinem.

2661 Et inferit quidem optimè: nam acceperunt auxiliũ efficacẽ, & donum perſeuerantiæ ſpecialẽ, quod præ auxilio ſufficienti, & præ vt-cumque efficaciã circa finem vitæ eſt maior gratia; aut ſaltem maius adiutorium in ratione beneficij, & mercedis, vt pote collatum cum præ-R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Paris I.I.

Scientia congruitatis pro vltimo vitæ inſtanti, cui ſuceſſit plenitudo patriæ, & beatitudinis nunquam amittendæ. Donum enim quoddam ſecundum entitatem; vimque intrinſecam agendi; & mouendi æquale eſt alteri; poteſt propter diuerſas circumſtantias eſſe inæquale penes æſtimationem, & pretium. Faterique id debet Gonetus; nam gratia prædeterminans ad actum contritionis in poſtremo vitæ puncto non poteſt non ab ipſa agnoſci maior in ratione doni & beneficij, quàm ſi à Deo præbeatũ homini peccatori in medio vitæ, non efficiens vt ille perſeueret finaliter.

2662 Aduertendum eſt ad plenam intelligentiam verborum Sancti Auguſtini, colligi ex præcedenti contextu capitis, ipſum cenſuiſſe; Angelos non tantum in gratia ſanctificante creatos à Deo fuiſſe, ſed etiam in amore Dei ſuper omnia neceſſario; elicitò ex præuia gratiæ illuminatione propoſente bonitatem diuinam, & ex eiuſdem gratiæ cooperantis auxilio. Vnde ſi Angeli producti ſunt in gratia, & in amore inæquali entitati; fas eſt per Sanctum Doctõrem; vt perſeuerantiã illorum, & caſus horum referatur in horum minorem entitatiã gratiam; atque amorem; & in illorum maiorem; cui illi cooperati ſunt liberè; & meritoriè in progreſſu vitæ, & non hi; cum tamen hi ſatis poſſent. Licet etiam per S. Doctõrem, vt ſi putentur omnes Angeli conſtituti in gratia; & amore æquali entitatiã, aſſeratur eos qui perſeuerarunt, fuiſſe amplius adiutos, id eſt accepiſſe à Deo gratiam præuenientem maiorem in ratione beneficij; & doni.

2663 Sed & eſt mihi admodum probabile, S. Auguſtinum; cum ſecundò propoſuit, vt Angeli qui perſeuerarunt, dicantur amplius adiuti, reſpexiſſe ad adiutorium concomitantis gratiæ; provt à præuenienti diſtinguitur; nam illud fuit certò maius in perſeuerantibus, ſi quidem auxiliũ concomitans ſit actualis influxus Dei in actum liberum ſupernaturalem, qui realiter idem eſt cum influxu actuali arbitrij creati, & ſolum exiſtit in Angelis perſeuerantibus. Neque referat Deum fuiſſe paratum ad concedendum ſimile auxiliũ non perſeuerantibus. Quia hiinc tantum probatur, fuiſſe eo priuatos propter ſuam negligentiam, Re tamen ipſa eo non frui ſunt qui deſecerunt; & frui ſunt qui perſeuerarunt.

2664 Probat ſextò, etenim S. Auguſtinus docet, liberum arbitrium in Adamo non niſi ad malum fuiſſe ex ſe potens, ac proinde non potuiſſe determinare ſe ad bonum, niſi ex auxilio Dei determinantis ipſum ad illud. Item in Adamo caſu permiſſo apparuiſſe quid poſſet liberum arbitrium eius ſine adiutorio Dei. Quæ ratio nulla eſſet, ſi illud potuiſſet ex viribus propriis determinare gratiam ad operationem. Inſuper, Adamum ideo cecidiſſe, quia ſe ſubtraxit à diuino regimine. Hoc autem denotat motionem quandam determinantem liberum illius arbitrium. Denique docet, Adamum victum fuiſſe à Diabolo, quia noluit fidere de adiutorio Dei. Ita S. Doctõr in libro de corrept. & gratia, cap. 11. tract. de Cantico nouo, cap. 8. in Enchiridio c. 106. ſerm. 11. de verbis Apoſtoli, cap. 2. lib. 14. de Ciuit. Dei, cap. 27.

2665 Sed in S. Auguſtino lecto non inuenitur prima doctrina quoad poſtremum illud de auxiliũ N 3 determinã

determinante. Secundæ doctrinæ ratio ſubſiſtit optinè in noſtra ſententia, quia etſi arbitrium Adami poterit determinare ſe electivè ad operationem ſalutarem, non tamen ex viribus propriis, ſed ex eleuatione, & adiutorio per gratiam efficientem principalis ipſammet determinationem. Quare in Adami peccato apparuit quid eius arbitrium poſſet ſine gratiæ adiutorio efficaci; nempe apparuit peccatum, ad quod eius arbitrium poterit viribus propriis determinare ſe, quin hanc determinationem adiutorium gratiæ faciat, ut efficit eam aliam.

2666 Qui eſt S. Auguſtini ſenſus in verbis Tract. de Cantico nouo: *Odit Deus præſumptores de viribus ſuis. Quid enim valeat liberum arbitrium non adiutum, in ipſo Adamo demonſtratum eſt. Ad malum ſufficit ſibi, ad bonum non, niſi adiunetur à Deo. Primus enim ille homo accepit liberum arbitrium rectum, & poſuit Deus ante eum, ſicut Scriptura dicit, ignem, & aquam. Ad quod volueris, inquit, porrige manum tuam. Elegit ignem, reliquit aquam.*

2667 Quibus in verbis occurrit nobis egregia excluſio prædeterminationis ad materiale peccati, iuxta S. Doctorem mentem. Si namque Adamus, quando deliquit, non habuit adiutorium gratiæ ad materiale peccati, ſed tantum ad non peccandum, quia cadere ſuis poterat viribus, cum tamen ſtare non poſſet ſine gratiæ adiutorio: Ergo neque ad materiale peccati habuit prædeterminationem. Si enim habuiſſet, quidni eſſet adiutorium ad peccandum, ut prædeterminatio ad operationem ſalutarem eſt ad eam adiutorium? Imò & cur Adamus non eſſet adiutus ad peccandum, nequitiamque ad non peccandum, ſi quidem ad bonum non accepit à Deo prædeterminationem? Et ut dicatur adiutus ſufficienter ad non peccandum, cur non dicitur adiutus ſufficienter, & efficaciter ad peccandum? Proſequetur ſi ex eis verbis deducit Gonetus, arbitrium Adami non potuiſſe determinare ſe ad bonum, niſi præuia determinatione ex parte Dei, cur è contra non inferetur à nobis, potuiſſe determinare ſe ad malum abſque præuia determinatione ex parte Dei erga materiale mali illius? Præterea, ſi ſine prædeterminatione nec bonè, nec malè potuit determinare ſe voluntas Adami, & non minùs ad honeſtum opus, quàm ad inhoneſtum ea requirebatur, iuxta Gonetum; cur ſicut abſque prædeterminatione non ſufficiebat voluntas Adami ad honeſtum, ita etiam ſine prædeterminatione non ſuffecerit ad inhoneſtum? Cùm tamen iuxta S. Auguſtinum, diſcrimen latum verſatum fuerit inter ſufficientiam ad inhoneſtum, & inſufficientiam ad honeſtum. Nempe ad illud voluntas Adami ſufficiebat ſibi cum generali concurſu phyſico Dei; ſed ad illud non ſufficiebat, niſi adiunaretur per Dei gratiam. Quo de iuuamine ut præbente vires, & non ut prædeterminante, curauit S. Auguſtinus in verbis ſuperioribus.

2668 Et ſimili modo intelligenda ſunt hæc ex cap. 11. de corrept. & gratiæ: *Non habuit iſtam gratiam primus homo, quàm nunquam vellet eſſe malus; ſed ſanè habuit, in qua ſi permanere vellet, nunquam malus eſſet; & ſine qua etiam cum libero arbitrio bonus eſſe non poſſet, ſed eam tamen per liberum arbitrium deſerere poſſet. Nec ipſum ergo Deus eſſe voluit ſine ſua gratiæ, quam reliquit in eius libero arbitrio quoniam liberum arbitrium ad malum ſufficit, ad bonum autem nihil eſt, niſi adiunetur ab*

omnipotenti bono. Quod adiutorium ſi homo ille per liberum non deſeruiſſet arbitrium, ſemper eſſet bonus; ſed deſeruit, & deſertus eſt. Cap. 106. Enchiridij: Homo in paradifo ad ſe occidendum relinquendo iuſtitiam idoneus erat per voluntatem; ut autem ab eo teneretur vita iuſtitia, parum erat velle, niſi ille qui eum fecerat, adiunaret. Cap. 2. de Perfectione iuſtitia: Parum eſt ad non peccandum voluntariè arbitrium, niſi adiuta ſanctæ gratiæ Dei per Ieſum Chriſtum D.N. Cap. 10. Charitas ut habeatur etiam tanta, quanta in corpore mortis huius haberi poteſt, parum eſt noſtræ voluntatis arbitrium, niſi adiunetur gratiæ Dei per Ieſum Chriſtum D.N. Lib. 2. de peccatorum meritis, & remiſ. cap. 5. Ad peccatum non adiunamur à Deo: iuſta autem agere, vel iuſtitia præceptum omni ex parte implere non poſſumus, niſi adiunemur à Deo. Serm. 13. de verbis Apoſtoli, cap. 2. Idonea fruit humana natura per liberum arbitrium vulnerare ſe; ſed iam vulnerata, & ſancita non eſt idonea per liberum arbitrium ſanare ſe. Cap. 4. Præuacicationis gratia poſta eſt, unde humiliaretur ceruix ſuperborum multum ſibi iribuentium, & voluntati ſue tantum arrogantium, ut ſibi liberum arbitrium poſſe putarent ad iuſtitiam ſufficere; que tunc, quando erat integra libertate, id eſt in paradifo, oſtendit vires ſuas, oſtendit quantum poſſint; ſed ad viuendum, non ad ſurgendum. Cap. 11. Agis quidem illo non adiunante, liberè à voluntate, ſed malè. Ad hoc idonea eſt voluntas tua, que vocatur libera, & malè agendo fit dummabilis ancilla. Cum dico tibi, ſine adiutorio Dei nihil agis, nihil boni dico. Nam ad malè agendum habes ſine adiutorio Dei liberam voluntatem, &c.

His omnibus in locis germanis traditur neceſſitas gratiæ diuinæ ad opera bona conducentia ad ſalutem æternam (de ſic bonis eſt ſermo in præſentiarum) & excluditur neceſſitas eiufdem gratiæ ad opera praua; ſed quod ad priora ſic prædeterminatiua, nullatenus indicatur, ut legenti conſtabit; & ideo tranſcripſi non modò quæ allegantur à Gonetis, ſed alia etiam. Et in vltimo non abeat inexpenſum illud: *Nam ad malè agendum habes ſine adiutorio Dei liberam voluntatem.* Vox agere, ſignificat poſitiuam actionem, & pariter ad malum ac ad bonum ponitur à S. Doctore. Vnde ſi quis interpretaretur priora loca de non requiſito Dei adiutorio, quod ſic prædeterminatio ad malitiam præiudicatiua, impugnandus eſſet ex poſtremo, in quo ad agendum poſitiuum, & materiale peccati dicitur habere ſine adiutorio Dei liberam voluntatem, & abundare propriâ facultate, vt ex S. Auguſtino apud S. Proſperum in ſent. 121.

Tertia doctrina nihilo magis fauet. Vindenam enim regimen à Deo denotet quid ex eius parte prædeterminans? Quin potiùs hominem regi à Deo, ſignificat ex ſe minùs, quàm agi: & hoc adhuc non denotat quid prædeterminans ex parte Dei, vt notabam in num. 1940. *Plus eſt proculdubio agi, quàm regi; qui enim regitur, aliquid agit; & ideo regitur, ut rectè agat. Qui autem agit, agere ipſe aliquid vix intelligitur. Et tamen tantum præſtat voluntatibus noſtris gratia ſaluatoris, vt non dubitet Apoſtolus dicere, Quotquot ſpiritu Dei aguntur, hi filij Dei ſunt.* Ita S. Proſper in ſent. 310. ex cap. 3. de Geſtis Pelagij ſcriptis à S. Auguſtino. Quem oportebit legi lib. de corrept. & gratiæ, cap. 2. Ego autem referam ex ſerm. 13. de verbis Apoſtoli, cap. 10. hæc S. Doctoreis componentia,

hentiæ, quod homo & regatur, & agatur à Deo: *Cum Apoſtolus dixiſſet, Si ſpiritu actiones carnis mortificaueritis, vinetis; ne ſe hic exolleret humanus ſpiritus, & ad hoc opus ſe idoneum, firmumque iactaret, ſubiicit, & ait: Quotquot enim ſpiritu Dei aguntur, hi filij ſunt Dei. Quid te ergo iam volebas extollere, vbi audiſti, Si ſpiritu actiones carnis mortificaueritis, vinetis? Dicitur enim eras: Hoc poteſt voluntas mea, hoc poteſt liberum arbitrium meum. Quæ voluntas, quod liberum arbitrium? Niſi ille regat, cadis; niſi ille regat, iaces. Quomodo ergo ſpiritu tuo, cum audias Apoſtolum dicentem, Quotquot enim ſpiritu Dei aguntur, hi ſunt filij Dei, tu te vis agere, à teiſo vis agi ad actiones carnis mortificandas?*

2671 Quibus ex verbis deriuatur lux ad ea; quæ ex ſerm. 11. cap. 2. delibantur à Gonetis: *Creatus eſt primus homo in natura ſine culpa, in natura ſine vicio: creatus eſt rectus, non ſe fecit rectum. Quid ſe autem ipſe fecerit, notum eſt: cadens à manu ſigili, fractus eſt. Regebat enim eum ipſe qui fecerat; voluit deſerere à quo factus erat: permixit Deus, tanquam dicens, Deſerat me; & inueniat ſe, & miſeria ſua probet, quia nihil poteſt ſine me. Hoc modo ergo oſtendere voluit Deus homini, quid valeat liberum arbitrium ſine Deo. O malum liberum arbitrium ſine Deo! Experi ſumus quid valeat ſine Deo, ideo miſeri facti ſumus, quia ſine Deo quid valeat experi ſumus. Vbi (vti in ſerm. 13. cap. 10.) regi à Deo hominem, nihil proſus aliud ſignificat, quàm regi ad opera ſalutaria ab ſpiritu diuino, & non humano, neque viribus voluntatis propriæ. Et illa, voluit deſerere; &c. quomodò intelligatur, ſi Deus antecedenti, abſolutoque decreto prædeterminauit Adamum ad actum, quo voluit deſerere ſuum rectorem; ſi item non prædeterminauit ad actum, quo nollet deſerere? Ponamus, Petrum non porrigere nutanti Paulo manum dextram, quâ detineat ne corruat; ſed potiùs extendere ſiniſtram, quâ ad caſum moueat. Verumne tunc erit; Petrum non priùs deſeruiſſe Paulum? Si inſiſtas dicens, Priùs Adamus deſeruit Deum: Rogo de primo peccato Adami, quando priùs? Præceſſit & hoc, reſpondes, in ſuo genere. Replico: Ergo & Deus in ſuo priùs deſeruit. Et cum ſit genus cauſæ efficientis, proindeque principalis, cur abſolutè non dicitur Deus potiùs deſeruiſſe Adamum, quàm Adamus Deum? Cur gratia iuſtificans non priùs deſeruit Adamum peccantem, quàm hic illam? Cùm tamen iuxta Concilium Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 11. *Deus ſua gratiâ ſemel iuſtificatos non deſerat, niſi ab eis priùs deſeratur.* Quæ verba ſi contenta ſint mutuâ prioritate in diuerſo genere cauſæ, quidnam in eis definitur exigens iuſtorum ſpem ad perfeuerandum? Vt omittam, mutuam cauſalitate penes diuerſum etiam cauſatum genus ſubiectam eſſe tum in communi, tum in hac materia grauiffimis difficultatibus, de quibus in 1. parte.*

2672 Quarta doctrina certiffimè eſt S. Auguſtini. Sed reſtat ut Gonetis monſtret, S. Doctorem dixiſſe, Adamum, quia noluit fidere de adiutorio diuino prædeterminante, ſuperatum à Domino fuiſſe. Tractat ille de ſtatu Adami ante peccatum; & cur tentari permiſerit Deus præcius forte vincendum? Cur non permiſerit, inquit, quandoquidem ſic erat inſtitutus, vt ſi de adiutorio Dei fideret, bonus homo malum Angelum vinceret: ſi autem Creatorem, atque adiutorem Deum, ſuper-

be ſibi placendò deſereret, vinceretur: meritum bonum habens in adiuta diuinitus voluntate recta, malum verò in deſerente Deum voluntate peruerſa quia & ipſum conſidere de adiutorio Dei non quidem poſſet ſine adiutorio Dei; nec tamen ideo ab his diuina gratia beneficii ſibi placendo recedere non habebat in poteſtate. Nam ſicut in hac carne viuere ſine adiutentis alimentorum in poteſtate non eſt; non autem in ea viuere in poteſtate eſt; quod faciunt qui ſeipſos necant. Ita bene viuere ſine adiutorio Dei etiam in paradifo, non erat in poteſtate: erat autem in poteſtate malè viuere, ſed beatitudine non permanſura, & pena iuſtiſſimâ ſequutura.

2673 Quibus verbis reſpondet ad queſtionem ſic: *2673* Etſi præcius humana deſectionis Deus permiſerit Adamum tentari, at tamen huic tribuendus eſt lapſus, & non illi, qui pugnaturum nuniuit cœleſtibus auxiliis, quibus poſſet vincere, ſi vellet; ſic quidem vt in ipſius eis nixi auxiliis poteſtate proxima, & completæ eſſet meritum victoriæ, vel de ſe præſumendo demeritum peccati. Fuit quippe tale Dei adiutorium; ſine quo vincere non poſſet, ſed cum quo poſſet vincere, vel vinci. Hic eſt S. Auguſtini ſenſus, qui magis penetrabitur conferendo caput illud cum 12. libris de corrept. & gratiæ, necnon cum 106. Enchiridij.

Vnde proſequitur S. Doctore: *Cum igitur huius futuri caſus humani Deus non eſſet ignarus, cur eum non ſineret inuidi Angeli malignitate tentari? Nullo modo quidem, quod vinceretur incertus; ſed nihilominus præcius, quod ab eius ſemine adiuto ſua gratiâ idem ipſe Diabolus fuerat ſanctorum gloria maiore vincendus. Ita factum eſt, ut nec Deum aliquid futurorum lateret, nec præſciendo quemquam peccare compelleret, & quid intereſſet inter propriam cuiusque præſumptionem, & ſuam tuitionem; Angelicæ; & humane rationali creaturæ conſequenti experienciâ demonſtraret. Quis enim audeat credere, aut dicere, vt neque Angelus; neque homo caderet, in Dei poteſtate non fuiſſe? Sed hoc eorum poteſtati maluit non auferri; atque ita & quantum mali eorum ſuperbiâ, & quantum boni ſua gratiâ valeret oſtendere. Ita concludit caput.*

2675 Loluiturque de præſcientia diuina lapſus Adami, eaque tam ſubiectiuè, quàm obiectiuè certa (nullo modo quidem, quod vinceretur, incertus Deus) eaque rufus conditionatâ, vt pote ex qua poſſet moueri Deus ad lapſum in ſtatu abſoluto impediendum. (Quis enim audeat credere, aut dicere, vt non homo peccaret, in Dei poteſtate non fuiſſe?) Sed quanquam Deus præſcicit, caſum ſub conditione tentationis à Diabolo, non tamen decreuit impedire eam. Cuius permiſſæ assignat congruentiam, quod prænoſceret Deus ex Adami ſemine per gratiam victum iri Diabolum à iuſtis multò glorioſiùs; & aliunde caſus non ſic Deo imputandus. Nam etſi fuerit à Deo præſcitus; ſed nihilominus vt futurus ab Adamo (cuius poteſtati maluit non auferri) non impullo, neque moto à Deo ad ipſum, ſed potiùs adiuto ſufficientibus viribus gratiæ ad ipſius euitationem. Iam ſi ipſum præſciſſet Deus in decreto prædeterminationis ſubiectiuè abſoluto, & obiectiuè conditionato circa materiale, quomodò ſtaret declaratus diſcurſus S. Auguſtini?

SECTIO CCLII.

Quidnam de eodem puncto ſenſerint SS. Proſper, Fulgentius, & Thomas? Rurſus quidnam S. Auguſtinus circa actus liberos naturales?

2676 Insuper Gonetus adducit S. Proſperum in ſect. 58. dicentem: Diuina uoluntas eſt prima, & ſuprema cauſa omnium corporalium, ſpiritualliumque motionum. Quibus uerbis efficacia diuinorum decretorum extenditur ad omnes actus creatos, & pro omni ſtatu. Affert etiam S. Fulgentium aientem lib. 2. ad Traſimundum, cap. 3. Ipsi igitur etiam uirtus diuina homini reparando fuit neceſſaria, quia non alia ſtatem Angelum à ruina potuit cuſtodire, niſi illa qua lapſum hominem poſt ruinaſ potuit reparare. Vna eſt in utroque gratia operata: in hoc, ut ſurgeret; in illo, ne caderet: in illo, ne uulneretur, in iſto, ut ſanaretur. Ab hoc infirmitatem repulit, illum infirmari non ſiuit. Illius eſca, iſtius medicina. Vbi S. Fulgentius edocet gratiam efficacem præſeruantem bonos Ang. los, & reparantem hominem lapſum.

2677 Si aliud quidpiam non addat Gonetus, nos habebit aſtipulatores; nam non decretaſimus diuina decr. ta efficacia, neque gratiam efficacem, quæ fecerit ut non caderent boni Angeli, & ut ſurgeret è ruina homo. Controuerſia eſt de modo efficaciz. Et neque S. Proſper, neque S. Fulgentius loquuntur de decretis antecedenter, per ſe efficacibus erga actus liberos creatos, de que gratia ex ſe adæquate efficaci in præſeruatione bonorum Angelorum, & reparatione hominis lapſi: uerbaque S. Proſperi, ſeu potiùs S. Auguſtini, iam ſunt elucidata in num. 2518. & ſeqq.

2678 S. Thomam 1. 2. queſt. 109. art. 2. in corp. & ad 2. pariter aduocat Gonetus aſſerentem, hominem in ſtatu nature integre, & lapſe indigere auxilio diuino, ut ab ipſo moueatur ad bene agendum; & mentem hominis etiam ſani non ita habere dominium ſui actus, quin indigeat moueri à Deo, & multo magis liberum arbitrium hominis infirmi poſt peccatum, per quod impeditur à bono per corruptionem nature. Verumtamen ille tradit motionem, quæ ſit à parte rei efficac; ſed non quæ de ſe ſit efficac, & prædeterminans. Motio autem à parte rei efficac nobis eſt in conſeſſo.

2679 Ex his obuiam interpretationem habent alia S. Auguſtini authoritates, quibus Gonetus uſitur ad perſuadendam motionem diuinam prædeterminantem ad liberos actus, etiam naturales. Prima eſt ex lib. de Gratia & lib. arb. cap. 20. ubi S. Doctor ait: Scriptura diuina, ſi diligenter inſpiciatur, oſtendit non ſolum bonas hominum uoluntates, quas ipſe facit ex malis, & à ſe factas bonas in actus bonos, & in æternam dirigit uitam; uerum etiam illas, que conſeruant ſeculi creaturam, ita eſſe in Dei potestate, ut eas quò uoluerit, quando uoluerit, faciat inclinari. Secunda ex lib. de corrept. & gratia, cap. 14. ubi agens de Saulis in Regem ab Iſraelitis electione (quæ fuit actus ordinis naturalis) reducit eam in humanorum cor-

dium, quò placeret Deo, inclinandorum omnipotentiffimam potestatem. Agensque de uitis, qui Dauid in Regem proclamauerunt, inquit: Sua uoluntate utique ipſi conſtituerunt Regem Dauid. Quis non uideat? Quis hoc negat? Non enim hoc non ex animo, aut non ex bona uoluntate fecerunt corde pacifico; & tamen hoc in eis egit, qui in cordibus hominum quod uoluerit operatur. Adduxit ipſos, ut Regem conſtituerent. Et quomodo adduxit? Numquid corporalibus uillis uinculis alligauit? Inus egit, corda tenuit, corda mouit, eosque uoluntatibus eorum, quas ipſe in illis operatus eſt, traxit. Si ergo cum uoluerit Reges in terra Deus conſtituere, magis habet in potestate uoluntates hominum, quam ipſi ſuas: quis alius facit, ut ſalubris ſit correptio, & fiat in correpti corde correctio, ut celeſti conſtituatur in regno? Tertia ex lib. 1. contra duas epistoſas Pelagianorum, cap. 20. Vbi loquens de mutatione Regis Aſſueri ab indignatione ad manſuetudinem (quæ naturalis etiam fuit) ait, Deum occultiffimam, & efficaciffimam potestate cor Regis conuerſiſſe, & tranſuſiſſe ab indignatione ad lenitatem.

2680 Sed primum testimonium expositum à me fuit fuſiffimè in 1. parte; & tale eſt, ut ex eo non poſſit inferri motio efficac de ſe, & prædeterminatiua ad actus liberos bonos naturales, imò neque motio per accidens efficac ad omnes actus, de quibus procedit. Non enim de ſolis bonis, ſed etiam de malis eſt ibi ſermo: ad quos poſteriores non dicit abſolute, & ſimpliciter Gonetus, ſicut ad priores, Deum ratione ſummæ potestatis, & ſupremi dominij, quod habet in noſtras uoluntates, applicare eas. Eſſe autem ibi ſermonem de actibus etiam malis, conſtat primò ex uerbis his ſeqq. Vel ad beneficia quibusdam præſtanda, uel ad pœnas quibusdam ingerendas, ſicut ipſe indicat, occultiffimo quidem iudicio, ſed ſine dubitatione iuſiffimo. Nam inuenimus aliqua peccata etiam pœnas eſſe aliorum peccatorum. Conſtat ſecundò ex compluribus peccatorum exemplis, quæ ſubinde è penu Scripturæ diuinæ profert in illo cap. & in 21. poſt quæ prolata inquit: Hiſ, & talibus testimoniis diuinorum eloquiorum, que omnia commemorare nimis longum eſt, ſatis, quantum exiſtimo, manifeſtatur operari Deum in cordibus hominum ad inclinandas eorum uoluntates quòcumque uoluerit, ſue ad bona pro ſua miſericordia, ſue ad mala pro meritis eorum, iudicio utique ſuo, aliquando aperto, aliquando occulto, ſemper autem inſto. Fixum enim eſſe debet, & immobile in corde ueſtro, quia non eſt iniquitas apud Deum.

2681 Secundi testimonij ſenſus iſ eſt: Oſtendit S. Doctor, non eſſe omittendam correptionem, ut quæ cum gratia diuina, & cum libertate humana rectè cohæreat. Electo enim medicina eſt, quæ prodeſt ad æternam ſalutem, Deo in eius corde operante, & incrementum largiente ex potestate, quam habet ad inclinanda corda hominum; ſicut & eam habet ad ſubditos Regi terreno faciendos uolentes. Quam utramque potestatem exerceri à Deo per efficaciffimam motionem, agnoſcimus nos cum S. Auguſtino; ſed in eo non legimus, talem motionem eſſe prædeterminatiuam.

2682 Et quidem quod liberum arbitrium humanum non ſuperet Dei potestatem, nec impediatur eius uoluntatem erga liberos actus bonos, ſue naturales, ſue ſupernaturales, non minùs elucet, negatà

titatiuè uniformem, proxi Deus præſciit fore, ut alius reſpuat, & alius non reſpuat.

SECTIO CCLIII.

S. Auguſtini in libro de corrept. & gratia, cap. 10. & duobus ſequentibus elucidatur doctrina de efficacia diuinorum decretorum erga actus liberos ſalutares Angelorum & hominum in ſtatu innocentiæ.

2683 Tertium luculenter commendat occultiffimam, & efficaciffimam potestatem, quæ Deus in cordibus hominum operatur inimpedibiliter, & infaſſibiliter bonam uoluntatem liberam; ſed quod præter id prædeterminando illa, neutiquam tradit; eſtque in promptu alius; quo præſtet, modus proximè dictus, & non leuiter inſinuatus à S. Auguſtino lib. 1. Reſponſionum ad poſtremos octo libros Iuliani, in Reſponſ. 91. Abſit (inquit) ut impediatur ab homine Omnipotentis, & cuncta præſcientis intentio. Parum de re tanta cogitant, uel ei excogitanda non ſufficiunt, qui putant, Deum Omnipotentem aliquid uelle, & homine infirmo impediante; non poſſe. Sicut certum eſt, Hieruſalem filios ſuos ab illo colligi noluiſſe; ita certum eſt, cum etiam ipſa nolente, quoſcumque eorum uoluit, collegiſſe. Deus enim, ſicut homo Dei dixit Ambroſius, quos dignatur, uocat; & quem uult, religioſum facit. Conuenit autem plerumque Scriptura hominis uoluntatem; ut quod non habet, & non poteſt, admonitum ſentiat; & ab eo, à quo ſunt bona omnia, indigens poſcat. Si enim exauditus fuerit in eo quod dicere iuſi ſumus, Ne nos inferas in tentationem, proculdubio nullà decipietur inſcitia, nullà cupiditate vincetur. Propterea ergo per Prophetam dictum eſt, ſi nolueritis, & non audieritis me, gladius uos comedet, & cætera huiusmodi; ut cum inueniſſent in ſciſpiſ uictrices cupiditates ad propellendum in malum, ſciant à quo deberent poſcere auxilium. Ideo autem dictum eſt, ecce relinquetur uobis domus ueſtra deſerta, quia plures ibi erant, quos obduratiore, & deſertione indicauerat dignos occulto iudicio, inſto tamen. Nam ſi ſicut dicis; ab intentione propria, utique mala, non debet homo ullà neceſſitate reuocari: cur Apoſtolus, adhuc Saulus, eadem ſpirans, & ſanguinem ſitians, uolentia corporis cecitate, & terribili deſuper uoce à ſua peſſima intentione reuocatur, & ex perſequentore proſtrato illius Euangely, quod oppugnabat; laborioſor cæteris futurus predicator erigitur? Agnoſcè gratiam: alium ſic, alium autem ſic Deus, qui dignatur, uocat; & Spiritus ubi uult, ſpirat. Hæc S. Doctor.

2684 Qui diuinæ intentionis de bona noſtra intentione libera inimpedibilem reuocat in gratiam, quam Deus confert non præciſe ut Omnipotens; ſed etiam ut cuncta præſcians per ſcientiam re præſentantem bonæ noſtræ intentionis liberæ ſub conditione gratiæ per ſe indifferentis tum poſſibilitatem, tum futuritionem. Nam pro inimpedibilitate ſub conditione gratiæ per ſe efficacis, ut de re per ſe nota, uel non curaret reſpondere Iuliano, uel non niſi uo aut altero uerbo: nec poſt illa, Agnoſcè gratiam, adiunxiſſet, alium ſic, alium autem ſic Deus uocat, quibus denotantur diuerſi modi uocandi per gratiam en-

2685 Diſcuſſimus quæ ex pagina 436. uſque ad 465. cumulat Gonetus ab authoritate Sancti Auguſtini pro decretis antecedenter efficacibus, & prædeterminatiuis erga actus liberos ſalutares Angelorum; & hominum in ſtatu nature integre; reſtant quæ ex pagina 465. uſque ad 477. tentat, ut reſpondeat doctrinæ traditæ ab eodem S. Auguſtino in libro de corrept. & gratia, cap. 10. 11. & 12. Quanquam uerò Gonetus non tractet contra Noſtros, niſi indirectè, nihilominus læpiùs reperit, agi à ſe contra Moliniſtas. Sed certè Noſtrorum cauſa in multis diſcordat ab illius; contra quem directè diſputat; cuius deſenſionem ego nullatenus ſuſcipio, ſed Noſtrorum tantum. Ad hanc autem maximè conduceret intelligentiæ præfatæ doctrinæ Auguſtiniæ.

2686 Igitur in cap. 10. de corrept. & gratia, S. Auguſtinus queſtionem mouet, quæ ſibi proponi poteſt: Si perſeuerantiã donum Dei eſt, & illud non accepit Adamus, quomodo peccauit non perſeuerando? Nec enim dici poteſt, quod non accepit; eo quidd de maſſa perditionis eſſet; nam nondum fuerat origo uitiata: loquiturque ſimul de Angelis. In ſumma reſpondet, Angelos; & Adamum cum ſufficientibus gratiæ auxiliis ex parte intellectus, & uoluntatis, tam præuenientibus, quam ad cooperandum paratis, relictos ſic fuiſſe in manu conſilij ſui, ut uelle, aut nolle, & inter utrumque optio dimiſſa fuerit eorum arbitrii; atque ita experimento deprehenderent uoluntatum ſuarum potestatem & libertatem; cum uiderent, quosdam Angelos elegiſſe bonum; perſeueranteque in eo; alios, & etiam hominem, elegiſſe malum, & deſeciſſe: hos ſuæ uitiõ uoluntatis; illos cum gratia ſuæ bono libertatis: Deinde in illis agnoſceretur, quid poſſet gratiæ beneficiũ, idelt præmium, quo ſunt conſtituti in bono: in his quid iuſtitiz poſſet iudicium; æternã pœnã puniendo Angelos apoſtatas; uel reſpectu hominis quid ſuapte natura poſſet humanum arbitrium, & de ſe non præſumeret, cum conſpiceret ſuã cecidiſſe libertate; ſed ſi bonum ageret, gloriaretur in Domino. Quid item poſſet beneficium gratiæ reparantis in prædeſtinatis ereptis miſericorditer ex maſſa perditionis; & iuſtitiz iudicium in reprobis, non extractis iuſtè ex ea. Hic eſt ſenſus genuinus capituli 10.

2687 Ex quo in 1. parte eduxi nonnulla in fauorem Scientiæ Mediæ. Et in quo illa uerba: Sic & hominem fecit cum libero arbitrio; & quauis ſui futuri

futuri casus ignarum, tamen ideo beatum, quia & non mori, & non miserum fieri in sua potestate esse sentiebat. In quo statu recto, ac sine vitio, si per ipsum liberum arbitrium manere voluisset, profectò sine ullo mortis, & infelicitatis experimento acciperet illam, merito huius permissiois, beatitudinis plenitudinem, quæ & sancti Angeli sunt beati; id est, ut cadere non posset ulterius, & hoc certissime sciret. Illa, inquam, demonstrant, Adamum habuisse, iudicio S. Augustini, omnia prærequisita ad volendum manere in statu recto, ita ut ipsum velle defuerit dumtaxat, atque adedè verè dicatur, Non mansit, quia noluit; Si voluisset, mansisset. Cum autem caruerit physicâ prædeterminatione ad volendum manere, cumque non fuerit in eius potestate comparare illam, non capio, quomodò S. Augustinus posset censere ad volendum manere prærequisitam gratiam prædeterminantem, & non potius indifferenter. Cum per arbitrium solum defuerit, & cui non deesse, sed permanere in eo recto statu (vbi proximè, & completè poterat) fuisset opus principalis gratiæ eiusdem.

SECTIO CCLIV.

Interpretatio ad sequens caput II. libri Augustiniani de corrept. & gratia.

2688 **Q**uo in capite scribit S. Augustinus: Quid ergo? Adam non habuit Dei gratiam? Imò verò habuit magnam, sed disparem (ab ea quæ donatur nunc alijs homines.) Ille integrâ fruens naturâ erat in bonis; isti ad reparatam translati dicunt in malis, sed libera nos a malo: isti eguerunt Christi morte; non ille: isti sentiunt pugnam carnis, & spiritus; ille pace fruebatur. Proinde etsi non interim latiore nunc, verumtamen potentiore gratiâ indigent isti. Sic S. Doctor. Qui post verba transcripta iam à me in num. 2688. declarantiaque partim conditionem gratiæ concessit Adamo in statu naturæ integræ, addit de eadem gratiâ: Cuius tale erat adiutorium, quod desereret cum vellet, & in quo permaneret, si vellet, non quo fieret ut vellet. Hæc prima est gratia, quæ data est primo Adam. Sed hæc potentior est in secundo Adam. Prima est enim, quæ fit ut habeat homo iustitiam, si velit. Secunda ergo plus potest, quæ etiam fit, ut velit, & tantum velit, tantoque ardore diligat, ut carnis voluntatem contraria concupiscentem voluntate spiritus vincat.

2689 Et vterius procedit inquit S. Doctor: Nec illa quidem parua erat, quæ demonstrata est etiam potentia liberi arbitrij, quoniam sic adiunabatur, ut sine hoc adiutorio in bono non maneret, sed hoc adiutorium, si vellet, desereret. Hæc autem tantò maior est, ut parum sit homini per illam reparare perditam libertatem, parum sit denique non posse sine illa vel apprehendere bonum, vel permanere in bono, si velit, nisi etiam efficiatur ut velit. Tunc ergo dederat homini Deus bonam voluntatem, in illa quippe cum fecerat, qui fecerat rectum: dederat & adiutorium, sine quo in ea non posset permanere, si vellet: ut autem vellet, in eius libero re-

liquit arbitrio. Posset ergo permanere, si vellet, quia non deerat adiutorium, per quod posset, & sine quo non posset perseveranter tenere bonum, quod vellet. Sed quia noluit permanere, profectò eius culpa est, cuius meritum fuisset, si perseverare voluisset; sicut fecerunt Angeli sancti, qui cadentibus alijs per liberum arbitrium, steterunt ipsi. Si autem hoc adiutorium vel Angelo, vel homini, cum primum facti sunt, defuisset, quoniam non talis natura facta erat, ut sine divino adiutorio posset manere, si vellet; non vtrique suâ culpâ cecidissent. Adiutorium quippe defuisset, sine quo manere non possent. Nunc autem quibus deest tale adiutorium, iam poena peccati est: quibus autem datur, secundum gratiam datur, non secundum meritum. Hæc ibi, & plures alia similia.

2690 Omniumque scopus est, comparare gratiam primæ hominis ante peccatum cum gratia Saluatoris. Illam dicit talem fuisse, ut sine ea homo permanere non posset in bono, & posset vel eam deserendo peccare, vel ei consentiendo permanere. Hanc verò esse potentiorē, ut quæ non tantum det posse hominem in bono permanere, si velit; sed etiam faciat velle, & superare carnis, spiritusque repugnantiam. Instituit porò comparationem non inter quascumque gratias, & auxilia in natura integra, & in reparata; sed præcisè inter gratiam Adæ collatam in ordine ad perseverandum in bono, vitandumque peccatum, quod ut capitis deriuaretur in posteror; & inter eam, quæ ipsi Adamo post lapsum, & cæteris prædestinatis per Christum datur, ut perseverarent. Quod vtrumque ut explicem:

2691 In primis si de auxilijs sufficientibus in vtroque statu sermo versetur, talia ea sunt agnoscenda, sine quibus nec Adamus, nec cæteri homines quidquam supernaturale possent efficere, & cum quibus, si vellet, efficerent; sed acceptare, vel respuere ea possent. Deinde Adamus ante lapsum bonè, salubriterque operans habuit ad eiusmodi actus auxilia, quæ non tantum darent operari, si vellet; verum etiam facerent velle, & operari. Non enim stat, auxilia, quibus de facto quis operatur, non esse actu efficaciacia. Iam cum præter hoc S. Augustinus nihil aliud speciale tribuerit auxilijs naturæ reparatæ, restat ut differentia, quam ipse docet inter vtramque gratiam, sit tantum per ordinem ad perseverantiam finalem.

2692 Ita intellexit S. Augustinum Doctor Angelicus 1.2. quæst. 109. art. 10. ad 3. vbi inquit ex illo: Homo in primo statu accepit donum, per quod perseverare posset; non autem accepit, ut perseveraret: nunc autem per gratiam Christi multi accipiunt & donum gratiæ, quo perseverare possunt; & ulterius eis datur, quod perseverarent. Et sic donum Christi est maius, quam delictum Adæ. Et tamen facilius homo per gratiæ donum perseverare poterat in statu innocentie (in quo nulla erat rebellio carnis ad spiritum) quam nunc possimus, quando reparatio gratiæ Christi, etsi sit inchoata quantum ad mentem, nondum tamen est consummata quantum ad carnem: quod erit in patria, vbi homo non solum perseverare poterit, sed etiam peccare non poterit. Allegatur S. Augustinus in libro de natura, & gratia; sed vitio librariorū: nam non in hoc, sed in altero de corrept. & gratia agit de hoc puncto. Et sine vitio in 1.2. quæst. 137. art. 4. ad 2. citatur alter liber, repetitque cum

eum S. Augustino Angelicus Doctor: Primo homini datum est, non ut perseveraret, sed ut perseverare posset per liberum arbitrium, quia nulla corruptio tunc erat in humana natura, quæ perseverandi difficultatem praberet. Sed nunc prædestinatis per gratiam Christi non solum datur ut perseverare possint, sed ut perseverent. Vnde primus homo, nullo terrenis contra Dei terrenis imperium libero usus arbitrio, non stetit in tanta felicitate cum tanta non peccandi facilitate. Isti autem, scientes mundo, ne starent, steterunt in Fide.

2693 Que verba desumpsit Angelicus Doctor ex cap. 17. de corrept. & gratia, vbi legitur: Primo itaque homini, qui in eo bono, quo factus fuerat relictus, acceperat posse non peccare, posse non mori, posse ipsum bonum non deserere, datum est adiutorium perseverantia, non quo fieret ut perseveraret, sed sine quo liberum arbitrium perseverare non posset. Nunc verò sanctis in regnum Dei per gratiam Dei prædestinatis non tantum tale adiutorium perseverantia datur, sed tale ut eis perseverantia ipsa donetur, non solum ut sine isto dono perseverantes esse non possint, verum etiam ut per hoc donum non nisi perseverantes sint. Et inferius: Maior quippe libertas est necessaria adversus tot, & tantas tentationes, quæ in paradiso non fuerunt; dono perseverantia munita, atque firmata, ut cum omnibus amoribus, terroribus, erroribus suis vincatur hic mundus: hoc sanctorum martyria docuerunt. Denique ille Adam, & terrente nullo, & insuper contra Dei reverentis imperium libero usus arbitrio, non stetit in tanta felicitate, in tanta non peccandi facilitate. Isti autem, non dico terrente mundo, sed scientes, ne starent, steterunt in Fide: cum videret ille bona presentia, quæ fuerat relinquiturus; isti futura, quæ accepturi fuerant, non viderent.

2694 His ex discuribus S. Augustini duo possumus elicere discrimina inter vtramque gratiam statuum naturæ integræ, & lapsæ per ordinem ad finalem perseverantiam. Primum; auxilia naturæ integræ (in qua non erat rebellio vlla carnis, sed summa tranquillitas, & sola dæmonis suggestio timeri poterat, homoque ipse perfectâ agendorum notitiâ, & ad bonè operandum delectabili inclinatione pollebat) talia fuisse, quæ forti, & vndecumque pacem habenti sufficienter ad perseverandum, si vellet. Ast quæ per Christum naturæ post lapsum reparatæ conferuntur, vituaciora, atque potentiora esse oportebat, ut cui imbecilliori reddita; & undequaque impugnata tantò maiores vires dari opus erat, quanto robustioribus hostibus impugnantibus bonè operari debebat. Non secus ac Rex suis in prælio certantibus statuens ea providere auxilia, quibus victoriam, si velint, consequantur, deberet præstare maiora debilibus, minora fortioribus, servatâ adversariorum paritate; proindeque æquè strenuis tantò potentiora, quanto pluribus cum, & validioribus hostibus dimicent; & quod imbecillior esset miles, & cum validioribus, & pluribus confereret manus, eò plura danda illi essent auxilia, quibus inimicas superaret vires. Hinc pro casu nostro aiebat S. Augustinus cap. 12. Forrissimo (Adam) dimisit, atque permisit facere quod vellet: infirmis (posteris) servavit, ut ipso donante, invictissime quod bonum est, vellet, & hoc deserere invictissime nollet.

2695 Discrimen secundum est, gratiam integræ naturæ dedisse Adamo posse perseverare, si vellet: id est, fuisse tantum sufficientem, & quæ ne efficacæ esset, effecit liberum peccantis arbitrium; sed gratiam, quæ secundum propositum vocatis per Christum confertur, ita dare potentiam, ut ad actum usque perducatur; id est, ut efficacæ sit.

2696 Ex primo discrimine sequitur, in homine post lapsum esse opus abundantiorē gratiâ, cum per peccatum Adæ incurret magnam eorum, quæ ad iustitiam pertinet, ignorantiam; cumque caro vehementissime pugnet adversus spiritum, voluptatum illecebris ad se trahendo; & à virtutis exercitio retardando ex timore difficultatis & doloris, qui solet in bonè operando reperiri. Et vltra hæc omnia ab externis hostibus invisibilibus, & visibilibus impugnetur acerrimè, ut in sanctorum, præcipuè Martyrum historiis, atque triumphis cernere licet. Ecce vbi abundavit delictum, superabundavit gratia. Et meritò quidem, tum ob dignitatem reparatoris, tum ob maiorem indigentiam reparati. Certum est enim, minori inguisse ad perseverandum adiutorio Adamum in paradiso, quam Laurentium in craticula. Ex secundo discrimine sequitur, gratiam hominis secundum propositum vocati per Christum, id est prædestinati, eam esse oportere, quæ tantam voluptatem adhibeat humanæ voluntati, quanta sufficit ad perseverandum. Erit autem tanta (iuxta S. Augustinum lib. de spiritu, & lit. cap. 35.) si nihil eorum, quæ pertinent ad iustitiam, nos lateat, & ea sic deleat animum, ut quidquid aliud voluptas, sine dolor impedit, delectatio illa superet. Id est, si homo ex voluptate iustitiæ à Deo supernè immissa posthabeat contrariam voluptatem peccati, vel dolorem, seu difficultatem operandi bonè.

2697 Tertio, donum actualis perseverantiæ situm est in continuatione gratiæ congruæ ad servandam iustitiam usque ad mortem. Ideo inter donum ad perseverandum sufficiens; & efficacæ veritatis similis diversitas, quæ inter quodlibet auxilium sufficiens, & efficacæ respectu eiusdem actus; proportione servatâ. Vnde si hæc differant penes physicam prædeterminationem, etiam illa: si verò penes eam hæc non differant, neque illa.

2698 Vnde sicut nos dicimus auxilium efficacæ illud, quod à Deo confertur, quando, & quomodò præsciuit congruere voluntati, ut non respuat illud; ita similiter iuxta nos erit donum ad finaliter perseverandum efficacæ, quod præsciuit Deus sic congruere prædestinati voluntati, ut de facto per illud, si detur, sit perseveraturus homo, & præsciens id Deus decernat conferre, & conferat, quin ob eius collationem patiatur vllum præiudicium perseverantis libertas tam à coactione, quam à necessitate; sed maneat omnino indemnus, ac potens proximè, siue elicere, siue non elicere actum salutarem; & peccare non eliciendo eum, occurrente præcepto gravi, deserereque auxilium illud, & resistere in sensu etiam composito illius, seu componendo desertionem, & resistantiam cum illius entitate præsentem; quanquam non in ipsius perseverantiæ actualis sensu composito, seu non componendo desertionem, & resistantiam cum ipsa actuali perseverantia.

Vnde rursus, si obijciatur: Infirmitior fuit na-

tura integræ gratia, quàm naturæ lapsæ, & reparatæ; nam etsi illa dabat posse non peccare, liberum tamen relinquebat, posse peccare, posseque deseri, & sibi resisti: hæc verò facit velle non peccare, & non posse deseri, sibi que resisti. Ergo hæc prædeterminat voluntatem creatam, quod non præstabat illa. Ergo contra doctrinam Augustinianam nos parci sumus in neganda prædeterminatione pro statu etiam naturæ lapsæ, ac reparatæ; suntque largi Thomistæ in ea concedenda pro statu etiam naturæ integræ. Si, inquam, ita objiciatur, constat iam nostra responsio. Admittimus enim antecedens, comparando gratiam naturæ integræ cum gratia naturæ lapsæ, reparatæque per Christum in prædestinatis, in quibus tantum est finalis perseverantiæ donum; & recurrendo ad discrimina assignata inter vtramque, inficiandoque, aut distinguendo antecedentis probationem consequenter ad proximè dicta. Et reculamus primam partem Consequentia primæ, atque secundæ. Quid Thomistæ responsuri sint, viderint ipsi.

2700 Sed non omitam pro ipsis, & pro Nostris notare, dici immeritò à Goneto pag. 114 & 12. [Iansenium Ipresem, qui sic arguit, fuisse quasi bicipitem, & dimidiatum Thomistarum, & Molinistarum assecram; illis enim adhæret, dum explicat regimen, & providentiam Dei respectu hominis lapsi; & istis, dum statum innocentia, & operationes primi hominis itantis, ac sani, ac Angelorum gratiam, & prædeterminationem exponit. Et pag. 464. mirum esse, quod Iansenius, qui bellum infensissimum indixit Molinismo in statu naturæ lapsæ, ei postea tot, & tanta trophæa erigat in statu innocentia, ut illum cum tantò diuinæ gratiæ dispendio novà suà opinione stabilire conetur, omniaque Molinianæ doctrinæ principia, quæ confutauerat, postea approbet, & amplectatur.] Certè Iprensis multa scripsit de statu naturæ lapsæ, & reparatæ, quæ non approbant Thomistæ, suntque damnata, ut videre est in eiusdemmet Goneti tom. 2. in apologia pro suis, articulo 8. tom. 4. disputat. 6. articulo 1. tom. 9. disputat. 5. articulo unico, §. 2. & alibi. Plura etiam tradidit de statu naturæ integræ Angelorum, & hominum, quæ Nostris maximè displicent, aliaque in Sectione hac, & in antecedentibus, necnon in subsequente innotescunt iis, qui Ipresem legerint. Deseruiat hæc notatio, ne ob testimonium Goneti in pagina 432. & 464. tom. 3. quispiam parum instructus confundat doctrinam Iprensis cum Thomistica, vel cum nostra.

SECTIO CCLV.

Commentarius ad cap. 12. sequens libri Augustiniani de corrept. & gratia.

2701 Perstat S. Augustinus in cap. 12. repetens discrimen adiutorij, sine quo Adamus, vel An-

gelus permanere in bono non posset, idest sufficientis ad perseverandam; & quo de facto permaneret, idest efficacis: exponitque magis exemplum in cap. 11. sine, inchoatum de differentia quæ reperitur inter posse non peccare, & non posse peccare; idest, inter adiutorium hominis in statu integræ naturæ, & in statu futuræ beatitudinis. Sicut enim illud dabat posse non peccare, non autem dabat non posse peccare; quod ab hoc præstatur: ita adiutorium per Christum, quasi inter vtrumque medium, non dat tantum posse perseverare, verum etiam de facto perseverare, licet non auferat potentiam ad non perseverandum, quam beatitudinis status solus aufert.

2702 Quo prædicto exemplo, pergit S. Doctor, & scribit quæ iam sunt à me exarata in num. 2693. & subinde ex promissionibus diuinis confirmat tradita de efficaci dono collato per Christum prædestinatis ad perseverandum finaliter, quæ etiam sunt à me transcripta, & explicata in Sectione 226. Ulterius inquit: *Et ergo non accipere hoc donum Dei, idest in bono perseverantiam, primus homo, sed perseverare, vel non perseverare in eius relinqueret arbitrio; tales vires habebat eius voluntas, quæ sine ullo fuerat instituta peccato, & nihil illi ex seipsa concupiscentialiter resistit, ut dignè tanta bonitati, & bene vivendi facilitati perseverandi committeretur arbitrium, Deo quidem præsciente quid esset facturum in se; præsciente tamen, non ad hoc cogente, sed simul sciente quid de illo ipse faceret in se. Nunc verò, postquam est illa magna peccati merito amissa libertas, etiam maioribus donis adiuvanda remansit infirmitas.*

2703 Quibus in verbis illa, *Deo quidem præsciente, &c.* tum ob geminationem, *præsciente quid esset facturum, præsciente tamen;* tum ob ad hoc non cogente, exciulant non obicitè diuinum decretum positivum actus, quo peccavit Adamus. Nam geminatio non aliò videtur dirigi, nisi ad magis significantam interventionem solius præscientia, & voluntate permissiva; & non coactio videtur ex solo de fine exprimi, ut non intelligatur, Deum positivè antecedenter decrevisse eum actum, cum aliunde indubium esset, Deum non cogere voluntatem creatam, nedum ad actum pravam, sed neque ad bonum. Ut enim S. Augustinus lib. 1. contra duas epistolas Pelagianorum, cap. 18. Iuliano supponenti, non ex Dei potentia vel in malum, vel in bonum, inuitam aliquem cogi, respondet, erat id manifestum; sed addit: *Deo deserente pro meritis, ire hominem in malum; & Deo adiuvante sine meritis, converti ad bonum. Non enim homo est bonus, si nolit, sed gratia Dei ad hoc adiuvatur, ut velit, quoniam non inaniter scriptum est, Deus est enim qui operatur in vobis & velle, & operari pro bona voluntate; & Preparatur voluntas à Domino. Videantur S. Prosper ad obiccionem 11. Gallorum, & Sanctus Fulgentius adductus in numero 2607.*

2704 Progreditur S. Augustinus dicens: *Placuit enim Deo, quò maxime humane superbiam præsumptionis exstingueret, ut non gloriaretur omnis caro coram ipso; idest, omnis homo. Unde autem non gloriaretur caro coram ipso, nisi de meritis suis? quæ quidem potuit habere, ac perdidit; hoc est, per liberum arbitrium, propter quod*

quod non restat liberandis nisi gratia liberantis...: *Ac per hoc nec de ipsa perseverantia boni voluit Deus Sanctos suos in viribus suis, sed in ipso gloriari: qui eis non solum dat adiutorium, quale primo homini dedit, sine quo non possunt perseverare, si velint; sed in eis etiam operatur & velle; ut quoniam non perseverabunt, nisi & possint, & velint, perseverandi eis possibilitas, & voluntas diuina gratia largitate donetur. Tantum quippe Spiritu S. accenditur voluntas eorum, ut ideo possint, quia sic volunt; ideo sic velint, quia Deus operatur, ut velint. Nam si in tanta infirmitate vite huius, in qua tamen infirmitate propter elationem reprimendam perfici virtutem oportebat, ipsis relinqueretur voluntas sua, ut in adiutorio Dei, sine quo perseverare non possent, manerent, si vellet, nec Deus in eis operaretur, ut vellet; inter tot, & tantas tentationes infirmitate sua voluntas ipsa succumberet; & ideo perseverare non possent, quia deficientes infirmitate nec vellet, aut non ita vellet infirmitate voluntatis, ut possent. Subventum est igitur infirmitati voluntatis humane, ut diuinà gratia indeclinabiliter, & insuperabiliter ageretur. Et ideo quavis infirma, non tamen deficeret, neque aduersitate aliqua vinceretur. Ita factum est, ut voluntas hominis inuadida, & imbecilla, in bono adhuc paruo perseveraret per virtutem Dei; cum & voluntas primi hominis fortis, & sana in bono ampliore non perseveraret, habens virtutem liberi arbitrij, quavis non defuturo adiutorio Dei, sine quo non posset perseverare, si vellet, non tamen tali, quo in illo Deus operaretur, ut vellet.*

2704 Cuncta hæc verba quasi ob oculos ponunt S. Augustini mentem in hac tractatione de statibus naturæ integræ, & lapsæ, reparatæque. Illa, *Tantum quippe Spiritu S. accenditur voluntas eorum, &c.* latè indicant, sitam esse maiorem virtutem gratiæ efficacis in eo, quod exhortationibus suadeat, moneat exemplis, terreat periculis, incitet miraculis, det intellectum, inspiret consilium, corque ipsum illuminet, & fidei affectionibus imbuat; voluntasque hominis subingatur ei, atque coniungatur, ut inquit S. Prosper lib. 2. de vocatione gentium, cap. 26. alitè 9. & ut ipse S. Augustinus cap. 3. de spiritu, & litera: *Humana voluntas sic diuinitus adiuvatur ad faciendam iustitiam, ut præterquam quod creatus est homo cum libero arbitrio voluntatis, præterque doctrinam, quæ ei præcipitur quemadmodum vivere debeat, accipiat Spiritum S. quo fiat in animo eius delectatio, dilectioque summi illius, atque incommutabilis boni, qui Deus est. Et infirmitas: Nam neque liberum arbitrium quidquam nisi ad peccandum valet, si lateat veritatis via: & cum id, quod agendum, & quò nitendum sit, caperit non latere, nisi etiam delectet, & ametur, non agitur, non suscipitur, non bene vivitur: ut autem diligatur, charitas Dei diffunditur in cordibus nostris, non per arbitrium, quod surgit ex nobis, sed per Spiritum Sanctum qui datus est nobis. Et cap. 4. Vbi S. non adiuvat Spiritus, inspirans pro concupiscentia mala concupiscentiam bonam, hoc est, charitatem diffundens in cordibus nostris, profectò lex, quavis bona, auget prohibendo desiderium malum. Nescio quo enim modo hoc ipsum, quod concupiscitur, fit invidiosius, cum veratur. Videbis caput 25. ad finem.*

R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

2705 Sed exoritur momentosa hæsitatio: S. Augustinus vehementer ponderat gratiæ concessæ Adamo in statu naturæ integræ discrimen à gratia collata prædestinato in statu naturæ lapsæ, & reparatæ; quia scilicet cum illa Adamus fortissimus victus fuit, debili virgite tentatione; & cum hac infirmus honto seculissimis tentationum procellis ferè obrutus perseverat inuictissimè. Ast si iuxta nostram opinionem de Scientia Media, discrimen referatur ad Dei voluntatem, secundum quam Adæ contriit ad perseverandum gratiam, quam præsciuit non congruere ipsi, ut de facto perseveraret; prædestinato autem in statu naturæ lapsæ, & reparatæ confert, præsciit congruitate; sequitur, S. Doctorem frustra tantum extollere hanc gratiam, cum fatcamus esse interdum æqualem, imò & minorem physicè illam, quæ præuenitur contentiens, quàm eam, cui præuentus alius dissentit.

2706 Hanc tamen dubitationem dupliciter vincere possumus. Primò si dicamus Deum, etsi Adamo largitus sit auxilia verè sufficientia ad perseverandum, non tamen superabundantia, ut cui facillimum fuerit perseverare cum eis aliis. Sed prædestinatis in statu naturæ lapsæ, & reparatæ, quò infirmiores sunt, & maioribus xpositi periculis, ed validiora, & vberiora secundum entitatem confere auxilia, ut quò plus humana timenda fuit infirmitas, ed plus eluceat diuina potestas eligens infirma, ut confundat fortiora. Atque ita in hominum vita prius ostendatur quid potuerit liberum arbitrium, deinde quid possit gratiæ Dei beneficium superans maiori suà vi ingentes difficultates, quæ nunc occurrunt; cum tamen in Adamo vix vix fuerint, ideoque non indigerit tam copiosa gratià.

2707 Sic in eodem statu naturæ lapsæ, & reparatæ hi indigent potentiori gratià, quàm illi. In exemplum sit nobis Saulus, vti fuit S. Augustino libro 1. contra secundam responsionem Iuliani, scribenti circa 131. *Quomodolibet dicas, Deum facere quod debet, gratiam nemini debet, multisque non reddit supplicium, quod malis eorum operibus debet; & largitur gratiam, quam nullis eorum bonis operibus debet. Quid enim debebat eidem ipsi Paulo, cum adhuc Saulus persequebatur Ecclesiam? Nonne supplicium? Quod ergo eum, emissa voce de cælo prostravit, quod ad Fidem percipiendam, quam vastabat, tum violenter attraxit, proculdubio secundum gratiam, non secundum debitum fecit. Vbi tractionem Sauli fuisse tam violentam ait, quia fuit per gratiam vberissimam, cui resistere fuerit mortaliter impossibile; etsi ad tractionem plures in illo essent difficultates, quàm communiter in aliis peccatoribus, ut expendit idem S. Doctor lib. 1. ad Simplicianum, quest. 2. ad finem, dicens: *Restat ergo, ut voluntates eligantur. Sed voluntas ipsa, nisi aliquid occurrerit, quod delectet, atque inuitet animum, moueri nullo modo potest. Hoc autem ut occurrat, non est in hominis potestate. Quid volebat Saulus, nisi ut inuaderet, & traheret, vinceret, & necaret Christianos? Quàm rabida voluntas, quam furiosa, quàm cæca! Qui tamen unà desuper voce prostratus, occurrente utique tali viso, quo mens ille, & voluntas, refracta scuitià, retorqueretur, & corrigeretur ad Fidem, repente ex Evangelij mirabilis**

rabili perſequentore mirabilior prædicator effectus eſt. Et tamen quid dicemus? Numquid iniquitas eſt apud Deum exigentem à quo placet, donantem cui placet, qui nequaquam exigit indebitum, nequaquam donat alicui? Numquid iniquitas eſt apud Deum? Abſt. Quare tamen & huic ita, & huic non ita? Homo, tu quis eſt? Debitum ſi non reddis, habes quod grauiteris. Si reddis, non habes quod queraris.

2708 Secundò dicimus, ſupponendum eſſe, per communem prouidentiam reſpondentem voluntati antecedenti, quã vult Deus omnes homines ſaluos fieri, conferri auxilia verè ſufficientia, quæ efficacia non reddi ſolius ſit culpa arbitrij humani; nec enim putandum eſt, quæ de facto non faciunt hominem operari, proindeque non euaduat efficacia, offerri à Deo vt inefficacia, & incongrua: ſed per abſolutum Dei erga prædeſtinatos propoſitum dependens à Scientia Media, conferri auxilia non tantum verè ſufficientia, ſed etiam efficacia, & quæ in ſenſu composito talis propoſiti ſit impoſſibile inefficacia, & incongrua reddi ab arbitrio humano. Quia in ſenſu composito conſenſu arbitrij eiſdem ex gratia, nequit hæc eſſe inefficax. At illud propoſitum ſupponit conſenſum arbitrij humani per gratiam futuram ex hypotheſi, quod hæc dicitur. Ergo ſicut hæc in ſenſu composito Scientiæ Mediæ nequit eſſe inefficax in eſſe obiectiuo conditionato; ſic in ſenſu composito illius propoſiti (vi cuius futurio conditionata conſenſus tranſit in abſolutam, poſitã conditione) erit implicatorium contradictionis reddi inefficacem, & incongruam, vitio humani arbitrij in eſſe obiectiuo abſoluto.

2709 Ex hac ſuppoſitione inferitur, vi communis prouidentia, vnde Adami gratia ante lapſum emanauit, data ei fuiſſe auxilia abſque præuio aliquo, vel concomitante intrinſeco, vel extrinſeco, cum quæ factã compositione intelligeretur determinatum eius arbitrium ad alteram partem, & non potius omnino indifferens; ſed ex prouidentia ſpeciali, vnde emanat ad perfeuerandum prædeſtinatorum gratia poſt lapſum, dari eis auxilia, quæ eſt, quantum eſt ex ſe, relinquunt indifferentes eorum voluntates ad vtramque partem, tamen ratione Scientiæ Mediæ, & propoſiti cum ipſa attemporari intelliguntur ita determinata ad bonum, vt contradictionem inuoluat determinationem ad oppoſitum: priorque determinatio non eſt abſoluta, neque ex ſuppoſitione antecedenti; ſed eſt conditionata, & ex ſuppoſitione conſequenti Scientiam Mediã, & propoſitum illud verſans circa ſolos electos; id eſt, circa præſcitos, ſimulque prædeſtinatos. Quorum ſi quiſpiam perit, fallitur Deus. Sed nemo eorum perit, quia non fallitur Deus. Quorum ſi quiſpiam perit, vitio humano vincitur Deus. Sed nemo eorum perit, quia nulla re vincitur Deus, vt inquit Sanctus Auguſtinus cap. 7. eiſdem lib. de corrept. & gratia.

2710 Iam hæſitatio manet omnino ſedata. Nam poſitio decreti de diſpenſandis Adæ auxiliis, quæ Deus per Scientiam Mediã nouit fore incongrua ad perfeuerandum; & poſitio decreti de conferendis Paulo eis, quæ econtra fore congrua ad perfeuerandum nouit per Scientiam Mediã, non reddunt fruſtraneam S. Auguſtini de

maiori phyſicè virtute gratiæ Paulo conceſſa ponderationem, vt pote quæ retineat ſuam vim, ſi gratia, quam Deus præuideat fore in ſtatu naturæ lapſæ, & reparatæ congruum reſpectu Pauli, & quam miſericorditer ſtatuat elargiri illi, debeat eſſe validior penes entitatem ſuam, quàm ea, quæ fuit collata Adamo; quia ſi potentior non ſit, non fuiſſet præuiſa à Deo congrua reſpectu Pauli, multoque minùs fuiſſet decreta conferri ſecundum propoſitum prædeſtinatum.

2711 Eſt autem fateamur, euenire interdum, vt in ſtatu naturæ lapſæ, & reparatæ, ex duobus præuentis æquali phyſicè auxilio vnus conſentiat, & alter non conſentiat, imò & non conſentiat qui præuenit maior phyſicè, idque vt conditionatè futurum præſcitur à Deo fuiſſe; inde tamen non rectè fit comparatio ad ſtatum diuerſum naturæ integræ. Eſt item fateamur, nullam inuolui contradictionem in eo, quod in ſtatu naturæ integræ Adamus non perfeueraret finaliter cum æquali, imò & cum maiori phyſicè gratia, quàm eſt ea, quæ alter perfeuerat in ſtatu naturæ lapſæ, & reparatæ, potuiſſeque vtrumque id vt conditionatè futurum præſciri à Deo: nihilominus à S. Auguſtino docemur, minorem phyſicè fuiſſe gratiam, quã fuit reipſa Adamus donatus, quàm quã poſterius perfeuerantes donantur; conſequenterque deducimus, Deum non niſi ſub conditione minoris gratiæ præuiſiſſe de facto caſum Adami vt futurum conditionatè, & non niſi ſub conditione maioris perfeuerantiam poſteriorum vt conditionatè futuram. [Is autem Author eſt Sanctus Auguſtinus, vt eius ſententia, ſi vel nullã Scripturã, nullã ratione, nullis aliis Authoribus probaretur, ſola perſonæ reuerentia fatis magnam authoritatem mereretur,] vt mihi cum Maldonato Noſtro in cap. 6. Ioannis, verſ. 44. eſt altè perſuaſum.

2712 Et in præſentiarum non ſola perſonæ reuerentia, ſed Authores alij, & rationes accedunt, vt viſum eſt in Sectione ſuperiore. Nunc addo Iulianum Pomerium lib. 3. de Vita contemptiſſima, cap. 2. dicentem: Primus homo ſuperbi Spiritus elatione corruptus omnem poſteritatem ſuam, qua in illo radicaliter fuit, neceſſitati corruptionis, ac mortalitatis addidit, vt corruptibilis, & mortalis effectus corruptibiles, mortalesque generaret: atque ita quod in illo egerat puniendã ſuperbia, in omnibus ex illo natis peccati fieret pena. Et propterea non eo modo iam poſſumus peccato reſiſtere, ſicut ille potuit; cui nihil aliud fuit non peccare, quàm nolle. Nobis autem irreprehenſibiliter vivere velle non ſufficit, niſi ipſum velle noſtrum, quod languidè poſſibilitate deſicit, diuina virtus adiuerit: quia illum ad non peccandum etiam inuicem poterat adhuc ſana natura; nos iam impedit vitiatã; & illum peccare fecit ſola peccandi voluptas; nos etiam cogit plerumque peccati iam factã neceſſitas. Intellige neceſſitatem moralem, ſi ad vincendos concupiſcentiæ motus, & tentationes occurrentes non accreſcant in natura lapſa & reparata vires gratiæ per maiorem illuſtrationem, affectionem, ſuauiſſitatemque, vt declarat Sanctus Auguſtinus libro ſecundo de peccatorum meritis, & remiſſ. cap. 17. Expoſ. in Epistolam ad Galatas, capite quinto, verſ. 23.

verſ. 23. Verba prioris loci tranſcribuntur à S. Fulgentio lib. 1. ad Monimum, cap. 28. Conſonat S. Proſper contra Collatorem, cap. 13. aliàs 30. cap. 18. aliàs 38.

SECTIO CCLVI.

Reſpondetur interrogationibus tribus pro pleniori intelligentia præcedentium Capitulum libri de Corrept. & gratia.

2713 Primò quaeritur, quo pacto intelligenda ſint illa capituli 12. verba exarata in numero 2703. Voluntas ipſa ſuccumberet, &c. Nam primã facie denotant, eos qui in ſtatu naturæ lapſæ, & reparatæ non perfeuerant finaliter, eſſe ſimpliciter impotentes perfeuerare. Reſpondeo, non denotare niſi perfeuerandi impotentiam ſecundum quid, & conſequentem, ortam ſcilicet ex arbitrio illorum, quibus nihil prærequiſitum ad actum ſecundum perfeuerantiã deſcit, & ſolum ex ipſorum culpa non ponitur talis actus ſecundus.

2714 Secundò quaeritur, quomodo accipiendã ſint ſubſequentia illa verba: Vt diuinã gratiã indeclinabiliter, & inſuperabiliter ageatur, &c. Etenim primo etiam conſpectu eſt contra ſignificant, prædeſtinatos in eodem ſtatu eſſe ſimpliciter impotentes non perfeuerare. Reſpondeo, non ſignificare niſi non perfeuerandi impotentiam ſecundum quid, & conſequentem, ortam ſcilicet ex illorum voluntate, in qua nihil requiſitum præcedit determinans ex ſe ad actum ſecundum perfeuerantiã; ſed gratia, quæ requiſita præcedit, indifferens ex ſe eſt ad eum actum, & ad eius carentiam, determinaturque ad eum à prædeſtinatorum arbitrio. Quare quod indeclinabiliter, & inſuperabiliter ab ipſa agantur, verificatur ob indeclinabilitatem, & inſuperabilitatem conſequentem, quia illis conferretur à Deo inſallibiliter præſciente, quod ſi conferretur, determinarent ſe electiue cum ea ad actum ſecundum perfeuerantiã; & prædeſtinante ſimul hunc ipſum actum ſecundum modo ſapè alibi, & proximè tradito in numero 2708.

2715 Quem denuò confirmo ex S. Anſelmo dicente in cap. 5. Concordiæ: Si verò per hoc, quod de homine dicit Iob Deo, Conſtituiſti terminos eius, qui præteriri non poſſunt; vult aliquis oſtendere, quia nullus potuit accelerare, vel diſſerre diem, in qua moritur, quauis aliquando nobis videatur aliquis facere ex libera voluntate, vnde moritur. Sed non eſt quod obijciatur contra hoc, quod ſuprà diximus. Nam quoniam Deus non fallitur, nec videt niſi veritatem, ſue ex libertate, ſue ex neceſſitate veniat, dicitur conſtitui apud ſe immutabiliter, quod apud homines prius quam fiat, mutari poteſt. Quibus in verbis ſatisfacit obiectioni deſumptæ exinde, quod conſtitutio diuina terminorum vitæ hominis cuiusque videatur obſeſſe libertati illius, qui ſui ipſius eſt nefariè homicida. Sicque ſatiſ-R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

facit, vt recurat ad inſallibilem Dei præſcientiam. Deus enim præſcians fore, vt ſi ipſe permitteret, necaret ſe homo, decernit permittere occulto, ſed iuſto iudicio: quod decretum, vel aliud ſubſequentum eſt conſtitutio immutabilis terminorum vitæ hominis illius, indifferens, & liberi, vt ſuam mortem acceleret, vel differat; & ideo ea in ſe mutabilis eſt, ſeu contingibilis intra terminum breuiorem, v. l. longiorem. Proſequitur Sanctus Pater: Tale etiam Paulus Apoſtolus de his, qui ſecundum propoſitum vocati ſunt Sancti, dicit: Quos præſciuit, & prædeſtinauit, &c. Hoc quippe propoſitum, ſecundum quod vocati ſunt Sancti, in æternitate, in qua non eſt præteritum, vel futurum, ſed tantum præſens, immutabile eſt: ſed in ipſis hominibus ex libertate arbitrij aliquando eſt mutabile. Ideſt, vocatio cauſata à Deo ſecundum propoſitum in prædeſtinatis eſt mutabilis in ſe, ſeu potens fruſtrari, eſt vt ſubiaceat Scientiæ Mediæ, & prædeſtinationi diuinæ, agatur voluntas humana per eam indeclinabiliter, & inſuperabiliter.

2716 Ex dictis clareſcit ſenſus illorum eiſdem capituli 12. Verborum, quæ exarauimus in numero 2694. Infirmis ſeruiuit, vt ipſo donante, inuictiſſimè, quod bonum eſt, vellent, &c. Nam idem ipſe eſt, qui aliorum aſſumptorum in ſecunda hac interrogatione.

2717 Quibus vtrique locis declaratis, & contextibus capituli 10. 11. 12. contenta in libro de corrept. & gratia, redduntur multò minùs difficilia intellectu, quàm olim videbantur Maſſilienſibus. De quibus Sanctus Proſper ſcribens ad S. Auguſtinum, ait: Multi ſeruatorum Chriſti, qui in Maſſilienſi vrbe conſtitunt, in Sanctitatis tuæ ſcriptis, qua aduerſus Pelagianos hæreticos condidiſti, contrarium putant Patrum opinionem, & Eccleſiaſtico ſenſu quidquid in eis de vocatione electorum ſecundum Dei propoſitum diſputaſti. Et cum aliquando tarditatem ſuam culpate maluerint quàm non intellecta reprehendere, quidamque eorum lucidiorem ſuper hoc, atque apertiorẽ Beatitudinis tuæ expoſitionem voluerint poſtulare; euenit ex diſpoſitione miſericordiæ Dei, vt cum quosdam intra Africam ſimilia moniſſent, librum de corrept. & gratia, plenum diuinæ authoritatis emitteres. Quo in notitiam noſtram inſperatã opportunitate delato, putauimus omnes querelas reſiſtentium ſopieudas; quia vniuerſis quaſtionibus, de quibus conſulenda erat Sanctitas tua, tam plenè illic, abſolutèque reſponſum eſt, quaſi hoc ſpecialiter ſtudueris, vt que apud nos errant turbata, componeres. Recenſito autem hoc tuæ Beatitudinis libro, ſicut qui Sanctam, atque Apoſtolicam doctrinã tuã authoritatem antea ſequerebantur, intelligentiores multò, inſtructioresque ſunt facti; ita qui perſuaſionis ſuæ impediabantur obſcuro, auerſiores quàm fuerant, reſeſſerunt. Et inferius: Atque vt breuius, ac plenius quod opinantur exponam, quidquid in libro hoc ex contradicentium ſenſu Sanctitas tua ſibi oppoſuit, hoc totum ab iſtis Sanctis intentioniſſimè concludatur.

2718 De iſdem Maſſilienſibus referebat ad S. Auguſtinum Hilarius: Moleſtè ferunt, ita diuidi gratiam, qua vel tunc primo homini data eſt, vel nunc omnibus datur; vt ille acceperit perfeuerantiam.

tiam, non quâ fieret ut perſeueraret, &c. ſicut in noſtro num. 2381. & 269; ex cap. 12. *His verbis Sanctitatis tua ita mouentur, ut dicant, quandam deſperationem hominibus exhiberi. Si enim, aiunt, &c.* in noſtro num. 2381. Quasi dicerent Maſſilienſes: Si iuxta S. Auguſtinum ita adiutus fuit à Deo Adamus, vt manſerit ſimpliciter potens perſeuerare in iuſtitia, & ab ea deficere; & nunc ita adiuuantur prædeſtinati, vt ſimpliciter non poſſint deficere. Rurſus: Si ita nunc quibuldam denegatur Dei adiutorium, vt non accedant ad iuſtitiam; aut ſi acceſſerint, recedant, & impœnitentes ob-eant: Ergo ad Adamum ſpectare poſſet utilitas exhortationis, vt perſeueraret; vel utilitas correptionis, vt reſiſceret poſt declinationem à iuſtitia: non autem nunc utilitas exhortationis pertinet ad eos, qui ſic ſunt excepti librânda per gratiam, vt ſimpliciter non poſſint non perſeuerare; neque item correptionis utilitas pertinet ad eos, quibus inuitabili ſimpliciter neceſſitate coniunctum eſt nolle iuſtitiam, ſeu non perſeuerare finaliter. Hunc in modum argumentabantur Maſſilienſes, non intelligentes doctrinam Sancti Auguſtini in cap. illo 12.

2719 Sed Magnus Pater Auguſtinus in hoc diſcrimabat gratiam Adamo ad finaliter perſeuerandum collatam in ſtatu naturæ integræ, à gratia conceſſa prædeſtinatis in ſtatu naturæ lapſæ & reparatæ, vt finaliter perſeuerent, quod prima fuerit tantum ſufficiens, ſecunda ſit efficax; prima tantum dedit poſſe velle, ſecunda det velle perſeuerare. In hoc diſcrimine agnoſcendo conuenit Schola Thomiſtica, & noſtra. Et proinde: vtraque reſpondet ex communi Præceptore Maſſilienſibus, Adamum fuiſſe ſimpliciter potentem perſeuerare, & nunc etiam eſſe, qui non prædeſtinati ſunt: qui verò ſunt, ita per gratiam fieri perſeuerantes, vt ſint ſimpliciter potentes non perſeuerare; ideoque Maſſilienſium ſequelam de inuitate correptionis reſpectu non prædeſtinatorum, & de inuitate exhortationis reſpectu prædeſtinatorum nullam fuiſſe aduerſus S. Auguſtinum.

2720 Noſtra Schola componit beneficio Scientiæ Mediæ, fieri per efficacem gratiam perſeuerantes prædeſtinatos, ſimulque manere ſimpliciter potentes non perſeuerare, reſiſtendo acceptæ gratiæ, quæ ſecundum ſe indiſſerens ſit coniungi cum conſenſu, vel diſenſu. Quo autem pacto vtrumque componat Schola Thomiſtica, negans Scientiam Mediã, & adſtruens propoſitum independenter ab ea prædeſtinatum, gratiamque ex ipſo deriuatam efficacem inſiſſecè adequatè, nos non aſſequimur, neque quo pacto non recidat in ſequelam, quam inferabant Maſſilienſes, & à qua immunem fuiſſe Sanctum Auguſtinum putamus, quia ſupponebat, & intendebat quod noſtra Schola. Vnde S. Doctor in cap. 6. de Bono perſe. vbi Maſſilienſibus occurrit quoad punctum de eo, quatenus volebant tale eſſe, vt non poſſet contumaciter amitti, & vbi de illis ait, attendiſſe parum diligenter quid dicerent; reſpondet, inamibiſſilitatem talis doni, impotentiamque diſſentendi illi eſſe conſequentem ipſam liberam perſeuerantiam abſolutam, vt in Sectione 236. expendi.

2721 Quo etiam modo nos reſpondemus, cum de doni perſeuerantiæ exhibitione temporali ſermo eſt. Cum autem eſt de æterna præparatione gratiæ, quâ homo perſeueret, dicimus eſſe conſequentem ad liberam perſeuerantiam, quam Deus præſciat fore ſub hypothefi, quod conferat gratiam pro ultimo vitæ inſtanti. Hunc poſtteriorem modum, quia prior abundè ſufficiebat, non expreſſit ibi S. Auguſtinus, ſed ſuæ doctrinæ aliis in locis eſt maximè conſonus.

2722 Sic etſi Concilium Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 13. aſſerat de perſeuerantiâ munere haberi, aliunde non poſſe, niſi ab eo qui potens eſt eum qui ſtat ſtatueret, vt perſeueranter ſtet; & eum qui cadit, reſtituere: referatque efficaciam, & inſallibilitatem talis muneris in Omnipotentiam diuinam, & non in præſcientiam explorantem voluntatis noſtræ conſenſum conditione futurum, non ideo excluſiſſe hanc eſt cenſendum cum Goneto tom. 9. tract. de Gratia, diſp. 1. art. 8. §. 2. pag. 365. Cur enim ex expreſſione ſolius Omnipotentia deducetur poſſus excluſio huius ſcientiæ, quàm quæ eſt ſimplicis intelligentiæ? Et tamen ad efficaciam, inſallibilitatemque præſciati muneris requiſita eſt ſimplicis intelligentiæ ſcientia, quæ demonſtret ſinis poſſibilitatem, mediocritatemque ad illum conducentium efficaciam, & cauſalitatem, dirigatque Deum in formandis ſuis decretis, vt ait Gonetus tom. 4. diſp. 1. art. 2. §. 1. pag. 25.

2723 Tertio quaeritur, quænam ſit S. Auguſtini ſecum conciliatio, dicentis tertio quoque verbo in capitibus 10. 11. & 12. de corrept. & gratia, Adamum, ſi vellet, potuiſſe conſeruare ſtatum naturæ integræ, & perſeuerare finaliter in originali iuſtitia: & non minùs ſæpè alibi, cum loquitur de ſtatu naturæ lapſæ, & reparatæ, dicentis, poſteros Adamo, ſi velint, poſſe perſeuerare? Sint in exemplum verba illa libri 1. ad Simplicianum, quaſt. 2. vbi ait: *Noluit ergo Eſau, & non cucurrit; ſed & ſi voluiſſet, & cucurriſſet, Dei adiutorio perueniſſet, qui etiam velle, & currere vocando præſtaret, niſi vocatione contemptâ, reprobus fieret.* Reſpondeo, conciliationem eſſe facillimam; quoties enim Sanctus Auguſtinus poſt mentionem gratiæ collatæ à Deo non ſortientis effectum, apponit conditionem, *ſi vellet, ſi voluiſſet homo*, ſermonem habet de gratia vt ſufficiente præciſè. Nam per efficacem ipſe Deus dat, vt homo abſolutè velit; conſert enim miſericorditer gratiam directus à præſcientia, vel cum comitante præſcientia de homine uſuro rectè ea, determinaturaque ſe, & eam ad conſenſum ſalutarem. Vnde in capitibus illis de corrept. & gratia, ſatur Sanctus Auguſtinus de Adamo, vt qui tantum habuerit gratiam ſufficientem ad conſeruandum naturam integræ ſtatum: ſimiliter etiam in libro 1. ad Simplicianum, quaſt. 2. & ſæpè aliàs ſatur de eis poſteris Adamo, quibus oculatò, ſed iuſto iudicio non diſpenſat Deus niſi gratiam ſolum ſufficientem, ſeu eam, quâ non rectè uſuros, neque ſe, neque eam determinaturos ad conſenſum ſalutarem præſciuit, cum tamen phyſicè, & antecedenter poſſent.

2724 Animaduertendum hæc eſt, dici à Goneto tom. 3. diſp. 5. artic. 7. §. 6. pag. 470. S. Auguſtinum

guſtinum vtentem pro ſtatu etiam naturæ lapſæ, & reparatæ conditione illa, *ſi velint*, explicare ſic determinationem liberi arbitrii, quod ſub motione, & applicatione Dei determinat ſe ad volendum, & operandum. Vt enim S. Doctor monebat lib. 1. Retract. cap. 10. *Non exiſtiment noni heretici Pelagiani, ſecundum eos eſſe dictum lib. 1. de Geneſi contra Manichæos, cap. 3. Illud lumen non irrationabilium animalium oculos paſcit, ſed pura corda eorum qui Deo credunt, & ab amore viſibilium rerum, & temporalium ſe ad eius præcepta implenda conuertunt; quod omnes homines poſſunt, ſi velint.* Verum eſt enim omnino, omnes homines hoc poſſe, ſi velint; ſed præparatur voluntas à Domino, & tantum augetur munere charitatis, vt poſſint. Quod ideo dictum non eſt, quoniam præſenti neceſſarium non erat quaſſioni. Amplector in Goneti dicto, quod arbitrium noſtrum ad ſalubriter volendum, & operandum determinet ſe ſub gratiæ motione, & applicatione, quam S. Auguſtinus vocat præparationem voluntatis noſtræ à Domino. Vnde verba illa, *ſi velint*, ſignificantia dependentiam à conſenſu voluntatis noſtræ, tanquam à conditione, quam expectet Deus, & ex cuius defectu redderetur inefficax, fruſtrareturque ſuo effectu gratia, quam largiatur, libera ab errore ſunt, & approbata à S. Doctore, dummodò ſubintelligatur, *ſi velint præparati, & præuerti à Deo per gratiam; ſeu ſi determinent ſe viribus gratia.*

2725 Et quidem Pelagius 1. ad Timoth. 2. verſ. 6. circa ea verba: *Omnes homines vult Deus ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*, adiecit hæc lua: *Si ipſi tamen vocanti Deo conſentire voluerint.* Et de Iuliano aſſecta Pelagij, referebat S. Auguſtinus lib. 4. contra ipſum, cap. 8. *Ponit Apoſtolicum teſtimonium, & ab eo dicitur pulſantibus aperiri, qui omnes homines vult ſalvos fieri, & in agnitionem veritatis venire, ut videlicet intelligamus, docentibus vobis, ideo non omnes ſalvos fieri, & in agnitionem veritatis venire, quia ipſi nolunt petere, cum Deus velit dare; nolunt quærere, cum Deus velit oſtendere; nolunt pulſare, cum Deus velit aperire.* Petrus Diaconus cap. 7. de Incarn. & gratia D. N. Ieſu Chriſti, referebat etiam de Pelagianis, aut Semipelagianis: *Sed dicunt, ſi nolentes Deus facit, ut velint; nullus autem eſt; qui naturaliter, ut dicitis, poteſt credere in Filio Dei, aut aliquid boni velle, quod pertinet ad vitam æternam; cur ergo non facit omnes velle, cum non ſit perſonarum acceptio apud Deum, præſertim cum de ipſo ſcriptum ſit, Qui vult omnes homines ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire? Aut enim vult, & non poteſt; aut mentitur Scriptura diuina. Quod ſi horum quodlibet ſentire eſt impium, reſtat ut non ille excitet voluntatem humanam, ſed eam expectet ab homine, ut æquum ſit in volentibus præmium, in nolentibus autem iuſta damnatio.*

2726 Præter à Eccleſia Lugdunenſis in lib. de tribus epistoſis, cum enarraſſet quartum hunc modum exponendi, quod eſt à Paulo dictum, *Vult omnes homines ſalvos fieri, &c.* vt ſimpliciter accipiatur hoc de omnibus hominibus, quantum in ipſo eſt, Deum velle, eo quod omnes ſaluari velit bonitate Creatoris. Sed quia liberi arbitrii eos condidit, expectet, vt hoc etiam ipſi velint: & ſi voluerint, iuſtè ſaluentur; ſi non R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Paris II.

luerint, iuſtè puniantur; ſubjicit: *Sed huic ſenſui in primis illud videtur eſſe contrarium, quomodo Omnipotens Deus eorum quos vult ſalvos fieri, expectet voluntatem, ut & ipſi ſcilicet propria arbitrii libertate ſalvi eſſe velint; cum ſaluam fieri ſit per redemptionem Domini Ieſu Chriſti? Quia (ſicut B. Petrus Apoſtolus docet, non eſt in vilo alio ſalus, & non eſt aliud nomen ſub celo datum hominibus, in quo oporteat nos ſalvos fieri) nemo omnino poſſit, niſi in eo Deus operetur & velle, & poſſe, ſicut Apoſtolus teſtatur dicens; Deus eſt enim, qui operatur in nobis & velle, & perficere pro bona voluntate, ſicut maniſeſtiſſimè Apoſtolica doctrina veritas docet. Vt quid Deus expectat eorum, quos vult ſalvos fieri, voluntatem, ut ipſi libero arbitrio incipiant velle ſaluari, & tunc diuinâ bonitate ſaluentur, ut initium ſalutis eorum ſit ex ipſis, perfectio autem eiſdem ſalutis ſit ex Deo? Et vbi erit quod idem Apoſtolus dicit, Aut quis prior dedit illi, & retribuatur ei? Aut quomodo in tali ſenſu Pelagianus error non habet victoriam? qui ſalutem hominis non ex Dei dono, ſed ex libero hominis arbitrio eſſe confirmat. Quod ſi falſum eſt, ſicut omnino falſum eſſe conuincitur; quid cauſa eſt, ut Deus qui omnes homines vult ſalvos fieri, non omnes homines ſaluet? Voluntatem eorum non expectat, quia voluntatem veram ſalutis ſua nemo habere poteſt, niſi per illum. An quod vult non poteſt Omnipotens, ut (quod abſit) velit ſaluare omnes homines, & non poſſit? Et inferius: In quarto autem modo illud ſine dubio cauendum, quia & occaſionem Pelagiã prauitati præbet, quod Deum, ut ſaluet homines, humanas expectare aſſerit voluntates. Contra quem errorem in antiquis PP. Conciliis legitur deſinitum, nempe in Arauſicano II. can. 4. Denique Magiſter Sent. in 1. diſtinct. 46. tradit, occaſione eorum verborum Pauli multos à veritate deuiſſe diſcentes, Deum multa velle fieri, quæ non ſunt.*

2727 Cæterum omnia iſta non incommodant, quando conditio, *ſi velint*, accipitur non vt futura abſolutè ex ſolis naturæ viribus, neque vt futura conditionatè, ſiue ex ſolis naturæ, ſiue ex gratiæ etiam viribus, tanquam ſufficiens, & requiſita ad ſalutem æternam: quando item aſſumitur non vt excludens ſpecialem Dei affectum, & prouidentiam eiga prædeſtinatos; neque vt impediens; neque vt ſuperans Dei poteſtatem ad ſaluandum quocumque voluerit efficaciter. Non; inquam, incommodant; quia procedunt contra illam conditionem non aſſumptam, vt explicat ſuprà.

2728 Et ideo S. Auguſtinus cap. 103. Enchiridij, cum illius pronuntiat S. Pauli aliquot attuliſſet interpretationes, concludit: *Et quocumque alio modo intelligi poteſt, dum tamen credere non cogamur, aliquid Omnipotentem Deum voluiſſe (nempe efficaciter) fieri, factumque non eſſe: qui ſine vllis ambiguitatibus ſi in celo, & in terra, ſicut & Veritas cantat, omnia quæcumque voluit fecit, profectò facere noluit quodcumque non fecit.* Eccleſia etiam Lugdunenſis poſt verba poſtrema ſuperiora, addit: *Quod autem ibi ſimpliciter intelligitur, Deum omnes homines velle ſalvos fieri, bonitate ſcilicet Creatoris, ita, ut putamus, fideliter poteſt recipi, ſi hanc voluntatem bonitatis ſua erga ſalutem hominum non credatur, humanâ obſtente voluntate, implere non poſſe, ſed obſtente humanâ iniquitate implere nolle.* Et

anteà dixerat: *Quid ergo restat, nisi ut ille, qui omnia quacumque voluit, fecit, ideo hoc (scilicet saluare omnes homines) non faciat, quia noluit, non quia non possit? Quia sicut verè omnia, quæ voluit, fecit; ita verè noluit quæ non fecit. Cur ergo noluit? Nisi quia in hac re sicut instrum, ita & occultum est iudicium eius.* Lupus item Seruatus, Abbas Ferrariensis, lib. de tribus questionibus, in 2. de Prædest. bonorum, & malorum, scribit: *Quod V. Paulus ait, Qui vult omnes homines saluos fieri, non sic accipiendum est, quasi cum Deus velit generaliter omnes fieri saluos, quibusdam impedimentibus impotentissimis non valeat Omnipotentissimus implere quod velit: sed ita potius, quod illis, siue volentibus, siue nolentibus (nam plures in infantiæ ætate baptizati, horum non habentes discrimen, mox vitæ excedentes transferuntur ad gloriam) saluentur omnes, quoscumque ille saluare voluerit.*

2729 Si ad hæc attendere voluisset Gonetus tom. 3. dist. 4. art. 4. ex pag. 224. usque ad 236. mitius egisset contra Nostros existimantes, voluntatem diuinam antecedentem saluandi omnes homines pendere à determinatione voluntatis humanæ, tanquam à conditione assumpta in sensu, qui nullatenus coincidit cum errore Pelagianorum aut Semipelagianorum. Et cum in pag. 228. scribat, propositum supra ab Ecclesia Lugdunensi quartum modum esse S. Damasceni, esseque nostrum; cur umbra tanti Patris, & Doctoris non meruit Nostri fauorem aliquem? Ecclesia Lugdunensis nominatum non expressit S. Damascenum; sed tamen quartum modum non minus honorauit, quam Gonetus, si quidem generaliter dicat, esse Sanctorum Patrum. Et in lib. de tenenda immobili Scripturæ S. veritate, inculcat, reperiri dictum, & sensum à quibusdam Maioribus, nihilque habere mali, aut periculi. Neque enim qui ita sentiunt, putant, voluntati Dei, qui vult omnes saluos fieri, aliquem resistere, & contraire, ut non possit implere quod velit. Parenturque, quod quolibet modo dixerit Apostolus de Deo, *Qui vult omnes homines saluos fieri; tamen nullus hominum, nisi gratuita eius misericordiâ saluetur, nullus, nisi iusto eius iudicio perire permittatur.* Certè illud in hac questione manifestum est, quod etiamsi generaliter, & indifferenter omnes homines Deus vult saluos fieri, in aliorum tamen cordibus benignitate misericordiæ suæ ipse operatur eandem voluntatem suam, & ut ipsi saluari velint, atque saluentur: in aliorum autem cordibus seueritate iusti, & occulti iudicij sui non operatur hanc salutarem voluntatem, sed dimittit eos suo arbitrio, ut quia noluerunt credere, in ista ultione damnentur.

2730 Conducebat etiam ad mitius agendum aduersus Nostros, quod etiam S. Augustinus cap. 103. Enchiridij, lib. 4. contra Iulianum, cap. 8. lib. de Corrept. & gratia, cap. 14. & 15. lib. 22. de Ciuit. Dei, cap. 1. & 2. lib. de Peccatorum meritis, & remiss. cap. 28. lib. de Natura, & gratia, cap. 4. v. lib. de Nuptiis, & concupiscentia, cap. 27. lib. de Prædest. SS. cap. 8. & epist. 107. intenderit interpretationibus verborum S. Pauli non concernentibus eum quartum modum; nihilominus lib. de spiritu, & lit. cap. 33. cum supponit, inquit: *Vult autem Deus, omnes homines saluos fieri, & in agnitionem veritatis venire; non sic tamen, ut eis adimat liberum*

arbitrium, quo vel bonè, vel malè vrentes iustissimè iudicentur; idest, non sic, ut voluntas de salute omnium sit independentem tanquam à conditione ab eo, quod ipsi præuerti gratia velint, vel nolint. Quærebat enim S. Doctor in eo capite, an credendi voluntas, quam cap. 31. esse in potestate nostra docuerat, esset ex Deo, vel ex nobis? Et ratio dubitandi erat; nam si ex Deo, infidelis diceret: Non credo, quia Deus non donauit ut crederem: si ex nobis, Apostolus dicit, *Quid habes, quod non accepisti?* Rursus, si ex dono Dei, quare hic non omnibus confert? cum omnes homines velit saluos fieri. Si ex natura, quare non in omnibus? cum sit idem Deus creator omnium. In qua questione S. Augustinus gratiam, & liberum motum arbitrium ita componit, ut gratia interius excitet, vocet, alliciat, & liberum arbitrium sic excitatum, vocatum, & allectum determinet se ad credendum, comite gratiâ cooperante. Vnde infidelis non excusabit se iustè. Nam etsi verum sit, ex nobis non esse, neque ex natura credere, sed ex Deo, donoque eius; habet tamen hoc donum paratum, & à Deo volente, quantum in se est, omnes homines fieri saluos: cui dono consentire, vel dissentire relictum est in hominis arbitrio. Possem huic loco S. Augustini adiungere alia complurium SS. PP. attigisse aliqua in 1. parte.

2731 Quare, quia Ecclesia Lugdunensis conscientia erat variarum interpretationem inter eos ad verba Pauli, dixit post exarata in num. 2728. *Quæ omnia cum tam obscura sint, & tam profunda, atque perplexa, nollemus inter fratres & charissimos nostros aliquid de his contentiosè ventilari, vel temerè definitur, sed potius quod in eis certum est, sine dubitatione defendi. Quod autem etiam inter magnos diuerso modo, sed non diuersa pietate sentientes ambiguum, atque incertum remanet; etiam apud nos & reuerenter honorari, quia neutrum eorum videtur esse falsum, vel Fidei contrarium. Et magis in talibus inquietis, & contentiosos ad tranquillitatis, & sobrietatis modestiam prouocari, quam pro iniustis, & minus eluculentibus rebus aliquem immoderatâ austeritate, ac seueritate damnari.*

2732 Hactenus occasione solutionis ad questionem tertiam, confirmata à me ex S. Augustino, propterea cum intelligit Gonetus relatus in num. 2724. Video objici posse, determinationem liberi nostri arbitrij sub motione, & applicatione gratiæ, significatam à S. Augustino in conditione, si velint, accipiendam esse de motione, & applicatione ut prædeterminante, & ut de tali fuisse tacitè loquutum Gonetum. Contra tamen, quia si motio, & applicatio sit in signo prioris casualiter determinans, & prædeterminans ad vnam partem præ alia, idest ad volitionem salutarem præ nolitione, iam nostrum arbitrium non determinabit se electiuè ad volitionem præ nolitione, sed illa præ hac sequetur inuitabiliter in ipso pro posteriori signo ex motione, & applicatione casualiter determinante, existente pro prioris signo. Vnde determinatio formalis existens pro posteriori signo non attribuetur arbitrio nostro ut causæ determinanti electiuè, sed tantum Deo mouenti, & applicanti prædeterminatiuè ad volitionem præ nolitione. Neque verum erit, dari volitionem salutarem, si arbitrium nostrum velit liberè; sed tantum verum erit eam

eam dari, si Deus liberè velit mouere, & applicare illud casualiter determinatiuè. Quia conditioni, si velit arbitrium nostrum, addendo, motum, & applicatum prædeterminatiuè, additur quid non relinquens ipsi optionem inter volitionem, & nolitionem, præimpediensque ne sit elector nolitionis præ volitione, & anticipatè adstringens ad hanc præ illa.

2733 Atque hinc S. Augustinus dicens; homines posse se conuertere ad diuina præcepta implenda, si velint; S. etiam Ambrosius, vel potius Hilarius Diaconus, vel quicquid alius antiquus Author, inquit in 1. ad Timoth. 2. vers. 6. *Si Deus vult, qui Omnipotens dicitur, omnes homines saluos vult fieri, cur non impletur eius voluntas? Sed in omni loquutione sensus est, conditio latet, Vult enim Deus, omnes homines saluos fieri, sed si accedant ad eum. Non enim sic vult, ut nolentes saluentur, sed vult illos saluari, si ipsi velint. Nam utique qui legem omnibus dedit, nullum excepit à salute.* Parèlque alij similiter loquentes intelligendi sunt assumere conditionem, si velint, non denotando motionem & applicatam prædeterminantem ad volendum.

2734 Certè si denotarent illam, cur Gonetus omisit probare ex PP. diuinam de salute cunctorum hominum voluntatem antecedentem; quæ sic sit conditionata, ut dependeat ab humana voluntate sub motione, & applicatione diuina prædeterminante; & solum adstruxit actum conditionatum, [quo Deus vellet salutem omnium, nisi hoc repugnaret ordini suæ prouidentia, & nisi ex hoc impediretur bonum vniuersale suæ iustitiæ, & manifestatio suorum attributorum?] Ita scripsit in cap. 225. Et postea in 236. edifferens conditionem, si velint, appositam à veteri Patre (coætaneo S. Damasi Papæ, ut constat ex commentario ad cap. 3. sequens Epistolæ ad Timoth.) ait, [non intendere; quod Deus iuxta assertum Semipelagianorum expectet voluntates hominum, sed quod vult saluare illos, si velint; faciendi tamen quod velint, non coactè, sed spontaneè, & liberè; ut docet S. Augustinus lib. 1. contra duas epistolas Pelagianorum, cap. 19. epist. 107. & lib. de Bono perseu. cap. 13.] Quibus in verbis desideratur declaratio voluntatis illius diuinæ de omnium hominum salute; non enim hanc sic vult Deus, ut faciat quod omnes velint, sed tantum quod aliqui, erga quos habet decretum prædeterminatum. Et erga hos est etiam in confesso apud Nostros, Deum non expectare voluntates eorum in sensu Semipelagianico, sed facere quod velint; sicque facere, ut simul verum sit eos velle cum libertate non modò à coactione, sed & à necessitate. Restat ergo; ut explicet Gonetus, quomodò in non prædeterminatis conditio, si velint, respiciatur à diuina illa voluntate; & quomodò in prædeterminatis respiciatur ut libera à necessitate, si Deus quod velint, faciat mouendo, & applicando prædeterminatiuè voluntatem ipsorum. Nostra vtriusque explicatio aperitissima est ex dictis.

2735 Sed adhuc inquiet non nemo! Conditio, si velint, apponitur iuxta Nos à S. Augustino, & ab alijs PP. quando sermonem habent de gratia ut sufficientem præcisè, & cum qua homines determinare se, vel non determinare ad volendum conducenter ad vitam æternam, est liberij arbitrij humani ipsa præuerti. Ergo quando loquuntur de gratia ut efficaci, quin apponant eam con-

ditionem, sed potius dicant, velle homines, quia Deus per suam gratiam facit, datque ut velint, significant liberè arbitrium humanum ipsa præuerti non determinare se ad volendum, sed determinatum iam esse per ipsam. Replica huius enotatio coronidem imponet doctrinæ traditæ in responsione ad interrogationem tertiam; consistitque in eo quod quoties de Deo affirmatur facere, dareque per suam gratiam, ut homines velint, significatur, conferri à Deo ipsam tempore opportuno, & ex affectu ad istud, id est in circumstantiis, in quibus determinatos se cum eiusdem gratiæ auxilio ad volendum præscit, & complacet: minime verò significatur Deum prædeterminare illos ad volendum, præoccupareque determinationem liberi arbitrij illorum, ut potius velint, quam nolint.

SECTIO CCLVII.

Satisfic quarta interrogationi, quæ est, an aliquibus denegentur à Deo auxilia sufficientia ad salutem æternam?

2736 Quarto quæritur circa illa verba capituli 11. exarata in numero 2689. *Nunc autem quibus deest tale adiutorium, iam poena peccati est, &c.* de quonam adiutorio procedant? Nam si de adiutorio sufficientis gratiæ ad perseuerandum, sequitur; non conferri nunc à Deo quibusdam. Respondet, S. Augustinum loqui de auxilio proximè sufficiente ad perseuerandum in iustitiâ, quod iusti nunc habent, habueruntque olim Angeli; Adamusque conditi in iustitiâ ipsa; & quod si non haberent, haudquaquam esset illis liberum perseuerare, vel non perseuerare in ea. Non nisi iustus tali fruatur auxilio, utpote quod intrinsecè supponat iustitiâ inherentem. Ideoque quicumque non est illius compos, neque iustitiæ est; quam Deus nulli negat, nisi in poenam peccati grauis. Quando igitur homo caret auxilio proximè sufficiente ad perseuerandum, ut contingit in omnibus grauius peccatoribus, poena peccati est. Habet tamen quibus peccator remiorum auxilium sufficiens ad perseuerandum in iustitiâ, quatenus habet sufficientia proxima, quibus se ad poenitentiam disponat, & per hanc ad iustitiâ, in qua particeps erit proximi auxilij ad perseuerandum sufficientis.

2737 Hanc interpretationem sensûs Augustiniani persuadet mihi, quod sæpe generaliter docet S. Pater, nunquam in hac vita deficere hominibus quæ ad salutem sunt necessaria. Et speciatim lib. 3. de libero arbitrio, cap. 19. occurrens murmuratori dicentium, *Si Adam peccauit, quid nos miseri fecimus, ut cum ignorantia cecitate, & difficultatis cruciatibus nascere mur?* explicat mirro modo, quam paratus sit Deus ad omnes iuuandum, quamque per ipsum non stet, quominus saluetur homo. *Rectè fortasse querebantur, inquit, si erroris, & libidinis nullus hominum victor existeret. Cum verò ubique sit præsens, qui multis modis per creaturam sibi Domino seruientem, auersum vocet, doceat credentem, consoletur sperantem, conantem adiuet, excaudat deprecantem, non tibi deputatur ad culpam quod inuitus ignoras, sed*

quod negligis querere quod ignoras; neque illud, quod vulnerata membra non colligis, sed quod volentem sanare contemnis. Ista tua propria peccata sunt. Nulli enim homini ablatum est scire vtiliter querere quod inutiliter ignorat, & humiliter confiteadam esse inbecillitatem, ut quarenti, & confitenti ille subveniat, qui nec errat dum subuenit, nec laborat. Nam illud, quod ignorans quisque non rectè facit, & quod rectè volens facere non potest, ideo dicuntur peccata, quia de peccato illo libera voluntatis originem ducunt. Illud enim præcedens meriti ista sequentia. Quibus verbis exhortatus est S. Doctor, quantum potuit ad rectè vivendum, & gratiam Dei non evacuavit, sine qua natura humana iam contenebrata, atque vitata illuminari non potest, & sanari, prout ipse ait in lib. de Natura, & gratia, cap. 67.

2738 Generalem hanc doctrinam didicit à S. Augustino Paulus Orosius eius discipulus in libro de arbitrij libertate adversus Pelagium: *Mea, inquit, semper est fidelis atque indubitata sententia: Deum adiutorium suum non solum in corpore suo, quod est Ecclesia, cui specialia ob credentium fidem gratis sue dona largitur; verum etiam uniuersis in hoc mundo gentibus, propter longanimitatem sui, eternamque clementiam subministrare, non ut tu (Pelagium alloquitur) asseris cum discipulo tuo Celestio (cui iam apud Africanam Synodum occulta illa impiorum dogmatum natura conrta est) in solo naturali bono, & in libero arbitrio generaliter uniuersis unam gratiam contributam; sed speciatim quodidie, per tempora, per dies, per momenta, per atomos, & cunctis, & singulis ministrari. Sic Orosius; quanquam non desunt qui ei hunc librum adimant.*

2739 Eadem doctrinam instructus S. Prosper lib. 2. de *Vocatione gentium, cap. 25. aliàs 8. scripsit: Sine igitur nouissima contemplantur secula, seu prima, seu media, rationabiliter, & pie creditur, omnes saluos fieri Deum velle, semperque voluisse: & hoc non aliunde monstratur, quam de iis beneficiis, eaque providentia Dei, quam uniuersis generationibus communiter, atque indifferenter impendit. Fuerunt enim, ac sunt huiusmodi dona ita generalia, ut per ipsorum testimonia ad querendum Deum possent homines adiuuari; quibus donis auctorem suum per omnia secula protestantibus specialis gratia largitas superfusa est. Que licet copiosius nunc, quam ante præstetur; causas tamen distributionum suarum Dominus apud scientiam suam tenuit, & intra secretum potentissime voluntatis occultit: que si omnibus uniformiter affluerent, non latèrent. Et quam nulla est ambiguitas de benignitate generali, tam de speciali misericordia nihil quod stupendum esset existeret; ac proinde illa esset gratia, ista non esset. Deo autem placuit & hanc multis tribuere, & illam à nemine submouere, ut ex utraque appareat non negatum uniuersitati, quod collatum est portioni; sed in aliis præualuisse gratiam, in aliis restituisse naturam. Sic ibi. Videatur etiam cap. 1. aliàs 31. & 32. Et ne prolixior sim in referendis Parribus Augustinianæ doctrinæ addictis, finio verbis illis S. Fulgentij in epist. 7. ad Venantiam: Sicut Medico nostro nulla est insanabilis plaga, ita nec in aliquo vulnerere, nec in aliquo tempore celestis potest deficere medicina.*

2740 Infero iam primò interpretationem ad librum Expositionis quarundam propositionum ex Epistola ad Rom. propof. 62. Vbi S. Augustinus, vt

exemplo ostendat verba illa Pauli, *Non est volentis, &c. ait: Sicut legimus in Exodo, Obduratum est cor Pharaonis, ut tam evidentibus signis non moueretur. Quod ergo tunc Pharaon non obtemperabat præceptis Dei, iam de supplicio veniebat. Non autem quisquam potest dicere, obdurationem illam cordis immeritò accidisse Pharaoni, sed iudicio Dei retribuentis indebitam penam. Non ergo hoc illi imputatur, quod tunc non obtemperavit, quandoquidem obdurato corde obtemperare non poterat; sed quia dignum se præbuit, cui cor obduraretur priori infidelitate. Id est, stante cæcitate mentis, duranteque vehementia passionis, & obstinatione voluntatis circa Hebræi populi re-
tentionem, liberum Pharaoni non erat obedire, seque ex animo subjicere diuino imperio. Vnde neque ad hoc habuit auxilium proximè sufficiens: sed tamen peccauit in causa, quoniam in eius potestate fuit veri Dei iussionem reuereri, compescereque passionis impetum; ad quæ non caruit auxiliis proximè sufficientibus. Agnito autem Dei præcepto, & sedatâ passione consistenter libertas integra, & non deficeret auxilia proximè sufficientia, vt obtemperaret: Non igitur imputatur, quod non obedierit impotens; sed quod impotentiam tunc, & antea potuit auferre. Porro id non habet locum in quibusvis obduratis, sed in his tantum, & eo tempore, quo vehementi aded passione cientur, & errore ligantur, Deo permitente, & in penam delictorum præcedentium denegante auxilia congrua, quibus vitarent tam miserum statum, in quo nec iudicium rationis, nec indifferentia voluntatis ad parendum manet. Qui status communiter non accidit etiam in obduratis, vt colligitur ex his, quæ paulò post ait S. Augustinus: Imò neque de Pharaone dixerat, non peccasse formaliter, quoties restitit Moyfi; sed tantum tunc, quando plagarum multitud. ne velut in rabiem actus, & iudicio perturbatus vt recta ratione non potuit.*

Infero secundò interpretationem ad S. Thomam scribentem 2. 2. quæst. 2. art. 5. ad 1. *Potest homo cum auxilio gratia preparantis credere articulos Fidei; quod quidem auxilium quibuscumque diuinitus datur, misericorditer datur; quibus autem non datur, ex iustitia non datur in penam præcedentis peccati, & saltem originalis peccati, vt Augustinus dicit in lib. de Corrept. & gratia. Habet enim sermonem de non dato auxilio proximè sufficiente, vt credant illi, quibus non prædicantur mysteria Christianæ fidei; quibus tamen Deus largitur auxilia ad ita rectè operandum, vt nisi per illos staret, impertiretur etiam alia sufficientia proximè ad credendum Evangelio, quod vt illis prædicaretur, sua disponentet providentia.*

A S. Thoma non allegatur libri de corrept. & gratia caput, in quo extant verba illa. Neque ea sunt collecta ex capite 5. & 6. vt testatur Gonetus tom. 4. disp. 5. §. 2. pag. 450. & 451. sic ex sequentibus, (nam neque in eis extant formaliter) accipienda erunt, vt explicui; vel de non dato multis auxilio efficaci ad credendum. Quare non apparet, cur Gonetus tam confidenter dicat, euerri funditus eis verbis totam doctrinam Molinæ admittentis in statu naturæ lapsæ aliquod auxilium sufficiens, omnibus commune, concessumque generaliter. Neque item apparet, cur Molinæ speciatim meminerit; nam admissio eiusmodi

eiusmodi auxilij ita est Molinæ, vt sit etiam innumerabilium præpè Theologorum ex omni gente, & natione, tam ante, quam post ipsum; cum tamen nomina illorum, qui pro denegatione stent, olim, & nunc queant facilè in numeros referri.

2743 Infero tertio interpretationem ad S. Fulgentium lib. de Prædest. & gratia, cap. 15. quem etiam Theophilus Raynadus in Centura huius libri contendat fauissè præfatæ denegationi erga Pharaonem, adhæsisseque S. Augustino pro suo more; sed tamen diffiteri primum. Nam cap. 14. ait: *Noli iniustitiam Dei culpam tue indurationis adscribere. Quia omnes via Domini misericordia, & veritas, ut nec hi qui misericordiam fuerint consequiti à Deo, iudicio veritatis de meritis suis aliquid gloriantur; nec hi qui indurati, atque damnati sunt, excusationem culpe ex hoc habere posse se credant, quod nullam, quæ conuerterentur, sint misericordiam consequuti. Hanc ergo Pharaon misericordiam non accepit, & ideo ei ad parendum liberum sufficit arbitrium: quem quidem nullus ita ignorans diuinarum Scripturarum erit, qui audeat dicere, illa omnia iniuste esse perceptum. An forte, si piè de Deo, sicut expedit sentiamus, etiam Pharaoni datam misericordiam reperimus? Patientiam enim Dei valere ei debuit ad salutem, quæ differens insum, meritisque supplicium, miraculorum verbera crebra densabat. Numquid non potuit, sicut flagellis cadens expulit populum, ita miraculis credens Deum tanta virtutis agnoscere? In illis verbis, Hanc ergo Pharaon, &c. futur de misericordia efficaci auxilij non accepta à Pharaone, & quæ deficiente peccauit per liberum suum arbitrium. Sed non caruit auxilio sufficiente, vt satis significat S. Fulgentius in eis aliis verbis, An forte, &c. Atque in vtrisque denotat, liberum proximè, & formaliter ei fuisse obedire, & non obedire; proindeque plus ei concedit, quam S. Augustinus. Consequenter addit: *Si dicitur, Pharaonem non potuisse mutari, quia cum præsciebat Deus non esse mutandum. Et responderet, vt visum est in num. 2607. præscientiam Dei de non mutatione illasam reliquissè Pharaonis indifferenciam, & libertatem à necessitate. Id quod in cap. 15. repetit verbis iam adductis numero 2594.**

2744 Si opponantur illa antecedentia in cap. 15. *Existere nihilominus fortasse aliquem reor, qui dicat minus idoneam ad salutem viam, si nullâ intrinsecus vocatione pulsatus, tamen quispiam flagellatur. Vnde Nabuchodonosor penitentiam meruit fructuosam? Nonne post innumeras impietates flagellatus penituit, & regnum quod perdidit, rursum accepit? Pharaon autem flagellis ipsis est durior effectus, & perit. Hic mihi rationem reddat, qui diuinum consilium nimium altum sapienti corde diiudicat, cur medicamentum vnus medici confectum alij ad interitum, alij valuerit ad salutem? Nisi quia Christi bonus odor aliis est odor vitæ in vitam, aliis odor mortis in mortem. Quibus verbis docet, misericordiam exhibitam Pharaoni pertinuisse ad solam extrinsecam flagellationem, seclusâ intrinsecâ vocatione, id est sufficiente auxilio gratiæ, quam S. Augustinus lib. de Gratiâ Christi, cap. 2. subministrationem virtutis appellat. Respondeo, S. Fulgentium proponere illed de Pharaone non pullato intrinsecus vlla vocatione, vt quod ab aliquo cogitari posset; sed non approbare; vel loqui de vocatione, etiam in-*

trinseca, sed tam exigua, vt nisi accederent flagella, esset ferè nullâ moraliter, & insufficiens.

Infero quartò interpretationem ad S. Gregorium Magnum in *Moralibus, lib. 10. cap. 5. lib. 31. cap. 11. S. Ildorun Hispalensem lib. 2. Sententiarum, seu de summo bono, cap. 15. & sub S. Anselmi nomine Authorem Commentariorum in Mathæum, cap. 12. vers. 31. Quorum verba procedunt de auxilij proximè sufficientis subtractione, vel de impotentia morali, & consequenti; non de physica, & antecedenti ad operationem salutare, vt S. Prosper in *Respons. ad obiect. 7. & 15. Vincentianam, SS. Augustinus, Gregorius, Ildorus in verbis, quæ recitat Gonetus §. 6. pag. 466. & 467. Estque notandum, contingere à fortiori posse, & in penam, peccatoribus induratis, quod aliis non induratis est commune, vt non habeant proximè, & actu auxilium sufficientis, sicut quando distracti sunt ad alia, vel quando vtcumque iudicium rationis absorbetur, ne de pertinentibus ad salutem animæ cogitent; quando item dormiunt. Et in hoc sensu, atque iuxta familiarem loquendi morem ait circa omnes vniuersum homines Synodus Senonensis Decreto 15. Fidei: *Gratia semper est in promptu, nec momentum quidem præterit, in quo Deus non stet ad ostium, & pulsat: cui si quis aperuerit ianuam, intrabit ad illum, & cœnabit cum illo. Concilium etiam Colonienfè celebratum anno 1553. Quasi quæ nemo conuertatur ad Dominum, nisi tractus per Patrem; attamen nemo hic excusationem prætextat, quod ille semper stet ante ostium pulsans, nimirum per internum, & externum verbum commonens, vt conuertatur à via nostra pessima. Cuius Concilij doctrinâ explanatur magis in Enchiridio Colonienfè apud Stephanum de Champs lib. 2. de Hæresi Ianseniana, disp. 8. cap. 4. num. 5. referentem integrè eius verba, secus ac inculat Gonetus §. 7. pag. 472. cui factius fuisset eleuare auctoritatem Enchiridij; nam ea per se non est magna, vt obseruauit in sect. 207.***

SECTIO CCLVIII.

De eadem quarta Interrogatione.

Objicit Gonetus primò, S. Augustinum in *2746* *Epist. 107. referentem tria hæc stabilita inter Catholicos aduersus Pelagianos: Scimus, gratiam Dei non omnibus hominibus dari. Scimus, eis quibus datur, misericordiam Dei gratuita dari. Scimus eis quibus non datur, iusto Dei iudicio non dari. Vnde cum S. Augustinus priorem propositionem vt omninò certam affirmet, imò & inter præcipua fidei dogmata reponat, debet illa acceptari. Vt enim Suarez probat in *Prolog. & cap. 6. de Gratia, num. 17. [Quidquid in hac materia de gratia S. Augustinus vt certum affirmat, & ad dogmata fidei pertinens, à quolibet prudente, & erudito Theologo tenendum, ac defendendum est, etiam si non certò constet, esse ab Ecclesia definitum.]**

Objicit secundò S. Fulgentium in *lib. 1. de 2747* *veritate prædestinationis & gratiæ Dei, cap. 15. scribentem:*

ſcribentem : *Dignum eſt, ut in ſingulis quibusque ſententiis, in quibus nullo cuiusquam obſcuritatis ambigimus, S. P. P. definitionibus hæreamus, quos præuens miſericordia Dei gratis illuminavit ut crederent, & ſequens inſtruxit ſpiritualiter ut docerent. Hi enim Apoſtolica prædicationis tenentes per omnia veritatem, certiffimè cognoverunt, cognoscendumque libris, & epiftoſis reliquerunt, gratiam Dei non omnibus hominibus generaliter dari. Gratuitum quippe donum Dei eſt gratia. Propter quod dicit Apoſtolus, quia unusquisque proprium habet donum à Deo, alius quidem ſic, alius verò ſic. Et Sanctus Fulgentius cum cæteris S. P. P. docet, gratiam Dei generaliter omnibus hominibus non exhiberi.*

2748 Objicit tertio S. Thomam dicentem tum quæſtione 14. de Verit. art. 15. in corp. *In nullo inveniuntur omnes homines convenire, niſi in aliquo naturali.* Videreturque deſumpſiſſe id ex S. Auguſtino Serm. 11. de verbis Apoſtoli, cap. 4. ubi inquit, *Communis eſt omnibus natura, non gratia.* Hæc autem vtriuſque S. Doctõris aſſertio eſſet falſa, ſi in ſtatu naturæ lapſæ daretur aliquod gratiæ auxilium ſufficiens, omnibus commune. Nam omnes homines convenirent non ſolum in aliquo naturali, ſed etiam in aliquo gratuito, & ſupernaturali; & omnibus commune eſſet tale auxilium, ſicut & natura. Tum libro 3. contra Gentes, cap. 161. *Deus aliquibus non confert auxilium ad vitandum peccatum, quod aliis quibusdam confert. Hoc autem auxilium eſt non ſolum inſuſto gratis, ſed etiam exterior cuſtodia, per quam occaſiones peccandi homini ex diuina providentia tolluntur, & prouocantia ad peccatum comprimuntur. Adiuuat etiam Deus hominem contra peccatum per naturale lumen rationis, & alia naturalia bona, que homini confert.*

2749 P. Vazquez 1. p. diſp. 97. cap. 2. & ſeqq. objicit quarto frequens, & celebre illud S. Auguſtini pronuntiatum : *Deus, niſi prius deſeratur, neminem deſerit.* Cum enim particula, *Niſi*, quæ vim habet exceptiæ, ſemper aſſumet id, quod negatur in reliqua parte orationis, vel neget quod affirmatur, ſenſus illius pronuntiatum erit, *Deus deſerit eum, à quo prius deſeritur, & neminem alium deſerit.* Sequitur ergo iuxta S. Doctõrem, peccanti, & propter peccatum negari à Deo auxilium ſufficiens, & poſſibilitatem rectè operandi (quod eſt deſerere eum,) & nemini alteri negari. Ita Vazquez : quanquam cum reuerentia diſcedat ab opinione, quam putat eſſe S. Doctõris.

2750 Exordior ab hac quarta obiectione : & dico primo, ponderationem peccare per exceſſum; nam non minus valet ad inferendum, quotquot mortaliter delinquit, vel oblata gratiæ deſunt, deſeri à Deo per ablationem auxilij ſufficientis. Quæ tamen eſt ſequela apertè falſa, & aliena à S. Auguſtini mente. Secundò, loquutionem, *Non te deſeram, niſi me prius deſerueris*, perinde ſonare atque, *Si non me prius deſerueris, non te deſeram* : *Si te deſeram, certè non aliter, quàm me prius deſerentem*; eſſeque ſimilem illis, *Non aliam uxorem ducam, niſi te*; *Non ingrediar Religionem, niſi integrè valetudine.* Quæ proculdubid ſenſum habent conditionalem, id eſt, *Si te non duxero, nullam aliam ducam; ſi aliquam duxero, te ducam, tu eris*; *Si non integrè valeam, non ingrediar Religionem; ſi Religionem ingrediar, integrè ingrediar valetudine, & non aliter.*

Ita communis Doctõrum in materia ſive ſponſalium & matrimonij, ſive contractuum, ſive voti. Conſultantur Sanchez libro 1. de Matrim. diſp. 19. à num. 5. & in Opere Morali ſuper præcepta Decalogi, lib. 4. cap. 8. num. 47. Auguſtinus Barboſa in Diſtione 117. ex uſufrequentibus, n. 9. Pari ſenſu S. Auguſtinus ait : *Deus, niſi prius deſeratur, neminem deſerit*; id eſt, *Non deſerentem ſui nunquam deſerit : ſi quem tamen deſerit, illum qui ſui ſit deſertor.*

Et quidem vti ſe habet particula *Niſi* generaliter ad res, locos, & tempora; ſic particula *Donec* reſpectu temporum, atque actionum. Et tamen in hac deſicit illatio contradiccionis circum exceptam, vt patet ex illo Matthæi 1. verſ. 25. *Et non cognoscebat eam, donec peperit*; aduertuntque S. Chryſoſtomus ibi, S. Hieronymus aduerſus Heluidium, Maldonatus, & alij interpretes. Nec deſunt exempla circa particulam *Niſi*. Dicitur ad Rom. 10. verſ. 15. *Quomodo prædicabunt, niſi mittantur?* Nempe non prædicabunt, niſi mittantur. Inde tamen non deducitur, prædicaturos omnes, ſi mittantur. Ioannis 3. verſ. 5. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S. non poteſt introire in regnum Dei.* Num ideo verum erit, ſaluari poſſe renatum per Baptiſimum, ſi decedat in noxa lethali? Matthæi 24. verſ. 21. *Niſi breuiati fuiffent dies illi, non fieret ſaluamnis caro.* Nec idcirco, illis breuiatis, ſaluabuntur omnes. Ioannis 3. verſ. 2. *Nemo poteſt hac ſigna facere, niſi fuerit Deus cum eo.* Anne exinde omnes iuſti, cum quibus eſt Deus, poteſtatem habent patranda miracula? 1. Ioannis 2. verſ. 22. *Quis eſt mendax, niſi is qui negat, quoniam Ieſus eſt Chriſtus?* Nec propterea mendax non eſt, qui eſt iſtud myſterium Fidei ſarcatur, diſſiteatur alia. Ad Galat. 2. verſ. 16. *Scientes, quod non iuſtificatur homo ex operibus legis, niſi per Fidem Ieſu Chriſti.* Et nihilominus quanvis ad eſſet Fides hæc, non adhuc iuſtificaretur homo ex opetibus legis, vt notat circa particulam *Niſi*, Salmeron prologo 16. pag. 415. Sunt & his exemplis lexcenta alia ſimilia. Acceditque communis, & vſitatus loquendi modus. Verè enuntiat, *Rex non punit, niſi panà dignos*; neque propterea intelligimus, caſtigare omnes, qui ſupplicium merentur. Cum item dico, *Non vlcificar, niſi laceſſitus iniurià*, aſſero excluſionem vindictæ non præcedente iniurià, quin aſſirmem vindictam, ſi iniurià irogetur.

Agnoſcit Vazquez cap. 6. num. 36. quàm ſufficenter poſſit explicari pronuntiatum Auguſtinianum, quin ex eo colligatur ſubtractio auxilij ſufficientis; & idèd vult, explorandam eſſe S. Doctõris mentem ex aliis eius testimoniis; ſed ad quæ ego iam appoſui commodam interpretationem. Cæterum Illuſtriſſimus Codoy 1cm. 2. in 1. p. tract. 8. diſp. 70. §. 4. num. 23. & duobus ſeqq. primariam probationem opinionis, quam ipſe ſequitur de ſubtractione illa, collocat in eo axioma, & arguit ſic : Præſatum axioma non intelligitur de ſubtractione auxilij efficaciæ, ſi quidem iſtud abſque hominis culpa negetur multoties à Deo. Ergo de ſufficientis; quod eſt non negetur à Deo, quando non interuenit in homine peccatum, hoc tamen præcedente negabitur aliquando à Deo.

Si dicatur, axioma accipiendum de ſubtractione auxilij efficaciæ, quod Deus iam iuſtificatis non negat, niſi ipſi prius per culpam deſerant Deum;

Deum : Inſurgit contra primò; nam primi peccati permiſſio conſiſtens in ſubtractione auxilij efficaciæ, non eſt pœna peccati alicuius antecedentis, vt patet; neque eſt pœna peccati illius primi, nam eſt prior quàm illud. Ergo tunc verum non erit, Deum non prius deſerere hominem, quàm quod ab hoc deſeratur. Secundò, quia non eſt prius, hominem non operari rectè, quàm Deum retrahere ſuum concurſum ad rectam hominis operationem. Tunc namque ſolum negatio negationem cauſat, & præcedit, quando affirmatio cauſat, & præcedit affirmationem; concurſus autem hominis ad rectam operationem non cauſat, neque præcedit concurſum Dei ad eam, alioqui concurſus hominis non eſſet cauſatus à Deo; & alioqui concurſus Dei non eſſet ſimultaneus, ſed conſequens. Ergo non eſt prius, hominem per culpam deſerere Deum, quàm hunc deſerere illum per negationem gratiæ vt cooperantis.

2754 Probatio ſic conſtructa videtur mihi aſſurgere ſupra Authoris intentum expreſſum in §. 1. num. 5. de non negatis à Deo omnibus reprobis auxiliis ſufficientibus ad ſalutem. Nam ſi quia axioma non eſt intelligendum de ſubtractione auxilij efficaciæ, conſequens eſt vt debeat accipi de ſufficientis ob interueniens peccatum; cur ſemper ac hoc præcedat, non ſequatur illa? cum verum ſit, Deum nunquam ſua gratià ſemel iuſtificatum deſerere, niſi ab eo prius deſeratur. Cur inferatur : Ergo, præcedente peccato, Deus aliquando hominibus negat auxilia ſufficientia ad ſalutem; & non potius? Ergo, præcedente peccato, Deus ſemper, &c. In Antecedenti nihil continetur quod ducat ad reſtrictionem aliquando.

2755 Impugnationes reſponſionis, quæ in Vazquio ſunt lecta, non obſunt. Non prima : tum quia, loquendo de primo peccato personali hominis, qui comparatur per Baptiſimum in infantili ætate gratiam ſanctificantem retinuerit eò vſque, poteſt ſubtractio auxilij efficaciæ eſſe in pœnam peccati originalis, vt ſubtractio auxilij ſufficientis poteſt in pœnam huius eſſe, iuxta argumentum : qui §. 4. num. 29. confirmat id ex S. Thomæ verbis exaratis iam, ſed explicatis à nobis in n. 2741. de ſubtractione auxilij efficaciæ. Tum quia permiſſio primi illius personali peccati, conſiſtens in huiusmodi ſubtractione, poteſt vtrumque eſſe pœna eiſdem illius peccati; nam voluntas humana eſt prior in genere cauſæ determinantis ſe electiue ad illud, & ratione talis determinationis auxilium collatum à Deo ad rectam operationem, & aptum, ſufficiensque ad eam, redditur inefficax, velut in pœnam talis determinationis, cum quantum eſt ex ſe, poſſet eſſe efficax; deberetque eſſe, attento affectu, ex quo fuit à Deo exhibitum, attentaque hominis obligatione ad bonum eius vſum. Non ſecunda; quia ſicut in genere cauſæ determinantis ſe electiue prius eſt; hominem per culpam deſerere Deum, quàm hunc deſerere illum per negationem gratiæ vt cooperantis; ita prius eſt in eodem cauſæ genere, hominem inſtructum gratià vt præuenienti operari bene, quàm Deum per gratiam vt cooperantem concurrere ad bonum ipſius operationem. Quæ prioritas in tali genere non facit, vt concurſus hominis non ſit efficienter cauſatus à Deo; neque itam facit, vt Dei concurſus in genere cauſæ magis principaliter efficientis non ſit ſimulta-

neus cum concurſu hominis in genere cauſæ minus principaliter efficientis. Id quod declaratum eſt in ſect. 180. & sæpe alibi.

Atque ex his eſſentur ſenſus ſciti illius Auguſtiniani in Schola noſtra : ſed in argumentis eſt difficillimus. Exempli gratià in lib. de natura, & gratia, cap. 16. vt Pelagium, qui agnoſcebat neceſſitatem gratiæ ad delenda præterita peccata, ſed non ad euitanda futura, reſuter S. Auguſtinus, docet duo : vnum eſt à Deo non deſeri iuſtum, niſi ab hoc prius deſeratur : alterum eſt, vltra gratiam iuſtificantem requiri auxiliantem ad poſſe operari ſecundum pietatem chriſtianam, non ſecus ac ad poſſe videre requiritur lux. Quæ dat oculo ſufficientiam completam, & proximam ad videndum, ſi cætera ex parte potentia, & obiecti adſint; & hanc dum habet, ſtatim ad voluntatis imperium videt, non indigens nouo complemento. Atque de primo : *Deus cum per mediatorum Dei, & hominum, hominem Ieſum Chriſtum ſpiritualiter ſanat egrum, vel viuificat mortuum, vel iuſtificat impium; & cum ad perfectam ſanctitatem, hoc eſt ad perfectam vitam, iuſtitiamque perduxerit, non deſerit, ſi non deſeratur, vt piè ſemper, iuſtèque viuamus.* Quibus ex vltimis verbis liquet, non loqui ſolum de gratià habituali, ſed etiam, & potiffimè, de actuali auxiliante. Eſt & id ipſum maniſteſtum ex ſermone 88. de tempore, ubi & proponit tanquam credendum fideliter, & firmiter, quod nunquam Deus deſerit hominem, niſi prius ab homine deſeratur. Legiſis eundem S. Doctõrem lib. de corrept. & gratia, cap. 11. lib. de Bono perſon. cap. 6. lib. 4. confeſſ. cap. 9. S. Proſperum Reſponſ. ad obiect. 3. & 11. Gallorum, propoſ. 7. ibi, Reſponſ. ad obiect. 7. 14. & 15. Vincentianas; lib. 2. de Vocacione gentium, cap. 11. aliàs 4. S. Fulgentium lib. 1. ad Minimum, cap. 13. S. Bernardum, vel Hugonem de S. Victore in Meditationibus ad humane conditionis cognitionem, ſeu lib. de Anima, cap. 7. antiquioremque omnibus his S. Cyprianum in Oracione Dominicanæ, ubi ait : *Cum Dei ſint omnia, habenti Dominum nihil deerit, tantum niſi Deo ipſe deſit.*

Iam percontor, quo ſenſu verum ſit, hominem qui peccat, deſerere prius gratiam? Cum non ſit, hanc quæ prædeterminans ſit, deſeri, nec ſine hac agere ſalubriter. Quomodo ergo impredeſterminatus ad agendum dicitur deſerere gratiam, quam neque actu habet, neque ſua poteſtatis eſt habere, & ſine qua impoſſibile eſt agere actu? Et loquendo de gratia non prædeterminante, inefficacique intrinſecè; ſi abſit, quomodo aſſeretur deſeri? Si autem illam habet, reddetur potens ad id, quod ipſa poteſt. Id quod ſolummodo eſt poſſe operari; nam actualem operationem non præſtat niſi gratia prædeterminans. Atqui poſſe operari, quomodo poterit deſeri ab eam aliam gratiam habente, cui eſt proſus neceſſarium eſſe potentem ſub ea?

Aliis terminis vrgeo rogans, quàm gratiam deſeruit Adamus priuſquam à Deo deſereretur? Si efficacem prædeterminantem; illa non ſeparatur à conſentiu ſalutari. Si ſufficientem, intrinſecè inefficacem; cum hac ſola eſt impoſſibilis actualis operatio. Ergo non operari de facto per hanc ſolam, erit neceſſarium. Quo pacto ergo Adamus deſeruit, abiectique voluntariè, & libere gratiam, cui conſentire, & bene vti de facto fuit impoſſibile illi. Quoniam iure impu-

bitur illi, quod deſeruerit, abieceritque talem gratiam, ideoque deſertus fuerit à Deo? Cur non potiùs dicitur deſertus priùs à gratia efficaci prædeterminante, quã caruerit abique culpa ſua, & quam habere non fuerit in eius poſtulate?

2759 Præterea, conſideretur Adamus conſentens ſerpentis per Euam ſuggeſtioni, cum deberet elicere actum obedientiæ erga præceptum diuinum de non guſtando fructu vetito. Vt non delinqueret, indigebat prædeterminari ad actum obedientiæ. Vt autem e contra peccaret, opus habuit prædeterminari ad materiale actus conſentientis tentationi. Si prædeterminatus ad actum obedientiæ non peccaſſet, accederet ad Deum præuentus, motus, & applicatus priùs ab ipſo; quidam ig tur quando deliquit, prædeterminatus ad materiale actus conſentientis tentationi, deſerit Deum deſertus priùs ab ipſo? Non magis, nec minùs prædeterminatio hæc poſterior fuit in poteſtate voluntatis Adami, quàm fuiſſet prior illa: non magis, nec minùs ſubiecta fuiſſet, aut ſubjiceret ſibi voluntatem Protoplaſti prædeterminatio prior, quàm ſubiecta fuit, aut ſubiecta ſibi poſterior. Non abſimili modo præmendus iſte, qui præuente Goneto *art. 2. §. 4. pag. 35.* affirmat, Adamum per actum conſentientem tentationi, vt priorem in genere cauſæ materialis diſpoſitiuæ, mouiſſe Deum, vt prædeterminaret ad eundem actum.

2760 Et vltra in contrarium indicata *num. 2671.* vltra tractata etiam ex proſoſo in 1. parte, quidni conſequens eſſet, vt ſi Adamus per eum actum illo modo priorem mouit Deum ad euſdem actus prædeterminationem, potuiſſet itidem per actum obedientiæ ſimili modo priorem mereri prædeterminationem ad eundem hunc actum? Siquidem in ſigno, in quo fuit proximè potens ad vnum actum, vt priorem in aliquo genere, debuit etiam eſſe potens ad alterum; quippe vnus, & alter fuerint extrema libertatis contrarietatis, quam Adamus habuit. Illud autem conſequens cur non traheret ſecum aliud, ſcilicet ordinis ſupernaturalis prædeterminationem, in qua iuxta Gonetum conſiſtit gratia efficaci, dari non poſſe abſque meritis voluntatis creatæ operantis? Aliunde verò cum ea merita deberent eſſe non ex vigire voluntatis creatæ, ſed ex hac vt eleuata per gratiam, iam quæ prædeterminatiua foret ad actum ſupernaturalis obedientiæ, cur non præſupponeretur vt efficiens hunc ipſum actum, quatenus & hic ipſe eſſet materialis diſpoſitio ad eandem gratiam? Qui nodi ſunt valde implexi, & à me addubitanter propoſiti, vt ſolutionem diſcam.

2761 Quapropter cum *Diabolus ſuggerit, homo conſentit* (vd licet determinando ſe electiue ad prauam operationem) *Deus deſerit*, vt ait Sanctus Auguſtinus *lib. 21. contra Fauſtum Manichæum, cap. 9.* hæc à Deo deſertio non eſt intelligenda præciſè, quatenus gratiam iuſtificantem ſemel datam Deus nulli auferat niſi in penam anterioris peccati mortalis. Eſt enim id certiffimum ſit, & definitum à ſacro Concilio Tridentino *ſeſſ. 6. cap. 11.* tamen verum ſimul eſt, gratiam auxiliantem non ſubtrahi à Deo niſi ob præuentam culpam hominis. Quod non obſcurè traſitur ab eodem Concilio *cap. 13.* vbi monet, *ne homo ſibi certi aliquid abſolutè certitudine polliceatur de perſeuerantia finali; tamenſe in Dei*

auxilio ſuiffimam ſpem collocare, & reponere omnes debent. Deus enim, niſi ipſi illius gratia deſeruerint, ſicut cepit opus bonum, ita perficiet operans velle, & perficere. Sanctus etiam Auguſtinus, & prælaudati alij PP. vt ex contextu clareſcit, & ex argumento ſui ſermonis aduerſus Pelagianos, reſpexerunt præcipuè ad non denegationem huius gratiæ. Et ita fatetur Illuſtriſſimus Godoy *diſp. 69. §. 2. num. 28.* & cum ipſo Gonetus adductus *in num. 2759.* Quæ denegatio ratione præcedentis peccati iuxta nos nunquam, & iuxta illos non ſemper eſt quoad ſufficientiam. Vnde neque iuxta illos axioma Auguſtinianum de Deo deſerente hominem, à quo priùs deſeratur (quod contingit ſemper ac homo lethaliter delinquit) poteſt eſſe vrgens ad probandam eam denegationem quoad ſufficientiam. Iuxta nos valet tantum ad eam deducendam quoad efficaciam.

2762 Poſſumusque totum noſtrum ſuperiorem diſcurſum conſtituere ex Goneto *art. 6. pag. 502. & 503.* ſic ratiocinante: [Vel Deus prior deſerit actu iuſtum, vel iuſtus Deus, vel ſaltem iuſtus nunquam incidit in peccatum? Hoc tertium eſt hæreticum, & contra experientiam. Primum contra Tridentinum, & Auguſtinum. Ergo ſecundum. Atqui ſi Deus ſubtraheret à iuſto gratiam ſufficientem ad implenda diuina præcepta, iam Deus ipſe prior iuſtum deſereret. Ergo vt ſaluetur iuſtum priùs deſerere Deum, quàm deſeratur ab ipſo, neceſſe eſt Deum gratiam ſufficientem in eo conſeruare, cui prior ipſe homo reſiſtat.] Nam qui ita arguit de iuſto, miniſtrat nobis arma, vt eodem modo arguamus de iniuſto, ne deſtituatur auxilio ſufficiente. Et licet de iuſto, cum vrgetur Dei præcepto, ſit id ſancitum in Concilio Arauſicano *I. can. ult. expreſſiſſeque in Tridentino ſeſſ. 6. cap. 11. & cap. 18.* necnon ab Innocentio X. Pontifice Max. extendendamque idem ipſum ad iniuſtum, quando eum inexcusabiliter obligat aliquod Dei præceptum, aduertant opportunè Illuſtriſſimus Godoy *diſp. 69. §. 1. num. 4.* Platel *in Synopſi Curſus Theologici, parte 1. cap. 4. §. 3. num. 112.* & alij; conuincatque eadem ratio, & requiſita iuxta eundem Pontificem Max. ad demerendum in ſtatu naturæ lapſæ libertas à neceſſitate, ſeu libertas indifferentiæ actiue; proindeque par etiam libertas ad merendum, quæ ſine auxilio ſufficiente conſiſtere nequit.

2763 Nihilominus, cur præcepta, quæ inexcusabiliter adſtringunt iuſtum, non etiam ſic prement iniuſtum? Cur non & hic in fine ſaltem vitæ obligabitur inexcusabiliter præcepto agendæ poenitentæ? quo ſi ita teneatur, præſupponi in eo debebit auxilium ſufficiente. Cur Gonetus *in art. 6. pag. 504. & duabus ſeqq.* ſolicitus eſt aſſignandi diſcrimina iniuſti à iuſto, de quo poſteriori optime ſtatuit recipere à Deo auxilium ſufficiente pro eo tempore, & loco, quo inſtar obligatio alicuius ſupernaturalis præcepti? Annon & iniuſtus donabitur illo auxilio, quando, & vbi comprehendatur ſub tali obligatione? Quid eis diſcriminibus intendatur, meum ſuperat captum.

2764 Præterea, ſi quo inſtanti Adamus conſentit tentationi de eſu pomi vetiti, habuit à Deo auxilium ſufficiente ad obſeruationem præcepti de non eſu illo, ne alioqui ſequeretur, Deum priùs deſeruiffe Adamum; deſidero edoceri, quomodò non ſequetur, Deum priùs deſeruiffe Pharaonem, ſi

huic

huic denegauit auxilium vel remotè ſufficiente ad imperij de dimiſſione populi Hebraici executionem? Item ſi Adamus prior abiecit auxilium exhibitum ſibi à Deo, ſi prior ei reſiſtit, ideoque prior deſeruit Deum; Ergo illud auxilium fuit tale, quod ipſe prior in genere cauſæ determinantis ſe electiue vitibus ſuis ad conſenſum in tentationem reddiderit inefficax actu, cum in eodem instanti poſuiſſet præuentus eodemmet auxilio reddere illud actu efficaci, determinando ſe priùs electiue ad actum obedientiæ erga præceptum. Vel ſi tale non fuit, ſed ſuapte naturâ inefficax ad obedientiæ actum, & coniunctum cum prædeterminatione ad materiale conſenſum in tentationem, qui ſaluus ſtabit, quod non priùs deſeruerit Deus Adamum? Redeuntque cæteræ dubitationes productæ ſuprà. In quibus omnibus diſſuſum me fuiſſe fateor, ſed abreptum ſtudio indagandi mentem Sancti Auguſtini in axioma illo ſolenni.

SECTIO CCLIX.

Adhuc de eadem Interrogatione.

2765 AD tertiam obiectionem reſpondeo Sanctum Thomam diſtinguere ſphæram naturæ, quæ homines ſumus; ab ſphæra gratiæ, quæ ſumus potentes operari conducenter ad ſalutem æternam; & hac diſtinctione ſuppoſita, ait: *In nullo inueniuntur omnes homines conuenire, niſi in aliquo naturali; id eſt, naturale donum eſt id, in quo omnes homines conueniunt penes ſphæram naturæ. Sed non ideo excludit, quod penes ſphæram gratiæ conueniant in auxilio ſufficienti ad promerendam eam ſalutem. Neque hæc excluſio quidquam intererat ad argumentum illius loci. Senſus Sancti Auguſtini dicentis, *Communis eſt omnibus natura, non gratia;* intelligitur ab eo, qui legat hæc antecedentia immediatè verba *in cap. 3. circa illa Pſalmi 99. verſ. 3. & 4. Ipſe fecit nos, & non ipſi nos: nos autem populus eius, & oues paſcuæ eius. Ecce fecit nos homines populum ſuum, qui nos fecit. Non enim creati homines, iam populus eius eramus. Videte, fratres mei, & de ipſius Pſalmi verbis attendite, unde dixerit, Ipſe fecit nos, & non ipſi nos. Hinc dixit, fecit nos, & non ipſi nos, vt ſimus populus eius, & oues paſcuæ eius. Ipſe fecit nos. Nam & pagani naſcuntur, & omnes impij, omnes aduerſarij Eccleſiæ eius: vt naſcerentur, ipſe fecit eos. Non enim alius Deus creauit eos. Qui de pagani naſcuntur, ab ipſo facti ſunt, ab ipſo creati ſunt; & non ſunt populus eius, & oues paſcuæ eius. Communis eſt omnibus natura, non gratia, iuſtificans ſcilicet, quæ in Chriſto ſunt regenerati, atque Chriſtiani, qui de pagani naſcuntur, & infantes non baptizantur reipſa, aut neque adulti vel re ipſa, vel in voto.**

2766 Alius Sancti Thomæ locus non eſt niſi de non collato aliquibus auxilio efficaci. Nam agit de auxilio ſubtrac-to ad vitandum peccatum, & non præciſè ad poſſe vitare illud. Agit etiam de

R. P. Gabr. de Henno, Scient. Med. Pars I I.

denegato auxilio; quod complectatur exteriorem cuſtodiam, per quam occaſiones peccandi tollantur, & prouocantia ad peccatum comprimantur; auxilium autem completens talem cuſtodiam efficaci eſt. Forſitanque Angelicus Doctor inquitens; *Hoc auxilium eſt non ſolum inſuſo gratia, voluit denotare auxilium, quod aliis conferitur, cum tamen aliquibus non conferatur, conuenire inter ſe in eo, quod vtrumque importet inſuſionem gratiæ, ſed priuum addat exteriorem illam cuſtodiam.*

2767 Ad hæc, Sanctus Doctor ſcribit ea verba, vt occurrat obiectioni contra doctrinam à ſe traditam de Deo non cauſa, vt homines peccent: quæ obiectione deſumebatur exinde, quod dicitur *Exodi 10. Ego induravi cor Pharaonis, & ſeruatorum illius; & Iſaia 6. Excæca cor populi huius, & aures eius aggroua, ne forte videant oculis ſuis, & conuertantur, & ſanentur eos; & Iſaia 63. Errare nos feciſti de viis tuis: induravi cor noſtrum, ne timeamus te; & ad Rom. 1. tradidit illos Deus in reprobum ſenſum, vt faciant que non conueniant. Reſpondet autem, hæc omnia ſecundum hoc intelligenda eſſe, quod Deus aliquibus, &c. iam ſi percipiuntur ea teſtimonia in ſenſu, in quo explicui verba Sancti Thomæ, equis negabit, hunc ſatiſfeciffe eis? Et quidem 1. 2. quaſtione 79. articulo primo, ac 3. aſſumit exponenda eadem loca; & quantum ad poſtremum notat, patère ſolutionem ex ipſo textu: *Si enim Deus tradit aliquos in reprobum ſenſum, iam ergo reprobum ſenſum habent ad faciendum ea, quæ non conueniunt. Dicitur ergo tradere eos in reprobum ſenſum, in quantum non prohibet eos, quin ſuum ſenſum reprobum ſequantur, ſicut dicuntur exponere illos, quos non timeant.* Ita in *art. 1. ad 1. Subinſero* & ego: iam ergo in reprobum ſenſum traditi habent libertatem indifferentiæ actiue ad demerendum, & ad non demerendum; proindeque auxilium ſufficiente ad id poſterius, vt argumentabar *in num. 2762.* Atque tali potiri auxilio, colligitur etiam exinde, quod aſſerat, Deum ſiſtere in non impediendo, quominus ſequantur ſuum reprobum ſenſum. Quippe ſi non largiretur eis illud ad non ſequendum, non ſiſteret præciſè in non impediendo. Colligitur & exinde, quod in corp. articuli dicat, Deum neque indirectè eſſe cauſam peccati, quando non retrahat aliquos à peccato, ſeu quando aliquibus non conferat auxilium ad refugium peccati; quod ſi præberet non peccarent, quia eſt poſſet conferre, non tamen tenetur. Quare auxilium, de quo vt non præſito loquitur, eſt efficaci, vtpote tale, cum quo non peccarent. In corp. articuli 3. agens de excæcatione, & obduratione, inquit, *quod duo important. Quorum vnum eſt motus animi humani inherentiſſimo malo, & auerſi à diuino lumine: & quantum ad hoc Deus non eſt cauſa excæcationis, ſicut non eſt cauſa peccati. Aliud autem eſt ſubtractio gratiæ, ex qua ſequitur, quod mens diuinitus non illuminetur ad rectè videndum, & cor hominis non emollitur ad rectè viuendum: & quantum ad hoc Deus eſt cauſa excæcationis, & obdurationis. Sic ibi, & ſatur de gratia, quæ ſi non ſubtraheretur, mens eſſet illuminata ad rectè videndum, & cor emollitum ad rectè viuendum: ita autem**

P gratia

gratia efficax esset. Eodem modo queunt expendi alij loci Sancti Thomæ in *distinctione 37. questione secunda, articulo primo, ad 1. quest. 22. de veritate articulo octavo, ad argumentum: questione tertia de Malo, art. 1. ad 1. Opusculo 7. in Expos. petitionis 6. Orationis Dominica, in cap. 1. ad Rom. lect. 7.*

2768 Sunt & alij, qui non subtractionem auxilij sufficientis clamant. 1. p. quest. 49. art. 2. ad 3. submersio navis attribuitur nautæ vt causæ, ex eo, quod non agit quod requiritur ad salutem navis. Sed Deus non deficit ab agendo quod est necessarium ad salutem. Quibus in verbis Sanctus Thomas inter nautam, & Deum non recurrit ad discrimen, quod 1. 2. quest. 79. articulo primo, in corp. tradiderat, scilicet Deum non teneri impedire æternam perditionem hominis, etsi possit; nautam autem, cui imputetur submersio navis, esse supponendum potentem, & debentem impedire eam: sed assignat aliud discrimen, scilicet Deum agere quicquid necessarium est ad æternam nostram salutem; & nautæ attribui submersionem navis, si (suppositâ potentiâ, & debito) non præter quicquid opus est ad eam auertendam. Cuius discriminis posterioris exhibitio placuit Sancto Thomæ independentè à prioris, quia putabat, Deum agere in homine auxilium gratiæ necessarium, sufficientique ad salutem: quæ discriminis ratio, præscindendo ab alia de Deo non obligatio ad auertendam perditionem, satis profectò erat.

2769 Neque proderit respondere cum Goneto articulo sexto, §. primo, pag. 481. Sanctum Thomam velle, Deum per generalem voluntatem antecedentem offerre, seu præparare cunctis hominibus auxilia ad salutem sufficientia; non tamen per talem voluntatem esse omnibus applicata, & in omnibus intrinsecè recepta. Non, inquam, proderit; quia dicere, Deum non deficere in agendo erga Pharaonem, verbi gratiâ, quod est necessarium ad eius salutem, aliud est, quàm dicere, Deum esse paratum, quantum est ex parte sua, ad agendum illud, sed exercite non agere, in pœnam duritiei Pharaonis. Primum denotat, fuisse applicatum Pharaoni, & in eo intrinsecè receptum quod à Deo agente erat necessarium ad eius salutem. Nauta, qui haberet remedia præparata, & in sua manu, aut potestate ad incolumitatem navis, & non applicaret ea, cum submersio immineret, an non diceretur deficere in agendo quod necessarium erat ad navis liberationem?

2779 Illa quidem generalis voluntas antecedens de omnium hominum salute ita offert, & præparat auxilia ad salutem sufficientia, vt ad horum collationem transeat tanquam ad suum effectum, sicut discimus ex Sancto Thomæ in 1. distinctione 46. quest. & articulo primo, in corp. dicente: *Huius voluntatis (id est, de salute omnium hominum) effectus est ipse ordo in finem salutis, & promouentia in finem omnibus communiter proposita, tam naturalia, quàm gratuita, sicut potentia naturales, & præcepta legis, & huiusmodi.* Et vocat effectum illius voluntatis gratuita in finem salutis promouentia, inter quæ auxilium gratiæ sufficientis obtinet primum. Si ergo respicitur vt effe-

ctus, respicietur vt quid, quod Deus efficiat, & agat in omnibus hominibus, & non præcisè vt quid, quod offerat, & præparet, quantum ex se est. Priori modo, & non præcisè posteriori respiciuntur naturalia promouentia in finem salutis. Et cum tam hæc, quàm illa sint communiter omnibus proposita; quomodò Pharaoni esset propositum gratiæ auxilium, si huius, tam vt proximè, quàm vt remotè sufficientis, fuerat iam firmè statuta à Deo denegatio pro obstinationis statu?

Denegationem hanc quomodò persuaderet sibi Sanctus Thomas? cui occultus non erat locus ille Sancti Augustini tract. 53. in Ioannem, loquentis de simili obstinatione Iudeorum, qui attestante Ioanne cap. 12. vers. 39. & 40. *propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias, Excæcavit oculos eorum, & induravit cor eorum, &c. Dicitur nobis (refert Sanctus Augustinus) si non potuerunt credere, quod peccatum est hominis non facientis quod non potest facere? Si autem non credendo peccauerunt, potuerunt ergo credere, & non fecerunt. Si ergo potuerunt, quomodo dicit Euangelium, Propterea non poterant credere, &c. Audistis, Fratres mei, propositam questionem; nempe quàm profunda sit, cernitis: sed respondemus, vt possumus. Non poterant credere, quia hoc Isaias Propheta prædixit. Hoc autem Propheta prædixit, quia Deus hoc futurum esse præsciuit. Quare autem non poterant? si à me queratur, citò respondeo: Quia volebam, malam quippe eorum voluntatem prævidit Deus, & per Prophetam prænuñtiavit ille, cui abscondi futura non possunt. Sed aliam causam, inquis, dicit Propheta non voluntatis eorum. Quam causam dicit Propheta? Quia dedit illis Deus spiritum compunctionis; oculos, vt non videant; & aures vt non audiant: & excæcavit oculos eorum, & induravit cor eorum. Etiam hoc eorum voluntatem meruisse respondeo; sic enim excæcat, sic obdurat Deus deserendo, & non adiuvando: quod occulto iudicio facere potest, iniquo non potest. Hoc in loco Sanctus Augustinus loquitur de obduratis, & non potentibus credere. Si autem hos destitutos fuisse auxilio sufficienti ad credendum iudicasset Sanctus Doctor, responderet, & expromptè, ideo non potuisse, quia illo carebant in pœnam antecedentium criminum. Sed non ita respondit, nec nisi exaggerans difficultatem vtriusque questionis. Quorum primam soluit declarando, consequentem fuisse impotentiam eorum, ortam scilicet exinde, quod cum possent velle credere, volebant credere: in quo etiam fundata fuit certitudo, atque infallibilitas præscientiæ diuinæ, & prædictionis propheticæ. Secundam questionem soluit dicendo, talem fuisse eorum cecitatem, & obdurationem, vt ipsam meruerint, quatenus non abstulerint, cum possent per diuinam gratiam, cui restiterunt: ad quod Deus eos deseruit, & non adiuit.*

Ex hac Sancti Augustini doctrina proficiens 2772 Classicus ille Theologus Dominicus Sotus scripsit in 4. distinctione 15. quest. & artic. 1. §. Contra hanc: [Inter auxilia specialia (id est, quæ

quæ sunt gratiæ, & non naturæ) sunt gratuita. Est enim auxilium ordinarium, quod per se cuique sufficit, vt resurgat. Quod quidem semper Deus cuiuscumque homini, etiam sceleratissimo offert. De quo Apoc. 3. Ego sto ad ostium, &c. Sed est aliud præter auxilium ordinarium; quo homines in profundum malorum collapsi indigent, vt resurgant. Et hoc non semper Deus illis offert, sed est quasi miraculum, vt respiciant, vt apparuit in Pharaone, & in Babylonicis, de quibus legitur Ieremia 51. vers. 9. Et in hoc sensu dicuntur excæcati non posse credere. At verò nequeunt culpam in Deum recidere, qui sufficienter, quantum est de se, illis auxiliatur; sed in seipsos, qui tam difficile salutem suam fecerunt. Vt semper stet sententia Osee 2. Perditio tua, Israel; id est, tu es illius causa. Quos naturaliter habere possunt, eiusmodi homines cor emoluerint, & per alias calamitates edomiti à tam ingenti scelerum, & flagitiorum præuitate cessare coperint, tunc sufficit eis ordinarium auxilium. Præterquam quod illud etiam egregium nonnunquam illis offert, vt Mattheo, Magdalene, & Paulo.] Sic Primarius Salmanticensis Sotus, Dominicanique sacri Ordinis astrum refulgens, qui in prioris orationis suæ parte, [Est enim auxilium ordinarium, &c.] usurpat verbum offert, pro confert, vt constat ex posteriori.

2773 Redeo ad S. Thomam, qui in cap. 12. ad Hebraeos, lect. 3. inquit: *Etsi gratia non habeatur ex meritis, alioquin gratia non esset gratia; tamen oporteret, quod homo faciat quod in se est. Deus autem voluntate suâ liberalissimâ dat eam omni preparanti se; Apoc. 3. Ecce sto ad ostium, &c. 1. Tim. 2. Qui vult omnes homines salvos fieri. Et ideo gratia Dei nulli deest, sed omnibus, quantum in se est, se communicat; sicut nec deest oculis cæcis. Dicit ergo Apostolus, Contemplantes, ne quis deest gratiæ Dei. Sed contra, quia si gratia non donatur ex operibus, sed tantum ex hoc, quod quis non ponit obstaculum. Ergo habere gratiam dependet ex solo libero arbitrio, & non ex electione Dei; qui est error Pelagij. Respondet: Dicendum est, quod hoc ipsum, quod quis non ponit obstaculum, ex gratia procedit. Vnde si aliquis ponat, & tamen moueatur cor eius ad remouendum illud, hoc est ex dono gratiæ Dei vocantis per misericordiam suam. Gal. 1. Cum autem placuit ei, qui me segregauit ex utero matris meæ, & vocauit per gratiam suam, &c. Hoc autem donum gratiæ non est gratum faciens. Quod ergo à quibusdam remouetur istud obstaculum, hoc est ex misericordia Dei: quod autem non remouetur, hoc est ex iniustitia eius. Ita Angelicus Doctor tradens, gratiam, quantum in ipsa est, omnibus communicari à Deo, vt efficax sit; & in eis qui ipsâ præueniunt obstaculum non ponunt, esse efficacem; necnon in iis, qui etsi ponant, sed illud tandem à se remouent, eadem ipsâ roborati. Quare cum gratia sit omnibus indulta à Deo, confurgit efficax in illis, quibus confertur ex misericordia Dei, quando repulluri sunt obicem: è contra verò euadit inefficax in illis, quibus dispensatur ex Dei iniustitia, quando impedimentum non sunt superaturi.*

R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

2774 Eximius admodum in eandem rem est locus lib. 3. contra Gentes, cap. 159. Vbi proponit eam difficultatem: *Cum in finem ultimum aliquis dirigi non possit, nisi auxilio diuinæ gratiæ, sine qua etiam nullus potest habere ea quæ sunt necessaria ad tendendum in ultimum finem, sicut est fides, spes, dilectio, & perseverantia; potest alicui videri, quod non sit homini imputandum, si prædictis careat, præcipue cum auxilium diuinæ gratiæ mereri non possit, nec ad Deum conuerri, nisi Deus eum conuertat. Nulli enim imputatur, quod ab alio dependet. Enodatio autem difficultatis hæc est: Licet aliquis per motum liberi arbitrij diuinam gratiam nec promereri, nec acquirere possit, potest tamen seipsum impedire, ne eam recipiat. Et cum hoc sit in potestate liberi arbitrij, impedire diuinæ gratiæ receptionem, vel non impedire, non immeritò in culpam imputatur ei, qui impedimentum præstat gratiæ receptioni. Deus enim, quantum in se est, paratus est omnibus gratiam dare. Vult enim, omnes homines salvos fieri, &c. 1. ad Tim. 2. Sed illi soli gratiâ priuantur, qui in seipsis impedimentum præstant.*

Ad quæ verba ne respondeatur, vt ex Goneto citato in num. 2769. audiantur hæc fidelissimi interpretis Francisci Ferratiensis: *Cum duplex sit auxilium, quo ad beatitudinis consequutionem indigemus, scilicet habitualis gratia, & diuinæ motio, tam intrinsecè, quàm extrinsecè facta, quæ ad bonum dirigimur, & ad gratiæ preparationem excitamur. Primum auxilium Deus non omnibus dat, absolutè loquendo, postquam peccauerunt; sed bene omnibus se ad ipsum preparantibus ex diuinæ motione concedit. Secundum autem auxilium omnibus impendit, & nulli, quantum ad hoc, est absens Deus; cum nullus sit qui ab eo non moueatur ad bonum, & ad gratiæ preparationem, iuxta illud Apoc. 3. Ego sto ad ostium, &c. Sed quia diuinæ providentiæ nunquamque secundum naturæ suæ conditionem gubernat, & moueat; homo autem est liberi arbitrij, potestque diuinam motionem sequi, & non sequi; inde est, quod aliqui diuinam hanc motionem sequentes, se ad gratiam præparant; alij verò ipsam non sequentes, non se præparant ad gratiam, sed magis illi impedimentum præstant peccando. Dicitur ergo Deus paratus esse, quantum in se est, omnibus gratiam habitualem dare, quia eam omnibus se ad illam præparantibus vult dare, nullique deest auxilium suum, ipsum quandoque mouens, & instigans ad hoc, vt se ad gratiam præparet. Et ideo bene hic dicitur, quod meritò homini imputatur, si gratiam, & virtutes eam comitantes non accipiat. Quod enim non recipiat aliquid ab eo, qui paratus est dare, & qui quandoque ad accipiendum instigat, non est absque eius imputatione. Hæc Prior Generalis quadagesimus Familiæ Predicatoriæ, & tam clatis verbis, vt nec Molina, Bellarminus, Suarez, Vazquez, Valentia, Lessius expressioribus sint loquuti.*

Pergit ille, & ait: *Quod si auxilium illud, sine quo homo non potest aliquod bonum agere, & sine quo non potest quis se ad gratiam præparare, non esset omnibus commune, sed alicui deesset, fortassis aliquam haberet apparen-*

P 2 tiam;

tiam, ſi is qui dicto auxilio caret, gratiam non acquirat; quia nulli videtur imputandum, ſi non habet quod ſine auxilio alterius adquire-re non poteſt, ſi ſibi auxilium illud non adſit. Sed nec hoc omnino veritatem habet, quia ſi quis propria voluntate in malum aliquid cadat, à quo per ſe liberari non poteſt, ſi non liberetur, non eſt abſque eius imputatione; de-bebat enim cauere, ne in illud malum incide-ret, à quo ſciebat, ſe propria virtute libera-ri non poſſe. Sicut non eſt abſque imputatione, quod aliquis non exeat ex puteo, ex quo non poteſt exire, niſi ab alio adiuetur, quando propria voluntate in illum ſe deiecit. Homo au-tem qui peccat, propria voluntate cadit, per quod gratia priuatur, quam per ſe adquire-re non poteſt. Ideo merito ſibi imputatur, ſi gra-tiam non habeat, etiam deſiciente ſibi diui-no auxilio ad gratia preparationem neceſſario. Vnde propoſitio aſſumpta veritatem habet dum-taxat, quando is qui ſic priuatur, non fuit ob aliquam ſuam culpam cauſa talis priuationis, vt patet cap. ſeq. Sed ſi ipſe ſua culpa fuit huiusmodi carentia, & priuationis cauſa, fal-ſa eſt. Intentum Ferrarienſis in his verbis eſt, quod cum auxilium ſufficiens neceſſa-rium ſit vt homo ſe ad recuperandam iuſti-ficationem præparet, ſi illud deſerit homi-ni, quia Deus à cuius gratuito nutu pen-det, non conferret, diceretur cum apparen-ti aliquo fundamento, imputandam homini non eſſe perfeuerantiam in ſtatu peccati mor-talis. Sed tamen re vera deberet imputari ob rationem, & exemplum, quæ aſſert. Vnde vt probetur, auxilium ſufficiens eſſe om-nibus commune, & nulli deſiſſe, non eſt vigenſ caput, iudicio Ferrarienſis, quod alio-qui non attribueretur homini præfata perfeuc-rantia.

2777 Eodem modo diſcutit S. Thomas in capite ſequenti libri eiusdem 3. contra Gentes, vt quavis illi, qui in peccato ſunt, vitare non poſſint per propriam poteſtatem, quin impedimen-tum gratia (iuſtificanti) præſent, vel ponant, niſi auxilio gratia (ſcilicet efficaci) præueniantur; nihilominus tamen hoc eis imputatur ad cul-pam, quia is deſectus ex culpa præcedente in eis relinquatur. Sicut ebrius ab homicidio non excuſatur, quod per ebrietatem committit, quam ſua culpa incurrit. Quo diſcurſu videtur Gonetus articulo ſexto, §. ſecundo, pag. 489. & 490. ne peccator obduratus, qui priuatur auxilio ſuf-ficiente ad agendam pœnitentiam, deſinat eſſe inexcuaſabiliter obligatus ad eam. Sed vt Go-neto faueat Ferrarienſis, quantum ad id, ne ex ſubtractione auxilij ſufficientis ſequeretur abſurdum illud de excuſabili obligatione pœ-nitentia in obſcurato; non tamen fauet Sanctus Thomas, vt qui non loquatur niſi de efficaciſ auxilij ſubtractione. Datur autem patens discrimen inter vtramque: nam quæ eſt auxilij efficaciſ, relinquatur intrinſecum potentiam com-pletam, & proximam ad agendam pœnitentiam. Sed quæ eſt auxilij ſufficientis, non relinquere talem potentiam, vt fatentur Illu-ſtriſſimus Godoy §. 6. num. 80. & ſeqq. Gonetus articulo ſexto, §. ſecundo, pag. 485. & ſeqq. Vnde orbatus auxilio ſufficiente inſons foret nouæ culpæ formalis ob non actam pœnitentiam, licet ob antiquam iuſſe Deus denega-

ret illud, iuſteque damnaret talem hominem. Aſt qui tantum priuatur auxilio efficaciſ, reus eſſet nouæ culpæ formalis in non agendo pœ-nitentiam: cum quo ſtaret, vt ſubtractione hu-ius auxilij referretur in antiquum peccatum, tanquam in cauſam. Et quoad poſtremum id conducit exemplum propoſitum à Sancto Tho-ma de homicidio, quod vt ſequatur, ap-ponitur ebrietatis. Eſt enim peccatum in cau-ſa, ſeu denominatione extrinſeca ab ea; non verò eſt nouum formale peccatum. Conducit etiam quoad idem ipſum paritas propoſita à Ferrarienſi; ſed non quoad illud aliud, vt com-mittat nouum peccatum formale in non agen-da pœnitentia, qui ſufficiente auxilio priua-tur in pœnam etiam flagitij anterioris. Non enim qui in puteum ſe deſperanter de-iect, incurrit nouam culpam formalem, ſi inde non exeat, cum non poſſit propriis viri-bus.

Reſtat Sancti Thomæ locus 3. p. queſt. 86. artic. 1. in corp. vbi docet, nullum eſſe pecca-tum in hac vita, de quo quis pœnitere non poſſit. Et licet erroris nota fugillet, ſi con-trarium dicatur, limitanda eſt ea nota ad im-potentiam proueniendam vel ex ablata propter peccatorum grauitatem, aut multitudinem li-beritate ſufficiente ad agendam pœnitentiam, vel ex deſectu virtutis in gratia ad mo-uendum cor hominis, vt pœnitentiam agat; vel ex Dei lege generali denegandi gra-tiam, vt eum pœniteat, qui tale, tan-tumque ſcelus, vel tor, tam multaque pa-trauerit. In nullo ex tribus his erroris ſenſi-bus loquuntur Theologi, quos impugnamus. Sed quia Sanctus Thomas non proceſſit dimi-nutè in præcitato loco, & generaliter exclu-ſit, ne aliquis de peccato pœnitere non poſ-ſet; perſuadeo mihi Sanctum Doctorem ibi intendiſſe, nullum in hac vita ad agendam pœnitentiam eſſe impotentem ob auxilij ſuf-ficientis ſubtractionem, quam decernat Deus in pœnam antecedentium peccatorum; vel ſaltem conformius id eſſe ad Sancti Doctoreſ mentem.

Quod ſecundum extendo etiam ad caput 2779 Firmiter, de Summa Trinitate, & Fide Catho-lica, tradens: Si poſt ſuſceptionem Baptiſ-mi quiſquam prolapsus fuerit in peccatum, per veram ſemper poteſt pœnitentiam reparari. Quam deciſionem remouere errorem, à quo longè diſtant iidem Theologi, agnoſco, & profiteor; ſed ſimul aſſeruo, videri mihi ad eam conformius, ſi nec interdum aliquibus negetur pro-pter peccata auxilium ſufficiens ad reparatio-nem per veram pœnitentiam. [Non repre-hendo opinantes aliter, nec tamen volo docere quæ docent.] Quæ ſunt in hoc eodem puncto verba Petri de Soto, egregij Theologi Domini-cani, & in Salmanticensi Cœnobio educati, lect. 5. de Pœnit.

Dixeratque immediatè antea: [Solet hoc lo-co à poſterioribus, & recentioribus inquiri, an ſemper in hac vita maneat homini facul-tas pœnitendi, an potiùs ſubtrahatur aliqui-bus? Idque propter illos quaeritur, quos le-gitur excacari, & obdurari à Deo. Ego indurabo cor Pharaonis, &c. Timent enim, & meritò, de aliquo aſſerere, quod pœnitere non poſſet. Sequeretur enim, eum non eſſe liberij arbitrij, neque

neque ei diuina præcepta de pœnitentiâ propo-ni. Nec tamen negari poteſt, quosdam indurari à Deo. Non quòd ille operetur in eis obſtina-tionem, vt ſtultiſſimè dicunt hæretici noſtri ſeculi; ſed quòd deſerat eos gratia. Quare hic trepidant, ne ſi dicantur deſerti à gra-tia, ſequatur iam illos non poſſe pœnitere.] Hæcille, qui in reſponſione ad inquisitionem præluxit Noſtris, vt & Ioannes de Medina codice de Pœnit. traſt. 1. queſt. 11. ſed ab huius cenſura contra Authores ſententiæ aduerſæ tem-perauit ſe.

2781 Et cum ego pertractarim locum Sancti Tho-mæ ex 1. part. non ſubricebo, Gonetum non meminiffe illius, etſi tam memorabilis ſit ad præſens argumentum, in tomo vbi de Pœnit. diſputatione tertia, articulo primo; & vbi quid reſponderet, ſperabam. Remittit ſe ibi ad tomum 4. aitque, probatum in eo fuiſſe à ſe cum Bellarmino, & Dominico Soto, inter alios, remitti interdum in nonnullis non poſſe peccata aliqua per pœnitentiam, quia huic ſubijci nequeunt deſectu auxilij ad ipſam neceſſarij.

2782 Verumtamen Sotus in 4. Sent. vt retuli in num. 2772. fuit omnino contrarius huic doctrinæ, nec minùs fuerat lib. 1. de Natura & gratia, cap. 18. inquit: [Deum auxilia ſub-ducere, bifariam cogitare poſſumus. Vno mo-do, quod in pœnam præcedentis peccati ita Deus deſtituat hominem fauore ſuo, & ſubſi-dio, vt ſtatuere quæſi prolata ſententiâ, nun-quam ei ampliùs ſuccurrere, ſed fixum apud ſe habeat, & firmum, illum perpetuò deſerere; ita vt per Deum ipſum fiat, vt non ille & à præterita culpa emerget, & noua vitet crimi-na. Veluti contrarij ratione, dum Sanctiſſimam Virginem, & Apoſtolos confirmauit in gra-tia, ſtatuere nunquam eos ſinere, vt cade-rent. Alio modo permittere idem pollet, quod ſinere quemque liberè agere ſecundum pro-priam voluntatem; ita tamen vt ſemper ſit Deus paratiſſimus manum porrigere, niſi per hominem ſteterit. Primo modo certo certior ſum, quin verò & certiffimos credo ſemper fuiſſe S. Doctores, qui modò fuerint hoc nomine digni, neminem vnquam à Deo fuiſſe derelictum, fuiſſeque cupiditatibus permis-ſum in hac mortali vita; ſed præciſe ſecun-do modo. Permittere enim primo modo, fa-teor tantumdem fermè pollere, ac ſi Deus nos directè ſubigeret prauis noſtris cupidini-bus, adigeretque ad malum. Sed abſit, vt in animum Chriſtianum inducat ita de illo ſentire.] Quem primum modum cum latè reſuſcitaret, adiecit: [Quocirca gratis profectò doctiffimus aliàs Roſſenſis art. 36. elargitus eſt Luthero, quod Deus ita nonnullos deſerat, vt reſpicere nequeant. Eſt enim (vt citra iniuriam dixerim grauiſſimi viri) considera-tior ſententiæ Sancti Thomæ queſt. 36. alle-rentis, erroneum eſſe, quod ſit aliquod pec-catum, de quo homo pœnitere non poſſit.] Hæc Sotus: ſed non ego quæ deſectur in cenſuram aduerſus Roſſenſis conceſſionem, ob quam ipſum allegat pro ſe Gonetus art. 5. §. 1. pag. 477.

2783 Quoad Bellarminum, is Eminentiſſimus Car-dinalis libro ſecundo de Gratia & lib. arbit. cap. 6. & 7. ſtatuere, cunctos homines ha-R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I I.

bere à Deo acceptum, & ſeceptum intrin-ſecè in ſeipſis auxilium proximè, vel remotè ſaltem ſufficiens ad reſurgendum à peccato, ſeu ad iuſtificationem, ſalutemque æternam comparandam; quanquam non habeant pro omni tempore, & loco huius vitæ, ſed pro certo aliquo, provt iudicat Deus diſtri-buendum eſſe: ceterum ad nouum peccatum euitandum comparare à Deo illud pro omni tempore, & loco. Si his ex Bellarmino re-latis aſſentiat Gonetus, explicet velim, in quo diſcordet à Molina, Suarez, Vazquez, Leſſio, qui eadem ipſa ſtatuunt, non excepto illo de non collato per ſingula momenta, ſed per opportuna temporum interualla auxilio ſanctarum, piarumque cogitationum, & affe-ctionum ad conuerſionem: ſolumque nota-ri poteſt diuerſitas aliqua in modo decla-randi remotam ſaltem ſufficientiam, quam ad conuerſionem habent ſingulis momentis pec-catores.

Dixi, Gonetum in traſt. de Pœnit. non me-miniffe loci Sancti Thomæ 3. p. Sed forſan in cauſa fuit interpretatio, etſi breuiſſima, quam adhibuerat tom. 4. pag. 488. de omni peccatore pœnitentiam agere potente ab ex-trinſeco, id eſt potentia fundatâ in virtute tum gratia conferibilis à Deo, tum arbitrij crea-ti: non autem de potente ab intrinſeco, id eſt non potentia fundatâ in virtute gratia actua-liter collate, & intrinſecus receptæ in ipſo. Sed Sanctus Thomas dicens, peccatorem poſſe in ſtatu viatoris pœnitere, loquitur de pec-catore, vt potente ab intrinſeco. Nam qui potens ab intrinſeco non ſit, non dicitur ab-ſolutè poſſe, ſed tantum fore, vt poſſet, ſi ab extrinſeco adueniat, quod ipſi deſt. Confir-matur, quia Sanctus Docteur concedit cuiuſ peccatori viatori eam ad pœnitendum potentiam, quam immediatè negauerat dæmonibus, & hominibus damnatis: horum autem impo-tentia eſt ab intrinſeco, id eſt fundatâ in deſectu gratia intrinſecus receptæ, quæ ſit principium ſufficiens ad diſplicitiam de pec-catis.

SECTIO CCLX.

Clauſula eiſdem Interrogationis.

AD ſecundam in num. 2747. obiectionem ex 2785 Sancto Fulgentio parata eſt reſponſio, ſi legantur verba, quæ in cap. 14. immediatè præ-cedunt ea, quæ tranſcribuntur ex cap. 15. Illa ſunt: Eos qui ſuo originalium, ſine etiam pro-priorum exiuntur oneribus peccatorum, gratia Dei præueniri, nullus debet ambigere Chriſtianus. In cuius gratia largitate quidam minore reuere con-ſideratione percepta, non leuiter errant, exiſti-mantes, eam omnibus hominibus equaliter dari, ita vt etiam eis, qui beneficia ipſius gratia tanquam ipſi multum minorant, dum non cre-dunt, ipſius gratia opus eſſe in homine, vt gratia ſuſcipiatur ab homine, quæ non ob aliud diuinitus datur, niſi vt bonam voluntatem in homine primitus operetur: tantaque ſit in vnoquoque.

unoquoque qui accipit, quam Deus gratuitè miseratino cordi accipientis infundit. Scopus Sancti Fulgentij est, gratiam à Deo non impendi æqualiter omnibus; nam alij donantur eà quæ efficac sit, alij eà quæ tantùm sufficiens: rursus quæ efficac sit, vel sufficiens, conceditur maior entitatiùe his quàm illis; & his ad opera salutaria præstantiora, illis ad minùs præstantia. Convenienter ad hunc sensum sequuntur verba capituli 15. attestantia de consensu SS. PP. & confirmantia cum testimonio illo Pauli 1. ad Cor. 7. vers. 7. *Unusquisque proprium donum habet ex Deo: alius quidem sic, alius verò sic.* Quare Sanctus Fulgentius docuit, & non tribui à Deo omnibus gratiam æqualem; & neutiquam voluit, non tribui gratiam utrumque.

2786 Ad primam objectionem dico, Sanctum Augustinum scribentem: *Scimus, gratiam Dei non omnibus hominibus dari; & quibus datur, non solum secundum merita operum non dari, sed neque secundum merita voluntatis eorum, quibus datur; quod maxime apparet in parvulis: exponendum esse de gratia auxiliante, vel efficaci, vel sufficiente proximè ad omnes actus supernaturales fidei, spei, charitatis, & aliarum virtutum; quod non datur omnibus adultis, & oportet eos priùs cooperari auxilio remotè sufficienti: vel de gratia auxiliante, tollente difficultatem, quæ subinde causat impossibilitatem moralem: vel de gratia habituali; vel de gratia fidei actualis; vel de gratia auxiliante non data quolibet momento, vel non data incidentibus in amentiam post peccatum.* Ita Ruyzius tom. de Prædest. disp. 45. sect. 7. num. 15. Platel in Synopsi Cursus Theologici, parte 1. cap. 4. §. 3. num. 114.

2787 Addit Ruyzius, per particulam *non omnibus*, forsitan Sanctum Augustinum denotasse parvulos; nam de illis agebat simul cum adultis. Ac si sensus sit, gratia Dei non datur omnibus hominibus, ut patet in parvulis multis, quibus non confertur gratia, quæ renascantur in Christo. Illi autem homines, quibus confertur, non eam comparant ex meritis siue perfectorum operum (ut volebant Pelagiani) siue initij fidei, & bonæ voluntatis (ut fama erat sentire in Africa Vitalem, ad quem scripsit S. Augustinus hanc epistolam 107. & professi sunt postea in Gallia Massilienses) elicitis ex vigore naturæ: id quod patet exemplo parvulorum in Christo renatorum per gratiam; nam in eis non præcedunt vlla merita. Quare quibus gratia datur, est ex gratuita Dei misericordia; & quibus non datur, est ex iusto Dei iudicio. Hunc sensum confirmant sequentia paulò post verba Sancti Doctoris: *Quomodo voluntatis humane meritum sequitur gratia, cum detur & parvulis, qui hoc nondum possunt velle, seu nolle? Quomodo gratiam vel in maioribus dicuntur præcedere merita voluntatis, si gratia, ut vera sit gratia, non secundum merita nostra datur? Quomodo ut detur gratia divina, voluntas mereatur humana, si eis quibus datur, gratuita misericordiam datur, ut vera sit gratia? Quomodo in hac re merita pensantur voluntatis humanæ, quandoquidem illis, quibus gratia ista non datur, nullo per se merito, nulla voluntate distantibus, sed similem cum eis quibus datur, habentibus causam, iusto tamen iudicio Dei non datur?*

Non enim est iniquitas apud Deum, ut intelligant quibus datur, quam gratis eis detur, quando iuste utique non daretur, quoniam similem habentibus causam iuste non datur. His omnibus consideratis iudico, leuem non esse coniecturam Ruyzij.

2788 Unde subscribo Suario quoad dignam illam de doctrina Sancti Augustini in materia de gratia æstimationem, cum is Sanctus Doctor affirmat, esse aliquid ad Fidei dogmata pertinetis, etiam si de Ecclesiæ definitione non constet. Sed ipse non affirmat, esse Fidei sanctum, à Deo sic propter antecedentia peccata desereri nonnullos adutos, ut careant recepto intrinsecis, & applicato auxilio sufficienti, & necessario diuinæ gratiæ ad æternam suam salutem. Nam neque in epistola 107. neque alibi de tali sanctione testatur; & aliunde illa nusquam reperitur, neque allegatur à Goneto, aut ab aliis quos sequitur. Idque de fero eorum tum perſuasioni de favore Sancti Augustini, tum auctoritati in Schola Theologica, ut primò verisimile videatur, sensisse ita Sanctum Doctorem. Quare cum & mea post Suarium in eodem loco perſuasio sit, quidquid in doctrina Augustiniana de gratia inuenitur, intelligi posse iano modo, & ut non aduersans doctrinæ Catholicæ, atque ut non improbabile, reputo probabilem esse eorum Theologorum sententiam, ut quæ probabiliter sit Sancti Augustini. Deinde abstrahendo ab ipso, auctoritas eorum Theologorum, imò vnus solus ex illis, nempe Illustrissimi Godoy (qui mihi instar multorum est) sufficeret abundè, ut cohiberem censuram vel de improbabilitate, uti hæcenus feci, & nunc repeto aduersus Bartholomæum de Medina (Dominicanum, & in Primaria Theologiæ Cathedra Salmanticensi nobilem prædecessorem Dominici Bañes laudati primo loco inter suos à Geneto pro sententia illa) 1.2. quest. 109. articulo 10. in quest. incidente, conclusione 1. & seqq.

2789 Ob utramque causam, quæ me à censura retrahit, P. Vazquez disp. 97. præcitata, capite 3. numero 17. sententiæ illi nondum etiam ab Aluarez, Nunno Cabezudo, Petro Ledesmio, Gonzalez, Ioanne Thomasio, Aragio, & Godoy authoratæ, sed à Bañes, & nonnullis aliis anterioribus, notam erroris non infixit: tantummodò asseueravit, plerisque Theologis non dubitare de huiusmodi inuendanda nota. Detinuit nempe cum obseruantiæ erga Sanctum Augustinum, quem adhæsisse sententiæ illi censuit, & erga eos paucos, sed bonos Theologos iam tunc illam defenſantes. Culpandus verò non est ob non captiuatum suum intellectum. Nulla lege ad id tenebatur: aderant Scripturæ sacræ testimonia, quibus conformiorem suam opinionem putabat: aderant complures Ecclesiæ PP. quorum vestigijs insisteret: aderant innumeri propè Theologi, quos imitaretur. Punctumque illud de gratia non erat ex controuersis directè, & ex professo à S. Augustino, siue cum Pelagianis, siue cum Neopelagianis. Multùm certè refert qua in materia discordetur ab vno, vel altero Patre.

2790 Id quod à me dicitur Goneti de causa, qui tom. 4. disp. 6. art. 7. §. 3. pag. 628. & seqq. obiungit Vazquium, & Raynaudum ob dissidium à S. Anselmo, fatentibus ipsis. Et subiungit: [Maiori reuerentiâ

entiâ SS. PP. colimus, & in Schola Thomistarum non audiri solent hæc voces, *Perperam Chrysoſtomus, Perperam Augustinus*, quæ in libris quorundam Recentiorum leguntur. Sed est immerita reprehensio; nam ea, in quibus discordant, sunt merè Metaphysica, aut Scholastica. V.g. Raynaudus affirmat cum S. Iohanna, tres personas diuinas posse simul assumere, & terminare immediatè eandem naturam creatam; quod tamen negatum fuisse à S. Anselmo existimat. Hac in questione subtilioris tantùm Theologiæ, & neque ad Fidei, neque ad morum doctrinam pertinente, quænam irreligio est recedere ab vno S. Patre, & accedere ad alium? Magister Sent. S. Thomas, S. Bonauentura, Scotus, alique veteres Theologiae Processus non raro sic se gesserunt. Litteralis interpretatio Bibliorum Sacrorum maioris valde momenti est, quàm ea quæstio, similesque aliæ, quibus acutum ingenium, quin inde pendeat aliquod Fidei dogma: & tamen quando Patres Ecclesiæ vnanimi consensu sensum vnium non tradunt, impurè est sequi iam hunc S. Patrem, iam illum, iam S. Hieronymi expositionem præferre ei, quæ est S. Augustini, iam vice versa.

2791 Ut enim de se ait ipse S. Hieronymus in epistol. 62. ad Theophilum: *Scio me aliter habere Apostolos, aliter reliquos tractatores: illos semper vera dicere; istos in quibusdam, ut homines, aberrare.* Et ut etiam de se ipse S. Augustinus in epist. 19. ad eundem S. Hieronymum, cap. 1. *Ego fautor charitati tuæ, solis eis Scripturarum libris, qui iam Canonici appellantur, dulci hunc timorem, honoremque deferre, ut nullum eorum auctorem scribendo aliquid errasse, firmissimè credam. Alios autem ita lego, ut quantalibet sanctitate, doctrinæque præpollent, non ideo verum putem, quia ipsi ita senserunt, sed quia mihi vel per illos Auctores Canonicos, vel probabili ratione, quod à vero non abhorreat, persuadere potuerunt. Nec te, mi frater, sentire aliud existimo: prorsus, inquam, non te arbitror sic legi tuos libros velle, tanquam Prophetarum, vel Apostolorum: de quorum scriptis, quod omni errore careant, dubitare necessarium est. Absit hoc à pia humilitate, & veraci de temetipso cogitatione.* Sic hi duo Sanctissimi, & Maximi Doctores. Ex quorum dictis manifestissimè inferitur, neque in Valquio, neque in Raynaudo fuisse flagitium dissentire semel, aut iterùm à S. Anselmo, & assentire simul S. Thomæ, vel alteri Patri.

2792 Potuerunt quidem explicare S. Anselmum ita, ut non appareret contrarius S. Thomæ. Sed nec vnus, nec alterius genius tulit inducere fucum natiuo coloris sententiæ, quam huius, aut illius veteris Patris esse persuadebat sibi. Sunt alij, qui reclamantibus verbis, contextui Patrum adhibent interpretationes suas; quorum consilium ego non probò. Nam etsi specie quadam pietatis ducantur, præualere debuissent in cuiusque aperienda mente sincerus, ingenuusque veritatis amor, saluà semper honorificentiam debita ei Patri, cuius sententia non approbatur. Ita monerebat S. Augustinus in epist. 111. ad Fortunatianum, inquit: *Non quorumlibet disputaciones, quævis Catholicorum, & laudatorum hominum, velut Scripturas Canonicas habere debemus, ut nobis non liceat, saluà honorificentiam quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum scriptis improbare, vel respicere, si fortè inuenerimus quod ali-*

ter senserint, quàm veritas habet diuino adiutorio vel ab aliis intellecta, vel à nobis. Talis ego sum in scriptis aliorum, tales esse volo intellectores meorum.

2793 Illud Goneti de maiori inter suos reuerentia erga SS. PP. laudamus, & piè inuidemus nos, qui minimi omnium sumus; sed non probatur exinde, quod Vazquez, & Raynaudus aliquando recedant à S. Anselmo. Recedunt enim reuerenter, & accedendo ad S. Thomam, ad aliosque PP. possemusque coacernare plura exempla Theologorum ex sacro Prædicatorum Ordine, qui similiter ac illi, candidè fatentur suum discessum ab vno, vel altero Patre. Ipse Gonetus tom. 9. tract. 5. disp. 5. art. 1. pag. 11. ait, se minùs assentiri S. Hieronymo tribus in locis: & tom. 6. disp. 1. art. 2. non veteretur, discrepare à SS. Basilio, Gregorio Nazianzeno, Chrysoſtomo, Damasceno, ab aliisque sat multis PP. Græcis. Et quod spectat ad Raynaudum erga S. Anselmum, nullus hucusque Theologus sanctissimum hunc Doctorem maiori obsequio literario devinxit. Ut enim videmus, & fruimur, refertque Philippus Labbe in Dissertatione Historica de Scripturis Ecclesiasticis, digessit accuratè Lugduni anno 1630. Opera omnia S. Anselmi in Didactica, Affective, & Parænetica: tuncque primùm Opuscula benè multa ex Vaticana Bibliotheca, aliisque luce donauit; pleraque, incerto hæcenus Authore vagata, Anselmo parenti asseruit; & quæ supposititia sunt, ac notha, à legitimis seposuit, adrexitque ad calcem Syntaxin Opusculorum S. Anselmi quadripartitam.

2794 Illud præterea de lectis vocibus, *Perperam Chrysoſtomus, Perperam Augustinus*, in libris quorundam Recentiorum, & non audiri solitis in Thomistarum Schola, ut fidem faceret, producendi in medium erant libri, & ad huc illis productis, constanterque irreuerentiâ loquutionis, propter vnus, aut alterius indecorum genus dicendi non fuisset declamandum in vniuersam Societatis Scholam, remorarique deberet ab inuendita oratione generali ratio quæ mouit Romanum Pontificem cap. Romana 5. de sentent. excommunic. in 6. ut prohiberet, in vniuersitatem, vel Collegium proferri excommunicationis sententiam, volens animarum periculum vitare, quod exinde sequi posset; cum nonnunquam contingeret, innoxios huiusmodi sententiâ irretiri. Quapropter ut Gonetus non dignetur aliquam suam laudem Scholam Societatis; sed tamen vniuersim non inerepet, si quisquam ex ea (quod mihi non constat) non seruauit decorum sermonis circa pronuntiatum alicuius Patris. Ego e contra,

— *Si quid mea carmina possunt,*
encomiis prosequar Dominicanam Scholam, suisque meritis imparia iudicabo, quæcumque illa sint. Et hæc de digressione in exculcationem Vazquij non adhærentis sententiæ, quam credidit esse S. Augustini circa interrogationem protractam à me ex Sectione 256. vique ad præsentem.

2795 At enim, etsi tantam moram fecerim hac in interrogatione, non exhausti, sed tantùm delibauimus pertinentia ad eam. Si enim iuxta materia copiam calamus spatiauerit, abiret in plures alias sectiones, discerneretque per parvulos sine lauacro regenerationis emortuos, per amentes redditos post commissum lethale cūmen, per infideles, barbarosque, quibus Evangelium non prædicatur.

prædicatur, & de peccatoribus excæcatis, induratisque multò plura attingeret. Nam de his omnibus Theologi nostri post Molinam tractant locupletissimè, siue ad 1. siue ad 1.2. siue ad 3. p. S. Thomæ; & præ cæteris Ruyzius *ex disp.* 39. *de Prædest. usque ad 49.* inclusivè. Mihi in animo tantùm fuit explicare aliquot loca S. Augustini, & aliorum PP. sectatorum ipsius; vt qui non incumbunt lectioni SS. PP. nec Authorum nostrorum, sed folius Gonetii, suspendant saltem iudicium, cum ab ipso audiunt, Nostros deserre S. Augustinum in puncto, quod S. Doctor vt omninò certum affirmavit, & inter præcipua Fidei dogmata responsit; cum item audiunt, euerri funditus totam Molinæ doctrinam quibusdam S. Thomæ verbis.

SECTIO CCLXI.

Interpretatio ad residua aliqua S. Augustini testimonia, quæ pro diuinis decretis antecedenter efficacibus, & prædeterminatiuis allegantur.

2796 **I**N Gonetii tomo 4. (quem proximè discussi) extat disputatio 6. de concordia libertatis creatæ cum diuinorum decretorum antecedenti, prædeterminatiuæque efficacia, & in eius articulo 5. §. 1. pag. 44. & seqq. intenditur probari ex S. Augustino, talia decretacausate libertatem actualem nostræ voluntatis: tum quia S. Doctor *lib. de corrept. & gratia, cap. 8.* ait, gratiam causare in nobis liberissimam, fortissimam, & inuictissimam voluntatem, subditque: *Homo non libertate consequitur gratiam, sed gratiâ libertatem, & insuperabilem fortitudinem.* Tum quia *lib. 1. contra duas epistolas Pelagianorum, cap. 19.* inquit: *Gratia operatur in cordibus hominum, non vt nolentes credant, sed vt volentes ex nolentibus fiant.* Tum quia *in lib. illo de corrept. & gratia, cap. 14.* tradit: *Deum magis habere in sua potestate voluntates hominum, quàm ipsi suas.* Cui doctrinæ est conformis illa S. Thomæ quæst. 22. de Verit. art. 8. in corp. *Sicut voluntas potest immutare actum suum, ita & multò amplius Deus.* Iam si creata voluntas ratione dominij, quod habet in suos actus liberos, potest libertate suâ saluâ, determinare se ad eos eliciendos: Ergo multò potius Deus, ratione dominij perfectioris, quo pollet ergi ipsam, poterit determinare eandem ad actus quos voluerit, quin illius libertati præiudicet. Tum quia *in lib. 1. Retract. cap. 9.* scribit, à *Deo esse bonum usum liberæ voluntatis.* Confirmatque id S. Cælestinus I. Papa *in epist. ad Episcopos Gallie, cap. 7.* dicens ex mente tam sua, quàm S. Innocentij I. Papæ: *Nemo, nisi per Christum, libero bene utitur arbitrio.* Quare ipsa etiam determinatio voluntatis nostræ ad actum liberum salutarem non potest non subiaccere diuinæ prouidentia, prædestinationi, & causalitati.

2797 Sed hæc testimonia sunt proflus inefficacia pro diuinis decretis antecedenter efficacibus, atque prædeterminatiuis: & ex dictis ad similia alia patebat iam interpretatio: nolui tamen præ-

terire, ne vel vnam syllabam verborum S. Augustini, quæ contra doctrinam nostram opponuntur, dissimulare videat. Indulgeat Lector prolixitati ortæ ex summa mea veneratione erga S. hunc Doctorem.

—quem Christi gratia coram
Vberiore rigans, nostro lumen dedit auro.

—Istius ore

Flumina librorum mundum effluxere per omnem,

Quæ mites, humilesque bibunt, campisque animorum

Certant vitalis doctrine immittere riuos.

Vt meritò decantat S. Prosper *cap. 2. & 3. de Ingratis*; & non minùs verè dixit Vazquez, Theologus impendit strenuus in lectione SS. PP. *1. p. disp. 86. cap. 1. num. 7.* [In materia de gratia, & prædestinatione inter cæteros Ecclesiæ PP. non aliter, quàm Sol inter cætera minora sydera præfulget.]

Igitur, vt ad verba capituli 8. *libri de corrept.* 2798

& gratia, quæ sæpè ex solo tinnitu contra nostram sententiam repetuntur, respondeam: S. Doctor fatetur, ignorari à se iuxta illud Pauli, O homo tu quis es, qui respondeas Deo? cur quibusdam benè viuentibus non tribuatur perseuerantia finalis donum? Et Pelagianum interrogantem id redarguit ita, quia si perseuerantiam esse Dei donum concedat, ipse quoque incidet in eandem solutionis ignorantiam. Aut si ad liberum arbitrium hominis, quod non secundum Dei gratiam, sed contra eam defendis, pertinere dicis, vt perseueret in bono quisque, vel non perseueret, non Deo donante, si perseueret, sed humana voluntate faciente; quid moliturus es contra verba dicentis, Rogauit pro te, Petre, ne deficiat Fides tua? An audebis dicere, etiam rogante Christo, ne deficeret Fides Petri, defecturam fuisse, si Petrus eam deficere voluisset; hoc est, si eam usque in finem perseuerare noluisse: quasi aliud Petrus villo modo vellet, quàm pro illo Christus rogasset, vt vellet? Nam quis ignorat, tunc fuisse perituram Fidem Petri, si ea, quæ fidelis erat, voluntas ipsa deficeret; & permansuram, si eadem voluntas maneret? Sed quia præparatur voluntas à Domino, ideo pro illo Christi non posset esse inanis oratio. Quando ergo rogauit, ne Fides eius deficeret, quid aliud rogauit, nisi vt haberet in Fide liberissimam, fortissimam, inuictissimam, perseuerantissimam voluntatem? Ecce quemadmodum secundum gratiam Dei non contra eam libertas defenditur voluntatis. Voluntas quippe humana non libertate consequitur gratiam, sed gratiâ potius libertatem, & vt perseueret, delectabilem perpetuitatem, & insuperabilem fortitudinem. Hæc sunt integra verba S. Doctoris. Sensus autem inclusus non alio modo meliùs eruetur, quàm satisfaciendo sequentibus dubitationibus, quæ circa ea excitari possunt.

Prima, si homo finaliter perseuerat, Deo donante, & non humana faciente voluntate. Ergo Deus donat homini perseuerantiam finalem per decretum, quod prædeterminans humanam voluntatem subijciat sibi illam. Secunda, si orante Christo Domino pro Petro, ne in Fide deficeret, vellet Petrus deficere, ita abs dubio eueniret. Et tamen, stante Christi oratione, impossibile erat, Petrum de facto velle deficere, quoniam Christus pro illo rogauit, ne vellet; proindeque impossibile erat de facto deficere. Ergo oratio

oratio Christi impetrauit donum, quo Petrus non tantùm perseueraret, si vellet, sed etiam quo de facto vellet, nec vilo modo sineret eum non velle. Aliàs posset voluntas Petri frustrare efficaciam orationis Christi. Ergo donum perseuerandi in Fide fuit Petro collatum per decretum antecedenter efficax ad ipsum in Fide firmandum. Tertia, ideo non potuit inanis esse oratio Christi pro Petro, quia huius voluntas fuit à Domino præparata. Ergo decretum, ex quo processit præparatio, abstulit Petro potentiam deficiendi à Fide. Nam si potuisset voluntas Petri præparata deficere, potuisset etiam in sensu composito præparationis resistere, reddereque eam cassam, & consequenter Christi orationem inanem. Quarta, præparatio quam oratio Christi impetrauit, reddidit voluntatem Petri fortissimam, & inuictissimam, perseuerantissimamque in assensu Fidei. Ergo decretum de præparatione determinauit in priori signo naturæ voluntatem Petri ad assensum. Si enim esset præparatio, quæ eam relinqueret indifferenter, posset vtrique determinare se ad dissensum. Quinta, non consequitur nostra voluntas libertate suâ gratiam, sed hæc consequitur libertatem nostram. Ergo actualis perseuerantia non est opus nostræ libertatis, sed ipsa, nostraque libertas opus est decreti de se efficacis. Nam si decretum habeat efficaciam à voluntate, libertateque humana, hæc potius consequetur, & reddet illud efficax. Sexta, consequitur gratia insuperabilem fortitudinem voluntatis humanæ, non verò libertas nostra. Ergo gratia, vt subest decreto, reddit voluntatem humanam ita immobilem, vt vinciri non possit. Ad id autem est opus, vt decretum, cui subest gratia, sit antecedenter efficax, & prædeterminatiuum.

2800 Ad primam dubitationem dico, donum perseuerantia in actu primo efficax, esse solius Dei, vt causæ efficientis, non exclusi voluntate humana vt recipiente, & incluso respectu ad consensum eiusdem voluntatis vt ex hypothese futurum: & perseuerantiam in actu secundo, licet sit solius Dei vt præparantis ad eam, esse & Dei, & voluntatis humanæ vt cooperantis ex eius dono. Hinc primò istud, vt à Deo est cum respectu præfato, seu quatenus supponit præscientiam, & decretum eidem attemptatum, subijci sibi voluntatem humanam, ponitque infallibiliter illatiuè consensum; et si secundum se, & absolutè posset non subijcere, possetque componi cum dissensu. Hinc secundò idem donum tale est, vt quanvis non oriatur à decreto antecedenter efficaci, atque prædeterminatiuo, quia tamen Deus velit conferre gratiam, quando voluntatem humanam eâ præuentam perseueraturam prænouit infallibiliter, competet ei quod requiritur, & sufficit ad firmandam in consensu humanam voluntatem. Hinc tertio idem donum tale est, vt gratia, quatenus indulta à Deo infallibiliter præsciente perseuerantia actualis effectum, quem obtinebit ex hypothese, quod præbeat, auferat deficiendi potentiam consequentem, non verò antecedentem. Etenim secundum se gratia, quæ sic confertur, est compossibilis cum defectu, & proinde relinquit potentiam antecedentem, indifferenterque in actu primo ad deficiendum, & non deficiendum; ad resistendum, & non

resistendum, ad idque, vt ipsa gratia vacua, vel plena resultaret. Porro oratio Christi, ne Petri Fides deficeret, ideo non potuit reddi inanis, quia fusa est ex præsupposita diuina scientia de Petro permansuro in Fide, si Christus pro eo deprecaretur. Quam ob rem tam impossibile fuit, illam orationem reddi cassam, quàm præcognitum à Deo, non fuisse præcognitum, vel aliter esse, quàm præcognitum fuit. Ex his sopiuntur prima, secunda, & tertia dubitatio.

Ad quartam respondeo, per gratiam, quam oratio Christi impetrauit Petro, redditam fuisse huius voluntatem inuictissimam, fortissimam, & perseuerantissimam; non quia non posset deficere, & vinciri in sensu composito illius gratiæ secundum se, & entitatiuè; sed in sensu composito præscientiæ prædictæ, & decreti de gratiæ collatione in talibus circumstantiis. Adde, S. Augustinum indicare aliquid peculiare in perseuerantia dono, quod collatum fuit S. Petro, scilicet tam superabundantem illuminationem mentis, tamque ardentem cordis affectum & inspirationem, vt induxerit antecedentem impotentiam moralem deficiendi; absque qua stare simpliciter posset donum perseuerantia in Petro, vti stat in innumeris aliis. Ad quintam concedo, libertatem solam naturalem non mereri, neque obtinere gratiam. Sed nego, libertatem, seu actum liberum humanæ voluntatis præparatæ, & adiutæ per gratiam, non posse mereri, & consequi aliam gratiam de congruo, vel de condigno. S. Augustinus primum tantùm intendit, vt inconcussa maneat veritas catholica de prima gratia data omninò gratis à Deo. Rursum concedo, actualem perseuerantiam non esse opus solius libertatis creatæ; concedoque, esse opus solius Dei vt præparantis. Sed nego, non esse opus libertatis creatæ vt cooperantis cum gratia principalis efficiente. Vnde sicut actus, quo in Fide perseueratur, vitalis est, liber, supernaturalis, & gratia specialis, ita à voluntate vitali, & libera, necnon & gratia præueniente, atque adiuvante procedit: quam catenus voluntas facit efficacem, quatenus liberè influendo in actum ponit conditionem, sine qua efficax non esset; catenusque posset inefficacem reddere, quatenus influxum suspenderet, vt poterat, quando eum exhibuit. Sexta dubitatio iam fuit radicitus euulsa, cum præcedentes.

Sed replicabis primò: S. Augustinus ibidem 2801 arguit hunc in modum aduersus Pelagianos: *Sicut ergo coguntur fateri, donum Dei esse, vt finiat homo vitam suam antequam ex bono mutetur in malum; cur autem aliis donetur, aliis non donetur? ignorant: ita donum Dei esse in bono perseuerantiam fateantur nobiscum; & cur aliis detur, aliis non detur? sine murmure aduersus Deum dignentur ignorare nobiscum.* Quæ argumentatio nulla erit, si valeant dicta à nobis de perseuerantia actuali. Nam rogati quare vni, & non alteri concedatur? necesse nobis non erit recurrere ad altitudinem diuitiarum sapientiæ Dei; sed facillè respondebimus, Deum omnibus dare, quantum in se est, & indifferenter auxilia, quibus queant perseuerare, & quibus de facto perseuerent, si velint: quare eum, qui deficit, non perseuerare, quia non vult; & alterum, qui non deficit, perseuerare, quia vult. Occurro concedens, perseuerantiam actualem eo sensu esse in nostra potestate, quo possumus solâ nostrâ facultate

rate naturali deficere, & frustrari gratiam oblatam, & quo possumus non sola tali facultate, sed preparata, & adiuta per Dei gratiam consentire preparanti, seu praeuenienti huic, & perseverare. Sed negans, perseverantiam actualem in nostra potestate esse eo sensu, quo solius nostrae voluntatis sit, & non speciale donum Dei, distinctumque a dono possibilitatis, seu sufficientiae proxima ad perseverandum. Licet enim, supposito dono sufficientiae, si velimus, perseveremus; si nolumus, non perseveremus: at quia preparatur voluntas a Domino, & per donum perseverantiae ita, propterea Deus praecipit congruere, ut se vocantem non respiceret voluntas in fine vitae huius, inde fit, ut sit speciale donum in ordine etiam gratiae, quippe non tantum praestet perseverare, si velimus, sed etiam ipsum velle perseverare.

2803 Doctrina haec tradita fuerat a S. Augustino in cap. 7. antecedenti. Cum enim obiectum fuisset, si perseverantia est donum Dei, corripiendus neutiquam erit, qui non perseverat, sed tantum orandus Deus, ut largiatur illud. Cumque ipse S. Doctor dixisset in cap. 6. *Nos negare quidem non possumus, etiam perseverantiam in bono proficientem usque in finem, magnum esse Dei munus, nec esse, nisi ab illo de quo scriptum est, Omne datum optimum, &c. Si dixerimus, istam perseverantiam tam laudabilem, tamque felicem sic esse hominis, ut ei non sit ex Deo, illud primitus cavendum quod ait Deus Petro, Rogavi pro te, ne deficiat Fides tua. Quid enim ei rogavit, nisi perseverantiam usque in finem? Quae profecto si ab homine homini esset, a Deo poscenda non esset.* Id quod probat pluribus Scripturae testimoniis, & auctoritate S. Cypriani. Prosequitur in cap. 7. & ad obiectiorem ait: *Corripimus tamen eos, in seque corripimus, qui cum bene viverent, non in eo perseveraverunt; ex bona quippe in malam suam voluntate mutati sunt, & ideo corripuntur; & si nihil eis correptio profuerit, sed in vita perditam usque ad mortem perseveraverint, etiam divina in aeternum damnatione sunt digni. Nec se excusant dicentes, sicut hic modo dicunt, Quare corripimur? ita tunc, Quare damnamur? quando quidem ut ex bono revertemur ad malum, perseverantiam non accepimus, qua permaneremus in bono? Nullo modo hac excusatione a iusta damnatione se liberabunt. Si enim, sicut Veritas loquitur, nemo liberatur a damnatione, quae facta est per Adam, nisi per Fidem Iesu Christi; & tamen ab hac damnatione non se liberabunt, qui poterunt dicere, non se audisse Evangelium Christi, cum Fides ex auditu sit: quanto minus se liberabunt qui delicti sunt, Perseverantiam non accepimus. Insuper enim videtur excusatio dicentium, Non accepimus audientiam; quam dicentium, Non accepimus perseverantiam. Quoniam potest dici, Homo, in eo quod audieras, & tenueris, in eo perseverares, si velles. Nullo modo autem dici potest, Id quod non audieras, crederes, si velles, &c.*

2804 En mirabilem connexionem distantium extremorum explicatam a S. Augustino. Perseverantia non est in nobis ex nobis, sed ex Deo gratiam conferente. Sed tamen, si volumus, perseveramus; atque ita dono Dei perseverare in nostra potestate est. Nam si in nostra potestate non esset, non verè diceretur homo perseverare, si vult. Nec enim sensus S. Doctoris is ridi-

culus est, hominem perseverare, si perseverat; sed ferius, & verus, Deum ita misericorditer offerre homini perseverantiam, ut nisi hic abiciat eam, ille praesto sit omni volenti perseverare, dans etiam ipsum velle. Igitur donum sufficientis gratiae ad perseverandum, seu posse perseverare, est nobis a Deo, & ab eo solo, qui etiam solus preparat nos: sed actu perseverare ita est Dei cooperantis, ut simul etiam sit preparata, & coadiuta ab ipso nostrae voluntatis, in cuius potestate sic est misericorditer ab ipso constitutum donum, quo perseverare possumus, ut si velimus praeventi, & adiuti tali dono, perseveremus de facto; neque enim quidpiam aliud praerequiritur ad perseverandum de facto: si autem vicio nostrae libertatis nolumus uti tali dono, non perseveremus de facto; neque enim ad non perseverandum de facto praecedit quidpiam, quo nos excusare possumus. Intelligereque non valeo, quo alio sensu consistant verba illa S. Augustini: *In eo, quod audieras, & tenueris, in eo perseverares, si velles*; illa item: *Ex bona in malam vitam suam voluntate mutati sunt.*

Cum hac doctrina optimè stat, ut in quaestione, cur vni detur, & non alteri donum perseverantiae; seu cur vni detur, & non alteri gratia, qua perseveret de facto? opus sit confugere ad profundam abyssum iudiciorum Dei. Nam etiam ex suppositione gratiae ad perseverandum sufficientis vnus perseveret, & non alter ex libera determinatione electiva suae voluntatis: at quod vni largiatur Deus gratiam, quando pronovit habituram effectum perseverantiae; & alteri, quando pronovit non habituram, cum possit vice versa dispensare, mysterium est divinae voluntatis reconditissimum nobis, & de quo iam in Sectione 244. sequentibusque egi.

2806 Secundo replicabis in simulans nos, ut qui S. Augustino affingamus Scientiam Mediam, cuius ope causet in nobis liberrimam voluntatem; tamen S. Doctor nullam de ea scientia mentionem faciat in cap. 8. de corrept. & gratia, ubi eiusmodi causalitatem erga actus supernaturales liberos tribuit Deo. Quare non ratione eius scientiae, sed decretorum antecesserit efficacium, & praedeterminatiuorum putandum est adscribi Deo a S. Doctore. Carterum etiam admitteretur, S. Augustinum ibi siluisse de Scientia Media, in primis sufficeret, quod tor aliis locis, quot passim observo, & expendo, huius scientiae beneficio concordavit libertatem nostram cum efficacia, & infallibilitate, qua Deus in nobis operatur liberrimam voluntatem. Mens enim S. Doctoris non ex vno loco, sed ex pluribus inter se collatis inuestiganda est. Deinde non loquitur ibi S. Doctor de scientia fundata in decretis subiectivè absolutis, & obiectivè conditionatis erga contingentia conditionata voluntatis creatae; neque exprimit decreta antecesserit efficaciam, & praedeterminatiuam, absoluta subiectivè, & obiectivè erga contingentia absoluta eiusdem voluntatis. Et nihilominus Thomistae distabant, talem scientiam, taliaque decreta esse subintelligenda convenienter ad alia loca, in quibus expressè videtur sibi. Unde si de verbis illis, *Quando rogavit ergo, &c.* ut non commissis cum verbis aliorum locorum, neque cum eiusdem loci integro contextu, censendum esset, deberent ut communia Thomistis, & Nostri subaudiri. Vtrique enim conveniunt in eo, quod donum

donum perseverantiae causet liberrimam, fortissimam, invictissimam; & perseverantissimam voluntatem; necnon in eo, quod voluntas humana non libertate consequitur gratiam, sed gratia potius libertatem. Et solum differentia versatur in modo declarandi, an donum perseverantiae causet, quia ortum a decreto antecesserit efficaci & praedeterminatiuò, vel quia ortum a decreto attemperato per Scientiam Mediam? Et similiter de gratia consequente, seu obtinente libertatem, necnon de gratia non abolente, sed adolente liberum arbitrium hominis, ut ait S. Prosper in Summario responsionis ad obiectionem G. Gallorum, cuius haec verba pluribus inculcantur a Goneto contra Nostros: apud quos tamen non minus sunt in confesso, quam apud Thomistas. Sed qualis sit gratia, quae pones S. Prosperum non aboleat, sed adoleat liberum arbitrium hominis, in controuersia id est.

2807 Sufficiebant quae ad replicam dixi, propterea aliqui confuenerunt de verbis SS. PP. ferre iudicium, attendentes solummodo ad sonitum illorum ut seimctorum à ceteris contextus, & à tenore doctrinae in reliquis locis. Sed ea S. Augustini in cap. 8. lib. de corrept. & gratia, si committantur cum ponderatis ex capite 7. eiusdem libri, videntur mihi non posse procedere, nisi seclusis decretis antecesserit efficacibus, atque praedeterminatiuis. Et quod notabile admodum est, in ipsummet caput 8. introiit S. Augustinus scientiam contingentium conditionatorum, eamque Mediam, ut 1. parte visum est. De qua utrumque scientia intelligitur ab Authore Cursus Theologici Carmelitarum Discalearum tract. 3. de Scientia Dei, disp. 9. dub. 3. §. 2. num. 31. à Goneto tom. 2. disput. 5. art. & §. 1. pag. 398. Quamquam à Ledelina disp. 2. affini, de scient. futur. conting. condit. diff. 2. conclus. 5. §. At ea, pag. 617. accipiatur de notitia contextuali obiectivè; & ab Illustrissimo Godoy tom. 2. in 1. p. tract. 4. disp. 34. §. 5. num. 102. de scientia absoluta. Putat enim, S. Augustinum loqui de peccatis absolute futuris hominum, qui ante illa à vita hac non fuerunt crepti; minime verò de conditionate futuris, seu quae committerent anticipatè de medio ablati. Sed iam in 1. parte tacitè refutavi Illustrissimum Godoy, & nominatim Ledelmann.

2808 Nunc silentio non premam duo selecta S. Augustini testimonia similia praefato; reperique ea in postremis Responsionibus ad Iulianum Pelagianum. Extat vnum libro 1. Respons. 117. ubi S. Doctor inquit: *Hoc & de Dei praescientia dici potest, quae tamen à fidelibus negari non potest; & puto, quod nec à vobis. Aut negate Deum praescire multos se damnaturum esse, quos creat, ne videatur creare quos damnet. Et quod est mirabilius, multos, ne malitia mutet eorum intellectum, de hac vita non rapere, quos malos futuros non potest ignorare. Date honorem Deo, altitudinem iudiciorum eius cedat vestrorum crepula ruina verborum, quasi nitida, & acuta, sed vitrea. Alterum habetur in Respons. 128. Non abstinet Deus bonum formationis suae, etiam ab stirpe damnata: sed si tibi displicet Deum creare quos damnet, contradic ei, si potes, ne creet eos, quos malos futuros, & in malignitate usque in finem perseveranturos, & ob hoc sine dubitatione damnandos esse praesciunt. Aut ei suggere, si videtur, ut tot mil-*

lia parvulorum non baptizatorum, quos novit perditè esse vituros, & in aeternum ignem damnante ipso, cum Diabolo ituros, rapiat ex hac vita, dum sunt innocentes, & boni; ut si non in regno eius, certè in loco aliquo secunda felicitatis, quem talibus adificavit haereticis vestra, teneat sempiternum. Habes adhuc quod suggeras consiliarius Dei pro filiis eius, quos regeneravit, quos adoptavit; & tamen malos, atque damnandos futuros esse praevidit, ut antequam veniant in ream vitam, vitæ ipsius productione priventur, ut ad regnum eius, non ad supplicia aeterna pertineant. Cum enim se in iudicio se dicere putaverit Deum creare quos damnet, cogita quantum invidiosius possit dicere alia similiter vana, Deum regenerare quos damnet, cum sit in eius omnipotentia potestate, antequam damnabiles fiant, eos de tentationibus mortalis vitæ huius auferre. Si autem non potes ista dicere, nec Deo contradicere, nec illi sapientia tuam praebere consilium. Quis enim cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? Desine nobis introducere alterum sigillum, qui non facit vasa in contumeliam, & ab isto qui ea facit, reprehendendo cohibere, & agnosce quia, ut non te implicet hoc sacrilegio, ideo tibi dicit Apostolus, O homo tu quis es, qui respondeas Deo? Sic utrobique. Cum autem utrobique asseuerat, Deum qui multos quo tempore pie degunt, omittit rapere, etiam postea desciscant ab honesta vita ad inhonestam, non posse non per scientiam absolutam scire illorum peccata absolute futura; simul supponit, non posse non per scientiam conditionatam scire ut conditionatè tantum futura eadem ipsa peccata, si illos, ut in sua manu erat, raperet quando iustitiam colebant. Nisi id supponat S. Augustinus, vacillabit torus eius discursus utrobique.

SECTIO CCLXII.

Prosequutio Interpretationis.

AD adducta in num. 2796. verba ex libro 1. 2809
Contra duas epistolas Pelagianorum, cap. 19. iam partim respondi in num. 1952. duobusque seqq. & nunc integrè explicabo ea. Impugnat illo in cap. S. Augustinus Iulianum Pelagianum affectentem, gratiam adiuvantem conferri ex meritis liberi arbitrii; impugnatque exemplo conversionis Pauli, & inter alia ait: *Quibus meritis bona voluntatis Deus illum ab his malis ad bona mirabili, & repentina vocatione convertit? Quid ego dicam, quibus meritis? Cum ipse clamet, Non ex operibus iustitia, quae nos fecimus, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit. Quid illud, quod iam memoravi dixisse Dominum, Nemo potest venire ad me (quod intelligitur credere in me) nisi ei datum fuerit à Patre meo. Verum iam volenti credere pro meritis bona voluntatis hoc datur, an potius ut credat ipsa voluntas, sicut Sauli, desuper excitatur, etiamsi iam sit auersus à Fide, ut credentes etiam persequatur? Ut quid enim nobis Dominus praecipit, ut oremus pro eis, qui nos persequuntur? Numquid hoc oramus, ut eis pro bona eorum voluntate gratia Dei retribuat, ac non potius, ut mala in bonum voluntas eorum mutetur? Sicut credimus, tunc à Sanctis, quos perse-*

perſequeretur, non inaniter oratum fuiſſe pro Sa-
lo, ut ad Fidem quam uſtabat, uoluntas eius con-
uerteretur. Et illius quidem conuerſio deſuper fa-
cta, manifeſto etiam miraculo apparuit. His ver-
bis ſuccedunt tranſcripta in num. 1943; quorum
finalia ſunt obiecta in num. 2796.

2810 Et in eis omnibus docet S. Auguſtinus gra-
tiam Dei præcedere, non tantum ut credamus,
ſed etiam ut uelimus credere; ſeu non ſolum eſſe
donum gratiæ ipſam Fidem perfectam, ſed &
ipſum credulitatis affectum, qui præcedit. Rur-
ſus gratiam, qui per Fidem credendo uenimus
ad Chriſtum, eſſe uerè gratiam, id eſt gratis, &
non ex meritis datam. Id quod probat authorita-
te, & exemplo Pauli. Præterea docet, eam gra-
tiam, quæ uoluntas uult, & homo uolens cre-
dit, eſſe mirè efficacem: tum quia repente ope-
ratur: tum quia facit, ut qui immediatè ante-
reſiſtabantur, conſentiant liberè: tum quia
non expectat, ut uelimus uirtutibus nature, ſed
facit uelle, cum immediatè antea nollemus: tum
denique quia per eam trahit Deus operando mi-
ris modis in cordibus hominum. Hic eſt S. Do-
ctoris ſenſus, qui nullatenus importat decreta
præuic efficaciam, & prædeterminatiua cauſantia
per gratiam ab ipſis deriuatam actus noſtros li-
beros ſalutares. Imò S. Doctor dicens: *Trahitur
homo miris modis ab illo, qui nouit intus in ipſis
hominum cordibus operari, ut uolentes ex uolenti-
bus ſiant*; indi- cat miris eos modos trahendi effi-
caciæ, & inſallibiliter ad id ſine diſpendio li-
bertatis ipſorum, conſiſtere præcipuè in eo, quòd
Deus ſic in ipſis intus gratiam operetur, & præ-
determinat, prout nouit congruere, ut efficaciter,
inſallibiliterque ſiant uolentes.

2811 Sed dices primò, ut Deus per gratiam con-
uerſat hominem, expectat iuxta nos diſpoſitio-
nem, & circumſtantias, in quibus nouit, gratiam
fore congruam. Ergo negamus efficaciam ſubito
conuertendi indiſpoſitos, & reſiſtantes. Secun-
dò, Deus operatur intus in corde, ut homo uel-
lit. Ergo phyſicè. Nam moraliter tantum ope-
rari eſt uoluntati extrinſecum, eſtque metapho-
ricum operari. Atqui operari phyſicè, ut homo
uelit, non tantum eſt influere ſimul cum homi-
ne, ſed præuic efficaciter, ut homo influat, & uel-
lit. Sicut enim facere donum habet pro termi-
no, ſeu effectu donum; ita facere, ut artifex fa-
ciat donum, habet pro termino immediato, &
proprio hoc complexum, ſcilicet artiſicem facere
donum. Ergo Deus operans intus, & phyſicè
in corde, ut homo uelit, præoperatur phyſicè
ipſum uelle hominis, proindeque ſuo decreto
antecedenter efficaci, & prædeterminatiuo, gra-
tiæ exinde profluente. Tertio, iuxta nos,
quod uno non credente, alter credat pari phyſi-
cè gratia excitatus, oritur ex propria uoluntate
credentis, qui adiuuante gratiâ comite, & non
præuic, uoluit conſentire. Ergo uoluntas cre-
dendi ex homine eſt; & gratia, quæ credit, datur
ex meritis, id eſt propter uelle hominis. Etenim
ſi fermo ſit de gratia excitante, ſeu præuenien-
te, non facit nos uelle credere, quia efficax eſt;
ſed potius huiusmodi eſt, quia non uolumus cre-
dere: & conſequenter efficaciæ eius non præueni-
t, ſed ſubſequitur noſtrum uelle. Quod ſi de
adiuante, cooperante ſit fermo, illa non præ-
uenit, non prædiuuar, non præoperatur, nec
in ſenſu cauſali aſſeritur à nobis liberum arbi-
trium creatum concurrere, quia gratia concurrat;

ſed magis è contra. Vnde illa non applicat no-
ſtram uoluntatem ad uelle, quin imò hæc, quan-
do uult, applicat illam.

2812 Prima difficultas eleuatur dicendo, non eſſe
abſolutè opus, ut Deus expectet talem determi-
natè diſpoſitionem, & circumſtantias, quia
Deus qui nouit operari intus miris modis, præ-
nouit infinitos uocandi congruè ſub quacum-
que diſpoſitione, & circumſtantiis. Vnde abſo-
lutè poteſt indiſpoſitos, & reſiſtantes conuer-
tere ſubito. Si tamen efficaciter uelit reducere
ad meliorem frugem eâ gratiâ, quam prænouit
fore congruam ſub tali determinatè diſpoſitione,
& circumſtantiis, non autem ſub aliis, expecta-
bit talem determinatè diſpoſitionem, & circum-
ſtantias; non quaſi ſub eis mereatur homo ſic
uocari; ſed quaſi ſub eis ita uocatio congruat,
ut ſi gratis uelit Deus uocare, ſciat fore, ut ad
ſe uocantem non obſurdeſcat homo. Quod
exemplo hoc manifeſtatur: Prænoſcat medens
gratis, ſi in tali diſpoſitione, & circumſtantiis
pharmacum applicetur phrenerico, fore hunc
incolumem, adiuuaturque ille, & ſanetur hic:
tunc talis diſpoſitio, & circumſtantiæ nihil com-
mune cum merito habuerunt, ut obligarent Me-
dicum ad applicationem pharmaci; habuerunt
tamen cum hoc, ut ſi gratis adiuuaretur, affer-
ret ſalutem.

2813 Secunda difficultas diluitur concedendo, Deum
operari intus, & phyſicè in homine, ut hic uel-
lit. Quicquid enim ſit, an cogitationes, & affe-
ctiones piæ ſupernaturales, pertinentes ad præ-
uenientem gratiam, immiſſæque à Deo per in-
timum illapſum in hominum mentes, influant
phyſicè, uel tantum moraliter; tamen ſuperna-
turales habitus influunt phyſicè, & cum abſunt,
Omnipotentiæ diuina per auxilium extrinſecum
ſupplet influxum eorum phyſicum, ut iam non
ſemel monui. Atque ut hoc, uel illo modo diſ-
curratur, nequit ſine influxu phyſico gratiæ ut
adiuuantis ſtare, quod homo uelit conducenter
ad æternam ſalutem. Vnde quod Deus operetur
phyſicè, ut homo influat, & uelit, admittitur
etiam à nobis in ſenſu propoſito, & explanato
circa Sectionem 181. ſed negatur, Deum ope-
rari ita phyſicè id, ut præoperetur idem ipſum per
concurſum, uel per quidpiam aliud antecedentem
determinans.

2814 Difficultas tertia diſſoluitur dicendo, uerum
eſſe antecedens, ſi præſcindatur ab actibus in-
tellectus, & uoluntatis diuina; ſed falſum eſſe,
ſi eos etiam includamus, prout abſolutè debe-
mus. Sic enim quod unus credat præ altero, non
reuocatur in uoluntatem credentis adiuuante gra-
tiâ comite, ſed in Dei præuenientis eo modo,
quo prænouit credendum, ſi uocaretur. Quare
renuimus Conſequentiæ. Et quidem quantum
ad gratiam præuenientem, ſi fermo ſit cum præ-
ciſione ab actibus diuinis, non facit nos uelle
ut propria cauſa, quia efficax eſt; neque eſt
efficax, quia nos uolumus, quaſi noſtrum uelle
ſit propria cauſa ſuæ efficaciæ; ſed quatenus
conditio quedam eſt noſtrum uelle, ſine quo
efficax non eſſet; & quod non eſſe è noſtra
pendet libertate in ſenſu etiam compoſito talis
gratiæ. Si autem de ea abſolutè fermo habeat-
ur, eius efficaciæ in actu primo à Deo eſt, ut ſæ-
pè explanauimus. Quantum uerò ad gratiam
adiuuantem, non exhibet illa concurſum phyſicè
præoperantem, & determinatiuum prioritate
nature.

natura; neque importat præconnexam applica-
tionem noſtræ uoluntatis ad operandum; ſed
illius gratiæ uſus manet penes uoluntatem no-
ſtram ut gratiâ etiam præuentam, cuius effe-
ctus eſt talis uſus. Neque inde in ſenſu infer-
tur cauſali, gratiam adiuuare, quia uoluntas
influit, ſeu hanc influere priùs naturâ, quam
illam; ſicut neque priùs naturâ influit, quam
habitus ſibi quoad uſum ſubordinatus. His
ſuperariſ difficultatibus elucet iam, non ad-
uerſari nobis ſanctum Auguſtinum in illis uer-
bis, *Gratia operatur in cordibus hominum, ut
uolentes ex uolentibus ſiant*; neque in cæte-
ris lib. 1. contra duas epistoſas Pelagianorum,
cap. 19.

2815 Non magis contradicit nobis in eis aliis uer-
bis cap. 14. de corrept. & gratia, exaratis integrè
num. 2679. explicatiſque numer. 2681. & ſeq.
Dirigunturque ad commendandam diuinæ uo-
luntatis efficaciam erga noſtram. Nos autem il-
lam agnoſcimus, & ueneramur non minus, quam
Thomiſta, ſiue illa conſiſtat in prædefinitione
ſuppreſſente eſſentialiter Scientiam Mediam, ſi-
ue in decreto, quod à Deo habeatur in conſor-
tio eiſdem Scientiæ. Vtrouſque enim modo non
minus obtinebit uoluntas diuina in noſtra actum
quemcumque liberum non inhonestum, quem
intendat, quam ſi poſſet prædeterminare ad il-
lum: & ſecundo modo tam inſallibiliter ſequi-
tur in uoluntate noſtra quicquid actus liber pra-
uus, quem diuina permittat, quam ſi poſſet ad
eius materialem enitatem prædeterminare. San-
ctiſque Auguſtinus in eo cap. 14. nullum proferit
uerbum, quo excludat efficaciam uno, uel altero
modo declaratam, neque quo adſtruat conſi-
ſtenti in decreto antecedenter efficaci, atque
prædeterminatiuo.

2816 Et uno quidem, uel altero eo modo Deus ma-
gis habebit in poteſtate ſua uoluntates homi-
num, quam ipſi ſuas. Nam habebit producere
eas, & conſeruare pro ſuo libitu: habebit con-
ferre, uel non conferre conditiones, & præte-
quiſita ad liberè operandum, quorum adquiſitio
pendet à placito diuino, & non ab induſtria uo-
luntatum humanarum: habebit conferre hæc
omnia, uel non conferre, quo momento ipſas de-
terminaturas ſe electiuè, uel non determinaturas
ad quemuis actum liberum prænoſcat. Quapro-
pter in ſua poteſtate habebit magis quod elicia-
tur, uel non eliciatur quicumque actus liber
ab ipſis, quam ipſæ in ſua habeant poteſtate. Ut
enim dixerat S. Auguſtinus in eodem cap. 14.
*Deo uolenti ſaluum facere nullum hominis reſi-
ſtit arbitrium. Sic enim uelle, & nolle in uolenti-
bus, aut uolentis eſt poteſtate, ut diuinum uolunta-
tem non impediatur, nec ſuperet poteſtatem. De his
enim qui faciunt qua non uult, facit ipſe qua uult.*
Quatenus & in illis, in quibus eſt pœnale tor-
mentum, exequatur etiam ſuam uoluntatem,
prout idem S. Doctor amplius declarat cap. 33.
de ſpiritu & lit. Quam totam doctrinam con-
firmant & illa, quæ leguntur in Enchiridio,
cap. 98. *Quis tam impiè deſpiciat, ut dicat, Deum
malas hominum uoluntates, quas uoluerit, quando
uoluerit, ubi uoluerit, in bonum non poſſe conuertere?
Sed cum facit, per miſericordiam facit; cum au-
tem non facit, per iudicium non facit.* Quippe in
quacumque diſpoſitione, & circumſtantiis ad-
ſunt Deo quaſi ad manus infiniti modi, quibus
R. P. Gabr. de Heno, Scient. Med. Pars 11.

poſſit conuertere malas uoluntates hominum in
bonum, utpote præſciens infinitos modos, qui-
bus ſi uocet, conuertentur inſallibiliter ex libe-
ra determinatione electiua cum gratia diuina
præuic, & comite.

2817 Ponderatio illa de Deo potente determinare
actum liberum uoluntatis creatæ, quin lædat li-
bertatem talis actus, ſi ipſa uoluntas potens eſt
determinare ſe ad eum, ſaluâ ſuâ libertate, non
eſt robuſta. Nam ſemel conceſſâ à Deo ob domi-
nium erga uoluntatem creatam potentiâ, ut ipſa
electiuè determinet ſe, proindeque, ut actus
amoris v. g. ſit ipſi liber immediatè, atque for-
maliter, & non uoluntati diuinæ, iam ſe impe-
diuit Deus, ne ſubinde poſſit determinare ad ta-
lem actum: quæ impotentia eſt conſequentis, &
orta ex uſu domini erga uoluntatem creatam.
Sic iuxta Thomiſtas, lumine gloriæ inſuſo à
Deo intellectui creato, iam ipſe non poteſt de-
terminare cauſaliter ad ſui amorem, qui ſit im-
mediatè, & formaliter liber uoluntati creatæ;
cum tamen poſſet, præſarto lumine non inſuſo.
Sic communiter penes eoſdem, cauſato, & con-
ſeruato à Deo in noſtro intellectu iudicio indiſ-
ſerente, iam ipſe non poteſt præuic determi-
nare noſtram uoluntatem neceſſitando eam;
cum tamen ratione ſui domini poſſet, non
cauſato, neque conſeruato eiſmodi iudi-
cio.

2818 Hinc tranſitum facio ad S. Thomæ uerba al-
lata in num. 2796. ex quaſt. 22: de Verit. artic. 8.
in corp. ubi Sanctus Doctor probat, Deum poſ-
ſe immutare uoluntatem noſtram de neceſſita-
te, non tamen cogere. Et inter alia pronuntiat,
*Sicut uoluntas poteſt immutare actum ſuum in
aliud, id eſt faciendo, ut præcedenti actui ſuc-
cedat alius oppoſitus, & contrarius, ita mul-
to amplius Deus immutat uoluntatem duplici-
ter. Uno modo mouendo tantum, quando ſcilicet
uoluntatem mouet ad aliquid uolendum, ſine
hoc quod aliquam formam imprimat uoluntati:
ſicut ſine appoſitione alicuius habitus aliquando
facit, ut homo uelit hoc, quod priùs non uole-
bat. Alio uerò modo imprimendo aliquam for-
mam in ipſam uoluntatem. Sicut enim ex ip-
ſa natura, quam Deus uoluntati dedit, incli-
natur uoluntas in aliquid uolendum; ita ex ali-
quo ſuperaddito, ſicut eſt gratia, uel uirtus,
inclinatur ulterius ad uolendum aliquid aliud,
ad quod priùs non erat determinata naturali in-
clinatione. Sed hæc quidem inclinatio ſuperaddi-
ta quandoque eſt perfectæ, quandoque imperfectæ.
Quandoquidem eſt perfectæ, facit neceſſariam
inclinationem in id, ad quod determinat, ſicut
per naturam de neceſſitate inclinatur uoluntas
in appetendum finem, ſicut contingit in Beatis,
in quibus charitas perfectæ inclinatur ſufficiens
in bonum, non ſolum quantum ad finem ulti-
mum, ſed quantum ad ea, quæ ſunt ad finem.
Aliquando uerò forma ſuperaddita non eſt of-
ſequaque perfectæ, ſicut eſt in uirtutibus, &
tunc ex forma ſuperaddita uoluntas inclinatur
quidem, ſed non ex neceſſitate.*

2819 Quæ ſequentiæ uerba manifeſtant ſenſum
S. Thomæ in prioribus illis de Deo potente im-
mutare actum uoluntatis creatæ in aliud, mul-
tò amplius quam poſſit ipſa uoluntas. Opto
autem, ut in his ſequentibus deſignetur uel
unum iota, quod uel à longè indicet ad li-
berum

berum actum immutationem à Deo factam, quam præcedat determinatio causalis, seu à Deo prædeterminatio, siue extrinſeca, siue intrinſeca. Immutatio facta, mouendo tantum per cogitationem, non est huiusmodi. Præterquam quod ad actum liberum salutarem non immittitur à Deo intellectui cogitatio tantum, sed etiam voluntati affectio pia, vel à Deo per auxilium extrinſecum suæ Omnipotentiae eleuatur etiam ipsa voluntas. Rursus immutatio per formam imperfectam non etiam est eiusmodi: tum quia à Sancto Thoma non dicitur; tum quia quando ea interuenit, inclinatur tantum voluntas: hanc autem præcisè inclinari, non est causaliter determinari, seu prædeterminari. Omitto, asseri à S. Thoma, per formam imperfectam superadditam sic inclinari voluntatem, vt non necessitetur: & à nobis non intelligi, quomodo non necessitetur, si per talem formam inclinaretur determinatione causaliter, seu prædeterminatiue. Consultatur circa hunc locum Henricus de Cerf in *controu. de Angelici Doctoris mente, cap. 4. numero 169. & 170.*

2820 Denique ad relata in *num. 2796.* verba S. Augustini *lib. 1. Retract. cap. 9.* & S. Cælestini *Papæ epistol. ad Episcopos Gallie, cap. 7.* fautor, subiacere causalitati effectiue à Deo, & ab eo principalis, quam à voluntate creata, determinationem voluntatis eiusdem ad actum liberum salutarem. In cuius veritatis confirmationem allegaui *numero 2276.* verba illa Sancti Augustini: sæpe in 1. & in hac 2. parte, præsertim ad *sect. 180.* notauit, stare simul, quod prædicta determinatio non Deo, sed voluntati nostræ respondeat vt causæ eligenti, liberæque formaliter, & immediatè respectu illius, sed vt causæ potenti formaliter, & immediatè agere illam, & non agere. Sicuti non Deo, sed voluntati nostræ gratiâ instructæ respondet vt causæ meritoriae, & vt causæ vitali, seu vt agenti illam immanenter. Ac sicuti è contra Deo, & non voluntati nostræ responderet sub ratione communi entis creati, & sub ratione particulari entis vt supernaturalis.

SECTIO CCLXIII.

Pro exquisitori interpretatione ad postremum testimonium S. Augustini, & ad similia alia superaddita, distinguuntur, an voluntatis creatae determinatio ad actus liberos salutares sit prædeterminationis effectus?

2821 **G**onectus infert & aliud ex postremo S. Augustini loco, nempe determinationem voluntatis nostræ ad actus liberos salutares subiacere diuinæ providentiæ, & prædeterminationi, seu esse vniuersum effectum, prout à se stabilitum contra Molinam fuerat *disput. & art. 3. eiusdem romi 4. à pag. 239. vsque ad 251.* vbi de ipso in 1. p. *quest. 23. artic. 4. & 5. disput. 1. memb. 9.*

& 10. refert, tribuere quidem actibus supernaturalibus, quod sunt prædeterminationis effectus, non tamen formaliter, quatenus exeunt à libero arbitrio creato, & consequenter excludere huius ad illos determinationem à prædeterminationis effectum. Tum quia & gratia partialiter, & liberum arbitrium partialiter influunt in illos: effectus autem à duabus causis partialibus oriens non est ab vna sub ea ratione, & formalitate, quâ ab alia est. Ergo illi, vt procedunt à gratia, non procedunt à libero arbitrio; & consequenter sub priori processu, & non sub posteriori sunt prædeterminationis effectus. Tum quia quod actus salutaris sit vitabilis, & liber, non à gratia, sed à libero habet arbitrio. Ergo consideratus prout ab hoc exit, non est effectus gratiæ, & proinde nec prædeterminationis.

2822 Hunc discursum sic explicatum refutat Gonectus, quia id quod causatur à gratia, est prædeterminationis effectus. Cum enim prædeterminatio sit præparatio, & causa gratiæ, iuxta S. Augustinum *lib. de Prædest. SS. cap. 10.* id quod causatur à gratia, erit prædeterminationis effectus: quippe quod est causa causæ, sit causa causati. Atqui à gratia causatur determinatio liberi arbitrii ad actus salutares, vt proximè probatum est ex S. Cælestino I. Papa, & ex S. Augustino.

2823 Et nunc probatur secundò ex eodem S. Augustino dicente super *Psal. 77. vers. 8. Gratia Dei cooperatore sibi facit hominis spiritum in opere bonorum factorum.* *Lib. de corrupt. & gratia, cap. 1. Desiderare auxilium gratiæ, initium gratiæ est. De quo ait ille, Et dixi, nunc capsi: hæc est mutatio dexterae Excelsi. Tertiò, quia iuxta eundem *lib. 1. contra duas epistolas Pelagianorum, cap. 19.* & sæpe in aliis Operibus, *Gratia facit homines ex nolentibus volentes, & ex repugnantibus consentientes;* non quia, cum nolunt, velint; neque quia, cum repugnent, consentiant; sed quia gratiæ effectus est velle, & consentire, cum antea præcesserit nolle, & repugnare. Additque in libro de gratia, & libero arbitrio, *cap. 21. Agit Omnipotens in cordibus hominum etiam motum voluntatis eorum, vt per eos agat quod per eos agere ipse voluerit, qui omnino iniuste aliquid velle non nouit.* Quartò; nam *epistol. 105. ait, quod promittit Deus, non facit nisi Deus.* Repetit idem ipsum frequenter, & vltra loca nota, in postremis Responſionibus ad Iulianum *lib. 1. Responſ. 139. lib. 2. Responſ. 155.* Vnde S. Prosper extraxit sententiam hanc 45. *Hoc promittit Deus, quod ipse facit. Non enim ipse promittit, & alius facit: quod iam non est promittere, sed predicere.* At Deus interdum promittit salutarem determinationem, & consensum voluntatis nostræ.*

2824 Probatur quintò, quoniam prædeterminationis effectus est quidquid ad æternam salutem conducit: bonus autem vsus liberi arbitrii, prout etiam ab eo est, conducit ad illam, vt qui exigatur à Deo ad illam, iuxta Sancti Augustini *essatum Serm. 15. de verbis Apostoli, cap. 11. Qui fecit te sine te, non te iustificat sine te.* Ergo fecit nescientem, iustificat volentem. Consonat Sanctus Bernardus *lib. de Gratia & lib. arb. in verbis transcriptis num.*

num. 1915. Præterea bonus vsus, prout etiam exit à libero arbitrio, conducit ad vitæ æternæ meritum, quod inter alia debet esse voluntarium, & liberum. Item determinatio voluntatis ad credendum mysteriis reuelatis; & consensus; quo liberè assentimur Deo vocanti & excitanti, est initium Fidei, & iustificationis exordium, vt docemur à Concilio Arausicano *II. can. 5. Tridentino sess. 6. cap. 5. & can. 4.*

2825 Probatur sextò; nam docente S. Augustino *lib. de Gratia, & lib. arb. cap. 16. Certum est, nos velle, cum volumus; sed ille facit, vt velimus: Certum est, nos facere, cum facimus; sed ille facit, vt faciamus, præbendo vires efficacissimas voluntati.* Quate Deus per suam gratiam non solum facit nobiscum nostram uolitionem salutarem, sed etiam facit vt faciamus eam. Ergo quod eliciatur à libero arbitrio, prouenit ex gratia faciente vt velimus, proindeque huius est partus, prout etiam ab illo oritur. Septimò, quod actus supernaturalis liberè eliciatur ab homine, non est volentis, neque currentis hominis, sed miserentis Dei. Si verò ita elici non haberetur per gratiam, huiusque effectus non foret; verum non esset secundum, sed primum, vt contra Pelagianos ostendit Sanctus Augustinus *cap. 32. Enchiridij.* Octauò, operationes nostræ ad salutem æternam conducentes non sunt ita tribuendæ Deo, vt pars huic, & pars nobis, sed totum Deo. Ita Sanctus Augustinus *cap. 6. & 13. de Bono persen. cap. 32. Enchiridij, Serm. 7. de verbis Domini, & in aliis locis vulgatis:* quælia non sunt hæc quæ sequuntur. In *Psal. 144. vers. 7. Totum Deo da: in toto ipsum lauda.* In *Psal. 30. concione 1. Domine, si sine te nihil (possumus facere) totum in te. Etenim quidquid ille operatur per nos, nos videmur operari. Potest ille multum, & totum sine nobis: nos nihil sine ipso.* In quibus verbis illa, *Nos videmur operari,* non sic intelligenda sunt, vt verè non operemur; sed ita, vt etli reipsa operemur ex gratia habente principales partes in agendo, videamur operari soli, seu ex nobis, viribusque naturæ. Cui Sancto Augustino concordat S. Bernardus *lib. de Gratia, & libero arbit. cuius verba dedimus in numero 1917.*

2826 Probatur nonò ex S. Thoma *1. p. quest. 23. art. 5. in corp.* vbi sic rejicit eos, qui videbantur distinguere inter id, quod est ex gratia, & quod est ex libero arbitrio, quasi non posset esse id ex utroque. *Manifestum est autem, quod id quod est gratia, est prædeterminationis effectus; & hoc non potest poni vt ratio prædeterminationis, cum hoc sub prædeterminatione concludatur.* Si igitur aliquid aliud ex parte nostra sit ratio prædeterminationis, hoc erit præter effectum prædeterminationis. *Non est autem distinctum, quod est ex libero arbitrio, & ex prædeterminatione; sicut non est distinctum, quod est ex causa secunda, & prima. Diuina enim prouidentia producit effectus per operationes causarum secundarum. Vnde & id, quod est per liberum arbitrium, est ex prædeterminatione.* Et *quest. 6. de Verit. artic. 2. ad 11. inquit: Deus nulli volenti accipere gratiam eam denegat: sed hoc ipsum, quod est velle accipere gratiam, est nobis ex prædeterminatione diuina. Vnde non potest esse causa prædeterminationis.* R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. 1 ars II.*

nationis. In *cap. 9. ad Rom. lect. 3. Manifestum est, quod omne Dei beneficium, quod homini confert ad salutem, est diuina prædeterminationis effectus. Diuinum autem beneficium non solum se extendit ad infusionem gratiæ, quæ homo iustificatur, sed etiam ad gratiæ usum. Sicut etiam in rebus naturalibus non solum causat ipsas formas in rebus, sed etiam ipsos motus, & operationes formarum, eo quod Deus est principium omnis motus, cuius operatione cessante à mouendo, ex formis nullus motus, vel operatio sequitur.* In *cap. 12. ad Heb. lect. 3. tradit, esse effectum gratiæ quidquid se tenet ex parte liberi arbitrii; ipsum etiam non ponere obstaculum gratiæ, ipsumque velle recipere eam.* Verba S. Doctoris habentur in *numero 2773.*

2827 Probatur decimò ex eodem S. Doctore scribente in 6. *Metaph. lect. 3. & in 1. Perihem. lect. 14. Voluntas diuina est intelligenda, vt extra ordinem entium existens, velut causa quedam profundens totum ens, & omnes eius differencias.* Atqui salutaris determinatio liberi arbitrii est differentia, formalitasque aliqua realis; & modus entis; non enim est purum nihil, aut ens rationis. Ergo profunditur à Deo, vt authore supernaturali, & largitore gratiæ. Vndecimò, iuxta Sanctam Thomam *lib. 3. contra Gentes, cap. 70. Non sic idem effectus cause naturali, & diuina virtuti tribuitur, quasi partim à Deo, & partim à naturali agente fiat, sed totus ab utroque secundum alium modum. Sicut idem effectus totus attribuitur instrumento, & principali agenti totus.* Et *Opusc. 1. cap. 23. aduertit, Deum non concurrere cum creatura ad operandum eo modo, quo plures homines portantes aliquod pondus, vel trahentes nauem. Quare neque gratia, Deusque per eam, neque liberum arbitrium concurrunt partialiter ad actus liberos supernaturales; sed gratia est adæquata virtus immediata, & proxima agendi, liberumque arbitrium ratione sui est tantum radicalis, & remota. Ergo corrui prior ratio Molinæ memorata in *numero 2821.* & per euidenter Consequentiam inferitur, sub nulla formalitate à libero arbitrio oriri actus liberos supernaturales, sub qua non sint prædeterminationis effectus. Si quidem nulla sit in eis formalitas, quæ fiat à libero arbitrio immediatè, & proximè ratione sui; sed omnis procedat ab ipso, quatenus elauato per gratiam, vt virtutem adæquatam; immediatam, & proximam agendi.*

2828 Id quod tam firmum reputatur à Goneto in *tom. 1. tract. 2. de Visione Dei, disp. art. & §. 3. pag. 746.* vt dicat, potentiam obedientialem liberi arbitrii, vt à gratia tanquam ab adæquata ratione eleuatum, & proportionatum agit immediatè, proximèque simul cum ipsa actus liberos supernaturales, [destruere totum ordinem gratiæ, & aliquo modo in se continere virus erroris Pelagianii.] Dixeratque in §. 2. de præfata potentia obedientiali proximè, immediatèque actiua effectuum supernaturalium, & singulis rebus creatis congenita, [esse chymaticam, & euertere totum ordinem gratiæ.] Cum tamen antè §. 1. pagina 750. & §. 2. pagina 758. retulisset potestatem Suarium, & Meratum. Po-

tuiffetque non miſus recenſere omnes ad vnum Scriptores Societatis, innumerofque alios externos, antiquos, & recentes pro ea potentia in cauſis creatis vitalibus ad actus vitales ſupernaturales. Pro eademque in omnibus creatis cauſis ad quofvis ſupernaturales effectus potuiſſet allegare non quidem tot, ſed fat multos, ſi placuiſſet legere Ioannem Martinez de Ripalda tom. 1. de Ente ſupernaturali, diſp. 30. 40. & 41. Poſt cuius calalogos de patronis pro vna, & altera potentia ſuccedant adhuc increbrefcunt quamplurimi, qui deinceps in lucem prodierunt. Sed etſi tot alij non adſentent, æquum fuiſſet, vt tantum par Theologorum, quanti ſunt Suarez & Veratius, retardaret Gonetum à cenſura tam acerba.

2819 Non nemo tamen æmulari ſtudit phraſin in Concluſionibus de Ente ſupernaturali, quæ apparuerunt defendendæ ad diem 22. Februarij anni 1673. in maximo Theologiæ Salmantino Lyceo. Nam V. hæc erant verba: [Potentia obediencialis actiua in ordine ad actus ſupernaturales chimerica eſt, & ficticia, iniurioſa- que ordini gratiæ.] Etſi verò offenſionem continuè ſequutam apud viros graues, & doctos placare voluerit ostendens, quo ex Authore ple- raque deſumpſerit, nullus eſt à Superiore ſuo religioſiſſimo, & ſapientiſſimo, Magiſtroque præcellentiſſimo in Academia Cathedræ, quo inſcio fuerant vitæ, imprimere denud alias Aſſertiones, abolita cenſurâ; hæſque ſpargere, & illas recolligere. Neque mouit Prælatum, quanquam Scholæ Thomiſticæ addiſtum, prætenſa ob imitationem excuſatio. Timuit, & meritò, ne turbaretur pax Academia, exaſperarenturque Theologorum animi, ſi ea, & ſimiles cenſuræ, non rari in Goneto, ſincerentur in Theſibus publicis. Prudentiſſimè etiam veritus fuit, ne clavus vnus cenſuræ truderetur clavo alterius. Et hæcenus ex Goneto conſutante Molinæ diſcuſſum in diſquiliſitione propoſita, tanquam contrarium doctri- næ S. Auguſtini.

SECTIO CCLXIV.

Deciſio diſquiliſitionis ſuperioris; & Molinæ cum S. Auguſtino Concordia.

2830 Am pro defenſione Molinæ ſciendum primò eſt, Illuſtriſſimum Godoy tom. 2. in 1. p. tract. 8. diſp. 64. §. 7. num. 46. vbi ſe præcingit ad eum impugnandum, aduertere, [propoſitionem iſtam, Actus ſupernaturalis, provt à libero arbitrio procedit, eſt effectus prædeſtinationis, poſſe facere duplicem ſenſum, reduplicatiuum, & ſpecificatiuum. In priori eſt falſa. Nam reduplicatiuè accepta idem valet, ac dicere, rationem cur ſit effectus prædeſtinationis, eſſe quod à libero arbitrio procedat; quod falſiſſimum eſt. Ratio namque, cur ſit prædeſtinationis effectus, non eſt, quod à libero arbitrio procedat, ſed quod procedat à gratia. Sed ſi accipiatur in altero ſenſu ſpecificatiuo, quod ſcilicet actus iſte non ſolum vt ſupernaturalis, ſed etiam vt liber ab arbitrio creato cauſetur, non ratione ſui præciſè, ſed vt eleuato per gratiam, & conſequenter quod

ſub nulla ratione ab arbitrio procedat, ſub qua non ſit effectus prædeſtinationis,] hoc in ſenſu cenſet ipſe, eſſe effectum prædeſtinationis, ſeque aduerſari Molinæ, ſed non in reduplicatiuo.

De quo priori falſum eſſe, & negatum peritè 2831 à Molina, confirmat etiam Ruyzius diſp. 22. de Prædeſtin. ſect. 4. num. 3. [quoniam talis ſenſus affirmat, procedere à libero arbitrio, eſſe formaliter idem, quod procedere à prædeſtinatione, ſiue eſſe effectum prædeſtinationis. Conſtat autem, diuerſas formalitates eſſe, effectum prædeſtinationis eſſe à Deo procedentem, & procedere à libero arbitrio. Quantum ad hoc rectè ſenſit Molina, dum ait, actiones ſupernaturales ex eo præciſè quod ſint à libero arbitrio, non habere quod ſint effectus prædeſtinationis. Quo ſuppoſito vteriuſ inquirendum reſtat, vtrum ipſum procedere à libero arbitrio ſit cauſatum à prædeſtinatione? In qua quaſtione diſtinctiones inquantum, ſub ratione, quatenus, & ſimiles accipiuntur in ſenſu ſpecificatiuo, non in ſenſu reduplicatiuo.] Ita Ruyzius.

Secundò ſciendum eſt, [Molinam tenere 2832 quoddam actus ſupernaturales non ſolum qua ratione procedunt à Deo per auxilia ſupernaturalia, ſed etiam quæ à libero arbitrio, ſunt effectus prædeſtinationis, ita vt etiam ipſa partialis formalitas, quæ eſt liberè concurrere, ſecundum totam ſuam eſſentiam ſpecificatiuè ſit effectus à prædeſtinatione cauſatus. Nam expreſſè dicit, bonum vſum liberi arbitrij, etiam provt ab eo emanat, eſſe effectum prædeſtinationis, ſi conſideretur quatenus Deus per auxilia excitat, & adiuuat noſtras actiones ſupernaturales.] Sic Ruyzius ſuprà ſect. 4. num. 1. ſect. 5. num. 1. quanquam non dicat abſolutè, Molinam tenere id, ſed videri tenere, fateaturque loqui ambiguo.

Tertiò ſciendum eſt, Molinam conceptis verbis affirmare, actus liberos ſupernaturales ſecundum omnes ſuam entitatem, & formalitates eſſe effectiue realiter, obiectiueque tum à gratia, & principalitè ab ea; tum à libero arbitrio. Atque ita de Molina ſupponit Illuſtriſſimus Godoy, inquit in num. 45. de Molina: [Licet nihil agnoſcat in actu ſupernaturali, quod non ſit effectus prædeſtinationis, tamen actum conſideratum, provt præciſè à libero arbitrio procedit, exiſtimat effectum prædeſtinationis non eſſe.] Supponit idem ipſum Gonetus relatus in numero 2821.

His præſuppoſitis, litigium cum Molina vè 2833 de nomine ſolum eſſe poſſe, vel de præciſione quadam admodum metaphyſica, & (vt aiunt) ſindente capillum in aère. Atque ita agnoſcunt Herice, Atriaga, Izquierdus, agentes de effectibus prædeſtinationis. Obſeruatque Ruyzius ſect. 5. num. 1. & 3. [eſſe abſolutè verum, quod Molina ſe explicans dicit, bonum nempe vſum liberi arbitrij, ſi ſpectetur præciſè provt eſt à libero arbitrio, non eſſe effectum prædeſtinationis. Nam effectus prædeſtinationis eſſentialiter reſpicit Dei prædeſtinationem vt cauſam. Vnde ſi conſideretur actio ſupernaturalis, provt eſt ab arbitrio, abſtrahendo à modo particulari, quoeſt ab eo, & ſolum conſiderata communi ratione procedendi ab arbitrio, ea vt ſic non eſt effectus prædeſtinationis: ſicut etiam vt ſic non eſt actio ſupernaturalis, ſed à bſtrahit à naturali, & ſupernaturali.]

naturali.] Hucvſque Ruyzius, præeunte Suariorum lib. 3. de Prædeſt. cap. 5. num. 9. Et hanc credo fuiſſe Molinæ mentem.

2834 [Cæterum (proſequitur idem Ruyzius) ſi actio ſupernaturalis conſideretur ſecundum modum ſpecificum, & ſingularem, quo procedit à libero arbitrio, quantumcunque ille modus præſcindatur per intellectum, ſemper eius diſſerentia ſpecifica, & numerica quidditatiuè continet ordinem ad diuinam prædeſtinationem excitantem, & mouentem ita efficaciter, vt infalſibiliter concurrat liberum arbitrium. Quapropter ſub hac præciſione adhuc erit effectus prædeſtinationis.] Hæc ille, quæ à Molinæ ſenſu non diſcordare perſuadeo etiam mihi. Et quidem etſi actus ſupernaturalis, & ſalutaris non ſit à gratia, ſed à libero arbitrio vt genericè præciſè vitalis, voluntarius, & liber; ſiquidem multi alij dentur actus vitales, voluntarij, & liberi, qui non à gratia, ſed à libero arbitrio ſunt: etſi item actus non ſit ſupernaturalis, & ſalutaris, quatenus à libero arbitrio, ſed à gratia; nam hæc deficiente, non eſſet ſupernaturalis, & ſalutaris: atamen à ſuo eſſe ſpecifico, & indiuiduo abeſt non modò virtualis diſtinctio obiectiua intrinſeca formalitatum, quibus conſtat; ſed nec vt ſub tali eſſe poſſe à nobis concipi vitalis, voluntarius, & liber, quin concipiatur ſupernaturalis, & ſalutaris. Etenim vitalis, voluntaria, & libera cooperatio noſtra cum gratia nequit non concipi vt ſupernaturalis, & ſalutaris, proindeque vt gratiæ, & prædeſtinationis effectus.

2835 Quoad has conſiderationes de actu ſupernaturali, & ſalutari, necnon quoad declarationem ſenſus P. Molinæ, forè coincideo cum Francisco de Lugo lib. 1. de Deo vno, diſp. 42. cap. 2. numero 15. vbi ſcribit: [Dum dicitur noſter actus ſupernaturalis, provt à libero arbitrio procedit, non eſſe prædeſtinationis effectum, ſi reduplicatur ibi relatio noſtri actus ad potentiam vitalem præciſè, non conſideratâ eadem relatione, provt reſpicit Deum; ſicut certum eſt, per relationem reduplicatiuè terminatam ad liberum arbitrium, quæ provt ſic, virtualiter diſtinguitur à relatione reduplicatiuè terminata ad Deum, non reſpicere formaliter Deum; ita etiam provt ſic diſtincta non dicitur effectus prædeſtinationis (quod ſolum intendit Molina, & forſan Henricus Gandaueniſ quodlib. 4. queſt. 19. quodlib. 8. queſt. 5.) nam effectus prædeſtinationis dicitur aliquid per ſolum reſpectum ad cauſam prædeſtinantem; quæ habitudo non eſt in cooperatione noſtra, provt præciſè reſertur ad liberum arbitrium. Quod ſi ſola reduplicetur ibi entitas intrinſeca noſtrorum actuum ſecundum prædicatâ intrinſecâ, quæ realiter accipit actus ſupernaturalis à cauſa ſecunda libera; cum eadem proſus recipiat efficienter à gratia diuina, etiam provt ſic erit effectus prædeſtinationis. Vtro autem modo capiendâ ſit reduplicatio? controuerſia eſt de vocibus, in qua non malè loquitur Molina.] Hæcenus Franciſcus de Lugo: cui pares ſunt Recupius tom. 2. de Deo vno, lib. 3. queſt. 4. cap. 1. num. 11. Ribas in 1. p. tract. 7. diſp. 4. cap. 3. num. 13.

2836 Alarcon etiam 1. p. tract. & diſp. 4. cap. 6. numero 8. magis luculenter cauſam pro Molina dicit his verbis: [Neque Molina noſter alicubi R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

oppositum docuit, vt falſò illi imponunt eius aduerſarij. Solum enim aliquando docuit, actiones liberij arbitrij ſupernaturales, quatenus ſunt ab arbitrio, non eſſe effectus prædeſtinationis. Senſus eſt, formaliter reduplicatiuè procedere à libero arbitrio, non eſt procedere à prædeſtinatione. Quod verum eſt, quia licet ſit eadem actio, quæ procedit ab arbitrio, & à gratia, tamen diuerſum connotatum includit, quando dicitur procedere ab arbitrio, ac à gratia. Ab vtroque ergo procedit cum diſtinctione formali ex parte agentis, non ex parte effectus: & arbitrio ſuus locus datur, ſicut & gratiæ. Nihilominus ſpecificatiuè elicere arbitrium conſenſum bonum, eſt effectus gratiæ, & prædeſtinationis; quia, vt dicebam, gratia facit vt arbitrium faciat, ideſt præſtet conſenſum, ideſt phyſicè elicat conſenſum. Et licet gratia phyſicè, & vitaliter non elicat conſenſum, ſicut elicat arbitrium; tamen moraliter, & in falſibiliter facit, vt illud præſtet voluntas. Neque hoc vnquam negat Molina.] Ita Alarcon.

Sed & multò adhuc copioſius Ribadeneyra 2837 tract. de Prædeſt. diſp. 24. cap. 3. num. 36. inquit: [licet in ordine realis originis hæc ita ſint; ſecus tamen in ordine attributionis intentionalis præciſiue. Declaratur ſic: Intellectus noſter multis conceptibus præciſiuis apprehendit conſenſum ſalutarem liberum. Primò, vt actum vitalem, & ita comparat ipſum præciſè cum principio, quod per illum viuut. Secundò, vt determinationem liberam voluntatis, & ſic ipſum comparat præciſè cum dominio libertatis, quod formali ter exercetur per ipſum. Tertiò, vt actum conducentem ad vitam æternam, & ita comparat etiam ipſum cum gratia Dei. Quartò, vt actum ſubordinatum Deo vt primæ cauſæ, & ſic comparat ipſum cum Deo vt prima cauſa. Demum, vt ſimul imbibentem hæc omnia, & ita comparat ipſum cum prædictis omnibus principiis ſimul ſumptis. In ordine tamen realis originis, independenter à noſtris præciſionibus, non correfpondet vna pars conſenſus ſalutaris libertati voluntatis determinantis, & efficientis; & altera pars viribus gratiæ efficientis. Talis enim conſenſus in ſtatu reali non habet aliam, & aliam partem, ſed indiuiſam entitatem à Deo, ab arbitrio noſtro, & à gratia præueniente procedentem, licet diuerſimodè conceptibilem à nobis. Quamobrem ſatis iniuſtè carpitur doctiſſimus Molina, quatenus ait, noſtrum conſenſum præciſè, & formaliter provt à libero arbitrio, non eſſe à Deo, & gratia præueniente. Non enim vult P. Molina, vt ſincerè ipſum legenti patebit, quiſpiam eſſe in conſenſu ſalutari, quod reuera non ſit ex Deo, & gratia; ſed præciſè vult, ſub præciſa expreſſione procedentis à noſtro libero arbitrio, comparari per noſtrum intellectum cum noſtro arbitrio, non cum Deo, & gratia; quod verum eſt. Vnde ſub hac expreſſione non eſt per noſtrum intellectum effectus prædeſtinationis diuinæ, licet realiter nihil proſus detur in illo, quod eius prædeſtinationis effectus non ſit.] Sic Ribadeneyra.

Et quanquam aliqui etiam à Noſtris, vt Granadus, Gaſpar Hurtadus, mentione 2838 factâ Molinæ, ſtatuunt contrariam aſſertionem, non idcirco cenſendi ſunt improbalſe ſenſum, quem explicauimus. Vt ſummum inferri

inferri poteſt, non approbaſſe, vel non curaſſe de tota Molinae mente pandenda. Quod officium exhibere tanto Doctore, & Venerabili Inceptorum Scholæ noſtræ (vbi ſua vocatus fuit à Nominalibus Guilielmus Ockam) fuit mihi hæcenus, & deinceps erit non viſum alienum à gratitudine, quæ ei debetur in exeditis Theologorum. Et ne de nouitate, vel in modo loquendi taxetur, præceſſit eum coætanus S. Thomæ Henricus Gandauenſis locis citatis in num. 2835. Præiit etiam Ambroſius Catharinus Dominicanus lib. 1. de Prædeſt. §. Argum. ergo, pag. 43. ſi credimus Gaſpari Hurtado alleganti tractat. de Prædeſt. diſput. & diſſic. 3. quanquam ego non inueniam fatiſ expreſſum. Neque omnia, quæ in Henrico leguntur de hoc puncto, tribuenda ſunt Molinae, vt facile noſcet qui euoluerit Suarium libro tertio de Prædeſt. fin. capite 5. Valentiam tom. & diſputat. 1. queſt. 23. punct. 4. §. 3. in refutatione ſententiæ ſeptimæ.

2839 Ex dictis omnes probationes vſque ad decimam relatæ ex Goneto, & ſimiles aliæ apud Ioannem Gonzalez de Albelda, apud Authorem Curſus Theologiæ Carmelitarum Diſcalceatorum, & apud Illuſtriſſimum Godoy, non indigent reſponſione; nam vel nihil aliud conuincunt, quàm quod conſtantiffimè profitetur, & firmiſſimè ſtatuit Molina, tam in Concordia, quàm in Commentariis ad 1. p. actus ſcilicet liberos ſupernaturales eſſe realiter, & obiectiue effectum prædeſtinationis; vel non conuincunt, eſſe formaliter, & quoad modum noſtrum concipiendi in ſenſu iam declarato, prout præciſè à libero arbitrio procedunt: de quo concipiendi modo nec Concilia, nec PP. egerunt, ſed eum reſeruant argutiſſimis Theologorum diſputationibus.

2840 Ipſeque Molina in Concordia etiam primitiuo, queſt. 14. art. & diſp. 13. num. finali, fatiſ ſe in tuto conſtituat, præmonens Lectores, cooperationem noſtram, influxumve arbitrii noſtri in actus liberos ſalutares neque eſſe rem aliam, neque rationem aliam formalem, quàm ipſomet actus, qui ſpectati præciſè vt emanant à libero arbitrio tanquam à parte minùs principali vnus integræ eorum efficiens cauſa, dicuntur influxus liberi arbitrii, cooperatio liberi arbitrii cum auxiliis gratiæ, & conſenſus liberi arbitrii, quo Deo conſentit ad illos excitanti, mouenti, & cooperanti: ſpectati verò præciſè quatenus ſunt à Deo efficienter, à quo habent vt ſupernaturales ſunt, & quales ad ſalutem ſunt neceſſarij, dicuntur influxus, & cooperatio Dei cum libero noſtro ad eodem actus arbitrio. In re tamen nullus effectus, nullaque actio, aut ratio formalis actionis, vel effectus eſt, quæ ſit à libero arbitrio, & non ſimul, ac præcipuè ſit à Deo cooperante, & coadiuante; quin potiùs totus effectus, totaque actio totalitate, vt vocant, effectus, & eſt à Deo, & ab arbitrio noſtro, tanquam à duabus partibus vnus integræ cauſa, tam actionis, quàm effectus. Non ſecus ac quando duo agentia mouent mobile aliquod, quod neutrum eo influxu, quo actu inſluit, illud moueret, niſi cooperante alio, vnumque illorum agentium magis, ac principaliùs inſluit, quàm aliud. Quemadmodum enim tunc nihil eſt in eo motu, quod non ſit ab vnoquoque il-

lorum mouentium, ſed partialiter partialitate cauſa, & non effectus, quia totus effectus eſt ab illo, ſed cooperante ſimul alio; influxusque maior vnus illorum mouentium in eum motum non eſt aliud, quàm motus ipſe ſpectatus vt præciſè ab illo maiori vi emanat, ſed cooperante ſimul alio; & influxus minor alterius mouentium non eſt aliud, quàm idem ipſe motus ſpectatus præciſè, vt minori vi ab eo emanat, ſed coadiuante plus altero. Ita res habet in propoſito.] Et ita Molina ex Theologiæ apicibus.

Vndecima probatio in num. 2827. & quæ ſola ſuperreſt, aſſumit locum S. Thomæ ex lib. 3. contra Gentes, cap. 70. vbi loquitur S. Doctor de agentibus ſecundis per potentiam naturalem immediatam, ac proximam, & de effectibus naturalibus, qui totalitate effectuum à primo agente, ſimulque à ſecundis producuntur, ita vt primum, & ſecunda concurrant partialitate cauſarum, ex quibus coaleſcit vna totalis, & adæquata, primum agendi tenente primo. Vnde locus ille non deſeruit ad Goneti intentum de virtute tantum remota, & radicali liberi arbitrii ad actus liberos ſupernaturales, deque non partiali concuſſu illius in eos,

2842 Non magis deſeruit alter locus ex Opuſc. 1. cap. 23. Nam S. Thomas ibi docet, creaturam Deo per virtutem ab hoc acceptam in ſua entitatis productione, & conſeruatione, & in conditionum, prærequiſitorumque ad agendum collatione, eamque per ſe inadæquatam, atque inſufficientem ad effectum quemcumque, & non præciſè cooperari, in quantum operetur eandem operationem cum Deo, ſicut dicitur de duobus portantibus aliquod pondus, vel de pluribus trahentibus nauem, quorum quilibet habet virtutem non emendatam ab alio, eamque adæquatam, & ſufficientem ad aliquam partem ponderis, vel ad aliquam nauis tractionem. Non quidem poſteriori hoc modo, ſed priori cooperatur Deo creatura: ſolùmque modo referente poſtérieure tres Perſonæ diuinæ ſibi inuicem cooperantur ad extra, quia earum eſt operatio vna, non ita quod qualibet earum partem virtutis poſſideat, per quam operatio completur; ſic enim cuiuſlibet virtus eſt imperfecta: ſed ita, quod tota virtus ad operationem ſufficientem ſit in qualibet trium perſonarum. Qui eſt S. Doctoris ſenſus, & ferè verba adducta à Goneto rurſus, nempe tom. 7. diſput. 6. art. & §. 2. pag. 681. & ſeqq. pro concuſſu diuino prædeterminante cauſas ſecundas ad effectus etiam naturales; ad quos tamen Gonetus non inſiciatur in eis cauſis virtutem immediatam, & proximam, influxumque partialem; neque contendit S. Thomam negaſſe. Quare ea rectè ſtant cum tali virtute, & influxu in cauſis ſecundis ad effectus ſiue naturales, ſiue ſupernaturales. Saluo ſemper diſcrimine horum ab illis, quod virtus ad hos eſt obediencialis, indigenſque com-principiis debitis ſuæ naturæ.

2843 Et tamen Molina in ſuprà tranſcriptis verbis, & clariùs in diſp. 26. §. Ex dictis intelligitur, ſcribat: [Cum dicimus, neque Deum per concuſſum vniuerſalem, neque cauſas ſecundas eſſe integras, ſed partiales cauſas effectuum, intelligendum eſt de partialitate cauſa, vt vocant, non verò de partialitate effectus: totus quippe

quippe effectus & à Deo eſt, & à cauſis ſecundis; ſed neque à Deo, neque à cauſis ſecundis vt à tota cauſa, ſed vt à parte cauſa, quæ ſimul exigit concuſſum, & influxum alterius. Non ſecus ac cum duo trahunt nauim, totus motus proficiſcitur ab vnoquoque trahentium, ſed non tanquam à tota cauſa motus, ſiquidem quivis eorum ſimul efficit cum altero omnes ac ſingulas partes eiufdem motus.] Et ſi, inquam, Molina ſcribat hæc, contrariùs non eſt S. Thomæ in illa comparatione tractionis nauis à duobus, vt obicit Gonetus tom. 4. diſp. & art. 3. §. 2. pag. 248. & alibi. Nam S. Thomas recuſat illam comparationem quoad id, quod ſicut duorum trahentium nauim vnus habet virtutem motiuam independentem à virtute alterius; ita creaturæ virtus operatiua ſit independentis à virtute Dei, & ab hoc non accepta. Quo in ſenſu neutiquam loquitur Molina, ſed tantum in eo, quod ſicut duorum trahentium nauim quilibet cauſat motum totaliter totalitate effectus, quilibetque partialiter partialitate actionis; ita Deus, & ignis A, v. g. Deusque, & liberum arbitrium producunt totaliter ignem B, actumque liberum ſupernaturalem totalitate effectuum, & partialiter partialitate actionem. Contra quem ſenſum non fuit fatuſ S. Thomas. Et aliunde comparatio vnus extremi non debet ſecundum omnia, quæ continent, extendi ad aliud.

2844 Vt patet vel in eodem ipſo loco S. Thomæ, vbi ad effectus factos mediante creaturâ, dicitur illa Deo cooperari, ſicut miniſter domino, dum eius præceptis obedit; & instrumentum artiſci, à quo mouetur. Et tamen certum eſt, creaturam ſapè Deo cooperari phyſicè, & non præciſè moraliter, quo præciſè modo eſt cooperatio miniſtri exequentis mandata Domini. Certum etiam eſt, non omnem creaturam Deo cooperari, ſicut artiſci instrumentum, nullam habens virtutem intrinſecam ad effectum; alioqui ignis v. g. non magis cooperaretur Deo ad combustionem ligni, & liberum arbitrium eidem Deo excitanti, atque vocanti ad actus diſponentes ad iuſtificationem, quàm artiſci cooperetur ſerra ad ligni ſciſſionem.

2845 Patet etiam ex S. Auguſtino, qui tract. 7. in Epistolam Ioannis, ad illa verba cap. & verſ. 4. Vos ex Deo eſtis, filioli, & vicisti cum; id eſt Antichriſtum, ait: *Iam omnis homo, qui audit, Vicisti, erigit caput, erigit ceruicem, laudari ſe vult. Noli te extollere. Vide quis in te vicit. Quare vicisti? Quia maior eſt qui eſt in vobis, quàm qui in hoc mundo. Eſto humilis, porta Dominum tuum, eſto iumentum ſeſſoris tui. Bonum tibi eſt, vt ipſe regat, & ipſe ducat. Nam ſi ipſum ſeſſorem non habueris, ceruicem erigere potes, calces potes mittere. Sed va tibi ſine rectorre, quia libertas iſta in beſtias te mittit comedendum.* Ita S. Pater. Anne comparatio valebit, vt ex eius mente, velut iumenta à ſeſſore, nos ſine ratione, & non liberè agamur à Deo? Anne ſicut equus ſola vi ſua phyſicâ efficit localem motum & greſſus, ita noſtra voluntas ſine gratia adiuuante, & cooperante efficit motus liberos ſalutares? Nequaquam. Verumtamen eatenus valebit comparatio, vt quemadmodum ſeſſor equum freno dirigit, & calcibus, vt quoquo- verſus, conuenienteque velocitate gradiatur; ita gratia noſtrum dirigit liberum arbitrium ad

operationes ſalutares; & vt quemadmodum equus poteſt ductorem ſequi, poteſtque reſuſcitari, & non raro reſuſcitur; ita etiam noſtrum liberum arbitrium directum per gratiam poſſit aſſentiri, poſſitque diſſentiri ei, & de facto diſſentiatur toties quoties ſibi liberetur.

Eodem modo accipiendus eſt idem S. Doctor 2846 *Serm. 12. de Verbis Apoſtoli, cap. 8.* inquiens ſuper illa Chriſti verba, *Tollite iugum meum ſuper vos*, apud Matthæum 11. verſ. 29. *Tuliſti hoc iugum? Tuliſti? Sentis te habere ſeſſorem? Tuliſti hoc iugum? Dicis, Tuli. Sentis te habere ſeſſorem? Sentio, inquis. Illi ergo dic, Greſſus meos dirige ſecundum verbum tuum. Regit te ſub iugo ſuo, & ſub ſarcina ſua. Vt enim ſarcina eius ſit tibi leuis, & iugum eius ſuaue, ille tibi amorem inſpirauit. Amanti ſuaue eſt, non amanti durum eſt. Amanti ſuaue eſt, Dominus dediſt ſuauiſſimam. An forte quia vel veniſti audiens, Venite ad me, hoc ipſum tibi arrogare contendis, quia veniſti? Ecce, inquis, veni ad illum arbitrio meo, voluntate mea. Quia veni, reſicit me; quia veni, iugum ſuum imponit mihi ſuaue; quia dat amorem, ſarcinam ſuam leuem imponit mihi amanti, & diligenti. Hæc omnia fecit in me, ſed quia veni ad eum. Ergo hoc ſapis, quia veniſti. Tu tibi hoc præſtiſti? Quid enim habes quod non accepisti? Quomodo veniſti? Credendo veniſti, ſed nondum perueniſti. Adhuc in via ſumus, venimus, ſed nondum peruenimus. Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore, nequando irascatur Dominus, & percatis de via iuſta. Time ne, cum tibi arrogas, quia inuenta eſt à te via iuſta, ipſa arrogantiâ pereas de via iuſta. Ego, inquis, veni, arbitrio meo veni, voluntate mea veni. Quid turgescis, quid tumescis? Vis noſſe, quia & hoc præſtitum eſt tibi? Ipſum audi vocantem, Nemo venit ad me, niſi Pater, qui me miſit, traxerit eum. Quæ verba de ſeſſore, & rectorre Deo iam ſunt explicata conuenienter ad directionem moralem, quam magis exprimit hoc in loco; idque, in quo conſiſtit, nimirum in gratia intrinſecus inſuſa, alliciente, inſpiranteque ſuaui- ter.*

2847 Comparationem eandem proſequitur ſuperiori calamo Author Hypnoſticôn lib. 3. cap. 11. docens, liberum arbitrium præueniri gratiâ, & hac præuentum operari, currere, & velle: eiufdemque gratiæ munus eſſe dirigere, cohibendo per frenum timoris, incitando per amoris ſtimulum, prout opus erit, ne vel velocitate ruamus, vel tarditate deſiciamus; ſicque gratiam facere, vt faciamus opera ſalutaria. Sed in num. 2914. redibit ſermo de hoc loco: qui, & duo alij antecedentes confirmant perſpicuè, comparationes, in hac etiam materia, non ſemper importare omnimodam ſimilitudinem extremorum, quæ conferuntur, prout vniuerſim notant Sanctus Auguſtinus lib. 16. contra Fauſtum, cap. 15. S. Damascenus lib. 3. de Fide, cap. 26.

SECTIO CCLXV.

Percontantur nonnulla circa aliam Disquisitionem de immediato, & proximo partiali concursu liberi arbitrij creati erga actus liberos supernaturales. Agitur de Sancti Thomæ mente.

2848 **P**Ræcipuus conatus Gonetii contra Molinam est, gratiam, & liberum arbitrium non concurrere effectivè partialiter ad actus liberos supernaturales; sed gratiam esse virtutem immediatam, & proximam adæquatam; liberum verò arbitrium gaudere virtute tantum remota, & radicali, proindeque non subsistere Molinæ rationes positas in *num.* 2821. Non primam, quia falsò supponit parvalem influxum gratiæ, & parvalem liberi arbitrij: non secundam, quia falsò etiam supponit, actum supernaturalem non posse habere à gratia, quod sit vitalis, & liber; et si enim non possit habere ab ea, ut à potentia, secus ut à virtute potentiæ immediatæ, & proxima, eaque vitali, & libera ut quo, ob participationem vitalitatis, libertatisque divine.

2849 **M**ouetur autem Gonetus, quia si in libero arbitrio detur vis immediatè, & proximè activa, ratione cuius influat partialiter in actus liberos supernaturales, sequitur primò, dari in natura iniuriæ gratiæ, & semina quedam rerum supernaturalium: qui fuit error Cassiani Semipelagianii in *collat.* 13. Secundò fore contra Concilium Tridentinum *sessione* 6. *canone* 3. ut homo non indigeret gratiæ præveniente in ordine ad actus supernaturales; sufficeret enim gratia concomitans, seu concursus simultaneus ordinis supernaturalis, complens talem vim liberi arbitrij. Tertio, tolli necessitatem gratiæ sufficientis ad actus salutes pro eo etiam tempore & loco, quo vrgent supernaturalia præcepta. Nam si per solam potentiam obedientialem, & concursum Dei simultaneum potest liberum arbitrium reddi proximè, & completè potens ad illos eliciendos, quid opus erit gratiæ sufficienti, & auxilio transeunte? Quarto, destrui gratiam coëfficientiæ. Etenim concursus simultaneus Dei erit connaturaliter debitus potentiæ illi obedientiali; quippe omni virtuti, quæ connaturaliter, & ab intrinseco inest alicui rei, debeatur connaturalitatis titulo concursus proportionatus actui, quem respicit. Quintò, poni frustra in homine habitus fidei, spei, & charitatis ad eliciendos actus; in Sacerdote characterem ad consecrandum corpus Christi, & absolvendum à peccatis; in beatis lumen gloriæ ad videndum Deum, si per solam potentiam obedientialem, & concursum Dei simultaneum supernaturalem potest homo præstare hæc omnia; siquidem frustra sit per plura, quod potest per pauciora fieri.

2850 **R**ursus mouetur, quia Sanctus Thomas in

*Disputatis, quest. unica, de Virtutibus, art. 10. ad 2. inquit: Natura providit homini in necessariis secundum suam virtutem. Unde respectu eorum, quæ facultatem naturæ non excedunt, habet homo à natura non solum principia receptiva, sed etiam principia activa. Respectu autem eorum, quæ facultatem naturæ excedunt, habet homo à natura aptitudinem ad recipiendum. Ita Angelicus Doctor. Atqui aptitudo hæc est tantum potentia passiva. Ergo hæc, & non activa, agnoscenda est in homine ad actus supernaturales. Item 1. 2. *quest.* 109. *articulo primo in corp.* ait: *Vnaqueque forma indita rebus creatis à Deo, habet efficaciam respectu alicuius actus determinati, in quem potest secundum suam proprietatem: ultra autem non potest, nisi per aliquam formam superadditam.* Quæ Sancti Doctoris assertio falsa esset, si res creatæ gaudeant potentiâ obedientiali immediatè productiva actuum supernaturalium; nam per eam, sine superadditione novæ formæ, elicere possent actus supernaturales. Præterea S. Thomas 3. *p. quest.* 62. *articulo quarto, quest.* 27. *de Verit. articulo quarto, & sæpè alibi sentet, Sacramenta novæ legis per virtutem qualitatis à Deo inditæ producere physicè sanctificantem gratiam; qua de qualitate non curaret, si in ipsis recognosceret potentiam obedientialem ad productionem gratiæ sanctificantis. Denique Sanctus Thomas *quest. unica de Charitate, in Disputatis, articulo primo, in corp.* docet, actum qui excedit totam facultatem naturæ humanæ, non posse esse homini voluntarium, nisi superaddatur natura humana aliquid intrinsecum voluntatem perficiens, ut talis actus à principio intrinseco proveniat. Quem postremum locum prætermisit Gonetus, sed expendit latè Illustrissimus Godoy tom. 1. in 1. *p. tractatu secundo, disputatione* 16. §. 3. *ex num.* 61. *vsque ad* 67. *disp.* 18. §. 3. *num.* 43.**

Hæc tamen motiva nequiquam sufficiebant ad censuram à Gonetio prolatam, & à me relatam in *num.* 2828. Nam ad primam sequelam in priori motivo contentam respondetur, Cassianum dicentem: *Debitari non potest, inesse quidem omni animæ naturaliter virtutum semina beneficio Creatoris inserta;* intendere quid omnino diuersum ab animæ humanæ potentia obedientiali, productiva simul cum gratia immediatè, & proximè actuum salutarium. Id quod constabit legenti tum eundem Cassianum *collatione* 13. tum Sanctum Prosperum *cap.* 13. aliàs 27. Et inter alia observentur illa huius verba: *Qui ergo dicit, sine ullo opere gratiæ naturaliter omni animæ semina inesse virtutum, quid laborat ostendere, nisi de istis seminibus quadam germina præcedentium Dei gratiam pullulare meritorum?* Quæ verba longissimè distant à percellenda potentia præfata obedientiali. Nec enim hæc est semen, è quo erumpant germina meritorum, siue de congenito, siue de condigno antecedentium gratiam; quippe ad nihil valeat talis potentia sine ope gratiæ prævenientis, elevantis, & coadiuvantis. Atque ut virtus radicalis, & remota, coaptatioque essentialis, quam Gonetus fatetur in omni anima ad actus supernaturales, semota est ab errore Cassiani; sic potentia illa immediata, & proxima.

Ad

2852 **A**d secundam sequelam dicimus, etsi in homine detur ea potentia; sed sine Spiritus S. inspiratione, & eius adiutorio non esse reducibilem ad exercitium actuum credendi, sperandi, diligendi, aut penitendi, sicut oportet, ut ei infirmitatis gratia conferatur; proindeque stare non posse gratiam concomitantem, seu supernaturalem consensum simultaneum absque gratia præveniente. Porro illud sub controuersia versatur, an ut ea potentia compleatur, requiratur gratia præveniens, quæ sit supernaturale auxilium intrinsecum; vel sufficiat, quæ sit extrinsecum? Videturque esse sine controuersia, ad actum supernaturalem voluntatis præexigi supernaturalem intellectus actum: quidquid sit, num istum debeat præcedere auxilium supernaturale intrinsecum, vel satis sit extrinsecum?

2853 **H**inc ad tertiam sequelam patet, per potentiam obedientialem actiuam non tolli necessitatem gratiæ sufficientis; nam ea potentia non redditur in actu primo completa, & proxima, nisi accedat præveniens gratiæ auxilium, siue intrinsecum, siue extrinsecum. Nobisque falsò imponitur, quòd dicamus, eam potentiam reddi completam & proximam in actu primo per supernaturalem concursum Dei simultaneum in actu secundo. Certè huiusmodi concursus antecedere debet in priori signo naturæ tam ea potentia, quam præveniens gratiæ auxilium.

2854 **P**atet etiam ad quartam sequelam, non destrui coëfficientiæ gratiam, seu concursum simultaneum supernaturalem. Hic enim non est debitus potentiæ actiæ obedientiali secundum se; ut neque virtuti radicali, & remotæ liberi arbitrij ad actus supernaturales debita est immediatæ, & proxima, neque proinde supernaturalis concursus simultaneus: & uti neque potentiæ passivæ obedientiali eiusdem arbitrij ad eisdem actus debiti ipsi sunt. Nam forma supernaturalis, ad quam datur solum potentia obedientialis in homine, non debetur huius naturæ, propterea Illustrissimus Godoy tom. 1. in 1. *p. tract. 2. disp.* 8. §. 1. *num.* 16. qui §. 2. *num.* 25. assignat rationem ex ordine inferiori, & improportione cum forma supernaturali. Consonat Gonetus tom. 1. *tract. 2. disp.* 1. *art.* 5. *pag.* 667. Loquutus sum de non debito potentiæ actiæ obedientiali secundum se concursu simultaneo supernaturali. Si enim sermo sit de ea, ut iam in actu primo per supernaturale auxilium, siue intrinsecum, siue extrinsecum elevata, & completa, debitus ille absolutè erit ad effectum non liberum, & conditionatè ad liberum, nimirum si ipsa determinet se electivè ad eum.

2855 **P**atet itidem ad quintam sequelam, non poni frustra in homine habitus supernaturales, &c. Etsi enim in eo detur potentia obedientialis actiua, requiritur ultra eam principium supernaturale, à quo eleuetur, & à quo reddatur completa, ac proxima. Et nisi præcedat principium supernaturale, non sequitur concursus Dei simultaneus supernaturalis. Num tale principium debeat esse intrinsecum, vel sufficiat extrinsecum? monui iam, esse sub litigio. Maioris connaturalitatis titulo providebitur à Deo de intrinseco, si nihil aliud obstat. Et sic prouisum est de habitibus fidei, spei, & charitatis ad actus perfectos harum virtutum, & de lumine intrinseco ad visionem beatam; tamen

dentur imperfecti aliqui, ad quos commodè assignari non potest principium intrinsecum supernaturale: tamen item per lumen extrinsecum, seu per auxilium extrinsecum supernaturale, & per intellectus creati potentiam obedientialem actiuam possent absolutè fieri visio beata. Eodem forè modo discurrendum est de sacerdotis potestate ad consecrandum corpus Christi, & ad absolvendum à peccatis, seu ad conferendam gratiam sanctificantem per absolutionem in Sacramento penitentia. Ea quidem potestas connaturalitè ponitur in caractere supernaturali intrinsecus indito animæ Presbyteri; quam simpliciter possent eleuatus per auxilium supernaturale extrinsecum consecrare corpus Christi, absoluerè à peccatis. Et præterea huiusmodi auxilia supernaturalia intrinseca innotuerunt nobis à posteriori ex fundamentis, quibus sunt firma, namque in Theologia. Quod si absque eis non possent fieri præfata effecta existimetur, nihil inde inferre est contra potentiam obedientialem actiuam; dicam enim talem esse, ut ad sui exercitium, & actum secundum prærequirat necessariam elevationem, & complementum in actu primo per auxilium supernaturale intrinsecum.

In posteriori motivo Gonetii primus S. Thomæ locus non aliud probat, quam hominem respectu eorum, quæ actiuam facultatem excedunt naturæ, habere ab hac aptitudinem ad recipiendum, seu potentiam passivam, principiumque receptivum adæquatam; proindeque non indigere superaddito aliquo, in quo vel inadæquatè ea recipiantur: sed tamen non habere potentiam, principiumque actiuum adæquatam, proindeque indigere superaddito aliquo, in cuius consortio efficiat ea. Et hæc est nostra de actiua potentia obedientiali opinio; requirimus enim principium supernaturale, à quo eleuetur liberum arbitrium, & cum quo producat actus supernaturales excedentes facultatem suæ naturæ.

2857 **S**ecundus locus eò dirigitur, ut doceat Sanctus Thomas, quotiescumque entitas creata quid est operatura ultra id, quod potest secundum propriam suam virtutem, opus esse aliquâ formâ superadditâ; sicut aqua non potest calefacere, nisi calefacta ab igne. Quæ ex doctrina vltimum deduci valet, debere superaddi auxilium supernaturale intrinsecum, quandocumque ab entitate creata est quidpiam supernaturale producendum; sed contra potentiam actiuam obedientialem nihil infertur. Quæ enim à nobis admittitur in entitate creata ad supernaturales effectus, non est, ut absque elevatione per auxilium supernaturale, siue intrinsecum, siue extrinsecum, influat in eos. Forlanque nomine formæ superadditæ vltus est ibi S. Thomas, quia de forma strictè sumpta incidat sermo; sed ad sensum perinde esset, si diceret, *ultra autem non potest, nisi per aliquam virtutem superadditam;* siue virtus consisteret in auxilio intrinseco, siue in extrinseco à diuina Omnipotentia assistente per seipsam ad elevandam entitatem creatam, ut secum producat effectum supernaturalem.

2858 **T**ertius locus nullatenus obstat potentiæ actiæ obedientiali; nam hæc salua consistet, si Sacramenta immediatè, & proximè simul cum qualitate supernaturali à Deo indita, & per quam eleuentur, causent physicè gratiam sanctificantem.

Quam

Quam etſi poſſent cauſare eleuata per auxilium extrinſecum diuinæ Omnipotentia; connaturalius erit, ſit fiat interuentu qualitatis ſupernaturalis intrinſecus receptæ. Quod ſi Sanctus Thomas putauit, non dari potentiam obedientialem actiuam in rebus corporeis ad productionem ſpiritualium, ideoque in Sacramento curauit de illa qualitate tanquam de immediata, & proxima virtutè adæquata, totaque agendi ratione, extendendum non eſt ad intellectum, & voluntatem creatam, ne habeant potentiam obedientialem actiuam erga actus vitales ſupernaturales, tendentes in obiecta aliquatenus contenta intra ſuam ſphæram. Militat enim ſpecialis ratio exceptionis in intellectu & voluntate creata, vt in eodem intellectu, vt ad videndum Deum poſſet euehi, tamen non poſſit oculus corporeus. Omitto, non conuenire Sancti Thomæ Interpretes in eo intelligendo de illa ſupernaturali qualitate; neque in indole, quam attribuerit qualitati, aut motioni, cuius ſapè meminit; neque an deſenſarit phyſicam in Sacramento cauſalitate circa gratiam ſanctificantem, ſed tantum circa quædam alia; & vt circa gratiam ſanctificantem, an ſemper? Rurſus omitto, cauſalitate Sacramento poſſe talem adſtrui, vt cum ſit phyſica, provt ex parte qualitatis, motioniſue ipſis à Deo impreſſæ, ſit tantum moralis, provt ex parte ipſorum, ſeu aqua; verbi gratiâ, in Baptiſmo; ita vt aqua nihil omnino agat phyſicè, ſed ſola qualitas, aut motio; cum tamen de homine, cuius cor à Deo tangatur per Spiritus S. illuminationem, dici non poſſit, nihil omnino agere phyſicè circa actus liberos ſalutares, vt compertum eſt ex Concilio Tridentino ſeſſ. 6. cap. 5.

2859 Quartus locus, quantumcunque prematur, vt ſummum ex eo elicietur, ad actus ſupernaturales requirit etiam de potentia Dei abſoluta auxilium intrinſecum ſupernaturale. Sed huius neceſſitas non contradicit potentia obedientiali actiua in natura humana ad illos actus; nam talis potentia non eſt proxima & completa, neque reducibilis ad actum ſecundum, niſi accedat auxilium ſupernaturale, ſiue intrinſecum, ſiue extrinſecum. Videturque admodum probabile, Sanctum Thomam loqui de auxilio intrinſeco vt requiſito ex titulo tantum maioris connaturalitatis, & proportionis ad actus ſupernaturales, eo quod vitales, & voluntarij ſint. Et nonnullis apud Ripaldam tom. 1. de Ente ſupernaturali, diſputatione 34. ſeſſione quarta, viſus fuit Sanctus Thomas iam pro omnimoda neceſſitate auxilij intrinſeci, iam pro ſola connaturali deſenſiſſe.

2860 Et hæc ad Gonetii moria, vt oſtenderem, incoctam, crudamque fuiſſe ipſius cenſuram, etſi tam placidam ipſi, vt eam inuoluit tom. 13. diſputatione tertia, de Sacramento, articulo tertio, ſ. ſexto, pag. 236. dicens, [potentiam obedientialem proximè, & immediatè operatiua actuum ſupernaturalium, fictitiâ eſſe, contradictionem inuolueret totum ordinem gratiæ euertere, vniuſque Pelagiani erroris continere.] Ad quæ tot, tanque repetita anathemata non aliis de cauſis ex auctoritate conſcriptis mouetur, quam propoſitis, & iam debilitatis. Inuoluitque ſilentio omnes ab auctoritate cauſas (quæ profectò multæ ſunt, & grauiffimæ) ex quibus Noſtri mouentur ad potentiam illam; cum tamen ad in-

terminandam tam decretoriam cenſuram æquum fuiſſet, vt paribus antea libraſſet ponderibus ſententiæ ſuæ negatiuæ, & noſtræ affirmatiuæ fundamenta ab auctoritate.

Et quando de Sancti Auguſtini, ac Sancti Thomæ tot testimonijs, quot Noſtri allegare ſolent, tacuit, deſignabo ego pauca aliqua vniuſque. Et in primis Sancti Thomæ, de quo fuit proximè ſermo. Quapropter recolantur quatuor eius loca tranſcripta in num. 1908. & ſeq. Tradit expreſſè in primo loco, actum charitatis procedere non ſolum ex virtute charitatis, ſed etiam ex virtute naturæ. Ergo, iuxta Sancti Doctorem mentem, cum virtute gratiæ concurrat ad actum ſupernaturalem charitatis virtus naturæ. Igitur in natura datur partialis virtus, & ex ea prodir partialis influxus in eum actum. Non minus clarè in ſecundo aſſerit, vltra virtutem actiuam in gratia eſſe in libero arbitrio quidpiam, à quo vt procedens intelligi poteſt actus charitatis. Non poſſet autem ſic intelligi, niſi intellecta agendi virtute, à qua procedat, & quæ partialiter influat. Ibidem etiam in homine operante meritotè ſecundum ſuam virtutem Sanctus Thomas diſtinguit hanc à gratia Spiritus S. ſiquidem docet, opus eſſe condignè meritorium, in quantum procedit à gratiæ virtute, & non in quantum ab ea alia hominis. Ergo ex Sancti Doctore ſenſu ad efficiendum opus pium vltra gratiam concurrat hominis virtus, qua ſit inchoata ad cooperandum cum gratiæ virtute. In tertio loco Sanctus Thomas dicens accedere partim ex libero arbitrio, quod meritum Chriſti, quantum ad efficaciam non ſe habeat æqualiter ad omnes, non obſcurè ſignificat, liberum arbitrium eſſe cauſam partialem ſubordinatam alteri partiali principali, ſcilicet electioni, prædeſtinationique diuinæ. In quarto loco affirmat, hominem eſſe cauſam ſibi aliquid boni habendi, in quantum in hoc ipſo cooperatur Deo: quæ verba non cauſam radicalem, & remoram, ſed immediatam, & proximam denotant, eamque partialiter operantem cum Deo, qui præterea eſt omnium bonorum noſtrorum cauſa per auctoritatem. His locis adiungendus eſt quintus ex 3. p. quæſt. 10. art. 4. ad 2. vbi Sanctus Doctor ait: *Viſio diuina eſſentia excedit naturalem potentiam cuiuſlibet creature. Et ideo gradus in ipſa attenduntur magis ſecundum ordinem gratiæ, in qua Chriſtus eſt excellentiſſimus, quam ſecundum ordinem naturæ ſecundum quæ natura Angelica præfertur humana.* Quibus in verbis reddens rationem, cur Chriſti Domini intellectus creatus lumine gloriæ perſuſus videat perfectiùs Deum, quam Angeli beati intellectus entitatiù præcellentiù, ponit in viſione ordinem non modò ad gratiam, ſeu ad lumen gloriæ; ſed etiam ad naturam, ſeu ad intellectum: quanquam perfectio viſionis ſit magis attendenda penes primum ordinem, quam penes ſecundum. Igitur viſio haurit perfectionem non modò ex lumine gloriæ, ſed etiam ex intellectu, etſi minorem hinc, quam illinc. Ergo non modò lumen eſt principium immediatè, & proximè influens in viſionem, ſed etiam intellectus, licet hic minus principale quam illud. Deſtque fundamentum, vt aduerbium magis, intelligatur excluſiue, & non comparatiue in reſponſione S. Thomæ, vt poſt alios interpretatur Gonetus diſp. 3.

diſp. 3. de Viſione Dei, art. 6. ſ. 2. pag. 800. Si ordinem naturæ excluſum omnino voluiſſet Sanctus Thomas, reſpondiſſet vno verbo, negans illum in viſione.

2862 Quidquid ſit, an hæc ex illo ad perfectiorem naturam, ſi ille ſit coniunctus cum ordine ad æquale lumen, eundem perfectior formaliter in ratione viſionis Dei, vel tantum materialiter, entitatiù, & per accidens? Quorum poſterius indicauit magis S. Thomas 1. p. quæſt. 12. art. 6. in corp. & ad 3. art. 7. in corp. Sed prius placuit magis Caietani in vitroque loco 1. & 3. p. Durando, Paludanoque Dominicanis, necnon Scoto, Richardoque Franciſcanis, Ioanni Maiori, nonnulliſque alijs antiquis Theologiſ, & è Noſtris Molinæ 1. p. quæſt. 12. art. 6. diſp. 2. ſ. Ex his duabus, etſi diſp. 5. fateatur, viſiones beatas Angelorum & hominum eſſe eiſdem ſpeciei, quia exiguus eſt concursus potentia naturalis ad actum ſupernaturalem.

2863 Præterea Sanctus Thomas 2. 2. quæſt. 23. art. 2. in corp. ſcribit: *Motus charitatis non ita procedit à Spiritu S. mouente humanam mentem, quod humana mens ſit mota tantum, & nullo modo ſit principium huius motus, ſicut cum aliquid corpus mouetur ab aliquo exteriori mouente; hoc enim eſt contra rationem voluntarij, cuius oportet principium in ipſo eſſe. Vnde ſequeretur, quod diligere non eſſet voluntarium, quod implicat contradictionem, cum amor de ſui ratione importet, quod ſit actus voluntatis. Similiter etiam non poteſt dici, quod ſic moueat Spiritus S. voluntatem ad actum diligendi, ſicut mouetur instrumentum, quod etſi ſit principium actus, non tamen eſt in ipſo agere, & non agere. Sic enim tolleretur ratio voluntarij, & excluderetur ratio meriti. Cum tamen ſuprà habitum ſit, quod dilectio charitatis ſit radix merendi. Sed oportet, quod ſic voluntas mouetur ab Spiritu S. ad diligendum, quod etiam ipſa ſit efficiens huius actus. Nullus autem actus perfectè producit ab aliqua potentia actiua, niſi ſit ei connaturalis per aliquam formam, quæ ſit principium actiouis. Vnde Deus, qui omnia mouet ad debitos fines, ſingulis rebus indidit formas; per quas inclinatur ad fines ſibi præſtintus à Deo, & ſecundum hoc diſponit omnia ſuauius, vt dicitur Sap. 8. Manifestum eſt autem, quod actus charitatis excedit naturam potentia voluntatis. Niſi ergo aliqua forma ſuperadderetur naturali potentia, per quam inclinaretur ad dilectionis actum, eſſet actus iſte imperfectior actibus naturalibus, & actibus aliarum virtutum, nec eſſet facilis, & delectabilis. Quod patet eſſe falſum, quia nulla virtus habet tantam inclinationem ad ſuum actum, ſicut charitas; nec aliqua ita delectabiliter operatur. Vnde maximè neceſſe eſt, quod ad actum charitatis in nobis exiſtat aliqua habitualis forma ſuperaddita, inclinans ipſam ad charitatis actum, & faciens eam promptè, & delectabiliter operari.*

2864 Sic S. Thomas tradens voluntatem noſtram non moueri ab Spiritu S. ad actum charitatis, ſicut localiter mobile mouetur ab extrinſeco motore, neque ſicut instrumentum ab artifice; ſed moueri ita, vt manens cum potentia agendi, & non agendi, ſit efficiens ipſum actum; ad quem, vt pote ſupernaturalem, eleuetur per comprincipium ſupernaturale, illudque intrinſecum, ob rationes redditas à S. Doctore tum hic, tum in loco adducto ad num. 2850. verbaque vtrouique ſignificant, & diſcurſus probant, noſtram vo-

luntatem agere proximè; & immediatè actum liberum ſupernaturalem; ſed ita quidem, vt agere non poſſit, niſi eleuata ſupernaturaliter, eo quod ille actus excedat naturalem ſuam potentiam. Quæ exaltatio non eſt neceſſaria in cauſis creatis, quando agunt immediatè, & proximè effectus non ſuperantes ſuam natiuam facultatem. Quod ſi S. Thomas conſerret, noſtram voluntatem præditam non eſſe vlla virtute immediata, & proxima ad actum liberum ſupernaturalem charitatis, diceret tot ſine verbis, & diſcurſibus, niſi auxilium ſupernaturale fuerit intrinſecum, & realiter vnitum animæ, non poſſe hanc ratione auxilij ſupernaturalis participem eſſe virtutis operatiuæ; neque reapte eſſe, neque propriè denominari operantem, vt pote quæ in ſe omnino careret virtute eleuabili, & complebili auxiliatiue ſupernaturaliter.

2865 Ex his clareſcit ſenſus S. Thomæ in ſuperiore loco docentis, voluntatem noſtram ab Spiritu S. non moueri, vt instrumentum ad actum liberum ſupernaturalem charitatis. Eſt videlicet, non moueri vt quid immediatè, & proximè non operans per propriam formam, & entitatem. Quo in ſenſu anima noſtra dici poteſt cauſa principalis. Eſt & alius ſenſus, nimirum moueri vt quid aſſumptum, & eleuatum à ſuperiore agente ad effectum præſtantiorem ſe, excedentem ſuas natiuas vires. Et in hoc ſenſu anima poteſt dici cauſa instrumentalis.

2866 Quibus prænotatis ſenſibus, & prælectis eis alijs, de quibus in ſeſt. 183. conciliantur facilis negotio plura S. Thomæ loca, vt 1. p. quæſt. 105. art. 4. ad 3. 2. 2. quæſt. 173. art. 4. in corp. 3. p. q. 62. art. 1. in corp. lib. 3. contra Gentes, cap. 112. n. 1. 1. 2. quæſt. 21. art. 4. ad 2. de Verit. quæſt. 24. art. 1. ad 5. quæſt. 27. art. 1. ad 9. ac ſi quæ ſunt alia apud Illuſtriſſimum Godoy diſp. 16. de Viſione Dei, ſ. 1. & 2. apud Gonetum diſp. 3. art. 5. ſ. 2. & 3. tum vt probent, animam noſtram gratiâ inſtructam, eſſe cauſam principalem liberorum actuum ſupernaturalium; tum vt reſpondeant exiſtimantibus, eſſe instrumentalem. Qui duo Theologi, quo magis nituntur probare eſſe principalem, eò magis confirmant nos in eius influxu partiali, ordo ex propria virtute; nam auctoritates & rationes omnes, quibus vtuntur, inſiſtenti queunt in fauorem talis influxus. Num verò anima noſtra, à qua oriatur, nuncupanda ſit cauſa principalis, vel instrumentalis? diſſidium eſt purè vocale.

2867 Quantum ad rem, audiatur S. Thomas in cap. 9. ad Rom. lect. 3. explicans Paulum dicentem, *Igitur non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei. Poteſt autem (inquit) & aliter intelligi, vt ſit ſenſus, Omnia procedunt ex Dei miſericordia. Igitur non eſt volentis, ſcilicet velle; neque currentis, ſcilicet currere; ſed vtrumque eſt miſerentis Dei, ſecundum illud 1. Cor. 15. Non autem ego, ſed gratia Dei mecum: & Ioannis 15. Sive me nihil poteſtis facere. Sed ſi hoc ſolum in hoc verbo intellexiſſet Apoſtolus, cum etiam gratia ſine libero arbitrio hominis non velit, neque currat, potuiſſet è conuerſo dicere, Non eſt miſerentis Dei, ſed volentis, & currentis: quod aures pie non ferunt.* His in verbis manifeſtè ſupponit conſuſum partialem immediatum, & proximum, tum gratiæ, tum liberi arbitrij. Si enitum illa concurreret immediatè, ac proximè, & nec partialiter iſtud, nullam vim haberet replica Sancti

Sancti Doctoris aduersus eam explicationem. Namque, ut non diceretur, volentis est, & currentis; ut dicitur, miserentis est Dei, fati, superque esset, quod liberum arbitrium non concurreret immediatè & proximè, etiam partialiter; cum tamen gratia Dei adæquatè concurrat immediatè & proximè.

2868 **A**uscultetur iam, & perpendatur S. Doctoris ad replicam responsio: *Vnde plus aliquid est ex his verbis intelligendum, ut scilicet principalitas gratiæ Dei attribuat. Semper enim altio magis attribuitur principali agenti, quam secundario: puta si dicimus, quod securis non facit arcam, sed artifex per securim; voluntas autem hominis mouetur à Deo ad bonum. Vnde supra 8. dictum est, Qui spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei, Et ideo hominis operatio virtuosior, non est homini principaliter, sed Deo attribuenda. Philipp. 2. Deus est qui operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate. Quæ in responsione instruit nos S. Thomas, ut etiam gratiæ, & liberi arbitrij partiales concursus immediatos, & proximos fateamur, at tamen negemus, nostrum in via salutis velle, & currere attribuendum esse æquè huic, ac illi; itaque illa sit agens, causaque principalis; & hoc sit agens, causaque secundaria, & instrumentalis, eleuata, motaque indebitè, atque supernaturaliter ad partialem suum concursum.*

2869 **I**osequitur S. Thomas; & quia dixerat, liberum arbitrium moueri principaliter à gratia ad velle, & currere, hocque de titulo velle, & currere est miserentis Dei, proponit aliam replicam: *Si non est volentis velle, neque currentis currere, sed Dei mouentis ad hoc hominem, videtur quod homo non sit dominus sui actus, quod pertinet ad libertatem arbitrij. Cui secunde replicæ occurrit inquit: Deus omnia mouet, sed diuersimodè, in quantum scilicet vnumquodque mouetur ab eo secundum modum nature sue. Et sic homo mouetur à Deo ad volendum, & currendum per modum liberæ voluntatis. Sic ergo velle, & currere est hominis ut liberè agentis, non autem est hominis ut principaliter mouentis, sed Dei. Quasi diceret, mouetur quidem homo principaliter à Deo ad velle, & currere; sed mouetur ut agens liberum, seu ut sui determinatum electiue, dominique sui actus volendi, & currendi. Quare etiam velle, & currere sit hominis ut liberè agentis, seu ut electiue determinantis se, dominique actus prefati; adhuc tamen saluum manet, quod Deus principaliter in genere causæ efficientis & eleuantis moueat ad eam ipsam determinationem electiuam volendi, & currendi.*

2870 **H**æc S. Thomæ testimonia sint velut specilegium prætorum à Ripalda tom. 1. de Ente supernaturali, disp. 30. sect. 19. in qua colligit, & ponderat multa alia: suntque omnia admodum fauentia actiui partiali immediatæ, & proximæ liberi arbitrij erga actus supernaturales. Vnde cum in Comitibus Prouincialibus Sacræ Dominicanæ Familie, celebratis apud Carnobium Valentinum anno 1607. propugnaretur tanquam Thomistica à Fr. Francisco de Salas, Philosophiæ tunc Professore, ferretque agrè id Magister Nunnus Cabezudas, qui aderat, opposuit se Magister Petrus de Ledelma, dixitque esse valde probabilem in via S. Thomæ, & stando rationi, ut præfens audiuit P. Ioannes Chacon; & discipu-

lis, quorum vnus ego eram, dictauit è Cathedra Vallisoleitani Collegij S. Ambrosij anno 1635. prælegens de Visione Dei: quem Tractatum optimi, & sapientissimi mei Præceptoris, fama que in Hispania notissimi paratus sum ostendere ad faciendam fidem.

2871 **S**ed quæ attinet ad Magistrum Ledelmam, iam ipse anno 1596. in tract. de Diuina perfectione, quest. & art. 8. pag. 585. dixerat, opinionem de ea actiuitate [esse maximè probabilem, & multorum Theologorum etiam ex Schola D. Thomæ,] è quibus retulerat in pag. 583. Caietanum existimantem, [quod intellectus creatus, & lumen gloriæ concurrunt ut duæ causæ partiales ad visionem beatificam. Dat enim, quod visio Dei attenditur & secundum virtutem nature videntis, & secundum lumen gloriæ, licet magis secundum lumen gloriæ. Ex quo infert, quod parè existente lumine gloriæ in homine, & in Angelo, perfectiùs videt Deum Angelus, quam homo. Et hæc sententia videtur habere aliquale fundamentum in doctrina D. Thomæ in illa solutione.] Sic Ledelma.

2872 **E**t Dominicanus Sotus, qui primus expressis verbis contra eam actiuitatem extulit vexillum, in 4. Sent. dist. 49. quest. 3. art. 2. dixit: [Videtur Caietanus cum aliqua probabilitate loquutus. Quoniam cum intellectus creatus concurrat ad visionem etiam per suam naturalem virtutem eleuatam per lumen, videtur qui perspicacior habet intellectum, perspicacius Deum cernere.] Ita Sotus. Cui Gonetus disp. 3. de Visione Dei, art. 6. §. 1. pag. 795. non refragatur in allegatione Caietani: & addit Durandum Dominicanum, adiungitque vtrumque subtili Doctore, & Molinæ, quatenus tota inæqualitas visionis beatæ sit proximè reducenda in solam luminis gloriæ inæqualitatem, sed partim in intellectum creatum. Quæ partialis in hunc reductio stare nequit, nisi hic præditus virtute immediatè proximèque actiua influat partialiter in visionem, ut idem Gonetus, & ceteri Scribentes agnoscunt; tamen e contra partialis influxus stare queat, quin intellectus perfectior, à quo cum æquali lumine oriatur, eliciat inæqualem visionem, ut tuerentur plerique è Nostris.

2873 **C**um itaque è Dominicanis relatis alij adstipulentur partiali influxui, alij commendent ut probabilem, concoquat magis suas censuras Gonetus, aduertatque se neque stardis, neque mutis canere; neque leuare censoriam virgam, ut feriat homines, qui manci sint ad auertendum ictum suis calamis. Possent accensere veteres alios Thomistas; sed præoccupauit meam operam Ripalda supra in sect. 20. & 21.

SECTIO CCLXVI.

De S. Augustini mente in eadem disquisitione.

2874 **I**n primis relegenda sunt S. Doctoris verba in num. 1906. transcripta ex lib. 2. de Peccatorum meritis, & remiss. cap. 5. In quibus dum ait, esse addendam gratiæ etiam efficaciam nostræ voluntatis, significat, ad efficiendum cum gratia pietatis

pietatis opera esse in nostra voluntate quandam efficaciam, imperfectam quidem, sed à gratia distinctam, & quæ cum huius virtute coniungi debeat ad immediatè, & proximè coagendum eam. Dum verò addit, *Adiutor enim noster Deus dicitur, neque adiuuari potest, nisi qui aliquid sponte conatur*; infert vrgentissimè, concedendam esse voluntati nostræ propriam efficaciam. Quam illationem descendentem ex Scripturæ sacræ testimoniis, in quibus dicitur Deus adiutor nostræ voluntatis, & hæc adiuuari Dei auxilio, & spiritu, repetit S. Augustinus vers. 9. Psalmi 78. Serm. 13. de verbis Apostoli, cap. 11. & tract. 4. in 1. epist. Ioannis, cap. 3. ut iam visum est in num. 1905. & 1906. Constatque ex quatuor his locis, & ex similibus alijs, S. Doctorem distinguere virtutem adiuti à virtute adiuuantis; quandoquidem ab adiutorio distinguit rationem agendi per seipsum. Tunc sic: Adiuuari ad agendum nullus dicitur, nisi in se habeat aliquam virtutem agendi diuersam ab eo, à quo dicitur adiuuari, & nisi adiutor exhibiturum sit aliquem concursum. Ideo enim aqua non dicitur adiuuari à calore ad calefaciendum, nec calamus ab Scriptore ad scribendum, quia tota virtus calefaciendi est calor, & tota scribendi in calamo est motus Scriptoris. Sed nostra voluntas dicitur adiuuari à Dei gratia. Ergo habet in se virtutem aliquam actiuam, estd imperfectam, distinctam à virtute gratiæ, à qua adiuuatur, & exhibentem partialem aliquem concursum cum ea.

2875 **D**eclaratur magis: Voluntas nostræ gratiæ auxilio adiuta agit de se aliquid, seu de se exeric nonnullam actiuitatem vltra eam, quam de se etiam Dei adiutorium. Nam quod adiuuatur, non est velut quid inanime, & emortuum, sed de se conans sponte, & cooperans adiutorio; nisi enim ita se gerat, non adiuuatur verè, & propriè. Verbi gratiæ cadaver in solo iacens, dum leuatur ab alio, non adiuuatur propriè: secus autem infirmus, vt qui de se conatur, & agit, vt adiutus assurgat. Haud aliter (proportione seruata) natura nostra infirma adiuuatur per gratiam. Vnde Paulus ad Rom. 8. vers. 26. dixit, *Spiritus adiuuat infirmitatem nostram*; idest, gratiæ Dei, vt notant Theodoretus, & alij PP. Nimirum liberum nostrum arbitrium non est extinctum, & abolutum per peccatum, sed abolutè remansit, infirmum tamen, vulneratumque. Ratione infirmitatis indiget adiutorio gratiæ; quia verò abolutè remansit, habet actiuitatem, potest, conatur, adhibet industriam suam, & agit, si supernaturaliter eleuetur, & gratiosè adiuuatur à Deo ad opera salutaria.

2876 **R**ursum in loco illo de Peccatorum meritis, necnon in serm. illo 13. de verbis Apostoli, cap. 12. cuius posterioris loci verba dedi etiam in num. illo 1906. Sanctus Augustinus efficaciam nostræ voluntatis esse adiungendam efficaciam gratiæ, deducit exinde, quòd Deus in nobis aliter operatur, ac in lapidibus insensatis; lapides enim, quanvis moueantur ab structore, non habent motum suum, sed tota ratio mouendi est virtus structoris. Ergo nos cum mouemur à Deo, vt in nobis operetur salutem nostram, habemus nostrum motum partialem; tuncque salutaris operis motus affectiuus non est respectu liberi nostri arbitrij, vt lapidis ab R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars 1. l.

structore leuari est localis motus respectu eiusdem lapidis, qui ab ipso tanquam à principio actiuo nec partialiter oritur. Atque hic sunt maximè meditanda verba illa Sancti Augustini in eodem cap. 12. serm. 13. iam alibi adducta: *Propterea hoc credite, sic vos agere bona voluntate: quia viuunt, vtrique agitis. Non enim adiutor est ille, si nihil agatis. Non enim cooperatur est ille, si nihil operamini. Sic vos tamen scitote agere, ut sit rector spiritus, & adiutor.*

2877 **V**terius in loco illo de Peccatorum meritis, docet Sanctus Augustinus, operari in nobis Deum salutem nostram, *ita quam in iis, in quorum natura Deus condidit rationem, & voluntatem*; idest, tanquam in agentibus liberis. Atqui opus liberum debet partialiter procedere à ratione agendi libera, idest habente indiffrentiam ad agendum, & non agendum. Cum ergo in gratia virtus agendi non sit libera, sed ex se determinata ad vnum, nec ipsa possit esse ratio non agendi, necesse erit, vt ei adiungatur nostræ efficaciam voluntatis, quæ virtutem habeat suspendendi suum influxum. Hanc autem virtutem voluntas nostra habere non potest, nisi virtutem habeat propriam; non quidem ad operandum per se solam, sed ad simul operandum cum gratia. Hunc discursum insinuauit magis S. Augustinus in cap. 11. serm. 15. de verbis Apostoli, vt legere est in num. illo 1906. Et quidem his omnibus in locis S. Doctor distinguit modum, quo Deus salutem nostram operatur in nobis, à modo quo in insensatis, & in brutis operatur; nempe quia nos adiuti gratiæ adhibemus ex nostro arbitrio conatum liberum, & non tantum physicè concurrimus (quod equus præstat reclus, motusque ex parte à seipso, sed quia ad physicè concurrendum determinamus nosmetipsos electiue; idest, quia indifferentes ad vtrumlibet adiungimus adiutorio physico gratiæ, eleuari, excitari, & præuenti ab ea, nostram partialem actiuitatem, & industriam. Quæ nisi esset adiungenda in opere nostræ salutis, sed sola gratia foret tota ratio agendi illud, nescio quomodò S. Augustinus diceret: *Nec ideo tamen de hac re solis votis agendum est, vt non subinferatur, adiutendo etiam nostræ efficaciam voluntatis.* Cur enim non esset agendum solis votis, vt obtineremus à Deo gratiam, quæ supra nostram potestatem est, & quæ obtenta esset tota ratio agendi operis salutaris, & præconnexa cum illo?

2878 **I**nsuper circa locum eundem de Peccatorum meritis non expedit præterire initialia hæc verba capitis: *Iusta agere, vel iustitia præceptum omni ex parte implere non possumus, nisi adiuuemur à Deo. Sicut enim corporis oculus, vt videat, adiuuatur à luce, neque hoc omnino, nisi illa adiuuerit, potest: ita Deus qui lux est hominis interioris, adiuuat nostram mentis obtutum, vt non secundum nostram, sed secundum eius infirmitatem boni aliquid operemur.* Quo ab exemplo possumus argumentari sic: Lucis corporeæ iuuamen supponit in oculo natiuum actiuitatem videndi, complebilem abolutè per species immixtas ab illa, vel per illam ipsam immediatè. Ergo similiter, saluâ proportione, illuminatio gratiæ supponet in nostro intellectu virtutem natiuam ad supernaturaliter intelligendum.

Neque etiam est omitendum, quod in serm. 1879. illo 13.

illo 13. de verbis Apostoli, cap. 11. & ex cap. 10. de Scala Paradisi, retuli in num. 1906. & 1907. de Deo cooperante nobis, vel de nobis cooperantibus Deo. Nam nomen cooperandi non cadit nisi in causam, quæ rationem aliquam agendi habet, distinctam ab illa, cui cooperatur; & proinde virtutem aliquam, licet imperfectam, & inadæquatam, à qua operatio, & concursus partialis oriatur. Sustinere enim in se principium operandi non sufficit, vt aliquid cooperari dicatur. Quis enim allerat, lapidem, cum fursum mouetur à projiciente, cooperari motui fursum. Licet certum sit, totam virtutem mouendi lapidem fursum recipi in ipso.

2880 Superioribus locis adiungo sequentem, qui extat in lib. de Perfectione iustitia, cap. 20. Cum enim rogasset Celestius, Si quis dixerit, fieri potest, vt homo cogitatione non delinquat? Respondendum est, si vult Deus, potest. Vult enim Deus. Ergo potest. Ad hæc Sanctus Augustinus: Videte, quemadmodum noluit dicere, si Deus adiuret, potest; cui dicitur, Adiuutor meus esto, ne derelinquas me. Non vtiq; ad corporalia bona capeſſenda, & mala cauenda, sed gerendam, perficiendamque iustitiam, propter quod dicimus, Ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo. Nec adiunatur, nisi qui & ipse aliquid agit. Adiunatur autem, si invocat, si credit, si secundum propositum vocatus est, vt ex omni parte perfecti, sine vlla sinu omnino infirmitate peccati; quod non solum vult Deus, verum etiam vt impleatur, facit, atque adiunat. Et hoc nobiscum agit gratia Dei per Iesum Christum Dominum Nostrum; non solum sacramentis, præceptis, exemplis, sed & Spiritu S. per quem latenter diffunditur charitas in cordibus nostris. Expende verba illa, Nec adiunatur, &c. Ea verò alia, Adiunatur autem, si invocat, &c. accipi possunt de gratia concurrente ad ipsos actus inuocandi, &c. id est, si inuocat, non fecit id, nisi adiutus præueniente, & cooperante gratiâ. Sed melius intelliguntur, quia vltior auxiliatrix gratia detur ei, qui consentiens priori inuocauit. S. enim Augustinus loquitur de perfectione iustitiæ, qualis haberi potest in hac vita. Vnde non de quocunque adiutorio gratiæ, sed de congruo, quod perseverantiam ad finem vsque attingit, & prædestinatorum est proprium. Vnde addit, Si secundum propositum vocatus est, quoniam quos autè præsciuit, & prædestinavit, &c. Non negat, ceteros adiuuari, cum inuocant, credunt, &c. vt bene operentur; sed ad iustitiam perseverantem vsque in finem non adiuuantur congruè, qui prædestinati non sunt. Cum hoc loco nonnulli consonant duo alij in cap. 1. & 10. eiusdem libri, quos duos iam exaravi in numero 2668.

2881 Est & illud testimonium asterisco notandum, insignique, quod legitur in serm. 7. de verbis Apostoli, cap. 1. & 2. circa illa Ephes. 3. vers. 13. Peto, ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis. Peto (inquit) vos non infirmari, id est vt non infirmemini, quando auditis me pati pro vobis tribulationes, quia hæc est gloria vestra. Peto ergo eos, vt non infirmemini; quod non faceret, nisi eorum vellet excitare voluntatem. Si enim responderent, Quid nos petis, quod in potestate non habemus? Numquid non videremini sibi

istum reddidisse responsum? Et tamen Apostolus, nisi sciret esse in eis voluntatis propriae consensionem, ubi & ipsi aliquid agerent, non diceret, Peto. Et si diceret, lubeo, nisi eos nosset adhibere posse iustitiam suam voluntatem, sine causa hoc verbum de eius ore procederet. Sed rursus sciens, sine Dei adiutorio infirmam esse hominis voluntatem, non solum, ne dicerent voluntatis arbitrium non habemus, dixit, Peto; verum etiam ne dicerent, voluntatis arbitrium sufficit nobis, videte quid addidit: Huius rei gratiâ. Cuius rei gratiâ? nisi quam supra dixerat, Peto, non infirmari, &c. Quia ergo voluntatis habetis arbitrium, peto: quia verò vobis voluntatis non sufficit arbitrium, ad implendum quod peto, huius rei gratiâ flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Iesum Christi, ex quo omnis paternitas in cælo, & in terra nominatur. Vt det vobis. Quid det vobis? Quod peto à vobis, rogo det vobis. Peto enim à vobis, propter arbitrium voluntatis: rogo det vobis propter auxilium maiestatis. Iste Spiritus gratiæ, videte quid petit. Hoc à Deo petit, quod ab hominibus exigat. Quia vt Deus velit dare, debes & tu ad accipiendum accommodare voluntatem. Quomodo vis accipere gratiam diuinæ bonitatis, qui sinum non aperis voluntatis? Det, inquit, vobis. Non enim habetis, nisi det vobis. Hæc S. Augustinus.

In quibus partialem influxum nostræ voluntatis clamant ea verba, Et tamen Apostolus, &c. Item ea, Debes & tu, &c. In omnibusque satis innuitur adiutorium gratiæ efficacis non à se, sed secundum congruitatem ex voluntate diuina coniuncta præscientiæ de accommodatione, & apertione sinu voluntatis nostræ. Si gratia esset prædeterminatiua, & tota ratio agendi, superfluerent quæ S. Doctor hinc, & inde assumit, vt non obstante necessitate gratiæ, neque libertate voluntatis nostræ, adesset infallibilitas de huius excitatione, & consensione.

In cap. 2. homilia 14. ex 50. sunt obseruati dignissima verba illa: Bonum certamen certavi: opus est. Cursum consummavi: opus est. Superest mihi corona iugitria: merces est. Sed in mercede in nihil agis. In opere non solus agis. Corona tibi est ab ipso. Opus autem abs te, sed non nisi ipso adiunante. Deprecantur illa, & tam absolute voluntatem nostram agere opera salutaria, vt simul denuntient cautionem, ne erretur putando, ipsam solam agere, esseque ea opera ab ipsa sola. Quam cautionem prosequitur S. Doctor in cap. 5. & 6. aduersus Pelagianos. Si autem voluntas nostra non expromeret partialem concursum immediatum, & proximum in ea, non tam absolute loqueretur S. Doctor, vt opus esset cautionem apponere.

Parem considerationem fundo in Serm. 94. de Tempore, cap. 3. Ecce Apostoli verba sunt, Cum timore, & tremore vestram ipsorum salutem operamini. Quare ergo cum timore, & tremore meam salutem operor, cum sit in potestate mea operari salutem meam? Vis audire, quare cum timore, & tremore? Deus est enim, qui operatur in vobis, ideo cum timore, & tremore. Quia quod impetrat humilis, auertit superbus. Si ergo Deus est qui operatur in vobis, quare dictum est, vestram ipsorum salutem operamini? Quia sic Deus in vobis operatur, vt & nos operemur. Adiuutor meus esto. Designat esse operatorem, qui inuocat adiutorem. Sed voluntas, inquit; bona mea est. Fateor, tua. Sed

Sed & ipsa à quo data, à quo excitata? Noli me ipsum Apostolum interroga. Deus est enim, inquit, qui operatur in vobis & velle, & operari pro bona voluntate. Quid est ergo, quod tibi arrogabas? Quid est, quod superbus ibas, & peribas? Redi ad cor tuum; inveni te malum, & vt sis bonus, inuoca bonum. Non enim in te placet Deo, nisi quod habes ex Deo. Quod autem habes ex te, displicet Deo. Si bona tua cogitas, quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non accepisti? Solus est ille, qui non nouit nisi dare. Non habet datorem, qui non habet meliorem. Quo tu si inferior es, imò quia inferior es, gratulare, quia ad eius imaginem factus es, vt in illo inueniaris, qui in te peristi. Non enim potuisti in te, nisi perdere te; nec scis inuenire te, nisi ille qui fecit te, quærat te. Hactenus S. Augustinus, cuius sensum redderem obscuriorem, si commentarium adicerem.

SECTIO CCLXVII.

Plura de S. Augustini mente.

2882 IN fragmento sermonis ad populum aduersus Pelagianos, tomo 10. Quid est ergo, quod ait Apostolus scribens ad Corinthios, Oramus ad Deum, ne quid faciatis mali? Attendistis, audistis, accepistis, & quia manifestissimum est, sine dubio intellexistis quid orauit Apostolus. Oramus, inquit, ad Deum, ne quid faciatis mali. Poterat dicere, Monemus vos, ne quid faciatis mali: docemus vos, ne quid faciatis mali: inbuenus vobis, precipimus vobis. Quod quidem si diceret, certum diceret, quia & voluntas nostra agit aliquid, non enim voluntas nostra nihil agit, sed sola non sufficit. Maluit tamen dicere, Oramus, vt ipsam gratiam commendaret, vt intelligerent illi, quando non faciunt aliquid mali, non solâ suâ voluntate se vitare malum, sed adiutorio Dei implere quod insum est. Ergo, fratres, quando precipitur, agnoscite voluntatis arbitrium: quando oratur quod precipitur, agnoscite gratiæ beneficium. Et paulè pòt: Quidquid nobis iubetur, orandum est, vt impleatur: sed non sic, vt dimittamus nos, & quomodo erri, iaceamus supini, & dicamus, Pluat Deus escas super facies nostras, vt prorsus nos nihil agere velimus; & cum esca completa fuerit super os nostrum, dicamus, Etiam Deus gloriatur de nobis. Aliquid & nos agere debemus, studere debemus, conari debemus; & in eo gratias, agere, in quo potuerimus; in eo, quod non potuerimus, orare. Quando gratias agis, caues ne damneris ingratus: quando autem quod nondum habes, petis, caues, ne remaneas inanis, quia impeditis. Cuncta hæc verba partialem influxum voluntatis nostræ in opera salutaria insinuunt, necnon adiuuantem gratiam, quæ non fit tota agendi ratio, neque prædeterminatiua.

2886 Nec minus significatiua sunt ista in Psalm. 144. vers. 7. Nos bene non operamur? Imò operamur. Sed quomodo? Ipso in nobis operante, quia per fidem locum damus in corde nostro ei, qui in nobis, & per nos bona operatur. Audi enim vnde opereris bona; ipse enim sumus figmentum, creati in Christo Iesu in operibus bonis, vt in illis ambulemus.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. l. ars 11.

His similia extant tract. 72. in Ioannem, circa 2887 verba cap. 14. vers. 12. Qui credit in me, opera que ego facio, & ipse faciet. Numquid (rogat) inter credentes in Christum non est computandus, qui non fecerit opera maiora, quam Christus? Durum est, absurdum est, ferri non potest, non toleratur, nisi intelligatur. Apostolum igitur audiamus. Credenti, inquit, in eum qui iustificat impium, deputatur fides eius ad iustitiam. In hoc opere facimus opera Christi, quia & ipsum credere in Christum opus est Christi. Hoc operatur in nobis, non vtiq; sine nobis. Audi ergo iam, & intellige. Qui credit in me, opera que ego facio; & ipse faciet, quia facio vt faciat. Quæ opera, nisi vt ex impio iustus fiat? Et maiora horum faciet. Quorum obsecro? Numquidnam omnium operum Christi maiora facit, qui cum timore, & tremore suam ipsius salutem operatur? Quod vtiq; in illo, sed non sine illo Christus operatur. Prorsus maius hoc esse dixerim, quam cælum, & terra, & quacunque cernuntur in cælo, & in terra. Et cælum enim, & terra quos præscit, salus, & iustificatio permanebit. Eia Deus operatur immediatè, & proximè in nobis, quod credamus; sed non operatur sine nobis operantibus etiam immediatè, & proximè, sicut & ille sic operatur. Qui & prius prioritate naturæ facit, quatenus solus præuenit, excitat, imbuitque illustrationibus; & ardoribus iustitiæ: nobiscum autem sic præuenit, excitat, atque imbuit, determinantibus nos electiue cooperatur physicè, effectiue, partialiter, & simul naturâ. Vnde ita nos facimus opera salutaria, vt Deus faciat magis principaliter, & quæ vt faciamus, Deus facit, si quidem dono ipsius faciamus, & non nisi dono ipsius facere possimus. Plerumque enim Scriptura ita loquitur, obseruante eodem Sancto Augustino in Psalm. 52. vers. 3. Vt quod dono Dei creatura facit, Deus facere dicatur. Vt verbi gratiâ, cum misereris pauperis, quia dono Dei facis, Deus miseretur: cum cognoscis qui sis, quia illo alluente facis, si is es, qui dicas, Tu illuminabis lucernam meam, Domine; Deus meus, illuminabis tenebras meas: quod Deo donante, & faciente cognoueris, ille cognoscit. Nam vnde est, Tentat vos Dominus Deus vester, vt sciat, si diligatis illum? Quid est, vt sciat? Vt dono suo scire vos faciat. Sic ergo & hic Deus de cælo prospexit super filios hominum, vt videret si est intelligens, aut requirens Deum. Adsit ipse, & donet nobis, vt quod cor nostrum fecit concipere, faciat & parere. Apostolus dicit, Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est, vt sciamus que à Deo donata sunt nobis. Hoc spiritu ergo, quo cognoscimus que à Deo donata sunt nobis, discernimus inter nos, & nos, quibus hæc donata non sunt; & ex nobis illos cognoscimus, quia si nos aliquid bonum habere non potuissè intelligimus, nisi illo donante, & largiente, à quo sunt omnia bona, simul intelligimus, nihil tale posse habere eos, quibus hæc Deus non donauit. Ista dignoscencia nobis ex spiritu Dei est, & ex eo, quo vidimus hoc, Deus videt, quia id Deus facit, vt videamus. Hinc enim dictum est & illud, Spiritus enim omnia perscrutat, etiam altitudinem Deorum non quia ille scrutatur, qui nouit omnia, sed

R. 2.

sed

sed quia tibi donatus est spiritus, qui te scrutari facit. Et quod dono ipsius tu facis, ille facere dicitur, quia sine illo tu non faceres. Ergo Deus facere dicitur, cum tu facis. De dono spiritus filiorum, quibus datum est spiritus Dei, respiciunt super filios hominum, ut videant si est intelligens, aut requirens Deum. Sed quia id dono Dei, & spiritu Dei faciunt, Deus hoc facere dicitur, velut prospicere, & videre. Quare autem de caelo, si hoc homines faciunt? Quia dicit Apostolus, Nostra autem conversatio in caelis est. Unde enim hoc facis, ut videas; vnde prospicis, ut intelligas? Nonne corde? Si corde hoc facis, Christiane, vide si sursum cor habeas. Si sursum cor habes, de caelo in terram prospicis. Et quia dono Dei facis, Deus de caelo prospicit super filios hominum.

2888 Haec Sancti Augustini oblatio est valde opportuna ad maiorem explicationem loquutionis illius (quae frequens in ipso est) de Deo non tantum faciente nobiscum, sed etiam faciente, ut faciamus opera salutaria. Dixi ad maiorem explicationem; nam sufficientem iam praestiti in sect. 181. Et neutra requirit praedeterminationem. Quod si non nisi ratione praedeterminationis Deus faceret, ut faceremus; cur Deus iuxta Theodiam praedeterminans ad peccaminosa opera pro materiali, non faceret ut faceremus odium, blasphemiam aduersus se, adulteria, rapinas, &c.

2889 In libro expositionis quarundam propositionum ex Epistola ad Romanos, propof. 62. circa illa ap. 9. vers. 16. Non est volentis, &c. inquit Sanctus Doctor: Non tollit liberum voluntatis arbitrium, sed non sufficere dicit velle nostrum, nisi adiuret Deus, misericordes nos efficiendo ad bene operandum per donum spiritus S. ad hoc referens quod superius dixit, Miserebor cui miserus ero, & misericordiam prestabo, cui misericors fuero. Quia neque velle possumus, nisi vocemur, & cum post vocationem voluerimus, non sufficit voluntas nostra, & cursus nostrer, nisi Deus & vires currentibus prebeat, & perducatur quod vocat. Manifestum est ergo, non volentis, neque currentis, sed miserentis esse Dei, quod bene operamur: quanquam ibi sit etiam voluntas nostra, quae sola nihil posset. Quae vltima verba tradunt nostrae voluntatis actiuitatem, sed insufficientem, nisi accedat adiutorium gratiae. Neque haec verba fuerunt reuocata in lib. 1. Retractat. cap. 3. lib. de Praedestinat. SS. cap. 3. Quid autem ibi notauerit Sanctus Doctor circa antecedentia, visum est in mm. 2626. & in seq.

2890 In lib. de Spiritu, & litt. cap. 33. deueniens Sanctum Augustinus in eam quaestionem, Vtrum voluntas illa, qua credimus, etiam ipsa Dei donum sit, an ex eo illo naturaliter in se libero adhibeatur arbitrio? Respondet: Prius illud dicamus, & videamus, vtrum huic satisfaciatur quaestioni, quod liberum arbitrium naturaliter attribuitur a Creatore animae rationali, illa media vis est, quae vel intendi ad Fidem, vel inclinari ad infidelitatem potest. Et ideo nec istam voluntatem, qua credit Deo, dici potest homo habere, quam non acceperit; quandoquidem, vocante Deo, surgit de libero arbitrio, quod naturaliter, cum crearetur, accepit. His in verbis media illa vis nihil aliud esse potest, quam liberi nostri arbitrii virtus partialis immediata, & proxima, quae intendi potest ad Fidem: sicut quae inclinari ad infidelitatem potest, nihil aliud est, quam vir-

tus partialis immediata, & proxima concurrendi ad infidelitatis entitatem materialem cum Deo partialiter concurrente pure physice, & determinato a libero nostro arbitrio ad eandem entitatem. Et quia obiebat in c. 34. consequens fore, ut Deo tribueretur peccatum, quod admittitur per liberum arbitrium, si propterea voluntas, qua credimus, dono Dei tribuatur, quia de libero existit arbitrio, quod cum crearetur, accepimus: obiectioni huic occurrit dicens, non ideo voluntatem illam diuino muneri tribui, quia de libero existit arbitrio, quod nobis naturaliter concreatum est, sed quia agit Deus vt velimus, & credamus; atque ita quidem vt consentire, vel dissentire sit propriae voluntatis nostrae. Non maneret locus praefatae obiectioni, si concessa à S. Augustino vis media, quae vel intenderetur ad Fidem, vel inclinaretur ad infidelitatem, esset remota tantum, atque radicalis, & sine partiali influxu ad Fidem; sed ad infidelitatem esset immediata, atque proxima, & cum influxu partiali: vel si ob difficultatem eius vis mediae, aut ob non aded eam declaratam relicta fuisset rimula illi replicae, non recurrisset Sanctus Augustinus ad modos diuersos, quibus Deus agit cum libero nostro arbitrio voluntatem pie credendi, & voluntatem peccaminosam; sed ad modos diuersos, quibus ipsium liberum arbitrium agit, priorem scilicet voluntatem vt causa tantum radicalis, atque remota, & absque partiali influxu; sed posteriorem vt causa immediata, ac proxima, & cum influxu partiali.

2891 Quamobrem de vi remota non valet interpretatio. Meque laet, quomodo confirmetur ab Illustrissimo Godoy disp. 16. §. 5. num. 160. ex S. Augustino dicente libro de Praedest. SS. cap. 3. posse habere Fidem, sicut posse habere charitatem, natura est hominum: habere autem Fidem, quemadmodum habere charitatem, gratia est fidelium. Nam si horum verborum sensus sit de possibilitate secundum potentiam receptiuam, non quia natura hominum exigit Fidem, a iudice supernaturali, vt complementum connaturalis, debitaque perfectionis; sed quia capax sit illius secundum quandam non repugnantiam illud recipiendi. Hinc autem quidam inferatur ad mediam vim actiuam, siue remotam, siue proximam? Quod si accipiantur de possibilitate secundum potentiam etiam actiuam, certum est, Sanctum Augustinum non fuisse loquutum de potentia actiua adequata. Etenim non nisi erroneè diceretur, esse in potestate adequata hominis, vt absque gratia praeueniente, & cooperante habeat effectiue, aut meritorie quidpiam ordinis supernaturalis. Quare si fuit loquutus de potentia actiua, non nisi de inadeguata. Cum verò haec queat esse vel remota, vel proxima, vnde nam probabitur Sanctum Augustinum fuisse effectum de remota, & non potius de proxima? Atque vt de actiua remota fuerit ipsi sermo, nos fatemur, potentiam actiuam naturae humanae ad Fidem, & ad alios actus supernaturales, si spectetur antecedenter ad gratiam, seu sine confortio huius, esse remotam; sed tamen contentimus proximam esse, atque immediatam in confortio gratiae superante suam exigentiam, & meritum.

Vnde venit intelligendus Sanctus Prosper lib. 2. de

de Vocatione gentium, cap. 8. alias 2. inquit: Datur unicuique sine merito, vnde tendat ad meritum; & datur ante vllum laborem, vnde quisque mercedem accipiat secundum suum laborem. Quod ita esse, etiam Evangelica veritatis testimonio comprobatur, ubi per comparationem dicitur, quod homo peregre proficiscens vocauit seruos suos, & tradidit illis substantiam suam, & uni dedit quinque talenta, alij autem duo, alij verò vnum, unicuique secundum propriam virtutem; id est, secundum propriam, & naturalem possibilitatem, non autem secundum proprium meritum. Quia aliud est posse operari, aliud operari; & aliud est posse habere charitatem, aliud habere charitatem; & aliud est, capax esse continentiae, iustitiae, sapientiae, aliud verò esse continentem, iustum, atque sapientem. Non itaque omnis reparabilis reparatur, nec omnis sanabilis sanatus est, quia reparabilem, & sanabilem esse, de natura est; reparatum autem, & sanatum esse, de gratia est. Denique isti, quibus secundum modum capacitatis suae, quem in eis distribuor substantia praeuidebat, distar creditus est numerus talentorum, non meriti remunerationem, sed operis accipere materiam. In qua duorum seruorum vigilantissima industria non solum gloriosis laudibus honestatur, sed etiam in aeterna Domini sui gaudia intrare praecipitur. Tertij verò pigrum otium, & desidiosa nequitia sic puniuntur, vt & vituperationis dedecore opprobrio, & portione quam acceperat, exiunt. Dignus enim erat perdere inutilem Fidem, qui non exercuerat charitatem. Sic Sanctus Prosper. Omittit eisdem alia loca, & PP. alios non ab similitur loquentes apud Ripaldam disputat. 30. sect. 7.

2893 Propria, & naturalis illa possibilitas est potentia, quam vocamus obedientialem actiuam, & quae de se est insufficientis, atque incompleta, neque redditur in actu etiam primo sufficientis, & completa, nisi accedat per gratiam eluatio: qua accedente citra exigentiam, & meritum nostrum, coalescit ex gratia vt principali causa, & ex libero arbitrio nostro vt causa minus praecipua, principium actiuum immediatum, & proximum adaequatum salutarium actuum fidei, spei, charitatis, &c. Ad quos in libero arbitrio vltra non repugnantiam recipiendi eos, & efficiendi (qualem habent in sententia Suarez, & complurium aliorum Theologorum cetera creata entia ad quidquid non implicat contradictionem) datur coaptatio quadam essentialis, quatenus etiam liberum arbitrium non exigit eos actus, ij tamen exigunt illud, quia clauduntur sub adequata sphaera actiuitatis circa obiectum adaequatum, quod absolute, & simpliciter potest attingere.

2894 Indidem venit etiam explicandum, quo sensu Sanctus Augustinus saepe, & praesertim in lib. de Gratia Christi, refutat Pelagium affirmantem: Nos tria ista distinguimus, & certum velle in ordinem digesta parimus. Primo loco posse statuimus, secundo velle, tertio esse: posse in natura, velle in arbitrio, esse in effectu locamus. Primum illud, id est posse, ad Deum proprie pertinet, qui illud creaturae suae contulit; duo verò reliqua, hoc est, velle, & esse, ad hominem referenda sunt, quia de arbitrii fonte descendunt. Ergo in voluntate, & opere bono laus R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

hominis est, inò & hominis, & Dei, qui ipse voluntatis; & operis possibilitatem dedit; quippe ipsam possibilitatem gratia adiurat semper auxilio. Quod verò homo potest velle bonum, atque perficere, solus Dei est. Potest itaque illud vnum esse, etiam si duo ista non fuerint; ista verò sine illo esse non possunt. Itaque liberum mihi est, nec voluntatem bonam habere, nec actionem: nullo autem modo possum non habere possibilitatem boni; inest mihi; etiam si noluerò, nec otium sibi aliquando in hoc natura recipit. Ita ex Pelagio refert verbatim Sanctus Augustinus cap. 4. libri illius. Et in cap. 5. subiungit: Ecce est totum dogma Pelagij in lib. eius 3. pro lib. arbitrii omnino verbis diligenter expressum; quo tria ista, vnum quod est posse, alterum quod est velle, tertium quod est esse, id est possibilitatem, voluntatem, actionem, tantà subtilitate curauit distinguere, &c. Qui haec legat peregrinus in notitia haeresis Pelagianae, & conferat cum supra transcriptis verbis Sancti Augustini, nempe posse habere Fidem, natura est hominum, perplexus erit in discernenda possibilitate Pelagianae ab Augustiniana. Sed oportet vt sciat, Pelagianam possibilitatem sufficientem, & completam consistere in natura liberi arbitrii conditi à Deo, & adiuti lege, doctrina, exemplo Christi Domini, memoria Passionis suae, & remissionis peccatorum: Augustiniam verò sufficientem, & completam consistere in gratia per Christum praeueniente, & cooperatrice: sic tamen vt non in ea sola, sed in ea praecipue, & minus praecipue in natura liberi arbitrii. Deus enim, vt monet Sanctus Hieronymus libro 4. in Hieremiam, cap. 18. initio, dimittit hominem voluntati suae, vt vel praemia, vel poenas suae voluntate, & suo merito recipiat. Nec statim totum erit hominis, quod eueniet; sed eius gratia, qui cuncta largitus est. Ita enim libertas arbitrii reseranda est, vt in omnibus excellat gratiae largitoris, iuxta illud Propheticum, Nisi Dominus adificauerit domum, in vanum laborauerunt qui aedificant eam. Nisi Dominus custodierit ciuitatem, in vanum vigilauit qui custodit eam. Non enim volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei.

2895 Et quidem vnus possibilitatis ab alia discrimen proponitur clarissime à Sancto Augustino, cum in capit. 47. libri illius de Gratia Christi, concludit: Quapropter, quantum attinet ad istam de diuina gratia, & adiutorio quaestionem, tria ista, quae apertissime distinguit Pelagius, attendite; posse, velle, esse: id est, possibilitatem, voluntatem, actionem. Si ergo conserferit nobis, non solum possibilitatem in homine, etiam si nec velit, nec agat bene, sed ipsam quoque voluntatem, & actionem, id est vt bene velimus, & bene agamus, quae non sunt in homine, nisi quando bene vult, & bene agit; si vt dixi, conserferit, etiam ipsam voluntatem, & actionem diuinitus adiuari, & sic adiuari, vt sine illo adiutorio nihil bene velimus, & agamus, eamque esse gratiam Dei per Iesum Christum Dominum nostrum, in qua nos suae non nostrae iustitiae iustos facit; & ea sit vera nostra iustitia, quae nobis ab illo est, nihil de adiutorio gratiae Dei, quantum arbitror, inter nos controuersia relinquatur. Quibus ex verbis constat, conamen Sancti Augustini contra Pelagium esse, vt gratia per Christum det posse, velle,

& agere; ita vt possibilitas sufficiens, & completa non consistat in sola natura; & ita, vt velle, & agere non sit solius naturæ, sed tria hæc sint simul, & principaliter gratiæ per Christum. Sed de his inferius. Tamque satis pro interpretatione verborum illorum S. Augustini, *Posse habere fidem, natura est hominum*. Ad quæ respexit S. Bernardus allegatus in n. 1915.

2896 Celebris est S. Augustini locus in lib. de corrept. & gratia, cap. 2. vbi scribit; *Non se iraque fallant, qui dicunt, Vt quid nobis predicatur, atque precipitur, vt declinemus à malo, & faciamus bonum, si hoc nos non agimus, sed id velle, & operari Deus operatur in nobis? Sed potius intelligant, si filij Dei sunt, spiritu Dei se agi, vt quod agendum est, agant; & cum egerint, illi à quo agantur, gratias agant. Aguntur enim vt agant, non vt ipsi nihil agant: & ad hoc eis ostenditur quid agere debeant, vt quando id agunt, sicut agendum est, id est cum dilectione, & delectatione iustitia, suauitatem, quam dedit Dominus, vt terra eorum daret fructum suum, accepisse se gaudeant. Si hæc verba non denuntiant auctiuitatem immediatam, & proximam, concursumque effectiuum partialem voluntatis nostræ simul cum gratia in opera salutaria, nescio quibus aliis significari possint duæ causæ, quæ in eundem effectum influant immediatè, & proximè, vnaqueque partialiter. Et cum ait Sanctus Doctor, *Aguntur vt agant, non vt ipsi nihil agant*, quoniam potest pacto intelligi, voluntatem nostram agi à gratia, vt agat radicaliter, atque remotè, & non potius vt agat immediatè, & proximè? Causa actiua, radicalis purè, & remota, non aliunde agitur, sed de sui natura est in actu, cuius est capax. Ast causa actiua immediata & proxima, quæ alteri est subordinata, & ab altera eleuatur supra suas vires, agitur ab ea, id est ex actu primo, seu ex potentia immediata, & proxima determinatur, si necessaria sit; vel inclinatur, si libera sit, ad actum secundum respondentem ipsi. Enimverò sic agi voluntatem nostram à gratia ad actus liberos salutare, vt tantum inclinatur, & præuè non determinetur, insinuatur non obscure à Sancto Augustino iisdem in verbis. Si enim prius naturà à gratia determinatur, quomodo ita agatur, vt ipsa in posteriori naturæ agat se, & determinet se. Illud enim agens agit se, & determinat se in signo posteriori naturæ, & in actu secundo, quod in priori signo naturæ, & in actu primo non est determinatum aliunde.*

2897 Eodem modo expendenda sunt verba illa eiusdem S. Doctoris cap. 25. de Gratia Christi: *Non solum Deus posse nostrum donauit, atque adiuuat, sed etiam velle, & operari operatur in nobis. Non quia non volumus, aut nos non agimus; sed quia sine ipsius adiutorio nec volumus aliquid boni, nec agimus. Quomodo enim dicitur (à Pelagio) Quod possimus bene agere, Dei est; quod autem agimus, nostrum est? Cum dicat Apostolus, orare se ad Deum pro eis, ad quos scribebat, ne quid mali faciant, & vt quod bonum est, faciant. Non enim ait, Oramus, vt possitis nihil mali facere; sed, ne quid faciatis mali: nec, vt possitis bonum facere; sed, vt bonum faciatis. Quoniam de quibus scriptum est, Quotquot enim spiritu Dei aguntur, hi filij sunt Dei,*

profectò vt agant quod bonum est, ab illo aguntur qui bonus est.

SECTIO CCLXVIII.

Vterior perscrutatio mentis Sancti Augustini.

Proximis testimoniis S. Augustini concinit 2898 aliud in cap. 3. de Gestis Pelagij, quod fuit mutatum à S. Prospero in Sent. 310. & ad quod alludit Glossa ordinaria, vt iam notauimus in n. 1939. & 2670. Atque hæc omnia probant, voluntatem nostram præuentam, & adiutam gratiâ efficere immediatè, ac proximè opera salutaria, exereque in ea partialem influxum, etsi tenuem, atque exilem comparatione partialis alterius, quem præstat gratia; simulque probant, non consistere in prædeterminatiua vi huius, quod illa agatur; etsi tanquam virtus radicalis, & remota dicatur à Thomistis quod agat; alioquin eum iuxta eisdem prædeterminetur à Deo voluntas nostra ad opera peccaminosa pro materiali, cur non esset etiam verum, agi à Deo ad talia opera pro materiali? Id quod si concederetur, videtur fore, vt non bene sonaret; videturque exclusum à Sancto Augustino his omnibus in testimoniis, & præcipuè in exarato ad numerum proximum.

2899 Restant ex cap. illo 3. de Gestis Pelagij, verba alia egregia: *Sic etiam (scribit S. Doctor) in illo testimonio, quod in eodem lib. eisdem titulo subdidit (Pelagius) Apposuit tibi aquam, & ignem; ad quodvis porrige manum tuam: ante hominem bonum, & malum; vita, & mors: quod placuit ei, dabitur illi; manifestum est quod si ad ignem manum mittit, & malum, ac mors ei placet, id voluntas hominis operatur. Si autem bonum, & vitam diligit, non solum voluntas id agit, sed diuinitus adiuuatur. Sufficit enim oculus ad non videndum, hoc est ad tenebras: ad videndum vero lumine suo non sibi sufficit, nisi illi extrinsecus adiutorium clari luminis præbeat. Hæc S. Doctor. In quibus, supposita immediatè, & proximè auctiuitate voluntatis nostræ opera peccaminosa, procedit ad auctiuitatem erga salutaria; & non inficiatur, cam esse immediatam, atque proximam: cum tamen si negasset, hebetasset disparitate planissimâ paritatem allatam à Pelagio. Præterea propositum à S. Doctore exemplum oculi, qui obiecti, & sui lumine videt, valet vt inferamus, existimasse, sic ad diligendum bonum, & vitam adiuuari voluntatem nostram à gratia, vt huius, & illius immediatè, ac proximè sit actio effectiua erga bonum, & vitam. Vnde cum Sanctus Doctor inquit paulò antea, *filios Dei spiritu eius, & non viribus propria voluntatis regi, & agi;* deprecat vires voluntatis relicta sibi, æstimatque tum gratiæ præuenientis, & coadiuuantis, tum voluntatis præuentæ, & coadiuæ vires.*

In cap. 14. eiusdem libri de Gestis Pelagij, cum 2900 Sanctus Augustinus retulisset Pauli verba, *Abundantius illis omnibus laboranti, 1. ad Cor. 15. vers. 10. subdit: Non laborauit, vt gratiam acciperet, sed accepit, vt laboraret, atque unde ad accipiendæ*

accipiendæ debita premia fieret dignus, gratiam gratis accepit indignus. Nec ipsum sanè laborem sibi ausus est arrogare. Cum enim dixisset, Plus omnibus illis laborauit, continuo subiicit, Non ego, sed gratia Dei mecum. O magnum gratiæ præceptorem, confessorem, prædicatorem! Quid est hoc? Plus laborauit, non ego. Vbi sese extulit aliquantulum voluntas, ibi continuo vigilaui peras, & tremuit humilitas, quia se agnouit infirmitas. Ecce S. Augustinus docet, posse honestè voluntatem humanam in bene factis ex gratia se extollere aliquantum, non quasi in seipsa gloriari arrogando sibi soli quod fecerit, sed in Christi gratia, quâ fecit adiuta. In nullo ergo gloriandum quasi in nostro, & non gratiæ; sed neque in opere bono, quasi solius gratiæ, & non nostro. Sic namque præcellit gratiæ præueniens & cooperans, vt suas quoque partes, etsi minùs præcipuas, voluntas habeat humana, dum per gratiam adiuuatur. His ex verbis confirmantur quæ de partiali gloriatione non primariò, sed secundariò fundata in voluntate nostra liberè, pieque operante ex gratia, & cum gratia, dixi in sect. 178. 179. 184.

2901 Porro non contra gloriationem secundariò, sed primariò fundatam militant verba illa Sancti Augustini lib. de Gratia, & lib. arb. cap. 9. gemella cum exaratis in num. 2884. *Numquid non corona bonis operibus redditur? Sed quia ipsa bona opera ille in nobis operatur, de quo dictum est, Deus est enim qui operatur in nobis & velle, & operari pro bona voluntate, ideo dixit Psalmus, Coronat te in miseratione, & misericordia; quia eius miseratione bona operamur, quibus corona redditur. Non enim quia dixit, Deus est enim, &c. ideo liberum arbitrium abstulisse putandus est. Quod si ita esset, non superius dixisset, Cum timore, & tremore vestram ipsorum salutem operamini. Quando enim iubentur, vt operentur, liberum eorum conuenitur arbitrium: sed ideo cum timore, & tremore, ne sibi tribuendo quod bene operantur, de bonis, tanquam suis, extollantur operibus. Tanquam ergo interrogaretur Apostolus, & diceretur ei, quare dixisti, Cum timore, & tremore? horum verborum rationem reddidit, dicens: Deus est enim qui operatur in vobis. Si enim timetis, & tremetis, non extollimini tanquam de vestris operibus bonis, quia Deus est qui operatur in vobis.*

2902 A concessa per nos gloriatione fundata secundariò in voluntate nostra, discreparet magnopere gratiæ gloriatio ob concursum partialem in opus salutare, si gloriationis capax esset gratia. Nam hæc non gloriaretur præcisè vt illa, ob liberum partialem concursum simultaneum, sed etiam ob eleuationem, præuentionem, excitationemque nostræ voluntatis, & quia præstaret modo declarato in sect. 181. vt nostra voluntas suum partialem exhiberet influxum. Vnde contra nos non virget ea Sancti Augustini ponderatio, libro 1. ad Simplicianum, quæst. 2. *Illam etiam verba si diligenter attendas, Igitur non est volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, non hoc Apostolus propterea tantum dixisse videbitur, quèd adiutorio Dei ad id, quod volumus, perueniamus; sed etiam ex illa intentione, quâ & alio loco dicit, Cum timore, & tremore vestram ipsorum salutem operamini; Deus enim est qui operatur in nobis & velle, & operari pro bona voluntate. Vbi satis*

ostendit, etiam ipsam bonam voluntatem in nobis, operante Deo, fieri. Nam si propterea solum dictum est, Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, quia voluntas hominis sola non sufficit, vt iussè, restèque viuamus, nisi adiue-mur misericordiâ Dei; potest & hoc modo dici, Igitur non miserentis est Dei, sed volentis est hominis, quia misericordiâ Dei sola non sufficit, nisi consensus nostra voluntatis addatur. At illud manifestum est, frustra nos velle, nisi Deus miseretur. Illud autem nescio quomodo dicatur, frustra Deum misereri, nisi nos velimus. Si enim Deus miseretur, etiam volumus: ad eandem quippe misericordiam pertinet, vt velimus; Deus enim est, qui operatur in nobis & velle, & operari pro bona voluntate. Nam si queramus, vtrum Dei donum sit voluntas bona? mirum si negare quisquam audeat. At enim quia non præcedit voluntas bona vocationem, sed vocatio bonam voluntatem, propterea vocanti Deo restè tribuitur, quod bene volumus: nobis verò tribui non potest, quod vocamur. Non igitur ideo dictum est putandum, Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, quia nisi eius adiutorio non possumus adipisci quod volumus; sed ideo potius, quia nisi eius vocatione non volumus. Hactenus acutissimè S. Augustinus, habetque similia in cap. 32. Enchiridy, & à nobis sunt iam transcripta in num. 1921. Vtraque, supposito partiali concursu tum gratiæ, tum liberi arbitrij creati in actus liberos pios, assignant adhuc diuersitatem inter vtrumque principium immediatum, & proximum, ministrantque rationem ob quæ primariò, & magis adscribendi sint gratiæ, quàm libero arbitrio actus illi. Atque hinc non percellit nos obiectio Illustrissimi Godoy in disp. 16. §. 5. num. 126. de gloriatione nostræ voluntatis. Imò redarguimus ex ponderatione S. Augustini. Nam si S. Pater censeret, gratiam solam immediatè, & proximè influere, nullum sibi faceret negotium, cuius esset facienda attributio actus salutaris.

In lib. de Gratia & lib. arb. cap. 5. solennia 2903 sunt S. Augustini verba, quæ attuli num. 2188. & quibus explanantur ea alia Pauli 1. ad Cor. 15. vers. 10. *Gratiâ Dei sum id quod sum, & gratiâ eius in me vacua non fuit; sed abundantius illis omnibus laborauit: non ego autem, sed gratia Dei mecum. Id est, vt ibi S. Doctor, non solus, sed gratia Dei mecum, ac per hoc nec gratia Dei sola, nec ipse solus, sed gratia Dei cum illo. Colligiturque ex totius loci contextu, S. Doctorem loqui, vt de auctiuitate propria, immediata, & proxima gratiæ; ita etiam liberi arbitrij, quam tribuendo gratiæ digniores, & principaliores partes. Quare ex S. Augustini sensu scripsit Salméron, vnus è primis Decemviris Societatis nostræ; ad ea Pauli verba: [Vtrique totum hunc laborem tribuit. Tota ergo laus ad Deum spectat, & tota propter Dominum ad ipsum Paulum. Nam sicut tota actio Dei est, ita etiam tota à libero proficiscitur arbitrio.] Et inferius impugnat asserentes, gratiam Dei omnium esse effectricem, ita vt homini nihil tribuant.*

Sed quod maioris momenti est, S. Bernardus 2904 ex sensu etiam S. Augustini profert quæ integrè præsentauimus num. 1915. & duobus seqq. necnon 1927. atque 1928. & quæ liberum arbitrium adiutum gratiâ aliquid de se immediatè, & proximè agere contestantur. Sed en Illustrissimo Godoy supra num. 121. videtur S. Bernardus manifestè

refragari concursui partiali gratiæ, & liberi arbitrii in consensum supernaturalem, cum ait: *Non partim gratia, partim liberum arbitrium.* Sed certe non excludit nisi concursum partialem partialitate effectus, vt compertum est ex continuo sequentibus verbis, *Sed totum singula opere inuidiâno peragunt. Totum quidem hoc, & totum illa, &c.* necnon ex immediatè antecedentibus, *Quod à sola gratia captum est, pariter ab utroque perficitur. Vt mixtum, non sigillatim; simul, non vicissim per singulos profectus operentur.* Cuncta hæc, & cætera remotiora intonant concursum partialem partialitate causæ, & totalem totalitate effectus. Quem posteriorum exploratum esse apud omnes, monuerat Godoy §. 1. num. 3. Atque ita est & à Nostris præsuppositus.

2905 Eundem S. Bernardum *Serm. 80. in Cantica,* tacitis verbis eius, allegat pro se Godoy §. 5. numero 160. Ego in illo sermone non inuenio nisi isthæc quæ à longè trahi possunt, *Mentem est resurcire damna, imò Domini, de quo totum presumimus.* Sed quod dicat, *presumimus,* indicat agendum à se cum Dei gratia aliquid; quâ in sua partiali actione fundetur præsumptio in Domino. Vltus fuit eodem verbo, & in eodem sensu, magisq; declarato in *tract. de Gratia, & lib. arb.* vt videre est in nostro numero 1917. Iamque sæpè cum partiali influxu nostræ voluntatis in opus liberum salutare, conciliaui, quod totum Dei dicitur, totumq; Deo attribuitur, tum ob primatum, principatumque Dei in eo agendo, tum ob præuentionem, & excitationem nostræ voluntatis à Deo, vt ad illud determinet se electiue; tum ob nullam in illo, neque in negotio nostræ salutis partem, quæ Dei gratiâ non fiat; *neque enim homo auxilio Dei in quadam actionum suarum parte eget, & in quadam parte non eget,* vt ad Demetriadem inquit S. Prosper.

2906 Cum S. Augustino in *cap. illo 5. de Gratia, & lib. arb.* concordat etiam S. Gregorius Magnus *lib. 16. Moralium, cap. 11. & 12.* cuius verba posui in num. 1968. Sed Illustrissimus Godoy supra §. 5. num. 122. reclamât, quia S. Gregorius nobis potius obstitit inquit, *Vt se sine gratia nihil esse ostenderet Paulus, ait: Non ego.* Nam si iuxta nos liberum arbitrium habet virtutem partialem proximam, quomodo stabit, vt sine gratia nihil sit? Alioquin sine illo nihil esset & hæc, quæ etiam iuxta nos virtute tantum partiali proximâ pollet. Veruntamen virtus hæc in libero arbitrio non obstat, quominus ipsum dicatur nihil esse sine gratia: vt non obstant virtus radicalis, captatioque essentialis agnita à Thomistis. Et ratio est, quia in ordine ad salutis opus virtus liberi arbitrii nihil est, seu nihil valet, insufficientes est sine gratia, scilicetque ab ea, estque talis, cui huius concursus non debetur. Et quoad id secundum intercedit discrimen aliquid in gratia, vt pote cuius virtuti debeat conaturaliter concursus liberi arbitrii. Sed quoad primum nulla est diuersitas, vt enim liberum arbitrium sine gratia intrinsecus, vel extrinsecus auxiliante nequit efficere actum liberum salutarem, ita neque è conuerso gratia sine libero arbitrio.

2907 Loquutiones similes illi S. Gregorii nullus melius declarauit, quam Cardinalis Toletus in *Commentariis super Lucam,* circa ea verba *cap. 8. vers. 11. Semet est verbum Dei.* Cum enim dixisset, ad fructum spirituales faciendum con-

currere verbum Dei tanquam semen; liberum arbitrium tanquam terram, in qua semen recipitur, & quæ sua fecunditate cooperatur; gratiamque Dei tanquam influxum celestem, sine quo nec semen, nec terra, quantumvis fecunda, effectum producerent: cumque necessitatem huius celestis auxiliij probasset ex illo Ioannis 15. vers. 5. *Sine me nihil potestis facere;* & ex illo 1. ad Cor. 12. vers. 3. *Nemo potest dicere, Dominus Iesus, nisi in Spiritu S. animaduertit,* [non excludi in his sententiis rationem, seu totam virtutem arbitrii, sed sufficientiam. Sicut si quis dicat, Ego non possum mouere lapidem hunc magnum, non significat se nullas habere vires, sed eas solas non esse sufficientes sine auxilio, & iuuamine externo. Ita sentiendum est quando dicimus, hominis arbitrium non posse vt oportet operari, aut credere sine Dei auxilio. Hinc est, quod in Scriptura dicitur, Deum adiuuare hominis infirmitatem; nemo autem adiuuat eum, qui omnibus prorsus viribus est destitutus: id esset potius facere opus, quam iuuare ad illud faciendum. Concludamus ergo, tria hæc concurrere ad fructum perfectè faciendum, verbum, arbitrium, auxilium Dei; & singulis deficientibus, non esse fructum.] Sic Toletus. Et circa verba Ioannis 15. vers. 5. consilatur illustris eius discipulus Maldonatus, necnon circa alia eiusdem Ioannis 6. vers. 44. Salmcron etiam *disp. 28. in 9. ad Rom. vers. 16.* notando obiter, quàm primitiua sit in nostra Societate opinio de immediata, & proxima virtute liberi arbitrii ad opera salutaria.

2908 Remoto itaque eo scrupulo in verbis S. Gregorii, si illa omnia legantur, innotescet quantum faveant nostræ opinioni. Vt & hæc in *lib. 8. cap. 24. De semetipso iterum loquitur Paulus, dicens: Gratia Dei sum id quod sum. Et huius nimirum aspiratione gratiæ, quia virtutum opera protinus in corde generantur, vt ex libero quoque arbitrio subsequatur actio, cui post hanc vitam retributio æterna respondeat, illico adiecit: Et gratia eius in me vacua non fuit.* Perpende, præuente, excitanteque gratiâ subsequi actionem, quæ sit ex ipsa, & ex libero quoque arbitrio; seu quæ sit concursus simultaneus vtriusque in opera virtutum. Perpende etiam, ob subsequitionem ex libero arbitrio, excludentem ne præueniens, & excitans gratia manserit vacua, respondere æternam retributionem post hanc vitam actioni erga opera virtutum. Ergo in eam actionem liberum arbitrium de se effectiue præstitit aliquid, quomeresetur: præstitit, inquam, non solum, nec totaliter, sed simul, & partialiter cum gratia adiuuante, & principalius efficiente. Huc reuocari poterant plura testimonia Scripturæ, Conciliorum, Pontificum, & PP. Ecclesiæ, in quibus monemur, & iubemur, ne in vacuum recipiamus Dei gratiam, vt ex huius auxilio fructum aliquem iustitiæ percipiamus, atque vt idem cooperemur. Quomodo enim petetur à nobis id, cuius præstandi, & agendi virtus immediata, & proxima, totaque ratio sit penes gratiam quam assequi nostræ non est potestatis? Sed de his aliqua delibauimus in superioribus, & tractatio pro materiæ fecunditate exposcebat paginas multas.

2909 E S. Augustini documentis in *cap. illo 5. de Gratia, & lib. arb.* prodierunt itidem illa S. Anselmi in *lib. de Gratia & lib. arb. cap. 15.* transcripta iam

iam à me in num. 1977. Inter quæ sunt contraponenda isthæc, *Cum dicit Dominus, sine me nihil potestis facere, non ait, nihil valet vobis vestrum liberum arbitrium;* eis aliis S. Gregorii Magni discussis in num. 2906. *Vt se sine gratia nihil esse ostenderet.* Nam si eis aliis, iudice Illustrissimo Godoy, constat ceteri à S. Gregorio liberum arbitrium non habere ratione sui partialem proximam virtutem, constabit ex his oppositum ceteri à S. Anselmo. Certè vtræque optimè inter se congruunt. Etenim hæc procedunt de libero arbitrio considerato simul cum gratia eleuante, præueniente, adiuuanteque ipsam: ea verò alia procedunt de libero arbitrio seorsim à gratia spectato, vt explicui in illo numero 2906. Obseruare etiam oportet geminæ causæ partialis similitudinem, quâ ibidem vtrius S. Anselmi: *Sicut ergo (inquit) quauis naturalis usus non procreet prolem sine patre, nec nisi per matrem; non tamen remouet vllus intellectus aut patrem, aut matrem à generatione prolis; ita gratia, & liberum arbitrium non discordant, sed conueniunt ad inuisitandum, & saluandum hominem.*

2910 Memini Authorem Cursus Theologici Carmelitarum Dilcalceatorum, *1. p. tract. 2. disp. dub. & §. 4. num. 57.* inuehi in virtutem partialem tenentem se ex parte creati intellectus ad visionem Dei; quia inde fieret, intellectum, si per modum fœminæ intellectualis partialiter concurreret ad fœtum visionis, continere in ordine supernaturali omnem perfectionem, quæ intra latitudinem potentæ intellectiue potest ei competere; & consequenter continere visionem, & non egere ad ipsius partum auxilio supernaturali luminis gloriæ. Etenim per modum fœminæ intellectualis influeret partialiter proximè ad visionem. Ergo solum indigeret virtute obiecti concurrentis per modum viri intellectualis, ac proximè opus non esset ex parte eius virtute alia supernaturali. Cui argumento, vt salua stet similitudo vsurpata à S. Anselmo, respondeo, partialem virtutem intellectus non esse completam, & perfectam, sed requirere eleuationem per lumen gloriæ, si reddenda sit completa, & perfecta. In responsione abstiniui ex pudore, & ex sermone decoro à discussione fœminæ, vteri, maris, & partus intellectualium.

2911 Aliam similitudinem relegendam in eo numero 1977. affert S. Anselmus, vt non sit imputandum libero arbitrio opus salutare, etsi ad illud immediatè, & proximè cum gratia concurrat indifferens, & potens non concurrere; quia scilicet Dei manus est tum virtus partialis, quam in sui creatione, & conseruatione habet acceptam liberum arbitrium; tum partialis virtus gratiæ, quæ ipsi aduenit à Deo vt authore supernaturali; tum potestas concurrenti cum gratia, seu eam determinandi electiue, vt secum influat efficienter in opus salutare.

2912 Atque hinc clarescit, quo sensu S. Augustinus in *Psalm. 32. Concione 2. super vers. 6. Verbo Domini celi firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum,* dixit de Angelis, & hominibus beatis: *Non habuerunt aliquid ex se, & tanquam supplementum à Domino perceperunt. Spiritu enim oris eius non pars, sed omnis virtus eorum.* Hæc enim verba non excludunt immediatum, & proximum concursum partialem intellectus tam Angelici, quàm humani cum supernaturali lumine gloriæ ad videndum Deum;

sed virtutem quæ ad id sit vel ex parte, seu qualitercumque sufficiens independentè à Dei munere, & gratia. Si S. Augustinus loquatur, vt placet Goneto *tom. 3. disp. 5. art. 7. §. 1. pag. 418.* de Angelis viatoribus, qui rebelles non fuerunt, sed pericauerunt in statu innocentie, non absumiliter erit explicandus. Vnde eò loci non fauet opinioni neganti præfatum concursum, etsi pro illa ab Illustrissimo Godoy supra §. 5. n. 160. allegetur.

SECTIO CCLXIX.

De sensu Authoris Hypognofticôn. Et quidnam indicet Concilium Tridentinum?

2913 Libri Hypognofticôn existimari à multis fuerunt S. Augustini. Sed iam olim contradixit Ecclesia Lugdunensis in libello de tenenda veritate Scripturæ sanctæ. Habent saltem Authorem vetustum, quique plerumque Augustinianam doctrinam affectatur. Igitur in *lib. 3. cap. 9.* vt iam partim retuli num. 1917. dicitur: *Enuntdat se ab huiusmodi vasis (de quibus 1. ad Timotheum 2. vers. 21.) quia cum Dei misericordia so præueniente agit & ipse satis per liberum arbitrium, vt emundetur: sola autem voluntate suâ si præsumat, mundari non potest.* In quibus verbis, quod homo agat cum gratia, significat non solum gratiam esse, quæ agit, nec solum hominem, sed gratiam, & hominem. Rursus, quod homo agat satis per liberum arbitrium, declarat non totam virtutem agendi esse ex gratia, sed etiam liberum arbitrium per propriam virtutem, & efficaciam cum gratia concurrere. Præterea, quod si solâ voluntate suâ præsumat, non potest mundari, exprimit virtutem eam, per quam liberum arbitrium agit, esse incompletam, atque imperfectam, & quæ nisi per adiutorium gratiæ compleatur, ac perficiatur, sit insufficientis, & impotens attingere actum salutarem.

2914 *Cap. 11. eiusdem libri,* legitur illud scilicet, & equi exemplum, quod prænotauit in numero 2847. *Rectè arbitror (inquit) comparari liberum arbitrium iumento, gratiam verò fessori. Quis sicut iumentum, animal vinacissimum, vt dometur ad opus homini necessarium, de armento vngum apprehenditur, & incipit per curam domantis se ad eius proficere voluntatem: ita & liberum arbitrium, quod vltzeratum vinit in homine, gratiâ Dei apprehenditur de armento luxuria seculi. :: Sicut enim iumentum illud, dum in via dirigitur, fessoris manu regitur, vt iter rectum, siue leniter, siue cursim secundum sedentis in se voluntatem possit incedere quoadusque ad locum perueniat destinatum: ita & liberum arbitrium, dum in via, id est Christo (quia ipse ait, Ego sum via, veritas, & vita) cæperit esse, gratia regimine regitur, vt in semitis Domini recto corde :: possit ambulare, quoadusque ad præmissum regnum cælorum perueniat. Sicut ergo homo sedens in iumento, cum peregerit iter, quod incescit, dicit, Feci hodie vtpota triginta miliaria, cum illo sedente, iumentum cucurrit triginta miliaria; sed*

non ea cucurriſſet, niſi à ſeſſore tam directum in via, quam gubernatum fuiſſet. Rectè ergo ſeſſor, quem gratia figurat, dicit, Fecit triginta milliaria; ipſe enim fecit, qui iumentum facere fecit; & tamen utriſque labor itineris imputatur. Ita & gratia, & liberum arbitrium peragit ſine dubio iter fidei liberum, dum Dei Chriſtianus facit præcepta; ſed non, ut ſuprà dixi, ſine gratia dirigente, vel gubernante. : : Itaque nec gratia ſine libero arbitrio facit hominem habere beatam viam, nec liberum arbitrium ſine gratia. : : Qua rationis capaces præuenit, atque docet, ut bonum velint, & poſſint. Sic Author ille, qui interprete non indiget, præſertim ex verbis illis, Ita & gratia, &c.

2915 Cap. 8. euſdem libri, accommodatur libero arbitrio parabola apud Lucam cap. 10. hominis vulnerati, cum de Hieruſalem deſcenderet in Hiericho. Et inter alia dicitur: Quid eſt autem, Relicto eo ſemiuino, abierunt? Rectè dictus eſt ſemiuinus; habebat enim vitalem motum, ideſt liberum arbitrium vulneratum, quod ei ſolum ad æternam vitam, quam perdidit, redire non ſufficiebat: & ideo ſemiuinus dicitur. Iacebat ergo humanum genus vulneratum in mundo: ſed cur iacebat, dicitur, ſi per ſe ſurgere poterat, vel ſanari, nullius indigens adiutorio? Sed iacebat vulneratum, quia vires ei propria ad ſurgendum, quò ad ſanandum ſe medicum, ideſt Deum, requireret, non ſufficiebant. Horum verborum pleraque ſub nomine S. Auguſtini tranſlata ſunt à S. Thoma in Catenam, ſuper caput 10. Lucae.

2916 Sed illuſtriſſimus Godoy ſuprà, §. 5. num. 123. & 124. nullius eſſe contra ſuam ſententiam vigoris pronuntiat; quia quod homo dicatur ſemiuinus relictus poſt primi parentis culpam, prouenit tum iuxta Theodoretum ex mortalitate corporis incurſa per illam, cum aliunde anima ſit immortalis: tum ob retentam virtutem immortaliorem, & proximam ad efficiendam aliqua bona opera moralia ordinis naturalis ſine ſpeciali gratia: tum ob ſuperſtitem obediẽtialẽ potentiam remotam ad actus ſupernaturales. Cæterum ex primo capite non extenuatur viſiſſimonij. Non enim iſtud adducitur vt ex ſenſu Theodoret. Variè varij PP. interpretantur eam parabolam: nos non producimus teſtimonium, niſi vt ex ſenſu Authoris Hypognoſticõn. Secundum caput excogitatur non incongruè à reſpondente; ſed Author Hypognoſticõn ne inſinuauit quidem: nam ſolum agit de retenta aliqua virtute, quanquam vulnerata, & ad opera conducentia in vitam æternam. Id quod perſpicuum eſt ex verbis teſtimonij, & ex his quibus præcludit parabolæ: Audi tamen adhuc calcatus, vt ad propoſitum ſuperioris diſputationis reuertamur, qui: homo, vulnerato libero arbitrio per Adæ peccatum, ſine gratia Dei, ideſt per ſe ſolum, ſanare ſe non poteſt, nec ſponte ad paradifum reuertitur; ſanctorum numero ſociandus; nec eum gratia meritis ullis accipere, ſed totum ſua miſericordiã Deum peragere. Homo quidam, ait Dominus in Euangelio, deſcendebat ab Hieruſalem in Hiericho, &c. Tertium caput non ſubſtitit; nam teſtimonij verba denotant plus quam obediẽtialẽ illam potentiam remotam, quam reſpondens agnoſcit remanentem poſt culpam in homine; ſiquidem exprimant vires proprias liberi arbitrij humani, quanquam inſufficientes, niſi accedant vires gratiæ, qui-

bus eleuentur ad coëfficienda opera ſalutaria. Potentia autem obediẽtialis remota, agnita à reſpondente, non importat liberi arbitrij vires proprias, eleuabileſque à gratia, vt ſimul cum ipſa ſufficiant agere immediatè, ac proximè. Vbi obſeruo, reſpondentem dicere ſuprà §. 5. num. 160. doceri à S. Auguſtino lib. de Gratia Chriſti, cap. 20. & 21. illam tantum potentiam, vimque mediam remotam; vel ab illo reſpici potentiam, vimque mediam proximam in libero arbitrio, quando gratia eſt coniunctum. Sed non deſignat verba S. Doctõris; & in neutro capite vllum reperio, quod vel adſtruat potentiam illam remotam, vel deſtruat hanc proximam.

Hucvſque digeſſi validiſſima teſtimonia S. Auguſtini, & Authoris Hypognoſticõn pro immediato, proximoque partiali conſuſu liberi arbitrij creati erga actus liberos ſupernaturales, incidenterque quorundam aliorum PP. ſed omittens multorum paſſim occurrentium. Reieci etiam interpretationes, quæ tentantur ad nonnulla S. Auguſtini, & Authoris Hypognoſticõn, vt & fatiſeci illis, quæ pro ſe aduocat Illuſtriſſimus Godoy, quin vel vnum præterierim. Quo de negotio Gonetus nullam nobis curam inceſſiuit, ſed lite non conteſtata, ex S. Auguſtini authoritate (quæ in his punctis tanti eſt momenti) edixit contra nos criſin aded ſeueram. Sed ſpero non acceptandam ab æquis Lectoribus quoavſque examinent teſtimonia ſuperiora S. Auguſtini.

Et pro pleniori cauſe cognitione eoſdem precor, vt expendant quæ ſunt etiam in Concilio Tridentino. Nam etſi ego exinde nolim laceſſere vel minimã cenſurã opinionem Gonet; licet tamen allegare, vt quæ forſan remotari poſſint damnatoriã ſententiam, & mouere ad relinquendam opinionem noſtram in pacifica probabilitatis poſſeſſione, quam hætenus obtinuit. Nolim etiam locum hunc tam diſſuſe, quam poſſem pertractare, ſed tantum attingere, remiſſis Lectoribus ad Ripaldam diſp. 30. ſect. 5. & 21.

Igitur in Tridentina Synodo ſeſſ. 6. cap. 5. & can. 4. definitur hominem vocatum, & excitatum per Dei gratiam cooperari eidem adiuuanti, ita vt falſum ſit, hominem ipſum, velut inanime quoddam, nihil omnino agere, merèque paſſiuè ſe habere. Tunc ſic primò: Homo cooperatur Deo adiuuanti per ſuam gratiam. Ergo per ſeipſum aliquid agit. Ergo per propriam liberi ſui arbitrij virtutem immediatam, & proximam. Antecedens eſt Concilij Tridentini. Prima Conſequentia ex eodem Antecedenti eſt S. Auguſtini iſdem verbis in Pſalm. 78. verſ. 9. Conſequentia ſecunda quam probabiliter inferatur, conſiderent attentè Lectores Sectionis 265. Et addo, ſi ex hoc Antecedenti, Deus per ſuam gratiam adiuuantem cooperatur homini, inferatur rectè, Deum per ipſam gratiam adiuuantem agere aliquid, agereque propriã virtute immediatã, ac proximã ipſius gratiæ; quidni ex eo alio Antecedenti deducatur admodum probabiliter illæ aliæ Conſequentiæ? Addo rurſus, communis ſententia Philoſophorum, & Theologorum contra Durandum, paucosque alios aſſeclas docet, Deum cum cauſa ſecunda operari proximè, & immediatè; quia ſi ſolum operaretur effectus cauſe ſecundæ virtute huius immediatæ, & proximæ, tanquam adæquatã ratione operandi

randi, non propriè, neque abſolutè, & ſimpliciter, ſed vſumum denominatiuè operaretur, dicereturque operari illos. Cum tamen in ſacris paginis legamus, Deum omnia in omnibus operari, Deum vſque modo operari, in utero matris formare filium, agri fanum veſtire, & ſimilia. Quomodo ergo, ſi tota virtus immediatã, & proxima efficiendi opus ſalutare reſideat in vna Dei gratia, dicitur propriè, abſolutè, ac ſimpliciter homo cooperari Deo adiuuanti per gratiam? Cauſa ſecunda proprior eſt cauſe primæ, quam hominis ſit gratia, quæ ipſi eſt indebitum donum, & munus.

2920 Secundò, qui per peccata à Deo auerſi erant, per eius excitantem, atque adiuuantem gratiam ad conuertendum ſe ad ſuam ipſorum iuſtificationem, eidem gratia liberè aſſentiendo, & cooperando diſponuntur, excitatiue diuina gratiã, & adiuuanti fidem ex auditu accipientes liberè mouentur in Deum. Sic totidem verbis Concilium Tridentinum cap. 5. & 6. Igitur à peccatoribus adiuuantem etiam eſt ſuæ efficaciam voluntatis. Hanc Conſequentiam ducit ex ſimili Antecedente S. Auguſtinus lib. 2. de Peccatorum meritis & remiſſ. cap. 9. Ergo cum virtute gratiæ adiuuantis coniungi debet efficaciam, & conatuſque propriæ voluntatis. Ergo proximè, immediatè non ſola virtus gratiæ, ſed etiam noſtræ voluntatis agit. Quibus Conſequentiis ſecundæ, & tertię quam veriſimilem viam ſternat prima, oſtenſum eſt in ſect. 265.

2921 Tertio falſum eſt, hominem ipſum in negotio ſuæ iuſtificationis, velut inanime quoddam, nihil omnino agere. Ergo eo in negotio adnitiue efficaciam ſuæ voluntatis. Quia ex Conſequentia fluunt magna cum probabilitate duæ illæ, de quibus proximè. Antecedens firmum, & ratum eſt ex Concilio Tridentino. Conſequentiam deducit S. Auguſtinus ex pari Antecedenti, vt in ſect. 266. vult eſt.

2922 Conſirmo; tum quia homo viuunt exercendo actus ſalutares. Ergo eos agit. Conſequentia hæc eſt S. Auguſtini relati in num. 2876. Quia viuunt, utique agunt, ait S. Doctor. Cur autem nos non inferemus, utique agunt immediatè, & proximè? Etenim agere dictum abſolutè & ſimpliciter, ſonat agere eo modo, ſonaturque maxime, cum ſermo eſt de viuente agere, deque mouere ſe ab inſinſeco. Qua in definitione viuente omnes ſolent ſignificare actionem, & motum ab inſinſeco ortum ex immediatã, & proxima vi actiua, motiuaque viuente. Tum quia actus ſalutaris, vt potè vitalis, prouenit à libero noſtro arbitrio, tanquam à principio viuente, cuius eſt agere propriã virtute immediatè, & proximè intra ſe ſuum effectum. Prima propoſitionis pars traditur à Concilio Tridentino definiente, liberum noſtrum arbitrium non eſſe velut inanime quoddam reſpectu actus ſalutaris. Secunda pars probatur, quia propriè, & non merè denominatiuè agere omnino aliquid intra ſe, prout iuxta Tridentinos PP. pertinet ad id, quod non eſt quoddam inanime, non poteſt aliud eſſe, quam agere intra ſe propriã virtute immediatè, & proximè.

2923 Conſuetum eſt Thomiſtis ingerere hic multa de reuocanda actus ſalutaris vitalitate in habitu ſupernaturalẽ, tanquam in principium vitale. Nam ex S. Thoma 2. 2. quaſt. 13. art. 2. ad 2. Deus eſt vita effectiue, & anime per chari-

ratem, & corporis per animam. Sed formaliter charitas eſt vita anima, ſicut & anima corporis. Et quaſt. 17. de Verit. art. 3. ad 21. Anima aliter ſe habet ad vitam naturalem, & ad vitam gratiã; ad vitam enim gratiã ſe habet, vt quod alio viuunt; ad vitam verò naturã, vt quo aliud viuunt. Sed quidquid ſit, an actus ſalutaris proueniens ex ſupernaturali habitu participet eius de titulo vitalitatem, noſtrum argumentum ed reſpicit, vt debeat etiam participare ex titulo liberi arbitrij, tanquam principij viuente agentis immediatè, & proximè intra ſe propriã virtute. Quidquid item ſit de vitalitate habituum ſupernaturalium, & quomodo ſint principia viuente, cum intra ſe, ſeu recipiendo, & patiendo non efficiant actus ſupernaturales; quaſtio nunc præcipuè veſtatur de gratia actuali, quam eſſe qualitatem tranſeuntẽ, & emortuam, conſent communiter Thomiſtæ. Quoniam igitur pacto ex illa participabit vitalitatem actus ſalutaris? Et quando ab ea ſine confortio ſupernaturalis habitus proueniat, vt initio iuſtificationis, inualeſcit magis difficultas. De charitate ait S. Thomas, eſſe vitam animæ; ſed non ait, eſſe vitale principium operationum charitatis. De anima inquit S. Thomas, habere ſe ad vitam gratiæ ſanctificantis, vt quod viuunt ipſa gratiã; ſed non inquit, illam per hanc, tanquam per vitale principium immediatũ, & proximum agere ſalutares effectus. Charitas eſt metaphoricè vita animæ, & hæc per gratiam viuunt metaphoricè: ſicut econtra peccatum lethale eſt metaphoricè mors animæ, & ita vocatur à Concilio Tridentino ſeſſ. 5. in Decreto de peccato originali, num. 2.

Quartò, liberum noſtrum arbitrium non ſe habet merè paſſiuè in ordine ad actus liberos ſalutares, vt ſtatutum eſt in Concilio Tridentino. Ergo per ſuammet virtutem, vt diſtinctam à gratiæ diuina virtute, tamen ſimul cum hac, agit immediatè, & proximè illos. Nam niſi ita ageret, cur non haberet ſe de ſe, & ex propriis merè paſſiuè? Quippe attento illo, quod de ſe, & ex propriis, prout diſtinctis à gratia, præſtaret, non apparet nobis quidnam aliud præſtaret, quam conſuſum paſſiuum in gratiam, & in actus ſalutares.

Augeo argumentationis energiam. Si voluntas ex propria virtute, & de ſe non efficeret actum ſalutarem, ſed ſolum mediã gratiã vt ratione adæquatã agendi: quidni tantum ageret denominatiuè à gratia, à qua ſolum oriretur immediatè, & proximè actus? Atqui hanc denominationem eã præciſe ratione participaret, quã reciperet gratiam. Igitur, ſi conſideretur illud, quod voluntas de ſe exhiberet, quomodo non haberet ſe purè ſuſtentatiuè, ac proinde quoad rem, quomodo non denominaretur intantum agens, in quantum merè pateretur gratiam, quæ ex propria virtute, & de ſe ageret?

Augeo rurſus, caſu quo de potentia Dei abſoluta non recipiat in ſe intellectus creatus lumen gloriæ, ſed hoc illi aſſiſtat intimè penetratum, productum à Deo extra ſubiectum, interrogo, cur tunc ipſummet lumen non poſſet in intellectu æquè benè ac modò, efficere viſionem beatam ſi intellectus de ſe, & ratione ſui non habeat immediatum & proximum conſuſum actiuum in viſionem? Vt poſſet, adeſt exemplum quantitatis panis in Euchariſtia; quæ quantitas tam con-

naturaliter,

naturaliter, quam antea, sustentat cetera accidentia panis, iuxta S. Thomam 3. p. quæst. 77. art. 3. quia ipsa sola immediate, & proxime recipiebatur prius ea, eratque tota ratio materiae primæ ad ea sustentanda: & miraculum non consistit in sustentatione reliquorum accidentium à quantitate, sed in huius conseruatione sine materia. Adest & aliud exemplum octo graduum caloris, qui penes Thomistas sunt tota ratio, ut vnus ignis agat alium; separati enim de potentia Dei abioluta ab igne causabunt alium non minus bene, quam cum sunt coniuncti. Tunc sic: Ergo quando lumen inheret intellectui, & ut tota agendi ratio produceret visionem, quin intellectus conferret immediatum, & proximum concursum in eam, non aliud compereret intellectui, quam mera agendi denominatio, agereque per accidens, eo quod ageret lumen receptum in ipsius intellectu.

2927 Alium casum excogito: Infundat ab extrinseco Deus intellectui in instanti A, visionem quam solus producat: habebit se tunc intellectus merè passiuè, ut fatetur Gonetus disp. 3. de visione, art. 1. §. 1. pag. 76. Et in B, non infundat ab extrinseco, sed eadem, vel alia in B, existat comparata ab intrinseco, & causata à lumine gloriæ ut tota ratione agendi. Desidero edoceri, quidnam respectu visionis in B, intellectus habebit, quo caruit in A? Recepti in vtroque visionem. Habuit in vtroque coaptationem essentiali, & quam Thomista nuncupant potentiam radicalem, remotamque ad visionem. Tenui meo discernu non possum aliud, quo caruerit in A. inuenire, nisi immediatum, & proximum ad visionem concursum.

2928 Nam si dicas, caruisse in A, lumine quod habuit in B. Contrà, nam potuit in A, prædicatum eo esse, quin tamen in visionem influxerit effectiuè, sed solus Deus. Contrà etiam, quia potuit lumine in B, præ A, si lumen non deseruiat ad eleuandum intellectum, ut potius in B, quam in A, agat immediate, & proxime visionem, erit luminis possessio, quæ conducatur, & interit ad genus tantum causæ passiuæ. Si iterum dicas, caruisse in A, actiuo luminis in visionem influxu, quem habuit in B, & qui à lumine fuit ut à virtute intellectus, totaque agendi ratione. Contrà, quoniam si ex entitate intellectus non magis in B, exoritur luminis actio, quæ terminatur ad visionem, & quæ via est ad huic dandum esse, quam in A, fuit exorta altera actio, quæ Deus solus visionem produxit, non magis in B, intellectus, ratione suæ entitatis, habebit se erga visionem actiuè, quam se habuit in A: solusque per accidens erit, & denominabitur agens, quia lumen in ipso receptum agit. Si verò magis in B, quam in A, prodit ab entitate intellectus actio communicans esse visioni: is est par talis concursus actiuus, in quem ut exeat intellectus, eleuatur per lumen exhibens etiam suum concursum actiuum; talisque concursus intellectus intenditur à nobis, qui intelligentiam huius concursus plus inde executimus, quod nunc autem se gerit intellectus erga visionem, quam si hæc Deo extrinsecus infunderetur; nunc namque gerit se actiuè, atque effectiuè, & tanquam prius ipse uenens mouet se, atque ab intrinseco in eam, ut in actiuè, & extrinsecus sui vitalem; aut tunc gerit se merè passiuè, & non moueret se, sed moueretur ab extrinseco à Deo. Quem po-

steriorem modum gerendi se damnat Synodus Tridentina in voluntate nostra erga actus disponentes ad obtinendam iustificationis gratiam. Et in intellectu nostro erga visionem reculant communiter Theologi, dignumque nigro theta complures existimant, etiam si de potentia Dei absoluta possibilis ad visionem admittatur. Ita Gonetus supra ex Illustrissimo Godoy disp. 16. §. 1. n. 1. & 2. Percontor itaque, quidnam sit illud gerere se nunc actiuè, effectiuèque, ut distinctum ab illo, quod tunc esset gerere se merè passiuè? Et cum non sit recipere visionem, non item includere potentiam actiuam radicalem & remotam ad eam, non demùm instructam esse coaptatione essentiali cum ea; nam & tunc profectò haberet hæc omnia: non aliud mentibus nostris occurrit distinctum in modo se gerendi, quam quod nunc, ex eleuatione per lumen actiuè potentia radicali & remotà, coaptationeque essentiali redactis ad statum proximum, exerat intellectus immediatum concursum actiuum, & effectiuum vnà cum lumine in visionem, cum tunc non exeruisset.

2929 Atque de illa actiuè potentia radicali, & de coaptatione illa non possunt non dicere Thomista, esse prædicatum essentiali comperens entitati intellectus seorsim à lumine. Rogo ergo, an in consortio luminis eleuantis prædicatum cuiusmodi sit actiuè in actu primo, an solum causalitas passiuè in actu etiam primo erga visionem? Si secundum: Ergo intellectus secundum se haberet se merè passiuè, prout distinguitur ab ea agendi denominatione, quam participat à lumine, & quæ huic conueniat per se, illi autem per accidens. Si primum: Ergo intellectus non tantum mediata, & denominatiuè per lumen, sed immediate, & per se operabitur in consortio luminis visionem. Etenim præter mediatam actiuè in actu primo, conuenientem per accidens intellectui ratione luminis, dabitur in intellectu secundum se alia essentialis, intrinseca, immediata, ac proxima. Quæ si non detur, sed solum mediata, & denominatiua per lumen, manebit intellectus secundum se cum sola causalitate passiuè essentiali in actu primo, & consequenter passiuus erit omnis actus secundus eius.

2930 Neque proderit si respondeas, conuenire intellectui secundum se mediatum concursum actiuum per suam radicalem virtutem, & essentiali coaptationem distinctam à lumine. Nam iterum scitator, num prædicatum virtutis remotæ, & coaptationis essentialis, ut distinguitur à denominatione accidentaliter proueniente ex lumine, importet solam vim passiuam recipiendi, vel etiam actiuam distinctam à præfata denominatione? Non dico primum, ne intellectum relinquo cum sola causalitate passiuè. Dicendo autem secundum, velis, nolis, concedis virtutem actiuam immediatam, & proximam. Nam si prædicato illi intellectus competit actiuè propria, & distincta à luminis actiuè immediate, ac proxima respectu ipsiusmet luminis, & mediata, ac remota respectu prædicati illius, non secus ac visibilitas est immediata, proximaque respectu coloris, & mediata, ac remota respectu colorati corporis; non potest non actiuè prædicari illius esse immediata, & proxima, utpote distincta ab actiuè luminis. Quare cum vnà ab altera distinguatur, erit vnà immediata, & proxima in lumine, & altera etiam in prædicato illo.

Ad

2931 Ad hæc, Thomista recentes concorditer opinantur, intellectum præmunitum solo extrinseco auxilio Dei in actu primo, eleuari nequiquam posse ad videndum Deum, quia cum tota in intellectu ratio agendæ visionis sit iuxta ipsos auxilium extrinsecum, siue permanens, siue transiens, deficiente hoc, deerit tota ea ratio, nihilque aderit, per quod referatur in ratione causæ ad effectum: & præterea per merum auxilium extrinsecum, tanquam per complementum suæ partialis virtutis immediatæ & proximæ, non poterit operari, cum ipsi supponant defectum talis virtutis; neque item tanquam per totam rationem agendi, siquidem Omnipotentia, etsi intimè assistens intellectui, non tamen vniretur physice, neque haberet coniunctionem sufficientem, ut intellectus operaretur visionem, quam illa. Quare quamquam illa possit esse tota ratio agendæ visionis ab extrinseco in intellectu habente se merè passiuè, non tamen poterit eleuari sine auxilio intrinseco ad eam agendam, habendamque non merè passiuè. Ita Thomista moderni, & omnino conlectariè ad suum principium de defectu virtutis actiuæ partialis immediatæ, ac proximè in intellectu ad visionem. Sed huiusmodi principium aptatum decisioni ineluctabilis intellectus per auxilium extrinsecum, mouet me ut anceps sum, quomodo accommodetur, nisi admittatur, quando per auxilium intrinsecum fit visio, intellectum habere se merè passiuè, & solum denominari agentem, quia agit auxilium intrinsecè inherens sibi? Ratio dubitandi est, quia in vtroque casu datur potentia remota, & coaptatio essentialis ad visionem; in neutro intellectus confert ratione sui actionem in eam. Cur ergo quod intellectus dicatur agere visionem potius in casu auxiliij intrinseci, quam in casu extrinseci, non præcisè proueniet exinde, quod intrinsecum agat, & ob illud agens receptum in intellectu denominetur hic agens per accidens, referaturque sic ad visionem tanquam ad actum, & effectum? Aut sic denominari, & referri ex titulo recepti præcisè auxiliij, non extrahit intellectum ab habente se in se, & ratione sui merè passiuè erga visionem: uti non extraheret in casu, quo Omnipotentia, tanquam tota agendi ratio produceret eam in illo. Summatim ponderetur, illum in vtroque casu accipere visionem à tota ratione agendi distincta à se; & nobis non apparere aliud discrimen assignabile à Thomistis in casu intrinseci auxiliij, nisi quod hoc agat receptum in illo, & inde per accidens denominetur agens; sicut aqua denominatur per accidens calefaciens ex calore inherente sibi; sed non sic denominaretur ex calore, qui tantum esset ei penetratus intimè. Cæterum de hoc exemplo dicam plura in secl. seq.

SECTIO CCLXX.

Indicia alia ex Concilio Tridentino.

2932 Quid, quoties substantia per formam sibi intrinsecam, sed ab extrinseco aduenientem, agit tanquam per rationem, totalem immediatè, & proximè agendi, toties habet se merè passiuè respectu effectus in ipsa recepti; & respectu non recepti non habet se verè, & propriè actiuè. R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

uè, quamquam ratione formæ intrinsecæ sibi, & agentis denominetur per accidens agens. Ergo similiter in præsentis. Antecedens comprobari potest multis exemplis. Seligo tria. Sit primum actus intentionalis naturalis, qui est totalis ratio immediata, & proxima producendi intrinsecus habitum facilitantem. Sit secundum lucis, quæ recepta in aère, aut alio corpore diaphano, est etiam totalis ratio immediata, & proxima illuminandi circumiacentia corpora. Sit tertium caloris, qui in aquam introductus est itidem totalis ratio immediata & proxima calefaciendi manum applicatam. Quibus in exemplis substantiæ affectæ præfatis qualitibus habent se merè passiuè, aut non habent se verè, & propriè actiuè respectu effectuum, tantumque per accidens denominantur agentes.

2933 Secundo exemplo videtur S. Thomas 3. contra Gentes, cap. 53. ut declarat, intellectum creatum indigere diuino lumine ad hoc, ut Deum per essentiam videat. Nihil enim (inquit) eleuari potest ad altiore operationem, nisi per hoc, quod eius virtus fortificatur. Contingit autem dupliciter alicuius virtutem fortificari. Vno modo per simplicem ipsius virtutis intensiorem, sicut virtus actiuè calidi augetur per intensiorem caloris, ut possit efficere vehementiorem actionem in eadem specie. Alio modo per noua forma appositionem, sicut diaphani virtus augetur ad hoc, ut possit illuminare per hoc, quod sit lucidum actu per formam lucis receptam in ipso de nouo. Et hoc quidem virtutis augmentum requiritur ad alterius speciei operationem consequendam. Virtus autem intellectus creati naturalis non sufficit ad diuinam substantiam videndam, ut ex prædictis patet. Ergo oportet, quod augetur ei virtus ad hoc, quod ad talem visionem perueniat. Non sufficit autem augmentum per intensiorem naturalem virtutis, quia talis visio non est eiusdem rationis cum visione naturali intellectus creati; quod ex distantia visionum patet. Oportet igitur, quod fiat augmentum virtutis intellectiue per alicuius noue dispositionis adaptionem. Sic Angelicus Doctor. In quo similitudo diaphani, cuius virtus augetur per lucem ad illuminandum, non accipienda est ut quadrans quoad omnia virtuti intellectus auctæ per lumen diuinum ad videndam Numinis essentiam: alioqui sicut diaphanum non nisi denominatiuè per accidens illuminat, non etiam nisi sic intellectus videret.

Vnde & Illustrissimus Godoy §. 9. n. 237. ad 2933 nerit, similitudinem non tenere quoad omnia, sed quoad hoc tantum, quod vtroque est augmentum, non per simplicem virtutis naturalis intensiorem, sed per nouæ formæ appositionem. Quæ in diaphano appositio, cum illud per illuminationem non viuat, neque debeat aliter se habere, quam merè passiuè, non excludit formam appositam, quæ sit tota ratio agendi; secus in intellectu. Et forma quidem diaphano appositio non auget strictè virtutem illius; nulla enim in illo præexistit ad illuminandum. Sed forma intellectui appositio strictè auget virtutem inchoatam, & imperfectam, quam præhabet. Cum enim virtus naturalis intellectus creati non sufficiat ad Dei essentiam videndam, oportet quod ex diuina gratia superaccrescat ei virtus intelligendi. Et hoc augmentum virtutis intellectiue illuminationem intellectus vocamus, ut ait S. Thomas 1. p. quæst. 12. art. 5. in corp. addens ad 1. Lumen creatum est necessarium ad videndum Dei essentiam, non quod per

per hoc lumen Dei eſſentia intelligibilis fiat, que ſecundum ſe intelligibilis eſt; ſed ad hoc, quod intellectus fiat potens ad intelligendum per modum, quo potentia fit potentior ad operandum per habitum. Conſiderentur hæc verba S. Doctōris, & ſimilia paſſim occurrentia: quæ omnia ſignificant in intellectu ad viſionem virtutem actuum inſufficientem de ſe, & remotam; ſed redditam ſufficientem, & proximam accellu ſuperioris virtutis luminis. Et quod de habitu addit, intelligitur de naturali, danteque poſſe facile. Nam de ſupernaturali, danteque poſſe ſimpliciter, non eſſet maior explicatio, ſed idem per idem dicere. Habitus autem naturalis ita ſe habet ad actum, ad quem faciliat, vt etiam potentia immediatè, & proximè concurrat cum ipſo.

2935 Tertio exemplo obuiam procedit Godoy §. 5. *num.* 20. reſpondens, ideo aquam non propriè dici ſimul cum calore ad calefaciendum concurrere, quia calor mediatur, non vt virtus aquæ, ſed vt adæquata cauſa caloris, habente ſe omnino per accidens aquæ ad calefaciendum; alit lumen, licet ſit adæquata virtus proxima ad viſionem, non tamen adæquata cauſa, ſed ex illo, vt virtute intellectus, & ex hoc conſtat tali cauſa. Si enim illud eſſet adæquata cauſa, arguit idem §. 8. *num.* 123. in primis poſſet extra intellectum exiſtens, ſeu potius intrâ penetratum, & non phyſicè inherens cauſare viſionem. Secundò, intellectus ſolum per accidens diceretur elicere viſionem, nec poſſet cum proprietate dici cooperari cum lumine; non enim ſic poſſet dici cooperari quod non operatur. Conſequens, loquendo de gratia in ordine ſaltem ad actus liberos ſalutares, eſt contra expreſſa teſtimonia Scripturæ ſacræ, & Concilij Tridentini. Tertio, ad actum vitalem non ſolum effectiue concurrat proxima virtus, quæ eleuet potentiam, ſed etiam hæc ipſa: eleuat autem lumen vt virtus proxima, intellectum tanquam potentiam.

2936 Hac in reſponſione optimè dicitur, aquam non ingredi ad conſtituendam adæquatam cauſam calefaciendi; optimè etiam probatur, intellectum contra ingredi ad conſtituendam adæquatam cauſam viſionis. Sed eſt diſparitas, quam anhelamus; nam ob primum calor erit tota ratio calefaciendi, & ob ſecundum lumen non erit tota ratio agendi viſionem; ſed ex ipſo, & intellectu conſurget. Etenim ea eſt cauſa in actu primo adæquata efficiendi, quæ poteſt exhibere actionem ſufficientem ad exiſtentiam effectus; & ea eſt in actu ſecundo adæquata, quæ exhibet humanitati actionem. Iſtud autem quidnam aliud eſt, quam cauſam in actu primo adæquatam efficiendi, eſſe totam in actu primo rationem agendi; & cauſam in actu ſecundo adæquatam, eſſe totam in actu ſecundo rationem agendi? Si ergo intellectus conſtituit ſimul cum lumine cauſam adæquatam effectuum viſionis, conſtituet etiam ſimul cum ipſo totam rationem eius agende. Non igitur ſolum, & vnicum lumen erit tota ratio; cum tamen ſolus, & vnicus calor ſit tota ratio agendi calefactionem.

2937 Si adhuc contendatur, lumen eſſe totam rationem, ſed non cauſam totalem, & adæquatam; id ſecundum deſt. eſt in q. actionem de nomine, & in primo manebit controuerſiæ campus, vt geminusque exemplo caloris, qui quia in aqua eſt tota ratio calefactionis, ſeu tota ratio com-

municandi exiſtentiam calefactioni, ideo aqua non ita ſe habet reſpectu huius, neque ita aquæ tribuitur hæc, ac ſe habet intellectus reſpectu viſionis, atque intellectui tribuitur viſio: quidquid ſit, an aliquis denuò calorem, & aquam nominaret cauſam adæquatam calefactionis. Ergo diſcrimen reale in eo conſiſtit, quod tota ratio calefactionis efficiendæ eſt calor; & tota ratio viſionis efficiendæ non eſt lumen, ſed ea conſtatutum ex hoc, tum ex intellectu, & ab vtroque viſio participat ſuam exiſtentiam.

2938 Similiter me expedio ab ea quaſtione de nomine agitata à Godoy in §. 9. *num.* 233. & ſeq. quod etiã ex lumine, & intellectu coaleſcat adæquata cauſa viſionis, lumenque ſit pars cauſæ, vt & intellectus; nihilominus neutri attribuendum eſt nomen cauſæ partialis. Sicut eſt homo componatur adæquatè ex anima & corpore, nec anima dicitur homo partialis, neque item corpus, ſed pars hominis. Rurſus eſt materia prima ſit pars cauſæ effectiue actionum naturalium hominis, non dicitur cauſa partialis illarum. Hactenus appellatione cauſarum partialium, & inadæquatarum eas ſubaudiuimus, quæ conſtituunt vnã totalem, & adæquatam: vocabuloque partis cauſæ intelleximus cauſam partialem. Nomen *cauſæ* non eſt acceptum, ſicut nomen *homo*. Cauſam huiusque diuiſerunt Philoſophi in totalem & partialem; in eam quæ eſt adæquata, & in eam quæ inadæquata. Sed homo non fuit diuiſus in totalem, & partialem, &c. Potuit diuidi, ſi placuiſſet Philoſophis, qui declararent, ſignificari à ſe voce hominis partialis idem ipſum, quod voce partis hominis. Illud verò aliud de materia parte cauſæ effectiue actionum materialium hominis, quin dicatur earum cauſa partialis, eodem poſſet modo expediri, niſi falli ſit ſuppoſitio. Sed gratis demus, neque lumen dicendum eſſe cauſam partialem, neque item intellectum, & de neutro dicendum eſſe concurrere partialiter ad viſionem. Hæc ſunt voces: de re eſt, an intellectus ita ſit, & dicatur pars cauſæ, vt influat effectiue, vel non influat in viſionem, vt huic communicet, vel non communicet exiſtentiam, ſed lumen ſolum, & vnicum; ſicut calefactioni manus ab aqua calida ſolus, & vnicus calor communicat.

2939 Ad hunc realem ſenſum, & ad commune vocum uſurpationem reſpiciendo inuicta eſt in Synodo Diœceſana Coloniaenſi anno 1549. ſub D. D. Adolpho Archiepiſcopo in quaſtione ſequens: *An credat, liberum arbitrium peccato primi hominis oppreſſum, per renouationem, que in Chriſto Ieſu eſt in Baptiſmo, verè liberari, ita vt ſic præuentum à Deo per gratiam, que eſt in Chriſto Ieſu, tam in ipſa inſtitutione, quam in bonis operibus, tanquam partiale agens concurrat & cooperetur Deo, & ea ratione cum gratia Dei cauſa meritorum fiat.* Quoniam in libro, ex qua editione, & qua in pagina reperitur hæc in quaſtione, adnotauit in *Euentil.* 14. *num.* 337. iuſſaque fuit ad annum 9. conditæ Societatis noſtræ.

2940 Sed & multò antiquior eſt nomenclatura agentis, cauſæ partialis, attributa libero noſtro arbitrio erga actus ſalutares. Nam Gregorius Ariminenſis in 2. diſtinctione 26. 27. & 28. quaſt. 1. articulo 3. proponit argumentum iſtud: [Aut Deus ſpeciali modo inuadit ad bonum actum, cauſando aliquod donum habituale, ſeu gratiam gratum facientem, ſeu gratiam gratis dantem;

tam; quæ poteſt inexiſtere etiam non actualiter operanti, & non actualiter volenti: & tunc ſequitur, quod ſolum propter poſſe homo indi-geat iſto adiutorio ſpeciali, cuius oppoſitum pluries dictum eſt ſuprà. Aut inuadit immediatè efficiendo ipſum actum volendi. Et ſic aut ipſum actum ſolus Deus cauſat, & voluntas tantummodo recipit; & tunc ſequitur, quod ille actus non eſt in poteſtate hominis, nec ei imputandus ad præmium, vel pœnam, nec meritorius, nec demeritorius: quod non eſt dicendum. Aut non ſolus Deus cauſat illud, ſed ſimul cum voluntate, ita quod Deus ſit tantum partiale efficiens; & cum iſto modo etiam concauſet omnem effectum cuiuſcumque creati agentis, ſue naturalis, ſue liberi, & omnem actum, ſue ſit bonus moraliter, ſue malus, & hæc dicatur influenza Dei generalis; ſequitur quod vltra generaliam Dei influentiam non indiget ſpeciali Dei adiutorio ad bene volendum, cuius oppoſitum in præſenti intenditur.] Iſti, inquam, argumenta vt ſatisfaciat Gregorius Ariminenſis; tradit conceptis verbis referendis *num.* 4997. Deum partialiter coëfficiere, & voluntatem noſtram partialiter concauſare. Tranſcripſit, & probauit ipſum Capreolus in 2. diſt. 28. quaſt. unica, artic. 3. ad 12. contra 3. concluſ. adiciens: [Concordat S. Thomas 1. 2. quaſt. 109. articulis quaſi ſingulis, poſitiſſimè 9. & 10.] Reliqua Ariminenſis continent medullam noſtræ doctrinæ.

2941 Sed Author incognitus in cap. 7. de Vanitate, cap. 91. non conſulto hoc loco ait, Gregorium in nullo inuare Moliniſtas: legit Paulus Faſſeau, & cap. 4. parte 2. ſect. 4. *num.* 241. vult, haberi diſtinctiſſimè ex eo, Deum prædeterminare nos phyſicè ad actus bonos & ſalutares. Quod tamen certò habetur, eſt, Deum non modò vt cauſam primam & vniuerſalem concurrere ad eos, ſed etiam ſpecialiter, quatenus gratiã ſuã præueniente, & excitante facit, vt coſdem faciamus, ita moti ab ipſo, vt in noſtra poteſtate relinquant ſequi ſuam motionem. Quod tam difficile conciliatu eſt, ſi phyſicè prædeterminet nos, vt cum à Gregorio non fuerit expreſſum hoc in loco, ſufficiat nobis vt dicamus, non haberi ex eo etiam obſcurè: & aliunde quod exprimit Gregorius, ſcilicet Deum facere, vt voluntas noſtra partialiter concauſet præfatos actus, diſſimul valdè eſt à phyſica prædeterminatione, vt ſæpius expoſuimus. At enim ſi ratione eius ex ſenſu Gregorij Deus faceret vt faceremus illos; ſi item ex ſenſu eiſdem Deus prædeterminat phyſicè nos ad malos pro materiali, vt interpretatur Faſſeau *num.* 239. & ſeq. quomodò caueret tam indiſtinctè, ne Deus dicatur facere, vt voluntas noſtra agit actum malum, ſicut dicitur facere vt agit bonum? Deuiſſet diſtinguere in malo materiale, & formale. Verba allata Gregorij approbantur à Capreolo in 2. diſt. 28. quaſt. unica, artic. 3. ad 12. (ſed ex præli errore 22.) & poſt illa ſubiungit. [Hac ille (ideſt Gregorius) & concorditer B. Thomas 1. p. quaſt. 82. art. 1. in ſolutione 2. & 3. argumentorum, & in multis aliis locis.

2942 Profectò Gregorius eis in verbis non aliud ex Deo erga actum malum pro materiali agnouit, & docuit, quam concurrum phyſicum ſimultaneum Dei vt cauſæ primæ, & vniuerſalis. R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I. I.

ſalis; eumque electiue determinatum à voluntate noſtra. Nam in 2. diſt. 34. & tribus ſeqq. quaſt. unica, art. 3. ad 8. argumentum (quod eſt Aureoli, & iam à me relatum in ſect. 247.) inquit: [Iuxta modum loquendi argumentis, Deus ſequitur determinationem voluntatis, non quia determinatio voluntatis ſit aliqua entitas diſtincta à voluntate & actu eius, quæ primò fiat à voluntate, ſicut imaginari videretur arguens; nec etiam intelligendo, quod priùs naturã voluntas agat actum illum, quam Deus; propriè loquendo de priori naturã; quoniam tunc ſequeretur, quod poſſit illum agere, Deo non coagente, ſicut patet ex definitione prioris ſecundum naturam. Sed ad hunc ſenſum dico; Deum ſequi determinationem voluntatis; quoniam ideo Deus agit actum illum, quia eum voluntas agit; & non ideo quia Deus agit, ideo voluntas agit. Et ideo magis propriè dicitur Deus coagere voluntati in talem actum cauſando, quam voluntas dicatur coagere Deo. Et cum arguitur contra hoc, infarendo quod Deus voluntariè coageret ad peccatum; ſi peccatum accipiatur propriè, neganda eſt Conſequentia, quia actus ille non eſt peccatum; ſi autem impropriè, ſcilicet pro actu malo, Conſequens eſt concedendum. Quod verò vltra additur, iam excluſum eſt.] Ita Gregorius loquens de peccati actu, vt actus eſt, & vt præſcindit à malitia cui ſubſtat; adſtruenſque, Deum ſequi noſtræ voluntatis determinationem electiuam: quam eſt etiam ſequatur; quando illa liberè actum bonum exercet; ſed ſequitur præueniens; & excitans; vt potius ad bonum, quam ad malum determinet illa diuine Omnipotentis concurſum ſimultaneum.

2943 Hæc etiam verba Gregorij recitantur à Capreolo in 2. diſt. 37. quaſt. unica, art. 3. ad 2. principale; tamen ſubiungat, [apparere ſibi, quod aliter poteſt melius dici, ſcilicet quod quantum ad omne poſitiuum, quod eſt in actu voluntatis, actio voluntatis creatæ eſt poſterior actione Dei in producendo quodlibet tale, quia nulla creatura agit, niſi mota à Deo, &c. vt in numero 5021.] Hic locus allegatur cum aliqua apparentia à Faſſeau ſuprà, numero 240. & cap. 6. ſect. 5. *num.* 345. pro prædeterminatione phyſica ad materiale actus noſtri præui: Sed cum tot alios in Capreolo reperiamus contra eam, & non paucos collegerit Cerſ in Controuerſia de Angelici Doctōris mente, cap. 3. *num.* 42. cap. 4. *num.* 103. ex illis potius, quam ex hoc non proliſo claro (vbi & Gregorij ſenſus non improbat) ferendum eſt iudicium. Præſertim cum in 4. diſt. 12. quaſt. unica, artic. 3. ad 1. Scoti contra 2. concluſionem ſcribat Capreolus: [Cauſa ſuperior non dicitur priùs agere naturaliter, quam agat cauſa inferior, ideo quia agunt in diuerſis instantibus naturæ; ſed ſolum propter hoc, quia actio primæ non dependet ab actione ſecundæ, ſed poſt eſt contra.] Quibus ex verbis poteſt præſens locus declarari, præcunte Raynaudo in *Theologia naturali*, diſt. 8. quaſt. & art. 5. *numero* 352. Quod ſi inſiſtas in voluntatis creatæ aſſerta à Capreolo determinatione à Deo per motionem: Reſpondetur, loqui de determinatione non cauſali, neque præuia in ſigno naturæ, ſed formali, & priori tantum ſecundum rationem modo explicato ab ipſo in loco poſtremo.

2944 Ne autem in hoc puncto de non prædeterminata à Deo entitate materiali peccati redeam iterum ad Gregorium, ſubjicio quæ habet in loco proximiùs citato, explicans ſecundam authoritatem S. Auguſtini, ſeu potiùs S. Proſperi dicentis ad obiectionem 10. Vincentianam: *Deſtandæ, & abominanda opinio, quæ Deum cuiuſquam mala voluntatis, aut mala actionis credit Authorem.* Inquit itaque: [Nomen authoris dupliciter, quantum ad proſitum, poteſt accipi. Vno modo communiter pro agente totali, vel particulari. Et ſic accipitur, cum dicitur, quod Deus eſt author omnium naturarum, & omnium quæ ſunt. Alio modo ſpecialiter pro agente totali, vel partiali principali in agendo. Et hoc etiam modo accipitur, cum dicitur, quod Deus eſt author omnium bonorum morum, ideſt bonarum cogitationum, & volitionum, & operationum; talium enim vel ipſe eſt author, & cauſa efficiens, totalis, vel partialis, principalis, mouens aliam partialem cauſam, utpote voluntatem noſtram ad agendum actus tales, ſeu faciens ipſam ſic agere. Ad proſitum, cum Deus negatur author male voluntatis, vel operationis, accipitur nomen authoris ſecundo, & non primo modo; quoniam licet talem volitionem cauſet, non tamen ſicut totalis eius cauſa, ſed ſicut partialis; nec tamen in ſic agendo principalis, ita ut moueat voluntatem noſtram ad agendum, & faciat eam facere talem volitionem, aut modo aliquo ſuadeat, vel excitet.] Sic Gregorius, tradens, etſi Deus concurrat phyſicè ad materiale volitionis præterea, ſed neque ſuadendo (quod etiam dicunt Thomiſtæ) neque item mouendo, ſcilicet phyſicè (quod non dicunt) ad materiale illud. Et poſtquam verbis ſequentibus S. Proſperi confirmat interpretationem, addit: [Ex his patet, quod vult negare, Deum quemque prædeſtinat ad mala opera, negando illum eſſe talium authorem. Vbi ſi accipitur author ſecundo modo, optime ſequitur intentum. Quoniam ad quæcumque, & qualiæcumque opera Deus quemque prædeſtinat, ad ea agenda mouet illum, & facit ut faciat illa.] Vbi negat Gregorius decreta diuina prædeterminatiua ad prauorum actuum materiale, de quo eſſe ſibi ſermonem notat paulò poſt, & monerat ſæpè in decurſu quaſtionis.

2945 In hancque remittit ſe 1. *Sent. diſt. 45. quaſt. & art. unico*, tractans, vtrum voluntas Dei ſit omnium, quæ ſunt, prima efficiens cauſa: & dicens in principio, Deum eſſe cauſam, ut cauſa ſecunda cauſet, quoniam hæc non cauſat niſi mota ab illo. Quod dicere, non eſt, ut opponit Fallæu *cap. 4. parte 2. ſect. 4. n. 240.* aſſerere, Deum prædeterminare phyſicè cauſam ſecundam, ut multoties obſeruaui, declaratque aſſertum Cerſ. *cap. 2. §. 1.* Et quod attinet ad voluntatem Dei ut primam efficientem cauſam omnium quæ ſunt, inquit Gregorius ad 1. argumentum principale: [Sicut mala, in quantum ſunt, ſunt à Deo, ut patet in 2. ſic etiam in quantum ſunt, ſunt volita à eo, non autem in quantum mala, ſunt à Deo.] ſenſus eſt, materiale actuum prauorum eſſe à Deo volitum permiſſiue.

2946 Et hæc per digreſſionem circa mentem Gregorij. In cuius verbis ad *num. 2944.* habemus aliam nomenclaturæ cauſæ partialis confirmationem videlicet adductam in *num. 2940.* Didacus etiam Deza Dominicanus, Primarius Salmanticensis, & deinde Archiepiſcopus Hiſpalenſis,

in 1. *diſp. 17. quaſt. 1. art. 4.* & aliam nobis offert inquitens: [Ad primum eorum, quæ ſecundo loco obijciuntur, dicimus quod habitus charitatis eſt cauſa partialis actus dilectionis Dei.] Et non multò poſt addit: [Licet habituatus non ſit per habitum ſimpliciter potens, ſed taliter potens, non ideo ſequitur, quod circa operationem nullam habeat efficientiam; imò magis ſequitur, quod habeat, cum det actui formam, & modum, quibus perficitur. Neque valet tertium, quia non dicimus, quod habitus habeat præciſam cauſalitatem, ideſt ſeparatam à cauſalitate potentia, in quam ſcilicet potentia non communicet. Quoniam potentia non ſolum cauſat ſubſtantiam actus, ſed etiam modum, & formam eius; aliter tamen, quàm habitus, &c.] Ita Illuſtriſſimus Hiſpalenſis. Omitto alios antiquos in fauorem eiùſdem nomenclaturæ iam adnotatos à Ripalda; alios etiam, quos ego inueni, nam prælaudati ſufficiunt.

2947 Exemplum tertium, quod hucvique nos occupauit in hac Sectione, in ſermoni contenditur ab Illuſtriſſimo Godoy *§. 5. num. 146. §. 8. num. 224. & ſeqq.* reddita alià diſparitate, quia ſcilicet calor in aqua non eſt formaliter principium quo calefactionis. Vnde aqua non formaliter ſe habet, ſed tantum materialiter ad calefactionem. Caterum intellectus e contra ſe habet ad viſionem, cum ſit principium quo eius, quia ad eam comparatur primò ut potentia, ſecundò ut potentia vitalis, tertio ut principium concurrentis non per modum meræ conditionis, quartò ut actiue intellectiua veri ſupernaturalis paſſiue intelligibilis, & quia alioqui ſolum lumen ſeparatum diuinitus ab intellectu poſſet viſionem eiùſdem rationis elicere, & videre Deum, mediante ipſa. Amplector & ego hanc diſparitatem, ſed talis videtur mihi, ut inde probem, intellectum influere immediatè, & proximè in viſionem, eo quod idem ipſum ſit influere ſic, ac eſſe principium quo; eademque rationes militent, ut ſic influat, ac ut ſit principium quo.

2948 Dicit Author, ita fore, ſi intellectus eſſet principium quo immediatum abſolutè. Non autem eſt, ſed mediatum mediatione virtutis, ideſt luminis, quod inter intellectum & viſionem mediat tanquam principium quo. Sed contra, quia hoc pacto mediare, vel erit adinere intellectui, ne vllò pacto ſit principium quo, vel erit mediare ut principium quo principalius, ſeu ut immediatè, & proximè influens magis principaliter; quin tamen intellectus deſinat eſſe abſolutè principium quo immediatum, ſeu quin abſolutè deſinat influere immediatè, & proximè, eleuatus per ſuperiorem virtutem luminis. Niſi iſtud ſic mediet, intellectus non erit principium quo, neque habeat ſe niſi tantum paſſiue ad accipiendam viſionem, mediante virtute luminis. Confirmatur; nam iuxta eundem Authorem, etſi lumen mediet ut virtus, non tamen ut potentia, quia intellectus ſolus immediatione potentia comparatur ad viſionem. Iam ſi compareretur immediatione potentia actiue, influet immediatè, & proximè; ſi non ſic compareretur, erit potentia merè paſſiua.

2949 Gonetus *diſp. & art. 3. §. 4. pag. 769.* aſſignat triplicem differentiam ab eodem tertio exemplo caloris in aqua. Earum prima eſt, quia calor reſpectu aquæ eſt tanquam principium omnino extrinſecum, & contrarium eius naturæ; vnde violentè

violenter ab illo mouetur: at formæ ſupernaturales ſunt à Deo, qui reſpectu animæ noſtræ non comparatur ut principium omnino extrinſecum, ſed quodam modo intrinſecum; & connaturalè, quod ipſi illabatur, & cui ipſa ſubordinatur tanquam principio potenti, & ſuauius mouenti. Secunda, quoniam calor in aqua nullam ſupponit virtutem etiam radicalem, & remotam ad calefaciendum; imò potiùs ſupponit ad oppoſitum, nempe ad frigeſaciendum: ſed lumen ſupponit in intellectu virtutem radicalem, & remotam ad videndum Deum. Tertia, nam calor non perficit virtutem aquæ intra obiectum eius adæquatam, ſicut lumen intellectum.

2950 Aduerſus primam differentiam diſputo, quia ſi calor eſt violentus aquæ, etiam lumen eſt ſupernaturale intellectu. Cur ergo ſi non magis intellectus actiue influat immediatè, & proximè in viſionem, quàm aqua in calorem, intellectus ratione formæ ſupernaturalis habeat ſe actiue erga illam, & aqua ratione formæ violentæ habeat ſe merè paſſiue reſpectu illius? Formam eſſe ſupernaturalem, & non violentam, non præſtat, ut ſi ſubiectum cui ineſt, non influat actiue; immediatè, & proximè; ſeu ſi ipſa ſit tota ratio agendi, ſubiectum non habeat ſe merè paſſiue. Patet id in lumine, quod etſi ut forma ſupernaturalis in exiſtat intellectu, tamen hic non ſe habet actiue erga illud. Neque haberet ſe actiue erga viſionem, quæ ſupernaturalis forma eſt, ſi eam Deus ab extrinſeco infunderet. Aduerſus ſecundam, & tertiam differentiam traduco ſuperius dicta; nam lumen ſupponere in intellectu potentiam radicalem & remotam ad videndum Deum, perficereque intellectum intra ſuum obiectum adæquatam, nihil aliud eſt, quàm ſupponere, & perficere intellectum potentem ſub conditione eleuationis à lumine agere vitaliter, immediatè, & proximè viſionem Dei. Niſi enim in intellectu detur huiùſmodi potentia, non magis actiue ſe habeat erga viſionem, cuius agenda tota ratio ſit adueniens ab extrinſeco lumine, quàm habeat ſe aqua reſpectu calefactionis, quam ut tota ratio operatur calor ipſi ab extrinſeco inditus.

SECTIO CCLXXI.

Postremum iudicium ex Concilio Tridentino.

2951 Sextò, homo agit aliquid ad ſuam iuſtificationem, cum recipit diuinam inspirationem; ſiquidem hanc poteſt abijcere, ſeu frustrare ſuo effectu, poteſtque diſſentire, ſi velit. Sed ad id eſt neceſſe, ut voluntas humana de ſe, prout diſtinguitur à diuinæ gratiæ auxilio, habeat propriam & immediatam efficientiam in actum liberum ſupernaturalem. Probatür à ſimili Dei immediatione operantis cum cauſa ſecunda effectus huius. Id enim requiritur ad ſaluandum dominium Dei erga operationes cauſæ ſecundæ, ita ut ipſo volente præſtare ſuum concurſum generalem ille operentur; nolente, non operentur. Ergo ſimiliter ut voluntas humana dominetur actibus liberis ſupernaturalibus procedentibus à gratia, opus erit, ut de ſe præſtet proprium, & immediatum

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I I.

concurſum in eodem actus. Quæ paritas reſtricta ad concurſum proprium, & immediatum Omnipotentia diuinæ cum habitu ſupernaturali ad ipſomet actus ſupernaturales liberos voluntati humanæ, habet ſpecialem vim in hac, utpote cui tales actus ſint immediatè, & formaliter liberi ac meritorij, cum tamen Deo non ſint.

2952 Probatür deinde: Habitus charitatis v. g. non poteſt eſſe ratio proxima adæquata, & totalis voluntatis ad operandum liberè actum ſupernaturalem dilectionis Dei. Eſt enim de ſe virtus determinata ad ſolam dilectionem, & neutiquam eſt virtus, principiumque effectiue contrariæ operationis, quæ eſt odium Dei; neque eſt quali principium effectiue omittendæ dilectionis Dei. Ergo ratio proxima, adæquata, & totalis operandi liberè dilectionem conſiſtit non in ſolo habitu, ſed etiam in voluntate, ita ut ex illo, & hac conſurgat poteſtas immediata proxima ad vtrumque extremum contrarietatis, & contradictionis. Probatür rursus. Habitus præfatus voluntati ſubicitur in operando, habitibus enim vtimur, dum volumus; & in poteſtate, optioneque habitus non eſt efficere actum contrariè oppoſitum; neque continere ſe ab operatione. Ergo quia voluntas eſt, quæ prædita habitu poteſt eo uti, & non uti; poteſt efficere actum dilectionis, vel odij; poteſt continere ſe ab actu dilectionis, & odij. Id autem quidam aliud eſt, quàm voluntatem conſtituere immediatam, & proximam rationem liberè agendi actum dilectionis?

2953 Reſpondebis faciendo, habitum non eſſe principium odij, neque omiſſionis; & conſequenter fatendo, voluntatem ſecundum ſe eſſe adæquatam cauſam odij, vel omiſſionis; ſed negando, habitum non eſſe totam rationem immediatam, & proximam agendi dilectionem. Nam conſtitutum adæquatam libertatis in actu primo, ut ſignificat poteſtatem immediatam; & proximam ad extremum vtrumque, coaleſcet tum ex actiuitate voluntatis adæquata reſpectu odij, vel omiſſionis, tum ex actiuitate habitus proxima, & totali erga dilectionem. Sed contra, quia voluntas, ut ſit libera reſpectu omiſſionis, vel odij, habet ab eodem, à quo habet reſpectu amoris. Ergo ſi per te habet de ſe, ut in actu primo ſit libera erga omiſſionem, vel odium; habeat etiam de ſe, ut ſit libera in actu primo erga amorem. Et quidem formalis in actu primo libertas in voluntate, poteſtaſque libera non eliciendi amorem, vel eliciendi odium eadem eſt cum poteſtate libera eliciendi amorem, vel non eliciendi odium; proindeque vtraque poteſtas contradictionis, & contrarietatis eſſentialiter clauditur in potentia vtroque modo libera. Eo tamen cum diſcrimine, quod erga amorem ſupernaturalem opus eſt habitu ſupernaturali, ut coadiuuante principio, ex generali indigentia, & dependentia naturæ ab auxilio gratiæ in illis operationibus, quæ ſunt ſupra vires naturæ: ſed erga extremum contradictionis, vel contrarietatis ſola naturalia ſufficiunt voluntati, connotata poteſtate ſupernaturalis habitus ad efficiendum amorem ſupernaturalem. Atque hinc formalis libertas amoris in vnum liberum arbitrium voluntatis reſumitur, in cuius manu bonum, & malum fuit à Deo relictum, ut porrigat eam ad quod voluerit, ſeu ut conſilio ſuo eligat quod placuerit. Hinc præterea gratiæ auxilium non requiritur ex præciſa ratione

ratione libertatis in amore, ſed ex conceptu ſupernaturalitatis.

2954 Ex his impugnata manet Illuſtriſſimi Godoy §.7. num. 199. reſponſio coincidens; quæ in ſumma eſt, proximam voluntatis, vt potentia libera, actiuam virtutem ad amorem ſupernaturalem conſiſtere quidem in habitu, ſed tamen talem eſſe, vt facultatem in voluntate relinquat ad extremum contradictonium, vel etiam contrarium. Manet, inquam, impugnata; quoniam in libera potentia requiritur non modò facultas hæc, ſed etiam proxima illa virtus actiua, & indiſtincta, ita vt ſub conceptu facultatis ad non amandum, vel etiam ad odio habendum, ſit formaliter poteſtas proximè actiua amoris. Atque in hoc differt completa vltimatè, & proximè expedita potentia libera à potentia neceſſaria, quòd vt poteſt, poſitis omnibus prærequiſitis, agere, ita & non agere, & è conuerſo.

2955 Inſuper arguo contra eandem, vel contra vtramque reſponſionem, quia virtus proximè actiua amoris, competens habitui, vel efficiendo amorem determinat voluntatem, vt potiùs reddatur amans, quàm relinquatur non amans; vel ipſa voluntas determinat habitum, vt efficiat immediatè, & proximè amorem? Dicere ſecundum, erit concedere voluntatem, efficiendo immediatè, & proximè amorem, determinare habitum, vt eundem coëfficiat ſecum. Inexplicabile enim eſt, quomodò poſſit determinare habitum, niſi efficiendo immediatè, & proximè amorem. ſicque trahendo ſecum coëfficiantiam habitus erga eundem amorem. Primum dici non poteſt ſaltem à Goneto, qui tom.7. diſp.6. art.2. §.15. pag.786. tradit, ſupernaturales habitus, deſeruietes ad actus liberos ſalutares, ſubdi libero arbitrio, quantum ad vſum; habitibus enim vtimur quando volumus. Ergo charitatis habitus efficiendo amorem non determinat voluntatem, ſed potiùs hæc determinat illum. Rurſus, ſi habitus determinaret voluntatem, non hæc, ſed ille eſſet principium proximè indiſtinctum ad amorem, & ad carentiam amoris. Tranſeatque, habitum efficiendo amorem, determinare voluntatem. Tunc rogo, num determinet, vt ipſa de nouo ſimul efficiat, cum antea non efficeret, vel præciſè vt de nouo reddatur amans, quin efficiat? Ex hoc ſecundo ſequeretur, voluntatem habere ſe merè paſſiue, & vt ſubiectum merè denominatum à forma intrinſecus recepta. Primum eſt, quod à nobis intenditur. Nam voluntatem de nouo ſimul efficere, cum antea non efficeret, non aliud eſt, quàm totalem rationem agendi de nouo amorem coaleſcere ex habitu, & ex voluntate determinante habitum ad coëfficiendum amorem.

2956 Pari diſcurſu, ſi voluntas diſtinguatur realiter ab anima, redditur ardua tota efficiendi actum liberum ratio reſidens penes voluntatem. Cui difficultati vt occurrat nouiſſimè Magiſter ſapiens, & ſubtilis Iſeſphus Saenz de Aguirre tom. poſteriori Philoſophia, diſp.83. ſect.2. numero 17. ſcribit, animam, & voluntatem non concurrere vt duo principia adæquate diſtincta, ſed tanquam vnicum conſtatum ex principio radicali, & virtute proxima, idque per eandem actionem indiuiſibilem, quæ immediatè ducit ortum à voluntate, & mediate ab anima. Quare ſolum eſt opus, vt vel anima ſeipſam determinet, mediante voluntate libera, & concurſu

indifferenti oblato à Deo, vel vt vtraque determinetur medio concurſu Dei præiudic. Sed ſi ſuperius argumentum inſtaueris, accommodando voluntati quæ de habitu, & animæ quæ de voluntate ſunt propoſita, perſeuerat integra difficultas, vtrum voluntas determinet animam, vel hæc illam? Et præterea cum non conſtet, num voluntas potiùs, quàm anima amaret; num liberè formaliter vna potiùs, quàm altera, conſurgit maior perplexitas. Quare vel non eſt admittenda diſtinctio voluntatis ab anima, vel diſtinctione admiſſa, concurreret effectiue vtraque immediatè, & proximè ad amorem, vel vna tantum concurreret verè, & propriè, eaque erit formaliter libera, quæ alteram determinet, & à determinantis libertate denominabitur altera amans liberè, & non aded improprie, ac aqua per calorem in ſe receptum denominatur calefaciens, vt dicebamus in Sectione antecedenti. Etenim voluntas non eſſet ab extrinſeco aduentitia animæ, ſed haberetur ab intrinſeco, & vt proprietates naturaliter exacta. Porro de habitu ſupernaturali, & voluntate in ordine ad actum liberum ſupernaturalem amoris opinari non licet quoad hæc omnia tam in vtramvis partem.

Argumentum propoſitum in habitu poteſt ſic in actuali gratia auxiliante eſſormari: Talis gratia iuxta Thomiſtas determinat præiudic, & cauſaliter voluntatem ad amorem. Ergo ſi aliunde in abſentia habitus ſit proxima adæquata virtus agendi amorem, quomodò illæſa perſiſtet voluntatis libertas à neceſſitate, ſeu libertas indiſtinctæ actiue, eſt ſalua dicatur manere libertas à coactione? Si enim ad amorem qui agitur, præcedit cauſalis determinatio conſiſtens in gratia actuali, idemque amor agitur proximè adæquate à ſola eadem gratia, non apparet nobis quamam indiſtincta actiua, quamque libertas indiſtinctæ actiue detur erga amorem in voluntate, vt diſtincta à gratia actuali ipſum agente proximè adæquate; eſt intelligamus, gratiam actualem non cogere voluntatem, neque ei violentiam inferre. Ad hoc propoſitum confert totum ſerè præſens opus noſtrum.

Sed abſit, vt ſicut de noſtra ſententia dixit Gonetus, continere aliquo modo virus erroris Pelagiani, & euertere totum ordinem gratiæ; ita & nos vel cogitemus contrariam Goneti continere aliquo modo in ſe virus erroris Lutherani, & Calviniſtici, euertereque libertatem voluntatis creatæ. Scio S. Auguſtinum, cum ad Carthaginenſem populum declamaret contra quosdam affirmantes, infantibus non eſſe adminiſtrandum Baptiſimum cauſâ ſalutis & vitæ æternæ percipiendæ, ſed tantummodò regni. celorum, & regni Dei, prorupiſſe in hæc verba: *Impetremus, ſi poſſumus, à fratribus noſtris, ne nos inſuper appellent hæreticos, quod eos talia diſputantes nos appellari poſſimus, forſitan ſi vellemus, nec tamen appellamus.* Ita in Serm. 14. de verbis Apoſtoli, cap. 21. Ego verò nec volo, nec poſſum mutuum reddere cenſuram. Superiora ſex indicia propoſui diſputando tantum, & dubitanter inquirendo, quidnam videatur ſanciri in Concilio Tridentino; nec Conſequentias intulit vt certas, & exploratas, ſed vt quantillo meo iudicio vigentes, & in quibus Theologus hæerere poſſit ſine ignorantia nota; egoque aueſim edoceri, quomodò

cas

cas euitent Catholiciſſimi Doctores contrarij, quorum ardor pro defenſione ſanæ doctrinæ eſt mihi notiſſimus, & ſummè venerandus. Similia ſum ſæpe profuſus, inuatumque identidem inculcare, ne quis ſiniſtrè de me ſuſpicetur.

SECTIO CCLXXII.

Noſtræ opinionis in hac diſquiſitione ratio à priori, exindeque ſolutio ad præcipuas rationes aduerſantis.

2959 Pro huius diſquiſitionis clauſula reſtat proferre noſtræ ſententiæ rationem à priori, & enotare ſelectiores rationes, quæ à recentibus Thomiſtis contra eam afferuntur; ſic enim magis innotefcet probabilitas noſtræ ſententiæ, & quam ſine timore cenſuræ rigidæ à Goneto late comparare poſſit in Theologorum circulis. Igitur ratio à priori eſt: Actus ſupernaturalis ille cenſetur; qui ob ingentem ſuam præſtantiam vincit poteſtatem naturæ, eminet ſupra omnem huius exigentiam, & debitum, eſtque donum ſimpli-citer gratiæ Dei citra donum creationis, ac conſervationis, quin ad illum ſufficiant vires naturæ; ſed ſufficientia debeat aduenire ex gratia Dei eleuante, complectenteque naturæ vires ad illum, & habente in illo agendo principatum, ac ducatum. Atqui hæc omnia attributa actus vt ſupernaturalis componi queunt cum influxu partiali immediato, & proximo potentie naturalis vitalis in actum vitalem ſupernaturalem: & aliunde, tali influxu admiſſo, intelligitur facile vitalitas potentie erga ipſum, & quam ipſe ex potentia participat; quando verò eſt præterea liber, ac meritorius, intelligitur etiam facile libertas, cum potentie, cum ipſius. Ergo talis influxus eſt admittendus in actum ſupernaturalem, ſive tantum vitalem, ſive etiam liberum.

2960 Conſequentia rectè deducitur. Maior eſt conſpicua; nam ea attributa, & non alia actus ſupernaturalis, conſtant Theologiæ ex Scriptura ſacra, Conciliis, & PP. Eccleſiæ. De ſecunda Minoris parte, ſi attendatur præciſè ad titulum, aut formalitatem vitalitatis, vel etiam libertatis, dubitari non poteſt, ſi quidem circa actum naturalem vitalem & liberum facile intelligatur eius vitalitas, & libertas, influente potentia vitali, & liberà: nec in præſentiarum dubitaretur, niſi titulus, aut formalitas ſupernaturalitatis ingeſſiſſet difficultatem. Prima Minoris pars probatur primò, quia eis omnibus attributis actus ſupernaturalis ſatiſſit, ſi influxus immediatus, & proximus potentie naturalis in actum ſupernaturalem non ſit adæquatus, & totalis, ſed debeat cum potentia influere ſimul, & principaliter, & vt eleuans, atque confortans eius inſufficientiam, ac inſirmitatem diuina gratia. Secundò probatur à ſimili: ſicut enim eis omnibus attributis non contravenitur, agnita actiua coaptatione eſſentiali, virtuteque remota, & radicali in potentia vitali naturali ad actum vitalem ſupernaturalem, cuius obiectum continetur intra ſuam ſphæram intentionalem: ita etiam non contrapugnabitur, conceſſa actiua, partiali, immediata, & proxima coaptatione eſſentiali, vir-

tuteque, quando cum potentia vitali naturali coniungitur diuina gratia. Atque hiinc cuncta argumenta, quæ in huiusmodi virtutem vibrantur, retorqueri valent in eam aliam; quam tamen arguentes agnoſcunt, & deprædicant, noſque cum ipſis vno ore.

Videamus iam illa. Primum eſt: Potentia vitalis non eſt ratio præcontinendi proximè effectiue actum vitalem ſupernaturalem, & proinde non eſt virtus proximè effectiua illius. Tum quia, cum actus ſit adæquatus, & omnino ſupernaturalis, præcontineri non poteſt, niſi in ratione adæquate, & omnino ſupernaturali. Tum quia cum potentia non ſit ſupernaturalis, & cum ſit inferior actu, nequit ſiue formaliter, ſiue eminenter præcontinere actum. Tum quia, cum potentie ratione ſui non debeatur concurſus cauſæ primæ, vt aliquando actum producat, non poteſt eſſe ratio præcontinendi eum proximè effectiue. Secundum: Si quidpiam vrget pro afferendo concurſu immediato & proximo potentie vitalis naturalis in actum ſupernaturalem, maxime huius vitalitas. Sed vitalitas actus poteſt optimè reſpondere principio ſupernaturali, tanquam vitali vt quo. Ergo ſolum principium ſupernaturale erit proxima, & adæquata virtus ad productionem actus vitalis ſupernaturalis. Tertium: Si lumen gloriæ v.g. concurreret ad viſionem beatam vt partialis virtus, & non vt adæquata, ſequeretur primò, vt etiam ſi non informaret intellectum, æquè benè, & conaturaliter eum ipſo concurreret ad viſionem, ac ſi informaret. Sequeretur ſecundò, intellectum Angelicum, perfectiorem humano, eliciturum perfectiorem viſionem, quàm humanus eliciat præditus æquali lumine ob æqualia merita viæ. Quæ ambæ ſequelæ ſunt abſurdæ. Nititur his Argumentis Illuſtriſſimus Godoy §.3. & 4.

Quartum: Potentia vitalis naturalis productiua immediatè actus vitalis ſupernaturalis, foret (quod repugnat) ſupernaturalis ſimul entitatiue; deberet enim ſpecificari ab actu, ad quem ordinaretur, & pertinere ad eundem ordinem. Si dicatur, fore formaliter ſupernaturalem, tamen ſi materialiter, & entitatiue naturalem. Contra, quia quod ſecundum ſuam entitatem non attingit ordinem ſupernaturalem, non poteſt formaliter ſecundum rationem potentie, & actiuitatis. Quintum: Si potentia actiua obedientialis non coarctetur ad actus vitales ſupernaturales, erit infinita, quia productiua cuiuſcumque rei productibilis, quæ eſt infinita ſaltem in potentia. Hæc ſunt fundamenta Goneti diſp. art. & §. 3. de Viſione Dei, pag. 760. & 761. anteaque in §. 2. pag. 755. adduxerat primum Illuſtriſſimi Godoy. Cuius §. ex contextu poteſt firmari ſextum huiusmodi: Potentia, ſive intellectiua, ſive volitiua, naturalis eleuari nequit per aſſiſtentiam extrinſecam diuinæ Omnipotentie ad eliciendum actum vitalem ſupernaturalem. Idque non ob aliam rationem, niſi quia de ſe non habet partialem etiam virtutem ad illum. Quare omnem debet participare ab auxilio intrinſeco ſupernaturali.

Ad primum reſpondeo, creatum intellectum præcontinere viſionem beatam v.g. ſed cum reſpectu, & ſubordinatione ad indebtedam per lumen gloriæ eleuationem. Licet enim antequàm exiſtat eleuatio, ſupponatur in intellectu actiuitas eſſentialis inchoata, & partialis ad viſionem;

S 4

tamen

tamen nunquam est absque connotatione, & subordinatione ad gratuitum lumen ut possibile. Porro potentiam vitalem naturalem præcontinere hoc modo actum vitalem supernaturalem, eum non sit præcontinencia perfecta, & sufficiens, sed imperfecta, & insufficientis, reddendaque perfecta, ac sufficiens in aggregato ex lumine & intellectu, nihil impedit. Nō primò, quod visio sit adæquatè, & omnino supernaturalis. Etenim adæquata, & omnimoda supernaturalitas, præsertim quæ simul est adæquata, & omnimoda vitalitas, nō aliud requirit, nisi non præcontineri in potentia vitali naturali independentè à subordinatione præfata. Non secundò, quod visio neque formaliter, neque eminentialiter præcontineri queat ab intellectu. Nam ab hoc ut sub præfata subordinatione præcontinetur eo modo, quo à lumine. Vnde si ab hoc formaliter, vel eminentialiter præcontineri dicatur, vtrouis modo ab intellectu præcontineri est dicenda; siquidem intellectus non nisi ut subordinatus, seu non nisi connotata essentialiter subordinatione, præcontinetur vltatenus visionem. Non tertio, quod intellectui ratione sui deberetur concursus causæ primæ, ut aliquando visionem efficeret. Quoniam causæ partiali, quæ non nisi cum subordinatione ad alteram partialem potest producere effectum, non debetur concursus causæ primæ, nisi præfata causa partiali, cui est subordinata, & cum qua componit vnam causam totalem secundam. Vnde præfate lumine debetur intellectui concursus causæ primæ secum, & cum lumine. Sed hoc absente, non debetur, quia ne hoc sit absens, non debetur; imò quod sit præfens, superat intellectus, & totius naturæ creatæ vites.

2965 Ad secundum, nisi intellectus habeat virtutem immediatam, & proximam, ut cum lumine moueat se ab intrinseco ad visionem, agatque ab intrinseco eam, lumen nullatenus dicitur vitale; non enim hæc nomenclatura nisi inde deriuari potest in ipsum, quandoquidem ipsum ratione sui non moueat se, neque agat ab intrinseco, seu recipiendo visionem, neque polleat cæteris requisitis principij viuientis. Recolantur scripta in *num. 2923*.

2966 Tertij consequutio primæ videtur proponi de lumine, quod penetraretur cum intellectu, quem non informaret, suspendente Deo de potentia absoluta informationem exactam naturaliter à lumine, utpote accidentali, & habituali qualitate intellectus; proponi etiam de visione, quæ fieret à lumine, & intellectu intrà, & immanenter in hoc ipso. Nam, adhuc supposita penetratione sine informatione, opus esset ex lege ordinata, ut visio, quæ est actus de se vitalis, non fieret nisi intrà, & immanenter in intellectu. Quibus præsuppositis, respondeo ad consequutionem, proptè responsum fuerit ad similem aliam à me factam in *num. 2926*. quatenus si lumen esset tota ratio agendi, supposito miraculo de penetratione cum intellectu sine informatione, causaret connaturaliter in intellectu visionem. Nam si negatur, uti de potentis animæ recusat ab Illustrissimo Godoy §. 5. *num. 145*, producturas actus vitales naturales in anima penetrata, & non informata, cuius ipse censet esse adæquatam virtutem proximam operandi illos; negabitur & à nobis prima consequutio. Si autem concedatur, lumen sine informatione penetratum

cum intellectu effecturum adæquatè proximè in ipso visionem, non reuocemus primæ consequutioni.

Concedimusque absolutè, quin alicunde dignoscamus, cur sit falsa, nedumque plusquam falsa. Nam intellectus à lumine eleuatio est in genere causæ actiue; in quo non est simpliciter necessaria informatio intellectus eleuati: quamquam quia lumen est accidens, debeat informare, ut sibi modo connaturali eleuet. In nostra sententia Omnipotentia diuina eleuare potest intellectum in genere causæ actiue sine vilo auxilio intrinseco ad visionem. In communi, & Thomistarum, essentia diuina per modum obiecti motiui (quod est genus causæ actiue) eleuat intellectum, vel cum eo concurrens sine informatione ad visionem. Consequutio eà à nobis admittitur, intellectus ager immediatè, & proximè, proindeque verè, propriè, & non merè denominatiue, ac per accidens.

Sed si à Thomistis dicatur, lumen non informans intellectum, sed cum eo penetratum, producere adæquatè, & proximè visionem, sicut calor non inhærens igni, cui penetraretur, efficeret æquè benè, ac inhærens, calorem alium, quomodo tunc intellectus ageret verè & propriè; quomodo ageret vel merè denominatiue, ac per accidens? Et ideo de lumine non conceditur ab Illustrissimo Godoy *disp. 16. §. 7. num. 224. disp. 18. §. 3. num. 52*. sed tantum de calore; quia cum visio sit vitalis, non potest procedere à lumine, quin natura viuientis influat ut quod; cumque non possit influere per propriam virtutem, debet eleuari per lumen: hæc autem eleuatio fieri non potest per illud, nisi informet, & afficiat intellectum: sicut nec calor in casu supposito erit igni ratio agendi calorem, nec ignis ager per illum. Verumtamen si de lumine non admittitur, ne ob defectum informationis non transeat in intellectum denominatio agentis visionem, quomodo, quando lumen informans agat ut virtus adæquata proxima, non dicitur intellectus agere tantum, quia agit lumen, à quo informatur; proptè æque non agere verè, & propriè, sed merè denominatiue, ac per accidens, & non magis quam ignis, quando agit calor in ipso receptus, imò & minus, si quidem lumen non sit proprietatis intellectus, uti calor est proprietatis ignis?

Consequutionem secundam insiciantur plerique Nostrum, quia cum actiuitate immediata, & proxima potentia vitalis naturalis in actum vitalem supernaturalem conciliatur benè, quod maior perfectio potentia nihil conferat ad maiorem perfectionem actus, sed habeat se materialiter, & per accidens, utpote quæ sit causæ partialis improporionatæ secundum se, & non exigentis de se actum, neque eleuationem ad illum. Non tamen desunt, qui à Nostris annuant post Molinam: nec hic fuit primus, neque caruit vestigio aliquo in S. Thoma, ut prænotauit in *num. 2861. & seq.* Consentiantque ex externis per multi, præsertim Scottista cum suo Doctore Subtili. Suntque omnes exempti à nota siue Pelagianismi, siue Massilianismi, cum non adstruant simpliciter in natura sine auxilio gratiæ vim efficiendi consummatiue, vel inceptiue inaequalem actum supernaturalem, conducentemque in salutem æternam.

Ad quartum dico, potentiam naturalem vitalem non esse simul supernaturalem entitatiue, quia

quæ actus vitalis supernaturalis eam non specificat ut proportionatus, & debitus. Quando autem actus non sic specificat potentiam; non debet hæc esse in eodem ordine cum illo, sed potest esse in diuerso ordine, & inferiori; quia ordo superior actus respondebit non potentia secundum se, sed ut proportionatæ per aliud ad superiorem actus ordinem pertinens, ratione cuius eleuetur, & ratione cuius sit debitus actus. Atque hinc eo modo, quo potentia entitas attingit actum, attinget etiam actiuitas; scilicet non seorsim ab eleuatione per causam superiorem, sed simul cum illa. Hinc etiam ea potentia non tam dicitur naturalis, quam obedientialis, à Suarez *lib. 2. de Attributis negatiuis Dei, cap. 10. num. 14*. quia de se est insufficientis, nisi accedat eleuatio agentis superioris, cui obediat. Sed Vazquez *1. p. disp. 43. cap. 4. num. 15. disp. 176. cap. 5. num. 25. & 26*. vult, dicendam esse naturalem, quia re ipsa est naturalis in essendo, & quia per naturalem eandem entitatem, quæ elicit actus vitales naturales, elicit etiam supernaturales; quamquam ea cum diuersitate, quod priores ut virtus sufficiens de se, & completa; posteriores verò ut insufficientis, & incompleta, nisi accedente iuamine indebito, & supernaturali. Placet aliis, non esse dicendam absolutè naturalem, quia id sonat virtutem proportionatam, & cui actus non sit indebitus; neque item dicendam esse purè obedientialem, nam potentia vitalis in elicientia actus supernaturalis terminati ad obiectum contentum intra suam sphaeram intentionalem, aliter se habet secundum vim actiuam, ac cætera entia creata assumptibilia à Deo, in opinione Suarez, & plurimum aliorum, ut efficiant quidquid non implicet contradictionem, proindeque ut efficiant & ipsum actum supernaturalem; quorum entium potentia est purè obedientialis. Cæterum intellectus v.g. habet coaptationem essentialem cum Dei visione, quatenus licet non exigat hanc, aramen hæc exigit illum, eo quod claudatur sub adæquata sphaera suæ actiuitatis circa obiectum adæquatam, quod absolutè, & simpliciter potest attingere. Discordia est de puro nomine. Loquatur quisque ut sibi libeat.

2971 Ad quintum, potentia actiue obedientialis in intellectu, & voluntate ad actus vitales supernaturales defensio non dependet ab opinione de potentia actiua obedientiali in quolibet creato ente, ut à Deo eleuatum efficiat quidquid repugnantiam non inuoluet. Coaptatio illa essentialis, proximè significata, datur in intellectu, & voluntate circa actus vitales supernaturales, non autem in quolibet ente creato erga quodlibet aliud. De intellectu, & voluntate constat habere virtutem actiuam radicalem, & remotam ad actus vitales supernaturales, talemque, ut Deo eleuante, agat verè, & propriè illos, siue non mediet, siue mediet virtus alia proxima adæquata; sed de aqua v.g. neutiquam compertum est potiri virtute remota, & radicali ad causandam gratiam v.g. habitualem; neque exploratum est, quod h. per aliquid supernaturale, inditum à Deo intrinsecus ipsi, producat gratia, hanc verè, & propriè, physiceque agat illa. Deinde actiua virtus obedientialis in quolibet creato ente ad producendum quodlibet non esset nisi infinita extrinsece, & dependenter ab indebita sibi assistentia diuine Omnipotentia, ut causato ex

eleuatione vno effectu, produceret etiam ex eleuatione alium, & alium perfectiorem. Quo in modo improprio infinitudinis creaturæ, & proprio Omnipotentia diuine ad eam eleuandam supra eius vires nulla apparet absurditas. Legatur Ripalda *disp. 40. sect. 1. n. 4*.

2972 Noteturque; ipsum Gonectum, qui huic argumento fidei, teneri respondere: nam in quolibet creato ente non negat virtutem remotam, & radicalem, ut mediante virtute à Deo impressa, & habente se ut tota agendi ratione, queat producere verè, propriè, ac physice quodlibet non inuolvens contradictionem. Ita patet ex §. 4. pag. 766. & ex tom. 13. *disp. 3. de Sacramentis in communi*. Quod ergo ipse pronuntiarit de aqua v.g. sic operatiua gratia habitualis, & cuiuscumque alterius effectus perfectioris, ac perfectioris in infinitum, ne sequatur esse absolute, & simpliciter infinitam, idem patet dictum in auentibus potentiam actiuam obedientialem in quolibet creato ente ad quodlibet non repugnans efficiendum, interueniente auxilio diuino supernaturali intrinseco, vel extrinseco, quod sit partialis tantum ratio agendi. Sed iam aduertit, hanc opinionem non esse Nostrorum omnium, neque necessariam ad præsentem cum Thomistis controuersiam. Atque hinc, quando Gonectus tam alperè censuit de potentia obedientiali actiua, debuisset exprimere magis de quanam loqueretur. Nam que sit actiua verè, propriè, & physice per virtutem proximam adæquatam superadditam intrinsecus, admittit ipse non solum in intellectu & voluntate ad actus vitales supernaturales, sed etiam in vnoquoque creato ente ad vnumquodque aliud non impossibile fieri; multique à Nostris non ampliant, sicut ipse, potentiam obedientialem actiuam ad id secundum. Si sensus censura sit de potentia obedientiali actiua, cuius virtus immediata, & proxima consistat inadæquatè in eadem potentia; oportuisset, ut declararet apertius hunc sensum: tuncque tam immerita esset; quam si proferretur contra virtutem radicalem, & remotam, quam vtraque Schola agnosceat in intellectu saltem, & voluntate.

2973 Quantum ad rationem iteratam, cui iam respondi in *num. 2963*, addo nunc solutionis confirmationem ex Illustrissimo Godoy *disp. 17. §. 2. num. 24*. dicente: [Quando duo concurrunt ad aliquem effectum partialiter partialitate causa, non est necessarium ut prædicatum aliquod contineatur in vna, quod non contineatur in alia; hoc enim esset confundere partialitatem causæ cum partialitate effectus; sed quod licet omne prædicatum in vtraque contineatur, sit cum dependentia vnius ab alia in ordine ad causandum effectum. Sicuti duo portantes pondus totum effectum producant cum dependentia vnius ab alio in portando. Et sicut intellectus ante determinationem per speciem præcontinet totam visionem, non tanquam causa totalis, sed partialis partialitate causæ, quia illum continet cum dependentia à concursu effectiui speciei, hoc exigente visione ob rationem sibi, & omnibus actibus intellectus communem, quod scilicet petunt ab obiecto, & potentia procedere.] Sic grauissimus Docteur; sic & nos de modo, quo intellectus visionem Dei præcontinet, nempe non aliter, quam dependenter à supernaturali, & indebita sibi eleuatione, virtuteque partiali principaliori

SECTIO CCLXXIII.

Solutio ad ultimam rationem. Vbi an intellectus, aut voluntas creata, præmittitur solo extrinſeco Dei auxilio in actu primo, poſſit diuinitus elicere actus ſupernaturales.

2974 **S**exti argumenti Maior permitti poteſt, & ad Minorem dici, ineleuabilitatem per auxilium extrinſecum non provenire ex defectu virtutis partialis immediatæ, & proximæ ad actus vitales ſupernaturales in potentia vitali naturali; ſed ex eius virtutis incomplebitate per quidpiam non intrinſecum ſibi. Vnde etſi Thomiſtæ recentes nequeant conſequenter propugnare eleuabilitatem per auxilium extrinſecum, vt notauit in num. 2931. Noſtri tamen poſſunt expedire. Deinde abſolutè Maiorem nego cum S. Antonino, Durando, Paludano, Hiſpalenſi, Ioanne de Neapoli, Victoria, Cano, partimque cum Ioanne Vincentio, & cum Ripa, qui omnes ſunt è S. cto Prædicatore Ordine: vt præteream innumeros alios Scotiſtas, Nominales, & ex cæteris Scholis tam veteres, quàm modernos videndos apud Ripaldam diſp. 34. ſect. 3. n. 13. poſt quem non pauciores occurrunt paſſim, quos accenſere in promptu cuique erit.

2975 Neque contrarius eſt S. Thomas 2. 2. queſt. 175. art. 3. ad 2. dicens, *lumen gloriæ (ſine quo diuina eſſentia videri ab intellectu creato non poteſt) participari dupliciter poſſe. Vno modo per modum formæ immanentis: & ſic beatos facit Sanctos in patria. Alio modo per modum cuiuſdam paſſionis tranſeuntis: & hoc modo lumen illud fuit in Paulo, quando raptus fuit.* Non, inquam, contrarius eſt; nam loquitur de eo, quod de facto contingit, miraculoſè quidem quoad eleuatum intellectum Pauli, & in via, corporeque mortali ad viſionem Dei; ſed non loquitur de eo, quod poſſet contingere magis miraculoſè, quale eſſet eleuari intellectum Pauli per lumen, ſeu ſupernaturale adiutorium & auxilium, quod neque per modum paſſionis tranſeuntis eſſet intrinſecum, & deſuper infulum; eſt enim connaturalius intellectui, & proinde minus miraculum ad Dei eliciendam viſionem (quæ eſt actus vitalis, & intrinſecus) eleuari per adiutorium, quod ſit intrinſecum, etſi per modum cuiuſdam paſſionis tranſeuntis, quàm per adiutorium, quod neque hoc modo, neque altero formæ immanentis ſit intrinſecum, ſed omnino extrinſecum. Sanctus Thomas non fatetur de impoſſibilitate maioris huius miraculi, ſed ſolum intentus fuit adſtruendo minori illi.

2976 Quare, attento hoc S. Thomæ teſtimonio, non eſt cur dicatur, non eſſe amplius in re manifeſta immorandum: & pro qua immioribus Thomiſtis ſufficeret, Capreolum, Caietanus, Ferrarientem, alioſque antiquos Thomiſtas, non cupiditate innouandi, ſed ſui, & omnium Magiſtri S. Thomæ veſtigii inherendi, adhæſiſſe ſententiæ de impoſſibilitate auxilij profuſi extrinſeci. Etenim neque eſt comperta mens S. Tho-

ma in hoc teſtimonio, neque deſtituta eſt poſſibilitas auxilij extrinſeci, ſecundum omnem Dei poteſtatem abſolutam, grauiſſimis Thomiſtis antiquis, quorum iam memini; illique qui contra allegantur, vt Capreolus, Caietanus, Ferrara, forſan non de alio ſenſu curarunt, quàm de quo explicui S. Thomam. Neque eſt cupiditas innouandi tueri eam poſſibilitatem poſt tot præſcos Theologos.

Adducto teſtimonio Doctore Angelici conſonant aliud in queſt. 13. de Verit. art. 2. circa finem corp. vbi ait: *Lumen gloriæ dupliciter menti inſunditur. Vno modo per modum formæ connaturalis factæ, & permanentis, & ſic facit mentem ſimpliciter beatam: & hoc modo inſunditur Beatis in patria. Alio modo contingit lumen gloriæ mentem humanam, ſicut quadam paſſio tranſiens. Et ſic mens Pauli in raptu fuit lumine gloriæ illuſtrata.* Quæ verba procedunt de intellectu eleuatione per lumen infulum, quod certè debuit eſſe permanens, vel tranſiens; ſed non excludunt poſſibilitatem eleuationis alterius, ſeu alio modo factæ.

Atque hanc indicauerat queſt. 10. art. 11. in corp. inquit: *Sicut diuina Omnipotentia ſubieſta ſunt corpora, ita & mentes. Vnde ſicut poteſt aliqua corpora perducere ad effectus; quorum diſpoſitio in prædictis corporibus non inuenitur, ſicut Petrum fecit ſuper aquas ambulare ſine hoc, quod ei dotem agilitatis tribueret; ita poteſt mentem ad hoc perducere, vt diuina eſſentia vniatur in ſtatu via modo illo, quo vniatur ſibi in patria, ſine hoc, quod à lumine gloriæ perſuadatur.* Cum autem hoc contingit, oportet quod mens ab alio modo cognitionis deſiſtat, quo à phantaſmatibus abſtrahit, &c. His in verbis non ſe alligauit S. Thomas ad lumen tranſeuntis infulum, ſicut in exemplo Petri, quem diuina Omnipotentia fecit ambulare ſuper aquas, non ſe adſtrinxit ad dotem agilitatis, quæ conſiſteret, vt poterat, in qualitate tranſeuntis infula. Præterea ſi ſe coarctaret ad lumen tranſeuntis infulum, non diceret, fieri viſionem diuinæ eſſentiæ ſine præcedente diſpoſitione. Inſuper initio articuli ſcripſerat: *Aliqua actio poteſt alicui conuenire dupliciter. Vno modo ſic, quod illius actionis principium ſit in operante, ſicut in omnibus naturalibus operantibus videmus. Alio modo ſic, quod principium operationis illius, vel motus ſit à principio extrinſeco, ſicut eſt in motibus violentis, & ſicut eſt in operibus miraculoſis, quæ non ſunt niſi virtute diuina, vt illuminatio cæci, ſuſcitatio mortui, & huiusmodi.* Sic ille. Et primum modum refert viſio, cum ſit ab intellectu per intrinſecum lumen diſpoſito, vt patet ex contextu ſequenti. Ergo ſecundum modum, & exempla refert, cum fiat ab intellectu per principium extrinſecum diuinæ Omnipotentie.

Huc etiam conducit locus ex 4. Sent. diſt. 49. queſt. 2. art. 7. in corp. Cum enim dixiſſet: *Beatus cuiuſlibet creaturæ rationalis conſiſtit in viſione Dei per eſſentiam. Operatio autem delectabiliſſima, in qua beatitudo conſiſtit, oportet quod ſit potentia diſpoſita, & perfectæ ad digniſſimum obiectum.* Et ideo ad hoc, quod creatura rationalis ſit beata per viſionem Dei in eſſentia ſua, oportet quod in hanc viſionem ſit potens per aliquam diſpoſitionem ſibi inherentem, quam dicimus lumen gloriæ. Rurſus cum dixiſſet, *Nullum intellectum pura creatura in ſtatu via exiſtentis poſſe in viſione*

mem Dei per eſſentiam per aliquam diſpoſitionem ſibi inherentem. Subdit: *Sed contingit aliquando diuina virtute, quod aliqua res miraculoſè perducitur ad aliquid, in quod nullo modo poteſt per aliquas diſpoſitiones ſibi inherentes, ſicut quod Virgo pariat, quod ignis in aqua comburat. Et ſimiliter poteſt miraculoſè fieri, quod diuina virtute aliquis intellectus creatus, non habens niſi diſpoſitionem via, eleuetur ad videndum Deum per eſſentiam. Nec tamen ex tali viſione poteſt dici Beatus ſimpliciter, ſed ſecundum quid tantum, in quantum ſcilicet communicat in actu beati.* Ita Sanctus Doctor.

2980 Qui ſi loqueretur de intellectu euecto per lumen intrinſecum tranſiens, vt videret Deum, non tantum diceret communicare in actu Beati; nam communicaret etiam in principio ſupernaturali intrinſeco. Et quod magis conſiderari deber, S. Thomas, excluſa forma à ſenſu abſtracta, necnon forma creata, per quas intellectus, ſiue humanus, ſiue Angelicus, intueatur diuinam eſſentiam, aſſignat gloriæ lumen, per quod, tanquam per diſpoſitionem inherentem, ſit potens extra via ſtatu videre: additque, in ſtatu via fieri poſſe diuinam virtute conſpicientem abſque vlla inherente diſpoſitione. Non poſſet autem ſic, ſi requireretur lumen intrinſecum, etſi tranſiens; eſſet enim illud diſpoſitio inherens, quantum tranſeunt. Et exempla Virginis parientis, igniſque comburentis in aqua forent proſus inutilia, utpote in quibus nulla diſpoſitio intrinſeca, etiam tranſiens, præcedat. Nec S. Doctor vitur exempla illis quoad hoc præciſè, quod eſt miraculoſè peruenire ad aliquid, quod naturaliter obtineri non poteſt; ſed etiam quoad hoc, quod eſt miraculoſè perducere in aliquid, in quod nullo modo poteſt per aliquas diſpoſitiones ſibi inherentes.

2981 Præterea cum ait, poſſe miraculoſè fieri, quod diuina virtute aliquis intellectus creatus, non habens niſi diſpoſitionem via, eleuetur ad videndum Deum per eſſentiam, nomine diſpoſitionis, ultra quam non habeat aliam via, ſignificat quid omnino naturale, vel ſi ſupernaturale, remotum tamen à viſione Dei, proindeque diuerſum à gloriæ lumine, etiam tranſeunt, non incompoſſibili cum ſtatu via, ſed permittente talem ſtatum. Significare autem quod dixi, notum eſt ex antecedentibus hiſ verbis: *Nulla pura creatura, in ſtatu via exiſtens, videre poteſt Deum per eſſentiam. Homo enim per diſpoſitiones omnes, quas in ſtatu via habet, non poteſt in aliquid amplius, niſi vt intelligat quidquid intelligit per ſpecies à ſenſu abſtractæ, quia phantaſmata ſunt intellectui noſtro, vt ſenſibilia ſenſui, vt patet per Philoſophum in 3. de Anima. Intellectus etiam Angeli in ſtatu via per omnes diſpoſitiones naturales, vel etiam gratuitas, non poteſt in aliquid amplius, niſi vt intelligat omne, quod intelligit per formas creatas, ad quas naturalis facultas intellectus eius determinatur. Deus autem in eſſentia ſua videri non poteſt, nec per aliquam formam à ſenſu abſtractam, nec per aliquam formam creatam.* Talia ſunt antecedentia verba. Cum itaque S. Doctor ait, intellectum non habentem niſi diſpoſitionem via, eleuari in hac miraculoſè poſſe ad Deum videndum, loquitur de humano non habente niſi ſpecies à ſenſu abſtractas, & de Angelico non habente niſi formas creatas, ad quas naturalis eius facultas determinatur. Ergo de neutro lo-

quitur vt habente lumen gloriæ intrinſecum, etiam tranſiens.

Eodem in loco digniſſimum expenſione eſt, 2982 quod etſi S. Thomas, vt delectabiliter fiat in intellectu viſio Dei, initio dicat, oportere, vt ad eam potens reddatur per diſpoſitionem intrinſecam, poſtea tamen cum declarat, poſſe diuinam virtute fieri illam miraculoſè ſine diſpoſitione intrinſeca, non habere curam de eo, quod delectabiliter fiat ratione diſpoſitionis præcedentis; hoc enim requiritur tantum connaturaliter, non autem ſimpliciter, attentoque omni modo ſuæ faciilitatis ab intellectu eleuato ſecundum poteſtatem Dei abſolutam. Atque hinc explicandus venit S. Thomas in diſputatiſ, queſt. unica de Charitate, art. 1. 2. 2. queſt. 23. art. 2. exigens habitum ſupernaturalem intrinſecum, vt ſupernaturalis actus charitatis connaturali modo fiat cum voluntaria delectabilitate; minime verò, vt ſimpliciter, & voluntariè utcumque fiat. De duobus hiſ locis leguntur adnotata in num. 2850. 2859. 2863. & duobus ſequentibus; de altero que lib. 3. contra Gentes, cap. 53. Videantur ſcripta etiam in num. 2933. & 2934. Qui alter locus non complectitur omnes modos, quibus Deus ad viſionem ſui ſublimare valet intellectum, ſed vnum tantum, ſcilicet per habitum intrinſecum permanentem, quo magis connaturaliter eleuat.

Ultra connaturaliorem iſtum modum eleuandi, 2983 dari alium per qualitatem ſupernaturalem tranſeuntem, expreſſit in aliis locis S. Thomas: alium etiam dari ſine vlla qualitate per ſolam extrinſecam aſſiſtentiam Omnipotentie diuinæ, ſignificauit ſatis in aliis. Inter quos non eſt ſilendus ille 1. p. queſt. 105. art. 2. in corp. vbi ait: *Erroneum eſt dicere, Deum non poſſe facere per ſeipſum omnes determinatos effectus, qui ſunt per quamcumque cauſam creatam.* Vnde inferimus: Ergo Dei viſio, quæ connaturaliter fit tum per lumen gloriæ, tum per intellectum, poteſt à Deo per ſeipſum fieri, in primis ſine lumine, ſed cum lumine; rurſus ſine lumine, & ſine intellectu, ſiue hic recipiat eam, ſiue non recipiat. Si viſio non ſit formaliter actio potentia intellectiue, neque ſit entitas habens eſſentialem connexionem cum ortu, & emanatione à tali potentia, ſed ſit effectus abſolutus (de quo fatetur S. Thomas illo in pronuntiato) dubitari non poteſt, quin illud magis ad vnguem defendatur, concedendo Conſequentias illatas. Si viſio vna per ſemetipſam, & non per intermediam actionem procedat efficienter à lumine intrinſeco, & ab intellectu, talis quidem viſio non poterit à Deo fieri ſine lumine intrinſeco, & ſine intellectu. Sed tunc nihil cauſæ eſſet, cur repugnaret alia, quæ pariter efficiatur ab auxilio extrinſeco, & ab intellectu. Item ſi viſio ex conceptu formali vitalitatis debeat trahere emanationem ab intellectu per actionem dependentem eſſentialiter ab eo, proindeque ſine intellectu non queat à Deo fieri; cur tamen ſimilem ortum, & dependentiam debeat habere à lumine intrinſeco, quod non potentia vitalis; & proinde cur nequibit fieri per actionem, quæ non ab ipſo, ſed ab auxilio extrinſeco profuatur?

SECTIO CCLXXIV.

Amandantur quatuor interpretationes ad Sancti Thomæ quoddam pronantiam, ex quo probata fuit præcipuè possibilis auxilij extrinseci.

2984 **D**ices primò, S. Thomam intelligendum de entitatibus illis absolutis, quas purè efficit causa creata. Licet autem lumen intrinsecum concurrat effectiue ad visionem; sed non nisi in genere causæ formalis constituit intellectum potentem elicere eam: ideoque nequit Deus facere per seipsum, vt intellectus eam eliciat. Et alioqui eodem S. Thomæ scito probaretur, posse Deum facere, quod homo intelligat sine intellectu, & quod viuat sine anima. Incipio ab hoc ultimo, in quo assumuntur exempla causæ solius formalis, vt se habet intellectus ad id, vt homo reddatur intelligens; & anima ad id, vt homo reddatur viuens. Et neque S. Thomæ decretum versatur circa supplebilem à Deo defectum creatæ causæ solius formalis, neque nos deducimus tale quid ex illa. Quod inferimus, est, defectum luminis intrinseci, quod concurrente in genere causæ efficientis eleuat intellectum ad efficiendam simul visionem, posse à Deo suppleri; ita vt ipse Deus per suam Omnipotentiam efficiat quod effecturum esset lumen intrinsecum; quamquam non eodem modo. Nam lumen efficiet constitutendo per inhætionem intellectum intrinsecè potentem, vtpote quod huic esset sic intrinsecum: isto autem modo Deus non efficit. Certè, iuxta omnes, potest Deus concurrente in genere causæ efficientis, suppleri defectum speciei ad visionem coloris: sed cum dicant id, neutquam intendunt, posse per inhætionem, constituendo intrinsecè potentem oculum, vt constitueret speciem; sed posse efficiendo præcisè quod efficiet speciem, quatenus per sui intimam assistentiam, præparationemque ad exerendam maiorem erga visionem virtutem actiuam, præstaret vt oculus, qui sine specie, vel sine Omnipotentia sic assistente, & præparata non esset absolutè, & simpliciter potens elicere visionem, esset iam potens.

2985 Hinc, vt aliud est, oculum reddi absolutè, & simpliciter potentem videre colorem, & aliud est reddi intrinsecè potentem; nam primum abstrahit ab eo, quod sit potens per speciem intrinsecam sibi, vel per Omnipotentiam diuinam sibi extrinsecam; item vt aliud est, oculum esse potentem inadæquatè, partialiter, & insufficienter per suam entitatem videre colorem; & aliud est, potentem esse adæquatè, totaliter, & sufficienter, tam per suam entitatem, tum vel per speciem, vel per applicatam diuinam Omnipotentiam: ita discernere oportet, seruata proportione, de intellectu comparato iam cum lumine intrinsecò, iam cum auxilio extrinsecò Omnipotentia Dei visionem; ad quam supponatur per suam entitatem inadæquatè, partialiter, & insufficienter potens. Quamquam cum eo discrimine ab oculo erga coloris visionem, quod po-

tentia intellectus non est naturalis, sed obedientialis, seu non est potentia reddenda adæquatè, totalis, & sufficiens nisi per indebitum, & sibi non connaturale lumen intrinsecum, vel auxilium extrinsecum Omnipotentia; aut potentia oculi ad coloris visionem non est obedientialis, sed naturalis, aptaque reddi adæquatè, totalis, & sufficiens per sibi debitam, & connaturalem speciem.

Huic exemplo germanum est aliud essentia 2986 diuinæ, quæ in genere solius causæ efficientis præstat erga sui visionem in intellectu creato, per lumen gloriæ illustrato, quod præstaret eiusdem essentia speciem in genere causæ, tum efficientis, tum formalis. Atque vt antequam essentia diuina assistat intellectui applicata per modum speciei intelligibilis, non est ille absolutè, & simpliciter vndequeque potens elicere visionem; vtque iuxta Illustrissimum Godoy *disp. 17. §. 2. ex num. 21. Gonetum disp. 2. art. 3. §. 2. pag. 724.* essentia diuina effectiue concurrente supplet vices speciei intrinsecæ per inhætionem, & in esse intentionali, atque intelligibili exhibet quod exhiberet speciem in esse naturali, & entitatio; ita poterit Omnipotentia diuina suppleri vices luminis intrinseci, &c.

Rursus dices, S. Thomam debere accipi de 2987 Deo potente facere per seipsum omnes determinatos effectus, qui fiunt per quamcumque causam creatam, quæ non se habeat per modum virtutis, & potentia ad illos: lumen verò intrinsecum habere se sic ad effectum visionis Dei, & ideo hunc effectum non posse à Deo fieri vnà cum intellectu, nisi in hoc existat lumen intrinsecum. Dicereque id, exit simul præbere discrimen ad exempla à nobis præmissa. In quibus neque Omnipotentia supplet defectum speciei, quæ sit virtus oculi ad visionem coloris; neque essentia diuina supplet defectum luminis intrinseci, quod est virtus intellectus ad eiusdem essentia visionem. Sed contra primò, quia restringitur absque conuincenti fundamento vniuersale S. Thomæ prouerbium. Secundò, nam & hoc ipsum mihi persuadet, intellectum cum lumine intrinsecò sic efficere visionem, vt luminis virtus actiua sit supplebilis ab Omnipotentia, siue vt hæc seorsim à lumine efficiat cum intellectu visionem, siue vt etiam sine intellectu, si visio sit effectus absolutus, & non dependens essentialiter ab actiuitate potentia vitalis: nam de eiusmodi effectu loquitur S. Thomas, & non de actione, aut quavis alia entitate modali causæ creatæ. Tertio, quoniam complementum, quod suppleat defectum virtutis potentia, sufficienter saluatur, & conuenienter distinguitur ab aliis complementis suppletibus, vt in exemplis præmissis, si ad illud requiratur connaturaliter, quod inhæreat potentia, informetque eam. Sic connaturaliter exigitur permanentia per modum habitus in lumine intrinsecò, quod est potentia intellectiue virtus ad visionem Dei, siue adæquatè iuxta Thomistas, siue in adæquatè iuxta Nolros; non tamen requiritur essentialiter. Lumen enim transiens potest vtrique virtus esse. Sic etiam, quantumvis absque vno, vel altero lumine, vt virtute potentia intellectiue, repugnaret fieri visionem Dei, disputandum superesset, an omnino necesse foret, vt vnum, vel alterum inhæret potentia, informetque eam, quin sufficeret esse ei penetratum intimè; vel satis foret, quod connaturaliter deberet

deberet inhære, & informare? Ratio horum omnium est, quia inhærentia, & informatio non est ratio formalis, vt virtus potentia agit; neque item, vt illud agit, quod supplet virtutem potentia, sed tantum conditio connaturaliter exacta, vt agant connaturaliter.

2988 **D**icestertio, S. Thomam non esse explicandum de effectibus vnus causæ creatæ, qui ab ipsa fiunt, vt virtute alterius non præcontinens illos ratione sui; tunc enim altera non poterit præcontinere intrinsecè, si causa creata, quæ eius est virtus, non afficiat intrinsecè, & immutet ipsam, sicque agit. Quare cum visio fiat à lumine intrinsecò, vt à virtute intellectus, qui ratione sui non præcontinet eam, non poterit Deus per seipsum sine lumine intrinsecò concurrere cum intellectu ad eam efficiendam. Hæc euasio impugnatur, quia si intellectus ratione sui non præcontinens visioem, redditur verè, & propriè præcontinens in actu primo actiuo per lumen intrinsecum, cur non poterit etiam reddi per intimam assistentiam Omnipotentia vt auxiliatricis supernaturaliter extrinsecè? Estne minoris efficacis Omnipotentia, quam lumen intrinsecum?

2989 **F**ateor, intellectum sine hoc non præcontenturum intrinsecè, idest vt potentiam, cui virtus sit intrinsecæ vt forma inhærens, & immutans. Cæterum est alius sensus præcontinendi intrinsecè, idest per suam entitatem intrinsecam, non quidem solam, neque ratione sui solius, sed vt eleuabilis supernaturaliter siue lumine intrinsecò, siue auxilio extrinsecò Omnipotentia. Et in hoc sensu posteriori nos *num. 2963*, admisimus, intellectum præcontinere intrinsecè visionem. Concedemus etiam, præcontinere intrinsecè in alio sensu priori, quando inhæreat ipsi lumen vt forma, quæ sit virtus partialis immediata, & proxima coëfficiendi visionem. Sed nos laetè, cur attentà omni Dei potestate, debeat in tali sensu præcontinere, & cur Deus vices virtutis residentis in lumine suppleri nequeat?

2990 **I**tem fateor, non restare respondententi nisi priorem sensum, cum aperte excludat posteriorem, idest dicat, intellectum ratione sui, seu intrinsecæ suæ entitatis non præcontinere visionem. Eo enim ipso quod nullatenus ratione sui præcontinet, opus exit ad aliquatenus præcontinendum, vt lumen, quod ratione sui præcontinet, vnatur realiter intellectui tanquam forma, ex qua vt præcontinente, & agente visionem queat intellectus reddi intrinsecè, nempe per formam intrinsecam, sed à se distinctam, præcontinens & agens eam. Quare per Omnipotentiam, tanquam per totam rationem præcontinendi, & agendi, non poterit reddi præcontinens, & agens, vtpote quæ intellectui nequeat vniri realiter tanquam forma; neque poterit reddi magis præcontinens, & agens visionem in se receptam, quam redderetur lapis, in quo Omnipotentia vt tota ratio præcontinendi, & agendi produceret ipsam. Sed ex his consequens primò est, quod antea inferebam, scilicet vt generali Sancti Thomæ axiomati exceptio apponatur sine conuincenti fundamento: non enim visio, quæ fiat per lumen intrinsecum, tanquam per causam creatam, quæ virtus sit alterius causæ creatæ, videlicet intellectus, poterit à solo Deo per seipsum fieri. Consequens secundò est, vt intellectus non ob aliud intrinsecè præcontinere, & agere

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

visionem dicatur, quàm quia forma intrinsecæ luminis in ipso recepta præcontinet, & agit vt tota ratio præcontinendi, & agendi. Id autem non extrahit intellectum à merè passiuè se habente, neque facit, vt verè, & propriè, ac physicè sit actiue præcontinens, & agens; sed purè tantum denominatiue, & per accidens: vt accidit in aère recipiente lucem, quæ cum sit tota ratio præcontinendi, & agendi illuminationem, aeri erga hanc non aliud competit, quàm quod ab abluendo deducebam de intellectu. Sed si admitteremus in aëris substantia potentiam obedientialem actiuam illuminationis, eamque à Deo eleuari, vt simul cum luce immediatè, & proximè influeret, tunc aeri conteneret quod intellectui respectu visionis Dei nos contendimus competere nunc, ne sequatur, habere se merè passiuè; ne item sequatur, præcontinere, & agere purè tantum denominatiue, & per accidens visionem.

2991 **E**x his enodatur ratiocinatio sequens magni æstimata à iunioribus Thomistis: Impotentia intellectus respectu visionis est intrinsecæ; & potentia, quæ aduentura est, vt in eam prædeat, debet esse intrinsecæ, cum debeat esse potentia agentis vitalis operantis ab intrinsecò. Ergo implicat contradictionem, vt intellectus constitutatur ad visionem potens per extrinsecum Dei auxilium. Nam responderetur, impotentiam intellectus non esse intrinsecam per intrinsecam suam, & essentialem entitatem; per hanc enim habet potentiam actiuam obedientialem; sed esse intrinsecam per defectum luminis vt formæ intrinsecæ. Si enim eleuetur sua potentia actiua obedientialis ad visionem, connaturalius est, vt eleuetur per formam intrinsecam. Cum enim sit vitalis, videlicet operans ab intrinsecò, connaturalius est, vt ad sic operandum exalteretur per quidpiam intrinsecum. Hinc potentia, quæ vt magis connaturaliter eleuetur intellectus, est aduentura, excludet defectum formæ intrinsecæ; sed vt absolutè, & simpliciter adueniat potentia, sufficit adiutorium extrinsecum, quo euehatur obedientialis potentia actiua vitalis præexistens in intellectu secundum suam intrinsecam, & essentialem entitatem.

2992 **D**ices quartò, Angelicum Doctorem non loqui, quando effectus vnus causæ est supernaturalis respectu alterius concausæ secundæ: vt contingit in visione, quæ sic est effectus luminis, vt simul sit effectus supernaturalis respectu intellectus. Ideo autem non loqui in tali casu, quoniam repugnat, Omnipotentiam ita tunc applicari per voluntatem diuinam, vt per se influat in effectum cum concausa, cui ille est supernaturalis. Tum quia eiusmodi applicatio non præberet vires concausæ, essetque Omnipotentia concursus simultaneus, non dans, sed supponens vires, & actiuitatem in concausa. Tum quia ea applicatio non subordinaret concausam Deo, vt auctori supernaturali; etenim esse, & virtus concausæ maneret adhuc subordinata Deo, vt auctori naturali. Hoc etiam effugium derogat vniuersalitati axiomatis Sancti Thomæ. Et quidem cum axioma fundetur eo in principio, quod effectum præcontentum in quacumque causa creata debeat multò potius præcontinere increata, vtpote infinita, & præcontinens virtutem actiuam existentem

exiſtente in quacumque creata, inde deducitur, quod eſſi effectus habeat talem conditionem, vt proueniens ab vna cauſa ſecunda ſit ſupernaturalis reſpectu alterius cauſae ſecundae, poſſit nihilominus fieri à cauſa prima cum cauſa ſecunda, cui eſt ſupernaturalis; & ſine cauſa, cui non eſt ſupernaturalis. Si enim poteſt fieri ab vna, & altera cauſa, quia vna, & altera eum præcontinent; poterit, etiam fieri à cauſa prima ſeorſim ab omni ſecunda, & ſimul cum cauſa ſecunda, cui eſt ſupernaturalis; ſed ſeorſim à cauſa ſecunda, cui non eſt ſupernaturalis, ſi quidem cauſa prima tam ſub priori, quàm ſub poſteriori conſideratione non minùs, ſed multò magis præcontinet effectum, quàm vtraque cauſa ſecunda ſimul, aut quàm vna ex eis; ſeu ſi quidem longè excellentiùs, quàm cauſa cui effectus non eſt ſupernaturalis, præcontinet ipſum, proindeque præſtare queat eleuando alteram cui effectus eſt ſupernaturalis, vt in ſui conſortio eum producat.

2993 Vnde ad priorem rationem nego, omnipotentiae applicationem non poſſe dare intellectui vires, quæ ipſi deficient ad efficiendam viſionem Dei. Conſerre poteſt non minùs, imò multò magis, quàm lumen inſiſecum; quanquam non dare queat, informando inſtar luminis intellectum. Applicatioque eiusdem Omnipotentiae ad oculum, vt naturalis ſibi viſionem coloris producat, eſſi non ſit per informationem, præbet vires non minùs, ſed multò magis, quàm ſpecies emiſſa à colore, & oculo inhaerens. Quæ ſecunda Omnipotentiae applicatio differt à prima in eo ſolo, quod oculo eſt debita naturaliter, cum tamen prima ſit intellectui indebita duplici de titulo: vno, quia ad effectum ſupernaturalem intellectui; & altero, quia ſine interuentu creati principij ſupernaturalis inſiſeci, quod connaturalius eſt ad elicentiam effectus vitalis ſupernaturalis. Et de eadem prima applicatione Omnipotentiae inficior, eſſe ipſum Dei concurſum ſimultaneum in actu ſecundo cum intellectu: qui certè concurſus debet ſupponere vires, & actiuitatem in actu primo. Præſata applicatio non eſt niſi præparatio ad concurſum ſimultaneum in actu ſecundo, ſeu ad actum ſecundum ſimultanei concurſus; & ideo non ſupponit vires, & actiuitatem, ſed dat; ex eaque, necnon ex intellectu conſurgit actus primus completus, & ſufficiens ad actum ſecundum viſionis; ex Omnipotentia quidem vt principio eleuante extrinſeco, id eſt non producente intra ſe; & ex intellectu, vt principio eleuato inſiſeco, id eſt producente intra ſe. Ratione autem eleuationis ad efficiendam viſionem ſubordinatur Deo vt authori ſupernaturali: ſubordinatur, inquam, ſecundum ſuum eſſe, & virtutem obedientialem; cum penes eſſe, & virtutem naturalem, ſeu reſpectiue ad actus naturales, ad quos non indiget eleuatione, maneat ſubordinatus Deo vt authori naturali.

2994 Vnde ad rationem ſecundam patet reſponſio. In ſidemque conſtat, Gonetum diſp. & art. 3. §. 2. cap. 755: vt probet, impoſſibile eſſe prædictam applicationem Omnipotentiae ad cauſandam cum intellectu ſine lumine inſiſeco viſionem, eſſormare fruſtrà ſyllogiſmum hunc: Repugnat, cauſam aliquam conſtitui potentem in actu primo per aliquid ſe tenens ex parte actus ſecundi, cum actus primus præcedat ſecundum prioritate nature. Sed concurſus ſimultaneus ſe tenet ex parte actus ſecundi; eſt enim ipſa actio cauſae ſecundae,

provt eſt à Deo ſimul operante cum illa. Ergo repugnat, quod intellectus fiat potens in actu primo ad videndum Deum per concurſum ſimultaneum. Fruſtra, inquam, conſicit hoc argumentum; & duas eiùdem tenoris confirmationes, quas omitto. Etenim nos non minùs ac ipſe, dicimus concurſum in actu ſecundo ſimultaneum Omnipotentiae non conſtituere potentem in actu primo intellectum ad videndum Deum. Concurſus, qui conſtituit potentem, non eſt concurſus in actu ſecundo, ſed in primo, id eſt Omnipotentiae iam declaratae præparatio ad ſimul cum intellectu ſine inſiſecione luminis inſiſeci agenda viſionem; proindeque præparatio ad concurſum in actu ſecundo ſimultaneum erga viſionem.

Indidem etiam innotefcit, Gonzalez de Albel- 2995 da 1. p. diſp. 27. ſect. 3. Authorem Curſus Theologici Carmelitarum Diſcalceatorum tract. 2. diſp. & dub. 4. ipſumque Gonetum proponere non veniè controuerſiam ſuam cum Noſtris, quaſi ſit, vtrum intellectus per ſolum concurſum ſimultaneum ſine vilo auxilio præuio in actu primo poſſit eleuari ad viſionem Dei? Noſtri non affirmant, poſſe ſine vilo auxilio ſupernaturali præuio, ſi quidem contra Pelagium negent, ſufficientem naturæ actum primum ad opera gratiæ; ideoque firmiter requirunt ex parte actus primi ſupernaturale gratiæ auxilium ad viſionem, & ad quocumque alios actus ſupernaturales, ac ſalutares. Quare quaſtio ſolùm eſt, an auxilium præuium non poſſit non eſſe inſiſecum, ſeu informans intellectum, aut voluntatem; vel ſatis ſit de potentia Dei abſoluta extrinſecum, conſiſtens in præparatione Omnipotentiae antea explanata.

SECTIO CCLXXV.

Quinque adnotationes circa modum, quo præpararetur à Deo auxilium extrinſecum.

2996 Pro qua Omnipotentiae præparatione magis elucidanda (nam recentibus Thomiſtis videtur adhuc aliquantò ſubobſcura) noto primò, eſto verum ſit, Deum vt authorem ſupernaturalem, habere præparatam ſuam Omnipotentiam ad cauſandam viſionem, quando in intellectu adeſt lumen inſiſecum; ſed tamen diuerſimodè habere præparatam, quando non adeſt. Quia in priori caſu præparatio eſt ad exigentiam luminis, & cum hoc ſit ſupernaturale, & ſupernaturalis etiam viſio cauſanda, non deſinit ſupernaturalis eſſe præparatio. Et in hoc differt à præparatione eiùdem Omnipotentiae ad efficiendum cum igne alium ignem in paſſo proximo, & diſpoſito; nam ignis, à quo poſtulat, eſt naturalis, vt & ignis ad quem efficiendum requiritur. Cæterum in poſteriori caſu præparatio non eſt ad exigentiam vilius ſupernaturalis etiam entis creati, ſed ex mero placito diuino; cumque ſit ad cauſandam effectum ſupernaturalem, eſt ſupernaturalis. Vnde non eſt debita à Deo vt authore naturali, neque ſupernaturali.

2997 Noto ſecundò, præparationem Omnipotentiae in poſteriori caſu eſſe ad viſionem cum intellectu efficiendam, exerente Omnipotentia ſuam virtutem, actiuitatem, & efficaciam magis, quàm ſi non ſolùm cum intellectu, ſed etiam cum lumine

lumine inſiſeco concurreret ad eam. Quemadmodum enim maior virtus eſt neceſſaria, vt vnà cauſa ſola poſſit tanquam adæquata operari aliquem effectum, quàm vt poſſit ſimul cum alia, & tanquam inadæquata: ita maior explicatio virtutis erit in Omnipotentia, vt cum intellectu ſine lumine inſiſeco viſionem agat, quàm vt agat non modò cum intellectu, ſed etiam cum lumine inſiſeco; & maior adhuc erit, vt non tantum maiore lumine, ſed etiam ſine intellectu agat. Maiorem dixi explicationem virtutis; nam hæc in ſeipſa eſt eadem, & æquè potens ad viſionem agenda quolibet ex his modis. Sic ignis habens ſe ſolo virtutem ſufficientem ad cauſandum alium ignem, explicabit eam magis, cum vnice producat, aut cum per actionem adæquatam in præſentia alterius ignis operantis etiam per actionem totalem, (vt poſſibile eſſe exiſtimant permulti) quàm quando efficiat per actionem inadæquatam altero inadæquatam etiam exhibente,

2998 Ex his inferitur, explicationem maioris virtutis in Omnipotentia non fore ob iuuandam maiorem intellectus imbecillitatem, quæ circa viſionem emergeret in defectu luminis; ſed fore quia eo in defectu præſtaret Deus concurſum tum primi, & vniuerſalis authoris ſupernaturalis, tum cauſae particularis ſupernaturalis, id eſt ſuppletis illum concurſum, quem eſſet lumen exhibiturum, ſi præſens eſſet. Imbecillitas intellectus iuuanda æqualis exiſteret in vtroque caſu. Iterum inferitur, eandem explicationem non fore, quia alioqui abſque ipſa non poſſet conſiſtere ſupernaturalitas viſionis. Conſiſteret vtrique, concurrente ad eam Deo, vt primo, & vniuerſali authore ſupernaturali, ſimul cum lumine. Quare exinde foret, quod Deus non coëfficeret præciſè vt primus, & vniuerſalis author ſupernaturalis, ſed etiam vt particularis, ſeu vt ſuppletis concurſum luminis ſupernaturalis inſiſeci exactum à ſupernaturalitate vitali viſionis, & magis proportionatum intellectui, vt pote potentiae vitali.

2999 Noto tertio, actioni erga viſionem quæ ſit abſolutus effectus, & viſioni quæ ſit modalis effectus, aut entitativa aſſixa eſſentialiter intellectui elicenti, ſi fiat ab Omnipotentia præparata, vt in poſteriori caſu, repugnare omnino dependentiam à lumine: ſed viſioni quæ ſit abſolutus effectus, nequaquam repugnare, vt dependeat per actionem aliam ortam à lumine, & ab Omnipotentia præparata, vt in priori caſu; imò connaturalius fore tam ipſi abſoluto viſionis effectui, quàm intellectuique potentiae, vt pote vitalibus, ſi ſic procedat. Et ſimiliter eidem potentiae intellectiue connaturalius foret, eleuari ad viſionem modalem ita proueniens, quàm ad aliam modalem procedentem ab Omnipotentia, vt in poſteriori caſu. Et in eo quidem vitalitas viſionis ſalua conſiſteret per dependentiam eſſentialem à potentia vitali; ſed non eſſet vitalitas, cui conaturalius foret fieri à lumine; neque eſſet viſio, erga quam Omnipotentia ſuppleret propriè luminis abſentiam.

3000 Noto quarto, fieri poſſe ſpecielem Omnipotentiae aſſiſtentiam ad concurrendum cum intellectu in viſionem abſque virtute aliqua, aut forma recepta in ipſo. Sic iuxta Thomiſtas eſſentia diuina poteſt intellectui, ex parte potentiae per R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

lumen completo aſſiſtere, vt per Omnipotentiam efficiat inſtar ſpeciei intelligibilis viſionem abſque eo quod eſſentia vt obiectum motiuum producat per Omnipotentiam in intellectu virtutem aliquam, aut formam, ratione cuius concurrat ad viſionem. Imò penes Thomiſtas non poteſt eſſentia gerere ſe aliter, alioqui concederent, poſſibile eſſe ſpeciem impreſſam creatam ad viſionem illius. Quare de facto gerit ſe præſato modo, qui talis eſt, ſatente Goneto diſp. 2. art. & §. 3. pag. 731: vt eſſentia actuet, compleat, & vltimò determinet intellectum.

3001 Quo ab exemplo eneruatur hæc ratio eiùdem Goneti diſp. & art. 3. §. 2. pag. 753, contra propoſitam adnotationem. Quando aliqua duo vniuntur, oportet quod hoc fiat per mutationem vtriuſque, vel alterius tantum. Sed non poteſt fieri vnio Omnipotentiae cum intellectu per mutationem ipſius Dei. Ergo fieri debet per mutationem intellectus, qui prouide ex vi huius vnionis recipiat de nouo aliquam virtutem, & formam. Eneruatur, inquam; nam Omnipotentia non magis vniretur cum intellectu ad efficiendam viſionem ſine lumine, quàm eſſentia vniretur, vt tanquam obiectum motiuum efficiat per Omnipotentiam viſionem eandem. Vnde ſicut eſſentia non vniret realiter phyſicè, ita neque vniretur Omnipotentia; ſed vnio eſſet tantum metaphorica, aut intentionalis. Cum autem duo ita vniuntur, & non realiter phyſicè, non eſt opus mutatione reali phyſica vel in vno eorum.

3002 Ex eodem exemplo debilitatur alia ratio eiùdem Goneti ita arguentis. Vel ex ſpeciali illa aſſiſtentia Omnipotentiae ad intellectum deriuatur in ipſum aliqua virtus inſiſeca; vel nulla. Si primum, ea virtus deriuata erit lumen gloriæ. Si ſecundum, intellectus non poterit fieri potens, & proportionatus ad viſionem. Illud enim quod eſt impotens, & improporionatum, nequit reddi potens; & proporionatum, niſi inſiſecè mutetur recipiendo virtutem inſiſecam, quàm antea non habebat. Quippe cauſam eſſe potentem, & proporionatam ad operandum, non eſt denominatio extrinſeca, ſed inſiſeca; petita à virtute; & principio interno. Vnde communiter dicitur, *Idem manens idem ſemper facit idem*. Et confirmantis ſic primò: Nulla cauſa agere poteſt, niſi priùs ſaltem naturā habeat in ſe virtutem realem, & phyſicam ad agenda. Nam actus primus eſſentialiter præſupponitur ad ſecundum. Vnde eſt illa celebris regula, *Ab actu ad potentiam optima eſt Conſequentia*. Quare ſi Deus velit, cauſam ſecundam producere aliquem effectum, requiritur indiſpenſabiliter, quod ponat, vel ſupponat in ea virtutem; alioquin ea non ageret, ſed Deus ad eius præſentiam. Ergo cum intellectus non habeat in ſe virtutem ſaltem proximam, & immediatam ad viſionem, debet vt hanc producat, accipere à Deo illam ratione luminis gloriæ. Confirmantis ſic ſecundò: Omnis cauſa efficiens, antequam producat effectum, neceſſe eſt vt ſaltem virtualiter præcontinet eum, alias non poſſet emittere eum extra ſe. Sed intellectus nequit præcontinere virtualiter viſionem, niſi ratione alicuius virtutis ſupernaturalis in ſe receptæ; quæ virtus erit lumen gloriæ. Ergo, &c.

3003 Debilitatur, inquam; nam eam, & confirmationes retorqueo contra aſſiſtentiam eſſentiae diuinæ,

vt per Omnipotentiam producat actiue visionem sine interuentu speciei impressæ actuantis, completis, & determinatis ex parte obiecti intellectum; qui adhuc illustratus lumine, proindeque actiuus, completus, ac determinatus ex parte potentia, manet inactuatus, incompletus, & indeterminatus ex parte obiecti. Vt autem responderet *Conetus art. 1. §. 4. pag. 692. art. 3. §. 2. pag. 728.* in actuacionem, incompietionem, & indeterminacionem, quæ est ex parte obiecti in intellectu per lumen illustrato, posse tolli à Dei essentia assistente intimè, tanquam obiecto motiuo, vt per Omnipotentiam efficiat visionem; sic & nos dicimus, in potentiam, & in proportionem, quæ ad visionem est ex parte potentia in intellectu per lumen non eleuato, posse remoueri per Omnipotentiam assistentem intimè, & substitutam ex diuina voluntate, vt loco luminis visionem producat. Non enim semper requiritur intrinseca mutatio, vt tollatur omnis in potentia, & in proportio. Neque causam esse adequatam potentem, & proportionatam ad operandum, debet semper esse denominatio adequatè intrinseca; sed sufficit si sit partim intrinseca, & partim extrinseca. Tuncque idem manebit idem intrinsecè, sed non extrinsecè; ideoque poterit facere non modò idem quod antea, sed etiam aliud, illud scilicet, ad quod eleuetur à causa inadæquata extrinseca.

3004 Hinc certum quidem est, nullam causam posse agere verè, & propriè, nisi habeat virtutem realem, & physicam ad agendum. Sed cum non opus sit, vt ea virtus sit adequata, & totalis, poterit indigere alia causa continente virtutem superiorem, à qua confortetur, eleueturque. Atque ita contingit in intellectu. Cuius virtus realis, & physica ad visionem est inadæquata, & partialis, indigentque concausa superiore eleuante. Hæc autem potest esse vel ipsi intrinseca per informationem, vel extrinseca, sed cum intima assistentia: eritque vtrilibet modo sufficiens ad id, vt virtus inadæquata & partialis, in intellectu præexistens, assurgat in visionem; ad quam se sola non valeret, & ad quam vt valens vtrilibet modo reddatur, est supra suam exigentiam.

3005 Hinc etiam compertum est, causam efficientem, antequam influat in effectum, debere præcontinere ipsam aliquo pacto. Aut præcontinet in causa inadæquata, & partiali, eaque obediuntialiter, potest, & debet esse non ratione sui sine respectu ad concausam superiorem eleuantem, sed cum tali respectu; siue concausa superior eleuans sit inferiori illi intrinseca, siue extrinseca modis præfatis. Quare intellectui, qui haud aliter visionem præcontinet, erit sufficiens vna, vel altera concausa superior eleuans. Si non haberet ille virtutem realem, & physicam, esto insufficientem de se ad visionem; si item non præcontineret eam, tamen cum necessario respectu ad concausam superiorem eleuantem, non restaret alius modus tribuenda ipsi visionis, nisi quatenus ageret virtus, & forma supernaturalis recepta in ipso. Sed antea sæpe ab absurdo intuli, visionem se tribui non aliud fore, quam intellectum habere se merè passiuè erga eam, merèque denominatiue, & per accidens dici agere. Ex quibus relinquuntur infirmata duæ confirmationes.

3006 Et ad doctrinam pro earum, & rationis exte-

nuacione deseruit apprimè exemplum supra adductum. Ad quod si primò dicatur, esse exemplum supplementi ad defectum ex parte obiecti, & non ex parte potentia: iam in *num. 2986.* declarauimus, in quo consistat exempli energia. Et nunc addo, si essentia diuina potest sine interuentu speciei impressæ supplere in intellectu defectum ex parte obiecti ad visionem sui, quia vt Sanctus Thomas *quodlib. 7. quest. 8. art. 1. in arg. Sed contra, docet: Ad hoc, quod intellectus intelligat, nihil aliud videtur requiri, nisi quod intelligibile fiat in actu, & quod intellectui coniungatur. Sed essentia diuina per se ipsam est intelligibilis in actu, cum sit immaterialis. Intellectus etiam præsens est, quia vt dicit Augustinus, Deus unicuique rei est vicinior, quam ipsa res sibi. Ergo intellectus creatus essentiam diuinam poterit immediatè videre. Si, inquam, potest id essentia diuina, & ob hanc rationem à S. Doctore traditam, quæ tam virgens est, vt nullum aliud obiectum extrinsecum intelligenti creato queat in S. Thomæ via supplere defectum suæ speciei intelligibilis; cur similiter Omnipotentia ob intimitiam etiam suam ad creatum intellectum assistentiam, & ratione cuius est illi vicinior, quam lumen intrinsecum gloriæ, nequibit supplere huius defectum quoad efficiendam visionem; tamen non quoad illum perficiendum intrinsecè informatiue, & in genere causæ formalis?*

3007 Si secundò dicatur, probari nimis eo exemplo, nempe de facto Omnipotentiam supplere defectum luminis intrinseci, imò non posse non supplere quoties efficienda sit ab intellectu visio, si quidem essentia diuina suppleat defectum speciei impressæ, iuxta communem Theologorum sententiam, repugnetque omnino penes complures, vt aliter efficiat visionem, quam gerendo munus speciei intelligibilis, & excludendo speciem impressam formalem. Contra est, quia nos non vtimur eo exemplo, nisi vt probemus intellectum qui in eleuatus est absolute, & simpliciter impotens, in proportionatque ad visionem, posse euehi, & reddi potentem, atque proportionatum ad eam per Omnipotentiam sibi assistentem intimè extrinsecè; sicut idem ipse, qui etiam cum lumine est absolute, simpliciterque inactuatus, incompletus, & indeterminatus ad eandem ipsam, potest actuari, compleri, & determinari ab essentia diuina assistente intimè extrinsecè sibi: quidquid sit, an præfatus modus eleuationis detur de facto, vel tantum sit possibilis; quidquid etiam sit, an præfata actuatio non tantum detur de facto, sed nec sit possibilis alia? Horum enim decisio pendet ex aliis principis.

3008 Et quoad eleuationis modum, attingimus supra, & adiciemus confestim non nihil. Quoad actuacionis verò, cum Deus sit obiectum intimè præsens, & in esse intelligibilis proportionatum conuenienter intellectui exaltato iam ex parte potentia per lumen gloriæ intrinsecum; non apparet, cur actuatio nunc aliter fiat ab essentia diuina, quam modo præfata. Cùmque intellectus supponatur cunctis sufficienter ex parte potentia vt vitalis, & vt ad actum vitalem; neque titulo potentia vt vitalis, neque titulo actus vt vitalis, requiratur connaturaliter ad visionem actuatio, quæ fiat per speciem intelligibilem receptam intrinsecè. Num diuinitus possit, necne, fieri? quæstio

quæstio est anceps & vtrinque nacta pugiles fortissimos, exagitataque operosissimis discursibus. 3009 Confirmationem aliam tertiam afferit *Conetus* desumptam exinde, quod Deus non est in creaturis nisi per operationem. Vnde cum speciali modo fiat intellectui beato præsens, & assistens, debet in illo aliquid producere, & intrinsecè immutare per impressionem virtutis, aut qualitatis supernaturalis: quæ non potest esse alia, quam lumen gloriæ. Transmitto assumptum indiscussum; & instantiam de Deo obiectiue intentionaliter præsentem intellectui beato, quin in eo operetur impressam speciem; dicoque, esse eidem præsentem per operationem: tum quia conseruat, tum quia in ipso causat visionem, tum quia iuxta Thomistam prædeterminet physicè ad eam.

3010 Noto quintò, etsi Deus per intimitiam, specialitatem suæ Omnipotentia assistentiam queat eleuare intellectum, vt sine lumine intrinsecò efficiat visionem, possitque sublimare voluntatem, vt sine supernaturali habitu, vel sine qualitate transeunte intrinseca causet actum supernaturalem; atamen connaturaliter non præstat id sine habitu, vel qualitate transeunte. Quia potentia vitali, quæ sine eleuatione supernaturali elicere non potest supernaturalem actum, est connaturale, vt id quo eleuetur à Deo, vt Authore supernaturali, sit naturale quid intrinsecum ipsi potentia. Sic enim principium ab intrinsecò eleuans erit magis proportionatum tum potentia agenti ab intrinsecò, tum actui ipsi producto ab intrinsecò, si possibile sit tale principium. Illud autem non modò esse possibile, sed etiam actu existere in intellectu ad visionem beatam, & in voluntate ad actus supernaturales, citra dubium est. Rationem hanc non semel in superioribus prælibatam repeto, quia necdum acquiescent moderni Thomistæ.

3011 Dicunt itaque, si Deus per habitum non dat voluntati virtutem, sed eam quæ in illa est, inuauat per partialiter, immediatè, & proximè ad actum concurret, superflua erit inhaerentia, & informatio per habitum quem infundat. Nam ad sic inuandum non requiritur, vt patet in duobus equis mouentibus rhedam, quam vterque simul trahere valet, & neuter solus. Et quamquam existente in voluntate gratia habituali, debeant huic vt naturæ, & primæ radici in ordine supernaturali respondere supernaturales virtutum infusarum habitus, quibus tanquam proprietatibus, formisque accidentalibus permanentibus prodeat in actus ordinis præfati; nihilominus primò consequens erit, vt attentà indigentia, & imbecillitate voluntatis, non magis connaturaliter adsit inuamen per auxilium intrinsecum habituum, quam per extrinsecum Omnipotentia. Deinde, vt in homine, qui per peccatum amisit gratiam habituales, non procedant à principij intrinseci inuamine supernaturales actus disponentes ad eam recuperandam.

3012 Quod si aggrediamur configere ad sanctis cogitationes, & piæ affectiones internas, ac supernaturales, quæ præsent inuamen intrinsecum, præcludunt aditum; tum quia si illæ cogitationes, & affectiones potirentur vi effectiua, superuacuum erit concursus effectiuus in habitibus, quando simul adsint. Nam præsentem causâ sufficienti ad effectum, otiosus est concursus causæ alterius. Tum quia præfata cogitationes, & affectiones indeliberatas, operatæ à Deo in nobis sine nobis li-

R. P. Gabr. de Henso, Scient. Med. Pars I. I.

berè & moraliter operantibus, impossibiles sunt cum actibus deliberatis circa eadem obiecta. Si autem essent causæ efficientes deliberatorum actuum, nullam cum his impossibilitatem haberent. Tum quia alioqui in homine peccatore fidei superflua foret permanentia habituum fidei, & spei. Etenim quod influerent in actus, non peteretur à gratia habituali, vt pote quæ supponatur destructa per peccatum; neque item peteretur à gratia actuali consistente in prædictis cogitationibus, & affectionibus, siquidem ipsæ sua vi actiua impedirent influxum eorum habituum. Si fortè respondeamus, gratiam habituales amissam petere permanentiam eorum habituum, reclamant; nam non datur fundamentum, nisi ad non existentiam destructionis. Et præterea saltem sequitur, Gentilij, aut Heretico incipienti credere in Deum, sed non sufficienter disposito ad iustificacionem, infundi frustra habitum fidei. Cum enim homo hic careat gratia habituali, caret etiam principio exigente talem habitum fidei.

3013 Ceterum quò magis hæc præstantur, eò magis inducetur non nemo, vt non modò possibilitatem de potentia Dei absoluta, sed etiam de ordinaria existentiam auxilij diuini extrinseci ad aliquos supernaturales actus tueatur: in quo non exorbitabit à præscripto, constantique aliquo Theologiae scholasticæ dogmate, vt constat euoluenti Ripaldam *diff. 34. sect. 3. ex n. 18. & tota diff. 35.* Quia tamen superiora non adhuc redigunt nos in eas angustias, dicimus inuamen voluntatis nostræ per indebitum, & gratiosum Dei auxilium ad actus supernaturales posse ex titulo præcisè inuaminis saluum esse etiam connaturaliter, etsi auxilium foret extrinsecum; sed ex titulo inuaminis præfati potentia vitali ad actum vitalem debere connaturaliter esse per auxilium intrinsecum. Vnde elucet discrimen ad exemplum de duobus equis sese mutuo inuuantibus ad currus motum, qui ipsis vitalis non est. Atque in eo exemplo obleruare est, inuamen vnius equi respectu alterius non esse supernaturale, neque eleuatium ad quidpiam supernaturale efficiendum, neque item esse ad aliquid, cuius partem diuisam ab alia mouere non possit sine consortio inuantis. Vnde etiam apparent discrimina alia.

3014 Ratio, quæ ex gratia habituali, vt natura & prima radice in ordine supernaturali desinitur à grauius Theologis ad probandum, virtutum infusarum habitus subsequentes, tanquam proprietates, influere immutatè, & proximè in actus supernaturales, valet pro tempore, quo ipsa, & illi existunt in persona eliciente eos. Tuncque influxus erit à causis supernaturalibus intrinsecis, non quia præcisè inuenit eleuando, sed quia tanquam proprietates naturæ in ordine supernaturali. Quando autem non existit gratia habitualis, vt in homine peccatore; quando item non sunt superfluitas habitus, ad quorum obiecta pertinent actus elicti à peccatore, oportet recurrere ad aliam gratiam inuancem, eleuantemque intrinsecè, quia id magis connaturale est potentia vitali inuandæ, eleuantæque ad vitales actus.

3015 Quæ gratia consistat in sanctis cogitationibus, aut piis affectionibus indeliberatis. Has porò si contingat coëxistere postea habitibus, influent simul cum illis ad actus deliberatos, attemperato suo effectiuo concursu, vt penes communem sententiam concursus vnius ignis

T 2 attemperatum

attemperatur in præfentia alterius æquè approximati ad paffum difpofitum. Vel fuperuenientibus habitibus, Deus fufpenderit influxum cogitationum, aut affectionum, eo quòd habituum, vt pote qualitatum permanentium, influxus fit magis conueniens. Sed fi nec attemperatio, nec fufpendifio concufus in cogitationibus, aut affectionibus placeat, refat vt ab eis, & à potentia per vnam actionem adæquatam oriantur actus (qui funt qualitates abfolutæ) & ab habitibus, & à potentia per aliam; duæ enim actiones adæquate fimul erga eundem effectum non repugnant diuinitus, & iuxta nonnullos nec ex natura rei.

3016 Incompossibilitas actuum indeliberatorum cum deliberatis circa eadem obiecta, fi pro deliberatis accedat noua aduertentia, quo fundamento allatur, me later. Perfeuerantia habituum fidei, & fpei in peccatore fideli non ideo eft, quia gratia habitualis iam destructa poftulet, vt influat in actus fidei, & fpei præparantes ad ipsam reftaurandam; neque quia exigant id cogitationes, aut affectiones; fed inter alias caufas, de quibus Theologi ad tract. de Fide, quia cum actus fidei, & fpei funt fundamentum ad reuificationem spirituales, funtque radicale principium reuificationis spiritualis, connaturale eft, vt ad eos eliciendos permaneant habitus illi; cum aliunde nihil vigeat pro dependentia à gratia habituali in fui conseruatione. Quamquam autem cogitationes, aut affectiones non petant ratione fui influxum illorum habituum, tamen quando fimul exiftant, dictum iam in vicinia eft, quo pacto difcurrat quæ circa ipsarum influxum.

3017 Fateamur itaque, gratiam habitualement amiffam non exigere iure fuo periftentiam, neque destructionem illorum habituum in peccatore fideli; reftitutumque periftentiam in fupernaturalem Dei prouidentiam attendentem connaturaliori modo elicientia actuum fidei, & fpei difponentium ad recuperandam eam gratiam perditam. De peccatore, qui antea non fuit præditus gratia habituali, exercetque actus fidei; & alios fupernaturales, fed non fufficientes ad obtinendam iustificationem, absurdum non eft, fi admittatur, non accipere habitum fidei, quoadufque habitualement gratiam, & charitatem. Si enim concedit Iacobus Platel in *Synopsi Cursus Theologici, parte 2. cap. 5. n. 235. & duobus feqq.* cum Ripalda, Arriaga, Cardinali de Lugo, Scoto, S. Bonauentura, & satis verifimiliter cum Sancto Thoma. Sed etfi negetur, quid tunc? Etenim infusus habitus fidei prius tempore facta, quam gratia, & charitatis habitualis, certè non erit oblitus exigentiam, fed aliis de caufis, quarum vna eft, vt connaturaliori modo per habitum fidei homo ille, fi velit, eliciat alios fidei actus.

3018 Si his omnibus non obstantibus, effectus influxus cogitationum, & affectionum, aliquandoque habituum ingerat difficultatem, fupereft refugium ad qualitatem fupernaturalem tranfuntem, quam infundat Deus, & quæ ad ipsas cogitationes debet destrui, fi à nostro intellectu phyfice fiant, & non eleuato per auxilium extrinsecum. Eaque tranfens qualitas interitum fuum non petet quàm intentione primaria (hac enim res quælibet propendet in fuæ conseruationis bonum priuatum, fed petet inclinatione fecundaria (quæ quælibet res inclinatur in bonum commune) ne in ordine fupernaturali defit principium fuperna-

turale intrinsecum, quo fiant connaturaliter actus vitales fupernaturales. Poteft etiam interitus qualitatis huiusmodi reuocari merè ad decretum diuinum; cum ipsa non poftulet perire, aut non perire, fed de fe fit indifferens ad vtrumvis pro libito Dei. Vnde differet à qualitate permanente, exigenteque naturaliter decretum diuinum de fui conseruatione, nisi praualeant caufas petentes destructionem. Nec eft cur mirentur genium præfate qualitatis tranfentis, qui de gratia habituali putant esse formam fuaapte natura indifferentem, vt coniungatur, vel non cum peccato contrario fui, proindeque non coniungi reuocant in folam legem ftatutam de facto à Deo; cum tamen aliarum formæ funt fuaapte natura incompossibiles fuis cum contrariis. Hæc funt præoccupata propter eos Theologos, quibus qualitas, fiue fupernaturalis, fiue naturalis, tranfens videtur iusto diffilior.

3019 Quapropter inter species gratiæ Dei, sine qua homo (tradente Concilio Tridentino *sect. 6. cap. 5.*) mouere fe ad iustitiam coram illo libera fua voluntate non poteft, computanda non immeritò eft tranfens qualitas fupernaturalis, vltra habitus permanentes infusus, vltra sanctas cogitationes, & pias affectiones; antequàm deueniatur ad necessitatem recurfus in auxilium extrinsecum eleuans potentiam intellectuam, aut volitiuam, vt efficiat actum fupernaturalem. Atque hoc etiam auxilium erit fupernaturale, indebitum, & gratiosum, proindeque vocari etiam poterit gratia Dei. Vnde obiter refpondetur Thomistis, qui contra auxilium extrinsecum vertunt illam Concilij Tridentini doctrinam. De qua consulendi funt Ripalda *diss. 34. sect. 5. n. 39.* Izquierdus *tract. 8. in 1. p. diss. 19. q. 5. propos. 1. n. 86.*

3020 Hucusque profequuti fumus inceptam in Sectione 264. Difquisitionem. Quæ quidem verfatatur circa materiam valde propriam præfentis tractatus, & tam connexam cum fuis principiis, vt in illis nequeat firmier figi gradus, fiue à Thomistis, fiue à Nostris, nisi de ea deliberetur. Vnde folet haberi tanquam reuera Scholæ, fiue Thomistice, fiue nostræ. Accedit, in nullo alio Noftros magis fuggillari de difcessu à SS. Augustino, & Thoma. Quare operæpretium me facturum duxi, fi difceterem, quoniam iure? Imò vix aliud præfati, quam vt inuestigarem mentem vtriusque Sancti Doctoris, & vt rimarer indicia ex Concilio Tridentino. Præcipuus meus conatus is fuit, & ideo prætermiffi complures difcurfus Theologicos, quos possem aggregare; fed nullam sine authoritatem, fiue rationem in contrarium allatam à nouiffimis Thomistis præteritui, vt vel hinc nolceretur, potuiffe Gonetum abstinere à censura tam acida aduersus sententiam, quæ non improbabiliter diffoluit omnia in ipsam deuò, & quali postremis curis obiecta.

3021 Quia verò inter ea eminet præfentia impossibilitas auxilij extrinseci, quo ab Omnipotentia diuina eleuetur fiue intellectus, fiue voluntas creata ad efficiendos actus fupernaturales, egi etiam ex Sectione 272. de isto altro puncto, non minùs decretato inter vtramque Scholam; illique impossibilitati reftiti non aliis armis, quam repertis in instructiffimo amato Operum S. Thomæ; nec enim hæcenus in S. Augustino, alij fve PP. anterioribus

rioribus Magistro Sententiarum inuenire potui vestigium fecundæ quæftionis, quæ proinde folùm pertinet ad exercenda ingenia, & non tanti ponderis eft, ac prima, faciens vtramque paginam in ratione controuerfiæ de gratia diuina, & libero arbitrio creato.

SECTIO CCLXXVI.

Num S. Augustino aduerfecur, quod Deus semper conferat gratia præuenientis auxilia conati ex fuis naturalibus efficere quod in se est? P. Molina circa id opinio recitatur, communiturque authoritate Scripturæ sacræ, & S. Thomæ.

3022 P. Molina in Concordia primitiua, *quæst. 10. arr. 3. disp. 10.* in principio tradit: [Quotiescumque liberum arbitrium ex fuis naturalibus conatur, præfate eft ad conandum totum id, quod ex fele poteft, tam circa ea, quæ Fides habet addifcenda, & amplectenda, quàm circa dolorem de peccatis, ac iustificationem, à Deo conferri gratiam præuenientem, auxiliãve, quibus id faciat, provt oportet ad salutem; non quidem quali eo conatu dignus, efficiatur talibus auxiliis, vllaque ratione ea promereatur; fed quoniam id obtinuit nobis Christus ob fua merita, atque inter leges quas tam ipse, quàm Pater æternus ftatuerunt de auxiliis, & donis quæ nobis Christus promeruit, merè gratis conferendis vna, eaque rationi maximè consentanea fuit, vt quoties ex noftis viribus naturalibus conamur facere quod in nobis eft, præfate nobis effent auxilia gratiæ, quibus ea, vt oportet ad salutem, efficeremus: vt ea ratione, dum effemus in via, femper in manu liberi arbitrij noftri pofta effet falus nofta, per nosque ipsos ftaret, quod ad Deum non conuerteremur. Quare ficut Deus femper præfate eft per concurfum generalem libero arbitrio, vt naturaliter velit, aut nolit, provt placuerit: ita præfate illi eft per auxilium gratiæ fufficiens, vt quoties ex fuis viribus naturalibus aggredi voluerit opus aliquod ex iis, quæ ad iustificationem fpectant, illud exequatur, provt ad salutem oportet: fapè etiam liberum arbitrium quasi fopitum, ac torpens excitat & pulfat, longèque maioribus auxiliis adiuuat, quantvis alia ex parte magnum cernatur difcimen. Nam per concurfum generalem præfate eft Deus libero arbitrio ad naturalia, lege qualt naturali ordinariã, quæ agentibus omnibus ftatuit non denegare talem concurfum. At verò libero arbitrio præfate adest per auxilium gratiæ, faltem fufficiens, ob merita Christi, qui vt verus Redemptor id nobis promeruit, atque obtinuit, eamque legem fubueniendi hominibus cum Patre constituit.] Hæc ille.

3023 Probatque ea primò ex Ioanne 1. *vers. 12.* vbi dicitur: *Quosquos autem receperunt enim, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius.* Eatenus enim facta eft potestas, vt adoptui filij Dei fiant, quatenus fi, quantum in

se eft, conentur, præfate illis aderit Deus, vt Fidem, & gratiam confequantur, neque defiderio fuo fraudentur. Quare ea ratione in potestate eorum eft, vt filij Dei fiant.

3024 Refpondet Gonetus *tom. 4. disp. 2. arr. 3. §. 9. à pag. 206.* potestatem, vt filij Dei fiant, esse ex dono gratiæ ad Fidem, & ad ceteros actus, quibus difponantur ad iustificationem. Ita enim docent S. Augustinus, & Caietanus: hic in verba adducta Ioannis, ille *lib. 2. contra duas epiftoas Pelagianorum, cap. 3.* addereque pofter *lib. de Bono persequ. cap. 8. lib. 1. Retract. cap. 22.* S. Prosperum, & Hilarium in epistolis ad ipsam. Sed refponfo continet doctrinam indubitam à Molina contra Pelagianos, & Semipelagianos, qui abutentes eis verbis Ioannis, excludebant intelligentiam de fufficiente, proximãque potestate debita constitui per donum gratiæ. Non tamen, quia huiusmodi potestas debeat sic esse constituta, impeditur quominus detur à Deo ex præfata lege hominibus facientibus bonum, quod in fe eft ex facultate naturæ.

3025 Probat fecundò Molina ex generali voluntate, quæ iuxta Paulum 1. ad Timoth. 2. *vers. 4.* *Deus vult omnes homines faluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Nam fi facientibus quod in fe eft, vel vt Fidem amplectantur, vel vt de peccatis doleant, Deus non eft præfate femper per gratiam præuenientem efficacem ad actus falutares, non adeò dignè existimatur de illa voluntate. Refpondet Gonetus, si lex præfata fundatur in meritis Christi, quomodò probari poteft ex voluntate illa, quæ antequàm merita Christi, & competit Deo vt prouifori vniuersali, erga non facientes etiam quod possunt? Sed certè probatur non incongruenter. Nam si illa voluntas extenditur ad non facientes etiam quod possunt, conferretque eis auxilia fufficientia, congruum apparet, vt fuerit lata lex elargiendi efficaciam facientibus quod possunt. Omitto, voluntatem illam generalem habitam forfan à Deo fuiffe post præuiliu Christi, meritaque eius, forfanque Deum vno, eodemque prorsus decreto ftatuiffe dare auxilia efficaciam facientibus quod in fe eft, & fufficientia non facientibus etiam.

3026 Probat tertid Molina *ex cap. 3. Apocalypsis, vers. 20.* cuius in verbis, *Ecco fto ad ostium, & pulso, &c.* fignificatur, Deum sine vlla intermissione ad ostium cordis stare, paratum femper adiunare conatus noftros, desiderantemque ingressum. Refpondet Gonetus, fignificari sincerum affectum, quo Deus fua bonitate illectus offert omnibus generaliter auxilium fuæ gratiæ: quo cum affectu vt componitur aliquando denegatio auxilij vel fufficientis non facienti quod in fe eft, ita etiam fubtractio efficacis facienti quod in fe eft. Contra tamen, quia Deus ita offert auxilium fuæ gratiæ, vt non denegat fufficiens ad falutis æternæ confequutionem ab illo etiam, qui non facit quod in fe eft, vt non perfundit confirmam in *sect. 256. & tribus feqq.* nouiterque, & fpeciatiu aduersus Gonetum adstruit folidè Augustinus de Herrera *tract. de Prædest. quæst. 17. sect. 4.* Ergo congruum eft, vt facienti quod in fe eft, offerat, conferatque Deus auxilium efficaciam. Et quidem Gonetus recurrit ad comparationem, cuius extremum affumptum inficiabitur Societatis Schola maiori conatu, quàm quo ego nunc tueor vt probabile alterum

extremum in gratiam, & venerationem Molinæ.

3017 Qui probat quartò ex S. Thomæ verbis lib. 3. contra Gentes, cap. 159. à me transcriptis in numero 2774. Sed responder grauilimus quidam Doctor, Molinam ad pauca respexisse, & videri clausisse oculos luci S. Thomæ affirmanti in cap. 160. Deum ex se omnibus hominibus gratiam offerre, & solos illos non recipere, qui culpa impedimentum præstant. Quia tamen culpæ impedimentum non ponere, non est in hominis lapsi potestate, nisi per gratiam, sit vt solùm per gratiam possit, vitando omne peccatum, non ponere impedimentum, ac proinde quod assistentia gratia non sit infallibilis homini facienti quod potest ex viribus propriis, sed homini facienti quod potest ex viribus gratiæ. Quare S. Thomas in verbis capitis 159. non fatetur de libero arbitrio, propterea nunc est in homine lapsus, sed propterea erat in integro per institutionem originalem, quæ pattem infirmitatem subiiciebat superiori, & hanc Deo, vt auctori gratiæ. Ad quæ, sub viri grauilissimi respondentis venia dico, Molinæ intuitum ad multa se potexisse, & in S. Thomæ solari lumine defixisse æquilibrium obtutum. Indeque nouit, fuisse ipsi sermonem in cap. 159. de Deo quantum in se est parato dante cunctis hominibus gratiam habitalem, quam etsi ipsi non valeant per naturalia sua promereri, nec acquirere, possunt tamen eius receptioni impedimentum apponere, peccando lethali. In idemque intuitu Molinæ, tenuisse S. Thomam, Deum conferre omnibus hominibus gratiam auxiliantem ad supernaturales actus vitandò disponentes ad consequentiam gratiæ habituales, ita vt illa in facientibus quod de se possunt, sit efficax: sic enim magis manifestatur, Deum esse paratum, quantum in se est, ad hanc dandam.

3028 Contra huiusmodi illationem nihil est in cap. 160. quod dirigitur à S. Doctore, vt edisceratur, quomodo, etsi Deus sit præfatus modo paratus, nihilominus non semper sequatur effectus, cum constet, priuari sepe gratiâ habituali, præstantes in seipsis impedimentum per liberum suum arbitrium. Declaratque his verbis: *Quod autem dictum est, in potestate liberi arbitrii esse, ne impedimentum gratiæ præstet, comperit his, in quibus naturalis potentia integra fuerit. Si autem per inordinationem præcedentem declinauerit ad malum, non erit omnino in potestate eius nullum impedimentum gratiæ præstare. Etsi enim ad aliquod momentum ab aliquo peccati actu particulari possit abstinere propria potestate, si tamen diu sibi relinquatur, in peccatum cadet, per quod gratia impedimentum præstat.* Quibus in verbis S. Doctor tradit, vt homo in statu naturæ lapsæ per longum tempus contineat se à peccatis mortalibus contra legem naturæ, vtque proinde non ponat obicem gratiæ habituales indigere hac ipsa. Id quod repetit 1. 2. quæst. 109. art. 8. ibique tractat Theolog. Vnde consequens est hominem in statu naturæ lapsæ non posse sine assistentia gratiæ habituales facere diuina bona opera moralia ordinis naturalis, & quæ proinde consequens, vt quando per breue tempus viribus faciat propriis, non conferat Deus ex prædicta leg. gratiam efficaciter auxiliantem ad obtinendam habitalem, sanctificantemque.

3029 Molina non adduxit nisi hoc S. Thomæ testimonium. Sed tamen extraxit aliud valde vrgens in

quæst. 14. de Verit. art. 11. ad 1. vbi inquit, *Ad diuinam providentiam pertinet, vt cuilibet provideat de necessariis ad salutem, dummodo ex parte eius non impediatur. Si enim aliquis talius nutritus (scilicet in syluis, vel inter bruta animalia) ductum naturalis rationis sequeretur in appetitu boni, & fuga mali, certissime est tenendum, quod ei Deus vel per internam inspirationem reuelaret ea, quæ sunt ad credendum necessaria, vel aliquem Fidei prædicatorem ad eum dirigeret, sicut misit Petrum ad Cornelium. Act. 10. Et ad 2. Quamuis non sit in potestate nostra cognoscere ea, quæ sunt Fidei ex nobis ipsis, tamen si nos fecerimus quod in nobis est, scilicet vt ductum naturalis rationis sequamur, Deus non deficiet nobis ab eo, quod nobis est necessarium.*

3030 Respondet Gonetus, S. Thomam loqui de faciente quod est in se viribus naturæ auxiliante per gratiam. Vt enim explicat S. Doct. in 2. ad Annibaldum, dist. 28. art. 4. ad 3. *Cum dicimus aliquid esse in nobis, non excludimus Dei auxiliium.* Quodlib. 1. art. 7. ad 1. *Per hoc, quod hominis est, se ad gratiam præparare per liberum arbitrium, non excluditur necessitas auxiliij diuini.* 1. 2. quæst. 109. art. 6. ad 2. *Cum dicitur homo facere quod in se est, dicitur hoc de potestate hominis, secundum quod est motus à Deo.* Et fuit quæst. 112. art. 3. in corp. lib. 3. contra Gentes, cap. 149. Illudque maxime ad rem facit, quod scribit S. Doct. in cap. 10. ad Rom. lect. 3. *Namquid ergo illi, ad quos non peruenit summa prædicationis Apostolicæ, vixissent si fuerint nutriti in syluis, excusationem habent de peccato infidelitatis? Ad hoc dicendum est, quod secundum sententiam Domini, quæ habetur Ioannis 7. illi qui loquentem Dominum per se, vel per eius discipulos non habuerunt, excusationem habent de peccato infidelitatis; non tamen beneficium Dei consequuntur, vt scilicet iustificentur ab aliis peccatis, vel que nascendo contraxerunt, vel male viuendo addiderunt, & pro his meriti damnantur. Si qui tamen eorum fecissent quod in se est, Dominus eis secundum suam misericordiam prouideret, mittendo eis prædicatorem Fidei, sicut Petrum Cornelio, Act. 10. & Paulum Macedonibus, vt habetur Act. 16. Sed tamen hoc ipsum, quod aliqui faciunt, quod in se est, convertendo se scilicet ad Deum, ex Deo est mouente corda ipsorum ad bonum, Tremor. 5. *Conuerte nos, Domine, ad te, & conuertemur.**

3031 Verumtamen hæc non sufficiunt, ne vrgat locus ex quæst. 14. de Verit. art. 11. ad 1. & 2. Nam si argumentum, cui S. Doct. occurrit, supponeret, hominem in syluis nutritum, sequi ex auxilio supernaturalis gratiæ ductum rationis in appetitu boni, & fuga mali, obiectio non egerat responsione. Hominem namque, cui esset impentum illud auxilium, quis dubitaret, donandum etiam fore vltiori alio necessario ad obtinendam salutem æternam, proindequo ad Fidem eorum, sine quibus explicitè creditis non posset obtinere? In 2. etiam S. Doct. etsi concedat, non esse in potestate nostra cognoscere ex nobis ipsis ea, quæ sunt Fidei, & quæ proinde necessaria sunt ad salutem æternam; nihilominus negat, nos non teneri ad Fidem, quia si nos fecerimus quod in nobis est, sequendo ductum naturalis rationis, Deus non deficiet in conferendo supernaturali auxilio ad Fidem. Si autem sermonem haberet de nobis quod in nobis est facientibus

facientibus ex supernaturali etiam auxilio, relinqueret difficultatem insolutam, consistentem in ea propositione, *Ad illud, quod non est in potestate nostra, non tenemur.* Diceret enim obiciens: In potestate nostra naturali non modò non est credere, sed neque facere quod in nobis est, si quidem & ad id egemus auxilio supernaturali. Igitur non tenemur credere; cum neque facere quod in nobis est, neque credere sit in nostra potestate naturali.

3032 Non obest efficaciar loci ea prima Gonetii ponderatio, quod S. Thomas loquitur de homine non ponente impedimentum, vt qui exequeretur totam legis obseruantiam; ad quam in statu naturæ lapsæ requirit auxiliantem gratiam, est expressa S. Doct. sententia 1. 2. quæst. 109. art. 4. Neque item ea secunda ponderatio, quod S. Thomas adducit exemplum Cornelij, quem non ex sola facultate naturæ fecisse quod in se erat, sed ex auxiliante gratia, affirmat S. Doct. 2. 2. quæst. 10. art. 4. ad 3. 3. p. quæst. 69. art. 4. ad 2. cum aliis PP. apud Lorinum Act. 10. vers. 2. videndis. Non, inquam, obest prima, quia satis est, si S. Thomas loquatur de homine non ponente impedimentum, quatenus per aliquod tempus non peccet contra vllum præceptum legis naturalis; id quod potest sine gratia speciali, & supernaturali, siue actuali, siue habituali, vt docet S. Thomas in locis citatis num. 3028. necnon quæst. 24. de Verit. art. 12. subscribitque Gonetus tom. 9. dist. 1. de necessitate gratiæ, art. 6. §. 1. Non secunda; nam S. Thomas eo tantum de fine vitæ exemplo Cornelij, vt confirmaret missionem prædicatoris ad eum, qui ductum naturalis rationis sequeretur in appetitu boni, & fuga mali. Sicut enim ad Cornelium præhabentem ex auxilio gratiæ Fidem implicitam delegauit Petrum, à quo plenius instructus comparauit explicitam; ita ad eum alium, necdum habentem implicitam, mitteret prædicatorem, qui edoceret mysteria scienti necessaria ad salutem.

3033 Priora testimonia allegata in num. 3030. non sunt glossa huius, in quo versamur; & proinde valent tantum circa subiectam sibi materiam. Quod idem dicendum est ad aliud ex 2. 2. quæst. 2. art. 5. ad 1. Notareque oportet, Molinam qui erga facientem quod in se est per vires naturæ agnoscat diuinam legem de gratia auxiliante danda, non ideo negare legem de elargienda vltiori gratia, vt iustificari possit, & saluari is, qui primæ fuerit cooperatus; de elargienda item habituali gratia iustificante ei, qui ad ipsam poluerit vltimam dispositionem per auxiliantem. Quare non quoties S. Thomas in locis præcitatis indicat has leges, contrarius est Molinæ. Vnde postremum testimonium in num. 3030. potest hac via reduci in concordiam cum eo alio in quæst. 14. de Verit. art. 11. ad 1. & 2. Posset etiam dici, S. Thomam in illis verbis, *Si qui tamen eorum fecissent quod in se est, Dominus eis secundum suam misericordiam prouideret, &c.* respexisse ad legem, quam intendit speciatim Molina; & in eis aliis, *Sed tamen hoc ipsum, quod aliqui faciunt quod in se est, convertendo se scilicet ad Deum, ex Deo est, &c.* respexisse ad eam aliam supponentem cooperationem cum prima gratia auxiliante. Cum enim addat S. Doct., *convertendo se scilicet ad Deum, videtur denotare, fieri à posterioribus quidpiam plus, quam*

à prioribus, quia priores per solas naturæ vires faciant tantummodò actus honestos; posteriores verò per vires auxiliantis gratiæ actum conuersionis in Deum, vt auctorem supernaturalem.

3034 His testimoniis adiungi valet illud in 2. dist. 28. quæst. 1. art. 4. ad 4. Cum enim obiectum fuisse: *Heb. 11. Oportet accedentem ad Deum, credere, quia est. Sed Fides non potest haberi nisi per gratiam, Dei enim donum est, vt ad Ephes. 2. dicitur. Ergo cum nullus se ad gratiam præparet, nisi accedendo ad Deum, videtur quod sine munere gratiæ homo se ad gratiam præparare non possit.* Responder S. Doct.: *Etiã ad Fidem habendam aliquis se præparare potest per id, quod in naturali ratione est. Vnde dicitur, quod si aliquis in barbaris nationibus, quod in se est faciat, Deus sibi reuelabit illud, quod est necessarium ad salutem, vel inspirando, vel Doctorem mittendo. Vnde non oportet, quod habitus Fidei præcedat præparationem ad gratiam gratum facientem; sed simul homo se præparare potest ad Fidem habendam, & ad alias virtutes, & ad gratiam habendam.* Hucusque S. Thomas.

3035 Video, posse cum Soto lib. 2. de natura & gratia, cap. 3. Caietano 1. 2. quæst. 109. art. 6. & cum nonnullis aliis Thomistis responderi, S. Thomam retractasse in Theologiæ summa doctrinam, quam de gratia minùs digesserat in Commentariis super Magistrum Sent. vt in superiore loco, & in 1. dist. 41. quæst. 1. art. 3. in corp. & ad 2. in 2. dist. 5. quæst. 2. art. 1. in corp. in 4. dist. 15. quæst. 1. art. 3. quæst. 4. in corp. dist. 17. quæst. 1. art. 2. in corp. dist. 20. quæst. unica; art. 1. quæst. 1. in corp. & alibi Commentariorum illorum, necnon in quæst. 24. de Verit. art. 1. ad 2. Sed vt reuocauerit quoad id, vt homo ex viribus naturæ queat præparare se ad gratiam, non est compertum reuocasse quoad id, vt homini facienti quod in se est illis ex viribus; Deus ob merum suum beneplacitum tribuat eam; quin operatio naturalis, vnde cumque etiam honesta, habeat se vt meritum, neque vt impetratio, neque vt præparatio, dispositiove aliquam mouens Deum; quæ est Molinæ opinio.

3036 Si rursus respondeatur cum Gonetio dist. 2. art. 3. §. 5. & 9. S. Thomam in verbis illis non exclusisse necessitatem auxiliij diuini conitigendi cum naturali ratione, & præparaturæ ad Fidem habendam. Quod satis significat, cum dicit, *Non oportet, quod habitus Fidei præcedat præparationem ad gratiam gratum facientem.* Non loquitur de non præcedente actu Fidei ex auxilio gratiæ, sed de non præcedente habitu Fidei. Caterùm hæc interpretatio est mihi admodum difficilis; nam quæstio proposita à S. Thomæ erat, vtrum homo possit se præparare ad gratiam sine aliqua gratia? Et in corp. enodat dicens: *Gratia dupliciter potest accipi. Vel quodcumque excitationum voluntatis exhibitum homini ab ipsius diuina providentia, quæ omnibus rebus gratis impendit ex sua bonitate ea, quæ ipsis conueniunt. Vel aliquod donum habituale in anima receptum, quod gratis à Deo confertur. Si ergo primo modo accipitur gratia, nulli dubium est, quod homo sine gratia Dei non potest se præparare ad habendum gratiam gratum facientem. Vt enim in 8. Physicor. ostenditur, mutatio voluntatis effici non potest sine aliquo mouente per modum excitationis. Omne enim*

enim motum necesse est ab alio moueri. Nec dif- fert, quidquid sit illud, quod huiusmodi varia- tionis occasionem praebeat, quasi voluntatem exci- tando, sine sit admonitio hominis, vel egritudo corporis, vel aliquid huiusmodi. Quae omnia con- stat diuina providentia subiecta esse, & in bo- num electorum ordinata. Unde, quidquid illud fuerit, quod hominem excitauerit ad conuertend- dum se, ut gratiam gratum facientem accipiat, gratia gratis data dici potest. Et sic sine gratia gratis data homo se ad gratiam non preparat. Et etiam si gratia gratis data dicatur ipse actus li- beri arbitrii, quem Deus in nobis facit, quo ad gra- tiam gratum facientem preparamur. En iudicium S. Thomae de gratia accepta primo modo, requi- sitaque ut homo disponat se ad gratiam sanctifi- cantem: qui modus non pertingit ad gratiam auxiliantem, infusam, supernaturalem, datam- que praeiactim per Christum à Deo ut authore, prouidoreque supernaturali; neque fuit negatus a Pelagio, aut à Semipelagianis, sed potius ex- pressè concessus.

3037 Profecquitur S. Thomas, & ait: Si autem acci- piatur gratia pro aliquo munere habituali anima infuso, sic duplex est opinio. Quidam enim dicunt, quod nullus potest se ad gratiam gratum facien- tem preparare, nisi per aliquod lumen menti in- fufum, quod est donum gratia gratis datae. Et cum hos impugnasset, concludit: Et ideo, aliis consentiendo dicimus, quod ad gratiam gratum fa- cientem habendam ex solo libero arbitrio se homo potest preparare; faciendū enim quod in se est, gratiam à Deo consequitur. Hoc autem solum in nobis est, quod in potestate liberi arbitrii constitu- tum est. Ecce censuram S. Thomae de gratia se- cundo modo accepta, quam vocat munus habi- tuale infusum, non quia sit habitus permanens, neque quam vocamus habitualem, & sanctifi- cantem gratiam; sed quia sit quid distinctum à gratia primo modo accepta, infusumque homini à Deo, proindeque sit aliquod auxilium superna- turale intrinsecum, vi cuius homo eleuatus elici- at supernaturales actus disponentes ad gratiam sanctificantem. Censura autem S. Doctoris est, non requiri huiusmodi auxilium ad actus prae- paratorios, sed sufficere, si homo ex solo libero ar- bitrio faciat quod in se est. Nam hoc ipso conse- quetur caetera, quibus tandem perueniat ad possessionem iustificantis gratiae. Quae idcirco erit constituta in potestate liberi arbitrii humani praeiudicium ad inclusionem intra ordinem gratiae Christianae, & ad eleuationem in illum per au- xilium supernaturale intrinsecè receptum, vel etiam extrinsecè oblatum.

3038 Mouetur autem S. Doctor duplici ratione. Prima, quia preparatio, quae est ad gratiam, non est per actus, qui sunt ipsi gratiae aequandi aequali- tate proportionis, sicut meritum aequatur praemio. Et ideo non oportet ut actus, quibus homo se ad gratiam habendam preparat, sint naturam hu- manam excedentes. Sicut enim natura hu- mana se habet in potentia materiali ad gra- tiam, ita actus virtutum naturalium se ha- bent ut dispositiones materiales ad ipsam. Unde non exigitur ad hoc, ut homo ad gratiam se pra- pararet, aliquid aliud lumen gratiae praecedens. Hac ratione conatur S. Doctor superare difficultatem de diuerso ordine actuum virtutum naturalium, & gratiae supernaturalis iustificantis; exinde ni-

mirum, quod preparatio, quae non est instar me- riti, non debeat habere aequalitatem proportio- nis cum forma, ad quam est preparatio. Quare etsi forma ratione ordinis supernaturalis excedat humanam naturam, non requiritur, ut actus qui praecise sunt preparatio, excedant similiter. Atque hinc sicut ad gratiam iustificantem natu- ra humana habet se ut potentia receptiua sine iuuamine alterius potentiae receptiuae, quae su- pernaturalis sit; ita actus virtutum naturalium habebunt se ad eandem ipsam gratiam iustifi- cantem ut dispositiones materiales, quin ad hoc munus desideretur auxilium supernaturale, ele- uatioue ratione illius.

3039 Secunda ratio S. Thomae est: Nam esset abire in infinitum. Quia illud etiam lumen gratiae gra- tis datae non datur alicui, nisi qui ad illud reci- piendum se preparauit: alias omnibus daretur, quod non potest intelligi. Nisi forte gra- tia gratis data dicatur naturale lumen rationis, quod pertinet ad bona naturalia, & non ad gra- tuita, nisi largè accepta. Si autem preparatioe indiget talis gratia gratis data, tunc redibit questio de ista preparatione, utrum in eam possit homo ex se, vel non? Et sic vel abiretur in infi- nitum, vel erit deuenire ad aliquam gratiam, ad quam homo per se preparare potest se. Et non est ratio efficax, quare hoc magis in una gratia sit, quam in alia. Hanc rationem procedere contra requisitam preparationem, quae sit per gratiam habitualem sanctificantem, non verò quae sit per gratiam actualem supernaturalem intrinsecam, videtur manifestum Goneto, quia solum conuincit, si ad preparationem donum habi- tuale exigatur. Si enim donum gratiae actualis necessarium constituitur, cum hoc dispositiones praenias non petat, ut docet S. Thomas 2. 2. quest. 109. art. 6. ad 3. vitatur processus in infi- nitum.

3040 Sed alij videbuntur, S. Thomam in postremo hoc loco voluisse diluere argumentum, quod ab absurdo confecerat in priori. Nam in postremo sic opposuit: Si homo indiget gratia ad hoc, quod prepararet se ad gratiam (habitualement sanctifican- tem) pari ratione indigebit gratia ad hoc, quod prepararet se ad illam gratiam, & sic procederetur in infinitum, quod est inconueniens. Ergo videtur standum in primo, ut scilicet homo sine gratia possit se ad gratiam preparare. Dixitque, obie- ctionem procedere de gratia habituali, ad quam requiritur aliqua preparatio, quia omnis forma requirit susceptibile dispositum. Sed hoc, quod homo moueatur à Deo, non praexigit aliquam aliam motionem, cum Deus sit primum mouens. Unde non oportet abire in infinitum. Ita S. Tho- mas, qui in postremo loco nullum praebet indi- cium rationis primae. Sed non nemini videbitur eadem ipsa esse, quam producit in medium, & eneruat Illustrissimas Godoy tom. 2. in 1. p. tract. 8. dist. 66. §. 5. num. 88. & duobus seqq.

3041 Ex expensis circa corpus loci prioris colligi- tur, quam violenta sit interpretatio memorata in num. 3036. quidque videatur significasse S. Thomas nomine habitus Fidei non debentis praecedere preparationem ad gratiam gratum fa- cientem. Apparet significasse auxilium actuale supernaturale infusum transeunter ad efficien- dum actum, non verò habitum permanentem. Et confirmatur, quia si de hoc esset sermo, iam S. Thomas

S. Thomas tradidisset, hominem illum natum in- ter barbaros, & non baptizatum, non prius tem- pore habuisse habitum permanentem Fidei, quam charitatis, & quam gratiae sanctificantis: cum tamen Thomistis persuasum sit, S. Docto- rem eius fuisse sententiae, quae docet, non bapti- zatum adipiscerentem propriis actibus iustifica- tionem, donari à Deo prius habitu infuso Fidei, quam gratiae sanctificantis. Recole num. 3017. Colligitur etiam intelligentia vocis habitus infu- si, vocisque luminis infusi, negati à S. Thoma in solutione ad 1. 2. & 3. Nimirum negat necessita- tem auxilij illius actualis intrinseci.

3042 Loco ponderato consonat alius in 3. dist. 25. quest. 2. art. 1. questumc. 1. ad 1. & 2. vbi inquit S. Doctor: In his qua sunt necessaria ad salutem, nunquam Deus homini quaerenti suam salutem deest, vel desuit, nisi ex culpa sua remaneat. Unde explicatio eorum qua sunt de necessitate salutis, vel diuinitus homini prouidetur per predicatorem Fidei, vel per reuelationem; qua supposita, in po- testate liberi arbitrii est, ut in actum Fidei exeat. Ad 2. Si talis (idest, natus in Syluis, vel inter infideles, & perueniens ad vsum rationis) face- ret quod in se est de quaerendo salutem, Deus illi aliquo dictorum modorum prouideret de salute. Leerat S. Doctor idem ipsum in art. 2. questumc. 2. in corp. dicens: Post aduentum Christi: omnes tenentur ad explicitè credendum. Et si aliquis in- fructorem non haberet, Deus ei reuelaret, nisi ex sua culpa remaneret. Egregius est hic locus, & si- ne scrupulo de asserta in eo preparatione ex vi- ribus naturae naturae ad iustificationem, necnon sine indicio limitationis ad facientem quod in se est ex viribus naturae auxiliatae per gratiam.

3043 Quibus omnibus praemeditatis inclinor magis ut putem, S. Doctorem in homine quod in se est faciente per se, & sine viribus gratiae inter- nae christianae eleuantisque, concessisse aliquan- do dispositionem, & preparationem posituam, quae proculdubio homo consequatur gratiam, per quam vitam aeternam mereri possit, ut dixerat idem S. Doctor in 2. dist. 28. quest. 1. art. 3. ad 5. Quod cum postea negauerit meliori consilio, hactenus tamen non incidit in locum, vbi aperte contra- dicit legi commendatae à Molina de homine il- lo, ita ut facere quod in se est, non importet praefuram dispositionem, neque sit conditio sine qua Deus nequeat causare iustificationem adulti, sed potius saepe sine ea causari. Quare ei legi sic declaratae non fuisse alicubi aduersum expres- sè S. Thomam, affirmo sine cunctatione. Et quoad reliqua de eius mente in Commentariis super Magistrum Sent. admittam quamcumque aptam interpretationem. Quo de negotio solliciti fue- runt multi à Nostris in tract. de Praedest. praeser- tim Herice dist. 26. toto cap. 3. Ripalda in tract. de Ente Supernaturali, dist. 17. sect. 12. num. 60. dist. 18. sect. 2. num. 13. Theologis his duobus, & famigeratissimis non magis impensè Thomistae, & inter eos Vincentius Ferre tract. 4. in 2. 2. quest. 3. §. 7. ex n. 30. usque ad 38. curarunt euere sensum communis Praeceptoris, liberareque ab omni nota doctrinae periculosa in libris Sent. Quod obsequium exhibitum ab Herice potuisset mouere quendam Thomistam neotericum, ne de viro, quem scimus fuisse suauissimis praedictum moribus, & non horridum spinis, scriberet ali- cubi, respondere suo hericij nomini.

SECTIO CCLXXVII.

An Molina opinioni faueant S. Augu- stinus, & quinam è Theologis.

3044 Gonetus praecitata dist. 2. §. 9. pag. 209. obij- cit contra suam pro Molinae sententia lo- cum S. Augustini celebrem (ut ipse appellat) ex lib. 19. de Ciu. Dei, cap. 13. vbi S. Doctor ait: Deus naturarum omnium sapientissimus conditor, & iustissimus ordinator, qui terrenorum ornamen- torum maximum instituit mortale genus humanum, dedit hominibus quaedam bona huic vite congrua, idest pacem temporalem pro modulo mortalis vitae, in ipsa salute, & incolumitate, ac societate sui gene- ris, & quaeque huic paci vel tuenda, vel recuperan- da necessaria sunt; sicut ea quae aptè, ac conue- nienter adiacent sensibus, lux ista visibilis, auræ spirabiles, atque potabiles, & quidquid ad alen- dum, regendum, curandum, ornandumque corpus congruit. Eo pacto aequissimo, ut quicumque mortalis talibus bonis, paci mortalium accommodatis, rectè usus fuerit, accipiat ampliora, atque melio- ra, ipsam scilicet immortalitatis pacem, eique con- uenientem gloriam, & honorem in vita aeterna ad fruendum Deo, & proximo in Deo; qui autem perperam, nec illa accipiat, & hac amittat. Ita S. Augustinus.

3045 Quem loqui de bonis gloriae, & non gratiae, manifestum est Goneto, ac proinde huic indu- bitatum manet, non esse illum intelligendum de usu temporalium habito ex solis viribus natu- rae, sed ex gratiae auxilio, motioneque, vel prin- cipio charitatis: sub qua solum ratione postetiori potest euadere meritorius vite aeternae; & non sub priori, ut certum est apud omnes Ca- tholicos. Additque Gonetus, P. Lemos Domini- canum ita respondisse coram Clemente VIII. Pontifice Max. die vltima Septembris, anno 1602. P. Valentia è Societate, qui corruerat, & adul- terauerat textum S. Augustini, referens, accipiat ampliora, atque meliora, & ipsam immortalitatis pacem; cum debuisset recitare, ipsam scilicet, &c. Hinc Incognitus cap. 21. Vanitatis, pag. 305. scri- bit: [Ea autem fuit PP. Societatis anxietas in conquirendo testimonia ab Augustino, ut P. Va- lentia, deficientibus utriusque testimoniis idoneis, ausus fuerit ipsum quodam in loco falsificare: de quo conuictus à P. Lemos, qui pro Domini- canis disputabat, tam acriter à Clemente VIII. disputationi praesente correptus fuit, ut semina- nimis, sensuque priuatus corruerit; pauloque post obiit.] Paulus etiam Falseau cap. 9. Autho- ritatis exauthoratae, num. 469. fidem praebet Go- neto quoad corruptionem verborum S. Augu- stini.

3046 Gratiae sunt habendae Goneto ob productum S. Augustini testimonium, quod vel apparenter faueat Molinae; cum neque hic, neque vllus alius è Nostris à me lectus, qui praelo scripta sua commiserit, fecerit eius mentionem ad praesens propositum. Nec ego aliter eo vtter quam sic. Asserit S. Augustinus in transcripto testimonio, Deum bona naturae, accommodata paci mortali- um, dare eo pacto aequissimo, ut quicumque talibus bonis rectè usus fuerit, accipiat ampliora, atque

atque meliora, ipsam ſcilicet immortalitatis pacem. Ergo de eiuſdem S. Doctore mente erit, hominem rectè vrentem talibus bonis, accipere gratiæ dona, vtpote quæ ſunt media ad confequendam pacem illam immortalitatis. Et cum S. Doctor non exprimat, rectum vſum talium bonorum debere eſſe ex auxilio gratiæ, non erit contra eius expreſſam ſententiam dicere, quod non debeat eſſe. Et qui dicat, non idcirco ex ſubintellecto in S. Auguſtini verbis pacto diuino diſtribuentorum donorum gratiæ homini illi, qui viribus naturæ fecerit totum quod in ſe eſt, cogetur ſubintelligere, eiuſmodi conatum eſſe idoneum ad promerenda, aut impetranda ea dona, eſſe rationem ad ea confequenda: ſi quidem S. Auguſtinus *lib. de Prædeſt. SS. cap. 8. lib. de Patientia, cap. 20. lib. 1. ad Simplicianum, quaſt. 2. iniri-*o, & in aliis ſuis Operibus tertio quoque verbo doceat expreſſiſſimè, non præcedere quidpiam in homine, quod ſit meritum, impetratio, ratiove ad comparandam gratiam Fidei, quæ fundamentum eſt cæterorum donorum gratiæ. Quapropter teſtimonium illud S. Auguſtini non conuincit quidem, rectum vſum bonorum temporalium, de quo loquitur, eſſe ex ſolis viribus naturæ; ſed neque etiam conuincit, eſſe ex auxilio gratiæ: & aliunde etiã accipiatur de recto vſu ex ſolis viribus naturæ, non ideo incurretur abſurdum de recto ex ſolis naturæ viribus vſu, qui meritorius ſit vitæ æternæ.

3047 Goneto ſufficiebat reſpondiſſe, illud teſtimonium non conuincere rectum vſum ex ſolis viribus naturæ; id quod nos fatemur, contenti reſponere, neque conuincere, cum vſum, ſi non ſit meritorius, non impetratorius vitæ æternæ, non diſpoſitio eius confequendæ, debere eſſe ex auxilio gratiæ. Hiſtoria de vitato textu S. Auguſtini à Valentia aſſertur ſine neceſſitate, & immiſcetur tractationi Theologicæ grauiffimæ. In qua, & in ſimilibus aliis cum diſtinemur, dolet nos vehementer, ſi auocemur ad diſpellendas narrationes in palæſtra tam ſeria. Et de ea hiſtoria exterminanda actum iam ſatis à Sherlogo *parte 1. Reſponſ. ſect. 4. num. 24. Annato in ſolutione quaſtionis Hiſtoricæ, num. 9. & 26. in Appendice, num. 11. §. Contra fabulam*, Petro de S. Ioseph in *H. ſt. huius temporis*, Carterio Vocontio in *expoſtulatione contra Xantem Mariales*, Germano Philalete in *Authoritate contra prædeterminationem phyſicam, cap. 3. §. 4. numero 138. & 139.* vbi duos anteriores laudat, Petro Poſſino in *Hiſt. MS. Controverſiarum Societ. denique à me in Scientia Media Hiſtoricè defenſata, Euenil. 14. num. 384.* & in 1. parte huius Operis.

3048 Non declarat Gonetus, vnde hauſerit notitiam illius hiſtoricæ. Fuit quantum iudicare poſſum, ex Authore quaſtionis Hiſtoricæ, *theſi 12. narrantante ſic: [In 11. Congregatione, die 30. S. præmbris, actum: Vtrum detur lex dandi infallibiliter gratiam facienti quod in ſe eſt? Falſificanti (defenſores Molinæ) Auguſtinum. : : Indignatur Pontifex. Valentiam, qui parum fideliter legerat Auguſtinum, dicendo Ho, proſternit. Qui ſenſu omnino priuatus, inde ſublatus, & mox Neapolim aduectus moritur. In 12. conſultus negatiuè.] Ita quaſtionarius ex Actis Congregationum coram Clemente VIII. & Paulo V. ſed ſunt Acta ſubleſta fidei, & iam per Innocentium X. verita allegari. Quod abundè eſt nobis.*

Et mihi aliunde conſtat. Congregationem, vltra quam progredi non potuit Valentia ob iam antea incommodam valetudinem, fuiſſe nonam coram Clemente VIII. & in ea non fuiſſe recitatum à declamante Valentia illud teſtimonium S. Auguſtini: de cuius ſenſu iudicium Valentia relatum iam manet in *Euenil. præcitata, n. 331.* Præterea mihi conſtat, Arrubalem anno 1603. in decimaquinta Congregatione, die 17. Februarij, præſentate teſtimonium illud, expendiſſeque eodem ferè, ac ego ſuprà, modo, cum ageret de primo puncto memorato à me in *præcitata Euenil. num. 332.* Si quis mihi nolit credere, maioris momenti eſt, ne poſt compertam prohibitionem Innocentij X. proferam denud aliquid, quod vel à longè videri poſſit pertinere ad Acta pro defenſione Molinæ in Congregationibus coram Clemente VIII. & Paulo V. Haſtenus ad Quaſtionarium, & ad Gonetum.

Ad Incognitum verò reſpondeo, nihil cauſæ apparere, cur PP. Societatis anxij fuerint in conquirendis teſtimonijs ab S. Auguſtino pro quaſtione, in qua dicuntur falſare ipſam. Videantur quæ ex Valentia Oratione tranſcripti in *illo num. 231.* Certè ſententia Molinæ in ea quaſtione non erat tunc, neque nunc eſt communis toti Societati, neque Noſtri aliud uendeabant, quàm quod ego modò, ſcilicet liberare eam à cenſura Pelagianismi, ſiue rigidi, ſiue temperati; ostendereque non eſſe oppoſitam S. Auguſtino, & non improbabilem. Hunc autem in ſinem inanis eſſet angor inueſtigandi teſtimonia S. Doctore, quandoquidem ſufficeret interpretari obiecta in contrarium. Fruſtra etiam adulteraſſent à ſe inuenta; nam ſatis foret producere ea, vt verifiſſimè ſuadentia.

Qualia ſunt primò ea, in quibus docet S. Auguſtinus Deum, quantum eſt ex ſe, omnes homines, etiam qui peccauerunt, illuminare, & adiuuare per gratiam; nec in Deo, ſed in homine cauſam eſſe, cur aliquando non ita adiuuentur. Videturque fore contrarium, ſi alicui homini facienti pro præſenti ſuo ſtatu quantum in ſe eſt, denegaretur à Deo gratiæ auxilium. Secundò, ea in quibus affirmat, omnes homines poſſe per Fidem, & per alios pios actus conuerti ad Deum. Quod videtur intelligendum de hominibus etiam, qui necdum actu habeant auxilium gratiæ, & ita vt abſque illo poſſint voluntate ſua facere aliquid, quo facto concedatur illud à Deo. Cum in noſtra poteſtate non ſit, niſi quod noſtram ſequitur voluntatem. Tertio, ea in quibus tradit, nullum hominem ob defectum gratiæ poſſe iuſtè excuſari, quod non faciat id, ad quod ex diuina lege tenetur. Nam Deus ſua gratiã nemini non fert open, qui ſibi ipſi non deſit, ſed conetur, & faciat quod poteſt. Videturque id extendendum ad hominem etiam non actu inſtructum auxilio gratiæ, & abſque illo conantem, aut facientem aliquid, quod ſi fuerit conatus, aut fecerit, illo donetur. Quidni enim ſequetur alioqui, vt talis homo iuſtè ſe excuſaret? Cum nemo culpandus ſit ob id, quod nullo modo eſt in eius poteſtate. Hæc, & plura alia peti poterant ex doctrina S. Auguſtini, quæ etſi demonſtratiua non forent fauoris erga Molinæ opinionem, valdè tamen cum ea congruebant; & niſi allato teſtimonio, quod eam maniſeſtè excluderet, quale haſtenus non comparuit, eſſent

eſſent inſtar clypei. quo protegeretur à nota de diſcordia à S. Doctore.

3052 In Quaſtionario reſtat examinare aliud, quod ſubiungit, nempe Valentiam falſificaffe etiam Ioannem Viguierum Dominicanum *cap. 10. Inſtitutionum, §. 4.* Cum enim hic diceret, quod *Deus conuertit hominem ad ſe ſuo ſpeciali auxilio*, ille legit, aut recitauit, *ſine auxilio ſpeciali.* Sed quantum ego comperire potui, neque Valentia, neque Arrubal allegauit Viguierum; neque is tam magnæ erat authoritatis, vt cum periculo dignoſcendi doli producendus eſſet in medium. Non video implicuiſſe contradictionem, vt recitaretur Viguierus, & reſponderet Magiſter Lemos, cum intelligendum de faciente quod in ſe eſt ex auxilio ſpeciali gratiæ. Quæ reſpoſitione non conuinceretur falſationis Valentia, aut Arrubal; ſed tantum eliceretur, Viguierij verba expoſita eſſe variæ interpretationi. Conſulamus illa ſuo in exemplari.

3053 Huiusmodi ſunt: [Ex quo patet, quod multum errant qui dicunt, præparationem non requiri ad iuſtificationem, & hominem ſe habere merè paſſiuè. : : Hæc præparatio ſit per auxilium ſpecialè Dei, quod ſemper eſt præparatum homini facienti quod in ſe eſt. Dicitur autem facere quod in ſe eſt, quando ceſſat à peccato, & anhelat quodammodo ad bonum rationis. Licet enim non ſinus ſufficientes ex nobis, quali ex nobis aliquid cogitare, vel operari perfectè; ſed omnis ſufficientia noſtra ex Deo ſit; tamen cum concurſu generali, mediante ſyndereſi, aſſiſtente Fide, per liberum arbitrium poſſimus aliquo modo conari ad bonum, licet non poſſimus perficere. Sicut homo valde inſitum, licet non poſſit ſurgere, poteſt tamen anhelare, & conari. Sic peccator, &c. In tali ergo imperfecto, & inefficaci conatu dicitur facere quod in ſe eſt, ſiue quod eſt in ſua poteſtate, iuxta illud: *Non enim quod volo bonum, hoc ago.* Sequitur, *velle adjacet mihi, perficere autem non intencio.* Sic conari Deus ſua proclamata miſericordiã adest, & conuertitur, ad eum ſuo ſpeciali auxilio, quod dicitur gratia præueniens, intellectum mouens ac cogitationem ſalutis, per Fidem oſtendendo vilitatem peccati commiſſi, & beatitudinem, ſiue gratiam recuperabilem, & excitando affectum eius ad proſequendum inſpirationem.] Hæc Viguierus in editione ſecunda Venetiana anno 1775. fuitque prima Concordiæ Molinæ anno 1588. Quod autem ait de præparatione per auxilium Dei ſpecialè, ideſt per gratiam præuenientem, de ea eſt præparatio, qua homo conuertitur ad Deum, qui ſua proclamata miſericordiã adest conanti, & facienti quod in ſe eſt, [& quod tamen ſit à Deo præueniente (per auxilium ſcilicet commune, & non vt authoris ſupernaturalis) non eſt meritorium, neque eſt ei debita gratia, & ideo hæc gratis datur,] vt concludit Viguierus. Qui proinde requirit, vt & Molina, auxilium ſpecialè Dei ad conuerſionem in ipſum; non tamen loquitur de conante homine ex eo auxilio, ſed de faciente quod in ſe eſt per liberum arbitrium cum concurſu generali, cum ſyndereſi, &c. cum opus, quod faciat, ſit meritorium. Quare Viguierus præluxit Molinæ.

3054 Multoquæ antea ex eodem Sacro Prædicatorio Ordine B. Albertus Magnus in *2. diſt. 28. art. 1. ad 4. dicens: [Si forma eſt in præcepto R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. P. 1. 11.*

(quæ forma à Doctoribus dicitur eſſe charitas) tunc non eſt in poteſtate noſtra implere diuinã mandata; & tamen præcipitur nobis, quia in nobis poſſibile eſt aliquid facere, quo facto, habeamus poteſtatem ex gratia. Hoc autem eſt facere quod in nobis eſt, quia ſi hoc fecerimus, Deus inuincibiliter dat gratiam. Quia ipſe vno modo ſe habet ſemper ad nos, ſcilicet gratiam porrigend; ſed non vno modo nos habemus ad eum, quando auertimur; ſed ſi conuertimur, faciendo quod in nobis eſt, ſtatim accipimus. Quia igitur anteceſſens in poteſtate noſtra eſt, ideo etiam confequens imperatur nobis.] Ideſt, quia in poteſtate noſtra eſt facere bonum morale, quod in nobis eſt, & eo facto, Deus dat infallibiliter gratiam auxiliantem, ex quo conſurgit poteſtas adimplendi præcepta etiam ſupernaturalia; ideo cum ea imponuntur nobis, non obligamur ad impoſſibilia. Huic B. Alberti diſcurſui ſimilis eſt ille, quem retuli in *num. 1031. ex ſuo magno diſcipulo S. Thoma. Concordatque alter S. Thoma Præceptor, nempe Alexander Alenſis, franciſcanus, 3. p. quaſt. 69. memb. 5. art. 3. cuius verba exactè librat Leſſius diſp. de Gratia efficaci, cap. 10. num. 5. 19. & 21.*

3055 Franciſcus Victoria, Dominicanus etiam, & qui Salmanticenſis quali primus docuit Theologizare, in Reſc. de eo, ad quod tenetur homo, cum primùm venit ad vſum rationis, *parte 2. num. 1.* proponit hoc argumentum: [Regula Theologorum eſt, quod facienti quod in ſe eſt, Deus non deſicit in neceſſarijs ad ſalutem. Sed credere quod Deus eſt, eſt neceſſarium ad ſalutem, ad Hebr. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia eſt, & quia inquirentibus ſe remunerator eſt.* Ergo ſi educatus in Barbaria ſine inſtitutione, & mentione Deitatis, & Religionis facit quod in ſe eſt, non ignorabit.] Cui argumento ſatisfaciens in *num. 14.* inquit: [Si perueniens ad vſum rationis non cognoſcat Deum, ſatis eſt, vt proponat bonè viuere conformiter ad dictamen, vt *Propoſo viuere ſecundum rationem, Volo honeſtè agere, Nolo malè agere.* Hoc expreſſè dicit S. Thomas de Verit. *quaſt. 14. art. 11. ad 1.* vbi dicit de eo, qui nutritus eſt in Syluis, quod ſi faciat quod in ſe eſt, ad prouidentiam Dei ſpectat ſubuenire in neceſſarijs. Et declarat, quid ſit facere quod in ſe eſt, dicens, quod eſt ſequi dictamen legis naturalis cum appetitu boni, & fuga mali. Et quod hoc ſufficit, conſtat maniſeſtè ex dictis. Neque obſtat quod quidam dicunt, quod ſi hoc faciat, iam Deus illuminabit eum de Fide. Quidquid enim ſit de hoc, de quo ſtatim dicam, ſaltem priùs eſt, hoc ipſum facere quod in ſe eſt, quàm quod illuminetur; & ſic illa illuminatio non ſpectabit ad primum tempus vſus rationis.] Huc vſque Victoria. Ex quo noſcitur celebritas axiomatis illius, & communis acceptio de faciente quod in ſe eſt viribus ſolis naturæ, deque gratia auxiliante ſubiuncta ſtatim ad habendam Fidem de Deo; tametſi Victoria omiſerit dicere quod promiſit de illuminatione Fidei.

Melchior Canus, & Dominicanus, & Gymnaſiarcha Salmanticenſis, 2. parte *Reſolutionis de Sacramentis*, cum contra tertiam conſolutionem ſuam fuiſſet obiectum in *fol. 16.* poſſe quem ſaluari ſine Fide explicita Chriſti, poſt divulgatum iam in mundo Evangelium, faciendo aliter quæcumque lex naturæ præſcribit; cumque

id fuisset confirmatum, quia potest quis in nemo-
tibus, vel in syluis educari, quò nullus prædica-
tor accedat. Respondet in fol. 20. [Aliud est, quod
excusetur quis à peccato non credendi in Chri-
stum; aliud quod sine fide Christi vitæ æternæ
beneficium consequatur, vt D. Thomas 2. 2. q. 10.
disertè nos docuit. Condemnabuntur igitur illi,
non quia non crediderunt in Christum, cum non
sit illis Evangelium annuntiatum, sed propter
alia contra legem naturæ peccata. Quod si fin-
gas (idest mente cogites, cum difficile sit etiam
per breue tempus, tamen non sit impossibile)
eiusmodi legem naturæ seruare. Respondet D.
Thomas 3. dist. 25. quod si quis faciat quod in se
est, huic Deus prouidebit, vel per hominem, vel
per Angelum, si opus fuerit. Et si quæras, vnde
hæc tam extraordinaria prouidentia? Certè, præ-
terquam quod ratione constat, nec enim Deus
deficit in necessariis, sacris etiam literis traditur,
Actor. 8. 10. & 16. Ioannis cap. 1. vers. 9. & 12.
cap. 12. vers. 32. vsque ad 36. Et sicut in lege natu-
ræ facienti quod in se erat, & seruanti naturæ
legem Deus præsto erat ad reuelandum superna-
turalia, sine quorum Fide saluari non poterat;
sic in noua lege præstanti quod in se est, lux
Evangelij resurgit. Et hinc patet responsio ad
confirmationem.] Tantùm Canus ibi.

3057 Adicitque in fol. 32. [Non est eadem ratio,
etiam Evangelio promulgato, de remissione pec-
catorum, & æterna, finalique salute. Non enim
omnia, quæ ad hanc consequendam exiguntur,
ad illam alteram sunt necessaria. Eo quòd illa,
vt modò dicebamus, in temporis puncto cuique
adeat facienti quod in se (quatenus huic
tribuitur gratia auxilians ad actus disponentes
ad iustificationem) hæc verò, secundum diuinæ
procuratoris ordinem, per media quædam tem-
poralia, & successiua administratur.] Et fol. 40.
in fine partis 2. [Dicere quoque possumus, ser-
uantem præcepta naturalia vitam habiturum;
qui enim fecerit ea, viuet in eis; at non ex
eis, sed ex Fide, iuxta sententiam Apostoli ad
Galat. cap. 3. Nam quod iam retrò docuimus,
seruanti naturæ præcepta Deus non denegat gra-
tiam, per quam ea etiam seruet, quæ naturæ lu-
men excedunt.]

3058 Nec contrarius est Canus sibi in fol. 34. & 35.
si eius hæc verba attentè pensitentur: [Nec D.
Thomas accipit illud Antecedens tanquam fir-
mum, scilicet facienti quod in se est pro natu-
ræ viribus, Deum in eodem illicò momento
conferre gratiam gratum facientem, per quam
homo iustificatur. Possèt enim cum Durando
in 4. dist. 4. quest. 7. verisimiliter dici, non oportere
statim vt puer rationis naturalis dictamen
sequitur, per gratiam Dei iustificari; sed sat es-
se, si proximè, vel etiam post aliquam moram
temporis, secundum diuinæ prouidentie mode-
rationem, iustificetur. Quare in hunc sensum
facienti quod in se est per naturæ dumtaxat
vires, Deus non denegat gratiam, quia præ-
sto adeat gratuitum Dei auxilium mouentis
hominem & ad cognoscendum, & ad amandum
finem supernaturalem.] His in verbis non ne-
gat quod antè concesserat, & post concessit,
vt periculum erit ex dicendis in nume-
ro 3063.

3058 Dominicus Sotus, nobilissimus alumnus Do-
minicane Familie, magnumque incrementum
lycei Theologici Salmantini, lib. 2. de natura, &

gratia, cap. 3. interpretatur quidem dictum illud
commune, & vniuersis receptissimum: Fac-
ienti quod in se est, Deus non deest; vt non
intelligatur, [ante auxilium speciale Dei, sed
potius præueniente Deo. Tunc enim homo fa-
cit quod in se est, quando Deo inspiranti res-
pondet cooperans; & tunc certissima lege con-
sequitur gratiam iustificantem.] Nihilominus
cap. 4. sic fatetur: [Quod autem inuentorem pri-
mum huius nominis concieo decepisse, fuit, quod
legit apud antiquos, congruum esse, vt ei qui suis
naturalibus bene vtetur, Deus misericorditer
subueniret. Congruit enim bonitati diuina; vt si
homo pro sua fragilitate facit quod natura po-
test, Deus pro sua misericordia suppleat quod
non potest: suppleat, inquam, non statim infun-
dendo gratiam (iustificantem) sed per auxilium
speciale, adaptando, conuertendoque ad il-
lum, cui gratiam infundat. Congruis ergo illa
non in nobis, sed in Deo est. At verò meritum,
quanvis addant de congruo, nisi velint, terram
vocare celum, non dicit congruitatem solum
in Deo, sed opus in homine, cui aliquo modo
debeatur gratia. Quod esse nullo modo potest,
nisi in illo, qui est in gratia.] Ita Sotus, cui sub-
scripsit Molina. Nec enim in homine faciente
ex solis naturæ viribus bonum morale, quod
in se est, meritum vllum; imò neque dispositio-
nem vllam positiuam moralem ad vlla gratiæ
specialis auxilia, donaque per Christum admi-
nit. Atque vt excluderet dispositionem, videtur
collineasse in priori loco Sotus.

Præterea hic in 4. dist. 1. quest. 2. art. 3. scri-
psit: [Ad argumentum in contrarium ex Pau-
lo ad Rom. 1. desumptum respondetur, ob id
genus condemnasse, quod Deum, quem natu-
rali lumine cognouerant, non subinde qualiter
ius naturæ iubeat, coluerint: quod si ius illud
naturæ seruassent, Deus illis altiori Fidei radio
affluisset, vt salui fierent.] Hæc Sotus, & cum
ipso Molina.

3067 Bartholomæus de Medina, eiusdem Ordinis
Prædicatorum, & Salmantinæ Scholæ Prima-
rius, 3. p. quest. 69. in questione appendice, art. 1.
pag. 956. pro axiomate, Facienti quod in se
est ex facultate naturæ, & liberi arbitrij viri-
bus Deus nunquam denegat gratiam, laudat S.
Thomam, Alensum, Altisiodorenses, Gabrielem;
aitque, se omittere multos alios. Quales sunt
S. Bonauentura, Aegidius Romanus, Nicolaus
de Orbellis, Albertus Pighius, Ioannes Dricdo,
Ruardus, Tapper, Andreas Vega, Matthæus Fe-
lifix, Antonius de Corduba, Franciscus de Car-
thagena, recens à Lessio supra num. 5. & 19. ac
seqq. Suario lib. 2. de Prædest. cap. 9. num. 4. c. 18.
num. 2. Herice tract. 3. in 1. p. cap. 3. ex num. 22.
vsque ad 25. Ripalda dist. 18. de Ente super-
naturali, sect. 3. num. 16. & à Pennoto in Pro-
pugnaculo humane libertatis, lib. 6. cap. 13. nu-
mero 2. & 9. Qui explodens asserentes, istud
axioma pertinere ad errorem Semipelagianor-
um, nisi intelligatur de eo, qui facit quod in
se est, non per solas vires naturæ, sed per auxi-
lium diuinæ gratiæ præuenientis, inquit: [Hæc
tamen nimia videtur censura, neque admittenda.
Primò, quia sequeretur, totam Ecclesiam per an-
nos quadringetos, & amplius in errore circa Fi-
dem fuisse. Secundò, quia primi, qui hanc propo-
sitionem siue (vt Calvinianis verbis vtat) istud
Oockamicum axioma cœperunt vocare errorem
Pelagiana

Pelagianorum, fuerunt Lutherus in defensione
art. 6. per Leonem VI. damnati, & Calvinus
lib. 2. Inst. cap. 3. Quod est indicium, ante hos
hæreticos nullum Catholicum hanc propositionem
suspectam habuisse, ne dicam, pro er-
ronea.]

3062 Atque hinc, vt regrediar ad Medinam, pro-
nuntiat in pag. 64. esse probabilem sententiam
Doctorum Catholicorum à se citatorum, quòd
facienti quod in se est ex facultate naturæ Deus
ex sua misericordia non denegat gratiam, & in
multis differre ab errore Pelagij. Ipse tamen
Medina censet, [probabilius esse, & magis con-
sentaneum SS. PP. præcipuè D. Augustini, non
esse legem infallibilem, quod detur gratia fa-
cienti quod in se est ex facultate naturæ.] Sed
Lectori considerandum relinquo, num conse-
quenter subijciat postea: [Si puer perueniens
ad vsum rationis proponat sequi bonum, & fu-
gere malum, cerè illuminabitur à Deo, vt cre-
dat in Christum, & illum diligit: ob idque sine
fide in Christum nunquam iustificabitur, nec
vitam beatam consequetur?] Id enim est
quod sensit Molina; non autem hominem illum
exequentem facultate solius naturæ morale bo-
num, quod in se est, adepturum gratiam sanctifi-
cantem sine Fide, aliisque præuis actibus su-
pernaturalibus, & sine auxiliis gratiæ ad eos spe-
cialis.

3063 Pari sensu Petrus de Aragon, Augustinianus,
Professorque publicus in Academia Salmanti-
censi, qui eodem anno 1584. ac Medina in 3. p.
edidit tomum 1. in 2. 2. dixit quest. 1. art. 3. pag.
125. [Deus in primo instanti vsum rationis in-
fundit hominibus Fidem; & sic non iustificatur
sine cognitione supernaturali. Vel negatur,
quod ille, qui in primo instanti vsum rationis con-
uertitur in Deum quantum per naturam po-
test, statim iustificetur, sed iustificabitur postea
secundum diuinam dispositionem, cum fuerit ma-
iori & supernaturali lumine illustratus.] Et pau-
lò post: [Qui ignorat inuincibiliter credenda, si
aliàs faciat quod est in se, illuminabitur sine du-
bio à Deo, & sic non consequetur salutem si-
ne cognitione supernaturali.] His in verbis Ara-
gon imitatus fuit Canum, vt & in suis Medina.
Qui tres Doctores agebant contra assertionem
de non simpliciter necessaria ad iustificationem
Fide etiamnum implicita Christi, cognitione-
que desuper infusa Dei, vt authoris supernatu-
ralis, traditam à Victoria, & postea à Soto. Quo-
rum secundus retractauit eam, vt conspiciamus in
posterioribus editionibus lib. 2. de Natura, & gra-
tia, c. 11. & in 4. sent. dist. 1. q. 2. art. 3. Quapropter
tres illi Doctores assentiuntur legi de Deo non
denegante sanctificantem gratiam facienti
quod est in se per naturæ vigorem. Sed ita
vt infusionem eius gratiæ præcedant disposi-
tiones supernaturales Fidei, aliorumque
actuum, ad quos Deus tribuat auxilia specialia,
siue in eodem instanti, siue paulò post ac ho-
mo fecerit quod in se est ex facultate natu-
ræ.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Paris II.

SECTIO CCLXXVIII.

Plura de Theologis non auersis à Molina.
Admiratio de diuexata ipsius opinio-
ne quasi noua, & singulari. Expli-
catur ea presims.

Prælaudatus Medina, qui publici iuris fecit 3064
Commentarios suos in 1. 2. eodem anno 1588.
quo Molina suam Concordiam, ait quest. 89. art. 6.
pag. 626. [Non est Theologorum regula, quod
facienti quod in se est ex facultate naturæ Deus
nunquam denegat gratiam. Est tamen certa, &
explorata bonorum Theologorum regula, quod
facienti quod in se est ex diuino auxilio Deus
nunquam denegat gratiam. Deinde dicendum
est, quod puero rectè deliberanti de salute sua in
primo instanti vsum rationis statim infunditur lu-
men supernaturale Fidei, per quod cognoscet il-
lud primum principium religionis, quod Deus sit,
& quod inquirentibus se remunerator sit. Neque
hæc illuminatio erit miraculosa, sed erit regula-
ris diuinæ prouidentie, ad quam spectat nemi-
nem dimittere sine sufficienti remedio, & auxilio
necessario ad salutem. Quod si objicias, cogni-
tionem Dei hominibus aduenire post longum
tempus, & diuinam disquisitionem. Dico, illud
esse verum, si de cognitione, quam nostris viri-
bus comparamus, fiat sermo. Nam ad cogni-
tionem supernaturalem, quam Deus docet ho-
minem, non est tempus necessarium; subitè enim
Deus potest omnes homines docere scientiam, &
doctrinam ad salutem necessariam. His adden-
dum est quod dicunt viri doctissimi, Durandus
in 4. dist. 4. quest. 7. & Victoria in Relect. de
perueniente ad vsum rationis, & Cano in Relect.
de Sacramento, non oportet statim vt puer de se
deliberat, infundi ei lumen supernaturale, aut
iustificari per gratiam; sed sat esse, si proximè,
vel etiam post aliquam moram temporis, secun-
dum prouidentie diuinæ moderationem, iustifi-
cetur: quo quidem interuallo egregiè poterit
de rebus supernaturalibus erudiri, calque tene-
re per Fidem.] Sic Medina, cuius primum di-
ctum, ne sit secundo contrarium, videtur intel-
ligendum, quatenus Deus facienti quod est in
se ex facultate naturæ non largiatur gratiam iu-
stificantem, nisi præcedant etiam actus superna-
turales, vt Fidei, & alij ex auxilio gratiæ: id quod
est Molina in confesso; simulque, concessio-
nem talis auxilij esse ex lege diuina: quam non
detractat Medina, si homo faciat quod est in se
per naturæ vires.

Imò & inculcat in quest. 109. art. 6. pag. 793. 3065
inquiens, [de puero, qui peruenit ad vsum ra-
tionis & proponit ex facultate naturæ sequi bo-
num, & fugere malum, respondetur, quod Deus
continud adiuuabit illum ex parte intellectus,
infundens illi lumen supernaturale Fidei, sine
qua impossibile est placere Deo; & ex parte
voluntatis inspirans amorem diuinum, sine quo
nemo viuit, nec iustificatur. Hoc verò habe-
mus ex diuinis reuelationibus, & scripturis.]
Prosequitur Medina, & ferè repetit scripta
ad 3. p. quest. 49. art. 6. sub titulo, Questio gra-
uis.

3073 Itaque Gonetus opponit primò : Si ſtatuta eſſet à Deo infallibilis ea lex, reddi facilè poſſet ratio, cur Deus huic vocet, & trahat per ſuam gratiam auxiliantem, non verò illum; nempe quia hic fecit, quod in ſe erat ex facultate naturæ, & viribus liberi arbitrij, non autem ille. Cùm tamen iſtius quæſtionis reddi ex parte hominis poſſe rationem vtrumque, necum facile, ſit contra perpetuam doctrinam S. Auguſtini, reliquorumque PP. acceptam ex Diuinis Paginis, ſæpeque antea à nobis tactam. Secundò, Concilium Arauſicanum II. Canone 6. decegnit : *Si quis, ſine gratia Dei, credentibus, volentibus, deſiderantibus, conantibus, laborantibus, vigilantibus, ſtudentibus, petentibus, quærentibus, pulſantibus nobis miſericordiam dicit conferri; non auctore diuinitus, ut credamus, velimus, vel hæc omnia, ſicut oportet, agere valeamus, per infuſionem, & inſpirationem S. Spiritus in nobis fieri conſtitur; aut humilitati, aut obedientia humana gratia ſubiungit adiutorium; nec ut obedientes, & humiles ſimus, ipſius gratia donum eſſe conſentit, reſiſtit Apoſtolo dicenti, Quid habes quod non accepisti? Et, Gratia Dei ſum id quod ſum.* En Concilium enumerat omnia bona opera naturalia, quibus infallibiliter adiuncta excogitari poſſet prima gratia. En etiam percolit, vt contradicentes Apoſtolo illos, qui dicebant, facientibus talia conferri miſericordiam. Quidni ergo damnet aſſerentes homini facienti quod ex ſe poteſt, adiungi infallibiliter gratiam Dei.

3074 Tertio, S. Auguſtinus, & Proſper, & alique PP. exind, quòd Semipelagiani dicerent, homini deſideranti, quærenti, petenti, pulſanti, &c. conferri gratiam, putabant ſequi abſurdè, quod ea daretur ſecundum merita noſtra, atque ex iuſtitia, & non gratuito, neque ex miſericordia. Idem autem abſurdè inferitur ex lege illa: quidquid enim ex pacto, & conuentione tribuitur operanti, eſt ex iuſtitia ſaltem imperfecta, iuxta illud ad Rom. 4. verſ. 4. *Ei qui operatur, merces non imputatur ſecundum gratiam, ſed ſecundum debitum.* Quarto, nullum opus, quod ſalutare ſit, diſcernenſque vnum hominem ab alio in ordine ad finem ſupernaturalem, & initians ſalutem, poteſt iuxta Scripturam, Concilia, & PP. effici abſque adiutorio gratiæ. Aſt ſuppoſita præſata lege, naturalia opera facta ſine eo adiutorio eſſent ſalutaria, &c. Ergo, &c. Neque quominus ſalutaria eſſent, impediet defectus cauſalitatis in gratiam. Circumſiſtio namque, in cuius præſentia Deus olim gratiam iuſtificantem adiungebat, non cauſabat hanc phyſicè, nec moraliter, iuxta ſententiam plurimum; & tamen nemo negabit, Circumſiſtionem eis, quibus applicabatur, fuiſſe ſalutarem.

3075 Quintò, Chriſtus non potuit mereri, fieri à Patre Aeterno aliquam legem, per quam deſtrueretur eſſentialis ratio gratiæ. Sed per legem, de qua Molina, deſtruitur ratio gratiæ, tum ob dicta; tum quia eſt contra rationem gratiæ præuenientis, quod præueniatur à libero arbitrio. Ergo, &c. Sextò, Lex de conferenda infallibiliter gratia homini facienti quod in ſe eſt ex facultate naturæ, & viribus liberi arbitrij, non innotefcit nobis ex Oraculis Diuinis, vel ex Conciliis, vel ex SS. PP. imò S. Auguſtinus, cuius auctoritas eſt præ oculis ſemper habenda, præcipuè in materia de gratia, reſciit talem legem,

gem, fatente Molina in diſp. 10. vt additur à Theologo quodam inſigni.

3076 Ex quo non omitam referre impugnationes alias. Opponitur proinde ſeptimò, opera naturalia non ſunt occaſio, neque auſa, vt Deus ſuam diſtribuat gratiam. Caſſianus enim qui collat. & cap. 13, pronuntiauit eſſe, incurrit quoad id damnationem. Ergo neque illis citra cauſalitatem etiam phyſicam, vel moralem ſubiuncta eſt gratia ex decreto diuino. Octauò, non eſt ex meritis Chriſti conſtituta lex de annexenda gratia iuſtificante homini facienti quod poteſt ex viribus propriis, negatà etiam omni cauſalitate operis naturalis in eam. Ergo neque lata eſt altera lex. Nonò, aſſerere, ex meritis Chriſti eſſe legem firmatam de adiungenda inferiori gratia auxiliante iuxta intentionem conatum naturalem, eſt prorsus chimericum, ſomniumque abſque fundamento. Ergo & affirmare eam aliam legem de ſubmiſtranda gratia auxiliante conanti quod in propriis eſt viribus.

3077 Decimò, vel lex eſt de adiungenda gratia ſufficiente operi omni naturali honeſto, vel tantum quibusdam operibus, conatiſque generoſis? Non primum; tum quia Molina ſolum loquitur de conante, & quod eſt in ſe faciente erga Fide credenda, & dolorem de peccatis: tum quia elicienti vnum actum ſupernaturalem circa materiam vnius virtutis, non eſt adnexa per diuinam legem gratia ad eliciendum alium actum erga materiam alius virtutis; cùm tamen actus ſupernaturalis ſit perfectior naturali. Ergo à fortiori, &c. Non ſecundum, nam inde inferretur, Deum in largienda gratia moueri moraliter ab honeſtate actus naturalis. Quæ ſequela (vt patet, ſcopulo Pelagianico, aut Semipelagianico illiſa) conuincitur ſic: Deus, vt legem à ſe ſtabilitem exequeretur, attendere deberet ad opus, an eſſet tantæ bonitatis, & perfectionis, quanta pro obligatione legis eſſet præſcripta. Id autem, quod vt bonum, & vt magis bonum cognitum conduceret ad aliquid, non poſſet non mouere voluntatem, concurrereque moraliter: imò ſi eſſet præſcriptum vt conditio pro inducenda obligatione, non poſſet non obligare, ſaltem virtute ipſius legis ſtatutæ: vt permittatur dici, non obligare virtute propria. Ruruſus non ſecundum, quia eſt voluntariam omnino, nec aliqua vel apparenti ratione diſcriminis perſuaſibilis. Hæc contra Molinam modernus ille ſplendiſſimus dignitate & doctrinâ.

3078 Qui tract. 8. in 1. p. diſp. 70. §. 6. loquens de homine inter barbaros degente ſine Baptiſmo, & ſine notitia Euangelij, deſtitutoque vel ad credendum primo auxilio gratiæ, proindeque omni alio ſupernaturali, concedit cum S. Thoma expenſo in ſcēt. 276. ſi, quantum poteſt viribus nature amet efficaciter Deum, tanquam conditorem nature, fore vt ab ipſo illuminaretur de neceſſariò credendis, & vt reciperet ſupernaturales vires ſufficientes ad ſalutem æternam: quare ſi hanc amitteret, tribuendum poſtremò eſſet defectui amoris naturalis erga Deum. Qui autem id concedit, fuit eo ipſo Molina. Sicut enim ait, homini illi, per actum naturalem amanti efficaciter Deum, fore eundem præſentem auxilio ſupernaturali ad amandum per actum ſupernaturalem, cui annexa eſſet iuſtificatio: ita Molina dicit, homini illi prompto ad amorem naturalem

ralem efficacem Dei, ſubuenturum eundem ſua gratiâ, vt eliciat amorem ſupernaturalem efficacem eiſdem.

3079 Ruruſus, ſicut iuxta modernum, amor Dei efficac naturalis, ad quem homo ille inexcuaſabiliter obligaretur, conuinceretur infallibiliter cum gratia ſupernaturali, & cum ſubſequuto amore efficaci ſupernaturali, quin ex huiusmodi conuentione vllum ſequeretur abſurdum, vel error, ſive Pelagianicus, ſive Semipelagianicus; & quin amor naturalis eſſet meritum, impetratio, diſpoſitio, occaſio, auſa gratiæ, & amoris ſupernaturalis: ita, & multò expeditius, penes Molinam parato homini illi elicere amorem Dei efficacem naturalem conferer infallibiliter Deus auxilium ſupernaturale, vt prodeat in amore efficacem, qui ſupernaturalis ſit. Scripſi, multò expeditius; nam hoc pacto nullatenus ſubiungetur auxilium ſupernaturale amori naturali exiſtenti pro priori ſigno nature, vti ſubiungeretur iuxta eum modernum.

3080 Porro quod coniunctio amoris naturalis cum ſupernaturali ſit, vt ipſe inquit, quia conuerſio naturalis efficaci ad Deum in homine poſt peccatum auerſo poni non poſſit potentia conſequenti abſque ſupernaturali conuerſione efficaci, non extenuat vim instantiæ. Etenim non poſſe eo modo poni homini in peccato exiſtentis conuerſionem naturalem ſine ſupernaturali, prouenit iuxta ipſum modernum in MSS. vt colligo ex Gonetom. 9. diſp. 1. de neceſſitate gratiæ, art. 4. §. 2. pag. 467. ex ſuppoſita eleuatione nature humana ad ordinem, & ſtatum ſupernaturalem; & non quia per ſe loquendo, & quantum eſt ex parte obiecti, ſtare nequeat ſine poſteriori conuerſione prior cauſata per auxilium naturale, tametiſi ſpeciale intra ordinem nature. Vnde quod ab ipſo traditur de coniunctio conuerſionis naturalis cum ſupernaturali gratia, & conuerſione ex ſuppoſita per decretum diuinum eleuatione illa merè gratuita, idem iuxta Molinam dicitur de cæleſtis gratiæ in fauorem hominis prompti agere viribus ſuis quantum in ſe eſt præparatione ex ſuppoſita merè gratuita lege Dei. Instantiam hanc retorquere etiam contra Gonetum poterit quiſquis legerit quæ habet tom. 4. diſp. 2. art. 3. §. 9. pag. 213. diſp. 5. art. 6. toto §. 3. ex pag. 492. & duabus ſeqq. parte 2. tom. 3. diſp. 9. art. 2. §. 3. integro, ex pag. 648. uſque ad 657.

3081 Alteram instantiam aduerſus eum alium prælaudatum neotericum uſucapio ex eiſdem §. 6. num. 99. & ex diſp. 66. §. 7. num. 148. vbi ſatetur, fore infallibilem diuinæ gratiæ aſſiſtentiam pro amore ſupernaturali in homine, qui ſuſcepto in infantia Baptiſmate, raptus fuerit à barbaris; & inter eos educatus, perueniens ad rationis uſum amet efficaciter amorem naturali Deum, provt debet, & poteſt, quin in hoc caſu, in quo ſupponitur iam abolitum peccatum originale, valeat ratio, quæ pro antecedenti de non ſeparabili dilectione naturali à ſupernaturali. Præuidit ipſe instantiam, & reſponder, gratiam illi homini facienti quod poteſt viribus propriis adfuturam ex lege diuina non denegandi eam, quæ ſufficiens ſit, niſi in penam peccati: colligitque talem legem ex eleuatione, & ordinatione ad finem ſupernaturalem facta à Deo erga hominem illum; qui eo in caſu immunis iam eſſet à noxa originali. Sed in primis redit ponderatio poſtrema circa præcedentem instantiam.

Deinde ex lege, quam dicit, non inferitur infallibilis aſſiſtentia gratiæ efficaciſ, ſed tantum ſufficientis: homini autem illi adeſſet gratia efficaciſ ad amorem ſupernaturalem. Ergo adeſſet ex lege, quam dixit Molina.

3082 Tertiam instantiam ſuggerunt mihi illa eiſdem recentioris verba in diſp. 70. & §. 6. præcitantis, num. 101. [Nulli hominum, cui ſupernaturalis lex promulgatur, & illius inuincibili ignorantia non laborat, Deus negat gratiam ſufficientem in occasione instantis præcepti. Nam eo ipſo, quod homo aduertit instantiam præcepti, iudicat, ſe ad illius impletionem teneri, & tale iudicium eſt à Deo. At quanvis Deus poſſit vtens extraordinaria potentia, homini infundere iudicium, quo iudicat ſe ad legis impletionem teneri, & illi potentiam ad illius obſeruantiam non dare; vtens tamen ſuavi, & ordinaria, id non poteſt efficere.] Quæ verba cum ex voto noſtro ſe extendant etiam ad iniuſtos, de quibus Gonetus tom. 4. diſp. 5. art. 6. pag. 504. diſparem eſſe à iuſtis rationem contendit; cùmque procedant non attentà vtrumque potentia Dei, ſed ſuaui tantum, & ordinaria, quæret Gonetus, quibus ex teſtimoniis Scripturæ, Conciliorum, aut PP. innotefcat ſuauiſta, & ordinaria potentia, ſeu lex diſpenſandi gratiam ſufficientem, vt credat Inuſtus v. g. infidelis, & peccator pro eo tempore, ac loco, quo ei annuntietur Chriſtiana Religio? Non putarim, dictum iri à Gonetom de tam primæ notæ Doctore, tamque proficuo Theologiſ, & maxime ſibi, Fingit; neque ab eius cognomine nuncupaturum legem de gratia ſufficiente infidelibus conferenda, quando, audito Euangelio, virgeantur obligatione credendi. Atque hinc, niſi occurrat dicens, non licere magnum componere paruo, debuiffet non ſcribere de Molina, Fingit; neque vocare legem Moliniſticam eam aliam aſſertam à Molina de non deneganda gratia efficaciſ facientibus quod eſt in ſe ex vigore liberi arbitrij. Munit iam viâ instantis præmiſſis, accedamus ad perichitandas vires obiectionum.

SECTIO CCLXXX.

Imminuuntur argumenta proxima.

3083 AD primum respondeo, vnum facere quod in ſe eſt ex facultate nature, & non alium, rationem handquaquam eſſe, cur Deus vnum vocet, & trahat per gratiam auxiliantem efficacem, & non alium, ad opera ſalutaria. Ratio namque vocandi, & trahendi eſt vnicè placitum diuinum, non ſecus ac eſſet, ſi homini albo, & non nigro decerneret elargiri gratiam ad fidem. Ad ſecundum, Concilij Arauſicani ſenſum eſſe contra Semipelagianos, Deum non moueri intuitu vllius meriti, aut diſpoſitionis per eos actus merè naturales, quos recenſet, vt concedat miſericordiam, ſeu gratiam ſuam cæleſtem; ſed quod hæc non diſtribuat infallibiliter, quando illi exiſtant, punctum eſſe non ſtabilitum ab eo Concilio; vti non deſinitur, non diſpenſari abſolute in illorum præſentia: alioqui verum eſſet (quod falſiſſimum eſt) eam gratiam nunquam conferri exercentibus actus illos.

3084 Ad tertium, Patres optime intulisse ab inconuenienti, si prima gratia auxilians daretur intuitu vilius meriti, aut dispositionis in actu naturali, quo homo desideraret, quæreret, pulsaret, & sicut volebant Semipelagiani, fore vt non daretur gratis, sed ex aliquo debito, & iustitia, saltem imperfecta: huiusmodi autem incommo- dum nullatenus deduci, si homini facienti per naturæ vires quod in se est boni, præstò sit ex infallibili diuina lege. Nam sic præsto esse, neutiquam in actibus, quibus homo illud facit, supponit meritum vllum, aut dispositionem, siquidem talis lex sit merè gratuita in ordine ad tales actus. Quod verò ea imbibat pactum, & conuentionem, non obest; quia pactum non est cum homine faciente, sed cum Christo; & ita cum hoc, vt illius actibus nulla proportio, nullusque valor inuit erga gratiam auxiliantem, de qua cum Christo inuitum fuit pactum. S. Paulus loquitur de operante cum proportione, & valore suorum actuum ad præmium: quæ ad præmium vitæ æternæ proportio non reperitur, nisi quando operatur ex auxilio gratiæ. Et tunc interuenit Dei cum homine pactum. De quo inquit S. Augustinus in 40. homil. ex 50. *Pactum, & placitum cum Deo fecimus, & conditionem solvendi debiti in cautione subscripsimus. Dimitte nobis, plenâ fiduciâ petimus, si & nos dimittimus* (scilicet ex gratia præueniente.) *Si autem non dimittimus, dimitti nobis peccata non putemus, ne nos ipsos fallamus. Homo se non fallat, Deus neminem fallit.*

3085 Ex dictis remissum redditur exemplum, quod affert Gonetus de Rege ad instantiam Principis condente legem, per quam promittat se daturum aliquam ciuitatem cuiuscumque ex militibus sui exercitus illam prius ingredientem. Tunc certè qui prius ingrederetur, faceret eam sibi debitam ex iustitia fundata in ea lege. Nam ipsâ suppositâ, opus illud haberet aliquam proportionem cum ciuitate, comparatamque per ipsam legem. Ergo similiter, &c. Est quippe in propatulo disparitas, quandoquidem facinus illud animos militis irruentis, posthabita vitâ, in propugnatores vrbis ferro, igneque armatos, contineat in se proportionem valoremque aliquem ad præmium illud; sed actus omnes naturales, quantumcumque honesti, nihil proportionis, valorisque afferunt erga primam gratiam auxiliantem, sicutque velut nihil in ordine ad eam, iuxta S. Augustini loquutionem *cap. 6. de Predest. SS.*

3086 Ad quartum nego, opera honesta naturalia, & quæ proinde fiunt sine auxilio gratiæ supernaturalis, fore iniciantia salutis æternæ, fore salutaria, seu propterea oportet ad salutem æternam, foreque discernentia vnum hominem ab alio in ordine ad finem supernaturalem, etsi constituta sit à Deo lex de eligenda gratia in præsentia illorum. Ita enim est constituta, vt non respexerit in illis meritum, impetrationem, dispositionem, contentiamque vllam positivam ad gratiam, neque illa quidpiam horum adquisierint per ipsam legem. Vnde non datur initium salutis, quoadvique adit gratia, eiusque auxilio fiant actus supernaturales. Non item dantur opera salutaria, quoadvique adueniant actus isti. Non denique dantur opera discernentia vnum hominem ab alio, quoadvique inuamine gratiæ fiat discretio. Nomine salutarium operum significatur à PP. & Theologis ea, quæ per se conferunt ad salutem; non autem illa, in quorum præsen-

tia gratia tribuitur misericorditer. Quare etsi hæc ex diuina lege adiungatur operi bono naturali, non ideo tale opus dicitur salutare; vt non dicitur, quando absque lege infallibili conueniant simul. Atque hinc in exemplo Sacramenti Circumcisionis, si nullam proliis causalitatem in se habuerit erga gratiam sanctificantem, cum non sint præscriptæ à Maioribus voces, licebit loqui propterea libuerit. Poterit salutare dici ex eo præcisè, quod in eius præsentia fuerit collata sanctificatio. Poterit non dici salutare per contrapositionem ad Sacramenta nouæ legis, quatenus nullam omnino causalitatem de se erga sanctificationem exeruerit.

3087 Ad quintum, non destrui conceptum gratiæ per legem ob merita Christi præscriptam, non denegandi gratiam facienti per vires naturæ quod in se est boni; adhuc enim saluum stat, gratiam conferri gratis homini, liberumque huius arbitrium non præuenire gratiam. Nec enim ipsam meretur, neque impetrat, neque se disponit positivè ad ipsam, quantumcumque faciat boni per eas vires. Ita docemur à S. Bernarðo in *epist. 46.* in qua scribebat ad Hurchardum Abbatem. circa verba illa Christi: *Confiteor tibi, Pater, Domino celi, & terra, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Ita Pater, quia sic placitum est ante te. Tuo placito sunt id quod sunt, non suo merito. Nec enim invenis merita, sed præuenis: omnes peccauimus, & egimus præueniri. Tu ergo, frater, agnosce te præueniam, & præueniam in benedictionibus dulcedinis, non à me, qui nihil sum, sed ab illo, qui me, vt de tua te salute monerem, aspirando præuenit. Nam vt multum mihi tribuas, plantator sum, rigator sum: absque illo ramen qui incrementum dat, quid sum? Et Serm. 78. in Cantica, ait: *Non est inuenire Domino, sed præparare: & inuentionem præuenio excludit.* Legitur S. Abbas Serm. 39. ex paruis (qui est etiam S. Guericci Abbatis inter alios de Scripturarum utilitate) S. Augustinus *homil. 14. ex 50. & cap. 32. Enciridij.**

3088 Ad sextum, eam legem probabiliter admodum fuisse humanitus creditam, vtpote fundatam in quasi traditione Theologorum, ratione effati illius antiquissimi, & celeberrimi apud Scholas, Facienti quod in se est Deus non denegat gratiam. Quod axioma etsi quinquè aliis modis exponatur à variis Doctoribus apud Izquierdum supra, *propof. 2. num. 96.* nihil obest, quominus & hoc sexto modo valeamus interpretari post tot, tantisque Theologos, quot, quantisque iam retro commendauit; cumque neque in Scriptura sacra, neque in Conciliis, neque in Patribus Ecclesiæ quidpiam palam contrarium repetatur, neque rationes aduersantium tales sint, vt solutionem non admittant absque violentia, aut subterfugiis fucatis. Quamquam autem ego non tam confidenter pronuntium de sexto hoc modo, vt affirmem esse expressè S. Augustini; inficior tamen, esse sic contra ipsum. Et nisi diu consultius eius scriptis, possem id fronte vera negare, defisterem sanè vel à probabilitate talis modi tutanda, siquidem & mihi altè intideat, *Doctorem eximium, beatissimum Augustinum, debellatorem hereticorum, defensorum fidelium, & sanctorum palmarum certaminum* (vt laudatur à Cassiodoro *cap. 22. de Diuinis lectionibus*) debere esse quasi cynosuram, quam obseruemus inter nauigandum in punctis de gratia diuina.

Additio

3089 Additio de constante Molina suum à S. Augustino discessum in lege illa, indiget examine. Nam non cum de quibuscumque, sed cum de insignibus peccatoribus sermonem habet, inquit *in disp. 10.* dubium esse, an Deus illis omnino denegat supernaturale auxilium, vt quidquid ex naturalibus conentur, aut faciant, conuerti non possint ad Deum? Viderique S. Augustinum *in lib. Expos. quarundam propositionum ex Epist. ad Rom.* asserere partem affirmatiuam: sed semper vilam sibi esse veram partem negatiuam cum Sancto Augustino in aliis locis, quos allegat deinceps. Et de illo notat contineri in Opere, ex quo reuocauit multa *lib. 1. Retract. cap. 23. & lib. de Pr. dest. SS. cap. 3.* Sic Molina. Vnde primò patet, processisse ad quætionem diuersam, an scilicet peccatoribus, qui in Scripturis sanctis leguntur obdurati, execrati, traditi in reprobum sensum, ac in desideria cordis sui, vel derelicti ob sua enormia scelera, denegat Deus gratiam sufficientem ad conuersionem? Quæ in quæstione an libenter euoluta à me *ex sect. 257. vsque ad 260.* conspiciant cum Molina sensu complures, qui discordant in ea alia de faciente quod est in se viribus naturæ, quin sit peccator obduratus. Præterea quæstio, in qua dicit, S. Augustinum videri asserere affirmatiuam partem, est de auxilio tantum sufficiente; sed ea, in qua nunc versatur, est de auxilio efficaci, propterea communiter solet discuti, & propterea intelligi Molina. Patet secundo, hunc Doctorem longè distasse, vt fateretur defectionem sui à S. Augustino vel in quæstione de peccatore obdurato. Nam non ait, S. Augustinum asserere affirmatiuam partem; sed vidri asserere. Et ideo etsi videatur, non asserit, vt cum multis sui interpretatus in *num. 2740.* Quod quidem omittitur à Molina; sed aduertendo, S. Augustinum in non paucis aliis locis tradere negatiuam partem, extrareque locum illum in libro quem literis fuderat iunior, necdumque Episcopopus, & in quo postea emendauit non pauca. *Tantum quippe sapientie copiam Beatissimo Patri indulgentia diuina contulit, vt quem nemo poterat fortasse reprehendere, ipse se videatur cautissima retractatione corrigere.* Quæ sunt Cassiodori verba *cap. 16. de diuinis lectionibus.* Certè non est discedere à Sancto Augustino, adhaerere Sancto Doctore in compluribus locis de eodem argumento, omisâ, vel desperatâ interpretatione ad vnum, cumque libri scripti non sine nauis.

3090 Ad septimum, operibus naturalibus honestis subiunctam ita esse gratiam, vt ad hanc illa neutiquam sint meritum, neque impetratio, neque dispositio positiva; sed gratis omnino, & absque remunerandi respectu habeatur à Deo decretum de subiunctione huius. Vnde illa non sunt occasio, ansæ meritoria, neque impetratoria, neque disponens positivè ad hanc. Et Cassianus, qui collit. 13. *cap. 11. duobusque seqq. necnon 17. ac 18.* protulit contrarium, reicitur iure merito. Nec addubitabit, cum affirmasse in præfato sensu, qui lustrarit oculis citata capita, & S. Prosperum impugnantem ea. Num autem in alio sensu possit catholicè, ritèque pronuntari, Deum ex operibus solius arbitrij moraliter bonis accipere interdum conuentionem per accidens occasionem, an sanamque ad distributionem donorum gratiæ? Vide in Ruyzio *disp. 16. de Pr. dest. per tres sectiones, & in Izquierdo supra propof. 6. ex n. 110. vsque ad 115.*

3091 Ad octauum, non esse latam legem de gratia iustificante annectenda immediatè homini facienti bonum, quod in se est viribus sui arbitrij, quia non infunditur, nisi præcedant actus pij, & supernaturales elicit auxilio gratiæ actualis, qui sint dispositiones ad eam aliam iustificantem, & habitualement.

3092 Ad nonum, non video, cur tanquam somninator audiendus esset, qui debita cum cautione diceret, Deum conferre intensiorem gratiam auxiliantem ei, qui intensiora opera naturalia honesta exequeretur. Ea autem esset cautio debita, si non adderet, maiorem honestatem moralem naturalem assurgere ad meritum, impetrationem, dispositionemve moralem positivam erga maiorem gratiam auxiliantem; sed hanc dispensari ex solo beneplacito diuino. Parem cautelam adhibent, qui ex S. Thoma docent, Angelis, quò præstantioris nature, eò maiorem gratiam sanctificantem fuisse à Deo in priuo instanti creationis infusam. Ad quam si iuxta eiusdem Angelici Doctoris sententiam disposuerint se per proprios actus, hi proculdubio facti sunt ex auxilio gratiæ actualis; & cum penes Thomistas recentes perfectior natura rationalis non eliciat eminentiores actus supernaturales, nisi eleuata vberiori auxilio gratiæ actualis; sequitur, nobiliores Angelos eatenus potitos fuisse cum maiore gratia sanctificante, quatenus instructi fuerunt valentiore auxilio gratiæ actualis; sed quin præcellentia naturalis quidpiam interfuerit ad ipsum, si quidem illud tam sit supra potentiam naturalem, & exigentiam Angeli sublimioris, quàm supra inferioris.

3093 Si censetur, similem cautionem stare non posse, admissa collatione intensioris gratiæ iuxta intensiorem conatum naturalem in operibus naturalibus studiosis, quod indicat S. Thomas 1. p. *quæst. 62. art. 6. ad 2.* inquit: *Actus rationalis creature sunt ab ipsa; sed natura est immediatè à Deo. Vnde magis videtur, quod gratia detur secundum gradum nature, quàm ex operibus,* scilicet naturalibus honestis, & secundum gradum maioris perfectionis. Si, inquam, ita censetur, inde sumenda est disparitas, vt concessio Antecedente, negetur Consequentia, quandoquidem lex de non subtrahenda gratia auxiliante facienti quod in se est viribus propriis, componatur rectè cum cautela præfata.

3094 Ad decimum, persuadeo mihi cum Ripakla *disp. 20. sect. 2. num. 10.* Molinam coarctasse legem illam ad naturalem actum Fidei circa mysteria reuelata, & ad naturalem actum dolendi vniuersaliter de peccatis. Qui actus, cum iuxta ipsum *in Concordia quæst. 14. art. 1. disp. 7.* possint fieri per vires naturæ, neutiquam, quando per eas fiunt, sunt proportionati ad salutem æternam, neque tales, quales oportet esse ad eam, qualesque ad iustificationem requiruntur. Vnde si præuideat Deus fore, vt homo sui liberi arbitrij vigore prodiret in tales actus secundum substantiam naturales, ingerit se sua gratia actuali auxiliante, vt non illos actus, sed alios eliciat, similes quidem ex obiecto, sed in substantia supernaturales, eosque proportionatos, & conducentes ad salutem, proximaque ad iustificationem disponentes. Quapropter lex, de qua Molina, non se extendit ad omnem actum naturalem honestum, sed sinit in eximius, & præcellentibus, quos dixi, vt indicat *in disp. 36. & manifestè*

manifeſtè ſuppoſuit in *epiſt. memorata ad n. 3070.* teſtante Ripalda. Nec credibile eſt huic *diſp. 18. ſect. 3. num. 19.* neque mihi, Theologos, quos fuit æmulatus Molina, ampliſſe illud proloquium, *Facienti quod eſt in ſe*, &c. ad qualecumque officium virtutis moraliſ naturalis, ita vt Gentiles v. g. qui elemoſynam erogaret ex naturali affectu virtutis moraliſ, eſſet eo ipſo lege infallibili donandus gratia auxiliante congrua ad iuſtificationem. Ipſique Theologi poſteriores, qui mordicus inſiſtunt, vt axioma non intelligatur niſi de faciente quod eſt in ſe ex gratiæ auxilio, non dicent, facienti ex hoc elemoſynam, eo ipſo collaturum infallibiliter ulteriora auxilia, quibus efficaciter perducatur ad gratiam iuſtificantem.

3095 Et quidem S. Thomas, quem putant concordem ſibi, loquens *1. 2. queſt. 86. art. 6. in corp. de puero perueniente ad uſum rationis, & ob Baptiſmi carentiam non adepto originariæ culpæ remiſſam*, exigit ad hanc, vt faciat quod in ſe eſt, ex auxilio ſcilicet gratiæ, vt ipſi interpretantur. At illud facere non eſt operari bene quomodolibet, vt ſi ex eo auxilio ſtipem pauperi tribueret, ſed eſt operari heroicè. *Primum*, inquit S. Doctor, *quod tunc homini cogitandum occurrit, eſt deliberare de ſeipſo: & ſi quidem ſeipſum ordinauerit ad debitum finem, per gratiam conſequetur remiſſionem originalis peccati. Si verò non ordinet ſeipſum ad debitum finem, ſecundum quod in illa aetate eſt capax diſcretionis, peccabit mortaliter, non faciens quod in ſe eſt, & ex tunc non erit in eo peccatum veniale ſine mortali, niſi poſtquam torum fuerit ſibi per gratiam remiſſum.* Sic S. Thomas. Poſſemque ex aliis eius locis, & ex non paucis priſcis Theologis, cum uſurpant pronuntiatum illud, comprobare adhuc magis, non intelligi ab eis de faciente qualecumque bonum opus, ſed heroicum, atque cgregium. Peritè itaque recentior, cui reſpondeo, monuit *art. 7. num. 160.* fore, vt abſque fundamento aſſeueraretur extare legem diuinam de donatione gratiæ ſub conditione cuiuſcumque boni operis moraliſ in ſingulari.

3096 At non exinde, quod extet ſub conditione operis eximij, ſequitur, Deum ad largitionem gratiæ moueri moraliter ab honeſtate actus naturalis. Eſt enim Deus attendere debeat, an homo faciat opus naturale excellens præ vulgari; cæterum huiuſmodi attentio non eſt propter excellentiam ipſius operis, ſed propter executionem legis, quam ita præſcripſit ab æterno, vt ad id excellentia non mouerit moraliter per modum meriti, aut imperationis, aut diſpoſitionis poſitiuæ. Quoniam ſic decreuit Deus gratiam in præſentia excellentis operis, vt æquè bene potuerit non decernere. Sicque ex ſuo nutu aſſumpſit præſentiam excellentis operis tanquam conditionem, vt non aſſumpſerit tanquam conditionem ſine qua non in omni caſu. Quod ſecundum eſt certum, nequitque negari niſi erroneè, vt appoſitè obſeruat idem modernus in *num. illo 160.* Ripalda *diſp. 18. ſect. 3. num. 14.* Suarez *lib. 2. de Prædeſt. cap. 7. num. 20.* videndique ſunt S. Auguſtinus *de Prædeſt. 85. cap. 15. de Bono perfeu. cap. 14.* & *lib. 1. ad Simplicianum, queſt. 2. ad finem*; S. Iſidorus *lib. 2. de ſummo bono, cap. 6.* occurruntque paſſim alij PP. & Theologi acclamantes idem ipſum.

3097 Quapropter opus cognitum vt excellens non

conduxit poſitiuè ad diuinum decretum largiendæ gratiam, ſeu ad ſtatuentem legem de eius collatione; proindeque vt ſic cognitum non mouit moraliter voluntatem diuinam, ſed hæc omnino gratuitò habuit illud decretum, ſeu ſtatuit legem illam, quin vilo modo propter excellentiam operis decreuerit, ſeu ſtatuerit. Quoad largitionem verò temporalem, & in executionis ordine (qui non inuoluat decretum diſtinctum ab intentione) liceatne concedere opus, cognitum vt excellens, conducere poſitiuè, non ſecus ac ſolet aſſeri merita ex auxilio gratiæ præuiſa conducere ſic ad prædeſtinationem in gloriam vt coronam, tameti in ordine intentionis prædeſtinationis huiuſmodi non magis queat eſſe propter merita, iudicio multorum, quam iudicio Catholicorum omnium contra Pelagianos, & Semipelagianos prædeſtinatione ad primam gratiam, & vocationem propter bonum opus naturale? relinquo aliorum examini, & circumſpectæ loquutioni. Illud deliberatè, & conceptis verbis dico, non apparere quidpiam incommodi in admittenda obligatione temporalis largitionis gratiæ virtute legis ſtatutæ à Deo in æternitate. Eſt enim obligatio orta ex mera voluntate diuina, & neutiquam ex virtute valorque operis naturalis honeſti.

3098 Ex dictis infero, Deo quidem fuiſſe omnino voluntarium ferre legem de conferenda gratia in præſentia potiùs operis naturalis eximij, quam vulgariſ; ſed tamen à nobis aſſumari non proſuſ voluntariè legem diuinam de largiende gratia potiùs in præſentia prioris, quam poſterioris, poſſeque à nobis vnã legem præ alia ſuaderi non ſine aliqua admodum probabili ratione diſcriminis. Etenim vna lex præ alia ſatis veriſimiliter coniecturatur à nobis ex Oraculis diuinis, ex PP. Eccleſiæ, necnon ex antiquioribus, quaſi Inſtitutoribus Theologicæ Scholæ ſuprà laudatis. Et præterea maior capacitas quaſi obediencialis reperitur in opere eximio, quam in vulgari: vti in natura rationali datur ad gratiam capacitas, quæ deest irrationali, quin ob illius capacitatem derogetur quidquam perfectioni gratiæ.

3099 Tandem pro Sectionis colophone noto recentiore illum in *num. illo 160.* fieri, non obelle conceptui primæ gratiæ auxiliantis, quod à Deo lege infallibili ſubiungatur facienti totum quod poteſt ex viribus ſolius liberi arbitrij, ſi ſimul reſcufetur (vt à nobis fit) cauſalitas moraliſ meritoria, aut diſpoſitiua operis naturalis in ipſam; exigentia item, & connexio cum ipſa; quamquam addat, obſtare conditioni ipſius, provt de ea loquuntur Concilia, & legem præſatam conſtitui ſine fundamento. Quæ confeſſio eſt præſenti cauſæ valde vtilis. Et aliunde additamentum haud valde officit; tum quia non aliud Concilium, quam Arauſicanum I I. allegatur à moderno, & iam ad illud eſt reſponſum in *num. 3083.* tum quia conditioni gratiæ primæ auxiliantis, quæ lege infallibili adnectatur facienti quod in ſe eſt ex facultate naturæ, non obſtabunt Concilia, ſi per talem ſubiunctionem non derogetur eſſentia gratiæ. Nam Concilia non ad aliud applicuerunt animos, & verba, quam vt conceptum gratiæ auxiliantis propugnarent aduerſus Pelagianos, & Semipelagianos. Quam autem ex veriſimilibus argumentis, & coniecturis exiſtimateur lex præſata, aperuimus hucſque, & patefacimus ampliùs in Sect. ſeq.

SECTIO CCLXXXI.

Alia ex S. Auguſtino perplexitates ſedantur.

4000 **R**estant etiamnum obiectiones quædam, in quibus hæere poterit Theologus deditus lectioni S. Auguſtini. Undecima ergo in ordine ſit: S. Auguſtinus *lib. 2. contra duas epiſtolas Pelagianorum, cap. 7. & lib. 1. ad Simplicianum, magna in parte queſt. 2.* & sæpe alibi omnes facit æquales, & nullo modo diſcretos à maſſa perditionis, quicquid conentur, donec per collatam gratiam diſcernantur. Hæc verò opinio diſcernit facientem quod eſt in ſe à non faciente ſecundum liberum arbitrium, ſiquidem honeſta opera facta ex totis naturæ viribus inferant infallibiliter gratiam.

4001 Reſponderetur, omnes, quicquid conentur, æquales eſſe, quantum ad meritum gratiæ vocationis, nec vilo modo à maſſa perditionis diſcretos ex parte ſua. Quare non diſcernuntur per propria merita. Et hæc non tantum eſt S. Auguſtini doctrina, ſed etiam fides Catholica. Cum qua tamen optime ſtat, vt diſcernantur per Chriſti Domini merita, quorum intuitu vocantur, & quorum vi, non autem operum liberi arbitrij, inferuntur infallibiliter gratia vocationis.

4102 Sed ais, merita Chriſti, etiam inito pacto, habent ſe æqualiter ad omnes homines; & quod huic conanti quod in ſe eſt, applicentur, quantum ad efficaciam, potiùs quam illi non conanti, naſcitur ex libero arbitrio operante. Ergo ex hoc vnus ab alio diſcernitur, ſuppoſito pacto, & merito Chriſti: quod cum S. Auguſtino, imò & cum Apoſtolo *1. ad Cor. 4. verſ. 7.* pugnare videtur. Dico, diſcretionem damnatam ab Apoſtolo, & à S. Auguſtino, eſſe eam, quæ vt ab homine ſecundum ſe, ſuaſque vires operante ponat meritum, imperationem, vel diſpoſitionem, cuius intuitu gratia conferatur; non tantem eam, in qua ex meritis Chriſti, & præciſè illorum intuitu datur. Quorum primum conſtabit perpendenti attentè verba S. Auguſtini, hæcque præcitat capitis 7. inter alia: *Quis enim te diſcernit? ait idem Apoſtolus, homini tanquam de ſemetipſo, & de ſuo proprio bono glorianti. Quis enim te diſcernit? utique ab ira vaſis, à maſſa perditionis, que per vnum omnes miſt in damnationem. Quis te diſcernit? Et tanquam reſpondiſſet, diſcernit me fides mea, propoſitum meum, meritum meum. Quid enim habes, inquit, quod non accepiſti? Si autem accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis? Hoc eſt, quaſi de tuo ſit unde diſcerneris.*

4003 Iteras: Quod faciat homo quantum viribus arbitrij poteſt, ab homine eſt, & non à Deo, vt authore gratiæ; & tamen ſi facit, conſequitur infallibiliter gratiam; ſi non facit, non ſic conſequitur. Ergo vt ab homine eſt meriti conditio, ſeu complementum, quo deſiciente, non applicabuntur illi merita Chriſti, quantum ad efficaciam. Ergo completiue, & iuſtar conditionis per talia opera diſcernitur homo, vt vocetur. Repeto: Illa opera, vt à libero arbitrio, non

ſunt conditio ad meritum, neque complementum meriti; tota enim, & adæquata radix, ratioque meriti in Chriſto, & reſpectu Chriſti eſt, non in homine, ſeu reſpectu hominis. Etenim illa, eo quòd ſint liberi arbitrij, non ſunt neque vt conditio, neque vt complementum magis apta ad merendum, quam ſi neceſſariò fierent, vel ab alio ſuppoſito; ſed totalis illorum aptitudo eſt pactum Chriſti eligentis illa. Sicut eligere potuit, quod ſi Petrus vellet, vocaretur Paulus, quin hic acquireret ius iuſtitia, vel congruitatis, vel quantulacumque anſulam ſperandæ aliter gratiæ, quam ex mera liberalitate largitoris: licet ex iuſtitia, vel fidelitate eſſet debita Chriſto talis erga Paulum munificentia. Pingamus caſum: Titius pactus eſt cum Sempronio, vt cuiuſcumque egeno argenteum deprecanti erogat liberaliter; & inſuper ita pactus eſt Titius, vt expreſſè intenderit, non acquiri vllum ius à pauperibus ſiue petentibus, ſiue non petentibus; imò ſtatuerit, vt quicumque mendicus poſtularer quali habens vel minimum ius, eo ipſo denegaretur illi. Tunc pauperi petenti, & accipienti argenteum à Sempronio, eſt hic liberalis, ſimulque ſeruat iuſtitiam, vel fidelitatem Titio debitam. Tuncque petitio, vt ab egeno eſt, nullum importat ius, aut meritum; ſed vt reſpicit paciſcentes, eſt complementum, conditioque meriti, vel potiùs iuris ſtricti, aut latii. Ita in noſtro caſu.

4004 Replicas adhuc: S. Auguſtinus diſcretionem primam conſtituit in dono vocationis; ait enim vbi ſupra: *Ergo ille diſcernit, qui unde diſcernaris, impetrit, poenam debitam remouendo, indebitam gratiam largiendo.* Ergo dum negat diſcretionem ex nobis, transfert in metam voluntatem Dei largientis indebitam gratiam. Eſſet autem debita ſaltem meritis Chriſti, ſi dicto modo conferretur. Occurro inquit, Apoſtolum & Sanctum Auguſtinum conari exterminare ab homine diſcretionem radicalem meritoriam: eſt autem merita Chriſti interueniant, non inde ſequi talem diſcretionem ex parte hominis; nam ea non tollunt, quominus diſcretio formalis per gratiam conferatur gratis reſpectu hominis. Legatur Molina *1. p. queſt. 23. art. 4. & 5. diſp. 2. in ſolutione argumentorum.*

4005 Duodecima obiectio, ſi operibus liberi arbitrij poſitis, datur ex pacto gratia operanti, nihil aliud intendebant Neopelagiani ad euitandam abſurdam fati ſequeſam, quam inſerebant ex S. Auguſtini doctrina Catholica; cuique enim operibus gratiam obtinere liberum erit. Contra quos ait S. Auguſtinus in præcitato libro 2. cap. 6. *Itane verò, fili, ſuperbia, inimici gratiæ Dei, & noui heretici Pelagiani, quiſquis dicit, gratiæ Dei omnia hominis bona merita præueniri, nec gratiam Dei meritis dari, ne non ſit gratia, ſi non gratis datur, ſed debita merentibus redditur, fatum vobis videtur aſſerere?* Obuiam eo: Ultra facientes quantum in ſe eſt viribus naturæ, qui pauci ſunt, reſtant quamplurimi facientes minus quam in ſe eſt, quia non faciunt niſi vnum, vel alterum vulgare opus bonum morale; reliqui etiam ſunt innumeri peccantes contra legem naturalem; & cum de his vtriſque non ſit inicum pactum, ſed ita diſtributio donorum cœleſtium inter eos ſit reſiſta diuinæ liberalitati, vt licet meritis Chriſti debeat Deus ſalutem prædeſtinatorum, tamen quod gratia conferretur

ratur determinatè vni potius quàm alteri duorum istorum generum, est vndequeque misericordia, & non iustitia. Quia itaque supersunt duo hæc genera hominum, ad quos non extenditur paxem versans circa facientes quod in se est, idcirco manet controuersia S. Augustini cum Neopelagianis. Præterea quod homini liberum sit facere quantum in se est boni, & quod facienti sit præstè gratia intuitu meritorum Christi, & ex pacto, nihil prodest Neopelagianis, quia id non est, hominem suis operibus obtinere illam merito villo, impetratione, aut dispositione positua; sed tantum est applicari homini merita Christi, & ex pacto, vt merè gratuitè comparatione sui respiciat illa in ipso.

4005 Decimatercia obiectio, S. Augustinus in superioribus locis docet, Deum acceptorem personarum non esse, dum sine meritis vocat, dumque miseretur quorundam, & non omnium, quia omnes ob peccatum originis iuste merentur in massa perditionis relinqui. Vnde quod hi liberentur, misericordia liberantis est; quod illi non liberentur, iustitia punientis est, nec aliam huius discretionis radicem assignat. Cæterum in prædicta sententia facile constituitur alia radix, nempe hi liberantur, quia ex viribus arbitrij fecerunt quod in se erat: illi non liberantur, quia id non fecerunt, cum possent. Solutio est S. Augustinum loqui de gratia, seu vocatione efficaci, congruaque, non de sufficiente vtrumque. Id quod demonstratur ex his verbis cap. 7. *Alioquin eis, qui parum intelligunt, potest acceptio personarum videri, ubi vixit Dominus operariis, qui vixit hora illic opus fecerunt, tantum dedit, quantum illis, qui pertulerunt pondus diei, & astus, æquales faciens in mercede, quorum tam magna distantia fuerat in labore. Sed quid responderit de hac velut acceptio personarum aduersus patrem familias murmurantibus? Amice, inquit, non facio tibi iniuriam. Nonne ex denario conuenisti mecum? Tolle quod tuum est, & vade: volo autem & huic nouissimo dare, sicut & tibi. An non licet mihi quod volo facere? An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? Nempe hic tota iustitia est. Hoc volo. Tibi, inquit, reddidi; huic donavi: neque, vt huic donarem, tibi aliquid abstuli; aut quod debebam, vel minus, vel negavi. An non licet mihi facere quod volo? An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? Sicut ergo hic nulla est acceptio personarum, quia sic alius gratis honoratur, vt alius debito non fraudetur: sic etiam, cum secundum propositum Dei vocatur alius, alius non vocatur; vocato datur gratuitum bonum, cuius boni est vocatio ipsa principium: non vocato redditur malum, quia omnes rei fuerunt ex eo, quod per vnum hominem peccatum intravit in mundum. Ita Sanctus Augustinus, in quo loquitur de vocatione secundum propositum est de vocatione efficaci, & congrua, quam non omnibus confert Deus; secus verò sufficientem vtrumque. Vnde quoad istum, cum in omnes ex diuina misericordia diffundatur, cessat expostulatio de vicio acceptio personarum. Quoad aliam etiam cessat, quia etiam vni præ alio dispensatur à Deo, ita est speciale beneficium vnius, vt alteri non denegetur à Deo commune gratia, quo est requiritum, & sufficiens ad salutem æternam adipiscendam.*

4006 Premes: Quod à Deo vocetur vnus & non alius secundum propositum, reducit à S. Au-

gustino tam ibi, quàm pluries alibi in abyssum iudiciorum Dei. Sed iuxta hanc opinionem quod efficaciter, congrueque vocetur ad actus salutares qui facit quantum in se est ex facultate naturæ, videtur reuocandum non in eam abyssum, sed in opera naturalia heroiè bona moraliter. *Herice disp. 27. cap. 5. num. 57.* & alij nonnulli interpretantes axioma de non subducenda à Deo gratia præscindente à sufficiente & efficaci, ita vt sit speciale respectu facientis quantum in se est, conferri ipsi ex pacto, cum tamen cæteris aliis absque pacto distribuatur; liberi sunt ab hac obiectione. Sed & qui explicant proloquium de gratia efficaci ad primos actus salutares, non referunt collationem gratiæ efficaci in prædicta opera, sed in abyssum iudiciorum Dei, habito respectu ad hominem. Vt enim docet Molina *in sine disp. 2. præcitata*, [ideo homines dicuntur iustificari gratis, & primam gratiam propiissime comparatione eorum fortiri rationem gratiæ, quia quando nobis confertur, nulla ratione nobis debetur, nec eâ sumus digni, neque iustis adhuc vllam rationem debiti in nos transulit; sed merè gratis, quod ad nos attinet, ea confertur. Quod autem Christus eam meruerit, rationeque meritorum ipsius nobis tribuat, non tollit quominus comparatione nostri donum merè gratuitum dicendum sit.]

4007 Obiectio decimaquarta, Gratiam non dari infallibiliter ex operibus, tanquam ex meritis, homini facienti quantum in se est, non sufficit pro illis verbis Pauli ad Rom. 9. vers. 2. *Non ex operibus, sed ex vocante.* Nam quomodolibet ex operibus negat dari gratiam, & non præcisè tanquam ex meritis. Additque, *sed ex vocante*, quasi dicat, prima discretio intrinseca, & formalis, est vocationis gratia, non opera, siue vniuersa, siue vt qualitercumque distinctua vnus ab alio in ordine ad gratiam, que est boni omnis principium, iuxta S. Augustinum. Ad hanc obiectionem ex dictis iam ad antecedentes fateor, gratiam non modò non haberi ex operibus naturalibus honestis, tanquam meritoriis, sed etiam nec quolibet alio modo conducente posituè ad ipsam: fateor item, gratiam vocationis esse primam discretionem intrinsecam, & formalem. Quod enim gratia vocationis tribuat lege infallibili ex pacto inito cum Christo, si homo faciat viribus propriis quantum potest boni, neutiquam obest; est enim hæc conditio assumpta à Deo ex merito suo placito.

4008 Insites: Concessa ea lege, nequit negari operi honesto naturali valor, propter quem, si exhibeatur à parte rei, de tur ex statuta leg. gratia; ac proinde nequit negari ratio dispositionis, & meriti naturalis ad ipsam acquirendam eodem modo, quo iuxta Semipelagianos. Renuo sequela, tum quia vt ex lege resultaret ratio valoris, dispositio nis, & meriti in opere illo, necessarium erat vt facta fuisset intentu remunerandi illud. At non est facta eo intuitu, sed solum remunerandi opera Christi per collationem gratiæ merè gratuitam comparatione hominis facientis quod est in se. Tum etiam, quia ratio valoris, dispositionis, & meriti ad premium debet fundari in operis honestate, que si proportionata, & accommodata non sit ad ipsum, non potest talis euadere ex vi alicuius legis: honestas autem operis eliciti ex viribus naturæ nullo modo est proportionata, accommodataque ad premium supernaturale; & ideo

ideo non potest esse fundamentum valoris, dispositionis, ac meriti respectu gratiæ. Declaratur id vno, vt altero exemplo: nimirum etiam ex certa lege Dei conferatur effectus sacramentalis infantibus, qui baptizantur, non ideo fit, vt Ministri intentio facienti id quod facit Ecclesia, obtineat valorem, & meritum ad gratiam, quæ datur ex opere operato Sacramenti. Præterea ex lege infallibili, quæ potestas sacerdotalis conceditur iis adultis, qui sacris initiantur, non est consequens, vt præcisè ipsorum intentio recipiendi id quod Ecclesia ministrat, sit aliquo modo meritoria, vel positua dispositio ad potestatem sacerdotalem; præsertim cum contingere queat, vt intentio sit non solum naturalis, sed etiam mala. Ergo ex firma lege largiendi gratiam facienti id quod est id se, non infertur, conatum facientis esse meritum, vel posituam dispositionem ad obtinendum auxilium gratiæ.

4009 Vigebis ex Goneto *art. 3. §. 7. pag. 197.* Reproba est Cassiani, & Fausti Rhegiensis doctrina de data gratia homini ex naturalibus conanti, etiam non constituerint aliquale meritum, nec moralem causalitatem in operibus naturæ respectu primæ gratiæ auxiliantis. Cassianus enim *collat. ac cap. 13. ait: Et nihilominus gratia Dei semper gratuita perseverat.* Et cap. 14. *Praestè namque est Deus, occasione sibi tantummodo à nobis bona voluntatis oblata.* Faustus etiam *lib. 1. de lib. arb. cap. 17. inquit: Sed ante omnia arrogantiam laboris refugiamus, nec nobis quidquam de eius meritis vendicemus.* Refertque ex Massiliensibus Semipelagianis Hilarius *in epist. ad S. Augustinum*, fuisse ab ipsis assertum; nec negari gratiam, si præcedere dicatur talis voluntas, que tantum mercedem querat, non autem quidquam ipsa iam valeat. Sed lectus Gonetus in antecedentibus §§. 1. & 2. *ex pag. 161. vsque ad 174.* faciet cuique manifestum, quod Cassianus, & Faustus, Massiliensesque, siue indistincti, siue distincti ab his duobus, astruxerint meritum, causalitatemque moralem de congruo in operibus naturæ erga primam auxiliariem gratiam; & quod à Pelagianis discordarint in recusando merito, causalitateque morali de condigno. Vnde argumenta omnia, que ex Illustrissimo Godoy conficit Gonetus aduersus Cassianum, Faustum, & Massilienses, diriguntur ad impugandum meritum, & causalitatem moralem de congruo.

4010 Accedit, ipsum *tom. 9. disp. 2. de Hæresi Semipelagiana, art. 4. pag. 88.* dicere, certum esse, Semipelagianos admisisse aliquam rationem meriti in Fide, & aliis actibus (naturalibus scilicet, & factis vigore solius liberi arbitrij) in quibus initium salutis collocabant; solumque reuocari posse in dubium, quam vim merendi adscriperint illis, num de condigno, vel tantum de congruo? Ipseque in vim tantum de congruo deflexisse existimat, confirmatque multis testimoniis tum Cassiani, & Fausti, tum Hilarij referentis errores Massiliensium, tum Synodi 2. Arausicane damnantis Semipelagianos. Quæ existimatio communis est inter Theologos, & solidè fundata à Suarez *p. 1. de Gratia, prolog. 5. cap. 6. dub. 7.* Vazquez *1. p. disp. 89. cap. 5. ex num. 32.* Herice *1. p. tract. 3. disp. 25. cap. 3.* Ruyzio *disp. 14. de Præsid. sect. 3.* Raynaudo *in disquis. Theologica de Valeriano Cemelienfi, cap. 4. n. 12.*

4011 Quamquam autem aliqui ab his relecti dissentiant, R. P. Gebr. de Henro, *Scient. Med. Pars I. l.*

tiant, & pro merito condigno decertasse putent; alique iam pro condigno, iam pro congruo, vt videtur Ripaldæ *disp. 14. de Ente supernaturali, sect. 3. n. 17.* quem Authorem non bene allegat Gonetus, tanquam attribuentem Semipelagianis errorem de solo merito condigno: omnes tamen conueniunt in eo, quod meritum, & causalitatem moralem in actibus naturalibus erga dona gratiæ commenti sint. Quare qui prælaudatos Theologos consuluerit, ipsumque Gonetum in loco citato, *tom. 9.* interpretabitur villo absque negotio adducta à Goneto in anteriori loco citato, *tom. 4.* verba Cassiani, & Fausti, necnon ea quæ ex Massiliensibus recitantur ab Hilario, dicetque, repelli solum in eis meritum condignum; quod absolute, & simpliciter vocari meritum, iam tunc vsuue niebat, vt & nunc.

4012 Ex his curiosus Cassiani, necnon S. Prosperi eum refutantis lector prænotum habeat, Cassianum asseruisse, homini ex naturalibus conanti dari gratiam, tanquam subiecto disposito ad eam, merenti, que ipsam aliquatenus per conatum pium, & acceptabilem Deo, secundum Fidem, ad finem supernaturalem, ita vt ille conatus sit ratio propter quam, seu modo aliquo mouens moraliter Deum ad largiendam gratiam. Atque hoc in sensu resellitur à S. Prosperi Cassianus.

4013 Discedit autem toto cælo ab eodem sensu sententia, quam ex sectione 276. ad hanc vsque conatus sum asserere à nota improbabilitatis, prospiciens non magis Molinæ, quàm tot aliis insignibus, & præcis Theologis: quos ipse fuit ita sequutus, vt consenserit legi infallibili de non deneganda gratia facienti, seu aggredienti facere totum quod in se est; sed aperte exclusit subiectionem gratiæ conatibus naturæ. Quæ exclusionem expressa ab ipso, & non à plerisque antiquioribus, constituit se in loco tutiori à censura Pelagianismi, aut Semipelagianismi, necnon ab argumentis multis propositis, & discussis supra. Vbi non manifestavi quid ego sentirem in hac grauissima controuersia, sed posse sustineri securè, & probabiliter quod Molina docuit, & quod anteriores alij Theologi tradiderunt: in quorum gratiam, & obsequium sint hæc à me dicta.

SECTIO CCLXXXII.

Recapitulatio obiectionum Moderni cuiusdam ab authoritate S. Augustini contra Scientiam Mediam, & affines doctrinas. Discutitur prætermissa obiectio de gratia interna, quam tandem Pelagiani admiserint; sed tamen à S. Augustino fuerint impugnati, quia non adstruebant eam dependentem à decretis diuinis antecedenter efficacibus, atque prædeterminatiuis. In primis de gratia concursus diuini simultanei.

4014 Processi huc vsque referens fideliter, & capitulatim omnia, que ex authoritate Sancti Augustini

Augustini Magister Gonetus in suo Clypeo Theologiae Thomisticae produxit aduersus Scientiam Mediæ, & concernentia dogmata Lycei Societatis: cumque ille diligentissimus fuerit in colligendis, dexterque in breuiandis quæ extabant in Operibus impressis, & MSS. priorum Thomistarum, præsertim Illustrissimi D.D. Fr. Petri de Godoy, non ita pridem Principis Scholæ Thomisticae apud Salmanticenses, nuncque dignissimi Antistitis Siguntini, vix inueniatur aliquod quod non sim interpretatus. De vno tantum argumentorum loco præterito pungit me scrupulus, nempe de proposito in sectionis epigraphæ, indicatoque ab Authore Cursus Theologici Carmelitarum Discalceatorum, 1. p. tract. 3. disp. 10. dub. 2. §. 3. num. 47. & prosequuto latè à Gonetoto 109. disp. 1. de Hæresi Pelagiana, art. 2. §. 3. ex pag. 22. usque ad 50. Et si enim non patefaciat, quod collinet his in articulis, obscurum non est intelligenti vel ruditer.

4015 Prætermisus itaque locus argumentorū est: Pelagius, & affectus in tertio, vel postremo statu suæ hæresis ponebant gratiam internam, non modò concomitantem, sed etiam præuenientem, quæ orta à decreto diuino indifferenti erga actus saluatares excitaret moraliter ad eos: nec ideo acquieuit S. Augustinus. Ergo quia censuit, debere poni gratiam, quæ procedat à decreto antecedenter efficacis, & prædeterminatio erga tales actus. Et primò quidem, quod Pelagius, & sectarij concesserint tandem gratiam internam concomitantem, probatur ab Authore illius Cursus Theologici, ex lib. 1. contra duas Epistolas Pelagianorum, cap. 19. Vbi Iulianum (qui fuit vnus è famosioribus Pelagianis) alloquitur sic: Vos autem in bono opere sic putatis adiuuari hominem gratiâ Dei, ut in excitanda eius ad ipsum bonum opus voluntate nihil eam credatis adiuuari. Quod satis ipsa tua verba declarant. Cur enim non dixisti, hominem Dei gratiâ in bonum opus excitari, sicut dixisti, in malum Diaboli suggestionibus iucitari? Sed dixisti, in bono opere à Dei gratia semper adiuuari, tanquam suâ voluntate, nullâ Dei gratiâ, bonum opus aggressus, in ipso iam opere diminutis adiuuetur, pro meritis videlicet voluntatis bonæ, ut reddatur indebita gratia, non donec indebita; ac sic gratia iam non sit gratia, sed sit illud, quod Pelagius in iudicio Palestino, filio corde damnauit, gratiam Dei secundum merita nostra dari.

4016 Cæterum Iuliani suis in verbis sensus non fuit de requisita gratia interna Dei illabentis, & infundentis supernaturalem illuminationem, & oblectationem, suauitatemque, ut voluntas sic adiuta exerceat christianæ pietatis opera: de cuius gratiæ necessitate sollicitus erat S. Augustinus contra Pelagianos, ut compertum est ex innumeris eius testimoniis, præcipuè ex cap. 13. lib. de Gratia Christi. Vnde S. Doctor non nisi in eo sensu explodit Iulianum, quod cum Pelagio putaret, nos quidem ad posse indigere creationis gratiâ, quâ dedit, conferuaturque liberum arbitrium; sed velle, & operari nostrum esse; sic tamen, ut ad melius faciiliusque velle, & operari conferatur idcirco à Deo gratia, quia nos prius per liberum arbitrium à Deo acceptum incepimus velle, & operari. Quod totum constat ex alijs S. Augustini libris, & maximè ex cap. 22. lib. de Gratia Christi.

4017 Quapropter in transcriptis Iuliani verbis conti-

nentur duo eius errores: vnus, quatenus ait, nos ita per liberum arbitrium incipere, ut non præueniamur gratiâ Dei, quâ notum fiat, quod latebat; & suauis, quod non delectabat. Alter, quatenus inquit, gratiam adiuuantem non esse simpliciter necessariam. Existimabat namque cum suo Magistro Pelagio, nos ita ex naturæ viribus Deo coniungi, ut vnus spiritus cum eo efficiamur; & nobis ita coniunctis opulari Deum, ut cor nostrum, quod voluerit Deus ipse, declinet. Ita de Pelagio refert in cap. 22. & 23. de Christi gratia, Sanctus Augustinus. Qui in præcitate cap. 19. lib. 1. contra duas epistolas Pelagianorum, & in antecedenti refutat vtrumque illum errorem.

Gonetus, ut probet admissum fuisse clarè à Pelagio concursum simultaneum ordinis supernaturalis, affert verba S. Augustini in Enchiridio, c. 32. transcripta iam à me in n. 1921. Similia extant in q. 2. lib. 1. ad Simplicianum. Sed in neutro loco exprimitur, Pelagij fuisse responſionem, quam impugnat; seu potius præoccupat S. Augustinus. Ut enim ostenderet, potestatem bene, pieque operandi esse Dei gratiam, & non ex nostris meritis præcedentibus, nempe ex Fide, alioue simili, quod habeamus ex nobis, adducit illud Pauli ad Rom. 9. vers. 16. Non est volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei; & inquit: Quomodo? Nisi quia ipsa voluntas, sicut scriptum est, à Deo preparatur. Quod si ab aliquo dicatur, non esse volentis, quia ex vtroque fit, nempe ex voluntate hominis, & misericordia Dei. Inſurgit, cur non è contrario diceret rectè, non miserentis est Dei, sed volentis est hominis? Siquidem id misericordia Dei sola non impleat. Cum autem rectè dici non possit, restat ut propterea verum sit illud Pauli, ut totum Deo detur, qui hominis voluntatem bonam & preparat adiuuandam, & adiuuat preparatam. Is est Sancti Augustini discursus, & de Pelagio altum silentium. Porritque S. Doctor proprio Marte excogitare solutionem, quam elisit; vel potuit ea esse aliorum, quam Pelagij.

4019 Probat etiam Gonetus ex S. Hieronymo lib. 1. Dialogorum aduersus Pelagium, cuius partes agens Critobulus dicebat in principio: Nequaquam malorum operum author est Deus; sed si quid in me boni habeo, illo suggerente, & adiuuante completur. Et pauld post: Quod ago bonum, meum est, & Dei, ut ego operer, & ille adiuuet. Et aliquantò post Atticus nomine S. Hieronymi, vel Catholicorum aiebat: Constat ergo inter nos, in bonis operibus post propriam voluntatem, Dei nos niti auxilio, in malis Diaboli. Constat, subiungebat Critobulus, & super hoc nulla est contentio.

4020 Responderi posset, Critobulum, seu Pelagium in his consensisse concursui diuino simultaneo ad opera moraliter bona, quæ salutaria, conducuntque ad vitam æternam non forant; vel si concursui ad salutaria, sed concursui, qui erroneo Pelagij sensu esset ordinis naturalis, à Deo debitus, ac non inuoluens gratiam Theologicâ, & quæ per Christum dicitur. Mihi magis placet, Critobulum vocibus Dei adiuuantis, & auxiliantis non voluisse significare aliud, quam à Deo productionem, & conferuationem liberi arbitrij; quod et si absque concursu simultaneo eius operaretur actus etiam saluatares, sed per facultatem ab eo acceptam gratiosè, conferuatamque eo ex fine, ut bene operaretur. Moueor ex subiectis ferè immediatè

immediatè verbis, Si in singulis rebus (inquit Critobulus) quas gerimus, Dei vrendum est adiutorio: ergo & calamus temperare ad scribendum, & remperatum pumice terere, manumque aptare literis, iacere, loqui, sedere, stare, ambulare, currere, comedere, ieiunare, flere, ridere, & cetera huiusmodi, nisi Deus iuuerit, non poterimus? Ad quæ Atticus: Iuxta meum sensum, non posse perspicuum est. Tunc Critobulus: In quo igitur liberum habemus arbitrium, & Dei in nos gratia custoditur, sine hoc quidem absque Deo possumus facere? Occurrit Atticus: Non sic donata est liberi arbitrij gratia, ut Dei per singula tollatur adiutorium. Sed Critobulus inficiatur, tolli Dei adiutorium, cum creatura ex semel dati liberi arbitrij gratia conferuerit. Si enim absque Deo, & nisi per singula ille me iuuerit, nihil possum agere: nec pro bonis me iuste operibus coronabit, nec affliget pro malis, sed in vtroque suum vel recipiet, vel damnabit auxilium. Ac si diceret, ut saluum fier, nos à Deo adiuuari, sufficit nos ab ipso esse productos, & conferuatos. Si vltra esset requisitum adiutorium, auxiliiumque concursus diuini simultanei, cum habere illud, vel non habere ad bene operandum dependeret vnice à voluntate Dei, non esset nostrum, quod dato adiutorio ad bonum actum, operaremur illum, neque quod negato, operaremur prauum. Sic argumentem latuit, paratum à Deo esse in actu primo adiutorium, auxiliiumque concursus diuini simultanei pro determinatione electiua liberi arbitrij. Vnde et si sit requisitum, non sequitur absurdum obiectum.

4021 Instat denud Atticus, ut sine ambagibus, & manifestè declaret Critobulus, num auferat, necne, Dei gratiam? Reperitque Critobulus: Non nego gratiam, cum ita me à Deo asseram conditum, ut per Dei gratiam mea datum sit voluntati vel facere quid, vel non facere. En inſistit in sui à Deo gratiosa productione & conferuatione, quâ supposita potest operari liberè, quin indigat nouâ gratiâ concursus diuini simultanei. Sed inde infert Atticus: Dormitat ergo Deus in operibus nostris, semel datâ liberi arbitrij potestate. Nec orandus est, ut in singulis operibus nos iuuet, cum voluntas nostra sit, & proprii arbitrij vel facere, si volumus; vel non facere, si nolumus. Primæ sequelæ respondet Critobulus: Quomodo in cæteris creaturis conditionis ordo seruetur, si concessa semel liberi arbitrij potestate, nostre voluntati omnia derelicta sunt. Contra istud responſum tacet Atticus, sed premit secundam sequelam dicens: Ergo non debeo à Deo per singula auxilium deprecari, quod semel meo datum est iudicio. Concedit absurdè Critobulus, & reddit ad inconueniens, quod antè oppofuerat: Si in omnibus ille cooperatur, non est meum, sed eius, qui adiuuat, imò qui in me cooperatur, præsertim cum absque eo facere nihil possim. Cui incommodo satisfacit Atticus iniquiens: Oro te, non legisti, Non enim volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei? Ex quibus intelligimus, nostrum quidem esse velle, & currere; sed ut voluntas nostra compleatur, & cursus, ad Dei misericordiam pertinere: atque ita fieri, ut in voluntate nostra, & in cursu liberum seruetur arbitrium, & in consummatione voluntatis, & cursus, Dei cuncta potentia relinquatur. Sic Atticus, seu S. Hieronymus. Qui non minus in hoc loco, quàm in tribus alijs exaratis ad R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

numerum 2275. eatenus foederat cum libertate nostra influxum diuinum coeffectiuum supernaturalem actuum nostrorum saluatarum, quatenus et si indigeamus eo, & tanquam principalis requisito ad effectus, est nobis ita oblatus, & in promptu, ut nostræ potestatis sit acceptare, determinareque electiue Deum ad concurrendum nobiscum in actus, quos voluerimus. Id quod significat illis in verbis, Nostrum est velle, & currere, &c.

S. Hieronymum imitatur S. Franciscus Salesius, 4022 (quo discipulo in literis Philosophicis, & Theologicis, atque in Biblijs sacris claruit mirè Gymnasium nostrū Claromontanum Parisiense.) Nam in declaratione mystica Cantici Canticozum, discursu, & gradu 3. ad finem ait: Sed circa totum id (nempe circa actiones internas, & externas, pias ac saluatares) requiruntur duo. Ex parte Dei, ut exterminet Aquilonem tentationum, mittatque Austrum suæ gratiæ præuenientis. Vnde illud, Surge Aquilo, & veni Auſter, perſta hortum meum, & fluant aromata illius. Rursus ex parte animæ, ut acceptet hæc gratiam, & cooperetur. Vnde & illud, Veniat dilectus meus in hortum suum, & comedat fructum pomorum suorum. Quo de sensu S. Francisci Salesij incertus non erit, qui contulerit hæc verba cum alijs compluribus in sua Praxi amoris diuini, iam ex parte adnotatis ab Illustrissimo Ludouico Abelly Episcopo Rhodiensi, in Medulla Theologiae, tract. 6. de Gratia, c. 3. Francisko Carriere in Digesto Fidei Catholicae, q. 28. de Deo, §. In oppositam, Germano Philalete in Autoritate pro Scientia Mediæ, cap. 1. §. 4. num. 40. Henrico de Cers in Controuersia de S. Thomæ mente, circa physicam prædeterminationem, c. 7. n. 374. & 377. Antonio Ignatio Deschamps in vita accuratissimè, & elegantissimè scripta V. & eximij Doctoris P. Francisci Suarez, p. 2. cap. 8. pag. 145. & 146. tandemque à me ex integro in Scientia Mediæ historicè propugnata, num. 225. 380. 409. & duobus seqq. 1079. usque ad 1087. Sanctissimi, & sapientissimi huius Præfulis patrociniū pro Societatis Schola (quam frequentauit, & in qua Didascalos habuit Franciscum Suarez, ortu Gallum, forte an origine Hispanum, & nominatissimum Ioannem Maldonatum, certò Hispanum) adiuere nobis fatagunt Paulus Falleau in Autoritate exaurobata cap. 5. num. 273. Incognitus cap. 10. Vanitatis Triumphorum Scientia Mediæ, pag. 118. idemque, vel alter in Scientia Mediæ ad examen reuocata, cap. & art. 2. §. 4. n. 181. Sed cum ex multis locis adductis respondeant vix ad vnum, & ita ut cuius ab affectu partium libero innotescere facillè possit, non esse satisfactum, non teram tempus in referendis eorum verbis.

4023 Reuertor ad S. Hieronymum, vel ad Atticum continuè dicentem, Scilicet nunc mihi Scripturarum testimonia replicanda sunt, quomodo per singula Dei à sanctis flagitetur auxilium, & in singulis operibus suis illo adiutorio, & protectore vti desiderent. Lege totum Psalteriū, omnes Sanctorum voces; nihil erit, nisi ad Deum in cunctis operibus deprecatio. Ex quo perspicuè ostenditur, te aut Dei negare gratiam, quâ tollis in partibus; aut si in partibus dedis, quod nequaquam te velle manifestum est, in nostram sententiam transire, qui sic liberum hominis seruamus arbitrium, ut Dei per singula adiutorium non negemus. Ad quæ Critobulus ita accurrit: Caprius ista est conclusio, & de Dialecticorum arte descendens. Mihi autem nullus auferre poterit

liberi arbitrij potestatem; ne si in operibus meis Deus adiutor extiterit, non mihi debeatur merces, sed ei qui in me operatus est. En Critobulus inculcat suam illam sequelam de operibus salutaribus, non futuris liberis voluntati creatæ, si ad ea indigeat diuino auxilio, & concursu. Cuius argumentationis iam à se soluta pertæsus Atticus fuit, Fruere liberi arbitrij potestate, ut contra Deum arnes linguam tuam, & in eo te liberum probes, si tibi liceat blasphemare. Verum super hoc quid sentias, nulli dubium est, & præstigia confessionis tue apertissima luce claruerunt. Hæc S. Hieronymus. Ex quibus omnibus mihi persuadeo, sic fuisse à S. Hieronymo perceptum Pelagium, ut hic negauerit necessitatem concursus diuini simultanei cum libero arbitrio creato ad actus liberos pietatis christianæ, non obitantibus intercis verbis transcriptis in num. 4019.

4014 Pelagium respuisse etiam concursus diuini simultanei necessitatem ad actus liberos, qui salutes non sunt, existimauit itidem S. Hieronymus; siquidem æque de his actibus, ac de illis aliis eum referat, & refellat in verbis n. 4020. & seqq. Præterea in epist. 66. ad Cresiphontem aduersus Pelagium, sic inuitat: Audite, queso, audite sacrilegum, videlicet Pelagium. Si, inquit, voluero curuare digitum, mouere manum, sedere, stare, ambulare, discurrere, sputa iacere, duobus digitis narium purgamenta decutere, releuare aluum, urinam digerere, semper mihi auxilium Dei necessarium erit? Audi, ingratus, imò sacrilege, Apostolum predicantem, Sine manducatis, sine bibitis, omnia in nomine Domini agite, &c.

4015 Quæ impugatio, & sequentes aliæ ex Oraculis diuinis procedunt contra recensitos actus, ut factos conducenter ad salutem æternam sine auxilio diuino indebito, & speciali; proindeque quis respondere queat, S. Hieronymum in hoc sensu reiecit Pelagium, & non quia inficiatus fuerit necessitatem diuini cõcurus generalis ad tales actus, ut præcisè deseruiunt præsentis vitæ mortali. Sed contra, quia aliud est, quid Pelagius senserit, ac dixerit: & aliud, quibus impugnationibus vsus fuerit aduersus eum S. Hieronymus. De sensu, & dictis Pelagij, quantum ad excludendam eam necessitatem, videtur mihi dubitari vix posse, si considerentur quæ ex ipso, & ex S. Hieronymo retuli; si item aduertatur, Pelagij deductionem in absurdum violandæ libertatis humanæ, si Dei indiget auxilio, militare æquali vi, si indigeat concursu Dei generali ad actus non salutes, qui liberi sint, & boni moraliter. Quam deductionem iteratè sic exagitat Doctor Maximus in epistola præcitata: Si in eo tantum Dei est gratia, quod propria nos condidit voluntatis, & libero arbitrio contenti sumus, nec ultra eius indigemus auxilio, ne si indigerimus, liberum frangatur arbitrium. Ergo nequaquam ultra orare debemus, nec illius clementiam precibus steterere, ut accipiamus quotidie, quod semel acceptum in nostra est potestate. Istiusmodi homines tollunt orationem, & per liberum arbitrium, nos homines propria voluntatis, sed Dei potentia factos esse iactant, qui nullius ope indigent. Tollantur & ieiunia, omnisque continentia. Quid enim mihi necesse est laborare, ut accipiam per industriam, quod semel mee factum est potestatis? Hoc quod dico, non meum est argumentum: vnus discipulorum eius, imò iam magister, & totius ductor exercitus, & contra Apostolum vas perditionis, per solacismorum, & non vr sui iactant, syllogismorum spineta discurrens, sic philosophatur,

& disputat: Si nihil ago absque Dei auxilio, & per singula opera eius est omne quod gesserò. Ergo non ego, qui laboro, sed Dei in coronabitur auxiliatus frustra dedit arbitrij potestatem, quam implere non possum, nisi ipse me semper adiuuerit. Destruitur enim voluntas, quæ alterius ope indiget. Sed liberum dedit arbitrium Deus, quod aliter liberum non erit, nisi fecero quod voluero. Ac per hoc ait, aut vr or semel potestate, quæ mihi data est, ut liberum seruetur arbitrium; aut si alterius ope indigeo, libertas arbitrij in me destruitur. Qui hæc dicit, quam non excedit blasphemiam? quæ hæreticorum venena non superat? &c. Quibus verbis S. Hieronymus luculentissime præsentat argumentationem Pelagij; eam scilicet, quam breuioribus his cinxerunt, & damnarunt PP. Palæstini: Non est liberum arbitrium si Dei indiget auxilio, quoniam in propria voluntate habet vnusquisque facere aliquid, vel non facere. Ita narrat Sanctus Augustinus in epist. 106.

4016 Quantum verò ad impugnationes à S. Hieronymo contortas, fateor eas haudquaquam sistere in actibus liberis non salutaribus; quia præcipuus S. Parris scopus erat de salutaribus, & quia semel firmata necessitate auxiliij, & concursus Dei, vt authoris supernaturalis ad salutes, facile erat inferre necessitatem auxiliij, & concursus Dei, vt authoris naturalis, ad non salutes, sed bonos moraliter, aut indifferentes. Hinc quia ex posteriori hac necessitate procliuè etiam erat deducere priorem illam, in more fuit S. Augustino, & aliis PP. testimonia Scripturæ sacræ loquentia de actibus non salutaribus, sed bonis moraliter, aut indifferentibus, accommodare actibus salutaribus.

Vt enim notat P. Antonius Perez in dist. 1. de Prædest. Augustiniana, cap. 2. num. 15. & duobus seqq. [Hæresis prima Pelagij, & quam primò PP. impugnare cœperunt, & quæ primò Ecclesiam turbauit, non fuit ea, quæ negat concursum Dei immediatum ad actiones bonas, & libertas vniuersim; sed illa, quæ affirmat, naturam sufficere sine adiutorio Dei ad implenda Dei mandata, & efficienda merita vitæ æternæ. Sine adiutorio, inquam Dei, vt distincto à libero arbitrio naturaliter homini insito. Quod perinde est, ac si dixisset Pelagius, Deum authorem supernaturalem non adiuuare nostras volitiones meritorias vitæ æternæ, eas adiuuando per influxum verum supernaturalem, easque gratuito, & sine vilo debito donando nobis. Hanc propositionem Pelagiani probabant illo suo decantato axioma, Non est liberum arbitrium si Dei, aut alieno indiget adiutorio; id est, nulla operatio libera nostra potest esse à Deo (nisi quatenus liberum contulit arbitrium) sed à nobis solùm. In qua propositione, & axioma artem suæ sententiæ Pelagiani collocarunt. Econtra PP. & Augustinus in eam curam diligentissime incubuerunt, vt hanc artem diruerent; eâ enim diruta, vix vllum hæresi Pelagianæ relinquebatur præsidium. Traducta itaque est hypothesi in thesum, vt loquuntur Rhetores; id est, translatum est disputationis pondus ab ea questione particulari, videlicet vtrum operatio bona meritoria, & impetratoria vitæ æternæ, atque gratiæ Christi sit à Deo gratis, & supernaturaliter agente, & cooperante nobiscum, & non solùm à libero arbitrio immediatè agente; ad eam questionem vniuersalè, videlicet, vtrum operatio libera omnia bona sit à nostro solo libero arbitrio; In qua vniuersali questione partem affirmantè Pelagius sequebatur; PP. &

& Augustinus negantem. Quam probabant ex hoc principio, quia omne bonum est à Deo, & nos non possumus ex nobis sine Deo cooperante, nisi mendacium, & peccatum. Quare & vsus liberi arbitrij rectus, siue sit supernaturalis, siue naturalis, à Deo est. Quod si probaretur, putauit Augustinus lib. 1. Retract. cap. 9. profligari hæresim Pelagianam.] Hactenus ex optimo meo Magistro, quem cum essem sub eius disciplina, expertus sum non magis mirabilem in acumine, & fecunditate ingenij, quàm in continua lectione, atque intelligentia SS. PP. præsertim Augustini, & Thomæ.

4018 Prælaudatus meus Præceptor cap. 1. & 2. tam nervosè, copioseque confirmat ex S. Augustino, negatum à Pelagio fuisse concursum Dei generalem, immediatum, & proximum in actus liberos non salutes, vt super sedendum censeam à maiori confirmatione ex S. Augustino. Cuius discipulus Paulus Orosius in Apologia, quæ de lib. arb. communiter ipsi tribuitur, postquam de Pelagio dixit, constituisse gratiam in solo libero arbitrio generaliter hominibus concessio, addit, censuisse etiam, Deum custodire naturam, quam semel bene disposuit, & elementariis cursibus constituitis, inde facere Deum qua facit.

4019 S. Thomas lib. 3. contra Gentes, cap. 89. scribit: Quidam non intelligentes, qualiter motum voluntatis Deus in nobis causare possit absque præiudicio libertatis voluntatis, dixerunt quod Deus causat in nobis velle, & perficere, in quantum dat nobis virtutem volendi, non sic quod faciat nos velle hoc, vel illud, sicut Origines exponit in 3. Periarchon. Et ex hoc processisse videtur opinio quorundam, qui dicebant, quod prouidentia non est de his, quæ subsunt libero arbitrio, scilicet de electionibus; sed prouidentia refertur ad exteriores euentus, &c. Sic Anglicus Doctor de Origene. Et de hoc sic Gonetus art. 1. pag. 10. [Quem fuisse præcipuum Pelagianæ hæresis architectum, plures existimant, & satis apertè colligitur ex S. Hieronymo in epist. ad Cresiphontem, vbi alloquens Pelagium ait: Doctrina tua Origines ramusculus est.]

4020 Idem S. Thomas in 2. dist. 28. quest. 1. art. 3. in corp. ait: Præcepta legis, quantum ad id, quod directè sub præcepto cadit, potest aliquis implere per liberum arbitrium sine gratia gratis data, vel gratum faciente; si tamen gratia accipiatur pro aliquo habitu infuso. Sed quantum ad intentionem legislatoris, sine gratia impleri non possunt, quia donum charitatis non inest nobis, sed à Deo infusum. Sed si gratia pro diuina voluntate gratis in bonis omnia bona causante accipiatur, tunc dicendum, quod neutro modo homo sine gratia præcepta implere potest. Et ideo Pelagius errauit, quia simpliciter impleri præcepta legis posse sine gratia, posuit. Hæc S. Doctoris verba sub gratia accepta pro diuina voluntate, &c. comprehendunt concursum Dei generalem immediatum, & proximum, vt competitum est ex art. 1. Quare cum subiungit, Et ideo Pelagius, &c. satis exprimit, fuisse à Pelagio negatum ad actus liberos non salutes virtutum moralium. Præterea dist. 37. quest. & art. 2. in corp. scribit: Alia opinio dicebat, actus peccatorum nullo modo, nec etiam in quantum actus sunt, esse à Deo: quam ad præsens nulli, vel pauci tenent, quia propinquissima est errori duplici. Primò quia ex ea videtur sequi, quod sunt plura prima principia. Secundò quia cum actio etiam peccati sit ens quoddam, sequere-

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Paris II.

tur, si actiones peccatorum à Deo non sunt, quod aliquod ens essentiam habens, à Deo non esset, & ita Deus non esset vniuersalis causa omnium entium: quod est contra perfectionem primi entis. Ita ibi. Et per secundum errorem non videtur alius inuui, quàm Pelagianorum. Primus autem fuit Manichæorum, quem in illa opinione verentur etiam Agidius Romanus in 2. dist. 37. quest. 1. art. 3. in corp., capreolus in 4. dist. 12. quest. vnica, art. 3. ad 1. Scoti contra secundam conclus.

SECTIO CCLXXXIII.

Plura de gratia concursus diuini simultanei.

4021 TOr, tantorumque PP. filius monumentis existimo, Pelagium conspirasse contra necessitatem concursus Dei cum voluntate creata ad quosvis huius actus liberos. Ita etiam iudicantur Abulensis in c. 19. Mathi, q. 176. ad q. 179. ad 7. Thomas Braduardinus lib. 2. de causa Dei, c. 20. Petrus de Alliaco in 1. q. 13. art. 2. Cunerus Pecci cap. 9. & 10. de Gratia Christi, Stapletonus lib. 4. de Iustificatiõne, cap. 1. Bellarminus lib. 6. c. 4. de Gratia, & lib. arb. Lessius de Gratia c. 13. num. 8. Salas in 1. 2. tract. 5. disp. 3. sect. 2. tract. 13. disp. 30. sect. 2. Ruiz. de Prouid. disp. 5. sect. 3. n. 7. Herice 1. p. tract. 3. disp. 17. cap. 3. num. 29. Raynaudus in Theologia naturali, dist. 8. quest. & art. 5. num. 338. in Disquis. Theologica de Valeriano Cemelensi, cap. 4. num. 20. in Noua libertatis Gibicustiana explicatione, parte 2. cap. 4. ferè per totum, & præcipuè num. 12. Omitto alios, cum Gonetus art. 2. pag. 31. fateatur, plures esse, qui putant, Pelagium negasse concursum diuinum simultaneum ordinis naturalis.

Sed adijcit pag. 32. [huius difficultatis resolutionem parùm referre ad intelligentiam hæresis Pelagianæ, quia contentio SS. PP. cum Pelagianis fuit præcipuè de necessitate gratiæ propriè dictæ, non verò de concursu generali. Vnde licet Durandus, Ludouicus à Dola, & alij omnem concursum Dei, tam præmium, quàm simultaneum negent, hæreticis non annumerantur.] Benigna hæc verba accipimus gratanter nos, qui reuelamus concursum præmium prædeterminatum, & contra quos tom. 3. dist. 8. art. 4. §. 7. ex pag. 698. vsque ad 703, detorquet S. Thomæ locum, in quo continetur censura relata in n. 4030. de opinione propinquissima errori duplici. Quantum verò ad Durandum, & paucos alios Theologos detrectantes concursum simultaneum ad actus liberos creatos, abstinemus etiam nos ab eis recensendis in classe hæreticorum; multoque magis, si se contineant in inficiando solùm concursu illo ad actus liberos prauos. Et si enim valde retrahat nos à Durandi paradoxo persuasio de eo tradito à Pelagio, reprehensio à PP. & priscis Theologis præcitatis, quidquid reclamant Gaspar Casalius apud Alvarez infra, & Granadus: prologo controuersia de Gratia: simul tamen agnoscimus, Durandum à Pelagio dissidere in inficiando, procedere solùm à nobis, & absque gratia per Christum actus liberos, qui salutes sunt, & meritorij vitæ æternæ; & cum oppositè introducere in Ecclesiam fuerit principale Pelagij intentum, contra

X 3 quod

quod Concilia, & PP. totis viribus conuicti sunt; si confessa, saluaque maneat hæc antiqua veritas Catholica, non est ob illud aliud punctum Durandus infamandus absolutè de Pelagianismo, neque putandum PP. dicta recidere plene in ipsum. Leguntur Suarez lib. 2. de prædest. cap. 17. n. 7. tom. 1. de Gratia prolog. 5. cap. 4. Vazquez 1. 2. disp. 190. cap. 7. Ludouicus à Dola in disp. quadripartita de modo coniunctionis concursuum Dei & creaturæ, parte 4. cap. 7. Et hæc pro Pelagianismo dedecore auertendo à Durando, Doctore Dominicano tam insigni, Doctoreque vniuersi à Theologicis Scholis, necnon à nonnullis aliis siue prioribus, siue posterioribus; & non quia conuincam eorum opinamento.

4033 Sed quando prospexi bono nomini alieno, æquum est, vt de proprio curam habeam. Nam Gonetus pag. 32. ex quibusdam, nempe (ni fallor) ex Aluarez disp. 1. de Auxiliis, n. 21. refert, fuisse à Pelagio negatum concursum diuinum, non quidem simul aneum, sed præuium, prædeterminatiuumque, quem Societatis Schola nunc inficiatur. Motus verò tam notabilis relationis à Gonetis non improbat, hæc sunt. Primum, Pelagius reiecit concursum, quem putabat, vt liquet ex antedictis, noxiū libertati voluntatis creatæ. Non potest autem esse, nisi qui præuius, ac prædeterminatiuus; si quidem purè simultaneus, & indifferens, nec apparenter quidem sit nociuus, cum non determinet voluntatem, sed potius ab ea determinetur. Secundum, Pelagius detrectabat concursum, qui esset complementum potentie voluntatis nostræ ad operandum. Alloquebatur namque sic Deum, vt narratur in præallegata S. Hieronymi epistola: *Didisti mihi arbitrii libertatem, vt faciam quod voluero: quid rursum te ingeris, vt nihil possim facere, nisi tu in me tua dona compleneris?* Atqui solus concursus præuius, ac prædeterminatiuus est eiusmodi complementum. Tertium, idcirco Pelagius negabat concursum Dei nobiscum, quia vnusquisque arbitrio suo regitur. *Audebat enim lingua proferre temeraria, vnusquemque arbitrio suo regi*, vt ibidem memorat S. Hieronymus, qui ipsum rogat, *Si suo arbitrio regitur, ubi est auxilium Dei? Si Christo rectore non indiget, quomodo scribit Ieremias, Non est in homine via eius, & à Domino gressus hominis diriguntur?* Igitur Pelagius inficiabatur concursum influentem in causas secundas, mouentemque eas, & applicantem ad agendum; cum vnus, qui proprius est actus regiminis, seu dominij, nihil aliud sit, quam applicatio rei ad operationem, vt docet S. I. Thomas 1. 2. q. 16. art. 1. in corp.

4034 Si hæc motiua efficacia sint ad Gonetum, aut Aluarez assumptum persuadendum, inferitur, Pelagium opposuisse se prædeterminationi physice causarum secundarum, præsertim liberarum à prima, nolque imitari eum. Et quanvis Gonetus animaduertat, negantes prædeterminationem non accenseri Pelagianis, atque hæreticis, de hacque obseruatione gratias ipsi reddiderim in n. 4032. nihilominus solutiones SS. Hieronymi & Augustini ad verba, & rationes superiores Pelagij ostendunt, non posse non de Pelagianismo, hæretique inculcari; qui idem intendunt quod in eis Pelagius. Respondit iam competenter ad motiua præfata Suarez tom. 1. de Gratia, prolog. 5. cap. 4. n. 7. & *deus seqq.*

4035 Egoque ad primum dico ex n. 4020. Pelagium ignorante, quod etiam concursus simultaneus Dei requiritur

tur omnino ad liberos voluntatis creatæ actus; est tamen in actu primo paratus à Deo, ex debito authoris naturalis ad actus liberos naturales, ex gratia authoris supernaturalis ad supernaturales, & salutare. Vnde quia hæc ignorauit, noluit intelligere, ideo indixit bellum necessitati concursus simultanei. Sicut & necessitati gratiæ per Christum ad posteriores actus, quia non aduertit hanc, etiam necessariam, & indebitam, nonque constitutam in nostra potestate, sed dependentem vnice à gratiosa voluntate Dei; adesse tamen semper ex misericordia diuina, & proinde hominem ob eius defectum non posse præterire otium ab operibus meritoriis vitæ æternæ. Si concursus simultaneus ita esset paratus in actu primo, vt non cum indifferentiis, sed ad vnum adstrictus antecederet ad determinationem electiuam voluntatis creatæ, confulgeret hinc alia difficultas, & tanta, vt iudicio nostro, negatus iure fuisset à Pelagio ad actus liberos ipsius concursus sic paratus. Sed Pelagius soli primæ instruit difficultati, quæ apparet contra necessitatem concursus diuini simultanei ad actus liberos: non autem attingit secundam præuij, prædeterminatiuique concursus, quæ nobis videtur insuperabilis; & idcirco eum ad actus liberos, tam salutare, quam non salutare recusamus.

Ad secundam, verba illa Pelagij: *Quid rursum te ingeris, vt nihil possim facere, nisi tu in me tua dona compleneris?* 4036 procedere de complemento volendi, & agendi ratione donorum internorum, & supernaturalium gratiæ per Christum. Etenim ad id libere velle, & agere non habet ea dona, & concebat posse simplicitate ratione doni creationis, doctrinæ, legis, &c. *Ad vultis* (Pelagianus) aiebat idem S. Hieronymus, *vt qui semel habet liberum arbitrium, Deo adiutore non egeat.* Contra quos ipse: *Liberum arbitrium dat liberam voluntatem, & non statim ex libero arbitrio homo facit, sed Domini auxilio, qui nullius ope indiget.* Omitto, concursum præuium, seu prædeterminationem physicam, opinionione plurium Thomistarum recentium, quorum vnus est Gonetus ex Godoy tom. 4. disp. 6. art. 7. §. 6. ex pag. 663. vsque ad 669. ita esse prærequisitam ad agendum, vt non se teneat ex parte potentie, & actus primi, sed sit quid medium inter actum primum, & secundum, vel quid habens se ex parte huius, vt manuit Paulus Fasseau in *Autoritate exauctorata Scientia Media*, c. 1. sect. 2. n. 5. Eo autem ipso non erit in rigore complementum, sed applicatio potentie complete ad operandum, vel danus operari, & agere. Rursum omnino, Omnipotentiam vt per decretum applicatam ad concurrendum cum voluntate creatæ in actum, ad quem ista se determinauerit electiuè, posse dici istius complementum extrinsecum ad operandum. Omnipotentia autem sic considerata est concursus simultaneus in actu primo.

Ad tertium patet ex dictis in n. 1490. 2670. & 4037. seq. eatenus enim Pelagius dicebat, vnusquemque regi arbitrio suo, quatenus non indigeret auxilio Dei, sed sibi ad bene, & cum vitæ æternæ merito agendum sufficerent vires voluntatis propriæ. Vnde vt eo modo homo regeatur, opus Pelagio non erat progredi ad remouendum concursum præuium, qui influeret in voluntatem humanam, moueret, & applicaret prædeterminatione eam; sed satis erat sistere in excludenda necessitate diuinæ gratiæ, quæ sine vi determinatiua præueniret, & cooperaretur.

cooperaretur. Quo autem sensu gratiæ præuenientis auxilium, cuius necessitas negabatur à Pelagio, sit diuini regiminis, & dominij actus, voluntatisque nostræ applicatio ad operationem, declarauit in num. 1929. 2216. & seqq.

SECTIO CCLXXXIV.

De gratia præueniente quidnam postremo senserint Pelagianus?

4038 Agnouisse internam, & supernaturalem Spiritus S. illustrationem in intellectu, excitationem, motionemque moralem in voluntate, censet Gonetus art. 2. pag. 23. & seqq. ex Aluarez, cuius Disputationem 1. de Auxiliis, Opusculumque de Origine Pelagianæ, & Semipelagianæ hæresis, subiunctum vltimo libro Responsum, redegit ad compendium, & faciliori vsui accommodauit in tract. de vtraque hæresi. Pro agnita autem interna, & supernaturali illustratione Spiritus S. adducit verba illa Pelagij apud S. Augustinum libro de Gratia Christi, cap. 7. *Adiuuat nos Deus per doctrinam, & reuelationem suam; oculos aperit, dum nobis, ne presentibus occupemur; futura demonstrat; dum Diaboli pandit insidias, dum nos multiformi, & ineffabili dono gratiæ celestis illuminat. Qui hæc dicit, gratiam tibi videtur negare, an liberum hominis arbitrium, & Dei gratiam confitetur?* Quibus in verbis non solum doctrina, & lex exterius manifestata, sed etiam donum gratiæ celestis illuminantis intellectum, commendatur à Pelagio. Ita ipsum exponit Gonetus.

4039 Ast non ita S. Augustinus, qui continud post hæc verba Pelagij, ait: *In his omnibus non recessit à commendatione legis, atque doctrinæ, hanc esse adiuantem gratiam diligenter inculcans, & hoc exequens, quod proposuerat, cum diceret, Sed in Dei esse adiutorio consistemus.* Denique Dei adiutorium multipliciter insinuandum putauit, commemorando doctrinam, & reuelationem, & oculorum cordis adaperitionem, & demonstrationem futurorum, & aperitionem Diabolicarum insidiarum, & multiformi, & ineffabili dono gratiæ celestis illuminationem: ad hoc vtrique, vt diuina præcepta, & promissa discamus. Hoc est ergo gratiam Dei ponere in lege, atque doctrina. Cap. 8. *Hinc itaque apparet, hanc eam gratiam consistere, quæ demonstrat, & reuelat Deus quid agere debeamus, non quæ donat, atque adiuuat, vt agamus.* Cap. 9. *Quid ergo est, quod iste legem, atque doctrinam deputat gratiam, quæ inuamur ad operandum insitiam; quæ, vt multum adiuuet, ad hoc adiuuat, vt gratia requiratur? Quid inuat Pelagium, quia diuersis verbis eandem rem dicit, vt non intelligatur in lege, atque doctrina gratiam constituere, quæ possibilitatem nature asserit adiuuari?* Sic S. Augustinus, qui non potuit clarioribus verbis testari de Pelagij mente quoad non admittendam in suis gratiam internam, supernaturalemque illuminantem.

4040 Sed addit Gonetus, asserti à S. Augustino cap. 11. in exemplum huius gratiæ illam altissimam reuelationem, quæ S. Paulo facta fuit 2. ad Cor. 12. & sine dubio, intus Deo manifestante

veritatem. Sed quia hæc gratia non sufficit, nisi simul etiam addit quæ operetur affectus ipsos pios voluntatis, hinc S. Augustinus in cap. 24. inquit: *Legant ergo, & intelligant, intueantur, atque doctrinam insonante forissecus, sed internam, atque occultam, mirabili, ac ineffabili potestate operari Deum in cordibus hominum non solum veras reuelationes, sed etiam bonas voluntates.* Ac si dicat, non solum concedenda est gratia interna illustrans intellectum, sed excitans, ac mouens voluntatem, causansque salutare eius actus. Confirmat ex cap. 41. vbi S. Doctor ait de Pelagio: *Ab illo suo manifestissimo dogmate non recedit omnino, ubi tria illa constituit, possibilitatem, voluntatem, actionem: & solum possibilitatem dicit diuino semper adiuuari auxilio; voluntatem autem, & actionem nullo Dei adiutorio existimat indigere. Ipsum verò auxilium, quo naturalem possibilitatem perhibet adiuuari, in lege constituit, atque doctrina, quam nobis facitur etiam S. Spiritus reuelari: propter quod & adorandum esse concedit.* Circa quæ postrema verba ponderat Gonetus: Adoratio non debet reuelanti tantum exterius legem, & doctrinam; nam hæc potest fieri Angeli, vel hominis ministerio. Ergo Pelagius concedens, Spiritum S. adorandum propter doctrinæ reuelationem nobis factam, admittit reuelationem non solum externam, sed etiam internam.

Momentosæ & subtilis confirmationis vis torfit me molestissimè, cum primum eam vidi in Gonetis; & ideo illic assumpsi in manus tomum 7. S. Augustini, percussoque capite allegato, curam omnem disposui; nam non dicitur ibi, *adorandum, sed orandum esse concedit.* Narrauerat enim S. Augustinus in eodem capite: *Quatuor sunt libri Operis huius (Pelagianus de lib. arbit.) & hos legi, & ex illis sumpsit quæ tractanda, & discutenda proposui, & vt potui, pertractavi, antequam ad eius literas, quæ Romam misse sunt, veniremus. Sed in his etiam quatuor libris, quæcumque pro gratia videtur dicere, qua inuamur, vt declinemus à malo, bonamque faciamus, ita dicit, vt nullo modo à verborum ambiguitate discedas, quam discipulis sic possit exponere, vt nullum auxilium gratia credant, quo nature possibilitas adiuuetur, nisi in lege, atque doctrina: ita vt ipsas quoque orationes, vt in scriptis suis aperitissimè affirmat, ad nihil aliud adhibendas opinetur, nisi vt nobis doctrina etiam diuinæ reuelatione aperitur, non vt adiuuetur mens hominis, vt id quod faciendum esse didicerit, etiam dilectione, & operatione perficiat.* Post quæ verba sequuntur etiam alia confirmationis, non lecta à Gonetis in S. Augustino, sed in Aluarez num. 7. disp. 1. de Auxiliis, vt postea comperi, & cum eadem ponderatione de adoratione: quæ, vt visum est, omni caret fundamento in S. Augustino.

4041 Illud aliud prius eget discussione. Pelagius circa Paulum ad Philipp. 2. vers. 13. *Deus est enim, qui operatur in vobis & velle, & perficere, dixerat: Operatur in vobis velle, quod bonum est, velle quod sanctum est, dum nos terrenis cupiditatibus deditos, & mutorum more animalium tantummodò presentia diligentes, futura gloriæ magnitudine, & præmiorum pollicitatione succendit; dum reuelatione sapientie in desiderium Dei stupentem suscitatur voluntatem; dum nobis (quod in alibi negare non metuis) suadet omne, quod bonum est.* His Pelagij succedunt sequentia verba

S. Auguſtini: *Quid maniſeſtius, nihil aliud eum dicere gratiam, quàm Deus in nobis operatur velle quod bonum eſt, quàm legem, atque doctrinam? In lege namque, & doctrina Sanctorum Scripturarum, futura gloria, atque premium promittitur magnitudo. Ad doctrinam pertinet etiam, quòd ſapientia reuelatur; ad doctrinam pertinet, cum ſuadetur omne quod bonum eſt. Et ſi inter docere, & ſuadere, vel potius exhortari, diſtare aliquid videtur, etiam hoc tamen doctrina generalitate concluditur, qua quibuſcumque ſermonibus, vel literis continetur. Nam & Sanctæ Scripturæ & docent, & exhortantur; & poteſt eſſe in docendo, & exhortando etiam hominis operatio. Sed nos eam gratiam volumus, iſte aliquando fateatur, qua futura gloria magnitudo non ſolum promittitur, verum etiam creditur, & ſperatur; nec ſolum reuelatur ſapientia, verum etiam & amatur; nec ſuadetur ſolum omne, quod bonum eſt, verum & perſuadetur. Non enim omnium eſt Fides, qui audiunt per Scripturas Dominum regnum colorum pollicentem; aut omnibus perſuadetur, quibuſcumque ſuadetur, ut veniant ad eum.*

4043 Pro vtorumque verborum explicatione recepto, Pelagium tandem conceſſiſſe, Dei gratiã poſſe noſtrum adiuuari, & eam in ſingulis actibus eſſe neceſſariam. Sed reſte S. Auguſtino cap. 2. huius libri, gratiæ nomine ſignificauit tum Memoriam peccati remiſſi, Paſſionis etiam Chriſti D. cuius exemplo accenditur; tum, & frequentius, legem, atque doctrinam, quibus opus habeamus, ut quod ſine gratia ſimpliciter poſſimus, impleamus facilius. Quia tamen non eſt auſus proferre palam, adiuuari nos lege ſolum, atque doctrina, adiecit ſubdolè, & reuelatione, atque multiformi, & ineffabili dono gratiæ cœleſtis illuminantis. Quibus tamen, ut quæ a lege, & doctrina non recedant, contentus non fuit S. Auguſtinus, ut conſtat ex capite 7. eiufdem libri.

4044 Vnde cum obijciatur, additam à Pelagio reuelationem illam, & illuminationem, non eſſe externam ex Scripturarum lectione, & ſuaſione hominis, ſed internam, & à Deo, in exiſtimatione S. Auguſtini recurrentis in cap. 11. ad reuelationem Paulo factam, quæ huiusmodi fuit: Reſpondetur, Pelagium non poſuiſſe piam, ſanc-tamque cogitationem à Deo per inimum illapſum in mentem hominum immiſſam, quã perſuadeat bonum, & à malo deterreat, prout oportet ad ſalutem, ideſt, quæ ſupernaturalis ordinis ſit, & non ex naturali facultate reſultans; ſed ſolummodò externam doctrinam, & ſuaſionem, quam legendo Scripturas, & audiendo concionatores percipimus. Quæ enim Scriptura reuelata nos docet, reuelatam ſapientiam appellat. Exprimat hoc S. Auguſtinus cap. 40 vbi loquens de gratiæ adiutorio poſito à Pelagio, inquit: *Vult nos adiuuari gratiã Spiritus S. non quia ſine illo etiam per ſolam naturæ poſſibilitatem non poſſimus reſiſtere tentationi; ſed ut facilius reſiſtamus. Quod tamen qualecumque, & quantumcumque adiutorium cum credibile eſt in hoc conſtituere, quod nobis additur ſcientia, reuelante Spiritu per doctrinam, quam non poſſimus, vel diſſicile habere poſſimus per naturam. Ita S. Doctor. Quapropter etſi Pelagius ponebat conſequutos naturaliter conceptus, & cogitationes eorum, quæ legimus, vel audimus nulla ſupernaturali gratia adiuti, vocabatque eas minus propriè reuelatio-*

nes quafdam, quatenus erant mentales perceptiones rerũ, quas reuelatas Eccleſiæ legimus, vel audimus; non tamen concedebat reuelationes, & illuminationes, quæ eſſent ordinis ſupernaturalis, & quæ in intellectu non ſiſtentes, tribuerent ſufficientiam ad operandum ut oportet ad ſalutem, traherentque voluntatem ad actus ſalutares, infundendo pium charitatis affectum. Sed S. Auguſtinus intendebat, reuelationes per inimum Dei illapſum, ſeu illuſtrationes internas, ſupernaturales, & infundentes ſuauiſſimam, quibus voluntas mota, excitataque prodiret in opera pietatis Chriſtianiæ.

Et in hoc ſenſu farur de reuelatione facta S. 4045 Paulo, ut non dubitabit qui legerit caput 11. & 12. in cuius poſterioris fine inquit: *Quocirca ſe virtus in infirmitate perficitur, quiſquis ſe non faceret infirmum, non perficitur. Hæc autem gratia, quã virtus in infirmitate perficitur, prædeſtinatos, & ſecundum propoſitum vocatos ad ſummam perfectionem, glorificationemque perducit. Quã gratiã agitur non ſolum ut facienda nouerimus, verum etiam ut cognita faciamus; nec ſolum ut diligenda credamus, verum etiam ut credita diligamus. quod magis declarans ſubdit in cap. 13. Hæc gratia, ſi doctrina dicenda eſt, certè ſic dicatur, ut alius, & interius eam Deus cum ineffabili ſuauiſſime credatur infundere, non ſolum per eos qui plantant, & rigant extrinſecus; ſed etiam per ſe ipſum, qui incrementum ſuum miniſtrat occultus; ita ut non oſtendat tantummodò veritatem, verum etiam impertiat charitatem. Sic enim docet Deus eos, qui ſecundum propoſitum vocati ſunt; ſimul donans & quid agant ſcire, & quod ſciunt agere. Quibus verbis aperte tradit, quã in intellectu illuminatione, & quã in voluntatis ſimul affectione ſit conſtituenda gratia præueniens. Vnde cum inſinuat cap. 11. & 12. reuelationem factam Paulo non fuiſſe ſatis ad rationem gratiæ præuenientis, nequaquam ſupponit tales fuiſſe reuelationes affirmatas à Pelagio in verbis recitatis cap. 10. qualis à ſe aſſeritur facta Apoſtolo; ſed diſcurrit in cap. 11. ſic: Licet interius factas à Deo reuelationes ſignificauit Pelagius, non poſſunt Apoſtolicis comparari. Cum autem hæ non fuiſſent ſatis ad complendam gratiam præuenientem, niſi voluntatem etiam ſuauiſſime perſuadeant, quã cognitum amauit; conſequens à fortiori eſt, neque ſufficere reuelationes iuxta verba, & ſenſum Pelagii.*

Qui cum non loquitur de reuelationibus, nec de doctrina, nec de lege, quatenus eis adhibitis, Spiritus S. operetur intrinſecus, audiendus ne-tiquam eſt. Ut enim notabat ipſe S. Auguſtinus libro 15. de Ciuit. Dei, cap. 6. præceptis quidem, & admonitionibus curantur in hac peregrinatione cines cœleſtis ciuitatis; ſed Spiritus S. operatur intrinſecus, ut valeat aliquid medicina, quæ adhibetur extrinſecus. Alioquin etiamſi Deus ipſe, utens creatura ſibi ſubdita in aliqua ſpecie humana, ſenſus alloquatur humanos, ſine ipſos corporis, ſine illos quos iſtis ſimulibus habebimus in ſomnis, nec interiore gratiã mentem regat atque agat, nihil prodeſt homini omnis prædicatio veritatis. Facit autem hoc Deus, à vaſis miſericordiæ iræ vaſa diſcernens, diſpenſatione quã ipſe nouit, multum occultã; ſed tamen iuſtã. Ipſo quippe adiuvante, mirabilibus, & latentibus modis conuertitur ad mentem non ſibi ad mala, Deo regente, conſentientem, &c. Eſt hic locus egregius pro interna gratia

gratia per intrinſecum illapſum Spiritus Diuini, qualem S. Auguſtinus ſtatueret conabatur paſſim contra Pelagium.

4047 Simul etiam conducit in verbis illis, *Facit autem hoc Deus, &c.* pro diſcretionem vaſorum miſericordiæ à vaſis iræ, interueniente diſpenſatione gratiæ, quam fore efficacem ad conuerſionem noſcat Deus per ſcientiam conditionatam. In illis item verbis: *Ipo quippe adiuvante, &c.* confert pro Scientia Media; non enim eſſent mirabiles, & latentis modi conuerſionis, ſi hæc cognosceretur futura conditionatè ſub decreto, & gratia præconnexis eſſentialiter cum ipſa. Huic loco geminum alium repetio in lib. 22. de Ciuit. eadem Dei, cap. 2. vbi dicit S. Auguſtinus: *Secundum illam verò voluntatem ſuam, quæ cum eius præſentia ſempiterna eſt, profectò & in cœlo, & in terra omnia, quacumque voluit, non ſolum præterita, vel præſentia, ſed etiam futura iam fecit.* Quibus in verbis voluntati diuinæ efficaci circa Angelorum, & hominum voluntates adiungere præſentiam de obiecto contingenti conditionato ex determinatione electiua creata, veriſimile admodum eſt, attentis locis aliis S. Doctoris; adiungereque ea de cauſa, ut ſuauiſſime, & fortiter voluntas diuinæ efficacæ attingat finem intentum, qui per cauſas liberaſ efficiendus eſt. Et ſaltem ex vtroque hoc loco conſtat, S. Auguſtinum curam dei præſentia Dei habuiſſe ad explicandam efficaciam diuinorum decretorum, & gratiæ. Sed reſſicta hoc diuerticulo.

4048 Reſtant in relatis ex Goneto ad num. 4040. expendenda verba illa S. Auguſtini: *Legant ergo, & intelligant, &c.* in quibus concludere S. Doctor contra Pelagianos vult Gonetus, ut non ſolum iam concederent, Deum operari in cordibus hominum veras reuelationes, ſed etiam adijcerent, operari bonas voluntates. Cæterum S. Auguſtinus hortatur quidem, ut agnoſcant, Deum, cum agimus prout oportet ad ſalutem æternam, operari in nobis non tantum extrinſecus legem, ac doctrinã, ſed etiam internã, occultã, mirabili, & ineffabili poteſtate, quã cauſat veras reuelationes, ſeu illuſtrationes, & bonas voluntates, ſeu pias affectiones. Sed quod iam fateantur, cauſare veras reuelationes, & perſiſterent in negando cauſare bonas voluntates, eſt quantum ad confeſſionem, voluntaria interpretatio ad verba S. Auguſtini.

4049 Pergit Gonetus, & ut ſuadeat, Pelagium tandem admiſiſſe internam, ſupernaturalemque excitationem, motionemque moralem in voluntate, producit S. Auguſtinum exaratum à me in num. 4042. dicentem ad Pelagium, *Quod tu alibi negare non metuis.* Quibus verbis S. Doctor ſignificat, Pelagium initio quidem negaſſe internam illuminationem intellectus, & excitationem moralem voluntatis procedentem à ſupernaturali gratia per Chriſtum; poſteà tamen conceſſiſſe vtramque. Verumtamen inſpectis S. Auguſtini verbis, quæ immediatè ſequuntur, & quæ ſunt etiam à me transcripta eodem in numero, non eſt ſuit intellectus Pelagius à S. Doctore, ut hic iudicari, illum conceſſiſſe poſteà illud vtrumque; ſed legis, & doctrinæ reuelationem, ac ſuaſionem, quas ante Concilium Palæſtinum, ſeu Dioſpolitano non veritus fuerat ſciſcitari, & quibus non ſatisfaciebat voto Catholicorum in fauorem gratiæ per Chriſtum, cum deberet facti internas, ſupernaturalesque illuminationem,

ac perſuaſionem. Et ideo S. Auguſtinus terminat caput 10. præcitatum his verbis: *Hanc debet Pelagius gratiam conſiteri, ſi vult non ſolum vocari, verum etiam eſſe Chriſtiani.* Et in cap. 25. repetit: *Deſinat itaque iam Pelagius, & ſeipſum, & alios fallere, contra Dei gratiam diſputando. Non propter illorum trium vnum, ideſt propter poſſibilitatem bonæ voluntatis, atque operis; ſed etiam propter voluntatem, & operationem bonam erga nos gratia Dei eſt prædicanda.*

Ad hæc: Non capio, quomodò antea ſcripſerit Gonetus, Pelagium negaſſe operari Deum intus affectus ipſos pios, putalleque ſufficere, ſi ſic operaretur ſanctas cogitationes; nunc verò dicat, agnoſciſſe operari Deum ſic excitationem, motionemque moralem. Neque item capio, quo ſenſu Gonetus ibidem addat, non receſſiſſe Pelagium à commendatione legis, & doctrinæ. Nam ſi non receſſiſſe proferat in ſenſu, quo dixit ſupra S. Auguſtinus de Pelagio; dixit S. Doctor, ut viſum iam eſt, quatenus non vltra ex parte ſue intellectus, ſue voluntatis adeſſe voluit Pelagius gratiam excitantem internam, & ſupernaturalem. Si proferat in ſenſu de non receſſu à lege, & doctrina, quatenus cum eis conueniat & aliud diſtinctum, quod tenens ſe ex parte tam intellectus, quàm voluntatis ſit gratia excitans interna, & ſupernaturalis; non iſt fuit S. Auguſtini ſenſus de Pelagio, ut notum eſt ex ſuperioribus locis, & inter alia ex illo: *Quid maniſeſtius, nihil aliud eum dicere gratiam, quã Deus in nobis operatur velle, quàm legem, atque doctrinam?* Et præterea in cap. 8. inquit: *Hinc itaque apparet, hanc eum gratiam conſiteri, quã demonſtrat, & reuelat Deus quid agere debeamus.* Conſtatque ex contextu, S. Doctorem loqui de hac gratia, ut quam ſolam conſiteretur Pelagius.

SECTIO CCLXXXV.

Rurſus de Pelagianorum mente circa eandem gratiam præuenientem.

4050 Sed Gonetus videtur aperire ſenſum, quo dicit, Pelagium non receſſiſſe à commendatione legis, & doctrinæ. Sic enim argumentatur: Munus legis, ac doctrinæ eſt docere, illuminare, & oſtendere quid faciendum ſit, & ad id hortari, ſuadereque; non verò dare vires ad id faciendum; & implendum, neque ſpiritum; & virtutem infundere, ſeu voluntatem infirmam ſanare, & roborare, applicareque ad agendum. Sed reuelatio, & moralis excitatio internæ, ac ſupernaturales, quas Pelagius conceſſit, habebant primum, & non ſecundum. Ergo gratia admiſſa à Pelagio non recedebat à commendatione legis, ac doctrinæ. Etſi enim complexa ſit reuelationem, & excitationem prædictas, reducit tamen ad legem, & doctrinam, ſub hiſque comprehenditur; cum proprium harum ſit illuminare intellectum, ſubindeque moraliter, & obiectiue excitare voluntatem ad bene agendum.

Hinc infert Gonetus primò, S. Auguſtinum, & alios PP. referentes, Pelagium docuiſſe, poſſe hominem per liberum arbitrium, ſolã legis, & doctrinæ

doctrinæ manifestatione adiutum, implere mandata Dei, promerique vitam æternam, non eo ipso intendisse agnitas à Pelagio non fuisse reuelationem, excitationemque præfatas. Secundò, Pelagium, etsi initio contenderit, in libero arbitrio creato posse ex viribus naturæ agere conducenter ad salutem æternam, posteaque admiserit, tale posse ad agendum iuuari lege, doctrina, exemplo Christi, reuelatione, excitationeque prædictis; sed tamen constantem semper fuisse in negando diuinæ gratiæ auxilio voluntatis, & actionis, seu dante velle, & operari. Tertio, posse liberi arbitrii creati, & ea omnia, quibus tale posse iuuari dicebat Pelagium, vt legem, doctrinam, memoriam remissi peccati, exemplum Christi, illuminationem, & excitationem morales, internas, & supernaturales, non constituere auxilium, quod iudicandum cum Pelagio sit reapse sufficiens ad actus salutare. Nam insuper requiritur virtus aliqua supernaturalis, mouens, ac immutans physicè voluntatem; seu motio quædam virtuosa ordinis supernaturalis, vel subministratio virtutis, & S. Spiritus, vt vocat S. Augustinus *lib. de Gratia Christi, cap. 2. & 34. necnon in epist. 95.* quam scripsit cum quatuor aliis Episcopis ad S. Innocentium I. Papam. Cum enim voluntas sit non solum principium morale, sed etiam physicum actuum salutarium, vt de simpliciter impotente ad eos eliciendos reddatur potens simpliciter, & complete, debet non solum moraliter, sed etiam physicè moueri, seu immutari, recipiendo virtutem aliquam motiuam, seu motionem virtuosam. Quartò, veram gratiam per Christum intentam à S. Augustino, ab aliisque PP. & à Conciliis, non tantum illuminare intellectum, & suadere voluntati, sed etiam intus reformare, mouere, immutareque physicè. Ita Gonetius.

4053 Ad cuius argumentationem pro non recessu Pelagij à commendatione legis, & doctrinæ, dico, Maiorem esse absolute veram. Sed in Minori falso supponi, admittas vnquam à Pelagio fuisse illuminationem, & excitationem moralem, quæ sint interna, & supernaturalis gratia per Christum: falsò etiam supponi, si Pelagius concessisset illuminationem, & excitationem moralem, quæ esset interna, & supernaturalis gratia per Christum, fore vt negasset infundi à Deo ad actus salutare spiritum, & virtutem, seu sanari, roborarique voluntatem infirmam, ac debilem, applicarique quadantenus ad agendum. Vnde ad Consequentiã fateor, gratiam à Pelagio admittam non recessisse absolute à commendatione legis, & doctrinæ; sed dissitor, fore vt non recederet, si gratia illa esset interna, & supernaturalis per Christum, consistens in illuminatione, & excitatione præfatis.

4054 Hæc vt magis clarescant, obseruo primò ex Herice *tract. 3. in 1. p. disp. 25. cap. 2. numero 13.* [Pelagium ipsam suam gratiam, quæ tantum erat reuelationis, & doctrinæ, non posuisse vt necessariam ad simpliciter posse credere, & bene operari, provt oportet ad vitam æternam consequendam. Nam licet non ignorauerit, reuelationem esse necessariam ad credendum, & notitiam legis supernaturalis ad eam seruandam; nihilominus quia putauit, licet nullam reuelationem haberet homo, posse tamen per rationem naturalem Deum cognoscere, & seruare naturalem legem per vires naturæ, ac proinde conse-

qui vitam æternam; hinc dixisse, reuelationem, & propositionem legis tantum esse necessariam ad faciùs posse. Non quia aut Fides esse possit sine reuelatione, aut obseruatio legis diuinæ positiuæ, sine eius notitia; sed quia sine fide comparata per reuelationem, & sine obseruantia legis diuinæ positiuæ, solâ notitiâ Dei habitâ lumine naturali, & obseruatione legis naturalis, per vires naturæ poterat comparare vitam æternam.] Sic Herice post Suarez *tom. 1. de Gratia, prolog. 5. cap. 3. num. 20.*

4055 Obseruo secundò ex eodem Herice *num. 15.* [in ipsa reuelatione, seu extrinseca legis propositione esse vim ad adiuuandam potentiam, quatenus debita obiecti propositio per bonitatem relucens in illa, allicit potentiam, vt prosequatur obiectum honestum sic propositum. At vltra hanc virtutem est alia interna nostris facultatibus, quæ consistit in actibus intellectus, & voluntatis, quos Deus immittit in nobis sine nobis, quibus etiam stat ad ostium vitale cordis nostri, & pulsat conferendo vires sufficientes intellectui, & voluntati; illi ad credendum supernaturaliter, huic ad eliciendum actus supernaturales virtutum insularum. His illustrationibus intellectus, & inspirationibus supernaturalibus voluntatis, & concursu supernaturali proportionato, & à Deo continuo præparato in ordine gratiæ, complentur nostræ facultates in ratione principij operatiui actuum supernaturalium. Pelagius verò, cum concedit gratiam adiuuantem nostrum posse, solum concedit illuminationem, & cordis adaptationem, tenentem se ex parte obiecti, sub encomiis gratiæ, vt fugeret inuidiam; nam tantò fallebat occultius, quantò exponebat verutiùs. Cum verò negat, gratiam suam adiuuare velle nostrum, negat has internas vires gratiæ sufficientes, & hoc damnatum in Pelagio est à Conciliis, PP. Scholasticis, & Historiographis Ecclesiasticis.] Ita rursus Herice ex eodem Suarez *ibidem num. 16. & seqq.* Ita & nos ex vtroque exstante quidquid difficultatis est in argumentatione Gonetii.

4056 Iam ad primam huius illationem pronum est dicere, S. Augustinum, & alios PP. alienos fuisse ab attribuenda Pelagio confessione de illuminatione, excitationeque morali, quæ interna esset, simulque supernaturalis, gratiaque diuina, & per Christum, insularque à Deo nobis sine nobis moraliter, liberèque concurrentibus, consistens in actibus intellectus, & voluntatis indeliberatis, representantibus, suadentibusque bonum spectans ad salutem æternam, inspirantibus, afficientibusque erga illud. Confessio adscripta Pelagio post Concilium Diospolitianum fuit, vt optime declararunt Suarez, & Herice, de longè diuersa per legem, & doctrinam illuminatione, excitationeque morali, nullam inuoluentibus gratiam diuinam, & per Christum.

4057 Hunc in modum exposuit Pelagij hæresim Synodus Senonensis in Præfatione, dicens: *Errauit consimiliter Pelagius, dum aliud extremum sequutus, ad vitam beatam comparandam minime necessariam putat diuinam gratiam, sed ad id sufficere censet liberum arbitrium, si modo adsit diuina legis cognitio.* Quibus ex verbis deducitur, cognitionem diuinæ legis admittam à Pelagio non inuoluisse gratiam diuinam, supernaturalem, & per Christum; alioqui perperam dictum fuisset

fuisset à Synodo Senonensi, Pelagium putasse, diuinam gratiam esse minime necessariam, sufficereque nudum liberum arbitrium creatum ad æternam salutem adquirendam. Concilium etiam Tridentinum *sess. 6. can. 1. de iustific.* inquit: *Si quis dixerit, hominem suis operibus, quæ vel per humanam naturam vires, vel per legis doctrinam fiant, absque diuina per Iesum Christum gratia posse iustificari coram Deo, anathema sit.* Hoc in Canone, vt & in capite 1. ex quo fuit breuiatus, opera esse facta per humanæ naturæ vires, vt ante Synodum Diospolitianam dicebat Pelagius, esseque facta per legis doctrinam, vt ille post eam Synodum pronuntiabat, pro eodem sumuntur, ac pro fieri absque diuina per Iesum Christum gratia. Et quidem si non ita sumerentur, sed fieri per legis doctrinam staret cum eo, quod fierent cum diuina per Iesum Christum gratia, quidam ibi definitum esset contra Pelagium? Insuper in Canone 3. fertur anathemate, *qui dixerit, sine præueniente Spiritus S. inspiratione, atque eius adiutorio hominem credere, sperare, diligere, aut penitere posse, sicut oportet, vt ei iustificationis gratia conferatur.* Hic Canon, vt & primus, prolatus proculdubio est aduersus Pelagianos. Igitur illi non concedebant legis doctrinam, quæ esset præueniens Spiritus S. inspiratio ad credendum, sperandum, &c.

4058 S. Thomas *quodlib. 1. art. 7. in corp.* scribit: *Cauendum est error Pelagij, qui posuit, quod per liberum arbitrium homo poterat adimplere legem, & vitam æternam mereri, nec indigebat auxilio diuino, nisi quantum ad hoc, quod sciret quid facere deberet, secundum illud Psalmi, Doce me facere voluntatem tuam. Sed quia hoc nimis parum videbatur, vt solam scientiam haberemus a Deo, charitatem autem, quæ præcepta legis implentur, haberemus à nobis; ideo postmodum Pelagiani posuerunt, quod initium boni operis est homini ex se ipso, dum consentit Fidei per liberum arbitrium, sed consummatio est homini à Deo, &c.* En S. Doctor in priori parte refert hæresim Pelagij de non indigentia alterius auxilij diuini, quàm doctrinæ legis ad ipsam legem seruandam, & ad promerendam beatam vitam. Nec dubitabile est, nomine auxilij diuini, quod sit legis doctrina, seu illuminatio intellectus, denotari auxilium, quod non sit gratia interna, & supernaturalis per Christum. Neque item dubitabile est, in illis verbis, *charitatem autem, quæ præcepta legis implentur, habere à nobis*, significari exclusam à Pelagio fuisse motionem moralem ad charitatem, quæ motio esset gratia interna, & supernaturalis per Christum. Etenim non diceretur haberi à nobis charitas, quæ haberetur ex tali motione. Videnturque illa verba desumpta à S. Thoma fuisse ex S. Augustino *lib. 1. Retract. cap. 23.* vbi inquit: *Vnde quidem iam eueritur hæresis Pelagiana, quæ vult non ex Deo nobis, sed ex nobis esse charitatem, quæ bene, ac pie viuimus.* In posteriori parte enarrat S. Thomas errorem Semipelagianorum, quos vt sæpè alias, vocat Pelagianos; & qui, quantum temperarint hæresim Pelagij, non posuerunt gratiam internam, & supernaturalem per Christum ad initium boni operis, sed tantum ad progressum, & consummationem.

4059 Contra Pelagium autem, & Semipelagianos statuit statim S. Doctor, *hominem indigere auxilio gratia, non solum ad merendum, sed etiam ad hoc,*

vt se ad gratiam præparet. Quo toto ex contextu patet, S. Thomam loqui de hæresi Pelagij in potestremo statu. Si enim de eâ non in vltimo fuisset fatus, processisset diminutè tantum in hoc loco, quàm in aliis, qui multi sunt, sensens admittam tandem à Pelagio fuisse internam, supernaturalemque gratiam illuminantem intellectum, & excitantem moraliter voluntatem. Transiisset etiam sine medio à relato eo extremo hæresis Pelagianæ ad commemorandum illud aliud semipelagianæ. Et cum S. Thomas tamdiu scripserat post Pelagium, incredibile est, enarratum hæresim Pelagij iuxta statum, quem hic correxisset, & non potius iuxta postremum.

4060 Rationes hæ non minùs valent pro aliis PP. pro præcis Theologis Scholasticis, pro Historicis Ecclesiasticis, pro Conciliis etiam; à quibus non secus, & eidem ferè verbis, ac à S. Thoma, sit mentio hæresis Pelagianæ. Et vsque ad Controuersiam doctissimorum PP. Dominicanorum cum Molina, & vltra ex eis Doctores illos, quos allegat Herice *cap. 2. num. 11.* nempe Bañes, Cabezudum, Nauarretum, Aluarez *disp. 1. & 99. de Auxiliis*, non incidi in Theologum antiquiorum, qui de Pelagij hæresi aliter sit loquutus, ac S. Thomas. Nec mirum; nam intrus, & in cute nouit eam S. Prosper, & tamen nec verbum tradit de interna, supernaturalique gratia per illapsam diuini Spiritus illuminante, & excitante, vbi ipsam viuus quasi coloribus depinxit.

4061 Nempe in epistola ad Ruffinum, dicens: *Pelagiana hæresis, quo dogmate Catholicam Fidem destruere adorta sit, & quibus impietatum venenis viscera Ecclesia, atque ipsa vitalia corporis Christi voluerit occupare, notiora sunt, quam vt opere narrationis indigeant. Ex his tamen vna est blasphemiam, nequissimum, & subtilissimum germen aliarum, quæ dicunt, gratiam Dei secundum merita hominum dari. Cum enim primam tantam natura humana vellent adstruere sanitatem, vt per solum liberum arbitrium posset assequi Dei regnum, eo quod tam plene ipso conditionis sue præsidio inuaretur, vt habens naturaliter rationalem intellectum, facile bonum eligeret, malumque vitaret; & vbi in vtraque parte libera essent opera voluntatis, non facultatem his, qui mali sunt, ad bonum deesse, sed studium. Cum ergo, vt dixi, totam iustitiam hominis ex naturali vellent relictitudine, ac possibilitate subsistere, atque hanc definitionem doctrina sana destrueret, damnatum à Catholicis sensum, & multis postea hæretica fraudis varietatibus coloratum hoc apud se ingenio seruauerunt, vt ad incipiendum, & ad proficiendum, & ad perseverandum in bono necessarium homini Dei gratiam profiterentur. Transiit cætera in *num. 2377.**

4062 Sed cur ab aliis, quàm à S. Augustino notitiam Pelagianæ hæresis hauiamus? Cum in libris multò posterioribus, quàm qui citantur à Gonetio de Gratia Christi, scriptisque prope finem vitæ, sermonem habeat de eâ hæresi iam tunc postremum statum adepta, imò & declinante in Semipelagianam. Sed de gratiæ internæ, supernaturalisque admittione à Pelagianis tacet omnino. Vt in *lib. de Prædest. SS. cap. 19.* vbi inquit: *Sed hi nostri, de quibus, vel pro quibus nunc agimus, forsitan dicunt, Pelagianos hoc Apostolico testimonio refutari, vbi dicitur*

ideo nos electos in Christo, & predeſtinatos ante mundi conſtitutionem, ut eſſemus ſancti, & immaculati in conſpectu eius in charitate. Ipſi enim putant, acceptis præceptis, iam per nos ipſos fieri libera voluntatis arbitrio ſanctos, & immaculatos, in conſpectu eius in charitate: quod futurum Deum quoniam præſciuit, inquit, idèd nos ante mundi conſtitutionem elegit, & prædeſtinavit in Christo. Cum dicat Apoſtolus, non quia futuros tales nos eſſe præſciuit, ſed ut eſſemus tales per ipſam electionem gratia ſua, quæ gratificavit nos in dilecto Filio ſuo. Cum ergo nos prædeſtinavit, opus ſuum præſciuit, quo nos ſanctos, & immaculatos facit. Unde hoc teſtimonio rectè Pelagianus error arguitur. Nos autem dicimus, inquit, noſtram Deum non præſciſſe niſi Eide, quæ credere incipimus; & idèd nos elegiſſe ante mundi conſtitutionem, & prædeſtinari, ut etiam ſancti, & immaculati gratia, atque opere eius eſſemus. Sed audiant & ipſe, &c. Quo in loco agitur à S. Doctore de errore tum Pelagianorum, tum Semipelagianorum; deſcribiturque priorum, quatenus iuxta eos, acceptis præceptis, ſeu ſuppoſita lege, & doctrinâ, ſiamus ſancti, & immaculati per nos ipſos liberè noſtræ voluntatis arbitrio, ſeu ſine gratia interna, & ſupernaturali; poſteriorum autem, quatenus iuxta illos incipiamus credere ſine tali gratia, non tamen ſine illa deinceps operemur conducenter ad ſalutem æternam.

4063 In libro de Hæreſibus, ad Quodvultdeum ſcripto, ut ex Præfatione conſtat, poſt ſecundum Retract. librum, in cuius capite 50. meminit libri de Gratia Chriſti, ſic Pelagianam hæreſim 88. recitat: *Hi Dei gratia :: in tantum inimici ſunt, ut ſine hac poſſe hominem credant facere omnia divina mandata. Denique Pelagius à fratibus increpatus, quod nihil tribueret adiutorio gratia Dei ad eius mandata faciendâ, correctioni eorum haſtenuſ ceſſit, ut non eam libero arbitrio præponeret, ſed infideli calliditate ſupponeret, dicens ad hoc eam dari hominibus, ut qua facere per liberum arbitrium, quod nullis ſuis præcedentibus meritis ab illo accepit noſtra natura: ad hoc tantum exiſtantes ipſum adiutantem per ſuam legem, atque doctrinam, ut diſcimus qua facere, & qua ſperare debeamus: non autem ad hoc per donum Spiritus S. ut qua didicerimus eſſe faciendâ, faciamus. Ac per hoc diuinitus nobis dari ſcientiam conſtitenter, quæ ignorantia pellitur: charitatem autem dari negant, quæ piè vivitur. Et ſcilicet, cum ſit Dei donum ſcientia, que ſine charitate inflat, non ſit Dei donum ipſa charitas, que ut ſcientia non inflat, adificat. Deſtrunt etiam orationes, quas facit Eccleſia, ſue pro infidelibus, & doctrine Dei reſiſtentibus, ut converſantur ad Deum; ſue pro fidelibus, ut augetur in eis fides, & perſeuerent in ea. Hæc quippe non ab ipſo accipere, ſed à ſcriptis homines habere contendunt, gratiam Dei, quæ liberamur ab impietate, dicentes ſecundum meritâ noſtra dari. Quod quidem Pelagius in Epi-*

ſcopali iudicio Paleſtino damnari metuens, damnare compulſus eſt. Sed in poſterioribus ſuis ſcriptis hoc inuenitur docere. Sic Sanctus Auguſtinus.

4064 Eoque loci, vbi intendebat explanare radicem, plenèque hæreſim Pelagij; non qualeſcumque propoſitiones ex eius falſis dogmatibus illatas, promananteſque inſtar rivulorum è fontibus. Et ideo paulò poſt addit: *Obijciuntur eis & alia nonnulla; ſed iſta ſunt maximè, ex quibus intelliguntur etiam illa vel cuncta, vel penè cuncta pendere.* Scripſerat ſapientiſ S. Doctore contra Pelagium, Cœleſtium, Iulianum, cæteroque gregales; & varias pro locorum, ac temporum diuerſitate, notauerat illoſum ſententias, calliditateque in his ambiguitate explicandis, ſeu inconstantiam dictorum. Pugnat etiam nuper aperto Marte in libris de Prædeſtin. S. S. & de Bono perſeu. aduerſus Maſſilienſes, qui erant Pelagianorum reliquiæ, quique ſuperſtite S. Doctore, poſtremum in ſtatum deduxerant errorem Pelagianicum. Poſt quæ ſcripta elaboravit tractatum hunc de Hæreſibus, cui morte interceptus vltimam manu non impoſuit. Quare in eo exquiſitè retuliſſe Pelagianâ dogmatâ, & ne alij deciperentur, manifeſtaſſe omnia, quæ contra gratiam internam per Chriſtum illi defendebant, nemo prudens dubitare poteſt, proindeque haudquaquam pertinere ad Pelagij hæreſim, quæ S. Doctore inibi prætermiſiſſiſ, vel quæ minimè colliguntur ex non prætermiſiſ.

4065 Cùm hæc ita ſint, deſignetur vel vnum verbum, in quo continetur, aut ex quo deducatur, Pelagium conceſſiſſe internam, & ſupernaturalem per Chriſtum gratiam, quæ debeat intellectum noſtrum, & voluntatem præuenire ad actus ſalutares; quæve ſit principium ſimpliciter neceſſarium, auxiliiumque poſſibilitatis ad illos. Si alicui videatur ea gratia ut præueniens ſaltem intellectum ſignificata in illis verbis, *Ad hoc tantum exiſtantes, &c.* aduertat, ſermonem eſſe de gratia, ut faciliùs, non autem ut ſimpliciter poſſit intellectus; de gratiaque adiuuante, ut faciliùs per legem, atque doctrinam, ſeu per ſcientiam datam diuinitus, eo quod lex ſcripta ſit vel in cordibus per lumen naturæ à Deo, vel in tabulis à Moyſe agente vices Dei. De huiusmodi ſcientia futur ibi Sanctus Auguſtinus; non verò de ſcientia, doctrina, & ſchola, in qua docet Pater, trahitque ad Filium; & in qua conſiſtit propria, ſupernaturalique per Chriſtum gratia, iunctâ charitate, ſeu amore iuſtitia; & de qua ſolicitus eſt S. Auguſtinus aduerſus Pelagianos. Atque hæc quidem ſcientia tollit ignorantiam, & infirmitatem, tribuitque vires ad piè viuendum.

4066 Diſtinxit inter utramque ſcientiam S. Doctore lib. 2. contra ſecundam Iuliani Reſponſ. in 157. & ait: *Admoneo, ut intelligatis, cui gratia ſitis inimici, negando, operari Deum voluntates in mentibus hominum, non ut nolentes credant, quod abſurdiſſimè dicitur, ſed ut volentes ex nolentibus fiant. Non ſicut facit doctore homo, docendo, & hortando, uiuando, & promittendo in ſermonem Dei: quod fruſtrâ ſit, niſi Deus intus operetur & velle, per inueſtigabiles vias ſuas. Cùm enim verbis doctore plantat, & rigat, poſſumus dicere, Fortè credit auditor: cum verò dat incrementum Deus, ſine dubio credit, & perficit. Ecce quod inter legem, & promiſſionem,*

promiſſionem, inter literam, & ſpiritum. Hæc verba Operis, cui immortalis fuit S. Auguſtinus, & cui incumberebat, cùm elaborauit librum de Hæreſibus, ut tradit in iſtius Præfatione, apertiſſima ſunt, & nos dignoſcamus, quæ de ſcientia loquebatur Pelagius relatus in verbis ſuperioribus, & quàm diuerſam intendat S. Auguſtinus.

ſectio CCLXXXVI.

Vlteriùs de Pelagianorum ſenſu circa eandem gratiam præuenientem.

4067 Ad ſecundam in num. 4052. illationem Gonetii fateor, Pelagium ſemper repudiſſe tanquam neceſſarium diuinæ, & ſupernaturalis per Chriſtum gratia auxiliium voluntatis & actionis, ſeu dans velle & agere. Ut enim refert S. Auguſtinus libro de Gratia Chriſti, cap. 3. *Gratia Dei, & adiutorium, quo adiuuamur ad non peccandam, aut in natura, & libero ponit arbitrio (Pelagius) aut in lege, atque doctrina. Et videlicet cum adiuuat Deus hominem, ut declinet à malo, & faciat bonum, reuelando, & offendendo quid fieri debeat, adiuuare creditur, non etiam cooperando, & dilectionem inſpirando, ut id quod faciendum eſſe cognouerit, faciat. Nam cum tria conſtituat, atque diſtinguat, quibus diuina mandata dicit impleri, poſſibilitatem, voluntatem, & actionem; poſſibilitatem ſcilicet, quæ poteſt homo eſſe iuſtus; voluntatem, quæ vult eſſe iuſtus; actionem, quæ iuſtus eſt: horum trium primum, id eſt poſſibilitatem, datam conſtituit à Creatore natura, nec eſt in noſtra poteſtate, ſed eam nos habere, etiamſi nolimus. Duo verò reliqua, id eſt voluntatem, & actionem noſtra eſſe aſſerit, atque ita nobis tribuit, ut non niſi à nobis eſſe contendat. Denique gratia Dei non iſta duo, que noſtra omnino vult eſſe, id eſt voluntatem, & actionem; ſed illam que in poteſtate noſtra non eſt, id eſt nobis ex Deo eſt, id eſt poſſibilitatem, perhibet adiuuari. Tanquam illa, que noſtra ſunt, hoc eſt voluntas, & actio, tam ſit valentia ad declinandum à malo, & faciendum bonum, ut diuino adiutorio non indigeant. Illud verò, quod nobis ex Deo eſt, hoc eſt poſſibilitas, tam ſit inualidum, ut ſemper gratia adiuuetur auxilio. Sic in cap. 3. Poſtea que in 4. exarat verba Pelagij ex libro 3. de lib. arbit. Quibus tria iſta, vnum quod eſt poſſe, alterum quod eſt velle, tertium quod eſt eſſe, id eſt poſſibilitatem, voluntatem, actionem, tantâ ſubtilitate curauit diſtinguere, ut quancumque legimus, vel audimus diuinæ gratia adiutorium conſiteri, ut à malo declinemus, bonumque faciamus, ſue in lege, atque doctrina, ſue vbiſque conſtituat, ſcimus quod loquitur, nec erremus aliter eum intelligendo, quàm ſentit. Scire quippe debemus, quod nec voluntatem noſtram, nec actionem diuinam credit adiuuari auxilio, ſed ſolam poſſibilitatem voluntatis, atque operis: quam ſolam in his tribus nos habere aſſerit ex Deo. Tanquam hoc ſit infirmum, quod ipſe Deus poſuit in natura; cæterum verò duo, que noſtra eſſe vult, ita ſunt firma, & ſerua, & ſibi ſufficientia.*

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Paris II.

tia, ut nullo indigeant eius auxilio. Et idèd non adiuuet, ut velimus, non adiuuet, ut agamus; ſed tantummodò adiuuet, ut velle, & agere valeamus. Contra autem Apoſtolus, &c. Ita S. Auguſtinus, Qui in ſequentibus capitibus recitat eandem ex Pelagio, conſutatque.

4068 Et maximè in cap. 46. & 47. Cùm enim Pelagius cap. 43. allegaſſet pro ſe S. Ambroſium, oſtendit ex hoc S. Auguſtinus, vocationem, & opera noſtræ ſalutis non ex noſtris meritis, ac viribus eſſe; ſed ex gratia diuina, & ſupernaturali, neminemque facere talia opera, niſi Deus eiſmodi gratia faciat eum facere. Cuius oppoſitum aſſeruit Pelagius cap. 24. & 31. Sed quia iſta queſtio (ſubiungit S. Auguſt. in cap. 47.) vbi de arbitrio voluntatis, & Dei gratia diſputatur, ita eſt ad diſcernendum diſſicilis, ut quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur; quando autem aſſeritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri; poſt Pelagius ita ſe latebris obſcuritatis huius inuoluere, ut etiam eis, que à S. Ambroſio conſcripta poſuimus, conſentire ſe dicat, & ea ſe quoque ſentire proclinet, ſemperque ſenſiſſe; atque ita ſingula conetur exponere, ut etiam eius ſententia conuenire credatur. En exaggeratur à Sancto Doctore difficultas concordia gratia, & liberi arbitrij, exinde conſurgens, quod videtur pugnat contra iſtud, qui illam aduerſus Pelagium tueatur, vti ipſe contendens, illuminationem mentis, & cordis inſpirationem internas, ſupernaturaleſque per Chriſtum requiri ad poſſe, ad velle, & ad operari; eo enim ipſo virgebat obiectio Pelagianica, de qua in n. 4020. & 4031. & quæ deſumebatur præciſe ex indigentia huiusmodi auxiliij diuini.

4069 Sed eâ obiectione non obſtante, proſequitur S. Auguſtinus, & inquit: *Quapropter quantum attinet ad iſtam de diuina gratia, & adiutoria queſtionem, tria iſta, que apertiſſimè diſtinxit, attendite, poſſe, velle, eſſe; id eſt poſſibilitatem, voluntatem, actionem. Si ergo conſenſerit nobis, non ſolam poſſibilitatem in homine, ſed ipſam quoque voluntatem, & actionem, id eſt ut bene velimus, & bene agamus, que non ſunt in homine, niſi quando bene vult, & bene agit: ſi, ut dixi, conſenſerit, etiam ipſam voluntatem, & actionem diuinitus adiuuari, & ſic adiuuari, ut ſine illo adiutorio nihil bene velimus, & agamus; eamque eſſe gratiam Dei per Ieſum Chriſtum D. N. in qua nos ſua, non noſtrâ iuſtitia iuſtos facit, ut ea ſit vera noſtra iuſtitia, que nobis ab illo eſt; nihil de adiutorio gratia Dei, quantum arbitror, inter nos controuerſia relinquatur.*

4070 Quibus verbis Catholicam conſeſſionem aſſignat, quali antidotum contra errores Pelagij circa gratia adiutorium. Primum enim docet, non ſolam poſſibilitatem noſtram, verum etiam voluntatem, & actionem diuinitus adiuuari. Secundò, ſic nobis gratiam eſſe neceſſariam ad velle, & operari, ut ſine ipſius adiutorio nihil boni velimus, & operemur. Tertio, eam gratiam eſſe reſquiſitam, quæ conferatur nobis ex Chriſti meritis. Quarto, non ſufficere gratiam, que contineatur ſolâ lege, & doctrinâ; ſed opus illâ eſſe, quæ charitas nobis infundatur, & perueniamus ad iuſtificationem. Quintò, agnoſcendam eſſe gratiam, quæ gratis ex fide, & ſpiritu viuificante nobis donetur, non ex operibus, aut lege, aut litera occidente.

Y Hæc

4071 Hæc sunt capita confessionis Catholicae de gratiæ adiutorio. Quorum pleraque repetuntur à S. Augustino in lib. de natura & gratia, cap. 3. dicente: Ecce adest voluntas in homine, ubi est possibilitas illa natura. Fateamur, gratiam necessariam, clamemus, Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et respondeatur vobis, Gratia Dei per Iesum Christum D. N. Quando enim istis rectissime dicitur, Quare sine adiutorio gratia Dei dicitur hominem posse esse sine peccato? non tunc de illa gratia quæstio est, quæ est homo conditus; sed de ista, quæ fit saluus per Iesum Christum D. N. Fideles enim orantes dicunt, Ne nos inferas in tentationem, sed libera nos à malo. Si adest possibilitas, ut quid orant? aut à quo malo se liberari orant, nisi maximè de corpore mortis huius? Unde non liberat, nisi gratia per Iesum Christum D. N. Non vitæ de substantia corporis, quæ bona est, sed de vitæ carnalibus; unde non liberatur homo sine gratia Salvatoris, nec quando per mortem corporis discedit à corpore. Et hoc ut diceret Apostolus, quid supra dixerat? Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivum me ducentem in lege peccati, quæ est in membris meis. Ecce quod vitium natura humana inobediens voluntatis insinavit. Orare sinatur, ut salemur. Quid tantum de natura possibilitate præsumitur? Vulnerata, sauciata, vexata, perditæ est: vera confessione, non falsa defensione opus habet. Gratia ergo Dei, non quæ instauratur, sed quæ restituatur, queratur, quæ ab isto solo (scilicet à Pelagio) clamatur non esse necessaria, cum taceatur.

4072 Si huiusmodi gratiam non taceret, sed profiteretur Pelagius tanquam necessariam, sopiretur discordia inter S. Augustinum, & illum. Hinc cum Catholicissimi PP. Dominicani non magis clamant, quam Nostri, huiusmodi gratiam expreciam eis quinque capitibus requiri ad salutares quoscumque actus, non est cur de Pelagianismo remaneat aliquis scrupulus contra Nostros. Vti de heterodoxa doctrina circa adiutorium gratiæ non restaret S. Augustino adversus Pelagium, si secum conveniret in confitenda talis gratiæ necessitate.

4073 Sed dices, S. Augustinum cap. 22. & 23. de Gratia Christi, referre hæc Pelagij verba: Qui currit ad Deum, & à Deo se regi cupit, idest voluntatem suam ex eius voluntate suspendit, qui ei adherendo ingit, unus secundum Apostolum cum eo sit spiritus, non hoc nisi de arbitrio efficit libertate. Quæ qui bene vitur, ita se totum tradit Deo, omnemque suam mortificat voluntatem, ut cum Apostolo possit dicere, Vno autem iam non ego, vivit autem in me Christus; ponitque cor suum in manu Dei, ut illud quod voluerit Deus ipse, declinet. Post quæ verba sequuntur hæc S. Augustini: Magnum profectò adiutorium divine gratiæ, ut cor nostrum quod voluerit Deus ipse, declinet. Sed hoc tam magnum adiutorium, sicut iste despicit, tunc accremur, cum sine ullo adiutorio, non nisi de arbitrio libertate ad Dominum curramus, ab eo nos regi cupimus, voluntatem nostram ex eius voluntate suspendimus, eique adherendo ingit, unus cum illo efficiamur spiritus. Hæc scilicet tam ingentia bonæ, non nisi de arbitrio, secundum istum, efficiamus libertate, ut his præcedentibus meritis, sic eius gratiam consequamur, ut cor nostrum quod voluerit ipse, declinet. Quomodo est ergo gratia, si

non gratis datur? Quomodo est gratia, si ex debito redditur? Quomodo verum dicit Apostolus, Non ex vobis, sed Dei donum est, non ex operibus, non fortè quis extollatur? Et iterum: Si autem gratia, inquit, iam non ex operibus; alioquin gratia iam non est gratia. Quomodo, inquam, hoc verum est, si opera tanta præcedunt, quæ nobis adipiscende gratiæ meritum faciant, quo nobis non donec gratiam, sed reddatur ex debito? Ergone, ut perveniamur ad adiutorium Dei, ad Deum curritur sine adiutorio Dei? Et ut Deo adherentes adinuemur à Deo, à Deo non adiuvi adhibebimus Deo? Quid homini maius, quidve tale poterit gratia ipsa præstare, si iam sine illa unus cum Domino spiritus effici potuit, non nisi de arbitrio libertate? Quibus ex verbis videtur Pelagium admisisse tandem divinum auxilium voluntatis, & actionis, postquam scilicet damnatus fuit à Pontificibus Maximis SS. Innocentio I. & Zosimo, cooperantibus Conciliarum Africanorum literis: quo tempore S. Augustinus hunc de Gratia Christi librum scripsit.

4074 Idem videtur Pelagius censuisse, tale auxilium non esse simpliciter necessarium, sed tantum vitæ ad facilius exercendos actus salutares. Et præter S. Augustini locum, verbaque illa libri de Hæresibus, Denique Pelagius à fratribus increpatus, &c. transcripta in num. 4063, audiantur hæc eiusdem ex Serm. 13. de verbis Apostoli, cap. 12. Sic vos scitate agere, ut sit rector spiritus, & adiutor. Qui si verò deseruit, nihil boni omnino agere valeatis. Non sicut quidam dicere conepunt, qui coarctati sunt aliquando gratiam consistere: & benedicimus Deum, quia vel hoc aliquando dixerunt. Accedendo enim proficere potuerunt, & ad id quod verè rectum est, pervenire. Iam verò dicunt, adintricem esse gratiam Dei ad facilius faciendam. Ista sunt enim verba eorum. Ad hoc dedit, inquit, Deus gratiam suam hominibus, ut quod facere iubentur per liberum arbitrium, facilius possint implere per gratiam. Volo facilius, remò difficilius; tamen & remò itur. Iumento facilius, pedibus difficilius; sed tamen & pedibus perveniuntur. Non est sic, &c.

4075 Insuper Pelagianum apud S. Prosperum in Carmine de Ingratis, cap. 21. dicebant:

—quoniam fuerit sine lege voluntas
Libera, quam scripsi munibat pagina
cordis,
Sic vitam æternam adipisci potuisse, vacante
Hæc ope, quæ legem supereminet, ut sine
lege
Ex naturali potuit virtute capessi:
Nunc autem, studiis vergentibus in mala
multa,
Crevisse auxilium, non quo cessante salutem
Non caperet per difficiles natura labores,
Sed quo conatus operum, affectusque ju-
vante
Propositam citius ferret mens libera pal-
mam.

Sensus est, inualefcentibus malis, legi gratiam demùm superadditam, non quasi sine ea consequi non posset natura salutem, sed ut facilius posset id.

4076 Superiora quatuor testimonia persuadent Goneto in art. 3. Pelagium tandem annuisse verè per Christum gratiæ; non quidem facienti nos velle, & operari, sed deseruienti tantum ad facilius volendum, & operandum; nonque datæ gratis, sed ex meritis primæ bonæ voluntatis, siue

credendi, & conuertendi se ad Deum, siue vivendi rectè; consistentique non in communi legis, & mandatorum notitia, illuminationeve tenente se ex parte obiecti, quod proponat, & applicet intellectui; sed in speciali illuminatione habita per Spiritus S. revelationem, & se tenente ex parte eiusdem intellectus, cuius potentiam roborat, ac eleuet ad meliùs percipiendam legem, & doctrinam à Spiritu S. manifestatam. Ideo autem non persuadent Goneto, Pelagium unquam admisisse gratiam facientem nos velle, & operari, quia S. Augustinus singulis capitibus, & ferè verbis libri de Gratia Christi, & eis aliis, Illam verò gratiam, &c. transcriptis num. 4063; ex de Hæresibus libro penè ultimo S. Doctoris, desiderat in Pelagio concessionem gratiæ facientis nos velle, & operari. Econtrà tamen persuadent Goneto, Pelagium tandem annuisse gratiæ, quæ sit à Deo infusa, & supernaturalis illustratio. In cuius confirmationem adducit verba Pelagij, & S. Augustini in cap. 7. de Gratia Christi.

4077 Sed ut ex S. Augustini verbis visum est numero 4039. Pelagius eis in suis non recessit à commendatione legis, & doctrine: cuius, ut explicat Gonetus in art. 2. munus foret docere, illuminare, ostendereque quid faciendum esset, & ad id hortari, ac suadere, non autem dare vires. Ast hæc à Deo infusa illustratio, tenens se ex parte potentia, eleuaret, roboraret, confortaret, præstaretque vires, ut in art. 3. vult Gonetus. Non proderit dicere, fore ut potentia tantum intellectui conferret vires. Nam illustratio dans vires ad apprehensionem, vel assensionem obiecti, non potest non esse imperium, vel saltem fuasio prosecutionis eiusdem obiecti tali modo propositi. Neque apparet, quæ consequentiâ concedatur illustratio supernaturalis, proponens bonum pertinens ad salutem æternam; & negetur inspiratio supernaturalis exhibens virtutem voluntati ad eiusdem boni amorem, vel desiderium. Rursus iuxta Gonetum artic. 2. Pelagius fassus est in voluntate excitationem, & motionem infusam. Ergo si illustratio infusa, quam agnouit in intellectu, suppedibat huic vires, quidni & ministraret voluntati excitatio, morioque infusa, quam in eadem confessus est? Præterea penes Gonetum artic. 2. Pelagius concessit gratiam supernaturalem cooperationis, coefficientiæ, concurrentisque simultanei ad actus supernaturales, non modò intellectus, sed etiam voluntatis. Qui autem huiusmodi gratiam in voluntate admisit, quomodo detrectaret gratiam, auxiliumque supernaturale voluntatis, & operationis, seu dans velle, & operari? Insuper, iudicio Goneti artic. 2. Pelagius consensit supernaturali auxilio possibilitatis, seu danti voluntati posse simpliciter erga actus salutares. Quamvis ergo ratione potuit dissentire auxilio supernaturali, quo fierent actus salutares ipsius voluntatis? Nam inintelligibile est, quod existat velle, tanquam actus secundus, quin præcedat posse simpliciter, tanquam actus primus. Aliundeque, si intellectum, & voluntatem nostram posse simpliciter, in Pelagij sensu ex interpretatione Goneti, habebat pro constitutiuo auxilium supernaturale tum illustrationis, tum excitationis, & motionis; quoniam pacto Gonetus artic. 3. adscribat Pelagio, quod posuerit gratiam, & auxilium supernaturale illustrationis, non

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I. l.

ad posse simpliciter, sed tantum ad facilius?

4078 Aliter ergo discutendum est circa Pelagij mentem in quatuor locis adductis. Et quidem ille ante, & post Synodum Diospolitanaam sensis, quamcunque gratiam (præter liberum arbitrium, legem tam internam naturalem, quam externam, & doctrinam, consequenterque præter auxilia interna, quæ dono creationis, legis, & doctrinæ annexa naturaliter sunt) dari secundum merita nostra, idque iuxta condignitatem, ut indicant illa Sancti Augustini verba transcripta in num. 4073. Quid homini maius, quidve tale poterit gratia ipsa præstare, si iam sine illa unus cum Domino spiritus effici potuit, non nisi de arbitrio libertate? Adeptio primæ auxiliantis gratiæ secundum nostra merita famosum fuit Pelagij pronuntiatum, ut refert S. Augustinus cap. ultimo de eius gestis, epist. etiam 105. & 106. lib. de Prædestin. SS. cap. 13. sepiusque alibi. Obieciat namque Pelagius, fatum induci, si merita nostra præuenit gratia simpliciter necessaria. Quem errorem ebiberunt cæteri commilitones Pelagij.

4079 Consectarièque asserunt, dari prædestinationis causam meritoriam quoad primum, & quoad totale meritum ex parte nostra. Meritum dico, non effectum prædestinationis, quoniam non ex prædestinatione ut causa ponebant merita, sed ex his inceptis à natura adstruebant prædestinationem, secundum eorundem præscientiam. Quæ in illatione Semipelagiani, sodales in præfato errore de gratia ex nostris meritis, verbo magis, quam re ipsa deflexerunt à Pelagio. Nam hic omnia opera salutaria tribuebat viribus nudi liberi arbitrij; sed illi initium solum bonæ voluntatis, Fideique, secundum cuius præscientiam esset electio. Recolatur locus Sancti Augustini exaratus in num. 4062. & alter Sancti Thomæ in num. 4058. Cui consonus est alius 1. p. questione 23. articulo quinto, in corp. ubi inquit Angelicus Doctor: Posuerunt Pelagianum, quod initium beneficiendi sit ex nobis, consummatio autem à Deo. Sed de integris Pelagianis ait 3. contra Gentes, cap. 155. Per hoc autem excluditur Pelagianorum error, qui dixerunt quod ad perseverandum in bono sufficit homini liberum arbitrium, nec ad hoc indiget auxilio gratiæ.

4080 Solet autem S. Augustinus ea merita, ex vi naturæ procedentia, refellere exemplo paruulorum, quorum multi, suscepto Baptismate, decedentes eliguntur, vti & multi, eo non suscepto, obeuntes reprobantur. Cui exemplo ut responderent nonnulli Pelagianum, fugebant in istem existentibus intra maternos uteros merita absolute exercita, vti testatur Sanctus Augustinus in epist. 106. Semipelagiani verò recurrebant ad præscientiam meritorum futurorum conditionatè in grandiori ætate, ut idem Sanctus Doctor memorat lib. de Prædest. SS. capite 13. Qui eam præscientiam non reiecit absolute, sed solummodò tanquam rationem motiuam ad id, ut gratia conferretur anticipatè ex meritis. Unde obiter colligitur, nihil interfuisse Semipelagianis, quod cuiusmodi præscientia non esset, vel esset fundata in antecederet efficaci decreto diuino, subiectiue absolute, & obiectiue conditionato, de præfatis meritis; eamque, siue non inniteretur, siue inniteretur tali decreto, repullam

Y 2 fuisse

fuiffe à Sancto Doctore, quantum ad id quod dixi.

4081 Ulterius de Pelagio conſtat, dixiſſe primò, ad vitandum omne peccatum, ad ſeruandam perfectam iuſtitiam, & ad obtinendam ſalutem æternam ſufficere homini ſolam naturam liberi arbitrij. Ita ſcimus ex S. Auguſtino ſuprà, num. 4063. & lib. de natura & gratia, cap. 6. Dixiſſe ſecundò, liberum arbitrium non eſſe, ſi auxilio eget diuino, quoniam in propria voluntate habet vnusquique facere aliqua, vel non facere, vt narrat Sanctus Auguſtinus in epiſt. 196. & cap. ult. de Geſtis Pelagij. Nec ſolum negarat Pelagius auxilium diuinum per modum principij, ſed etiam per modum influxus, vtcumque poneretur. Poſteriori etiam hoc modo inſiciatum fuiſſe, reliquimus probatum in ſect. 282. & 283. Cùm autem diſplicuiſſet PP. Concilij Dioſpolitani, negatà indigentia auxilij diuini, dixiſſe tertid, vt noſcimus ex cap. 7. de eius Geſtis, peccatore conuerſum à peccatis, poſſe proprio labore, & Dei gratià eſſe ſine peccato; ſed, vt monuit S. Auguſtinus ſuprà, num. 4063. in eis verbis, *Illam verò gratiam Dei, &c.* nomine gratiæ intellexit ipſum liberum arbitrium à Deo gratis acceptum, potens & neceſſarium ſimpliciter ad operandum. Cùmque rursus innotuit loquutio dolosa, dixiſſe quartò, præter liberum arbitrium dari gratiam, quæ eſſet lex & doctrina, id eſt exhortationes, comminationes legis ſcriptæ, Euangelij, & hominum; his enim Deus nos adiunat, vt diſcamus quæ facere, & quæ ſperare debeamus, ſicut refert S. Auguſtinus num. illo 4063. Quare Pelagius aiebat, propoſito forniſecus obiecto, liberum arbitrium non agere aliã virtute. Cùmque iterum fraudulenta technã apparuiſſet dixiſſe quintò, ſe illos anathematizare, qui affirmarent, *gratiam Dei, & adiutorium non ad ſingulos actus dari, ſed in libero arbitrio eſſe, vel in lege, ac doctrina*, vt comperimus ex S. Auguſtino in lib. de eius Geſtis, cap. 10. qui S. Doctore, audito eo anathemate propendit, vt crederet, Pelagium iam reſiſſiſſe: agnouit tamen, vt manifeſtat cap. 3. de Chriſti gratia, fraudem ex eius ſcriptis, & non deſtitit ab eo, quod ſe damnariſſe indicauerat. Sed ne videretur ſolis libero arbitrio, doctrinã, & lege contentus, omnemque aliam repudiaſſe gratiam, patet ex locis compluribus S. Auguſtini, & præcipue ex cap. 38. de gratia Chriſti, dixiſſe ſextò, & altutia aliã, liberum arbitrium non tantum doctrinã & lege, ſed etiam Dei gratiã conſtitente in remiſſione peccatorum, & in exemplo Chriſti, adiuari.

4082 Quapropter Pelagius voluit, gratiam Dei eſſe liberum arbitrium, legem, & doctrinam, remiſſionem peccatorum, & exemplum Chriſti. Sed inter has qualeſcumque gratias ita diſcreuit, vt liberum arbitrium gratis datum ſciteretur eſſe ſimpliciter neceſſarium, proindeque intellectum vt proponentem lumine naturali faciendã, & fugiendã, quem ſub nomine legis naturalis ſignificauit: voluntatem verò, vt virtutem completam ad proſequendum, & euitandum propria bona, ac mala: legem ſcriptam, & Evangelicam, tanquam vtilis tantum ad bene volendum, & operandum. Putauit enim, his ignotatis, lumen naturale ſatis eſſe, quanvis non ſine aliqua difficultate, ad proponendum ea quæ amplectente, vel reſpente voluntate ſufficerent ad

ſalutem. Idem habuit de Chriſti exemplo iudicium. At remiſſionem peccatorum non parvulis, ſed iis qui propriã voluntate peccauerunt, conſuit eſſe penitus neceſſariam, quia ea quæ à nobis in præteritum malè facta ſunt, inſecta facere non valeamus, vt in epiſt. 94. recitat S. Auguſtinus, videndus etiam cap. 2. 37. & 38. de Gratia Chriſti.

4083 His præſuppoſitis, licet Pelagius errauerit docendo, tum gratiam Chriſtianam non eſſe ſimpliciter neceſſariam ad credendum, & operandum vt oportet ad ſalutem; tum eam, quæ conferitur vt vtilis, ſeu ad faciilius credendum, & operandum, dari ſecundum merita noſtra ex vitibus naturæ: nihilominus probabile admodum eſt, admiſiſſe aliquando gratiam Chriſtianam, auxiliumque efficaci, quo Deus quod voluerit, faciat fieri, ſalua libertate noſtra, vt inferitur ex illis verbis primi loci, numero 4073. *Vt illud, quod voluerit Deus ipſe, declinet, &c.* ipſe ſcilicet Deus, vt planè ibi intellexit Sanctus Auguſtinus. Quo in primo loco omnia tam Pelagij, quam Sancti Auguſtini verba videntur procedere non minus de gratia excitationis, & motionis reſpectu voluntatis, quam de gratia illuſtrationis reſpectu intellectus, ſicut & omnia in tertio, & quarto. Tameti non ita appareat in verbis illis ſecundi loci. *Non autem ad hoc per donum Spiritus Sancti, &c.* Iuxta hanc explicationem conceſſit Pelagius gratiam intellectui, & voluntati inſulam, ac ſupernaturalem per Chriſtum, non quidem vt neceſſariam ſimpliciter ad credendum, & operandum, neque vt gratis collatam; ſed vt ex abundantia deſeruientem, & vt ex meritis liberi arbitrij obtentam: conciliauitque eius efficaciam cum voluntatis creatæ libertate.

4084 Admittimus & nos certiffimè, Catholicæque ex Fide, gratiam præuenientem per Chriſtum, conciliationemque ſuæ efficacie cum noſtra libertate; ſed dicimus non minori certitudine, eſſe & neceſſariam, & paratam à Deo gratis, conferrique ſic. Quo ſenſu ſcripſit S. Hieronymus in epiſt. 139. ad Cyprianum: *Homo à principio conditionis ſuæ Deo vitur adiutore; & cum illius ſit gratia, quod creatus eſt, illiusque miſericordie, quod ſubiſtit, & vitur; nihil boni operis agere poteſt abſque eo, qui ita conceſſit liberum arbitrium, vt ſuum per ſingula opera gratiam non negaret, ne libertas arbitrij redundaret ad iniuriam Conditoris, & ad eius contumaciam, qui ideo liber conditus eſt, vt abſque Deo nihil eſſe ſe noverit.* Sic Sanctus Hieronymus. Nos eiufmodi præuenientis gratiæ efficaciam neſcimus cum libertate noſtra conſociare, niſi talis ſit, vt noſtra voluntas determinatione ſua electiua eam, etſi prærequiſitam, ſed cuius copia ſit gratis à Deo, reddat efficacem conſentiendo, cùm poſſit inefficacem diſſentiendo. Atque ita feceratiſſe exiſtimamus S. Auguſtinum, necnon Pelagium, ſi hic aliquando conſenſit illi in gratia chriſtiana præueniente, & efficaci.

4085 Eſt etiam valde probabile, tum Pelagium in primo loco non conceſſiſſe gratiam internam, & ſupernaturalem per Chriſtum, ſed externam, & naturalem, tamenſi efficacem, & aliunde adquiſitam ex meritis naturæ, nonque neceſſariam ſimpliciter, vt in tribus aliis locis continetur:

tinetur: tum S. Auguſtinum in primo contentendere gratiam, quæ efficac admittebatur à Pelagio, & per quam declinaret Deus, quò vellet arbitrium noſtrum, debere eſſe internam, & ſupernaturalem per Chriſtum ex parte tam intellectus, quam voluntatis, & non conferri propter præcedentia merita facta ex natura, neque ad eam ſupponi talem exinde diſpoſitionem. Quod oſtendit S. Doctore in cap. 24. immedie ſequenti, quoniam cap. 15. *Eſther, conuerſit Deus ſpiritum Regis iracundi in ſubitam manſuetudinem;* ſubditque Sanctus Doctore commendans gratiam abſque præuia noſtra diſpoſitione efficacem: *Quis non videat, multò maius eſſe, indignationem à contrario in lenitatem conuerrere, atque transferre, quam cor neutra affectione præoccupatum, ſed inter utramque medium, in aliquid declinare?* Et concludit, *legant ergo, & intelligent, &c.* Vt in numero 4040. Concludit, inquam, Pelagium admittentem gratiam efficacem, debere progredi vt ponat internam, & ſupernaturales illuminationem ex parte intellectus, affectionemque piã ex parte voluntatis, ita vt Deus voluntatem intret, & immutet pluſquam per modum externi ſuadentis, forniſeculque inſonantis, & pulſantis lege, doctrina, &c. vt Pelagius aiebat.

4086 Ex quibus omnibus deducitur, Pelagium nunquam agnouiſſe diuinum auxilium voluntatis, & actionis, danſque velle, & operari, ſeu diuinum auxilium excax: quod tamen non eſſet ſimpliciter neceſſarium, ſed conducens tantum ad faciilius, comparatumque ex naturæ meritis; quicquid ſit, an reputauerit huiusmodi auxilium internum, & ſupernaturale per Chriſtum, vel externum, & naturale? Vtrovis enim modo foret, negauit ſemper eius neceſſitatem, affirmauitque ſemper eius adquiſitionem per naturæ merita. De qua verò reuelatione, ſeu illuſtratione, & excitatione loquutus fuerit in primo loco, an de ſupernaturalibus, vel de naturalibus? incertum eſt; cùm tamen nullus alius reperitur, in quo de ſupernaturalibus habuiſſe ſermonem, & non potius de naturalibus, dabitari vix queat. Et hæcenus ad ſecundam Goneti illationem.

SECTIO CCLXXXVII.

Plus adhuc de Pelagianorum cogitationibus circa eandem gratiam præuenientem.

4087 VT de tertia Goneti in num. 4052. illatione iudicium feram, præmitto veram per Chriſtum gratiam auxiliantem interiùs, eam iuxta Sanctum Auguſtinum eſſe, quæ ita ſanat liberum noſtrum arbitrium, vt illuminatione pellat mentis ignorantiam, & delectatione iuſtitie roboret infirmitatem voluntatis erga bonum: *Cum enim ſint reuera omni peccanti anima duo iſta generalia, ignorantia, & difficultas; ex ignorantia error, ex difficultate cruciatus affligit. Sed approbare falſa pro-*
R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

ueris, vt non erret inuitus, & reſiſtente, atque torquente dolore carnalis vinculi, non poſſe à libidinofis operibus temperare, non eſt natura iuſtitiæ hominis, ſed pœna damnati; vt ait S. Auguſtinus lib. 3. de lib. arb. cap. 18. En geminus morbus gemino curandus gratiæ remedio.

4088 Exprefſitque illud S. idem Doctore, ſcribens in lib. de Gratia Chriſti, cap. 35. *Hanc ergo epiſtolam (nempe Pelagij ad Demetriadem) legi, & inueni cum penè per totam non immorari niſi in facultate, & poſſibilitate naturæ, & penè ibi tantum Dei gratiam conſtituere: chriſtianam verò gratiam tanta breuitate ſola nominis commemoratione perſtringit, vt nihil aliud videatur, quam eam tacere timuiſſe. Vtrum tamen eam in remiſſione peccatorum velit intelligi, an etiam in doctrina Chriſti, ubi eſt & eius conuerſationis exemplum, quod aliquot locis ſuorum Opusculorum facit, an credat aliquod adiutorium bene agendi adiunctum naturæ, atque doctrinæ, per inſpirationem ſugraſſimam, & luminofiſſimam charitatis? non apparet omnino.* His verbis medelam ex gratia reuocat ad inſpirationem amoris iuſtitie, præſuppoſitam mentis illuſtratione, quibus duobus noſtrum illuminatur, roboratur, eleuaturque liberum arbitrium.

4089 Quæ etiam duo peti à nobis, cùm adiutorium precamur ad bonum, deblarat idem S. Doctore lib. 2. de peccatorum meritis, & remiſſ. cap. 19. *Nos autem (inquit) quantum conſeſſum eſt, ſapimus, & intelligimus, ſi poſſumus, Dominum Deum bonum, ideo etiam ſanctis ſuis aliquid operis iuſtitiam aliquando non tribuere, vel certam ſcientiam, vel viciſſim delectationem, vs cognoscant, non à ſeipſis, ſed ab illo ſibi eſſe lucem, quia illuminentur tenebra eorum; & ſuauiſſimam, quæ det fructum ſuum terra eorum. Cum autem ab illo illius adiutorium deprecamur ad faciendã, perfectiendãque iuſtitiam, quid aliud deprecamur, quam vt aperiat quod latebat, & ſuaue faciat quod non delectabat? Quia hoc eſt ab illo eſſe deprecandum eius gratiã didicimus, dum antea latebat, vt qui gloriatur, non in ſe, ſed in Domino gloriatur.* Sic ibi contra Pelagium, ſtatuens omne opus pium noſtrum non humanæ facultatis, ſed diuini muneris eſſe, & referendum in Dei gratiam interiùs docentem quod latebat, & facientem inſula ſuauiſſimam, vt delectet, quod non delectabat; hancque gratiam nunquam conferri ex meritis naturæ, interdumque denegari, vt diſcamus, non ex nobis, ſed ex Deo eſſe, & ita comprimatur tumor ſuperbientis arbitrij, vtpote quod indigeat præueniri gratioſè interna illuſtratione intellectus, & ſuauiſſimam voluntatis. Monuſerat S. Doctore in cap. 17. quod ex Opere de lib. arb. iam in num. 4087. notauimus, nempe *ignorantiam, & infirmitatem vitia eſſe, que impediunt voluntatem, ne moueatur ad faciendũ opus bonum, vel ab opere malo abſtinendum.* Indequè aduerſus Pelagium collegerat neceſſitatem gratiæ ſanantis, quam, niſi per nos ſciterit, adhibere præſto eſt Deus, quatenus conferat tum illuminationem, quæ ab intellectu pellat ignorantiam, tum piã affectus erga bonum faciendum ſuauiſſimam, quæ quæ antea rigebat voluntas, emollita velit, & operetur ſalubriter. Rurſus in cap. 18. intendat ſaluare, omne pium opus in nobis ex Deo ita eſſe, vt neque
Y 3 libera

libero arbitrio, neque gratiæ, quod suum est, denegetur; quin sufficiat, ut aiebat Pelagius, ex Deo ideo esse, quia consultit arbitrium, sine quo non esset; alioqui similiter pravum opus Deo ut auctori tribueretur. Et præterea si actus liber pius soli arbitrio immediatè, & Deo non aliter, quàm ut auctori arbitrij ad bonum adscribatur, ut volebat Pelagius, sequeretur absurdè, quod arrogemus nobis maius bonum, & Deo minus; nobis, inquam, actum liberum bonum formaliter, & Deo arbitrium indifferens ad bonum & malum. Quamobrem concluderat restare, ut non tantum posse ratione actus liberi pij tribuatur Deo, quatenus quoci ad Deum nos convertimus, nisi ipso excitante, atque adiuuante, non possumus; & hac est voluntas bona. Quæ quia dixerat, explicat in cap. 19. qualiter Deus excitat, & adiuuet; explicatque, ut visum est, per internas, & supernaturales illustrationes, atque affectiones.

4090 Quod etiam præstat similibus verbis iam exaratis numero 4045. ex cap. 13. lib. de Gratia Christi. Atque tract. 80. in Ioannem, circa illud cap. 15. vers. 3. *Iam vos mundi estis propter sermonem, quem loquutus sum vobis: Ecce & ipse mundator est palmitum; quod est agricola, non vitis officium; qui etiam palmites operarios suos facit. Nam etsi non dant incrementum, impendunt tamen aliquod adiumentum. Sed non de suo, quia sine me, inquit, nihil potestis facere. Audi etiam ipsos confidentes: Quid autem est Apollo? Quid autem Paulus? Ministri eius, per quos credidistis, & unicuique sicut Dominus dedit. Ego plantavi, Apollo rigavit: & hoc ergo, ait, unicuique Dominus dedit. Non itaque de suo. Iam verò quod sequitur, Sed Deus incrementum dedit, non per illos, sed per seipsum facit. Excedit hoc humanam humilitatem, excedit Angelicam sublimitatem, nec omnino pertinet, nisi ad agricolam Trinitatem. Vbi primò docet, qualiter peccatoris vocatio, & iustificatio pendeat à conatu, & Ministris Ecclesie, Deo sic disponente, & præordinante. Docet secundò, solum Deum per intimum illapsum præparare iuandam humanam voluntatem, & iuare præparatam. Hæc itaque non per quid externum, non per vim naturæ, non per hominum, aut etiam Angelorum ministerium, sed per intimum Sanctissimæ Trinitatis illapsum illustratur, inspiraturque ad volendum, & operandum, provt oportet ad salutem æternam.*

4091 Gratiam hanc, quam pertinere dixit S. Augustinus ad Sanctissimam Trinitatem, addit in lib. de Spiritu, & lit. cap. 3. pertinere ad Spiritum S. Nos autem dicimus, humanam voluntatem sic divinitus adiuvari ad faciendum iustitiam, ut præter quod creatus est homo cum libero arbitrio voluntatis, præterque doctrinam, quæ ei præcipitur, quemadmodum vivere debeat, accipit Spiritum S. quo fit in animo eius delectatio, dilectioque summi illius, atque incommutabilis boni, quod Deus est, etiam nunc dum adhuc per fidem ambulatur, nondum per speciem; ut hæc sibi velut arbor datâ gratiæ numeris, inardescat inbarere Creatori, atque inflammetur accedere ad participationem illius veri luminis, ut ex illo ei bene sit, à quo habet ut sit. Nam

neque liberum arbitrium quicquam nisi ad peccandum valet, si lateat veritatis via; & cum id, quod agendum, & quò vivendum est, cæperit non lætere, nisi etiam delectet, & ametur, non agitur, non suscipitur, non bene vivitur. Ut autem diligatur, charitas Dei diffunditur in cordibus nostris, non per liberum arbitrium, quod surgit ex nobis, sed per Spiritum S. qui datus est nobis. Cap. 4. Doctrina quippe illa, quæ mandatum accipimus continenter, rectèque vivendi, litera est occidens, nisi adsit vivificans spiritus.

Profert S. Doctor hæc contra Pelagianos, de quibus retulerat cap. 2. Sed illis acerrimè, ac vehementissimè resistendum est, qui putant, sine adiutorio Dei per seipsam vim voluntatis humane, vel iustitiam posse perficere, vel ad eam tendendo proficere. Sed cum urgeri cæperint, quomodò id præsumant asserere fieri sine ope divina, reprimunt se, nec hanc vocem audent emittere; quoniam vident, quam sit impia, & non ferenda. Sed aiunt, ideo ista sine ope divina non fieri, quia & hominem Deus creavit cum libero voluntatis arbitrio, & dando præcepta, ipse docet quemadmodum homini sit vivendum; & in eo vtiq; adiuvat, quòd docendo auferit ignorantiam: ut sciat homo in operibus suis, quid evitare, & quid appetere debeat, quo per liberum arbitrium naturaliter institutum viam demonstratam ingrediens, continenter, & piè, & iustè vivendo, ad beatam, eandemque æternam vitam pervenire mereatur. Ita de Pelagianis. Contra quos exponit modum, quo Deus ad piè vivendum adiuvat per internum illuminationem & affectionem, ut quod fieri debet, manifestetur, & delectet; idque non ex nobis, sed ex Spiritu S. esse.

4092 Quod iterat cap. 4. & 25. aitque in hoc: Cum igitur hæc appareat distantia veteris, & novi Testamenti, quòd lex ibi in tabulis, hic in cordibus scribitur, ut quod ibi forissecus terret, hic delectet intrinsecus; ibique fiat pravavicator per occidentem literam, hic dilector per vivificantem Spiritum: non ideo dicendum est, quod Deus adiuvet nos ad operandum iustitiam, atque operetur in nobis & velle, & operari pro bona voluntate, quia præceptis iustitia forissecus insonat sensibus nostris; sed quia intrinsecus incrementum dat, diffunde do charitatem in cordibus nostris per Spiritum S. qui datus est nobis; scilicet per pij affectus inspirationem, quam appellat S. Doctor charitatis diffusionem, eo quòd dispositio sit ad charitatem, ut in peccatoribus, quos Spiritus S. etiam adiuvat; vel sit illius augmentum, ut in hominibus iustis, quos non tantum adiuvat, sed etiam inhabitat.

Hanc gratiam (quam tam sublimiter describit S. Augustinus, magnus eius prædicator, præceptor & confessor, magnificus, & inimitabilis defensor, ac miles, ut iure merito ad aptem ipsi elogia, quæ de S. Paulo Apostolo canit ipse epist. 105. 107. lib. de Gestis contra Pelagium, cap. 11. lib. de Pr. dest. SS. cap. 20.) negabat obstinatè Pelagius, vixque in vno loco indicia præbuit eius admittendæ, & cum contradictione; nam si admittit, non ut necessariam simpliciter ad posse, neque ut collatam à Deo gratis omnino, sicut notabam in sect. præced.

Ex his primò deducitur, Pelagium communiter non posuisse divinæ per Christum gratiæ

gratiæ auxilium, quod esset verè sufficiens ad velle, & operari bene, provt ad æternam oportet salutem. Nam sufficiens auxilium deberet tale esse primò, ut id ad quod daretur, non posset omnino sine illo fieri. Secundò, ut voluntatem interiùs moveret, non obiectivè tantum, verum etiam formaliter; idest non præcisè per illustrationem intellectus proponentem obiectum, sed simul per inspirationem suavitatis emollientis duritiem cordis. Tertiò, ut huiusmodi illustratio, & inspiratio essent ordinis supernaturalis, nec haberi propriâ possent industriâ, sed per virtutem S. Spiritus intimè illabentis. Atqui Pelagius communiter non adstruxit divinæ per Christum gratiæ auxilium, cui singula, & omnia hæc competerent; sed solummodò liberum arbitrium creatum, quod esset simpliciter necessarium, & sufficiens ad salutare actus, ut in superioribus est probatum. Ergo, &c. Paucis verbis, Pelagius communiter non posuit gratiam christianam in præmissis traditam à S. Augustino. Igitur neque auxilium verè sufficiens ad actus conducentes in salutem.

4096 Secundò deducitur, Pelagium communiter non firmasse divinæ per Christum gratiæ auxilium, quod ipse iudicaret esse reapse sufficiens ad actus salutare. Etenim nihil eorum, quibus censuit iuvari communiter possibilitatem liberi arbitrij, iudicabatur ab ipso esse eiusmodi auxilium. Si quæ enim, maxime illuminatio, excitatio, motioque moralis. De his verò non iudicabatur, ut antea tractavi.

4097 Tertiò deducitur, si Pelagius aliquando, vel communiter post Synodum Diosopolitanam admittit illuminationem, & moralem excitationem, quas existimaret supernaturales, & internas ab Spiritu S. illabenti, seu quas existimaret infusas intellectui, & voluntati, gratiamque per Christum, concessisse eo ipso auxilium, quod ille putaret, & nos putamus fore reapse sufficiens, nisi ille addidisset quid conditioni auxilij sufficientis repugnans, quod nos non addimus, scilicet esse adquisitionem meritis naturæ, & non esse simpliciter necessarium ad quosvis actus salutare.

4098 Deductioni huic non incommodat dicere, Pelagium non agnovisse virtuosam motionem, seu virtutem supernaturalem mouentem, ac immutantem physicè voluntatem in ordine ad eliciendos actus liberos salutare: quæ tamen motio requiritur in auxilio, quod sit reapse ad illos sufficiens. Non, inquam, incommodat: Primò, quia virtuosam motio, provt sumitur à Goneto sic dicente, est prædeterminatio physica voluntatis ad actus liberos salutare: prædeterminatioque physica est auxilium efficax, & non tantum sufficiens ad eos. Quidnam ergo obesse auxilio tantum sufficiens, si Pelagius non agnovisset eam motionem virtuosam? Secundò, nam si Pelagius agnovit illuminationem, excitationemque internas, & supernaturales ad opera libera salutare, non potuit non agnoscere actus internos, & supernaturales, intellectui, & voluntati à Deo immisos, quibus intrinsecè, & physicè receptis hæc potentia moverentur, & immutarentur intrinsecè, ac physicè. Tertiò, videntem constet, Pelagium tali illustrationi agnitæ denegasse vim physicè efficientem inspirationis, & huic patem vim erga opera libera salutare; ita ut non solum moraliter, verum etiam physicè effectivè concurrerent ad ea? Quartò, etsi non concurrerent sic, quanam via compertum sit, Pelagium non adstruxisse simul cum illustratione, & inspiratione habitum infusum, permanentem suapte naturâ; aut qualitatem infusam, transcendentem suapte naturâ; aut Omnipotentiam divinam præparatam in actu primo ad concursum supernaturalem per seipsam immediatè? Quodlibet ex his modis adesset principium physicè effectivum operum liberorum salutarium, quodque ad ea causanda elevarer, compleretque physicè voluntatem aliàs de se improprietatam, insufficientem, & incompletam. Cùmque iuxta Gonetum art. 2. Pelagius admiserit auxilium supernaturale cooperationis, aut coëfficientiæ; idest gratiam supernaturalem, cooperantem, concomitantem, adiuvantemque, si simul concessit prævenientem, & excitantem, quæ consistat in interna, & supernaturali illustratione, atque inspiratione; quintò, quidnam in Pelagio desiderabitur, ut dicatur agnovisse divinæ per Christum gratiæ auxilium reapse sufficiens ad opera libera salutare, tametsi admittum cum duplici illo errore sigillatim in sine numeri confinis. Videantur scripta in n. 1956. 2813. & notatio 5. in sect. 275.

Tandem à Goneto gratis profus reuocatur Pelagij hæresis in denegatam motionem ad opera libera salutare virtuosam, quæ sit prædeterminatio physica voluntatis ad ea. Ipse Gonetus tom. 4. disp. 2. art. 3. §. 1. pag. 161. & 162. illam his retulerat verbis: [Primus error fuit Pelagij, qui cùm existimaret, liberum arbitrium sufficere ad bene operandum, & per gratiam solum adiuvari ut facilius posset, consequenter etiam assererat, gratiam, aliisque effectibus supernaturales ad prædeterminationem pertinentes, dari nobis intuitu boni operis facti sine gratia, tanquam propter meritum non solum de congruo, sed etiam de condigno.] Et §. 2. ex pag. 170. usque ad 174. recitat, dissolutique duo præcipua Pelagij fundamenta, videlicet quod alioqui petieret libertas voluntatis create, & Deus esset personarum acceptor, ac iniustus suorum donorum distributor. Narrationes autem illæ hæresis Pelagianæ, & motionum suorum, enervatioque eorum, independentes omnino sunt ab inficiata motione gratiæ virtuosæ, quæ esset physicè prædeterminatiua; dummodò enim denegaverit Pelagius gratiæ christianæ necessitatem ad actus salutare, siue ea gratia esset, siue non esset prædeterminatiua, starent quæ dixi. Sed de hoc in sect. 290.

Nunc ad quartam Goneti illationem in n. 4052. 4100 nobis in consilio est, S. Augustinum, & ceteros PP. & Concilia adversus Pelagium contendere, talem debere esse gratiam christianam, ut non tantum illustret intellectum, & alliciat voluntatem, sed etiam possit intus reformare, movere, immutareque physicè hanc. Id quod perbellè expressit Sanctus Prosper in Carmine de Ingratitatis, cap. 14.

Non hoc consilio tantum, hortatuque benigno
Suadens, atque docens, quasi normam legis haberet
Gratia; sed mutans intus mentem, atque reformans,

Vasque novum ex fracto fingens virtute creatis.
Sed quod interior reformatio, motio, immutatioque physica voluntatis per opera libera salutare debeat fieri vi physicè prædeterminatiua, competente

competente gratia christianæ, neque Concilia, neque PP. velle.

4101 Iam ex præcedentibus à Sectione 272. manet prorsus exarmatum argumentum propositum in num. 4015. quodque nos occupavit ex sectione illa. Fusè enim probauimus, Pelagium, siue post Synodum Diopolitanam, siue post damnationem à Pontificibus Maximis Innocentio, & Zosimo, non posuisse communiter gratiam internam, & supernaturalem, siue concomitantem, siue præuehientem. Unde locus non erat, seu occasio, vt assereret, eam oriri à decreto diuino indifferenti, vel antecederet efficaci, & prædeterminatio erga actus liberos salutes; eamque ad hos mouere moraliter, vel physicè, indifferenter, vel prædeterminatiuè; neque vt Sanctus Augustinus impugnaret vnum, vel alterum assertum à Pelagio. Si simile videretur, Pelagium admisisse semel, aut iterum præfatam gratiam, non impugnauit eum S. Augustinus, aut non impugnaret ob ortum à diuino decreto indifferenti erga actus liberos salutes, neque ob excitandam moralem ad istos coniunctam cum eorundem processione à præfata gratia eleuante voluntatem, & coëfficiente principalius ipsos, vel à principio alio supernaturali, vt ab habitu, qualitateve transeunte in suis, aut ab Omnipotentia per auxilium extrinsecum supernaturale.

SECTIO CCLXXXVIII.

Referuntur, & ex superioribus refutantur qua de gratia interna actuali attribuit Pelagianis quidam Theologus.

4102 Perſcrutatus sum quæ nouissimè de Pelagianorum mente scripsit Gonetus insitens vestigijs doctissimi Magistri Alvarez disp. 1. de Auxilijs, quem tamen non allegat, & neque in suum vsum conuertit omnia ab illo ibi proposita. Idcirco redigam ea in compendium, & adiciam vnum, aut alterum verbum circa iam refutata. Ait itaque Alvarez primò à num. 6. Pelagium concessisse gratiam interiorè à Deo immixtam, quæ illuminaret intellectum, ostendendo quid faciendum, quidve esset fugiendum, & ex parte tantum obiecti suadendo, & alliciendo, excitaret stupentem voluntatem. Videntur autem Noltri consentire cum Pelagio in hoc asserto. Sed certè Pelagius communiter non admisit nisi gratiam externam auxiliantem, eamque ex parte solius intellectus, sine inspiratione, motioneque formali voluntatis, & sine vi illius inducendæ, eamque rursus obtentam per naturam, & non per gratuitam Dei misericordiam. Equis autem non cernat, quantum distent Noltri à Pelagio? Qui si aliquando annuit gratiæ internæ, non fuit reiectus, quia esset quæ alliceret, & suaderet, non prædeterminando physicè.

4103 Secundo ait Alvarez in num. 8. Pelagium communiter asseruisse gratiam internam superadditam ad posse naturæ; idest, asseruisse gratiam sufficientem, sed negasse eam, quæ Deus efficit, vt

velimus; idest, negasse gratiam efficacem. Quorum primum quàm fallum sit, produnt supra dicta; & secundo non magis contrarius est Alvarez, quàm Noltri, qui gratiam efficacem fatentur, non prædeterminantem physicè.

4104 Tertio Alvarez ait num. 9. & 10. Celestium, & Iulianum, Pelagij discipulos, asseruisse, gratiam internam necessariam esse simpliciter, vt ad virtutum consummationem peruenirent opera naturæ incepta sine ea gratia. Probat ex lib. 2. contra duas epist. Pelagianorum, cap. 8. & ex lib. 4. contra Iulianum, cap. 3. Cæterum de Celestio non assentior; nam contra ipsum, quia contendebat, posse, & re ipsa obtineri solis arbitrij viribus perfectam in hac vita iustitiam, scripsit S. Augustinus de huius perfectione librum, scripsitque postquatuor contra duas epistolas Pelagianorum, & post sex contra Iulianum. Quorsum autem impugnasset doctrinam Celestij, quam antè nouisset, fuisse ab ipso retractatam; aut cur non meminisset retractationis? Præterea in lib. 2. & cap. 8. contra duas epistolas Pelagianorum, nullum de Celestio sit verbum, eaque ad quæ respondet S. Augustinus, constat ex lib. & cap. 1. ex lib. & cap. 2. fuisse octodecim Episcoporum, sed non quinam illi fuerint. Et quantum ego colligere possum ex frequenti lectione Operum S. Augustini, Celestius perpetuè consensit cum Pelagio. Quare locus capituli 8. libri 2. contra duas epistolas Pelagianorum, procedit aduersus Neopelagianos alios recedentes ex parte à dogmatibus Pelagij, vt ibi notat S. Augustinus, & ob id forsitan in cap. 5. appellat eos nouos hæreticos Pelagianos, postquam in 4. transcripsit verba, quibus satisfacit in 8. Quantum verò ad Iulianum, locus ex libro 4. contra ipsum, cap. 3. non est exploratus pro gratia interna infusa à Deo, & non procedit siue de hac, siue de externa legis, ac doctrinæ, vt necessaria simpliciter ad capessendam perfectionem, sed vt conducente tantum. Subijctique paulò inferius S. Augustinus post relata alia Iuliani verba: *Hic dicens, esse iam & illud, quod gratia Dei tribueras, abstulisti, ipsum scilicet voluntatis effectum. Non enim aisti, velle eos esse misericordes, modestos, & castos, & sobrios; & ideo non esse quod nondum per gratiam fuerint consequuti, bonæ huius voluntatis effectum; sed si & esse voluerunt, & sunt, iam in eis voluntatem, & effectum voluntatis inuenimus: quid remansit, quod gratia referuamus in tam euidentibus, quibus dixisti eos abundare, virtutibus?* Vt ad Iulianum respondi, sic etiam potest ad Celestium. Et à fortiori ad hunc, qui magistrum Pelagium sic sequutus est, vt sectatores eorum Celestij etiam nuncupentur, vt testatur S. Augustinus in lib. de Hæresibus ad Quodvultidem, hæresi 88. Quapropter quæ de Pelagij dogmate dicente, vt paucis verbis comprehendit Faustus Rhegiensis lib. & cap. 1. de Gratia, & lib. arb. naturam hominis sibi solam sufficere ad obtinendam salutem; extendenda etiam sunt ad dogma Celestij. Cui, & Iuliano assignat sine causa Alvarez verba capituli 8. ex libro 2. contra duas epistolas Pelagianorum.

4105 Et adhuc cum minori causa addit, S. Thomam, vbicumque refert errorem Pelagij, non aliter explicare illum, quàm dicendo, ipsum sensisse, quod initium bonè operandi est ex nobis, sed consummatio, & perfectio ex Deo, vt videre est 1. p. quest. 23. art. 5. in corp. 2. 2. q. 6. art. 1.

4106 in corp. 3. contra Gentes, cap. 149. quodlib. 1. art. 7. in corp. ad Rom. 7. lect. 3. in fine, & 2. ad Cor. 3. lect. 1. in fine, & ad Ephes. 1. lect. 1. etiam in fine. Oportuisset enim, vt Alvarez exponeret S. Thomam, quatenus sub nomine generali Pelagianorum complectatur etiam eos quos vocamus Semipelagianos, & Massilienses, & posteriores Pelagianos, qui quidem tradebant quod ex S. Thoma narrat Alvarez. Sed Pelagius, & eius priores aieclæ attribuebant libero arbitrio, vt posteriores, initium bonè operandi, & consummationem, ac perfectionem; secus ac posteriores.

4106 Declarat vtrumque S. Thomas quodlib. 1. art. 7. exaratus num. 4058. Et de prioribus Pelagianis extat manifestissimus locus 3. contra Gentes, cap. 155. transcriptus num. 4079. De posterioribus verò in 3. contra Gentes, cap. 149. vbi inquit: *Per hoc excluditur error Pelagianorum, qui dicebant, huiusmodi auxilium propter merita nostra dari, & quod iustificationis nostra initium ex nobis sit; consummatio autem à Deo.* Similiter 2. 2. quest. 6. art. 1. in corp. ait: *Hanc causam* (interiorem, quæ mouet hominem interiùs ad assentiendum his, quæ sunt Fidei) *Pelagiani ponebant solum liberum arbitrium hominis: & propter hoc dicebant, quod initium Fidei est ex nobis, in quantum scilicet ex nobis est, quod parati sumus ad assentiendum his, quæ sunt Fidei. Sed consummatio Fidei est ex Deo, per quam nobis proponuntur ea, quæ credere debemus.* Similiter etiam 1. p. quest. 23. art. 5. in corp. vt legere est in nostro num. 4079. Item ad Cor. 3. lect. 1. scribens: *Hoc est contra Pelagianos dicentes, quod inchoatio boni operis est ex nobis, sed perfectio est à Deo.* Sic his in locis. Sed in 7. ad Rom. lect. 3. & 1. ad Ephes. lect. 1. inquit: *Hoc verbum patrocinari videtur Pelagianis, qui dicebant, quod initium boni operis est ex nobis, in quantum bonum volumus. Gratia quæ est primum effectus (prædestinationis) non potest aliqua ratio assignari ex parte hominis, quæ sit ratio prædestinationis; quia hoc esset ponere, quod principium boni operis sit in homine ex seipso, & non per gratiam; quod est hæresis Pelagiana, quæ dicit principium boni operis esse ex parte nostra; denuntiat quidem hæresim Pelagianam quoad initium, & de ea tacet quoad consummationem, ac perfectionem.* De hac S. Thomæ interpretatione non potest dubium subesse, etsi discordet à præfata ab Alvarez, nulli inter Thomistas secundo: nimirum non his solis referuatum est nosse S. Doctoris sensa.

4107 Quarto ait Alvarez in num. 11. Pelagianos, saltem Iulianum, admisisse adiutorium diuinæ gratiæ subsecutis ad determinationem arbitrij creati, ita videlicet vt priùs naturâ incipiat homo, & posteriùs naturâ subsequatur gratiæ adiutorium, per quod in ipso opere diuinitus adiuetur. Si ita discursisset Iulianus, magna profectò fuisset eius subtilitas, vt in eodem indiuisibili actu voluntatis hac sola inciperet, & gratia subsequeretur posterioritate naturæ, quanquam simul tempore existentes; & vt idem actus, atque influxus seipso ad se mereretur adiutorium. Et cum suspicer, Alvarezium attribuisse eam Iuliano, vt inde innueret quod ipse, & plures alij Thomistæ solent obijcere contra nostram sententiam, scilicet sequi ex ea, determinationem liberi arbitrij ad actum salutarem præcedere pro priori naturæ gratiam, huiusque effectuum influxum;

quam sequelam nos negamus: erit magis inuidiosa Vincentio Baroni, & Gonetio, qui post Hererem Primarium Salmanticensem dixerunt, prædeterminationem arbitrio intinuatam de principio necessarium ad agendum, pro vt salutem oportet; non tamen omninò antecedere consensum salutarem, sed subsequi in genere causæ materialis, dispositionisque moralis; quia arbitrio datur non solum vt operetur, sed etiam quia operatur; proindeque physicam prædeterminationem pendere ab arbitrio, vt re ipsa existat, quanvis non pendeat, vt iam existens efficax sit. Modum hunc prædeterminationis, causalitatisque mutuæ impetui totis copiis 1. parte.

4108 Adductus Iuliani ab Alvarez locus ex lib. 1. S. Augustini contra duas epistolas Pelagianorum, cap. 18. quo sensu intelligatur, & impugnetur ibi, & in cap. seq. à S. Doctore, noscitur ex nostro numero 4016. & seq. Alij loci, siue sint Iuliani, siue cuiusvis alterius Pelagiani, ex lib. 2. cap. 5. 6. & 9. non procedunt de eodem actu, sed de diuersis, ita vt arbitrium incipiat vnum, & inceptions merito inuenitur ad alterum per gratiam, quæ non sit interna, nec omninò gratuita, nec simpliciter necessaria, sed externa, subiecta naturæ merito, & vtilis tantum. Perpendantur verba S. Augustini cap. illo 9. propalantia mentem eorum Pelagianorum: *Hoc quippe ita dicunt, vt homo à seipso sine adiutorio Dei habeat propositum bonum, studiumque virtutis, quo merito precedente dignus sit adiuuari gratiâ subsequente.* An non ita explicat, vt propositum bonum, studiumque virtutis, ortum ex arbitrij viribus, sit id cuius merito succedat distincta executio per gratiam adiuuantem?

4108 Quinto ait Alvarez in num. 12. Pelagianos dicitasse, veram esse hanc causalem: *Quia ego prior volui, Deus voluit: Quia ego volo, Deus me adiuuat;* hanc autem esse falsam: *Quia Deus vult, ego volo: Quia Deus adiuuat hominem, homo vult;* & sic semper tribuisse priores partes libero arbitrio, & posteriores reliquisse Deo. Facto, Pelagianos, & Semipelagianos ita dicitasse; sed comparatione instituta ad diuersos actus, quorum vnus viribus naturæ elicitus mereretur eam ad alium, ad quem non esset simpliciter necessaria: qualiscumque conditionis ea ab ipsis poneretur, siue interna, & supernaturalis; siue externa, & naturalis. Hinc S. Augustinus in epist. 107. ait: *Recognoscis me, vt puto, in iis quæ nos scire dixi, non omnia quæ ad Fidem Catholicam pertinent (aduersus Pelagianos) commemorare voluisse, sed ea tantum, quæ ad istam quæ inter nos agitur, de Dei gratia questionem, verum præcedat hæc gratia, an subsequatur hominis voluntatem; hoc est, vt planius id eloquar, vtrum ideo nobis detur, quia volumus; an per ipsam Deus hoc efficiat, vt velimus.*

4110 Agebat S. Doctor cum Vitali Carthaginensi, quem sic fuerat affatus in epistola limine: *Quomodo dicis, quod te audio dicere, vt rectè credamus in Deum, & Euangelio consentiamus, non esse donum Dei, sed hoc nobis esse à nobis; idest, ex propria voluntate, quam nobis in nostro corde non operatus est ipse? Et ad hoc cum audieris, quid est ergo quod ait Apostolus, Deus in nobis operatur & velle, & perficere? Respondes, per legem suam, per Scripturas suas Deum operari, vt velimus, quæ vel legimus, vel audimus; sed eis consentire;*

conſentire, vel non conſentire, ita noſtrum eſt, ut ſi velimus, fiat; ſi autem volumus, nihil in nobis operationem Dei valere faciamus. Operatur quippe ille, dicitur, quantum in ipſo eſt ut velimus, cum nobis nota ſunt eius eloquia; ſed ſi eis acquieſcere volumus, nos, ut operatio eius nihil in nobis ſit, eſſe ſcimus. Quæ ſi dicitur, proſectò noſtris orationibus contradicitur, &c. Sic ibi.

4111 Et ex progreſſu epistolæ, ac ſine perſpicuum eſt, agere cum Vitali, tanquam cum homine, qui in Africa temperavit Pelagij hæreſim, non ſecus ac poſteà fecerunt in Gallia Maſſilienſes. Nam in ſine inquit: *Contra Pelagianos eſt iſte conſpectus tibi, nobiſque communis. Illi quippe omnia ad fidelem, piamque vitam hominum pertinent. ita tribunt libero voluntatis arbitrio, ut habenda ex nobis, non à Domino putent eſſe poſcenda. Tu autem, ſi ea quæ de te audio, vera ſunt, initium fidei, ubi eſt etiam initium bona, hoc eſt pia voluntatis, non vis domini eſſe Dei, ſed ex nobis nos habere contendis, ut credere incipiamus, cetera autem religioſa vitæ bona Deum per gratiam ſuam iam ex Fide petentibus, quærentibus, pulſantibus donare conſentis.* Sancti Auguſtini hæc omnia manifeſtant, quæ me fateri dixi in numero 4109.

4112 Neque valet quod Gonſtus diſp. 2. de Hæreſi Semipelagiana, art. 5. §. 1. pag. 96. aſſert, ut probet, Vitalem, etſi dixerit, initium Fidei, & bonæ voluntatis ex libero arbitrio eſſe, non verò ex motione gratiæ, non ideo excluſiſſe motionem gratiæ per Chriſtum internæ, ſuadentis & moraliter excitantis, quandoquidem ſimul tradiderit, ut in eadem epistola refert S. Auguſtinus, hominem Dei ſuaſione precedente, conſequenti conſenſione, libertate naturali credere. Non, inquam, valet attento contextu verborum. Scripſerat Sanctus Auguſtinus ad Vitalem deviantem in Semipelagianum, expendens acutiſſimè illud Pſalmi 30. verſ. 32. *A Domino gressus hominis dirigitur, & viam eius vult. Non dixit, & viam diſcet, aut tenebit, aut ambulabit, aut aliquid huiusmodi, quod poſſes dicere à Domino quidem dari, ſed homini iam volenti, ut ſcilicet beneficiam Dei, quo gressus hominis dirigit, ut viam eius diſcat, teneat, gradiatur, ſua homo voluntate præcedat, & hoc Dei donum, precedente ſua voluntate, mereatur. Sed ideo dixit, A Domino, &c. ut intelligeremus, ipſam voluntatem bonam, quæ incipimus velle credere, quoniam Dei via quid eſt, niſi Fides recta? illius eſſe domum, qui gressus noſtros propterea dirigit primitus, ut velimus. Non enim ait Scriptura, A Domino gressus hominis dirigitur, quia viam eius vult; ſed dirigitur, inquit, & vult. Non igitur, quia voluit, dirigitur; ſed quia dirigitur, vult.*

4113 Subtiliſſimo iſt, & fortiſſimo argumento contra Vitalem, qui initium fidei, & bonæ voluntatis aiebat eſſe à libero noſtro arbitrio, cogitat S. Doctör reſponſurum forſan eundem Vitalem, hoc fieri à Domino, dum doctrina eius legitur, vel auditur, ſi homo veritatem, quam legit, vel audit, ſua conſentiat voluntate. Si enim latèret eum, inquit, doctrina Dei, non dirigerentur gressus eius, quibus directis veller viam Dei. Ac per hoc tantum præta, à Domino gressus hominis dirigit ad eligendam viam Dei, quia ſine doctrina Dei non ei poſſeſt innotescere veritas, cui propriâ voluntate conſentiat. Cui ſi conſentit, inquit, quod in eius libe-

ro arbitrio conſtitutum eſt, rectè utique dicuntur ab illo dirigi gressus eius, ut viam eius velit, cuius doctrinam ſuaſione precedente, ſubſequenti conſenſione, ſectatur; quod libertate naturali ſi vult, facit; ſi non vult, non facit, pro eo quod fecerit, præmium, vel ſupplicium ſuſcipitur. Hæc eſt reſponſio vel præſtita à Vitale, vel quam cum daturum autumat S. Auguſtinus; nullumque eſt in ea veſtigium gratiæ per Chriſtum internæ, & ſupernaturalis, quæ ſuadeat, & excitet moraliter; ſed id tribuitur ſoli doctrinæ externæ dirigenti.

4114 Quom adhuc magis conſtat ex refutatione, quam ſubjicit Sanctus Doctör. Hæc eſt (inquit) illa Pelagianorum mala, malè diſſamata, meritoque reprobata, & ab ipſo etiam Pelagio, timente damnari in Orientalium Episcoporum iudicio, damnata ſententia, quæ dicitur, gratiam Dei non ad ſingulos actus dari, ſed in libero arbitrio eſſe, vel in lege, atque doctrina. Et uſque ad eò, frater, erimus gratiam Dei eam Pelagianam ſententiam teneamus, quam peſtore quidem ſicto, ſed tamen Catholicos indices timens, Pelagius ipſe damnauit? Quibus verbis S. Auguſtinus clarè exprimit, non ſubaudiri à ſe in ea reſponſione, niſi ſuaſionem, & excitationem moralem Pelagianicam, iſdeſt conſiſtentem in lege, atque doctrina, & non in gratia per Chriſtum internæ, atque ſupernaturali, ſeu in gratia Dei vera. Qualem ut Vitalis fateatur, vult S. Auguſtinus. Et ideo addit: *Hoc eſt, quæ non ſecundum merita noſtra datur, ſed dat merita ipſa, cum datur, quia præuenit hominis voluntatem bonam, nec eam cuiusquam inuenit in corde, ſed facit. Si enim ita prepararet, atque operaretur Deus hominis voluntatem, ut tantummodo legem ſuam, atque doctrinam libero eius adhiberet arbitrio; nec vocatione illa aita, atque ſecreta ſic eius ageret ſenſum, ut eidem legi, atque doctrina accommodaret aſſenſum, proculdubio eam legere, vel intelligere legendo, vel etiam exponere, ac prædicare ſufficeret, nec opus eſſet orare, ut Deus ad fidem ſuam infidelium corda converteret, & conuerſis proſcientem perſeuerantiam eiſdem gratiæ ſue largitate donaret. Si ergo hæc à Domino poſcenda eſſe non renuis, quid reſtat, frater Vitalis, niſi ut ab illo donari fatearis, à quo poſcenda eſſe conſentis? En Auguſtinum in id incumbere, ut Vitalis, non contentus lege, atque doctrinâ, concedat gratiam internam, & ſupernaturalem, ſeu vocationem altam, & ſecretam, quæ Deus dirigit, præueniat, præparet, & operetur initium etiam fidei, & bonæ voluntatis.*

Eodem ex conatu aduerſus Pelagianos, & Semipelagianos canit S. Proſper in Carminè de Ingratis, cap. 14.

*Non iſtud monitus legis, non verba Propheta,
Non præſtata ſibi præſtat natura; ſed vnus
Quod fecit, reſicit. Peromrat Apoſtolus or-
bem,
Prædicet, hortetur, plantet, riget, increpet,
inſtet,
Quaque viam verbo reſeratam inuenit in-
tret:
Ut tamen his ſtudiis auditor promoueat,
Non doctör, neque diſcipulus, ſed gratia
ſola
Eſſicit, inque graues adoleſ plantaria fru-
ctus.*

Hæc

*Hæc ſemen Fidei radicem aſſigere menti,
Eque ſinu cordis validum inbet edere germem:
Hæc maturandam ſegetem ſeruatque, fouet-
que,
Ne lolium, & tribuli, & vana dominentur
aueña,
Ne ventus frangat; torrens irahat, æſtus
adurat,
Neu cum ſe nimium lata, & præfortis in al-
tum
Extrulerit, turpi procumbat ſtrata ruinâ.*

4116 Allegatur ab Aluarez locus alius ex lib. 3. Hypoſtrophicon, cap. 10. ubi dicitur: *In omni opere ſancto prior eſt voluntas Dei, poſterior liberi arbitrij: iſdeſt, operatur Deus, cooperatur homo. Quod ſi dicitur, ut dicere conſueſti, quia ego prior volui, Deus voluit; iam meritum facis, ut gratia ex operibus, iam non ſit gratia, ſed merces. Hoc loco redarguit te Apoſtolus dicens: Si autem gratia, iam non ex operibus. Gratia igitur donatur, non redditur; quia ſi redditur quaſi ex debito, non ab Apoſtolo, Non ex operibus, diceretur. In his etiam verbis agitur contra actum elicitum ex virtutibus naturæ meritorum gratiæ ad alium actum, gratiæque, qualem Pelagiani ſponebant. Et reſpectu eiſdem actus gratia chriſtiana, catholicaque debet ſemper præuenire, vocando arbitrium noſtrum, quod ipſam ſequatur, etiam cooperantem, & principalis coeſſentem, ſed electiue ipſammet determinans. Si id animaduertatur, fruſtratur ſic, ob quem Aluarez ſuprà, & in diſp. 99. ac 100. in medium producit dictum illud quantum Pelagianorum, ac Semipelagianorum. Etſi enim Noſtris appingere velit, ſed incaſtum.*

4117 Sextò ait Aluarez in num. 13. Pelagium putafſe, ſi aſſeratur quod gratia Dei humana merita antecedit, & ex nolentibus volentes faciat, deſtrui libertatem humani arbitrij per talem gratiam, & induci fatalem neceſſitatem. Sic quidem Pelagius; ſic etiam Semipelagiani ſenſerunt, loquuti contra gratiam internam per Chriſtum, & ſupernaturalem, quæ ſimpliciter neceſſaria ſit non modò ad progreſſum in via ſalutis, verum etiam ad initium fidei, bonæque voluntatis: & quæ collata gratis ex prædeſtinatione ſine præuiis naturæ meritibus, aſſequatur infallibiliter effectum, faciatque etiamnum ex nolentibus volentes. Meminit Aluarez exiſtimationis huius Pelagianorum, ac Semipelagianorum, ut inueneret, illos ab eo abſurdo diſputafſe quondam, ſicut & nunc Noſtri aduerſus gratiam prædeterminantem phyſicè, intentam à S. Auguſtino, & à Catholicis cæteris. Sed non argumentati ſunt niſi contra gratiam ſub terminis præciſis, quos attigi, & quos Noſtri tuentur ut inuolabilia Fidei Orthodoxæ dogmata. Quæ inſinuatur de gratia per vim phyſicè prædeterminatiuam efficaci, facienteque ex nolentibus volentes, non fuerunt campus controuerſiæ S. Auguſtini cum Pelagianis, ac Semipelagianis, ut in Sectione 289. tractabo. Et iuxta hæc ſunt intelligenda dicta ipſorum apud illum citata ab Aluarez.

4118 Septimò Aluarez ait num. 14. & 15. Apoſtolum ſcribentem, operari Deum in nobis & velle, & perficere, à Pelagio fuiſſe explicatum de operatione per intellectuſ illuminationem, & voluntatis ſtupentis excitationem, quæ Deus ſuadet illi quod bonum eſt: indeque Pelagium intuliſſe, Deum operari in nobis velle, quantum in ipſo

eſt; ſed ipſi conſentire, vel diſſentire, ita noſtrum eſſe, ut ſi velimus, fiat; ſi autem nolimus, nihil in nobis operationem Dei valere faciamus. Vtraque hæc pars æquè attinet ad Semipelagianos, ac ad Pelagianos. Nam utriusque adnitebantur, omnibus petitiuam eſſe æternam ſalutem, omneſque generaliter ad hanc vocari per naturæ lumen, legem, Prophetas, &c. Huiusmodique poſita vocatione, non interna per Chriſtum, neque ſupernaturali, dicebant liberum arbitrium perſtare indifferens, & ſufficiens ut reſpondens conſequeretur præmium, ſicut & ut obſurdeſcens incurreret pœnam, meritoque reſponſionis præſtitæ propriis virtutibus proficeret in gratia; qualem ipſi ponebant. Qui ad initium ſaltem fidei, & bonæ voluntatis non requirebant ſupernaturale auxilium ſufficiens verè per Chriſtum, & neque verè efficaci ſiue ad tale initium, ſiue ad progreſſum, & conſummationem, provt communiter diſcurrebant. Vnde dignoſcitur, quantum elongemur à præſata utraque parte Pelagianorum, & Semipelagianorum, memorata ab Aluarez non ſine myſterio grauandi eâ nos: Cur enim ſit accedere ad illos, affirmare internum, & ſupernaturale auxilium per Chriſtum, ſufficiens verè, & efficaci; negareque prædeterminans phyſicè, & cum cuius entitate non valeat arbitrium noſtrum coniungere diſſenſum, ſed cum illo ſit tantum conſociabilis conſenſus? Loci Pelagianorum apud S. Auguſtinum allari ab Aluarez negant quod nos affirmamus.

4119 Octauò ait Aluarez num. 16. Pelagium affirmafſe diuinæ prædeſtinationis dari cauſam ex parte noſtra, videlicet merita præuiſa viribus incepta naturæ, ſuadente doctrinâ, & reuelatione interiore quid faciendum, quidve fugiendum eſſet. Sed proculdubid Pelagius aſſerebat, ſolam ſibi ſufficere naturam ad obtinendam ſalutem æternam, proindeque omnes effectus, quibus illam aſſequimur, non quoad inchoationem tantum, verum & quoad perfectionem ſubtraxit à prædeſtinatione diuina ut cauſa; imò iuxta Pelagium prima eorum cauſa fuit liberum arbitrium, ex iis præſcientia Dei, ex præſcientia prædeſtinationis ad gloriam, ſeu electio. Si quam verò gratiam admittit, fuit communiter externa; ut concedam fuiſſe aliquando internam: & vna, atque altera ex meritis fuit naturæ, nonque neceſſaria ſimpliciter, præter remiſſionem peccatorum perſonalium ex ſuppoſitione eorum. Quorum igitur inchoatio ſola per liberi arbitrij vigorem aſſignatur prædeſtinationis meritum, iuxta profanam Pelagij nouitatem? Quorum ſit mentio inchoationis ex ſuaſione doctrinæ, & reuelationis interioris? Num intendit Aluarez denotare colluſionem ſententiæ Pelagianæ cum noſtra? Sanè noſtra in meritis ex natura, nedum quoad progreſſum & finem, ſed neque quoad ſolam inchoationem agnoſcit prædeſtinationis cauſam; & ut permittam, Pelagium conſeſſiſſe doctrinam, reuelationemque interiorem per illapſum Spiritus diuini, opinio noſtra contenta non eſt ſuaſione, motioneque ſolâ morali, quam præſtet gratia Chriſtiana; ſed plus aliud poſtulat, non parui habens ſuaſionem, & motionem moralem; uti nec habuit S. Auguſtinus. Qui incidente ſermone de ſtatu beatitudinis, dixit libro 4. contra Iulianum, cap. 3. *Hoc ſuperbia malum tunc animi tentare non poterit, & contra quod deceremus, omnino nullum erit, quando tantâ ſariabitur viſione.*

visone, & tantà inflammabitur charitate superioris boni, ut ad seipsum, sibi placendo, deficere ab illius dilectione non possit. Quibus verbis commendat gratiam, quæ præviâ cognitione, & affectione boni propositi sine indifferentia necessitat in patria. Quidni ergo in via gratia suadebit, & mouebit moraliter repræsentatione, & amore boni, sed liberè, quia cum indifferentia proponat illud?

4120 Transiit Aluarez ad Pelagianos, quod Semipelagianorum plurium fuit postea dogma, adstruens initium bonæ voluntatis, & Fidei meritum ex natura, per quod incipientes præparare nos ad gratiam iustificantem foueret gratia auxilians. Quam qualem excogitarint, internamne, an tantum externam; necessariamne simpliciter, an solam vtilem? non est omnino exploratum, nam veritate, calideque loquebantur.

4121 Inter Semipelagianos illi Massilienses, de quibus S. Prosper, & Hilarius in epistolis ad S. Augustinum, contenti erant gratiâ oblatâ indifferentem omnibus, naturalique facultate ad eam promerendam per naturam, vnde secundum præscientiam futurorum meritorum eligerentur digni, reicerentur indigni. Et cum pro gratuita omnino præparatione auxiliorum, propositoque Dei erga prædestinatos infallibiliter efficaci vgerentur argumento ex infantibus obeuntibus susceptâ lustrali aquâ. Respondebant, hos etiam fuisse electos secundum præscientiam meritorum ex facultate naturæ, quæ habituri essent si ad rationis usum peruenirent. Cassianus verd, qui Massiliam incoluit, sed cuius principia Sancti Prosper, & Hilarius non proposuerunt integrè in præfatis epistolis S. Augustino, quamquam Sanctus Prosper in libro contra Collatorem, seu contra Cassianum edito post S. Augustini mortem, id expleuerit: Cassianus, inquam, sensit, non omnium, sed aliquorum electorum prædestinationem esse gratuitam. Dixit namque, Deum misericorditer præuenire nonnullos suâ gratiâ, & nonnullorum conatus ex naturæ vigore expectare, ut propter eos tanquam propter merita gratiam tribuat. Denique Faustus Rhegiensis gratiam prædestinationem repudiavit, non admittens nisi præscientiam futurorum ex natura meritorum, in quibus & alia extrema conferrentur beneficia; iuxta quam proinde præscientia esset ad gloriam deputatio secundum iustitiam. Pressusque pondere argumenti ex paruulis defunctis post Baptismum, in quibus nulla fingere poterat merita ex natura, succubuit dicens libro 1. de Gratia & lib. arb. cap. 14. Quid rationis est, ut interrogare velis occulta, cum solitudinem tuam plenissimè videas respondere manifesta? Consensit itaque Faustus cum Massiliensibus omnino, & cum Cassiano partim in neganda prædestinatione adultorum tum ad gratiam auxiliantem, tum ad gloriam independentem à meritis ex facultate naturæ. Hi sunt Semipelagiani, quorum noticia ad nos peruenit, & de singulis loquendum est cum discrimine; nam non conueniunt quoad principia omnia. Quod quia non obseruauerunt Theologi, & Scriptores complures, suborta est magna confusio circa Semipelagianorum placita.

4122 Nonò ait Aluarez in num. 21. Pelagium concessisse simultaneum concursum generalem Dei ad actus liberos naturales, sed negasse præuium. Veruntamen non potuit absque manifesta con-

traditione negare hunc, si concessit illum. Etenim eam inuoluat in terminis, ut existat Omnipotentia diuinæ in actu secundo concursus, quem non præcedat in actu primo concursus, seu quidem eiusdem Omnipotentia concursus præuius, idest per decretum liberum præparatio Omnipotentia ad influendum effectum immediatè, & proximè cum voluntate creata. Si pro Aluarez dicatur, significasse nomine concursus præuij eum, qui sit physicè prædeterminatiuus. Mirum est, reuocare Pelagij hæresim magna ex parte ad denegatam prædeterminationem physicam erga actus liberos naturales: estque eo magis mirum, quo Gonetus art. 2. pag. 35. scribit: [Licet Durandus, Ludouicus à Dola, & alij omnem concursum Dei, tam præuium, quam simultaneum negent, Pelagianis tamen, & hæreticis non annumerantur.] Deberent tamen referri eundem in numerum, si in prædicto sensu Pelagius inficiatus fuisset concursus præuium, & in eodem fuisset impugnatus à SS. Augustino, & Hieronymo, quos Aluarez allegat, quandoquidem quod refutant, reiciant tanquam Pelagianum, & hæreticum. Sed de hoc pronuntiato, quod Pelagio attribuitur ab Aluarez, actum est satis in sect. 282. & seq. Omisi articulos duodecim relatos ab Aluarez ex epistolis 106. ac 107. aliique ex locis S. Augustini, & obiectos Pelagio in Synodo Diospolitana, quos nisi anathematizasset, anathematizatus & ipse vtiq; fuisset. Nam in enarratione nullum signum præbet Aluarez detorquendi eos contra nostram doctrinam.

SECTIO COLXXXIX.

Num. Pelagiani agnouerint gratiam internam habitualem?

4123 Gonetus in art. 2. ex pag. 33. vsque ad 40. probat, Pelagianos docuisse gratiam remissionem peccati esse donum internum renouans, seu instaurans naturam, & non extrinsecè tantum condonans peccata. Probatque id contra Suarez, quem ter, & maximè fuisse hallucinatum ait. Sed etli punctum hoc non sit tam proprium præsentis Tractatus, tamen ob tam eximij Doctoris, quantus est Suarez, defensionem, illud non præteribo intactum.

4124 Igitur Pelagium non negasse gratiam internam habituaalem constat aperte Gonetò ex illius ad Demetriadem epistola, in cuius capite 18. aiebat: Si etiam ante legem, ut diximus, & multò ante nostri Saluatoris aduentum, in istè quidam vixisse, & sanctè referantur; quanto magis post illustrationem aduentus eius nos id posse credendum est, qui instruiti per Christi gratiam, & in meliorem hominem renati, meliores illis esse debemus, qui ante legem fuerunt, dicente Apostolo, Peccatum in vobis iam non dominabitur; non estis sub lege, sed sub gratia. Cap. 22. Nobilitatis ad hoc tantum memineris, ut cum claritate generis morum sanctitate contendas, & cum nobilitate corporis animi virtute nobiliter proficias, magisque illâ nobilitate gloriaris, quæ filios Dei, & cohæredes Christi facit. Cap. 24. Seculi Virgines, quæ se nuptiis præparant

4125 preparant: : mirà se solitudine formare student: : Non minorem sponsum requirit ornamentum, qui cum vniuersam Ecclesiam salutaris aqua lauacro purificatam sine macula, & ruga reddiderit, quotidie cupit eam fieri pulchriorem, ut semel à vitiiis, peccatisque mundata semper ornatur decore virtutum.

4125 Colligit etiam Gonetus exinde, quòd Iulianus Pelagianus apud S. Augustinum lib. 1. contra ipsum, cap. 6. commendabat hæc verba S. Ioannis Chrysostomi in homilia ad Neophytos: Benedictus Deus, qui fecit mirabilia solus, qui fecit vniuersa, & conuertit vniuersa. Ecce libertatis serenitate perfruuntur, qui tenebantur paulò ante captiui; & cines Ecclesie sunt, qui fuerunt in peregrinationis errore; & iustitia in sorte versantur, qui fuerunt in confusione peccati. Non enim tantum sunt liberi, sed & sancti, sed & iusti: non solum iusti, sed & filij, sed & hæredes: non solum hæredes, sed & fratres Christi; nec tantum fratres Christi, sed & cohæredes: non solum cohæredes, sed & membra: non tantum membra, sed & templum: non tantum templum, sed & organa Spiritus. Vides quot sunt Baptismatis largitates. Et nonnulli deputant celestem gratiam in peccatorum tantum remissione consistere; nos autem honores computauimus decem. Hæc de causa etiam infantes baptizamus, cum non sint coinquinati peccato (scilicet proprio, & personali) ut eis detur, vel addatur sanctitas, iustitia, adoptio, hæreditas, fraternitas Christi, ut eius membra sint.

4126 Sed hic locus nihil conducit ad intentum Gonetii. Nam Iulianus eo abutebatur, quantum ad illa verba, Hæc de causa etiam infantes baptizamus, cum non sint coinquinati peccato, &c. ex illis que deducebat S. Chrysostomum sensisse, non dari in paruulis peccatum originis. Et quoad illa verba satisfacit S. Augustinus. Dissimulabat verd Iulianus quoad cætera, in quibus S. Chrysostomus contra quosdam docuit, per Baptismum infundi adultis gratiam habituaalem, & dona Spiritus S. purgari, ornarique animas, & non solum per quandam quasi condonationem extrinsecam remitti debita peccatorum, tum originalis, tum personalium. Ita S. Chrysostomus explicat Bellarminus lib. 4. de amissione gratiæ, & statum peccati, cap. 9.

4127 Priores loci non maiorem facessunt curam; nam omnia illorum verba sufficienter intelliguntur prolata à Pelagio de virtutibus moralibus naturalibus vnâ cum iure adoptionis per Baptismum ad regnum cælorum. Talem serè ille sibi finxit statum humanæ naturæ, qualem antiqui Philosophi lumine Fidei destituti putarunt, & qualem imaginamur fore, si Deus voluisset, ut poterat, condere hominem in pura natura. Solummodò addidit, tum per legem, doctrinam, &c. habere maiora subsidia ad virtutum officia; tum eum, qui Baptismate suscepto, non ad abolendam maculam peccati originalis, quod negabat, sed ad consequendum per adoptionem regnum cælorum, decederet sine peccato, obtenturum tale regnum, id est excellentem quandam felicitatem, maiorem illâ, quam suapte naturâ postulasset hominis conditio. Neque hæc intelligentia potest displicere Gonetò, qui eam approbat art. 1. pag. 16. circa hæc verba Pelagij in eadem epistola, cap. 11. Spirituales diuitias nullus tibi præter te conferre poterit. In his ergo iure laudanda es, in his merito ceteris præferenda es, quæ nisi ex te, & in te esse non possunt.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

4128 Taxat hæc verba S. Augustinus in epist. 143. ad Iulianam, matrem eiusdem Virginis Demetriadis, dicens: Non sanè parvus est error illorum, qui putant, ex nobis ipsis nos habere, si quid iustitiæ, continentia, pietatis, castitatis in nobis est, & quòd ita nos condiderit Deus, ut ultra, præter quod nobis reuelet scientiam, nihil nos a. inuet, ut ea qua faciendâ discendo nouimus, etiam diligendo faciamus, naturam scilicet, atque doctrinam desinentes tantummodo esse gratiam Dei, & adiutorium, ut rectè, iustèque viuamus. Ad habendam verd bonam voluntatem, ubi est hoc ipsum, quod iustè viuimus, & ipsa charitas, quæ in omnibus Dei bonis ita excellit, ut etiam Deus dicta sit, quæ vnâ adimpletur in nobis, si quid diuine legis, & admonitionis implemus, nolunt nos diuinius adiuuari, sed nos ipsos decunt arbitrio proprio ad ista sufficere. Non vobis videatur error iste mediocri, profiteri velle Christianos, nec velle audire Apostolum Christi, qui cum dixisset, Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, ne quisquam eam se habere non nisi per proprium putaret arbitrium, continuo subiunxit, Per Spiritum S. qui datus est nobis. Hanc esse magnam gratiam Saluatoris, qui ascendens in altum captiuauit captiuitatem, & dedit bona hominibus, quisquis nondum confiteatur, quantum, & quam exitialiter erret, intelliges. Quomodo ergo à vobis, quibus tantam dilectionem debemus, admonendis, ut talia caueatis, dissimulare possemus, cum legissemus librum, quem ad sanctam Demetriadem quædam scripserit, vel vtrum ad vos perueniret, vestris potius rescriptis nosse volumus. In quo libro, si fas est, legat virgo Christi, vnde credat, virginalem suam sanctitatem, omnesque spirituales diuitias non nisi ex seipsa sibi esse; atque ita prinsquam sit plenissimè beata, discat, Deo esse, quod absit, ingrata. Verba enim ad illam scripta in eodem libro sunt ista, Habes ergo & hic, inquit, per qua merito præponaris aliis, imò hinc magis; nam corporalis nobilitas, atque opulentia tuorum intelliguntur esse, non tua; spirituales verd diuitias, &c. Pergit S. Doctor aperite perniciem, & virus contentum in his Pelagij verbis. Quæ si S. Augustino, & Gonetò non sonant internam, insulamque gratiam, siue actuaalem, siue habituaalem, cur Gonetò sonabunt ea alia?

4129 Præsertim cum ipse in eodem art. pag. 14. referat & ista verba Pelagij, cap. 2. eiusdem epist. Quoties mihi de institutione morum, & sancta vitæ conseruatione dicendum est, soleo primò humana naturæ vim qualitatemque monstrare, & quid effici possit, ostendere, ac iam inde audientis animum ad species incitare virtutum, ne nihil proficere ad ea vocari, quæ fortè esse sibi impossibilia præsererit. Quibus in verbis, & sequentibus aliis Pelagius, iudicio Gonetii, dicebat, nullâ factâ mentione gratiæ, naturam hominis sufficere ad quæcumque virtutum opera exercenda, ad seruanda omnia Dei mandata, & vitendum sine vilo peccato, ac denique ad veram, & æternam felicitatem consequendam. Non igitur contra Suarez manifestè ostenditur, Pelagium pronuntiasse in fauorem gratiæ internæ, insulæque, siue actualis, siue habituaalis.

4130 Quin potius valde probabilis fuit persuasio Suetij, Primò, nam gratia remissionis peccatorum, iuxta Pelagium, non fiebat per interioris gratiæ subministracionem, ut interpretatus fuit S. Augustinus lib. de Gratia Christi, c. 2. necnon in epist. 95.

Z Dominicus

Damnaturque Pelagius in Concilio Mileitano *can. 2.* quia gratiam ad solam remissionem peccatorum valere aiebat. Canon ita se habet: *Item placuit, ut quicumque dixerit, gratiam Dei, in qua iustificamur per Iesum Christum D.N. ad solam remissionem peccatorum valere, que iam commissa sunt, non etiam ad adiutorium, ut non committantur, anathema sit.* Secundò, quia Pelagius negavit, vel certè non agnovit actus supernaturales. Ergo pariter sustulit dona gratiæ habitualis; ablati enim actibus, necesse est, habitus tolli, cum hi sint propter illos.

4131 Respondet ad primum Gonetus, Suarium hallucinari ter, & maximè. Nam Sanctus Augustinus dicens cap. 2. de Gratia Christi: *Est gratiam Dei, quã Christus venit in mundum peccatores salvos facere, in sola remissione peccatorum constituat* (Pelagius) potest huic sensui ista verba coaptare dicens, ideo eam per singulas horas, per singula momenta, & per actus singulos necessariam, ut semper in memoria retinentes, & reminiscentes dimissa nobis esse peccata, non peccemus ulterius, adiuti non aliqua subministracione virtutis, sed viribus propria voluntatis, quid sibi remissione peccatorum prestitum fuerit per actus singulos recordantes; intelligi debet quatenus, quamquam Pelagius admittebat Dei gratiam consistentem in remissione peccatorum, non ideo putandus erat sentire catholicè de gratia, quia stabat, necessariam esse memoriam remissionis peccatorum, quin esset necessaria subministratio aliqua virtutis, seu gratia actualis auxilians, & adiuvans, de qua verfabatur quæstio, & non de infusione gratiæ habitualis. Quare Pelagius non displicet S. Augustino, quia hanc negat, sed quia illam. Eodem modo accipiendus est S. Augustinus in epist. 95. inquit: *Sive enim dixerit Pelagius esse liberum arbitrium, sive gratiam esse remissionem peccatorum, sive gratiam esse legis præceptum, nihil eorum dicit, quod per subministracionem Spiritus S. pertinet ad concupiscentias, tentationesque vincendas, quem ditissime effudit in nos, qui ascendit in celum, & captivavit captivitatem, dedit dona hominibus. Hinc enim oramus, ut peccatorum tentationem superare possimus, ut Spiritus Dei, unde pignus accepimus, adiuvet infirmitatem nostram. Qui autem orat, & dicit, Ne nos inferas in tentationem; non vtrique id orat, ut homo sit quod est natura; neque id orat, ut habeat liberum arbitrium, quod iam accepit, cum crearetur ipsa natura; neque orat remissionem peccatorum, quia hoc superius dicitur, Dimitte nobis debita nostra, &c.* Similiter PP. Mileitani non damnarunt Pelagium ob non concessam gratiam habitualement sub nomine remissionis peccatorum; sed ob non admittam actualem, quam ipsi contendebant esse necessariam, ne de cætero peccaretur. Vnde Vazquez 1. 2. disp. 196. cap. 3. num. 13. scripsit, [non errasse Pelagium, quòd assereret, sine gratia habituali, aut remissione peccatorum posse servari diu præcepta; sed quòd sine auxilio gratiæ putaret impleri posse: liquidem Augustinus dicit, primam gratiam, quæ sine vllis meritis datur, esse gratiam, quam Pelagius faceri debet. Scholastici autem qui putarunt, cum Pelagio disputatum fuisse de necessitate gratiæ habitualis, & remissionis peccatorum ad servanda præcepta, ignoracione vocis, & historie lapsi sunt, exitimantes, nomine gratiæ proprie intelligi gratiam habitualement, & remissionem peccatorum.]

4132 Ad secundum respondet Gonetus, Pelagium

potuisse adhibere gratiam habitualement, non ad influendum physicè effectivè in actus salutare, qui supernaturales essent, sed ad alios formales effectus proprios illius: potuisse etiam exitimare, nullos dari actus supernaturales, etsi gratia habitualis, & annexa dona residerent in anima, & eius potentiis; quia cum nullum agnosceret auxilium supernaturale applicans voluntatem ad agendum, hæc ipsa, ut proxima ratio agendi, determinaret ad id gratiam habitualement, & reliqua dona. Vnde quando S. Augustinus ait cap. 30. de Gratia Christi: *Istam quippe gratiam, quã iustificamur, id est quã charitas Dei diffunditur in cordibus nostris per Spiritum S. qui datus est nobis, in Pelagij, & Celestij scriptis, quacumque legere potui, nusquam eos inveni, quemadmodum consistenda est, confiteri. Profusus nusquam eos aduerti, sicut agnoscerentur, agnoscere filios promissionis, de quibus dicit Apostolus, Non ij, qui filij carnis, hi filij Dei; sed filij promissionis deputantur in semen. Quod enim promittit Deus, non facimus nos per arbitrium, seu per naturam, sed facit ipse per gratiam. Nam, ut de cæteris Opusculis interim taceam, vel libellis eius, quos iudicis Ecclesiasticis allegavit, que vobis omnia cum alijs, quas necessarias existimavimus, literis mittenda curavimus, quibus omnibus diligenter inspectis, possitis advertere, non eum ponere Dei gratiam, quã inuamur, vel ad declinandum à malo, vel ad faciendum bonum, præter naturale arbitrium voluntatis, nisi in lege, atque doctrina: ita ut ipsius quoque orationes ad hoc asserat necessarias, ut ostendatur homini quid concupiscat, & diligat; interpretandus est S. Doctor de non inuenta in Pelagij, & Celestij scriptis gratia habituali, qualem debebant confiteri, id est que physicè effectivè influeret cum anima, & eius potentiis in actus salutare.*

4133 Responiones ad primum similes vero sunt, sed non convincentes. Nam testimonia ex cap. 2. de Gratia Christi, & ex epist. 95. aprè accipiuntur de subministracione virtutis, & Spiritus S. per gratiam habitualement, infusosque habitus virtutum comitantes eam, & coefficientes cum potentiis à se elevatis actus liberos salutare, & supernaturales; maximè si gratia actualis, consistens in pijs illustrationibus, & affectionibus, non præter influxum effectivum in eos, ut docet Suarez lib. 3. de Auxilijs, cap. 4. num. 11. Ouedus in 1. 2. tract. 7. controu. 1. punct. 7. cum multis alijs. De testimonio Concilij Mileitani ipse Gonetus disp. 1. de Gratia, art. 5. §. 3. pag. 507. inquit, [nomine gratiæ, quã iustificamur, si proprie, ut debent, verba accipiuntur, non gratiam auxiliantem, quæ dispositivè ad iustificationem concurrat, sed gratiam habitualement, per quam formaliter iustificamur, & in filios Dei adoptamur, intelligi debere. Vnde PP. eiusdem Concilij epist. 95. apud Augustinum hanc gratiam dicunt esse, quã Christiani, & filij Dei sumus. Item D. Thomas hic, nempe 1. 2. quæst. 109. art. 4. ait: In statu naturæ corruptæ non potest homo implere omnia mandata diuina sine gratia sanante, quæ gratia iustificans est.] Hucvque ille explicans Canonem 3. Concilij Mileitani, eodem modo ac Suarez contra Vazquez in loco præcitato, & in disp. 185. cap. 1. num. 4. Non ergo Eximius Doctor tam maximè est hallucinatus; vel Gonetus hallucinatus est maximè.

4134 Superiora profert Gonetus tr. Sans eam quaestionem,

quaestionem, an ad totam legem naturæ servandam necessaria sit gratia habitualis, non solum consequenter, & ex parte termini, sed etiam antecedenter, & ex parte principij, suffragansque parti affirmatiuæ. Et similiter art. 6. §. 1. pag. 517. tradit, hominem in statu naturæ lapsæ non posse sine eadem gratia habituali vitare omnia peccata mortalia opposita legi naturæ. Et cum has assertiones stabiliat ex Canone 3. Concilij Meliuitani, germanisque alijs Conciliorum, & PP. infertur, etsi illorum intentum sit, postulari etiam à Deo debere auxilium ad superandas tentationes necessarium, non nominatim contra Vazquium: cum tamen antea prælustris huius Doctoris autoritate confirmasset, S. Augustinum, PP. alios, & Concilia disputantia de gratia aduersus Pelagianos non significasse sub huius nomine habitualement, sed tantum actualem auxiliantem. Quod probabiliter dictum est à Vazquio, & ut tale reputatum à Suarez lib. 1. de gratia, c. 27. n. 9. & 10. Sed contrarium esse admodum probabile ostendit Specitum contra Vazquium Suarius prolog. 3. c. 6. n. 3. & seq. quem locum forsan non legit Gonetus; nam tantum allegat prolog. 5. c. 2. n. 5. tomæque 3. lib. 7. c. 6. num. 1.

4135 Sed inquit Gonetus art. illo 5. §. 4. pag. 510. licet Pelagius gratiam habitualement, seu remissionis peccatorum agnouerit, non tamen ut necessariam ad legis naturalis obseruantiam: Concilia verò, & PP. dum ipsius errores proseribunt, non solum actualis, sed etiam habitualis gratiæ necessitatem ad eam obseruantiam adstruere. Contra tamen, quia Pelagius gratiam remissionis peccatorum, quam agnovit, iudicavit necessariam in homine post peccata personalia, ut hæc condonarentur; sed debitam meritis nudi liberi arbitrij, & absque vlla interna, ac supernaturali per Christum gratia, sine qua etiam in posterum sufficeret illud, ne denud peccaretur.

4136 Ita constat ex Canone illo 3. Concilij Meliuitani, & ex multis locis S. Augustini, sed præcipuè ex epistola 94. & ex libro de Gratia, & lib. arb. cap. 14. Scribit namque ea in epistola: *Nota quadam hæresis, inimica gratia Christi, contra Ecclesiam Christi conatur exurgere; sed nondum euidenter ab Ecclesia separata est: hominum scilicet, qui tantum audent infirmitati humana tribuere potestatis, ut hoc solum ad Dei gratiam pertinere contendunt, quod cum libero arbitrio, & non peccandi possibilitate creati sumus, & Dei mandata que a nobis implerentur, accepimus. Cæterum ad eadem mandata seruanda, & implenda nullo diuino adiutorio nos egere. Necessariam vero nobis esse remissionem peccatorum, quia ea que a nobis in præteritum male facta sunt, infecta facere non valeamus: easendis autem futuris, vincendis que peccatis, omnibusque tentationibus virtute superandis, sine vlllo deinceps adiutorio gratiæ Dei, naturali possibilitate humanam sufficere voluntatem. : : Quam sint hæc inimica gratia Dei, que per Iesum Christum D.N. humano generi indulta est, & quemadmodum totius Fidei Christiane fundamenta euertere moliantur, peruidet nobiscum Venerabilitas vestra, &c.* Sic S. Augustinus initio hæresis Pelagianæ. Et post eam adultam scribit in cap. 14. de Gratia, & lib. arb. *Sed cum fuerint conuicti, non defensores, sed*

R. P. Gabr. de Heano, Scient. Med. Pars II.

inflatores, & precipitatores liberi arbitrij, quia neque scientia diuina legis, neque natura, neque sola remissio peccatorum est illa gratia, que per Iesum Christum D. N. datur, sed ipsa facit ut lex impleatur, ut natura liberetur, peccatum non dominetur. Cum ergo in his conuicti fuerint, ad hoc se conuertunt, ut quocumque modo conentur ostendere, gratiam Dei secundum merita nostra dari. Dicunt enim, etsi non datur secundum merita bonorum operum, quia per ipsam bene operantur, tamen secundum merita bona voluntatis datur, quia bona voluntas, inquitur; præcedit orantis, quam præcedit voluntas credentis, ut secundum hæc merita gratia sequatur exaudientis Dei.

4137 Ex quibus perspicui sunt errores Pelagij circa gratiam remissionis. Num autem ea esset habitualement, formaque supernaturalis intrinsecè, permanenterque inherens, & non potius pura extrinsecè condonatio à voluntate diuina, restat ut in Pelagij monumentis ostendat Gonetus. Et primum quidem indicatum fuisse contra Pelagium à S. Augustino in adducto proxime loco de Gratia, & lib. arb. vult cum Suario prælaudato Ouedus punct. 1. n. 19. additque punct. 1. n. 110. Pelagium voluisse secundum.

4138 Ad secundum mirari est, Gonetum faceri Pelagium negasse, vel non agnouisse actus supernaturales; cum de illo contendat in eodem articulo concessisse tandem auxilium internum, & supernaturale possibilitatis, constituentisque actum primum. Etenim actus secundi, qui nequeunt non dependere ab actu primo supernaturali, non possunt non esse supernaturales. Præterea Gonetus concedens, Pelagium potuisse admittere gratiam internam sanctificantem, quæ nihil conferret ad actus, non se opponit Suario, qui prolog. 5. c. 2. n. 5. dixit: [Ex quo ulterius colligo probabiliter, non agnouisse Pelagium internam animi renouationem, & sanctificationem per habitualement gratiam, præsertim quoad virtutes infusas. Nam hæc dona habitualement propter actus supernaturales dantur; & ideo ablati actibus, reliqua tolli necesse est.] Notentur verba illa, *præsertim quoad virtutes infusas.* De harum habitibus, qui eleuant potentias, & principalius influerent effectivè in actus, agebat primariâ intentione Suarius. Demum etiam Pelagius diceret, liberum arbitrium determinare electivè gratiam sanctificantem, aut annexos habitus infusos ad agendum; non inde sequitur, naturales fore liberos actus, ad quos determinaret; nam cum hoc stare, ut determinatio esset ab habitibus ut euentibus arbitrium supra suas vires nativas, & ut principalius coefficientibus. Aggrediturque Gonetus difficilem prouinciam, ut si non detur applicatio prædeterminatiua liberi arbitrij ad agendum, non sit assignabile caput, vnde actus liberi euadant supernaturales. Et hæc satis pro vindictis Suarij ab hallucinationibus: quem impugnare liberum cuique sit in quaestionibus vtrò, citroque controuersis inter Theologos; sed magnis cum nominibus, aut hominibus agendum est reuerenter, & argumentis ad Cleanthis lucernam euigilatis.

SECTIO CCXC.

Pelagianorum errores circa liberum arbitrium creatum delibantur. Epitome de præcipua controuersia S. Augustini cum illis. Solutum Schola Societatis ad imposturam de Pelagianismo.

4139 **D**E Pelagianorum erroribus circa liberum arbitrium agit Gonetus in art. 4. eosque ad quatuor reuocat. Primus est, liberum arbitrium creatum posse solis suis viribus naturalibus legem implere, mererique æternam salutem. Secundus, cum liberat arbitrij stare non posse necessitate gratiæ per Christum auxiliantis. Tertius, arbitrium hominis lapsi esse in perfecto æquilibrio, sicut erat in statu innocentie, & æquè pronum in bonum, ac in malum; proindeque non fuisse læsum, nec debilitatum per peccatum Adam, nec ratione concupiscentiæ propendere magis ad bonum delectabile, contrariis rationi, quam ad bonum honestum huic conforme. Quartus, de conceptu generali liberi arbitrij esse indifferentiam ad bonum, & malum. Ex his erroribus secundus debet non restringi ad gratiæ efficacitatem, quæ sit prædeterminatiua, qualem vult Gonetus. De quarto rara est mentio in Pelagianis, imò non nisi semel in Iuliano apud Sanctum Augustinum in postrema ad ipsum responsi. lib. 1. cap. 98. proferturque a Iuliano incaute, & non ut cui mordicus, & ex factione adhereret.

4140 **C**ontra hos errores conflixerunt validissimè, & vsque ad perniciem S. Augustinus, alique SS. PP. tam seorsim, quam in Conciliis, quos nunc temporis imitantur strenuè Dominicani, & Nostri. Cùmque vtrique eisdem æmulentur in tuenda aduersus Pelagium necessitate Christianæ gratiæ ad credendum, pièque volendum, & operandum, sicut opus est ad animæ salutem, & operandum, sicut opus est ad animæ salutem, nata est dissensio seculo præcedenti, quæ fatigauit & præsens, permolestaque erit (quantum suspicari possumus) successuris, circa conditionem gratiæ illius, quando euadit efficax, seu quando ultra sufficientiam præstitam arbitrio ad salutare actus fortitur efficaciam, seu effectum. P. Ioannes Mart nez de Ripalda tom. 2. de Ente supernaturali, disp. 105. sect. 12. & 13. grauior, acutè, & materiam exhaustiens probat, huiusmodi dissolutionem non inualuisse, præcipuè inter SS. PP. antiquos, & Pelagium, sed directè fuisse decretatum de gratiæ auxilio, quod deberet tribuere voluntati create posse simpliciter, præiudicarique ab efficiaci, atque inefficaci; quin ex instituto disputauerint, in quo consistat efficacia, quando intuenit, ut sepe accidit, estque de Fide catholica. Et ideo reliquerint disputationibus Theologorum, ut consulerent vel in modo, quem Schola Societatis intendit; vel in eo, quem Dominiana. Sed ita, ut si Pelagius gratiæ auxiliium, quod impugnabat, reiecerit, quia putaret potius à SS. PP. suapte natura, prædeterminatiueque

efficax, quando actu sit efficax, sed tale neque obiter insinuaretur ab eis. Quæ est nostra persuasio. Sitque contraria sapientissimorum PP. Dominicanorum, dummodò in primario puncto controuersie, & ab Ecclesia contra Pelagium definitio ablit imponere nobis notam de Pelagianismo. Parem moderationem seruauit in Sectione 193. circa viam, quam tenuit Concilium Tridentinum scederandi contra Caluinum auxilium gratiæ, quando efficax est, cum libertate voluntatis create.

4141 **S**i hoc temperamento non sit aliquis adhuc contentus, pergatque exprobrare nobis Pelagianismum, in primis nobis solatio erit S. Augustinus, qui iam potentissimè debellatis Manichæis, cum postea victorica arma conuertit in Pelagianos, horum, & illorum in medio tutus exterminans errores, accusatus ab his fuit de Manichæismo, ut ipse de se, aliique SS. PP. testatur lib. 1. contra duas epistolas Pelagianorum, cap. 2. lib. 2. cap. 1. lib. 3. cap. 9. lib. 4. cap. 8. lib. 5. contra Iulianum, cap. 4. Deinde miti gaioni doloris deseruiet, quòd eodem Pelagianorum nomine à Lutheranis, & Caluinistis infamantur vniuersim Catholici adherentes Concilio Tridentino in decisionibus de gratiæ, & lib. arb. Kemnitius enim in Examine eius Concilij, ad sess. 6. ait vel de PP. Conciliaribus: [Sed audiamus sanè, quàm speciosus, & ad fallendum compositis verbis se à Pelagianis separare conantur.] Et in libro cuius titulus, *Præcipua capita doctrina Iesuitarum*, cap. 4. num. 3. [Hæc Pelagij verba ideo scripsi, ne arbitrentur Iesuitæ, se posse labi, si dixerint, se non rejicere auxilium diuinum, etiam si prædicent vires liberi arbitrij. Idem enim Pelagius factitauit.] Et num. 6. [An verò bestia ista (scilicet Iesuita) existimant, nos adeò rudes esse antiquitatis, ut scyphantica illa artificia non possimus deprehendere? Scimus quàm acriter Augustinus reprehendat epist. 107. Vitalem, eo quòd dixerat: Deus quantum in ipso est, operatur ut velimus; quando nota nobis sunt eius eloquia; sed consentire nostrum est. Et sanè omnino necesse est in vera conuersione, ut fiat assensio, seu applicatio: sed questio est de causa efficienti, an natura corrupta suis viribus hoc possit, an verò sit donum, & operatio Spiritus S.] Non aliter Caluinus multis in locis, præsertim lib. 6. de lib. arb. contra Albertum Pighium: [Fuit hoc secundum Pelagij commentum, postquam illud retractare coactus fuerat.] Et antea libro quinto. [En quibus Pelagium machinis diruat, atque enerrat Pighius, nempe dum eius confessioni simpliciter subscribit.] Plura ex aliis hæreticis colligit Herice tractatu tertio in 1. p. disputatione 25. cap. 2. cum Stapletono.

4142 **V**ndè meritò scripsit Theologus ille clarus apud Concilium Tridentinum, & omnium disciplinarum genere excellens Franciscus Tuerianus lib. 4. pro Canonibus Apostolorum, & pro Epistolis Decretalibus Pontificum Apostolicorum, cap. 2. [Intelligent tandem, si velint Magdeburgense, & ceteri Lutherani, quemadmodum gratia Dei cum libera potestate voluntatis conueniat. Hoc enim dum non intelligunt, fingunt omnia nos voluntatis viribus tribuere, nosque Pelagianos videri volunt, quia non, ut ipsi, voluntatem propriam virtute, ac naturâ in contumeliam authoris Ipolianus.

Sed

4143 **S**ed quàm feliciter S. Augustinus cum SS. aliis PP. & Conciliis, Theologicæ Catholice euadant præcipitia, aut scopolos Manichæismi, Pelagianismi & Lutheranismi, non alibi melius, quam in Præfatione Concilij Senonensis explicatum inuenire est, cuius verba, etsi diffusa, transcribere placuit pro sectionis huius coronide ad instructionem eorum, qui harum hæresum nomina potius, quam personas norunt, audentque nihilominus calumniari de eis Theologos Catholicos. Fuit, inquit, non minus impius, quàm ridiculus Manichæus, qui tollens liberum arbitrium, duplicem in homine statuit naturam, alteram bonam, alteram malam; & bonam quidem à Deo, imò de Dei substantia conditam asserit, & eandem semper bene agere; malam verò à Principe tenebrarum, semper malè. Agunt enim iuxta illius sententiam non liberè, & voluntariè, sed necessariò, & naturaliter; ob idque nihil imputandum putat humana voluntati, sed naturis illis maximè inter se contrariis. Nec in ea multum distat à Manichæo Lutherus, nam cuncta, quæ ab homine fiunt, necessariò fieri Lutherus credit, nec in hominis suum potestate vias suas bonas facere, aut malas. Aufert etiam ipse Manichæus liberum arbitrium, licet aliàs ab eo dissentiat. Manichæus namque humanam salutem ponit in operibus bona illius natura. At Lutherus sola Fide, & fiducia in Deum, eiusque promissa, seclusis bonis operibus, homines iustificari arbitratur. Errat Manichæus, errat & Lutherus. Errant consimiliter Pelagius, dum aliud extremum sequutus, ad viam beatam comparandum minime necessariam putat diuinam gratiam, sed ad id sufficere censet liberum arbitrium, si modò ad sit diuine legis cognitio. Porrò talia deliramenta respiciens Ecclesia Catholica, hæc tria ad salutem requiri docet, Fidem, bona opera, & diuinam gratiam; neque absque his patere homini adulto viam salutis. Accedentem siquidem ad Deum oportet primam diuinæ gratiæ munera adiutum credere; deinde bonis operibus intendere, in quibus efficiendis & liberum arbitrium operetur, & gratia; primò tamen, & principalis gratia. Quapropter qui hominem benè operari, & salutem consequi arbitratur absque gratia, aut primatum boni operis libero arbitrio adscribit, non gratiæ, Pelagianus censendus est. Qui verò saluari hominem existimat, neglectis bonis operibus à libero arbitrio procedentibus, hic Manichæus est, & Lutheranus. Nam in errore Manichæi incidit Lutherus, dum nimis anxie, & scrupulosè denitat Pelagium. Metuens namque liberum arbitrium cum Pelagio nimis efferre, omne bonum opus, quod est in homine, Deo tribuit & diuinæ gratiæ, nihil prorsus libero arbitrio; sicque tollens omnino liberum arbitrium Lutherus, factus est Manichæus, dum refugit esse Pelagianus. Debuerat certè Lutherus ex Apostolo nosse, ita necessariam esse diuinam gratiam ad benè operandum, ut cum ea tamen liberum arbitrium bonum opus efficiat. Testis siquidem est Apostolus, diuinam gratiam in se vacuum non fuisse, cum abundantius, inquit, laborauit; non ego autem, sed gratia Dei mecum. Vnde rectè conficitur, ipsum diuinæ gratiæ, ut & reliquos fideles cooperatos fuisse, quos ipse cohortatur, ne in vacuum gratiam Dei recipiant, laborem eorum pronuntians nequaquam fore R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Paris II.

vanum, si sic gratiâ utantur, ut non frustra illam videantur suscepisse; utrumque nimirum alteri conueniens Apostolus, noluit liberum arbitrium otio torpescere cum Manichæo; & arrogantiam deuotans Pelagij, sic cooperationem tribuit libero arbitrio, ut ex se tamen, & citra diuinæ gratiæ munus sufficere non possit ad salutem. Hæc vtrique sententia est Ecclesiæ Catholice, quam semper Catholici Doctores tenuerunt, & in oppositam partem declinantes hæreticos diuinorum eloquiorum testimoniis confutarunt, & damnarunt; quales, ut præmissum est, fuerunt Pelagius, Manichæus, & hoc tempore Manichæi discipulus Lutherus. Hucusque Senonensis Synodus.

SECTIO CCXCI.

Ad Incogniti cuiusdam obiectiones ex Sancto Augustino contra Scientiam Mediam præmittuntur, & insuper habentur nonnulla ex multis, in quibus veilicet fautores Scientiæ Mediæ, adnotanturque in eo aliqua non lenè sonantia.

4144 **I**ncognitus Author in Scientia Media ad examen reuocata, cap. 1. num. 3. meritò ait: [Pulchritudo cordati Theologi, & præcipuè in hac materia, est autoritas SS. Augustini, & Thomæ. Hi sunt dua olivæ, & duo candelabra in conspectu Domini terra stantes. Apoc. 11. quorum doctrinâ fulget Ecclesia, ut Sole Luna: sicut lux Solis tribuit Lunæ suam pulchritudinem, ita autoritas vtriusque Solis Ecclesiæ ingeminat decorem cordati Theologi.] Sed paulò post addit: [Hæc decore carere Scientiam Mediam, probare intendo. Videtur enim gratiæ inimica, SS. Augustino, & Thomæ contraria, libertatisque enersua, eam liberatori suo non subijciendo.] Et in art. ac §. 2. n. 28. conuersâ oratione ad defensores Scientiæ Mediæ: [Animaduertant, inquit, Molinæ discipuli, se oculos claudere vtrique Ecclesiæ soli, dum Scientiam suam Mediam requirunt.] Complacentque in eius repulla, & in SS. Augustini, ac Thomæ viso facie ad faciem sensu, iactat [se vtrumque lumen delectabiliter adspicere, & ut non infirmetur in Fide, dare gloriam Deo.] Volensque persuadere Lectoribus, virum se esse orationi deditum, cum narrasset §. 3. num. 33. incertum, ne fabulosum appellem, impetum verborum cuiusdam Theologi, subdit: [Eodem prorsus zelo sentio me commoueri. At quia scriptum est, Nolite peccare; personas summè veneror, & quotidie pro illis rogo D. N. Iesum Christum, ut ad agnitionem veritatis, & diuitias gratiæ suæ Molinitas perducatur. Velamen enim posuit Scientia Media super cor eorum.] Nimirum in nos detorquet Ecclesiæ pro Iudeorum conuersione orationem. Quam Incogniti, nonque agentis personam Ecclesiæ Deus forsitan non audiet ad patranda miracula in ablatione velaminis à cordibus nostris; siquidem Deus peccatores non audiat: ut hoc sensu, interprete Maldonato cum Leontio, Z 3 Theophylacto,

Theophylacto, & Euthymio, aiebat cæcus ille, de quo *cap. 9. Iohannis*. Nam hominibus Catholicis, & quibus ipsa Ecclesia permittit abundare in suo sensu, eas applicare preces, non intelligit meanditas, quo pacto possit absque graui peccato fieri, etiamſi orator protestetur, se nolle peccare. Sed omnia Deo scrutatori cordium causâ de peccato.

4145 Audiamus alia conuitia, non vt respondeamus, sed vt nota sit omnibus hominibus modestia nostra, qui tacemus, non aded ignari figuratæ, compræque loquutionis, vt dicitur saltem non possemus repungere. *Capite secundo, num. 62.* sic fatur: [Hanc deformitatem multiplicatis pigmentis cooperire conati sunt Molinæ discipuli; miserunt legatos suos procul, idest Doctores suos per orbem spatios excitant, vt varia pigmenta quærent, nec alibi potuerunt inuenire, quàm in apothecis impugnantium Augustinum, pridem ab Ecclesia decineratis. Ideo iure merito illis applicuimus in proemio illud Iſaie, *Multiplicasti pigmenta tua, misisti legatos tuos procul, & humiliata es;* idest, confors facta est impugnantium Augustinum.] Quibus verbis continetur, Nostros tum studiosè voluisse decipere, tum inuestigasse mendacia, & fraudes in tabernis Pelagianorum, ac Semipelagianorum opponentium se sancto Augustino. Sed ab ipso vellem scire, quonam in penu sancti Augustini inueniret quod tradit *cap. 2. art. 1. §. 7. num. 102. §. 8. num. 108.* [Auxilium hominis infirmi tollere, quod actus bonus sit in potestate voluntatis, eique tribuatur.] Si enim diuina gratia tolleretur id, quomodò & non tolleretur libertatem indifferentiæ, seu à necessitate? Rursus quibusnam in Theſauris sancti Augustini repererit quod scribit *articulo primo, numero 77.* [Alio modo actus est ab agente, secundum substantiam actus, & non secundum determinationem agentis. In hoc actu conuenit voluntas cum agentibus naturalibus, non quod non sit liber, sed quod ad illum voluntas non se determinet, sicut & agentia naturalia non se determinant ad suos actus.] Nam qui hæc statuit, quo pacto saluare poterit, liberum à necessitate esse eum actum, ad quem prærequiritur prædeterminatio specialis, seu gratia specialiter prædeterminans, qualis iuxta eum est gratia naturæ lapsæ. Dominicani ægrè ferunt, & tanquam imposturam, si dicatur, ipsos affirmare, voluntatem creatam non determinare sese. Nos sentimus, clamat *Gonetus tom. 4. dissertatione sexta, art. & §. 7. pag. 670.* [illam vt secundum liberum se determinare.] Præterea quonam in reconditorio sancti Augustini detexerit quæ profert *§. 7. num. 102. §. 8. num. 108.* [Voluntatem in tali actu non esse mouentem, sed motam: & prædeterminationem specialem ad illum facere in homine infirmo, quod sit à Deo motus, cuiusque consilio directus, & gubernatus; non verò quod ad illud se moueat, & dirigat: tuncque dici actum à Deo dari, quando ita est à Deo, vt non sit applicatiue à libero arbitrio, sed tantum elicitiue: totumque tribui soli Deo, esseque speciale Dei donum. Sicut actus pingendi tribuitur pictori, non seruo, qui ex sola domini applicatione & directione motè pingit. Nam hoc ipſo, quod Dominus

moueat manum serui, & hic eam non moueat, actus pingendi totaliter tribuitur domino pictori, & non seruo.] Etenim singula hæc, & omnia videntur infederabilia cum actus illius libertate à necessitate.

4146 *Cap. 2. §. ult. num. 125.* scribit: [Ecce lapis offensionis, in quem maximè offenderunt omnes perfectæ gratiæ inimici, insipienter putantes, gratiæ Christi medicinalis, siue quod idem est, gratiæ victricis, & prædeterminantis necessitatem inducere præceptorum impossibilitatem. Vox eorum in Fausto *lib. 1. cap. 2.* auditur.] Hostes illi perfectæ gratiæ Christi, loquentesque Fausti Semipelagiani ore sunt Molinistæ, nominatimque Lessius (tatim allegatus ab Incognito. Sed expediret, vt hic aduertit, posse non insipienter dubitari de sui lapsu in absurdum de impossibilitate præceptorum. Nam *§. 9. n. 118.* agens de iis, qui è vita seculari liberiori ad vitam Religiosam se receperunt, scribit: [Amori proprio bellum indicunt, propriam voluntatem expugnant, superbiam frangere satagunt; verum in occasionibus vincuntur, & centies contrarium proponentes, centies desiciunt. Vbi hæc gratia sufficiens Molinistica, quæ solâ hominis voluntate redditur efficax? Si ad hæc habent posse sufficiens, & sola liberi arbitrii determinatione opus sit, cur quæſo, volunt, & non faciunt? Cur surgere volunt, & cadunt?] Hæc ait primò de viris iustis, secundò de volentibus, & conantibus resistere tentationi. Tertio negat, illos habere sufficiens posse, seu sufficientes vires, vt vincant in occasionibus, seu tentationibus; idque defectu gratiæ; nullam enim in eis agnoscit gratiam sufficientem ad vincendum. Ergo non insipienter dubitatur, ipsum admittere aliqua Dei præcepta hominibus iustis volentibus, & conantibus, secundum præſentes, quas habent vires, esse impossibilia, deesseque illis gratiam, quâ possibilia fiant. Lessius, & cæteri Nostri per deductionem ad absurdum arguunt contra Dominicanos ab impossibilitate præfata in hominibus iustificatis. Sed Dominicani apertissimè negant sequelam, vt cerne inter alios est in *Goneto tom. 4. disp. 5. art. 6. ex pag. 500. vsque ad 506.* & alibi, ita vt nec insipienter de sanissima eorum mente ambigere valeamus.

4147 Si respondeatur pro Incognito, etsi ille in eo iusto Religioso tentato nullam admittat gratiam datam, agnoscere tamen oblatam à Deo, & re ipsa conferendam, si peccando non apponeret impedimentum. Nam *§. ult. num. 128.* sic occurrit obiectioni de impossibilitate implendi præcepti ob defectum gratiæ sufficientis: [Homo infirmus, licet non semper actu habeat gratiam victricem, & prædeterminantem, sibi datam, semper tamen actu habet illam sibi oblatam, & paratam; eique actu daretur, si non poneret impedimentum, se ad malum applicando. Sibi igitur imputat quod non habeat sufficiens posse ad implendum præceptum.] Contrà primò, quoniam non potuit nisi cum solis manifestis Pelagianis esse litigium de oblata gratia, quam nempe iusti, volentes, & conantes adimplere præcepta, habuissent pro adimplente, si illa non violassent;posito enim quod non fuissent transgressi illa, fuissent utique illorum obseruantes cum gratia antecedenter oblata: quod negari non possit, nisi à Pelagiano ex professione. Contrà secundò, quia de homine iusto, cui offertur gratia, & actu

non datur, quin dependeat ab ipſo vt detur, vel non detur, sed à Dei libitu, verificari nequit, non deesse illi gratiam. Quid enim aliud significet, non deesse gratiam alicui, quàm habere ipsam donatam, & acceptam actu. Contrà tertio; nam iustus ille volens, & conans, non habet ea sola gratiæ oblatione sufficiens posse ad præcepta implenda, vt Incognitus ait suis in verbis proximis. Cum tamen sentire debeamus, iustis volentibus, & conantibus non deesse gratiam, quâ fiat ipsi actu possibilis præceptorum obseruatio; siue, quod idem, quâ actu habeant sufficiens posse ad præcepta implenda. Quanquam autem eis in verbis non ex professo agat Incognitus de iustis volentibus, & conantibus: sed si quidem *§. 9. num. 118.* agat, quin exprimat vlam gratiam actu datam, dum in occasionibus vincuntur; mirum non sit, si videantur conuenire iuxta Incognitum iustis illis ea, quæ ipſe pronuntiat *§. ult. num. 128.*

4148 Et quæ infirma sunt. Cum enim infirmus ille iustus non potuerit impedimentum non ponere per non applicationem ad malum, siue per non violationem præcepti, nisi gratiâ actu acceptâ; dicere, si non posuisset impedimentum, siue si non se applicasset ad malum, violando præceptum, accepisset actu gratiam ad illud implendum, perinde videtur esse, ac circulatoriè dicere, si acceptâ actu gratiâ, non posuisset impedimentum, siue si non violasset præceptum, proindeque si obseruasset illud, non id contingeret, nisi acceptâ actu gratiâ. Neque illa *numero 128.* roborantur verbis S. Thomæ *lib. 3. contra Gentes, cap. 159.* adductis ab Incognito *in num. 129.* scilicet: *Cum hoc sit in potestate liberi arbitrii impedire diuinam gratiæ receptionem, vel non impedire, non immerito in culpam imputatur ei, qui impedimentum præstat gratiæ receptioni.* Est enim S. Doctor non loquitur de iustis volentibus, & conantibus implere præcepta, sed de peccatoribus ponentibus per peccata impedimentum suæ conuersioni. Et neque de peccatoribus dicit per peccatum ponere impedimentum receptioni gratiæ, quæ necessaria erat ad vitandum illud ipsum peccatum; sed quæ necessaria erat vt conuerterentur. Ita patet ex titulo, & ex toto contextu capituli. Licet autem verum sit, peccantem ponere posse peccato suo impedimentum receptioni gratiæ requisite ad vitandum vterius peccatum; & tunc non immeritò imputatur illi defectus istius gratiæ: non tamen dicendus est peccato suo ponere impedimentum gratiæ, quæ necessaria erat ad vitandum illud ipsum peccatum. Et multò adhuc minus iustus volens, & conans vitare peccatum dicendus est primo peccato suo impedire gratiam, quâ indiget ad vitandum idem primum peccatum. Sed de illis Angelici Doctoris verbis videantur dicta *in num. 2775. & duobus seqq.*

4149 Si iterum pro Incognito respondeatur, ipsum quidem excludere gratiam sufficientem, quæ sola hominis voluntate queat reddi efficax; sed tamen admittere gratiam sufficientem, quæ vteriori auxilio prædeterminante opus habeat ad hoc, vt tentatus vincat. Cæterum Incognitus nullam ibi mentionem facit de posteriori gratia sufficiente; sed *in art. 9. num. 123.* & ita, vt nullam gratiam sufficientem, distinctam ab efficaci admittere videatur. Inquit enim: [His positis, dicendum est, quod auxilium gratiæ

præparantis, omnibus oblatum; siue quod idem est, gratia sufficiens omnibus oblata, non debet concipi vt auxilium purè sufficiens, nec vt auxilium purè efficax, sed vt auxilium eminenter ter sufficiens, simul & efficax, quod omnibus daretur, si aliqui non ponerent ei impedimentum. Ratio est, quod si semel ad tollendam excusationem peccati sufficiat gratia oblata, & non requiratur, quod sit actu data, vt communiter Thomistæ docent, nihil profus interest, vtum Deus offerat duo auxilia, quorum vnum sit purè sufficiens, alterum sit purè efficax; vel vtrum offerat tantum vnum auxilium, quod eminenter sit sufficiens simul & efficax: quidquid ex his duobus oblatum fuerit, semper homo erit reus peccati, si malâ suâ voluntate se impediuerit.] Hæc ille, iuxta quæ succumbens tentationi nullum habebit actu acceptum, & receptum auxilium verè sufficiens; siquidem non sic habebit sufficiens posse, vt ex Incognito iam antè retuli.

4150 Præterea Iansenius Iprensis nullam aliam gratiam sufficientem reiecit, quàm illam, quæ solâ hominis voluntate potest actu habere effectum. Nam *lib. 3. de Gratia Salvatoris, cap. 1. ante medium,* sic fatur: [Vocamus autem illam sufficientem gratiam, seu sufficiens adiutorium, præter quod nihil aliud ex parte Dei per modum principij necessarium est, vt homo velit, aut operetur. Quod si verò sic accipiatur, vt sufficiens dicatur, sicut à quibusdam dicitur, quod satis est, vt homo dicatur posse operari, quanvis illud adhuc necessarium sit, vt de facto operetur, de huiusmodi sufficienti gratia non est hæc nostra controuersia; talem enim sufficientem non difficulter S. Augustinus admitteret: quanvis esse veram illam Christi gratiam, de qua quæſtio, penegaret. Nullum igitur iam dari hominibus lapsis adiutorium sufficiens iuxta primum sensum, qui sit simul efficax, in Augustini principiis exploratum est.] En Iansenius excludit gratiam purè sufficientem. Fateorque insipientiam meam ad discernendum in hoc puncto inter ipsum, & Incognitum.

4151 *Cap. 2. art. 4. num. 229.* inquit Incognitus: [His duobus autoritatum pigmentis, non primâ voluntate, vti sunt Scientiæ Mediæ inuentiones, & defensores; sed necessitate compulsi ad ea recurrerunt. Possibilitas præceptorum, & libertas arbitrii tam pulchram videbantur reddere Scientiam Mediæ, & è contra esse causam peccati tam horrendas videbatur reddere prædefinitiones, vt nihil aliud requirerent Molinæ discipuli ad suadendum hominibus amorem Scientiæ Mediæ, & horrorem diuinorum prædefinitionum. Unde parvipenderunt, licet & nunc adhuc audent, autoritates S. Augustini, & D. Thomæ.] Hæc scriptis committuntur tum calumniosè, tum inconsequenter: calumniosè quidem, quia à crepusculis Controuersiæ ad meridiem vsque non minus Nostri autoritatibus Scripturæ diuinæ, Conciliorum, SS. PP. præsertim Augustini, & Thomæ, conati sunt suam fulcire doctrinam, quàm Dominicani suam, needumque à Supremo Ecclesiæ Oraculo decim fuit pro his potius quàm pro illis: rursus inconsequenter; nam non despiciuntur autoritates SS. Augustini, & Thomæ ab illis, qui Incognitum mouent, vt in toto articulo 4. *ex pag. 342. vsque ad 410.* tenet euasiones ad testimonia aliqua ex innumeris, quæ recitant pro sua sententia.

4152 Sed ait Incognitus §. 2. *num.* 235. [Venenum sub melle late in Molinistatum doctrina; tales enim partes voluntati adscribunt, quas acceptas ab auxilio gratiæ negant.] Quasi idem esset, illos inficiari (quæ est aperta impostura) ac Incognitum sic inferre eneruiter ex eorum doctrina. In qua si sub melle deleterium occultatur, iudicio ipsius, edisserat nobis quomodo in sua non vereri sit illud aliud de nunquam facta resistentiæ interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ? Scribit *cap.* 2. §. 7. *num.* 168. [Ex quo intelligi potest, gratiam esse relative efficacem, & inefficacem, victricem, & victam, si ad diuersos actus fiat respectus. V.g. aliquis post Communionem accipit propositum, & voluntatem non fornicandi. Hæc voluntas esset fortis, & sufficiens ad non fornicandum, si homo permaneret in eadem dispositione. Verum, visâ alicuius mulieris pulchritudine, mutatur, & insurgit ex actuali motu concupiscentiæ fortior amor delectabilis, quam sit voluntas non fornicandi. Ideo si hæc voluntas fortiori auxilio prædeterminante non roboretur, id est si Deus non augeat hanc voluntatem, succumbet; quæ non succubuisset si motus concupiscentiæ fuisset minor. Gratia igitur, dans efficaciter voluntatem non fornicandi est semper efficax respectu illius voluntatis: at respectu implentionis præcepti de non fornicando nunc est efficax, & victrix; nunc inefficax, & victa, secundum quod minor, vel maior est delectatio concupiscentiæ. Quare meritò damnauit Innocentius X. hanc propositionem: *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.* Omnes enim Catholicidocent, quod alicui gratiæ interiori verissimè resistitur. Sed non ita, vt Molinistæ, quasi eidem gratiæ nunc resistatur, nunc non resistatur pro solo flexu voluntatis.] Sic ille. Ac proinde ut ita iuxta præmissa, vt quanvis gratia inspirans voluntatem non fornicandi, sit respectu illius voluntatis efficax ad id, quod ei non resistatur sub tali respectu; sit tamen inefficax, & ei resistatur respectu implentionis præcepti de non fornicando, quando ex fortiori motu concupiscentiæ insurgit fortior amor delectabilis, quam sit prior voluntas de non fornicando. Et subinde ita esse, consistit in non implendo præcepto vi gratiæ, quæ insurgente fortiori motu concupiscentiæ, non sufficit ad eum vincendum, & consequenter neque ad præceptum implendum. Si autem in hoc consistat, qui stabit, vt aliquando in statu naturæ lapsæ resistatur interiori gratiæ, ei scilicet, quæ sit auxilium sufficiens ad non resistendum, seu ad consentiendum in præcepti implentione, aut in aliis operibus piis non obligatoriis?

4153 Atque vt minimum, sic esse definitum ab Innocentio X. Pontifice Max. resisti nonnunquam interiori gratiæ, quæ reuera sit auxilium sufficiens, declarat Illustrissimus Godoy *tract.* 8. in 1. p. *disp.* 67. §. ult. *num.* 111. & duobus seqq. Quidquid sit, an eidem gratiæ interiori, cui aliquando resistitur, consentiatur, aut possit consentiri alia vice. Quem sensum non ille, sed nos intendimus. In eo autem alio significato non discordaret, opinor, Iansenius, qui mille locis, maximè *lib.* 4. de *Gratia Salvatoris*, *cap.* 4. §. 6. & seqq. deprædicat, luctam esse in animo nostro inter delectationem terrenam, quæ ex concupiscentia oritur, & cœlestem, quæ ex gratiæ cœlestemque vincere, quando maior est quam

terrena; sed vinci, quando minor est; proindeque tunc delectationi illi cœlesti, seu gratiæ interiori resisti.

4154 Si prodeat Incognitus, & dicat, se admittere in casu proposito oblationem nouæ gratiæ ad vincendum illum motum concupiscentiæ anteriori gratiæ fortiozem, & à tentato resisti gratiæ denuò oblatae, dum succumbendo ponit impedimentum receptioni actuali; non satisfaciet. Primò, quia tentatus non potest non ponere impedimentum, siue non cedere graui illi tentationi, nisi per gratiam actu receptam, actuque roborantem voluntatem suam. Secundò, nam gratia tantum oblata non potest dici gratia interior, cum necdum sit intus recepta. Quare etsi daretur, resisti gratiæ oblatae, nihilominus per hanc resistentiæ non saluum maneret quod in statu naturæ lapsæ resistatur aliquando gratiæ interiori.

SECTIO CCXCII.

Alia eiusdem Incogniti non melius sonantia, neque minus iniuriosa.

4155 HÆ priuatæ meæ hæsitaciones de sinceritate doctrinæ in Incognito (quo hæcenus nullus grandinauit maiora probra aduersus opinionem de Scientia Media, eiusque propugnatores; crescunt exinde, quod *cap.* 2. *art.* 1. §. 4. *num.* 79. usque ad 82. agit de statu naturæ sanæ, §. 5. n. 83. usque ad 86. de statu naturæ infirmæ, §. 6. n. 87. usque ad 92. de differentia vtriusque status; agiturque iuxta mentem discipulorum S. Augustini. Sed horum nomine *cap.* 1. §. 4. *num.* 54. vocat Iansenium Iprensensem, sequacesque eius, inquiens de P. Francisco Annato, [voluisse sibi associare Thomistas contra S. Augustini discipulos, in libro Gallico idiomate scripto, cui titulus, *la Conduite de l'Eglise.* Certumque est, cum librum editum ab Annato fuisse contra Iprensensem, & as-

4156 Sed vltra id, qui forsitan fuit lapsus calami, profert ex S. Augustino eadem prorsus loca de *corrupt. & gratia*, quæ Iansenius *lib.* 2. de *Gratia Salvatoris*, *cap.* 4. & aliquoties iisdem verbis omnimò, aut ferè explicat. Nam *num.* 90. pro interpretatione huius loci, *Tales vires habebat eius voluntas, quæ sine vilo fuerat instinuta peccato, &c.* subjicit hæc ipsa verba Iansenij: [Nimirum quia nulla interiori rixâ libertas illa sana discernitur, nullâ luctâ lassabatur, nullo deorsum pondere premebatur, vt non nisi velle cum adiutorio vniuersalis prædeterminationis (Iprensis habet, cum adiutorio concurrente) peteretur. Nunc verò difficultates grauissimæ superandæ sunt, non quibus corporis membra, sed quibus voluntas ipsa à volendo reuocatur, dum concupiscentiali visco complexa, non sufficit ei adiutorium vniuersalis prædeterminationis.] Iprensis habet: [Etiam tali adiutorio adiuta, aut velle, aut satis potenter velle non potest.] In *num.* 92. circa S. Augustini locum: *Subuenit est igitur infirmitati voluntatis humana, vt diuinâ gratiâ indeclinabiliter, & insuperabiliter ageretur, &c.* conferantur Incogniti, & Iansenij verba, quæ eadem sunt, siue anteposita, siue postposita, & quæ

quæ non sunt eadem, reddunt eundem sensum.

4157 In §. 9. *num.* 113. & seqq. tractat de gratia sufficiente, deque possibilitate mandatorum Dei; ibique legitur multa simillima iis, quæ in libro 3. Iprensis de *gratia Salvatoris*, *cap.* 13. Aitque in *num.* 114. [Quare sicut indurati iuxta hanc veritatem non habent auxilium sufficiens, eo quod non habeant gratiam, quæ auferat cor lapideum, & caritatem: ita nec omnes iusti habent auxilium sufficiens, eo quod non habeant gratiam, quæ vincat concupiscentiam, & tollat ignorantiam.] Reperit idem ipsum in fine numeri dicens: [Cum itaque non in omnibus iustis vincatur concupiscentia, nec tollatur ignorantia, concludendum est, non omnibus iustis auxilium sufficiens dari.] Probatque id in *num.* 115. vt Iansenius, vt necessitate orationis ad auxilium impetrandum; & rationem, cur non detur omnibus donum orationis, reddidit ipsissimis his Iansenij verbis: [Plurimi quippe præsumptione pleni, se satis fortes esse putant ad præcepta faciendâ, si tantum velint: quâ superbiâ occultâ implicati non possunt inuocare adiutorem Deum.] Iansenius habet [non inuocant.] Verque adducit eadem S. Augustini loca cum interpositione quorundam verborum, & cum quorundam omissione in medio sententiæ; nec non exemplum lapsus Petri negantis Christum. Circa quod exemplum cum lapsus fuisset Theologus quidam asserens, de fuisse Petro gratiam sufficientem, decreuit in eam assertionem Facultas Theologica Parisiensis anno 1656. die vltima Ianuarij.

4158 Post præfata loca sequuntur verba ista, quæ rotidem sunt apud Iansenium: [Hæc est ratio, cur Deus multos tentari permittit, & cadere, vt videlicet virium suæ voluntatis capiunt experimentum; & qui illas valde magnas esse putant, discant vel statu, vel lapsu, vel imminente periculo suo, quid facere possint, quid ferè non possint. Sic enim Petrus experientiâ doctus deposuit perniciosam præsumptionem, quam de suæ voluntatis viribus, seu potestate conceperat.] Et *num.* 116. ait: [Nec denique omnes orantes imperrant (videlicet auxilium sufficiens) vt experientia docet. Quanvis Iacobus dicat, quod Deus dat omnibus assuenter; dicit tamen, illis dare qui postulant, in Fide nihil hæsitantes. Quare non exigua Molinistarum hallucinatio est, quâ putant, semper adesse homini gratiam, vt petat, & tam ardentè petat, vt infallibiliter impetret id quod petit.] Contenta his in verbis obiectio ex S. Iacobo extat apud Iansenium, qui ex iisdem locis S. Augustini tentat respondere. Illud de Molinistis additamentum est Incogniti non discernentis quæ cum S. Augustino dicunt de gratia modòistente in sufficientia, modò transeunte ad efficaciam ex speciali beneficio diuino.

9 *Cap.* & *art.* 2. §. 7. *num.* 125. & seqq. habet sermonem de victrici delectatione, quæ sit physica prædeterminatio; valdeque consonat cum Iansenio *lib.* 4. de *Gratia Salvatoris*, *cap.* 5. §. 6. & 7. in vobis, in locis S. Augustini non bene intellectis, in ponderationibus de lucta cœlestis, & terrenæ delectationis, tandemque in rationibus. Et quanvis videatur primâ facie eandem defenſare gratiam efficacem, prædeterminantem physicè, quam Dominicanj, sed ta-

men summoperè ab illis discrepat. Et vt in modo, quo eam tradit, & quem impugnare non licet, nullum derogatur offendiculum, fuisset satius insisterere veltigis Dominicanorum, quam Iansenij.

4160 Ipse *cap.* 2. *art.* 4. *num.* 272. protestans amore veritatis perfectum à se esse suum Opusculum, exhibet rationem his verbis: [Vidi enim, non sine ingenti dolore, præclaram illam Societatem, quæ à Deo specialiter electa erat, vt esset magistra veritatis, factam fuisse magistram Scientiæ Mediæ; quæ electa erat, vt depositum gemini Solis custodiret, maluisse sententiam ex ingenio vniuersi Scriptoris ortam custodire; quæ ex nomine electa erat, vt gratiam Iesu victricem defenderet, elegisse potius gratiam Molinæ versatilem propugnare. Vidi, inquam, Molinistam veritatem non tam querere, quam inuoluere. Quare ne dimittat & ego in adiunctionibus meis, depositum gratiæ victricis, & prædeterminantis fortiter, & inuicte custodiam.] Quâ in ratione veritatem contraponente Scientiæ Mediæ, proindeque hanc erroneam indicantem, Societatemque Iesu magistræ erroris ac fallitatis, debuit homo, instar polyphi Iansenio adharrens, non vertere vicio societati eidem, quod sequura sit auspiciâ Molinæ, seu quod eam tueatur diuinam scientiam, quam primus typis evulgauit Molina. [Magnus vtiq; Doctor, nullique secundus Moraliarum rerum, & Iurisprudentiæ vtriusque Magister, à quo in his si discesseris, non multi suppetent extinctari tuam eruditæ doctrinæ sitim. Nec minorem in Schola Theologiæ nomen sibi fecit, maximè adiuventâ (id est publicatâ) illa humane libertatis cum diuina hominum prædestinatione concordia, nulli prius auditâ (quantum ad nomen) quam Scientiæ, vt vocat, inter simplicis intelligentiæ, seu possibilitium; & visionis, seu futurorum (absolutorum) Mediæ ope consequi sibi vitus fuit: nec suæ tantum Familiæ, sed & pluribus aliarum Theologiis perfulsit; scilicet vt sui propugnarent palam, quod domi sentiebant antea.] Ita Molinam laudat in Bibliotheca Hispana D. Nicolaus Antonius, Nobilitate, Iurisprudentiâ, & omnigenâ eruditione oculos omnium in se conuertens, Scriptorumque Hispaniæ diligentissimus recensor, & eloquentissimus laudator, quos politæ suæ Bibliothecæ monumentis ab iniuria obliuionis in æternam asseruit famam, dignus ipse gratiarum actionibus, & encomiis à literatis cunctis Hispanis. Cum itaque tantus Doctor fuerit Molina, dedecus Societatis non erit militare sub eius vexillis, ac confirmare suo suffragio quæ Molina primus luci publicæ exposuit.

4161 Neque Societatem deterebit quod scribit Incognitus *cap.* 2. *art.* 1. §. 7. *num.* 93. [Bonum semen; hanc, inquam, gratiam de se efficacem, seminauerat vterque S. (Augustinus, & Thomas) in cordibus discipulorum. Venit Molina, qui superfeminauit Scientiæ Mediæ zizaniâ, gratiam videlicet sufficientem, nullo vteriori auxilio indigentem.] Et pauld post: [Gratiam sufficientem Molinistam, tanquam Scientiæ Mediæ zizaniâ, in vniuersa falciculâ, ab vtriusque (S. Augustini, & Thomæ) discipulis reiciendum colligari demonstrabo.] Præterea §. 8. *num.* 105. [Necesse est ad perfectam intentionis nostræ concordiam ostendat, gratiam sufficientem

tem Molinisticam, tanquam Scientiæ Mediæ zizania, in vnum fasciculum igni strictioris examinis deputandum ab omnibus vtriusque Solis discipulis concorditer colligari. [Quibus in verbis alludit ad iam Christi parabolam, Matthæi 13. *Simile factum est regnum celorum homini, qui seminavit bonum semen in agro suo: cum autem dormiret homines, venit inimicus eius, & superseminavit zizania in medio tritici.* Circa quam parabolam SS. PP. & interpretes per zizania intelligunt malam, ac perniciosam hæreticorum doctrinam; & per inimicum hominem Diabolum, ministrum eius. Vnde Incognitus comparans zizaniis Scientiam Mediã, & inimico homini Moliniam, præbet ansam, vt videatur vocare peruersã, exitiosa, & heterodoxa placita de ea Scientia, Molinamque Cacodæmonem, satellitemve illius. Adicit *cap. 1. art. 3. num. 37.* [Scientia Media instat liberum arbitrium; ab illa prout fugere debemus, sicut à facie colubri.] *Cap. 2. art. 1. §. 7. num. 104.* [Ad quid igitur concurrens indifferens Molinisticus, nisi ad inflationem liberi arbitrij, & musculam pedibus insipientium?] Sed hæc erunt terculamentum pueris, & cum huiusmodi laruis pugnare non deest viros e Societate.

4162 Quos cum Incognitus pluribus locis fugillet tanquam superbos in doctrina, non inteligo, quanta cum charitate dicat de eis *cap. 2. art. 1. §. ult. num. 23.* [Audi gratiæ sufficientis Molinisticæ defensor causam tam exoticæ medicinæ: quoniam tanta eorum erat superbia, vt tali humiliatione esset deicienda. Ecce quàm terribili, quàm seuerã, quàm à Molinistarum cogitationibus abstrusa methode vitur Deus ad curandam occultissimam illam hominis superbiam, qua se potentem credit. Volebat Deus sanare illos, qui viribus suis confidentes gloriam abinvicem accipiebant, & gloriam quæ ex Deo est, non quærebant. A quibus (id est à Iudeis apostatis, & superbis, de quibus S. Augustinus illic citatus) non longè distant, qui sufficientiæ Molinisticæ confidentes determinationem liberi arbitrij à se accipiunt, & illam quæ ex Deo est, non quærent.] Quæ collatio Molinistarum cum præfatis Iudeis procedit ex charitate? *Num. 134.* inducit S. Augustinum sic loquentem ad Molinistam: [Noli ergo gratiæ verlatilis, & Molinisticæ sufficientiæ defensor, noli superbire, noli de tua, quæ nulla est, virtute præsumere.] Sed certè S. Augustinus nunquam sic alloqueretur hominem Catholicum. *Art. 3. num. 194.* [Possibilitate (inquit) adimplendi præcepta, & libertate arbitrij, quasi pigmentis, vti sunt Molinæ discipuli. Etenim homini superbo nihil ita placet, &c.] *Art. 4. num. 232.* exclamat, audita ex Molinistis determinatione concurrens indifferentiæ diuini a voluntate creata: [Quis hic non timet Nathanael, sicut fugur de caelo cadentem, cernens vnanimitatem præcipuas habere partes, & de aliquo, quæ non accepit, posse gloriar?] Quo in schemate Rhetorico attribuit Molinistis ipsam Luciferinam superbiam, attingitque ipsi quod nec Ioaniam.

4163 Non maiori cum charitate multis etiam in locis insinuat eisdem mali doli, & studiose fraudis, vt *cap. & art. 2. §. 4. num. 150.* dicens: [Durum plane est Molinistis contra stimulum veritatis calcitrare.] §. 7. *num. 171.* [Aperienda est hic mala Molinistarum fides, qui aliter hos

sentus intelligere fingunt, quàm sint intelligendi.] §. 9. & per errorem 4. *num. 178.* [Hinc cordatus agnoscat, non tam studere Molinistis veritati sincerè aperiendæ, quàm illi rhetoricis suis tropis inuoluendæ.] *Art. 3. §. 4. num. 210.* [Veritate destituti Molinistæ recurrunt ad fallacias, & cauillationes.] §. *ult. num. 271.* [Non ex sincero veritatis amore procedunt Molinistæ.]

Sic de Nostris in communi. Nec mitius cum de aliquibus nominatim, vt de P. Francisco Annato, Theologo immortalis memoriæ, *cap. & art. 2. §. 9. num. 184.* [Vnum dicam, veritatem non quæsiuit. An ideo dereliquit eum, & tradidit ei spiritum contradictionis? Iudicet cordatus Theologus.] Sed qui cordatus sit, non iudicabit, si Annatus deuiant à veritate, hanc ei tradidisse spiritum contradictionis; nemo enim dat quod non habet. Et quod infestius est, ait *art. 4. §. 3. num. 239.* [Ideo fallaciter, modo sibi consueto, arguit in præfenti P. Annatus.] Et paulò post: [Hæc nemo dicet, nisi Pater mendacij, neque minis sine mendacio ponit ea Annatus supponere.] Quare denotat, illum fuisse habitualiter fallacem, committitque illum cum Patre mendacij. Quæ tanta in respondendo diritas non aliã ex occasione oritur, quàm quia Annatus supponbat, Authores quos impugnat, asserere Deum velle, atque prædefinire actum malum, actionemque malam voluntatis creata. Quam loquutionem Incognitus reprobat. Sed vulgaris est apud Authores illos, sumpto actu malo, & actione mala materialiter, & specificatiuè; non verò formaliter, & reduplicatiuè: seu sumpto quoad entitatem physicam actus, & actionis; non autem quoad malitiam formalem, quam fundat, neque propterea fundat. Quorum sensuum in priori tam familiare est Thomistis dicere, Deum velle, & prædefinire actum malum, actionemque malam, quàm Nostris, Deum permittere merè, determinatumque electiuè à voluntate nostra concurrere physice efficienter ad actum malum, actionemque malam. Et cum Incognitus concedat, Deum velle, & prædefinire actum, actionemque mali, & peccati; Authorque Cursus Theologici Carmelitarum Discalceatorum *tract. 4. in 1. p. disp. 10.* respondeat affirmatiuè ad dubium 7. sic propositum, vtrum Deus decreto absoluto, & ex se efficaci prædefiniat peccatum, v. g. odium Dei deliberatè exercitum, quoad materiale, seu fundamentum illius, ita vt decretum non sonet permissiuo, sed pro eo quo vult, & amet, ac prædefiniat efficaciter materiale peccati materialiter acceptum, vt declarat §. 1. *num. 127.* cur tantæ iræ ad suppositionem de ea alia loquutione tam vniformi? quam cum legitur in libris, aut in Scholis audimus, non scandalizamus, sed vt possumus, resistimus.

Mecum, et si cæteris è Societate inferior sim, non tam iratè agit Incognitus; sed tamen pronuntiat, ridiculas esse quædam meas allegationes S. Francisci Salesij, & S. Theresiæ pro nostra sententia. [Molinistæ, scribit *cap. & art. 2. §. 9. num. 181.* Falsè sibi in patrocinium Scientiæ Mediæ asciscunt S. Franciscum Salesium, & S. Virginem Theresiam. Illam dicunt fauere Scientiæ Mediæ, quia asserit, diuinis inspirationibus nos posse dissentire, etiam in sensu composito. Istam autem dicunt Scientiam Mediã tenuisse,

tenuisse, quia docet, aliquos non eluari ad altiore orationis gradum, eo quod ponant diuinæ gratiæ impedimentum. Ita Henao *num. 1084. & 1085.* Si ista sufficiunt ad patrocinium Scientiæ Mediæ, omnes vtriusque Solis discipuli Scientiam Mediã intrepidè negantes, erunt illius patroni; siquidem nullus ex eis negat, quin diuinis inspirationibus sæpissimè resistamus, etiam in sensu composito. Omnes similiter asserunt, gratiam nobis denegari propter impedimentum, quod ei liberã nostrã voluntate apponimus. Ridelum certè est, ex principiis communibus vtramque contradictionis partem defendentibus concludere aliquid in fauorem vnius tantum partis.]

4166 Cæterum ego non assumpsi principium commune vtrique Scholæ, siue vt S. Franciscum Salesium, siue vt S. Theresiam pro nostra aduocarem. Nam in Historia Scientiæ Mediæ, *numero 1084.* vbi de priori, non assumpsi, posse nos dissentire inspirationibus diuinis, etiam in sensu composito; sed diuersum aliud, scilicet considerationem, quã etiam illi, qui excellentia auxilia gratiæ recipiunt, solent ita humiliter de se sentire, vt credant, si æqualia Deus aliis concessisset, præstituros vberiora merita, & obsequia; proindeque supponunt, cum eisdem præuenientibus auxiliis posse vnum cumulationes fructus facere quàm alium, necnon posse vnum operari, & non alium; nam eadem est vtriusque ratio. Istud placitum non est commune vtrique Scholæ, sed proprium nostræ; eaque consideratio relata de S. Francisco à S. Bonauentura in eius *Legenda, cap. 6. §. 2.* & commendata in viris spiritualibus ab eodem S. Bonauentura *tom. 1. Opusculorum, in ultimo, S. Vincentio Ferrerio de Vita spirituali cap. 3.* S. Francisco Xauerio *lib. 3. epist. 5.* repetitur à S. Francisco Salesio in *Praxi diuini amoris, lib. 2. cap. 11. §. 4.* vbi addit: *Optimè scio, sic de se loquutum ex humilitate S. Franciscum; sed habuit pro certa, atque infallibili veritate, quod vnius gratiæ equalis potest vnus meliorem, & vtiliorem usum facere, quàm alius.* Si ad hæc attendisset Incognitus, forsitan non dixisset, me ridiculè vti principio communi. De S. Salesio iam antea in *num. 402. & 2490.*

4167 Quantum ad S. Theresiam, ego ipse in *numero 1085.* sum falsus, eius testimonium non esse clarum pro nostra sententia; tamen quia hanc quodammodo innueret, non fuisse subricendum à me, cui vel tenue vestigium à S. Theresia impressum non poterat non esse in summa veneratione, & pretio. Præterea quoad Incognitus non afferat locum S. Theresiæ expressum pro denegatione gratiæ ob impedimentum liberã nostrã voluntate appositum modo, quem ipse vult, & quem retuli *num. 4147. & seq.* firmus ero in existimando, Sanctissimam Doctrinam non habuisse sermonem nisi de impedimento eatenus appposito, quatenus gratiam ipsam eandem, que potuisset esse efficac, reddamus inefficacem liberã nostrã voluntate, & determinatione electiuã.

4168 Nec solos Molinistas in communi, & in particulari, sed etiam Almas, & admodum Venerabiles Academiæ Louaniensem, & Duacensem offensa Incognitus, proferens denuò in publicum *cap. 1. art. 2. §. 4. n. 34. ex pag. 33. vsque ad 67.* Censuras, quas contra doctrinam P. Leonardi

Lessij consecerat sub Louanientis nomine, & autoritate quatuor eius Doctores, Michaël Baius, fat notus ob sua assera, Iacobus Baius ex fratre nepos, Iacobus Ianfonius, & præcipuè Grauius stylym contulerat, quasque à Duacensi impetrauerant idem per amicos. Exordium Incogniti est: [Non possum hic præterire censuras Facultatum S. Theologiæ Louanientis, & Duacensis sine magno veritatis præiudicio. Quavis omnis vis censurandi ab eis maiori autoritate fuerit semota; & ideo ex eis doctrinam Scientiæ Mediæ in aliquo censurare non intendam: veritati tamen, quam defendo, multum detraherem, si prædictis censuris Opusculum hoc nostrum non fulciretur, ac ornaretur. Nam in illis Scientiæ Mediæ deformitas ex suis consequentiis, quasi in speculo, ita relucet, vt cæca cum esse oporteat, qui eam gratiæ Christi inimicam, & vtrique Ecclesiæ Soli aduersari, ex prædictis censuris non animaduertit. Quare non immeritò censuras illas adduco post præcedentes articulos, in quibus probare intendo, Scientiam Mediã esse gratiæ inimicam, ac SS. Augustino, & Thomæ contrariam.]

Sed quantumcunque iustificare se velit, adducit eas immeritò; nam non potest non esse nunc ingratum tam præclaris Academiis, reproduci impressas censuras, quas olim productas manuscriptoras à nonnullis è suis Maioribus inuoluit semel, & iterum de mandato Sixti V. & Gregorij XIV. Pontificum Maximorum Octauus Frangipanius, Episcopus Calatinus, Apostolicus per Belgium Nuntius; & in quibus tametsi truncatè excusis, videre est aliqua indigentia explicitatione, tentata ab ipso Incognito *pag. 44. & 48.* ne videantur coincidere cum duabus ex quinque propositionibus damnatis ab Innocentio X. Pontifice Maximo. Adestque vehemens indicium, vt aliquis existimet colludere; etenim Iacobi Ianfonij alumnus, & doctrinæ Baiianæ reconcinator fuit Cornelius Ianfenius, Batavus, Antistes postea Iprensis. Et qui legerit Incognitum *cap. 2. art. 1. §. 9. num. 114.* transcribentem secundò quædam verba vtriusque Censuræ, non facile discernet ab vna ex eis propositionibus. Sed ego ob reuerentiam vel erga vnam tam insignium Academiarum contineo iudicium.

Ad hæc, ipse Incognitus *cap. 2. art. 4. §. ult. num. 170.* inquit, [præcipuam inter Doctores Louanientes, & Lessium controuersiam fuisse de prædestinatione ante, aut post præuisa merita, Doctoribus Louanientibus asserentibus, prædestinationem esse sine præuisis meritis, negante id Lessio.] Nequit autem in præfentiarum, & cum iam insiciantur admodum probabiliter, & plausibiliter innumeri in Scholis Catholicis, & in voluminibus subiectis omnium conspectui, quod etiam cum grauibz patronis negauit Lessius, offensionem non esse apud Louanientes, & Duacenses posteriores, doctissimosque, afferri in medium aliquot è suis prioribus interminationes illas extantes *pag. 63. & 64.* [Sententia hæc diuinam bonitatem obsecrat, iustitiam eneruat, &c.] [Ab hac doctrina bonitas Dei multipliciter obsecratur, &c.]

Certè, cum Incognito non fuerint occulta 4171. Edicta promulgata ab Illustrissimo Nuntio Apostolico post eas Censuras, potuit, ne causam Lessij promoueret, tacitus præterire. Nam in illo, quod fuit directum ad Vniuersitatem Louanientem,

nienſem, dicitur: [Cum nos Coloniae commo-
rantes quaſdam opinionum diſſenſiones ortas
eſſe cognouerimus inter Vniuerſitatis Louanien-
ſis Theologos, & Sacerdotes Societatis Ieſu Lo-
uanij Theologiam profiſcentes, ſuper quibuſdam
ſanæ doctrinae articulis, quibus Fidelium vnitas
ſcindi, ac Chriſti corpus lacerari poſſet, niſi ma-
turè, ſapienterque occurreretur, eas non ſolum
S. D. N. Sixto PP. ſanctaque Sedi Apoſtolicae
ſignificauimus, vt tam periculoſo diſſidio ob-
ſciam iretur; ſed qua potuiſſimus diligentia, literis
proptiis vtramque partem monuimus, obſecra-
uimusque, vt à diſceptationibus huiuſmodi, quo-
ad ſua ſanctitas quaſtiones controuerſas defi-
nirerit, tum verbo, tum ſcripto deſiſteretur.
Quod vt faceremus, Apoſtolico mandato ad nos
directo, iuſſi ſumus, &c.] Vbi verba illa, *ſuper*
quibuſdam ſana doctrinae articulis, intelligebant
complures tunc, vt & nunc cum Illuſtriſſimo
Iſaaco Habert, Epifcopo Vabrenſi, Antonio
Moraines, Germano Philalete, & cum Autho-
ribus Imaginis primi ſaeculi Societ. necnon cum
cum Paulo Sherlogo, & Petro Poſſino, quate-
nus Illuſtriſſimus Nuntius approbaret articulos
Leſſij, tanquam continentes ſanam, ideſt proba-
bilem doctrinam, vt pote contra quos ortæ
fuiſſent opinionum diſſenſiones. Vnde & ipſe
Incognitus *cap. 2. art. 4. §. vlt. num. 269.* recitat
epiſtolam quandam (ſi vera ſit) Academiae Dua-
cenſis, conquerentem de ea interpretatione, ſed
quin afferrat reſponſum ad eam, neque vllam
ſuam aliam interpretationem ad illa Edicti
verba.

4172 Quod conducentius fuiſſet, quam dicere, te-
meritatem Leſſij fuiſſe acriter à Sixto V. Papa
reprehentam ob prædicatam in Academia Lo-
uanienſi prædeſtinationem poſt præuiſa merita;
quàmque meminiffe vnus è tribus aſſertio-
nibus Leſſij pertinentibus ad Scripturam ſa-
cram, & percuffis ſimul ab eadem Academia.
Ac primum quidem iam fuit à me repulſum
in 1. parte: de ſecundo autem non poſſum
modò ferre iudicium, quia non mihi conſtat,
an fuerit Leſſij ea aſſertio, nec quo ſenſu
concepta, verbiſque prolata. Præterquam
quod huius loci non eſt examinare quidquid
Leſſius in alijs materijs opinatus eſt. Illud
ſcio, R.R. PP. Franciſcum Coſterum, Prouin-
ciale; & Balduinum ab Angelo, Rectorem
Collegij Louanienſis, miſiſſe Romam Apolo-
geticum ad cenſuram Louanienſem Reſpon-
ſum, à Leſſio compoſitum; quod, & aliud
eiuſdem, Authoris traditum Nuntio Apoſtoli-
co, & priore longius ad Apologiam Loua-
nienſium, qua ſuas partes tueri potius,
quam alienas inuadere iam videbantur, ſpar-
ſa ſubinde fuerunt per totum Belgium. Ha-
beo vnus, & alterius fragmenta nonnulla,
dignaue calamo, & ſapientia Leſſiana. Si
vtrumque denuò vulgareretur, obmuteſceret In-
cognitus. Sed ne integra quaeram, & ne laci-
nias manifeſtem, abſtineo ob maiorem cultum
Academiae, quarum nomen præſerunt cen-
ſuræ. De quibus abundè egeram iam tam in
Hiſtoria Scientia Mediae, quam in 1. parte huius
Operis. Quapropter concludo, Incognitum de-
buiſſe non ſulcite doctrinam ſuam, ſeu verita-
tem, vt ipſe vocat, auctoritate earum cenſura-
rum; alioqui enim videtur innouare eas, & vt
veras, nonque inhibitas reſuſcitare.

SECTIO CCXCIII.

*Incogniti argumenta ex auctoritate S. Au-
guſtini remittuntur potius, quam
denuò diluuntur.*

Oportuit præmiſſiſſe diras, & execrationes 4173
Incogniti effuſas in Scientiam Mediae, ſi-
mulque præbere ſpecimen aliquod doctrinae, qua
eſt imbutus, vt manus telorum in noſtram vi-
bratorum, etſi celata, noſceretur. Et ſanè cum
ego primùm legi tot, tamque horrendas inue-
ctiuas declamationes aduerſus Scientiam Me-
diae, in homineque qui ſe antonomatiſtice ap-
pellat diſcipulum gemini Solis (ſcilicet S. S.
Auguſtini, & Thomæ) credidi comportaturum
noua, vrgentiſſimæque S. Auguſtini teſtimonia,
quæ multùm mihi laboris, & ſtudij onus im-
ponerent. Sed percuiſo Opusculo, nullum in-
ueni, quod non iam millies ſit vtrinque diſ-
cuſſum.

Directè contra Scientiam Mediae aſſert, ſi- 4174
ne nouo vigore, in primis *cap. 6. art. 1. §. 2.*
num. 10. locum ex libro 2. contra duas epiſto-
las Pelagianorum, *cap. 7.* Ad quem reſpon-
di tum 1. parte, tum in hac 2. *ſect. 22.* Deinde
aſſert *art. 2. §. 1. num. 22.* locum ex libro de cor-
reptione & gratia, *cap. 12.* Ad hunc etiam reſ-
pon-
di in *ſect. 227.* & paſſim in toto Opere oſten-
di, non ſequi ex Scientia Media, quod Deus
decernat ex poteſtatis defectu.

Aſſert tertio in *§. 3. num. 20.* antitheſin inter 4175
S. Auguſtinum, & Moliniſtas, conſicitque eam
ex propoſitionibus contrariis illius, & horum;
necnon exinde, quòd iuxta Sanctum Augu-
ſtinum ſit difficilis concordia gratia, & præ-
deſtinationis diuinæ cum libertate creata; ſed
iuxta Moliniſtas facilis. Quæ in antitheſi om-
nes, quæ ſunt S. Auguſtini propoſitiones, man-
nent ſuperius declaratae; & quæ Moliniſtarum
ſunt, non diſcordant ab eis. Dico, quæ S. Au-
guſtini ſunt, & quæ Moliniſtarum ſunt; nam
aliquæ neque Sancti Auguſtini, neque Molini-
ſtarum ſunt. Tenebaturque Incognitus deſi-
gnare loca Sancti Auguſtini, & referre inue-
nta verba Moliniſtarum. Illud aliud ſatis repetitum
de difficultate penes Sanctum Auguſtinum, &
facilitate penes Moliniſtas, extenuatur ab ipſo
Incognito dicente in *art. 3. §. 1. num. 35. & tribus*
ſeqq. [Nihil eſt adeo confuſione dignum, quam
ad contrarium eius, quod firmari intendebatur,
deduci. Hanc deformitatem etiam patitur Scien-
tia Media; volens enim firmare libertatem,
euertit illam: timuit defectum, incidit in exceſ-
ſum. Quod tribus rationibus in *ſeq. §.* breuiter
oſtendo.] Sic ille. Si ergo Scientia Media
videtur Incognito labefactare libertatem crea-
tam; concordia gratia, & prædeſtinationis diui-
nae cum hac, beneficio talis ſcientia erit re-
ipſa difficilis, etſi facilis dicitur à Moliniſtis;
qui in hoc fallentur, ſed non erunt contra-
rij Sancto Auguſtino quoad difficultatem con-
cordia reipſa per talem Scientiam. Sed hoc
omniſſo.

S. Auguſtinus *lib. 2. contra literas Pelitiani, 4176*
cap. 84.

cap. 84. & alibi agnouit arduitate compo-
nendi libertatem noſtrorum actuum, & merita
vitæ æternæ cum neceſſitate gratia; dixitque
lib. 2. de Peccatorum meritis, & remiſſ. cap. 18.
arduitate conſiſtere in media veritatis inter ex-
tremos errores itinere: *Ipſa ratio* (verba eius
ſunt) *quæ de his rebus à talibus, quales ſumus, iniri*
potest, quemlibet noſtrum quarentem vehementer
angustat, ne ſic defendamus gratiam, vt liberum
arbitrium auferre videamur: rursus ne liberum
ſic aſſeramus arbitrium, vt ſuperbâ impietate
ingrati Dei gratia iudicemur. Ideo præcipitium
vtrinque vitare mouit inquiring libro 4. contra
duas epiſtolas Pelagianorum, *cap. 3. Iſta nuſa-
ria, & damnabilia dogmata quilibet mente ca-
tholica exhorret, inter vtrumque ſit cautus, vt*
*ſic declinet Manichæum, ne ſe inclinet in Pe-
lagium; rursusque ita ſe ſeungat à Pelagianis,*
ne coniungat Manichæis. Hæc magna difficultas
eſt etiam Moliniſtis in conſeſſo, & non de-
pendet à negata, vel conceſſa Scientia Me-
dia; ſed à modo, quo diuina gratia aſſiſtit vo-
luntati humanæ, & quo ab hac determinatur,
vel hanc determinat. Nihilominus Sanctus
Auguſtinus pugnabat contra Pelagianos, &
Semipelagianos pro ea gratia aſſiſtencia ad ini-
tiales etiam actus liberos, ac meritorios; &
vt nos putamus, pro eiſdem gratia à noſtra
voluntate determinatione electiua: quod vtrum-
que difficile admodum eſt, ſed à S. Doctore ſu-
peratum. Eſt etiam valde difficile, conſeſſione
Noſtrum conciliare cum libertate humana
efficaciam gratia antecedentem conſenſus ab-
ſoluti ſalutaris, ſeu efficaciam gratia in actu
primo, necnon proſtitum efficaciam præcedens
omnia prædeſtinati opera ſalutaria: quod poſtre-
rum difficultatis caput vrgebat Semipelagiani.
Sed iudicio Noſtrorum vincebatur à S. Doctore
in proſtitum per Scientiam Mediae, ſeu
per præſcientiam conditionatam conſenſus ſa-
lutaris, ad quem ſe determinaret electiuè vo-
luntas humana præuente tali, vel tali gratia: &
in gratia efficaciam quoad actum primum vince-
batur per recurſum in congruitatem extrinſe-
cam eiſdem, deſumptam ex conſenſu condi-
tionato ſalutari, quem Deus præſciebat volun-
tatem præſtituram pullatam tali tempore, & lo-
co, talique gratia vocante. Superabantur ita-
que quæ ardua erant; neque enim Sanctus
Auguſtinus ceſſit difficultati; ſuperabanturque
per Scientiam Mediae. Quæ quidem admiſſa,
facile eſt ad intelligendum quomodo, illaſa li-
bertate; poſſit gratia efficaciam eſſe in actu
primo; & quomodo Deus prædeſtinare, præde-
ſtinare queat opera ſalutaria: ſed deuenire
in cognitionem Scientia Mediae, aditruere
ve eam, & ſtabilire, perſuaderetque alijs,
difficile eſt, noſque ipſi experimur, cum vi-
deamus tot qui contradicant, & tanto cum ar-
dore.

4177 Quarto aſſert Incognitus *cap. 2. artic. 4.*
§. 8. numero 264. uſque ad 267. collationes
quaſdam alphabeticas cum triplici Scientia
Mediae funiculo. Quorum primus eſt: Do-
ctrinae quæ innituntur principijs contrarijs, de-
bent eſſe inter ſe contrariae. Sed doctrina San-
cti Auguſtini, & doctrina Scientia Mediae in-
nituntur principijs contrarijs. Ergo doctrina
Sancti Auguſtini, & doctrina Scientia Mediae
ſunt inter ſe contrariae. Probat Minorem:
R.P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars II.*

Principium, cui innititur doctrina Sancti Au-
guſtini, eſt aliquod principium ita magnifi-
cans gratiam, vt videatur tollere liberum ar-
bitrium; e contra autem principium, cui in-
nititur doctrina Scientia Mediae, eſt aliquod
principium ita magnificans liberum arbitrium,
vt videatur tollere gratiam. Sed hæc duo prin-
cipia ſunt inter ſe contraria. Ergo, &c. Se-
cundus eſt: Doctrina, quæ probatur iſdem
omniò argumentis, quibus impugnatur do-
ctrina Sancti Auguſtini, non poteſt eſſe ead-
em cum doctrina Sancti Auguſtini. Sed do-
ctrina Scientia Mediae iſdem omnino argu-
mentis probatur, quibus impugnatur doctrina
Sancti Auguſtini. Ergo, &c. Minorem probat,
quia Moliniſtae iſdem argumentis, qui-
bus impugnabatur à Pelagianis, & Semipe-
lagianos doctrina Sancti Auguſtini, impugnant
gratiam prædeſtinantem, contradicentem
doctrinae Scientia Mediae. Tertius eſt: Eadem
doctrinae debent habere eodẽ effectus. Sed
doctrina Scientia Mediae, & doctrina Sancti
Auguſtini non habent eodẽ effectus. Ergo,
&c. Probat Minorem: Plurimi acuto va-
lentes ingenio, vt Pelagiani, & Semipelagi-
ani, crediderunt, doctrinam Sancti Auguſtini
inducere impoſſibilitatem præceptorum, fruſtra-
neas ex ea fieri correptiones, atque occaſionem
deſperationis tribuere. Sed hos effectus nul-
lus, aliquanto valens ingenio, vnquam ſenſit,
aut ſentiet ex doctrina Scientia Mediae: Ergo,
&c.

Ad primum funiculi huius triplicis facile 4178
ſcindibilis, quia lanci reſpondeo; negan-
do Minorem. Ad cuius probationem dico,
doctrinam Sancti Auguſtini deſtrucere libe-
rum arbitrium viſam fuiſſe iis, qui eam
non intelligebant, vt accidit Pelagianis, & Se-
mipelagianis; ſimiliterque doctrinam Scien-
tia Mediae inimicam eſſe gratiae videri iis, qui
illam, vt à nobis explicatur, nolunt acce-
ptare. Cum itaque illi enormiter errauerint,
& hi recitent acquieſcere nobis, quid indei
Sancti Auguſtini, & Scientia Mediae doctri-
na, quæ eadem eſt, ita magnificat gratiam
per Chriſtum, vt non tollat liberum arbi-
trium, & ita agnoſcit iſtud à Deo datum, vt
non tollat illam. Namque ſeruat medium, vt
admonebat S. Auguſtinus adductus in *nume-
ro 4176.*

Ad ſecundum fateor, Pelagianos, & Semipe- 4179
lagianos iſdem ferè argumentis reſuſtaſſe par-
tem aliquam doctrinae S. Auguſtini non intel-
leſſam, quibus nos reſciimus gratiam præde-
terminantem phyſicè, prope noſtra ruditas eam
concepit. Sed illi ita reſuſtaſſerunt, quia fal-
ſè iudicauerunt, Sancti Auguſtini doctrinam
coincidere cum ea, quæ eſt de gratia præ-
deſtinante phyſicè, & de diuinis decre-
tis antecedenter, ac prædeſtinatiuè effica-
cibus.

Ad tertium, Pelagianos, & Semipelagianos, 4180
quoviſque alios inferentes ex doctrina S. Au-
guſtini impoſſibilitatem præceptorum, cætera-
que illa abſurda, non penetrante ſenſum S. Do-
ctoris, etſi fuiſſe ingenio pollentes reputentur;
non enim raro tales deſiciunt. Neque verum
eſt, nullum ingenioſum ſubodoralle illa in-
conmoda in doctrina de Scientia Media, niſi
Incognitus vellet eſſe excluſus ab albo ingenio-
rum;

forum; nam ipſe iam in *num.* 4175. citatus deducit eadem, vel ſimilia, & concludit: [Nifi Dominus ædificauerit libertatem, inclinando cor noſtrum quocumque voluerit ſua omnipotentiffimâ voluntate, in vanum laborant qui ædificant eam, id eſt Scientiæ Mediæ defenſores. Si quoque Dominus gratiâ ſua ex ſe efficaci, non cuſtodierit libertatem, fruſtra vigilat exploratrix Scientia ad cuſtodendam eam.] Et ideo ipſe *cap. 2. art. 4. §. ultim. num. 277.* v[er]ſa recta ſit libertas humana à detrimento proueniente ex doctrina de Scientia Media, hortatur deuotiſſimè Lectorem, vt vnâ ſecum ex Auguſtino *contra Adimantum cap. 16.* Deum aduerſus gratiam verſatilem ſic deprecetur: [Ita Domine, ita miſericors Domine impèra quod non poſſit impleri, in id impèra quod non niſi per tuam gratiam poſſit impleri; vt cum homines per ſuas vires id adimplere nequiverint, omne os obſtruatur, & nemo ſibi magnus videatur.] Quam orationem ego non inuenio in capite 16. libri Auguſtini contra Adimantum Manichæum, neque in toto eo libro. Si autem in alio Opere S. Doctõris extet, fundetur etiam à me, ſi illa eius verba, *Impèra quod non poſſit impleri*, intelligantur de eo, quod non poſſit impleri vitibus naturæ nudæ, & ſed poſſit viribus naturæ adiutæ, & eleuata per gratiam cœlitus diſpenſatam, acturamque principaliõres partes in exequutione præceptorum ſupernaturalium.

4181 Proceſſi obuiam omnibus, quæ ex S. Auguſtino collegit Incognitus; ſeu potiùs indicaui quid reſpondendum ſit conformiter ad ſubiùs dicta in Superioribus, cum propè eadem à Gonetõ, & aliis Thomiſtis, ſed ſine antiſchēſibus, ſine collationibus alphabeticis, ſine triplicatis funicularibus obiecta eleuauit. Et cum hæc iam ſapientius ſunt audita, vt quid tot tonitrua, tot fulgura, tot fulmina, cum ea repetit filius gemini Solis, vt ſe nuncupat. Propoſita à grauitibus, & doctis Thomiſticis ſine ſtrepitu contumeliarum erant nobis timori, curamque ingerebant explorandi magis, & magis mentem S. Auguſtini; ſed quando accedūt lædoria Incogniti, mirū non erit, ſi non magis turbent nos, quàm fulgura à pelui.

SECTIO CCXCIV.

Quam diminutè referat Incognitus teſtimonia S. Auguſtini, quæ pro Scientiæ Mediæ allegari ſolent; & quam inſufficienter interpretatur illa.

4182 Nonniſi vnus teſtimonij aduocati à Noſtris in fauorem Scientiæ Mediæ ostendit ſe conſcium Incognitus; ſcilicet illius, quod extat lib. 1. ad Simplicianum, quæſt. 2. *An forte illi, &c.* Nam etſi *cap. 2. art. 4. per 4. §. ex num. 229.* v[er]ſque ad 247. adducat alia ex libro de Bono perſeu. *cap. 14. Ex quo apparet, &c.* ex lib. 12. de Ciuit. Dei, *cap. 6. Si enim aliqui duo, &c.* ex lib. 13. de eadem Ciuit. *cap. 15. Non enim anima deſerta eſt, &c.* Nihilominus hæc non allegantur à Noſtris directò pro Scientiæ Mediæ. Quare Incognitus

omittit complura pertinentia propriè ad hanc Scientiam, occupatque ſe in non ſic pertinentibus.

Et quod maioris momenti eſt, non reſpondet ſufficienter ad ea, quorum mentionem facit. Nam ad illud ex libro 1. ad Simplicianum, quæſt. 2. *An forte illi, qui hoc modo vocati non conſentiunt, poſſent alio modo vocati accommodare Fidei voluntatem, vt & illud verum ſit, Multi vocati, pauci electi: vt quamvis multi modo vocati ſunt, tamen quia non omnes vno modo affecti ſunt, illi ſoli ſequantur vocationem, qui ei capiendâ reperiuntur idonei. Et illud non minus verum ſit, Igitur non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei, qui hoc modo vocauit, quomodo aptum erat eis, qui ſequuti ſunt vocationem? Ad alios autem vocatio quidem peruenit; ſed quia talis fuit, quâ moueri non poſſent, vt eam capere apti eſſent, vocati quidem dici poterunt, ſed non electi. Et non iam ſimiliter verum eſt, Igitur non miſerentis Dei, ſed volentis, atque currentis eſt hominis: quoniam non poſſet effectus miſericordiæ Dei eſſe in hominis poteſtate, vt fruſtra Deus miſeretur, homo nolit. Quia ſi vellet etiam ipſorum miſereri, poſſet ita vocare, quomodo illis aptum eſſet, vt & mouerentur, & intelligerent, & ſequerentur. Verum eſt ergo, Multi vocati, pauci verò electi. Illi enim electi, qui congruenter vocati: illi autem qui non congruebant, neque conſentiebantur vocationi, non electi, quia non ſequuti, quamvis vocati. Item verum eſt, Non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei; quia etiam ſi multos vocet, eorum tamen miſeretur, quos ita vocat, quomodo eis vocari aptum eſt, vt ſequantur. Falsum eſt autem, ſi quis dicit, Igitur non miſerentis Dei, ſed volentis, atque currentis eſt hominis, quia nullus Deus fruſtra miſeretur: cuius autem miſeretur, ſic eum vocat, quomodo ſcit ei congruere, vt vocantem non reſpuat. Ad illud, inquam, reſponder, dictum eſſe à S. Auguſtino ſine præiudicio gratiæ prædeterminantis phyſicè, Illi ſoli ſequantur vocationem, qui ei capiendâ reperiuntur idonei; idem enim valet, ac Illi prædeterminantur ad ſequendam vocationem, qui ei capiendâ reperiuntur idonei: dictumque eſſe ſine reſuſu ad Scientiam Mediæ, Cuius miſeretur, ſic eum vocat, quomodo ſcit eò congruere, vt vocantem non reſpuat; nam perinde eſt, ac dicere, quomodo ſcit congruere, vt non reſpuat prædeterminantem phyſicè ad opus bonum, ad quod vocet.*

Quæ eſt reſponſio omnino inſufficientis. Et quia hic locus valde celebris meritò habetur, ſpero acceptum Lectori fore, ſi vſque ad apices, & examiſſim cum diſcutiam, tamen non ſemel in præcedentibus fuerit à me delibatus. Vt autem diſcuſſio expeditior ſit, expedit præſentare ſequentiã S. Doctõris verba, quæ ſunt qualiſi conſuſio tranſcriptorum. *Hic dicit aliquis (addit S. Doctõr) cur ergo Eſau non ſic eſt vocatus, vt vellet obedire? Videmus enim, alios aliter iſdem rebus demonſtratis, vel ſignificatis, ad credendum moueri. : : Cui ergo alius ſic, alius autem ſic moueatur ad Fidem, eademque res ſepè alio modo dicta moueat, alio modo dicta non moueat; aliumque moueat, alium non moueat, quis audeat dicere, deſuiſſe Deo modum vocandi, quo etiam Eſau ad eam Fidem mentem applicaret, voluntatemque coniungeret, in qua Iacob iuſtificatus eſt.*

His

His verbis germana ſunt, quæ profert lib. 2. quæſtionum ſuper Exodum, in 29. *In voluntate hominis eſt origo viciõrum. Mouentur autem cauſis corda hominum, alia ſic, alia verò ſic: etiam non diuerſis cauſis, ſape diuerſo modo ſecundum proprias qualitates, quæ ex voluntate veniunt. His præſuppoſitis.*

4185 S. Auguſtinus agit de gratiã vocationis, quæ propria eſt electorum, vt conſtat ex illis inter alia verbis, *Illi electi, qui congruenter vocati.* Et quæ de ea gratiã affirmat, quadrare non poſſunt prædeterminationi phyſicæ. Primò, nam eſt pluribus vno modo vocatis, quia non vno modo affecti erant, quofdam aſſerit S. Pater ſequi vocationem, quofdam non ſequi; & hos propterea non ſequi, quia præcedens animi affectus, ac diſpoſitio non congruebat cum tali modo vocationis; ſed quofdam ſequuti, ſi affecti fuiſſent, vt illi alij. Iam verò dicetne Incognitus, ideo vocationem ſimilem quibuſdam congruere, quia prædeterminati ſunt ad conſenſum; & cæteris non congruere, quia prædeterminati non ſunt? Certè iuxta cognitos Thomiſtas, vocationis gratiã præcedit per modum moraliſ auxiliij, & prædeterminatio ſubſequitur. Sed diſpoſitio, contemperatio, & affectio, de qua S. Auguſtinus, vel præcedit vocationem, vel ſimul eſt tempore, & naturâ. Ergo non poſſet eſſe prædeterminatio, quæ poſterior eſt vocatione, velut in genere cauſæ diſpoſitiuæ.

4186 Secundò, quia ſi attemperatio illa, & congruitas non niſi ex prædeterminatione ponatur in eſſe perfectò & completo, explicet Incognitus, quomodo non fuiſſet inepta vocationis collatio, quam expendit S. Auguſtinus. Quorſum enim diſſimiles vocationes ad vnum hominem, ſimiles ad duos compararet, quatenus eundem vna moueat, alia non moueat; eadem verò vnum moueat, alium non moueat? Quorſum exemplum adduxiſſet externæ ſuaſionis, ſecundum quam eadem res vno modo dicta mouet, alio non mouet; alium mouet, alium non mouet, vt inde oſtendat, alium ſic, alium verò ſic à Deo in Fidem moueri, ſi moraliſ illa per internam ſuaſionem tractio non habet efficaciam, niſi accèſſu prædeterminationis? Cogita hominem, qui niſi phyſicè à te impellatur, non poſſit ambulare, quantumvis ei greſſum ſuaſeas; pronuntiaſſine tunc, eadem ratio vno modo dicta illum mouet, nempe quando impulſum adiungo; alio modo dicta non mouet, ſcilicet quando non adiungo?

4187 Tertid, quia totus conatus S. Auguſtini in verbis ſuperioribus, & ferè in integra quæſtione 2. libri 1. ad Simplicianum, eſt declarare, quo pacto ſolius Dei miſerentis ſit noſtra ſalus, non verò hominis volentis, & currentis. Explicat autem referens totum in Dei gratiam præuenientem: quam quia ſolus Deus cui vult conſert, & quando ſibi placet, nec poſſet hominis comparari indiſtriã, idcirco ad ſolum Deum ſpectat tribuere ſingulis prout vult, gratiam ſufficientem, vel etiam efficacem. Qua in doctrina S. Auguſtini totum reuocat ad vocationem, ad viſum voluntati congruum, ad allicientiam voluntatis erga obiectum propoſitum, immiſſo potentia pio circa illud affectu; nec de alio genere motionis vllum tradit verbum.

4188 Confirmatur: Intendit S. Auguſtinus, poſſe credere, de factoque credere tribuendum eſſe *R. P. Gabr. de Heno, Scient. Med. Pars II.*

Deo miſerenti, non homini credenti: cumque iuxta eundem S. Doctõrem, non niſi volens credit homo, conſequens erat, vt credere ſit opus non ſolius gratiæ cooperantis, ſed & liberi arbitrij humani concurrentis partialiter, licet minus præcipuè: & ideo nec Deus ſolus, nec ſolus homo, ſed Deus per gratiam, & homo per liberum arbitrium efficiat credendi actum, qui ſub prædicta conſideratione nec ſit ſolius hominis credentis, nec ſolius Dei miſerentis. Adhuc tamen contendit S. Doctõr, aliquo modo attribui ſoli Deo, quo nec ſoli homini tribuatur, nec homini ſimul, & Deo. Quiſnam ſit modus ille? Non alius iuxta S. Auguſtinum, quàm quod Deus ſolus operatur vocando, præueniendo per gratiam. *Quia nemo (inquit paulò antè) poſſet credere, niſi velit: nemo velle, niſi vocetur: nemo autem poſſet præſtare, vt vocetur: vocando Deus præſtat & Fidem, quia ſine vocatione non poſſet quiſquam credere, quauis nullus credat inuitus.* Ecce vocanti Deo tribuit Fidem. Ecce diſſoluit argumentum, quod proximè propoſuerat: *Si ergo Iacob ideo credidit, quia voluit, non ei Deus donauit Fidem; ſed eam ſibi ipſi volendo præſtavit, & habuit aliquid, quod non accepit.* Diſſoluit, inquam, quatenus credimus, non præcipuè quia volumus (*velle enim non poſſumus, niſi vocati, vt idem ait;*) ſed quia congruè vocati volumus. Deus autem qui ſolus vocauit, facit vocando, nos velle. Vocando nimirum per ſanctas illuſtrationes, & affectiones immiſſas nobis ſine nobis liberè cooperantibus, compoſibilique cum diſſenſu.

Hic eſt S. Auguſtini ſenſus, quin de adiuncta prædeterminatione diſcernamus veſtigium. Et in eodem ſenſu procedunt verba alia ibidem: *Noluit Eſau, & non cucurrit; ſed & ſi voluiſſet, & cucurriſſet, Dei adiutorio perueniſſet, qui ei etiam velle, & currere vocando præſtaret, niſi vocatione contemptâ, reprobis fieret.* Vocando, inquit, non prædeterminando: ponitque eandem vocationem, quâ præſtitit conſenſum, niſi vocatus, cum potuiſſet, ac debuiſſet obedire, vocationem contempſiſſet. Vocationis ergo gratiã talis eſt, cui vocatus reſtrageatur, vel obediatur, prout ſibi placuerit. Non ergo importat prædeterminationem vocationis, quâ ſecundum S. Auguſtinum obtinet Deus, vt homo conſentiat. Quauis verò vocatione efficiat ut velimus, & quæ datur ut talis, nunquam in vacuum datur, ſed effectum ſortitur; *Si enim Deus miſeretur, etiam iam volumus; ad eandem quippe miſericordiam pertinet, vt velimus.* Sed vocatione facit id, quatenus à Deo præſciente euentum conditionatum, conſertur ut inſallibiliter illatur conſenſum.

Rurſus confirmatur; etenim S. Auguſtinus in fine quæſtionis ſcribit: *Reſtat vt voluntates eligantur; ſed voluntas ipſa, niſi aliquid occurrerit, quod deleat, atque inuictet animum, moueri nullo modo poſſet. Hoc autem vt occurrat, non eſt in hominis poteſtate. Quid volebat Saulus, niſi vt inuaderet, & traheret, vinceret, & necaret Chriſtianos? Quam rabida voluntas, quam furioſa, quam caca: qui tamen vnâ deſuper voce proſtratus, occurrente vique tali viſo, quomens illa, & voluntas refractâ ſententiã retorqueretur, & corripetur ad Fidem, repenti ex Euangelij mirabili perſequentore mirabilior prædicator effectus eſt.* Quibus verbis per occurſum obiecti dele-

ſtabilis à Deo gratioſè propoſiti, & per voluntatis ex illo ardorem docet fuiſſe tam efficaciſſe præuentum Paulum, vt voluntas eius, quantumvis antea rabida, & furioſa, facta ſit mitis, & ſubdita Deo vocanti, immittentique ſanctam eam illuſtrationem, piamque eam inſpirationem, quas nouit ita congruenter ad videntis affectionem condire, vt conſentiret. Si attentè ponderentur verba S. Auguſtini, refert totum in viſum internum, atque in internam delectationem, nec exigit prædeterminationem ſuperadditam. Profectò ſi hanc requireret, vt opus, & conſenſus ſequeretur, vt quid tanti ab eo fieret contemperatio illuſtrationis, & affectionis cum vocato? Vbi nam ſunt miri illi modi vocandi, quos paſſim miratur, & commendat? Cur de circumſtantiis temporis, & loci, aliſque curam tantam ſæpè habet? Prædeterminatio eſt ex ſe efficaciſſa, & vi ſuæ phyſicæ cauſalitatis inſallibiliter operans. Quare hac accedente, quavis repræſentatio indiſſerens obiecti proſequendi ſub ratione boni ſufficeret, vt conſenſus ſequeretur liberè, & inſallibiliter. Quomodolibet vocatus Paulus conſentiret, ſi adellet prædeterminationem; & quomodolibet vocatus diſſentiret, ſi abeſſet. De hac interpretantur Thomiſtæ, & nominatim Gonetus tom. 2. diſp. art. 6. §. 6. pag. 71. illud S. Proſperi in Carmine de Ingratis, cap. 15.

*Ipsa ſuum conſumat opus, cui tempus agendi
Semper adest, qua geſta velit; non moribus illi
Fit mora, non cauſis anceps ſuſpenditur vllis.*

4191 Sunt in eadem quæſtione 2. ad Simplicianum indicia alia mentis Auguſtini contra prædeterminationem. Primum, quia ne quis putaret, duritiem Pharaonis, aliorumque ſecleſtorum Deo tribui vt poſitiuè obduranti, & auctori peccati, ſicut tribuitur opus ſalutare vt poſitiuè facienti, & auctori illius, notat Apoſtolum dicentem, *Cuius vult miſeretur. & quem vult indurat*, coniungere miſericordiam, & obdURATIONEM, quali vtrumque ex Dei ſit voluntate. Alit non eodem modo, quia miſericordia à Deo poſitiuè miſerante eſt: obdURATIONE vero non à Deo poſitiuè obdurante, ſed poſitiuè volente permittere obdURATIONEM, quatenus non vult eam conferre gratiam, quâ emolliretur cor humanum. Et ideo Apoſtolum non dicere: *Non volentis, neque contententis, ſed obdurantis eſt Dei.* Neque enim (ita S. Auguſtinus) quomodo dictum eſt, *Non volentis, neque currentis, ſed miſerantis eſt Dei;* ſic etiam dictum eſt, *Non volentis, neque contententis, ſed obdurantis eſt Dei.* Vnde datur intelligi, quod inſi vtrumque poſuit, Ergo cuius vult miſeretur, & quem vult obdurat; ita ſententiæ ſuperiori poſſe congruere, vt obdURATIONE Dei ſit, nolle miſereri, vt non ob illo irrogetur aliquid, quo ſit homo deterior; ſed tantum quo ſit melior, non erogetur. Cæterum ſi daretur prædeterminatio ad materiale peccati, quidni ſequeretur, dici poſſe, *Non volentis, neque contententis eſt hominis, ſed obdurantis eſt Dei?* Nam effectus Pharaonis vt indurari ſolum fuit velle retinere populum iſraël apud ſe, nolleque obedire Deo præcipienti vt dimitteret. Ergo ſi is actus fuit à Deo prædeterminante poſitiuè pro priori naturâ, tanquam totali cauſa determinationis cauſalis ad eum per qualitatem motionemve inſulam; quomodò ſtabit, induratum eſſe cor Pharaonis, Deo tantum non miſerante, tantumque non erogante quo emolliretur; &

non potiùs ſtabit, induratum eſſe, Deo irrogante aliquid, quo poſitiuè obdureſceret per actum volentem retinere iſraëlitas, & nolentem parere Deo?

Secundum indicium, S. Auguſtinus proponit 4192 quæſtionem, cum Eſau, & Jacob fuerint ex eadem maſſa peccati, quomodò Deus dilexit Iacob, qui peccator erat, & odio habuit Eſau, qui creatura erat ipſius Dei, qui nihil odit eorum, quæ fecit? Reſpondetque S. Doctor: *Non odit Deus Eſau hominem; ſed odit Deus Eſau peccatorem. Dilexit in Iacob non culpam quam delebat, ſed gratiam quam donabat. Odit in eis (nempe in vaſis perditionis) impietatem, quam ipſe non fecit; ſicut enim index in homine odit furtum, ſed non odit quod datur ad metallum; illud enim fur, hoc index facit: ita Deus, &c.* Quæ comparatio quam ratione valeret, ſi Deus prædeſignaret materiale furti? Etenim cætenus index odit furtum, quatenus non vult, neque pertrahit efficaciſſe ad illud, etiam quoad materiale in circumſtantiis, in quibus materiale annexam deſert malitiam formalem.

Tertium indicium, S. Auguſtinus interrogat, an tanta poſſit eſſe obſtinatio voluntas in malo, vt ad omnes vocationis modos obdureſcat? Verba S. Doctoris poſita ſunt in numero 4184. cum quibus ſi legantur hæc alia immediatè ſequentia. *Quod ſi tanta quoque poſſit eſſe obſtinatio voluntatis, vt contra omnes modos vocationis obdureſcat mentis auerſio, queritur etiam, vtrum de diuina pœna ſit ipſa duritia? Cum enim Deus deſerit, non ſic vocando quomodò ad Fidem moueri poſſit, quis etiam dicat, modum quo ei perſuaderetur vt crederet, etiam Omnipotenti deſuiſſe? Sed quid hoc querimus, cum ipſe ſubiungat Apoſtolus, Dicit enim Scriptura Pharaoni, quia ad hoc te excitauit, vt ostendam in te potentiam meam, & vt annuntietur nomen meum in vniuerſa terra. Hoc autem ſubiicit Apoſtolus documentum, quo probaretur quod ſuprà dixerat, Igitur non volentis, neque currentis, ſed miſerantis eſt Dei. Tanquã enim ei diceretur, vnde hoc doces? Dicit enim Scriptura, inquit, Pharaoni, quia ad hoc te excitauit, vt ostendam in te potentiam meam, & vt annuntietur nomen meum in vniuerſa terra. Vtrique hoc ostendit, quod non volentis, neque currentis, ſed miſerantis eſt Dei: concluditque ita, Ergo cuius vult miſeretur, & quem vult obdurat, cum ſuperius non vtrumque dictum ſit. Neque enim quomodo dictum eſt, &c. His, inquam, lectis contabit, S. Doctorem ſentire voluntatem poſſe eſſe tam obſtinatam, vt ad omnes vocationis modos obdureſcat. Nam quoddam ita ſentiat, monſtrat modus interrogandi, necnon alia adnexa interrogatio, an ſcilicet obdURATIONE ad omnes modos vocandi eſſet pœna peccati præcedentis, vel perſonalis, vel originalis, contra-cti à primo parente? Licet autem ſimul dicat bis, non deſuiſſe Deo Omnipotenti modum, quo vocatus Eſau veniret ad Fidem; conciliatio eſt facilis, quatenus voluntas poſſit eſſe tam obſtinatè auerſa, vt obdureſcat ad omnes vocationis modos, quibus de facto tangatur, quibus alia emollirentur; quanquam, ſi aliis modis à Deo præcognitis tangeretur, non obdureſceret. Iam inferre eſt, Sanctum Auguſtinum non admiſiſſe prædeterminationem: aliter enim non dubitaret, quin omnes voluntates hominum, & Angelorum, etiam beatorum, licet infinitis excitaren-*

rentur, & vocarentur miris, ac infinitis modis; quando non prædeterminarentur, tandiu manſura eſſent obſtinare, ne Deo præcipienti obtemperarent: e contra vero nulla vel damnatorum voluntas primæ vocationi, quantumcumque tenui, prædeterminatione accedente, reſisteret. Præcipe homini ad palum alligato, catequaque quâ ſe exſoluere non valeat; deinde hortare millicies, minare, vt abeat; & quia de facto non recedit, obſtinationis damna. Alium ſimiliter alligatum diſſoluens vrge imperio, vt recedat, & quia ſtatim auſugit, appella docilem, atque obedientem.

4194 Sed dices, ſunt etiam in quæſtione, 2. libri r. ad Simplicianum; vehementia indicia pro prædeterminatione. Primum, gratiam, de qua loquitur, vocat effectricem bonæ voluntatis. Ergo quia hanc phyſicè efficit. Neque fatiſ eſt efficiere, nobis ſimul naturâ efficientibus. Nam hoc reſellitur à S. Auguſtino dicente cum Apoſtolo: *Deus eſt, qui operatur in nobis velle, & operari pro bona voluntate. Vbi ſatis ostendit (inquit) ipſam bonam voluntatem in nobis, Deo operante, fieri.* Quibus verbis plus denotat, quam ſimultaneam cooperationem, nempe phyſicè facere, & operari, vt faciamus, & operemur. Deus ergo per prædeterminationem priùs naturâ facit, operaturque conſenſum noſtrum ſalutarem. Et niſi ita ſit, non magis dicitur, conſenſus ſalutaris eſſe opus Dei miſerantis, quam hominis volentis, vt arguit S. Doctor. Secundum, poſt explicatas à S. Doctore præparationes morales, ſtatim ſubiicit: *Cum ergo nos ea delectant, quibus proficiamus ad Deum, inſpiratur hoc, & præbetur gratia Dei; non nutu noſtro, & induſtriâ, aut operum meritis comparatur.* Ergo præter auxilia moralia ponit prædeterminationem, quæ phyſicè præoperetur. Tertium, S. Auguſtinus ait, *ſi credidit, quia voluit; id eſt, quia ipſe primò determinauit, ſe ad volendum, & credendum.* Ergo non ei Deus donauit Fidem, &c. Quartum, nihil omnino reperit S. Auguſtinus ante gratiam, vnde Iacob eligatur præ Eſau; non ingenium, non minora peccata, non honeſtas doctrinas, non bonas voluntates, ſiue ſcoſim, ſiue ſimul. Ergo quod & duobus æquè vocatis vnus conſentiat, & non alter, eſt effectus & diſcretio inducta per prædeterminationem, ne incautè deueniatur in aliquid naturale, per quod vnus diſcernat ſe ab alio, atque ex vocato faciat ſe electum. Et quidem ſum Deus omnibus conferat auxilia ſufficientia, illuminationes intellectus, & pios voluntatis affectus, conſequens abſurdè eſſet, ſi ſecludatur prædeterminatio, vt eis aliis ſolis ſtantibus, qui perſpicaciorem haberet intellectum, vel minùs deprauatum affectum, vel lenior eſſet indolis, faciùs miſceſceret, & conſentiret conduceret ad ſalutem æternam; ſicut in conſenſu rei merè naturalis videmus; iracundus enim difficiliùs ſteclit ad remiſſionem iniuriæ, quam mitis; auarus ad eleemoſynam, quam liberalis, æquali damno illato, æqualique occurrente miſerâ pauperis. Deus igitur in ordine gratiæ non vnum præ altero eligeret, ſed vt à Deo vterque eſſet æquè vocatus; qui verò meliùs ex natura præſupponatur affectus, & contemperatus, diſcerneret ſe ab alio, & faceret electum. Quod eſt enormiſſimum abſurdum, & è diame-tro oppoſitum ſcopo, quem ſibi præfixit S. Auguſtinus in quæſt. 2. libri 1. ad Simplicianum.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Méd. Pars II.

Ad primum reſpondeo, Deum allieendo, voluntatem ex parte obiecti, & emolliendo ex parte potentie, præoperari in nobis actus liberos ſalutares; præoperarique vt cauſam effectricem totalem, non phyſicam in ratione totalis, ſed moralem; ponereque inſallibiliter effectum, non, vi phyſicæ cauſalitatis, ſed ex ſua præſcientiâ. Ad ſecundum, verbis illis eandem ſententiam ſub variis nominibus & muneribus explicari à S. Auguſtino, & meritum talis rei, ſeu gratiæ ſecludi: quaſi dicat, quando pia erga bonum ſalutis affectio noſtra inſunditur voluntati, eius inſpiratur præſequutio, & per hæc præbetur gratia: totum hoc nullo modo pro arbitrio, induſtriâ, operaque noſtra retribuitur, ſed gratis conferitur. Vel ſenſus eſt, quando occurrit viſum, quo emollitur voluntas, vt proficiamus ad Deum, tunc & inſpiratur ipſe profectus, & proficiendo allequimur iuſtificantem gratiam; ex Deoque donante, non ex arbitrio ſuis viribus operante habemus id totum. Et cum addit paulò inferiùs, *Nec velle, nec curere, niſi eo mouente, atque excitante poterimus*, noc eſt referenda motio ad prædeterminationem, ſed ad internum, piūque voluntatis affectum, & inſpirationem, quam præit propoſitio obiecti, illuminatione cœleſtis in intellectu.

Vt ad tertium reſpondeam, ſuppono (nam 4196 tractare non licet) gratiæ auxilium efficaciſſum, ſumptum entitatiuè in actu primo, relinquere potentiam indiſſerentem ad vtrumlibet. Et quanquam ſumptum reduplicatiuè vt efficaciſſum, non etiam auferat indiſſerentiam, vt cauſa phyſicâ, aut effectricem, ſic tamen confert conſenſum in vi illationis, vt in ſenſu composito gratiæ, quatenus efficaciſſum, non minùs implicet non poni conſenſum, quam falli ſcientiam quam ſupponit; necmpe quâ vidit Deus, Paulum, ſi ſic vocetur, conſenſum præuentum tali vocatione, & adiutum gratiâ cooperante; ſi non ſic vocetur, diſſenſum, proindeque accepturum gratiam in vacuum. At enim quodnam ex his ſit abſolute futurum, non ex Pauli volutione, & induſtria pendet, ſed ex arbitrio Dei, qui decreuit miſericorditer vocare eo modo, quem præſciebat congruere, ne vocantem reſpueret; cum poſſet vocare alio modo, quem præſciebat fore incognum, ſi adhiberetur.

Hinc (vt ad tertium iam reſpondeam) quod 4197 Paulus abſolute voluerit, & crediderit, non in huius voluntatem, ſed in ſolius Dei referendum eſt, quia iuxta S. Auguſtinum ſuprà, *nemo poteſt credere, niſi velit: nemo velle, niſi vocetur: nemo autem ſibi poteſt præſtare, vt vocetur* (ſcilicet congruè, de quo vocationis modo agitur:) *vocando Deus præſtat & Fidem.* Hinc rursus ipſa voluntas Pauli in exequutione ſe primò determinauit, id eſt non prædeterminata à Deo, neque hoc eligente actum abſolutum ſalutarem, vt ſibi impediatur, & formaliter liberum, ſed ipſâ. Atque huiusmodi ſenſu voluntas Pauli ſe primò determinauit, & non quia priùs naturâ eliciendo actum determinauerit Deum; ſiquidem ſimul naturâ, & cauſalitate eum effectricem. Hinc denique, etſi qui diſſentit vocationi diuinæ, ideo diſſentiat, quia vult; ſed tamen qui conſentit, non ideo ſimpliciter, & abſolute conſentit, quia vult; nam conſentire eſt opus poſſiſſimum gratuite vocationis, cum tamen diſſentire ſit ſolius arbitrij creati, permittente tantum Deo. Cæterum quia ſuppoſita vocatione, & cooperatis gratiæ præparatione, eſt hominis conſentire ſequendo vocationem, idcirco quodam

A a 3 apte

apto in ſenſu poteſt concedi hominem conſentire, quia vult. Nam ſuppoſitis quæ dixi, habemus verè in poteſtate conſentire: idque in poteſtate habemus, quod volentibus adest, ſeu quod cum volumus, facimus, vt docemur à S. Auguſtino lib. 3. de lib. arb. & vt inquit in quæſtione 2. libri 1. ad Simplicianum, *volentes ſine dubio credunt*; id eſt, non niſi volendo creditur, & conſentitur. Quare voluntas præuenta, & adiuta eſt verè cauſa conſenſus; & conſentit, quia vult, videlicet faciens, ſeu producens elicitiuè, & electiuè ipſum velle. Ex quibus omnibus lucem accipiunt verba S. Auguſtini, modique arguendi, quem in eis ſeruat.

4198 Ad quartum de diſcretionem inter non conuerſum, & conuerſum, ſi res ſolum ad extra reſpiciamus, quòd quis non conuertatur, eſt à ſola ipſius voluntate; quòd autem conuertatur, eſt quidem & ab eius voluntate; aſt non ſola, ſed præuenta per Dei gratiam, & cooperante principaliùs hac. Si verò attendamus ad propoſitum, voluntatem, & præſcientiam Dei donantis, tota diſcretio conuerſi, & quod vocationi per gratiam, quam reſpuere potuiſſet, obtemperet, effectus eſt ſolius Dei ſic vocantis, provt præſciuit vocato congruere, vt vocantem ſequeretur. Et Deus quidem omnibus dat ſuæ gratiæ auxilia ſufficiencia ex ſe, datque vt quantum eſt ex parte eorum entitatiuè conſideratorum, qui velint (ſicuti poteſt) operentur per illa de factò; qui nolint, non operentur. Sed cum Deus præuideat quid quiſque hiſ, vel illiſ auxiliis eſſet facturùs, decernit conferre quibuſdam, nempe prædeſtinatis, talia auxilia, quibus perſeueraturos vſque in finem prænouit, ſi conferrentur; ſi vellent; reipſa tamen ſalvi non erunt, quia ſua culpâ abutentur eis: quod præſciuit Deus ita fore re ſub conditione collationis. Quare autem Deus hiſ non decernit congrua auxilia, & decernit illiſ? *Nolumus indicare, ſi non velimus errare.*

4199 Itaque qui conſentit, diſcernitur diuinâ voluntate, quatenus abſque meritis electus eſt, vt tunc, & ſic vocetur, quando præſcius eſt conſenſurus. Et à Dei gratuita voluntate procedunt auxilia, quæ licet phyſicè ſint æqualia in multis, nihilominus moraliter, ſeu in ratione donorum ſunt valdè inæqualia, collatâque non caſu, neque Deo inſcio euentùs, quem in ſingulis ſint habitura; ſed à conſilio, & effectùs quem fortiuntur, conſcio Deo, qui diuidit ſingulis provt vult, & provt à Corinthiis conſiderari volebat Paulus, cum in 1. ad cor. cap. 1. ex verſ. 16. aiebat: *Videte vocationem veſtram, fratres, quia non multi ſapientes ſecundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles: ſed quæ ſtulta ſunt mundi elegit Deus, vt confundat ſapientes; & infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia; & ignobilia mundi, & contemnibilia elegit Deus, & ea quæ non ſunt, vt ea quæ ſunt, destrueret, vt non gloriaretur omnis caro in conſpectu eius.*

4200 Et ad quartum hæc ſufficiant, quæ ſunt (ni fallimur) ex medulla doctrinæ Auguſtini in quæſt. 2. libri 1. ad Simplicianum, vbi ſcopus ſancti Patris eſt, gratiam non dari ex meritis: probatque exemplo fratrum ex vno concubitu, quorum vnus diligitur, alter odio habetur ante ortum. Quare ea dilectio præceſſit merita Fidei, vel operum, tam parentum (quæ reſpectu vtriuſque filij fuiſſent æqualia) quam

parvulorum. Examinatque principaliter ſanctus Doctòr, cum an Iacob electus fuerit abſque meritis, Eſau non electo? tum an ſiue dicitur electus abſque meritis, ſiue abſque electione dilectus, iuſta fuerit ea diſcretio? In quorum primo diſtinetur vſque ad verba, *Non ex operante Iacob.* Et in ſecundo ex verbis *Quid deinde Eſau, vſque ad Niſi eo momento, atque excitante poterimus*; & ſubinde vſque ad finem redit ad primum. Eſt hæc Auguſtiniana tractatio decantatiſſima in materia gratiæ, & prædeſtinationis; ſed quia per varios quaſi mæandros videtur oratio diſcurrere, ſenſum reddit non parum difficilem, imò adeò profundum, vt Lectori vel oſcitant, vel ad alia properanti appareat velut ænigma.

SECTIO CCXCV.

Continuatio eiusdem aſſumpti.

4201 Quibus præmiſſis, miramur in primis, cur Incognitus, qui cap. 3. art. 1. §. 3. num. 14. ſcripſit, S. Auguſtinum in ſeculo errore Semipelagianico (quo poſtè ſe depurgari) dicere, *Vt velimus, & ſuum eſſe voluit, & noſtrum; ſuum vocando, noſtrum ſequendo*: ſimiliter non reſpondiſſe, ſapere Semipelagianum verba quæ retulimus in numero 4183. & quæ ſequuntur in quæſt. 2. lib. 1. ad Simplicianum, non longè poſt illa reputata Semipelagiana ab Incognito reiecto iam à nobis in Sectione 249. Deinde idoneitas, & incongruitas, de quibus ſanctus Auguſtinus in verbis numero 4183. non aptè explicantur de idoneitate ad capiendam prædeſtinationem; neque de congruitate, quam ne reſpuatur prædeſtinatione, præſciat Deus. Nam S. Doctòr in contextu totius illius quæſtionis excluſit prædeſtinationem, vt non imbecilliter in Sectione præcedenti probaui: excluſa autem prædeſtinatione, cogitari non poteſt alia idoneitas, & congruitas inſalubilitatis compos, quam quæ Scientiam Mediâ inuoluat.

Præterea S. Doctòr ait, *Quomodo ſcit ei congruere, vt vocantem non reſpuat*; & non inquit, vt vocantem non poſſit reſpuere. Aſt ſi ſermo non haberet de vocatione, cui adiuncta eſſet prædeſtinatione, non priori, ſed poſteriori modo loqueretur; ſiquidem prædeſtinatione vocatus ſit ſimpliciter, & abſolutè impotens reſpuere prædeſtinatione vocantem, ſiue impediendo prædeſtinationem vocationem, ſiue cum ea componendo renixum, aut diſſenſum. Et quæ ex ſancto Auguſtino expendimus in Sectione ſuperiori, ſatis indicant, ipſum ſari de Deo ſic vocante, vt ſimpliciter, & abſolutè poſſet reſpuere, quando etiam vocat miſerendo, ſeu quando vocat efficaciter, quanquam non vt reduplicatiuè miſerendo vocat, ſeu vt reduplicatiuè efficaciter vocat. Quid? quòd Deum ſcire, fore vt prædeſtinatione vocatus non reſpuet, ſcientia eſt neceſſaria proſus, vt aduertit Gonetus tom. 2. diſputat. 4. artic. 1. §. 4. pag. 177. diſputat. 5. artic. 1. §. 2. pagina 410. diſputat. 6. artic. 5. §. 7. ex pagina 615. vſque

vſque ad 640. Hactenus verò fuit intellectus ſanctus Auguſtinus in illiſ verbis, *Cuius miſeretur, &c.* vt cenſetur loquutus de ſcientia non neceſſaria omninò, ſed de libera omninò, vel media inter vtramque: cenſetur etiam loquutus de ſcientia, in qua emineat Deus ad prouidentiam, circa eos, quorum miſeretur efficaciter. Aſt non eminet, quantum præciſè ad ſcientiam de prædeſtinatione vocato non reſtituro. Etenim & quivis in Theologia Tyro ſcit idem ipſum.

4203 Si ob hæc alius dicat cum Gonetò diſp. illa 6. art. 7. §. 3. pag. 614. ſenſum S. Auguſtini eſſe, à Deo ſic eum, cuius miſeretur, vocari, quomodo prædeſtinat ei congruere, vt non reſpuat vocantem: Rogo, an ſenſus ſit, quomodo prædeſtinat, ſeu præleigit vocationem, quam ſcit congruentem fore; vel an quomodo prædeſtinat, ſeu prædeſinit actum, cui congruentem fore vocationem noſcit; vel an quomodo prædeſtinat, ſeu prædeſterminat actum per vocationem, quam fore congruentem videt ſcientiâ fundatâ in decreto ſuo ſubiectiuè abſoluto, & obiectiuè conditionato de ipſo actu? Si tertium iſtud, aſſignetur pro hac paraphraſi vel minimum veſtigium in verbis illiſ S. Auguſtini, aut in aliis ex quæſtione 2. libri 1. ad Simplicianum. Nonnulla certè, quorum deſideratur in textu fundamentum, adduntur gratis, & inter ea decretum ſubiectiuè abſolutum, & obiectiuè conditionatum pro medio ſcientiæ diuinæ de non reſpuenda vocatione; cum tamen de tali decreto, & medio nihil exprimat S. Doctòr. Et ſi quidem iuxta Gonetum, cæteroſque Thomiſtas eſſet in ſtatu abſoluto adiungenda vocationi prædeſtinatione phyſica, ſi pro ſcientiæ medio præuſum eſſet decretum præſertim; S. Auguſtinus qui, vt probatum eſt, reſuſcit eam in quæſtione prædeſtinationem phyſicam oppoſitam vocationi, antecederet non adſtruxit illud decretum. Si ſecundum, gratum erit plerique Noſtrum admittentibus prædeſtinationes diuinas actuum liberorum voluntatis create, fundatas in Scientia Media. Si primum, à Noſtris omnibus placidiſſimè acceptabitur.

4204 Atque hoc ſenſu, quando apud aliquos verbi Dei tractatores legimus Dei præſcientiam, & agitur de vocatione electorum, quid nos prohibet intelligere prædeſtinationem? ait ſanctus Auguſtinus cap. 19. de Bono perſeu. quatenus præſcientia de actu ſalutari, vt conditionatè futuro, non habeatur à Deo niſi cognofcente actum ſub conditione vocationis, quam Deus prædeſtinaret, prædecerneretque gratioſè; & quatenus præſcientia de actu ſalutari, vt abſolutè futuro, non etiam habeatur à Deo, niſi cognofcente actum prodeuntem principaliùs ex vocatione. quam Deus prædeſtinet, & gratioſè prædecernat. Adde, ſi velis, vt etiam Deus prædeſinat abſolutè ipſum actum ſalutarem, & in ſua prædeſtinatione eundem cognofcat eum abſolutè futurum; quam prædeſtinationem anteuertat præſcientia de eodem eum conditionatè futuro. Declaratum ſenſum intendit S. Auguſtinus contra Pelagianos, & Semipelagianos, ne diuina præſcientia putetur eſſe de actu ſalutari, vt habito ex viribus naturæ; cum debeat putari eſſe de eo, vt habito ex viribus gratiæ, quam Deus prædeſtinet, prædecernatque gratioſè.

4205 Vnde clareſcit inſignis locus ſancti Auguſtini tract. 86. in Ioannem. circa illud: *Non vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos.* Hæc eſt (inquit) illa inef-

fabilis gratia. Quid enim eramus, quando Chriſtum nondum elegeramus; & ideo non diligebamus? Nam qui eum non eligit, quomodo diligit? Numquid iam in nobis erat, quod in Pſalmo canitur, *Elegi abiectus eſſe in domo Domini, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum?* Non utique. Quid ergo eramus, niſi iniqui, & perditii? Neque enim iam credideramus in eum, vt eligeret nos. Nam ſi iam credentes elegit, electus elegit. Cur ergo diceret: *Non vos me elegiſtis; niſi quia miſericordia eius præuenit nos?* Hic certè vacat vana illorum ratiocinatio, qui præſcientiam Dei defendunt contra gratiam Dei; & ideo dicunt, nos electos ante mundi conſtitutionem, quia præſciuit nos Deus futuros bonos, non ſeipſum nos facturum bonos. *Noc hoc dicit, qui dicit, Non vos me elegiſtis. Quoniam ſi propterea nos elegiſſet, quia bonos futuros eſſe nos præſciuerat, ſimul etiam præſciſſet, quod eum non fuiſſemus priùs electuri. Non enim aliter poſſemus eſſe boni, niſi fortè dicendus eſt bonus, qui non eligit bonum. Quid ergo elegit in non bonis? Non enim electi ſunt, quia boni fuerunt; qui boni non eſſent, niſi electi eſſent: alioquin gratia iam non eſt gratia, ſi præceſſiſſe contendamus merita. Hæc quippe electio gratia eſt, de qua dicit Apoſtolus, *Sic ergo & in hoc tempore reliquia per electionem gratiæ Dei ſalua facta ſunt.* Vnde ſubiungit, *Si autem gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam non eſt gratia. Audi ingrate, ingrate audi, Non vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos. Non eſt, vt dicas, ideo electus ſum, quia iam credebam; ſi enim credebas in eum, iam elegeras eum. Sed audi, Non vos me elegiſtis. Non eſt, vt dicas, antequam crederem, iam bona operabar, ideo electus ſum. Quid enim eſt boni operis ante Fidem, cum dicat Apoſtolus, *Omne quod non eſt ex Fide, peccatum eſt?* Quid ergo dicitur ſumus audiendo, *Non vos me elegiſtis; niſi quia mali eramus, & electi ſumus, vt boni per gratiam nos eligentis eſſemus?* Non eſt enim gratia, ſi præceſſerant merita. Eſt autem gratia. Hæc igitur non inuenit, ſed effecit merita. Et videte, chariſſimi, quemadmodum non eligat bonos, ſed quos elegit, faciat bonos. Ego, inquit, elegi vos, & poſui vos vt eatiſ, & fructum afferatiſ, & fructus veſter maneat. Nonne iſte eſt fructus, de quo iam dixerat, *ſine me nihil poteſtis facere?* Elegit ergo, & poſuit, vt eaminiſ, & fructum afferamiſ. Nullum itaque fructum, unde nos eligeret, habebamus. *Vt eatiſ, inquit, & fructum afferatiſ. Imus, vt afferamiſ; & ipſe eſt via, quæ inuis, in qua nos poſuit, vt eaminiſ. Proinde in omnibus miſericordia eius præuenit nos.* Hactenus ille.**

4206 De quo dignè ſcripſit S. Paulinus epiſt. 31. inter Auguſtiniſ: *O verè ſal terra, quo præcordia noſtra, ne poſſint ſeculi vaneſcere errore, condiuntur? O lucerna dignè ſupra candelabrum Ecceſiæ poſita, qua latè Catholicis verbis de ſepiformi lychno paſſum aleo latrix lumen effundens denſas licet hereticorum caliginis diſcurſis, & lumen veritatis à conſuſione tenebrarum ſplendore clarificiſi ſermonis enubilat.* Nam cum vbilibet S. Auguſtinus mereatur hoc encomium, ſed præcipuè in hoc loco, in quo inuictiſſimè, acutiſſimè, luculenter, & copioſè fugat atram caliginem Pelagianorum, & Semipelagianorum ponentium ex nobis Fidem, quæ ſit initium meriti ad electionem diuinam, & ad gratiam. Tranſcriptiſi autem integram, quia verba illa, *Hic certè vacat vana illorum ratiocinatio, qui præſcientiam Dei defendunt*

defendunt contra gratiam Dei; & c. separata à reliquis pœntialicis non immoranti lectioni Sancti Doctoris videri dicitur contra futurorum præscientiam, prout traditur in Societatis Schola. Et passim quidem experimur, obijci truncata, mutilaque S. Augustini verba, quæ nobis non officere manifestum sit; totâ orationis serie productâ. Atque id in causa est exarandi tam studiosè plena testimonia SS. PP. quorum si vnum apicem non esse contrarium doctrinæ nostræ, vel ei fauere ostenderim; maiori est apud me in æstimatione, quam si complures aduerbiantes discursus Theologicos eleuarem, vel quàm si complures confirmantes accumularem.

4207 Igitur S. Augustinus damnat futurorum præscientiam, qualem fingebant Pelagiani, & Semipelagiani, quâ scilicet prænosceretur Fides futura non ex gratia, sed ex naturæ virtutibus, hisque homines mererentur illam; & si diuina prædestinatio esset ex meritis naturæ. Non percillit præscientiam vtcumque futurorum, sed præscientiam defensam contra Dei gratiam, id est præscientiam, quâ præuidetur Fides futura ex vigore naturæ solius, & sine gratia per Christum, futuraque sic initium meritorum gratiæ, & gloria. Hanc esse mentem & verba S. Augustini, integer locus patefacit ad oculum.

SECTIO CCXCVI.

Prorogatur continuatio eiusdem assumpti.

4208 **D**euemiamus iam ad agendum de aliis locis indicatis in num. 4182 ad quæ respondere Incognitus aggreditur. Et illum quidem ex c. 14. de Bono perseu. vbi S. Doctor ait: *Ex quo apparet, habere quosdam in ipso ingenio diuinum naturaliter: munus intelligentiæ, quo mouentur ad fidem, si congrua suis mentibus audiant verba, vel signa conspiciant; & tamen si Dei altiore iudicio à perditionis massa non sunt gratia prædestinatione discreti; nec ipsa eis adhibentur, vel dicta diuina, vel facta, per quæ possent excedere, si audirent vti que talia, vel viderent;* interpretatur sic Incognitus: [Illud munus intelligentiæ est quædam cordis docilitas, vt ait D. Thomas in Lectura super Math. cap. 11. Habenti autem cor docile, signa quædam, & verba congruunt; quæ tamen non nisi Deo piam affectionem tribuente mouebunt efficaciter voluntatem ad fidem.]

4209 Nos etiam dicemus idem ipsum. Sed in verbis S. Augustini omisit expendere Incognitus quod Nostri solent; nempe significari, gratiam non esse ex sua entitate efficacem, sed ex congruitate ad recipientem. Ideo alij interpretantur S. Doctorem de gratia externa, & non de interna, atque cœlitus infusa, quæ vera est gratia per Christum, & necessaria ad opera salutis, efficacique, ex sua entitate, quando sortitur effectum. Neque hi animaduertunt, S. Augustinum in isto loco, & sæpe alibi loqui de gratia externa sub proportionem ad internam penes modum mouendi cum indifferentia ex se ad vtrumlibet, & penes composibilitatem ex se cum vtroulibet.

4210 Locus ex libro 12. de Ciuitate Dei, cap. 6. vt.

gentissimus est ad intentum, ad quod partuli in num. 2596. Sed quia ab Incognito, & à Goneto tom. 3. disp. 5. art. 6. §. 3. pag. 423. ac seqq. aliter accipitur ac debet, attento toto contextu, oportet declarare hunc, indeque eorum interpretatio facile præcludetur. Quærit S. Doctor, malæ voluntatis, sumptæ pro actu malo, initium, & causam, ob quam Angeli reprobi, ceciderunt; & negans naturam quæ bona est, mali causam esse, vt bonam, docet actus mali, quâ talis, nullam esse causam bonam, seu efficientem, sed deficientem, & nihil; id est, ipsam naturam esse causam non ratione boni, quod habet; sed ratione defectus, nempe nihil, vnde trahit originem, & ad quod vt redeat, obnoxia est. Loquiturque S. Doctor de actu malo, non secundum physicam entitatem præcisè, quam dicit bonam; neque de sola malitia, quam priuatio sequitur, vel constituit; hæc enim non est sola sine voluntate, neque sola est voluntas mala, vel deficiens. Quare agit de malitia insufficiente actum, & de actu malo, cuius entitas physica redditur mala, atque deficiens per malitiam. Huiusque complexi, vt de facto est, solam potentiam voluntatis non dicit causam esse, quâ est natura positiua, & in se bona formaliter; sed ipsam ratione suæ defectibilitatis, quoniam ex nihilo est, dicit esse causam liberam, & moralem, ex qua procedit motus positiuus liber, malus moraliter. Potentia ergo voluntatis creatæ duo habet, & posse operari, & operando posse deficere. Primum potestatis est, secundum impotentiam. Cum bene operatur, exercet potestatem sine defectu: cum malè, impotentiam, seu defectibilitatem in malè operando. Sicut calidum vt octo, producit calidum vt duo, præbet speciem suæ actiuitatis in duobus gradibus causatis, & suæ ad vincendum contrarium impotentiam in non causatis carceris.

4211 Porro S. Doctor duo illa, quæ dixit competere libero arbitrio creato, explicat exemplo, in quo agnoscit paritatem prærequisitorum cum euentus disparitate secundum arbitrij determinationem electiuam. Si duo, inquit, æqualiter affecti animo, & corpore, videant vnius corporis pulchritudinem, quâ visâ, vnus eorum ad illicite perfruendum mouetur, alter in voluntate pudica stabilis perseueret; quid putamus esse causam, vt in illo fiat, in illo non fiat voluntas mala, quæ illam res fecit, in quo facta est? Et inferius: Si eadem tentatione ambo tententur, & c. vt in num. 2596. In omnibus externis, & internis, tenentibus se ex parte actus primi entitatiuè, ac physicè, ponit verumque æqualem; & pro consensu, vel victoria tentationis non aliam intuenit causam determinantem, quàm arbitrium creatum. Quasi diceret, voluntate malâ succubuit vnus, quia præditus arbitrio, quod cum & sit natura bona, & sit etiam ex nihilo, proindeque defectibile, vt natura, & secundum entitatem physicam, fecit malam consentiendi voluntatem penes esse physicum; vt defectibile, & secundum quod ex nihilo est, fecit eandem voluntatem penes malitiam moralem. Alter verò bonâ voluntate superauit, quia instructus arbitrio, quod Dei gratiâ excitante præuentum, & paratum ab ipso habens cooperantem gratiam, determinauit se ad bonam vincendi voluntatem penes esse tam physicum, quàm morale.

4212 Si velit quis, S. Augustinum ponere duos hos homines

homines æquales tantum in externa tentatione Dæmonis, occursum obieci, dispositioneque corporis, & animi: Interrogo, num S. Doctor crediderit, ad conseruandam castitatem, cum virget tentatio (quo de casu est ipsi sermo) necessariam esse gratiam præuenientem, & cooperantem, vel solius arbitrij esse istud opus? Non imputabis secundum S. Doctorem. Ergo fateri debes agnouisse in vtroque gratiam internam sufficientem. Iam si inæqualem? Quare arbitrio maiorem habenti non tribuit victoriam, & non tribuit casum habenti minore? Quod si qui vincitur, vincetur similiter destitutus gratiâ efficaci, tamen si donaretur maxima sufficiente. Ergo qui vincit, habet gratiam efficacem, quâ caret victus. Iam rursus, si hæc est prædeterminatiua; quorsum se torquet S. Augustinus, vt discriminis radicem inueniat sub circumstantiis æqualibus, vbi tam clara ratio disparitatis sese manifestabat? Quis vel cæcus non diceret, vnus perstitit in proposito castitatis, quia prædeterminatus est vt peristeret; alter consentit tentationi, quia prædeterminatus est ad materiale consensum?

4213 Si alius cogitet, S. Augustinum non agere de inæqualitate illorum hominum, sed de radice malæ voluntatis, cum qua nihil commune gratiâ habet. At si hoc ita esset, S. Doctorem sufficeret in vno malè volente explicare rem dicendo, Volunta bona est. Non ergo causa mali actus, vt bona est. Igitur causa eius est deficiens, quia defectibilis est, quoniam ex nihilo producta. Cur ergo tam exactè duos homines in omnibus describit æquales, nisi vt diuersitatem assignet vtriusque penes actiones honestam, ac peccaminosam; & nisi vt significet, quod iste deficiat, natura esse deficientis; quod ille perseueret in bono, voluntatis esse per gratiam firmatâ, ne deficiat: atque in vtroque eam esse gratiam, quâ si voluntas velit, sanetur, & bene velit; si nolit sanari, malè, & deficienter velit. Nec abeat inexpectum, quod sicut S. Doctor ait de vno, defectu esse à castitate, quia voluit; ita de altero, perseuerasse in ea, quia voluit. Ergo non solum casum habentis, sed etiam victoriam stantis reuocatur in arbitrium: casum, inquam, in arbitrium solum; victoriam in arbitrium simul, & gratiam, principaliusque in hanc quâ vnus non fuit, qui cecidit, cum æquè posset. Præterea; propositis eis duobus æqualiter affectis, adiutis, tentatis; Quid, inquit, putamus esse causam, vt in illo fiat, in illo non fiat voluntas mala? Quapropter non solum voluntatis malæ, sed etiam bonæ sciscitatur causam. Et omnibus pensatis questionem soluens, ait: Quid aliud apparet, nisi vnum voluisse, alterum noluisse à castitate deficere? Quibus verbis docet, causas determinantes tam voluntatis malæ, quàm bonæ, non fuisse principia aliqua inæqualia entitatiuè, ac physicè; sed arbitria, quæ ad inæqualiter agendum determinauerunt sese. Ad hæc: Caput, cuius verba elucidamus, inscribitur sic, *Quæ causa sit beatitudinis Angelorum bonorum, & quæ causa sit miseria Angelorum malorum.* Inquirat ergo S. Pater causam non tantum mali, sed etiam boni.

4214 Cum itaque indagetur à S. Doctore causa mali, & boni in duobus æqualibus entitatiuè, ac physicè quoad externa, & interna, quoad corpus, & animam, dispositionesque naturales, ac supernaturales animæ; & à S. Doctore post tam exquisitam indagacionem non inueniatur nisi

creatum arbitrium, cui inæqualitas operandi tribuatur: consequens est, vt determinatio tam malè, quàm bonè operandi liberis actus pertineat ex eius doctrina ad arbitrium creatum.

4215 Vnde Gonetus punctum difficultatis non tangit, cum dicit, à S. Augustino intendi resistentiam contra tentationem, licet propriâ voluntate fiat; non tamen nisi præniè determinata per gratiam. Pro quo intento recitat varia S. Doctoris testimonia significantia necessitatem gratiæ ad opera salutaria, efficaciamque eiusdem gratiæ. Quæ omnia sunt inconculsæ authoritatis aduersus Pelagianos, & Semipelagianos; sed nullum contra Nostros vel à longè indicat, gratiam; quando euadit efficax, esse physicè prædeterminantem arbitrij creati, resistentiamque tentationis prodire ab ipso præniè determinato per gratiam. Si S. Augustinus existimaret prodire ita, prompta, & velut ad manum fuisset sapientissimo Doctore solutio aperissima questionis per aliam causam, quàm per arbitrium creatum; cum tamen non aliam assignet.

4216 Non minus recedit à difficultatis centro Incognitus, cum inquit, S. Augustinum protulisse duos illos homines æqualiter tentatos, vt ostenderet, quod qui ex illis peccaret, sola suæ voluntatis libertate, tanquam proximâ; & primâ etiam causâ se discerneret; qui autem non delinqueret, discerneret se eadem tanquam proxima causa, sed non tanquam prima; hæc enim est prædeterminans gratia. Nam centrum difficultatis est, si in homine victo non præcessit gratia prædeterminans, adfuitque ea in vincente, qui per eam tanquam primam causam discretus fuit à superato: quare S. Augustinus tacuit tam patens discrimen, ac de sola proxima causa sermonem habuit.

4217 Et aliunde si victus caruit gratiâ prædeterminante, quomodo Incognitus fatetur, proponi à S. Augustino duos æqualiter tentatos, & habentes æqualem potestatem? Rursus, si Adamus prædeterminatus fuit, iuxta Incognitum alibi, ad materiale peccati; quâ consequentiâ scribit in hoc loco: [Quare Adam peccauit? Quia voluit. Quare voluit? Quia ad volendum peccare non aliquâ causâ cogente, non aliquâ concupiscentiâ illicita, nec etiam aliquâ superiori causâ applicante, sed ex sola sua potestate, & libertate ad volendum peccare se applicuit.]

4218 Iterum, si iuxta eundem Incognitum vnus ille duorum hominum æqualiter tentatorum victus, prædeterminatus etiam fuit ad materiale peccati, quamnam restat rima ad contradictionem vitandam his in suis verbis presentis loci: [Querenti, quare vnus ex supradictis peccauit, & alter non peccauit? Veracissimè responderetur, quia vnus voluit, & alter noluit. Ecce inæqualitas in volitione, & proxima causa discretionis. Si verò vterius queratur, quare vnus voluit, & alter noluit? Non potest responderi, quia iste fuit magis abstractus, & alter minus, cum sint positi in concupiscentia æquales, & inæquales effectus non possint reduci in causas æquales. Quid ergo? Nisi quod vnus ex propria libertate & determinatione, nullâ aliâ causâ cogente, aut applicante, applicauerit se ad volendum sequi suam concupiscentiam, alter verò non sic se applicauerit ad prædictam volitionem, quamvis æqualem quoad hoc haberet cum primo potestatem. Ecce quomodo in presenti casu voluntas peccantis non solum

ſolùm ſit cauſa proxima peccati, ſed etiam cauſa prima diſcernens peccantem à non peccante. Nam licet concupiſcentiã præcedente peccauerit, prima tamen diſcretio fuit, quòd ad ſequendum concupiſcentiam ſe applicauerit, alter non. Et cum iſtius applicationis nulla alia præcedat cauſa, aut agens, aut applicans, ipſa ſibi eſt tam prima, quàm proxima cauſa ſuæ diſcretionis à non peccante.] Ita Incognitus. Nec aliis ego verbis explicarem Sanctum Auguſtinum pro victo non prædeterminato à Deo ad materiale peccati.

4219 Et cum Incognitus proſequitur continuò: [Non ſic ſe habet in illo, qui non peccauit. Quauis enim verum ſit dicere, Ideo non peccauit, quia ad volendum peccare non ſe applicauit, ſue, vt ait Auguſtinus, quia noluit. Non tamen ibi ſiſtitur; nam nolitio debet ex aliqua volitione procedere, ſicut & omnis negatio debet ad aliquam affirmationem reduci. Non poteſt ergo nolitio peccandi eſſe prima cauſa non peccandi; ſed ideo noluit ille peccare, quia voluit caſtè viuere? Et ſi quaeratur, quare voluit caſtè viuere? Reſpondetur, quia ad volendum caſtè viuere eſt à Deo victrice (id eſt, iuxta ipſum, prædeterminante) gratia ſpecialiter applicatus, quæ vincendo concupiſcentiam, delit illi volitionem efficaciã rectè viuendi. Ecce quomodò in illo, qui è duobus æqualiter tentatus non peccauit, licet proxima cauſa ſuæ diſcretionis à peccante fuerit eius voluntas; prima tamen cauſa eſt gratia victrix, quæ ei fuit miſericorditer data.] Cùm hæc, inquam, ſcribit Incognitus, nihil aliud præſtat, quàm diſparitatem, vt etſi victus non prædeterminetur ad materiale peccati, ſed tamen vincens prædeterminetur ad ſalutarem volitionem viuendi caſtè. Acceptaretur à me hæc diſparitas, ſi putarem eſſe è Sancti Auguſtini mente ſuppoſitionem de vincente prædeterminato.

4220 Superest in num. 4182. locus ex libro 13. de Ciuit. Dei, cap. 15. vbi S. Auguſtinus ita loquitur de morte animæ, quæ per peccatum ſeparata fuit à Deo in Adamo: [Non enim deſerta eſt, vt deſereret; ſed vt deſereretur, deſeruit. Ad malum quippe eius prior eſt voluntas eius; ad bonum verò eius prior eſt voluntas Creatoris eius, ſue vt eam faceret qua nulla erat, ſue vt reſiciat qua lapsa perierat.] Id eſt, Adamus priùs vertit Deo terga, quando peccauit, quàm eum Deus deſeruerit gratiam denegando. Reſpectu peccati, quod malum hominis in ſe eſt, prior fuit voluntas humana peccans, quàm diuina ſanctiſſima: econtrà verò prior hæc fuit ſue ad faciendum, ſue ad reparandum hominem. Iam ex his verbis Sancti Doctõris arguere ſolent Noſtri. Si occurrente præcepto non edendi ex arbore ſcientiæ, non ſtaret abſque prædeterminatione voluntas obediens Adami, in primis ſequeretur, fuiſſe à Deo Adamum priùs deſertum, vt peccaret, vt pote cui priùs quàm peccaret, denegata fuerit à Deo prædeterminatio requiſita ad reſiſtendum tentationi, & ad voluntatem obediendam. Deinde ſequeretur, priorem fuiſſe voluntatem Dei ad malum Adami per peccatum, ſi ex diuino decreto abſoluto, & efficaci prædeterminatus fuit phyſicè ad actum poſitiuum volendi edere pomum vetitum. Et niam quomodò vt Adamus crearetur, cum non eſſet, prior fuit Dei voluntas; ita vt creatus & poſitus ſub tali prohibitione

prædeterminaretur phyſicè ad actum illum, prior fuiſſet Dei voluntas, habita ex ſe à Deo, & non in pœnam peccati; nam nullum aliud præceſſit.

Hæc in ſe abſurda, & vt talia traducta à Sancto Auguſtino, euaduntur apertè à Noſtris. Dicunt enim, priorem eſſe voluntatem noſtram ad malum, quoniam Deus nihil tale prædeſignauit, vt fieret; nec voluntatem habuit particularem, & determinatam concurrendi ad entitatem actus mali, quæ talis eſt in ſpecie, vel in ſingulari; ſed vniuerſalem, & indifferentem: vniuerſalem quidem non deſiendi cauſis liberis, vt iuxta ſuas naturas operentur; ſic enim Deus adminiſtrat omnia, qua creauit, vt etiam ipſa propriis exercere, & agere motus ſinat, vt inquit S. Auguſtinus lib. 7. de Ciuit. Dei, cap. 30. indifferentem etiam, quia etſi Deus magis afficiatur, vt exhibeat ſuæ Omnipotentia concuſum ad actum bonum, quàm ad malum; tamen cum ad hunc non concurrat nolens, neque coactus.

Inuitone aliquis potis eſt peccare Tonante? vt aiebat Prudentius in Amartigenia; ideo permittit ſuæ Omnipotentia concuſum determinari à voluntate noſtra ad actum malum. Eſt itidem vniuerſalis, & indifferens voluntas Dei reſpectu actus boni, quauquam cum maiori in hunc inclinatione: quem quando ſalutaris eſt, præuenit ſua excitante gratiã per Chriſtum, comitarumque ſua cooperante. Nunquamque à Deo nobis deſt gratia excitans, ſufficiens vtique ad actum ſalutarem. Neque nos relinquit ſine gratia cooperante, niſi nos deſimus ei, reſpõdentem eius cooperationem, ſeu nolentes determinare gratiam præuenientem, vt effectum obtineat. Nam, docente S. Ioanne Chryſoſtomo in cap. 9. ad Rom. homil. 16. à propria voluntate eſt, vt alij quidem vafa ira, alij autem miſericordia. Deus enim admodum bonus cum ſit, in vtriſque eandem oſtendit bonitatem. Etenim non eos modo, quos ſeruabat, miſeratus eſt; ſed & Pharaonem ipſum, quantum quidem in ipſo fuit: eadem enim lenitatem & illi, & hic ſunt aſſegunt; qui ſi ſeruatus minime fuit, rei totius culpa ab illius animo accidit; nam Dei partes, & officia nihilo minus accepit. Quod intelligitur de Dei partibus, & officiis ſecundum vim intrinſecam mouendi, & agendi conſideratis.

Cum ergo Noſtri tam liberi ſint à præſatis incommodis, contorqueantque in aduerſarios eorum ob ſui abſurditatem, tum ob S. Auguſtini authoritatem, reſpondet Incognitus primò, Sanctum Doctõrem nihil aliud dicere, quàm Deum non auferre gratiam ſanctificantiã, niſi voluntas noſtra priùs lethaliſter peccando deſeruerit Deum; ſeu eſſe ſenſum S. Doctõris, quod anima per ablationem gratiæ illius non deſeritur, vt deſerat peccando; ſed quod vt per talem ablationem deſeratur, deſerat ipſa peccando. Vnde patet, denegationem gratiæ prædeterminantis, prædeſignationemque actionis peccati non eſſe illa, quibus Deus deſerit animam, ſiquidem neutra ſit ablatio gratiæ ſanctificantis, neque cauſa ablationis huiusmodi; ſed ſola noſtra voluntas peccando moueat Deum, vt retrahat concuſum conſeruariuum ſanctificantis gratiæ.

Non nego, neque negauit Annatus (contra quem proinde immeritò fuit Incognitus) loqui Sanctum Auguſtinum in ſuperiori loco de anima per

per gratiã ſanctificantis ablationem deſeritione, quæ ſubſequatur peccatum lethale. Quod conueniendū eſt, deſeritionem tum per ablationem ſiue huius gratiæ, ſiue illius alterius prædeterminantis, tum per prædeſignationem actionis peccati non poſſe ab Incognito oſtendi eſſe talem, qualem docet S. Auguſtinus. Si enim vt voluntas noſtra perpetrans in instanti B, actionem grauis peccati commiſſionis amittat gratiam ſanctificantiã, quam habuit in A, opus ſit, determinati præuic à Deo ad eam actionem, & cum tali antecedenti determinatione componi nequeat carentia prædictæ actionis, neque exiſtentia gratiæ ſanctificantis in anima pro instanti B; eſt nobis proſus intelligibile, quomodò anima, vt deſereretur per ablationem gratiæ ſanctificantis, deſeruerit Deum, perpetrando eam actionem; & non potius, vt per eam deſereret Deum, ſit deſerta per gratiæ ſanctificantis ablationem, quam importet præuic à Deo determinatio ad eam actionem, inuitabilis à noſtra voluntate, & non conciliabilis cum eius actionis carentia, neque cum gratiæ ſanctificantis permanentia in anima pro instanti B.

4224 Edifierat nobis Incognitus id, quod ex ſincero veritatis perſerutandæ, percallendique ſenſus Auguſtiniani proponimus amore; & deſinat aſſingere P. Annato truncationem loci Auguſtiniani, aſtutias, & fallacias conſuetas, atque intolerabiles. Aded indecorè habet Theologum ſtudioſiſſimum S. Auguſtini homo ignotus, & tam parum in S. Doctõris doctrina verſatus, vt eius diſcipulus appellet pag. 372. negantes poſſibilem eſſe ſtatum puræ naturæ. Quare ex Incogniti præconio gloriabuntur hoc nomine Lutherus, Caluinus, Michaël Baius, Ianſenius Ipreſis, vt qui inſcientur ſtatus illius poſſibilitatem, contra apertam S. Auguſtini doctrinam, vt videre potuit in Goneto tom. 9. diſp. de ſtatu naturæ puræ, in eodemque Annato, Ripalda, Champ, Platel, Moraine, & aliis paſſim occurrentibus.

4225 Secundò recognoſcens Incognitus, S. Auguſtinum ſæpe loqui de deſeritione à Deo per gratiæ actualis ablationem, ait in peccato, quod eſt præcedentis alterius pœna, ſeu quod ex concupiſcentia committitur, Deum priùs ſub aliqua ratione deſerere hominem, quàm ab hoc deſeratur; ſed in peccato, quod alterius non eſt pœna, vt contigit in primò Adami, Deum neutiquam deſerere priùs per ſubtractionem gratiæ prædeterminantis ad rectè operandum. Cuius aſſerti priorem partem probat, quia in quantum Deus non conferat auxilium ſuperans motum concupiſcentiæ, dimittit hominem antecedenter ad actionem peccati, quo hic deſerit illum. Prebat ſecundam, quia homo liberè eliciendo actum malum, eſt cauſa ne prædeterminetur ad bonum, & proinde vt deſeratur à Deo per denegationem gratiæ ad bonum prædeterminantis.

4226 Sed prior pars eſt è diametro oppoſita S. Auguſtino, qui cum abſolutè, omnique ſub ratione pronuntiat, Deum non deſerere hominem, niſi priùs ab hoc deſeratur, loquitur communiter de hoc in ſtatu naturæ lapſæ, & infirmæ per concupiſcentiam, ſeu poſt primum Adami peccatum; nec niſi lib. 13. de Ciuit. Dei, cap. 15. fatatur de homine, quantum ad primum peccatum. Et probatio eſt omnino imbellis, quia etſi largitum à Deo auxilium tale non ſit, quo debellentur

de facto motus concupiſcentiæ; eſt tamen tale, quo victoriam de facto non reportari proueniat ex culpa hominis. Quare Deus non deſerit hominem antecedenter ad actionem peccati, quia etſi non exhibeat (vt poſſet) auxilium, quod fore efficac ad victoriam præuideat; ait conferat quod eſt vtique ad eam ſufficiens, & quod cum poſſet reddi efficac, præſolcat reddendum inefficax vitio hominis; qui idcirco priùs deſt Deo, ſi quidem reſpõdat eius cooperantem gratiam.

Dixi, probationem prioris partis eſſe proſus exilem apud Noſtros. Sed apud Thomiſtas requireres auxilium prædeterminans, vt dometur motus concupiſcentiæ, conſulant ipſi, quomodò reſponſuri ſunt, cum non credam, ipſos aſſenſuros Incognito quoad eam priorem partem, quæ tam è regione axiomatis Auguſtiniani eſt ſita; & præterea inſcederabilis cum probatione poſterioris partis. Quauquam enim motus concupiſcentiæ adit, actus malus, qui liberè eliciatur, erit cauſa non prædeterminationis ad bonum, proptereaque deſeritionis à Deo per ſubtractionem gratiæ prædeterminantis ad bonum.

4228 Sed & hæc poſterioris partis probatio quomodò congruat cum ſententia Incogniti, eſt nobis occultum; nam Adamum liberè eliciſſe malam volitionem edendi de ligno interdico, non ſtetit iuxta Incognitum, quin Adamus antecedenter determinatus à Deo fuerit ad eam volitionem quoad ſuum eſſe entitatum, ac phyſicum in circumſtantis, in quibus ratione prohibitionis non poterat licitè elici. Quidni ergo ob talem antecedentem determinationem verum fuerit, quod Deus illum deſeruerit priùs, vt ille per ſubſequentem eam volitionem deſereret Deum? Imò & quidni verum fuerit, quod Deus ob prædeterminationem poſitiuam præſatæ volitionis traxerit illum ad ipſam in circumſtantiis, in quibus erat illicita, & proinde quod traxerit illum, vt peccaret peccato commiſſionis? Imuper iuxta Incognitum Adamus elicit prædictam volitionem, quatenus ad ipſam, & non ad nolitionem bonam, contrarièque oppoſitam fuit à Deo prædeterminatus, cum in poteſtate Adami non fuerit prædeterminari potius ad vnum actum, quàm ad alterum; ſed ſolùm in poteſtate Dei fuerit prædeterminare ſiue ad vnum, ſiue ad alterum; & tantùm diuini arbitrij fuerit prædeterminare ad volitionem, cum æquè, & pro eodem ſigno portaret ad nolitionem. Quoniam ergo pacto defendere valet Incognitus, Adamum in cauſa fuiſſe, ne prædeterminaretur ad nolitionem? Elicentia volitionis erit à poſteriori ſignum non prædeterminationis ad nolitionem; non tamen erit à priori cauſa cuiusmodi non prædeterminationis. Atque hæc ſufficiant aduerſus Incognitum, omiſſis pluribus aliis, quibus iugulum ſuarum imaginationum petere poſſem; & plura etiam trahi queunt ex Seſtione 258. in qua negotium mihi fuit aduerſus Thomiſtas reſpondentes maiori cum fundamento.

SECTIO CCXCVII.

An ex effectibus, signisve doctrinae S. Augustini colligatur, reiectam ab ipso fuisse Scientiam Mediam, si semel vera sint, quae huius propugnatores tradunt consequenter ad suam doctrinam principia? Vbi praecipue, an illi plane non asserant, S. Doctorem pro gratia differentem, & cum libertate creatam conciliantem, & sum fuisse tali Scientiam?

4229 **A**bsolui interpretationem ad testimonia Sancti Augustini, quae contra opinionem nostram opponuntur ab aduersariis. Transeo ad effectus, seu signa, quorum considerationi nauauit nouam, & longuam operam Author Cursus Theologici Carmelitarum Discalceatorum 1. p. tract. de Scientia Dei, disp. 10. dub. 3. §. 1. & 2. ex num. 8. usque ad 72.

4230 Sed exceptis paucis, de quibus paulò post, totus §. 1. in summa continet id, quod ex Incognito retuli, & extenuaui in sect. 293. Nuncque compendiarie repeto, Pelagianos, & Semipelagianos, qui ex S. Augustini doctrina inferebant eadem inconuenientia, quae nos contra sententiam negantem Scientiam Mediam, non penetrasse eam doctrinam, neque distinxisse ab illa sententia, quam nos impugnamus. Quod autem Semipelagianum fuerint graues, & docti, clari, & egregij, parum interest; nam hoc non obstante, poruerunt, vt homines, & à Diuino Spiritu non afflati, falli in intelligentia S. Augustini: reque ipsa deceptos fuisse in deducendis iisdem, vel similibus inconuenientibus ex S. Augustini doctrina, profusus, & indubitate Catholica, de non initio Fidei, bonaeque voluntatis per vires naturae, fatetur debet Author ille.

4231 Hinc eidem insistens Illustrissimus Godoy tract. 4. in 1. p. disp. 38. §. 1. num. 7. arguit sic: [Ex modo conciliandi libertatem cum efficacia gratiae, tradito ab Augustino, plures ex fidelibus fuerunt turbati, quia uocationem adscribebat secundum propositum, indeque illi inferebant, nostram libertatem euertere, & occasionem torporis, negligentiaeque hominibus dari, vt in suis epistolis aperte testantur S. Prosper, & Hilarius, & de hoc ab Augustino petunt edoceri, quomodo scilicet ex isto uocationis modo occasio negligentiae uocatis non detur, nec desperationis illis, qui ista uocatione non sunt uocati. At ex efficacia gratiae non ab intrinseco, sed ex sola praescientia consensus nostri praesentis, proxt à Societatis Theologis ponitur, nemo unquam deduxit talem inconuenientiam, imò ad ea euicanda inuentus ab illis est hic conciliationis modus, eademque ab illis inferuntur ex efficacia, proxt à Dominicanis traditur. Ergo conciliatio à S. Augustino edocta non est per Scientiam Mediam, sed qualiter à Dominicanis defendatur.] Totidem ferè uerbis disputat Gonetius tom. 2. disp. 6. art. 5. §. 7.

pag. 535. Qui in antecedenti ex eodem Godoy in num. 6. sic etiam differit: [Iuxta Augustinum libro de Gratia Christi, cap. 47. & libro 4. contra Iulianum, cap. 8. *Ista questio, ubi de arbitrio uoluntatis, & Dei gratia disputatur, ita est ad discernendum difficilis, ut quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia uideatur: quando autem asseritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri.* Verba sunt Augustini. Quare vt arbitrij libertatem, & simul Dei gratiam defenderet, semper ad scientiae altitudinem, ac iudicij Dei inscrutabilitatem cum Paulo confugiebat. Sed iuxta aduersarios conciliatio ista per Scientiam Mediam facillima est; & quando, illa mediante, diuina gratia defenditur, ne apparenter quidem auferri putatur arbitrij libertas. Ergo conciliatio Augustini, certitudinis praedestinationis, & efficaciae diuinae gratiae cum libertate nostra non est per Scientiam Mediam.]

De facili praestamus responsum. Ad primum quidem, Massilienses turbatos, quia falsò putabant, S. Augustinum docuisse uocationem secundum propositum, quod à Deo haberetur, inconsultà, seu non praesertim determinatione electiuae uoluntatis creatae conditionari futura. Vnde S. Prosper, & Hilarius interpellant S. Doctorem, vt suam mentem exponeret magis, uti fecit in libris de Praedest. SS. & de Bono perseru. Cùmque Illustrissimus Godoy 2. vlt. num. 54. duobusque seqq. & ex ipso Gonetius art. 6. §. 8 pag. 577. usque ad 586. contendant, Scientiam Mediam non solum mediare, sed etiam immediate tollere libertatem creatam; non capio quomodo in propositione mirri dicant: [At iuxta aduersarios conciliatio ista, mediante hac scientia, facillima est; nec quando illa, mediante gratia, defenditur, liberum arbitrium auferri adhuc apparenter putatur, nec ab insentatis haereticis unquam fuit uisum.] Ad secundum iam satis in num. 4176.

Atque vt redeam ad Authorem Cursus Theologici, inquit in num. 63. [Licet plurimi ex aduersariis, quasi coacernatis uiribus, contendant, doctrinam hanc de Scientia Media, ab ipsis traditam, Augustinianam esse; tamen ex multis, quos uidimus, & quotidie emergentes uidemus, nullus à nobis inuentus est, qui plane asserat, Augustinum cum Pelagianis, eorumque reliquijs pro gratia se differentem, & cum libertate creatam conciliare nitentem, uisum fuisse Scientiam Mediam. Veretur enim (& merito) vt credimus, ne praeclearos illos viros, de quibus Prosper mentionem fecit, qui D. Augustini doctrinam, tanquam libertatis destructricem, turbati sunt, & in periculum iam dictum se coniecerunt, non iam procerfos, sed insanos, & stultos D. Augustini accusatores, & calumniatores constituant.] Haec ille, qui quia non quaesit, non inuenit Scripturam, Scientiae Mediae patronum, exere asserentem, uisum ea fuisse S. Augustinum ad concordiam liberi arbitrij creati cum Dei decretis, & gratiae donis. In nullum ego conuerto oculos, uisatum iam anno 1631. editi sui primi tomii ab Authore illo, non istud affirmantem uerbis scriptis ad radium solis. Terebatur tunc omnium manibus Eximius Doctor Suarez. Is autem lib. 2. cap. 2. de scient. futurorum condit. conting. probat eam ex doctrina SS. PP. & praesertim S. Augustini, citati singulis numeris, & ferè lineis, quatenus à S. Doctore requiratur ad omnia, ad

quae ab ipso Suarez in cap. 4. scilicet ad perfectissimam, & sapientissimam prouidentiam diuinam, ad uariosque eius modos. Superfluum est indigitare Scriptores alios; & mirum, quod ab Authore illo non fuerint quaesiti, imò quod non quaesiti oculos eius non incurrarint.

4234 Immeritoque credit, fautores Scientiae Mediae ductos reuerentia erga Massilienses, uoluisse attribuire ipsis perfectam intelligentiam doctrinae Sancti Augustini. Etsi enim Massilienses fuerint clari, & egregij; sed Scientiae Mediae fautores optime nouerant, non fuisse omniscios, neque fuisse scientia infusa donatos ad allequendum sensum Sancti Augustini. Constantque omnibus est, Massilienses, quantumcunque claros, & egregios, deuiasse à uera intelligentia complurium locorum Scripturae sacrae circa diuinam gratiam requisitam ad initium Fidei, bonaeque uoluntatis salutares. Cur ergo defensores Scientiae Mediae uerenter dicere de iisdem, errasse in attribuenda S. Augustino sententia aliena ab eius animo?

4235 Neque id dicere, esset uocare eos manifestè insanos, atque stultos accusatores, & calumniatores Sancti Augustini. Nam hunc non plenè percipi in punctis adeò abstrusis, ac subtilibus, & praesertim antequam scriberet libros de Praedest. SS. ac de Bono perseru. in quibus sua sensa magis aperuit, non nisi ab stulto, & insano posset uerti stultitiae, & insaniae. Tamque ante, quam etiam post eos libros tantam in S. Augustino claritatem in Scientia Media exprimentem non iactant huius propugnatores, vt non opus sit multo studio, & labore ad eam dignoscendam. Quà dignorà, suam adhuc fatentur esse difficultatem in eius declarando usu pro beneficio libertatis creatae conciliandae cum Dei decretis & gratia, vt notauit in num. 4176.

SECTIO CCXCVIII.

An P. Molina aliquando confessus sit, Scientiam Mediam traditam non fuisse à S. Augustino.

4236 **I**dem Author Theologici Cursus Carmelitarum Discalceatorum scribit in praecitato numero 63. [Quae omnia (id est, doctrinam de Scientia Media non esse Sancti Augustini) prauidit, & ingenue fassus est primus ille, vt ipse credit, Scientiae Mediae patronus, Molina in sua prima Concordia Olyssipone typis mandata; quanvis postea experimento cernens, quantum inde suae sententiae praedictum sequeretur, id in Lugdunensi impressione subiecit.] Attribuit Molina in prima Concordia eandem confessionem Gonetius tom. 2. disp. 6. articulo secundo, pag. 446. art. 5. §. 7. pag. 533. Additque pag. 538. [Ex his intelliges, non inique à Dominicanis accusatum fuisse Molinam, & ad Tribunal Sanctae Inquisitionis raptum, vt P. Annatus frequenter nobis objicit. Non enim solum actum est in Molinam, quod Scientiam Mediam inuenerit, sed quod ignotam dixerit Augustino, & eius inscientia infeliciter contra Pelagianos pugnas, nec posse haereticos uinci, R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

nisi ex promptuario Scientiae Mediae noua arma subministrantur, quorum usum Augustinus nesciverit cum magna animarum pernicie; & sub quadam ueluti caligine extiterit, eo quod fulgens illud Scientiae Mediae iubar ei non affulserit. Hoc certè malè habuit Dominicanos, imò & ipsos Molinae defensores, qui uerba illa in D. Augustinum, & totam Ecclesiam contumeliosa, ex posterioribus Molinae editionibus eraserunt, atque hac fraterna emendatione publicam Ecclesiam in ipsam sententiam auerterunt.] Ita Gonetius, seu potius Vincentius Bato, cuius, etsi à Gouero taciti, sunt haec totidem uerba descripta à Ferrerio parte posteriori Respon. ad obiectiones Vincentianas, cap. 7. n. 73.

4237 Illustrissimus Godoy 1. p. tractatu quarto, disputat. 38. §. 2. numero tertio, eandem confessionem adscribit Molinae. [Ostendo, inquit, aperto testimonio Molinae, Sanctum Augustinum ad conciliandam efficaciam gratiae cum libertate nostra non meminisse Scientiae Mediae, nec illi fuisse usum. Nam in Concordia edita anno 1588. quae est. 23. articulo quarto, & quinto, disputatione prima, memb. vlt. §. Credens autem, pag. 487. aperte faretur, exdidisse Augustinum cum iis, quae de gratia aduersus Pelagianam haeresim relictissime ex Scripturis docuerat, coniunctum esse, praedestinationem aeternam non fuisse secundum merita, qualitatemque usus liberi arbitrij à Deo praesentis, sed solum secundum Dei electionem, & beneplacitum. Et §. Nos pro nostra reuerentia, pag. 489. loquens de conciliatione ista ex praescientia, haec uerba subiicit: Quae si data, explanataque semper fuissent, fortè neque Pelagiana haeresis fuisset exorta, neque Lutherani tam impudenter arbitrij nostri libertatem fuissent ausi negare, obtendentes cum diuina gratia, praescientia, & praedestinatione cohaerere non posse; neque ex Augustini opinione, concertationibusque cum Pelagianis tot fideles fuissent turbati, ad Pelagianosque defecissent, facileque reliquit illa Pelagianorum in Gallia, quarum in epistolis Prosperi, & Hilarij sit mentio, fuissent extinctae, vt patet ex iis, in quibus homines illos cum Catholicis conuenisse, & ab eis dissentisse eadem epistola testantur; concertationes denique inter Catholicos facile fuissent compositae. Et §. Iuxta haec, pag. 491. Neque uerò dubito, quin ab Augustino, & ceteris PP. unanimi consensu comprobata fuisset haec nostra de praedestinatione sententia, ratioque conciliandi libertatem arbitrij cum diuina gratia, praescientia, & praedestinatione, si eis proposita fuisset. Ac tandem disputationem totam ita concludit pag. 492. Longior fui in hac disputatione quam optaram, uereorque, ne aliquarum rerum repetitio Lectori molestiam attulerit; quia tamen est magni momenti, ac ualde lubrica, & haec nostra ratio conciliandi libertatem arbitrij cum diuina praedestinatione à nemine, quem uiderim, hucusque tradita; ideo satius haec dixi paulò fufius explicare, &c. Haec ibi in sui commendationem, non sine Augustini iniuria, Molina.] Haecenus Illustrissimus Godoy.

4238 Sed sub uenia tam grauis, & sapientis Theologi, nec Molina uane se laudauit, nec iniurius fuit Sancto Augustino. Erit utrumque comperit, vt neque Molinam fateri, contrariam esse Scientiam Mediam Sancto Augustino, neque inimulare hunc, quod ratione suae doctrinae aliqui

aliqui fuerint de salute periclitati, si prius ostenderent scopum Molinæ ea in Disputatione ex qua sunt recitata superiora verba. Quibus officiis perfunctis, facisfaciam subinde Baroni, Coneto, & Authori Cursus Theologici.

4239 Et quidem Molinæ scopus fuit, componere ex principijs suis dogmata, quæ apud S. Augustinum, & PP. alios ipso priores, ac posteriores apparebant dissentientia; adferentibus illis, auxilia gratiæ prædestinatæ conferri secundam præsentiam arbitrij creati; his asserentibus, conferri secundum beneplacitum Dei, atque ita id asserentibus, ut viderentur negare conferri iuxta modum asserentium ab alijs. Quos utrosque PP. ita in concordiam redigit Molina, ut priores asserentem collationem secundum præscientiam conditionati boni vsus ab arbitrio; & Sanctus Augustinus, ac posteriores adstruant secundum gratuitum beneplacitum Dei ante præscientiam absoluti boni vsus ab arbitrio; sed non negando præscientiam conditionati. Et utriusque præscientiam, siue conditionatam, siue absolutam arbitrij, in negotio prædestinationis terminari velint ad illud, ut præuentum, & adiutum gratiæ per Christum ad initium etiam Fidei, & bonæ voluntatis. Iam qui componit suam de Scientia Media sententiam cum doctrina S. Augustini, & aliorum PP. quam ratione videri fatetur, suam sententiam esse S. Augustino, & alijs PP. contrariam?

4240 Titulus Membri est, Traditur ratio conciliandi aliqua ex parte PP. exponendique Sacras Scripturas, quæ de prædestinatione loquuntur; sententiaque Authoris magis adhuc explanatur. Cernis, hanc Molinæ esse suam sententiam explicare amplius, ut exinde concilietur dogmata PP. Incipitque: [Quod ad antiquiores PP. attinet, ut melius intelligantur, & quoad fieri possit, ad concordiam adducantur.] Quod cum præstitisset, ait pag. 491. [Iuxta hæc distinximus duos illos sensus, in quorum altero negandum erat cum Augustino, prædestinationem fuisse secundum præscientiam vsus arbitrij cuiusque prævisi: in altero verò id ipsum sine scrupulo cum alijs PP. omnino concedendum erat.] Cum igitur S. Augustinum, & alios PP. censent Molinæ iuxta suam sententiam fuisse loquutos, longè abfuit, ut existimaret pronuntiasse in illam. Dixit etiam Molina in §. illo, *Credens autem*, Sanctum Augustinum rectissime ex Sacris literis docuisse ea, quæ de gratiæ aduersus hæresim Pelagianam scripsit. Hoc autem ipso differtur, esse sibi contrarium; non enim in alijs quàm in scriptis contra eam hæresim posset sibi aduersus esse. Dixit item in §. illo, iuxta hæc, non dubitare quin à Sancto Augustino probaretur sua opinio, si ipsi fuisset proposita, prout à se non nihil magis fuerat explanata. Ergo indicabat, contentantem esse documentis Sancti Augustini. Nam si dissentaneam esse putaret, non hæsitaret, quin à Sancto Doctore improbaretur. Dixit demum in §. *Licet semper*, pag. 489. se haud scire, an sua ratio conciliandæ libertatis creatæ cum prædestinatione, & gratiæ Dei sit explicata penitus, & abundè reddita à PP. Quod perinde non est, ac agnoscere, esse PP. repugnantem, sed potius velle esse conformem; tamen PP. doctrina, in qua fundatur, amplior geat declaratione. Ait idem ipsum de Sacris literis, nec ideo fatetur, suam illam ra-

tionem ipsis contradicere. Concilia, & PP. docent plura, quæ non sunt omnino explicite in Diuinis Paginis, sed implicite tantum contenta. Anne id sit tradere aduersa oraculis diuinis? Et hæc de Molinæ scopo. Ex cuius notitia fit manifestum, imponi Molinæ confessionem de contrarietate suæ sententiæ cum Augustiniana.

4241 Imponitur etiam, quod Sancto Augustino culpam ingerat de turbatione Massiliensium, & periclitatione salutis eorum. Aliud enim est, referre euentum de ea turbatione, & periclitatione aliud causam euentus illius transferre in Sanctorum Doctorem. Non præstat Molina secundum, sed primum, verbiq; in §. illo, *Credens autem*, Sancti Prosperi, & Hilarij: qui sicut non inculant Sanctum Doctorem, ita neque Molina. Atque hic quidem credidit, quod si Augustinus magis exposuisset propriam sententiam, concordem cum ea, quam ipse tantò post sequebatur, impeditus omnino fuisset euentus ille, intelligentibus plenè Massiliensibus mentem Sancti Doctoris; saltemque hi, audità maiori illà expositione, nullam possent prætere exculationem suæ turbationis, & periclitationis ob non benè intellectam mentem Sancti Doctoris. Credi id à Molina non fuit impingere Sancto Augustino crimen aliquod. Ut enim obseruat Author Cursus Theologici, §. 1. *num. 60.* euentus ille subsequutus non fuit ob defectum Sancti Augustini, neque per se, sed per accidens, & non data ab eo occasione, sed ex eo desumpta, aut arrepta, nempe prout sæpe dixi, ob sui non perfectam à Massiliensibus intelligentiam, & ob Lutheranorum, atque Calvinistarum affectatam, crassam, supinamque ignorantiam de sui mente, multò magis expressa in suis responsionibus ad eosdem Massilienses, in libris discipulorum suorum, in Concilijs postea celebratis, necnon in Theologorum Scholasticorum elucubrationibus.

4242 Non maiori iure obiurgatur Molina de vana sui gloriacione, & de iniuria in Sanctum Augustinum. Nam Doctore Theologo nefas non est credere, lucis aliquid afferri à se posse ad ea, quæ PP. indicant: quasi non crescat quotidie Ecclesiæ, & Theologiæ splendor vsque ad perfectum diem, dum subinde plura reteguntur, quæ erant quidem tradita prius, sed non tantoperè expressa, elucidata, subacta, & enucleata. Ipseque Molina dicens, eam conciliandæ creatæ libertatis rationem, de qua nescit, an penitus, & abundè à PP. fuerit exposita, nouam à se adquisuisse lucem, prospicit, ut debebat, honori PP. exinde, quod suum studium ex professo in huiusmodi conciliationem non contulerint. Quippe PP. priores Augustino nauauerint præcipuum operam defensandæ contra Manichæos libertati arbitrij creati; Augustinus autem, & ipso posteriores statuendæ contra Pelagium, & eius reliquias necessitati, virtuteque gratiæ per Christum ad quemcunque salutarem actum; quin illi, & hi vnam, æqualemque impenderint componendæ libertati arbitrij creati cum necessitate, virtuteque gratiæ. Si enim impendissent, & toto conatu, viribusque ingeniorum, atque eruditionis confederationem hanc explicandam suscepissent, non dubitaret, quin vnam consenti PP. comprobatum fuisset concordiam medium, quod ipse designat, quodque

quodque ab eis fuit insinuatam, & traditam, etfi non tam clarè.

4243 Vnde in Concordia ex editione Antuerpiensi, *quæst. 14. art. 13. disp. 53. memb. 7. pag. 252.* inquit: [Paruipendunt (quidam Theologi) quòd tam dilucidè cum præscientia, prouidentia, prædestinatione, & reprobatione libertas eadem creata ex capite certitudinis Scientiæ Mediæ à nobis fuerit conciliata; imò inde rejiciendam censent Mediæ Scientiam, quòd tam facile, ac dilucidè ex eo capite omnia consentiant: cum tamen SS. PP. tantoperè in illis conciliandis laborauerint, semperque exactam libertatis arbitrij cum illis quatuor; & cum diuina gratiæ collationem, tanquam vnum è difficillimis existimauerint. At profectò, cum verum vero consonet, à falso autem tam citò discrepet verum; quod tam facile, ac perspicuè illa quatuor ex capite præscientiæ mediæ cum arbitrij libertate cohereant, signum est manifestum, nos integram, legitimamque rationem conciliandi ea omnia tradidisse. Quod si à Fidei dogmatibus à SS. PP. Doctorumque Catholicorum inrento, aut ab eorundem indubitatis sententijs vel tantillum in nostra hac via ea omnia conciliandi discreparemus, iure sanè suspecta haberi posset. Caterum quod in labores eorum introeuntes, totque concertationibus, & egregijs aliorum dictis, atque inuentis illustrari, dilucidius aliquantulum radicem attingerimus, vnde hæc omnia consentiant, & vnde difficultates omnes facile enodantur, atque à triginta annis in priuatis, ac publicis disputationibus, à viginti verò in nostris ad P. eam sub nomine Scientiæ Naturalis idcirco tradiderimus, quòd libera in Deo non sit, omnemque diuinæ voluntatis liberum actum antecedit; nonissimè verò exactius, quàm vnquam antea, sub nomine Scientiæ Mediæ eandem in hac nostra docuerimus Concordia, nemo sanè potest nobis vitio vertere.] Hæc Molina; quæ sola sufficiebant ad satisfactionem pro eis alijs verbis superioribus.

4244 Sed replicabis adhuc cum Illustrissimo Godoy supra *numero quinto*, & *tractatu octauo, disputatione 67. §. 1. num. 11.* Sanctus Augustinus non implicite & confusè, sed expressè, & dilucidè, ut decebat fulgentissimum lumen Ecclesiæ, destinatum à Deo ad hunc potissimè finem, & quem Sanctus Gelasius Papa meritò in *epist. 7.* vocat *Ecclesiasticorum lumen Magistrorum*, conciliauit cum libertate nostra certitudinem prædestinationis, & efficaciam gratiæ. Atqui non proposuit explicite Scientiam Mediæ ad conciliationem. Ergo pro hac non est illa necessaria. Ignoratur à me, quomodo in ista replica supponatur Sanctus Augustinus exhibuisse expressè, & dilucidè conciliationem. Illustrissimus Godoy in *num. 6. seq.* exinde probat, non fieri beneficio Scientiæ Mediæ, quia alioqui esset facillima, & nec apparentem contineret arduitatem: simulque testatur, fuisse in more Sancto Augustino confugere ad asylum inscrutabilitatis iudiciorum diuinorum, ut qui diffideret, posse à se exponi expressè, ac dilucidè. Solent etiam illustriores Dominicani, ut videre est apud Sherlogum *parte 1. Respons. sect. 13. num. 56. parte 3. sectione quarta, num. 18.* qui R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

illos refert, conciliationis suæ modum, quem Augustinianum putant, dicere esse mysterium occultissimum. Nominatimque Blasius Verdu in *Relect. pro diuini auxilij efficacia, sub titulo Appendix, §. Pro his omnibus, pag. 75.* scribit: [Quauis ergo audus, intellectus famem patiarur, & circumeat ciuitatem; istam, inquam, difficultatem, ingredi tamen non potest. Nouit subordinationem, modum ignorat. Credit Maria, posse Deum suâ Omnipotentia eam imprægnare, inuolatâ virginitate; modum autem inquit. Credas ergo & tu (si non intelligis) posse Deum suâ efficaciam tuam libertatem imprægnare, prædeterminare, & fecundare ad liberum partum. Si autem ignoras, & quæras, quomodo libertatis inuolatâ virginitate fiet istud, ita ut necessariò possit concipere, & liberè deinde parere? Respondetur, quod Spiritus S. superueniet in te, &c.]

4245 Sed quidquid sit de mea ignorantia, respondeo, S. Augustinum non confusè, neque implicite, sed distinctè, & explicite tradidisse præsentiam conciliationem ratione Scientiæ Mediæ, ut cum Nostris illis, quorum memini in *num. 2071.* videtur mihi, qui non rarè attuli multa Sancti Doctoris testimonia exinde eam aduertantia. Fateor, non vltimè Molinæ, fuisse edoctam à Sancto Patre tam distinctè, & explicite: sed quatuor oculi conspiciunt plus quàm duo; & plurium frequens lectio in tot, tamque varijs Operibus Sancti Doctoris quotidie inuenit noua testimonia, aut magis expendit ea, in quæ anteriores alij non ad eò intenderant. [Posteriores existentes super humeros priorum, longius vident, quàm priores. Nam si manus esset super humeros gigantis, longius videret, quàm gigas,] ut ait Agidius Romanus in *2. disp. 37. quæst. 1. art. 3.* Præterea de ipsa Scientia Media Molina nusquam dixit id, quod de eius vsu: egoque multò confidentius credo, rem (ut ita loquar) Scientiæ Mediæ traditam expressè, & crebrè à S. Doctore. Cum his fiat, ut dilucidius aliquantulum tam res Scientiæ Mediæ, tum eius vsus pertractatus à Molina fuerit, introeunte in S. Doctoris felicissimos, & fructuosissimos labores, illustratoque tot concertationibus, & egregijs aliorum PP. & Theologorum dictis, atque inuentis. Si Scientia contingentium conditionatorum, fundata in decreto subiectiue absolutæ, & obiectiue conditionatæ, vsusque eius sint ex S. Augustini documentis, ut voluit Dominicani; non poterunt non similiter ipsi agnoscere pertractationem de Scientia sic fundata, atque eiusdem vsu extare dilucidiorum in Heroibus suæ Scholæ, ut in Bañes, Alvarez, Gonzalez, Thomasio, Godoy, & cæteris magni nominis.

4246 [Cum veterum eruditionem considero (aiebat eloquentissimus, & doctissimus ille Dominicanus in proëmio de locis Theologicis) & variam in eis doctrinæ suppellectilem colligo, non minimam video per eos inuictam esse partem commodorum. Cum autem iunioris Scholæ operam, & curam repetere instituo, plurimas vtilitates intelligo nouæ huius artis subsidio, & diligentia comparatas. Ac me sanè diu cogitantem ratio ipsa in hanc potissimum sententiam ducit, ut existimam, utrosque de

l b a bonis

bonis Artibus iuxta eſſe benemeritos. Quoniam enim priſci doctinarum Authores doctiſſimis quibuſque, ac diligentiſſimis magnam diuitiarum copiam ſuppeditauerunt; ac recentiorum inopia docendi facilitate penſatur, quâ in rudium, & inertium animos artiſticiuſius inſtuunt, & quæ ſuè olim diſputabantur, ac liberè, ea nunc articulatiſſimè, preſèque dicentes, lucem non paruam inuentis priſcorum obſcurioribus afferant. Atque hac vna in re, quantum animi coniecturâ colligere poſſum, iuniores vel pares antiquis, vel etiam ſuperiores reperiuntur, cæteris omnibus longè inferiores. Certe poſt priores illos in rerum inuentione tribuere ſibi poſteriores vix quidquam poſſunt. Ordinem verò, diſpoſitionem, perſpicuitatem ſi ſibi aſſumunt, videntur ea iure ſuo quodam modò vendicare.] Ita Melchior Canus. Nec niſi quod per ipſum licet, vendicauit ſibi Molina, nempe dilucidiorẽ explanationem eorum, quorum materiem iam parauerat, & fundamenta iecerat Sanctus Auguſtinus.

4247 *Fac eſt etenim, vt priſca celeſtis Philoſophia dogmata proceſſu temporis excurrant, lincantur, poliantur. Sed neſas eſt, vt commutentur, neſas vt detruncantur, vt mutilentur. Accipiant licet euidẽtiam, lucem, diſtinctionem; ſed retineant neceſſe eſt plenitudinem, integritatem, proprietatem: : Omni indiſtriâ hoc vnum ſtudentum, vt vetera fideliter, ſapienterque tractando, ſi qua illa ſunt antiquitus informata, & inchoata, accurentur, & poliantur: ſi qua iam expreſſa, & enucleata, conſolidentur, firmantur: ſi qua iam confirmata, & deſinita, cuſtodiantur. Quæ ſunt prudentiſſimæ animaduerſiones Vincentij Lirinienſis in Commonitorio, cap. 30. & 32.*

4248 Et iuxta eas P. Ioannes Antonius Velazquez lib. 3. de *Maria immaculatè concepta, diſſertatione 4. annot. 1. num. 2.* alludens ad hanc nouitatem maioris illuſtrationis in ſententia de Scientia Media, & in nonnullis aliis apud Theologos Societatis noſtræ, ſcribit maturo cura iudicio: [Opiniones aliquæ, quæ hodiernâ tempeſtate non ſine magno plauſu, & Theologicæ diſciplinæ profectu traduntur, arguntur nouitatis à quibuſdam, quibus mos eſt ab antiquitatis maioris patrocinio ſuas commendare; & quocumque Scriptores, qui ab eorum ſenſu diſſentiant, nouitios Theologos appellare, ac eorum ſententias, tanquam recedentes excogitatas, & ab antiquis PP. diſcordantes, palam traducere, & mortaci aceto perficere; cum tamen reuerà, quæ ab his nouitates vocantur, non modò à ſubtilitate, & facilitate explicandi res diſciles, oportuniores, & ſubtiliores; ſed etiam ab ipſa met antiquitate, & cana eruditione venerabiliore, & laudabiliore haberi debeant; vt iure dixeris, eas non eſſe nouæ doctrinæ introductionem, ſed reductionem ad primæuam doctrinam; ac proinde non eſſe captationem nouitatis, exactè loquendo, ſed potiùs depulſionem nouitatis ſuperinductæ antiquæ doctrinæ.] Hucvique ſacrarum literarum Interpres, cui nullum prætulere facile noſtro hoc ſeculo, & quem in præſata annot. tribuſque ſequentibus conſulas, incidente occasione de nouitatis

elucenda populari accuſatione contra ſententias nouo-antiquas, qualis eſt quam de Scientia Media didicit ex Sancto Auguſtino, & ex aliis PP. Molina, denuòque perfudit luce cumulatori, ac magis firmam, communitamque reddidit.

Liquet iam, Doctorem hunc alienum pro- 4249 fuſiſſe à confeſſione de ſui diſceſſu à Sancto Auguſtino. Et circa ſuperiora verba legatur quæ digeſſi in *Euenil. 21.* Vtque innotelcat, quanta cum circumſpectione, & honorificentia erga Sanctum Doctorem loquutus ſit Molina, conferantur cum verbis illius hæc Ambroſij Catharini Dominicanæ, in Epitola Nuncupatoria librorum de Præſcientia, Prouidentia, & Prædeſtinatione Dei: [B. Proſper, atque Hilarius propriis epistolis ad ipſummet Auguſtinum conreſtati ſunt, eius de prædeſtinatione doctrinam multis, ac religioſis viris, & ſicris Galliarum Episcopis magnâ ſui tum nouitate, tum (vt aiebant) improbabilitate perturbationem attuliſſe? Et reuerà ſi hæc ſententia Auguſtini ſit (vt quidam contendunt) quod poſt Adæ culpam ab initio ſic ordinauerit ſua prouidentia Deus, vt ex omnibus ipſius Adæ filiis quosdam ita elegerit ad ſalutem, vt nullo pacto illa valeant fraudari; cæteros verò ſic oderit, ac reprobarit, vt nihil illis idonei remediij parauerit, quo erigi poſſint in vitam. Si hæc, inquam, ſit Auguſtini ſententia, mirabor, ſi quis illi, quanvis vehementer addictus, facile valeat aſſentiri, modò parumper ad Patris Summi clementiam, ad Chriſti ſanguinem, ad Spiritus S. ineffabilem charitatem adſpiciat. Nam ſicut illi Galliarum Antiliſites fortiter obiectabant, cuiuſmodi prædicatio, quoddam neuos omnes exhortationum, & correptionum ſuccidat, exercitamentis, ac profectibus virtutum magnoperè obſiſtat, eoque in vtramque partem ſuperfluoſus labor ſit, ſi neque reiectus vllâ indiſtriâ poſſit intrare, neque electus vllâ negligentia poſſit excidere; quam rem & lapſis curam reſurgendi adimere, & ſanctis occaſionem teporis afferre, manifeſta ratione prædicabant. Quocirca operæpretium tandem exiſtinaui (ſi fortè hoc mihi Deus dedit, quod non negauerim) incundiori veritati oſtium aperire, ac ſimul oſtendere, Dei gratiam, & miſericordiam non tam paucis, vt illi volunt, ſed cunctis hominibus eſſe paratam, his dumtaxat exceptis, qui ſe illâ indignos propriis conſtituere delictis. Et hoc veriſſimo Euangelio puſſis animum reddere, ne in ſuperbiam, atque ignauiam falſâ quorumlibet ſuaſione ſe trudent, cum inuictiſſimis teſtimoniis conprobaturum viderint, neminem à ſpe ſalutis excludi. Ego enim in hoc Opere duo mihi videor effeciſſe. Primum quidem id, quod memorauimus dogma, aded traduxiſſe palam, vt poſthac neminem, qui ſe velit haberi Chriſtianum, putem illud auſurum defendere. Alterum verò (ſed hoc aliorum iudicio ſubdo) ita quaſtionis huius nodum oſtendiſſe, atque explicuiſſe, vt quod hætenus viſum eſt captu eſſe diſſicillimum, facillimum eſſe probet inſpector, & amator veritatis.] Hæc Catharini (in libris ſeqq. explicata fronte opponentis ſe Sancto Auguſtino, adiudicantiſque ei opiniones, quas turbaffe meritò Maſſilienſes, & pro

pro quibus immeritò, poſterioribus ſæculis, quosdam contendere Theologos inquit) diſplicent mihi vehementer, eoque tantum de ſine, & non ſine rædio à me recitantur, vt comparata cum Molinæ verbis liberent ipſum à criminatione irreuerentiæ aduersus Sanctum Auguſtinum, inò & faciant eluceſcere magis eius reuerentiam.

4250 Iam etiam perſpicuum manet, Baronem, & Gonetum conſultò, & iuſtè facturos, ſi non tantum obelo proſodiant, ſed etiam ſcalpro recidant omnia, aut pleraque verba tranſcripta in n. 4236. Dominicanotque anteriores, qui Molinam accuſarunt, vel protuliſſe alia accuſationis capita, vel ex hinc egiſſe infirmiter contra illum, expoſitotque peremptoriæ exceptioni, ſi à iudicibus Eccleſiaſticis perpenderet ſenſus, & contextus Authoris delati. Illud de craſis Molinæ verbis amica Sociorum manu, fident non mereatur. Nam relata in num. 4237. ex primæ Olyſſiponenſis editionis Concordia, anno 1588. extant in ſecundæ editionis Antuerpienſis Concordia, anno 1595. pag. 386. & tribus ſeqq. ſine diminutione, ac ſine additione vlla. Et fuit vtraque editio facta à Molina, præceſſit vtraque delationem ad Summum Pontificem, & vtraque Romæ ſubiit oculos Clementis VIII. Pauli V. & Cardinalium, ac Conſultorum, quin de aliis editionibus Concordiæ ante concluſam cauſam comparauerim ego notitiam. Quam ſi habuerunt Baro, & Gonetus, oportuiſſet, vt eam nobis communicarent, & vt loca indigaret, in quibus vel ab Authore, vel à Sociis delecta fuerint verba illa primæ editionis. Non igitur ob fraternam emendationem illorum impedita fuit publica Eccleſiæ ſententia in Molinam.

4251 Vt omitam à S. Auguſtino diſceſſionem præciſè, etiamſi confeſſam, in modo conciliandi libertatem creatam cum Dei decretis, & gratia, non eſſe ſufficientem cauſam ad publicam damnationem, ſi quæ de libertate creata, & Dei decretis, ac gratia traduntur à S. Doctore, & ſtabilita fuerunt à Summis Pontificibus, & Conciliis, conſeruentur illæſa, atque illibata. Recolat Lector ea, quæ in Apparatu ad 1. partem ſcripſi: ibique inueniet explicatum ſenſum Romanorum Pontificum loquentium honorificentiſſimè de doctrina Sancti Auguſtini in materia gratiæ, quos partim allegat Ioannes Thomafius, in quem ſe remittit Illuſtriſſimus Godoy diſp. 38. §. 1. num. 2. diſp. 67. §. 1. num. 11. Non incurrit Ambroſius Catharinus damnatoriam Eccleſiæ cenſuram, etſi aperto ore profiteatur defectionem à Sancto Auguſtino in plerique punctis de Prædeſtinatione & Reprobatione. Scorò, Durando, Gabrieli, Richardo, Iauello, & nonnullis aliis Theologis antiquis attribuit Gonetus tom. 4. diſp. 2. art. 2. §. 1. pag. 162. opinionem de cauſa ex viribus naturæ diſpoſitiua, non tamen meritoria primi auxilij ſupernaturalis: & §. 5. pag. 186. ait, pluribus Thomiſtis viſum Præceptorem Angelicum, cum iunior, & necdum conſummate ſapiens componeret Commentaria in Magiſtrum Sent. acceſſiſſe ad eam opinionem, quæ profectò eſt ſummè repugnans Sancto Auguſtino in materia de gratia: non ideo tamen præſati Theologi, neque Com- R.P. Gabr. de Henno, Scient. Med. Pars II.

mentaria illa Angelici Magiſtri confixa ſunt publice ab Eccleſia.

Ad Authorem Curſus Theologici, tum in loco citato, tum in §. 2. n. 68. dico, Molinam nuſquam fuiſſe falſum ſuam de Scientia Media ſententiam opponi S. Auguſtino, & à me deſiderari editionem Lugdunenſem, annumque eius, & quo curante ſit facta ante obitum Molinæ, & ante cauſæ finem in Pontificio Tribunali; quenamque verba in ea fuerint oblitterata. Aequum foret, vt Author ille nihil horum omittret ad fidem faciendam: ſuſpicoſque, Baronem, & Gonetum habuiſſe eam Authori illi, & per ſe non inciſiſſe in Concordiæ editionem, è qua ſint craſa verba extantia in Olyſſiponenſi, & Antuerpienſi.

Denique ex dictis ad diſcuſſos Theologos euaneſcunt quæ ex iſdem inculcant Paulus Falſeau in *Authoritate exauthorata, cap. 1. ſect. 1. n. 15. cap. 2. parte, & ſect. 1. num. 82. cap. 7. ſect. 1. num. 427.* Author Incognitus cap. 21. *Vanitatis, ex pag. 188.* idem Incognitus, vel alter cap. 1. *Scientiæ Mediæ ad examen reuocata, art. 2. §. 3. num. 32. & 33.* necnon in Epitologo.

SECTIO CCXCIX.

Num Doctores alij Societatis ſciantur, Scientiam Mediã fuiſſe proſus incognitam Sancto Auguſtino, & antiquis Theologis, denuòque excogitatam à Molina?

4252 Gonetii verba hæc ſunt tom. 2. diſp. 6. art. 2. pag. 447. [Fonteca tom. 2. *Metaphyſ. libro ſexto, capite ſecundo, quaſtione quarta, ſectione octaua, in principio,* gloriatur in Domino, ſe primum in Deo quandam de actibus liberis ſub conditione futuri excogitaſſe ſcientiam, quam dicit eſſe mediam inter ſcientiam Dei naturalem, & liberam.] Annuit Vazquez, ait enim 1. p. diſp. 67. capite quarto, num. 27. [Quid mirantur Scholaſtici Theologi, ſi præter ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & viſionis, nos aliam ponamus, cuius ipſi mentionem non fecerunt?] Et Granadus 1. p. tract. 5. diſp. 3. ſect. 2. dicens: [Quid mirum eſt, ſi temporum decurſu aliquid noui à recentioribus Theologis excogitatum ſit.] Denique Valentinus Herice 1. p. tract. 1. diſp. 7. cap. 10. n. 65. [Quis neſcit, hanc Scientiam Mediã latuiſſe Scholaſticos, & à Noſtris è tenebris, in quibus iacebat, erutam diligenti Patrum, aſſiduæque lectione? Licet ergo eis aptum imponere nomen, quippe à quibus in Scholas inuicta eſt.] Ita de Noſtris refert Gonetus, qui mavult, Scientiam Mediã fuiſſe familiarem Pelagianis, ac Semipelagianis, vt proſequitur ex pag. 447. *uſque ad 454.* inò in articulo ſexto, §. ſecundo, pag. 558. primum eius inuentum reuocat ad Arianos. Gonetum imitantur Paulus Falſeau in *Authoritate exauthorata, capite primo, ſectione prima, numero 15.* Incognitus cap. 21. *Vanitatis, pag. 270. & ſeqq.*

4255 Sed Gonetus non tam præſe accuravit hæc, quam expediebat. Incipio ab Herice, cuius verba clamant, Scientiam Mediam fuiſſe notam SS. PP. in quorum ſcriptis cum iaceret velut ſub tenebris, educta fuit cen in apertam lucem à Noſtris poſt diligentem, & aſſiduam eorum lectionem. Quo autem ſenſu Herice dicat, latuiſſe Scholaſticos, explicaturat *cap. 1. num. 7.* inquit: [At ego opinor, licet Scholaſticâ diſcuſſione ab antiquis Theologis Scientia Media non fuerit elucidata, quia libri, quorum Commentatores agebant, ſermonem ſpecialem de hac Scientia non inſtituerunt, eam ſuppoſuiſſe. Non abs re ſunt verba Auguſtini *lib. de Prædeſt. SS. cap. 14.* ubi cum rogaretur à Proſpero, & Hilario, quare doctrinam ſuam contra Semipelagianiſmum auctoritate priſcorum PP. non confirmaret? eis in hæc verba reſpondet: *Quid igitur opus eſt, ut eorum ſcrutemur opuscula, qui priuſquam iſta hæreſis oriretur, non habuerunt neceſſitatem in hac difficili ad ſoluendum quæſtione verſari? Quod proculdubio facerent, ſi reſpondere talibus cogerebantur. Vnde factum eſt, ut de gratia Dei quid ſentirent, breuiter quibuſdam ſcriptorum ſuorum locis, & tranſeunter attingerent.* Ita nos dicere poſſumus, ideo antiquos Scholaſticos quibuſdam ſcriptorum ſuorum locis tranſeunter attingiſſe quid ſentirent in hac difficili ad ſoluendum quæſtione, quia non habuerunt neceſſitatem in ea diu verſandi, non ſubortâ diſſenſione, quæ quadraginta ab hinc annis.] Ita Herice. Qui poſtea Scientiam Mediam validè probat ex Scriptura ſacra, ex SS. PP. & præcipuè Auguſtini, ac Thomæ, antiquorumque Theologorum auctoritate, proindeque non eam cenſuit Molinæ, Fonſecæ, & Suarij ſomnium.

4256 In Granadi loco, qui citatur, deſunt verba truncata à Gonetio: adſunt alia *in ſect. 4. n. 26.* eaque ad votum noſtrum. Ait enim: [Nec rectè dicitur, non carere præſumptionis nota, conſtituere nouum modum conciliandæ libertatis, qui in ſcientia iſta conditionata fundamentum firmiſſimum habet. Quia, vt vidimus, hæc ſcientia à SS. PP. cognita eſt, ex Scriptura colligitur, nec villo modo rejicitur à S. Proſpero, & Hilario, vt maniſeſte probauimus diſp. præcedenti. Quod verò alij antiquiores Scholaſtici de hac ſcientia non ita dilertè loquuti ſunt, mirum non eſt. Nam aliquos Theologicarum diſputationum proventus deſiderari, & curari æquiſſimum eſt. Quis autem felicior profectus, quam ille, qui Eccleſiæ Proceres habet patronos, & nihil deſtruit antiquitate maiore fulcritum, ſed explicat potiùs, quod antea ſatis obſcurum erat?] Et *diſp. ænum. 5.* [Nec mirum eſt, ſi nouo nomine appellatur res, aſſerta quidem à SS. PP. & efficaciter probata, licet ab antiquis Theologis explicata non ſit.]

4257 In Vazquio leguntur hæc verba: [Quod antiqui Scholaſtici, qui hæcenus ſcripſerant, tantum meminerunt ſimplicis ſcientiæ viſionis, & ſimplicis intelligentiæ, parum intereſt. Tum quia illi de hac ſcientia ſub conditione nihil omnino diſputarunt, aut meminerunt: tum etiam quia illi non dixerunt, omnem ſcientiam Dei in duo illa membra ſolam diuidendam eſſe, ſed cum de ſcientia poſſibilitatis agebant, appellarunt eam ſimplicis intelligentiæ; dum verò de ſcientia futurorum, vocarunt eam viſionis, ob rationem dictam. Quid igitur, ſi nos aliam ponamus, cuius

ipſi mentionem non fecerunt, neque negarunt?] Siluit Gonetus poſtremam orationem, quæ magni momenti erat, vt conſtaret de Vazquij perſuaſione, quatenus etſi Scholaſtici antiqui non aſſerunt expreſſe ſcientiam futurorum conditionatorum contingentium; ſed neque expreſſe negarunt, quia de ea non diſputarunt; cum tamen argumentum eſſet dignum diligenti examine, vt ait *cap. & num. 1.* partemque aſſerantem ipſe in tota diſputatione adſtruat ex Scriptura diuina, & SS. PP. addatque *cap. 2. num. 9.* [Scholaſtici aliqui (ſcilicet antiqui) pro hac ſententia allegari ſolent: verum quia ex profeſſo non tractant hanc controuerſiam, non placuit illos referre; nec ex vno, aut alio ipſorum verbo hanc ſententiam obſcurè colligere; cum aded maniſeſta ſint & Scripturæ, & PP. teſtimonia hæcenus recitata; nec minus perſpicua ratio id ipſum demonſtret.] Dixeratque immediate antea, adductis aliquot locis Sancti Auguſtini; [Doctrina hæc aded familiaris eſt Auguſtino, vt ſuperfluum ſit alia ipſius loca in medium afferre.]

Aduerteteque eſt, Vazquium in illis verbis, non integrè tranſcriptis à Gonetio, habere ſermonem de ſcientia futurorum conditionatorum contingentium, ſue non ſit, ſine ſit innixa decreto antecedente efficaci; ſubiectiue abſoluto, & obiectiue conditionato. Quare cum Gonetus eam admittat, quæ ſit innixa, non magis nobis, quam Gonetio negotium faſcit Vazquius. Cuius dictum approbat ab Alvarez *lib. 1. Reſponſ. cap. 5. num. 26.* [Ad quartum (inquit) argumentum reſpondetur, quod vt multi ex deſenſoribus Scientiæ Mediæ fatentur, Scholaſtici antiqui nihil omnino de hæc ſcientia ſub conditione diſputauerunt, aut meminerunt. Vnde non mirum, quod nullam fecerint mentionem diuini decreti conditionati, in quo infallibilitas futurorum contingentium conditionatorum inicitur.] An quia Alvarez hæc ſcribit, dicam ego, ipſum fateri, ſcientiam innixam illi decreto commentum eſſe Dominicanorum? Sed de verbis Vazquij legantur quæ iam reſpondi *in eccl. 19. num. 575. & 576.*

Obiterque notentur quæ D. D. Nicolaus Antonius in Bibliotheca Hiſpana, dum de Molina, refert ex innominato quodam enorme paſſo deceptiõnem: [Quauis non nemo ſit (ait) cui ex ſocietate ipſa Gabriel Vazquez Molinæ hanc ſententiam de Scientia Media haud approbaſſe videatur.] Sed id videri non potuit homini Theologo, & qui Vazquium oculis luſtrarit, ſuæque doctrinæ principia percalluerit; ſunt enim illa, ſi quæ alia Noſtrorum, dependentia omnino à Scientia Media. Præterquam quod hanc tum in diſputatione præcitata, tum ſæpe alibi conceptis verbis tradat, non minus ſimulter, quam ipſe Molina.

Quantum ad Fonſecam, neuiquam ille gloriatur, etiam in Domino, de Scientia Media excogitata à ſe primùm, non præuente villo alio. Nam *ſect. 9.* inquit: [Inſinita penè ſunt loca, in quibus vtramque conditionatam præſcientiam de liberis actibus futuris (ſive purè conditionatæ, ſive tranſiſtoris in ſtatum etiam abſolutum) non ſolum Auguſtini, ſed etiam alij PP. aſſerunt, quæ non opus eſt hoc loco referre: vſque aded res in tota antiquitate perſpicua erat, magiſque comperta nunc fuiſſet, ſi veteres Scholaſtici eorum

eorum dicta attentius perpendifſent, & ad propoſitam quæſtionem expreſſius applicaſſent. Nec ſolum vtramque præſcientia planè adſtruitur à PP. ſed eam præcedere omne diuinæ voluntatis decretum, perſpicuè traditur; idque non ſolum explicandis prædictis Scripturæ locis, ſed etiam aliis compluribus.] Et in fine Sectionis: [Hanc verò ſententiam, quæ omnibus, certa & indubitata eſſe debet, non confirmamus ex Scholaſticorum tractatibus, non ſolum quia expreſſe quæſtionem hanc non diſcuſſerunt, ſed etiam quia ex dicendis inferiùs, nempe *quæſt. 5. ſect. 10. & 15.* patebit, quàm ſæpe eam obiter tractatam, aut ſuppoſitam probauerint.]

In loco autem indicato à Gonetio *ex quæſt. 4. ſect. 8.* ita fatur Fonſeca: [Ante annos triginta, quàm hæc ſcriberemus (ſcribimus autem anno Domini 1596.) cum materiam de Prouidentia diuina, & Prædeſtinatione in publicis lectionibus eſſemus ingreſſi, multaque, ac graues difficultates, quæ in ea occurrunt, ſe nobis objecerent, nullâ faciliore viâ, & ratione putabamus explicari omnes poſſe, quàm conſtituenda ea diſtinctione, quam paulò ante fecimus, duplicis ſtatus eorum contingentium, quæ reuera futura ſunt, abſoluti ſcilicet, & conditionati; allerendaque certitudine diuinæ cognitionis circa illa in vtroque ſtatu, priùs quidem in conditionato, deinde in abſoluto. Quæ diſtinctio, & vtriuſque certitudinis confirmatio ita nobis omnium penè obſcurarum difficultatum tenebras depellebant, vt noua quædam lux noſtræ mentis oculis oborta videretur. Ea enim diſtinctione hac in re vſurpandâ, & cum veritate Sacrorum Voluminum coherere videbantur omnia, & cum veræ Philoſophiæ dogmatis de arbitrij libertate miſericè conſentire, & non mediocri ſolatio anxii mentibus aſſerre, dum noſſe percipiunt, quàm faciliore ratione inſallibilis Dei præſcientiæ, ac prouidentie certitudo nullam creatis voluntatibus in agendo neceſſitatem aſſerre intelligatur: eas enim ſemper nobis perſuaſimus, non ab alio phyſicè, hoc eſt verâ, & reali actione ſed à ſeipſis ad actus liberos determinari, ad operationes quidem naturæ cum concurſu generali, ad operationes autem gratiæ cum concurſu eiùſdem ſpeciali. Vnum illud ſcrupulum inieciēbat; ne hac ratione nouum aliquod fortaſſe induceretur, quod non omni ex parte cum communi PP. doctrina, aut diligenti Scholaſticorum examine, & accurata lima conueniat. Nec enim quiſquam erat, qui hoc pacto libertatem arbitrij noſtri cum diuina præſcientia, aut prouidentia aperte, & vt dicitur, in terminis conciliaret. Sed cum re benè perpenſa, omnia eorum dicta hoc pacto meliùs & explicati, & conciliari viderentur, nihil antiquius habuimus, quàm vt prædictam diſtinctionem futurorum perſequeremur, & diuinæ cognitionis in vtroque eorum ſtatu certitudinem confirmaremus.]

4262 Hæc Fonſecæ verba nullam continent in Domino gloriationem, neque aſſeruationem de inuenta à ſe primùm re Scientiæ Mediæ. Imò neque expreſſe dicunt, vſum eius ſcientiæ à ſe primùm adhibutum ad concordiam libertatis creatæ cum decretis diuinis. Et cum inferiùs ſcribat, [hanc rationem conciliandæ libertatis eſſe ſolâ ſpecie nouam quibuldâ,] denotat, non eſſe nouam re ipſa, neque omnibus. Quantunque ipſe caueret ab ea, ſi non cohereret cum Sacris

oraculis, cum PP. & Philoſophis, ſatis patefacit in verbis tranſcriptis.

4263 Quapropter minùs fideliter à Gonetio tribuitur Fonſecæ, Vazquio, Granado, & Herice conſeſſio de Scientia Media noua, & proſus incognita antiquis. Non eſt hæc eorum conſeſſio, ſed de noua illuſtratione, tum Scientiæ Mediæ, tum vſus ad confederationem libertatis creatæ cum diuinis decretis, & cum gratia vt efficaci in actu primo. Qualem autem Scientiam conditionatam admiferint Ariani, Pelagiani, aut Semipelagiani, qualemque S. Auguſtinus, & alij PP. agnouerint ſcientiâ reprobationis (quæ eſt phraſis Authoris Curſus Theologici Carmelitarum Diſcalceatorum *lib. 7. §. 4.*) actum eſt copioſe in 1. parte. Vt autem nunc declarauimus ſenſum quatuor illorum Doctorum à Noſtris; ita quiſque per ſe poterit eorum aliorum, quos Faſſeau, & Incognitus adreperunt.

4264 Sed dices ex Authore illo *in dub. 6. & 7.* Incredibile eſt, vt ſi Scientia Media lateat in SS. PP. & Theologis antiquis, non detexerint eam antea recentiores alij, quàm qui è Societate. Cui argumento, Oratoriæ magis Facultatis, quàm Theologiæ, reſpondere ſatis ſit ab exempli Egregij Societatis viri PP. Emmanuel de Alneida, & Hieronymus Lupus, qui ad vniuersam cum Eccleſia Latina Ethiopicam, prædicandamque Chriſti Euangelium remotiſſimis illis nationibus tranſierant Apoſtolicè, & inuictis animis è Luſitania ad Ethiopiam ſuperiorem, ſeu ad Abyſſinos, ſuis conſpexerunt oculis fontem, eorumque Nili fluminis in Regno Gozam noſtrâ hac ætate; cum tamen in longè retrò antecedentibus Lactantius Firmianus *lib. 3. Inſtitutionum diuinarum, cap. 8.* attento Philoſophorum, & omnium gentium deſiderio noſcendi illum, aſſeruerit, ſe adhuc non fore beatum, ſi ſciſet unde Nilus oriatur. Et Nero Cæſar, teſtante ſuo magiſtro Seneca *lib. 6. qq. natur. cap. 8.* id anxie percipuerit, & inueſtigari curarit. Nec minùs auidè Iulius Cæſar, alloquens enim in Agypto Achoreum, dixit apud Lucanum *lib. 10. Phariſia:*

*Sed cum tanta meo viuat ſub pectore virtus;
Tantus amor veri, nihil eſt, quod noſcere
malim,
Quàm ſuij carſas per ſæcula tanta lateat;
Ignotumque caput: ſpes ſit mihi certa videndi
Niliacos fonteis, bellum civile relinquam.*

Cui Achoreus:
*Que tibi noſcendi Nilum, Romane cupido
eſt,
Hæc Phariis, Perſis que fuit, Mucedumque
Tyrannis,
Nullaque non etas voluit conferre futuris
Notitiam; ſed vincit adhuc natura latendi.
Summus Alexander Regum, quem Memphis
adorat,
Imidit Nilo; miſtrique per vltima terra
Ethiopyum: leſtus illos rubicunda peruſti
Zonâ poli tenuit, Nilum videre calentem.
Venit ad Occaſum, mundi que extrema
ſuſtris,
Et Phariis curru Regum ceruicibus egit;
Ante tamen veſtros annis, Rhodanumque
Padumque,
Quàm Nilus de fonte bibit. Veſanus in
oris*

*Cambyfes longi populos peruenit ad ani,
Defectusque epulis, & pafus cade suo-
rum,
Ignoto te, Nile, redit. Non fabula
mendax
Ausu loqui de fonte tuo est: vbi cumque vi-
deris,
Querere, & nulli contingit gloria genti,
Vt Nilo fit lata suo. Tua flumina pro-
dam,
Qua Deus vndarum celator, Nile, tuarum
Te mihi noffe dedit. Medio confurgis ab
axe,
Ausus in ardentem ripas attollere Can-
crum,
In Boream is reclus aquis, mediumque
Booten,
Cursus in Occasum flexus torquetur, &
ortus,
Nunc Arabum populis, Libycis nunc aquas
arenis.
Teque vident primi, quarum tamen hic
quoque Seres,
Ethiopiisque feris alieno gurgite campos;
Et te terrarum nescit cui debeat orbis:
Arcantum natura caput non prodidit ulli,
Nec licuit populis paruum te, Nile, vi-
dere;
Amonique sinu, & gentes maluit ortus
Mirari, quam noffe tuos.
Concinit Tibullus lib. 1. elegia 8.
Nile pater, quamquam possum te dicere
causa;
Aut quibus in terris oculuiffe caput?
Claudianus Epigrammate de Nilo.
Qui rapido tractu mediis elapsus ab
Austriis
Flammigera patiens zona, Cæcique ca-
lentis,
Fluctibus ignotis nostrum procurrit in or-
bem,
Secreto de fonte cadens, qui semper inani
Querendus ratione latet, nec contigit
vlli
Hoc vidisse caput: fertur sine testè creatus,
Flumina profundens alieni conscia coli.
Et Plinius lib. 5. Hist. natur. cap. 9. ait: Nilus incer-
tis ortus fontibus, ut per deserta, & ardentia, &
inuenso longitudinis spatio ambulans, summaque
tantum inveni quaestiu cognitus sine bellis, que cæ-
teras omnes terras inuenere, &c. Pomponiusque
Mela lib. 1. de Situ orbis, cap. 9. Nilum in sui
origine vocat Aftapum, id est aquam profluentem
de tenebris, iuxta aliquorum interpretationem.
Et S. Augustinus lib. 5. de Genesi ad litt.
cap. 10. ait, ortum Nili esse in ignota, & longin-
gue mundi parte. Idemque lib. 8. cap. 7. & alij
nonnulli PP. atque Interpretes ad cap. 2. Gene-
sis, existimant, Nilum esse Gehon, cuius ori-
go in paradiso Adamico, ideoque occulta. Hæc
cum ita sint, ut videre licet in nouissima Histo-
ria Æthiopiæ lib. 1. cap. 5. & seqq. edita à P. Bal-
thasare Tellez (qui cum sit excellens Philo-
sophus, ac Theologus, dubitari merito poterit,
num maior Historicus?) scire velim, si tam oc-
culti tot seculis natales Nili tandem patuerunt
vris è Societate, etiam Amianus Marcellinus
scripserit lib. 11. Originem fontium Nili, sicut ad-
huc factum est, postea quoque ignorabunt atque;
cur Scientia Media detectio in monumentis PP.
& veterum Theologorum per eundem Societa-*

ris Theologos impossibilis, aut incredibilis
sit?

Et permitto ex abundantia, Scientiam Me-
diam fuisse à nostris excogitatam ita, ut eius
vestigia non inueniant in PP. & Theologis an-
tiquis; cum tamen nihil etiam in illis occurreret,
quod ei contradiceret expressè, quid inde? Cæ-
lebres sunt in Scholis, & maxime in Thomisti-
ca, innumeræ opiniones huiusmodi conditionis, quæ
quæquam initio infimulatae sunt de nouitate,
iam nostra tempestate cessauit ista accusatio.
Sententia de Scientia Media nunc plusquam cen-
tenaria est, & recepta non tantum à Theologis
Societatis, sed etiam à pluribus aliarum Familia-
rum, aut Scholarum, ut notat D. D. Nicolaus
Antonius in Molinæ elogio exarato ad num. 4160.
Id autem satis, superque est, ut huiusmodi sen-
tentia inoffenso pede versetur in theatro litera-
tio. Quod confirmo exemplo non incongruo.

Tridentinis PP. & Theologis, cum deuentum
esset ad Decretum conficiendum de peccati ori-
ginali ad posteros transmissione, incidit quæ-
stio grauissima, an subtrahenda esset exceptio
Deiparæ Virginis, vel potius exprimenda, vel an
siletem dicendum, neque Synodo fuisse animum
eam inibi comprehendere, neque à communi
lege segregare? Tuncque Fr. Ioannes de Vidine,
Theologus è Sacro Prædicatorum Ordine, sic fuit
argumentatus: [D. Paulus, & PP. aut credide-
runt totam vestram B. Virginis à communi mor-
tali lege exceptionem, aut non crediderunt?
Si crediderunt, neque tamen vnquam nisi vni-
uersè loquuti sunt, nullâ factâ exemptionis hu-
ius mentione; cur non nunc eorum exemplum
imitamini? Si contra crediderunt; tunc vestra
opinio nouitatem redolet.] [At P. Didacus Lay-
nez, Societatis nostræ Præpositus Generalis, &
Fr. Hieronymus Lombardellus, Theologus Fran-
ciscanus, præfatum dilemma facile sibi diluere
videbantur affirmantes, non minorem esse Ec-
clesiæ huiusmodi temporis autoritatem, quam
fuerat primitiua, eodem videlicet Dei spiritu ductæ,
eiusdem Christi Vicario gubernatæ; atque ideo,
si Ecclesiæ veteris consensu factum, ut
PP. sine exceptione tunc loquerentur; consen-
sionem vniuersalem, quæ hinc temporibus ce-
lebratione festiuitatis illius à Romana Sede insti-
tuta sese prodit, ad Deiparam à communi sorte
excipiendam fortiore est; validioremque ab
ea argumentationem desumi.] Ita enarrat P.
Ioannes Antonius Velazquez lib. 3. de Mariæ
immaculatè conceptæ, dissertatione 3. annot. 2. nu-
mero 6. & 7. Iam si consensus Ecclesiæ præsen-
tis valuit, ut Concilium Tridentinum exinde
motum profiteretur, non esse suæ inventionis com-
prehendere in Decreto illo, vbi de peccato origina-
li agitur, B. & Immaculatam Virginem Mariam,
Dei genitricem, tamen Ecclesiæ antiqua non
apposuerit talem declarationem: videtur mihi,
Scientiæ Mediæ approbationem à tam magna
parte Scholæ Theologicæ præsentis posse sumi-
luer suppleri defectum mentionis Scientiæ eius-
dem ab Schola veteri. Si Scholastici quatuor,
aut quinque recentium ab hinc annis hanc
Scientiam tradidissent, satis esset commendata:
quibus & ad autoritatem sufficiant innumeri,
qui centum ab hinc annis eam docuerunt, &
confirmarunt vbi que gentium?

SECTIO CCC.

Num si Scientia Media supponatur no-
uiter excogitata, tribuendum id sit
Theologis Societatis, vel potius Sacri
Ordinis Eremitarum Augustinia-
norum?

4267 **L** Angueret magna pars obiectionum Autho-
ris Cursus Theologici, disp. 10. dub. 3. §. 7.
& 8. desumptarum ex effectibus, seu signis do-
ctrinæ tum S. Augustini, tum S. Thomæ aduersus
Theologos Societatis, si non ipsi, sed Theologi
alij prius adepti essent notionem Scientiæ Me-
diæ, & cæteris communicassent. Atque ita eue-
nisse contendere videtur perdoctus, & acutus
Fr. Iosephus à Villanoua Augustinianus, Theo-
logiæ sacræ apud Complutum Magister dignissi-
mus, in Promptuario diuinæ prouidentiae, seu in
Tractatu Apologetico de præscientia, quæ Deus
cognoscit contingentia possibilis, futuraque con-
ditionata, & absoluta, disp. 2. dub. 11.

4268 **S**umitque occasionem exinde, quod ego in
Euentil. 32. num. 739. scripserim de Alfonso Men-
dozano, Augustiniano, & Vesperario Salmanti-
censi: [Refellit quæst. 7. quodlibetica Scholastica,
part. 3. conclus. 5. num. 13. pag. 506. latè, & ner-
uose decreta diuina absoluta subiectiue, in qui-
bus Deus cognoscat futura contingentia con-
ditionata; præcipue peccaminosa; vocatque
vniuersim illa decreta chimerica (quod mihi
non placet) in §. Adde, pag. 508. Et cum res-
pondet argumentis in quarta & vltima parte,
stat manifestissime pro Scientia Media, & pro
modo cognoscendi futura conditionata in seipsis:
quem modum proposuerat in 3. parte, conclus. 2.
num. 7. pag. 494. Hæc ex 2. editione facta an-
no 1596. post divulgatam Concordiam P. Molinæ.
Nam in 1. facta anno 1588. paucisque
mensibus ante impressionem præfate Concordiæ
refert, & relinquit vt probabilis modum co-
gnitionis in præiudicio decreto, ut videre est in 2.
parte, conclus. 5. num. 11. pag. 544. post quem,
& antea recurrit ad alios modos, respiciens ad
Molinam, aliove è Nostris in MSS. Nam, teste
P. Henriquez lib. vlt. Summe, cap. 4. §. 1. in
glossa, litt. C, gloriatus est se accepisse à Nostris
doctrinam præcipuam quæstionis illius 7. Quod
vulgauit Salmanticæ Henriquez anno 1593. præ-
fente ibi Alfonso de Mendoza.]

4269 **C**um hæc à me fuissent scripta, Magister Vil-
lanoua cap. 1. num. 504. renuit primò, quia for-
tassis anno 1593. non viuere Mendoza, fortas-
sique 2. editio suarum quæstionum quodlibetica-
rum facta est ab aliis anno 1596. [Quare non
valet, quod ait Henao, de non auctore Henri-
quez, nisi verum esset, typis vulgare, præsen-
te Mendoza, ipsum fuisse gloriatum, se accepisse
à Theologis è Societate.] Sed certè valet; nam
sicut vidi in Regesto Claustrorum (vt vocant)
Academiæ Salmanticensis, ad annum 1595. fo-
lio 101. & 112. Mendoza adfuit vniuersum
duobus tunc celebratis; & Quodlibeticarum
quæstionum secundam editionem perfecit an-
no 1596. ut euident est ex præfatiuncula, quam

apud Salmanticam die 22. Iunij postposuit anti-
quo proemio, & quæ incipit: [Qui me, vt li-
brum primò ederem, improbis precibus auge-
runt, ij vt secundam eius editionem molirer, præ-
cati sunt, &c.]

Renitit secundò, quia Henriquez non loquitur
de gloriatione acceptæ Scientiæ Mediæ, sed
conditionatæ, innixæ decreto Thomistico. Sed
prodeant in medium verba Henriquez: [Scri-
ptura interdum de facto prædicat de quibusdam
futuris conditionatis: Quia in his, & simili-
bus prædicantur causæ omnino propense in ta-
lem effectum, & præparatæ; & simul includit-
tur conditionata quedam Dei prouidentia cum eo
causarum concursu. Quod quidam recentiores
contendunt extendere ad omne futurum libe-
rum conditionatum, vt breuiter perstringit Sua-
rez: Et ferunt, idem tenuisse ex nostra So-
cietate Salmemonem: Idem Franciscus Ribera:
Fauet Franciscus Turrianus: Et à No-
stris gloriatus est se accepisse Fr. Alfonso Men-
doza, qui id tenet in suis Quodlibeticis Scholasti-
cis, quæst. 7. §. 11. Qui conclus. 5. & 6. admittit
prædeterminationem moralem; quæ tamen non
est infallibilis. Et eiusdem Ordinis Augustiniani
Fr. Tapia: Et nuper è Societate Ludouici
Molina: à quibus accepit Zumel: Et ver-
que putat rem ita certam, vt oppositum censet
periculosum. Quæ censura de re vniuersali ante
tempus datur. De quibusdam futuris condi-
tionatis certum est, &c.] Ita Henriquez.

Apud quem conditionatæ illius prouidentie
nomine significatur decretum subiectiue condi-
tionatum, ideoque non decretum Thomisticum.
Vt etiam constat; quia Suarez non perstringit
breuiter 3. p. in 1. editione, nisi decretum subie-
ctiue conditionatum, & se opposuit absoluto subie-
ctiue: sicut & Salmemon, Ribera, Turrianus,
& Molina. Vnde Henriquez coniungens his
Mendozam, allegauit pro Scientia Media ipsum
in 1. editione: in qua tamen non adeò vnice pro
tali scientia militauit, vt non reliquerit etiam in
medio decretum subiectiue absolutum, & præde-
terminationem, siue physicam, siue moralem; in
quibus cognoscerentur futura contingentia con-
ditionata. Præterea Henriquez ob breuitatem,
quam de more seruat in glossis, non exprimit
omnia puncta, pro quibus refert Authores; sed
contextus satis denotat, recentiori se Men-
dozam, vt qui accepit à Nostris discussionem
quæstionis 7. Scholasticæ, tum quoad scientiam
diuinam de futuris contingentibus conditionatis,
tum quoad modos, quibus à Deo haberi dici pos-
set. Id quod scriptum fuisse ab Henriquez, &
repeti à me, haudquaquam arguit, præstantissi-
mum Theologum Mendoza non addidisse mul-
ta de suo, nonque locupletasse literarios Nostrorum
labores.

Renitit tertio Villanoua ex num. 505. quia
credibilis est, Mendoza accepisse doctrinam
de Scientia Media à præiustis sui Ordinis
Salmanticensibus Magistris Luisio Legionensi,
Ioanne de Gueuara, Petro de Aragon, Didaco
de Tapia, & Didaco Stunica. Quorum primus
dixit de scientia conditionata, quod retuli in euen-
til. 1. num. 50. ex Alarcone. Et quia Villanoua in-
quit dub. 5. cap. 1. num. 240. [Satis gauderem vi-
dere Tractatum, vbi Alarcon hæc verba Legio-
nensis reperit,] moneo, lecta ea fuisse ab Alar-
cone in Balthida Oratione 33. coram Cleme-
te VIII.

te VIII. anno 1604. die 28. Octobris. De eodem Legionensi scripsit Magister sapientissimus Augustinus Antolinez, Augustinianus, postque Archiepiscopus Illustrissimus Compostellæ, ad R. P. Mag. Fr. Gregorium Nunnezium Coronelium, Procuratorem Generalem pro sui Ordinis Augustiniani Prouincia Lusitania: [Et quidem, si V. Paternitas attentè perlegat Concediam Molinæ, vix subtilias aliquid reperitur sit, quod in suis Lecturis Mag. Fr. Lullius Legionensis non insinuauerit.] Ita in epistola transcripta à Sherlogo *part. 1. Respons. sect. 10. num. 41.* De eodemque Legionensi inquit Villanoua *dub. 11. cap. 1. num. 11.* [Nos etiam audiuius à nostri Ordinis Senioribus, Scientiam Mediam inuentam à Lullio Legionensi; sed tamen, ne nouæ contra ipsam excitarentur tragœdia, eam non publicasse nomine proprio.]

4273 Secundus, nempe Ioannes de Gueuara, dixit de eadem Scientia conditionata, quod etiam retuli *num. 49. illius euentil. 1.* De tertio agam copiose in *sect. 382. & seq.* egiue succinctè in *euentil. 43. num. 1050.* De quarto in *euentil. illa 1. num. 40.* De quinto in *euentil. illa 43. num. 1049.* quatenus scientiam conditionatam tradiderunt, vel placita conformia Scientiæ Mediae.

4274 Sed quintus, scilicet Didacus Sunico, paruo potuit adiumento esse in Opere suo de Vera Religione, vbi nedom Scientiam Mediam, sed neque conditionatam libat, tantumque attingit principia aliqua consonantia cum doctrina de Scientia Media. Quartus, videlicet Didacus de Tapia, cuius vno post Molinam anno in lucem Commentaria sua *lib. 2. p. 3.* Et quamvis facultas Regia concessit de vno ante Molinam anno, vnde iam constat, adita ab Authore non fuisse ea, quæ paruo verbis, & obiter perstringit de scientia conditionatam contingentium conditionatorum. Et cum tam breuis sit Tapia, modicum inde subsidium Mendoza comparare valuit. Tertius, nempe Petrus de Aragon, non tractauit in remissis de eiusmodi Scientia, solumque fecit fundamenta nonnulla, quibus ipsa superstruitur à Nostris. Secundus, scilicet Ioannes de Gueuara, non alias suppetias tulit Mendozae, quam quod cum ab hoc primò audiret, iam emeritis & grandævus, quodam Leo detrahere conditionatorum scientiam, vix à se imperare potuerit, quin prosumma in Deum, ac Theologiam obseruantia, & piecitate, statim reuolvens, & excandescens, illorum sententiam fuerit vehementissimè anathematizatus. Quæ Mendozae narratio ostendit, Gueuaram in etate vngtiori non delatè, neque auarè multa de scientia conditionatorum.

4275 Primus, nimirum Lullius Legionensis, agnouit qualem scientiam conditionatam, insinuanteque plura principia doctrinæ de Scientia Media. Sed hec eorum horum officit, quatenus Mendoza eam scientiam plene elucidatam, eamque doctrinam tam fundatam, & firmatam accepit à Nostris. Porro seniorum testationem illam inuenite primam à Lullio Scientiæ Mediæ, & non sparte in vulgus nomine proprio ob vitandam fundam, credo auditam à Magistro Villanoua. Sed permirum est, Mendozae, defuncto iam Lullio, non emanantè suam de Scientia Media sententiam auctoritate tam magni Doctoris, solumque dixisse: [Ecce iam presentem controuersiam, nuperimè in Scholis natam,

à recentissimis nostræ tempestatis Prælectoribus excitatam, tractare instituo.] Nec minus mirum est, nominatissimos Magistros Augustinianos Ioannem Marquez, & Augustinum Antolinez, qui & Scientiæ Mediæ, & Molinæ fuerunt strenui Patroni, siluisse tantum inuentorem eius scientiæ, tantumque Archillem pro Molina; & Antolinez solum scripsisse, Lullium insinuasse subtiliora, quæ in Molina eminent.

4276 Ultra hæc, ante Lullium etiam Legionensem Nostrum ab anno 1559. perciebant Salmantice paulatim opinionis de Scientia Media partum, imò & ab exordio Societatis, vbi cumque literis Theologicis insudabant, vt visum est in *euentil. 46.* Intimaque cum Nostris familiaritas Lullij, cæterorumque Commagistrorum Monasterij sui Augustiniani Salmanticensis, notissimi laude non magis doctrinæ quam sanctitatis, potuit esse occasio explorandi sensum Nostrorum, quorum ceteri vni domi prælegat, mittebant etiam Scholares, vt in Academia audirent Primarium, & Secundarium Professorum Theologiæ. Quo autem tempore Lullius Biblia Sacra fuit interpretatus, frequentarunt Gymnasium eius, [vt qui eleganti præditus ingenio, in literis Latinis, Græcis, & Hebraicis non mediocriter versatus, ac præter excellentem in omni omnium bonarum doctrinarum genere cognitionem, in explanandis Diuinæ Scripturæ libris valde erat commendatus,] vt merito celebrat P. Andreas Schottus in sua Bibliotheca Hispaniæ, *tom. 2. classe 5. Eremitarum S. Augustini. pag. 266.* Eoque tempore habuit auditorem P. Franciscum suarium, qui *tom. 3. in 3. p. disp. 41. sect. 1. vers. Consistit autem*, vocat eum *Magistrum suum sapientissimum.* Forsanque Nostrum fuerunt etiam sub disciplina clarissimorum aliorum Augustinianorum Theologiam proficientium in Vniuersitate Salmanticensi, [in qua de præstantia doctrinæ contendebant Augustiniani, & Dominicaniani,] vt tradit prælaudatus Schottus *tom. 3. classe 3. Castellanosum, pag. 175.*

4277 Quæ omnia si non fatisciant Magistro Villanouæ, sit per me inuentor Scientiæ Mediæ famigeratissimus Magister Lullius Legionensis, eamque Nostrum didicerint ab Augustinianis, pro quibus stat præsumptio doctrinæ conformis sancto Augustino, Patri suo Magno; & præcipuè pro Augustiniano tam ingenioso, & erudito, quam fuit Lullius. Nostris in immortalem gloriam eadet, sequutos fuisse Augustinianorum castra, & aliunde à populari criminatione, quod fuerint nouatores, euadent immunes, belumque (vt dicitur) injicient in tractum vicinum.

4278 Vt cumque sit, Augustinianis Scriptoribus multam deuincta est opinio de Scientia Media. Et omnis antiquioribus recensis à me in *Euentil. 43. ex num. 1639. usque ad 1050.* qui opinionis fundamenta iecerunt, omnisque Aragonæ, Tapia & Sunico, de quibus iam hic dixi, vt & de Mendoza: sed de quo addo, responderi ab Authore Curio Theologico Carmelitarum Discalceatorum *disp. 10. dub. 8. num. 234.* non esse ex antiquioribus, neque ex grauioribus Theologis; & primum quidem est certum, secundumque de comparatione quoad grauitatem est odiosum: Nostrum Mendozae allegant, tanquam Theologum coætaneum Molinæ [eruditum, variæque doctrinæ,] vt appellatur ab Andrea Schotto

suprà

suprà *tom. 2. in 5. classe Eremitarum S. Augustini*, tanquamque dignissimum Vesperarium Salmanticensem. Paulus Fasseau *cap. 5. Authoritaris exauthorata, num. 277.* respondet, eum in impressis. Colon. Agripp. anno 1603. *pag. 551.* habere: [Quinta conclusio. Præter modos superioris constitutos, & explicatos alter reliquus est planissimus, & solidissimus, quo Deus certè cognoscere potest illos euentus, videlicet in libera prædeterminatione suæ voluntatis.] Verumtamen in editione 2. Salmanticensi accurata à Mendoza, non legitur nisi, [alter assignari solet, quo Deus, &c.] Quin dicat, talem modum esse planissimum, & solidissimum. Et nec dici potuit in impressione Colonienfi (si ea fuit facta) nisi qui, iam sublato è viuis Mendoza, præfuit editioni, mutarit omnia contenta in 5. conclusione, & ferè pleraque diffusa per totum corpus quæstionis.

4279 Ex Scriptoribus itaque Augustinianis posterioribus Molina, [Basilus Legionensis *Relict. de Gratia, cap. 10. num. 7.* admittit, dari Scientiam Mediam; sed dicit, non esse necessariam ad saluandam libertatem, aut prouidentiam, neque vt cognoscat Deus, cui confert maius auxilium.] Ita testatur Villanoua *dub. 11. capit. 1. numero 515.* confirmans scripta à me in *euentil. 32.* & præueniens Lectorem, ne Basilium negasse Scientiam Mediam iudicet, cum incidat in hæc verba Illustrissimi Godoy *1. p. tractat. 4. disputat. 38. §. 2. numero 11.* [Hoc argumento conuictus est celebris nostro sæculo doctissimus Magister Basilus, vt profusus cenferet inutilem Scientiam istam Mediam pro concilianda efficacia gratiæ, ac prædeterminationis certitudine cum libertate arbitrij.] Cum item videat Paulum Fasseau *cap. 5. Authoritaris exauthorata, numero 279.* fidenter ascensuram, retractatam à Basilio fuisse Scientiam Mediam. Ioannes etiam Puceanus *1. part. quest. 14. artic. 13. dub. 3.* numeratur à Villanoua *numero 516.* vt & à me in *euentil. 44. numero 1159.* pro Scientia Media. Sed cum hic locus sit manifestus, siletur à Fasseau: qui *numero 278.* quærit interpretationem ad alium à me etiam adductum *ex 1. 2. questione 111. artic. 1. 2. & 3.* estque ea insufficientis, si integro contextu verborum Puceani attendatur. De aliis Augustinianis Scriptoribus à me relatis in *euentil. 44. ex numero 1155.* tacet Fasseau, si excipiat Fr. Rumiore, quem esse ficti nominis dicit *numero 282.* sed & cum referri, notat Villanoua *numero 516.*

4280 Ex Augustinianis, qui prælo non commiserunt suum de Scientia Media sensum, ultra supra memoratos, inter quos Illustrissimus Antolinez in *Tractatu de Auxiliis*, viso à Villanoua, eam defendit; & in epistola præcitata ad Nunnezium Coronelium testatur, [opinionem Molinæ in Academia Salmanticensi, & in Castellana Augustiniani Ordinis Prouincia tanto cum plausu admittas, vt vix esset qui alias vel legeret, vel defenderet.] Et de se affirmat, [postquam liber Molinæ publicum adspexit, sibi & in lecturis, & in oppositionibus, & in quacumque literaria exercitatione plurimo adiumento fuisse.] Admonetque, [si ex Prouincia Castellana ad Generale Capitulum sui profecti fuissent, abs dubio factum, vt Molinæ opiniones defen-

derent: quæ quoniam inibi communes, æquè ferè causa Augustinianorum est, ac ipsius; & vti talem cogiter, rogat semel, & iterum.] Nominatissimus etiam Theologus Ioannes Marquez in epistola de qua Sherlogus supra *num. 43.* ad R. P. Fr. Ioannem Baptistam Piumbinum, Procuratorem Generalem suæ Religionis apud Romanam Curiam, dixit: [Quod scribit R. P. Magister Petrus Manrique (qui in Conuentu Augustiniano, & Academia Salmanticensi vir fuit authoratissimus) hoc ipsum à me sentitur, Authorem (scilicet Molinam) sanè virum esse perinsignem, & impigèrè doctum, nec quidquam apparere in eius Operibus, quod non hominem in primis Catholicum, & consummatè eruditum subleat. Quæ est nostræ Familiæ communis de illo aestimatio. Et quod ad punctum de physica præmotione spectat, arbitror circa controuersiam esse, nunquam à S. P. N. Augustino cognitam fuisse physicam præmotionem, nec ei in mentem venisse; & quod solum videtur requirere ad consentum voluntatis primam cogitationem, quam ipse vocat congruam ex parte intellectus, & ex parte voluntatis motum amoris, vel timoris indeliberatum; & cum his, quæ præueniunt, & præcedunt ex parte Dei, ita ut voluntas cooperatur gratiæ præuenienti, & existanti; & alia præfinitio physica semper mihi visa est dura, &c.]

4281 Ultra memoratos, inquam, adest clarissimus Magister Fr. Franciscus de Cornejo, Primarius Salmanticensis, qui in Lectura de Scientia Dei eam, quæ Media est, amplexus omnino fuit: & *disputat. 5. dub. 3.* subiunxit, testante Sherlogo *parte 3. sect. 7. numero 30.* [Et sanè non video, quam ob causam Thomistæ voluerunt tanto conatu illi obistere; siquidem necue D. Thomas aduersatur, quin imò in ipso non leue habet fundamentum (vt mox ostendam) & in D. Augustino, ferèque irrefragabile; & quod caput est, in Sacra Scriptura minimè contemnendum. Addo, quod quamvis daremus, negantem partem esse veriozem, non ob id hæc foret rejicienda. Est enim, semper fuit conciliatio liberi arbitrij cum gratiæ donis valè difficilis, in qua explicanda prima Christianæ Religionis insudarunt ingenia, vixque sibi ipsis satisfecerunt; vt proinde gratiæ sint habendæ iis, qui retentâ Fidei sinceritate, Sanctorumque PP. doctrinâ, præsertim Augustini, qui Princeps in hac palestra fuit, nouam aperuerunt viam, vt quibus minimè salebrosa fuerit visa, illam teneant: quibus non ita, aliam sequantur, & vnusquisque in suo sensu abundet sine liuore, & amaritudine.] Ita grauiissimus Magister Cornejus.

4282 Successores alios in Conuentu Augustiniano Salmanticensi, & in Aulis principalioribus Academiae possem ex testimonio meo, vel alieno recensere inter patronos Scientiæ Mediæ. Atque in presentiarum eam tuentur Magistri Fr. Emmanuel Duque, dudum Prior Monasterij, & Candidatus meritissimus Cathedralium Theologicarum Academiae: Fr. Franciscus Ordoñez, nunc Monasterij Prior, Artium in Academia Regens: Fr. Franciscus de la Riba, præcellens in Academia Competitor Cathedralium Artium; qui tres Theologicarum domesticarum veterani sunt Professores, omnigenâ doctrinâ insignes, & Maioribus sup-

paret.

pares. Poſſem item addere Prælectores complures egregios in cæteris Academiis, tã antiquos, quam recentes: cùm de prioribus certum ſit, quod aiebat Illuſtriſſimus Antolinez in prælibata epiſtola ad Piumbinum: [In hac noſtra Prouincia plurimum deſertur doctrinæ Molinæ, quam & in Lecturis, & in Theſibus propugnant; & iuxta quam Philoſophiæ Magiſtri concurſum cauſæ primæ cum ſecundis declarant;] poſteriorumque non exiguus numerus paſſim ſit obuius.

4283 Piumbinus repetitus, vnus è Conſultoribus Theologis à Clemente VIII. designatis ad recognitionem Concordiæ Molinæ, & vt Congregationibus coram ſua adſeſſet Sanctitate, fauit magnopere ſententiæ noſtræ, vt etiam deprædicat Villanoua *num.* 516. Non ita benignus fuit Nunnezus Coronelius, quin potiùs contra Molinæ Concordiam conſtruxit Cenſuram notantem ſexaginta vt minùs propoſitiones; quæ quia tam niſium rigida, quam proluxa, non placuit vel cæteris iſtis Conſultoribus inſenſis Concordiæ. De Nunnezio non deerant alia denudè comperita, quæ aggregarem ſcriptis in *Euenil.* 3. numero 91. 111. 121. ſed meo inſtituto hæc ſat ſunt.

4284 Michaël etiam Salonius ex eodem Sacro Ordine, Interpres egregius S. Thomæ in Academia Valentina, Authorque nobilis duorum Voluminum de Iuſticia, non fuit omninò propitius Concordiæ Molinæ. Cùm enim anno 1594. Sacra Inquiſitio Suprema Hiſpaniæ demandàſſet Academiis ſalmanticensi, Complutenſi, & Siguntinæ, necnon D. D. Petro Gonzalez de Azeuedo, Epifcopo Placentino, & ipſi Michaëli, vt eam recognoſcerent, & quæ contra eam obijciebantur, ipſe optimam rationem ratus conciliandi rixantes, ſi æquè in vtroque inſectus incurreret, oppoſitionis aduersùs Concordiam in tres claſſes diuiſit, quantum vna erat propoſitionum falſè impuctarum, & quas in illa attente à ſe lecta non reperit; alia earam, quæ in illa quidem extabant innocenter, & inculabantur perperam; tertia earam, quas ipſe non probabat. Sed forſan abſtrahens à cenſura, aut poſteà eam reuocauit; nam inter ſcripta fauorabilia Molinæ miſſum in Urbem fuiſſe vnum Michaëlis Salonij refert P. Poſſinus in fine libri 3. Controuerſiarum Societatis: niſi dicatur miſſum, pro vt partim fauebat, partim erat contrarium; lic enim traditum fuerat S. Generali Inquiſitioni Hiſpaniæ ab Authore: cuius cum cenſura, & iudicio tranſmiſit aliud propitium Fr. Ludouici Colomæ, Prioris S. Auguſtini apud Valliſoletum. Demus, Nunnezium, & Salonium aduerſos abſolute fuiſſe; hoc tamen Magiſtrorum Auguſtinianorum par inolemens erga Concordiam non tanti momenti eſſet, quanti copia ſelectiſſima tot aliorum, qui optimè affecti erga eandem fuerunt, ſuntque in præſentiarum tam intra, quam extra Hiſpaniam.

4285 Eorumque qui extra, præteriti non debet Fulgentius Schæuteet, Prior digniſſimus Conuentus Brugentis Belgici, *lib.* 2. *controu. Philoſoph.* in 17. *art.* 1. laudatus à Philalete in Authoritate contra Prædeterminationem phyſicam, *cap.* 1. *ſ.* 4. *num.* 45. & ab Henrico de Cerf in *controu. de S. Thomæ mente circa prædet. phyſ.* *capite* 7. *num.* 276. Reſpondet, interrogatque ſimul Falſeau *cap.* 5. *Authoritatis exauthorata, numero* 274. [Quid fauet Moliniſtis, ſi negatam præ-

motionem ad naturalia ſtatuat ad ſupernaturalia?] Cui ego reſpondeo, fauebit ex parte, quantum non integrè. Reſtatque, vt Falſeau oſtendat, Fulgentium ſtatuerè prædeterminationem ad ſupernaturalia. Ex verbis recitatis à Philalete patet, Fulgentium repudiare præmotionem ad materiale actuum liberorum deturpatorum malitiâ morali.

Et hæcenus ex occasione nobilis certaminis, 4286 num Theologi Societatis, vel potiùs Eremitarum, ſanctitate, & literis ſplendiſſimi, Ordinis Auguſtiniani, fuerint inuētores, illuſtratoresve faltem primi Scientiæ Mediæ. In quo ſi nos vincamur, dubitari meritò poterit, an glorioſus ſit, quam vincere? Præclariffimum certe eſſet ſub auspicijs generoſorum filiorum Sanctiſſimi Parentis Auguſtini aggredi prouehendam Scientiam Mediã, cuius notitiam ab ipſis accepiffent. Ac de Noſtris quidem diffiteri nemo poteſt, quod eam in Scholis promouerint. [Perſpicuum enim eſt (ait Villanoua *num.* 513.) PP. Societatis Ieſu queſtionem hanc de cognitione contingentium conditionatorum valde locupletaſſe, & Scientiam Mediã, tanquam à ſe genitam, vbique deſenſaſſe, & totum diuulgaſſe per Orbem, ita vt vbique terrarum eam ſuis accuratis ingentis, & eruditione, vt omnibus notum eſt, in Vniuerſo famoſam reddiderint, & diuulgaſſent.]

SECTIO CCCI.

An alij effectus, ſignæve doctrine aduerſa S. Auguſtino competant Scientiæ Mediæ?

4287 Competere confirmat aliunde Author Curſus Theologici, *dub.* 3. *ſ.* 1. & 2. *num.* 65. 66. & 72. In primis, quia ſicut Maſſilienſes turbati ſunt, audita doctrinã S. Auguſtini, ita Molina, & Theologi qui ipſum ſunt ſequuti, ex doctrina denegante Scientiam Mediã ſcandalum paſſi ſunt, & contra eam inſurrexerunt, inceſſanterque inſurgunt. Secundò, nam vt iidem Maſſilienſes conati ſunt contra nouiorem S. Auguſtini doctrinã allegare antiquiorem eius, & PP. eo anteriores; ita quidam ex fautoribus Scientiæ Mediæ, acerbè, ac durè ferentes doctrinã, quæ ipſam è medio tollit, antiquorum Theologorum, præſertim ex Thomiſtica familia, authoritate muniti, aliquos etiam ex ipſis ad contrariam ſententiam pertrahere anxie contenderunt. Omnes verò ſummopere dolentes de eo, quod ipſis obijciebatur, nempe Auguſtinum pro doctrinã negante Scientiam Mediã ſtare, oppoſitam ſententiam multis eius testimonijs, intentum tamen non ſuadentibus, congeſtis ſe probare teſtantur. Tertio, quoniam S. Auguſtini doctrinã, ex qua commoti ſunt Maſſilienſes, admittebat decreta ex ſe efficacia ante conſenſum voluntatis humanæ, & neutiquam Scientiam Mediã, ad conciliandam efficaciam gratiæ cum eiufdem voluntatis libertate. Quarto, etenim aliqui viti docti, & religioſi (quos Salmanticiæ, & Compluti Lectores Theologiæ agnouit, & conſuluit Author Curſus) aperuerunt ingenuè eidem, ſe aliquando

aliquando Scientiæ Mediæ adiectos, cuiſque odore imbutos, coloreque affectos; lectioni Auguſtinianæ ex profeſſo vacaſſe, vt ex ipſo, tanquam ex fonte, mentem eius haurirent, ipſiusque testimonijs Scientiam Mediã confirmarent; ex prædicta tamen lectione manifeſtè agnouiffent, Auguſtinum prædictã Scientiã valde aduerſari, & pro oppoſita ſententia ſtare. Et ideo antiquam illam ſententiam de Scientia Media, quã ipſi fuerant imbuti, depoſuiſſe, aliamque ei oppoſitam, quam antè reſpuebant, amplexatos fuiſſe, quia manifeſtè cernebant, S. Auguſtinum hanc, & non illam vbique profiteri.

4288 Ad horum quatuor effectuum, ſeu ſignorum primum reſpondeo, turbatos quidem fuiſſe Maſſilienſes, lectione nonnullis Operibus S. Auguſtini, cuius doctrinã non penetrabant, & cui affingebant aliam extraneam ab eius mente, vt ſupè monui. Noſtros etiam excitatos fuiſſe, vt impugnant doctrinã reſpicientem Scientiam Mediã, quia eam doctrinã putarunt eſſe contrariam S. Auguſtino; & Maſſilienſium inquietem inde ortum auxiſſe, quòd non intelligerent, S. Doctorem habere ſermonem, ſuppoſitã tali Scientiã.

4289 Non facile concedam, Noſtros fuiſſe paſſos ſcandalum; nam puſillorum Theologorum eſt ſcandalizari ad aliorum grauium, & peritorum opiniones, quæ ſibi non placent, & quæ timent fortiam argumentorum impetantur machinis, ſed communi conſenſu, & apertè non conuincantur de viti cenſuram aſperam merente. [Sanè quantum nonnullis in rebus, quæ Fideiſum omnium ſcilicet communes ſunt, iudicium rectum aded doctis, atque indoctis eſt, & promiſcuet, & communitè à Fide datum, vt quæ propoſitiones vulgi opinione malè ſonantes habentur, intelligentium quoque iudicio malè ſonantes ferè ſint: at promiſcuum vulgus auditum plerumque hebetiorem habet, interdum etiam teneriorem, quàm opus eſt, & multa ſæpè tum auribus accipit, tum animo fert, quæ trita, atque intelligentes aures aſpernantur: quædam contra reſutat, quaſi abſona, quæ Theologos peritos, ac ſapientes non modò non læceſſunt, ſed nec mouent quidem. Theologos, inquam, peritos, & ſapientes. Nam in quibusdam aurium ſenſus ſtidiſſimus eſt, in quibusdam etiam ſuperbiſſimus. Quia igitur vel Theologi quidam nonnulla reſpiciunt, quæ aures elementes, & modeſtas minimè offendunt, neceſſariam eſt, ſi res has rectè, & ſapienter diiudicare volumus, aurium habere ſenſum politum, reſum, ſubtilem, prudentem.] Ita Melchior Canus prudenter, & eleganter *lib.* 12. *de locis Theologicis, cap.* 11.

4290 Ad ſecundum fateor, Maſſilienſes oppoſuiſſe S. Auguſtinum in quibusdam libris prioribus eidemmet S. Doctori in alijs poſterioribus; ſed S. Doctorem in illis prioribus aut non loquutus fuerat tam exactè, quia obiter, & nondum eruptã Pelagianã hæreſi; aut incautè, & materialiter (vt aiunt) incidit in errorem ipſorummet Maſſilienſium. Conſtat vtrumque id ex libris de *Bono perſeu.* & de *Prædeſt.* SS. vbi pro ſe ſatisfacit illis S. Doctorem. Fateor etiam, Maſſilienſes allegaſſe SS. PP. (qui præcipuè Græci erant, & aliquot Latini) antiquiores S. Auguſtino, contra eundemmet S. Doctorem, vel quia neſcierunt conciliare hunc cum illis, vel ob rationem, quam exhibet ipſe S. Auguſtinus allatus in *numero* 4255.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

De Noſtris nego, perſuaſiſſe ſibi priſcos Theologos Thomiſtas, qui Dominicum Bañes aliquanto tempore præceſſerunt, contrarios fuiſſe principijs, quibus immititur Scientia Media: affimoque Noſtros non anxie, ſed placidè, non aliquos, ſed complures Thomiſtas veteres aduocaſſe in ſui fauorem. Tamque id quod nego, quàm id quod aſſumo de Noſtris, comparabit maiorem fidem apud eos, qui legant Sherlbogum, Annatum, Germanum Philaletem, Henricum de Cerf, & Deſenſiones meas, Hiſtoricam, & Theologicam Scientiæ Mediæ, alioque non paucos, qui poſt Authorem Theologicæ Curſus munierunt ſententiam Societatis ſuffragijs valde aſſimilabilibus priſcorum Thomiſtarum, expoſueruntque ea quæ recentes pro ſe accerſunt.

4292 Quantum ad S. Auguſtinum, Noſtri inconſolabiliter dolent, ſi ipſum contra Scientiam Mediã ſtare probaretur, in dè & oculimè deſiderent ab ea tuenda. Minimè verò dolent, ſed potiùs gaudent, cùm contra eam opponuntur S. Doctorem testimonijs; nam illorum interpretatio maiorem præbet occaſionem comperendi mentem eius propitiam Scientiæ præſate. Num verò quæ pro ea afferuntur à Noſtris, ſuadeant, necne, intentum? relinquatur iudicio virorum eruditorum, ſummorumque ab affectu partium. Nec Author Curſus Theologicæ obtineat iurilicam deciſionem, quòd Noſtri cauſã ceciderint in iis quæ allegant. Præterquam quòd ipſe non conetur *dub.* 2. *in* 8. 4. reſpondere niſi ad duo propoſita in 8. 1. cùm tamen centum alia reſtent adducta à Noſtris, & à me in hoc Opere; ad quæ deſideratur ſolatio.

4293 Poſtremò, mirabilis eſt forma hæc argumentandi: Maſſilienſes pro ſe allegabant vetuſtiores PP. S. Auguſtino, & hunc ipſum in prioribus Operibus; ſimiliterque Theologi Societatis pro ſe allegabant Thomiſtas antiquos, & S. Auguſtinum. Ergo ab effectibus, ſignisve oſtenditur, doctrinã de Scientia Media eſſe oppoſitam S. Auguſtino. Non capio concatenationem concluſionis cum antecedenti propoſitione.

4294 Ad tertium reſpondi, cùm ad primum, & ſæpè in præcedentibus, ſcilicet Maſſilienſes aſſeruiſſe turbationis anſam ex non intellectu doctrinæ S. Auguſtini. Et vt aliquid abſciciam, haud ſecus factum eſt primò, vt ex non intellecta epiſtola 105. S. Auguſtini ad Sixtum, Romanæ Eccleſiæ tunc Præbyterum, turbati ſunt Monachi Adrumetini; quos vt ſedaret, & inſtrueret, rediretque intelligentiores, ſcripſit S. Doctorem epiſtolas 46. & 47. ad Valentinum Præſectum eorum, & vt inquit *lib.* 2. *Retract.* *cap.* 66. & 67. *Propter eos qui, cùm deſcendunt Dei gratia, putantes neque liberi arbitrium, ſic ipſi defendunt liberi arbitrium, vt negent Dei gratiam, afferentes, eam ſecundum merita noſtra dari, ſcripſi librum, cuius titulus eſt, de Gratia, & lib. arb. Ad eos autem ſcripſi Monachos Adrumetinos, in quorum Monasterio de hac re cõperat eſſe contentio, ita vt me conſulere eorum aliqui cõgerentur. Rurſus ad eõdem ſcripſi alterum librum, quem de Corrupt. & gratia prænotati, cùm mihi nuntiatum eſſet, dixiſſe ibi quendam, neminem corripiendum, ſi Dei præcepta non faciã; ſed pro illa, vt faciã, tantummodò orandum. Sic S. Auguſtinus. Secundò haud ſecus factum eſt, vt ex non intellecta doctrinã S. Auguſtini, in libris præſertim de *Bono perſeu.* &*

C. Prædeſt.

*Prædest. SS. scriptis ad tranquillandos, erudien-
dosque Massilienses, subiretur Prædestinatio-
norum hæresis, ut cum Siegerto agnoscat Go-
nerus tom. 2. disp. 2. de Hæresi Semipelagiana, art. 1.
pag. 58.*

4295 In quarto vellem, ut Author Cursus Theo-
logici nominasset Magistros illos, ex quibus au-
diuit Salmanticæ, & Compluti renuntiatum à
se Scientiæ Mediæ, postquam S. Augustini le-
ctioni se magis deuouerunt. Forfan enim ego
nouissem saltem eos, quos Salmanticæ consu-
luit. Atque hoc probationis genus tale est, ut
quicumque econtra pronuntiet, retrocessisse Sal-
manticæ, & Compluti à prædeterminationibus
Lectores aliquos Theologiæ, cum iam S. Augu-
stini euoluendis scriptis vacassent ex professo,
par erit arguenti. Utinam, ut tam multi Præce-
ptores sunt, qui speculationibus Theologicis, &
discursibus metaphysicis dies, noctesque impen-
dunt; tam multi essent qui S. Augustino, aliis-
que SS. PP. legendis incumberent, nonque con-
tenti essent vno, vel altero eorum testimonio ex
fide Authorum, aut MSS. sibi familiarium, quin
vixquam SS. ipsorum. Opera oculis percur-
rerint! Tunc talium Magistrorum defectio ab an-
tiqua sententia magnam afferet auctoritatem ei,
ad quam accedat.

4296 Quidquid de hoc sit, cum magis credatur duo-
bus testibus in specie, quam mille in genere de-
ponentibus, ut Barbosa cum aliis Iureconsultis
profert, tanquam axioma, in 107. num. 14. oppo-
no ego in specie Redemptum Baranzanum ex S.
Pauli Congregatione, qui in *Summa Physica,
disputatione 17. theoremate 3. disp. 6. quest. 5.
dub. 2.* proposita cum suis fundamentis affirmati-
ua, & negatiua prædeterminationis physici sen-
tentia, inquit: [Et in hanc quidem vsque horam
partem affirmantem sequutus sum, & nunc, re
melius consideratâ, neganti omnino adhæreo.]
Ita apud Henricum de Cerf in *contron. de Ange-
lici Doctoris mente circa prædeterm. phys. cap. 7.
num. 176.*

4297 Oppono rursus sapientissimum Primarium
Salmanticensem, postque Illustrissimum Epif-
copum Segobiensem, Franciscum Araugium,
qui in 1. tom. 2. edito Madriti anno 1646. ex
Officina Melchioris Sanchez, *quest. 111. arti-
cul. 5. dub. 6. num. 37. pag. 457. column. 1.* retra-
ctans modum, quo antea defendebat physicam
ad materiale peccati prædeterminationem, ait:
[Quod ego ipse in tyrocinio meditabar olim,
iam in senectute displicuit. Meditatio autem
hæc erat, &c.] Dixeratque in eodem numero,
pag. 456. column. 2. [Magister Medina non se-
mel docere videtur, necessariam esse ad omnem
voluntatis actum physicam prædeterminatio-
nem, & præmotionem Dei efficacem; &
quandoque in vnam, quandoque in alteram
vertitur sententiam. Quare de eius opinione,
sicut & de quorundam aliorum Thomistarum
sententia, qui variè, & lubricè in suis asser-
tionibus procedunt, neque in vna, & eadem
opinatione pedem figunt, non admodum ar-
bitror esse curandum. Oportet enim in re tam
gravi, tamque difficili exactum consequutio-
nis ordinem sectari. Inter hos lubricantes
Authores computandi sunt illi, qui quandoque
animosè affirmant, Deum ante omnem boni,
aut mali humani arbitrij vltus præuisionem, ab-
solutâ voluntate quibusdam denegasse effica-

cia auxilia, quibusdam verò liberali, & mise-
ricordi voluntate præparasse & sufficientissima,
& efficacissima adiutoria: quandoque verò
timore correpti, quibusdamque argumentis de-
pressi dicunt, eos qui huiusmodi carent au-
xilio, suâ culpâ carere, & ob id eis denegari,
quia non bene vtuntur sufficientibus auxiliis,
quibus si vellent, poterant bene vri. Hi
Theologi, cum aliâ sint doctissimi, non fa-
tis sibi in hac doctrina constant. Arbitran-
tur autem se S. Doctoris doctrinam sequi. Sed
isti non aduertunt, &c.]

De alio eiusdem Araugij ad me scribentis te-
stimonio deserta à se in prouecta ætate præde-
terminationis physici, cum in iuuentute eam
defensasset, dixi non modò in *Euentil. 6.* sed
etiam in 1. Parte: acquiescentque, spero, hac
visâ qui, ut moneor à Reuerend. P. Philippo
de Hornes, spectatissimo Theologo Societatis
nostræ, literis datis Antuerpiæ die 29. Iulij an-
no 1673. etiamnum in frequenti coetu viro-
rum doctorum obstrepere aggressi sunt veritati
epistolæ, quâ me dignatus fuit Illustrissimus An-
tistes, *Sed nonnulli in disputationum certamine,
ubi sententiam suam senserint confutari, causâ
perisugij perturbare continuo incipiunt, & mouere
lites, ne palam fiat omnibus, quod non vincant, ut
sub nomine S. Clementis Romani notat Auctor
Recognitionum lib. 2.*

SECTIO CCCII.

*Ad iudicium ferendum de principa-
liori effectu, seu signo doctrinae S. Au-
gustini, examinantur tria præ-
missa.*

PRimum Authoris Cursus Theologici in
dub. 3. §. 2. num. 67. & duobus seqq. [Cum
primùm Molina typis edidit Scientiam Mediam,
statim apud Summum Pontificem Clemen-
tem VIII. iuridicè accusatus est; & licet non so-
lùm de illa, præcipuè tamen. Designatque ab eo
fuerunt triginta ad minus grauissimi viri, inter
quos alij Cardinales, alij Episcopi, alij Regulares
erant, ut omnes, ipso sedente pro Tribunali,
tanquam Consiliarij, & testes assisterent. Cùm-
que negotium per aliquot Sessiones sic protra-
ctum fuisset, ut argumenta è ratione petita, si-
milesque responsiones in medium adducerentur,
compertumque esset, nihil hac viâ concludi, de-
creuit, ut SS. Augustini, & Thomæ testimoniis
causa hæc Catholica tractaretur. Et sic in se-
quentibus Sessionibus constanter obseruatum
fuit.]

In hoc præmissò verum non est primò, Moli-
nam delatum fuisse ad Clementem VIII. continuò
post editionem sui libri de Concordia. Nam liber
prodiit è typis anno 1588. divulgarique cepit
sub anni 1589. finem, & vsque ad 1594. Pontifex
Summus non referauit iudicio Sedis Apostolicæ
causam Controuersiæ de Auxiliis. Secundò, non
est verum, Molinam fuisse accusatum iuridicè
anno etiam 1594. Etenim tunc Clemens VIII.
auocauit ad se eam causam; sed nullâ factâ men-
tione Concordiæ Molinæ, neque delationis iuri-
dicæ,

dicæ, quæ apud se fuisset facta. Compertum id
est ex epistola quam subijcio, Illustrissimi Camil-
li Gaëtani, Patriarchæ Alexandrini, Nuntij Apo-
stolici in Hispania, ad R. P. Franciscum de Por-
res, Prouincialem Societatis Iesu in Prouincia
Toletana: & eiusdem exempli misit alias ad R. P.
Gundisaluum Dauila, Prouincialem Castellæ, &
ad Reuerendissimum Prouincialem Dominicanorum.
[R. P. Franciscus de Porres, Prouinciali So-
cietatis Iesu.]

MVLTVM REVERENDE IN CHRISTO
PATER.

Cùm Sanctissimo Patri, ac Domino nostro Cle-
menti VIII. non sine animi dolore innotuisset
Controuersia mota inter aliquos PP. Ordinis
Prædicatorum, & quosdam è Societate Iesu circa
gratiam sufficientem & efficacem, & illi videret-
ur talis causæ definitionem, quòd ad Fidem spe-
ctet, & non exigui momenti sit, petere ad Se-
dem Apostolicam, neminemque alium posse, aut
debere eam ad suum iudicium trahere, nouissimè
mihi mandauit, ut Illustrissimo Cardinali Toleta-
no (qui erat Inquisitor Generalis, nomineque
Gaspar de Quiroga) significarem, si quam fortè co-
gnitionem eius negotij inchoasset (& inchoauerat
quidem) ne procedat vterius; sed eius determi-
nationem suæ Sanctitati, ad quam spectat, inte-
gram relinquat. Propterea iussit, me præcipere
suo nomine Superioribus dictarum Religionum,
ut mihi rationes, & fundamenta omnia suæ qui-
que sententiæ, ac totius questionis statum scri-
pto explicatum consignet, mittenda per me ad
suam Beatitudinem, ut ex his ad verum causæ iu-
dicium procedi possit. Interim autem, dum hæc
fiunt, aut parantur, ne quid iurgij, scandalive
oriatur, iubet me nomine, atque auctoritate
Sanctitatis suæ præcipere sub grauissimis penis
Superioribus dictarum Religionum, ut vts qui-
que Religiosis, interdicanet omni prorsus conten-
tione super his questionibus publicè, aut priua-
tim in defensionibus Thesium, aut alia quavis oc-
casionem, quoad Controuersiam per Sedem Apostoli-
cam decisa fuerit; ac si aliquem in eo minus obe-
dientem experiantur, eum seuerissimè castigent,
deque illo referant ad Sanctitatem suam, expe-
ctantes an aliud præterea grauius ei supplicium
pro qualitate delicti velit infligere. Ego itaque
executioni mandando totum id, quod sua mihi
Sanctitas præscripsit, postquam Illustrissimo Do-
mino Cardinali Toletano, quæ ad ipsum perti-
nent, significauit, volui per has notam facere Pa-
ternitati tuæ voluntatem Sanctitatis suæ, simul-
que iniungo, ut adhibitis Lectoribus, & personis
in eo genere primariis tuæ istius Prouinciæ, scri-
ptis commendari cures sententiam vestram cum
argumentis eius, & firmamentis omnibus; eaque
scripta ad me, quamprimum fieri poterit, mittas,
ut illa ego in manus Sanctitatis suæ curare per-
ferenda queam. Præterea de mandato expressò
suæ Beatitudinis, in virtute sanctæ obedientiæ,
& sub penis excommunicationis maioris, & alia-
rum penarum arbitrio Sanctitatis suæ, & in eo
impero Paternitati tuæ, ut interdicas, vel inter-
dicendū cures omnibus Religiosis tibi subditis sub
iisdem penis, etiamque priuationis vocis æctiæ,
& passivæ, & aliis quæ Paternitati tuæ videbun-
tur ad propositum accomodate, omni genere
contentionis, ac concertationis super his mate-
riis, sicut dictum est, quoad Controuersiam per Se-
dem Apostolicam decisa fuerit. Gratia Domini
Nostri Iesu Christi adit Paternitati tuæ. Madri-
d. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Paris II.

to, die 15. Augusti, anno 1594.

CAMILIVS Patriarcha Alexandrinus.
Hac in epistola nullum est verbum de Concor-
dia Molinæ; neque de accusatione contra eam
iuridicè intentata apud Clementem VIII. Vidi
indicem elucubrationum omnium, quæ à PP. tam
Prædicatoribus, quam Societatis traditæ Quæsi-
toribus factis Romam sunt missæ anno 1597. die
23. Octobris ad Doctorem Ioannem de Hozes In-
quisitionum Hispanicarum in Romana Curia
Procuratorem, ut per eius manus deuenirent in
Pontificias, qui anno 1598. die 28. Martij testatus
est, rescriptâ epistolâ, acceptas à se integras, at-
que incolumes; sed inter eas non inueni recita-
tam Molinæ Concordiam.

Tertiò, verum non est, delatam fuisse Molinæ
Concordiam, præcipuè propter Scientiam Me-
diam. Accusata quidem illa fuit Romæ paulò
ante annum 1598. procurante id Magistro Domi-
nico Bañes, interuentu Magistri Didaci Aluarez;
fuitque admittâ accusatio instantibus apud Pon-
tificem Maximum Cardinalibus Eminentissimis
Alexandrino, & Alculano, quondam è Prædica-
torum Familia, & primo tunc eiusdem Præecto-
re; instante etiam Francisco Peña, Rotæ Sacræ
Decano. Ceterum de Scientia præcisè Media non
fuit principaliter delatio. Cùm enim Aluarez
præsentarit nouem Molinæ in Concordia propo-
sitiones, visas Magistro Bañes, & sibi centarâ
Pontificiâ dignas; vna sola, eaque quinta perti-
nebat ad Scientiam Mediam. [De Scientia Dei
(ita Aluarez in accusatione) hæc sunt dicta à
Molina. Primum triplicem esse distinguendam in
Deo, naturalem, liberam, & mediam. Secundum,
illam Scientiam Mediam Dei nullâ ratione dicen-
dam esse liberam. Tertium, non esse magis inna-
tum Deo scire per eandem Scientiam hanc par-
tem contradictionis ab arbitrio creato penden-
tem, quam oppositam. Quartum, illam Scientiam
Mediam partim habere conditionem scientiæ natu-
ralis, partim conditionem scientiæ liberæ. Pri-
mum dictum non caret magnâ arrogantia, & ini-
uria Doctorum Ecclesiæ, & SS. secundum ma-
nifestam in se repugnantiam inuoluit. Ex tertio
dicto sequeretur, quod scientia Dei esset confusa.
Quartum non caret temeritate, & accedit maxi-
mè ad errorem.] Huic censura, & aliis cæterarum
propositionum, cum Nostorum oculos subterfuge-
re non potuissent, respondit asatim, neruosè, &
modestè P. Petrus de Arrubal, qui tunc in Roma-
no Collegio Theologiam explicabat. Censuræ aliæ
similes aduersus Scientiam Mediam propositæ
sunt à Consultoribus anno 1598. die 6. Martij, in
Congregatione quadam coram Eminentissimo
Cardinali Madruco, Inquisitore Sacro; & à PP.
Prædicatoribus anno 1599. in Observationibus
redditis eidem Madruco ad quosdam Nostorum
responsiones; rursusque à Consultoribus anno
1601. circa Molinæ 14. assertionem. Atque his
etiam censuris occurrerunt Nostri. Et anno 1604.
die 7. Decemb. in Congregatione 35. corâ Clemen-
te VIII. tam se eis examinatum censuris ostē-
dit P. Ferdinandus Bastida, ut exortus sit Oratio-
nem his verbis: [Illuxit optata dies (Pater Bea-
tissime) in qua nobis disputandum est, an ea co-
gnitio certa, & infallibilis conditionalium libe-
rorum, quam Deum habere monstrauimus, in eo
sit ante absolutum decretum diuinæ voluntatis.]
Sic ille, ut iam retuli in *uentil. 2. num. 57.*

Quartò verum non est, designatos fuisse à
Clemente VIII. triginta ad minus viros, ut co-

ram se affisterent Congregationibus de Controversia auxiliorum diuinorum. Non adfiterunt vsque ad sextam Congregationem, nisi duo Cardinales Inquisitores, Pompeius Arigonius, & Camillus Burghesius (qui postea Pauli V. nomine clauum Ecclesie tenuit) præterea tredecim, aut quatuordecim, quorum vnus Archiepiscopus Armachanus, dictus Pærus Lombardus; alij Episcopi, nemp: Iosephus Rubeus, Aquilanus, assumptus ex Ordine Clericorum Regulæ riam Theatinarum; Iulius Sanctus, Sanctus, themsis, assumptus ex Ordine S. Francisci; Hippolytus Massalinus, Monpelusianus, assumptus ex Ordine Seruorum Mariæ Dei; Lælius Landus, Neritenis; alius, Prior Benedictini Monasterij S. Pauli, & in his Congregationibus Secretarius, nemp: Anastasius de Carpionelo, qui postea fuit Abbas Castrouilla; & Farsæ; alij Doctores Sorbonici, scilicet Iacobus le Bossu, Benedictinus; Ludouicus de Creyl; alij Regulares, vt Ioannes Baptista Plumbinus, Generalis Procurator Ordinis totius Augustiniani; Gregorius Nunneius Coronelius, Procurator Generalis pro Lusitanica Prouincia Augustiniana; Ioannes Antonius Bobius, Regens studiorum in Transpontino Cœnobio Carmelitarum, post Professor Theologiæ publicus in Romano Sapientie Collegio, eandemque Episcopus Molfrensis; Anselmus Marzarus, Monopolitanus, Procurator Generalis Capuccinorum, post Ecclesiastes Pontificius, demumque Cardinalis. De vno, vel duobus reliquis sum incertus. Nam Henricus Syluius, qui vocatus fuerat ad Congregationes alias non tam solemnes, erat iam Generalis Prior Carmelitarum: Propertius Reita à Talleacotio, Episcopus Geruntinensis, Carriatenfisque, assumptus ex Ordine Franciscano, Authorque librorum quatuor *de vera, & falsa Sapientia*, qui etiam antea Consultor fuerat, discesserat vitâ paulò ante celebrati mem primæ Congregationis: Offridus de Offridis Florentis, Episcopus Molfrensis, anno tantum 1600. & in vna tantum Congregatione, eaque Consultorum tantum interuenit. Potuerunt esse vel Franciscus Bruscius, vel Ioannes de Rada, vel Hieronymus Palantierus Franciscani; primus, & secundus Procuratores Generales, vnus post alterum; secundus, & tertius creati subinde Episcopi. In totius huius causæ decursu non plarium, quam quos nominant, Consultorum Romanorum reperitur vllibi, quod ego sciam, mentio. Adfiterunt insuper Generalis Magister Prædicatorum cum Socio; & Generalis Præpositus Societatis cum suo etiam Socio, aliquandoque impediti Generalis loco adfuit alius sui Ordinis. Ex Congregatione sexta admissi sunt quatuor alij Cardinales, Pinellus, Ascianus, Sanctæ Cæciliæ, & Dauila, qui cum duobus principio adfuerit, & cum Bellarmino Capuam Sedem suam Archiepiscopalem profecto post primam Congregationem ad quam non fuit vocatus, consuebant Tribunal Sancti Officij Inquisitionis. Ex Congregatione trigesima octaua, quæ fuit prima coram Paulo V. admittus vsque ad vltimam extra ordinem fuit Cardinalibus præfatus nonus alius, Iacobus David Perronius. Quod idem de Cardinali Bellarmino I. go, siue extra ordinem, siue intra, vt pote antea vnus Inquisitorum. Hi omnes Congregationibus coram Clemente VIII. & Paulo V. presentes non complerunt numerum ad nonus trigessimam, neque in singulis eorum conuenerunt.

4304

Quandò veritas non est, vitam fuisse tempus aliquantum Congregationum coram Clemente VIII.

in argumentis à ratione deriuatis; ideoque eum præscripsisse, vt solis testimonij SS. Augustini, & Thomæ ageretur deinceps. Primus articulus discutendus propofitus à Clemente is fuit: [Quis maiores vires ad bonum libero arbitrio tribuat, an S. Augustinus, an Molina?] A primo hoc articulo vsque ad octauum postremum, quem proposuit Paulus V. vix aliud actum est, quam vt examinaretur, num cum S. Augustino Molina conueniret; an ab ipso discordaret accedens ad Casilianum? Videantur articuli in *Euentu*. 14. vbi eos recitauit. Paterque ad oculum ex orationibus Nostrorum, quam exactè ipsi prosequuti sint præscriptam disputationum materiam. Potuisset optimo iure siue Clemens, siue Paulus coniungere S. Thomam S. Augustino. Sed repleta non coniunxit, forsitan quia, exploratâ mente prioris, non superesset dubium de conformi posterioris. Nostris tertio quoque verbo allegabant, atque expendebant Angelicum præceptorem; cùmque ad tractationem de prædeterminatione physica est deuentum, tota Congregatio quadagesimafexta impensa est comperendo sententiæ communis Magistri Dominicanorum, & Nostrorum.

SECTIO CCCIII.

Procedit examen Præmissorum.

Secundum præmissum Authoris Cursus Theologici: [Cum factò hoc decreto PP. Societatis se rationibus naturalibus destituit, & ad sola testimonia SS. Augustini & Thomæ adstringi cererent, conati sunt ed se conuertere, vt probarent, Scientiam Mediam esse de mente vtriusque S. Doctoris, quanvis Molina in sua Concordia ingenue fatuus fuerat contrarium quoad S. Augustinum. Et ita deinceps anxie curarunt, prædictam Scientiam Mediam, & efficaciam diuinarum prædefinitionum eâ regulandam, vtrique fuisse notissimam, multo magis assertam, & clarissimè traditam, aut saltem doctrinæ neutrius distans apparere. Cui negotio colloborant Gregorius de Valentia, Petrus de Arrubal, Ferdinandus de la Bastida, Ioannesque de Salas disputatores coram omnibus Pontificibus, proindeque vt pote viri aded docti, & ingenui, adiutique ab aliis à Societate, videntur attulisse selectiora testimonia vtriusque S. Doctoris, ponderasseque magno ingenij acumine: sicut etiam ex opposita parte plura etiam egregia Augustini, & Angelici Doctoris testimonia adducta sunt, quia ad hoc eximij, & grauissimi Theologi ex Dominicana Familia destinati fuerunt. Inter quos adfiterunt P. Fr. Thomas de Lemos, vir maximâ sapientia præditus, & in doctrina D. Augustini, & D. Thomæ insigniter versatus, quem Magister Fr. Franciscus Dauila, & Fr. Ioannes Gonzalez, insignes Theologi, comitati sunt, quos alij non inferiores (quibus Dominicana Familia semper abundat) tum vitâ voce, tum scriptis fovebant, & ex toto Ordine, præsertim ex Hispania, vbi primum Controversia hæc exorta est, multa, & eruditissima MSS. ab aliis peritissimis Magistris mittebantur.] Sic ex Authore illo, & verborentus, quantum ad PP. Dominicanos, ne eos meritisimo suo fraudem elogio.

4306

Sed in hoc secundo præmissò incredibile primò est, Summum Ecclesie Præulem voluisse, & imperasse suspensionem omnimodam à rationibus naturalibus,

naturalibus, & Theologicis discursibus: reque ipsa non ita accidit. Habeo ante oculos Orationes Nostrorum dictas in Theatro illo grauissimo, suntque impendit magis Theologicæ, quam indicat Author ille; nec sunt quasi mera catena testimoniorum S. Augustini, & aliorum PP. aut Doctorum veterum. Assignatus fuit S. Augustinus, vt qui in punctis de gratia Christi primatum teneat inter alios PP. Ecclesie, & ad cuius normam Romana Ecclesia, atque Concilia direxerint suam de ea gratia doctrinam; nolueruntque Clemens VIII. & Paulus V. vt solis subtilitatibus metaphysicis quaestiones tanti momenti peragerentur: *Quis enim sermo est, qui non recipiat contradictionem; & que argumentatio est, que non possit aliâ argumentatione subverti? Et inde est, quod ad nullam scientiam, & agnitionem finem per eiusmodi disputationem peruenire homines possunt, priusquam finem vitæ inueniant, quam quaestionem. Et ideo cum in his omnibus habeantur incerta, ad verum Prophetam veniendum est*, aiebat Author Recognitionum sub persona S. Clementis Romani lib. 8. *versus finem*: & satis opportunè ad præsentem casum, si Prophetæ nomen in Doctoris mutetur. In quo quidem curatum præcipuè est à Sede Apostolica de conformitate doctrinæ cum Doctore gratiæ; sed non ita, vt silentium indiceret rationibus, discursibusque Theologicis.

4307

Secundò, Nostris non coacti, sed ex suo antiquo voto obsecundarunt Summo Pontifici quoad comprobendam Scientiam Mediam ex autoritate S. Augustini in præsentia suæ Sanctitatis. Idque non denuò curarunt anxie, sed antea iam præstitierant sedate, tum vitâ voce, tum scriptis, & libris impressis. Cæptum est tractari de Scientia Media in Congregatione trigesima tertia, anno 1604. & iam tunc Molinæ, Suarij, Vasquij, Valentis, Fonseca, Bellarmini, nonnullorumque aliorum à Nostris Opera typis emissa erant, in quibus nihil magis sollicitè, & studiosè procuratum, quam Scientiam Mediam stabilire S. Augustini testimoniis.

4308

Tertiò, Molina neutiquam dixit, Scientiam Mediam ignoratam fuisse à S. Augustino, alienamque esse ab eius mente. Ostendi id in Sectione 296. Nunc adicio in confirmationem caput epistolæ, quam à Concheni Vrbe die 20. Septembris, anno 1598. misit ad Clementem VIII.

[BEATISSIME PATER.

Quoniam hoc tempore coram non possum (quod summo opere optarem,) per has literas ad sanctissimos Beatitudinis vestre pedes me, meaque omnia facta, dictaque istius Sanctæ Sedis iudicio reuerenter, humiliterque subijcio; imò etiam paratus libenter audire vitorum doctorum, priorumque sententiam, & ab iis corrigi, & doceri. Illudque ex animo profiteor, me nihil aliud optare, quam vt Commentarij omnes mei non solum ipsa sanam, atque irreprensibilem doctrinam continent, sed etiam in verbis ac modo loquendi à sacrosanctis Concilijs, Sanctisque PP. omnino nihil discrepent. Testorque Deum, me id semper ardentissimo studio sequutum; licet, vt quidam existimant, non sim fortasse, vt cupiebam, affectus. Quoniam autem audiui, in libro, quem scripsi zelo hono contra plerosque nostræ ætatis hæreticos, de Concordia liberi arbitrij cum donis gratiæ, aliquas propositiones notatas, & Sanctitati Vestre oblatas fuisse, & à Sanctitate Vestra censuræ Dominorum Officij S. Inquisitionis, & R. P. Gabr. de Henao, *Scienc. Med. Pars II.*

aliorum Theologorum submissas, necessarium mihi faciendum censui, vt de tota hac re tria Sanctitati Vestre paucis quam humillimè exponerè, &c. Qui hæc scribebat ad Summum Pontificem, procul aberat, vt putaret, posse ex confessione sui in Concordia conuinci de discrepantiâ à SS. PP. præsertimque à S. Augustino, quantum ad punctum de Scientia Media, citca quod tanquam axem vertitur tota Concordiæ doctrina.

4309

Quartò, absque summo studio & labore prolata sunt à Nostris testimonia SS. Augustini, & Thomæ pro Scientia Media; nam ea iam extabant collecta in Scriptoribus, qui præcesserant, erantque iam tunc frequentia in linguis calamitæque Nostrorum. Et multa certè sunt producta, eaque selecta; sed ne Summi Pontificis, Cardinalium, & Consultorum patientiâ abuterentur, omiserunt etiam multa.

4310

Porro qui è Nostris disceptarunt, fuerunt ex Congregatione prima vsque ad nonam Valentis; ex nona vsque ad decimam nonam Arrubal; ex decimanona vsque ad quadagesimam septimam, & omnium postremam, Bastida. Interfuit non paucis R. admodum P. Generalis Præpositus Societatis Claudius Aquanius: non paucis, inquam, nam morbo impeditus misit, permittente Pontifice, vicarium pro se Bastidam ad vndecimam & sequentes vsque ad decimam nonam, Ioannemque de Salas ad vigesimam, & nonnullas alias; sed quot illæ fuerint, nondum comperire potui.

4311

Concertatores Dominicani, primus, & in prima Congregatione Didacus Aluarez; secundus in secunda Thomas de Lemos. Mutationis tam breuis causam attingere dicuntur Acta Francisci Peñæ, [quia ad refrenandum multiloquium Valentis vehementior erat in disputando secundus, quam primus.] Sed talia Acta reputantur apocrypha: Prosequutus fuit secundus vsque ad vigesimam quartam; sed oportuit reuocari primum ad vigesimam quintam ob ægram valetudinem secundi; qui sanitate recuperatâ, ex vigesimafexta vsque ad vltimam quadagesimam septimam perpectum stetit in disputationis campo. Adfuit Reuerendissimus Generalis Magister PP. Prædicatorum P. Fr. Hieronymus Xauierre Congregationi primæ vsque ad decimam nonam; sed defuit tribus sequentibus, impleuitque eius vicem Aluarez, vt & in trigesima secunda, & in hac ob Generalis malam corporis affectionem; de causa absentis in alijs incertus sum, multo magis de præsentia Francisci Dauila in Congregationum aliqua. Proulgauit quidem ille Romæ anno 1599. Tractatum de *Auxilijs gratiæ, & eorum efficacia*. Cui statim occurrit P. Lessius in Belgio; sed vsque ad annum 1610. distulit publicare typis suum responsum; tuncque Plantinians Antuerpiensibus commisit. Suarez etiam eidem Dauila iuit præcipuè obuiam in *Tract. Theologico de Vera intelligentia auxilij efficacis, eiusque concordia cum libero arbitrio*: qui tractatus conspectum publicum fuit nactus Lugduni anno 1655. sumptibus Philippi Borde, Laurentij Arnaud, & Claudij Rigaud, eum cum MS. è Vallisoleto detulisset postremus anno 1652. quo tempore ego ibi comorabar. Vidi, legique eundem MS. commentatum, & summo in pretio habitum, tanquam Suarij, à Bastida ante motum, & ab alijs, qui ab hoc audierat, & quorum persuasio erat, traditum huic, vt auxilio veniret ad disputationes coram Clemente VIII. & Paulo V. Nam Romæ ad defensionem tomii

Cc 3

fui

fui de Pœnitentia conuenit Suarius paulò ante obitum Clementis VIII. & circa exordia Pontificatus Pauli V. Sed de his legatur P. Antonius Ignatius Descamps in vita eiusdem Suarij accuratissimè scripta, *parte 3. cap. 5. & 9. parte 4. c. 15. & 16.* Tantùmque animaduertatur, illo in Tractatu non impugnari Opus Didaci Aluarez de Auxilijs diuinæ gratiæ, quia istud è typis prodit primum anno 1610. post illum à Suario elaboratum, & post illius copiam factam Bastidæ. Tandem quod Mag. Ioannes Gonzalez interfuerit Congregationi VIII in præsentia vnius, aut alterius Pontificis, necunde mihi constat.

SECTIO CCCIV.

Prosequitur disjunctio præmissorum.

4312 **T**ertium Authoris Cursus Theologici est: [Vnaquaque parte hinc inde pro se allegante, & diuersa S. Augustini, & Angelici Doctoris testimonia in sui fauorem profertente, diuturnum tempus in huius causæ discussione, probatione, & litis contestatione consumptum est. Nam circa hoc habitæ sunt plures Sessiones sub vtroque Summo Pontifice Clemente VIII. & Paulo V. astantibus triginta illis grauiissimis viris. Et ex omnibus illis, vno, vel altero excepto, cuncti alij eam sententiam protulerunt, neutrum S. Doctorem docuisse Scientiam Mediam, sed potius verumque ei refragari. Atque ita Author ille accepit à viris omni exceptione maioribus. Et Romæ testatus fuit nouissimè insignis quidam Theologus, qui omnibus Congregationibus attentissimè interfuit, & cuncta in eis acta diligenter notauit, & ne obliuione delerentur, illa scriptis fideliter commisit: quique non solum maximam sapientiã, sed egregijs virtutibus adeo floruit, vt post suum obitum plura ediderit miracula. Vt autem eius testimonium adhuc firmius maneat, asseuerat Author ille, virum istum octo diebus ante suum obitum, & antequàm in morbum quo vitam finiuit, incidisset, ac proinde dum in Sacra Theologia, & sanctitate maximè vigeat, ea quæ sunt relata, falsum ingenè.]

4313 Quisquis legerit priora Authoris verba, & aliunde ignarus sit argumenti singularum disputationum habitatum coram Sancta Sede Apostolica, inducetur vt existimet, totum earum spatium consumptum fuisse in recitandis locis SS. Augustini, & Thomæ pro vna, & altera parte. Sed profectò non ita successit, vt notauit in Sectione proxima. Diuturnum illud tempus durauit ab anno 1602. die 20. Martij, vsque ad annum 1606. diemque 22. Februarij; quo interuallo celebratæ fuerunt quadraginta & septem Congregationes.

4314 Non fuerunt triginta, sed vigintitres viri vltimum, qui cum iure, grauiæ suffragij adstiterunt Congregationibus coram Sede Apostolica; & non his omnibus, vt liquet ex dictis in numero 4303. Ex vigintitribus non cuncti, vno, vel altero dempto, subscripserunt contra Scientiam Mediam, aut contra Molinam. Nam in primis excipiendi sunt Cardinales Bellarminus, & Petronius, qui Paulum V. in Congregationibus nonnullis habitis cum solis Cardinalibus vsque ad Augusti diem 28. anni 1606. permouere conati

sunt ad proscribendam physicam prædeterminationem, vt non obscuris iudicijs vulgatum tunc fuit per Vrbem. Et quidquid de ea fama sit, Bellarminus damnare non potuit Scientiam Mediam, nisi vnà damnando sua scripta. Nam libro 4. de Gratia & lib. arb. cap. 13. per totum, præsertim §. Porro præscientia, docuerat res non ideo esse futuras, quia Deus eas prænoscit; sed e contrà. Cap. 15. §. Probabile tamen, Deum non cognoscere futura contingentia in prædeterminatione suæ voluntatis. Lib. 2. cap. 15. §. Respondeo propter hoc argumentum, & lib. 2. de amiss. gratiæ & statu peccati, cap. 17. §. Respondeo Deum, vsque ad §. Altera ratio, dari in Deo scientiam conditionalium necessariam ante decretum liberum suæ voluntatis. Lib. 4. de Gratia & lib. arb. cap. 11. §. Ex his modis, in præsentia Dei, & non in vi motionis fundari infallibilitatem, quam importat auxilium efficacax. Cap. 15. §. Probabile tamen, Deum cognoscere conditionalia comprehendendo omnes causas, & circumstantias in veritate, quam habent. Lib. 2. de Gratia, & lib. arb. c. 9. §. Itaque secundum, prædeterminationem esse ex suppositione scientiæ conditionalium. Omittit præterea alia, in quibus cum Molina concordabat, & quæ, ipso sciente, & volente, sunt anno 1600. oblata Clementi VIII. à quo creatus fuerat Cardinalis anno præcedente, quia quoad doctrinam non habebat parum Ecclesiæ Dei, vt referunt Alegambe in Bibliotheca Scriptorum Societatis, & alij. Plura de Bellarmino congesti in Euentilationibus, & 1. Parte.

4315 Cardinalis Perronius Clementi VIII. ostendit se in colloquio arcano propensum erga prædeterminationem physicam, dixit sub initium anni 1605. & paulò post sui accessum ad Vrbem: [Si quod cogitabat sua Sanctitas periceret, & sententiam Iesuitarum de concursu gratiæ cum libero arbitrio damnatam erroris proferberet, sibi certum esse, omnes per Galliam, Germaniamque Calvinismi, ac Lutheranismi Professores eius definitioni applausuros, velut certissimæ confirmationi suorum dogmatum.] [Cuius rei testem habeo præsentem omni exceptione maiorem Reuerendissimum D. D. Habert, Ecclesiæ Cadurcensis Episcopum, cuius in oculis (idest Cadurci) hæc eduntur; quique se id accepisse testatur ex ore ipsius Cardinalis Perronij;] scribit Eugenius Philadelphus (seu P. Franciscus Annatus) in Exercitatione Scholastica tripartita contra nouam rationem tuendi prædeterminationem physicam, Appendice ad Camerarium, §. Ad extremum, in editione anni 1632. pag. 338.

4316 Respondet Gonetus tom. 2. in Apologia Thomistarum, art. 6. pag. 745. videns referri etiam id in Gallia Purpurata, [Authorem huius libri fuisse Iesuitam, & in fauorem Iesuitarum aliqua in Vitis Cardinalium Dossati, ac Perronij scripsisse à veritate aliena, quale istud est: præsertim cum Perronius nunquam in tot epistolis ad Henricum Magnum conscriptis, quibus eum de minimis etiam, quæ in Congregatione de Auxilijs agebantur negotijs, certiore facit; huius tamen, quod potissimum erat, ne verbum quidem facit. Et quanvis hæc narratio vera esset, cum ab ipso controuersia de gratia, & libero arbitrio non pertraheretur ea vberitate doctrinæ, & argumentorum, quæ cæteræ, mirum, aut incredibile non est, lauisse ipsam discrimina inter Thomistas, & Calvinistas; præsertim veram, & germanam sensus compositi, & diuisi intelligentiam, cum plures viri

viri doctissimi, omnesque Societatis Theologi in ea sunt hallucinati.

4317 Omisit Gonetus respondere ad principalem verborum Perronij comprobationem, quam Annatus attulerat ex sua Exercitatione edita in conspectu Illustrissimi Petri Habert, & Cadurci Sedis Episcopalis, cum reuisione, & approbatione eiusdem Antistitis in libelli fronte, his verbis: [Vidi hanc Exercitationem Scholasticam, & libenter permitto vt edatur in lucem, publicæ utilitatis causâ. Cadurci, 7. Iunii, anno 1632.] Annati autem verba hæc erant: [Non obscura iam fama erat eiusce rei. Sed ne quis in posterum incertam esse puret, testem habeo præsentem, eumque vel ob autoritatem Episcopi, vel ob nomen literatissimi, vel ob meritum oprimi, piissimique, omni exceptione maiorem, Reuerendissimum D. D. Habert, &c.] Non potuisset Annatus, nisi dementer, aut impudenter, hæc typis tradere, si falsa essent. Quibus fidem addi ex Gallia Purpurata adiunxit in Scientia Media, disp. & cap. 4. §. 2. num. 102. Vnde nisi infirmiter relatio Annati in Exercitatione, stabit in ore duorum veritas dictorum à Perronio. Discutant Galli, an Gallia Purpurata authorem habeat Iesuitam, & an in Iesuitarum gratiam misceat mendacia aliqua? Viderintque, num Gonetus. Gallus dignè loquatur de peccata Cardinalis Perronij, quem ob scripta sua, & ob gesta in fauorem Religionis Catholice Gallias, & Scriptores Galli suspiciunt, & ad ecelum vsque laudibus efferunt. Non legi Controuersiam ipsius de Gratia, & libero arbitrio; vnde nescio, an tangat distinctionem sensus compositi, & diuisi, illamque intelligat, necne? Si non tangit, vt quid intruditur Nostrorem circa eam hallucinatio? Sic Gonetus vocat impugnationes efficacissimas, quibus Nostri refutant varios modos declarandi distinctionem illam, visitatos à Thomistis. Si liceret, possem proferre in medium Orationem Bastidæ in Congregatione quadagesimaprima, inuadentem omnes eos modos, & cum tam perfecta explicatione eius, quem Gonetus intendit, vt in ipso non maior sit.

4318 Non valde absurdè respondet Fasseau in Auctoritate exauctorata, cap. 5. num. 274. inquitens de Germano Phalalere: [Cardinalis Perronij dictum etiam leuiter refert. Nec hoc probat Annatus, dicens se imprimere in oculis D. Habert, Molinæ etiam discipuli, ipsum testatum se id audiuisse ex ore Perronij. Multa enim dissimulantur, quæ non probantur. Et si ita fuisset, D. Habert contra præmotionem scribens hoc non omisisset. Certè cum Perronius in tot epistolis ad Henricum magnum scriptis, quibus, ait P. Gonet in Apologia Thomistarum, eum de minimis, quæ fiebant in Congregatione de Auxilijs, certum facit, nunquam huius meminerit, non habet verisimilitudinem. Nec aduertit Annatus, quàm sit in Perroniam iniurius, dum vult, eum non posse distinguere inter Thomistas, & Calvinistas: quod ipse Annatus potuit, vt ibidem refert P. Gonet, eumque præcipitasse, promittendo quod implere non potuisset.]

4319 Sed si ex censura Magistri Fasseau leuitas fuit, narrare dictum Perronij, præcessit in ea Petrus à S. Ioseph, Monachus Fulienis grauiissimus, disp. sect. & num. 4. suavis Concordiæ, inquitens: [Si quis ex Eminentissimis Cardinalibus, qui Con-

gregationi adesse solebant, Dominicanis fauebat, illi opponimus doctissimum Cardinalem Perronium, virum acutissimi ingenij, & in tractandis Fidei controuersijs, ac contra nouas hæreses confirmandis nulli secundum, vt illius Opera satis, superque testantur. Ille enim non semel prædictæ disputationi interfuit; nec tantum sententiam PP. Societatis probauit, sed etiam, quantum esset periculi in opposita, declarauit, vt ex dicta relatione colligitur, nempe ex quadam narratione eorum, quæ Romæ in Disputatione de Auxilijs transacta sunt, scripta propriâ manu vnius ex Consultoribus, qui apertè Dominicanis fauebat. En, referente Petro à S. Ioseph, & ex vno Consultorum propitio Dominicanis, Perronius vel in colloquio arcano cum Clemente VIII. vel in publico Congregationis (quod plus esset) non veretur significare suum sensum de periculo nõ leui in opinione aduersa Iesuiticæ. Quidquid Ioannès de S. Thoma disp. 20. art. 7. §. Tunc interueniens, pag. 693. & ex illo Gonetus art. 7. a pag. 755. referunt colloquium Perronij cum Fr. Thoma de Lemos in Congregatione trigesima octaua (sen potius quadagesima quarta, si reuèrà illud accidit) in quo Perronius egit Nostrorem partes. Et quanvis Thomasius adijciat tacuisse Perronium ad responsum Lemolij, & annuere visum, non caret id ingenti difficultate, siquidem Perronio notissimus erat locus Caluini lib. 3. Institut. cap. 23. §. 5. & 6. vbi propositio contraria ei, quam Lemolius tribuebat, legitur. Videatur Annatus disp. & cap. 4. de Scientia Media, §. 2. num. 102.

4319 Ad cætera Fasseau dico: Illustrissimus Antistes Cadurcensis, addictus doctrinæ Molinæ (quod in huius vergit commendationem) non narraret de Perronio quod ab ipso non audisset: neque Annatus, nisi stupidè speraret eum dissimilaturum, lectâ narratione sibi affictâ. De Isaac Habert, Episcopo Vabrensi, scio scripsisse contra præmotionem; non autem de Petro Habert Episcopo Cadurcensi. Si scripsit, potuit omittere eam narrationem, quia à loco autoritatis, aut tam recentis non suscepisset impugnamandam præmotionem. Potuit & Perronius iustis de causis non propalare Regi Henrico I V. secretum suum colloquium cum Clemente VIII. quæ causæ cessarint hoc iam è vniuerso sublato. Neque necesse fuit, vt de omnibus ad vnum suis factis, & dictis Regem Christianissimum monerit. Non fuit Annatus iniurius Perronio; nam isti attribuit hæsitacionem, quam & ipse Annatus in se fateatur, & quæ se nunquam exsoluere valet, quantum ad id scilicet, quomodo Thomistæ euitent absurda, quæ deglutiuit Caluinus; etsi illi, vt pote eximie Catholici, auerterent ea. Postremò Annatus non præcipitauit Perronium; nam is promittebat quod implere posset, non quidem quatenus ad obtinendam subscriptionem hæreticorum pro iisdem Consequentijs; sed pro iisdem Antecedentibus, ex quibus quoniam pacto illæ non sequerentur, latebat Perronium, latebatque Nostros; tametsi agnoscant, & dicterent, Thomistas, vt pote Catholicissimos, omni contentione curare recessum à Consequentijs, & erroribusque, quibus hæretici ostium aperiant.

Incognitus cap. 10. Vanitatis, pag. 126. arripit potius ansam ex verbis Perronij ad prædeterminationis physicæ commendationem. [Cum enim

doctiſſimus ille, & in nouarum hæreſum cognitione verſatiſſimus Cardinalis inaudiſſet quorundam rumoribus ſparſum, gratiam prædeterminantem intrinſecè efficacem Apoſtolicà definitione à Clemente VII. comprobendam, eidem ſummo Antiftiti magnà conſtantia dixit, ſi quod meditari iplum dicebatur, deſinere, curaturum ſe, vt Germaniæ, Galliæque Sectarij decreto illius ſubſcriberent: ac proinde quod ſic, ſaltem ex parte, ad Eccleſiam accederent. Atqui nulla opinio poteſt eſſe commendabilior illà, quæ viam aperit, quâ ad Eccleſiam redire poſſint, qui ab ea reſceſſerunt: Ergo maximè commendabilis eſt opinio de gratia prædeterminante intrinſecè efficaci, quandoquidem, teſte Perronio, & approbante cum ſuis Philatere, eâ ſemel vt indubitate fidei ſtabilità, ſpes effulgeat; quod ad Eccleſiæ gremium redibunt hæretici.] Ita Incognitus, quaſi mens Cardinalis fuiſſet inclinare Clementem VII. ad definitionem prædeterminationis phyſicæ; & non potius vt deſiſteret à cogitatione de tali decreto: quaſi etiam Perronius putaret, Lutheranos, & Caluinistas ei ſubſcripturos tanquam dogmati Eccleſiæ Romanæ; & non potius tanquam Lutheranismi, & arque Caluinismi: quaſi ſicem exiſtimaret, accuſuros ſic ſaltem ex parte ad Eccleſiam Catholicam; & non potius ab ea omnino reſceſſuros? Quare commendatio prædeterminationis phyſicæ ex dicto Perronij (quem contra eam conſuluiſſe patet ex ſuperioribus, inſerturque non leuiter ſuis ex epistolis ad Regem Chriſtianiſſimum Henricum I V. vt obſeruat Annatus diſp. 4. de Scientia Media, cap. 1. num. 20.) vana proſus cenſeri debet; conſultiuſque fuiſſet Incognito, ſi fateretur, Perronium ſuſcepſiſſe patrocinium Molinæ. Atque hæc de Perronio, deque Bellarmino.

322 Quantum verò ad alios Eminentiffimos Cardinales non aliud dicam, quam non conſtare, cuius parti fuerint ſuffragati; & de nonnullis compertum haberi, non fuiſſe profeſſione Theologos; vt & de alijs ex fama, aut docendi muneribus, aut libris editis non noſci, quantum præſtantiam in Theologia, quam ſunt profeſſi, compararint: vnumque illorum, nempe Aſculanum, fuiſſe ad Purpuram aſſumptum ex Sacro Prædicatorum Ordine.

243 De Archiepiſcopi Armachani ſenſu extat teſtimonium in hac eius epiftola ad Paulum V. tranſcripta ab Annato in Informatione de quinque propoſitionibus ex Ianſenij Theologia collectis, quas Epifcopi Galliæ Romano Pontifici ad cenſuram obtulere, num. 59. pag. 69.

[BEATISSIME PATER.

Tranſmitto hic ad Sanctitatem Veſtram capitula illa, quæ etiam ex iudicio Congregationis ſanæ, & catholicæ de viribus liberi arbitrij, & auxilijs gratiæ Dei doctrinâ continent. Adiungo propoſitiones continentes de eodem argumento erroneas opiniones, proyt in Congregatione viſæ, reuiſa, lectæ, relectæ, & diuerſis vicibus ſunt correctæ. Quare autem noluerim ſubſcribere propoſitionibus ſic digeſtis, proyt eas Sanctitati Veſtræ præſentabit R. P. Secretarius (ſcilicet Fr. Anaſtaſius, Prior S. Pauli) præcipua, & eaque prægnans valde ratio eſt, quod in iis extra Congregationem, ſaltem me non præſente, aliqua ſunt mutata aliq̄ue addita; quedam ſunt quæ ſi quid valeat iudicium meum, grauioribus extra Congregationem hanc Theologiſ nec ſatiſfactionem ad-

ferent, nec ferre poterunt oppoſitionem, ſi contingat contra ipſas fieri. Vt demantur aliqua propoſitiones, non repugno, modo non ſint ex principalioribus. Imò pro iudicio meo poſſent, ac deberent compendioſius ordinari. Cuius rei formam aliquam poſtremo loco hic ſubjicio. Cum oſculo pedum S. V.

Deuotiſſima, & humiſſima eius Creatura,
PETRVS LOMBARDVVS, Archiepiſcopus
Armachanus.]

His ex literis perſpicuum eſt, Armachanum non poſſe numerari inter Conſultores proſus contrarios doctrinæ Molinæ, & non omnes fuiſſe vnanimes, neque conſtantes in cenſuris propoſitionum, aliquaſque earum fuiſſe ademptas, aliaſque adiectas ſine præuio cunctorum conſenſu.

Fuerat anno 1600. delectus à Clemente VIII. 4324
Armachanus, vt cum alijs recognoſceret Gregorij Nunnezij Coronelij aduerſus Molinam cenſuram, in qua damnabantur ſexaginta ad minus propoſitiones. Sed cum alij primò reſtrinxiffent eam ad quadragintaſque, deinde ad quadragintaſque, ſicque octo Cenſorum Chirographis firmaretur offerenda Pontifici Summo, & in manus Cardinalium diſtribuenda, reuſauit Armachanus ſubſcribere, ipſeque ſolus conſecit, editique ſeorſim aliud ſcriptum, notans tantummodò triginta. Cui vtrique cenſuræ reſponſum à varijs eſt, & præcipuè à Bellarmino. Hæc de Archiepiſcopo Armachano explorare valui.

Ex Epifcopis, Molſetenſis, Offridus de Offridis Florentius, non adſuit niſi ad annum 1600. & ad reuiſionem Cenſuræ Nunnezianæ vnà cum Archiepiſcopo Armachano; tuncque omnino ab ea diſſenſit: Aquilanus, Iosephus Rubens, fauit Patribus Societatis, vt ait Petrus à S. Ioseph diſp. 6. cap. 4. Concordia ſuauiſ, §. Deinde, pag. 532. Ex Regularibus Ioannes Baptiſta Piumbinus Auguſtinianus, vt viſum eſt in Sectione 300. & nemo negat. Vt nec de Ioanne Antonio Bobio Carmelita; quem ob id laudat egregius Theologus Franciſcus Bonæ Spei, Carmelita tom. 6. tract. 1. Curſus Theologici, diſp. 11. num. 8. Si Ioannes de Rada Franciſcanus adſtitit Congregationibus coram Paulo V. non fiet credibile, pronuntiaſſe in punctis valde principalibus contra Molinam, ſi legantur quæ ipſe ſcripſerat 1. part. Controuerſiarum, in 30. art. 3. in explanatione opinionis Scoti, §. Tandem, pag. 447.

4326 Quoad punctum autem de Scientia Media, aut conditionata, non ſunt prætereunda quæ de prælaudato Bobio recitat Petrus à Sancto Ioseph ſuprà, num. 4. §. Confirmatur primò: [Cum quidam P. Carmelitanus (ſcilicet Bobius) deſenſionem Scientiæ Mediæ ſuſcepiffet, quaſiuit ab eo Pontifex (nempe Clemens VII. in Congregatione trigefimatertia, vel alia ex duabus ſequentibus,) quid præſciceret Deus per illam ſcientiam? Cùmque Carmelita reſponderet, bonum vſum liberi arbitrij; rurius poſtulabat, aut quem gratia, aut quem natura factura erat? Si primum ſtatuitur, inquit, eſt contra doctrinam Molinæ. Si ſecundum, eſt ſecundum Caſſianum. Ex quibus verbis conſtat (ſubiungit Fulienſis) ſententiam Molinæ de Scientia Media ita fuiſſe Summo Pontifici expoſitam, vt putaret, Deum ex mente illius per huiusmodi ſcientiam cognoscere bonum

bonum vſum libertatis ex ſolis naturæ viribus ortum, qui erat vnus ex erroribus Semipelagianorum, quatenus docebant, hominè proprijs viribus præuenire, & vtiuſque mereri gratiam ac prædeſtinationem. Vnde valde probabiliter conijcere poſſumus, eo tantum ſenſu ſcientiam conditionatam à Summo Pontifice, atque aded ab ipſis Conſultoribus, ſaltem plerique, fuiſſe reiectam: non autem proyt à nobis, & ab alijs communiter defenditur.] Sic Petrus à Sancto Ioseph.

4327 Maneat itaque firmum, ex viginti vſummodum viris, Cardinalibus, Archiepiſcopo, Epifcopis, Eccleſiaſtico ſeculari, Regularibus, qui vt Conſiliaij præſentes Congregationibus fuerunt coram Eccleſiæ Capite, non vnum tantum, vel alterum eſſe excipiendum, qui aduerſus Molinam non conſuluerit; ſed duos Cardinales, vnum Epifcopum, duos Regulares: & de Archiepiſcopo non conſtare, quamam ipſi diſplicuerint tandem in Molinam; cùm conſtat, reuiſiſſe Conſiliaijs alijs: & de vno Regulari dubitari magno cum fundamento poſſe, num conſenſerit iſdem? De quibus ſermo erit in Sectione ſequenti.

4328 R. itat dicere de origine notitiarum Authoris Curſus Theologici. Non manifeſtat, quoniam fuerint homines illi ſpectatiſſimi, & quibus primò hauſit narrationem ſuam. Neque item nominat inſignem illum Virum, qui octo diebus ante obitum ſuum confirmat irrefragabiliter eam narrationem, vt qui præcellens literis Theologicis, & ſanctitate (quam miracula multa poſt mortem patrata celebrem reddiderunt) præſens attentiffimè, & diligentiffimè fuerit cunctis Congregationibus coram Clemente VIII. & Paulo V. atque aded notauerit omnia in Congregationibus acta, ſtyloque tradiderit ad perpetuam rerum memoriam. Reminiſcor, præſertim narrationem commouiffiſſe Noſtrorum animos in Prouincia hac Caſtellana, cùm primò Salmanticæ prodit anno 1631. (quo ego Philoſophiæ ſtudebam apud Pompelonam) ſcripturaque Romam literis non potuiſſe initio inueſtigare quiſnam fuerit inſignis ille vir.

4329 Sed ecce anno 1637. edidit Compluti Magiſter Ioannes de S. Thoma primum tomum in 1. p. qui aperuit ſecretum: dixitque diſp. 20. art. 6. pag. 688. [Narrationem hanc ab aliquibus in ſuſpicionem vocari, aut pro indiſta haberi velle audiui: quæ certè ſi falſitatis vitio laboraſſet, proſectò ſatis temporis euolutum eſt, vt poſſet ab aduerſarijs tale teſtimonium, & historia infringi, vel redargui. Sed factum non eſt, & ita factum tenet. Obſtinuimus ex libro quodam MS. Reuerendiſſimi Domini Franciſci de Peña, Rotæ Decani, qui præſens adſuit, tranſumptum quoddam cum teſtimonio Notarij fide digno, vbi reſertur, quid Cenſores, ſeu Theologi illi (coram quibus habitæ ſunt Congregationes priores, ſcilicet non in conſpectu Summi Pontificis) iudicauerint de Scientia Media.] His ex verbis Thomæſij innotuit inſignis ille vir, videlicet Reuerendiſſimus D. Franciſcus de Peña, Decanus Rotæ, & in ea Auditor pro Corona Aragoniæ. Aſt neque ex ipſis, neque ex teſtimonio quod atexit in pag. 689. neque ex additis poſt illud vſque ad initium paginæ 690. comprobatur, Conſultores præſentes Congregationibus coram Summo Pontifice, fuiſſe facile triginta, vnumque ex illis Peñam,

vnoque, vel altero excepto, concordante in cenſura de SS. Auguſtino, & Thoma refragantibus Scientiæ Mediæ. Nam in teſtimonio non eſt ſermo, niſi de Congregatione habita apud Epifcopum Sanctæ Agathæ, anno 1601. die 7. Iunij. Et non exprimitur numerus Conſultorum, qui reſiſtentibus Regente Carmelitarum, & Procuratore Generali Auguſtiniano, aſſirmarunt, propoſitionem 14. fuiſſe à Molina aſſertam, & inuentum de Scientia Media à Maſſilienſibus excogitatum ad extenuandam effectricem bonæ voluntatis gratiam.

4330 Et quidem eo anno 1601. in vna è Congregationibus Cenſorum & PP. FF. Dilaci Aluarez, Thomæque de Lemos, necnon PP. Gregorij de Valentia, ac Chriſtophori de los Cobos, reuoluerunt plerique Cenſores quod antea protulerat circa 14. propoſitionem Molinæ, nempe Scientiam Mediã eſſe Semipelagianum dogma. Sed reclamauerunt duo, & cum eis Noſtri declarantes, in quo conſiſteret Semipelagianorum abuſus circa Scientiam Mediã, reſutatus à S. Auguſtino, quamque longè à tali abuſu recederet Molina concors S. Auguſtino in agnoſcenda Scientia Media, reſtoreque eius vſu. Ignoro mentem, & deu huius Congregationis, & apud quem ſit coacta. Non adſuit ſapa, non Cardinalis vllus, non Peña, non triginta ad minus viri pronunciantes in Scientiam Mediã, ſi vnus, aut alter excipiat. Quare teſtimonium quaſitum à Thomæſio non aſſert robor ſcriptis ab Authore Curſus Theologici.

4331 Quanquam verò poſt illud referantur à Thomæſio, qui adſiterunt Congregationibus in conſpectu Pontificis Summi, non ſunt illi plures, quam ſex Cardinales, vnus Archiepiſcopus, quatuor Epifcopi, Prior Benediſtinus S. Pauli, duo Doctores Sorbonici, quatuor Procuratores Generales Ordinum Religioſorum, Fr. Palantierus Franciſcanus, & Regens Carmelita Tranſpontina; proindeque non fuerunt plures, quam viginti, & eorum vnus non fuit Peña.

4332 Præſentis animo Thomæſius, teſtimonium illud extractum Romæ 1636. è Diario Peña, repellendum tanquam inſufficiens ad munienda quæ dixerat Author Curſus Theologici; & ideo diligentiã adhibuit vt conſcriberetur Romæ anno 1637. aliud. Scribitque in pregreſſi, pag. 690. [De ipſorum autem Conſultorum iudicio in Congregationibus coram Summo Pontifice, aſſertatur idem Decanus Rotæ Peña, firmiter permanniſſe in ſententia de reſicienda Scientia Media, vt ex alio teſtimonio nos ipſi oculatim vidimus. Et ſic ea, quæ in Curſu Theologico Carmeliſtano ſapientiſſimi PP. dixerunt, firmum, ac ſtabile reputari debet; nec aliquid eſt, vnde poſſit inſirmari, niſi fortè quia non ita in particulari ea retulerunt, quæ hic ex teſtimonijs allatis, vt res iſta non ſub caligine perpetuò iaceret, declarauimus.]

4333 Caterum etiã ſecundum hoc teſtimonium loquatur de Congregationibus celebratis in præſentia Summi Pontificis; ſed non de triginta viris, qui dempto vno, vel altero condemnarint in eis Scientiam Mediã; neque de præclaro illo maximã ſapientiã & eximiã ſanctitate Theologo, inter eos vno, ſcilicet de Peña. Expedientiſque fuiſſet, vt ſecundum hoc teſtimonium verbo tenus, & ſub authentica forma vt primum præſentaretur

exaravi in num. 4335. provt legitur in epistolis Generalis noſtri ad Provinciales, datis Romæ ex die 5. Septembris, anno præfato.

4344 Hæc, & non plura nos nouimus de Conſultoribus Theologis in Congregationibus coram Clemente VIII. & Paulo V. Quauis verò plura, ea que nobis fauorabilia comperti fuiffemus, contineret nos ab eis referendis præcitata in n. 4338. Conſtitutio Innocentij X. Papæ, declarans, ac decernens, vt *affertis Actis Congregationum habitantium coram felicis recordationis Clemente VIII. ac Paulo V. ſuper quæſtione de Auxilijs diuina gratia, tam pro ſententia FF. Ordinis S. Dominici, quam Ludouici Molinae, aliorumque Societatis Jeſu Religioſorum, nullam omnino fidem adhibendam, neque ab alterutra parte, ſeu à quocumque alio allegari poſſe, vel debere.* Quæ Conſtitutio cum edita ſit, ne huiusmodi Actis allegatis iam tunc à nonnullis noua fides, & approbatio videretur accreſcere ex Innocentij X. ſilentio, & ne in poſterum allegarentur cenſurando, vt aduertit Faſſeau ſuprà, nos eo libentius illam obſeruamus, quo ſummè adhuc diſtamus à cenſuranda contraria ſententia, etſi ad manum eſſent Acta aliqua pro noſtra.

4345 Ac ſanè niſi compareant legitima, & authentica Acta, ſcripta à ſecretario Congregationum, non facile eſt coſpectos habere Conſultores, qui noſtram condemnarunt, neque quibus in punctis. Quauis enim antea improbaſſent, poterunt retractare penitus, vel aliquibus in punctis, cenſuram poſt tam longas, & accuratas Noſtrorum defenſiones in præſentia Clementis VIII. & Pauli V. Tot damnationes, & in omnibus omnium Congregationum punctis, quot narratur in Actis apocryphis Peñæ, ac le Boſſi, & ſi quæ ſunt alia, faciunt vt ſuſpicer, Scriptores Actorum, eo ipſo quòd quidpiam diſputandum proponeretur, & à Diſceptatore noſtro propugnaretur, adnotare eæcè, & ſine discrimine, fuiſſe illud à Conſultoribus proſcriptum. Complura ſunt commiſſa diſſertationi, & defenſa à noſtro Athleta, quæ nec tunc ab Antagoniſta Dominicanogabantur, nec nunc reculantur à poſterioribus; & non pauca tunc negata ab illo, nunc ab his conceduntur, vt mihi ex ipſis Orationibus patens eſt. Et tamen Scriptores Actorum ſemper dicunt, conſuluſſe fuiſſe contra Molinam, partemque noſtram fuiſſe damnatam. Sæpe Noſtri iterarunt eandem doctrinam, & quod tunc fuerant in vna Congregatione, inculcabant in alijs, in quibus occulto ſe offerebat ob connexionem materiarum, vel ob maiorem claritatem, vel ob reſtituendam in auditoribus antedictorum memoriam, vt mihi etiam eſt notorium ex iſtèdem Orationibus. Si autem antedicta fuiſſent conclamata, deſinerent repetere ea velut iam deſperata. Et quantum ad Scientiam Mediam in particulari, ſi quidem initium tractandi de ea fuerit coram Clemente VIII. in Congregatione trigefimatertia, potuiſſent Conſultores qui tunc tam r pudiaſſent, mutare ſententiam ante Congregationem quadragefimamſeptimam; ſat enim temporis interfuit ad plenioram inſtructionem, & ad prioris iudicij reformationem.

4346 Præterea iuxta Ioannem de S. Thoma diſp. 20. art. 6. §. De iſſorum, pag. 690. parui eſt momenti confirmatio indicata à Didaco Alarcone pro Scientia Media, quod Baſtida in Congregatione trigefima-

quinta vocauerit impoſſibilia, minùs apta, contraſcripturæ ſacræ, ſutilia, &c. decreta à Dominicanis adſtructa, abſoluta ſubiectione, & conditionata obiectione, vt medium ad cognoscenda à Deo contingentia conditionata: tum quia etſi coram Clemente VIII. ſed Baſtida non habebat authoritatem deciſiuam; tum quia tacet Alarcon reſponſum Magiſtri Lemos, qui ita diluit obiectiones Baſtidæ, vt huic paranti iterum ad eas reſpondere, dixerit Summus Pontifex, *Quid modo vis dicere, Pater?* Et cum permiſiſſet dicere breuiter, nec aliquid afferret, quod eſſet magni ponderis, & Lemos ſe ad dicta remitteret, & in ſumma repeteret ea quæ dixerat, ſoluta fuit Congregatio. At hæ rationes pariter valent, ne multum inſtitatur iudicio aliquorum Conſultorum contra Scientiam Mediam. Nam quanquam in præſentia Clementis VIII. nihilominus non fuit eorum iudicium niſi merè conſultiuum; & forſan poſtea retractatum illud, ſilicetque, quale aliorum fuerit, tam tunc, quàm deinceps. Sic ad hominem. Abſolutè enim prædictæ Clementis VIII. & Lemofij, atque Baſtidæ interloquutiones ſunt apocryphæ, vt pote aucupatæ ex Diario Peñæ.

4347 Et per tranſennam aduertatur, Thomafium addere ibi ex eodem Diario, Baſtidam in Congregatione trigefimanona, Paulo V. præſente, dixiſſe, [ſe ſcire accedere ad diſputandum coram Conſultoribus iam determinatis ad partem contrariam, imò & ſe diſputare de re, quæ iam decernata dicebatur, ac publicabatur. Et cum multo tempore in his, atque ſimilibus immoraretur, Summus Pontifex grauiter illum reprehendit, & ad dubium reſpondere præcepit.] Contentus eſſem ad hæc, vt & ad proxima, reponere eſſe apocrypha, niſi cum impudè poteram, adduxiſſem Baſtidæ exordium, & perorationem pro Oratione Congregationis trigefimanonæ. Legitur itaque exordium in Scientia Media Hiſtoricè defenſata, *Euentil. 14. editionis ſecundæ, n. 355. vt & peroratio num. 352.* Præbuit ad vtrumque occasionem, quod cum in Congregatione trigefimaoctaua actum eſſet quali de proprietatibus diuinæ gratiæ efficaci, voluit Paulus V. vt in ſequenti diſcueretur eius quali eſſentia, ſeu an eſſet, necne, phyſicè prædeterminatiua? Sed iactatum publicè à nonnullis fuerit, Noſtris importunitis præcibus extorſiſſe id à Pontifice, huncque non permiſſum, niſi vt ſemel tantum, & breuiter de quæſtione iſta tractaretur. Primò, quia iam pridem Conſultoribus viſum, efficacem gratiam eſſe prædeterminatiuam phyſicè. Secundò, quia pluries, & ex profeſſo diſputari à Noſtris contra gratiam ſic efficacem, nihil aliud foret, quàm Noſtros ex reis aſſurgere in actores, qui Dominici Bañes ſententiæ de huiusmodi gratiæ efficaci litem moueremus. Quam quidem ſententiam in Congregatione trigefimaoctaua profeſſus eſt tanquam propriam ſuæ Scholæ Dominicanus Propugnator, etſi anno 1599. reſigerit obligare ſe ad eius defenſionem Reuerendiſſimus Magiſter Generalis Prædicatorum Hippolytus Maria Becaria, ſtipatus Proſcuratore Generali ſui Ordinis, & Didaco Alvarez, Thomaque de Lemos, in Congreſſibus primò apud Cardinalem Madrucium, ſecundò apud eundem, & Cardinales Aſulanum, ac Bellarminum habitis cum R. admodum Generali Societatis Claudio Aquauina, cuius latus cingebant Petrus Arrubal, Michaël

Michaël Vazquez, & Chriſtophorus de los Cobos. Videantur ſcripta in *Euentil. 2. num. 284. & 291.* Baſtida itaque enixè contendit in Congregatione trigefimanona impetrare facultatem examinandæ ex profeſſo prædeterminationis phyſicæ, obrinuitque eam præuià Pauli V. cum Cardinalibus conſultatione, & fuit eà vſus vſque ad quadageſimamſeptimam, auditus tanta cum indulgentia, & benignitate, vt teſteur Cardinalis Perronius in epiftola ad Henricum IV. Regem Chriſtianiſſimum, Congregationem anno 1606. die 11. Ianuarij celebratam (quæ videtur fuiſſe quadageſimaquarta) duraffe octo horas, quarum quinque, ut etiam ſex diſtinnit Baſtida; ſereque tres in trigefimanona. Vnde parum credibile ſit, reprehentum grauiter fuiſſe à Paulo V. ob orationis exordium: quod certè prolixum non fuit, ſed admodum breue, præſertim ſi comparetur cum toto Orationis corpore. Niſi quis conieciuret, obiurgatum Baſtidam, quia grauiſſimis Summi Pontificis, & ceteri illius Senatus auribus ingeſſerit rumores plebeios de iam decreta à Conſultoribus, imò & ab Apoſtolica Sede prædeterminatione phyſicæ: cum tamen Conſultorum non fuiſſet decernere, neque eò vſque concoxiſſent vltimam ſuam cenſuram, & Sedes Apoſtolica necdum ritè, & iudicè pronuntiàſſet. Quauis enim, ſi opus eſſet, poſſet excuſare ſe Baſtida, quia plurimum mentibus inhzereſant rumores illi: quos forſan non contempſerat Thomas de Lemos, cum acceſſit ad Congregationem trigefimanonam. Si enim aliquando contigit, vt periodos, & ſententias ex Auguſtini, aliorumque SS. PP. ſcriptis, non de proximo mandatas memoria recitauerit coram Pontifice, & Purpuratorum PP. conſeſſu, tunc maximè accidiſſe videri poteſt ob ſuam incertitudinem tractationis tam operoſæ de prædeterminatione phyſicæ. Atque ita illud aliquando eueniſſe narrat Hiacyntus Choquetius; ſed ſuperinductis alijs de nunquam traditis memorijs eius teſtimonijs, de emiſſione radiorum è vultu, cum ea recitaret. Ob quas mantillas ſuſpenſus fuit Choqueti liber, iubente Urbano VIII. Papa, qui falſè citabatur oculatus teſtis radiorum, vt attingi in *Euentil. 12. n. 381.* mecumque, & cum Carterio Vocontio Germanus Philaletes c. 3. §. 4. n. 139. *Authoritatis Scientia Media.* Sed à digreſſione redeamus ad viam rectam.

4349 Quorquot Conſultores, & quantumcumque ſeuere improbarent Scientiam Mediam, ceteratque opiniones Molinæ; ſi tamen Sedes Apoſtolica eas ad iudicium vocatas non damnet, ſed permittat, velitque ne qualiſcentur, aut cenſurâ quapiam notentur, improbatio à Conſultoribus illis non erit magni incommodi, neque pudenda Molinæ; neque Sedes Apoſtolica permiſſo carebit ingenti probabilitatis fundamento, neque longa meditatione, collationeque ſententiarum, ac rationum, neque multorum aliorum Theologorum, qui conſulti fuerint, approbatione. Atqui Sedes Apoſtolica non damnauit Scientiam Mediam, reliquaſque opiniones Molinæ, ſed permiſit, &c. Ergo, &c. Videtur Author Curſus Theologici negare Minorem, cum dicat, [omnes Conſultores, vno, vel altero excepto, conueniſſe vnà cum Summo Pontifice, non eſſe dandam Scientiam Mediam.] Sed certiffimum eſt, neque Clementem VIII. neque Paulum V. concordariſſe cum Conſultoribus, qui damnarunt Scientiam Mediam. Etenim R. P. Gabr. de Hlenao, *Scient. Med. Pars I. I.*

primus deſuit viuere ante litem conteſtatam, & iudicatam; & ſecundus edixit, fore, vt opportuno tempore promulgaret declarationem ſuam, aut determinationem; interimque vetuit, ne quis in quæſtione de Auxilijs pertractanda partem ſuæ oppoſitam qualiſicaret, aut cenſurâ quapiam notaret.

4350 Si pro Authore illo respondeas, ipſum loqui de Clemente VIII. & Paulo V. tanquam Doctoribus peculiariſſimis, & priuatis, vt poſtea in *deb. 8. num. 126.* expreſſit: habendi quidem illi eſſent maxima in aſſimatione, vt Doctores etiam priuati; ſed non deberent timeri niſi cum moramine, ſi vt præciſè tales, & in Theologia non exerciti, improbaſſent Scientiam Mediam, ſequenti Conſultores Theologos. Ceteram non egeamus hac hypotheſi. Nam non modò vt Doctores vniuerſales totius Orbis Chriſtiani, & ex Cathedra Pontificia, ſed neque vt Doctores priuati Scientiam Mediam, aliaſve opiniones Molinæ improbarunt.

4351 Conſtat id de Paulo V. qui vtramque agens perſonam, aſſeruit poſtremò ſuam tam Societatis, quàm Prædicatoriæ Religionis ſententiæ circa auxilia diuinæ gratiæ probabilitatem omni erroris ſuſpicionem liberam. Neque vquam antea, ſiue vt Cardinalis Inquiſitor aſſiſtens in Tribunali Sancti Officij, in cunctiſque Congregationibus de Auxilijs coram Clemente VIII. ſiue; vt iam Pontifex Summus præſetultit quidpiam aduerſum ſententiæ noſtræ. Cum in Conclauis, quo fuit creatus Pontifex, commendatà à Sacro Collegio fuiſſet expeditio Controuerſiæ agitatae ſub Clemente VIII. interruptæque ſub breni Pontificatu Leonis XI. quantocyùs potuit, iuſſit, indifferens ipſe, & in æquilibrio poſitus circa vtramque partem, vt ſibi, & Cardinalibus Sancti Officij conſiceretur informatio, quæ exponeretur verus ſtatus primi, & principalis diſſidij de gratiæ efficaci per ſe, & prædeterminante phyſicè, necne, proponerenturque fundamenta vtriuſque ſententiæ ex Scriptura Sacra, Concilijs, Patribus, Theologis antiquis, Academicis, Ordinibus Religioſis, & rationibus Theologicis. Accepit libentiffimè eruditorum, & conſpicuæ dignitatis hominum oblata ſcripta, & inter alia Petri Lombardi, Archiepiſcopi Armachani, iam in multis fauentis Societati; Pauli Ricuperati, vtriuſque Signaturæ Referendarij, fauentis in cunctis; Fr. Ioannis Carthagenæ ſtantis in plexiſque pro Dominicanis. Detinuit Romæ Bellarminum, ne Capuam rediret; adiunxit Cardinalibus S. Inquiſitionis Perronium, vt ſecum certarent committendis denud diſputationum certaminibus, quæ voluit fore vnice de phyſica prædeterminatione, provt Noſtris ab initio in votis ardentiffimis fuerat, & provt apud Clementem VIII. inſtantiffimis precibus ſemper ſupplicarant. Præterea innotefcit ex eiufdem Perronij epiftola ſcripta anno 1606. die 11. Iulij ad Regem Chriſtianiſſimum Henricum IV. mendallè, vt Acta omnia Concilij Tridentini, eruta ex Caſtello Sancti Angeli, traderentur ipſi viſuro quid inde lucis poſſet hauriri ad cauſæ deciſionem. Refertque Annatus in fine præcitatae Informationibus, *num. 59. pag. 69. & 70.* Paulum etiam præcepiſſe anno 1607. (vel potiùs 1606.) paucis diebus ante 28. Auguſti, vt iudicium tum Armachani (indicatum

n. 4373.) tum aliorum Doctorum communicarent Illustrissimis Cardinalibus, Generalibus Inquisitoribus; petiissetque hos, ut daretur etiam scriptum Ioannis Antonij Bobij Carmelitani, acerrimique defensoris sententiæ Societatis; & Paulum imperasse, ut describeretur, & singulis distribueretur.

4352 Hæc abundè demonstrant, Paulum V. ut Doctorem etiam priuatum, non fuisse infensum doctrinæ nostræ ante intimatum Decretum, quo non plus Dominicanam, quam nostram vindicauit à censura. Post illud verò non defunt signa, quæ præstitit magnæ, ne dicam maioris propensionis erga nostram. Sed parco eis enarrandis; nam mihi satis est, non improbasse. Id quod exinde etiam conuincitur, quòd Eminentiſſimus Cardinalis Burghesius scripserit ad R. admodum P. Doctorem Franciscum Saurium Societatis Iesu, nomine eiusdem Sanctissimi Pauli V.

[ADMODVM REVERENDE PATER;

Acceptis binis eiusdem argumenti Vestræ Paternitatis literis, iussit me ei Sanctissimus Dominus, nomine suo respondere, præstantiam ingenij Vestræ Paternitatis, & obsequium in Sedem Apostolicam plurimi se fecisse; eam paterna charitate & amantè semper, & in posterum amaturum, cum ob præcipua in Republicam Christianam merita sua, cum quòd honorem de suis virtutibus sentit. Quod ad impressionem libri de Gratia pertinet, nullam propter doctrinam orta est difficultas; existimat enim sua Sanctitas, eam non discrepantiam ab eruditione, & doctrina tot librorum dudum in lucem à se editorum, qui omnium acclamatione excepti egregiè suuinent nomen, & famam, quam adepti sunt: sed omnis emanauit difficultas ob æquitate, quæ inibi disputatur, materiam; & qua ne alij etiam agerent, qui de ea scriperant, efficaciterque pro facultate imprimendi institerant, grauissimis de causis pro nunc non modò cautum, sed etiam strictim vetitum fuit (nempe in Romana Inquisitione ab anno 1611. die 1. Decembris, & in Tolletana ab anno 1612. die 23. Augusti, & pro nostris prohibuerat R. admodum Generalis Claudius Aquauina ab anno 1607. die 11. Decembris, ad omnes, quantum in nobis esset, turbarum occasiones remouendas) si vlli tamen vnquam potestas fiat hæc de re libros promulgandi, in hoc etiam ostendit sua Sanctitas, quanti Vestram Paternitatem, eiusque virtutem æstimer; volet enim tunc, ut liber vestræ Paternitatis inter primos in lucem prodeat. Ego cum huiusmodi occasio dabitur, non patiar studia mea à vestra postè Paternitate desiderari. Cui diuinæ gratiæ incrementum à Deo precor, & suæ Sanctitatis nomine benedictionem impartior. Romæ 26. Aprilis 1617.

V. Paternitatis studiosus

S. CARDINALIS BURGHESIVS.]

Si vt Doctorem priuato ingrata tunc esset Paulo V. doctrina Saurij, & qualitas materiæ disputatæ in tomo 2. de gratia, non sic rescriptum ipsi fuisset.

4353 Vltimò, si Paulus V. ut Doctorem priuatum, perrexisset damnare doctrinam nostram de Auxilijs diuinæ gratiæ, non est verisimile, Sapiētissimum Gabrielem Pennorum aulurum ei præsentare humanæ libertatis Propugnaculum à se compositum

(in quo tota ea doctrina defenditur) explorandum, recognoscendumque suæ Sanctitatis iussu, vt idem Pennotus testatur in epistola Nuncupatoria ad Vrbanum VIII. quo iam Pontifice Summo typis est traditum anno 1624. cum anno 1611. à Gregorio X V. (immediato Pauli successore) obtinuisset editionis facultatem.

4354 De Sanctissimo Clemente VIII. ut Doctorem priuato, maior est difficultas. Sed si loquamur eo de tempore, quo voluit per seipsum de causa iudicare, non ita tunc propendebat in sententiam Dominicanam, vt nostram damnaret. Post primam Congregationem accepit Commentarium, tributum in quindecim capita continentia summam nostræ, firmantique eam recitatis Sancti Augustini testimonijs. Illud iam attentè visum reddidit Nostris, cum his annotationibus propria manu exaratis, quæ nunc extant in archiuio Domus Professæ Romanæ: Dico duo, hanc esse doctrinam Sancti Augustini in materia gratiæ; sed non eodem modo contineri in omnibus propositionibus. Nam in aliquibus continetur verbis formalibus; in aliquibus paucis non continetur formaliter, sed colligitur sufficienter; in aliquibus, vt in quinta, & nona, & decimatercia, & decimaquinta, non continetur formaliter, neque colligitur sufficienter, nisi in bono sensu explicentur. Dico secundo, in his propositionibus non contineri totam doctrinam Sancti Augustini in materia gratiæ, sed addendas esse aliquot propositiones ex verbis formalibus Sancti Augustini ad complementum totius materiæ de gratia. Hæc propositiones in scripto separato offeram. Hæc animaduersiones non indicant, Clementem iam apud se profus deliberasse de oppositione doctrinæ nostræ cum Augustiniana. Post Congregationem etiam trigesimalam secundam inuicem consilium legendi horis successiuis Concordiam Molinæ, & quod verfauit exemplar, seruatur in tabulario nostro Romano cum lincolis ductis intra contextum, & cum notulis marginalibus sacræ suæ manus vsque ad paginam 178. In quibus indignantur, describunturque summarè verba Molinæ significantia suam discrepantiam à Semipelagianis, cum quibus conuenire acufabatur. Affirmat insuper de Clemente Archiepiscopus Amachanus Petrus Lombardus, in prolixo scripto ad Paulum V. nihil de hac causa pronuntiasse, sed eam integram, & omni præiudicio liberam successoribus decidendam, præoccupatum morte reliquisse.

4355 Quauis ergo prior fuerit in partes Dominicanas, non tamen eò peruenit, vt nostras, tanquam Doctorem etiam priuatus, damnaret. Forſanque Hispani erga priores affecti, qui Romæ commemorantur, credebant, aut spergebant plura, quam quæ re ipsa erant, de signis inclinationis in eas. Compertum quippe est ex literis Cardinalis Perronij ad Regem Christianissimum Henricum IV. quas transcribit Annatus disp. 4. de Scientia Media, capite primo, num. 20. indicatque in præcitata informatione num. 42. pag. 47. fuisse ipsos palam professos protectionem PP. Prædicatorum aduersus Iesuistas; & Regis Hispaniæ Ministros ardentem vrisse apud Pontificem condemnationem PP. Societatis, ob rationem politicam, quam Perronius præsumebat, scilicet ob odium amoris illius quem

quem & P. Generalis Iesuitarum, & illius Ordinis ferè omnes præferrebant erga Maiestatem Christianissimam; atque adè videretur Religionis Controuersia in questionem status degenerasse.] Scio ego interuenisse non hanc, sed aliam causam. Aduenerat in Vrbeni autumnò anni 1603. Marchio de Villena, Duxque Escalonæ, Orator pro Catholico Rege Noſtro Philippo III. qui ei in mandatis dederat, [vt circa Controuersiam inibi agitatam inter PP. Prædicatores, & Societatis, partes illorum contra hos tueretur.] Ad quæ mandata non motus piissimus Rex, & erga Societatem nostram aliàs benignissimus ea de ratione, cuius in suspicione erat Perronius; sed suafus ab Administro gratiosissimo sibi, & validissimo, Duce Lemæ, indulgentem tum propria, dignæque deuotioni erga PP. Prædicatores, tum aliquam in Societatem, ob historiam non hoc loco exprimentam, indignationi Comitissæ Excellentissimæ viduæ de Lemos, Præfectæ interiori laudatissimæ Reginæ Margaritæ Austriae cubiculo, & sororis Ducis eiusdem, matrisque Comitissæ de Lemos, cui nupsit filia eiusdem Ducis. Sufficiat indicasse hæc.

4356 Ex quibus nolitur, cur Marchio de Villena, aliique Hispani Romanam Curiam incolentes, præcipueque Reuerendissimus Decanus Roræ Franciscus de Peña, nullum non lapidem mouerint, vt Sanctissimus Clemens acceleraret Congregationes, finemque præſergeret disputationibus, & sententiam ediceret in Societatem. Cui tamen fauebant Ministri Regis Christianissimi, multorumque aliorum Principum Catholicorum. Quas inter factiones, & affectiones pugnantibus medijs stabat Clemens, tanquam Christi Vicarius, Doctorem œcumenicus; forſanque etiam tanquam Doctorem priuatus, tametsi proxt iam hos, iam illos in contrarias diuisos partes audiebat, respondebatque, videretur ipsis magis in vnam, quam in aliam propendere.

SECTIO CCCVI.

Præcluditur effugium quoddam.

4357 **F**atebitur quis cum Ioanne Thomasio disp. 20. art. 6. §. De ipsorum, pag. 690. Authorem Curſus Theologici aliquatenus defecisse, quia non ita in particulari de Consultoribus retulit, quæ postea ipse Thomasio; seu quia non distinguit duplicis generis Sessiones, seu Congregationes iussu Clementis VIII. circa hanc materiam habitas, alias videlicet ab ipsis Censoribus tantum, aliàs coram Summo Pontifice, & Cardinalibus per eum designatis, Theologisque Consultoribus. Et hæc fuerunt Congregationes numero 47. videlicet 37. coram Clemente VIII. & reliquæ coram Paulo V. eius successore (non immediato.) Alia verò Congregationes, quæ fuerunt habitæ à Censoribus, sed non coram Summo Pontifice, etiam vt accepi (inquit idem Thomasio §. Carmelitani, pag. 688.) fuerunt totidem. Vnde quis dicit: Vt sit de censura Summorum Pontificum Clementis VIII. & Pauli V. necnon Consultorum Theologorum in Congregationibus coram illis; nihilominus in prægatis R. P. G. abr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

horum ante eas solennes damnatam fuisse Scientiam Mediam. Et si verò priuatas anteriores Congregationes non licuerit Thomasio ad longum videre, potuit tamen obtinere authenticum Congregationis trigesimalæ tertiæ, anno 1601. die 7. Iunij testimonium: [Ex quo liquet (vt ait pag. 689.) qualis fuerit mens, & iudicium illorum Censorum circa Scientiam Mediam. Et inde valde confirmatur quidquid circa eandem hucusque resoluimus, & quomodò non potest defendi, quod hæc scientia fuerit tradita ab Augustino, vel in eius latebris occulta: cum in disputatione iussu Ecclesiæ ventilata, & discussa circa mentem Augustini, in hac parte oppositum pronuntietur, licet non sub victima censura, & definitione, quæ expectatur à Summo Pontifice, & interim prohibetur à nobis dari. Sed tamen qualiter per disputationes iussu ipsius factas fuerit disposita via ad determinationem faciendam, ex his intelligi potest, quæ ipsi Consultores censuerunt in prædicta Congregatione. Et Consultores hi non fuerunt ex alterutra Familia Societatis, vel Dominicana; ipsi enim erant quasi partes formales in hac lite. Et ita solum præbuerunt Magistros, virosque doctissimos, qui coram Summo Pontifice in illis 47. Congregationibus disputarunt ab anno 1601. in tertia septimana Quadragesimæ, in qua incepit prima Congregatio coram Summo Pontifice Clemente VIII. vique ad annum 1606. die 22. Februarij, quo habitæ est vltima Congregatio coram Paulo V. Tanto enim tempore, & interuallo summam maruritate, & deliberatione fuit res ista tractata coram tali confessu totius Orbis grauissimo: & sine dubio grande pondus in hac parte facit eorum auctoritas. Ex quibus ab animo legentium Authorem Curſus Theologici pellitur omnis dubietas, & magis, ac magis constat, quantum contra sententiam de Scientia Media ponderent illi designati Iudices, & quomodò inde argumentum trahatur pro eruenta mente Augustini, & PP. aliorumque Authorem.] Hucusque ex Thomasio.

4358 Sed hoc etiam modo reformata narratione de Consultoribus, non patet via ad institutionem rursus faciendam in auctoritate illorum contra doctrinam Molinæ & Societatis. Et quia reformatio præcipue pendet ex Verbis Thomasio, obseruo circa ea primò, Congregationes Consultorum habitas in absentia Pontificis Summi multas quidem fuisse, sed earum numerum non esse facile supputabilem, vt ex infra dicendis colligetur. Secundo, si Thomasio copia non fuit Actorum eis in cunctis Congregationibus, & tantummodò nactus fuit testimonium trigesimalæ tertiæ, de hac sola iudicium ferre potest, non de cæteris. Forſitan Consultores, qui tunc percusserant Scientiam Mediam, mitigarunt rigorem in Congregationibus coram Papa subsequitis ad eam, de qua in num. 4332. sermo fuit. Tertiò, illa Consultorum in priuata Congregatione pronuntiatio aspera aduersus Scientiam Mediam non multum huic præiudicat. Si enim, aduertente Thomasio, non fuit sub vltima censura, & definitione, vtpote quæ expectaretur à summo Pontifice: Ergo cum ille non prouiderit hucusque eam, etsi conscius præfate pronuntiationis, signum est, neque illi fuisse, neque aliis debere esse magno in momento. Imò

cum Paulus V. post ipsam sibi notam prohibuerit, partem nostram (in qua eminet Scientia Media) qualificari, aut censuram quapiam notari, signum etiam est, abrogasse, reddidisseque irritam, & inimitabilem talem pronuntiationem, quoadvique ille, aut alius eius successor in Sede Petri ultimam censuram, & definitionem promulgaret. Quæ certe hæcenus non est edita, expectaturque non cum timore, sed cum desiderio, non minus ab vna Schola, quam ab altera: quanquam fortassis Controversia hæc manebit semper indecisa ad ingeniorum crucem & eruditionis Theologicæ exercitium. Ex quidquid sit de diuinatione ista, si cui Vicario Christi in posterum libeat ad decisionem accedere, parum erit disposita via ad eam per eiusmodi censuras in priuatis Congregationibus, parumque ponderantur tales designati, non Iudices (vt vocat Thomasius) sed Consultores: speroque mecum consensurum, qui attenderit ad hæc quæ subijcio.

4359 Anno 1598. cooptati sunt à Clemente VIII. viri octo, qui de Molinæ libro delato tribus antea annis à PP. Dominicali Prouinciæ Castellanae, & Toletanae, seu Hispaniæ (vti ab ipsis vocatur) referrent suam censuram Romanis Quæstitoribus sacris. Quinamque futuri essent, insinuarunt Eminentiſsimi Cardinales Alexandrinus, & Alculanus, Quæstiores & ipsi sacri, atque olim ex Prædicatorum Ordine, primusque Protector horum; necnon Reuerendissimus Franciscus Peña, Decanus Rotæ, Consultorque S. Officij. Conuenierunt octo illi Theologi vndecies ex secunda die Ianuarij vsque ad decimamtertiam Martij apud Cardinales Ludouicum Madrucium, & Pompeium Arigonium, Generales Inquisitores, aliquandoque apud vnum solum eorum, præsertim primum, & septem ex Theologis reprobauerunt propositiones sexaginta & vnam Molinæ, concluderuntque sub hac forma: [Censumus, è re Catholica esse, vt liber, qui inscribitur, Concordia liberi arbitrij cum gratia donis, compositus à Ludouico Molina, & eius doctrina omnino prohibeatur. Atque idem censumus de Commentariis eius in 1. p. S. Thomæ, quovsque saltem à viris ad hoc munus deputatis expurgentur à nouis opinionibus, quæ veterum Theologorum, potissimum verò S. Thomæ, & PP. doctrinæ aduersari videbuntur.]

4360 Paulò post latam censuram, & traditam Cardinali Alexandrino, euoluit hic ad Supetos die 27. aut 29. Martij. sed tamen Cardinales Madrucius, & Arigonius redeunt die 20. Decembris Clementem VIII. Ferrariâ, conscium fecerunt Congregationum, quibus præfuerant; significaueruntque, commissam fuisse vni Theologorum, Fr. Gregorio Nunnezio Coronelio, Procuratori Generali Prouinciæ Augustiniane Lusitanicæ, curam ampliandi, expoliendique censuram; quod opus pro sui gravitate, ac difficultate, & pro multitudine magis, & magis examinandarum sententiarum postulabat diuturnum tempus. Quo autem hæc in Vrbe transigebantur, Nostri ibi commorantibus occulta omnino fuerunt. Sed non diu post resonarunt in Curia Hispanica, acceptis literis ex Vrbe, quibus incautè cane batur IO Pean, IO Triumphi de Ictutis proscriptis Romæ. Quare Nostri Hispani conquererantur tum de damnato Molina non audito; tum de incuria Sociorum in

Vrbe. Harum querelarum priori parte perueniente ad aures Mariæ Imperatricis (quæ amantissima erat Societatis, Heroïnaque inter Austriacas nulli secunda) scripsit à Madrito die 14. Novembris epistolam transcriptam integrè à Sherlogo *part. 1. sect. 7. num. 29.* suppliciter deprecans Clementem VIII. [tum propter vniuersalis Ecclesiæ gratiam, tum propter eius in hanc Religionem deuotionis ardentiorum affectum, vt quàm commendatissimam haberet sua Sanctitas, & paternè defenderet omnibus occasionibus, speciatim eâ, quæ oblata est de P. Ludouici Molinæ libro. Quem librum ex auctoritate suæ Sanctitatis Archidux Albertus filius eius, dum esset Supremus in Regno Lusitanicæ Inquisitor, cum toto Sanctæ Inquisitionis Senatu examinauit ob quorundam emulorum instantias, & reperit, criminationes illorum nullius esse momenti, librumque securum, & Catholicum esse. Quod ipsum quoque iudicatum est à multis vniuersitatibus, Prælaris, & hominibus doctis Castellæ. Quod sua Sanctitas fuisseret perciperet ab Hispaniâ in Vrbe Legato.] Ad quem etiam, & ad Cardinales Aldobrandinum, Madrucium, & S. Seuerinæ misit similes alias.

4361 Piissimus item Philippus III. (eodem anno, mense Septembri inauguratus Rex) Nostrorum indolens conquestibus, nondum à Duce Lerinæ, Priuato suo (vt appellant) persuasus, vt Dominicanis potius, quam Iulianis adfueret, misit & has litteras ad Clementem.

[SANTISSIME PATER.

Pax, & bona correspondentia inter duos Ordines S. Dominici, & Societatis Iesu tanti momenti est in Ecclesia Catholica, quantum potest intelligi ex eo, quod Religiosi vtriusque Familie impendunt se cum tanto seruire, & zelo christiano literis, & exemplo in seruitium Dei, & profectum animarum, pro vt notum est. Discordias, quæ inter illos his mensibus exarserunt, componi iussit Vestra Sanctitas. In quo Ministri S. Inquisitionis, quæ ad ipsos pertinebant, hic cumulatè præstituerunt, effectu etiam tali, vt dissidia sublata vtriusque, & partes tranquillè acquiescunt speraretur. Verùm aliqui priuati affectus, & fines proprii non desinunt (quemadmodum comperio) querere nouas vias huius turbandæ pacis, & inquietandi ipsos Ordines cum periculo euidenti magnorum incommodorum, & malorum. Rogo suppliciter Sanctitatem Vestram, vt pro ea, quam gerit, personâ Patris communis vniuersorum, dignetur obuiam ire perniciosis istis consiliis, spes, & simulates priuatas damno publico promouentium; & tam efficaciter interponere manum, atque auctoritatem suam in hoc negotio, vt ea mandando suis Ministris, quibus omnis occasio nouarum inter duos Ordines offensionum remoueat, detrimenta cessent: sicque conseruetur multa pax, & bona correspondentia; & tantò maior sit fructus spiritualis, qui ex ipso sperari potest tanta cum ratione, & Domino nostro melius seruiatur. Ex quo etiam fructus ad me propius perueniet, particularisque satisfactio, & fauor à vestra Sanctitudine, pro vt distinctius exponet Sanctitati Vestræ Dux Sessæ (seu Suesæ) cui de hoc mandauit. Conseruet Dominus noster, & omni prosperitate cumulet Sanctissimam personam Beatitudinis

Beatitudinis Vestræ ad bonum, & felix regimen vniuersalis Ecclesiæ, quantum Christianitas opus habet. Madriti, 16. Novembris, anno 1598.

Vestræ Sanctitatis multum humilis, & deuotus filius

D. PHILIPPVS,

Qui suos sanctissimos pedes, & manus osculor.

Rex.

[Franciscus Idiaguez.]

4362 Vt autem suus Orator distinctius exponeret Pontifici summo quæ his in literis Maiestas Catholica indicabat, scripsit ad illum alias sequentis tenoris.

[Rex.

Dux Sessæ, & Baenæ, Cognate mi. Tenes, credo, memoriâ diffensionem, quæ his mensibus elapsis Religiosos Ordines Sancti Dominici, & Societatis Iesu hic involuerunt; quidque eis componendis decreuerit sua Sanctitas, quidve hic eius iussu Inquisitio egerit; quibus apparebat, acquiescisse vtriusque, deincepsque tranquillè in concordia victuros. Sed cum ex eo tempore compererim, certos homines, & priuatis affectibus, & rationibus ductos, studere iterum rebus nouis & semina simulatam spargere, putavi mihi recurendum ad Sanctitatem suam, petendumque ab eo remedium grauantis mali. Quare scribo ad illum epistolam, quam hic coniunctam mitto, cuius sententiam ex subiecto exemplo cognosces. Iniungo autem tibi, ac mando, vt postquam, isthic vocatis ad te quibusdam Religiosis vtriusque Ordinis, quietis, ac rectis, ex his intellexeris, quo nunc statu negotium hoc sit, & quæ ipsis media opportuna videantur ad stabilendam inter ambas Religiones pacem, duraturamque consensionem, reddas dictam epistolam Sanctitati suæ, & oratione coram vberiore expoans, vt geatque quæ in ea scis à me posita, adiungendo etiam quæ ad finem optatum opportuna duxeris. Postque orabis instantissimè meo nomine Sanctitatem suam, vt provideat idonea remedia præuertendis incommodis, ac damnis, quæ tum in Christianitate vniuersa, tum in hisce Regnis ex contentione harum duarum Religionum sequi possent. Dignetur in eo sua Sanctitas manum, atque auctoritatem illam efficacem interponere, quæ hinc deinceps semper sit inter illas pax, & concordia. Quandoquidem sine dubio potest ex illa sperari fructus spiritualis multus, & grande obsequium Dei, & ipsius Sanctæ Sedis. Quod si fortè media concordie, quæ proponuntur, successum non haberent (quem tamen habitura, considerare in diuino auxilio decet) ideoque decerneret sua Beatitudo diffentias partium iudicio decidere, tuum erit procurare, vt ex æquo, bonoque iudicium exercetur, vt neutra pars iniquiore vlla in re conditione prematur: audiantur prius, & tunc demum, causâ satis cognitâ, ius æqualiter administretur, pro vt credere licet voluituram, curaturamque Sanctitatem suam. Atque in hoc casu, item vt & alio, de quo dixi, ages meo nomine cum sua Sanctitate, ipsiusque Ministris, adhibebisque officia omnia, quæ ad expeditionem negotij profutura videbuntur: non remittendo diligentiam, quoad ista Con-

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

trouersia conuenientem æquæ compositionis sortiar exitum; id quod pro rei momento, ac merito mirum in modum cupio. Fac admonetas me de omnibus, quæ circa hæc eueniunt. Pardi, 26. Novembris, anno 1598.

Ego Rex.

[Franciscus Idiaguez.]

4363 Exaratæ epistolæ videbantur profutura, ne Molina indefensus damnaretur. Vt verò Nostri in Vrbe degentes euigilarent ad eius causam, moniti confestim sunt à Sociis ex Hispania, missusque illuc è Salmantica (cuius nostrum Collegium gubernarat, ibique prælegerat cum laude Theologiam, & receptus in Societatem fuerat anno 1571.) P. Christophorus de los Cobos, ortu Gaditanus, adiunctusque Socius P. Ferdinandus de la Bastida, qui tunc inibi recolebat Theologiam. Cum enim Vallisoleti anno 1594. intumisset Controversia occasione libri Molinæ de Concordia, propositi ad defensionem publicam à P. Antonio de Padilla, Adelantato quondam Castellæ, Comite de Sancta Gadea, & hærede Comitatus de Buendia, vito dignissimo immortalis memoriæ in Annalibus Societatis; cumque in Academia Salmanticæ exedris iam ab anno 1559. Nostri tentamentum fecerint opinionum, quas postea primus Molina in libro Concordiæ dedit luci publicæ anno 1588. vel sequenti: cumque etiam Salmanticæ ob præsentiam inelyti Magistri Primarij Dominici Bañes, qui totis copiis se opponebat Molinæ impugnantis doctrinam suam prouulgatam *tom. 1. in 1. p. typis* commissio ad annum 1584. quotidie in Academia concertationibus exposita discussioni fuisset vna, & altera, visum fuit expediens, exinde Romam delegari, qui Molinæ simul, & Padillæ, Collegique nostri Salmantini, imò & totius Prouinciæ Castellanae (etsi Molina ad Toletanam pertineret) tuerentur partes, quique in sententia antiqua eiusdem Prouinciæ Castellanae de auxiliis diuina gratiæ experti essent. Mentionem etiam reperio P. Didaci de Alarcon, qui Romam Procurator pro Molina accesserit, è Prouincia forsitan Toletana.

4364 Romani ergo Nostri excitati ab Hispanis conuenerunt Pontificem summum in Congregatione S. Officij, Kalendis Ianuarij, anno 1599. libello hoc supplicij per manus Cardinalis S. Sufanæ, confectoque sub Molinæ nomine.

[BEATISSIME PATER.

Ludouicus Molina, humillimus Vestræ Sanctitatis Orator exponit, quatenus effluxit iam annus cum dimidio, ex quo supplices Sanctitati Vestræ literas dedit, libellumque huic Sanctæ Congregationi, vt si aliquid in suo libro notatum esset, dignaretur Vestra Sanctitas efficere, vt censuræ exemplar illi concederetur, scilicet vt posset respondere, ac se defendere. Et quoniam, vt ad eius notitiam venit, nonnulli in Hispania, & alibi spargunt in vulgus, eius librum esse censuris notatum, iterum suppliciter à Vestra Sanctitate petit idem, quod antea, vt ipsi detur exemplar eorum rerum, quæ in eius libro notatæ fuerint; sperans, benignitatem Sanctitatis Vestræ non permissuram, vt in hac causa procedatur abique eo, quod ille, qui est pars, possit audiri: sic enim fiduciam habet in Domino Deo, se posse omnibus satisfacere,

D d 3 de

de singulis afferens rationem, sicut attulit, & satisfecit in Generali Inquisitione Lusitaniae, in cuius Consilio alias haec causa est agitata, & in cuius fauorem, doctissimorum Theologorum examine iudicata. Idque pro singulari gratia habebit à Vestra Sanctitate, quam Deus diuinitimè conseruet incolumem.] Singulis etiam S. Inquisitionis Cardinalibus oblata sunt singula exemplaria rationum lex, quibus haec petitio nitetur.

4365 Redditæ etiam à Nostri Romanis sunt Clementi VII. literæ, quæ à Molina subinde aduenerant, & quarum priora verba descripsi in num. 4308. nunc verò reliquam earum partem communicabo Lectori. [Primum (aiebat) contra eundem librum (nempe de Concordia) in Lusitania multa oblata sunt Serenissimo Archiduci Alberto, tunc Cardinali, eius Regni Moderatori, & in eodem Inquisitioni Generali. Eidem Alberto, & toti S. Inquisitionis Consilio, & coram, & scripto satisfeci. Tota præterea res per viros doctissimos, etiam Dominicani Ordinis, diligenter examinata est, & lata pro meo meoque libro ab eodem S. Inquisitionis Consilio sententia; eiusdemque autoritate typis mandata, & libro meo Appendix addita. Dumque his in Lusitania penderet, in cætera Hispania idem meus liber iussu duorum Consiliorum Regionum Castellæ, & Aragoniæ à duobus doctis Theologis examinatus, approbatusque est, ipsaque approbatio impressa. Post hæc ad Generale sanctæ Inquisitionis Tribunal in tota Hispania scripta quædam contra eundem librum afferuntur. Res tota de integro à Complutensi Academia ex præscripto Inquisitionis cognoscitur, ac perpenditur liber totus iterum, iterumque, vt ex fide dignis accipi, tum Academiæ illius, tum multorum aliorum Præfulum, ac doctorum virorum iudicio approbatur. Secundò, ad sanctissimos reuerentissimos Vestre pedes humiliter prouolurus supplicem peto, vt antequàm hæc res definitur, iubet Sanctitas Vestra Romam afferri, & ibi considerari omnia, quæ ego scripto detuli ad Consilium Sanctæ Inquisitionis in Hispania, tam pro mea causa, meisque opinionibus, quàm contra ea, quæ à P. Bañes, & à P. Zumel (à quibus hæc omnia proficiuntur, quique contrariam meam sententiam sequuntur) scripta, & impressa sunt; nam ex eorum omnium collatione, & diligenti examine, tum causa tota melius cognoscetur, tum clarius apparebit eos, dum confutare student mea dicta, in alia incidere minus conuenientia, & minus, ni fallor, his temporibus tuta. Denique quoniam à Sanctitate Vestra, Sanctoque ipso superne Inquisitionis Senatu reis omnibus conceditur, vt audiantur, præsertim Catholicis, ac Religiosis, cum sit de ipso iure naturæ, vt paratus se defendere audiat; & quemadmodum ea, quæ contra ipsum afferuntur, ita etiam quæ contra aduersarios ipse affert, simul videantur; Sanctitatem Vestram obsecro, atque obtestor demississimè supplicem, ne viterius in hac causa procedatur, donec ego quoque audiat, & ea quæ contra meorum accusatorum libros obtuli, perlegatur; siquidem ita spero, me in omnibus, quæ obijciuntur, diuinâ adiuuante gratiâ, & Sanctitati Vestre, & quibusvis æquis Iudicibus plene satisfacturum. Quamvis enim sciam, aliquos ex fatribus meis Romæ pro me

aliqua scripsisse, tamen cupio, vt ea etiam, quæ à meipso pro meo libello allegata sunt, considerentur. Ad quod, si ita Sanctitas Vestra iusserit, veniam isthac ipse, quamvis ætate, & studiorum labore confectus. Vita enim ipsa carius esse debet bonum nomen, & sanæ, catholicæque doctrinæ æstimatio: quam iterum, Deo teste, profiteor me semper sequutum fuisse. Iterum me, meaque omnia humiliter isti Sanctæ Sedi submitto. Deus nobis incolumem in longos annos Sanctitatem Vestram seruet in bonum totius Christiani gregis. Conchæ, die 20. Mensis Septembris, anno 1598.

Deolucor sanctissimos B.V. pedes

Humilissimus S.V. filius, ac minimus seruus, LUDOVICVS MOLINA à Societate Iesu.

Simul cum his literis præsentatum fuit Pontifici memoriale supplicem, vt de notatis à Molina, & ab aliis in Magistro Bañes, ferretur etiam censura ex suæ Sanctitatis imperio.

4366 Quibus omnibus permotus Clemens auertit animum à censuris Theologorum septem aduersus Molinam speciatim, conuertitque ad tentandam aliam viam decidendæ causæ inter PP. Prædicatores, & Societatis. Ad se itaque vocauit amborum Generales die Ianuarij prima anni 1599. significansque quod cogitaret, scilicet vt cum aliquot selectis suis Theologis conuenerent coram Cardinali Madricio, antiquiore Inquilstore; ibique palam profiterentur quid vna, & altera Religio sentiret in principalibus Controversiæ punctis; sic enim plane, & plene liqueret de differentia inter vtramque, & confictis articulis dissidij, potter sua Sanctitas conuocare, facili, breuitateque progredi ad dijudicandum. Initiatæ sunt hæc Congregationes ex die 22. Februarij coram Madricio solo, cui aggregati postea iussu Pontificio, die 11. Martij Cardinales Escuanus, ac Bellarminus, & vsque ad Iulij finem prorogata fuerunt huiusmodi Congregationes, multæ quidem numero, siue computentur quæ Generalium coram præfatis Cardinalibus, siue quæ horum inter sese habitæ fuerunt. Et mense Augusti, die 8. Cardinalis Bellarminus direxit epistolam ad P. Antonium de Padilla, in eaque transcripta à me num. 196. Euentil. 12. testatur, sanctissimum Dominum nihil penitus decreuissæ circa physicam prædeterminationem, vel alium articulum ex iis, qui ad Controversiam de Auxiliis diuinæ gratiæ spectabant.

4367 Quæ huc vsque attuli ex legitimis, & incorruptæ fidei testimoniis circa censuram Theologorum septem in Congregationibus suis priuatis, & circa quæsitam à Pontifice Maximo Clemente VII. aliam viam dirimendæ Controversiæ Ordinis vtriusque, ostendunt satis, specialem eam censuram contra Molinam nihil, aut parum ponderis tunc habuisse apud Clementem, eaque non effectum, vt illius Doctoris causa desineret esse in integro apud supremum Ecclesiæ Iudicem.

SECTIO CCCVII.

Impeditur euasio alia.

4368 Non deerit qui concedat, Clementem VIII. diuinitimè aliquamdiu à censura Consultorum septem; sed dicitur, rediisse ad eam anno 1600. mense Septembris. Cùm enim postridie Kalendas Aptiles oppetisset Cardinalis Madricus, qui præerat Congregationibus proximè memoratis; & Magister Generalis Prædicatorum causâ Comitiorum Vniuersalium Ordinis celebrandorum Neapoli in feriis Pentecostes, nequiret interesse eis, illoque defuncto paulò post Comitiorum, creatio successoris differretur vsque ad alteras ferias insequentis Pentecostes, desiderabatur Generalis Magister Dominicanus, qui adesset: præterea in Congregationibus habitis nihil certi elici potuerat, quod consensu vtriusque Religionis exponendum esset decisioni Pontificiæ: adiuit Clementem suo, & communi plerorumque Consultorum nomine Gregorius Nunnezius Coronelius, obtulitque ingenus meditatæ magis censuræ aduersus Molinam volumen, conitructum à se, & elucubratum ex tempore aduocato in num. 4360. subscripturnaque à cæteris. Quo viso, Pontifex manifestauit iterum, quantum pondus apud se haberet ea censura. Decreuit etenim, vt prioribus Consultoribus adderentur duo alij, nempe Generalis Procurator totius Ordinis S. Augustini, Ioannes Baptista Piumbinus; & Regens Carmelitarum, Ioannes Antonius Bobius. Coram quibus omnibus adessent duo Dominici (fueruntque Didacus Alvarez, ac Thomas de Lemos,) & duo à Societate (fueruntque Gregorius de Valentia, ac Christophorus de los Cobos,) & legeretur censura in singula asserta Molinæ, posteaque proponerent Theologi à Societate, si quid haberent contra illam, & pro Molinæ assertis. Sic namque fieret, vt Consultores vel corrigerent illam, vel denuò confirmarent; ipseque Pontifex, præeunte huiusmodi discussione, & recognitione, posset expeditius pronuntiare sententiam decretoriam. His autem in Congregationibus inchoatis circa finem anni 1600. & prosequutis anno 1601. nonnihilque vltra, perleuerarunt priores septem Consultores in damnatione propositionum viginti Molinæ, præsertim decime quartæ spectantis ad Scientiam Mediam, vt noscitur ex testimonio authentico allato à Thomasio disp. 20. art. 6. §. Carmelitani, pag. 689. et si, sicut ibidem etiam exprimitur, restiterint duo, qui recenter fuerant adiuncti. Igitur illorum priorum Consultorum iudicium retinet adhuc pondus grauissimum authoritatis, & non de facili eleuabile.

4369 Negare ego non possum, his ex Congregationibus disseminatam famam in Vrbe, & in Italia, aliisque in nationibus, maximèque in Hispania, de Concordiæ libro cauteriato, seu stigmatizato, & de Authoris statua in foro publico combusta, deque centum aliis ingestis probris ob horrenda doctrinæ dedecora. Vnde magnus ille vir Antonius de Padilla sollicito, anxiusque hos rumores scripsit è Vallisoleto ad Eminen-

tissimum Cardinalem Bellarminum. Sed ab eo accepit istud responsi:

[REVERENDE PATER.

Non miror, Molinæ causam vobis isthic negotium facessere, sentiens quantas hic nobis quoque molestias in dies creet. Miror tamen pudet cum dispendio animæ, ac salutis suæ tam portentosa mendacia spargere. Hoc pro testatissimo, certissimoque habe, comburendæ statua Molinæ nec cogitationem hic vnquam obortam, nedum hoc iam factum, quod isti iactant, credi debeat. Nam eius quoque qui hic sunt aduersarij, palam illum pro Catholico, & bono Religioso habent. Negotium principale Controversiæ de prædeterminatione, & causa peccati nondum tractatur, & quando tractabitur, speramus in Domino, &c. Quod iam agitur, est reuissio censuræ, quam tulerunt certi Deputati, qui non sunt Iudices in hac causa, sed tantum Censores libri Molinæ. In hac reuisione PP. duo Societatis præfentes adunt cum totidem PP. Dominicanis. Scribuntur oppositiones, & defensionnes. Vbi finita reuissio fuerit censuræ, S. D. N. Iudex erit. Et quanquam nescio quæ sit futura sententia Sanctitatis suæ; scio tamen, si forte opus fuerit, emendari Molinæ librum, fore omnino, vt is emendetur in propositionibus damnatarum, quas communes cum aduersariis habet, non autem in materia Controversiæ, quæ illis est cum Societate. Illud quod proponit V. R. considerabitur maturè. Ne dubites, quin certus planè, ac securus sis, Sanctitatem Domini nostri nihil inconsultè, ac temerè precipitaturam, sed illud demùm facturam, quod illi diuina inspiratio persuaserit, ad maiorem Dei gloriam, & utilitatem fore. Commendo me tuis sanctis orationibus. Romæ, 9. Martij, anno 1601.

Reuerentiæ Vestre quasi Frater in Christo,

ROBERTVS CARD. BELLARMINVS.]

Sic ille, cuius omnia pauca verba, fortassis nunc placida non futura omnibus Lectoribus. Et ex hac epistola, prout Italicè dictata extat in nostro Romano archiuo, refert Annatus in præcitata Informatione, num. 52. pag. 57. illa, Quod iam agitur, vsque ad Quæ illis est cum Societate. Idque animaduerto, ne quis suspicetur confictam à me fuisse.

4370 Inualere adeò in Hispania rumores falsi, vt Illustrissimus Nuntius Apostolicus, ratus suarum partium esse occurrere illis, & succurrere veritati oppressæ, impedireque, ne à vilissima plebe, ac rudi iuuentute anathema in Molinam, & socios conelamaretur, publicari Edictum sequens.

[Dominicus Ginnasius, Dei, & Apostolicæ Sedis gratiâ Episcopus Sipontinus, S. D. N. Clementis diuinâ prouidentia Papæ VIII. eiusdemque Sedis in Hispaniarum Regnis cum potestate Legati de latere Nuntius, Inrimque Camera Apostolicæ Collector Generalis, vniuersis, & singulis Venerabilibus in Christo Patribus prædictorum Regnorum Archiepiscopis, & Episcopis, & eorum cuiuslibet salutem, & sinceram in Domino charitatem.

Noueritis, Sanctissimum Dominum nostrum causam de Controversia circa gratiam efficacem, & sufficientem inter quosdam Patres Dominicanos, & Iesuitas agitam, & librorum à nonnullis vtriusque præfati Ordinis Authoribus de eadem re compositorum ad se cognoscendam, examinandam,

minandam, atque decernendam afferri præcepisse, ac ut interim sine aliqua contentione, aut nota, sed eâ, quæ decet modestiâ, de prædicta Controuersia, donec idem S. D. N. aliud decreuerit, disputetur, statuisse. Cùm autem, sicut accepimus, nonnulli, itaturo prædicto neglecto, aliquos ex dictis Authoribus, eorumque doctrinam circa supradictam Controuersiam graui censurâ, in illorum, ac sui Ordinis dedecus notare, ac eorum libros Summi Pontificis sententiâ damnatos esse publicè dicitare ausi fuerint; & nisi eorum audaciâ reprimatur, ex eo non modica incommoda, & etiam scandala verisimiliter oritura sint: Nos iis, ex officii nostri debito, obuiare cupientes, Circumspectionibus vestris, & vestrum cuiuslibet per præsentem Apostolicâ auctoritate committimus, & mandamus, quatenus statutum prædictum S. D. N. Papæ, quovisq; per eundem S. D. N. declaratum fuerit, & de eo planè, ac notoriè confiterit, obseruari faciatis, & quilibet vestrum faciat, contrauenientes per censuras Ecclesiasticas, & earum aggravationem, aliaque opportuna iuris, & facti media compescendo. Datum Vallisolei anno Domini 1601. die verò 21. Septembris, Pontificatus eiusdem S. D. N. Papæ anno X.]

Hoc Edicto coercita aliquantum est in Hispania maledicentia populi in Nostros, quos ut euitarent tanquam denuntiatos hæreticos propè fuerat; cordatque viri iam verebantur, posse esse commentitia, quæ ut accepta à fide dignis ex Vrbe, insurrexerant alij; namque incredibile penitus videbatur, ut Nuntium Apostolicum lateret, si Romæ renuntiati fuissent hæretici Iesuitæ.

4371 Sed quod mirandum magis est, in ipsa etiam Vrbe idem ferè murmur increbuerat, quotidieque primo mane viscebantur inscriptiones partim scurriles, partim contumeliosæ bono Molinæ, & Societatis nomini, volabantque libelli infamatorij per manus otiorum. Quare Generalis Præpositus noster ad pedes Clementis prostratus exponit, quantis dicacis linguæ, & nascuti styli fatyris subsannaretur Societas; deprecaturque ne permittat, Molinam damnari, non auditis eius Procuratoribus Christophoro de los Cobos, & Didaco Alarcon, qui ex Hispania ad id iam Romæ aderant. Respondit Sanctissimus: [Desineret timere, & queri, despiceretque tam ridiculos sermones populi; neque enim lata erat sententia, neque ferretur, nisi prius communicatis Societati, quæ Molinæ obiciebantur.] Admissi non diu post ad audientiam Bartholomæus Perez, Assistent Hispaniæ, & prædicti Procuratores, qui manus Pontificis obtulerunt complura grauisissima testimonia exinde adportata in fauorem doctrinæ Molinæ; ipseque præcepit, ut illis traderetur exemplum censuræ à Numezio adornatæ. Contra quam, & eius Authores, cùm non pauca, nec leuia exceptionis, ac reuersionis capita retulisset Procuratores, decreuit ut recognosceretur, præsentibus Cardinalibus Asculano, & Bellarmino, quatuorque doctis viris ex ambabus Religionibus. Sed euadentibus irritis Congregationibus duabus ob studia partium constantissimè, ardentissimèque pro se, ac contra inuicem decertantium, significauerunt Pontifici Cardinales, medium illud non videri aptum. Vnus Nostrorum fuit Benedictus Iustinianus, valde notus, charusque Clementi, & qui è Polonia redierat functus mun-

re Pontificij Theologi, missus illuc anno 1596. cum Cardinali Caietano. Benedictum itaque semel, & iterum audiuit beneuolè Clemens profantem sincerè quid de censura contra Molinæ doctrinam iudicaret. Ac sensisse quidem non propitiè, postea prodidit publicè Commentariis suis luculentissimis in Epistolas Paulinas, & in Canonicas, præcipuè ad Ephes. 3. vers. 11. ad Philip. 2. vers. 8. Generalis etiam Præpositus Societatis libello præsentato Sanctitati suæ ostendit, imponi Molinæ in censura tredecim propositiones, quæ nusquam extabant siue in editionibus Olyssipponensi, & Antuerpiensi Concordiæ, siue in Commentariis super 1. p.

4372 Hinc, & inde anceps Clemens accessit Nunezium, cui aperit, quot, quamque validis machinis concuriatur sua censura; commendatque serid, ut eam perscrutetur, dispiciatque scrupulosissimè cum cæteris Consultoribus, quibus accedant Archiepiscopus Armachanus, & Episcopus Molfetenis. Ita factum est, tuncque accidit quod retuli *num. 4324. & seqq.* Tandemque Consultores continuerunt se in viginti tantum Molinæ propositionibus inuendis. De eis singulis censuram voluit Pontifex legi coram prædictis *in num. 4363.* eaque lege, ut Nostri, antequam voce responderent, adstringerent se iuramento nihil circa Molinæ propositiones dicturos, quod à veritate alienum existimarent, & scripto committeretur fideliter responsio: Dominicanique præsentem essent tanquam meri ferè spectatores, & testes, tum vt adderent animum Consultoribus in improbandis propositionibus, quas & ipsi fugillandas putarent; tum etiam vt adnotarent, & declararent postea, si quæ censura protectionem suam non mereatur.

4373 His in Congregationibus (quarum locus, dies, & numerus præcisus ignoratur à me, non tamen multas eas fuisse) censura percussit propositionem 14. Molinæ de Scientia Media: dicitque Thomasi, seu potius Franciscus Peña, euenisse id in Congregatione tertia supra trigessimam, apud Episcopum Sanctagathensem, Iunii die 7. quæ fuit Iouis, anno 1601. post longam, & exquisitam disceptationem. Exhibui *in Euenil. 3. numero 101.* integram ipsam censuram; persuade- reque mihi non possum illud de longa, & exquisita disceptatione. Nam Nostri, audita censurâ, dixerunt, propositionem quidem esse Molinæ, & aliorum communiter Theologorum Academicarum diuersarum, ac Societatis Iesu, nominatimque Cardinalis Bellarmini (locis nempe citatis *num. 4314.*) & ab Authoribus non negari, exceptis nonnullis recentioribus aduersantibus Molinæ; atque à se sub correctione S. Romanæ Ecclesiæ affirmari ex Scriptura, & PP. præsertim Augustino, & rationibus; sed addiderunt, [quia tamen pertinet ad Controuersiam magis vniuersalem de modo, ac ratione gratiæ efficacis, quod scilicet non ita moueat, vt ex sola sua natura prædeterminet physicè voluntatem, quæ sententia non solum Molinæ est, sed plurimorum Theologorum, imò plurimarum Academicarum, de qua præcipua Controuersia Sanctissimus Dominus, vt scimus, noliit nunc tractari, sed de solo Molina] idcirco non existimabant rem eam à se tunc quidem pluribus esse confirmandam. Post quæ responderunt ad censuram eo modo, qui videri potest *in num. 102.* Non igitur longè,

longè, & exquisitè disceptatum tunc fuit de Scientia Media.

4374 Quod etiam exinde colligitur, quia cùm PP. Dominicani ad plerasque Nostrorum responsiones illicè componerent, solutis Congregationibus, animaduersiones, ne titubarent Consultores in recitata, prolataque iam censura, vtque alij lectores responsionum redditarum à Nostris detinerentur, ne Nostros satisfecisse iudicaret; neutiquam extat in duobus (quibus vtor) MSS. exemplaribus harum Congregationum animaduersio vlla aduersus responsionem circa censuram propositionis 14. et si Nostri fuerint admodum solliciti comparandi, refutandique eas omnes animaduersiones. Ita constat ex sequenti libello supplicij Gregorij de Valentia ad Pontificem.

[BEATISSIME PATER.

Inter alia, quæ nuper exposui Vestræ Sanctitati de modo procedendi contra Molinam, dixi etiam, non communicati nobis illa, quæ Molinæ aduersarij postremò scribunt contra responsionem nostram pro Molina; atque ita fieri, vt non possimus nos (quemadmodum ius rei videtur exigere) satisfacere obiectionibus, quæ contra illum fiunt. Hæc in Congregatione, quæ de more fuit habita, ita nobiscum fuit actum, quasi omnia scripta, quæ sunt in Molinam, nobis communicarentur. Vt autem Vestra Sanctitas intelligat, me verissima dixisse, hæc offero exempli gratiâ Vestræ Sanctitati duo scripta PP. Prædicatorum circa quartam propositionem: quorum primum, illudque breuissimum, quale nobis communicari solitum dixi Sanctitati Vestræ, nobis solum communicatum est: alterum autem longius contra nostram responsionem secretè datum est Censoribus, nobis autem minimè communicatum. Cùm tamen aliquoties in Congregatione apertè dixerimus, nos parim curare, vt illud primum scriptum, quod legi ibi à PP. Prædicatoribus audimus, nobis communicetur; sed illud optare, vt si quid contra responsionem nostram vltimò scribatur, fiat nobis eius scripti copia ad respondendum vltimò pro reo, sicut æquitas postulare videtur: maxime cùm facile probare possimus, multa ab illis in eiusmodi vltimis scriptis falsè, & sine fundamento dici. Quod autem idem ab illis PP. circa alias quoque responsiones nostras fiat, ex hoc ipso scripto circa propositionem quartam apparet, si quidem in eo fiat mentio similium scriptorum contra nostras responsiones ad secundam, & tertiam propositionem. Hæc etiam Censores in illa Congregatione valde ægrè tulerunt, quòd ostendimus, quædam ab ipsis falsè imponi Molinæ, sicut alias sæpe fecerunt, vt Sanctitati Vestræ nuper dixi. Et quia Molina oppugnat gratiam ex se sola efficacem, seu physicè prædeterminantem, dicebant eum heri Pelagianum, & ita nos obiurgarunt, vt planè viderentur vellet nos deterere, ne liberè quod sentimus, pro defensione Molinæ dicamus. Hæc, & similia ne acciderent, Beatissime Pater, optarem in illa Congregatione præesse aliquem, vel aliquos, qui non iam antè essent manifesti Molinæ aduersarij, & qui possent æquo, & indifferenti animo compescere, & emendare, si quid excederetur ab alterutra parte; atque etiam fideliter referre quid ibi dicatur, & agatur; & non, vt faciunt illi, qui nobis etiam præsentibus dicunt,

nos quædam dicere quæ reuera non diximus, sicut heri accidit. Omnia tamen humillimè subijcimus voluntati, & dispositioni Vestræ Sanctitatis, quam Deus diutissimè seruet incolumentem.]

4375 Supplici hoc memoriali exorauit Valentia à Summo Ecclesiæ Præsule, vt traderentur Procuratoribus Molinæ omnes Prædicatorum PP. animaduersiones, quas illi conati sunt repellere accurato Commentario. Transcripti *num. 87. Euenil. 3.* extremam eius partem, in qua iidem dicunt: [Nos omnia hæc nostra, quæ in refutatione harum animaduersionum circa propositionem 1. vsque ad 10. scripsimus, sicut etiam alias omnes responsiones nostras iudicio S. D. N. Clementis VIII. vniuersi iudicis Controuersiarum Fidei humillimè subijcimus. Neque accipimus supradictas censuras tanquam iuridicè prolatas, cùm ab ipso Sanctissimo D. N. intellexerimus, Censores illos non esse in hac causa Iudices.]

4376 Ab eis itaque, tanquam merè Censoribus postremam reddi sententiam suam præcepit Pontifex. Estque ex monumentis illius temporis compertum nobis, eximisse censurâ priores duodecim propositiones pertinentes ad vires naturales liberi arbitrij; quibus de propositionibus dixerant Nostri in Commentario proximè memorato, [non ita à se propugnari, quasi essent in Societate nostra communes (nec enim erant,) sed vt ostenderent certè, in nulla doctrinæ earum parte contineri aliquem errorem contrarium Catholice Fidei; sed eas niti aliorum Doctorum sententiis probabilibus, & à præcipuis etiam Authoribus ex ipsa Dominicana Familia defensas.] Circa alias verò octo propositiones, quæ pro explicatione efficacis gratiæ recurrerant ad Scientiam Mediam, & excludebant prædeterminationem physicam, fautores habuit Molina solos Procuratorem Generalem Augustinianum, & Regentem Carmelitanum.

4377 Nihilominus miratus est Pontifex de circumscripta tandem censura in octo solum propositionibus, cùm antè ad tantò plures extenderetur, & tanto cum fragore non modò in Regina vrbium, sed etiam per vniuersam Christianitatem. Quare seuerè obiurgat Propertium Restam à Talleacotio, Antistitem Geruntinensem & Carriatensem, antiquiorem Consultorum, ob tam modicam ab initio præstitam attentionem, & diligentiam, vt quotidie opus fuerit resingere censuram. Post hoc colloquium ægrotare cœpit Propertius ad mortem, quæ intra breue interuallum sequuta fuit: indeque emanauit opinio de consternato eius animo melancholiâ mortali ex illa reprehensione de censura, vel alia de causa, quam indicauit *in numero 113. Euenil. 3.*

4378 Iam verò tanta in censura varietas, totiesque reuulsa, & reformata Censorum iudicia de Molinæ doctrina sunt visa Pontifici infirmum fundamentum, cui decisionem ex Petri Cathedra ritè superstrueret: ideoque in eam venit mentem, vt nulli parens labori, & quasi non tot aliis grauisissimis negotiis vniuersalis regiminis Ecclesiæ premeretur, cognosceret per seipsum de tota hac causa, audiretque coram vtriusque partis Theologis, sicque iuridicè, discussis obiectionibus, & defensionibus, pararet viam pronuntian- dæ definitiue sententiæ: de qua interpellabant Principes

Principes Christiani, præcipueque Rex Catholicus continuis literis, & per suum Oratorem. Atque ita exequi auspiciatus est anno 1602. die 20. Martij, feriâ 4.

4379 Quo ex toto discursu clarescit, reditum Clementis VIII. ad Consultorum censuram non addere huic pondus, quod probabilitatem Scientiæ Mediæ, & reliquæ nostræ doctrinæ opprimat. In exemplum deferriat, quod Thomafius *disp. 20. art. 6. §. Hoc etiam, pag. 691.* narrat: [Cum enim P. Ferdinandus de la Bastida in vigesima sexta Congregatione coram Clemente VIII. audiens pro Dominicanorum sententiâ adduci iudicium Louanienfium Doctorum, dixisset se mirari id, siquidem à Sancta Sede illis in hac parte fuerit impositum silentium, quia iniuste in hac materia accusabant Patres Societatis. Respondit F. Thomas de Lemos: Quod dicitis, non ita procedit. Nam Breue felicis recordationis Sixti V. vtrique parti, & vobis, & Louanienfibus imponit super re hac silentium, donec res ista fuerit per hanc S. Sedem determinata. Tunc dixit Bastida, Vidisti tu Breue? Cui Fr. Thomas, Vidi, & reuidi, & solum hoc continet. Tunc Bastida, si nobis non imponeretur aliquid iniuste à Louanienfibus, non id præciperet S. hæc Sedes. Cui Fr. Thomas, iustis de causis tunc vtriusque partes voluit tacere Pontifex Summus, vsquedum res ista à S. Sede determinaretur, & iam tempus est vt determinetur.] Et hæc apud Thomafium. Quæ cum sint ex Actis Congregationum coram Clemente VIII. haberi debent inter apocrypha. Et mihi difficile videtur, accidisse in vigesima sexta, in qua tractatum, an sit expressa sententia S. Augustini, vel saltem de eius mente; aut potius contra eius doctrinam, quod Deus leges ordinarias donorum suorum adultis tribuendorum magna ex parte vsui liberi arbitrij accommodauerit: Magis que difficile videtur, Bastidam appellasse Sixti V. Breue, quod non fuit nisi Edictum O. S. N. Nuntij Apostolici in Belgio, quanquam pro vulgatum auctoritate, iustitiam suo. Et adhuc magis difficile videtur, Bastidam non amplius vsisse verbis illis Edicti: *Cum igitur nos Colonia commorantes, quasdam opinionum dissensiones ortas esse cognouerimus inter Vniuersitatis Louanienfis Theologos, & Sacerdotes Societatis Iesu, Louanij Theologiam profitentes, super quibusdam sana doctrine articulis.* Ipsaque colloquutionis verba inter Lemofium, & Bastidam non sonant tam grauiet, & decorè, quam oporteret vitis aded vrbis in præsentia Pontificis Maximi. Sed his cunctis omiffis, si aliquot Louanienfium censura contra PP. Leonardum Lessium, & Ioannem Amelium Societatis nostræ non fuit magni momenti: si item Edictum Illustrissimi Nuntij Apostolici indicens vni, & alteri parti silentium in notando censurâ acerbiore, neque vna, neque alteram valde promouit, quia necdum determinata erat Controuersia à S. Sede Romana, & sub huius correptione Doctores Louanienfes censuerant, Nuntiusque Apostolicus remiserat se ad eiusdem determinationem, vt ex Lemofio refert, & approbat Thomafius; possumus nos eodem modo respondere ad censuram illorum Consultorum Romanorum contra Molinam.

SECTIO CCCVIII.

Illationes nonnullæ.

4380 Infertur primò ex Sectionibus confinis, Authorem Curfus Theologici potuisse non repetere in *dub. 6. §. 1. mm. 9. 6.* censuram illorum Consultorum Romanorum, vt improbaret, doctrinam de Scientia Media fatis communiter ab antiquis Theologis approbatam, & in Ecclesia Dei à tempore S. Augustini vsque ad nostrum perenni fluxu peruenisse. [Alioqui enim primò sequeretur (inquit) Romanum Pontificem ex consilio Cardinalium (vt solet) necnon & Theologorum admiffisse, & diu ac serid cum suamet personæ assistentia tractandam decreuisse denuntiationem, vel accusationem factam contra doctrinam de Scientia Media, à SS. PP. clarissimè, ac sæpissimè traditam, & perenniter in Ecclesia Dei ab eius Doctoribus, & Theologis fatis communiter receptam, nullatenus que tales accusatores obiurgasse tanquam calumniatores manifestos, & in re tam graui de antiquitate PP. & Theologorum fatis perpetua doctrina, & adhuc tunc valde vigente malè sentientes: quod quidem, vt ex se constat, dici nequit. Secundo sequeretur, grauiissimos illos triginta viros, qui iustu Clementis ad hanc Controuersiam examinandam cum ipsius interuentu interuentu per plures Sessiones continere, & omnes, vno vel altero excepto, post maturam discussionem in eam abierunt sententiam, vt dicerent, opinionem de Scientia Media doctrinam SS. PP. Augustini, & D. Thomæ refragari, insipienter, & cum magna antiquitatis, & doctrinæ tunc valde florentis ignorantia in re tam graui processisse: siquidem ignorauerunt id, quod in prædictorum PP. & tot Theologorum libris aded frequenter, & clarè continetur, & aded sinistrè eorum doctrinam intellexerint, vt Scientiam Medianam illis oppositam esse exultimant. Hoc autem admitti non potest, vt ex se patet.] Sic ille.

4381 Sed vltra dicta in præcedentibus addo primò, si quis responderet, fuisse ex Theologo eminentis sapientiæ, & Sanctitatis, miraculisque claro, & qui Congregationibus de Auxilijs diuinæ gratiæ præfens fuerit, auditum octo ante suum obitum diebus, accusatores Molinæ tulisse à Paulo V. post eas Congregationes aeternam de calumnia reprehensionem; quomodo conuinceretur falsitatis ab Authore Curfus Theologici? Secundo, verum re ipsa est obiurgatos non fuisse. Ast Molinæ sufficit, quod ipsi non probantibus, debere damnari eius doctrinam, sit absolutus. Et quidem in huiusmodi causis de doctrina librorum non solent multari delatores, etsi illa non damnetur. Tertio, doctrinæ de Scientia Media principia extabant in SS. PP. & in Theologis antiquis; multa que in iisdem, præsertim in S. Augustino, testimonia de eadem Scientia, quantum ad rem, tamen non quantum ad nomen. Sed vsus eorum principiorum, & intelligentia eorum testimoniorum sine deflexu in Semipelagianismum, quem S. Augustinus, & alij PP. expugnabant, non erat tam facilis, vt nulli videri posset Molinam egisse se præcipitem in Semipelagianorum.

norum errores. Quarto, accusatores Molinæ non detulerunt doctrinam tantum de Scientia Media, sed & de pluribus alijs punctis non parum intricatis, in SS. PP. scriptis; & ideo de his punctis (quorum discussio occupauit tres supra quadraginta Congregationes, cum de Scientia Media sint tantum quatuor habitæ coram Pontifice Romano) potuit admittere accusationem, quin tanquam iniustam, & calumniosam vituperaret, omnique carentem specie zelandæ præfæ, & sanæ doctrinæ.

4382 Quod vt penitius intelligatur, in medium proferam libellum supplicem selectissimum, quem post Congregationes Romanorum Consultorum, & duorum Theologorum è Sacro Ordine Prædicatorio, totidemque è Societate tradidit Pontifici Optimo, & Maximo Clementi VIII. Gregorius de Valentia, vnus ex eis Theologis nostris.

[BEATISSIME PATER.

Mirabitur, & iure optimo, Sanctitas Vestra, Molinæ Censores tot eius libri propositiones vt Pelagianas condemnasse; Molinæ verò defensores, præuio iuramento adstrictos ad verum sincere proferendum, & plerisque alios, inò & integras doctissimorum hominum Academiæ librum hunc vt Catholicæ Doctrinæ consonum approbare. Huius tanti discriminis causas exponam Sanctitati vestræ, & simul modum, quo breuiter ad exitum res hæc perducatur, indicabo. Causæ huius discriminis quatuor sunt. Prima, quod cum præcipue quæretur, an hæc Molinæ propositiones coincident cum errore Pelagij summe inter se dissident oppugnatores, & propugnatores Molinæ in statuendo, quis fuerit error Pelagij. Illi dicunt, Pelagium admiffisse veram gratiam internam, & supernaturalem, quæ esset verè sufficiens ex parte intellectus, & voluntatis; solùmque negasse gratiam ex se efficacem. Hi verò affirmant, Pelagium nullam veram internam gratiam supernaturalem agnouisse simpliciter necessariam ad agendum, sed tantum vt summum vtilem ad facilius agendum; & oppositum iudicant aded sacris Concilijs, Summis Pontificibus, SS. PP. & Doctoribus esse contrarium, vt credant, non posse id sine maxima temeritate affirmari. Secunda causa est, quod oppugnatores Molinæ sententiam de Physica prædeterminatione necessaria ad omnes actus voluntatis, vt certam ex Fide habent, & consequenter erroris notant eas propositiones, quibus illa negatur, vel impugnatur. Econtrariò verò Molinæ defensores censent, eam sententiam esse Fidei contrariam; vnde etiam approbant, & laudant ea, quibus illa conucllitur, & expugnatur. Tertia causa, impugnatores Molinæ censent, esse primum in Theologia principium. Quidquid alicui ex lege datur, dari illi ex proprio merito. Quapropter censent, Molinam re ipsa (quantumvis illud neget verbis) ponere cum Pelagio meritum in actibus naturalibus respectu supernaturalis gratiæ. Molinæ propugnatores econtrariò Consequentiã illam, Datur ex lege, Ergo datur ex merito, credunt se euidentissimè vanam demonstrare, iuxta principia tam D. Thomæ, quam Scoti; & nullam esse probant auctoritate ferè omnium Doctorum. Et ideo contendunt, standum esse Molinæ verbis, quibus tale meritum negat; cum nihil dicat, ex quo nec per probabilem coniecturam contrarium colligatur. Quar-

ta causa discriminis, aduersarij Molinæ Conciliorum decreta, & S. Augustini, ac aliorum PP. dicta, quibus definitur, necessariam esse gratiam Dei ad omnes, & singulos actus bonos, ita volunt intelligi, vt non solum ad actus supernaturales extendantur, qui sunt quales ad salutem oportet, sed etiam ad actus naturales credendi, sperandi, & amandi, qui similes sint istis supernaturalibus, nec sint quales ad salutem oportet, nec ad gratiam consequendam disponant. Socij contra Molinæ affirmant, similia Conciliorum decreta, & SS. PP. dicta de solis actibus supernaturalibus, qui sunt quales ad salutem oportet, esse intelligenda; per illa autem non excludi, quin fieri possint actus naturales circa illa obiecta. Hæc sunt, Beatissime Pater, causæ discriminis, in quibus si quid certum semel statuatur, veritas ipsa statim elucebit. Videtur omnino posse breuiter, & commodè res tota hæc ad desideratum exitum perducatur, si hæc quatuor dubia modo quasi totali in præsentia Sanctitatis vestræ verbo, & scripto disputentur. Primum, vtrum Pelagius omnem aliam gratiam præter ex se efficacem admifficit; an verò omnem veram gratiam, vt simpliciter necessariam negauerit? Secundum, vtrum necessitas gratiæ physice prædeterminantis aded sit certa, vt non peruerit sine errore in Fide negari? Tertium, vtrum sit euidentis hæc Consequentiã: Datur alicui ex lege, Ergo datur ex proprio merito? Quartum, vtrum definitionis Conciliorum, & PP. testimonia, quæ necessitatem gratiæ ad bonos actus affirmant, sint vniuersaliter intelligenda; an de his solum actibus, qui sunt supernaturales, & quales ad salutem oportet? Si enim semel constiterit, Pelagium solam gratiam ex se efficacem negasse, & statutum fuerit, prædeterminantis gratiæ necessitatem esse ex Fide certam, & ex lege infallibili meritum inferri, & ad omnes actus bonos circa supernaturalia obiecta gratiam prærequiri, inexcusabilis erit Molina, qui plures eiusmodi actus merè naturales sine gratia posse fieri affirmat; & allucrat, facienti quod est in se viribus nature, conferri præuenientem gratiam ex lege cum Christo ob eius merita à Patre statuta: & quia gratiam physice prædeterminantem toties aded acriter impugnat. Si tamen è contrario appareat, errorem Pelagij fuisse circa necessitatem, non circa qualitatem gratiæ; physice prædeterminationis doctrinam non esse Fidei dogma; nec euidenter inferri ex lege meritum; nec negari illis Conciliorum definitionibus actus merè naturales fieri posse sine gratia, nihil supererit reprehendum in Molina.]

Hucusque Valentia eleganti, & facili suo stylo ante oculos proponens ea, quæ in Molina poterunt tere contentionem aliorum Theologorum, & accusationi satis apparenti esse obnoxia, illo saltem tempore, quo de hæresi Pelagiana, & Semipelagiana Theologi non tam exquisitam notitiam adepti erant, ac postea, obligante ad id eruditionis ipsa Molinæ Concordiã.

Atque hinc quid procul est ab extremæ insipientiæ in Consultoribus nota, quod censuerint, doctrinam de Scientia Media alienam esse à S. Augustino, inò & ei repugnantem è diametro. Quippe intimè dignoscere, quam de Scientia loqueretur S. Augustinus, & quod illius obiectum, vsuque approbare, vel reprobare, paucorum erat

erat Theologorum ea tempeſtate, præſertim extra Hæſpaniam, ubi Controverſia fuerat exorta. Quia id non procedit de Conſultoribus, prope iam vocatis ad Congregationes coram Clemente VIII. & Paulo V. quia forſan in progreſſu, aut fine earum, auditis Noſtris Orationibus, mutarunt ſententiam, ut coniecturari poſſe diximus in *ſcſ.* 305. eorumque Acta ultra Orationis Noſtrarum, non interruptas colloquutionibus cum Dominicanis, aut cum aliis, deſſe nobis: & quanvis addeſſent, non licere modò uſum ad conciliandam fidem. Quare neque pro Authore Curſus Theologici, neque pro nobis afferri valet legitimum aliquid quoad contradictionem Conſultorum aduerſus Scientiam Mediam eis in Congregationibus, vel quoad fauorem erga illam. De Actis extra eas prohibitio non eſt interminata; ſed tamen ego caueo à propalandis quæ offentioni eſſe queant patronis contrariæ ſententiæ, ſolumque delibo aliqua, quæ ad noſtræ defenſionem conducere queunt, quantum conſtat, cauſam noſtræ non fuiſſe præiudicauit, argumentumque petiit ex Conſultorum conſtituta data in abſentia ſiue Clementis VIII. ſiue Pauli V. non eſſe valde efficaciæ.

4384 Utque id magis conſtat, legantur hæc Gregorius de Valentia in alio ſupplici libello ad Clementem VIII. paulò ante Congregationes conſtituta.

[BEATISSIME PATER.

Eſti in non late, Sanctitatem Veſtram in Controverſia de ſcriptis Ludouici Molinæ multa in vramque partem & audiuiſſe, & legiſſe; neque etiam ignorat, quodnam fuerit nuper ea de re Deputatorum quorundam iudicium; tamen quia ſimul intelli g, neſcitum aliquid à Veſtra Sanctitate in hac re planè conſtitutum eſſe, ac nonnullos iactare etiam apud Sanctitatem Veſtram me aliter de hac Controverſia ſentite, quam reuera ſentio. Et quia propter notitiam peculiarem, quam habeo de mente, ac ſenſu Catholicorum, & Hæreticorum in Prouinciis tramontanis (ubi per annos viginti quinque ſtudia Theologica, partim in publicis Academiis docendo, partim ſcribendo contra Hæreticos, partim cum hiſ diſputando tractauit) mihi perſuadere non poſſum, niſi quod debeo Sanctitati V. indicare quæ mihi in hoc negotio occurrunt: omnino decreui, id faciendo, exonerare conſcientiam meam, Sanctitatem Veſtram, quantum maximè poſſum animi humilitate deprecans, ut pro ſua clementia benigne hæc accipere à minimo ſervulo, & qualicumque Eccleſiæ filio dignetur. Neque enim conabor ſuadere, ut ſi quid reuera dignum cenſura, & condemnatione ſit, id ne condemnetur ob reſpectum aliquem noſtræ Societatis (alienus enim à ratione eſſet hic conatus; ſed tantum proponam quædam, ex quibus perpendi poſſit, an reuera id, quod de doctrina Molinæ nunc controvertitur, condemnationem vllam meretur? ſpectant autem ad hæc tria capita (ut ordine, & pauca ſem complectar) ea quæ mihi in hoc negotio occurrerunt. Primum eſt, ſeu falſa, ſeu vera Molinæ doctrina ſit, tamen euidentem ſalem eſſe, quod hæc tota diſceptatio inter eum, & eius aduerſarios eſt dubia, & controverſa inter doctos, & Catholicos Theologos, ac proinde Sanctitati Veſtræ quoque poſſe merito videri talem. Secundum eſt, non eſſe expediens Eccleſiæ, ut cuiuſmodi doctrina inter Catholicos

dubia, & controverſa, nunc notetur, aut improbetur per vllam cenſuram à Sede Apoſtolica. Tertium eſt, non deſſe alium modum, & ſufficientem, & faciliorem, quo res hæc tota expediri poſſit. Primum illud veriffimum eſſe, hiſ rationibus conuinci videtur. Primum, nam conſtat, Molinæ doctrinam, ut à quibuſdam improbatum, ita etiam approbati ab aliis Theologis Catholicis, & eruditis: quod ex approbatione librorum illius per Inquiſitores Fidei, & alios Cenſores in Luſitania, & aliquorum etiam Episcoporum perſpicuum eſt; itemque ex iudicio Complutenſis Academia, & Siguntinæ, & aliarum, atque etiam ex plauſu, quo mihi certò conſtat, in Flandria, Gallia, & Germania paſſim à Catholicis Theologis & Academiis excipi, & celebrari ſcripta Molinæ. Secundò, nam neque de cenſura conuenit inter eos omnes, qui à Sanctitati Veſtræ fuerant deputati ad Molinæ doctrinam diiudicandam, utpote alii eam doctrinam improbantibus, aliis reuocantibus eam improbare. Tertio, nam illi ipſi Deputati, qui doctrinam Molinæ improbarunt, receperunt in ea non paucas ſententias quas euidentiffimum eſt eſſe valde receptas à plurimis, & præcipuis ſcriptoribus Theologis; & paſſim hodie doceri in Scholis Catholicis: ut vel hinc manifeſtum ſit, cenſuram eorum Deputatorum, qui talia etiam improbaucrunt, minime reputandam eſſe certam, & firmam. Exemplo ſit, quòd inter cætera damnant (contigit id anno 1598. in cenſura, de qua *ad num.* 4359.) aſſertionem Molinæ, in qua is negat, creaturas ab æterno coexiſtiſſe Deo præſentes ſecundum ſuum eſſe reale in æternitate. Quam aſſertionem Molinæ adedò norum eſt defendi tum à multis Theologis, tum à S. Bonauentura, & Soto, ut mirandum ſit, duos illos Reuerendiſſimos Episcopos Deputatos, ex Franciſcana Familia (nempe Propertium Reſtam à Talleacotio, & Iulium Sanctucium, aſſumptos ex Conuentualibus) in cenſuram eius aſſertionis conſenſiſſe. Quia etiam Caietanus, Author è Dominicanæ familia, ſuper 1. p. D. Thoma, *queſt.* 14. *art.* 13. aſſeuerat, nullum ſe legiſſe, qui contrariam ſententiam aſſertit, ut inquit, defenderet; & multos, qui putent eſſe plenam contradictionis, & erroris: ut alia nunc euidentem generis præteream. Quartò, quia nulla eſt proſcriptio Molinæ ad doctrinam pertinens, quæ non poſſit ab omni erroris nota defendi, ſi non tantum vnus, aut alter locus in libris Molinæ ſpectatur, ſed omnia quæ in variis locis aſſeruit, diligenter conſiderentur, & conferantur, & ex omnibus, quæ ſit eius mens, colligatur; ut Sanctitati Veſtræ planum fiet, ſi benignè annuat, ut ad cenſuram illam Deputatorum respondeatur. Quintò, quia Molinæ aduerſarij, & illi deputati Cenſores in rejiciendis Molinæ ſententiis ferè nituntur aſſertione quadam ſua principali de prædeterminatione phyſica, in cuius refutatione verſatur omnis penè illa doctrina Molinæ. : : Contra eandem aſſertionem ultra Illuſtriſſimum Cardinalem Bellarminum, & alios ego diſſerui in ſecundo tomo Commentariorum meorum, & nuper breui quadam, & perſpicua methodo in quodam ſcripto, quod ſperare poſſe à Sanctitate Veſtra ſine moleſtia legi, ſi benignè dignaretur. Nunc ſolum vltui per has quinque rationes, veriffimum eſſe primum illud, quod poſui; nempe ſaltem eſſe euidentem, quod doctrina Molinæ, de qua diſceptatur, videri merito poſſit dubia.

dubia, & controverſa inter Catholicos Theologos. Sic de primo Valentia, cuius prætermiſi aliqua verba; & aliqua, retento ſenſu, inuerti nonnihil, ad auertendam quamcunque hoc tempore inuidiam.

4385 Progreditur deinde ad probandum ſecundum, & tertium caput; atque circa tertium: [Quandoquidem, inſpectis, & collatis diligenter variis locis librorum Molinæ apparet, mentem, ac ſententiam eius non niſi ſanam, & Catholicam fuiſſe, iuſſu V. Sanctitatis deputentur Theologi, qui additis, aut detractis in modo loquendi iis, quæ opportuna videbuntur ad tollendam omnem offenſionem, parent nouam librorum Molinæ editionem, cui præmittatur Præſatio, ex qua Lectoribus conſtat, eam ſolam editionem in poſterum habendam eſſe pro conſentanea menti ipſius Authoris, ut ex iis, quæ de ſua ſententia, & mente ante mortem per varias occaſiones intelligi potuit. Hæc ſunt, Beatiffime Pater, quæ putavi cum debita animi ſubmiſſione à me de hoc negotio proponenda eſſe Veſtræ Sanctitati. Cuius iudicio, & voluntati omnia humiliter ſubjicio, diuinam Maieſtatem orans, ut Sanctitatem Veſtram pro Eccleſiæ bono ſeruet incolumem.]

Haſtenus Valentia, tum fortiter obuians oppoſitioni, quæ ex cenſura Conſultorum fiebat contra Molinam; tum ingenuè annuens correctioni verborum ipſius eis in locis, in quibus ſapienter, & prudenter Theologi deſiderarent forſan dilucidiorẽ aliquam expoſitionem, aut vellet maiorem verecundiam impugnandi ſentientes contrariè. Nec dubium eſt, quin & ipſe Molina annueret, ſi viueret; cum ſciamus, emendaſſe in editione Antuerpienſi (quæ fuit ſecunda Concordiæ) verba nonnulla, admonitum à grauiſſis noſtræ Societatis viris.

4386 Inferitur ſecundò, eſſe Author Curſus Theologici ſcribat *dub.* 3. §. 2. *numero* 69. [Et ideo hiſ, quæ diximus (de cenſura eximiorum viro- rum triginta, vno, vel altero excepto, contra Scientiam Mediam, in præſentia Clementis VIII. & Pauli V.) ſtandum eſt, quia in hiſ rebus, in quibus non tam de iure, quam de facto ipſo agit, in quibuſque de euidentia facti, adhibita ſufficienti diligentia, non poteſt certitudine metaphyſicâ conſtare (ut in præſenti poſt adhibitam à nobis maximam diligentiam contigit) non poteſt aliunde prudens iudicium humanum (quidquid ſit coram Deo de re ipſa hominibus euidenter non nota) niſi ex moralibus coniecturis, ut ex testimoniis viro- rum grauiſſimorum omni exceptione maiorum, ſive ocularium teſtium, deſumi.] Inferitur, inquam, ſtandum non eſſe testimoniis de ea cenſura, non quia à conſilio ſefellerint ſiue ſpectatiſſimi illi homines (à quibus Author Curſus Theologici accepit) ſiue Theologus ille ſapiens, venerabilis ſanctitate, & illuſtris miraculis, qui interfuit Congregationibus, & earum Acta ſtylo deſcripſit, depoſuitque octo ante mortem diebus ſuum teſtimonium (quin ab Authore Curſus Theologici declaratur, ut oporteret, apud quem; ſed quia, ut homines, falſi ſunt; & eum aliquid minus proſperum contigiffet doctrinæ noſtræ in cenſura à nonnullis Romanis Conſultoribus, crediderunt famæ, quæ vires adquiſiuit eundo, auxitque loquacitate ſua ſucceſſum ſupra veritatem. Præterea expediens fuiſſet, ut Author

R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars I. I.*

Curſus Theologici nominatſet viros illos, à quibus hauſit relationem de Cenſoribus triginta, vno, vel altero dempto, damnantibus Scientiam Mediam in conſpectu Romani Pontificis; inde enim poſſemus inueſtigare, an fuerint grauiſſimi, an teſtes oculares, vel tales, ut non narrarent niſi ex fide dignis aliis teſtibus, vel instrumentis? Cum itaque Author non nominat, viros illos, non poteſt ipſa illorum in ſe grauitas innotefcere nobis; proindeque ad fidem de veritate narrationis reliquum ſolummodò eſt fundamentum in Authoris de ea grauitate aſſeueratione. Cui adedò, propter ſui authoritatem, deſereremus, ut moraliter etiam certam nobis faceret narrationem, niſi viros illos fuiſſe deceptos, comperit nobis eſſe aliunde. Idem ferè dicimus de elogio exhibito à Theologo diebus octo antequàm migraret è vita; nam, ut iam notauimus, prætermiſit Author perſonam, apud quam fuerat teſtatus. Quæ certè non fuit Author ipſe; nec enim Romam acceſſit, quantum indagare potui; expreſſiſſetque, ſi coram ſe depoſuiſſet. Iam ergo de perſona, quæ ſuis excepit auribus teſtificationem Theologi, reſtat quaſtio. Et curſus, an ab eadem, vel ab alia excepit ipſe Author? Id enim ſecundum tacetur etiam ab ipſo.

Inferitur tertio, quàm ſatiſ fuiſſet, ſi Author Curſus Theologici primus non extumulatſet hiftoriam de Conſultoribus Romanis. Quod quia mature, & cordatè ponderatur ab Annato, obſequium puto me facturum Lectori, ſi eius verba in Informatione ſæpiùs citata (ſed in Bibliothecis non vulgari) *num.* 37. *ex pag.* 42. tranſcribam. [Optandum (inquit) erat, ut ij, qui iam ab aliquo tempore ceperunt huiusmodi merces exponere, & ignotas priùs narrationes eruere è tenebris, imitarentur Thomiſtas, qui diſputationibus interſuerunt, & ſcripſere deinde, ut doctrinam, quam tunc defendenderant, confirmarent. Didacus Aluarez nihil omiſit, quo ſuam cauſam reddere poſſet probabilem, inſto de Auxiliis edito volumine paulò poſt diſputationes, hoc eſt anno 1610. alteroque Reſponſionum anno 22. Scripſit etiam fuſè de hoc argumento Ioannes Gonzalez in 1. p. S. Thoma, anno 1621. quorum uterque diſputationibus interſuerat. Scripſere alij quoque circa eadem tempora, retum in Congregationibus illis geſtarum probè conſcij, Nazarius, Nauarrete, Cabezudo, &c. Eſt autem apud illos altiffimum huiusmodi victoriarum ſilentium; ſed neque mentionem vllam fecere contentionum huiusmodi, ſeu diſputationum; nedum cenſurarum, prohibente videlicet ipſorum conſcientiâ veritatis. Author Curſus Theologici, quando iam ferè mortui erant omnes rerum tunc geſtarum teſtes, protulit primus neſcio quid de iudicio triginta, ut ipſe dicit, Cenſorum, qui omnes, vno, aut altero excepto, damnauerunt Scientiam Mediam. Quod teſtimonium, quia multam fidem negabant, cum Ioannes à S. Thoma ſexennio poſt fulcire conaretur, materiam ſuppeditauit vberem ad illum conſultandum, ut alibi monſtratum eſt. Alij deinde, dum incautiùs procedunt, & affectui nimis indulgent, ſcripſere miracula, quorum refutationem ſuperfluam reddidit, quæ ſequuta eſt iuſta cenſura. Quaſtio Hiftorica Theologica edita eſt Tolofæ anno 1644. ex qua ferè originem duxit illa nar-

rationum

rationum occasio, quibus aliqui suas modò lucubraciones illuminant.] Hæc, & plura Annatus.

4388 Quibus non obstantibus, si velit quis, Authorem Cursus Theologici optimè fecisse in tali historia exhumanda, constat ex superioribus, tum eam obnoxiam esse compluribus exceptionibus, tum Clementem VIII. auditis Censoribus nihil decreuisse, & à Deo solo sciri quid staret, si morte non fuisset præuentus: tum Paulum V. auditis etiam Censoribus reliquisse non minùs in integro probabilitatem doctrinæ Societatis, quàm Ordinis Prædicatorij; prohibuisse sequè non minùs ne illa, quàm ne hæc damnaretur priuatis censuris; concessisse itidem æquè, vt tam vna, quàm altera modestè defenderetur in Scholis Theologorum. Nullum igitur præiudicium sequutum hæctenus fuit ex ea historia in Societatis doctrinam.

SECTIO CCCIX.

Animaduersiones aliqua fundatæ in proximè dictis.

4389 PRIMA animaduersio aduersùs Paulum Fasseau, qui cap. 9. *Authoritatis exauhorata, sect. 2. num. 476.* inquit, [nunquam esse imaginandum vel minimum imprudentiæ in Christi Vicario, qui sicut nullatenus fuit imprudens concedendo disputationes Romæ pro Scientia Media priùs à Iudicibus delectis bis damnata, ita nec post alias censuras suendo eam pro tempore doceri. Neque imprudentiæ damnatur Paterfamilias, qui permisit zizania (qualem non dico Scientiam Mediam) crescere vsque ad messem. Sunt enim quandoque circumstantiæ, in quibus cum Paulo dicit Pontifex, *Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt.*] His in verbis denotat Fasseau, Paulum V. motum Consultorum censuris, positiuè concessisse defensionem doctrinæ PP. Prædicatorum, & merè tantum permisisse nostræ, sicut qui in segete permittit zizania. Quæ comparatio frustra adducitur à Fasseau, si zizaniarum instar non est habenda Scientia Media, vt ipse cauet. Videatur in *num. 4335.* formula Decreti Paulini. Legantur & hæc verba Illustrissimi Spondani in Annalibus Ecclesiasticis, anno 1606. *num. 1.* [Paulus V. Pontifex Romanus disputationes de graui illa, ac molesta Controuersia de diuinæ gratiæ Auxiliis, ac libero arbitrio, quam inter Religiosos Prædicatores, & Societatis Iesu sub Clemente agitatum inuimus, quibus ipse Paulus cum cæteris Cardinalibus illius Congregationis semper interfuerat, conticescere iussit, sanxitque postmodum, vt vtrisque, dum aliud decerneretur, liberum esset suam sententiam in Scholis modestè tueri, sed sine damnatione alterius partis.] Tam illa formula, quàm hæc verba significant vel concessionem positiuam, vel meram permissionem respectu doctrinæ tam Societatis, quàm Ordinis Prædicatorij.

4390 Sed viget Fasseau *sect. 5. num. 481.* Poreftas docendæ sententiæ P. Molinæ facta est à Paulo V. cum cautione de tradenda sana doctrina. Quod enim ait Petrus de Ledesma in *proemio Tract. de Auxiliis diuinæ gratiæ, pag. 1.* relatus à Sherlogo: [Clemens VIII. tum pro sui animi nobilitate, benignitateque; tum verò propter doctrinam

utilitatem, necessitatemque. Theologis concessit de hac materia disputare, cum certa tamen differentia, taliter vt illi, qui sunt ex Ordine Prædicatorum, vt veri discipuli D. Thomæ, suam doctrinam, & sententiam sequantur, & doceant sine aliqua limitatione; illis verò, qui sunt ex Societate Iesu, cum quibus est Controuersia, qui Angelici Doctoris doctrinam, saltem in hac parte, non sequuntur, concessit vt istam materiam in lucem proferant, taliter quod sanam, & catholicam doctrinam in omnibus doceant. Et hoc constat ex litteris testimonialibus cuiusdam Illustrissimi Cardinalis Madrucij, quas ego vidi. Omnibus tamen præcepit, vt à nota, & censura oppositæ sententiæ abstineant.] Errore typographi, aut aliunde substitutus Clemens VIII. Paulo V. cum nusquam reperitur talis concessio, aut rescriptum Clementis. Cæterum Paulus, vt testatur apud Sherlogum Inquisitio S. Hispanensis, die 9. Septembris, anno 1608. [circa materiam de Auxiliis diuinæ gratiæ ordinauit tam Disputatoribus, quàm Consultoribus, qui Romæ huius negotij causâ assistebant, vt domum possint reuertij, alferens se opportuno tempore suam euulgaturam determinationem; interim præcipit cum rigore, vt in tractanda hac Controuersia nemo audeat alteram censurare partem: qui secus fecerit, grauius punietur: & sua Beatitudo optat, hoc ipsius mandatum inuolabiliter obseruari, & vt omnes abstineant à verbis mordacibus, & quæ malam intentionem redolere valeant. Quamobrem (Subiungit S. Inquisitio) tenore præsentium tollimus qualemcunque prohibitionem factam per S. Officium, & facultatem præstatam, interim quoad sua Sanctitas resoluat de Controuersia, vt postea disputare, & tractare de præfata materia: & mandamus sub pœna excommunicationis maioris, vt nullus audeat censurare contrariam sententiam, nec vtatur verbis mordacibus, quæ malam intentionem animo latentem indicare videantur, &c.] Vnde Paulus, & non Clemens indulgit Theologis de hac materia disputare; aliter enim Inquisitio Hispanensis non prohibuisset, aut non nisi frustra; nec opus fuisset renouari à Paulo concessionem. Ex quibus concluditur, relationem Petri Ledesmij accipiendam de Paulo, proindeque hunc merè permisisse Iesuitis defensionem suæ sententiæ, vel positiuè concessisse magno cum discrimine à PP. Prædicatoribus: siquidem de Iesuitis addiderit, *taliter quod sanam, & catholicam doctrinam in omnibus doceant.*

4391 Respondeo, Petrum Ledesmium scripsisse verba illa tempore Pontificatus Clementis VIII. quanvis ediderit prælo quando iam erat Pontifex Paulus V. Quare non errore typographi, neque aliunde substitutus est Clemens pro Paulo. Non legit Fasseau Ledesmij Tractatum, pro cuius editione iam ab anno 1601. obtinuerat facultatem Ordinis sui, & à 1602. Consilij Regij, vsque fuit anno 1611. Immediatè autem ante verba exarata dixerat: [Qua ratione adductus Summus Pontifex Clemens VIII. qui nunc Petri fluctuantem nauiculam, & maioribus, quàm alia ætate, immersam periculis, summâ sapientiâ moderatur, & regit, huius rei resolutionem (quæ illius vltimam, & infallibilem censuram requirit, quid in ea certitudine Fidei tenendum sit) ad se, tanquam ad supremum Christianæ Religionis Doctorem, certissimumque Oraculum adsciuit. Denique istius tractatus his tēporibus necessitatem

tem ex sententiarum, quæ passim circumferuntur, varietate colligere licet. Quamobrem ipse Clemens VIII. tum pro sui animi nobilitate, &c. vt supra.] Loquitur ergo Ledesmius de Clemente VIII. qui primus auocauit ad se hanc Controuersiam, & non de Paulo V. qui continuauit auocationem ad Sedem Apostolicam.

4392 Et quandoquidem Fasseau legit in Sherlogo *parte 1. sect. 8. num. 34.* verba illa Ledesmij, *Et hoc constat ex litteris testimonialibus cuiusdam Illustrissimi Cardinalis Madrucij, quas ego vidi;* potuisset aduertere, litteras illas datas, regente Ecclesiam Clemente, & non Paulo; nam Madrucius sub priorij obiit diem suum anno 1600. vt dixi in *num. 4368.*

4393 Æquum etiam fuisset, vt Fasseau nosset, Clementis VIII. iussu indictum silentium in Hispania anno 1594. & relaxatum anno 1598. circa tractationem de belligeratis punctis inter PP. Prædicatores, & Iesuitas. Attuli in *n. 4301.* litteras Nuntij Apostolici pro indicto silentio, & in archiuis Prouinciarum nostrarum Hispaniæ seruatur similes expeditæ à Sanctis Inquisitionibus. De relaxato silentio custodiuntur etiam, præsertim in nostræ Castellaniæ, quas scripsit S. Inquisitio Vallisoletana die 5. Maij ad P. Christophorum de Ribera Prouincialem, subscripseruntque Licentiatas Gaytan, & Doctor D. Encus de Salzedo, fidei firmante Secretario Petro Lopez de Alegria. Publicum fecit eodem anno P. Gabriel Vasquez primum suum in 1. part. tomum, dicatum Illustrissimo D. D. Petro Portocarrero, Episcopo Concheni, & Inquisitori Generali (cuius intercessione Clemens antiquat prohibitionem;) tamque in Epistola Nuncupatoria, quàm in Præfatione ad Lectorem facit mentionem nuperimæ abrogationis. De qua etiam loquuntur scribentes in Gallia Ioannes Puteanus, & Andreas Duualius apud Sherlogum; quos pro Paulo suffecisse Clementem cogitat non magis fundatè Fasseau.

4394 Durauit abrogatio illa, moderante iam Ecclesiam Paulo, confirmataque est à S. Inquisitione Hispanensi, & ab alijs Hispanis, post absolutas coram illo Congregationes de Auxiliis. Cùmque post significationem nostræ Societati à Præposito Generali Claudio Statutum Sanctissimi Parris in causa de Auxiliis, quidam rescripissent, dubitare se, an in posterum liceret de hoc argumento agere & tractare, vt antea fiebat? commonefecit singulos Prouinciales, [id sine dubio licere, siquidem quod nobis innotuit, Decretum Pontificum distinctè cauet, vt dummodò abstinatur à qualificatione contrariæ sententiæ, possint ambæ partes liberè proponere suam doctrinam, siue Scholis, ac prælectionibus habendis, siue libris edendis. Tamen, quia interdum omitti debet quod licet, ne fiat quod non expedit, censeo equidem, optimum fore, ad omnes, quantum in nobis erit, turbaturum occasiones remouendas, si V. R. in sua ista Prouincia hoc tempore non permitat in disputationibus Theologicis, ad quas futurus sit concursus aliorum à Nostris, Theses de hac materia proponi. Nolim quippe à nobis exempla prima dari rerum talium. Vbi viderimus, quomodo Dominicani PP. in his se gerant, tutius stauerimus quid agendum nobis sit. Romæ, 11. Decembris 1607.

CLAVDIVS AQUAVIVA.]

Cuius prudentissimi Generalis nostri cunctatio, & circumspectio in causa fuit, vt sub hoc R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars I.*

tempus non prodierint in lucem complura à Nostris, vt à Petro de Arrubal, Ioanne de Salas, & ab alijs elaborata de hac Controuersia volumina, è quibus non sine rei literariæ detrimento aliqua iam perierunt; cum tamen Franciscus Dauila, Didacus Aluarez, Petrus de Ledesma, alique Dominicani prouulgarint sua.

4395 Sed [anno 1611. die 1. Decembris, Illustrissimus D. Cardinalis S. Cæcilie mandauit annotari, quod S. D. N. in Congregatione (Inquisitionis Vniuersalis Romane) de mane decreuit, vt scribatur Nuntiis Apostolicis, quod notificent & ordinent Superioribus Religionum, Vniuersitatibus Studiorum, & Ordinariis suæ Nuntiaturæ, ne sinant imprimi in materia de Auxiliis, etiam prætextu commentandi S. Thomam, vel alio modo: & qui volunt de hac materia scribere, & imprimere, priùs mittant Tractatus, & Compositiones ad hanc S. Inquisitionem.] Decretum hoc Pontificium promulgatum est in Hispania à sanctis Inquisitionibus sub præcepto in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœna excommunicationis, aliisque arbitrio suo secundum omnem rigorem iuris. Simulque (quod notare expedit) iusserunt (conuenienter ad Decretum, & intentionem suæ Sanctitatis) sub censuris, & pœnis iisdem, ne in edendis Conclusionibus de prædicta materia propositiones vnius, vel alterius partis vilo genere notæ, & censuræ notentur. Ita in Edicto, quod præ oculis habeo, S. Inquisitionis Toletanæ, anno 1612. die 23. Augusti, subscribentibus Licentiato D. Francisco de Muxica, Licent. D. Hieronymo Gonzalez, Licent. D. Francisco de Mendoza. Et ex mandato S. Officij Inquisitionis Toleti, Francisco de Parraga.

4396 Patet iam, Magistrum Fasseau minùs rectè transtulisse ad Paulum V. quæ de Clemente VIII. scripserat Petrus Ledesmius, & proinde de Paulo V. non probare, quod merè permisit Nostris suam doctrinam, & Dominicani suam positiuè concesserit. Si quis verò insistat, saltem de Clemente VIII. probari id ex Ledesmij verbis; iam ad hæc respondi in 1. p. Et nunc addo priuò, non videri gloriosum S. Thomæ, si Pontifex Romanus expressè, verbisque conceptis permisisset, doceri vbique à Iesuitis, & ab eorum sequacibus contra S. Thomam in materia tam graui, & per totam ferè Theologiam diffusa. Secundò, si Iesuitis vt istam materiam proferant in lucem, concessit taliter, quod sanam, & catholicam doctrinam in omnibus doceant: Ergo Iesuitæ, proferendo in lucem materiam istam, traderent doctrinam, quæ iudicio Romani Pontificis sana esset, & catholica in omnibus, alioqui irrita esset concessio, si materia ista non posset, illius iudicio, proferri in lucem sanè, & catholicè. Tertiò, relaxatio silentij facta Romæ à Clemente VIII. publicata est à S. Inquisitione Toletana anno 1598. die 15. Martij, & à Vallisoletana die 5. Martij, vt dixi in *Euentil. 12. n. 162.* cum Sherlogo. At, vt etiam dixi hic *num. 4359.* Congregatio prima habita Romæ circa doctrinam Molinæ, inchoata fuit eodem anno ex die 1. Ianuarij, & vsque ad decimantertiam Martij integra censura de ea doctrina non fuit prolata à Consultoribus: & ante Decembris vigesimam, quæ Clemens reuertitur à Ferraria, Cardinales qui præfuerunt illis Congregationibus, non fecerunt ipsum certiore de censura. Quomodo ergo in relaxatione silentij facta vel ad finem anni 1597. vel ad exordium 1598. nondum

cauſæ cognitione incepta, nondumque accepta animo informatione de vna, & altera ſententia, diſcerneret inter ambas; & Dominicanis ſine limitatione, ſed Ieſuitis cum ea, concederet docere; declararetque, opinionem illorum eſſe S. Thomæ, ac genuinam verorum diſcipulorum Præceptoris Angelici; opinionem verò horum eſſe proprium inuentum, ſine eiſdem, aut aliorum SS. PP. ductu; & tale, vt vereri deberent, ne à ſana, & catholica doctrina tranſverſi agerentur? Certè vtroſque voluit monitos, vt quantum in iſtis erat, curarent quandiu Sedis Apoſtolice examen, & diſjudicatio prorogaretur, proponere ſanam, & catholicam doctrinam, id eſt fundatam in Scriptura ſacra, Conciliis, & Patribus Eccleſiæ, Theologis præſcis, rationibusque ſolidis theologicis: nec enim concedebat, vt traderent quod his noris probatæ Theologiæ cateret.

4377 Sed premit etiamdum Faſſeau; nam primò Paulus V. promiſit, ſua opportuno tempore evulgatum declarationem, aut determinationem, quæ expectabatur. Secundò, talem non edidit declarationem ob pollicitam Molinæ emendationem. Et huius indicia prolata ſunt à ſuis, cum illum propriam emendationem caſtigant, tollendo in editione Lugdunenſi Concordiæ verba, quæ habebat S. Auguſtino valde iniurioſa. Tertiò, noluit concedere P. Suario, vt de Auxiliis ſcriberet, aut Molinæ doctrinam Commentariis illuſtraret. Et tandem anno 1612. inhibuit imprimi libros de hac materia. Quod Decretum comprehendit etiam Dominicanos; ſic enim, apparente ſemper cauſa integrâ, traherentur ſuaviùs Moliniſtæ ad corrigendum ſuum Doctorem. Quartò, Paulus V. vt Doctorem particularem contraxit Molinæ. Sic Faſſeau ſparſim per *Sect. 7. ex n. 19. uſque ad 481.*

4398 Ad primum, fateor eam promiſſionem Pauli V. Sed diuino Numini eſt tantum notum certò, an definitio, quam in corde habuerit, & diſtulerit propalare, fuerit aduerſa, vel potiùs benigna Molinæ. Si autem animo ſuo non deliberarat de definitione, quam eſſet edicturus, ſed hæſitabat; ſoli etiam Deo infallibiliter, ſive extra, ſive intra decretum ſuum innotescit, quam tandem definitionem vellet concipere mente, & manifeſtare verbis. Nos verò, quibus perſpecta non ſunt aliena corda, & futurorum contingentium conditionatorum infallibili notiâ præditi non ſumus, coniecturare ſolum poſſumus; cum ex promiſſione illa externa Pauli V. ſolummodò conſtet habuiſſe propositum opportuno evulgandi tempore determinationem ſuam, qualicumque demùm illa eſſet. Si lætè cogitat Faſſeau, fore vt pro Dominicanis determinaret, non miùs lætè cogitabit alius, fore vt pro Ieſuitis.

4399 Ad ſecundum, Molina qui naturæ conceſſerat anno 1600. die 12. Octobris, non potuit ob pollicitam ſui emendationem detinere ſuſpenſam declarationem Pauli V. anno 1607. Si Faſſeau loquitur de promiſſa ab aliis correctione Molinæ, quinam illi fuerint? Profectò non Generalis Præpoſitus Societatis, neque qui fuerant ſuæ cauſæ Procuratores; ſiquidem ille nihil innovaret in doctrina, ſcriptivæ Molinæ; hique firmiores redierint in eius deſenſione. Si autem Vicario Carſi ſponſores fuiſſent pro emendatione, ſanctæ, & exactè fidem liberaliſſent: & niſi vtrò feciſſent, fuiſſent coacti. Illa quæ adduntur de canonicis in editione Lugdunenſi verbis Molinæ, diſputata ſunt in *ſect. 296.* Deuiſſetque deſigna-

ri annus editionis, & noſceretur, an deletionem Noſtri ſint exequuti poſt annum 1607. cauſa adimplendi promiſſum? Neque credibile eſt, tot diſputationes, & concertationes coram Sede Apoſtolica eum ſolum habituras ſinem & exitum, vt vna, vel altera periodus caſtigaretur in Concordia Molinæ. Præterquam quod in nulla Congregationum, Romano Pontifice præſente, actum fuit de exceſſu Molinæ in verbis S. Auguſtino, aut cuius alij parum æquis.

4400 Ad tertium, Paulus V. noluit quidem concedere facultatem Eximio Doctori Suarez, non vt ſcriberet (quod vetitum non erat); ſed vt typis committeret ſecundum de Gratia tomum (qui eſt de Auxiliis) noluitque id anno 1617. vt viſum eſt in *num. 4352.* non quia tandem, ſeu poſteà; ſed quia antea anno non 1612. ſed 1611. vt viſum etiam eſt in *numero 4395.* prohibuerat generatim omnibus, ſive ſentientibus cum Molina, ſive ab hoc diſſentientibus, impreſſionem Tractatum huiusmodi. Quare facultatis denegatio non proceſſit ex ſine, vt Suarez reſpiceret, aut vt à Ieſuitis pollicita doctrinæ palinodia meliùs adimpleretur.

4401 Quarta de Paulo V. vt Doctore particulari auerſo à Molinæ doctrina, minus habet fundamentum, quàm de Clemente VIII. de quo idem Faſſeau in *ſect. 4. numero 478.* Sed iam de vtroque reſpondi in *ſect. 305.* Nuncque ſubiungo exemplum notiſſimum de Ioanne Papa XXII. vt Doctorem priuato, propendente apud ſe, imò & plura, quàm par eſſet, præſente ſigna externa ſuæ propenſionis in eam partem, quæ viſionem beatificam non conferri animabus Sanctorum uſque ad vltimam corporum reſurrectionem affirmabat. Tunc temporis [Fratres Prædicatores (inquit Abrahamus Bzouius, & ipſe ex Sacro Prædicatorum cœtu, in Annalibus Eccleſiaſticis, *anno 1331. numero 11.*) primi fuere, qui docentem Ioannem Pontificem impugnavere ex Scripturæ ſacræ autoritatibus, & exemplis; oſtendentes, animam iuſti, mox reſolutam corpore, cœlos ad felicem viſionem diuinitatis penetrare. Fratres Dominicanis Prælati, & Doctores ferè omnes in Palladio Pariſienſi contra Ioannem ſubſcripſere, eaque de re illi dehortatoriam, dogmaticamque Epistolam miſere. Scripſit & Philippus Rex Gallorum, & Robertus Siculorum, ne Pontifex contra ſe torrentem doctiorum virorum opponeret, nève hac opinione maculam nomini ſuo inureret. Præ cæteris Fr. Thomas Valent. Anglus, D. Dominici Inſtitutum profeſſus, pro ea quâ pollebat doctrinâ, & ſacundia, cum in ampliffimo Episcoporum, & Patrum conſeſſu Auenione, vbi erat Pontifex, die Ioanni Euangelistæ ſacro, eam opinionem Ioannis Papæ & ſententiis, & rationibus, & exemplis hiſtoricis exagitaſſet, & in aſſertores illius diuinam maledictionem imprecatuſ, non obſcurè Ioannem Pontificem perſtrinxit, à Quæſitore Fidei Franciſcano in carcerem coniectuſ, veritatis animoſè prædicatæ poenas dedit, non inde antè in libertatem eductuſ, quàm Rex Philippus Ioanni indignitatem vindicationis expoſuiſſet. Idem periculum Fr. Durandus de S. Portiano, Prædicatorum Ordinis, Auenionem ab eodem Franciſcano ad dicendam cauſam euocatuſ incurriſſet, niſi Philippo Rege ſuadente, tantisper ſubſtituiſſet, &c.] Haſtenus Bzouius. Si

Si itaque Ioannem Pontificem Summum, vt Doctorem particularem, contraxiſſet, tam expreſſè, & publicè Dominicanis PP. non nocuit horum doctrinæ, videat Magiſter Faſſeau, quid poſſit dici in propoſito caſu, in quo alienatio Clementis VIII. à Ieſuitarum opinione fuit multò miùs clara, ac comperta. Et de Pauli V. auerſione ſi quod eſt indicium, certè tenuiſſimum.

4402 Obuium eſt, & recens exemplum aliud, nempe fauoris manifeſti multorum Pontificum Romanorum, vt priuatorum Doctorem, erga immunitatem Deiparæ Virginis ab originali noxa in primo inſtanti ſui eſſe naturalis: cum tamen de Sacra Religione Dominicana perſiſtente adhuc in contrario ſenſu, ſaltem apud Prouinciam Germaniæ inferioris, & Conuentum eius Duacenſem, (vbi exercet Magiſterium, & ſcribit etiam Faſſeau) exclamet Incognitus Author Vanitatis triſphorum Scientiæ Mediæ, *c. 22. pag. 343.* [Quæ non incommoda paſſa eſt? Innumera ab inſultantibus proba, quotidiana ab illudentibus ſcommata, & dictoria experta eſt, & experitur. Suos alumnos iniuriis laceſſitos, lapidibus impetitos, irriſionibus apud plebem traductos, Magnatibus odioſos, hæreſeos maculâ notatos vidit. Vidit, inquam, Conuentibus ſuis admota tormenta bellica, vt deſicerentur; Religioſos omnes tanquam mundi purgamenta quædam, à Ciuitatibus expulſos: adeò vt cum aduerſus ipſam erectæ fuerint manus, & ſtudia, non immeritò portenti locum obrineat, quod vna, ſimplex, pauper, parvula, nullis artibus ſuffulta, ſecura hætenus reſiſterit, tot humanæ poteſtatis fulmina reruderit, ac non potiùs penitus corruerit.]

4403 Secunda animaduerſio ſit aduerſus præſatum Incognitum dicentem *cap. 20. pag. 274.* [Prohibita eſt Peñæ hiſtoria (continens Acta Congregationum de Auxiliis coram Clemente VIII. & Paulo V.) non damnata. Nec prohibitionis ratio fuit narrationis falſitas, ſed Chriſtiani populi pax, & concordia. Varios enim motus, rixasque multas excitarat, præſertim in Hiſpania, poſtquam ex ea validè confirmauerant, quæ aduerſus Molinam ſcribebant tum Author Curſus Theologici Carmelitarum Diſcalceatorum, tum Ioannes à S. Thoma; adeò vt multis exoſa eſſent, & vt manifeſtè falſitatis coniecta, quæ pro Molina diſputabantur. Ea res Moliniſtæ grauiter ſtomachum mouit; cumque aliud non ſuppereret remedium, hiſtoricæ Peñæ prohibitionem procurauerunt, eamque proniſſimè conceſſit S. Sedes. Conſtat enim, non ſolum mala debere quandoque tolerari ad maius bonum; ſed aliquando etiam bona omittenda eſſe, & vera tacenda, ſeu diſſimulanda ad pacem, & concordiam, in hac potiſſimum materia, cuius iudicium vltimum ſibi reſeruat Sedes Apoſtolica, & quod à multo tempore iuſtis de cauſis ſuſpenſum tenet.] Ita ille, paria habet Faſſeau *cap. 9. num. 467.*

4404 Sed quidquid dicatur de non damnata, vel damnata hiſtoria Peñæ, non eſt vlla fides adhibenda, neque ab alterutra parte ſeu à quocumque alio allegari poteſt, vel debet. Quidquid item ſentiat de veritate, vel falſitate eius, non fuerunt prohibitionis cauſa rixæ in Hiſpania excitatæ, poſtquam Author Curſus Theologici Carmelitarum Diſcalceatorum exinde validè confirmauit repulſam doctrinam Molinæ. Nam Author ille expreſſè non allegauit eam hiſtoriam, & quod

adviſque Ioannes de S. Thoma *diſp. 20. art. 6. ſ. Carmelitani, pag. 688.* interpretatus eſt de ea Authorem illum, ſcripſitque: [Rem hanc ab aliis quibus in ſuſpicionem vocari, aut pro indicia haberi velle audiui: quæ certè ſi falſitatis vitio laboraſſet, proſectò ſatis temporis euolutum eſt (ſex anni ſunt, ex quo liber Authoris illius eſt publicatus) vt poſſet ab aduerſariis tale teſtimonium & hiſtoria infringi vel redargui. Sed factum non eſt, & ita factum tenet.] Quoad, inquam, hæc Thomæ lecta à Noſtris, teſtimonium geminum, tum grauiffimorum hominum, tum ſapientiffimi, & ſanctiffimi Theologi, deponentium de damnatione Scientiæ Mediæ coram Sede Apoſtolica à triginta, vt minus, ſpectariſſimis viris, vno vel altero excepto, relatum ab illo alio Authore, mouit quidem admirationem, ſed non rixas in Hiſpania, ſaltem in tractu Caſtellanæ Prouinciæ Societatis. Tum quia neque ille Author, neque ipſius Sodales inirent publicas diſputationes, tum quia conſulto Baſtida (qui ſuperſtes erat Valliſoleti anno 1631. editionis primi tomi Curſus Theologici) euoluiffique noſtris archiuiis, Salmanticenſi, Valliſoletano; quæſitiſque notiitiis ex Complutenſi, & Romano, conſtitit nobis quid ſentendum eſſet de vtroque eo teſtimonio. Tum quia cum ab illo Authore non nominarentur grauiffimi homines, à quibus audierat, neque ſapientiffimus, & ſanctiffimus Theologus qui teſtatus fuerat, neque perſonæ apud quas, neque item à quibus Author ille teſtationem acceperat, videbatur nobis non poſſe alios in hæreſem firmiter ei vtrique teſtimonio, aſſurgereque ad publicam eius in Scholis deſenſionem.

Cum autem Thomæ ſexennio poſt arripuit 4405 arma ex taciturnitate noſtra, & confirmationem authenticam viſus ſibi eſt à Roma detuliſſe, tunc rupimus ſilentium propter duo. Primò ne de cætero alij eadem attentarent, quotidieque in diſputationibus publicis, in prælectionibus, & libris traduceretur doctrina noſtra quaſi damnata, nobis etiam conſtitentibus. Secundò, propter bonum multorum, quorum proſectus in literis impediretur. Vt enim iuxta S. Gregorium Magnum, approbante S. Thoma 2. 2. quæſt. 72. artic. 3. in corp. *Li quorum vita in exemplo imitationis eſt poſita, debent, ſi poſſunt, detrahentium ſibi verba compeſcere, ne eorum prædicationem non audiant, qui audire poterant; & ita in prauis moribus remanentes, bene viuere contentant:* non abſimiliter putandum, & præſtandum eſt quoad notam illatam doctrinam. De tumultibus ſive ob vtrumque teſtimonium Authoris illius, ſive ob confirmationem Thomæ obiectam in publicis diſputationibus, nihil ego expertus fui, nec audiui. Præterquam quod facillimè ad ea reſponderetur, eluereturque quidquid maculæ inde inuri fuiſſet procuratum doctrinæ noſtræ. Quam vidimus eò magis inualuiſſe, eoque gratioſiorem, & plauſibiliorem redditam, quò magis diuerterunt aduerſantium calami ab vſitatis locis Theologicis impugnandi eam, occuparuntque ſeſe in narrationibus inſuper habitis ab anterioribus. Prohibito referendi circumlata Peñæ Acta prodit ab Innocentio X. non ad inſtantiam Noſtrorum, ſed ex motu proprio: quod demonſtrat cum occaſio factæ prohibitionis, tum quòd in ea interdicitur Congregationum habitatum coram Clemente VIII. & Paulo V.

asserta Acta tam pro sententia Ludouici Molinae, aliorumque Societatis Iesu Religiosorum, quam pro FF. Ordinis S. Dominici.

4406 Idem Incognitus cap. 2. pag. 317. ait, [eos qui in Congregationibus de Auxiliis fuerunt deputati à Summo Pontifice examini libri Molinae, ex ipso sexaginta propositiones, tanquam à SS. Augustino, & Thoma alienas, quin etiam erroris, & temeritatis conlemnasse, sed non definitione vltima, quæ tamen vi talis examinis ferre potuit Summus Pontif. x. & intendit facere.] Hæc tamen nimis confusè dicuntur. Nam Deputati protulerunt initio contra vnam supra sexaginta propositiones censuram; postea tamen non nisi contra viginti; & neutra censura remissa est in Congregationibus coram Clemente VIII. & Paulo V. Nam in eis actum solummodo est de punctis, quæ hi præscripserunt, actumque est ex integro, perinde ac si nulla censura præcessisset. Ignorantur præterea censurae denud prælatæ post singulas congregationes, vel saltem in iure omnium, & à quibus Consultoribus adueriantibus doctrinæ Societatis, à quibus fau-

4407 Illud tantùm authenticè scitur, fuisse declaratum à Paulo V. vt doctrina Societatis æquè posset defensionem, ac PP. Dominicanorum, & æquè vindictam vtramque fuisse, ne qualifcarentur, aut notarentur. Discrimen enim positum concessit doctrinæ Dominicanæ, & merè permittit Iesuiticæ, propositum ab Incognito his verbis, pag. 321. [Permissio, & dissimulationis naturam penitus ignorant qui sic discurrunt: parique ratione præsumunt imprudentiæ arguerent Dominum Euang. licum, qui ad tempus zizania crelere permittit, ne simul cum illis eradicaretur & triticum. Sic ergo, quemadmodum ille zizania euelli prohibendo, sed pro tempore in agris tolerando, non eorum fauori, sed tritici bono fauebat: ita nec ad Molinae, aut Iesuitarum fauorem, sed ad maius Ecclesiæ bonum attendit Summus Pontifex. Iam quæ in Molina fuerant à viris sapientissimis vt noxia iudicata, & repudiata, noluit ipse Ecclesiæ falce tam citò demeri.] Hoc, inquam, discrimen est omnino vltimum, & ad quod non habet maius ius Incognitus, quam nos. Vnde enim refutaret nos, si ita animosi essemus, vt vellemus eo vt? Alia contenta in postremis his verbis de nostra doctrina instar zizaniorum, iam sunt in num. 4161. & 4389. dispuncta.

4408 Reliqua anteriorum commoda nobis sunt, quoad id, ne condemnatio doctrinæ nostræ à Consultoribus vim haberet definitionis vltimæ. Inde enim quærimus, cur toties nobis occantur censura, quæ nec fuit definitio vltima, neque hanc post se traxit, sed liberam facultatem persequendi in possessione nostra priori? Restatque videre, num sint incommoda, quatenus talis censura fuerit sufficiens dispositio, vt Clementis VIII. poterit, & intenderit, tanquam communis Doctor, & ex Cathedra Apostolica ferre vltimam definitionem. Quod probat Incognitus ex iterata affirmatione Cardinalis Bellarmini ad Cardinalem de Monte. Cùm enim in actu Purpuratorum PP. apud S. Marcelli templum hic illi assideret, dixissetque, Sanctissimum constituisse veli lere Pontificia autoritate Controuersiam de Auxiliis gratiæ, agitatum inter Prædicatores & PP. Societatis: respondit ille,

Clementem nunquam decisurum eam. Cùmque reposuisset Cardinalis à Monte, Papa vult, & potest decidere. Cur ergo Vestra Illustrissima Dominatio negat ipsum facturum id? Tunc Cardinalis Bellarminus: Scio equidem in Pontifice residere auctoritatem Controuersias de doctrina decidendi. Scio etiam, ipsum velle istam decidere: aio tamen, nunquam illum id facturum, & si tentauerit, ante rem perfectam moriturum. Ita Scriptores Vitæ Bellarmini Iacobus Fulgatus, Syluester Petrasancta, Didacus Ramirez. Vnde deducit Incognitus, præcessisse ratione censura Consultorum sufficientem discussionem doctrinæ Molinae, vt in eam definitione postrema pronuntiaret Oraculum Ecclesiæ.

4409 Cæterum hæc probatio deficit, quia si voluntas interna Pontificis non prodeat in definitionem externam, publicamque alicuius dogmatis, vel quia retractetur ab ipso Pontifice, vel quia morte, aut aliter impediatur, opus non est, vt præuium examen fuerit tale, quale deberet esse illud, cui re ipsa accederet definitio externa, publica dictata ab Spiritu S. Et quidem in nostro casu Clemens VIII. habebat eam voluntatem anno 1601. quo Cardinalis Bellarminus eo modo respondit Cardinali de Monte; quo etiam eidemmet Clementi significanti, si velle decidere Controuersiam, dixerat fidenter ore ad os, suam Sanctitatem id non facturam; rursusque obfirmanti, esse sibi in animo edere definitionem, repetierat constanter, Sanctitatem suam nunquam ede deuenturam. Id quod pariter refertur à prælaudatis Scriptoribus vitæ Bellarmini, asseueratumque ab eo, postquam rationibus multis dissuadere non potuisset consilium procedendi ad doctrinæ Societatis condemnationem. Nihilominus anno 1602. reuocauit Clemens eiusmodi consilium, quâ saltem parte innitebatur censura Consultorum. Etenim eo anno voluit cognoscere per seipsum de tota Controuersia, incepitque die 20. Martij. Quapropter quo ex tempore suæ discussioni causam referuauit, retractauit voluntatem priorem, manifestauitque examen factum à Consultoribus non fuisse re ipsa sufficiens, vt ipse in doctrinam Societatis definitione externa, publica decerneret, tanquam Vicarius Christi, & successor Petri in Cathedra Apostolica Romana.

4410 Iam verò cùm Incognitus præbeat fidem Scriptoribus vitæ Bellarmini quoad dicta Cardinali de Monte, quia visa sunt illi conducentia, ne censura Consultorum reputetur leuis, partialis, inconsiderata, præceptis, at inconstans in summum grauissimum iuxta, ac sapientissimum virorum decus ac probum, vt exaggerat pag. 324. valeat nobis narrationis veritas, vt Consultorum censura contraponamus fauorem Bellarmini erga doctrinam Societatis. Fuerint Consultores grauissimi, sapientissimi, exercitatissimi in docendo, & scribendo; & eorum censura nullo vitio leuitatis, partialitatis, &c. laborauerit. Absit enim, vt audæam eorum factis, nedum personis, notam inurere; et si non ignorem, Procuratores Molinae ex iure, aut licentia reum defendendi obtulisse Clementi VIII. multa reuocacionis capita satis apparentia. Peristerint Consultores aliqui vsque ad annum 1606. & vsque ad postremam Congregationem coram Paulo V. in censura, quam tulerant anno 1601. quod vel de paucis est incertum, vt

SECTIO CCCX.

Num Scientia Media non fluxerit perenniter à tempore Sancti Augustini in scriptis posteriorum Patrum, & Theologorum.

4413 Non fluxisse probat Author Cursus Theologici dub. 6. §. 1. ex num. 95. [Nam incredibile est, Dominicanos Theologos, piissimos, ac sapientissimos, in eam amentiam, & fatuitatem incidisse, vt doctrinam hanc de Scientia Media, cùm primùm à Molina prælo mandata est, apud Iudices Fidei accusarent, si ea à tempore Sancti Augustini per manus Patrum, & Theologorum perpetuò fuisset deriuata, ac proinde omnibus Academicis nota, & ab eisdem satis communiter recepta, & suis auditoribus tradita esset. Sane si, rebus ita dispositis, doctrinam istam detulissent, ab omnibus totius Orbis Theologis irriti, & tanquam insipientes, vel temerarij, impudentissimique accusatores habiti merito essent, ac omnes contra ipsos latim clamassent, tantæque, ac tali insipientiæ, & impudentiæ silentium cum magna eorum confusione, & nota impossuissent.] Similibus verbis profequitur Author ille. Et in num. 96. necnon in §. 2. ex num. 97. vsque ad 100. assertit duas alias probationes, quas iam examinaui in sect. 306. & in 193. ac seqq.

4414 Quapropter solum restat, vt respondeam ad propositam nunc. Et ego quidem, lecto dubij titulo, expectabam longum PP. & Theologorum catalogum, catenamque affabrè contextam ex eorum testimoniis à tempore S. Augustini vsque ad Molinae, quibus ostenderetur, PP. & Theologos continuallè extunc contra Scientiam Mediam, nihilque minus inueni. Et quanvis probatio videri alicui posset nos redigere ad eas angustias, vt si responsum simus, loquamur de Theologis Dominicanis, non ea cum æstimatione, quæ ipsis debetur, nosque soluere toto animi affectu cupimus: nihilominus non modò vna, sed duplex adest via respondendi, quin vel leuiter offendamus Dominicanos Theologos.

4415 Prima est, nam cùm probatio dirigatur contra P. Suarium dicentem tom. 1. de Gratia, Prolog. 2. cap. 1. num. 12. [Hæc sententia in auctoritate Theologorum, non solum recentiorum, sed etiam antiquorum Scholasticorum, longè contrariam superat, dummodò contra illam non stet D. Thomas, quod nunc supponimus, & infra ostendemus. Quapropter nullus potest illam nouam vocare, nisi qui vel antiquos non legerit, aut de nominibus voluerit potius disputare, quàm de rebus.] Suarius in his verbis loquitur de sententia adstruente diuinam scientiam futurorum contingentium conditionatorum voluntatis creatæ, siue habeatur, siue non habeatur in increatæ decreto. Quo in sensu Author Cursus Theologici, dub. 2. §. 1. num. 9. dub. 3. §. 1. num. 28. dub. 4. §. 1. n. 43. fatetur, Petrum Ledesnam, & alios synchtonos Dominicanos negasse compertam esse eam scientiam ex Scriptura sacra, ex SS. PP. & ex ratione sufficiente: nouissimèque Illustrissimus Godoy

vt tractatum est in sect. 302. & 303. Nihilominus, si qui à Cardinalibus erant distincti, conferantur cùm Cardinali Bellarmino, erit non immeritò ambiguum, num auctoritas censura illorum præponderat auctoritati huius solius. Legantur apud Thomasiū disp. 20. art. 6. pag. 689. nomina Consultorum Theologorum, excipianturque qui debent, iuxta adnotata in Sectionibus præfatis; tunc difficile erit præponere Bellarmini iudicio censuram restantium.

4411 Scio, Incognitum in cap. 2. ex pag. 50. vsque ad §. 6. Scriptoribus vitæ Bellarmini quoad dicta Clementi VIII. & Cardinali à Monte denegare antea fidem, quam concedit postea in præcitato capite 21. pag. 324. Video etiam, Paulum Fasseau cap. 2. sect. 1. num. 29. non assentiri dictis illis. Sed sunt humanitus indubitabilia, & in nostro archiuiō Romano sub authentica forma seruantur testimonia certissima; neque ausus fuisset Iacobus Fulgatus, qui Bellarmini gesta edidit Romæ, nondum transactis quatuor annis post eius felicem ad superos transitum, mandare scriptis, quæ à legentibus possent ibi conuinci mendacij. Quod si dicta illa sunt vera, quâ parte flectuntur, vt inde aliquid inferat contra nostram doctrinam Incognitus; eademque sunt falsa, quâ parte conducunt, vt inde ea confirmetur à nobis, erunt simul vera, & falsa, cum manifestissima repugnantia.

4412 Vbi non tacebo, proferri vix quidpiam à Sherlogo, Ripalda, Annato, & à me ex nostris archiuijs, quod non illicè reprobetur ab Incognito, & à Fasseau, vt confictum à nobis, vel ab anterioribus, qui in archiuijs condiderunt; reprobeturque non alia ratione, quam quia non inuolueretur contradictio, si contrarium euenisset. Sic videre licet, præsertim in Fasseau cap. 8. & 9. tertio quoque verbo. Ast anteriores inscij historiarum, quæ futuris temporibus proditurae erant, custodierunt sincerè, & diligenter non sine speciali diuina prouidentia in archiuiō Romano MSS. omnia pertinentia ad Controuersiam; tamque ea, quæ ex Hispania mittebantur, quàm quæ Romæ conficiebantur; tamque fauentiæ causæ propriæ, quàm alienæ, quotquot adquirere potuerunt, adpartaruntque non pauca exemplaria Salmanticam, Vallisoleum, Complutum. His ex fontibus deriuarunt suas responsiones PP. Sherlogus, Ripalda, Annatus, viri adeò honestæ conditionis, tamque religiosæ vitæ, moribusque frugalibus præstantes, vt subrepere prudenter non possit suspicio de infidilitate in iis, quæ referunt ex illis MSS. Cumque eorundem multa fuerint à me visa, nec vnum verbum vtriatum suis in satisfactionibus hæctenus notavi. Tandem de me, qui vna die numerari cum rapim eximii hominibus non mereor, possum testari, confixisse nihil ex meo cerebro: atque vt me non retraheret veritatis amor, timerem in mendacio deprehendi vel ab ipsis à Societate, quibus gratum esse vilo tempore nequibit, confugisse ad illud indignè pro causæ nostræ tuitione.

tom. 2. in 1. p. tract. 4. diff. 34. §. 5. & 6. nititur, non constare euidenter de tali Scientia, quanuis vigentijs suadeatur. At ipse Author Cursus Theologici discedit à Dominicanis illis, putans deductam perpetim ex tempore S. Augustini per PP. & Theologos vsque ad Molinæ. Quibus suppositis, & Dominicanis illis piissimis, ac sapientissimis, vtiprimùm typis est tralita Concordia Molinæ, delatam fuisse ad Iudices Fidei, tenetur idem ipse respondere ad suam probationem, pro vt à nobis ierorum contra eam Scientiam, siue vt comparatam, siue vt non comparatam in decreto.

4416 Nam in censuris prioribus Dominici Bañes, & aliorum Dominicanorum contra Concordiam, continetur quæ fertur contra huiusmodi scientiam sine discrimine habitæ, vel non habitæ in decreto, vt possumus ostendere ad oculum in novem propositionum Molinæ censuris compositis à Magistro Bañes, & oblati anno 1598. Cardinali Alexandrino per manus Magistri Didaci Aluarez, vt præsentarentur in Tribunali Supremæ, & Vniuersalis Inquisitionis Romane; quibus grandi, luculentoque volumine satisfecit R. Petrus de Arrubal. Et vt visum est in *Euentilat. 2.* vsque ad finem anni 1604. in Congregationibus coram Clemente VIII. non aliter actum est de ea scientia. Quo etiam anno celeberrimus ille Vesperatus Salmanticensis, Ioannes Marquez, Augustinianus, dictans in Academia Tractatum de Scientia Dei, & perueniens ad quæstionem de Scientia conditionatorum contingentium, referensque duas sententias, vnam negatiuam, alteram affirmatiuam, explicuit sicuam. [In hac quæstione, quæ reuera difficillima est, vt meam sententiam profexam, tres conclusiones statuo. Primam: Illa prior sententia, solâ ratione naturali attentâ, argumenta habet difficiliora, & validiora. Secunda conclusio: Consideratâ nihilominus Scriptura, & doctrinâ PP. hæc posterior sententia fundamenta habet magis solida, & efficacia. Tertia conclusio: Absolutè dicendum est, Deum cognoscere huiusmodi futura certè, & infallibiliter. Hæc tertia conclusio sequitur necessarid ex præcedenti; quia si duo inter se pugnare quodammodò videantur, scilicet ratio naturalis, & reuelatio Fidei, eligenda à nobis est ea sententia, quæ diuinæ reuelationi conformior est; & ingenij neruus pro fide militare debet contra ea, ad quæ in speciem obligat videtur ratio naturalis: tum præcipuè cùm ea, quæ Scripturæ, & Patribus existimantur conformia, cedant in maiorem laudem Dei; & ipsius scientiam, quæ abyssus quedam est incomprehensibilis, commendent magis.] sic ille anno 1604. Sed & 1606. directè nullum aliud occurrebat dubium de hac re, nisi an admitienda, an neganda esset in Deo certa, & infallibilis notitia futurorum contingentium conditionatorum? vt testatur scribens Salmanticæ præclarissimus Primatus Angelus Manrique Cisterciensis, cuius integra verba transcripsi in *Euent. 1. n. 3.*

4417 Respondeo ergo pro Authore Cursus Theologici, & pro me, potuisse Dominicanos sine notitia amentia, & fatuitatis denuntiare ad Fidei Quæstiores doctrinam de cognitione diuina futurorum contingentium, tam vt certa, & infallibilis, quam vt concepta independentè à decreto, etli à S. Augustino, & à PP. Theologisque po-

sterioribus descenderit ad Molinam vsque; quia ita deuenit, vt ad penetrandum sensum eorum, & ad collectionem, collationemque principiorum, quibus illa doctrina fundatur, & ad euadendas lyres erroris Pelagiani, aut Semipelagiani opus fuerit labore, studio, & meditatione multa; adhucque non sine magna probabilitatis specie ob negotij difficultatem videri potuit Dominicanis, Molinam in vanum fatigasse se, & non satis cauissè ab heresi Pelagiana, aut Semipelagiana. Quod quantum ad notitiam vt certam, & infallibilem, aliter visum fuit postea Dominicanis communitè; licet quantum ad eandem vt independentem à decreto, non ita. Legatur sectio 297. Ex qua, & ex nunc dictis concordantur Fonseca, Vazquez, Granadus, & Herice cum Suario in verbis relatis *num. 4415.* etli ab Authore Cursus Theologici, *n. 94.* & exinde à Goneto *tom. 2. diff. 6. art. 4. pag. 147.* accipiuntur tanquam discordes.

4418 Vt secundam viam respondendi incam, præmitto primò, impressionem Concordiæ Molinæ fuisse absolutam anno 1588. præeunte tum reuisione domestica R. P. Ioannis Corree Prouincialis in Lusitania, quatuorque aliorum non vulgarij Theologorum, tum licentia prioris, tum etiam approbatione R. P. Magistri Fr. Bartholomæi Ferreiræ de sacro Prædicatorum Ordine, viri in primis docti, & prudentis, Deputari S. Inquisitionis, publicique librorum Censoris, cui examen Concordiæ, & Commentariorum in 1. part. commiserat eadem Inquisitio. Et hæc de more post impressionem inspectam concessit facultatem ad euulgationem. Curauerat simul Molina, vt ex delegatione Consiliorum Regiorum Castellæ, & Aragoniæ recognosceretur, obtinuitque approbationem Petri Lopezij de Montoya, & Ioannis Villæ, licentiamque eorum Consiliorum pro editione etiam in præfatis Regnis.

4419 Sed cùm iam impressæ Concordiæ vnum exemplar offerret Serenissimo Alberto, Archiduci Austriaco, S. R. E. Cardinali, Regni Lusitanie Gubernatori, vnâque Pontificio Legato à latere, & Inquisitori Maximo, cui Concordiam dicauerat, audiuit insperatè ab eo, fore sibi gratum, si non spargeret alia, quoad vsque ipse moneret. Nimirum Princeps Augustissimus hæc in suspensione indulgit Confessario suo Reuerendissimo P. Fr. Ioanni de las Cuevas, qui obiit Episcopus Abulensis, & fuerat Prouincialis Castellanus, Tolanusque, retinebatque intimam familiaritatem, & communionem epistolarum cum Magistro Dominico Bañes, collega non diu antea suo in Conuentu Salmanticensi, vbi vterque Religionis habitum induerat. Quaræ & Cuevas cessit Magistro Bañes, qui conscius Concordiæ Molinæ ludantis sub typis Olyssiponensibus enixè rogatur, vt interceptet publicationem, quoad vsque ipse Salmanticæ dispiceret vnum exemplar; audiebat enim impugnari ex instituto in Concordia opiniones suas, tum dictatas discipulis, tum interceptas tradi prælo ex anno 1584. Missum itaque Salmanticam fuit ad Magistrum Bañes exemplar præsentatum Archiduci Alberto, agnouitque in illo nonnullas propositiones ex iis, quas in Nostorum Salmanticensium MSS. viuâque voce tanquam censurâ dignas exagitarat, præsertim ex anno 1581. occasione Salmanticensis Actus Maioris (vt vocant) P. Prudentij de Montemaior,

remaior, Scholaris de nostra Societate: quo de Actu & de propositionum indemnitate apud S. Inquisitionem Vallisoletanam egi in *Euentilat. 46. num. 1249.* Certiorem fecit Cueuam de propositionibus, & Cuevas Serenissimum Albertum.

4420 Qui tandem concessit euulgationem Concordiæ post allegatas coram se efficacissimas rationes tum à Molina, tum à Prouinciali Corree; postque consultos iterum Quæstiores Fidei, & complures de sapientioribus Dominicanis PP. eorumque vno Cueua significante, debere eam iam concedi. Atque ita factum est anno 1589. mensè Augusto transacto; simulque permilla excudi, & publicari Appendix ad Concordiam. Retuli hæc paulò fufius, vt qui legat Paulum Fasseau *cap. 9. sect. 1. n. 471. & duobus seqq.* videat quanto cum fundamento loquamur de successibus Concordiæ in sacra Inquisitione Lusitanica.

4421 Præmitto secundò, & breuius, ob dicta in *Sect. 300.* Alfonso de Mendoza Augustinianum edidisse Salmanticæ, & in presentia Dominici Bañes anno 1588. doctrinam de re Scientiæ Mediæ, & omnia ferè capita opinionum, quæ in Concordia Molinæ pertinent ad materiam de Auxilijs diuinæ gratiæ. Non negat id Author Cursus Theologici; sed ait *dub. 8. §. 2. num. 134.* Mendozam non esse ex Theologis Scholasticis antiquioribus, & grauioribus. Cùm itaque anno 1588. Opus Mendozæ foras sit emissum, antecessit publicationem Concordiæ Molinæ factam anno 1589. fatente ipso Authore Cursus Theologici *dub. 7. §. 4. num. 122.*

4422 His præmissis, secunda via respondendi sit, Dominicanos Theologos, si continuò post Concordiam Molinæ datam luci publicæ detulerunt eam ad Iudices Fidei, non inferri fugillandos de amentia, & fatuitate, etli doctrina de Scientia Mediæ originem duceret à PP. & Theologis veteribus. Cùm enim non detulerint euulgatam prius, & in conspectu Academiæ Salmanticæ, Magistrique Bañes quæstionem septimam Quodlibeticam Scholasticam Mendozæ, in qua eadem doctrina continebatur, videbitur detexisse quidpiam aliud in Concordia Molinæ, quod mouerit ad delationem. Accedit, Mendozam anno 1596. edidisse rursus Salmanticæ illam ipsam quæstionem, & magna cum accessione doctrinæ de Scientia Mediæ, cum eius nomine, cumque Molinæ commemoratione, & laude; nec tamen etiam tunc Dominicani Theologi insurrexerunt aduersus eam doctrinam, vt traditam à Mendoza. Item accedit, hunc in secunda editione, cuidam Magistro Salmanticensi, qui cum Bañes ardentè conspirauerat contra Molinam, exprobrasse consuetudinem furtorum literariorum, his verbis: [Interim dicam, & repetam, quod in prima editione iam olim dixi, quodque non omnino visum est improbableè ei, qui totam hanc ferè doctrinam in suam 1. part. traduxit, & suis studiis furtiuè, vt solet, sed diligenter incorporauit.] Quæ etli occasionem exasperationis pepererint, fat adhuc non fuerunt, vt Magister ille, & confortes proruperint ad deferendam Mendozæ doctrinam coram Iudicibus Fidei.

4423 Pari exemplo vsus sum in *Euentilat. 17. num. 515.* & mecum Philaletes *cap. 1. §. 3. num. 39.* Et enim anno 1577. Lælius Ballionius Seruita acerrimè fuit oblectatus præuixæ à Deo determinationi, siue intrinsecæ, siue extrinsecæ, erga voluntatis crea-

tæ liberos actus, & aliis principiis, quæ anno 1584. Magister Bañes Theatro literario exposuit typis excusa: & nihilominus Lælius nullâ fuit ab eo, aut ab aliis Dominicanis censurâ percussus: vrgebatque maior ratio contra Lælium, vt qui exerta fronte profiteretur discessionem à S. Thoma, minusque verecundè auderet incusare de errore.

4424 Occurrit Fasseau *cap. 4. parte 2. sect. 13. n. 272.* inquiens: [Quod verò mitatur Philaletes, Lælium scripsisse ante Molinam, & nullum Thomistarum, qui tanto impetu in hunc insurrexerunt, tetigisse illum; habet exinde, quomodo non queramus proprium, sed commune Ecclesiæ, & Fidei bonum. Illius in D. Thomam iniuriam siluimus, & tulimus: sed vbi Molina contra antiquam totius Ecclesiæ sententiam suas nouitates etiam cum horribili D. Augustini contemptu publicauit, non potuit non latrare Dominici catulus ad sancti depositi custodiam, ex solius Fidei zelo. Et hoc saltem obtinuit, quod illas in Augustinum calumnias à Molinæ libris abegerit.] Ad quæ verba felle manantia, dico sine amaritudine: Primò, iniuriam in S. Thomam non potuisse, præsertim circa hanc materiam, non esse contra S. Augustinum, & contra totam veterem Ecclesiam. Nam Fasseau passim clamat, sententiam S. Thomæ his in punctis fuisse vnâ cum S. Augustini, & vniuersæ Ecclesiæ antiquæ. Cur ergo non latrarunt Dominicani PP. ad impetitionem proprii boni consistentis in doctrinâ S. Thomæ circa hæc puncta, siquidem eadem sit S. Augustini, & cunctæ Ecclesiæ prisca; adeoque commune huius, & Fidei bonum? Secundò restare, vt ostendat Fasseau, quænam sint exaggeratæ illæ nouitates doctrinæ Molinæ; vbinam compareat horribilis ille contemptus S. Augustini, & quibusnam è libris Molinæ ob latratus PP. Dominicanorum, fuerint decreto Pontificio abacta illa verba, quas vocat calumnias in S. Augustinum. Nam hæc omnia non ita esse, vt absque debita moderatione profunduntur à Magistro Fasseau, visum satis est in præcedentibus.

4425 Idem Author, & alius Incognitus *cap. 9. Variatis, pag. 116.* conantur interpretari Lælium de reiectione præuixarum determinationum voluntatis creatæ à Deo in alio sensu, quam qui à Thomistis intenditur. Sed cùm Lælium non legerint, & neque transcripta à me in *num. 508.* ex ipso, vltra quæ habet plura alia aduersus opinionem, quam Bañes postmodum digessit, & illustrauit, non possunt ex paucis verbis truncatis competens iudicium ferre de Lælij sensu.

SECTIO CCCXI.

An si Scientia Media extaret in S. Augustini scriptis, contingere potuisset, vt ignoraretur à Theologis antiquis?

4426 Coincidit hæc difficultas cum proxima, ideoque succedit post eam. Tractatur ab Authore Cursus Theologici, *dub. 7. §. 1. 2. & 3. ex n. 101. vsque ad 118.* Qui primò supponit, dici à Fonseca, inuentam primùm à se fuisse Scientiam Mediam anno 1560. in S. Augustino, & PP. aliis antiquis,

antiquis, cum in tenebris iaceret, & à se primum in suo Conimbricensi, vel Eboresi Collegio prælectam publicè; quanvis (vt testatur Herice) non fuerit aulus mandare eam prælo. Sed verba Fonsecæ adducta, & explicata in alio sensu sunt ad numerum 4261. Et supputatio non de anno 1566. sed de 1566. quadrat cum illis. Nec ab Herice tract. 1. disp. 7. cap. sine 1. sine 10. dicitur de Fonseca quod ei tribuitur.

4417 Secundò supponit, si thesaurus Scientiæ Mediæ delitesceret in S. Augustino, fore vt inuentus fuisset à S. Thoma, & ab aliis Theologis, tum coætaneis, tum posterioribus Angelico Doctore, & prioribus Fonsecâ, aut Molinâ. Sed primò id fassi sumus libenter in sect. 197. quamquam addiderimus, Nostros adiutos à S. Thoma, & ab aliis Theologis successoribus, posuisse magis in propatulo eum thesaurum; sicut de thesauro prædeterminationum, siue intrinsecarum, siue extrinsecarum, voluntatis creatæ à Deo, attribuendum est Magistro Bañes; & de diuina scientia futurorum conditionatorum, innixa decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato, adscribi debet Magistro Aluarez. Videantur dicta in Euentil. 49. ex num. 1340. Deinde non repugnat detectio alicuius thesauri in S. Augustini Operibus à succedentibus Theologis, qui occultus antecedentibus fuerit.

4428 Nam S. Augustinus docuit, & cum ipso famulauerunt Theologi, non dari ex viribus naturæ causam vllam dispositionum primi auxiliij supernaturalis. Si autem consulantur Theologi multi præfati, & grauissimi, indubium est, sensisse aliter, non aduertentes ad eam, quæ nunc meritò auditur constans, perpetuæque S. Augustini doctrinæ; & de S. Thomæ in Sententiariis iudicant plures Thomistæ idem ipsum, vt refert Gonetus tom. 4. disp. 2. art. 3. §. 5. pag. 186. Præcedentis præuisionis meritum nostrorum pro electione efficaci prædicatorum ad gloriam vt coronam, censuerunt Thomistæ vnanimitè olim, & ipse Author Cursus Theologici tract. 5. disp. 9. dub. & §. 2. nullum esse vestigium in S. Augustino; iam tamen Illustrissimus Godoy tract. 8. in 1. p. disp. 65. §. 4. & Gonetus ex ipso inuenerunt illud pro electione, quæ sit decretum exequatiuum, distinctum ab intentione. Caietanus 1. p. quest. 14. testatur [à sequentibus doctrinam S. Thomæ fuisse reputatum ad obsecrum locum art. 13. vt neminem hætenus vidisset, sine scripto, siue verbo asseritue tenentem quod ibi dicebat S. Thomas; & fatetur latuisse se iam annis fortè quindecim. Sed nudius tertius, dum super commentatione eius art. meditaretur, alluxisse D. Thomæ ope (arbitratur) veritatem planam, & in manifesto positam, & ideo paucissimis verbis pertransitam.] Thesaurus hic de coexistentia physica futurorum omnium contingentium cum Deo ab æterno in mensura æternitatis, quem Eminentissimus Cardinalis existimauit reconditum extitisse in Sancto Thoma, & primum à se detectum, accuratus studiose subinde fuit à plerisque Thomistis. Subtilissimus Scotus exemptionem Deiparæ Virginis à labe originali cepit felicissimè in Sacræ Scripturæ, Patrumque SS. monumentis discernere, & post eum maior Theologorum pars applaudit, quam sine hallucinatione oculos in ea iniecerit. Eximius Doctor Suarez primus fuit, qui oculatissimè in SS. PP. agnouit gratiam sanctificantem eiusdem Beatissimæ Matris excedere cumulum

totius gratiæ sparsæ per omnes simul Angelos, & meros homines, qui sunt, fuerunt, & erunt; iamque excellentia hæc sanctissimæ Virginis mirum in modum placet innumeris Theologis, gratiasque referunt tanto Doctore ob inuentum in SS. PP. eum thesaurum. Quid plura? cum suppetant frequentia alia inuenta.

4419 Atque hinc eleuatur vis omnium ponderationum, quas deducit Author Cursus Theologici, quin opus si recitare illas; siquidem fundentur in eo, quòd incredibile videatur, Scientiam Mediæ esse de Augustini, & aliorum veterum PP. mente; nihilominusque occulta fuerit antiquis Theologis, quoadvisque eruta fuit à Fonseca, aut Molina ex S. Augustini, & aliorum PP. visceribus, in quibus reconditur. Sed iam constat, quo sensu Fonseca, aut Molina dicatur in lucem protulisse absconditum eò visque thesaurum Scientiæ Mediæ. Repetoque, Nostros Theologos aduertisse ad S. Augustini, & aliorum veterum PP. loca, in quibus loquebantur tum de scientia futurorum contingentium conditionatorum, tum de ea vt independente à decreto diuinæ voluntatis antecedenter efficaci; instituisseque Scholasticam tractationem de vtroque: quod non præstiterant Theologi anteriores, sed tamen supponebant vtrumque, vt Nostri ostendunt ex ipsorum verbis quasi in transitu dictis; vel ex eorundem principijs, quæ stare nequeunt, nisi vtrumque supponerent. Quod idem dici debet à recetioribus Thomistis, cum iam post Molinam agunt de certitudine talis scientiæ, deque decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato, in quo volunt fundari, conanturque probare ex S. Augustino, & ex aliis antiquis PP. & Theologis; nec enim Thomistæ Molinâ priores instituerunt expressam tractationem de his punctis.

4430 Ac certè, cum facile sit inuentis addere, postquam priores, tam Nostri, quam Dominicani aduertunt ad aliqua loca S. Augustini pro suis opinionibus, subinde posteriores aperuerunt oculos, vt cernerent alia; & ideo quotidie plura, & plura denud notantur, & expenduntur. Sicque accidit mihi, qui quo magis euoluo S. Augustini volumina, eo maiora indicia nostræ sententiæ reperio. Legeram sæpe caput 3. lib. 2. de peccatorum meritis & remiss. quoniam de Scientia conditionata dirigente Deum ad collationem auxiliij efficacis tractari ibi à S. Doctore cogitarem; sed nuper notavi, contineri ibi insigne pro ea testimonium. Cum enim Pelagius, & Celestius assererent, *arbitri nostri vires ad non peccandum sufficere, nec opus esse petere à Deo suum auxilium, quia si nolimus, non peccamus; nec precipere Deo homini quod esset humane impossibile voluntati.* Redarguit eos sic: *Sed hoc non vident, quod ad nonnulla superanda, vel que malè cupiuntur, vel que malè metuantur, magnis aliquando, & totis viribus opus est voluntatis, quas nos non profectè in omnibus adhibebimus prouidit, qui per Prophetam veridicè dicit voluit, Non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens. Tales itaque nos Dominus futuros prouidens, quadam salutaria remedia contra reatum, & vincula peccatorum, etiam post Baptismum, dare, ac valere dignatus est, &c.* Quibus in verbis docet, Deum præscientem, quod etsi possessum potentia tam antecedenti, quam consequenti vincere aliquas tentationes, non tamen vinceremus, si destitueremur auxilio suæ gratiæ, quia sine eo non adhiberemus tantas vires,

vires, quantas requirit victoria talium tentationum: Deum, inquam, præscientem id, velle vt debito modo oremus pro illo auxilio; conferret enim illud directus eà præscientiâ conditionatâ.

SECTIO CCCXII.

Virum Scientiam Mediæ agnouerint antiqui Theologi in S. Augustino, vt reprobata à S. Doctore, proindeque ipsi eam reiecerint?

4431 A Vthor Cursus Theologici §. 4. num. 119. ait, antiquos Theologos cognouisse Scientiam Mediæ in S. Augustino, siue vt eam approbarent, siue vt reprobandent. Sed ita probat, vt cognitio illa fuerit reprobatiua, eo quòd in Sancto Augustino non potuerint non animaduertere impugnatos Pelagianos, & Semipelagianos, qui aduertebant Scientiam Mediæ, quanvis in eius viâ differrent à Nostri. Quoniam vt illi saluarent prædestinationem, necnon & gratiam dari ex meritis, adhuc in parulis ante vsum rationis, & cum Baptismo decedentibus, duo aiebant. Primum (in quo expressè fatebantur Scientiam Mediæ) erat, quod Deus ante decretum efficacis suæ voluntatis præuidebat, quod pueri illi, si ad ætatem adultam peruenerint, bene operarentur. Secundum (quodque ad præsens non refert) erat, quod propter opera sic præuisa prædestinabantur à Deo, & tribuebatur eis gratia Baptismi.

4432 Ad quæ concedo, Theologos antiquos cognouisse Scientiam conditionatam, ad quam recurrerant Semipelagiani, & quam refutauit S. Augustinus. Quæ scientia si erat Mediæ, seu non innixa decreto antecedenter efficaci, absoluto subiectiuè, & conditionato obiectiuè, fateretur Author Cursus Theologici, Semipelagianos discrepasse à Nostri in eius vfu. Vnde dico, Theologos antiquos cognouisse approbatiuè Scientiam Mediæ, prout à Nostri adferunt; & reprobatiuè abasum eius, prout adhibebatur à Semipelagianis. Si non erat Mediæ, sed innixa eiusmodi decreto, cognouerunt etiam reprobatiuè, quantum ad abulum. Nam & post illud reprobarunt, quod Deus præuideret infantens illos, si diutius uiuerent, operaturos primò ex viribus naturæ solius conducenter ad vitam æternam: reprobarunt etiam, quod propter opera prima sic præuisa ex viribus solius naturæ tribueretur pueris illis gratia Baptismi, & prædestinarentur. Profectò nec Dominicani, nec Nostri admittunt scientiam conditionatam, quæ Deus id cognoscat, & quæ ita prædestinet; sed quæ cognoscat opera etiam prima, quæ non nisi ex præueniente, & adiuuante gratia essent salutaria, & quæ non nisi ex eadem gratia possint esse conditio ad prædestinationem, & hanc non inferant vt præuisa futura merè conditionatè etiam ex gratia. Sed de his satis, nam sæpe aliàs sunt explicata.

4433 Deinde ait Author ille ex num. 120. usque ad 125. antiquos Theologos scientiâ reprobationis cognouisse in S. Augustino Scientiam Mediæ. Firmatque primò, quia omnes, vel ferè omnes ex illis conciliabant libertatem creatam cum efficacia actuum diuini intellectus, & vo-

luntatis absque interuentu Scientiæ Mediæ. Incredible autem videtur, quod illa non vterentur, sicuti Nostri (excepto Vazquio) ad eam conciliationem, si non reprobandent.

4434 In hac probatione, in qua si merori esset nobis Scientiam Mediæ dici obiectum scientiæ reprobationis, posset aliunde esse solatio aliquali, quòd dicatur, omnes ferè antiquos Theologos non vfos fuisse Scientiam Mediæ; nam sic significatur, aliquos forsan fuisse vfos. Non est grauamini, si de omnibus fateri teneamur, non fuisse vfos ea ad confederationem efficaciam actuum diuini intellectus cum libertate creatæ. Etenim nulli Nostrorum in mentem venit, efficaciam, seu potius certitudinem, & infallibilitatem diuinæ scientiæ de actibus liberis creatis, siue vt possibilibus, siue vt futuris absolute, componere cum eorum libertate ratione Scientiæ Mediæ. Pro sola efficacia actuum diuinæ voluntatis, tum gratiæ in actu primo coadunanda cum libertate creatæ adhibent Scientiam Mediæ. Excipiturque immeritò Vazquius, cum ipse expressè 1. p. disp. 99. cap. 3. num. 14. doceat, decretum efficacis concomitans, à se intentum circa actus creatos liberos, supponere essentialiter Scientiam Mediæ. Præterea aliud est agnoscere hanc; aliud huius vsum ad prouidentiam, & prædestinationem, aut ad quoscumque actus efficaces voluntatis in creatæ erga liberos creatæ. Vnde antiqui Theologi, etsi reprobasent vsum, potuerunt approbare ipsam scientiam. Et ita fecerunt moderni nonnulli Theologi, vt Basilii Legionensis. Gratis etiam dicitur, antiquos Theologos absque interuentu Scientiæ Mediæ præstitisse eam conciliationem. Nam etsi non tam explicitè, quam Nostri, neque sub nomine Scientiæ Mediæ, vt Nostri; tamen non parùm significantè, & sub nomine vniuersali præscientiæ, præuisionisve diuinæ, positisque principijs, ex quibus non obscure colligitur res Scientiæ Mediæ.

4435 Firmat secundò, nam cum primùm Scientia Mediæ à Molina est publicata anno 1589. statim omnium ferè animos prouocauit, & Dominicanis Theologis ita displicuit, vt eam ad Iudices Fidei detulerint, imò & ad Supremum Ecclesiæ; & cum circa Molinæ Concordiam ob suam Scientiam Mediæ id euenerit; ast circa Magistri Bañes tomum 1. Commentariorum in 1. part. divulgatum anno 1584. vbi rejiciebat eam scientiam, & tradebat prædefinitiones diuinas absolutas, & ex se efficaces, nihil tale accidit; à nemine enim, nec ab ipso Molina, aliòve Patre Societatis notatus fuit velut nouæ, nedum periculose doctrinæ, & multò minus ad Iudices Fidei delatus. Imò vniuersa Prædicatorum Familia, tot grauissimis, ac doctissimis Theologis abundans, amplexata fuit doctrinam illius tomij, vt valde Thomisticam, aperientemque mentem S. Thomæ communi, antiquoque omnium calculo firmatam. Et nisi talis fuisset, quænam alia viguisset ante annum 1584. Non audebunt Iesuitæ dicere, viguisset doctrinam de Scientia Mediæ; siquidem vbi primùm à Molina in lucem edita fuit, Theologi vniuersi tanquam de re noua turbati fuerunt, præsertim verò Dominicani, contemporanei Bañesij; pluresque ex illis ipso seniores, ita de ea senserunt, vt tanquam aliquantulum suspectam ad Supremum Ecclesiæ Iudicem detulerint. Imò & ipsi Iesuitæ expressè asseruerunt, & in Domino gloriati sunt, se huiusmodi Scientiam inuenisse, vel

vel ex antiquorum latebris PP. eruisse; non autem eam ab aliis Theologis, præsertim Dominicanis, immediatè præuentibus accepisse. Quare doctrina Bañesij ea fuit, quæ præcessit; nec enim alterius vllum est vestigium.

4436 Hæc probatio posset me lubricare, nisi tam firmus essem in existimatione debita de PP. Dominicanorum peritia magna, intentioneque recta. Et profectò ne perueniatur ad eliciendum sanguinem, non adeò nimis emungendum est in collatione Authorum, qui adherent opinionibus inter se contrariis, vtrique tamen apud Scholas acceptis. Sed sine offensione Dominicanæ, respondeo primò, Scientiam Mediam publicatam in Molina Concordia anno 1589. non potuisse commouere primùm Theologorum animos, saltem Salmanticæ, vbi conuocabatur Bañes, & primum Magisterij Theologici iure optimo tenebat. Nam iam anno 1588. ibidem res Scientiæ Mediæ diuulgata fuerat ab Alfonso de Mendoza sine offendiculo vllò, & à Nostri longo antè tempore defendebatur in MSS. & viua voce, vt ex dictis in *Sect.* 300. notum est.

4437 Respondeo secundò, non fuisse omnium ferè animos perturbatos anno 1589. nam vltra PP. Dominicanos, eosque, etiam doctissimos, sed numero paucos, & vltra Magistrum Franciscum Zumel ex Sacra Religione B. Mariæ de Mercede, & non tunc, sed postea, ignoramus quinam fuerint concitati. Et potius scimus, in Conuentu Bærico Vbetensi S. Francisci pro Comitibus Provincialibus anno 1592. die 3. Augusti propugnatas fuisse Conclusiones, quarum secunda hæc erat: [Diuina præscientia, tam immensa, tamque illimitata est, vt non solum se extendat ad futura absoluta per determinationem inseruabilis, diuinæque voluntatis; sed etiam ad futura conditionata ante determinationem eiusdem, & ante determinationem liberi arbitrij creati.] Adiditurque paulò post, [ab huiusmodi scientia, quæ in Deo est futurorum sub conditione, sumi infallibilitatem, & certitudinem occultæ prædeterminationis, & iustissimæ reprobationis.] Septima verò ita se habebat: [Iustificatio impij, quæ translatio est ab eo statu, in quo homo est filius iræ, ad statum filij adoptiui per gratiam, in adultis requirit dispositionem liberam, à qua dependit efficacia auxiliij diuini. Quapropter cum æqualibus auxilijs gratiæ excitantis vnus conuertitur, & alter potest non conuerti.]

4438 Scimus etiam, fuisse eodem anno in Generali Benedictinorum Capitulo Vallisoletano defensas Theses alias continentes Scientiam Mediam, & præcipuas Molinae opiniones: annoque 1593. in Generali apud eandem Urbem Capitulo Franciscanorum Fr. Acatium de Pastrano proposuisse disputandam eam quæstionem, [Vtrum efficacia illius auxiliij, quo aliquis conuertitur, non solum Deo præstanti, sed etiam homini recipienti, & cum tali auxilio cooperanti tribuenda sit?] Aperuissetque suum sensum, negando in quinta prædeterminationem physicam, & in septima dicendo: [Quod aliquando Deus maiora contulerit auxilia ei qui diuinæ vocationi resistens, manet impensibilis, quam se qui conuertitur, nihil prohibet. Vnde verissimum est asserere, quod cum æquali auxilio sufficienti, & supernaturali præuenientis, & excitantis gratiæ, quo vnus non conuertitur, possit alijs de facto conuerti. Efficacia verò illius auxiliij, quo aliquis

conuertitur, quodque per ordinem ad effectum efficax formaliter appellatur, non solum Deo præstanti, sed simul etiam homini recipienti, & per tale auxilium cooperanti tribuenda est.]

4439 Possent eorundem annorum, & proximè sequentium proferre plura in Conclusionibus testimonia Scientiæ Mediæ, & principalium sententiarum Molinae acceptatarum ingenti plausu in Hispania, Castellaque veteri, & non longè ab auribus Magistri Bañes. Possent & ipsius Magistri Francisci Zumel, qui se initio comitem adiunxerat Magistro Bañes contra Molinae doctrinam, exhibere exemplum eius non improbatæ anno saltem 1601. die Februarij 25. qui Præses in Academia fuit Thesum inficiantium prædeterminationem physicam vniuersam, & maximè ad materiale peccati. Et si enim Præses soleant Salmanticæ accommodare se Scholaribus, quorum patrocinium ex Cathedra suscipiunt; sed non nisi quoad opiniones iudicatas à se probabiles.

4440 Respondeo tertio, ingratam fuisse Scientiam Mediam nonnullis Dominicanis PP. anno 1588. & 1589. illosque procurasse modis expositis *Sect.* 310. vt in sui apud Olyssiponem ortu suffocaretur; sed non detulisse ad Indices fidei ante annum 1594. & neque tunc ad Supremum Ecclesiæ, sed hunc auocasse ad se Molinae causam, quæ fuerat delata ad Generalem Inquisitionem Hispaniæ. Non nego, eiusdem causa accusationem instauratam fuisse circa finem anni 1587. coram Supremo Ecclesiæ Iudice; sed non nisi à Magistro Didaco Aluarez Dominicano, quem mouebat Magister Bañes, & qui subinde mouit Eminentissimos duos Cardinales assumptos è suo sacro Ordine, Reuerendissimumque Franciscum Pessam, Decanum Rotæ, virum cuius gratiam Societas nostra nunquam meruit. Attigi hæc omnia ex *Sect.* 302. Et ex eis tantum inferitur, Scientiam Mediam vocatam ad iudicium fuisse ab aliquot Dominicanis post quatuor annos à sui publicatione in Concordia Molinae, cum antecedenti tempore pacificè decurrisset, imò & fuisset excepta magno multorum Theologorum fauore in Hispania.

4441 Respondeo quartò, seu potius inculco dicta in 1. parte, videlicet Magistrum Bañes *tom. 1. Commentariorum in 1. p.* & 1. editione anni 1584. non reiecit expressè Scientiam Mediam, imò neque meminisse scientiæ conditionatæ: 2. verò editione meminisse huius, & fundando incidenter in decreto, non tantum obiectiuè, sed etiam subiectiuè conditionato. Quod decretum ex anno saltem 1596. non artitit Didaco Aluarez, cum dicat *lib. 1. Respons. cap. 4. n. 11.* se ex tunc cepisse Romæ tueri decretum obiectiuè tantum conditionatum. Et vsque ad annum 1604. Congregationemque trigessimam quartam coram Clemente VII I. Dominicanis non extulere commune vexillum pro decreto sic solum conditionato. Vnde nec Molina explicitè refutauit Scientiam conditionatam, fundatam in decreto habente se instar vnus, vel alterius modi: nec Dominicanis prioribus annis primùm editi tom. 1. Bañesij in 1. part. potuerunt conferre huius doctrinam, quæ esset aduersus Scientiam Mediam, cum ea quæ postea prodit Molinae pro tali Scientia.

4442 Tradidit quidem ab initio, & constanter Bañesius decreta

Scientiam Mediam, declarauimus assatim in *Sect.* 299. Quarta denique vestigia Scientiæ Mediæ reperiantur in eis, ostendit non leuiter totum hoc nostrum Opus.

SECTIO CCCXI.

Finis solutarum obiectionum ex autoritate S. Augustini contra Scientiam Mediam. Delibantur elogia aliqua eiusdem S. Doctoris.

4443 De compluribus Dominicanis PP. qui Salmanticæ erant, aut fuerant sub disciplina Magistri Bañes, vel etiam qui consistebant intra Prouinciam Castellanam, & Toletanam, in qua regebat ille imperium Theologiae, crediderim facillè, suscepisse doctrinam primi tom. vt valde Thomisticam. Sed de omnibus eius Prouinciæ non est compertum, multoque minus de omnibus Prouinciæ aliarum, imò potius contrarium constabit legenti Sherlogum variis in locis Responsum, præsertim *p. 2. Sect. 15. n. 75.* Et à Paulo Ricuperato vtriusque Signaturæ Referendario in Confirmatione sententiæ lesuitarum oblata Paulo V. Pontifici Max. dicebatur anno 1605. [Asserunt PP. Dominicani, non omnes quidem, P. enim Eustachium, eiusdem Familiæ doctissimum virum, ac pietate, bonitateque insignem, Bononiæ alloquutus sum semel, atque iterum, qui dixit mihi PP. suorum sententiam non arripere sibi, licet ille rationes explicare noluerit. Asserunt igitur Dominicani PP. in omnibus actibus, quicumque sint, prius naturæ, quam voluntas suam eliciat actum, determinari à Deo.] Sic ille. Adde, potuisse Dominicanos PP. contemporaneos Magistri Bañes iudicare doctrinam eius de decretis diuinis antecedenter efficacibus, & de prædeterminationibus physicis esse probabiliter Thomisticam, talemque esse & contrariam; cum non raro ab ipsis audiamus de contrariis opinionibus iudicia huiusmodi. Exempli gratiâ opinio negans, diuinas relationes addere perfectionem reatiuam ad essentiam, floruit Salmanticæ tanquam Thomistica iam olim, & maximè quamdiu ad clauum Scholæ Dominicanæ sedit clarissimus Primarius Petrus de Godoy, qui & eam typis postea tradidit. Ast illius in Cathedra meritissimus successor contendit in præsentiarum, Thomisticam esse affirmantem: & vterque vtro, citroque asserunt S. Thomæ testimonia. Sed hoc omisso.

4444 Sententia, quam plenâ luce anno 1584. illustravit Bañes, exorti cœperat inter nonnullos suos, Stephaniani præsertim Conuentus Salmanticensis aliquanto antè tempore, iamque ab anno 1559. adquirebat ibi vires, vt & opposita in Collegio nostro Salmanticensi. Quænam viguerit antea Salmanticæ, & alibi? sub litigio est, itudque dijudicandum expensis PP. & Theologis. Videtur nobis, viguisse eam, quæ est de re Scientiæ Mediæ. Nec verum est, vniuersos Theologos, hac audita, fuisse turbatos. Et de delatione huius facta, & quo tempore, & quâ ex causâ ad Supremum Ecclesiæ Iudicem à nonnullis Dominicanis, iam diximus, & plura dicemus loco promisso in *n. 4442.* Quo autem sensu Nostri sine vana gloria scribant, detectam à se fuisse in PP. & Theologis antiquis

R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med.* Pars I I.

4445 EX *Sect.* 297. respondi ad effectus, seu signa, vnde Author Cursus Theologici Carmelitarum Discalceatorum colligebat, doctrinam de Scientia Media non esse S. Augustini: iamque nihil à me repertum superest obiectum ex sanctissimo Doctore à Dominicanis, & sequacibus contra eam, quod fideliter non proposuerim. Tanti enim apud me est S. Augustini autoritas, vt vel minimum indicium sui non fauoris me retardaret ab opinione, quam sequor. Et in hac quidem Controuersia valet potiori iure, quod generaliter de S. Augustino dixit S. Thomas de Villanoua *Concione 3. Ita conspicuè in tanta nebula veritatem intuitus est, & ita eam in tanta sylua errorum discussit, vt cum in hoc ipse omnium primus exiterit, usque hodie post tam longum tempus id teneat, id sequatur Ecclesia & Fidei Schola, quod Augustinus decreuerit. Mirum, in rebus tam arduis, tam difficillimis veritatem penetrasse. Vnde ad ipsum Augustinum Volusianus sic scribit: Legi Dei deest, quod Augustinus non intelligit.*

4446 Dixeratque idem S. Archiepiscopus Valentinus in *Concione 1. Neque solum Fidei contulit Augustinus, eam ab hereticis defendendo, sed eo amplius eam Fidelibus exponendo. Quis enim in exponendis Scripturis vigilantior? Quis in discernendis mysterijs eruditior? Quis in enodandis quæstionibus disertior? Fides namque vsque ad tempus illud magis virtute, quam claritate pollebat; erat enim quodammodo adumbrata non solum erroribus hereticorum, sed etiam verbis, & eloquentiâ Catholicorum, quibus magis cura fuit cultû, & ornate, quam distinctè loqui; ac proinde quid in qualibet Fidei materia sentiendum esset, non tam erat in aperto. Sed Augustinus primus cepit Catholicas veritates enucleare, dilucidare, distinguere, atque in Scholasticam formam redigere, docens quid in quolibet Fidei mysterio sentiendum, quid ad obiecta respondendum esset. Denique si quid de Fide distinctè sentimus, aperte dicimus, audenter asserimus, id totum Augustino debemus. Ipse enim Theologia (quam Scholasticam vocant) formam primus inuenit, quam imitati sunt Magister Sent. Alexander de Ales, S. Thomas, S. Bonaventura, Scotus, Richardus, & ceteri Scholastici Doctores, quorum scripta ad Fidei sapientiam plurimum Fidelibus profuerunt, plurimum etiam hereticis obstruunt. Cuius rei apertum indicium ex hoc accipitur, quod antiqui Doctores in pluribus à vero Fidei tramite, pia licet intentione, in suis scriptis deuiarunt, vt in Ecclesiastica Historia Eusebius refert; nam eorum scripta, Deo fortè propter hoc disponente, non extant. Nondum enim discussa erant Fidei mysteria, & Ecclesia tunc persecutionum fluctibus agitata, defendenda,*

defendenda, quàm exponenda Fidei magis erat in-
uenta. O ſyſtema maximum, Auguſtine Pater, quan-
tium Eccleſiam Dei trã ſapientia irradians illuſtra-
ſti? Quantiam tuã præſentiã errorum tenebras effu-
gaſti? Nunc enim, te Authore, te Magiſtro, ita
omnia ſunt lucida, ut errare non poſſit, niſi qui ex
induſtria velut hallucinari. Eſt enim, ut mihi vide-
tur, in Eccleſia Dei Schola Theologica veluti qua-
dam arca, in qua Scripturarum meſſes teruntur, com-
minuuntur, & ventulantur, excuſſique paleã Rhe-
toricorum, limpida purum veritatis frumentum
excucitur, ſegregaturque; quod tamen ſine paleã
Dominicis immatis, id eſt ſimplicibus fidelibus in
doctrina præſepio non eſt apponendum. Tam quia non
ita ſapit, tum etiam quia non ita affectus anima
nunt. Camelis verò incuruis, ideſt hæreticis, mun-
dum veritatis frumentum proponimus, ne dum elo-
quentia palea conditur, cum grano erroris lolium
occulretur. Hactenus S. Thomas Villanovanus.

4447 Cui adiungo antiquiore multò Caſiodorum
ſcribentem Prologo in expoſitionem Pſalterij: Ad
Auguſtini, ſacnoſiſſimi Parris, confugi opinatiſſi-
mam lectionem, in qua tanta erat copia congeſta
dilectorum, ut teneri vix poſſet relectum, quod abun-
dè videretur expoſitionem. Credo, dum nimis au-
dos populos Eccleſiaſticis dapibus explore cupit,
neceſſario fluente tam magna prædicationis emana-
vit. Quocirca memor infirmitatis mee, mare ipſius
quarundam Pſalmorum fontibus perſuſum, diuinã
miſericordiã largiente, in riuiulos vadoſos compen-
diouã breuitate deduxi, vno codice tam diſſuſa com-
pactens, qua ille in decadas quindecim mirabiliter
explicauit. Sed ut quidam de Homero ait, tale eſt
de eius ſenſu aliquid ſurripere, quale Herculi cla-
uam de manu tollere. Eſt enim literarum omnium
magiſter egregius, & quod in vbertate rarum eſt,
cautiſſimus diſputator; decurrit quippe tanquam fons
puriffimus, nulla face pollutus; ſed in integritate
Fidei perſeuerans neſcit hæreticis dare, unde ſe poſ-
ſint aliqua colluctatione defendere. Totus Catholicus,
totus Orthodoxus inuenitur, & in Eccleſia Domi-
ni ſuauiſſimo nitore reſplendens ſuperum luminis cla-
ritate radiatur. Quædam verò nouiter inuenta poſt
tam mirabilem magiſtrum ſolã Domini præſumptio-
ne ſubiecti, qui paruulis confidentiam, cæcis uſum,
mutis ſermonem, ſurdis præſtat auditum. Sic Caſi-
odorus de S. Auguſtino, cuius ſparſa per veteres
PP. encomia in vnum colligere vaſti voluminis
penſum eſſet.

4448 Et quoad materiam, de qua præſens verſatur
Controverſia, ſpeciales, extimãque promeritus
fuit laudes. Inter quas Incognitus Author Vanita-
tis triumphorum Scientiæ Mediæ, cap. 21. pag.
30; refert ex Guilielmo Gibieuf in principio ope-
ris de libertate Dei, & creaturæ, hanc Clemen-
tis VII. Pontificis Maximi præfationem ad pri-
mam coram ſe Congregationem de Auxiliis:
Quamvis nemini, niſi Deo, rationem reddere de-
beamus meorum actionum, dicam tamen præſentiali-
ter rationes, propter quas adſtringere ſtanti totam
hanc diſputationem ad normam doctrinæ S. Auguſti-
ni de gratia. Prima eſt, quod ſi, teſte Beato Pro-
ſpero ſerè initio libri contra Collatorem, viginti an-
norum ſpatio acies Eccleſie ita dimicauit pro gratia
contra Pelagianos, ut tandem, Auguſtino duce,
vicerit; oportet etiam, ut in cauſa ſimili eundem
ducem agnoſcamus, & ſequamur. Secunda eſt, quod
idem Sanctus nihil videatur prætermiſiſſe eorum, quæ
ad præſentes controverſias pertinent. Quandoquidem
ſi agitur de neceſſitate gratiæ, eam deſcribit dicens,

eſſe neceſſe, ut nos præueniat, comitetur, & ſequa-
tur: ſi de vi, aſſerit vires efficaciffimas præbere
voluntati: ſi de effectu, reſtatutur facere de volente
nolentem: ſi de modo, aſſerit Deum id facere om-
nipotentiffimã facilitate: denique ſic diſſoluit obie-
ctiones, ut doceat, liberum arbitrium non tantum
benè cum illa gratia quam defendit, coherere, ſed
etiam fieri liberius, quando ab illa fuerit libera-
tum. Tertia tandem ratio eſt, quod cum Pontifices
prædeceſſores noſtri doctrina S. Auguſtini de gratia
tam acres fuerint aſſertores, & vindices, ut quaſi
hereditario iure eam in Eccleſia relinqui voluerint,
æquum non eſt, ut patiar illam hæc quaſi hereditate
primari. Ita fuit præfatus Clemens VII. ſi
fides adhibenda eſt Guilielmo Gibieuf. Quam con-
ditionem appono, quia præcitatus Author In-
cognitus ait, recitaſſe illum hæc verba ex Iacobi
le Boſſu Actis Congregationum de Auxiliis coram
Clemente VII. & Paulo V. talia autem Acta ſunt
apocrypha. Non dedecet ipſa
ſe verba Pontificem Maximum, & appoſite
ſignificant antiquam, & recentem Romanæ
Eccleſiæ æſtimationem doctrinæ Auguſtinianæ de
Gratia.

SECTIO CCCXIII.

Num PP. aliqui S. Auguſtino poſteriores,
ut SS. Cyrillus Alexandrinus, & An-
ſelmus, refragentur Scientiæ Mediæ,
principiſſue, in quibus doctrina de eã
fundatur?

4449 **D**ominicani, cæterique Thomiſtæ præcipuã
curã incumbunt Scientiæ Mediæ, aut prin-
cipiſ, quibus innititur, impugnandis, dirucendiſ-
que ex autoritate SS. Auguſtini, & Thomæ; non
tamen omninò omittunt & aliorum PP. ſiue an-
tecedentium, ſiue ſubſequentium S. Auguſti-
num, & antecedentium S. Thomam teſtimoniis
agere, etſi pauca ſint, ſi comparentur cum duo-
rum illorum. Ego in anteriori decurſu Operis ad-
dixi quæcumque allegantur à recentibus Domi-
nicanis, & Thomiſtis; interpretatufque fui ea.
Reſtant ſolummodò duo.

4450 Primum eſt S. Cyrilli Alexandrini dicentis:
Tantam benignitatem nobis exhibet vniuerſorum
Saluator Deus; ut efficaci ſubſidio adiunget, ſecun-
dum quod ſcriptum eſt, Apprehendiſti manum
dexteram meam, & in conſilio tuo deduxiſti me.
Nam quoniam hominis natura valde gene-
roſa eſt, neque ſatis idonea, ut malum effuge-
re queat, ſimul quodammodò nobiſcum cerrat
Deus, & duplex concedere beneficium videtur,
perſuadens admonitionibus, ut ſubſidium inue-
niamus; & fortius illud præſtans, quam ut ma-
lum præſens, & violentum præualere poſſit. Qui-
bus in verbis denotari videtur Goneto tom. 3.
diſp. 5. art. 6. §. 3. pag. 428. duplex auxilium diui-
num, vnum ſufficiens, conſiſtenſque in excitatione
morali, & de ſe indiſſerens ad operari de facto, vel
no; & aliud quo mouetur, applicatur, & agitur in-
deſectibiliter voluntas creata. Repetit eadem ver-
ba Cyilli Gonetus tom. 9. diſp. 3. de diuiſione gra-
tiæ, art. 3. pag. 3. pag. 746. ut exinde probet auxilium
efficax.

efficax, quod ſit phyſicè prædeterminans iuxta
intelligentiam ſuam. Et vtrouique allegat ex li-
bro de Adoratione in ſpiritu, circa medium.

4451 Sed libri S. Cyrilli de Adoratione ſunt decem
& ſeptem, iuſtumque volumen conſiciunt, &
ideo maiori diſtinctione opus erat in allegatione.
Verba integra huiuſmodi ſunt lib. 1. Id porro eſſe
argumento euidentiſſimo poteſt, nos non verbis
rartiam, & admonitionibus in animum inmiſſis
incitari, ut à peccatis recedamus; ſed etiam
ad eam erga nos benignitatem deſcendere om-
nium Saluatorem Deum, ut efficaci nos auxilio
inuet, iuxta illud: Tenniſti manum dexteram meam,
& in voluntate tua deduxiſti me. Nam quia
hominis natura non eſt admodum firma, neque
ſatis virium habet, ut emergere è vitio poſſit,
opem illi fert in ea re Deus. Itaque duplicem
gratiam tribuere cognoſcitur; cum enim monitis
ſuadet, tum adiuuandi rationes inuenit, eaſque
preſenti malo, vique nobis aſſerente valentiores
efficit. Senſus autem eſt, Deum hominibus con-
ferre gratiam, tum præuenientem, excitantem-
que; tum adiuuantem, cooperantemque phyſicè,
cum vincimus tentationes excedentes fragilitatem
noſtram. Quæ doctrina non magis admittitur
ab Schola Dominicana, quàm à noſtra, eſtque
priorius certa apud omnes Catholicos.

4452 Certè in eis verbis nullum eſt fundamentum
diſcernendi duplex in actu primo auxilium diui-
num vincentibus donatum, quorum vnum ſit præ-
ditum vi tantum morali, ſufficiens merè de ſe, &
indiſſerens ad operari, & non operari de facto;
aliudque prædeterminatum phyſicè, efficax per
ſe, mouens, applicans, & agens indefectibiliter,
inimpedibiliterque ratione ſui voluntates noſtras.
Non datur in vincentibus duplex huiuſmodi auxi-
lium in actu primo, diſtinctum realiter; ſed illud
ipſum, quod eſt de ſe ſufficiens, ſit efficax, eo
quod in actu ſecundo accedat auxilium adiuuans,
cooperanſque. Vnde quia iſtud non accedit in non
vincentibus, ideo illud non redditur efficax, ſed
manet de ſe ſufficiens, cum poſſet eſſe efficax, ſi
Deo præuenienti, & excitanti, paratoque ad-
iuuare, & cooperari adiungerent homines ſuam
determinationem electiuam. Et niſi id dicatur,
non intelligimus, quomodò non vincentes præ-
diti ſint auxilio ſufficiente in actu primo. Sed fas
non eſt progredi vltra in his.

4453 Gratiã autem referimus Goneto ob adductum
S. Cyrilli locum, quo confirmatur communis No-
ſtrorum ſententia de ſola motione morali noſtræ
voluntatis per gratiam præuenientem, atque ex-
citantem. Et cui conſonat alius eiufdem S. Cyrilli
lib. 8. contra Iulianum, notatus à me in n. 1956, &
alius lib. 4. in Ioannem, vbi ad illa verba cap. 6.
verſ. 44. Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater, qui
miſit me, traxerit eum; notat, ſignificari, attra-
ctionem illam non vi, neque neceſſitate fieri, cum
additur, Omnis qui audiuit à Patre, & didicit, ve-
nit ad me; vbi enim auditio, & diſciplina, & eru-
ditionis fructus eſt; Fides vique perſuaſione, non
vi, ac neceſſitate ſit. Opitulatrix porius illa eſt, qua
ex charitate dignis à Patre præſtatur Chriſti cog-
nitiõ, quàm coactiua. Etenim veritatis dogma liber-
tatem voluntatis, & arbitrij hominis animo ſeruare
nos adigit, ut ob virtutes inſta præmia depoſcat; ſin
autem à reſto deſlexerit, & legiſlatoris voluntatem
præ inertia prætergreſſus fuerit, iuſtiſſimam penam
recipiat. Simili ſenſu dixit S. Thomas queſt. 22. de
Verit. art. 9. ad 5. compulſionem illam, de qua ſit
R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

mentio Luca 14. verſ. 23. non eſſe coactionis, ſed
efficacis perſuaſionis, vel per aſſera, vel per lenia:
& 2. 2. queſt. 2. art. 9. ad 3. illum qui credit, ha-
bere ſufficiens inducendum ad credendum. Inducitur
enim autoritate diuina doctrina miraculis confir-
mata; & quod plus eſt, interiori inſtinctu Dei imi-
tantis. Quæ vox inuitatio, denotat motionem mo-
ralem; vt & vox vocatio, cum S. Doctor inquit
quaſt. 6. de Verit. art. 1. in fine corpi. Ad præde-
ſtinationem duo ſequuntur, ſcilicet conſequutio ſi-
nis, qui eſt gloriſicatio; & collatio auxilij ad con-
ſequendum finem, quod eſt appoſitio gratiæ, quod
ad vocationem pertinet. Vbi fatut de gratia effica-
ci, & quã quis conſequitur finem prædeſtinationis.
Germanis PP. loquutionibus facile eſſet im-
plere paginas. Videantur S. Proſper lib. de Vocati-
one Gentium, c. 9. aliã 26. Author de Eccleſiaſti-
cis dogmatibus cap. 21. & qui dux cæterorum eſt,
S. Auguſtinus lib. de Spiritu, & lit. c. 34. lib. de Gra-
tia Chriſti, c. 10. q. 68. ex 83. lib. 1. q. 2. ad Simplici-
anum, lib. de Natura & gratia, c. 24. & 25.

4454 Quo in cap. 25. declarans modum, quo Deus, vt
Dauid ſuam ſuperbiam cognoſceret, obtinuit per-
mittendo eius lapſum, vocat talem modum per-
ſuaſionem. Et quia ſuaſio ex ſe, vique ſua non
conneſcitur cum actu, pro quo ſit, recurrit S. Do-
ctor ad Dei præuiſionem, quã nouit fore, vt ſi ad-
hiberetur in talibus circumſtantiis, fortitura eſſet
effectum intentum. Sic enim capio verba S. Do-
ctoris: Hoc ſuperbus animus omninò non ſapit; ſed
magnus eſt Dominus, qui perſuadeat quomodò ipſe
nouit; ideſt, qui ſuaſionem adhibeat ſub notitia
infallibili de effectu à ſe intento, etſi ſuaſio ex ſe,
vique ſua indiſſerens ſit, vt ſequatur, vel non ſe-
quatur effectus ille. Niſi ita intelligendus ſit S.
Doctor, non apparet neceſſitas mentionis factæ de
perſuaſione eo modo, quem Deus nouit. Quapropter
Regem Dauid, cuius Deus eſt miſertus, ſic vo-
cauit, ſic ſuaſit, quomodò ſciuit congruere, vt vo-
cantem, & ſuadentem non reſpiceret, provt vni-
verſim ait S. Doctor lib. 1. ad Simpliciannum, q. 2.
de eo, cuius Deus miſeretur, vt reſpiciat.

4455 Veniamus iam ad S. Anſelmum, cuius ver-
ba in cap. 3. de Concordia præſcientiæ, prædeſtina-
tionis, & gratiæ Dei cum libero arbitrio, objiciuntur
ab Illuſtriſſimo Godoy tom. 2. in 1. p. traſt. 4.
diſp. 38. §. 2. n. 23. Goneto tom. 2. diſp. 4. art. 5. §. 5.
pag. 299. diſp. 6. art. 5. §. 7. pag. 540. art. 7. §. 8.
pag. 639. tom. 3. diſp. 8. art. 3. §. 6. pag. 637.
tom. 4. à diſp. & art. 2. §. 4. pag. 262. quæ talia
ſunt: Quoniam enim quod Deus vult, non po-
teſt non eſſe, cum vult, hominis voluntatem nul-
lã cogi, vel prohiberi neceſſitate ad volendum,
vel non volendum, & vult effectum ſequi volunta-
tem, tunc neceſſe eſt, voluntatem eſſe liberam, &
eſſe quod vult. His verbis probant, efficaciam vo-
luntatis increatæ, quando vult; vt à crea-
ta actus fiat, & vt liberè fiat, non ſolum
non deſtruire, ſed potiùs inferre huius liber-
tatem.

4456 Probantque quod certiffimum eſt, non enim
poteſt contingere, vt extra Deum quid non ſit,
neque vt non ſit eo modo, quo Deus efficaciter
velit eſſe, alioqui decretum Dei efficaciter forer fru-
ſtrationi obnoxium, contra tot expreſſa Scripturæ
ſacræ teſtimonia. Vnde ſi Deus efficaciter velit,
aliquem actum creatæ voluntatis eſſe, & eſſe liberè,
non poterit non eſſe, & eſſe liberè. Deuiſſent
oſtendere ex S. Anſelmo, Deum poſſe velle effica-
citer, vt actus voluntatis creatæ ſit liberè, quin
F F 2 velit

velit id decreto præſupponente, vel concomitante Scientiam Mediam: quâ præſuppoſita, vel comite non poterit non fieri liberè actus, quem Deus prædeſinat ut liberum, aut ad quem ut liberum conſtat prærequiſita, conſcius quod ſub conditione eorum determinaret ſe electiue voluntas ad illum. S. Anſelmus nequitiam excluſit id: uti non excluſit iuxta Thomam communiter, quod Deus non poſſit velle efficaciter, ut actus voluntatis creatæ fiat neceſſariò, ſi præcedat iudicium indiſſerens: & uti iuxta omnes non poſſit velle efficaciter, ut fiat liberè, ſi non præcedat. Quare ſicut ego ſuſtra allegarem ea verba S. Anſelmi, ut vnus, vel alterius exempli probarem contrarium, quia facile reſponderetur, S. Anſelmum loqui de voluntate Dei efficaci, cuius obiectum non implicet contradiccionem, proindeque de voluntate non repugnante in Deo ita incaſſum allegantur contra nos, qui dicimus, impoſſibile proliis eſſe, velle Deum efficaciter, ut actus liberè exerçetur, niſi velit id præuiã, vel comite Scientiã Mediã. Cũque ſic dicimus, non impugnamur eis verbis S. Anſelmi: imò in præcitato capite, & toto ferè libro de Concordia, & in aliis S. Doctoris habemus multa, quæ fauent Scientiã Mediã, vel principiis, in quibus fundatur doctrina de ea.

4457 Inquis cum Illuſtriſſimo Godoy ſuprà, n. 25. S. Anſelmus vtrumque concordat, & quod ſit neceſſarium, ut fiat actus, & ut liberè fiat. Ergo ex eo, quod ſit neceſſarium ut fiat, ſi Deus velit efficaciter independenter à Scientia Media, non ſequitur quod non fiat liberè. Reſpondeo, S. Anſelmum concordare, quod ſit neceſſarium, ut voluntas efficaciter à Deo actus fiat neceſſitate conſequenti, ex ſuppoſitioneque à nobis deſcendente, & ut fiat abſque neceſſitate ſimpliciter antecedenti, necnon abſque ſuppoſitione præconnexa, & à nobis independente, ſeu ut fiat liberè abſolutè. Quod vtrumque fœderabile eſt beneficio Scientiã Mediã, quâ præſuppoſitã, vel comite Deus actum velle efficaciter; id eſt, decreto de ſe efficaci, & prædeſinitiuo; vel decreto, quod eſt de ſe non ſit efficacax, neque prædeſinitiuum, aſſequatur infallibilitate actum. Sic enim neceſſitas, infallibilitasque huius eſt conſequens, & ex ſuppoſitione à nobis deſcendente, nempe à noſtra determinatione electiua, quam prænoſcat Deus fore ſub tali conditione. Ceterum ſi abſque huiusmodi prænoſtione Deus velit efficaciter actum, nõ apparet quomodò huius neceſſitas, & infallibilitas non ſit ſimpliciter antecedens, nonque ſit ex ſuppoſitione præconnexa, & à nobis independente; proindeque non apparet, quomodò poſſit fieri liberè abſolutè.

4458 Modus, quo dixi S. Anſelmum concordare voluntatem Dei de noſtro libero actu cum eiufdem libertate, non aſſingitur à me S. Doctori, ſed ferè explicite traditur ab ipſo in cap. illo 3. Nam cum expoliuiſſet, neceſſitatem noſtri actus liberi præſciti à Deo non eſſe tantum conſequentem, ſcripſiſſetque, Non ergo ſemper ſequitur præſcientiam Dei, rem neceſſitate ſimpliciter antecedenti, & quæ rem eſſe facit futuram eſſe; quoniam quavis omnia futura præſcitur, non tamen præſcitur cuncta futura neceſſaria; ſed quedam præſcitur ex libera rationalis creaturæ voluntate futura: tranſit immediatè ad voluntatem liberam noſtram, & ad diuinam, inquitque: Notandum quippe eſt, quia ſicut neceſſe non eſt, Deum velle quod vult; ita neceſſe non eſt, in multis velle hominem quod vult: & ſimiliter ſicut neceſſe eſt eſſe quicquid Deus vult; ita neceſſe eſt

eſſe quod vult homo in his qua Deus ita ſubdit humana natura & voluntati, ut ſi vult, ſiant; ſi non vult, non ſiant. Quoniam enim quod Deus vult, &c. ut ſuprà. Quæ omnia verba eò dirigitur, ut deſcendat S. Archiepiſcopus liberi noſtri actus neceſſitatem ex diuina præſcientia, quæ falli non poſſit, & ex voluntate efficaci, quæ inſuſtrabilis eſt, non aliam eſſe, quàm conſequentem, & ex libero noſtro deſcendentem arbitrio, cuius determinationem electiuam Deus præſcitur; & præſuppoſita, vel comite hac præſcientia, vult efficaciter, ut abſolutè exiſtat ea determinatio per illa media, per quæ præſcitur fore, ſi poneretur.

4459 Et quia S. Anſelmo viſum eſt perſuaſibilis, liberum actum noſtrum præuiã, quem Deus præſcitur, & ſolummodò permittit, non eſſe neceſſarium neceſſitate antecedenti, neque ex ſuppoſitione præconnexa, ſed tantum conſequenti, agit de eo, & poſt verba nobis obiecta à Godoy, & à Goneto, ſubiicit hæc: In huiusmodi ergo verum eſt, quia neceſſitate ſit opus peccati, quod vult homo facere, quantum non neceſſitate velit. Quod ſi queritur de peccato ipſius voluntatis, cum peccat volendo, vtrum ſit neceſſitate? Reſpondendum eſt, quia ſicut non vult neceſſitate, ita non eſt peccatum voluntatis neceſſitate. Nec neceſſitate operaretur eadem voluntas, quia ſi non vellet, ſponte non operaretur, quantum quod facit, neceſſe ſit fieri, ut ſuprà dixi. Nam quoniam non eſt aliud ibi peccare, quàm velle quod non debet; ita non eſt peccatum voluntatis neceſſarium, ſicut velle non eſt neceſſarium: tamen verum eſt, quia ſi vult homo peccare, neceſſe eſt eum peccare. Sed ea neceſſitate, quam ſuprà dixi nihil cogere, aut prohibere.

4460 Habito ſermone de actu libero inhoneſto, proſequitur S. Archiepiſcopus verbis communibus etiam honeſto, dicens: Itaque quod vult libera voluntas, & poſeſt, & non poſeſt non velle, & neceſſe eſt eam velle. Poſeſt namque non velle antequam velit, quia libera eſt; & cum vult, non poſeſt non velle, ſed eam velle neceſſe eſt, quoniam impoſſibile illi eſt, id ipſum ſimul & velle, & non velle. Opus verò voluntatis, cui datum eſt, ut quod vult ſit, & quod non vult non ſit, voluntarium, ſive ſpontaneum eſt, quoniam ſpontaneã voluntate ſit, & diſſimiam eſt neceſſarium, quia & voluntate cogitur fieri, & quod ſit, non poſeſt ſimul non fieri. Sed hæc neceſſitates facit voluntatis libertas, quæ prius quam ſit, eas cauere poſeſt. Hac omnia Deus, qui ſcit omnem veritatem, & non niſi veritatem; ſicut ſcit ſpontaneã, vel neceſſaria, videt; & ſicut videt, ita ſunt. Hac ergo conſideratione palam eſt, quia ſine omni repugnantia & Deus præſcitur omnia, & multa ſunt ex libera voluntate, quæ antequam ſint, fieri poſeſt ut nunquam ſint: & tamen quodammodo ſunt neceſſitate; quæ neceſſitas ut dixi, deſcendit de libera voluntate. Hæc S. Anſelmus.

4461 Quæ ſi attentè legantur, deducetur, totum S. Archiepiſcopi ſcopum eſſe, ut neque ex Dei præſcientia infallibili, neque ex voluntate, ſive intentione, ſive permiſſa inſuſtrabili circa actus noſtros, inferatur diſpendium in eorumdem libertate, ſiquidem præſcientia infallibilis, & voluntatis inſuſtrabilitas ſunt deſcendentes, modo declarato, è libero noſtro arbitrio. Quæ eſt Societatis ſententia. Sed in Thomiſtarum, quomodò efficaciã, aut inſuſtrabilitas diuini decreti prædeterminatiui deſcendit de libera noſtra voluntate? Etenim Thomiſta toti in eo ſunt, ut inſuſtrabilitas circa liberos actus creatos competat voluntati diuinæ ex ſe, & abſque præuiſione conditionata determinationis voluntatis creatæ.

Urgeo,

4462 Urgeo, nam S. Anſelmus in cap. 10. agens de concordia prædeſtinationis cum libero arbitrio, non aliam inuit viam, quàm iam à ſe calcata circa concordiam præſcientiæ; nempe quod huius infallibilitas deſcendat de libera noſtra voluntate, cuius actum infallibiliter præſcitur futurum liberè, ſive conditionatè, ſive abſolutè; quia ita futurus eſt ex determinatione electiua ipſius, & proinde etiam inſuſtrabilis prædeſtinatio ad gloriam ut coronam per actus ſalubriter meritorios deſcendat de libera noſtra voluntate ob præſuppoſitam præſcientiam conditionatam ſic deſcendentem. Nec enim Thomiſta dicent, S. Anſelmum ſenſiſſe, præſupponi ſcientiam abſolutam eorum actuum. Diſcuſus itaque S. Anſelmi is eſt: *Dubitari vtrique non debet, quia eius prædeſtinatio, & præſcientia non diſcordant; ſed ſicut præſcitur, ita quoque prædeſtinatur. In quaſtione de præſcientia cognouimus, aliqua præſcitur aperte futura per liberum arbitrium ſine omni repugnantia. Vnde veritas quoque euident, & ratio docet, prædeſtinari ſimiliter per liberum arbitrium quadam futura abſque omni inconuenientia. Nam neque præſcitur Deus, neque prædeſtinatur quem admodum in ſuam futurum neceſſitate. Non enim habet inſuſtriam, qui eam non ſeruat libera voluntate. Pariter igitur quavis neceſſe ſit fieri, quæ præſcitur, & prædeſtinatur: quadam tamen præſcitur, & prædeſtinatur non eueniunt eã neceſſitate, quæ præcedit rem, & facit, ſed eã que conſequitur, ſicut ſuprà diximus. Non enim eã Deus, quavis prædeſtinatur, facit voluntatem cogendo, aut voluntati reſiſtendo, ſed in ſua illam poteſtate dimittendo. Quavis ſua voluntas vtratur poteſtate, nihil tamen facit, quod Deus non facit, in bonis ſua gratiã, in malis non ſua, ſed eiufdem voluntatis culpa: quod ſicut promiſimus, clariùs cum de gratia lequemur, apparebit. Et ſicut præſcientia, quæ non fallitur, non præſcitur niſi verum, ſed quod erit aut neceſſarium, aut ſpontaneum; ita prædeſtinatio, quæ non mutatur, non prædeſtinatur niſi ſicut eſt in præſcientia. Et quemadmodum quod præſcitur, licet in æternitate ſit immutabile, tamen in tempore aliquando antequam ſit, mutari poſeſt; ita eſt per omnia de prædeſtinatione. Patet igitur ex his, quæ dicta ſunt, ſi bene conſiderentur, quia nec prædeſtinatio excluſit liberum arbitrium, nec liberum arbitrium aduerſatur prædeſtinationi. Siquidem omnia illa, quibus ſuprà monſtrauimus, liberum arbitrium præſcientiã non repugnare, pariter oſtendunt, illud prædeſtinationi concordare.*

SECTIO CCCXIV.

Contradicantne Venerabiles Hugo, & Richardus de S. Victore, Guilielmusque Antiochodorenſis.

4463 Primum, & ſecundum allegaui in Euentil. 43. n. 1040. & 1041. pro Societatis ſententia, & mecum Philaletes cap. 1. Authoritatis, §. 3. n. 35. tranſcripſique in hac 2. part. num. 2615. verba primi. Ad quæ reſpondet Incognitus cap. 6. Vanitatis, pag. 85. & 86. [Maniſeſtè fauere communi Thomiſtarum ſenſui. Ponit enim (Hugo) duos æqualiter in peccato iacentes æquali gratiã Dei præueniri, quâ poſſunt conſentire, & à peccato recedere: quorum alter conſentit, alter non. Quod hic non conſentiat, ideo eſt, quod gratiam R. P. Gabr. de Henao, Scien. t. Med. Pars I I.

oblatam ſponte rejicit. Quod alter conſentiat, provenit ex eo, quod inſuper mens eius eſt mota à Deo ut conſentiat, ut patet ex iſtis verbis, *alterius tamen mens mota eſt, ut conſentiat.* Ponit ergo in illo qui conſentit, aliquid quod non in altero. Et hoc eſt, quod vnanimiter docent omnes Thomiſta, quod videlicet ſæpe contingat, duobus æqualiter proponi, ſeu offerri gratiam Dei, ut poſſint conuerti, quorum vnus non conuertatur, quia gratiam oblatam ſponte reſpuit; alter conuertitur, quia mens eius efficaciter mouetur à Deo, ut vocantem ſequatur, gratiãque propoſitæ conſentiat, ut ſic tandem ſemper verificetur illud Oſeã cap. 13. verſ. 9. *Perdicio tua ex te, Iſraël: tantummodò in me auxilium tuum.*]

4464 Sed debuiffet Incognitus aduertere, Hugonem proponere quaſtionem, tum de duobus qui ſint actualiter præueniti auxiliis gratiæ ſufficientibus, & ſecundum entitatem, & vim intrinſecam mouendi, atque agendi æqualibus, conferentibusque proinde æqualem potentiam conſentendi, ut & relinquẽtibus æqualem potentiam diſſentendi; tum de Deo ex ſe parato largiri vtrique auxilium cooperantis gratiæ; ſoluereque quaſtionem dicendo, vnum motum fuiſſe, & conſenſiſſe, quia actualiter excitatus auxilio gratiæ determinauit ſe electiue ad vtendum concomitante gratiã oblatã ſibi à Deo: alterum verò contraria de cauſa non motum fuiſſe, neque conſenſiſſe. Sed in Thomiſtarum opinione vnus motus fuit, & conſenſiſt, quia habuit ad id à Deo prædeterminationem; & alter non fuit motus, neque conſenſiſt ob prædeterminationem non habitam. Qui ſecundus modus ſoluendi quaſtionem nullatenus indicatur ab Hugone, eſtque à primo valde diuerſus. Imò ſi hominem moueri, & conſentire, referendum ſit in prædeterminationem; & non moueri, neque conſentire, ſit referendum in eius defectum, nulla dubitandi ratio ſe offerbat. Sicut ſi ad præſentem lucem oculis ſanis apertis videndam opus eſſet præuio alio diſtincto à præſenti luce, & ab oculorum ſanorum apertione, quaſtio nulla exoriretur, cur conſpiceret qui inſtructus eſſet præuio illo, ſecus autem qui careret. Nunc verò, quando opus alio non eſt, ſi quis interroget, cur Petrus cernat Solem præſentem, & non Paulus, eſt vterque ſanis oculis fruatur? Apertè reſpondebitur, quia vnus vult aperire oculos, alter non vult, quin reſponſionis ratio ſit aliunde petenda.

4465 Vnde exemplum allatum ab Hugone explicat apprime noſtram ſententiam, iuxta quam conſentiens, & non conſentiens præueniti ſunt ſæpe æqualibus ſecundum entitatem gratiæ auxiliis ſufficientibus, habentque à Deo paratam gratiam cooperantem, niſi ilque vltra requiritur ad conſentendum, niſi ut homo determinet ſe electiue ad vtendum huiusmodi gratiã. Conſonat & aliud exemplum apud S. Thomam in expoſitione Pſalmi 18. verſ. 7. ſcribentem: *Spiritus S. calefacit, Cantic. 1. Lampades eius lampades ignis. Sed numquid multi non recipiunt calorem eius? Dicendum, quod ſicut eſt de Sole materiali, ita contingit de ſpirituuali. Multi autem poſſunt ſe abſcondere, & non recipere calorem Solis; ſed Sol ex parte ſua ſe exhibet omnibus: ſic Spiritus S. effunditur vbique, & petit ab omnibus recipi, niſi aliqui ſe per malitiam abſcondant.*

4466 Ex dictis euaneſcit interpretatio Incogniti ad Hugonis verba. In quibus cum apud Philaletem non legiſſet niſi, *alterius tamen mens mota eſt, & conſenſiſt;*

Ff 3

consensit; ipse mutat, & ponit, ut consentiat; sic que infert, motionem prædeterminatam requirit, ut sequatur consensus. Sed & quanvis ab Hugone diceretur, ut consentiat, contextus non patitur intelligentiam de motione ad consentiendum requisita, quæ sit efficax cum prævia determinatione, & alligatione.

4467 Secundi, idest Richardi de Sancto Victore, verba produxi in num. 26. 14. ut probarem, liberi nostri arbitrij esse, supposita inspiratione Dei, & suggestione Diaboli, determinare se electivè ad consentiendum vni, vel alteri. Ex iisdemque infert Philaletes supra, sicut suggestioni Diaboli possumus consentire, & non consentire in eius sensu composito, ita inspirationi Dei. Cui illationi occurrit Incognitus dicens, adverbium *similiter*, denotare in verbis Richardi proportionem, & non æqualitatem. Accepto denotationem proportionis solius; & rogo, quatenam alia proportio denotetur, quam ut cū suggestione Diaboli facere possumus sensum compositum tum consensus, tum non consensus; ita etiam possumus cum inspiratione Dei

4468 Tertium, idest Antiodorensem, opponit nobis Fasseau cap. 4. parte. 2. sect. 1. n. 89. & duobus seqq. quia dicit primò, nullum nos bonum posse facere, nisi Deus ad illud nos moueat, & principaliter. Secundò, Deum monere, & principaliter ad peccati etiam actionem, ut actio est. Tertio, prædestinationem, & reprobationem fieri ante præuisa merita, & demerita. Quarto, res esse futuras, quia Deus eas præcitat. Addit Fasseau, Antiodorensem allegari minus rectè à me in *Euentic. 43. n. 916.* & à Philalete cap. 1. §. 3. n. 30. quatenus admittit æqualitatem gratiæ in duobus, quorum vnus peccet, alter non: [quod contingit propter libertatem arbitrij, quæ sola est causa peccati non necessaria.] [Nam Antiodorensem loquitur de æqualibus auxiliis sufficientibus, puta suasionibus, illustrationibus, &c. Quod autem vnus illorum peccet, alter non, nullus negat esse possibile. Potest enim vnus resistere illis auxiliis sufficientibus, sicque ponere impedimentum, ne recipiat auxilium efficax, quo ageret, & hoc ex arbitrij libertate, quæ est sola causa peccati. Alter autem potest non resistere illis auxiliis inefficacibus, sicque nec peccare, nec ponere impedimentum gratiæ efficacis receptioni. Consequenter ille non recipiet gratiam efficacem, & peccabit non ponendo actum præceptum, quia ex parte sua est, quod gratiam efficacem non habeat. Hic autem recipiet, cum ei non posuerit impedimentum.] Paulò aliter Incognitus cap. 3. pag. 65. occurrit: [Nam si contra Thomistam Molinistis fauere Antiodorensem, maximè quia admittit æqualitatem gratiæ in duobus, quorum vnus peccat, alter non. Sed hoc etiam admittunt Thomistæ, ut videre est in Alvarez de *Auxiliis disp. 108. n. 2.* aliisque passim. Ergo in nullo, &c. Sic igitur in isto loco aut loquitur Antiodorensem de gratia sufficiente, aut de gratia efficaci? Si de sufficiente, fatentur Thomistæ, cum quandoque conuertit, qui minorem gratiam habet; alium verò qui maiorem, in peccato perseuerare. Si de efficaci, omnes etiam Molinistæ maiorem admittunt in eo, qui conuertitur: hoc solum discrimine à Thomistis, quòd velint, esse maiorem tantum moraliter; isti etiam physice. Neutrū autem expressit Antiodorensem, adeoque æqualiter Molinistis, & Thomistis fauet, aut contradicit.]

4469 Verumtamen quæ ex Antiodorensem contra sententiam nostram colligantur, remota sunt ab

ea ferienda vel leuiter. Nam primò fatemur, nisi Deus principaliter, & specialiter moueat nos ad bonos actus liberos per sanctas illustrationes, & pijs affectiones, non posse illos à nobis fieri. Sunt & multi alij modi, quibus Deus mouet causas secundas ad agendum, quin siue hi, siue ille perueniant ad motionem, quæ sit physice prædeterminatiua, maximè in causis secundis liberis; & quin ab Antiodorensem talis motio significetur. Legatur *Cerf. in Controversia de Angelici Doctoris mente circa prædeterminationem physicam. c. 2. §. 1.* Fatemur secundò, Deum concursu physico simultaneo immediato (qui vt à Deo causa prima, & infinita in essendo est principalior) mouere ad peccati actionem, quatenus entitatiua, & physica est præcisè; sed mouere determinatum à libero nostro arbitrio, cum ipse ex se affectus sit ad actionem boni, intendatque eam, & suadeat, & ad eam excitet per præuisas illustrationes, atque inspirationes. Opus erat, ut ex Antiodorensem fulciretur, Deum antecedenter determinare liberum nostrum arbitrium ad peccati actionem, & de nunc coniunctam cum malitia morali. Tam longè ab hoc asserto distat ille, ut probabile reputet. Deum non præstare concursum physicum simultaneum immediatum in actionem prauam; cum tamen certum habeat, præstare in bonam. Circa quam [bene agens non tantum agit quod Deus agit, sed ad id quod Deus agit,] scilicet ex affectu, & intentione sua, [quod non potest dici de malè agente.] Quæ sunt verba eiusdem Antiodorensem. Tertio permittimus, hunc Doctorem ponere non modò prædestinationem ante absolutè præuisa merita, sed & reprobationem ante absolutè præuisa demerita. At quid inde? Prius illud de prædestinatione defenditur à plerisque nostram, & optimè componitur cum eo, quod prædestinationem non fiat ante conditionatè præuisa merita ex auxilio gratiæ. Posterius, si simpliciter traditum sit ab Antiodorensem, & ab aliquo ex nostris defendatur, stare potest cum Scientia Media, vt bene aduertit Augustinus de *Heretica tract. de Prædest. & Reprob. q. 15. sect. 5. n. 68.* Quarto dicimus, Antiodorensem sollicitum esse concordandi Origenem, & S. Augustinum, quorum primus docet, verum non esse, quia præcitat Deus res futuras, ideo futurae sunt; & secundus, verum econtrà esse, quia Deus præcitat res futuras, ideo futurae sunt. Concordareque vtrumque, eo quòd primus loquatur de præscientia, vt præcisè est simplex notitia; & secundus de ea, vt habet adiunctam diuinam approbationem, & beneplacitum rerum efficiendarum. Non enim præcisè, quia Deus simplici notitiâ, seu intelligentiâ præcitat res factibiles verè, & propriè à se, vel solo, vel simul cum causis secundis, ideo res illæ futurae sunt: sed tamen sunt ideo futurae, quia Deus eas præcitat simplici notitiâ, seu intelligentiâ, cui adiuncta sit approbatio, & beneplacitum efficiendi eas vel se solo, vel simul cum causis secundis. Hunc sensum reddunt illa Antiodorensem verba: [Origenes sumit verbum præcitiendi pro simplici notitiâ; Augustinus verò pro approbatione.] Atque hæc est ipsissima Societatis opinio de diuina scientiâ, non quidem visionis, sed simplicis notitiæ, & intelligentiæ, causâ rerum, si accedat voluntas Dei.

4470 Interpretationes Fasseau, & Incogniti ad Antiodorensem verba pro casu experto à S. Augustino lib. 12. de *Ciuitate Dei, cap. 6.* de duobus hominibus, [qui eodem modo se habeant quantum ad

ad corpus, & quantum ad animam, & quantum ad naturalia, & quantum ad gratuita; videanturque pulchram mulierem, vnusque appetit, alius non,] relinquunt intactam difficultatem. Nam si qui dissensit, habuit ad id prædeterminationem; quâ vt dissentiret, caruit qui consensit: Ergo non se habuerunt entitatiuè, & physice eodem modo, quantum ad gratuita. Ergo dissensus in vno præ consensu in alio non contrigit propter arbitrij libertatem, seu determinationem electiuam, tanquam rationem à prioris sed propter prædeterminationem gratuitam in vno ad dissensum, & non in alio, quem Deus ea non fuit dignatus. Hæc faciunt paulò antè dicta circa Hugonem Victorinum.

SECTIO CCCXV.

Repugnetne Alexander Alensis?

4471 EX eo arguit Fasseau cap. 4. part. 2. sect. 6. numero 24. & 246. [qua tradit 1. part. Summæ Theologicæ, quæst. 26. memb. & art. 3. Decretum in Deo habere certitudinem causalitatis, & ordinis. Quod ita Molina displicet 1. p. quæst. 22. art. 6. disp. 2. vt appellat errorem in Fide. Sed male, & parum humiliter. Insuper quæst. 74. membr. 1. ait, futurum in præscientia Dei nihil aliud esse, quàm ideam rei futuræ in Deo. Ergo futurum est ex determinatione causæ, seu ex decreto. Membro etiam 3. inquit, rem futuram nullo modo esse causam præscientiæ Dei, siue scientiæ eius: conformiterque explicat Origenem, ac proinde destruit Scientiam Mediam. Membro item 2. affirmat, scientiam practicum, siue beneplaciti, esse causam rerum; non autem scientiam simplicis notitiæ. Membroque 4. & 7. optimè declarat propositionem de dicto, & de re; sensumque compositum, ac diuisum. Tandemque quæst. 26. membr. 3. art. 1. docet, prædestinationem, & reprobationem non esse ex meritis, neque ex demeritis.]

4472 Nimis multa congeruntur à Fasseau, & nihil eorum nocet doctrinæ de Scientia Media. Quod enim primò dicat Alensis: [Prouidentia ratione causalitatis superaddita se habet in ratione efficiendis, & hoc modo dicitur prouidentia bona voluntas Dei, quâ cuncta gubernantur, atque reguntur;] neutiquam contrarium est Molinae. De cuius sensu circa certitudinem prædestinationis ratione præscientiæ solius, vel causalitatis etiam mediourum, agam in Sectione 331. Ipsique imponitur, quòd appellat errorem in Fide certitudinem prædestinationis ratione causalitatis mediourum. Est & allegatio vitiosa; nam quæstio 22. non constat articulo 6. nec disputatione 3. Aliud est, quod non dubitaret errorem in Fide appellare, habeturque quæst. 23. art. 4. & 5. disp. 1. memb. 6. §. Cerrè. Quod secundò dicat Alensis, [Futurum in præscientia Dei nihil aliud est, quàm idea rei futuræ in Deo,] non apparet, cur significare debeat in Deo decretum antecedenter efficax, & prædeterminatiuum rei, cuius futuræ detur idea in mente diuina; & non satis sit, vt significet decretum præsupponens, aut comitans Scientiam Mediam. Sed de hoc iam in 1. parte, & in hac 2. ad Sect. 225.

4473 Quod tertio dicat Alensis, [Res futura nullo modo est causa præscientiæ Dei, siue scientiæ eius, sicut nec temporale causa æterni,] est apud Nostros certissimum, quatenus res futura nullo modo communicet, detque esse præscientiæ diuinæ. Et addens, [Cum dicitur, quia futurum est, ideo præcitur; ideo non dicit ibi causam, sed solum rationem, vel relationem respectu eius quod dicitur præciri. Vnde futurum ratio est, vel causa, quare dicatur præscientia, sed non eius quod est præscientia. Vel dicendum, quod Origenes non ponit actiuum, sed passiuum. Vnde non est concedendum, quia futurum est, ideo sciuit Deus; sed ideo sciuit à Deo. Sic enim notatur causa aptitudinis ad sciendum ex parte scibilis: in actiuo verò magis notatur causa respectu alicuius in sciente.] Addens, inquam, hæc respicit eò, vt res futura non sit causa efficiens entitatem præscientiæ diuinæ; & non negat, esse rationem obiectiuam præsuppositam ad terminationem præscientiæ diuinæ, vt est visionis; imò potius indicat esse. Quod quarto scribat, [sicut dicitur scientia simplicis notitiæ, & approbationis, sic præscientia dicitur dupliciter. Dicendum igitur, quod præscientia approbationis potest dicere causam ratione approbationis intellectæ, non ratione antecessionis, quæ intelligitur per ante. Præscientia verò simplicis notitiæ nullo modo dicit causam respectu eius, quod est præciturum.] Et inferius: [Augustinus dicens, Non quia sunt, ideo nouit Deus; sed quia præcitat, vel nouit, magis sunt: accipit notitiam practice, non autem speculatiuè; siue pro pro approbatione, non pro simplici notitiâ. Scientia autem practica, siue beneplaciti, est causa rerum; sed non scientia simplicis notitiæ.] Hæc verba debent intelligi, non secus ac de similibus aliis Antiodorensem notauimus in numero 4469. debetque sub nomine præscientiæ approbationis, & beneplaciti accipi in Theologia his antiquis imitantibus Magistrum Sent. in 1. disp. 38. Scientia simplicis intelligentiæ simul cum decreto efficiendi res, cumque beneplacito diuino; non autem scientia visionis.

4474 Quod quinto dicat Alensis: [Hæc est duplex, Præciturum non euenire, est impossibile; sicut hæc, Sedentem ambulare est impossibile. Si enim intelligatur de dicto, vera est; notatur enim concomitantia actus ad actum, quæ impossibilis est; præcitur enim, & non euenire; sedere, & ambulare, impossibilia sunt. Si intelligatur de re, falsa est; tunc enim notatur concomitantia actus vnus ad potentiam actus alterius, & hæc concomitantia possibilis est. In eodem enim potest esse actus sedendi, & potentia ambulandi: similiter & actus præcitiendi stat cum potentia non eueniendi. Vnde quod est præciturum, potest non euenire; sicut ista, Qui sedet, potest ambulare.] Hæc in memb. 4. quæst. 24. quin in memb. 7. aliud quod ad propositum conducatur, reperitur: sicque dicere, est peritissimè exponere propositiones assumptas, requirendo vt cum actu contingenti, & libero, quanvis non possit coniungi actus oppositus, componatur tamen potentia ad hunc proxima, eo quòd ex potentia, ex qua ortus fuit ille, potuerit & hic æquè oriri. Quomodo autem id stet in sententia Dominicana, quæ diuinam præscientiam de futuro continenter, & liberè amore Petri fundat in decreto diuino antecedenter requisito ad potentiam proximam

proximam amandi, connexoque determinatè cum amore, myſterium eſt nobis abſconditum. Etenim amor ex tali potentia ortus incompoſibilis eſt cum potentia proxima ad odium requirente decretum contrariè aduerſum. Vnde vt ex tali illa potentia ortus fuit amor, non potuit æquè oriri odium. Eſt etiam nobis inintelligibile, vt ſi ad actum ambulandi prærequiratur ali- quod principium immediatum, & proximum connexum cum eo actu, & careat eiſmodi principio qui ſedet, habeatque aliud prærequiſitum, & connexum cum actu ſedendi, queat verè dici. *Qui ſedet, poteſt ambulare*, loquendo de potentia proxima. Nam ſi ſit fermo de remota, & ſub conditione, quod abſit principium prærequiſitum, & connexum cum ſeſſione, adſitque alterum prærequiſitum, & connexum cum ambulatione, dicitur vtcumque, *Poteſt remotè ambulare qui ſedet*. Sed ita dicere, non fatiſ eſt ad ſaluandum, vt ei qui ſedet, contingens, ac liberum ſimpliciter, abſolutèque ſit ſedere, & ambulare: Patreſque Dominicani neque ſunt, neque queunt eſſe contenti ad noſtram à Concilio, & PP. ſtatutam libertatem huiſmodi potentia remotà, & conditionatà ſub actibus diuini intellectus & voluntatis, ſubque auxiliis gratia. Quod tandem attribuitur Aleſi prædeſtinationi, & reprobatio, non ex meritis, neque ex demeritis præuiliſ, non diſcutitur à me. Si ita ſit, reſpondendum eſt, vt ad Antiſiodoreſem in *num. 4469*.

4475 Porro ex Aleſi indicauit in *Euentil. 45. numero 1008*. Verba hæc *1. p. queſt. 40. memb. 4. ad arg. 3.* [Quemadmodum dicit Damascenus, quod Deus omnia præcognoscit, non tamen omnia prædeterminat. Præcognoscit autem ea quæ ſunt in nobis, hoc eſt in poteſtate noſtri arbitrii; non autem prædeterminat. Non enim vult maliſiam fieri, nec compellit virtutem. Prædeterminat autem quæ non ſunt in nobis. Dicendum ergo, quod voluntas beneplaciti eſt reſpectu bonorum dupliciter; aut cum prædeterminatione, vt eorum quæ non ſunt in poteſtate arbitrii, & hæc ſunt alligata neceſſitati; aut ſine prædeterminatione, & hoc modo eſt bonorum, quæ ſunt in poteſtate arbitrii. Sic enim vult illa bona, vt relinquat noſtræ facultati, & voluntati, & non compellat. Et ideo ſi fiat contrarium, non ſit contra eius voluntatem, quanvis fiat præter eius voluntatem, quæ eſt eius beneplacitum.]

4476 Occurrit Incognitus *cap. 7. pag. 93.* dicens, Aleſem non negare, quod opera quæ ſunt in poteſtate noſtra, ſubſint diuinæ prædeterminationi, ſed quod ab ea neceſſitatem accipiant, ſicut accipiunt res naturales. Sed contra primò; nam Aleſis ea ratione inſiciatur, opera noſtra libera prædeterminari à Deo, quia à Deo prædeterminante acciperent neceſſitatem, proindeque libera nobis non eſſent. Secundò, quia Aleſis negat prædeterminationem neceſſitantem ad bona, quæ ſunt libera nobis, vt adſtruat decretum, quo ſtante, ſi fiat contrarium, non ſit contra Dei voluntatem, quanvis ſit præter eius voluntatem, quæ eſt eius beneplacitum. Ergo vt adſtruat decretum quod non ſit prædeterminatum, quale ab Incognito intenditur. Etenim, tali decreto ſtante in Deo, eſt chimericum ſupponere, ſi à nobis fiat contrarium: & facta adhuc ea ſuppoſitione, impoſſibile rurfus eſt,

non modò vt fiat contra, ſed etiam vt fiat præter tale decretum.

Sed inquires primò ex Faſſeau ſuprà, Aleſis 4477 *1. p. queſt. 26. memb. 4. art. 3.* tractans, an prouidentia diuina ſit voluntariorum? arguit ſecundò pro parte negante: [Damascenus dicit, Oportet noſcere, quod omnia quidem prænoſcit Deus, non autem prædeterminat: cognoscit autem quæ in nobis ſunt, non prædeterminat autem ea. Sed omnia quæ ſunt prouidentia prædeterminat, quia ſuum prouidere eſt prædeterminare. Ergo ea quæ ſunt liberi arbitrii, non ſubſunt diuinæ prouidentia.] Sequitur autem partem affirmantem ait ad authoritatem Damasceni, [quod ipſemet ſoluit dicens, Non prædeterminat ea, quæ ſunt in nobis, quia non compellit ipſam virtutem, ideſt non cogit liberum arbitrium ad faciendum hoc, vel illud; tamen prænoſcit quæque ſunt.] Vbi Aleſis cum S. Damasceno non negat prædeterminatè ſimpliciter, ſed compellendo, & cogendo. Aſt quid affirmet, quid negat Aleſis, manifeſtant eius verba in Reſolutione: [Notandum, quod aliter ſubſunt diuinæ prouidentia ea quæ ſunt liberi arbitrii, quàm naturalia. Nam (ſicut dicit Damascenus) duplex eſt prouidentia, vna ſecundum acceptionem, alia ſecundum conſeſſionem. Et dicit, quod prouidentia ſecundum acceptionem eſt, vbi non contingit eſſe reſiſtentiam, nec contradictionem. Vnde hæc prouidentia eſt de his, vbi non contingit reſiſtentia. Et, hoc modo eſt de ipſis naturalibus, & quæ ſunt ordinata, nec aliter poſſent eſſe, ſicut Solem oriturum cras. Prouidentia autem ſecundum conſeſſionem eſt de his, vbi contingit eſſe reſiſtentiam, & contradictionem; & ſic eſt in libero arbitrio. Deus enim dedit libero arbitrio, vt conſentiat, vel non conſentiat bono, & ipſi malo conſentiat, ſi velit. Et quidquid faciat, ſiue bonum, ſiue malum, ſemper ordinat ipſum prouidentia. Vnde ſubſunt prouidentia ſecundum ordinationem, quia non cogit liberum arbitrium, licet ſub ipſa ſit, ſed permittit facere quidquid vult. Sed in bono ipſum adiuuat inſtinctu gratia; in malo autem non: ſed tamen malum perpetratum ordinat.] Hæc Aleſis. Ex quibus conſtat, ipſum, quia in S. Damasceno dicente de Deo, Non prædeterminat omnia, eo quod non prædeterminet quæ ſunt in nobis libera, poſſet quis ſumere non prædeterminat, pro non præordinat (ſi à nobis ſiant) ad certos fines ſuæ prouidentia, ita vt huic non ſubſeſſent; curiſſe excludere huiſmodi intelligentiam, ſaluà alià de Deo non prædeterminante per decretum antecedenter efficaciæ erga ea, quæ ſunt libera nobis; illud enim neceſſitaret. Et quidem ſi Aleſis loqueretur de Deo ſic prædeterminante, & non præciſe de Deo vt præordinante; quomodò diceret, [Prouidentia autem ſecundum conſeſſionem eſt de his vbi contingit eſſe reſiſtentiam, & contradictionem?] Nam in Deum ita prædeterminantem nulla contingit eſſe reſiſtentia, & contradictionem. Quomodò diceret, [Permittit libero arbitrio facere quidquid vult?] Quippe Deus ita prædeterminans ad vnum non habeat ſe indifferenter, vt liberum arbitrium velit vnum, vel alterum.

Inquires ſecundò ex eodem Faſſeau, Aleſis 4478 *1. p. queſt. 23. memb. 3. art. 4. ad 4.* ait: [Eſt quoddam immutabile ſecundum cauſam ſuperiorem,

riorem; tamen mutabile eſt ſecundum cauſam inferiorem. Vt ſi Deus præiudicet, me iturum Romanum, ſecundum cauſam ſuperiorem eſt immutabile, ſecundum cauſam inferiorem eſt mutabile; cum Deus præiudicet, & diſpoſuerit quod iſte actus eliciatur à mea voluntate non coacta. Non ſequitur ergo, Hoc eſt immutabile ſecundum cauſam ſuperiorem, ergo eſt immutabile.] Iuxta Aleſem itaque Deus decernit, ſeu diſponit immutabiliter, quod iſte actus eliciatur à mea voluntate liberè. Diſpoſitio autem habet rationem cauſalitatis efficientis, vt dicit *queſt. 26. membr. 3. art. 3.* Præſcientia etiam habet certitudinem ordinis, vt habet *queſt. 24. memb. 4. ad 3.* Nec tamen neceſſitat, quia vt notat *queſt. 26. memb. 7. art. 2.* impletur mediante cauſa ſecunda, & iuxta eius modum. Reſpondeo, notum per ſe eſſe, vt ſi actus aliquis fiat in tempore à me liberè, fuerit ex æternitate præuiliſ, & diſpoſitum à Deo, quod non fieret neceſſariò. Indène inferitur, fuiſſe ex æternitate diſpoſitum prædeterminatiuè, & antecedenter efficaciæ à Deo, vt fieret liberè? Satis vtrique eſt, vt Deus diſpoſuerit concurrere indifferenter ad illum, & cum affectu inclinationeque aliqui ad eum, qui ſit bonus. Eſt etiam indubitatum nobis, quod ait Aleſis, [prouidentiam ratione cauſalitatis ſuperadditæ ſe habere in ratione efficientis: & hoc modo dici prouidentiam bonam voluntatem Dei, quæ cuncta gubernantur, atque reguntur.] Quidnam exhibet, vt prouidentia ſe habeat in ratione efficientis prædeterminatiuè liberos actus creatos.

4479 Non minùs certum eſt nobis, quod inquit Aleſis, [Eſt neceſſitas abſoluta, de qua non eſt verum, quod quæ Deus præciſit, neceſſe eſt eſſe futura. Et eſt neceſſitas ordinis, & de hac verum eſt, quæ Deus præciſit, neceſſe eſt eſſe futura. Et hæc neceſſitas non opponitur contingentia ipſorum, quæ ſunt à libero arbitrio. Sed neceſſitas abſoluta opponitur.] Imò ex his verbis nos deducimus, ſcientiam diuinam viſionis non eſſe cauſam actuum noſtrorum contingentem, & liberè futurorum; tum quia alioqui ab ea proueniret neceſſitas abſoluta; tum quia neceſſitas ordinis admiſſa ab Aleſi in præſcientia viſionis videtur eſſe neceſſitas ſupponens priores obiectiue noſtros illos actus. Vt enim ipſe declarat loquens de prouidentia diuina, *q. 26. memb. 7. art. 2. in reſol.* [Diuina prouidentia, ſecundum quod huiſmodi, inducit rebus neceſſitatem ordinis. Nec dico neceſſitatem, quod hæc res ſit, vel illa; ſed neceſſitatem, quæ ordinetur poſtquam eſt. Et hoc etiam facit in his, quæ ſunt à libero arbitrio, licet mutabiliter procedat in eſſe à libero arbitrio; tamen inducit neceſſitatem ordinis, poſtquam ſunt ab illo; non neceſſitatem ad hoc, quod ſunt.] Sic ille. In quo expende neceſſitatem, quæ ordinetur poſtquam eſt, & neceſſitatem ordinis poſtquam ſunt.

4480 Ibidem in *Reſol.* ſcribit Aleſis: [Non ſequitur, ſi prouidentia eſt cauſa neceſſaria, quod propter hoc res omnes ſint immutabiles. Quoniam non ſolum dependent res ex hac cauſa immutabili, imò ex cauſa mutabili ſibi immediata, & propinqua, ſicut à libero arbitrio ſecundum eius diſpoſitionem exeunt, videlicet immediatè ab ipſa, & à prima cauſa, mediante ipſa; & ideo trahunt mutabilitatem ab ipſa, vt dicantur mutabiles.] His ex verbis quid deducat Faſſeau contra noſtram ſententiam, non aſſequor; potiùſque ego deducam, phyſicam prædeterminationem non poſſe reſpectu effectus contingentis

& liberi, conſtituere cauſam, actumque primum immediatum & propinquum, aut actum medium inter primum & ſecundum; non enim eſſet mutabilis, vt non ſequeretur effectus, exiſtente ipſa in libero arbitrio. Et hæc ad obiecta in *num. 4478*.

Non prætermittam, Aleſem in eadem *Reſol.* 4481 dicere: [Multiplex eſt neceſſarium. Vno modo neceſſarium, quod impoſſibile eſt aliter ſe habere, vel eſſe. Et hoc eſt neceſſarium ſimpliciter. Item aliter dicitur neceſſarium reſpectiue, & hoc dicitur multipliciter, quia eſt neceſſarium ab hoc. Item eſt neceſſarium cum hoc. Item eſt neceſſarium ab hoc. In his ergo, quæ ſunt à prouidentia, eſt neceſſarium ad hoc, non ab hoc, quoniam prouidentia non cogit liberum arbitrium. Vnde non poſſum ibi dicere neceſſitatem ab hoc, quæ eſt neceſſitas per violentiam, vel coactionem. Vnde dicit Damascenus, *Præcognoscit quæ in nobis ſunt, ſed non prædeterminat; non enim compellit virtutem*: ideſt, non prouidet cum coactione faciendi. Vnde neceſſarium ab hoc non eſt in his, quæ prouidentur ab ipſa prouidentia (quantum ad voluntaria dico,) ſed neceſſarium ad hoc. Quia cum res eſt à libero arbitrio, ſiue bonum fuerit, ſiue malum, ordinatur neceſſariò ab ipſa prouidentia ad aliquod bonum: non dico ad illud determinatum, vel ad illud, ſed inſinitè ad aliquod.] Cum hæc dicat Aleſis, cumque ad conſirmandam carentiam neceſſitatis ab hoc in actibus noſtris contingentibus, & liberis adducat S. Damascenum, qui negat diuinam ad eos prædeterminationem, cur non inferemus, Aleſem huic eſſe aduerſum? Et abſolutè, quomodò prædeterminatio non eſſet neceſſitas ab hoc, nempe à Deo cauſaliter alligante liberum arbitrium noſtrum ad vnum, quanquam ſine violentia, & coactione? Nam nunc ſuppono cum Goneto *tom. 7. diſp. 1. de Voluntario, art. 4.* & cum aliis communiter Thomiſtis, voluntatem noſtram, etſi poſſit à Deo neceſſitari, non tamen cogi in actibus, quos ipſa eliciat. De S. Damasceni loco in hac Sectione repetito recolantur ſcripta in *ſc. 225*.

Inquires tertio cum eodem Faſſeau, Aleſem 4482 *1. p. q. 9. memb. 2. & q. 26. memb. 7. art. 2.* docere, influere plus cauſam primam, quàm ſecundam; & habere ab illa hanc, quod influat: probateque *2. p. q. 9. memb. 3. art. 6. §. 3.* malam actionem, in quantum eſt actio, eſſe à Deo, quia ſi aliquid egreditur à noſtro libero arbitrio, hoc eſt ſecundum quod recipit influentiam à Deo. Ergo Aleſis approbat cauſæ primæ concurſum phyſicum præuiliſ, & prædeterminatiuum. Nulla eſt Conſequentia, ſi conſulantur verba Aleſis. Sunt hæc quantum ad primum: [Principia (ideſt naturæ, quas Deus ſe ſolo produxit) præceſſerunt immediatè; res autem, quæ ſunt ex principiis, mediatè, & immediatè à Deo procedunt: mediatè in quantum ex principiis; in quantum verò à Deo, immediatè, quia nunquam aliqua cauſa operatur in ſuo effectū, quin prima ipſa cauſa magis operetur in eodem effectū. Et ita non eſt aliquid creatum, in quo non ſit ſua actio immediatè, & ſua eſſentia.] Rurſus: [Si obijciatur, quod prima cauſa plus influat, quàm ſecunda. Ergo effectus (contingens, & liber) plus debet trahi ad immutabilitatem primæ cauſæ. Verum eſt, quod plus influat, quantum ad eſſe, quia illa non ſine iſta, imò ab iſta. Sed non plus, quantum ad diſpoſitionem eſſe, quoniam etſi prima cauſa plus influat, quàm alia; ſecunda tamen influat plus.]

plus, idest ampliori conformitate; ideo ei, scilicet secundæ causæ, conformantur res in dispositione.]

4483 Horum verborum priora independentia sunt à sensu de prædeterminatione physica. Et si enim hæc admittatur, saluari non potest ratione ipsius, causam primam magis operari in effectu; non enim ipsa effectui, sed causæ secundæ pro prioritate ad agendum immittitur à prima, vt supponit Fasseau *cap. & sect. 1. num. 4.* Edisserat ergo hic Theologus, quomodo causa prima operetur magis in effectu, quem producit simul cum causâ secunda; quandoquidem neque prædeterminationem, neque quidpiam aliud operetur sola in effectu vtriusque? Nos dicimus, operari magis lucem v. g. productam à se simul cum Sole: tum quia operatur producens, aut conseruans Solem iam antè productum, qui nisi conseruatus, aut primò productus à causa prima, non efficeret calorem. Tum quia ita operatur lucem, vt possit se solâ efficere eam, & conseruare; cum tamen Sol se solo non possit. Tum quia operatur vt causa generaliter prima, & vniuersalissima, cuius proprius effectus est esse primum in omnibus effectibus; nam omnia alia sunt determinationes ipsius, vt inquit S. Thomas lib. 3. contra Gentes, cap. 66. & vt lib. 2. cap. 21. *Esse est causatum primum, quod ex ratione sua communitatis apparet. Causa igitur propria essendi prima simpliciter, est agens primum, & vniuersale, quod est Deus: alia verò agentia non sunt causa essendi simpliciter, sed causa essendi hoc, vt hominem, vel alium.* Tum quia quod hæc numero lux præ alia eiusdem speciei fiat à Sole, referendum est in causam primam, cuius est determinare ad indiuiduationem effectus. Sunt & alij tituli, quos vide in *Cerf. cap. 1. & 2. de S. Thoma mente circa prædeterminationem physicam.* Qui omnes locum habent, quin causa prima physice prædeterminet secundas ad effectus, quos immediatè, & proximè operatur cum illis.

4484 Posteriora verba de causa prima influente plus, quantum ad esse, quam causa secunda, explicantur ab ipso Alensi, quatenus hæc non influit sine illa, à qua accepit esse primum, conseruationem, & virtutem influendi. Qui tituli optimè subsistunt absque prædeterminatione physica causæ secundæ à prima. Et secundæ liberæ, indifferentique ex se ad vtrumvis, si à prima imprimeretur prædeterminatio physica determinans causaliter ad vnum, quam ratione relinqueret prima, vt secunda plus influeret, quantum ad dispositionem; vtque ampliori conformitate influeret, ex sententia Alensis? Etenim prædeterminatio physica esset causalis ad vnum dispositio.

4485 Iam quantum ad secundam doctrinam Alensis, vocat in quæstionem, an actio mala, in quantum actio, sit à Deo? Et pro parte affirmante recitat quartum hoc argumentum: [Philosophus in libro de ciuilibus dicit, Causa prima, & vniuersalis plus est influens super suum causatum, quam causa secunda, & particularis. Ergo causa secunda, & particularis non agit sine prima causa, & vniuersali; quia ob hoc dicitur prima, & vniuersalis respectu illius. Sed causa secunda, & particularis est liberum arbitrium nostrum, quod vertibile est: prima causa, & vniuersalis Deus, qui est inuictibilis. Si ergo

aliquid egreditur à nostro libero arbitrio, hoc est secundum quod recipit influentiam à Deo. Ergo cum mala actio, secundum quod actio, procedat à libero arbitrio, erit etiam ipsa procedens à Deo.] Ita apud Alensem. Qui amplectitur parrem affirmantem. Num verò approbet, necne hanc rationem vt efficacem? non constat, vt nec de cæteris quatuordecim ibidem recitatis. Suam ipse ponit in *Resol.* Sed per me approbarit.

In primis axioma Philosophi in libro de causis nihil conducit pro physica prædeterminatione causæ secundæ à prima ad actionem inflectam malitiæ morali, vt neque ad non infectam. Ita constat ex proximè dictis, & ex remotè in *sect. 213. ac 198.* necnon in *Euentil. 15. num. 439.* vbi audis dictum antonomasticè Philosophum, ne putes proloquium fuisse Aristotelis. Non fuit nisi Procli, Philosophi Platonici, cuius de Causis liber, vt nunc est in vsu, dicitur abbreviatus ab Abucate Avena, Arabe, vt ex Pico Mirandulano refert Theophilus Raynaudus in *nona libertatis Gibiensiana explicatione, parte 2. cap. 4. n. 19.* & ex vtroque Lalemandetis *disp. 4. Phys. parte 4. clypeo 3. pag. 397.*

Deinde Alensis in prima Consequentia non infert ex axioma illo, nisi causam secundam non agere sine prima. Id quod in confesso est nobis. Tertio in Consequentia secunda, recipere nostrum liberum arbitrium influentiam à Deo, cur trahitur ad recipiendam physicam prædeterminationem? Cum neque in antecedentibus contineatur, neque declaratur in ipsa Consequentia; sed actionis malæ entitatem physicam, cum procedat à libero nostro arbitrio, procedere etiam à Deo: quod nos etiam concedimus. Vnde liberum nostrum arbitrium recipere influentiam à Deo, nihil aliud est, quam recipere esse, conseruationem, dispositiones, virtutemque operandi, efficiendique physice, necnon influentiam actualem; siquidem quæ est liberi arbitrij, & in ipso intrinsecè recepta, sit identicè influentia Dei.

Cum argumento hoc quarto Alensis coniungit Fasseau aliud ordine duodecimum, scilicet: [Isaie 10. *Numquid eleuabitur securis aduersus eum qui fecit in ea?* Ibi dicitur Sennacherib virga, serra, baculus Dei. Glossa, Sicut huiusmodi instrumenta nihil sunt per se agentia, ita Sennacherib nihil per se operatus est. Sed quod eius voluntas fuit mala, constat, quia superbiuit. Vnde ei impropèratur, *Numquid eleuabitur, &c.* Et tamen dicitur instrumentum Dei in ista actione. Actio autem magis attribuitur agenti per instrumentum, quam instrumento. Ergo primum.] Sed & istud argumentum dirigitur solummodo ad probandum concursum simultaneum physicum Dei cum Sennacherib ad prauas eius actiones afflictivas Iudæorum, quas permisit Deus, vtens armis, & potentia bellicâ Sennacherib, tanquam instrumentis, quibus puniret, & exerceret Iudæos. Vide, si lubet, dicta in *num. 1958. & nonnullis seqq.* Notaque, Alensem ibidem proponere decimum argumentum de prophetia Caphæ apud 11. *Ioannis, vers. 50. & 51.* Quare cum sit antiquum ad probandum concursum simultaneum Dei in actionem prauam, inflexit illud nouiter Gonetus *tom. 3. disp. 8. art. 4. §. 6. pag. 695.* pro physica prædeterminatione. Ad quod iam respondi 1. parte, respondentque

dentque *Cerf. cap. 5. num. 267.* Herrera *tract. de Predest. & Reprob. quest. 7. sect. 5. ex numero 83.*

4489 Tandem circa Alensem Ludouicus à Dola *disp. quadripartita de modo conuictionis concursuum Dei, & creaturæ, parte 4. cap. & num. 5.* contendit, denegatum ab eo fuisse concursum physicum simultaneum immediatum Dei cum voluntate nostra ad actiones prauas, quando 1. p. *quest. 35. memb. 2.* scripsit: [Nihil fit (iuxta S. Augustinum lib. 3. de Trinitate cap. 4.) visibiliter, & sensibiliter, quod non de interiori, invisibili, atque intelligibili aula Summi Imperatoris aut iubeatur, aut permittatur, secundum ineffabilem institutam premiorum, atque penarum, gratiarum, & retributionum, in ista totius creaturæ amplissima quadam, immensaque Republica. Non ergo concedendum, quod nihil fit, quod non egrediatur de aula Summi Imperatoris, quia ex hoc sequeretur, quod malum egrederetur de aula: quod esset dicere, quod malum culpæ haberet exemplar in Deo, & quod Deus esset eius causa. Sed secundum Augustinum dicendum, quod nihil fit, quod non de intelligibili, &c. aut iubeatur, quantum ad bona; aut permittatur, quantum ad mala. Ad illud ergo, quo quaeritur, vtrum sit vniuersalis causa respectu omnium? Concedendum est, quod vniuersalis est causa respectu omnium, quæ sunt ex causa efficiente, & sunt tantum bona; nam malorum non propriè est causa efficiens, sicut ostendit Augustinus lib. 12. de Ciuit. Dei, cap. 7. & Dionysius in lib. de Diuinis nominibus.]

4490 Si cui hæc verba persuadent intentum Dolani, longè erit, vt Alensi attribuat opinionem de physica ad materiale peccati prædeterminatione; interpretabiturque cum Doctorem in aliis locis, vt Dolanus, de Deo causa remota, ac mediata actionis prauæ, vt actio est. Mihi non persuadent; nam Alensis in hoc loco non fatetur, sicut in aliis, de actione, vt præcisè physica, sed vt praua est. *Non est autem ex Deo iniquitas, quæ homo se inuoluit, malè vtendo libero arbitrio, et si natura ex Deo sit,* vt ait S. Augustinus libro 7. de Genesi ad lit. cap. 26. Et adhuc actionem prauam non operatur Deus propriè, & per se, sicut naturam; nec enim sicut hanc, ita & illam intendit; permittit namque tantum, vt à libero nostro arbitrio quasi rapiatur concursus physicus; & immediatus suæ Omnipotentia.

SECTIO CCCXVI.

Ad-verseturne B. Albertus Magnus?

4491 Ita videtur Paulo Fasseau *cap. 6. sect. 1. numero 295. & 296.* Nam B. Albertus primò ait apud Dionysium Carthusianum in 1. *dist. 45. quest. 2.* si quid operantur causæ aliæ, hoc accipiunt à voluntate Dei operante, continente, mouenteque eas. Additque, S. Augustinum reprehendere illos, qui negant, Deum mouere ad opera naturæ. Secundò apud Gonetum *tom. 3. disp. 8. art. 4. §. 7. pag. 701.* [Cum actus malus, secundum conuersionem ad materiam, sit simpliciter actus egrediens à poten-

tia actiua perfecta, secundum naturam; ideo concluderunt moderni, quod non egreditur ab ea, nisi secundum quod mouetur à causa prima; alioquin sequeretur, duo esse prima principia.] Quibus verbis significatur præmotio ad materiale peccati. Tertio apud Carthusianum in 2. *dist. 37. quest. 1.* Deum directè atque causaliter inclinare ad bonum. Quarto apud eundem in 1. *dist. 41. quest. 1.* prædeterminationem, & reprobationem non habere causam. Quintò apud eundem in 1. *dist. 48. quest. 1.* scientiam Dei esse causam bonorum; Origenemque tradentem, quia futura sunt, ideo Deus nouit, non intendere loqui de causa rei, sed de causa Consequentia; illa enim sumitur ab effectu ad causam, & è conuerso.

Hæc B. Alberti, si lecta in ipso fuissent (vt facile erat) non allegarentur à Fasseau contra doctrinam nostram. Prima extant in 1. *dist. 45. artic. 8.* proferunturque ad confirmandam cooperationem Dei per suam voluntatem intendentem, vel permittentem, in omnes effectus causarum secundarum, quas Deus producit, continet in suo esse, seu conseruat, mouetque simultaneo concursu, variisque aliis modis elucidatis à *Cerf. cap. 2. §. 1. & sæpè à nobis,* quin necesse sit addere modum præmouendi, seu prædeterminandi physice, de quo non meminit ibi B. Albertus. Et quod addit ex S. Augustino, nihil aliud est, quam Deum non tantum mouere cælum, vt dicebant Philosophi nonnulli, sed etiam concurrere ad effectus omnes infra lunæ orbem.

Secundus locus habetur in 2. *dist. 35. art. 7.* vbi exagitur celebris quæstio, an malus actus, in quantum actus, sit à Deo physice immediatè concurrente cum voluntate nostra? Circa quam quæstionem [antiqui, vt patet in litera Magistri, duobus modis opinabantur. Quidam enim dicebant, voluntatem per se sufficere ad actum malum, sed non ad actum bonum, vel indifferentem. Et dixerunt, quod ex hoc non sequitur, duo prima principia esse, quia voluntas per se agit actum malum; tamen ipsa non est à se. In eo autem quod est primum principium, exigitur quod sit à se, & agat à se. Ratio autem prior ipsorum fuit, quod actus malus non agitur, nisi secundum quod est. Sed in genere, vel sine malitia existens, non est nisi in potentia, & secundum intellectum. Ergo non agitur hoc modo. Est autem actus malus actualiter coniunctus malitiæ. Ergo agitur secundum quod est malitiæ coniunctus. Hoc autem modo non agitur à Deo. Ergo actus malus non est à Deo. Et hæc opinio obtinuerat plures antiquorum.] Qui proinde dicebant, Deum proximè, & immediatè non efficere cum voluntate creatam actum malum. Sed subiungit B. Albertus: [Quia verò moderni viderunt, quod perfectius est agere quam esse, viderunt quod id, quod non est à se, nec potest à se manere in esse, multò minus potest agere à seipso. Et cum actus malus, &c. vt supra.] Post quæ: [Et hæc est causa, quare & alia opinio ferè cessit ab aula, & à multis modernorum reputatur hæretica. Sustinendo igitur istam opinionem, soluendum est ad obiecta per ordinem.] Sic B. Albertus tractans quæstionem prædictam. In qua nos sequimur cum ipso, & cum modernis sui temporis partem affirmatiuam, licet negatiuam non reputemus hæreticam. At proferri partem affirmatiuam, vndenam sit subscribere opinioni de concursu

concurſu Dei, non tantùm ſimultaneo, ſed etiam præiudicio, & prædeterminatio ad materiale peccati?

4494 Dices ex Goneto pag. 703. eſſe ſaltem non ſequi B. Albertum, neque modernos ipſi coactaneos, qui ita tradiderunt illum concurſum, vt ſimul hunc expreſſerint in eis verbis: [Non egreditur ab ea, niſi ſecundùm quod mouetur à cauſa prima.] Nam concurſus ſimultaneus non facit, quod actus egrediatur à potentia actiua, nec illam mouet ad agendum, ſed tantùm ſimul inſiſtit cum ea in eandem operationem, & effectum. Reſpondeo id, quod traditum fuit à Doctõribus illis, ſtare bene, ſi egreſſio actus à voluntate creata, vt potentia immanenter actiua, non fiat, niſi cauſa prima concurrente ſimultaneè per actionem identifiſicatam realiter cum actione voluntatis, proindeque recepta in hac, & hanc mouente. Stat & idem ipſum conpluribus aliis modis, de quibus prælaudatus Cerſ. Nec ad ſcopum Doctõrum illorum neceſſarius erat modus mouendi prædeterminatiuè; quem fundare in vno verbo *mouendi*, tot alias habente ſignificationes, & quando opus non erat ad opinionem illorum Doctõrum contra veteres alios, niſium videtur.

4495 Tertij loci verba ſic leguntur apud Carthuſianum: [S. Fulgentius ait, & habetur in Gloſſa ad Rom. ſuper illud, *Tradidit illos Deus in paſſiones ignominie*, Deus inclinatur voluntatem creatam in omne quod voluerit, ſiue bonum, ſiue malum.] Ad quod reſpondet Albertus, [quod non eodem modo Deus hoc facit, quia directè, atque cauſaliter inclinatur ad bonum; permiſſiuè verò, ſeu gratiam non præſtando, vel non retrahendo, inclinatur ad malum.] Non reperio hæc verba in Alberto ſuper 2. diſt. 35. art. 7. in quo tractatur quaſtionem, de qua Carthuſianus. Sed vbicumque inueniantur, ſi directè, atque cauſaliter inclinatur ad bonum ſi prædeterminare phyſicè ad illud pro materiali: Ergo contrapõſitum, inclinatur ad malum permiſſiuè, ſeu gratiam non præſtando, vel non retrahendo, erit non prædeterminare phyſicè ad malum pro materiali. Rurſus, Deum inclinatur directè, atque cauſaliter ad bonum, veritas eſt fidei Catholicæ, loquendo de inclinatione per præcepta, ſuaſiones, conſilia, per illuſtrationes, affectiones piæ, perque gratiam excitantem. Vtterior inclinatio per prædeterminationem phyſicam non exprimitur ab Alberto.

4496 Ad quartum locum, qui fuſè eſt in Alberto ſuper 1. diſt. 41. art. 3. & antecedenti, ac ſubſeq. redigiturque in compendium à Carthuſiano, non aliud dicimus, quàm quod in num. 4469. & 4474. ad ſimilem Antiodoreniſis, & ad Aleniſis alium 1. p. quaſt. 28. memb. & art. 3. quem Faſſeau dicit ſimilem: cum tamen potuiſſet in Carthuſiano, quem ſeditabat, aduertere verba hæc de Aleniſis ſententia in hoc puncto: [Reſponſio tanti Doctõris admirationem, & timorem ingerit mihi, eo quòd apertè dicat, præſcientiam meritõrum eſſe rationem collationis gratiæ, & gloriæ.] Sed iam ego in Euentil. 45. num. 1008. ex ipſomet Aleniſi 3. p. quaſt. 69. memb. 5. art. 2. indicauim viam deponendi admirationem, & timorem.

4497 Quintus locus continetur partim in art. 1. & partim in 3. Alberti ſuper diſt. 38. Sic enim ait in art. 1. [Præſcientia, ſicut etiam ſcientia Dei,

cauſa eſt quarundam rerum futurarum, & non eſt cauſa quarundam. Ad omnia tamen habet ordinem antecelſionis, & certitudinis, vt infra patebit. Sicut enim dicit Auguſtinus, omnium quæ naturaliter ſunt, & naturam ſeruiant, & non vitiant, præſcientia cauſa operatiua, & productiua eſt: malorum autem non eſt cauſa; ſed tamen præordinat, & præiudicat ea. Sed hoc verum eſt, quod neceſſarium, & contingens abſolutum, ſiue rei, in nullo cauſatur ex illa, ſed potiùs ex cauſis proximis, quarum diſpoſitiones ſequitur effectus, eo quòd illæ cauſæ per eſſentiam ſunt in effectum. Si autem quaeritur, vtrum præſcientia Dei vniuerſaliter ſit cauſa futurorum? Bene concedo cum aliis, quoniam futura ſunt mala, quorum præſcientia Dei cauſa non eſt, ſicut nec ars vitij contra artem, quod tamen ars præſcit, & corrigit.] In 3. ad Origenem, [qui videtur velle, ſcientiam Dei cauſari à rebus, aliter enim nullam habitudinem notaret coniunctio cauſalis, quam ponit,] reſpondet, [Origenem non intendere de cauſa rei, ſed de cauſa Conſequentiæ: & illa ſumitur ab effectum ad cauſam, ſicut è conuerſo.]

4498 Cæterum in poſterioribus his verbis intentionem Alberti eſt, res futuras non eſſe cauſas efficienter dantes eſſe ſcientiæ diuinæ. Cum autem Origenes dicit, eas præſciri à Deo, quia ſunt futurae, non denotat in coniunctio cauſali quia, cauſam eſſendi, ſed Conſequentiæ, ſeu illationis, quæ valet ex effectum ad cauſam eſſendi, & non tantùm è contra. Hæc eſt reſponſio Alberti, vt euitet, ne ex verbis Origenis deducatur, eſſe diuinæ ſcientiæ produci efficienter, cauſarique à rebus futuris; quicquid ſit, an hæc cauſentur ab illa, & an vt viſionis, vel ſimplicis tantùm intelligentiæ? De quo non agit in articulo 3. ſed ſupponit actum in 1.

4499 Cuius verba priora accipiuntur oppoſitè de ſimplicis intelligentiæ ſcientia. Ita vt hæc non ſe ſolâ, ſed voluntate adiunctâ beneplaciti ſit cauſa rerum, quas Deus propriè, & per ſe operatur, vel ſolus, vel ſimul cum cauſis ſecundis. Et quia huiusmodi voluntas non adiungitur ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ circa peccaminofos actus liberi arbitrij creati, ideo tali ſcientiæ non congruit, eſſe eorum verè, ac propriè cauſam. Quanquam competat, vt ad eos etiam habeat ordinem certitudinis, & antecelſionis.

4500 Sic intelligendum eſſe Albertum confirmatur ex his verbis 1. p. Summa Theologica, tract. 15. quaſt. 61. memb. 2. [Sicut Magiſter dicit in 1. Sent. 38. diſt. ſoluens iſtam quaſtionem, præſcientia dupliciter dicitur, ſicut & ſcientia, ſcilicet præſcientia ſimplicis intelligentiæ, & præſcientia approbationis, ſiue beneplaciti. Præſcientia primo modo dicta generaliter eſt bonorum, & malorum; & ideo cauſaliter ad ea, quæ ſibi ſunt, dicere non poteſt. Sed præſcientia beneplaciti, ſiue approbationis, non eſt niſi reſpectu bonorum tantùm; illa enim eſt cum diſpoſitione ad opus, & illa dicit cauſaliter ad ea, quæ ſubſunt.] Et ad 2. ita interpretatur S. Auguſtinum: [Notitiam vocat notitiæ approbationis, quæ cum diſpoſitione eſt, quia illa eſt cauſa eorum, quæ ſubſunt ſibi; & non vocat notitiam ſimplicis intelligentiæ, vel viſionis, quia nullam ponit cauſaliter ad ſubiecta.] Et expreſſis verbis excluſam ſcientiam viſionis, vt &

4501 & ſimplicis intelligentiæ, ſi huic non coniungatur approbatio, diſpoſitio, beneplacitum. Et quantum ad Origenem, inquit memb. 3. ad 1. [Non intendit, quod futurum ſit cauſa ſcientiæ, vel præſcientiæ Dei; ſecundùm id quod eſt; ſed quod ſit cauſa, ſine qua, non nominis illius, quod præſcientia vocatur. Et ſi quis propriè vellet loqui, tunc non eſt cauſa, ſed ratio ex reſpectu ſumpta, quare ſcientia dicatur præſcientia. Et ita eſt ratio eius, quod eſt præ, & non ratio ſcientiæ. Præpoſitio enim ſcientiæ adueniens per compoſitionem non dicit reſpectum Antecedentis in ordine ad Conſequentem. Vnde etiam Origenes non ponit actiuam, ſed paſſiuam; dicit enim ſic, quia futurum eſt, ideo ſcitur à Deo antequam fiat: intendens, quod futurum, quia futurum eſt, ſcibile ſit à Deo, hoc eſt habeat aptitudinem ad ſciendum. Et ſic futurum nullam dicit cauſam ſcientiæ in ſciente, ſed dicit rationem aptitudinis ad ſciendum in ſcibili.] His in verbis futuritio rerum à Deo præſcitarum ſcientiæ viſionis dicitur ab Alberto ratio obiectiua, quæ debeat præſupponi, vt in Deo conſurgat præſcientis ipſas terminatio adæquatè intrinſeca, aut denominatio partim intrinſeca, & partim extrinſeca, aut reſpectus rationis, aut quidvis aliud, in quo iuxta varias ſententias conſiſtat viſionis ſcientia de rebus contingentibus. Ad quod alludit Doctõr idem in 1. diſt. 38. art. 1. ad 4. ſcribens: [Poſſemus dicere, quod cum dicitur, *Deus præſcit hoc*, quod hæc propoſitio ex parte præſciti adhuc pendet ex futuro, & ideo non omnia accipit in ſcientie tantùm; & ideo oportet, ipſam habere neceſſitatem poſitionis, vt ſcilicet illud ſit futurum, quod præſcit. Et ita dicunt communiter omnes Doctõres.]

4502 Rurſus idem Albertus in 1. p. Summa, tract. 15. quaſt. 61. memb. 5. reddens rationem, cur ſcientia viſionis non inferat neceſſitatem rebus futuris, inquit: [Præſcientia Dei ita eſt ſuper res futuras, quod non eſt cauſa earum, nec tollit à cauſis ſecundis propriam rationem cauſaliter earum, vt dicit Anſelmus in lib. de Concordia præſcientiæ, & liberi arbitrij. Vnde quæ futura ſunt à voluntate, manent contingentem libera.] Quæ ratio digna eſt conſideratione non perfunctoria. Cum enim viſio diuina rei futuræ connexa neceſſariò ſit cum ipſa re futura, non habuit Albertus in hoc membro viam aliam euitandi, ne creatis actibus futuris adimeret contingentiam, & libertatem, niſi quod eorum cauſa non erat, ſed eos ſupponebat futuros. Et hæcenus ad illa, quæ pro ſe adſciuit Faſſeau.

SECTIO CCCXVII.

Plura de B. Alberto.

4503 Cvm autem Noſtri contra prædeterminationem ad actus liberos creatos opponunt verba illa ex 1. p. Summa, tract. 15. quaſt. 61. memb. 8. in Reſol. [Duplex eſt neceſſitas, vt dicit Anſelmus; abſoluta ſcilicet, quam vocat antecedentem, quæ eſt ex cauſis proximis ad effectum ordinatis: & eſt neceſſitas conſequentis rei poſitionem. Quod ſubiaceret primæ neceſſitati, nullo modo concordat cum libero arbitrio. Sed ea quæ ſubiacent ſecundæ neceſſitati, nihil prohibet con-

cordare cum libero arbitrio, non ſecundùm quod ſubiacent neceſſitati, ſed ſecundùm quod habent potentiam, vt aliter, & aliter fiant.] Item illa ex quaſt. 67. memb. 3. ad quaſt. 2. [Eſt prouidentia duplex, ſcilicet prædeterminans, & conſtituens (ſiue potiùs præſtituens) cauſas eſſentiales, & proximas eorum quæ ſunt, ſicut eſt prouidentia neceſſariorum, in quibus, vt dicit Ariſtoteles, nihil caſu ſit, vel contingenter. Et eſt prouidentia, quam vocat Damascenus ſecundùm conſequentem, hoc eſt quando ineuitabilis nexus prouidentie neceſſitatem ineuitabilitatis non imponit cauſis proximis. Et tamen de ſumma arce contemplationis ſuæ prouidet quòd ſe cauſæ mobiles, & contingentes per effectus diuertant, aut diuertere poſſint, & vnicique conuenientem adhibere gubernationem. Et ſub hac prouidentia incidunt voluntaria, & neceſſitatem ordinis, vel Conſequentiæ accipiunt ab ea, quantum non accipiant neceſſitatem abſolutam, & conſequentem.]

4504 Reſponderet Faſſeau ad prima verba, non ſumi ex prædeterminatione abſolutam, & antecedentem neceſſitatem actus prædeterminati, ſed tantùm infallibilitatem, ſiquidem illa non ſit in genere cauſarum proximarum ordinarum cum naturali determinatione ad effectum, ſed in linea cauſæ primæ, cuius eſt motio, & virtus. Incognitus verò cap. 11. pag. 129. & 130. prædeterminationem phyſicam eſſe quidem ſuppoſitionem, non tamen neceſſitatem antecedentem, ſed libertatem. Quia hanc cauſat, eo quod non tantùm attingat ſubſtantiam actus, ſed etiam ipſius modum faciensque efficaciter, & infallibiliter, vt ſit actus, ſimul facit vt ſit liber. Cimi enim de diuina prouidentia loquimur, non eſt dicendum ſolum, hoc eſt prouiſum à Deo vt ſit, ſed hoc eſt prouiſum à Deo vt contingenter ſit, vel vt neceſſariò ſit: voluntasque diuina eſt intelligenda, vt extra ordinem entium exiſtens, voluit cauſa quædam profundens totum ens, & omnes eius differentias. Sunt autem differentie entis poſſibile, & neceſſarium; & ideo ex ipſa voluntate diuina originantur neceſſitas, & contingentia in rebus, vt docet S. Thomas lib. 6. Metaph. lect. 3. & lib. 1. Perih. lect. 14. Reſponderet ad ſecunda Faſſeau, per prouidentiam prædeterminantem eſſe ibi intelligendam neceſſitatem, qualis non eſt prædeterminatio extrinſeca Thomiſtica. Incognitus autem, ſiue hanc, ſiue intrinſecam, non imponere neceſſitatem ineuitabilitatis, ſed ineuitabilitatem libertatis.

4505 Aſt hæc non ſatisfaciunt. Nam primò S. Anſelmus, & B. Albertus operoſè diſtinguunt, & explicant duplicem neceſſitatem, vt non obſtante diuinâ viſionis ſcientiâ, ſaluent contingentiam, & libertatem in præſcitis actibus creatis contingentem, & liberè futuris. Si autem ex illo, quod eſt in linea cauſæ primæ, non poſſet, vicumque ſe haberet erga cauſas ſecundas liberas, periclitari contingentia, & libertas earum in ſuis actibus, ſufficeret paucis dicere verbis, præſcientiam Dei, cum ſit cauſa primæ, non importare præiudicium contingentiam, & libertati talium actuum. Secundò, quod ſubiaceret neceſſitati ex cauſis proximis ad effectum cum intrinſeca determinatione ordinatis, nullo modo concordat cum libero arbitrio, eſſi cauſæ proximæ proueniant à cauſa prima. Qui manifeſtè eſt ſenſus S. Anſelmi, & B. Alberti. Quo-

modò ergo phyſicæ prædeterminationis per modum cauſæ, vel actus primi proximi, vel alicuius præuij ad actum ſecundum ordinatio cum intrinſeca determinatione ad effectum prædeterminatum concordabit cum libero arbitrio, etſi ſit motio, & virtus à cauſa prima?

4506 Tertio, prædeterminatio phyſica aſſert infallibilitatem actus prædeterminati, vt fatetur Faſſeau. Atqui non infallibilitatem, quæ conſequatur poſitionem actus, cum ſit quid præuium ad huius exiſtentiam. Ergo aſſert infallibilitatem antecedentem. Ergo neceſſitatem antecedentem. Nam antecedens infallibilitas, vt contradiftincta à conſequenti, quidnam aliud poteſt eſſe, quàm neceſſitas antecedens poſitionem actus, & quàm neceſſitas orta ex aliquo præſuppoſito, tanquam cauſa? Quarto, quæ ſubiacent neceſſitati conſequenti, concordant cum libero arbitrio, quatenus in hoc datur potentia, ſcilicet proximè expedita vt aliter, & aliter ſiant, prout inquit Albertus. Sed, vt contendebam in num. 4474. quæ ſubiacent phyſicæ prædeterminationi, non ſupponunt in libero arbitrio potentiam proximè expeditam, vt aliter, & aliter ſiant. Ergo ea non concordant cum libero arbitrio.

4507 Quintò, prædeterminatio eſt ſuppoſitio antecedens, vt non negat Incognitus, eſtque eſſentialiter cum actu prædeterminato connexa per modum cauſæ, actusve primi proximi, vel alicuius præuij ad actum ſecundum. Ergo eſt neceſſitas antecedens, ſeu ſuppoſitio neceſſitatis antecedentis. Sextò, *Si aliquid ſequitur ad aliud, ſi Antecedens eſt neceſſarium, & Conſequens; ſeu ſi Antecedens eſt neceſſarium, & Conſequens.* Quod axioma tanquam ab omnibus receptum ſupponit, & admittit Alenſis 1. p. Summa, q. 24. memb. 4. Et cum objiceretur ad probandum viſionis diuinæ ſcientiam auferre contingentiam, & libertatem in actibus futuris creaturæ voluntatis, occurrit dicens, [eſſe aliquid præſciturum, vt eſt antecedens, non eſſe neceſſarium. Nam ſecundum Anſelmum, ſi dicimus, *Deus præſcit futurum*, non aſſerimus, rem eſſe de neceſſitate futuram, ſed rem futuram de neceſſitate eſſe futuram. Idem enim ſenſus eſt, *Deus præſcit aliquid*, quod *Deus ſcit aliquid eſſe futurum*; & præſciturum idem eſt, quod ſciturum eſt futurum. Cum ergo dicitur, Antecedens eſt neceſſarium, neceſſitas poteſt notari reſpectu eius, quod dicitur ſciturum, vt ſit ſenſus, hoc futurum eſſe eſt ſciturum neceſſarium. Et hoc modo verum eſt, hoc præſciturum eſſe neceſſarium. Sed ex hoc non ſequitur, quod ſit futurum neceſſarium. Vel poteſt notari neceſſitas reſpectu eius, quod dicitur ſciturum. Et eſt ſenſus, hoc præſciturum eſſe eſt neceſſarium; id eſt, hoc ſciturum eſt futurum neceſſarium. Sed hoc eſt falſum. Si autem eſſet hoc modo neceſſarium, tunc & conſequens eſſet neceſſarium.] Quæ omnia verba eò reſpiciunt, vt quia Dei præſcientia non eſt vt antecedens neceſſaria, ſed vt conſequens actus noſtros contingenter, & liberè futuros; non verificetur de ea eſſatum illud. Cui iam ſolemni ante annum 1245. (quo dicitur Alenſis euolaſſe ad Superos) conſonant antiqua alia commemorata à me in num. 2248. & duobus ſeqq. Vnde ſic arguo. Actus prædeterminatus ſequitur ad prædeterminationem; hæc enim admittitur eſſe ſuppoſitio antecedens. Rurſus, hæc eſt antecedens neceſſarium reſpectu liberi arbitrij creati, vt pote

cui liberum non ſit prædeterminari à Deo. Ergo actus prædeterminari conſequens eſt neceſſarium reſpectu eiudem liberi arbitrij creati. Ergo prædeterminatio ita eſt ſuppoſitio antecedens, vt aſſerat neceſſitatem antecedentem.

Septimò, vt permittam loquutionem deallata 4508 libertate per ea, quæ præcedunt operationes liberi arbitrij creati; nam rigorosè non aſſerunt, ſed ſe confortant ei quoad indifferentiam in operando: vnde nam ex S. Thoma probatur, prædeterminationem phyſicam aſſerre, ſeu potius contemperari libertati arbitrij creati? Quod enim, docente S. Thoma, Deus vt ſubſtantiam, ſic etiam modum creatorum effectum cauſet quoad neceſſitatem, & quoad contingentiam, ac libertatem, certiffimum quid eſt: reſtatque ex Angelico Præceptore firmandum, cauſare modum contingentiam, ac libertatis per prædeterminationem phyſicam.

Potiusque colligitur contrarium ex eius locis, 4509 qui allegantur. Nam in primo ait, *poſitã prouidentia diuinã, non omnes effectus eſſe neceſſarios, ſed aliquos eſſe contingentem.* Ergo ſenſit, poſteriores poſſe prouidentia poſitã, ſeu in eius ſenſu compoſito, non eſſe abſolutè, & ſimpliciter, attentis iis, quæ immediatè in eos influunt. Dixerat ibidem, *prouidentiam diuinã, ſecundum quod unicuique dare voluit contingentiam, vel neceſſitatem, præparare ei cauſas medias, ex quibus de neceſſitate ſequatur, vel contingenter.* Ergo cenſuit, Deum dare contingentiam, non quia vtrumque vult efficaciter, ſed quia ita vult, vt præparet cauſas medias. Ergo & quia ita vult vt præparet cauſas medias non repugnantes contingentiam effectus. Iam verò ex ſententia ipſius, talem non eſſe cauſam mediam connexam cum exiſtentia effectus, expectamus vt oſtendatur. Præterea, ſi pro aſſequendo infallibiliter effectum, tam contingentem, quàm neceſſarium, eſt à Deo aſſumenda cauſa media connexa; cur S. Doctor conſiderationem habuit cauſarum mediarum diſſimilium præparatarum à Deo: vel cur pro contingentem effectum reſpectu voluntatis creatæ curam de alio habuit, quàm de iudicio indifferenti, ſi alia cauſa media poſſunt eſſe præconnexæ cum illo? In ſecundo etiam loco ſic inquit, *originari ex voluntate diuinã neceſſitatem, & contingentiam in rebus, vt diſtinctio huius vtriusque modi ſit ſecundum rationem proximarum cauſarum. Ad effectus enim quos voluit neceſſarios eſſe, diſpoſuit cauſas neceſſarias: ad effectus autem, quos voluit eſſe contingentes, ordinavit cauſas contingenter agentes, id eſt potentes deficere. Et ſecundum hanc conditionem cauſarum effectus dicuntur vel neceſſarii, vel contingentes.* His in verbis notandum eſt, quod circa alia primi loci: & rurſus ad effectus contingentes ordinari à Deo cauſas eatenus contingenter agentes, quatenus ſunt potentes deficere, ſcilicet ab effectu. Igitur ex S. Thomæ mente Deus ad effectus contingentes reſpectu voluntatis creatæ non ordinat phyſicam prædeterminationem, hæc enim non eſt cauſa potens deficere ab effectu, cum quo eſſentialiter eſſet connexa.

Octauò, verum quidem nobis videtur, prouidentiam prædeterminantem vocari à B. Alberto eam, quæ re ipſa eſt neceſſitans. Sed eatenus eam vult eſſe neceſſitantem, quatenus prouidet effectibus per cauſas proximas, quibus poſitis, effectus ſunt ſimpliciter, & abſolutè inuitabiles à nobis. Si autem Deus prouideret actibus noſtris contingenter

tibus, & liberis per prædeterminationem phyſicam, tanquam per cauſam proximã, vel tanquam per quid conſtituens actum primum proximum, vel tanquam per quid inſtar applicationis prærequisitum ad actum ſecundum, prouideret per prouidentiam neceſſitantem, id eſt per quid, quo poſito, actus prædeterminati eſſent ſimpliciter, & abſolutè inuitabiles à nobis, proindeque non eſſent nobis contingentes, & liberi. Non, facile luditur vocibus de phyſica prædeterminatione imponente inuitabilitatem libertatis, & non neceſſitatem inuitabilitatis. Sed difficile declarabitur, quid ſit imponere inuitabilitatem libertatis. Nam inuitabilitas libertatis vel eſt inuitabilitas ad vtrumque, vel eſt inuitabilitas ad vnum: Si primum, prædeterminatio facit, vt liberum arbitrium noſtrum, quod erat ad vtrumque, ſit iam determinatum præuiè ad vnum. Si ſecundum, inuitabilitas ad vnum eſt ipſamet inuitabilitatis neceſſitas, quam contendimus. Etenim iuxta S. Thomam 1. p. q. 19. art. 8. in corp. neceſſitas inuitabilitatis prouenit creatum in effectum ex cauſis ſecundis à Deo præparatis, quæ deficere non poſſunt ab effectum; vt e contra contingentia, libertas, & inuitabilitas prouenit ex cauſis ſecundis præparatis à Deo, quæ poſſunt ab effectum deficere. Verba S. Thomæ ſunt: *Cum voluntas diuinã ſit efficaciffima, non ſolum ſequitur, quod ſiant ea quæ Deus vult fieri, ſed quod eo modo ſiant, quo Deus ea fieri vult. Vult autem quædam fieri Deus neceſſario, quædam contingenter, vt ſit ordo in rebus ad complementum vniuerſi. Et ideo quibusdam effectibus aptauit cauſas neceſſarias, quæ deficere non poſſunt, ex quibus effectus contingenter emeniant, quia cauſa proximã ſunt contingentes; ſed propterea quia Deus voluit eos contingenter emenire, contingentes cauſas ad eos præparauit. Hæc S. Doctor, qui cum doceat, referendam primariò eſſe entium creatorum tum contingentiam, libertatem, & euitabilitatem, tum voluntatem inuitabilitatis in voluntatis diuinæ efficaciam; addit nihilominus, hanc, vt entia creata euadant contingentia, libera, euitabilia, vel inuitabiliter neceſſaria, exercent per cauſas ſecundas medias præparatas à ſe. Quare ſi exercentur per cauſam mediam, quæ inuolunt inuitabilitatem ad vnum, à quo nequeat deficere, non poterit non eſſe neceſſarius effectus, erga quem exercentur voluntatis diuinæ efficaciam.*

4511 Hucusque de Theologis S. Thomæ anterioribus, qui contra Scientiam Mediam obijciuntur. Accedamus iam ad diſcutienda oppoſita ex ipſo. De quo quanquam fateatur Gonerus tom. 2. diſput. 6. art. 4. §. 3. pag. 485. pertractaſſe nullibi ex profeſſo quæſtionem iſtam; ait tamen, Scientiam Mediam valde abhorre à principiis ſuæ doctrinæ, & diſtare longiſſimè ab illa deſenſores Scientiæ huius. Id ita non eſſe, conabimur prouirili per ſectiones multas. Nihil enim nobis magis eſt perſuaſum, quàm placita noſtra circa præſentem quæſtionem fundari in principiis doctrinæ S. Thomæ, & ab eis non diſcrepare. Primum latiſſimè probauit in 1. Parte, vixque in ea, & in antecedentibus huius 2. greſſum feci abſque tanto Duce. Nunc ſecundum aggredior; ſicque, vt primum ſimul exequar: eoque faciliùs, & iucundius vtrumque, quò non ſummo, ſed pleno gradu, non vtiſenter, ſed ſponte, inſitit ſemper legende, *R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.*

reque ſemper ſequendæ doctrinæ S. Thomæ. Quæ inceſſiſſe proximum B. Auguſtino, atque huius mentem, & reconditos ſenſus introſpexiſſe, perſuaſum mihi eſt cum Sixto Senenſi; vt & quatuor inter ſe implacabiliter pugnantia indiſſolubili pacis fœdere coniunxiſſe, videlicet copiam, breuitatem, facilitatem, ſecuritatem; quas nulli vquam literarum profeſſori, vel ante, vel poſt eum contigit ſimul potiùſſe connectere, prout refert, & approbat Noſter Antonius Poſſeuinus in Apparatu Sacro, eò de S. Thoma. Cuius doctrinam in Theologia Scholaſtica commendat meritò Generalis V. Congregatio Societatis noſtræ, tanquam ſolidiorem, ſecuriorem, magis approbatam, & conſentaneam noſtris Conſtitutionibus.

SECTIO CCCXVIII.

S. Thomæ doctrina de prophetiis comminatoriis, & promiſſoriis non fauere Scientiæ diuinæ conditionatæ dependenti à decreto actuãli.

4512 Petrus de Ledefma (cui iam ſatiſfecit in 1. Parte) conabatur ex præſata S. Thomæ doctrina perſuadere, Deum non aſſequi certam proſus, & infallibilem notitiam futurorum contingentium conditionatorum. Aſt Ioannes de S. Thoma diſput. 20. art. 2. §. Fundamentum, pag. 624. §. Denique, pag. 625. art. 3. §. Videndus, pag. 647. multò aliter, ac Ledefma, deducit ex illa, Angelicum Præceptorem tradidiſſe quidem præſcientiam, ſed fundatam in decreto ſubiectiue abſoluto, & obiectiue conditionato. Is enim in primis ait 1. p. q. 19. art. 7. ad 2. *Voluntas Dei, cum ſit cauſa prima, & vniuerſalis, non excludit cauſas medias, in quarum virtute eſt, vt aliqui effectus producantur. Sed quia omnes cauſe media non adæquant virtutem cauſe prima, multa ſunt in virtute, & ſcientia, & voluntate diuinã, quæ non continentur ſub ordine cauſarum inferiorum, ſicut reſuſcitatio Lazari. Vnde aliquis reſpiciens ad cauſas inferiores, dicere poterat, Lazarus non reſurget; reſpiciens verò ad cauſam primam diuinã, dicere poterat, Lazarus reſurget. Et vtrumque horum Deus vult, ſcilicet quod aliquid quandoque ſit futurum ſecundum cauſam inferiorem, quòd tamen futurum non ſit ſecundum cauſam ſuperiorem, vel è conuerſo. Sic ergo dicendum, quod Deus aliquando promittit aliquid futurum, ſecundum quod continetur in ordine cauſarum inferiorum, vtputa ſecundum diſpoſitionem naturæ, vel meritum; quòd tamen non ſit, quia aliter eſt in cauſa ſuperiori diuinã, ſicut cum prædixit Ezechia, *Diſpone domui tuæ, quia morieris, & non vives; vt habetur Iſaiã 38. Neque tamen ita euenit, quia ab æterno aliter fuit in ſcientia, & voluntate diuinã, quæ immutabilis eſt.* Hæc S. Thomas. Tunc ſic: Illud, quod ſecundum cauſam inferiorem eſt futurum, ſed de facto non erit, eſt futurum conditionatum, quod vtiq; eſſet, niſi ordo ſuperior aliter habuiſſet. Et tamen iuxta S. Doctorem Deus vult hoc, & ſic ab ipſo fuit ordinatum. Nec S. Doctor ponit ſolam ſcientiam, quæ præſciat euentum, ſed ſimul voluntatem, ex qua maximè pendet certitudo euentus.*

Cæterum ex his S. Thomæ verbis inferri vtiſimum poteſt, ea quæ à cauſis naturalibus

& quæ à ſolo Deo habitura eſſent dependentiam, reddi poſſe præcedenti aliquo Dei decreto futura tantùm conditionatè; ſed de actibus liberis eliciendis à voluntate creata nihil dicitur à S. Doctore; de quibus, & non de eis alijs effectibus ſulcepta diſputatio procedit. Præterea illud, quod foret ſecundùm cauſam inferiorẽ, ſed ſimpliciter non erit ob præuolentiam cauſæ ſuperioris, cur ſiue ex verbis S. Thomæ, ſiue ex rei veritate debeat eſſe aliquatenus prædeſinitum à Deo? Nam ſi ex cauſa inferiore poſita à parte rei, v. g. ex tridua corporis Lazari exiſtentia in ſepulchro, non ſequeretur abſolutè non reſuſcitatio Lazari, ſignum eſt, non dari in Deo volitionem efficacem, abſolutam ſubiectiuè, & obiectiuè, de non reſuſcitatione, ſed potiùs oppoſitam volitionem de reſuſcitatione: non exiſtente autem volitione illa, & exiſtente è contra hac, quoniam fundamento cogitatur coëxiſtere cum hac efficaciẽ volitionem de non reſuſcitatione, abſolutam ſubiectiuè, & conditionatam obiectiuè, ſub conditione ſcilicet non præuolentis cauſæ ſuperioris? Huc apta nata videntur verba illa S. Auguſtini lib. 27. contra Fauſtum, cap. 4. *Si audiam, quod aliquid futurum erat, ſed Deus fecit, ne fieret, fidiffimè respondebo, illud potiùs futurum erat, quod Deus fecit; non illud, quod ſi futurum eſſet, hoc feciſſet. Nam Deus quod facturus erat, vique ſciebat; & ideo ſimul ſciebat, illud futurum non fuiſſe, quod ne fieret, facturus erat. Et proculdubio potiùs verum eſt, quod ſcit Deus, quàm quod opinatur homo.*

4514 Deinde obicitur S. Thomas, dicens quæſt. 12. de Verit. art. 10. ad 8. *Si prophetia comminationis referatur ad ordinem cauſarum, quem directè reſpicit, ſic eſt abſque omni conditione. Abſolutè enim eſt ita ordinatum eſſe in cauſis, ut hoc contingat. Si autem referatur ad euentum, quem reſpicit indirectè, ſic intelligenda eſt ſub conditione cauſæ; & tamen ſupernaturalis eſt, quia naturali cognitione non poteſt ſciri, etiam cauſa exiſtente, vtpote iniquitate remanente, quod talis poena, vel talis determinatè, ſecundùm diuinam iuſtitiam debeat. Vbi manifefſimè S. Doctor ponit abſolutum decretum, ſeu ordinationem ex parte Dei; tam circa poenam, quæ debetur tali iniquitati, quàm circa ipſarum cauſarum ordinem, quem de facto ponit cum obiecto conditionato ex parte effectus euenturi, quem ſolum ſub conditione vult eſſe. Ergo datur in Deo abſoluta voluntas ex parte Dei, id eſt de facto in eo exercita reſpectu obiecti conditionati, iſtudque in illa cognofcitur.*

4515 Sed certè S. Thomas non loquitur de abſoluta ordinatione, quæ ſit decretum diuinum ita tuens efficaciter, ut talis, vel talis poena ſequatur ſub conditione talis, vel talis cauſæ. Id ut perſpicuè pateat, præſento argumentum, cui S. Doctor reſpondet, & quod huiusmodi eſt: *Cum aliquid prædicatur ſecundùm prophetiam comminationis, aut illa prædictio eſt intelligenda ſine conditione, aut ſub conditione? Si ſub conditione, hoc non dicitur competere prophetia, qua in quadam ſupernaturali conditione conſiſtit: futura enim cognofcere, quibusdam conditionibus ſtantibus, etiam ratio naturalis poteſt. Ergo oportet, ut ſine conditione intelligatur. Aut igitur prophetia eſt falſa, aut eueniet quod prædicatur. Et ſic oportet, à Deo eſſe præſciturum. Ergo*

prophetia comminationis non debet diſtingui contra prophetiam præſcientiæ. Ad hoc argumentum reſponſio S. Thomæ eſt: Prophetia comminationis, ut diſtinguitur à prophetia præſcientiæ (quæ ſub diſtinctione reſpicit tantùm directè ordinem cauſarum illatiuum talis, vel talis damni, quo puniatur peccatum) procedit abſque omni conditione. Et quanvis ut non diſtinguitur à præſcientiæ prophetia (quo pacto reſpicit indirectè euentum damni) procedat ſub conditione cauſæ, id eſt peccati meritis poenam: eſt tamen ſupernaturalis ob rationem, quam aſſignat S. Thomas, non obſtante ea alia in contrarium obiecta. Quare conſideranti attentè & argumentum, & reſponſionem S. Doctõris, nulla aperitur rimula ad inueniendum decretum illud.

4516 Ut magis conſtet, perpendantur verba hæc ex corp. art. *Quandoque à diuina præſcientia derivatur prophetia ratione ordinis cauſarum; quandoque verò ratione executionis, vel impletionis illius ordinis. Cum ergo ſit prophetia reuelatio ſolummodo de ordine cauſarum, dicitur prophetia comminationis. Tunc enim nihil aliud Prophetia reuelatur, niſi quod ſecundùm ea, que nunc ſunt, talis ad hoc, vel illud eſt ordinatum. Impletio verò ordinis cauſarum, dicitur dupliciter, &c. Dixerat autem: Circa futurorum cognitionem duo eſt conſiderare, ſcilicet ipſum ordinem cauſarum ad futuros effectus; & exitum, ſeu executionem huius ordinis, in hoc quod effectus actu procedunt ex ſuis cauſis. Unde ſi ſunt tales cauſæ, quarum effectus impediri poſſunt, non ſemper euenit, quod ſic præſcitur eſſe futurum. Quibus ex verbis clariffimum ſit, cum ad declarandam prophetiam comminationis relatæ ad ordinem cauſarum, dicitur à S. Thoma ſuprà, eſſe abſque omni conditione, quia abſolutè eſt ita ordinatum eſſe in cauſis, ut hoc contingat, non haberi ſermonem de illo decreto; nam ſi de illo haberetur; non poſſet non euenire ſuum obiectum, poſitâ conditione: cuius contrarium affirmat expreſſè S. Doctor, non modò hic, ſed & etiam in reſponſione ad 7.*

4517 Sed permittamus à S. Thoma fieri mentionem de decreto illo. At illud non erit de obiecto conditionatè futuro, dependente tum à Deo, tum etiam à libertate voluntatis creata; ſed dependente tantùm à Dei libertate, ut appoſitè notat Annatus diſp. 4. de Scientia Media, cap. 2. n. 32. controuerſiamque non verſari, niſi quantum ad decreta ſubiectiuè abſoluta, & obiectiuè conditionata, quibus reddantur cognofcibilia futura contingentia conditionata voluntatis creatæ.

SECTIO CCCXIX.

Et a S. Thoma doctrina, & quæ eſt de prophetiis præſcientiæ, atque prædeſtinationis, potiùs reſragatur ſcientiæ conſcientiæ diuinæ, dependenti à decreto ætuali.

4518 ID ex ipſo articulo 10. perſuadent mihi tria. Primum, nam in corp. ait: *Deus non ſolum cognofcit*

cognofcit futura, ratione ordinis cauſarum, ſed etiam quantum ad ipſum exitum, vel executionem ordinis. Cuius ratio eſt, quia eius intuitus æternitate meſſuratur, quæ omnia tempora in vno nunc indiſſibili comprehendit. Unde vno ſimplici intuitu videt, & ad quid cauſa ſunt ordinata, & qualiter ordo ille impleatur. Hoc autem creatura eſt impoſſibile, cuius intuitus limitatur ad aliquod tempus determinatum. Unde cognofcit illa, que ſunt illo tempore; futura verò in tempore, quando adhuc ſunt futura, non ſunt niſi in ordine ſuarum cauſarum. Unde ſic ſolummodo à nobis præcognofci poſſunt, ut rectè conſiderantibus appareat in hoc, quod futura præſcire dicimur, etiam magis præſentium, quàm futurorum ſcientiam habere; & ſic remaneat ſolius Dei proprium, verè ſcire futura. Quæ verba ſuppeditant nobis argumentationem hanc: Modus, quo ſolius Dei proprium eſt verè ſcire futura, conſiſtit in eo, quod cognofcat illa non ratione ordinis cauſarum, ſed quantum ad ipſum exitum, vel executionem ordinis. Atqui iuxta Thomam ordo ille cauſarum inuoluit decretum Dei circa futura, ſiue omnino abſolutum, ſi futura ſint abſoluta; ſiue abſolutum tantùm ſubiectiuè, ſi futura ſint conditionata. Ergo futura cognofci in illo decreto, non eſt verè ea ſcire modo ſolius Dei proprio, iuxta S. Thomam. Qui tam etiam dicat, quod ſcire futura in ordine cauſarum, non ſit proprie præſcire futura, ſed magis ſcire præſentia, ſequitur Thomam debere assignare aliud, in quo Deus cognofcat futura, vltra ordinem cauſarum inuolventem decretum Dei, ut huic competat præſcire proprie futura, vti debet competere.

4519 Secundum, quia in eodem corp. inquit Angelicus Doctor: *Impletio ordinis cauſarum ſit dupliciter. Quandoque quidem ex ſola operatione diuinæ virtutis, ut ſuſcitatio Lazari, & conceptio Chriſti, & huiusmodi: & ſecundum hoc eſt prophetia prædeſtinationis, quia ut dicit Damascenus, ea qua Deus prædeſtinat, non ſunt in nobis. Unde & prædeſtinatio quaſi quadam Dei preparatio dicitur: hoc autem aliqui preparat, quod facturus eſt ipſe, non quod alius. Quædam verò expletur operatione cauſarum aliarum, ſiue naturalium, ſiue voluntariarum: & hæc in quantum per alias cauſas complentur, non ſunt prædeſtinata, ſunt tamen præſcira. Unde horum dicitur eſſe prophetia ſecundum præſcientiam. Quia tamen præſcientia propter homines ſit, circa ea que per homines ſunt libero arbitrio, præcipuè prophetia præſcientiæ conſiſtit. Unde præmiſſis alijs cauſis creatis, Hieronymus prophetiam præſcientiæ notificans, de ſolo libero arbitrio mentionem facit. Sic ibi. Et breuiùs in 2.2. quæſt. 174. art. 1. in corp. diſtinguens vtrouique triplex prophetiæ genus, videlicet comminationis, præſcientiæ, & prædeſtinationis, docenſque, de his, quæ per liberum noſtrum arbitrium ſunt, ſolam eſſe prophetiam præſcientiæ; & adhuc quando ſunt meritoria vitæ æternæ, prophetiam non eſſe prædeſtinationis, niſi per accidens, ratione gratiæ ad ea requiſitæ, & à ſolo Deo prædeſtinandæ, atque cauſandæ, ut ad 4. addit. De his verò, quæ nobis non ſubſunt, ſed à ſolo Deo ſunt, eſſe prophetiam prædeſtinationis. Falſò ergo aſſumitur tanquam certum R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I. I.*

in via S. Thomæ, omnes noſtros liberos actus debere prædeſtinari, ſeu prædeſiniri à Deo. Nam ſi omnes prædeſinuntur, ſiue boni, ſiue mali, cur S. Thomas non extendit prophetiam prædeſtinationis ad omnes noſtri arbitrii actus? Cum autem omnes abſolutè futuri debeant præſciri à Deo, ut ex Fide Catholica ſanctum eſt, & de conditionatè futuris non negat Thomam exiſtimare S. Thomam idem ipſum; ſequitur ſenſiſſe ſimul, quod non debeant præſciri in prædeſtinatione; ſeu in prædeſinitione ſua de cis.

4520 Si reſpondeas, S. Thomam excludere præſcientiam actuum noſtorum liberorum in prædeſtinatione diuina, non quidem proptè illi actus ſunt à Deo, ſed proptè ſunt à nobis. Reſutaberis primò, quia S. Thomas diſertiffimè ait abſolutè de noſtris actibus liberis, non præſciri à Deo in ſua prædeſtinatione, & explicatiſſimè diſcernit eos ab operationibus, quæ ſunt ſolius diuinæ virtutis, ut Conceptio Chriſti, & ſuſcitatio Lazari, quas dicit eſſe præſcitas in prædeſtinatione. Secundò; nam actuum prauorum nulla eſt prædeſtinatio, in ſententia Sancti Thomæ; & aliorum PP. vt multoties probauit, & iamam confirmo; eſti actus prauis conſiderentur ut ſunt à Deo purè phyſicè, tanquam à cauſa prima, & vniuerſali, determinataque ad concuſum phyſicum à libero noſtro arbitrio. Tertio, quoniam ſaltem proptè à nobis ſunt actus liberi, præſcitur in ſeipſis à Deo.

4521 Si alius dicat, S. Thomæ mentem eſſe, actus noſtros liberos, non præſciri à Deo in prædeſtinatione, quæ ſit rerum operabilium à ſolo Deo; non tamen cenſere, non præſciri in prædeſtinatione, quæ ſit rerum operabilium ſimul à Deo, & à creatura. Contradicam primò, quia Angelicus Præceptor diuidit trifariam prophetiam, tanquam in extrema proſus diuerſa: non eſſent autem talia, ſi prophetia præſcientiæ eſſet etiam prædeſtinationis in iis, quæ ſunt à Deo, & à creatura. Deuiſſet potiùs diuidere prophetiam ſolum in extrema prædeſtinationis, & comminationis; & declarare verſari prædeſtinationem circa operabilia tum à ſolo Deo, tum à Deo, & à creatura. Secundò, namque S. Thomas inſiciatur abſolutè prædeſtinationem, atque ad eam omnem prædeſtinationem, circa operabilia à Deo, & à creatura.

4522 Ingeret alicui difficultatem, quod S. Thomas ſic intellectus non admitteret prædeſtinationes, ſeu prædeſinitiones efficaces eorum, quæ Deus vnà cum cauſis ſecundis operatur; cum tamen non poſſint illæ negari reſpectu effectuum neceſſariorum; & reſpectu bonorum actuum liberorum voluntatis creatæ, ſupponentes Scientiam Mediam, conſeſſas fuiſſe à S. Doctore, plerique è Noſtris iudicent. Sed cum hi ſimul putent, non eſſe prærequiſitas ad eos ipſos actus bonos liberorum, quos cum dependentia à Scientia Media prædeſiniant, vtpote per eam præuiſi futuri infalliter ſub conditione non involuente illas, poteſt quoad hanc partem concordari S. Thomas cum Noſtris, quatenus explicare intenderit, quid præciſè requirat prophetia præſcientiæ de eis actibus. Eſti enim queat etiam eſſe prædeſtinationis, ſed non debet. Quo itidem ſenſu S. Thomas 1. p. quæſt. 23. art. 1. Gg 3 ad 1.

ad 1. & lib. 3. contra Gentes, cap. 90. in fine, cum S. Damasceno, & cum S. Gregorio Nysseno, seu potius cum Nemesio, excludit prædeterminationes, prædefinitionesque diuinas actuum nostrorum liberorum, id est decreta diuina, quæ sunt prærequisita ad ipsos, & cum ipsis connexa inenitabiliter antecedenter. Quoad aliam partem patebit sensus S. Thomæ in num. 4525.

4523 Tertium, ex quo moueor, est quia S. Thomas proponit hoc argumentum tertio loco: *Cum præscientia sit superius ad prædestinationem, quasi in eius definitione posita, non potest præscientia contra prædestinationem diuidi, nisi quantum ad ea, in quibus præscientia prædestinationem excedit. Sed præscientia excedit prædestinationem in malis, quia de eis est præscientia. Ergo cum dicitur (à S. Hieronymo) quod propheta alia est secundum prædestinationem, alia secundum præscientiam, hoc est dictum, alia est de bonis, alia de malis. Sed bona, & mala indifferenter ex libero arbitrio dependent. Ergo nulla est differentia, quam assignat Hieronymus inter has duas prophetias, dicens, prophetiam prædestinationis esse, quæ sine nostro impletur arbitrio; prophetiam uero secundum præscientiam, cui nostrum admiscetur arbitrium. Ad quod argumentum sic respondet: Præscientia hic accipitur contra prædestinationem diuisi, quantum ad ea, in quibus præscientia prædestinationem excedit. Non autem excedit præscientia in malis solum, si prædestinatio strictè accipitur, sed etiam in omnibus bonis, quæ non sunt solâ virtute diuinâ. Vnde ratio non sequitur. Quare ex S. Thomæ præscientia excedit in culpæ malis prædestinationem, quia hæc ad illa non extenditur. Id quod etiam tradiderat quæst. 6. de Verit. art. 1. ad 10. & repetit in cap. 8. ad Rom. lect. 6. Nec solum in S. Thomæ, sed etiam in cæteris PP. frequentissimum est affirmare, præscientiam esse bonorum, & malorum operum; prædestinationem bonorum tantum. Legantur in Ruyzio disp. 85. de Voluntate Dei, sect. 1. & 2. Peccatio tom. 1. Theologicorum dogmatum, lib. 9. cap. 1. num. 6. & in Annato disp. 1. cap. 3. §. 2. 3. & 4. ex num. 31. Si autem circa mala culpæ haberet Deus decreta efficacia antecedentia, in quibus ea cognosceret, vt futura siue conditionatè, siue absolutè, quidni contra S. Thomam, & reliquos PP. asseretur prædestinare ea? Si item in decreto prædeterminatio, quod sit tantum de actu prauo pro materiali (quale contenditur à Thomistis) cognoscat Deus non modò illud materiale, sed etiam formale malitiæ, idque ob connexionem necessariam, quam hic, & nunc habet materiale cum formali; cur ob eandem connexionem decretum ipsum, volendo materiale, non uolet formale; & prædeterminando, prædestinandoque vnum, non determinabit, prædestinabitque aliud? Estne magis præscientia, seu abstractiua voluntas, quam intellectus? Cum itaque, salua fide Catholica, & SS. PP. consensu, non possit dici, neque vel per somnium imaginentur Catholicissimi Thomistæ, Deum efficaciter prædecernere formale, quam consequenter admittant, sic prædecernere materiale, est mysterium nobis occultissimum, de quo plura in 1. Parte.*

4524 Nunc continendo nos intra transcriptam S. Thomæ auctoritatem, inculcamus. Si iuxta eam inter mala, & bona opera datur discrimen, quod illa præsciuntur à Deo, & non prædestinantur;

hæc uero præsciuntur, & prædestinantur; cum hæc prædestinentur non tantum pro formali, sed etiam pro materiali, sequitur, illa non prædestinari vel pro solo materiali. Alioqui S. Thomas non bene ex eo capite assignasset differentiam inter utraque. Si Deus omnia præscit, quia prædestinat, saltem pro materiali, vt mala opera, & pro materiali atque formali, vt bona; quomodò Deus non est author omnium, quæ præscit? Et tamen penes S. Thomam in eadem quæst. art. 3. in corp. illa inter præscientiam, & prædestinationem ueretur diuersitas, quod præscientia non importet uniuersaliter habitudinem causæ, respectu horum quorum est, seu cuius prædestinatio; seu, vt eodem sensu dixerat S. Augustinus lib. 3. de lib. arb. cap. 4. Deus omnia, quorum ipse author est, præscit; nec tamen omnium, quæ præscit, ipse author est. Et lib. de Prædest. SS. cap. 10. Prædestinatio est, quæ sine præscientia non potest esse: potest autem esse sine præscientia præscientia. Prædestinatione quippe Deus ea præscit, quæ fuerat ipse facturus. Vnde dictum est, Fecit quæ futura sunt. Præscire autem potens est etiam, quæ ipse non facit, sicut quacumque peccata. Coniungunt Author Hypognost. lib. 6. cap. 2. inquit: Non omne, quod præscit Deus, prædestinat. Mala enim tantum præscit, & non prædestinat. Bona uero & præscit, & non prædestinat. Quod ergo bonum est, præscientia prædestinat, id est prius quam sit in re, præordinat. Hoc, cum ipse author esse cepit, uocat, ordinat, & disponit. S. Anselmus de Concordia, cap. 9. Bona specialius præscire, & prædestinare dicitur, quia in illis facit, quod sunt, & quod bona sunt; in malis autem non nisi quod sunt essentia liter, non quod mala sunt.

4525 Neque proderit respondere cum Goneto disputat. 6. art. 7. §. 3. pag. 610. Mala opera præsciri quoad materiale, & formale; non autem prædestinari, nisi tantum quoad materiale, imò neque quoad id prædestinari, sumptâ prædestinatione in sensu magis stricto, quam solet sumi prædestinatio; id est, in sensu specialis prouidentia terminatæ solum ad bona opera ordinis supernaturalis, & ad media, quibus electi consequantur infallibiliter vitam æternam; & huc respexit S. Thomam in uerbis illis, Si prædestinatio strictè accipitur. Verumtamen aliò respexit, perualum mihi est, scilicet ad sensum strictissimum limitantem prædestinationem intra ea sola opera supernaturalia, quæ à Deo solo fiunt, & ad quæ uoluntas creata adiuta etiam gratiæ uirtutibus non concurrat, & quorum præscientia sine nostro impletur arbitrio. Hunc strictissimum sensum usurpauit S. Thomas, vt saluum maneret, quod S. Hieronymus dixerat, nempe prophetiam prædestinationis esse, quæ sine nostro impletur arbitrio; & præscientiæ illam esse, cui nostrum admiscetur arbitrium. Quare S. Thomas scribens, Non excedit præscientia prædestinationem in malis solum, si prædestinatio strictè accipitur; sed etiam in omnibus bonis, quæ non sunt solâ virtute diuinâ, proculdubio denotauit, præscientiam excedere prædestinationem in bonis etiam, quæ cum diuina gratia nos liberè, & conducenter ad æternam felicitatem operamur, de quibus cum S. Hieronymo non admittit prædestinationem, per se loquendo, vt

vt ait ad 1. sed per accidens, vt ad 4. inquit. Iam ergo circa mala opera nostra, in quibus præscientiam excedere prædestinationem conceptis uerbis fateretur, quæ consequentiâ posset S. Doctor concedere prædestinationem, aut prædefinitionem, per se loquendo, terminatam solummodò uel ad materiale?

SECTIO CCCXX.

Patres alij cum S. Thomæ concordēs, præsertim S. Augustinus.

4526 ET quidem S. Thomas, atque alij Ecclesiæ PP. eum sub nomine prædestinationis, quam, erga mala nostra opera excludunt, & in sensu non strictissimo extendunt frequenter ad bona, contraponendo eam præscientiæ, significant debere rejici quacumque Dei uoluntatem posituam, & præsertim quæ efficax sit circa illa. Vnde Sanctus Prosper, qui in Responione ad obiectionem 15. Gallorum, ait: Qui præscientiam Dei in nullo ab ipsius prædestinatione discernit, quod tribuendum est Deo de bonis, hoc etiam de malis conatur adscribere. Sed cum bona ad largiorem, cooperatoremque eorum Deum; mala autem ad uoluntariam rationalis creaturæ nequitiam referenda sint, dubium non est, sine ulla temporali differentia, Deum & præscisse simul, & prædestinasse quæ ipse erant auctore faciendæ, uel quæ malis meritis iusto erant iudicio retribuendæ: præscisse autem tantummodò, non etiam prædestinasse quæ non ex ipso erant causam operationis habitura. Potest itaque sine prædestinatione esse præscientia. Prædestinatio autem sine præscientia esse non potest. Qui hæc ibi ait, dixerat eadem ipsa in Respon. ad obiectionem 12. sub nomine uoluntatis: Si Deus hominem sibi obediētem à pietate derurbat, & bene currentem cadere facit: Ergo pro bonis mala retribuit, & iniuste punit quod ut fiat, impellit. Quid tam peruersum, quid tam insanum dici, aut cogitari potest? Sed in talem sensum trahuntur, qui putant, in omnibus hoc esse præscientiam Dei quod & uoluntatem; cum uoluntas eius nunquam uelit nisi bona, præscientia autem & bona noscitur, & mala; sed bona quæ aut ipse faciat, aut etiam ut nos faciamus, imperat; mala autem quæ omnino ipse non fecit, neque fieri suauit, aut impellit. Vires itaque obediētiæ non ideo cuiquam subtraxit, quia enim non prædestinuit, sed quia recessurum ab ipsa obediētiâ esse præuidit, ideo enim non prædestinuit. Sub eodem uoluntatis nomine in Respon. ad obiectionem 13. Vincentianam, ita fatuit idem S. Prosper: Si à iustitia, & pietate quis desicit, suo in præcepto fertur arbitrio, suâ concupiscentiâ trahitur, suâ persuasionē decipitur. Nihil ibi Pater, nihil Filium, nihil agit Spiritus sanctus, nec in tali negotio quidquam diuina uoluntatis interuenit: cuius opere multos scimus, ne laborentur, reuētos; nullos autem, ut laborentur, impulsos. Omitto alios Patres, præsertim S. Fulgentium lib. 1. ad Monimum, tertio quo qui uerbo, ex cap. 5. usque ad 30.

4527 Nec dubitare poterit, qui Ruyzium legerit disp. 1. de Prædest. sect. 2. Patres sæpissime prædestinationis nomine significare æternum Dei de-

cretum de re quacumque exequentia in tempore. Neque id negant Viues disp. 4. dist. 1. num. 7. disp. 7. dist. 3. num. 33. Gonetus tom. 4. in præmio, disp. 1. de Prædest. Vbi inter alios PP. adducit S. Augustinum cap. 10. de Prædest. SS. At ibi S. Augustinus prædestinationem in ea significatione excludit manifestè circa peccata. Hæc ergo, iuxta ipsum, ex Goneti interpretatione; nullo Dei decreto prædefiniuntur, atque prædeterminantur, & proinde neque quoad materiale. Secus enim fieret, vt non saluaretur præscientia sine prædestinatione, id est sine decreto efficaci intrinsecè, & prædeterminante ad peccatorum materiale exequendum in tempore.

4528 Si cui, non accepta hac interpretatione Goneti, gratum sit redire ad eam aliam memoratam in num. 4525. traditam antea ab Authore Cursus Theologici Carmelitarum Discalceatorum, disp. 10. dub. 4. §. 2. num. 86. & declaratam postea extensius à Viue disp. 7. dist. 3. num. 33. & 34. ubi ait: [Esti S. Augustinus sæpe aliàs, imò sæpius utatur nomine prædestinationis pro uoluntatis diuinæ decreto efficaci, tamen capite illo 10. de Prædest. SS. uti strictè pro electione ad gloriam, aut ad media deseruientia pro eius consequutione: quam electionem Deus non habet circa peccata etiam pro materiali, tamen eorum habeat præscientiam pro materiali, & formali, prædefiniendumque decretum pro materiali. Quoties namque S. Augustinus distinguit inter præscientiam, & prædestinationem, & non coniungit eas, loquitur de prædestinatione pro electione ad gloriam, aut ad gratiam, vt in loco illo: at in alijs, in quibus censet, præscientiam cognoscere ea, quæ Deus prædestinat, promiscuè utitur nomine prædestinationis, uel strictè pro sola electione ad gloriam, aut ad gratiam, uel latè pro quocumque decreto prædeficiente, & prædeterminante actionem creaturam.]

4529 Sed hæc reddere quietum animum non possunt: tum quia S. Augustinus semper refugit admittere, peccata esse à Deo prædefinita, aut decreta, non minus quam concedere esse prædestinata, id quod constabit ei qui Ruyzium, & Annatum prælaudatos in num. 4523. legerit. Atque ut ut sit de nomine, eadem est quoad rem difficultas, idemque iuxta SS. Augustini, Thomæ, Patrumque aliorum doctrinam inconueniens (vt nobis uidetur, & conati sumus ostendere 1. parte) in decreto intrinsecè efficaci prædeterminante ad materiale peccati, prædeficienteque illud, ac in illius prædestinatione; sicut eadem esset difficultas idemque inconueniens in decreto, quo prædeterminaretur uoluntas creata ad peccari formale, istudque prædefineretur, ac in prædestinatione eiusdem quoad formale. Tum quia tam S. Augustinus, quam alij PP. posteriores citati, & expensè ab eodem Annato supra, multum frequenter, non contradistinguendo præscientiam à prædestinatione, seu non facta mentione præscientiæ, sed solius prædestinationis, clamant, peccata non esse prædestinata. Satis fuerit indigitare PP. Concilij Arausiaci, & Tridentini transcriptos 1. Parte. Tum quia illa interpretatio, si attentè inspiciatur, reducit ad id, vt dicatur Deus prædestinare, quæ prædestinat; & non prædestinare, quæ non prædestinat.

4530 Viues supra uult, vt sibi agamus gratias pro eo S. Augustini testimonio ex cap. 10. libri de Prædest. SS. ait enim, à se non inuentum obiectum

fuis à Noſtris. Ego tamen vix vllum ex his aſſumo in manus, qui contra prædeſinitionem malorum non arguat ex negata à P.P. prædeſtinatione ipſorum. Ita Bellarminus lib. 2. de amiſſione gratiæ, & ſtatu peccati, cap. 9. Suarez prologo 2. de ſcient. condit. cap. 5. num. 5. & 6. & 11. Ruyzius ſuprà, ſect. 1. num. 8. Annatus ſuprà, num. 33. & ex extraneis Pennotus in Propugnaculo humana libertatis, lib. 3. cap. 22. num. 1. Prætereò domesticos, & extraneos. Solus Suarez in deſignato loco ſubicitur testimonium illud; ſe. l cuius meminit in Opulculis, lib. 2. de Concurſu Dei, cap. & num. 4. & ſæpe alibi ſuorum Operum.

4531 Porro, quia Viues ſuo ductu, propriaque Mineruâ, & non excitatus à Noſtris, cenſuit ea S. Auguſtini verba poſſe videri opportuna pro noſtra comprobanda ſententia, ſuperest in eis quidpiam aliud examinare, ſeu perſcrutari, videlicet quam ſub conditione de peccatis feratur, ea non fieri, ſed tantum præciri à Deo? Si velis de peccatis quantum ad formale: neque homo facit ea quoad formale, quod nihil fit, & priuatio. At S. Auguſtinus diſtinguit ea, quæ facit Deus, ab his quæ Deus non facit, & homo facit. Prætereò de hoc, quod in peccatis fieri, prædeſtinarique à Deo, negat S. Auguſtinus, de hoc ipſo aſſumat præciri: formale autem peccati, conſiſtens, vt ſupponitur, in priuatione & defectu bonitatis debite, nequit præciri à Deo in ipſa priuatione, ſed in actu, ſeu materiali, quod afficit, & ad quod hic, & nunc neceſſariò conſequitur, quæque ſit non obiectum formale, ſed materiale præſcientiæ diuinæ, magis tamen directum, quam priuatio illa; vt ſolet diſcurri, quando agitur de cognitione diuina malorum. Si velis, S. Auguſtinum loqui de peccatis quoad materiale: rogo, quomodo non faciet Deus illud volitione intrinſecè efficaci, & prædeterminando ex ſe ad illud? Rogo rursus, cum fateri debzas, Deum vnâ cum voluntate creata efficere materiale illud concurſu vniuerſali, & ſimultaneo (nec enim inquit S. Auguſtinus in ea fuiſſe opinionè, quod Omnipotentia diuina non concurrat proximè, atque immediatè in materiale peccati; tum quia ſi in ea fuiſſet, non præterderes ipſum patronum tuæ de prædeſinitione ad materiale illud;) cur S. Auguſtinus aſſerat, Deum non facere peccata, niſi quia Deus ex ſe non vult, neque intendit materiale ipſorum, & niſi quia Deo autore cum dicitur, illo volente dicitur? Vt declarat ipſe S. Auguſtinus lib. 83. 99. in 3.

4532 Cum expenſis verbis S. Auguſtini colludunt illa eiudem in epilt. 120. ad Honoratum, cap. 19. Non omnia Deus quæ prædicat, promittit. Prædicat enim etiam illa, quæ non ipſe facit, quia eſt omnium præſcius futurorum. Prædicat ergo & peccata humanum, quæ potuit præſcire, & non facere. Promittit autem quæ ipſe futurus eſt, nec ea mala, ſed bona. Quis enim promittit mala? Quæuis itaque mala inferat malis, non peccata, ſed ſupplicia; minatur ea non potius, quam promittit. Omnia largitur, & præſcit; ſed peccata prædicat, ſupplicia minatur, beneficia pollicetur. Sic ibi. Igaur Deus non potest fieri causa culpæ, nec largiri, nec promittere, nec minari, nec prædeſtinare, ſed tantum præſcire. Ergo neque intendere efficaci-

ter, & prædeſinire materiale peccatorum. Nam non in alio ſenſu intelligere eſt iuxta S. Auguſtinum, quod Deus non poſſit facere mala culpæ, quàm in eo, quod non poſſit decreto intrinſecè efficaci velle materiale ipſorum. Nec eſt intelligere efficaciorem, & actiuoſiorem modum exequendi mala culpæ, quàm volendo efficaciter intentiù, & affectiù materiale eorum ſub circumſtantiis, ſub quibus nulla detur potentia ad impediendam formalem malitiam. Et quidni contra S. Auguſtinum non aſſimetur Deus poſſe promittere mala culpæ quoad materiale, ſi quoad id admittatur poſſe prædeſinire?

SECTIO CCCXXI.

Amplius adhuc ostenditur, eandem S. Thomæ doctrinam de prophetiis non esse fauorabilem scientiæ conditionatæ diuina dependenti à decreto actuali.

4533 NE quidquam à me prætereatur ex S. Thomæ doctrina circa prophetias, quod Thomiſtæ hinc, & inde pro ſua ſententia conſequerint, non ſilebo, Thomam ſuprà, §. Dico ſecundo, pag. 590. ex eadem queſt. 12. de verit. art. 11. ad 3. aliter hæc S. Thomæ verba: Conſilium Dei dicitur ipſa æterna Dei diſpoſitio, quæ nunquam variatur: ſententia verò dicitur hoc, ad quod aliqua cauſa ſunt ordinata. Sententia autem in iudiciis ex cauſarum meritis preferuntur. Quandoque autem hoc, ad quod cauſa ſunt ordinata, eſt à Deo ab æterno diſpoſitum, & tunc idem eſt Dei conſilium & ſententia. Quandoque verò ad aliquid ordinata ſunt cauſa, quod non eſt à Deo ab æterno diſpoſitum, & tunc Dei conſilium, & ſententia feruntur ad diuerſa. Ergo ex parte ſententia, quæ reſpicit cauſas inferiores, inuenitur mutabilitas; ſed ex parte conſilij inuenitur ſemper immutabilitas. Propheta verò reuelatur quandoque ſententia conſilio conformis, & tunc prophetia habet immobilem veritatem, etiam quantum ad euentum. Quandoque verò reuelatur ſententia non conformis conſilio, & tunc habet immobilem veritatem, quantum ad ordinem, & non quantum ad euentum. Quibus in verbis S. Thomas totam infallibilitatem, ſeu immobilitatem, veritatemque determinatam prophetiæ reducit ad diſpoſitionem diuini conſilij, ſeu ad decretum diuinum, & non ad ipſam futuritionem rerum in ſe, aut in ſuis cauſis inferioribus. Quamobrem iuxta S. Thomam infallibilis veritas futurorum enuntiatorum à Propheta ſumi debet ex diuino decreto.

4534 Reſpondeo primò, non conſtare, quod Sanctus Thomas loquatur de enuntiatibus à Propheta, nedum futuris conditionatis, ſed nec etiam abſolutis, quæ contingentia, & libera ſint voluntati creatæ. Secundò, S. Doctorem forſan agere de conſilio diuino, quod ſit efficax vel ex præſuppoſita, vel ex concomitante Scientia Media, & poſt quod ſuccedat reuelatio facta Prophetæ de futuro contingente conditionato, vel abſoluto, comparatiù etiam ad voluntatem creatam. Tertid, S. Thomam docere, quod euenient immutabiliter ea, quæ reuelantur Prophetæ, vt futura

ex Dei conſilio, quæque vt ſic reuelata prædicantur à Propheta; ſed S. Doctorem non exprimere, vndenam proueniat ea immutabilitas. Nos dicitur pro futuris, quæ contingentia, & libera ſint voluntati creatæ, prouenire exinde, quod voluntas creata præuenta conſilio Dei de ſe non efficaci, operaretur, vel operabitur reiſa id, quod antea reuelatur à Deo, & enuntiatur à Propheta. Contra hoc noſtrum aſſertum non eſt in S. Thoma vllum verbum.

4535 Neque item ſilebo, Viuem diſp. 1. diſt. 5. n. 58. & diſt. 9. §. 2. num. 118. afferre verba hæc S. Thomæ ex eadem queſtione 12. de Verit. art. 10. ad 2. Omnis prophetia diuinam præſcientiam habet quaſi radicem. Sed cum in diuina præſcientia ſit cognitio ordinis & euentus, quadam prophetia derivatur ex vna parte, quedam ex alia. Præſcientia verò Dei ſecundum hoc propriè præſcientia nomen habet, quod ad euentum reſpicit, qui futurus eſt; ordo enim ad euentum eſt in præſenti. Vnde de eo magis eſt ſcientia, quam præſcientia. Et ſic illa prophetia, quæ ordinem reſpicit, non dicitur ſecundum præſcientiam, ſed ſolum illa, quæ eſt ſecundum euentum. Quali dicat S. Thomas, interprete Viue: Exiſtentia futuri non eſt præſens, ſed reuera futurum eſt, quando non exiſtit; determinatio tamen, vel ordo ad exiſtendum ratione diuini decreti exiſtens iam, & efficaciſ, præſens iam eſt, quando de re verificatur; quod eſt futura. Rurſus afferre hæc verba ex eodem art. ad 12. Cauſa ſuperiores, quæ ſunt rerum rationes in diuina præſcientia, nunquam deſiciunt ab adimplentione ſuorum effectuum, ſicut deſiciunt cauſa inferiores. Et ideo in cauſis ſuperioribus cognoscuntur rerum euentus abſolutè; ſed in inferioribus, non niſi ſub conditione. Vnde Viues inferit, res contingentes habere futuritionem infallibilem ex ſolo efficaci Dei decreto, tanquam ex forma, vel radice.

4536 Cæterum ex poſterioribus his verbis illatio, quæ à Viue fit, non eſt conſentanea ſenſui Sancti Thomæ: iuxta quem cognosci à Propheta rerum euentus abſolutè in cauſis ſuperioribus, nihil aliud eſt, quàm cognosci rerum rationes in diuina præſcientia, à qua deriuatur prophetia, quàmque de neceſſitate fundari in decreto diuino antecedentèr efficaci, neque ibi, neque vſpiam alibi aſſimatur S. Doctorem.

4537 Interpretatio etiam ad priora verba exorbitat valde à S. Thomæ mente. Nam ordo, quem ad euentum ait S. Doctorem eſſe de præſenti, eſt inclinatio cauſarum ſecundarum ad contingentes effectus; minimè verò eſt determinatio iam præſens ad id, vt futura res exiſtat poſtea; neque eſt determinatio, in qua certò, & infallibiliter iam modo cognosci poſſit exiſtentia poſtea habenda. Pro qua declaratione notare oportet, S. Thomam diſtinguere duplex futurum; vnum in ordine, & inclinatione cauſarum ſecundarum; alterum in ſeiſpo. Hoc ſecundum non eſt futurum reſpectu Dei, ſed cognoscitur vt præſens, cognosciturque ſcientificè, ſeu certò, & euidenter; ſiquidem vt præſens habeat eſſe, & veritatem. Illud autem aliud futurum eſt tale reſpectu ordinis, & inclinationis cauſarum ſecundarum, & vt tale cognoscitur à nobis, qui de rebus futuris poſſumus iudicare, attento eo ordine, & inclinatione; non autem de rebus illis in ſeiſpis, neque vt præſentibus reſpectu noſtrum. Aitque S. Thomas queſt. 2. de Verit. art. 12. in corp. de tali fu-

turo, per nullam cognitionem ſciri, cui falſitas ſubſiſte non poſſit: indeque, cum diuina ſcientia non ſubiſt falſitas, nec ſubſiſte poſſit, impoſſibile eſſe, quod de contingentibus futuris ſcientiam haberet Deus, ſi cognosceret ea vt futura; ſcilicet in eo ordine, & inclinatione cauſarum, tanquam in medio: quia præſatis cauſis accidere poſſet impedimentum, ne perueniant ad effectum, vt paulò antea dixerat: & vt addit ad 7. Cum dicitur, hoc eſt futurum, vel fuit futurum, designatur ordo, qui eſt in cauſis illius rei ad produktionem eius. Quæuis autem cauſa, quæ ſunt ordinata ad aliquem effectum, poſſunt impediri, quod non ſequatur effectus; tamen non poſſet impediri, quia fuerint aliquando ad hoc ordinata. Vnde licet quod eſt futurum, poſſit non eſſe futurum, nunquam tamen poſſet non fuiſſe futurum.

4538 Conſequenter ad hanc doctrinam repetitam à S. Thomam in verbis illis prioribus, tum ibidem ad 7. tum queſt. 16. de Malo, art. 7. in corp. 1. p. queſt. 14. art. 13. in corp. & queſt. 57. art. 3. in corp. & queſt. 86. art. 4. in Corp. 2. 2. queſt. 171. art. 6. ad 2. in 1. diſt. 38. queſt. 1. art. 5. in Corp. in 1. Perihermen. lect. 13. dicit queſt. illa 2. de Verit. art. 12. ad 9. nun eſſe inconueniens, vt quoad nos cogitur Deus ſcire aliquid vt futurum in eo ordine, & inclinatione cauſarum: non quia ipſe quoad ſe ſciat in cuiſmodi medio vt futurum, ſed quia ſic ipſum ſcire apprehendatur à nobis, vel quia cognoscat nos in huiuſmodi medio comparate notitiam talis futuri. Et hæc eſt genuina mens S. Doctorem in omnibus præcitatis locis: & nullatenus ipſi in animo fuit ſtatuerè decretum ſubiectiù abſolutum, & obiectiù conditionatum, tanquam medium cognoscendi futuri contingentis conditionati. Neque egit de futuro iſto, ſed de abſoluto in ordine, & inclinatione cauſarum ſecundarum, quod in ſe forſan non eſſet futurum, & quod proinde, vt futurum in eo ordine, & inclinatione, non eſſet ſimpliciter futurum. Vt enim inſtruitur à S. Auguſtino lib. 26. contra Fauſtum, cap. 4. Omnia quæ verè futura ſunt, ſine dubio ſiunt. Si autem facta non fuerint, futura non erunt. Et tam non poſſunt (impotentia ſcilicet conſequentè, & ex ſuppoſitione) futura non fieri, quàm non fuiſſe facta præterita; quoniam non eſt in Dei voluntate vt eo ſit aliquid falſum, quo verum eſt. Quapropter omnia, quæ verè futura ſunt, ſine dubio ſiunt: ſi autem facta non fuerint, futura non erunt. Ita omnia, quæ verè præterita ſunt, ſine dubio præterierunt. Conſonat S. Anſelmus in Dialogo de Veritate, cap. 11. dicens: Non eſt vera oratio, quæ dicit futurum eſſe aliud, niſi reiſpa ſit aliquid futurum. Et ante vtrumque Tullius in lib. de ſuto, ſcripſerat: Vt præterita ea vera dicimus, quorum ſuperiore tempore vera fuerunt inſtantia; ſic futura, quorum conſequenti tempore verè erunt inſtantia, ea vera dicimus.

4539 Si igitur futurum, de quo loquutus eſt Sanctus Thomas, non erat forſan in ſe futurum, vt ſæpe inculcat; ſequitur ineluctabiliter, non fuiſſe à Deo decretum abſolutè, & ſimpliciter. Prætereò, Deum velle ordinem, & inclinationem cauſarum ſecundarum ad aliquod futurum, quia ponit illas in rerum natura, vt explicat Thomam ſuprà art. 2. §. Fundamentum, pag. 624. art. 3. §. Videndus, pag. 647. non eſt habere decretum antecedens, & efficax de ipſo futuro; abſolutum omnino, ſi futurum ſit abſolutum; aut

ex parte obiecti conditionatum, ſi futurum ſit conditionatum: quo de decreto controuertimus. Poſtremò videnam probabitur, S. Thomam agere de prædeſinitione Dei erga futuros actus contingentes & liberos voluntatis creatæ, prout opus erat, vt nobis eſſet aduerſus; & non præciſè de ordine, & inclinatione cauſarum naturalium in actu primo?

SECTIO CCCXXII.

Sancti Thomæ doctrina de contingentibus non cognoscibilibus certò vt futuris, non eſt propitia eidem ſcientiæ.

4540 **E**X dictis in proximis Sectionibus procliuè eſt aſſequi S. Thomæ mentem eis in locis præcitatæ, ſimilibuſque aliis; in quibus præcipuè fidunt aduerſus nos Thomiſtæ. Inter eos Thomæ ſuprà diſp. 19. art. 2. §. Eligenda eſt, & §. Dico primò, pag. 187. ponderat, S. Doctorem illis in locis offendere de futuris contingentibus, vt futura ſunt, non poſſe dari cognitionem certam, & infallibilem; nec Deum cogniturum ipſa certò, atque infallibiliter, ſi cognoceret vt futura; ſemperque in hoc S. Doctorem laborare, vt futura contingentia reſpectu cognitionis diuinæ à ſtatu futuritionis abſtrahantur, & per modum præſentium attingantur, vt determinatè & certò, atque infallibiliter in ſeipſis redantur cognoscibilia. Nam ſtante futuritionis ſtatu, contingentia habent ſemper indeterminatam veritatem, ideoque indigent ſubijci antecedenti, & efficaci diuinæ voluntatis decreto, vt à Deo cognoscantur certò, atque infallibiliter.

4541 Sed nos, eſſi concedamus, S. Thomam ſenſiſſe, & dixiſſe de futuris contingentibus ſub conceptu futurorum, non poſſe dari certam cognitionem, Deumque non agniturum certò talia futura, ſi cognoceret ea vt futura: ideoque S. Thomam ſtudioſè curariſſe quærere, inuenire, explanareque modum, quo ea, quæ reſpectu noſtri intellectus apparent futura, Deus cognoceret vt præſentia ſibi. Negamus tamen, S. Doctorem idcirco ſenſiſſe, & dixiſſe, futura contingentia non habere veritatem obiectiuam determinatam in ſeipſis, & non eſſe certò cognoscibilia à Deo, niſi ratione decreti ſui antecedentis, & efficaciæ erga illa. Nuſquam id cogitauit, pronuntiauitque S. Doctorem.

4542 Nam ſi alicubi, maximè in quaſt. 2. de Verit. art. 12. vbi tractat, verum Deus ſingularia futura contingentia cognoscat? & vbi pro parte negatiua conſicit primum hoc argumentum: Nihil poſteſt ſciri, niſi verum, vt dicitur in 1. Poſter. Sed in contingentibus ſingularibus, & futuris non eſt veritas determinata, vt dicitur lib. 1. Perihermen. cap. 8. Ergo Deus non habet ſcientiam de futuris ſingularibus contingentibus. Cui argumento reſpondet, quod licet contingens non ſit determinatum, quamdà futurum eſt; tamen ex quo productum eſt in rerum natura, veritatem determinatam habet, & hoc modo ſuper illud fertur intuitus diuinæ cognitionis. In his verbis S. Thomas

tam longè abeſt à deneganda veritate determinata futuris contingentibus reſpectu intellectus diuini, vt potius expreſſè eam adſtruat, conſiderans futurorum contingentium productionem, ſeu existentiam pro ſua ipſorum differentia temporis. Quæ exiſtentia pro poſteà cum eiſdem pro nunc carentia eſt veritas determinata obiectiua, & intrinſeca, agnita à S. Thoma, & à nobis ex eius doctrina in futuris contingentibus abſolutis: eſtque id, ad quod fertur intuitus diuinæ cognitionis; & fertur ab æterno cum neceſſitate, cum omnimoda certitudine, atque infallibilitate. Diuinus namque intellectus ob infinitam ſuam perfectionem eſt completiſſimus, vt certò, infallibiliterque cognoscat exiſtentiam rei pro poſteà cum eiſdem pro nunc carentia; ſicut & vt cognoscat certò, atque infallibiliter exiſtentiam rei pro anteà (comparatiuè ad nos) cum carentia eiſdem pro nunc, exiſtentiamque rei pro nunc, tandemque eandem exiſtentiam vt poſſibilem; quod eſt Deum eſſe completiſſimum, vt certò & infallibiliter cognoscat rem futuram, præteritam, præſentem, & poſſibilem.

4543 Rurſus S. Thomas ibidem proponit ſecundum hoc argumentum: Illud ad quod ſequitur impoſſibile, eſt impoſſibile. Sed ad hoc, quod Deus ſciat ſingularia contingens, & futurum ſequitur impoſſibile, ſcilicet quod ſcientia Dei fallitur. Ergo impoſſibile eſt, quod ſciat ſingularia contingens futurum. Probatio mediæ: Dicitur quod Deus ſciat aliquid futurum contingens ſingularia, vt Petrum ſedere. Aut ergo poſſibile eſt, Petrum non ſedere. Ergo Petrum ſedere eſt neceſſarium. Datum autem fuerat, quod eſſet contingens. Si autem eſt poſſibile, non ſedere, hoc poſito, non deberet ſequi aliquid inconueniens. Sequitur autem, quod ſcientia Dei fallitur. Ergo non erit impoſſibile, ſcientiam Dei falli. Sed dicendum, quod id quod contingens eſt in ſe, in Deo eſt neceſſarium. Sed contra (eſtque tertium argumentum.) Quod in ſe eſt contingens, non eſt neceſſarium quoad Deum, niſi ſecundum quod eſt in ipſo. Sed ſecundum quod eſt in ipſo, non eſt diſtinctum ab eo. Si igitur non eſt ſciturum à Deo ſecundum quod eſt neceſſarium, non eſt ſciturum ab eo ſecundum quod ab eo eſt diſtinctum.

4544 Transcripto ſecundo argumento, occurrit Sanctus Doctorem in hunc modum: Sicut dictum eſt, contingens reſertur ad diuinam cognitionem, ſecundum quod ponitur eſſe in rerum natura. Ex quo autem eſt, non poſteſt non eſſe quando eſt, quia quod eſt, neceſſe eſt eſſe, quando eſt, vt in 1. Perihermen. dicitur. Non tamen ſequitur, quod ſimpliciter dicatur neceſſarium, nec quod ſcientia Dei fallitur: ſicut & viſus meus non fallitur, dum video Petrum ſedere, quanuis hoc ſit contingens. Quæ verba manifeſtè ſupponunt, futurum contingens abſolutum habiturum veritatem determinatam reſpectu intellectus diuini, cum in eis dicatur reſerri ad cognitionem diuinam, ſecundum exiſtentiam quam habebit pro ſua temporis differentia. Quali vult S. Thomas, idè Deum ab æterno cognoscere infallibiliter exiſtentiam peccati Petri pro poſteà cum carentia pro nunc, quia liberè ponetur talis exiſtentia pro poſteà; & ex ſuppoſitione, quod licet contingens, neceſſarium eſt poni, proindeque cognosci infallibiliter ex tempore antecedenti, imò ex æternitate ab intellectu diuino de ſe completiſſimo ad id, vt infallibiliter attingat omne verum. Vnde ſicut res contingens

SECTIO CCCXXIII.

Continuatio proximi aſſumpti.

tingens exiſtens iam in ſeipſa habet veritatem determinatam de præſenti, ratione cuius terminat cognitionem diuinam infallibilem; ita res contingens exiſtens in ſeipſa habebit veritatem determinatam de futuro, ratione cuius terminet cognitionem diuinam infallibilem, antequàm ipſa veritas in ſe derur. Quippe intellectus diuinus extendi debeat non minùs ad veritatem futuram, quàm ad præſentem, nec poſſit veritatem præſentem cognoscere, & eandem anteà, ſemperque non cognouiſſe. Quæ diſtinctio veritatis præſentis, & futura accipienda eſt iuxta noſtrum modum intelligendi; nam iuxta diuinum veritas futuri contingentis abſoluti eſt etiam præſens Deo, & non futura, vt vult S. Thomas variè à variis explicatus.

4545 Qui ad tertium argumentum præbet ſequentem ſolutionem: Contingens pro tanto dicitur neceſſarium eſſe, ſecundum quod eſt ſciturum à Deo, quia dicitur à Deo ſecundum quod eſt iam præſens, non ſecundum quod futurum eſt. Nec ex hoc aliquam neceſſitatem ſortitur, vt poſſit dici, quod neceſſariò eueniat. Euenus enim non eſt, niſi eius, quod futurum eſt; quia id quod iam eſt, non poſteſt ulterius euenire. Sed verum eſt, id eueniſſe, & hoc eſt neceſſarium. Qua in ſolutione ſupponit clarè S. Thomas, contingens quod eſt futurum, compoſeſſe veritatis obiectiuæ reſpectu diuini intellectus, cum ſciturum à Deo ſecundum quod eſt iam præſens. Eandem tenet doctrinam in diſp. 38. q. 1. art. 5. ad 2. & 3.

4546 Et quidem neque in his locis, neque in germanis aliis recurrit Doctorem Angelicus ad decretum diuinum antecedens, & efficaciæ, vt explicet quo pacto cognitio diuina de futuris contingentibus abſolutis ſit certa, & infallibilis: ſed diſtincto duplici ſtatu futurorum, alio in cauſis ſuis indifferentibus ad vtrumlibet, alio in ſeipſis, idèſt alio in actu primo, alio in actu ſecundo, docet cognitionem diuinam terminari ad illa in ſeipſis, ſeu ad ipſorum actum ſecundum determinatum, & præſentem Deo cognoscenti; non autem terminari ad illa per affirmationem in cauſis ſuis, ſeu in earum actu primo. Notatque idem S. Doctorem quaſt. 12. de Verit. art. 10. in corp. ea, quæ iam exataui in ſect. 318. ac 319. & quibus vniſormia ſunt cætera ibidem ad 7. & ad 8. & quaſt. 2. art. 12. ad 9. & in Compendio Theologiae, cap. 134. Omniaque dirigitur ad ſaluandam certitudinem atque infallibilitatem diuinæ cognitionis de futuris contingentibus abſolutis, eo quod attingat illa in ſeipſis, ſeu in eorum actu ſecundo. Quo in ſtatu gaudet veritate determinata, cum in eo habeant determinationem, eſſi ortam ex cauſis indeterminatis, & indifferentibus, ſeu ex actu primo proximo libero, potentique ſteſſere ſe ad vtrumlibet. Vnde cognitio, quæ de illis haberetur in tali actu primo, non poſſet eſſe certa, atque infallibilis, proindeque nec diuina, quia tali in ſtatu expertia ſunt veritatis determinatæ ob defectum determinati eſſe. Qui eſt S. Thomæ ſenſus perpetuus cunctis in locis, in quibus loquitur de futuris contingentibus abſolutis, conſideratis ſub vtroque ſtatu iam declarato.

4547 **I**nueſtigemus adhuc ſolicitiùs mentem S. Thomæ. Qui in præcitato loco ad 1. diſp. 38. q. 1. art. 5. in corp. tradit, Contingentia ad vtrumlibet, in cauſis ſuis nullo modo (nempe infallibili) cognosci poſſe; eſto in cauſis neceſſariis poſſint demonſtratiuè, ſeu certò, & euidenter cognosci earum effectus. Quam aſſertionem reſumit 1. p. quaſt. 14. art. 13. in corp. & quaſt. 16. de Malo, art. 7. in corp. alibique perſæpe. Vt autem ſumit cauſas ſecundas neceſſarias, non præciſè ſecundum ſe, ſed vt applicatas per decretum diuinum ſibi proportionatum ad concurrendum cum ipſis; nam ſeorſim à tali decreto non eſſent medium ſufficiens, & aptum ad cognitionem certam, atque infallibilem effectuum ſuorum: ita etiam ſumit cauſas ſecundas liberas, vt applicatas per decretum diuinum ſibi conforme concurrendi cum eis. Et in cauſis ſecundis liberis hoc modo applicatis negat cognosci poſſe certò, & infallibiliter actus ipſarum liberos. Ergo iuxta S. Thomam volitio diuina antecedens non eſt medium, in quo valeat Deus cognoscere certò, & infallibiliter futura contingentia, ſiue conditionata, ſiue abſoluta.

4548 Confirmatur primò; nam in illo articulo 13. ait S. Thomas, poſſe dupliciter conſiderari contingens aliquod, nempe tum in ſeipſo, ſeu vt eſt præſens; tum in ſua cauſa, ſeu vt eſt futurum; & penes ſolum primum modum poſſe cognosci certò, & infallibiliter. Ergo nomine cauſæ, in qua ſic non poſſit cognosci, intelligit, & ſignificat cauſam liberam applicatam per decretum diuinum: alioqui debuiffet dicere in cauſa ſecunda, vt abſtrahente à decreto primæ, non poſſe eo modo cognosci contingens; poſſe tamen in ea vt non abſtrahente, cognosci.

4549 Secundò; nam in illo art. 5. quaſt. 1. diſp. 38. in 1. ait ad 2. S. Doctorem, futurum contingens non eſſe determinatè verum antequàm fiat, quia non habet cauſam determinatam. Sed dum eſt in actu, determinatè verum eſſe. Et ad 3. addit, futurum contingens relatum ad Dei cognitionem eſſe neceſſarium, quia ad ipſam non reſertur, niſi ſecundum quod eſt in eſſe actuali. Quæ propoſitiones negatiuæ non eſſent veræ, ſi contingens cognosceretur à Deo in ſuo decreto applicatiuo cauſæ ſecundæ ad dandum illi eſſe. Nam ratione decreti, quod efficaci eſſet, participaret ab æterno determinatam veritatem, & ad diuinam cognitionem referretur, ſecundum quod eſſet in cauſa prima, vt præparata per decretum efficaciæ ad ipſius productionem. Eadem fermè habet S. Thomas q. 2. de Verit. art. 12. ad 1. & ad 2. art. etiam 15. in corp.

4550 Tertio, quia in his locis, & lib. 1. contra Gentiles, cap. 67. docet S. Thomas, futurum contingens certitudinè cognitionis repugnare, ſecundum quod futurum eſt, & per nullam cognitionem ſciri, cui falſitas ſubefſe non poſſit; indeque inferit, contingentia non cognosci à Deo vt futura, ſed vt præſentia. At ſi ea cognoceret in decreto ſuo, non poſſet non cognoscere ea vt futura, quia ipſum decretum

decreta est iuxta Thomam formaliſ futurio contingentium, vel ſaltem quid præconnexum eſſentialiter cum exiſtentia conditionata, vel abſoluta illorum. Quid enim certius quam poſſe aliquid cognofci inſallibiliter vt futurum, ſi poteſt cognofci tanquam in medio, in futuritione ipſa formali, vel in aliquo eſſentialiter præconnexo cum exiſtentia eius pro tempore ſequenti? Ex quibus omnibus deprehenditur, S. Thomam recurrentem ad futurorum abſolutorum præſentia- litatem in æternitate pro explicanda inſallibilitate cognitionis diuinæ de eis, ſenſiſſe, Deum non cognofcere illa in decreto ſuo efficaci. Hinc autem etiam colligitur, ſenſiſſe à fortiori idem de futuris conditionatis. Vnde vel dicendum eſt, S. Doctorem non agnoſſe ſcientiam inſallibilem horum futurorum, vel agnoſſe eam independentem à decreto efficaci: quorum primum cum non placeat plerique Thomiſtis, necelle eſt vt approbent ſecundum.

4551 Etſi verò S. Thomas loco citato contra Gentes dicat, *Sicut ex cauſa neceſſaria ſequitur effectus certitudinaliter, ita ex cauſa contingenti completa, ſi non impediatur*; id eſt, ex cauſa libera determinata à Deo per decretum efficaci, aut per qualitatem phyſicam impreſſam, vt interpretantur Bañes, Ledelſina, & Viues diſp. 1. diſt. 3. §. 2. n. 48. Gonetus, & alij. Cæterum S. Doctorem verba illa ne ſint contraria antecedentibus & ſubſequentibus totius capituli, intelligenda ſunt cum Ferrarienti de cauſa naturali, quæ propterea late dicitur contingens, quoniam eius effectus ab aliis naturalibus, aut liberis cauſis poſſint impediti: quas quidem cauſas ſciens Deus non interven- tibus, noſcet certò conſequationem effectuum. Ruyzius diſp. 73. de Scientia Dei, ſect. 4. num. 3. & 4. alio etiam modo, non aded expedito, explicat S. Doctorem.

4552 Quem etſi ruruſ Aluarez diſp. 10. de Auxiliis, num. 4. afferat dicentem 2. 2. quaſt. 171. art. 6. ad 2. *Quod Deus dupliciter intrinſecus effectus contingentes, & futuros: vno modo, vt ſunt in ſeipſis præſentes in æternitate; alio modo, vt ſunt in ſuis cauſis ſecundis determinatis*; & 1. p. quaſt. 14. art. 13. in corp. *Quod Deus non tantum cognofcit futura contingentia, vt ſunt in ſeipſis, ſed etiam vt ſunt in ſuis cauſis, ſcilicet determinatis.* Verumtamen S. Thomas in priori loco non dicit, in ſuis cauſis determinatis, ſed potiùs contrarium. Legitima & integra verba hæc ſunt: *Diuina præſcientia reſpicit futura ſecundum duo, ſcilicet ſecundum quod ſunt in ſeipſis, in quantum ſcilicet ipſa præſentialiter intrinſecus: & ſecundum quod ſunt in ſuis cauſis, in quantum ſcilicet videt ordinem cauſarum ad effectus. Et quavis contingentia futura, prout ſunt in ſeipſis, ſunt determinata ad vnum; tamen prout ſunt in ſuis cauſis, non ſunt determinata, quin poſſint aliter euenire.* In poſteriori etiam loco, quod ait S. Thomas, id eſt: *Quicumque cognofcit effectum contingentem in ſua cauſa tantum, non habet de eo niſi coniecturalem cognitionem. Deus autem cognofcit omnia contingentia, non ſolum prout ſunt in ſuis cauſis, ſed etiam prout vnumquodque eorum eſt actu in ſe ipſo.* Cuius vtriuſque loci originalia verba ſunt è diametro oppoſita ſcopo intento ab Aluarez de eſſe determinato abſoluti futuri contingentis in ſuis cauſis, quarum vna ſit decretum diuinum abſolutum & efficaci, deque cognofcibilitate certa & inſallibili illius eſſe determinati, ratione præſati decreti. Ni-

hil tale S. Thomas affirmat, quin imò aded remotus eſt ab hoc affirmando, vt videri poſſit declinante in id, vt cogitatio, quæ in cauſis haberetur à Deo, eſſet coniecturalis, tameti quæ eiuſdem abſoluti futuri contingentis, vt in ſe, & penes euentum æternitati præſentem pro ſua temporis differentia, eſſet omnino certa, & inſallibilis. Sed ab eiuſmodi extremo immunem fuiſſe Sactum Doctorem adnotauit iam in numero 74.

Nunc confirmationibus antecedentibus circa S. Thomam mentem addo tertiam hanc ex 1. p. quaſt. 57. art. 3. & quaſt. 86. art. 4. vbi diſputat, an Angelus, & homo queant ſuæ naturæ viribus cognofcere certò atque inſallibiliter futura contingentia dependentia à voluntate creata? Et reſpondet negatiuè, ductus illa ratione, quòd cum eorum cognofcendorum duplex tantum valeat eſſe modus, primus in cauſis ſuis, ſecundus in ſeipſis; primus, cum cauſæ illæ ſint indifferentes, & indeterminatæ ad vtrumvis oppoſitorum, nequit peruenire ad certam, & inſallibilem notitiam vniuſ præ altero; ſecundus eſt proprius ſolius Dei, quia *Deus videt omnia in ſua æternitate, quæ cum ſit ſimplex, toti tempori adeſt, & ipſum concludit. Et ideo vnus Dei intuitus fertur in omnia, quæ aguntur per totum tempus, ſicut in præſentia; & videt omnia, vt in ſeipſis ſunt. Angelicus autem intellectus, & quilibet intellectus creatus deficit ab æternitate diuina. Vnde non poteſt ab aliquo intellectu creato cognofci futurum, vt eſt in ſuo eſſe.* Sic in priori loco, habetque eadem ferè in poſteriori. In quo de primo modo cognofcendi inquit: *Si autem ſic ſunt in ſuis cauſis, vt ab eis pronentiant, vt in pleribus; ſic cognofci poſſunt per quandam coniecturam, vel magis, vel minus certam, ſecundum quod cauſa ſunt vel magis, vel minus inclinata ad effectum.* Si autem Sanctus Thomas cenſeret talia futura poſſe habere determinationem in cauſis ſuis creatis, vt completis per decretum abſolutum, & efficaci increatæ; aut ſi cenſeret, talium futurorum determinationem, & veritatem in ſeipſis non poſſe non eſſe dependentem à præſato decreto, debuiffet alio modo ratiocinari, & reuocare Angelorum, & hominum improprietatem naturalem cognofcendi certò, atque inſallibiliter talia futura in eam, quam naturaliter habent ſic cognofcendi à priori conſilia, & determinationes diuinæ voluntatis. Quæ certè ratio eſſet planiſſima, & facillima. Similiter in quaſtione cur Angelus nequeat naturaliter cognofcere cognitiones, & affectiones liberæ alterius Angeli aut hominis, niſi ex directione habentes eas in intellectu, aut voluntate? Nuſquam Sanctus Thomas vſus eſt ea ratione, quòd Angelo ſint naturaliter incognita decreta antecedentia abſoluta, & efficaci Dei erga illas; cum tamen ea ratio eſſet etiam prompſiſſima, ſi talia decreta exiſterent in Deo, & à S. Doctore approbarentur. Legatur in eadem quaſt. 57. articulo quarto. Et notetur obiter contra Vincen- tium Baronem, apud Ferrerium parte prioris Reſponſ. cap. 4. num. 54. etſi futura contingentia gaudeant veritate determinata, poſſe à nobis ſine manifeſta petitione principij reddi rationem, cur ab Angelis non cognofcantur naturaliter: non ſecus ac ab omnibus reddi- tur circa cordium ſecreta, quæ omnium conſenſu expertia non ſunt veritatis determinatæ. Ratio autem

autem circa futura contingentia iam ex Sancto Thoma eſt à nobis tradita, quin eorum determinata veritas reuocetur ad præſata decreta, neque proinde eorum à Deo cognofcibilitas. Et quidem mirabile ſupra modum eſſet, quòd Sanctus Thomas in præciatis locis ſeruaſſet ſilentium de decreto diuino abſoluto, & efficaci futurorum contingentium abſolutorum voluntatis creatæ, ſi exiſtaret, ea ex illo comparare veritatem determinatam, eſſeque illud medium requiſitum ad ea certò, & inſallibiliter cognofcenda. Nec intereret dicere cum Viue diſputatione prima, diſtinct. tertia, §. 2. num. 45. & 46. hoc argumentum ad ſummum peti ex autoritate negatiua. Dicit enim in aliis locis Sanctus Thomas, futura contingentia certò cognofci in ſeipſis, quia cognofcuntur in Deo, vt in cauſa, ſcilicet in eius decreto. Præponderat verò autoritas affirmatiua negatiuæ, vt per ſe conſtat. Et magnum later myſterium in illo modo loquendi Sancti Thomæ, quia idem omnino ſignificatur dicendo, rem eſſe præſentem æternitati, & ſic cognofci, ac dicendo, quòd à cauſa æterna habetur futurio rei, & quòd in illa vt in cauſa, eaque determinata per decretum, cognofcitur rem eſſe futuram.

4554 Non, inquam, intereret. Et vt omittam, non intelligi à me, quomòd componi poſſit, quòd S. Thomas aſſeruerit, cognofci certò in ſeipſis futura contingentia, quia cognofcuntur in decreto efficaci, tanquam in medio præconnexo; neque quomòd iuxta Viuem cohæreat propoſitio prior cum poſteriori. Dico, huius nullum repetitum veſtigium in S. Thoma. Is enim ſolum docet, requiri volitionem diuinam concurrentem cum cauſa ſecunda libera, vt quidpiam ſit ab hac contingenter abſolutè futurum; & niſi eà volitione cognita, vt abſolutè exiſtente, non poſſe cognofci illud. Quæ volitio ſit poſitiua, effectiua, & intentiua, ſi illud fuerit honeſtum; vel permiſſiua tantum, ſi inhoneſtum fuerit. Et nomine volitionis ſignificatur abſolutè, & communiter poſitiua illa. Vnde S. Thomas 1. p. q. 14. art. 9. ad 3. ait: *Non oportet, quod quicumque ſcit Deus, ſint, vel fuerint, vel futura ſint, ſed ſolum ea quæ vult eſſe, vel permittit eſſe.* Sed quòd diuinum decretum ſit medium præuiè, antecedenterque connexum, in quo poſſit, & debeat cognofci à Deo actio contingenter abſolutè futura à cauſa ſecunda libera, nuſquam vel à longè inſinuat à S. Doctore, neque vllatenus inferitur ex illa, quam dixi eſſe eius doctrinam. Sicut non deducitur, Deum cognofcere meum amorem liberum in mea ad ipſum intellectione directiua, ex eo quòd verum ſit, non exiturum abſolutè talem amorem, neque cognofcendum à Deo vt exiturum abſolutè, quin præcedat amorem intellectio, & quin hæc à Deo præcognofcatur. Et ratio à priori eſt perſpicua, quia diuerſiſſima ſunt, requiri vnum, vt aliud ſue exiſtat, ſue cognofcatur, & illud vnum eſſe medium ſufficiens, & debitum, vt in illo aliud cognofcatur. Atque ita aduertit Gonetus diſputat. prima, articulo tertio, pag. 89. exemplo relationis, quæ in extremo non cognofcitur, ſed tamen ſine illo nequit cognofci. Atque hinc lucem accipiunt multa S. Thomæ teſtimonia congeſta à Viue ſuprà, ex num. 37. ab Authore Curſus Theologiæ Carmelitæ Dicalceatorum, traſt. 3. diſp. 8. R. P. Gabr. de Meno, Scient. Med. Pars I. I.

dub. 1. §. 3. ex num. 12. Ioanne de Sancto Thoma diſp. 19. art. 2. ex §. Dico ſecundò, pag. 89. & à Gonetis diſputat. quarta, articulo tertio, §. 1. pag. 190. art. 5. §. 2. pag. 272. Non enim ex eis teſtimoniis aliud probatur, quam primum illud. Si autem in aliquo appareat, vel tenue indicium ſecundi, explicatum iam à nobis eſt, aut explicabitur poſtea. Et quoad contingentia abſolutè futura voluntatis creatæ, quæ honeſta ſint, non grauabimur concedere ex Sancti Thomæ mente, poſſe cognofci in prædefinitione ſupponente Scientiam Mediam.

Hinc etiam cum Viues ibidem, §. primo, ex num. 30. oſtendit ab autoritate Theologorum, nullum ens contingens eſſe abſolutè futurum ante decretum Dei abſolutum ex parte actus & obiecti, ſeu ante decretum habitum à Deo actualiter, & formaliter; cumque in diſtinctione quarta, ſic argumentatur: Res contingens nequit de factò habere exiſtentiam, niſi dependentem à voluntate Dei. Ergo nec poteſt eſſe abſolutè futura, niſi dependentem ab eadem voluntate; occupatur in re citra controuerſiam. Nam niſi ſermo reſtringatur ad diuinam voluntatem efficacem, inferentemque præuiè eſſentialiter actum contingentem, liberumque creaturæ rationali, certiffimum illud eſt, & de quo nequit eſſe inter Catholicos diſſidium, vt monebat Suarius libro primo, de Abſol. Scient. futur. contingent. capite 6. num. 3. teſtaturque, ſe non legiſſe, vel audiſſe aliquem in hoc diſſidentem, aut in eo conſtituentem huius diſputationis difficultatem. Videantur ſcripta à nobis in Euent. 19. numero 562. & ſeqq. Procedit inde Viues, & in §. ſecundo, conatur probare ex SS. Auguſtino ac Thoma, Deum non niſi in ſuo decreto cognofcere futura contingentia abſoluta. Qui conatus non reſponder ad amuſſim concluſioni præmiſſæ; ſtat namque, vt nihil ſit futurum contingenter abſolutè abſque abſoluto Dei decreto, & quòd in hoc non poſſit cognofci futurum contingens abſolutum; quia decretum, etſi abſolutum ſit, ſed non ſit efficaci, neque per ſe connexum cum futuro, vt nuper obſeruabam. Ruruſ ſtat, quòd tameti poſſet cognofci in decreto abſoluto efficaci, non ſupponente Scientiam Mediam (vt permitto) poſſit etiam in ſeipſo. Idque debet fatei Viues, vt qui in diſput. 2. diſtinctione quarta, dicat futura conditionata (eſtque eadem ratio quoad id de abſolutis) cognofci poſſe à Deo certò, euidenterque ante ſuum decretum, ſi conditio ſit phyſicè, vel moraliter, vel inſallibiliter, ſed non metaphyſicè connexa cum eis; & tunc vltra cognitionem in decreto diuino agnoſcere debet Viues aliam virtualiter diſtinctam eorum in ſeipſis, vel ſaltem in conditione.

Ad magnum illud myſterium, de quo Viues ſuprà, meam fateor ignorantiam. Et licet ipſe in num. 47. procutet aperire myſterium, eo quòd præſcientia in æternitate nõ ſit cogniti ad cognofcentem, ſed rei ad actionem actualiſſimam, vt actingentem ab æterno, & non mutantè de non eſſe ad eſſe; qua in actione, vel decreto conſiſtit æternitas: vnde cognofci rem in æternitate, erit cognofci in decreto. Aſt hoc eſt maius aliud myſterium. Nam in actione, vel decreto non poteſt conſiſtere

æternitas. Cùm enim actio, vel decretum, utpote liberum, potuerit non fuiſſe in Deo, ſequeretur, potuiſſe in ipſo deficere æternitatem. Neque actio idem eſt cum decreto, ut expreſſè tradit Ioannes de S. Thoma *diſput. 9. art. 3. §. Reſpondeo ex dictis*, pag. 283, quem Authorem §. *Nihilominus*, pag. 282. legi vult Viues ad myſterij reſeruationem, quam arduam agnoſcit, callendam. Quid? quòd in S. Thomæ ſententia, *queſt. 3. de potentia, art. 7. ad 3. & alibi*, actio Dei erga actum voluntati creatæ contingentem, & liberum identificatur cum voluntatis creatæ actione, & cum hac identificari nequit decretum liberum diuinum. Sed permiſſa, & non conſeſſa identificazione actionis diuinæ cum decreto, actio erga actum contingentem, & liberum voluntati creatæ contenta erit decreto non efficaci, & non connexo præuiè eſſentialiter cum præfato actu.

4557 Hinc demùm explanantur verba illa S. Thomæ 1. p. *queſt. 16. art. 7. ad 3. Illud, quod nunc eſt, ex eo futurum fuit antequàm eſſet, quia in cauſa ſua erat, ut fieret. Vnde ſublata cauſa, non eſſet futurum illud fieri. Sola autem cauſa prima eſt æterna. Vnde ex hoc non ſequitur, quod ea, quæ ſunt, ſemper fuerit verum, eſſe futura, niſi quatenus in cauſa ſempiterna fuit, ut eſſent futura: quæ quidem cauſa ſola eſt Deus. Quibus ex verbis Ioannes de S. Thoma *diſput. 19. art. 2. §. Dico ſecundò*, pag. 590. & Petrus de Godoy *diſput. 34. §. 5. num. 66.* hanc conſtruunt argumentationem: Illud eſt ab æterno futurum, quod in cauſa prima fuit ab æterno, ut fieret: cùm autem ut fieret, non fuerit in cauſa prima, præciſè ratione Omnipotentia, hæc enim ſecundùm ſe ſumpta denominat rem poſſibilem, non autem futuram; ſequitur ut fuerit ratione Omnipotentia, ut applicata per decretum efficaci, & ut in hoc conſiſtat futuritio. Tam vrgentia viſa ſunt Goneto illa S. Thomæ verba, & ratiocinatio inde conſecta, ut quinque reiterarit *diſput. 4. art. 3. §. 1. pag. 164. art. 3. §. 1. pag. 190. art. 4. §. 2. pag. 142. diſput. 6. art. 4. §. 3. pag. 486. art. 5. §. 4. pag. 505.**

4558 Re tamen vera non deferuiunt ad inducendum inde decretum per ſe efficaci, & præuiè connexum cum re, quæ futura eſt; ſed decretum de ſe indiſſerens, poſitiuum, affectiuumque, vel permiſſiuum reſpectu rei contingentis, ac libera, quæ futura eſt abſolutè recta, vel obliqua moraliter. Diſquirit eo in articulo S. Doctor, utrùm veritas creata ſit æterna? Aſſert pro affirmatiua parte iſtum ſyllogiſmum: Id quod eſt verum de præſenti, ſemper fuit verum, eſſe futurum. Sed ſicut veritas propoſitionis de præſenti eſt veritas creata, ita veritas propoſitionis de futuro. Ergo aliqua veritas creata eſt æterna. Concluſio autem articuli eſt negatiua, docet enim S. Thomas, nullam veritatem creatam eſſe æternam, ſed ſolam veritatem diuini intellectus, qui ſolus eſt æternus, & à quo ipſa eius veritas indiſtincta eſt. Vnde quæcumque veritas æterna conſiſtit in cognitione diuina æterna; nam ſi nullus eſſet æternus, nulla veritas eſſet æterna. Quod declarat ſummo cum magiſterio in *queſt. 1. de Verit. art. 5.* ubi eandem difficultatem operoſius pertractat. Quapropter cùm in *reſponſ. ad 3.* ait de præſenti peccato, v.g. Petri, ſemper fuiſſe verum, eſſe futurum, quatenus fuit ſemper in cauſa prima ut foret, accipi debet de cauſa prima, ut cognoscente, præſuppoſito decreto indiſ-

ferenti, eoque permiſſio peccati abſolutè futuri, quin vllum ſit fundamentum, ut accipiarur de ea tanquam volente efficaci. Quam doctrinam S. Thomæ illuſtrat Petauus *tom. 1. Theologicorum Dogmatum. lib. 4. cap. 6. n. 11.* ex S. Auguſtino *lib. 26. contra Faufum, cap. 5.* S. Anſelmo in *Monologio, cap. 17.* & in *Dialogo de Verit. c. 11.* necnon ex Ammonio.

SECTIO CCCXXIV.

S. Thomæ doctrina de præſentia futurorum contingentium abſolutorum in æternitate non eſt propicia ſcientia diuinæ de futuris conditionatis, dependenti à decreto actuali.

4559 A Vthor Curſus Theologici Carmelitarum Diſcalceatorum *diſput. 10. dub. 4. §. 2. num. 83.* ſic ex S. Thomæ mente diſcurrit: Futura contingentia abſoluta non poſſunt cognoſci infallibiliter à Deo ante ſuum decretum efficaci, & illorum præſentiam in æternitate, ſeu independenter ab ea, ut conſtat ex locis præcitatis. Ergo cùm pro infallibili cognitione conditionatorum non poſſit recurri, iuxta Sanctum Doctorem ad eorum in æternitate præſentiam, ſiquidem ex illius doctrina, quæ in aliqua differentia temporis ſunt habitura existentiam, tantùm habeant talem præſentiam: ſit inde, ut iuxta eiuſdem Sancti Doctoris ſenſum, poſſit ſolum pro prædicta cognitione recurri ad decretum efficaci, & ſub conditione, quo Deus decernat conditionatam ipſorum existentiam. Conſtat in numero 81. quia ex doctrina eiuſdem Sancti Thomæ, & omnium Theologorum, futura conditionata nunquam erunt aliquid in ſeipſis, licèt eſſent, ſi poneretur conditio: & ita nequibunt fundare cognoſcibilitatem ſecundùm eſſe reale, quod haberent in ſeipſis: & deinde propt præciſè continentur in ſuis cauſis ſecundis proximis antecedenter ad diuinum decretum, non habent eſſe infallibile, nec poſſunt fundare infallibilem cognitionem, ut ex eodem S. Doctore patet. Ergo ſolum poſſunt illam fundare ratione diuini decreti efficaci, & infallibilis, quia non ſupereſt aliud caput vnde eam fundent.

4560 Confirmatio hæc non multùm colludit cum principali diſcurſu. Ad quem priuſquàm deveniam, expediam me ab ea. Et primò dico, eſſe certè plura futura conditionata, quæ aliquando erunt (etſi non ſit neceſſe, ut aliquando ſint, eo quòd neceſſe non ſit, ut purificetur conditio) nihilque futurum aliquando, purificatà conditione, de quo verum non ſit, quòd foret ſub tali conditione. Si arguens aſſeruiſſet de futuris purè conditionatis, quod nunquam erunt aliquid in ſeipſis, licèt eſſent, ſi poneretur conditio, probarem primam eius propoſitionem, de qua iam cenſui ſæpè. Sed eà prætermiſſa nunc, quia ad propoſitum arguentis ſufficit aſſumere futura conditionata abſtrahentia à purè, & non purè conditionatis; nam ut talia

talia abſtrahunt ab eo, quod non habebunt, vel habebunt eſſe reale in ſeipſis.

4561 Dico ſecundò, futura conditionata ut ſic, poſſe fundare cognoſcibilitatem ſecundùm eſſe reale, quod in ſeipſis haberent, ſi poneretur conditio; quanquam non ſecundùm eſſe reale, quod in ſeipſis habeant, non poſitâ conditione: tale enim eſſe non habent, nec affirmatur à diuina cognitione; ſed illud aliud, ſcilicet quod haberent eſſe reale in ſeipſis, purificatâ conditione. Debetque arguens fateri id; nam etſi futura conditionata ut ſic cognoſcerentur in decreto efficaci ſubiectiuè abſoluto, & obiectiuè conditionato, non cognoſcerentur, niſi ſecundùm eſſe reale habendum in ſeipſis, ſi poneretur conditio: nec ratione talis decreti acciperent eſſe, quod habeant, non poſitâ conditione.

4562 Dico tertid, propoſitionem vniuerſalem Sancti Thomæ eſſe, futura contingentia non poſſe cognoſci in ſuis cauſis certò, & infallibiliter. Quare cùm arguens ait tanquam ex Sancto Thoma, futura contingentia conditionata, propt præciſè continentur in ſuis cauſis ſecundis proximis antecedenter ad diuinum decretum, non habere eſſe infallibile, nec poſſe fundare infallibilem cognitionem, aſſuit propoſitioni illi vniuerſali aliqua non reperta in tela S. Thomæ, ut quod cauſæ debeant eſſe ſecundæ, & non comprehendatur prima; & quòd debeat excipi decretum diuinum. Et ideo non deriuatur ex doctrina S. Thomæ Conſequentia illa: Ergo futura contingentia conditionata poſſunt ſolum fundare cognoſcibilem, ratione decreti efficaci. Sanè ſi ratione huius deberent fundare, iam in ſuis cauſis poſſent infallibiliter cognoſci, contra Sancti Doctoris propoſitionem vniuerſalem; nam illud decretum teneret ſe ex parte cauſarum requiſitarum.

4563 Dico vltimò, & ad diſcurſum principalem primò, inferri vſumquàm, vtrinque recurrendum eſſe pro infallibili cognitione diuina futurorum contingentium conditionatorum ad decretum efficaci conditionatum ſubiectiuè, & obiectiuè. Quod decretum non intenditur ab arguente, ſed aliud ſubiectiuè abſolutum, & obiectiuè conditionatum.

4564 Ad eundem diſcurſum dico ſecundò, pro infallibili cognitione illa poſſe recurri ad realem futuritionem conditionatam præſentem in æternitate, ſimilemque abſolutæ, attributæ à Thomiſtis poſt Caietanum futuris contingentibus abſolutis, quæque à Ruzyio noſtro promoueri contenditur in *diſputat. 75. de Scientia Dei*, in eorundem Thomiſtarum obſequium. Quæ etſi mihi non placeat, ſed ab arguente non impugnatur ex autoritate Sancti Thomæ, neque aliunde. Eſtque tam ardua intellectu, & conciliatione cum aliis principiis in Theologia certis præſentia phyſica, & realis futurorum abſolutorum in tota æternitate (niſi pondus quæſtionis declinet ad meras voces) ut ex titulo ſolo difficultatis non ſit maior ratio, ut reformidetur futuritionis conditionatæ præſentia phyſica, & realis propugnata à Ruzyio: quanquam & hunc interprete- tur Noſter Antonius Perez *diſputat. 2. de Præuid. Dei, cap. 1. n. 11.* de præſentia conditionata in R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars I I.*

æternitate, non qualem Thomiſtæ defendunt circa futura abſoluta, ſed qualem Noſtri communiter.

4565 Atque hinc tertid dico, Sanctum Thomam, quoties loquitur de præſentia futurorum abſolutorum in æternitate, & de eorum infallibili cognitione ratione illius præſentia, reſpicere ad præſentiam phyſicam, & realem, non quidem habitam ab æterno, ſed habendam quo tempore exiſteret à parte rei. Nam talis præſentia ſufficientiſſima eſt, ut inſit futuris illis veritas determinata; & conſequenter, ut de illis diuina cogitio ſit ab æterno certa, arque infallibilis: quam certitudinem, & infallibilitatem, ut ſaluet Sanctus Thomas, medietatur præſentiam illorum futurorum in æternitate. Mens itaque Sancti Doctoris fuit, ideo cognitionem diuinam, terminatam ad contingentia futura abſoluta, eſſe certam, atque infallibilem, quia non terminatur ad ipſa præciſè propt ſunt in ſuis cauſis; ut ſic namque ſunt indiſſerentia ad vtrumque; ſed propt ſunt in ſua præſentia, ut ait 1. p. *queſtione 14. articulo 13. in corp. id eſt*, propt ſunt phyſicè, & realiter præſentia æternitati pro ſua ipſorum differentia temporis; nam illud reciprocum, ſua, debet ad ipſa futura referri, non verò ad Deum. Quod ſi velis referri ad Deum, ſignificatæque, diuinum intuitum ferri in futura, ut ſunt illi præſentia phyſicè, & realiter, intelligendum eſt, quatenus ſint illi ſic præſentia, quando exiſtant, non autem ab æterno.

Iam progrediendo ad futura contingentia 4566 conditionata, cùm ea habitura eſſent ſimilem præſentiam in æternitate, ſi poneretur conditio, & ratione eius præſentia gaudeant nunc veritate determinata conditionata, & proinde cogitio diuina de eis gaudeat ab æterno certitudine, & infallibilitate, non opus eſt recurſu ad decretum efficaci pro cognitione certa, & infallibili de eis; ſed ſufficit præſentia, quam in æternitate haberent, purificatâ conditione; præſentia ſcilicet non præciſè ſecundùm eſſe, quod haberent in cauſis, poſitâ conditione; ſed ſecundùm eſſe, quod haberent in ſeipſis penes existentiam, & præſentia phyſicam, per quam coexiſterent Dei æternitati pro ſua ipſorum differentia temporis.

4567 Et argumentem percontor quartò, an Sanctus Thomas loquatur de præſentia futurorum abſolutorum in æternitate, tanquam de ratione adæquata ad cognitionem diuinam infallibilem eorum, vel tanquam de inadæquata, vel tanquam de adæquata, ſed non vnica, quia etiam decretum efficaci poſſit eſſe adæquatè ſufficiens ratio? Si primum, cur nomine Sancti Thomæ coniungit præſentia in æternitate decretum efficaci? Cur ipſe exemplum ſumit à futuris abſolutis ad conditionata, ſi ratio neceſſaria adæquata cognitionis infallibilis pro abſolutis, nempe præſentia in æternitate, deſit ad cognitionem infallibilem pro conditionatis? Si ſecundùm, etſi præſentia ſit ratio inadæquata, dum tamen neceſſaria ſit, vrget proxima ſubinterrogatio. Et præterea eo ipſo, quòd decretum efficaci ſit ratio ad cognitionem infallibilem de futuris

futuris absolutis necessaria, sequitur, non esse villo modo necessariam presentiam illorum in æternitate; nam in tali decreto velut in medio, cognitio diuina penetrabit clarissimè existentiam illorum secundum omnes circumstantias loci, & temporis; non secus ac si hæc omnia essent Deo cognoscenti presentia physicè, & realiter ab æterno. Quare frustra requiratur vterius, quod reapse sint sic presentia, & quod vt sic presentia cognoscantur à Deo. Neque obstat cognitioni intuitiua, quod haberetur in medio, vt liquidum est in cognitione intuitiua relationum diuinarum, habita à Deo in medio essentia. Omitto, si cognitioni intuitiua non obest medium inadæquatum, nihil causæ fore, cur adæquatum officeret. Si tertium, cur ipse arguens, & Thomistæ plerique solliciti sunt de presentia futurorum absolutorum in æternitate ad saluandam cognitionem certam, & infallibilem de eis, si abstrahendo ab illa presentia, datur ratio adæquate sufficiens diuinæ cognitionis certæ, atque infallibilis, videlicet decretum efficax?

4568 Quod de arguente, & de plerisque Thomistis suppolui, non erit ambiguum legenti ipsum, & anteriores Thomistas ab ipso allegatos disputations octaua, dubitat. 4. §. 2. numero 133. testeque Vazquio 1. p. disputat. 64. capite tertio, numero 22. [Nullus ex antiquis Thomistis presentiam futurorum in æternitate posuit, nisi vt certa, & infallibilis esset scientia Dei; quia antequam intelligerentur presentia in æternitate, videbantur ipsis non esse determinata, vt cognosci possent.] Et ante Vazquium dixerat Ferrariensis ad cap. 66. libri primi contra Gentes: [Vbi cumque D. Thomas de hac materia loquitur, pro ratione, quare Deus cognoscit futura contingentia certitudinaliter, assignat hoc, quia omnia sunt Deo, & æternitati presentia.] Non nego, Ioannem de S. Thoma disp. 19. art. 4. Petrum de Godoy tom. 2. in 1. p. disputat. 42. §. 2. Gonetum disp. 4. art. 8. §. 1. & 2. post Bañes 1. p. quest. 14. art. 13. conclus. 4. col. 518. discessionem fecisse ab arguente, & ab antiquioribus illis Thomistis. Et si enim existiment, presentiam physicam futurorum in æternitate requiri ad diuinæ de eis cognitionis inuariabilitatem, & intuitiuam vim; putant tamen non requiri tanquam vnicum medium ad eiusdem certitudinem & infallibilitatem: quippe, quanvis per impossibile decisset ea presentia, adhuc diuinum decretum æternum, inmutabile, & efficax esset sufficiens medium certitudinis, atque infallibilitatis: proindeque de facto datur duplex medium per se sufficiens, atque adæquatum respectiue ad futura absoluta; sed respectiue ad conditionata non nisi vnicum, consistens in decreto efficaci. Ad quod alluserit Sanctus Thomas, cum in art. illo 13. scripsit: *Omnia quæ sunt in tempore, sunt Deo ab æterno presentia, non solum ea ratione, quæ habet rationes rerum apud se presentes, vt quidam dicunt; sed quia eius intuitus fertur ab æterno super omnia, prout sunt in sua presentia.* Nam per rationes rerum apud Deum presentes significat Sanctus Doctor ideas diuinas coniunctas cum decreto efficaci, & cum diuinæ voluntatis proposito, per quod illa determinantur ad producenda qua

erunt, vt addit S. Doctor quest. 3. de Verit. art. 6. in corp.

Sed profectò Sanctus Thomas constans perpetuò fuit in assignanda futurorum absolutorum presentia ad æternitatem, tanquam ratione sufficiente, & vnica certitudinis, & infallibilitatis, quæ diuina de eis cognitio resplendet. Et ad illam presentiam satis est, quod voluntas creata sit in tempore operatura, præuenta æterno Dei decreto indifferenti, & non connexo cum ipsius operatione, si satis est, quod operatura sit determinata decreto efficaci, vt voluit Thomasius, Godoy, & Gonetus. Neque vsquam S. Thomas presentiam illam dependentem fecit specialiter ab efficaci decreto circa futura contingentia absoluta voluntatis creatæ; sed eorum cognoscibilitatem certam, & infallibilem ab intellectu diuino eatenus fundauit, quatenus quæ nostro sunt futura, & vltimum cognoscibilia in causis ad vtrumvis indifferentiibus, proindeque non certè & infallibiliter, sint diuino, æternitate mensurato, presentia secundum quod actum sunt in seipsis pro sua temporanea differentia, quam nedum adæquat, sed etiam excedit diuini intellectus æternitas: obiectorum autem presentium intellectui potest esse, & diuino determinato ad verum cognoscendum, non potest non esse certa, & infallibilis cognitio, in quam prodeat. Atque hinc opus neutiquam erit decreto efficaci, in quo Deus, tanquam in medio, cognoscat euidenter existentiam futurorum; quippe ad sic cognoscendum obiectum præsens cognoscenti non sit necessarium quærere medium, in quo illud appareat, cum per se ipsum possit illud innotescere. Iam si ad id non requiritur præfatum decretum efficax, quo fundamento in Sancti Thomæ doctrina, & verbis superadditur?

Verba illa eius ex art. 13. questione 14. 1. p. 4570 ed respiciunt, vt futura non tantum dicantur Deo ab æterno presentia secundum rationes suas quidditatas, sed etiam secundum suas existentias temporaneas, quatenus Deus ab æterno cognoscat illas vt sibi presentes pro temporanea ipsarum differentia. Id est, vt interpretatur post Egidium Romanum, discipulum Sancti Doctoris, & post Haræum Natalem, Priorem Generalem almi Ordinis Prædicatorum, Siluester Prieras, Magister Sacri Palatii Apostolici, deinceps Prior Generalis eiusdem Ordinis, in Constanti doctrinæ Sancti Thomæ, parte 5. quest. 14. art. 16. *Vult dicere, quod Deus non solum habet presentes rationes futurorum, quæ representant eorum quidditates; sed etiam per illas fertur supra presentia, & existentias.* Sic Siluester, seu potius Sanctus Thomas. Et supra huiusmodi exercitias existentias, atque presentia reales, ac physicas refunditur ab intellectu diuino cognoscente ex æternitate eas vt sibi presentes pro sua differentia temporis, denominatione extrinseca presentia intentionalis, & obiectiua in actu secundo. Quod addo ad præoccupandam obiectiorem vulgarem de petitione principij in ratione reddita à Sancto Thoma. Alias ipsius interpretationes vide in Ledesma disp. 2. affini, de scient. futur. conting. diff. 1. pag. 490. & ex pag. 548. vsque ad 544. in Francisco de Lugo lib. 1. de Deo vno, disp. 31. c. 2. n. 10. & 11. in Martinono disp. 11. de

de Deo, sect. 4. num. 36. Quouisque modo explicentur rationes rerum apud Deum presentes, gratis omnino dicitur, debere habere adiunctum decretum efficax circa futura contingentia voluntatis creatæ. Non dicit id S. Thomas; imò circa peccaminosa tradit 1. p. quest. 15. art. 3. ad 1. *Malum non habet in Deo ideam, neque secundum quod idea est exemplar, neque secundum quod est ratio.* Circa honesta verò determinantur idæ per decretum positium, intentionumque, indifferens, coexistens cum Scientia Media; vel per decretum de se efficax, sed eam Scientiam sublequens. Ex quo patet ad art. 6. quest. 3. de Verit.

4571 Insuper ad discursum principalem noto quinto, doctrinam S. Thomæ de presentia rerum creatarum in æternitate, si ad præsens negotium deseruit, illuc tantum posse flecti, vt probet, Deum non cognoscere certè prorsus, & infallibiliter futura conditionata purè. Si enim quoties S. Thomas agit de cognitione futurorum contingentium, recurrit ad eam presentiam in æternitate, tanquam ad rationem propter quam cognitio diuina futurorum est infallibilis, quia nimirum non fertur ad illa vt sunt futura, sed vt sunt presentia; consequens videtur esse, vt non se extendat ad cognoscenda infallibiliter conditionata purè, siquidem hæc non habeant presentiam physicam, & realem in æternitate. Et ideo qui Deo denegarunt notitiam certam prorsus, & infallibilem tantum futurorum, potissimè insisterunt huic fundamento, quod ipse arguens demoliri curat in disputat. 9. dub. 4. §. 3. cum in §. 1. num. 43. & 44. retulisset ipsum, vt & Franciscus Zumel part. 2. Variarum disp. in 1. p. dub. 5. §. Alij Theologi, pag. 99. Atque ob hoc fundamentum propositum, & expensum à Curiale Controuers. 7. in caput quantum Sapientia, num. 8. & 9. item articulo secundo, ex num. 31. vsque ad 38. concludit in num. 76. videri probabilis, S. Thomam existimasse, non dari in Deo scientiam contingentium conditionatorum purè; tametsi Curiel in art. 4. eam scientiam, independentemque ab actuali Dei decreto, approbet nobiscum. Ledesma etiam supra diff. 2. §. Confirmatur, pag. 592. ait: [Colligi exinde clarè, & aperte, quod Doctor Angelicus fuit sententia negantis eam scientiam;] vixque in tota sua Disputatione legere aliud est, quam præfatum fundamentum. Cui cum tam diuersæ, & pugnantis opiniones innitantur inter ipsos etiam Thomistas, imprudens erit, qui nos accuset quasi reos læsæ autoritatis tanti Doctoris; aut qui putet, ademptam nobis facultatem ad intellectu conspicienda quæ docuit.

4572 Pro coronide, & compendio huius Sectionis fatemur libentissimè, Sanctum Thomam sentire, non esse certè, & infallibiliter cognoscibile à Deo futurum contingens absolutum in suis causis indifferentiibus, & indeterminatis; sed quod ipse sentiat (vt addit Author Cursus illius in disp. 8. dub. 6. §. 2. & 3. ex num. 96. vsque ad 107.) cognosci à Deo in causis vt determinatis per suum decretum efficax: & quod huius ratione propositiones diuinæ de tali futuro sint verè determinatæ, negamus omnino; est enim additamentum non inuentum in Sancto Doctore. Fatemur etiam, ipsum semper, aut R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I.

plerumque, ac agit de diuina cognitione certa, ac infallibili futuri contingentis absoluti, recurrere ad illius in æternitate presentiam hoc, aut illo modo intelligendam, iuxta varias interpretationes, & sententias posteriorum Theologorum, etiam Thomistarum; sed negamus, colligi exinde, quod putarit tale futurum expectare esse veritatis obiectiua, per quam sit certè, & infallibiliter scibile; & quod presentia in æternitate ortum debeat habere ex efficaci decreto Dei circa illius productionem. Vterius si vt futura contingentia absoluta cognoscantur infallibiliter à Deo, necesse fuit S. Thomæ recurrere ad eorum in æternitate presentiam, quia in eis non reperit determinationem obiectiuam præter illam, quam habent ex presentia in æternitate, vt infallibiliter possent à Deo cognosci. Ergo futura contingentia conditionata, ex sententia Sancti Thomæ, vel non cognoscuntur à Deo cum infallibilitate, siquidem non habeant quæ purè sunt conditionata, presentiam in æternitate; vel si eo modo cognoscuntur, ideo erit, quia gaudent determinatione obiectiua conditionata, quæ vt distincta à presentia in æternitate, sit apta terminare cognitionem infallibilem Dei. Author ille non admittit priorem Consequentia partem. Sed si posteriori annuat, videtur fore, vt non possit detrectare in futuris contingentibus absolutis veritatem obiectiuam absolutam terminabilem cognitionis diuinæ infallibilis, terminabilemque independentem ab illorum in æternitate presentia.

SECTIO CCCXXV.

Sancti Thomæ doctrina, immixta Aristotelica, de non determinata veritate, neque falsitate propositionum enuntiantium futurum contingens absolutum, amica non est scientia eisdem.

Idem Author Cursus illius disp. 7. dub. 6. §. 2. num. 96. & seq. Ioannesque de Sancto Thoma disp. 19. art. 2. ex §. Dico primò, pag. 387. cæterique scribentes post eos, adstruunt ex Sancto Thoma sect. 13. & 14. in lib. 1. Aristotelis de Interpretatione, cap. 8. (cui Philosophorum Principi subscripsit & ipse, qui est Theologorum) futura contingentia absoluta antecedenter ad decretum efficax Dei non habere determinatam futurationem; aut non futurationem, atque aded nec habere veritatem determinatam obiectiuam in ratione futurorum, in qua possint certè, & infallibiliter cognosci; nec propositiones de eis formatas antecedenter ad decretum illud, veras, aut falsas determinatè esse. Loquanturque duo illi Principes de futuris absolutis contingentibus, quatenus talibus, & de eisdem dū continentur in suis causis indifferentiibus, antequam, saluà earum indifferentiâ, determinentur ad productionem talium futurorum; ac proinde H k 3 loquantur

loquuntur implicite, & virtute de illis, vt præcedunt Dei decretum efficax, quo præſatæ cauſæ determinantur. Quapropter talia futura ex vi obiectiua ſua non habent determinatam veritatem, nec ſunt cognoscibilia, vt determinatè futura; ideoque indigent ſubijci antecedenti, & efficaci diuinæ voluntatis decreto, vt à Deo cognoscantur certò, & infallibiliter. Cùmque ex Ariſtotele Sanctus Thomas id doceat de futuris contingentibus abſolutis, inferitur, cenſuiſſe eodem modo de conditionatis, vel fore, vt eodem modo de his diſcurrerent, ac ratiocinarentur, ſi de iſtis fermo incidifſet.

4574 Verumtamen hæc illatio non placet inprimis Ledefmæ, qui de conditionatis exiſtimandam eſſe diuerſio planè modo ex Sancti Thomæ mente contendit in tota penè diſputationis 2. difficultate, poſt Curielem: & ſpeciatiim *concluſione quinta*, §. *Secunda ratio*, pag. 596. ſcribit: [Si hæc futura ſunt determinatè futura, vel determinatio futuriſſionis conuenit eis ſecundùm ſe, vel in ſuis cauſis? Primum non poteſt dici, quia huiusmodi futura, ſecundùm ſe, nullum eſſe habent in tempore, neque in æternitate, in quo poſſit fundari hæc determinatio. Neque etiam poteſt dici ſecundùm, quia cauſæ non ſunt determinatæ ad futuriſſionem horum effectuum. Et quidem de voluntate Dei videtur certum. Quia, vt iam diximus, voluntas diuina nihil determinat de facto circa futuriſſionem horum futurorum conditionatorum, &c.] Sic ille, & in via, vt putat, Sancti Thomæ; ſed omninò contraria ei, quam tenent præcitati Thomiſtæ moderniores: quorum bonâ veniâ petita, fas nobis etiam ſic eandem indagare viam.

4575 Quare deinde notamus, eſſi concederetur Antecedens, inde vſummm̄ ſequi, decretum illud efficax, requiſitum, & cognitum vt præexiſtens abſolutè futuris contingentibus abſolutis, fore etiam requirendum, & cognoscendum vt conditionatè præexiſtens conditionatis. Cùm enim hæc non habeant futuriſſionem abſolutam, ſed conditionatam, contenta erunt determinatione conditionata futuriſſionis ſuæ conditionatæ, & conſequenter decreto diuino efficaci, quod non ſit præſens, & exiſtens abſolutè ex parte ſubiecti, ſed quod tantùm conditionatè ſit exinde præſens, atque exiſtens. At pro his futuris contenti non ſunt qui arguunt, niſi priori decreto, quod tamen ſit obiectiue conditionatum.

4576 Rurſus notamus, vt futura contingentia abſoluta habeant determinatam, infallibilemque futuriſſionem, opus quidem eſſe vltra decretum diuinum efficax circa cauſam ſecundam, & conditiones præuias (quo de decreto non litigamus) præexiſtere abſolutè in Deo aliud decretum indifferens circa ipla futura; in quæ feratur affectiue, vel permiſſiue, ne quidpiam creatum ſit futurum abſolutè, niſi Deo volente, vel permiſſente; & ne poſſit cognosci vt ſic futurum, niſi cognitâ volitione, vel permiſſione Dei. Quod decretum indifferens, gaudensque energiâ attemperatâ libertati, atque indifferentiæ voluntatis creatæ, non poteſt ſe ſolo inducere futuriſſionem abſolutam, neque ſe ſolo eſſe medium ad eam certò cognoscendam. Si Deus ex Scientia Media directus velit prædefinire efficaciter

futurum contingens abſolutum, quod honeſtum ſit, aut non inhoneſtum, poterit & hoc inde quadantenus habere futuriſſionem abſolutam, & in ea prædefinitione, tanquam in medio ſufficiente præcognosci certò. Atque in hunc ſenſum interpretatur Suarez *lib. 1. de Abſol. Scient. futur. conting. cap. 6. num. 4.* S. Hilarius dicentem *lib. 9. de Trinitate*: (vbi hæctenus non repeti) *Quæ Deus facere decreuit, in ſua voluntate cognouit.* Sed forſan loquitur S. Hilarius de iis, quæ faciendæ ſunt à ſolo Deo ſine conſuſu voluntatis creatæ, vt & S. Auguſtinus, cùm *lib. 26. contra Fauſtum*, cap. 4. ſcripſit: *Si mihi dicatur, poſſe fieri, vt caro v. g. huius vel illius hominis in corpus cæleſte mutetur, concedo fieri poſſe; ſed verum futurum ſit, neſcio; & ideo neſcio, quia quid habeat de hac re Dei voluntas, me latet. Illud me tamen non latet ſine dubio futurum, ſi hoc Dei voluntas habet.* Sed de huiusmodi futuris non eſt fermo in præſentiarum. Et vt vtriuſque S. Patris verba extendantur ad alia etiam futura, admittunt ſenſum decreti affectiui, vel permiſſiui, vt coniuſti cum Scientia Media, ita vt in complexo ex vtroque, noto Deo, vel nobis reuelato, poſſit certò cognosci quid futurum ſit abſolutè. Sicut autem futurum contingens abſolutum voluntatis creatæ requirit præexiſtens in Deo abſolutè illud decretum indifferens, ita conditionatum requirit illud vt præexiſtens conditionatè. Et gratis dato, requirere vt præexiſtens abſolutè, non erit ſufficiens caput inducendæ futuriſſionis conditionatæ determinatæ, neque ſufficiens medium illius certò cognoscendæ.

4577 His prænotatis, ſi Ariſtoteles iudicauit, propoſitiones de futuro contingenti ſingulari non eſſe determinatè veras, neque determinatè falſas, non ideo fuit arguentibus. Nam hi non diſſententur (mouentur *Vine diſputatione tertia, diſtinctione prima, numero tertio*; imò & cæterorum Socioꝝum proteſtantibus ſcriptis) omni ex capite veritatem, vel falſitatem determinatam; fatentur namque fore veras determinatè, ſi accedat decretum efficax, quo Deus velit rem fore abſolutè, vel conditionatè; falſas autem, ſi accedat decretum efficax, quo nolit, rem fore. Cæterùm Ariſtoteles negauit omni ex capite; fuit enim eius negatio proſus abſoluta, vt liquet ex iſtis verbis, & ex ſcopo argumentorum, quibus vtritur, necnon ex profundo ſilentio de decreto efficaci diuino, ſeu ex non appoſita negationi ſuæ limitatione vlla ducta ex tali decreto. Quare attribuitur Ariſtotele reſtrictio, quam ipſe non expreſſit, imò & de qua ne cogitauit quidem homo Ethnicus, & in multis aliis circa Deum, & Angelos cæcutiens pro temporis illius tenebris; imò attentis eius argumentis, vt poſteâ conabor, non poſſet admittere limitationem illam.

4578 Vbi non grauabor transcribere eruditiffimi Ruyzij *diſp. 68. de Scientia Dei, ſect. 6. num. 3.* verba hæc ſatis penſiculatè dicta: [Apud Ariſtotelem nulla reperitur mentio diuini decreti prædeterminantis humanam libertatem ad vnam partem contradicitionis. Nam de futuris contingentibus abſolutè loquitur, nulla limitatione, vel præcitione factâ per intellectum. Ergo ſi docet Ariſtoteles, futura contingentia non eſſe determinatè vera, nec ſcibilia, contra mentem illius colligit prædicta obiectio, futura contingentia eſſe determinatè

determinatè vera, & ſcibilia per decretum diuinæ voluntatis prædeterminantis prius, quam ſupponatur futurorum actualis exiſtentia. Vnde corollarium eſt, vt quicumque putauerit, eam fuiſſe mentem Ariſtotelis, deberet conſequenter concedere, quæcumque abſolutè futura nunquam eſſe determinatè vera, nec ſcibilia, quovſque actualiter exiſtant. Quapropter compellimur vnum eſſe duobus eligere. Nempe vel Ariſtoteles explicandus eſt, vt minimè negauerit determinatam veritatem, aut falſitatem earum propoſitionum. Vel neceſſariò concedendum eſt, in eo articulo deceptum fuiſſe Ariſtotelem, vt ex Scholaſticiſis exiſtimarunt non pauci antiquorum, & recentium. Huic ſententiæ conſequens eſt, Ariſtotelis authoritatem in eodem articulo nihil probare. Conſequens igitur eſt, vt rovis modo ſenſeris, nihil aduerſus noſtram ſententiam efficere prædictam obiectioem.] Tantùm Ruyzjus reſpondens Didaco Aluarez, qui in *diſp. 7. de Auxiliis, num. 13. S. Confirmatur, & in diſp. 13. concluſ. 2. prob. 3.* adſcripſit Ariſtotele eam mentem, & exemplo ipſius recentès alij Thomiſtæ.

4579 Sed paulò antiquior Ledefma *diſp. 2. diffic. 1. §. Secunda explicatio, pag. 497.* exerte ait, [Ariſtotelem erraſſe in eo, quod aſſeruit, quod propoſitiones de futuro contingenti non habent determinatam veritatem:] teſtaturque, [docere ita S. Bonauenturam, Maiorem, & alios antiquos Theologos; imò etiam ita docere communiter modernos Theologos, præcipue diſcipulos D. Thomæ, & qui ſequuntur eius doctrinam.] Vnde ſi nos ita loqueremur cum Suario, Vazquio, Conimbricenfibus, Herice, Raynaudo, Bartholomæo Amico, Hurtado Mendozano, aliisque ſextentis intra, & extra Societatem, non deberent arguentes iraci contra nos. Et Goneto *diſp. & art. 4. §. 2. pag. 242.* ſatis fuerat dixiſſe, Vazquium, & quosdam alios recentiores malè de Ariſtotele mereri, quin adderet, eſſe friuolam reſponſionem. Quid? Quod S. Anſelmus *lib. 2. Cur Deus homo, cap. 18.* præuiſſe memoratos graues Doctores videtur in non excuſando quoad hoc punctum Ariſtotele. Ait namque: [*Hæc eſt illa neceſſitas* (nempe conſequens, ſeu ex ſuppoſitione conſequenter libertatem) *quæ (vt tractat Ariſtoteles de propoſitionibus ſingularibus, & futuris) videtur vtrumlibet deſtruere, & omnia eſſe ex neceſſitate adſtruere.* Quasi diceret S. Anſelmus, neceſſitas obiecti contingentis, affirmati de futuro per propoſitionem veram etiam eſſentialiter (qualis eſt propheticæ, de qua loquebatur) non putanda eſt, vt Ariſtoteles voluit, neceſſitas antecedens; ideoque recuſauit ille concedere determinatam veritatem in eiſmodi propoſitione; ſed cenſenda eſt neceſſitas conſequens, quæ coarctanda non eſt propoſitioni veræ de præſenti, & de præterito contingenti, ſed extendi etiam debet ad futurum, & quæ libertati nullum aſſert præiudicium. *Hæc ſequenti, & nihil efficiendi neceſſitate* (proſequitur S. Anſelmus) *quoniam vera fuit fides, vel propheticæ de Chriſto, quia ex voluntate, non neceſſitate moriturus erat, neceſſe fuit, vt ſic eſſet; hæc homo factus eſt, hæc fecit, & paſſus eſt. Quidquid fecit, & paſſus eſt, hæc voluit, quæcumque voluit. Ideo enim neceſſitate fuerunt, quia futura erant; & futura erant, quia fuerunt; & fuerunt, quia fuerunt. Et ſi vis omnium, quæ fecit, &*

quæ paſſus eſt, veram ſcire neceſſitatem, ſcire omnia ex neceſſitate fuiſſe, quia ipſe voluit. Voluntatem ergo eius nulla præceſſit neceſſitas. Quare ſi non fuerunt, niſi quia ipſe voluit; ſi non voluiſſet, non fuiſſent. Sic ibi. Et in *lib. de Concordia præſcientiæ diuinæ cum libero arbitrio creato*, totus illic videtur intentus S. Anſelmus, vt Ariſtotelis argumenta diſſoluat: quod benè animaduertit Vazquez *1. p. diſp. 66. cap. 2. num. 8.* Et de eodem S. Anſelmo in *Monologio, cap. 17. Dialogique de Verit. cap. 11.* notat S. Thomas quaſt. 6. de Verit. art. 3. ad 6. quod ſimiliter illic ab eo allata, quantum ad hoc tenet, quod ſicut veritas propoſitionum de futuro non auferit futurorum contingentiam, ita nec veritas prædeſtinationis: quanquam immediatè ſubiungat S. Thomas ex propria ſententia; *ſed differt quantum ad hoc, quod propoſitio de futuro non reſpicit futurum, niſi vt futurum eſt, & hoc modo non poteſt habere certitudinem: ſed veritas prædeſtinationis, & præſcientiæ reſpicit futurum, vt eſt præſens, vt in quaſt. de Scient. Dei dictum eſt, & ideo certitudinem habet.* Vltra S. Anſelmum S. Bonauentura in *1. diſt. 38. art. 2. quaſt. 1. ad 3.* appellauit ſophiſticas rationes Ariſtotelis hoc in puncto. Clemens etiam Alexandrinus, & S. Gregorius Nyſſenus, ſeu potius Nemefius, attribuerunt Ariſtotele, quod Deum ſpoliarit præſcientiâ futurorum contingentium abſolutorum, vt reſert Author Curſus Theologici Carmelitarum *Diſcalceatorum diſp. 7. dub. 2. §. 1. numero 5.* Non igitur ſolum Vazquez, & quidam alij recentiores impetuntur aſperâ illâ Goneti cenſurâ; ſed etiam Clemens Alexandrinus, Nemefius, S. Anſelmus, S. Bonauentura, compluresque Theologi præſci, & ex recenſione Ledefmæ multi moderni, atque inter eos præcipue diſcipuli S. Thomæ, & qui ſequuntur eius doctrinam, ipſeque Ledefma in præcitato loco; nam in poſteriori alio ex pag. 632. (cuius ſolius loci conſcium ſe oſtendit Author Theologici Curſus Carmelitani *diſp. 7. dub. 6. §. 2. num. 99.*) fuit aliter loquutus cum Curiele in MSS.

4580 Non etiam deſunt nonnulli è Noſtris, qui liberent Ariſtotelem ab errore, ſed & ſimul ab aſſertione de non deſinita veritate, aut falſitate in propoſitionibus de futuro contingenti abſoluto. Vnus ex illis eſt Ruyzjus, tum in *ſect. 6. præcitata, tum in diſt. 23. ſect. 5. & 6.* qui admonet, Boëtium, & S. Thomam, acutiſſimos, ac diligentiffimos conciliatores diuinæ præſcientiæ cum libertate creatæ, non fuiſſe omiſſuros reprehendere quidquid in textu Philoſophi, Commentariis ſuis elucidato, contrarium fidei Catholice reperiffent. Cùm autem in eo nihil falſitatis accuſent, ſed integrum diſcurſum capitis 8. libri de Interpret. tanquam verum, & ſolidum exponant; colligitur exinde, Ariſtotelem ibi non negaſſe determinatam veritatem, falſitatemve propoſitionibus de futuro contingenti abſoluto. Video, reſponderi poſſe, non eſſe compertum, præuiſſe Philoſopho aſſenſum, ſue ibi, ſue alibi; curalſeque tantummodò tunc de agendis partibus Interpretum, & de reddendo Authoris ſenſu, non autem de exprimendo ſuo, niſi ſolum quoad certitudinem, & deſinitam veritatem diuinæ præſcientiæ de futuris illis; nam de ea ibi non perfunctoriè inſtituerunt ſermonem. Vnde videri alicui poterit, correxiſſe tacitè Ariſtotelem, vt qui ibi [ex eo, quod altera pars eſſet vera, altera falſa, infererebat, ante annum, & ante mille annos, &

ſemper, hoc eſt ab aeterno ſic fuiſſe, ſive hoc diceret aliquis, ſive non; quia propoſitio eſt vera, aut falſa ab eo, quòd res eſt, vel non eſt, non ex eo, quòd dicatur, aut non dicatur. Putabat autem Ariſtoteles, ſi hoc modo propoſitio ab aeterno fuiſſet vera, neceſſariò rem illam fore, nec caſu, aut contingenter euen- turam,] prout ex viſceribus textus Ariſtote- li eruit Vazquez ſuprà cap. 1. numero 5. & prout eum intellexit Tullius lib. 2. de *Divina- tione*, breuiter, & ſine involucris argumento eius vtens; & dum voluit homines facere liberos, fecit ſacrilegos, quatenus, negatà Deo præ- ſcientià futurorum, negetur ſaltem implicite ip- ſe Deus; qui enim non eſt præſcius omnium futu- rorum, non eſt utique Deus, iudicio S. Auguſtini lib. 5. de *Ciuit. Dei*, cap. 9. Quod de Boëtio dicitur à Ruizio, quatenus inſiciatus non ſit determinatam veritatem, aut falſitatem in pro- poſitione de futuro contingenti abſoluto; dicitur etiam à Conimbricenſibus, & ab Herice, quorum testimonio non refragatur Author Cur- ſus præcitati, *dub. 6. §. 1. num. 89.*

4581 Præterea neque è Noſtris deſunt, qui Ari- ſtotelem, negantem propoſitionibus de futuro contingenti abſoluto determinatam veritatem & falſitatem, interpretentur de futuro ſpecta- to penes ſtatum actus primi, cauſarumque omnium, ac circumſtantiarum indeterminata- rum ad vtrumlibet; penes quem ſtatum attingi enuntiativè poſſit à cognitione creata, ſed non ab increata. Ita Fonſeca ad lib. 6. *Metaphyſ.* cap. 6. & *queſt. 2. ſect. 6. & 7.* Monetque Herice 1. p. *vult. 1. diſp. 6. cap. 7. num. 100.* loquutos fuiſſe in hoc ſenſu aliquos è Noſtris.

4582 Inſuper Molina in *Concordia ex editione An- tuerpienſi, queſt. 14. art. 13. diſp. 52. §. Verumta- men, §. Sciendum eſt, §. Ad 3. & §. Ad 5.* refert tanquam ex Ariſtotelis doctrina, tenetque ex propria ſententia, quod futura contingentiã ab- ſoluta non ſunt determinatè vera: quòd ſit, vt & ſi Deus ea cognoſcat certò, & infallibiliter ſupra ipſorum naturam, proueniat id ex infinita, & illimitata Dei perfectione, quã altiffimo, emi- nentiſſimoque quodam modo vnumquodque ar- bitrium creatum comprehendit. Videtur autem loqui Molina de futuris non vt in cauſis, ſed vt in ſeipſis. Quã tamen ſub ratione non habere veritatem determinatam pro ſua temporis diffe- rentia, difficillimum perceptum eſt; cum pro tunc habeant entitatem, cuius paſſio eſt veritas; licet nunc de præſenti, nec ab aeterno habeant enti- tatem, & veritatem realem: quo forſan in ſenſu fatuus eſt Molina, vt ſuo loco obſeruabo.

4583 E Dominicanis verò, præter allegatos ſuprà, Sotus in cap. 9. *epiſt. ad Romanos, circa finem 3. p. pag. 280.* alio modo intelligit Ariſtotelem, vt ſolum voluerit, propoſitionem de futuro contin- genti abſoluto ſic eſſe veram aut falſam, vt po- tuerit non eſſe vera, aut falſa. Pro qua inter- pretatione Ariſtotelis recenſentur & alij à Co- nimbricenſibus, atque à Bartholomæo Amico ad cap. 8. lib. 1. de *Interp.* Abſentque tam longè So- tus ab interpretatione, quam adornant nuperi Thomiſtæ, vt ſcribat ibi: [Donemus gratis (vt abſit blaſphemia verbo) Deum nihil de rebus prænoſiſſe, aut præſtituiſſe; tunc nihilominus (vt à liberis contingentiibus proferamus exem- plum) altera iſtarum vera eſt, Concionabitur *Paulus cras, Non concionabitur Paulus cras*; quo-

niam propoſitio de futuro nunquam incipit eſſe vera, nec falſa. Eſt enim communis omnium ſenſus, naturã docente, quod ſi modò Paulus concionabitur, ab aeterno verum fuit, conciona- turum fore; contrariumque falſum. Quocirca mirari ſatis nequeo, Authorem hunc (nempe Ambroſium Catharinum) aucter pernegare, futura contingentiã vera eſſe, aut falſa. Nam quis negabit, verum heri, ab aeternoque fuiſſe, me modò dictaturum hæc verba?] Sic Sotus. Cuius cenſurã ego non applaudo, ſed tantum tranſcripſi eius verba, vt aduertat Gonetus, do- ctiſſimum Thomiſtam Sotum non feciſſe depen- dentem ab efficaci Dei decreto veritatem deter- minatam futuri contingentiã abſoluti. Et hæc quantum ad Ariſtotelis authoritatem, de qua re- cte, & examinatè tradit multò plura Aldretus *rota diſp. 21. tom. prioris in 1. p.*

4584 Quantum verò ad S. Thomã, is per præſen- tiam in aeternitate, attributam futuris contin- gentibus abſolutis pro ſua temporis differentia (vt ego non incommittatus ipſum intelligo) re- quiſitamque, vt à Deo cum certitudine, & in- fallibilitate omnimoda cognoſcantur, rectè cun- cta conciliauit, & Ariſtotelem documentis, at- que ſcitis Chriſtianis, & Catholicis. *Licet enim contingens non ſit determinatum, quamdiu futu- rum eſt; tamen ex quo productum eſt in verum na- tura, veritatem determinatam habet: & hoc modo ſuper illud fertur intuitus diuinae cognitionis, vt ait queſt. 2. de Verit. art. 12. ad 1. vt explicet Ariſtotelem dicentem lib. 1. Perihierem. cap. 8. in contingentiibus ſingularibus, & futuris non eſſe veritatem determinatam.* De conciliatione au- tem deſumpta ex decreto efficaci diuinã volunta- tis nullum veſtigium hæcenus deprehendere po- tuimus in S. Thomã, multoque minus in Ari- ſtotele; quin potiùs vtrumque renixurum præ- ſcientiã diuinã fundatã in decreto antecedenti, & efficaci, cuius ratione futurum contingens abſolutum compararet veritatem determinatam, probare aggredior in *ſect. ſeq.*

SECTIO CCCXXVI.

Doctrina proxima fundamentum refer- tur, eoque magis curgeri, qui nobis illud obijciunt, quàm nos; imò nos inſtructos PP. Eccleſiæ præſidio, neuiquam curgeri, tentamus oſten- dere.

4585 **M**Otiuum Ariſtotelis duplici confirmatione vallatum huiusmodi fuit, prout ab Au- thore Curſus illius Theologiæ expenditur, & prout etiam adſcribitur S. Thomã: Si omnis af- firmatio, vel negatio de futuris contingentiibus abſolutis eſſet determinatè vera, vel falſa, atque aded futura illa haberent determinatam futuri- tionem, vel non futuriſationem, ſequeretur, ne- ceſſe eſſe, quòd omnis affirmans, vel negans dicat determinatè verum, vel falſum. Ergo ſe- queretur, neceſſe eſſe, omnia determinatè eſſe, vel non eſſe, & conſequenter cuncta ex neceſſi- tate euenirent, tollereturque contingentiã, & indiffe-

indifferentia ad vtrumlibet. Conſtituitur pri- mò: Si futura illa haberent futuriſationem, vel non futuriſationem determinatam, indeque pro- poſitiones de illis eſſormatæ eſſent ſignatim veræ, vel falſæ, tunc prædicta futura haberent rati- onem futurorum] ex natura rei, & ab intrinſe- co, ſeu neceſſariò; & ſimiliter propoſitiones iam dictæ eſſent veræ eodem modo. Ergo eo ip- ſo peſſum iret contingentiã rerum, & indifferen- tia ad vtrumlibet. Conſtituitur ſecundò: Si in contradicitione determinatè eſſet veritas, aut fal- ſitas, dato curſu Petri v.g. in præſenti, vera fuiſ- ſet determinatè ea pars, quæ aſſerebat, fore curſum: quare fieri non poſſet, vt non foret; & iterum impoſſibile eſſet, non fore. Cum au- tem impoſſibile non eſſe æquipolleat neceſſe eſſe, neceſſarium foret exiſtere curſum Petri; quapropter omnis contingentiã adimeretur. Sic Ariſtoteles, & cum ipſo S. Thomas, prout ex eis Author illius Curſus, in compendium redactus §. 2. & 3. à num. 96. uſque ad 107.

4586 Aſt iſtud motiuum, & confirmationes obti- nent multò maiorem vim, ſi propoſitio diuina affirmans certò ex aeternitate, Petrus v. g. tali tempore ſcribet, ſupponat decretum efficacis diui- num de ſcriptione exequenda tunc temporis. Nam obici ex ſcientia certa ſcriptionis, accedet alius ex decreto efficaci, quòd ſit ſuppoſitio an- tecedens vſum libertatis Petri in ſcribendo, vel non ſcribendo, quòdque ſit eſſentialiter conne- xum cum ſcriptione. Si ergo Ariſtoteles, & cum ipſo S. Thomas ob incoluntatem libertatis crea- tæ anxij fuerunt circa veritatem propoſitionum de futuro contingenti abſoluto, necnon circa ea- rum falſitatem, conſiderent ſe in longè graui- orem difficultatem, ſi vltra propoſitionem diui- nam certò affirmantem fore curſum Petri, ad- derent decretum diuinum præſtituens ante- cedenter efficaciter eundem curſum; ſeu ſi in tali decreto fundarent propoſitionis illius cer- titudinem, veritatemque determinatam for- malem, & ſcriptionis affirmatæ obiecti- vam, intrinſecam, & fundamentalem; ſeu ſi ſcientiã illi diuinã ſpeculatiuã, & intuitiuã, at- que viſionis ob reſpectum ad ſcriptionem præ- ſentem pro ſua temporis differentia, adderent ob reſpectum ad decretum efficacis, cui inuiteretur, prædictæ, & factiue conceptum importan- tem ex ſe maius periculum humanæ libertati, quàm ſi præciſè contempleretur ſcriptionem ſcientia illa.

4587 Explicationis maioris gratiã moneo, diſpu- taſſe ſic, qui Deo detrahebant præſcientiam fu- turorum contingentiã abſolutorum: Si ſcit Deus ſcriptionem Petri futuram, certè illud eue- niat: ſi certè eueniet, nulla fortuna eſt. Eſt au- tem fortuna. Rerum igitur futurarum nulla præ- ſentia. Ita verbo tenus Tullius in lib. 2. de *Di- uinatione*. Qui ſi audiret, non modò Deum ſcire, ſed etiam antecedenter efficaciter prædeſi- gnare ſcriptionem Petri futuram, & ideo ſcire, quia prædeſignauit, & velut aſſeri cum Lucano lib. 9. de *Bello civili*,

Non vocibus vllis
Nunnen eger, dixitque ſemel naſcentibus
author

Quidquid ſcire licet,
aſſurgeret maioris cum impetu, & libertatis
creatæ excidium inferret tum ex intellectu, tum
ex voluntate Dei.

4588 Iterum moneo, rationem, quam illius Curſus Author ait eſſe ex doctrina Ariſtotelis & S. Tho- mæ, non magis eſſe contra nos, quàm contra ipſum. Nam ei rationi ſic propoſitæ: Si omni affirmatio, vel negatio de futuris contin- gentibus abſolutis ſit determinatè vera, vel falſa de- penderet à decreto efficaci Dei (vt ipſe vult) ſive independenter ab illo (vt nos volumus) at- que aded futura præſata, ſive dependeret, ſive independenter à decreto illo, habeant futuriſatio- nem, vel non futuriſationem determinatam; ſe- quetur, neceſſe eſſe, quòd omnis affirmans, vel negans, ſive dependenter, ſive independenter à decreto illo, dicat determinatè verum, vel falſum, &c. Ei, inquam, rationi ſic propoſitæ respon- dere debet non minus, quàm nos, Author illius Curſus. Nos quidem nullo labore responde- mus, concedendo Antecedens, & negando Con- ſequentiam; quia quòd propoſitio, *Ioannes cras amabit*, ſit determinatè vera, vel determinatè falſa, conſiſtit in conformitate, vel difformita- te cum amore Ioannis futuro, & vel non futuro cras; eaque conformitas, vel difformitas eſt ſup- poſitio conſequens vſum libertatis Ioannis in amando, vel non amando cras. Ideo enim ve- rum eſt dicere, *Ioannes cras amabit*, quia Ioan- nes tunc amaturus eſt; vel ideo falſum eſt dice- re illud, quia Ioannes tunc non eſt amaturus: & non è contra, ided Ioannes cras eſt, vel non eſt amaturus, quia verum, vel falſum eſt dicere il- lud; quippe nec propoſitio illa, neque eius ver- itas, vel falſitas cauſa eſt, vt ſit, vel non ſit fu- turus Ioannis amor. Vnde non ſequitur, neceſ- ſe eſſe Ioannem determinatè amare cras, vel non amare cras determinatè; proindeque etſi propo- ſitiones de futuris contingentiibus abſolutis ſunt veræ, vel falſæ determinatim, non eſt indè con- ſequens, cuncta ex neceſſitate euenire, deſtrui- que contingentiã, & ad vtrumlibet indiffe- rentiam. Ex quo patet ad ſecundam confirma- tionem quæ in rationem principalem recidit. Et ad ſecundam dicimus, ſi quidquid conueniret re- bus independenter ab omni decreto libero diui- no, conueniret eis ex natura rei, & omninò ne- ceſſariò; non tamen quidquid conuenit inde- pendentem à decreto per ſe efficaci, quandoqui- dem ſatis ſit dependentia ab indifferenti, vt quòd conuenit rei, conueniat liberè, vel contingenter. Hæc eſt noſtra reſponſio.

4589 Sed illius Curſus Author non ita promptè ex- pediret ſe. Nam quã viã euitaret, ne laderet li- bertatem Ioannis, & ne ei importeret neceſſitatem amandi enuntiatio diuina affirmans ab aeterno cum eſſentiali veritate, & certitudine amorem Ioannis tali tempore, ratione decreti diuini effi- caciſſimi antecedentis cauſaliter amorem, & connexti eſſentialiter cum ipſo; cui decreto ea enuntiatio innitatur? Vt enim ait Nemelius lib. de natura hominis, cap. 35. *Si iſdem cauſis poſitis: om- nino neceſſe eſt, eadem fieri, nec fieri poſeſt, vt aliquando ſic, aliquando aliter eueniat, quòd il- la ex aeterno tempore præfixa, ſtatutaque ſint: ne- ceſſe eſt & animalis (rationalis) appetitionem (id eſt volitionem) omni modo, & ex omni parte, iſdem cauſis poſitis, ita fieri. Quod ſi verò etiam appetitus neceſſariò conſequitur, ubi re- linquitur, quòd in noſtra poteſtate eſt? Debet enim eſſe liberum, quòd in noſtra poteſtate eſt. Eſſet autem liberum, ſi iſdem poſitis cauſis, in nobis eſſet aliquando appetere, aliquando reſu- gere.*

gere. At si necessariò appetitus sequitur, certè etiam fato sunt, quæ appetitum sequuntur, etsi à nobis fiant, & naturâ nostrâ, & appetitu, & iudicio. Si enim fieri posset, ut appetitus non sequeretur, falsa esset hæc enuntiatio, *Isdem causis positis, eadem sequi necesse est.* Et ut inquit S. Thomas in 4. dist. 49. quæst. 1. art. 3. quæstionum. 2. ad 1. Potentia rationalis se habet ad opposita in his quæ ei subsunt; & hæc sunt illa, quæ per ipsam determinantur. Non autem potest in opposita illorum, quæ sunt ei ab alio determinata; & ideo voluntas non potest in oppositum eius, ad quod ex divina impressione determinatur: potest autem in oppositum eorum, quæ sibi ipsa determinat. Iuxta quos duos Patres, quo pacto saluam relinquet, & inuolamam Petri libertatem ad amandum, & non amandum, qui adstruit eius voluntatem ad amandum determinari à Deo ex æternitate per decretum causaliter antecedens, & efficax; quo cum non stat, ut illa possit in oppositum extremi præscripti ab ipso, nempe in amorem; & ad quod ut antecederet suppositum, nequit sequi aliquando amor, aliquando non amor, sed debet sequi amor determinatè? Et cum mouens tunc ex necessitate causat motum in mobili, quando potestas mouentis excedit mobile, ita quod tota eius possibilitas mouenti subdatur, pro ut docet idem Angelicus Præceptor 1. p. quæst. 82. art. 2. ad 2. qui fiet, ut si tota possibilitas voluntatis creatæ motæ subdatur decreto antecedenti, & efficaci, ita ut ab hoc excudatur virtus restituta illius, non moueatur illa ex necessitate contraria libertati indifferentiæ? (Umque etiam nec sit meritorium, vel demeritorium, quod aliquis sic ex necessitate agit, quod vitare non possit, ut tradit idem S. Doctor quæst. 6. de Malo, art. unico, in corp. qui fiet, ut voluntatis creatæ operatio inuitabilis ab ea, ex suppositione antecedenti decreti efficaci meritoria sit, vel demeritoria, dignaque laude, vel vituperio?

4590 Et utrumque se expediret ab hac ratione Author illius Cursus, diffiteri non posset molestiorem, aut operosiorē sibi, quàm nobis. Cum enim ea petatur ex impossibilitate propositionis veræ de futuro contingenti cum contingenti, & libertate eiusdem futuri, negare nequiret conciliationem diuinæ præscientiæ cum libertate creatæ faciliorem esse in nostra, quàm in sua sententia, ut qui *disp. 10. dub. 7. §. 4. numero 120.* impugnet nostram ob nimiam eius conciliationis facilitatem. Quam tamen ex PP. Ecclesiæ didicimus, & præcipuè ex S. Augustino, qui respondens Tullio explicitè, & Aristoteli implicitè, concludit tractationem de hac materia in lib. 15. de Ciuit. Dei, cap. 10. his verbis: *Quocirca nullo modo cogimur, aut retentià præsentia Dei, tollere voluntatis arbitrium, aut aut retento voluntatis arbitrio, Deum (quod nefas est) negare præscium futurorum. Sed virumque amplectimur, virumque fideliter, & veraciter confitemur. Illud, ut bene credamus; hoc, ut bene viuamus. Mille autem viuunt, si de Deo non bene creditur. Unde absit à nobis, eius negare præscientiam, ut liberi esse velimus, quo adiuvante sumus liberi, vel eramus. Proinde non frustra sunt leges, oburgationes, exhortationes, laudes, & vituperationes; quia & ipsas futuras esse præscit, & valent plurimum, quantum eas valituras esse præscit; & preces valent ad ea*

impetranda, quæ se precantibus concessurum esse præscit; & iuste premia bonis factis, & peccatis supplicia constituta sunt. Neque enim ideo peccat homo, quia Deus illum peccatum præscit; imò ideo non dubitatur, ipsum peccare, cum peccat, quia ille, cuius præscientia falli non potest, non fatum, non fortunam, non aliquid aliud, sed ipsum peccatum esse præscit; qui si noluit, utique non peccat; sed si peccare noluerit, etiam hoc ille præscit. Huc usque Sanctus Augustinus. Et similiter Sanctus Hieronymus lib. 3. aduersus Pelagianos, pag. 883. tom. 1. Non ideo peccauit Adam, quia Deus hoc futurum nouerat; sed præscit Deus, quasi Deus, quod ille erat propria voluntate facturus. Rursus ad cap. 16. Hieremie, vers. 3. Non ex eo, quod Deus scit futurum aliquid, idcirco futurum est; sed quia futurum est, Deus nouit, quasi præscit futurorum. Iterum ad cap. 2. Ezechielis, vers. 5. Præscientia futurorum mali, vel boni, immutabile (videlicet antecederet) non facit quod Deus futurum nouerit. Non enim quia ille euentura cognoscit, necesse est, nos facere quod ille præscit; sed quod nos propria voluntate sumus facturi, ille nouit futurum, quasi Deus. S. Damascenus in Dialogo aduersus Manichæos, pag. 716. Ac quidem vis Dei præsciens à nobis causam haudquaquam habet. At verò ut ea, quæ facturi sumus, præsciat, à nobis proficiscitur. Nam si facturi non essemus, ne ipse quidem quod futurum non esset, præsceret. Et quidem Dei præscientia vera, atque inuolabilis est; verum ipsa haudquaquam causa est, cur omnino fiat id, quod futurum est; quin potius, quia hoc, vel illud facturi sumus, præscit idcirco. Multa porro præscit, quæ ipsi minime grata sunt. Nec propterea tamen ipse horum causa est. Ita SS. Augustinus, Hieronymus, & Damascenus. [Et certè si ad antiquos Doctores te conuertas, reperies, ferè omnes in vnam hanc conuenisse sententiam,] ut inquit iam in num. 2108. transcriptus, & laudatus grauissimus ac sapientissimus Franciscus Romanus, Generalis Magister Sacri Ordinis Prædicatorij, lib. de libert. operum, & necessit. verit. 8. pag. 49. Huic magno viro minima nostra Societas Iesu in sui origine refert accepta insignia beneficia. Et quod ipse testatur, non poterit non certum indicari ab eo, qui legerit Ruyzium *disp. 33. de Scientia Dei, sect. 3. & 4. disp. 36. sect. 1.* Martinonum *disp. 9. de Deo, sect. 4. num. 30. sect. 12. num. 130. disp. 12. sect. 7. num. 42. & 43.* Raynaudum in *Disciplina Morali, dist. 2. ex num. 337.* & in *Theologia naturali, dist. 8. ex num. 21.* Sherlogium part. 2. *Respons. sect. 3. numero 12.* egoque pro ut se obtulit, aut offerret occasio, PP. aliquot ex tanto numero selegi, aut seligam.

SECTIO

SECTIO CCCXXVII.

Num sit S. Thomæ doctrina, contingentiæ ideo esse futura, quia à Deo cognoscuntur; & absolutorum causam esse diuinam visionis scientiam? Vtrumque à S. Doctore negari probatur.

4591 I Dem Author Cursus illius, *disp. 10. dub. 4. §. 2. num. 79.* & Gonerus *disp. 6. art. 4. §. 3. pag. 491.* valde fidunt huic argumento ex auctoritate S. Thomæ docentis 1. p. quæst. 14. art. 8. ad 1. aliiſque in locis, quod non ideo Deus præscit aliquid, quia est futurum; sed è contra, ideo est futurum, quia Deus illud præscit, scilicet per suam scientiam, adiunctâ voluntate efficaci. Ergo iuxta S. Doctorem, ante talem præscientiam, pro ut habet adiunctam voluntatem efficacem, non potest aliqua futurio in rebus determinatè, & infallibiliter cognosci à Deo. Siquidem ante hoc nulla est determinatè, & infallibilis futurio in rebus; ac proinde nequit dari scientia antecedenter ad prædictum decretum, per quam cognoscantur aliqua futura; quippe cum ante illud non sit vllum futurum, quod rationem futuri determinati, & infallibilis habeat.

4592 In primis hæc obiectio vltimum valet ad probandum, voluntatem diuinam efficacem, quæ ut actu existens, requiratur ad futurum contingens absolutum, & ad eius à Deo cognitionem per scientiam visionis, requiritur ut existentem conditionatè ex parte actus, ad futurum conditionatum, & ad eius à Deo cognitionem per scientiam conditionatam.

4593 Deinde obiectio non valet ad probandum, voluntatem diuinam efficacem, quæ sit omninò absoluta pro futuro contingenti absoluto, & quæ (ut intendunt arguentes) sit absoluta subiectiuè, & conditionata obiectiuè pro conditionato. Nam ex eo, quod S. Thomas dicat, scientiam Dei non esse causam rerum, nisi secundum quod habet voluntatem coniunctam, aut nisi adiuncta voluntate, solum sequitur, nihil posse causari à scientia Dei, nec accipere existentiam, nisi mediante decreto libero, ac proinde nec intelligi ut absolute futurum ante illud. Id quod nos abique vlla hæsitacionis vmbra fatemur; simulque negamus, requiri pro omni futuro absoluto decreto per se, & suapte naturâ efficaci, connexionque antecederet cum illo; & à S. Thoma id vltimè assertum. Itaque, etsi loquendo de actibus liberis creatis absolute futuris, dicamus non requiri huiusmodi decretum; affirmamus tamen, requiri aliud, quod sit indifferens, seu ita offerens concursum ad actum liberum creatum, ut ex se possit coniungi cum eius carentia. Et supponimus, requiri decretum efficax circa principia proxima actus, tamen non circa actum ipsum liberum. Unde in nostra sententia, deriuata ex S. Thomæ doctrina, Deus sine vtroque hoc decreto nunquam per visionis scientiam cognoscit nostrum actum liberum, tamen in vtroque eo præcisè, tanquam in medio, non cognoscat ta-

lem actum. Et quidem cum nostri actus liberi causentur à Deo, ut à principio, cooperante cum voluntate nostra, tanquam cum comprincipio determinante, & eligente, quippe ipsa sola determinet quid teneat, solaque eius operetur electio, ut ait S. Anselmus lib. de Concordia, cap. 6. & ut S. Ennodius lib. 2. epist. 23. nostra electionis sit, quod beneficia gratia demonstrata settemur; & ut Gregorius Ariminensis in 2. dist. 35. quæst. 1. art. 3. ad 8. Deus sequatur determinationem voluntatis nostre, quoniam ideo Deus agit illum actum, quia cum voluntas agit; & non ideo, quia Deus agit, voluntas agit; & ut S. Hieronymus in cap. 49. Isaie, vers. 4. potentiam suam Deus nostro arbitrio dereliquerit: inde fit, scientiam Dei non nisi decreto indifferente debere, & posse esse causam nostrorum actuum liberorum, & non nisi motione indifferente debere, & posse mouere nostram voluntatem operaturam indifferenter. Si verò sermo sit de rebus, quæ causantur à Deo tanquam à causa determinante, concedimus, scientiam Dei non esse causam earum, nisi mediante decreto ex se efficaci. Quapropter obiectio inefficax prorsus est ad suadendum decretum efficax absolutum omnino, pro futuro contingente absolute voluntatis creatæ; & absolutum subiectiuè, conditionatumque obiectiuè pro conditionato.

Tertid falsè dicitur, S. Thomam expressè asserere, quod non ideo Deus præscit aliquid, quia futurum est; sed econtrà, quod ideo futurum est, quia Deus illud præscit. Atque ut sensus S. Doctoris perspicuè eluceat, sciendum est, tractare in loco citato, num scientia Dei sit causa rerum? Et pro negante conficit tria argumenta. Primum ex Origene dicente lib. 7. in Epist. ad Rom. ad cap. 8. vers. 29. Non propterea à aliquid erit, quia id scit Deus futurum; sed quia futurum est, ideo scitur à Deo antequam fiat. Secundum, quia alioqui creatura essent æternæ, si Dei æterna scientia esset earum causa. Tertium, quia cum scientia sit posterior scibili, & mensurata ab iplo, nequit Dei scientia causa esse creaturarum, quas scit. In contrarium autem adducit S. Augustinum, cuius hæc sunt verba lib. 11. de Trinit. cap. 13. *Præsentis creaturas suas, & spirituales, & corporales, non quia sunt, ideo nouit Deus; sed ideo sunt, quia nouit; non enim nescitis quæ fuerat creaturas. Quia ergo scit, creatur; non quia creatur, scit. Nec aliter ea scit creatura, quàm creando.* Et antea in lib. 6. cap. 10. *Cum decedant, & succedant tempora, non decedit aliquid, vel succedit scientia Dei. Non enim hæc, quæ creata sunt, ideo sciuntur à Deo, quia facta sunt; ac non potius ideo facta sunt, vel mutabilia, quia immutabiliter à Deo sciuntur.* Et in lib. 13. Confessionum suarum, cap. 38. *Nos ista, quæ fecisti, videmus quia sunt; tu autem quia vides, ea sunt. Et nos videmus, quia sunt; & intus, quia bona sunt: tu autem ibi vidisti facta, ubi vidisti faciendâ.* Consonat S. Gregorius lib. 20. Moralium, cap. 23. aliàs 24. inquit: *Quia ea, quæ nobis futura sunt, videt Deus, quæ tamen ipsi semper præsentia sunt, præscit dicitur, quamvis nequaquam futurum prævideat, quod præsentis videt. Nam & quæque sunt, non ab æternitate eius ideo videntur, quia sunt; sed ideo sunt, quia videntur.* Et lib. 32. cap. 6. aliàs 5. *Quomodo Deus præteritorum reminiscitur, cum ipsa, quæ in semetipsis præterierunt, eius nunquam semper præsentia assistunt.*

affiſtunt? Aut quomodo abſentium recordatur, dum omne quod eſt, per hoc illi præſto eſt, quod in ipſo eſt? Quod ſi ei præſto non eſſet, omnino non eſſet: nam non exiſtentia videndo creat, exiſtentia videndo continet. Quidquid ergo Creator non videt, eſſentia ſubſiſtendi caret. S. etiam Petrus Chryſoſtomus Serm. 34. ad illa verba Matth. 9. verſ. 22. Ieſus conuerſus, & videns eam, mulierem, quæ languinis fluxum patiebatur, ait: Vidit illam diuinis oculis, non humanis; vidit, vt ſaluti redderet, non vt agnoſceret quam ſciebat. Vidit eam. Donatur bonis, malis caret, quem viderit Deus. Vidit ergo illam Deus, & intuendo reddidit ſic felicem.

4595 Deciſio S. Thomæ eſt, ſcientiam Dei eſſe cauſam rerum, non ſecus ac ſcientia artificis cauſa eſt artefacti. ſed cum Deus ſit agens liberum, non eſſe cauſam eius ſcientiam, niſi ſecundum quod habet voluntatem, ſeu volitionem liberam coniunctam. Non exprimit verbis ſuis S. Doctor de qua ſcientia loquatur, non de ſimplicis intelligentiæ cognofcentis res vt poſſibiles; num viſionis cognofcentis vt futuras, actiue pro ſua ſaltem temporis differentia exiſtentes? Sed de priori loqui, & non de poſteriori, tradit ipſe S. Doctor, vel alius eius nomine in Tract. de Prædeſt. cap. 4. in principio, inquit: Si præſcientia Dei accipiatur pro ſimplici notitia futurorum, certum eſt, quod ipſa, niſi in quantum eſt ſcientia artiſtis operantis res præſcitas, & ſecundum quod adiungitur voluntati, non eſt cauſa rerum præſcitarum, vt ex iamdictis apparet; nimirum ex c. 3. in quo arguitur, an præſcientia Dei eſſet cauſa rerum præſcitarum? & eodem modo, ac in articulo quem declaramus. Vbi ſcientia Dei comparatur cum artificis creati ſcientia, quæ cum dirigit ad conſtruendum artefactum. Hæc verò ſcientia non eſt viſionis, ſupponensque voluntatem faciendi efficacem, vt interpretantur Thomiſtæ moderni; ſed eſt ſcientia operis vt factibilis, modique quo poſſit fieri, ita vt inde moueri queat artifex ad volendum efficaciter illud, & ad applicandam vim ſuam operatiuam erga illius tali modo effectiorem, indeque perfectio iam opere videtur illud, & contempletur. Ibi etiam dicitur à S. Thoma, ſcientiam Dei non eſſe cauſam rerum, niſi ſecundum quod habet voluntatem coniunctam, quia cum forma intelligibilis, ſeu ſcientia ad oppoſita ſe habeat, non produceret determinatum effectum, niſi determinaretur ad unum per appetitum. At ſcientia viſionis, & fundata in decreto eſſentialiter connexo cum exiſtentia obiecti, non ſe habet ad oppoſita; neque enim eſt indifferens ad poſitionem, vel non poſitionem effectus, neque ad huius potiùs quam alterius, vt per ſe eſt manifeſtum. Non ergo de huiusmodi ſcientia ſermo eſt S. Thomæ. Et conſignatur, quia in reſponſ. ad 1. ait, ſcientiæ non competere rationem cauſalitatis, niſi adiuncta voluntate, ſcilicet pro poſteriori; id quod non ſcientiæ ſupponenti decreto, vti ſupponit ſcientia viſionis, ſed præuerti illud, vti præit ſcientia ſimplicis intelligentiæ, competit. Eandem phraſin reperit art. 9. ad 1. Integra verba ſunt: Scientia eſt cauſa rerum, voluntate adiuncta. Vnde non oportet, quod quæcumque ſcit Deus, ſit, vel fuerit, vel futura ſit; ſed ſolum ea, quæ vult eſſe, vel permittit eſſe. Et iterum; Non eſt ſcientia Dei, vt illa ſit, ſed quod eſſe poſſit. Quibus ſimilia ſunt art. 16. ad 1.

Scientia Dei eſt cauſa, non quidem ſui ipſius, ſed aliorum. Quorundam quidem actu, ſcilicet eorum, quæ ſecundum aliquod tempus ſunt; quorundam verò virtute, ſcilicet eorum, quæ poſſeſt facere, & tamen nunquam ſunt. Vtraque hæc verba de ſcientia Dei, vt cauſa, neſtquam congruunt ſcientiæ viſionis, ſed ſoli ſimplicis intelligentiæ; nam quæ nunquam ſunt, ſed tantum poſſunt fieri, non niſi ſimplicis intelligentiæ ſunt obiecta.

Eandem quaſtionem iterat S. Thomas quaſt. 2. 4596 de Verit. art. 14. & in corp. inquit: A Deo, cum ſit cauſa omnium prima, procedunt effectus, mediantibus cauſis ſecundis? Vnde inter ſcientiam Dei, quæ eſt cauſa rei, & ipſam rem cauſatam inuenitur duplex medium; vnum ex parte Dei, ſcilicet diuina voluntas; aliud ex parte ipſarum rerum, quantum ad quosdam effectus, ſcilicet cauſa ſecunda, quibus mediantibus promouentur res à ſcientia Dei. Additque ad 2. Quia res procedunt à ſcientia, mediante voluntate, non oportet, quod in eſſe prodeant quæcumque eſt ſcientia, ſed quæcumque voluntas determinat. Iam ſi inter diuinam ſcientiam cauſantem, & rem ſcitam cauſatam mediat diuina voluntas ex parte Dei, non erit ea ſcientia viſionis fundata in decreto efficaci; ſic enim potiùs medietur ſcientia conſequuta ad decretum, quam ipſum decretum. Si item res ſcita procedit à ſcientia, voluntate mediante, ſequitur ſcientiam, à qua procedit, non eſſe viſionis, ſupponentem decretum efficacem, vt pote inter quam, & rem ſcitam nihil mediet; nam decretum, quod poſter mediet, anteuertit talem ſcientiam. Omitto, ſi S. Thomas ad 2. loqueretur de ſcientia viſionis, non dicitur, non oportere quod res prodirent in eſſe, quæcumque eſt ſcientia; cum econtrà impoſſibile ſit, ſaltem conſequenter, vt res à Deo viſæ eam ſcientiã non exiſtant pro ſua temporis differentia.

Neque ſibi contrarius eſt Sanctus Thomas 4597 ſcribens in 1. diſt. 39. quaſt. & art. 1. ad 5. Licet eſſe, & ſcire ſint idem ſecundum rem; tamen ſcire ſequitur voluntatem vt imperatum ab ipſa; eſſe autem, non: & ideo eſſe ſuum non ſubiaceat libertati voluntatis, ſicut ſcire operatiuum creaturæ. Et diſt. 38. quaſt. & art. 1. in corp. dicens, diuinam ſcientiam non dicere perfectam rationem cauſalitatis, niſi ſecundum quod adiungitur voluntati. Et quaſt. 2. de Verit. art. 13. in corp. Secundum quendam modum ſcientia Dei eſt tantum exiſtentium in præſenti, præterito, vel futuro, ſcilicet ſecundum quod ordinatur ad opus, quod facit voluntas. Non ſibi, inquam, eſt contrarius. Nam in poſtremis his verbis non aliud intendit, quam diuinam ſcientiam, quæ ex parte ſui eſt æqualiter entium, & non entium, reddi ſcientiam entium, ſeu exiſtentium, quatenus per voluntatem ordinatur ad opus; quæ ordinatione præſuppoſita, induit denominationem ſcientiæ viſionis inueniens opus illud vt iam exiſtens, cuius cauſa fuerit ſcientia æqualiter entium, & non entium, ſeu dicta ſimplicis intelligentiæ, determinata, & admota ad illud per voluntatem. Media verba non poſtulant, vt ſcientiæ cauſantis adiunctio ad voluntatem ſit ad hanc, tanquam ad quid prius ipſa. Quod ſi hinc inferas, neque vnam eſt noſtris ſuperioribus ponderationibus, deſumptam ex eodem verbo, vrgeri; non multum contendam

rendam pro ea, vt ſecurim ab aliis. Priora verba procedunt de diuino ſcire operatiuum creaturæ, quod ſit ſcientia ſimplicis intelligentiæ; nam hæc, vt actualiter operatiuum creaturæ, ſequitur voluntatem, ſubiaceatque libertati eius, & eſt velut quid ab ea imperatum.

SECTIO CCCXXVIII.

Continuatio eiusdem propoſiti, & confirmatio ex multis aliis PP.

4598 Hinc ad primum argumentum ex Origenis authoritate reſpondet S. Thomas, eam interpretans quoad primam partem illam, Non propterea aliquid erit, quia id ſcit Deus futurum, Origenem attendiſſe ad rationem ſcientiæ, cui non competit ratio cauſalitatis, niſi adiuncta voluntate; id eſt, Origenem intendiſſe, ſcientiam diuinam (ſcilicet ſimplicis intelligentiæ) non eſſe cauſam obiecti creati, aut rei ſcitæ, niſi accedente libero diuinæ voluntatis decreto. In ſecunda authoritatis parte illa, Quia futurum eſt aliquid, ideo ſcitur à Deo antequam fiat, ait S. Thomas, intelligendum eſſe Origenem ſecundum cauſam Conſequentiæ; ſequitur enim, ſi aliquid ſit futurum, quod Deus illud præſcirit: minimè verò eſſe intelligendum ſecundum cauſam eſſendi; quod enim futurum eſt, non eſt cauſa, vt Deus illud præſcirit; id eſt, obiectum creatum, ſeu ſcitum, non influit phyſicè in ſcientiam diuinam, nempe viſionis, determinando cauſaliter per ſe, vel per ſui ſpeciem impreſſam. Hæc eſt S. Thomæ interpretatio, quin neque ex Origenis, neque ex ſui ſententia neget obiectum creatum, ſeu rem ſcitam futuram eſſe ordine rationis, & quaſi naturæ, cauſalitatiſque priorum diuinæ præſcientiæ. In art. illo 14. quaſt. 2. de Verit. ad 1. S. Thomas eodem modo interpretatur Origenem quoad poſterioſem partem, ita vt ea non importet cauſam eſſendi, ſed inferendi tantum: quoad priorem autem adhibet aliam interpretationem, quatenus ſcilicet ſcientia Dei non ſit cauſa, quæ inducat neceſſitatem in ſcito, vt ex hoc cogatur aliquid euenire, quia Deus illud ſcit. Iſtiusmodi interpretatio partis prioris (ſi interpretatio dicenda eſt verborum, & non potiùs deſectio ſcopi, ad quem reſpexit Origenes, vt rerum futurarum præſcientia non eſſet earum cauſa, quatenus eſt ſcientia viſionis,) quoniam in præio debeat haberi comparatione alterius traditæ ab eodem S. Doctore in Summa Theologiæ; non intereſt nunc dijudicare. Poſterioris partis repetita vtrobique interpretatio de importata cauſa Conſequentiæ, & inferendi tantum (proxt vox, tantum, excludit cauſam phyſicam eſſendi) comparatur ſecum, vt obiectum futurum, ex quo ad præſcientiam fiat illatio per locum ſaltem extrinſecum, includat ſimul ordinem priorem rationis, & quaſi naturæ, ac cauſalitatis; quatenus conuerſio futura Magdalene v. g. vel proditio futura ludæ per modum occaſionis, & materiæ obiectiæ, diuinum intellectum de ſe indifferenter ad cognofcendam conuerſionem, vel non

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

conuerſionem (puta idem de proditione, vel non proditione) determinari ad cognofcendam conuerſionem præ non conuerſione; quin tamen ex parte Dei deberit exiſtere aliquid abſolutè connexum, & determinatiuum cognofcendæ potiùs conuerſionis, quam non conuerſionis. Dixi paulò ante, per locum ſaltem extrinſecum; nam Origenes poſt verba, quæ interpretatur Sanctus Thomas, addit hæc, non limitata ad peccata futura (vt contra contextum cogitat Gonetus diſputat. 3. articulo 4. §. 2. pagina 146.) ſed comprehendentiã quæcumque contingentiã futura, etiam honeſta. Nam eſt fingamus, Deum non prænoſcere aliquid futurum, ſine dubio erit. Et in his verbis denotat, obiectum futurum eſſe etiam prius præſcientiã in ſubſtendi Conſequentiã, cum valeat, Si obiectum futurum eſſe præſcitur à Deo, erit; & non valeat, iuxta Origenem, Si obiectum erit, præſcitur à Deo eſſe futurum. Non, inquam, valeat per locum ab intrinſeco. Quod quàm ſit extremè oppoſitum recentium Thomiſtarum opinioni de requiſita ſcientia viſionis tanquam cauſa rerum futurarum, nemo non videt. Sed quidquid de hoc ſit, tam Origenes, quam S. Thomas non diſſententur in obiecto contingenter futuro prioritatem rationis reſpectu diuinæ præſcientiæ, quatenus hæc datur in Deo, quia illud in ſe erit, & non viciffim.

Quod luculenter confirmat Origenes apud 4599 Euſebium lib. 6. Preparationis Euangelice, cap. 11. ex editione Noſtri Franciſci Vigeri, pag. 287. inquit: Vt liberè quod res eſt, eloquamur, non Dei modo prænoſtionem rerum cauſam non eſſe (nec enim quem peccatum Deus eſſe præuidit, eum, dum reipſa peccat, ad faciendum quaſi manu ducit,) ſed etiam quod à communi ſenſu remotius quidem, ſed verum tamen eſt, id ipſum, quod futurum ſit, eiſmodi prænoſtionis cauſam eſſe. Nec enim idcirco ſit, quod futurum eſſe cognofcitur, ſed quod futurum ſit, idcirco futurum eſſe cognofcitur. Eadem leguntur in Philocalia, cap. 23. Similiaque alia in lib. 2. contra Celſum. Origeni atrextio S. Iuſtinum Martyrem in Reſponſ. ad q. 58. Orthodoxorum, dicentem: Non eſt præſcientia cauſa eius, quod futurum eſt. Sed quod futurum eſt cauſa præſcientiæ. Siquidem non præſcientiam conſequitur futurum; ſed futurum conſequitur præſcientiam, & haudquaquam præſcius eſt cauſa futuri. Quocirca non Chriſtus cauſa eſt proditionis Iudæ, verum proditio eſt cauſa Domini præſcientiæ. Atque de Diabolo, & primo homine (quorum cauſam Deus præſcivit,) eadem eſt ratio.

Vnde Zumel tom. 2. Variarum diſſp. in 1. p. 4600 concludit. 1. §. Hanc aſſertionem, pag. 14. debuiſſet reuereri magis authoritatem Origenis, quam vt ſcriberet, ſe decernere contra eum. Nam vno velut ore Origenis eſſantur omnes ſerè alij Patres Græci & Latini. Imò & Zumel decreuit contra ſe in 1. p. quaſtione 14. art. 8. in Appendice, §. Quarto colligo, pag. 381. vbi non ſecus, ac S. Thomas, & nos interpretatus fuerat Origenem, conſentientibus in re Machino diſſp. 2. ſect. 1. & 2. Nazario Dominicano ad illum art. 8. contr. 1. per totam. Quamquam verò Gonetus diſſp. 3. art. 2. §. 1. pag. 112. dicat, S. Thomam diſſolueri authoritatem Origenis, credo Gonetum vſurpare verbum illud pro interpretari; nam ipſe in art. 4. interpretatur illam, & (vt iudicat)

lii adhaerens

adharens Sancto Thomæ, qui cum esset summe veritatis in lectione SS. PP. non poterat non scire, Origenis pronuntiatum esse velut effectum cæterorum PP. Sed illud in Gonetio art. 8. §. 2. pag. 150. non est prætereundum, quod similitudines, quibus utuntur PP. ut probent, diuinam scientiam futurorum contingentium non officere ipsorum libertati, & quibus per PP. manus acceptis nos argumentamur, ut probemus scientiam visionis non esse illorum causam, sed tantum intueri illa, & contemplari; dicat, populares esse, & ad vulgi captum accommodatas. Quarum una est illa S. Augustini lib. 3. de lib. arb. cap. 4. *Sicut tu memoria tua non cogis facta esse, que præterierunt; sic Deus præscientia sua non cogit facienda, que futura sunt.* Altera immediatè antea proposita ab eodem S. Doctore interrogante Euodiam, *Unde tibi videtur, aduersum esse liberum arbitrium nostrum præscientia Dei? Quia præscientia est, an quia Dei præscientia est? Cui cum responderet Euodius, Quia Dei potius.* Insurgit S. Doctor: *Quid ergo, si tu præscieris, peccaturum esse aliquem, non esset necesse, ut peccaret? Cumque rursus responderet Euodius, Imò necesse esset, ut peccaret; non enim aliter esset præscientia mea, nisi certa præscirem.* Accurrit S. Doctor: *Non igitur quia Dei præscientia est, necesse est fieri que præscierit; sed tantummodo, quia præscientia est, que si non certa præscit, utique nulla est.* Cumque consentiret Euodius, & subinde quæreret, *Quorsum ista?* Reponit S. Doctor: *Quia nisi fallor, non continuo tu peccare cogeres, quem peccaturum esse præscires; neque ipsa præscientia tua peccare eum cogeres, quavis sine dubio peccaturus esset; non enim aliter id futurum esse præscires.* Sicut itaque non sibi aduersantur hæc duo, ut tu præscientia tua noneris, quod alius sua voluntate fuerit: ita Deus, neminem ad peccatum cogens, præsidet tamen eos, qui propria voluntate peccabunt. Hac ex similitudine sic nos solemus argumentari: Ideo creata cognitio futuræ actionis liberæ, etsi supponatur essentialiter vera, non necessitat ad eam, quia non influit in eam, nec est eius causa, neque antecedens natura, sed speculatiuè tantum contemplans eius existentiam. Ergo diuina visionis scientia, eo quod non sit antecedens natura, neque præctica, sed solum speculatiua representatio futuræ operationis liberæ, non erit inimica illius libertati; vel è contra erit inimica, si sit antecedens, & in hoc discriminetur à creata cognitione essentialiter vera, provt S. Augustino potuisset respondere Euodius. Quare S. Doctor similitudine præfatâ intendebat diuinam visionis scientiam non esse causam operationis nostræ liberæ, uti neque esset cognitio creata, quam quis essentialiter veram haberet de ea. Idemque ipsum intendebat eo alio exemplo reminiscentiæ de actione libera præterita; nam si diuina visionis scientia causa esset, interueniret manifesta disparitas, ut hæc potius, quam illa incommoda foret libertati. Dicere autem verumque exemplum esse popolare, & solummodo accommodatum ad vulgi captum, non poterit qui aduertat, S. Doctorem non concionari ibi ad populum, sed agere cum homine, quem ineffabiliter mouet inuicibilissimus nodus diuinæ præscientiæ, & libertatis creatæ; qui que difficultate pro-

posita, maximam partem hominum torquente, pulsarit vehementer, ut ait S. Augustinus cap. 2. vix alio modo in sequentibus capitibus nodum illum, & difficultatem extricans.

Legitur etiam in Theodoro ad cap. 8. Epist. 4601 ad Rom. vers. 29. aliud exemplum his verbis: *Nemo præscientiam horum esse causam dicat; non enim præscientia eos tales effecit, sed Deus, ut Deus, que futura erant, procul prospexit. Neque enim si ferocem equum videns, frenum mordentem, & sessorum minime tolerantem, dixerim eum precipitio appropinquantem casurum, deinde id quod dixi, euenerit, ego equum iniici in precipitium, sed quod futurum erat, prædixi, ex equi ferocia coniecturam faciens. Deus autem vniuersorum omnia procul videt, ut Deus; non tamen huic quidem affert necessitatem, ut virtutem exerceat; illi autem, ut vitam ex vitio instituat.* Cui exemplo mutato à Theodoro ex Origene, cuius verba recitat Eusebius lib. 6. de Præp. Euang. cap. 11. pag. 289. Conforme est illud adductum à S. Damasceno in Dialogo aduersus Manichæos, pag. 716. *Medici, qui dum præscit morbum futurum, non affert morbo causam; sed Medici prænotio est eruditionis ipsius argumentum; prænotio autem causa hæc est, quod ita futurum erat.* Solenneque est in PP. exemplum, quod desumitur ex visione nostra corporali intuentem actionem aliquam nostram externam, quam liberè exerceamus. Atque huc collimat tota S. Thomæ doctrina de præscientia futurorum contingentium absolutorum in æternitate, & de diuina præscientia cognoscente ea, secundum quod actu sunt, non lecus ac vitus corporalis intuetur Petrum liberè sedentem, ut notat 1. p. questione 14. artic. 13. in corp. & lect. 14. in 1. lib. de Interp. ut & Boëtij lib. 5. de Consolatione Philosophiæ, præsa 6. Sancti Anselmi lib. de Concordia præscientiæ cum lib. arb. per 7. capita; & lib. 2. Cur Deus homo, cap. 18. Ioannis Sarrisenberiensis lib. 2. Polycratici, cap. 20. & 21. Quorum exemplorum autoritate, & ratione motus Matthæus Ory, Vicarius Generalis PP. Dominicanorum per Galliam, virque sapientissimus, & de nostra societate in suis principis optimè meritis, manifestum censuit in libro de 5. verbis Pauli aduersus hæreses, [quod visio Dei, quâ videt aliquem agere, vel non agere, non est causa talis actus, vel operationis: sicut homo videns incedentem per viam, non est causa illius incedentem; ita nec Dei visio causa operationis in nobis.]

Adiicio aliud exemplum non minus celebre in Ecclesiæ PP. è quibus recensero octo, eâ ratione conciliantes veritatem prophetiarum de humanis liberis actibus futuris cum ipsorum libertate, quia prophetiæ non erant causa ut fierent, sed potius, quia futuri erant, prænuntiati sunt. Cum itaque hoc exemplo (in quo compertum est, prophetiam reuelationem non esse causam actus futuri reuelati) utantur PP. ad ostendendum, diuinam visionis scientiam de eodem actu componi optimè cum ipsius libertate, putandum est, & hanc ex Patrum mente non esse eius causam, sed tantum intueri eum & contemplari, quia futurus est: sicut & ob hæc rationem à priori, voluntate diuinâ

accedente,

accedente, prædicit illum prophetia, quin verum e contra sit causaliter, illum futurum, quia prophetice est prænuntiatus.

4603 Audiantur iam PP. Sanctus Epiphanius libro 1. aduersus hæreses, in 38. *Tametsi dicat Scriptura, Christum voluisse cruci tradi, aut etiamsi dicat absurditates in extremis diebus per nos perficiendas; non tamen omnino aliquis ex nobis, qui iniqua facimus, excusationem inuenierit, Scriptura testimonium producens, vaticinantis hæc futura esse. Non enim, quia dixit Scriptura, facimus; sed quia facturi eramus, Scriptura prædixit, propter Dei prænotionem.* Sanctus Gaudentius tractat. 3. in Exodum, ad Neophytos: *Synagoga Iudeorum, quod erat crudeliter factura, prædictum est, non insum. Nec ideo factum est, quia prædictum erat; sed ideo prædictum erat, quia erat futurum, ut præsentiam Deus in eis, que per libertatem hominum futura erant, ostenderet.* Sanctus Chrysostomus homilia 60. in Matthæum: *Non ergo putanda est inducere scandala prædictio ipsius (id est Christi dicentis, Necesse est venire scandala); non enim quia futura scandala prædixit, idcirco veniunt; sed quoniam omnibus ventura erant, idcirco prædixit. Non enim fierent, si nollet ea excogitare nequam homines, atque pestiferi: quod si ventura non fuissent, nec ipse futura prædixisset. Ventura verò erant, quia multi erant grauiter, ac incurabili morbo laborantes, qui noluerunt non agere malignè; & ipse quod futurum erat, prædixit.* Sanctus Athanasius serm. de Passione & cruce Domini: *In summa id pro certo haberi debet, Prophetas non solum legum esse magistros, ut que præcipiunt, fieri debeant; sed rerum quoque futurarum indices esse, siquidem non eo quod dicunt, ideo quid fit; sed quia futurum est, ideo ab illis prædicitur: nec fieri potest, ut Propheta mentiantur, cum verè videant.* Sanctus Cyrillus Alexandrinus lib. 9. in Ioannem, cap. 10. versiculo 18. *Nequaquam ob istam causam credimus facta esse ab aliquibus opera, ut adimplerentur Scriptura; sed Spirituum rerum futurarum prænotum, eas prædixisse, ut cum euenerint, pignus Fidei prædictionem habentes, illum, de quo scripta sunt, cerè demum, & indubitato cognoscamus.* Rursus libro 11. cap. 9. vers. 12. *Afferimus, non idcirco periisse proditorem, quia Scriptura dixerit; sed quia omnino periturus erat, peruersitate sua Dominum prodens, Scriptura id prorsus futurum prædixit, que mentiri nequit. Quare Dei verbum omnia præcognoscens, & futura cœ præsentia circumspiciens, præter alia omnia, que de Christo dixit, hoc etiam prænuntiavit, perditum iri discipulum proditorem.* Origenes libro 7. in Epist. ad Rom. cap. 8. versiculo 29. *Non quia Propheta prædixerunt, idcirco prodidit Iudas; sed quia futurus erat proditor, ea que ille propositi sui nequitia gesturus erat, prædixerunt Propheta.* Sanctus Anselmus libro 2. Cur Deus homo, cap. 18. *Quoniam vera fuit Fides eius (nempe B. Virginis credentis, moriturum esse filium suum, ut diceret ex Propheta dicente, Oblatus est, quia ipse voluit,) necesse erat ita futurum esse, sicut credidit. Quod si te iterum perturbat quod dico, Necesse erat, memento, quia veritas Fidei Virginis non*

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

fuit causa, ut ille sponte moreretur; sed quia hoc futurum erat, vera fuit Fides. Quamobrem si dicitur, Necesse erat, ut voluntate solâ moreretur, quia vera fuit Fides, siue prophetia, que de hoc præcesserat; non est aliud, quam si dicas, necesse fuisse, ita futurum esse, quoniam sic futurum erat. Huiusmodi autem necessitas non cogit rem esse, sed esse rei facit, necessitatem esse. Sanctus Thomas libro 3. contra Gentes, cap. 154. *Cognitio, que de futuris habetur ex reuelatione diuina secundum gratiam prophetalem, est omnino certa, sicut & diuina præscientia est certa. Nec tamen certitudo Propheta repugnat contingentia futurorum; sicut nec certitudo scientia diuina. Sic Patres.*

4604 Quorum catenam ideo contextui, quia exemplum hoc, etsi à Nostris delibatum sit, non tamen pro sui meritis hæctenus operose expensum; cum tamen insigne sit, tam ex consensu PP. quam ex intercluso ostio subterfugis. Nam si quod tentari potest, illud vnicè est ex Illustrissimo Godoy tom. 2. in 1. partem, Tractat. 4. disputatione 34. §. 5. numero 85. prænuntiata prophetice de futuris contingentibus non esse quidem vera, quia prænuntiata sunt; Patresque intendisse id, cum quo nihilominus stat, quod sint vera, quia efficaciter, & antecedenter decreta, præscitaque sunt à Deo. Cæterum qui euasione istâ tentatâ, quietus maneret, non prospiceret authoritatî, & scopo Patrum exinde probantium, Dei præscientiam non officere futurorum contingentium, siue malorum, siue honorum libertati, quod præsciat illa, sicut & prænuntiat, quia futura sunt. Quare si Patres reliquissent locum, ut ex suorum animorum sententiis diceretur, illa esse vera & futura, quia decreta & præscita, oleum & operam perdidissent, inculcando toties præfatum exemplum; & illi, aduersus quos disputabant, responderent, prænuntiata prophetice non ideo esse necessaria, quia præcisè prænuntiata, sed quia prænuntiata ex decreto efficaci, atque antecedenti, & ex præscientia in eo fundata. Hæctenus de exemplis. Quæ omnia si popularia sunt ex censura Gonetii, nos volumus esse ex eadem Vulgus, ad cuius captum fuerint accommodata.

4605 Etiam inanucti ab ipsis aduersariis contorquemus grauissimum hoc ab autoritate argumentum pro Scientia Media: Deus ex comuni PP. Oraculo noscit futura contingentia, quia futura sunt, & non è contra: idque asseruerunt ad foederandam nostram libertatem cum Dei præscientia, ne quidpiam agnoscerent antecedens ea futura, & connexum infallibiliter cum eis. Igitur aduersum est PP. admittere non modò præscientiam, sed etiam decreta diuina antecedentia ad futura illa, & inuitabiliter cum illis connexa. Et quis non videat, sequi contra PP. futura illa ideo futura, quia decreta, & præscita; & non ex aduerso ideo præscita, quia futura? Rursusque sequi, præscientiam fundatam in decretis fore causam nostrorum actuum liberorum, utpote quæ moueret Deum ad faciendum, quod videret se decreuisse?

li 2

Præterea,

Præterea, si Gentiles multi, & hæretici inferebant nostræ libertatis destructionem ex præscientia Dei; & PP. ut eis responderent, recurrebant ad subsequentionem præscientiæ respectu actuum nostrorum liberorum; si simul concederent antecessorem decretorum, & præscientiæ in eis fundatæ, secum ipsi pugnarent, & augerent difficultatem, addendo decreta antecedentia, & irresistibiliter connexa. Demùm PP. docebant, futuritionem contingentium præcedere naturâ, & quasi causaliter præscientiam Dei de illis. At Thomistæ moderni existimant, non præcedere, imò constitui ipso decreto diuino, quo est posterior præscientia de futuris, iuxta ipsos.

4605 Contra hoc ab autoritate argumentum nihil ex eadem obesse posse discipio, nisi testimonia illa SS. Augustini, Gregorij Magni, & Chrysologi exarata in num. 4594. sed quod S. Chrysologi est, ad id tantùm conducit, ut scientia visionis rei alicuius possit esse causa rei alterius; minimè verò eiusdem ipsius rei, quam ut existentem intuetur. De hoc secundo controuertimus, & non de primo. Quare illud testimonium S. Chrysologi affertur parùm utiliter à Goneto *disp. 3. art. 2. §. 1. pag. 110.* Cætera SS. Augustini, & Gregorij Magni opportuniore sunt. Sed cum multò plura, & magis perspicua S. Augustini extent pro superiori doctrina, æquum erat, ut cum illis hæc commissa non præuolent, tamen contradictio aliqua appareret. Quæ certè nobis nulla apparet, edoctis à S. Thoma, qui ea adducit in argumento, *Sed contra*: & cum in articulo corpore (quod solet concordare cum eo argumento, tamen non semper, ut obseruat Vazquez *1. p. disp. 24. cap. 1. num. 2.*) intentum S. Thomæ sit, scientiam simplicis intelligentiæ esse rerum causam, secundùm quod habet voluntatem coniunctam, à qua denominatur scientia approbationis; inde inferimus, S. Augustinum intelligendum esse in his testimoniis de præfata scientia; & in aliis multò pluribus, minimèque dubiis, de scientia visionis. Idem iudicium esto de S. Gregorio Magno. Quare S. Augustinus à seipso non dissidet, neque ab aliis PP.

4607 Et sic S. Thomas concordauit S. Augustinum secum, Patresque omnes inter sese, sequutus Magistrum Sent. qui in *1. dist. 38.* explicato Origene, & consequenter aliis PP. quatenus futuritio contingentium non sit, nisi conditio, siue qua non existeret scientia visionis de eis, quod perinde est, ac futuritionem illam esse conditionem præuiam ad talem scientiam, sine causalitate tamen physica, & influxu, siue per se, siue per sui speciem impressam, procedit ad explicandum Sanctum Augustinum, & scribit: *Ita etiam dicimus scientiam, vel præscientiam Dei non esse causam eorum, quæ sunt, nisi talem, siue qua non sunt; si tamen scientiam ad notitiam tantum referamus. Si verò nomine scientiæ includitur etiam beneplacitum, atque dispositio, tunc rectè potest dici causa eorum, quæ Deus facit. His enim duobus modis accipitur cognitio, vel scientia Dei, scilicet pro notitia sola, vel pro notitia simul, & beneplacito. Hoc modo fortè accepit Augustinus, dicens: Ideo sunt, quia nouit; id est, quia scienti placuit, & quia sciens disposuit. Hic sensus ex eo adimatur, quia de bonis ibi tantum ait Au-*

gustinus, scilicet de creaturis, & de his, quæ Deus facit; quæ omnia nouit non solum scientiâ, sed etiam beneplacito, ac dispositione. Sic ergo ibi accipitur Dei cognitio, ut non modo notitiam, sed etiam beneplacitum Dei significet. Mala verò scit Deus, & præscit anrequam fiant, sed sola notitiâ, non beneplacito. Sic Magister Sent. Quasi diceret, si cur futuritio contingentium est conditio præuia ad scientiam visionis de eis, ita scientia simplicis intelligentiæ est conditio præuia ad futuritionem quorumcumque contingentium; & respectu eorum, quæ praua sunt, sistit in ratione conditionis; sed respectu eorum quæ sunt honesta, transit ad rationem causæ, accedente diuino beneplacito. Nam illorum non est propriè causa, quandoquidem tantùm permittat illa; sed horum est propriè causa, utpote erga quæ, ut fiant, afficiatur Deus, & propendat.

4608 Et is (non autem alius de visionis scientia, ut causa rerum, pro ut vult Gonetus supra *articulo 3. §. 1. pag. 135.*) sensus est: Magistri, interpretante, subscribenteque Sancto Thoma, cum inquit *1. part. questione 14. articulo 8. in corp. Manifestum est, quod Deus per intellectum suum causat res, cum suum esse sit suum intelligere. Unde necesse est, quod sua scientia sit causa rerum, secundùm quod habet voluntatem coniunctam. Unde scientia Dei, secundùm quod est causa rerum, consuevit nominari scientia approbationis.* De qua scientia, ut denominata approbationis & beneplaciti, ait idem Sanctus Doctor *questione 3. de Verit. articulo 3. ad 8.* supra genus notitiæ addere ordinem voluntatis ad rem scitam producendam; & distinguens scientiam hanc à scientia visionis, inquit scientiam visionis addere rei existentiam, quam contempletur, & quasi otiosè merè intuetur, nempe præsupponendo ipsam ut iam existentem pro sua temporis differentia. Quæ distinctiones scientiarum qualiter sint accipiendæ, docet Sanctus Thomas *questione 2. de Verit. articulo 9. ad 2.* his verbis: *Scientia simplicis notitiæ, & visionis nullam differentiam important ex parte scientiæ, sed solum ex parte rei scitæ. Dicitur enim scientia visionis in Deo ad similitudinem visus corporalis, qui res extra se positas intuetur. Unde per scientiam visionis Deus scire non dicitur, nisi quæ sunt extra ipsum, quæ sunt vel præsentia, vel præterita, vel futura. Sed scientia simplicis notitiæ etiam est eorum, quæ nec sunt, nec erunt, nec fuerunt. Nec alio modo scit Deus ista, & illa. Vbi per aduerbium etiam, denotat Sanctus Doctor, scientiam notitiæ simplicis, ad possibilia terminatam, non contineri solum intra ea, quæ sunt purè possibilia; neque excludere, quod pro signo ad ipsam posteriorem habeant existentiam in aliqua temporis differentia: quippe ut representans rei essentiam dirigere queat ad eiusdem existentiam causandam, vel permittrandam, Dei decreto accedente: quæ existentia, ut exercita pro posteriori illo signo, spectat iam ad scientiam visionis; atque aded ea, quæ ut in potentia vel solius Dei, vel Dei, & simul creaturæ contenta spectant ad scientiam simplicis notitiæ, ut inquit S. Doctor *1. p. quest. 14. art. 9.**

4609 *art. 9. in corp.* Eadem, si transeant ad statum existentiam, & pertinent etiam ad scientiam visionis.

In SS. Augustini, & Gregorij adhibita à nobis interpretatione scrupulum non moueat, uti accidit Goneto supra, *pag. 111.* quòd vtantur verbo *videndi*, designante scientiam visionis, non autem simplicis intelligentiæ. Nam oportet, ut scias ex S. Thoma *quest. 2. de Verit. art. 9. ad 3. nihil prohibere, aliquando omnem scientiam diuinam, visionem dici* (scilicet ob claritatem, & distinctionem, quæ pertingit suum obiectum) *aliquando verò solum illam, quæ est præsentium, præteritorum, & futurorum.* Estque frequentissimum in S. Augustini, S. Thomæ, & cæterorum Theologorum scriptis dicere, videri à Deo ea, quæ cognoscuntur ut possibilia, siue merè, siue præcisè. Si rursus scrupulum moueat, quo pacto ex simplicis intelligentiæ scientia valeat causalis ad futuritionem rerum, ita ut rectè dicatur, *ideo res sunt futura, quia præsciuntur à Deo per eam scientiam*; cum per ipsam præsciuntur infinita, quæ futura non sunt. Ad quam difficultatem alludere videtur Gonetus supra *art. 4.* seu potius *3. §. 2. pag. 142.* Scire etiam oportet, causalem illam posse perinde sonare; ac si diceretur, *res non sunt futura, nisi præsciuntur, &c.* Non secus, ac Gonetus *tom. 3. disp. 2. art. 1. §. 3. pag. 42.* interpretatur Sanctum Augustinum dicentem *lib. 11. de Ciuit. Dei, cap. 21. Si querimus, quis fecerit lucem? Deus est. Si per quid fecerit? Dixit, Fiat, & facta est. Si quare fecerit? Quia bona est.* Interpretatur, inquam, quatenus *to quia*, nullum genus causalitatis allicientis, & mouentis importet, sed conditionem tantùm bonitatis requisitam, ut lux à Deo fieri possit. Nostraque interpretatio eò est persuasibilior, quòd in causali nobis obiecta concedimus, scientiam simplicis intelligentiæ assumi non vtquamque per modum conditionis, sed quæ sit præuia ad rerum futuritionem: intercedetque illud discrimen inter hanc, ut conditionem præuiam ad visionis scientiam, quòd futuritio non solum sit prærequisita, sed etiam connexa cum scientia visionis; quòd secundum non conueniat scientiæ simplicis intelligentiæ respectu futuritionis. Ad hæc cum sermo sit de scientia simplicis intelligentiæ, ut adiunctum assert beneplacitum diuinum, potest dici, ideo conuersionem v. g. Magdalene esse absolute futuram, quia præscitur per scientiam simplicis intelligentiæ, adiuncto beneplacito diuino, quòd conitem, vel præuiam habeat Scientiam Mediam de conuersione futura sub tali conditione, sub qua gratum sit Deo exhibere suum concursum ad eam conuersionem. De futuritione verò peccatorum ipsi Thomistæ moderni, ut videre est in Goneto supra, *art. 2. §. 1. pag. 122. §. 2. pag. 133. art. 3. §. 2. pagina 143.* & in Authore Cursus Theologici Carmelitarum *Discalceatorum disp. 5. dub. 3. §. 4. num. 33.* non audent eam concedere, quia præscita sit à Deo per scientiam visionis. Etsi aliunde velint, hanc fundari in decreto efficaci circa materiale entitatem peccatorum in circumstantiis, in quibus talis entitas inseparabilis est à malitia formali consequenti. Quòd utrumque quomodò cohereat, nos latet; ut & cur doctrinam PP. de contingentium cogni-

R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars 1. l.*

tionem diuinam, quia futura sunt, & non contra, restringant ad inhonestam; cum tamen PP. sæpissimè loquantur indifferenter de contingentibus, siue bonis, siue malis; eumque in finem ut coadunent præscientiam diuinam cum libertate nostra, siue in bonè, siue in malè factis; siquidem æquè erant solliciti saluandi libertatem in vtrisque. Quòd si etiam frequentius loquebantur nominatim de contingentibus inhonestis, ideo erat, quia si Gentiles, & Hæretici, perperam contententes excidium libertatis nostræ ex diuina præscientia, concederent, futura esse, quia præscita à Deo; restabat aliud caput ad eos validissimè impugnandos, desumptum ex diuina sanctitate; nam vel nulla contingentiæ essent inhonestæ, vel Deus admittendus esset ab illis author, & causa necessitans ad inhonestam.

SECTIO CCCXXIX.

S. Thomæ doctrina de referenda in voluntatem Dei, & ad prædestinationis causas non prædicatione Christi apud Tyrios, & Sidonios, non confirmat scientiam diuinam de futuris contingentibus conditionatis, dependentem à decreto actuali.

4610 Iohannes de S. Thoma *disp. 10. art. 3. §. Sequitur, pag. 646.* opponit S. Thomam *super cap. 11. Matthæi*, ubi exponens illa verba, *Si in Tyro, & Sidone facta fuissent virtutes, &c.* & varias expositiones afferens, cur Dominus non prædicauerit illis, si sciebat ipsos credituros, tandem explicationem S. Augustini præfert, quòd id totum referendum est ad voluntatem Dei, & ad causas prædestinationis. Igitur S. Thomas in hac parte individualiter sequitur Sancti Augustini sententiam.

4611 Cæterùm si locus qui citatur Sancti Thomæ, sit ex Catena aurea in Matthæum, nihil ibi à seipso S. Thomas loquitur; sed ad eam questionem cur Christus non prædicauerit Gentilibus illis, quos sciebat conuertendos si audirent Euangelium? transcribit duas responsiones S. Hieronymi, & Remigij: item duas alias, quarum vna refertur à S. Augustino in *lib. de Bono perseu. cap. 10.* ex quodam Disputatore Catholico; & alia est ipsius S. Augustini in *cap. 14. eiusdem libri*: quam nisi ideo censeatur præferre S. Thomas, quia vltimò eam exarat, de prælatione nihil dicit ipse. Et prædicationis denegatæ Gentilibus illis reductio ad voluntatem, ordinationemque Dei, & ad prædestinationis causas, asseuerata ibi à S. Augustino, nihil facit contra Scientiam Mediam. Aliud est enim, Deum voluntate omninò absoluta voluisse prædicari eis Gentilibus, tamen præuiderit credituros, si prædicaretur: quam voluntatem nos fatemur, nemoque negare potest. Aliud Deum voluntate efficaci, & antecedenti, absolute subiectiuè, & conditionatè obiectiuè, decreuisse eorum Fidem, si prædicationem audirent, & in tali

11 3 decreto

decreto præuidiſſe Fidem ipſorum: quod decretum, & in illo præuiſionem nos inſciamur; probareque debuiffet ex SS. Auguſtino, & Thoma Thomafius, vt quidquam ex vtroque S. Doctore contra nos, & contra Scientiam Mediam eueret.

4612 **V**ines diſput. 8. diſt. 1. ex numero 10. uſque ad 13. citat S. Thomæ locum, qui ſit ex Commentariis in Matthæum, vbi ad cap. 11. occasione Gentilium illorum, de quibus fatuſ Chriſtus, quæſtionem excitat hanc: Si Iudæi non credebant, quomodo Dominus rectè ſe geſſit, non mittens ad Gentiles illos credituros? Reſpondetque ex Sancto Auguſtino: *Prædeſtinatio eſt præſcientia beneficiorum Dei. Unde quæcunq; pertinent ad ſalutem, ſunt effectus prædeſtinationis in prædeſtinatis. Unde diuerſimodè diſtribuit Dominus bona ſua, quia quibuſdam dat cor docile, & prouidentiam ad bonum agendum; ſed hoc non ſufficit, niſi ſit inſtructor. Item aliquando eſt inſtructor; ſed cor eſt durum. Unde quæere, quare iſtum elegit, & non illum? fatuum eſt quæere. Unde melius eſt, vt totum torqueatur ad ordinationem Dei, quàm ad humana merita. Verſat ſuſum, deorſum hæc verba Vines contra Scientiam Mediam, vt quia Sanctus Thomas meminit ordinationis Dei, velimus nolimus, falli ſiſimus, futura contingentia conditionata cognoſci à Deo in decreto antecedenti, & efficaci, abſoluto ſubiectiue, & conditionato obiectiue, ex ſententia Sancti Thomæ.*

4613 **S**ed is non aliud ait, quàm referendum eſſe, non in merita humana, ſed in merum beneplacitum diuinum, quod vnus homo, & non alius eligatur. Si dicere id, eſt docere, ſcientiam conditionatam fundari in decreto illo, concedo, non ſolum Sanctum Thomam, ſed etiam Scripturam ſacram paſſim, Patres, & Theologos, Chriſtianosque cunctos vno ore clamare pro cognitione ſic fundata, ſiquidem ab omnibus in Dei voluntatem referatur electio vniuiſi hominis præ alio, & non in dotes naturæ, neque in indolem tractabilem, docilemve. At ea Dei voluntas omnino abſoluta, eaque ordinatio non eſt decretum, de quo diſputamus, neque in ea fundatur cognitio, quam intendit Vines.

SECTIO CCCXXX.

S. Thomæ doctrina de certitudine prædeſtinationis, non conditionali, ſed abſoluta, non eſt concors, ſed potius diſcors à ſcientia diuina conditionata dependenti à decreto actuali.

4614 **E**X S. Thomæ quæſtione 6. de Verit. art. 3. qui eſt de certitudine prædeſtinationis, familiare eſt apud Thomiſtas ſic argumentari: S. Thomas tertio loco proponit rationem hanc contra certitudinem illam: *Si aliqua cauſa ha-*

bet certitudinem ad aliquem effectum, effectus ille ex neceſſitate proveniet, niſi aliquid poſſit reſiſtere virtuti agentis. Sed prædeſtinationi diuina nihil poſſe reſiſtere, &c. Cui rationi ſi reſponderetur, *prædeſtinationis certitudinem ad effectum eſſe cum præſuppoſitione cauſæ ſecundæ; inſurgit quarto loco: Omnis certitudo, que eſt cum ſuppoſitione alicuius, non eſt certitudo abſoluta, ſed conditionalis. Sicut non eſt certum, ſi Sol cauſet fructum in planta, niſi cum hac conditione, ſi virtus generatiua in planta fuerit bene diſpoſita, propter hoc quod diſpoſitio Solis ad effectum prædictum præſupponit virtutem plantæ quaſi cauſam ſecundam. Si igitur certitudo prædeſtinationis ſit cum præſuppoſitione ſecundæ cauſæ, non eſt certitudo abſoluta, ſed conditionalis tantum. Sicut in me eſt certitudo, quod Socrates mouetur, ſi currit, & quod iſte ſaluabitur, ſi præparabit ſe. Et ita non eſt in diuina prædeſtinatione alia certitudo de ſaluandis, quàm in me, quod eſt abſurdum. Quam tamen impugnationem non eſſe conuincentem aduerſus reſponſionem illam, ait Sanctus Thomas in ſolut. ad 4. hiſ verbis: *Cauſa ſecunda, quam oportet ſupponere ad inducendum prædeſtinationis effectum, etiam ordinis prædeſtinationis ſubiacer. Non autem eſt ita in virtutibus inferioribus reſpectu alicuius ſuperioris virtutis agentis. Et ideo ordo diuina prædeſtinationis, quauis ſit cum ſuppoſitione voluntatis humana, nihilominus tamen abſolutam habet certitudinem, eſt in exemplo inducto contrarium appareat. Sic Sanctus Doctor.**

Qui ad certitudinem prædeſtinationis non negat, debere ſupponi cauſam ſecundam, ſeu voluntatem creaturæ rationalis prædeſtinatæ, id eſt eius liberum conſenſum præuiſum à Deo vt inſallibiliter, certoque futurum ſub conditione; ſed affirmat, eam ſuppoſitionem cauſæ ſecundæ, & certitudinem liberi conſenſus debere ſubiacere ordini prædeſtinationis, ſeu decreto Dei. Quare Sanctus Thomas admittit ſcientiam conditionatam liberi conſenſus voluntatis creaturæ, ſed innoxiam decreto diuino efficaci, abſoluto ſubiectiue, & conditionato obiectiue; proindeque Scientiam Mediam omnino repudiat. Ita Author Curſus Theologici Carmelitarum Diſcalceatorum diſp. 10. dub. 4. §. 2. numero 78. Thomafius diſput. 19. art. 2. §. Contra hoc, pag. 592. & diſp. 20. art. 3. §. Sequitur, pag. 646. Vines diſputat. 8. diſt. 2. ex numero 14. uſque ad 27. Gonetus diſput. 6. art. 7. §. 4. pag. 625. Quorum primus ait, contineri in hoc teſtimonio manifeſtam euerſionem Scientiæ Mediæ; ſecundus manifeſtam iugulationem; tertius laudat quod primus, & ſecundus dixerit; quartus ſcripſit, rejici aperte Scientiam Mediam, & adſtrui gratiam prædeterminantem.

Nos tamen, non habitâ ratione verborum adeo truculentorum, dicimus manſuetè, Sanctum Thomam in ſolut. ad 4. eò reſpexiſſe, vt explicaret, quo pacto accipienda ſit illa liberi arbitrii creati cooperantis ſuppoſitio, ita vt eſt certitudo prædeſtinationis ſit ex illa, euadat nihilominus abſoluta, & non ſit conditionalis. Explicatio autem conſiſtit in eo, quod prædeſtinatio non reſpicit merè effectum prædeſtinatum, ſeu ſalutem adultorum ratione

ratione vrentium; ſed reſpicit etiam illam ſuppoſitionem, ſubijciendo ſibi liberum arbitrium creatum ad inducendum prædeſtinatum effectum, quatenus præparat gratiam, auxiliaque congrua, quibuscum illud apertum, & diſpoſitum operetur inſallibiliter conſenſum conducentem ad ſalutem prædeſtinatam. Idque eſt, cauſam ſecundam, ſeu voluntatem creatam ſubiacere ordini prædeſtinationis; idque etiam facit, vt huius certitudo ſit abſoluta, & non conditionata, & vt poſſit dici à Deo, *Petrus præparabitur, & ſaluabitur*; cum tamen à nobis poſſit tantum dici, *Petrus ſaluabitur, ſi præparabitur*; ſicut poſſet dici, *Petrus mouetur, ſi currit*. Atque hinc patet diſparitas ad exemplum de ſuppoſitione virtutis plantæ, allatum in argumento, *Sed contra*. Patet etiam S. Thomam non tractaſſe de decreto efficaci, abſoluto ſubiectiue, & conditionato obiectiue; ſed de decreto omnino abſoluto circa effectum prædeſtinatum, & circa auxilia gratiæ præparantia voluntatem creatam, vt operante, & cooperante hac liberè, ſequatur inſallibiliter effectus prædeſtinatus, & proinde prædeſtinatio ſit certa, inſallibilique abſolutè. Non ergo obiectio petit Scientiæ Mediæ iugulum, ſed potius hoc manet omnino illæſum, & integrum.

4617 **P**otiusque obiectio exhibet nobis ab autoritate S. Thomæ nouam probationem Scientiæ Mediæ. Nam voluntatis creatæ bene operaturæ ſuppoſitio, ex qua ſit certitudo prædeſtinationis, non videtur poſſe eſſe illius, vt abſolutè bene operaturæ; quoniam antequam Deus abſolutè decernat ſaluare Petrum, nequit Petri voluntas ſupponi vt abſolutè bene operaturæ. Ergo eſt ſuppoſitio voluntatis creatæ, vt conditionatè bene operaturæ. Cùm autem S. Thomas nihil dicat de decreto abſoluto ſubiectiue, & conditionato obiectiue, quo conſtituatur ſuppoſitio præfata, habemus ab ipſo S. Doctore ſcientiam conditionatam, eamque Mediam, approbatam ſaltem negatiue. Imò nos poſſumus ex principiis aduerſariorum oftendere poſitiue eſſe Mediam. Etenim conditionati futuri contingentis notitia conditionata, quæ fundet certitudinem prædeſtinationis conditionatæ, non poſſet non eſſe in ſe formaliter certa, nec poſſet non eſſe Media, ſi habeatur à Deo ante præſatum decretum. At huiusmodi notitiam agnouit, & approbavit Sanctus Thomas in illis verbis: *Si igitur certitudo prædeſtinationis ſit cum præſuppoſitione ſecundæ cauſæ, non eſt certitudo abſoluta, ſed conditionalis tantum.* Quæ verba eſt habeantur in argumento, ad quod poſtea reſponderet S. Doctor, non improbantur ab ipſo, ſed ultra eam certitudinem requiritur, vt in prædeſtinatione abſoluta detur certitudo abſoluta, fundata in cauſæ ſecundæ liberæ actuali ſubordinatione ad voluntatem Dei abſolutam ex parte tam ſubiecti, quàm obiecti. Quare ſi S. Thomas expreſſit ibi ſcientiam conditionatam liberi conſenſus voluntatis creatæ, præuiamque ad prædeſtinationem abſolutam, atque efficacem (cùm tamen Thomiſtæ moderni, & præſertim Gonetus diſp. 6. art. 7. §. 3. pag. 609. tom. 4. diſp. 1. art. 2. §. 1. pag. 25. velint in negotio prædeſtinationis, non alterius Scientiæ, quàm ſimplicis intelligentiæ, quæ Deum dirigat in formandis ſuis decretis, & quæ finis poſſibilitatem, mediis tamen ad illum conducentium efficaciam, cauſalitateque demonſtret, conſiderationem

eſſe habendam) præluxit nobis in ſcientia conditionata dirigente Deum, vt pro prædeſtinatione abſoluta, atque efficaci ſalutis æternæ decernat gratiam, auxiliaque congrua, quæ in præſuppoſitione cauſæ ſecundæ liberæ ſunt præuiſa fortitura effectum, caſu quo decernerentur. Si verò S. Thomas non expreſſit ſcientiam conditionatam, ſed tantum curauit de certitudine abſoluta prædeſtinationis abſolutæ, atque efficaci, quatenus Deus tribuendo voluntati creatæ auxilia diuinæ gratiæ, faciat vt illa ſalubriter operetur, boniſque operibus vitam æternam mereatur, obiectio ex S. Doctoris autoritate nullam vim retinet. Et niſi Thomiſtæ contendant, prædeſtinationem abſolutam, & efficacem ad ſalutem æternam præire ſcientiam conditionatam, hancque ex illa comparare certitudinem (cùm tamen neque id ſomniat) non appareat cui vſui deferuiat in præſentiarum ea S. Thomæ autoritas reducta ad præſuppoſitionem cauſæ ſecundæ liberæ ratione prædeſtinationis.

SECTIO CCCXXXI.

S. Thomæ doctrina contra prædeſtinationem non involuentem certitudinem cauſalitate mediorem, non promouet ſcientiam diuinam conditionatam dependentem à decreto actuali.

4618 **N**on minùs celebris eſt alia Thomiſtarum obiectio conſtata ex longo S. Thomæ diſcurſu, in corp. eiſdem art. 3. quæſt. 6. de Verit. vbi S. Doctor ſtatuit, prædeſtinationis certitudinem non eſſe præſcientiæ ſolius, ſed cauſalitate etiam; docetque, *non poſſe dici, quod prædeſtinatio nihil aliud addat ſupra certitudinem prouidentie, niſi certitudinem præſcientiæ; vt ſi dicatur, quod Deus ordinat prædeſtinatum ad ſalutem, ſicut & quemlibet alium. Sed cum hoc tamen diſcrimine, quod de prædeſtinato ſcit, quod non deſiciet à ſalute. Sic enim dicendo, non dicitur prædeſtinatus diſſerre à non prædeſtinato ex parte ordinis, ſed tantum ex parte præſcientiæ euentus. Et ſic præſcientia eſſet cauſa prædeſtinationis, nec prædeſtinatio eſſet per electionem prædeſtinantis: quod eſt contra ſacra Scripturæ autoritatem, & dicta Sanctorum. Unde præter certitudinem præſcientiæ ipſe ordo prædeſtinationis habet inſallibilem certitudinem. Nec tamen cauſa proxima ſalutis ordinatur ad eam neceſſario, ſed contingenter, id eſt liberum arbitrium. Sic S. Thomas, videndus etiam 1. p. quæſt. 23. art. 7. in corp. Quod ib. 12. art. 3. in corp. in 1. ad Anſelmum, diſt. 40. quæſt. 1. art. 3. ad 2. At iuxta aſſertores Scientiæ Mediæ certitudo prædeſtinationis oritur ex præſcientia Dei, & non ex cauſalitate decreti diuini; ſequiturque, poſſe dici id, quod non poſſe dici docet S. Thomas; dummodo enim certitudini prouidentie, & ordinationi communi omnium hominum ad ſalutem æternam additur præſcientia, quæ Deus nouerit, Petrum perſeueraturum viſque in finem, ſi talibus diuinæ gratiæ auxiliis donaretur, ſtare poterit prædeſtinatio dando illi auxilia communia, quibus,*

bus, aut fortè etiam maioribus præuentus Paulus præuifus fit non perfeueraturus, si ei concederetur? Hunc in modum disputant ex S. Thomæ autoritate contra Scientiam Mediam, Author Cursus Theologici Carmelitarum Discalceatorum *disp. 11. dub. 1. §. 4. num. 11. & 12. Thomafius disp. 20. art. 4. ex §. Quoad secundum, pag. 656. usque ad 659. Viues disp. 9. dist. 3. §. 2. ex num. 57. usque ad 68. Gonetus disp. 6. art. 4. §. 3. pag. 491. tom. & disp. 4. art. 1. ex pag. 300. usque ad 321.* quo ex posteriori loco constat irrepsisse menda in priorem incuria saltem Operarum; nam ibi aduersus nos opponit sequelam de prædestinationis certitudine ex sola mediõrum causalitate.

4619 Hæc obiectio diluitur facillimè, declarando in primis, quoniam potuerit intendere S. Thomas, quando notauit, non posse dici, quod prædestinatio nihil aliud addat supra certitudinem prouidentie, nisi certitudinem præscientie. Potuit scilicet illuc intendere, vt excluderet errorem Massilensium, seu Semipelagianorum, de quibus S. Prosper in *epist. ad S. Augustinum*. Aiebant enim: *Vniuersis hominibus propitiationem, quæ est in Sacramento sanguinis Christi, sine exceptione esse postquam. Qui autem credituri sunt, quibuscumque in ea Fide (quæ deinceps per Dei gratiam sit iuuanda) mensuri sunt, præscisse ante mundi constitutionem Deum, & eos prædestinasse in regnum suum, quos gratis vocatos dignos futuros electione, & de hac vita bono sine excessibus esse præuiderit.* Id est, aiebant, parem esse omnium hominum ordinationem ad salutem, & de quibusdam Deum subsequenter ad eam ordinationem præscire absolute perfeuerantiam finalem in bono, quam habituri sunt; de aliis verò præscire absolute decessum in statu peccati: & hoc solo discrimine præscientie priores prædestinati, posteriores reprobari. Ea ad salutem ordinatio communis, seu oblatio gratiæ ad salutem consequendam, facta indifferenter omnibus hominibus, sic declarabatur à Massilensibus, vt ex naturali virtute liberi arbitrij creati prodire posset, saltem penes initium Fidei, meritum aliquod gratiæ: quo fieret, vt electio ad hanc, & ad gloriam, proindeque prædestinatio, esset secundum præfati meriti præscientiam absolutam, atque adeò non gratuita simpliciter. Nam si ex parte prædestinati datur causa, & ratio primi effectus prædestinationis, iam non potest ista dici absolute gratuita, vt docemur à Sancto Thoma 1. p. *quest. 23. articulo 5. in corp.*

4610 Ioannes Cassianus, qui fuit vnus è Massilensibus, confirmat satis in tota Collatione 13. id quod dixi de explicatione ab ipsis data circa communem ordinationem ad salutem, & speciatim in cap. 7. ait: *Propositum Dei, quo non ob hoc hominem fecerat vt periret, sed vt in perpetuum uineret, manet immobile. Cuius bonitas cum bonæ voluntatis in nobis quantulumcumque scintillam emicuisse perspexerit, vel quam ipse tanquam de dura silice nostri cordis excusserit, confouet eam, & excuscat, suaque inspiratione confortat, volens omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Quia non est, inquit, voluntas ante Patrem vestrum, qui in celis est, vt pereat vnus ex pusillis istis. Et iterum: Non vult, inquit, Deus perire animam, sed retrahat cogitans, ne penitus pereat, qui abiectus est. Perax namque est, & non mentitur Deus, cum obtestatione deficiens: Vt ego, dicit Dominus Deus, quia nolo*

mortem impij, sed vt conuertatur à via sua, & uiuat. Qui enim, vt pereat vnus ex pusillis, non habet voluntatem; quomodo sine ingenti sacrilegio putandus est non vniuersaliter omnes, sed quosdam saluos fieri velle pro omnibus? Ergo quicumque pereunt, contra illius voluntatem pereunt, &c. Ita Cassianus, cautè legendus quoad explicationem illam de Deo omnes homines saluos fieri volente voluntate sic conditionatà, si ex ipsis per naturæ vires præcedat bonæ voluntatis initium, seu quantulumcumque scintilla.

4621 S. Thomas non exprimit, an suam censuram protulerit abstrahendo ab hac explicatione Massilensium, vel ab ea non abstrahendo. Si id secundum, nos longissimè distamus, vt dicamus id, quod ipse non posse dici asseuerat. Si primum, longè etiam distamus. Nam ille sermonem habet contra absolutam prædestinationem, quæ nihil aliud addat supra certitudinem prouidentie, nisi certitudinem præscientie absolute, præsupposità etiam doctrinà Catholicà contrarià explicationi illi datæ à Massilensibus, & admissà ab iis, aduersus quos disputet Sanctus Doctor. Et absurdorum quidem illo tum illatio nulla esset, si S. Doctor loqueretur de scientia conditionatà; hæc enim, cum communis sit respectu omnium, & cum non proponat obiectum habens pro eo statu rationem meriti, nequit esse causa, cur prædestinetur vnus potius, quàm alius; nequitque adimere conceptum gratuite electionis. E contra verò illatio eorum absurdorum est vigerissima si S. Doctor loquatur de præscientia absolute; sic enim Deus expectare debebit euentum ipsum in se, vt per decretum supponens merita iam absolute existentia, & præuifà, ordinet efficaciter hos potius, quàm illos in salutem æternam.

4622 Porro negotium præsens argumentum ex Sancto Thoma contra Scientiam Mediam, non est de certitudine ex præscientia absolute, sed ex conditionatà; estque de decreto efficaci, & antecedenti, absolute subiecti, & conditionato obiecti: quod si desit, non possit dari in Deo certa, infallibilique notitia futuri contingentis conditionati. De vtroque hoc puncto quodnam est verbum in S. Thoma? Fatur is de præscientia absolute, hoc est de scientia visionis, quæ est in Deo post voluntatis suæ decretum ordinans, & præparans media infallibilia electis suis. Rectissimeque docet, non posse dici, quod absolute prædestinatio sit contenta certitudine solâ huius præscientie ultra certitudinem prouidentie; siquidem adhuc requirit certitudinem ordinis, seu causalitatis, consistentem in decreto proximè memorato conferendi auxilia gratiæ, quorum sub conditione sint præuifus perfeueraturi electi. Atque hinc est, diuerso modo ad salutem ordinari prædestinatos, quàm non prædestinatos. Nam etiam de vtriusque præuiderit Deus perfeueratos sub conditione; tamen apud se conceptâ electione efficaci, seu prædestinatione absolute Petri, & non Pauli ad gloriam, mouetur ex prædestinatione Petri, vt decernat tribuere ei illa auxilia, quibus perfeueraturus præuifus est, si conferrentur. Indeque, cum videt Petrum perfeueraturum absolute, datur præter certitudinem prouidentie, & præscientie absolute certitudo ordinis, & causalitatis, consistentis in decreto largiendi auxilia. Imò certitudo præscientie absolute fundatur in hac alia certitudine. Ideo enim

enim Deus videt scientiâ visionis, Petrum perfeueraturum absolute, quia motus ex electione efficaci ipsius ad gloriam decreuit ipsum donare illis auxiliis, quibuscumq; perfeueraturum præuiderat, si concederentur. At Paulo non electo efficaciter ad gloriam Deus non decernit conferre nisi auxilia, quibuscumq; ex propriæ voluntatis malitia non perfeueraturum præscierat, si ea, & non alia darentur. Potestque contingere, vt auxilia præuidentia decreta dari Paulo, sint maiora quoad entitatem, quàm quæ decreta sunt conferri Petro. Sed nihilominus excederentur ab his in ratione gratiæ, & beneficij, vt potè decretis dari, quia congrua, vel saltem quando congrua fore ad salutem æternam consequendam præuifà sunt: secus ac de auxiliis decretis conferri Paulo, etsi maioribus penes entitatem, aut intentionem.

4623 Et hæc ad declarationem mentis S. Thomæ, & ad enodationem eorum quæ contra assertores Scientiæ Mediæ dicebantur in obiectione. Nihilque est, siue ab autoritate S. Doctoris, siue aliunde, quod debeat nobis esse obex, ne pronuntiemus, certitudinem prædestinationis oriri ex præscientia Media, quæ sit practica, & præcet decretum diuinæ voluntatis præparatiuum mediõrum infallibilium, quibus Deus prouidet electis suis; quæque quasi influat in tale decretum. Quin potius cum S. Augustinus cap. 17. de *Bono perseu.* inquit: *In sua, quæ falli, mutarique non potest, præscientiâ, opera sua futura disponere, id omnino, nec aliud quidpiam est prædestinare: verisimile admodum est, velle significare prædestinationis certitudinem, quæ deriuetur ex præscientia conditionatâ anteuertente omne diuinum decretum.* Si ex hac propositione, *Certitudo prædestinationis adultorum ratione videntium, capaciumque merendi oritur ex præscientia mediis*, transitum quis faciat ad eam aliam propositionem, *Prædestinatio est secundum præscientiam*, editurui multiplicem eius sensum in 1. parte, vnumque de præscientia Media, carentè omni erroris periculo.

4624 P. Molina 1. p. q. 23. art. 4. & 5. *disp. 1. memb. 11. §. Nos verò, memb. 12. §. 1. vt ad id, art. 6. in eius summario*, & in alijs locis indistinctè attribuitur ab arguentibus, quod negauerit, prædestinationem esse certâ, ratione ordinis, & causalitatis mediõrum. Sed ipse nullatenus inficiatur ordinem, & causalitatem mediõrum, quæ à Deo sint prædestinante; quippe Deus prædestinans non sit merus spectator, ac remunerator meritorum, sed horum sit causa, author, & donator. Quantum ad media quidem gratiæ negat Molinæ ordinem, & causalitatem suapte naturâ efficacem, connexionque intrinsecè cū meritis: cumque simul ipse censet, prædestinationem ad gloriam vt coronam, subsequi præscientiam absolutam meritorum, consequenter ait, decretum præparatiuum mediõrum gratiæ antecedens hanc præscientiam, & subsequens aut concomitans præscientiam conditionatam, non habere aliam certitudinem, quàm participatam ab vna ex istis præscientiis, aut ab vtraque; proindeque prædestinationis absolute, & efficaci certitudinem reuocandam esse ad præscientiam vtramque. Illud de mediis gratiæ non prædeterminantibus ad merita, est sententia S. Thomæ, vt nos putamus cum Molina, probabimusque illic ex iis quæ docet in art. vnde in præsentiarum insurgitur contra Scientiam Mediam. Istud de prædestinatione non ante, sed post

præuifà merita absolute futura; vt non sit sententia S. Thomæ, est tamen valde communis apud PP. & Theologos, reputataque rationabilis à S. Thoma *lect. 6. in cap. 8. ad Rom.* cum ex quibusdam innominatis meminisset eius, quatenus prædestinatio consideretur vt respiciens vitam æternam, quæ datur meritis, & non vt est præparatio beneficiorum gratiæ. Nec sub priori consideratione loquitur S. Thomas de prædestinatione vt in ordine executionis temporalis dependente à meritis, sicut aliqui interpretantur. Nam de prædestinatione quæ sit electionis ad gloriam executionis temporalis, seu quæ sit in se gloriæ collatio, non scriberet S. Thomas, *Dicitur quidam; neque susteret in censura, rationabiliter diceretur; sed adleret, esse certum quid ex Fide Catholica, vt supponit Gonetus tom. 4. disp. 2. art. & §. 1. pag. 83. Qui art. 2. §. 1. pag. 135. de æterno decreto executionis interpretatur cum Gôdoy præceptorem Angelicum, sentitque tale decretum esse post præuifà merita. Id quod est approbare quorundam dictum, & rationale iudicio S. Doctoris eo in loco; sed non sententiam, quam ipse præfert in multis alijs. Et hæc obiter pro Molina. Qui autem è Nostris existimant, prædestinationem ad gloriam vt coronam, antecedere absolutam præscientiam meritorum, etsi concordent cum Molina in puncto de mediis gratiæ non prædeterminantibus, discordant in alio puncto; agnoscunt enim eorum mediõrum præparationem, quæ certitudinem causalitatis habeat, iuxta declarationem datam in num. 4622. & seq. Vnde quidquid siue contra Molinam, siue contra alios è Nostris accumulunt arguentes, scopum non attingit ob non factum delectum sententiarum, iuxta quas loquantur Nostris, siue ante absolute præuifà merita, siue post admittentes prædestinationem ad gloriam vt coronam.*

SECTIO CCCXXXII.

S. Thomæ doctrina de mediis, quibus prædestinatio consequitur suum effectum, est summopere conformis scientiæ diuinæ conditionatæ, independenti à decreto actuali. Vt & eiusdem, & S. Augustini doctrina de diuinorum decretorum efficacia ad saluandum, prædestinandumque.

4625 Pollicitus sum in Sectione antecedenti probare ex S. Thoma in eodem articulo vnde contra Scientiam Mediam arguebatur, media gratiæ, quibus Deus vitur in negotio prædestinationis, non esse prædeterminantia ad merita. Adimpleo promissum, adductis verbis S. Doctoris in eodem corp. eiusdem articuli. Quæ talia sunt: *Videmus (inquit ad declarandam prædestinationis certitudinem) quod omnia singularia vniuersi speciei sunt corruptibilia; & tamen per successionem vniuersi ad alterum potest in eis secundum numerum saluari perpetuitas speciei, diuinâ prouidentia taliter gubernante, quod non omnia deficiant, vno deficiente. Et hoc modo est in prædestinatione.*

repugnare, tamen omnibus non repugnaturam, infallibile prorsus est Deo sub conditione, quod decernat eis vti.

4635 Quæ etiam præscientia in quibusvis circumstantiis abundat, imò & redundat multis modis congruè vocandi. Quare vt efficaciter conuertat Deus, subito vocando reluctantes, & indispositos (vt Paulum, de cuius mirabili, & repentina vocatione altè loquitur S. Augustinus lib. 1. q. 2. ad Simplicianum, lib. 1. contra duas epistolas Pelagianorum, cap. 19.) non est opus prædeterminatione physicâ repentinâ; sed satis est conferre gratiam, quam prænouit fore efficacem, & congruam sub talibus circumstantiis, atque dispositionibus, & non sub aliis. Ac tunc quidem præuic ad huiusmodi gratiæ collationem nullum erit meritum ex parte hominis; sed tantum præciet Deus, quod si gratis eam exequi velit, se vocantem non respuet homo. Non secus ac si prænouerit Medicus gratis curans, si hic, & nunc tale pharmacum applicetur phrenetico, sanandum; applicetque, & sanetur: circumstantia illa temporis, seu dispositio phrenetici pro eo tempore, nihil commune habuit cum merito, vt moueret Medicum ad applicationem pharmaci; habuit tamen cum hoc, vt si applicaretur, proficuum esset, & suppositâ gratuita applicatione, sanitati restitueretur agrotus.

4636 Declarata SS. Augustini, & Thomæ doctrina amico fœdere conciliat liberum nostrum arbitrium cum Dei potestate, vt ipsum trahat quod voluerit, quin nostræ libertatis iura à Deo concessa impediunt voluntatem diuinam, aut eius superent efficaciam. Deus quippe ex comprehensione omnium, quæ pro sua libertate faceret homo in singulis rerum ordinibus constitutus, quemlibet ita dexterè attemperat, vt id fiat, quod vult fieri in ipso, quin auferat creatæ voluntatis indifferentiam naturalem in actu primo; & quin immutet connaturalem modum operandi causæ liberæ, confundendo illum cum aliis naturalibus agentibus, seu quin physicè prædeterminet eam ad vnum. Vnde Deus fortiter, & suauiter disponit omnia, quæ vult circa operationes liberi arbitrij creati: fortiter, quia per medium infallibile, ratione Scientiæ Mediæ: suauiter, quia per medium de se indifferens, & cui arbitrium ipsum possit dissentire, & resistere, si velit; seu per medium quod saluum, & indemnem relinquat libertatem voluntatis creatæ. Consentire enim vocationi Dei, vel ab ea dissentire, propria nostræ voluntatis debet esse, vt ait S. Augustinus libro de Spiritu & littera, cap. 34. Et credere, vel non credere, positum debet esse in arbitrio voluntatis humane, vt idem ait lib. de Prædest. SS. cap. 5. quatenus determinatio ad vnum extremum libertatis præ alio, relicta sit nobis à Deo. Sed vltimatè referendus est in ipsum Deum bonus, & salutaris vsus liberi arbitrij nostri, eo quod tribuat gratiam Deus in tempore opportuno, quando scilicet nos benè operaturos vidit, si ea conferretur; cum aliàs possit non tribuere tunc, & cum non tribuat pluribus hominibus in simili occasione, vt sæpè admebam cum SS. Augustino, & Thoma, aliisque PP. Et si verò dispositiones aliquæ naturales, quædamque circumstantiæ, tam internæ, quàm externæ, non parum sæpè iuuent, moueant, & inclinent ad virtutis opera: sed primatum tenet gratia supernaturalis præueniens, adiuuansque; cuius impul-

sus intimior est, atque efficacior, & sine qua non præcitur à Deo bonus, & salutaris vsus arbitrij creati liberi, vt conditionatè futurus; proindeque non aliter præcitur vt sic futurus à voluntate creatæ, quàm vt eleuata, præuentæ, & adiuta ab ipsomet Deo, tanquam à causa magis principali cooperante per gratiam. Atque hinc obiter repulla manet obiectio Didaci Aluarez disp. 7. de Auxiliis, num. 16. in nostram sententiam; quod nimirum ex ea sequatur, bonum, & salutarium vsuum liberi arbitrij creati reuocandum vltimatè esse ad aliquid naturale, vt ad constellationem cœlestem, vel ad complexionem innatam, proprietatemve indiuidualem.

4637 Quæ digressionem omisâ, constat ex superioribus, S. Thomam, dum in multis locis designatis à Gonetio disp. art. 4. pag. 259. art. 5. pag. 293. disp. 6. art. 4. §. 3. pag. 489. §. 7. pag. 539. vt concordet efficaciam diuinæ voluntatis cum libertate nostra, recurrit ad id, quod Deus non solum vult, substantiam, sed modum etiam libertatis in operationibus nostris, tam distantem esse à reprobanda Scientiâ Mediâ, vt potius eam tacitè approbet, vt infer. tam multoties. Nam eo ipso, quod Deus efficaciter velit conuersionem Pauli v. g. eamque fieri à voluntate Pauli contingenter, & liberè, id est per causas, & mediâ contingentia defectibilia, ex quibus conuersionis non de necessitate, sed contingenter eueniat, vt loquitur S. Thomas 1. p. quæst. 19. art. 8. in corp. nequit præparare Deus talia media pro obtinenda conuersione efficaciter volita, nisi præsciat, voluntatem Pauli conuertendam, si ei applicentur media illa, quanvis ex se non connexa cum conuersione. Sic namque suum decretum efficax non manebit expositum periculo frustrationis. Quare præuic, vel concomitante eâ præscientiâ, poterit optimè Deus efficaciter velle Pauli conuersionem, non modò quoad substantiam, sed etiam quoad modum contingentiæ, & libertatis.

4638 Dices ex Illustrissimo Godoy tom. 2. in 1. p. tract. 4. disp. 38. §. 3. num. 34. S. Thomas 1. p. q. 19. art. 8. vbi disputat, vtum voluntas Dei rebus volitis necessitatem imponat, proponit secundum hoc argumentum pro parte affirmante: *Omnis causa quæ non potest impediri, ex necessitate suam effectum producit. Sed voluntas Dei non potest impediri, dicit enim Apostolus ad Rom. 9. Voluntati enim eius quis resistit? Ergo voluntas Dei imponit rebus volitis necessitatem.* Cuius argumenti cum Minor sit de inimpedibili efficaci voluntate Dei, S. Thomas non negat eam, sed concedit; imò pro fundamento suæ solutionis assumit inimpeditam voluntatis diuinæ efficaciam. Respondet enim: *Ex hoc ipso, quod nihil voluntati diuinæ resistit, sequitur quod non solum fiant ea quæ Deus vult fieri, sed quod fiant vel contingenter, vel necessariò, quæ sic vult fieri.*

4639 Sed contra, quia ex hac S. Thomæ responsione non aliud ad propositum præsens inferitur, quàm quod si Deus velit efficaciter, vt ab arbitrio nostro fiat contingenter, & liberè aliquis actus, fore vt non possit impediri tale decretum diuinum, ne assequatur actum contingentem & liberum; foreque vt non valeret arbitrium nostrum resistere tali decreto actualiter existenti in Deo. Id autem, quod solum deducitur, omnibus Catholicis est in confesso. Sed illud quæstionis restat, & à Sancto Thoma non exprimitur ea in responsione,

responsione, quomodò tale decretum haberi à Deo queat sine præiudicio contingentæ, & libertatis in actu nostro? Similiter in responsione ad tertium non declaratur à S. Doctore; cum enim obiectum esset: *Quod habet necessitatem ex priori causa, est necessarium absolutè. Sed res creatæ à Deo comparantur ad voluntatem diuinam, sicut ad aliquid prius, à quo habent necessitatem; cum hac conditionalis sit vera, Si aliquid Deus vult, illud est: omnis autem conditionalis vera est necessaria. Sequitur ergo, quod omne quod Deus vult, sit necessarium absolutè.* Non, inquam, declaratur in responsione, quæ huiusmodi est: *Posteriora habent necessitatem à prioribus, secundum modum priorum. Vnde ea quæ fiunt à voluntate diuina, talem necessitatem habent, qualem Deus vult ea habere, scilicet vel absolutam, vel conditionalem tantum.* Et sic non omnia sunt necessaria absolutè. Nam etsi de contingenti etiam, & libero nobis verum sit, *Si Deus hoc vult, necesse est esse, non est absoluta, sed conditionalis necessitas huiusmodi, vt ad 1. etiam dixerat. Quapropter ex corp. articuli noscendus est modus, quo Deus concipere queat tale decretum absque læsione contingentæ, & libertatis in nostro actu.* Qualis autem modus exploretur, & sententiæ nostræ consonus, notauimus pluries in 1. parte, & in hac 2. ad finem Sectionis 317. Videanturque dicta in Sectione 187.

SECTIO CCCXXXIII.

Responsio ad quinque principia, quæ dicuntur esse S. Thomæ, & contraria Scientiæ Mediæ.

4640 EX superioribus Sectionibus facile cuius esset noscere, an sint S. Thomæ nonnulla ex decem principiis, quæ colligit Gonetus disp. 6. art. 4. §. 3. a pag. 484. vsque ad 492. & an quæ sint, aduersentur Scientiæ Mediæ? Sed ad maiorem facilitatem breuiter respondebo singulis, conuenienter ad iam dicta tam copiosè; & ne redeam ad hunc Gonetii locum, attingam simul ea, quæ inter decem non pertinent ad puncta superiorum Sectionum.

4641 Primum itaque principium S. Thomæ est, propositionibus contradictoriis de futuro contingentibus nullam inesse determinatam veritatem formalem. At Scientia Media non potest stare, destructo eius obiecto, quod est obiectiua veritas determinata illarum propositionum ante decretum diuinum. Confirmatur ex S. Doctore dicente 1. p. quæst. 16. art. 7. ad 3. *ea quæ aliquando sunt, fuissent futura in causa sempiterna, determinata per decretum.*

4642 Secundum, res ad extra non cognosci à Deo in seipsis immediatè, sed solum in seipso, & in sua essentia, tanquam in causa, & medio prius cognito. Cum autem essentia diuina non sit causarum, nisi vt habet adiunctam voluntatem, & nisi vt determinata per decretum, eo quod Deus sit agens per modum liberi, consequens est, vt futura contingentia, & libera non cognoscantur ab ipso antecederet ad decretum per Scientiam Mediæ.

4643 Tertium, rem esse futuram denominatio est extrinseca, sumpta à præparatione, ordinatione, & determinatione causarum ad illius productionem. Inde autem fit, nullum contingens esse determinatè futurum absolutè, vel conditionatè, independenter à decreto, ordinatione, vel determinatione primæ causæ.

Quartum, scientiam Dei esse priorem rebus, & ab illis non mensurari, quantum ad veritatem, & certitudinem; sed potius esse illarum regulam, & mensuram. Sed Scientia Media non est regula, ac mensura veritatis, certitudinisque obiectiuarum futurarum, quin potius eam supponit, speculatur, & explorat.

4644 Quintum, præscientiam futurorum absolutorum esse in decreto fundatam, & ab ipso dependentem. Vnde debet esse ab intrinseco cum illis connexum, efficax de se, & efficiens liberam determinationem voluntatis creatæ, excludensque Scientiam Mediâ, quæ supponit decretum indifferens, & à voluntate creatæ determinabile quoad speciem actus.

4645 Sed quantum ad primum principium dico, illud eatenus esse S. Thomæ, quatenus formalis veritas determinata non competat propositionibus contradictoriis de futuro contingentibus, prout istud se habebit, vel haberet in suis causis. Hinc fateor, stare non posse Scientiam Mediâ, destructo eius obiecto. Sed eius obiectum est quod, vt per eam affirmatur, foret extra tuas causas, & in seipso; non autem quod foret in causis suis, hæ enim deberent esse ad vtrumlibet, & non determinatè ad vnum. Atque hinc etiam obiectum Scientiæ Mediæ excludit in causis decretum diuinum, quod esset, & à fortiori, quod actu sit antecederet efficax, & determinatum ad vnum. Exclusio huiusmodi in obiecto Scientiæ diuinæ de futuris contingentibus conditionatis est conformis doctrinæ S. Thomæ, cum loquitur de scientia diuinæ absolutorum; nam horum in causis eam negat simpliciter, & non reperitur locus, in quo veritatem determinatam formalem propositionum de talibus futuris, obiectiuamve ipsorum reuocet ad diuinum decretum antecederet efficax, aut ad causas determinatas illo decreto.

4646 Locus qui in confirmatione assertur, intelligitur sic, vt quod nunc existit, fuerit ab æterno formaliter verum, esse futurum, quatenus esse futurum fuerit ab æterno formaliter verum in causa, quæ est Deus ex æternitate cognoscens illud. Non explicat S. Doctore, quale sit illud futurum, an contingens & liberum voluntati creatæ, an necessariè causis secundis? Quod posterius non negamus esse etiam in causa futurum simpliciter, & cognoscibile esse à Deo in decreto antecederet efficaci. Et de priori concedimus, cognosci ex æternitate à Deo in se determinato per decretum. Nam nihil est futurum contingenter, & liberè, nisi Deo determinante se, vt intendat, vel permittat; nihilque quod nunc existat, cognoscitur à Deo ex æternitate in sua essentia, quin simul cognoscat æternum suum decretum intentionum, vel permissiuum. Sed de expenso loco iam plura in n. 4558.

4647 De secundo principio S. Thomæ egi abundè in 1. parte, exposuique multiplicem eius sensum. Nunc concisè dico, ex suppositione quod aliquid contingenter, & liberè foret, Deo intendente, vel permittente, debere cognosci illud ab ipso in sua essentia tanquam in causa, quæ haberet adiunctum decretum intentionum, vel permissiuum, & quæ per illud esset determinata. Vnde non cognoscitur independenter à decreto, quanquam cognoscatur antecederet ad ipsum habitum, multo que magis ad aliud efficax per se, & prædeterminatiuè: imò ad tale decretum consequutio est repugnans. Igitur cū secundo principio S. Thomæ cõcordat apprimè Scientia Mediæ.

4648 Circa tertium principium inferior, illud esse

S. Thomæ, quatenus non aliquam contingentem, & liberam esse quoad exitum, & euentum, seu in se, ac simpliciter, infallibiliterque futuram, denominatione sit extrinseca, sumpta à præuia, inimpediibilique determinatione causarum ad illius productionem. Si autem non sit S. Thomæ, stabit bene, tum ut actus contingens, & liber voluntatis creatæ sit in se futurus conditionatè independentè à Deo, tanquam causa præuè determinante, per suum decretum; tum etiam ut cognoscatur à Deo per Scientiam Mediam. Et quidem S. Thomæ loca, quæ indicat Gonetus supra, recitatque fusè *disp. 4. art. 1. & fufius Illustrissimus Godoy tom. 2. in 1. p. disp. 33. §. 1.* ut probent, rem esse contingentem, libereque futuram, dicere de formali determinationem causarum contingentium, & liberarum ad illius productionem, exponuntur ab eisdem sic, ut ex parte ipsarum determinatio non sit inimpediibilis, sed quædam tantum inclinatio, & propensio ad vnum extremum; ideoque illud non sit, neque dicatur exinde futurum quoad exitum, &c. sed solummodo in causis, & secundum quid, seu cum addito, & fallibiliter. Illa ergo loca non nobis offi-
ciunt, sed fauent. Addunt iidem Theologi §. 2. & 6. ad contingentem, & liberè futurum quoad exitum, &c. requiri in causis secundis contingentibus, & liberis præuè à prima determinationem inimpediibilem, consistentem in decreto per se efficaci. Non dicitur S. Thomæ illis in locis; sed futurum contingens & liberum, quod est obiectum præscientiæ diuinæ, non esse futurum in causis, &c. sed quoad exitum, &c. Nos dicimus idem ipsum, & ad alia loca, in quibus præfati Theologi fundant quod addunt, adhibuimus interpretationem in præcedentibus.

4650 Quartum principium S. Thomæ procedit de scientia simplicis intelligentiæ, de qua loquitur 1. p. q. 14. art. 8. ad 3. & 1. 2. q. 93. art. 1. ad 3. docens, esse rebus priorem, earumque regulam, & mensuram quoad veritatem obiectiuam; quippe quæ ipsas immediatè, & proximè causet voluntate adiuncta. Hinc verò quid contra Scientiam Mediam? Et adhuc hæc etsi supponat, speculetur, & exploret futuritionem, veritatemque obiectiuam conditionatam; sua tamen veritas formalis non est emendata ab illa; siquidem intellectus diuinus ex suis prædicatis intrinsicis habet, ut si conuersio v. g. Tyrionum sit futura sub hypothesi prædicationis Christi, præcognoscat omnino certò, & infallibiliter eam futuritionem, & veritatem obiectiuam.

4651 Quintum principium est S. Thomæ quoad id, ut scientia diuina visionis de futuris contingentibus, liberisque absolutis præsupponere, & cognoscere debeat decretum aliquod diuinum intentionum, vel permissiuum; sed non quoad id, ut vnum, vel alterum decretum debeat esse prædeterminatum futurorum, mediumque antecederet connexionem, in quo ea præscientur. Loca S. Thomæ adducta à Gonetis, tum supra, tum *disp. 4. art. 5. §. 2. ex pag. 271. usque ad 275.* non persuadent secundum, sed primum, ut in 1. parte visum est. Et quantum ad scientiam diuinam de futuris contingentibus, liberisque conditionatis, valet eatenus illud primum, ut sicut ipsa essent sub conditione, ita in hac præsupponatur, & cognoscatur à Deo decretum intentionum, vel permissiuum, quod esset in diuina voluntate.

SECTIO CCCXXXIV.

Responsio ad quinque alia principia.

4652 Sextum, quotiescumque S. Thomas explicat concordiam nostræ libertatis cum diuinis decretis, recurrit ad efficaciam infinitam diuinæ voluntatis attingentis non solum substantiam, sed etiam modum libertatis in nostris operationibus. Ergo non admittit Scientiam Mediam. Aliter enim non se conferret nisi ad conditionatè futuri consensum præscientiam explorantem quid homo voliturus esset, & ad quid determinaret se se.

4653 Septimum; iuxta S. Thomam licet homo sit dominus suorum actuum propter deliberationem rationis flexibilis ad vnam partem, vel ad aliam; tamen quod deliberet, vel non deliberet; quod eligat, vel non eligat, hoc debet reduci in aliquod primum deliberans, eligens, & determinans, quod sit melius ratione humanæ; scilicet in Deum, qui est primum liberum, & primum principium nostrorum consiliorum, & voluntatum. At iuxta defensores Scientiæ Mediæ, electio nostræ voluntatis non reducitur sic in Deum, sed in nostrum arbitrium.

4654 Octauum, ex S. Thomæ doctrina non ideo res à Deo sciuntur, quia futuræ sunt; sed ideo futuræ sunt, quia sciuntur à Deo, per scientiam scilicet practicam, & applicatam à decreto. Quæ doctrina è diametro opponitur Scientiæ Mediæ præscienti conuersionem v. g. Tyrionum, quia futura esset sub conditione prædicationis Christi.

4655 Nonum, iudicio S. Thomæ est contra Scripturam, & dicta Sanctorum, quod prædestinatio non sit certa certitudine causalitatis mediourum. Sed ex censura patronorum Scientiæ Mediæ est tantum certa certitudine præscientiæ.

4656 Decimum, S. Thomas adstruit in Deo decreta absoluta ex parte subiecti, & conditionata ex parte obiecti, maxime cum ut certissimum tradat, Deum omnia in seipso, ut in causa cognoscere. Atqui decreta huiusmodi coherere non possunt Scientiæ Mediæ.

4657 Fateor, sextum principium esse S. Thomæ, & declaratum *lib. 1. contra Gentes, cap. 85.* vbi ait: *Diuina voluntas contingentiam non tollit, nec necessitatem absolutam rebus imponit. Vult enim Deus omnia, quæ requiruntur ad rem quam vult. Sed aliquibus rebus secundum modum sue nature competit, quod fiant contingentem, non necessario. Igitur vult, aliquas res esse contingentes. Efficacia autem diuina voluntatis exigit, ut non solum sit quod Deus vult, sed etiam ut hoc modo sit, sicut Deus vult esse illud. Igitur efficacia diuina voluntatis contingentiam non tollit.* Sic ille, qui adhuc magis 1. p. q. 19. art. 8. in corp. exponit idem principium. Et utrobique, sæpissimèque alibi recurrens explicitè ad infinitam efficaciam diuinæ voluntatis attingentis modum etiam libertatis in nostro consensu, recurrit implicitè ad præscientiam eiusdem ut conditionatè futuri. Nam Deum velle efficaciter talem modum, est velle fieri nostrum consensum per causas medias cõtingentes defectibiles ab eo, quas præparet sciens non defecturas re ipsa, si à se præparentur. Quæ

Quæ Scientia est Media, & quam si non subintelligeret S. Thomas, assignaret modum, qui obnoxius esset frustrationi volitionis efficacis diuinæ. Sed de hoc iam in Sectione 317. & pluries in aliis.

4658 Iniquis, si aliquando S. Thomas expressurus erat Scientiam Mediam, maxime cum agebat de voluntatis diuinæ efficacia, non imponente necessitatem futuris contingentibus, & liberis; nunquam enim aliàs maior, vigentiorve occasio occurrere poterat. Nos similiter opponimus contra decretum antecederet efficax, à quo præfata futura comparent veritatem determinatam obiectiuam, & sine quo nequeant præfieri à Deo infallibiliter, ac certò. Cum enim non minus crebè tractet S. Doctor de ea veritate, & de infallibilitate, certitudineque præscientiæ diuinæ, non exprimit decretum illud. Et ut respondet Gonetus *disp. 4. art. 1. §. 2. pag. 171.* S. Thomam in tot locis neque inclusisse, neque exclusisse tale decretum, sed ab illo abstraxisse, non abstractione negatiuâ, sed merè præcisiuâ; ita nos respondemus, cum in eis locis desideratur expressa mentio Scientiæ Mediæ. Non maius, quam nos, habet ius Gonetus, ut interpretetur, fuisse aliquid subintellectum à communi Præceptore.

4659 Septimum principium esse S. Thomæ fateor eo in sensu, quod *quancumque homo sit dominus suorum actuum & volendi, & non volendi, propter deliberationem rationis, quæ potest flexi ad vnam partem, vel ad aliam; sed quod homo deliberet, vel non deliberet, etsi huiusmodi etiam sit dominus, oportet quod sit per deliberationem præcedentem à Deo, ut ait 1. 2. q. 109. art. 2. ad 1. & non ab similitur lib. 3. contra Gentes, c. 89.* Vnde potest dici Deus primum deliberans, & eligens, cui secundum deliberans, eligensque subordinetur, & à quo moueatur in suis deliberationibus, atque electionibus. De voce *primum determinantis* non video fundamentum in S. Doctore. Sed accommodetur Deo, quatenus ipse sit, qui primus determinat se, seu suam voluntatem. Ex his autem quidam elicitur contra Scientiam Mediam? Nec enim ea tollit à Deo, ne sit, qui primus deliberet, atque eligat producere, & conseruare liberum nostrum arbitrium, conferre ei iudicium indifferens, offerre concursum indifferens, præbere auxilia gratiæ ad salutaris deliberationes atque electiones, erga quas & ipse primus afficiatur. Doctrina quidem de Scientia Media non reducit liberam nostram deliberationem, electionem, & determinationem formalem in Deum, ut qui primus hanc ipsam præuè, casualiter, & inimpediibiliter deliberet, eligat, ac determinet. Afferatur locus S. Thomæ pro huiusmodi reductione. Cum qua quomodo componatur, nos liberè deliberare, eligere, ac determinare, & non solum Deum, haudquaquam intelligimus. Ut omitamus, circa peccaminosas nostras deliberationes & electiones, Deum dici ore pl. no primum deliberans, & eligens quoad materiale etiam ipsatum, non carere serupulo aliquo.

4660 De octauo principio nihil occurrit addendum supra scriptis, quantum ad mentem S. Thomæ. Solummodo adjiciam, videri alicui posse, Paschasium Ratbertum esse nobis contrarium *lib. 2. in Martbaum, ad c. 1. vers. 22.* vbi quærit: *Quomodo intelligendum, quod dicitur, Hoc totum factum est, quod dictum est per Prophetam? Quippe quia si hoc totum ideo factum est, ut Christum de Virgine nasceret.* R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

retur, eo quod Propheta, præsciendo id futurum, prædixit; videtur ex consequenti causa, cur venerit Christus in carne, fuisse sola prædictio prophetalis. Vbi rursus, si dicimus, quia sermo Propheta pendebat ex præscientia Dei, qui per os ipsius futura loquebatur; restat ut Prophetarum eloquia, iuxta quod prædicta sunt, necesse sit impleantur, & omnia futurorum necessitatibus adstringantur. Quia verisimile videtur, quod Deus cuncta prænoscat, neque falli villo modo potest, ut necesse sit mox euenire quod præscientia futurum esse præuidit. Quare, si ut aiunt, non solum facta, verum etiam consilia singulorum, voluntatesque prænoscat, nulla erit arbitrii libertas. Neque enim in facto aliud existere poterat, quam quod prædictum erat ex præscientia Prophetarum. Vnde quia secus nequinerat accidere, necessitate præscientiæ pressi videtur rei criminibus non teneri, quia illos Prophetarum eloquia præscribebant, ut aliter euenire non posset, donec omnia completerentur, quæ de his fuerunt promulgata ex diuino eloquio, antequam nascerentur. Quam Nostri enodantes quæstionem dixerunt, non ideo quidpiam pronenire, quoniam id prouidentia diuina futurum esse prospexerat; sed è contrario potius quid futurum erat, diuinam prouidentiam latere non posse. Sed satis præposterum videtur, ut æternæ præscientiæ temporalium rerum euentus causa esse dicatur. Quid est autem aliud arbitrari, ideo futura quæque, quia sunt ventura, ad liquidum prouidere, quam putare quæ olim acciderint, summa illius causam fuisse diuinam prouidentiam? Sic V. Abbas Corbeienfis.

4661 Qui proculdubid reprobat, quod res futura causa essendi sint, aut dicantur præscientiæ diuinæ, ita ut huic communicent, aut dicantur communicare esse suam entitatum. Sed non excludit, ne sint, & dicantur prior ratio obiectiua, cur à Deo præscientur: quancumque potuisset illos, quos vocat Nostros (qui sunt Origenes, & complures alij PP.) interpretari non in sensu, quem meritò amandat, sed in hoc alio posteriori. Sicut & potuisset dicere, necum videri verisimile, sed etiam esse verissimum, quod Deus cuncta prænoscat.

4662 Proccedit vterius Paschasius, & ait: *Aut forte numquid dicendum est, non necesse esse contingere quæ prouidentur; imò necesse esse, quæ futura sunt, prævideri? Sed huic sensui contrarium satis sonat quod dicitur, Hoc totum factum est, ut adimpleretur quod dictum est à Domino. Vbi sciendum, quod hoc vnum solum, & singulare, quia præminet ultra omne libertatis arbitrium, & transcendit omne fragilitatis meritum, ideo forte factum est, nec quasi nostro libertatis arbitrio quæstum; sed ut impleteretur quod iam erat non solum prædictum, sed etiam præscitum apud Dominum. Nequaquam enim dicimus, quidquam adimpleri, nisi quod iam capax est plenitudinis. Vnde quia sicut iam erat in prædeterminatione, & præscientia Dei, ut caperet iam quodammodo quod necum erat antequam fieret, profectò completeretur illud quod erat. Erat autem, inquam, in æternitate Dei, quod sciendum esset in tempore. Et per hoc non aliud factum est, quam quod erat, ut nobis adimpleretur, quod prædictum, & prædeterminatum fuerat, quia omnino iam capax erat, ut sic, quomodo factum est, tunc fieret. Quibus in verbis vincitur difficultas circa præscientiam diuinam, & prædictionem*
K x 2 prophete

prophetiam de Incarnationis mysterio; quia huiusmodi futurum non erat contingens, & liberum causis secundis, sed soli Deo & proinde nihil oberat, quominus prædefiniretur ab ipso, & præsciretur in sua de illo prædeterminatione, foretque, quia à Deo prædefinitum, ac præciturum, & à Propheta prædictum.

4663 Restabat superanda alia difficultas de futuris quæ causis secundis contingentiæ, & libera sunt. Et ad eam dicit: Scire convenit, quia prophetia de peccatis futuris non imponunt necessitatem peccandi, neque præscribunt aliquem, quia præcisa sunt, ut cogant homines labi in ruinam; sed ideo prædicta sunt, ut sint signa præscientiæ Dei, credentibus ad mædellam. Omne enim signum non efficit quod designat, sed tantum signum est illius rei, quam ostendit. Hinc prophetia non necessitatem facit eorum, quæ prædicat, sed signum est præscientiæ Dei, & curatio nostra infirmitatis, ut qui Deum cuncta scire non ambigit, colligat ex prophetia, quia qui futura antequam fiant prædicat, præsentia omnino ignorare non possit. Prædicantur autem quæ præcisa sunt, ut dura mens, & incredula contraire non possit, cum venerit, ne credat quod olim prænuntiatum, atque præciturum erat, antequam fieret: magis autem sit Deo subdita, & diuinæ obediat voluntati, ne per insolentiam reluctetur, aut cogitet, Deum certe mortalia non curare. Sic declarat prophetiam de peccatis futuris non nocere libertati eorum.

4664 Sed quoniam adhuc quispiam diceret, quia præcisa sunt, aliter euenire non posse, cum præsciri nequeant, nisi certa; & quod solidius est, præscire Dei solum sit velle, ac per hoc quidquid præscierit, non potest non euenire. Respondet: Fatebor, hoc futurum omnino, cum ad diuinam referretur scientiam, necessarium esse; cum verò in sua natura perpenditur, vel ex voluntate agentis, prorsus quadam libero arbitrio euenire. Dua siquidem necessitates in hoc argumento videntur incurere. Una videlicet, quæ necesse est, omnes homines esse mortales: altera conditionis, ut si quempiam videam ambulare, necesse est ut ambulet. Sed una earum libertatis esse videtur arbitrij, altera verò peccati fore supplicium. Hunc sua voluntas, seu cupiditas quodammodo facit incedere; illum verò iam pœna peccati in terram etiam facit, nolendo, redire. Sic itaque cuncta, quæ providentiæ Dei speculando conspiciuntur, ad diuinum relata intuitum necessariè sunt; per se verò considerata, aut propriâ libertate, quantumvis de pœna peccati, feruntur in vitium, aut certè libertate receptâ, propriam voluntatem gratiæ Dei resignant ad meritum: Inde namque est, quod quavis eueniant, existendo per donum, munus tamen mercedis habeant ex labore; aut certè propriam peccati vindictam non effugiant ex delicto, quia priusquam fierent, ante reatum quodammodo etiam non euenire possent. Hunc in modum enodat obiectionem de præscientiæ diuinæ.

4665 Modusque est idem ipse quo nos vitimur, scilicet ut præscientiæ Dei de nostris demeritis, aut meritis futuris sit Deo necessaria ex suppositione nobis contingente & libera; vtque eadem præscientiæ, etiam certa, & infallibilis, non inferat nobis necessitatem, quia quod à Deo habeatur, ex tali est suppositione vt obiectione priori: quemadmodum prior est obiectione mea ambulatione

contingens & libera, quam alter videat me ambulare; & ideo quod alter videat id, non officit contingentiam, ac libertati meæ ambulationis.

Eundem modum adhibuerat V. Beda quæst. 13. 4666 ex Variis, inquit: Prædeterminatio Dei nullâ vi cogit nos ad bonum, vel ad malum; sed Deus, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio, ab æterno ea quæ sunt futura nobis, in conspectu suo præsentia habuit, & quales nos aut ex nostra prauitate, aut ex iustitia, sibi tales præsentavit, vt præsentis diiudicauit. Quæ enim sunt apud nos præsentia, vel futura, à conspectu Dei nunquam transeunt, sed semper præsentia sunt. Vnde & Dominus in Evangelio dicit: Cælum, & terra transibunt, verba autem mea non transibunt. Si autem verba quæ apud nos in momento transeunt, apud Deum semper manent; quis dubitet, quin in conspectu Dei sunt permanentia, quæ apud nos sunt transitoria? Si ergo in conspectu eius semper fuimus, & presentia nos videt, quales aut ex ipso futuri essemus in bonum, aut non ex ipso, sed ex nobis futuri essemus in malum; non inconueniens fecit, si diuersa videret merita, diuersa etiam nobis tribuet præmia. Præmitas nostra ab æterno mala in conspectu Dei præsentavit; Deus illam ad mortem destinavit. Quid ergo? Cogit nos Deus, vt mali sibi videremur ab æterno? Absit. Nam potius nos cogimus eum, vt nos malos videret. V. g. si video, iacere aliquem, necesse est ut ille iaceat, quem iacere video; aut falsum est, quod ego eum iacere video. Illa ergo necessitas à iacento est, aut à vidente? Vtique non à vidente infertur necessitas, vt iaceat, sed ab eo qui se deposuit vt iaceret. Deus igitur, cui nihil est futurum, aut præteritum, nos sibi presentes malos semper esse videt, non vt iustis ille necessitatem inferret prauitatis, sed quia prauitas illa latere nequit præsentiam iudicis. Sicut ergo prædeterminatio ad mortem non cogit malos, vt pereant, sic etiam prædeterminatio ad vitam non cogit bonos, vt saluentur. Hactenus insignes duo Abbates concordēs valde in modo illo.

4667 Non omitam ex Corbeicensi, quæ postremò subiungit de prophetiis; nam ea iusticè confirmant doctrinam supra à nobis de iisdem traditam cum S. Thoma ex Sect. 3. 18. Si diligenter aduertas, inquit, multas ex prophetia prædictiones reperies, quæ non fuerunt quidem vt prædicta sunt, operibus adimplera, eo quod sint aut peccatis præuenientibus, munere vacuata; aut certè libertatis arbitrio unâ cum gratiæ Dei penitentibus ad veniam indulgentia. Hinc nimirum possumus approbare, quod alia sit prophetia ex prædeterminatione Dei, quam necesse est modis omnibus euenire; vt veritas quæ iam est in æterna Dei voluntate, sine nostro nonnunquam libertatis arbitrio, rerum in negotio temporaliter impleatur, quale est istud, quod nunc in manibus habemus. Alia verò ex præscientiæ Dei, quod nostrum admiscetur libertatis arbitrium, & cooperante gratiæ Dei aut consequimur præmium, aut iusto iudicio nos, illo relinquentem, trahimur ad supplicium. Quorum vnum ex prædeterminatione sit, alterum tantum in præscientiæ manet. Est & aliud genus prophetiæ, quod comminatio rectè vocatur. Fit namque potius ob signum diuinæ animaduersionis, quam ex præscientiæ terrore; quoniam longè aliter præscitur illud, quam comminatur, venturum. Signum autem id iudicis fit, vt fugiant inuenientes à facie arcus, & liberentur electi: conradi

contradictentes verò videantur in supplicio iustè puniri. Quorum rerum exempla superfluum est aggregare, quia patent etiam non querentibus. Hæc V. Paschasius, & hæc nos ex illo. Quæ si proluxa alicui videantur, nos in hac tractatione pluris habemus indagare sensa veterum Patrum, quam discursibus nostris allicere Lectores.

4668 Nonum principium S. Thomæ est, non posse dici, quod prædeterminatio supra certitudinem prouidentia nihil aliud addit nisi certitudinem præscientiæ; sed debere dici, quod præter certitudinem præscientiæ ipse ordo prædeterminationis habet infallibilem certitudinem; quia alioqui, si prædeterminatio solum adderet certitudinem præscientiæ absolutæ, seu visionis, quæ est in Deo post decretum voluntatis ipsius, sequeretur prædeterminatio à non prædeterminato non differre ex parte gratiæ ordinationis mediourum, vt pote quæ ante eam scientiam non esset. Vnde non loquitur S. Doctor de præscientiæ præcisa, & antecedente decretum erga prædeterminatos, dirigenteque ad ordinationem, præparationemque mediourum, quæ sint ad salutem infallibilia, seu quæ Deus prouideat electis suis ex intentione efficacis boni à libero arbitrio in vitæ fine vsus, quem præscierit sub conditione quod conferrentur. Hæc præscientiæ, quæ est Scientia Media, habet in se, & facit, vt & ipse ordo prædeterminationis habeat in prædeterminatis certitudinem infallibilem.

4669 Atque hoc forsitan sensu Vincentius Glacianus, Dominicanus, cum sibi in tract. de lib. arb. fol. 22. proposuisset explicare sententiam S. Augustini de prædeterminatione, dixit fol. 41. in respons. ad 2. [totam rationem infallibilitatis diuini proposuit esse ex potentia diuini intellectus, & ex præscientiæ omnium rerum, & actu in notitia Dei.] Aurelius etiam Sanutus, Augustinianus, in tract. etiam de lib. arb. fol. 91. in respons. ad 4. recurrit similiter ad certitudinem ex præscientiæ, vt euitet, ne infallibilitas prædeterminationis sit ex absoluta effectu necessitate extinguente libertatem arbitrij.

6700 In hoc saltem sensu loquuntur propugnatores Scientiæ Mediæ, illuc præcipue respicientes, ne cum prædeterminatio dicitur certa ex causalitate, & ordine mediourum, intelligantur media præconnexa ex sua natura cum liberis, & salutaribus actibus prædeterminatorum. Ad quam intelligentiam non manu ducunt verba S. Thomæ in locis, in quibus proponit illud principium. De quo agit nouissime Illustrissimus Godoy tom. 2. in 1. p. tract. 8. diff. 67. §. 1. n. 3. & 4. & argumenta tria, quibus probat esse indubitatum, neutiquam dependent ex ordine, & causalitate mediourum, quæ sint eo modo præconnexa; sed sufficiunt quæ in prædeterminatis infallibilem fortiantur effectum ex intentione Dei conferentis. Id autem optime stat cum Scientiæ Mediæ. Non nego, eundem Theologum in §. 4. contendere, sequi ex hac scientiæ, prædeterminationem non fore certam certitudine causalitatis, ordinisque mediourum prædeterminantium. Sed nunc non tracto de principio illo, nisi vt est S. Thomæ. Sic autem non requirit, nisi quod prædeterminatio, vt à prouidentia generali distinguitur, importet certitudinem non solum præscientiæ absolutæ, sed etiam causalitatis, & ordinis mediourum. Id quod constans mihi est cum S. Doctore. Simulque concedo Consequentiam de mediis non prædeterminantibus. Quam esse contra S. Thomam necundè apparet. Num verò aliunde probetur, esse falsam, R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I I.

constabit cum accedam ad dissoluendas rationes aduersus Scientiam Mediæ. Et hæc de nono principio vltra dicta in Sectione 331.

De sensu, in quo decimum principium est S. Thomæ, loquutus fui affatim in 1. parte, desiderans vt adduceretur S. Doctoris locus, in quo circa contingentiam, & libera voluntari creatæ futura sub conditione conducente, quæ nunquam esset purificanda re ipsa, vel quæ etiam esset sic purificanda, assignauit decreta antecedenter efficaciam, absoluta ex parte subiecti, conditionata ex parte obiecti, & tanquam medium requisitum ad certam, infallibilemque cognitionem diuinam de eis futuris. Quamdiu is locus non afferatur, ceteri de decretis subiectiue absolutis, & obiectiue conditionatis circa alia obiecta nihil obstant Scientiæ Mediæ. Neque video quid proficit decretis istiusmodi circa præfata futura, quod Deus omnia in seipso vt in causa cognoscat, iuxta S. Thomam dicentem libro 1. contra Gentes, cap. 49. Deus cognoscit seipsum, quasi primo, & per se notum; alia verò sicut essentia sua visa. Cap. 66. Cognitio Dei est de rebus omnibus per causam; se enim cognoscendo, qui est omnium causa, alia, quasi suos effectus, cognoscit. Quod extendit in cap. 67. ad futura contingentia, & in cap. 68. ad actus liberos nostræ voluntatis. Nam hæc S. Thomæ doctrina non aliud conuincit, quam debere contingens, & liberum creatum, ex suppositione quod siue conditionatè, siue etiam absolute futurum sit, cognosci in essentia diuina, tanquam causa: sicque vt respectu absolute futuri cognoscatur essentia cū decreto actuali, non quidem prædeterminatiuo, sed affectiua, vel permissiua; & respectu conditionatè futuri, cum vno, vel altero decreto, quod esset, vt attigi in Sectione proxima, & ex professo tractaui in 1. parte.

SECTIO CCCXXXV.

Replicæ quedam fundatæ in S. Thomæ pronuntiatas similibus enodantur.

4671 Sed vrget Gonetus diff. 4. art. 5. §. 2. pag. 274. & seq. S. Thomas primò in cap. illo 68. ait: Deus non solum cognoscit res secundum quod in seipsis sunt, sed etiam secundum quod sunt in causis suis, cognoscit enim ordinem causæ ad suum effectum. Sed artificialia sunt in artificibus per intellectum, & voluntatem artificum, sicut res naturales sunt in causis suis per virtutes causarum. Sicut enim res naturales assimilant sibi suos effectus per suas virtutes actiua, ita artifex per intellectum inducit formam artificiali, per quam assimilatur sua arti. Et similis ratio est de omnibus, quæ à proposito aguntur. Scit igitur Deus & cogitationes, & voluntates. Vnde arguitur: Artifex in prædeterminatione, quam habuit sui effectus, illum cognoscit. Sed omnes effectus contingentes futuri in diuina sunt voluntate, sicut artificialia in prædeterminatione artificis. Ergo cognoscuntur in prædeterminatione diuinæ voluntatis. Secundò inquit in libro 3. contra Gentes, cap. 56. Deus voluntates nostras, sicut & alios suos effectus, cognoscit per hoc, quod est nobis causa volendi. Tunc sic subsumit Gonetus: Sed Deus non est nobis causa volendi, nisi per decretum antecedens prioritate naturæ, & causalitatis K k 3 determina

determinationem voluntatis noſtræ, cum omnis cauſa ſit prior ſaltem naturâ ſuo effectu. Ergo Deus actus liberos à noſtra voluntate eliciendos cognoſcit in decreto prædeterminante. Tertio in cap. 89. eiſdem libri docet, voluntates noſtras inſtar instrumenti ſe habere ad diuinam, quæ eas moueat, & applicet. In præuia autem motione, & applicatione instrumenti poteſt huius cognoſci effectus.

4673 Reſpondeo ad primum, artificialia eſſe contingentia, & libera artificio creato, ratione prædeſinitionis, quam de illis habet; unde mirum non eſt, ſi in antecedenti prædeſinitione ſua, quæ non impediatur, poſſit cognoſcere illa. Cæterum effectus, qui ita ſunt à Deo futuri, vt ſint nobis contingentes, & liberi immediatè, non poſſunt antecedenter prædeſinari à Deo, & proinde neque prænoſci ab ipſo in antecedenti ſua prædeſinitione. Tamen ex ſuppoſitione quod ſint abſolutè futuri, Deo volente, vel permitte, poſſunt prænoſci in diuina eſſentia, cui adiunctum ſit decretum intentionum, vel permiſſium. Et hoc pacto procedit in Deo reſpectu futurorum effectuum contingentium, liberorumque nobis immediatè, ſimilitudo ad artificem creatum intenta à S. Thoma.

4674 Ad ſecundum reſpondeo, ſenſum S. Thomæ eſſe; competere Deo, vt per ſe, tanquam per cauſam, cognoſcat liberas noſtras volitiones; ſed non dicere, vt per ſe, tanquam per cauſam prædeterminantem. Eſt autem Deus non ſit cauſa volendi niſi per decretum prius naturâ, & cauſalitate; non inde ſequitur, vt non niſi per prædeterminans: nam & indifferens poteſt eſſe ſic prius, ſi quidem prioritas naturæ, & cauſalitate non ſit alligata ſoli principio determinato præuiè ad effectum.

4675 Ad tertium reſpondeo, mentem S. Thomæ circa comparationem voluntatum noſtrarum habentium ſe inſtar instrumenti ad diuinam, fuiſſe à me declaratam in Sectione 183. & 264. Nunc addo, quæ cum S. Paulo, & cum S. Methodio Martyre ſcribit Noſter Franciſcus Turrianus lib. 4. pro Epistoſis Pontificiis, pag. 362. [Cum inquit Paulus 1. ad Cor. 15. *Abundantius illis omnibus laboraui, non ego, ſed gratia Dei mecum*; id eſt, non ego ſolus, ſed gratia Dei mecum, ſive in me; id eſt, in me, tanquam instrumento libero, per gratiam eius laborante. Alioqui non dixiſſet, *laboraui*; eſt enim voluntas instrumentum liberum. Quia vt ait B. Methodius in lib. de lib. arb. ſi factus eſſet homo tanquam vnum ex elementis, aut vnum ex eorum numero, quæ ſimiliter neceſſitate ſeruiunt Deo, non iam mercedem libera voluntate dignam reciperet, ſed potiùs tanquam instrumentum opificis eſſet, de cuius non rectè factis iniuſta, & temeraria eſſet querela. Eorum enim author eſſet is, qui instrumentum vitur. Quare cum ſit voluntas instrumentum liberum, conſequens eſt vt ſicut instrumentum, neceſſitate ſeruiens, per motionem eius qui eo vitur, ſecundùm virtutem propriam operetur: ſic voluntas, instrumentum liberum gratiæ Dei, operans per motionem eius bonum, ſecundùm quoque virtutem propriam illud operetur, cauſaque eius ſit, non quidem ſola; & ſimpliciter, ſed quodammodò concauſa. Nos cauſam adiuantem ſeu cooperantem vocare ſolemus. *Adiuuantes enim Dei ſumus*, ſicut Apoſtolus ait; Deus verò prima eſt, & præcipua

cauſa.] Ita anno 1572. præſtantiffimus ille Theologus, claruſque apud Concilium Tridentinum ante ingreſſum in Societatem. Vnde ex Turriani doctrina dico, cum & S. Thomas intelligendus ſit ſit, vt comparatio non adimat, ne voluntates noſtræ ſint instrumentum liberum, debere talem eſſe præuiam earum à Deo motionem, & applicationem, vt in illa ſecundùm ſe non poſſint cognoſci earum effectus, eo quod non præconnectatur cum ipſis, quanvis effectus aliorum instrumentorum non liberorum valeant ob contrariam rationem cognoſci.

Et quidem iuxta S. Thomam 2. 2. *quæſt. 23. art. 2. in corp.* instrumentum non liberum ſic mouetur, *vt non ſit in ipſo agere, vel non agere*, vt eſt in instrumento libero, ne ab hoc *excludatur ratio meriti*. Aſt ſi morio, & applicatio præuia meæ voluntatis ad liberum amoris v. g. actum eſſet talis, vt in ea à Deo inſallibiliter cognoſci deberet, me acturum potiùs amorem, quam non acturum; quomodò in mea voluntate eſſet agere, vel non agere? Etenim poteſtas ad agendum, vel non agendum amorem, eſſet poteſtas ad impediendam cognitionem diuinam inſallibilem de amore meo præ non amore. Neutiquam enim eſſet ad falſificandam cognitionem diuinam de amore meo præ non amore: quippe huiusmodi poteſtas implicet contradictionem apertam.

Premittit adhuc Illuſtriſſimus Godoy *diſp. 33. §. 6. num. 59. diſp. 35. §. 4. n. 44. & duobus ſeqq. diſp. 42. §. 2. num. 6. & cum ipſo Gonet. diſp. 4. art. 1. §. 2. pag. 168. art. 3. §. 2. pag. 202. ac 204. art. 5. §. 3. pag. 277. art. 8. §. 1. pag. 378.* Nam S. Thomas *quæſt. 3. de Veritate, art. 6.* in argumento *Sed contra*, præmittit Deum habere cognitionem de rebus per ideas, quæ ſunt cauſa eſſendi illarum: traditque in corp. articuli, *ideas ad ea quæ ſunt, vel erunt, vel fuerunt, præducenda determinari ex propoſitiō diuina voluntatis.* Et in 1. *diſt. 39. quæſt. 1. art. 2. ad 1. ait: Sicut ſcire diuinum* (nempe per viſionem creaturarum abſolutè futurarum) *eſt ſubiectum libertati voluntatis, ita & idea, ſecundum quod ad eam terminatur actus diuina ſcientia.* Ergo ſentit S. Doctor, in diuina eſſentia, quatenus per decretum antecedenter efficax determinata, cognoſci à Deo omnia, quæ ſunt, fuerunt, vel erunt. Nego Conſequentiam, quia S. Thomas non declarat, propoſitum ex quo determinentur ideas ad productionem, debere eſſe per ſe antecedenter efficax reſpectu omnium; neque item declarat, libertatis exercitio per decretum prædeterminatum debere eſſe ſubiectam ideam, vt terminantem viſionem ſcientiam de quocumque ente creato. Sufficit ſenſui, & contextui S. Doctoris propoſitum, & decretum, quod ſit per ſe indifferens erga ens creatum, qui ſit actus contingens, & liber voluntati creatæ. Neque abeſt, S. Thomam dicere *quæſt. 12. de Verit. art. 10. ad 12. cauſas superiores, quæ in diuina præſcientia ſunt rerum rationes*, (proindeque ideas) *numquam deſicere ab adimplentiōe ſuorum effectuum, & ideo in illis cognoſci rerum euentus abſolutè.* Quod ſtare non poteſt, niſi ideas ſint determinatæ per decretum ex ſe antecedenter efficax. Non, inquam, ob eſt, ſi attendatur genuino loci huius ſenſui explicato in numero 4336.

Inſtat vterius idem Godoy tum *diſp. 34. §. 6. num. 108. tum diſp. 36. §. 1. num. 4.* namque S. Thomas *quæſt. 12. de Verit. art. 10. ad 8.* pro ſaluanda in comminationis prophetia veritate formali affirmat.

affirmat, *quod ſi referatur ad ordinem cauſarum, ſic eſt abſque conditione; ſi autem ad euentum, quem reſpicit indirectè, ſic intelligenda eſt ſub conditione cauſæ.* Ergo quia cenſet, euentum non eſſe abſolutè futurum, bene tamen ſub conditione, & proinde cognoſci à Deo inſallibiliter per ſcientiam conditionatam. Rurſus cum obiectum prophetiæ prædictæ habeat eſſe futurum ex vi ordinis, & diſpoſitionis cauſarum, ſub harumque conditione; non poteſt non ordo præſatus, iudicio S. Doctoris, terminare liberum decretum voluntatis diuinæ. Ergo exiſtimat S. Thomas, hoc decretum, eſto abſolutum ſit comparatiuè ad ordinem cauſarum, eſſe tamen conditionatum comparatiuè ad euentum. Huic diſcurſui propoſito antea non aded clarè à Ioanne de Sancto Thoma, & à Viue, reſponſi iam in numero 4515.

4679 Nunc adicio primò, æſtimabile valde eſſe, quod in præſcitato S. Thomæ loco agnoſcatur ab eminentiſſimo Theologo ſcientia conditionata diuina, certa non modò ſubiectiuè, ſed etiam obiectiuè; cum ipſe in huius ſcientiæ à S. Thoma fauorem non niſi alium eius locum referat *diſp. illa 34. & approbet vt conuincentem, nempe ex 3. p. quæſt. 1. art. 5. ad 2. Sed, vt ingenue loquar, præſcitatus locus non procedit de futuro, quod ſit conditionatum contingens reſpectu voluntatis creatæ, ſed increatæ; procedit namque de pœna, quæ foret inſallibiliter inſigenda à Deo ſub conditione perſeuerantiæ in peccato, ob quod eam ſuit comminatus. In præſentiarum autem non eſt negotium confirmare ex S. Thoma, Deum qui per Ionam comminatus fuit Niniuitis v. g. euerſionem vrbs ob ſcelera ſua, cognoſcere inſallibiliter ruinam, quam inferret ſub hypotheſi non actæ pœnitentiæ; ſed confirmare, cognoſci ſic contingentem, & liberam Tyrſis v. g. conuerſionem ſub conditione prædicationis Chriſti Domini.*

4680 Secundò, Niniues excidium, quod fuit obiectum prophetiæ comminationis Ionæ, non habuit ex vi ordinis, & diſpoſitionis cauſarum, nempe criminum Niniuitarum, & comminationis prophetiæ, vt eſſet futurum ſub conditione; ſed vt eſſet futurum abſolutè in tali ordine, & diſpoſitione: quanquam non habuerit, vt eſſet in euentu futurum abſolutè, ſed ſub conditione, ſcilicet ſi permanerent Niniuitæ in flagitiis ſuis. Atque id eſt quod docet S. Thomas.

4681 Tertio, ordo & diſpoſitio cauſarum, quâ parte conſiſtebat in criminibus Niniuitarum, quodnam, rogo, terminabat diuinum decretum abſolutum? Quâ verò parte conſiſtebat in comminatione prophetica, ſupponat quidem decretum liberum diuinum de Niniues exitio, abſolutum ſubiectiuè, & conditionatum obiectiuè, eo quod abſolutè exiſtat in Deo, & velit ſuum obiectum ſub conditione perſeuerantiæ ciuium in delictis. Aſt huiusmodi decretum non eſt abſolutum comparatiuè ad ordinem, diſpoſitionemque cauſarum, ſed ad voluntatem diuinam, in qua exiſtat; & conditionatum eſt comparatiuè ad ſuum obiectum, ſcilicet ad ruinam Niniues.

4682 Denique obiectum prophetiæ comminantis verbis abſolutis cladem Niniues, fuit eadem clades, vt futura ſine conditione, atque abſolutè, attentis cauſis peccatorum, quibus ſecundùm iuſtitiam diuinam eſſe determinatè debitam talem

pœnam, innotuit Ionæ ex Dei reuelatione: obiectum autem præſcientiæ diuinæ fuit ipſa in ſe clades, non vt futura abſolutè, penes euentum, & executionem, ſed vt futura ſub conditione quod Niniuitæ non reſpicerent: quam conditionem non purificandam præſciebat Deus, & cladem non futuram abſolutè. Igitur ex obiecto prophetiæ præſcitæ comminatoriæ ad obiectum præſcientiæ diuinæ non rectè arguitur, cum ſint valde diſſimilia. Videſis plura in Ferrerio parte poſteriori ad Obiectiones Vincentianas, cap. 6. num. 70. in Cerf. cap. 6. de *Controverſia*, numero 366.

SECTIO CCCXXXVI.

Incogniti cuiuſdam probationes ex auctoritate S. Thomæ contra Scientiam Mediam eliduntur.

Incognitus Author exiſtimat, Scientiam Mediam à ſe in examen reuocatam prodire ex eo tam conuictam de reſeſſu à S. Thoma, vt, dicat cap. 1. art. 2. n. 22. conuinci non minùs euidenter, quàm nigrum de reſeſſu ab albo. Sed videamus motiua tantæ euidentia.

Primum in cap. 1. art. 1. num. 7. ex *quæſt. 6. de Verit. art. 3. ad 4.* iam fuit inſirmatum in Sectione 330. ſupponitque perperam Incognitus, nos ſentire electiuam determinationem arbitrii creati ad actus liberos ſalutares eſſe independentem à gratia diuina in genere cauſæ excitantis, efficienſiſque. Nec per ſonnum ita imaginamur.

Secundum in art. 2. §. 1. num. 24. ex 1. p. q. 23. art. 5. in corp. vbi S. Doctor reijcit eos, qui dixerunt, *quod merita ſequentia prædeſtinationis effectum, ſunt ratio prædeſtinationis, vt intelligatur, quod ideo Deus dat gratiam alicui, & præordinat ſe ei daturum, quia præſciuit eum bene uſurum gratiâ.* Sed qui iſtud affirmarunt, loquuntur (propterea intellexit S. Thomas) de viſionis ſcientiæ, quâ Deus præſciat opera bona, & ſalutis æternæ meritoria, faciendâ ab homine iuſtificato; indeque moueatur ad ei conferendam primam vocationis gratiam, maiorem, aut minorem pro inæqualitate eorum operum. Impugnat illos S. Doctor, *quia videntur diſtinxiſſe inter id, quod eſt ex gratia, & id, quod eſt ex libero arbitrio, quaſi non poſſit eſſe idem ex utroque. Maniſteſtum eſt autem, quod id quod eſt gratia, eſt prædeſtinationis effectus, & hoc non poteſt poni vt ratio prædeſtinationis, cum hoc ſub prædeſtinatione concludatur. Si igitur aliquid aliud ex parte noſtra ſit ratio prædeſtinationis, hoc erit præter effectum prædeſtinationis. Non eſt autem diſtinctum, quod eſt ex libero arbitrio, & ex prædeſtinatione; ſicut nec eſt diſtinctum, quod eſt ex cauſa ſecunda, & prima. Diuina enim providentia producit effectus per operationes cauſarum ſecundarum. Vnde & id, quod eſt per liberum arbitrium, eſt prædeſtinationis effectus.* Sic S. Thomas. Aſt Patroni Scientiæ Mediæ neque dicunt quod antiqui illi Theologi; neque huius Scientiæ doctrina quidpiam continet contra eam, quâ S. Thomas reſutat illos.

Addit Incognitus, S. Thomam conſtanter negare præſcientiam

præſcientiam boni uſus gratiæ, ex hoc ſolum quòd ipſe bonus uſus, & quidquid poteſt ordinare hominem ad ſalutem, cadit ſub prædeſtinatione, tanquam effectus eius. Concludit enim ibi S. Doctor: *Et ſic impoſſibile eſt, quod totus prædeſtinationis effectus in communi habeat aliquam cauſam ex parte noſtra, quia quidquid eſt in homine ordinans ipſum in ſalutem, comprehenditur totum ſub effectu prædeſtinationis, etiam ipſa præparatio ad gratiam; neque enim hoc fit niſi per auxilium diuinum.* Oportuiſſet, ut aduerteret Incognitus, Sanctum Thomam non negare niſi abſolutam boni uſus, ſeu determinationis liberi noſtri arbitrij ex gratia præſcientiam, quæ ſit ratio motiua ad decretum de collatione primæ gratiæ excitantis, ac vocantis; ſiquidem tale decretum debeat eſſe omnino gratuitum, utpote de primo prædeſtinationis effectu. Non negat vniuerſim S. Doctor boni uſus gratiæ præſcientiam, quæ ſit conditionata, nolensque hominem, ſi tali, vel tali auxilio gratiæ præueniatur, cooperatum eſſe; & cuius præſcientiæ ratio, ſeu conditio, abſque qua non exiſtiſſet in diuino intellectu, ut quod homo tali auxilio, ſi eo gratis excitetur à Deo, adhibet cooperationem ſuam. Sed tamen reſpectu decreti abſoluti de collatione eſt ſimodi auxilij nulla proſus eſt, ex parte prædeſtinationis, vel ratio, vel conditio prædeſtinationis, propterea hæc conſiſtit in illo decreto, veliſſo conſtituitur. Etenim pro ſolo ſuo beneplacito, & occulto iudicio decernit Deus dare vni, & non alteri auxilium, cui cooperaturos præſciat, ſi daret.

4687 Ita cum Molina fuſius declarant Bellarminus lib. 2. de Gratia, & lib. arb. cap. 9. §. Itaque, cap. 15. §. Reſpondeo propter hoc argumentum, lib. 4. cap. 15. §. Ex his modis, Stapletonus ſuper ad Rom. cap. 9. verſ. 11. & cap. 11. verſ. ... ſuper ad Cor. cap. 9. verſ. 27. ſuper Matth. cap. 11. verſ. 21. Suarez lib. 2. de Prædeſt. cap. 20. ex numero 25. uſque ad finem, aliique de Noſtris. Et ante Molinam Petrus Aurelius Sanutus in Lutheranorum impugnatione, digreſſione 2. fol. 77. & 91. locoque citato ad numerum 4669. probat ex ſententia S. Auguſtini, [certitudinem prædeſtinationis ex præſcientia eſſe,] ſcilicet radicaliter, tanquam ex conditione neceſſaria, ut voluntas diuina poſſit abſolute decernere æternam prædeſtinari gloriam, ut coronam: quo ex decreto oritur formaliter, & proximè ea certitudo. Ioannes etiam Driedo lib. de captiuit. & redempt. tractat. 4. cap. 2. parte 8. memb. 1. tract. 5. cap. 2. parte 3. ad finem conſuſ. 3. & ſepe aliàs ſcripſerat, [Deum velle hos potiùs, quàm illos præparare, qualiter nouit ut credant, & obediunt.] Atque lib. de Concordia lib. arbitrij, fol. 11. pag. 2. [Pelagianos rectè ſenſiſſe, Deum in ſua præſcientia elegiſſe Fidem eorum, qui erant credituri: verùm quòd tales ſic elegerit, quatenus illos, adhuc incredulos, faceret fideles, intelligere noluiſſe.] Quod maiotis momenti eſt, S. Bonauentura in 1. diſt. 40. art. 2. quaſtione 1. ſic fuerat fatuus: *Quia prædeſtinatio claudit præſcientiam, hinc eſt, quod concordat cum libero arbitrio, & non poteſt diſcordare, & non poteſt caſſari, & neceſſariè (id eſt inſallibiliter) inferri ſalutem.* Cum S. Bonauentura coniungunt aliqui S. Albertum Magnum, & Alenſem: aliique volunt, hos fuiſſe vterque illos Theologos, quos

S. Thomas, eſſi præceptores ſuos, impugnant ſuprà. Quicumque illi fuerint, potuiſſet Incognitus diſcere ex ipſo moderationem in verbis, cum reſutat, Theologos Catholicos, quales ſunt quos vocat Moliniſtas. Nam S. Thomas tam longè abeſt à tractandis contumeliòſè antiquis illis, ut abſtineat vel à dicendo, diſtinguere inter id, quod eſt ex gratia, & id quod eſt ex libero arbitrio; ſolumque dicat, videri diſtinxitſe.

4688 Tertium motiuum eſt, quia iuxta S. Thomam in locis compluribus, & obuiis, ex efficaciã diuinæ voluntatis, ex eo quòd ſit efficaciffima, & nihil voluntati diuinæ reſiſtat; ex eo etiam quòd Deus ſit agens fortiſſimum, ſequitur, non ſolum fieri ea quæ Deus vult fieri, ſed fieri contingenter, vel neceſſariò, quæ ſic fieri vult. Ad quid ergo præſcientia antecedens decretum, ſi ſit cauſa libertatis ipſum decretum? Quomodò decretum non poterit eſſe efficacax, niſi priùs ſcientia explorauerit, ſi hoc ipſo quòd Deus efficaciter decernat aliquid liberè fieri, illud liberè fiat. Vnde concludit Incognitus: [Animaduertant Molinæ diſcipuli, ſe oculos claudere vtrique Eccleſiæ Soli (nempe SS. Auguſtino, & Thomæ) dùm Scientiam Mediam requirunt antecedenter ad decretum; ſiquidem oportet, ut ſi ab ipſis quaeratur, quare decernit Deus efficaciter? Reſpondeant extollentes liberum arbitrium, quia quæ præſciuit, potens eſt decernere. Verùm nos vtrumque lumen delectabiliter adſpicentes, ſubjicimus liberum arbitrium ſub manu potenti Dei. Dixit alicui S. Bernardus ſerm. 67. in Cantica: *Deeſt gratia quidquid meritis deputas. Nolo meritum, quod gratiam excludat.* Quidni etiam dicamus Molinæ diſcipulis: *Deeſt poteſtati diuinæ quidquid libero arbitrio deputatis. Nolumus liberum arbitrium, quod poteſtatem Dei excludat.*] Hætenus ille §. 2. num. 26. & duobus ſeqq.

4689 Loca S. Thomæ tradunt veritates certiffimas: ſed non quòd abſque Scientia Media poſſit diuina voluntas prorumpere in decretum, cui competat eſſe inſuſtrabilem cauſam liberi noſtri actus, & quo habito à Deo, nequeat non inſallibiliter fieri liberè à nobis actus præſtitutus à Deo, ut fiat liberè. Quemadmodum non tradunt, quòd abſque ſcientia ſimplicis intelligentiæ poſſit prorumpere in tale decretum. S. Thomas, eſſi eas prærogatiuas agnoſcat in voluntate diuina decernente efficaciter liberum noſtrum actum ſalutarem; ſupponit tamen, ad ita illum decernendum debere exiſtere in Deo notitiam de poſſibilitate amoris vtrumque erga ſe à Petro v. g. item hanc, *Petrus inſallibiliter amabit me liberè, & cum merito ſalutis æternæ, ſi decernam conferre illi media, qua præſciam fore partim ab inſiſſeco, partim ab extrinſeco efficaciã;* vel (iuxta Thomiſtas) *phyſicè prædeterminantia ad me liberè amandum.* Tum quia veritas propoſitionis huius conditionalis, utpote de reum eſſentiis, ſpectat ad ſcientiam ſimplicis intelligentiæ antecedentis ordinem decretorum liberorum diuinorum. Tum quia cum in voluntate non ſit alia ſiue probabilitas, ſiue ſecuritas electionis mediatorum in ordine ad finem, niſi quam participat ex intellectu proponente media ipſa, non poſſet eſſe in diuina voluntate ſecuritas plena, & omnimoda electionis mediatorum in ordine ad confequendum inſallibiliter finem amoris Petri intentum à ſe efficaciter, niſi in Deo exiſtat notitia, quam dixi.

Quapropter

4690 Quapropter commendatà à S. Thoma excellentia voluntatis diuinæ in decernendis efficaciter actibus noſtris liberis, ita ut ſit inſuſtrabilis cauſa libertatis eorum, & ita ut, efficaciter volente Deo fieri liberè à nobis, non poſſint non ſic fieri; debet etiam à Thomiſtis explicari, quatenus & diuinæ ſcientiæ habenda ſit ratio. Noſque cum S. Thomas doceat, Deum velle efficaciter, ut abſolute ſit futurus actus per media contingentia defectibilia ex ſe ab ipſo actu, non poſſumus intelligere, quòd iudicatur, Deum velle aliter, quàm ſciendo media, ſi à ſe nobis conferantur, non defectura reiſpa ab actu ex electiua voluntatis noſtræ determinatione.

4691 Neque oberit dicere, laudari à S. Thoma voluntatem Dei tanquam omnipotentiffimam erga noſtram voluntatem, & liberis etiam actus ipſius. Nam à S. Doctore ita commendatur, ut ſimul ſupponat, eſſe præſcientiffimam, ſeu Dei præſcientiffimam, ut omnipotentiffimè agat noſtrum actum liberum, quin frustrari queat eius vis. Vnde, omnium confeſſione, debet Deus eſſe præſcientiffimus mediatorum, quæ ſi ipſe eligat ad obtinendum actum liberum noſtrum, confequetur inſallibiliter eum. Quæ media ſunt prædeterminantia phyſicè, præconſuetax cum actu, in Thomiſtarum ſententia, & ſub illorum eligendorum conditione præſciunt à Deo per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ actus liberi conditionatè futuris inſallibiliter, eoquæ præſciro, vult efficaciter Deus, ut abſolute ſit futurus inſallibiliter per talia media, nec per alia poteſt ſic velle. Ultra præfatam præſcientiam conditionatam neceſſariam conceditur à Thomiſtis multis alia contingens eiſdem actus fundata in decreto ſubiectiue abſolute, & obiectiue conditionato, antecedensque decretum omninò abſolutum. Scientia etiam viſionis eiſdem actus eſt iuxta Thomiſtas communiter cauſa illius, ut applicata per decretum liberum. Vnde iuxta illos non poteſt non præcedere omnipotentiffimam Dei voluntatem. Ergo quòd à S. Thoma laudetur Dei voluntas ut omnipotentiffima erga noſtræ voluntatis actus, non eſt ſufficiens fundamentum, ut attribuatür S. Doctore excluſio Præſcientiæ Mediæ.

4692 Sed ex Incognito replicabis ab exemplo: Si Prælatuſ velit efficaciter aliquid, quòd expediendum ſit per ſuffragia Capitularium, & non velit illud niſi ex ſcientia explorante eorum diſpoſitionem, non dicetur velle ex plenitudine poteſtatis ſupra eos ita perfectè ſubiectos, ut velit illud niſi ad nutum Prælati. Ergo ſimiliter erit in Deo. Reſpondeo, Prælatum non ita efficaciter velle id, quòd dependeat ab arbitrio Capitularium, ut ſua voluntas non ſit expoſita frustrationi, non modò quando dicatur haberi ex ſcientia, ſeu potiùs ex coniectura diſpoſitionum in Capitularibus ad conſenſum, aut ex ipſius conſenſus coniectura; ſed etiam quando dicatur haberi ex plenitudine poteſtatis. Quæ certè nunquam tanta eſt in vno homine erga actus liberos alterius, ut eos, aut quòd ab eis dependeat, poſſit cum omnimoda certitudine de aſſequitione intendere efficaciter. Si Prælatuſ inſtructus eſſet inſallibili ſcientiã, quã noſceret, volituros liberè Capitulares aliquid, ſi ipſe eis ſuum ſignificaret placitum, tunc optimè poſſet ſine periculo frustrationis intendere efficaciter illud. Vn-

de cum Deus ſit præditus ſcientiã inſallibili, quã noſcit innumeras conditiones, & media, quæ ſi velit applicare create voluntati, hæc reiſpa conſentiet, eſſi cum illis abſolute poſſet coniungere conſenſum; patet euidentiffimum diſcrimen ad exemplum Prælati. Et aliunde patet, Deum, tamen agat ex huiuſmodi præſcientia, agere ſimul ex perfectiffima plenitudine poteſtatis: tum quia ſic agit ex tali præſcientia, ut agat, quia poteſt, & quia gratis vult, quin præſcientia ſit ratio, aut motiuum agendi: tum quia actus liberos ſalutares præſciit agendos, non niſi à ſe principalis, & non niſi ſub conditionibus, ac mediis contentis in theſauris ſolius ſuæ Omnipotentia, ſiſque tam diuſibus, ut abundent innumetis gratiæ auxiliis, quorum his ſi præſciatur diſſenſura voluntas creata, non tamen illis.

4693 Atque his omnibus ex diſcurſibus perſpicuum etiam eſt, nos non claudere oculos luci SS. Auguſtini, & Thomæ; noſque rogatos, quare Deus decernat efficaciter actum noſtrum liberum ſalutarem? Reſpondere congruè, quia cum præſciat, potens eſt decernere, omninoque gratis vult, & decernit: noſque etiam poſſe expromptè reſpondere, quia quæ Deus decernit, potens eſt & facere. Non enim decernit inſciè, & quaſi eacè; ſed ſcienter, & quaſi oculatè, quæ ſibi ſunt poſſibilia. Eſt autem poſſibile Deo concurrere cum voluntate noſtra ad actum liberum ſalutarem, quem efficaciter decernat præſcius, quibus ſub conditionibus, & quibus ſub auxiliis ſuæ gratiæ determinabimus electiue Omnipotentiam ſuam ad inſtendum nobiſcum. Hæc à Deo præſcita vis determinandi ad actum liberum ſalutarem, competens voluntati noſtræ præueniæ diuinæ gratiæ, non extollit ſupra modum arbitrium noſtrum liberum, ſed agnoſcit in illo cauſa libertatis dignitatem, quam in ſui conditione accepit à Deo, ſubjicitque illud potenti manui Dei, & ſubmittit gratiæ diuinæ.

4694 Verba S. Bernardi adducuntur ab Incognito extra propoſitum. Nam Sanctiffimus Abbas loquitur contra eos, qui gratiam à nobis, & à meritis noſtris ex viribus naturæ anteuerti dicebant, ut Pelagiani, & Sempipelagiani. Sed Molinæ diſcipuli non id dicunt. Non enim meritis ex viribus naturæ attribunt quid ſiue quoad progreſſum, ſiue quoad initium in via ſalutis æternæ; neque agnoſcunt vllum meritum ad hanc ſalutem conducens, quòd gratiam non includat. Audiuntur iam non truncata, ſed integra verba S. Bernardi, & conſtabit fuiſſe allata extra propoſitum. Ait itaque: *Ceterum Sponſa dicens cap. 2. verſ. 16. Dilectum meus mihi, & ego illi, rectius loquuta eſt, & non prætendens meritum, ſed præmittens beneficium, & ſe præuentam dilecti gratiã conſtitens. Rectè omninò. Nam quis prior dedit illi, & retribuatur ei? Denique audi Ioannem quid in epiftola ſuper hoc ſenſerit: In hoc eſt charitas, inquit, non quaſi nos dilexerimus Deum, ſed ipſe prior dilexit nos.* Et cum eadem Sponſa addat cap. 2. verſ. 6. *Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi,* addit etiam S. Bernardus: *Cur ita? Nempe ut tunc magis gratiã plenam ſe præbet, cum totum gratiã dederit, & primas ſcilicet illi partes adſcribens, & vltimas. Alioquin quomodo gratiã plena, ſi quid habuerit, quòd non ſit ex gratiã? Non eſt quòd gratiã intret, ubi iam meritum occupauit. Ergo iam plena confeſſio gratiã ipſius gratiã plenitudinem ſignat in anima conſiſtemis.*

fremitis. Nam si quid de proprio inest, in quantum est, gratiam cedere illi necesse est. Deest gratia quidquid meritis deputas. Nolo meritum, quod gratiam excludat. Horreo quidquid de meo est, ut sim meus. Et post pauca: Quæ verè sponta est, agnoscit ista, & utramque gratiam conficitur. Primum quidem eam quæ prima est, quæ & præuenta est; postea verò subsequenter.

SECTIO CCCXXXVII.

Quam immeritò idem Incognitus repellat nonnullas ex S. Thomæ probationes Scientiæ Mediæ.

4695 Non alia motiva ex S. Thomæ autoritate protulit directè contra Scientiam Mediam Incognitus, quam ea ad quæ respondi. Posteaque in cap. 2. art. 4. §. 5. & duobus seq. num. 247. usque ad 263. enervare satagit nonnullas ex eadem autoritate probationes pro Scientia Mediâ aduocatas à Nostri. Incipitque his verbis: [Molinæ discipuli, coacti (scilicet à Summo Pontifice Clemente VIII. ut dixerat art. 4. num. 229.) querere in defensionem Scientiæ Mediæ patrocinium S. Thomæ (cuius autoritatem antea parvipenderant, & nunc adhuc audent) magnâ sollicitudine, & diligentia multis ab hinc annis quarunt in D. Thomæ velamen ad velandam Scientiæ Mediæ deformitatem; nec aliud inueniunt, quam modica folia, quæ vento rapiuntur.]

4696 Quod in his verbis asseritur de Nostri à Clemente VIII. compulsi, ut vmbra patrociniij S. Thomæ quaerent Scientiæ Mediæ, non ita est: tum quia Summus ille felicitis memoriæ Pontifex defensoribus Molinæ nequam imposuit speciale onus, nisi circa ostendendam non discordiam Molinæ à doctrina S. Augustini, ut constitit iam in *Sectio* 303. & seq. tum quia Nostri ante controuersiam agitatam coram Sede Apostolica, imò & ab initio excitatæ, tractatæque quæstionis persuadebant sibi, tamque viua voce, quam scriptis, & libris impressis dictitabant, S. Thomam annuere suæ opinioni; ingeminabant, ponderabantque eius testimonia, ut videre est in Opusculis Suarj, in Vazquio, Fonseca, & alijs, quorum Opera fuerunt vulgata ante causam agitatam in præsentia Romani Præsulis. Expeditque notare, Nostros primùm curasse stabilire ex S. Thomæ noticiam diuinam omnimodis certam de futuris contingentibus conditionatis voluntatis creatæ. Cùmque apud plerisque Theologos obtinissent, & ex insperato audirent, restare firmandum ex S. Doctore, eam non haberi à Deo nisi in decreto suo subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato, progressos deinde ex professo ad id fuisse, seu ad magis impensè probandum eam Scientiam esse Mediam. Quod fuit facilius: nam producta testimonia S. Doctore tacebant de tali decreto; & aliqua penitus expensa videbantur Nostri non coherere cum illo. Progressiue ad secundum hoc negotium, inueniunt alia, & successores quotidie inueniunt. Quæ an sint folia, quæ ven-

to rapiantur? relinquo iudicio cordati Theologi, qui Nostrorum legerit Opera, meumque hoc Opusculum.

4697 Sed quanvis Incognitus certus esset de non citato à Nostri antea S. Thomæ in fauorem Scientiæ Mediæ, non caret temeritate dicere, parvipendisse S. Doctorem. Non ipsum parvipendit, qui ex obliuione, aut etiam ineruditione non allegat pro sententia à se approbata; imò neque qui scienter, sed grauatè, & reuerenter dissentit nominatim ab eo in rebus opinabilibus inter antiquos Theologos Scholasticos. Ipse S. Thomas, non parvipendens Petrum Lombardum, B. Albertum Magnum, Alexandrum Alensem, discedit sæpe sapius ab illis; & similiter discesserunt frequenter ab ipso non parvipenso, S. Bonaventura, Egidius Romanus, Henricus Gandauensis, Scotus, Aureolus, Durandus, Occam. Fuerunt etiam mutud discordes SS. Hieronymus, & Augustinus nonnullis in punctis non minoris momenti, quin vnus alterum parvipenderit. Et hæc pro Maioribus nostris, qui (ut debebant) duxerunt semper magni S. Thomam.

4698 Successoresque ducunt non minùs. Vnde non sine iniuria dicitur de his, adhuc nunc audere parui facere. Et quidem si Maiores nostri parvipenderunt, quia (ut videtur Incognito) non citarunt; cùm non possit negare id de successores, cur hos offendit tam iniuriôsè? Præterea quondam in vsu non erant tam variæ interpretationes ad verba S. Thomæ; & qui penes primam litteræ faciem, non sibi fauentem agnoscebant, fatebantur apertè, procurabantque veterum aliorum Scholasticorum suffragijs commendare suas sententias. Sed hac tempestate erit satis curti ingenij, qui se exponat periculo, ut ob non aduocatum in sui patrocinium S. Doctorem dicatur ab aliquo, Incogniti compare, parui facere eum. Vix vlla iam disceptatur in Scholis quæstio nobilis, pro qua non videas tam affirmantes, quam negantes arrogare sibi Angelicum Præceptorem.

4699 Procedit Incognitus, & ait recenseri à Nostri verba illa S. Thomæ 3. p. quæst. 1. art. 3. ad 4. *Prædestinatio præsupponit præscientiam futurorum.* Respondet autem, præsupponere, quæ involuit decretum executiuum, & non quæ intentiuum, electiuumque mediorum. Sed est responsio intricata; nam futurum (de quo præcipuè loquitur S. Doctor) erat Adami peccatum, quod non prædefiniuit Christi prædestinatio (de qua etiam loquitur) quoad decretum siue intentiuum, & electiuum, siue executiuum Incarnationis. Nec de eo peccato ut præscito potest affirmari, præsupponi ad prædestinationem, non quidem intentiuam, sed executiuam gloriæ ut coronæ, cuius sunt medium intentum, & electum. Expeditior responsio est Illustrissimi Godoy tractat. 4. disp. 34. §. 6. num. 108. disp. 36. §. 10. numero 230. Gonetii tom. 1. disp. 6. art. 7. §. 3. tom. 4. disp. 2. art. 1. §. 6. pag. 108. sermonem esse S. Doctore de præscientia futurorum absolutorum, proindeque non de Mediâ. Id quod Suario, & plerisque Nostriacibus placet; suntque pauci, qui directè vtantur illis verbis ad probandam Scientiam Medianam.

Addit

4700 Addit Godoy, etsi sermo esset de præscientia futurorum conditionatorum, tamen eo in loco non dici, præscientiam non haberi in decreto subiectiue absoluto. Fateor, non excludi expressè tale decretum. Ast deberet subintelligi exclusum; nam alioqui diminutè diceret S. Thomas, absolutam omnino prædestinationem præsupponere præscientiam futurorum, si etiam præsupponeret de eis aliam prædestinationem, nempe absolutam tantum subiectiue, & conditionatam obiectiue, in qua cognoscerentur. Ad hæc: Conditionatum futurum, de quo ut præscito loqueretur S. Thomas, esset istud: *Si Adamus peccaret, Deus incarnaretur.* Ast istud futurum non est contingens conditionatum voluntatis creatæ, sed increatæ; & à Deo non præscitur nisi in decreto subiectiue etiam conditionato de Incarnatione, ut cum Suario censet maior pars Nostrorum; vel non nisi in decreto subiectiue absoluto de Incarnatione, sed quod prius ratione, quam præscitur, existat in Deo ex determinatione suæ voluntatis; & idèd præscitur, quia existit, ut cum Molina existimat minor Nostrorum pars. Vltra hos duos modos cognoscendi contingetia conditionata voluntatis increatæ, non est assignabilis alius; & cum neutro plenè consonat modus, quem iuxta Godoy habet Deus præsciendi contingetia conditionata creatæ in decreto subiectiue absoluto.

4701 Porro etsi verba illa S. Thomæ non sint de præscientia conditionata, sed de absoluta; tamen attingunt principium valde deseruiens ad doctrinam de illa. Cùm enim Deum incarnatum, siue Adam peccasset, siue non peccasset, objiceretur, quia *prædestinatio Dei est æterna. Sed dicitur Rom. 1. de Christo, Qui prædestinatus est filius Dei in virtute. Ergo etiam ante peccatum, necessarium erat, Filium Dei incarnari ad hoc, quod Dei prædestinatio impleatur.* Occurrit S. Doctor concedendo, ex æterna prædestinatione Incarnationis ortam fuisse huius implendæ necessitatem ante lapsum temporalem Adæ, imò & ab æterno; sed non talem necessitatem, quæ esset ipsius quomodolibet implendæ, & siue Adam delinqueret, siue non; quia prædestinatio, vnde orta fuit necessitas, supposuit præscientiam peccati Adami absolute futuræ, nec nisi eo præscito, Deus prædestinasset Incarnationem. Quamobrem S. Thomas fecit retortum ad futurorum absolutorum præscientiam, ne ex prædestinatione æterna alicuius effectus implendi à se solo in tempore, inducatur necessitas eius effectus implendi quomodolibet, sed aliquo tantum certo modo. Quidni ergo recursum haberet ad futurorum conditionatorum præscientiam, ne ex prædestinatione æterna alicuius effectus implendi à se, & à libero nostro arbitrio in tempore, inducatur necessitas implendi talis effectus quomodolibet, sed modo tantum libero, quia prædestinet talem effectum per media, sub quorum conditione præscierat fore, ut liberum nostrum arbitrium determinet se ad eum? Si iuxta S. Thomam præscientia absoluta peccati Adami conducit, ut necessitas Incarnationis prædestinata non sit nisi ex suppositione libera Adami; si item præscientia absoluta orationis v. g. S. Stephani pro Saulo (vtitur ibidem S. Thomas hoc etiam exemplo) conducit, ut necessitas prædestinata salutis Pauli non sit nisi ex suppositione libera S. Stephano, cur iuxta eundem Doctorem Angelicum non cogitabitur similiter de præscientia conditionata?

4702 Rursus ait Incognitus, referri à Nostri Sanctum Thomam quæst. 24. de Veritate, art. 14. in corp. scribentem, omnes exteriores motus à diuina prouidentia moderari, secundum quod ipse iudicat, aliquem esse excitandum ad bonum his, vel illis actionibus. Interpretatur autem de iudicio, & voluntate excitandi per speciale auxilium gratiæ prædeterminantis. Quæ interpretatio non quadrat verbis S. Thomæ, provt ex antecedentibus descendunt, provtque post illa sequuntur hæc: *Vnde si gratiam Dei velimus dicere non aliquod habituale donum, sed ipsam misericordiam Dei, per quam interius motum mentis operatur, & exteriora ordinat ad hominis salutem; sic nec vllum bonum potest homo facere sine gratia Dei.* Sensus omnium est, cùm homo sit indifferens ad operationes varias; opus est vt vel ad bonum morale quodcumque naturale prosequendum excitetur exteriori ab obiectis, & moueatur interiori à Deo: hic verò, quatenus author etiam naturalis, eam præstat gratiam latè, seu misericordiam, vt interiori operetur in illo, & ordinet exteriora ad boni ab illo prosequendum; decernitque præstare sæpe talem gratiam, provt iudicat excitandum illum esse ad reipsa prosequendum bonum. Quæ S. Doctor congruitatem talis gratiæ pendentem facit à iudicium cognitione Dei de excitando homine, si ipse Deus in his, vel illis occasionibus interiori operetur, & exteriora ordinet. Quod est facere dependentem à Scientia Mediâ, estque excludere iudicium de homine excitando per physicam prædeterminationem. Tum quia exteriores motus à diuina prouidentia moderari, secundum quod Deus iudicat, hominem esse excitandum ad bonum his, vel illis actionibus, seu moribus exterioribus, non est iudicare esse excitandum prædeterminatione physica; neque enim exteriores motus sunt physica prædeterminatione. Tum quia per exteriores motus moderatio, quæ certò iudicatur peruentura ad excitationem, quæ homo prosequatur bonum morale naturale, commendatur à S. Thomæ vt propria solius iudicij diuini. Si autem loqueretur de moderatione per exteriores motus, quibus adiuncta esset prædeterminatio physica, quique etiam Theologus assentens iis, quæ dicuntur de prædeterminationis physiciæ genio, iudicabit idem ipsum certè apud se. Tum quia Deum iudicare hominem esse excitandum ad bonum, sonat longè minus, quam iudicare esse physicè, & causaliter prædeterminandum. Tum quia iudicium Dei de homine excitando ad infallibiliter prosequendum bonum, proponitur à S. Thomæ vt dirigens exteriorum motuum à diuina prouidentia moderationem, quibus consequatur absolutè Deus, quod obtinendum indicauit conditionatè. Ast iudicium de homine excitando per physicam prædeterminationem, nõ dirigit ad moderationem exteriorum motuum; sed ad collationem eiusdem physiciæ prædeterminationis; & præterea vbi per hanc excitandum hominem iudicat Deus, quid refert directio ad moderationem exteriorum motuum? Etsi enim isti abessent, obtineretur infallibiliter prosequutio boni, prædeterminatione physica collatâ.

Godoy disp. 34. §. 6. num. 109. vires addit postremæ huic ponderationi, existimans Sanctum Thomam loqui de iudicio directiuo; sed aliunde eas vult adimere conatui nostro de fauore S. Thomæ. Non enim est, inquit, vnde constet, iudicium illud esse conditionatè; potest namque prouidentia diuina

diuina moderari exteriores motus propter excitationem ad bonum, quam vult, & absolute scit esse futuram; sicut ex gloria absolute cognita ut futura disponit de mediis. Sed adhuc vires manent integræ; nam in primis iuxta S. Thomam est illud iudicium directiuum, ut possit diuina prouidentia ita moderari exteriores motus, ut his excitantibus, homo infallibiliter prosequatur bonum morale naturale. Ergo non est directiuum, quatenus illo iudicat absolute Deus excitationem per exteriores motus ad bonum, & eius prosecutionem esse futuras infallibiliter; sed quatenus conditionatè iudicat, esse sic futuras, si tali, vel tali modo moderentur à sua prouidentia exteriores motus. Deinde si illud iudicium pertinet ad scientiam visionis, estque de excitatione per exteriores motus ad bonum, & de eius prosecutione, ut absolute futuris, necesse est, ut supponat motus exteriores ut absolute futuros ex moderatione à diuina prouidentia. Ad quid ergo respectu diuinæ prouidentiae deferretur illud iudicium? Iam enim antecederet ad illud supponeret moderatio exteriorum motuum à diuina prouidentia. Hinc ad exemplum dico, post cognitam à Deo gloriam ut absolute futuram per talia media meritorum, v. g. non restare Deo, ut apud se disponat de talibus mediis, sed ut in tempore exequatur illa per suam Omnipotentiam. Tertio iudicium fit in prouidentia speciali naturali consequente finem efficaciter intentum, spectans ad scientiam visionis, non est quod iuxta Go. loy regulat electionem mediiorum: nam quod hanc regulat, præcise opus ut præcise possibile, quemadmodum tradit in *disp. 59. §. 5. num. 75.* Neque item est, quod iuxta eundem regulat vsum, & executionem, intimando voluntati, & potentiae executionis electionem efficacem mediiorum iam factam, quodque ab eodem Doctore *disp. præcitata 59. & 60.* dicitur esse imperium, in quo consistit essentia prouidentiae specialis, siue naturalis, siue supernaturalis; quoniam huiusmodi iudicium non dirigit nisi ad prouidentiam executionem per exteriores motus, seu nisi ad decretum executionis actus boni morales naturalis, mediis exterioribus motibus; cum tamen S. Thomas loquatur principaliter de iudicio dirigente ad prouidentiam intentionem. Ut omittam, quam difficile sit probare ex S. Thoma præfatum imperium, eoque admisso, esse actum iudicij.

4704 Tertius locus, quem allegari à Nostris inquit Incognitus, habetur *3. p. quæst. 1. art. 5. ad 2.* vbi S. Thomas approbat hæc S. Augustini verba: *Sicut Apostolus ait, Non est volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, qui his, quos prouidit, si apud eos facta essent, suis miraculis credituros, quibus voluit, subuenit; aliis autem non subuenit, de quibus in sua prædestinatione, occultè quidè sed aliud insè iudicauit.* Faterur Incognitus, prouisionem illam esse conditionatam; sed perinde esse dicere, quos prouidit credituros, ac quos conditionatè voluit, & prouidit; nam accipiendum est sine præiudicio latentis consilij Dei. At nos in neutro S. Doctore legimus voluit; nihilque causæ est, ut subintelligatur. Nam cautio de non præiudicio latentis consilij Dei posita à S. Augustino *cap. 9. de Prædest. SS.* non fuit repetita ab ipso in *cap. 11. de Bono person.* vbi extant verba, quæ transcripsit S. Thomas;

neque hic eam posuit. Aliundeque ea non dirigitur ad id, ut præuisio conditionata aliorum, qui essent credituri, præsupponat volitionem conditionatam efficacem; sed ad id, ut præuisio sit Fidei, quæ non haberetur nisi ex latenti consilio, & prædestinatione Dei, seu nisi ex ipsius dono gratis volito; & quæ non nisi exinde habeatur ab iis, quos cum Deus præciserit credituros, voluerit gratis prosequi tali dono potius quam alios, quos etiam credituros præciserit sub conditione tali doni gratuiti.

4705 Non dissimulabo, SS. Augustinum, & Thomam loqui non tantum de iis, quibus Deus non subuenit per miracula, sed etiam de iis, quibus subuenit, cum vtrorumque Fidem præuidisset conditionatè. Quare Thomistæ complures, qui negant decreta subiectiue absoluta, & obiectiue conditionata, circa ea contingentia, quæ sunt absolute futura, non poterunt explicare illos SS. Doctores, ita ut in voce *præuidit*, subintelligatur præsupposita vox *voluit*, erga Fidem hominum, quibus subuenit.

4706 Quarrus locus S. Thomæ adductus à Nostris ex *quæstione 6. de Verit. art. 3. in corp.* celebrior est, & à me vberim tractatus in Sectione 332. Respondet ad eum Incognitus, cum S. Doctor ait: *Liberum arbitrium deficere potest à salute; tamen in eo, quem Deus prædestinat, tot alia adminicula preparat, quod vel non cadat; vel si cadat, quod resurgat;* intelligendum esse, quatenus Deus præparet diueria auxilia, quæ licet quoad suam entitatem deficient, ita tamen ordinantur, ut vno deficiente, succedat aliud indefectibile quoad effectum, pro quo datur; vel licet vnum auxilium se solo non sufficiat tollere duritiam cordis, sufficiant tamen alia subsequenta vi tum suâ, tum antecedentium.

4707 Hæc intelligentia quoad primam partem exorbitat à S. Thomæ mente, quia ipse deducit ea ex ratione, salutem æternam prædestinati non habere certitudinem, sed contingentiam respectu causæ proximæ, scilicet liberi arbitrij diuinâ gratiâ eleuati; tamen certitudinem habeat respectu causæ primæ, quæ est prædestinatio. Ac si vno auxilio deficiente quoad entitatem, succedat aliud quod sit indefectibile quoad effectum, iam salus prædestinati habebit certitudinem respectu liberi arbitrij adiuti eo alio auxilio. Nec dubitari potest, sermonem esse S. Doctori de liberi arbitrij diuina gratia eleuati actu primo, ut defectibili ab effectu salutis: insuper habitâ consideratione de tali actu primo, ut defectibili quoad entitatem. Quoniam non incier, vsum fuisse exemplo indiuiduorum defectibilium quoad entitatem; quorum tamen species perpetua sit ex diuina prouidentia ita gubernante, ut non omnia deficient, vno deficiente. Sed exempla, aut paritates requirunt tantum proportionem aliquam.

4708 Circa secundam intelligentiæ partem interrogo, num auxiliorum collectio vincens totaliter duritiam cordis, involuat aliquod auxilium intrinsecè adæquatè efficax ad salutem æternam, indefectibileque suapte naturâ ab hac; vel nullum? Si primum: Ergo salus habebit certitudinem respectu liberi arbitrij, ut eleuati, & instructi tali auxilio. Quæ illatio est contra Sanctum Thomam. Si secundum: Ergo ut salus habeat certitudinem respectu causæ primæ prædestinantis per media talis collectionis, opus erit, causam

causam primam prædestinantem præscire vnum auxilium, vel plura illius collectionis efficacia ad salutem fore, & ab effectu non defectura ex determinatione liberi arbitrij, tamen ex se possent esse non efficaciac, & deficere à salute. Quæ illatio continet doctrinam de Scientia Media. Rursus percontor de ultimo auxilio molliente omnino cor, & causante perfectum conuersionis actum, cui succedat salus æterna, an per se supponat, vel tantum per accidens auxilia antecedentia, & imperfectos actus elicitos eis mediantibus? Si supponat tantum per accidens, non erit adæquatè per se efficax, neque adæquatè per se indeficiens à perfecto actu conuersionis, sed indifferens ex se; & aut euadet inefficax, & deficiens à præfato actu; aut si euadat efficax, & non deficiens, proueniet postremo id ex determinatione liberi arbitrij. Si supponat per se, quæro iterum, an ut sic præsupponens auxilia antecedentia, & actus imperfectos, nequeat esse inefficax, & deficiens ab actu perfecto conuersionis, vel econtrâ queat? Redeuntque illationes ex extremis responsionum ad primam interrogationem. Præterea si vltimum auxilium est prædeterminatiuum physicè, & suapte naturâ ad perfectum conuersionis actum, & præcedentia alia sunt sic prædeterminatiua ad actus imperfectos; arduum valde erit componere efficaciam vltimi auxilij cum constitutione ex efficaciac antecedentium, & maxime quando illud non existat simul cum his, neque actus perfectus cum imperfectis.

4709 Ex dictis contra interpretationem Incogniti rejicitur ea, quam adhibet Illustrissimus Godoy *disp. 36. §. 10. num. 237.* dicens, S. Thomam non negare efficaciam prædeterminatiuum in tota auxiliorum collectione, quam Deus ex gloriæ intentione præparat ad assequendum prædestinationis finem; sed tantum negare eam efficaciam in singulis totius collectionis, ut quæ consistit auxiliis tum inefficacibus, tum prædeterminatiue efficacibus ad actus particulares, ad quos dantur. Confirmatque interpretationem ab exemplo, quo vsus est S. Thomas; si namque in quolibet indiuiduo naturæ corruptibilis non esset efficacia ad conseruationem aliquam naturæ, non posset in omnibus indiuiduis perpetuitas saluari. Ergo pariter nisi in aliquibus auxiliis gratiæ efficaciac esset ad particulares actus, quibus peruenitur ad beatitudinem, non posset finis assequutio ex illis haberi.

4710 Rejicitur, inquam, interpretatio, quia alioqui contra S. Thomam considerata salus æterna respectu liberi arbitrij adiuti eis auxiliis, quæ inter alia collectionis eminent in vi efficaci prædeterminatiua, habebit certitudinem. Confirmationi concedo, debere in tota collectione dari auxilia efficaciac ad finem prædestinationis; sed inficior, debere dari illa, quæ sint prædeterminatiue efficaciac, de quibus versatur litigium. Nec quæ sunt talia, probat exemplum S. Thomæ; quin potius sicut etsi nullum indiuiduum speciei corruptibilis sit per se incorruptibile, nullum tamen est, quo Deus non prouideat conseruationi speciei, quodque non conferat ad huius perpetuitatem; ita etsi nullum auxilium totius collectionis sit per se efficax ad beatitudinem nostram à Deo intentam, nullum tamen est, quod à Deo non dirigatur ad eam consequendam, R. P. Gabr. de Eteno, *Scienc. Med. Pars I. l.*

quodque non conducat ad consequitionem, illudque magis, quod beneficentissimè confertur à Deo in circumstantiis, in quibus videt fore efficaciac ex determinatione liberi arbitrij. Plura, & acutè meditata circa hunc locum S. Thomæ quære in Ferrerio *lib. 2. de Scientia Dei, disp. 5. cap. 8. num. 208.* in Cers *cap. 6. de Controu. n. 337. usque ad 341.*

SECTIO CCCXXXVIII.

De aliarum probationum repulsa ab eodem Incognito.

4711 CUM S. Thomas eadem quæst. 6. de Veritat. *art. 3. in corp.* dicat: *Tractum est nomen certitudinis ad ordinem causæ ad effectum, ut dicitur ordo causæ esse ad effectum certus, quando causa effectum infallibiliter producit. Præscientia ergo Dei, quia non importat vniuersaliter habitudinem causæ respectu horum, quorum est, non consideratur in ea, nisi certitudo cognitionis tantum. Sed prædestinatio, quia præscientiam includit, & habitudinem causæ ad ea, quorum est, addit in quantum est directio, siue preparatio quedam; & sic potest in ea considerari supra certitudinem cognitionis certitudo ordinis.* Solent Nostris inferre ex his verbis, non dari in Deo erga praua voluntatis creatæ opera, futura siue conditionatè, siue etiam absolute, quorum præscientiam habet, & quorum causa non est, certitudinem ordinis, sed tantum cognitionis; prouidentiam præscientiam de eis ut conditionatè futuris, non fundari in certitudine ordinis ratione decreti subiectiue absoluti, & obiectiue conditionati; præscientiamque de iisdem ut absolute futuris, non fundari in decreto subiectiue & obiectiue absoluto.

4712 Huic ponderationi (quam & ego indicaui in *num. 4524.*) obuiam it Incognitus inquit: [Nihil tam certum quam peccatum esse præscitum, & non prædefinitum, quia nec causatum. Verum nihil tam fallum, quam quod inde sequatur, prædefinitionem futurorum non esse rationem sciendi futura, quæ facit Deus; aut quod per Scientiam Mediam debeant præsciri peccata. Cum enim eorum, quæ in tempore facit Deus, præcesserit ab æterno voluntas faciendi ea, nihil potest esse futurum absolute; nec aliquid potest esse conditionatè futurum, nisi quod ab æterno voluerit facere conditionatè. Peccata autem, quæ non facit Deus, sed fiunt ex defectu causæ secundæ, cognoscit certissimè in voluntate non remouendi defectum causæ secundæ. Eo enim ipso, quod Deus non vult remouere defectum attentionis ad regulam, scit certissimè, voluntatem peccaturam, si illam cum tali defectu applicuerit ad operandum.] Sic ille. Qui digreditur sine causa ad bona opera, siue solius Dei, siue Dei, & causæ secundæ; hæcque siue necessaria, siue libera voluntati creatæ. Nam hunc locum non adducimus nisi contra operum prauorum voluntatis creatæ præscientiam, quæ in diuina voluntate supponat certitudinem ordinis L I ratione

ratione decreti antecedenter efficaci circa materiale ipſorum. De operibus bonis iam ſatis in præcedentibus expoſuimus mentem S. Thomæ, & in num. 4677. locum, quem ex quaſt. 3. de Veritat. articulo 6. in corp. citat Incognitus.

4713

Secumone reſtriçto ad actus inhoneſtos voluntatis creatæ, de fide Catholica eſt, eos quoad formale malitiæ moralis, eſſi habeant in intellectu diuino certitudinem cognitionis, non tamen habere ordinis in voluntate increata. Cùm enim non cauſetur à Deo formale illud, non ſupponit in eius voluntate certitudinem ordinis. Quod reſtat, quaſtionis eſt, an eorundem actuum materiale habeat in Dei voluntate certitudinem ordinis? Nos dicimus cum S. Thomæ, non habere, quia eſſi præſcientia verſetur circa tale materiale, non datur in Deo circa ipſum habitudo cauſæ ſimpliciter dictæ, neque proinde in diuina voluntate certitudo ordinis. Vnde Gonetus tom. 2. diſputat. 3. art. 5. pag. 125. Sanctum Thomam dicentem, præſcientiam non importare vniuerſaliter habitudinem cauſa reſpectu eorum, quorum eſt, exponit quatenus Deus non ſit cauſa niſi bonorum, cùm tamen non modò præſciat bona, ſed etiam mala. Et ſ. 1. pag. 120. necnon ſ. 2. pag. 133. tradit cum Sancto Thomæ 1. p. quaſt. 14. art. 8. in corp. Scientiam Dei non eſſe cauſam rerum, niſi ſecundùm quod habet coniunctam voluntatem approbatiuam, cuius ratione ſcientia Dei, ſecundùm quod eſt cauſa rerum, conſueuerit nominari ſcientia approbationis. Additque Sanctus Thomæ in 1. Sent. diſt. 38. quaſt. 5. articulo 1. in corp. Scientiam Dei non aliter eſſe cauſam, quàm quatenus adiungitur voluntati, id eſt beneplacito diuino; & ideo à Magiſtro Sent. dici ſcientiam beneplaciti. Materiale autem actuum inhoneſtorum non terminat ſcientiam approbationis, & beneplaciti diuini, vt ſeruetur ipſemet Gonet articulo 5. 2. pagina 133. & clariùs articulo 3. ſ. 2. pagina 143. De eodem materiali ait cum Authore Cuius Theologici Carmelitarum, Diſcalceatorum in locis citatis à me ad numerum 4609. non ideo eſſe futurum, quia à Deo præſcitur, ſed è contra. Conſonat Illuſtriſſimus Godoy diſputatione 40. ſ. 4. numero 54. Et meritò ita ſentiant; tum quia ea loquutio fuit familiaris Patribus; tum quia reſpectu illius materialis, cùm ſubiacer malitiæ formali, Deus non eſt cauſa ſimpliciter. Quauis verò Gonet articulo 2. ſ. 1. pag. 122. non excludat expreſſè niſi formale malitiæ, ne cauſetur à ſcientia viſionis, quatenus viſionis eſt; nihilominus non debet cenſeri anceps quoad id, vt non excludat, ne materiale cauſetur à ſcientia approbationis, quatenus approbationis eſt. Harum enim ſcientiarum diuerſæ ſunt rationes iuxta S. Thomam quaſt. 5. articulo 3. de Verit. ad 8. Nam ſupra ordinem ſcientiæ ad rem ſcitam, in quo conueniunt cum ſcientia ſimplicis intelligentiæ, addit viſionis ſcientia exiſtentiæ rei; & approbationis ſcientia addit ordinem voluntatis ad rem producendam.

4714

Tunc ſic: Materiale peccaminòſi actus non ſupponit in Deo habitudinem cauſæ ſimpliciter dictæ. Ergo non ſupponit certitudinem ordinis, ſed tantùm cognitionis. Ergo cognitionis certitudo de illo, vt futuro conditionatè, non ſuppo-

nit in voluntate diuina decretum poſitiuum, efficax per ſe, ſubiectiuè abſolutum, obiectiuèque conditionatum; & certitudo cognitionis de illo vt futuro abſolutè, non ſupponit decretum cuiuſmodi abſolutum ſubiectiuè, & obiectiuè. Si enim ſupponeret, daretur in Deo contra doctrinam S. Thomæ, non ſolùm cognitionis, ſed etiam ordinis certitudo erga materiale illud.

4715

Si dicas, materiale produci efficienter à Deo, & exiſtere in diuina voluntate decretum permiſſiuum circa illud: ita eſt. Sed illud produci- tur efficienter à Deo ſine ſui inclinatione, & intentione, aut affectione, proindeque non operante propriè, & per ſe, ſed permittente ſolùm, & non impediante, ne ſuæ Omnipotentis concurſus effectiuus quaſi rapiatur à voluntate noſtra. Ex tali autem concurſu non reſultat in Deo habitudo cauſæ ſimpliciter dictæ, neque ex decreto merè ſinente prodire ab Omnipotentia concurſum, reſultat in Deo certitudo ordinis.

4716

Adhò, decretum purè permiſſiuum non eſt rationem, vt Deus infallibiliter producat, neque vt cognoſcat ſic materiale illud; nam huiuſmodi decretum indifferens eſt, vt materiale fiat, vel non fiat, provt voluntas creata determinauerit electiuè, vel non determinauerit concurſum Omnipotentis: & non eſt pondus diuinæ voluntatis, vt exiſtat materiale, ſed potius vt non exiſtat, quantum ad ipſam attinet. Ait autem Sanctus Thomæ, Ordo cauſæ eſt ad effectum certus, quando cauſa infallibiliter effectum producit. Ex quibus perſpicuum eſt diſcrimen ad decretum poſitiuum, efficax per ſe, & determinatum, vt ſit materiale peccati abſolutè futurum, & vt in eo tanquam in medio præconnexo cognoſcatur à Deo. Rurſus addo, decretum poſitiuum huiuſmodi fore non minus directionem, ſeu præparationem quandam erga materiale illud, quàm iuxta Angelicum Præceptorem eſt prædeſtinatio erga ſalutem æternam prædeſtinatam, aut erga actum ſalutarem prædeſtinatum. Cuius directionis, aut cuiuſdam præparationis ratione prædeſtinatio importat habitudinem cauſæ, & certitudinem ordinis ultra eam, quæ eſt cognitionis, vt docemur à S. Thomæ. Probat ſequela, quia eatenus prædeſtinatio eſt directio, ſeu præparatio, quatenus prouidet de medijs, ad quæ infallibiliter ſequatur ſalus æterna, aut actus ſalutatis. Et vt contendit Godoy diſput. 67. ſ. 2. 5. 3. vnum ex medijs debet eſſe prædeſtinatum phyſicè, ne metaphyſicè eſſet poſſibilis caſus, in quo redderetur irrita ea directio, aut præparatio. Atqui præſcitur decretum poſitiuum deberet non minus cauſare, & inferre media, ad quæ infallibiliter ſequeretur materiale illud; deberetque penes Thomiſtas cauſare, & inferre prædeſtinationem phyſicam, ne maneret expoſitum fruſtrationi. Ergo eſſet directio, & præparatio ad materiale illud, non minus quàm prædeſtinatio eſt directio, & præparatio ad ſalutem æternam prædeſtinatam, aut ad actum ſalutarem prædeſtinatum. Sic ad homines. Nam abſolutè iuxta S. Thomam non eſt admittendum aliquid ex Dei directione, & præparatione proueniens, quod medium prædeſtinet phyſicè, ſed nec inclinēt in mate-

riale mali; cùm tamen agnoſcendum ſit quod inclinēt erga bonum. Scribit enim S. Doctor in 2. diſt. 37. quaſt. 2. art. 1. ad 1. Deus non eodem modo inclināt in bonum, & in malum; inclināt ſiquidem voluntatem in bonum, adminiſtrando virtutem agendi, & directè mouendo ad bonum. Sed ad malum dicitur inclinare, in quantum gratiam non præbet, per quam quis à malo retraheretur; non quòd directè voluntatem in malum ordinet. Similia habet quaſt. 22. de Verit. art. 8. in ſolutione ad obiecta, quaſt. 3. de Malo, art. 1. ad 1. 1. 2. quaſtione 79. articulo 1. ad 2. in cap. 1. ad Rom. lect. 7.

4717

Ex his non eſt in S. Thomæ via tam fallum, quàm exaggerat Incognitus, quod non niſi per Scientiam Mediam poſſint præſciri à Deo mala opera, vt conditionatè futura; quodque in decreto poſitio, per ſe efficaci, & omnino abſoluto circa materiale eorum, non poſſint vt abſolutè futura præuideri. Cùm autem Incognitus aſſignat vt medium, in quo cognoſcantur, decretum diuinum non remouendi à noſtra voluntate defectum attentionis ad regulam, dubius ſum, num ab Incognito reputetur tale decretum formaliter poſitiuum, & per ſe efficax circa materiale præuorum operum; vel connexum cum hoc poſitio, & per ſe efficaci, vel indifferens vt exiſtat, aut vt non exiſtat cum hoc; vel huius excluſiuam. Quia tamen non ago nunc de Incogniti, ſed de S. Thomæ mente;

4718

Tranſeo ad locum vbi Incognitus ait: [Moliniſtas nuſquam ita prodere ſuam in Angelica doctrina ignorantiam, quàm dum ex modo cognoſcendi futura contingentia, quæ D. Thomas tribuit Deo, putant excludi decreta de ſe efficacacia, & prædeſtinationem phyſicam. Sic enim argumentantur: D. Thomas enumerans omnes modos cognoſcibilitatis futurorum contingentium, ſemper negat, ea certè & infallibiliter cognoſci in cauſis ſuis. Sed admiſſis decretis, & phyſicè prædeſtinatione, Deus certè & infallibiliter cognoſceret illa in ſuis cauſis prædeſtinatis. Ergo modus cognoſcendi futura contingentia, quem tradit Angelicus Magiſter, excludit decreta de ſe efficaci, & prædeſtinationem phyſicam. Hoc argumentum, quod aded extollunt iuniores Moliniſtæ, procedit ex pura Angelicæ doctrinæ ignorantia.] Sic ille. Qui eſſi ſubinde manifeſtam eſſet facturus hallucinationem Moliniſtarum circa S. Thomæ ſenſum, debuiffet non renuntiare vrbantitati, & modèſtiæ.

4719

Sed neutiquam fecit manifeſtam, cùm reſpondet, S. Thomam negaſſe quidem cognoſci infallibiliter à Deo contingentia in ſuis cauſis; ſed loquutum fuiſſe de contingentibus vt futuris non autem vt præſentibus, quæ ſolùm ſub ratione attinguntur à Deo, & infallibiliter, in cauſis ſuis prædeſtinatis, tam extrinſecè per decretum de ſe antecedenter efficaci, quàm intrinſecè per prædeſtinationem phyſicam, habentibus ſe decreto, & prædeſtinatione phyſicè tanquam medio priùs cognoſto, in quo videntur illa ſecundùm ſuum eſſe exiſtentiale, ac proprium. Nam in primis hæc ad S. Thomam interpretatio deſciſcit omnino à placitis nouiorum Thomiſtarum. Antefignanus eorum Godoy tam longè abeſt ab exiſtentiæ de non infallibiliter cognoſcendis contingentibus vt futuris, ſi cognoſcantur in decreto diuino R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

antecedenter efficaci, vt diſp. 37. potius velit, ex ordine ſolùm ad decretum poſſe eſſe, & dici futura ſimpliciter; & vt deſignet illud, quaſi formam futuritionis ſimpliciter; dicatque, totam Thomiſticam ſententiam contra Scientiam Mediam eſſe fundatam hac in baſi firmiſſima; addatque diſput. 42. fore, vt ſi per impoſſibile non coëxiſterent realiter Deo in æternitate contingentia abſoluta, cognoſcerentur ab ipſo in decreto præuè efficaci. Imitantur in his præuuntiaris tantum Doctorem Gonetus tom. 2. diſputatione 4. articulo 5. 1. ac 2. articulo 8. ſ. 1. Viues, & alij. Vnde idem Doctor diſputatione 36. ſ. 10. numero 243. obuiam it argumentum ſuperiori Noſtorum diuerſa proſus viâ ac Incognitus. Ait enim, [S. Thomam aſſerentem in cauſis contingentibus non poſſe futura cognoſci, loqui de illis, provt in actu primo, qualiter indifferenter ſe habent ad fore, & non fore ſuorum effectuum; non autem de illis, vt infallibiliter applicatis ad actum, qualiter comparantur cauſæ contingentes, vt ſubſunt decreto efficaci, & præuotioni phyſicæ; nam in illis, provt ſic, poſſe contingentia cognoſci iuxta D. Thomam, conſtat ex diſcurſu tractatus.] Intercepi viam hanc in Sectione 323.

4720

Deinde interpretatio Incogniti aſſumit præſcitur principium, quod eſt fixum apud Angelicum Magiſtrum; ſed quod eam ipſam deſtruit funditus. Principium eſt, Deum contingentia abſoluta, quæ nobis ſunt futura, cognoſcere vt præſentia, & coëxiſtentia ſibi, ſuæque æternitati; neque aliter poſſe cognoſcere ea infallibiliter. Circa modum autem exponendi, quo ſenſu dicat S. Doctor, ea eſſe præſentia æternitati, varij variè diſcurunt. Hoc cum principio extremè pugnat interpretatio. Si enim perſequutio v. g. Anti-Chriſti, & prædicatio Eliæ contra ipſum, præſentes ſunt intellectui diuino, non ſecus ac uicis oculis papyrus, in qua hæc ſcribo; quid opus eſt decreto efficaci antecedenter, in quo Deus tanquam in medio connexo, & priùs cognoſto intruatur eam perſequutionem, eamque prædicacionem? Et vbi nam requiſiuit iſtud S. Thomas? Qui centum in locis conſert cognitionem diuinam de contingentibus abſolutis viſionem, quam nos elici-mus obiectorum obueſantium oculis noſtris; & neque comparatio, ſiue repræſentatio terminata per modum viſionis ad ea contingentia, excepto quod ab eis ſpeciem non accipiat, vti accipit corporalis viſio à ſuis obiectis; neque mentio alicubi facta à S. Præceptore manducant nos, vt putemus, requiſiuiſſe quidpiam connexum, in quo tanquam in medio præcognito intruatur illorum exiſtentiæ propriam, ſeu illa in ſeipſis, ſecundùm quod iam in actu ſunt; quin potius toties reperens, non poſſe vt futura cognoſci infallibiliter in cauſis ſuis, toties ſignificauit in his, provt creatas, & increatas, provtque actum primum, & quamcunque applicationem præuam comprehendunt, non dari quidpiam, quod antecedenter connexum, quodque cognoſtum ducatur ad infallibilem cognoſtionem illorum.

Quapropter S. Thomæ 1. p. quaſt. 14. art. 13. in corp. vbi inſtruxit nos hac doctrinà, vt & sæpè alibi, ſic optime concludit: *Manifeſtum eſt, quod*

4721

quod contingens & infallibiliter à Deo cognoscuntur, in quantum subduntur diuino conspectui secundum suam presentiam; & tamen sunt futura contingens suis causis comparata. En pro infallibilitate cognitionis recurrit ad contingentium in æternitate presentiam, seu ad ipsa secundum quod iam in actu sunt; quæ sub ratione non considerantur vt futura, sed vt presentia; neque considerantur ad vtumlibet contingens, sed vt determinata ad vnum. En rursus pro futurorum contingens recurrit ad causas, respectu ipsorum non desinant esse contingens, seu talia, vt maneat nondum determinata ad vnum, quia causæ illæ debent se habere ad opposita; & sic contingens non subduntur per certitudinem alicui cognitioni, & proinde non subduntur diuinæ, quæ non potest non esse certissima. Hi recursus expressi magis à S. Thoma in anteriori parte articuli ostendunt, infallibilitatem cognitionis diuinæ de contingentibus absolutis fundari in eorum ad æternitatem presentia; contingentiamque eorundem vt futurorum in causarum, omniumque præcedentium indeterminatione ad ipsa, seu in indifferentia ad id, vt in se existant, vel non existant. Quæ indifferentia stare non potest, si ex parte siue causarum secundarum, siue primæ; si item per modum vel actus primi, vel applicationis præcat quidpiam conexum determinatè cum actu secundo, seu existentia ipsorum.

4722 De contingentibus conditionatis non loquitur explicitè S. Thomas. Et quia eorum quæ sunt merè conditionata, non tam perspicue apparet ad æternitatem presentia, in qua fundetur infallibilitas cognitionis diuinæ terminatè ad ea, ideo post Ioannem de S. Thoma Godoy *disp. 34. §. 6. num. 171. disp. 42. §. 2. num. 8. Gonetus disp. 4. art. 8. §. 1. pag. 379. disp. 5. art. 1. §. 2. pag. 407.* confugiunt ad decretum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum, in quo infallibiliter cognoscantur vt futura conditionatè. Sed iam in Sectione 324. monstrauimus, non esse opus decreto illo, vt suppleatur presentia ad æternitatem defectus; habent enim & suam conditionatam presentiam, eisque proinde applicanda est doctrina S. Thomæ tradita nominatim de absolutis. Si Incognitus nolit applicare, & approbato in contingentibus merè conditionatis defectu coexistentia ad æternitatem, persistat in requiringdo decreto, quod sit medium præconexum, & deserviens ad ea præscienda, aduertat, consequens exinde fore contra se, vt non omne decretum circa contingens sit medium, in quo cognoscantur sub ratione presentium. Et hæc contra Incogniti interpretationem.

4723 Quam deducere intendit tum ex contingentium absolutorum præsentia ad æternitatem, tum ex actiua efficacia scientiæ diuinæ visionis erga ea, tum ex essentia diuina quæ debet esse medium prius cognitum, in quo Deus alia à se cognoscat; atque, ignorantiam postremi huius dogmatis fuisse matrem Scientiæ Mediæ. Non discordamus circa primuni, eo sensu, quo plerique Nostrum consueverunt intelligere S. Thomam. De secundo dicimus, esse impertinens ad dissoluendum argumentum Nostrorum ductum ex frequenti illo estato S. Thomæ: alundeque non esse principium S. Patris, vt sepe notauimus, & probatur præclarè à Suarez *lib. 1. de absoluta*

scient. futur. conting. cap. 3. ex num. 7. usque ad 10. consentiuntque Alvarez lib. 1. Respons. cap. 6. n. 7. Gonetus disp. 3. art. 2. §. 1. pag. 120. & seq. loquendo de scientia visionis, quatenus intuitiua, contemplatiuaque est sui obiecti: quo in puncto Gonetus discessionem fecit à Godoy disp. 40. §. 5. numero 81. & 82. consequentiam doctrinæ in suis desiderante. Quoad tertium fatemur, esse principium S. Thomæ, quod Deus in sua essentia cognoscat alia à se distincta, cognoscatque non modò secundum esse eminentis, & increatum, quod in ea habent, sed etiam secundum ipsorum esse proprium, & particulare. Sed illi principio appenditur aliquid aliud, quod S. Thomæ non est; quodque respectu contingentium merè possibilium contineret manifestam falsitatem. Appenditur namque, cognosci voluntatis creatæ contingentia conditionata, & absoluta in essentia diuina, vt determinata per decretum antecederet efficac. Nulquam in S. Thomæ legitur istud additamentum.

4724 Quapropter non fuit Scientiæ Mediæ mater ignorantia doctrinæ S. Thomæ; sed Nostrum principium illud noscentes, & approbantes, statuerunt in Deo de futuris contingentibus voluntatis creatæ, tam conditionatis, quam absolutis, scientiam, cuius obiectum primò, & principaliter cognitum est diuina essentia, vt & vltima ratio obiectiua, propter quam habetur, & in qua sistit, & per quam, aut à qua suam participat perfectionem, vel formalitatem actus scientiæ. Eo enim ipso quod Deus suam comprehendat essentiam, hæc, vt omnium aliorum continens esse, ac perfectionem, determinat ad cognitionem eorum, quæ sunt futura tam conditionatè, quam absolutè; proindeque gerit perfectissimè munus obiecti formalis, habentis ad scientiam conuersionis conditionatæ Tyrriorum, & absolutæ S. Pauli v. g. connexionem, & determinationem, non quidem absolutam, sed ex suppositione quod foret conuersionis Tyrriorum, & quod futura sit conuersionis S. Pauli.

4625 Hunc in modum defenserunt Nostrum principium illud S. Thomæ, quanquam absque appendice de decreto antecederet efficaci, quia non inuenerunt in S. Doctore. Sicque elucelcit magis perfectio diuinæ essentia, quæ vt sit obiectum primarium, & formale ad futura, sufficiat ipsa sola, quin indigeat medio alio præconexo, et si intrinseco sibi. Evoluatur Molina *1. p. quest. 14. art. 5. & 6. disp. unica, & maxime in respons. ad 3. Suarez lib. 2. de scientia condit. futur. conting. cap. 7. num. 15. & 16. Lessius in disp. Apologetica de Gratia efficaci, cap. 20. num. 7. & 8. Ruyzius de scientia Dei, disp. 29. sect. 1. disp. 73. sect. 2. disp. 75. sect. 1. Falolus 1. p. quest. 14. art. 13. dub. 12. ex num. 197. & antea art. 5. dub. 1. ac 2. Non inficior, Vazquium, & quosdam alios è Nostris paulò aliter explicare principium illud; quatenus scilicet Deus in sua essentia, tanquam in speculo, & specie expressa, ac quasi verbo, sicque vt medio cognito prius secundum rationem nostram, cognoscat cætera à se distincta: quod medijs prius cogniti munus recusant aliqui, conuenientes in reliquis cum Vazquio. Qui autem sic explicant, non ignorant; nec ignorantia fuit in eis origo opinionis de diuina scientia futurorum contingentium conditionatorum in essentia diuina modo nunc indicato, & non vt in ista dea decreto præcise efficaci circa ipsa futura. Certè quod*

quod attinet ad principium illud, refert parum, siue hoc modo, siue eo alio declaretur; & quod ad Scientiam Mediam attinet, nihil prorsus refert.

4727 Sed viget Incognitus; nam S. Thomas *1. p. quest. 14. art. 5. in corp. ait: Deus seipsum videt in seipso, quia seipsum videt per essentiam suam; alia autem à se videt, non in ipsis, sed in seipso, in quantum essentia sua continet similitudinem aliorum ab ipso.* Ergo iuxta Sanctum Thomam futura contingentia libera voluntatis creatæ, siue conditionata, siue absoluta, non in seipsis cognoscuntur à Deo: cum tamen à Nostris nihil magis frequenter dicitur, quam cognosci in seipsis. Respondeo, S. Thomam docentem non videri à Deo creaturas in seipsis, intelligendum esse, quatenus non videantur per speciem propriam, quæ concurrant ad visionem, & specificent illam. Dixerat enim immediate antea: *Dupliciter aliquid cognoscitur, vno modo in seipso, alio modo in altero. In seipso quidem cognoscitur aliquid, quando cognoscitur per speciem propriam, adequatam ipsi cognoscibili; sicut cum oculus videt hominem, per speciem hominis. In alio autem videtur id quod videtur, per speciem contentis, sicut cum pars videtur in toto per speciem totius, vel cum homo videtur in speculo per speciem speculi, vel quocumque alio modo contingat aliquid in alio videri.* Sic S. Doctor, cuius sensum elucidat optime Ruyzius de Scientia Dei *disp. 11. sect. 3. disp. 29. sect. 1. disputat. 75. sect. 1.* Et penes hunc sensum non cognosci à Deo præfata futura in seipsis, tam indubitabile est Nostris, quam cæteris Theologis. In alio igitur sensu dicitur, cognosci in seipsis, scilicet quatenus directè terminant diuinam cognitionem, & negatiuè ad eam determinant: quia non præsupponunt aliud determinans absolutè ad cognitionem sui. Sed ex suppositione quod ipsa sint futura, Deus ob infinitam vim suam intelligendi, & ob infinitam virtutem obiectiuam, quæ per modum speciei inest suæ essentia respectu omnium obiectorum, manet determinatus ad ea cognoscenda infallibiliter, habentibus se futuris vt conditione ad istam determinationem. Qui sensus cognitionis futurorum in seipsis rectè componitur cum præminencia diuinæ essentia, vt obiecti primarij, motiui, specificatiui, ac formalis, & propter quod cætera cognoscantur; nam solum excludit medium, quod antecederet absolutè determinet ad cognitionem futurorum. Antequamque S. Thomas non tantum in eodem sensu, sed in verbis etiam, vt cum dixit *lib. 3. contra Gentes, cap. 154. Futura contingentia soli diuina cognitioni subsunt, quia ea in seipsis videt, cum sint ei presentia ratione æternitatis.* Et inferius: *Deus non præcognoscit futura, solum proptè sunt in suis causis, sed infallibiliter, secundum quod sunt in seipsis.* Item questione 2. de Verit. art. 3. ad 5. *Aliquid intelligitur dupliciter, vno modo in seipso, quando scilicet ex re ipsa intellecta, vel cognita formatur actus inueniens: alio modo videtur aliquid in altero, quo cognito & illud cognoscitur. Deus ergo tantum seipsum cognoscit in seipso; alia vero in seipsis cognoscit, sed cognoscendo suam essentiam. Et secundum hoc Philosophus dixit, quod Deus tantum seipsum cognoscit. Cui etiam consonat dicitur R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.*

etiam Dionysij 7. cap. de Diuinis nominibus: Deus, inquit, existentia cognoscit, non scientia que sit existentium, sed qua sit sui ipsius. Omitto complura alia ex art. 4. ad 6. *lib. 1. contra Gentes, cap. 66. num. 6. cap. 67. num. 2. 1. Sent. dist. 38. quest. 1. art. 5. in corp. & ad 5. & ad 6. 1. p. quest. 14. art. 6. ad 1. quest. 57. art. 3. in corp. 1. 2. quest. 171. art. 6. ad 2. quest. 174. articulo 1. in corp.*

4728 Premit adhuc Incognitus; nam iuxta S. Thomam *1. p. quest. 14. artic. 9. ad 3. Scientia Dei est causa rerum, voluntate adiuncta: & 1. Sent. dist. 39. quest. 1. art. 1. ad 5. Scire Dei sequitur voluntatem, vt imperium ab ipsa, subiaceatque libertati voluntatis, vt operatum creaturæ.* Ergo scientia Dei est causa eorum omnium, quæ Deus cognoscit in sua essentia, tanquam in medio, & obiecto prius cognito, coque determinatum per decretum. Arguit eodem ferè modo Godoy *disp. 36. §. 4. num. 96. & 97.* Dico, S. Thomam habere sermonem de scientia simplicis intelligentiæ, quæ voluntate approbationis, ac beneplaciti adiuncta, est simpliciter causa contingentium, liberorumque absolutorum arbitrij creati, non deturpatorum malitiæ morali; & voluntate permissiua adiuncta, concurret merè physicè ad deturpata. Quæ simplicis intelligentiæ scientia cognoscit ea contingentia vt possibilia, cognoscitque in diuina essentia vt obiecto primario, ac formali. Et cum Deus postiuè vult fieri, vel perimit fieri, decernitque decreto indifferenti causare simpliciter ea, vel purè physicè ad ea concurrere, determinatus electiue ab arbitrio creato, tum simplicis intelligentiæ scientia consideratur tanquam causa simpliciter, vel tanquam medium physicum principium; & Deus per scientiam visionis videt ea, vt æternitati coexistentia pro ipsorum temporis differentia; videtque in sua essentia, vt obiecto primario, ac formali: atque ita quidem, vt non solum essentiam cognoscat, sed eam etiam vt determinatam per decretum, quod non sit prædeterminatum, sed indifferens ex se ad existentiam, vel non existentiam obiectorum secundariorum, & materialium.

4729 Superest alia Nostrorum ab autoritate S. Thomæ argumentatio, quam effugere tentat Incognitus. Ea est huiusmodi: [Quando S. Thomas concedit, effectus necessarios posse præcisci in causis suis, vt futuros, vel separari necessarios à decreto prædeterminante, vel non? Si primum: ergo fallum est, effectus illos posse cognosci in suis causis; quippe quæ seculo tali decreto, nihil operaturæ sunt, iuxta Thomistas. Si secundum: ergo dum negatur, effectus contingentes posse humiliter in suis causis cognosci, debent hæc quoque sumi, pro vt substantia diuinæ voluntati.] Ad quam argumentationem inquit, si utriusque effectus comparantur ad causas, vt præcise præparatas, inuenitur hæc differentia, quod necessarius potest in eis infallibiliter cognosci vt futurus, non verò contingens: sed si comparantur ad causas vt prædeterminatas, possunt utriusque cognosci infallibiliter vt presentes, non vt futuri.

Sed hoc effugium præcluditur primò, quia S. Thomas dicens *1. p. quest. 19. art. 8. in corp. Vult Deus quadam fieri necessario, quadam contingenter; & ideo quibusdam effectibus aprauit causas necessarias,*

necessarias, quae deficere non possunt, ex quibus effectus de necessitate proveniunt; quibusdam autem aptant causas contingentes defectibiles, ex quibus effectus contingenter eveniunt; significavit per causas ptatas, seu preparatas quidquid per modum actus primi, & applicationis praecedit ad dandum actum secundum, & existentiam effectibus; nisi enim significaret id, non redderet sufficientem rationem de necessitate unius effectus, & contingencia alterius. Ergo causas esse preparatas, vel idem erit ac esse praedeterminatas, vel praedeterminatio non constituet earum actum primum, neque dicat se habebit ut earum applicatio. Secundò, nam si causa secundae necessariae sint preparatae, & non praedeterminatae, stat ut effectus non cognoscatur à Deo infallibiliter, tanquam futurus; siquidem ster, ut non sit praesens tempore futuro, sicuti ex S. Thoma notat Illustrissimus Godoy *disp. 33. §. 3. numero 28.* vbi miratur, P. Suarius *tom. 1. de Gratia, prolog. 2. cap. 7. num. 4.* [pro inconuenienti intulisse id; forsitan quia non venit in notitiam expresse doctrinae S. Thomae; nam, etsi aliàs doctissimus, non ideo omnia illius secreta potuit scrutari, hoc domesticis relinquens.]

4730 Sed certe Suarius agebat de infallibili effectus futuratione, probabatque, eam non consistere in causa ad illum preparatione; quia alioqui, hac existente, non posset non ille esse infallibiliter futurus. Quae sequela manifestissime deducitur, estque adu. isa S. Thomae. Neutiquam tractabat eo in numero de futuratione non penitus infallibili; nam sciebat intimè ex S. Doctore, etsi causa necessaria sit preparata, posse effectum non esse futurum omnino infallibiliter, sed tantum per ordinem ad causam. Audiantur haec Suarii verba in *num. 8.* [Ad tollendam æquiuocationem uti possumus distinctione frequentè apud S. Thomam. Nam duobus modis dici potest aliquid esse futurum; vno modo quia ita erit; alio modo quia ita est ordinatum, vel dispositum in causis, licet fortasse in re ipsa futurum non sit. Ita significat D. Thom. *lib. 1. Periherm. cap. 8. lect. 13. 1. p. quest. 19. art. 7. ad 2. & clarius quest. 12. de Verit. art. 10. ad 7.* Et allegat Aristotelem. Sed, ut dixi, inter haec duo illud est simpliciter, & absolute futurum, quod tale dicitur, quia ita erit; & talia sunt omnia, quae Deus absolute, & simpliciter reuelat esse futura, ut *Virgo pariet, Petrus peccabit.* Vnde ad veritatem talis propositionis de futuro necessarium est, ut res eueniat, sicut futura esse cognoscitur, aut dicitur. Aliud verò, quod est futurum tantum in ordine aliquarum causarum, quae tamen impedienda sunt, reuera non est futurum simpliciter, sed tantum secundum quid, id est quantum est ex vi talium causarum. Vnde praedictio illius in tantum est certa, in quantum non est absoluta, sed tacitam conditionem, vel limitationem includens; scilicet erit, quantum est ex praesenti dispositione causarum, vel nisi impediatur, &c.] Ita Eximius Doctor. Qui necdum id, quod in limine erat, sed completa è penetrabilibus etiam doctrinae S. Thomae extulit. Cuius clavis non est reseruata domesticis suis; neque Suarius vnquam tam extraneum sibi censuit S. Doctorem, ut de referendo illius sensu curam deponeret, alijsve relinqueret.

Gonet *disp. 4. art. 1. §. 3. pag. 174.* mutauit verba Illustrissimi Godoy, in haec alia magis clara, sed miris composita. [Quare mirum est, Suarez in doctrina Aristotelis, & D. Thomae esse adeo peregrinum, ut pro absurdo, & inconuenienti reputet quod uterque aperitissime tradit.] Sic Gonet, qui quia occupatus in breuiandis MSS. Illustrissimi Godoy, peregrinus fuit in lectione Suarii, & non animaduertit ad distinctionem inter futurationes, quarum vna sit prorsus infallibilis, alia non talis. Animaduersaque ea distinctione, intelliguntur etiam facile quae Suarius habet in *numero 25.* Etsi idem Godoy §. 2. *num. 16.* dicat, se capere verba, sed non potuisse capere sensum; addatque in *num. 18.* [si parum reputet Suarius Angelico Doctore aduersari (quod non credam) rejicitur hac ratione satis efficaci.] Verum tamen neque in Suarium cadit, quod parui haberet contrarius esse S. Thomae; neque in hoc puncto refragari dicit, qui eam vtramque futurationem discrete, & rei futurae praesentiam in aeternitate exactam à futuratione infallibili.

4731 Tertio praepeditur euasio Incogniti, quia Illustrissimus Godoy iam eam vtramque futurationem medians in §. 6. *ac 7.* & cum illo Gonetus, tradunt, probantque consequenter ad suam sententiam, effectum, siue necessarium, siue contingentem, non posse dici, neque esse futurum infallibiliter, nisi in ordine ad causas ut praedeterminatas, tamen in ordine ad eas ut praecise preparatas dicatur, & sit futurus aliquantulum. Ergo Incognitus à Thomistarum opinione, cui adeo se deuouit, deuia, dicens effectum necessarium posse infallibiliter cognosci à Deo in causis necessariis ut praecise preparatis. Quarto, quia cum Incognitus exprimat effectum tam necessarium, quam contingentem cognosci infallibiliter à Deo in causis praedeterminatis, non ut futurum, sed ut praesentem, non exprimit an infallibilis cognitio quam admittit de effectu necessario in causis preparatis, sit etiam de eo, non ut futuro, sed ut praesente, vel potius de eo non ut praesente, sed ut futuro? Et quantum ad infallibilem in causis praedeterminatis cognitionem de utroque effectu ut praesente, non applaudent Bañesius, Thomasius, Godoy, & Gonet, qui sentiunt praedeterminationem extrinsecam, consistentem in diuino decreto antecedenter efficaci, tale esse medium cognoscendi infallibiliter effectum praedeterminatum, ut in hoc non requiratur per se praesentiam ad aeternitatem. Ipseque Incognitus in numero 262. dixerat de effectu necessario [habere esse determinatum in suis causis per intrinsecam determinationem causarum, antequam actu producat, ita ut inter intrinsecam determinationem causae, & existentiam effectus necessarii inueniatur ordo praeritici ad futurum; & ideo potest certè cognosci in suis causis intrinsecè consideratis.] Dixeratque proinde Incognitus, posse certè cognosci à Deo in eis ut futurum. *Tunc enim* (ut inquit S. Thomas *quest. 2. de Verit. art. 12. in corp.*) *aliquid cognoscitur ut futurum est, quando inter cognitionem cognoscentis, & rei euentum inuenitur ordo praeritici ad futurum.*

4732 Quintò, Incogniti fuga retardatur; nam planus S. Thomae sensus est effectus necessarios posse ut futuros praesciri in causis suis secundis, quae sint completæ & in actu primo proximo preparatae omnibus ad agendum requisitis, tam ex parte ipsarum,

ipsarum, quam ex parte causae primae, secus verò effectus contingentes. Cum autem causae secundae non possint esse ad agendum completae, & in actu primo proximo preparatae sine assistentia causae primae, ratione suae voluntatis, & omnipotentiae; consequens est, ut in causis secundis sic completis, & preparatis ad effectus sibi contingentes, & liberos nihil interueniat ex parte siue ipsarum, siue causae primae assistentis, quod ducere absolute valeat ad praescientiam talium effectuum; e contra verò interueniat in causis secundis sic completis, & preparatis ad effectus non contingentes sibi, neque liberos. Cumque rursus Deus praescire debeat non modò effectus necessarios causarum secundarum, sed etiam contingentes, ac liberos; consequens iterum est, ut hos non praesciat in causis secundis sic completis, & preparatis, ut illos praescit; sed praesciat in ipsismet, ut praesentibus diuinae suae aeternitati pro ipsorummet temporis ditentia.

4733 Hic fuit discursus, & doctrina S. Thomae repetita compluribus in locis, excludentque in causis secundis praefato modo completis, & preparatis erga effectus sibi contingentes, & liberos quidquid esset praecognitum cum his effectibus, & quidquid absolute ducere posset ad horum praescientiam; proinde remouens ex parte etiam causae primae assistentis decretum antecedenter efficacem, seu praedeterminationem extrinsecam, & quidpiam aliud inter se impressum, praevieque determinans, seu praedeterminationem intrinsecam, & physicam. Contra quam in causis secundis respectu effectuum necessariorum disputare non possumus hoc praecise ex discursu S. Thomae, nisi quatenus assistentia causae primae per praedeterminationem extrinsecam, seu per decretum ex se efficacem, & determinatum concurrere cum eis ad effectus, ad quos ex parte sua sunt preparatae, & expedita, sufficiat abundè ad praescientiam eorundem effectuum ut futurorum.

4734 Hinc colligitur quid censendum sit de responsione Illustrissimi Godoy §. 7. *num. 67.* Gonet §. 2. *pag. 171.* ad argumentationem Nostrorum. Dicunt S. Thomam docentem, effectus necessarios praesciri posse in causis suis secundis ut futuros, non sic contingentes, & liberos; neque includere, neque excludere, quod causae sint praedeterminatae, sed ab hoc abstrahere, non abstractione negatiua, sed merè praesentia. Profectò nisi putetur, S. Thomam circa effectus contingentes, & liberos exclusisse in causis secundis quidquid, ut praedeterminatio tam extrinseca, quam intrinseca praecognitum esset cum ipsis effectibus, ducensque in ipsorum cognitionem infallibilem; nisi item existimetur, abstraxisse negatiuè ab omni eo, quod in causis secundis erga effectus contingentes, & liberos importaret determinationem antecedentem, & causalem, in qua illi praesciri possent; non apparet, quomodo consisteret discursus, & doctrina S. Patris discriminantis causas secundas erga tales effectus ab iisdem causis erga necessarios. Quod verò causae secundae circa effectus contingentes, & liberos sint ex parte sua indifferentes, & erga necessarios determinatae, non est disparitas, quae valeret, ne absolute possent effectus contingentes, & liberi cognosci infallibiliter in causis secundis; sed tantum, ne possent in eis, ut praecise ex parte sua consideratis:

cum tamen S. Thomas doceat, non posse absolute. Et aliunde Godoy, ac Gonetus volunt, neque effectus necessarios posse infallibiliter cognosci in causis secundis, ut praecise ex parte sua spectatis sine determinatione à causa prima. Nos etiam requiritimus, ut intelligatur decretum antecedenter efficacem concurrere cum causis secundis ad effectus necessarios: quod quia agnoscitur non fuit à Sancto Thoma erga contingentes, sed tantum indifferentes; ideo horum cognitionem infallibilem in illis negauit.

SECTIO CCCXXXIX.

Explicantur testimonia aliqua S. Thomae adducta ab eodem Incognito pro praedeterminatione physica contra Scientiam Medicam.

4735 Respondi in 1. parte ad S. Thomae loca, quae in fauorem praedeterminationis physicae impressae à causa prima causis secundis, siue naturalibus, siue liberis, hisque ad actus, siue non in factos, siue in factos malitià morali, afferbantur à principalioribus Thomistis; nunc, quam circumscriptè potero, indicabo responsiones ad ea quae inculcat Incognitus.

Inquit itaque primò *cap. 1. art. 3. §. 2. num. 42.* 4736 [Praeuiam motionem ab actione distinctam, breuiter expressit D. Thomas 1. *p. quest. 105. art. 3.* dicens, quod Deus operatur in omni operante per modum applicantis. Non dixit D. Thomas, quod Deus operetur in omni effectu, sed in omni operante; ut significaret, influere Deum non solum in effectum, sed etiam in causam. Necetiam dixit D. Thomas, quod Deus operetur cum omni operante, sed in omni operante; ut denotaret, motionem diuinam prius recipi in operante, quam cum illo operetur.]

4737 Caeterum ed loci S. Thomae nomine applicationis, vel quasi applicationis significat causae primae cum secundis concursum simultaneum constantem actione ortà ab Omnipotentia causae primae, & à virtute actiua causarum secundarum, quarum est applicatio concursus ille, prout est actio orta ab omnipotentia. Vnde S. Doctor in corp. scribit: *Deus mouet non solum res ad operandum, quasi applicando formas, & virtutes rerum ad operationem, sicut etiam artifex applicat securim ad sciendum, qui tamen interdum formam securi non tribuit; sed etiam dat formam creaturis agentibus, & eas tenet in esse.* Et ad 3. *Deus non solum dat formas rebus, sed etiam conseruat eas in esse, & applicat eas ad agendum, & est finis omnium actionum.* Qui attendit ad scopum articuli & ad argumentum 3. non poterit per applicationem ad agendum intelligere aliud, quam concursum simultaneum ut ortum ab Omnipotentia.

4738 Additæ illarum ponderationes carent fundamento; nam manifestè S. Doctor per operationem Dei in omni operante non denotauit ibi aliud, quam concursum simultaneum Dei. Cum enim obiectum primò fuisse: *Videtur, quod Deus non operetur in omni operante.* Nulla enim insufficientia

est Deo attribuenda. Si igitur Deus operatur in omni operante, ſufficienter in quolibet operatur. Superfluum igitur eſſet, quod agens creatum aliquid operaretur. Soluti notans, Deum operari in nobis ad modum primi agentis. Nec propter hoc ſuperfluit operatio ſecundorum agentium. Et cum ſecundò obiectum fuiſſet: Vna operatio non eſt ſimul à duobus operantibus, ſicut nec vnus numero motus poteſt eſſe duorum mobilium. Si igitur operatio creatura eſt à Deo in creatura operante, non poteſt eſſe ſimul à creatura. Et ita nulla creatura aliquid operatur. Fatetur, vnam actionem non procedere à duobus agentibus vnus ordinis. Sed nihil prohibet, quod vna, & eadem actio procedat à primo, & ſecundo agente. Quibus ex obiectionibus, & ex earum ſolutione clariuſ eſt meridiana luce, Deum catenus à S. Thoma ibi dici operari in omni operante, quatenus cum omni operante operatur ſimul.

4739 Secundò in art. 3. ex num. 43. uſque ad 47. detorquet verba S. Thomæ 2. Sent. diſt. 37. quaſt. & art. 2. Cùm enim S. Doctor diſquirat, vtrum actio, in quantum actio, ſit à Deo? & in corp. dicat: Circa hanc quaſtionem tanguntur à Magiſtro due opinionēs, quarum vna dicebat, omnes actus, in quantum actus ſunt, ex Deo eſſe; ſed quod in quantum deformitatem habent, à Deo non ſunt, ſed ab homine, vel Diabolo; & horum rationes ſupra 35. diſt. proſequutus eſt. Alia opinio dicebat, actus peccatorum nullo modo, nec etiam in quantum actus ſunt, à Deo eſſe. Et hæc opinio ratiſcitur in præſenti diſt. quam ad præſens nulli, vel pauci tenent, quia propinquiffima eſt errori duplici: .: Et ideo cum prima opinione dicendum eſt, quod actus, in quantum actus, eſt à Deo, & ut non habet aliquid, quod deformitatem habeat. Cùm, inquam, ita diſquirat, & dicat Sanctus Doctor, ſeu cùm tractet, num Deus phyſicè concurrat immediatè, & proximè cum voluntate creata ad actionem materiale peccati commiſſionis; cùmque ſequatur partem affirmantem, quia videtur aliqui ſequi, tum dari plura principia, tum Deum non eſſe vniuerſalem cauſam omnium entium, proindeque non eſſe primum ens perfectiſſimum: inſurgit inde Incognitus contra noſtram ſententiam de Deo non prædeterminante phyſicè.

4740 Sed non niſi interpretans verba S. Doctoris in alium ſenſum, quàm dicta ſunt. Nam quaſtio non erat de concuſſu præiudicæ determinationis ad materiale peccati, ſed tantum de ſimultaneo, quem tempore Magiſtri Sent. affirmabant quidam, de quibus ille agit in diſtinctione 35. & negabant alij, de quibus in diſt. 37. Sed vtrique conueniebant in concuſſu ſimultaneo ad actus non peccaminofos. Magiſter autem Sent. in diſtinctione 37. reliquit prudentis Lectoris arbitrio iudicium opinionum circa concuſſum ſimultaneum ad peccaminofos; & Sanctus Thomas adhaſit opinioni affirmanti, cuius oppoſitam tenebant nulli, aut pauci, vt ipſe de ſuo tempore teſtatur. Quidnam ergo inde inferitur contra nos? Concordamus cum S. Thoma in ea opinione affirmante, quanquam ſi diſcordaremus, agnoſcamus, fore nos magis reuocatos à concuſſu præiudicæ determinationis. Neque incurramus periculum duorum illorum errorum, quibus propinquiffimam dixit S. Doctor opinionem, quam deſeruit. Nam etſi Deus non con-

currat præiudicæ determinationi; ſi tamen concurrat ſimultaneè cum voluntate noſtra ad actus peccaminofos, vndeſſe conſequens erit, dari plura prima principia, Deumque non eſſe vniuerſalem cauſam omnium entium? Certè non erit voluntas noſtra primum principium erga actus vel peccaminofos, ſiquidem hi ita ſiant à voluntate noſtra, vt ſimul etiam phyſicè à Deo. Eritque Deus vniuerſalis cauſa omnium entium, quia ipſi actus peccaminofos, quæ entia phyſica ſunt, non ſubterfugiunt cauſalitateſ Phyſicam Dei.

4741 Reſpicat Incognitus; nam S. Thomas non ſolum intendit vitare, ne voluntas noſtra ſit ſimpliciter primum principium, ſed etiam ne ſit primum agens, cuius actio ſit ſine auxilio, & influentia prioris agentis; ſeu cuius actio non reducat in aliud prius agens, ſicut in cauſam. Niſi autem admittatur concuſſus Dei præiudicæ determinationis, non vitabitur ſecundum, tamenſi vitetur primum. Reſpondeo, Sanctum Doctorem nomine prioris auxiliantis, influentis, & agentis, in quod vt in cauſam reducat actio, denotare principium dans tum eſſe, tum agere alteri agenti: Deus autem dabit agere voluntati noſtræ, quanquam non concurrat præiudicæ determinationi; quia voluntas noſtra non agit, niſi præparatus ſit à Deo pro ſuo libito concuſſus ſuæ Omnipotentis; & quia non agit, niſi Deo ſimul agente vt cauſa ex ſe digniori, & principaliori. Alie ſignificationes querantur in Cerſ. cap. 1. Controverſia, num. 6. cap. 2. §. 1. num. 16. Et cùm quaſtio propoſita à S. Thoma ſit de concuſſu ſimultaneo, reſolutioque, ac rationes dirigantur ad eum affirmandum, & ſtabiliendum circa peccati actionem, in quantum actio eſt; pauca verba de Deo priori agente, capacesque completum ſignificationum non peruenientium ad eam, quæ ſit de concuſſu præiudicæ determinationi, non præbent ſufficientem aniam, vt de hoc opinio attribuat Angelico Præceptor in eo loco.

4742 Cui adiungit Incognitus n. 48. & ſeq. alia S. Auguſtini lib. de Gratia & lib. arb. cap. 21. lib. 5. contra Iulianum, cap. 3. & 4. vt quæ firmiter, & inuictè probent, Deum mouere prædeterminationiudicæ voluntatem noſtram ad actum peccati. Et §. 4. num. 50. uſque ad 54. inducit S. Thomam docentem quaſt. 3. de Malo, art. 2. eſſe fortem, & ſuauem eam motionem prædeterminationem. Ad Sancti Auguſtini loca dixi ſatis in 1. Parte. Doctrina Sancti Thomæ in præcitato loco non eſt niſi de concuſſu ſimultaneo ad materiale peccati, excitata difficultate eadem, ac in 2. Sent. diſt. 37. quaſt. & art. 2. Concluſioque eſt: Apud antiquos circa hoc erat duplex opinio. Quidam enim dixerunt antiquitus, actionem peccati non eſſe à Deo, attendentes ad ipſam peccati deformitatem, quæ à Deo non eſt. Quidam verò dixerunt, actionem peccati eſſe à Deo, attendentes ad ipſam eſſentiam actus, quam oportet ponere à Deo eſſe, duplici ratione, &c. Quæ duplex ratio coincidit cum eis aliis ſupra memoratis ex 2. Sent. Totuſque Sancti Thomæ conatus eſt, ne ex eo, quod actio peccati ſit à Deo, inferatur eſſe etiam deformitatem; remouetque ſequelam eis modis, quos non intelligimus poſſe ſaluos manere, ſi actio peccati eſſet etiam à Deo vt phyſicè prædeterminante. Qui ſi poſſet prædeterminare me

me fortiter, & ſuauiſſe ad talem actionem, enixè rogarem, ne erga me exerceſſet fortitudinem ſuam, & ſuauiſſe in ea.

4743 Atque ego quidem nunquam ab Incognito perſuadebor, Deum fortiter, & ſuauiſſe mouere prædeterminationiudicæ voluntatem creatam, vt eliciat actionem peccati. Si enim, teſte ipſo Incognito in num. 61. §. 6. (vbi aggreditur comparationem inter concuſſum determinationiudicæ præiudicæ, & ſimultaneum) ita S. Auguſtinus lib. 4. contra duas epistoſas Pelagianorum, cap. 6. alloquutus fuit Molinæ diſcipulos: Qui dixit (Ezechielis. 36. verſ. 27.) Spiritum meum dabo vobis, & faciam vt in iuſtificationibus meis ambulatis, & iudicia mea obſeruetis, & faciatis. Itane nondum euigilatis? Non auditis, faciam vt ambulatis, faciam vt obſeruetis, poſtremo, faciam vt faciatis. Quid adhuc vos inſtat? Nos quidem ambulamus, verum eſt; nos obſeruamus, nos facimus. Sed ille facit, vt ambulemus, vt obſeruemus, vt faciamus. Hæc eſt gratia Dei bonos faciens nos; hæc miſericordia eius præueniens nos. Si, inquam, S. Auguſtinus reprehendit ſic Pelagianos (quorum obiurgationem extendit Incognitus per ſummam iniuriam ad Profeſſores Scientiæ Mediæ) quia non admittent motionem efficacem, & iuxta Incognitum prædeterminationem noſtræ voluntatis à Deo per gratiam ad obſeruantiam mandatorum ſuorum, quomodo aſſentiri aſſerenti, Deum fortiter, & ſuauiſſe mouere prædeterminationiudicæ ad actionem, quæ voluntas violet iuſſiones diuinas? Non enim video, quæ vi eundem poſſit, ne cogatur dicere ſimiliter: Nos quidem deniamus à præceptis Dei, verum eſt; nos tranſgredimur illa, nos facimus tranſgreſſiones: ſed ille fortiter, & ſuauiſſe facit, vt deniamus, vt tranſgrediamur, vt faciamus tranſgreſſiones. Idem Incognitus in num. 60. ſitetur (& bene) de determinatione, quæ ſe homo ad malum determinat, ſeu de actione, quæ in peccato commiſſionis eſt formaliter ab homine, non poſſe placere Deo, quæ iuxta S. Auguſtinum ſcru. 94. de tempore, cap. 3. Non in te placet Deo, niſi quod habes ex Deo. Quod autem habes ex te, diſplicet Deo. Qualiter autem id ſit, non capio, ſi Deus fortiter, & ſuauiſſe prædeterminet ad eam actionem.

4744 Ego verò etſi concedam, Deum phyſicè concurrere immediatè, & proximè cum voluntate creata ad actionem peccati, in quantum actio eſt; attamen cùm non modò negem prædeterminare fortiter, & ſuauiſſe, ſed etiam mouere, & inclinare ad illam per aliquod inditum voluntati; cùmque aſſeruerem, hanc electiudicæ determinationem Omnipotentiam Dei ad illam, determinareque recedendo (vt inquit S. Thomas quaſt. 3. præcitata de Malo, art. 2. ad 1.) ab ordine voluntatis diuine, quæ in circumſtantiis præcepti prohibentis non vult poſitiudicæ, ſed tantum permittit illam, nolens quantum ex ſe eſt, vt exiſtat, diſplicentque in illius exiſtentia, ſed eo de fine non impediens, vt ſeruet libertatis à ſe conceſſæ iura: non premoſ anguſtiis præfatorum incommodorum.

4745 Tertio Incognitus in cap. 2. art. 1. §. 3. num. 77. ſcribit: [Molinitas ex ignorantia duplicis prædeterminationis, quarum vna eſt ſpecialis ad actum voluntatis, ſine dependentia à conſilio, actuque alio precedente; & altera vniuerſalis ad actum, cum ea dependentia, fuiſſe plurimum hallucinatos in omnibus illis locis, in quibus do-

cet S. Thomas, voluntatem mouere ſeipſam, & determinare; non autem à Deo moueri, aut ab alio determinante determinari. Ignorantes enim duplicem illam prædeterminationem, putauerunt, Angelicum Doctorem excludere omnem phyſicam prædeterminationem ab illis actibus, ad quos voluntas dicitur ſe mouere, & determinare: cùm tamen ſolum excludatur prædeterminatione phyſica ſpecialis, non vniuerſalis, quæ Deus in omni operante operatur, non tam producendo, & conſeruando virtutes agendi, quam eas applicando ad agendum eo modo, quo ſecuris applicatur ad ſcindendum, in qua prius eſt, quod motum recipiat, quàm quod actiudicæ in lignum operetur.] Hæc ille, poſt quæ in exemplum ſiue ignorantie, ſiue hallucinationis Moliniſtarum indicat verba S. Thomæ in 2. Sent. diſt. 39. quaſt. & art. 1. in corp.

4746 Sed vt qui in more habet ſupercilioſè, & toruè adſpectare Molinitas, appellareque ignorantem, humanum ſolum, & comis erga laudentitas honoratos à ſe ſapienter elogio diſcipulorum S. Auguſtini, videat quàm non inſipienter Moliniſtæ locum illum S. Thomæ intelligant, iuuat proferre integrum. Quaſtio erat, vtrum voluntas poſſit perueniri per peccatum? Reſpondet S. Doctor: Nihil imputatur alicui in peccatum, & culpam, niſi illud cuius cauſa ipſe eſt; quia non laudamur, neque vituperamur, niſi ex actibus noſtris: ea verò, quorum cauſa non ſumus, per alium noſtrum non ſunt. Vnde cùm voluntas dupliciter dicatur, ſcilicet voluntas potentie, & voluntas actus; voluntas potentie, cùm à nobis non ſit, ſed à Deo, in nobis non poteſt eſſe peccatum, ſed actus eius, qui à nobis eſt. Sed ſciendum, quod aliquis actus eſt ab aliquo dupliciter: vno modo tam ſecundum ſubſtantiam actus, quàm ſecundum determinationem agentis ad actum; & hoc proprie in poſtate agentis eſſe dicitur, vt eſt in voluntate. Ipſa enim potentia voluntatis, quantum in ſe eſt, indiſſerens eſt ad plura; ſed quod determinatè exeat in hunc actum, vel in illum, non eſt ab alio determinante, ſed ab ipſa voluntate. Sed in naturalibus actus progreditur ab agente; ſed tamen determinatio ad hunc actum non eſt ab agente, ſed ab eo qui agenti talem naturam dedit, per quam ad hunc actum determinatum eſt. Et ideo propriiſſimè actus voluntatis à voluntate eſſe dicitur. Vnde ſi aliquis defectus ſit in actu eius, ipſi voluntati in culpam, & peccatum imputatur. Omnem autem voluntatem creatam poſſibile eſt in ſuo actu deficere, quantum ex natura ſua eſt, eo quod ex nihilo eſt in defectum peruenibilis. Et ita reliquitur, quod in voluntate poteſt eſſe peccatum, quantum ad actum eius. Huc vique S. Thomas.

4747 In cuius verbis nulla eſt mentio de prædeterminatione ſpeciali. Etſi enim necelle ſit iuxta S. Thomæ doctrinam 1. 2. quaſt. 9. art. 4. in corp. & ſæpe alias, quod in primum motum voluntatis voluntas prodeat ex inſtinctu alicuius exterioris motus, nempe Dei. Sed de hac doctrina nihil attingitur illis in verbis, nec pro ea in locis, vbi traditur, opus eſt vt primus motus proveniat à Deo imprimente voluntati prædeterminationem phyſicam. Nulla etiam eſt mentio de prædeterminatione vniuerſali, nullumque indicium de illa præſuppoſita à S. Doctore. Quanquam verò actus omnino liberi, & deliberati debeant præſupponere aliquem primum, neceſſarium ſaltem quoad ſpecificationem, & ineliberatum; de-

beantque esse cum dependentia à consilio, & quoad hanc dependentiam differant à primo; vnde nam inferitur, eos esse etiam ex vltiori alia determinatione à Deo?

4748 Potius inferitur, non esse. *In his enim que sub electione (proindeque sub consilio) cadunt, voluntas libera mouet, in hoc solo determinationem habens, quod felicitatem naturaliter appetit, & non determinat in hoc, vel illo, vt S. Thomas in 2. dist. 25. quæst. 1. art. 2. in Corp. inquit. Et vt in quæst. 22. de Verit. art. 6. in corp. Cum voluntas indeterminate se habeat respectu multorum, non habet respectu omnium necessitatem, sed respectu eorum tantum, ad qua naturali inclinatione determinatur. Et quia omne mobile reducitur ad immobile, & indeterminate ad determinatum, sicut ad principium; ideo oportet, quod id, ad quod voluntas est determinata, sit principium appetendi ea, ad qua non est determinata: & hoc est finis vltimus. Eodem sensu ait 1. 2. quæst. 9. art. 6. ad 3. Deus mouet voluntatem hominis, sicut vniuersalis motor ad vniuersale obiectum voluntatis, quod est bonum: & sine hac vniuersali motione non potest aliquid velle. Sed homo per rationem determinat se ad volendum hoc, vel illud, quod est verè bonum, vel apparet bonum. Circa quæ verba aduertit Caietanus, [quod Deus non solum potentiam voluntatis dat, sed actum volendi, clausum in omni actu volendi ipsam, scilicet volitionem boni. In omni enim volitione hæc volitio clauditur, vt principium in conclusione. Et propterea in litera dicitur, quod ex hac volitione voluntas per rationem determinat se ad hoc, vel illud bonum verè, vel apparenter; & sine illa præsupposita volitione nihil omnino velle potest, sicut nec sine principiorum cognitione intellectus aliquid nosse potest. Et hæc volitio est vita, ad quam dictum est oportere voluntatem moueri ab alio, etiam quoad exercitium actus; secundum hanc enim fertur actus in finem, & ex hac vult quidquid vult.] Ita Caietanus, operatur S. Thomas tam cautus, ne post determinationem à Deo ad primum actum volendi, seu ad primam intentionem finis vltimi admitteret aliam determinationem; vt cum negari non possit, Deum præstare speciale quid, quo velimus determinatè aliqua bona, non vocat illud determinationem, sed motionem, addeus in proximè citato loco: *Sed tamen interdum specialiter Deus mouet aliquos ad aliquid determinatè volendum, quod est bonum, sicut in his, quos mouet per gratiam.**

4749 Ad hæc, S. Thomas affirmat de actibus dependentibus à prima intentione finis vltimi, & à consilio, esse secundum determinationem voluntatis ad ipsos, eatenusque sic esse, quatenus etiam voluntas sit ex se indifferens ad plura; sed tamen quod determinatè exeat in hunc actum, vel in illum, non est ab alio determinante. At esset ab alio determinante, si vltra primam intentionem, & consilium accederet determinatio causalis à Deo, similis ei quæ præcessit primam intentionem. Præterea, iuxta sanctum Doctorem, voluntas quoad actus dependentes à prima intentione, & consilio, differt in eo ab agentibus naturalibus, quod ipsorum ad hunc actum determinatio non est ab ipsis, sed à Deo qui talem naturam dedit, per quam sunt determinata ad hunc actum. Si autem voluntas quoad præfatos actus acciperet à Deo superadditam suæ naturæ, intentionique primæ

ac consilio determinationem causalem, pariter sequeretur, determinationem non esse à natura voluntatis, intentione primâ, & consilio; sed à Deo, qui talem determinationem dedit, per quam determinatur ad præfatos actus.

4750 Ex dictis intelligitur expedire S. Thomæ locus 1. 2. quæst. 111. art. 2. in corp. quem intricatum reddiderat Incognitus num. 76. Operatio (inquit S. Thomas) alicuius effectus non attribuitur mobili, sed mouenti. In illo ergo effectu, in quo mens nostra est mota, & non mouens, solus autem Deus mouens, operatio Deo attribuitur, & secundum hoc dicitur gratia operans. In illo autem effectu, in quo mens nostra & mouet, & mouetur, operatio non solum attribuitur Deo, sed etiam animæ, & secundum hoc dicitur gratia cooperans. Est autem in nobis duplex actus. Primus quidem interior voluntatis. Et quantum ad istum actum voluntas se habet vt mota, Deus autem vt mouens, & præsertim cum voluntas incipit bonum velle, que prius malum volebat. Et ideo secundum quod Deus mouet humanam mentem ad hunc actum, dicitur gratia operans. Alius autem actus est exterior, qui cum à voluntate imperetur, consequens est, quod ad hunc actum operatio attribuitur voluntati. Et quia etiam ad hunc actum Deus nos adiuvat, & interius confirmando voluntatem vt ad actum perueniat, & exterius facultatem operandi præbendo respectu huiusmodi actus, dicitur gratia cooperans. Vnde Augustinus, *Vt autem velimus, operatur; cum autem volumus, vt perficiamus, nobis cooperatur.* Si igitur gratia accipitur pro gratia Dei motione, quæ mouet nos ad bonum meritorium, conuenienter diuiditur gratia per operantem, & cooperantem. Intelligitur, inquam, hic locus expedire; nam Sanctus Thomas cum S. Augustino lib. de Gratia, & lib. arb. cap. 17. statuit in primis gratiam quæ, vt velimus, operatur Deus sine nobis moraliter, libereque operantibus, & quæ proinde consistat in actibus indeliberatis intellectus, ac voluntatis, in suis à solo Deo mouente. De prædeterminatione physica ad hos actus silet omnino S. Thomas. Et quanvis ad ipsos concederetur à nobis, nihil ipse pro prædeterminatione ad actus deliberatos. Deinde statuit gratiam cooperantem, quæ interuenit cum volumus, & sic volumus vt faciamus bona pietatis opera. Hæc autem tunc fieri per physicam à Deo prædeterminationem, nec à S. Augustino, nec à S. Thoma innuitur. Certè voluntas nostra tunc & mouetur, & mouet; Deoque attribuuntur ea opera, vt qui nos adiuvat & interius confirmando voluntatem, vt ad actum perueniat; & exterius præbendo facultatem operandi: attribuuntur etiam voluntati nostræ, vt à qua imperentur; seu potius ab actu rationis, præsupponente actum voluntatis, in cuius virtute ratio mouet per imperium ad exercitium actus, vt dixerat S. Thomas quæst. 17. art. 1. in corp. Quæ declarationes gratiæ cooperantis nullatenus denotant prædeterminationem physicam, sed potius quod voluntas nostra præuenta per gratiam operantem determinat se ipsam, simulque Deum, vt cum ipsa cooperetur: qua in cooperatione consistat gratia cooperans, & non in aliquo, quod cum prioritate naturæ operetur, & cum connexionione præcedat.

Ex superioribus etiam clarescit S. Thomæ 1. p. 4751 quæst. 105.

SECTIO CCCXL.

De aliis testimoniis S. Thomæ.

quæst. 105. art. 4. ad 2. sensus, quantumcunque tenebras offundere velit Incognitus cap. & art. 2. §. 4. num. 152. Verba S. Doctores sunt: *Moueri voluntariè est moueri ex se, id est à principio intrinseco. Sed illud principium intrinsecum potest esse ab alio principio extrinseco. Et sic moueri ex se non repugnat ei, quod mouetur ab alio.* Vnde Incognitus interpretatur ei, quod determinatur, vt secundum mouens à primo, non esse repugnans determinare se. Cæterum S. Thomas loquitur de mouente se præcise voluntariè: quidquid sit, an simul moueat se liberè, necne? Et de mouente se primo modo, seu à principio intrinseco, docet posse simul esse motum ab extrinseco, qualis est Deus, qui & voluntatem mouet producendo, conferuando, conferendo prærequisita ad operandum, & cum illa concurrendo immediatè, & proximè. Quæ ex doctrina non sit argumentum ad causalem à Deo determinationem, quæ componatur cum determinatione electiua à voluntate liberè operante.

4752 Apparentius adduceretur S. Thomas in respons. ad 3. dicens: *Si voluntas ita moueretur ab alio, quod ex se nullatenus moueretur, opera voluntaria non imputarentur ad meritum, vel demeritum. Sed quia per hoc, quod mouetur ab alio, non excluditur, quin moueatur ex se; ideo per consequens non tollitur ratio meriti, vel demeriti.* Si igitur cohereret moueri ex se, & ab alio, scilicet à Deo, cohereret etiam determinare se, & determinari à Deo. Contra tamen, quia moueri voluntatem à Deo, est tum virtutem volendi, tum inclinationem ad volendum bonum vniuersale, esse ab ipso, cui finis vltimus est proportionatus, vt in corp. docuerat S. Thomas. Quod virumque rectè componitur cum eo, quod voluntas moueatur ex se ad bonum particulare. Ast non bene conuenit, quod voluntas determinetur præuè à Deo, & quod posteriùs naturâ determinet se electiue.

4753 Accipit pariter ex prædictis lucem locus Sancti Thomæ quæst. 3. de Malo, art. 2. ad 4. aientis: *Cum dicitur aliquid mouere seipsum, ponitur idem esse mouens, & motum. Cum autem dicitur, quod aliquid mouetur ab altero, ponitur, aliud esse mouens, & aliud motum. Manifestum est autem, quod cum aliquid mouet alterum, non ex hoc ipso quod est mouens, ponitur quod est primum mouens. Vnde non excluditur, quin ab altero moueatur, & ab altero habeat similiter hoc ipsum, quod mouet. Similiter cum aliquid mouet seipsum, non excluditur, quin ab alio moueatur, à quo habet hoc ipsum, quod seipsum mouet. Et sic non repugnat libertati, quod Deus est causa actus liberi arbitrii.* Quibus ex verbis deducit Incognitus cap. & art. 2. §. 4. num. 152. cum voluntas se determinat, non excludi quin à Deo prædeterminetur, à quo habet hoc ipsum, quod seipsum determinet. Sed non aduertit ille, motionem à Deo ideo non excludere, quod voluntas se moueat, quia motio à Deo ad liberè volendum bonum in particulari, est motio suapte naturâ indifferens, & non ex se efficax; cumque bonum est tantum apparet, sit à Deo motio ex intentione boni re ipsa veri. Ast prædeterminatio esset dese determinata, & efficax, &c.

Incognitus cap. art. & §. 2. num. 140. scribit: 4754 [Cum celebris, & iniecta sit apud D. Thomam, eiusque discipulos sensus compositi & diuini distinctio, & ex ea iugulentur omnia aduersariorum argumenta contra decreta de se efficacia, ac prædeterminationem physicam; omnibus suis viribus conantur aduersarij hanc distinctionem infirmare, eo quod requiratur ad libertatem, vt cum omnibus prærequisitis possit componere non actionem, ac facere vt simul sint. Quæ ratio directè aduersatur huic testimonio Angelici Doctores: *Quauis non esse effectus diuine voluntatis non possit simul stare cum diuina voluntate, tamen potentia desicendi effectum simul stat cum diuina voluntate;* de Verit. quæst. 23. art. 1. ad 3. Quid magis ad effectum liberam diuine voluntatis prærequisitur, quàm diuina volitio? Et tamen asserit D. Thomas, quod non effectus diuina voluntatis non possit componi cum diuina volitione. Ergo aperte contra S. Doctorem concludunt aduersarij, quod requiratur ad libertatem, vt cum omnibus prærequisitis ad actionem liberam, siue effectum liberum, possit componi non actio, siue non effectus. Quod magis adhuc apertum est ex iis, quæ subiungit Doctor Angelicus: *Non enim, ait, sunt ista impossibilia, Deus vult, istum saluari, & iste potest damnari; sed ista sunt impossibilia, Deus vult istum saluari, & iste damnabitur.]*

Cui loco S. Thomæ associat Incognitus §. 8. 4755 num. 176. duo alia, vnum ex 2. 2. quæst. 24. art. 11. in corp. vbi ait: *Per charitatem Spiritus S. in nobis habitat. Tripliciter ergo possumus considerare charitatem. Vno modo ex parte Spiritus S. mouentis animam ad diligendum Deum. Et ex hac parte charitas impeccabilitatem habet ex virtute Spiritus S. qui infallibiliter operatur quodcumque voluerit. Vnde impossibile est, hæc duo simul esse vera, quod Spiritus S. velit aliquem mouere ad actum charitatis, & quod ipse charitatem amittat peccando. Nam donum perseverantia computatur inter beneficia Dei, quibus certissimè liberantur quicumque liberantur, vt Augustinus dicit in lib. de Prædest. SS. Alter locus habetur 1. 2. quæst. 10. art. 4. ad 3. vbi inquit: *Si Deus mouet voluntatem ad aliquid, impossibile est huic positioni, quod voluntas ad illud non moueatur: non tamen est impossibile simpliciter. Vnde non sequitur, quod voluntas à Deo ex necessitate moueatur.**

4756 Agnosco distinctionem sensus compositi, & diuini solennissimam esse; sed non magis in Thomistarum, quàm in Nostorum linguis, & scriptis; solunusque esse dissidium de vsu illius. Cum autem video Incognitum sollicitum, tum de deicenda ex alta sua sede, potentia liberæ definitione, quæ retrò fuit dominata per omnem antiquitatem apud Ruysium dist. 49. & 50. de Scientia Dei, necnon apud Raynaudum dist. 2. de Disciplina Morali, à num. 221. tum de extollenda adeo iudicij indifferentis sufficientia ad libertatem, vt dicat cap. art. & §. 2. num. 143. [Ad sciendum quid possit lædere libertatem actus, non

non debet attendi ad conditiones præcedentes, concomitantes, aut ſequentes actum; ſed an actus fiat cum hoc iudicio, quo iudicatur obiectum eſſe amandum, & ſimul ſpeculatiuè proponatur, quod tale obiectum non ſit omne bonum, vel quod eius oppoſitum ſit amabile. Quæcumque conditio (ſive inferat actum, ſive non inferat actum; ſive ſit in poteſtate voluntatis, ſive non) eſt compoſibilis cum prædicto iudicio; eſt etiam compoſibilis cum libertate actus: illa verò conditio (quæcumque ſit illa, quæ tollit iudicium, tollit etiam libertatem.) Cum, inquam, video ſolicitum de his, poſſem oſtendere, quàm ſuperuacanea ſit Incogniti cura, niſi iam in 1. parte præſtitiffem; illeque nihil, quod momenti ſit, addat.

4757 Ibidem etiam, pluriſque in hac 2. parte egi de legitimo uſu diſtinctionis ſenſus compoſiti, & diuiſi, prout extat in S. Thoma, & prout ex veteri Theologia dimanauit. Vnde conſectariè ad frequenter dicta, ſi Deus velit efficaciter, ſeu prædeſinat actum aliquem noſtrum liberum, non poterit voluntas noſtra in ſenſu compoſito prædeſinitionis non agere actum prædeſinitum; poterit tamen in ſenſu diuiſo. Non poterit quidem in ſenſu compoſito, quia repugnat potentia faciendi ſenſum compoſitum non efficientiæ actus cum prædeſinitione; poterit tamen in ſenſu diuiſo, quia potentia non efficiendi actum, quæ ſimul eſt potentia proxima, immediataque efficiendi, & quæ ſimul ſtat cum prædeſinitione, eſt potentia faciendi ſenſum huius diuiſum à ſe; & feciſſet, niſi Deus per Scientiam Mediam prædiſſet voluntatem noſtram elicitorum actum. Ita intelligendus eſt S. Thomas quæſt. 23. de Verit. art. 1. ad 3. Gratiffique cogitat Incognitus, loqui S. Doctorem de volitione Dei efficaci per ſe, quæ ad actum liberum conſtituat potentiam immediatam, & proximam elicendi ipſum, vel quæ quocumque modo ad ipſum prærequiratur. Et hac ratione diſtinctio ſenſus compoſiti ac diuiſi uſu uenit inter Noſtros reſpectu actus liberi, qui prædeſinitus ſit à Deo dependenter à Scientia Media; & quem potuerit Deus non prædeſinere, etiamſi uoluerit ad illum concurrere, vt in noſtræ Scholæ principiis uidetur certum Eximio Doctore lib. de Abſoluta ſcient. futur. conting. c. 6. n. 8.

4758 Sed reſpectu actus liberi, ad quem Deus imprimat uoluntati compriſcipium immediatum, & proximum, vel aliquod prærequiſitum, cuius ſenſum à ſe diuiſum facere nequeat voluntas noſtra, tale illud debet eſſe, vt cum illo ſecundum ſe poſſit ea facere ſenſum compoſitum non efficientiæ actus. Atque hoc ſignificauit S. Thomas 2. 2. quæſt. 24. art. 11. in corp. & clariùs 1. 2. quæſt. 10. art. 4. ad 3. Quò loci motio à Deo intrinſeca ad actum liberum talis proponitur, vt cum ea ſimpliciter, & ſecundum ſe queat uoluntas facere ſenſum compoſitum non efficientiæ actus, etſi non poſſit facere ſenſum à ſe diuiſum motionis. Hac etiam ratione ſolent Noſtri applaudere diſtinctioni ſenſus compoſiti, & diuiſi, cum fermo eſt de actus liberi compriſcipio immediato, & proximo, vel prærequiſito aliquo, quod uoluntati noſtræ Deus imprimat, & quod impediri non poſſit ab illa, ne immitatur ſibi, ſeu ne exiſtat inditum ſibi.

4759 Thomiſtæ ad prædeſignationem intrinſecam, & phyſicam transferunt ſenſus compoſiti, & diuiſi diſtinctionem, quam nos accommodamus prædeſignationi diuinæ extrinſecæ, ſupponenti

Scientiam Mediam, & non compriſcipio immediato, ac proximo actus, prædeſignati, neque prærequiſitæ uſlo modo ad productionem actus à uoluntate noſtra; & proinde dicunt, hanc, dum adhuc eſt ſub prædeſignatione intrinſeca, & phyſica ad amorem v. g. retinere potentiam ad non amandum; calumnioſèque ipſis attribui, quòd negent, uoluntatem ſub prædeſignatione ad amorem poſſe non amare; ſibi que in mentem non ueniſſe, potentiam ad non amandum eſſe ſolùm ſub conditione uoluntatis non exiſtentis ſub prædeſignatione. Addunt tamen primò, eam potentiam non eſſe ad non amandum, faciendò non amoris cum amore ſenſum compoſiti, qui chimericus eſt. Secundò, non eſſe ad non amandum in prædeſignationis ſenſu à ſe diuiſo, qui ab eadem uoluntate fiat. Nam ipſa non ualet impedire, quominus à Deo prædeſignetur; neque ualet excutere prædeſignationem ſemel ſuſceptam. Reſtat ergo, vt aſſignent ſenſum diuiſum, in quo potentia non amandi exerceri queat. Præſcribenturque amoris ſenſus à uoluntate diuiſus, factus ab ipſa, ſed priùs factò à Deo prædeſignationis ſenſu diuiſo ab ipſa? Seu an dicetur, uoluntatem prædeſignatam ad amandum eatenus eſſe compotem potentie ad non amandum, quatenus & tunc poſſit non amare, ſi diuidatur ab amore, & priùs a prædeſignatione? Ad eum modum, quo paries albus poteſt eſſe niger, quia adhuc dum ſub albedine eſt; retinet potentiam ad habendam nigredinem, non ſimul cum albedine, ſed ſi albedo remoueat.

4760 Sed ſi id affirmaretur, contra primò eſt, quia ad liberam facultatem, non amandi non ſufficit retenta ad non amandum potentia, ſi abſit prædeſignatio ad amandum. Alioqui pariter diceretur, quemuis hominem cuius grauiſſimæ, & diuturnæ tentationi poſſe abſque gratia non aſſentiri, quia etiamſi nullà inſtructus ſit, retinet adhuc ſub tentatione potentiam ad non aſſentendum, ſi careat tentatione, aut ſi reboretur gratiâ. Similiter alioqui diceretur, poſſe in intellectu diſſentire conſuſioni euidenter deductæ ex præmiſſis, quibus præbuit aſſenſum, quia etiamſi retinet poteſtatem carendi aſſenſu conſuſionis, ſi aſſenſus præmiſſarum auferatur. Contra ſecundò; nam potentia non amandi, ſi prædeſignatio ad amandum ceſſet, eſt merè paſſiua, nullamque indifferentiam in agendo requirens, utpote conſiſtens in facultate carendi amore, ſi ad hunc prædeſignatio adimatur à Deo. Aſt potentia libera debet eſſe actiua, & importare indifferentiam in agendo. Quid? quòd omnia inanimata ſub quouis motu, quantumuis uolento, gaudent poteſtate ad carendum illo, ſi agens uoluerit non imprimere impulſum, vt apparet in lapide ſurſum proiecto, qui poteſtatem retinet non aſſendendi ſurſum, ſi non imprimatur impulſus. Hac autem potentia neutiquam ſufficit ad libertatem. Rurſus ſi Deus, vt ſine uolentia, & coactione poteſt, iuxta S. Thomam quæſt. 22. de Verit. art. 8. neceſſitaret uoluntatem ad amorem; uoluntas retineret potentiam non amandi, ſi motio, quâ Deus neceſſitaret, ſeiungatur. Et de facto contingit in Beato, vt dum amat Deum clarè uifum, retineat eandem potentiam, ſi clara Dei uifio ceſſet. In neutro autem caſu potentia non amandi libera eſt, neque potentia amandi.

Contra

4761 Contra tertio, quoniam uoluntatis ad amorem prædeſignata potentia non amandi non eſt completa, proxima, & abſoluta; ſed incompleta, remota, & conditionata. Contra quartò; nam propoſitio, *Voluntas amans poteſt liberè non amare*, uera eſt in ſenſu diuiſo amoris à uoluntate, quia hæc poteſt liberè diuidere à ſe amorem; eſt autem falſa in ſenſu compoſito amoris cum uoluntate, ob contrariam rationem; non enim cura uoluntate amante poteſt liberè ab hac componi non amor, ſeu non poteſt cum ſubiecto propoſitionis conungi prædicatum, prout requiritur ad ueritatem propoſitionis de ſenſu compoſito. Ergo vt ea alia propoſitio, *Voluntas prædeſignata ad amandum poteſt liberè non amare*, uera eſſet in ſenſu diuiſo prædeſignationis à uoluntate, opus eſſet vt hæc poſſet liberè ſeparare à ſe prædeſignationem. Sicut autem uoluntatem amantem non poſſe aſſociare non amorem amoris, non officit libertati non amandi, quia huiusmodi impotentia originem trahit exinde, quòd cum poſſet, non fecerit ſenſum à ſe diuiſum amoris; ita uoluntatem prædeſignatam ad amandum non poſſe adunare non amorem amoris, non præiudicaret libertati non amandi, ſi talis eſſet prædeſignatio, vt uoluntas poſſet facere eius ſenſum à ſe diuiſum; ſed reuerà talis non eſt apud Thomiſtas.

4762 Contra quintò, quia cum inſiciari non liceat, uoluntatem, quæ dicatur prædeſignata ad liberè amandum, poſſe non amare, conſequens non eſt, vt ſimul dicatur hoc quòd eſt poſſe non amare in ſenſu compoſito, fore coniungere non amorem cum amore. Si namque in ſenſu etiam compoſito non amare, haudquaquam eſt coniungere non amorem cum amore; cur poſſe in ſenſu compoſito non amare, foret poſſe coniungere non amorem eum amore? Cur, inquam, foret, attempto propoſitionis prædicato? Nam, attempto ſubiecto uoluntatis prædeſignatæ ad amandum, cognoſco fore ita, quia prædeſignatio ad amandum eſſet præconnexa eſſentialiter cum amore, idque circo in ſenſu compoſito prædeſignationis ad amandum poſſe non amare, foret poſſe coniungere non amorem cum amore. Sed hoc ipſum perſuadet, non eſſe uoluntati aſſumptæ ex parte ſubiecti addendum, quòd ſit prædeſignata ad amandum; tum quia eo ipſo non erit ad amandum liberè; tum quia prædicatum, *poteſt liberè non amare*, nequibit ſimul conungi cum ſubiecto, *uoluntas prædeſignata ad amandum*. Hæc omnia elucidantur exemplis ſequentium propoſitionum, *Petrus catena alligatus ad iacendum poteſt non iacere: Petrus iacens poteſt non iacere: Petrus indifferenter excitatus ad iacendum poteſt non iacere*. Quarum propoſitionum non apparet nobis diſcrimen ab his, *Petrus prædeſignatus ad amandum poteſt non amare: Petrus amans poteſt non amare: Petrus indifferenter motus per gratiam ad amorem ſalutarem, poteſt non amare*. Iamque ſatis de prima, ac ſecunda ueritate ordinis indicauimus rationem non apparentis nobis diſcriminis. De tertia ſatis patet ſumi optimè in ſenſu compoſito.

4763 Contra ſextò; propoſitionis namque, *Voluntas prædeſignata ad amandum poteſt non amare*, ſubiectum non importat actum ſecundum amoris, ſed actum primum, vel etiam aliquid aliud prærequiſitum ad actum ſecundum amoris; prædicatum uerò importat tantummodò potentiam non amoris. Ergò minùs rectè declaratur hoc

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I I.

prædicatum per ſenſum diuiſum ab amoris actu ſecundo, qui non importatur in ſubiecto; minùsque rectè hæc propoſitio ſumitur, non ſecus ac illa, *Voluntas amans poteſt non amare*. Contra tandem, quia ſi de uoluntate prædeſignata à Deo ad amandum ualeat ea explicatio circa potentiam non amandi; æquè de uoluntate recipiente inſpirationem diuinam, mota, excitataque à Deo per gratiam, & tracta per Dei auxilium ad actum liberum ſalutarem, ualere circa potentiam abijcendi ſeu reddendi irritam inſpirationem diuinam diſſentiendi Deo excitanti, & uocanti, reſiſtendique auxilio Dei trahentis. Atqui non ualet circa huiusmodi potentiam traditam à Concilio Tridentino, & ſenonenſi. Ergo, &c. Probandæ Minori immorari fas non eſt. Cum igitur in uoluntate prædeſignata ad amandum non aptè declaratur potentia non amandi requiſita ad libertatem contradictionis, quatenus & tunc poſſit non amare uoluntas, ſi diuidatur ab amore, & priùs à prædeſignatione; deſidero etiamnum declarationem ſenſus diuiſi, in quo ea potentia exerceri queat.

Conſulo Magiſtrum Bañes, qui 1. p. quæſt. 23. 4764 art. 3. §. Tandem, col. 733. inquit: [Hæc propoſitio, *Liberum arbitrium poteſt diſſentire, ſi uelit*, debet intelligi ſimpliciter loquendo, non autem in ſenſu compoſito, ita vt poſſint ſtare ſimul hæc duo, ſcilicet hoc auxilium efficac exiſtit in homine, & homo reſiſtit diſſentiendo.] Rurſus art. 5. §. Ad 7. col. 763. [De auxilio efficaci, quo homo iuſtificatur, dicendum eſt, quòd liberum arbitrium ſimpliciter, & in ſenſu diuiſo poteſt diſſentire, ſi uelit; non autem in ſenſu compoſito.] Item 2. 2. quæſt. 10. art. 1. diſt. 2. documento 3. §. Iam uerò, col. 576. [Quid ergo mirantur iſti, ſi dicamus, quòd impoſſibile eſt in ſenſu compoſito, quòd Deo ſic excitanti, & ſic uocanti homo uelit reſiſtere, & diſſentire? Simpliciter uerò loquendo, & in ſenſu diuiſo (ſicut loquitur Concilium) Deo ſic uocanti, & excitanti poſſibiliter homo diſſentit.] Lego hæc in Bañes, & ſimilia in Franciſco Dauila de Auxiliis gratiæ, & eorum efficaciæ, cap. 27. pag. 392. in Ledefina quæſt. unica de diuina gratiæ auxiliis, art. 12. §. Ad iſtam difficultatem, pag. 262. & ſeqq. in Aluarez, & pluriſque aliis Dominicanis, necnon in Authore Curſus Theologici Carmelitarum Diſcalceatorum tract. 4. 1. p. diſt. 10. toto diſt. 6.

4765 Fateorque ita dicere hæc, vt ſimul ſupponant, vel etiam expriment poſt Bañes 1. p. q. 14. art. 13. diſt. 3. §. Ad argumenta, col. 532. 2. 2. col. illa 576. uoluntatem prædeſignatam ad amandum retinere ſub prædeſignatione potentiam ad non amandum. Eſſetque calumnia, ſi prælaudatis Doctoreſ aſſingeretur denegatio retentæ talis potentie; nullumque è Noſtris inuenio, qui de hac impoſtura conuinci queat. Vnde immeritò ſcribit Incognitus cap. & art. 2. §. 8. num. 171. [Aperienda hic eſt mala Moliniſtarum fides, qui aliter hos ſenſus (compoſitum uidelicet, & diuiſum) intelligere ſe fingunt, quàm ſunt intelligendi. Dicunt enim, hanc noſtram propoſitionem, *Liberum arbitrium phyſicè prædeſignatum à Deo, poteſt abijcere gratiam, eius diſſentire in ſenſu diuiſo, & non poteſt in ſenſu compoſito*, ſic eſſe intelligendam, quòd quamdiu motio diuinæ gratiæ eſt in homine, ille nequeat diſſentire, ſed neceſſariò conuertatur: ablata uerò illa motione efficaci, tunc poterit diſſentire, & non conuerti.

M r Non.

Non, inquam, est iste verus sensus huius propositionis; sed sensus à Molinistis egregiè confictus, & tanquam hæreticus; ac humanæ libertatis penitus destructivus, falsò adscriptus vtriusque Solis discipulis; cum tamen ab eorum mente sit alienissimus. Sic Incognitus post Gonetum tom. 2. §. 4. relatum 1. parte. Certè Nostri neque ipsi Caluino (qui gratiam destrueret libertatem creatam indifferentiæ blateravit, suisque erroris hostes habuit catholicissimos Thomistas, & Nostros) attribuunt denegationem retentiæ utcumque illius potentie. Nusquam Caluinus effutiit, arbitrium nostrum, dum sub gratia est, non retinere potestatem ad carentiam actu bono, si gratiâ orbetur. Imò dixit, arbitrium, si careat gratiâ, habere necessariò prauos actus propter naturæ corruptionem, & ideo ne labatur, perpetuâ gratiâ conseruatione indigere. Imò dixit, voluntatem nostram habere se instar materiæ, quæ gratiæ operationi subiecta sit, vt ab ea formam accipiat; & bonitatem ab Spiritu S. gratia in ea proficisci, malitiam verò ex naturæ corruptione manare. Ita in lib. 3. contra Albertum Pighium, pag. 275. Nusquam affirmavit, illam potestatem, quæ à natura in voluntate est, destrui à gratiâ. Imò protestatur lib. ult. contra eundem Pighium, pag. 342. se nunquam somniasse id, nedum docuisse. Etsi verò Caluinus dixerit in Antidoto Concilij Tridentini, sess. 6. can. 4. vt transcribit Gonetus tom. 4. disp. 6. art. 4. pag. 546. [Dissentiet quidem à Deo hominis voluntas, quamdiu erit contraria. Verum si in obedientiam composita fuerit, iam sublatam est dissentendi periculum.] His verbis agnoscit tum actum dissentendi, absente gratiâ; tum impeditum dissentendi periculum, ea præſente: quorum secundum non sonat, ademptam esse utcumque potestatem dissentendi.

4766 His suppositis, & confessione nostra de non negata à Thomistis voluntati ad amandum prædeterminatæ, retentione potentie ad non amandum in sensu diuino, ego quidem post ipsorum consultationem diurnam, & post lecta quæ ex ipsis repetit Incognitus num. illo 171. usque ad 176. haudquaquam inuenio explicatum, quomodò ea retenta potentia non sit, si voluntas diuidatur à prædeterminatione ad amandum. Esse autem non potest, ob dicta ex p. 4760. Et quia alioqui nostræ non esset electionis obtemperare, aut refragari, postquam iam gratiâ mouemur, nostrique iuris non esset irritam facere motionem hanc, vt Concilium Tridentinum intendit contra Caluinum in Institutionibus, & in libris aduersus Pighium. Non enim ad eligendi potestatem sufficit potentia carenti actu, si motio ab alio remoueatur; neque illud, quod quamdiu durat, habet semper effectum, dicitur fieri irritum, quia effectus cessat quamdiu ipsum adest. Et alioqui posset Caluinus dicere ex hoc Antecedenti, *Libertatem hominis arbitriam à Deo motum, & excitatum, potest dissentire, seu potest carere actu, si priuatur gratiâ, qua Deus moueat & excitet, non sequi contra se: Ergo gratia ita mouet, vt nostra postea electionis sit obtemperare, aut refragari, & vt possit irrita fieri ab arbitrio nostro.* Cum tamen ipse Caluinus dissentiri non potuerit, fuisse Tridentinorum PP. animum, vt sequeretur. At enim inuerecundè in Antidoto Concilij, [halucinatos in eo PP. quòd motum nobis offerre somnauerint, qui mediam electionem nobis relinquant; quòd constituerint in hominis optione,

vt gratiæ Dei, si velit, auſcultet; quòd inspirationem Dei non aliter valere, ratamque esse dixerint, nisi homines ex seipsis assentiantur.]

Iam quoad distinctionem sensus compositi, ac diuisi, applicatam à Thomistis voluntati prædeterminatæ ad amandum, finio dicens, certum me esse de varia Thomistarum mente, eosque nolle potentiam, quæ non amandi, vel etiam odio habendi remaneat, esse potentiam utcumque (provt de Caluini mente notabam,) sed velle, liberam esse, proximam, & absolutam; me tamen ignorare modum, quo id defendant. Si autem mihi dicatur quod in simili puncto scripsit Magister Bañes 1. p. quest. 23. art. 3. §. Ad ultimum motum, col. 735. [Quomodò hac duo inter se conueniant, quod ego delibere, & Deus me efficaciter deliberare faciat quod ipse ab aeterno deliberauerit, qui non poterit intelligere, credat sicut credit Deum esse trinum, & vnum.] Responſio in promptu est, me non teneri credere, cum non sit mysterium Fidei Catholicæ distinctio sensus compositi, & diuisi, eo modo, quo declaratur à Thomistis: & ex ipsis nuper Illustrissimum Godoy tom. 2. in 1. p. tract. 8. disp. 67. §. ult. à n. 106. usque ad 113. inire declarationem longè diuersam.

SECTIO CCCXLI.

Verum ex aliquibus signis colligatur, quod iuxta Sancti Thomæ mentem non sit danda Scientia Media.

4768 Disquisitionem hanc primus excitauit Author Carolus Theologicus Carmelitarum Discalceatorum tract. 3. in 1. p. disp. 10. dub. 5. §. 1. & 2. ex num. 87. usque ad 93. Resolutioque eiusdem Authoris est, non esse dandam Scientiam Mediam. Nostra autem est, dandam esse. Argumentatur ille primò, quia signa, ex quibus colligitur, hanc Scientiam alienam esse à S. Augustini mente, valent etiam ad inferendum idem ipsum circa S. Thomam. Secundò, quoniam PP. Concilij Tridentini non approbarunt, sed potius reiecerunt Scientiam Mediam. Ergo signum est, non esse iuxta mentem Angelici Doctoris, ex cuius doctrina PP. illi desumpſisse dicuntur quidquid Decretis suis, & Canonibus pertinentibus ad Fidem consignarunt. De duabus his probationibus nihil in præsentiarum tractabo, cum iam in superioribus diffusè ostenderim, nullum ex S. Augustino, neque ex PP. Concilij Tridentini extare signum contra Scientiam Mediam, sed potius multa in eius fauorem.

4769 Tertio arguit: [Nam Dominicani, fidelissimi, & notissimi discipuli S. Thomæ, tam antiqui, quam iuniores, nunquam hanc Scientiam Mediam in suo S. Doctore inuenerunt, vt quoad antiquos ipse Author alibi conatur, & quoad iuniores constat ex omnibus qui hæc tempeſtate scripta sua prælo mandarunt, vt ex Bañes, Nauerrete, Nuño, Nazario, Gonzalez, Ripa, Zanardo, Ledesma, Alvarez, Martinez, & ex omnibus illis, qui in toto orbe publicè Sacram Theologiam docent. Ergo signum est, Scientiam hanc non esse

esse iuxta S. Doctorem mentem. Patet Consequentiâ, quoniam incredibile est, omnes probatos, ac notissimos discipulos, & Interpretes Sancti Thomæ (qui in eius verba iurare dicuntur, qui scripta eius summo animi affectu quotidie euoluunt, conferunt, meditantur, ruminant, & pro assequenda eius mente assiduo studio vacant, & lectioni orationes adiungunt; quique adhuc intra domesticos parietes maximo zelo veram S. Thomæ doctrinam zelant, ita vt inter ipsos nemo sine dedecore maximo oppositam aliquo modo tueri auderet) nullibi inuenisse, neque à suis Maioribus acceptisse doctrinam hanc de Scientia Media, si verè in Sancto Doctore esset. Maxime cum sæpiſsimè eam D. Thomas innueret, aut in medium proferret, si de eius mente esset. Siquidem sæpe Angelus, vel (vt melius dicamus) in innumeris materiis seculo offerret occasio agendi de illa, vt in materia de Scientia Dei, de Voluntate, de Prædest. de Incarn. de Gratia, de Angelis, & aliis quamplurimis, sicut aduersarij eam admittentes, in omnibus his locis, & aliis pluribus eadventur ad plures, & graues difficultates enodandas.]

4770 Vt respondeam, suppono de diuina Scientia futurorum contingentium conditionatorum voluntatis creatæ Sanctum Thomam nullibi ex professo egisse. Vnde accidit primò, vt aliqui ex Dominicani putauerint, non inueniri in Sancto Doctore nisi vestigia cognitionis diuinæ, quæ de illis infallibilis quidem esset subiectiue, sed coniecturalis obiectiue. Vnus audiatur Petrus de Ledesma, Scholæ Salmantincæ Vesperarius perinsignis, qui disp. de Scient. futur. conting. pag. 598. conclusionem §. sic exorditur: [Secunda sententia est certissima, taliter vt opposita non sit mihi probabilis. Hanc conclusionem docent Authores secunda sententia (quos esse omnes discipulos Sancti Thomæ, interpretantes eum tunc temporis, omnesque sequentes eius doctrinam in materia de Auxiliis diuinæ gratiæ, dixerat pag. 580.) Et hæc conclusio diligenter probanda est ex sacris Literis, & Sanctis, & ex rationibus Theologicis. Primò probatur ex aliquibus testimoniis Sacre Scripturæ, in quibus Deus loquitur de effectu horum futurorum conditionatorum, tanquam de re dubia, & incerta. In quo clarè significatur, quod Deus non habet certam, & infallibilem cognitionem horum futurorum conditionatorum.] Pro qua conclusione adducit pag. 593. usque ad 596. indicia ex Sancto Thoma; & pag. 618. 620. ac 621. satisfacit indicis in contrarium. Ita Salmanticæ anno 1611. Et ibidem anno 1642. Secundarius etiam tunc clarissimus (postea Primarius) Petrus de Godoy distauit è suggestu Tractatum de Scientia diuina futur. conting. vt ipse testatur tom. 2. in 1. p. disput. ratione 33. §. nono, numero 84. Quo in Tractatu temperauit conclusionem illam Petri de Ledesma, quatenus non ostendatur euidenter, esse falsam, neque esse parum consonam Fidei principiis, parumque in Fide securam; quanquam contraria possit vigentiùs suaderi. Sic in eo Tractatu (qui quartus nunc est ex impressis tom. 2. in 1. p. anno 1670.) disputat. 34. §. quinto, numero 80. §. sexto, numero 105. Et pro vigentiori suasionem ex indicis doctrinæ S. R. P. Gabr. de Henno, Scient. Med. Pat. I. I.

cti Thomæ assert §. illo 6. num. 108. loca tantum duo, ad quæ iam responderat Petrus de Ledesma. Contigit secundò, vt alij repererint in Sancto Doctore vestigia cognitionis de futuris illis, infallibilis non modò subiectiue, sed etiam obiectiue; quæ tamen non esset formalis, sed virtualis tantum, & eminentialis. Accidit tertio, vt alij inuenerint vestigia cognitionis formalis, sed quæ inniteretur voluntatis diuinæ decreto, antecederet efficaci, conditionato non tantum obiectiue, sed etiam subiectiue. Contigit quarto, vt alij sequuti sint vestigia cognitionis innixæ decreto, subiectiue quidem absoluto, & obiectiue conditionato; sed circa contingentiâ futura merè conditionatè, non autem circa contingentiâ futura præciue conditionatè, transituraque realiter ad statum absolutum. Euenit quinto, vt alij notarint vestigia circa futura contingentiâ conditionata non peccaminosa; sed neutiquam circa peccaminosa. Quos omnes Dominicanos retuli sæpe, tum in hoc Opere, tum in præuio de Scientia Media historicè propugnata, cuius numerus 902. legatur. Tantaque inter eos varietas manifestum facit quod suppositi de indicis tantum præſentis à S. Thoma.

4771 Quo supposito, respondeo ad argumentum, cum S. Thomas non instituerit expressam discussionem de diuina Scientia futurorum contingentium conditionatorum voluntatis creatæ, incredibile non esse, quod Dominicani iuniores (quos venero tanquam fidelissimos, notissimos, probatissimosque discipulos, ac Interpretes Sancti Thomæ, talesque in cæteris erga Sanctum Doctorem, quales describuntur ab Authore illo) non inuenerint in Sancto Thoma Scientiam Mediam. Rursus cum ex indicis hi deuenierint in opinionones de Sancti Doctoris mente, in quas illi non abierunt, mirum non esse, si etiam ex indicis iuniores Societatis, Molina, Bellarminus, Suarez, Vazquez, Valentia, Lessius, Fonseca, Arrubal, Herice, Ruyzius (vt decem tantum recenscam, sicut Author ille Dominicanos totidem,) & qui ab origine Scholæ nostræ usque ad præsentem diem professi sunt in gymnasiis Theologiam, attribuerint S. Doctore de Scientia Media sensum, quem Dominicani recusant. Vtrique incubere legendo, & intelligendo communi Magistro; vtrique præ manibus, & oculis habuerunt eadem eius volumina; vtrique in medium protulerunt indicia reperta. Ex his, & non aliunde iudicandum est, quinam penetrarint mentem Angelici Præceptoris.

4772 Quam ego ob causam in parte tam prima, quam in hac secunda præſentiaui quæ inueni pro Scientia Media, explicuique reperta à Dominicani contra eam; & forsitan ex Scriptoribus sapientissimis Dominicani nullus hætenus me superpetauit in tam longo examine mentis S. Thomæ circa punctum hoc de Scientia Media insinuata, vel reprobata. Num in vanum laborauerim? relinquo iudicio æqui Lectoris. Potui, etsi ferè perpetuò à iuuenili ætate usque ad grandævam deditus versandis scriptis S. Thomæ, non callere eius sensum. Sed profectò non sum ex illis à Gonetio in præfatione tom. 1. reprehensus [qui fictâ in Angelicam Præceptoris reuerentiâ, & inimico planè zelo impugnant quem defendunt; quem suæ sententiæ patronum gloriantur, traducunt; Magistrum vocant

cuius nolunt eſſe diſcipuli; nec enim eius verè ſententiam ſequi, ſed eius dumtaxat & ſe nomine tegere, & autoritate ſententias commendare nituntur.] Si putarem S. Thomam contrarium eſſe Scientiæ Mediæ, faterer ſincerè, vel ab hoc Opere deſiſterem. Sed quorſum diuerſi ex primoribus illis noſtris Theologiſ? An veritus procedere ad quas argumentatio prouocabat comparationes inter Dominicanos, & Noſtros illos, cum vtrique interpretantur proprium Doctorem in diuerſos ſenſus? Ita quidem; nam tam ſunt periculofa huiusmodi comparationes (quod potuiſſet aduertere Author Curſus Theologici) quam agnoſco lubricas eſſe reſponſiones ad eas.

4773 Duo tamen ſine offenſionis periculo poſſum addere: primò, Gonetum inuio tomi 1. in Elogio doctrinæ S. Thomæ, ex Regularium Conſtitutionibus enarrare quandam facti, & Regalis Ordinis B. Mariæ de Mercede, Redemptionis captiuorum, in qua dicitur: [Ad aſſequendos Religionis Gradus legi debet doctrina S. Thomæ, prout explicatur à N. R. P. Magiſtro Zumel. Ita præcipitur in virtute obedientiæ.] Iam ſi Conſtitutio de S. Thomæ doctrina ſequenda iuxta interpretationes præluſtris Magiſtri Zumel, non Dominicanis, & in multis circa alias materias, & circa hanc in aliquibus punctis, videndis in *Euentil. noſtra* 36. num. 805. & tribus ſeqq. necnon in *Controu. Cerſij cap. 5. num. 291.* non concordis cum Dominicanis, grata his vſque eò fuit, vt inde commendarent doctrinam Sancti Thomæ; non video, cur interpretationes illorum ſimul decem Doctorem è Noſtris fauorem aliquem non mereantur apud Dominicanos, tamenſi aliquando diſcordent à ſuis, & ſæpe non magis, quam quæ adhibentur ab ipſis Dominicanis collatæ inter ſeſe. Adde ſecundò, Illuſtriſſimum Godoy tom. 2. in 1. p. tract. 4. diſp. 41. §. 5. num. 48. obſcientibus contra interpretationem ſuam ad Sanctum Thomam circa modum præſentis futurorum in æternitate, aliam valde diſſimilem Heruzi, Hiſpalenſis, & Silueſtri Dominicanorum, & Egidij Auguſtiniani, ſed Auditoris S. Thomæ, reſpondere: [Cum mens D. Thomæ aded ſit manifeſta, credendum eſt magis illius apertis teſtimoniis, quam Egidio, Heruzo, Hiſpalenſi, & Silueſtro, quantumvis doctiſſimis, & Doctoris Angelici doctrinæ addiſtis.] Vnde ego dico, expendantur attentiſſimè teſtimonia, quæ ex Sancti Thomæ ſcriptis colliguntur contra Scientiam Mediam, & quæ pro ea, ſubindèque credatur eis iuxta interpretationum merita, & ſine partium affectu priuato; ſicque feratur cenſura de S. Doctoris mente, ſiue à Dominicanis, ſiue à Theologiſ Societatis, ſiue à quibuſvis aliis, & ex quacumque profeſſione, aut natione ortæ ſint interpretationes; nam profeſſio, aut natio reputari debet per accidens omninò ad iſtud iudicium. Et hæc ad tertiam argumentationem, in qua ſi quid reſtat, diluatur inferiùs.

SECTIO CCCXLII.

De iſdem ſignis.

4774 Conſirmat primò Author Curſus Theologici ſuperiorem argumentationem: [Quia prælaudari Dominicani non ſolum aſſerunt, ſe non inueniſſe in Sancto Thoma, neque à ſuis Maioribus accepiſſe hanc doctrinam de Scientia Media; ſed potiùs affirmant, oppoſitam in eius Schola ſemper vigiſſe. Et idèd cum primùm Molina eam in lucem edidit, non ſolum illi non ſuffragati ſunt, verùm etiam coram Summo Pontifice iuridicè accuſarunt. At incredibile eſt, prædictos D. Thomæ diſcipulos, numero, antiquitate, ſcientiâ, religione, aliſiſque pluribus titulis inſignes, Angelico Doctore profeſſionis iure, ſummo, ac piſſimo affectu addiſtiſſimos, & in eius ſcriptis valde verſatos, non ſolum non inueniſſe eius ſententiam in hac aded celebri, totieſque repetita difficultate; verùm etiam omnes illos deceptos, & ita hallucinatos fuiſſe, vt veram D. Thomæ doctrinam apud Pontificem accuſarent. Ergo, &c.]

4775 In hac confirmatione illud à veritate aperte deuiat, quod cum primùm Molina Concordiam, in qua tradebat Scientiam Mediam, vulgauit, delata ea fuerit iuridicè coram Vniuerſali Præſule Eccleſiæ à PP. Dominicanis. Iam ſemel, & iterum monui, Concordiam prodiſſe è typis anno 1588. & vulgatam fuiſſe cum Appendice circa finem anni ſequentis; accuſationem autem non intentatam Romæ, niſi deſinente anno 1597. & non niſi à paucis PP. Dominicanis, eorumque præcipuo, Magiſtro Dominico Bañes, interuentu Magiſtri Didaci Aluarez; quod multò minus eſt, quam ſi à Sacro Ordine Prædicatorum in commune.

4776 Illud aliud de Dominicanis iniuriis, qui à Maioribus ſuis Scientiam Mediam ad ſe non deriuatam pronuntiant, indigebat maiori fundamento, quam quod ſupponitur ab Authore Curſus Theologici *dub. 8. §. 1. num. 127.* vbi ſummariè, & inuolutè refert Albertum Magnum, Durandum, Capreolum, Dezam, Ferraram, Caietatum, Catharinum, Ego de his Doctoreſ egi compluribus in locis Euentilationum & præſentis Operis ſatis plenè, agamque adhuc, non quidem intendens, expreſſiſſe totam de Scientia Media doctrinam, ſed tantùm inſinuaſſe principia aliqua ad eam ducentia, non ſecus ac de S. Thoma dixi in præcedenti Sectione.

4777 Ea autem principia tam apud S. Thomam, quam apud antiquos alios Dominicanos incredibile non eſt innoſciſſe quibuſdã recentioribus, & non aliis. Magiſter Bañes 1. p. q. 23. art. 5. col. 771. inquit: [Hæc controuerſia, an ex parte meritum Chriſti poſſit assignari ratio, & cauſa prædeſtinationis cæterorum prædeſtinatorum, cœpit diſputari in hac Schola Salmanticensi ab hinc 22. annis. Nam antèdã communis erat ſententia huius Scholæ, Chriſtum eſſe cauſam finalem, & exemplarem noſtræ iuſtificationis, & prædeſtinationis; non verò cauſam efficientem, aut meritoriam; ſed ſola diuina voluntas cenſebatur cauſa efficiens noſtræ prædeſtinationis.] Sic Bañes. Latebant igitur Salmanticensis Theologiſ antècedenti illo tempore indicia, quæ extabant in S. Thoma pro opinione

de Chriſto cauſa efficiente morali, ſeu meritoria noſtræ prædeſtinationis, & quæ poſterioribus, vt ipſi Magiſtro Bañes, nota fuerunt, ab ipſoque ibidem proponuntur, & dudum ab Illuſtriſſimo Godoy tom. 3. in 3. p. tract. 14. diſp. 56. exiſtimantibus tam conuincuntia, vt tranſeant ad inquirendum, an probabilis ſit ſententia de Chriſto cauſa tantùm finali, & exemplari noſtræ prædeſtinationis?

4778 Ex dictis nunc, & in Sectione præcedenti occurro confirmationi primæ, concedens Magiſtrum Bañes, & alios Dominicanos, qui ipſum ſunt ſequuti, potuiſſe meritò aſſerere, non inuentam à ſe in S. Thoma inſtitutam deditã operã tractationem de Scientia Media. Si affirmarunt, neque à ſe reperta indicia, erit qui reſpondeat, vel non quaſiuiſſe, vel noluiſſe attendere ad illa, quæ Noſtri proferebant. Vt fit de his reſponſis, mirabilis certè eſt iudiciorum humanorum diuerſitas inter ſapientes etiam eximiè; & quæ vni apparent indicia ſufficiencia alicuius doctrinæ in Sancto Thoma, alij non; imò quandoque allegat pro contraria, vt facile eſſet haud paucis exemplis demonſtrare. Non omitam vnum ex his Sancti Thomæ verbis 1. part. quaſt. 22. art. 4. in corp. *Quibuſdam eſſeſtibus Deum præparauit cauſas neceſſarias, vt neceſſariò euenirent; quibuſdam verò cauſas contingentes, vt euenirent contingenter, ſecundum conditionem proximorum cauſarum.* Quibus in verbis Interpretes omnes, excepto Caietano, agnoſcunt redditam à Sancto Thoma rationem perſpicuam confederationis efficaciæ, inſalibilitatiſque voluntatiſ, prouidentiaque diuinæ cum libertate creatorum actuum. Sed Caietano videtur non eſſe perſpicuam, niſi pro confederatione cum ſola contingentiã, aitque: [Ad hanc dubitationem nihil ſcriptum reperi in Sancta Thoma, quoniam nulli eum mouiſſe hanc recoło; ſed ſemper ſtudit ad ſaluandam contingentiam.] En euidentiffimum exemplum diuerſitatis iudiciorum in Interpretibus circa mentem Sancti Thomæ. Eſtque exemplum, quod protegeret Molinam, aut anteriorem alium è Noſtris, ſi fortè quis concedat, deueniſſe proprio Marte in cogitationem de Scientia Media. Dicit enim, deueniſſe vt ſatisfacere dubitationi ſummi momenti, de qua Eminentiffimus Caietanus nihil ſcriptum repperat in Sancto Thoma, & ad quam vincendam [ſuſpicabatur latere aliquod occultum vel ex parte ordinis, qui eſt inter Deum, & euentum prouiſum; vel ex glutino inter ipſum euentum, & eſſe prouiſum.] Rurſus dicit, illud occultum fuiſſe iam, Deo fauente, manifeſtatam, eſſeque Scientiam Mediam. Et ſanè Caietani dubitatio omnino ceſſat, agnitã hac ſcientiã. Id quod conſtabit ipſum legenti.

4779 Sed mihi perſuadeo, fuiſſe præſuppoſitam hanc ſcientiam à Sancto Thoma ad rationem quam tradidit in art. illo 4. & antèdã in articulo octauo, quaſtione 19. ſæpeque aliàs, cum agit de efficaciã & inſalibilitate voluntatiſ, ac prouidentia diuinæ; erſi enim non nominet præſcientiam diuinam, ſubintelligenda ea eſt. Nominat quidem aliquando, tuncque ex contextu diſcernendum eſt qua de præſcientia loquatur: vt cum in 1. 2. quaſtione R. P. Gabr. de Hæno, Scient. Med. Paris 11.

ne 109. articulo nono, in corp. ait: *Humana natura licet per gratiam (habitualem) ſanetur, quantum ad mentem, remanet tamen in ea corruptio, & infectio, quantum ad carnem, per quam ſeruit legi peccati, vt dicitur ad Rom. 7. Remanet etiam quadam ignorantia obſcuritas in intellectu, ſecundum quam, vt etiam dicitur Rom. 8. quid oremus, ſicut oportet, neſcimus; propter varios enim rerum euentus, & quia nos ipſos non perfectè cognoviſimus, non poſſumus ad plenum ſcire quid nobis expediat, ſecundum illud Sap. 9. Cogitationes moralium timida, & incerta prouidentia noſtra. Et ideo neceſſe eſt nobis, vt à Deo dirigamur, & protegamur, qui omnia nouit, & omnia poteſt. Et propter hoc etiam renatis in filios Dei per gratiam, conuenit dicere: Et ne nos inducas in tentationem, &c. Fiat voluntas tua, ſicut in celo, & in terra, & cætera, qua in Oratione Dominica continentur ad hoc pertinentia. Hic locus eſt egregius, & aptiſſimus aduerſus eos, qui cum ſermo eſt de potentiſſima, & efficaciſſima voluntate in creata erga liberos actus creata, dicunt, vt Gonectus tom. 2. diſputatione ſexta, articulo quarto §. tertio, pag. 489. & paſſim alibi, nos à Sancto Thoma exorbitare, recurrentes ad præſcientiam exploratricem. Audiant Sanctum Doctorem clamantem de Deo in eadem propoſita materia, *Qui omnia nouit, & omnia poteſt.* Non ait ſolum, *Qui omnia poteſt*, attingens non tantùm ſubſtantiam, ſed etiam modum libertatiſ in noſtris operationibus. Coniungit emphaticè *poteſt*, cum *nouit*, eo quòd eatenus poſſit attingere, quatenus noſcit ſcientiã exploratrice voluntatiſ noſtræ. Num in hoc loco S. Thomas accipiendus ſit de ſola ſcientia ſimpliciſ intelligentiæ, vel etiam de contingenti conditionata, quã Deus ad dirigendum nos, & protegendum auxiliis ſuæ gratiæ actualiſ explorer quid ſub eorundem conditione voluntatiſ noſtra ageret expoſita variis rerum euentibus, ſequè non perfectè cognolcens, neque ad plenum ſciens quid ſibi expediat? Eſt mihi ſecundum valde probabile. Sed talem ſcientiam contingentem conditionatam non fundari, vel fundari in decreto antècedenter efficaci, abſoluto ſubiectiue, & conditionato obiectiue, induci nequit ex hoc præciſe loco.*

4780 Conſirmat ſecundò Author Curſus Theologici, [quia quoad mentem Sancti Thomæ circa Scientiam Mediam potiùs eſt adhibenda fides PP. è Sacro Ordine Prædicatorum, quam Societatiſ Ieſu. Ergo, cum illi contra eam aperte ſtent, ſignum erit, etiam Sanctum Doctorem contra eam ſtare. Conſequentia videtur perſpicua. Antècedens autem probatur, quia PP. Prædicatores, quoties in aliis materiis communiter ſuam ſententiam de mente Sancti Doctoris eſſe tradunt, nunquam à vera eius intelligentia aperte diſceſſiſſe deprehendi ſunt; ac proinde nec in iſta diſcedere credi debent. At PP. Societatiſ multoties ſolent in aliis materiis pro ſe afferre D. Thomam, cum tamen ferè certum ſit, ipſum pro oppoſita ſtare, vt patet in materiis de exiſtentiã creata, & diſtinctione eius ab eſſentiã, de principio indiuiduationis, de intentione, & remiſſione, & alibi ſæpe.]

4781 Inſicior Antècedens; nam PP. ſiue Prædicatores

toribus, ſive Societatis, circa Scientiam Mediam negatam, vel affirmatam à S. Thoma, eſt accommo-
danda fides, prout illi, vel hi afferant S. Doctōris
teſtimonia, ex quibus conuincant, vel negaſſe,
vel affirmat. Communia vtriuſque ſunt eadem
aurea volumina S. Thomæ, Eccleſiaque Romana
agnoscens ſe clarificatam mirâ Sanctiſſimi Do-
ctōris eruditione, excitat omnes ad ſupendendam
orationem, quâ à Deo petant, vt intellectu
conſpiciant quæ docuit. Si ad ſuæ doctrinæ my-
ſteria intellectu conſpicienda fuiſſet aliqua quaſi
per ora, & calamos domesticorum continuatâ
traditio, tunc annueremus antecedenti. Sed de
huiusmodi traditione nihil hæcenus inaudiui-
mus.

4782 Hinc ad Antecedentis probationem quoad prio-
rem partem dico, fore S. Thomæ eam ſententiam,
quam eius eſſe conuincitibus oſtendant teſtimo-
niis PP. Dominicani, ſive multi, ſive pauci nu-
mero; ea enim ſola ſunt, quæ huic cauſæ diri-
mendæ deſeruiunt. Ad poſtteriorem dico, ſi qui
è Societate allegent S. Thomam pro opinione,
quam ex præſatis teſtimoniis certò conſtet,
alienam ab eo eſſe, debere rejici; ſi autem non
conſtet, cur non audiantur, vt qui vel clarè,
vel probabiliter interpretentur. Vel probabiliter,
inquam; nam paſſim ab iſtis etiam Dominica-
nis citatur ſic S. Thomas pro contrariis opinionibus.
V. g. Gongetus tom. 6. diſp. 2. art. 5. 3. pag. 80.
putat, eſſe S. Thomæ expreſſum pronun-
tatum, Angelos de potentia etiam Dei abſoluta
non poſſe intra eandem ſpeciem multiplicari. Aſt
Bañes 1. p. quaſt. 50. art. 4. exiſtimat, [S. Tho-
mam non loqui de omnimoda impoſſibilitate, quæ
fundatur in repugnantia contradiccionis, ſed de
impoſſibilitate quæ conſideratur ſecundum po-
tentiam, & ordinem naturalem.] Et cum hæc
varietas interpretationum accidat frequenter in
punctis ex inſtituto tractatis à S. Doctore; miran-
da minus erit in non ſic tractatis, quorum con-
ſiderationes plurima ſunt in recenti Schola, & ad quæ hi
Theologi afferunt incidentiâ hæc verba S. Doctō-
ris, alij alia.

4783 Ad exempla indicata de diſtinctione creatæ
eſſentiæ ab exiſtentiâ, de principio indiuiduati-
onis, de intentione, & remiſſione, quibus in
materiis Noſtri pro ſe adducant S. Thomam, cum
ferè certum ſit ſtare in contrarium; reſpondeo,
improbandos eſſe eos, qui aduerſus manifeſtam
fidem teſtimoniorum obtenderent ſuis placitis
nomen S. Thomæ. Tale hominum genus non
nouimus inter Noſtros. [Et cum non ſic ſimus
adſtricti S. Doctōri, vt nulla proſus in re ab
eo recedere liceat; nam & illi ipſi, qui ſe Tho-
miſtas maxime profitentur, aliquando ab eo re-
cedunt, nec atctius nos S. Thomæ alligari par ſit,
quam Thomiſtas ipſos,] vt dicitur in Societatis
Congregatione V. Generali: non videmus, cur
quando rariffimè, & admodum grauâtè defendatur
à Noſtris opinio, quæ S. Doctōri ſit aduerſa,
vellent fallere alios fucatâ S. Doctōris authori-
tate. Contingit ſæpe, vt Noſtri allegent S. Tho-
mam pro ſententiâ, cuius oppoſita cenſetur
communiter à Dominicaniſ, vel ab alijs eſſe S.
Doctōris. Sed tunc, collatis diligenter teſtimonijs,
quæ vtriuſque aduocent, decernendum eſt, quinam
fallantur ſpecie veri ſenſus aſſequuti.

4784 Atque ita oportet fieri in materijs ab Authore
Curſus Theologici indicatis, atque in ſimilibus
alijs. Et cum ſunt purè Philoſophicæ, vt illa

indicatæ; cumque in aliquibus ſententiâ S. Tho-
mæ reuocatur principaliter ad authoritatem Ari-
ſtotelis, vt ea de principio indiuiduationis, ſicuti
notat Suarez diſp. 5. Metaphyſ. ſect. 3. num. 4. ha-
betur in ipſo S. Thoma non proſus incongrua
ſatiſfactio, ſi forè ab eo recedatur. Nam refe-
rente Bañes 1. p. quaſt. 66. art. 2. dub. 2. col. 84.
[S. Thomas in 2. Sent. diſt. 13. quaſt. 1. art. 2.
cum contra diuerſitatem ſpecificam materiæ cœ-
leſtium corporum, & elementorum obiecta
fuiſſet authoritas S. Auguſtini, & complurium
PP. Eccleſiæ, reſpondet quod illi Sancti tradi-
derunt hoc, non quaſi aſſerentes, ſed quaſi vten-
tes his, quæ in Philoſophia didicerant. Vnde non
ſunt maioris authoritatis, quàm dicta Philoſo-
phorum quos ſequuntur, niſi in hoc, quod ſunt
ab omni infidelitatis ſuſpicionem ſeparati. Quæ
verbe S. Thomæ maxime ſunt notanda (addit
Bañes) vt ſciamus Sanctos intelligere, & ex-
plicare, quando deſumunt aliqua dogmata ex
Philoſophia, ne quia aſſeruntur à Sanctis, ſtatim
Fidei dogma putemus.] Ita S. Thomas, & Bañes.
Quod ſi primus ita cenſet de S. Auguſtino, &
multis alijs PP. cum Platoni, & non Ariſtotele
in rebus Philoſophicis adherent, vt ferè ſemper
in more habuiſſe admonent Canus lib. 10. de lo-
cis Theologicis, cap. 5. ipſe Bañes 1. p. quaſt. 1.
art. 8. dub. 5. col. 120. Ioannes Baptiſta Poza in
Elucidario Deipara, lib. 2. tract. 5. cap. 6. nefas
non erit, ſi quis ſentiat idem ipſum de S. Thoma,
cum ſuffragatur Ariſtotele quoad indiuiduationis
principium, quanquam remotiſſimus à motiuis,
quæ Ariſtotelem in illud traxerunt, & quæ à
Ludiuico Meratio eruditè perſtringuntur tract. de
Angelis, diſp. 5. ſect. 4. in fine: Mihi (quidquid
ſit de Ariſtotelis motiuis) placet ad S. Thomam
interpretatio, quam adhibet Suarez ſuprà n. 33.
& 34.

SECTIO CCCXLIII.

Plura de iſdem ſignis.

Conſtat tertiò, & operoſius Author Cur-
ſus Theologici, [quia Dominicani nullâ
paſſione contra PP. Societatis ducti, aut neceſſi-
tate ab extrinſeco (vt aiunt) illatâ coacti, pro
ſe, & contra Scientiam Mediam D. Thomam ad-
ducunt. At verò PP. Societatis, licet non paſ-
ſione contra Dominicanos allekti, neceſſitate
tamen ab extrinſeco quaſi compulſi doctrinam
de Scientia Media D. Thomæ authoritate ſeſcuiunt.
Ergo potius illis, quàm his fides adhibenda eſt
quoad id quod eſt, an prædicta Scientia ſit, vel
non ſit de mente S. Doctōris? Conſequentia non
indiget probatione.

Antecedens quoad primam partem, de Domi-
nicaniſ nullâ paſſione ductis, probatur; nam
cum primùm Molina ſuam Scientiam Mediam in
lucem edidit, vel Scientia hæc in Schola eorun-
dem Dominicanorum erat communiter recepta
vt doctrina D. Thomæ, vel communiter reiecta
tanquam aliquid, quod eidem doctrinæ aduerſa-
retur. Primum dici non poteſt, quia cum Domini-
cani valde, vt par eſt, gaudeant de incremento,
& propalatione doctrinæ Angelici Doctōris, non
ita

ita fortiter impugnãſſent; nec coram Summo
Pontifice Scientiam iſtam accuſaſſent, ſi commu-
ni eorum calculo tanquam Thomiſtica tunc ha-
bẽbatur; alioqui non quidem Religioſos Socie-
tatis, ſed potius ſeipſos, ſuamque doctrinam apud
Pontificem detuliſſent; & ita vt inſani eſſent
ab eodem repellendi, quippe qui doctrinam
illam, quam D. Thomæ eſſe apud ſe fateban-
tur, eandem accuſabant. Si autem ſecundum
dicatur: Ergo nullâ paſſione contra Societatis
viros rapti prædictam Scientiam Mediam, vt quid
contra D. Thomam, repudiarent. Quæ enim paſ-
ſio, reddens Dominicanos minori quoad hoc
fide dignos, poteſt eſſe in illis ex eo, quod
Scientiam hanc Mediam à Societatis alum-
nis publico prælo mandataſſent amandem, tan-
quam aliquid contra D. Thomam pugnans?
Cum iidem Dominicani hoc ipſum apud ſe
antea vt certum habuiſſent. Maxime cum
PP. Societatis vſque ad illa tempora Domini-
canorum viam, & doctrinam ſectati fuiſ-
ſent; atque aded incredibile eſt, quod erga
illos non eſſent ex hoc capite piè, vt par erat,
affecti.

4787 Idem Antecedens quoad ſecundam partem de
Dominicaniſ non neceſſitate ab extrinſeco illata
coactis, adſtruitur; quia nulla apparet, ob
quam affirmant; eſſe contra D. Thomam do-
ctrinam de Scientia Media; ſiquidem, ſi ſemel
id antea ſentiebant, nullâ aliâ neceſſitate po-
tuerunt ad hoc commoueri, niſi eâ quæ (vt
ſcè dicimus) ab intrinſeco oritur, id eſt ex eo,
quod id ipſum in veritate cordis antea ſentie-
bant.

4788 Quoad tertiam verò partem, de Societatis
Theologiſ non allektiſ paſſione, obſtatur idem
Antecedens; quoniam, vt intuenti patebit,
id eſt luce meridiana clarius, & oppoſitum
ſentire eſſet in eadem luce cæcutire; ſiquidem
de viſis aded doctis, grauib; & reli-
gioſiſſimis nequit talis paſſio nedum credi,
verùm nec adhuc leuiſſimâ in ſuſpicionem
eſſe.

4789 Demùm quoad quartam partem, de PP. So-
cietatis neceſſitate ab extrinſeco quaſi com-
pulſis, munitur idem Antecedens; quoniam
multa extrinſeca eos commouere poterunt, &
debẽbant. Viderunt namque, doctrinam de
Scientia Media à diſcipulis D. Thomæ ad Iu-
dices Fidei, tanquam aliquantulum ſuſpectam de-
ferri. Experti ſunt, quantum prædicta Scientia
præiudicium ex authoritate D. Auguſtini, &
D. Thomæ, ipſis aduerſâ pareretur. Conſpe-
xerunt Clementem VIII. totum huius cau-
ſæ pondus ad vtriuſque Doctōris authorita-
tem remittere: Non bene audierunt ob Mo-
linam aſſerentem in ſua primitiua Concordia,
Scientiam illam nouam eſſe, & antiquis PP.
ignotam. Cenebant, ſub titulo nouitatis ab
omnibus grauioribus Theologiſ Scientiam hanc
deſpiciendam, acriterque impugnandam; mul-
toſque aduerſarios ſibi concitaturam. Nullâ aliâ
viâ poterant ſuam Scientiam Mediam ab his
omnibus notis, periculis, & tempeſtatibus,
imò à totali ruina liberare, niſi eam autho-
ritate vtriuſque Doctōris muniendo, & cor-
roborando. Sic quaſi coacti ſunt (contra id,
quod ipſimet huius Scientiæ Authores ante
exortam hanc tempeſtatem fatebantur) vbi-
que proclamare, eam apud SS. Doctores

Auguſtinum, & Thomam frequenter, & cla-
rè inueniri, teſtimoniaque vtriuſque ad id pro-
bandum adducere. Quis ergo non videat, quo-
modo, licet teſtimonium PP. Societatis ſem-
per ſit magnum, nihilominus quoad hoc non
ſit ex prædictis capitibus ita firmum ad colli-
gendam mentem D. Thomæ, ſicut teſtimo-
nium Dominicanorum, quod propter nullam
ex prædictis exceptionibus rejici rationabiliter
poteſt?]

Quæ omnia elucida Theologi Curſus Author 4790
teſtimonio Magiſtri Alphonſi Curiel, [qui etſi
in ſuis Controuerſiſ huius Scientiæ Mediæ ſa-
tis faueat, & in illam valde inclinet (quan-
vis poſtea eandem retractauerit) adhuc in
prædicto loco fatetur, talem doctrinam mien-
ti D. Thomæ, atque aded diſcipulorum eius
aduerſari. Quod teſtimonium non poteſt non
quoad præſens vim facere, tum propter exi-
miam ſapientiam, & authoritatem huius Do-
ctōris, toti orbi notam: tum etiam quia
profeſſio Religioſa, vel Dominicana, vel
PP. Societatis, nequaquam illum aliquatenus
ratione piæ affectionis, quam erga ſuos ha-
beret, ſuſpectum reddere poteſt, ſiquidem
nulli illarum adſtrictus erat: tum denique;
quia in illo loco in ſententiam Societatis magis
inclinat, quam proinde ſi verè poſſet authorita-
te D. Thomæ munire, reuerà id faceret: tamen
contra ſeipſum, & contra ſententiam, quam
ibi prælegit, eam D. Thomæ doctrinæ aduer-
ſari fatetur.] Hucvſque Theologi Curſus Au-
thor.

Cuius omnia ſigna de SS. Doctōribus Tho-
ma, & Auguſtino contradicentibus Scientiæ
Mediæ tranſcripti nunc, & antea integrè,
ſereque de verbo ad verbum, vt reſponde-
rem, quia audiui quosdam quaſi triumphantes
inculcatione eorundem ſignorum, vt quæ Sher-
logus, Ripalda, Annatus, alique è Noſtris auſi
non fuiſſent perentare, deſperantes ſatiſfa-
cere. Sed crediderim, non omiſſiſſe niſi ob
reuerentiam erga religioſiſſimos, doctiſſimoſ-
que PP. Dominicanos, & ob verecundiam
in collationibus domesticorum ſuorum cum
extraneis aded magnis; nam velut de filo
pender, qui huiusmodi parallela perpendit,
expoſitumque eſt vehementi periculo vel non
deferendi quantum debet vni parti comparatæ,
vel plus quam par ſit, deferendi alteri. Ego,
ne vanè triumpharetur, reſpondi ad præ-
miſſa ſigna ex SS. Auguſtino, & Thoma;
nuncque ſatiſfaciam contentis in tertia conſir-
matione. Faxit Deus, vt medio tutiſſimus
eam.

In primis tranſeat Antecedens, & nego 4792
Conſequentiam, quantumcunque dicatur non
indigere probatione. Ratio eſt; quia quod
Scientia Media ſit, vel non ſit de Sancti
Thomæ mente, iudicari debet ex teſtimonijs
ipſius; ſive qui afferant illa, ducantur paſſio-
ne, aut compellantur neceſſitate ab extrinſe-
co; ſive non ducantur, neque compellantur,
[Quando enim ſunt duæ opiniones inter ſe
pugnantes circa ſenſum S. Thomæ, quantum qua-
libet teſtimonijs nititur probabilibus, & adu-
cta ab aduerſarijs explicat, habetque viros doctos,
non eſt cur huic, aut illi parti pertinacitè quis
adhereat propter aliquorum authoritatem; ſed
ponderanda ſunt teſtimonia, & propter vitæ,

eorum huic, aut illi parti adhibenda eſt fides. Nec intereſt, quòd plures in vnam partem inclinent; ſi pauci, graues, & docti oppoſitum ſentiant. Non enim numero hæc iudicanda ſunt, ſed pondere.] Rationem, & verba deſumpti ex Magiſtro Bañes ſuprà, in *dub. circa 3. locum Theologicum*, §. *Ad dubitationem igitur*, col. 125. & 126. loquente vniuerſum de opinionibus Theologorum Scholaſticorum, & ſtatuentem conſuſionem hanc. [Auctoritas Theologorum Scholaſticorum, etiam multorum, quando in contrarium ſunt viui docti, non plus valet, quàm vel ratio ipſorum, vel aliquod teſtimonium Scripturæ comprobabit.]

4793 Hac ex conſuſione, eiusque probatione inferre, [reprehendendos meritò eſſe, qui opinionibus propriis, vel etiam aliorum nimis adhaerentes, ſtatim contraria dogmata præcipiti quadam ſententia, abſque ſufficientibus rationibus damnant, atque omnia quæ eorum iudicio non conſonant, grauioribus cenſuris inuunt; idque tantà facilitate, vt meritò rideantur.] Cui illationi adiungenda eſt ſequens animaduerſio eiusdem Bañes, *quaſtione 19. 1. p. in Commentario, articulo 3. col. 923.* [Non quia aliqua opinio ſit noua, ideo rejicienda eſt, ſi bonà ratione ex antiquis fundamentis deducitur, neque in aliquo ſanæ doctrinæ aduerſatur.] Qui ante oculos habuerit duo hæc documenta præſtantiffimi huius Theologi, cautus erit, tum vt, eſſe doctrinam de Scientia Media nouam eſſe perſuadeat ſibi, non eam repudiet, niſi conuincere poſſit de reſeſſu à principiis antiquæ, aut contrarietate cum ſana, atque catholica: tum vt non feriat eam rigidà cenſurà, niſi fretus validiffimis auctoritatibus, & rationibus.

4794 Eſt etiam notatione dignum in Bañes, quod ſuprà *dub. 5. circa 2. locum Theologicum, columnam 121.* conſuſionem hanc 3. præſtat: [Argumentum deductum in rebus Fidei ex auctoritate plurium SS. (reliquis, licet paucioribus, in contrarium ſtantibus) & in rebus quæ ad Fidem non attinent, concors omnium conſenſus probabilitatem aſſert, non tamen firmitatem.] Et accedens ad adſtruedam 2. partem conſuſionis, inquit: [Probatur ex illo argumento, quod adduximus ad probandum, conuincem SS. ſententiam non parere firmitatem, afferentes ſententiam eorum, qui dixerunt, B. Virginem non fuiſſe conceptam in peccato. Hinc ſit argumentum: Omnes SS. conueniunt, B. Virginem contraxiſſe originale; & tamen quia hoc non pertinet ad Fidem, auctoritas SS. non eſt infallibile argumentum. Ergo vniuerſaliter hoc verum eſt in rebus ad Fidem non pertinentibus. Quamquam in prædicto exemplo, niſi Eccleſia ſuam auctoritatem interpoſuiſſet, vtramque opinionem permittens, poterat videri materia Fidei, ſiquidem agebatur de intelligentia Scripturæ, *Omnes peccauerunt.*] Hæc ille, quæ omnia nullatenus probo, ſed ſolummodò aſſero eum in ſinem, vt quemadmodum iudicio Magiſtri Bañes, interpoſita auctoritas Eccleſiæ circa opinionem de Deipara Virgine concepta abſque originali labe, in cauſa eſt, vt contraria non habeat infallibilem firmitatem; ita eiusdem

Eccleſiæ auctoritas permittens ſententiam de Scientia Media, ſimile quid operabitur. Quod exemplum, & ea duo alia documenta accepta ex Bañes frangunt impetum multarum obiectionum aduerſus Scientiam Mediam contortarum à Goneto, & aliis.

4795 Deinde concedo primam partem Antecedentis, quamquam in eius probatione duplicem notem nauum. Primus, quòd non agnoſcatur medium inter Scientiam Mediam communiter receptam à Dominicanis, vt doctrinam Sancti Thomæ; & communiter reiectam, vt oppoſitam ei doctrinæ, cum primam Scientia Media promulgata eſt à Noſtris. Potuiſſet enim nec eſſe recepta, nec reiecta, eo quòd de ipſa non antea cogitarint Dominici. Secundus eſt, quòd dicatur, Noſtros ante editionem Concordiæ Molinæ ſectatos fuiſſe viam, & doctrinam Dominicanorum de decretis diuinis antecederet efficacibus, & de prædeterminatione phyſica impreſſa cauſis ſecundis, præſertim liberis. Non ita eſt, quòd potius ſciamus, Noſtros in Caſtella veteri, & præſertim Salmantice, vbi Dominici nonnulli cõperunt circa annum 1559. munire eam viam, diſſenſiſſe communiter in MSS. & in diſputationibus publicis. P. Molina in Appendice Concordiæ, pagina 14. reſert ad annum 1569. inuentionem illius doctrinæ à quibusdam Doctõribus Hiſpanis. Et anno 1585. Magiſter Bañes 1. p. *quaſtione 23. articulo 5. §. Quintò arguitur*, col. 757. ſatis indicat Noſtros aduerſantes ſibi, cum ſcribit: [Sed dicunt aliqui, ſe non poſſe intelligere, quomodò actus humanus liber ſit prædeterminatus, & prædeſtinatus à diuina prouidentia, à qua neceſſariò ſequatur ille actus. Nos verò bene intelligimus. Sed ſi quis non intelligit, quomodò vius liberi arbitrij ſit effectus iam prædeſtinatus à diuina prouidentia, oportet eum credere.] Scripſeratque *quaſtione 19. articulo 10. §. Tandem*, columna 653. [Quidam dicunt, intelligi non poſſe, quomodò, ſtante præcepto moriendi, anima Chriſti liberè vellet mori; quæ, ſtante præcepto, non poterat non velle mori. Ergo, vt mereatur per actum obedientiæ, oportet aſſerere in ipſo actu intentionem, quæ non erat ſub præcepto iniuncta. Hæc proſectò ratio ridicula eſt, & ex ignorantia definitionis actus liberi ſatis liberè procedit, & indigna nobis videtur, quæ poſt prædicta documenta (de iudicio ſcilicet indifferenti) pluribus verbis reſellenda non eſt; nec præſentis loci, & temporis eſt, quantum periculi in illa aſſerſione lateat, aut certè, vt melius dixerim, pateat, ad vnguem examinare, atque oſtendere. Ego quidem non audeam ſine periculo meo illam ſententiam aliquo modo probabilem eſſe aſſerere.] *Quaſtione 23. articulo 3. columna 719.* [Secundus ſenſus illius doctrinæ eſt, &c.] quæ exarabo in numero 5020. In eodem art. 3. col. 730. [Sed circa iſtam doctrinam eſt maximè aduertendum, quòd non poteſt dici à Catholico Theologo, niſi in hac parte ignorant, quod ſtante dumtaxat Dei auxilio æquali (phyſicè nempe, & quoad entitatem) Petrus conuertitur à peccato, Paulus non conuertitur.] Col. 731. [Conſtanter aſſero, dogma eſſe ex æquali

æquali auxilio ex parte Dei, poſſit verificari, quod Petrus aditus conuertitur, & Paulus ſimiliter æquali gratiã adiutus non conuertitur.] Eiuſdem ſaporis plurima edidit anno 1584. in 2.2. *quaſt. 10. art. 1. ex col. 570.* mentionem faciens Ruardi Tapperi, quem Noſtri allegabant. Et inter alia inquit col. 571. [Hanc ego doctrinam gratiæ Dei contrariam eſſe iudico.] Col. 574. [Ad hanc ego obiectionem reſponſurus, nequeo ſatis mirari huiusmodi Theologorum ignorantiam (ne dicam temeritatem.) Nam primam omnium debuiffent credere, quòd aiunt ſe non poſſe intelligere.] Nec prætereunda ſunt illa ex 1. p. *quaſt. 23. art. 5. §. Ad 6. col. 762. & 763.* [Quod autem lauellus dicit, D. Bonauenturam, Thomam de Argentina, & Baconem ſuam ſententiam docuiſſe. Dico primò, quòd D. Bonauentura, quanvis non fuerit aſſequutus veritatem in hac parte, non tamen præcipit ſententiam. Alij verò Authores citari non ſunt magnæ auctoritatis; nec inconuenit dicere, eos ex ignorantia iam infectos fuiſſe reliquis Pelagianorum; vt etiam infecti ſunt quidam recentiores Theologi, de quorum numero fuit Ambroſius Catharinus. Ex cuius doctrina fortaſſis quidam Theologi moderni hauſerunt, quædam dogmata ſatis periculosa in materia iuſtificationis, & prædeſtinationis.]

4796 Omnibus his in locis quali digito designabantur Noſtri, & ab anno 1581. occasione Actus Majoris P. Præſidentij de Montemaior e Societate, pro qua, vt narrat *Euentil. 46. num. 1249.* cuius fuit in Academia Salmanticensi dogmata illa, indixit ipſis Bañes apertum bellum literarium, tam viuâ voce, quàm MSS. & libris poſtea impreſſis. Non ergo Noſtri ante divulgatam Concordiam Molinæ anno 1589. adſtipulari ſunt doctrinæ Bañes, & ſequacium, legatur Sherlogus *parte 2. Reſponſ. ſect. 15. numero 75. & 76.*

4797 Secunda pars Antecedentis de Dominicanis PP. non quali compulſis neceſſitate ab extrinſeco, vt dicerent, Scientiam Mediam eſſe contra S. Thomam, patebat ex ſe, ſi ipſi antea ſentiebant eſſe. Sed quid, ſi ſentiebant, non eſſe? Omittit Author argumenti diſcurrere ſub hac hypotheſi. Ego ſub ea certus ſum, Dominicanos nullâ vi trahendos, vt aſſerent, Scientiam Mediam eſſe aduerſam S. Thomæ, ſi iudicarent, non eſſe. Speroque argumenti Lectorem, benignum erga viros Societatis, putaturum ſaltem probabile idem ipſum de his, & proinde non admodum curaturum, ſit, necne vis eis illata ad aſſerendum, Scientiam Mediam eſſe de S. Thomæ mente. Prætereà ſi Theologi Societatis paſſi ſunt neceſſitatem ab extrinſeco, quia aliqua extrinſeca eos commouere poterant ad attribuendam S. Thomæ aſſerentem Scientiæ Mediæ, vt dicitur in probatione partis 4. non deſuiſſent PP. Dominicanis extrinſeca alia, quæ illos commouere poſſent ad adſcribendam S. Doctõri denegationem Scientiæ eiſdem. Nam & Noſtri, & non pauci alij externi nouam eſſe dicebant, & contrariam SS. PP. Theologiæque antiquæ doctrinam Magiſtri Bañes, viderique eandem cum Lutherana, & Calviniana, appetebantque eam cenſuris valde aſperis. Quas reſiccare tranſcribendo, mei animi non eſt, quanvis prolatas, vt & quæ viciffim à Bañes ſuprà contra doctrinam Noſtrorum, quo tempore prohibitum non erat

per Eccleſiaſticos Iudices. Et vtriſque collatis, quædam apud Suarez *diſp. 19. Metaphyſ. ſect. 3. num. 8.* non fuiſſet forſan his verbis exagitata ab Illuſtriſſimo Godoy tom. 2. in 1. p. *tract. 6. diſp. 54. §. 5. num. 47.* [Contra iſtam ſoluitionem acriter Suarez inuehitur, aſſerens, præbere maximam occaſionem errandi in hac parte: quod viro aliàs docto, & modeſto indignum putauerim.] Sed his relictis, non multò magis Noſtros, quàm Dominicanos commouere poterant extrinſeca, vt vmbra patrociniij S. Thomæ quærentes ſuæ doctrinæ.

SECTIO CCCXLIV.

Etiamnum de iſdem ſignis.

4798 Quantum ad probationem tertiæ partis in Antecedenti contentæ, poſitam num. 4788. gratias refero Authori Curſus Theologici exiſtanti, & loquenti ſupra Noſtrorum merita, de ipſis non correptis paſſione ab intrinſeco. Et accedo ad quartæ partis diſcutiendam probationem de eis neceſſitate ab extrinſeco quali compulſis. Dicitur primò, Noſtros vidiffiſſe doctrinam de Scientia Media à diſcipulis S. Thomæ ad Iudices Fidei, tanquam aliquãlter ſuſpectam deferri. Verumtamen Noſtri non magis poſtquam id viderunt, quàm antea, proferebant Salmantice, Compluti, Cohimbricæ, Eboræ, Cordobæ, & in Italia, Gallia, Germania, ac Flandria, teſtimonia S. Thomæ in ſui fauorem. Secundò dicitur, expertos eſſe, quantum præiudicium patereur Scientia Media ex SS. Auguſtini, & Thomæ auctoritate aduerſa. Fateor, expertos eſſe varia Theologorum iudicia circa mentem vtriuſque S. Doctõris; nam alij conuincebantur teſtimonijs adductis à Noſtris, alij adductis à Dominicanis. Quare non magis illi, quàm hi compellebantur expendere diligentius, exquiſitiuſque adducta, & inquirere noua alia; ſeruebatque litigium, vt & nunc, in eadem materia, atque in alijs, quinam melius callerent ſenſum vtriuſque S. Patris?

4799 Tertio dicitur, Noſtros conſpexiſſe reductum totum huius cauſæ pondus à Clemente VIII, ad auctoritatem SS. Auguſtini, & Thomæ. Sed proculdubio, vt iam notauimus in num. 4304. non expreſſit Pontifex Maximus, niſi S. Auguſtinum. Quarto dicitur, Noſtros non bene audiſſe ob Molinam in primitiua Concordia aſſerentem, nouam eſſe Scientiam Mediam, & antiquis PP. ignotam. Id iam cribratum fuit à me in *ſectione 298.*

4800 Quintò dicitur, Noſtros præuidiſſe, fore exoſam Scientiam Mediam ob nouitatem. Circa id aduertatur, Dominicanos non minùs potuiſſe præuidere ſimile quid de decreto ſubiectiue abſoluto, & obiectiue conditionato; nam Scholaſtici antiqui nullam fecere mentionem talis decreti, vt fateatur Alvarez lib. 1. *Reſponſ. cap. 5. num. 26.* conſentiantque nominatim quoad S. Thomam Gonzalez de Albelda, aliique recentiffi à me in *Euentil. 49. num. 1350.* Quod ſi iuxta Dominicanos ſtare, Scholaſticos præſcos non feciſſe expreſſam mentionem illius decreti, ſed ſimul

ſimul reliquiſſe veſtigia aliqua illius, ſtatuiffe- que principia vnde inferretur à nouioribus; ita ex perſuaſione Noſtrorum idem ipſum ſtare pro Scientia Media. Ipſe Bañes exaratus in *num. 4793*, monuit, titulum nouitatis non eſſe ſufficientem, vt explodatur opinio aliqua, ſi antiquis fundamentis bonâ ratione innitatur, & necunde pugnet cum ſana doctrina. Talem eſſe nouitatem opinionis ſuæ de Scientia Media, credebant Noſtri; & ideo non modò non cernerent, ſed neque cogitarent, eam fore deſpiciendam, nedum ab omnibus grauioribus Theologis, ſed neque ab vno tantùm, eoque graui. Ideo etiam non incommodant quæ contra euſdem opinionis nouitatem congerit Paulus Faſſeau in *Authoritate exauthorata, cap. 1. ſect. 5. ex num. 15. uſque ad 19.* non animaduertens, retorqueri à Noſtris poſſe contra decretum illud ſubiectiue abſolutum, & obiectiue conditionatum, quod confeſſione Magiſtri Aluarez eſt eodem modo novum, vt & phyſica cauſarum liberarum prædeterminatio, atteſtante Illuſtriſſimo Araugio *tom. 2. in 1. 2. quaſt. 111. art. 5. dub. 6. pag. 455. & ſeqq.* qui rerum domeſticarum conſcius probè erat; & poſt nunquam ſatis laudandos Primarios Salmanticenſes, Bartholomæum de Medina (quem in ea conſtantem non fuiſſe tradit) Dominicum Bañes, Petrum de Herrera, & Felicem de Guzman, qui fuit & ipſe meritiſſimus Primarius.

4801 Examinari quæ dicuntur, mouere potuiſſe Noſtros, vt munirent, & corroborarent authoritate S. Thomæ ſententiam de Scientia Media. Sed do, mouiſſe. Vultne Author Curſus Theologici, munuiſſe, & corroborari tantùm ad apparentiam, vel ſentiendo in veritate cordis S. Thomam fauere Scientiæ Mediæ? Si ſecundum iſtud, quidnam reſert, fuiſſe, vel non fuiſſe quaſi coactos? Molina quidem non ad eum ſe occupauit, ac Suarez, & alij poſteriores, in comprobanda Scientia Media ex S. Thoma; quia ille ante editionem Concordiæ non expertus fuit circa Sancti Doctõris mentem contradiccionem, quam hi poſt; & propterea hæc in dies creſcit, ſucceſſores incumbunt magis ei comprobationi. Primum non conceditur, niſi & ſimul aſſeratur, Noſtros fuiſſe veteratores, atque impoſtores. De Molina ante exortam tempeſtatem in Concordiam dicitur, faſſum fuiſſe diſcordiam ſui à SS. Auguſtino, & Thoma in punctis de Scientia Media. Nihil tale legitur in Concordia, vt ſatis oſtendi in *ſect. 198. & ſeq.* Quod ſi ſequaces Molina præuiderunt, vt ſuprà quinto dicebatur, deſpectam iri hanc Scientiam ab omnibus grauioribus Theologis, niſi eam contegerent pallio authoritatis S. vtriuſque Doctõris, & ideo inierunt conſilium allegandi vtrumque pro ſe: proſcõd parum præſaga fuiſſet Molina mens, ſi non præſenſiſſet quod ſui ſocij; nonque timuiffet, fore cunctis grauioribus Theologis conſcripti ſuam Concordiam, quia prodibat in publicum ſine commendatione ab authoritate S. Thomæ.

4802 Ad poſtremum de Curiele reſpondi in *Euentil. 17. num. 518.* Quo de Primario Salmanticenſi egi copioſius in *Euentil. 31. ex num. 716. uſque ad 731. & in 1. p. huius operis.* Nunc addam, egregium hunc virum anno 1594. & ſeq. deuixiſſe ſibi Molinam, & Societatem inſigni gemino beneficio. Cum enim à Sancta Generali Inqui-

ſitione Hiſpaniæ iniunctum fuiſſet Academiæ Salmanticenſi, vt adnotaret libros recentes, dignos prohiberi omnino, aut corrigi; quidamque Doctõres in congreſſibus primis contenderent, Concordiam Molinae debere primò interdicti, alique reſiſterent; vnus horum fuit Curiel, & ſecretè ſcripſit ad Supremum Quaſtorem D. D. Gaſparem de Quiroga, S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalem, Archiepiſcopumque Toletanum, faciens certiore de tota eorum cõortum mole verſa in vnus Ieſuitas, & præſertim in Molinam; cuius tamen Concordia proſcribi, aut emendari digna non erat, tamenſi contineret doctrinam non arriſcentem modernis nonnullis Theologis. Non latuere eundem Molinam conatus illorum Salmanticenſium, obtulitque Sacro Inquiſitorum Senatui libellum ſupplicem in ſui deſenſionem, oſtendens ſe paratum ad ſubeundum periculum in ea Indicis Ex-purgatorijs Congregatione inchoata Salmanticæ, ſi & alia alibi inſtitueretur, in qua recognoſcerentur Authores, libri, & verba quæ designabat. Hoc libello ſupplicis morus Sacer Senatus, nec minus literis Curielis, iuſſit ne vterius procederetur ea in Congregatione, ex qua ſperari non poterat tam breui tempore editio noui Indicis, quàm in optatis erat Patribus facti illius Senatus.

Alterum beneficium impendit Curiel, timens enim fore, vt non poſſet reducere Doctõres aliquos Salmanticenſes ad meliorem exiſtimationem de Molinae Concordia, cuius examen anno 1595. menſe Iunio commiſſum fuerat à Sancta Generali Inquiſitione Academiæ Salmanticenſi, reſuſcitauit quot viis licuit, intereſſe cenſuræ. Quanquam hæc poſteà ſic abſoluta fuerit die 22. eiſdem menſis, vt non modo Curiel, ſed etiam Molina conſultus ſubſcriberet. Res eſt digniſſima ſciti à fundamentis, & maxime apud Salmanticam, vbi hæc ſcribimus: ideoque ſubtexemus cenſuram, propterea in archiuo noſtro Romano extat: quod gratum, credo, Lectõribus acciderit.

4804 Titulus & lemma cenſuræ iſtud erat: [Decretum Theologicæ Facultatis Salmanticenſis Academiæ de diuinis Auxilijs, quibus ad ſalutem peruenitur, iuſſu, & mandato Supremi Senatus Sanctæ, ac Generalis Inquiſitionis in Hiſpaniarum Regnis, editum die 22. menſis Iunij anni Domini 1595. Inter deſenſores liberi arbitrij, & prædicatores gratiæ Dei magna, & difficilis dudum vertitur quaſtio. Queritur enim, vtrum velit Deus, omnes ſaluos fieri? Et quia hoc negari non poteſt, vterius inquiritur, cur voluntas Omnipotentis non impleatur? Cùmque hoc ſecundùm meritum hominum fieri dicitur, gratia videtur excludi, quæ ſi meritis redditur, conſtat, eam non donum eſſe, ſed debitum. Vnde iterum queritur, cur hoc donum, ſine quo nemo ſaluus eſſe poteſt, ab eo, qui omnes ſaluare vult, non conferatur? Atque ita contrariarum diſputationum nullus terminus reperitur, dum non diſcernitur, quid manifeſtum, quid verò occultum ſit. De hac igitur contrarietate opinionum quæ menſurâ, & temperantiâ ſentiendum ſit, quantum Dominus donabit, ſumma claritate, & breuitate referare curabimus per ſingulas propoſitiones, quæ ſequuntur. 1. Neceſſariò concedenda eſt diuiſio gratiæ in gratiam excitantem, & adiuantem; ſive auxiliij, ſive auxiliij ſufficiens, & efficacijs. 2. Discrimen, quod verſatur inter auxilium ſufficiens, & efficacijs, illud eſt, quod auxilium ſufficiens præſtat

præſtat homini poſſe operari; auxilium verò efficacijs confert, actualiter bene operari. 3. Neceſſariò conſtitutum eſt, auxilium efficacijs antecedenter ſe habere ad opus ordine naturæ, & cauſalitatis. 4. Sicut ad actus naturales neceſſariò requiritur conſuſus Dei naturalis, ita ad actus ſupernaturales neceſſariò requiritur conſuſus ſupernaturalis. 5. Liberum arbitrium nequaquam tribuit vim auxilio efficaci, ſed potius auxilium efficaci præſtat vires libero arbitrio ad operandum. 6. Dicendum eſt, ad effectum ſupernaturalem concurrere Deum, & liberum arbitrium ſimul: Deum quidem principali- ter, liberum verò arbitrium, vt eleuatum, & adiutum à Deo. 7. Non ſtat, cum æquali auxilio, & æquali omnino gratia vnum conuertitur; & alium non conuertitur. 8. Non requiritur maior gratia excitans in eo qui conuertitur, quàm in eo qui non conuertitur. 9. Exiſtente auxilio, liberè concurrunt ad actus ſupernaturales. Supradictas propoſitiones vidit Salmanticenſe Theologorum Conſilium, approbauit, & ſubſcripſit. Ego Magiſter Fr. Ioannes de Gueuara, Decanus. Mag. Andreas de Leon. Mag. Bartholomæus Sancius. Mag. Didacus Aguayus. Mag. Doctõr Franciſcus Sancius. Mag. Petrus Arroyus, Mag. Fr. Didacus Gueraa.] Sic Decretum.

4805 Cuius ſingulis propoſitionibus adiungebantur teſtimonia Scripturæ, Conciliorum, & Patrum, rationeſque. De Mag. Fr. Ioanne de Gueuara, Auguſtiniano, & Veſperario Theologia emerito, fauente opinioni Societatis, legatur Sherlogus *p. 2. Reſponſ. ſect. 15. num. 76. p. 3. ſect. 7. num. 30.* Sed quoque noſtra 300. De Mag. Petro Arroyo vnâ cum alijs Salmanticenſibus Magiſtris, qui eidem opinioni applaudebant, ſcribebat anno 1600. Doctõr Ioannes Garcia Coronel, Primarius Valliſoletanus: [Extra hanc vniuerſitatem, in alijs Hiſpaniæ Academijs coniecto ſimilia acciderit. De Salmanticenſi liquet mihi, exceptis Dominicanis, reliquos excellentiores Profeſſores negare huiusmodi prædeterminationes, quales Mag. Curiel, vir doctiſſimus; Mag. Antolinez, & omnes Magiſtri Conuentus Auguſtinianorum Salmanticenſis, qui modò vivunt. Etiam Mag. Dominus Emmanuël Sarmiento, Mag. Arroyo, & vt arbitror, omnes Benedicini Magiſtri, quin & Mag. Zumel, qui Dominicanis adhæret, acerbè in ſuis Operibus loquitur de prædefinitione ad peccatum.] Ita apud Sherlogum *p. 1. ſect. 11. num. 46.* De Mag. & Doctõr. Franciſco Sancio ſit mentio inter Academicos Salmanticenſes, qui anno 1593. emendarunt ſecundam partem Summæ Theologiæ Moraljs P. Henrici Henriquez. Fuit Canonicus Salmanticenſis, & Artium Cathedraſticus proprietarius (vt vocant.) Mag. Bartholomæus Sancius Sacrum Carmelitanaum inſtitutum proſtebatur. De Scriptõribus alijs vellem poſſe rationem reddere, deponereque meam perplexitatem circa poſtremi cognõmentum, quod in tranſumpto eſt obſcurum.

4806 Igitur Curiel refugit particeps eſſe negotij Cenſuræ, veritus ne præuuleret numerus damnantium. Sed (quod non minuit eius benignum animum erga Molinam) Deo fauente, delibera- tum eſt de propoſitionibus, quarum nulla contraria erat doctrinæ à Molina in Concordia tradita, ſi intelligatur vt debet. Et ſedulo note-

tur, non fuiſſe pronuntiatum contra Scientiam Median: indeque colligatur, Salmanticæ, & in præſentia Mag. Bañes, anno illo 1595. non fuiſſe clamorè altercarum de hac Scientia, neque ſub titulo nouitatis à tam grauioribus Theologis fuiſſe eam deſpectam, acriterque impugnata; neque concitaſſe illos aduerſarios ſibi. Notetur etiam, Collegium Theologicum Salmanticenſe maxima cum peritia, prudentia, & dexteritate eas ſelegiſſe propoſitiones, quæ viſæ ſunt ad ſolidam, ſanam, ſecuramque Theologiam pertinere, & in quibus non diſcordare Dominicanos, ac Ieſuitas, æquum erat; licet nonnullæ deſenderentur diuerſimodè ab vtriſque: ſed abſtinuiſſe tam à decretis diuinis, auxilijsque gratiæ antecedenter efficacijs, & præconnexis, quàm à decretis ſubſequenter, aut concomitanter ad Scientiam Median efficacijs, ab auxilijsque non ſuaſte natura prædeterminatijs. Hæc enim voluit relinquere diſcrimini diſputationum inter Theologos Catholicos, & ſapientes, ſaluâ pace in nouem illis propoſitionibus.

SECTIO CCCXLV.

Intima, & ſelecta notitia contrapõſita ſignis de S. Thoma aſerſo à Scientia Media.

4807 SI Author Curſus Theologici nouiſſet quæ proxime præceſſerunt editionem Concordiæ Molinae, & ſubſequuta ſunt, haud dubito, quin omiſiſſet totum dubium ſ. imò & omnia diſp. 10. diuergentia ad alia capita referandi Scientiam Median, quàm quæ conſiſtunt in teſtimonijs Scripturæ Sacræ, SS. PP. Auguſtini, & Thomæ, Theologorumque veterum, ac recentium; & de ſignis hæctenus propoſitis, ac diſcuſſis non deſiſſet verbum. Sed quia ipſe tam ex profeſſo fecit Salmanticæ (quæ Academia, & Valliſole- tana fuere initio præciqua Theatra iſtius Controuerſiæ,) traxit multos, vt homini tam religioſo, tamque ſapienti, & graui, nonque Dominicano, hæc narranti adhiberent fidem; ſimulque multos etiam compulſit, & me inter alios, vt quæ comperiremus eſſe geſta, proferremus in lucem; ſicque de narratis iudicium ferri poſſet æquum, auditis partibus. Præſtiti partim id in præuio Opulculo; ſed poſteà innotuerunt mihi plura, ſive denud, ſive magis perfectè; quorum aliqua nunc artingam. Et cùm hæc non ſpectent ad Acta Congregationum habitatarum ſuper quaſtione de Auxilijs diuinæ gratiæ coram felicis memoriæ Clemente VIII. & Paulo V. Pontificibus Maximis, non eſt cur per Innocentij X. Decretum non liceat ea delibare.

Sciendum itaque eſt primò, deſenſatam publice fuiſſe in Salmanticenſi Academia ab Scholaribus Noſtris doctrinam de re Scientiæ Mediæ ex anno 1559. ſine contradiccione: Et quanvis anno 1581. nonnullam ſit experta ab octo Magiſtris Laureatis, quorum vnus, & ſpectabilior erat Bañes; ſed ceteri multò plures numero, aut cum Noſtris ſentiebant, aut

aut iudicabant, eos opinari valde probabili-
liter.

4809 Potèd quanquam concedam, vt & Sherlogus
p. 1. *Reſponſ. ſect. 7. num. 35.* Magiſtros illos
cenſurallè Theſes anni 1581. non inde infer-
rat Paulus Faſſeau cap. 8. *Auſtoritatis exan-
thorata, ſect. 1. num. 443.* Auſtorque incogni-
tus cap. 19. *Panitatis, pag. 253. cap. 20. pag. 266.*
Academiam Salmantinam vniuerſim pronun-
tialle contra doctrinam Societatis. Nam præ-
fati Magiſtri non erant niſi octo, maiorque
alia pars nequiquam contradicebat; illique
octo repugnabant tantùm vt priuati, nonque
nomine Collegij Theologici, neque edito
Decreto auctoritate Facultatis Theologicæ
ad Clauſtrum congregatæ. Præbuerunt ſo-
lolummodò duo, aut tres ſigna diſplicentiæ
inter replicandum; poſteaue fuit vulgatum,
octo detuliſſe ſecreto ad Sanctæ Inquiſitionis
tribunal ſexdecim propoſitiones, quas attribue-
bant Scholari noſtro; cum tamen ab eo non
fuiffent aſſertæ. Addunt Faſſeau, & Incognitus
contra Sherlogum, quæ tranſeunt in lædora;
ideoque ad ea reſpondere non pergo, contentus
dixiſſe de illatione.

4810 Nec valde mirandum eſt, octo illos Magi-
ſtros accuſaſſe propoſitiones, quas non fuiſſe
aſſertas conſtitit Quaſitori Sacro Salmantice-
ſem Diœceſim tunc viſitanti, cui examen
commiſit Tribunal Valliſoletanum. Sæpe nam-
que accidit, vt Theologi etiam perdocti tan-
tam vim deferant argumentis à ſe confectis
contra opiniones, à quibus diſſentiant, vt
ſequelas, quas deducunt tanquam abſurdas,
puent eſſe inuitabiles, imò & deglutiri à
propugnatoribus earum opinionum, id quod
euenit magis frequenter, ſi diſputatio verſe-
tur circa materiam, quæ ſpeciem nouitatis
habeat, & quæ antea non ſit ſubacta, noua-
ta, & iterata ab alijs Theologis. Vnde primis
auſpicijs huius Controverſiæ non pauci defen-
ſores doctrinæ noſtræ exiſtimabant inferri à ſe
contraria talia incommoda, quæ ſubterfugi
non poſſent; ſæpeque non ſatis diſcernebant,
an admitterentur, vel detrectarentur; & vi-
ciſſim idem contingebat propugnatoribus con-
trariæ.

4811 Id quod non aliunde meliùs cognoſce-
tur, quam ex fragmento cuiuſdam epistolæ
Eximij Doctoris P. Franciſci Suarez, miſſæ
è Salmantica anno 1594. menſe Ianuarij, ad
Illuſtriſſimum Nuntium Apoſtolicum Camil-
lum Gaëtanum, Patriarcham Alexandrinum;
cuius epistolæ ſcriptæ linguâ vernaculâ, &
ſeruata in archiuo Caſtellanæ huius Prouinciæ
(vbi eam legi) necnon in generali Domus Pro-
feſſæ Romanæ, §. 7. fragmentum ſic ſe habet,
provt in Latinum vertitur idioma à P. Petro Poſ-
no lib. 3. *Hiſtoria Controverſarum Societatis.*
[Aiunt quidam, auxilium nos diuinæ gratiæ
efficax tollere, vehementiſſimèque fauere Pe-
lagio. Qui hæc dicunt, vel non vidiffent id, quod
agitur, vel non percepiſſent demonſtrant, vel
præ animi affectu aliter, ac ſunt res, verba
eſſundere. Quippe auxilium efficax quis ne-
get Catholicorum? Cum Chriſtus D. pronun-
tiant, *Nemo poteſt venire ad me, niſi Pa-
ter meus traxerit eum*; & S. Paulus, *Deus ope-
ratur in nobis & velle, & perficere.* Non igitur
vniquam Molinæ venit in mentem id negare. Sed

operæpretium eſt artem animaduertere, pœ
quam iſtorum quidam Cenſorom aliquod dog-
ma traducunt. Colligunt ex eo errorem, qui
iſtis quidem inde conſequi videatur, ac protin-
us Authori dogmatis impingunt. Id vel ex
ea re, quam agimus, liquido cernitur. Aliud
eſt, efficax auxilium negare; aliud id ſtatue-
re, vt explicant quidam Theologorum, qui ſe
Sanctum Thomam ſequi profitentur. Prius il-
lud non verſatur inter Catholicos in opinio-
num diſcrepancia. In poſteriore ingens eſt
controverſia, multiſque non tantùm noſtro de
numero, ſed ex Ordinibus omnibus videtur
auxilium, quod iſti efficax vocant, lædere li-
bertatem voluntatis.] Et poſt alia: [Has igitur
qui deuitare difficultates optant (quorum
nos pars ſumus, aliam ineunt diſſerendi viam.
Aiunt enim, Deum auxilia duo præbere, ex-
citans vnum, alterum adiuuans; cùmque homo
conuertitur, ambo efficacia eſſe: at excitantis
efficacitatem non conſiſtere in prædeterminan-
da voluntate; ſed excitanda eo tempore, ea
ſauitate, eoque modo, quo Deus nouit aſſen-
ſum eam ſiue dubio præbituram, cooperante
cum ea ipſomet Deo per auxilium adiuuans.
Cuius efficacitas conſiſtit in eo, vt reſpiciat
iuret noſtram voluntatem eo ipſo articulo, quod
ſe ipſa determinat. Atque ita iſs, qui non con-
uertuntur, docent imputari merito omiſſionem
illam, quoniam auxilio ex ſe ſufficiente iſtis
oblato, conuerti omnino potuerunt. Et quo-
niam poſterior hæc explicandi ratio Pelagio
abundè repugnat, atque ad reſutandos hæreti-
cos mirificè opportuna eſt, propterea homines
noſtri ferme in eam conueniunt.] Hactenus
Suarez, præclare aduertens, quomodo aliqui
tunc temporis imputant doctrinæ communi
Societatis diſſonã illa, quæ contra eam inferre-
bant; cùm tamen Noſtri toto niſu ſequelas ne-
garent, & abominarentur.

Hac ex prima noticia redduntur infirma ſi-
gna illa omnia, ad quorum expentionem pro-
ceditur ex ſuppoſitione de Scientiæ Mediæ pla-
citis non antea muſſitatis, imò neque cogitatis
à Noſtris, quàm vulgata fuiſſet Concordia Mo-
linæ anno 1588. vel ſequenti. Iam enim viſum
eſt (quod & retuli in *Euentil. 40. numero 1233.*
ac ſeq.) cœptam ex anno 1559. propugnari in
Academia Salmanticensi ab Scholaribus noſtris
edoctis à Præceptoribus domeſticis, & Patro-
nos, Præſidesque naſtis Magiſtros Academicos.
Egoque ſiue ex monumentis Collegij huius
Salmantini, ſiue ex narratione ſeniorum noſce-
re non potui ſubortam fuiſſe contradictionem
aliquam, obiectamve diſceſſionem à SS. Augu-
ſtino, ac Thoma, quoaduſque anno 1581. Mag-
Bañes qui contrariæ ſententiæ dux erat validiſſi-
mus ſapientiâ, eruditione, primatu Cathedræ
Theologicæ, ſummâque apud omnes authorita-
te, comparatâ tum ob hæc ornamenta, tum
ob motum integritatem venerabilem, op-
poſuit eam diſceſſionem, incommodaque plu-
ra, quæ ſibi videbantur ſequi noſtris ex pla-
citis.

Secundò ſciendum eſt, Mag. Bañes ſuas ha-
buiſſe ſingulares ſententias, quibus non ap-
plaudì à contemporaneis apud Salmanticam
Prælectoribus Societatis noſtræ, Michaële Mar-
co, Franciſco Suarez, & alijs, ægrè ferebat. In-
ter cæteras nota eſt illa de manentibus in Eu-
chariſtiæ

chariſtiæ Sacramento exiſtentiis panis, & vini.
Contra quam opinionem abſolutè traditam in 1.
editione tom. 1. in 1. p. & aliquid in 2. editio-
ne temperatam, ſed adhuc vt probabilem propo-
ſitam, inſurrexit Suarez tum in MSS. tum in
Impreſſis diſput. 31. *Metaphyſ. ſect. 2. num. 14.*
diſp. 49. tom. 3. in 3. p. ſect. 4. §. Sed quæres. Hen-
riquez etiam tom. 2. *Summa Theologia Mora-
lis*, typis tradito Salmantice anno 1593. lib. 8.
cap. 23. §. 4. in *Gloſſa litt. X.* aiebat: [Vnde er-
rat Goſfredus quodlib. 8. quaſt. 17. Picus Mi-
randulanus in *Apologia*, tit. de *Euchar. quaſtio-
ne 9.* dicit probabile, manere ſuppoſitum, &
exiſtentiam panis, in quo ſuſtentetur quantitas.
Sed Romæ per Thomiſtas damnatus eſt erroris.
Bañes 1. p. quaſt. 4. art. 2. ad 3. id defendit:
ſed retractans in 2. editione tantùm dicit, eſſe
probabile, quod exiſtentia panis ſit quid acci-
dentale, & per illam exiſtere accidentia, ſicut
per quantitatem quæ corpus extenditur, ex-
tenduntur & accidentia. Sed hunc errorem
Philoſophiæ rejiciunt D. Thomas, Caietanus,
Socinas, Flander, Scotus, & omnes Philoſo-
phi, ac Theologi.] Scriptis ita Henriquez reſ-
piciens ad verba hæc Bañeſij in 2. editione: [Non
deſuit, qui obiecerit contra noſtrum aſſertum,
quod in Concilio Tridentino ſeſſ. 13. can. 2. di-
citur: *Si quis negauerit mirabilem illam, & ſin-
gularem conuerſionem totius ſubſtantia panis in
corpus, & totius ſubſtantia vini in ſanguinem,
manentibus dumtaxat ſpeciebus panis, & vini,
anathema ſit.* Ecce argumentum: Ergo nulla
ratione poteſt dici; quod manet exiſtentia quæ
fuerat in ſubſtantia panis. Probatum Conſe-
quentia, quia iam non maneret dumtaxat ac-
cidentia panis. Reſponderetur ad hoc argumen-
tum, quod qui ad pauca reſpiciunt, facile
hallucinantur. Si enim ſophiſticus argumen-
tator attenderet, quod eo ipſo quod Conci-
lium definiit, accidentia manere, definiit etiam,
quod manent cum exiſtentia, videret Conſe-
quentiam ſui argumenti nullam eſſe. Certum
enim eſt apud doctos Theologos, quod exiſten-
tia in hoc myſterio non creatur de nouo, ſed
eadem proſus, per quam antea exiſtebant
accidentia, manet illis, vt exiſtant per
modum ſubſtantia. Ergo dictio excluſiua *dum-
taxat*, cùm dicitur, *dumtaxat manentibus ſpe-
ciebus panis, & vini*, non excluſit exiſten-
tiam, quam antea adquiſierunt accidentia in
ipſa ſubſtantia.] Hæc Bañes, non valde paca-
tè erga ſibi aduerſantes. Sed non obſtante ſua
excandescentiâ, & cenſurâ de ſophiſmate, ar-
gumentum illud ex Concilio Tridentino per-
emptorium putatum fuit vel à Nuño Cabe-
zudo, ſodali ſuo, à Zumele etiam, Corne-
gio Carmelita, tribus hiſ coetaneis, & ami-
cis, necnon ab Araugio, & Ioanne Martinez
de Prado ſui Sacri Ordinis, ab aliſque com-
pluribus Theologis. Nec deſunt qui tradant
neſcio quid de cenſura lata ab Innocentio IX.
Papa. Sed forſan huic attribuunt eam, quam
Albertinus in *Corollario 3. ex Prædicamento quan-
titaris, dub. 5. num. 11.* dicit prolatam ab Innocen-
tio VIII. aduerſus Ioannem Picum Miradulanum,
& quam indicat Henriquez ſuprà. Ego nunc à
cenſuris abſtraho, ſolumque intendo oſtendere,
ſapientiſſimum Mag. Bañes docuiſſe opiniones ali-
quas, quas non probari à Noſtris Salmantice tuc
Prægentibus pupugithaud leuiter eius animum.
R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I I.

Accedit quod contigit anno 1589. die 13. 4814
Decembris, circa propoſitionem illam, *Status Re-
ligioſus emiſſione trium votorum conſiſtit, dummodò
ſolemni profeſſione firmitur in Religione approba-
ta.* Cuius propoſitionis ſuſtinendæ Præſes ià ade-
rat Mag. Bañes in inſigni Salmanticensi Theolo-
gorum Aula; ſed prohibitus fuit, procurantibus
noſtri Collegij Rectore P. Franciſco Labata, &
Profeſſore præcipuo Theologiæ P. Michaële Mar-
co, qui per expeditum curſorem impetrauerunt
litteras Illuſtriſſimi Nuntij Apoſtolicæ Annibal-
de Graſſis, Epilcopi Pautentini, datas Madriti die
11. Decembris ad Illuſtrem admodum D. D. Fran-
ciſcum Gaſcam Salazarium, Scholaſticum, & Cæ-
cellarium Salmanticensis Academiae. Succellus
hic magnoperè exacerbauit Magiſtrum Bañes, ſed
non magis, quàm quod Noſtros contriſtari dura,
ſed iuſta neceſſitas impediendi in Academia prin-
cipe Hiſpaniæ, & à Theologorum ibidem prin-
cipe deſenſionem publicam placiti, quod petebat
ingulum Inſtituti Societatis, & pugnat è dia-
metro cum nouiſſima Conſtitutione Gregor. XIII.
Pontificis Maximi glorioſæ memoria, edita anno
1584. incipientique, *Ascendente Domino.*

Vterius in materia de merito ſupernaturali au-
gmenti gratiæ, & gloriæ, quam peculiariter, no-
uè, & cū diſplicentiâ Theologorum tam poſtero-
rum, quàm ſynchronorum, tã extraneorum, quàm
domeſticorum ſuorum opinatus ſit Bañes, ape-
riunt ſatis Zumele, Henriquez, Ripalda, & Qui-
dus, nullique mediocriter erudito celatur. Ea in
materia expertus fuit repugnantes ſibi Theolo-
gos noſtros commorantes Salmantice. Ita ipſe
reſtat in *Releſione de Merito, & augmento cha-
ritatis*, impreſſa Salmantice anno 1596. cùm non-
dum deſeruiſſet dolor ob interceptam propoſi-
tionem præſertam. Ait enim pag. 148. [Suſpicio
hac viâ illos exiſtimalle os noſtrum obſtrueret;
quod alias cenſuras grauiores aduerſus quorum-
dam noua dogmata protulerim in noſtris Com-
mentarijs. Fateor, enim me vehementer ægrè
ferre, quod huiuſmodi dogmata permittantur.
Quæ ſunt, quod Deus non prædeliberauerit ab
æterno actus noſtri liberi arbitrij bonos: quod
cum æquali auxilio, & præparatione Dei vnus
peccator euadat iuſtus, & alius maneat in pecca-
to: quod Chriſtus D. non meruerit, obediendo
præcepto moriendi; ſed quia libentiùs obediuit,
quàm tenebatur obedire; quia, vt ipſi aiunt, non
intelligunt, quomodo Chriſtus D. ſtante præcep-
to, liberè obediret. Imò exiſtimant illam maio-
rem intentionem neque præcepto, neque diuinæ
prædeliberationi ſubſiſſe. Aſſerunt enim, non
conuenire actum liberum cum diuina circa ipſum
prædeliberatione. Hæc, & hiſ ſimilia non poſſunt
non erroris, vel hæreſis notâ inurere. Horum ho-
minum ſic opinantium calumnias pati non ve-
reor, dummodò veritas eluceſcat.] Hæc Bañes, quæ
diſcutere ſiue quoad ſenſum dogmatum, quem
Noſtri tuebantur, ſiue quoad cenſuras ab ipſo in-
terminatas, ſuperuacaneum proſus eſt; quis enim
iam ignoret legitimum ſenſum intentionem à No-
ſtris, in eoque neque hæreſis, neque erroris mi-
nimam vmbra deliteſcere?

Præmiſerat Bañes non mitiora in pag. 6. dicens:
[Quod conſilium (ſequendi doctrinam S. Tho-
mæ) ſi quidam noſtri temporis moderni Theologi
ſibi accepiſſent, nunquam incidiffent in ea præci-
pitia, in quibus periclitati ſunt; atque vtiſſimam non
adhuc periclitentur, circa diuinam prouidentia, &
N n liberum

liberum arbitrium, & diuinæ gratiæ auxilium diuerſa dogmata, & à doctrina D. Thomæ, & D. Auguſtini aliena introducere ſemper conantes.] Si ſapientiſſimo Magiſtro placuiſſet aduertere, ſibi non fuiſſe cœlitus datam cenſoriam virgulam, quâ certò notaret, quinam eſſent veri, & natiui, quinam fraudulentij, & ſuppoſitiij ſenſus SS. Auguſtini, & Thomæ, non ſic fuiſſet loquutus. Aliud enim erat, ſequi hos SS. Doctores; aliud, ſequi prout exponerentur ab ipſo. Primum anhelabant Noſtri: ad ſecundum nullâ adſtringebantur lege. Facio miſſa quæ habet pag. 58. circa modum viuendi in Societate, quam eſſi non nominet, deſignat quaſi indice, cum inter alia inquit: [Fateor, hac in parte me non poſſe non ægrè ferre, quòd quidam ſub ſpecie deuotionis perfectionem maximam facilè promittant per quædam Exerciſia,] nempe ea, quæ S. Patriarchæ noſtri Ignatii erant, & quæ *Sedis Apoſtolice iudicio, & omnium vilitate ſunt comprobata*, vt iam ſolemniter Eccleſia recitat. Dicitur recitata publicè hæc Relectio à Mag. Bañes anno 1589. in Peruigilio Pentecoſtes. Credunt aliqui, aut hanc Relectionem non fuiſſe reipſa declamata pro ſuggeſtu Academia, aut ſub typis addita fuiſſe nonnulla ex ſuperioribus.

4817 Hac etiam ex ſecunda noticia extraordinarium opinionum Mag. Bañes, & diſcordiarum quoad eas inter ipſum, & Noſtros, debilitantur pleraque ſigna ab Authore Curſus Theologici notata de his potiùs, quàm illo, quaſi compulſis neceſſitate ab extrinſeco, vt affirmarent, ſuam doctrinam eſſe SS. Auguſtini, & Thomæ. Nam ſi ea extrinſeca, quæ referuntur in num. 4789. commonere poterunt Ieſuitas ad id dicendum, eadem ferè & Bañesium; quod perſpicuum erit Lectori participi iam huius ſecundæ notitiæ.

SECTIO CCCXLVI.

Extricitur quadam obiectione.

4818 Sed reponet aliquis, non tot notas, pericula, & tempeſtates grauaffe Bañesium, quot Molinam; nam non ille, ſed hic delatus fuit ad Tribunal Pontificium à Thomiſtis, qui ob id ſunt maximè extollendi, vt ſincerè ex ipſa etiam Societate agnoſcit P. Didacus Bæza tom. 3. *Commentariorum Moralium in Euangelicam hiftoriam*, lib. 15. cap. 3. §. 7. inquit: [Laudo etiam Sacrum Prædicatorum Ordinem, qui pro Fide ſtans, vbi Ludouici Molinæ, Societatis Ieſu ſplendidiffimi Theologi, Concordiam de libero arbitrio ſuſpectam habuit, rem ad Fidei Iudicem Pontificem detulit, & vel ſuſpecta commata aſterifco notans, coram tanto Iudice alacriter, & fortiter pro Fide pugnavit.] His Bæzæ truncatis verbis triumphat Paulus Falſeau cap. 1. ſect. 5. numero 18. & Incognitus Author cap. 21. *Vanitatis*, pag. 296. in iſdem fundat ſuam hanc parum verècundam propoſitionem quartam: [Librum Molinæ in iudicium adduxerunt PP. Dominicani, non ex vilo prauo affectu, ſed ex ſincero religionis, veritatis, & Fidei zelo: econtrà verò ſub idem tem-

pus ex æmulatione, & à ſententia Molinæ ſolius Pelagianiſmi vitandi cauſa conati ſunt Ieſuitæ pertrahere in examen ſententiam Thomiſtarum de prædeterminatione phyſica, tanquam Caluiniſmi infamantes.] Poſt transcripta autem Bæzæ verba ſubiungit: [En quâ mente, & quâ intentione cum Molina congreſſi ſunt Dominicani, nempe pro religione, pro veritate, pro Fide. Vtinam eodem animo Dominicanos impetuiſſent, ſeu exagitallent Moliniſta! Alius certè fuit. Quod ex eadem Societate P. Ripalda tom. 2. de *Ente ſupernaturali*, diſp. 113. ſect. 9. num. 53. reliquit ſcriptum ſic: Bañes, & plerique eius diſcipuli in publicis diſputationibus, priuatique ſermonibus, & ſcriptis cœperunt taxare ſententiam Molinæ tanquam Pelagianam; contrà verò Noſtri, vt notam Pelagianiſmi ſuæ ſententiæ vitarent, obijciabant oppoſitæ notam Caluiniſmi. Ita Ripalda. Itane verò? (addit Incognitus.) Illa ergo intentio, illa ratio, illud motiuum eſt, quo ducuntur Moliniſta, vt aduerſariorum ſuorum opinionibus hæreſeos maculam conentur inurere; & quo Pelagianiſmi notam à ſuis nouitatibus vitent, nihil morantur, Caluiniſmi labem alijs obijcere.] Hæc Incognitus proficiens ex Goneto tom. 2. in *Apologia Thomiſtarum*, pag. 652.

4819 Incipio ab explicatione ſenſuum Bæzæ, & Ripaldæ. Primus obiurgat eos, qui de aliorum in genere doctrina obmurmurant, tanquam minùs Catholica, & ſana; cum tamen ne conuincantur impoſturæ, non audeant nominare aliquem in particulari, nec ſpeciaticè deſignare doctrinam, quæ eiusmodi vitio laboret, neque ad legitimos Fidei Cenſores deferre. Vnde ait: [Quibus mirificè explicatur ingenium turbantium pacem. Cum enim deprehendantur contumelioſi in proximis, iniurijs in fratres, infideles in diſcis, falſò ad Fidei veritatem conſugiunt, tanquam pro Fide contententes, & multa pro Fide effutientes, multa in comuni vociferantes, nullum in particulari Fidei aduerſarium notant, nec valent notare. Si contentio tua pro Fide eſt, Iudices ſunt pro Fidei cauſis in Eccleſia; dic quales notaſti doctrinas Fidei aduerſas, & à quo ſunt prædicatæ, à Petro, vel Paulo in particulari, ne ſub Fidei acclamationibus abſcondere videaris hoſtilem inimicitiam charitatis. Laudo in hoc maximè Sacrum Ordinem Societatis Ieſu (cuius indignus ſum filius:) is pro Fide ſtetit ab incunabilis; & quia pro Fide ſtetit, nullam aduerſariam Fidei doctrinam non notauit, non conſutauit, non ſcriptis libris conſecit. Hi veri Fidei milites non ad illam falſò conſugiunt, ſed pro illa contendunt diſcis, & calamo. Hos imitetur qui inter fideliffimos homines Fidem vociferatur; & in arenam pro Fide deſcendat, notans hoſtem in particulari. Quod ſi deſcenderit, hoc vnum ſcio, quod pro Fide ad armarium conſugiet Scriptorum Societatis Ieſu, mea matris.] His verbis ſubnectit ea, quæ extraxerunt Paulus Falſeau, atque Incognitus, & quæ mihi arident ſubintelligenti in toto partem. Quæ enim Religio Prædicatoria accuſauit Concordiam Molinæ apud Pontificem Summum, bono animo, & intentione, ex Fideique zelo feciſſe neutiquam dubito.

4820 Sed dico, euentu compertum trepidari illic timore, vbi non erat timor, vel vbi erat magna probabilitas. Dicitque idem ipſum Bæza, qui

qui ſic proſequitur: [Sed ea erat Molinæ doctrina, quam nec anni domuere decem, nec prælia mille: imò poſt tot prælia, poſt tot doctiſſimorum hominum iacula, iudicantem Pontifice Maximo, invulnerabilis apparuit.] Adiecit hæc, qui ſincerè, ingenuèque ſcripſit, teſtantibus Paulus Falſeau, & Incognito. Potuiſſetque hic legere etiam quæ idem Bæza tradiderat lib. 14. cap. 16. §. 35. à pag. 252. uſque ad 254. quem §. ſic terminat: [Vtinam mihi liceret, ſapientiſſimis Societatis aduerſariis (quantum ad gratiam efficacem non prædeterminantem phyſicè, & quantum ad Scientiam Mediam) ſcribere quod Nazianzenus epiſt. 55. ſcripſit Euthochio comparem ſuum acriter mordenti maledicæ oratione: *Quouſque enim iſta? Nunquamne huic obreſtationi, & maledicentiæ ſinem imponemus? An expectabimus, dum mors ab hac improbitate nos abrumpat? Luceni enim fortaiſſe honoris cupiditate flagranti, opibusque inhianti, qui hac modo parè faciat, nonaſſidè venia dari poſſit: libet enim in gratiam tuam Demotheſia verbis aliquantulum vi. Hominem autem id aratis, atque hoc rerum ſtatu, publicè alium inſamare, ac viciſſim inſamari, inſuperſtium proſus, & pertinacis contentioniſ plenum; non ſolum quia hoc animo inhonestum, & ſordidum eſt; ſed etiam quia mira eſt huius rei facilitas, perinde ac ſuſtus reciprocantis. Et enim, ut cum Homero rurſus loquar,*

Dictum tale feros, quale ante interſeris ipſe.

Radentem porrò viciſſim radere, nequaquam reprehendendum eſt. Quæ igitur hæc ſapientia eſt, cum virtute vincere liceat, vitio ſuperari, aut etiam ſuperare? quod, multo peius eſt.

4821 Ripaldæ verba hæc ſunt in numero 52. & 53. [Cum nondum Molina ſua ſcripta in lucem daret, omnes ferè Societatis Scholæ vnà publicè tuebantur, frequentibuſque Theſibus proponebant, Deum præſcire futura libera conditionata, ſeorſim à decreto efficaci ſuæ voluntatis abſolutè exiſtenti; & ſimul auxilia gratiæ non eſſe intrinſecè, ſed extrinſecè efficaci: tum per vim intrinſecam ſecundum ſe indifferentem, & compoſibilem cum diſſenſu; tum per connexionem extrinſecam ipſius conſenſus. Sub idem tempus Bañes, & plerique eius diſcipuli in publicis diſputationibus, priuatique ſermonibus, & ſcriptis cœperunt notare ſententiam iſtam Pelagianam, quòd acerbè tulerint, apud Noſtros malè tunc audiuiſſe tum opinionem de augmento gratiæ per ſolos actus charitatis intenſiores habitu, tum efficaciam gratiæ adæquatè intrinſecam, & phyſicè prædeterminantem arbitrium, quæ primum tunc Bañes in publica aſſerta protulerat. Contrà Noſtri, vt notam Pelagianiſmi ſuæ ſententiæ vitarent, obijciabant oppoſitæ notam Caluiniſmi. Exarſit inter utroſque contentio, multis externis Doctoribus ad vnam partem, alijs ad aliam accedentibus.] Hactenus Ripalda.

4822 Sed in hijs verbis loquitur de Pelagianiſmi nota, quâ ante editionem Concordiæ Molinæ inurebatur Noſtrorum doctrina expreſſa in MSS. & voce viuâ. Cum autem Ripalda ſit ex commendatione Goneti Author fidei non ſuſpectæ, & ſincerioris, etiam vltra Ieſuitarum forſitan vota, debuiffent aduertere Gonetus, & Incognitus ea, quæ dicit ille, ſcilicet Bañes & ſuos diſcipulos
R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med.* Pars 11.

cœpiſſe compellere doctrinam Noſtrorum Pelagianam, eo quòd acerbè tulerint, apud hos malè tunc audiuiſſe opiniones ſuas. An non inde quis dicet, eam notam profectam fuiſſe à ſola neceſſitate amolendi ſuſpicionem ſiniſtram de ſuis opinionibus, & neceſſitate deſenſionis fuiſſe coactos ad accuſationem Noſtrorum de Pelagianiſmo? Et cur quis non quæret, Itane verò? Illa ergo intentio, illa ratio, illud motiuum fuit, quo ducti fuere Bañes, & diſcipuli, vt Ieſuitarum doctrinæ maculam hæreſeos impingerent, & quòd Caluiniſmi notam à ſuis nouitatibus vitarent, nihil morati fuere Pelagianiſmi labem alijs obijcere? Quæ ergo contra Noſtros inferunt ex Ripalda Gonetus, & Incognitus, eadem exinde inferri poſſent contra Bañes, & diſcipulos ſuos.

4823 Sed reuera Ripaldæ ſenſus non fuit, qui cogitatur à Goneto, atque ab Incognito, necnon à Falſeau cap. 8. ſect. 2. num. 438. nempe Noſtros obiectiſſe doctrinæ Mag. Bañesij notam Caluiniſmi, non quia iudicarent talem, ſed quia arbitrarentur, eâ notâ in ipſum reiectâ, amolendam à ſe alteram de Pelagianiſmo. Neque item ſenſus Ripaldæ fuit, inueniſſe inſaneſium in eam induſtriam, aut dolum, vt ad auertendam à ſe infamiam Caluiniſmi, imponeret Noſtris Pelagianiſmi dedecus, quod falſum eſſe putaret apud ſe. Abiit vt, niſi emoræ mentis eſſet Ripalda, tale quid imaginaretur, aut eſſatiret de religioſiſſimo, & grauiffimo Mag. Bañes: Noſtrique Michaël Marcus, Franciſcus Suarez, & alij, qui ab eo præſente diſſentiebant, non fuere tam irreligioſi, vt quam ſciant falſam calumniam, intenderent homini, quem tanquam Oraculum ſapientiæ ſuſpiciebat merito Salmantica, imò & Hiſpania tota.

4824 Quapropter ſenſus Ripaldæ fuit, Noſtros, quibus difficillimum erat doctrinam illius diſtinguere ab heterodoxa, & qui, vt nunc etiam ſucceſſores, diſputationis libera conditionata, ſeorſim à decreto efficaci ſuæ voluntatis abſolutè exiſtenti; & ſimul auxilia gratiæ non eſſe intrinſecè, ſed extrinſecè efficaci: tum per vim intrinſecam ſecundum ſe indifferentem, & compoſibilem cum diſſenſu; tum per connexionem extrinſecam ipſius conſenſus. Sub idem tempus Bañes, & plerique eius diſcipuli in publicis diſputationibus, priuatique ſermonibus, & ſcriptis cœperunt notare ſententiam iſtam Pelagianam, quòd acerbè tulerint, apud Noſtros malè tunc audiuiſſe tum opinionem de augmento gratiæ per ſolos actus charitatis intenſiores habitu, tum efficaciam gratiæ adæquatè intrinſecam, & phyſicè prædeterminantem arbitrium, quæ primum tunc Bañes in publica aſſerta protulerat. Contrà Noſtri, vt notam Pelagianiſmi ſuæ ſententiæ vitarent, obijciabant oppoſitæ notam Caluiniſmi. Exarſit inter utroſque contentio, multis externis Doctoribus ad vnam partem, alijs ad aliam accedentibus.] Hactenus Ripalda.

N 2 ratioci

rationationis genus velle impedire in hac cauſa, eſt tollere omnem diſputationem, omne examen, omnem ſententiarum diſcuſſionem, & doctrinam incertæ tanquam certæ velle omnes acquieſcere.] Hæc pro exponendo ſenſu Ripaldæ. Et quantum ego explorare potui, cordati è Noſtris prouocati notâ Pelagianismi, opponebant ſine ſtrepitu in MSS. viraque diſputationum voce aduerſantibus ſibi periculum ſolummodò Caluiniſmi; ſic autem ſcribere, & loqui minus multò erat, quàm palam de eo inculcare. Similiterque explorare potui, cordatos à Dominicanis oppoſuiſſe ſedatè Noſtris impendens Pelagianismi malum.

4825 Iam ad obiectionem concedo, Molinam delatum fuiſſe ad Tribunal Pontificium. Sed aduerſo, delatum non fuiſſe communi nomine totius Religionis Dominicanæ. Id quod aliquantò minuit vim notarum, periculorum, & tempeſtatum ex delatione. Fuit hæc facta deſinente anno 1597. à Mag. Didaco Aluarez, qui Cardinali Alexandrino, aſſumpto è ſuo Ordine, iamque Proteſtori eiufdem, obrulit Tractatum cenſuram nouem propoſitiones Molinæ, tanquam dignas damnari; inſtititque, vt è ſuis manibus tranſiret ad Summi Pontificis Clementis VIII. Qualiſtorumque Sacrorum. Tractatus ille compoſitus erat à Magiſtris tum Bañes, tum præfato Aluarez. Cùm enim Clemens anno 1594. Romanam euocaſſet proprio motu, vel ſupplicatione Cardinalis Alexandrini, à Bañes per literas rogati, cauſam Molinæ inceſſam iam tractari in Supremo S. Inquiſitionis Hiſpaniæ Senatu; ilque anno 1597. die 23. Octobris, illuc remiſerit quæ PP. Dominicani ſcripſerant, & tradiderant contra doctrinam Noſtrorum, vt & quæ hi contra illorum; ſcimus, ſcripta, tradita, & remiſſa Apologiam FF. Prædicatorum in Prouincia Hiſpaniæ Profeſſorum aduerſus quãdam nouas aſſertiones; item Cenſuram Magiſtrorum, & Præſentatorum Valliſoletani Collegij S. Gregorij, Reſolutionem etiam materiæ de Auxiliis, poſtrèmodò deſenſionem Mag. Franciſci Zumelis, è Sacro Ordine B. Mariæ de Mercede, pro ſe, & pro Dominicanis. Contulerant operam in eos alios tres Codices FF. grauiſſimi Ioannes de la Fuente, Bañes, Didacus Yanguas, Petrus de Herrera, Petrus de Ledefma, Chriſtophorus Rodriguez, Didacus Nuñus, & Aluarez. Sed quia proluxa viſa ſunt Inquiſitioni Supremæ quæ ſinguli ſcripſerant, redacta fuere in Summam à Magiſtris Bañes, & Aluarez, ex commiſſione facta à Reuerendiſſimo Prouinciali Ioanne de Villafraanca in Capitulo Segobienſi celebrato ad annum 1595. Quod compendium adhuc magis breuiatum iterum ab iſdem duobus Magiſtris præſentatum fuit Cardinali Alexandrino ſub finem anni 1597. nomine, non vniuerſa Familiæ Dominicanæ, imò neque cunctarum Prouinciarum ſuarum in Hiſpania, ſed ſolius illius quæ Hiſpaniæ dicitur, cùm vltra numerentur Bæſtica, Aragonenſis, & Luſitana.

4826 Hinc P. Petrus de Arrubal ſuperiora ſcripta nactus aliquantis poſt annis, & in Collegio Romano reſpondens iuſto volumine, nondum in lucem edito, dixit: [In hanc accuſationem contra Molinam nulli Dominicani PP. ex Prouinciis Luſitanica, Bæſtica, & Aragonica conſenſiſſe reperiuntur. Satiſque conſtat, contra Molinam coortos ex vna tantùm Prouincia Sacri Prædicatorum

Ordinis paucos dumtaxat, eos nimirum qui in ſolis duabus, iſſque ſatis vicinis Urbibus, Salmantica, & Valliſoleti Scholas Theologicas haberent; hoſque omnes Bañesij diſcipulos, ab illo vno doctrinæ à Molinæ traditæ auerſionem fuſiſſe; & à multis, doctiſque in ſua illa ipſa Prouincia oppugnatis contrariis, & palam fauentibus Molinæ iudiciis. Extat Academiæ Complutenſis publica de his Controuerſiſ Ceuſura, quæ cùm tota, vt palam eſt, Molinæ faueat, & eius doctrinam vniuerſam non modò notâ omni, ſed etiam ſuſpicionem liberet, ſecum ſentire PP. Dominicanos, qui complures, iidemque doctiſſimi Sacram ibi Theologiam profitebantur, diſertiffimè reſtatur. Atqui Complutum ad eandem Caſtellæ Prouinciã Dominicanam pertinet. Quid? In illis ipſis Academiis, & Urbibus, ex quibus octo Molinæ Cenſores hoc libro memorati prouiderant, nulli alij Dominicani fuerunt, qui alia omnia ſentirent? An obſcurum eſt, Mag. Ioannem Vincentium, celeberrimum Dominicanum Ordinis Profeſſorem, Salmantica conſtanter docuiſſe, non determinari phyſicè per motionem præuenientis gratiæ humanam voluntatem? Id verò etiam ille poſteà Romæ quoque de Theologico eſt pulpito profeſſus. Quid Mag. Mantius, nobiliſſimus & ipſe Profeſſor eiufdem Ordinis? An negari poteſt, eandem cum Collega ſuo modò memorato, Vincentio, diu in Salmanticenſibus Scholis doctrinam tradidiſſe? In Valliſoletana etiam Academia certum eſt, erudiſſimos Magiſtros Dominicanos, Didacum Yanguam, & Mondragonium, prædeterminationes phyſicas in actus malos, aut qui ad malum impellant, ingenti conatu expoſuiſſe. Magiſt. verò Tiedram, Dominicanorum ibi habitum doctiſſimum, reſtatur omni exceptione maior Primarius Theologicæ Facultatis in Valliſoletana Academia Profeſſor, Ioannes Garcia Coronel, ſibi fallum eſſe, non poſſe prædeterminationem phyſicam aliter defendi, quàm anteriorem ipſi admit-tendo aliquam indiſcreciam, in qua ſaluetur arbitrij libertas, abſque illa perimenda: quod à Bañesij placitis non minus ferè, quàm Molinæ doctrina diſcrepat.] Hæc Arrubal poſt annum 1600. nam teſtimonium illud Coronelis de Mag. Tiedra, lectum fuit ab Arrubale in epiſtola, quam è Valliſoletano Romano miſit die 17. Octobris anni prædicti, & quam tranſcribit Sherlogus p. 1. Reſponſ. ſect. 11. num. 46.

4827 Vnde per tranſennam deducitur contra Paulum Faſſeau cap. 8. ſect. 1. n. 444. eam epiſtolam non fuiſſe ſuppoſitam à Sherlogo; ſiquidem tantò antecè viſa ſit ab Arrubale. Niſi & ab hoc dicat conſictam: quod eſt proſus incredibile, cùm Arrubal ſcripſerit ſuam Reſponſionem, vt videretur à Romanis Cenſoribus Concordiæ Molinæ, quorum vnus erat Ioannes Baptiſta Plumbinus, Auguſtinianus, ad quem Coronel dicebatur direxiſſe eam epiſtolam. Certè de viris aded probis præſumi prudenter non poteſt tam fallax ſimulatio, neque archiuſij noſtri Romani (vnde à P. etiam Poſſino exaratur) falſarius fuiſſe Secretarius. Sed addit Faſſeau [epiſtolam continere apertam falſitatem, vt quoddã dicat, in Molinæ libro nihil occurrere, quod expunctione, aut cenſurâ dignum ſit. Cùm tamen planum eſſet, iniurias, quas in S. Auguſtini ſententiam congerit, eſſe expunctione dignas, prout etiam poſteà fuerunt expunctæ.] Demonſtrari in Sectione 296. Concordiam Molinæ ex editione prima Olyſſiponenſi, non ſcedari vilo conuictio

conuictio S. Auguſtini, & in poſterioribus editionibus neque à Molina, neque à Sociis quidpiam ſpectans ad eum Sanctiſſimum Doctorem fuiſſe oblitteratum. Expediens vtique fuiſſet, vt Faſſeau, priuſquam ſemel calamo hæc tam offenſiua committeret, ter per ſe conſulſſet primam editionem cum poſterioribus, non contentus credere vni Authori, qui verborum S. Auguſtini lædentium euafionem è prima aſſirmauit. Accidit ſerme idem non vni è Cenſoribus Romanis, cùm primùm anno 1598. protulerunt ſuum iudicium de opinionibus Molinæ, prout in delatione recitabantur. Conſtitit enim Cardinali ſanta Seuerinæ, & Sacro Inquiſitori Iulio Antonio Sanctorio, non habuiſſe exemplaria Concordiæ; ideoque curauit conquiri ſtatim, ac diſtribui ſingulis, ſicut ex probatis monumentis tradit Poſſinus lib. 4. Hiſtoria Controuerſiarum Societatis. Fas fuerit digreſſionem huc feciſſe.

SECTIO CCCXLVII.

Ad eandem obiectionem.

4828 Dicitur Sectione præcedenti pro extenuandis notis, periculis, & tempeſtatibus, quæ obiectio cauſabatur redundare in Molinam ex delatione ad Sedem Apoſtolicam, accedit, quod etiam accuſatio, facta vltimum nomine ſolius Prouinciæ Caſtellanæ, Toletanæque PP. Prædicatorum, monerit Clementem VIII. ad deſignandos viros doctos, qui cenſuram ferrent de oppoſitis in Molinam; poſteà tamen inuit aliam viam, vltroque anno 1599. Kalendis Ianuarij ad ſe vocauit Magiſtrum Generalem Prædicatorum, Præpoſitum item Generalem Societatis; iuſſitque, paratos eſſe ad conueniendum apud Cardinalem Madrucium, Inquiſitorem Generalem, cum lectis quemque Theologis è numero ſuorum; ibique proſtendum quid quæque pars de punctis Controuerſiæ ſentiret. Atque hinc etiam colligitur, Priorem Generalem Prædicatorum non proprio nutu, & conſilio, ſed Pontificio iuſſu ingreſſum eſſe hanc in cauſam aduerſus Molinam.

4829 Sed cùm ex Februarij 22. die anni illius ſint habiti multi Congreſſus, quorum rationem exhibui in Euent. 12. à numero 269. vsque ad 294. iam ex tunc videtur, Religionem Dominicanam, duce ſuo Magiſtro Generali, incepiſſe agere contra Molinam; ita tamen vt detrectaret onus tuendi quidquid Dominicus Bañes, alij Hiſpani ſui opinarentur. Qui enim eis in Congregationibus vigeabant, vt Molinæ liber, & in ipſum obiecta examinarentur, dicebant, ſe non teneri ad probanda, deſenſandæque quæcumque Theologi Hiſpani ſuæ Religionis docuiſſent; & inter ſe non conueniebant, vt aſſirmarent, aut negarent auxilium gratiæ efficaciæ prædeterminans phyſicè.

4830 At noſter Præpoſitus Generalis inſtabat, Hiſpanorum cauſâ exarſiſſe Controuerſiam, præcipuè poſt Theſes Collegij vtriuſque Valliſoletani, tum S. Gregorij, tum S. Ambroſij, ambarū Religionum; ideoque opus eſſe à præſentibus Romæ Dominicanis, nomineque abſentium accerſentibus Molinam ad iudicium Sedis Apoſtolicæ, conſirmari, vel reſſe auxilium gratiæ efficaciæ prædeterminans phyſicè, quod fuerat caput Controuerſiæ illius, & contra quod conſpirauerant Val-R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Paris 11.

liſoleti Antonius de Padilla, anteaque Salmantica, Eboræ, Louanij, & in aliis Academiis, atque Scholis Profeſſores Societatis. Cuius vniuerſæ conſenſu explorato à ſe, ſatiſque comperto, aderat ipſe cum adiunctis, vt periculo, & probationi exponeret auxilium gratiæ efficaciæ non prædeterminans phyſicè. Atque hæc erat communis cauſa ſuæ Religionis, vt & cætera puncta, quæ cum huiusmodi auxilio connexionem habebant. De quibusdam verò aliis contentis in Concordia Molinæ non vna vigeat mens per Societatem. Probabilia quidem videbantur, multorumque Doctorum ſuffragiis tam intra, quàm extra eam munita; proindeque curaret, vt quanvis non communi nomine Ordinis, priuato tamen ipſius Molinæ, & per Procuratores ſpeciales manifeſtaretur probabilitas, immunitaque à Cenſura grauiore.

4831 Præſatis Congreſſibus, re infectâ, impoſitus fuit ſinis, & reſgreſſio facta ad magis accuratam Cenſuram Theologorum, qui Romæ fuerant cooptati à Clemente VIII. Sed ſubortis ſuper ea ſcrupulis, inſtruit Congregationes coram ſe celebrandas, quibus ipſe tractandorum punctorum materiam præſcripſit, ſpectantium magna ex parte ad Molinæ aſſerta non recepta in tota Societate. Vitam cum morte commutauit Clemens, poſtquam iam tractatum fuerat de Scientia Media; ſed antequàm accederetur ad alterum præcipuum cardinem Controuerſiæ, nempe ad auxilium gratiæ efficaciæ prædeterminans, vel non prædeterminans phyſicè. Quæ de quæſtione actum tandem fuit coram Paulo V. contendentibus nomine communi Dominicanis, eſſe prædeterminans phyſicè; Noſtriſque, non eſſe. Atque hinc potiùs, quàm ex delatione primùm intentata, videtur mihi mendum iudicium de probabilitate vtriuſque. Et quantum ad noſtram attinet, fundata fuit operoſiſſimè in authoritate Scripturæ Sacræ, Conciliorum, & Patrum Eccleſiæ, præſertim SS. Auguſtini, & Thomæ, Theologorumque veterum, ac recentium, & in rationibus. Audita autem vtraque parte, ſuſpendit deciſionem ſupremus Eccleſiæ Iudex, & neque vnam, neque alteram ſententiam damnauit; vetuitque, ne quis partem ſuæ oppoſitam aut qualiſicaret, aut cenſurâ quapiam notaret.

4832 Ac ſanè, (quanvis non expreſſiſſet hanc prohibitionem) ſed ne à priuatis interponeretur in poſterum, ſufficeret abundè, Romanum Pontificem poſt tam diuturnum examen, & tam proluxas diſputationes reliquille rem indeciſam: imò & ante tantam coram Sede Apoſtolica diſcuſſionem multa ſe offerebant, quæ priuatos reprimere poſſent. Librata ea ſunt iuſtis lancibus à P. Roberto Bellarmino, qui anno 1598. nondum eleuatus ad purpuram Cardinalitiam, conſultus à Clemente de optima ratione componendi tanti diſſidij inter Prædicatorum Ordinem clariffimum, & minimam noſtram Societatem Ieſu, reſpondit in hæc formalia verba; quæ eſt longa, vtile erit tranſcribere, vt parum experti Theologi ſe nunc (quando & aliæ rationes acceſſerunt) contineant, ne ſuis verbis prodant minorè, quàm quæ par ſit, æſtimationem de alterutra ſententia, & factione litteraria.

4833 [Non videtur (ita in charta tradita ſacris Clementis manibus) hæc diſſentio breuè componi poſſe per determinationem articulorum controuerſorum, quoniam res eſt grauiſſima, & quæ multis annis, & longiſſima deliberatione indigeat; præſertim cùm ab vtraque parte ſcripta ſint multa volumina. Præterea non po-

teſt facile vlla pars diſſidentium manifeſti erroris conuinci, cum vtraque admittat Concilium Arauſicanum (ſcilicet 2.) & Tridentinum, & vtraque pro ſe afferat teſtimonia, ſaltem apparentia S. Auguſtini, & S. Thomæ. Ad hæc, non non eſt credibile, Sedem Apoſtolicam poſſe adduci, vt notet erroris integrum Ordinem Religioſum, & integras Academias. Nam Academia Salmantina (vt audio) aliqua ex parte fauet Societati. Itaque finis Controverſiæ per determinationem articuloſum controuerſorum fruſtra ſperatur. Videtur igitur mihi (ſaluo meliori iudicio) poſſe diſſenſiones, & ſcandala tolli, vtrique parti ſatiſferi, ſecuritati doctrinæ conſuli, & Apoſtolicam Sedem ab ingenti moleſtia liberari, ſi dignetur. Summus Pontifex decretum Apoſtolicum edere, in quo primum vtramque partem paternè, ac ſerio adhorretur ad charitatem fraternam ſeruandam, ad periculofa dogmata fugienda, ad arma literaria contra ſolos hoſtes Ecclēſiæ conuertenda. Secundò, vtrique parti in virtute ſanctæ obedientiæ, vel etiam ſi videbitur, ſub pœna excommunicationis mandet, vt neutra pars alteram notare remeritatis, vel erroris, & multò minùs hæreſis in lectionibus, vel diſputationibus, vel concionibus, vel etiam colloquiis publicis, vel priuatis audeat. Liceat tamen vtrique parti ſententias, quæ iſtis non probantur, reſellere ſolidis argumentis; dum tamen non qualiſcunq; propoſitiones. Sic etiam tollitur omnis materia ſcandalofæ diſſenſionis. Atque hoc eſt remedium, quod Sixtus IV. adhibuit, cum Prædicatores, & Minores de Conceptione Beatiffimæ Virginis altercarentur. Et quod nuper à Sede Apoſtolica adhibuit in ſimili diſſenſione tollenda inter Doctores aliquos Louaniennes, & aliquos PP. de Societate Ieſu. Tertio, præcipiat vtrique parti, vt ſi quam doctrinam iudicent eſſe periculofam, vel erroneam, aut hæreticam, atque id ſe inuidicè probare poſſe conſidant, eam deferant ad Tribunal S. Officij locorum vbi ſunt; vel, ſi maluerint, ad vniuerſalem Inquiſitionem Romanam, cui præſidet ipſe Chriſti Vicarius; & non accuſent totum Ordinem Religioſum, ſed ſingulares perſonas; & non referatur ea à ſe alterata, & amplificata, ſed formales propoſitiones, fideliter ex libris, vel ſcriptis eorum, qui reprehenduntur, exceptæ. Et cum huiusmodi denuntiatione conſcientiæ ſuæ ſatiſfecerint, relinquunt iudicium totum iudicibus, qui numeri ſuo non deerunt. Neque velint ipſi priuati homines iudicium ſibi de cauſis aſſumere; ſed iudicio Præſulum Ecclēſiæ, vt par eſt, acquieſcant. Sic enim fiet, vt erroribus occurratur; & tamen pax, & charitas inter Religioſos Ordines conſeruetur. Hæc mihi de hac tota cauſa dicenda hoc loco viſa ſunt. Quæ ſanctiſſimi Domini noſtri cenſuræ ſubijcio.] Sic Bellarminus.

4834 Cuius iudicium probauit poſteà ſuo factò Paulus V. Pontifex Maximus. Et quæ dicit, inſtrunt ſatis Theologos, vt dignè cogitent, ac loquantur de vtraque opinione, attendentes tum ad grauitatem, arduitatemque Controverſiæ, tum ad teſtimonia Diuinarum Literarum, Concilioſum, & Patrum, præcipuè SS. Auguſtini, & Thomæ; Theologorumque antiquorum, & nouorum, aduocata in patrociniis partis vtriuſque; tum ad ambas Religiones pugnantem pro vtraque, quaſi pro aris, & focis; tum denique ad Aca-

demias, quæ neutri deſant pro ſe. Mentio Salmantini facta à Bellarmino, manifeſtat clarè, quàm altè, & quàm merito ipſe de eius Decretis ſenſerit. Videaturque alluſiſſe ad illud, quod attuli in Sectione 344. Niſi forſan reſpexerit ad complures ex ea celeberrimos Profeſſores, qui tunc temporis ex toto, vel ex parte doctrinam Societatis ſua authoritate, & luſtragiis condecorabant.

4835 Poſſem pro ſolutione obiectionis addere, Molinam eum ſe accuſatum fuiſſe apud Tribunal Pontificum ſciuit, detuliſſe etiam Bañeſium. Satis habuerat dixiſſe in Concordia, quid ſenſerit de eius placitis. Sed videns circa ſua non ſatis haberi idem ipſum à Bañeſio, progreſſus vltra fuit, vt & hic fuerat. Sæpeque accidit, vt opiniones non placentes, de quibus vni Theologi priuatum iudicium aliorum requirunt, non deferant ad Iudices Fidei, quia retardat vel authoritas deſanctantium, Orthodoxorum, ſapientium, & piorum; vel expectatio explorandi, atque noſcendi ſententiam communem, & an apud ceteros Doctores malè audiant. Poſſem etiam addere, ex delatione ad Tribunal Pontificum, neutriquam grauari bonum Molinæ nomen, cum conſtet, prodiſſe eius Concordiam indemnata, & abſque expunctione vel vnius apicis, poſt exquisitiſſimam à tot oculis lynceis, & per tot continuos annos reuiſionem. Vnde dicebat Sylueſter Mantolicus lib. 5. *Oceani Religionum*: [Eruditus Molinæ de Auxiliis partus, poſtus in fornace examinis Pontificij, & ſæpiùs igne probatus, deprehenſus eſt aurum omnibus numeris purgatiffimum.] Et Molinæ aptabuntur non immerito quæ ad Episcopum Polentem ſcribebat Theodoricus Rex lib. 4. *epiſt. 44*. inter Varias Caſſiodori: *Non grauior veſter animus, nec ſe verbis doleat accuſatum. Multò maior eſt opinio purgata, quam ſi, deſinonibus querelis, non fuerit impetita.* Sed hæc proſequi non eſt neceſſarium, cum ſuperiora ſufficiant.

4836 Ex quibus patet, incognitum cap. 21. *Vanitatibus*, pag. 295. debuiſſe non ſcribere, [quàm primum Molina librum ſuum de Scientia Media, aut potiùs de Concordia liberi arbitrij, mediante Scientiâ Mediâ, typis vulgauit, fuit apud Summum Pontificem iuridicè accuſatus.] Allegat Theologi Curſus Authorem. Sed, huius bonâ veniâ, liber Concordiæ, vt ſæpiùs notauimus, editus fuit anno 1588. vel ſequenti, & accuſatio non fuit Romæ intentata, vſque ad exitum anni 1597. Cùmque aliquantò antea ſpaliſus eſſet rumor de libro accuſando apud Sedem Apoſtolicam, Molina impigre ſcripſit literas ſanctiſſimo Clementi VIII. miſitque ſupplicem libellum ad Congregationem Inquiſitionis vniuerſalis Romanæ, deprecans ſubmiſſe, vt ſi aliquid in ſuo libro notatum eſſet, indulgeretur ſibi Cenſuræ exemplar ad reſpondendum, defendendumque ſe. Ita conſtat ex alio libello ſupplicij, qui nomine Molinæ oblatuſ fuit Clementi VIII. currite iam anno 1598.

4837 Conſpicuum etiam eſt ex ſuperioribus, Paulum Faſſeau c. 1. *ſect. 4. n. 14*. nimiam Authori Curſus Theologi præſtituſſe fidem, cum ſcripſit: [Si Bañes eſſet Author præmotionis, cum ſua ſcripta euulgauerit quinquennio ante Molinam, quomodo in iſtam nouitatem nullus exhibuſſet, nemo cenſurauit, nemo ad Pontificem detulit? Cur in omni vniuerſitate & in pace, & gratulatus Bañes; cum nouitati Molinæ omnino oppoſitum contigerit? Ante Bañes, vel ſententias cõmuni erat Scientia Media,

vel

vel præmotio? Si hæc, eſt intentum: ſi illa, quis fingat, eſſe poſſibile, Bañes communem ſententiam impugnare, & tamen in tuto eſſe, & gratum: e contra verò, pro communi ſententia ſcribentem Molinam, vbique à doctis impetiri, & Romæ ab octo Theologis à Pontifice designatis, vnanimiter cenſurari? Hæc dicentur pueris.]

4838 Nos grauibus, & peritis Theologis dicimus, & repetimus, Mag. Bañes fuiſſe primum, qui primum in MSS. & deinde in priori tomo Commentariorum impreſſo anno 1584. ad 1. p. S. Thomæ, formam quaſi, & lucem plenam dedit prædeterminationi phyſicæ à cauſa prima indite cauſis ſecundis, etiam liberis, reſpectuque actuum quorumcumque; & non diu antea nonnullos alios Profeſſores Dominicanos exercuiſſe ingenia in elucidandis diuinis decretis prædeterminationis creatorum actuum liberorum. Vnde Alphonſus de Mendoza *queſt. 7. Scholaſtica* (cuius editio Salmanticensis prima fuit anno 1588. & ſecunda 1596.) dicebat §. 13. *concluſ. 5. pag. 506*. [Alter modus assignari ſolet, quo Deus certè cognoſcere poteſt illos euentus liberis conditionatos, videlicet in libera prædeterminatione ſuæ voluntatis, vel ſubiectiue abſoluta, & obiectiue conditionata, vel vtrique conditionata, vt declarat in fine pag. 507. Quod vt intelligas, reduc in memoriam eam doctrinam, quam Thomiſtæ noſtri temporis mordicus tenent. Scoto potiùs aduerſario ſuo, quàm proprio agonotheræ D. Thomæ adherentes, quod Deus ante præuiſionem vſus liberi noſtri arbitrij, & ante determinationem cauſarum inferiorum iam prædeterminauit efficaciter; & in particulari omnem rerum omnium numerum, etiam actuum liberorum, cum omnibus modis, & circumſtantiis, cum quibus reſ ipſæ in indiuiduo aliquando futuræ ſunt. Et ex vi illius prædeterminationis habent infallibiliter reſ omnes eſſe, ac fieri cum omnibus illis conditionibus, cum quibus prædeterminatæ ſunt. Et in hac ſua determinatione cognoſcit Deus omnia futura. Quæ eſt doctrina Scoti 1. *diſt. 39*. quam optime explicat Corduba lib. 1. *queſt. 55. dub. 8. in 2. opinione*. Iam itaque in hac ſententia clareſcit modus, quo Deus certè cognoſcit conditionata illa libera; nam cognoſcit ea in prædeterminatione ſuæ voluntatis. Quauis enim Deus non prædeterminauerit illa, vt ſint; at prædeterminauit, vt eſſent, ſi tales apponerentur cauſæ.] Sic Mendoza, vocans non antiquioris, ſed ſui præſentis temporis eos Thomiſtas, qui reſtatam ſententiam deſenſabant; & proinde indigitans Dominicum Bañes, alioſque Dominicanos contemporaneos, & conciuſ ſibi Salmanticiæ.

4839 Quod autem ait, illos adhærere magis ſcoto, quàm S. Thomæ, intelligendum eſt, ſi Scoto non admittat interpretationem de prædeterminationibus diuinis creatorum actuum liberorum immuniã à malitia morali, non antecedentibus præuiſionem Dei conditionatam de ipſis. Quam interpretationem adhibent complures, & præclari Scotiſtæ, exiſtimantque ferè cuncti, prædeterminationes phyſicas impreſſas cauſis ſecundis, eſſe aduenſas doctrinæ ſui Subtilis Doctores. Porro ipſe Mendoza ſatis ſignificauit non placere ſibi prædeterminationes ſupponeſſes etiam eam præuiſionem; inquit enim pag. 509. [Et quomodo tandem Theologi doctiores, qui negant vniuerſim

prædeterminationes, & prædeterminationes Dei circa humanos actus liberos, tanquam libertati hominum aduerſantes, admittent has conditionatas prædeterminationes, de quibus diſſerit hæc conſuſio quinta?] Et pag. 510. [Pro certo quoque tenendum, plurima Deum præſcire, ac noſſe, quæ tamen minime prædeterminat, vt liquidò conſtat, & habet D. Damascenus, quem allegat, & ſequitur D. Thomas multis in locis.] Ita Mendoza.

4840 Quæ ſi legiſſet, aut attentius Faſſeau aduerteret, quod quanquam cunctabundus ille fuerit, ne ad Pontificem Summum deferret Bañeſium, forſan ob rationes, quas attrigi in num. 4835. tamen non abſtinuerit à cenſuris priuatis, vt Faſſeau videre poſſit pag. illa 509. circa diuinam voluntatem prædeterminantem ad actum peccati, etiam quoad huius materialem entitatem. Non magis abſtinuit Zumel, eſſi in plerique aliis punctis confederatus cum Bañes. Videat Faſſeau Zumelis in 1. p. Commentaria edita ſecundò Salmanticiæ ad annum 1590. & in præſentia ſui Commagiſtri, & amici Bañeſij, pag. 612. *tom. 1*. Reddit hæc huius vtriuſque nobilis Doctores Salmanticensis cenſuras Doctor egregius Duacensis *cap. 5. Controverſia, num. 291. & ſeq.* Eandem ad materiale peccati prædeterminationem reiecit ſine cenſuris, quanquam valde fortiter, alter Bañeſij Commagiſter Curiel 1. 2. *q. 79. art. 2. dub. unico, §. 1. & 2.* appellauitque initio §. 1. ſententiam quorundam recentium Thomiſtarum.

4841 Cùmque ita loquuti ſint Authores, non è Societate, & ſodales Bañeſij apud Salmanticam in Theologia docenda, credibile ſit quod Suarez anno 1599. aiebat lib. 2. *de conſuſu Dei cum voluntate, cap. 1. num. 4*. [Hæc opinio, vt propoſita eſt, à nullo antiquo Doctore Scholaſtico tradita eſt. Imò & moderni Scriptores, qui prædeterminationem phyſicam liberi arbitrij docuere, cauere ſtudent illum loquendi modum, ſcilicet quod Deus applicet, & prædeterminet voluntatem creatam ad malum pro materiali, quia vident eam loquutionem multorum aures offendere, multique grauibus Doctoribus vehementer diſplicere. Nihilominus tamen alij ſententiam illam indicant ſaltem ſub generalibus verbis.] Illi alij ſunt Bañeſius, & ſocij, nam immediatè ponit verba Bañeſij. Anteaque lib. 1. *cap. & n. 5*. dixerat generaliter de prædeterminatione phyſica cauſarum ſecundarum à prima: [Authorem antiquum, qui hanc doctrinam ſic declaratam tradiderit, nullum reperio. Nam licet D. Thomæ attribuat prædictis Doctoribus, (ſcilicet à Bañeſio, & ſequacibus) propter quosdam eius loquendi modos; tamen inferiùs videbimus, nihil firmum ex eius doctrina in huius ſententiæ confirmationem afferri poſſe, & potiùs contrariæ fauere; quam nonnulli etiam antiqui Thomiſtæ docuerunt.] Inſuper lib. 3. *de Auxiliis diuina gratia, cap. 7. num. 2*. aſſeuerat opinionem de prædeterminatione phyſica ad actus ſupernaturales, indicatam primum in impreſſis fuiſſe breuiter, & compendioſè à Bartholomæo de Medina, deindeque fuſè traditam à Bañeſio, condiscipulo, & ſucceſſore Cathedræ primariæ Salmanticensis, necnon à Zumelio. Quæ niſi Salmanticiæ comperta eſſent, non affirmaret Suarez paulò poſt ſui diſceſſionem exinde, vbi vnà cum illis prælegerat Theologiam.

4842 Sed quia Suarj iudicium de nouitate doctrinae, huicque in suis crepusculis, vel plena luce contradictio tum eiusdem Suarj, tum aliorum e Societate docentium Salmanticae simul cum Bañesio, videri alicui possunt suspecta, transeo ad Ioannem Vincentium, de quo narrat Basilius Legionensis *variarum disp. parte prima, quaestione nona Expositiua, capite tertio, pag. 399.* [Licet nonnulli Dominicani obstinate praedeterminationem illam voluntatis ex physica Dei motione, aut qualitate prouenientem, quae ita ad vnam partem determinaret ante consensum voluntatem, vt deinceps non esset electionis humanae illi postea moti Dei aut obtemperare, aut resistere, docuerint; excitauit tamen Deus olim doctissimum, & religione exultantissimum virum Ioannem Vincentium ex eadem familia, qui eam docendi rationem validissime impugnans, morales tantum praefinitiones per excitationes, quae actus sint intellectus, & voluntatis, induxit, legit, dictauit in Salmantino Theologorum gymnasio, me & spectante, & audiente; & postea alij ex eadem familia ab illa propositione cum laude, & fructu discesserunt.] Sic Basilius de Vincentio Dominicano, & Salmanticae post Durandum Cathedram regente vespertariani Theologiae ex anno 1584. quo Bañes tenebat primariam, & quo typis vulgavit totum 1. in 1. p.

4843 Scio, responderi à Fasseau *cap. 6. sect. 10. num. 392.* aut Basilius fuisse deceptum Molinistarum imposturis, antequam eorum castra desereret, aut eos in Basilio deceptos. Nam Vincentius in posterius edita Relezione de Gratia Christi tradidit, efficaciam auxiliorum gratiae esse intrinsecam. Quae etiam ratione armatur Incognitus, vt dicat *cap. 16. Vanitatis, pag. 181.* allegari in Iesuitarum Fide Vincentium, nulla ex ipso referendo verba, quae non potuissent adducere nisi in suam confusionem. Sed certe Basilius sagacioris ingenij fuit, quam vt eum deluderent fraudes Molinistarum; suntque illius verba tam clara, vt hi, quantumcunque bardi, non potuerint falli in eorum intelligentia de dissensione Vincentij à doctrina quorundam aliorum e suis circa praedeterminationem physicam; maxime cum non solum legerint quae exarauit, sed haec etiam alia immediatè praecedentia: [Multum certè, atque adeò plurimum, & publicè omnes, & singuli priuatiuae Familiae Dominicanae debemus, quae vt aliquando aliquibus merendi causam attulerit, tamen semper alit atque ex se educit viros alios, qui excellenti doctrinà, atque virtute praediti, quod alij exulcerarunt, sanant ipsi, malisque ita medeantur cunctorum, vt non sit maior ex vulnere per ipsos accepto dolor, quam ex salute per eosdem recuperata latititia. Id quod vel ex his, quae de Auxiliis diuinæ gratiae hoc seculo disputata magnà animorum contentione sunt, cernere licet. In quo licet nonnulli, &c.] Haec, & ea alia Basiliij verba, si Molinistae linguam Latinam vel mediocriter didicerint, nequeunt non percipi de discordia Vincentij à nonnullis aliis domesticis suis in materia tam solenniter controuersa inter ipsos, & Molinistas.

4844 Non mutauit castra Basilius, vt amplecteretur praedeterminationem physicam. Id quod manifestum feci in *Euentil. 32.* Et post me Magister Sapientissimus Iosephus à Villanoua, Augulti-

nianus, in *Promptuario Diuinæ Prouidentiae, disp. 2. dub. 11. cap. 1. num. 515. dub. 12. cap. 1. num. 669.* scribit, Basilius in de Gratia Relezione (quam propè mortem dedit praelo) & non diu antea in *Tract. de Auxiliis gratiae*, dictato Salmanticae, admisisse Scientiam Mediam: Cetera de Basilio legantur in *praecipua Euentil.* vbi etiam imminuta videbuntur dicta ab eodem Fasseau *cap. 5. num. 279.* ex Barone. In *Euentil. item 7.* cernentur quae spectant ad Ioannem Vincentium.

Et cum de hoc testimonium relatum supra, 4845 redditum fuerit à Basilio Augustiniano, non fundatur in Iesuitarum fide discrepantia Vincentij à Commagistro suo Bañesio. Notetque Incognitus istud aliud Francisci Cornegij Augustiani etiam, Primariique Salmanticensis, in *Tract. de Scientia Dei*, versato etiamnum multorum manibus, ex quo Sherlogus *p. 1. sect. 12. num. 50.* profert sequentia verba: [Haec euasio de praedeterminatione tendente, non ad formale, sed ad materiale peccati, doctissimis viris visa est difficilis, etiam Thomistis, & contrariae sententiae non parum addictis, nempe Mag. Zumel, qui *1. 2. quaest. 79. art. 2. disp. 3. conclus. 2.* expressè hanc praedeterminationem, & praemotioem negauit; Mag. Ioanni Vincentio, qui in *sua Lectura de Voluntate Dei*, *1. p. quaest. 19. circa art. 8.* quam ego vidi, & legi, palam professus est, Deum materiale peccati neququam praefinire, aliens ab hac sententia solà Ecclesiae auctoritate se posse dimoueri. Eandem constanter tenuit Mag. Curiel, vt ego ab ipso audiui. Hoc argumentum me impulit, vt hanc sententiam tanquam probabiliorē eligerem; quia si haec praedeterminatio, vt videtur, non est admittenda, asserendum est, vel Deum non posse certè cognoscere peccata futura sub conditione, quod diuinis Oraculis non congruit; vel si vnum solum, vnamve eius circumstantiam absque praefinitione cognoscit, idem de omnibus fateri necesse est.] Ita Cornegius.

Si his testimoniis non adhuc acquiescat Incognitus, euoluat Petram de Ledesma Dominicanum *tract. de Auxiliis diuinæ gratiae*, testantem de contubernali suo Vincentio idem ipsum, & complura alia, in quibus contradixit Bañesio quoad intrinsecas praedeterminationes physice, & metaphysice impossibiles cum carentia actus praedeterminati; quanquam concesserit intrinsecas alias efficaces ex se moraliter, quae vt pote metaphysice, & physice coniungibiles cum actus praedeterminati carentia, diuersae valde sunt ab illis, vt vel tyronibus Theologiae non occultatur.

4847 Ultra memoratos Theologos resistentes cominus Bañesio, silendus non est Petrus Binsfeldius Doctor Theologus, & Suffraganeus Treuerensis, qui eminus ex Germania anno 1595. se opposuit *lib. Receptarum in Theologia sententiarum, & conclusionum, sect. 3. de lib. arb. & gratiae, conclusionem 14. pag. 578.* inquit: [Bañes acriter insurgit contra Tapperum in *art. 7. propos. 10.* quod doceat contingere cum aequali auxilio Dei, vnum conuerti, alium non; quia hic voluit, alius non voluit, &c. Hanc doctrinam dicit Deo esse contrariam, & diuinæ gratiae derogatricem. Sed mirum est, quomodo Bañes tam vehementer inuexerit in Tapperum, & non reprehenderit Dominicum à Soto, qui idem, nisi me sensus fallat, docuit *libro primo de*

de Natura, & gratia, cap. 14. quod ignorare non potuit; cum in Cathedra, & in eodem Monasterio Salmanticensi praecesserit, vt idem Bañes *2. 2. quaest. 1. art. 7. dub. 2.* testatur, & ipse extremis, anno Domini 1560. 15. Nouembribus interfuert, &c.] Sic Binsfeldius, qui *sect. illa 3. ex pag. 383. vsque ad 676.* totum se occupauit refutandis placitis Bañesij.

4848 Ibat calamus, vt adiungeret decantatissimum illum Duacensem, & Louaniensem Doctorem Thomam Stapletonum, qui è Flandria clarigauit contra Bañesium, tam ante, quam post editam Concordiam Molinae. Sed detinendum putauit, animaduertens, tum Paulum Fasseau *cap. 4. parte 1. sect. 9. num. 120.* concedere sequutum fuisse partes Molinae; quanquam remittat Lectorem, vt videat apud alios; quomodo ad eas sit tractus; tum Incognitum *cap. 5. pag. 77.* agnoscere, quod Molinistis fauerit; sed addit, constare [fuisse verè Emisarum eorum.] Remissio, & additio praclaræ sunt; poteruntque exemplo esse Molinistae alicui, vt si pro Bañesio allegetur hic, vel ille Author extraneus, reponat simili remissione, vel additione. Ego hac non respondebo de Authore, qui vel multis parafangis doctrinæ inferior sit Stapletono, viro eruditissimo, & de Ecclesia Catholica optimè merito ob sua scripta. Præterquam quod cum vox *Emisarum*, significet iam excurforem, iam calumniatorem subornatum, iam conciliatorem factorum, iam equum, aut artem ad sobolem emissam in solitudinem, discernere non possum sensum, quo sit vsurpata ab Incognito loquente de homine tot ob titulos digno summâ veneratione. Nec etiam vtar illa remissione; nam per recusum ad mysteria non satisficit, & incredibile est, homines verè sapientes, qualis fuit Stapletonus, trahi aliter posse, quam proprio Marte, suoque ingenio ad sequendas opiniones, & tradendas scriptis, ac libris, praefertimque in materiis tanti momenti.

4849 Ex dictis deducitur contra Paulum Fasseau, doctrinam Mag. Bañes incurrisse notam nouitatis, & à nonnullis ex suis Commagistris priuatè censurâ (quam non approbo) impetitam, & neque gratam, neque in tuto, neque in pace apud omnes extitisse, non exceptis domesticis etiam. De doctrina Molinae fateor, non fuisse gratam, neque in pace apud Bañes, & quosdam alios. Sed diffiteor, & fuisse exhibitam, & censuram in omni Vniuersitate, fuisseque ad Christi Vicarium delatam ab alijs, quam à Bañes, & à quadam parte Venerabilis Dominicanæ Prouinciae Hispaniae, nempe à nonnullis illius Commagistris in Castella veteri; & ex externis à Commagistro Zumel. Ad dilemma Pauli Fasseau iam respondi in *sect. 343.* Deuiatque à veritate, fuisse vbiq; à doctis impetum factum in doctrinam Molinae. Denique quid Theologi Romæ designati censuerint de ea in Congregationibus coram Clemente VIII. & Paulo V. debet sub silentio esse; & siue dicatur aduersos, siue propitios fuisse, fidem non meretur iuxta Decretum Innocentij X. Sufficit Paulum V. auditis attentissime Theologis, & post lentum, materumque examen dimisisse rem indecisam, iussisseque, vt neutra pars qualificaretur, aut censurâ quapiam notaretur. Quidam verò censuerint Theologi ante eas Congregationes, visum satis est ex *sect. 302. vsque ad 309.* ibique constitit, non omnes illos vnanimitè censurasse Molinae partem.

SECTIO CCCXLVIII.

An P. Molina, & praecipui alij Theologi e Societate fateantur, suam doctrinam aduersam esse S. Thomae?

4850 Paulus Fasseau *cap. & p. 2. sect. 1.* rursumque *cap. 7. sect. 1.* contendit, Molinam, & quosdam alios e Nostris fateri id. Afferit primò Molinam dicentem in Concordia ex editione tam Olyssiponenfi, quam Antuerpiensi, *quaest. 14. art. 13. disp. 26. & in Commentarijs ad 1. p. disp. 6.* [D. Thomas 1. p. *quaest. 105. art. 5.* docet, Deum duplici ratione dici operari cum causis secundis. In primis, quia virtutes illis tribuit ad operandum, easque actu conseruat, vt Durandus dicebat. Deinde quia ita eas ad agendum mouet, vt quodammodo formas, & virtutes earum applicet ad Operationem; non secus atque artifex securim applicat ad sciendum. Huius verò rationem reddit, quoniam semper, quando sunt multa agentia inter se ordinata, secundum ita agit virtute primi, vt ab eo ad agendum moueatur. Duo autem sunt, quae mihi difficultatem parant circa doctrinam hanc D. Thomae. Primum est, quod non videam, quidnam sit motus ille, & applicatio in causis secundis, quae Deus illas ad agendum moueat, & applicet. Secundum, quod mihi difficultatem parit, est quia iuxta hanc D. Thomae doctrinam, Deus non concurrit immediatè immediatione suppositi ad actiones, & effectus causarum secundarum, sed solum mediatè, medijs scilicet causis secundis.]

4851 Ceterum quod Molina agnoscat difficultatem in percipienda doctrina S. Thomae, *quaest. illa 105. art. 5.* non est profiteri sui à S. Doctore dissolutionem deliberatam. Passim titubamus in intelligentia Scripturae sacrae, & Conciliorum Ecclesiae. Anne ideo mens nostra, consilium esse est discrepare à doctrina, quam ipsorum esse tandem innotescat? Quavis autem Molina ingenuè fateatur efficaciam apud se primae difficultatis, rejiciatque explicationem Ferraræ, & quoad secundam non approbet, quod ei succumbat idem Ferraræ contra S. Thomae in alijs locis sensum; nihilominus quam circumspexit se gerat erga S. Doctorem Angelicum, ostendit his in verbis: [Quo fit, vt concursus Dei generalis non sit influxus Dei in causam secundam, quasi illa prius eo mota agat, & producat suum effectum; sed sit influxus immediatè cum causa in illius actionem, & effectum. Quidquid autem sit de loco illo paulò antè citato, fortè neque D. Thomas à nobis dissentit. Caietanus namque, qui modum loquendi D. Thomae seruat, ita ad hunc 13. articulum suam, ac D. Thomae sententiam interpretatur, vt profus nobiscum consentiat, vt *disp. 34.* (quae in Antuerpiensi editione est 35. & 11. in Commentarijs ad 1. p.) videbimus.] Qui sic loquitur, non asseuerat discordiam doctrinae S. Thomae à sua, sed dumtaxat sub dubio proponit, & circa vnum tantum S. Doctoris locum; vincitque dubium circa hunc locum interpretatione Caietani, qui inter S. Doctoris Commentatores Princeps meritò habetur. Quapropter

ex superioribus verbis venit potius laudanda reuerentia Molinae erga S. Thomam, & adhaesio ad eius doctrinam.

4852 Affect secundò Falsèau verba hęc Molinae in Concordia ex editione Olyssiponensi, *quest. 14. art. 13. disp. 50.* ex Antuerpiensi *disp. 52.* ex Commentariis in 1. p. *disp. 17.* [Hoc verò, quod ultimo loco diximus, affirmant etiam omnes illi Doctores, quos *disp. præced.* citauimus: dum enim asseuerant, libero arbitrio hoc, vel eius oppositum indifferenter pro innata sibi libertate in futurum eligente, Deum effecturum, vt non aliud ipse ex æternitate præsciuerit, manifestè docent, non ideo res esse futuras, quia Deus id præscit, sed è contrario. In eadem sententia videntur esse ceteri Doctores Scholastici. Quauis, vt verum fatear, contrarium innuere videatur D. Thomas supra *art. 8.* dum exponit, atque in contrarium sensum reducere conatur testimonium Originis mox referendum, quo idem apertè docet.] Ita Molina.

4853 Sed sanè sunt nimis delicati, qui exinde, quòd ille teneat contrarium eius, quod S. Thomas non exprimit, sed innuit; imò non innuit, sed videtur innuere, & in breuissima interpretatione paucorum verborum Originis, inferunt confessionem de sui discrepantia à S. Thoma, huicque illum apertò Marte se opponere. Agit ille de Origene tum in *praallegata disp. tum ad art. 8. præcitatum S. Thomæ*; & prius verba exponit vtrobique, posteriorique sententiam ad eum articulum sequitur in sensu, quo ipse intelligit, ac ceteri Nostri, & cum ipsis ego late *scilicet. 328.* quanquam non in sensu, quo recentes Thomistæ.

4854 Tertio, quia Molina in Concordia ex editionibus Olyssiponensi, atque Antuerpiensi, & ex Commentariis in 1. p. *quest. 23. art. 4. ac 5. disp. 1. memb. 6.* scribit: [Sententia D. Thomæ hoc loco, quæ communior est inter Scholasticos, his duabus conclusionibus continetur: : Eadem sententia est Augustini multis in locis: :] Paulus Falsèau inquit de Molina: [Superciliosè nimis reiecit, & taxatà S. Augustini sententiã, quã ex constitutis contra Pelagianos auxiliis ex se efficacibus, docet prædestinationem fieri ante præuisa merita, addit: Sententiam verò Augustini sequutus est D. Thomas, & post eum plerique Scholasticorum; sicque suam censoriam virgam etiam ad D. Thomam extendit. Hinc colliges, quàm inconstanter dicat in Concordia ex editione Antuerpiensi, *quest. 14. art. 13. disp. 53. membr. 2.* prædefinitiones non esse D. Thomæ cognitã.] Hęc Falsèau non benè allegans loca Molinae, & referens verba, quæ formaliter in ipso non extant; & ideo ego vnum, & alterum suppleni. Oportuisset verò, Falsèau legere Authorem, cui tam grauem manum erat imposuerit. Sed ablique causa imposuit; nam Molinae propria verba præcedunt iudicium, quod fert de relata sententia SS. Augustini, ac Thomæ, & maioris partis præseorum Theologorum: quare ea profertens non reiecit, neque taxat nimis superciliosè sententiam illam. Quam constituisse in auxiliis physice prædeterminantibus ad merita, & in prædestinatione ante hæc præuisa, saltem vt conditionate futura, neutiquam tolerat Molina, sed omninimò explodit in tota illa *disp. 1. ex pag. 313. vsque ad 389.* editionis Antuerpiensis; imò & in tota Concordia. Nec minori conatu, tenensque more

suo admirabili filum consequentiæ negat, inueniri traditas à SS. Augustino & Thoma, veteribusque Theologis prædefinitiones diuinas efficaces antecedenter ad præuisum conditionatè futurum consensum liberum voluntatis creatæ, rejicitque eas *disp. illa 35. ex pag. 239. vsque ad 271.* Antuerpiensis editionis factæ anno 1595. *pag. 252.* dicens, [non reperiri assertas nisi à paucissimis Scholasticis, imò sub eo nomine ante triginta annos fuisse inauditas inter Catholicos.]

4855 At enim, vt magis clarescat, quanta cum veneratione erga S. Thomam, quantaque cum affectione ad eius doctrinam de prædestinatione gerat se Molina, legantur hæc eius verba *ex illa disp. 1. memb. 6. pag. 331. & seqq.* editionis Antuerpiensis, discordantia ab Olyssiponensi in nonnullis, §. *His ita constitutis, pag. 431.* quæ sponte, & candidè correat, aut temperavit Author tum ibi, tam in editione Conchenfi facta anno 1592. Commentariorum ad 1. p. quia monitus fuerat exasperasse aliquos, quorum sententiam discutebat, attribuentem eam SS. Augustino, & Thomæ. Legantur, inquam, hæc Molinae verba: [Nunc ad Augustini, Thomæ, communioemque Scholasticorum de prædestinatione opinionem, sine cuiusmodi auxiliis ex se efficacibus, & sine prædefinitionibus ad actus vniuersim liberi arbitrii, non malos, per concursum Dei ex se efficacem, regrediamur. Sanè, vt ex hæcenus dictis constat, & ex his, quæ in huius materiae progressu subiungemus, erit manifestum, eam sententiam amplectimur. Vtrum autem D. Thomas solum intenderit illud primum, in quo nos eius, communioemque Scholasticorum sententiam libenter amplectimur; an verò etiam hoc secundum alijs iudicent. Cum verò in omnibus cum Doctore S. consentire percipiamus, gratum sanè nobis erit, si quis ita eam exponat, vt solum illud primum, in quo conuenimus, asseruerit. Nos autem quid de D. Thoma hac in parte censeamus, addemus statim, Augustini mentem exponendo: : Dubitandum non est, si ea de re vel Augustinus, vel D. Thomas consulerentur, continuò responsuros, fuisse nihilominus prædestinationem, & reprobationem non sine præuisa illa scientia, habitaque consideratione vltus liberi arbitrii futuri: : Si meum hæc de re iudicium quidquam ponderis habet, suspicor, Augustinum, & D. Thomam (qui Augustini vestigia est sequutus) sua opinione illud primum solum, quod cum communiori Scholasticorum sententia nos libenter amplectimur, intèdisse potissimum: neque aduertit, quantum ad auferendam duritiẽ illam aliam, quam minimè intenderunt, conduceret additio illa, quam nec negarunt, nec negassent, si de ea fuissent consulti: : Quo fit, vt ex hoc capite minus D. Thomæ, quàm Augustino, illud secundum, quod duram reddit illam de prædestinatione opinionem, sit tribuendum. Quin & Augustinus ipse illam etiam expositionem loci Pauli de omnibus vniuersim hominibus, & de voluntate Dei conditionata interdum est amplexatus: : Ex his pater, opinionem de prædestinatione, quoad illud secundum, vt diximus supra, nonnullos eam amplecti, ac defendere, tribuendam non esse Augustino, neque item D. Thomæ, qui Augustini solum est vestigia sequutus, manifesteque affirmat, Deum velle omnes vniuersim homines saluos fieri, si per ipsos non steterit.]

Qui

4856 Qui excerpta hæc legerit, multo magis qui integra in Authore, non poterit ex animi sensu dicere, Molinam fateri sui à S. Thoma defectioem; quin potius non poterit non ipse fateri fidelissimum Molinæ discipulatum, affectum, & conatum erga S. Patris doctrinam. Quæ cum sepe sit profunda, & arcana, magis ingenij vites, vt penetraret, exposcat, agnoscente Ioanne Thomasio in *art. 5. disp. 2. de approbatione eius,* est maxime in hoc puncto de Prædestinatione: ideoque mira nemini debent videri tot Molinae testamenta, vt eam rimetur; neque tot difficultates motæ; totque viæ quæritæ ad has superandas, & ad assequendam tandem pro suo captu mentem S. Doctoris. Optauit id flagrantissimè Molina, adnixusque est indefesso obuere labore. Si S. Thomam non intellexit eo in sensu, quo Bañes, non ideo putandus est fateri sui sciliceturam ab illo, sed ab hoc. Ipsos inter Dominicanos, tam antiquos, quàm recentiores, desideratur vnio, & concordia; multæ diuisiones reperiuntur in eius mente explicanda, vt non reuict prælaudatus Ioannes Thomafius, omnique quotidie tam in Scholis, quàm in libris experimur.

4857 Vbi non tacebo quod hac de re scriptum dedit ad Regem nostrum Catholicum, Prudentemque Philippum I. P. Garcia de Alarcon, Visitator Prouinciæ nostræ Castellane anno 1595. aut sequenti, per manus Reuerendissimi P. Fr. Didaci Yepesij, Hieronymiani, Confessarij Mariæstatis suæ; cum ipse, & Reuerendissimus P. Fr. Ioannes de Villafrañca, Prouincialis Ordinis S. Dominici in Prouincia dicta Hispaniæ, fuissent vocati Madritum causâ procurandæ à Rege pacis inter vtramque Religionem, non parum turbata post Conclusiones defensatas Vallisoletæ anno 1594. tam in Ambrosiano Societatis, quàm in Gregoriano Prædicatorum Collegio, quarum rationem reddidi in *Euentil. 11.* Tunc inter media septem ad pacem profutura, quæ Visitator Alarconius, Regio consultus iussu, litteris mandauit, quintum ordine, satisfaciensque querelæ Magistrî Bañesij, & sociorum de Nostrorum diuisione à S. Thomæ doctrina, istud fuit: [Sequi, & profiteri doctrinam S. Thomæ; sed vt illam sequantur, & profiterentur Thomistæ, cum libertate declarandi, & interpretandi eam, sicut illi, aut grauis aliquis Author declarat, & interpretatur: non conquerendo, aut indignam rem ducendo, si quando quis audierit, aliter eam declarari, quàm huic proprius Magister, cui quilibet insuevit, illam declarare sollicitus fuerit. Cum enim inter Thomistæ graues, & doctos, antiquos, & recentiores manifestè cernatur ingens diuersitas, imò contrarietas opinionum, quarum quique tamen authorem S. Thomam faciunt, obscuriora quædam eius loca in suam sententiam interpretando; quid est, quod cuiquam hodie veretur eo iure vt? Præsertim si quando interpretationis suæ rationem ducat ex aliqua posterioris ætate S. Thomæ Concilij definitione; cui se quammaximè accommodare omnis semper debet Theologia: cum in confesso sit, antiquas veritates nouis Oecumenicarum Synodorum decisionibus magis, magisque in dies euolui, ac conspicuas fieri solere.] Hucusque prudens ille vir de quinto medio. Quod si fuisset adhibitum, tum venerantibus Nostri omnibus interpretationes PP. Dominicanorum, tum his cunctis

patienter saltem audientibus, quas illi proferebant, multa cessassent iurgia, & vtrique tranquillè suo in sensu abundarent ad maiorem amplificationem doctrinæ Magistrî vtriusque communis. [Quod enim solis illis datum sit Angelici Doctoris mysteria noscere, & scrutari,] dictum quidem fuit à Rispoli *lib. 2. de Auxiliis, quest. 1. ante conclus. 1. §. Reliquum est:* sed cui nam fiet credibile? Eo ipso anno, quo Alarconius proponebat medium illud, dicebat Salamanca, & in Mag. Bañesij conspectu Alfonso de Mendoza, Augustinianus: [Equidem, vt fatear ingenue, vix ego in hoc Opere Questionum Quodlibeticarum, vbi à D. Thoma dissentiam, recolo. Thomista enim sum, quanvis non de genere eorum, qui nostrâ tempestate hac se nomenclaturâ insigniunt; nam Sanctum Thomam sequor, aliã tamen viã, quàm ipsum sequantur Thomistæ Neoterici.] Ita in Procemio Mendoza.

4858 Redeo ad Molinam, qui *memb. 7. disp. illius 1.* adhuc magis declarat, quàm longè distet à confessione de defecto à se S. Thoma. Cum enim obiectus fuisset S. Doctor 3. *contra Gentes, cap. 9. ad finem, & 1. p. quest. 23. art. 1. ad 1.* quasi eius sit sententia, Deum determinare omnem actum voluntatis posituum, etiam malum: respondet *pag. 339. & 340.* editionis Antuerpiensis: [Ad id verò, quod ex D. Thoma citatur, dicendum est, nihil tale eis in locis affirmare. Sed cum disputaret, an homines à Deo prædestinentur? atque in contrarium citasset Damasceni testimonium *lib. 2. Fidei Orthodoxæ,* quo affirmat Deum non prædeterminare ea, quæ à nostro arbitrio pendunt; sed merita, & demerita humana esse in nobis, in quantum sumus nostrorum actuum domini per liberum arbitrium; respondet D. Thomas, Damascenum non negare prædestinationem per media supernaturalia à Deo præordinata, quibus præuidet, quem prædestinat, pro sua libertate perueniturum in vitam æternam; sed negare prædeterminationes, quibus necessitas ad hoc, vel illud in particulari volendum, ac sperandum inducatur eo pacto, quo causæ naturales à Deo sunt prædeterminatæ ad vnum. In quo planè nobiscum sentit, explodendas videlicet esse prædefinitiones, quales illas constituunt ij, aduersus quos hoc Opere disputamus, per determinationem, & applicationem voluntatis nostræ à Deo, vt id velit, aut nolit, quod eam velle, aut nolle ipse voluerit: quod planè libertatem à nostra voluntate excludit, ac necessitatem nostro operandi modo inducit. Admittit verò D. Thomas prædefinitiones in sensu, in quo à nobis *quest. 14. art. 13. disp. 53. memb. 2.* constitutæ sunt; neque plus illis locis intendit.] Ita Molina, & firmissimus in contestanda, comprobandaque sui concordia cum doctrina Sancti Thomæ.

4859 Quartò insitit Falsèau; nam Molina in vtraque Concordiæ editione, & in Commentariis *ad 1. p. quest. 22. art. 1. disp. 2. §. Contraria,* inquit: [Quidquid ergo sit de mente D. Thomæ, amplectenda est proculdubio sententia horum Doctorem.] Et inferius §. *Quando,* ait de Sancto Thoma, & Boëtio: [Planè non solum falsum affirmant, sed etiam id adstruunt, quod non dubitarem errorem in Fide appellare.] Insuper in 2. editione Concordiæ, & in *Commentariis ad 1. p. quest. 23. art. 4. & 5. disp. 1. memb. 12.* scribit

ſcribit: [Licet D. Thomæ authoritas grauiſſima ſit, propter eam tamen recedendum non eſſet à noſtra ſententia, tot ſolidiſſimis fundamentis corroborata.]

4860 R. Reſpondeo, adduci ad horrorem incutiendum truncata verba, quaſi contextus videri non poſſet, reconditis Molinæ Operibus in aliqua incantata Bibliotheca, aut in Lunæ globo. Prima, & ſecondæ verba pertinent ad eam quaestionem, vtrum res ſemper aſſequantur ſinem, ad quem ex diuina providentia ordinantur? Narrat primò Molina, opinionem aſſertantem Caietani (adde, Bañeſij, Aluarezij.) Deinde recitat negantem, quam ait eſſe Durandi, Ægidij, Marſilij, Ferrariceniſis, Silueſtri (adde, Capreoli, Nazarij, Gonzalez, Serra, Godoy, Goneti) expreſſeque S. Thomæ de Verit. quaſt. 6. art. 1. & in 1. diſt. 40. quaſt. 1. art. 2. & ad Annibaldum quaſt. vnica, art. 1. proindeque à Caietano aſſerri, S. Doctorem reuocante eam 1. p. & 3. contra Genes, cap. 94. Sed à Silueſtro reſiſti dicente, Caietanum ſolum inter Thomiſtas aſſeruiſſe id de S. Doctore, & à Ferrarieniſi contendi, ipſum non fuiſſe variam, & loca omnia ipſius habere conciliationem commodam. Cùm Molina dixiſſet hæc, amplectitur opinionem negantem, putatam à ſe S. Doctore: quidquid per ſe ſit de Thomiſtarum pugna circa eius mentem. Hic eſt priorum verborum Molinæ planus ſenſus, nullatenus recedens à S. Thomæ doctrina.

4861 Poſteriorum autem ſenſus non minus eſt planus, nec minus accedens ad eandem doctrinam, ſi coniungantur cum antecedentibus, & ſequentibus. Antecedentia ſunt: [Quando ergo D. Thomas, & Boëtius locis citatis; ac quidam alij aſſerunt.] Poſtquæ proponit eorum aliorum explicationem circa diuinæ providentiæ ordinem certum, immobilem, & indiſſolubilem, aſſertum à S. Thoma, & Boëtio, quoad conſequentiam effectus; & de tali explicatione ait: [Planè non ſolum, &c.] Subiicitque poſtea ſuam, & ait: [Atque ad hunc ſenſum accipiendi ſunt D. Thomas, & Boëtius locis citatis.]

4862 Tertius verbiſus hæc ſuccedunt: [Verum tamen eis in locis non aduerſatur D. Thomas.] Quod pergit oſtendere Molina ex pag. 379. uſque ad 381. editionis Antuerpienſis, oſtenderatque q. 23. art. 4. & 5. diſp. 1. memb. 6. §. Vtrum autem, pag. 332. memb. 8. §. Intra priorem, pag. 345. memb. 11. §. Quod ſi nomine, pag. 360. Quapropter tertia verba ſolum ſignificant tuam ſummiſſimam adhaſionem ad eam ſententiam. Quo pari ſenſu dixit memb. illo 6. §. Ex his patet, pag. 333. [Tunc verò, eſto hi duo PP. (Auguſtinus, & Thomas) in eam ſententiam inclinarent, ſaluâ eorum reuerentiâ, quæ illis debetur maxima, quoad illud ſecundum admittenda non eſſet.] Quæ verba procedunt ſub conditione non purificata, vt conſtat ex contextu, & ex adnotatis iam à me in n. 4855. Et ne cui vtraque videantur nimia, etiamſi propoſitio conditionata nihil ponat in eſſe, recolat n. 4251. in ſect. 298.

4863 Hæc ſunt quæ in Molina Paulus Faſſeau, proficiens partim ex Gouero tom. 7. diſp. 6. art. 2. §. 5. pag. 99. obſeruat vt continentia confeſſionem de reſeſſu à S. Thoma, & quæ talia ſunt, vt ad ſuas nouitates ſtabiliendam voluerit Molina Magiſtros Scholarum impetere, & ſupra eos ſapere, & poſt deſpectum SS. PP. præſertim Auguſtini, ac Thomæ, necnon Scholaſticorum aulus fuerit ad eo-

rum magiſterium aſcendere, & iactare ſe eos omnes habiturum diſcipulos, dummodò ſua argumenta eis propoſita fuiſſent. Reſtò huiusmodi reprehenſiones tertiâ quoque paginâ ebullientes in Faſſeau, non vt verborum acerbitati ſimilibus, verbis respondeam, id enim nèque neceſſarium neque opportunum iudico: primò quidem, ac præcipuè, vt ne indirectè quidem à Summi Pontificis voluntate nobis declarata diſcrepare videar: tum etiam vt dicendi, ac diſputandi modeſtiam, Religioſis viris dignam, pro vtrius obſeruem: tum denique quia ſperamus fore vt ipſa veritas, quam ſincerè inquitimus, pro nobis reſpondeat. Refero igitur, ne aliqui fortalle talibus exaggerationibus terreantur, ac credant; ſed lectis ſimul noſtris ſatisfactionibus, conſpiciant pacatè, quàm ſine fundamento dicantur à Faſſeau. Deſumpſi omnia fermè hæc verba ex modeſtiſſimo Suario lib. 2. de Concluſu Dei ad actus ordinis naturalis, c. 6. n. 1. vbi ſynchono Scriptori gemina proferenti in Noſtros ita occurrit.

4864 Eandem Suarium aſſociat Molinæ Paulus Faſſeau, [tum quia diſp. 12. de Fide, ſect. 2. num. 1. dicit, S. Thomam ad Rom. 2. referre ſententiam aſſertantem, aliquando ſufficere ad ſalutem cognitionem naturalem, & non reprobare eam. Quod falſum eſt, & D. Thomæ iniurioſum. Tum quia diſp. 4. de Charit. ſect. 3. num. 2. ſcribit: Hanc veritatem per ſe facilem reddit obſcuram D. Thomas. Aſſociat etiam Vazquium, nam 1. p. diſp. 68. cap. 6. num. 37. impugnando ſolutionem S. Thomæ, habet ad marginem, S. Thomæ eſſugium præcluditur. Et 1. 2. quaſt. 18. in annot. art. 7. inuenit duas difficultates, primam, quod S. Thomas ſibi contradicat: ſecundam, quod doctrina ſit falſa, & vtrique ſuccumbit.]

4865 Sed quod ad Suarij primam attinet, dixit ille, quod Dominicus Soto Dominicanus in 4. Sent. diſt. 1. quaſt. 2. art. 3. [Hic præterea celeberrima illa quaſtio nonnullum locum habet, vtrum ſemper in lege naturæ fuerit vnicuique ad ſalutem neceſſaria fides, quæ per ſupernaturale auxilium donaretur. : : Opinionem negantem D. Thomas viſus eſt ſequi ſuper illud ad Rom. 2. Genes qua legem non habent, naturaliter ea quæ legis ſunt, faciunt; id eſt, per legem naturalem oſtendentem eis quid ſit agendum, licet non excludatur, quin neceſſarium ſit ſpeciale auxilium ad mouendum affectum. Hæc ille in 1. illius loci expoſitione. Quapropter hanc conſequentiam olim ſub dubio deſenſimus in impreſſione 1. Veneta libri noſtri de natura, & gratia, lib. 2. cap. 11. Re tamen poſtea oculatius inſpecta, in impreſſione Pariſienſi, & Salmanticensi ſententiam mutauimus, quam puto eſſe aſſertu neceſſariam.] Ita ibi Sotus, qui & in Epist. ad Rom. capite 1. verſ. 20. & 21. ait, S. Thomam videri cõnnerere eidem ſententiæ: & cap. 2. verſ. 14. ait: [Ob id altera expoſitio eſt Sancti Thomæ (quod ſpectat & Chryſoſtomus) vt naturaliter referatur tantum ad cognitionem, nempe quod idem præſtitit olim Gentibus lumen naturale, quod Iudeis lex, ſcilicet ad diiudicandum inter rectum & prauum; licet in lege ſcripta explicatiora eſſent præcepta, quàm in lege naturæ. Vnde colligit S. Thomas, quod cognitio naturalis ſufficiens erat Gentibus ad oſtendendum quid agendum, iuxta illud Pſalmi: Quis oſtendit nobis bona? Signatum eſt lumen vultus tui ſuper nos. Et ad oſtendendum Deum, quatenus eſt, & quatenus remunerator eſt:

eſt: quam quidem cognitionem naturalem ſatis fuiſſe videtur ſentire ad ſalutem cum ſpeciali auxilio Dei mouenti affectum.]

4866 Nec ſolus Sotus, ſed etiam Canus Dominicanus dixit idem ipſum, quod Suarius; nam in 2. p. Relektionis de Sacramentis, fol. 23. obicit pro ſententia, quam Sotus retractauit: [D. Thomas in Commentariis ſuper Rom. 2. verſ. 14. naturaliter, inquit; id eſt, per legem naturalem, oſtendentem eis quid ſit agendum; & tamen non excluditur gratia ad mouendum affectum. Non ergo exigitur gratia ad mouendum intellectum, vt homo iuſtificetur, ſed per ſolam naturæ rationem poteſt iuſtificari.] Soluit autem obiectionem fol. 26. inquit: [Miror ergo viros doctos hoc teſtimonio Pauli ad Rom. 2. verſ. 4. moueri potuiſſe ad nouam, commentitiamque ſententiam inferendam, dico etiam, Thoma referente.] Sic Canus.

4867 Igitur vel hic, & Sotus dixerunt quid falſum, & iniurioſum S. Thomæ; vel Suarius non dixit, neque Ouedus eum imitatus tract. de Fide, Controu. 1. punct. 2. num. 9. Non ignoro, Baſieſium 2. 2. quaſt. 2. art. 8. dub. 1. col. 414. aggredi in bonum ſenſum interpretari id, quod non reprobatum S. Thomas lect. 3. ſuper verſ. 14. cap. 2. ad Rom. Sed non aliud præſtat, quàm repetere neceſſitatem gratiæ per Chriſtum pro affectu: quam neceſſitatem expreſſerat S. Thomas remouens errorem Pelagianorum, qui dicebant, quod homo per ſua naturalia poterat omnia legis præcepta ſeruare. Difficultas verò conſiſtebat in eo, an etiam requireretur gratia ad cognitionem præuiam, ſeu potiùs in eo, quod S. Thomas non reprobaſſet expoſitionem de non neceſſaria ad ipſam gratia per Chriſtum? Cerrè S. Doctor non reprobatum in illo, ſed tamen in aliis reprobaſſe aduerſit ſedulo Suarius ſuprà, num. 3. Vnde concludo, hunc non ſcripiſſe falſum, neque iniurioſum S. Thomæ; niſi iniurioſum ſit, diſputato puncto aliquo, referre ſententias Patrum, & Theologorum antiquorum circa illud, notareque quid ſenſerint, quid aliquando non reiecerint conceptis verbis.

4868 Dictum ſecundum Suarij eſt potiùs valde honorificum doctrinæ S. Thomæ. Agebat Eximius Doctor de comparatione virtutis miſericordiæ cum virtutibus Theologicis, quoad gradum perfectionis: & cùm docuiſſet, ſuperari ab his illam, idque conſtare; nam per eas immediate coniungimur vltimo fini, earumque obiecta, & actus ſunt perfectiora; opponit loquutionem S. Thomæ 2. 2. quaſt. 30. art. 4. aientis, miſericordiam ſecundum ſe eſſe maximam virtutem; quo cum addito videtur eam præferre charitati, quantum in ordine ad habentem, ſeu ſecundum nos perfectior ſit charitas. Habuit autem tanti hanc S. Thomæ loquutionem, vt vel ex ea ſola reddi obſcuram, ſeu difficilem dixerit veritatem, quæ per ſe clara, ſeu facilis erat; impenditque integram Sectionem in declaratione, cùm tamen alius, qui non eſſet tam cultor S. Doctore, pertranſiret. Quare Faſſeau in aliam occaſionem referret epiphonema, aut ſomma illud: [Præclarum Theologiæ Solis elogiũ, quod clara obſcuret. Verum, vt dicit Chryſoſtomus ſuper Pſalm. 110. qui Solem dicit tenebricoſum, altrum non vituperauit, ſed lux ipſius cæcitas argumentũ protulit.]

4869 Quantum ad Vazquium, marginalis nota de effugio S. Thomæ præcluſo fuit forſan ſui amara. R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I. l.

nentis. Et vt Authoris fuerit, accipi poteſt de S. Thoma, prout intelligebatur à Thomiſtis; nam ipſe Vazquius in num. 44. explicat aliter mentem S. Thomæ de duabus difficultatibus, quas idem agnoſcit in S. Thomæ textu. Non legit Faſſeau hæc, quæ addidit circa primam: [Ego ſanè non aſſequor mentem Doctore S. Si quis tamen eam explicauerit, vt ſibi contraria non ſit, libentiſſimè acquieſcam. Interim tamen exiſtimo, conſequentiam priorem huius articuli veriſſimam eſſe.] Circa ſecundam verò: [Ego ſanè fateor, difficilem eſſe mentem S. Thomæ, nec ſatis hæcenus ab vllò explicatam. Si tamen aliqua expoſitio admittenda eſſet, expoſitio Conradi cæteris præferenda videretur.] Additamenta hæc talia ſunt, vt in perplexitatibus obueniens ſuper textu aliquo Scripturæ Canonice, & cuius veritas infallibilis eſt, eſſi lateat nos, adhiberi ferè poſſent.

4870 Magiſter Canus duarum aliarum difficultatum in textu alio S. Thomæ preſſus anguſtiis dicebat in Relektionibus de Penit. fol. 174. & ſeq. [In hac philoſophandi ratione duæ difficultates occurrunt. Quamobrem, ſi vobis non fuerit ingratum, priorem noſtram reſponſionem (contrariam ſcilicet S. Thomæ) interim teneamus.] In Relektionibus de Sacramentis, fol. 42. de quadam difficultate aiebat. [Quanvis D. Thomas vtrumlibet probabile exiſtinauerit, nunquam ego tamen eam potui opinionem inducere, &c.] Fol. 14. [Argumentum, quo D. Thomas vtitur pro illa opinione ſuadenda, conſentaneum, & congruum eſt, non demonſtratum: congruentia verò argumenta, ſi ad vnum reſecentur, ferè reperiuntur infirma.] Fol. 113. & 114. Relektionum de Penit. [D. Thomas expreſſè tenet, ſolas circumſtantias, quæ ſpeciem mutant, eſſe conſentendas. Equidem in re vehementer ambigua non mihi ſatisfacerem, ſi ſolas circumſtantias, quæ mutant ſpeciem, explicarem.]

4871 Vltimè ſol. 57. & 58. [Non ambigo, D. Thomam in hac ſententia eſſe, quæ amplectitur partem aſſertantem huius controuerſiæ, an de poenitentia virtute ſit peculiare præceptum? In qua Præceptor meus olim Fr. Franciſcus Victoria, vir noſtræ ætate litteris, ingenio, religioneque clariffimus, partem negatiuam tenuit. Addidit verò in huius rei confirmationem præter ea, quæ fecimus, alia quædam argumenta, quæ quoniam homo ingenioſus, & doctus eſſe videbat infirma, aſſeruit tandem in hanc opinionem ſe venire, eâ potiſſimum cauſâ, atque ratione, quod nulla in contrarium eſſet, cui non poſſet facile ſatiſſeri. Vt colligere inde in promptu liceat, hominis erudiſſimi modeſtiam pariter, & ingenium. Nihil enim pertinaciter, pugnacique contentione defendere ſolebat, ſed ſuam interim propriam, priuatamque ſententiam liberè tueri, eandem poſtea ſimili libertate retractaturus, ſi melior forſitan opinionis aduerſæ ratio ſuccurreret. Hac verò ingenij ſui mirâ & beatâ facilitate, Scholæ noſtræ, hoc eſt D. Thomæ, prudentiſſimus habebatur Interpret. Et quidem æquus libero iudicio, nulla eiſmodi adſtriçtus neceſſitate, vt, vellet, nollet, certa ſibi eſſet tuenda ſententia. Huius nos clariffimi viri veſtigii inhaerentes, in nullius verba iurauimus; nec apud nos tantum opinio præiudicata poteſt, vt etiam ſine ratione valeat authoritas; ſed noſtrum iudicium adhibentes,

adhibentes, alienum non niſi cauſa cognita ſequimur. Argumenta quidem, tamenſi docti hominis, & copioſi, & nihil prætereuntis eorum, quæ pro ea cauſa dici poſſent; nunquam tamen ita me mouerunt, ut eis reſponderi poſſe diſſiderem. Auctoritas autem tanta planè me mouebat, niſi ego opponerem non minore D. Thomæ. Rationes etiam quodammodo mihi videntur firmiores.] Hæc ex Cano.

4872 Quibus ſi cætera à me obſernata in eiufdem libris de locis Theologicis, & in ſui Magiſtri Viſitationis Operibus, & in aliorum Dominicanorum, qui Molinam, Suarium, & Vazquium præiuerunt, aggregarem, conficerem integrum tomum, & luce meridiana clariùs conſpiceretur, tres eos Theologos noſtros impares non fuiſſe Dominicanis anterioribus, & coætaneis, in cultu erga doctrinam S. Thomæ, neque in ea ſequenda. Et cum ego, lætitanſ prælaudatos Dominicanos, videam quod & Vazquius 1. p. diſp. 3. cap. 4. num. 4. [Ex Schola S. Thomæ præclaros viros, eius doctrinæ acerrimos propugnatores, ſcripta illius mirum in modum illuſtraſſe, Caietanum dico, Franciſcum Viſcotiam, Dominicum Sotum, Melchiorem Canum; nihilominus nullam iniuriam Doctori S. irrogaviſſe, cum interdum maturo conſilio, & debita modèſtia viſionis aliquam futuram non probarunt. Nec enim Doctorem Angelicum de ſua doctrina ab aliis amplectenda aliud iudicium habuiſſe crediderunt, quam Auguſtinus de ſua habuit lib. de Bono perſeu. cap. 21. & Ep. 19.] Non minùs noſco, læcto ipſo Vazquio, nec non Suario, ac Molina, ſiquando (quod rara eſt) deſectant à doctrina Sancti Thomæ, præſtare id maturo conſilio, & debita reuerentiâ. Quoad puncta verò præcipua de hac Controverſia, ſibi perſuaſerunt contrarium non fuiſſe Sanctum Doctorem. Quod & ego ex Sectione 318. ad hanc uſque conatus ſum comprobare.

SECTIO CCCXLIX.

Doctor Seraphicus S. Bonaventura non refragatur doctrina de Scientia Media.

373 Refragari putat Faſſeau cap. 4. p. 2. ſect. 7. ex num. 247. quia in 1. diſtinctione 38. articulo primo, quaſtione ſecunda, docet, Dei præſcientiam non cauſari à rebus: & ad illud Origenis, quia aliquid eſt futurum, ideo ſcitur à Deo, reſpondet, id non eſſe verum ſecundum rationem inferendi, & dicendi. Ibidem art. & quaſt. 2. ait, Divina cognitio non habet certitudinem à re, quia ab ipſa nec cauſatur, nec oritur. Quæ deſtrunt Scientiam Mediam. Diſt. etiam 39. articulo ſecundo, de ideis per decretum determinatis, ſcribit: Deus omnium ideas habet præſentes, & ſimul per quas cognofcit res futuras ita certitudinaliter, ſicuti ſi eſſent præſentes. Item tradit, Deum cognofcere res futuras in ſua præſentialitate in æternitate.

Sed hæc fruſtrâ allegantur contra doctrinam noſtram. Nam primi loci verba ſunt: Cauſa accipitur ſecundum triplicem modum, ſcilicet ſecundum rationem eſſendi, & ſecundum rationem inferendi, & ſecundum rationem dicendi. Dico ergo, quod ſecundum rationem eſſendi præſcientia poteſt eſſe cauſa aliquorum præſentium, licet non omnino; ſed nullo modo eſt conuerſo. Secundum rationem inferendi ſunt mutuò cauſa, quia mutuò antecedunt, & conſequentur, & antecedens eſt cauſa conſequentis. Secundum rationem dicendi futurum eſt cauſa præſcientia, & non eſt conuerſo. Nam præſcientia dicitur ſcientia ante rem. Conſtat ergo, quod importat ordinem ad poſteriora, & quod ſi ſcitur eſſe ſemper præſens, eſſet ſcientia, ſed non præſcientia. Nam hoc, quod præſcientia dicitur, venit ex futuritate rei. Et ſic intelligit Origenes. Quibus cum verbis nos conuenimus, primo quantum ad id, quod ſcientia ſimpliciter intelligentiæ ſit verè, & propriè cauſa bonorum operum, quæ à voluntate creata ſunt, non autem malorum. Secundò quantum ad id, quod neque ea bona opera, neque quæpiam aliud ſit ſcientiæ illius cauſa, danſque eſſe illi. Tertio, quantum ad id, quod mutuò illatio valeat ex ſcientia viſionis ad rem futuram, & ex re futura ad ſcientiam viſionis. Quarto, quantum ad id, quod ſecundum dicendi rationem futurum ſit cauſa ſcientiæ viſionis, & non vice verſa. Aſſerimus enim idem ipſum, ſed aliquantò magis explicantes, in quo conſiſtat futurum contingens, & liberum voluntatis create eſſe ſcientiæ viſionis prius rationem dicendi. Ac ſanè niſi hæc prioritas, & intelligentia Origenis ad meum nomen à S. Bonaventura reuocetur, non videtur ſuperſeſſe alius ſenſus, quam noſtra expoſitionis. Et ut ſuperſit, non qui ſit ſcientiæ viſionis cauſantis efficienter, qui ſolus poſſet eſſe propitius Thomiſtis.

4875 Secundi loci verba non obijcerentur, ſi antecedentia, & ſequentia fuiſſent conſiderata. [Quoddam eſt dictum de præterito (ita S. Bonaventura) quod non dependet, ſed connotat veritatem circa illud futurum; ſicut ſi dicatur, Deus præſcivit hoc futurum. Quia enim Dei ſcientia eſt ſolum reſpectu veri, id connotat veritatem circa illud dictum futurum; ſed quoniam divina cognitio non habet certitudinem à re, quia ab ipſa nec cauſatur, nec oritur, ideo ab illa non dependet, & propterea falli non poteſt, quavis connotet futurum. Unde in præſcientia hæc duo dicuntur, ſcilicet actus diuine cognitionis, & hunc neceſſarium eſſe eſſe, ſive fuiſſe; & ordinatio futuri ad illum actum: & hæc ordinatio futuri ad illum actum non eſt neceſſaria, & indicanda eſt contingentia in totali dicto, non ratione totalitatis, ſive principalis ſignificati, ſed connotati. Et ſi ponatur Deum non præſcivire aliquid, quod præſcivit, poteſt, & debet intelligi non per remotionem principalis ſignificati, ſed ipſius connotati, ſive illius ordinis ipſius temporalis ad æternum, qui quidem eſt contingens ratione alterius, ſcilicet temporalis. Contingentia ergo eſt in totali dicto, quia connotat, aliquid eſſe verum de futuro, quod quidem eſt contingens. Hæc, & plura alia S. Bonaventura, ut declarer, diuinam de re contingenter futura præſcientiam ſecundum ſuam

ſuam entitatem, ſeu actum entitatum eſſe quid neceſſarium, & non contingens, habereque certitudinem, & infallibilitatem, quanvis obiectum non ſit futurum, niſi contingenter, quia ab ipſo non cauſatur, neque oritur; ſed tamen ſecundum denominationem, & connotationem eſſe contingentem, & deſectibilem in Deo. S. Bonaventura ſic docens, in quo conſiſtat contingentia diuine præſcientiæ de futuris contingentiſ abſolutis, quanam, rogo, ratione deſtruat eam, quæ eſt de conditionaliſ? Multi ex Noſtris eodem modo cogitant de conſtitutione præſcientiæ vtriuſque; & qui vtramque cenſent conſiſtere in formalitate intellectui diuino intrinſeca, quæ ab eo poterit abeſſe, nullatenus affirmant, cauſari, oriturque à re futura.

4876 Si S. Bonaventura diceret, præſcientiam de re abſolutè futura contingenter, ac liberè conſtitui per decretum liberum antecedenter efficaci, exiſtens in voluntate diuina, vel neceſſariò requirere illud; tunc rectè contra nos citaretur. Si enuntiaſſet, contingentia non gaudere in ſeipſis veritate determinata, allegaretur aliqua cum ſpecie. Aſt nihil tale dicit, quin potius quaſtione prima, ad 3. ſcribit: Ad illud, quod obijciunt de præſcito, quod verum eſt; & ſi verum eſt, neceſſariò eſt: dicendum, quod iſtam rationem facit Philoſophus ad oſtendendum, quod in futuris non eſt veritas, & eſt ſophiſtica. Nam quando dicitur: Omne, quod eſt, quando eſt, neceſſariò eſt; intelligitur de eo, quod ponit aliquid in actu circa ſuppoſitum, quod ex quo poſitum eſt, impoſſibile eſt non eſſe poſitum; ſed verum de futuro nihil ponit circa ſubiectum, quia non eſt verum pro præſenti, ſed ſolum pro futuro; & ideo nulla eſt neceſſitas, neque ſimpliciter, neque ut nunc, quia nihil ponit, ut nunc. Sic ibi. Quid? Quod S. Bonaventura quaſt. illa 2. in argumentis, ſed contra, ponit eam regulam, ſeu axioma: Si Antecedens boni Conſequentiæ eſt neceſſarium, & Conſequentis: & ſi Conſequentis non eſt neceſſarium, nec Antecedens. Iſtud autem antiquum ſcitum Philoſophicum, ac Theologicum eſt noſtrum firmiſſimum præſidium contra prædeterminationem à Deo, ſive extrinſecam, ſive intrinſecam ad actus liberos nobis, ut viſum eſt ſect. 215. & 317. videbiturque in aliis ibi ad notatis.

4877 In tertio loco S. Bonaventuram loqui de ideis actuum noſtrorum contingentium, & liberorum, determinatis per decretum præuicè efficaci, ſupponitur omnino gratis. De decreto nullum eſt verbum ibi, neque in diſt. 35. quæ tota diſtinetur in elucidandis diuinis ideis. Num in tertio loco tradidit, necne S. Bonaventura futurorum in æternitate præſentiam, qualis placet Thomiſtis modernis? anceps eſt. Demus tradidit. Quid inde? Tunc diſcurrendum eſſet, ſicut circa S. Thomam in ſect. 324.

4878 Ultra ſuperiora loca adducit Faſſeau pro phyſica prædeterminatione, quartum ex 2. Sent. diſtinctione 25. part. 2. articulo primo, quaſtione quinta, ubi S. Bonaventura inquit: Voluntas induci poteſt ab agente creato; mutari verò ab alio non poteſt, niſi ab agente increato; cogi verò ab alio non poteſt. Quintum ibidem ad 1. 2. 3. Quod enim dicitur in Scriptura, Deum voluntatem hominis compellere, trahere, & ad quodcumque R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

voluerit inclinare, ſicut oſtendunt illa tres prima authoritates; hoc intelligitur, non quia voluntatem cogat, ſed quia voluntatem creatam non ſolum inducit, ſicut agens creatum, vel increatum; verum etiam immutat, immittendo affectiones varias: in qua immiſſione non eſt coactio pro eo quod ita voluntariè volo illud, quod Deus immittit, ſicut illud, quod ex me ipſo volo; & ſi aliquid volo, volens volo, non inuitus, & ita in volendo ad nihil compellor. Sextum ex diſt. 26. art. unico, quaſt. 6. Neceſſe eſt, liberum arbitrium à gratia moueri, & excitari. Ab ipſa enim gratia operante præuenitur, & à cooperante ad opera meritoria eleuatur; ita quod reſpectu operis meritorij gratia eſt ſicut principalis motrix, & voluntas ſicut pedilequa. Septimum ibidem: Sicut lumen non ſolum operatur cum aère, ſed etiam operatur in ipſum aèrem ratione continuationis cum ſuo fonte: ſic & gratia non ſolum operatur cum libero arbitrio, ſed etiam operatur in liberum arbitrium, & liberum arbitrium mouet. Octauum ibidem ad 1. Quod voluntas ſeiſſam moueat, non obſtat, imò conſonat ei, quod dicitur, quod mouetur per gratiam. Sicut enim voluntas mouet ſeiſſam ad opera naturalia, ſic adiuta per gratiam mouet ſeiſſam ad opera meritoria. Vel Deus per gratiam mouet voluntatem; nec tamen hoc voluntati repugnat, quia voluntas vult ſic moueri à Deo. Unde ſic mouetur à Deo, quod mouetur etiam à ſeiſſa; & ideo omne opus meritorium attribuitur gratiæ, & libero arbitrio.

4879 Ad quartum, & quintum reſpondeo, S. Bonaventuram per voluntatis creatæ à Deo mutationem ſignificare piæ, & ſanctas inſpirationes indeliberatas, quibus à Deo productis in nobis ſine nobis, ipſe mouet voluntatem, ut ſubinde determinet ſe ad deliberatas. Ad ſextum, nos non negamus, gratiam eſſe principalem motricem, & voluntatem eſſe pedilequam; ſed affirmamus, gratiam ita mouere principaliter voluntatem noſtram, & ita hanc ſequi motionem illius, ut illa non prædeterminet phyſicè hanc ad ſequendum, neque huius ſequela inferatur cauſaliter determinatiue ab illa. Ad ſeptimum concedimus, gratiam operari in liberum arbitrium, mouereque illud tum per inſpirationes intellectus, & inſpirationes voluntatis; tum confortando, & eleuando illud ad opera ſalutaria. Ad octauum dicimus, cum gratia ita moueat voluntatem noſtram, ut hæc ſe etiam moueat; ita illam mouere hanc, ut hanc non præmoueat determinatiue. Quare pro prædeterminatione phyſica nihil valent hæc loca.

4880 Et eam, quæ ſit ad materialem actionem peccati inſiciatur S. Bonaventura in 2. diſt. 37. art. & quaſtione prima, ad 6. dicens: Verum eſt, quod Deus eſt principale mouens ad actionem ſubſtratum peccato: aramen non ſequitur ex hoc, quod excitet liberum arbitrium ad faciendum illam operationem; excitatio enim dicit aliquem effectum gratiæ, præuenientem ipſam voluntatem. Hæc autem requiritur in bonis meritoriis. In aliis verò operibus indifferentibus, vel etiam malis non eſt niſi ſola cooperatio diuina virtutis, quæ exiſtens in creatura præſentialiter, eſſentialiter, & potentialiter, ſicut conſeruat eam in eſſendo, ſic adiuvat in operando: propter quod conceditur ei eſſe cooperatio, non præuentio, vel ſubſequentia.

ſubſequuntio. En quanto conatu Doctor Seraphicus negat, Deum excitare ad actionem peccaminofam, cum tamen ſupponat excitare ad honeſtam. Ergo multò magis recularer prædeterminare phyſicè ad actionem peccaminofam. Id enim plus eſſet, ſiquidem idem omnino ſit excitare, & inducere voluntatem: inducere autem eſt iuxta S. Bonaventuram in 2. diſt. 25. art. 1. quaest. 5. *quando aliqua perſuaſio fit, quâ diſponitur, ut ad aliquod appetibile inclinetur.* Nec ſolum inſiciatur S. Bonaventura excitationem à Deo ad actionem peccaminofam, ſed etiam ad indifferentem; proindeque detrectaret etiam prædeterminationem phyſicam ad hanc. Nec nomine excitationis ad actionem honeſtam ſignificat motionem, quæ ſolum ſit moralis, alioqui non agnouiflet niſi motionem moralem in gratia: quod gratum Thomiſtis non erit.

4881 Et profectò illa verba: *In aliis operibus indifferentibus, vel etiam malis, non eſt niſi ſola operatio diuina virtutis; & illa: Propter quod conceditur ibi eſſe cooperatio, non præuentio, vel ſubſequutio; ſatis denotant, S. Doctorem fateri concurſum phyſicum Dei immediatum, & proximum erga materiale peccati, ſed diſtiteri omne aliud præuium à Deo immillum, mouens, inclinanteque quomodocumque erga illud. Ex quibus præclare maſent euolutiones tentate à Falſeau, & ab Incognito cap. 7. pag. 94. ac 95. De teſtimoniis aliis S. Bonaventuræ pro ſcientia diuina futurorum contingentium conditionatorum voluntatis creatæ, illiſque facilè potentibus expendi ſic, ut ea ſcientia ſit Media iuxta S. Doctoris mentem, legatur Martinonus diſp. 11. de Deo, ſect. 10. n. 106. poſt Ruyzium diſp. 67. de Scientia Dei, ſect. 4.*

SECTIO CCCL.

Contrarius non eſt doctrina de Scientia Media Vdalricus de Argentina.

4882 **I**S Doctor lib. 2. *Summa Theologia*, apud Carthuſianum in 1. diſt. 37. quaest. 1. inquit: [Deus eſt cauſa immediata non ſolum creationis, conſervationiſque rerum, ſed & cuiuſlibet operis creaturæ; & cum hoc etiam eſt cauſa mediata efficiens per inſtrumentum.] Et inferius: [Duplitter dicitur aliquis operari per aliud, ſeu alio mediante. Primò, ſicut per inſtrumentum, ſicque Deus immediatè operatur, in quantum per ſuam præſentiam eſt in rebus. Vnde ſic eſt operans principale, & medium illud eſt ſecundarium operans. Secundò, mediante virtute alterius. Et ita in quolibet ordine cauſarum cauſa prima ſola eſt cauſa immediata, quoniam propria cauſat virtute; & alia, non niſi virtute participatà ab illa.] Cum igitur Vdalricus adſtruat mediationem ſuppoſitorum, & virtutum, admittit conſequenter concurſum præuium. Ita inferit Falſeau capite ſexto, ſectione prima, numero 197. Inferitque benè de concurſu prævio, quo cauſa prima producat, & conſeruet virtutem cauſæ ſecundæ. Aſt de alio concurſu prævio in operationem cauſæ ſecundæ non

rectè inferit, neque vllum eſt fundamentum in Vdalrico.

4883 Secundò inquit Vdalricus relatus ab eodem Carthuſiano in 2. diſtinctione 38. quaestione prima. [Præſcientia Dei ſignificat ſcientiam eius in ordine ad futura. Ideo ſicut duplex eſt Dei ſcientia, ſcilicet ſimplicis notitiæ, & approbationis, ſic dupliciter ordinatur præſcientia ad futura. Si enim ſignificet ordinem ſcientiæ ſimplicis notitiæ ad illud futurum, quod Deus ſolum tali ſcientiâ nouit, hoc non eſt niſi malum. Nam quauis ſimplici notitiâ ſciat etiam omnia, quæ facere poteſt, nec faciet, cum iſta non ſint futura; ideo non ſignificatur ibi niſi ordo durationis, quia ſcientia Dei duratione æternitatis præcedit mala futura, & non ſignificatur ibi ordo cauſæ ad cauſatum. Si verò ſignificet ordinem ſcientiæ Dei beneplaciti ad illa futura, quæ tali ſcientiâ nouit Deus, ſic præſcientia non ſolum dicit ordinem durationis, ſed etiam cauſæ ad cauſatum, quia talis ſcientia eſt cauſa ſcitorum. Quod verò aſſerit Origenes, non propterea aliquid venit, quia Deus ſcit illud, intelligendum eſt de malis tantum.] Quibus verbis opinari aliter, ac nos, de modo, quo ſcientia Dei eſt cauſa rerum, opponit Falſeau. Sed non video aliam diuerſitatem, niſi quantum ad verborum Origenis interpretationem reſtringentem ea ad culpæ mala; cum tamen Origenes vniuerſim loquatur, ut oſtendi in ſect. 328. In cæteris non fatir Vdalricus de ſcientia intuitiua, & viſionis, ſed de ſimplicis intelligentiæ, ut rerum cauſa, cui reſpectu bonorum adiungatur beneplacitum diuinæ voluntatis, proindeque fauet nobis.

4884 Tertio Vdalricus ab eodem Carthuſiano tranſcriptus quaest. 2. tradit, cauſalitatem primæ cauſæ recipi à cauſis ſecundis iuxta ſuæ modum naturæ. Et diſt. 40. quaest. 1. proſiſitum Dei eſſe efficaci, & immutabilem cauſam eorum, quorum eſt; præſcientiamque Dei habere principium, ſcilicet proſiſitum Dei. Et diſt. 41. quaest. 1. prædeterminationem eſſe ante præuiſa merita perſonalia, ut & reprobationem ante præuiſa demerita.

4885 Mirari eſt, talia arripit aduerſus noſtram doctrinam. Quod enim dicat Vdalricus: [Effectus exiſtens ab aliqua prima cauſa, mediantibus cauſis ſecundis, ſequitur proximarum diſpoſitionem cauſarum magis, quam primæ cauſæ, quia cauſalitas primæ cauſæ attingit effectum mediantibus cauſis ſecundis, ac proximis, quæ cauſalitatem illam recipiunt ſecundum ſuæ naturæ modum;] non eſt docere influxum à cauſa prima phyſicè impreſſum, & præuium ad influxum ſecundarum; ſed eum, qui ſimultaneus ſit, & modificatus influxu ſecundarum, ſiue propriè, ſiue impropiè in his recipiatur. Patetque, hunc eſſe Vdalrici ſenſum, quoniam inquit: [Effectus exiſtens ab aliqua prima cauſa, mediantibus cauſis ſecundis.] Quare non loquitur de ſola cauſa prima, quæ eſt Deus, ſed etiam de aliis primis, ſeu ſuperioribus; hæ autem non imprimunt phyſicè influxum prædeterminatiuumque inferioribus, v. g. Sol terræ ad productionem plantarum.

4886 Quod ruruſ dicat Vdalricus: [Cum proſiſitum Dei ſit ipſemet Deus, prædeterminatione quæ eſt proſiſitum miſerendi, eſt ipſe Deus prædeſtinans;

prædeſtinans; atque ſecundum rationem intelligendi deſignat relationem operationis, & obiecti ad inticem; illamque relationem creaturæ, ut eſt in Deo ad hanc operationem, ſeu ad actualem prædeſtinationem, loquutio deſignat paſſiue, cum quis dicitur prædeſtinari. Et quia proſiſitum Dei efficax eſt, & immutabilis cauſa eorum, quorum eſt, idcirco in nomine prædeſtinationis connotatur effectus gratiæ, & gloriæ conſequuturæ; ſignificatum verò nominis nihil dicit niſi diuinam eſſentiam;] nihil contra nos profert. An nos vel ſomniamus, prædeſtinationem non eſſe proſiſitum diuinum efficaci miſerendi, aut non eſſe immutabilem cauſam effectuum gratiæ, & gloriæ? Circa modum tantum, quo vtrumque eſt, verſatur quaestio inter Theologos.

4887 Quod iterum dicat Vdalricus: [Deſtinare æquiuocum eſt, quia primò deſignat proponere. Secundò ſignificat mittere, ſicque communitur ſumitur. Prædeſtinatio verò ſecundum vtramque ſignificationem ſumitur, quoniam quantum ad Deum prædeſtinantem, eſt proponere ſuum deſtinatum ſaluare. Sed quantum ad directionem prædeſtinati in finem vltimum, ſic prædeſtinatio iſta eſt miſſio eius in finem ſaluificum, ſecundum quod in diuina præſcientia notus eſt; ſicque præſcientia iſta habet principium, ſcilicet proſiſitum Dei; & medium, utpote gratiam; finem quoque, id eſt æternam ſalutem. Vnde prædeſtinatio iſta ab æternitate incipiens dirigitur per omne tempus vitæ iſtius ruruſ in æternitatem;] neutiquam ob eſt nobis: nam præſcientiam habere principium, quod ſit proſiſitum Dei, non aliud eſt, quam præſcientiam eſſe coniunctam decreto efficaci conferendi media gratiæ, quibus prædeſtinatus conſequatur infallibiliter finem gloriæ à Deo intentum. Hinc verò quidnam contra nos? Imò potiùs hinc colligi poteſt cum Aldreto tom. 2. in 1. p. diſp. 28. ſect. 8. num. 7. prædeſtinationem ſupponere ſcientiam Mediam.

4888 Quod denique ſentiat Vdalricus, prædeſtinationem adultorum eſſe ante abſolutè præuiſa merita perſonalia, memoratur impertinenter; dummodò enim prædeſtinationem præceat Scientia Media, num quæ viſionis eſt de meritis, præcedat etiam, vel non niſi ſubſequatur? vitrò, citròque controuertitur à Profeſſoribus Scientiæ Mediæ, ſicut & à Thomiſtis modernis, reſpectu ſaltem prædeſtinationis ſumptæ pro æterno Dei decreto exequentiuo.

4889 De Vdalrico, quatenus denegauerit prædeterminationem ad materiale peccati, extat monumentum inſigne in eodem Carthuſiano diſtinctione 40. quaest. 3. Scribit namque: [Obduratio in Scripturis interdum attribuitur Deo ratione reprobationis, quæ eſt in Deo reprobande iniquos, & induratos, quos dicitur indurare gratiam non impartiendo. Sed ex hoc ſequi videtur, quod quauis Deus non ſit cauſa huius mali per ſe, ſit tamen cauſa per accidens, remouendo prohibens, id eſt ſubtrahendo gratiam iam habitam à quibuſdam. Quia ſecundum Philoſophum 8. *Phyſ.* id, quod remouet obſtaculum motus, mouet per accidens. Et quod ſit ſaltem occaſio culpæ, non largiendo gratiam iuſtificationis, quia occaſio eſt, ex cuius abſentia aliquid ſit. Et hoc in voluntariis re-

R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med.* Pars 11.

putatur pro cauſa, quia tam reus eſt qui omittit, ſicut qui committit; & qui occaſionem dat damni, dainnum intuliſſe videtur. Ad hoc reſpondemus, quod in obduratione ſunt duo. Vnum eſt actus voluntatis pertinaciter inharrentis malitiæ, & huius Deus non eſt cauſa per ſe, neque per accidens, neque occaſio, ſed voluntas deſiciens. Aliud eſt ſubtractio gratiæ, quæ ſubtractio poteſt conſiderari ut pœna peccati, & ita Deus eſt cauſa eius per ſe: poteſt etiam conderari ut cauſa, ſiue occaſio culpæ frequentis in eo, cui ſubtracta eſt gratia; & ita non eſt à Deo, ſed à voluntate peruerſa.] Ita Vdalricus.

4890 Reſpondet Falſeau, ipſum loqui de actu malo, ut malo: quâ ſub ratione à Deo non prædeterminari certiffimum eſt in Thomiſtarum Schola. Eodem modo reſpondet Incognitus cap. 12. pag. 132. & ſeq. addens, S. Thomam 1. 2. quaest. 79. art. 3. in corp. habere eadem ſerè verba. Et ſic quidem eſt; nam Angelicus Doctor ibi inquit: *Excacatio, & obduratio duo importat. Quorum vnum eſt motus animi humani inharrentis malo, & auerſi à diuino lumine; & quantum ad hoc Deus non eſt cauſa excacationis, ſicut non eſt cauſa peccati. Aliud autem eſt ſubtractio gratiæ, ex qua ſequitur, quod mens diuinitus non illuminetur ad rectè videndum; & cor hominis non emolliatur ad rectè viuendum; & quantum ad hoc Deus eſt cauſa excacationis, & obdurationis.* Sed hæc Angelici Doctoris verba robur addunt eis aliis Vdalrici, Dominicani, ac diſcipuli etiam B. Alberti Magni. Vtraque procedunt de actu penes ſuam materiale entitatem; nam vocant *actum voluntatis pertinaciter inharrentis malitiæ, motum animi humani inharrentis malo, & auerſi à diuino lumine.* Quæ nomina quadrant malo actui ſecundum ſuam entitatem materiale, & non penes formalem malitiam, ſeu non ut malo formaliter, ſi malitia peccati commiſſionis conſiſtat in priuatione. Quâ ſub hypothefi materialis entitatis peccati commiſſionis, in quo homo ſit obduratus, quidnam aliud erit, quam actus voluntatis pertinaciter inharrentis malitiæ, quauis motus animi humani inharrentis malo? Si autem conſiſtat in poſitiuo ea malitia, virgebit magis interrogatio. Præterè S. Thomam in verbis adductis, tum in eis aliis ex 1. Sent. diſt. 40. quaest. 4. art. 2. in corp. *Obduratio dicitur quandoque actus voluntatis obſtinata in malum, cui pertinaciter adheret: & ſic conſtat, quod obdurationis cauſa non eſt Deus, ſed homo; ſicut nec alicuius actus peccati, in quantum diſformis eſt: diſtinguit inter peccati commiſſionis actum, & peccatum ut tale; inter actum voluntatis obſtinatæ in malum, & peccati actum, ut diſformis eſt; docetque, ſub neutra ratione Deum eſſe cauſam. Iam ſi Deus phyſicè prædeterminet ad materiale entitatem actus peccaminofi, qui ſtabit doctrina S. Thomæ & Vdalrici, quod Deus non eſt cauſa per ſe, neque per accidens, neque occaſio actus voluntatis creatæ pertinaciter inharrentis malitiæ? Si nauque voluntas non determinet Omnipotentæ diuinæ concurſum phyſicum ad eum actum, ſed potiùs Deus de ſe, præniè, & affectiue determinet voluntatis concurſum, non apparet, quomodò Deus non tantum ſit occaſio, non tantum ſit cauſa per accidens, ſed etiam cauſa per ſe*

præſati actus. Omitto, decretum diuinum de gratiæ iuſtificantis ſubtractione fore intelligendum pro eo ſigno, quo Deus impiam incompoſibilem cum eadem gratiâ præuiam determinationem ad talem actum, proindeque in ſigno antecedenti huius exiſtentiam. Quo igitur pacto ſubtractio gratiæ erit (vt ait Vdalricus) poena actus vt iam exiſtentis, & vt à voluntate iam elicitæ?

SECTIO CCCLI.

An Henricus Gandaueniſis?

4891 **P**aulo Faſſeau *cap. 4. p. & ſect. 2. num. 92.* videtur eſſe nobis aduerſus. Primò, nam *quodlib. 4. quaſt. 19. litt. P*, pronuntiat: [Bona voluntas Dei præcedit bonam voluntatem noſtram.] Ita quidem pronuntiat, & cum S. Auguſtino ſuper *Yſalmum 5.* dicente: *Sanctificatio conceditur iuſtis. Sed vt iuſtificentur, præcedit vocatio, quæ non eſt meritorium, ſed gratiæ Dei. Omnes enim peccauerunt, & egent gloriâ Dei. Quos enim vocauit, hos & iuſtificauit: quos autem iuſtificauit, hos & gloriſicauit. Quia ergo vocatio non meritorium noſtrorum, ſed beneuolentiæ & miſericordiæ Dei eſt, ſubiicit dicens: Domine, vt ſento bona voluntatis tuæ coronasti nos. Bona enim voluntas Dei præcedit bonam voluntatem noſtram, vt peccatores vocet in penitentiam. Ambo loquuntur de bona Dei voluntate præcedente bonam noſtram, quatenus [ad hanc prima gratiâ auxiliariæ non habet in nobis cauſam meritoriam vllam omninò, quia gratis data condonat peccata, & præcedit primum motum liberi arbitrii meritorium.] Hæc Henricus; hæc ſe nos cum ipſo, cum S. Auguſtino, cumque vniuerſa Eccleſia Catholica.*

4892 Secundò, quia *quodlib. 14. quaſt. 1.* tractat, vtrum agens ſecundarium, agens in virtute primarij, habeat in ſe virtutem illius manſuam? Ancepsque manet in vtramque partem de ſecundis agentibus creatis reſpectu increati. Ita etiam eſt; quin tamen vllum ſit in ea quaſtione verbum de ſecundis agentibus liberis. Et vt ad hæc etiam extenderetur ſermo, reſtabat oſtendere ex Henrico, eam virtutem manſuam eſſe prædeterminationem phyſicè ad actus liberos, vt de ſimili virtute indicata alicubi à Sancto Thoma dicebam in *Enchir. 17.* & 1. parte huius Operis.

4893 Tertiò, quoniam *quodlib. 4. quaſt. 18. litt. L*, ſtatuit, [omnem diuinam actionem, ſiue operationem, determinantem connotatum aliquod ex parte creaturæ, in quantum connotat temporale, dependere & à Deo, & ab ipſo temporali; & ex parte ipſius Dei immutabilem eſſe, & neceſſariam, quia non eſt niſi ipſa diuina eſſentia, & nullam habet cauſam, ſiue rationem aliam à ſe ipſa: ex parte verd connotati contingentem eſſe, & mutabilem; licet nunquam mutabitur. Quia diuina ſapientia totum decurſum vniuerſe creaturæ ſecundum modum quo ſe habitura eſt, quantumcunque cauſaliter ex parte creaturæ, non poteſt ignorare, & ita non prouidere ſingula ſecundum modum, quo ventura, in ſe ipſa tan-

quam in arce, & cauſa prima exemplari omnium, quæ ſunt.] Hæc optimè Henricus, quæ negari non poſſunt à Catholico vllò. Modus, quo immutabilitas, & infallibilitas Dei in ſuis decretis efficacibus componatur cum actuum noſtrorum contingentia, libertate, & mutabilitate, eſt ſub litigio.

Et in iſto digna ſunt notatu præcedentia Henrici verba: [Prædeſtinatio, quando eſt reſpectu alicuius, non eſt ipſius ſolius in ſe, & abſolutè, ſed cum tota coordinatione omnium aliorum effectuum, vel non effectuum, qui ordinantur ad illum. Itaque ſicut prædeſtinatum fuit, quod Paulus conuerteretur, ita ſimul præuiſum fuit, quod non priùs occideretur. Itaque poſſunt ſtare ſimul, quod præuiſum eſſet, eum non occidi; & prædeſtinatum, ipſum ante mortem conuerſi. Si ergo potuit occidi, potuit & non conuerſi, & ſimpliciter, & abſolutè potuit effectus prædeſtinationis impediri, ratione quâ effectus, licet non ſimul ſub ratione, quâ prædeſtinatus. Quemadmodum ille, quem video ſtare, potuit ceidiſſe tempore illo, quo ſtetit, licet non ſub ratione, quâ viſus eſt ſtare: vt ſicut non ſunt poſſibilia ſimul & coniunctim, quod ego videam aliquem ſtare, & quod tempore, quo video eum ſtare, corruat; ſic eſt impoſſibile, quod prædeſtinatum, eo modo, quo prædeſtinatum eſt euenire, non eueniat. Abſolutè tamen, & diuiſim prædeſtinatum potuit non euenire, vt erat prædeſtinatum, & ſimiliter non prædeſtinari. Quod quidem poſſe ad variabilitatem contingit ex parte effectus, non prædeſtinantis.] Talia ſunt hæc verba, vt intelligi nequeant, niſi prædeſtinatio ad gloriam vt coronam ſupponat præſcientiam abſolutam, vel ſaltem conditionatam omnium aliorum requiſitorum ad gloriam prædeſtinatam. Comparatioque cum viſione oculari rei contingentis indicat ſatis, prædeſtinationem non importare ex parte Dei quid, quod ſit omninò præuiè cauſaliter efficaci. Videatur Henricus in *4. 19. ſeq.*

Et non abeat inexpenſus is ſinis quaſtionis: 4895 [Quando dicimus, rationem prædeſtinationis eſſe in prædeſtinato, non ponimus illam rationem ipſius actus prædeſtinationis, ſecundum id, quod eſt in Deo, quaſi Deus propter illud prædeſtinet, & illud ſit Deo cauſa prædeſtinandi. Abſit; tunc enim temporale aliquo modo eſſet cauſa æterni. Sed ponimus illam rationem ipſius effectus prædeſtinationis, quoad receptionem eius in ſubiecto, & per hoc ipſius diuinæ actionis, vt tali effectus procedente ab ipſo determinatur qui temporalis eſt; & ſecundum hoc non eſt cauſa, niſi temporalis, ſecundum prædictum modum.] Quæ verba, niſi deſteſcant in aliquod prædeſtinationis meritum congruum ex viribus naturæ, quod nobis placere non poſſet, denotabunt determinationem per vires gratiæ exercitam à voluntate noſtra in actu ſalutari, & præſuppoſitam à decreto diuino prædeſtinatio ad gloria præmium.

Hiſuper idem Henricus *quodlib. 12. quaſt. 26.* 4896 *litt. H.* ſcribit: [Licet principium voluntatis ſit ab intellectu, & volitio cauſetur à bono apprehenſo, non tamen hoc eſt, ſicut ex cauſa, propter quam ſic; ſed ſolummodò ſicut ex cauſa, ſine qua non, quia vt à cauſa, propter quam ſic, non mouetur voluntas ab aliquo ad actum volendi, neque actuatur niſi à ſe ipſa, vt non ſolum dicamus,

dicamus, voluntatem eſſe dominam ſupra ſuam actionem in quibuſdam, ſed in omnibus à principio vſque in ſinem.] Quibus verbis excludit pro actibus liberis voluntatis noſtræ quamcunque aliam cauſam, propter quam ſic, ideſt cauſam determinantem ad eorum exiſtentiam; illa enim ſola determinat, vt exiſtant, ſicque à ſe ſola actuatur, & proinde illa ſola eſt cauſa, propter quam ſic, licet interueniant aliæ cauſæ, ſine quibus non, ſeu influentes phyſicè, ſed determinatæ ab illa.

4897 Eodem ſenſu addit *litt. K.* [Voluntas ſeipſa per ſe ipſam exit in actum volendi, tam ſinem, quam ea, quæ ſunt ad ſinem, abſque omni alia diſpoſitione, ſeu motione exiſtente, ſeu præcedente in ea. Talem enim diſpoſitionem, ſeu motionem non requirit ad hoc, quod exeat in actum volendi, neque à ſe ipſa agente illam, neque à quocumque agente alio. Imò prima motio voluntatis non eſt niſi volitio, quam habet à ſe, non ab alio, neque etiam à Deo; licet hoc videatur ſentire Anſelmus de Caſu Diaboli: quod nullo modo veritatem habere poteſt, ſicut aliàs declarauit: aut ſi veritatem aliquam habet, quod ſcilicet prima motio voluntatis non eſt ab ipſa voluntate, ſed à Deo; hoc non eſt, niſi quia voluntas non à ſe, ſed à Deo habet naturalem vim, quam mouet.] Horum verborum prior pars manifeſta eſt contra quamcunque entitatem, quæ ſuperaddita, & impreſſa voluntati creatæ præcedat actum liberum cum determinatione ad eum cauſandum: totaque quaſtionis doctrina dirigitur aduerſus eiuſmodi entitatem. In poſteriori parte tangit Henricus difficultatem diſcuſſam à S. Thoma *1. 2. quaſt. 9. art. 6.* de prima ſinis volitione, an voluntas creatæ moueat ſe omnino liberè ad eam, vel moueatur à Deo ſpecialiter cum neceſſitate, ſaltem quoad ſpecificationem? Quo in puncto parum ad præſens atinet, quid ſentiat Henricus diſcote, vel concors S. Anſelmo.

4898 Et quantum ad primam partem, extat in quaſtione *11. quodlib. 13.* fuſiſſima eius confirmatio; proponiturque ibi *litt. L*, argumentum, quod nunc eſt aded celebre, ſcilicet: [Indeterminatum non exit in actum, niſi per determinationem factam in ipſo.] Et reſpondet Henricus: [Hoc non eſt verum, niſi de indeterminato, quod non habet vim ſeipſum determinandi. Reſeruatâ autem hac vi determinandi ſeipſam in voluntate, in qua conſiſtit libertas arbitrii, non multum curamus, &c.] Sic Henricus, qui initio quaſtionis animaduertent, [non excludi à ſe actionem Dei, qui eſt generalis motor in qualibet actione omnis creaturæ: & hoc in eliciendo ipſum actum, non ſolum in dando vim, quâ actus elicitur.

4899 Eiuſdem primæ partis doctrinam ſapit in *quodlib. 12. quaſt. 27.* quæ eſt, [an ad liberum arbitrium voluntatis ſufficiat, quod ipſa potuit impedire, ne de neceſſitate actuaretur ab alio?] Vbi *litt. N.* Henricus reſert de aliquibus Theologis [non plus tribuere homini de libero arbitrio ſuper actus volendi, & non volendi, vitioſos, & virtuoſos, niſi vt tales actus dicantur fieri in voluntate ex neceſſitate obiecti apprehenſi per intellectum, tanquam agentis proximi; qui tamen dicuntur fieri ex vi liberi arbitrii tanquam agentis primi, cuius in poteſtate fuit extiſſe, vel non extiſſe talem apprehenſionem.]

Sed eos repudiat dicens: [Quod reuera non ſufficit; ſecundum enim hunc modum omnia opera naturæ poſſunt dici fieri ex libero arbitrio, quia ſunt à libero arbitrio Dei primi mouentis, determinantis naturas ad ſua opera. Imò ad hoc, quod aliquid dicatur eſſe verè ex libero arbitrio, oportet quod ſit à libero arbitrio, vt à mouente primo (ſcilicet determinante ſeſe,) & ſic voluntas eſt domina ſuorum omnium actuum ab initio vſque in ſinem incluſiue, ita quod nihil aliud à ſe operetur aliquam actionem volendi, aut nolendi in ipſa, nempe determinando.] Et paulò poſt *litt. O.* [Licet poſſet impediri actio voluntatis ſecundum illos, quia potuit aliquid eſſe factum, quo factò non fuiſſet; illa tamen dicenda eſt ſimpliciter eſſe ex neceſſitate, & non ex libero arbitrio, poſtquam ſtante ſua cauſa proxima, nullo modo poſſet per liberum arbitrium voluntatis impediri.] Huculque Henricus, quo clariùs nullus ex Noſtris expoſuit indeterminatorem, quâ gaudere debet voluntas creata, vt actus, quem eliciat, ſit ei immediatè, ac formaliter liber.

Egerat Henricus *quodlib. 1. quaſt. 16.* de eodem argumento, & inter alia dixerat paulò antè *litt. V.* [Fleſcitur voluntas per ſe ipſam ſolam; & ad bonum ratione ſuæ libertatis naturalis, quæ eſt bona creaturæ Dei. Quod dico non excludendo primum motorem dirigentem omne agens, tam naturale, quam voluntarium, in ſuum finem; ſine cuius virtute, & directione nihil ageret ſua propriâ actione. Fleſcitur etiam per ipſam omninò ſolam ad malum ratione naturæ defectibilitatis, quæ eſt ex nihilo: per quam poteſt deficere, & in nihilum naturæ, quod eſt corruptio; & in nihilum culpæ, quod eſt malum, & peccatum.] En, ſaluo concurſu phyſico ſimultaneo Dei ad bonum, & ad materiale mali moralis, ſaluæque diuerſitate inter concurſum ad vnum, & ad aliud, negat ſolemnis Doctor præuiam à Deo determinationem ad vnumque. Repetitque id *quodlib. 3. quaſt. 17. litt. G.* inquit: [Si conſideretur liberum arbitrium in ſecundo reſpectu, ideſt in quantum reſpicit obiectum, vt terminum eius; ſic dico, quod voluntas dicitur libera, quia indifferens ad diuerſa, & contraria, ſine omni determinatione reſtringente ipſam ad alterum eorum.

Quibus, & cæteris aliis adductis ſi attendere voluiſſet Faſſeau, deſtituiſſet, credo, ab interpretationibus tam violentis, quam per ſe dignoſcer iam Lector quiſque, & ideo eas non recito. Non poterit autem, ni fallor, temperare ſibi à riſu, ſi audiat ſequentes perplexitates Incogniti, *cap. 8. Vanitatis, pag. 96. & 97.* circa priora verba ex Henrico tranſcripta in *num. 4896.* [Quid Henricus intelligat per cauſam, propter quam ſic, non liquet. Cæterum, ſi per iſta verba excludat omnem cauſam, etiam primam, errat grauiter in noſtra, & Moliniſtarum ſententia, qui negare non poſſunt, quin cauſa prima voluntatem creatam moueat, & ipſius actum cauſet. Si ſolum reſicit alias cauſas ſecundas, ipſi conſentiant omnes Thomiſtæ. Et circa poſteriora, numero 4897. [Allerere, quod prima volitio voluntatis non ſit à Deo, eſt erroneum, & hæreticum; adeoque verba iſta nudè, & crudè ſumpta, non minùs Moliniſtas tangunt, quam Thomiſtas, à Catholici eſſe voluerunt. Suſpico tamen, aliqua eſſe in Gandauo, quæ mentem ipſius explicent.

plicent, & catholicam reddant: tacentur tamen, seu omittuntur à Philalete, quòd aliquid in speciem adducat contra Thomistas; quæ tamen ex æquo ad Molinistas spectant, vel verius ad neutros attinent; quia, vt sonant, erronea sunt, & hæretica, dicente Scriptura Isaïæ 26. *Omnia opera nostra operatus es in nobis, Domine.*] Ita Incognitus, cui scribenti apud Duacum in Belgio sarius fuisset, & facile quærere Quodlibeta Henrici à Gandauo in Belgio, euolvereque ea, ne se exponeret risui talia dicens.

SECTIO CCCLII.

An subtilis Doctor Scotus?

4902. **A**ffirmat Fasseau *cap. 4. p. 2. sect. 11. ex numero 261. usque ad 263.* confirmatque confessione Molinæ *1. p. quest. 14. art. 13. disp. 9. §. Eteor, disput. 11. §. Scotus, disputatione 15. §. Etiam si Scotus, & Fonseca lib. 6. Metaphys. quest. 4. sect. 6.* quos non sine fundamento videtur tribuere Scoto prædeterminationem physicam, ait; conueniuntque de minori reuerentia Molinæ erga Scotum. Sed notat, vt & Incognitus *cap. 9. pag. 112. & 113.* se abstrahere, an Scotus doceat prædeterminationem intrinsecam, vel tantum extrinsecam, consistentem in voluntatis incretate decreto inferente determinationem creatæ?

4903. Circa hæc vniuersum dico, Scoti Opera omnia non fuisse ætate Molinæ, & Fonzecæ tam familiaria, quam nunc; & quæ tunc præ manibus erant, vix potuisse legi ob editionum in characteribus obcuritatem; tuncque defuisse Interpretes, qui loca vna cum aliis conferrent, & ex vniis alia elucidarent. Vnde factum fuit, vt multæ sententiæ adscriberentur Scoto alienæ ab eius mente; & multæ, quas tentando, aut relinquendo in medio, proponchar, acciperentur tanquam assertæ. Iam insignes Scotistæ incubuerunt magis Doctoris sui illustrationi, fugaruntque nebulas, ex quibus allegabatur pro pluribus opinionibus, quas modò noscimus non venisse in eius mentem, aut non prolatas definitiue. Omitto, Molinæ confessionem vix ad propositum conducere, nisi in *disputatione 15. §. Etiam si Scotus*: & de reuerentia erga Scotum non egerit admonitione Iesuitas, qui cum venerantur, & Iesuitant tanquam vnum è Summatibus Theologiæ, quanquam non vt Scriptorem Canonicum, à quo recedere non liceat in his, quæ de Fide Catholica non sunt, aut de firmo, & fixo Theologorum consensu.

4904. Ac sanè Scotum præluxisse Nostris, ceu fulgentissimum sydus, compluribus in punctis, indubitabile est. In primis in *4. disp. & questione 1. in respons. ad vltimum, seu numero 34.* videtur Molinæ *disputatione 11. §. Ad primam argumentum*, fauere sibi, inquiens: [Causam secundam, idest quæ habet formam actiuam, in esse quieto agere in virtute alterius, non est recipere tunc aliquid

ab illo altero, sed tantum habere ordinem inferiorem ad illud alterum agens in suo ordine simul. Ex hoc patet, quòd causæ primæ in causam secundam propriè dictam, quando similiter agunt, non est influentia noua, quæ sit creatio alicuius inhærentis causæ secundæ; sed influentia ibi est effectum communem.] Ad quorum verborum marginem notat Antonius Hiquæus, [ea esse contra prædeterminationem physicam, quam vbique rejicit Scotus.]

Respondet Fasseau, hæc non militate contra prædeterminationem extrinsecam, consistentem in decreto diuino; neque contra intrinsecam, receptam transeunter, per modumque intentionis. Quod satis indicat Scotus, dum dicit, illam influentiam esse ordinem causarum in agendo: at concursus simultaneus non facit ordinem, cum non faciat prius, & posterius, sed simul. Conuenio quoad primum. Sed secundo, quod sit quomodocumque intrinsecè impressum, & præuidè determinationum ad actionem causæ secundæ, repugnant verba, & contextus, necnon discrimen intentum ab Scoto ad instrumentum recipiens formam actiuam in motione. Indicium nullum est; nam in agendo ordo, de quo Scotus loquitur, attribuitur ab ipso ratione maioris independentiæ, & vniuersalitati cuiilibet causæ superiori respectu inferioris, cum qua simul agit, vt Soli respectu terræ, cum qua efficit principalis plantam; nec tamen Sol imprimit terræ motionem transeuntem, habentemque se per modum intentionis. Vnde eidem doctrinæ insistens in *4. disp. 43. num. 11.* inquit: [Influentia illa non est aliquid absolutum, receptum in causa secunda; quia tunc causa secunda per illud receptum posset agere sine causa prima, cuius influentiam recipit, quia iam habet in se totum illud, propter quod indiget actione causæ primæ; quod inconueniens est. Ergo influentia causæ superioris respectu inferioris non est aliquid receptum in causa inferiori. Vnde est tantummodò ordo eius in causando ad causam superiorem, continuè, quantum est de se, coagentem. Non ergo erit alia influentia, sicut nec alius ordo causæ superioris ad inferiorem.] Sic Doctor subtilis, cuius argumento ab inconuenienti de non requisito concursu simultaneo Omnipotentis cum causis secundis, si in his ab ea causetur prædeterminatio physica, non semel sum vsus.

Deinde in *4. disp. 49. quest. 6. numero 11.* ait Scotus: [Nulla est causa intrinseca in voluntate Michaëlis nunc beati, per quam excludatur potentia ad peccandum pro aliis, in sensu diuisionis. Non est autem causa intrinseca prohibens istam potentiam omnino reduci ad actum; sed per causam extrinsecam est impossibilis potentia illa propinqua ad peccandum, videlicet per voluntatem Dei præuenientem illam voluntatem, vt semper continuet actum fruendi, & ita nunquam possit potentiam suam remotam non fruendi, vel peccandi reducere ad actum. Siquidem nunquam causa secunda, præuenta à causa superiori, agente ad vnum oppositum, potest potentia propinqua exire in aliud oppositum.]

Demonstrat

4907. **D**emonstrat Fasseau, se non vidisse in Scoto verba hæc, cum respondet primò, cum loqui de causa superiori necessaria, sufficienter mouente, à qua necessariò mouente causa secunda mota, necessariò mouet. Secundò, si loquatur de causa superiori libera, intelligere iuxta sua principia per potentiam propinquam, potentiam consequentem, quæ etiam affectus gratiæ congruæ Molinistarum, non potest oppositum. Nam primam, & secundam responfionem repellunt euidenter integra Scoti verba, quæ sunt de Deo liberè volente, & causante; dirigunturque ad probandum, voluntatem Archangeli Michaëlis beati præuentam Dei decreto efficaci, seu prædeterminatione extrinseca ad vnum oppositum, nempe ad operationem rectam, non habere potentiam propinquam, & proximam ad aliud oppositum, nempe ad operationem prauam; sed tantum habere potentiam remotam, & in sensu diuiso à tali prædeterminatione. Sicque Scotus adstruit impeccabilitatem ab extrinseco in beatis Angelis, & hominibus, non requirens impeccabilitatem aliam, quæ sit ab intrinseco. Nos autem ex eodem principio contendimus ab absurdo contra Thomistas, fore vt viatoris voluntas à Deo præuenta decreto prædeterminatio ad actum præceptum contritionis, v.g. non haberet potentiam proximam ad oppositum, proindeque vt absolute, ac simpliciter peccare nequiret. Contendimus etiam ab absurdo, potentiam peccandi in eo viatore fore tantum talem, qualem declarat Scotus in Michaële beato, dicens immediate antea: [Beatus est impeccabilis in sensu compositionis; hoc est, non potest simul esse beatus, & peccare. Sed in sensu diuisionis, quo manens Beatus non habeat potentiam, & possibilitatem ad peccandum, potest intelligi dupliciter, vel per aliquid sibi intrinsecum, quod excludit potentiam talem; vel per causam extrinsecam, quod excludit potentiam propinquam ab illo. V. g. etsi habens visum habeat potentiam intrinsecam videndi quocumque corpus, tamen potest per aliquam causam extrinsecam fieri perpetuò impossibilis ad videndum de potentia propinqua, vt pote si illa causa faciat perpetuam distantiam visus ab illo corpore; sicut si esset obstaculum perpetuum inter cælum Empyreum, & oculum damnati, ille oculus non posset videre cælum Empyreum, loquendo de potentia propinqua, & hoc per causam extrinsecam prohibentem perpetuò. Posset tamen videre potentia remotà, & intrinsecà, ita quod nulla esset causa intrinseca impossibilitatis.] Hæc Scotus, hæc & nos obijciamus de hominis viatoris ad contritionem extrinsecè prædeterminati potentia ad peccandum pro instanti, quo ad eam est prædeterminatus. Cui prædeterminationi extrinsecæ si accederet intrinseca, quidni præterea accederet intrinseca causa impossibilitatis peccandi illo in instanti?

4908. **R**eplicabis cum Fasseau ex eodem Scoto dicente ibidem, *num. 15.* [Contra naturam voluntatis creatæ est determinari in suo ordine; & nihil aliud primò repugnat sibi: sed ex consequenti est contra naturam eius determinari à causa inferiori, quia tunc non esset superior. Non est autem contra eius naturam determinari à causa superiori, quia cum hoc stat, quod sit causa in suo ordine. Contra, si causa superior determinat: ergo voluntas in suo ordine cau-

fandi determinatur. Ergo in suo ordine causandi non est contingens. Respondeo, propter determinationem eius in suo ordine est æqualis contingentia; sed quod effectus, qui prouenit ab ipsa, & aliis, non omninò contingenter prouenit ex contingentia eius, hoc est, quia alia causa prior est determinata ad illum effectum.] Præuidit replicam Hiquæus, & in scholio notauit: [Disputat Scotus, & resoluit, quare determinatio causæ superioris non tollat contingentiam simpliciter effectus; quæ tamen tolleretur, si voluntas ab habitu, aliòve sibi intrinseco ita determinaretur ad vnum, vt non posset, sensu compositionis, in oppositum; sed non dicit, manere voluntatem simpliciter liberam (scilicet quoad specificationem, & exercitium) etiam quando à superiori causa determinata est; quia oppositum expressè ait *num. 11.* & alibi sæpe; sed tantum ait, eam posse sic determinari à causa prima, non ab vlla causa secunda.]

Expenfio loco Scoti consonat alius in *4. disp. 4909. 17. quest. unica*, quæ est, an in Christo fuerint duæ voluntates? Et pro negante parte proponit rationem hanc in *num. 1.* [Omnia voluntas est domina sui actus. Sed si in Christo essent duæ voluntates, altera non esset voluntas, quia non esset domina sui actus. Probo, quia illa potentia non est domina sui actus, quæ sequitur motum alterius potentie; quia sic sequi, non est dominari suo actui, sed subdi alteri, respectu sui actus. Sed si fuit in Christo voluntas creata, illa sequitur motum voluntatis incretate Verbi, quia Verbum egit actionem naturæ humanæ. Igitur non fuit voluntas. Ergo, & c.] Huic rationi sic it obuiam in *num. 5.* [Voluntas in Christo ita liberè elicit, & dominatur actui suo, sicut voluntas mea suo, quia Deus non operatur ad operationem illam, nisi voluntate liberè agente, & determinante se ad operandum; & tunc Deus operatur cum ea. Licet tamen illic non sit prima libertas, & dominium, sed in voluntate Dei, quæ non habet causam aliam operantem cum ea ad actum suum; sed tamen est ibi tanta, quanta potest esse in creatura.] En Scotus vincit argumentum, quod Monothelitas innodauit, vt in Christi voluntate humana negarent actus liberos, quibus ipsa efficaciter se, & potentias sibi subiectas exerceret; non enim allequebantur, quomodò in Christo posset euitari pugna, contrarietasque cogitationum, & effectuum efficacium, si diuina voluntas ex vna parte, & humana ex alia liberè efficaciter decernerent. Tam antiqua, & operosa est difficultas conciliandi libertatem diuinam cum humana! Sed Scotus in Christo conciliat, quatenus Deus non operatur ad liberam operationem voluntatis humanæ Christi, nisi hac determinante se prius electiue ad operandum; suppositaque tali in eligendo prioritate, tunc Deus simul effectiue operatur eandem liberam operationem. Quæ attentio ad determinationem voluntatis humanæ Christi, vt pro eius liberis actibus adiungat Deus simultaneum suum concursum cum ea, traditur ab Scoto conuenienter ad nostram sententiam. Si enim putaret Deum, inconsultà determinatione electiua voluntatis humanæ Christi, decernere efficaciter actus ipsius liberos, satis haberet tradere attentionem ad efficaciam voluntatis diuinæ. Non abfimiliter S. Thomas *3. p. quest. 18. art. 13.*

art. 1. ad 2. ſuperavit argumentum illud, cum dixit: *Sic humana natura in Chriſto fuit instrumentum diuinitatis, vt moueretur per propriam voluntatem*; id est, per ſuam determinationem electiuam, ad quam Diuinitas attenderet.

4910 Quantum autem curauit Scotus, ne ad actus liberos voluntatis creatæ præcederet aliunde determinatio, nusquam magis palam fecit, quam in 2. dist. 25. *quest. unica, num. 22.* scribens: [Nihil aliud à voluntate est causa totalis volitionis in voluntate. Vna ratio præter prædictas est ista: Aliquid euenit in rebus contingenter. Et voco contingenter euenire, euitabiliter euenire: aliter si omnia inenitabiliter euenirent, non oporteret conſilari, neque negotiari, vt dicit Aristoteles 1. *Periberm.* Quæro ergo illud quod contingenter euenit, vnde, vel à qua causa eueniat? Non à causa determinata, quia pro illo instanti, pro quo est sic determinata, effectus non potest euenire contingenter. Ergo à causa indeterminata ad alterutrum oppositorum. Aut ergo illa causa potest seipsam determinare contingenter ad vnum illorum, cum non possit ad vtrumque simul, sicut dicit Aristoteles 9. *Metaph.* de potentia rationali: vel non potest se determinare, sed aliud determinat ipsam ad vnum illorum? Si potest seipsam determinare ad vnum illorum contingenter, vel non inenitabiliter, habetur propositum. Si ab alio determinatur ad vnum illorum; vel ergo necessariò, vel contingenter? Si necessariò, effectus euenit inenitabiliter. Si determinans, contingenter, & euitabiliter ad vnum illorum determinat, ita quod possit determinare id aliud, tale determinans non potest esse, nisi voluntas, quia omnis causa naturalis actiua est determinata ad vnum effectum; vel si causa naturalis est indeterminata, non potest seipsam, nec aliam determinare.]

4911 Horum verborum paucis lectis, pronunciauit Fasseau, planum esse, Scotum agere de determinatione formali, & totali, qualis est in rebus naturalibus; non autem de effectiua, quia loquitur de determinatione, quæ non compatitur, vt voluntas se determinet. Sed determinatio effectiua hoc compatitur, imò facit. Si omnia iustitiam oculis Fasseau, vidisset, Scotum remouere à voluntate creatæ contingenter, euitabiliter, & liberè agente præuiam ad vnum oppositorum determinationem, siue effectiua, causalisque, siue quouis alio nomine vocetur: & Scotus non attribuisse, præuiam à Deo ad vnum præ alio determinationis effectiua, causalisque compositionem cum determinatione formali electiua à voluntate creatæ ad vnum præ alio. Talem compositionem Scotus nequidem insinuat; eaque stare non posset cum suo ibi discursu, neque cum germanis aliis in 1. dist. 39. *quest. unica, numer. 15. usque ad 23.* cuius scholium appositum ab Hugone Cabello, & Ioanne Poncio in fauorem Scientiæ Mediæ consulat curiosus Lector. Et quoad actus liberos prauos repudiat clarissimè illam compositionem Scotus in 2. dist. 37. *quest. 2. numer. 14.* vt agnoscent iidem Cabellus, & Poncius in scholio, citatis aliis præclatis Scriptoribus Scoti.

4912 De quo hæc sint satis, cum possem aduocare complura alia. Vnde etſi Scientiæ Mediæ doctrinam non omnes Franciscani fateantur sui esse Doctoris; tamen pauciores numero non sunt, qui scriptis, viuæque voce dicunt. Et quantum ad

prædeterminationem physicam, intrinsecamque voluntati creatæ, vix vnum reperies, qui suo Coryphæo contrariam esse non clamet. In S. Iacobi Venerabili admodum Prouincia, cuius caput est Salmanticense Monasterium, regulari obseruantia, & sapientiâ antiquorum, ac recentium Professorum Theologiæ, Scriptorumque nulli alteri totius Ordinis Seraphici secundum, quotquot in præsentiarum docent, suis cohonestant Lecturis opinionem de Scientiâ Mediâ, vt audiui à R. P. Fr. Laurentio de la Barrera, Primario in eodem Conuentu, nunc Prælectore, viroque florentis ingenij, & non vulgaris eruditionis. Quod autem ait Fasseau supra, & cap. 5. *num. 268.* omnes Scotistas vno ore respicere Scientiam Mediâ; quodque Incognitus, transfugam fuisse Hugonem Cabellum ab eorum Scholis; idemque Fasseau in secundo loco, *num. 278.* Ioannem Poncium, etſi S. Francisci filium, non esse Scoti discipulum; fidem non comparabit vel apud tyrones in Theologia.

SECTIO CCCLIII.

An Durandus à S. Portiano?

4913 Quem asserit Fasseau cap. 6. *sect. 1. num. 298.* aduersari nobis. Primò, quia in 1. dist. 38. *questione 3. num. 10.* docet, totam cognitionem, quam habet Deus de futuris contingentibus, esse per eorum causam, scilicet per notitiam suæ essentia; sicque admittit decreta ex se efficacia, & rejicit Scientiam Mediâ. Secundò, *nam dist. 41. quest. 2. tradit*, non fieri prædestinationem ob præuisa merita.

4914 Verumtamen hæc iudicia sunt omnino insufficientia. Primum quidem; nam ex eo, quod essentia diuina sit obiectum primarium, motuum, & formale cognoscendi futura contingentia, & libera voluntatis creatæ, sub hypothese quod illa sint futura, Deo volente, vel permittente, neutiquam in Dei voluntate inferuntur decreta antecedenter efficacia erga illa, & in quibus illa cognoscantur à Deo; neque inferuntur quidpiam aliud nocens Scientiæ Mediæ. Nullam ibi, neque alibi mentionem talium decretorum facit Durandus. Et in dist. 37. *quest. 1. numer. 8. & 9.* non nisi voluntatem inclinantem vocat causam, quæ interuenit, cum Deus scientiâ dirigente exequitur aliquid, cuius est verè, & propriè causa. Secundum etiam, quia nisi ex Durando probetur, prædestinationem ad gloriam vt coronam, esse ante præuisa merita conditionatè futura per gratiæ auxilia, quòd ille doceat, esse ante præuisa merita absolutè futura, nihil obest communi causæ Scholæ Societatis, vt iam sæpe monui, vt & sæpe extenuaui primum iudicium.

4915 Porò multa sunt in Durando, quæ Nostris fauorem præstulerunt. Vt primò, quod in 2. dist. 24. *quest. 2. num. 22.* dicat: [Ille, in cuius potestate est applicare, vel non applicare actuum passiuo, & impedire applicationem, quæ posset fieri ab altero, habet in libertate sua actum sequentem, & maximè si potest applicare actuum, secundum aliam, & aliam rationem actus. Sed per intellectum & voluntatem, in quibus consistit liberum arbitrium, habet homo potestatem applicandi, vel non applicandi

ea, quæ agunt intellectiõnem, vel volitionem; & secundum aliam, & aliam rationem boni, vel mali appetibilis, vel respuibilis; & impedire applicationem, quæ fieret per alium. Ergo per intellectum, & voluntatem, vt habent actiuitatem respectu exercitij actus, applicando actiua passiuo, vel in posse applicare, vel applicationem impedire, habemus libertatem respectu actuum nostrorum sequentium.] Sic Durandus. Atqui si admittatur prædeterminatio, homo prædeterminatus ad volitionem carebit proximâ potestate non applicandi ea, quæ agunt volitionem; carebitque potestate proximâ impediendi applicationem, quæ per prædeterminationem fiat à Deo ad eandem volitionem.

4916 Secundò, quòd in 1. dist. 47. *quest. 1. num. 6.* dicat: [Nihil potest fieri contra beneplaciti diuini voluntatem consequentem, quia illud quod est volitum voluntate consequente, est volitum simpliciter, quod semper impletur. Sed nihil dicitur fieri contra voluntatem, nisi quando non impletur quod est volitum fieri, vel non fieri. Ergo nihil potest fieri contra voluntatem consequentem. Potest tamen aliquid fieri præter eam, quia aliqua sunt, de quibus nullo modo est voluntas consequens, vt fiant, vel non fiant, sicut sunt mala culpæ. Non enim vult Deus, mala fieri, quia iam auctor esset malorum. Nec rursus vult, non fieri, quia nullo modo fierent. Et ideo nullo modo talia fiunt, secundum voluntatem diuinam, neque contra voluntatem, sed præter voluntatem. Et idem fortè diceret aliquis de quibusdam bonis, quæ fiunt merè à libero arbitrio; sed non de omnibus, quia bona, quæ fiunt à prædestinatis, & eos quoquo modo iuuant ad salutem, cadunt sub voluntate Dei, sicut sub prædestinatione. Sed de bonis purè moralibus, & non meritoriis in non prædestinatis, quòd hæc sint volita à Deo, ratio naturalis non habet, nec Fides cogit ad hoc, quin respectu talium, & malorum oppositorum voluntas diuina possit se habere per indifferentiam, vt non sit plus de vno, quàm de alio. Et de malis quidem omnes concordant; de bonis verò pauci sic loquantur.]

4917 Horum verborum nucleum non euiscerauit Incognitus, cum cap. 11. *pag. 233.* exclamaret: [Quis Thomistarum aliquando dixit, quod Deus sit auctor malorum, aut quod mala fiant secundum ipsius voluntatem? Hoc non ipsi, sed dicit Philaletes, si cum Caluino blasphemare voluerit. Duo ergo in actibus malis distinguunt Thomistæ, sicut & distinguere debent omnes Molinistæ: vnum, quod malitia est, & defectus; alterum, quod entitatis est, & actus. Causam primi constituunt solam voluntatem creatam; secundi eandem etiam voluntatem, sed simul cum causa prima, in quam sicut in primum agens reduci debet quicquid actualitatis, perfectionis, & entitatis est in rebus creatis.] Sed exclamatio Incogniti vana est; nullus enim Molinista attulit hunc Durandi locum, vt exinde probaret contra Thomistas, Deum non esse auctorem malorum culpæ commissionis, quæ mala sunt. Quis tam extremè desperet, vt Catholicissimis Thomistis impingeret tantum errorem, eosque autoritate Durandi aggrederetur confutare? Doctrina etiam Incogniti distinguens materiale peccati commissionis à formali malitia, & causas vtriusque designans, notior est,

quàm vt indigeat explicatione, quàm ex ipso transcripti, & vteriori aliâ in pag. 134.

Debuisse aduertere, adduci præmissa verba 4918 Durandi, vt ex illis confirmetur, Deum non habere voluntatem prædeterminatiuam erga materiale peccati commissionis in circumstantiis annexæ inseparabiliter malitiæ formalis. Si enim Deus haberet, esset materiale illud secundum voluntatem diuinam, quâ veller, vt fieret in talibus circumstantiis; & non stare, vt tantum esset præter voluntatem diuinam. Etenim iuxta eundem Durandum in *num. 4.* [Illud dicitur fieri secundum voluntatem, quod fit secundum inclinationem voluntatis; & cum inclinatio voluntatis sit finis actus volendi, omne quod fit secundum voluntatem, est volitum fieri. Illud autem fit contra voluntatem, quod fit contra inclinationem voluntatis, quando aliquid fit, quod voluntas vult non fieri. Sed præter voluntatem fit id, de quo non est inclinatio voluntatis, vt fiat, vel non fiat.] Sic ille. Quem in eis aliis verbis non loqui de malis culpæ secundum solam rationem malitiæ formalis, persuadet totus contextus questionis, & alterius similis, quæ est 2. dist. 46. & tractat, vtrum Deus velit mala fieri? Finiturque negatiuè, comprehendendo non tantum formale, sed etiam materiale malorum culpæ. Persuadent item verba illa: [Et idem fortè diceret aliquis, &c.] Non enim Durandus vel sub dubio, adnecteret actus naturales moraliter bonos hominum non prædestinatorum, nisi nomine malorum culpæ-complexus supra fuisset materiale actuum moraliter malorum.

4919 Atque in verbis, [Et idem fortè, &c.] notentur specialiter hæc [De malis quidem omnes concordant: de bonis verò pauci sic loquuntur;] id est, omnes concordant in eo, quòd actus moraliter mali, oppositi præfatis naturalibus moraliter bonis, sunt præter voluntatem diuinam. Vnde ex communi sensu, tempore Durandi, inferre est, diuinam voluntatem non prædeterminare ad materiale talium actuum moraliter malorum. Rursus si probabile putetur quod dubitanter à Durando proponitur, scilicet esse præter voluntatem diuinam eos actus naturales moraliter bonos, inde etiam deducere licet, eos sub nulla ratione prædeterminari à diuina voluntate.

4920 De quibus, & de malis culpæ addit Durandus in *num. 7.* explicans operationem, quatenus dicitur signum voluntatis diuinæ consequentis: [Contra operationem nihil potest fieri, quia contradictionem implicat, quòd aliquid sit operatum, & non sit factum. Multa tamen sunt præter eam, quia operatio est signum voluntatis diuinæ, provt nunc loquimur; aut est solùm eorum, quæ Deus facit per se, & immediatè; aut solùm eorum, quæ facit per se, vel inspirat fieri per alterum. Sed constat, quod præter hæc sunt omnia mala, & fortè aliqua bona. Ergo præter operationem, vt sumitur tanquam signum voluntatis diuinæ, multa sunt.] Vbi significat Durandus bona, qui sunt actus naturales moraliter boni in non prædestinatis; significat etiam materiale entitatem actuum moraliter malorum, sub dubioque dicit, priores actus esse præter voluntatis diuinæ signum, quod vocatur operatio; & assertiuè ait idem ipsum de posterioribus actibus penes materiale entitatem. Sentit igitur, hanc non fieri à voluntate creatæ ex

intentione, & prædeterminatione ab increata.

4921 Sed obicit Incognitus Durandum aientem in numero 9. [Cum dicitur, quod nullus effectus potest subterfugere causalitatem causæ vniuersalissimæ, conceditur; multi tamen defectus possunt eam subterfugere: mala autem culpæ, in quantum sunt mala, important solum defectum, & sic solum subterfugunt causalitatem diuinæ voluntatis.] Igitur in corpore quæstionis sermo fuit Durando de malis culpæ secundum solum malitiam formalem, cum in hac responsione ad principale argumentum partis negantis loquatur de culpæ malis, in quantum mala, & defectus sunt. Ita quidem est in his verbis, vt satisfaciatur pro malis culpæ sub hac consideratione. Cæterum quia quæstio etiam erat de iisdem, quantum ad materialem entitatem, quando sunt peccata commissionis, subiungit immediatè: [Vel aliter, quod nullus effectus potest subterfugere causalitatem vniuersalissimæ causæ, quin subit ei aliquo modo, mediatè, vel immediatè: modò sic est, quod voluntas diuina est causa omnium naturarum, & mediantibus naturis, est causa omnium actionum. Sed differenter, quia actiones rerum naturalium, cum sint determinatæ ad vnum, & sequantur naturas, necessariò, posito obiecto, & excluso omni impedimento, sunt volitæ à Deo, sicut naturæ. Actiones verò liberi arbitrii, cum non sint determinatæ ad vnum, nec necessariò sequantur liberum arbitrium, etiam præsentè obiecto, & excluso omni impedimento, non oportet, quod obiecto volito à libero arbitrio, sint volitæ à Deo, nisi sicut existunt in ipsa natura liberi arbitrii. Præexistunt autem in ea solum in potentia, & secundum indeterminationem; & ideo sic sunt volitæ à Deo, scilicet in vniuersali, & in potentia, & secundum indeterminationem. Et hæc videtur esse voluntas permissionis secundum generalem rationem nominis, præter quam nihil potest fieri. Sed præter voluntatem antecedentem, & consequentem multa sunt.] En satisfaciatur pro malis culpæ commissionis, quantum ad materialem entitatem. En docet, ea fieri à voluntate creata præter voluntatem antecedentem, & consequentem diuinam, proindeque Deo nõ intercedente, neque prædeterminante, sed tantum non impediante, cum posset impedire; quin tamen reneatur. Omniaque hæc verba sunt radix, & scaturigo principiorum, quibus nostra vtitur Schola ad declarandum, quomodò se gerat Deus erga actiones peccaminosas liberi arbitrii creati.

4922 Imò Durandus in 2. dist. 37. quæst. 1. adeò recedit ab opinione de voluntate diuina prædeterminante ad actionem peccati, secundum quod actio est, vt existimet, neque per Omnipotentiam concurrere Deum physicè immediatè & proximè ad eam efficiendam cum voluntate creata: suntque illius argumenta Achillea, nisi recurratur ad concursum, quem Omnipotentia exhibeat, determinante electiue voluntate creata, & quem indifferentem in actu primo præparet increata inclinans, & quantum ex se est, intendens, vt à creatura non determinetur electiue ad peccati actionem. Atque ita recurrit Schola Societatis.

4923 Idem Durandus in 2. dist. 1. quæst. 5. insiciatur

vniuersim coefficientiam immediatam, & proximam Omnipotentiam cum causis secundis ad suas actiones, non infectas malitiâ morali. Non mouet ibi speciale difficultatem circa bonas liberas. Sed in dist. illius 37. quæst. 1. num. 4. ait: [Deus non est causa actionum liberi arbitrii, nisi quia liberum arbitrium ab ipso est, & conseruatur. Sed liberum arbitrium in esse conseruatum adhuc est indifferens ad eligendum actum bonum, vel malum; nec determinatio eius ad malum est à Deo. Ergo actiones liberi arbitrii non possunt Deo imputari, secundum communem cursum, nisi secundum indifferentiam ad bonum, & malum. Dico autem, secundum communem cursum, quia forsitan Deus ex beneplacito suo liberum arbitrium inclinat ad bonum, nunquam tamen ad malum, vt sic bona actio Deo imputari possit, nunquam tamen mala; etsi ratione illius, vel huius indifferentiæ, intelligant aliqui, quod Deus est causa malorum, vel malarum actionum, in quantum actiones sunt, & non in quantum malæ. Verum est, quia omnes huiusmodi actiones reduci possunt in Deum, secundum indifferentiam, & non secundum determinationem ad malum.] Quibus in verbis clarè pandit Durandus, quantum referret concedere, prædeterminari à diuina voluntate nostram ad materiale actionis peccaminosæ; & quàm diuersimodè censeat, gerere se diuinam voluntatem erga eam, ac erga bonam, conducentem ad salutem æternam, etsi non exprimat quem Schola nostra obfirmatè tuetur concursum Omnipotentiam diuinam immediatam, & proximum in istam. De inclinatio- ne, seu iuuantine ad eandem per gratiam non fatur tam assertiue; quàm oporteret; aut fatur sub forsitan, quia non erat proprius locus. Sed in proprio supplèuit, nempe dist. 26. quæst. 3. & dist. 28. quæst. 2. Quod addo, ne de hæresi Pelagiana suspectus alicui sit tam primæ classis Theologus Dominicanus.

Omitto eius alia testimonia, sed non illud manifestissimum in 2. dist. 5. quæst. 2. num. 7. contra prædeterminationem causæ secundæ liberæ: [Si principium, inquit, datum à producente Deo, sit liberum, actio sequitur ad tale principium per indifferentiam: propter quod determinatio actionis ad hoc, vel illud bonum, vel malum, non debet imputari producenti, sed rei productæ; quæ ratione suæ libertatis ad alterum se determinat.] Hæc ille, impugnando rationem, quæ S. Thomas probat 1. p. quæst. 63. art. 5. Angelum non potuisse peccare in primo suæ creationis instanti.

SECTIO CCCLIV.

An Guilielmus de Ockam.

Hinc Doctorem non opponit nobis Falscau; 4925 sed quia mirabiliter ipse cap. 4. parte 2. sect. 9. numero 252. & 253. necnon Incognitus cap. 8. pag. 204. usque ad 207. interpretantur quædam eius loca, prætereundus non videtur. Igitur Ockam in 2. dist. 38. litt. G. inquit: [Præter istos modos adhuc est vnus modus, quo potest

potest voluntas creata cessare ab actu causandi, scilicet se solâ, quantumcunque nullum prædictorum desit, sed omnia sint posita: & hoc est, & non aliud, voluntatem contingenter causare.]

4926 Responderet Falscau, si volumus Doctorem hunc loqui de voluntate Dei antecedenti, & inefficaci, nihil ad rem afferri à nobis: si de consequenti, & efficaci, velimusque, eâ stante, posse voluntatem non agere potentiam antecedenti, se conuenire: si consequenti, iniuriam id esse tanto Doctori, cum Scriptura Sacra dicat, *Voluntati eius quis resistet?* Sed certè quod volumus, est Ockamum sentire, voluntatem non prædeterminari intrinsecè à Deo, cum amat v. g. liberè; nam potest se solâ non continuare actum amandi. Non posset autem, se solâ, si amaret prædeterminata; opus enim esset ad desistendum ab amore, vt cessaret prædeterminatio à Deo. Quod autem cessare se sola ab actu causandi, sumatur ab hoc Doctore, quatenus ad cessandum non opus sit, nisi solo nutu voluntatis, constat ex verbis his immediatè antecedentibus: [In illo instanti, in quo voluntas cessat, causat contingenter, nec tunc necessariò causat. Sed ex hoc non sequitur, quod hæc potentia causæ ad oppositum sit ad non causare, & ad eius oppositum sine successione; quia impossibile est, quod per quamcunque potentiam reducat ad actum sine successione, si est potentia ad eius oppositum, quæ potentia reduci potest ad actum per successione: non tamen illo modo, quo præcisè potentia causæ naturalis ad non causandum potest reduci ad actum. Nam accipio calorem calefacientem lignum; iste calor potest non calefacere, & hæc potentia potest reduci ad actum, vel per destructionem caloris agentis, vel per amotionem passii, vel per impedimentum interpositum, vel per subtractionem causæ coagentis, vel per quod Deus non vult sibi coagere, & vel per perfectionem termini productiui, quia scilicet ita perfectum calorem producet, quod ab isto calore non potest produci perfectior. Præter istos modos, &c. vt supra.] Sic Ockam.

4927 Qui, vt voluntas quæ amauit liberè in instanti A, desistat liberè ab amando in B, docet non opus esse vilo ex defectibus recensitis, cum in B desinit caleferi lignum, quod in A calefiebat. Et recenset quidem inter defectus, quod Deus non velit pro B concurrere cum calore. Ergo e contra, quando voluntas in B, cessat liberè ab amando, tunc Deus, quantum est ex se, paratus pro priori signo naturæ est ad concurrendum cum voluntate in conseruationem amoris, proindeque vult coëfficere, si voluntas se determinet ad continuandum amorem. Velle autem id, non stat cum decreto denegandi prædeterminationem ad efficiendam continuationem amoris. Quapropter interpretatio adhibita à Falscau non tangit punctum verborum Ockami.

4928 Non minoris ponderis sunt hæc, quæ in littera sequenti habet idem Doctor: [Quantumcunque posset saluari certitudo scientiæ per determinationem voluntatis diuinæ respectu omnium effectuum productorum à voluntate eadem diuina, & etiam respectu omnium effectuum causarum naturalium, quibus voluntas diuina coagit; tamen non videtur, quod certitudo actuum futurorum ipsius voluntatis creatæ possit per dictam determinationem saluari. Quia si respectu omnium est voluntas diuina determinata, quærosaur

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Paris I. I.

illam determinationem necessariò sequitur determinationem, vel productio voluntatis creatæ, vel non? Si sic: Ergo ita naturaliter agit voluntas creata, sicut quæcumque causa naturalis, quia sicut, voluntate diuinâ existente determinatâ ad vnum oppositorum, non est in potestate causæ naturalis cuiuscumque non coagere, & etiam ipsâ non determinatâ, non coagit causa naturalis: ita voluntate diuinâ existente determinatâ, voluntas creata coagret, nec haberet in potestate sua non coagere, & per consequens nullus actus voluntatis creatæ esset sibi imputandus. Si autem determinationem voluntatis diuinæ non necessariò sequitur determinatio voluntatis creatæ: Ergo ad sciendum, vtrum effectus poneretur, vel non poneretur, non sufficit determinatio voluntatis diuinæ. Hactenus ille, impugnans decreta diuina antecedenter efficacia erga futura contingentia, & libera voluntatis creatæ, quorum cognoscendorum ratio essent, & medium præconexum, putans fuisse asserta ab Scoto; cum tamen hic non alleruisset, nisi efficacia subsequenter, seu supponetia Scientiam Mediam, & erga non inhonestam. Quo in sensu impugnatio erat imbellis, sed robustissima in eo alio sensu.

4929 Progreditur Ockamus dicens: [Quantumcunque voluntas creata sit determinata ad alteram partem, & quantumcunque intellectus videat illam determinationem; quia tamen voluntas nostra potest ab illa determinatione cessare, & non determinati, intellectus non habet certam notitiam de illa parte. Ergo visus determinationis voluntatis, quando voluntas potest non determinari ad illam partem, non sufficit ad notitiam certam illius partis.] Quæ ratio proculdubio supponit, non dari aliquid ad determinationem voluntatis creatæ, siue inceptam, siue continuatam præuium, in quo posset cognosci certè, & infallibiliter à Deo siue inceptio, siue continuatio determinationis illius; & consequenter non extare aliquid, quod ad illam prædeterminet.

Post hæc, & alia est Ockami conclusio in 4930 litt. M. [Indubitanter est tenendum, quod Deus certitudinaliter, & euidenter scit omnia futura contingentia. Sed hoc euidenter declarare, & modum quo scit omnia futura contingentia, exprimere, est impossibile omni intellectui pro statu isto. Potest tamen dici, quod ipse Deus, vel diuina essentia est vna cognitio intuitiua, tam sui ipsius, quàm omnium aliorum factibilium, & infactibilium; tam perfectæ, & tam clara, quod ipsa etiam est notitia omnium præteritorum, futurorum, & præsentium; ita quod sicut ex notitia intuitiua intellectiua nostra extremorum potest intellectus noster euidenter cognoscere aliquas propositiones contingentes; ita ipsa diuina essentia est quædam cognitio, & notitia, quæ non tantum scitur verum necessarium, & contingens de præsentibus, sed etiam scitur quæ pars contradictionis erit vera, & quæ erit falsa. Et hoc fortè non est propter determinationem suæ voluntatis; sed etiam posito per impossibile, quod ipsâ diuinâ cognitione existente ita perfectâ, sicut modò est, non esset causa effectiua, nec totalis, nec partialis effectuum contingentium, adhuc esset notitia, quæ euidenter sciretur à Deo, quæ pars contradictionis erit falsa, & quæ erit vera

P P E.

Et hoc non esset, quia futura contingentia essent sibi præsentia, nec per ideas, tanquam per rationes cognoscendi; sed per ipsammet diuinam essentiam, vel diuinam cognitionem, quæ est notitia, quæ scitur quod est falsum; & quod est verum, & quod fuit verum, & quod fuit falsum, & quod erit falsum, & quod erit verum.]

4931 Hæc in conclusiõne Dux Nominalium statim pro dogmate Catholico de infallibili, certa que cognitione diuina futurorum contingentium, liberorumque absolutorum creatæ voluntatis; quanquam fateatur, se non posse demonstrare illud, seu potius modum, quo fertur ad ipsa diuinus intellectus. Verumtamen proponit eum, quem ego nunti in 1. Parte, quatenus scilicet sub hypothesi, quod scelerata v. g. Antichristi futura absolutè sint contingentia; & liberè, essentia diuina, seu intellectus, aut intellectio essentialis euadat cognitio infallibilis, & certa absque medio absolutè præconnexo cognoscendi; sed habente se diuinà essentiã tanquam obiecto primario, moriuo, & formali ex suppositione futuritionis talium scelerum. Vnde pro ratione illorum cognoscendorum non requiritur decretum prædeterminatiuum entitatis materialis illorum: satis vtrique est diuina essentia, adiuncto decreto permissiuo. Et pro hac ratione cognoscendorum absolutorum contingentium, ac liberorum honestorum eiusdem voluntatis creatæ sufficere itidem diuina scientia, accedente decreto tantum affectiuo. Non ergo determinatio anticipata diuinæ voluntatis, seu decretum antecedenter efficax, & prædeterminatiuum erit ratio, propter quam vtraque futura cognoscantur à Deo. Et si autem antea probasset Ockam, & fortissimè, non esse; loquitur nunc sub fortè, vel ob reuerentiam erga Scotum, quem existimabat assignasse decreta antecedentia efficacia pro ratione, & medio præconnexo cognoscendi vtraque, vel ob moderationem in deferenda energia suæ illi impugnationi. Additque: [Si fingatur, Deum non habere causalitatem vllam erga vtraque futura, quando iam adquirant existentiam & præsentiam, proindeque diuinam voluntatem non exercere vllam erga ea decretum, fierique ea hæc volente, nec permittente Deo; adhuc diuinam essentiam concipiendam vt sufficientem rationem eorum cognoscendorum infallibiliter, ac certè, si futura sint.] Qui discursus fert omnem punctum nostræ sententiæ, excluditque existentiam prædeterminationum voluntatis diuinæ, vt diuino intellectui adsit medium, in quo præcognoscat quæque futura contingentia, & libera voluntatis creatæ.

4932 Quæ ex genuina declaratione Verborum Inceptoris Nominalium, manent diruta molimina Fallæu, ne nobis ille fauceat, vt patebit legenti; ideoque non refero. Neque etiam recitabo quæ Incognitus ait, non interpretans Ockamum, sed remittens ad S. Thomam, vt in eo 1. p. quæst. 19. art. 8. quæst. 22. art. 4. 1. ad Amibaldum, dist. 47. quæst. unica, art. 4. videat solutionem argumentationis suæ. Ceterum nos in Doctore Angelico non poterimus conspiciere, si quidem citata loca non versentur circa decreta antecedenter, sed subsequenter efficacia. Et vt possemus, non inde infertur, nobis non fuisse patrocinatum Ockamum, Theologum certè qui neque Scotus, domesticus suo, vexilla aut falces opi-

nationum submisit, sed suis auspiciis, sponteque sua theologizauit.

4933 Restant eius quædam verba, quorum sensus contra intrinsecam prædeterminationem causæ secundæ liberæ est profus irrefragabilis. Ait enim in 4. q. 18. art. 4. in respons. ad 2. rationem dubij 3. litt. G: [Operatio interior duplex est, vna quæ immediatè est in potestate voluntatis, sicut voluntas; alia quæ non est in potestate voluntatis, nisi mediante primo actu; & ideo primo actu destructo, ille actus non est in potestate animæ, sicut intelligere. Loquendo de primo actu, postea omni sufficienti, & necessario requisito ad talem actum, puta ad actum voluntatis, si obiectum cognoscatur, & Deus velit concurrere cum voluntate ad causandum, quando placet voluntati, potest voluntas suã libertate sine omni alia determinatione actuali, vel habituali actum illum, & eius obiectum elicere, vel non elicere. Et ideo respectu illius actus non opus est aliquo, quo determinetur voluntas, nisi à seipsa. Sed loquendo de secundo actu, puta de intellectu vnius obiecti magis, quam alterius, sic quod vtrumque sit æqualiter præsens intellectui: tunc dico, quod ad hoc, quod anima intelligat vnum plus quam aliud, opus est ipsam determinari per alium actum, qui immediatè est in eius potestate, puta per volitionem quã vult intelligere vnum, & non reliquum.]

SECTIO CCCLV.

An Ioannes Bachonus?

4934 Vm nobis adimit Fallæu cap. 4. part. 2. sect. 13. in 279. & duobus seqq. Tum quia in 1. dist. 17. quæst. unica, art. 5. in principio, habet verba, quæ transcripsi in Euentil. 37. num. 825. Tum quia in 2. dist. 1. quæst. 5. art. 3. ad 2. argumentum, habet hæc alia: [Ecce expressè, quod præscientia Dei, & à simili prædestinatio, & prædeterminatio suæ voluntatis accipitur, & arguitur secundum conditionem rei creatæ; & propter hoc non imponit necessitatem.]

4935 Sed priora verba explicui in præfata Euentil. num. 831. & 832. Vt posteriora, quæ sunt ab aliis exarsa, intelligantur, apponenda sunt quæ præcedunt, & sequuntur. [Secundò est intelligendum, quod cum Deus nouiter producit creaturam per voluntatem, tunc in Deo non incipit nouus actus volendi. Ipsi voluntas diuina determinauit ab æterno seipsam ad tunc producendum. De ista prædestinatione est intelligendum, quod non imponit aliquam necessitatem, vt creatura producat. Quod patet, quia nulla necessitas est in voluntate, nisi secundum necessitatem; quæ prius determinata est, & sententiata in intellectu. V. g. quod necessariò vult Deus seipsam, & quod nos necessariò volumus bonum in vniuersali, est quia in tali bono est omnis ratio bonitatis, & nobilitatis. Sed præscientia Dei æterna non dictabat, neque præsententiabat, quod talis creatura in tali hora fuerit necessariò producenda, sed contingenter solum. Ergo voluntas non prædestinavit ab æterno necessariò eius productionem, sed contingenter; & ita contingenter producit. Minor probatur, quia præscientia Dei æterna non dictabat

dictabat illam producendam, nisi secundum conditionem, quæ congruit sibi per sui naturam. Sed quælibet creatura per sui naturam habet solum bonitatem contingentem. Ergo præscientia præsententiavit illam producendam contingenter. Huic concordat, quod quidam dicunt, quod illæ prædeterminationes in voluntate diuina non imponunt aliquam necessitatem sibi, quæ sit ei intrinseca; cum quidquid ei intrinsecè insit, est ipse Deus, & simpliciter necessitas; vnde sequetur, quod produceret creaturam de necessitate naturæ. Imponunt ergo voluntati diuinæ modum agendi secundum conditionem rei factibilis; quæ cum sit contingens, productio est contingens. Hæc est imaginatio Augustini in libello de triplici habitaculo, circa medium (scilicet cap. 5.) vbi probat, quod Adam non necessariò peccauit, si Deus sciuit, cum peccaturum; quia non peccauit, nisi secundum quod Deus præsciuit ipsum peccaturum. Sed Deus non præsciuit ipsum peccaturum, nisi quia potuit desicere. Ergo peccauit liberè, non necessariò. Ecce expressè, &c. vt supra.] Post quæ prosequitur; [Et per hunc modum potest bene iustineri, quod Deus producit creaturas liberè libertate arbitrij, & liberè libertate immutabilitatis. Ratio est, quia suum cur, propter quod producit, scilicet in intellectu, dicit rationem, & causam necessariam, & immutabilem, quã producatur. Sed cur creatio est solum contingens in intellectu. Ergo, &c.] Hæc sunt integra verba Bachoni.

4936 Quæ ostendunt, ipsum præcipuè loqui de non imposita voluntati diuinæ necessitate ad decreta producendi creaturas. Et quamquam sub generalitate harum, & illorum comprehendat erga actus contingentes, ac liberos voluntatis creatæ decreta increta; sed tamen, haberi à Deo talia decreta citra necessitatem, & cum libertate indifferentiæ, cequis Nostrum inficietur. De non imposita creatæ voluntati necessitate, non agit directè in hoc loco Bachonus; nominaque prædestinationum, ac prædeterminationum diuinarum extendit ad decreta circa productionem quarumcunque creaturarum, vt Angelorum, hominum, pecudum, cœli, terræ, & aliorum elementorum, ac mixtorum. De prædestinationibus, prædeterminationibusque diuinis erga actus contingentes, & liberos voluntatis creatæ non tractat speciatim, neque quales sint circa eos: excipit solum, ne putentur decreta Dei de quorumcunque entium ad extra productione esse necessaria voluntati diuinæ, habitaque absque indifferentiæ libertate. Quod appellet ea prædeterminationes, vndenam officiet nobis? loquendo etiam nominatim de præfatis actibus. Dicere vtrumque, eos esse à Deo prædeterminatos, verbum est valde æquiuocum, vt & dicere, esse prædeterminatos, præsertim qui non sint inhonesti. Hoc iam notarunt explicatissimè Doctor Eximius Suarez toto ferè cap. ultimo de Vera intelligentia auxiliij efficacis, & nouissimè Doctor Henricus de Cerf cap. 3. de Controuersia, ex num. 46. vsque ad 55. quos Lector euoluat, ne ex mero sonitu vocum prædestinatio, & prædeterminatio voluntatis diuinæ circa actus etiam nostræ, moueatur ad subaudienda decreta antecedenter efficacia, præconnexaque causaliter cum actibus nostræ.

4937 Præterea Fallæu opponit tertio ex Bachono scribente in 1. dist. 40. quæst. unica, art. 2. [Nulla R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Paris II.

causa inferior mouet, nisi quia mota; si intelligatur, non mouet per aliam virtutem propriam, sicut causa, sed per modum receptum ab alio solum, sicut est de securi respectu domus, falsa est propositio. Nam quodlibet agens particulare vniuocum habet propriam formam, per quam agit; & ideo producit simile. Quod non est verum de instrumento, eo quod nullam formam habet in se, in quantum est instrumentum, sed solum agit, quia ab alio motum, & ideo producit sibi dissimile. Aliter potest intelligi, quod agens particulare non mouet, nisi motum, quia pro tanto præsupponit actionem superiorum causarum ad hoc, quod agat.] Quarto ex eodem scribente paulò post: [Notitia euentus contingentium in Deo præsupponit, saltem per modum intelligendi nostrum, actum voluntatis diuinæ liberum, quo omnia contingentia in esse producuntur. Requiritur etiam existentia rei pro tempore, pro quo scitur euenturã esse, quia nec possunt sciri fore pro alio tempore, nisi pro isto tempore eueniant; nec euenient, nisi Deus ea euenire velit.]

4938 Verumtamen nos non minus affirmanter quam Bachonus, dicimus causas secundas, que non sunt merè instrumentales, agere per virtutem propriam, Deumque simul cum illis. Nec minus affirmanter dicimus, agens particulare præsupponere actionem superiorum causarum ad hoc, quod agat, quia præsupponit actionem, quã est productum, conseruatumque, aut quã ab illis accipit præuia alia requisita, vt ipsum agat. De præsupposita superiorum causarum actione erga effectum, quem agens particulare subinde agat, concurrentibus iam simul pro posteriori naturæ signo superioribus causis, non loquitur Bachonus. Nec minus affirmanter dicimus, scientiam visionis, quã Deus præscit contingens absolutè futurum, præsupponere in voluntate diuina decretum vel affectiuum, vel permissiuum. Quod negamus est, debere præsupponere decretum prædeterminatiuum, antecedenterque efficax erga contingens, liberumque absolutè futurum voluntatis creatæ. Et fateamur, posse tale futurum, quod careat malitiã morali, cognosci à Deo in decreto prædefinitiuo subsequente Scientiam Mediam.

4939 Quæ in doctrina præiit Bachonus iniquens immediatè: [Licet omnis euentus futuri contingentis voluntas Dei sit causa, tamen non omnium est causa eadem. Quædam enim vult velle beneplacito, & efficaci, sicut productionem mundi, vbi non est concurrens efficiens aliud. Alia autem non vult velle efficaci, sed solum permissiuè. Et respectu sic productorum voluntas diuina est causa actiua per generalè tribuens agenti particulari facultatem agendi sic, vel sic; non tamen determinat agens ad aliquam, nec efficienter vult hanc, vel illam. Et isto modo voluntas diuina est causa actiuum nostrorum, quantumcunque deformium. Futura autem producta à Deo primo modo, scilicet voluntate efficaci, non sunt in potestate nostra, quantumcunque contingenter producantur ab illa. Et de talibus negotiari, & consiliari, esset valde ridiculosum. Futura autem producta secundo modo, scilicet voluntate permissiuã, sunt in potestate nostra, quantum ad determinationem, præsuppositã influentiã tamen & in generali, & in essendo, & in causando. Et de talibus est consiliandum, & quantum ad euentum eorum, & quãtùm ad modum. Et isto modo Deus est causa actionum humanarum. Vnde Ecclesiastici 15. Deus ab iniuria

constituit hominem, & reliquit enim in manu consilij sui, &c. Imaginor sic, quod Deo permitte me agere indifferenter hanc partem contradictionis, vel istam (non determinante me magis ad hanc, quam ad illam,) ego eligo alteram partem: & eo ipso illa pars in esse ponitur, vel ponitur eius positio. Ergo in esse, & modo ponendi, secundum quod ponitur, est, & fuit nota apud Deum ab æterno.] Hæc ille.

4940 Quo significantius non aperuit suam mentem Molina, aut Suarius contra decreta diuina prædeterminatiua, & antecedenter efficacia erga actus liberos voluntatis creatæ, & pro decretis circa ipsos indifferentibus. Quæ cum sint strictè permissiua erga obliquos, vocantur à Bachono & permissiua circa rectos, quia etiam talia sunt, vt per ea afficiatur Deus erga rectos, & aduersus obliquos, conueniunt tamen in non impedienda voluntate creatæ, vt vel ad hos, vel ad illos se determinet electiue, vsurpante Bachono permissione pro non impediendi præcisè, sed tali, quæ non remoueat physicum concursum proximum, & immediatum Omnipotentis ad vnos, vel ad alteros actus, ad quos voluntas creatæ cum accommodauerit iuxta Dei affectum, vel quasi rapuerit contra eum.

4941 Vnde si Incognitus legisset Principem Theologum antiquum Sacræ Religionis Carmelitana, abstinuisset ab his perplexitatibus cap. 9. pag. 115. [Cum permissiua voluntas nihil aliud dicat, quam negationem impediendi; & velle permittere nihil aliud sit, quam velle non impedire; tam est impossibile, quod permissiua voluntas sit causa productiua actuum voluntatis, quam est impossibile, quod negatio, seu non ens, sit causa productiua entis; ac proinde diuinam causalitatem in actus humanos plane admittit, qui eos solum à voluntate Dei permissiua produci asserit. Vnde suspicor, loqui Bachonum de voluntate diuina comparatiue ad actus malos tantum, quos formaliter sumptos constat à Deo permitti tantum, non produci, & causari. Suntque in potestate nostra, quantum ad determinationem. Sed & bene dicit Bachonus, præsuppositâ Dei influentiâ generali, & in essendo, & in causando, quia tanquam causa vniuersalis omne, quod in ipsis entitatibus est, suo concursu præsupposito, seu præiudicio attingit. In quo nihil à Thomistis alienum dicit, sed ipsorum doctrinæ plane consonum. Cum autem subiungit, [Imaginor sic, &c.] loquitur de determinatione, quæ indifferentiam omnem, & electionem tollit. Quam etiam rejiciunt omnes Thomistæ, eamque tantum determinationem admittunt, quæ indifferentiam actiuam conseruat, & electionem causat.] Non imparia habet Fasseau, nodum in scirpo quærens, quanquam diligentior fuerit in Bachono videndo.

4942 Qui continuò addit: [Sicut ista bene stant simul, quod Deus modò videt me cursum cras, & tamen in potestate mea adhuc non currere, cum determinabo me, & liberè ad currendum; & illam determinationem videt Deus. Vnde non curram cras, quia Deus hoc scit, vel quia hoc vult, & hoc velle efficaci determinante me ad currendum; sed quia ego volo cras currere, & possum; quam potestatem à Deo habeo, ideo curram cras.] Istæ verba cum lego & relego, possum asseuerare, me in tam longo Opere de doctrina Societatis non plus expressisse, Scien-

tiam visionis non esse causam effectiuam earum; & contingentia, liberaque voluntatis creatæ non ideo esse futura, quia præsciuntur à Deo huiusmodi scientiâ, sed ideo per eam præsciri, quia futura sunt.

Pergit ille, & inquit: [Ad consequentiam ergo primi respondendum est, bene sequitur, Deus scit hoc fore: Ergo hoc erit. Sed contingenter, quia erit secundum quod est in potestate mea. Et sic saluatur, quod est consiliandum, & negotiandum. Sed contra hoc est vnum difficile. Videtur enim sequi ex hoc, quod æternum dependeat à temporali, scilicet æterna scientia Dei de me esse cursuro dependet ex actu voluntatis meæ, per quem in esse ponitur iste actus, & à fore istius actus; quorum vtrumque temporale est. Item Augustinus 15. de Trinit. cap. 13. dicit, *Vniuersas creaturas suas corporales, & spirituales, non quia sunt, ideo nouit; sed ideo sunt, quia nouit.* Dicendum est, cum dicit, *ideo sunt, quia nouit*, ly *quia*, non dicit causam determinantem rem ad essendum (& hoc loquendo de actibus humanis) sed solum circumstantiam particularis causæ præsupponit. Vnde intentio Augustini est ibi solum declarare, quod scientia Dei de quocumque est æterna, nec perſicitur Deus in aliquo de nouo sciendo; sed talium actuum est causa determinans voluntas humana, præsuppositâ influentiâ generali Dei. Vnde pecco, quia volo peccare; ita quod actus voluntatis meæ est iam determinans me ad peccandum.] En Bachonum producentem, diluentemque argumenta, quæ vt obſeruare est in Gonetio tom. 2. diff. 3. art. 2. toto §. 1. solent à Thomistis nuperis confici contra nostram illam sententiam negantem, res effici à diuina visionis scientia.

Denique in reliqua parte, art. 2. & in 3. ac 4. videantur plura allâ Bachoni consonantia cum exaratis. Et in diff. 41. art. 2. manifesta eiusdem verba admittentia scientiam diuinam conditionatam de infantium sine Baptismate decedentium, & reprobatorum præiudici operibus, quæ perpetrarent, si diutius viuerent. Hæc in diff. & in 1. 4. Sent. quest. 4. sequitur prædeterminationis diuinæ modum, qui sit ob absolutè præuisa merita congrua ex naturæ viribus. Talem modum probare nos non possumus. Sed quisquis attentè considerat tentata à Bachono hinc, & inde ex S. Augustini, aliorumque autoritatibus, & ex Theologicis discursibus, deducet ipsum amplexaturum opinionem nostram, si fuisset assequutus rectum vsum scientiæ diuinæ conditionatæ terminatæ ad merita orta à gratia per Christum, & prærequisitæ ad prædeterminationem in gloriam vt coronam, siue simul etiam prærequiratur, siue non, visionis scientia de iisdem meritis fundatis in eadem gratia. Quæ enim ex S. Augustino, & ex aliis, atque à rationibus anxius mouet, omnia suauissimè componuntur notione scientiæ Mediæ, applicationeque eius dextera ad dirigenda prouidentia, & prædeterminationis diuinæ decreta.

SECTIO

SECTIO CCCLVI.

An Robertus Olkot?

4943 Theologum hunc rejicere Scientiam Mediam, videtur Paulo Fasseau cap. 6. sect. 8. numero 369. & duobus seqq. quia in 2. quest. 1. litt. X. ait: [Si loquimur quarto modo (videlicet quatenus Deum prædestinare significat velle dare alicui vitam æternam, quam ille non habet, sed habebit) sensus est iste, vtrum à parte prædestinati sit aliqua causa suæ prædeterminationis? hoc est, an Deus ordinauerit, se alicui datum vitam æternam propter aliquid in prædestinato, vel propter hoc, quod præscit aliquid futurum in prædestinato? Hoc est, an talis causalis sit vera, Deus prædestinavit, & præordinauit Petrum ad vitam æternam, quia sciuit, Petrum crediturum in Deum, & finaliter dilecturum Deum? Et iste sensus tractatur propriè ad propositum apud Doctores. Et dicitur, quod non; imò è conuerso est hæc causalis vera, quia scilicet Deus præordinauit Petrum ad vitam æternam, ideo Petrus fuit crediturus in Deum, & finaliter dilecturus.] Et inferius litt. Y: [Deus prædestinat ante meritum, & reprobat ante demeritum.]

4946 Videtur etiam Paulo Fasseau, Robertum sentire, prædeterminari extrinsecè à Deo actus voluntarios naturales, & non morales; nam inquit litt. HH: [Deus dicitur aliquid velle dupliciter. Vno modo absolute: alio modo ex conditione, vel ex quadam conuentione cum creatura rationali. Primo modo concurrat ad agendum cum omni natura agente naturaliter, voluntariè. Illo etiam modo facit quidquid facit præcisè per seipsum. Et ideo omne tale est absolute ab eo volitum, & ex electione. Secundo modo concurrat Deus voluntariè ad coagendum cum natura rationali libera, cui talem legem statuit, quod quidquid ipsa velit, placet sibi coagere ad illam volitionem, licet non semper placeret sibi agere, sicut per illam volitionem: denotatur itaque, quod si Sortes vult peccare, placet Deo coagere secum in hac volitione, & non impedire eum; vel si impediatur eum, hoc faciat præter legem communem.]

4947 Primi loci verba non aliud conuincunt, quam quod prædeterminatio ad gloriæ præmium non præsupponat absolutam de meritis præscientiam, cum tamen reprobatio præsupponat eam, quæ sit de demeritis. Hinc autem contra Scientiam Mediam aptè non arguitur, vt sæpe sæpius aduertit. Et quanquam hanc scientiam de meritis per gratiæ auxilia præsupponere debeat prædeterminatio; aut non tanquam causam, & rationem prædestinandi, sed præcisè tanquam quid prærequisitum, quo posito sit ex puro diuinæ voluntatis beneplacito prædestinare, cum æqualiter possit non prædestinare. De reprobatione ob demerita, quatenus absolute, & simpliciter præsupponat eorum præscientiam absolutam, concurs est Olkot cum Societatis Schola, quin adhibeat distinctionem de reprobatione positiua, & negatiua, introductam à recentibus Thomistis.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

Secundus locus perperam intelligitur à Fasseau de actibus voluntatis creatæ liberis, & moralibus, sed naturalibus. Falsus fuit Fasseau ex aduerbio *voluntariè*: quod tamen referendum non est ad naturam agentem naturaliter, sed ad Deum concurrentem ad agendum. Sensusque est, Deum voluntariè concurrere ad agendum cum omni natura agente naturaliter, velleque absolute, & ex propria electione effectum naturæ sic agentis, vt & quemvis effectum, quem ipse se solo, & non cooperando naturæ producat, vt Angelum, cælum, &c. De effectibus qui non liberè, sed necessitati sunt à causis secundis simul cum prima, nos fatemur, hanc habere decreta antecedenter efficacia; sed illas ab hac prædeterminari physicè per quidpiam ipsis impressum, iudicamus superfluum, & neutiquam indicatur ab Holkot. Qui solam curauit de concursu physico Dei immediato, & proximo, inquit in litt. EE: [Est sententia communis omnium Theologorum, quod Deus est causa immediata omnis rei productæ, sic quod omni creaturæ agenti, siue sit natura, siue voluntas, Deus coagit. Et sic imaginandum est, quod in omni actione creaturæ, quæ aliquid producit, Deus, & creatura sunt duæ causæ partiales illius producti. Non sic imaginando, quod Deus producat vnam partem effectus, & creatura aliam, & ob hoc dicatur causa partialis, sicut quidam rudes imaginantur; sed ideo, quia concurrunt in agendo, vel causando, vt aliàs ostenditur. Vnde tam causa vniuersalis, quam particularis dicitur communiter causa partialis; & ideo etiam Sol, & homo sunt duæ causæ partiales hominis generandi; & similiter vir, & mulier. Quia ad hoc, quod aliquid dicatur causa partialis, sufficit quod sit tale, quod propter ipsum, & quoddam aliud, vel quædam alia res ponatur in esse, sic quod, illis positis, res est, & aliquo istorum ablato, res non fiet.] Sic ille.

Et seruata proportione; declarauerat in litt. S, partialitatem, quam in causando habent Deus vt author supernaturalis, & intellectus creatus erga visionem beatam: [Potest dici, quantum nunc occurrit, quod ille qui plus meruit, plus diligit. Et secundum opinionem, quæ ponit, actum beatificum fruitionis totaliter causari à Deo, & non ab intellectu, facile est euadere. Sed quia hoc non teneo, dico quod partialiter causatur actus beatificus, non quia vna pars eius causetur à Deo, & alia à creatura; sed quia Deus, & creatura concurrunt ad causandum istum actum; sicut cælum & homo concurrunt ad causandum hominem. Vnde dico, quod Deus illi, qui debiliora habet naturalia, efficacius coagit, vel maius lumen gloriæ infundendo, vel per media alia nobis ignota, vel immediatè (id est per auxilium supernaturale extrinsecum) intentionem actum causando.] Quibus ex verbis videat obiter Thomista modernus, quam vetus sit inter Dominicanos (in quorum cœtu floruit Robertus) agendorum actuum supernaturalium non esse totam rationem auxilium diuinum supernaturale, sed intellectum, aut voluntatem eleuatam esse partialem causam; nonque recuset permittere vt probabilem assertionem de vi agentis proxima, constata ex auxilio, & intellectu, aut voluntate. Atque hoc est inter alia lucrum, quod prouenit ex lectione præcorum Theologorum, vt notat Carthusianus in Pro-

P. P. 3 loga

logo ad 1. *Sententiarum*. [Qui enim pauca, aut unum dumtaxat Doctorem legerunt, ſolent opinionibus ſuis nimis deferre.] Sed hoc omiſſo.

4951 Conſtat ex tranſcriptis verbis Holkot, quantum fauere noſtræ doctri-næ de concurſu Dei cum cauſis ſecundis, ſiue neceſſariis, ſiue liberis, & cum his ad actus ſiue probos, ſiue prauos, quin Deus imprimat prædeterminationem intrinſecam, & quin ad actus liberos probos prædeterminet extrinſecè decreto ſuo abſoluto & antecedenter efficaci; multoque minùs ad prauos. Circa quos ſubiungit ſpeciatiim *litt. KK.* [Quando arguitur, quod eſſet Deus ſumma cauſa peccati, ideſt entitatis materialis, cui his in circumſtantiis eſt annexa malitia moralis, ſi ad eam entitatem phyſicè ſimultaneè concurrat, Concedo. Tamen poteſt dici, quod non eſt cauſa peccati, ſumpti etiam præfato modo, quia iſta cauſalis eſt vera: Deus vult Sortem peccare, quia Sortes vult peccare; & non eſt contrario. Ideo Sortes eſt magis cauſa peccati, quàm Deus; non tamen eſt maior cauſa, vel melior, ſeu principalior. Vel poteſt concedi, quod Deus eſt ſumma cauſa peccati, & ſummè cauſet in ſenſu prædicto; tamen hoc non obſtante, imputatur creaturæ, quia in poteſtate ipſius fuit, Deum eſſe cauſam iſtius peccati. Vnde eo ipſo, quod homo eſt liber, quia Deus itauit coagere vni-cuique creaturæ ſecundùm modum nature ſuæ, ſequitur quod homo habet in ſua poteſtate facere Deum coagere, & non coagere, ſicut ſibi placet, quatenus Deus ſeruiret hominis voluntati. Vnde peccatoribus exprobrat Deus, *Seruire me feciſtis in peccatis veſtris*. Contra, Deus liberè cooperatur voluntati. Ergo non ſeruit. Verum eſt. Sed eſt metaphorica loquutio. Sed quare non ſubtrahit cooperationem; tunc enim nemo peccaret? Reſpondeo, quia Deus non vult; tunc enim impediret liberum arbitrium.] Hæc & alia complura Roberti *in queſt. 1.* teſtantur, quàm diſtans fuerit ab agnoſcenda prædeterminatione, ſiue intrinſeca, ſiue extrinſeca, ad materiale peccati commiſſionis. Deſiderare tantum eſt in hoc Doctore voces aliquas depurgatiores, cum loquitur de tali materiali, expeditque non imitari eas.

4952 Et cum hac cautione audiendus eſt, quando in Determinationibus, *queſt. 11. litt. CC.* ſcribit: [Concedendum eſt, quod Deus eſt cauſa peccati. Sed non dicitur author peccati, quia hoc eſt ſpeciale in libero arbitrio conſtitutum, quod ſi homo vult aliquid, Deus coagit cum voluntate illam volitionem; ſic tamen quod prima cauſalitas huiusmodi volitionis eſt voluntas. Vnde hæc pro-poſitio eſt vera, *Voluntas vult. Igitur Deus vult hanc volitionem eſſe, quia voluntas ſic vult*, ſiue ſit bona, ſiue mala, de lege communi. Quia igitur Deus itauit, quancumque homo voluerit vti aliquo arbitrio ſuo, Deus vult ſibi coagere, & non cogit liberum arbitrium hominis agere, niſi homo ipſe velit; ideo peccatum dicitur eſſe ab homine, ſicut authore, & non à Deo. Et tamen ab vtroque eſt, ſicut à cauſa effectiua principali.] Concluditque Holkot: [Vnde melius eſt dicere, quod Deus non eſt cauſa totalis peccati, nec præcipit peccatum fieri, quia præcipere aliquid ſibi, eſt dare authoritatem, quàm illud fieri. Et Deus non præcipit, imò prohibet, peccatum fieri. Ideo negatur, proprie eſſe au-

thor peccati; tamen eſt cauſa efficiens actionis, quæ peccatum eſt.]

Ibidem ad hoc argumentum contra concluſionem de ſimultaneo concurſu immediato, & proximo cauſæ primæ cum ſecundis: [Iſta concluſio non ſtat cum libertate arbitrij; & ita non haberet actum proprium in ſua poteſtate. Conſequentia patet, quia ſi voluntas non poteſt in actum proprium ſine cooperatione diuina, & non eſt in ſua poteſtate, quod Deus ſibi cooperetur, quia ſi Deus vult, cooperatur; ſi non vult, non cooperatur. Ergo actus voluntatis non eſt in ſua propria potentia.] Reſpondet: [Actus voluntatis eſt in ſua poteſtate de lege communi, quia licet non poſſit in actum ſuum ſine Deo coagente, Deus tamen paratus eſt coagere ei, quando placet voluntati.] Quæ & eſt noſtra reſponſio de concurſu Dei præparato in actu primo per decretum indiſſerens; ita vt à voluntate noſtra determinetur, necne, Omnipotentia; aut determinetur vel ad amorem, vel ad odium efficiendum.

Eodem ſenſu *in 1. queſt. 3. litt. E*, inquit: 4954 [Quantum ad quid nōminis huius termini *libertas*, ſecundum quod modò vtimur eā, & ſecundum quod Philoſophus vtebatur, *libertas eſt poteſtas quadam, quæ voluntas, concurrentibus omnibus cauſis requiſitis ad ſuum effectum, habet quod poſſit cum eis coagere, & ponere actum ſuum in effectum, vel non ponere, ſicut ei placuerit*. Et hæc vocatur libertas contradictionis.] Quod & repetit *litt. P.* dicens: [Propoſitio, *voluntas liberè vult*, debet ſic exponi: Voluntas, poſitis omnibus quæ requiruntur ad actum ſuum, habet in poteſtate ſua incipere velle, & non incipere velle.] Quibus in vtriſque verbis docet, opus eſſe ad libertatem contradictionis, vt cum omnibus principiis, & requiſitis præuiis, quibuſcum poteſt coniungi actus, queat etiam componi carentia actus. Si autem ad actum ſit principium, aut requiſitum præuium prædeterminationis intrinſeca, aut extrinſeca, poterit cum hac conuenire ille, ſed non illius carentia.

Pari ſenſu ait *litt. T.*: [Agens liberum habet poſſe ſufficiens, quando non vult, ad volendum. Et ideo dicitur liberum, quia poteſt agere, & per conſequentiam habet poſſe ſufficiens ad agendum, & poteſt non agere. Et ad primam propoſitionem, quæ eſt, quod voluntas non poteſt omnimò eſſe in conſimili diſpoſitione, quando cauſat volitionem, & quando non, nec habet eandem habitudinem ad effectum illum, qui eſt velle, quando vult, & quando non vult. Concedo, quod quando cauſat volitionem, informatur per volitionem ſuam, & diſponitur per eam, & habet ſe ad eam in habituſine cauſæ ad ſuum effectum. De nouo tamen nullam rem recipit, quæ coagat ad cauſandam volitionem, quam priùs non habebat.] Hæc ſtare non poſſunt, ſi ad id, vt Petrus amet Paulum liberè libertate contradictionis, requiratur prædeterminatione; eo enim ipſo quando amet, habebit receptum aliquid, quo careat quando non amet. Vnde intuta eſt euafio Falſcan affirmantis, patère, quod Oikot ab amante non excludat, niſi aliquid nouum, ratum, & fixum. Sed certè rejicit nouum quodcumque, ſiue permanens, ſiue tranſiens ſuaſapte naturæ; nam & contra hoc arguè vrget eius diſcurſus, vt conſpicuum erit Lectori.

Non magis ſecura eſt euafio eiſdem Falſcan 4956 ad

ad alia verba recitata *in num. 4954*. Quod enim ait, non poſſe illa intorqueri aduerſus Thomiſtas, niſi ipſis aſſingendo prædeterminationem, non relinquentem potentiam ad oppoſitum, non valet. Namque nos aſſertimus illa ad probandum ex Roberti ſenſu, poteſtatem liberam libertate contradictionis talem eſſe oportere, quæ cum omnibus cauſis, & prærequiſitis ad actum queat ſuam ponere, vel non ponere. Indeque inferimus, Robertum debuiffe remouere ab ea poteſtate prædeterminationem, ſiue intrinſecam, ſiue extrinſecam, utpote quæ eſſet cauſa, aut prærequiſitum, cum quo in voluntate prædeterminata ad amorem coeſſerit huius carentiam repugnaret, vt fatetur Thomiſtæ. Contra id præciſe, & directè arguimus ex verbis illis. Num verò voluntas prædeterminata ad amorem gaudet, necne potentia ad contradictoriè oppoſitum? Eſt punctum, à quo abſtrahimus, attendis tantum illis verbis. Quancumque grefſu alio facto, ſi voluntas prædeterminata ad amorem nequeat coeſſerit cum eius carentia, inferemus ſubinde, non habere potentiam proximam, & expeditam ad contradictoriè oppoſitum, ſed remotam tantum, & impeditam.

4957 Incognitus *cap. 14. pag. 166. & duobus ſeqq.* valde intricatur iſdem in verbis Roberti. Nam primò fatetur, ſe non legiſſe illa proprio in fonte, quia Authorem inuenire non potuit. Ego non exiſtimarem dicturum, niſi quia noluit inuenire, quantumvis poſſet; nam *cap. 3. pag. 64.* præmiſerat, ſe non dignari conſulere Doctores antiquos, quos pro nobis allegamus. Sed profecto, eis non conſultis, quia aut noluerit, aut non poterit, timere erat, vt non maiorem ſe dem ſuis interpretationibus compararet, quam cæcus ſuo de coloribus iudicio. Rurſus excogitat, non magis indicari à Roberto ſenſum compoſitum, quàm diuſum. Verumtamen & verba, & contextus procedunt manifeſtè de ſenſu compoſito cauſarum, & prærequiſitorum ad agendum cum potentia ad non agendum. Si que ſimilia, & frequentiffima antiquorum Philoſophorum, ac Theologorum, præſertim Nominalium, verba deſignat potentiam liberam libertate contradictionis, ſunt percepta vſque ad certamen Dominicanorum cum Noſtris, prout videre eſt in *Ruyzio diſp. 49. & 50. de Scientia Dei*. Quod non ſic intelligerentur, deſeſſet caput diſcriminis inter poteſtatem liberam, & neceſſariam; ſiquidem & hæc, poſitis cauſis, ac prærequiſitis ad agendum, ſit indiſſerens ad non agendum in eorundem ſenſu diuſo. Sanè ſi ea poteſtas libera ſolum poſſet non agere in ſenſu diuſo alicuius cauſæ aut prærequiſiti ad agendum, ſequeretur fore, vt non agere competeret ei merè paſſiue, non tanquam principio actiui, cui poſſet ad aliquid, aut prærequiſiti ad agendum, prouenire ex tali abſentia, malumque ſit ex quocumque defectu.

4958 Vltimum, & in quo fiduciam reponit Incognitus: [Quando dicitur, Voluntas, concurrentibus omnibus cauſis requiſitis ad ſuum effectum, poteſt actum ponere, vel non ponere, formari poteſt duplex ſenſus compoſitus. Vnus qui cum omnibus cauſis actu concurrentibus coniungat in voluntate potentiam tam ad ponere, quam ad non ponere; ſicque idem, ac ſi diceretur, voluntatem, actu concurrentibus omnibus cauſis ad

effectum requiſitis, habere potentiam ad agere, & non agere, eſt poſſibile. Et talis propoſitio eſt veriſſima; nihil enim potentia ad oppoſitum detrahitur voluntati ex eo, quod prodeat in actum alterius potentia; ſicut nec potentia ad ſendum detrahitur per hoc, quod aliquis actu rideat. Alter ſenſus eſt, quod cum omnibus cauſis actu concurrentibus coniungi poteſt in voluntate tam non agere, quàm agere; eſtque idem, ac ſi diceretur, cauſis omnibus actu concurrentibus, voluntatem non agere, eſt poſſibile; quod abſolute falſum eſt, tanque impoſſibile, quàm impoſſibile eſt, voluntatem agentem non agere. Si in ſenſu compoſito loquitur Robertus Holkot, in primo loquitur cum omnibus Thomiſtis; non in ſecundo, quem nullus admittit poteſt, niſi penitus terminorum ignarus.] Sic Incognitus egreſſus am paſſus hallucinationem.

4959 Quando enim Holkot deſinit libertatem contradictionis, *Eſt poteſtas quadam, &c.* haudquam per voces illas, *concurrentibus omnibus cauſis requiſitis ad ſuum effectum*, ſignificat cauſas, vt iam in actu ſecundo influentes, & efficientes, ſed vt iam in primo convenientes, aut coeſſerentes. Si nauque ſignificaret prius illud, non diceret, *habet quod poſſit cum eis coagere*, ſed *habet quod cum eis coagat*; non item diceret, *coagere, & ponere actum ſuum in effectum, vel non ponere*; ſiquidem impoſſibile ſit, vt cum cauſis requiſitis influentibus, & efficientibus iam in actu ſecundo componatur hoc, quod eſt non ponere actum ſuum in effectum, ſeu impoſſibile ſit, vt coniungatur non actio. Qua detecta hallucinatione deſinitio non reddit niſi huiusmodi ſenſum: Eſt poteſtas, quæ voluntas inſtructa in actu primo omnibus compriſcipiis, aut prærequiſitis ad ſuum effectum, habet, quod poſſit cum eis ponere, vel non ponere actum ſuum ſecundum in effectum; ſeu habet, quod poſſit ponere, vel non ponere actionem ſuam in effectum.

Iuxta hunc ſenſum verè enuntiat: Potentia libera, poſitis in actu primo omnibus cauſis, & prærequiſitis ad effectum, eſt poteſtas ad agere, & non agere. Ideoque nos inter cauſas, & requiſita ante actum ſecundum non numeramus quidpiam, quod ſit præconnextum determinatè cum agere, aut cum non agere; vti cum agere eſſet connexa prædeterminatio intrinſeca, aut extrinſeca; & cum non agere eſſet connexa defectus prædeterminationis in opinione Thomiſtarum. Contra quam etiam contendimus, poteſtatem ad non agere non fore completam, proximam, & expeditam, ſi poteſtas ad agere coaleſcat ex prædeterminatione connexa cum agere, defectu tanque poteſtatem completam, proximam, & expeditam ad agere, ſi deſit prædeterminatio connexa cum agere.

Iuxta eundem ſenſum falſo e contra enuntiat: 4961 tur: Potentia libera, poſitis omnibus cauſis, & prærequiſitis ad effectum, influentibus inſuper, atque efficientibus in actu ſecundo, eſt poteſtas ad agere, & non agere, ſeu ad coniungendam actionem cum non actione; talis namque poteſtas eſt ad contradictoria, & proinde eſt chimerica. Quia verò non actio impedita eſt per actionem, tanquam per exercitium liberum potentia adæquata, propinqua, promptæque ad agendum & non agendum; inde ſit vt impotentia non agentis, cum voluntas inſtructa omnibus

omnibus comprincipiis, & prærequisitis iam agit, ſit impotentia conſequens ad vſum libertatis. Quod quam ratione ſaluū eſſe queat apud Thomiſtas, non capimus, ſiquidem apud eos ſit impotentia proueniens ex prædeterminatione, quæ connexa cum actione eſt comprincipium, aut prærequiſitum ad hanc, & independens ab vſu potentie liberæ creatæ.

4961 Si alius dicat, Robertum, & Theologos antiquos, qui definiunt eo modo potentiam liberam, intendiſſe illud, vt poſſit componere non agere cum prærequisitis ad poſſe agere. Prædeterminatio autem libera potentia non eſt prærequiſita ad poſſe agere, ſed tantum ad actualiter agere; & ideo non intereſt, quod nequeat cum ea coniungere non agere. Contra primò, quia de diſtinctione prærequiſitorum, quorum hæc ſunt ad poſſe, & illa ad actualiter agere, non eſt vlla mentio in Roberto, neque in aliis præſcis Theologis. Secundò, quoniam tractant de prærequisitis ad effectum, ad agendum, quibuſcum componi valeat non agere: tractant etiam de præparatione Omnipotentie diuinæ ad ſimultaneè efficiendum cum potentia libera, deque huius ad agendum applicatione. Sed prærequiſita ad effectum, ad agendum, non aliud ſunt, quam prærequiſita ad actualiter agere: & præparatio Omnipotentie diuinæ ad ſimul efficiendum cum potentia libera, applicatioque huius ad agendum ſunt prærequiſita ad poſſe, & ad actualiter agere; ſuntque prærequiſita, quorum ex parte teneret ſe prædeterminatio, ſi daretur. Contra tertio; nam omne prærequiſitum ad operationem eſt ad completum, proximum, & expeditum poſſe prærequiſitum in genere cauſe formalis intrinſecæ conſtituentis ipſum poſſe; eſt etiam ad actualiter agere prærequiſitum in genere cauſe formalis extrinſecæ efficientis ipſam actionem. Vnde id, quod ad poſſe ſimpliciter non fuerit prærequiſitum, non erit ad ſimpliciter actualiter agere prærequiſitum, ſed ſolum erit facilitans, vt contingit in habitu naturali, qui cum non ſit prærequiſitus ad ſimpliciter poſſe, neque etiam eſt ad ſimpliciter actualiter agere, ſed tantum facilitans ad id. Neque Thomiſtæ extendunt ad gratiam auxiliantem in actus ſalutares, vt non ſit niſi facilitans ad eos, quaſi noſtra voluntas ſimpliciter poſſit ſine illa agere eos.

4963 Contra quintò, vt permitteretur, prædeterminationem eſſe prærequiſitam ad actualiter agere, & non ad poſſe; tamen homini carenti eâ ex merito libero diuino, cum veget præceptum diligendi Deum, quomodo imputaretur ad culpam, quod actualiter non ageret amorem Dei? An non eſſet citra ſuam culpam deſtitutus aliquo prærequiſito ad actualiter agendum amorem? Et ſuppoſito talis prærequiſiti defectu, independente ab vſu ſuæ libertatis, quamnam eſſet culpa non agere actualiter amorem? Contra demum, quia ſi abſque prærequiſito ad actualiter agere ſtat voluntatem eſſe completam, proximam, expeditamque ad poſſe agere, & non agere, non apparet, in quo penes Thomiſtas voluntas differret ab igne, cui deſſet prædeterminatio ad actualiter comburendum; ſiquidem & de igne æquè diceretur, poſſe agere, ſi particeps fiat prædeterminationis ad agendum; & poſſe non agere, ſi non fiat particeps. Neque item appa-

ret, cur abſque iudicio indifferente, prærequiſito ad id, vt voluntas actualiter liberè amet Deum, non haberet Beati voluntas completam, proximam, & expeditam ad poſſe amare, & non amare. Qua in voluntate Beati dignum eſt conſideratione, ad eſſe habitum charitatis, indifferente ex ſe, vt coniungatur, vel non coniungatur cum amore; & viſionem beatam, quâ impeditur iudicium indifferens, & quæ cum actuali amore connectitur, non gaudere efficiente virtute huius, iuxta ſat communem ſententiam. Quapropter ſi cum prædeterminatione prærequiſita ad actualiter agere, & præconnexa cum actualiter agere adunatur à Thomiſtis poteſtas præſata ad poſſe agere, & non agere, proindeque potentia abſolute, & ſimpliciter libera; quidni cum viſione beata, præconnexa cum Dei amore, foederabitur potentia abſolute, & ſimpliciter libera ad Deum amandum, & non amandum? Et hæc ex occasione verborum Roberti Holkot, ne in tot Sectionibus ſimus meti tranſcriptores.

SECTIONO CCCLVII.

An Raynerius Piſanus.

4964 **F**Aſſeau cap. 6. ſect. 8. à num. 372. vſque ad 375. Ex Raynerio in Pantheologia referuntur plura contra noſtram doctrinam. Vt quod dicit primò in verbo *Gratia*, cap. 2. [Quæcumque præparatio in homine eſt, ex Dei auxilio eſt præueniente, & præmouente animum ad bonum.] Secundò: [Primum agens in agendo omnia alia agentia præuenit.] Tertio: [Alio modo gratia dicitur auxilium diuinum mouens, & diſponens ad bonum. Quod dupliciter contingit; aut enim per exteriores occaſiones, & excitationes ad ſalutem, aut per interiorem inſtinctum, & motum, ſcilicet cor hominis interius mouendo ad bonum, ſecundum illud Prouerb. 21. verſ. 1. *Cor Regis, &c.*] Quarto: [Alio modo perfectè mouet cor hominis ad bonum, & hæc præparatio non fit paulatim, & ſucceſſiue, ſed ſubito ſimul cum illa homo gratiam accipit pro arbitrio Dei, ſecundum illud Eccleſ. 11. verſ. 23. *Facile eſt in oculis Dei ſubito honeſtare pauperem, & eadem ratione iuſtificare peccatorem: vt & ſecundum illud Ioannis 6. verſ. 45. Omnis qui audivit à Patre, & didicit, venit ad me* (ſcilicet ſine mora, per efficacem attractionem, vt verba ipſa præſerunt) ſicut contigit Paulo, qui cum eſſet in progreſſu peccati, ſubito proſtratus eſt, & perfectè motum eſt cor eius ad amplectendum bonum.] Quintò: [Sciendum, quod etiam in huiusmodi motione Dei, quantumcumque perfectè, non perit libertas arbitrij; Deus enim vnumquodque mouet ſecundum conditionem, & modum eius, quod mouetur, quia libera mouet liberè, ſcilicet creaturas rationales, ita vt huic motioni reſiſtere pro libertate poſſint.] Sextò in cap. 7. eiusdem verbi: [Potest voluntas ad aliquid agendum inclinari, vel induci à Deo. Sed hoc dupliciter contingit. Vno modo mouendo

mouendo tantum voluntatem, & non aliquam formam imprimendo; ſicut ſine appoſitione habitus facit quandoque; vt homo velit, quod prius non volebat.] Septimò in verbo *Præſcientia*, cap. 2. [Scientia ſimplicis intelligentie non eſt cauſa rerum; ſed ſcientia; quæ dicitur approbationis.] Octauò in cap. 4. & verbo *Electio*, cap. 9. [Certitudinem ordinis cauſæ ad effectum eſſe, quando cauſa infallibiliter effectum producit; certitudinemque prædeterminationis eſſe certitudinem ordinis.] Nonò in cap. 2. verbi *Prædeſtinatio*, [hanc eſſe ante præuiſa merita.]

1965 Sed nihil horum ſex diſcrepat à noſtra doctrina fatente, Deum præuenire, præmouere, inclinare interius, phyſicè, infallibiliter, efficaciter, & quandoque ſubito, ad actus ſalutares, quos liberè elicit voluntas creata. Quod inſciamur, & à Raynerio non affirmatur, eſt Deum præſtare hæc per gratiam internam, quæ ſuapte naturâ ſit infallibiliter, efficaciterque præconnexa cum ipſis, & ad ipſos prædeterminans; talique, cuius motioni noſtra voluntas non poſſit reſiſtere, coniungendò cum ea actum ſuæ motioni contrarium. Potrò entitatem gratiæ eſſe talem, quando etiam efficax eſt, negatur expreſſè in quinto dicto à Raynerio. Quem nequit Faſſeau explicare de gratia ſufficienti, vt Summum Pontificem Innocentium X. interpretatur in *Tract. de Prædeſt.* Illuſtriſſimus Godoy, loquentem de gratia, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare. Nam Faſſeau adducit pro gratia efficaci quintum Raynerij dictum. Quare iuxta hunc Doctorem, antiquum, Dominicanum, entitati gratiæ, quæ non tantum ſit purè ſufficiens, ſed ſit etiam efficax, poſſumus reſiſtere, non modò potentiâ antecedenti, & in ſenſu diuiſo, ſed & potentiâ conſequenti ad informationem voluntatis ab eadem gratia, & in ſenſu composito informatæ ab eadem gratia voluntatis, quatenus hæc in illius præſentia poſſit apponere actum contrarium. Quare ruruſ reſpectu eiusdem Doctore non reſtat Paulo Faſſeau reſugium de reſiſtendi potentia antecedenti, & in ſenſu diuiſo propoſitum vniuerſim cap. 1. ſect. 2. num. 8.

1966 Quoad ſeptimum nos etiam conuenimus; nam eſt non ſcientiam viſionis, & intuitiuam, ſed ſimplicis intelligentie, & abſtractiuam dicamus eſſe cauſam actualem rerum, quas Deus verè, & propriè facit; at non vt præciſè talem, ſed vt coniunctam libero Dei decreto, nominato à præſcis Theologis beneplaciti, & approbationis: cuiusque ratione ſcientiam, quam reſpectu maiorum appellant ſimplicis tantum intelligentie, ac notitiæ, vocant approbationis reſpectu bonorum, quin tranſeant ad denotandum aliquid, quod in ratione ſcientie accedat, ſeu quod impoſſet nouum, & diuerſum modum cognoscendi. Declarauit hæc non perfunctoriè, cum agerem de S. Thoma.

1967 Sed non omittam ex Suatio lib. 3. de *Attributis Dei poſitiuis*, cap. 4. num. 11. ſcientie approbationis nomen vſurpari non raro, neque incongruè pro ſcientia viſionis, & intuitiuæ, vt ſimul coniuncta cum diuino beneplacito. Inde tamen colligere non eſt, intendi à ſic vſurpantibus, cauſam rerum à Deo approbatarum eſſe formaliter ſcientiam viſionis, & intuitiuam. Tantum enim deduci poſſet, eſſe præſuppoſitiuè ra-

tionem decreti cauſatiui approbatarum rerum, præcedentis eam ſcientiam. Et non inconuenit concedere, rerum bonarum cauſam eſſe approbationis ſcientiam, non quidem ſumpram adæquatè ſecundum omne quod ſignificat, ſed ſecundum aliquod, ſcilicet ſecundum decretum beneplaciti, quod ſubſequitur ſcientiam ſimplicis notitiæ, & antecedit ſcientiam viſionis, intuitiuamque. Neque item omittam contra Didacum Aluarez *diſp. 6. de Auxiliis; concluſ. 2.* & contra Ioannem de S. Thoma *diſp. 18. in 1. p. art. 3. §. Oppoſitum*, pag. 568. debet agnoſci diuerſitatem aliquam inter ſcientiam approbationis, & viſionis, ſiquidem hæc cognoscat Deus peccata; quæ cognosci per illam non auſim ego dicere conſultis SS. PP. & veteribus Theologis.

Ad octauum proceſſi obuiam, quando ſimilem modum loquendi in S. Thoma eſſe ſeſt. 331. Ad nonum iam ſæpenumerò inculcaui, prædeterminationem in gloriam vt coronam, eſſe ante abſolute præuiſa merita, non conuincere, quod ſit ante conditionatè per ſcientiam Mediam præuiſa.

4968 Cum igitur nouem hæc dicta Raynerij non ſint diſſona ſententiæ noſtræ, reperiuntur in ipſo multa, quæ conſona ſunt. Recenſebo tantum tria. Primum extat in verbo *Præſcientia*, cap. 16. vbi ait: [Poſſe rem determinari ad eſſe, vel per neceſſitatem in ſuis cauſis, vel per præſentiam ſuæ eſſentiæ. Prima determinatio inuenitur in neceſſariis euentibus, ſiue ſint futuri, ſiue præſentes. Secunda determinatio inuenitur in rebus præſentibus, ſiue ſint neceſſariæ, ſiue contingentes. Sed effectus contingens non habet neceſſariam determinationem, nec certitudinem ex ſua cauſa, ſed ex ſua præſentia.] Secundum in verbo *Peccatum*, cap. 49. quò loci inquit: [Huius, quod eſt liberè agere, vel non agere; liberè attendere, vel non attendere; vt regula, vel non vt, non oportet aliam cauſam querere, quia ad hoc ſufficit ipſa libertas voluntatis, per quam poſſet agere, & non agere; vt regula; vel non vt.] Tertium ibidem; nam agens cum S. Auguſtino lib. 12. de *Ciuit. Dei*, cap. 6. cur è duobus æqualiter tentatis vnus peccet, & non alter? rogar: [Quæ igitur cauſa?] Reſpondetque: [Non eſt, niſi quia placet. Placiti autem nulla eſt alia ratio querenda. Sicut enim in bonis, cum peruentum eſt ad voluntatem Dei, nulla eſt ratio; ita in malis, cum peruentum eſt ad voluntatem peruertibilem ſibi derelictam, nulla eſt alia querenda ratio, niſi quia vult, vel placet.]

4970 Incognitus cap. 15. pag. 180. non lecto Raynerio, vt ipſe fatetur, dimittit hæc tanquam inania, & vacua. Urbanius ſe gerit Faſſeau; nam ad primum reſpondet, per cauſam, ex qua negatur futuri contingentis, & liberi neceſſaria determinatio, & certitudo, intelligi cauſam propriam, & ſecundam, non verò communem, & primam. Ad ſecundum, & tertium, loqui Raynerium de prima cauſa mali. Sed primam reſponſionem amandat Raynerij reſcurſus ad futuri contingentis, & liberi in æternitate præſentiam (qualis ponitur à S. Thoma, cuius veſtigis inſiſtit) vt ſic ſaluet eius cognoscibilitatem à Deo. Si autem vel ex prædeterminatione intrinſecæ, vel ex extrinſecæ à Deo illud haberet determinationem, & certitudinem fundantem ſui cognoscibilitatem ab ipſo, opus non eſſet confugere

fectibili prorsus à reſtitutione. Is fuit ſubtiliſſimus diſcurſus S. Thomæ, & Antonini.

4982 Ex dictis ad Incognitum exinaniantur facile hæc Pauli Faſſeau: [Eſtne idem, Deum eſſe malorum actuum humanorum cauſam, & eſſe cauſam immediatam? Si eſſet cauſa immediata, in ipſum reſunderetur malitia: ſi autem ſit mediata, non in ipſum, ſed in cauſam mediam reſunditur. Hinc colligitur primò, S. Antoninum rejicere concurſum indifferentem, & non prævium. Quia ſtatuit concurſum, quo Deus ad actum concurrit, mediante voluntate. Sed concurſus prævius concurrit, mediante voluntate: non autem concurſus indifferentis, qui non eſt in cauſam, ſed immediatè in actum. Ergo, &c. Colligitur ſecundò fides allegantium S. Antoninum, qui vt ſuum faciant, faciunt hæreticum, ſeu negantem Deum cauſare omnes actus: quod S. Thomas, & B. Albertus cenſurant hæreſis. Tertio colligitur, quàm ſint verſati in S. Antonino, cum ipſe loco citato ad num. 4979. doceat concurſum immediatum, & proximum Dei in peccati actionem, quæ actio eſt.] Hæc, inquam, exinaniantur; nam iam patefecimus, quo ſenſu dixerit S. Thomas: *Omnium, quæ ſunt, aliquam cauſam ponere oportet. Sed humanorum actuum non poſſumus ponere cauſam ipſum Deum immediatè, quia ea, quæ à Deo immediatè ſunt, non poſſunt eſſe niſi bona. Actus autem humani ſunt quandoque boni, quandoque mali.* Quoitẽ ſenſu S. Antoninus dixerit tranſcripta ſuprà: [Vocant cauſam immediatam eam, quæ determinat electiue, vt malus actus humanus exiſtat.]

4983 Quare non rectè deducitur primò, ipſos repudiare Dei concurſum prævii determinatum ad malos actus humanos; nam excludunt concurſum qui non ſit mediante libero arbitrio humano, tanquam determinante electiue. Qui autem ſic e contra ſit, non poteſt non eſſe in actu primo præparatus per decretum indifferentis ad malos actus, & bonos. Neuter S. Doctor conceptis verbis ait, Deum ad malos concurrere, mediante voluntate. Et vt diceret, per concurſum, mediante voluntate, intelligeretur concurſus determinatus electiue ab hac, non autem concurſus, qui in ipſam voluntatem eſſet prævius cum alligatione ad actus malos. Neque rectè ſecundò, & tertio inferitur mala noſtra fides, noſque attribuire S. Antonino denegationem phyſici concurſus immediati, ac proximi ad peccati actionem, quæ actio eſt. Et qui aſſingeret, non ideo eum traduceret tanquam hæreticum, ſed tanquam propinquiffimum duplici errori. Hæc enim ſola fuit S. Thomæ cenſura: Beatusque Albertus non protulit ſuam, ſed tantum ſcripſit: [Hæc opinio, quæ obtinuerat plures antiquorum, ferè ceſſit ab aula, & à multis modernorum reputatur hæretica.] Sic tantum illi ſuo tempore: quo tamen nonnulli alij non tam rigide cenſebant de ea opinione, multoque minus noſtrâ arate.

4984 Secundum teſtimonium S. Antonini eſt proſcientia diuina futurorum contingentium conditionatorum. Nam p. 1. tit. 4. cap. 2. §. 4. hæc reddit rationem liberi arbitrij humani vertibilis in malum: [Eſt nimirum manifeſtatio diuinæ ſapientię, ex ordine malorum cum bonis, ſcilicet ex vertibilitate hominis in malum; quod quidem malum Deus ordinat cum bonis. Ex eo enim, quod Deus ex malo bonum elicit, diuina ſapientia ma-

niſteſtatur, eo quòd maioris ſapientię eſt ordinare malum cum bonis, & elicere bonum ex malis, quàm ordinare ſolum bona cum bonis, vel elicere bona ex bonis. Et ideo cum non deceret, nec poſſibile eſſet, Deum facere mala, debuit talem facere creaturam, quæ poſſet in operando deficere, & malum committere, vt Deus, mala illa ordinando in bonum, ſuam ſapientiam declararet. Dicit enim Auguſtinus in 11. de Ciuit. Dei, cap. 18. *Neque Deus vllum, non dico Angelorum, vel hominum crearet, quem malum futurum eſſe præſciſſet, niſi pariter noſſet, quibus eos bonorum vſibus commodaret.*] Quo ſuo diſcurſu, & S. Auguſtini verbis comprobatur S. Antoninus ſcientiam Dei prænoſcentem delicta, quæ committerent Angeli, & homines, ſi ſtatueret producere illos, potentemque retrahere Deum à decernendo; ſed actu non retrahit, quia ſimul prænoſcunt bona, quæ ex illorum comparate peccatis. Atque de his præſcientiam non fuiſſe habitam in decreto ſubiectiue abſoluto, & obiectiue conditionato, circa materiale ipſorum, oſtendimus aſſatim in 1. Parte, tum ex mente Sancti Auguſtini, tum ex variis rationibus Theologicis.

SECTIO CCCLIX.

An Thomas Argentinensis?

4985 EX quo Paulus Faſſeau cap. 4. parte 2. ſect. 9. num. 237. & 238. allegat primò hæc verba in 1. diſt. 38. & 39. queſt. unica, art. 4. in fine: [Quavis ſcientia Dei ſit immutabilis, tamen quia eſt cauſa rerum, mediante voluntate diuinâ, quæ reſpectu omnium creabilium totaliter eſt libera, etiam libertate contradictionis, ideo mutabilis poteſt eſſe effectus, quia talis erit, qualem eum Deus vult eſſe; & tunc eſt, quando eum diuina voluntas eſſe determinauit.] Secundò hæc in diſt. 40. queſt. unica, art. 2. in fine: [Prædeſtinatio non dicit ſimplicem notitiam, quia implicat, ſiue includit diuinum propoſitum cum ſui efficaciam ad miſerendum, & gloriſicandum. Et ideo licet mali non damnentur ex hoc, quod Deus eos impellat in culpam; tamen nulli boni ſaluantur, niſi Deus, mediante ſua gratiâ eos dirigat, & mittat, ſeu impellat ad gloriam.] Tertio hæc in art. 3. ad 2. contra primam conſolutionem: [Dato, quod cauſa vniuerſalis, & principalis ſit neceſſaria, tamen ſi cauſa proxima eſt contingens, effectus non eſt neceſſarius, ſed contingens; quia magis ſequitur effectus leues, & conditiones cauſæ proximæ, quàm remotæ.] Quarto hæc in 2. diſt. 37. art. 3. in principio: [Omnis actus, quantumcumque magnam habeat enormitatem annexam, conſideratus tamen, vt aliquid in ſe includit entitatis poſitiue, ſic dependet à Deo in genere cauſæ efficientis. Quia ſi non, tunc neceſſariò oporteret dare vnum aliud primum principium præter ipſum Deum, à quo tales entitates poſitiue vltimatè dependerent: qui fuiſſet error Manichæorum.]

4986 Sed his ex locis nihil extorquetur contra doctrinam noſtram. Non ex primo: nam in ipſo agitur de ſimplicis intelligentiæ ſcientia, vt rerum propriè,

propriè, & per ſe à Deo factibilium cauſa per intermediam voluntatem diuinam. Dixerat enim Argentinensis articulo primo, in 1. probatione Concluſionis 2. [Illud quod eſt tantum cauſa ſine qua non, ipſarum rerum productarum, ſecundum modum noſtrum intelligendi non eſt per ſe, & immediatè cauſa ipſarum rerum; ſed ſicut Magiſter in lit. dicit, præſcientia Dei eſt cauſa rerum, ſine qua non, ſi ſcientiam tantum ad notitiam referamus.] Talis ſcientiæ obiecta, quæ ſint honeſta, contingentia, & libera voluntatis creatæ, non alio erunt modo, quàm quo Deus per voluntatem adiunctam beneplaciti vult eſſe, proindeque non erunt niſi contingenter, & liberè; neque erunt alio inſtanti, aut tempore, quàm quo Deus per eam beneplaciti voluntatem determinat eſſe. Aſt eam voluntatem non præſupponere, vel non comitari ſcientiam conditionatam de eis futuris contingenter, & liberè, tali inſtanti, aut tempore, haudquaquam traditur ab Argentinensi.

4987 Hinc ad ſecundum locum nos non inſiciamur, prædeſtinationem inuoluerè diuinum propoſitum ad miſerendum efficaciam, ita vt efficaciam omnino intrinſecam participet, directione per ſcientiam Mediam præſuppoſitâ; vel conſiſtat efficaciam in aggregato ex ea ſcientia, & propoſito illo. Si prædeſtinatio ad præmium gloriæ ſit, ex præſuppoſita etiam ſcientia viſionis meritorum, elucet & aliud caput efficaciam in diuino miſerendi propoſito. Quod autem dicatur Deus, mediante ſua gratiâ, dirigere, & mittere, ſeu impellere prædeſtinatos ad gloriam, non ideo eſt, quia ſuæ gratiæ auxiliis prædeſtinetur phyſicè ad actus meritorios; ſed quia ad hos illis tam potenter, & efficaciter mouet, vt certiffimè conſequantur vitam æternam.

4988 In tertio non inquit Argentinensis, ſi fingendo ſupponatur, primam cauſam non eſſe liberam in agendo, poſſe ſecundam eſſe ſic liberam. Neque item ait, ſi etiam fingendo ſupponatur, primam cauſam agere ex neceſſitate nature in voluntatem creatam, & hanc eſſe ſuapte natura habilẽ ad liberè operandum, ſequi eo ipſo, quod huius exercitium liberè agendi impediri ab illa non valeat, ſeu quod illa nequeat hanc neceſſitate. Tantum exprimit ſub hypotheſi impoſſibili de prima cauſa neceſſaria, ſi ſecunda ſit in agendo contingens, & libera, non debere effectum qui ab vtraque procedat, eſſe neceſſarium. Et cum hoc tantum exprimat, intelligi poteſt loquutus, ſi prima cauſa ita ageret ex neceſſitate nature, vt non alio modo actualem concurſum præberet cauſæ ſecundæ contingenti, ac liberæ, quàm quo nunc præſtat; ſeu ita ageret, vt quauis non eſſet libera ad ſuum concurſum præparandum, vel non præparandum in actu primo, vt nunc eſt, non tamen eum in actu ſecundo exhiberet, niſi vt nunc, nempe determinata electiue à ſecunda contingenti, & libera. Non ſecus, ac ſic ab ea determinatur habitus ſibi inhærens, qui in actu primo non eſt liber ad præparandum, vel non præparandum ſuum cum ipſa concurſum. Quo de habitu ſi pro diſcrimine dicatur cum Illuſtriſſimo Godoy tractatu ſexto, in 1. diſputatione 54. §. primo, numero ſexto, eſſe principium R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Paris II.

liberum vt quo, quauis non ſit agens liberum vt quod: eodem in ſenſu procedit præſens de prima cauſa quæſtio hypothetica, an ſcilicet ſupponendo, cauſam primam non eſſe agens liberum vt quod, poſſet intelligi, eſſe principium liberum vt quo, ſeu non aliter efficiens cum cauſa ſecunda contingenti, & libera; quàm ſequendo huius determinationem electiuam. Declarato modo intellectus Argentinensis conſonabit omnino cum Molina 1. p. queſt. 14. articulo 13. diſput. 11. & 12. Vazquio diſt. 100. per quatuor capita, Suario diſput. 19. Metaphyſ. ſectione tertia, libro primo de abſoluta ſcientiâ futur. conting. cap. 9. num. 7. & cum aliis è Noſtris. Soluſque lectus Suarius inſtruet abundè de Sancti Thomæ, & antiquorum Thomiſtarum mente, necnon de Scoti, & ſuorum veterum ſequacium, monſtrabitque facilem viam hos, & illos reducendi ad concordiam.

4989 In quarto loco nihil aliud traditur, quàm non ſolam voluntatem creatam efficere phyſicè peccati actionem, quæ actio eſt, proindeque Deum coëfficerè cum ipſa; quia ſi ſola ipſa efficeret, daretur aliud primum principium efficiens præter Deum. De quo non tantum coëfficiente, ſed etiam prædeterminante ad peccati actionem, nullum eſt in Argentinensi verbum. Et ad illius abſurdi deductionem ſufficeret denegatio coëfficientiæ Dei erga actionem; quidquid ſit de prædeterminatione. Neque dicas cum Faſſeau: [Si actio peccati pendet à Deo in genere cauſæ efficientis, pendet per alium concurſum priorem prioritate cauſalitatis; & cum ſecundum S. Thomam 1. 2. queſtione 80. articulo primo, in corp. nihil directè ſit cauſa alicuius actus, niſi per hoc, quod proprium principium illius actus mouet ad agendum; ſequitur, Argentinensem velle, pendere per prædeterminationem.] Nam non elucet, vnde Faſſeau inferat, pendere à Deo per concurſum prædeterminatiue priorem, quidquid ab ipſo pendet in genere cauſæ efficientis. Noſque cum S. Thoma indubie cenſemus, nihil eſſe directè cauſam alicuius actus, niſi per hoc, quod ad agendum moueat proprium principium illius actus. Et ideo dicimus, Deum phyſicè non prædeterminare voluntatem creatam ad peccati actionem, quia alioqui ad hanc interius inclinaret. Vt enim ibi à S. Thoma docetur: *Voluntas duobus modis moueri poteſt. Vno modo ab obiecto, ſicut dicitur, quod appetibile apprehenſum mouet appetitum: alio modo ab eo, quod interius inclinât voluntatem ad volendum. Hoc autem non eſt, niſi ipſa voluntas, vel Deus, vt ſuprà oſtenſum eſt. Deus autem non poteſt eſſe cauſa peccati, vt ſuprà dictum eſt, nempe in queſt. 79. art. 1. in corp. vbi probatur Angelicus Doctor, Deum non eſſe directè cauſam peccati, quia non inclinât voluntatem ad peccandum.* Quo ex vtroque loco dicimus, Deum non inclinare interius voluntatem ad actionem peccati, & inde deducimus, non prædeterminare phyſicè. Etenim prædeterminatio phyſica non poſſet non eſſe inclinatio interius ad actionem, cum qua eſſet præconnexa eſſentialiter.

4990 Et vt redeam ad Argentinensem, indicat non leuiter ſuam mentem contra prædeterminationem phyſicam ad actionem peccati, cum ibidem ſemel, & iterum ad 2. & ad 3. necnon in 3. diſt. 12. queſt. unica, art. 1. ad 3. contra 1. conſulſ. aduertit, [Deum non eſſe cauſam per ſe, ſed cauſam

cauſam ſine qua non, actionis illius, quatenus ſi ſubtraheret ſuam influentiam, tunc nullus peccator poſſet nec cogitare, nec loqui, nec operari, & per conſeques nullatenus poſſet peccare: quatenus item vt cauſa permittens cooperatur, [quia licet Deus nullum malum culpæ efficiat, fieri tamen non poſſet, niſi ipſo permittente.] Aſt ſi Deus à ſe, & ex ſe prædeterminet phyſicè ad præſaram actionem, ægrè ſuſtinebitur, eſſe tantum cauſam ſine qua non, eſſeque tantum cauſam cooperantem, vt permittentem, & non eſſe cauſam per ſe, neque eſſe cauſam vt intendentem actionis illius. Poſſunt alia ad idem intentum erui ex Diſt. illa 12. in 3.

4991 Ad intentum autem contra prædeterminationem ad actus quocumque liberos confert magnoperè ratio hæc, quæ in 1. diſt. 40. quaſt. unica, art. 3. probat, inſallibili Dei notitiâ non tolli, ſed magis conſumari contingentium futurorum mutabilitatem, & contingentiam. [Quia Deus (inquit) in ſua æterna notitiâ ſic omnia præuidit eſſe futura, ſicut eueniunt. Sed, vt ad ſenſum patet, quædam entia procedunt immediatè ex cauſis determinatis, & neceſſariis, ſecundum curſum communem: alia autem procedunt immediatè ex cauſis indeterminatis, & mutabilibus. Ergo Deus præſciuit ab æterno, illa euenire neceſſariò; hæc autem contingenter. Ex inſallibilitate igitur diuinæ notitiæ non habent Stoici negare rerum aliquarum ad vtrumlibet contingentiam; ſed magis habebunt concludere, quod inſallibiliter entia contingentia eueniunt contingenter.] Et inferius occurrens argumento 1. pro errore Ciceronis negantis Deo ſcientiam reſpectu futurorum, vt horum ſaluarer contingentiam, ſcribit: [Quauis nullam habeant entitatem expreſſam, & determinatam in ſe, vel in ſuis principiis, ſeu cauſis proximis, & mutabilibus; tamen ſupereminentem habent entitatem in ſua cauſa exemplari.]

4992 Reſpondet Faſſeau ad priora verba, prædeterminationem phyſicam non proſus determinare, ſed cauſaliter tantum, quatenus facit, vt voluntas faciat, determinet ſe, velitque deliberatè; neque tollere omnem indifferentiam, ſed potiùs cauſare indifferentiam actiuam, præſtando vt voluntas agat, ſeruatà potentia ad oppoſitum, quauis tollat indifferentiam ſuſpenſionis. Ad poſteriora reſpondet, in cauſarum proximarum categoria non contineri prædeterminationem à cauſa prima, & vniuerſali. Harum reſponſionum neutra eſt ad proſitum. Non prima, quia Argentinas diuidit entia creata in ea, quæ procedunt ex cauſis determinatis, & in alia quæ ex cauſis indeterminatis. Si autem omnia provenirent ex cauſis determinatis cauſaliter, & à quibus ſit ablata indifferentia ſuſpenſionis per prædeterminationem phyſicam à Deo, diuiſio Argentinæ nulla eſſet, aut impertinens, quia entia, quæ ſunt iam cauſaliter determinata, & à quibus non poſſit dari ſuſpenſio in cauſis, non cognoſcentur à Deo vt euentura contingenter, ſed neceſſariò à ſuis cauſis. Id enim, quod eſt cauſaliter determinatum, idque, à quo determinatè ſuſpenſio dari non poſſet, quomodo non erit cauſatum,

& exiſtens determinatè neceſſariò? Præterea fatemur, Thomiſtas dicere illa, quæ reſert Faſſeau de prædeterminatione phyſica non omnimodis determinante cauſas ſecundas liberas, neque tollente in eis indifferentiam actiuam. Dicunt id quidem, tanquam optimi Catholici. Sed quo fundamento in Argentina, aliſque priſcis Theologis, quæve conſequentiã contendant, meam voluntatem pro priori ad amorem liberum eſſe determinatam cauſaliter ad talem actum, eſſeque impeditam, quominus eum ſuſpendat, vel non agendo ipſum, vel agendo oppoſitum odium, eſt myſterium quod nunquam poſſumus penetrare.

4993 Non ſecunda; nam quidquid ſit de prædeterminatione phyſica excludenda ab hoc prædicamento, vel includenda in illo, ſcopus Argentinæ contra Tullium eſt, tueri inſallibilitatem cognitionis diuinæ, non obſtante contingentia futurorum, cum pro parte Tullij fuiſſet obiectum: [De non ente non eſt ſcientia, vt patet 1. Poſteriorum. Sed futurum contingens non eſt ens; omne enim, quod eſt ens tale, de quo poſſit eſſe ſcientia, vel eſt determinatum in ſe, vel in ſuis. Sed contingens non eſt aliquid in ſe, quia quod futurum eſt, nondum eſt. Nec in ſuis principiis, ſeu cauſis; quia huiusmodi principia ſunt ad vtrumlibet, & non magis determinata ad principiandum huiusmodi futura, quam ad non principiandum.] Huic argumento ſatisfacit is Doctõr designans medium cognoſcibilitatis futurorum contingentium, nempe [ſupereminentem entitatem, quam habent in ſua cauſa exemplari, iuxta quod dicitur, Quod factum eſt in ipſo vita erat. Et hoc ſufficit ad habendam inſallibilem notitiã, ſeu ſcientiam futurorum, ei qui adequatè comprehendit huiusmodi exemplar, ſcilicet ipſam diuinam eſſentiam, quæ tanquam clariffimum ſpeculum intellectus diuini, qui ipſam comprehendit omnimodè, & adequatè, omnia lucidiſſimè repræſentat.] Proponit itaque diuinam eſſentiam, quæ ex ſuppoſitione futuriſationis contingentium, eorumque in æternitate præſentia, ſolita diuerſis modis à Theologis explicari, eſt vt comprehenſa, aptiſſimum, & ſufficientiſſimum medium ad inſallibilem cognoſitionem. Etenim, vt idem Doctõr dixerat in 9. Ad cuius intellectum: [Eſt multum diſſimile de Dei cognoſitione, & humana. Nam actus humanæ cognoſitionis non ſunt omnes ſimul, vnus enim ſuccedit alteri. Nam cum noſtrum intelligere ſit cum continuo, & tempore, vt patet 3. de Anima. Ergo ſicut in tempore eſt ſucceſſio futuri, præſentis, & præteriti; ſic in cognoſitione humana expectatio futurorum, apprehenſio præſentium, & memoria præteritorum. Econtã verò diuina cognoſitio eſt ſuper omne tempus, & ſimpliſſimã menſuratur æternitate, & per conſeques non eſt ſucceſſiua, ſed ſimpliciter ſimul tota; eo quod ſua propria menſura, puta æternitas, ſit interminabilis vitæ tota ſimul, & perfectè poſſeſſio, vt ait Boëtius 5. de Conſol. Propter quod noſtra cognoſitio de futuro contingenti nunquam poſſet eſſe certa, antequàm illud, quod fuit futurum, præſentialiter in eſſe ponatur ſecundum actualem ſuam exiſtentiam. Tale namque futurum non poſſet certificare noſtram cognoſitionem per ſe ipſum, eo quod nondum ſit, nec per ſuas cauſas proximas,

proximas, eo quod ad vtrumlibet indeterminatè ſit. Tamen ipſa notitiã diuina de huiusmodi re futura inſallibilis eſſe poſſet. Nam eo ipſo, quod actus diuinæ cognoſitionis eſt vnus, ſimpliſſimus, & ſimul totus, æquè clarè cognoſcit Deus huiusmodi futurum, ſicut præſens, & præteritum. Nam omnia futura, & ſimiliter præterita, in ipſa æternitate, quæ eſt diuinæ cognoſitionis menſura, ſimul tota ſtabilitè, & ſine viciffitudine, ſeu ſucceſſione æqualiter comprehenduntur.] Hæc eleganter Argentinas. Quæ omnia ſuperfluerent, ſi cenſeret, futura contingentia, & libera eſſe determinata in ſuis cauſis prædeterminatis phyſicè à Deo. Tunc enim ad obiectionem pro parte Tullij ſufficeret negare, quod non eſſent ſic determinata. Et hoc negato conſpicuum eſſet, non deficere medium, in quo inſallibiliter cognoſcerentur à Deo. Et ideo Thomiſtæ, qui affirmant, eſſe ſic determinata, conſequenter pronuntiant, cognoſci eo modo à Deo in cauſis à ſe prædeterminatis phyſicè.

4994 Incognitus cap. 7. pag. 89. & ſeq. obiurgat de puerilitate adducere priora Argentinæ verba aduerſus prædeterminationem phyſicam. [Norunt enim omnes, qui vel à limine Philoſophiam ſalutarunt, cauſas eſſe in duplici differentia. Quædam ſunt ex natura ſua determinatæ, quales ſunt cauſæ naturales; & quæ ex iſtis eueniunt, neceſſariò eueniunt. Quædam ſunt ex natura ſua indeterminatæ, & indifferentes, quales ſunt liberæ; & quæ ab iſtis proveniunt, contingenter, ſeu liberè eueniunt: quæ tamen vt in re determinatè eueniant, neceſſe eſt, cauſam determinari ab aliquo. Licet ergo cauſæ ſint ex natura ſua indifferentes, ab iſis tamen effectus, & actiones non procedunt, niſi ab aliquo principio exteriori determinentur; id eſt, niſi ad effectum determinatum applicentur: quæ applicatio eſt earum determinatio, nec non prædeterminatio, quia cauſans actionem determinatam in ordine ad effectum determinatum.] Idem Incognitus exiſtimat, conſumari potiùs Thomiſtarum ſententiam ex poſterioribus verbis de futuris contingentibus nullam habentibus entitatem determinatam in ſuis cauſis proximis. [Negant enim, ea certè cognoſci in ſuis cauſis proximis, quia in ipſis nudè ſumptis, nec entitatem, adeoque nec veritatem determinatam habent. Quam vt habeant, neceſſe eſt, quod adueniat determinatio cauſæ ſuperioris, tollens indeterminatam cauſæ inferioris, & proximæ. Quæ ſublata, ſaltem in decreto Dei æterno poſſet de eorum futuriſatione haberi certa cognoſitio.]

4995 Concedo Incognito, fore puerilis iſcitia opponere Thomiſtis testimonia, quibus probaretur, quædam ex cauſis ſecundis eſſe ſuapte naturã indeterminatas, & indifferentes. Sed verbis Argentinæ non intendimus probare, niſi à quibusdam ex cauſis, nempe ab indeterminatis, procedere immediatè effectus, qui ſunt contingentibus, & liberi. Hoc autem ſtare non poſſet cum prædeterminatione talium cauſarum. Nam ſui effectus provenient ab eis, vt à cauſis determinatis, non quidem per ſuam intrinſecam entitatem, ſed per ſuperaditam prædeterminationem. Interuenietque illud diſſimile inter eas, & alias cauſas, R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

quod effectus procedunt ab aliis vt determinatis, tum per ſuam entitatem, tum iuxta Thomiſtas per prædeterminationem. Atque hinc in determinatis per ſuam entitatem videtur nobis ſuperflua prædeterminatio, & in indeterminatis oppoſita ſuæ naturæ, ſimulque menti, & verbis prioribus Argentinæ.

4996 Ex cuius poſterioribus verbis, ſi ad contextum attendiſſet Incognitus, non intuliſſet, poſtulaſſet prædeterminationem, ſive intrinſecam, ſive extrinſecam, quæ eſſet connexum medium cognoſcendi futura contingentia. Non poſtulavit, vt conſtat ex contextu ſuprà tranſcripto, niſi diuinam eſſentiam comprehenſam, ſuppoſita eorum futuriſatione. Quam eſſe obiectum primarium, motiuum, & formale, in quo Deus cognoſcat omnia creata obiecta, tradit idem Doctõr diſt. 35. quaſt. unica tota, quin faciat mentionem decreti erga futura prædeterminatiui, quod ſit medium abſolute præconnexum cognoſcendi ea. Ad hæc, ſi prædeterminatio indita à Deo cauſis ſecundis ad contingentes, & liberos effectus, admititur, conſtituet actum primum proximum agendi, vel erit quid proximè prærequiſitum ad actum ſecundum. Vtrouſque autem modo ſit, computabitur inter cauſas proximas; vel ſecundo modo non computari, oriatur meto ex nomine. Quare falſò reipſa ab Argentinæ aſſertum fuiſſet, quod contingentia nullam haberent entitatem, veritatemque expreſſam, & determinatam in ſuis principiis, ſeu cauſis proximis.

SECTIO CCCLX.

An Gregorius Ariminensis.

4997 Succedat Thomæ Auguſtiniano, & Priori Generali Auguſtiniano alter, Priorque Generalis, Gregorius, dictus de Arimino, & vt nobis aduerſans recenset à Faſſeau capite quarto, parte ſecunda, ſeſſione quarta, numero 239. duobusque ſeqq. Etenim ait in 2. diſtinctione 26. & duabus ſeqq. quaſtione prima, articulo tertio, ad 12. [Licet Deus frequenter iuuet hominem ad benè agendum per aliquod habituale donum, quod cauſat in anima; non tamen tantum ſic iuuat, ſed etiam iuuat ipſum actum immediatè cauſando, & ad ipſum immediatè mouendo potentiam. Unde homo habens gratiam etiam gratum facientem, & aliud quocumque habituale Dei donum, adhuc ad benè operandum indiget alio ſpeciali auxilio Dei, ſecundum doctrinam Beati Auguſtini in de Natura & gratia capite 26. Sic igitur ad argumentum dico, quod Deus iuuat nos, immediatè ipſum actum efficiendo; & quod non ipſe ſolus efficit actum, ſed etiam voluntas coëfficiat. Sed, vt iam tetigi, non ſolum iuuat Deus ad bonum velle, partialiter coëfficiendo; qui eſt modus communis, quo concurrit ad cuiuſlibet creati agentis quemlibet effectum, vt in argumentis

gumento dicebatur; ſed etiam quodam alio modo ſpeciali, videlicet faciendo, ipſam voluntatem partialiter concuſare; ita quod ipſa voluntas partialiter concuſat applicata, & quaſi inſtrumentaliter mota à Deo ad ſic partialiter cauſandum. In qua tamen motione ipſa non neceſſitatur; ſed inſtrumentum liberum exiſtens, in cuius poteſtate eſt ſequi motionem primi agentis, iuuatur ita, vt agat, quæ non ſic adiuta nequaquam agere potuiſſet. Ad productionem verò actus mali ſolum primo modo Deus concurrit, quia non facit, voluntatem agere actum malum, ſicut facit, eam agere actum bonum. Et hoc eſt illud adiutorium Dei ſpeciale, ſine quo dico nihil nos bene velle, vel facere. Ita clarè docet Beatus Auguſtinus in *de Gratia, & lib. arb. cap. 16. & 17.* Quæ verba ſi bene conſiderentur, patet eum diſtinguere duplicem modum operandi circa bonum velle noſtrum. Vnus eſt ſibi proprius, in quo voluntas noſtra non operatur, vtpote facere nos velle. Ideo ait, *Vi ergo velimus, ſine nobis operatur*; ſine nobis, inquam, operantibus vt velimus; quia licet voluntas velit, & cauſet volitionem, non tamen facit, ſe velle, aut cauſare volitionem. Nec tamen quia Deus facit, ideo ipſa non cauſat, ſed potiùs ideo cauſat. Et propterea ad illud excluſendum Auguſtinus in *de corrept. & gratia, cap. 2.* de filiis Dei, de quibus ait Apoſtolus, *Qui ſpiritu Dei aguntur, &c. inquit, Aguntur enim, vt agent, non vt ipſi nihil agant.* Alius modus eſt ſibi, & voluntati communis, ſcilicet cauſare volitionem. Ideo ait cap. 17. de Gratia, & lib. arb. *Cum volumus, nobiſcum operatur.* Et quia vtrumque nobis neceſſarium eſt, nec alterum ſufficit ad bene velle, ideo addit, *Tamen ſine illo vel operante, vt velimus, &c.* His ex verbis colligit Faſſeau prædeterminationem tanquam diſtinctiſſimè traditam, eo quod clament, Deum nos mouere præuè, phyſicè, & efficaciter.

4998 Sed proſectò Deum ita nos mouere per ſuam gratiam, quando ſalubriter agimus, non eſt prædeterminare phyſicè, cum etiamnum ſit mouere noſtram voluntatem, [vt inſtrumentum Dei liberum exiſtens, in cuius poteſtate eſt (vt inquit Ariminenſis) ſequi motionem primi agentis,] vel non ſequi, ſcilicet componendo cum motione non ſequentem: quæ huius compoſitionis poteſtas repugnat motioni, quæ ſit phyſicè prædeterminatiua. Neque hanc indicat Gregorij doctrina. Cuius medulla eſt, Deum iuuare nos ad actus liberos ſalutares, ſic, vt non modo concurrat immediatè efficienter ad eos, tanquam cauſa prima, & vniuerſalis, ſed etiam per ſuam gratiam actualem, tum excitantem, operantemque, conſiſtentem in illuſtratione intellectus, & inſpiratione voluntatis indeliberatis, quas Deus infundit nobis ſine nobis liberè, & moraliter concurrentibus: tum per cooperantem, & adiuuantem, quæ nobiſcum motis illuſtratione, & inſpiratione præſatis, vt determinemus nos electiue ad actus liberos ſalutares, operatur eos, & concomitantè adiuuat nos, vt eos agamus, ipſo vt faciamus faciente ob mora-

lem energiam gratiæ excitantis, & ob congruam occaſionem diſpenſandi eam, quo tempore ſe ſuadeat, vt perſuadeat, quòd determinemus nos.

Cæterum vt ad actus liberos prauos determinemus nos, Deus neutiquam excitat, neque facit vt eos faciamus; ſed tantum cum voluntate noſtra efficit eos immediatè, partialiter, tanquam cauſa prima, & vniuerſalis, vt ait Ariminenſis. Qui proinde non cognouit ad eos prædeterminationem phyſicam ſ, anteriorem influxu ſimultaneo, & communi, quo concurrit ad cuiuſlibet creati agentis quemlibet effectum. Respondet Faſſeau, ſi Ariminenſis negaſſet prædeterminationem ad actum peccati, vt entitas eſt, non inde ſequi, quòd inſiciatus fuiſſet ad actus bonos: reque aſſe Doctorem hunc habuiſſe ſermonem de actu malo formaliter, & vt ſubſtat malitiæ. Ad quæ dico, ſtare vtrumque poſſe, vt quis reprobet prædeterminationem ad entitatem poſitiuam actus turpis; & approbet ad alia entia non infecta malitiâ morali; ſed primum in Gregorio fore nobis commodum, foreque vt pro ea tantum parte allegaretur à nobis. Quod autem loquutus fuerit de actu malo formaliter, diſſuadent tum contextus, in quo vt agitur de entitate poſitiua bonorum actuum, ſic & prauorum; tum formalia ipſa verba, [Ad productionem actus mali ſolum primo modo Deus concurrit.] Concurrere primo modo eſt, vt antè dixerat, [concurrere modo communi, quo concurrit ad cuiuſlibet creati agentis quemlibet effectum.] Deus autem ad actum malum, vt ſubſtantiè malitiæ, non concurrit tali modo; actus enim malus vt ſic non terminat concurſum Dei effectiuum, imò neque voluntatis noſtræ. Præterea Doctor Authenticus negauit, Deum facere, vt voluntas noſtra agat entitatem poſitiuam actus peruerſi, ſicut facit, vt agat poſitiuam entitatem recti; nam veritus eſt dicere primum. Igitur fatetur de poſitiua entitate actus peccati.

Sed replicat Faſſeau, Catholicorum omnium Doctorum ſenſu, Deus eſt prima cauſa actus peccati, vt entitas eſt. Atqui, iuxta Ariminenſem, Deus non poteſt eſſe prima cauſa illius entitatis, niſi præmoueat, ſeu faciat, vt voluntas illam cauſet. Etenim in 1. diſtinctione 45. queſt. unica, in principio articuli primi, præmittit: [Per primam cauſam intelligo efficientem cauſam, cuius non eſt alia efficiens cauſa. Alicuius autem cauſæ eſſe aliquam cauſam efficientem, poteſt intelligi dupliciter. Vno modo, quod eius ſit alia cauſa quoad eſſe, ſeu quæ ſibi ſit cauſa, vt ſit. Alio modo, quòd eius ſit alia cauſa, quæ ſibi ſit cauſa quoad eſſe cauſam, vel quæ ſibi ſit cauſa, vt ipſa ſit cauſa. Differentia horum ſenſuum patet. Nam ſinis qui eſt cauſa illius cauſæ efficientis, non quidem vt ſit, ſed vt ſit efficiens; & è contra efficiens eſt cauſa ipſi ſini, non vt ſit ſinis, ſed vt ſit. Similiter in eodem genere cauſalitatatis patet exemplum diſſerentiæ huius. Nam in cauſis mouentibus, eſſentialiter ordinatis ſecundum primum, medium, & vltimum, iuxta modum Phyloſophi 8. Phys.

Phys. & 2. Metaphys. non ſemper prima cauſa eſt cauſa ſecundæ, vt ipſa ſit, ſed eſt ſibi cauſa, vt illa cauſet. Quoniam illa non cauſat, niſi mota à cauſa prima. Item aliquid eſt cauſa alicui cauſæ, vt ſit; quod tamen non eſt ſibi cauſa, vt ipſa cauſet. Sicut Adam fuit cauſa Cain vt eſſet, non autem vt cauſaret, ſcilicet vt eſſet cauſa mortis Abel. Et Deus eſt cauſa voluntatis humanæ vt ſit, non tamen vt ſit cauſa prauæ volitionis. Poſſeſt ergo aliquid intelligi cauſa prima efficiens, quia ſcilicet eius non eſt alia efficiens cauſa vtroque, vel altero modo prædictorum. Item aliquid dicitur cauſa alterius efficiens, vel quia facit illud eſſe poſtquam non fuit, aut quia iam factum in eſſe conſeruat. Et vtroque modo iterum dupliciter, vel quia immediatè efficit, aut conſeruat; vel quia mediatè, vtpote efficiendo, vel conſeruando cauſam, quæ immediatè efficit, vel conſeruat. Sic Ariminenſis. Quare cauſa prima debet facere, & cauſare, vt ſecunda cauſet, ſeu cauſa ſit. Cum ergo penes eum facere, vt voluntas agat, ſit præmonere eam ad agendum, ſequitur quòd cum Deus ſit prima cauſa reſpectu actus peccati, vt actus eſt, voluntatem ad illum præmoueat.

5001 Hac in replica propoſitio maior, ſi procedat de Deo vt prima cauſa efficiente immediatè, & proximè entitatem realem, & poſitiuam actus peccati, non eſt tam è ſenſu Catholicorum omnium, quam aſſeuerat Faſſeau. Notius id eſt, quam vt teneat referre Doctores antiquos & recentes, qui aliter ſunt opinati. Ipſeque Ariminenſis in 2. diſtinctione 34. & tribus ſeqq. queſt. unica, articulo tertio, in principio, ſcribit: [Si nomen peccati capiatur pro actu malo, ſeu quem aliquis faciendò peccat, verbi gratiâ pro mala volitione, vel aliquo alio actu interiori, vel exteriori, quem agit peccator, tunc dubium eſt, vtrum actualis peccati Deus ſit immediata cauſa efficiens? Et de ipſo ſunt ſolennes opinionnes contrariæ, quarum neutram temerè affirmando, pro nunc communem affirmatiuam, tanquam probabilioſam, & vt mihi videretur, Sanctorum dictis magis conſonam teneo, ſicut etiam & communis tenetur à modernis Doctoribus.] Ita ille. Imò nec deſuerunt olim, nec deſunt etate noſtra Theologi, qui negent efficientiam immediatam, proximamque Dei in effectus cunctos, quos actualitate ſua naturali produciunt cauſæ ſecundæ. Sed tranſeat exaggeratio propoſitionis maioris.

5002 Minor continet quid contrarium Ariminenſi, nempe Deum debere eſſe cauſam, vt voluntas noſtra cauſet entitatem actionis peccaminofæ. Etenim ille ait ſuprà, quòd omniſit Faſſeau, ſcilicet: [Deus eſt cauſa voluntatis humanæ, vt ſit, non tamen vt ſit cauſa prauæ volitionis.] Rurſus in citato loco ad antecedentem numerum habet hæc, quorum cenſuram nolim pro mea reputari: [Si cuiuſlibet entitatis, quæ ſit, Deus eſt author: igitur entitatis actus mali ipſe eſt author. Vt igitur immediatè efficiens ipſam, vel mediatè tantum, vtpote mouens ad agendam illam illud, quòd immediatè efficit ipſam. Et ita etiam Deus faceret nos facere mala (quemadmodum dictum eſt R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars 11.

in 26. diſt. quòd ipſe facit nos facere bona) quòd blaſphemum, & hæreticum eſt ſentire. Relinquitur ergo primum. Nec valet dicere, quòd ipſe pro tanto eſt cauſa mediata, quia fuit cauſa cauſæ immediatæ; ſcilicet ipſius voluntatis; eſto quòd non moueat voluntatem ad efficiendum ipſum actum malum. Non valet, inquam, quia tunc nec verè, nec propriè diceretur cauſa eius; ſicut nec pater Sortis verè dicitur cauſa Platonis à Sorte geniti.] Repetit, magiſque declarat eadem inferius, inquiring cum cenſura etiam, cuius non ſim fideiſſor: [Si Deus non eſt immediata cauſa efficiens actus mali; vel ſimpliciter non eſt cauſa efficiens eius, & per conſequens non eſt factor omnis entitatis, cum actus malus vtrique ſit entitas aliqua; vel eſt cauſa mediata tantum, vtpote mouens ipſam voluntatem ad efficiendum ipſum actum malum. Sed hoc dici non poteſt, quia tunc ſequeretur, quòd Deo auctore, ſit homo deterior; & ita Deus faceret nos facere mala, ſicut dictum eſt in 26. diſt. queſt. 1. quòd ipſe facit nos facere bona: quòd blaſphemum eſt, & impium ſentire. Vnde Auguſtinus ſuper Pſalm. 104. Numquidnam intelligendum, vel credendum, quòd Deus cor hominum ad faciendâ peccata conuertat? : : : Quis hoc dixerit? Fortè diceretur, quòd neutro modo Deus eſt factor mali actus; ſed tantummodo cauſando, & conſeruando voluntatem, & alias immediatas cauſas ſimplices, ſi plures concurrant, quæ efficiant malum actum: quidquid enim eſt cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati. Sed iſtud ſtare non poteſt, quia hæc non ſufficiunt ad hoc, quòd verè, & propriè Deus dicatur omnium factor; alioquin poſſet dici, quòd fructus terræ, & alia quæ in mundo naturaliter generantur, Deus nec immediatè efficit, nec eorum cauſas efficere facit, ſed tantummodo illas fecit, & conſeruat, quæ ex ſe tantum poſteâ huiuſmodi effectus efficiant. Sed iſtud dictum recitat Auguſtinus, opinionis fuiſſe quorundam, 5. ſuper Genefim ad litt. cap. 20. & ibidem reprobat, tanquam diuinæ Scripture contrarium, quæ Deum dicit ita facere, ſicut in 1. diſt. 45. recitatum eſt. Præterea, non obſtante quòd terra gignat, & conſeruet quãdam herbas, nemo tamen dicit, terram facere paſſiones in ſenſibus, aut aliquas alias qualitates, quæ cauſentur ab herbis illis. Ita de multis aliis argui poſſet contra hanc reſponſionem. Propter quòd etiam patet, quòd nunquam id, quòd eſt cauſa cauſæ, eſt etiam cauſa cauſati, niſi ipſum faciat, vt alia cauſa ſit cauſa, id eſt vt alia cauſa cauſaret; ſine, quòd idem eſt, niſi ipſum faciat, aliam cauſam cauſare, ſeu ipſam moueat ad cauſandum; quemadmodum in mouentibus eſſentialiter ordinatis iuxta doctrinam Philoſophi 8. Phys. & 2. Metaphys. primum mouet ſecundum, & eſt illi cauſa, vt moueat aliud.] Huiuſque Ariminenſis.

Videat itaque Faſſeau primò, quàm ſit illi aduerſa ſua minor iſthæc propoſitio: [Deus non foret prima cauſa entitatis poſitiuæ peccati commiſſionis, niſi præmoueat, ſeu faciat, vt voluntas eam cauſet. Secundò Authenticum Doctorem adſtrere influxum effectiuum immediatum, & proximum Dei in eam,

ne cum eius debeat esse aliquo modo causa, sequatur, tali influxu negato, causam non esse nisi mediatam, & præmouentem, seu facientem vt voluntas eam causet. Tertio, verba Ariminensis exarata ad numerum 5000. partem causam efficientem in facientem, vt vel existat alia causa efficiens, vel alia causa efficiat; sed nequiquam decidere in eis, neque in sequentibus totius articuli, Deum respectu omnis effectus, quem causa secunda efficit, esse causam, vt hæc efficiat illum. Conclusiones, quas postea conficit, & probat, istiusmodi sunt: [Omnium, quæ sunt, Dei voluntas est causa mediata, vel immediata, illa de non esse ad esse producens. Omnium quæ sunt, est causa immediata in esse conseruans, &c.] Cum autem ait: [Similiter in eodem genere, &c.] non limitat nomen causæ primæ ad Deum, vt compertum est ex tenore verborum, tum illius loci, tum alterius transcripti in proximo numero. Et vt limitaret, attramen ad veritatem propositionis, [Causa secunda non causet nisi mota à prima,] sufficit quod secunda non causet, nisi mota per concursum simultaneum à causa prima, quæ sit Deus immediata, & proximè efficiens cum ipsa.

5004. Quem modum motionis causæ secundæ à Deo ad entitatem positiuam actionis peccaminosæ confirmat Gregorius in 3. illo art. excludens simul præmotionem, non modò physicè prædeterminatiuam, sed etiam quancunque, ratione cuius Deus faciat, vt voluntas nostra illam causet actionem. Nam in responsione ad 2. auctoritatem scribit: [Nomen *Authoris*, quantum ad propositum, dupliciter accipi potest. Vno modo communiter pro agente totali, vel particulari. Et sic accipitur, cum dicitur quod Deus est author omnium naturarum, & omnium quæ sunt. Alio modo specialiter pro agente totali, vel principalis in agendo. Et hoc modo accipitur, cum dicitur, quod Deus est author omnium bonorum morum, idest bonarum cogitationum, & volitionum, & operationum; talium enim vel ipse est author, & causa efficiens, totalis, vel partialis principalis, mouens aliam partialem causam, vt pote voluntatem nostram, ad agendum actus tales, seu faciens ipsam sic agere. Ad propositum, cum Deus negatur author male voluntatis, vel operationis, accipitur nomen *authoris* secundo, & non primo modo, quoniam licet talem volitionem causet, non tamen sicut totalis eius causa, sed sicut partialis; nec tamen in sic agendo principalis ita, vt moueat voluntatem nostram ad agendum, & faciat eam facere talem volitionem, &c.]

5005. Ultra hæc in responsione ad rationem 8. reiecit clarissimis verbis præmotionem, quæ esset prædeterminatio physica ad actionem peccaminosam: [Deus sequitur (ait) determinationem voluntatis, non quia determinatio voluntatis sit aliqua entitas distincta à voluntate, & actu eius, quæ primò fiat à voluntate; nec etiam intelligendo, quod prius naturâ voluntas agat actum illum, quam Deus, proprie loquendo de priori natura. Quoniam tunc inqueretur, quod possit illum agere, Deo non

coagente, sicut patet ex definitione prioris secundum naturam. Sed ad hunc sensum dico, Deum sequi determinationem voluntatis, quoniam ideo Deus agit illum actum, quia cum voluntas agit; & non ideo, quia Deus agit, ideo voluntas agit. Et ideo magis proprie dicitur Deus coagere voluntati, in causando talem actum, quam voluntas dicatur coagere Deo.] His in verbis tradit doctrinam Societatis de voluntate nostra determinante Omnipotentiam diuinam ad concursum physicum in materiale peccati, repellitque calumniam, quæ nunc etiam temporis voce viuâ, & scriptis frequentissima est, circa talem determinationem, quasi nos eam ponamus, vt productam à sola voluntate nostra, & pro aliquo signo naturæ existentem ante influxum ortum ab Omnipotentia. Non recurret Gregorius ad eiusmodi determinationem, neque de obiectione illa diluenda sollicitus esset, si voluntatem à Deo physicè prædeterminari censeret.

Falſeau noluit aduertere ad hanc ponderationem circa superiora verba Gregorij; solumque 5006. respondet [ipsum velle, quod actum illum, cui deest reſtitudo, Deus efficiendo, coagere voluntati; quanvis in illo actu malitiam nullatenus attingat, quia ly *coefficiente*, ratione suæ appellationis ab ea præſcindit: tamen respectu actus præcisè, & seclusa omni connotatione, & ordine ad malitiam, voluntas coagit Deo.] Sed quod Gregorius vult, est satis perspicuum. Cum enim affirmasset, voluntatem nostram determinare Omnipotentiam, vt coefficientiat actionem peccaminosam, ad quam Deus nequiquam nos præmouet, inferit inde, Deum ideo efficere, quia voluntas nostra efficit, & non vice versa; magisque proprie dici Deum huic coagere, quam hanc Deo. Is est sensus Gregorij occurrentis argumento illi 8. Aureoli contra physicum concursum Dei immediatum, & proximum ad actionem peccaminosam. Quamdiu Falſeau non ostenderit, non esse hanc Gregorij mentem, laborat in casum.

Non dissimulabo quod olim mihi legenti Gregorium in *dist. 45. quest. unica, circa finem*, ingessit difficultatem. Cum enim tractaret, vtrum voluntas Dei sit omnium, quæ sunt, prima efficiens causa; & pro parte negante efformasset hoc argumentum: [Si voluntas Dei, &c. sequitur, quod Deus velit omne, quod fit. Patet. Sed consequens est falsum, quia cum multa mala fiant, & peccata, Deus vellet hæc mala. Sed hoc est contra Prophetam, Deo consententem, *Non Deus volens iniquitatem tu es.*] Respondet: [Concedo consequens. Et cum probatur, esse falsum, dico ad probationem, quod sicut mala, inquantum sunt, sunt à Deo, vt patet in 2. sic item inquantum sunt, sunt volita ab eo. Non autem inquantum mala, sunt à Deo. Et ita intelligenda est auctoritas Prophetæ. Et in 2. hoc plenius declarabitur.] En admittit, volitam esse à Deo materiale peccati entitatem, inquantum est, seu quoad esse reale, ac physicum. Si interpretaris de ea volita non affectiue, sed

SECTIO CCCLXI.

Plura de Gregorio Ariminensi.

sed permissiue. Contra, quia concedit aliquid respectu materialis entitatis, quod negat respectu formalis malitiæ. Ast hæc est permissiue volita; nisi enim Deus vellet permittere à voluntate nostra positionem, non daretur à parte rei. Ergo illa, nempe materialis entitas, est affectiue volita. Vellem vt Gregorius se magis declarasset. Loquutus fuit ibi obiter; & in 2. quod se remittit, nihil tale docuit de voluntate vtumque affectiua, & positua erga eam materiale entitatem, multo que minus de prædeterminatiua, vel prædefinitiua.

5008. Quam cum inficiantur totis viribus aliqui, non recusant concedere, Deum applicare suam Omnipotentiam ad actum prauum per inefficax decretum, formaliter volens concurrere ad illum: possuntque pro se allegare hæc Gregorij verba. Sed eos refutaui in 1. Parte. Et quantum ad Gregorium attinet, non ad id, quod in transitu, sed quod ex professo dixit, attendendum est. Ex quo in *dist. 46. & 47. seqq. questione unica, ad finem*, audiantur hæc verba: [Omnium quæ sunt in nobis, quælibet vel sunt bona, vel mala. Si autem bona, illa vult nobis Deus antecedenter, & ex seipso, tanquam ex prima causa omnium bonorum nostrorum liberali, & gratuita. Si mala, vel sunt mala pœnæ, vel culpæ. Si pœnæ, illa vult nobis consequenter, non ex seipso, sed ex causa nostra; non enim sine causa, & demerito nostro punit, sicut sine causa, & merito bona largitur. Si autem mala culpæ, illa nobis neutro modo vult, nec illorum nobis est causa, quoniam nec vult nos peccare; nec facit vt peccemus, sed concedit, & permittit libero arbitrio.] Ita Gregorius loquens de malis culpæ, non solum secundum formalem malitiam, sed etiam secundum materiale entitatem, prout manifestum erit meditati contextum.

5009. Falſeau opponit alia ex Gregorio, vt quod in *dist. 40. & 41. quest. unica, art. 2.* dicat: [Vocatio est effectrix bonæ voluntatis, & eam præcedit, non è contrario;] & quod ibidem doceat, prædeterminationem non fieri ex præuisis meritis, nec reprobationem ex præuisis demeritis. Sed quem in finem nobis hæc obijciuntur? Verba priora sunt desumpta ex S. Augustino *lib. 1. ad Simplicianum, quest. 2.* suntque dogmatica; nam auxiliantem gratiam Dei per Christum esse effectricem bonæ, salutarique nostræ voluntatis, præcedereque hanc, & non è conuerso, pertinet ad Catholicam Fidem. Posterior doctrina de prædeterminatione ad gloriam vt coronam, ante absolute præuisa à Deo merita, in demnem relinquit Scientiam Mediam; nisi & addat, eam prædeterminationem esse ante conditionem præuisa, vt iam pluries notauimus. Restatque ex Gregorio probare, sic etiam esse. Doctrina de reprobatione, quæ non debeat esse ex absolute præuisis demeritis adultorum, extra propositum assertur, & modernis Thomistis est ingrata, loquendo de reprobatione positua.

Relatis ex Gregorio accedunt alia scientia 5010. nobis. In 1. *dist. 10. quest. unica, art. 2.* statuit differentiam inter agens naturale, & liberum, quatenus illud dicitur agens naturale, [quod positis omnibus requisitis ad agendum, & nullo existente impedimento, ita quod possit agere, necessariò agit, nec est in eius potestate non agere. Agens verò illud dicitur liberum, quod eodem modo omnibus positis, ita vt possit agere, non necessariò agit, sed in potestate eius est, vt agat, & non agat.]

Et inferiòs: [Cum dicitur agere necessariò, non competit vniuersaliter agenti naturali, quoniam potest impediri, & per consequens contingenter tantum agit. Non valet. Nam non ideo dicitur agens naturale agere necessariò, quia sit simpliciter necessarium, ipsum agere; sic enim nullum agens creatum esset naturale, cum quodlibet possit non agere, vt si desint alia, quæ necessariò requiruntur ad actionem; quodlibet etiam potest non esse, & per consequens non agere. Et tamen omnes concedunt, aliquod agens creatum agere naturaliter, & aliquod liberè. Sed ideo dicitur agere necessariò, quoniam positis omnibus requisitis ad actionem eius, & nullo existente impedimento, sic quod ipsum potest agere, non potest ex se non agere, sed stantibus illis necessariò agit. E contra autem agens liberum, positis omnibus, &c. sic quod ipsum possit agere, adhuc ex se, nullo variato, nec ex parte sua, nec alterius, sed vniiformiter omnibus remanentibus, potest non agere. Et ex hoc dicitur agere contingenter, & sic intelligitur differentia ipsorum, quantum ad agere necessariò, & contingenter, sicut patet 9. *Metaphys.* Et hoc modo lumendo, omne agens naturale agit necessariò, & omne quod sic agit, necessariò agit naturaliter. Item omne agens liberum agit contingenter isto modo; & omne quod sic agit contingenter, agit liberè.]

Item *dist. 38. quest. 1. art. 3. ante Conclusionem*, ait: [Suppono communiter cum aliis, quod est aliqua causa libera, & quod causa libera in hoc differt à naturali, quod positis omnibus requisitis ad agendum, potest agere, & potest non agere. Naturalis autem non potest non agere, sicut patet 9. *Metaphys.* Et vtriusque partes Doctores concedunt. Tunc sumo aliquam causam liberam, & sit voluntas Petri, quæ vocetur *A*; quæ positis omnibus requisitis ad volendum *C*, potest elicere volitionem circa *C*, & potest non elicere. Et suppono aliud satis communiter concessum, quod voluntas potest volitionem producere in instanti, quod suo loco probabitur. Sit ergo instans, in quo omnia requisita ad volendum *C* concurrunt, *B*. Arguo sic: *A* potest elicere volitionem circa *C*, in instanti *B*; & potest non elicere illam volitionem in instanti *B*; & *A* vel elicit talem volitionem in *B*, vel non elicit talem volitionem in *B*. Ergo vel *A* potest elicere volitionem circa *C*, in instanti *B*; & tamen tunc non elicit: vel potest non elicere huiusmodi vo-

litionem in instanti B; & tamen tunc elicit: & vocetur volitio illa D. Et tunc ulterius infero, ergo vel hæc propositio, D non est, potest esse vera in instanti B; & tamen tunc hæc est vera, D est: vel hæc propositio D est, potest esse vera in instanti B; & tamen tunc est hæc vera, D non est. Et siue hoc detur, siue illud, habetur propositum, &c.]

5013 Tria hæc loca continent definitionem causæ, quæ proximè sit libera; & constituunt definitionem in eo, quod positus requisitis ad agendum, potest agere, & non agere; constituuntque posse agere, & non agere in eo, quod cum requisitis ipsis præsentibus possit ut componere actionem, sic & non actionem. Quæ duo parent ex triplicatis verbis Authoris Authentici. Ast si prædeterminatio physica sit in causa proximè libera vnum è requisitis habens se ex parte vel actus primi, vel secundi, aut ut medians inter vtrumque actum, poterit talis causa coniungere cum prædeterminatione actione, non tamen non actionem. Ergo prædeterminatio non erit requisitum contemperatum causæ liberæ de proximo.

5014 Circa cuius causæ positam definitionem noto obiter, Salmanticensem Doctorem, Professoremq; Cathedræ Philosophiæ Naturalis, Henricum Hernandez in Scientia Naturali, edita anno 1543. sect. 3. in 2. partitioe causarum efficientium, fol. 49. approbare eam; sed opponere in contrarium: [Sequitur, quod voluntas esset efficiens naturale. Probatur ex definitione, quia positus omnibus requisitis ad actum voluntatis, necessariò sequitur eius productio; requiritur enim concursus, quo posito, producitur necessariò actus.] Refert autem, solere dici huic difficultati, [quod concursus voluntatis nihil aliud est, quam voluntas. Quare potest esse concursus sine hoc, quod producatur actus voluntatis, ut constat expositoriè: tamen voluntas non potest esse concursus sine productione actus. Hæc ex Dialecticis nosti.] Orta est difficultas hæc ex computato concursu actuali, tam voluntatis, quam Dei inter requisita ad agendum; cum tamen ipse actualis concursus non aliud sit, quam actio; & definitio procedit de requisitis, seu prærequisitis ad actionem, quorum vnum est concursus Dei in actu primo, seu Omnipotentie Dei per liberum suum decretum præparatio ad concurrendum actualiter cum voluntate, prout ipsa se determinaverit electivè. Quo cessat illa difficultas, opusque non est evasione, quam narat Doctor Henriquez; & quæ cum careat vel probabilitatis specie, superfedeo ab impugnatione, & à digressionem.

In eadem dist. 38. q. 2. art. 2. applaudit Gregorius argumento Ockami memorato à nobis in n. 4931. & concludit: [Non ideo Deus novit sic futura, quia novit se sic velle, aut determinationem suæ voluntatis, ut imaginatur præcedens opinio. Quin imò, si per impossibile Deus non esset volens, esset autem intelligens, sicut est, & futura essent futura, adhuc Deus propter excellentiam suæ intelligentiæ nosset quæcumque futura.] Quæ Gregorius conclusio est prorsus opposita placito Thomastico de decreto divino antecedenter efficaci, quod sit medium necessariò exactum ad id, ut Deus habeat infallibilem præscientiam de futuris contingentibus & liberis voluntatis creatæ.

5016 In articulo 3. eiusdem quæstionis exprimit totam nostram doctrinam circa potestatem volun-

tatis creatæ ad impediendam Dei præscientiam suis de actibus contingentibus, ac liberis. Cum enim initio quæstionis, vtrum Deus sit præsciens omnium futurorum: attulisset pro parte negativa hoc argumentum, quod multis videbatur quasi insolubile: [Quandocumque ad aliquid Antecedens sequitur in Consequentiā simpliciter necessaria aliquid Consequens, in cuius potestate non est impedire Antecedens, in eius potestate non est impedire Consequens. Hoc patet, quia alioquin posset impedire Consequens, non impediendo Antecedens, & sic esset possibile, quod Antecedens esset verum, Consequente existente falso: quod non contingit; cum illud dicatur Antecedens ad aliud, quod non potest esse verum, nisi aliud sit simul verum. Sed ad illud Antecedens, Deus præscit Petrum peccaturum in A, sequitur illud Consequens, Petrus peccabit in A, ut probatum est; & non est in potestate Petri impedire Antecedens, tum quia est necessarium, ut probatum est; tum quia ab æterno fuit verum, & omne æternum est immutabile. Ergo in potestate Petri non est impedire Consequens, & per consequens non liberè, sed necessariò peccabit.] Dissolvit hoc argumentum valde ponderatum ab aliquibus, aitque, fesse in potestate Petri impedire Antecedens, id est facere, quod Antecedens non sit verum, nec vnam fuerit verum; & facere, quod eius oppositum semper fuerit verum. Quod patet, quia in potestate Petri est non peccare in A, & per consequens facere, quod illud sit verum, Petrum non peccabit in A. Sed ad hoc necessariò sequitur, Deum nunquam præsciuisse, cum peccaturum in A; quin imò præscivisse, cum nunquam peccaturum. Et hoc in virtute dicit Augustinus 5. de Civit. Dei, cap. 10. Idem quoque virtualiter Boetius 5. de Consol. His etiam sententialem concordat Venerabilissimus Hugo de Sacramentis lib. 1. part. 2. c. 17. §. 22. Ad hoc quoque est intentio Magistri in 39. dist. Ex his patet, quod probationes, quibus probatur, illud Antecedens non posse impediri, non valent. Non prima, quia falsum assumit, cum dicit, ipsum esse necessarium. Non secunda, quia cum dicit, quod ipsum ab æterno fuit verum, vel hoc intelligitur de ipsa enuntiatione creatæ, quod est Antecedens istius Consequentiæ. Et patet, quod illa non fuit ab æterno vera; quia nec ipsa fuit ab æterno; si tamen fuisset ab æterno, ab æterno fuisset vera, & non tamen necessariò, sed contingenter. Vel intelligitur de enuntiatione per ipsum, siue de eius significato complexo. Et tale, quanvis posset concedi, quod fuit ab æterno verum denominatione extrinseca à veritate increata, & iudicio Dei æterno, iudicante Petrum esse peccaturum in A: non tamen ipsum fuit æternum, cum nunquam fuerit, aut sit aliqua entitas secundum se, sicut nec aliquid complexum tantummodò significabile, ut ex præcedentibus patet. Præterea, quomodocumque tamen sit de hoc, vtrum debeat concedi, ipsum fuisse verum ab æterno, vel non; dico quod ipsum non fuit verum necessariò, sed si fuit verum, contingenter merè. Et quod additur, scilicet quod omne æternum est immutabile, concedi debet. Nam nihil est æternum præter Deum. Sed ex hoc nihil ad propositum.]

Cum hæc Gregorius sunt ad votum Scholæ Societatis, & dignissima observari ad confirmandum modum, quo defendimus præscientiam Dei, tam conditionatam, quam absolutam, concatenatam essentialem.

essentialiter ab æterno cum operatione nostra contingenti, & libera, siue conditionata, siue absoluta, non obesse huius contingentie, ac libertati: quo item tuemur, prædefiniciones efficaces talis operationis, connexas etiam essentialiter ab æterno cum ea, supponentes Scientiam Mediam; foederari optimè cum contingentia eius, ac libertate. Sunt præterea asterisco notanda ad auctoritatem axiomatis illius, Quidquid ex inimpedibili per necessariam Consequentiā sequitur, hoc inimpedibile est, & necessarium. Admittitur illud à Gregorio, ut & ab aliis Scholasticis antiquis, de quibus in sect. 215. monstravimus satis in 1. Parte contra Sylviū, ac Gonetum, quosdamque alios, non fuisse à Xisto IV. Pontifice Maximo damnatum.

5018 Non minus est nobis favorabilis Gregorius in responsione ad 3. argumentum principale de Dei scientia, quæ sit causa rerum. Ait enim: [Quanvis præscientia Dei, quæ non aliud est quam voluntas, & essentia Dei, sit causa omnium rerum, quæ sunt, ista tamen propositio, Quia Deus præscit res, sunt futura, si sit causalis, & non æquivalens præcisè huic conditionali, Si Deus præscit res, sunt futura; & nomine præscientiæ non includatur beneplacitum, vel dispositio, absolute neganda est. Nam sic non, quia propositio de futuro est vera, ideo res, quam enuntiat fore, erit; nec si ego præscirem, aliquid fore, ideo quia præscirem, illud fore; aliàs non præscirem, sed falsò opinarer, illud fore. Sicut etiam quanvis necessariò consequens sit, ut si qua memini, illa fuerint; non tamen quia memini, illa fuerunt. Sic nec ideo res sunt futurae, quia Deus præscit, illas esse futuras. Et ratio est, quoniam nec vera præscientia, nec scientia, inquantum huius, est causa quod ita sit in re, sed tantum signum. Alterius propositionis, scilicet, Ideo Deus præscit futura, quia illa futura sunt, potest duplex sensus esse. Vnus quo denotaretur, res futuras esse causas præscientiæ, quæ Deus præscit futura. Sicut si dicam, Quia coloratum mihi obiectum est, ideo video, denoto coloratum obiectum causam esse visionis, quæ formaliter sum videns. Et in isto sensu propositio illa est falsa. Alius sensus potest esse, quo præcisè denotetur, quod quia res sunt futurae, ideo præscientia, vel scientia Dei est præscientia; & isti termini præscius, præscientia, verificentur de Deo, ita quod ista sit vera, Deus est præscius futurorum. Dicitur enim supra, quod essentia divina est naturaliter, & necessariò simplex notitia, & apprehensio entitatum enuntiativum: at contingentium non necessariò, sed contingens est iudicium, & cuiuslibet contingentis est contingenter præscientia, quoniam quodlibet tale potest non esse futurum, & per consequens Deus cuiuslibet potest non esse præscius. Ut ergo ipse sit præscius, necessariò requiritur, quod aliqua sine futura, & propterea quia illa futura sunt, & eius infinitæ, immensæque scientiæ repugnat quidquam nescire, ideo est, præscius futurorum. Et secundum talem modum loquendi de causa, potest, ut videtur, concedi quod res esse futuras, causa, vel potius concausa est vna cum immensa perfectione divinæ scientiæ, quod Deus sit præscius, vel præscientiæ, vel quod isti termini possint verè dici de eo: ac per hoc dici, quod quia

res futurae sunt, & Dei scientiam nihil potest latere, ideo præscit Deus illas esse futuras. Et sic puto, quod intellexerit Origenes.] Hucusque Ariminensis. Cuius discursus, si conferantur cum nostris, nec in apice discrepant, suntque remotissimi ab attribuenda divinæ scientiæ visionis causalitate effectiva erga futura contingentia, & libera voluntatis creatæ.

Ut autem Ariminensis explicat Origenem, non secus ac nos, cum Origenes dicit, Non propterea aliquid erit, quia illud scit Deus futurum; sed quia futurum est, ideo scitur à Deo antequam fiat: sic non secus ac nos, interpretatur S. Augustinum aientem: *Univerſas creaturas, & spirituales, & corporales, non quia sunt, ideo novit Deus; sed ideo sunt, quia novit; non enim nesciuit quæ fuerat creatura. Quia ergo scivit, creavit; non quia creavit, scivit; nec aliter scivit creata, quam creanda.* Nam glossa, quam paulò post subjicit Ariminensis, hæc est: [Loquitur Augustinus de notitia Dei, secundum quod est simpliciter apprehensio omnium entitatum. Quo sensu utique falsum est, quod quia sunt, ideo novit; quin imò, siue sint, siue non sint, non minus novit. Unde res non causant suam notitiam in Deo, sicut in nobis; neque ad ipsas cognoscendum indiget Deus earum existentia, vel præscientia, sicut nos. Et ideo taliter de notitia loquendo, absolute neganda est ista, Quia res sunt, ideo Deus illas novit; sicut negat Augustinus. Quod autem addit, Sed ideo sunt, quia novit, accipienda est notitia simul cum beneplacito, & dispositione, iuxta expositionem Magistri.] Quæ in glossa Gregorius ed respicit, ut sit è S. Augustini sententia, uti est è nostra, scientiam simplicis intelligentiæ cum divino beneplacito adiuncto reputari debere causam rerum factibilium propriè, & per se à Deo.

Sufficiant allegata ex Ariminensi. Quem partim patrocinari nobis fatetur Bañes 1. p. quæst. 23. art. 3. dub. 2. §. secundus sensus, col. 719. ubi ait: [Quod Deus omnibus hominibus, & prædestinatis, & reprobis confert auxilium sufficiens, quo possint bene operari in omni euentu, si velint; non tamen determinat, neque applicat eorum voluntates ad bonum, vel malum usum; sed actualis operatio pendet solum ex libertate arbitrij volentis se determinare ad bonam, vel ad malam operationem: est doctrina, quæ in isto sensu accepta placet quibusdam Theologis peritis. Inter quos est Ruardus Tapper in art. 7. de lib. arb. conclus. 9. & 10. Capreolus in 2. dist. 28. quæst. unica, art. 3. ad 12. refert sententiam Gregorij Ariminensis, qui partim consentit huic doctrinæ; & Capreolus sequitur Gregorium. Sed insit à nobis in hac quæstione ostendatur clarissimè, quam sit falsa hæc sententia, & parùm consentiens veritati Catholice.] Ita Bañes. Verba autem Gregorij transcripta in præcitate loco Capreoli sunt illa, quæ retuli in numero 4997. approbanturque omnino ab eodem Capreolo dicente: [Hæc Gregorius. Et concordat S. Thomas 1. 2. quæst. 109. articulis quasi singulis, potissimè 9. & 10.] Quare Capreolus existimavit, se sequi non modò Gregorium, sed etiam S. Thomam. Et ideo oportuisset, ut Bañes benignius loquutus fuisset de sententia Gregorij, & Capreoli.

Antequam à Gregorio discedam, adverto primò, Innotuit cap. 7. pag. 91. lectis ex eo ver-

5019

5020

5024

his

bis illis, *Ad productionem actus mali, &c.* recitatis in *num. 4997.* respondere, doctrinam ipsius non esse aliam ab ea, quam Capreolus refert, & recipit in *2. dist. 37. quest. unica, art. 3. ad 2. Aureoli*: Capreolum autem neque in isto loco, neque in quovis alio fauere Molinistis. Sed certè verba illa non referuntur à Capreolo, nisi in *dist. 28.* Alia sunt quæ in *dist. 37.* nempe ea, quæ exaravi in *num. 5005.* Post quæ Capreolum addere hæc sua fateor: [Sed apparet mihi, quod aliter potest meliùs dici, scilicet quod quantum ad omne postitium, quod est in actu voluntatis, actio voluntatis creatæ est posterior actione Dei in producendo quodlibet tale, quia nulla creatura agit, nisi mota à Deo. Et ad huius improbationem dicitur, quod Conſequentia ibidem facta non valet, quia motio Dei non determinat voluntatem creatam ad aliquid, quod sit secundum se malum, sed ad illud quod est secundum se bonum ex natura sua, licet sit malum quoad deformitatem, quam habet relatum ad causam secundam. Item negatur alia Conſequentia ibi facta, scilicet: Voluntas non agit, à se, sed ab alio. Igitur non à se, sed ab alio habet, quod sit causa mali, & per consequens non peccat. Cuius ratio est, quia voluntas creata non ideo peccat, quia illum actum agit, sed quia illum taliter agit. Primum habet à Deo, non autem secundum.]

5022 His verbis si insitisset Incognitus, uti Falſeau *cap. 4. parte 2. sect. 4. num. 240. cap. 6. sect. 5. numero 345.* non mirarer. Sed prætermisit, cum in *cap. 13. pag. 158. & seqq.* egit de Capreolo. Cuius mens in eis fuit, Dei ut causæ primæ, & vniuersalis, actionem quâ concurrat ad actum materiale peccati, esse priorem actione voluntatis creatæ. Quod æquè displicet Noſtris, ac Thomistis recentibus. Conueniunt utriusque in actione, quæ indiuisibiliter sit Dei, voluntatiſque creatæ, & simul naturâ ab eis oriatur, quæque ut à Deo procedit, dicatur concursus actualis simultaneous cum voluntate creata. Ita inter alios Gonetus *tom. 7. dist. 6. art. 2. §. 1010 1.* Discordant in eo, quod Noſtri ad ortum talis actionis non requirant ex parte Dei aliquid, quod sit præviè connexum cum ipsa; requirant verò econtrâ Thomistæ moderni. In quo non habent ducem Capreolum. Atque hic Doctör ibi prioritatem vnius actionis ad aliam probauit; sed sæpè aliàs reprobauit, ut & Scotus, Gregorius, Gabriel, Dionysius Cisterciensis citati, ac subscripti à Noſtro Ioanne Azor *lib. 1. Institutionum, cap. 21. in fine.* Constatque, esse Capreolo in more, ut S. Thomam ab impugnationibus liberet, vertere se in varias partes. Videatur etiam numerus 2943. & 5693. ac sequens.

5023 Aduerto secundò, Gonetum in loco proximè citato, §. 16. pag. 792. recitare ex Capreolo in *2. dist. 28. quest. unica, art. 3. ad 12.* verba hæc: [Voluntas non causat, nisi applicata, & quasi instrumentaliter mota à Deo.] Quæ quidem verba sunt ex Gregorio desumpta à Capreolo, repetitaque à me in *num. 4997.* Et de omnibus ibi contentis ait Falſeau *cap. 4. sect. 5. num. 334.* esse Gregorij, ac Capreoli, quorum posterior agnoscit concordem S. Thomam. Vnde inferre primæ quantæ cum diuerſitate à Bañes censeant Thomistæ recentes de eis verbis.

SECTIO CCCLXII.

An Dionysius Cisterciensis?

Mltus est Falſeau *cap. 4. parte 2. sect. 1. §. 5024 mon. 229. vsque ad 232.* ut probet, militare Dionysium contra noſtram doctrinam. Sed potuit allegare Doctorem antiquum, quem Noſtri videantur fuisse magis imitari. Nam in *2. dist. quest. & art. 1.* ait: [Sciendum est, quod aliud est, esse causam, ut alia res sit; & aliud est, esse causam, ut illa res sit causa. Et sic dupliciter potest intelligi, aliquid esse causam primam. Vno modo, ut esse primam causam omnium, quod sit. Secundo modo, ut cum hoc sit causa omnium causatorum, ut causent, & ut sint causa. Secundo sciendum, quod aliquid potest dici efficiens alterius dupliciter. Vno modo, quia producit alterum de non esse ad esse. Secundo modo, quia productum conseruat continuè in esse. Tertio notandum est, quod voluntas Dei dicitur causa diuerſis modis. Vno modo dicitur causa effectiua. Alio modo causa permissiua, & aliquando non prohibendo.]

5025 His subrexit propositionem hanc primam: [Licet cuiuslibet causæ secundæ voluntas diuina sit causa, ut sit; non tamen est cuiuslibet causationis secundæ causæ causa, ut scilicet suæ cuiusque causationis sit causa. Prima pars probatur, quia quælibet causa secunda ideo est, quia Deus vult, eam esse, & quia conseruat eam in esse. Secunda pars probatur, quia voluntas diuina non est causa, quare voluntas creata malè vult, nec vult ipsam causare odium sui. Ergo non est causa, quare illa voluntas causat hoc odium. Quod patet per articulum Parisiensem *7. nouellorum cap. 25.* qui dicit: *Quod quemlibet peccantem Deus vult peccare, voluntate beneplaciti, & facit ipsum peccare, & vult quod ipse peccet. Error.* Item per 31. qui est: *Quod quandoque voluntas causat aliquid, taliter causat illud in virtute prima cause. Error.*]

5026 Propositio secunda est: [Licet Deus cuiuslibet agenti secundario coëfficiat ad suam actionem; non tamen semper præmouet, vel impellit quodlibet agens ad quamlibet actionem, quam causat. Prima pars probatur, quia nulla noua res potest in esse produci, nisi Deus ipsam aut efficiat, vel agenti creato ad esse ipsius coëfficiat. Secunda pars probatur, quia aliàs Deus præmoueret sic ad peccandum, sicut impellit, vel præmouet ad benè operandum. Quod est contra Augustinum in multis locis. Item sequeretur, quod Deus inclinaret voluntatem ad odium sui, contra secundam partem propositionis præcedentis. Ex quo patet, quod licet Deus coëfficiat voluntati ad odium, id est ad istum actum, vel ad illam qualitatem, quæ est odium Dei; non tamen facit, ipsam elicere illum actum, qui est odium Dei, nec facit, ut ipsa odiat. Ex quo vterius apparet, quod voluntas aliquoties agit, vel causat, qualiter non agit in virtute primæ causæ, per illum articulum 31. priùs allegatum.]

5027 Tertia propositio sic se habet: [Respectu benè agentis voluntatis creatæ diuina voluntas non

non solum est causa, quod sit, sed cum hoc est causa, ut illius benè agere causa sit, sic scilicet, quod impellit, & facit, voluntatem creatam benè agere. Ista est nota ex multis dictis, Augustini. Et similiter illud est Psalmistæ dicentis, *Miseriordia eius præueniet me;* & per illud Apostoli, *Qui spiritum Dei aguntur, hi filij Dei sunt.* Ex istis patet, quod aliter Deus concurrat ad actum malum, & aliter ad actum bonum; aliter cum causa libera, aliter cum naturali non libera. Quia ad actum malum solum coëfficiat, & non agit voluntatem, nec actuat ad sic agere. Sed ad bonum non solum coëfficiat ad actum, sed etiam impellit, & agit voluntatem, & facit eam sic agere. Similiter concurrat cum causa libera, ipsam mouendo ad bonum. Sed cum causa naturali non libera sic, quod ipsam secundum suam naturalem potentiam, & proprium modum agere sinit, & ad effectum suum coëfficiat; non autem præmouet, vel ipsam agere impellit, quia naturaliter agit, nisi iuum agere suspendatur.

5028 Quarta propositio: [Nihil citra Deum potest esse diuinæ voluntatis causa, nec scilicet ut sit, nec ut causa sit. Primum patet, secundum probatur, quia si aliquid citra Deum faceret, diuinam voluntatem esse causam, tunc diuina voluntas in agendo determinaretur ab extrinseco, & moueretur ab alio extrinseco; quod est fallium.] Hæc in *art. 1. Et in 2. efformat sic Conclusionem 2. [Sola voluntas Dei esse potest causa alterius causæ, ut sit causa. Probatur, quia sola ipsa habet in potestate sua impellere omnes causas requisitas ad facere esse causam; & nullo modo potest extrinsecè, nec intrinsecè B causa non causare, stante voluntate Dei, quod B causet.] Conclusionem verò 6. [Voluntas diuina non potest esse efficiens omnium, quæ sunt taliter qualiter sunt. Probatur, quia non potest esse efficiens causa actus peccati, qualiter est peccatum; nec potest esse cuiuslibet modi actus, & circumstantiæ productæ. Probatur per *art. 34. cap. 25. inter nouellos,* qui est: *Quod Deus est causa cuiuslibet modi actus, & circumstantiæ productæ. Error.*] Conclusionem item 7. [Velle diuinum omnium, quæ sunt, & qualitercumque sunt, est causa; vel permittendo, & hoc quantum ad mala culpæ; vel efficiendo, quantum ad bona; vel non prohibendo, etiam quantum ad mala. Probatur, quia nihil sit aliquid, nisi Deus fieri sinit, vel efficiat, &c. Conſequentia nota. Antecedens est Augustini in *Enchiridio, capite 104.*]*

5029 Transcripsi tam ex integro verba Dionysij, adherentis Gregorio Ariminensi, relato in *numero 5000.* & deinceps, quia eis detruncatis vtitur Falſeau aduersus nos. Sed simul omnibus vociferatur Dionysius, negari à se, quod Deus sit causa, ut agat causa necessaria suum effectum, & ut libera efficiat peccati actum, quod actus positivus est; affirmari tamen, quod Deus concurrat immediatè, ac proximè cum vtraque. Qui verò inficiatur illud primum, non potest non inficiari vtriusque à Deo physicam prædeterminationem, utpotè quæ plus esset. Sed quantum ad actum bonum, & salutarem, concedit Deum esse causam, ut agat cum causa libera, præmouere, impellere, & facere ut faciat, eo quod per actualement gratiam excitantem,

operantem, adiuuantem, & cooperantem adſe causæ liberæ, ut se determinet ad talem actum, sicut Gregorium explicabam in *num. 4998.* non autem, eo quod adſit per prædeterminationem physicam: cuius præſentia necessaria non est ad modum diuerſum præſertim, quo se habet Deus erga actum bonum, ac erga primum. Nonnullæ ponderationes Pauli Falſeau erga aliqua verba superiora Dionysij omittuntur à me; nam vigore vacuas quisque noscet, attentò contextu antecedentium, ac subsequenti.

5030 Firmat magis Dionysius eandem doctrinam *dist. 23. & 24. quest. unica, art. 1. propos. 3.* dicens: Arbitrium liberum simpliciter (scilicet diuinum) habet perfectum dominium super qualitercumque agere creaturæ, & hoc ipsum taliter, qualiter agit, agere faciendo, vel liberè sinendo, cum possit impedire. Exemplum primi, sicut diligere Deum, vel quodlibet bonum agere: hoc enim non solum est à Deo cum creatura concurrente, & ipsam conseruante; sed etiam ipſo creaturam ad sic agere actuante, ac sic benè agere faciente. Exemplum secundi, sicut est de odire Deum, & reliquis deformibus actionibus, quas Deus solum coëfficiat, & creaturam agere sinit, nec eam ad taliter agere actuat, nec sic malè agere facit.] Hæc ille, in quibus non loquitur de actionibus, ut substantiæ formali, sed de eis penes materiale; nam in priori sensu non diceret, eas effici à Deo.

5031 Addit in *5. conclus.* [Arbitrium liberum secundum quid (seu creatum,) ideo dicitur sic liberum, quia positis omnibus extrinsecis ad suum agere requisitis, liberè potest agere, vel non agere. Et hoc respectu talium obiectorum, respectu quorum dicitur liberum libertate contingentia. Quod dico propter fruitionem Beatorum respectu Dei clarè visi (quam fruitionem dixerat supra liberam, non libertate ad opposita, sed libertate complacentia.) Patet ista conclusio, quia non videtur, vnde dici debeat liberum, nisi altero istorum modorum, scilicet aut quia sic habet libertatem respectu sui actus, quia liberè potest in ipsum, & in omnia necessariè requisita ad ipsum. Et hoc non per 4. Conclusionem. Aut quia, ceteris positis sibi extrinsecis, & requisitis, adhuc actus est in potestate sua elici, & simpliciter potest non elici. Et hoc est propositum. Vel si hoc non sufficit, ſinge causam meliorem, quare dicatur liberum arbitrium; & visa placebit.] Fatur de requisitis etiam extrinsecis, & contendit, debere esse talia, ut cum illis valeat liberum arbitrium creatum coniungere elicientiam, vel non elicientiam actus; quanvis non debeant talia esse, ut eorum existentia sit constituta in potestate eiusdem arbitrij. Non assequor, quomodò hæc conciliari queant cum sententia Thomistica de diuina prædeterminatione, quæ sit decretum antecedenter efficax, & extrinsecè requisitum, & cum quo arbitrium nequeat componere non elicientiam actus prædeterminati.

5032 Post superiorem Conclusionem mouet dubium Dionysius: [Ex quo ad B effectum duæ causæ concurrunt, scilicet causa libera simpliciter, & libera secundum quid, an æquè primò concurrunt, vel non, & qua prioritate alia prius?] Et primò respondet post Hugolinum, Generalem Eremi

Eremitarum S. Augustini: [Ad hoc, quod est coëfficeret B, non prius concurrat Deus, quàm voluntas creata; sed æquè primò coëfficit voluntas Deo, & Deus voluntati. Quia ista mutuo se inferunt; non enim potest Deus coagere alicui, nisi illud aliud coagat sibi.] Secundò: [Ad actum bonum per prius causaliter Deus mouet voluntatem creatam, quàm ipsa mouetur, vel agat. Probatur, quia Deus inclinat per prius, & actuat voluntatem ad sic agere, quàm voluntas sic agat, vt ex multis Sanctorum testimoniis patet.] Tertio: [Ad effectum sic prius concurrat, vel agit Deus, quàm B voluntas, qualiter dicimus illud prius, à quo non conuertitur consequentiã substituendi. Quia sequitur, B producit C: Ergo A producit C; & non econtrã sequitur, A producit C: Ergo B producit C. Sic igitur vniuersaliter potest concedi, quod aliquo modo prius agit Deus quemlibet effectum creaturæ, quàm creatura; licet non prius tempore, vel naturã, nisi sicut expositum est. Patet etiam, quod Deus non sic concurrat ad malum, sicut ad bonum, nec facit aliquem facere malum, siue peccatum.]

5033 Ex his primò patet, Dionysium censere, actionem Dei, & liberi arbitrij creati in actum, siue bonum, siue malum, esse simul tempore, & naturã, eandemque indiuisibilem realiter; quam actio, vt à Deo, sit prior in subsistendi consequentiã. Secundò, erga actionem in vnum, & alterum actum non agnoscere aliquid antecedenter connexum: si enim agnosceret, manifestaret in hoc loco, aliterque philosopharetur. Tertio, statuere illud speciale circa actionem in actum bonum, quod Deus prius causaliter moueat, inclinet & actuat voluntatem nostram ad eam. Quæ motio, inclinatio, & actuatio sit à Deo per gratiam actualem, vt nostra voluntas se determinet ad talem actionem. Et cum Dionysius tam cautè recuset similem modum, quo Deus prius causaliter moueat voluntatem nostram ad actionem, erga actum malum, & quo faciat, vt ipsa voluntas determinet se ad talem actionem, refugeret multò magis motionem causalem prædeterminantem physice.

5034 Repetit Dionysius *dist. 25. & 26. quest. 1. art. 2. conclus. 3.* eandem doctrinam, inquit: [Liberum arbitrium aliquantulum indiget actuari à Deo ad actum moraliter bonum, qualiter actuari non indiget ad actum moraliter malum. Patet per Augustinum de *Prædest. SS. & lib. 1. ad Simplicianum, in solutione quest. 2.* Sicut de malo patet de Baptismo parvulorum, seu de peccatorum meritis, & remiss. lib. 2. cap. 18. *Malam voluntatem utique non habemus à Deo.*] Videatur etiam Dionysius *questione secunda, articulo primo, conclus. 5.*

5035 Sed non omittamus ex *distinctione 23. & 24. quest. unica, articulo primo, conclusionem tertiam, & quartam*, verba quedam, quibus præfocari ait Falscau obiectiones Molinistarum contra decreta diuina antecedenter efficacia, fundatas in eo, quod tollant libertatem nostram, quia inimpedibilia sunt, & non posita in nostra potestate. Verba Dionysij sunt in *3. conclus.* [Aliquis effectus est secundum quid in potestate arbitrij secundum quid (id est creati,) ad cuius causationem requiritur causalitas causæ non impedibilis; cuius tamen causæ causalitas non

est in potestate sua. Probatur ex 2. & 6. præmissis propositionibus, quia arbitrium liberum secundum quid eget in qualibet sua actione concursu summæ libertatis, scilicet arbitrij liberi simpliciter, & ipsum sub nullius alterius est dominio, seu potestate.] In 4. [Arbitrium liberum secundum quid non dicitur ideo liberum, quia habet in potestate sua omnia necessariò requisita ad suum actum secundum quid liberè producendum. Patet ista per conclusionem immediatam, & per secundam propositionem superius positam sufficienter.] Habet similia *dist. 25. quest. & art. 3. in fine.*

5036 Cæterum vtraque hæc verba sensum reddunt conuenientem nostris placitis. Posteriora quidem, quia creata voluntas ad quemcumque actum liberum exigit simultaneum Omnipotentis concursum, quem increata decernat; sed quod hæc decernat, vel non decernat, pendet vnicè à sui determinatione, & libito, neutiquamque est constitutum in illius alterius potestate. Quare cum tale decretum præparandi indifferenter Omnipotentiam ad concurrendum, sit necessariò prærequisitum ex parte actus primi proximi potentia liberæ creatæ, veritas posteriorum verborum stat inconculsè in nostra sententia.

5037 Quantum verò ad decretum prædefinitiuum actus liberi non inhonesti, supponens Scientiam Mediam; huiusmodi decretum non est necessariò prærequisitum ad eum actum primum. Et quam ne ab æterno extiterit, possimus impedire, quatenus possumus facere, quod Deus ab æterno non præciserit nos elicituros in instanti A, & sub his determinatis conditionibus istum actum, Deusque non præciserit ad procederè nequiret ad talis actus prædefinitiuum decretum: tamen in nostra potestate non est præstare, vt ab æterno extiterit, neque cum eo iam existente coniungere carentiam actus prædefinitii. Non primum, quia determinatio ad existentiam decreti prædefinitii, consistit adæquatè in solo placito voluntatis diuinæ, etiam postquam Deus per Scientiam Mediam nouerit eliciendum à nobis actum. Non secundum; nam involuit contradictionem compositio prædefinitiuum decreti cum carentia prædefinitii actus, alioqui ad hunc non esset ex se efficax.

5038 Vnde priora verba, siue referantur ad primum decretum, siue ad secundum, consonant apprime cum opinione nostra. Nam Deum habere primum decretum; non est impedibile à nostra voluntate; neque in potestate huius est, quod per ipsum præparatur in actu primo indifferenter Omnipotentia causalitas; quamvis sit, quod determinet ad actum secundum, aut ad vnum actum secundum præ alio. Et relatis verbis ad secundum decretum, est tale illud, vt non prærequiratur ad actum. Etsi autem non sit impedibile, quominus fortior effectum, impleaturque, vt monet idemmet Dionysius in *1. dist. 45. quest. unica, art. 1. notabili 3.* est tamen impedibile quominus habeatur à Deo volente seruare iura libertatis nobis à se concessa.

SECTIO CCCLXIII.

Etiam de Dionysio Cisterciensi.

5039 Sappetunt plura alia discutienda in hoc Doctore, ex quibus amplius comperietur, quantum Nostris concordarit. Notabilia sunt illa eius verba in *2. dist. 24. & 25. quest. art. & præambulo 2.* [Necessitas antecedens est causa actiua, quã posita cum omnibus prærequisitis ad aliquem effectum producendum, & cum quibus effectus ille producitur, non stat effectum illum non produci. Probatur ista, quia si staret aliqua causa actiua cum dictis conditionibus, & non produceretur effectus, talis non esset tota causa necessitatis, nec per consequens antecedens necessitas.] Quibus ex verbis deducitur, voluntatem creatam prædeterminatam non posse non iudicari à Dionysio antecedentem necessitatem, vt quæ esset causa actiua, quã posita cum prærequisitis prædeterminatione ad efficiendum v. g. amorem, non staret, hunc non fieri. Illustratur deductio ex eodem Dionysio dicente in *propof. 2.* [Nulla causa libertate contingentia libera est necessitas antecedens respectu sui effectus casualis. Probatur, quia quacumque dispositione præiua ad effectum liberum cuiuscumque causæ libera posita, stat illum effectum non produci. Ergo. Consequentiã nota est per descriptionem. Sed Antecedens probatur, quia ex hoc solo dicitur causa aliqua libera libertate contingentia, quia positis omnibus causaliter præiuis, & requisitis ad effectum, potest agere, & non agere.] Tunc sic: Ergo vt voluntas creata potatur libertate proximã contingentia ad amorem, remoueri debet prædeterminatio, quia posita tali præiua dispositione ad ipsum, non staret, ipsum non produci.

5040 Respondet Incognitus *cap. 6. pag. 81. & seqq.* vera esse priora verba, si causa actiua talis sit, quæ actum causet, non ipsius modum. Sed si causa actiua non solum attingat actum, sed etiam omnem ipsius modum, sicut in Thomistarum sententia facit decretum Dei physice prædeterminans, est impossibile, quod talis causa sit necessitas antecedens; sed est potius antecedens libertas, quia illam efficaciter, & infallibiliter causans: & sic si ab ea quedam oriatur necessitas, erit non necessitas Consequentis, quæ constituit actum necessarium; sed necessitas Consequentia tantum, quæ relinquat actum liberum, quia per bonam consequentiã infertur, quod causabitur actus, non qualiscumque, sed liber. Hanc ergo rejicere non potest Dionysius, quam solam docent Thomistæ, ex suo Præceptore Angelico *1. p. quest. 22. art. 4. ad 1.*

5041 Non respondet Incognitus ad dicta à Dionysio, sed huic attribuit quæ vellet dixisse. Definuit sic Dionysius necessitatem antecedentem, vt si decretum Dei prærequisitum ad amorem causandum sit prædeterminans voluntatem, non possit non hæc prædeterminata esse necessitas antecedens ad amorem, non possitque Deus attingere modum libertatis in R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars I.*

amore; sicut non potest attingere modum libertatis in vno igne producendo ab alio igne; & proinde est necessitas antecedens producentis, vt ait idem Dionysius in *propof. 3.* his verbis: [Necessitas antecedens solum dicitur Deus relatiuè ad causam non liberam actiuam, sic scilicet quod Dei voluntate cum omnibus præiuis ad B effectum ignis producendum posita, non est in potestate ignis B non produci, quamvis sit in potestate ipsius Dei, non produci B. Et ideo Deus est necessitas antecedens respectu ignis, vt ignis sit causans B: sed non simpliciter, quia positis omnibus, &c. ad B effectum ignis producendum, stat B non causari ab igne. Sed hoc potestate Dei, non potestate ignis.] Sic ille. Allegatio S. Thomæ non prodest Incognito; nam reliquum est, vt probet, Deum iuxta S. Thomam disponere, vt eueniat contingenter, & liberè effectus, ad quem prædeterminet voluntatem creatam.

5042 Ex postremis verbis Dionysij repellitur Pauli Falscau ad alia priora euasio de necessitate antecedente pertinente solum ad causas creatas, & limitatas, quæ se non extendunt ad rem, & ad omnes eius modos. Etenim in postremis verbis admittit Dionysius necessitatem antecedentem deriuatam ex causa increata, & illimitata; dirigitque totum articulum ad inuestigandum, quando ex Deo proueniat necessitas antecedens, & quando non.

5043 Tutior non est alia euasio eiusdem Falscau explicantis Dionysium de prærequisitis siue tempore, non solum naturã, siue ex parte actus primi, & non secundi; quia dixerat ibi *propof. 1.* [Causam producere effectum, non est dispositio præiua ad effectum producendum. Patet, quia non antecedit ipsum producere, sed est idem.] Et in *2. dist. 1. quest. 2. art. & notabili 1.* [Necessitas antecedens est causa actiua, quã posita esse causam cum omnibus prærequisitis ad producendum effectum, non stat effectum non produci. Et dico notanter, cum omnibus prærequisitis ad producere, ad denotandum, quod ly *producere*, non est de numero præiuarum ad effectum, alioquin quelibet res producens esset necessitas respectu sui producti; quia non stat, illam producere sine producto.] Addit Falscau, quod sicut causa per suam actionem producit effectum, ita proportionaliter Deus, præmouendo causam secundam, causat actionem causæ secundæ. Ergo si productio effectus non computatur inter prærequisita, neque numerabitur præmotio ad actionem.

5044 Non est, inquam, tutior hæc euasio. Et in primis absque vilo fundamento cogitatur, Dionysium loqui de prærequisitis tempore etiam antecedentibus. Eademque est difficultas de eis, & de æternitate antecedentibus, ac de aliis, quæ naturã tantum præeant. Deinde, quia est prædeterminatio physica, & intrinseca sit prærequisitum ex parte actus secundi, est quid antecedens actionem, quæ oritur à voluntate ereata; estque quid connexum cum ea. Vnde Dionysius eodem modo discurreret de illa, ac de prærequisitis aliis; & non vt de ipsa actione. Quæ cum sit ipsum exercitium voluntatis creatæ, vt potentia liberæ formaliter, & immediata, non sic prædeterminatio, sed hæc sit præiuarum

præiura ad eam exercitium extrinſecum ſolius libertatis diuinæ, adeſt contra additionem Faſſeau euidens diſcrimen inter vtramque. Nec apparet, cur prædeterminationi non quadrent verba hæc Dionyſij in 2. notabili: [Necceſſitas antecedens reſpectu cauſæ, eſt cauſam taliter actuare, vel mouere, quod non eſt poſſibile, vel non eſt in poteſtate illius cauſæ, non conformiter actuatiõni cauſare.]

5045 Sunt non minùs notabilia ſequentia hæc verba Dionyſij in 2. diſt. 24. & 25. quaſt. & art. 2. concluſ. 5. [Diuina voluntas, ſiue diuinum præuolle, ſeu præmotio diuina ad hoc, quod *A* voluntas poſſit producere *B* actum, non eſt antecedens necceſſitas ad *B* effectum ab *A* producendum. Probatur, quia ſtante tali motione, vel præuolitione, cum omnibus præuiis ad *B*, ſtat *A* non producere *B*. Ergo conſequentia patet per deſcriptionem necceſſitatis antecedentis. Et aſſumptum patet ex ſeconda, & quarta propoſitionibus, cum *A* ſit cauſa libera.]

5046 Incognitus vt ſatisfaciat, diſtinguit duplex diuinum præuolle, proindeque duplicem præmotionem diuinam ipſi reſpondentem. Eſt enim præuolle efficaci, ſeu voluntatis conſequentis: & eſt præuolle inefficax, ſeu voluntatis antecedentis. Atque, cum præmotione diuina, reſpondente voluntati antecedenti, ſtate voluntatem *A*, etiam poſitis omnibus præuiis, non producere actum *B*; quamvis non ſtet cum ea præmotione, quæ reſponderet voluntati conſequenti, vt docet S. Thomas 1. 2. quaſt. 10. art. 4. ad 3. 2. 2. quaſt. 24. art. 1. in corp. Loquitur autem Dionyſius de diuino præuolle antecedenti. Reſponderet eodem ſere modo Faſſeau, & comprobatur ex 1. præambulo eiuſdem Dionyſij ſcribentis: [Aliud volitum eſt, *A* voluntatem præmoueri, vt eliciat *B* actum ſuum, quem Deus vult elici. Et aliud volitum eſt, *A* moueri motione ſufficienti, vt poſſit elicere *B*. Probatur, quia ſecundum poteſt eſſe ſine primo, licet primum non poſſit eſſe ſine ſecundo. Vnde ſicut non eſt idem velle, quo vellem, te actualiter currere, & velle, te eſſe potentem ad actualiter currendum, ſi velles; ſic imaginandum eſt in propoſito.] Item ex 3. conſequentia, quæ huiusmodi eſt: [Voluntas diuina eſt eſſentialiter libera ad contradictionem, ſic intelligendo, quod voluntas diuina, quæ vult actualiter *B* fore, eſt æqualiter libera ad producendum *B*, & ad non producendum. Ita quod iſta Conſequentia non valet, Deus vult *B* eſſe. Ergo *B* eſt: nec iſta, Deus vult *B* fore. Ergo *B* eſt; niſi addatur, efficaciter vult: & ſic non capio conſequentiam, ſed dico, ſimpliciter vult. Et ſtat ratio in hoc, quia non ſequitur, Deus vult *B* eſſe. Ergo vult efficaciter *B* eſſe, ſcilicet de voluntate ſimplicis complacentiæ, & de beneplacito exequutorio.] Vterius ex 1. poſt 5. conſequentiam corollario hoc: [Poſſibile eſt in caſu, ſtare *C* motionem Dei ad *A* producere *B*; & tamen Deum non velle efficaciter *A* producere *B*, quamvis iſta motione, ſcilicet *C*, ſit *A* potens, & ſufficienter producere *B*. Patet hoc ex propoſitione 1. præambula. Non ſtat tamen, Deum velle *B* elici ab *A*, *C* mediante, & *B* non elici.]

Interpretatio propoſita aſſumit indubitatam diuifionem diuinæ tum voluntatis in antecedentem, & conſequentem; tum præmotionis in eam, quæ ſufficienter, & in eam, quæ efficaciter ſit. Sed qualia exiſtuntur à Dionyſio diuifionis vtriuſque extrema, non examinat, vt par erat. Quod vt ego præstem, moneo tractari à Dionyſio in art. 2. eam quaſtionem, vtrum diuina præuolitione ſit antecedens necceſſitas ad actum liberum voluntatis elicitum? Tractarique, vt enodet iſtud argumentum, quod propoſuerat ante art. 1. [In bonis liberum arbitrium creaturæ non agit liberè libertate contingentie. Probatur; quia in bonis præuenitur arbitrium motione diuina, quæ poſita, non eſt in poteſtate arbitrii non conformiter exequi, ſeu non ſtat præmotio diuina ad bonum cum poteſtate arbitrii ad oppoſitum. Probatur aſſumptum, quia ſi poſita *C* motione diuina ad *B* actum bonum, arbitrium poſſet non elicere *B*; aut tunc ſic eſt, quod Deus vult, *A* voluntatem elicere *B*, mediante *C*; vel non vult? Si ſecundum. Ergo *C* motio non eſt ad *B*, quod eſt impoſſibile, quia poſitum *C* fuit, nec poteſt non fuiſſe. Et ex alio ſequitur, quod impoſſibile eſt *A* elicere *B*, quia impoſſibile eſt, *A* voluntatem elicere *B* bonum, Deo non præuolente *A* elicere *B*. Et per conſequentem non eſt in poteſtate *A*, ſtante *C*, non elicere *B*. Quod fuit probandum, quia aliàs velle diuinum poſſet frustrari.] [Confirmatur, ſi ſtante *C*, *A* eliciat *B*; tunc Deus æternaliter voluit, *A* elicere *B*, mediante *C*. Similiter, ſi ſtante *C*, *A* non eliciat, quia non vult, ſequitur, quod in poteſtate *A* voluntatis eſt, quod Deus nunquam præuoluit *B*. Et ſimiliter, ſi eliciat, ſequitur quod in poteſtate ſua eſt, Deum æternaliter præuoluiſſe *B* produci; quod eſt falſum.]

5048 Illius argumenti habetur ad ſinem artic. 2. ſolutio hæc: [Cum dicitur, Aut tunc ſic eſt, &c. Dico, quod hoc conſiſtit in facto, quia poteſt eſſe, & poteſt non eſſe. Recorderis hic de 1. propoſitione præambula huius articuli. Et cum dicitur, Si non vult, &c. Dico, ſi non vult, *A* elicere *B*, quia *A* non elicit *B*; cum hoc tamen ſtat, quod *A* potens eſt elicere *B*, ſi conetur. Ergo, Neganda eſt Conſequentia. Vnde licet Deus, ſi *A* non elicit *B*, non velit *A* elicere *B* per *C*; tamen vult *A* eſſe potens elicere *B* per *C*, ſi non negligat. Ad confirmationem negatur Conſequentia, vt patet per 2. & 3. corollarium 5. conſequentiæ huius art.]

5049 Fuit 2. corollarium: [Deſicere, vel non conari ipſius *A*, præciſè ſufficit ad hoc, quod ſtante *C*, Deus non eſt coeſſector ipſius ad *B*. Vnde ſi ſtante *C*, *A* non efficit *B*, nec Deus efficit tunc *B*, nec *C* efficit, dato quod *C* ſit motio creata. Et ideo in tali non efficere, non ſolum deſt conatus ipſius *A*, ſed etiam efficere Dei.] Tertium corollarium fuit: [Conatus ipſius *A* non ſufficit ad *B*; quia nec *A* conari ſufficit ad *B*, niſi Deo actuante ipſum *A*; imò quod *A* conetur, Deus, & gratia eſt cauſa principalior. Vnde Auguſtinus lib. 1. de Gratia Chriſti, & peccato originali, cap. 25. Non ſolum poſſe minimum donari, atque inuari, ſed etiam velle, & operari operatur in nobis. Ex ſubdit: Non

Non quia nos non volumus, aut non agimus per liberum arbitrium; ſed quia ſine Dei adiutorio nec volumus aliquid boni, nec agimus. Et in hoc verificatur illud Collectæ, quæ petimus, Vota noſtra aſpirando præueni, & adiutando preſequere.]

5050 Horum corollariorum doctrinæ conforme eſt quod ait Dionyſius in 1. diſt. 45. quaſt. unica, art. 1. propoſ. 6. [Solam cauſam liberam contingit, non auctam eſſentialiter, eſſe magis, & minùs conantem; ideſt, maiorem effectum agere, & minorem, cæteris cauſis non liberis vniſormiter ſtantibus. Patet, quia cauſam non liberam non contingit, &c. per corollarium primæ huius ordinis propoſitionum; & liberam contingit, quia experitur, nos quandoque idem obiectum intenſiori actu velle, quandoque remiſſiori.] Cuius propoſitionis doctrinæ eſt conformis ſententia noſtra de voluntate, quæ cum æqualibus phyſicè auxiliis præuenientibus diuinæ gratiæ poſſit operari iam minùs, iam magis intenſè intra gradus intenſionis auxiliorum.

5051 Ex quibus omnibus Dionyſij inferre eſt, ipſum loqui iam de voluntate Dei antecedente, & præmotione ſufficiente; iam de voluntate Dei conſequenti, & præmotione efficaci; ſed nunquam dicere, talem eſſe aliquam præmotionem, vt cum ea ſecundum ſe, & cæteris prærequisitis, nequeat creata voluntas componere non productionem actus; quin potiùs totum eò intendere, vt adſtruat, præmotionem omnem talem eſſe, vt voluntas tam poſſit coniungere cum ea non productionem, quam productionem. Vnde in eorundem diſtinct. 24. & 25. quaſtione 3. art. 1. concluſ. 3. corollario 1. inculcat: [Poſitis omnibus requisitis ad iuſtam operationem, de communi lege, liberum eſt voluntati noſtræ non coeſſicere conformiter inſtinctui diuino, & inclinationi gratiæ, & auerti à vita; & liberum eſt eidem iuſtè agere, & conformari, ſeu conuerti ad vitam. Sed dato primo, Deus agit meritum; & dato ſecundo, Deus non agit meritum.] Sic ille. Quo inter Scholaſticos vix alium inuenies tangentem maiori cum expreſſione difficultatem nunc temporis diſcretantem ingenia modernorum, & in cuius verbis ex quaſtione 2. à me tranſcriptis, nullum designabis diſcors à principis noſtris.

5052 Non vltus fuit in ea vocibus voluntatis diuinæ antecedentis, & conſequentis, ſed præuolitionis diuinæ inefficax, & efficaci. Et non eſt vnde probetur, non conſenſiſſe nobiſcum in modo declarandi præuolitionem vtramque; conſtatque ex ſuperioribus, non fuiſſe opinatum, præuolitioni efficaci reſpondere præmotionem impoſſibilem ex ſe cum carentia actus efficaciter præuoliti. Dicta à S. Thoma de voluntate diuina antecedenti, & conſequenti amplectimur eo ſenſu, quo ipſe pronuntiauit, nempe quatenus voluntas conſequens erga actum noſtrum contingentem, & liberum ſalutarem non poſſit non impleri, quia habita ſit à Deo præſciente conditionatè cum futurum ex determinatione noſtræ voluntatis; vel quia ſit habita à Deo directo ex præſcientia conditionata de tali noſtra determinatione. Et vno, vel altero modo impoſſibilitas non adimpletionis conſequens erit ad noſtræ libertatis exercitium, & R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

non trahet ortum ex præmotione, quæ ſecundum ſe importeret impoſſibilitatem cum non implementatione.

5053 Viget Faſſeau, quia Ciſterciensis in 1. diſt. 45. quaſt. unica, art. 3. ad 3. inquit: [Stat, Deum velle, voluntate ſigni vel præcepti, Sortem liberè velle, putà mereri; & cum hoc Sortem non mereri, quia tale velle poteſt impediri. Sed non ſtat, Deum ſimul efficaciter, &c. & Sortem non mereri. Diceret: Ergo Sortes non liberè mereretur, quia poſito, quod Deus ſic velit de facto efficaciter, quod Sortes mereretur in *A* hora liberè, tunc per reſponſionem Sortes non poterit non mereri. Ergo non liberè. Reſpondeo, ſine præiudicio melioris doctrinæ, quod adhuc Sortem mereri eſt ſimpliciter contingens, licet ipſum mereri ſit necceſſariò conſequens ad Deum ipſum velle efficaciter, &c. quia ſic Deum velle efficaciter, eſt contingens. Ergo contingenter vult efficaciter, Sortem velle liberè.] Occurro inquitens, rationem hanc poſtremam Dionyſij primæ facie repudiari debere non minùs à Thomiſtis, quam à nobis. Quod enim decretum aliquod Dei efficax ſit contingens, & liberum ipſi Deo, non ſufficit, vt voluntatis noſtræ actus, quem illo decernat, ſit nobis contingens, & liber; alioqui nullus non inhoneſtus poſſet in voluntate noſtra eſſe necceſſarius, & alioqui in voluntate Angeli, aut hominis beati amor Dei eſſet contingens, ac liber; alioqui denique ignefactio foret igni contingens, ac libera. Videtur ſimile vero, ſenſum Ciſterciensis profundiorum fuiſſe, quam qui primæ facie apparet; dixiſſeque, decretum efficaci Dei eſſe contingens, & inde intuliſſe, fore abſolutè contingenter etiam; liberèque actum noſtrum ſalutarem, & meritorium, quem decernat, quia conſiderationem habuit præſcientiæ de eo actu futuro contingenter ex determinatione noſtræ voluntatis ſub talis gratiæ hypotheti; & decretum de ipſo concipitur à Deo vel directo per eiuſmodi ſcientiam, vel concomitanter ad eam. Si Deus dirigatur, decretum eſt per ſe efficax: ſi non dirigatur, ſed adſit tantum concomitanter ſcientia, decretum eſt efficax per accidens, ſeu extrinſecè.

SECTIO CCCLXIV.

Amplius de eodem Dionyſio Ciſterciensi.

5054 Nuper Faſſeau objicit: Nam Ciſterciensis in 2. diſtinct. 24. & duabus ſeqq. quaſtione & articulo 2. cum contra à ſe dicta in conſequentia 3. & tribus corollariis opponeretur: [Voluntas *A*, ſi elicit *B* actum meritorium, mediante motione *C*, ex Dei dono eſt, quia nec habet aliquis quod non accipit. Quare ergo voluntas *D*, cum præuentione *C*, non aſſentiens, non trahitur ſicut *A*, cum æquali præuentione? Et cur Deus non tam efficaciter operatur ipſi *D* voluntati, vt trahatur, ſicut operatur cum *A*?] Obuiam it inquitens: [Iſtam R. P. 2 quaſtionem]

quæstionem mouet sibi Augustinus de Spiritu, & lit. ad Marcellinum, post solutionem quæstionis de credere vocationi Dei. Vnde quærit *cap. 34.* quare vni suadeatur, itavt persuadeatur; alteri autem non, &c. Idem 20. *homil. super Ioannem, cap. 6. & 7.* Responso, videtur mihi dicendum cum Augustino *tract. 26. in Ioannem*, super isto verbo *cap. 6. vers. 44. Nemo venit ad me, nisi Pater meus traxerit eum. Quare non trahit? Noli velle iudicare, si non vis errare.* Et quare Petrus fuit vocatus, & non hic homo; & quare Deus hunc prædestinavit, & non hunc? Augustinus, *Noli iudicare, &c.* Hoc autem firmiter tene, quod non est iniquitas apud Deum, & quod nullus damnatur, nisi iuste, & citra condignum.

5055 Hoc ex loco Dionysij, indicato tantum, & non integrè relato, ait Fasseau, eum Doctorem ad quæstionem, cur Deus istum mouet efficaciter, non illum? Respondere ex Sancto Augustino, *Noli iudicare, si non vis errare.* Quam responsoem nos maximè approbamus, agnoscetes esse vnum è secretis abditissimis iudiciorum Dei, cur vni largiatur vocationem efficacem, seu eam, quæ præuidit operaturum salubriter; & alteri inefficacem, seu eam, quæ præuoluit, non sic operaturum. Sed potuisset aduertere Fasseau, supponi à Dionysio æqualem esse entitati, & physicè vocationem in vtroque. [Quare ergo (ait Dionysius) voluntas D, cum præuentione C, non assentiens non trahitur sicut A, cum æquali præuentione?] Quæ suppositio procedit iuxta nostram sententiam, & non iuxta Thomisticam.

5056 Denique opponit Fasseau, doceri à Cisterciensi in 1. *dist. 40. & 41. quest. 1. art. 2.* prædestinationem esse ante præuila merita, & reprobationem ante præuila demerita; adducique in primi confirmationem articulum Parisiensem 46. inter nouos, in quo dicebatur, *Quod aliquis prædestinatur ab æterno propter usum liberi arbitrij eius, quem ipsum esse habiturum Deus præsciuit. Error.*

5057 Quo de puncto non iterabo dicta circa alios Theologos antiquos, ex quibus Fasseau desumpsit indicium idem contra doctrinam nostram. Solummodò notabo, articulum Parisiensem forsan interminatim aduersus eos, qui assererent, prædestinationem esse propter absolutè præscitum liberi arbitrij usum ex viribus nature. Secundò, quanquam in nostra Schola alij affirmant, alij negent, esse propter absolutè præscitum liberi arbitrij usum ex viribus gratiæ; vtroque tamen conuenire in eo, quod non sit propter conditionatè præscitum illum ex viribus etiam gratiæ, etsi sit illo præscito.

5058 Æquum fuisset, vt etiam Fasseau notaret, Cisterciensem in præscitato loco, *conclus. 7.* non aliter probare prædestinationem nihil necessitatis inferre prædestinatis, quam quia præscientia diuina non imponit eam rebus futuris: & de præscientia discurre in *dist. 38.* non secus ac nos, quantum ad modum conciliationis cum libertate nostrorum actuum futurorum. Quod secundum ostendam, simulque afferam alia nobis fauentia in eadem Distinctione.

Et in primis *art. 1. propos. 5.* ait: [Non est idem velle rem esse, & præscire, rem fore. Probatur de complexis futuris istis, [scilicet, *Sortes peccabit in A,* quod Deus præscit; patet tamen, quod non vult, nec potest velle, sic esse.] Quæ verba non diriguntur ad declarandum, volitionem non esse formaliter præscientiam; id enim manifestissimum erat; sed ad declarandum, præsciri à Deo peccatum futurum commissionis penes materiale, & formale; aut penes neutrum esse illud volitum, seu prædeterminatum à Deo per decretum suum. A quo vel erga materiale quam remotum censuerit Deum Cisterciensis, aperuit tum in locis exaratis supra, tum in 2. *dist. 1. questione & articulo 2.* vbi ponit conclusionem hanc 5. & ex ea hoc 1. corollarium: [Licet Deus possit omnem creabilem essentiam necessitate ad esse (vt dicit 2. conclusio) & omnem causam creatam necessitate ad aliquam esse causam (vt dicit 4.) non tamen potest ipsam necessitate, seu actuare ad omnem effectum per se immediatè, & posituè. Probatur, quia Deum necessitate per se immediatè, & posituè B voluntatem ad agere iniuste, putà ad odiendum, seu ad eligendum odium Dei, esset, Deum actuare eam speciali complemento suæ semipartialis actiuitatis. Sed Deum actuare voluntatem ad esse iniustam, & diffomen, repugnat diuinæ bonitati, eo quod tunc Deus esset causa peccati. Ergo non potest voluntatem creatam necessitate, vel actuare ad omnem effectum per se, &c. Præterea, solà Dei permissione cum generali coëfficiencia effectuum, sufficit voluntas creata, quantalibet auersione sibi possibili, auerti à Deo. Ergo ipsam agere speciali necessitate factum est, imò implicat. Istam conclusionem probant sex articuli Parisienses condemnati. Et est Augustini super isto verbo Psalmistæ, *Conuerit cor eorum vt odirent populum eius,* & in pluribus aliis locis. Ex ista conclusione infero corollarie, quod in malis volitionibus anima est prior causalitate, quam Deus. Nam ideo Deus concurrat ad B odium, quia voluntas elicit; & non ideo voluntas elicit, quia Deus præconcurrat, vel præcausat, vel præuult. Oppositum autem est in bonis volitionibus, quia in malis hoc solum Deus operatur, quia entia nec causari, nec causare possunt, nisi coëfficiencia Deo. Cuius coëfficiencia propria est regulariter in omni actione citra speciale concursum. Et hoc priuilegium habet libertas arbitrij, in quantum libertas est, præ cæteris creaturis, quia in multis actionibus ideo Deus agit, quia voluntas, & libertas elicit simul tempore, prius autem causalitate quadam; quia enim voluntas elicit, ideo Deus coëfficit (in malis dico) & non è conuerso.] Sic ibi Cisterciensis. Cuius ratio, vt probet, non posse Deum necessitate ad materiale actus peccaminosi, aut nullam habet vim, aut habet æqualem ad probandum, non posse prædeterminare. Et corollarium continet modum, quo nos dicimus, voluntatem creatam determinare prius electiuè Omnipotentiam diuinam ad coëfficiendam materiale entitatem peccati. Quæ in eligendo prioritas competit etiam eidem voluntati respectu actus salutari liberi; sed cum eo discrimine,

mine, quod ad hunc excitat, & mouet Deus per gratiam suam præuenientem: qua ratione Deus ad hunc quasi præconcurrat, vel præcausat, vel præuult, atque præeligit suo affectu, & intentione.

5060 Secundò ait Cisterciensis in *illo art. 1. propos. 6. & 7. quest. unica, super dist. 38. in 1. Sent.* [Præscientia, vt sic, non est causa rerum. Volo dicere, quod non ideo efficit, quia prænoscat, vel præscit; licet nihil efficiat, nisi prænoscat illud, secundum Augustinum. Prima pars probatur per præcedentem: non est idem, velle rem esse, & præscire rem fore; quia Deum velle rem esse primò in A, est facere, vel efficere rem in A; non autem præscire, est sic efficere, quia multum est præscius, quorum non est effectiuus. Plurimum futurorum diuina essentia est præscientia, quam sit determinatio voluntatis. Patet, quia omnium, quorum est determinatio voluntatis, eorum est præscientia; & aliquorum, quorum non est determinatio voluntatis, vt fiant, est præscientia, vt Sortem peccare in A. Ergo ex istis patet, quid sit, Deum esse præscium. Deum enim esse præscium resultat ex hoc, quod est Deum esse Deum, & esse infinitam noticiam, & futura esse futura. Patet istud, quia neutrum istorum sufficit ad Deum esse præscium. Etiam patet, quod Deum esse præscium, non est per se causa, vt futurum sit futurum; licet mutuo se inferant, Deum esse præscium, & futurum esse futurum.] En explicatè docet Cisterciensis primò, præscientiam diuinam visionis non esse causam rerum. Secundò, Deum circa peccata commissionis, pro materiali etiam eorum non esse propriè, & per se causam, neque habere determinationem affectiuam, aut intentionem propria voluntatis; sed tantum decretum permissivum merè. Tertio, vt Deo competat præscientia rei contingens, & liberè futuræ, vltra intellectum diuinum omniscium, requiri non quidem voluntatis diuinæ decretum, in quo tanquam in medio comparet eam præscientiam; sed ipsam rem esse in se eo modo futuram ex determinatione voluntatis create. Quæ tria pertinent ad præcipua placita nostræ doctrinæ.

5061 Tertio, Cisterciensis, cum quodam Doctore innominato, inquit in *art. 2. coroll. 2.* post conclusiones: [Possum facere, quod multa, quæ nunquam fuerunt vera, semper fuerint vera. Quia sit B futurum dependens à meæ voluntatis libertate, me lecturum cras, tunc possum facere, quod B nunquam erit, vel saltem per me stat, quod B non erit, & sic in mea potestate est facere, quod B non erit, fuit æternaliter verum, & sic de similibus. 8. Possum facere, quod illud, quod nunquam præsciuit Deus, semper præsciuerit. Patet sicut prius, & videtur infetri ex 6. 2. & 1. conclusionibus coniunctim cum probationibus. 9. Respectu cuiuslibet futuri contingentis, quod dependet à libertate contradictionis voluntatis meæ, possum facere, quod ab æterno Deus præsciuit illud futurum: similiter possum facere, quod non præsciuit illud futurum. Probatur sicut duo præmissa immediatè.] Hæc etiam tria corollaria penitiorum nostram doctrinam involunt circa modum, quo Deus non potest non præscire futura contingentia, & libera ex suppositione futurationis eorum, ob determinationem voluntatis nostræ; valdeque distant à modo, quem Thomistæ assignant consistentem in R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars II.*

decreto diuino prædeterminante futurationem ipsam.

5062 Quartò, Cisterciensis in *art. 3.* ad hanc 2. rationem propositam initio Distinctionis: [Hæc Consequencia est necessaria, *Dem præscit A: Ergo A erit.* Et Antecedens est necessarium, quia æternum. Ergo & Consequens: *Ergo A necessarium erit.*] Respondet sic: [Cum dicitur, Hæc Consequencia est necessaria, &c. concedo. Sed cum dicitur, Antecedens est necessarium, nego. Et ad probationem, Quia est æternum, &c. dico, quod ipsum fuisse ab æterno, dependet à futuro quodam, &c. Ergo possibile est, ipsum nunquam fuisse, scilicet Antecedens huius Consequentiæ, *A præscit. Ergo A erit.*] Quæ responso est eadem ipsa, quam nos præstamus de Deo præsciente, Bonum Latronem v.g. in cruce confessurum Christum, non quia Deus prædeterminauerit ad confessionem, sed quia, præueniente, & cooperante gratiâ, confitebitur, cum possit non confiteri; & ista ratione facere, ne extitisset ex æternitate in Deo præscientia de confessione: proinde hæc præscientia est in Deo contingens, & non necessaria; nonque nocet contingentia, ac libertati confessionis, quia etli connexa cum ipsa, sed tamen eius existentia fuit impedibilis à Latronis voluntate.

5063 Quod magis exponit Cisterciensis circa 3. hanc rationem in exordio etiam Distinctionis productam: [Deus præscit A, & A potest non fore. Ergo præscientia Dei potest falli. Consequens est impossibile. Ergo Antecedens est impossibile. Et non propter partium impossibilitatem, quia quælibet partium est possibilis. Ergo propter partium incompossibilitatem. Ergo non stat contingentia futurorum cum Dei præscientia.] Satisfacit enim dicens: [Concedo, quod A præscit Deus, & cum hoc stat, A posse non fore. Et nego Consequentiæ, *Ergo scientia potest falli.* Quia sicut A potest non fore, ita potest A nunquam fuisse præscitum fore. Vnde non stant simul, A præsciri, & nunquam fore; & bene stant simul, A præsciri, & posse non fore; sicut stant simul, A fore, & posse non esse præscitum.] Ita Dionysius.

5064 De quo non plura. Et cui, quia Cisterciensis, sum studiosè immoratus, vt innotescat, recentes Cistercienses patulare, imitarique suos Maiores, cum patrocinantur vniuersæ sententiæ Societatis. Atque omisso qui scriptis, librisque eam illustrarunt iamdiu in Hispania, aliisque in nationibus, suspicimus nunc Salmanticæ spectabilissimos Congregationis Hispanæ Generales successiuè Fr. Michaëlem de Fuentes, Vesperarium Theologiæ; Fr. Antonium de S. Petro, Professorem Philosophiæ Moralis; & præterea Eximios Regentes Artium Fr. Barnabam Ortanium; Fr. Benedictum Pimentel, Concionatorem Regium, Abbatemque nuper; insuper Fr. Antonium Quixadam, Abbatem in præsentiarum, Candidatumque Cathedralium Academiae prouectissimum meritis: qui quinque sunt flos Scholæ principis Hispaniarum, solique sufficerent ad eius magnam ornamentum.

An Dionysius Carthusianus?

5065 Hinc contra nos stare, probat primò Fasseau *cap. 4. parte 2. sect. 2. ex imm. 23. usque ad 235. quia in 1. dist. 45. quest. 2. scribit*: [In quolibet agente est duo considerare, scilicet rem ipsam, quæ agit, & virtutem quæ agit, sicut ignis calefacit per calorem: virtus autem inferioris agentis dependet à virtute superioris agentis, in quantum superius agens dat virtutem ipsam inferiori agenti, per quam agit, vel conseruat eam; aut etiam applicat eam ad agendum, sicut artifex applicat instrumentum ad proprium effectum; cui tamen interdum formam non dat, per quam agit instrumentum, nec conseruat, sed dat ei solum motum.]

5066 Secundò, quoniam in 2. dist. 37. quest. 1. Durandum dicentem, [Deum non esse causam actionum liberi arbitrii, nisi quia ab ipso est, & conseruatur liberum arbitrium,] impugnat; nam [& Deus influit, & imprimi in liberum arbitrium, mouens, & exercitans, seu potius excitans illud ad operandum, præsertim in meritoris actibus.] Et inferius rejicit quandam Scoti solutionem, [quoniam Deus non solum est causa meritorum nostrorum per hoc, quod habitalem charitatem, & gratiam producit in anima; imò etiam per hoc, quod ad actionem meritoriam producendam immediatè, causaliterque concurrat. Atque, vt Sancti, & Catholici tradunt Doctores, ad omnem meritorium actum exigitur, ac necessaria est actualis motio Spiritus Sancti, qui est immediata causa in suo modo, ac genere producendæ vniuersæ meritorie actionis. Ad quod insinuandum scripsit Apostolus: *Fiduciam talem habemus ad Deum, non quòd sufficientes simus cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis.* Itemque: *Deus est, qui operatur in nobis velle, & perficere.* Itaque quæ: *Omnia, inquit, opera nostra operatus es in nobis.*]

5067 Tertio, quia Durandum affirmantem, actionem creaturæ non esse immediatè à Deo, refutat sic ibidem; [nam, vt in Commentario primæ propositionis libri de causis asseritur, Causa vniuersalis prima agit in causatum causæ secundæ, antequam agat in illud causa secundæ; & ita per prius agit, & influit.]

Quarto, quoniam cum B. Albertus Magnus dixisset: [Numerus prædestinatorum apud Deum certus est vtroque modo, putà formaliter, secundum quantitatem discretam; & materialiter, quantum ad supposita; aliter imperfectè, atque fallibilis esset Dei scientia. Et sicut dupliciter certus est quoad numerum, ita dupliciter certus est quantum ad numerantem. Quia in præscientia duo sunt, scilicet scientia tot prædestinatorum, & voluntas tot saluandi. Hæc verò voluntas Dei respicit aliquid in opere nostro, quia vult tot saluari, quot benè vsuri sunt gratiâ ab ipso donandâ, nec plures. Et si plures essent benè vsuri gratiâ illâ, tunc ab æterno voluisset plures, & modò velle plures saluari.] Nota Carthusianus: [In his verbis non rectè, sona-

re videtur, quod ait, si plures benè vsuri essent gratiâ Dei, ab æterno voluisset, & nunc vellet plures, &c. Hoc namque videtur sonare, ac si æterna præscientia, ac certâ illa æternalis prædeterminatio numeri prædestinatorum dependet ex temporali vsu bono creati liberi arbitrii, & quasi Deus sapientiæ infinite non determinasset hunc numerum in seipso absolutè. Denique, directè, simpliciterque loquendo, non ideo prædestinati sunt, quia benè vsuri erant gratiâ Dei; imò econtrâ, quia prædestinati, ideo benè vruntur gratiâ Dei, saltem finaliter, Deus ergo in seipso prædeterminauit, quibus, & quot daturus esset gratiam, & vsum eius salubrem. Ipse quoque Albertus hic protestatur, quod prædestinatio est causa gratiæ in libero arbitrio.]

5068 Quintò, quia his à Richardo de Mediavilla traditis: [Duplex est necessitas, secundum Anselmum in lib. de Concordia præscientiæ, & liberi arbitrii; vna præcedens, quæ facit rem esse; alia sequens, quæ non cogit esse. Loquendo de prima necessitate, non est verum, quod omnia de necessitate eueniant. Quod tamen verum est loquendo de necessitate secundâ, quia necessitas ista secundâ non plus dicit, nisi necessariam Consequentiam euentus rei ad suam futuritionem, ac Dei præscientiam. Certumque est, quod ista Consequentia sit necessaria, *Hoc est futurum. Ergo eueniet. Consequenter sequitur, Deus præscit, quod hoc eueniet. Ergo eueniet.* Sed quia possibile est, quod aliqua futura nunquam fuerint futura, & ita possibile est, vt nunquam fuerint præscita; ideo omnibus computatis, negandum est, quod omnia futura de necessitate eueniant.] Apponit Carthusianus in 1. dist. 38. animaduersionem hanc: [Responsio videtur intricata, & non resoluta. Præscientia enim Dei non dependet ex rebus, aut futuritione earum, sed è conuerso, vt patuit. Nec aliquid est futurum, nisi ex prædispositione diuina, loquendo de his, quæ proprie sunt à Deo. Ideo quavis quædam futura possibile sit nunquam fuisse futura, loquendo de eis secundum respectum, & ordinem ad proprias causas, ac proximas; tamen loquendo de eis per respectum ad præscientiam, ac prouidentiam Dei, non possunt non esse futura, prout ex Boëtio, atque ex præhabitis innotescit.] Ita Carthusianus in quest. 2. & confirmat in quest. 1. ex Alensi, B. Alberto, Vdalrico, SS. Bonauentura, & Thoma, necnon ex Richardo de Mediavilla, atque Agidio Romano, scientiam Dei non esse causatam à rebus futuris, sed econtrâ.

5069 Sextò, quia Carthusianus refert ex multis patris Theologis multa contraria doctrinæ nostræ. In 1. dist. 17. questione 1. ex Richardo de Mediavilla: [Hoc totum compositum ex voluntate, & charitate, seu voluntas habitualiter amans Deum indiget excitari, determinari, & moueri ab Spiritu S. ad actum charitatis, quo ad felicitatem pertingitur; quoniam nulla res potest se per se mouere ad consequentem sui finis, nisi moueatur à superiori; cum finis sit superior ipsa re. Vnde & naturalia magis aguntur, quam agunt.] Ibidem ex Agidio Romano: [Nihil fieri potest contra voluntatem Dei consequentem. Cum enim Deus Omnipotens sit, à quo omnis appetitiua vis fluxit, & suam naturam, ac inclinationem accepit; dicere, quod vol-

untas diuina consequens absoluta non impletur, non est aliud dicere, quàm quod ipsa non existat omnipotens, nec possit mouere voluntatem creatam, omnemque causam naturalem in omne, quod placuerit ei: quod est directè contra Omnipotentiam rationem.] In 1. dist. 41. questione 1. ex S. Bonauentura: [Si Deus prædestinaret istum propter præuisionem; aut ergo propter præuisionem suorum malorum, aut indifferentium, aut bonorum? Et constat, quod non propter præuisionem indifferentium, aut malorum. Sed bona nulla futura sunt in isto, nisi quæ Deus sua voluntate in illo facturus est. Ergo præuisio est propter voluntatem, non è conuerso.] In 1. dist. 45. quest. 2. ex eodem S. Bonauentura: [Cum in creaturis sit reperire causam vniuersalem, & particularem; causa vniuersalis vno modo plus influit in effectum, & alio modo minus. Quantum enim ad informitatem causa vniuersalis, quæ agens prior est, plus influit; sed quantum ad actualitatem, & quantum ad ea, quæ sunt propria rei, influit minus, quoniam causa vniuersalis causata non habet omnimodam actualitatem, neque perfectam potentiam; ideoque non potest pertingere ad formam specialem, nisi per accidens, vt per formam particularis agentis, quæ non est ab ipsa. Diuina autem voluntas est prima, vniuersalissima, & actualissima causa. Ideo potest in totum effectum, & in totam rei substantiam, etiam sine adminiculo alterius causæ; nec aliqua causa potest aliquid, quantumlibet modicum, sine ea. Hinc necesse est, quod ipsa sit immediata causa in omni actione, & re.]

5070 Hæc sunt quæ Fasseau opponit ex Carthusiano. Et quia ex eodem, in 1. dist. 39. quest. 2. seu potius ex S. Thoma ibidem, quest. 2. in corp. adducunt Nostri pro se verba illa: [In nobilioribus creaturis inuenitur aliud principium præter naturam, quod est voluntas: quod quantum vicinis est Deo, tantò à necessitate naturalium causarum magis est liberum; ideo ex sua conditione rectum ordinem potest tenere, tendendo in finem; & item deficere. Si autem inenitabiliter tenderet in finem per diuinam prouidentiam, iam tolleretur ab eo conditio suæ naturæ, vt S. Dionysius protestatur *cap. 4. de Diuinis nominibus.* Idcirco à Deo taliter est instituta, vt etiam possit deficere, ita quod in potestate eius sit deficere, & non deficere. Quod non contingit in defectu naturalis principij.] Respondet Fasseau, vt & Incognitus *cap. 6. pag. 87.* debere distingui inter infallibilitatem, & inenitabilitatem; Thomistæque fateri, quod secundâ tollat libertatem, sed non primâ, vt constat ex S. Thoma *quest. 6. de Malo, artic. vniuo ad 3.*

5071 Respondentque ita, quia non legerunt integra S. Thomæ verba, quæ transcripsi, multoque minus antecedentia. Ex quibus omnibus compertum est, S. Doctorem excludere à voluntate creatæ non modò inenitabilitatem, sed etiam infallibilitatem consequendâ proprium finem intentum ab vniuersali Dei prouidentia; cum tamen infallibiliter, & inenitabiliter aliæ naturæ creatæ eum obtineant, nisi impediuntur, vt in antecedentibus verbis expendit S. Doctor. Cuius ratio pro exclusione prædicta in voluntate Angelica, & humana valet, ne ex prouidentia particulari Dei voluntates aliquotum Angelorum,

& hominum dirigantur antecedentes, nedum inenitabiliter, sed neque infallibiliter suum in finem.

Collecta à Fasseau ex Carthusiano non videntur. Non primum, quod est S. Thomæ *lib. 3. contra Gentes, cap. 70.* Nam applicatio, de qua ibi, non restringitur ad eam, quæ sit creatæ secundæ causæ à prima increata; sed extenditur ad causarum inferiorum à superioribus, quæ sint etiam creatæ, & quas prædeterminare physice eas alias non dicunt Thomistæ. Neque item dicere possunt, ad agendum applicationem causæ secundæ liberæ ab increata prima, esse omnino similem applicationi terræ v.g. ab artifice ad sciendum, imò neque applicationem non liberarum causarum secundarum pollentium intrinsecè virtute actiua. Sed de hoc loco consule Henricum de Cerf in *Controversia, cap. 3. num. 36. num. 56. & seqq. anteaque cap. & §. 2. supraque cap. explicui eandem loquutionem de causa prima increata applicante secundas creatas ad agendum.*

5072 Non secundum constans verbis Carthusiani; & proinde eis non declarantur (quicquid Fasseau assereret) priora verba, quæ S. Thomæ sunt. Non, inquam, secundam; nam nos etiam asserimus quod Carthusianus, nempe Deum influere, &c. in liberum arbitrium creatum; Deumque immediatè, & causaliter concurrere cum ipso ad actionem meritoriam vitæ æternæ, & vltra gratiam habitalem dari actualem, quæ est Spiritus S. motio præueniens & excitans ad actus saluantes. De influentia, concursu, & Spiritus S. motione physice prædeterminatiuis questio est.

5073 Non tertium, quia intentum Carthusiani contra Durandum est, Deum immediatè, & proximè cum causis secundis concurrere ad ipsarum effectus. Quod nos non negamus. Et non minus Thomistis, quàm nobis incumbit interpretari Commentarium illud, siquidem Thomistæ non vult, effectus causarum secundarum produci prius naturæ à solo Deo, & postea in alio signo naturæ reproduci tum à Deo, tum à causis secundis. Commentarium illud intelligendum est de prioritate dignitatis, & excellentiæ in efficiendo, necnon de prioritate, quæ Deus producit, & conseruat virtutem agendi in causis secundis.

5074 Non quartum, quia Carthusianus non benè tulit, quod B. Albertus indicaret, prædeterminationem ad gloriam vt coronam, esse ex meritis absolute præuisis; quæ tamen opinio est iam nunc receptissima; sed ab ea non dependet nostra de Scientia Media. Si Carthusianus intellexit B. Albertum de ea prædeterminatione ob bonum gratiæ vsum liberi nostri arbitrii præuisum conditionatè, repulit iuste in hoc sensu. Nosque, etsi ad eam prædeterminationem requiramus præuisionem conditionatam præfati boni vsus, nequaquam affirmamus, esse propter eam; sed Deum ex libero suo libitu decernere elargiri gratiam his potius, quàm illis, quos prænouit vsuros benè illâ, si à Deo conferretur.

5075 Non quintum; nam Carthusianus taxauit Richardum ob non declaratum tam exactè, quàm ipse vellet, & quàm nos præstamus, tum modum, quo præscientia Dei præsupponit actuum nostrorum contingentium, & liberorum futuritionem, quin sequatur, illam accipere esse

eſſe ab hac; tunc qua ratione ad futuritionem abſolutam actus contingentis, ac liberi honeſti requiratur Dei decretum affectuum, intentionum-ve, & ad futuritionem abſolutam inhoneſti requiratur permiſſum decretum. Confirmatio ex Alenſi, B. Alberto, Vdalrico, SS. Bonaventura, & Thoma quoad id, vt diuina viſionis ſcientia ſit cauſa rerum, non comparabit ſidem apud eos, qui legerint diſcuſſa à me ſuprà circa mentem horum Doctorem. De Richardo refert hæc verba Carthuſianus: [Ad omnem effectum, ſecundùm Hugonem *lib. de Sacramentis*, concurrunt hæc tria, potentia, ſapientia, voluntas; nec aliquid abſolutè ſit à Deo, niſi iſta adſuerint: ſcientia diſponit, voluntas mouet & imperat, poteſtas operatur, ſiue exequitur. Sicque Deus eſt cauſa rerum, non ratione ſcientiæ tantùm, ſed ratione ſcientiæ dirigentis, voluntatiſque imperantis, atque potentie exequentis. Cùmque præſcientia Dei vltra ſcientiam eius nihil addere videatur, niſi antecellionem ſcientiæ reſpectu rei ſcitæ, videtur quod præſcientia Dei ſub ratione, quâ præſcientia tantùm, non ſit cauſa, quod res ſint in effectum, quanvis includatur in ratione cauſæ. Hinc cùm dicitur, quod ſcientia, ſeu præſcientia Dei ſit cauſa rerum, intelligitur de præſcientia, & ſcientia approbatiua, quæ beneplacitum Dei includit.] Sed verba hæc procedunt de ſcientia ſimplicis intelligentiæ, cui adiungatur approbatio, & beneplacitum diuinum circa ea, quorum Deus cauſa eſt propriè, ac per ſe. Eundem ſenſum de ſimplicis intelligentiæ ſcientia reddunt verba Agidij ibidem exarata à Carthuſiano.

5077 Non ſextum, quoniam primò conſentimus Richardo quoad requiſitam excitationem, & motionem ab Spiritu S. per gratiam actualem ad actum ſupernaturalem charitatis, quin ſufficiat habitualis charitas, ſeu gratia. Eiuſmodi excitationem vocat determinationem, non quia ſit præiudicium connexa cum actu charitatis; ſed quia eſt determinatio, vt voluntas poſſit operari actualiter in ordine ſupernaturali.

5078 Secundò conſentimus Agidio quoad certiffimum effectum voluntatis diuinæ conſequentis, & quoad vim Omnipotentie Dei ad mouendam inſalubriter voluntatem creatam in omne, quod ſibi placuerit. Deſeruit maximè ad vtrumque ſcientia Media, quâ Deus præditus diſponit de medijs, per quæ obtineat ſine læſione noſtræ libertatis, & ſine periculo fruſtrationis decreti ſui quidquid de nobis velit efficaciter.

5079 Tertio conſentimus rationi conſectæ à Sancto Bonaventura, quantum ad id, vt prædeſtinatio ad gloriam vt coronam attribui debeat ſoli voluntati diuinæ. Quod perſpicue patet, ſi ſit ante abſolute præiudicium merita. Si autem ſit poſt, aſt collatio gratiæ ad merita, quæ abſolute prævideantur, adſcribi debet ſoli voluntati diuinæ, quandoquidem ex mero ſuo placito non indulgeat Deus gratiam innumeris alijs, quos præſentit elicituros cum ea actus iheritorios, ſi eâ donarentur.

5080 Dixi, conſentire nos rationi conſectæ à S. Bonaventura; ſed de ſenſu S. Doctorem non dixi id. Eti enim Faſſeau diſſimulauerit, ea ratio inter alias dubitandi fuit propoſita, & poſtea S. Doctor ſubiunxit: [Dicendum, quod dum quæri-

tur, vtrum æternum Dei propoſitum, electio, ſiue reprobatio rationem habeat? Hoc non intelligitur, quantum ad voluntatem diuinam, vel eius actum, qui Deus eſt; ſed quantum ad ordinationem voliti ad eius voluntatem. Et ſi quæreretur ratio cauſalis, aut meritoria? Reſponderetur, quod non habeat rationem. Si autem quæreretur ratio congruitatis, aut condecentiæ? Reſpondent quidam, quod ipſa Dei voluntas eſt ſibi ipſi cauſa, ſeu ratio; nec eſt alia ratio, quare iſtum elegit, niſi quia ſibi placeat; & hæc eſt ſufficiens ratio per omnia, quia ipſa eſt cauſa cauſarum, & ratio rationum: & eo ipſo quod ei placeat, reſtatum eſt propter ſummam reſtitutionem eius, quia non eſt tantùm recta, ſed etiam omnis iuſtitie regula. Sed cauendum eſt, ne dum voluntatem Dei commendare volumus, ei potiùs derogemus. Si enim non eſſet alia ratio, quare Deus iſtum elegit, non illum, niſi quia ei ſic placeat, iam non eſſent occulta iudicia, ſed manifeſta, cùm quilibet hanc capiat rationem; nec dicerentur mirabilia, ſed voluntaria magis. Idcirco dicendum, quod propoſitum illud æternum (ſicut loquitur Auguſtinus, & habetur in littera) & voluntas illa rationabiliſſima eſt, rationemque haber; & ſicut ab æterno fuit, ab æterno habuit rationem; non propter eſſentiam, ſed propter connotatum. Quid autem ſit illud in electione, reprobationeque hominum, nec omnino eſt notum, nec omnino ignotum.] Hæc, & plura alia S. Bonaventura ibi. Cùmque Carthuſianus enarraret quæ circa eandem quæſtionem meditatus fuit S. Thomas, addit: [Hoc quod ait, quare Deus hos elegit, & illos reprobauit, non habet rationem niſi voluntatem diuinam, videtur aliquantulum diſcordare à verbis Bonaventuræ, qui vt in præinducta ſua paruit poſitione, hæc ipſum ex intentione reprobare conſpicitur, quia vt ait, & ex ratione, ac auctoritate conſumat, voluntas Dei in huius electione, ac prædeſtinatione, & in illius reprobatione irrationabilis eſſe non poteſt, nec iniuſta; idcirco ex certa, & iuſta ratione ſibi nota, nobis proſus ignota, ſic egiſſe videtur.] Huiusque Carthuſianus, in quo ſi Faſſeau perlegiſſet omnia, quæ ex S. Bonaventura refert, iudicaret aliter de noſtro diſſenſu ab eo, vel conſenſu.

5081 Quarto conſentimus etiam S. Bonaventuræ quantum ad perfectionem Dei, vt primæ, & vniuerſaliſſimæ cauſæ potentis in totum effectum, & in totam rei ſubſtantiam, etiam ſine adminiculo alterius cauſæ; cùm tamen nulla alia cauſa valeat quidpiam ſine Deo. Quorum neutrum tollit, quominus Deus, vt prima, & vniuerſaliſſima cauſa, attemperet ſuum concurſum cauſis ſecundis, vt cum ipſis agat, quin ſibi vendicat (quod abſolute poſſet) adæquatam effectuum productionem, & vt à cauſis ſecundis liberis ſinat determinari ſe ad vnum effectum præ alio oppoſito.

SECTIO CCCLXVI.

An Marſilius de Inghen.

5082 Aſſeruit Faſſeau *cap. 4. parte 1. ſect. 5. ex num. 99. uſque ad 103.* quia primò in 1. *Sent. quæſt. 38. art. 1.* ſic ſecundò probat conſequentem 2. ſcilicet Deum eſſe cognolcentem: [Omne dirigens appetitum naturalem cognoſcit. Sed Deus dirigit appetitum naturalem. Igitur. Patet Minor, quia certum eſt, quod ignis non eſt plus determinatus ad producendam ſuâ caliditate caliditatem A, quàm quamlibet illi conſimilem, quam poſtea cauſat in eodem, vel in alio ſubſectò. Niſi igitur dirigeretur, & determinaretur ab aliquo agente cognoſcente A caliditatem, & volente illam produci, non plus produceret A, quàm aliquam aliam, ad cuius productionem ignis indifferens eſt. Fortè dicitur, quod cælum ſuo motu, lumine, & influentiâ determinat agens. Ergo non ex hoc oportet ponere cognitionem in Deo. Contrà, ſuppoſito quod ita ſit, ſicut dicitur, quod cælum determinat, propoſitum habetur, quia cùm cælum ſit indifferens ſecundùm ſe ad moueri A reuolutione, quâ hodie mouetur, & qualibet alia; quid eſt, quod ipſum determinat ad A motum, niſi primum agens, & primum efficiens? Ergo tota determinatio neceſſariò in appetitu naturali reducit in Deum; & ex conſequenti neceſſarium eſt, quod cognoſcat, quia alias non produceretur plus vnum, quàm aliud ab agente; & non poſſet ſimul plures formas formas producere adæquatè ex ea-dem materia cum caliditate ignis, ſcilicet plures caliditates. Ergo nihil produceretur, niſi concurreret determinatio cognoſcentis. Vnde dicit Commentator, quod opus nature eſt opus intelligentiæ.]

5083 Sed ſi Marſilius in hoc loco citatur pro cauſarum ſecundarum naturalium prædeſtinatione à prima, quidni & Suarez in *diſp. 5. Metaphyſ. ſect. 9. ex num. 7. diſp. 22. ſect. 1. num. 13. in Opusculis lib. 1. de Concurſu Dei cum voluntate, cap. 7. ex num. 3. cap. 12. ex num. 11.* ac plerique alij à Societate ſimiliter docentes, determinationem, vt quævis cauſa ſecunda producat effectum vnum potiùs, quàm infinitos alios poſſibiles, numero tantùm diſtinctos, prouenire ex diuina voluntate. Quo de puncto tractaui ſatis in 1. Parte, explicuque modum, quo ſit à voluntate diuina determinatio ad effectum in indiuiduo, atque in particulari.

5084 Secundò, nam *lib. 1. quæſt. 20. art. 3.* circa quæſtionem vtrum ſine ſpeciali præuentione Spiritus S. poſſit homo exire in aliquem actum meritorium? propoſitio 1. Marſilij eſt: [Homo, & quodlibet agens indiget in productione ſui effectus directione primi agentis. Patet, quia in nullum effectum poteſt cauſa ſecunda, niſi dirigatur ad illum à cauſa prima, quæ illum principaliter producit.] Propoſitio 2. eſt: [Agentia in his producendis bonis, quæ naturaliter producunt, ſufficienter diriguntur ab influentia Dei communi, quâ inſluit his rebus inferioribus motu, influentiâ, & lumine mundi ſuperioris.] Propoſitio 4. eſt: [Abſque ſpeciali præuentione

Dei in ſtatu lapſo homo vltra, & præter influentiam communem, non poteſt in actus moraliter bonos.] Propoſitio 7. [Quanvis exiſtens in gratia gratum faciente, de lege Dei ordinata, poſſit meritorie agere; hoc tamen non poteſt abſque Dei præuentione.] In cuius præuentionis probationem 3. ait: [Nulla res poteſt prodire in actum, niſi virtute monitionis, & præuentionis diuinæ, & principaliter in agendo dirigentis: quantum magis præuentione eſt neceſſaria ad tam excellentem actum?]

5085 His in verbis nec vmbra inuenio prædeſtinationis cauſarum ſecundarum liberarum à prima. Quod enim per directionem ſignificet prædeſtinationem, & quod vt directio in cauſis ſecundis naturalibus eſt prædeſtinatione ad agendum hoc, vel illud ita in cauſis ſecundis liberis, cogitatur gratis à Faſſeau primum, ſupponiturque ſine fundamento ſecundum. Ab agente primo directio, quâ indigent ſecunda agentia, eſt concurſus ſimultaneus ortus ab Omnipotentia Dei cognoſcentis tum ſpecies, tum indiuidua effectuum, quos poſſunt producere. Et ad ſpecies quidem agentia naturalia ſunt per ſe determinata; libera verò ſunt indeterminata; rursus ad indiuidua determinantur negatiuè, vel etiam poſitiuè à diuina voluntate agentia naturalia; ſed libera determinantur tantùm negatiuè, quatenus voluntas diuina non præparet concurſum Omnipotentie niſi ad actum A amoris, excluſis infinitis alijs in indiuiduo ſimilibus; ſi libera determinatura ſe ſint ad ſpeciem amoris præ ſpecie odij.

5086 Tertio quoniam *lib. 2. quæſt. 16. art. 3. conſequent. 1.* ſcribit Marſilius: [Quanvis voluntas non ſit totale producens ſuæ volitionis, vel nolitionis, eſt tamen poſt Deum principale producens illius, Prima pars patet per 2. partem 1. conſequentis articuli præcedentis. Quia neceſſe eſt concurrere in omni operatione voluntatis cauſam primam; eo quod cauſa ſecunda in nihil poteſt productiuè, niſi principaliter comproducente cauſa primâ, vt dicit 1. propoſitio Authoris de Cauſis, & habetur à Philoſopho 12. *Metaphyſ. & 1. de Cælo.* Authoritates fuerunt ſæpe allegatæ, & Apoſtulus ad *Philipp. 2.* dicit, *Deus operatur in nobis velle, & perficere.*] Quem in ſinem Faſſeau tranſcribat hæc verba Marſilij, non intelligo. Num nos vel in vno apice ab eis diſcordamus?

5087 Quarto, nam *lib. 1. quæſt. 44. art. 1.* tradit conſequentem hanc 7. [Quanvis voluntas Dei non in omni effectus productione vel conſeruatione omnem cauſam mediam excludat; omnem tamen effectum quem producit, immediatè attingit, & principaliter quàm omnes aliæ cauſæ ſecundæ, in eſſe conſtituit; & quem conſeruat, ſic etiam conſeruat.] Contra quam conſequentem inſurgit poſſe ait; [nam 1. pars videtur deſtruere 2. quia ſi attingit per cauſas medias, non attingit immediatè; quia immediatè attingere eſt ſine medio attingere.] Sed reſponder, [quod immediatè poteſt attingere cauſa, quæ ſimul eſt cum cauſato, & cum hoc per cauſas medias; quas determinat ad cauſati productionem. Sicut ſi virtus aliqua eſſet intrinſeca manui ſcriptoris, & cum hoc penna, quæ ſcribit, & dirigeret manum ad litteræ formationem ductu penna, & pennam dirigeret ductam à manu ad tractus neceſſarios pro littera, & eſſet

effet intrinſeca litteræ, quæ formatur; conſtat quod per cauſas medias litteram faceret, & tamen immediatè attingeret. Modò ita eſt de Deo, &c.] quæ omitto. Et potuiſſem etiam non exatate ſuperiora, ſunt namque apud Noſtros tam certa, quàm apud Thomiſtas, quin Faſſeau queat assignare vllum, comma, in quo Marſilius indicet, cauſam primam prædetermi- nare ſecundas medias. Poſt ſuperiora verba tranſcripta inuitat Faſſeau, vt legatur Marſilius lib. 1. queſt. 31. art. 2. ratione 3. pro 1. con- cluſ. lib. 2. queſt. 1. art. 2. concluſ. & coroll. 3. queſt. 18. art. 4. ad 7. argumentum, ad confir- mationem. Sed in tribus his locis nihil ad propoſi- tum reperio.

5088 Quintò, quia lib. 1. queſt. 44. huic argumen- to 6. propoſito ante art. 1. [Vel Deus effe- ctus cauſarum ſecundarum produceret ex in- tentione; & ſic nihil eſſet per accidens, nec à cauſa, vel à fortuna: vel præter intentionem; & ſic faceret quod non intenderet, & cuius inſcius eſſet.] Reſpondet poſt art. 2. [Omnes effectus præintendit etiam determinatiſſimè, vel ſingula- riſſimè, ſic quod eos vult ſic produci, ſicut pro- ducuntur. Conceditur conſequenter, quod in ordine ad Deum nihil eſt à cauſa, vel à fortuna; prænotuit enim omnia quæ facit; & eo modo facit, quo prænotuit. Sed tamen dicuntur res fieri à cauſa, vel fortuna reſpectu cauſarum agentium particu- larium, &c.]

5089 At enim, ex hinc nihil inferitur contra doctri- nam noſtram; nec enim inſciamur, præintendi, ſeu præordinari determinatiſſimè, ſingulariſſimè, quæ à Deo ab æterno quidquid in tempore abſo- lutè fit; neque item inſciamur, non fieri illud aliter, quàm vt Deus præintenderit, ſeu præordi- nauit. Sed præintentione, ſeu præordinatio non debet eſſe per ſe efficaci decretum exiſtentia ef- fectuum contingentium, ac liberorum volunta- tis creatæ: aut ſi ſit erga eius non inhonestos, ſupponet per ſe Scientiam Mediam; & erga in- honestos non poteſt eſſe per ſe efficaciter indu- ctium exiſtentia ipſorum, ſed poteſt tantùm eſſe permiſſum merè. Marſilius imitatus fuit S. Thomam dicentem 1. p. queſt. 116. art. 1. ad 1. *Ordinatio humanorum actuum, quorum princi- pium eſt voluntas, ſoli Deo attribui debet. Om- nia quæ hic aguntur, diuina providentia ſubdun- tur, tanquam per eam ordinata, & præloquuntur;* Antèaque queſt. 25. art. 5. ad 1. *Non poteſt eſſe, quod aliqua faciat Deus, quæ non præſcru- rit, & præordinaverit ſe facturum, quia ipſum facere ſubiaceat præſcientia, & præordinationi.* Et quodlib. 12. art. 5. in corp. *A providentia Dei omnia ſunt prædeterminata, & ordinata.* Quas Angelici Doctoris loquutiones interpretatur dex- tere Henricus de Cerk in controuerſia, cap. 3. ex n. 46. uſque ad 51.

5090 Sextò quoniam eodem libro & queſtione, art. 1. concluſ. 6. inquit: [Quauis omnis actionis natu- ralis Deus ſit principaliffima cauſa omni mo- do, quo fit; tamen non oportet, quod omnis actionis liberæ omni modo, quo fit, Deus ſit cau- ſa propriè. Patet prima pars, quia omnis actio naturalis omni modo, quo fit, vt naturalis, eſt à Deo tanquam à cauſa prima; & hæc plus influit, quàm ſecunda, vt dicit Au- thor de Cauſis. Item nihil facit natura, niſi Deus eam ad ſe agere ditigat, ſicut magiſter ducens manum pueri ad rectè ſcribendum. 2. pars

patet, quia libera actio ſæpe fit malè à voluntate, & hoc modo non fit à Deo, cum Deus non ſit cauſa, per quam voluntas peccat; cum, Deo authore, nullus fiat deterior, vt dedit B. Au- guſtinus queſt. 3. lib. 83. 99. Corollariè ſequi- tur, aſqualiter poteſt voluntas agere, qua- liter Deus non poteſt ei coagere. Patet, quia poteſt malè agere. Patet per concluſionem, quia Deus non poteſt malè agere. Fortè di- cetur, quod Deus ſit cauſa efficiens, & con- ſeruans voluntatem. Ergo omnis actionis, & modi agendi conſequentis, iuxta illud: *Quidquid eſt cauſa cauſa eſt etiam cauſa cauſati.* Secundò, ſi voluntas poteſt agere aſqualiter, qualiter Deus ei nequit coagere, poſſet cauſa ſecunda in effectum, non coagente prima cauſa, contra Authorem de Cauſis. Patet Conſequentia, quia in taliter age- re Deus non coagit; & taliter agere, videtur eſſe effectum producere. Reſpondeo, quod con- ſequentia non valet in prima ratione, quia po- teſt bene conſeruare voluntatem, & feciſſe; & tamen ſuorum defectuum cauſa non eſſe pro- priè, niſi fortè valde largè, ſcilicet cauſa ſine qua non. Ad probationem Conſequentia di- citur, quod illa regula, *Quidquid eſt cauſa cau- ſe eſt etiam cauſa cauſati*, intelligitur in eſſen- tialiter ſubordinatis; non autem oportet, quod hoc ſit in defectibus, qui dependent ex liber- tate voluntatis. Ad ſecundam negatur Conſe- quentia etiam, quia malè agere, peccare, vel deficere, vt ſic, non dicit aliquem effectum, ſed defectum à rectitudine effectus: hoc autem Deus non poteſt. Poſſunt enim voluntates pro- ducere actiones, quibus peccant, & deſiciunt; & Deus ad ſubſtantiam actus concurrit, quæ eſt bonitas quædam; ſed ad peccandum non concu- rit, quia non vult creaturam peccare. Vnde reſpectu peccati, & modi malè agendi creatu- ra in ſic agendo Deum præuenit. Reſpectu verò bonitatis actus præuenit Deus volunta- tem.]

Quænam ex his verbis ſint aduerſa doctrinæ 1095 noſtræ, non exprimit Faſſeau. Forſan de po- ſtremis illis, *Reſpectu verò bonitatis actus, &c.* Sed intelligi debent de præuentione conſiſtente in indifferente decreto concurrenti phyſicè ad entitatem poſitiuam peccaminofi actus, ſi voluntas creata electiue determinauerit ſe ad eam in circumſtantia deſertationis per ma- litiam moralem. Quæ intelligentia patebit ex locis eiſdem Marſilij ſectione 369. & ſeq. af- ferendis. Et in hoc verba ea alia immédia- tè præcedentia, *Reſpectu peccati, & modi malè agendi, &c.* non poſſunt habere conue- nientem ſenſum, niſi quatenus voluntas creata Deum præuenit, determinando ſe ele- ctive ad actionem, quæ peccaminosa eſt, ſicque ad eam determinando Omnipotentia concurſum efficientem, qui fuerat præpara- tus indifferenter in actu primo ab increata voluntate; quamquam cum maiori inclinatione, & affectu, vt determinaretur à creata ad actio- nem non contaminatam malitiâ morali. Hic eſt Marſilij ſenſus, tum in eis vtriſque verbis, tum in cæteris præcedentibus: alterque indicatus à Faſſeau, & lectus in Goneto tom. 3. diſputat. quinta, articulo ſexto, §. 1. diſputat. octaua, articulo quarto, §. 10. de voluntate creata Deum, concurſumque eius præueniente in genere cau- ſæ materialis, quatenus prius naturâ, quàm eliciat

eliciat obliquam actionem, impediat prædeter- minationem ad rectam, eſt in ſe difficillimus, ac intricatiſſimus, & à Marſilio nullatenus inli- nuatus.

5092 Septimò, quia Marſilius lib. 1. queſt. proœmia- li, art. 1. in ſolut. dubij ad 3. partem concluſionis, habet: [Notitia intuitiua infinita diuina eſt cau- ſa rerum, & eiſdem rebus prior.] Sed certè non ſcribit, niſi hæc in ſolut. dub. ad 2. præmiſſum: [Notitia intuitiua diuina eſſentia, quæ ipſa ſe- ipſam videt, eminenter continet omnes notitias complexas, & incomplexas, producibiles de omnibus rebus quas Deus poteſt producere, cum omnia illa producibilia ſint eminenter in eſſentia diuina comprehenſa, tanquam in productiua ſui cauſa ſufficiente.] Hæc verò diuerſa omnino ſunt à Thomiſtarum recentium opinione de creatura- rum ſcientia diuina viſionis, quæ ſit earundem cauſa.

Addit Faſſeau, Marſilium dicere queſt. 38. art. 1. concluſ. 2. probatione 4. [Cognitione Dei eſt cauſa rerum. Ergo non poteſt falli.] Sed deſideratur, vt Faſſeau monſtret, Marſilium loqui de viſionis, & non de ſimplicis intelligentia ſcientia. De qua ſcimus, Doctorem hunc pronuntiare art. 3. in reſponſ. ad obiectionem 4. contra 3. concluſ. [Non eſt cauſata à rebus, quia eſt Deus: nec eſt omnium quorum eſt ſcientia, cauſa; quia non eſt cauſa ſui. Et infinitorum eſt ſcientia, vt poſſi- bilium per eam fieri, quorum nunquam aliquod cauſabit. Eſt ſcientia omnium productorum, & producendorum, vt eorum cauſa, liberè produ- cens, cum producit; quia niſi cognoceret, & vellet res, quas producit, non eas produce- ret, cum agat per intellectum, & voluntatem, vt omnes concedunt. Omnia enim quæcumque voluit, fecit, vt dicitur in *Pſalm. 134. verſ. 6.* Et ſi voluit, ſequitur quod nouit.]

5094 Clariùs adhuc manifeftrauit ſuam mentem Mar- ſilius queſt. 40. art. 2. in 3. eius parte. Præmiſit quippe primò, [quod quauis natura diuina ſit omnium poſſibilium naturaliter repræſentatiua; tamen non eſt naturaliter, ſed liberè; & non omnium cognitorum, ſed eorum quæ ſibi placent, productiua.] Inſulitque inde: [ſcientia ſimpli- cis notitiæ, in quantum talis, non ſufficit ad eſſe rerum, vel fieri rerum. Probatur, quia ſi illa ſufficeret ſine acceſſu diuinae voluntatis, cum ipſa non includat voluntatem, tunc Deus natu- raliter produceret res, quas natura ſua repræ- ſentaret; cuius contrarium dicit ſuppoſitio. Item ſcientia ſimplicis notitiæ, eſt de bonis, & de malis; horum tamen non eſt cauſa in eſſe, vel in fieri.] Secundò præmiſit: [Ultra ſcientiam ſimplicis notitiæ, ad eſſe, & fieri creatura, re- quiritur ſcientia diſpoſitionis, quæ Deus diſponit, ſe facturum notam ſibi ab æterno creaturam, fieri, & eſſe, ſiue ſcientiâ beneplaciti; hoc eſt, quoad modum intelligendi noſtrum, quod creaturam in- tellectiuam vt bonam velit in eſſe producere. Pa- tet ex præcedenti, quia ex quo prima non ſuffi- cit, plus requiritur; quod eſt diuina diſpo- ſitio. Hoc etiam dicit authoritas ex *Pſalmo 134. verſ. 6.* *Omnia quæcumque voluit, fecit Dominus in celo, & in terra.* Non dicit, omnia quæ nouit. Et ſic concordat aliquo modo fides cum Philoſopho di- cente, quod Deus mouet per intellectum, & voluntatem. Nam in intellectu eſt ſcientia ſimpli- cis notitiæ, & in voluntate includitur ſcientia diſ- poſitionis, ſeu beneplaciti. Ex quo patet, quid

dicendum, ſi quaereretur, vtrum ſcientia Dei ſit cauſa rerum? Dicendum enim eſt, quod ſit, quia eſt Deus. Secundò, ſcientia ſimplicis no- titiæ, in quantum talis, non eſt cauſa rei ſuffi- ciens ad eius eſſe, vel fieri. Patet ex dictis. Et tertio, quod ſcientia diſpoſitionis, ſiue bene- placiti eſt cauſa ipſius eſſe, & fieri creaturae, hoc eſt cognitio rei cum volitione, quia hæc vocatur ſcientia beneplaciti, vel diſpoſitionis.] Sic ibi, & conformiter poſt articulum 2. in ſolut. ad 4. rationem contra ſuppoſitum queſtionis, tradens ſcientiam ſimplicis intelligentia, quæ accedente libero decreto voluntatis diuinae, dicatur ſcien- tia beneplaciti, & diſpoſitionis, cauſam eſſe rerum, quas Deus propriè, & verè efficit. Proſte- tur idem ipſum cum hoc Doctore Schola Socie- tatis.

Rurſus addit Faſſeau, concluſionem 3. præfatam Marſilij in queſt. 38. art. 1. eſſe huiusmodi: [Quan- uis ſcientia, ſiue cognitio diuina eſſentia ſit obiectum primarium, poſſunt tamen creaturae dici cognitorum eiſdem obiectum ſe- cundarium. Prima pars concluſionis patet ex 1. Concluſ. art. 2. & eius probatione. Secunda pars probatur, quia cum creatura à Deo veraciter cognoscatur, nullo modo male videtur ſona- re, dicere quod creatura aliquo modo ſecunda- rio, ſcilicet Deo, obiectur per eſſentiam pri- marie cognitæ; non vt ab ea Deus accipiat ſcientiam, ſed quia eius per obiectum primarium, ſcilicet ſuam eſſentiam, perfectè cognitum perfectam habet noticiam.] Hæc autem con- cluſio Marſilij non coheret Scientiæ Mediæ, iudice Goneto tom. 2. tract. 3. diſp. & art. 2. §. 3. Perfectò ſi Marſilius doceret, futura contingen- tia, & libera voluntatis creatæ, ſiue conditiona- ta, ſiue abſoluta, cognosci in eſſentia diuina vt determinata per decretum antecedenter efficaci, dicitur patet eius concluſio à Scientiâ Mediâ, & ab aliis noſtris placitis. At nihil tale docet, ſed potius armauit nos, vt defenderemus ſuppoſitâ ſaturatione conditionatâ conuentionis v.g. Ty- riorum, & abſoluta conuentionis B. Magdalene, eſſentiam diuinam ſe ſolâ, ſine a lumine medio decreti antecedenter efficaci, eſſe ſufficientiſſi- mum obiectum primarium, motuum, & forma- le, in quo vtrique conuentione cognoscatur inſal- libiliter à Deo, vt obiectum ſecundarium, termi- natuum, & materiale.

SECTIO CCCLXVII.

Uterior indagatio mentis Marſilij. Et nonnihil de Gerardo Senenſi, ac de Petro Alhacenſi.

5096 O Ctauò, nam Marſilius lib. 1. queſt. 41. art. 2. docet, fieri prædeſtinationem ante præuſa merita, & reprobationem ante præuſa demerita. Queſt. 45. art. 1. explicationes ab Auguſtino datas in Enchiridio, cap. 103, ad illud Apoſtoli 1. ad Timoth. 2. *Deus vult omnes homines ſaluos fieri*, non habere calumniam: quam tamen modò habent à Molina, & ſequacibus. Queſt. 40. ante 1. art. monet: [Hæc queſtio de conciliatione libertatis

libertatis creatæ cum infallibilitate præscientiæ diuinæ, est difficillima; & tamen non est aliqua muliercula, vel etiam illiterata persona, quæ non hanc materiam moueat, & disputare præsumat. Et ideo ante omnia ponamus frena inquisitioni nostræ; & hæc duo firmiter, & fideliter obseruemus, Deum omnia præscire; & tamen quodlibet futurorum ad vtrumlibet euenire; scientes, rationes esse sophisticas, vnum istorum ex alio infringere laborates. Si enim Deus futura non prævideat, nec præsentia noscere possit, cum non mutetur de non cognitione in cognitionem, vel de ignorantia ad scientiam; & sic nihil extra se cognosceret, & per consequens sui ipsius nescius esset, quia non cognosceret quantum potest. Etiam si futura necessariò euenirent, voluntas libera non esset, & sic nullus delinqueret, siue peccaret, & consequenter non debite infligerentur malis supplicia, eo quòd pro necessariis nullus est laudandus, vel vituperandus, vt habetur 5. *Metaphys.* & 3. *Ethicor.* Vnde si quæ rationum mota existeret, quam fortè audiens soluere non valeret; nihilominus à prædictorum Fide recedere non debet, sciens quod Deus plura potest, quam mens hominis concipere possit; imò Dei præscientia, quia Deus est, quauis omnia præsciat, nihilominus est causa contingentie futuræ, radicalis, & originalis, eo quòd ex largitate sua dedit arbitrij libertatem; quin imò in omnibus, quæ producuntur, liberè, & ad vtrumlibet concurrat. Dicamus ergo firmi in Fide, etsi comprehendere non valeamus, cum Apostolo ad Rom. 11. *O altitudo diuinarum sapientie, & scientie Dei! quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles via eius!* Et cum deuoto Psalmista: *Mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est, & non potero ad eam.* Psalm. 138. Hac Fide præmissa, à qua si deiuuero implicite, vel explicitè, reuoco de præsentis, &c.] *Quæst. eadem, art. 2. ad 2. & 3. replicam contra 7. conclus.* habet Marfilus: [Præcedit præscientia voluntatem creatam, & actus eius, nec ab ea quouis modo dependet.] Cum tamen opinio de Scientia Media contrarium intendat,

5097 Frustra ex Theologis antiquis inculcat roties falsam doctrinam de prædestinatione ad præmium gloriæ æternæ ante absolutam præscientiam meritum, & de reprobatione ad ultimum ante absolutam præscientiam demeritorum. Quamdiu enim non ostendit, exclusisse etiam præscientiam conditionatam, perdit oleum, & operam. Nonque inuenit in Marfilio prædestinatum decretum exequutium post absolutè præuisa merita; neque postinè reprobatiuum decretum subsequens præuisa absolutè demerita: quale vtrumque tuerentur moderni Thomistæ ad emolliendam duritiem sententiæ antiquorum complurium.

5098 De modis illarum explicationum S. Augustini ait Marfilus, non pati calumniam, [quia veri sunt, & Apostoli autoritas accepta ad illos sensus est manifestè vera. Sed aliquibus videtur, non sufficere illos modos. Ideò isti dicunt aliter, quod secundum Damascenum lib. 2. de Fide orthodoxa, cap. ult. & penultimo, Diuina voluntas est duplex, scilicet voluntas antecedentis, & voluntas consequentis: non quòd diuersitas sit ad intra, quæ impossibilis est in Deo, cum summè simplex sit; sed propter alias, & alias

conditiones voliti, &c.] Istorum à Marfilio in-nominatorum vnus est S. Thomas 1. p. *quæst.* 19. *art. 6. ad 1.* vbi relatis modis duarum illarum explicationum S. Augustini, subiecit 3. S. Damasceni, [vt intelligatur verbum Apostoli de voluntate antecedente, non de voluntate consequente. Quæ quidem distinctio non accipitur ex parte ipsius voluntatis diuinæ, in qua nihil est prius, vel posterius; sed ex parte volitarum. Ad cuius intellectum considerandum est, &c.] In quibus prosequitur explicationem 3. S. Damasceni. Atque vt se gerit S. Thomas, sic etiam Molina, & alicubi vtriusque, agnoscentes Sanctum Augustinum in aliis locis, Prosperum, Fulgentium, innumerofque PP. ipso anteriores, ac posteriores, Theologos etiam Scholasticos veteres, è quibus dignè legi Gerardus Senensis Augustinianus in 1. *dist. 49. quæst. vnica*, præbuisse assensum explicationi 3.

5099 Quod Marfilus ait de arduitate frederandi libertatem creatam cum infallibilitate diuinæ præscientiæ, nos etiam dicimus: quanquam simul sentiamus, modum quo confociamus, esse longè minus arduum, quam quo Thomistæ modernique hi difficultati consurgenti, si infallibilis præscientia anteuertat prioritate naturæ, adiungunt aliam decreti diuini per se efficacis præuentionis sic, fundantisque præscientiam. Cuius, & decreti antecessio, quomodo conciliari possit cum contingentia, & libertate actus nostri prædeterminati, ac præcisi, ænigma est superans captum nostrum. Acceditque ex Gerardo Senensi in 1. *dist. 38. quæst. vnica, art. 2.* [quia si præocupatio diuinæ voluntatis daret futuris contingentibus, quod essent infallibiliter cognoscibilia, sequeretur quòd illa futura contingentia, super quæ non potest cadere præceptio diuinæ voluntatis, non essent ab eo cognita: quod pater esse falsum. Nam peccata, quæ sicut in futuro, sunt talia contingentia, & super ea non potest cadere præceptio diuinæ voluntatis; & tamen sunt infallibiliter cognita à diuino intellectu.] Quem nodum ultra alios *art. 1. ex 5. Contra istam antecedentem opinionem*, stringit subtiliter Gerardus.

5100 Verba illa, [Præcedit præscientia voluntatem creatam, & actus eius, nec ab ea quouis modo dependet,] extant in Marfilio; sed taliter, vt modum nostrum theologizandi circa præscientiæ de futuris contingentibus, & liberis voluntatis creatæ mirabiliter stabiliant. Prænotarat Marfilus aliqua in 1. p. *art. 2. digesseratque septem conclusiones in p. 2.* tamque hæc, quam illa sunt aequè similia nostris placitis, ac ovum ovo. Obiecerat secundò in contrarium: [Tunc diuina præscientia in his, quæ dependent à voluntate libera, dependente videbitur ab ipsa voluntate. Cuius Consequens est absurdum. Et pater Consequentia, quia voluntas est libera ad vtramque partem; & sicut elegerit, ita diuina præscientia præciserit. Ergo potest facere, vt præscientia sit de A eligendo, & præscientia sit de contradictorio ipsius A, non eligendo A. Confirmatur sic, quia, stante casu, quo Deus æternaliter præciserit, A producendum liberè per voluntatem, adhuc voluntas potest in contrarium, per conclus. 3. & 2. Ergo potest facere, quòd nunquam præciserit A, sed eius contrarium. Et vltra, ergo diuina præscientia absque dubio dependet à voluntate creatæ. Tertiò, quia ad minus, iuxta illam

illam conclusionem sequitur, quod in potestate voluntatis creatæ est facere, quod Deus ab æterno scieuerit A esse futurum, vt si non velit facere A. Ergo adhuc præscientia Dei videbitur dependere à libertate volutatis creatæ.] Hæc obiectiones tritæ sunt, & graues semper contra modum, quem cum Marfilio accuramus ad declarandam præscientiam de actu contingenter, & liberè futuro voluntatis creatæ, non innoxiam decreto præuicè efficaci.

5101 Respondet autem Marfilus: [Ad 1. rationem negetur, quod inferatur apud benè videntem, scilicet quod diuina præscientia respectu horum, quæ dependent à voluntate libera, dependeat à voluntate libera; quia cum sit Deus, à nullo dependet. Ad probationem Consequentiam conceditur totum Antecedens, & conceditur quod possit eligere A, & possit non eligere A: & negetur Consequentia, cum inferatur: Ergo potest facere, quod præscientia sit de A, &c. quia facere, quod præscientia Dei esset de A, esset facere Deum, vel aliquid in Deo, quorum nullum est possibile. Abyssus enim scientiæ diuinæ, sine hoc quod dependeat à voluntate, simul scit quæ voluntas eliget, quasi omnia lustrando antequam fiat, & cum sunt; videt enim omnem declinationem voluntatis sine hoc, quod ab ea dependeat quouis modo.

5102 Ad confirmationem conceditur quod stat, quod Deus præviderit A, & quod voluntas potest in contrarium. Et cum inferatur, ergo potest facere, quod Deus nunquam præviderit A: Adam 9. 2. *dub. 2. conclus. 7. 3. Libri*, concedit Consequentiam, & Consequens. Et credo, quod negaret Consequentiam, quæ inferatur: Ergo præscientia dependet à voluntate creatæ. Sed quidquid sit, de mente tanti Doctoris non rimando, credo quod tutius sit, primum Consequens distinguere, cum inferatur, Ergo potest facere, quod Deus nunquam præviderit A. Quia vel intelligitur sic, quod potest facere aliquid, ad quod sequitur, Deum non præuidisse A. Quæ vel intelligitur sic, quod potest facere voluntas creatæ; tamen ad hoc non sequitur, quod præuidentia dependeat ab ea. Aliter potest intelligi Consequens, quod possit aliquid agere circa præuisionem diuinam; & tunc non valet Consequentia 1. quia circa illam omnino nihil facere potest creatæ voluntas; quauis enim in oppositum possit eius, quod est præuisum, tamen non stat quod feratur in oppositum, & sit præuisum.

5103 Ad 3. sicut ad 2. quia Adam in loco prædicto concedit Consequens, quod inferatur: Ergo autem non audeo ad tanta proflire; sed in solido volens, prout Deus dederit, permanere, concedo quod voluntas libera possit facere aliquid, ad quod sequitur, Deum ab æterno præuidisse A; & etiam potest aliquid, ad quod sequitur, ab æterno non præuidisse A. Et sic concedendo, nego vltimam Consequentiam, quæ inferatur, quod præscientia dependeat à voluntate, &c. Alio modo potest intelligi Antecedens, quod sequitur ex 3. conclus. quod in potestate voluntatis sit facere aliquid circa diuinam præuidentiam, ita vt antè dictum est. Et sic nego, quod sit in potestate voluntatis creatæ; præcedit enim præscientia voluntatem, & actus eius, nec ab ea quouis modo dependet, vt dictum est.] Hucusque Marfilus.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

5104 Qui refugit admittere loquutiones tum de dependentia præscientiæ diuinæ à voluntate creatæ, tum de hac faciente, vt de suo determinato actu habeatur illa à Deo; quia videri possunt denotare in illa imperfectionem subiectionis ad hanc, & sui esse ab hac participationem. Quæ intelligentiæ si secludantur, & loquutiones istæ accipiantur in sensu intento ab Adamo Godhamo, quatenus scilicet solum significant, futurationem actus amoris à voluntate creatæ esse materiam obiectiuam debitam præsupponi, vt ab intellectu increato cognoscatur futurus actus amoris; & casu quo non præsupponeretur, sed futurius oppositi actus odij, esset is actus, qui cognosceretur. Ad quem cum voluntas creatæ tam fuerit proximè potens, quam ad amoris actum, deducitur, potuisse proponere intellectui diuino aliam materiam obiectiuam, quam cognosceret; & hac ratione facere aliquid, ad quod sequeretur, Deum non præuicè futuritionem actus amoris, vt pote quæ non esset, sed contrarij actus odij. Quo sensu concordat Marfilus cum Adamo, nosque cum vno, & altero Theologo sapientissimo; rursusque cum posteriori citata lib. 2. quæst. 16. post art. 6. ad 4. rationem principalem contra suppositum, ante art. 1.

5105 Quod si aliquando vramur loquutionibus, ad quas trepidauit Marfilus, sunt temporum decursu magis manifestæ, audiunturque quin detorqueantur ad eos absurdos sensus. Veritas est similes ille; si præscientia Dei diceretur contingens. Vnde ad rationem anteriorem transcriptis respondet: [Diuina præscientia, cum sit Deus, est summè necessaria; tamen benè scit, futura contingenter euenire. Negetur quod assumitur, quod omnis scientia sit contingens; quæ scit aliquid contingenter.] Et rursus cum ad rationes principales productas initio quæstionis, [Concedatur ad 2. quod Deus contingenter præciserit futura; possit enim facere, quod nihil esset futurum, vt si nihil vellet producere. Et negetur Consequentia, cum inferatur, Ergo aliquid contingens est in Deo; quia licet contingenter præsciat, tamen illa præscientia est res necessaria, quia est Deus. Sicut licet contingenter sit creans, tamen cum creat, creans est res summè necessaria, quia est Deus. Multa enim contingenter de Deo dicuntur; quæ tamen supponunt pro diuina essentia, quæ est necessaria. Vt Deus contingenter est Dominus; tamen Dominus ille est quid summè necessarium. Hæc enim significant habitudinem Dei ad creaturas, quæ potest Deo non competere; proter absentiam creaturarum; supponunt enim pro re necessaria, scilicet pro Deo. Sic olim is Theologus, cum tamen iam in recenti Theologia, actuosius discussis constitutivis actuum liberorum diuinæ voluntatis, pariterque constitutivis actuum contingentium diuini intellectus, quisque facile se expediret à nominis tritis, quibus si inuolutum sensit Marfilus.

5106 De quo impedito etiam nominibus ad rationem 5. sequentem; noto fauere re ipsa nobis in asserenda potestate voluntatis nostræ ad impediendam diuinam præscientiam de actu suo contingenti, & libero; agnosceretque veritatè axiomatis illius, de quo in sect. 215. & in aliis ibi citatis: *Quidquid ex inimpedibili per necessariam Consequentiam sequitur, hoc inimpedibile est, & necessarium.*

Sf

Cum

Cùm enim obiectum fuisset, [Sequitur bene, Deus scit, Socratem cras peccare : ergo Socrates peccabit cras. Ergo in cuius potestate non est impedire Antecedens, in eius potestate non est impedire Consequens. Tenet Consequentia, quia posito Antecedente bonæ Consequentia, semper ponitur eius Consequens, vel sic esse, sicut per ipsum significatur. Sed in potestate Socratis non est impedire Antecedens, cùm Socrates non possit impedire diuinam scientiam. Ergo in eius potestate non est impedire Consequens, scilicet non peccare. Ergo sequitur, quod necessarid peccabit. Ergo de primo ad vltimum valebit Consequentia : Deus scit, Socratem cras peccaturum. Ergo Socrates necessarid peccabit. Ergo scientia futurorum tollit contingentiam.]

5107 Huc argumento dicit : [In potestate Socratis est facere, quod Antecedens ; Deus scit, Socratem peccaturum cras, nunquam fuerit verum, quia in potestate sua est non peccare : quod si non faceret, hoc antecedens non fuisset verum, cùm Deus non præsciat fallum. Ad probationem illius conceditur, quod Socrates non potest impedire diuinam scientiam, nec ita est Antecedens illius Consequentia ; sed bene potest impedire, quod propositiones significantes diuinam scientiam esse respectu suorum actuum futurorum, quos faciet liberè, nunquam fuerint veræ ; sicut potest liberè non facere ea, quæ ipsæ propositiones significant eum facturum, quia liberè talia faciet. Imò conceditur hæc diuisa ; Propositionem veram, quam Deus scit esse veram, Socrates potest facere nunquam fuisse veram ; vt hanc, *Socrates peccabit cras*, quæ ponatur vera, & ex consequenti Deus scit, esse veram. Vnde vocetur ipsa *A*, & arguatur sic : *A* Socrates potest facere, nunquam fuisse veram, quia potest non peccare. *A* est propositio vera, quam Deus scit esse veram. Ergo propositionem veram, quam Deus scit esse veram, Socrates potest facere nunquam fuisse veram. Si dicatur, ponatur in esse, hoc facit Socrates nunquam fuisse verum, demonstrando *A*, non enim oportet subiectum remanere, ponendo propositionem in esse. Eodem modo est in potestate Socratis facere, quod hæc nunquam fuerit vera, Deus scit Socratem peccaturum cras ; si enim non peccauerit, Deus nunquam præscivit. Si autem per Antecedens intelligas ipsam diuinam præscientiam, vera esset Minor, quia diuinam præscientiam Socrates non potest impedire. Sed illa non est Antecedens Consequentia, quia non est propositio inferens : quod tamen præiudicium respectu Socratis, potest facere, nunquam respectu sui fuisse.]

5108 Hæc ; & alia Marsilius ad illam difficultatem, conuenitque in re nobiscum. Etsi quia voce *præscientia* de futuro contingenti, & libero arbitrij creati significari præcipue autumat eam quoad suam entitatem, & entitatem, seu quoad rationem intellectiōnis essentialis diuinæ ; idcirco non in omnibus fatetur, vt Nostri solent. Nam vltra intellectiōnem essentialē, alij significari etiam principaliter putant formalitatem quandam contingentem, intrinsecam Deo ; alij extrinsecam quid : & vtrique diuisi sunt in multos opinandi modos. Iuxta quos loquuntur sine perplexitatibus Marsilij, ad verba magis, quam ad rem pertinentibus, vt abundè perspicitur ex transcriptis. Simulque patet, quo sensu ille

dixerit, præscientiam neutiquam dependere à voluntate creata, actibusque eius : quo item præscientiam præcedere ipsa. Præterquam quod præcedentia præscientiæ denotare potest prioritatem penes æternitatem : quæ prioritas, nisi simul sit nature, & causalitatis, habensque connexionem cum actibus, non pertinet ad propositum.

Videtur Marsilius habuisse præ oculis ad imitationem Petri Alliacenensis in 1. quæst. 11. arr. 3. Nam & hic inquit : [Tertid sequitur, quod licet scientia Dei sit necessaria, & non contingens, nec dependeat ab aliquo ad extrâ ; tamen nullius futuri contingentis enuntiabilis ipse est necessarid scientia ; sed quolibet tali demonstrato, veritas istius propositionis, *Deus scit hoc contingenter*, dependet ex aliquo ad extrâ. Patet satis. Quartid sequitur, quod licet Deus necessarid sciat, omne contingens enuntiabile verum, esse verum, tamen nullum tale necessarid scit esse verum. Et ita licet Deus necessarid sciat illam yniuersalem, tamen purè contingenter scit quamlibet eius singularem. Prima pars patet, quia Deus necessarid scit, alterum illorum esse verum, &c. Secunda pars patet, quia neutrum contradictorium scit necessarid esse verum, &c.] Sed immediatè ante hæc dixerat : [Secundid sequitur, quod aliquod futurum contingens enuntiabile Deus præscit, & ab æterno præscit ; & tamen in potestate creaturæ est facere aliquid, vnde sequitur, Deum illud non præscire, nec vnquam præsciuisse. Patet, quia sit *A* aliquid quod potest creatura rationalis liberè facere, & tamen non faciet : tunc Deus præscit, & ab æterno præscit, quod *A* non eueniet : & tamen in potestate creaturæ est facere, quod *A* eueniet, & consequenter, quod Deus sciat quod eueniet, &c.] Circa finem præterea articuli scribit : [Si autem dicatur, si Deus sciat, Sortem peccaturum in *A*, Sortes peccabit. Consequentia est necessaria, & Antecedens est verum. Ergo Consequens, & Antecedens non est in potestate Sortis. Ergo nec Consequens. Dico quod in potestate Sortis est facere, quod Antecedens non sit, nec vnquam fuerit verum, sicut supra tangebatur.] En affirmatam etiam ab Alliaccensi potestatem nostræ voluntatis ad sui determinati actus præscientiam diuinam impediendam. En præstitum etiam ab Alliaccensi assensum celebri proloquio, de quo in n. 5106.

5110 Et is quidem acutissimus Theologus doctrinam à se traditam aliqua cum obscuritate in verbis prioribus numeris antecedentis declarauit magis postea his aliis. [Ad 3. negatur Antecedens, & ad probationem dico primò, quod loquendo de virtute sermonis, præscientia Dei est perfectio simpliciter & summa, quia est Deus, & diuina essentia. Secundò, quod præscientia Dei de necessitate est in Deo, id est de necessitate est Deus, vel diuina essentia. Tertid sequitur, quod ex hoc nullo modo sequitur, quod omne quod Deus præscit, de necessitate præscit ; siue quod Deus respectu alicuius futuri de necessitate sit præscientia. V. g. productio Dei actiua, quæ producit Sortem, est perfectio simpliciter, & est necessaria ; & tamen non sequitur, quod Deus producat Sortem necessarid ; vel quod necessarid sit productio Sortis, quia Consequens est fallum. Quartid dico, quod ista propositio, Præscientia Dei est perfectio simpliciter, intelligitur sic, quod esse præscitum sit denominatio perfectionis simpliciter ; ita quod in vnoquoque melius sit ipsum

SECTIO CCCLXVIII.

Insuper de Marsilio.

5112 **R** Estant plura alia in hoc Doctore sententia nobis. Nam lib. 2. quæst. 16. arr. 4. quæstioni, vtrum voluntas creata suspensa ab actu, possit seipsam ad actum determinare, omnibus remanentibus aliis eisdem ; Respondet hac 2. conclud. [Voluntas sic suspensa, se liberè potest determinare ad volitionem sine nouæ bonitatis representatione superueniente, vel consideratione. Probatur sic : A principio potuit acceptare cum illa representatione. Ergo etiam suspensa potest. Probatio Consequentia, quia propter suspensionem in nullo sit impotens formare in se suum actum, impedimentis extrinsecis seclusis. Antecedens patet, quia ponitur representatum sub ratione boni. Quare ergo ex libertate sua non posset acceptasse ? Secundò sic, quia nisi voluntas, omnibus aliis eodem modo se habentibus, posset acceptare, & non acceptare, non esset libera, contra prius dicta. Consequentia tenet, quia cùm non acceptaret obiectum bonum, necessitata esset ad non acceptandam, nisi per nouum iudicium bonitatis superueniens. Ergo, omnibus eodem modo se habentibus, non posset in opposita. Ergo non esset libera. Tertid voluntas potest se determinare ad acceptationem. Ergo conclusio vera, Consequentia tenet, & probatur Antecedens ; quia hoc est de natura agentis liberi, quod se possit determinare ; nam si ab alio determinaretur, ab alio necessitaretur. Quartid sic : Representatum sub ratione boni, saltem non finali, potest voluntas non velle. Ergo post suspensionem à volendo, manente representatione boni, potest illud velle. Probatur Consequentia sic ; quia cùm voluntas naturaliter feratur in bonum, magis videtur, manente representatione boni, vt bonum est, posse illud velle, quam sic representatum posse non velle. Antecedens patet per articulum Parisiensem dicentem : *Quod voluntate existente in dispositione, in qua nata est moueri, & mouente sic disposito, quod natum est moueri, impossibile est, voluntatem non velle. Error.*

5113 Contra conclusionem, & probationes præmissas recitat 2. hanc instantiam : [Quandocumque agens est sufficienter præsens passo, eà dispositione, quæ ipsum natum est agere, & patiens pati, semper sit actio. Ergo voluntas representatum bonum vt bonum, non acceptat ; hoc est, quia ipsum non est sufficienter representatum, vt natum est moueri ; vel quia ipsa non est sufficienter disposita ad moueri. Et vltra : ergo, nisi superueniat vel noua representatio, vel noua dispositio ex parte voluntatis patientis, non poterit voluntas acceptare, &c.] Cui instantia sic occurrit : [Negetur Maior in agentibus voluntariis ; sed in agentibus naturalibus vera est. Vnde representato bono sufficienter ad mouendum, voluntas potest acceptare, & non acceptare, quia libera est ; nec oportet aliam rationem assignare, nisi libertatem voluntatis, putà videlicet, quod ideo voluntas non acceptat, quia non vult.]

ipsum esse præscitum, quam non esse, &c. Potest distingui. Vel igitur terminus, *præscitum*, potest sumi dupliciter : vel respectu futurorum ; & sic non est denominatio perfectionis simpliciter, esse præscitum, sicut nec esse causam effectiuiam rerum, quia si nulla res esset futura (quod est absolute possibile) Deus non esset præscitum ; nec tamen esset minus perfectus : sicut si nulla creatura esset, Deus non esset causa, nec tamen esset minus perfectus. Et sic esse præscitum, vel esse causam efficientem, non dicit perfectionem simpliciter ; sed posse esse præscitum, & posse esse causam efficientem, est denominatio perfectionis simpliciter, quia si esset aliquid futurum, & Deus illud non præsciret, ipse non esset simpliciter perfectus, nec esset Deus. Vel iste terminus, *præscitum*, potest sumi respectu enuntiabilium futurorum, tam affirmatiuorum, quam negatiuorum ; & sic est denominatio perfectionis simpliciter, esse præscitum ; & melius est Deo esse præscitum, quam non esse ; & ipse de necessitate est præscitum, vt patet ex dictis in prædicta ratione, &c. Et ideo esse præscitum huius futuri, quoumque demonstrato, non est denominatio perfectionis simpliciter ; sed præscitum huius, vel sui contradictorij. Et totum patet clarè ex supra dictis.] Ita Alliaccensis vincens obiectionem, non secus, ac nunc Nostri communiter, qui in actibus contingentibus, & in liberis Dei non agnoscunt perfectionem vllam extensiuam, distinctam ab intellectu, & à voluntate diuina ; sed tantum quandam defectibilem formalitatem, ac terminationem, siue intrinsecam, siue extrinsecam eidem intellectui, & voluntati.

5111 Iam quando de Alliaccensi incidit sermo, non omitam illa eius verba in articulo & puncto 2. propof. 4. [Opinio dicens, voluntatis diuinæ determinationem esse rationem cognoscendi futura contingentia, & libera voluntatis creatæ, deficit in hoc specialiter ; quia si per impossibile Deus non esset volens, tamen esset intelligens ; & sicut futura essent futura, sic propter excellentiam suæ intelligentiæ, certissimè futura cognosceret.] Verba enim hæc remouent aperte sententiam Thomistarum. Nec opponat Faiteau ea alia in eodem puncto 2. propof. 1. [Deus est præscientia omnium rerum futurarum. Probatur, quia Deus distinctè cognoscit omnes res possibles. Igitur præscit omnes futuras res. Consequentia tenet, quia Deum præscire, non est aliud, quam euidenter cognoscere res futuras. Et Antecedens probatur ex prius dictis. Et probatur, quia cùm Deus sit prima causa, nihil potest produci, ipso non comprobante. Ipse autem nobilissimè producit, scilicet per intellectum, & voluntatem, vt supponitur ; & satis patet, quia aliàs non esset ratio, quare vnum eiusdem rationis produceret magis, vel prius, quam aliud, sicut istum calorem plus, quam alium eiusdem rationis, nisi determinatio fieret à causa cognoscente, &c.] Loquitur enim de determinatione quoad individuum, non aliter ac Marsilius adductus in num. 5082. estque intelligendus non aliter, ac de hoc dixi in num. seq.

5114 3. Instantia, quam producit, est: [In omni mutatione de contradictorio in contradictorium oportet interuenire mutationem. Modò voluntatem nunc non velle, cum est suspensa, & postea velle, est transitus de contradictorio in contradictorium. Ergo oportet interuenire mutationem, ratione cuius voluntas prius non voluit, & postea vult. Maior est articulus Parisiensis, dicens sic: *Dicere, quod contradictoria possunt successivè verificari, sine mutatione. Error.* Et est Philosophi dicentis, quod necesse est in his, quæ sunt ad aliquid, hoc accidere, vt si cum antè non est duplum, nunc est duplum, mutari aut alterum, aut vtrumque. Minor nota est. Et tunc arguitur vltra ex conclus. Oportet interuenire mutationem, ratione cuius voluntas prius non voluit, & post vult. Ergo oportet, quod interueniat vel noua dispositio bonitatis in obiecto, vel noua dispositio voluntatis, propter quam vult. Et vltra, ergo omnibus eodem modo se habentibus, non potest voluntas se determinare post suspensionem.]

5115 4. Soluit sic istam instantiam: [In transitu, quo voluntas primitus suspensa, postea illud idem representatum, quod prius non voluit, acceptat, bene concurrunt mutatio, scilicet actualis positio volitionis, quæ prius non fuit in voluntate. Hæc tamen volitio non est causa impellens, vel efficiens, quod voluntas velit, quod antea non voluit; sed est sola causa formalis, quæ voluntas vult. Causa autem determinans ad hanc volitionem est sola voluntas, suâ libertate nunc acceptans quod antè non voluit acceptare, eisdem existentibus impellentibus. Sicut cum Deus dictus est causas, mutatio facta est, vel simul fiebat, scilicet positio creaturæ in esse: quæ tamen positio non fuit causa determinans voluntatem diuinam ad creare, sed effectus diuinæ voluntatis determinatæ per seipsum ad nunc creare, & non antè. Et si dicatur, quod contrariorum contrariæ sunt causæ. Ergo ex quo voluntas est primò causa non volitionis, non videtur, quod penitus eadem possit esse causa volitionis respectu eiusdem. Respondeatur, quod hoc sit verum in naturalibus agentibus, non in liberis; potentia enim rationalis potest in opposita, vt habetur 9. *Metaphys.*] Cunctæ hæc periodi demonstrant, Marsilium sensisse, voluntatem nostram, quæ in instanti *A* nec amorem, nec odium eliciat obiecti sibi indifferenter representati, eandem in *B*, omnibus iisdem remanentibus, quæ existebant in *A*, posse determinare se ad amorem præ odio, vel vice versa. Id autem Thomistis est omninò repugnans, vt qui in *B* requirant ad vnum ex his physicam prædeterminationem, quæ in *A* defuerit tam ad vnum, quam ad alterum. Et quidem, si hæc sententia supponatur vera, redduntur euanida cuncta relata ex Marsilio.

5116 Incognitus capite tertio, pag. 68. lectis foliis illis eius verbis, [Causa determinans ad hanc volitionem est sola voluntas nunc acceptans quod antè non voluit acceptare, eisdem existentibus impellentibus,] interpretatur, quatenus *Tò sola*, excludat causas alias creatas determinantes, non autem increatam. Cæterùm ex longo verborum omnium processu

compertum est excludere quamcunque causam determinantem, distinctam à voluntate egeata. Adde primò, Marsilium dicere: [Est sola voluntas suâ libertate, &c.] Si verò increata causa libertate etiam suâ determinat, dixisset falsum. Secundo Marsilium dicere: [Est sola voluntas, suâ libertate nunc acceptans quod antè non voluit acceptare, &c.] Hæc autem verba patenter excludunt causam increatam, vt pote de qua verum non sit acceptare libertate suâ in instanti *B*, amorem adulterij, v. g. non volitum acceptari in *A*. Etenim in neutro, pro neutro acceptat talem amorem suâ libertate. Tertio, Marsilium dicere, [Eisdem existentibus impellentibus.] Poterit si causa increata in instanti *B*, determinet per impulsum prædeterminationis physicæ ad vnum ex actibus contrariè oppositis, & in *A* nullam impresserit prædeterminationem, non staret, vt voluntas, quæ in *A* fuerat suspensa ab omni actu, acceptaret in *B*, eisdem existentibus impellentibus, quod in *A* non voluit acceptare.

Fassieu interpretatur aliter, scilicet quatenus Marsilium intendat amandare aliud determinans ex obiecti, & non ex subiecti parte, vnde se tenet prædeterminatio à causa prima. Fatetur, Marsilium incumbere exclusioni alius determinantis ex parte obiecti; sed & simul, æquèque alius determinantis ex parte subiecti.

Id quod clarum est primò ex mota questione de voluntate, quæ in *A* instanti abstinerit ab omni actu, an queat in *B*, omnibus remanentibus iisdem prorumpere in actum? Aut non remanent omnia eadem in *B*, si in hoc superueniret determinatio ex parte subiecti. Secundo ex probationibus conclusionis 2. necnon ex instantiis contra eam directis, ac solutionibus ipsarum, quia eò respiciunt, vt omnis determinatio antecedens exulet.

Tertio ex responsionibus in articulo 6. ad argumentum 2. principale contra suppositum questionis ante art. 1. vbi ait: [Postquam voluntas actum liberè producit in esse, determinatus est ad esse, vel fuisse; cum hoc tamen contingenter sit, quia voluntas potuit eum, omnibus suis causis impellentibus positus, nunquam produxisse.] Et inferius: [Stat, quod voluntas liberè producat suum actum volendi, non quia potest eum producere, & non producere simul; sed quia simul potest ad eius productionem, & ad eius non productionem; quia pro instanti, pro quo producit, liberè eum producit; sicque semper antea pro illo instanti & quolibet sequenti potuit ipsum nunquam producere, stantibus eisdem dispositionibus rationis, representationis, & obiecti.] Sub nomine omnium causarum impellentium, & dispositionum rationis, representationis, atque obiecti comprehendit causas etiam ex parte subiecti.

Quarto ex argumento 3. principali ante art. 1. quod huiusmodi est: [Si voluntas esset libera, vel idè dicitur libera, quia omnibus eodem modo se habentibus, potest in opposita. Et hoc non videtur, quia stante iudicio, rationis eodem, & aliis remanentibus eisdem, non videtur, si antea non voluit, postea velle; quia ex quo, illo iudicio stante, non mouebatur, sequitur quod ipsum non representauit per modum boni sufficienter, quia

quia tunc voluntas acceptasset, &c. Vel ideo diceretur libera, quia secundum alias, & alias circumstantias potest in opposita; & sic non esset plus libera, quam bruta, quia etiam illa possunt in opposita secundum alias, & alias circumstantias.] Quo in argumento fit mentio de tenentibus se non solum ex parte obiecti, nempe de indifferente iudicio rationis, sed & de aliis remanentibus iisdem. Et responsio in articulo sexto, sic se habet: [Ideo libera vocatur, quia omnibus eodem modo se habentibus, potest in opposita. Ad improbationem dictum est, in 1. rationis solutione factæ contra 4. art. conclus. 2.] Dictumque est à Marsilio ita, [vt stante eodem iudicio rationis, & aliis remanentibus eisdem, voluntas possit obiectum sibi representatum sub sufficienti ratione bonitatis ex mera libertate sua non acceptare in vno instanti, & acceptare in alio:] proinde ita est à Marsilio dictum, vt cum acceptat voluntas, absit aliud antecedenter determinans ex parte subiecti.

5117 Vterius ante art. 1. contra suppositum questionis affert Marsilium hoc 5. argumentum principale: [Illa potentia non est liberè alicuius actus productiua, in cuius potestate aliquid non est, quod ad illius productionem requiritur. Sed certum est, quod aliquid non est in potestate voluntatis, quod ad productionem dicti actus requiritur. Ergo nec ille actus liberè ab ea producitur. Tenet Consequentia, & Maior patet, quia non videtur imaginabile, quomodò in facultate libertatis sit aliquis actus, & tamen aliquid necessarium pro illo actu non est in eius potestate. Minor probatur, quia ad omnis actus productionem requiritur concursus voluntatis diuinæ principaliter producentis. Modò iste concursus non est in facultate voluntatis.]

5122 Isti argumento procedit obuiam Marsilium in articulo sexto, dicens: [Quamvis aliquid requiratur, puta concursus diuinus ad voluntatis liberam electionem; tamen quia statuit se Dominus cum libera voluntate concursurum, qualitercumque eligeret, & qualitercumque eligere vellet, ad electionis productionem; ideo adhuc manet libertas voluntatis in sua potestate, vt eligat sicut liber, quia Dominus cum ea electionem liberè produceret.] Quæ solutio est eadem ipsa, quam nos ad superius argumentum adhibemus de præparato diuinæ Omnipotentie concursu effectiuo per decretum diuinæ voluntatis, vt electiuè determinemus eum concursum ad vnum actum præ alio. Taleque est superius argumentum, vt nobis insuperabile videatur, si concursus sit præparatus per decretum conexum cum vno actu determinatè. Exister enim quid requisitum necessariè ad illum, & ab illo inseparabile, nonque constitutum in nostra facultate, seu quod poni, aut non poni non sit in nobis.

5123 Incognitus non pensitavit æquâ lance verba Marsilij, cum respondet supra, non docere aliud, quam quod cum diuino concursu manet creata libertas; & Thomistas non inficari id. Sed quis, nisi deliraret, diceret, Catholicissimos Thomistas id negare. Allegantur superiora verba ad ostendendum, incolumitatem libertatis create, non obstante requisitâ dependentiâ à R.P. Gabr. de Henao, *Scienc. Med. Pars I. I.*

conkursu diuino, defendi à Marsilio non eo modo, quo à Thomistis, sed quo à nobis, prout iam ponderauimus.

5124 Responsio Fassieu adæquè est insufficiens. Ait enim, Marsilium primò velle, Dei concursum mouere voluntatem secundum modum suum, ideoque non lædere, sed perficere libertatem. Secundo, non velle, quod modus consistat in concursu simultaneo oblato à Deo per decretum indifferens, & absque concursu præuè determinatiuo. Conuenimus quoad primum, & discordamus quoad secundum, conuicti recitatis verbis Marsilij. Recurrit Fassieu ad alia in art. 2. ad quæ etiam Marsilium se remittit. Pergamus & nos ad ea.

5125 Ibi conclusio 1. est: [Quamvis voluntas hominis sit libera libertate oppositionis; tamen nullum effectum, vel actum potest, nisi virtute alicuius agentis principaliter concurrentis, & comproducentis.] Probat 2. partem, [quia voluntas in nihil potest, nisi Deo principaliter operante, cum ab eodem necessariè dependeat in agere, à quo in esse, &c.] Opponit in contrarium: [Ex quo oportet, ad actum voluntatis concurrere aliud agens superius ad voluntatem. Vel ergo concurrat naturaliter, & si sic, tunc tantum conuenit ad vnum, & sic voluntas non poterit in contrarium illius. Ergo non est libera. Vel concurrat voluntariè, & liberè; & si sic, da quod non velit concurrere, iam voluntas in nihil poterit, &c.] Quam replicam enodat ita: [Deus dando libertatem voluntati, consequenter dedit ei, vt quodcumque eligeret, cum ea ad illius electionem concurreret. Et per hoc respondeatur ad rationem in forma, dicendo quod illud agens superius liberè concurrat cum voluntate; & quod si non vellet concurrere, quod voluntas nihil produceret; sed tamen libera est, quia Deus in omnis rei electione, quam eligit, liberè secum concurrat. Et omninò, si ratio valeret, tolleretur actio naturalis, quia certum est Catholico, quod Deus liberè concurrat ad opera naturæ, sicut ad illuminationem Solis; & si non vellet concurrere, Sol non illuminaret: & tamen Sol naturaliter illuminat, quia Deus secum de lege communi productionem luminis causat. Sic suo modo dicendum est de voluntate libera.]

5126 Quibus in verbis illa, [Deus dando libertatem voluntati, &c.] illaque, [Sed tamen libera est; quia Deus, &c.] tam patentia sunt pro determinatione electiua, quam Deus nostræ voluntati reliquerit ad liberè operandum, & pro exclusionem determinationis causalis, ac præuè à Deo, vt non Interpretem, sed Lectorem tantum exposcant.

5127 Sed Fassieu ponderat primò, Marsilium dicere, [Nullum effectum, vel actum potest voluntas, &c.] Agens autem principale, & in cuius virtute aliud agit, præuè agit, scilicet prædeterminando physicè. Si sic præuè agere, ostenderit significari alicubi à Marsilio, obtinebit intentum.

5128 Secundo dicere, [Cum ab eodem necessariè, &c.] Quod autem voluntas dependeat à Deo non solum in esse, sed in operari, est Deum causare, vt voluntas causet, vt ait Marsilium libro primo, questione quadragesima, quarta, articulo primo, conclusione quinta, in collarario. Rursus Deum causare, vt voluntas causet, Sc 3

causer, est prædeterminare physicè hanc. Nihil tale cogitavit Marfilus. Cuius conclusio 5. & corollarium fuerunt: [Quavis aliqua res immediatè à voluntate Dei producatur; tamen multæ etiam producuntur ab eadem, coagentibus causis secundis. Patet secunda pars in his, quæ sunt naturaliter, medianibus causis secundis: Corollarium: Res productæ non solùm habent à Deo, ut sint; sed etiam, ut causæ sint. Probatur per conclusionem; quia agunt cum Deo in retum naturalium generatione; & hoc non habeat, nisi à Deo.] Anne hoc est dicere; habere à Deo per prædeterminationem physicam, ut causæ sint? Certè non aliud est, quàm habere à Deo suum esse, suamque simultaneam cum ipso actionem. Nisi enim ipse decernat præcingere suam Omnipotentiam ad concurrendum cum eis, non poterunt agere quidquam.

5129 Tertio dicere, comparandò causas liberas naturalibus, [sic suo modo de voluntate libera.] Ad actiones autem causarum naturalium concurrat Deus determinando, iuxta Marfilium lib. 1. quæst. 38. art. 1. in 2. conclusionis probatione 2. Verumtamen hunc locum Marfilij iam explicui in num. 5082.

SECTIO CCCLXIX.

Adhuc de Marfilio.

5130 **T**OT Marfilij locis accedant alia specialia contra prædeterminationem physicam ad peccati materiale. Lib. 2. quæst. 24. post art. 2. ad 5. rationem principalem, scribit: [Loquendo de actu positivo, dicitur quod actus, quo quis peccat, est à Deo, in quantum est quedam bonitas: in quantum autem est deformitas sibi annexa; sic est à voluntate liberè eliciente. Et cum dicitur ex B. Augustino lib. 83. qq. in 3. Deo auctore nihil sit deterius. Respondetur, quod B. Augustinus verum dicit. Vnde voluntas liberè elicit actum, quo peccat, & quantum in eo deficit, Deum prævenit; qui tamen ad actum cum voluntate concurrat, & bonitatem actus principaliter producit; statuit enim, se concursurum cum voluntate ad omnem actum, quem veller producere. Ergo non fit deterius, Deo auctore, sed voluntate malè volente.] His in verbis voluntatem deficientem prævenire Deum, quidnam aliud sit, quàm cum prioritate electiva determinare Deum, ut concurrat physicè ad materiale peccati commissionis: Deumque statueret, se concursurum cum voluntate ad omnem actum, quem veller producere, quidnam aliud sit, quàm decretum præparatum Omnipotentia ad sic concurrendum, esse indifferens ex se ad actum bonum, & prauum; ideoque hoc actu voluntatem creatam non fieri deterius, Deo auctore, quia ipsa se, & Deum determinat ad hunc actum præ illo? Legatur etiam Marfilium eodem lib. 2. quæst. 18. art. 1. conclus. 2. in solutione ad obiectivum.

5131 Sed dignissima sunt transcribi quæ habet lib. 1. quæst. 40. art. & part. 1. post conclus. 2. refutans enim eum, qui fingeret, diceretque Deum pro-

ducturum Antichristum, præsciendò peccatum necessariò, scribit: [Sed hic error non minùs grauis est, quàm præcedens, quia sic Deus esset author omnis peccati, imò principaliter author. Probatur Consequentia, quia præsciens produxisset creaturam sic, quod non posset vitare peccatum. Vnde in forma arguitur sic: Ille est principalis author peccati, qui produxit scienter, & liberè peccantem, sic quod non posset non peccare. Sed Deus est huiusmodi per te. Igitur. Probatur Maior, quia non plus potest creatura vitare peccatum sic producta, quàm ignis calefactionem. Modò manifestum est, quod Rector naturæ per ignem principalis calefacit, quàm ignis. Ergo qui sic producit creaturam, ut peccatum vitare non possit, principalis peccat, quàm ipsa creatura. Item iste, qui sic producit creaturam; & nouit, eam peccaturam necessariò, & tamen liberè facit eam, est principalis causa Antecedentis, scilicet existentia huius creaturæ. Ergo est etiam principalis causa Consequentis, quod necessariò sequitur, scilicet peccat; quod creatura vitare non potest. Et tertio, quia sic non plus posset creatura vitare peccatum, quàm leo feritatem. Est autem crudelitas leonis, & seuitia principalis à Deo, quàm ab ipso, sicut omnia naturalia principaliter sunt à Rectore naturæ. Ergo etiam peccatum esset principalis à Deo, quàm ab ipso Antichristo peccatore. Minor patet de se.] Sic disputat Marfilium aduersus enormissimum illud commentum, à quo summè distat Thomistæ. Sed eius rationes videntur mihi fore inefficaces, si ego aliunde sentirem, quod Deus scienter conseruaret Antichristum in instanti A, imprimens ad peccati materiale prædeterminationem; cum quæ ille componere non posset carentiam peccati, & quæ esset Antecedens connexum cum Consequenti malitiæ peccati, nonque minùs, quàm ignis cum calefactione, & leo cum feritate. Profiteor meam ruditatem ad reddendum discrimen.

In eodem articulo, parte & suppos. 3. inquit Marfilium; [Prauorum futurorum quedam sunt mala, ut peccata, ad quæ diuina voluntas non accedit, siue voluntas dispositionis, seu beneplaciti, quia ea detestatur Deus. Vnde talia solùm sunt à defectu voluntatis liberæ. Alia sunt bona, ad quæ beneplacitum Dei accedit, & sunt duplicia. Aliqua immediatè facit Deus; vel per causas naturales, sicut sunt, vel essent animæ, quas prauidit se creaturum, vel omnia opera naturæ. Alia sunt quæ facit cum voluntate libera, sicut sunt opera bona, quæ fiunt à libera voluntate; quorum omnium Deus est præsciens.] In suppos. 4. [Ex immensitate suæ potentia produxit hominem sic, ut posset in se formare electiones liberas bonas, & malas, &c. Ad hoc sequitur corollariè, quod sic faciendo, disposuit Dominus, ut in omni huiusmodi actus productione, quem homo liberè eligeret, ipsi homini cooperaretur. Sequitur ex præcedente, quia cum homo non sit causa prima, non potest in electionis, vel alicuius alterius rei productionem, nisi Deo coagente. Ex quo ergo homini libertatem

tatem dedit electiones in se formandi, quas sine Deo non posset facere, statuit ut concurreret cum voluntate in omni sua electione, quam vellet producere, ad eius productionem, &c. Fortè dices, quomodò concurrat Deus ad producendam electionem distortam? Dicitur primò, in electione distorta est considerata suam entitatem positivam; & hæc est quedam bonitas. Et ideo non potest illam producere voluntas, nisi coadiuta à prima causa, cum secunda causa in nullum effectum possit, nisi adiuua per primam. Secundò, in ea est considerata obliquitatem suam, & maculam, quam inducit voluntati, vel animæ; & hæc est à sola voluntate liberè deficiente in homine, qui in se distortam producit electionem. Cooperatur igitur Deus perfectioni, vel bonitati, quæ consequitur entitatem electionis; sed non maculæ, vel seuitati, quam contrahit voluntas, eligendo contra præceptum Dei contrarium præcipientis.] Hæc Marfilium primò pro concursu Dei simultaneo physico in entitatem positivam peruersæ electionis humanæ. Secundò, pro eius concursu exhibitione per decretum indifferens, seu tale, ut relinquat voluntati humanæ determinare cum, siue ad rectæ, siue ad peruersæ electionis entitatem realem. Tertio, pro non accedente voluntate Dei positiva, sed tantum permissiva, ad mala culpæ, etiam penes illius entitatis realis materiale: quod, & non tantum formale malitiæ, sit obiectum voluntatis diuinæ detestantis.

5133 Contra id postremum proferam postea verba quedam eiusdem Marfilij, quæ alicui videri possunt contraria. Nunc ex eodem articulo 2. confirmo secundum. Nam in corollario post 5. conclusionem ait: [Non est imaginandum, quod quia Deus præsciit A esse euenturum, quod ob hoc A necessariò eneniat. Quia præteritio, quam mens hominis suspicatur, in aternitate locum non habet, cum sit tota simul. Sed respectu omni futuri, si sit per Deum producibile sine medio, sicut liberè ipsum producit, ita liberè aternaliter, & presentialiter vult; sic quod sicut tu liber es, proposito tibi aliquo bono, ipsum acceptare, vel refutare, seu etiam non acceptare; ita diuina essentia, quannus animam Antichristi disposuit se aternaliter producituram, tamen liberè sine sui mutatione potest non producere eam. Si verò effectus esset dependens à creatura libera voluntate; sicut ab ea dependet liberè, sic disposuit aternaliter, ut quidquid illa voluntas elegerit, siue voluerit, se quoque ad bonitatem eorum producendorum liberè concursuram: nihilominus præsciendò aternaliter, ad quam partem ipsa voluntas liberè declinabit.] Sunt aurea verba hæc, ut quæ discernant inter modum, quo liberum Dei decretum producendi Antichristum v. g. feratur, nempe prædefiniendo absolute, & determinatè Antichristum; & quo Dei liberum decretum concurrat cum libero arbitrio eiusdem Antichristi feratur, nempe non absolute, neque determinatè prædefiniendo vnam potius, quàm alteram electionem oppositam, sed exponendo se ad concurrendum in eam, ad quam Antichristi arbitrium maluerit; & proinde voluntate Dei quasi remittente ad Antichristi voluntatem, quod Omnipotentia efficiat hanc electionem præ illa. Quia verò ex tali secundo modo liberi decreti diuini poterat quipiam inferre, Deum in incertum, &

cacè præparare concursum suæ Omnipotentia; occurrit ingeniosissimè Marfilium dicens: [Ita ab aeterno Deus decreuit coagere siue ad hanc, siue ad illam electionem in tempore, ut cum non lateat, ad quam determinaret se conditionatè, & determinabit se absolute voluntas Antichristi.]

5134 Quare verba illa Marfilij, [Si effectus, &c.] tradunt non obscure Scientiam Mediam. Eri enim denuntiant, decretum diuinum tale esse, ut non præligat vnam partem præ alia, proindeque non sit aptum medium cognoscendū infallibiliter quænam determinatè pars eligatur à voluntate Antichristi; cauent optimè, ne Deus in incertum, & cacè præparare videatur concursum Omnipotentia suæ, siquidem præparet conscius partis eligendæ sub hypothese talis decreti, & aliorum prærequisitorum. Quibus etiam statutis à Deo non potest non noscere absolute partem eligendam; nam aggregatum ex præscientia ea conditionata, & ex statuta tum præparatione Omnipotentia, tum existentia aliorum prærequisitorum, est sufficientissimum medium ad præscientiam absolute de parte eligenda.

5135 Præoccupant illis in verbis Marfilium circa annum 1490, obiectionem quam ex Thomistis aliis Gonctus tom. 2. disp. & art. 6. §. 7. pag. 174. contra nos contorsit speciosis his suis verbis: [Modus quem Deus habet agendi, iuxta Theologos Societatis, est concurrere cum libero arbitrio creato per concursum indifferens, & sine intentione, & volitione alicuius effectus particularis, cum sola intentione generali agendi quod vult creatura, quodcumque illud sit, siue bonum, siue malum, siue amor, siue odium, &c. Sed hoc est concurrere cæco, & ignorantia modo, vagè, & confusè, & quasi in incertum, eoque ferè modo, quo piscatores, qui mittunt retia in mare, vel in flumen, ignorantes quos pisces apprehendent, & in suis retibus concludent, an solcas, vel rhombos, thyanos aut salmones, &c.] Quidquid sit de solcis, &c. iam argumento satisfecerat Marfilium.

5136 Adieceratque in 3. parte eiusdem articuli 2. suppos. 5. de præscientia absolute, & visionis: [Non obstantè libertate voluntatis create, Deus ex immensitate scientia suæ aternaliter præscit quid, qualiter, & quomodò, & quando cuiuslibet create voluntas se debeat (seu potius habeat) bene, vel malè determinare. Quod enim omnia sciat, dictum est. Sed quod cum libertate, probatur; quia sicut Dei notitia respectu possibilis non ponit necessitatem illius in esse; ita immensitate cognitionis præuidens vniuersa, non necessitat præuisa ad fore. Vnde imaginandum est hic, ac si esset oculus infinitæ virtutis in percipiendo, & producendo, infinito lumine circumseptus, & necessariò omnia quæ in spatio illuminato præsentarentur, inspiceret, & cognosceret. Sed quia infinitè bonus, ad sola bona coageret: mala autem quavis videret, tamen ut ei contraria, omnimodè reprobarer.] Quod magis elucidat Marfilium in suppos. 6. sequenti, recurrens ad præsentiam futurorum in aternitate modo, quo interpretati sumus S. Thomam, cum de illo ageremus. Et inter alia scribit: [Volens imaginari, quomodò Dei scientia futurorum contingentium nullam eis necessitatem imponat, quavis sit infallibilis, non debet eam imaginari

vt præteritam, sed vt totam simul intuentem omnia sicut sunt, erunt, & euenient, contingenter ei in lumine suæ diuinitatis præsentata: in quo videt se coagere, liberèque producere ea, ad quæ suo beneplacito concurrunt; videtque liberè deficere voluntatem in malis, ad quæ non concurrunt. Sic homo contingenter videt contingentia ei in lumine præsentata. Videt enim Deus in æternitate sua, se liberè facere res; videt se liberè concurrere cum rebus, & consequenter res, quas facit, contingenter fieri, &c.] Ita Marfilins.

5137 Qui etiam extricarat, alium nodum, quem idem Gonetus in §.9. pag. 88. sic præfinit: [Ille est causa, saltem moralis, peccati, qui ponit hominem in occasionibus, & circumstantiis, in quibus præuidet, illum infallibiliter peccaturum. Sicut enim occasiones peccandi moraliter mouent, & incitant ad peccandum; ita & qui ponit hominem in illis, censetur esse causa moralis, cur ille incidat in peccatum. Sic ille, qui ducit alium ad tabernam, in qua præuidet, & certè scit, quod incidet in ebrietatem, & in ipsa ebrietate hominem interficiet, censetur esse causa moralis talis ebrietatis, & homicidij. Vnde cum Deus secundum principia Theologorum Societatis videat per Scientiam Mediam plures occasiones, & circumstantias, in quibus homo non peccabit, & plures alias in quibus infallibiliter incidet in peccatum; eumque interdum constituat in illis, in quibus præuidit, eum lapsurum, potius quàm in aliis, in quibus præsciuit illum non peccaturum, videtur esse causa moralis, cur homo peccet, &c.]

5138 Hunc, inquam, nodum, & non Gordianum, extricarat Marfilins inquit in 2. parte, art. 2. conclus. 6. [Quauis non stet, aliquod peccatum esse futurum, quin ipsum diuina scientia præuideat; tamen ex huiusmodi præuisione nullam habet voluntas creata occasionem, impulsionem, vel cooperationem, vt fiat. Prima pars patet ex 1. art. 2. probatur, quia Deum præcognoscere futurum malum, non impellit voluntatem, neque præbet occasionem, nec cooperatur ei, vt peccet. Nam si eam impelleret, vel suâ præuisione occasionem præberet, vel etiam in faciendo malum coageret, iam illud non esset malum, quia Deus non potest coagere, vel impellere in malum, vel præbere occasionem. Et hæc est mens B. Augustini 3. de lib. arb. cap. 3. dicentis: *Attende, queso, quam à cecitate dicatur, si præsciuit Deus; quoniam nihil potest aliter fieri, quam sicut præsciuit, necesse est, vt velim quod ille præsciuit. Si enim necesse est, non iam voluntate, sed necessitate id me velle fatendum est.* Et sequitur: *Cum sit Deus præsciens voluntatis nostræ, cuius est præsciens, ipsum erit. Voluntas ergo erit, quia voluntatis est præsciens; nec voluntas esse poterit, si in potestate eius non erit id, cuius ipse est præsciens.* Vult dicere, quod si ex præscientia Dei necessitas induceretur id volendi, quod præscit me voliturum, iam non est præsciens in esse voluntatis, sed coactionis; cum hoc non voluntariè, sed necessariè velim: vnde non peccarem, cum in necessitate non sit peccatum.]

5139 Præuidit Marfilins, posse argui contra 2. partem præmissæ conclus. [Si Deus sciat, siuo præuideat, Socratem casurum ex pulchritudine mulieris, videtur quod ex hac præuisione est ca-

sus Socratis occasionaliter. Primò, quia Deus suâ præuisione fecit pulchritudinem mulieris, & illa est occasio casus. Igitur. Secundò, quia utique Deus est causa coniungens præsentiam mulieris conspectui Socratis; vel saltem potest esse, quia mulier eâ intentione potest se præsentare præsentia Socratis, quam facit in ea Deus. Ergo videtur, quod præscientia Dei sit causa occasionalis peccati Socratis.]

Respondet autem Marfilins: [Admittitur casus, & conceditur quod Deus præuideat pulchritudinem mulieris esse causam occasionalem casus Socratis, & quod illam pulchritudinem suâ præuisione fecerit. Et negetur Consequentia, cum infertur, quod sit causa occasionalis concupiscentiæ Socratis; quia Deus hæc non fecit, vt Socrates eaderet, sed vt Deum pulcherrimum ex pulchritudine creaturæ potius collaudaret. Quod autem Socrates occasionem laudis Dei sumit in sui casum, non est ex Deo, nisi tanquam ex causa sine qua non; sed ex Socrate, & defectu ipsius; peccati enim non est causa. Malè sonaret dicere, Deum esse causam occasionalem peccati: qui semper, nisi ex defectu fuerit voluntatis, est omnino causa boni. Ad secundam per idem placet, quod bene stet, Deum esse causam coniungentem præsentiam mulieris adpectui Socratis; hæc tamen semper Deus facit ad finem bonum. Et sic non est Deus occasio peccati, sed Socrates abutens.]

En solutam argumentationem Gonetii contra Scientiam Mediam. Potuitque ille aduertere, totam, quanta est, vigere multò magis contra scientiam conditionatam habitam in decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato, de materiali morosa delectationis Socratis ad conspectum formosæ feminae: quo existente decreto in Deo, & conditionata scientia comparata in tali medio, constituit Deus Socratem coram pulchra muliere. Potuit etiam aduertere, absurdum illud, deductum à se ex Scientia Media, inferri æquè posse ex admissa à Catholicis omnibus diuina præscientia absoluta morosæ delectationis Socratis in præsentia venustæ feminae: quâ tamen præscientiâ non obstante, ponit in tempore Deus Socratem coram ea femina. Quod inconueniens ex præscientia absoluta contriuit Marfilins in verbis superioribus. Egoque nesciam infirmare illud, si præscientia absoluta fundetur in decreto subiectiue, & obiectiue absoluto, de materiali morosa delectationis, vt tradit Gonetus tom. 2. disput. 6. articulo sexto, §. primo, ac secundo. Si item dicatur, præscientiam absolutam esse causam, quâ Deus in actu secundo efficit præfatum materiale, vt indicatur ab eodem Gonetio ibidem, & disputatione tertia, articulo secundo, §. primo, pag. 122. Sed hanc eius sequelam contra Scientiam Mediam exagitauit aliis ex capitibus in 1. parte.

SECTIO CCCLXX.

Tandem de Marfilio.

5142 Nædum peregi quæ ad Marfilium spectant. Habet lib. 1. quest. 45. nonnulla non præterenda. Nam art. 2. notabili 3. obijcit sic contra 5. corollarium: [Ex his sequitur, quod Deus mali culpæ sit causa, quia huius rei est causa, demonstrando electionem peruersam. Hæc res est malum culpæ concretivè saltem. Ergo mali culpæ est causa. Maior est 2. corollarium, & Minor est suppositum.] Refertque, responderi ab Holkot quest. 1. super Sent. (addo & quest. 11. in Determinationibus) concedendo conclusionem, & formando rationem sic: [Cuiuslibet entitatis Deus est causa. Malum culpæ est quædam entitas. Igitur.]

5143 Sed ipse cum Magistris, aut Commagistris suis melius dici credit, [quod malum culpæ concretivè habet in se bonitatem entis, & illius Deus est causa. Et habet in se, in quantum est in voluntate, vel à voluntate, rationem deformantis animam, & illius Deus non est causa. Vnde quauis talis syllogismus inuitatur veris principiis; tamen quia conclusio simplicium aures offendere possit, & occasionem scandali præbere, non reputo quod hæc in Scholis sit tenenda sine addito. Mali culpæ Deus est causa; & minus in sermonibus. Et ad formas rationum propter simplices credo bonum esse distinguere Minorem. Quia vel intelligitur, quod malum culpæ sit quædam entitas ratione suâ essentia. Et sic Minor est vera, & conclusio in eodem sensu, quod essentia, quæ est malum culpæ, Deus est causa. Alio modo potest intelligi, quod malum culpæ non sit quædam entitas, in quantum est malum, vel in quantum animam maculat. Et sic cum sit purè nihil, ideo sic neganda est Minor, & conclusio in eodem sensu. Nec est negandum, quin alicuius mali Deus sit causa, in quantum aliquam entitatem includit, vel ratione substrati, vt mali hominis, quem Deus conseruat, Deus est causa; sed non in quantum est malum, sed provt est quædam creatura rationalis, cuius conuersionem expectat.]

Hoc pacto Marfilins defensat concursum physicum simultaneum Dei in entitatem materiale peccati; & tam prudenter curat, ne Deus dicatur absolutè, & simpliciter causa mali, quod cum sua ea entitate habet coniunctam culpam. Additque animaduersionem dignam insigi Theologorum mentibus: [In talibus maxime cauendum est, ne propter argumentum, quod concludit conclusionem veram, si conclusio possit dare occasionem ruinæ simplicibus, concedatur nisi cum debito moderamine, vt veritas elucescat, & ruina præcaueatur. Non est enim scientia sacra scientia præsumptionis, vel Logicalis superstitionis; sed pietatis, quæ non destruere debet simplices, sed ædificare.] Sic ille.

5145 Iam verò modus, quo iuxta illum euitatur, ne absolutè, & simpliciter Deus sit, neque dicatur causa præfati mali concretivè, non alius est, quam quia habet in se, in quantum est in vo-

luntate, vel à voluntate, rationem deformantis animam. At si Marfilins censeret, voluntatem prædeterminari physicè à Deo ad ipsum, non intelligitur à nobis quomodo conciliaret, quod provt est à voluntate, & proinde sub ratione deformantis animam, non etiam esset, & prius à Deo ex titulo prædeterminationis. Vnde idem Marfilins post art. 2. vt dissoluat 2. rationem principalem propositam ante art. 1. contra quæsitum, inquit: [Concurrunt Deus ad bona, vt eorum principalis author, voluntate sui beneplaciti. Et ad actus mali substantiam, vt eius bonitatis principalis author; quem tamen producit quasi præuentus libertate voluntatis eum producentis, cum qua statuit se concurrere in his, quæ voluerit liberè elicere in se. Ad turpitudinem autem nullo modo concurrunt, sed eam fieri permittit. Et etiam ipsa turpitudine, & actu malo, vt est malus, bene vti sufficit elicendo maiora bona ex ipso.] Quibus verbis significat, entitatem materiale mali culpæ esse prius à voluntate nostra, vt se determinante electivè in circumstantiis, in quibus ob prohibitionem diuinam talis electionis deformat moraliter animam. Sic enim voluntas nostra præuenit Deum paratum ex munere causæ primæ concurrere physicè ad talem entitatem, si voluntas nostra determinet se electivè ad eam, vt idem Marfilins dixit etiam in aliis locis citatis num. 5091. & 5136. Quauis verò ad concurrentem in actus boni, & liberi entitatem sit pariter Deus paratus, concurratque determinatus electivè prius à nostra voluntate, non est hæc dicenda quasi præuenire illum; quia decretum quo Deus est paratus, afficitur erga actum bonum, & non erga malum; excitat, mouetque Deus præuise variis modis ad bonum, & non ad malum: cûaque bonus est conduens ad salutem æternam, præuenit Deus gratiâ per Christum, sine qua fieri non possit ipsa determinatio electiua operis salutaris. Id iam sæpenumerò est à me prænotatum.

Doctrinam illam de voluntate nostra quasi præueniente Deum ad actum prauum, præmiserat Marfilins in art. 2. post conclus. 4. & eius corollarium; sed simul dicens quædam ingerentia difficultatem. Scribit namque: [Dubitabit quispiam rationabiliter, an Deus electionem, quâ mulier (scilicet Eva) elegit comedere de ligno vitæ, voluit esse in mente mulieris voluntate beneplaciti, vel non? Si dicis, quod voluerit in illa voluntate, volitum impletur quodquod ipsa vult, vt dicit conclusio præcedens, nec aliquid ei potest resistere, &c. Sequiturque, quod mulier non potuit illam electionem in se non producere; & ex consequenti, sic eligendo non peccasset; quia non peccat aliquis, nisi in his, quæ dimittere potest, 3. Ethic. & 5. Metaphys. Si dicatur, quod Deus eam non voluit. Quomodo est facta? Vtique non fecit eam Deus inuitus.]

Ad quod dubium dicit Marfilins primò, [quod in talibus electionibus, in quibus offenditur Deus, turpitudinem annexam actui non voluit esse, vel fieri. Secundò, quod actum voluit quoad substantiam voluntate beneplaciti, dum tamen mulier eum vellet. Vnde in potentiis liberis imaginandum est, quod quemcumque actum elegerint, Deus vt causa vniuersalis agit cum eis. Dedit enim ad hoc libertatem arbitrij,

vt poſſit in actus bonos, & malos, ſaltem in natura integra; & quocumque duxerit eligendos, Dominus coageret tanquam cauſa vniuerſalis. Tertio, quod in his actibus, qui diſconueniunt voluntati, quali voluntas præuenit cum, quia ex quo Deus præcepit contrarios, & bonos voluntati, malos voluntate non produceret, niſi præuenta aliquo modo per voluntatem liberè ſe determinantem ad partem ſibi nociuam. Non enim neceſſitat Deus voluntatem ad talem electionem in ſe producendam; ſi enim neceſſitaret, iam, ſic eligendo, voluntas non peccaret. Per hoc ad formam dubitationis dicitur, quod illam rem, quæ erat illa electio, Dei voluntas beneplaciti voluit; ſed hoc erat, muliere ſe liberè determinante ad illam electionem, & quali liberè Deum ad ſecum producendum præueniente. Et ad improbationem conceditur, quod Deus voluerit illum actum, & quod impletur; & tamen mulier non neceſſitata fuit ad eius productionem, ſed liberè ad eum ſe determinauit, & contingenter; & ita contingenter Deus eum cum ea voluit; ſic quod ſi mulier (quæ potuit oppoſitum elegiſſe) non elegiſſet, Deus illum actum in mente mulieris eſſe nunquam voluiſſet; & ita mulier non fuit neceſſitata, ſed liberè ſic elegit, & non peccauit.]

5148 Hac in reſponſione continetur primò confirmatio de quali præueniente voluntate noſtra Deum ad entitatem poſitiuam actus peccaminofi. Secundò de decreto diuino coëfficiendi, ſi ad eam voluntas noſtra determinauerit ſe electiue. Quo in vtroque puncto concordat nobiſcum Marſilius, & diſcordat à Thomiſtis cenſentibus; Deum per prædeterminationem phyſicam præuenire; & tale eſſe decretum, quo applicat ſuam Omnipotentiam ad concurrendum cum libero arbitrio creato ad peccati materiale, vt debeat determinare Omnipotentiam ad concurrendum potiùs in illud, quam in actum honeſtum, & vt non poſſit componi cum exiſtentia huius actus, neque cum carentia materialis illius.

5149 Sed quod Marſilius addit de voluntate diuina beneplaciti, & affectiua erga exiſtentiam materialis illius, etſi ſub conditione determinationis à libero arbitrio creato, non aridet mihi, neque omninò placuit ipſi Marſilio; quandoquidem ſemel, & iterum proteſteretur, ſe loqui tentando, & non aſſerendo. Recolantur quæ ſcripſi in num. 5007. & ſeq. Poſſentque ad hominem arguere, tum ex reſatis ex eo in num. 5094. tum ex his eius concluſionibus in proximo loco antecedentibus. [1. Fallum eſt, Deum velle malum culpæ eſſe, vel fieri, loquendo de voluntate beneplaciti. 2. Deus voluntate ſua benedicta non vult mala eſſe, vel fieri.] Et in ipſa 4. [Deus permittit tantum mala culpæ.] Nam de facili conuerterem harum concluſionum probationes, de malum culpæ pro materiali ſit à Deo volitum.

5150 Si primò dicatur, agnoſci debere aliquod diſcrimen; nam circa malum culpæ pro materiali à voluntate creata non habet increata, niſi permittere, quin decernat efficaciter, ne exiſtat; & circa malum culpæ pro materiali habet permittere, concurrendo phyſicè per Omnipotentiam ad illud. Fateor, interuenire illud diſcrimen; ſed quod non ſufficiat, vt Deus vel ineffaciter velit influere in malum culpæ pro materiali, quia non amplius requiritur, quam

vt voluntas diuina non impediatur efficaciter, ne concurrat ſua Omnipotentia determinetur à voluntate creata in cuiſmodi malum.

5151 Si ſecundò dicatur, non apparere, cur malum culpæ pro materiali non ſit à Deo volitum ſub conditione, quod voluntas creata determinet Omnipotentiam diuinam ad eius comproductionem. Reſpondeo, dedecere ſanctitatem voluntatis diuinæ, ſi ita offerat concurrere Omnipotentia, vt propendat vilo modo erga materiale illud; dedecere item puritatem ipſius Omnipotentia, ſi ad illud concurrat phyſicè ex præuente aliquo appetitu quali elidit, affectione, atque electione voluntatis increate, & non merè determinata ab electione, affectione, appetituque elidit creatæ. Et quidem cum optime ſit, increata vnicè affici, quantum eſt de ſe, erga exiſtentiam actus honeſti à creata, ſimulque vt ab eadem cum contrarietatis libertate ponendam, proindeque affectionem increatæ non eſſe per ſe efficaciter inducendum exiſtentia actus honeſti, ſed expoſitam, vt pro libitu creatæ componatur cum non exiſtentia actus illius, & cum exiſtentia inhoneſti; ſtabit etiam optime, vt abſque beneplacito aliquo erga huius exiſtentiam præparet increata voluntas concurrere Omnipotentia ad vtrumque actum, relinquaturque creatæ, vt ad vnum præ alio determinet eum concurrere, qui ex voto increatæ ſit ad honeſtum, non autem ad inhoneſtum. Si autem quod dixi, ſtare poteſt, decet id magnopere diuinam voluntatem, & Omnipotentiam. Omittito, diſſicillimum eſſe ſubterfugere ſequelam de voluntate diuina affecta ſaltem ineffaciter in formale culpæ, ſi ſic feratur in materiale, cui hinc, & nunc ſit adnexum formale. Sed de hoc argumento iam in prima Parte.

5152 Si tertio dicatur, P. Suarez, & quosdam alios è Societate ſic explicare decretum præparatiuum Omnipotentia, vt aſſerant, eſſe illud conditionatum, volensque eam concurrere, non abſolute, ſed ſub conditione, quod liberum arbitrium creatum ſe determinauerit ad vnum è duobus actibus oppoſitis contrariè. Igitur tale eſt decretum, vt afficiatur erga materiale culpæ, nempe erga actionem peccaminofam, à qua eſt indiſtincta determinationis ab arbitrio creato conditio, ſub qua vult concurrere ad actum inhoneſtum. Reſpondeo primò, Suarium, ſi attentè legatur in Opusculis, libro primo de concurſu Dei, cap. 14. numero quinto, tom. 1. de Gratia, prolog. 2. cap. 8. num. 16. tom. 2. libro quinto, cap. 25. numero tertio, non obſeruandum dicere, niſi eſſe quali conditionatum illud decretum, tum ob applicatam per illud Omnipotentiam ad concurrendum cum arbitrio creato, quin eam determinet, ſed potiùs relinquat ad vnum actum præ alio determinandam ab arbitrio creato; tum ob non volitum per illud decretum efficaciter actum etiam honeſtum, multoque minus inhoneſtum; qui modus non volendi efficaciter ſolet dici modus non volendi abſolute. Quapropter Suarius non docet, eſſe proprie, & formaliter conditionatum illud decretum, ita vt determinationem actualem arbitrii creati ſupponat tanquam conditionem purificandam priùs natura, & cauſalitate, quam ſequatur concurrere Omnipotentia;

aut

aut ita, vt poſita actuali eà determinatione, liberum eſſet Deo ſuam concurrere, vel non concurrere Omnipotentiam. Neque vnum, neque alterum expreſſit Suarius, neque potuit venire in mentem tanti Doctores, vt affirmaret. Reſpondeo ſecundò, decreti illius tendentiam poſſe defendi conditionatam proprie & formaliter, eo quod allumat pro conditione arbitrium creatum, vt aptum determinare ſe electiue ad actum ſiue honeſtum, ſiue inhoneſtum; quæ in conditione arbitrii creati inuenitur prioritas, quæ ſit electiua, ſaluaturque vt eà poſita, queat Deus decernere, vel non decernere exhibitionem concurrere Omnipotentia ſua. Quem concurrere ad actum honeſtum intendat, & velit, quanquam non efficaciter, ſed dimittens eius exiſtentiam, vel non exiſtentiam nutui arbitrii creati. Reſpectu autem concurrere ad actum inhoneſtum habeat tantum Deus, vt efficaciter non impediatur ſua Omnipotentiam, quominus in eum phyſicè influat determinata ab arbitrio creato. Qua in tendentia decreti proprie, & formaliter conditionati non incurritur ſequela de affectu, & amore Dei etiam conditionato erga actum inhoneſtum pro cauſa, quo arbitrium creatum determinauerit ſe ad ipſum.

5153 Si quartò dicatur, P. Molinam explicare ſic decretum præparatiuum Omnipotentia ad concurrendum cum arbitrio creato exercituro libertatem contrarietatis. Volo quod Petrus eliciat conſenſum præceptum, vel diſſenſum prohibendum. Hic autem in decreto modus tendendi inuoluit diuinum affectum, qui ſaltem diſtinctiue feratur in actum flagitiolum, & qui adimpleatur, & ſatietur per huius actus poſitionem. Reſpondeo primò, me in Molina non inuenire talem explanationem. Secundò, ſi inueniatur, accipiendam ſic eſſe, Volo affectiue, vt Petrus eliciat conſenſum præceptum, & præciſe non obſiſto elicientia actus prohibiti. Quæ decreti tendentia diſtinctiua circa vnum, vel alterum extremum non importat affectum etiam diſtinctiuum erga illud, quod peccaminofum eſt. Plura de his ſuppeditabant recentibus noſtris, vt Puente, Hurtado, Auriaga, Oniedus, Franciſcus Alfoſus, Quirós, Carletonus, alique agentes vel in Philoſophicis de concurſu cauſæ primæ cum ſecundis liberis, & nouiſſimè, acutiſſimèque Herrera in Theologicis, tract. de Prædeſt. per totam q. 8. & Sectiones 3.

5154 Reliquus eſt in Marſilio locus non tranſeundus ſine obſervatione. Etenim queſt. eadem 45. lib. 1. inter argumenta pro parte affirmatiua queſtionis, vtrum Deus velit mala in eſſe produci? format rationem iſtam: [Quicumque vult aliquod Antecedens, & vult Conſequentiam eſſe bonam, & perfecte ſibi notam eſſe bonam, vult etiam Conſequens. Modò, Deus voluit, Chriſtum turpiſſimè morte condemnari, & ſciuit Conſequentiam eſſe bonam, & voluit eam eſſe bonam: Ergo condemnantes facient malum. Ergo voluit illud Conſequens. Maior videtur nota; qui enim Antecedens vult, & ſcit, & vult Conſequentiam eſſe bonam, quomodo non vult Conſequens? Minor probatur ex textu Actor. 3. Deus qui præordinauit Chriſtum ſuum pati, impleuit ſic.]

5155 Confirmat. [Sequitur benè, Electio fornicationis eſt in mente Socratis. Ergo Socrates peccat, ſaltem de

lege ordinata. Et Deus vult Antecedens, & vult, & ſcit, Conſequentiam eſſe bonam. Ergo vult Conſequens, ſcilicet Socratem peccare. Ergo vult malum fieri. Tenet Conſequentia vltima, & etiam penultima, vt videtur. Et quod prima Conſequentia ſit bona, probatur. Conſenſus fornicationis eſt contra mandatum Decalogi; & fornicator non habet hæreditatem in regno Dei. Secunda pars Antecedentis, quod Deus velit Antecedens, probatur, quia demonſtrando illam electionem, quæ Socrates elegit fornicari, arguitur ſic: Hanc vult eſſe in mente Socratis. Et hæc eſt electio fornicationis. Ergo electionem fornicationis vult eſſe in mente Socratis. Et probatur Maior, quia hoc facit in mente Socratis etiam principaliùs quam Socrates, cum ſit cauſa prima. Minor patet per caſum. Quod autem ſciat, & velit Conſequentiam eſſe bonam, probatur; quia legem poſuit prohibentem fornicationem, ex qua ſequitur, quod omnis contra eam agens peccat, & hoc nouit Deus.] Ita ante 1. art.

5156 Et poſt 2. vt expediat ſe ab argumento, & confirmatione, præmittit adnotationes 4. quas tranſcripſi in num. 5145. & ex eis inferit, [quod Dominus Chriſtum voluit turpiſſimè morte (Chriſto ſponte offerente ſeipſum) condemnari. Principaliter illius electionis in mente Chriſti operatione. Patet ex 1. Iudæorum actum, quo hoc egerunt, quoad ſubſtantiam voluit, & principaliter eius eſſentialiter bonitatem eſſentialem fecit, quali præuentus aliquo modo voluntate eorum ſic eligente. Patet ex 2. Turpitudinem non voluit, ſed permittit, & eà vſus eſt benè in humani generis redemptionem. Patet ex 3. & 4. præmiſſorum.]

5157 Vnde ad formam rationis ait, [quod loquendo de propoſitionibus, quarum vna eſt Antecedens, & alia eſt Conſequens, Deus vtramque propoſitionem, & antecedentem, & conſequentem voluit, quia erant res bonæ. Sed illud non eſt ad mentem arguentis. Et ideo dicitur, quod non oporteat quod ille, qui ſcit, aliquam Conſequentiam eſſe bonam, & vult eam eſſe bonam, & vult ſic eſſe, ſicut ſignificatur per Antecedens, quod ille velit ſic eſſe ſicut ſignificatur per Conſequens, quoad eius totalem ſignificationem, niſi eodem modo agendi concurreret reſpectu vtriuſque, vel ſaltem non aliter cum vno, quam cum alio. Et hoc non eſt ſic in præſenti, quia ad Antecedens voluntas beneplaciti concurrunt ſpeciali modo ex ardentiffima charitate; & ad Conſequens ſolum generali influentia quoad ſubſtantiam actus. Quoad connotatum, ſcilicet peccatum, nullo modo. Diuerſitas enim actionis, & vſus, quo benè vtitur malà electione Iudæorum, facit quod totum Antecedens Deus vult, & neceſſitatem Conſequentia ſcit, & fecit. Sed quia ad Conſequens pro parte non concurrunt, nec concurrere poteſt, quanvis ex Antecedente ſequatur, Conſequens non vult. In nobis autem non inuenitur inſtantia, quin aliquo modo velimus, quia nos non aliter concurrimus communiter ad Antecedens, quam ad Conſequens. Sed non eſt ſic de voluntate impenſa.]

5158 Ex quibus putat poſſe ad confirmationem dici, [quod in voluntate diuina tale argumentum non tenet. Poteſt etiam ibi aliter dici, quia cum dicitur, quod Deus vult Antecedens hoc, Electio fornicationis

fornicationis est in mente Socratis, potest dici, quod non totum vult quod importat illud Antecedens, quia turpitudinem non vult, quæ in eo includitur. Et sic quoad totale significatum Antecedentis potest dici, quod Deus ipsum non vellet. Et cum probatur, Hunc actum vult esse in mente Socratis, verum est: & hic actus est electio fornicationis, etiam est verum: & Consequens, quando infertur, Ergo electionem fornicationis, & c. conceditur quoad rem illam, quæ est electio fornicationis; sed non vult turpitudinem, & ex turpitudine sequitur Consequens. Ergo non vult, Socratem peccare.

5159 Addit: [Si varietur casus, dicendo sic, Deus vult hanc Consequentiam esse bonam, *Hic actus*, demonstrando electionem fornicationis, est in mente Socratis. Ergo Socrates peccat. Dicitur quod hoc sit falsum, quia illa Consequentia nunquam fuit bona; quia itaret, quod ille actus esset in mente Socratis, & quodeo non eligere; non enim est essentialiter electio, ut dictum est: imò illum actum posset Deus de potentia absoluta ponere in voluntate Socratis, & non peccaret Socrates.

5160 Omnia hæc Marfilij manifestant, quantum refugerit concedere, Deum de se, seu antecedenter, voluntate positivâ, & efficaci decernere, acque intendere materialem peccati entitatem, prædeterminatæque ad eam arbitrium creatum. Sed quia in hoc Doctore multum tempus insumpsi, omitto expendere sigillatim quæ recitavi ex numero 5156.

SECTIO CCCLXXI.

An Ioannes Maior.

5161 Militare contra Scientiam Mediam ostendit primò Falseau cap. 2. part. 1. sect. 6. n. 104. & 105. Nam in 1. Sent. dist. 40. q. 2. tuetur adultorum ad gloriæ præmium prædestinationem ante absolute præviâ merita.

5162 Sed hinc contra Scientiam Mediam nihil infertur, ut multoties dixi. Et præterea Maior ait ad confirmationem arg. 4. contra 1. conclus. [Iudicium Dei est occultum, & nos latens; quia licet hæc pars sit probabilior, & ut apparet, Sanctorum auctoritatibus conformior, multi dicunt, illud provenire ex meritis. Et sic nos latet. Fortè sufficit dicere, quod aliquo modo merita sunt causa prædestinationis; & finalis gratia quandam extentam causalitatem tenet respectu beatitudinis, & è converso: sicut dictum est superius, res futurae sunt causa præscientiæ, & è converso. Vel sic, actus meritorius aliquam causalitatem habet, saltem sine qua non, respectu gratiæ; & sic est quadam prioritas ex pacto diuino; & gratia est prior actu meritorio. Si hoc sufficiat ad Sanctorum auctoritates, bene est. Nos homines fortè bene capimus, si dicatur quod Deus propter gratiam finalem prædestinat, ac si diceretur oppositum. Sed quia conclusio, quam posuimus, multum appodiat super Sanctorum auctoritates, eam posuimus.] Videat Falseau, quantâ cum moderatione loquatur Maior de prima conclusione. Et cur Falseau tacet 2. Maioris

de adultis nullatenus reprobatis ante præviâ demerita? Post probationem sublungit Maior: [Hic modus plebi, & populo satisfacit, esto quòd à celebribus viris teneatur oppositum probabiliter. Cum plerique famati viri hanc viam sequantur, non videtur esse periculum, cum non certitudinaliter constet de opposito. Et vtrinque Scriptura sacra exponitur.]

Secundò, quia in 1. dist. 39. quest. unica, § 163 ad 4. attribuit S. Augustinus, res esse futuras, quia Deus nouit, & non è contra, ut vult Origenes.

Habemus ante oculos Opus Maioris, & hos 5164 eius characteres: [Augustinus 15. de Trinit. cap. 13. est illius sententiæ, quod res, non quia sunt, ideo Deus eas nouit; sed quia nouit, ideo sunt. Sed in oppositum videtur opinio Origenis super Epist. ad Rom. quod non ideo aliquid erit, quia Deus scit illud futurum; sed quia futurum, ideo scitur à Deo antequàm fiat.] Hucusque, & non vltra legisse videtur Falseau. Sed si vltra, notasset quæ de scientiâ intelligat S. Augustinum, interpretarique eum non secus ac nos. Sequentia sunt: [Ista propositio potest distingui: Quia aliqua sunt futura, Deus præscit illa esse futura. Vnus sensus potest esse, ut denotetur, res futuras esse causas præscientiæ, quæ Deus præscit, res esse futuras. Et illa est falsa. Et hunc sensum Augustinus, & Magister negant. Nec sic intelligendum est dictum Origenis. Alius sensus potest esse, quo præcisè denotatur, quod quia res sunt futuræ, ideo præscientia Dei est præscientia; & isti termini *præscientia Dei*, & *præscius*, verificantur de Deo: ita quod talis locutio sit illo modo causalis, quomòdò ista, *quia homo est animal*; & ita præcisè significat, ergo hæc est vera, *homo est animal*; & sicut communiter dicimus, quod esse in re, sicut propositio significat, est causa, quod illa sit vera. Et secundum hunc sensum potest concedi, quòd res esse futuras est causa, vel potius concausa, vna cum summa perfectione diuinæ essentiæ, quod Deus sit præscius, vel præscientia; sic quod isti termini dicantur de Deo. Et sic intellexit Origenes. Sed Augustinus loquitur de notitia Dei secundum quod est simplex notitia rerum. In quo sensu non est verum, quod quia sunt, ideo nouit. Sed cum dicit, ideo sunt, quia nouit, intelligendum est de notitia simul cum beneplacito, sicut Magister exponit in littera. Nec propterea esset inconueniens respondere, Tonitruum est, quia Deus vult; & ita de quolibet tali. Non tamen satisfacit per huiusmodi responsionem interroganti per aliquod notius, & in particulari.] Ita Maior.

Qui adscribit S. Augustino nostram opinionem, scilicet scientiam simplicis intelligentiæ, adiunctâ voluntate beneplaciti, esse causam rerum à Deo dependentium, ut à causa propriè, ac per se; præscribitque modum non incongruum exponendi S. Doctorem negantem res, quia sunt, nosci à Deo; & affirmantem res esse, quia nouentur à Deo; quatenus per eam scientiam multa noscantur à Deo, quæ non simpliciter, aut non Deo authore fuerunt, sunt, aut erunt; nullæque fuerint, sint, aut erunt simpliciter, & Deo authore, quæ non noscantur per eam scientiam, cui accedat diuinum beneplacitum. Quod ait Maior de Origene, non adueratur nobis, quandoquidem inficiemur, Deum accipere esse, seu

seu entitatem suæ præscientiæ visionis à rebus futuris, & asseramus has esse rationem, ut diuino esse, seu entitati præscientiæ illius, nempe intellectioni essentiali, conueniat ab æterno denominatio, aut connotatio, aut formalitas præscientiæ visionis de eis. Noteturque, nos cum Maiore non refugere interroganti, cur existat tonitruum, aut quicumque alius effectus non dependens à libertate creata? respondere, quia Deus vult decreto antecedenter, & per se efficaci.

5166 Ostendit tertio, quoniam in 1. dist. 42. quest. unica, ad argum. contra 1. conclus. scribit: [Distinguo, quòd Deus prius agit, quàm causa secunda: vel prioritate temporis, vel instantis; & sic negatur. Vel prioritate naturæ; & sic conceditur.]

5167 Ceterum prioritas natura tradita in his verbis à Maiore, non est, quia Deus prius naturâ agit in causam secundam, prædeterminando eam physicè, & postea simul naturâ, & immediate agit effectum; sed quia, ut continuis subiicit Maior, [Causalitas creaturæ dependet à Deo concaulante, & non è conuerso. Si causalitas creaturæ causalitati Dei subordinatur, Deus totum effectum potest producere se solo, & totaliter; non autem è conuerso.] Hunc loquutionis sensum respexit propè Molina, cum in Concordia primitiua quest. 14. art. 13. dist. 29. ad faciem, monuit: [Deus, comparatione cuiusque effectus causæ secundæ, dicitur causa prima: tum quia causa ipsa secunda habet totum esse, & vim operandi à Deo, atque ab actuali immediato influxu Dei pendet ea omnia, quæ in ea sunt: tum etiam quia concursus Dei generalis, quo cum causis secundis ad agendum concurrunt, maxime vniuersalis est, secundum rationem causæ efficientis ad vniuersos effectus sese extendens. Quæ ratione si in commune spectetur, poterit dici prior naturâ quocumque influxu causæ particularis, quatenus ab eo ad concursum cuiusque causæ secundæ non conuertitur existentia consequentia; quippe rectè sic liceat colligere, Datur influxus huius causæ secundæ. Ergo datur etiam concursus generalis causæ primæ. Non verò è contrario bene colliges, Datur concursus generalis Dei. Ergo datur etiam concursus huius causæ secundæ. Dixi, si in commune spectetur, quoniam si concursus Dei generalis sumatur in singulari pro concursu, quo præcisè cum hac causâ secundâ hæc, & nunc ad singularem aliquem effectum concurrat, concursus generalis Dei neque illo modo est prior concursui huius causæ secundæ ad eundem effectum, sed à se mutuo pendet quoad existentiam.] Hucusque Molina. Concordat Suarez in *Opusculis*, lib. 1. de *Concursu Dei*, cap. 4. n. 8. c. 15. num. 7.

5168 Exponenda sunt eodem modo hæc alia verba Maioris in 2. dist. 28. q. 1. ad 6. argum. quibus Falseau ostendit quartò eius à nobis recessum: [Probatio præsupponit falsum, quòd Deus in aliquo instanti, vel tempore actum producat, quo voluntas eum non producit; quod non est verum. Deus tamen prius naturâ, & independenter producit illum actum; creatura autem dependenter. Nec hic est maior difficultas, quàm de actu producto à Deo per auxilium generale, & à creatura, quærendo de prioritate illarum causarum; & sicut illic dicitur; isthæc dicitur.]

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I I.

Ostendit quintò, quia in 3. dist. 37. quest. 4. ad 2. contra 3. conclusionem, ait Maior: [Concedo quòd voluntas diuina non fertur in incognitum; prius enim naturâ intellectus diuinus apprehensiuè offert vnum futurum contingens, utpote hanc, Antichristus erit, vel eius oppositum voluntati diuinæ, & voluntas diuina accipiat vnam partem, puta, Antichristus erit. Tunc in tertio signo, naturâ intellectus diuinus assentit illi parti, Antichristus erit; scit voluntatem efficacem non impedibilem, & tunc illi protinus assentit.]

Non est mihi copia, cum hæc scribo, Commentariorum Maioris in 3. Sent. Sed agnosco, relecta verbi sapere ea, quæ Scotus sic protulerat in 2. dist. 39. quest. unica, num. 23. [Potest poni, quòd intellectus diuinus aut offert simplicia, quorum vno est contingens in re; aut si offert complexiorem, offert eam sicut neutram; & voluntas eligens vnam partem, scilicet coniunctionem istorum pro aliquo nunc in re, facit illud determinatè esse verum, hoc erit pro A. Hoc autem existente determinate vero, essentia est ratio intellectui diuino intelligendi istud verum, & hoc naturaliter, quantum est ex parte essentia. Ita quod sicut naturaliter intelligit omnia principia necessaria, quasi ante actum voluntatis diuinæ, quia eorum veritas non dependet ab illo actu, & essent cognita ab intellectu diuino, si per impossibile non esset volens: ita essentia diuina est ratio cognoscendi ea in illo priori instanti naturæ, quia tunc sunt vera. Non quidem quòd illa vera moueant intellectum diuinum, nec etiam termini eorum ad apprehendendum talem veritatem; quia tunc intellectus diuinus, visceret, quia pateretur ab alio ab essentia sua; sed sicut essentia diuina est ratio cognoscendi simplicia, ita & complexa talia. Tunc autem non sunt vera contingentia, quia nihil est tunc, per quod habeant veritatem determinatam. Positâ autem determinatione voluntatis diuinæ, iam sunt vera, videlicet pro illo secundo instanti. Et hoc idem erit ratio intellectui diuino (quod erat in primo) intelligendi ista, quæ sunt iam vera in secundo instanti, & fuissent cognita in primo instanti, si fuissent in primo instanti.] Et inferius in n. 24. [Est determinatio intellectus diuini ad illud existens; ad quod determinatur voluntas diuina, & immutabiliter; quia non potest voluntas determinare, quin intellectus determinatè apprehendat illud; quod voluntas determinat: & immutabiliter, quia tam voluntas, quàm intellectus sunt immutabiles, ex dist. 8.]

Ad hanc Scoti doctrinam alludunt verba illa Maioris. Et circa ipsam notabile valde est Scholium præfixum ab exercitissimis Scotistis in Lugdunensi editione anni 1639. [Hic tangitur punctum arduum de concordia liberi arbitrii cum determinatione æterna Dei de actu hominis futuro in tempore. Et puto, secundum Scotum, non determinasse Deum talem futuritatem absolute sine omni præuisione cooperationis liberæ nostræ. Nam 2. distinctione 37. questione secunda, §. Ad solutionem, ait, Deum decreuisse dare retitudinem actui, si homo dare vellet, vbi Lycheus. Et infra dist. 41. §. Sed hoc videtur, dicit, Deum non determinasse efficaciter Petrum amare, nisi præuiso, quod ipse Petrus vellet amare. Et similiter loquitur Ballolis 2. dist. 37. articulo 3. §. Sic

T r igitur

igitur dico. Item Scotus super dist. 17. quest. 2. & Ad solutionem, num. 39. & 40. ait, voluntatem esse equum liberum, & gratiam sessorum naturalem; & probat, illam esse principalem causam, non gratiam; quod non esset verum, si Deus absolute determinaret voluntatem suam gratiam. Philippus Faber hic dist. 54. cap. 5. fatetur, libertatem cum tali absolute decreto non consistere; & ideo Scotum intelligit de decreto conditionato. Hæc admittere videntur scientiam conditionatam, de qua Scotus sub his terminis (sicut nec alij antiqui) non fecit mentionem, quam iste recens Scotista expressè admittit: quod secundum Scotum, & pro libertate probabile mihi videtur. Ita Interpretes luculentissimi ad Scoti verba, que Maior fuit imitatus. Vnde & nos hunc possumus similiter intelligere.

5172 Ex eodem Maioris loco ostendit sextò Fasseau, fuisse prædeterminationem physicam, tum in his verbis, [causa secunda taliter causat, qualiter causa prima eam movet ad causandum:] tum etiam in his, [prima causa prius naturam concurrat ad productionem effectus ante causam secundam.] Verumtamen sensus posteriorum constat ex numero 5167. & priora non egent interpretatione; nam non negamus, causam secundam taliter causare, qualiter movetur à prima per prærequisita: sed que libera est, movetur per indifferentiam, & que necessaria per determinatam, seu præconnexa cum effectu.

SECTIO CCCLXXII.

De Ioanne Maiore plus. Vbi & de Adamo Godhamo.

5173 Germanus Philaletes in Autoritate contra prædeterminationem physicam pro Scientia Media, c. 1. §. 3. n. 31. refert ex Maiore in 2. dist. 25. quest. 1. ad 2. [Nego, quod Antecedens non sit in potestate Socratis: Deus est paratus coagere cum voluntate. Sed non sequitur, quod propterea à nostra voluntate pendeat. Sed quoad nostrum modum loquendi potest dici Dei concursus quodammodo dependere à nostra voluntate, cum est paratus coagere, vel non coagere ad nostrum nutum; omnibus causis secundis positis ad actionem, voluntas potest agere, & non agere.] Ibidem §. 3. prop. 5. item: [Voluntas vult hoc obiectum, quia & placet, & sua libertate ad hoc se determinat. Neque querendum est aliud ab ea, per quod se determinet; sed sicut calor naturaliter calefacit, ita voluntas liberè vult.] Et quest. illa 1. ad 10. dixerat: [Concedo quod requiritur concursus Dei, antequam voluntas concurrat. Sed Deus paratus est cum voluntate agere, & non agere ad nutum voluntatis.]

5174 Respondet Fasseau, non inveniri hæc in Maiore: quod si inveniantur, primo loco solum velle, quod voluntas nostra potest ponere, vel non ponere impedimentum motioni paratæ. Et secundo, solum excludere determinationem eiusdem ordinis. Incognitus verò in cap. 4. pag. 69. Maiorem in primo non aliud docere, quam Deum paratum esse præbere suum concursum, quoties voluntas agere voluerit, & quoad id consentire Tho-

mistas, insuperque addere, quod voluntatem sopitam, dormientem, & non volentem præcuiat sæpe, pulsando, & agendo, ut velit: in secundo dici vnum certum de fide Catholica, nempe voluntatem se suam determinare libertate; dicique aliud, quod excludat causas secundas determinantes, non autem primam.

Ingenue fateor, neque me legisse in Parisiensi Ascensiana editione anni 1510. superiora verba. Forſan alia fuit recentior, in qua Author addiderit ea, aut forſan alibi suorum Operum extant. Afferuntur à Didaco Ruyzio tom. de Scientia Dei, dist. 94. sect. 8. num. 15. & tribus seqq. dist. 50. sect. 1. num. 37. Qui Doctor fidelissimus, exactissimusque est in allegationibus. Et ubicumque reperiantur, aut cuiuscumque Theologi antiqui sunt, consonant cum pronuntiationis complurium aliorum Theologorum veterum transcriptorum in hoc Opere.

Vnde interpretatio Fasseau non quadrat primo loco, in quo agitur de concursu diuinæ omnipotentis præparato iam per decretum indifferens, aptumque, ut eo præexistente, agat, vel non agat voluntas creata. Id quod verificatur in Nostrorum sententia, & non in Thomistarum. Iuxta quos decretum præparans Omnipotentiam, ut voluntas creata agat cum ea amore liberum, non est compositibile cum carentia amoris. Illud de voluntate creata potente ponere, vel non ponere impedimentum motioni, quam Deus paratus esse effectum decernere, sed non decreverit, neutiquam indicatur in verbis primi loci; & aliunde, tantam continet difficultatem, ut nisi expressum, attribuendum non fuisset auctori verborum. Idem est iudicium de interpretatione Incogniti. Nec apparet quomodo iuxta ipsum paratus sit Deus præbere suum concursum ad odium in instanti A, in quo voluntas creata amet; siquidem debeat Incognitus consequenter dicere, decretum præparatum Omnipotentis ad concurrendum pro eo instanti esse determinatum ad amorem, & determinans Omnipotentiam ad concursum in solum amorem. Meliores non sunt interpretationes ad secundum locum. Nam eius verba excludunt à liberè operante voluntate creata omnem prorsus præuiam, causalemque determinationem, & à quacumque causa, comprehendendo incretam; cuius cum concursu requisito intendunt conciliare libertatem creatæ causæ. Hinc quando Incognitus circa verba secundi loci, [Voluntas suam libertate ad hoc se determinat, neque querendum est aliud ab ea, per quod se determinet,] notat non posse, saluâ Fide, negari, quod se determinet voluntas creata liberè agens, & ly aliud, si excludat causam primam, contradicere etiam Molinistis, & erroneè scribi; si excludat alias causas creatas, convenire omnes Thomistas. Quando, inquam, ita notat, applaudimus doctrinam de voluntate determinante sese, cum liberè agit. Sed non intelligimus, quomodo stet, determinare se, si prius naturam, & causalitatem fuit à Deo determinata. Nosque subnotamus, sensum Scholæ Societatis esse, actionem, quæ se formaliter determinat liberè voluntas creata, non ab hac sola esse immediatè, & proximè, sed etiam à Deo in genere causæ primæ efficientis, ut censemus contra Aureolum, Durandum, & Dolanum, à quibus de errore fugillandis abstinere, prudentia dicitur nunc temporis: sed simul inficiamur, eam actionem esse immediatè,

diatè, & proximè à Deo, & à quovis alio, quod à voluntate creata distinguatur in genere causæ determinantis electivè. Negavit hoc ipsum Author secundi loci, simulque approbavit subnotationem nostram.

5177 Qui siue fuerit Maior, siue non, ego in Doctore hoc super 2. dist. 37. quest. unica, lego sententiam obiectionem 2. contra conclusionem de Deo, causâ immediatâ, & proximâ cuiuscumque alterius rei: [Si Deus coageret voluntati ad productionem actus eius, voluntas non erit libera respectu sui actus, nec regina in regno animæ; cuius oppositum dicit Anselmus. Consequentia patet, quia non habet perfectè effectum in sua potestate; imò requiritur causa coagens ad productionem illius actus, quæ non est in potestate voluntatis creatæ. Et confirmatur hæc ratio, quia Deus est determinatus ad alterum contradictorium ab æterno per voluntatem diuinam; nec ideo sequitur determinatio voluntatis creatæ respectu eiusdem. Alioquin simul staret, Deum velle hoc & hoc non fore; cuius oppositum dicit Psalmista, Omnia quæcumque voluit, fecit.]

5178 Ad quod argumentum reperio subiectam hanc responsionem conformem doctrinæ contentæ in primo, & secundo loco expensis: [Respondetur negando sequelam. Et causa est, quia voluntas non est sic libera, quod suum actum habeat in sua voluntate, omnibus aliis circumscriptis; quia requiritur cognitio ad hoc, quod producat suum actum, quem secum coagit. Sufficit ad libertatem voluntatis creatæ, quod omnibus ad productionem effectus requisitis eodem modo se habentibus, habet in potestate sua non producere, sicut producere; & Deus est in potestate voluntatis creatæ hoc modo, & cum eo est paratus coagere sic, quod voluntas diuina, & creata liberè determinant seipsas; & voluntas increata non necessitat voluntatem creatam ad agendum. Nec in hoc dependet ordo essentialis inter causam primam, & causam secundam: sed in isto, quod causa secunda non potest suum effectum producere sine causa prima; bene autem e contrario. Ad aliud dicitur, Consequentia est nulla. Licet ab æterno voluntas diuina sit determinata ad alterum contradictorium, non necessariò, sed contingenter est determinata; & hoc in contingentibus: & potest non determinari. Sicut patet in simili de prædeterminatione. Licet Sortes prædestinatus sit ab æterno, quia tamen contingenter prædestinatus, potuit nunquam fuisse prædestinatus. Et tenendo, quod voluntas in instanti, quo causat, potest non causare (quod est rationabilius) adhuc non provenit impedimentum a Deo coagente, quia in illo instanti Deus contingenter causat, paratus coagere, & non coagere ad nutum voluntatis creatæ; nec in aliquo instanti priori agit, quam creatura coagat.] Sic Maior.

5179 Ex quo in eadem dist. adducit multa valde similia Ruyzius tom. de Voluntate Dei, dist. 39. sect. 5. à n. 11. usque ad 15. non à me inuenta in Ascensiana editione Parisiensi anni 1510. Videantur in ipso, & plura alia concernentia Scholæ nostræ principia in eiusdem tomo de Scientia Dei, dist. 33. sect. 8. n. 17. dist. 49. sect. 8. n. 15. & tribus seqq. dist. 50. sect. 1. n. 37. sect. 4. n. 19. dist. 67. sect. 6. n. 12. & tribus seqq.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

Ego ex Distinctionibus solum 38. & 39. questionibusque earum vniciis, in 1. animaduerti velle illa verba: [Aliqua propositio ab æterno fuit vera, & tamen in potestate mea est, quod nunquam fuerit vera. Patet de hac, Ioannes tanget pilare in hoc instanti. Si illud tangam, ab æterno fuit vera, hoc est semper ita erat, sicut per eam significatur. Et supponimus constantiam propositionum; & palam est, quod est situm in mea potestate non tangere pilare, & per consequens facere, quod hæc nunquam fuerit vera.] Item: [Est situm in facultate mea, quod Deus ab æterno huic parti, vel illi assensisset. Semper est iudicium illius partis, quæ est vera, & taliter qualiter est vera.] Hoc utroque in loco tradit Maior doctrinam, quæ est fundamentum & basis omnium nostrorum discursuum circa scientiam diuinam conditionatam, & absolutam futurorum contingentium, & liberorum voluntatis creatæ, non requirentem decreta incretæ, ut habeatur à diuino intellectu.

Crediderimque, Maiorem hausisse eam doctrinam præcipuè ex Adamo Godhamo, cuius librum in Sent. committi typis curauit. Inter antiquiores enim nullus alius tam dilucidè, quam Adamus, eam expresserat in 3. distinctione 14. quest. artic. & dub. 1. digerens conclusiones 9. quarum 1. est: [Dei scientia est immensa, & immensum iudicium, &c. 2. Bene stant simul, quod A fore dependeat ex contingenti libertate voluntatis, siue creatæ, siue incretæ; & tamen quod à Deo euidenter sciatur, A fore. Sicut enim immensitas secundum essentialem presentiam non determinat sibi ex natura sui, ut sit in hoc spatio cum isto corpore, vel cum illo, quorum quodlibet sine reliquo potest occupare; hoc tamen sibi determinat sua immensitas, ut si aliquis sit ibi, vel alicubi, Deus intus illi sit præiens per essentialiam: ita non est de natura sui determinata eius scientia, ut sit scientia, quod A erit, nec ut sit scientia, quod A non erit; sed ad hoc determinatur ex natura sui, quod si A erit, ipsa sit cognitio scientialis, quod A erit; & quod si A non erit, ipsa sit scientia euidenter, quod A non erit. Et ideo sicut impossibile est, quin vel A erit, vel A non erit; ita impossibile est, quin Deus vel euidenter sciat, A fore, vel euidenter sciat, A non fore. Et ideo etiam vterius sicut cum contingente libertate voluntatis, cum creatæ, quam incretæ, ita quod determinatè A erit, ita cum eadem libertate stat, quod Deus euidenter sciat, A fore. Vnde breuiter, ex natura diuina non est, quod ipsa sit scientia, quod aliquid præter Deum sit, vel fuerit, vel erit; quia ipse posuisset in æternum nunquam sciuisse, aliquid præter se fuisse, vel fore; ex natura tamen sui est, quod si aliquid fuerit, sit, vel erit, vnde cumque contingit, vel necessariò, eo ipso hoc sibi per semetipsum substantialiter innotescit, etiam si ipsa nihil penitus faceret ad hoc ipsum, sed solum attenderet, vel aduerteret, quod ab alijs ageretur. 3. Cum hoc, quod A fore pendeat ex contingenti libertate voluntatis creatæ, vel incretæ, non stat, quod Deus necessariò sciat, ipsum fore, &c. 4. Deus solum contingenter scit futura contingentia ad verumlibet, &c. 5. Nihil necessariò scitur à Deo esse futurum, &c. 6. Omne illud,

illud, quod Deus scit esse futurum, potest nunquam sciuisse esse futurum, distinguendo semper futurum contra præsens, & sumpta ipsa in sensu diuiso. 7. De contingenti ad vtrumlibet, cuius futurum dependet à libertate voluntatis creatæ, vt de A, quod voluntas creatæ potest facere, quod Deus ab aeterno sciuerit, A esse sic futurum; & etiam in libera potestate voluntatis creatæ est, quod Deus nunquam sciuerit, A contra. ¶ Quia in potestate voluntatis creatæ est facere, quod A erit; & etiam facere, quod A nunquam erit. Igitur. 8. Illud, quod nunquam præsciuit Deus fore, possum facere eum semper præsciuisse; & illud, quod semper præsciuit, possum facere, cum nunquam præsciuisse. 9. Multa quæ semper fuerunt vera, possum facere, quod nunquam fuerint vera, possum facere, quod semper fuerint vera, possum facere, quod semper fuerint vera.] Hæc omnes conclusiones procedunt conuenienter ad nostra placita. Et in 5. subiungit, à causæ primæ determinationem, prout eam docuerunt etiam Marcellus, & Alliacensis allegati in num. 5082. & 5111. Maior, & Avimianensis apud Ruyzium tom. de Voluntate Dei, disp. 39. sect. 3. n. 1. disp. 49. sect. 4. n. 7.

5182 Consequenter ad superiores conclusiones Adamus ait quæst. 3. in cons. 1. [Ad istam questionem patet resp. primo ex solutione 2. dubij questionis præcedentis; Quod sic, quia eo ipso, quod sunt contingenter futura, scientiā immensā sciuntur, aliter esse futura. Igitur Dei præscientia non obstat contingentia futurorum. Et isto modo soluit Augustinus istam difficultatem 3. de lib. arb. quia Deus nouit, futura eo modo debere euenire, quo euenient, & non aliter. Alioquin decipi posset; quod non est verum. Et ideo sicut quædam euenient contingenter, ita præscit, quod contingenter euenient. Et causa est, quia non ideo, quia præsciuntur fore, erunt; sed quia erunt, Dei scientia est immensa, quam nullum verum latere potest, ideo præsciuntur fore. Et istam causam satis planè ponit Boëtius 5. de Consolat. vbi istam materiam tractat profa 3. & deinceps vsque ad finem libri. Vbi in dicta profa dicit, Necessè est, vt si quis sedeat, quod vera sit opinio opinantis, cum sedere. Supple, si quis hoc opinetur. Et è conuerso, necessè est, si opinio sit vera, quā indicatur quis sedere, quod ipse sedeat. Sed non idcirco quis sedet, quoniam vera est opinio, quoniam quempiam sedere præcessit. Similiter de prouidentia, futurisque rebus ratiocinari oportet. Hac ille. Eandem etiam pertractat materiam, quomodo liberè peccat voluntas; & tamen determinatè præscit Deus eam peccaturam, B. Augustinus multum diffusè 3. de lib. arb. cap. 5. 6. 7. 9. 10. 11. 12. vbi declarat, & tenet, quod nihil tale contingenter futurum per Dei præscientiam cogitur fieri; & quasi totum stat in hoc, quod eo modo præsciuntur ab eo fore, quo modo euenient; & ideo si contingenter euenient, illi contingentia non obstat præscientia.] Hucusque Adamus cum Boëtio, & cum S. Augustino.

5183 Quorum alia verba, & Magistrum Sent. ita explicat statim in dub. 1. [vt planè pateat, quod rem esse, est aliquo modo prius, quàm cognoscere illam; dicendumque esse, sicut in præced. quæst. quod Deus non præscit ex natura sui determinatur, vt sit scientia, quod aliquid aliud

ab eo sit, fuerit, vel futurum sit; sed oportet, istud scitum esse, secundum veritatem esse, fuisse, vel fore. Est igitur hoc ipsum, quod aliqua res erit, non causa diuinæ scientiæ, vel præscientiæ, sicut nec Deitatis; sed causa necessaria requisita, vt ita loquar, cum immensitate illius scientiæ ad hoc, vt ipsa sit præscientia, quod res futura contingenter erit. Et sic intelligendæ sunt auctoritates pro, & contra. ¶ Concluditurque dubium asserendo, scientiam simplicis intelligentiæ, vnâ cum beneplacito, & dispositione, esse causam rerum productarum propriè, & per se à Deo. In dub. etiam 2. inquit: [Bene requiritur, quod res erunt, ad hoc quod præsciat Deus fore, & quod futurus sit in casu aliquis certus ordo causarum, vt quædam futura taliter euenient, sicut fore præsciuntur: ita quod hæc propositio, Res erunt, est propositio causalis; respectu huius Deus præscit, res fore, adiuncto tamen hoc, quod Dei scientia est immensa.] Hæc Adamus (vnus ex acutioribus Theologis Sacri Ordinis Minorum) scribebat paulò post annum 1371. vt constat ex dubio 5. Quæ, & alia quæst. 3. necnon in 1. Sent. quæst. 6. quatuorque seqq. fuerunt accuratè lectitatis à multis posterioribus Theologis, & ad suum usum deducta, nostræque sententiæ strauerunt viam.

SECTIO CCCLXXIII.

An Thomas Vvaldensis?

5184 FAlseau cap. 4. parte 2. sect. 12. ex num. 264. vsque ad 268. ponit aduersus nos Thomam Vvaldensem, clarissimum Carmelitanum. Nam hic primò in Doctrinali Fidei Ecclesiæ Catholice, tom. lib. & art. 7. cap. 22. inquit: [Docuit semper Ecclesia, quod quanvis præscientia Dei est necessaria, & infallibilis, non tamen sunt euentus futuri absolutè necessarii futuri, sed contingentes. Ita docuit ex alia parte, quod quanvis effectus sunt contingentes, & varij; præscientia tamen Dei propterea nullatenus potest falli. Ideo sicut est abolenda necessitas absoluta effectuum præscitorum propter necessitatem præscientiæ, quam tenet Vvicleff; ita est abolenda contingens fallacia diuinæ præscientiæ, siue prophetiæ, propter contingentiam futurorum, quam Vvicleff imputat Armacano.] Ne autem per præscientiam putetur primò, significare dumtaxat notitiam, & non decretum, notat in cap. 26. [Præscientia aliquid plus dicit in Scripturis, quàm vulgò concipitur. Non enim est præcognitio tantam rei futuræ, quia sic parum distaret à notitia idealis; sed est præcognitio rei cum applicatione odij, vel amoris: odij scilicet, quando præscientia cum reprobatione conuertitur; amoris, quando cum prædestinatione confertur.] Et ne secundò putetur per decretum significare illud, quod sit indifferens, notat in cap. 23. [Est Deus causa determinata rerum factibilium, sed non immediata, & præcisa; alioqui si non reseruetur causæ secundæ aliqua operatio propria, non esset opus eius aliquid, sed nec illi posset quidquam imputari,

imputari, sed omnia primæ causæ. :: Liberum arbitrium est causa immediata actuum humanorum, ita vt vertibilitati electionis suæ firmiter Dei verbum, siue decretum derogare non possit. Absit, vt fallacem dicamus esse Dei determinationem, sicut nec fallibilem prophetiam. Sed hoc solum sequitur ex præmissis, quod diuina præscientia nullum arctat, nec eius prouidentia quemquam obligat ad sequelam. Præscit enim Deus penam, si cadant, & prouidet: præscit etiam præmium, si laborent, & prouidet. Certe culpam non prouidet ad ruinam; sed gratiam præordinat ad coronam. Nec hic tamen necessitat, nec ibi impellit.] Tertio per decretum putetur significare illud, cuius infallibilitas oritur ex futuro euentu, notat in cap. 27. [Infallibilitas, & necessitas est ex parte præscientiæ, cum sit actus primus, & quasi immanens Deitati. Contingentia verò est actus libertatis nostræ, & consequenter penæ, vel præmij, secundum quod est terminus intrinsecus diuinæ prouidentie. Isto & pro priori sequela, quia concludit, Petrum posse facere Deum præscire eam ad gloriam; quod ego non video, quia sic diuina operatio immanens dependenter ex futuro opere creaturæ, quod non admitto.]

5185 Non exarauit Fasseau tam integrè verba Thomæ Vvaldensis, quàm ego; sic enim sensus Auctoris magis elaretur, vt ex collatione doctrinæ, quam tradit à cap. 21. vsque ad 30. Hinc ex cap. 26. constat, Vvaldentem catenus dicere, præscientiam Dei esse necessariam, & infallibilem, quatenus (quod & nos dicimus) supposita rei creatæ futuritione de certo, vt ipse vocat, necessè est, à Deo præsciri, & infallibiliter. Scribit enim ibi: [Prouisionis, vel præscientiæ tota ratio infallibilitatis est certa futuritio contingentis, non quidem causaliter, sed obiectiue. Quod si esset de aliqua re, non de certo futura, tunc esset præscientia fallax, vel nulla. Sicut si dicerem, me scire rem fore, falsè dicerem, si res non foret; vel fuisse, si non fuerit; vel esse, si non sit. Et hoc est præscire, qualiter res erit, scire; qualiter autem res esse poterit, præintelligere. Si dicis, Scientia humana est circa ea, quæ non possunt aliter euenire; quantum magis diuina. Non ita, quia scientia humana causalatur à rebus, quæ casu naturæ fallere non possunt. Scientia autem diuina intus est, & non à rebus, sed de rebus etiam contingentibus. Et hoc est magni præconij in diuina scientia, quod tam certa est, & tam necessaria de rebus contingentibus, sicut de summè necessariis. Non sic in humana scientia, quæ causis imprimentibus certior esse non potest. Et inde est, quod sit tanta necessitas præscientiæ diuinæ cum omnimoda contingentia rei præscitæ. Præscit enim Deus infallibiliter qualitercumque res est futura contingenter; & qualitercumque sit res contingens, non est magis necessaria in se, nec minus necessaria in Deo sciende, quia non aliā præscientiā, quàm necessariā speculatur; nec aliud, quàm quomodo contingenter res contingens ad vnā partem determinatè perueniet, intuetur. Ipse enim præscientiā suā videt ex qua parte pondus in libra descendet; nec tamen, vt necessitatem inducat, alterutri lancis brachio manum premit; imò, sicut pondus in libra sine omni adspiciente descenderet, ita per impossibilitatem. R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I I.

bile, si Deus rem non præsciret, sic tamen, sicut iam futura est, foret. Ideo dixit Augustinus de lib. arb. sicut supra habetur, quod non plus præscientia diuina, quàm mea, infert necessitatem rei futuræ. Et dicit hoc forsitan ab Origene dicente lib. 7. in Epist. ad Rom. ad cap. 8. vers. 29. *Esti communi intellectu de præscientia sentiamus, non propterea erit aliquid, quia id scit Deus futurum; sed quia quod futurum est, scitur à Deo antequam fiat. Nam est v. g. fingeremus, Deum non præcognoscere aliquid futurum, sine dubio erat, quod est ita, vt est; vtpote Indus traditor factus est, & hoc ita futurum Propheta prædixerunt.* Hæc ille. Futurum ergo rei est verum obiectum præscientiæ, vt præscientia est.] Quam sunt hæc omnia Thomæ Vvaldensis concordia nostris placitis, deprehendet qui relegerit Sectionem 327. & sequentem.

Præscientiam rei futuræ contingenter, & liberè à voluntate creatæ esse præcognitionem cum applicatione amoris, vel odij, quis Nostrum negare Deo quai qualitate amoris, vel odij est controuersia. Quis etiam Nostrum inficiatur, Deum esse causam determinatam rerum factibilium à se vere, & propriè, simulque à libero arbitrio creato? Quæritio veritatur circa modum, quo est causa determinata; denotatque Vvaldensis à Nostris intentum, cum inquit: [Liberum arbitrium, &c.]

5187 Verba illa, [Vertibilitati electionis suæ, &c.] habent sensum satis diuersum ab eo, quem prætulit Fasseau. Attulerat Vvaldensis S. Hieronymum dicentem lib. 4. in Hieremiam, cap. 18. *Si figulus hanc habet potestatem, vt ex eodem luto rursum faciat quod fuerat dissipatum; ego in vobis, qui quantiam in vobis est, perisse videmini, hoc facere non potero? Et vt liberum significaret arbitrium, dicit se & mala annuntiare genti, & regno illi, vel illi, & rursum bona, nec tamen hoc euenire quod ipse prædixerit, sed è contrario fieri, vt & bona malis eueniant, si egerint penitentiam; & bonis mala, si post repromissiones fuerint ad peccata conuersi. Et hoc dicimus, non quod ignoret Deus hoc, vel illud gentem, aut regnum esse facturum, sed quod dimittat hominem voluntati suæ, vt vel praua, vel piana sua voluntate, & suo merito recipiat. Nec statim totum erit hominis, quod eueniet, sed eius gratia, qui cuncta largitus est. Ita enim libertas arbitrij reseruanda est, vt in omnibus excellat gratia largitoris.* Super quæ S. Hieronymi verba adstruit illa sua Vvaldensis, & ponderat, quod dixerit, [non euenient sicut ipse prædixit. Et tunc posset argumentum Catholicum sic fundari: Non est aliqua Dei prouidentia determinatio, sine præscientia finior, vel necessitator verbo diuino. Sed etiam Dominus aliquid prædixerit, oppositum potest succedere in effectu. Ergo & diuinæ determinationis potest oppositum euenire.] Ita Vvaldensis. Ergo euidens est, cum non loqui de firmo diuino decreto, quod sit absolutè prædeterminatum; non enim cum eo consociari potest carentia rei prædeterminatæ à Deo. Subiungit postea Vvaldensis verba illa: [Absit tamen, vt fallacem dicamus, &c.] Quibus declarat, quod etiam reipsa fiant, quæ siue promissorie, siue comminatorie sunt à Deo decreta, & prænuntiata; tam eam, quæ Deus habet suæ voluntatis determinationem, neque esse fallacem, neque prænuntiationem fallibilem. De quo iam statim nos in sect. 318. & tribus seqq.

5188 Ea alia verba, [Infallibilitas, & necessitas est ex parte præscientiæ,] procedunt de hac secundū suā essentiam,

effentiam, & entitatem, quæ proſus determinata eſt ex ſe, vt infallibiliter præſciat conuerſionem Magdalene v. g. ſi futura ſit; & non conuerſionem, ſi non ſit futura, cognoscendo ſimul poſſibilitatem non conuerſionis, aut poſſibilitatem conuerſionis. Atque hic eſt Thomæ Vvaldenſis ſenſus. Sic namque fatetur: [Igitur ſecundum hoc (ex S. Anſelmo cap. 10. de Concordia præſcientiæ, & prædeſt.) præſcientia Petri obiectiua poteſt mutari in tempore, quanvis ſit certa in æternitate. Non forſan fatiantur quidam his ſolidis, ſed ad Logicas inuectiones aures erigunt ſtibundas. Si, inquit, Petrus præſcitus ad pœnam ſuo merito contingenti poteſt prædeſtinari ad præmium; poteſt ergo Petrus facere, vt Deus nunquam præſciuerit eum ad pœnam, cum tamen de certo Deus ab æterno præſciuerit eum ad pœnam. Quanvis multi Moderni affirmant Conſequentiam, & Conſequens iuxta iam dictum Anſelmi, quod eſt immutabile in æternitate, eſt mutabile in tempore. Mihi tamen, ſaluâ fide Maiorum, videtur inſtandum in multis. Primò, quia eſt fatis importuna deductio. Sic igitur arguatur paulatim: Petrus præſcitus poteſt vitare peccatum ſuum finale. Ergo poteſt facere, vnde decedat cum venia. Et placet quod inferitur. Et tandem vltra, ſed non poteſt ſine præſcientia Dei. Deus ergo præſciat, eum vitaturum peccatum, & veniam habiturum. Sed ibi nego ſequelam, quia infert futurum de certo, loco vnus futuri de poſſibili. Concludat ergo cum modo, Deus qui præſcit, eum poſſe vitare peccatum finale, & verum eſt. Et tunc vltra, Poteſt eſſe ex parte Dei, quod Deus nunquam præſciuit eum ad pœnam, quem tamen præſciuit de facto. Non ſic, ſed hoc debet concludi cum modo: Ergo præſciuit Deus, iſtum poſſe non ſubire vitam æternam; quem tamen præſciuit de facto ſubiturum eam pro merito. Et ſic conceditur. Cadat ergo modus poſſibilis, vel contingens ſuper rem contingentem, ſecundum quam eſt tota variatio. Infallibilitas enim, &c. Vnde Hugo, ſic concipiens Auguſtinum, dixit lib. 1. de Sacramentis, p. 2. cap. ult. Dicunt quidam, ſi prouidentia mutari non poteſt, nec caſari; euentus autem impediri poteſt, vt non fiat quod futurum eſt: ſi autem impediretur euentus rei (quod fieri poteſt) mutaretur, vel caſaretur prouidentia (quod fieri omninò non poteſt.) Sed nos reſpondemus, quod ſi mutaretur euentus (quod fieri poteſt) non mutaretur, nec caſaretur prouidentia, quia hoc fieri omnino non poteſt; ſed potiùs nunquam fuiſſet præuiſum, quod nunquam fuerat futurum; & conſtaret prouidentia in eo, vt non fieret, ſicut modò conſtituit in eo, vt fieret. Hæc ille. Et concedatur ergo, quod iſte præſcius poteſt mereri beatitudinem, & Deus præſcit, eum ſic poſſe mereri; & nunquam ſequitur, quod Deus præſciat aliquid, cuius oppoſitum ab æterno præſciuit, ſed quod ab æterno eum præſciuit ſic poſſe, & non ſic futurum. Et ſic bene conueniunt, ſi bene ſibi aptentur propoſitiones, modus cum modo, & determinatum cum certo. Præſcitus iſte poteſt vitare peccatum, & Deus præſciuit, eum ab æterno poſſe vitare peccatum. Sed iſte non vitabit peccatum, quod poteſt vitare; & Deus præſciuit, eum ab æterno non vitaturum peccatum, quod potuit vitare.]

§ 189 His in verbis elucidat Vvaldenſis ſenſum, quem dixi, & quem non pauci è Noſtris ſequuntur;

tur; ſed ſimul fatetur, multos ſui temporis Modernos non recuſaſſe concedere quaſi poteſtatem in libero arbitrio Magdalene, v. g. ad faciendum, vt Deus præſciat ſuam conuerſionem, vt & ad impediendum, ne eam præſciat. Loquebantur nimirum de præſcientia, non ſecundum ſuam eſſentiam & entitatem, ſed ſecundum contingentem, & deſectibilem terminationem intrinſecam, aut denominationem, aut connotationem non omninò intrinſecam, aut reſpectum rationis; provt & nunc complures è Noſtris profantur.

Conformiter ad viam, quam prælegit Vvaldenſis, capienda ſunt verba illa poſtremo obiecta, [Inſto, & pro priori ſequela, &c.] quæ immediatè ſequuntur poſt nuper tranſcripta. Quare diuinam operationem immanentem non dependere ex futuro opere creaturæ, perinde eſt, ac præſcientiam diuinam, ſecundum ſuam eſſentiam & entitatem, non dependere. Atque id & Noſtri dicunt. Cum quo tamen ſtat (quod & Noſtris ſufficit) vt creati arbitrij ſit, proponere materiam, quam Deus præſciat. Vnde & ipſe Vvaldenſis inferiùs inquit: [Nullus homo poteſt facere, ne Deus præſciat; poteſt tamen facere, vnde ſic præſciatur. Nec tamen mutatur præſcientia Dei, quia vt ſic poſſet ipſe, præſciuit; & ſic fixa iudicia non poſſunt mutari. Sic ergo corrigatur propoſitio illa magiſtralis: Præſcitus poteſt facere, quod Deus nunquam præſciuit eum ad pœnam. Et dicat: Petrus poteſt facere ſe dignum veniâ, & Deus præſcit eum poſſe coronari; vel ſic propinquius: Deus præſcit, eum poſſe nunquam ſubire pœnam, ad quam præſciuit eum ab æterno; & hoc eſt, quia non vitabit de facto, & hoc Deus præſcit.] Ita in c. 27. Vvaldenſis.

Sed & in cap. 29. approbat tacitè Modernorum illorum viam, exceptâ loquutione de præſcientiæ dependentia. Cum enim renuſiſſet hoc argumentum obiectum à nonnullis: [Deus præſciuit, prophetauit, vel aſſeruit, hoc eſſe futurum. Ergo hoc eſt, fuit, vel erit. Iſta Conſequentia eſt bona. Antecedens eſt neceſſarium abſolutè. Ergo & Conſequens.] Reſpondet: [Prior Conſequentia offenditur ex ſecunda dicente, illam eſſe abſolutè neceſſariam in Antecedente. Primò, quod non ſit Antecedens neceſſarium abſolutè; quia quanvis diuina præſcientia non dependeat à futuro, dicit tamen ad futurum reſpectum neceſſarium, ſicut omnes relationes tertij modi ad meſurabile ſuum, ex 5. Metaphyſ. Et ita iam ſuprà dixerunt concorditer SS. PP. præſcientiam Dei reſpicere futurum pro obiecto. Ideo, inquit, hoc præſcit Deus, quia futurum eſt. Ideo etſi Antecedens foret neceſſarium, non tamen abſolutè neceſſarium, ſed reſpectiuè, independenter tamen omninò. Veluti ſi ſic arguatur: Iſte eſt pater. Ergo habet filium. Conſequentia eſt bona, & Antecedens eſt neceſſarium reſpectiuè, independenter tamen, quia pater non dependet à filio. Iterum & Logicus calumniaretur ſecundam Conſequentiam, niſi addat, quod totum Antecedens eſt neceſſarium, quia tunc non niſi neceſſarium ſequi poſſet. Alioquin ſi Antecedens eſſet partim neceſſarium, & partim contingens, bene poſſet ſequi non neceſſarium, ſed contingens, &c.] Sic ille. Cuius ſenſus, ſeu loquutio in cap. 27. penetrabitur magis, ſi conſultetur Ruyzius diſp. 31. de Scientia Dei,

Dei, circa eam quæſtionem, an ſit iam abſolutè neceſſarium, quod Deus præſciuerit talem actum contingentem, atque liberum eſſe futurum? Et in Sect. 2. ac 3. notet Theologos veteres, quorum alij reſpondebant negatiuè, alij affirmatiuè. De qua quæſtione attingi nonnulli in 1. parte, & Ad dam aliquid in Sect. 388. & duobus ſeqq.

§ 192 Secundo, quia Vvaldenſis cap. 24. teſtatur, [tradere antiquitatem Eccleſiæ Ieſu Chriſti, tum originem actus humani mali, & deformis, eſſe voluntatem humanam, in ſua radice liberriſſimam, & ſine freno alienius neceſſitatis diſtinctam: tum eandem voluntatem eſſe principium originale, & iurigenam actus boni, præueniente eum gratiâ Dei in ratione motiui. Nullibi tamen inſertur neceſſitas actui abſolutè dicta; ſed neceſſitas tractionis, vel inclinationis operantem perſicit, vel promouet aliquid.] Quæ verba clara ſunt pro prædeterminatione phyſica ad actum ſalutarem.

§ 193 Cæcutio ego in tanta luce. Et primò, ſi liberum arbitrium creatum prædeterminaretur ad actum ſalutarem, quomodò diceretur eius principium iurigenum? Annon ſubiectum eſſet iuri qualitatis antecedenter determinantis? Secundò, quod gratia Dei, ex parte principij mouens, præueniat arbitrium creatum ad actum ſalutarem, ſicut in conſeſſo eſt apud omnes Catholicos, vndenam ſit præuenire, mouereque prædeterminando phyſicè? Tertio, ſi non inferitur neceſſitas abſolutè dicta ex gratia præueniente in ratione motiui; quomodò ego non inferam, gratiam præuenientem, & mouentem ex parte principij eſſe ſuapte naturâ inconnexam cum actu ſalutari? Quarto, ſi neceſſitas, quæ ab Authore admittitur, non eſt, vt exiſtat actus ſalutaris, ſed vt adhuc exiſtat gratia; quam ratione conceſſit gratiam, cum cuius ſecundum ſe exiſtentia repugnet non exiſtentia actus ſalutaris? Quintò, ſi neceſſitas exiſtentia gratiæ eſt entitatis habentis ſe per modum tractionis, vel inclinationis; non apparet cur entitas ſic ſe habens tranſeat ad determinandum, & non ſiſtat in inclinando tantum.

§ 194 Non magis fauent prædeterminationi ad actus ſalutares hæc verba eiſdem Doctoreſ circa finem cap. 28. [Planè ergo patet, peccatum hominis non habere cauſas ſuperiores, præſcientiam ſcilicet, & voluntatem diuinam, ſed committentis ſolum arbitrium: nec factum bonum habere aliquam neceſſitatem, ſed trahentem gratiam, & præuenientem: omneſque actus libertati noſtræ ſubſtratos, liberriſſimæ poteſtati ſubiectos, tam in operatione cauſarum primarum, quam & ſecundarum cauſarum, magis neceſſitati ad peccatum per cauſas medias.] Neque item hæc in cap. 25. [Illud quod adducitur, Cor Regis in manu Domini; & quocumque voluerit, inclinât illud, ipſe textus exponit, ſe intelligi de neceſſitate tractionis, vel inclinationis; non autem de neceſſitate illa, quæ præcedit ſecundum Anſelmuſ, & ſecundum quam voluntas neceſſariò agit, nec poteſt aliter agere, etiam ſi vellet, ſecundum Auguſtinum.] Vocare gratiam præuenientem, & inclinantem, non eſt vocare prædeterminantem phyſicè, vt certum proſus eſt. Vocare trahentem, non eſt vocare prædeterminantem phyſicè, colligitur ex Sectione 182. & ex conatu Vvaldenſis à cap. 21. uſque ad 30. vt excludat quidquid ex parte ſiue cauſæ primæ, ſiue

cauſarum aliarum ſecundarum præcat cum inſuſtrabili exigentia exiſtentia operationis liberæ arbitrio creato.

Et quidem verba illa circa finem capitis 28. § 195 dirigitur contra innominatum quendam, non indoctum in Scripturis ſacris, qui ſupponebat, vt & Vvaldenſis, nihil creatum præire ita, ſed ſolam præſcientiam & voluntatem diuinam. Aiebat enim: [Iſta neceſſitas futuri euentus libertati non repugnat arbitrij, eo quod duplicem cauſam reſpiciat; cauſam ſuperiorem, penes quam neceſſitatem ſuam habet, ſcilicet ſcientiam, & voluntatem diuinam; & aliquam cauſam mediam reſpiciat pro cauſa ſecunda, per quam prouidit Deus, rem talem eſſe futuram, ſicut talem vitum dantem elemoſynam prouidit Deus ad releuandam talis inopiam. Et ſic in ſecundis cauſis eſt libertas, & poſſibilitas aliter eueniendi, non autem in primis. Sed quando arguitur contra eum (ſubdit Vvaldenſis) quod efficiencia talis cauſæ ſecundæ eſt aliquis futurus euentus, & à cauſis ſuperioribus proniſus, ſcilicet ſcientiâ, & voluntate diuinâ. Quomodò ergo non effectus reſpiciat cum ordine neceſſario, & per hoc libero? Ibi luſtratur cum argumento, ſicut Iacob cum Angelo, quouſque emarcuerit nervus in femore, & ſua ipſius reſponſione ſuccumbat. Ibi autem V. Anſelmus, & Sanctus Thomas (forte Sanctus Auguſtinus, nam de Sancto Thoma nullam mentionem fecerat) clariffimo ore dicunt, non eſſe ibi neceſſitatem aliquam præcedentem, ſed conſequentem, quæ nihil efficit. Ipſe omnino imponit eis, neceſſitatem ponere præcedentem, quæ rem obliget ad euentum. Voluntas, inquit, diuina, ſecundum Auguſtinum, eſt neceſſitas in rebus, vt ſint.] Sic innominatus ille, & ſic contra illum Vvaldenſis. Priori in mentem non venerat creatum quid operationem noſtram liberam præcedens cum inſuſtrabili exigentia de eius exiſtentia: & poſterior ſupponens non dari quid creatum talis conditionis, impugnat eiſmodi præcedentiam in præſcientia, & voluntate diuina, meminitque gratiæ præuentis quidam ſalutares actus, ſed cum inclinatione tantum, & alligentia ad eos.

Quos proinde voluntas etiam diuina præuenit, § 196 & anteuertit, ſed etiam ſine præſata exigentia. Vnde in eodem cap. 28. ait Vvaldenſis: [Fides clara eſt, & lata, quod ſicut in actum bonum voluntas humana non tendit, niſi voluntate præuenta diuinâ; ita voluntas diuina conſenſum actus mali, vel humani delicti non præuenit, ſed ſola peruerſa voluntas eſt author culpæ. Vtrobique tamen voluntas eſt libera, nec ad vitam, nec ad mortem ſpecie neceſſitatis obducta.] Itaque iuxta Vvaldenſem noſtra voluntas ad actum bonum præuenitur à diuina, modo declarato; ſed non ad malum, quia, vt inferiùs obſeruat ex S. Auguſtino cap. 69. Enchiridij: [Contra uolitionem Dei crimina perpetrantur, & non ex Dei voluntate, niſi ſinente.]

SECTIO CCCLXXIV.

Adhuc de Thoma Vvaldensi.

- 5197 **T**ertid; nam Vvaldensis docet, motionem, & decretum Dei non esse necessitatem antecedentem, quia non habent necessitatem in se, cum sint actiones voluntatis diuinæ liberæ; neque item habent ex parte siue principij, nempe Dei; siue termini, scilicet voluntatis creatæ, quia vtrinque est potentia ad oppositum, quod nunquam eueniet, neque erit de certo futurum. Hæc autem planè tollunt Scientiam Mediam nascentem iuxta Molinistas, quæ non sunt futura de certo, & quæ sunt futura ante decretum, præloquutionemque Dei, & à quibus præscientia pendet. Cum tamen dicat Vvaldensis cap. 29. præscientiam Dei non pendere à futuro: Et tom. 2. de Sacramentis, cap. 125. ex Augustino: *Prædestinatione quippe Deus ea præscit, quæ fuerat ipse facturum. Vnde dictum est, Fecit quæ futura sunt.*
- 5198 Admiranda copulat Fasseau. Etenim primò Vvaldensis in verbis cap. 26. 27. 29. 30. transcriptis à Fasseau, non fatur de motione impressa arbitrio creato, neque de Dei decreto, sed de præscientia. Vnde secundò ratio, ne vel motio, vel decretum habeat necessitatem in se, non legitur in Vvaldensi; neque is diceret, impressam motionem esse formaliter actionem, aut actum liberum voluntatis diuinæ. Tertid, Vvaldensis haudquaquam reddit rationem de non necessitate diuinæ voluntatis ad decretum, sed de non necessitate diuini intellectus secundum se ad præsciendum potius futuritionem, quam non futuritionem conuersionis Magdalene verbi gratiâ, & de non variatione diuini intellectus, si vt nouit futuritionem, nosceret non futuritionem, casu quo Magdalene conuersio non esset absolutè futura. Quartò, fateor Vvaldensem eatenus conciliasse præscientiam de Magdalene consensu salutari cum eius contingentia, & libertate, quatenus præscientia non abstulit à voluntate Magdalene potentiam proximam, & expeditam ad dissentium; qui tamen non eueniret, neque esset de certo futurum. Sed superest, vt Fasseau probet, Vvaldensem dixisse, remanere eam potentiam, etiam si præscientia consensus præcedat, vt causa requisita, & connexa determinatè cum ipso. Quintò desidero, vt designetur vel vnus ex Societatis Schola, qui vel indicarit Scientiam Mediam ferri ad conditionatum contingens & liberum voluntatis creatæ, non futurum de certo. Omnes porò illuc applicuerunt studium, & laborem, vt demonstrarent, Dei notitiam de huiusmodi conditionato debere esse certam subiectiue, & obiectiue. Sextò, ita quidem est, vt tale conditionatum sit suo modo, & cognoscatur à Deo ante decretum, præloquutionemque Dei subiectiue absolutam, & obiectiue conditionatam. Sed quoniam loci Vvaldensis tradiderit contrarium? Septimò, satis in Sectione præcedenti declaratus est sensus Vvaldensis de non dependentiâ præscientiæ à futuro euentu. Octauò, nos

etiam colimus, & pronuntiamus verba illa Vvilliferi Ecclesiæ, vt meritò vocat Vvaldensis cap. 27. *Prædestinatione Deus ea præscit, &c.* aperuimusque genuinum sensum in Sect. 235.

5199 Cum autem interpretationes Fasseau ad Vvaldensem tot ex capitibus sint difficiles, illud maximi momenti videtur mihi, quod cum toto contextu ex cap. 21. vsque ad 30. inföderabiles euadant præscientia de futuro contingenti, & libero voluntatis creatæ, decretum de eiusdem futuri existentia absoluta in tempore, motioque impressa eidem voluntati ad eiusdem futuri efficiendam eam existentiam, si præscientia, decretum, & motio asserantur, vti fit à Fasseau, præconnexa indissolubilibiter, & requisita necessariò ad talem existentiam. Quomodo enim euitabitur, ne antecedenter inferant necessitatem talis existentie? Contra quam necessitatem impendit se totum Vvaldensis.

5200 Fasseau respondet, Vvaldensem agere aduersus necessitatem sic antecedentem, vt esset absoluta, tam ex parte principij, seu Dei, quam ex parte termini, seu voluntatis creatæ. Caterùm in Vvaldensi sunt distinguenda quæ scribit contra Vvicleffum Hæresiarum, & quæ contra alios innotatos. Nam cap. 21. post relatum ex Vvicleffo eiusmodi necessitatem, addit: [At cum quidam simulatæ pietatis viri hanc hæresim illius, & suam excusare conantur, dicentes, eum intelligere de necessitate sequelæ, quam conditionatam appellat Ecclesiæ; erupit statim fumus de clibano hæresum, vt ex ore proprio iudicetur feruus proteruus, &c.] Quo in capite, & in sequenti transcribit ex Vvicleffo varia iam affirmantia, iam negantia eam necessitatem ex parte Dei; sed tamen affirmantia ex parte voluntatis creatæ ob Dei præscientiam, & voluntatem. Vnde incipit caput 23. inquit: [Prosequenda tamen est prima propositio partialis illius similitudinariæ veritatis fidelis, quod non est absoluta necessitas ponenda effectuum futurorum propter diuinam præscientiam, quia huius oppositum videtur Vvicleffo asserere, &c.] In cap. 25. explicatà cum SS. Augustino, & Anselmo necessitate tum præcedente, tum consequente, subiungit: [Necessitas ergo præcedens non compatitur arbitrij libertatem; & ideo ipsa non conuenit humanis effectibus. Periculosè ergo, vt mihi videtur, quidam magni viri necessitatem istam præcedentem ponunt in humanis operibus, etiam & quod suat à voluntate Dei; maxime cum in antiquis Ecclesiæ PP. nihil consonum reperire possunt, cum conantur.] Et paulò post: [Quomodo isti non dicerent vnà cum Vvicleffo, quod Christus subiuit mortem necessitate, cui obuiare ipse non potuit, &c.] Cap. 26. [Videant iam magni illi viri, qui necessitatem futurorum concedunt, quod prædicere, vel præuidere Dei non subinfert rebus præuenientem necessitatem quamcumque, sed solum futuritionem de certo.] Cap. 28. scribit: [Non sunt pauci homines, nec in Scripturis sacris indocti, quorum aliqui non multum ante nos concesserunt, ponentes in Scripturis necessitatem futurorum euentuum, sed cauentes absolutam, respectiuam esse dixerunt, & præuenientem quemcumque futurum effectum; ne propter contingentiam liberam rei futuræ necessitatis macula fallibilitatis concludi posset, vel certissimæ prophetiæ. Ita ponunt Deum pro certo præscitum, vt negent eum Omnipotentem, dicentes rem esse sic

sic futuram; ideo nec Deum posse vitare, ne veniat. Isti montes erant, fateor, & magni Doctores.]

- 5201 Quibus omnibus ex verbis liquet, debuisse à Fasseau in Vvaldensi fecerint dicta iam contra Vvicleffum, iam contra illos, quos magnos viros, & Doctores, ac montes vocat, nonque indoctos in Scripturis sacris, neque diu ante se florentes. Eorum vnus fuerit, necne, Thomas Brauardinus, Archiepiscopus Cantuariensis, in lib. de Virtute Dei causa causarum, vel in aliis memoratis à Possuino in Apparatu litiget Gonetius tom. 2. in Apologia Thomistarum, art. 6. pag. 737. cum Annato disput. & capite quarto de Scientia Media, §. 2. num. 100. Nam ego non possum ferre iudicium, non lectis Brauardini Operibus.
- 5202 Agnosceda itaque est distinctio inter Vvicleffi, & magnorum illorum virorum pronuntiatæ. Vnde inferitur, illos non fuisse impugnatos ab Vvaldensi ob assertam necessitatem antecedentem, quæ esset absoluta ex parte principij increati; sed ob eam, quam inducebant in terminum creatum ratione præscientiæ, & voluntatis Dei agentis.
- 5203 Quod autem dicerent, actus voluntatis creatæ non esse liberos libertate indifferentiæ, sed solâ libertate à coactione, supponitur à Fasseau, sed non est compertum. Nam etiam in cap. 28. Vvaldensis, agentis contra illos, legamus: [Veni sunt Catholicorum libri his veritatibus, nullum nisi sua voluntate siue præuia necessitate perdendum, Quod si dicas, non necessitari necessitate coactionis. Certè, si necessitantur ita, vt motum suum cohibere non possint, à coacto non distant. Quin imò nisi quis in plena potestate habuerit se cohibere, si velit, Augustino videtur, quod cogitur; vel si non cogitur, eius esse tantummodò potestatis.] Sed ex his verbis non omnino claret, euasionem quam præcludit Vvaldensis, fuisse à magnis illis viris tentatam. De Vvicleffo ait cap. 23. [Respondent communiter trutinantes glossam enaloriam, quod Deus non necessitat necessitate coactionis ad bonum, vel malum futurum, quia illa sola tollit arbitrij libertatem; non autem alia necessitas præueniens absolutè futuritionem effectus.]
- 5204 Quintò, quoniam Vvaldensis cap. 25. dicit cum S. Anselmo lib. 2. Cur Deus homo, cap. 18. *Est necessitas præcedens, quæ causa est vt sit res; & est necessitas sequens, quam res facit. Præcedens, & efficiens necessitas est, cum dicitur, cælum volui, quia necesse est, vt cælum voluatur. Sequens verò, & quæ nihil efficit, sed fit, est cum dico, te ex necessitate loqui, quia loqueris. Cum enim hoc dico, significo nihil facere posse, vt cum loqueris, non loquaris, non quod aliquid te cogat ad loquendum. Nam violentia naturalis conditionis cogit cælum volui: te verò nulla necessitas facit loqui.* Quare vult Vvaldensis cum S. Anselmo, necessitatem antecedentem importare violentiam naturalis conditionis, sicque inferre, & causare necessariò actum. Cum ergo in Deo not sit talis naturalis conditio cogens illum operari ad extra, immeritò Molinistæ ex Dei præscientia, & voluntate, vt à Thomistis ponitur, deducunt sequelam necessitatis antecedentis. Præterea iuxta Vvaldensem, vt motio aliqua sit necessitas antecedens, debet esse necessaria, tum in se, tum

ex principio, tum ex termino, seu fine. Ex primo quidem capite; nam differentialis ratio necessitatis antecedentis consistere non potest absque communi necessitati. Ex secundo, quia non alia ratione diuinus concursus causans necessariam actionem calefaciendi v. g. non est necessitas antecedens respectu ignis, vt notat Vvaldensis cap. 30. nisi quia liberum est eius principium. Ex tertio, quoniam non aliâ etiam ratione, si causa prima in agendo esset necessaria, & moueret causam secundam liberam ad suo agendum modo, non esset ea motio necessitas antecedens, nisi quia non esset necessaria ex parte termini, quanvis esset ex parte principij, iuxta S. Thomæ doctrinam, cui concordat Vvaldensis in verbis exaratis num. 5191. Cum igitur motio prædeterminatiua, asserta à Thomistis, non sit necessaria ex præfatis capitibus, perperam à Molinistis inferitur, fore necessitatem antecedentem.

5205 In his discursibus Magistri Fasseau est primò valde notabile, quod necessitas antecedens restringatur ad solam violentiam naturalis conditionis. S. Anselmus, & Vvaldensis non sic limitantur, sed vniuersim dixerunt, necessitatem antecedentem esse, quæ causa est, vt sit res; & in exemplum necessitatis antecedentis attulerunt violentiam naturalis conditionis cogentem cælum volui. Visio beata est antecedens necessitas respectu amoris beatifici; nec tamen ei competit esse propriè violentiam naturalis conditionis cogentem, vt voluntas Beati amet. Idem de igne ad passum dispositum approximato, respectu ignefactionis; nec enim ex violentia est determinatio præuia ignis ad causandam ignefactionem. Si S. Anselmus (vt mihi persuadeco) non fuit in exemplo loquutus de stricta violentia, sed de præuia determinatione cæli ad motum circularem ratione siue suæ naturæ, sicut Angeli assistentis; vbicumque detur similis præuia determinatio, aderit necessitas antecedens. Vnde nos querimus, si ad Magdalene conuersionem admittitur à Thomistis præuia causalique determinatio ex præscientia diuina visionis, ex decreto diuino per se efficaci, ex qualitate impressa voluntati Magdalene, quomodo negetur antecedens necessitas?

5206 Deinde, quod quia in Deo non sit naturalis conditio cogens illum operari ad extra, Fasseau velit, S. Anselmum, & Vvaldensem intulisse, Dei præscientiam, & voluntatem non inducere necessitatem antecedentem. Hæc illatio in neutro reperitur, neutrumque deceret; siquidem Deus in Beato non operetur coactus visionem sui, neque item sic operetur ignem; hic tamen est necessitas antecedens ad ignefactionem, & illa ad amorem Dei. Profectò cum fuerit omnium seculorum negotium componere, Dei præscientiam, voluntatem; prouidentiam, prædestinationemque cum contingentia, & libertate actuum voluntatis creatæ; tuerique, non exinde consergere necessitatem, quæ eos antecedit, inutile illud fuisset, cum sufficeret statuisse, expertem esse Deum naturalis conditionis cogentis agere ad extra.

5207 Rursus, quod non intelligitur quid velit Fasseau, cum dicit, debere esse necessitatem, & necessariam in se motionem, vel actum, qui sit necessitas antecedens. Potest actus liber imperans, elicitus à voluntate creatæ, esse necessitas antecedens

antecedens imperati actus. Et de diuinæ voluntatis actibus, qui liberi sunt circa causas secundas non liberis, æquis neget, esse necessitates antecedentes erga earum effectus? Deumque posse necessitare; quanquam non cogere, secundas liberis, expressa est S. Thomæ sententia *quest. 22. de Verit. articulo octavo*. Quando autem præstaret id, non esset nisi liberis suæ voluntatis actibus. Si nomine actus significet Fasseau exercitium ipsum voluntatis creatæ operantis necessarium, tale exercitium non est necessitas antecedens sui, sed supponit aliud necessitans ad ipsum.

5208 Insuper, quod dicat, & attribuat Vvaldensi *cap. 30.* concursum Dei in actu primo cum igne ad ignefactionem non esse necessitatem antecedentem respectu actionis illius ab igne. Vvaldensis optimè ibi docet, liberum esse Deum, vt velit, vel nolit actionem illam; vtque concurrat, vel non concurrat cum igne ad illam; sed simul addit: [Potest idem esse necessarium ex parte passi, & impossibile aliter esse; contingens tamen, & possibile aliter esse ex parte principij. Sicut homo non habet necessitatis potestatem, sed necessitatem omnimodam, & ex se impossibile aliter esse; ex parte verò Dei contingentiam, & possibile non esse. Nimis latè ergo expandunt necessitatem suam, qui omnia vnde quaque dixerunt necessariò euenire, quia videntur Augustinum dicere 6. super Genesim. *Hoc non erat in conditione creaturæ, sed in placito Creatoris, cuius voluntas rerum necessitas est.* Certum est, quod voluntas Dei rerum condendarum necessitas est, quia conditio creaturæ non est in propria libertate, sed in placito Creatoris; & quia non est in propria libertate, necessitas est; non tamen omnimoda necessitas, sed ex parte volentis est contingens, quia est in placito Creatoris. Non tamen res condenda habet ex se istam necessitatem, sed à Dei voluntate, quæ vtique necessitatem imponit rebus vt sint, sibi ipsi reseruans liberam potestatem.]

2095 Vtteriùs, quod existimet, S. Thomam in suppositione impossibili de causa prima cum secundis agente necessariò ex parte sui, probasse non fore necessitatem antecedentem respectu liberarum eam ob rationem, quia scilicet influxus primæ esset ad terminum contingentem, & liberum. Sic probare non erat reddere rationem, sed repetere conclusionem. Probatio Sancti Doctoris inde fuit perita, quod causæ primæ concursus, qui re vera est ab ipsa liberè præparatus omnibus causis secundis, sicque liberis, vt earum nutui, & electioni reliquerit determinare illam ad vnum extremum libertatis præ alio, cogitandus sit ea in suppositione præparatus necessariò causis omnibus, & ita liberis, vt pro suo libito possent vti illo, vel non vti, non secus ac voluntas nostra vtitur concursu habitus, quo afficitur, & cui cum voluntate influere non est liberum, & quando influit, non est necessitas antecedens. Vnde neque causa prima esset necessitas antecedens respectu secundarum liberarum ea in suppositione hunc in modum cogitata. Qui fuit sensus S. Thomæ, Molinæ in Concordia primitiua, *quest. 14. art. 13. disput. 34.* Suarij *disputatione nona Metaphys. sect. 3.* & complurium aliorum apud ipsum. Hac de suppositione non fuit loquutus Vvaldensis in loco citato à Fasseau, vt notum erit

legenti numerum 5191. continentem verba quæ ille refert.

SECTIO CCCLXXV.

Vtteriùs de Thoma Vvaldensi.

5210 Excussi omnia, quæ Fasseau attulit, vt suæ Scholæ adiscisceret Vvaldensen; vnâque operâ collegi complura, quæ non leuiter suadent, tantum Doctorem fuisse nostræ præcursorem. Inter alia eminent ea, quæ cum SS. Augustino, & Anselmo ait de necessitate antecedenti, & quibus confirmat non importari à præscientia, & voluntate Dei in actus voluntatis creatæ, debitos agnosci contingentes, ac liberos.

5211 Occurrit Fasseau dicens, non posse Thomistis ea opponi, nisi ex impostura, quâ fingatur, supponi ab illis prædeterminationem, siue intrinsecam, siue extrinsecam, esse antecedentem necessitatem, & necessitate voluntatem creatam; cum tamen illi planè tradant oppositum, & dumtaxat admittant infallibilitatem, seu inferre actiua solâ Consequentia necessitate, non repudiata ab Vvaldensi, sed tantum antecedente, & non relinquente potentiam ad oppositum. Ferè idem dicitur ab Incognito *cap. 9. pag. 113. & seq.* & addit, abesse aded prædeterminationem à necessitate antecedente, vt potius sit antecedens liberis; ortur enim à diuina voluntate, & versatur circa humani actus quemcunque modum non deficientem.

5212 Quod additamentum aut impertinens est, aut probat debere agnosci alienam à necessitate antecedenti, debereque attingere modum libertatis in actu voluntatis creatæ quidquid erga eam promanet à diuina. Id autem falsissimum est; nam hæc potest illam in via quoad specificationem, & indiuiduum necessitate ad bonum creatum in particulari, vt *num. 5207.* obseruabamus cum S. Thoma; & de facto in patria necessitat ad amandum bonum increatum clarè visum; rursusque in via quoad specificationem saltem necessitatur illa ab hac ad primam finis volitionem, iuxta frequentem Angelici Doctoris sententiam. Præterea si solùm illud de effluxu à voluntate diuina esset sufficiens præsidium libertatis humanæ, frustra Concilia, PP. Ecclesiæ, & Theologi tam longis, & accuratis tractationibus incubuissent, cum satis esset ad superandas omnes difficultates emergentes ex Dei præscientia, voluntate, prouidentia, prædestinatione, & gratia per Christum dicere, paucis illis Incogniti verbis: [Non est ab ipsis antecedens necessitas, sed antecedens libertas; tum quia ab origine, & totius humanæ libertatis fonte effluit; tum quia humani actus nedum substantiam, sed omnem eius modum non deficientem attingit.] Et Vvaldensis inferens cum S. Augustino: [Planè patet, necessitatem eam antecedentem ex præscientia, & voluntate diuina tollere liberum arbitrium, quia extra potestatem hominis ea ponitur penes Deum; imò hominis surripit potestatem.] Imperitè scripsisset hæc, & similia alia in *cap. 25.* Nam debuisset nosse, necessitatem, eo ipso quod effluit à diuina voluntate, non

non esse antecedentem necessitatem, sed libertatem. Et hæc contra exaggeratoriam appendicem Incogniti.

5214 Et circa eius, ac Fasseau responsionem reponimus, non dici à Nostris de Thomistis, quod concedant, prædeterminationem, siue extrinsecam siue intrinsecam, necessitare, esseque necessitatem antecedentem actuum voluntatis creatæ, quos debeant fieri contingentes, & liberos; sed dici, non apparere, quomodò euitent sequelam hanc, neque quomodò liberent prædeterminationem ab eis, quæ cum S. Augustino docent S. Anselmus, & Vvaldensis loquentes de necessitate antecedente. Nam iuxta vtrumque hæc est causa, vt sit res. Atqui prædeterminatio est causa, vt sit actus prædeterminatus. Ergo, &c. Rufus necessitas consequens, [quam teste Vvaldensi, omnes ponunt siue in Deo, siue in homine, etiam penes actum contingenter futurum] est quæ nihil efficit, sed fit; est, vt cum S. Anselmo in *lib. de Concordia, cap. 3.* ait Vvaldensis, *quæ non cogit, nec prohibet aliquid esse, aut non esse, & quæ sequitur rei positionem, non præcedit.* Atqui existentis actus prædeterminati non est hæc sola necessitas; non enim tantum fit, sed datur prædeterminatio, quæ causa est vt fiat; quæ latè cogit, ipsum esse, seu prohibet, ne non sit; quæ non sequitur rei positionem, sed præcedit. Ergo existentis actus prædeterminati necessitas est etiam antecedens.

5215 Confirmatur; nam scopus Thomæ Vvaldensis est à *cap. 21.* vsque ad 30. stabilire cum SS. Augustino, Anselmo, Patribusque aliis, præscientiam, & voluntatem se habere sic erga liberum arbitrium creatum, vt quo instanti istud potens libertate contradictionis, efficit actum amoris, possit absolutè, simpliciterque non efficere eum; & fruens libertate contrarietatis, queat absolutè, & simpliciter causare actum odij. Vnde in *cap. 25.* inquit: [Qui facit concordiam in sublimibus, & non faciet illam concordiam inter necessitatem, quam Augustinus appellat extrinsecam, & Anselmus præcedentem, & liberum arbitrium, ambulans cum homine pro statu isto. Dicamus ergo omnes cum Ecclesiæ Iesu Christi, quod nec præscientia Dei, nec voluntas, nec Deus ipse quomodocumque necessitat creaturam ambulantiè liberam ad quodcumque opus suum, quod voluntati eius supponit, necessitate aliquâ absolutâ; nec ex præscientia Dei quidquam facere limitatur, quominus possit, & non possit hoc facere, quod proponit.] Et in *cap. 23.* deducit ex *cap. 15.* Ecclesiastici, à vers. 14. necnon ex S. Augustino: [Ecce quod Adam potuit melius fecisse, quam fecit, secundum possibilitatem liberi sui arbitrij. Ex hoc fundamento Fidei clarum semper est apud Ecclesiam, omnem hominem sine omni necessitate extrinsecus (id est, quæ etiam à Deo proveniret, vt notat *cap. 25.*) habere in potestate libertatis suæ vitam, & mortem, non obstantè Dei sapientiâ, secundam quam cognoscit opera humana factura; nec ipsum prædeterminare voluntate suâ numerum damnandorum, eo quod non concupiscit multitudinem filiorum infidelium; cum tamen concupiscere sit actus propriæ voluntatis. Patet, quod nec Ecclesiæ, nec Augustinus scirent sustinere ingenuam arbitrij potestatem semel datam hominibus ad quod voluerint porrigendi manum suam, si per Dei de-

terminationem ad seruilem cogeret moriendi necessitatem.] Quæ, & alia dicit Vvaldensis, vt respondeat obiicienti: [Cum propositum hominis, vel eius determinatio faciat aliqualem firmitatem in futurione sui operis, videtur quod determinatio Dei facit summam firmitatem in futuritione sui operis.] Et in fine capituli ait de necessitate antecedente, contraria libertati: [Sic voluntatem stringit ad effectum, vt nec aliter face-re valeat.] Et ne plura quoad hoc punctum transcribam, vix ex *cap. 26.* vsque ad 30. agit aliud Vvaldensis, quàm vt præscientiam Dei de actu contingentis, & libero, qui de certo fit futurus, sic defendat, vt simul ostendat, sciri à Deo possibilem esse absolutè, & simpliciter actum oppositum; proindeque præuideri voluntatem creatam ita amaturam contingenter, & liberè, vt simul in ipsa noscatur potentia absolutè, & simpliciter ad actum odij, ideoque carentia necessitatis antecedentis ad amorem. Atque ita agnoscit Fasseau in Vvaldensi.

Tunc sic: Voluntas in instanti A, quo sit à 5216 Deo prædeterminata ad amorem, & quo hunc efficiat, non poterit absolutè, & simpliciter agere odium, neque in ipsa existet potentia absolutè, & simpliciter ad illud; neque illud erit sic possibile ipsi. Nam voluntatem prædeterminatam ad amorem posse sic agere odium, esset posse quid prorsus impossibile, nempe coniungere prædeterminationem ad vnum actum cum alio contrario: & possibile sic esse odium in voluntate prædeterminata ad amorem, esset possibile esse in ea, & ab ea contrarium actuum compositionem, quæ est prorsus impossibilis, vel saltem à voluntatis creatæ viribus. Confirmatur iterum; nam Vvaldensis in *cap. 78.* recitatis verbis S. Augustini, seu potius Authoris Hypognosticon, aduertit: [Vides iam, quod Adam non per aliud contraxit offensam, nisi per liberi arbitrij potestatem. Non ergo per necessitatem primarum causarum præscientiæ, & voluntatis diuinæ. Et iterum attende, quod per potestatem illam potuit resistere suadenti Diabolo, vel Eue esum pomi vetiti. Hoc contra videtur, quia ab æterno præsciuit Deus, istum non velle resistere suadenti, & ab æterno Deus voluit, quod non resisteret. Ergo si resisteret, posset fallare Dei præscientiam, & eius volitum impedire. Deus enim non præsciuit tantum effectum vltimum, scilicet peccatum Adæ, sed omnes coëfficiencias causarum mediarum. Ergo eadem necessitate respiciunt causas primas causæ intermediæ, quæ effectus vltimi. Sed nec præscientia Dei necessitat effectum culpæ, nec diuina volitio.] Sic ille aduersus eum, qui contentus, si causæ secundæ non inferrent necessitatem voluntati humanæ, admittebat eam innectam à præscientia, & voluntate causæ primæ. Disputatque in hunc modum: Potestas Adami ad dissentium, & consensum circa comestionem interdicitam debuit esse absoluta, & vnde quaque se tenens, nonque tantum ex parte causarum secundarum. Nam quod deesset per respectum ad causam primam, non erat affirmandum ea de ratione, quod aliocui posset falsificari præscientia Dei. siquidem ea ratio æquè virgeret aduersarium, obligatum fieri, tum Deum præsciuisse consensum Adami non restituri causis secundis suadentibus; tum præscientiam de consensu falsificandam, si actus resisteret Adamus. Ergo sicut Aduersarius responderet,

deret, quin ob præſcientiam huiusmodi denegaret poteſtatem reſiſtendi, habito reſpectu ad cauſas ſecundas; ita Vvaldenſi videtur, ſe expedite reſponſurum, reſpectu habito non tantùm ad eas, ſed etiam ad primam, tameſi poteſtas Adami vtrinque fuerit abſolutè, & ſimpliciter ad diſenſum, & conſenſum comèſtionis prohibita; nihilque vtrinque præcedat habens connexionem cum vno potiùs actu, quàm cum alio. Omitto alia ex Vvaldenſi.

5216 Obiecit quis, ipſum ſcripiſſe contra Vvicleſſum. Hic autem damnatus fuit in Concilio Conſtantienſi, ſeſſ. 8. quia aſſeruit, diuinam prædeterminationem extrinſecam, ſeu decretum efficaci, quod antecedit liberum noſtræ voluntatis conſenſum, etiam præſciturum vt futurum, tollere abſolutè, & ſimpliciter libertatem, inferreque neceſſitatem. Itaque Concilium Conſtantienſe definiuit, decretum Dei, neque ex parte quæ eſt efficaci, nec ex ea quæ antecedit in omni acceptione, & ſtatu, etiam futuro, conſenſum noſtræ voluntatis, lædere huius libertatem, & præſciturum cum Vvicleſſus lib. 3. cap. 3. Dialogorum, defendit, non nocere libertati noſtræ decretum efficaci dependens à noſtræ voluntatis conſenſu. Ergo non potuit Vvaldenſis in ſcriptis cõtra Vvicleſſum propitiuſſe eſſe Scholæ Societatis, quantum ad reſciendam prædeterminationem diuinam extrinſecam. Maior, & Conſequentia ſunt perſpicuæ. Minor traditur nouiſſimè à Moneda in 1. p. queſt. 14. art. 13. dub. 4. §. 7. num. 88. Qui n. 95. addit, optimum fore modum conciliandi libertatem creatam cum efficaci diuinorum decretorum, interuentu Scientiæ Mediæ, ſi hæc admitteretur; ſed admitti non poſſe, quia omninò opponitur Concilio Conſtantienſi ſtatuenti contra Vvicleſſum, nec decretum efficaci Dei, neque inſallibilitatem ſuæ præſcientiæ deſtruire ſimpliciter libertatem arbitrij creati, etiamſi antecedant liberos ipſius actus. Et §. 8. num. 122. notat, falſum eſſe, quod arbitrium creatum non habeat poteſtatem abſolutam ad impediendum decretum Dei præuicè efficaci; aduerſatur enim Concilio Conſtantienſi damnanti Vvicleſſum, quia aſſeruit, Dei præſcientiam, & decretum, quod antecedit noſtræ voluntatis conſenſum, etiam præſciturum vt futurum, euertere abſolutè, & ſimpliciter libertatem noſtram, inferreque neceſſitatem. Huius obiectionis tam momentofe ſolutio exigit Sectionem ſingularem.

SECTIO CCCLXXVI.

Infirmatio iudicij cuiuſdam circa ſenſum Vvaldenſis, & animaduerſiones duæ erga Theologum quemdam recentem.

5217 **M**aiorem, & Conſequentiam argumenti concedens reſpondeo, Minorem eſſe mirabilem, ne dicam porrentoſam, in Theatro Litterario. Nam Vvicleſſi articulus 27. percuſus in Seſſione 8. Concilij Conſtantienſis, fuit huiusmodi, *Omnia de neceſſitate abſoluta ene-*

niunt. Nec in ea Seſſione, neque in cæteris, vbi de Vvicleſſi erroribus iteratur ſermo; inuenimus alium articulum ſpectantem ad præſentem materiam. Anne Moneda incidit in aliquod Concilij illius exemplar impreſſum, aut MS. quod lateat reliquos Theologos?

5218 Porro circa eum erroneum art. obſeruat Molina in Concordia Olyſſiponenſi, queſt. 14. art. 13. diſp. 1. [Vvicleſſus, vt ex Concilio Conſtantienſi ſeſſ. 8. art. 27. (vbi fuit damnatus) conſtat, aſſeruit, omnia ex neceſſitate abſoluta euenire. In eodem errore fertur, videturque fuiſſe Ioannes Hus, ab eodem Concilio ſeſſ. 15. damnatus. Quibuscum hæreticis ſenſiſſe fertur Valla, vt author eſt Ruardus, Decanus Louaniienſis, in art. de lib. arb. An verò hi omnes crediderint, Deum agere ex neceſſitate naturæ, neque poſuiſſe ex æternitate conſtituere, ac diſponere res aliter, quàm reipſa ab eo conſtitutæ ſint, vt Abailardus aſſirmabat; vel potiùs crediderint, Deum quidem non agere ex neceſſitate naturæ, ſed poſuiſſe ex æternitate aliter res pro ſuo arbitratu diſponere, verùm ex immutabilitate voluntatis, certitudineque ſcientiæ diuinæ, ac diſpoſitione ipſarum rerum omnia euenire neceſſitate abſoluta, neque eſſe vllam in rebus contingentiam? non mihi certè conſtat. Caſtus iuxta priorem explicationem refert errorem Vvicleſſi; ait enim diſiſſe, voluntatem Dei, & actualem creationem eiufdem fuiſſe menſuræ, neque poſuiſſe Deum aliter facere, aut velle res, quàm fecerit. Multi verò alij errorem Vvicleſſi, Ioannis Hus, Vallæ, atque Lutheri (qui tandem hac in re Vvicleſſum, vt ſubiungam, eſt ſequutus) iuxta poſteriorum explicationem interpretantur. Ita Molina declarans errorem Vvicleſſi. Et obiter videat Moneda, primum qui typis commiſit doctrinam de Scientia Media, non ignorare quid in Vvicleſſo damnarit Concilium.

5219 Egoque in Vvaldenſi cerno, Vvicleſſum præbuiſſe fundamentum iam ad vnam, iam ad aliam explicationem, quarum Molina meminit. Sed in art. ſiue iuxta vnam, ſiue iuxta aliam explicationem, non diſcerno quidpiam colludens cum Scientia Media, vt neque aliquis (quem legerim) diſcreuit vſque ad Monedam. Allegat Vvicleſſi Dialogos. Anne inde nouit ſenſum illius? Sed ego de Dialogo, & Trialogo illius non reperio extracta verba, niſi apud Vvaldenſem; & in extractis nulla conformia cum Scientia Media. Difficileque eſt, Dialogum peruenire ad oculos allegantis. Nam Concilium Conſtantienſe, ratiſficans & approbans ſententias iam antea in Concilio Romano latas, articulos 45. Vvicleſſi, & eorum quemlibet, libros eiufdem Dialogum, & Trialogum, & alios eiufdem libros, volumina, Tractatus, & Opuscula, quocumque nomine ceſſentur, hoc perperuo decreto reprobat, & condemnat. Et eorundem librorum, & cuiuſlibet ipſorum lectionem, doctrinam, expoſitionem, & allegationem, niſi ad eorum reprobationem, omnibus Chriſti Fidelibus prohibendo, inhihet omnibus, & ſingulis Catholicis ſub anathematis interminatione, vt ne de cætero dictos articulos, vel ipſorum aliquem audiant publicè predicare, dogmatizare, tenere, vel quomodolibet allegare, niſi ad eorum reprobationem, vt dictum eſt; iubens, illos libros, & Tractatus, volumina, & Opuscula prælibata publicè concremari, &c. Si his non obſtantibus Theologus modernus nactus fuit Dialogum, vel Dialogos, in

in quibus Vvicleſſus conceſſerit, decretum efficaci, præſupponens conditionatam ſcientiam actus voluntatis noſtræ, non aſſerre nocuum eſt eius libertati, proferat in medium. Et adhuc ipſis prolatis, vnde nam probaret, diſpiciuiſſe Concilio Conſtantienſi eam doctrinam Vvicleſſianæ partem?

5220 Perſuadeo mihi, hunc Theologum adhibuiſſe ſidentaliqui in allegatione Dialogorum, vt adhibuit, cum ſcripſit dub. 11. §. 2. n. 15. Non datur in Deo Scientia Media, per quam ante ſuum decretum efficaci cognoscat obiecta vt determinatè futura. Pro hac ſententia referuntur omnes PP. Eccleſiæ, præcipue Auguſtinus, & D. Thomas, quibus ſubiungo D. Anſelmum. Illos ſequuntur PP. Concilij Tridentini, & triginta illi Doctores à Clemente VIII. congregati ad deciſionem huius controuerſiæ. Et extra Scholam D. Thomæ Scotus cum ſua Schola. Hæc antea dixerat quidam. Aſt digna non fuiſſe fide, demonſtrantur per multi. Similiter ex non nemine refert dub. 4. §. 6. n. 70. Bellarminum tom. 3. lib. 1. de Gratia, & liber. arb. cap. 12. pro opinione de efficaci decreti diuini antecederent ad actum liberi arbitrij; & ſine vlla dependentia ab illo. Sed neque id fidem merebatur, cum Bellarminus ibi agat de gratiæ in actu primo efficaci, ad quam in cap. ſeq. & alibi requirit decretum dependens à Scientia Media, vel cum ea coniunctum. Narrat etiam Theologus ille dub. 8. §. 1. n. 10. ex anteriore alio. Doctorem Curielem, vltimo ſuæ vitæ anno dictatè in primaria Cathedra Salmantinae vniuerſitatis ſententiam de futuris contingentibus abſolutis, non habentibus determinatam veritatem obiectiuam certè cognoscibilem à Deo independentem à decreto diuino antecederent efficaci. Additque, poſſe id nunc videri in Benedicino Cõllegio Salmantienſi S. Vincentij, vbi MSS. huius Doctores aſſeruntur. Verumtamen aliud longè fuit quod prælegit Curiel, vt manifeſtum feci in Euenil. 31. poſt quaſitam inter Benedicinos, & viſam Lecturam eius poſtremam. Sicut ergo in his loquutus fuit Theologus ille ex fide aliorum, quidni & in reprobatione Scientiæ Mediæ ob authoritatem Concilij Conſtantienſis? Cum neque ipſe aperiat, nec ego detegere valeam veſtigium vllum de tali damnatione. Et aliunde ſit mihi proſus incredibile, virum religioſum ſine apparenti aliquo fundamento impaſſurum tantam notam opinioni tot proborum Catholicorum.

5221 Conſumor in ſuſpitione de ea notitia reprobationis, accepta aliunde bonâ cum fide. Nam ipſe dub. 15. §. 6. ex num. 77. vſque ad 110. contendit, Scientiam Mediam tyrannam eſſe, & deſtructive libertatis creatæ. Quomodò ergo antea ex proprio ſtudio dixiſſet, optimum fore modum conciliandi libertatem creatam cum efficaci diuinorum decretorum, interuentu Scientiæ Mediæ, ſi hæc eſſet poſſibilis? Quicumque autem id dixerit, debuit attendere ad reddendam rationem, cur optimus iſte modus ſit oppoſitus Concilio Conſtantienſi, quod contra Vvicleſſum curauit tueri contingentiam, & libertatem voluntatis creatæ ſuis in actibus?

5222 Si qui id dixerit, reſponderet, Vvicleſſum poſuiſſe decreta antecederent efficaciæ erga omnia futura, & præſcientiam abſolutam eorum omnium præconnexam cum ipſis, indeque deueniſſe ad aſſerendum, euenire omnia de neceſſitate abſoluta. Quod præcipitum cum fuerit damnatum à Concilio Conſtantienſi, probata fuit poſitio raliū R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

decretorum, & præſcientiæ abſolutæ præconnexæ cum omnibus futuris. Vellem ego ſcire, cur ex illo Antecedente non potiùs colligeretur, repulſam fuiſſe talem Theſim. Ruſus cum iuxta Monedam in loco præcitato, Scientia Media ſit ruina libertatis creatæ, cur Vvicleſſus non poſuiſſet deuenire in præcipitum de euentu omnium ex abſoluta neceſſitate, etiamſi poſuiſſet decreta, & præſcientiam abſolutam eo modo, quo cogitantur à propugnatoribus Scientiæ Mediæ? Sed vt abſolutè diſcurram, veriſimile eſt impendiò magis ex Thomæ Vvaldenſis lectione, Vvicleſſum defendiſſe decreta, & præſcientiam abſolutam, qualia dicuntur in Antecedente. Sed quid inde contra nos? Vnde nam enim conſtet, Conſtantienſem Synodum, reprobata Conſequentiâ, probaſſe Antecedens? Sed neque contra Thomiſtas. Nam hi catholicè deſtantur, conſtanterque inſiciantur Conſequentiam, etſi in Antecedente dicantur conuenire, aut reipſa conueniant, vt inter alios non recuſat Gonetus tom. 2. in Apologia Thomiſtarum, art. 6. pag. 735. ſermonem habens nominatim de Vvicleſſo. Quare audiendus neutiquam eſſet, qui de nudo prodiret, conceptis verbis dicens: [Decretum antecederent efficaciæ, & præſcientia abſoluta præconnexa tollunt libertatem voluntatis creatæ. Eſt ſententia PP. Societatis, & vt certa conſtat ex Concilio Conſtantienſi, cui omnino opponitur contraria PP. Dominicanorum.] Et præterquam quod iuſta exiſtimatio de Catholiciffimis, & Sapientiffimis his Doctores ſufficeret ad abſtinendum ab eiufmodi pronuntiato, numquid facultas S. Sedis Apoſtolicæ poſt diuturnam coram ſe concertationem, vt tam vna, quàm altera ſententia impune, & ſine mutuis cenſuris deſenſetur in Scholis, nihil vrgeret? Hactenus ad obiectionem ex Theologo illo.

5223 In quo animaduerti nonnulla, de quibus Lectorem monendum cenſeo pro maiori indemnitate Scholæ noſtræ. Primum eſt, quod ſcribat dub. 13. §. 2. n. 15. [Hoc dixi, vt liquidè appareat, quàm abſque veritatis prætextu PP. Societatis aſſerant, Thomiſtas amplexatos fuiſſe ſententiam de inſallibili ſubiectiue, & obiectiue notitia diuina contingentium futurorum ſub conditione conducente, oppreſſos vi argumentorum, quorum inefficaciam iam ipſi fatentur.] Etenim iuxta P. Arriagam è Societate tom. 1. in 1. p. diſp. 21. ſeſſ. 7. ex num. 42. ſi quid probant argumenta Sociorum pro ea ſententia, conuincunt, cognosci etiam à Deo inſallibiliter contingentia futura ſub conditione impoſſibili. Sed iuxta eundem non poſſunt conuincere id, cum ſit proſus incredibile, & falſum. Ergo iam fatentibus PP. Societatis, nihil probant.

522 Sed certè non poteſt hinc liquidè apparere, quod vult Theologus ille. Nam non valet probatio ab vno è Societate ad omnes, imò neque ad plures. Sunt autem multi, qui inſiciantur Maiorem: & multi, qui eam admittunt, & recuſant Minorem. Ipſeque Arriaga tandem in fine Sectionis aſſignat diſparitatem, vt negetur Maior, etſi concedenda ſit Minor. Præterea notitia diuina omnino inſallibilis contingentium futurorum ſub conditione conducente fuit à primis Noſtrorum firmata præcipue in ſacra Scriptura, & SS. PP. & argumentis validiffimis inde ductis, perſuaſerunt eam non paucis, qui initio conſpirauerant contra eam nomen auditum. Quæ dicta fuiſſe

fuisse ab aliquo à Nostris, non fuit gloriatio inanis, vt exprobat idem Theologus in §. 1. num. 9. sed narratio vera, & sincera iusto de fine. At eiusmodi argumenta (de quibus Atriaga non fatetur) non militant pro scientia diuina contingentium futurorum sub conditione impossibili: sicque in confesso est apud omnes à Societate. Quidnam ego censeam in questione de hac scientia, declarauit in 1. parte. Et cum Theologus ille concordat cum Nostris quoad eam aliam, potuisset descendere ad præbendum discrimen inter vtramque.

5225 Secundò animaduerto, dici ab eodem in §. 4. n. 39. [Nullatenus videtur Doctor Curiel lib. 1. contr. 7. art. 4. n. 195. pag. 291. admittere Scientiam Mediam, quam PP. Societatis adstruunt. Nam hi acriter defendunt, dari in Deo antecedenter ad decretum voluntatis diuinæ: at verò Curiel solum concedit eam dependenter ab illo.]

5226 Attamen non ita id esse, constat ex n. 108. art. 3. pag. 260. usque ad postremum n. 196. art. 4. pag. 291. seu vsque ad Controuersiæ finem. Ad quem properans inquit n. 192. pag. 290. [Nunquam satis explicatur ratio, propter quam aut hæc futura (conditionata) non sunt cognoscibilia, aut de propositionibus de eis formatis non sit cognoscibile, quæ sit vera, & quæ sit falsa; & idem est de quibuscumque futuris consideratis antecedenter ad determinationem diuinæ voluntatis, & de propositionibus de ipsis formatis & obiectis intellectui diuino secundum eandem prioritatem.]

5227 Obijcit subinde Curiel contra hanc suam doctrinam, [consequens fore, vt daretur tertius modus scientiæ, siue tertia scientia in Deo, contra omnes veteres Theologos, qui solum distinxerunt in Deo duas scientias, quarum vnam appellauerunt simplicis intelligentiæ, & alteram visionis.] Respondet autem, [veteres Theologos comprehendisse hanc scientiam in illa diuisione, quia potest ad eius membra reuocari reductiue, propter conuenientiam, quam habet cum eis. Nam quatenus importat libertatem saltem ex parte obiecti, quantum ad suppositionem contradictionis, conuenit cum scientia visionis; & quatenus terminatur ad obiectum, pro vt neque habet, neque est habiturum existentiam, conuenit cum scientia simplicis intelligentiæ. Et quia hæc scientia hoc modo conuenit partim cum vna, & partim cum alia, potuit iure appellari media, pro vt latius explicui in Controuersia circa illud 2. Petri 1. Satagite, vt per bona opera, &c. Videtur tamen potius reducenda ad scientiam visionis, propter libertatem, quam importat ex parte obiecti.]

5228 His in verbis occurrit Curiel serupulo communis de scientiæ diuinæ gemina classe à Theologis antiquis distincta, ad quam sit reuocanda contingentium conditionatorum scientia, illustrata à modernis, habitaque à Deo antecedenter ad determinationem suæ voluntatis, vt proximè dixerat, & probat anteà. De eadem reductione tractant Nostris, vt & Thomistæ de simili scientiæ talium contingentium, comparatæ in determinatione voluntatis diuinæ. Varia sunt dictamina Doctorum vtriusque Scholæ; cum tamen parum referat, quo quis modo vocet, & ad quam classem redigat.

5229 Iudicium Curielis gratum est non paucis è Nostris. Quod enim scientia, quæ visionis appellatur, debeat esse libera, quatenus debeat esse posteriori libero Dei decreto; & huiusmodi non

fit Scientia Media; vincitur facile, si dicatur, Scientiam visionis esse liberam vel subiectiue, vel obiectiue; non tamen esse adæquatè liberam subiectiue, neque adæquatè sumptam præsupponere subiectiue decretum Dei, sed partim supponere decretum, tam subiectiue, quam obiectiue, vt nimirum est affirmatio absoluta futuri; partim verò, nempe vt est affirmatio conditionata, supponere obiectiue tantum, & conditionatè decretum diuinum, quod esset circa conditionem saltem. Diciturque à Curiele id esse importare libertatem ex parte obiecti. Atque is est natius sensus Doctoris huius, & complurium è Nostris. De quibus consulatur Ruyzius disp. 76. de Scientia Dei, Fasolus 1. p. quæst. 14. art. 8. dub. 1. & 2. art. 13. dub. 20.

Potuiisset Modernus non induci ex paucis lineis Curielis ad huic attribuendam contrariam Scientiæ Mediæ opinionem, quam in tot antecedentibus foliis repudiaret, maximè cum idem ipse loco iam citato in num. 5220. fidem accommodaret narrantibus, Curielem in postrema lectura retractasse doctrinam de Scientia Media. Potuisset etiam recurrere ad Controuersiam, quam Curiel allegabat eis in paucis lineis, & quæ est 4. in ordine libri 2. vbi etiam Scientiam Mediam tradidit.

5230 Si recurrisset, simul notasset in n. 17. & seqq. pag. 223. fuisse Bellarminum aliter intellectum à Curiele quam à se, cum loco citato in n. 5220. retulit Eminentissimū Cardinalem pro decretis efficacibus se iunctim à Scientia Media. Scribit enim Curiel de eo: [Multis probat argumentis lib. 2. de Gratia, & lib. arb. cap. 9. & duobus seqq. electionem ad gloriam non habuisse vllam connectionem cum consensu liberi arbitrii creati. Et postea cap. 15. eiusdem lib. & lib. 6. eiusdem Operis, cap. 25. & 26. vt explicet, quæ ratione, positâ determinatione huius electionis antecedētis omnem consensum liberi arbitrii, remaneat in electis libertas ad operandum bene, aut malè, vtitur doctrinâ, quam antea ipse tradiderat de scientia quadam, quæ Deus cognoscit quid voluntas sit factura pro diuersitate circumstantiarum loci, & temporis, & aliarum rerum. Et dicit, Deum, vt hæc prima electio sua, quæ habet modum intentionis, infallibiliter adimpleatur, decreuisse per actum, qui habet modum electionis, dare libero arbitrio auxilia, cum quibus ipse per eam scientiam cognoscit esse infallibiliter operaturum, quantum requiritur, vt habeat merita sufficientia ad obtinendum gradum gloriæ, ad quem per actum intentionis est ordinatum. Vnde cum non sit infallibile, hæc auxilia habitura esse hunc effectum, nisi suppositâ cognitione infallibili futuræ cooperationis liberi arbitrii cum eis, sequitur, hunc actum, qui habet rationem electionis, non fuisse absolutum, & efficacem quoad effectum, qui est habere merita, & opera, sine respectu ad consensum liberi arbitrii, vt præcognitum per illam scientiam.] Hæc Curiel, quem quia tanti habet, & meritò Recentior, non mihi soli imputabit notationem de Bellarmino non bene allegato à se pro decretis prædeterminatiue efficacibus.

SECTIO

SECTIO CCCLXXVII.

Tertia Animaduersio.

5232 Tertio animaduerto, Modernum generosè profiteri discipularum SS. Anselmi, & Thomæ Aquinatis, scriptionemque Theologiæ compositam ad typum doctrinæ traditæ ab vtroque S. Patre: cumque accedit ad tractandum de Scientia Media, dub. 15. præponere §. 3. n. 16. assertionem hanc: [Scientia Media à PP. Societatis his adinuenta temporibus, opposita est sacre Scripturæ, Augustino, Anselmo, & Thomæ, necnon rationi.] Quæ conclusio an censuram contineat prohibitam à Sede Apostolica? iudicent alij. Quantum verò attinet ad Sacram Scripturam, ad SS. Augustinum, & Thomam, ex §. 3. & num. 16. usque ad §. 3. num. 183. nihil importat, quod non fuerit adductum ab Authore Cursus Theologici Carmelitarum Discalearum, & à Ioanne de S. Thoma, quodque à nobis non fuerit enodatum.

5233 Sed quantum ad S. Anselmum, allegat in primis ipsum 1. ad Cor. 4. vers. 7. Cæterum omnia ferè Authoris verba ibi sunt desumpta ex S. Augustino, omniaque explicata à nobis in sect. 178. & seqq. Præterea de Commentariis sub nomine S. Anselmi in Epistolas S. Pauli notat Bellarminus, [tribui Heruæ, non Anselmo, in editione Parisiensi anni 1544. viderique istam inscriptionem vetiorem. Primò, quia hoc opus, tam prolixum, & magnum, ab Edinero non numeratur inter opera S. Anselmi. Secundò, quia Heruæ habet vetus inscriptio. Tertio, quia ista Commentaria contexta sunt ex aliorum explanationibus, & sæpe leuiora sunt, quam esse soleant scripta S. Anselmi.] Consonat Raynaudus in Syntaxi Operum S. Anselmi, parte 4. inquitens: [Nullus veterum Anselmo adscripsit, quanvis non pauci Operum eius indices texerunt, vt præter Edinero Vvillelmus Gemmeticensis, & Ordericus Vitalis, rerum Nortmannicarum Scriptores. Itemque Vincentius Bellouacensis, S. Antoninus. Ex recentioribus item, qui diligentius, & sagacius hæc peruestigarunt, nullos Anselmi Commentarios in Paulum agnoscunt. Ac ne Trithemius quidem, qui multa Anselmo adscribit aliena, eos quos dixi Commentarios, in suum Anselmi Operum Syllabum inseruit. Denique antiquiores codices, qui omnium S. Anselmi Operum titulum præferunt, carent iisdem Commentariis. Sixtusque Senensis testatur, in antiquis exemplaribus inscribi Heruæ Monacho. Vt non sit proinde quòd quis eos Commentarios inter Anselmi Opera desideret.] Legantur etiam Possuinus, Miræus, & Philippus Labbe, necnon Ribera, cum interpretatur Epistolam ad Hebræos.

5234 Deinde Modernus §. 8. num. 152. accusat Sectatores Scientiæ Mediæ, quia eam ante gratiam defendant præfieri, quid sit voluntas creatæ operatura; cum tamen illorum Commentariorum Author dicat cap. 11. vers. 34. & 35. Quis prior fecit aliquid boni sine Deo, cuius bonitatis est etiam, quod sumus, & viuimus? Nullus enim Deum meritis antecessit, vt tenere eum quasi debitorem possit; sed R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

ipse potius omnia gratiã suã præuenit, vt subsequi possint eorum bona opera. Et ipsum igitur Fidei nostræ initium ex ipso est, nec enim, hoc excepto, ex ipso sunt cætera. Ex ipso sunt omnia, idest bona voluntas, & bona actio, & omnes natura. Nec enim ex ipso sunt peccata, quæ naturaliter subsistentia non sunt, sed bene conditam substantiam vitiãnt. Sic rectè Author. Sed propugnatoribus Scientiæ Mediæ nec per somnium se obtulit, eam attingere siue initium Fidei, siue quemcunque alium actum salutarem futurum, nisi sub conditione gratiæ per Christum. Quare criminis obiecti non sunt magis rei, quam si quis calumniaretur ipsos de Sanctissimæ Trinitatis mysterio denegato. Monemus post verba superiora, & alia Authoris illius addit in n. 154. S. Thomam desumpsisse exinde scripta à se in cap. 9. ad Rom. lect. 4. Verumtamen quæ Authoris illius recitari vt dicta in cap. 9. ad Rom. non extant nisi ad cap. 11. & Authorem illum fuisse anteriorem S. Thomæ, lectumque ab hoc, prætolamus vt probet.

5235 Vlteriùs in §. 3. n. 30. Modernus adstruit ex S. Anselmo lib. de Voluntate Dei, cap. 2. voluntatem hominis liberè, & salubriter consentientis debere esse efficacitèr præparatam per decretum Dei prædeterminatiue inferens sine necessitate consentium. Sed fundamentum non subsistit, quia S. Anselmus (si certò eius sit tale Opusculum, de quo Raynaudus supra parte 1.) hæc habet verba: Voluntas Dei accipitur aliquando in Scripturis aquipollens omnipotenti suæ præscientiæ, & ordinationi sagaciter omnia disponenti. Vnde dicitur, omnia quæcumque voluit Dominus fecit. Hoc est, quidquid Deus ab æterno facturum se ordinauit, nihil inexplerum reliquit. Posteaque in cap. 3. declarans magis hanc acceptionem voluntatis Dei, subijcit: Cum dicitur, adulterium, vel homicidium vult, vel non vult Deus fieri, hæc propositiones non repugnant sibi, nec contradicunt. Ambæ enim veræ sunt, & indubitabiles, si quis huius vocis æquiuocationem multiplicem, quæ est Vult, fidelitèr attendat. Nam Deus vult adulterium, hoc est præcitat, præuidet. Vnde nullus dubitat, quia omnia videt, & omnia præcitat. Quibus ex cunctis verbis patentissimum est, S. Anselmum in illis, Quidquid Deus ab æterno, &c. loquentum fuisse de Dei voluntate, vt significante præscientiam, & præuisionem: quæ sub significatione extendatur etiam ad peccata pro formali, respectu cuius non admittet Modernus decretum prædeterminatiue efficacem. Hæc de verbis illis iuxta sensum, & contextum S. Anselmi. Iuxta communem verò, quidquid Dei voluntas ab æterno efficacitèr voluit, decreuit, & ordinauit fieri à se, id facit, expletque in tempore, ita vt nihil relinquat inexplerum. Sed quo pacto voluntas Dei efficaciter feratur circa singula, decretone prædeterminatiuo, vel non prædeterminatiuo, sicutur in Psalmo 113. vers. 11. & à S. Anselmo in loco isto.

5236 Similiter, et si Modernus dub. 10. §. 2. num. 17. & 18. aggrediatur probare, futura absoluta, & libera, salutariaque voluntatis creatæ cognosci à Deo in sua essentia, vt determinata per decretum antecedenter efficacem circa illa, quia ita tradit S. Anselmus cap. 2. de Voluntate Dei, cap. 13. & 14. de Concordia, in cap. 9. ad Rom. à vers. 14. nihil ex his locis conficitur. Nam (vt omittam, primum locum iam manere explicatum, & S. Anselmi non esse postremum) neque in ipso, neque in intermediis agitur de decreto

decreto Dei, vt efficaciter prædeterminatio erga actus liberos ſalutares, multòque minùs de eius munere, quod intendit Modernus; ſed tantùm de gratuita, & liberali Dei voluntate conferendi gratiam ad ipſos actus ex effectu, vt ſiant. Et quantum ageretur de Dei decreto, quod eſſet medium conduens ad infallibilem ipſorum cognitionem, reſtaret probandum ex S. Anſelmi ſenſu, non præſupponere Scientiam Mediam, aut non eſſe cum ea coniunctum. Quibus iſdem modis intelligenda ſunt alia verba ex cap. 2. de Voluntate Dei, & ex c. 23. ac 24. de Concordia, quæ Modernus dub. 9. n. 7. & 8. inſeruit ad adſcribendam decreto antecedenter efficaci rationem primæ radicis, quæ obiectiuè determinet ad certò cognoscenda futura contingentia, & libera voluntatis creatæ.

5237 Denique Modernus dub. 8. §. 2. num. 15. dub. 3. num. 24. vt confirmet, carere veritate obiectiuè determinatâ futurum abſolutum contingens, ac liberum, niſi accedat decretum antecedenter efficax, profert verba hæc S. Anſelmi, cap. 2. de Concordia: *Si quis intellectum verbi propriè conſiderat, hoc ipſo quod præſciri aliquid dicatur, futurum eſſe pronuntiat; non enim niſi quod futurum eſt, præſcitur, quia ſcientia non eſt niſi veritatis. Quare cum dico, quia ſi præſcitur aliquid, neceſſe eſt illud eſſe futurum, id eſt ac ſi dicam, ſi erit, ex neceſſitate erit. Sed hæc neceſſitas non cogit, nec prohibet, aliquid eſſe, aut non eſſe. Ideo enim, quia ponuntur res eſſe, dicuntur ex neceſſitate eſſe; aut quia ponuntur non eſſe, affirmantur non eſſe ex neceſſitate; non quia neceſſitas cogat, aut prohibeat, rem eſſe, aut non eſſe. Nam cum dico, ſi erit, ex neceſſitate erit, hic ſequitur neceſſitas, quæ rei poſitionem non præcedit. Idem valet, ſi ſic pronuntietur, Quod erit, ex neceſſitate erit. Non enim aliud ſignificat hic neceſſitas, niſi quia quod erit, non poterit ſimul non eſſe. Pariter autem verum eſt, quia fuit, & eſt, & erit aliquid non ex neceſſitate, & quia neceſſe eſt fuiſſe omne, quod fuit, & eſt quod eſt, & futurum eſſe quod erit. Quippe non eſt idem, rem eſſe præteritam, & rem præteritam eſſe præteritam; aut rem eſſe præſentem, & rem præſentem eſſe præſentem; aut rem eſſe futuram, & rem futuram eſſe futuram; ſicut non eſt idem, rem eſſe albam, & rem albam eſſe albam. Lignum enim non eſt ſemper neceſſitate album, quia aliquando priùs fuerit album, potuit non fieri album; & poſtquam eſt album, poteſt fieri non album: lignum verò album ſemper neceſſe eſt eſſe album; quia nec antequam ſit, nec poſtquam eſt album, fieri poteſt, vt album ſimul ſit non album. Similiter res non neceſſitate eſt præſens, quoniam antequam eſſet præſens, potuit fieri, vt præſens non eſſet; & poſtquam eſt præſens, poteſt fieri non præſens. Rem autem præſentem neceſſe eſt eſſe præſentem ſemper, quia nec priùs quàm ſit, nec poſtquam eſt præſens, poteſt præſens ſimul eſſe, & non præſens. Eodem modo res aliqua, vt quedam actio, non neceſſitate futura eſt, quia priùs quàm ſit, fieri poteſt vt non ſit futura. Rem verò futuram neceſſe eſt eſſe futuram, quoniam futurum nequit eſſe ſimul, & non futurum.*

5238 Non tot verba tranſcripſit Recentior, ſed quò ego plura, maniſteſtius facio, S. Anſelmum non aliud curalle in eis, quàm vt ex diuina rei futuræ præſcientia non inferretur neceſſitas abſoluta, & antecedens exiſtendi, vtque ex eo, quod res futura dicatur eſſe futura, non inferretur exiſtentia neceſſitas, niſi ex ſuppoſitione, & confe-

quens. Quare cum Recentior arguit: Deus iuxta S. Anſelmum non præſcitur vt determinatè futurum abſolutè, niſi id, quod ſit ſic futurum. Ergo cum ſolum ratione decreti diuini, tanquam cauſæ per ſe, habeat futurum abſolutum determinatam futurationem, ſolum ratione illius poterit præſciri à Deo vt ſic futurum. Annuo Antecedenti, vt pote tradito à S. Anſelmo: eſtque certiffimum ex ſe. Reliqua argumenti non continentur in verbis S. Doctòris. Sed ad ſuppoſitum primæ Conſequentiæ dico, decretum diuinum, ſiue intentionium, ſiue permiſſiuum, requiri per ſe ad determinatam futurationem abſolutam creati actus contingentis, & liberi; præſciritque eam non poſſe, niſi cognito vno, vel altero decreto. Simul tamen dico, neutrum decretum eſſe præuiam determinationem futurationis determinatæ abſolutæ: Vnde diſtinguo primam Conſequentiam; ſolum ratione illius tanquam requiſiti poterit præſciri vt determinatè futurum abſolutè, concedo; ſolum ratione illius tanquam præuiè determinantis, nego. Vnde ad ſecundam Conſequentiam, ſi per præſciri antecedenter, & independentèr à decreto ſignificetur præſciti, quin cognoscatur in decreto præuiè determinante, concedo; ſi ſignificetur præſciti, quin cognoscatur decretum requiſitum, nego.

5239 Cum etiam diſputat Nuperus: Actio contingens, & libera voluntatis creatæ non tranſit neceſſariò, ſed liberè ad futurationem determinatam, nonque tranſit infallibiliter, niſi cum dependentia à decreto Dei. Ita S. Anſelmus in illis verbis, *Quædam actio non neceſſitate futura eſt, quia priùs quàm ſit, fieri poteſt vt non ſit futura.* Ergo actio habet determinatam futurationem ex ordine ad decretum diuinum, ſtatuens prædeterminatiuè, vt ſit determinatè, &c. Reſpondeo, primam partem Antecedentis exprimi à S. Anſelmo, & ſecundam taceti illis in verbis; ſed à nobis admittere, ſi ſermo ſit de dependentia à decreto intentionis, vel permiſſio, non autem à præuiè determinatio. Vnde inſiciamur Conſequentiam. Etenim determinata futuratione actionis, quæ voluntati noſtræ ſit contingens & libera, eſt requiratur decretum diuinum intentionium, vel permiſſiuum, excludit tamen determinatiuam præuiè. Hæc fuſè ſunt expoſita in Sectione 325. & antea pluries in 1. parte.

5240 Moderni diligentia in lectione S. Anſelmi non alia teſtimonia contra doctrinam noſtram reperit. Et aliunde pro ea nullum recitat, vt reſpondeat; cum tamen tot, & tam vrgentia afferantur à Noſtris, & à me in toto hoc Opere: videreque eſt coniunctum aliqua in Sectione 312. præſentis partis 2. Et quando ego primùm ad oculos habui Scriptorem, qui profitebatur ſectari veſtigia S. Anſelmi, incefſit me cupiditas vehemens inueniendi præcipuè, quomoddò enitaret, ne prædeterminatio, ſiue intrinſeca, ſiue extrinſeca actuum noſtrorum contingentium, & liberorum à Deo, eſſet neceſſitas antecedens, quàm S. Anſelmus definit, aut deſcribit, & quæ contraria eſt libertati indifferentiæ. Eſt enim famoſiffimus hic locus inter cæteros, & ardentiffimè litigatus.

5241 Sed non inueni niſi pauca verba dub. 4. §. 7. §. 247 num. 96. [*Quantis certum ſit (inquit) quod neceſſitas antecedens tollat libertatem, quam conſe-*

conſequens non tollit; tamen non dicitur neceſſitas conſequens illa, quæ ſupponit actum liberum, ſeu ad illum conſequitur; nec ſimiliter antecedens, quæ dimanat à decreto efficaci Dei, quod talem actum liberum antecedit, vt volunt ferè omnes Sectatores Scientiæ Mediæ. Nam neceſſitas antecedens in opinione noſtri Anſelmi, D. Thomæ, & omnium Thomiſtarum illa eſt, quæ dimanat à principio, ſeu à potentia omnino determinata ad vnum; at verò conſequens eſt illa, quæ dimanat ex aliquo principio extrinſeco, quod non tollit indifferentiam potentiam, ſed illam relinquit cum indifferentia ad vtrumlibet.] Quæ verba non extinxerunt meam cupiditatem. Quoniam adhuc deſidero ſcire primò, ſi iuxta S. Anſelmum cap. 3. de Concordia, neceſſitas antecedens eſt vniuerſum, quæ facit rem eſſe; cur Sectatores Scientiæ Mediæ, nedum ferè omnes, ſed etiam ad vnum omnes non ferent ab abſurdo, fore antecedentem neceſſitatem, quæ dimanet à requiſito decreto diuino antecedenter efficaci, vt pote faciente, eſſe actum voluntatis creatæ.

5242 Secundò, ſi iuxta S. Anſelmum ibidem, neceſſitas conſequens eſt vniuerſum, quæ nihil cogit eſſe, & quæ res idcirco futura eſt neceſſitate, quia futura eſt, & quam facit voluntatis libertas, potens eam cauere, præs quam ſit; cur propugnatores Scientiæ Mediæ non deducunt ab inconuenienti, actum qui exiſtat in voluntate creatæ, & pro inſtanti A ſtatutus à Deo antecedenter efficaciter, non fore ſola neceſſitate conſequenti neceſſarium? Daretur enim ab æterno aliquid, quo adſtringeretur ad exiſtere in voluntate creatæ, & pro tali inſtanti, quo item futurus eſſet, non præciſè, quia futurus eſſet reipſa; quo denique præſtaretur, vt neceſſitas exiſtendi non præciſè conſiſteret in voluntatis creatæ libertate, quæ poſſet impedire eam neceſſitatem priùsquam eſſet. Quippe ea neceſſitas conſiſteret partim, vt minùs, in voluntatis increatæ libertate, & voluntas creatæ non poſſet libertate ſua impedire decretum diuinum antecedenter efficax, inferens exiſtentiam actus ſtatuti.

5243 Tertio, quidnam ſignificetur nomine potentie omnino determinatæ ad vnum? Nam S. Anſelmus eo nomine non definiuit neceſſitatem antecedentem. Potentia erit determinata ad vnum, ſi ad vnum alligetur, ſiue per ſuam entitatem, ſiue per aliquid extrinſecum ipſi aſſiſtens. Primo modo voluntas creatæ non eſt determinata ad vnum eorum, erga quæ habet libertatem indifferentiam. Secundo modo erit alligatio, quæ proveniat ex prædeterminatione intrinſeca. Et tertio, quæ ex decreto diuino antecedenter efficaci. Cur ergo voluntas creatæ quolibet ex his duobus modis alligata ad vnum non importabit neceſſitatem dimanantem à principio, ſeu à potentia omnino determinata ad vnum; proindeque cur non importabit neceſſitatem antecedentem, quæ quidem non competat ei per ſolam ſuam entitatem, ſed per ſuperadditum aliquid, ſiue intrinſecum, ſiue extrinſecum, ratione cuius alligetur ad vnum?

5244 Quarto, vbinam à S. Anſelmo dicatur, neceſſitatem conſequentem eſſe, quæ oritur ex aliquo principio extrinſeco? S. Doctòr non dicit de huiusmodi neceſſitate, niſi quæ proximè, & quæ ſæpè retuli ex lib. 2. Cur Deus homo, cap. 18. quatenus R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

ſit, quæ res facit, & quæ nihil efficit, vt cum dico te ex neceſſitate loqui, quia loqueris. At hæc longè diuerſa ſunt ab eo, quòd eſt dimanare ex aliquo principio extrinſeco. Et alioqui inaniter S. Anſelmus, anteriores alij PP. ab origine Eccleſiæ, Philoſophi tota retrò antiquitate, & poſteriores S. Anſelmo Patres, Theologi, ac Philoſophi tam oſeſè ſcripſiſſent de non læſa libertate creatæ indifferentiæ per præſcientiam, & voluntatem diuinam; cum ſufficeret dicere, ea eſſe principium extrinſecum, idque circo non poſſe ex eis conſurgere niſi neceſſitatem conſequentem, quæ aduerſa non eſt libertati indifferentiæ: ſeu ſufficeret dicere, voluntatem creatam non poſſe antecedenter neceſſitati à Deo, vt pote qui ſit principium extrinſecum. Et aliunde non diceretur abſolutè id ſine falſitate, & ſine contradictione Thomiſtarum etiam recentium agnoſcentium, poſſibilem voluntatis creatæ neceſſitationem à Deo, ſiue eſſet ſtante iudicio indifferentiæ rationis, ſiue eo non ſtante. Quomoddò ergo abſolutè verum erit, neceſſitatem dimanantem à principio extrinſeco eſſe ſolum conſequentem?

5245 Si dicatur, verum abſolutè eſſe, quando principium extrinſecum tale ſit, vt relinquat ſaluam potentiam indifferentiam ad vtrumlibet: Fateor, tale principium extrinſecum non fore neceſſitatem antecedentem. Sed rogo, quare principio extrinſeco reſtringitur, quod ab eo dimanet neceſſitas conſequens? Nam & dimanat ab intrinſeco non tollente potentiam indifferentiam. Eſtque vtrumque habile ex ſe, vt ſi effectus exiſtat, ſit neceſſarius vel ſola neceſſitate conſequente, ſi aliunde ſalua maneat indifferentia potentiam, vel tam conſequente, quam antecedente neceſſitate, ſi ſalua non maneat potentiam indifferentiam. Rurſus rogo, vbinam S. Anſelmus definiuit ſic neceſſitatem conſequentem, *Eſt quæ dimanat ex aliquo principio extrinſeco, &c.* Quo pacto definiuit, iam viſum eſt. Indeque conſtat, neceſſitatem conſequentem eſſe, quæ res, ſeu effectus, ſeu actus facit, eo ipſo quòd exiſtat; *curritque per omnia tempora, hoc modo: Quidquid fuit, neceſſe eſt fuiſſe; quidquid eſt, neceſſe eſt eſſe; quidquid futurum eſt, neceſſe eſt futurum fuiſſe.* vt ait S. Anſelmus lib. 2. Cur Deus homo, cap. 18. Vltra hæc, qui fiet, vt decretum diuinum ſit principium extrinſecum, non tollens indifferentiam potentiam ad vtrumlibet, ſi antecedit importans inſuperabilem determinationem ad vnum? Potentia æternus eſt indifferens ad vtrumlibet; quatenus, antequam velit, poteſt velle vnum, & poteſt non velle illud, ſed aliud. Vt enim ait S. Anſelmus cap. 4. de Concordia, *Voluntas poteſt non velle, antequam velit, quia libera eſt.* Cæterum ſi voluntas noſtra ad amorem præueniatur decreto omnino determinante ad ipſum, quo pacto, antequam amet, poterit non amare, aut poterit odiſſe? Quanta in hoc inuoluatur difficultas ex cenſura eiſdem Moderni, Sectio ſequens maniſteſtabit.

SECTIO CCCLXXVIII.

Quarta Animaduersio.

5246 **Q**uartò animaduerto, præfatum Recentiorum *dub. 4. §. 8. num. 101. & seqq.* concedere, voluntatem creatam, cuius amor contingens, & liber fit à Deo per decretum efficax prædeterminatus, non habere potentiam proximam ad odium, sed tantum remotam: non posse proximè odisse, sed solum remotè: eique sic prædeterminatæ non esse possibile proximè, sed dumtaxat remotè odium: eam item sic prædeterminatam posse remotè frustrare decretum diuinum præuicè efficax, posseque remotè tollere tale decretum. Consequenter ad hæc concessa intelligit Concilium Tridentinum de potentia tantum remota ad dissentium, cum dicitur *sess. 6. can. 4. Liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum posse dissentire, si velit.*

5247 Et ante hæc scripserat Modernus *§. 5. num. 71.* [Voluntas creata, extrinsecè determinata per decretum ad assensum, valet dissentire in sensu diuiso, non in composito. Vnde quando Thomista docent, voluntatem non posse in tali casu dissentire in sensu composito, non est sensus, quod posita prædefinitione Dei ad assensum, non potest voluntas dissentire. Sed sensus est, quod posito assensu in voluntate, non potest cum illo componi dissensus; est enim incompossibilis in voluntate dissensus, ex suppositione, quod habeat assensum. Et ratio est, quia licet potentia voluntatis sit ad vtrumlibet successiue, non tamen ad vtrumlibet simul.]

5248 Additque *in num. 72.* [Voluntas creata, cum sit libera, & potentia ad opposita, valet considerari vel simul coniungendo duo extrema opposita, vel solum habendo successiue. Primus sensus est impossibilis. Et ideo solum in secundo saluatur voluntatis libertas: ad modum quo dicitur 2. *Phys.* quod essentia naturæ non consistit in hoc, quod simul sit principium, & causa motus, & quietis; sed solum in hoc, quod successiue sit motus, & quietis principium, seu causa.]

5249 Vnde *in num. 73. inferit,* voluntatem prædeterminatam per decretum efficax ad amorem, habere potentiam ad odium in sensu diuiso, idest diuisiue in alio instanti, quanquam vt reduplicatiue prædeterminata non retineat talem potentiam. Concluditque *in num. 76.* sensum diuisum consistere in hoc, quod ex se sit potentia indifferens ad extrema opposita, etiam si ratione decreti efficax sit ad vnum determinata. Quare sensus diuisus non solum habet locum, quando voluntas est ab omni decreto efficax nuda, sed etiam quando est à tali decreto quasi informata. Nam licet per illud determinetur ad agendum, potest tamen ex se agere oppositum; non tamen faciet, sed infallibiliter operabitur actum, ad quem determinata est. Hæc Modernus ille.

5249 Quorum priora meritò vocat *§. 8. num. 101. specialia.* Suntque meritò exclusa obiter à se *in dub. 15. §. 6. num. 77.* vbi inquit: [Libertas essentialiter exigit potentiam expeditam ad vtrumque extremum, tam contradictionis, quam contrarietatis.] Nam exigere potentiam expeditam,

non est aliud, quam exigere proximam, & non esse contentam remotà, ac radicali. Ipseque *in §. 7. num. 96. ait,* vt enarraui *in num. 5241. esse SS. Anselmi, & Thomæ, necnon Thomistarum omnium opinionem, principium extrinsecum, quod non destruat libertatem voluntatis nostræ, debere relinquere hanc cum actiua indifferentiā ad vtrumlibet; idest, cum indifferentiā proximam; quippe remotam, vt potest indistinctam ab entitate ipsius voluntatis, non posse vi cuiuscumque principij, officientis etiam libertati, adimi à voluntate, quæ reipsa existat, & conseruetur in esse, compertissimum erat.*

Vnde & humana Christi voluntas, quæ tam vt hypostaticè vnita diuino Verbo, quam vt coniuncta intellectui videnti Deum, amittit felicissimè libertatem ad peccandum; retinet tamen remotam ad id indifferentiā actiuam, proindeque potentiam actiuam, deperditā actiua indifferentiā, ac potentia proximā. Vnde etiam liberum meri viatoris hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum ad assentiendum, posse dissentire, seu posse potentia, & indifferentiā actiua remotā præstare dissentium, non fuit ab illo negatum, siue ante, siue post Concilium Tridentinum. Controuerfia erat de potentia, & indifferentiā actiua proxima. Quanquam autem Concilium verbo posse, non apposuerit aduerbium proximè, subintelligitur tamen, quia posse dictum absolute, & simpliciter, significat posse proximè, & expeditè.

Ideo Gonetus *tom. 4. disp. 6. art. 4. pag. 557.* agens de hac propositione, *Homo præuicè efficaciter ad assentiendum potest dissentire,* notat bene, liberum arbitrium, prout stat etiam sub præmotione efficaci, debere dici retinere potentiam proximam, & expeditam ad dissentiendum; sicut homo sub gratia habituali constitutus retinere dicitur potentiam proximam ad peccandum. Et *pag. 555.* laudat hæc verba Francisci Ananici [Quem inuenient Ianseniani inter Thomistas, qui dixerit, voluntatem diuinā gratiā prædeterminatam, carere proximā ad dissentiendum potentia?] Prolixissimum esset referre quæ idem Gonetus tota illa *disp. 6. & tomo 2. in tota Apologia Thomistarum, & vbiicumque respondet Nostrorum argumentis contra diuinam voluntatem, præscienciam & gratiam præconatam cum humanis, & salutaribus actibus; quia alioquin consequens foret humanam voluntatem non mansuram proximè potentem, expeditam, & indifferenterem ad oppositos, ait, vt propulset sequelam hanc, & vt probet, Doctores suos domesticos nunquam ei dedisse manus. Quid si Dominicanorum, sequaciumque aliorum verba proferremus in medium? Quid si Theologorum & Societate, cæterorumque qui disputando contendunt, inferri eam sequelam ex præfatis placitis? Cui tamen cunctis viribus reniti Dominicanos, & asselas, scriptis, viuæque voce, legunt, audiunt, & fatentur, simulque à se ignorari viam, quæ ipsam euitent.*

Non aliter de accommodatione distinctionis sensus compositi, & diuisi decertatur. Possentque ego non nihil immorari examini verborum posteriorum Moderni, quibus ipsam explicat. Sed quia tandem finit in hæc. [Vnde sensus diuisus non solum habet locum, quando voluntas est ab omni efficaci decreto nuda, sed etiam quando actu est à tali decreto informata; nam licet per tale decretum

decretum efficax determinetur ad agendum, potest tamen ex se agere oppositum, non tamen faciet;] & proinde hæc verba innuant, voluntatem in sensu etiam composito prædeterminationis ad amorem retinere potentiam ad odium; quo sensu tuerent suas partes Thomistæ: idcirco prætermitto antecedentium proximè discussionem. Sed aduertens, si intelligantur de potentia tantum remota, & radicali, iuxta *§. 8. sequentem accommodationem distinctionis sensus compositi, & diuisi, factam à Moderno, non fore eandem cum ea, quæ apud Thomistas legitur.*

5253 Doctrina illa intermedia de voluntate creata potente remotè impedire existentiam decreti diuini efficacis præhabiti à Deo ab æterno, potenteque etiam remotè frustrare, seu reddere irritum, & inexpletum illud, inuoluit apertam repugnantiam. Si enim abique respectu ad determinationem electiuam nostræ voluntatis decernat Deus ab æterno actum aliquem nostrum; temporalis potentia, etiam remota, ex parte nostra ad impediendum, ne Deus illum decreuerit, chimærica potius erit, vt & potentia cassandi decretum per se efficax, quod ab Omnipotente Dei voluntate fuerit habitum ab æterno; similiterque potentia resistendi tali decreto. Siquidem potentia etiam remota, si sit vera, & non chimærica, debet esse ad terminum remotè saltem possibilem. Non est autem vel remotè possibile, vt à nostra voluntate impediatur existentia decreti exercita ab æterno abique respectu ad temporalem determinationem electiuam nostram; neque item vt decretum diuinum per se efficax frustretur, aut ei resistatur.

Et hæc circa ea, quæ quartò animaduertenda duxi in Moderno. Qui cum se ostendat studiosum Doctoris Curielis, potuisset *in 4. Controuersiarum, lib. 2. ex num. 164. pag. 259. usque ad num. 184. pag. 264.* vidisse quæ habet contra pleraque à se concessa locis relatis initio huius sectionis. Cum item profiteatur sequi doctrinam S. Anselmi, fas mihi sit repetere quæ de ea ex Sherlogo *p. 1. Respons. sect. 10. num. 44. & 45.* senserunt, & scripserunt anno 1601. die 31. Iulij ad Sacræ Benedictinæ Congregationis Hispaniæ in Romana Curia Procuratorem Generalem Prælectores Salmanticensis Collegij Congregationis eiusdem, Placidius Pachecus, Gregorius Criales, Maurus de Salazar, Antonius Yepes, Antonius Perez, Leander de Granada, omnes veterani, & exercitatissimi Theologi in Academia Vniuersali, tresque posteriores clari libris editis. [Ob multam (inquiunt) notitiam, quam Vestra Paternitas habet de propositionibus, quæ ante sanctissimum Dominum excutuntur, de his, quæ ad physicam præmotionem spectant, superledemus de illis referre; tantum monere volumus, quod à PP. Societatis Iesu defenditur, esse doctrinam S. P. N. Anselmi, & ob hanc causam, & quoniam quod illi propugnant, verum est, & docetur in hoc Collegio à nostris Magistris, & à discipulis eorum Monachis nostris, tam in huius Academia publicis Thesibus, quam in his, quæ in Capitalibus Generalibus habentur, defenditur. Quamobrem V. P. sedulo considerandum est, hanc esse litem nobis æque communem, à qua nostræ Religionis honor dependet; proinde quæ solet industriâ in Ordinis bonum vigilare, prospiciat doctrinæ tanti momenti, &

media opportuna adhibeat, quibus subsidiatur ei.] Et post alia: [Potest his rebus non leui esse momento, quod V. P. securè dicere valeat suæ Sanctitati, & quibuscumque aliis personis, opinioniones Societatis, & nostras legi, & defendi ab Augustinianis, Franciscanis, Carmelitis, in Conclusionibus, & Thesibus suorum Capitulorum, & quotidie magis magisque amplificantur, & recipiuntur à Theologis valde doctis, vt conformes Fidei Catholice, & veritati proximiores.

Consonant cum his litteris alia R. P. Magistri Fr. Hieronymi Marton, viri autoritatis maximæ ob morum grauitatem, sapientiam, & munia in Congregatione Hispana, qui eas ad eundem Procuratorem Generalem misit eodem anno, & die ex eodem Salmanticensi Collegio, ad quod fuerat digressus, impeditus ægra valetudine, ne Hispanicum accederet electus in proximè antecedentibus Comitibus Vniuersalibus Abbas eius Ciuitatis. [Video (ait) per nostræ Congregationis Monasteria rumorem vagari de censura in Vrbe ferenda aduersus libros P. Ludouici de Molina de Societate Iesu; quod V. P. ibi degenti melius perspectum erit. Et licet, quoniam de V. P. ingenio, litteris, zelo ardenti veritatis, & eorum quæ ad nostræ Familiæ vel autoritatem, vel grauitatem spectant, certus sum, hæc mea aduertentia excusari possit: nolui tamen officio deesse, ne forte ob silentium meum nostro Ordini labes aliqua aspergeretur, præsertim cum iuxta Christi Vicarium talis, tantumque existat vir, qualis V. P. Quamobrem omnes, qui hic litteras profitemur, optamus enixè, vt V. P. sedulo perpendat, doctrinam Molinæ, de qua controuertitur isthæc, ad litteram esse eandem, quæ traditur à N. Gloriosissimo P. S. Anselmo, Doctore tam graui, & à quo Ecclesia Catholica mirificè illustrata est, & quem nostra Congregatio tantum colit. Quem in finem remitto V. P. Theses subiectas, habitas hoc ipso anno in nostro Capitulo Generali, quarum Præses fuit acutissimus, & eruditissimus P. Fr. Maurus de Salazar. Et in omnibus Thesibus, quæ à Nostris vel in Academia ista, vel intra nostrum Collegium propugnantur, hæc eadem doctrina defenditur. Quam & nostri dicunt Magistri in suis prælectionibus: estque apud nos receptum, hanc fluxisse doctrinam à primitiuis Scholis nostræ Sacræ Religionis: quos ob titulos hæc causa nobis æquè propria est, ac PP. Societatis. Nec declinare poterimus famæ iacturam, si vel vnus eius minimus apex censurâ Romani Pontificis censuretur.] Et post alia: [Sar noui, cuius diligentia rem hanc commendo, quæ non solum nostræ Sodaliitatis causa est, sed & grauiorum aliorum Sacrorum Ordinum per Hispaniam, in quibus communiter præfata doctrina legitur, & defenditur.]

Sic in vnis, & alteris epistolis Benedictini, tum versatissimi in S. Anselmi lectione, tum expertissimi in literario campo, & acie variarum Scholarum mutuo confligentium, patefaciunt suum iudicium de Magno illo Doctore nobis fauente, testanturque de concordia tunc temporis sensu cæterorum Magistrorum Congregationis suæ admodum venerandæ. Quos fuisse fallos non ostendit hucusque, qui nunc ab eis dissentit; nam non incubuit explicandis locis Sanctissimi Doctoris, quæ eos firmarunt in illa persuasione,

& quæ à me sunt sparsim per totum hoc Opus
proposita.

SECTIO CCCLXXIX.

An Antonius Cordubensis?

5257 Theologum hunc Franciscanum refragari doctrinæ de Scientia Media visum est Paulo Falseau cap. 4. p. 2. sect. 10. à n. 255. usque ad 260. tum primò ex confessione Molinæ 1. p. quest. 14. art. 13. disp. 9. tum secundò, quia lib. 1. *Questionarij Theologici*, quest. 55. dub. 8. docet, futura contingentia non esse certò cognoscibilia ante decretum diuinum; & propositiones de eis formatas esse neutras, seu nec veras, nec falsas. Tum tertid, nam dub. 10. tradit, scientiam visionis diuinæ esse causam rerum infallibilem. Tum quartò, quoniam quest. 56. præclare, & distinctè explicat, prædestinationem fieri ante præuisionem, & reprobationem ante præuisionem demerita.

5258 Sed quatuor hæc capita egent discussione. Postremum quidem, nam Cordubensis pag. 487. & 488. pro opinione quarta dicente, [quod neque prædestinationis absolutæ siue totalis, neque reprobationis æternæ, quoad id, quod est ex parte Dei reprobantis, datur causa, vel ratio ex parte nostra; sed sola diuina voluntas vtriusque causa est,] allegat inter alios S. Thomam, & Caietanum, additque: [Sed certè hæc opinio sic indigesta videtur dura, vel crudelis, Deumque vel iniquum, vel imitem hominibus exhibere, nisi rectè, & piè intelligatur, vt in quinta opinione sequenti latius explicatur.] Quæ huiusmodi est: [Prædestinationis totalis non datur causa, vel ratio ex parte hominis; partialis autem sic, quoad effectum gloriæ. Reprobationis verò positivæ, vel punitivæ, quæ Deus ab æterno vult pœnâ sensus, vel tantum damni punire, benè datur causa demeritoria ex parte hominis, nempe peccatum actuale, vel originale ab æterno præuisionem: at verò reprobationis penitus negatiuæ vel permissivæ nulla datur causa ex parte hominis, sicut neque prædestinationis totalis; sed sola diuina voluntas causa est.] Quæ cum explanasset, & ab argumentis vindicasset, concludit pag. 490. [In hac quinta opinione Doctores communiter cum B. Thoma, & Scoto & consonant, & facillè conciliantur.]

5259 Ita autem declarat, vt opinio quinta sit valde diuersa ab ea, quam S. Thomæ attribuunt plerique Thomistæ moderni. Saluâ enim primâ parte de prædestinatione totali, non habente causam ex parte nostra, discordant passim à secunda sic proposita: [Prædestinationis partialis, quoad vltimum eius effectum, vel gloriæ ex parte hominis aduerti, benè datur aliqua ratio, vel causa meritoria dispositiua, vel determinatiua, puta merita præuisionem. Quod intelligendum est de ipso effectu, idest de gloria homini à Deo volita propter merita præuisionem in tertio signo; non autem de ipsa gloria homini volita absolute in primo signo æternitatis.] Distinguit quippe Cordubensis tria signa; primum, in quo Deus merè gratis, & absolute, idest nullâ habitâ ratione

meritorum præuisionem, prædestinavit Paulum v. g. ad gloriæ. Secundum, in quo gratis etiam decreuit dare gratiam, & alia auxilia, & media, vel merita ad prædictum finem efficaciter perducantia. Tertium, in quo voluit dare gloriæ finaliter intentam pro tali tempore, & per talia media, aut propter merita tunc præuisionem. Decretum dandi gloriæ in primo signo videtur Cordubensi posse censerî, siue non efficacax, siue efficacax. De altero autem decreto tertij signi videtur eidem, saluo meliore iudicio, cadere sub merito condignum operum præuisionem. Quæ principia num conformia, vel difformia sint Thomistis recentibus? ipsi censeant. Et ad secundum signum non fieri quasi transitum opinionem Cordubensis, nisi præuisionem Deo, quoniam auxilia gratiæ forent efficacax, si conferrentur; cur ego non suspicer? Quia de suspitione redibit sermo infra.

Nec cum nunc occupo in partibus tertia, & 5260 quarta de reprobatione, contentis in opinione probata à Cordubensi; eam ex verbis iam transcriptis pateat, ipsum non admisisse reprobationem saltem positivam, seu voluntatem diuinam infligendæ æternæ pœnæ damni, & sensus ante præuisionem demerita personalia. Quod subiecit Falseau. Poteuitque omittre quartum hoc caput, etsi nullis subiectum esset exceptionibus; nam, vt sæpius dixi, nihil inde contra doctrinam de Scientia Media elicitur.

Tertium caput aduocatur nimis remotè. Probat Cordubensis pag. 471. [cum præscientia Dei clara, determinata, & infallibili stare contingentiam in rebus, & libertatem nostræ voluntatis quia per Boëtium lib. 5. de Consol. prola 4. Sicut scientia presentium rerum nihil his que sunt, ita præscientia futurorum, nihil his que futura sunt, necessitatis imponit. Et prola 6. Num ea, que presentia cernis, aliquam eis necessitatem tuam addis intuitus? Minime. Et infra: Si est diuini, huiusmodi intuitus presentis digna collatio, vti vos vestro hoc temporario presenti quadam videtis; ita & ille omnia visu suo cernit æterno, &c. Item Augustinus lib. 5. de Ciuitate Dei, cap. 10. contra Ciceronem, & alios ait: Homo, quem Deus peccatum præscit, peccat quidem actu: si nolit, omnino non peccat; sed si peccare noluerit, hoc etiam Deus ipse præscit. Consonant Gregorius, Gabriel, & Doctores communiter.]

Ad quam probationem si dicatur, [non esse simile de visione nostra, & de visione, vel scientia Dei, quæ causa rerum immutabilis, & infallibilis est, vt latius agit B. Thomas 1. p. quest. 14. art. 8. 13. 15.] Respondet, [quod benè est simile; nam licet scientia Dei, iuncta cum eius voluntate, sit causa effectiua rerum, de quo in præcedenti dubio 10. dictum est; non tamen sola speculatiua eius scientia sine voluntate, quæuis sit causa exemplaris earum. Et de hac scientia speculatiua optime procedit similitudo supradicta.] Quæ in responsione attribuit effectiua causæ munus scientiæ diuinæ, non soli, sed simul cum decreto libero diuinæ voluntatis. Quæ fuit S. Thomæ sententia, estque Nostrorum intelligentium S. Doctorem de scientia simplicis intelligentiæ. Sed videtur Cordubensis attribuire præfatum munus alteri scientiæ. Nam vocat speculatiuam eam, quæ est causa effectiua simul cum voluntate: scientia autem simplicis intelligentiæ, quando est causa, non est speculatiua, sed practica.

Aliunde

Aliunde verò non videtur attribuire illud munus scientiæ visionis; nam si hæc habeat illud, practica erit, & non speculatiua. Crediderim, loquutum fuisse de scientia approbationis, eo sensu quo S. Thomam explicuit in n. 4608. Si Falseau velit habuisse sermonem de scientia visionis, quanquam non vt intuetur, & speculatur, contemplaturque suum obiectum, sed vt dicit respectum ad beneplacitum diuinæ voluntatis; mihi in præsentiarum satis est, Cordubensem non rectè allegari pro scientia visionis, quæ prout visio, & intuitio, sit causa ærum effectiua. Legaturque contra eam mediam viam (quæ est Goneri post Aluarez) Ferrerius noster lib. 2. de Deo, disp. 1. cap. 7. num. 86. & duobus seqq. capite octauo, num. 106.

5262 Secundum caput de futuris contingentibus non certò cognoscibilibus ante decretum diuinum prædeterminatum eorum, non inuenitur à me in dub. 8. in quo ex pag. 460. usque ad 464. tractat per quid, & quomodo determinetur diuinus intellectus ad sciendum ab æterno futura contingentia. Et cum tres opiniones recitasset, impugnetque primam de determinatione ab ideis; secundamque de determinatione ratione æternitatis, nec reprobasset, nec approbasset; tertiamque de determinatione à diuinæ voluntatis decreto exclusisset, quiescit in quarta, & postrema Gabrielis, Ioannisque Medinæ [de determinatione ab essentia diuina, quatenus est cognoscitiua, & clarissima notitia intuitiua. Nam Deus tam clarè, perfectè, & intuitiue cognoscit omnia etiam futura, sicut presentia, existentia, & possibilia, quod virtute huius tam claræ cognitionis determinatè iudicat omnes habitudines rerum, quæ eis etiam contingentem conuenient, siue conueniunt. Sicut si ego comprehendo aliquam rem coram me existentem, vti que iudicabo de omnibus prædicatis dicibilibus de illa re; quia sola notitia clara, & perfectè, comprehensiuæ rei, & nihil aliud requiritur ad iudicandum verè, quid huic rei conueniat necessariò, vel contingentem. Quod si modò videns aliquam rem, non iudico de omnibus prædicatis eius, ideo est, quia non clarè, neque perfectè illam comprehendo. Ex ea autem parte, quæ illam clarè, & perfectè video, certò iudico de multis prædicatis de illa dicibilibus, & quæ de facto dicuntur. Ita Deus, quia clarissimè, & perfectissimè omnia in sua essentia videt, & comprehendit; inde ergo per hanc notitiam determinatur ad certissimè, & determinatè sciendum omnia, etiam futura contingentia, vt dictum est. Nam si per impossibile esset, quod ipsa cognitione diuinâ tam clarè existente, vt nunc est, voluntas sua diuina non esset causa effectiua totalis, aut partialis effectuum contingentium, adhuc ipsa notitia intuitiua esset causa, quæ Deus determinatè sciret, quæ pars contradictionis omnium etiam futurorum contingentium esset, fuit, & erit vera, quæ falsa, vt dictum est.] Sic Cordubensis, qui suppositâ veritate obiectiua determinatâ futurorum contingentium, ait, vt & nos, intellectum, seu intellectionem essentialem Dei, habere determinationem, vt eam cognoscat; & assumens eam hypothese impossibilem de diuina voluntate non causa rerum, dicensque, Deum adhuc præfaturum futura contingentia, expressit clarè, non esse requisitum ad horum cognosci-

bilitem decretum antecedenter efficacax voluntatis diuinæ.

Et in dub. 2. pag. 447. ac seq. non minùs dilucidè docuit, propositiones de futuro contingentibus esse in se determinatè veras, vel falsas. Inquit enim post alia: [Et ita secundum clarissimum Doctorem Medina in sua Lectura in 1. disp. 38. propositio determinatè vera est triplex, scilicet quoad se, & est idem, quod propositio vera, etiam si sit de futuro contingentibus, vt *Sortes est, Sortes erit*, est quoad se determinatè vera, vel falsa, quia aliquid horum certè est, vel erit: & sic accepit Gabriel, vbi supra. Quoad Deum autem determinatè vera propositio est illi certitudinaliter vera, & ita omnis propositio, cui Deus assentit, est illi determinatè vera. Quoad nos autem determinatè vera propositio, est nobis certitudinaliter vera, vt supra secundum B. Thomam dictum est, modò sit certitudinaliter naturalis, vt *Sol cras orientur*, modò sit certitudinaliter Fidei, vel supernaturalis, vt *Antichristus erit*, modò sit de præterito, modò de presenti, modò de futuro contingentem. Et ita multa argumenta, & difficultates per hanc distinctionem solui possunt. Nam propositio de futuro contingentibus ideo absolute dicitur, quod non est determinatè vera, quia cum non sit determinatum fore in suis causis naturalibus, neque sit positum in esse extra eas, non est nobis naturaliter certum, quòd erit, ex quo naturaliter potest impediri, & non fore. Si autem nobis reuelatur fore, tunc erit nobis determinatè verum, & certum fore; quanvis sit contingens, & possit non fore, quia reuelatio diuina tantam nobis certitudinem potest præstare, quantam causa naturalis, quod illa res est, vel erit.] Hæc, & alia ibi Author.

Primum caput de confessione Molinæ convincit (quod & agnouit Suarez lib. 2. de Concursu Dei, cap. 14. in fine) Cordubensem dub. 4. & 10. addidisse nonnulla, quæ non sunt probata à Nostris postea, & quæ necessaria non erant, neque consecretaria ad cetera alia conformia Nostrorum placitis. Non sumus tam cæci, vt non videamus, anteriores aliquos Theologos non concordare nobiscum in omnibus punctis, sed potius discordare in nonnullis, quæ tamen temporum decursu sunt magis examinata.

SECTIO CCCLXXX.

Alia de Antonio Cordubensi.

5265 Inter locos, in quibus concordat nobiscum Cordubensis, eminet ille dub. 8. pag. 464. vbi contra tertiam opinionem, quam putat Scoti, de præscientia futurorum contingentium, & liberorum voluntatis creatæ in increata decreto antecedenter efficacax, replicat tandem sic: [Prius ordine naturæ determinatur diuina voluntas à nostra voluntate, quàm ipsa se determinet ad volendum, & concurrentem cum nostra voluntate ad productionem talis actus, vt infra dub. 10. latius habetur in fine. Ergo ex determinatione diuinæ voluntatis non potest diuinus intellectus determinatè

determinatè, & euidenter præcognoscere futuros actus contingentes, pendentes à noſtra voluntate. Et quidem hoc argumentum videtur mihi fortiffimum contra Scotum, vt inſrà *dub. 10.* clariùs probatur. Ibi videatur.] Quibus dictis, tranſit ad quartam opinionem, cui ſubſcribit, vt patet ex *num. 5262.* Licet autem diſſoluat aliqua argumenta contra tertiam, ſuperiori tamen replica cedit, & de primo argumento dicit *pag. 463.* [eſſe fortiffimum contra Scotum. Nam durum videtur concedere, quod in aliquo ſigno ſit aliquod verum, quod non ſit cognitum, aut quod non ſit determinatè, certò, & inſallibiliter cognitum; & euidenter à Deo, vt patet ex ſupradictis in *4. dub.* ſecundùm communiter Doctores.]

5266 Porro in *dub. 10.* ad quod ſe remittit *dub. 4.* habet hæc *pag. 471.* [Patet falſitas, aut inſufficientia opinionis Scoti dicentis, quod intellectus diuinus conuerſus ad voluntatem diuinam, vidensque eam determinatam, inde clarè, & determinatè cognoscit omnia futura contingentia, etiam volitiones noſtras liberè futuras, antequàm ſint, vt ſuprà *dub. 4.* in *4.* opinione habetur. Quod autem hoc ſit falſum quoad cognitionem faltem noſtrarum volitionum futurarum, probatur. Nam vt patet ex dictis, noſtra voluntas in illo ſecundo ſigno determinat voluntatem diuinam, & eſt prior quàm illa ſic determinata; & tamen tunc, & etiam antè eſt cognita ab intellectu diuino illa determinatio præſens, & futura noſtræ voluntatis. Ergo illa clara, & determinata cognitio noſtrarum volitionum futurarum contingentium non pendet, nec habetur à ſequentè determinatione diuinæ voluntatis. Maior conceditur ab omnibus, etiam ab ipſo Scoto. Minor autem probatur: tum primò, quia in illo ſecundo ſigno, & antè illud ab æterno erat cognita illa determinatio futura noſtræ voluntatis, antequàm eſſet. Quia ab æterno antè illud ſecundum ſignum verum erat dicere, quod illa determinatio erit in aliquo ſigno, aut tempore ſequenti; nam affirmatiua de futuro ſemel vera ab æterno eſt vera æternitate temporum, inſtantium, & ſignorum, per eandem rationem, vt ſuprà in *3. dubio* habetur. Ergo talis veritas antè illud ſecundum ſignum præcognita determinatè, & clarè à Deo erat. Nam ſemper ab æterno omne verum à Deo pro ſuo tempore cognitum eſt. Tum ſecundò eadem Minor probatur, quia vt illa determinatio noſtræ voluntatis præſentetur per intellectum diuinum ſuæ diuinæ voluntari, vt ab ea cognita determinetur, vel vt cum ea poſteà in tertio ſigno concurrere velit, utique prærequiritur ordine naturæ, quod iam ſit præcognita ab intellectu diuino, alioqui non poſſet illi vt determinatio iam facta præſentari.] Quibus omnibus ex verbis conſpicuum magis eſt, diſpiciſſe Cordubenſi opinionem Scoti intellectam de determinatione efficaci diuinæ voluntatis, Scientiam Mediam non præſupponente, quæ eſſet medium ad cognoscenda futura contingentia, & libera voluntatis creatæ.

5267 Eodem in dubio *10. pag. 468. & 469.* potenter reſutat quintum modum, quo aliqui deſenſabant voluntatem Dei præuidè requiſitam, & efficacem concurrenti cum cauſis ſecundis liberis. [Primò, quia ex quo conceditur, quod diuina voluntas, cuiſque concurſus eſt cauſa præuia etiam in cauſando, quodque eà ſtante, iam noſtra volun-

tas, quanvis neceſſitate Conſequentiæ, neceſſariò producit ſuum actum, ita quod tunc non poteſt, nec potuit non producere, neque tollere cauſam neceſſitantem, ideſt concurſum illum. Ergo iam ſemper neceſſatur à cauſa extrinſeca, ſcilicet à Dei voluntate, ſue concurſu. Et ita nunquam liberè libertate abſolutà producit ſuos actus: & Conſequentia argumenti valet, quod ſcilicet cum concurſu diuino non ſtat libertas noſtræ voluntatis, ſicut neque contingentia in rebus. Tum ſecundò, quia non eſt eadem ratio ad dicendum, quod noſtra voluntas neceſſitate Conſequentiæ neceſſitaretur à cauſa extrinſeca, ſcilicet à concurſu diuino ad producendum ſuum actum, ſicut quando à ſeipſa, vel à ſuo actu, quando vult, neceſſariò vult. Nam quando à ſeipſa neceſſatur neceſſitate Conſequentiæ, non tollitur eius libertas abſoluta, ſed potiùs conceditur, quod poterat antè, & poſteà, imò & tunc etiam poteſt non producere actum illum, vt ſuprà *dub. 9.* ſecundum varias opiniones dictum eſt. Hic autem, quando à concurſu diuino concedit reſponſio prædicta, quod noſtra voluntas neceſſatur neceſſitate Conſequentiæ, tollitur eius libertas abſolutè, ex quo conceditur, quod ſtante illo concurſu, voluntas noſtra non poteſt, nec potuit actum ſuum non producere, nec poteſt tunc ceſſare ab actu, nec tollere cauſam neceſſitantem, ideſt concurſum illum, aut voluntatem diuinam concurrentem, quanvis id poſſit in inſtanti ſequenti, vt dictum eſt. Similiter non eſt eadem ratio in hoc caſu; & quando dicitur, ſi Deus ſcit, Sortem velle: Ergo neceſſariò neceſſitate Conſequentiæ Sortes vult; quia, non obſtante hac neceſſitate Conſequentiæ, benè conceditur ab omnibus, quod Sortes etiam tunc liberè vult, & potuit, & poteſt, etiam ſtante eà ſcientiâ Dei, non velle; quodque illa ſcientia Dei nullo modo neceſſitat illum ad volendum, quia nec eſt, nec fuit cauſa, quod Sortes velit, vt inſrà *dub. 11.* latiùs habetur. Hic autem dicit reſponſio prædicta, quod voluntas diuina, cuiſque concurſus eſt cauſa prior, à qua voluntas noſtra prædicto modo neceſſatur, ex qua neceſſitate ſequitur abſoluta neceſſitas, & priuatio libertatis in ſuorum actuum productione, vt probatum eſt.]

Harum reſutationum prima continet argumentum, quod nos ſemper obijciimus contra Thomiſtas: ſecunda verſatur aduerſus inſtantias, aut exempla, quibus ipſi ſuas partes tueri fatagunt. Et circa inſtantiam ſcientiæ diuinæ viſionis de noſtris actibus contingentibus & liberis, notet Faſſeau, quomodò eam emerget Cordubenſis, negando eſſe cauſam illorum actuum, eſſeque ſuppoſitionem antecedentem. Cui doctrina conſequenter docet Cordubenſis *dub. 11. pag. 475.* voluntatem noſtram poſſe impedire de ſuis operationibus liberis diuinam viſionis ſcientiam. [Cum utrumque, inquit, alteri connexum ſit, & mutuo ſe inferat, & comitetur, qui poteſt tollere, & tollit vnum, putà conſequenter quod Antichriſtus finaliter peccabit, atque damnabitur, iam conſequenter poteſt tollere, & tollit alterum, putà Antecedens, quod Deus præſciuit, Antichriſtum peccaturum, & eſſe damnandum.]

Redeo ad dubium *10.* Antonij Cordubenſis, qui poſt reiectum quintum modum reſpondendi, procedit ad ſextum à ſe electum, & à Suario in *tom. 2.*

de Gratia, lib. 5. cap. 51. num. 28. ac 29. penetratim, explicatumque ſuccinctè, ac ſapienter. Vnde qui Authorem, & Interpretem legerit, conſpiciet, quantum procurarit Cordubenſis ciuitate quidquid cum actu noſtro contingenti, & libero ſit connexum præuidè ex parte ſue voluntatis diuinæ, ſue concurſus Omnipotentis ad extrà, ſue gratiæ per Chriſtum, quando actus ad ſalutem æternam conducit: de quo breuiter loquitur ad finem §. *Secundo dico, pag. 471.*

5270 Sunt autem maximè aduertenda verba hæc, quæ habet *pag. 469. & ſeq.* [Conſideratur triplex diuina voluntas, ſue volitio cum noſtra voluntate concurrere ad ſuos actus. Nam in primo ſigno conſideratur, vt ab æterno vult dare pro tali tempore virtutem, & influxum, & mouere noſtram voluntatem, & parata eſt cum ea concurrere ſuo tempore ad ſuos particulares actus. In ſecundo ſigno, vt ab æterno vult modificari, & modificatur, & determinatur temporaliter à noſtra voluntate, vt poſteà in tertio ſigno cum ea liberè ad talem actum concurrat. In tertio denique ſigno vt iam prædicto modo modificata, & determinata à noſtra voluntate, vult cum ea temporaliter concurrere, & concurrat ad ſuos actus ſingulares producendos.] Et poſteà: [Voluntas noſtra non ſolum modificat prædictam voluntatem diuinam vniuerſalem quoad modum, vt liberè cum ea concurrat; ſed etiam determinat quoad ſpeciem actuum, & quoad ipſos actus ſingulares voluntatis: ita vt non priùs ordine naturæ voluntas diuina, etiam ab æterno velit, aut ſe determinet ad concurrendum actualiter in tali tempore cum noſtra voluntate in tertio ſigno ad hunc, vel illum actum particularem producendum: non, inquam, priùs, ſed poſtquam noſtra voluntas præuiſa, aut præcognita eſt, quod ſe tali tempore determinabit ad volendum, vel nolendum, vel ad producendum hunc, vel illum actum: tunc, & non antè diuina voluntas ſe determinat ab æterno ad volendum in tertio ſigno concurrere pro tali tempore cum noſtra voluntate ad eodem actus particulares, quoties, & quando noſtra voluntas voluerit; & à tali concurſu ceſſare quoties, & quando præuiſa eſt, quod liberè ceſſabit. Et ratio huius eſt, quia niſi ſic Deus facere ab æterno decreuiſſet, vt dictum eſt, utique non benè ſaluaretur libertas noſtræ voluntatis ſimul cum concurſu diuino, vt ſuperiùs contra §. reſponſionem, & in argumento probatum eſt, & hic inferriùs habetur.] Haftenus Cordubenſis.

5271 Tradiditque apertè Scientiam Mediam. Nam conſiderat voluntatem diuinam, tum vt quaſi habitualiter, & generaliter, atque antecedenter offert ſuum concurſum voluntati creatæ tam ad amorem, quàm ad odium obiecti, quin ſit efficax, neque connexa cum vna ſpecie actus, potiùs quàm cum altera; tum vt efficaciter vult concurrere ad talem ſpeciem in particulari. Quà ſecundà ſub conſideratione eſt ſit connexa, utpote efficax, non tamen eſt ſuppoſitio prærequiſita, antecedentique ordine naturæ; proindeque non importat neceſſitatem antecedentem, ſed ſolam conſequentem. Et ratio eſt iuxta Cordubenſem,

quia ſub ſecunda conſideratione præſupponit præuiſam, & præcognitam determinationem noſtræ voluntatis ad ſpeciem amoris, verbi gratiâ. Quare volitionis diuinæ connexio cum tali ſpecie præſupponit liberum vſum, & applicationem voluntatis creatæ, præſcitum à Deo. Sic diſertè Cordubenſis. Qui non fatuit de præuiſione diuina determinationis noſtræ vt poſſibilis præciſè, neque vt futuræ in ſtatu abſoluto. Igitur vt futuræ in ſtatu conditionato, proindeque de ſcientia conditionata, eaque non fundata in decreto antecedenter efficaci, abſoluto ſubiectiuè, & conditionato obiectiuè.

5272 Prima Antecedentis pars ad oculum patet legentibus Cordubenſem. Secunda euidenter eſt per diſcurſum; nam agit ille de cognitione diuina præuia ad decretum, cuius ratione actus voluntatis creatæ accipiat futuritionem abſolutam: cognitio autem diuina, quæ ſit viſionis de tali actu, debet eſſe ſubſequens ad eiſmodi decretum; non enim poteſt attingere futuritionem abſolutam actus, niſi vt iam dependentem à tali decreto. Conſequentia quoad primam partem inenitabilis eſt. Quoad ſecundam verò clareſcit tum ex ſilentio Cordubenſis de decreto ſubiectiuè abſoluto, & obiectiuè conditionato: tum quia decretum, de quo vt præcedente, & vt requiſito in primo ſigno, loquitur, non eſt per ſe efficax, neque connexum cum actu pro vſo ſtatu; non item eſt conditionatum obiectiuè, ſed abſolutum exinde, & etiam ſubiectiuè. Quæ comperta ſunt ex verbis iam exaratis, & ex his in *pag. 470.* [Illa voluntas, ſeu volitio diuina in primo ſigno conſiderata dicitur Dei concurſus vniuerſalis, vel habitualis. Vniuerſalis quidem, quia in omnes cauſas ſecundas influit virtutem, & eas mouet ad ſuos actus, & effectus. Habitualis autem, quia paratus eſt Deus vt actualiter cum eis concurrere velit in tertio ſigno ad ſuos actus, & effectus particulares. Et illa in primo ſigno non eſt ſemper efficax. Ex quo non niſi ſecundùm determinationem noſtræ voluntatis in ſecundo ſigno factam, concurrat in tertio ſigno; & ita ſæpè non exit in actum. Eſt etiam illa volitio, ſue concurſus Dei in primo ſigno præuiſus, & prior ordine naturæ, quam quæcumque cauſa ſecunda, etiam quàm noſtra voluntas, tam in eſſendo, quàm in cauſando, vel ſuo modo operando.]

Et ultra tam manifeſta verba Antonij Cordubenſis, mens eius eſt in integris dubiis *10. & 11.* ad ſaluandam voluntatis creatæ libertatem, remouere ex parte intellectus, & voluntatis diuinæ, necnon ex parte auxiliorum gratiæ omne quod vt requiſitum præcedat cum determinatâ connexione eum actum, quem contingenter, & liberè eliciamus. Dixeratque *pag. 464. in dub. 9.* de potentia, & libertate noſtræ voluntatis ad oppoſita pro eodem inſtanti: [Circa hoc ſunt duæ opiniones, quæ magis videntur de nomine, quàm de re ſibi aduerſari. Nam omnes concedunt, quod noſtra voluntas non poteſt habere ſimul duos actus contrarios, ſcilicet velle, & nolle; neque velle, & non velle ſimul circa idem, quia repugnat, & impoſſibile eſt. Omnes etiam concedunt, quod omnibus cauſis eodem modo ſe habentibus, abſque vlla variatione in ſe, vel in alia re, voluntas noſtra, antequàm velit in *A. diuiniſum*

diuiſum poteſt non velle, & poteſt nolle idem in *A*: & poſtquam vult in *A*, non poteſt ſimul idem nolle, aut non velle in *A*, quia repugnat; ſed in inſtanti ſequenti poſt *A*.] Huiusque Cordubeniſis, tum ipſe affirmans, tum teſtans de omnium conſeſſione, quod voluntas noſtra, quando contradicitoriè, aut contrariè libera eſt, poſitis omnibus naturâ, & cauſalitate ad agendum prærequisitis, vt poteſt in inſtanti *A* amare componendo amorem cum illis, ſic etiam, antequàm amet, poſſit non amare in ſenſu composito, ideſt componendo cum iſdem carentiam amoris, poſſitque odio habere in ſenſu composito, ideſt coniungendo odium cum iſdem, quanquam non poſſit copulare cum amore carentiam amoris, neque odium. Quare iuxta Cordubeniſem (Theologum certè ſapientiſſimum, & iuxta anteriores omnes alios ex teſtimonio ipſius, qui hæc typis committebat anno 1569. & quem fuiſſe addiſtiſſimum illis legendis noſcitur ex ipſius Operibus,) non ſufficit, quod voluntas noſtra ſit potens ad non amandum, & ad odio habendum in ſenſu diuiſo, ſeu quod carentia amoris, & odium ſint tunc abſolutè, & ſimpliciter poſſibilia. Cum tamen ſufficere id voluerit poſtea Bañes, & cum ipſo, aliisque Dominicanis ſequentibus Gonetus tom. 4. diſp. & art. 6. §. 1. pag. 585. imò & tota illa Diſputatione, paſſimque in ſuo Clypeo Theologiæ Thomiſticæ.

SECTIO CCCLXXXI.

Alia plura de Antonio Cordubeniſi.

5274 **A**D verba adducta initio numeri 5265. & 5267. reſponder Paulus Faſſeau, Authorem non approbare illa, vt pote formata ex ſententia, quam ipſe vocat erroneam; ipſumque clarè ſubiſcribere prædeterminationi phyſicæ. Si Quæſtionarium Theologicum Cordubeniſis non reperiretur niſi in aliqua Bibliotheca ſoli Paulo nota, ſuſpenderem iudicium; ſed cum illud ſit mihi præ oculis, poſſum fidenter dicere, fuiſſe à me relata verba illa eo ordine, quo extant in Cordubeniſi, extareque approbata, & formata ex propria eius mente. Vnde etſi Magiſtro Faſſeau concedam, debere non cenſeri leuiter, quod Cordubeniſis Franciſcanus deſerat opinionem Doctõris Subtilis; aſt non eſt leuiter cenſere, quando ipſe Cordubeniſis ingenuè & expreſſè fateatur ſui diſceſſum à ſententia, quam putabat eſſe Scoti. Non erat tunc temporis tanta adhæſio, quanta in nonnullis Profeſſoribus nunc eſt ad Principes Scholæ; aut non introductæ erant tot interpretationes ſuperficiariæ, aut adſcrittiæ, iuxta quas aliqui attribuant Principi Scholæ quidquid volunt.

5275 Quod addit Faſſeau de verbis illis compositis ex doctrina appellata erronea à Cordubeniſi, non ita eſt. Verba illa extant *dub. 8. pag. 464. dub. 10. pag. 468.* Sed nota de doctrina erronea extat *dub. 4. pag. 451.* & circa punctum valde diuerſum. Nam dubium iſtud eſt: [Suppoſito quod non omnia de neceſſitate eueniant, ſed multa contingenter, ita quod poterant non fieri, vel non euenire, & multa ſunt, quæ poſſunt non

fieri, vt conſtat per experientiam, vtrum ad ſaluandam hanc contingentiam in rebus, & libertatem in noſtris operationibus humanis, neceſſarium ſit ponere libertatem in prima cauſa, an ſufficiat in ſecunda?]

Pro cuius dubij intelligentia præſupponit: 5276 [Si teneatur cum Durando, Deum concurrere mediatè, ſic ſcilicet, quod primò produxit res, & dedit eis virtutem, quâ agere poſſent, & deinde non ampliùs concurrat cum eis, ſed eas relinquit, vt vtantur ſua virtute: tunc conſequenter affirmaretur, ſaluari contingentiam in omnibus operibus humanis, quanvis prima cauſa non eſſet libera, quia tunc ſufficeret libertas, aut etiam contingentia cauſæ ſecundæ.] Sed hanc viam vocat Cordubeniſis erroneam in ſuo ſaltem præſuppoſito. [Si verò deſenſetur cum quibuſdam aliis, Deum immediatè quidem concurrere, ſed inſufficienter, ita nempe quod effectus cauſæ ſecundæ ipſe ſolus producere non poſſit: tunc conſequenter aſſereretur, ſolam noſtram libertatem ſufficere ad contingentiam eorum, quæ fierent à nobis, etiamſi Deus non liberè, ſed neceſſariò ageret.] Aſt Cordubeniſis appellat & hanc viam æquè, aut magis erroneam, quàm eam aliam Durandi.

Quapropter, vtraque expoſa viâ, recitat primam Scoti, Lychei, Gabrielis, Medinæ Complutenſis opinionem dicentem, [quod ad ſaluandam contingentiam in rebus requiritur libertas in Deo.] Recitat etiam ſecundam S. Thomæ, & Caietani, contententem in eo, [quod prima radix contingentia rerum ſit diuina voluntas, conditioque ipſius,] ſed addentem contra primam Scoti, [non eſſe conſiderandam hanc conditionem, vt eſt contingentia, aut libertas diuinæ voluntatis, ſed vt eſt ſumma efficacia, quâ vult fieri quædam neceſſariò, quædam contingenter ad complementum vniuerſi; & ideo præparat vniſ cauſas neceſſarias, & aliis contingentes.] Vnde hæc opinio inſert. [non ideo effectus eſſe contingentes, quia cauſa proximæ ſunt contingentes, ſed quia Deus voluit, euenire eos contingenter, & aptare eis cauſas contingentes.] Cordubeniſis autem, expenſis rationibus ambarum opinionum concludit iniquiens pag. 435. [Ideo in prima opinione ſtandum nunc eſt.]

Quæ ex fideli, & accurata narratione, ſeu potius tranſcriptione diſcuſſum Cordubeniſis in *dub. 4.* perſpicuum ſit, cenſuram ſiue contra Durandum, ſiue contra innominatos alios, qui ſugillati inueniuntur in quodam articulo damnato olim ab Academia Pariſienſi, & reſutato à S. Thoma 1. p. quæſt. 105. art. 2. & 6. in *corp.* à multisque antiquis Theologis, & poſt ipſos à Suarez diſp. 30. *Metaphyſ. ſect. 17. ex num. 33.* tamque contra tale aſſertum, quàm contra aliud Durandi ſcribit Cordubeniſis *dub. 5. pag. 452.* [Sed tandem tenendo cum Doctõribus communiter, ſicut & verum eſt, quod Deus immediatè, & ſufficientiſimè concurrat cum cauſis ſecundis. Immediatè, inquam, immediatione virtutis, & ſuppoſiti, vt hoc etiam concedit B. Thomas 1. p. quæſt. 8. art. 1. & ibi Caietanus. Ita quod cauſa ſecunda nihil poteſt agere, niſi Deus & ſimul coagat virtute etiam inſluxa ab ipſo Deo. Et ſufficientiſimè, ita quod Deus ipſe ſolus agere poteſt per ſe omnem rem, vel effectum. Non dico actionem, ſed rem, vel effectum, quem efficit cum cauſa ſecunda. Hoc ergo ſuppoſito, vt ſupponit Scotus in

in 1. diſt. 1. quæſt. 1. & diſt. 8. quæſtione ſecunda, & diſt. 39. &c.]

5279 Quibus in verbis per virtutem inſluxam, non ſignificatur (vt Paulo Faſſeau videtur) prædeterminationi phyſicæ impreſſa à Deo cauſæ ſecundæ; ſed agendi vis, quæ eſt in cauſa ſecundæ entitate, & quæ eſt accepta ex Deo inſtante in ipſam, & conſeruante. Per illud etiam ſufficientiſimè, non ſignificatur (vt eidem Faſſeau videtur) ea prædeterminatio efficax; ſed Deum ita cum cauſa ſecunda coagere effectum, vt ſe ſolo ſit ſufficienter potens producere, ſi velit non vt conſortio cauſæ ſecundæ ad dandam exiſtentiam in rerum natura. Vt Cordubeniſis contradiceret Durando, & innominatis illis, non opus erat recurſu ad prædeterminationem. Neque oportet aucupari hanc in Authorem verbis adeò remotis, præſertim quando Cordubeniſis in dubiis ſequentibus tam è vicino exprimit principia oppoſita extremè cum prædeterminatione cauſæ ſecundæ liberæ.

5280 Quanquam verò Faſſeau aſſerret, eum aperte ſubiſcribere prædeterminationi; iudicent in hac cauſa Lectores, attentis locis quæ allegat, & quæ iam ego exaravi; omittens vnum, aut alterum ex dubiis 8. & 10. quia verba, quibus conſtant, ſunt ex ſolutionibus tentatis ad argumenta contra opiniones reiectas tandem ab ipſo premente magis illa: & adhuc præſata opinionem non continent doctrinam de prædeterminatione.

5281 Incognitus cap. 9. *Varietatis, pag. 109. & duabus ſeqq.* non lecto Cordubeniſi ſic imaginatur circa eius verba apud Philaletem, & à me tranſcripta in n. 5265. [Cum ordo, ſiue prioritas naturæ ſit idem, quod ordo, & prioritas cauſalitatatis; ſicut eſt multiplex cauſa, & cauſalitas, ita etiam eſt multiplex prioritas naturæ. Duæ autem ſunt, quæ poſſiſſimum in præſenti materia conſiderantur, ſcilicet prioritas in genere cauſæ efficientis, & prioritas in genere cauſæ materialis, & diſpoſitiuæ. Si Cordubeniſis intendat docere, quod voluntas creata in genere cauſæ efficientis ſit prior voluntate diuina, ac proinde ipſam in eodem genere determinet; à nullo, vt puto, Catholico, imò nec homine, modò ſit ſani cerebri, admitti poteſt. Nam ex eo manifeſtè ſequitur, quod voluntas noſtra ſit efficiens, diuina ſit effectus, &c. Si verò intendat ſolum, quod voluntas noſtra diuinam determinet, ſitque eâ poſterior obiectiuè, & materialiter, licet à diuina efficienter, & actiuè determinetur, nihil dicit à Thomiſtarum ſenſu alienum, præſertim ſi loquitur de actibus malis, & peccaminofis, vt videri poteſt in Goneto, &c.]

5282 Circa alia verò verba exarata in num. 5262. ſic exclamat indignatus, imò & excitans tragedias, tanquam in calumnioſè detorta contra Thomiſtas, [cum ipſos nec apparenter tangant. Quis enim horum dixit, quod concurſus diuinus ſit cauſans neceſſitatem, quam proinde debeat poſſe amouere voluntas creata, vt ſit libera? Quis dixit, quod poſito concurſu diuino, voluntas noſtra nec poſſit, nec potuit non producere actum? In omnibus eorum libris totaliter apparet oppoſitum. Aſſeruntque, quod concurſus diuinus, in cauſando prior, non ſit neceſſitas, ſed antecedens libertas; nec impediatur quominus voluntas poſſit non producere actum, ſed potius hoc faciat, quia actum creatum vt liberum cauſat.] Ita Incognitus.

5283 Quem ſedare quantocyùs volo, & ideo priùs ad hæc poſtrema dico, Cordubeniſem agere nomi- R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I I.

natum contra Ioannem Medinam in ſua Alphonſina, & contra Dominicum Sotum lib. 1. de *Natura & Gratia, cap. 15.* Qui ad iſtud argumentum: [Agenſ liberum eſt, quod poſitis omnibus præuiis, & requisitis, poteſt actum ſuum producere, poteſt & non producere. Sed vnum de præuiis, & neceſſariò requisitis ad actum voluntatis noſtræ producendum, & ad omnem operationem eſt diuina voluntas, quam Deus ab æterno habuit efficaciſſimam, me voliturum eſſe pro tali tempore: poſitâ autem hac voluntate diuinâ iam tunc ſimul noſtra voluntas neceſſariò ſuum actum producit, ita quod non eſt in eius poteſtate illum non producere, aliâ ipſa poſſet impedire diuinam voluntatem, & eam reddere inefficacem, quæ efficaciſſima eſt. Ergo, &c.] Ad iſtud, inquam, argumentum recitatum à Cordubeniſi in *dub. 10. pag. 467.* reſpondebant, vt idem reſert pag. 468. [negando ſimpliciter Conſequentiam. Nam licet ſit verum, quod ſtante concurſu, vel voluntate diuinâ, iam noſtra voluntas ſimul neceſſariò ſuum actum producat neceſſitate Conſequentiæ, vel in ſenſu composito: ſicut enim omne quod eſt, quando eſt, neceſſariò eſt, & quando agit, neceſſariò agit; etiam ipſe Deus neceſſariò neceſſitate Conſequentiæ concurrat, & vult, quando noſtra voluntas vult. Non tamen abſolutè, nec in ſenſu diuiſo neceſſariò noſtra voluntas, aut Deus producit actum, aut agit, neque neceſſariò neceſſitate Conſequentis. Et ita non ſequitur, quod abſolutè, vel ſimpliciter noſtra aut diuina voluntas libera non ſit, &c.] Contra huiusmodi autem reſponſionem procedunt verba illa Cordubeniſis.

Quæ reipſa eſſe contradicentia Thomiſtis, 5284 probo ad hominem aduerſus Incognitum, quia ipſe cap. 15. ex pag. 169. *uſque ad 181.* conatur, Dominicum Sotum loco citato à Cordubeniſi, ſtare pro ſententia recentium Thomiſtarum. Ergo ſi legat Cordubeniſem reſellentem quæ eò loci tradit Sotus, non poterit ſibi conſtans repetere, non tangi vel apparenter Thomiſtas verbis illis Cordubeniſis. Hæc probatio eſt ad hominem, vt dixi; quoniam ea reſponſio, eſt in cute videatur eſſe Soti, intus tamen non eſt. Id quod indicauit Cordubeniſis pag. 468. iniquiens: [Niſi hæc reſponſio ampliùs declaratur, adhuc non videtur idonea.] Quæ amplior declaratio præſtita eſt à me in hoc Opere, & in præcedenti de Scientia Media hiftoricè deſenſata, cum ſæpè agerem de tanti Doctõris mente.

Succedat abſoluta probatio de Thomiſtis re- 5285 ipſa tactis. Etenim ea reſponſio admittebat diuinæ voluntatis concurrenti cum noſtra decretum, quod eſſet prærequisitum, & inimpedi- biliter connexum cum actu amoris v. g. dicebatque, tale decretum non officere libertati amoris, quia exinde proueniens neceſſitas amandi non erat Conſequentis, ſed Conſequentiæ; non erat in ſenſu diuiſo, ſed in composito, relinquebatque potentiam abſolutè, & ſimpliciter non amandi. Quæ reſponſio viget nunc in ore, & ſcriptis Thomiſtarum. Atqui Cordubeniſis hanc ipſam reſponſionem reſutauit in verbis illis, contendens, ſi decretum ſit præuiè exactum, & inferens eſſentialiter, determinatèque amorem, non fore hunc liberum; & ratione decreti neceſſitatem, vt exiſtat, non fore niſi Conſequentis, &c. Igitur verba Cordubeniſis tangunt de plano modernos Thomiſtas.

Vnde cum Incognitus exclamat: [Quis Thomiſtarum 5286

5299 Ibidem Aragonius pag. 540. aduertit, [quod ex multa, & frequenti conſuetudine peccandi produ- citur in mente humana, & illi radicatur quædam qualitas, & habitus, quo inclinatur ad amandum malum. Induratio autem, & obſtinatio important ex parte hominis prauam hanc qualitatem, animo illius infixam, & comparatam ex multitudine pec- catorum. Vnde eſt latiffimum diſcrimen inter ob- ſtinatos, & reliquos peccatores. Nam obdurati ſuis peccatis contraxerunt eam animi duritiem, quã reliqui peccatores carent. Sed quoniam in Sacra Scriptura Deus dicitur aliquorum peccatorum animos indurare, neceſſe erit etiam assignare ex parte Dei aliquid, quod pertineat ad obdurationem. Et quia non poteſt dici, quod Deus efficiat aliquid poſitiuè ad indurandos peccatores, neceſſe eſt dice- re, quod denegat illis aliquid auxiliij, quod cæteris conferat.] Si Aragonius exiſtimaret, Deum præde- terminare poſitiuè, & phyſicè ad materiale actionũ prauarũ, longè aliter loqueretur, & notans, Deum præſtare id in omnibus peccatoribus, procederet ad assignandum ex parte Dei aliud, quod ſpectaret ad obduratos. Et abſolutè quidem, quod pag. 541. & 542. assignat ex parte Dei, eſt non dare ſanctas aliquas illuſtrationes, cogitationes, & inſpirationes, idque in pœnam non recti vſus priorum, ge- neraliſque auxiliũ; cum tamen det cæteris pec- catoribus plures, aut pauciores pro minori, vel ma- iori qualitate criminum, & conſuetudine peccandi. Tractansque Aragonius ex pag. 536. vsque ad 546. de auxilijs antecedentibus, tam generalibus, quàm ſpecialibus, ſiue quando ſunt ad ſuos effectus effi- cacia, ſiue quando non ſunt, nullum verbum pro- fert, quo denotet, competere eis ſuapte naturã ef- ficaciam, aut non efficaciam; & in ſpecialibus non denotat aliam efficaciam, quàm moralem.

5300 Dirigit totam tractationem ad examen duplicis quæſtionis. Quarum prima eſt, vtrum Deus aliqui- bus adultis hominibus non conferat ea gratiæ au- xilia, quæ ſunt ſimpliciter neceſſaria ad conſequen- dam æternam ſalutem? Secunda, vtrum fieri poſſit, quod è duobus hominibus æquale auxiliũ ha- bentibus, vnus conuertatur, & non alter? In prima quæſtione latè, & doctè tuctur ſententiam diſſonã illi, quam eodem anno publicauit Commagiſter Bañes, conſonamque illi, quam paucis poſt annis Molina. Huius in quæſtionis decurſu pag. 539. tra- dit Aragonius ſcientiam diuinam contingentium conditionatorum, in quibus, [quod Deus, quanvis ſciebat Tyrios, & Sidonios eſſe conuertendos, ſi vidiffent ea miracula, quæ viderunt Ciues Coro- zain; tamen neque denegauit illis auxilia neceſſa- ria, & ſufficientia, quibus poſſent conuerti; nec dedit illis hoc auxiliũ miraculorum, quo ſine dubio conuertentur, quia erant reprobatũ ad Deo propter ſua peccata, &c.]

5301 In ſecunda quæſtione poterit alicui videri Ara- gonius mutafſe manus, conſenſiſſeque cum Bañes, & diſſenſiſſe à Molina. Sed reuera eſt huius ſen- ſum vniſ coloribus non expreſſerit, nihil tamen indicauit de auxilio prædeterminationis in homine conuerſo præ non conuerſo, finiuitque pag. 543. & 544. exiſtimans, [quod cum è duobus hominibus æqualiter vocatis vnus conuertitur, alter non con- uertitur, illius vocationis in ſequentem eam eſt ali- quis modus, vel aliqua ablatio impedimenti, vel quid ſimile nobis occultũ, è diuina largitate pro- ueniens, quod non eſt in eo, qui non ſequitur vo- cationem.] Agnoſcit æqualem entitatem phyſicam vocationis in conuerſo, proindeque non prædeter-

minatiuam phyſicè. Modus vocationis, vel ablatio impedimenti poteſt accipi vt inæqualis, eo quod conuerſo cõferat largiet Deus eã in circumſtantijs, in quibus per Scientiam Mediam nouerit, ſi con- ferretur, fore maiorem quoad modum fortiendi ef- fectum, in rationeque beneficij moralis, vel in quibus nullum fore impedimentum, quod præua- leret vi ſuæ ad conuerſionẽ motiue indifferentẽ.

5302 Quam vim talem eſſe, & non de ſe determina- ram, adſtrictamque eſſentialiter ad conuerſionem, ſignificauerat, vt & alia Molinæ principia. Arago- nius pag. 542. his verbis: [Licet opera, quæ facimus adiuti gratiã, non ſint partim à gratiã, & partim à libero arbitrio, ſed totum quod fit, indiuiſum ſit ab vtroque, certum eſt tamen de Fide, quod liberum arbitrium ita cooperatur gratiæ, vt poſſit illi reſi- ſtere. Et ſic id opus, quod totum ſit à gratiã, & totum à libero arbitrio, aliquo modo videtur eſſe à libero arbitrio, quo non eſt à gratiã. Quod & in Concilio Tridentino explicatum eſſe videtur ſeſſ. 6. c. 5. ſcilicet quod licet nulla bona operatio, nul- lus bonus motus, nulla bona voluntas ad iuſtitiam tendens, ſit in nobis à ſolo libero arbitrio; tamen hoc quod eſt non repugnare, non rejicere gratiam excitantem, & adiuuantem ad eliciendas bonas voluntates, & operationes, eſt à libero arbitrio.]

5303 Ita Aragonius non obſcurè docens, gratiam ex- citantem, præuenientemque non eſſe totam ra- tionem operandi liberos ſalutares actus, ſed vt voluntatẽ noſtram conſtituere eam rationẽ, ſic vt operari cum gratiã, à qua excitatur, & præuenitur, vt quemadmodum ipſi in ſe exiſtenti conſentiat, etiam poſſit diſſentire, & reſiſtere: rursusque ſe agere cum gratiã, vt quanvis gratiã competit quæ cauſam principalis efficiens actum; tamen ad voluntatem noſtram pertinet eſſe cauſam de- terminantem electiue. Atque is eſt modus, quo actus ſunt à libero noſtro arbitrio, & non à gratiã, non quia hæc non efficiat ipſam noſtram determi- nationem electiuam, ſed quia arbitrij eſt determi- nare vim effectiuam, quã pollet gratia.

5304 Ad hæc, Aragonius ex pag. 544. nouiſſimè tri- tuc in difficultate conciliandi neceſſitatem, quæ in diuini concurſus datur ad noſtros actus, cum libe- tate eorum, qui eã prædicti agnoſci debent. Impa- gnat autem eos, qui dicebant, [quod eo ipſo tem- poris momento, quo Deus mecum concurrat v. g. ad conuerſionem, ego poſſum non conuerti in ſenſu diuiſo, quia ſic liber maneo, vt renuere poſ- ſim, quanvis in ſenſu composito hæc duo inter ſe ſe ſint repugnantia, ſcilicet quod Deus me moueat ad conuerſionem, & ego non conuertar.] Impu- gnat dicens: [Hæc ſolutio nunquam mihi ſatis placuit. Nam quanquam diſtinctio de ſenſu com-posito & diuiſo commodè poſſit adhiberi multis rebus, huic tamen argumento adhibita verbis tan- tum eludit, & non ſatisfacit difficultati. Quod iſto modo oſtendo: Cum quaeritur, vtrum albus poſſit eſſe niger? Rectè dicitur, quod in ſenſu composito non poteſt, quia eſt impoſſibile, quod aliquis ſit albus ſimul, & niger. Sed in ſenſu diuiſo poteſt, quia ille qui eſt albus, amiſſã albedine, & loco il- lius ſuccedete nigredine, poteſt eſſe niger. Tamen ſi eſſet aliquod corpus eiufmodi, cui albedo ita inef- fet, vt per nullam potentiam eam poſſet amittere, tunc ſi quæſtio fieret de illo corpore, vtrum poſſet eſſe nigrum, necne? Ineptè reſponderetur, quod in ſenſu diuiſo poteſt, quia perinde eſſet, ac ſi dice- remus, quod tale corpus album, amiſſã albedine, poteſt accipere nigredinẽ, & eſſe nigrum: quod ex hypotheſi

hypotheſi eſt falſum, & impoſſibile. Sed ſic eſt, quod concurſus diuinus, poſtquam ſemel poſitus eſt, in diuerſum mutari non poteſt, nec impeditur; eſtque determinatus ad vnã partem contradic- tionis, ſcilicet me facturum conuerſionem. Ergo ſimul eſſe non poteſt, quod Deus concurrat me- cum ad conuerſionem, & ego non conuertar. Cum enim ipſe concurſus ſit iam poſitus, & manifeſtè ſequitur, quod non poterimus vt diſtinctione de ſenſu composito, & de ſenſu diuiſo, magis quàm cum de corpore, cui inſeparabiliter ineſt albedo, quaerimus, vtrum poſſit eſſe nigrum, necne?] Hæc Aragonius.

5305 Non exprimit quo de concurſu loquatur, an de concurſu in actu primo, ſeu de præparatione Om- nipotentia per liberum increata voluntatis decre- tum ad concurrendum cum creata; tum de con- curſu in actu ſecundo, ſeu de actione in conuer- ſionem orta ſimul ab Omnipotentia, & à volun- tate creata. Si loquatur de concurſu in actu primo, ſeu de præcincta ad coëfficiendum Omnipotentia per decretum, quale ponitur à Thomiſtis determi- natum, alligatumque ad amorem v. g. necnon per prædeterminationem intrinſecam, nobis videtur idem ipſum, quod Aragonio. Cum enim talis con- curſus connexus eſſentialiter cum amore ſit iam poſitus, iamque per nullam potentiam ſeparabilis à noſtra voluntate, cui à diuina fuit præparatus, virget exemplum corporis, cui albedo ſemel indita ſic eſſet affixa, vt poſtea per nullam potentiam ſe- iungi valeret. Si ſermonem habeat de concurſu in actu ſecundo, ſeu de actione in conuerſionem orta ab Omnipotentia præparata modo illo Thomiſtarũ, & à voluntate creata, nos etiam cum Aragonio conſpiramus, & exemplũ premit non minori vi.

5306 Ex ſuo quidem ſenſu addit poſtea, [certum primò eſſe, quod Deus ſemper actualiter ſuſtentat vniuerſas res, ſuggeritque illis vim, quã & ſubſi- ſtere, & mouere ſe poſſint in ſuas operationes. Se- cundò, quod actualis Dei concurſus cum volun- tate creata ad conuerſionem v. g. & hæc ipſa ſimul ſunt in eodem instanti, nec vnũ alterum præce- dit tempore. Ex quo ſit, vt ſit impoſſibile, quod iſta propoſitio ſit vera, Deus me mouet ad conuerſio- nem; & hæc ſit falſa, Ego conuertor. Tertio, quod eodem temporis momento, quo Deus mecum con- currit ad conuerſionem, ego liberè conuertor, & poſſum non conuerti. Quod non prouenit ex ſen- ſu composito, & diuiſo, ſed ex eo, quod Deus ita concurrat cum cauſis liberis, vt nihilominus ipſæ maneant non determinatæ.]

5307 Quibus in verbis id, quod primò certum ait, eſt diuinus concurſus in actu primo præparatus cau- ſis omnibus ſecundis. Et quod ſecundò certum cenſet, eſt diuinus concurſus in actu ſecundo, con- ſiſtens in actione, quæ ſimul tempore, & naturã fiat à Deo, atque à voluntate creata. Quod tertio denique certum affirmat, eſt actionem prouenien- tem à Deo, & à voluntate, vt à cauſa ſecunda li- bera, eſſe huic liberam eo ipſo instanti, quo extitit, catenuſque eſſe liberam, quatenus vt ſit, ſic etiam poteſt non fieri. Eſt enim ad talem actionẽ concurrant actu Deus, & voluntas, tamen hæc concurrat non determinata ab illo ad eam. In his tribus conuenimus cum Aragonio. Et ratio tertij eſt eadem ipſa, quam nos exhibemus, cum dicimus, Deum ita actu concurrere cum voluntate ad con- uerſionem liberam, vt non præcedat concurſus diuinus in actu primo, ſeu quidpiam à Deo, ſiue extrinſecum, ſiue intrinſecum voluntati, quod R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I I.

determinet voluntatem ad conuerſionem, præ non conuerſione; ſed voluntatis ſit determinare electi- uè ſe, ac Deum ad vnũ præ alio. Et niſi ita ſit, ac- commodari rectè non poteſt diſtinctio de ſenſu composito, & diuiſo. Sed ſi ita ſit, aptatur optimè; nam voluntas, quo instanti conuertitur, poteſt non conuerti in ſenſu diuiſo, quanvis non poſſit in ſenſu composito; poteſt videlicet facere à ſe ſen- ſum diuiſum conuerſionis, non minùs quàm face- re ſecum ſenſum compositum; tamen non poſſit facere in ſe ſenſum compositum conuerſionis cum non conuerſione.

5308 Proceſſit Aragonius monens, dicendum eſſe idem de diuino concurſu, quod S. Thomas 1. p. q. 19. art. 8. q. 2. art. 4. lib. 1. contra Gonetũ, c. 85. de diuina inquit voluntate, [ſcilicet quod quanvis hæc ſit cauſa efficax rerum futurarum, tamen quædam res eueniunt contingentẽ, & liberè, quia vult, vt contingentẽ, & liberè eueniant. Et hæc eſt, in- quit, ſumma efficacia diuinæ voluntatis, quòd non ſolum efficit id quod vult, ſed etiam efficit, vt eue- niat eo modo, quo vult. Vult autem Deus, vt quæ ſunt, ipſo concurrente cum cauſis liberis, ſiant liberè, & ita attemperat, & accommodat effi- ciam diuinæ ſuæ voluntatis ad huiusmodi cauſas liberas, vt inſallibiliter ſequatur effectus à Deo volitus; & tamen ſequatur, ipſis cauſis ſecundis liberè, & non neceſſariò concurrentibus cū Deo.] Quæ S. Thomæ, & Aragonij doctrina de attem- peratione, & accommodatione efficacia voluntatis increatæ ad creatam, non exprimit, fateor, medium attemperationis, ſed ſupponit, nempe Scientiam Mediam, quã Deus inſtructus poteſt aſſequi inſallibiliter quidquid efficaciter intendat in cauſis ſecundis, indemnè relicta libertate earum, quæ ipſa fruuntur. Ex his Aragonij verbis potui- ſet Gonetus ſe temperate, cum toties ſubſannat voces Noſtrorum de decretis diuinis efficacibus attemperatis, & accommodatis ad cauſas ſecundas liberas interuentu Scientiæ Mediæ. Verba ſunt ante Molinam vſitata in Academia Salmanticensi, & ab Auguſtiniano Profefſore nominatiſſimo.

5309 Qui eandem attemperacionem denotabat, cum in q. 30. art. 4. pag. 711. ſcribebat: [Quia Deus præ- cipue intèdit bonum Vniuerſi, & illi prouideret, & ad bonum Vniuerſi pertinet, quòd naturæ rerum, quæ ſunt partes illius, non perturbentur, ſed vna- quæque in ſuo eſſe naturali integra, & perfectã maneat; idcirco conueniens eſt, vt Deus qui om- nia ſua prouidentia gubernat, & dirigit in ſuos fi- nes, conferens ea quæ neceſſaria ſunt ad illorum conſequutionẽ, in tantum prouideat illis, in quantũ patitur, atque poſtulat vniuſcuiusque rei natura, atque ratio. Et in hoc conſiſtit illa ſuaſis rerum diſpoſitio, quam Sacræ literæ tribuunt Deo, & de qua loquitur Sapiens c. 8. & 9. quando dicit, quod attingit à fine vsque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuaſiter. Ex quo ſequitur, quod Deus, cum prouidet creaturis habentibus libertatem arbitrij, quã poſſint ſe in quamcunque partem maluerint vertere, non ita prouideat illis, vt neceſſariò ſum finem conſequantur; nam hoc eſſet perturbare rerum naturas, & ex liberis, & ex conſequenti defectibilibus neceſſarias, & inſallibiles efficere. Sed ad prouidentiam diuinam pertinet, ita illis prouideret, & media diſponere, & ordinare, vt his creaturis nec deſit facultas ad conſequendos ſuos fines, nec inferatur neceſſitas; ſed poſſint, ſi ve- liant, aberrare à ſuo fine. Ex quo etiam ſequitur, vt de facto nonnullæ aberrarent.]

SECTIO CCCLXXXIII.

Amplius de Petro Aragonio.

5310 IN tomo 2. edito ad annum 1590. iam post divulgationem Concordiæ Molinæ, q. 83. art. 2. pag. 767. docet Aragonius, [Deum cognoscere certè, & infallibiliter futura absoluta, contingentia, & libera voluntatis creatæ, quoniam habet omnes res futuras in sua æternitate præſentes, non solum in esse cognito, & obiectivo ut nonnulli dicunt, sed etiam secundum esse reale, quod extra suas causas habebunt. Et sic intuetur singulas res ipsas in sese, eo modo quo ego intueor res mihi præſentes.] Hanc dicit esse S. Thomæ sententiam 1. p. quæst. 14. art. 13. & de Verit. quæst. 2. art. 12. Et ita sanè est eo sensu, quem exposui in sect. 324. Tacet omninò de decreto diuino antecedenter efficaci, quod sit medium siue ex abundantia, siue requisitum ad cognoscenda talia futura.

5311 Quod autem tradat, implicare contradictionem, præiudici illa in suis causis contingentibus, & indifferentibus ad vtrumlibet, non est aduersari Molinæ, ut obijcit Fasseau. Etenim Aragonius non egit, ut Molina, de eis causis ut supercomprehensivis. Omitto, per eas ut supercomprehensivas, significari forsitan à Molina aliquid, à quo non discordat Aragonius, cum docet quod retuli. Et ut discordaret, opponi Molinæ in hoc puncto, non est opponi Suarío, ac plerisque aliis ex Societatis Schola. Quod iam notavi in parte 1.

5312 Repetit Aragonius pag. 769. & 770. [non placere sibi distinctionem de sensu composito, & diuiso ad hoc argumentum: Deus scit infallibiliter, me loquuturum. Ergo ego non possum non loqui. Quia quanvis distinctio de sensu composito, & diuiso commodè possit adhiberi in multis rebus; tamen huic argumento adhibita verbis tantum eludit, &c.] proptèr ferè dixerat loco transcripto ad num. 5304. Quare ut ad argumentum respondeat, ut nos, aduertit, [quod infallibilis cognitio rei futuræ, ut futura est, & cognitio infallibilis rei præſentis partim conueniunt, & partim differunt. Conueniunt quidem in hoc, quod neutra cognitio est causa efficiens, ut res cognita, vel futura, vel præſens necessariò existat. Sed differunt in hoc, quod ex scientia infallibili rei futuræ colligitur, rem ipsam sic cognitam in sese esse necessariam, & non contingentem, quoniam res futura, ut futura, cognosci non potest nisi in suis causis, & non potest certè in causis cognosci, nisi illæ sint certæ, & determinatæ. At verò infallibilis scientia, & intuitiua cognitio rei præſentis nec est causa, quod ipsa res necessariò sit, nec ex tali cognitione colligitur aliquo idoneo argumento, quod res cognita in se, & in sua natura est necessaria. Sed res merè contingentes, si præſentes sunt, possunt infallibiliter, & sine errore, & deceptione videri, & cognosci. Sicut ego infallibiliter video, vos hinc esse, nec tamen mea visio imponit vobis aliquam necessitatem, ut hinc sitis, nec ex mea visione, quanvis infallibili, potest colligi aliquo idoneo argumento, vos hinc necessariò, & non potius liberè, & contingentèr esse. Et causa huius in promptu est, quia ad hoc ut is, qui videt, & cognoscit aliquam rem præſentem, in

ipsa cognitione non decipiatur, nec decipi possit, satis est, ut illa res, quam videt, verè sit, quanvis non necessariò sit, & non requiritur ut necessariò sit.] Quia supposita animaduersione de diuina præſentia visionis, non causa efficiente futurorum contingentium, ac liberorum voluntatis creatæ, deque in æternitate præſentia horum pro sua temporanea differentia, vel (nam ad præſens refert parùm) si mavis, pro ipsius æternitatis mensura, iuxta sensum Thomistarum recentium, tuetur subinde eodem modo, ac nos, concordiam præſentia cum contingentia, & libertate eorum futurorum.

5313 Si dicas, Aragonium non negare absolute, quod præſentia visionis sit causa efficiens rerum, sed tantum, quod sit causa efficiens, ut necessariò existant. Contra, quia pag. 771. inquit: [Sed in secundo argumento, in quo ex eo, quod diuina voluntas est causa rerum contingentium, colligitur nullam rem esse contingentem, est maior difficultas. Nam scientia speculatiua Dei, quanvis sit certa, & infallibilis, tamen non est causa rerum cognitarum, &c.] Author igitur ille negauit absolute, ut & Molina, quod præſentia visionis sit effectiua rerum causa; cum tamen Bañes tam absolute affirmasset. Pro se autem refert Author ille S. Augustinum lib. 11. de Ciuit. Dei, cap. 21. Boetium in lib. de Consol. profa vltima, Gratianum in Decreto, 23. quæst. 4. cap. Nabuchodonosor, Sanctum Thomam 1. part. quæst. 14. articulo 13. Abulensem super vlt. Caput Genesis, Catharinum in lib. de Præſentia, Præuid. & Prædest.

5314 Maiorem illam ex voluntate diuina difficultatem aggreditur superare Aragonius pag. 771. & seq. iteratque responſionem, quam cum S. Thomæ approbat in exaratis verbis ad num. 5308. Et ait: [Atque hæc est D. Thomæ sententia, quæ certè aut vera est, aut ad veritatem proximè accedit.] Si alia non addidisset, possemus progredi in suspitione de supposita à se Scientia Media, ut iudicamus suppositam à Sancto Thomæ in ea responſione. Sed addidit quæ iam subijcio.

5315 [Quanvis nec ista sententia afferat quietem animis nostris, Nam primò est valde difficile ad intelligendum, cum diuina voluntas nec impediri possit, neque frustrari, nec mutari ab eo, quod semel voluit; quo pacto ista duo coniungi possint, ut Deus aliquid fieri velit, v. g. me loqui; & velit, ut fiat liberè? Nam si semel voluit, me loqui, sine dubio inimpedibiliter fiet. Quomodo ergo potest velle, ut fiat liberè à me, quod videt inimpedibiliter à me esse faciendum? Nam qui operatur liberè, is potest impedire opus, ne fiat. Quod isto Exemplo magis declaratur. Ego v. g. cum conor adducere aliquem in meam sententiam, quoniam meus conatus potest ab alio frustrari, & inpediri, possum velle simul ista duo, scilicet quod & ille sequatur meam sententiam, & quod liberè sequatur. Cæterum si ea esset natura meæ voluntatis, & conatus, ut à nullo irritus reddi possit, sed eo ipso quod aliquid volo, id fieri esset necesse, postquam semel volui, ut Petrus sequeretur meam sententiam, frustra vellem, ut liberè sequeretur; quippe quam sequentur esset, vellet, nollet; quandoquidem nec ego possum mutare meam sententiam, & voluntatem ab eo, quod semel volui, nec mea voluntas potest carere suo successu. Et ad eundem modum

modum contingit in Deo. Secundò, eo ipso, quod Deus ab æterno voluit aliquid fieri à me, v. g. me loqui; posuit causam sufficientem ad huiusmodi effectum, & determinatam ad illum, & causam immutabilem, & inimpedibilem, scilicet voluntatem suam. Ergo implicat contradictionem, ut Deus velit, id fieri liberè à me. Nam effectus, cuius causa ab æterno posita est, & ad eum effectum determinata, & inimpedibilis, videtur necessariò sequi, & non liberè.]

5316 His rationibus oppressus Aragonius refert Caietanum fatentem 1. p. quæst. 22. art. 4. & in cap. 9. ad Rom. ignorari à se quomodo simul conueniant efficacia voluntatis increatæ, & libertas creatæ: quanvis Fide Catholicâ credat coherere, vti & tres personas realiter distinctas, esse idem numero, quod nulla ratio demonstrat, sed Fides docet. Terminatque Aragonius dicens: [Quod ego item verum puto.]

5317 Sed quod ab Aragonio dici, est valde mirandum. Primò, nam quis non mitetur, responſionem S. Thomæ in puncto pertractato toties, & tam ex instituto ab ingenio illo felicissimo, non afferre quietem, quæ sufficeret, ne ad solum Fidei asylum recurreretur. Secundò, quia conciliatio efficacia voluntatis increatæ cum libertate creatæ tam profundum, & abstrusum arcanum reputatur ab Aragonio, ut imparem fateatur se ad dissoluendas vel probabiliter eas rationes contra illud allatas. Cum tamen Theologi, etsi mysterium Trinitatis non valeant rationibus naturalibus euidentibus ostendere, haudquaquam desperent satisfacere verisimiliter in contrarium obiectis, neque ita commendent ipsius altitudinem, ut exaggerent esse contra rationem naturalem, sed potius, suppositâ diuinâ reuelatione, dicant, posse inueniri rationes naturales, quibus ipsius congruentia innotescat probabiliter, ut post antiquos agit Suarez lib. 1. de Mystero Trinitatis, cap. 11. & 12. Iam ergo, cur ego non demirer, Aragonium sic se submittere argumentis, quæ producit contra coherentiam efficacia voluntatis increatæ cum libertate creatæ, ut nec respondere verisimili aliqua tentet viâ? Narrat pag. 771. Laurentium Vallam significasse aperte, & hæreticè, omnia necessariò euenire, huiusque necessitatis causam esse diuinam voluntatem: pro qua hæresi recitat & alios. Hi si tantum Theologum legisser, gloriarentur de victoria parta suorum argumentorum robore. Memini, Magistrum Bañes 1. p. quæst. 22. in Commentario art. 4. dicere: [Hæc nimia humilitas Caietani (cuius vestigiis institit Aragonius) occasionem præbet errandi pusillis. Sicut multi Philosophi errauerunt negantes vel diuinam prouidentiam, vel liberum arbitrium.] Memini etiam, Hieronymum Perez, fortunatum in Theologia Didascalum S. Francisci Borghiæ, exagitalle acriter in Commentario eiusdem articulo anno 1548. verba Caietani diuisa in sex puncta, scribereque: [Cum dicta communia à S. Thomæ, & ab aliis Doctoribus, & securè, & catholicè saluent composibilitatem infallibilitatis diuinæ prouidentia, & præſentia, & prædestinationis simul cum libertate nostræ voluntatis, ut causa libera est suorum effectuum, ex consequenti sanè, & catholicè saluant omnes composibilitatem infallibilitatis cum libero euentu talium effectuum.]

5318 Præterea quidam mirer, quod Aragonius com-

mittens prælo tomum 2. anno 1590. & Salmantica, quando, & ubi non potuit non audiuisset Nostros, vidissetque Concordiam Molinæ, omiserit probare, vel improbare solutionem, quam ad illa argumenta accurabant voce, & scriptis: Suspiciari est, contentum fateri eorum Valentiam, noluisse profiteri aperte Scientiam Mediam, cuius beneficio enodabantur, & absque eo insuperabilia prorsus videbantur Nostri: noluisse ea de causa, ne contra se conuerterentur arma, quæ cernebat commota à nonnullis aduersus Nostros.

5319 Quidquid de hac coniectura iudicetur, est non minus mirabile prædictis, quod Fasseau asseueret, diuinum prædeterminatum concursum esse id, quod ab Aragonio asseritur, & cuius infallibilitatem concordare cum libertate creatæ dicitur incomprehensibile discursu naturali, tenendumque sola Fide Catholica, & hic non quietari intellectum nisi in suæ ignorantia confessione. Est, inquam, non minus mirabile, quoniam Aragonius inquit mansit post sententiam etiam S. Thomæ circa confectionem efficacia voluntatis increatæ cum libertate creatæ, ut proximè dixerat Fasseau. Ergo siquidem iuxta hunc ea sententia adstruat diuinum concursum prædeterminatum, & antecedenter efficacem; quam Consequentia enuntiat, Aragonium acieuiſſe tali concursui? Certè Aragonius recitauit modum confectionis traditum à S. Thomæ, & in contrarium ponderauit difficultatem de voluntate diuina efficaci, quæ semel habita non potest impediri, seu mutari, amittereque existentiam, non potest frustrari, seu non potest non sortiri effectum; & omisit dissoluere. Quod vno è duobus modis præſtare poterat. Primus erat concedendo, voluntatem diuinam efficacem, semel existentem, non posse deficere, neque item posse frustrari; sed à Deo non habendam de actu contingentem, & libero voluntatis creatæ, nisi Deus præſciuiſſet fore ab hac eliciendum sub ea conditione indifferente, sub qua efficaciter decessit talem actum. Secundus erat concedendo idem ipsum; sed non requirendo talem præſentiam, ut haberetur à Deo decretum illud efficax. Iuxta primum modum impeditibile esset à libero arbitrio creato, ne existeret, quanvis semel habitum non posset iam non continuari eius existentia, neque item posset non obtinere effectum intentum. Atque is est modus, quo Nostri cum diuino decreto efficaci concordabant contingentiam, libertatemque voluntatis creatæ, & quem supposuit S. Thomas, necnon Aragonius in 1. tomo, quamquam in 2. noluerit intelligi tanquam supponens. Iuxta secundum verò modum non esset impeditibile, ne existeret; & nihilominus Bañes, arque assecla eandem conciliationem procurabant; sed Aragonius in 2. tomo neque contra, neque pro isto modo se declarauit. Sic circa sententiam sub nomine S. Thomæ.

5320 Sed immediatè antea circa alteram attributam Scoti in 1. dist. & quæst. 2. dist. 8. quæst. 2. & à S. Thomæ lib. 1. contra Gentes, cap. 85. inter alias positam, consistentem in eo, quod quanvis diuina voluntas sit causa omnium rerum futurarum, & ea sit efficacissima; tamen effectus sunt contingentes, quia liberè, & non necessariò vult illos, liberalisque eius est fons, & tota radix contingentia; dixerat non probari à se. [Primò, quia non solum ea, quæ in rebus contingentèr eueniunt,

eueniunt, ſed etiam illa, quæ neceſſariò eueniunt, vult Deus, & voluit liberè; nam potuit non voluiſſe. Atque ex conſequenti, ſi inde ſumitur contingentia rerum, ſequeretur quod nulli effectus eſſent in rerum natura neceſſarij, ſed omninò contingentes. Quod eſt fallum. Secundò, quia quanvis iſti effectus ſint voliti à Deo liberè, non tamen inde ſequitur, quod ſiant liberè à cauſis ſecundis. Id quod præcipuè quaeritur in hac quaſtione. Nam ego v. g. liberè moueo baculum, & tamen baculus à me motus non liberè mouet aërem. Vnde quanvis cauſa, cum mouetur à Deo, poſſit dici, quod operatur contingenter, quia potuit non moueri, & ſic non operari; tamen niſi melior ratio aſſignetur, non poſſet dici, quod operatur liberè, quoniam ſequitur motum cauſæ ſuperioris, cuius vim declinare non poſſet.] Dixerat hæc ad reprobandam eam opinionem. Vnde manifeſtè contra contextum Authoris affirmat Falſeum, planum eſſe ſtare pro præmotione, quæ ſit concurſus prædeterminatiuus; & abſque fundamento villo interpretatur de aſſerto tali concurſu, cuius declinandi impotentia in voluntate creata ſit tantum conſequens.

5321 Accedit, Aragonium non approbatum in 2. tomo concurſum prædeterminatiuum, ſi ibidem excluſerit diuinæ gratiæ auxilia efficaciæ, quæ prædeterminatiua eſſent. Reiecit autem pag. 800. & 801. illius tomi, ad art. 7. quaſt. 83. referatque tom. 2. q. 24. art. 3. q. 30. art. 4. vt agnoſcit Ioſephus à Villanoua Auguſtinianus in *Promptuario diuinæ providentiæ, diſp. 2. dub. 11. cap. 1. n. 516.* Qui n. 503. allegat pro Scientia Media Aragonium ea q. 24. art. 3. pag. 539. & qui dub. 5. cap. 1. num. 237. allegat pro Scientia conditionata quaſt. illa 83. art. 7. pag. 801.

SECTIO CCCLXXXIV.

An Ægidius Romanus?

5322 Petro Aragonio, Auguſtiniano adiungo Auguſtinianum alium, maximique nominis, nempe Ægidium Romanum. Eſt enim eum à me citatum in *Eventil. 43. num. 1042.* pro Schola Societatis adimere non ſit conatus Paulus Falſeum, neque Incognitus, volui ne deeſſet in hac quaſi armatura doctrinæ noſtræ ex Theologis antiquis; tum quia inter eos eſt ipſe, meritoque dicitur Fundatiſſimus; tum quia in Theologia Dux eſt Eremiticæ Auguſtinianæ Religionis ſapientiſſimæ, quæ ante, & poſt editam Concordiam Molinæ concurrit quaſi ex condiçto, aut quaſi dato ſigno ad arma, vt protegeret doctrinam in ea traditam, acceptamque ex Magno Parente Auguſtino, diſcipuliſque eius Proſpero, ac Fulgentio. Quo de patrocinio noſtræ cauſæ ab Auguſtinianis præcis, ac modernis ſcripſi multa tam in Euentilationibus Hiſtoricis, quam in hac 2. parte, ſect. 300. aliſſique, vbi de Thoma Argentinienſi, Gregorio Ariminienſi, Gerardo Senenſi, Auguſtinianis Eremitis: vbi etiam de Hugone, & Richardo Victorinis, Auguſtinianis Canonicis Regularibus; vt taceam nunc cæteros tanti Patris Filios, quos incidenter adduxi.

Igitur Ægidius in *Tract. de Prædeſtinatione, Præſcientia, Paradiso, & Inferno, cap. 1.* cum noſtaſſet: [Præſcientia Dei communis eſt ad bonos, & ad malos. Tamen quia præſcientia ſaluandorum habet nomen proprium, quia nominatur prædeſtinatio, ideo præſcientia damnatorum retinuit ſibi nomen commune, & dicta eſt præſcientia ſolum.] Inſert: [Ex hoc apparere poſſet, quid ſit prædeſtinatio, & præſcientia. Nam præſcientia dicit ſimplicem Dei notitiam, quam habet de damnandis; vel ſi dicit diuinum propoſitum, hoc non eſt ſecundum quod Deus agit, vel ſecundum quod proponit agere; ſed ſecundum quod ceſſat ab actu, vel ſecundum quod proponit ceſſare ab actu. Vel dicamus, quod diuina præſcientia eſt notitia, quam habet Deus de damnandis, provt proponit aliquos indurare, ideſt permittere, quod indurentur, qui indurati damnabuntur. Nam Deus non dicitur indurare impatiendo malitiam, ſed ceſſando ab actu, & non dando gratiam. Exponendum eſt ergo illud Rom. 9. *Deus quem vult, indurat;* ideſt, indurari permittit. Sed prædeſtinatio non dicit ſimplicem Dei notitiam, ſed includit diuinum propoſitum cum actu, ſecundum quod proponit de aliquibus miſereri, & dare eis gratiam in præſenti, & gloriam in futuro.]

5224 Notatio, & illatio Ægidij hiſ in verbis procedit de præſcientia diuina. Primò, vt eſt ſcientia ſimplicis intelligentiæ, & verſatur circa res, ſiue vt merè, ſiue vt præciſè poſſibiles, diciturque naturalis, ſeu conueniens Deo independentè à libero eius decreto; dicitur etiam neceſſaria, ſeu de obiecto, ſine cuius notitia exiſtere non poſſit intellectus diuinus. Secundò procedit de præſcientia diuina, vt ſimul eſt ſcientia viſionis, & verſatur circa res non ſolum poſſibiles, ſed etiam exiſtentes pro ſua differentia temporis; diciturque tum libera, tum contingens ob rationes contrarias indicatis de ea alia præſcientia. Conſurgit in Deo præſcientia viſionis, ſuppõſitã exiſtentiã rerum pro ſua differentia temporis; & futurario prærequirit liberum decretum diuinum, quod ſit affectiuum, approbatiuum, & beneplaciti, vt ſe habet circa ſaluandos; vel ſit tantum præmiſſiuum, vt ſe habet circa damnandos. Sed præſcientia ſimplicis intelligentiæ habet ſe æquè erga vtroſque. Is eſt genuinus ſenſus Ægidij, vt paulatim conſtat ex compluribus locis ſuorum Operum.

5325 Nunc ſubjicio diſcurſum, quo ad caput 2. probat, præſcientiam diuinam non tollere rerum contingentiam: [Quidquid ſit de nomine fati, ſi volunt Stoici, omnia eſſe ex neceſſitate, quia omnia ſunt à Deo præuiſa, dicimus quod omnia comparantur ad Deum, ſic etiam futura, ſicut præterita, & præſentia. Sed in hiſ, quæ ſunt præſentia, æquè certi ſumus, & æquè non fallimur in contingentibus, ſicut in neceſſariis: vt ſi præſentialiter video, cælum moueri, & aërem volare, æquè non fallor, & æquè certus ſum de volatu aëris, ſicut de motu cœli, quanvis cælum moueatur neceſſariò, & aëris volat contingentè. Sed quia totus ille decurſus eſt Deo præſens, in nullo fallitur, & in omnibus eſt infallibiliter certus, ſiue neceſſariò, ſiue contingentè eueniant. Non ergo tollitur contingentia à rebus propter infallibilitatem diuinæ ſcientiæ.] Sic ille, reddens rationem, cur infallibilitas diuinæ præſcientiæ viſionis contraria non ſit contingentia

contingentiæ rerum futurarum, quia ſcilicet diuinus intellectus contempletur illas vt ſibi præſentes pro illarum temporanea differentia. Hac de ratione, quæ fuit Ægidio cum ſuo Præceptore S. Thoma valde familiaris, videantur ſcripta in *Sect. 324.*

5326 Tranſit Ægidius ad præſcientiam ſimplicis intelligentiæ, vt & reddat rationem de non laſa per eam contingentia rerum, [quia nimirum vel poſſet dicere ſimplicem Dei notitiam, vel poſſet inducere diuinum propoſitum. Si dicit ſimplicem Dei notitiam, ſic ſecundum Magiſtrum 1. *Sent. diſt. 38.* non eſt cauſa rerum, niſi cauſa ſine qua non. Et ſecundum hunc modum ſcire Dei non poſit neceſſitatem rebus, cum hoc modo non ſit ſimpliciter cauſa rerum, ſecundum hoc ergo dicemus, quod ſcientia Dei ſuo modo ſe ſe habet ad fienda, ſicut ſcientia noſtra ad facta. Sicut ergo quæ ſcimus eſſe facta, facta ſunt, & propter noſtrum ſcire, illa non ſunt facta, ita vt contingentè, & neceſſariò eueniant ſecundum exiſtentiã ſui generis: ſic quæ Deus ſcit fienda, ſunt fienda neceſſariò, & contingentè, provt eorum genus requirit. Sed ſi diuina præſcientia includit diuinum propoſitum, vt dicitur Deus talia ſcire, quia ſic diſpoſuit ea facere; ſecundum hunc modum ſcientia Dei eſt cauſa rerum. Intellectus enim omnis ſpeculatiuus non eſt cauſa rerum, niſi ſine qua non, quia niſi ſpeculareretur artifex, nihil artificialiter faceret. Intellectus enim, qui eſt cauſa rerum, eſt intellectus practicus; nam ſecundum Philoſophum 3. *de Anima*, intellectus ſpeculatiuus extensione ſit practicus; nam provt ſe extendit ad opus, ſe extendit ad effectum, ſiue ad voluntatem artiſicis, cum vult per intellectum aliquid operari. Vnde dicitur 6. *Metaphyſ.* quod in definitione artiſicij ponitur voluntas, & omne artiſicium eſt volitum; quia, vt diximus, intellectus non ſit practicus niſi per imperium voluntatis. Igitur ſi ſic accipiatur diuina præſcientia, provt includit diuinum propoſitum, vel diuinam diſpoſitionem, adhuc non imponit neceſſitatem rebus, quia ſecundum Aug. in *de Ciuit. Dei*, Deus ſic adminiſtrat res, vt eas proprios curſus agere ſinat. Quantumcumque ergo Deus diſpoſuerit de rebus huiusmodi, diſpoſitio ſinit agere proprios curſus. Quæ contingentia ſunt, contingentè eueniunt; & quæ neceſſaria, neceſſariò. Decipiebantur ergo Stoici propter fatum à rebus contingentiam remouentes. Quia ſi ſic hoc eſſet, vel eſſet ratione infallibilitatis, vt quia diuina præſcientia falli non poſſet; quod non poſſet eſſe, cum totus decurſus rerum ſit Deo præſens, & quæ ſunt nobis præſentia, quantumcumque ſint contingentia, non fallimur iudicando de eis. Nec ratione cauſalitatatis, cum ſic Deus cauſet, & prouideat, quod eas ſinat currere ſecundum proprios curſus.

5327 Hanc rationem facillimè percipiet, qui recoſuerit numerum 4607. in *Sect. 328.* vbi explicui Magiſtrum *Sent.* ex quo Ægidius eam deſumpſit. Et vterque quidem eatenus probauit, ſcientiam ſimplicis intelligentiæ non præiudicare contingentia rerum, quia reſpectu earum, circa quas non accedit propoſitum diuinæ voluntatis, non eſt talis ſcientia cauſa, ſed tantum conditio, ſine qua non. Eſt autem ſit cauſa reſpectu earum, circa quas accedit, tamen ſic accedit, vt ſinat cauſas ſecundas agere proprios curſus. Qua in

ratione habemus contra Thomiſtas primò, ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, non verò ſcientiam viſionis, eſſe cauſam rerum, quas Deus verè, & propriè efficit. Secundò, ſcientiam quæ ſit cauſa rerum contingentium, & liberarum voluntati creata, debere eſſe coniunctam cum propoſito diuino non prædeterminatiuo ad vnum extremum, ſed indifferente ad vtrumvis, ſinenteque voluntatem creatam currere ſecundum proprios ſuæ libertatis curſus erga vnum, & alterum extremum, ſiue contraſtationis, ſiue etiam contrarietatis. Tertio, id quod ſit ſimpliciter cauſa, & aliunde infallibiliter connexum cum cauſato, aduerſum fore huius contingentia, ac libertati. Quomodo ergo Ægidius admitteret ſcientiam viſionis, & decreta prædeterminatiua, quibus competet infallibilis connexio cum actu viſo, & prædeterminato, eſſe cauſam ſimpliciter eius qui contingens ſit ac liber?

5328 Conſtituantur hæc ex capite 3. vbi Ægidius ait: [Aliqua ſunt neceſſaria neceſſitate præcedenti, aliqua ſequenti. Hanc diſtinctionem facit Anſelmus in *lib. de Concordia præſcientiæ, & prædeſtinationis*, dicens, quod eſt neceſſitas antecedens, & conſequens. Neceſſitas conſequens, vt ſi dicitur, *Homo neceſſariò curret*; hæc eſt neceſſitas conſequens tantum, quia arguitur neceſſitas curſus tantum ex conſequenti conditione appoſita, videlicet, *ſi curret*. Sed ſi dicitur, *Sol oriatur, ſi oriatur*; hæc eſt duplex neceſſitas, antecedens, & conſequens: antecedens quidem, quia in ipſo oriri Solem, vt cum dicitur, *Sol oriatur*, antequàm addatur conditio, intelligitur neceſſitas; quæ neceſſitatem vocat Anſelmus neceſſitatem antecedentem: ſed cum poſtea additur, *ſi oriatur*, eſt neceſſitas non ſolum antecedens, ſed conſequens, vt ex conditione conſequenti appoſita. In hac itaque loquutione, *Sol oriatur, per oriatur*, eſt duplex neceſſitas, ſcilicet antecedens, & conſequens; antecedens, quæ cogit rem eſſe; conſequens, quæ non cogit rem eſſe. Sed ſi dicitur, *Homo curret, ſi curret*, nulla eſt neceſſitas in antecedente, cum dicitur *Homo curret*, ſed ſolum in conſequenti, cum dicitur, *ſi curret*. Cum igitur dicitur, *A neceſſariò erit, ſi eſt à Deo præſciturum*, poſſet ibi eſſe duplex neceſſitas, & vna ſolum. Duplex, quia ſi *A*, quod ponitur futurum eſſe, eſt de ſe neceſſarium, eſt ibi neceſſitas antecedens, cum *A* erit; & neceſſitas conſequens ex conditione appoſita, ſcilicet *ſi eſt à Deo præſciturum*. Sed ſi *A* futurum eſſe in ſe, non ſit neceſſarium, vt ſi dicitur, *A erit, ſi eſt à Deo præſciturum*, ſolum ibi erit neceſſitas conſequens, ſcilicet *ſi eſt à Deo præſciturum*. Et quia neceſſitas conſequens nihil de eſſe rerum variat, talis neceſſitas permittit res eſſe, quales ſunt ſecundum ſe. Neceſſitas ergo diuinæ præſcientiæ eſt neceſſitas conſequens, quia nihil variat rem eſſe, ſed neceſſaria neceſſariò eueniunt, & contingentia contingentè.]

5329 Quibus præſuppoſitis quaerere poſſumus à Thomiſtis, cur in hac propoſitione, *Magdalena prædeterminata conuertetur, ſi conuertetur*, non denotatur antecedens neceſſitas, vltra conſequentem. Etenim ante additionem conditionis, *ſi conuertetur*, repugnet intelligi Magdalenam prædeterminatam ad conuerſionem, quin hæc intelligatur. Rurſus quomodo in hac propoſitione, *Conuerſio Magdalena erit, ſi eſt à Deo præſciturum*, futuriſimo conuerſionis ſit neceſſaria ſolum conſe-

quenter, cum conditio apposita præscientiæ importet iuxta Thomistas causam simpliciter, habentemque infallibilem connexionem cum conversatione?

5330 Confirmantur iterum ex sequentibus verbis Ægidij in eodem cap. [Diuinam præscientiam dupliciter consideramus. Vno modo vt solùm speculatiuè intuetur res: secundum quem modum infallibiliter cernit, & suum infallibile cernere nec necessitatem, nec contingentiam imponit rebus. Alio modo consideratur non solùm vt speculatiuè circumscribit res, sed vt est causa rerum, & vt, mediantibus causis secundis, res producit: secundum quem modum est causa entis, & differentiarum entis, & per consequens contingentium, & necessariorum; vt quæ exequitur, mediantibus secundis causis contingentibus, contingenter eueniant; & quæ, mediantibus necessariis, necessariò eueniant. Respectu ergo vnius, & eiusdem, vt respectu diuinæ præscientiæ, eadem res poterit esse contingens, & necessaria. Contingens quidem, provt huiusmodi res causatur à diuinæ præscientiæ, & voluntate, mediantibus causis contingentibus; necessaria verò, provt infallibiliter cognoscitur per diuinam scientiam, quod ex talibus causis fit facta. Erit ergo eadem res necessaria, & contingens modis prædictis; sed contingens erit simpliciter, quia ex proximis causis contingentibus procedit: necessaria erit secundum quid, provt diuina scientia in eius aduentu non fallit; quod non falli, non cogit rem esse, nisi sicut est.] En distinguit Ægidius inter scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis; inter practicum, & speculatiuum. En assignat rationes, cur neutra nocumentum affert contingentiæ, ac libertati; ratioque circa simplicis intelligentiæ, & practicum est, quia causat, mediantibus causis contingentibus, seu defectibilibus ab effectu. Ergo censet, non causare, mediante physicâ prædeterminatione. Possent ex eodem capite accumulare plura alia pro nostra sententia. Sed hæc sufficiant.

SECTIO CCCLXXXV.

De eodem Ægidio Romano.

5331 **L**ect. 10. in Epist. ad Rom. ita fatur: [Videmus hanc differentiam esse inter Deum, & creaturam, quia natura diuina non determinatur per esse, sed est ipsum esse; omnis autem alia natura determinatur per aliud esse, & non est ipsum esse. Sicut ergo natura diuina non indiget determinari per esse, sic & res, quæ cognoscuntur à Deo, non oportet quod determinentur per esse. Omnis autem alia creatura, sicut habet naturam determinatam per esse, sic non cognoscit, nisi determinentur in esse, vel in se, vt cum sunt presentes; vel in suis causis, vt cum sunt necessariæ. Futura ergo contingentia, quia ex eo, quod sunt futura, non sunt futura in se, & ex eo, quod sunt futura, non sunt determinata in suis causis, à creatura directè sciri non possunt. Si ergo creatura

qualibet cognoscit entia secundum modum determinatum, & vt determinatur ad esse, cum non ita sint determinata ad esse non entia, sicut entia, nulla creatura, secundum quod huiusmodi est, sic cognoscit non entia, sicut entia; nec sic cognoscit ea quæ non sunt, sicut ea quæ sunt. Solus autem Deus, qui non habet determinatum esse, & non habet naturam determinatam ad esse, in illo suo esse, tanquam in esse infinito, omnia simul relucet, & non oportet, res determinari per esse, ad hoc vt sint à Deo cognitæ: hæc ipse, sicut omnia simul videt, tam entia, quam non entia, ita cognoscit non entia, sicut entia, iuxta illud ad Rom. 4. *Qui vocat ea quæ sunt, tanquam ea quæ non sunt.* Non ergo aliter cognoscit futura, quæ non sunt, quam præsentia quæ sunt. Hoc etiam ait Augustinus 15. de Trinit. cap. 13. *Quia ergo Deus scit, res creauit; non quia creauit, scit; nec aliter scit creatura, quam creanda.* Deus ergo scit, futurum esse futurum, & præsens esse præsens, & omnia distinctè cognoscit. Sed dicuntur ei omnia esse præsentia, quia omnia simul vno intuitu videt, & quia non minus cognoscit res, cum sunt futuræ, quam cum præsentialiter eueniunt; nam nihil ex aduentu rerum diuinæ sapientiæ accrescit, vt innuit Augustinus 15. de Trinit. c. 13.]

5332 Is Ægidij discursus supponit, increati intellectus determinatiuum ad cognoscenda futura absoluta contingentia, & libera voluntatis creatæ, non esse decretum antecederet efficacem increatæ, sed essentiam diuinam, in qua, eo ipso quod illa sunt futura à voluntate creata, ita vt increata velit indifferenter, aut permittat, reluceant illa. Si iudicaret Ægidius, decretum antecederet efficacem esse determinatiuum, frustra tam longum discursum defecisset, sufficeretque dicere, Deum cognoscere infallibiliter illa in suo decreto.

5333 **Lect.** 27. circa illa verba cap. 8. vers. 14. *Quicumque enim spiritu Dei aguntur, non sicut filij Dei sunt, adnotat, [in operibus gratiæ nihil possumus nisi diuino spiritu agitati, & moti. In talibus ergo magis agimur, quam agamus. Ideo Apostolus signanter non ait, qui spiritu Dei agunt, sed qui spiritu Dei aguntur.]* Quæ in adnotatione agnoscit, operum gratiæ non esse hanc totam rationem agendi; quanvis sit quæ magis, seu quæ principalis agat.

5334 **Lect.** 30. affert communem distinctionem scientiæ Dei in speculatiuam, & practicum, aitque: [Scientia speculatiua non est causa rerum, quia tunc simul fierent opposita; speculatione enim per rectum cognoscitur rectum, & obliquum, iuxta illud Philosophi 1. de Anima, Rectum est iudex sui, & obliqui. Sed scientia practica est causa rerum per quam determinatur opus sciendum. Cum glossa ergo ait, quod Dei præscientia non est causa, quare aliquis sit dignus vitâ æternâ, loquitur de scientia, vt sumitur speculatiuè, cuiusmodi est scientia simplicis notitiæ: non autem loquitur de scientia practica, quæ est scientia approbationis.] In hac distinctione scientiæ diuinæ speculatiuæ, & practicæ, simplicis notitiæ, & approbationis, necnon in attribuenda scientiæ practicæ, atque approbationis causalitate erga ea futura, quæ vt fiunt, intenditur à Deo, concordat secum in n. 5323. & nobiscum Ægidius loquens non de scientia visionis, sed simplicis intelligentiæ, cui vt obtineat conceptum practicæ, atque approbatiuæ, adiunctum esse debet decretum

& beneplacitum liberum diuinum. Eodem in sensu dixit *lect.* 31. [Sicut scientia Dei causat scita, ita voluntas Dei causat scita. Non enim quia res sunt, ideo Deus scit eas, sed è contrario: sicut etiam quia Deus proponit nobis dare gratiam, ideo sumus bona opera facturi; non autem quia sumus bona opera facturi, ideo Deus nos prædestinauit, vel nobis proposuit gratiam se daturum.]

5335 **Quodlib.** 1. *quest.* 10. repetit Ægidius rationem de qua in n. 5331. vt etiam Angelus non possit naturaliter cognoscere certò futura contingentia, possit tamen Deus. Et inter alia scribit: [Determinati aliquid per esse, potest intelligi dupliciter, vel in se, vt præsentia, vel præterita; vel in suis causis, vt futura necessaria. Futura autem contingentia, quæ nec determinantur ad esse secundum se, nec secundum suas causas, ab intellectu Angelico certitudinaliter cognosci non possunt. Huiusmodi autem futura vel sciunt Angeli, non certitudinaliter, sed per coniecturam, & vt in pluribus; vel sciunt ea non naturali cognitione, sed per reuelationem superioris Spiritus.] Quibus ex verbis inferimus, nullam esse causam determinatiuum futurorum contingentium?

5336 **Quodlib.** 2. *quest.* 29. est, vtrum sine gratia possimus bonum facere? Et pro parte affirmante proponit hoc argumentum: [Quidquid datur nobis in præceptum, illud ex nobis possumus adimplere. Sed recedere à malo, & bonum facere datur nobis in præceptum, iuxta illud Iaiæ 1. *Quiescite agere peruersè, discite bene agere.* Ergo hoc possumus ex nobis adimplere.] Discursus questione respondet ad propositum argumentum: [Præcipitur nobis bene agere, non quòd possumus ex nobis illud facere: tamen si facimus totum, quod in nobis est, semper Deus paratus est facere quod in se est. Similia habet *Quodlib.* 4. *quest.* 7. in 1. *dist.* 48. p. 2. *quest.* 1. ad 4. in 2. *dist.* 28. *quest.* 1. art. 2. in respons. ad arg. in contrarium, in Correctorio Corruptorij librorum Angelici Doctoris. p. 1. art. 12. Imitatus fuit S. Thomam *quest.* 23. de verit. art. 15. in corp. alibi quæsepe. & vtrumque Ioannes Maior in 1. *dist.* 4. *quest.* 2. in fine. Quibus affocio S. Franciscum Xauerium; rogatus enim apud Amantulum, cur tam diu distulisset Deus Christianæ Religionis lumine irradiare Iaponios? Respondit, si obseruassent naturæ legem hominum cordibus impressam, non deseruissent eorum, sed quasi manu deduxisset in viam salutis æternæ. Ita Iudiarum Apostolus, vt ex eius epistolis è Iaponia missis refert P. Franciscus Garcia lib. 3. cap. 13. *Vita*, quam exquisitè, & politè scriptam nuper edidit. Fuit autem S. Xauerius, vltra illustrationes cælestes, donatus Laureâ magistrali in Academia Parisiensi, & inibi Interpres Philosophiæ. Hæc ex occasione doctrinæ Ægidij, in fauorem traditæ à Molina, & per me vindicatæ à censuris *Sect.* 276. ac seqq.

5337 **Quodlib.** 6. *quest.* 3. habet ferè eadem, quæ transcriptum in n. 5325. circa modum fœderandi infallibilitatem diuinæ præscientiæ visionis cum libertate creata. Et *quest.* 4. habet eadem ferè, quæ exarauimus in n. 5326. Additque: [In Deo est scientia sui ipsius, & scientia aliarum rerum. Scientiam aliarum rerum distinguimus duplicem. Vnam quæ vocatur scientia simplicis notitiæ, quam habet Deus de omnibus possibilibus fieri. Et aliam, quæ vocatur scientia visionis,

quam habet Deus de factis, vel de fiendis. Scientia enim simplicis notitiæ, quæ non est causa, nisi sine qua non, secundum modum nostrum intelligendi præcedit velle; sed velle præcedit scientiam visionis, quia non pertinet ad aliquam scientiam visionis, nisi quatenus sunt volita, vel permilla. Patet ergo, quod in creatione rerum intelligere speculatiuum, quod est causa sine qua non, vel scientia simplicis notitiæ, quæ est causa sine qua non, præcedit velle. Sed intelligere, ex quo sequitur opus, & quod est determinatum ad opus, secundum modum nostrum intelligendi, sequitur velle, cum ista determinatio non sit nisi per voluntatem; ad voluntatem enim spectat determinare scientiam practicum, vt ex ea sequatur opus.] Sunt egregia verba præscientiæ simplicis intelligentiæ causa rerum, si ei adiungatur beneplacitum diuinum; & pro scientia visionis supponente beneplacitum, vel permissionem, proque obiectis vtriusque scientiæ.

5338 **Quodlib.** 3. *quest.* 15. peritissimè explicat potentiam, quæ ad determinandum se, quin ab alio prædeterminetur, prædita est voluntas creata. Et concludit: [Patet, quomodo voluntas se determinat in his, quæ sunt ad finem; & in his, quæ apprehendit non sub omni ratione boni, sed nec sub omni ratione mali; & si non determinaret, non moueretur, apprehenso obiecto. Potentiæ ergo animæ seipsas non mouent hoc modo motionis, quia non habent dominium sui actus, sed in hoc sunt subditæ voluntati. Voluntas est hoc modo domina in regno animæ, & dicitur mouere seipsam, quia seipsam determinat, & in potestate sua est sic, vel sic se habere, vt est per habita manifestum.] Id quod declarat magis in *quodlib.* 4. *quest.* 21. & in 2. *dist.* 25. *quest.* unica, art. 3. dub. 2. lateralibus, art. 6. dub. 1. & 2. lateralibus.

5339 **Quodlib.** 6. *quest.* 1. iterat quod in n. 5335. scilicet, [futura contingentia, quæ non sunt determinata in proprio genere in se, quia sunt futura; nec in suis causis, quia sunt contingentia, non posse determinatè sciri ab Angelo, nisi ei diuinitus reuelentur, per participationem scilicet modi, quo Deus cognoscit illa vt præsentia.

5340 **Eodem quodlib.** *quest.* 2. edisserit luculentissimè quod attigit in n. 5333. quo nimirum pacto gratia sit principalior in effectuione actuum meritorie conducentium ad salutem æternam, sed non tota ratio efficiendi. [Opera meritoria (inquit) sunt quasi improporcionata nobis. Propter quod gratia habilitat nos magis, vt possumus agi secundum illa opera, quam vt possumus agere. Sic rotunditas in sphaera nõ facit, quod sphaera moueat se motu circulari, quia nihil seipsum mouet, imò omne quod mouetur, ab alio mouetur; sed hæc rotunditas habilitat eam, quod possit moueri ab alio, motu circulari. Est non est omnino simile in proposito, quia coadiutores Dei sumus, & aliquo modo agimus, habendo gratiam, opera gratiæ. Attamen quamuis nec natura agat sua opera sine actione Dei, nec habens gratiam agat opera gratiæ sine actione Dei; tamen magis debet dici natura, vel habens naturam agere opera naturæ, quam habens gratiam agere opera gratiæ. Si enim alicui rei daretur forma supernaturalis, non posset per illam formam ita agere supernaturalia opera, sicut habens naturam per naturam potest agere opera naturalia; per formam enim, quæ naturaliter comperit subiecto, potest subiectum magis agere

agere opera illius formæ, tanquam ſibi magis proportionata, quam per formam non naturaliter illi ſubiecto competentem. Et inde eſt, quod in operibus gratiæ magis dicimus agi, quam agere. Ideo ſcribitur ad Rom. 8. *Qui ſpiritu Dei aguntur, ſi filij Dei ſunt.* [Et inferius: [Dicemus ergo, quod ſi volumus dictum noſtrum concordare Scripturæ ſacræ, in operibus meritorij, quantum plus poſſumus, tantò plus debemus dare gratiæ; & quantum minus, naturæ; dum tamen ſaluetur libertas arbitrij: & quia, volentibus nobis, talia opera ſiant, quantum plus poſſimus, debemus aſſerere, quod hoc fiat per gratiam, & propterea mouetur ab ſpiritu S. magis, quam hoc fiat per naturam, propterea mouetur ſolum ab obiecto. Conſtat autem, quod quantumcunque moueatur voluntas, ab ſpiritu S. non mouetur niſi volendo, quia hoc eſt mouere voluntatem, cauſare in ipſa actum volendi. Si ergo tota Trinitas, & appropriatè ſpiritus S. operetur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate, quia eo ipſo quod operatur in nobis velle, oportet quod nos, velimus, & hoc fiet volentibus nobis. Hoc ergo erit ab ſpiritu S. qui operatur hic in nobis; & erit à nobis, quia ſi volentibus nobis.] Tantum ibi videtur etiam in 2. diſt. 26. queſt. 2. art. 3. in reſol. 6. §. *Diximus autem. Diſt. 27. q. 1. in reſol. In 3. diſt. 30. art. unico queſtionis unica,* compoſitæ à Reuerendiſſimo Priore Generali Ordinis Eremitici Auguſtiniani Fulgentio Galluccio, ex operibus eiusdem Agidij.

2341 Cuius talia ſunt hæc, vt non Molina, non Suarez dixerint expreſſius ſententiam pro partiali voluntatis noſtræ gratiæ eleuatæ influxu in actus ſalutares. Ibidem etiam ſignificauit non obſcurè Agidius, voluntatem noſtram determinare habitum charitatis, gratiamque actualem ad liberum charitatis actum. Ait enim: [Quod verò obijciebatur, quia habitu charitatis poſſumus vt cum volumus, dici poſſe, quod hoc dictum non repugnat veritati prætaſtæ, quia Deus ſemper aſſiſtit voluntati noſtræ, & eſt præſens animæ noſtræ, & præſto ad mouendum voluntatem noſtram, vt poſſimus vt, cum volumus, habitu charitatis.] Ita ille. Cum autem ſic poſſe vti habitu charitatis, ſit poſſe determinare, erit etiam poſſe determinare gratiam actualem, cuius concursus non diſtinguitur à concuſu habitus, quando hic, & illa coëxiſtunt.

5342 Eodem quodlibet. queſt. 14. videri alicui poſſet indicare, quod ad merendum, & demerendum ſufficiat in voluntate libertas à coactione, quin requiratur libertas à neceſſitate. Scribit namque: [In motu, in quo voluntas noſtra mouetur ab alio, quia volendo mouet, poſſe mereri, & demereri. Vnde Auguſtinus in 1. Retract. cap. de Expoſ. quarundam propoſitionum de Epistolis Pauli, vult quod talia, per quæ meremur, ſunt à Deo, & ſunt à nobis: ſunt à Deo, quia Deus facit ea in nobis; ſunt à nobis, quia non ſunt, niſi volentibus nobis. Licet enim Deus non poſſit noſtram voluntatem cogere, quia hoc non eſt poſſibile, ſed eſt implicare contradictoria, quia ſi voluntas coactè vellet, non volendo vellet. Poſſe tamen Deus immutare voluntatem, quia Cor Regis in manu Dei, quocumque voluerit, vertet illud, ſicut immutauit voluntatem Pauli. Tamen nunquam mouebitur voluntas, niſi volendo. Propter quod qualitercumque moueatur, poſſe mereri, & demereri.] Non diſſimilia leguntur

in 2. diſt. 25. queſt. unica, articulo tertio, dub. 1. laterali, in reſpoſſ. ad arg. dub. §. *Aduertendum.*

Sed conſideratà perpetuâ ferie doctrinæ Agidij, intelligendus eſt, quatenus ad meritum, & demeritum ſupponat vltra exemptionem à coactione, requiri etiam à neceſſitate, ſeu requiri etiam libertatem indifferentiæ, propterea loquens de ſtatu naturæ lapſæ definiuit Innocentius X. Pontifex Maximus. Quà cum libertate indifferentiæ ſtat, vt Deus immutet voluntatem humanam ad actum liberum ſalutarem valde intenſe, ſeu tanta cum vehementia, vt moraliter ſit impoſſibile, quantum non metaphyſicè, neque phyſicè, vt ea reſiſtat pulſanti Deo. Atque ita accidit in Paulo. Et huiusmodi vocatione, quamque aliunde infallibiliter ſciat fortiturræ effectum, ſi à ſe conferatur, cor Regis erit in manu Domini, & quocumque voluerit, vertet illud.

Dices, Agidium in 2. diſt. 7. queſt. *Vtrum mali Angeli poſſint bonum facere, vel poſſint de peccato cato poenitere,* & diſt. 26. queſt. 2. articulo tertio, in reſol. diſt. 27. queſtione prima, articulo tertio, in reſol. & in dub. unico laterali: diſt. 28. queſt. 1. art. 3. in reſol. appellare nominibus *impetus*, & *impulſus* gratiam efficaciẽ; proindeque denotare, eſſe eam prædeterminatiuam phyſicè. Reſpondit iam ad id, à Zumele obiectum, Suarez tom. 2. de Gratia, lib. 5. cap. 50. num. 9. conſtatque, Authorem eis nominibus ſignificare ſupernaturalis gratiæ auxiliũ excitans internè, eleuansque naturam creatam rationalem ad actus ſalutares per illuſtrationes pias intellectus, & inſpirationes ſanctas voluntatis, ſive eſſe efficaciẽ, ſive non eſſe efficaciẽ tale auxiliũ accidat.

Legantur verba hæc Agidij ex loco poſtremum citato: [Sicut non introducitur forma naturalis, niſi agens naturale primò moueat. & diſponat materiam ad ipſam; ſic quia gratia eſt quid ſupernaturale, nunquam inſunditur animæ, niſi agens ſupernaturale, quod eſt Deus, moueat, & impellat animam ad ſuſceptionem gratiæ, vt declaratum eſt ex conuenientia gratiæ ad naturam. Iſte autem impulſus, & iſte motus diuinus ad gratiam ſunt compunctiones, & bonæ cogitationes, quas immittit Deus peccatori non conuerſo, vt conuertatur ad ipſum; & quas immittit conuerſo, vt magis conuertatur ad eum. Immiſſiones autem iſtæ poſſunt dici diuina pulſatio, & diuina ſtatio ad oſtium cordis, pulſans vt homo conuertatur ad ipſum, & aperiat ſibi ianuam, vt Deus intret in ipſum, & inſundat ſibi gratiam. Vel iſtæ immiſſiones bonarum cogitationum poſſunt dici diuina vocatio, quia Deus vocat nos intrinſecè, vt ſequamur ipſum, & recipiamus gratiam. De qua vocatione poſſet exponi illud Prophetæ, *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem ſuam;* id eſt, in me, & in alijs ſibi ſubiectis: Nam iſta vocatio non eſt niſi ad pacem, vt corpus ſit ſubiectum animæ, & anima Deo, vt omnia ſint pacificata. Sic ergo ante omnia præcedit huiusmodi diuinus impetus, in quo aliquo modo conueniat gratia cum natura. Verum quia differt vnũ ab alio, quia inſuſio gratiæ in adultis non ſit niſi voluntariè, & in voluntarijs, vbi plus eſt de neceſſario, plus eſt de voluntario: ideo quando Deus ſic immittit nobis cogitationes bonas, & ſic vocat nos per eas, in poteſtate noſtra eſt velle

velle ſequi ipſum, vel non ſequi. Et ſi ſequamur ipſum, inſundatur nobis gratia, ſi non excludimur ab ea. Ergo ad inſuſionem gratiæ primò præcedit diuina vocatio, vel diuinarum cogitationum immiſſio: poſteà ſequitur liberi arbitrij ad Deum conuerſio; & poſteà gratiæ inſuſio. Et quia diuina vocatio, & à Deo bonarum cogitationum immiſſio quædam gratia eſt; ideo abſque tali gratia præcedente, & libero arbitrio per hoc ad Deum hæc conuertente, non ſit gratiæ adeptio, vel gratiæ inſuſio. Et quia non ſufficit liberum arbitrium ad conuertendum ſe ad Deum ſine diuina motione, vel ſine diuina vocatione; ideo non poſſumus nos ſufficienter præparare ad gratiam, quæ eſt quoddam bonum habituale, & quæ eſt animæ perfectio, ſine gratia præcedente, quæ eſt diuina motio, vel diuina vocatio.] Si ad hæc Agidij, vt omittam alia ex locis præcitatis, attendiſſet Zumel, non fuiſſet motus ex ſonitu vocum *impetus*, & *impulſus*, ad attribuentium ipſi prædeterminationem phyſicam.

5346 Sed erit qui ex art. 4. ſeq. dub. unico laterali, opponat hæc Agidij verba: [Quantumcunque Deus immittat bonas cogitationes, & quantumcunque liberum arbitrium conſentiat eis, non erit hoc ſufficiens, niſi ſpecialiter moueatur liberum arbitrium à Deo ad gratiam conſequendam. Et in hoc patet ſolutio cuiuſdam dubij, quomodo liberum arbitrium, quod eſt quid naturale, poteſt eſſe ſufficiens ad adipiſcendam gratiam, quæ eſt ſupra naturam? Quia hoc non facit vt motum à ſe, ſed vt motum à virtute diuina. Ideo vult Apoſtolus, quod in talibus magis homines agantur, quam agant, iuxta illud ad Rom. *Qui ſpiritu Dei aguntur, hi filij Dei ſunt.*] Credibile mihi eſt, Agidium intendere, opus eſſe motione aliqua ſupernaturali à Deo erga animam, vt huius potentia obedientialis paſſiua reductur ad exercitium in ſuſceptione gratiæ habitualis. Cum enim dixiſſet in art. 3. [Vtrum autem præter diuinam motionem, quæ Deus mouet naturam noſtram, & naturam totam generaliter; & præter diuinam motionem, quæ Deus inſpirat nobis bonas cogitationes, & vocat nos; & præter motum liberi arbitrij, ſi ſequamur vocationem illam, ſit dare aliam diuinam motionem ante inſuſionem gratiæ gratum facientis? Infrà dicitur.] Impletur promiſſum, adſtrictâ motione, non quæ eſſet phyſica prædeterminatio ad actum liberum ſalutarem, ſed quæ ad hunc ſubſequeretur pro poſteriori naturæ ſigno, vt conſpicuum eſt ex tranſcriptis verbis. Circa quod punctum conſultus Ripalda tom. 1. de Ente ſupernaturali, diſp. 7. & 8. diſputat. 25. ac tribus ſeqq. aperiet viam, vt non de improbabilitate arguatur Magnus hic Doctor.

5347 Sed quantum ad aliud de non prædeterminato phyſicè actu libero ſalutari, miſerabiliſſimus eſt eius ſenſus in eadem diſt. 28. queſt. & art. 2. Ait enim in reſol. [Non ſufficit ad vitandum peccatum mortale, quod Deus nos regat (ſcilicet extrinſecè) ſed oportet, quod totaliter moueat, ducat & agat: nec plus facimus per liberum arbitrium, niſi quod ſalubri motui non præſtamus obicem; ſed nos ſic mouentem voluntariè ſequimur, & voluntariè conſentimus. Vnde Damascenus 2. lib. cap. 30. ſolum hoc tribuit nobis, quod poſſumus ſequi vocantem. Auguſtinus etiam de Vera innocentiâ (qui titulus Operis Auguſtiniani fuit in vſu apud alios etiam antiquos, & nunc ſucceſſit R. P. Gabr. de Henao, Scient. Mèd. Paris I. I.

de Sententijs, collectumque à S. Proſpero ex S. Doctore) exequitur quod diximus de regimine, & de actione, vel motione, dicens (cap. 310.) *Plus proculdubio eſt agi, quam regi: qui enim regitur, aliquid agit; & ideo, regitur, vt rectè agat. Qui autem agitur, agere ipſe aliquid vix intelligitur. Et tantum præſtat voluntatibus noſtris gratia ſalutaris, vt non dubitet Apoſtolus dicere, Quotquot ſpiritu Dei aguntur, hi filij Dei ſunt. Nec aliquid in nobis libera voluntas melius agere poteſt, quam vt illi ſe commendet, qui malè agere non poteſt. Si ergo volumus vitare malè agere, hoc ſolum remedium ſuper eſt, vt Dei habentes gratiam permittamus vt ipſe nos moueat, agit, & ducat, qui non poteſt malè agere, nec malè nos ducere; ſtatim enim cum volumus moueri ſenſu noſtro, & volumus ſecundum nos agere, à bona actione deſicimus, vt omnium ergo in bono perſeuerare, magis agimur, quam agamus. Quo poſito non negamus, quin omnia ſint voluntaria, & quin liberum arbitrium liberè eligat, liberè agat, liberè velit, quia non induceremur, nec ageremur à Deo, ſi vellemus per voluntatem reſiſtere, & præbere obicem motioni diuinæ.]*

SECTIO CCCLXXXVI.

Inueſtigatio maior de Agidij Romani mente.

IN 2. diſt. 27. queſt. 1. art. 3. ad 2. inquit: [Non cooperatur Deus ad malum, ſicut cauſa agens, ſed ſicut cauſa permittens, vel ſicut cauſa ſine qua non poteſt agens ſecundum operari; quia ſi vellet operationem ſuam occultam ſubtrahere à rebus, nec voluntas poſſet velle, nec natura agere.] Quibus in verbis agitur de phyſica cooperatione Dei ad peccati commiſſi à voluntate creata actionem, in quantum actio eſt. Si autem Deus ad eam poſitiuè prædeterminaret, non haberet ſe Deus vt cauſa permittens præciſè, ſed vt cauſa agens. Quod inſiciari conſequenter non poſſunt Thomiſtæ, cum quibus Gonetus tom. 2. diſp. 4. art. 6. §. 1. pag. 304. vltra diuinum decretum permiſſiuum malitiæ formalis, admittit poſitiuum entitatis, quæ eſt ſubſtrata ei malitiæ.

In diſt. 1. queſt. *Vtrum creata entia cooperentur Deo, vel hic totum faciat?* tradit multa conformia noſtræ doctrinæ circa modum, quo Deus exhibet concuſum generalem cauſis ſecundis. Quod iam notauit Suarez lib. 1. de Concuſu Dei, capite ſexto, numero primo; capite 14. numero 15. addens, concordem eſſe in Opusculo de Eſſe, & Eſſentia, queſtione quarta, §. *Habito quomodo.*

5349 Diſt. 7. queſt. *Vtrum mali Angeli poſſint bonum facere, vel de peccato poenitere?* declarat fuſè, voluntatem creatam agere immediatè, ac proximè actus liberos ſalutares; ſed ita vt gratia agat eos magis præcipue. *Queſt. Vtrum naturali cognitione aſſequantur Angeli futura comingentia?* inculcat principia, quæ ſuprà retulimus ex ipſo, & quibus vtitur Schola noſtra. *Diſtinctione 14. queſt. de Luminaribus Cæli,* propterea ſpecialiter comparantur ad liberum arbitrium, Y y ſcribita

ſcribit: [Licet Deus non poſſit cogere voluntatem creatam, quia tunc voluntas non eſſet voluntas, ſed implicaret contradictionem; poteſt tamen pro libito eam immutare, quia *cor Regis in manu Domini, quicumque voluerit, vertet illud.* Et quod dictum eſt delibito, vel de voluntate Regis, veritatem habet de voluntate cuiuſlibet hominis. Et ideo oramus, *Conuerſe nos Domine, & conuerſemur.*] Hoc in loco per voluntatis humanæ à Deo immutationem non ſignificari p̄ determinationem phyſicam, conuincunt factis alia loca exarata partim, indicata partim, declarantia ex profeſſo, qualis ſit ea immutatio.

535¹ *Diſt. 11. queſt. de profeſſu Angelorum in cognitione aliorum à Deo,* obſeruat, [in Deo eſſe duplicem ſcientiam, vt communiter dicitur, viſionis, & ſimplicis notitiæ. Scientia viſionis dicitur omnium eorum, quæ fuerunt, quæ ſunt, & quæ futura ſunt. Sed ſcientia ſimplicis notitiæ dicitur notitiæ, quam habet Deus non ſolum de factis, & fiendis, ſed & de poſſibilibus fieri.] *Diſt. 23.* in explicatione litteræ Magiſtri, & *queſt. 1. art. 2. in 2. arg. atque in reſponſ. ad illud,* ſupponit, Deum habuiſſe ſcientiam conditionatam peccati perpetrandi ab Adamo, ſi eum conderet, quæ potuit retardari à decreto de eius productione, ſed actu non fuit retractus. Et in *3. diſt. 1. p. 2. queſt. 1. art. 5. ad 4.* habet: [Dependent omnia iſta ex diuino beneplacito. Apparebit enim in die iudicij tanta Dei iuſtitia, & quilibet clarè videbit, quod nullus ſaluabitur, niſi per Dei gratiam, & miſericordiam; & quod non ſaluabuntur niſi prædeſtinati, & non damnabuntur niſi præſciti. Et tamen multi præſciti, ſi agerent finalem pœnitentiam de peccatis ſuis, ſaluarentur; & multi prædeſtinati, ſi morerentur cum finali impœnitentia, damnarentur. Iſtæ ergo conditionales ſunt veræ, quod ſi factæ eſſent virtutes in Tyro, & Sidone, quæ factæ fuerunt in Hieruſalem, &c. Et tamen antecedens eſt impoſſibile, quia ſic fuit neceſſe fieri, ſicut Deus ordinauit; & impoſſibile fuit aliter fieri, quam Deus ordinauerit, vel præſcirit. Nam in ſcientia Dei omnia ſunt præſentia; & ſic eſt neceſſe fieri, quod Deus præſcivit; ſicut omne, quod eſt, quando eſt, neceſſe eſt eſſe.] Ita apud Iosephum Villanouanum in *Promptuario diuina prouid. diſt. 2. dub. 5. cap. 4. num. 113.*

535² Quod aduerto, nam ſcriptum Ægidianum in 3. omiſeram euoluere, ratus nihil ibi inueniendum ad noſtrum præſens proſiſtitum. Similique aduerto, eſſe Villanouanus eliciat ex tranſcriptis verbis, proſiſtitionem conditionalem de conuerſione Tyriorum veram eſſe, & Deo ab æterno præſentem eius veritatem, importareque neceſſitatem conſequentem, vt pote que oriatur ex determinationis conuerſionis ipſius contingentis exiſtentia in Deo, non apparere mihi ex antecedenti, aut ſequenti contextu, Ægidio ſermonem eſſe de tali neceſſitate, ſed de alia non conuerſionis abſolutæ Tyriorum, quam Deus præſcruerat per ſcientiam viſionis, ſuppoſito decreto non faciendi apud illos virtutes, quas apud Iudeos ſtatuit facere.

535³ In 1. diſtinct. 35. part. 1. queſt. 3. ad 5. ait: [Deum nihil cognoſcere extra ſe, poteſt intelligi dupliciter, vel quod extra deter miner rationem, & medium cognoſcendi; & tunc eſt loquutio om-

nino vera; nihil enim cognoſcit extra ſe, quia nihil cognoſcit per medium extraneum à ſeipſo, ſed omnia in ſeipſo inuenerit, quia cognoſcendo ſe, cognoſcit omnia. Si verò extra deter miner cognitionem, non rationem cognoſcendi; tunc eſt diſtinguenda, quia ſi intelligatur de cognoſcitur principaliter, ſic eſt vera; nihil enim extra ſe cognoſcit tanquam obiectum principale. Si verò intelligat de obiecto quali ſecundario, & ex conſequenti, ſic eſt falſa, quia omnia alia cognoſcit, cognoſcendo ſe, diſtinctè, & apertè; ſunt enim omnia nuda, & aperta oculis eius.] Hæc doctrina gemina eſt cum propoſita in num. 331. eoque tendit, vt comprobet, ſuppoſitâ ſiue poſſibilitate, ſiue futuritione creaturarum, eſſentiam diuinam obiectum eſſe principale, motiuum, & formate, mediumque vt cognoſcantur ab intellectu diuino, reſpectu cuius eſt vnum, & idem medium ſciendi omnia; vt notat *diſt. 38. part. 1. queſt. 2. ad 3.* Futuritionem autem non ſupponit abſque voluntate diuina intentione, vel permiſſione. Vt enim addit *diſt. 35. p. 1. queſt. 4. ad 4.* [Deus eſt cauſa rerum per ſcientiam (ſcilicet ſimplicis notitiæ) & voluntatem, quibus concurrentibus res de neceſſitate progrediuntur in eſſe, quia in diuina eiuſ cuncta ſunt poſſita, & non eſt qui ſua poſſit reſiſtere voluntati.]

535⁴ *Diſt. 38. p. 1. queſt. 1.* concludit: [Igitur ſcientia Dei, vt ſcientia appellari poteſt, eſt (rerum) cauſa ſine qua non. Accipiendo tamen ſcientiam, vt includit voluntatem, & beneplacitum, eſt cauſa rerum ſimpliciter, & per omnem modum. Et hoc eſt, quod Magiſter dicit in littera, ſcilicet ſcientiam Dei, vel præſcientiam eſſe cauſam rerum ſine qua non, ſi ſcientiam tantum ad notitiam referamus. Si verò nomine ſcientiæ includitur etiam beneplacitum, atque diſpoſitio, tunc rectè poteſt dici cauſa eorum quæ Deus fecit.] Quæ verba concordant cum adductis in num. 5326. & vtraque procedunt de ſcientia ſimplicis intelligentiæ, non verò de ſcientia viſionis. Quam vtramque ſic ex Sancto Thoma, quanquam non nominato, deſcribit, vt ſecunda feratur ad res exiſtentes pro aliqua temporis differentia, ſed prima ad ea quæ nec ſunt, nec fuerunt, nec futura ſunt, poſſibilia tamen ſunt, ſciunturque propt̄ habent eſſe in ſuis cauſis, vel propt̄ ſunt in ipſo tantum in cognoſcente. In eadem diſtinctione, p. 3. queſt. vnica, habet propt̄ eadem, quæ in num. 5325. & tam conuenienter ad noſtra placita, vt in editione Venetæ anni 1521. legatur ad marginem: [Non eſt neceſſarium, Deum ſcite illud contingens, niſi ſuppoſito quod illud futurum ſit, viſionis ſcilicet ſcientiæ. Eſt autem futurum, non quia Deus ſcit illud viſionis notitiæ, &c.]

535⁵ Caterum in fine diſt. dubioque litterali, in genere poliunt difficultatem verba hæc: [Videtur quod Magiſter non ſufficienter exponat. Vult enim, quod futurum reſpectu diuinæ præſcientiæ ſit cauſa ſine qua non. Sed ex hoc, vt videtur, non habetur intentio Origenis. Nam ſicut futurum eſt cauſa præſcientiæ diuinæ, loquendo de cauſa ſine qua non, quia non poteſt eſſe, quod aliquid ſit futurum, & id non ſit à Deo præſciturum; ita præſcientia eſt cauſa futuri, quia non poteſt eſſe, quod aliquid ſit à Deo præſciturum, & id non ſit futurum. Origenes

Origenes autem ait, quod non propt̄ aliud erit, quia id ſcit Deus futurum; ſed quia futurum eſt, ideo ſcitur à Deo, antequam ſit. Oportet ergo ſic assignare cauſalitatem, quod futurum dicitur cauſa præſcientiæ, non præſcientia futuri. Ideo notandum, quod duplex eſt cauſa, in inferendo, & in eſſendo. Loquendo de cauſa ſecundum eſſe, futurum non eſt cauſa præſcientiæ diuinæ, ſed eſt cauſa ſecundum illationem. Nam ſi eſt futurum aliquid, inferre poſſumus, quod ſit à Deo præſciturum, licet præſcientia ſit etiam cauſa futuri ſecundum illationem; quia ſi eſt aliquid à Deo præſciturum, illud eſt futurum: Nos autem, qui per ea, quæ facta ſunt, inuiſibilia Dei iudicamus, videntes reſeuerire, & ſuos curſus peragere, iudicamus, eas à Deo eſſe præſcitas, non autem per diuinam ſcientiam iudicamus, res eſſe futuras, eo quod ipſa ſecundum ſe nobis non ſit nota. Accipiendo igitur cauſam ſine qua non, pro cauſa ſecundum illationem noſtram, futurum eſt cauſa præſcientiæ, non præſcientia cauſa futuri.] Ita Ægidius, qui proinde videbitur non fauere nobis quoad id, quod ex Origene, & aliis PP. probamus in *ſect. 327. & 328.* ſcilicet quod futuritione rei contingentis ſit prior ratione, & quæſi natura, atque cauſalitate, quam diuina præſcientia viſionis. Fateor, Ægidium in hoc loco non interpretari Origenem eo modo, quo nos; ſed nihil dicit, quod contrarium ſit noſtræ interpretationi, ſeu quod remoueat præſatam prioritatem; neque indiget eius remotione ad ſuam explicationem.

535⁶ Non multò aliter ſe geſſit antiquus Theologus Guilielmus Antiochorensis, qui in Summa Aurea, lib. 1. cap. 10. queſt. 1. ſcribit: [Patet ergo ex his, quæ prædicta ſunt, quod prædeſtinatio, & reprobatio ſignificant diuinam eſſentiam in habituſine cauſalitatis. Sed non eſt ita de præſcientia, vt dicit Origenes, non quia præſcitur Deus res, ideo futura ſunt; ſed quia futura ſunt, præſcitur. Sed contrarium dicit Auguſtinus, qui dicit, quia Deus præſcitur res, ideo ſunt. Sed non contrarium, quia Origenes ſumit verbum præſcitur pro ſimplici notitiæ, Auguſtinus verò pro approbatione. Et poteſt dici ſecundum Auguſtinum, præſcientia Dei eſt cauſa exemplaris rerum. Sed videtur falſum eſſe, quod dicit Origenes, res enim non ſunt cauſæ præſcientiæ Dei, quia temporale non eſt cauſa æterni. Ad hoc dicunt quidam (nempe Magiſter Sent.) quod hæc dictio quia, notat ibi cauſam ſine qua non, quia niſi res futura eſſent, Deus non præſcirit eas. Sed hæc ſolutio nulla eſt, quia ſecundum hoc hæc eſt vera, quia Deus præſcirit res, ideo futura ſunt; quia ſi non præſcirit, non eſſent futura: & ita falſum dixiſſet Origenes. Et nos dicimus, quod ibi notatur cauſa qualiſ materialis; res enim præſcitur ſunt cauſa materialis præſcientiæ Dei, ſicut coloratum eſt cauſa materialis viſionis, quia per hoc verbum ſcit, diuina eſſentia conſignificatur vt viſio, & ipſum viſum ſignificatur vt materia viſionis.] En Antiochorensis diſcordantem à Magiſtro Sent. in interpretatione Origenis; quanquam expreſſè in fine tradat quod & Nos, nempe rei contingentis futuritionem eſſe priorem qualiſ materialiter, ſeu per modum materiæ obiectiæ præſcientiæ diuinæ viſionis.

535⁷ Reuertor ad Ægidium, qui diſtinctione 39. p. 1. & R. P. Gabr. de Henao, *ſcient. Med. Pars I.*

queſt. 1. in reſol. ait: [Poteſt Deus velle quod non vult, cum alia à ſe, non de neceſſitate velit. Non quia ipſum velle diuinum mutari poſſit, ſed quia res exteriores mutabilitati ſubiectæ ſunt; & propter reſpectum ad huiuſmodi exteriora; qui importatur in velle, poteſt non velle quod vult. Sic etiam & de ſcite dicendum eſt, loquendo de ſcientia, quæ dicit reſpectum ad exteriora, vt ad ea, quæ fienda ſunt. Nam cum talia ſint ea, ad quæ diuinum velle reſpectum dicit, eo quod eius voluntas ſit cauſa omnium à Deo productorum, cum poſſit velle, & non velle huiuſmodi producenda, quia alia à ſe non de neceſſitate vult; ſic etiam de ſcientia viſionis dicendum eſt. Dicitur enim ſcientia viſionis ad ſimilitudinem viſus. Nam ſicut viſus proprie ſolum exteriora videt; ſic etiam ſcientia Dei, propt̄ facta ſcit, vel fienda, dicitur viſionis, propter reſpectum quem habet ad exteriora. Nam ſcientia ſimplicis intelligentiæ non proprie ad exteriora reſpectum importat. Secundum hanc autem Deus poteſt non ſcite quod ſcit, in quantum ea, quæ producit, poteſt non producere, quia agit ſecundum liberi arbitrij voluntatem.] Explanat hæc magis in reſponſ. ad 1. & 2. dicens: [Licet ſcientia realiter ſit in Deo, dicit tamen reſpectum ad exteriora, & poſſimè ſcientia viſionis. Et ratione huius reſpectus poteſt Deus non ſcite quod ſcit, non quia ipſum ſcite diuinum mutari poſſit, ſed quia quæ producit, poteſt non producere. Scientia Dei, quæ eſt de omnibus, eſt ſcientia ſimplicis notitiæ; & reſpectu talis ſcientiæ, loquendo de ſcientia rerum, Deus non poteſt neſcire quod ſcit. Sed ſcientiæ viſionis, quæ eſt ſolum de factis, vel fiendis, poteſt Deus non ſcite quod ſcit, quia poteſt non facere quod facit. Vnde concedere, huiuſmodi ſcientiam eſſe ad oppoſita, nihil aliud eſt, quàm dicere, Deum liberè agere; & poſſe non producere quod producit.] Firmat eandem doctrinam ſub nominibus ſcientiæ practicæ, & ſpeculatiuæ in queſt. 2. quæ eſt, *Vtrum Deus poſſit ſcite quod non ſcit?* Cur hæc, & alia de ſcientia ſimplicis intelligentiæ, & viſionis colligantur à me nunc, & antea ex Ægidio, manifeſtabitur in *ſect. 388.*

535⁸ Ægidium in 1. diſt. 40. allegauit Suarez, tum in *Opusculis, lib. de ſcient. condit. futur. conting. cap. & num. 3.* tum *tom. 1. de Gratia, Prolog. 2. de ſcient. condit. capite primo, num. 11.* quatenus docet, aliquam præſcientiam ad prædeſtinationem ſupponi. Id quod non videtur poſſe intelligi, niſi de præſcientia conditionata; nam abſoluta vel ſequitur prædeſtinationem, vel eſt ipſa prædeſtinatione. Suarium imitantur Ruyzius *diſt. 67. de ſcientia Dei, ſect. 4. num. 14.* Faſolus 1. p. queſt. 14. art. 13. *dub. 17. num. 312.* Aldretus *tom. 1. in 1. part. diſt. 28. ſectio quinta, num. 2. tribuſque ſeqq.* Et merito; nam Ægidius ibi, 1. p. queſt. 2. in fine reſol. ait: [Prædeſtinatio ſe tenet quodammodo completiue ex parte voluntatis; non tamen ſimpliciter dicit actum voluntatis, ſed præſupponit actum cognitionis oſtendentis finem, in quem voluntas tendit. Prædeſtinatio ſecundum vnam ſui acceptionem dicit actum intellectus includentem voluntatem; & ſecundum aliam dicit actum voluntatis præſupponentem cognitionem.] Ad 1. [Prædeſtinatione ſine præſcientia eſſe non poteſt, propt̄ ordinem quem

quem habet ad eam; præſcit enim Deus, quos prædeſtinare debet.] *Quæſt. 3. ad 3.* [Scientia Dei eſt cauſa rerum, non ſimpliciter, ſed mediante voluntate: ſic & liber vitæ eſt cauſa, quare aliqui dirigitur in finem, mediante diuino propoſito, vel mediante diuina prædeſtinatione.] Sumit autem librum vitæ pro diuina cognitione, [in quantum cognofcit Deus eos, quos prædeſtinavit ad vitam, & in quantum diuina cognitio eſt cauſa non immediata, quare aliqui prædeſtinentur, ſed cauſa ſine qua non, vel cauſa mediante voluntate.] Sic enim *Agidius prædixerat in reſol. Præterea p. & quæſt. 2. in reſol.* [Diuina prædeſtinationo certa eſt ex præſcientia, quam præſupponit. Nam ſecundum Auguſtinum in *de Prædeſt. 55.* prædeſtinationo ſine præſcientia eſſe non poteſt.]

5359 Reſpondet *Alvarez lib. 1. Reſponſ. cap. 1. num. 36. pag. 61.* *Agidium* apertè loqui de præſcientia, quæ ſequitur decretum voluntatis diuinæ. Nam allegat pro ſe Auguſtinum, quem conſtat nomine præſcientiæ non intellexiſſe Scientiam Mediam, nec præſcientiam futuræ cooperationis arbitrij, ſed efficaciam ſuæ diuinæ voluntatis. Lego pluries quæſtiones *Agidij circa diſt. 40.* & non inuenio vel minimum veſtigium præſcientiæ ſubſequentæ ad diuinæ voluntatis decretum, quod ſit ſubiectiuè abſolutum, & obiectiuè conditionatum, vel quod ſit vtrinque abſolutum, & prædeſtinatum. Allegauit quidem *S. Auguſtinum* dicentem, prædeſtinationem non poſſe eſſe ſine præſcientia; & interpretatus fuit, quatenus non poſſit eſſe ſine præſcientia præſuppoſita. Cur ergo ex allegatione colligatur contrarium interpretationi? Cur quidquid dicat *S. Doctor*, & quomodocumque intelligatur à Theologis poſterioribus, aduerſari debeat noſtræ opinioni?

5360 *Scopus Agidij* fuit, ſic ſaluare infallibilitatem prædeſtinationis diuinæ, quod tamen arbitrij creati libertati non derogetur; ſicque ponere hanc, vt illa frustrari non poſſit, proindeque cum neceſſitate ſaluare contingentiam, & cum certitudine liberum euentum. In hunc ſcopum notauit, prædeſtinationem præſupponere præſcientiam. Et inde intulit concordiam infallibilitatis prædeſtinationis cum libertate arbitrij creati. [Eo ipſo enim, quod diuina præſcientia falli non poteſt, & quæ ſunt à Deo præſcита, vel præuila, neceſſe eſt euenire, prædeſtinationo quæ diuinam præſcientiam præſupponit, certitudinem habet. Sed huic certitudini libertas arbitrij non repugnat, quia diuina præſcientia, & diuina providentia rerum iudicia non confundunt. Nam Deus vno ſimplici intuitu, tam neceſſariò, quàm non neceſſariò euentura dignoſcit, vt *5. de Conſol.* habetur. Vnde licet Deus non fallatur in præſcindo liberi arbitrij motus; quæ tamen à voluntate procedunt, non coactè, ſed liberè procedunt.] Intentum *Agidij* nunc etiam eſt commune Scholæ Dominicanæ, & noſtræ: notatio de præſuppoſita præſcientia procedit iuxta noſtram, vt & modus ad præſcientiam reuocandi infallibilitatem prædeſtinationis; cum iuxta Dominicanam præſupponatur præſcientiæ efficacia voluntatis, & ad hanc infallibilitas prædeſtinationis reuocetur, in hacque fundetur certitudo illius.

5361 In eadem quæſtione aſſignat ex *S. Auguſtino lib. 5. de Ciu. Dei, cap. 9.* & illud caput infallibilitatis prædeſtinationis, quod conſiſtit in cauſarum ordine, eoque præſcito à Deo; quas inter cauſas

vna eſt liberum arbitrium creatum. Eſt tale caput conforme Scholæ noſtræ, non autem Dominicanæ, quæ de præuisione cooperationis futuræ arbitrij liberi curam non habet. Ibidem etiam, vt probet, noſtro arbitrio libero non officii per præſcientiam, & prædeſtinationem, ita diſcurrit: [Duplex eſt neceſſitas; antecedens, quæ ponit rem eſſe; & conſequentis, quæ nihil cogit. Omne enim præſcitur à Deo neceſſe eſt euenire neceſſitate conſequentem, quæ nihil cogit. Ideo cum hac neceſſitate poteſt ſtare contingentia, & libertas arbitrij. Non tamen eſt neceſſarium neceſſitate antecedente, quæ de neceſſitate facit rem eſſe. Illud enim eſt neceſſarium neceſſitate antecedente, quod cum eſt futurum, & vt eſt futurum, neceſſitatem habet. Vnde ordo Solis neceſſarius eſt neceſſitate antecedente. Sed illud eſt neceſſarium neceſſitate conſequentem, quod non eſt neceſſarium niſi ex eo, quod ponitur eſſe. Nam omne quod eſt, quando eſt, neceſſe eſt eſſe. Et iſta dicitur neceſſitas conſequentis, quia huiusmodi neceſſitas ſequitur eſſe rei, & non antecedit; ponitur enim, neceſſe eſſe, rem eſſe, quia eſt. Et quia omnia relata ad diuinam cognitionem ſunt ei præſentia, & ponuntur quædammodò eſſe, dicere, *ſi hoc eſt à Deo ſciturum, eſt neceſſarium*; eſt idem quod, *ſi hoc eſt, neceſſarium eſt.*] Sic ille ex *S. Anſelmo*. Et cum huius verba ſæpe ſint à nobis ponderata pro noſtra opinione, idem ipſum intelligatur de verbis illius generaliter. Sed in particulari committantur ea, [illud eſt neceſſarium, & c.] cum his, quibus ex *Illuſtriſſimo Godoy* deſinit *Gonetus tom. 2. diſp. 4. art. & 5. pag. 163. & 164.* futurum contingens, [quod eſt determinatum in cauſa ad habendam existentiam pro duratione ſequenti.] *Agidius* deſcribit futurum neceſſarium, quod cum eſt futurum, & vt eſt futurum, neceſſitatem habet. Velim ſcire, quænam diuerſitas interueniat in modo, quo *Gonetus* deſinit futurum contingens? Eſſe determinatum in cauſa, & c. quidni ſit, quod de futuro neceſſario ait *Agidius*, videlicet habere neceſſitatem ex cauſa, ſeu antecedentem, & facientem rem eſſe pro duratione ſequenti? Rurſus eſſe determinatum in cauſa, & c. quonam pacto ſtare poteſt cum eo, quod de neceſſario conſequenter dicit *Agidius*, ſcilicet non eſſe neceſſarium niſi ex eo, quod ponitur eſſe? Annona determinatio in cauſa aliquid aliud eſt ultra poſitionem in eſſe?

Diſt. 41. p. 1. quæſt. 2. ad 4. inquit *Agidius*: 5362 [Aliter ſupra præſcientiam addit voluntatem ſalutis electio, aliter prædeſtinationo; quia electio ſupra præſcientiam addit voluntatem ſalutis, in quantum ſaluandi à non ſaluandis ſeparantur: prædeſtinationo verò addit voluntatem ſalutis, in quantum huiusmodi ſaluandi ſecundum diuinum propoſitum dirigitur in vitam; & quia non eſt idem ſeparare aliquos ab aliis, & dirigere eos in finem; imò huiusmodi ſeparatio directionem præcedit, electio non eſt idem, quod prædeſtinationo, ſed præcedit eam.] Repetitur in hoc ab *Agidio* anteaſſo præſcientiæ ad prædeſtinationem, & non præſcientiæ abſolutæ; ſiquidem *p. 2. q. 1.* doceat, [non eſſe prædeſtinationis cauſam opera noſtra existentia in præſcientia diuina; nec dicendum, quod merita, quæ ſunt in præſcientia, ſeu ipſum præſcire diuinum, quod eſt æternum, eſſe cauſam, quare Deus velit. Nam voluntas diuina libera eſt; nec ex eo, quod præſcit aliquid, oportet eum velle.]

Hac in eadem quæſtione 1. refert quosdam 5363 dixiſſe,

dixiſſe. [gratiam non cadere ſub merito, quantum ad præcedentia opera; cadere tamen quantum ad ſequentia: Deumque proinde tribuere vni gratiam, & non alij, quia ſcit ipſum bene uſurum eam, & non alium, ita quod opera, quæ facit habendo gratiam, merentur gratiam prius datam. Sicut aliquis Rex daret equum militi, ſi ſciret ipſum eſſe bene uſurum, ita quod bonus uſus equi, poſt dationem eius, meretur equum prius datum.] Meminerat eorundem *S. Thomas 1. p. q. 23. art. 5. in corp.* Neuter autem eos impugnat, negando conditionati boni uſus gratiæ ſcientiam; ſed aliunde, vt ſcitè obleruat *Ruyzius diſp. 47. de Scientia Dei, ſect. 2. num. 4. & 5. ſect. 4. num. 41.* quanquam & poſſint intelligi de ſcientia abſoluti boni uſus. Sed non tanto cum fundamento, quando in *2. diſt. 37. quæſt. & art. 2. in reſol.* inquit: [Poſſumus adducere quantam rationem factam à *Dionyſio 3. de Diuinis nominibus*, quod orationes noſtræ, & bona opera noſtra ſunt quaſi quedam ſecundæ cauſæ ſalutis noſtræ. Diuina autem providentia, quæ reſpicit omnia; vel diuina prædeſtinationo, quæ reſpicit rationalia, non excludunt, vt iſte ſaluetur, ſecundum diuinam providentiam, vel prædeſtinationem; quia præuidit Deus, quod debebat ſequi diuinum impulſum, & eſſe in orationibus, & facere multa bona.]

5364 Tandem in *1. diſt. 46. p. 1. quæſt. unica, ad 3.* ſcribit: [Deus vult, omnes homines ſaluos fieri, non ſimpliciter, ſed conſiderando impoſitionem ordinis, naturam & auxilia communia. Sed ſi his adduntur opera noſtra, quæ reſpiciunt exequutionem ordinis, & perſonam, & auxilia ſpecialia; iſtâ conditione poſitâ, Deus vult, omnes homines ſaluos fieri. Et ideo dicitur illa propoſitio conditionata, quia vult ſalutem omnium, ſi bene fecerint.] Quæ & plura alia ibidem colludent cum ſenſu Scholæ noſtræ circa diuinam voluntatem de ſalute omnium hominum, quorum conſenſum liberum, pendente ab auxilio gratiæ actualis aſſumat pro conditione. Si *Gonetus* aduertit ad hæc *Agidij* verba, forſan non dixiſſet *tom. 5. diſp. & art. 4. pag. 224.* noſtram ſententiam, & modum explicandi voluntatem antecedentem diſplicere omnibus *S. Auguſtini* diſcipulis.

tiæ ad futuritionem, & non futuritionem; eſſentiaque diuina non eſt determinata in ratione cauſæ earum, neque eas continet proximè ſub eſſe existentia, vel futuritionis. Secundò, quia repræſentatio idearum antecedenter ad decretum eſt naturalis, & neceſſaria, proindeque non pertinet ad ſcientiam viſionis, ad quam debent pertinere creaturæ, quæ ſint futuræ contingenter abſolute.

5367 Si obijciatur: Idea diuinæ antecedenter ad decretum ſunt infinitæ in repræſentando. Ergo & tunc ſunt aptum medium, in quo Deus cognofcat futura contingentia abſoluta. Et alioqui, ſi non niſi poſt decretum repræſentarent huiusmodi futura, ſequeretur, ideis aduenire ex decreto perfectionem aliquam, & mutationem. Reſpondet in *5. pag. 205. & duabus ſeqq.* negando Conſequentiam, quia etſi infinitæ, nequeunt eſſe aptum medium cognofcendæ futuritionis creaturatum, quæ pro ſigno præueniente decretum incognofcibilis eſt. Inſiciendo etiam ſequelam, quoniam non opus eſt noua perfectione, & mutatione, quæ fiat in ideis, ſed in creaturis per decretum translatis ex ſtatu poſſibilitatis ad ſtatum futuritionis abſolutæ. Hæc *Gonetus* contra *Agidium*, eo quod (vt fatetur) aliquo faueat modo Scientiæ Mediæ. Quæ ſunt à me diſcutienda.

Et in primis *Agidius* nec vnum verbum habet de ideis in *1. diſt. 38.* Credit *Gonetus* Authori *Cuſus Theologici Carmelitarum Diſcalceatorum*, quem *1. p. tract. 3. diſp. 7. diſt. 3. ex n. 26. vſque ad 43.* breuiavit. Loquitur de ideis *Agidius* in *diſt. 36.*

5369 Deinde iſta in *diſt. p. 1. q. 2. ad 1.* inquit: [Deus per ſcientiam ſuam cauſat res, non res quas ſcit quocumque modo, ſed quas ſcit per ſe, & per ideam propriam: ſic autem non cognofcit malum, cum ſciat ipſum per ideam boni.] Et ad 4. [Deus cognofcit malum, non per ſpeciem propriam, ſed per artem ſuam, vel per ideam boni, non quam imitatur, ſed à qua diſcordat, & c.] Qua de idea ad cognofcendum malum agit fuſè poſtea *p. 2. quæſt. 4.* Diſputat in 3. an idea pertineat ad ſcientiam practicam, vel ſpeculatiuam? Concluſioque reſponſiua eſt: [Quia idea eſt id, quo Deus cognofcit, modo quo dictum eſt; & eſt id, ad cuius imitationem alia formantur: cum ſcire diuinum ſit cauſa rerum, in quantum Deus agit per cognitionem, non ex neceſſitate naturæ, idea poteſt pertinere ad ſcientiam practicam, & ſpeculatiuam. Pertinet enim ad ſpeculatiuam, provt per eam Deus res cognofcit; ſed conſiderata provt per eam res Deus producit, vel producere diſpoſuit, ſic pertinet ad ſcientiam practicam actu. Si verò accipitur idea, non vt per eam Deus res producit, vel producere diſpoſuit, ſed producere poteſt, ſic pertinet ad practicam cognitionem, non actu, ſed virtute. Quæ licet non faciant in Deo alium, & alium actum intelligendi, tamen quia differunt ratione, & Deus omnem hanc differentiam intelligit, ideo ſic diſtinguere idem, vt vno modo acceptum pertineat ad cognitionem ſpeculatiuam, alio modo conſideratum pertineat ad practicam actu, tertio modo pertineat ad practicam virtute, non eſt inconueniens. Ex quo apparet, quod idea non ſolum eſt factorum, vel fiendorum, ſed etiam fieri poſſibilem; dato quod nunquam ſiant. Aduertendum autem, quod licet idea, quantum ad id quod eſt, provt dicit eſſentiam cum immutabilitate, vel cum reſpectu quodam, Y y 3 ſic

SECTIO CCCLXXXVII.

Num rectè attribuat *Agidio Romano* quædam ſententia? *Iudicium de ea.*

5365 *S*elegi ſuperiora ex Fundatiſſimi *Doctoris* Operibus Theologicis, que inuenire potui; ea que ſatis demonſtrant, quantum concordent noſtra placita cum ſuis. Sed ſunt duo Theologi, qui dudum interpretantur ipſum; vnus vt refuter, alter vt defenſer. Primus eſt *Gonetus*, qui *tom. 2. diſp. 4. art. 3. pag. 186.* refert eum in *1. diſt. 38.* pro ſententia de Deo cognofcente futura contingentia abſoluta in ſuis ideis, vel in ſua eſſentia, vt habet rationem ideæ, & exemplaris, ante ſuæ voluntatis decretum.

5366 Impugnat autem *ſ. 1. pag. 202. & duabus ſeqq.* Primò, quia præuie ad decretum non poſſunt repræſentari creaturæ vt futuræ, ſed vt præciſè poſſibiles. Tunc enim ſiſtunt in ſtatu indifferenſis. *R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.*

sic distingui possit, tamen si consideramus rationem vocabuli, vt verbum ex verbo transferamus, quia non dicitur ratio, sed forma; cum forma semper videatur importare rationem principij, attendendo rationem nominis, idea pertinet ad scientiam practicam, secundum quam Deus est principium, & causa rerum. Sic in editione Veneta anni 1492. quæ in hoc loco correctior est, quam alia Veneta anni 1521. Transscriptæ conclusioni responsivæ consonant solutiones ad quatuor obiectiones, & ad argumenta in contrarium ex autoritate SS. Dionysij, & Augustini. Non extant alia in *dist. 36.* vnde allegari possit Agidius pro quæstione exagitata à Gonet.

5370 Tertio, cum iuxta præcitatum Authorem *Cursum Theologici, n. 26.* sit supponendum vt certum, [cognosci à Deo futura contingentia absoluta per suam essentiam, & ideas, quia diuina essentia, vt habet rationem speciei intelligibilis, & ideæ, vt sunt exemplaria omnium creaturarum, sunt in finitè perfecta in ratione representandi;] desidero, vt in his verbis Agidij assignetur vel vnum, quo insinuet, ideas esse independentes à quouis alio rationem obiectiuam determinantem diuini intellectus ad cognoscendum futura contingentia absoluta. Atque id est, quod negat Suarius *lib. 1. de Absol. scient. futur. conting. cap. 4. n. 7. & 8.* Sed tamen concedit *num. 5. & 6.* Deum per ideas suas, & rerum rationes quas habet, cognoscere illa.

5371 Quarto, Gonetus suis in argumentis fingit hostem, quem feriat; nam Agidius expressè ad representationem futurorum contingentium absolutorum in ideis requirit dispositionem, & decretum diuinum. Quare cum ideæ possint considerari tum pro signo priori ad decretum, tum pro posteriori, instituitur sine causa disputatio aduersus hunc Doctorem, spectatis ideis pro signo priori. Sed si considerentur pro posteriori, iam vltimum determinatum obiectiuum intellectus diuini ad cognoscenda illa futura non erunt solæ ideæ, vt optimè ratiocinatur Fasolus *1. p. quæst. 14. art. 13. dub. 10. num. 123. & 124.* Quidnam autem aliud sit, vel ratione sui, præsuppositis ideis, vel simul cum his, manebit sub controuersia. In qua Agidius nusquam docet, esse respectu contingentium, & liberorum decretum diuinum per se, antecedenterque efficax, ac prædeterminatum; imò tale decretum contradicit suis effectis supra relatis. Quod autem tale non sit, nequibit esse ratione sui, præsuppositis ideis, vel simul cum his, vltima determinatio obiectiuæ, nisi aliud addatur. Et quantum putare possum, præsupposito decreto diuino per se indifferente, affectiuo, vel permissiuo, præsuppositaque futione absoluta electiue determinationis voluntatis creatæ, sunt ex Agidij mente determinatio vltima obiectiuæ ideæ diuinæ, seu essentia diuina tanquam causa exemplaris. Pariter sunt respectu futurorum conditioneratorum contingentium, ac liberorum, præsuppositâ conditioneratâ voluntatis creatæ determinatione electiuâ, sub hypothesi includente decretum diuinum per se indifferens, affectiuum vel permissiuum, quod esset. Exponitur latè vtrumque id à Molina *1. p. quæst. 14. art. 13. disp. 15.* Et in hunc sensum interpretatur S. Bonaventuram, quosdamque alios Theologos antiquos, qui recitantur apud Fasolum supra *num. 120. & 121.* pro sententia, pro

qua à Gonet Agidius; quanquam ingenue Molina *§. In sensu*, addat non explicuisse rem hanc, quantum satis erat.

Quintò me later, cur citetur potius Agidius, 5372 quam S. Thomas; aut cur, si hic intelligendus sit de ideis subsequenter ad decretum, non etiam ille. Lego Antonium Cordubensem *lib. 1. Quæstionarij Theologici, quæst. 55. dub. 8.* scribentem: [Opinio est S. Bonaventuræ in *1. dist. 39. quæst. 3.* & B. Thomæ *1. p. quæst. 14. art. 13.* & Henrici, & aliorum multorum, quod diuinus intellectus determinetur à suis ideis ad sciendum ab æterno futura contingentia.] Testaturque Iosephus Villanouanus in *Promptuario Prouidentie diuinæ, disp. 3. dub. 8. cap. 1. num. 372. & 374.* Gerardum Senensem, & Franciscum à Christo recensere S. Thomam, & Agidium pro determinatione obiectiuæ ab ideis. Idemque Villanouanus *ante cap. 1. num. 368.* conqueritur de Cornegio Carmelitano (de quo desumpsit Theologus *Cursum* Author Carmelitanus, & ex hoc Gonetus) ob adscriptam Agidio opinionem de Deo cognoscente res absolute futuras in ideis secundum se sumptis, & vt sunt obiectum scientiæ merè speculatiue, seu antecedenter ad decretum. Constat enim contrarium ex eius verbis exaratis iam à me in *num. 5334.* multoque magis ex aliis in *num. 5369.*

Quòd autem Agidij eadem videri posset causa, ac Præceptoris sui, confirmatur ex Correctorio Corruptorij, *p. 1. art. 3.* vbi liberans à censura quæ habet S. Doctor *1. p. quæst. 14. art. 13.* scribit bonus Discipulus: [Actus cognitionis diuinæ de futuris contingentibus absolutis, mensuratus æternitate, præsentialiter respicit omnia sibi inuicem succedentia in tempore, quia ipsam eorum præsentialitatem, quam habent in se successiuè, sed simul æternaliter intendo. Non quia ipse à rebus, quas sic intuetur, æternaliter sibi semper coexistentibus cognitionem accipiat, sed omnium rerum rationes, quas in seipso simul intuetur, per quod eius intuitus perfectissimè fertur super ipsas, non solum earum quidditates, sed etiam præsentialitates præsentialiter, quia æternaliter intuetur. Ex his patet, quod Thomas (provt isti imponunt sibi, & falsè) non intendebat, quod omnia, quæ sibi inuicem succedunt in tempore in natura propria, Deo coexistent in æternitate, licet ab eo eorum præsentia æternaliter intueatur, & sic omnia sibi dicantur præsentia. Et quando dicunt, quod res non possunt esse Deo præsentis, nisi dupliciter, scilicet in ratione causali, vel in sua existentia actuali. Dicendum, quod res sunt præsentis Deo ab æterno, non in sua existentia actuali, sed quia ipse actu intuetur eorum præsentiam æternaliter, per hoc quod omnium rerum rationes exemplares in seipso cognoscit, quas videt in se ipso, & omnia per ipsas perfectè cognitæ cognoscit in natura propria, quorum scilicet per rationes causales eadem inuenitur causa. Et sic habet intelligi, quod dicit Thomas, quod intuitus Dei fertur æternaliter super omnium in tempore sibi succedentium præsentialitates, non solum quia habet rationes eorum apud se, vt quidam dicunt, sed intuetur ea æternaliter in sua præsentialitate, quam simul à Deo, vt dictum est, cognitæ successiuè habent in natura sua.]

Prosequitur: [Ex his patet responsio ad *1. & 2.* 5374 rationem. Non enim illa positio, si intelligatur, euacuat

euacuat ideas, vel rationes rerum causales, quas SS. & Philosophi ponunt in Deo, imò ex hoc ipso sequitur necessariò idearum positio, quia nisi Deus rationes ideales, & causales omnium, antequàm sint, æternaliter conspiceret rerum temporalium, & creaturarum præsentialitates in tempore succedentes, non videret eas ex tali inspectione æternaliter intendo. Ad rationem 3. cum dicit, omnium rerum temporalium rationes causales æternaliter Deo esse præsentis, concedendum est, & pro nobis facit; per hoc ipsum enim præsentialitates omnium sunt simul in Dei notitia ab æterno, antequàm essent in natura propria. Et hoc quoque, quod adducunt de Augustino *lib. 11. Confess. cap. 18.* quod scilicet futurum videtur per aliquod præsens, omninò facit ad istius veritatis declarationem. Sicut enim intueor auroam, & ortum Solis adhuc futurum per aliquid, quod præsentialiter in animo imaginor, quod pater per verba Augustini ibidem, & est per se manifestum: sic Deus, videndo suam essentiam, in qua præsentialiter, & æternaliter cernit omnium rerum rationes ideales, necesse est eo ipso rerum futurarum sibi representatas præsentialitates intueri. Per hoc idem patet ad illud aliud, quod adducitur de Augustino super Ioannem *1. Homil. seu Tract.* quia enim omnia, quæ facta sunt, sunt vita in Verbo, in suis rationibus idealibus in ipso, hinc est quod creaturæ fuerunt cum earum præsentialitatibus (quæ vtiq; sunt creatæ) in ipso Verbo cognitæ.] Hactenus Agidius.

5375 Qui cum in hoc loco tam ex professo subscribat suo Magistro, cumque tam fidelis, & strenuus fuerit vindex censurarum contra eum; [cuius doctrinâ fulgere Ecclesiam,] ait meritò in Correctorij exordio, & addit non minus verè in fine, [Doctorem istum sapientiæ radio illustrare, & tuper Ecclesiæ candelabrum pro orbis terrarum instructione dignare est suâ clementiâ exaltare Deus,] oportuisset vt Gonetus reputaret, communem esse causam Magistri, ac Discipuli, vel saltem amicè, beneuolèque istum interpretaretur.

5376 Verlanit in hoc loco Agidius illa S. Thomæ *1. p. quæst. 14. art. 13. in corp.* verba studiosè etiam tractata à Theologis præsentis seculi, & proximè antecedentis: *Omnia, quæ sunt in tempore, sunt Deo ab æterno præsentia, non solum ea ratione, quæ habet rationes rerum apud se præsentis (vt quidam dicunt) sed quia eius intuitus fertur ab æterno supra omnia, provt sunt in sua præsentialitate.* Calumniator S. Thomæ intelligebat ea, quatenus rejicerent rationes ideales. Aiebat enim: [Constat quod res non possunt dici Deo præsentis, nisi dupliciter, scilicet vel in sua ratione causali, vel in sua existentia actuali. Si ergo omnia, quæ sunt in tempore, sunt ab æterno præsentia Deo, non quia habet apud se rationes præsentis, vt ipse dicit, necesse est quod omnia fuerint ab æterno in æternitate sub existentia actuali, sicut vnquam postea fuerunt in tempore. Et hoc est ponere omnia ab æterno in æternitate. Quod est contra Fidem nostram.] Sic ille.

5377 Sed Agidius non accipit verba S. Thomæ, nisi quatenus vltra rationes ideales requirent futurorum in æternitate præsentialitatem pro sua ipsorum temporanea differentia. Quod congruit loquutioni S. Thomæ; nam dicere, *non solum ea*

ratione, &c. denotat approbationem eius rationis traditæ à quibusdam: quo nomine tenuit forsitan Alensem *1. p. quæst. 23. memb. 4. art. 3. initio corp.* Albertum *1. p. Summa, quæst. 60. memb. 3. q. 3. incidenti*, S. Bonaventuram in *1. dist. 39. art. 2. q. 3.* Dicere rursum, *sed quia eius intuitus, &c.* significat subiunctionem alterius rationis. Exurgereque potest dubium, an vtramvis rationem assignet vt sufficientem per se, an vnam, & alteram vt mutud requisitas: Quorum primum insinuatur à Gaetano ad eum *art. & asseritur à Bañesio, Thomasio, Godoy, Gonetio allegatis Sect. 3. 24.* Sed secundum approbatur à Capreolo in *1. dist. 36. quæst. 1. art. 2. dist. 38. quæst. 1. art. 3. ad 1. contra 2. conclus.* Ferrarienti *lib. 1. contra Gentes, cap. 66. ac 67.* Molinæ *1. p. quæst. 14. art. 13. disp. 14. & 15.* Suarez *lib. 1. de Absoluta scient. futur. conting. cap. 4. num. 7.* Fasolo *1. p. quæst. 14. art. 13. dub. 10. num. 121.* atque ab aliis. Et optimo iure; nam verba, *non solum ea ratione, &c. sed quia, &c.* magis indicant, non esse sufficientem per se primam rationem, & ideo subijci secundam. Omitto fundamenta cætera, quæ attingi in præcitata Sectione, & expenduntur accuratè à prælaudatis Doctoribus.

Valentque æquè circa Agidium, qui non minus quam S. Thomas, quoties agit de diuina cognitione terminata ad futura contingentia absoluta, exigit horum in æternitate præsentiam, tanquam omninò necessariam ad illius certitudinem, & infallibilitatem. Vnde cum Villanouanus *disp. 3. dub. 6. c. 3.* defensat, vt ex Agidij mente, non requiri præsentialitatem futurorum in æternitate ad diuinam de eis cognitionem, verè est mens Fundatissimi Doctoris, loquendo de præsentialitate penes modum essendi eorum in seipsis; nam exhinc perpetud fuit inficiatus, contenditque in Correctorio, suum etiam Magistrum S. Thomam negasse. Sed loquendo de præsentialitate penes modum essendi in Deo, cuius æternitas ambiat existentiam eorum pro sua temporanea differentia, nusquam dixit, talem præsentialitatem non esse requisitam. Quo obseruato præsentialitatum discrimine, non vigent plura, quæ ab authoritate Agidij, & à rationibus comportat ibi Villanouanus.

5379 Concludimus Sectionem hanc pronuntians, si Gonetus velit, Agidium existimasse, cognosci à Deo in suis ideis futura contingentia, & libera voluntatis creatæ ante omne decretum increata, non venit id in mentem tanti Doctoris. Si velit, existimasse cognosci ante decretum prædeterminatum, ita est; imò pro nullo signo existit tale decretum, proindeque pro nullo possunt à Deo cognosci in ideis tali decreto determinatis. Quippe iuxta Agidium, essentia diuina, vt habet rationem ideæ, causæque exemplaris, si ipsi adiungatur decretum per se indifferens, & supponatur determinationis electiue à creata voluntate præsentialitas in æternitate pro sua temporanea differentia, est determinatum obiectiuum, vt Deus præciat futura præfata. [Deus se primò & principaliter scit, & sciendo se, scit omnia,] inquit Agidius in *1. dist. 39. p. 1. q. 2. ad 3.* & in Opusculo ingeniosissimo de Cognitione Angelorum, *q. 10. Via 1. pro resol.*

SECTIO CCCLXXXVIII.

De alia sententia, quæ Egidio Romano imputatur ab Augustiniano moderno.

5380 **R.** P. Fr. Iosephus à Villanoua, Augustinianus, Magisterque Complutensis, in Promptuario Providentiæ diuinæ adscribit Egidio Romano singularem opinionem, distitam tam à Dominicanæ, quam à nostra Scholæ. Præmittit scilicet, Deum scientiâ absolutâ, necessariâ, & merè naturali cognoscere hanc v. g. veritatem representatam in sua essentia, tanquam in prima arte, & ideâ omnium: *Possibilis est in voluntate Tyrionum actualis & determinatus consensus contingens, liber, salutarisque ad penitentiam, virtute prædicationis Christi, & auxiliorum gratia hoc instanti, ac circumstantiis, cum impossibilitate consequente dissensus.* Unde infert primò, Deum scientiâ conditionatâ, necessariâ, & merè naturali præscire, *Si hoc instanti, & circumstantiis Christus prædicaret Tyrus, suaque gratiâ optularetur eis, existeret in ipsorum voluntate consensus, cum impossibilitate consequente dissensus.* Infert secundo, non esse necessariam, imò neque possibilem Scientiam Mediam ad cognoscendum consensum illum conditionatum Tyrionum. Nam idèd necessaria esset, aut possibilis, vt fieret consultatio de futuratione consensus sub conditione prædicationis Christi, & auxiliorum suæ gratiæ. Ad hoc autem necessaria non est, nec possibilis; siquidem consultatio non posset esse nisi de nondum cognito effectu contingenti, vt sciretur, vtrum futurus esset, necne? Ergo cum supponatur, Deum scientiâ conditionatâ, & merè naturali cognouisse futurationem consensus Tyrionum, non erit necessaria, nec possibilis consultatio ad assequendam notitiam de tali futuratione. Non dissimili modo rejicit decretum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum, positum à Dominicanis, vt Deus compareret notitiam huiusmodi.

5381 Ita in intento totius Operis, ex fol. 1. usque ad 4. Cui Operi, vulgato anno 1670. proluserat, editâ anno 1662. Quæstione breui Theologicâ de Prima determinatione, & cognoscibilitate contingentium, ad mentem Fundamentalis Doctoris Egidij Romani. Incidi casu eam in quæstionem sub finem impressionis Operis mei de Scientia Media historicè defensata; & in Indice rerum, ac verborum, V. A. Villanoua Iosephus, refutauit ipsum, dixique: [Vellem, vt attulisset verba Egidij ducentia ad suam opinionem; nam in locis citatis cap. 1. num. 19. nullum eius vestigium inuenio. Sed quidquid sit de Egidio, &c.] Sic tunc.

5382 Sed nunc de Egidio agendum est, & non perfunctoriè. Ac sanè illud, quod præmittitur, seu assumptum antecedens requirit, vt consensus Tyrionum in statu meræ, aut præcisæ possibilitatis habeat veritatem determinatam virtute prædicationis Christi, & auxiliorum gratiæ hoc instanti, & circumstantiis; è contrariè habeat falsitatem determinatam dissensus. Agnouit id

Villanouanus, ad idquè adstruendum direxit Disputationem 1. In cuius dubio 1. cap. 3. num. 19. & tribus seqq. affert Egidij verba, quæ ego transcripsi, & explicauit in num. 5325. & duobus seqq. partimque procedunt de scientia necessaria, & merè naturali simplicis intelligentiæ, partim de scientia contingente & libera visionis, quin de illa significant attingere vnum contingens possibile, vt verum determinatè præ alio contradictorio, aut contrario sibi, sed tantùm de hac, ita vt ab illa contingens possibile fiat verum determinatè, & ab hac conspiciatur vt verum determinatè pro sua temporanea differentia.

Eodem dub. 1. cap. 5. attingit locos aliquos, in quibus hic agit de ideis diuinis deseruentibus ad scientiam rerum, vt in 1. dist. 36. quodlib. 6. quæst. 1. §. Ad argumentum in contrarium. Sed cum res contingentes habeant statum tum possibilitatis, tum futurationis, & ideæ deseruiant ad cognoscendum vtrumque statum, nullus designatur locus, in quo dicat, per ideas nosci res contingentes posibles, vt determinatè veras. Dicit solum id de contingentibus futuris, & cognitis per ideas practicas, seu quibus accedat decretum liberum diuinum, vt ipsemet Villanouanus aduertit disp. 3. dub. 8. num. 368. tractauitque ego in Sectione proxima. Modoque adicio quæ Egidius scribit in Correctorio, p. 1. art. 3. ad 4. [Effectus contingentes habent causas suas proximas, propter quas sunt contingentes, vtpote in ipsis indeterminatè existentes. Et in talibus causis non cognoscitur nisi coniecturaliter, vt si videam, magistrum multùm studere, conicio quod sit disputaturus. Causa autem prima omnium contingentium, sicut & omnium entium, est Deus ipse per rationes causales omnium, quas penes se habet: in quo euentus omnium contingentium determinatur, ac certissimè eorundem futura præsentia à Deo præsentia-ter cernitur, suæ vtique præsens ab æterno notitiæ. Et à SS. Prophetis, & Angelis in eisdem rationibus æternis, Deo reuelante, non coniecturaliter, sed certitudinaliter cognoscuntur.] Hæc pro, & cum S. Thoma Egidius.

Traditque præclarè modum, quo per ideas repræsentantes in priori signo res vt posibles, postea in posteriori signo, & accedente libero decreto, cognoscuntur vt Deo præsentis pro sua ipsorum temporis differentia, eaque futura respectu nostrum. Idem ipsum ex S. Thoma declaratur appositè ab Illustrissimo Godoy tom. 2. in 1. p. 1. art. 4. disp. 30. §. 3. num. 34. & quinque seqq. nisi quod de suo addat, decretum accedens esse indiscriminatim medium obiectiuè determinatum ad cognoscenda quæcumque futura contingentia. Neque fauet Egidius dicens supra, [in quo euentus omnium contingentium determinatur;] nam per determinari euentus, significat determinationem idearum per decretum, quod sit intentium, vel permissiuum contingentium, & liberorum voluntatis creatæ; vel etiam sit, suppositâ Scientiâ Mediâ, prædefinitiuum non prauorum; & respectu non liberorum voluntatis creatæ, sit per se antecedens, & aptum medium obiectiuè determinatum. Legitur Suarez lib. 2. de Dei attributis negatiuis, cap. 27. ex num. 7. nam ibi agit de modo, quo Deus in rationibus suis æternis manifestat Beatæ futura contingentia, quæ vult innotescere ipsis.

Cap. 6. num. 46. & 47. adducit Villanouanus 5385 verba

verba hæc Egidij in 1. dist. 39. p. 2. quæst. 3. [Quod contingentia diuinam prouidentiam non impediant, facile est videre; nam sicut cum diuina præscientia contingentia simul stant, ita cum diuina prouidentia stare possunt, imò ipsius contingentia diuina prouidentia causa existit. Nam cum sit causa entis, in eo quod ens, ipsius necessitatis, & contingentia eam causam esse oportet, cum contingens, & necessarium existant differentia entis in eo, quod ens.] Et dist. 47. p. 1. quæst. unica: [Voluntatem diuinam simpliciter semper impleri, duplici viâ venari possumus. Primò ex eius Omnipotentia. Secundò, ex ipsius immaterialitate. Primum sic ostenditur: nam vt habitum est, Deus est Omnipotens, non quia possit quidquid enuntiaripotest, sed quia potentia actiua, & modus agendi sequitur modum essendi; & cum esse Dei sit esse, in quo omne esse reseruat, posse suum est illud posse, in quo omne posse continetur. Vnde potest quidquid habet rationem entis, omnibus esse tradit, & omnia in esse conseruat.] Quo ex vtroque loco colligit Villanouanus, contingentia habere veritatem determinatam in statu possibilitatis ob ipsorum continentiam in Omnipotentia. Est deducio notabilis, cum Author loquatur de contingentibus pro statu existentia. Et quanquam doctrina valeat pro statu etiam possibilitatis, quodnam est in Authore verbum de vno potius, quam de alio contingenti contento verè, ac determinatè in Omnipotentia pro eo statu?

5386 Cap. 7. num. 65. commendat pronuntiatum istud Egidij, quæst. 10. de Cognitione Angelorum: [Intellectus diuinus, quia est ipse actus purus, vnico actus vnico simplici intuitu omnia intuetur, tam præsentia, quam futura. Causa ergo, quare intellectui diuino, quantum est ex parte ipsius intellectus, omnia repræsentantur actualiter, est propter perfectissimam actualitatem existentem in ipso intellectu.] Non assequor, quidnam ex hinc inferatur, vt intellectui diuino repræsentetur actualiter vnum contingens verè, & determinatè possibile præ alio contradictorio, aut contrario. Repetit eadem verba cap. 8. num. 74. Et adijcit hæc ibi, necnon dub. 2. cap. 3. num. 209. ex 1. distinct. 38. p. 3. quæst. unica: [Causa assignata, quare Deus habet infallibilem scientiam contingentium, si bene consideramus, ex isto principio sumit originem, quia habet naturam indistantem ab esse; & ideo esse suum, quia non est receptum in aliquo, est esse determinatum: & quia æternum idem est, quod extra terminos; tale esse, quod est, interminatum, & extra terminos, æternitate mensuratur. Vnde idem est arguere, esse diuinum æternitate mensuratur, & totum simul est.] Verumtamen neque hæc manuducunt ad eam illationem. Procedunt de futuris contingentibus absolutis; & principiū, de quo Egidius, extensum ad possibilita contingentia nullam habet allusionem ad veritatem determinatam in vno possibili præ alio contradictorio, aut contrario.

5387 Sed en Villanouani dub. 2. cap. 100. 30. vehementissimum indicium ex Egidio pro scientia diuina necessaria, & merè naturali, cognoscente contingentia possibile vt determinatè vera. Iuxta Egidium prædestinatio supponit præscientiam, accipitque ab hac infallibilitatem. Sed iuxta eundem præscientia, quam supponit, est simplicis notitiæ, aut intelligentiæ; proindeque est necessaria, & me-

rè naturalis. Ergo, &c. Probatio Maioris, & Minoris habetur in locis, quæ ex Egidio recitauimus in sectionibus superioribus.

Primò respondeo, concedens Maiorem, & in 5388 Minori permittens simplicis notitiæ nomine Egidium denotare semper eam, quæ est necessaria, & merè naturalis. Sed quænam inde Consequencia fluat? Cur alia, quam quod prædestinatio S. Pauli v. g. ad gloriam vt coronam, supponat præscientiam, quæ Deus cognoscat possibilem esse tam consensum contingentem, liberum, salutareque S. Pauli, quam dissensum peccaminosum? De cognito vt verè, determinateque possibili consensu præ dissensu, nullum est in Egidio vestigium. Secundò respondeo, notans circa Minorem, voce simplicis notitiæ significari aliquando ab Egidio scientiam à visionis scientia distinctam, cui non accedit beneplacitum, nec permissio; aliquando, cui tantùm permissio accedit; aliquando, cui accedit beneplacitum, aut permissio, sed consideratæ pro signo priori ad vtrumvis. De variis his significationibus non dubitabit qui relegerit transcripta loca. Et de huiusmodi scientia, cum post eam sequitur prædestinatio, ad cuius infallibilitatem deteruiat, esse solum necessariam, & merè naturalem, expecto vt probetur ex Egidio. Mihi cum Doctoribus citatis num. 5358. videtur vltra necessariam, & merè naturalem possibilitum insinuasse etiam contingentem, mediamque inter necessariam, ac liberam, terminatamque ad futura contingentia conditionata: quam ad simplicis notitiæ, & intelligentiæ scientiam plures è Nostris reducut. Et quidem si Egidius sermonem haberet de sola præscientia possibilem, exinde insufficienter declararet infallibilitatem salutis æternæ, vt futuræ in prædestinato; nam tantùm exinde valeret muniri infallibilitas salutis vt possibilis.

Sed estò Egidius non insinuat præscientiam 5389 contingentium conditionatorum, aut de necessaria, & merè naturali, qualem Villanouanus intendit circa contingentem possibilem consensum prædestinati, vt determinatè verum præ dissensu, non est vlla in Fundatissimo Doctore indicatio. Et contra talis consensus vt conditionatè futuri præscientiam ab eodem Villanouano assertam, quæ sit etiam necessaria, & merè naturalis, proferret manifestè sententiam in verbis relatis num. 5337. 5351. 5354. 5357. 5369. & ad 3. dist. 14. quæst. unica, art. 1. in resol. cum toties docet, præfatam scientiam (quam vocat simplicis notitiæ) non versari nisi circa possibile, siue merè, siue præcisè. Qui fuit sensus antiquæ Theologiæ, & modernæ vsque ad Villanouanum, vt comperiet facilè qui consuluerit Ruysium disp. 17. de Scientia Dei, sect. 4. ac duobus seqq. Et abstrahendo à simplicis notitiæ, intelligentiæque nomenclatura (quam multi è Nostris extendunt ad scientiam futurorum contingentium conditionatorum) Deum scientiâ, non contingentem, sed necessariâ in suo intellectu, non liberâ, sed naturalem, ob independentiam à libero decreto voluntatis præsupposito, cognoscere de obiectis distinctis à se propositiones alias, quam simpliciter necessarias, perpetuæque veritatis, & à tempore abstrahentes, hæcenus non legi nisi in Villanouano.

Qui addit alia testimonia Egidij. Nam in tract. de Prædest. cap. 2. vt confirmet effatum illud S. Augustini lib. 5. de Ciuit. Dei, cap. 9. Qui non est præsciens omnium futurorum, non est Deus; sic

ſic ratiocinatur: [Nomine enim Dei intelligimus intellectum quendam ſeparatum, in quo nulla potentialitas eſt admixta. Sed ſecundum Philoſophum in *lib. de Bona fortuna*, ubi plurimus intellectus, ibi minima fortuna. Ergo ubi omnis intellectus, ibi minima fortuna. Qui enim multum habet de intellectu, multa prouidet, & pauca ſibi accidunt caſualia. Sicut ergo ſi eſſet albedo ſeparata, haberet in ſe omnem rationem albedinis; ſic quia intellectus diuinus eſt omnino ſeparatus, habet omnem rationem intelligendi. Negare itaque à Deo intelligentiam futurorum, eſt negare ipſum intellectum ſeparatum, & per conſequentem eſt negare eſſe Deum; hoc enim intelligimus nomine *Dei*, intellectum ſcilicet ſeparatum.] *Cap. 3.* hunc in modum concordat præſcientiam Dei cum contingentia rerum: [Eſt quædam neceſſitas quæ contingentiam tollit, quædam quæ roborat, & confirmat; ſicut eſt immobilitas aliqua, quæ mobilitatem tollit, ſcilicet poſſe moueri; quædam quæ roborat, & confirmat, & quæ mobilitatem arguit, ut immobiliter ſe habeat ad mobilitatem, ſic quod non poſſit vitare, ut non ſit, mobile. Talis autem immobilitas motum non tollit, ſed potius arguit, & confirmat. Sic quia Deus quæ præſcit, neceſſariò euenient, quæcumque Deus ſcit contingenter euenire, illa neceſſariò eueniunt contingenter. Præſcientia itaque Dei non tollit contingentiam, ſed potius confirmat.] Vtraque hæc verba occupantur in futuris contingentibus abſolutis; quorum præſcientiam diuinam eſſe neceſſariam, & merè naturalem, non intendit Villanovanus; neque nos negabimus, *Ægidium* in talibus futuris agnoſcere veritatem determinatam reſpectu intellectus diuini, cui ſunt præſentia ab æterno pro ſua ipſorum temporis differentia. Quod idem, ſeruatà proportione, diceret de futuris contingentibus conditionatis.

5391 Præterea Villanovanus aduocat ſequentia verba *Ægidij quaſt. 10. de Cognitione Angelorum*: [Solum ſeipſum cognoſcit Deus tanquam principale obiectum, alia autem cognoſcit cognoſcendo ſe. Et quia principale obiectum cognitionis diuinæ nullo modo eſt variabile, conſequens eſt, quod & ipſa cognitio diuina nullo modo variatur. Sicut enim obiectum ſuum principale ſemper eſt vniforme, ita & ipſa cognitio ſemper eſt vniformis; ſic enim cognoſcit futura, ſicut & præſentia.] Et inferius: [Cognitio diuina eſt omnino ſimpliciſſima; ſimpliciter autem eſt ſua perfectio. Ideo non poteſt ulterius perfici. Si ergo cognitio diuina inciperet cognoſcere aliquid de nouo, quod priùs non cognoſcebat, perficeret ſuam cognitionem, & progredientibus rebus in eſſe, eſſet ſua cognitio perfectior, quàm priùs: quod eſt inconueniens. Ideo ſic cognoſcit futura, ſicut præſentia: totum decurſum rerum vno ſimplici intuitu intuitu.] Agit vtrouique *Ægidius* de contingentibus abſolutis cognitio à Deo inuariabiliter, & abſque profectu, ſeu nouitate, eſt nunc temporis ſunt exiſtentia, & antea fuerint futura; quia notitia Dei eſt de eis, ut intellectui ſuo æterno præſentibus, non minus quando exiſtunt, ac quando non exiſtunt. Quanquam verò ea notitia contingenter adueniret intellectui diuino, cum potuiſſet non aduenire: quàmquam item adueniret, præſuppoſitâ pro priori naturæ ſigno diuinæ voluntatis diſpoſitione, aut permiſſione; vnde nam nutabit doctrina præſata *Ægidij*, quæ certiffima eſt apud omnes?

Insuper obſeruat, dici ab *Ægidio in 1. diſt. 38. p. 1. quaſt. 2. ad 1.* [Scientia Dei eſt infallibilis; nam ſcit, futurum eſſe futurum; ſed hoc abſque futuritione ſcientiæ ſuæ: & ſcit, præteritum eſſe præteritum, abſque præteritione ſapientiæ eius. Eſt ergo mutabilitas ex parte rerum, non ex parte ſcientiæ Dei.] Et *p. 3. quaſt. vnica*: [Boëtius in 5. de Conſol. diligenter pertractat hanc quaſtionem de infallibili Dei ſcientia futurorum contingentium. Et in pertractando eam, primò remouet errorem quorundam, qui quaſi difficultatem vitare volentes, dicebant, non eſſe aliquid venturum, quia id diuina præſcientia futurum eſſe proſpexit, ſed è contrario potius, quoniam quod futurum eſt, id diuinam prouidentiam latere non poſſit. Sic autem dicentes, dupliciter malè dicunt. Primò, quia falſa ſuſcipiunt; non enim verum eſt, ideo aliquid à Deo præſcitum eſſe, quia futurum eſt; ſed potius è conuerſo futurum eſt, quia à Deo præſcitur. Et ideo Boëtius ait, quod præpoſterum eſt, ut æternæ præſcientiæ temporalium euentus cauſa eſſe dicatur. Secundò malè dicunt, quia conſeſſo eis, quod falſò accipiunt, non habent intentum; nam ſiue ponatur neceſſitas in rebus ex diuina præſcientia, ſiue ipſi diuinæ præſcientiæ rerum euentus neceſſitates imponat, quomodocumque dicatur, neceſſarius eſt euentus rerum, propter quod nihil eſt contingens, & rerum contingentium à Deo negamus notitiam, eo quod nihil tale eſſe dicamus. Remota ergo falſa opinione prædictorum, procedit Boëtius, &c.]

5392 Verumtamen tam priora, quàm poſteriora verba verſantur circa futurorum contingentium abſolutorum diuinam præſcientiam, quæ ſine fui futuritione videt illa, & cuius eſſe entitatum, atque perfectio non prouenit ab illis, ut à cauſa; neque illa ut neceſſarium quid poſſunt dici antea præſcientiam. Quibus ex documentis quodam inclinatur in cogitationem Villanouani de veritate determinata contingentium poſſibilitium, quæ ſit obiectum ſcientiæ neceſſariæ, ac naturalis merè? Vel quodnam recedit à contingenti ſcientia contingentium futurorum conditionatorum, mediaque inter neceſſariam, & liberam? Boëtij ſenſus ſuis in verbis explicatus ſatis fuit in Sectione 327. & ſequenti. Imò ipſe *Ægidius* in præcitato loco ad 3. etſi reprobaueſt quem Boëtius de futuris contingentibus abſolutis cauſâ præſcientiæ diuinæ quoad huius eſſe entitatum, & perfectionem; ſimul tamen cum Boëtio approbavit quem noſtra Schola. Nam ad 3. inquit: [Licet omnia à Deo ſcita ſint, & ut à Deo ſciuntur, dicantur neceſſaria; dicitur tamen huiusmodi neceſſitas conditionata, quia diuina ſcientia rebus neceſſitatem ſimpliciter non imponit. Nam ex hoc res neceſſariæ dicuntur, ex eo quod comparantur ad diuinam ſcientiam, quia Deus omnia præſentialiter videt. Sed ex præſentialitate non ſumitur neceſſitas abſoluta, ſed conditionata; ſicut omne quod eſt, quando eſt, neceſſe eſt eſſe. Vnde non eſt ſimile, quod pro ſimili ponatur. Nam hominem eſſe ſubſtantiam, quia eſt anima, eſt neceſſarium abſolutè; ſed rem eſſe neceſſariam, quia à Deo ſcitur, eſt neceſſarium ſub conditione, ut dictum eſt. Et hoc eſt, quod Boëtius dicit 5. de Conſol. in ſolucendo talia argumenta, inquiens, quod duæ ſunt neceſſitates; vna ſimplex & abſoluta, vcluti neceſſe eſt, omnes homines eſſe mortales; altera conditionis, ut neceſſe eſt, aliquem ambulare, quia ipſum ambulare ſcias. Vnde talis neceſſitas ſimilis

ſimilis eſt neceſſitati, quæ dicitur, neceſſe eſt, aliquem gradi, cum graditur.] Hactenus *Ægidius* ponens cum Boëtio obiectiuam rei contingentem futuræ prioritatem ad diuinam viſionem ſcientiam, ut aduertebam in numero 5354. ex nota antiqua marginali ad hæc ipſa verba.

2394 Denique Villanovanus *diſp. 1. dub. 2. cap. 10. num. 284. diſp. 2. dub. 10. cap. 4. num. 469.* contra *Scientiam Mediam* allegat duo loca *Ægidij*. Vnum in *1. diſt. 40. in dubiis literalibus*: [Dicitur Deus nunc poſſe prædeſtinare, & nõ prædeſtinare, ſicut placuit ab æterno prædeſtinari, & non prædeſtinari; quia prædeſtinatio diuina meſuratur æternitate; in æternitate verò omnia ſunt præſentia, nihil tranſit in præteritum. Et ideo ſicut ab æterno potuit prædeſtinari, & non prædeſtinari, ſic præteritio non impedit, quia modò poſſit prædeſtinare, & non prædeſtinare. Et quod dictum eſt de prædeſtinatione, intelligendum eſt de præſcientia, & de omnibus operibus, quæ ſunt opera diuina tantum, non tranſeuntia in exteriorem materiam. Sed talia in his, quæ Deus per hominem, vel per creaturam (quæ opera Magiſter Sent. appellat opera Dei, & hominis) non conceduntur, quia in eis præteritio impedit, ut quod factum eſt, non poteſt fieri, & non fieri; vel eſſe factum, & non factum, cum talia poſſint tempore meſurari. [Alterum *diſtinctione 41. p. 1. quaſt. vnica*: [Sunt in conſilio duo conſideranda. Primò, inſiſtitio, & ratiocinatio. Secundò, poſt ratiocinationem, & inſiſtitionem quodammodò firma cognitio. Si ergo conſideramus conſilium ratione inſiſtitionis, & ratiocinationis, ſic in Deo non cadit conſilium, quia ſic accepto conſiliari, eſt naturæ ignorantis. Et ſicut non eſt in Deo conſilium ſic acceptum, ſic non eſt in Deo electio, quæ tale conſilium præſupponit. Et quia Damascenus ſic deſinit conſilium *2. lib. cap. 22.* Quod eſt appetitus inſiſtitiuus: ideo à Deo, & conſilium, & electionem ſequentem tale conſilium negat dicens, talia attribuenda eſſe ignotanti naturæ.] Deducit ex primo loco Villanovanus, præſcientiam diuinam de futuro contingentem, & libero voluntatis creatione eſſe ab hac euitabilem. Quod neutiquam ſtare poteſt cum principiis Scholæ noſtræ. Ex ſecundo inferit, negari ab Authore *Scientiam Mediam*, ut quæ eſſet inſiſtitiuus euentus, & proinde denotare ignorantiam in Deo.

5395 Sed ex primo minimè deducitur, non fore in poteſtate Antichriſti v. g. ut abſtinendo à peccato, impediret ne Deus ab æterno habuiſſet præſcientiam de illius ſcelere. Eſt longè diuerſum quod declarat ibi *Ægidius*, ſcilicet de Deo nunc etiam temporis verificari, poſſe præſcire, & non præſcire delictum Antichriſti. Quem modum loquendi tenuit Magiſter Sent. & poſt ipſum complures Theologi apud Ruyzium in *diſp. 31. de Scientia Dei, ſect. 2. à num. 10.* Qui *ſect. 4. n. 3.* refert, & vique ad ſinem Diſputationis, atque in Diſputatione 35. per quatuor ſerè Sectiones præfert alios dicentes, eſſe iam nunc abſolutè, & ſimpliciter neceſſarium, quod Deus præſciat Antichriſti crimen. Vtrique tamen conſpirant in aſſerendo, Deum ab æterno potuiſſe non præſcire, & non fuiſſe præſcitum ab æterno, ſi non fuiſſet futurum: quod perinde nobis videtur eſſe, ac dicere, dicitur quæ expreſſe eorum multis, fore in Antichriſti facultate vitare,

ne Deus ex æternitate præſciteret, eum peccaturum.

5396 Ex ſecundo non aliud inferitur, quàm in Deo non eſſe conſilium cum imperfectionibus inquirendi, quid magis expediat, & conferendi media, conſultandique apud ſemetipſum. Nam hæc ſupponerent ignorantiam, & dubium, includerentque diſcurſum. At ſine his defectibus dari in Deo conſilium, quoad firmam, certamque cognitionem non negat, ſed potius aſſertat *Ægidius*, ut & *S. Thomas 1. p. quaſt. 22. art. 1. in corp. & ad 1. r. 2. quaſt. 14. art. 1. ad 2.* Scientia autem Media, quando Deo deſeruit ad actus prouidentie, & prædeſtinationis, habet firmitatem, certitudinemque ſententiæ, vel iudicij ſine indicatis imperfectionibus circa id, quod voluntas creata ageret ſub tali, vel tali hypotheſi.

5397 Et hæc de conſiſtitis à Villanouano, viginti & amplius annorum ſpatio, ut ipſe in Præſatione ait, ad fundandam in Fundamentali Doctore ſuam exiſtimationem. Licet autem valde verſatus ſit in *Ægidio*, atque ob id inter alia laudem mereatur; licet etiam tertio quoque verbo alleget *Ægidium*, loca ad quæ reſpondi, ſunt præcipua, & in eis ſuæ opinionis vnium fulcrum exteri Lectorum erit iudicare. Cætera non continent quidpiam, quod primo adhuc adſpectu non ſit conforme placitis noſtris, vel quod ab experto in eis non poſſit facile cum iſdem conciliari. Ego etiam non mediocri diligentia quaſiui, & inueni *Ægidij* Opera viſa à Villanouano, legique ſpectantia ad hanc materiam, & aliqua non abſque magna deſatigatione ob characterem antiquitatem, obſcuritatemque. Quapropter meum iudicium de ſenſu tanti Doctore non debet accipi tanquam hominis in ſuis Voluminibus peregrini.

SECTIO CCCLXXXIX.

Communitur repulſa ſententiæ imputatæ Ægidio Romano.

5398 Villanouani cogitationem repuli vbi dixi ad *num. 5381.* Sed ipſe conatus eſt ſatisfacere in Promptuario Diuinæ Prouidentie. An ſuis votis euentus ſucceſſerit? videndum nunc eſt. Quod non alio meliori, breuioriſque modo comparere poterit, quàm recitando iterum quæ ex ipſo deſcripti, & quæ contra obieci.

5399 Itaque ſcripſit ille in *Quæſt. de prima determinatione, & cognoſcibilitate contingentium, cap. 1. num. 13. & 14.* [Deus cognoſcit æternaliter in ſuo eſſe, & in ideis ſub eſſe poſſibili, voluntatem creatam ſub triplici ſigno. Primò, ſine auxilio. In quo ſigno cognoſcit, impoſſibile eſſe in voluntate conſenſum liberum ſalutarem, vel eius oppoſitum. Secundò, cognoſcit voluntatem creatam cum auxilio poſſibili. Et in hoc ſigno cognoſcit, in ea eſſe poſſibilem conſenſum ſalutarem liberum, & liberum diſſenſum. Tertio, cognoſcit voluntatem actu conſentientem liberè virtute auxilij, ſeu poſſibilitatem actualis conſenſus liberi (hoc enim eſt vnium è poſſibilitibus.) Et in hoc ſigno cognoſcit Deus per ſcientiam ſimplicis

540 Scientia Media theologicè defenſata:

ſimplicis intelligentiæ, & præſcit ſpeculatiuè, ſe habere in ſua poteſtate conſenſum liberum orientem à voluntate virtute auxiliij (ſine hoc ſit effica ex ſe, ſive à conſenſu,) & poſſe illum prædeſtinare ſine periculo incertitudinis, aut fruſtrabilitatis; quia ſi prædeſiniret illud complexum, ſcilicet conſenſum liberè orientem à voluntate virtute auxiliij in tali inſtanti, cum impoſſibilitate conſequenti carentiæ conſenſus, in tempore erit certò, & inſallibiliter inſallibilitate metaphyſicà conſenſus à voluntate in tali inſtanti. Et impoſſibile erit, quod in tali voluntate pro eo inſtanti ſit diſſenſus, licet poſſit eſſe antecedenter; quin ad hanc prædeſinitionem ſit neceſſaria Scientia Media, eſto daretur in Deo.] Hæc ille in *Queſt.* & ferè repetit in *Promptuario*, *diſp. & dub. 1. c. 2. n. 12. ac 13.*

5400 Rurſus in *Queſt. cap. 3. num. 83.* dixit: [Si in Deo ſemel admitatur hæc notiſia naturalis, *Poſſibilis eſt conſenſus liber oriens à voluntate, virtute auxiliij, in hoc inſtanti, cum impoſſibilitate omiſſionis*, ſcientia conditionalis in Deo neceſſaria formandà eſt ſic; *Si vocaſero voluntatem auxilio, ex quo video oriri conſenſum liberum cum impoſſibilitate omiſſionis, erit conſenſus.* Quæ Conſequentia eſt neceſſariæ veritatis, & impoſſibilis falſitatis, ac proinde neceſſaria reſpectu intellectus diuini, licet contingens reſpectu voluntatis humanæ.] Cum his conſonant quæ ex *Promptuarij* Intento retuli in *n. 1380.*

5401 Circa vtraque verò, vt explicantiæ pro tertio ſigno obiectum ſcientiæ diuinæ, ſive Primò notauit, videri pertinere ad conſenſus futuritionem abſolutam, ſeu ad ſcientiam viſionis de ipſo vt abſolutè futuro. Nam dicere, voluntatem reſpreſentari vt actu conſentientem, reſpreſentarique conſenſum vt actu ab ea orientem, ſignificat eius exercitium actuale. Cum tamen aliunde allumatur explicanda poſſibilitas conſenſus, ſeu obiectum ſpectans ad ſcientiam ſimplicis intelligentiæ neceſſariæ, naturalisque merè. Qui fuit de verbis ſcrupulus.

5402 Sed reſpondet Villanouanus *diſp. & dub. 1. c. 2. num. 14.* [Ille conſenſus liberè oriens à voluntate, & illud exercitium, non eſt exercitium in tempore, ſed exercitij in tempore exercendi reſpreſentatio, & poſſibilitas. Aliud enim eſt ortus, vel egreſſio conſenſus à voluntate in proprio eſſe, & natura exiſtens; aliud verò eius reſpreſentatio. Sicut aliud eſt Rex in eſſe reali, aliud verò Regis imago, & reſpreſentatio. Primum enim eſt Rex ipſe verè exiſtens in ſe: ſecundum autem eſt Rex in eſſe reſpreſentatio, & ideali. Et ſic eſt voluntas actu conſentiens, & etiam conſenſus oriens à voluntate in ſtatu poſſibilitatis.] Contra tamen, quia eſſe reſpreſentatiuum, & ideale conſenſionis v. g. Tyrionum ſub conditione prædicationis Chriſti, & auxiliorum gratiæ, nunquam purificanda, non ſatis eſt, vt propriè dicantur reſpreſentari vt conſentientes actu voluntates eorum, reſpreſentarique conſenſio vt actu oriens ab eorundem voluntate. Qui ſic loquitur, tranſfert ad obiecta denominatione, quæ propriè non competit niſi reſpreſentationi intentionali. Sicut qui, Rege iam emortuo diceret, *Rex vivit*, quia ipſius vt viuentis imago exiſtat. Pergamus ad maiora, & de re.

5403 Qualis eſt, quod aſſignetur obiectum pro tertio ſigno, poſſibilitas conſenſus excludentis compoſitionem cum diſſenſu pro tali ſigno. Quærimus namque, cur potius ſit illa poſſibilitas, quàm altera

diſſenſus remouentis coniunctionem cum conſenſu pro præſato ſigno? Reuerà datur vtraque poſſibilitas, vt patet ex Villanouano, dum ſatur de ſigno ſecundo. Vndenam igitur determinatur Deus, vt pro tertio ſigno noſcat vnâ poſſibilitatem præ altera? Et quidem non determinatur à decreto ſuo, ſiquidem erga poſſibilitatem, vt præciſè talem, non habeat Deus decreta libera; Villanouanusque recedat à Thomiſtis ponentibus ea, vt Deus præſciant contingentiã conditionata. Non à voluntate creata; nam reſpectu ipſius tam eſt poſſibilis diſſenſus excludens compoſitionem cum conſenſu, quàm vice verſa. Non ab auxilio, neque à quouis alio tenente ſe ex parte conditionis, quippe ſi ſit ſuaſpe naturâ indifferens, non magis determinabit diuinum intellectum ad cognoscendam poſſibilitatem conſenſus; quàm diſſenſus. Si verò non ſit ſuaſpe naturâ indifferens, quomodo fieri poteſt, vt quod in ſecundo ſigno innotefcebat Deo tanquam differens ſuaſpe naturâ, iam in tertio non innotefcat tanquam tale?

5404 Huic difficultati occurrere videbatur is Theologus dicens *cap. 7. Queſt. num. 26.* [Cum in ſtatu exiſtentiæ in voluntate cum tali auxilio, & in talibus circumſtantiis erit exiſtens conſenſus liber, & non diſſenſus, nihil mirum ſi in ſtatu poſſibilitatis in voluntate, virtute illius auxiliij, & in talibus circumſtantiis ſit poſſibilis conſequenter conſenſus, & non diſſenſus.]

5405 Ego verò curabam impedire aditum, rogans per quam ſcientiam, ſive antecedentem, ſive ſubſequentem eſſet notum Deo, quod exiſtet potius conſenſus, quàm diſſenſus? Notumne eſſet per ſcientiam antecedentem ad eam, quæ eſt ſimplicis intelligentiæ, & de præciſè poſſibilibus? Si id diceretur, ſcientia viſionis prior eſſet, quàm ſimplicis intelligentiæ. Quod foret paradoxon inauditum. Et præterea plures conſenſus poſſibiles, qui nunquam abſolutè erunt, cognoscuntur à Deo, vt compertum eſt. Et ad illorum, qui abſolutè erunt, cognoscendam poſſibilitatem, neceſſe Deo eſſet conſicere quaſi argumentum à poſteriori ex exiſtentiã abſoluta conſenſus, indeque indagare eiſdem conſenſus poſſibilitatem; quod magnam præſertit abſurditatem, obnoxiumque eſt impugnationibus multis, quas produxi in *Euenti. 25.* contra Illuſtriſſimum Caramuelem, qui ad futurorum contingentium, vt conditionatorum, inſallibilem cognitionem requirebat præuiam cognitionem eorundem vt abſolutorum. Reperienturque aliæ in *Suario lib. de Scient. Media, ſect. 2.*

5406 Si magis placeret dicere, notiſiam de eo, quod exiſtet potius conſenſus, quàm diſſenſus, ſubſequi ſcientiam ſimplicis intelligentiæ: inferrem, ergo hæc antecedenter, & ſine illius iuuamine cognosceret poſſibilitatem conſenſus, proindeque etiam poſſibilitatem diſſenſus. Et quoad illam cogere Recentior, per eandem lineam ſerram reciprocare cum Dominicanis, vel cum Noſtris. Nam illa cognosceret futuritionem abſolutam conſenſus præ futuritione abſoluta diſſenſus, vel in decreto diuino præ uiè connexo cum conſenſu, vel in ipſomet conſenſu. Si primum, recideret in Dominicanam; ſi ſecundum, in noſtram ſententiam. Sic ferè argumentabar antè.

Nunc

5407 Nunc conſpicio Villanouanum reſpondentem *diſp. 1. dub. 2. cap. 9. à n. 277.* ad argumentum poſitum in *n. 5403.* eſſe reuerà pro omni ſigno, & circumſtantiã poſſibilem in voluntate antecedenter conſenſum, & diſſenſum, vt ipſe concedit in ſecundo ſigno, quod eſt indifferentiã; non tamen eſſe poſſibilem conſequenter, & pro tertio ſigno, quod eſt determinationis, quia in iſto ſigno debet eſſe dumtaxat poſſibilis determinatio vnus ex illis. Ad interrogationem autem, vnde determinetur Deus, vt in tertio ſigno cognoscat poſſibilitatem vnus præ alterius? Air, determinari à veritate intrinſeca, & ab ſpeciali poſſibilitatis modo, quem præ diſſenſu habet determinatio conſenſus in circumſtantiis tertij ſigni. Et addit: [Sicut iuxta ſententiam huius Authoris, in ſtatu conditionato Deus determinatur ad cognoscendum magis futuritionem conſenſus quàm diſſenſus; non à decreto, nec ab auxilio, ſed ab ipſa determinata veritate, quam habet futuritio conſenſus præ futuritione diſſenſus. Nam illa maior determinatio futuritionis conſenſus, quàm diſſenſus, in illis circumſtantiis, & cum ſuis dependentiis non potuit non eſſe poſſibilis, & habere ſpeciale poſſibilitatem; quam non habet in illis circumſtantiis futuritio diſſenſus. Sicut ergo iſte Doctor, & alij aſſignant veritatem determinatam in meta futuritione; nos aſſignamus veritatem determinatam in mera poſſibilitate. Imò illammet veritatem determinatam, quam ipſi agnoſcunt vt futuram, nos agnoſcimus vt poſſibilem, & multò maiori fundamento, quia ipſi ponunt veritatem determinatam in mero contingenti, & indeterminato, & quamdiu eſt futurum contingens: nos autem in exiſtenti, & determinato, & præſenti Deo in æternitate, & in eſſe ideali.]

5408 Vt reſponſionem inſitum, incipio ab examine paritatis: Futuritio conditionata conſenſus ſus Tyrionum, & abſoluta conſenſus Pauli habuerunt ab æterno veritatem determinatam præ diſſenſibus, quia non obſtante contingentia, & libertate, voluntas Tyrionum ſub conditione prædicationis Chriſti ſe determinaret ad conſenſum præ diſſenſu, & voluntas Pauli ſe determinatura erat abſolutè; non enim contingentia, & libertas impediunt determinationem electiuam, quæ fiet, vel quæ faciendã ſit à voluntatibus ipſis, quibus competat contingentia, & libertas circa conſenſus, & diſſenſus. Cæterum veritas determinata poſſibilitatis conſenſuum præ poſſibilitate diſſenſum eſt extremè oppoſita ipſis voluntatibus. Quia, vt docet *Agidius in 1. diſt. 38. p. 3. queſt. vnica*, [contingens eſt, quod poteſt eſſe, & non eſſe;] vtque de contingenti, liberoque voluntati *Nemeliſ lib. de Natura hominis, cap. 40. Conſultatio eſt rerum contingentium peraque in vtramque partem. Quod genus contingentium ſic deſinitur, quod cum ipſum poſſumus, tum eius oppoſitum. Huius optio penes noſtram mentem eſt, & hac actionis eſt principium. Eaque in noſtra poteſtate ſunt, quæ æquè in vtramque partem contingunt, vt moueri, & non moueri, perſequi, & non perſequi; appetere res neceſſarias, & non appetere; dare, & non dare; denique quacumque eiſmodi ſunt, vt in iis viſij, & virtutis opera inſunt. Quibus in deſinitionibus entis contingentis, tum ſecundum quid, ſeu per accidens, & ab extrinſeco; R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I. I.*

tum ſimpliciter, ſeu per ſe, & ab intrinſeco, quod liberum dicitur voluntati, conueniunt omnes Philoſophi, ac Theologi, inter quos legatur Suarez *diſp. 30. Metaphyſ. ſect. 10. & lib. de Scient. futur. conting. abſolut. cap. 1.* Quomodo igitur habebit præ diſſenſu veritatem determinatam conſenſus poſſibilis, vt contingens, ac liber? Etenim id, quod in vniuerſum eſt contingens, complectitur ſimul poſſibile eſſe, & poſſibile non eſſe, vt ex *Ariſtotele lib. 1. de Interpret. cap. ult. & ex Dialecticis obſeruat Suarez*; proindeque à fortiori, quod vnà eſt contingens, ac liberum voluntati. Hæc diſparitas continet rationem, quæ ſola me conuinceret ad diſſentiendum Moderato.

5409 Nec decreſcit viribus ex hac eius animaduerſione *diſp. ac dub. 1. n. 7.* [Duplex in ſtatu meræ poſſibilitatis poteſt eſſe determinatio, & determinata veritas, & cognoscibilitas contingentium. Vna quæ contingentia ſint determinatè contingentiã, & diſtincta à non contingentiã. Et hanc abſque dubio habent contingentia in ſtatu meræ poſſibilitatis, quia contingentia determinatè ſunt contingentiã, & diſtincta à non contingentiã, quæ ſunt determinatè neceſſaria. Altera, quæ vnà contingens ſit determinatè poſſibile comparatione ſuæ cauſæ in aliquibus circumſtantiis, in quibus non ſit determinatè poſſibile eius contradictoriũ, aut contrarium, ſcilicet comparatione liberi arbitrij in hoc determinato inſtanti, & ſub hoc determinato auxilio, ita vt v. g. in ſtatu meræ poſſibilitatis ſit liberum arbitrium determinatum, & actu vnitum cum conſenſu præ diſſenſu in hoc inſtanti, & ſub hoc auxilio; ita vt in ſtatu meræ poſſibilitatis detur reſpreſentatio actualis determinationis voluntatis Petri ex. g. ad conſenſum in hoc inſtanti, & ſub hoc auxilio; & in eiſdem circumſtantiis non detur reſpreſentatio determinationis eiſdem voluntatis ad diſſenſum etiam poſſibilem. Nam iuxta eos, qui admittunt Scientiam Mediam, in ſtatu futuritionis præuidetur voluntas conditionatè determinata ad conſenſum in hoc inſtanti, & ſub hoc auxilio, ita vt in eodem inſtanti, & ſub eodem auxilio non ſit dabilis futuritio diſſenſus eiſdem voluntatis conſequenter, ſed tantum antecedenter.]

Non, inquam, viribus decreſcit; tum quia ſi conſenſus Tyrionum v. g. debet pro omni ſigno eſſe in ratione contingentis, & liberi diſtinctum ens ab ente neceſſario, non poterit pro vilo ſigno ſic eſſe poſſibilis, vt non ſit poſſibile eius contrarium, aut contradictorium; alioqui pro ſigno, pro quo non eſſet poſſibile eius contrarium, aut contradictorium, non eſſet, aut non conciperetur vt diſtinctum ens ab ente neceſſario. Tum quia talis conſenſus ſub quacumque comparatione ad liberum arbitrium, & ſub quocumque determinato auxilio debet pro quocumque inſtanti, aut ſigno manere poſſibilis contingenter, ac liberè. Ergo pro quocumque inſtanti, aut ſigno ſic erit poſſibilis, vt ſit etiam poſſibile ſuum contrarium, aut contradictorium. Hinc & id ipſum quod contingenter, ac liberè foret conditionatè, & quod abſolutè erit, poſſet, poteritque non eſſe, quanquam ex ſuppoſitione quod foret, & quod erit per voluntatis determinationem electiuam, non verificabitur iam, quod non foret, neque quod non erit; & propterea iam excludet non futuritionem conditionatam, & abſolutam, ſubiacebitque Dei ſcientiæ certiffimæ, cum non poſſit non eſſe pro ſua temporis differentia præſens intellectui diuino

Z z præſata

præfata suppositio, seu id quod foret, & id quod erit.

5411 Quam totam doctrinam mutuam habemus ex S. Thoma lib. 1. contra Gentes, cap. 67. ubi ait: *Contingens certitudinè cognitionis non repugnat, nisi secundum quod futurum est, non autem secundum quod præfens est. Contingens enim, cum futurum est, potest non esse, & sic cognitio affirmantis ipsum futurum esse, falli potest; fallitur enim, si non erit quod futurum esse estimavit. Ex quo autem præfens est, pro illo tempore non potest non esse. Potest autem in futurum non esse. Sed hoc iam non pertinet ad contingens, pro ut præfens est, sed pro ut futurum est. Unde nihil certitudinè sensus deperit, cum videt currere hominem, quævis hoc dictum sit contingens. Omnis igitur cognitio, quæ supra contingens fertur, pro ut præfens est, certa esse potest. Divini autem intellectus intuitus ab æterno fertur in unumquodque eorum, quæ temporis cursu peraguntur, pro ut præfens est. Item contingens à necessario differt secundum quod unumquodque in sua causa est. Contingens autem sic in sua causa est, ut non esse ex ea possit, & esse; necessarium autem ex sua causa non potest non esse. Secundum id verò, quod utrumque horum in se est, non differt quantum ad esse, supra quod fundatur verum, quia in contingenti, secundum id quod in se est, non est esse, & non esse, sed solum esse, licet in futurum contingens possit non esse. Divinus autem intellectus ab æterno cognoscit ea, non solum secundum esse, quod habent in causis suis, sed etiam secundum esse, quod habent in seipsis. Hucusque Angelicus Doctor. Cuius in hæc verba legatur Ferrariensis; & pro pleniori notione contingentium, tam possibilem, quam futurorum, Ruyzius disp. 21. de Scientia Dei, per tres sectiones.*

5412 Exarmatâ paritate, non bene capio, quid respondeat Villanovanus in verbis num. 5407. Si enim ait, possibilem antecedenter pro tertio signo esse non minus dissenfum, quam consensum; id est, quo supposito, sciscitabar, cur vna potius, quam altera possibilitas præficeretur à Deo? Si ait, non esse antecedenter possibilem, nisi consensum, id est contra quod argumentabar, quia scilicet alioqui consensus non esset contingens, & liber, sed necessarius. Si ait, possibilem antecedenter esse dissenfum, & à consensu antecedenter etiam possibili reddi impossibilem consequenter: Viget difficultas, cur consensus antecedenter possibilis non reddatur potius à dissenfu impossibilis consequenter? Tametsi nulla sit in eo difficultas, quod ob impossibilitatem vtriusque reddatur impossibilis consequenter vnus ab alio, siue vtrique sint possibilem antecedenter, siue vnus solus dicatur esse possibilis antecedenter: sicut nulla est in eo, quod futuro, aut existente vno, reddatur consequenter impossibilis alius.

5413 Quare post transcripta in n. 5406. addebam: [Et quidem quod in statu absoluto existet potius consensus, quam dissenfus, est suppositio consequens determinationem liberi arbitrii creati: quæ suppositio sicut non tollit antecedentem indifferentiam ad consensum excludentem dissenfum, & ad hunc excludentem illum, seu sicut non tollit possibilitatem vnus in sensu diuiso alterius; ita nec tollit, quod à Deo cognoscatur pro omni signo antecedenti possibilitas vtriusque in sensu diuiso vtriusvis.] Assumit hæc Villanovan. disp. & dub. 1.

c. 12. n. 122. Et subnequit: [Nos etiam dicimus, quod in statu possibilitatis sit possibilis in tertio signo magis consensus, quam dissenfus, esse suppositionem consequentem determinationem liberi arbitrii creati in esse ideali representati. Est enim eadem futuritio, & existentia vt possibilis. Vnde idem quod iste Author, & nos dicimus;] Sic perdoctus Theologus. Sed certè summum est discrimen inter nos. Cum asserat ipse, à Deo per scientiam necessariam cognosci determinationem possibilem ad consensum, quin cognoscatur possibilis determinatione ad dissenfum. Ego verò dicam, cognosci non minus hanc, quam illam; & de determinatione futura, aut existente ad consensum affirmem, cognosci per scientiam contingentem, quâ potuerit Deus carere, & habere oppositam determinationis futura, aut existentis ad dissenfum, si voluntas creata, vt poterat, determinaret se ad hunc. Alia discriminis capita erunt cuius in promptu ex retrò dictis.

5414 Villanouani responsio relata etiam in n. 5407. de Deo, vt potius cognoscat possibilitatem consensus, quam dissenfus, determinato à veritate intrinseca, & ab speciali possibilitatis modo, quem præ dissenfu habet consensus in circumstantiis tertij signi, declaratur magis ab eodem Authore disp. & dub. 1. c. 12. n. 123. his verbis: [Assignari potest aliqua ratio, quare sit magis possibilis consequenter consensus, quam dissenfus in circumstantiis tertij signi, scilicet ratio individualis, vel accidentalis ipsius consensus, quæ petit, vel habet dependentiam à voluntate, & auxilio in illis circumstantiis, licet voluntas, & auxilium nullam habeant connexionem cum consensu, magis quàm cum dissenfu.] Subiungitque in n. 174. ceteri à me, difficultatim esse rationem hanc: [Nam etsi determinatio ad indiuiduum vnus consensus præ ea, quæ est ad indiuiduum alterius numero consensus, possit inde peti, iuxta probabilem sententiam; at determinatio ad speciem consensus præ ea, quæ est ad speciem dissenfus, referenda non est in circumstantiis temporis, & loci, neque in alias similes, vt stellarum, &c. sed tantum in liberum arbitrium creatum, adiutum Dei gratiâ auxiliante.] Hæc ille ex me, & fideliter opponit.

5415 Occurrit autem in n. 125. dicens, [se in Quæst. c. 7. n. 130. insinuasit recursum ad loci, & temporis circumstantias, quæ determinarent ad speciem consensus præ dissenfus specie, & quarum ratione esset, & à Deo cognosceret possibilis consensus præ dissenfu; quia quod consensus habeat aliquam specialem possibilitatem in illis circumstantiis, erat conditio, vel ratio individualis consensus. Cum enim probasset, in statu meræ possibilitatis in illis circumstantiis instantis, & auxilij debere esse determinatè possibilem consensum præ dissenfu, vel e contra, adiecit, hanc specialem, & determinatam possibilitatem esse aliquam rationem indiuidualem, vel accidentalem, tenentem se ex parte ipsius consensus, vel dissenfus, prouenientem à libero arbitrio se liberè determinante in illo instanti, & virtute illius auxilij. Sicut enim in tempore, quando voluntas actu consentit, liberè se determinando quoad speciem ad consensum præ dissenfu, ille indiuidualis consensus actu habet existentiam, & esse, & actualem vnionem ad voluntatem, & actualem dependentiam liberam ab illa, quam pro eisdem circumstantiis non habet dissenfus, neque alius numero consensus, quanvis habeant hæc omnia in potentia; sic in

in statu possibilitatis suo modo dici posset de possibilitate speciali.]

5416 Lego ista, ac similia alia in dub. 2. cap. 9. à num. 27. usque ad 280. & nunc etiam iudico difficillimum, quod antea. Cum enim agatur de determinatione ad speciem consensus præ dissenfus specie, & non de determinatione ad vniam indiuiduationem consensus præ alia intra eandem speciem, non video solutionem obiectionis de determinatione ad speciem consensus liberi, & salutaris, quæ debet non aliunde prouenire, quàm à libero arbitrio creato cœlitus adiuto, & quæ si affirmetur prouenire à Deo prædeterminante causaliter, iam cum Thomistis sentitur. Et neque hi determinationem quoad speciem petunt ex circumstantiis temporis, ac loci, &c. neque sic pronuntiant, possibilem vniam à Deo determinationem quoad speciem, vt asserant, impossibilem esse aliam.

5417 Hactenus tuitus sum, & confirmavi quæ prius scripsi aduersus Modernum. Addo nonnulla. Primum, dici ab ipso in disput. 2. dub. 10. cap. 5. num. 492. & seq. me, vt fugerem scientiam contingentium conditionerum, adstruam à Thomistis in decreto subiectiue absolute, & obiectiue conditionato, incidisse in scientiam necessariam, & merè naturalem, sufficientem iuxta ipsum ad eandem cognoscenda, cum scripsi in Euentil. 21. num. 627. [Dicimus, nullum esse transitum realem de præfenti, nisi transitum ab statu possibilitatis ad statum existentie realis. Vnde cum futura conditionata non transiant, sed transirent ad statum existentie, si poneretur conditio; ideo non supponunt decretum Dei actu existens, sed supponerent, si poneretur conditio. Sanè si futuritio conditionata esset aliquid positium præfens, præcedens scientiam, conuinceret argumentum, illam futuritionem desiderare de præfenti decretum Dei.] Post quæ transcripta subiicit ipse: [Si futuritio conditionerum contingentium non extrahit illa ab statu meræ possibilitatis, manent intra statum meræ possibilitatis. Et ad cognoscendum, quod esset merè possibile, sufficit scientia simplicis intelligentie, seu necessaria, & merè naturalis; estque impossibile, quod detur alia.]

5418 Sed potuisset aduertere Modernus, etsi futuritio conditionata non dicatur à me realis nunc, ac de præfenti transitus, & extractio ab statu possibilitatis ad statum existentie actualis; dici tamen realem transitum, & extractionem, quæ esset, si purificaretur conditio. Quare neutiquam inferatur, futurum conditionatum sistere intra statum possibilitatis, neque quod pro eo cognoscendo sufficiat scientia necessaria. Attingit hæc possibile, vt præcisè tale. Cum autem conuersio v.g. Tyriorum sub hypothese prædicationis Christi plus habeat, quàm esse possibilem, nempe esse contingentem futuram sub ea conditione; & minus habeat, quàm esse contingentem futuram absolute, quia prædicatione nunquam ponetur, oportebit attingi per aliam scientiam diuino intellectui contingentem, quæ non sit absoluta, nec visionis, sed conditionata; & quæ non indigeat decreto diuino actualiter exercito, sed exercendo, si purificaretur conditio. Quam scientiam nos nominamus Mediam. Perlegatur Thomas Comptonus declarans hæc dexterè tom. priori Theologiae Scholasticae, disp. 22. sect. 11. num. 6. disp. 24. sect. 6. num. 3. & 4.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

5419 Secundum, & cum primo colludens, à me non inueniri explicatum in toto Recentioris Opere, quanam ratione stet, conuersionem Tyriorum non aliter cognosci à Deo, quàm vt possibilem, & merè, vt ipse vocat. Est prorsus indubitabile, Christum prænouisse aliquid in Tyriis, ob quod non præuisum in Iudæis reprehendit acriter hos. Atqui in vtriusque præfuit possibilitatem conuersionis; nec enim hos obiurgaret ob id recusatū, quod sibi esset prorsus impossibile. Ergo in illis aliis vltra possibilitatem præuidit aliquid amplius. Et si quidem non fuerit conuersio absolute futura, debuit esse conditionatè futura, habentque plus, quàm esse possibilem.

5420 Tertium, colludensque cum secundo, & cum primo, ignorari à me quomodo conuersionis Tyriorum, quæ voluntari ipsorum audientium prædicationem Christi contingens esset, & libera (nam si necessaria esset, non increpasset Christus Iudæos ab exemplo Tyriorum) quomodo, inquam, scientia diuina possit dici, & esse absolute, simpliciterque necessaria, & proinde talis, quæ non potuerit Deus carere. Cum enim possent illi audientes Christum non conuerti. Ergo potuisset Deus ab æterno non cognoscere, quod forent conuertendi, si Christus eis prædicaret. Sicut quia Paulus potuit non conuerti, quando absolute fuit conuersus, potuit Deus ab æterno non præfere, quod absolute conuertetur. Id quod concedi ab omnibus Theologis, tam antiquis, quàm recentioribus, & à nullo, quem sciat, negari, asseuerat eruditissimus Ruyzius disp. 3. de Scientia Dei, sect. 1. n. 3. Mihi que non apparet disparitas vlla circa scientiam diuinam de futuris contingentibus, ac liberis conditionatis voluntatis creatæ. Possuntque contra scientiæ de his absolutam, & simplicem necessitatem conuerti omnia argumenta, quibus vtitur Ruyzius in præcitata Sectione aduersus similem necessitatem scientiæ diuinæ de futuris contingentibus, ac liberis absolutis voluntatis eiusedem. Et maximè illud de non futura contingentibus, ac libera conuersione Tyriorum, quando Christus eis prædicaret; vti non fuisset contingens, & libera Pauli conuersio, quando Christus ipsi apparuit. Si enim esset bona Consequentia, Deus præfciuit, Paulum conuertendum absolute; ergo Paulus conuertetur absolute; & ideo, si præscientia Dei de conuersione Pauli esset prorsus necessaria, non posset non esse huiusmodi ipsa conuersio, quia in bona Consequentia, vbi Antecedens est prorsus necessarium, tale etiam debet esse Consequens; ita similiter in puncto præscientiæ de conuersione conditionata Tyriorum.

5421 Neque poterit Doctor Modernus recurrere ad illud, quod ait S. Thomas 1. p. quæst. 14. art. 13. ad 2. *Quando in Antecedente ponitur aliquid peritens ad actum animæ, Consequens est accipiendum, non secundum esse quod in se est, sed secundum quod est in anima. Aliud enim est esse rei in seipsa, & esse rei in anima, vtpote si dicam, Si anima intelligit aliquid, illud est immateriale; intelligendum est, quod illud est immateriale, secundum quod est in intellectu, non secundum quod est in seipsa. Et similiter si dicam, Si Deus scit aliquid, illud erit, Consequens intelligendum est, pro ut subest diuina scientiæ, scilicet pro ut est in sua præfentialitate. Et sic necessarium est, sicut Antecedens; quia omne quod est, dum est, necesse est esse, ut dicitur in 1. Perihermen. Non, inquam, poterit recurrere; nam præterquam quod*

Z z 2 S. Thomas

S. Thomas hæc dicat de viſionis præſcientia erga futurum contingens, & liberum abſolutum, quam nec S. Thomas, nec alij veteres Theologi, neque ipſe Recentior cogitant, eſſe proſus neceſſariam, traduci nequibunt ad præſcientiam erga futurum contingens, & liberum conditionatum, ſi ea dicatur eſſe abſolutè, & ſimpliciter neceſſaria. Etenim S. Thomas loquitur de Antecedente continente præſcientiam, cuius neceſſitas non ſit ſimplex, & abſoluta, ſed ex ſuppoſitione, quod Conſequens continens futurum contingens, ac liberum, habeat ſuum modum præſentialitatis in æternitate, ſeu ex ſuppoſitione ſuæ futuritioris, & proinde ob eam præſciatur à Deo, cum tamen non eſſet præſcienda, ſi, vt poſſet, non daretur. Quapropter doctrina B. Thomæ aptari non poteſt Antecedenti continenti diuinam præſcientiam neceſſariam ſimpliciter, & abſolutè circa conuerſionem Tyrriorum. De indicata S. Thomæ intelligentia plenius inſtruet Ruyzius diſp. 35. de Scientia Dei, Sect. 1.

5422 Hoc locupletiffimo Authore lecto, noſcetur (vt id etiam tangam contra Modernum diſp. 1. dub. 2. cap. 10. & pluries alibi) genuinus Angelici Doctõris, antiquiorumque aliorum ſenſus, quem detorquet Sylvius citatus num. 2249. ne ſit verum illud axioma, *Quod ex inimpedibili per neceſſariam Conſequentiam ſequitur, ipſum quoque eſt inimpedibile*; de quo axioma læpius egi, eſtque vigentiſ aduerſus Modernum, ſi præſcientia de conuerſione Tyrriorum eſſet non tantum inimpedibilis ab horum voluntate, ſed & à Dei; à qua ſaltem impedibilem fore fatentur Thomiſtæ. Iam ergo ſi conuerſio Tyrriorum ſequeretur ex Dei præſcientia, & hæc eſſet inimpedibilis, non modò ab ipſorum voluntate, ſed à Dei etiam, qui fieret, vt conuerſio non euaderet inimpedibilis omnind, & propterea vndeque neceſſaria? Sed de axioma copioſior ero in Sectionibus ſeqq.

5423 Quartum, & vltimum, à me non percipi, quo argumentandi filo Magiſter Villanouanus ad locum relatum in num. 5380. & ad diſp. 1. dub. & cap. 2. num. 192. ex hoc Antecedenti: *Poſſibilis eſt in voluntate Tyrriorum actualis, & determinatus conſenſus contingens, liber, ſalutarisque ad penitentiam, virtutis prædicationis Chriſti, & auxiliorum gratia, hoc inſtanti, ac circumſtantiis, cum impoſſibilitate conſequenti diſſenſus*; deducat: *Si hoc inſtanti, & circumſtantiis Chriſtus prædicaret Tyrriis, ſuaque gratiâ operaretur eis, exiſteret in ipſorum voluntate conſenſus cum impoſſibilitate conſequenti diſſenſus*. Nam ex poſito Antecedente non inferitur, niſi, *poſſet exiſtere, &c.* (Quod ego dico eſſe veriſſimum, & vt obiectum pertinere ad ſcientiam neceſſariam, naturalemque merè:) *poſſet item non exiſtere, &c.* aut (ſi etiam placeat) *exiſteret vel conſenſus cum impoſſibilitate conſequenti diſſenſus; vel exiſteret hic cum impoſſibilitate conſequenti illius*. Quo ex corollario non deſcendit ſecundum de ſcientia neceſſaria, quâ determinatè cognofcatur conſenſus exiturus conditionatè, vt ſi iuxta nos per Scientiam Mediam; ſimulque poſſibilitas, vt diſſenſus exiſtat, aut quâ cognofcatur neceſſitas vaga, vt exiſteret conſenſus, vel diſſenſus.

5424 At inquit Villanouanus: Veritas contingentium ſub conditione futurorum non diſtinguitur ab ſpeciali, & determinata veritate poſſibili ipſorum ex parte rei ſignificatæ, ſed tantum ex parte

modi cognofcendi; nam eſt eadem veritas poſſibilis, explicata modo conditionali. Contra tamen, quia quidquid ſit, an ſcientia ſimplicis intelligentiæ, ſeu neceſſaria, & Media, ac viſionis, ſeu libera, habeant differentiam in obiecto creato, vel tantum in modo tendendi ad illud, qua de quæſtione delibauim nonnihil parte 1. eamque etiam perſtringit ſcirtè Carletonus diſp. 22. prioris tomi Theologiæ Scholaſticæ, ſect. 12. à num. 3. aſt ex veritate abſoluta, & neceſſaria obiecti, vt contingentè, ac liberè poſſibilis, non ſit neceſſariè tranſitus ad veritatem conditionatam, & contingentem obiecti vt determinatè futuri conditionatè, ſicut neque ad eam eiuſdem vt determinatè futuri abſolutè. Non enim quia neceſſariè poſſibile erat, Paulum conuerti; apparente Chriſto, inferre batur neceſſariè, quod abſolutè conuenteretur, illo apparente. Et ratio à priori claret, quia vt neceſſariè poſſibile erat conuerti, ita neceſſariè poſſibile erat non conuerti. Quæ ratio æquè militat, ne fiat neceſſariè tranſitus ad conuerſionem Pauli vt futuram determinatè ſub conditione apparitionis; & ne ſic fiat ex poſſibilitate conuerſionis Tyrriorum, prædicante eis Chriſto, ad ipſamet determinatè, vt conditionatè futuram ſub prædicationis hypotheſi.

Profectò quando propoſitio eſt de poſſibili non contingenti, neque libero, vt: *Poſſibilis eſt igne factio ab igne proximè applicato materia conuenienter diſpoſita*; tunc formari rectè valet, & cum eadem neceſſaria veritate hæc altera conditionalis: *Exiſteret igne factio, ſi ignis proximè applicaretur materia conuenienter diſpoſita*. Sed circa poſſibile contingens, ac liberum, ne ſic diſcurratur, patet iam diſcrimen. Miſſa facio plura alia contra Magiſtrum Villanouanum; quâ parte, vt aliquas euiet obiectiones, ſelecti ſe in partes Thomiſtarum. Mihi prora, & puppis fuit, diſcutere ea, quibus tentauit aperire nouam, medianve viam. Diſpuxit eadem dudum & examuſſim P. Auguſtinus de Herreta, ſcribens, & prælegens Compluti, *Tract. de Scientia Dei, quæſt. 15. per tres Sectiones*, quem vt Lector conſulat, inuito.

SECTIO CCCXC.

An Alſonſus Vargas à Toledo.

Superiores Eremitas Auguſtinianos comitatur 5426 ſeuſdem Inſtituti alter, qui tandem deceſſit Archiepiſcopus Hiſpalenſis, ſcilicet Alſonſus Vargas à Toledo. Illuſtriſſimus is Theologus Hiſpanus in 1. diſt. 1. quæſt. 6. art. 1. ſcribit: [Libertas determinationis, & complacentiæ eſt de ratione potentiæ, vt libera eſt. Pater, quia ipſa ſolâ poſitâ, & circumſcriptâ quacumque aliâ, ponitur potentia libera; & ipſa ſolâ circumſcriptâ, & quacumque aliâ poſitâ, non ponitur. Et quia de ratione potentiæ liberæ, vt libera eſt, eſt non poſſe cogi ab aliquo, neque prohiberi. Igitur de ratione ipſius eſt libertas determinationis, & complacentiæ. Antecedens notum eſt, & conſequentia pater, quia ſequitur: Hæc potentia, demonſtratâ quacumque, non eſt ſic libera. Ergo poteſt ab aliquo cogi, vel prohiberi. Ex his patet, quod de ratione potentiæ, vt libera eſt, non eſt, niſi non

non poſſe cogi facere, quod facit; nec prohiberi non facere, quod non facit.] Cùm itaque ſit iuxta hunc Doctõrem de libertatis conceptu, non adſtringi ad faciendum id quod facit, &c. haudquamquam appareat, quomodò concederet, voluntatem creatam prædeterminari ab increata ad amandum liberè. Quidni prædeterminatio hæc ad amandum eſſet alligatio ad amandum, & ad non habendum odio obiectum?

5427 In art. 3. & 4. refert hoc argumentum Landulphi Minoritæ contra ſuam opinionem de non requiſita libertate contradictonis, & contingentiæ ad conceptum potentiæ liberæ vticumque: [Philoſophus dicit 9. *Metaphyſ.* quod potentiæ rationales ideo diſtinguuntur à naturalibus, quia ſunt ad oppoſita. Tunc ſic: Potentia determinata ſic ad vnum oppoſitorum, quod non poteſt in reliquum, non eſt potentia rationalis, nec libera, ſed naturalis. Sed voluntas per me determinatur ita ad vnum oppoſitorum, quod non poteſt in alterum. Igitur non erit potentia rationalis, nec libera.] Et reſpondet: [Poteſt tripliciter intelligi, quod actus voluntatis ſit in poteſtate ipſius. Vno modo, quia per ſe poteſt illum actum, circumſcripto quocumque extrinſecè. Et ſic nullus actus eſt in poteſtate voluntatis, quia ſaltem circumſcripta generali influentia Dei, nulla creatura poteſt in aliquem actum; & circumſcripto obiecto voluntatis, voluntas non poteſt habere actum ſaltem naturaliter. Et ad iſtum intellectum dicit Anſelmus de libero arb. cap. 4. *quod nullam potentiam habemus, quæ ſibi ſufficiat ad actum*. Alio modo poteſt intelligi, quod actus ſit in poteſtate voluntatis, quia ſtante generali influentia Dei, & cæteris neceſſariè requiſitis ad ipſum, liberè poteſt in illum actum, vel eius oppoſitum. Et iſto modo multi actus, non ſolum eliciti, ſed etiam imperati, ſunt in poteſtate ipſius, ſicut patet de actu currendi, comedendi, & ſimilibus. Tertio modo poteſt intelligi, &c. quia ſtantibus generali influentiâ Dei, & aliis neceſſariè requiſitis ad illum, voluntas ſic poteſt determinare ſeipſam ad illum actum, quod nullâ aliâ re cogitur ad ipſam, nec poteſt cogi ad oppoſitum eius contrariè, nec contradictoniè, ſiue poſſit in oppoſitum eius, ſiue non. Et iſto modo eſt in poteſtate voluntatis diuinæ dilectio ſui, & productio Spiritu S. quia certum eſt, quod voluntas diuina nullâ aliâ re cogitur ad diligendum ſeipſam, nec poteſt cogi ad oppoſitum contrariè, nec contradictoniè, quia nec poteſt odire ſe, nec poteſt ſe non diligere; & ſimiliter de productione Spiritu S. His præmiſſis dico, quod non eſt de ratione potentiæ liberæ, vt libera eſt, quod actus ſit in poteſtate ſua primo modo, quia tunc nulla voluntas creata eſſet libera, &c. patet ex dictis. Nec ſecundo, quia tunc libertas contradictonis, & contingentiæ eſſet de ratione potentiæ, vt libera eſt: cuius oppoſitum patet ex primo art. Sed ſolum tertio modo. Ratio huius eſt, quia libertas determinationis, & complacentiæ, eſt de ratione potentiæ, vt libera eſt, vt patet ex eodem art. Et ſi actus non eſſet in poteſtate potentiæ tertio modo, non eſſet ſic libera, &c.] Quibus ex verbis conſtat, opus in voluntate creata eſſe ad libertatem contradictonis, & contingentiæ, vt actus eatenus ſit in eius poteſtate, quatenus ſuppoſitâ per diuinum decretum præparatione Omnipotentis ad concurſum generalem, & reliquis quæ debent antecedere, poſſit voluntas in actum, vel in eius oppoſitum. R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

poſitum. Non igitur admitteret Vargius ex parte generalis influentiæ prædeterminationem phyſicam in voluntate, quando gaudeat libertate contradictonis, & contingentiæ; ſiquidem prædeterminatione ſtante, ſeu in eius ſenſu compoſito, non poſſet voluntas in actum oppoſitum, ſed tantum in prædeterminatum.

Ibidem in 2. art. ſi fruitio de Deo efficiatur à ſolo ipſo in voluntate Beati, probat in huius poteſtate non fore illam, [quia in cuius poteſtate non eſt Antecedens, neque Conſequens, quod de neceſſitate ſequitur ad Antecedens: ſed ſi Deus, à quo præciſè cauſatur fruitio beatifica, vt patet ex propoſitione prædicta, cauſat huiusmodi fruitioem in voluntate creata, talis fruitio de neceſſitate cauſatur in ipſa. Igitur in cuius poteſtate non eſt cauſalitas Dei, nec fruitio beatifica. Sed conſtat, quod talis cauſalitas non eſt in poteſtate voluntatis creatae. Igitur, &c.] En ducit argumentum ex axioma famigerato apud antiquos, vt viſum eſt in Sectione vicina, & in 214. aliſque ibi citatis, & quo nos vtimur, vt inferamus, actum prædeterminatum non fore in poteſtate voluntatis, eo quod in iſtius poteſtate non ſit prædeterminatio, quæ eſt antecedens connexum eſſentialiter cum actu prædeterminato conſequuto. Sed de axioma plura inferius; & de Vargio in hac quæſt. 6. prætereo plura alia.

5429 Diſt. 36. & duabus ſeqq. per quatuor art. firmat, tam præſentia, præterita, & futura, quam poſſibilia cognofci à Deo in ſua eſſentia, ranquam in medio ducente ad eorum ſecundum proprias rationes notitiam; & vt mentionem nullam facit decreti diuini, in quo, adiuncto eſſentiæ, percipiat poſſibilia; ſic neque in quo cætera: quanquam de cæteris illud ſit ſubintelligendum, non vt requiſitum medium cognofcendi, ſed vt quid, quod debeat prænoſci, ſue vt exiſtens, ſiue vt exiſteret. Addo id ſecundum propter futura conditionata.

5430 Diſt. 38. & 39. art. 2. format conſuſionem hanc 4. [Non obſtante neceſſaria, & inſallibili veritate præſcientiæ diuinæ de futuris contingentibus, Deus poteſt facere de potentia ſui abſoluta oppoſitum præſciti, & reuelati, vt pote Antichriſtum non fore. Cuius oppoſitum quidam R. Doctõr Ordinis Prædicatorum (nempe Franciſcus de Taruiſio) ponit in Veſpetiſ ſuis. Art. autem 3. & 4. inter argumenta huius Doctõris proponit quod ſequitur: [Deus præſcit, Antichriſtum fore. Igitur necelle eſt, Antichriſtum fore. Igitur impoſſibile eſt, ipſum non fore. Antecedens videbatur ſibi notum ex 1. conſuſione: nam & duæ vltimæ Conſequentiæ ſunt evidentes. Prima ſcilicet, à qua dependet tota deductio, probatur ſic: In omni Conſequentia, neceſſaria, ſi Antecedens eſt neceſſarium, & Conſequens eſt neceſſarium. Ita patet ex terminis. Vnde quia iſta Conſequentia eſt neceſſaria: Eſt homo, Igitur eſt animal; ſi necelle eſt, Petrum eſſe hominem, necelle eſt, ipſum eſſe animal. Sed conſtat, quod iſta Conſequentia eſt neceſſaria: Deus præſcit Antichriſtum fore, Igitur Antichriſtus erit. Et Antecedens eſt neceſſarium, quia Dei præſcientia, ſicut & eius ſcientia, eſt omnind inſallibilis, & neceſſaria. Igitur & Conſequens eſt omnind neceſſarium, & per conſequens bene ſequitur: Deus præſcit Antichriſtum fore, Igitur necelle eſt ipſum fore.]

5431 Cui argumento, ab aliquibus Doctoribus, ait responderi, [negando simpliciter primam Consequentiam, & ad probationem concedendo, quod ista Consequentia est necessaria: Deus præſciuit, Antichristum fore; Igitur Antichristus erit: dicendo tamen, quod Antecedens non est necessarium, quia Deus potest nunquam ſciuisse quod ab æterno ſciuit, & ab æterno ſciuisse quod nunquam ſciuit; & per conſequens potest nunquam ſciuisse, Antichristum fore. Et ſi potest nunquam ſciuisse, Antichristum fore, non est necessarium, ipsum præſcire, Antichristum fore. Ista reſponſio non est noua, nec per Doctores modernos inuenta; ſed Hugonis de Sacramentis lib. 1. p. 2. cap. 18. & ipsam videtur ſequi Magister in hac diſt. 38. cap. ult. & diſt. 39. loquens de prædeſtinatione, & præſcientia Dei; & expreſſius diſt. 4. Simul & ponit eam Petrus de Tarrantia libro 1. diſtinctione 39. quæſt. 1. Et Doctor noſter (videlicet Egidius Romanus) lib. 1. diſt. 39. q. 1. expreſſè concedit, quod Deus potest nescire quod ſcit.]

5432 Monſtrant hæc, quanti momenti fuerit apud veteres Theologos, quorum reſponſionem refert Vargius, pronuntiatum illud, *In omni Conſequentia necessaria, ſi Antecedens eſt necessarium, & Conſequens eſt necessarium.* Cui pronuntiato æquiualeat alterum, de quo idem Vargius reſatus num. 5428. *In cuius poteſtate non eſt Antecedens, nec Conſequens quod de neceſſitate ſequitur ad Antecedens.* Et utroque pronuntiato nos munimur aduerſus omne id, quod nobis liberum non ſit, & habeat connexionem eſſentialem antecedentem cum actu noſtro libero, prout aduertimus in Sectione 215. & in aliis ibi allegatis.

5433 Proſequitur Vargius, & ait: [Verum quia quibusdam aliis Doctoribus antiquis videtur Antecedens illud ſimpliciter necessarium, adhuc potest ad rationem iuxta principia Anſelmi ſuperius poſita tripliciter reſponderi.] Sed etſi hæc dicat, non ideo illi pronuntiato fidem derogat. Nam ſecunda ex ſolutionibus eſt, concedendam eſſe primam Conſequentiam, cum addito, ſcilicet: Igitur neceſſe eſt Antichristum fore, ſicut Deus præſcit. Tertia eſt, formari debere Antecedens cum modo, nempe Deus præſcit, Antichristum fore ſine neceſſitate. Quæ duæ ſolutiones relinquunt pronuntiatum illud in ſua vi.

5434 Sed & relinquit prima, quæ huiusmodi eſt: [Concedo primam conſequentiam, & primum Conſequens, ſi Conſequens illud intelligitur de neceſſitate conſequenter; quia bene ſequitur: Deus præſciuit, Antichristum fore: Igitur neceſſe eſt, ipsum fore neceſſitate ſequentem, vel ſubſequentem. Nec illud eſt aliud inconſequentis, quia talis neceſſitas non repugnat contingentia, imò ſtat ſimul cum ipſa. Sed ſic Conſeſſio Conſequentem illo, nego ſecundam Conſequentiam, quia non ſequitur: Neceſſe eſt, Antichristum fore neceſſitate ſubſequentem: Igitur impoſſibile eſt, ipsum non fore. Si verò Conſequentis illud intelligatur de neceſſitate præcedente, nego Conſequentiam primam, & Conſequens; quia non ſequitur: Deus præſcit, Antichristum fore: Igitur neceſſe eſt, ipsum fore neceſſitate præcedente. Et ad probationem, quando dicitur in Maiori, quod in omni Conſequentia necessaria, ſi Antecedens eſt necessarium, & Conſequens eſt necessarium; concedo proſitionem, vniſormiter loquendo de neceſſitate, quia ſi Antecedens eſt

necessarium neceſſitate præcedente, & Conſequens erit neceſſarium neceſſitate præcedente. Si verò Antecedens ſit neceſſarium ſolum neceſſitate ſubſequentem, & Conſequens erit neceſſarium neceſſitate conſimili. Et tunc dico ad Minorem, quod illud Antecedens, Deus præſcit, Antichristum fore, non eſt neceſſarium neceſſitate præcedente, quæ cogit rem eſſe, vel non eſſe; ſed ſolum neceſſitate ſubſequentem, quia eâ neceſſitate Deus præſcit, Antichristum fore, quia vult ipsum fore, & non vult, ipsum fore neceſſitate præcedente, ſed ſubſequentem. Non ergo ſequitur ex iſtis, quod neceſſe ſit, Antichristum fore neceſſitate præcedente, ſed ſolum ſubſequentem.] Hæc Illuſtriſſimus Antistes Hiſpalenſis.

Qui curat ſeruare illæſam authoritatem illius pronuntiatum, quatenus in omni Conſequentia necessaria, ſi Antecedens ſit neceſſarium neceſſitate præcedente, Conſequens ſit etiam neceſſarium eadem neceſſitate; ſi verò ſit Antecedens neceſſarium ſola neceſſitate conſequentem, ſit item & hæc ſola neceſſarium Conſequens. Quem utrumque ſenſum & nos amplectimur. Et cum iuxta Thomiſtas præſcientia Dei de abſolute futuro actu contingentem, libero, & ſalutari, v. g. de conuerſione Pauli, cauſet proximè, & immediatè talem actum, ſitque ille abſolute futurus, quia præſcitur à Deo, deducimus inde abſurdo, eum non fore liberum Paulo. Nam in hac Conſequentia necessaria, Conuerſio Pauli præſcitur à Deo, Ergo erit; videtur nobis, Antecedens non poſſe non eſſe neceſſitate præcedente neceſſarium reſpectu voluntatis Pauli, ſi modo præfato conuerſionem efficiat præſcientia, & conuerſio ſit ideo futura, quia præſcitur à Deo. Etenim in Conſequentia necessaria ex Antecedente, quod eſt cauſa efficiens proxima, & immediata Conſequentis, ratioque cur iſtud ſit, non apparet, quomodo neceſſitas Antecedentis poſſit eſſe conſequentis, nonque debeat eſſe præcedens. Similem deductionem conſicimus, ſi conuerſionem prædeſiniat Deus decreto non ſupponente Scientiam Mediam de conuerſione conditionatè futura ex determinatione electiua voluntatis Pauli adiuti auxilio gratiæ. Nam in Conſequentia necessaria, Deus prædeſinit conuerſionem: Igitur hæc erit, non intelligimus, quo pacto neceſſitas prædeſinitionis non ſit antecedens, ſi præfatum ſcientiam non ſupponat.

SECTIO CCCXCI.

Quædam Axiomata allata à Vargio, & fauorabilia Scientiæ Mediæ protegentur.

Dices, Pronuntiatum; *In omni Conſequentia necessaria, ſi Antecedens eſt necessarium, & Conſequens eſt necessarium;* ſimiliaque alia, vt *Ex Antecedenti conſequentem, & impoſſibile ſequitur Conſequens necessarium, & impoſſibile;* item, *Quod ſequitur ex Antecedenti, quod non eſt in noſtra poteſtate, hoc ipſum quoque in noſtra poteſtate non eſt,* ſubiacere diſtinctioni, vt reſpiciuntur ve-

5435

5436

12

ra, ſi Antecedens ſit neceſſarium, connexum, impoſſibile, & extra noſtram poteſtatem per remotionem proximi, & reſquiſiti principij indifferentis ad utrumvis libertatis ext remum; ſed falla; ſi Antecedens non importet eiſmodi remotionem. Vnde S. Thomæ lib. 1. contra Gentes, cap. 67. ait: *Si cauſa proxima fuerit contingens, eiſmodi effectum contingentem oportet eſſe, etiamſi cauſa remota neceſſaria ſit.* Conſonat lib. 3. cap. 71. 72. & 86. quæſt. 2. de Verit. art. 14. ad 3. quæſt. 5. art. 9. ad 10. & 12. Opus. 3. cap. 139. 1. p. quæſt. 14. art. 13. ad 1. quæſt. 19. art. 8. in corp. quæſt. 116. art. 3. in corp. & ſæpe aliàs. Vnde etiam 1. p. quæſt. 23. art. 6. in corp. diſcurrit conſequenter circa prædeſtinationem, quatenus certiffimè, & infallibiliter conſequitur ſuum effectum; nec tamen imponit neceſſitatem, vt ſcilicet effectus eiſmodi ex neceſſitate proueniat. Dicitur enim ſuprà, quod prædeſtinationeſt pars prouidentia. Sed non omnia, quæ prouidentia ſubduntur, neceſſaria ſunt, ſed quædam contingenter eueniunt, ſecundum conditionem cauſarum proximarum, quæ ad tales effectus diuina prouidentia ordinantur, vt ſuprà oſenſum eſt. Sic igitur & ordo prædeſtinationis eſt certus; & tamen libertas arbitrij non tollitur, ex qua contingenter prouenit præſtinationis effectus. Ita Angelicus Doctor.

5437 Addeſ, ſi principia proxima ſint indifferentia, & contingentia ad utrumvis libertatis extremum, referre parum ſit, necne impoſſibile principium remotum. Et ideo primò Ruyzius diſp. 31. de Scientia Dei, ſect. 4. & 5. ſtabilit magno Scripturæ ſacræ, PP. Theologorum antiquorum, recentiumque, necnon rationum pondere, tum eſſe iam ſimpliciter, & abſolute neceſſariam diuinam præſcientiam futurorum, ita vt nunc effici nullâ ratione poſſit, quominus Deus præſciat, peccatum v. g. futurum, quod præſciuit; neque vt præſciat, quod non præſciuit: tum non ſolum non eſſe poſſibile, vt Deus non præſciat, manente hæc veritate, *Deus præſciuit;* ſed etiam impoſſibile iam omnino eſſe, vt Deus efficiat, quod non ſit verum, fuiſſe à ſe præſcitum: tum denique, non poſſe vlla ratione auferri iam eiſmodi ſuppoſitionem, perinde atque non poteſt iſta. *Adamus peccauit.* Qua tamen cum doctrina de præſenti impoſſibilitate præſcientiæ, quæ eſt principium remotum ſtat bene contingentia & libertas in voluntate creata, cuius peccatum fuiſſe præſcitum; quia nimirum principia proxima, & reſquiſita manent indifferentia ad peccatum, & ad carentiam peccati.

5438 Ideo ſecundò Suarius tom. 1. in 3. p. diſp. 37. ſect. 3. reddens rationem, ob quam ad acceptandam, vel non acceptandam mortem fuerit libera voluntas Chriſti, etſi præceptum moriendi impoſitum à Patre, connexum fuerit cum acceptatione à voluntate Chriſti; incapaci transgrediendi illud, vtpote impeccabili ex vniõne ad Verbum Diuinum; etſi item tam præceptum, quam vniõ impoſſibilia fuerint à Chriſti voluntate, inquit: [Vltimò ergo reſpondeo concedendo, poſt præceptum impoſitum voluntati Chriſti, infallibile eſſe voluntatem illam eſſe eſſe quod præceptum eſt; & impoſſibile eſſe, ſuppoſitionem illam præcepti componi, ſeu ſimul poni cum omiſſione talis actus. Et nihilominus nego, ex illa ſuppoſitione ſequi, voluntatem Chriſti neceſſariò eſſe eſſe talem actum, hoc ſolo quòd impeccabilis eſt. Et ratio eſt, quia vt tol-

latur libertas ex aliqua ſuppoſitione; non ſatis eſt, vt ipſa ſuppoſitio antecedit voluntatis conſenſum, & ab illo non pendeat, etiamſi tali ſuppoſitione poſitâ, infallibiliter ſequatur talis actus, ſed præterea neceſſarium eſt, vt id, quod per talem ſuppoſitionem ponitur, aliquo efficaci, & veluti phyſico modo determinet voluntatem ad talem actum; nam hoc eſt propriè neceſſitatem inferre. Quoniam ſi id, quod ſupponitur, non habeat eiſmodi vim, & efficaciam, non poteſt mutare connaturalem modum operandi voluntatis. Ergo nec tollit libertatem eiſmodi; nam in ea conſiſtit connaturalis modus operandi illius. Præceptum autem, quod in præſenti difficultate ſupponitur, quauis ſit talis ſuppoſitio, vt à voluntate non pendeat, & illâ poſitâ infallibiliter ſequatur obedientia; non tamen eſt talis, quæ habeat in ipſam Chriſti voluntatem efficaciam, vt phyſicè determinet illam. Nam præceptum eſt quid extrinſecum, & potiùs mouet ex parte obiecti, quàm ex parte ipſius potentia; per ſe autem non ponit in obiecto aliquid, quo poſſit neceſſitatem inferre voluntati. Et idem dicendum eſt de prædeſinitione, ſeu decreto diuinæ voluntatis, quod humanam voluntatem antecedit; & illo poſito, infallibile eſt, humanam voluntatem eſſe conſenturam, vel operaturam. Nam huiusmodi decretum ſolum præintelligitur in Deo, per modum intentionis, non per modum executionis: & ideo non intelligitur Deus per illud, vt ſic, agere in voluntatem, nec phyſicè determinare illam ad operandum; & ideo rectè intelligitur, non tollere libertatem. Hucusque Eximius Doctor.

Reſpondeo, locum S. Thomæ ex lib. 1. contra Gentes, cap. 67. & ſimiles debere intelligi de cauſe primæ neceſſitate, quantum ad immutabilitatem in ſui intellectu, & voluntatis actibus contingentibus, & liberis de obiectis futuris creatis; non autem quantum ad ipſos in ſe, neque quantum ad impoſſibilitatem ipſorum à cauſa ſecunda contingentem, ac libera. Ita notant Ferrarienſis ibi, & Suarez diſp. 19. *Metaphyſ. ſect. 3. num. 14.* Qua in Sectione docet, ſi fingeretur, Deum neceſſariò velle concurrere cum voluntate creata, & agere quantâ efficaciâ poſſet, non fore contingentes, & liberæ actiones voluntatis creatæ; ſecus verò ſi vellent agere minori efficaciâ, quàm poſſet, ita vt non plus agerent, neque alium concurſum, aut motionem exhiberet voluntati creatæ, quàm modò, & verè præbet liberè, ſeu potens non præbere. Quare, concurrente Deo ex neceſſitate naturæ, & operante quantâ efficaciâ poſſet, daretur reſpectu actuum voluntatis creatæ antecedens voluntas diuina neceſſaria, impoſſibilis in exiſtendo, & cum ipſis connexa neceſſariò; ſed non daretur ſic connexa, ſi Deus non operaretur quantâ efficaciâ poſſet, ſeu niſi iuxta nutum, & determinationem electiua voluntatis creatæ.

Hinc patet ad Syluium, qui in Opus. de Mo-
tione primi Motoris, part. 4. art. 3. pag. 229. adducit eum locum S. Thomæ, & germanos alios, vt eleuet pronuntiatum ſuperius. De quo tamen ſub æquiualentibus hiſ vobis, *Omnis conditionalis vera, cuius Antecedens eſt necessarium abſolute, Conſequens eſt necessarium abſolute; ſic enim ſe habet Antecedens ad Conſequens, ſicut principia ad conſequentem; ex principiis autem necessariis non ſequitur niſi conſeſſio neceſſaria, proſiſito, & conſiſmato*

confirmato ab eodem Angelico Doctore, dixi in Sectione contermina, n. 5471.

5441 Locus alter *part. 1. quest. 23. art. 6.* neutiquam probat, ex parte Dei prædeſtinantis ad gloriam ut coronam ætuum liberorum ſalutarium, exiſtere aliquid diuinum antecedens inevitabile à noſtra voluntate, & neceſſariò connexionem cum iſdem actibus. Probat quidem, prædeſtinationem eſſe certam, & infallibilem, ſaluâ voluntatis noſtræ libertate in actibus ſalutaribus, eo quod Deus ordinaverit cauſas proximas contingentes, ſeu defectibiles ab ipſis actibus; ſed certò, & infallibiliter præſciens ſortituras eſſe effectum, ſi à ſe ordinarentur. Qui fuit S. Thomæ ſenſus, ut paſſim ex eius doctrina collegimus cum omnibus Scholæ Societatis Profeſſoribus, quin vllum eò loci ſint ſubodorati indicium decreti prædeſtinatiui, quod fuerit inevitabile ab arbitrio libero prædeſtinati, præconnexumque neceſſariò cum meritis ipſius.

5442 Quod aſſertur de ſententia communita à Ruyzio ex Scriptura Sacra, PP. & Theologis præſcis, ac modernis, quatenus abſolutè, & ſimpliciter ſit iam neceſſaria, & inimpediibilis diuina præſcientia futurorum contingentium, quæ etiam libera ſint reſpectu voluntatis creatæ, nihil movebit eum, qui legerit eundem Ruyzium in *diſp. 35. ſect. 2.* & Molinam *1. p. quaſt. 14. art. 13. tota diſp. 16.* Suarium *lib. 1. de Abſol. ſcient. futur. conting. toto cap. 9.* vbi & inueniet explicatum locum S. Thomæ *lib. 1. contra Gentes, cap. 67.* vniſormesque alios, de quibus proximè egi. Et quantum ad præſatam ſententiam recolantur ſcripta à me in *1. parte* & in hac *2. num. 5395. noton. 5421.* Sufficiuntque poſtrema hæc, ut intelligatur, præſentem neceſſitatem, & inimpediibilitatem diuinæ præſcientiæ de futuris contingentibus, & liberis arbitrij creati, eſſe ex ſuppoſitione futuriſationis eorum; ad quam cognoscendam diuinus intellectus non poteſt non abſolutè, & ſimpliciter præſenti instanti ſe extendere, eo ipſo quod illud ſit reipſa determinaturum ſeſe. Cum quo tamen ſimul ſtat, ut non ſe porrigeret, ſi voluntas creatæ non foret determinatura ſeſe; & proinde ſimul ſtat, quod non determinando ſeſe, ſubtraheret materiã obiectiuam, ad quam ſe extenderet diuinus intellectus; quod eſſet impedire, ne Deus ab æterno, neque nunc præſciat futurum contingens, ac liberum, quod ab æterno præſciuit, & nunc præſcit. Ex quibus Theologus parùm verſatus in antiquis poterit percipere facilius, quod ex Vargio tranſcriptimus à *num. 5340. uſque ad 5434.*

5443 Quantum ad Suarium, imponitur ipſi, quod ſentiat, non obſeſe libertati actus præconnexum aliquid cum ipſo, & inimpediibile proſus à potentia, cui liber ſit. Loquitur Eximius Docteur de ſuppoſitione cum actu in ſtatu abſoluto præconnexa, & inimpediibili iam à potentia libera in eodem ſtatu. Qua cum Doctrina rectè componitur, ut ea ſuppoſitio fuerit à potentia libera impediibilis, ne poneretur in ſtatu dicto; quia Deus per Scientiam Mediam non videret potentiam liberam determinaturam ſe ad talem actum ſub eis principiis proximis, atque indifferentibus, ſub quibus præſata ſuppoſitio fuit poſita reipſa in eo ſtatu. Exempli gratiã, præceptum Chriſto impoſitum à Patre de acceptatione mortis, coniunctum cum vniõne hypſtatica reddente voluntatem Chriſti impeccabilem, eſt in ſtatu abſoluto

præconnexa cum acceptatione, & iam inimpediibilis à Chriſti voluntate; ſed ab hac poteſt impediri, & fuiſſet impediã, ſi Pater per Scientiam Mediam non prænoſſet, voluntatem Chriſti accepturam mortem ſub tali, vel tali hypotheſi auxiliorum gratiæ, & aliarum circumſtantiarum. Vnde præconnexio cum acceptatione, & inimpediibilitas in ſtatu abſoluto ſupponit ſtatum conditionatum, & in hoc acceptationem, ad quam determinaret ſe voluntas Chriſti.

5444 Declarat id optime Suarius in *ſ. ſeq.* Atque inter alia inquit: [Et ita facile ſoluitur obiectio facta, & omnes ſimiles, præſertim illa communis, quia ſi ſuppoſitio, ſeu Antecedens non eſt in poteſtate liberi arbitrij, nequaquam etiam poteſt eſſe Conſequens, quod bene ſequitur ex tali Antecedenti. Hoc enim procederet, ſi Conſequens ſequeretur abſolutè neceſſitate ex tali Antecedenti: non verò procedit, quando ſolum ſequitur ex ſuppoſitione præſcientiæ diuinæ; quia tunc illa connexio non eſt inſolubilis ex intrinſeca vi extremorum, ſed ab extrinſeco ex præſcientia, & prouidentia Dei. Vnde etiam dici poteſt, eo modo, quo Conſequens ſequitur ex Antecedenti, non eſſe in poteſtate liberi arbitrij facere ut non ſequatur, quauis ſimpliciter, & ſecundum ſe ſit in poteſtate liberi arbitrij.] Amulantur Suarium in modo indicato conciliandi impotentiam Chriſti ad peccandum, & eius libertatem ad acceptandam iuſſam mortem, Albertinus, Tannerus & nouiſſimè, lecupletiffimèque Bugis *lib. 10. de Incarn. cap. 7.* ut alios præteream. Quanquam autem non imitentur Aldrete, Arriaga, Martinonus, Ortega; nihilominus modum quem tenuit ipſe, ut & Molina *1. p. q. 14. art. 13. diſp. 18. à ſ. Hoc argumentum*, intellexerunt ſuis in Tractatibus de Incarn. non ſecus ac ego.

5445 Et confirmatur huiusmodi intelligentia ab exemplo prædeſinitionis, quo vitur Suarius ad finem verborum obiectorum. Nam prædeſinitio, de qua ſatur, ſupponit Scientiam Mediam, ſuitque impediibilis à voluntate creatæ. De quo dubitare non poterit, qui ſcripta ab ipſo multis in locis, ut in *Opulculis, in tract. de Vera intelligentia auxilij*, maxime *cap. ult. num. penult. in 1. part. S. Thomæ, in Opere de gratia*, præſertim *tom. 2. lib. 5. cap. 54.* euoluerit; ſemper enim conſtans eſt in doctrina de diuinis creatorum actuum liberorum prædeſinitionibus, quæ debeant ſubſequi Scientiam Mediam, & non ſint prærequiſitæ ad exiſtentiam talium actuum. Eſti autem ex medio, quo poſt Herice reſutat Arriaga *tom. 1. in 1. p. diſp. 35. ſect. 3.* quendam Suarij opinionem *lib. 1. de Prædeſt. cap. 13. & 14.* circa decretum præmiij gloriæ pro prædeſtinatis, ut diſtinctum virtualiter ab exequutiuo meritum, induci quis forſan poſſit ad referendum eundem in fauorem prædeſinitionis intentiæ efficacis, non præſuppoſentis Scientiam Mediam, nec officientis libertati meritum. Sed certè non eſt ſufficiens indicium, cum Suarius expreſſum ſermonem habeat *cap. illo 13. num. 9.* de Deo ſic intendente, ut poſcat per Scientiam Mediam, quæ auxilia gratiæ ſint congrua libertati prædeſtinatorum; & Herice, atque Arriaga non aliter argumententur, quam conando deducere Authorem ad inconueniens intentionis prædeſinitionis, quam non antecedit Scientia Media, inimicamque proinde præſatæ libertati. Et hæc quoad Eximium Doctorem,

Doctorem, ne quis decipiatur putans, non habuiſſe firmum, & ratum pronuntiatum de euerſa libertate eius determinati actus, cum quo præconneçtatur ſuppoſitio aliqua inimpediibilis proſus quoad ſui exiſtentiam à voluntate, cuius actus ſit.

5446 Sed ut magis pateat mens Suarij erga pronuntiatum illud, audiatur aliud ſimile eiudem, quaſi teſtamento circa metam vitæ roboratum, *rom. 2. de Gratia, lib. 5. cap. 23. num. 80.* [Impoſſibile eſt, quem habere in poteſtate ſua effectum, niſi habeat actu, vel in poteſtate ſua quiddam neceſſarium eſt, ut effectus fiat.] Modò ſic: Si detur prædeſinitio amoris præconnexa cum ipſo, & inimpediibilis à mea voluntate, tunc nec actu exiſtit, neque eſt in mea poteſtate exiſtere prædeſinitionem, quæ neceſſaria diceretur ad odium eiudem obiecti, odibilis licet, ut & amabilis. Ergo tunc non erit in mea poteſtate odium, & proinde ad amorem non ero liber libertate contrarietatis. Neque item erò liber libertate contradictionis, eſti prædeſinitio ad odium non diceretur neceſſaria ad huius exiſtentiam. Probat ſequela, quia neque exiſtit, neque eſt in mea poteſtate, quod exiſtat prædeſinitionis ad amorem carentia, quæ neceſſaria indubitabiliter eſt ad amoris omiſſionem. Hinc potentia proxima, & expedita voluntatis creatæ ad hanc, & ad amorem, quantum non debeat excludere actu diuinam prædeſinitionem ad amorem, debet tamen importare poteſtatem impediendi; alioqui dabitur proxima, & expedita potentia ad omiſſionis extremum, ad quod abſolutè, & ſimpliciter ſit impotens; ſiquidem non poterit ponere ipſum, ſiue coniungendo cum diuina ad amorem prædeſinitione, ſiue hanc impediendo; ſed tantum poterit ponere contradictorium aliud extremum, nempe amorem inuicibiliter proſus à ſe.

5447 Ob hæc & alia P. Arriaga, qui *diſp. 8. de Anima, ſect. 3. num. 69.* dixerat, ſaluam fore libertatem creati actus prædeſiniti antecedenter ad Scientiam Mediam, ſi tamen Deus poſt prædeſinitionem vteretur tali ſcientiã ad diſpenſanda auxilia indifferentia, quibus obtineret prædeſinitum actum, meritò retractauit virtualiter *tom. 1. in 1. p. diſp. 35. ſect. 3. num. 34.* dicens, ſe eò loci ſolum docuiſſe, non ablatam iri libertatem, ſi in Deo ſolum ſequeretur voluntas dandi auxilia indifferentia. Vtrum autem ea ſola ſequi deberet ex ea prædeſinitione? ibi non tractaſſe; agebat enim præciſè, an cauſa remota, qualis eſſet prædeſinitio illa, tolleretur ratione ſui libertatem, vel ratione denegationis concursus indifferentis, quæ ex illa ſequi deberet? Eo quodd offerri non poſſit concursus indifferens ad amorè, & ad omiſſionem amoris, præcedente impoſſibilitate omiſſionis, ratione alicuius, cuius exiſtentia non fuerit impediibilis à voluntate creatæ; quodque exiſtens non poteſt aliunde impediri à ſuo effectũ. Nec enim ad amorem prædeſinitio, quæ eſt voluntas diuina efficax, poteſt impediri ab effectũ. Siquidem certa, & immutabilis, & efficaciffima ſit voluntas Dei. Multa poteſt, & non vult; nihil autem vult, quod non poſſit. Verumque eſt, quod in *Psalmo canitur, Deus autem noſter in celo, & in terra omnia quacumque voluit, fecit. Quod vique non eſt verum, ſi aliqua voluit, & non fecit. : : Et, quod eſt indignius Deo, ideo non fecit. : : Et, quod volebat Omnipotens, vo-*

luntas hominis impediuit. Nec veraciter ob aliud vocatur Omnipotens, niſi quia quiddam vult poteſt, nec voluntate cuiuſpiam creatura voluntatis Omnipotentis impediuntur effectus. Quæ ſunt verba S. Auguſtini in *Enchiridio cap. 95. & 96.* Hac cum prædeſinitionis diuinæ iam exiſtentis inimpediibilitate à ſuo effectũ, ſtare debet à ſui prima, & æterna exiſtentia impediibilitas per voluntatem creatam, cui præparetur concursus indifferens in actu primo ad actum prædeſinitum, ad huiusque omiſſionem, & quæ propterea ſit proximè, expeditèque potens tam ad actum, quam ad omiſſionem, non obſtante exiſtentia prædeſinitionis, ratione cuius non poſſit iam non poni inſolubiliter actus. Quippe, ut erudimur ab Angelico Præceptore *quaſt. 6. de Malo, art. vnico, ad 15.* *Ille cauſa, quæ facit voluntatem aliquid velle, non oportet quod ex neceſſitate hoc faciat, quia poteſt per ipſam voluntatem impedimentum præſtari.* Cum autem prædeſinitio diuina iam exiſtens nequeat ſubire ex voluntate creatæ impedimentum continuandæ ſuæ exiſtentia, neque ipſi iam exiſtenti poſſit per eandem voluntatem præſtari obſtaculum, ne obtineat ſuum effectum; reſtat, ut potuerit non exiſtere, præſtante impedimentum eadem voluntate, & proinde, ut in hac requiratur talis impediuita poteſtas, ne ſequatur quod prædeſinitio diuina faciens voluntatem creatam elicere actum prædeſinitum, faciat id inducendo neceſſitatem in ipſam.

5448 Allegari poſſunt pro prædeſinitione inferente quidem Scientiam Mediam, ſed non ſupponente, & quæ proinde colligatur eſſe abſolutè, & ſimpliciter inimpediibilis à voluntate creatæ, Coninck *de Fide diſp. 2. dub. 7. à num. 207. diſp. 20. de Incarn. dub. 3. à num. 15.* Raynaudus in *Theologia naturali, diſp. 8. quaſt. 3. art. 4. num. 192. de Chriſto Deo-homine lib. 4. ſect. 2. cap. 6. num. 388. in Diſciplina morali, diſt. 2. quaſt. 3. art. 2. num. 277. diſt. 4. quaſt. 3. art. 5. num. 345.* & contra Explicationem nouam libertatis, *parte 2. cap. 5. num. 5.* Carletonus *diſp. 25. de Anima, ſect. tota 4.* Ribadeneira *de Prædeſt. diſp. 12. cap. 2. à num. 23.* Aldrete *de prædeſt. diſp. 3. ſect. 10. num. 10. & ſeqq.* Quiros *de Prædeſt. diſp. 9. ſect. tota 6.* Izquierdus *tom. 2. de Deo vno, tract. 11. diſp. 39. quaſt. 2. prop. 3. 4. & 5. quaſt. 3. & 4. in earum propoſitionibus.* Sed non vacat referre ſingillatim, neque examinare ipſorum cogitationes variantes inter ſe multis in punctis. Præſtitit quoad pleroſque nouiter Auguſtinus de Herrera *tract. de Prædeſt. quaſt. 11. per tres Sectiones.* Nemoque illorum conceptis verbis inſiciatur, opus eſſe, ut nullum detur Antecedens cum vno extremo libertatis connexionem, quod inimpediibile ſit à voluntate, potiùſque aliqui ſua ſic aſſerta promouere intendunt, ut expreſſè proſpiciant authoritati, & veritati axiomatis, pro quo elaboro.

SECTIO CCCXCII.

Procedit defenſio eorundem Axiomatum.

5449 ET ſaluo meliori iudicio, ita mihi valde expedire in Societatis Schola videtur. Primò, quia ſi, non obſtante aliquo præconnexo, & impedibili à noſtra voluntate, indemnis manet huius libertas, dummodò dentur alia principia proxima indifferentia ad vtrumque extremum, diſtictiſſimè impugnavimus eum, qui adſtruens prædeterminationes non modò extrinſecas, ſed etiã intrinſecas, præactas, connexas, & impedibiles, recurrat, & ſe firmet cum Syluio ſuprà pag. 230. in dictamine rationis indifferenti, ex quo voluntas poſſit eligere, & non eligere; dicatque, cætera, hoc vno ſtante, non poſſe præiudicare libertati. Porro ſicut Schola Societatis dicit, exigi quidem iudicium indifferentens, non tamen ſufficere, ſed præterea poſtulari carentiam omnis principij requiſiti, connexi; ita mihi videtur oportere dici, non fatiſſe principia indifferentia influentia proximè, ſed ulterius requiri carentiam omnis ſuppoſitionis antecedentis, connexæ, & impedibilis, quæ etiam ſit principium remotum. Præterquam, quod arduum ſummè erit, componere cum tali ſuppoſitione, quæ ſit prædefinitio diuina intentiua, reſultantiam omnium principiorum influentium proximè, quæ indifferentia ſint.

5450 Secundo, quia videtur, non poſſe non quadrare tali ſuppoſitioni omnia, quæ de neceſſitate præcedenti docet S. Anſelmus, & ex ipſo accepit Schola Societatis. Neceſſitas ex tali ſuppoſitione eſt cauſa, vt ſit res; non eſt neceſſitas, quam res faciat; non eſt neceſſitas, quæ nihil efficiat; non eſt neceſſitas, quæ deſcendat de libera voluntate creata. Omitto reliqua S. Anſelmi deſinientis neceſſitatem antecedentem, & ſubſequentem, quæ sæpè ſunt à me expenſa, & omnia dirigi queunt contra illam ſuppoſitionem, quatenus orta neceſſitas ex illa non ſit conſequentis, ſed præcedens, & proinde oppoſita libertati.

5451 Tertio; nam iuxta principia Scholæ domeſticæ deſumpta ex PP. Eccleſiæ, fœderatio diuinæ præſcientiæ viſionis de noſtro actu libero, & cum ipſo connexæ, eatenus imitur, quatenus liberum noſtrum arbitrium, non eliciendo ipſum, ſed omitendo, impediret ne Deus ab æterno habuiſſet eam præſcientiam. Et in hoc modo declarandi impedibilitatem eius, vt benè notat Izquierdus ſuprà tract. 10. diſp. 37. q. 8. n. 154. concordant Noſtri omnes, etiam qui allegati ſunt in n. 544.2. & à fortiori plerique, qui & cum plerique Theologiſ præcis approbant loquutionem de voluntate noſtra, quo iam inſtante liberè operatur, habente potentiam proximam ad impediendam præſcientiam de actu libero, quem exercet. Dixi, *approbant loquutionem*; nam diſſidium inter vnos, & alteros eſt ferè de nomine. Ergo iuxta præſata principia, ne ad actum tollatur libertas potentiæ, opus eſt, vt ſi quid cum actu præconnexum detur, ſit impedibile à potentia per omiſſionem actus.

5452 Si reſpondeas, eſſi ſit bona Conſequentia, *Poteſt à voluntate creata impediri aliquid antecedens præconnexum cum actu*, proindeque præſcientia de

ipſo: *Ergo manet ſalua voluntatis libertas*; non tamen eſſe vniuerſim bonam Conſequentiam, *Non poteſt à voluntate creata impediri, &c.* Igitur non manet ſalua, &c. Contra eſt, quia alioqui fruſtra Theologia antiqua, & recens noſtra curarit, curetque de præſcientiæ impedibilitate, tam diſtictiſſimè intelligi, & explicari, ſi impedibilitas non obſeruet libertati voluntatis. Præterea incaſum PP. Eccleſiæ tam ſedulò, tamque frequenter inculcarent, Deum ideo præſcire noſtrum actum liberum futurum, quia futurus eſt, quin è contra ideo futurus ſit, quia præſcitur à Deo. Id quod dictitantes non aliud intrebant, quàm vt ex impedibilitate diuinæ præſcientiæ à noſtra voluntate, eo quòd ſi vt ponet actum, poneret eius omiſſionem, impediret ne Deus ab æterno præciſiſſet actum, oſtenderent noſtram voluntatem à Dei præſcientia non pati ſuæ iacturam libertatis.

5453 Confirmo rationem ſuperiorem, quoniam ſi Antecedens connexum, & impedibile, non eſſet impedimentum libertatis, deſiceret Scholæ noſtræ Achilleum illud argumentum, quo probat, diuinam viſionis ſcientiam non eſſe cauſam actus liberi, quem præciſit. Peritur enim illud exinde, quòd alioqui libertatem præſcito actui adimeret, vt pote quæ eſſet connexa cauſa, itemque eſſet impedibilis à voluntate creata; penderet enim à ſola Dei libertate, quæ eſſi creata, atque participata ſit prima radix, & primum principium, radicans, cauſanſque non ſolum ſubſtantiam, ſed etiam modum libertatis in operationibus noſtræ voluntatis, non tamen poteſt radicare & cauſare in eis, quas per ſuam viſionis ſcientiam, tanquam cauſam connexam, & impedibilem præcedat, ſicut non poteſt in eis, ad quas adimat iudicium indifferentens. Ita Noſtri argumentari conſueverunt aduerſus Thomiſtas.

5454 Non proderit ea diſcriminis ratio, quòd ſcientia viſionis affirmetur à Thomiſtis cauſa proxima, & requiſita; quare cum ſit connexa, & impedibilis, deſtruet libertatem actus: aſt Antecedens, quòd eſſi ſit connexum, & impedibile, prætenditur fœderabile cum libertate actus, non erit cauſa proxima, neque requiſita ad ipſum. Non, inquam, proderit; quia quòd attinet ad proximitatem, ſcientia viſionis non dicitur à Thomiſtis cauſa, niſi mediantibus decretis liberis, tum electiuo, tum imperatiuo, tum qui ſit vſus actiuus; & mediantium horum decretorum, immanentium formaliter, & tranſeuntium virtualiter, ratione poterunt attribuire ei ſcientiæ conceptum cauſæ remotæ. Poterunt etiam attribuire, qui exiſtunt, Omnipotentiam applicatam vnicò decreto libero, eoque executiuo, eſſe proximam cauſam, habente ſe ſcientiæ viſionis tanquam cauſa tantum remota. Quòd verò attinet ad id, an hæc ſit cauſa requiſita, necne, dici poſſet, non eſſe cauſam requiſitam, vt præciſè intuetur, & contemplatur actum liberum, ſed vt inuoluit reſpectum ad decretum præſuppoſitum, beneplacitumque diuinæ voluntatis circa productionem actus. Et licet de decreto per ſe efficaci rediret eadem difficultas, non tamen ſi aſſeretur indifferentens per ſe, & præciſè intentionum actus liberi non inhonesti. Illud autem de ſcientia viſionis, quæ non ſit cauſa ſub formali conceptu viſionis, dicitur ab Alvarez lib. 1. Reſponſ. cap. 6. num. 7. Goneto tom. 2. diſp. 3. articulo 2. §. 1. pag. 220. diſcordante in hoc

hoc à Godoy tract. 4. in 1. part. diſp. 40. §. 5. num. 81.

5455 Quarto, nam ſi detur Antecedens impedibile, & connexum metaphyſicè cum amore v. g. erit abſolutè, & ſimpliciter impoſſibile antecedenter odium, eſſi ſecundum quid ſit poſſibile, attentis aliis Antecedentibus inconnexis. Illud enim eſt abſolutè, & ſimpliciter impoſſibile, quòd alicunde repugnet exiſtere, eſſi non vnde cumque; nam malum impoſſibilitatis, vt & malum non exiſtentia, ex quocumque defectu; & bonum poſſibilitatis, vt & bonum exiſtentia, ex integra cauſa. Atqui nequit eſſe libera voluntas ad odium, quando eſt abſolutè, & ſimpliciter impoſſibile antecedenter; quippe libertas contrarietatis non ſit ad extrema, quorum vnum habeat antecedentem impoſſibilitatem abſolutè, & ſimpliciter, alioqui eſſet potentia ad aliquid quòd fieri à voluntate repugnet antecedenter. Si Antecedens adſtruat impedibile à voluntate, quantum ſit connexum, tunc impoſſibilitas odij trahet ortum ex præuiſa determinatione electiuæ voluntatis ad amorem præ odio: ſic autem orta impoſſibilitas ab ipſa voluntate non eſt abſolutè, & ſimpliciter impoſſibilitas antecedens, ſed ex ſuppoſitione libera ipſi voluntati. Et cum vel hunc modum Antecedentis connexi quòd ſit impedibile, validis impetant argumenta multi ex noſtra Schola, nimis animoſus videbitur, qui addat alium modum Antecedentis impedibilis.

5456 Premo magis præcedens argumentum: Ea eſt cauſa libera, quæ poſſit omnibus requiſitis ad operandum, poteſt operari, & non operari. Quæ deſinitio cauſæ liberæ firmiſſima eſt in Schola noſtra, & deſcendens ab antiqua Philoſophia, ac Theologia, vt videre eſt in Suario Prolog. 1. de Gratia, cap. 3. in Ruyzo diſp. 49. & 50. de Scientia Dei, & in aliis Noſtratiſ paſſim. Sed ſi exiſtat Antecedens connexum cum operatione, & impedibile ab ipſa cauſa libera, eſſi non requiſitum ad talem operationem, non ſtabit, quòd poſſit non operari, coniungendo non operationem ſine cum non operatione, ſive cum Antecedente, ſive cum carentia Antecedentis. Reſtat igitur, vt dicatur quo ſenſu verificabitur, poſſe non operari.

5457 Si dicatur, verificari, quatenus ratione principiorum conſtituentium eam cauſam liberam, & non requirerent Antecedens connexum, atque impedibile, poſſit non operari. Inſurgo; tum quia quòd probant noſtræ rationes, eſt, vnum è conſtitutiuis cauſæ de proximo liberæ, eſſe carentiam Antecedentis connexi, & impedibilis. Tum quia ratione aliquorum principiorum, ad operandum, & non operandum indifferentium, poſſe non operari, ſi cætera omnia, ſive proxima, ſive remota non ſint etiam indifferentia, aut impedibilia in exiſtendo, ſaluum non ſtat, quòd cauſa libera poſſit abſolutè, & ſimpliciter operari; ſiquidem ratione cæterorum omnium erit non operatio impoſſibilis, & chimærica antecedenter. Non ſecus ac homini habenti potentiam locomotiuam ſanam, indifferentemque ad grefſum, & ad quietem, ſi inſiciantur inſolubiles catenæ, non requiſitæ ſive vt ſe moueat, ſive vt non ſe moueat, & quæ non fuerint impedibiles ab ipſo, non erit abſolutè, & ſimpliciter poſſibilis deambulatio, ſed tantum conditionatè, & ſecundum quid, ratione potentiæ locomotiue integræ. Non ſe mihi offert alia diſparitas exegitabilis, niſi quòd poten-

tia locomotiuæ non eſt cauſa libera in ſe. Quòd diſcrimen ſi quid valet, deducet vntem eò, vt voluntas creata, quæ in ſe eſt cauſa libera, non poſſit neceſſitari à Deo, ſtante iudicio indifferenti, tanquam principio proximo. Quòd eſt proſus alienum à Gymnaſio noſtro, & non receptum concorditer in Thomiſtico.

5458 Premo ampliùs: Illa quæ conueniunt etiam remotè & per accidens, vt hic, & nunc exiſtat cauſa libera, debent talia eſſe, vt cum omnibus ſimul poſſit cauſa libera non operari; ſicut illa, quæ vel eo modo conueniant, vt hic, & nunc exiſtat cauſa neceſſaria, debent talia eſſe, vt cum omnibus ſimul non poſſit non operari. Etenim rationes cauſæ liberæ, & cauſæ neceſſariæ ſunt penſandæ ex his, quibus de factò perueniunt ad ſtatum actus primi, & proximi reſpectu ſuorum actuum ſecundorum, & quibus conſtituuntur tali in ſtatu. Iam verò ſi vnum ex principiis, quantum remotum, & per accidens, quibus cauſa hic, & nunc perducitur ad ſtatum actus primi, & proximi, ſit impedibile, & connexum cum operatione, eſſi cætera, quibus conſtituitur in eiufmodi ſtatu, ſint inconnexa; quomodo cauſa hic, & nunc erit libera? Etenim non competer ei poſſe non operari potentia coniungendi non operationem cum principiis omnibus, neque potentia impediendi exiſtentiam eius, quòd eſſi remotum, & per accidens, eſt tamen impedibile ab ipſa? Quare hic, & nunc non euadet cauſa libera abſolutè, ſed tantum conditionatè; ideſt, ſi ad ſtatum actus primi, & proximi deueniret per principium remotum, & per accidens diuerſi genij. Quare hinc noſcitur, quantum diſferat cauſa libera prouecta ad ſtatum actus primi, proximique per prædefinitionem ſupponentem ſcientiæ Mediæ, actuque hic, & nunc cauſante principia indifferentia, quibus conſtituitur actus ille. Quamquam enim tunc cauſæ liberæ non congruat, poſſe non operari potentia coniungendi non operationem cunctis cum principiis, ſiquidem vnum eorum ſit connexum cum operatione, ſecus verò potentia impediendi principium connexum, nempe potentia impediendi prædefinitionem, quæ eſt principium remotum, & per accidens, ſeu non requiſitum.

5459 Quintò, namque ſemel admiſſo Antecedenti, quòd ſit connexum cum operatione, & impedibile à cauſa, cui operatio ſit libera, quia non ſit requiſitum, neque conſtituat actum primum, ac proximum cauſæ liberæ, aperitur non ſolum rima, ſed ſat lata porta, vt aliquis deſenſerit inexpugnabiliter phyſicam cauſæ liberæ ad ſalutare opus prædeterminationem; quæ cum ſit connexa, & impedibilis, non requiratur ad poſſe, ſed ad agere; nonque conſtituat actum primum, ac proximum, ſed conſtituatur ille per auxilium gratiæ ſufficiens, & ex ſe indifferentens; quòd autem ſit ex ſe efficax, prædeterminatum, & connexum habeat ſe antecedenter ad eum actum non dependentem per ſe à collatione talis auxilij, ſed per accidens, quando ſcilicet Deus efficaciter decernat, vt cum poſſe coniungatur agere. Et quidem inſolitum non eſt Thomiſtis aſſerere, prædeterminationem phyſicam in cauſa libera non exigi ad poſſe, ſed ad agere; nonque ſe tenere ex parte actus primi, & proximi. Illud autem quòd addo, quidni comminſci queat aliquis; & quomodò reſelletur, ſi quid poteſt eſſe antecedenter connexum, & impedibile, quin libertatem

tatem diruar? Si dicas, reſellendum quia ipſum agere, ſeu actio debet eſſentialiter, & per ſe dependere non tantùm ab auxilio indifferenti ex ſe, à cæteriſque conſtituentibus actum primum & proximum, ſed etiam ab auxilio ex ſe efficaci, prædeterminatio, & connexo. Reſponderet, debere ab hoc dependere eſſentialiter, & per ſe quoad exiſtentiam, & non quoad poſſibilitatem. Quæ reſponſio eſt impugnari poſſet ex nonnullis capitibus, ſed non ex inconuenienti læſæ libertatis, ſi quoad exiſtentiam actionis dependentiâ per accidens à principio remoto inimpedibili euitetur tale inconueniens, eo quòd ſaluum ſtet, poſſe agere abſque huiuſmodi principio.

5460 Sextò, ſi quod Antecedens, & inimpediibile, nonque neceſſarium ad Conſequens, audiuiſſimus defendi à graui quodam Salmanticenſi Profefſore è Sacro Ciſterciienſi Ordine accommodum libertati creatæ, eſt prædeterminatio diuina creati actus, dependens in operando à collectione auxiliorum, quæ ſubinde per Scientiam Mediam videantur fore ad eum efficacia, tamen ex ſe indifferentia. Sed huiuſmodi prædeterminationis patrocinium, eſt præſeruat vſum Scientiæ Mediæ ad prædeterminationem, reuera non eſt niſi velamentum quoddam apparens. Nam ſi antecederet ad Scientiam Mediam prædeterminat Deus contritionem in vltimo inſtanti vitæ hominis, & in eo applicet vnum, vel plura auxilia, quæ per Scientiam ſimplicis intelligentiæ nouit ſibi non defutura in Theſauro ſuæ Omnipotentæ, quibus, quantumvis ex ſe indifferentibus, obtineat cum infallibilitate metaphyſica contritionem, opus non erit vſu Scientiæ Mediæ ad ſeligenda ea quæ ſunt efficacia. Præterquàm quod non eſt compertum, ſed valde litigioſum inter patronos Scientiæ Mediæ, quod debeat inueniri in aggregato omnium auxiliorum ex ſe indifferentium infallibilitas metaphyſica obtinendæ contritionis à quauis voluntate, & pro quouis inſtanti. Si autem non inueniatur, maneret contritionis vt liberæ pro vltimo inſtanti vitæ prædeterminatio expoſita periculo metaphyſico ſuæ fruſtrationis; & prædeterminatio ad gloriam vt coronam non eſſet metaphyſicè certa, atque infallibilis: quod periculum metaphyſicum in præſentatione, quanquam abeſſet morale; & quæ non certitudo, neque infallibilitas metaphyſica, tamen deeſſet incertitudo, & fallibilitas moralis, non carerent abſurditate, iuxta communem ſenſum.

5461 Video dictum iri, eam prædeterminationem antecurrentem Scientiæ Mediæ poni, ſuppoſitâ multorum è Noſtris opinione de metaphyſica infallibilitate in cumulo auxiliorum; tuncque opus fore Scientiæ Mediæ, quia eſt Deo ſit proſus certum, non defutura ſibi auxilia ad obtinendam contritionem; cum tamen ſingula collectionis non ſint efficacia, debet antequàm ſtatuat elargiri hoc potiùs, quàm illud, ſcire, fore hoc, & non illud efficax, ſi conferatur; alioqui vel caſu decerneret quod futurum ſit efficax, vel tentando decerneret vnum, ſi aliud per Scientiam viſionis non videatur efficax. [Qui eſſet valde imperfectus prouidendi modus, quia ſupponeret quandam ignorantiam modum, & conſequeretur tribueret Deo cæcã prouidentiam circa ſingula media, quia decerneret tale medium applicare, neſciens pro illo ſigno, quale futurum ſit, efficaxne, an inefficax; ac proinde poneret, Deum quaſi tentando procedere in ſua prouidentia, etiam in illa, quæ præcipuos

effectus, & principaliter prædeterminos procurat,] vt ponderat optimè Suarez *lib. 1. de Prædeſt. cap. 7. num. 16.*

5462 Nihilominus etiam video poſſe occurrere dicendo, prædeterminationem determinare Deum, vt ad illud inſtans, & pro illo actu indiuiduo, qui ſuit prædeterminatus, conferat auxilium, quod in collectione omnium ſit reipſa efficax; ſicut prædeterminatio, quam aſſignat Thomiſtæ, determinat Deum, vt conferat auxilium; quod in cunctorum cumulo ſit reipſa prædeterminatum, cum tamen in ea dentur etiam compluta non prædeterminata, ſed tantum ſufficientia. Eſt autem recognoſcam diſcrimen aliquale ſententiæ Thomiſtæ, eo quòd decretum conferendi auxilium prædeterminatum ad actum prædeterminatum ſupponat Scientiam ſimplicis intelligentiæ noſcentis, quænam in collectione ſint prædeterminata, & quænam tantum ſufficientia; ſed iuxta opinionem, quam reiſcio, non noſcuntur per Scientiam ſimplicis intelligentiæ, niſi auxilia potentia eſſe efficacia, & potentia eſſe inefficacia; ideoque neceſſe ſit, vt declaratur, quomodo pro actu prædeterminato decerneretur à Deo, quæ reipſa ſint futura efficacia. Nam niſi in poſteriori ſigno naturæ ſuccedat Scientia Media, non apparet modus diſcernendi efficacia ab inefficacibus. Cæterum poſſet explicari, aſſerendo eam eſſe intrinſecam vim prædeterminationis, vt inferat decretum de conferendo auxilio, quod reipſa futurum ſit efficax, quodque eſſe futurum efficax cognoſcatur à Deo per Scientiam viſionis eo ipſo, quod decernatur à Deo, præſuppoſitâ prædeterminatione actus.

5463 Qui id dicat, non tam eſſe explicare, quàm implicare difficultatem; à me audiet, inuolvi non minorem in actus liberi prædeterminatione, quæ Scientiam Mediam præcedat. Cum enim ille, vt liber, nequeat eſſe futurus abſolutè, niſi per auxilium indifferentens, quod ſit futurum efficax, apparet valde difficile, quod diuina voluntas directa tantum per Scientiam ſimplicis intelligentiæ noſcentis auxilia indifferentia, potentia eſſe efficacia, & potentia eſſe inefficacia, prædeterminat illum. Videtur namque cæcus quidam modus prædeterminandi, antequàm ſciatur, quænam auxilia forent efficacia, ſi conferrentur; redoletque imperfectionem prædeterminare, vt aliquid ſit futurum abſolutè, & non ſcire priùs, per quid ſit futurum abſolutè, ſed tantum per quid ſit poſſibile, vt ſit futurum abſolutè. In opinione autem, quam impugno, prædeterminet Deus actum liberum, priùs quàm ſciat, quo auxilio eum obtineret; quippe ſolum ſciat ante prædeterminationem, eſſe in ſua manu auxilia, quibus poſſet obtinere; & non defuturum aliquod, quo obtineat, ſi prædeterminat. Quid? quod prædeterminatio contritionis ad punctum poſtremum vitæ eſſet prouidentia ſpecialis, & prædeterminatio ad gloriæ æternæ finem. Quàm verò imperfecta erit ad conſequendum finem prædeterminatio, quam non antecedit niſi notitia tum de medijs, quibus vt poſſit comparari, ſic & non comparari; tum generalis de non defuturo aliquo medio, quo comparatur? Profectò, Deum vt prædeterminet, non plus præſcire de medijs, ſeu non præſcire quibus determinatè comparabitur, incredibile mihi proſus eſt.

Ad

5464 Ad hæc, conditionatorum contingentium Scientiæ, à qua eiſmodi prædeterminatio debeat dependere in operando, non erit contingens diuino intellectui, ſed neceſſaria ex ſuppoſitione prædeterminationis in priori ſigno naturæ. Non erit media inter naturalem & liberam; ſed cum præcedit prædeterminatio, erit libera ob decretum liberum præſuppoſitum exiſtens. Non præſciet actum contritionis, vt futurum conditionatè, quin videat prædeterminationem præxiſtentem. Licet enim non opus ſit, cognoſci hanc ex parte hypotheſis, tamen debet attingi à Scientiæ actus contritionis, qui de facto non erit abſolutè, niſi antecederet ad talem Scientiam prædeterminatam. Quod enim poſſit perfectiſſima Scientia præſcindere à cognoſcendo eo obiecto, quod actu præcedit ipſam, & actu inferri, perſuadebitur ægrè. Aliunde autem eſt arduum percipere, quò pacto præſcietur obiectum, vt à voluntate creata conditionatè futurum liberè, niſi ſimul adſit certitudo de carentia omnis antecedentis, & ineuitabilis connexionis cum tali obiecto. Si namque econtrà adſit de aliqua connexionem, non repræſentabitur illud vt futurum ex mera determinatione electiua voluntatis creatæ, neque vt in voluntate creata contingens ſimpliciter, ſeu neque vt potens fore, & non fore ſimpliciter ab ea.

5465 Præterea, ſi Deus prædeterminat actum contritionis, vt futurum abſolutè, non poterit non in ſua prædeterminatione pro poſteriori ſigno immediato ad eius exiſtentiam videre eum actum, vt ſic futurum. Quomodo igitur poſt prædeterminationem in ſigno immediato, vel in alio mediato dabitur Scientia Media de contritione? Nam ſi Deus iam videt contritionem liberè futuram abſolutè per auxilia indifferentia; non eſt Scientia Media, intenta ab Schola Societatis, ſubinde ſcire, fore liberè futuram ſub conditione auxiliorum indifferentium; quippe ſit ſcire veritatem neceſſariam conditionatam, quæ ex futuro abſolutè cognito per Scientiam viſionis colligitur neceſſariò, & quæ ad ſui cognitionem infallibiliter certam non requirit intellectum diuinum, ſuppoſitâ notitiâ de veritate abſoluta; imò eſſet valde imperfectus intellectus, qui ſciens Petrum in inſtanti A, ſic à Deo vocatum conuertit, non inferret, *Si Petrus in inſtanti A ſic à Deo vocatur, conuertetur.* Inquires, cognitâ à Deo prædeterminatione, præſciri ab ipſo contritionem, vt futuram abſolutè per media in genere, quæ ſint efficacia, ſed ex ſe indifferentia; quia cum præſciantia abſoluta, & præcedente conciliatur aptimè alia veritatem conditionatam, & contingentem attingens, quæ ſcilicet præſciant contritionem, vt futuram conditionatè contingenter per talia determinatè media, ſi quidem veritas hæc non includatur in illa abſoluta; nam ſtare poſſet, vt conuerſio foret per alia media, & non per hæc; proinde quod ſub horum conditione non præſciantur. Quæ ergo Scientia præſciet fore per hæc, eſt Media. Sed hoc effugio ſidendum parum eſt: tum quia Deum præſcire, ſeu videre Scientiâ viſionis fundatâ in prædeterminatione, contritionem abſolutè futuram, aut exiſtentem pro ſua temporis differentia, nonque vnâ præſcire, aut videre auxilia, dependentem à quibus de facto eſt abſolutè futura, aut exiſtit pro ſua temporis differentia, continet Theologiam aliquantum ſcabroſam. Tum quia Scientia Media, pro qua præcipue inuigilat Lyceum Societatis, eſt de futuro contingentem, & libero conditionato, quod cognoſcatur poſſe omnino non fore ſic. At Scientia de contritione ſub conditione horum determinatè auxiliorum, ſi ſupponatur prædeterminatio contritionis eiſdem per aliqua auxilia vagè, talis erit, vt cognoſcat quidem, poſſe ea non fore præfato modo per hæc determinatè auxilia, non tamen per omnia vniuerſum. Quoniam ſi verum eſt, futuram eſſe abſolutè per aliqua vagè, idque patuit Deo per Scientiam viſionis, debet ob rationem propoſitam cognoſci ſimul ab ipſo, quod foret per aliquod vagè. Ergo Deus, ſuppoſitâ prædeterminatione contritionis, & huius viſione in illa, non valebit cognoſcere, quod poſſet omnino non fore contingentem, & liberè conditionatè; quanvis queat præſcire, non fore per hæc determinatè auxilia.

5466 Iam cum de videndo à Deo contritionis actu in prædeterminatione ſua antecedente, & inimpedibili à voluntate creata inciderit fermo, emergit hinc non imbellis reſutatio opinionis, cui negotium hæcenus faceſſimus. Si enim Deus ob connexionem metaphyſicam prædeterminationis cum contritione non poteſt non, viſâ illâ, cognoſcere hanc; non poſſetque non cognoſcere hanc, vt faciendam à ſe neceſſariò proſus, ſi non potuiſſet impedire, quominus illa exiſteret. Ergo Deus in ſua prædeterminatione inimpedibili à creato arbitrio, & connexa cum contritione, videns hanc vt eliciendam ab illo, non poterit non cognoſcere hanc, vt neceſſariam abſolutè, & ſimpliciter in illo. Paritas eſt videntiffima. Ratioque à priori vtriuſque eſt, quia vt cum Ariſtotele *lib. 1. Poſt. cap. 6. textu 17.* docet S. Thomas *1. p. quæſt. 14. art. 1. 3. in arg. 2. ex principijs, ſeu medijs neceſſarijs non ſequitur conſuſio, niſi neceſſaria.* Et vt expendit Ruyzius *diſp. 35. de Scientia Dei, ſect. 1. num. 2.* [evidentiſſimum ex Logica eſt, in bona Conſequentia, ſi Antecedens eſt neceſſarium, Conſequens non poteſt eſſe contingens, ſed debet eſſe neceſſarium. Cuius ratio eſt, quia ſi Conſequens eſt contingens, poteſt eſſe fallum; at verò Antecedens neceſſarium non poterit eſſe fallum; ac proinde ſi ex Antecedenti neceſſario inferretur Conſequens contingens, ſit vt Antecedente manente vero, contingere poſſit, vt Conſequens falſum exiſtat, quod eſt contradictoriè oppoſitum eſſentiæ Conſequentiæ bonæ. Conſtituitur, quia niſi prædicta regula certa ſit, nullius conſuſionis habere poſſumus certam ſcientiam. Etenim quantumcumque præmiſſæ ſint evidentiſſimæ, & Conſequentia optima, ex vi illarum non conſtabit, Conſequens eſſe neceſſarium, niſi aliunde conſtiterit.] Hæc magno cum magiſterio Ruyzius. Ex quibus omnibus comprobatur manere, fore neceſſarium, ſeu inimpedibile à voluntate creata Conſequens prædeterminati actus, & vt tale cognoſcendum à Deo, ſi prædeterminatio neceſſaria voluntati eidem, ſeu ab ipſa inimpedibilis, ſit Antecedens, in quo cognito Deus cognoſcat, nonque poſſit non cognoſcere Conſequens illud. Huiuſmodi cognitio diuina eſt virtualis Conſequentia, eſtque quali conſuſio Conſequentis ex Antecedenti.

5467 Sextum hoc caput explodendi Antecedens connexum, & inimpedibile, quod ſit prædeterminatio actus liberi inferens Scientiam Mediam, poſſet roborari compluribus alijs rationibus. Sed hæc ſunt ſatis ſuperque contra imaginationem, quæ non alij fundamento innititur, quàm quod ea prædeterminatio diſſimilis eſſet prærequiſitæ, & Scientiam Mediam non inferenti, nempe alteri, quæ

A A a

quæ

quæ à Thomistis traditur : quasi aliis ex lateribus non posset reiectanea esse.

SECTIO CCCXCIII.

Explicatio cuiusdam Axiomatis, quod contraponitur defensatis, horumque maior comprobatio ex Theologis priscis.

5468

Syluius supra, pag. 229. vt auctoritatem de-rogat pronuntiato illi, *Quod sequitur ex inimpedibili, ipsum quoque est inimpedibile*; obicit, dici à S. Bonaventura in 1. distinct. 38. articulo 2. quæst. 1. quod in syllogismo ex Maiori de necessario, & Minori de inesse, sequatur conclusio de necessitate tunc solum, quando Minor de inesse talis est, vt æquiualeat necessario: & consentire Alensem 1. part. quæst. 24. memb. 5. quæst. 28. memb. 4. art. 3. dicentem, quod ea ratione hæc conclusio non sit necessaria: *Omne currens necessario mouetur: Iste est currens. Ergo necessario mouetur.*

5469

Sed vt exordiar ab Alensi, qui S. Bonaventuram antecessit, & docuit, ipse in illa eadem quæstione 24. membro 4. approbavit disertè effectum illud, *Si aliquid sequitur ad aliud, si Antecedens est necessarium* (seu inimpedibile) & *Consequens*. Cum enim opposuisset illud pro parte affirmante, præscientiam Dei inferre necessitatem rebus, [quia benè sequitur: Hoc est præscitum, demonstrato aliquo contingente: Ergo hoc erit. Antecedens est necessarium, scilicet Deum hoc præsciuisset, quia semper fuit, est, & erit verum, etiam postquam res est in actu, vel præterit, erit verum dicere: Deus præscit hoc, & non potest esse falsum. Ergo Consequens est necessarium. Ergo hoc fore est necessarium. Pari ratione de omni contingente. Ergo omnia de necessitate eueniunt.] Respondet, verum est, si Antecedens est necessarium, & Consequens. Sed aliquid esse præscitum, vt est Antecedens, non est necessarium, &c. vt habentur in n. 4507. En axioma vt verissimum concessum ab Alensi, Et modus, quo declarat, futurum contingens, & liberum voluntatis creatæ non esse Consequens, quod sequatur ad præscientiam Dei, vt ad Antecedens necessarium, seu inimpedibile à voluntate creata, est idem ipse, quo & nos vtimur cum S. Anselmo de Deo præsciente peccatum, verbi gratiâ, Antichristi, quia futurum est ex huius determinatione electiua; & non præscituro, si ex ea non esset futurum.

5470

Alterum axioma tangitur ab Alensi in memb. 5. seq. Vbi interrogat, an præscientia Dei stet cum libero arbitrio nostro? Et pro parte negante affert hoc argumentum: [Quæritur, si hæc est vera, Præscitum euenire est necessarium? Si dicitur vera de dicto, de re autem falsa. Contra: Si albedine existente in subiecto aliquo, non sit possibilitas in eodem subiecto ad formam oppositam, ita scilicet vt possit albedini succedere nigredo, nunquam hæc erit vera: Album potest esse nigrum. Ergo cum sit similiter ex illa parte, cum dico, Præscitum possibile est non euenire, nunquam existente præscientia in illo,

est possibilitas ad non eueniendum: hæc non potest esse vera, Præscitum potest non euenire. Ergo, &c. Probatio, quod non sit potentia ad non eueniendum, posito quod sit præscitum; præscitum enim dicit scitum futurum. Sed semper posito, quod sit scitum futurum, impossibile est non euenire, nec est potentia ad non eueniendum. Ergo omnia de necessitate eueniunt.] Cui obiectioni satisfacit dicens, [quod hæc est vera: Necessè est hoc euenire; & hæc est falsa: Præscitum potest non euenire. Sed si arguatur: Hoc est præscitum: Ergo hoc necessè esse; non valet, vt dictum est, quia ex Maiori de necessario, & Minori de inesse, vt nunc, non sequitur conclusio de necessario, sed de inesse. Vnde non valet: Si Sortes currit, necessariò mouetur: Sed Sortes currit: Ergo necessariò mouetur; benè tamen sequitur. Ergo mouetur.] Et simili modo quæst. 28. memb. 4. articulo tertio, ad hanc argumentationem: [Omne prædestinatum necessè est saluari: Iste est prædestinatus: Ergo istum necessè est saluari; sic obuiam procedit: [Non est coniunctio vitiosa, quia ex Maiori de necessario, & Minori de inesse, non sequitur conclusio de necessario, sed de inesse. Vnde non sequitur, Omnis currens necessariò mouetur: Iste currit: Ergo necessariò mouetur.]

His lectis, conciliatio veritatū vnus, & alterius proloquij patescit. Nam in contrapposito, in quo Minor est de inesse, seu in quo Minor continet prædicatum enuntiatum contingenter, & inimpedibiliter de subiecto, earens non sequitur conclusio de necessario, quatenus eo ipso Consequens conclusionis non sequitur ex Antecedente, quod sit necessarium, & inimpedibile absolutè. Si enim quod Sortes currat, quodque moueatur, est contingens, & impeditibile, erit etiam contingens, & impeditibile absolutè, quod currens currat, & moueatur, etsi conditionatè necessarium sit, & inimpedibile, vt moueatur, si currat. Vnde in his argumentationibus: Omne præscitum necessè est euenire: Hoc est præscitum: Ergo necessè est hoc euenire; Omnem prædestinatum necessè est saluari: Iste est prædestinatus: Ergo istum necessè est saluari; non sequuntur tales conclusiones de necessario, quia cum minores propositiones sint de inesse, Consequens vtrumque in conclusionibus non sequitur ex Antecedentibus, quæ sunt necessaria, & inimpedibilia absolutè, sed tantum conditionatè, & ex suppositione, atque consequenter. Ita tradit ipse Alensis, dicens in priori loco: [Secundum Anselmum de Præscientia, & lib. arb. est necessitas antecedens, quæ est secundum præordinatas causas rei, sicut videlicet Solem oriri cras: & est necessitas sequens rei positionem, vt cum dicitur, te sedere, cum sedes, est necessarium. Quod ergo dicitur, Quæ præsciuntur, de necessitate eueniunt, hic accipitur necessitas consequens rei positionem. Quod dicitur, Quæ sunt à libero arbitrio, non de necessitate eueniunt, negatur necessitas antecedens. Potest ergo simul stare, quod sit in illo contingentiâ antecedens, & necessitas consequens. Necessitas ergo sequens rei positionem non tollit contingentiâ rei.] In posteriori etiam loco recurrit ad id quod sit verum de supposito, vt sine quasi forma prædestinationis: [Istud possibile est damnari, quod tamen realiter prædestinatum sit.] Et perinde

5471

perinde valet, ac dicere, suppositum, vt prædestinatum, non esse Antecedens necessarium, & inimpedibile.

5472

Venio ad Sanctum Bonaventuram, qui inter argumenta pro imposita rebus præscitis necessitate à diuina præscientia, recitat istud 2. [Ex Maiori de necessario, & Minori de inesse, semper concluditur de necessario, vt dicit Philosophus in 1. Priorum. Fiat ergo talis syllogismus: Omne præscitum necessè est esse futurum. Hoc per Anselmum patet. Sed hoc est præscitum, quolibet demonstrato. Ergo necessè est esse futurum.] Sed Seraphici Doctoris responsio est: [Sicut patet, & Philosophus exponit, hoc intelligitur de ea propositione, quæ est de inesse simpliciter, quod æquiualeat necessario. Sed Minor huius syllogismi, scilicet, Hoc est præscitum, non est de inesse simpliciter; sicut enim infra patebit, non est necessaria.] Sic ille, sic & nos; nam asserimus, eiuismodi Minorem non esse de absolutè necessario, & inimpedibili. Similiterque circa Maiorem: [Est enim duplex necessitas, scilicet absoluta, & respectiua. Necessitas absoluta, quæ opponitur contingentiæ, dicitur necessitas Consequentis. Necessitas respectiua dicitur necessitas Contingentiæ. Nam aliquod contingens necessariò sequitur, vt si ambulat, necessariò sequitur, quod moueatur. Dicendum ergo, quod in præscito non est necessitas absoluta, sed solum Consequentis, quia necessariò sequitur: Deus præscit hoc: Ergo hoc erit.] Ita ex eodem S. Doctore in proximo Corp. quæst. cuius in progressu, & quæst. 2. declarat, præscientiam de peccato futuro v. g. Antichristi, potuisse non fuisse in diuino intellectu, esseque huic contingentem, secundum suam terminationem, aut connotationem, prout voluntati Antichristi contingens erit ipsum peccatum.

5473

Et in quæst. quidem 2. vt iam notavi sect. 349. primum, ac principalis fundamentum consistit in axioma, contra quod à Syluio allegatur S. Doctor: [Regula est (inquit) si Antecedens bonæ Consequentis est necessarium, & Consequens; & si Consequens non est necessarium, nec Antecedens. Sed sequitur, si Deus præscit hoc futurum, hoc erit, quocumque contingenti demonstrato, quia oppositum non potest stare. Ergo cum Consequens non sit necessarium, nec Antecedens.]

5474

Isti pronuntiato vires addunt alia in dist. 40. articulo secundo, quæstione prima, quæ est, an prædestinatio inferat salutis necessitatem? Pro cuius quæstionis parte affirmante trahit tres has propositiones: [Omnis causa, quæ necessaria est in se, & necessariò ponit effectum, infert simpliciter necessitatem effectui. Omnis causa, quæ nullo modo potest cassari, necessitatem ponit circa productionem effectus. Quotiescumque duæ causæ concurrunt ad aliquem effectum, quas impossibile est discordare, si vna est immutabilis, necessè est, alteram esse immutabilem, & effectum per consequens. Hæc manifesta est per se; nam si altera est mutabilis, reliquæ existente immutabili, possibile est, eas discordare.] Harum propositionum veritate non obstante, tuetur partem negantem quæstionis, quoniam [prædestinatio non est causa salutis, nisi in R. P. Gabr. de Henao, Scient. Mod. Pars I I.

ducendo merita, & ita saluando liberum arbitrium.]

Vt autem dissoluat argumenta formata ex eis tribus propositionibus, aduertit: [Prædestinatio duo importat, & rationem præscientiæ, & rationem causæ. In quantum dicit rationem causæ, non necessariò ponit effectum, quia non est causa per necessitatem, sed per voluntatem: & iterum, non est tota causa, sed cum alia causa contingente, scilicet cum libero arbitrio. Et regula est, quod quotiescumque effectus pendet ex causa necessaria, & ex variabili; necessaria, tanquam ab vniuersali; variabili, tanquam à particulari, denominatur à variabili, quia denominatio est à causa particulari; & effectus, qui pendet à causa contingente, est contingens. Et præter rationem causæ importat rationem præscientiæ. Et præscientia quidem totum includit in cognitione liberi arbitrij, & eius cooperationem, & vertibilitatem, & totum. Et propterea non est nisi veri, & etiam de vero contingente est infallibilis, sicut supra monstratum est in quæst. de præscientia. Ideo prædestinatio infert salutem, & non potest cassari, nec discordare à libero arbitrio. Et quia præscientia nullam importat necessitatem Consequentis, sed solum Consequentis; similiter nec prædestinatio.]

Quæ præmissâ aduertentiâ, inquit: [Ex hoc patet prima obiecta de necessitate inferendi, impossibilitate cassandi, impossibilitate discordandi. Hæc enim omnia dicunt necessitatem Consequentis solum, quia insunt prædestinationi, non per rationem causalitatis, sed præcognitionis, quæ est concors, certa, & infallibilis. Concors, quia præscientia, siue cognitio vera. Qui enim cognoscit verè, cognoscit, rem præsentem esse, sicut est, & futuram sic euenire, sicut eueniet. Est enim veritas adæquatio rei ad intellectum. Est iterum certa, quia independens, quia nullo modo pendet ex præcognito; non enim secundum eius existentiam cognoscit, sed secundum exigentiam luminis, & claritatis æternæ, in qua nulla cadit dubietas, sed certitudo summa; & ideo de omnibus æqualiter certa est. Est iterum infallibilis, quoniam est totum posse præsciti circumplectens; & ideo in nullo potest falli, nec circumueniri. Et est exemplum Boëtij in lib. de Consol. quia si aliquis adspiceret de loco eminenti circumiacentem regionem, vbi est multitudo viarum, quas omnes simul, & vno aspectu videret; ambulans per locum, quanvis posset per diuersas vias ire, non tamen posset visum eius latere, pro eo quod nullam viam posset ire, quam ille non videret. Si ergo intelligatur vnus esse visus, qui posset omnes vias præuidere, & totum posse euntis, nullo modo quis eum præuidentem circumuenire posset. Et talis est aspectus diuinæ præscientiæ, quia ab æterno cognouit quæ cogitare poteramus, vel velle; & simul cum hoc vidit, in quam partem nostra voluntas, & operatio inclinatur. Et quia totum posse, & velle, & agere complectitur, ideo non potest falli. Et quia prædestinatio claudit præscientiam, hinc est, quod concordat cum libero arbitrio, & non potest

A A a 2 discordare,

discordate, & non poteſt caſſari, & neceſſariò infert ſalutem, ſed non neceſſariò efficit.] Hucuf- que Doct̃or Seraphicus.

5477 Vergebatur obiectionibus fundatis in eis tribus propoſitionibus. Sed ad illas eneruandas dicit, prædeſtinationem non neceſſitare, quia eſſi im- poſſibile ſit non ſequi eius effectum, fruſtrarique eam, diſcordareque ab ea liberum arbitrium prædeſtinati; hæ tamen impoſſibilitates ſunt confe- quentes, utpote deriuatæ ex præſcientia, quam claudit prædeſtinatio: præſcientia autem, & proinde prædeſtinatio, eſt Antecedens, bonæ quid- dem Conſequentiæ, reſpectu effectus, qui eſt ſa- lus æterna per merita, ſed non neceſſarium prædeſtinato, ſeu non impediibile ab ipſo. Hic eſt nucleus reſponſionis S. Bonauenturæ. Quem non loqui de præſcientia viſionis operum ſupernatu- ralium, & ſalutarium, merentium de condigno ſalutem æternam, quæ præſcientia antecertat prædeſtinationem, perſpicuum eſt ex doctrina ſua in diſtinctione 41. articulo 1. quaſtione 1. & 2. Non item de præſcientia ſola ſimplicis intelli- gentiæ, eſt euidentiffimum; tum quia, ipſa ſo- lâ ſtante, non verificantur impoſſibilitates, quæ obiectionibus occaſionem dederunt; tum ob illa verba, quæ & id probant, & S. Doct̃orem loqui de Scientia Media: [Et talis eſt adſpectus diui- næ præſcientiæ, quia ab æterno cognouit quæ cogitare poteramus, vel velle; & ſimul cum hoc vidit, in quam partem noſtra voluntas, & operatio inclinatur; &c.] Quorum verborum priora procedunt de ſcientia ſimplicis intelligen- tiæ, & poſteriora de ſcientia eius partis, in quam ſe electiue inclinatur conditionatè voluntas noſtra; nam, ut præmiſi, non procedunt de ſcientia vi- ſionis.

5478 Et adhuc notetur, quàm diuerſimodè diſcur- rat Sanctus Bonauentura, ac Thomiſtæ. Ille enim neceſſitatem illationis, impoſſibilitatem- que fruſtrationis in prædeſtinatione, necnon diſcordiæ inter eam, & liberum arbitrium crea- tum, ait competere eidem ratione præcognitionis; ſed hi dicunt, competere præcognitioni ratione prædeſtinationis, quam præſupponat, & in qua fundetur. Notentur item illa verba: [Inſunt prædeſtinationi non per rationem cauſa- litatis, ſed præcognitionis, quæ eſt concors, certa, & infallibilis;] intelliganturque eo in ſenſu, qui colligitur ex dictis à me in *ſectio- ne* 331. & 334. Notetur præterea, cum Se- raphicus Doct̃or inquit: [Et regula eſt, quod quotieſcumque effectus pendet ex cauſa neceſ- ſaria, & ex variabili, denominatur à variabi- li, &c.] debere non detorqueri eius verba, ut eſſi detur cauſa, tanquam vniuerſalis, quæ ſit præconnexa cum effectu, & impediibilis quoad exiſtendum, ſiue requiratur, ſiue non requiratur ad eam, non euadat is neceſſarius, dummodò cauſa, tanquam particulares, ſint indifferentes, & contingentes. Huiusmodi ſen- ſus opponitur illi regulæ, quam Sanctus Do- ctor appellauit per ſe manifeſtam: [Quotieſ- cumque duæ cauſæ concurrunt ad aliquem ef- fectum, quas impoſſibile eſt diſcordare, ſi vna eſt immutabilis, neceſſe eſt alteram eſſe immu- tabilem, & effectum per conſequentem.] Qua- propter ſenſus eſt de cauſa, tanquam vniuerſali, quæ neceſſaria ſit in exiſtendo, & quoad id impediibilis; ſed quæ non habeat ſimul neceſ- ſariam connexionem cum effectu, vel ſi habeat,

non ſit neceſſaria in exiſtendo, neque quoad id impediibilis.

5479 Ex quibus omnibus conſtat, tentaffe fruſtra Syluium extenuare vno pronuntiato aliud; & nimis rectè allegaſſe Alenſem, ac Sanctum Bo- nauenturam; qui potiùs ſtant pro fauente Noſtris, & tiam expoluerunt alterum, ut non ſibi contradicant. Operæpretium erit adicere alios Theologos antiquos vltra eos, quos pro- ximè, & remotè in hac 2. parte aduo- caui ad authoritatem conciliandam illi pronuntiato, quod tanti momenti eſt pro noſtra Schola.

5480 In primis Richardus de Mediavilla, Fran- ciſcanus, in 1. diſtinctione 32. quaſtione ſexta, quæ eſt, vtrum omnia futura de neceſſitate euenient; conſcit 7. hoc argumentum, ut videatur ita eſſe: [Si Antecedens eſt ſimpliciter ne- ceſſarium, & Conſequentia ſimpliciter eſt ne- ceſſaria, Conſequentia ſimpliciter, & abſolutè eſt neceſſarium. Sed Deum præſcire omnia futura eſt neceſſarium, quia eſt æternum; & iterum hæc Conſequentia eſt neceſſaria, Deus præſcit omnia futura; Ergo omnia futura erunt, quæ omnia futura fore, ſimpliciter, & abſolutè eſt neceſſarium.] Huius argumenti Maiorem ſupponens ut certiffimam, tranſit ad Mi- nozem, & ait: [Quanvis ſcire Dei ſimpliciter ſit neceſſarium, tamen ordinatio rei quæ futura eſt, ad ipſum ſcire Dei eſt contingens. Et ideo quia præſcire importat diuinum ſcire, & ordinationem ad ipſum, ideo poteſt dici, ut volunt aliqui, quod ipſum præſcire Dei, in ratione habitudinis rei futuræ ad ipſum, non eſt neceſſarium. Et ſi poſteà dicas, quod ordi- natio illius futuri ad ipſum diuinum ſcire eſt ab æterno, & ita eſt neceſſarium. Tunc dicendum eſt, quod iſta ordinatio rei futu- ræ ad ſcire diuinum nihil ponit reale in diui- no ſcire, nec in ipſa re futura ponitur ali- quid realiter in actu: ideo dico, quod poſſibile eſt, quod nunquam ordinatio fuerit illius fu- turi ad diuinum ſcire. Non tamen poſſibile eſt, quod iſta duo ſtent ſimul, ſcilicet quod ali- quid ſit futurum, & non ſit à Deo præſcitum.] Ita Richardus. Qui conceſſa Maiori, ut vim ar- gumenti declinet, inſiciatur, eſſe ſimpli- citer neceſſarium Antecens præſcientiæ pe- nes ordinationem rerum futurarum ad intel- lectum diuinum. Ut enim inter alia relata *nu- mero* 5068. dixerat, [poſſibile eſt, ut aliqua futura nunquam fuerint futura; & ita poſſibile eſt, ut nunquam fuerint præſcita: ideo, omni- bus computatis, negandum eſt, quod omnes res futuræ de neceſſitate euenient.] Quibus verbis tradit rationem, ob quam Antecedens præſcien- tiæ non ſit ſimpliciter neceſſarium, quia ſcilicet ab æterno non exiſteret præſcientia de Iudæ præditione, ſi hæc non eſſet futura, ut poterat non eſſe ex Iudæ libero arbitrio, à pro proinde impediibilis fuit ea præſcientia. Non placuerunt poſtremo verba Carthufiano, ut viſum eſt eo in numero. Sed in 5076. viſum etiam eſt, quam ob cauſam: & eadem, aut alia adnotatur à Ruzio diſputat. 33. de Scientia Dei, ſectio 6. numero 5. ſectio 8. numero 12. quatenus Ri- chardus, ſtante præſcientiâ Dei de futuro aliquo contingenti, ac libero, ſeruet nimis poſſibilitatem oppoſiti. Aſt eam ſeruari, ſiue nimis, ſiue cum debito modo, conducit ad comprobendam diuinæ præſcientiæ

præſcientiæ impediibilitatem, pro qua allegamus Richardum.

5481 Qui quaſt. illa 6. ad 4. argumentum conti- nens axioma diſſimile adducto à Syluiò, [Se- cundum Philoſophum 1. Priorum, ex Maiori de neceſſario, & Minori de ineſſe ſequitur conclu- ſio de neceſſario. Sed omnia præſcita de neceſſi- tate euenient, & omnia futura ſunt à Deo præſcita. Ergo omnia futura de neceſſitate euenient.] Reſpondet, [intelligendum eſſe, quando Mi- nor eſt de neceſſario ſimpliciter. Sed iſta, quæ fuit Minor in argumento, ſcilicet quod omnia futura ſunt à Deo præſcita, non eſt de ineſſe ſimpliciter, quia poſſibile eſt, ut nunquam fue- rint futura, & ita poſſibile, ut nunquam fue- rint præſcita.] Quo etiam modo ego reſpondi ſupra.

5482 Hæc quæ ex Richardo attuli, oſtendunt, ipſum ab Authore Curſus Theologici, tractatu tertio, in primam part. diſputat. decima, dub. 8. §. primo, numero 127. aut 128. referri contra Scientiam Mediam non rectè in eadem diſtinct. quaſtione quinta, forſan quia ibi probat, [præſcientiam Dei eſſe reſpectu omnium futuro- rum, eo quod Deus ſciat, quæ ſunt illa bona, quæ vult fieri; & quæ ſunt illa bona, quæ non vult fieri. Nullus enim, niſi inſanus, negaret Deum eſſe certum de his, quæ ſunt in ſua voluntate. Scit etiam Deus, quod nullum bonum poteſt fieri, niſi ipſo volente; & quod omne bonum, quod vult fieri, fiet. Sequitur ergo, quod Deus liquidò ſcit omnia illa bona, quæ ſunt, & quæ ſunt illa bona poſ- ſibilia fieri, quæ nunquam ſunt. Ergo habet certam præſcientiam omnium futurorum bo- norum. Præterea Deus ſcit, quæ ſunt illa ma- la, quæ non vult prohibere, cum tamen non velit illa fieri. Scit etiam Deus, quod nul- lum malum fiet, quod ipſe vult non fieri; & ita certus eſt, quæ ſunt illa mala, quæ non ſunt. Scit etiam Deus, quod illa mala, quæ non vult prohibere, euenient; quia cum ma- litia ſit carentia boni debiti, & bonum debi- tum non eueniat, niſi Deo volente, ſequitur quod omnis carentia boni eueniat, quam ipſe non vult prohibere: & ita ſequitur, quod cer- tus eſt, quæ ſunt illa mala, quæ non euenient, &c.]

5483 Sed hæc verba non denotant, decretum Dei eſſe medium præconnexum, & impediibile, in quo Deus præſciat futura contingen- tia, & libera voluntatis creatæ. Requiritur ſo- lummodò, quod Deus præſciat ea, quæ cum ſint bona, vult fieri, quæ item non vult fie- ri; præſciat etiam ea, quæ cum ſint mala, vult permittere, quæ item non vult permit- tere. Hinc autem nihil deducitur de medio, in quo vtraque præſciatur. Et iuxta Richardum habent futura contingentia veritatem in ſe de- terminatam, ratione cuius terminare poſſunt præſcientiam diuinam. Ait enim ad 1. [In propoſitionibus de futuro contingenti non dari determinatam veritatem, intelligendum eſt, aut accipiendi determinatam veritatem pro neceſ- ſaria veritate, aut pro veritate certa per com- parationem ad intellectum noſtrum ſuis natu- ralibus relictum. Quanvis autem in illis de fu- turo contingenti non ſit altera pars determi- natè vera de neceſſitate abſoluta; tamen altera

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

pars determinatè vera eſt, & à diuino intellectu certitudinaliter cognita.] Iuxta eundem etiam diſtinctione 45. part. 1. quaſtione quarta: [Deus intelligendo ſe, intelligit alia à ſe. Et ſua eſſen- tia & veritas, in quantum cognita eſt, eſt ratio cognoscendi alias entitates, & veritates.] Quibus ex principiis ſtatutis à Richardo, in- ferimus, ipſum non debuiffe curare de decre- to præconnexo, & impediibili, in quo tan- quam in medio, aut tanquam in refundente veri- tatem determinatam, Deus præſciat futura contingentia, & libera. Non potuitque non eſſe remotus Richardus à tali decreto circa mate- riale malorum, cum in quaſt. 5. ſequenti pro- nuntiet: [Non debet Deus dici Omnivolens. Sicut enim non eſſet Omnificiens, niſi ſciat omne ſcibile; nec Omnipotens, niſi poſſet omne poſſibile; ita non debet dici Omnivolens, quia non vult omne volibile. Quanvis autem Deus velit, omnia bona eſſe, quæ ſunt; & fore, quæ erunt; non tamen ſequitur, quod velit omnia, quæ volibilia ſunt. Multa enim ſunt poſſibilia fieri, & volibilia fieri, quæ quanvis Deus poſſit facere, non vult tamen illa facere; & quanvis velit per- mittere mala fieri, non tamen vult mala fieri.] Loquiturque de malis quoad materiale etiam, ut noſci poteſt in quaſtione ſecunda, & 3. diſtinctione 46. & in aliis locis. Si circa futura con- tingentia, libera, & bona, velis aſſerta à Ri- chardo decreta præconnexa, in quibus præ- ſciatur à Deo; non valde contendam, dummo- dò non addas, admiſiſſe impediabilia à volun- tate creatæ. Perſuadeo magis mihi, aſſeruiſſe decreta non præconnexa. Sed in quorum, & Scientiæ Mediæ complexo præſciat Deus futu- ra abſoluta contingentia, & libera, ſiue bona, ſiue mala.

5484 Richardum, Franciſcanum, & imitatoreſ do- ctrinæ S. Thomæ affectetur Capreolus Domini- canus, & Princeps Thomiſtarum. Is in 1. diſtinctione 45. quaſt. unica, articulo ſecundo, memo- rat Bernardum de Gannaco inde probaſſe, ne- ceſſitari ab increata voluntate creatam in om- nibus ſuis actibus, [quia Stephanus, Pariſienſis Episcopopus, damnauit quendam errorem dice- tem; quod ad hoc, quod omnes effectus ſint ne- ceſſarij reſpectu cauſæ primæ, non ſufficit, quod ipſa cauſa prima non ſit impediibilis, ſed exigitur, quod cauſa mediæ non ſint impediibiles. Error, inquit Episcopopus, quia tunc non poſſet aliquem effectum neceſſarium ſine poſterioribus cauſis producere. Omnes igitur effectus, etiam liberi, ſunt neceſſarij reſpectu cauſæ primæ, quia à vo- luntate ſua procedunt, quæ non poteſt aliquali- ter impediiri.] Talia dicenti occurrit ſic Capreo- lus: [Articulus Pariſienſis non petit niſi neceſſi- tatem immobilitatis, vel ſuppoſitionis, vel neceſſi- tatem antecedentem illo modo deſcriptam, ſicut terigi in ſolutione tertij, & hoc in comparatione ad primam cauſam. Sed arguens aliud vult, ſci- licet, quod omnis effectus ſic proueniat neceſſariò à cauſa prima, quod non eſt in poteſtate ali- cuius cauſæ ſecundæ, quin ille effectus eueniat. Quod negamus.] Quare Capreolus, ne à voluntate increata neceſſitetur creatæ, requirit ut hæc habeat poteſtatè impediendi actum ſuum, & proinde impediendi, ne à Deo fuerit volutus efficaciter. Quod paulò antè declarauerat magis idem Do- ctor, inquit: [Licet non ſit in poteſtate cauſæ

A A a 3 ſecundæ

secundæ, quod prima causa, vel diuina voluntas sic, vel sic causet, vel velit, aut determinetur ad hoc, vel illud; tamen quia aliquis effectus non procedit à causa prima, nisi per secundam causam; ideo si causa secunda non necessariò determinatur ad talem effectum producendum, sequitur à posteriori, causam primam non necessariò illum effectum causare. Et ideo causa secunda non habet in sua potestate causalitatem causæ primæ; sed est illud, sine quo effectus non subicitur causæ primæ quandoque, quia Deus disponit, se non producturum talem effectum sine causa secunda liberè causante.] Habet ibidem Capreolus multa alia similia pro impedibilitate existentie tam decreti efficacis, quam prescientie circa actum creaturæ contingentem, & liberum. Concluditque Distinctionem aureis his verbis: [Licet non sit in potestate alicuius causæ secundæ ponere absolutum diuinæ volitionis; tamen in potestate secundæ causæ est respectus rationis, quem habet ad aliquod obiectum ponere, non sicut in potestate causæ, per quam, sed sicut causæ, sine qua non. Si enim ego non vadam ad Ecclesiam hodie, nunquam diuina voluntas habuit respectum ad illud ire, sicut ad suum volitum.] Quod exemplum à Capreolo adductum non potest habere conuenientem sensum de mea ad Ecclesiam itione volita à Deo efficaciter ex præcedente visione absoluta, sed conditionata, quâ si Deus caruisset, non potuisset velle efficaciter talem itionem vt liberam mihi.

5485 Cum Capreolo concordat eius æmulator Didacus Deza, Dominicanus, Primarius Salmanticensis, postque Archiepiscopus Hispalensis, tandemque Toletanus electus, & confirmatus, quanvis Sedem non occuparit. Satisfacit in 1. dist. 45. & duabus seqq. quæst. unica, art. 4. non aliter ac Capreolus, argumento Bernardi de Gannaco. Ait enim: [Articulus Parisiensis, si aliquid concludit, non concludit nisi de necessitate immutabilitatis, & ex suppositione. Et quod de ista intelligit art. satis habetur ex eo, quod ad probationem sui inducit, quod à voluntate diuina procedunt effectus, quæ non potest aliquantulum impediri. Huiusmodi autem probatio fundatur in necessitate immutabilitatis diuinæ prouidentie, & voluntatis.]

5486 Idem Illustrissimus Deza dist. 38. quæst. unica, art. 2. enarrat argumentum illud vulgare apud alios antiquos. [In omni Consequencia necessaria, si Antecedens est immutabile, Consequens est immutabile. Sed scientia necessariò infert scitum; sequitur enim, Scio aliquid esse: Igitur illud est. Alioquin nescio, sed fallor. Similiter sequitur, Deus scit aliquid futurum: Igitur illud erit. Antecedens autem est immutabile, si scientia Dei sit immutabilis. Igitur necessariò scitum erit immutabile, & per consequens contingentia excluditur ab omni futuro.] Enarrat etiam illud, de quo Aletis, S. Bonaugentura, & Richardus: [Ex Maiori de necessario, & Minori de inesse, sequitur conclusio de necessario, sicut patet 1. Priorum. Sed ista Maior est de necessario, Omne scitum à Deo de necessitate est verum; Minor verò de inesse, Omne futurum est scitum à Deo. Ergo sequitur conclusio de necessitate, scilicet quod omne futurum de necessi-

tate est verum, & per consequens de necessitate eueniet.] Addit & istud: [Omnis causa necessaria, quæ impediri non potest, inducit necessitatem in effectu; & hoc siue sit efficiens, siue exemplaris. Sed scientia Dei est causa exemplaris rerum, ita quod actualitas eorum, quæ fiunt, habet exemplar in Deo; actualitas verò eorum, quæ non fiunt, non habet exemplar in Deo. Ergo de necessitate ista fiunt, & illa non fiunt.]

5487 Primo horum argumentorum [concedi à se totum processum vsque ad vltimam Consequenciam] ait. Vnde concedit, [Scitum à Deo necessariò esse immutabile, secundum tamen quod subiacet scientie diuinæ; nam hoc modo consequitur ex Antecedente. Et tamen si accipiatur secundum dispositionem rei scitæ secundum se, poterit esse contingens, & mutabile per comparisonem ad causas suas contingentes. Nam alia est dispositio rei in se, & alia secundum quod est in cognoscente, prout deductum fuit supra ex dictis Sancti Doctoris. Vnde cum dicitur, Si Deus scit hoc, illud erit necessariò, consuevit distingui, quia potest esse de re, vel de dicto. Si intelligatur de re, est diuina, & falsa. Est enim sensus, quod omnis res, quam Deus scit, est necessaria. Vel potest intelligi de dicto; & sic est composita, & vera; & est sensus, dictum scitum à Deo est necessarium.] Atque hinc inquit, patere responsum ad duo alia. Agnoscit itaque veritatem axiomatis: In omni Consequencia necessaria, si Antecedens est immutabile, Consequens est immutabile. Modus autem euadendi ex argumento fuit ab ipso propositus magis clarè paulò antea cum Sancto Thoma in verbis à me transscriptis num. 5421. & solutionem obiectionis reuocantibus tandem ad id, quod peccatum v. g. Antichristi sit futurum ex electiua determinatione suæ voluntatis. Quæ ex suppositione procedit diuina prescientia de eo non habenda aliàs ab æterno, si non esset futurum. Quæ item ex suppositione machina tota syllogismi euertitur.

5488 Atque ita à Dominicanis etiam agnouit B. Albertus Magnus, Præceptor S. Thomæ, in 1. dist. 38. art. 1. Cum enim produxisset hanc rationem dubitandi: [Deus scit hoc futurum. Ergo de necessitate erit. Aut sequitur, aut non. Si non: Ergo oppositum Consequens verificari potest cum Antecedente, scilicet aliquid non esse futurum, quod tamen Deus scit esse futurum. Quod non potest esse, quia sicut dicit Boëtius in lib. de Consol. Philosophia, hac non esset scientia de futuris, sed opinio fallax. Ergo videtur, hoc sequi necessariò. Si verò dicas, illud verum esse de necessitate Consequens, & non Consequens; hoc nihil videtur esse dictum, quia nos videmus in omnibus, in quibus Antecedens de natura sua coniunctum est Consequenti semper, & est necessarium in se, quod causat non necessitate Consequens tantum, sed etiam Consequens: sicut cum dicitur, Si homo est, animal est. Sed verum est, quod ubi Antecedens in se contingens est, ibi non causatur, nisi necessitate Consequens. Istud autem Antecedens, Deum prescire omnia futura, necessarium est in se, & semper positum. Si ergo habitudo sui ad sequens est necessaria, videtur Consequens habere necessitatem rei, & non habitudinis tantum.

Euacuat

5489 Euacuat eam sic: Cum dicitur, Deus scit hoc, vel prescit: Ergo de necessitate erit. Dico, quod si est necessitas Consequens, bene sequitur, propter ordinem prescientie ad prescitum. Si autem est Consequens necessitatis, vel Consequens, vel rei, quod idem est. Dico, quod non sequitur, nec in bono, cuius prescientia est causa; nec in malo, cuius non est causa. Ad hoc autem, quod obiicitur, quod Antecedens est necessarium necessitate rei, & non positionis tantum. Possimus dicere, quod hac propositio ex parte presciti adhuc penderet ex futuro: & ideo non omnia accipit in prescitate tantum, & ideo oportet, ipsam habere necessitatem positionis, vt scilicet illud sit futurum, quod prescit. Et ita dicunt communiter omnes Doctores, & ideo falsum est, quod ponitur pro vero. Quæ verba, & similia alia in art. 4. palam continent recursum ad futuritionem, quam vt contingentem supponat prescientia.

5490 Aggreditur aliam viam vincendæ difficultatis B. Albertus. Nam subiungit: Si tamen aliter vellemus dicere, possemus concedere, quod hoc Antecedens est necessarium in se, Deus prescit quod est futurum; & tamen in Consequente non causatur nisi necessitas Consequens, & non rei. Et hoc ideo, quia quando Consequens causatur ab Antecedente, ita vt det ei causam rei, & necessitatem, oportet ipsum habere non solum ordinem necessarium ad ipsum, sed etiam dare ei esse, & proprietates, & dispositiones suas. Et hoc non facit causa prima alicui causato. Et hoc contingit duabus de causis. Quarum prima est, quia causatum nullum potest suscipere proprietates causa prima, propter infinitam eius distantiam, & nobilitatem super omne causatum. Alia causa est, quia illa causata contingentia essentialiter à quibusdam causis proximis contingentibus causantur, à quibus modum causalitatis non tollit causa prima per suam influentiam super causatum; & ideo in illo non sequitur, quod si causa huius effectus est necessaria, quod effectus est necessarius, & immutabilis. Et est simile, vt si accessus Solis in obliquo circulo est causa necessaria generationis, non tamen necessarium est generationem fieri, quia potest esse impedimentum ex parte proximarum causarum, sicut in loco perpetua frigiditatis.

5491 Huiusmodi responso coincidit cum ea, quam in n. 5436. retuli, & deinceps repuli. Videturque S. Thomas quæst. 2. de Verit. art. 12. habuisse præ oculis dictata hæc sui Magistri, quando sollicitus de enodando septimo argumento, proposito eisdem serè verbis, quibus secundum 1. part. quæst. 14. art. 13. & quibus quartum in 1. dist. 38. quæst. unica, art. 5. ait: Alij concedunt simpliciter, quod sit necessarium hoc Antecedens, scilicet: Hoc, v. g. peccatum futurum Antichristi est scitum à Deo. Sed dicunt, quod ex Antecedenti necessario absolutè, non oportet, quod sequatur Consequens necessarium absolutè, nisi quando Antecedens prædictum est causa proxima Consequens. Si enim sit causa remota, potest necessitas effectus impediri per contingentiam causa proxima. Sicut quanvis Sol sit causa necessaria, tamen floratio arboris, que est eius effectus, est contingens; quia causa eius proxima est variabilis, scilicet vis generatiua plantæ. Cæterum S. Thomas eâ ingenuitate, modestique simul, quibus ipse, aliique præfati Theologi, tam Magistri, quam Discipuli, se mutuo refutabant, vt sic indagarent vel veritatem in rebus subiectis disputa-

tionem liberæ apud Scholas, vel solidiores rationes earum rerum, quæ iuxta fidem Catholicam firmæ erant, & inconcussæ, subiungit: Sed hoc non videtur sufficiens, quia hoc non est per naturam causæ, & causari, quod ex Antecedente necessario sequatur Consequens necessarium; sed magis propter ordinem Consequens ad Antecedens, quia contrarium Antecedens nullo modo potest stare cum Consequente. Quod contingeret, si ex Antecedenti necessario sequeretur Consequens contingens. Vnde hoc accidere necesse est in qualibet conditionali, si vera sit, siue Antecedens sit effectus, siue causa proxima, siue remota. Et si hoc non inuenitur in conditionali, nullo modo erit vera. Vnde & hac conditionalis est falsa, si Sol mouetur, arbor floret. Et ideo aliter dicendum est, &c. Quæ sunt serè eadem cum exaratis ex 1. parte, in num. 5421. & cum legendis in 1. dist. 38. quæst. unica, art. 5. ad 4. Quapropter responso in num. 5436. noua non est, & à nobis non reicitur sine ductu S. Thomæ. In quantum quæst. illa 2. de Verit. articulo 12. ad 4. tum circa 1. distinctione 38. quæst. unica, art. 5. ad 5. inuenitur etiam satisfactum argumento fundato in axioma, Ex Maiori de necessitate, & Minori de inesse, sequitur conclusio de necessitate.

5492 Et hæc nunc sufficiant pro autoritate, veritateque axiomatum, seu principiorum, quibus vsus fuit cum veteribus aliis Theologis Vargius, & quæ lucrificat Schola nostra ad stabilendam doctrinam de Scientia Media. Sufficiant etiam quæ ex Vargio collegimus.

SECTIO CCCXCIV.

An Ioannes Driedo?

5493 Hinc præclarum Professore Louaniensem stare contra nos probat primò Paulus Fafseau cap. 4. part. 1. sect. 8. à num. 111. vsque ad 119. quia in lib. de captiu. & redempt. generis humani, tract. 2. cap. & p. 1. fol. 10. ait: [Discrimen est inter Dei, & Diaboli potestatem super corda hominum. Deus etenim, cum sit creator humanarum voluntatum, omnipotentissimam habet super illas potestatem, potens eas inclinare, vertere & de affectione vna in aliam mutare, quocumque voluerit, quemadmodum ait Scriptura: Cor hominis in manu Dei est, quocumque voluerit, inclinabit illud. Diabolus verò non talem habet in corda hominum potestatem; suggerere quidem potest, sed intus sic creare nouas affectiones, & corda hominum sic mutare non potest.] Tract. 6. cap. & part. 2. fol. 153. [Modus iste docet, gratiam Dei non esse possibilitatem, quâ bene velle, & bene agere possumus; sed docet, Deum esse talem, qui suâ gratiâ, & auxilio facit, voluntatem bene velle, & bene operari. Et ita Deus non solum dat nobis posse bene velle, vt Pelagius credidit; sed & bonum velle, & operari secundum bonam voluntatem ipse facit. Proinde Scriptura tradunt, Sanctos auge, moueri, atque deduci à Dei spiritu.] Hæc Driedonis afferuntur sine causa, cum sint nobis in confesso non minus, quam Paulo Fafseau.

seu. Qui debet ex illo ostendere, fieri à Deo per gratiam prædeterminantem physicè.

5494 Secundò; nam *lib. de Concordia lib. arb. & prædest. diuina*, p. 1. cap. 4. ad 6. fol. 23. scribit: [Dispositio ad iustificationis gratiam necessaria est motus liberi arbitrii ex Fide quadam in Deum detestantis peccatum. Quo fit, vt iustificationis gratia exigat quendam liberi arbitrii motum, qui secundùm naturam prior est gratiâ iustificante. Verùm hoc motu liberi arbitrii secundùm naturam prior est motio, seu tractus Dei liberum arbitrium excitantis, & efficiētis, & prædestinatione diuinâ, dictumque fuisse: [Ex quibus videtur consequens esse, quod Deus prædestinando, vel reprobando homines, non determinauit suam voluntatem ad hæc, vel illa opera contingentia, per liberum hominum arbitrium futura, sed quod ab æterno voluerit, indeterminatam, & indifferentem, & quasi naturalem esse suam voluntatem ad opera per liberum arbitrium nostrum futura; & ita Deus omnia, quæ facimus, etsi posset impedire, permittit tamen nos liberè agere, secundùm arbitrii nostri vires. Hoc si fuerit admittum, consequens erit, Deum tum prædestinando, tum reprobando, neque dirigere, neque determinare liberas hominum voluntates ad opera vlla bona, sed homines seipsos ad hæc, vel illa determinare suis consiliis, suisque voluntatibus liberis. Deum autem, futurorum præscium, prædestinasse quidem homines ad vitam æternam, sed eos solum, quos præsciuit ex libero suo arbitrio credituros, ac rectè victuros: reprobasse quos prænouit futuros esse malos.] Respondet *cap. 3. fol. 42. & 43.* [Illud quod in argumento concluditur, diuinam scilicet voluntatem ad opera per liberum nostrum arbitrium futura, esse indeterminatam, eandemque solum permittere nos agere, secundùm liberi arbitrii vires, falsum esse; nam & ad omnia, quæ & facit, & facturus est Deus, sua voluntas ab æterno sese determinauit. Ipse omnium est initium, tam visibilium, quam invisibilium conditor. In rebus quoque, quæ iam sunt, non est otiosus; sed in omnibus creatis causis operantibus operatur, suâ prouidentia gubernans omnia, & disponens omnia suauiter, vt agant secundùm vires, & potestates semel datas; ita dirigens, & gubernans causas liberas, vt agant liberè, idest ex libero rationis arbitrio; causas verò naturales, vt agant ex inclinatione naturalis necessitatis.]

5495 Tertio, quoniam *tract. 6. de captiu. cap. 1. p. 2. fol. 142.* inquit: [Deus, & liberum arbitrium simul ad opus bonum non perinde concurrunt, atque duo homines ad nauis motum, vbi vterque suis agens viribus trahit: vbi tamen ipsius nauis motus non fieret, nisi vterque traheret; tamen nec alter ab altero vim accipit agendi, nec impetum, inclinationem, aut affectionem trahendi. Sed concurrunt ad opus bonum Deus cum homine, quemadmodum Sol cooperatur aëri ceram mollienti per acceptum ab ipso Sole lumen, ac calorem. Quemadmodum & ductor concurrit, viam monstrans; & erigens ducit languidum, & imbecillum.] Anne nos discordamus ab his? Fatemur, voluntatem nostram ad actum salutarem concurrere eleuatam à Deo, sine cuius supernaturali auxilio præueniente, & concomitante non posset agere illum. Moret Deus physicè voluntatem nostram per auxilium concomitans: movet etiam sic per præueniens indeliberatarum illustrationum, atque affectionum piarum (si hæc habeant, vt multis è Nostris placet, vim physicè efficientem actuum deliberatorum) per habitum infusus, & in horum defectu per Omnipotentiam indebitè applicatam in actu primo, vt cum suppleat.

5496 Et Deo quidem his modis mouenti cooperari liberum nostrum arbitrium non obuiat Apostolo Paulo dicenti: *Neque qui plantat, est aliquid; neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. Quis te discernit? Quid enim habes, quod non accepisti? Siquidem Paulus hæc dicens, intendit docere, non quod liberum arbitrium nihil agat, sed quod ex se nihil boni faciat sine gratia Dei sic præuenientis, preparantis, illuminantis, atque ducentis, vt hilari atque spontaneè voluntate illi obediat, ac seruiat.] Quæ sunt Driedonis verba, prosequiturque, sat clarè tradens, auxilium supernaturale diuinum non esse adæquatam vim proximam efficiendi actus nostros liberos salutare.*

5497 Quod autem *tract. & cap. 2. art. 3. propos. 2. fol. 41.* dicat: [Voluntas diuina, vt inquit Damascenus, vtebatur humanâ, ceu instrumento quodam agente ex libero rationis iudicio. Quemadmodum autem instrumentum ab artifice motum, in sese accipit impulsus, impetum, seu vim quandam artificis, dirigiturque in finem, secundùm ipsius artificis intentionem: ita & natura humana in Christo, voluntasque ipsius creatæ, mota à Diuinitate, accipit in se vim quan-

dam Deitatis dirigentis eandem humanam voluntatem ad perficiendum opus humanæ redemptionis.] Sed iam sæpe monui, & confirmaui, comparationem instrumenti applicatam libero nostro arbitrio, respectu Dei, non esse intelligendam in omni rigore; alioqui esset velut inanime quoddam, nihil omnino agens, sed merè passiue se habens. Videatur *Cerif. cap. 2. controuersia. §. 4.*

5498 Quartò; nam cum *in lib. de concordia, p. 2. cap. 1. fol. 29.* allegatum fuisset in fauorem liberi arbitrii creati, non obstante præscientiâ, & prædestinatione diuinâ, dictumque fuisset: [Ex quibus videtur consequens esse, quod Deus prædestinando, vel reprobando homines, non determinauit suam voluntatem ad hæc, vel illa opera contingentia, per liberum hominum arbitrium futura, sed quod ab æterno voluerit, indeterminatam, & indifferentem, & quasi naturalem esse suam voluntatem ad opera per liberum arbitrium nostrum futura; & ita Deus omnia, quæ facimus, etsi posset impedire, permittit tamen nos liberè agere, secundùm arbitrii nostri vires. Hoc si fuerit admittum, consequens erit, Deum tum prædestinando, tum reprobando, neque dirigere, neque determinare liberas hominum voluntates ad opera vlla bona, sed homines seipsos ad hæc, vel illa determinare suis consiliis, suisque voluntatibus liberis. Deum autem, futurorum præscium, prædestinasse quidem homines ad vitam æternam, sed eos solum, quos præsciuit ex libero suo arbitrio credituros, ac rectè victuros: reprobasse quos prænouit futuros esse malos.] Respondet *cap. 3. fol. 42. & 43.* [Illud quod in argumento concluditur, diuinam scilicet voluntatem ad opera per liberum nostrum arbitrium futura, esse indeterminatam, eandemque solum permittere nos agere, secundùm liberi arbitrii vires, falsum esse; nam & ad omnia, quæ & facit, & facturus est Deus, sua voluntas ab æterno sese determinauit. Ipse omnium est initium, tam visibilium, quam invisibilium conditor. In rebus quoque, quæ iam sunt, non est otiosus; sed in omnibus creatis causis operantibus operatur, suâ prouidentia gubernans omnia, & disponens omnia suauiter, vt agant secundùm vires, & potestates semel datas; ita dirigens, & gubernans causas liberas, vt agant liberè, idest ex libero rationis arbitrio; causas verò naturales, vt agant ex inclinatione naturalis necessitatis.]

5499 Cæterum Driedonis (qui curat, ne defendendo liberum arbitrium creatum, fiat iniuria diuinæ præscientiæ, prædestinationi, ac gratiæ) scopus in his verbis est, cauere ne dicatur diuina voluntas esse suspensa ab omni actu erga causas secundas. Etsi autem non se determinauerit ab æterno ad decreta antecedenter efficacia, & prædeterminantia liberas ad suos actus, non manet absque omni exercitio, siquidem habet decreta subsequenter ad Scientiam Mediam efficacia, & prædefinientia actus honestos; vel habet decreta concurrenti in circumstantiis, sub quibus per Scientiam Mediam videt, quam in partem determinabunt Omnipotentia concursum: quæ decreta, etsi non sint ex se efficacia, & determinata ad vnâ partem, sed indifferentia ad vtramvis, tamen ob adiunctam Scientiam non sunt indeterminata quoad effectum. Et aliquid circa conditiones, quibus causæ secundæ liberæ constituuntur

constituuntur in actu primo proximo ad operandum, sunt de se determinata.

5500 Proximis verbis succedunt in Fasseau hæc ex Driedone *de captiu. tract. 4. cap. 2. p. 6. fol. 103.* [Omnipotens Deus, quamvis ad operandum hominis conuersionem, veram contritionem, & salutem, neque indigeat in corde hominis timore primo, neque necessarium habeat expectare vilam loci, & temporis opportunitatem; neque egeat aliâ causâ creatâ, quæ Christum prædicet, aut reuelet, aut metum incutiat, vel timorem gehennæ, quippe qui in momento potens est reuocare peccatorem, subito trahere voluntatem eius in consensum, & obedientiam Christi, & sanare omnia membra animæ ipsius. Ipse tamen pro sua bonitate, vt non auferat statutas leges suæ sapientiæ in conuertendis impiis, dignatur vti causarum creatorum ministeris, & humanis voluntatibus, vt iam ipsius auxilio pulsati, aut excitati, aut mutati simus non otiosi, non segetes, sed cooperatores salutis & nostræ; & aliorum.] Quem in finem transcribantur à Fasseau hæc, me lætet; nam incunctanter eis subscribent defensores Scientiæ Mediæ.

5501 Idem ipsum dico de cæteris Driedonis verbis, quibus componitur probatio quinta, & quibus Author grauissimè commendat certitudinem, infallibilitatemque prædestinationis diuinæ, & efficaciam gratiæ; sed de certitudine, infallibilitateque consistente in decretis antecedenter efficacibus, deque efficacia gratiæ prædeterminatiua physicè, nullum præbet indicium. Quo deficiente, cætera sunt dogma Fidei Catholicæ. lam quod nullum præbeat indicium, constabit legenti relata à Fasseau *ex lib. de Concordia, p. 2. cap. 3. fol. 57.* [Per hæc patet solutio ad art. 2. in arg. citatum, quo dicitur à S. Augustino, nunc subuentum esse infirmitati humanæ voluntatis hominis prædestinati, vt insuperabiliter, & indeclinabiliter agatur à diuina gratia. Nam hoc dicitur, non quod humana voluntas hominis prædestinati sit in bono confirmata, & immutabilis, seu indeclinabilis ad vitia; sed quod voluntas Dei intendens suâ gratiâ sic inuare electos, vt eant, & fructum afferant, qui maneat, sit efficax, certa, & immutabilis, & ab humana voluntate non impediibilis, aut separabilis.] Et *fol. 59.* [Christus & Spiritus S. sic per fidem, spem, & charitatem inhabitans, quamvis voluntatem hominis, ex se inuadit, atque infirmam, faciat efficaciter velle, indeclinabiliter, ac inseparabiliter agi; hanc tamen facit liberè, atque spontaneè velle, & operari, neque firmat nunc eam in bonum, neque admirabili potestatem cessandi ab opere, aut declinandi ad vitia; & idcirco per eam diuinitus adiutus homo sibi facit meritum, cum per illam potest facere mala, & non facit, &c.]

5502 Sextò, quia Driedo *lib. de Concordia, p. 2. cap. 3. fol. 47.* ait: [Verissimum vtiq; est, hominum voluntates secundùm diuinam voluntatem gubernari, nec esse possibile, quod ipsæ hominum voluntates aliorum se vertant, quàm voluerit, proposuerit, atque decreuerit Deus ipse. Sed non inde sequitur, liberum hominis arbitrium ferri in omnia sua opera ex necessitate impulsione diuinâ, perinde atque serra trahitur ab homine. Nam Deus per liberum hominis arbitrium operatur, non tanquam per instrumentum, quod trahit motum, non mouens; sed

tanquam per causam sub sua diuina prouidentia liberè operantem. Liberè, inquam, idest non ex necessitate Deus operatur in nobis rectas electiones, bonosque consensus voluntatis nostræ, dum facit nos rectè eligere, liberæque voluntate nostra Euangelio consentire, & obedire. Et hic iam est articulus, in quo Lutherus, sui que complices mirabili cæcitate falluntur, putantes, liberum hominis arbitrium nihil agere, omniaque ex necessitate absoluta euenire, dum ex Scripturis sacris audiunt, Deum omnia opera bonâ in nobis operari; omniaque opera bona esse Dei dona: hoc sic accipientes; quasi Deus huiusmodi opera faceret in nobis, otiosis nobis, & nihil agentibus, sed merè patientibus ac recipientibus solum. Qui si intelligerent, Deum operari in nobis rectas electiones, consensum in opus iustitiæ, & obedientiam, dum facit nos liberè voluntate recta eligere, hilari, & spontaneè voluntate consentire, atque obedire Christi Euangelio, non sic à traditionibus Ecclesiasticis deuiarent.] Non assequor quid his verbis confirmare velit Fasseau. Piora laudant voluntatis Dei, vt conuertat ad se corda hominum, efficaciam. De hac non est certamen inter Catholicos; sed de modo, quo congruit voluntati Dei. Posteriora diriguntur contra Lutherum, non assequentem alium modum, quàm quo libertas humana destruat. Neutra possunt aduersa esse nobis, qui fatemur eam efficaciam, componimusque cum humana libertate. Driedo neuitquam tradit, debere iniri compositionem cum Dei voluntate, quæ sit antecedenter efficax, inferatque prædeterminationem physicam in hominis voluntatem; quin potius insinuat non leuiter contrarium.

5503 Cum autem *de captiu. tract. 6. c. 1. p. 2. fol. 145.* dicit, [non euerit liberum hominis arbitrium per diuinam præscientiam, & prouidentiam, quia impossibile est, quod voluntas hominis velit aliter, vel alio moueatur modo, quàm Deus vult eam velle. Sed Deus, quotiescumque vult, hominis voluntatem velle, vult eam liberè velle, & non coactè. Ergo necessarium est, quod voluntas hominis liberè, & non coactè velit quidquid voluerit.] Cum item *de Concordia, c. 2. p. 1. fol. 36.* dicit: [Non ob id oportet, nos minus liberè facere quæ facimus, quia Deus ipse nos trahit, atque ducit, vt faciamus. Sed è contrario sequitur, quod maximè operamur liberè voluntate, quia ipse inclinat voluntates nostras, vt quod agimus, spontanea, ac hilari voluntate agamus.] Cum rursus dicit *p. 2. libri, cap. 3. fol. 48.* [Deus creatas causas, quas condidit, ita gubernat, vt taliter agant, quales ipsæ sunt, hoc est vt agant vel liberè, vel ex necessitatis inclinatione. Causam liberè operantem rapit Deus taliter, qualis ipsa est, tam suauiter gubernans illam, vt ipsa liberè operetur, non adimens illi potestatem etiam operandi ea, quæ non operatur.] Dicit profectò quæ nos.

5504 Et enim syllogismus ille, [Impossibile est, &c.] continet demonstrationem. De modo, quo possit Deus efficaciter intendere vt arbitrium creatum velit liberè, versatur disputatio. Driedo non affirmat, posse per decretum prædeterminatiuum, seu non habens respectum ad consensum conditionatè futurum voluntatis creatæ. Pariter cum Driedone pronuntiamus, [Non ob id oportet, &c.] [Sed è contrario sequitur, &c.] Modus, quo

quo Deus inclinât efficaciter voluntates noſtras vt liberè agamus, ſub litigio eſt. Et Driedo non aſſerit, eſſe per phyſicam prædeterminationem. Docet ipſe *p. 2. libri. c. 3. fol. 46.* [Præſcientia Dei, & efficacia voluntatis illius exigit non ſolum, vt illud exiſtat, quod Deus præſcit, & vult ſuo tempore exiſtere, ſed etiam vt ſecundùm eum exiſtat modum, ſecundùm quem præſcit, & vult illud exiſtere.] Modus autem eſt iuxta eundem *p. c. 2. libri. fol. 36.* vt præſcientia eius, quod futurum eſt à voluntate creata contingenter, & liberè, ſupponat futurum ita eſſe idem ipſum ab eadem, & ideo non inferat neceſſitatem. [Sicut nec mea viſio, quâ currere hominem video, facit hominem ex neceſſitate currere; ſed tam liberè, & contingenter currit, cum video currentem, quàm cum illum currentem non video.] Quod exemplum adductum à Driedone ex PP. Eccleſiæ, & immeritò vocatum à Goneto *tom. 2. diſp. 3. art. 5. pag. 150.* populare, eſſet proſus vanum, ſi præſcientia diuina viſionis prior eſſet naturâ, & cauſalitate (vt cenſent Thomiſtæ) quàm obiectum futurum contingens, & liberum; non que potiùs hoc eſſet prius quâſi naturâ, & cauſalitate, vt propriè eſt homo currens reſpectu meæ viſionis. Illud præterea de Deo ita gubernante cauſas liberâs creatas, vt liberè agant, nullus Catholicus negare poteſt. Quare de ſolo modo, quo gubernat, diſcordia eſt; & à Driedone non affirmatur præſtari per prædeterminationem diuinam, ſiue intrinſecam, ſiue extrinſecam. Ea verba, [cauſam liberè operantem rapit Deus taliter, qualis ipſa eſt,] ſunt intelligenda de raptu largè ſumpto ob vehementiam, ſeu intentionem vocationum diuinarum, non de rigoroſo; alioqui ſonarent non tantùm inuectam neceſſitatem, ſed etiam violentiam, atque coercionem. Cum tamen Driedo *p. c. cap. 2. libri. fol. 37.* ſcribat: Libertas noſtræ voluntatis in hac vita conſiſtit, non ſolum in eo, quod ipſa ſpontaneè, & non coactè operatur; ſed & in eo, quod non ex neceſſitate, ſed contingenter conſentit in id, quod vult, & operatur, habens in poteſtate non conſentire.] Scripſerat etiam immediatè *in eo fol. 48.* [Homo iam iuſtificatus facit opera bona, non vllâ neceſſitate, ſed ſpontaneâ voluntate. Et tamen non poſſit reſiſtere diuinæ prædeſtinationi, intentioni, ſeu voluntati, quæ eſt ſecundùm æternum eius propoſitum; vti que tamen poteſt reſiſtere diuinæ inspirationi.] Quæ verba ſatis denotant, raptum qui largè ſumptus fiat per inspirationem diuinam, diſtare longè à prædeterminatione impreſſa homini iuſtificato, ſimulque ſignificant diuerſitatem inter gratiam internam auxiliantem, & decreta diuina efficacia, quatenus his reſiſti non poſſit à voluntate humana, ſenſu dicto *in ſect. 187.* poſſit autem illi conſideratæ ſecundùm ſuam phyſicam entitatem, quando etiam ſortitur effectum operum bonorum.

5505 Adicit Faſſeau ex Driedone *lib. 1. de Gratia, & lib. arb. tract. 1. cap. 3. fol. 149.* [Quauis liberum arbitrium ſit ſub domino Deo, abſque cuius nutu, & gubernaculo non poteſt vel digritum extendere; non tamen inde ſequitur, liberum arbitrium non eſſe dominum ſuorum motuum, & membrorum; quemadmodum in dominiis huius mundi ſunt domini ſub domino, & ſub aliorum poteſtate.] Sic Driedo.

Sed equis Catholicus hæc inficietur? Nos Thomiſtis obiciamus, fore, vt prædeterminante Deo voluntatem creatam ad vnum, adimeret ei dominium, quod ad vtrumvis conceſſit. Et Driedo non ait, tale dominium indenne ſtare, etiamſi Deus ad vnum prædeterminet.

5506 Ponderat etiam Faſſeau primò, Driedonem vbique obicere ſibi, & diſſoluere argumenta inferentia excidium creatæ libertatis ex efficacia gratiæ. Secundò, dicere *in lib. de Concordia, p. 2. cap. 3. fol. 46.* [Sunt antiqua hæreticorum retia, iam olim ab initio trita, euentilata, & abſoluta à PP. ſcientibus, in Scripturis ſacris nobis reuelatum eſſe, huiusmodi Conſequentiâs eſſe inualidas, quibus ex diuina præſcientia, prædeſtinatione, electione, ſeu inſallibili, & ſempiterna voluntate concluditur abſoluta rerum futurarum neceſſitas.] Tertio, de iſdem argumentis atteſtari *p. c. cap. 2. fol. 35.* [Hæc, & id genus alia congerunt argumenta multa, quæ etiam in ore ſolent eſſe omni populo, imperitæ plebi, indoctiſque mulierculis metientibus abyſſum diuinæ præſcientiæ, ac voluntatis immenſæ ſecundùm vanas ſuas cogitationes, &c.] Quarto, notare ibidem: [Eiſdem perplexitatibus non obſtantibus, ſolidam, & immobilem hæcenus manſiſſe totam Chriſtianorum Eccleſiam, etiam ſimplicium hominum, qui ſimiliſſima Fide credentes, diuinam præſcientiam eſſe inſallibilem, diuinamque voluntatem eſſe inmutabilem, neque vllam humanæ voluntatis poteſtatem poſſe reſiſtere efficaciæ illius; & nihilominus cum huiusmodi Fidei ſententiis intelligunt, ſeſe non neceſſitatis inclinatione eſſe determinatos ad vnum, &c.] Quintò, concludere *cap. 3. in Epilogo lib. fol. 64.* [Ex ſupradictis igitur patet certiffimam eſſe prædeſtinationem, & reprobationem diuinam, æquiſſimam, & rationabilem ſecundùm iudicium miſericordiæ ſuæ, aut iuſtitia; neque diuinam prædeſtinationem, aut voluntatem poſſe falli, impediri, aut mutari, aut frustrari. Et nihilominus liberum eſſe hominis arbitrium, neminemque eſſe ex Orthodoxis, qui non ſimul liberum hominis arbitrium cum inſallibilitate, & immutabilitate voluntatis, & conſilij diuini itare putet.] Poſt quæ Driedonis aſſuit hæc ſua Faſſeau: [Talibus argumentis ſuccubuit Molina, negando præmotionem efficacem, quia videretur tollere liberum arbitrium.]

5507 Sed debuiffet abſtinere à conuiciando ſic Theologo Catholico. Senſit Molina, & dixit eadem proſus, quæ Driedo. Negare prædeterminationes aſſertas à Bañes, non fuit diſcedere à Driedone, neque ſuccumbere argumentis, quæ Gentiles, & Hæretici conſiciebant contra concordiam libertatis creatæ cum præſcientia, & voluntate, cumque gratia efficaci. Bañes, & Molina, vt potè boni Catholici, anhelarunt ad declarandam eam concordiam, ſuo quiſque modo: vter meliùs præſtiterit, ſub indice liſ eſt. Aduertebatque idem Driedo *part. 2. libri de Concordia, capite tertio, fol. 41.* [Ne propter diuerſas Magiſtrorum ſententias conturbetur animus verè Chriſtianus, ſciendum eſſe, inter factæ Theologiæ probatiſſimos Interpretes plerumque eſſe quandam piam controuerſiam ſuper ſententiis ad Fidem non neceſſariis, ad eandem tamen non proſus impertinentibus; & præſertim ſuper veritate, & falſitate quarundam propoſitionum.]

propoſitionum, dum vnus vnâ, alius autem aliam conatur explicare propoſitionis ſententiam. Sed nihil admodum, aut parum refert, dum quiſque ſuam proferat ſententiam cum pace, & Fidei Chriſtianiæ concordia.

5508 Ego verò non intelligo; quomodo Faſſeau, qui dixit, Molina ſuccubiſſe perplexitatibus, quibus non obſtantibus ſolida, & immobilis manſit hæcenus tota Chriſtianorum Eccleſia, etiam ſimplicium; poſtea ſubiungat, eum hac in parte non recurrere ad incomprehenſibilitatem Dei, vt Bañes, & vti Driedonem recurriſſe videtur ſibi. Si Molina non elaborauit incomprehenſibilem modum, ſed facilem concordiam inter præſata, remotior ſanè fuit, quàm Bañes vt ſuccumberet eis perplexitatibus. Quoad Driedonem atinet, ipſe *p. 2. libri de Concordia, cap. 3. fol. 47. & 48.* cum illas viciffet, adiecit: [Hæc ſi nondum penetrare valeas, ſatis eſt, ſi credas, ex Scripturis ſacris nobis eſſe reuelatum, &c. Si quemadmodum rerum contingentia, noſtræque voluntatis libertas ſtat cum diuina præſcientia, & voluntate immutabili, nondum penetrat cogitatio intellectus noſtri, credamus Scripturis docentibus, &c.] Diceret idem ipſum Molina illis, quibus neque ſuum, neque aliorum Theologorum modum concordiam perſuadere poſſet; tùm tamen reuerentur Scripturas ſacras, quippe ex eis certum, ſanctumque ſit, præſcientiam voluntatemque diuinam componi cum libertate voluntatis creatæ. Vt autem monebat Catholicos Vincentius Lirinensis in libello aduerſus prophanas vocum nouitates, *cap. 25. Ex toto Eccleſiæ dogmate, quod intellectu capi poteſt, capiant; quod non poteſt, credant.*

5509 Confundit Faſſeau punctum concordiam huius cum eo alio, cur Deus non omnes moueat efficaciter in actu primo, ſed tantùm aliquos? De quo Driedo non ſemel fatetur, aut impenetrabile. Sed quis non id clamat? Aliud eſt, Deum mouere efficaciter in actu primo hunc; & non illum; aliud, non lædere libertatem eius, quem ſic mouet. Primum eſt impenetrabile ab humano iudicio. Secundum penetrabile. Primum, vt ſibi occultum ad reddendam rationem, ſed in ſe certum de fide Catholica, venerat ſubmiſſe Driedo. Secundum tamen confirmare rationibus ſtudioſè adnitiur ſuis in Operibus. Sanè ſi & ſecundum agnoſceretur etiam impenetrabile, tereret ille tempus, vt & cæteri Theologi in tot Tractatibus. Sufficeret proſiteri exceſſum ſuprà humanum captum, vt circa primum. Videantur de vtroque ſcripta *in ſect. 245. & ſeqq.*

5510 De Driedone obſeruat præterea Faſſeau, doceſſe ſæpè, Adamum in ſtatu innocentie indigniſſe gratiâ propriè dictâ, & indebitâ ad ſeruandam ſupernaturalem legem: item Deum concurrere phyſicè ad actum peccati, vt actus eſt: tandem prædeſtinationem fieri ante præuiſa per abſolutam ſcientiam viſionis merita, & reprobationem ante præuiſa demerita. Sed quoad primum doctrina Driedonis eſt omnium Catholicorum, & certa. Quoad ſecundum, non eſt Noſtris diſſidium cum Thomiſtis, niſi & addatur, Deum prædeterminare phyſicè, quæ non eſt Driedonis doctrina. Quoad tertium, niſi prædeſtinatione ſit ante prænotata etiam per Scientiam Mediâ merita, & reprobatio ante prænotata per eandem ſcientiam demerita, non eſt doctrina oppoſita Scholæ noſtræ, ſiquidem ex ea plurimi circa præde-

ſtinationem conſentiant. Sed circa reprobationem ſi præcat Scientia Media, quanvis non præiret ſcientia abſoluta viſionis, non foret contentio de violata reprobati libertate, ſed aliis de capitibus ad præſentem controuerſiam non pertinentibus. In quibus Driedonem cum Thomiſtis conueniſſe reſtat, vt probet Faſſeau. At cum Noſtris conueniſſe in puncto de prædeſtinatione, non niſi præeunte Scientia Media, probarunt iam alijs illicè referendi.

SECTIO CCCXCV.

Amplius de Ioanne Driedone.

5511 Reſpondi ad omnia, quæ ex hoc doctore obiecit Faſſeau pro ſua opinione. Sed cum multò plura alia pro noſtra allegentur à Suarez *lib. 3. de Auxiliis, cap. 13. num. 21. cap. 20. num. 4. de vera intelligentia auxilij efficaciæ, cap. 43. verſ. Quintò igitur, tom. 2. de Gratia, lib. 5. cap. 5. ex num. 16. uſque ad 21.* Ruyzio *de ſcientia Dei diſp. 49. ſect. 9. num. 19. & duobus ſeqq. diſput. 67. ſect. 7. ex num. 13. uſque ad 17.* Falolo *1. p. quaſt. 14. art. 13. dub. 17. ex n. 13. uſque ad 17.* Aldreto *tom. 1. in 1. p. diſp. 78. ſect. 1. num. 7. ſect. 2. num. 12. diſp. 29. ſect. 10. num. 14.* non niſi vnus ſolius conſcium ſe oſtendit, ſcilicet *in de captiu. tractat. 4. cap. 2. p. 5. fol. 101. & 102.* vbi ſcribit: [Ex ſuperioribus eſt manifeſtum, quod quemadmodum ex duobus iam æqualiter iuſtis contingit, alterum libero arbitrio à gratia deficere, conſentiendo deſiderijs carnis ſuæ; alterum eodem libero arbitrio innixto Dei auxilio, perſeuerare: ſic ex duobus adhuc impijs, æqualiter indignis, æqualiter diuinis inſtinctibus pullatis, atque admonitis aut ad fidem, aut ad cordis penitentiam, contingit alterum non reluctari, ſed locum dare pulſanti Deo; alterum verò reſiſtere, & permanere in obſtinatione ſuæ voluntatis. Habuit is, qui ſic vocatus reſiſtit, in poteſtate ſua non reſiſtere, alioquin neque peccaret, neque ſibi meritum ſupplicij faceret, reſiſtendo. Proinde quanvis is, qui vocatus venit, habeat opus aliquod factum per voluntatis ſuæ arbitrium; per illud tamen non in ſe debet gloriari, ſed in Domino, qui vt hoc opus ipſe faceret, ſuâ gratiâ dignatus eſt ipſum præuenire.]

5512 Faſſeau autem miratur primò, Germanum Philaletem, qui partem huius loci adduxit, non viſiſſe, ſermonem ibi haberi de motione morali, & admonitione, quæ ſit inefficax; non de efficaci, & ſecundùm Dei propoſitum. Sed ego miror primò, potuiſſe alicui videri, Driedonem loquentem de eo, qui non reluctatur, ſed locum dat pulſanti Deo, ſiue ad Fidem, ſiue ad penitentiam, exiſtimaturum, eſſe inefficacem motionem, aut admonitionem diuinam ad id; cum euidentiffimum ſit, non talem eſſe illam, quæ ſortitur effectum. Miror ſecundò, non animaduertum à Faſſeau, agi à Driedone de ea per gratiam diuinam motione, & admonitione, quæ in vtroque homine ſufficiens ſit ad actum ſalutarem, ſiue Fidei, ſiue penitentia; & in vno ſit efficax, ac iuxta propoſitum Dei, non in altero: vtrumque declaratur efficacia per vim phyſicam, vel per moralem gratiæ actualis præuenientis, vel

vel per utramque simul. Quapropter nulla in verbis Driedonis queri potest ansa, ut non putetur sensisse, gratia praevientis auxilia, aequalia secundum entitatem, & vim agendi, aut movendi intrinsecam, posse in vno homine esse efficacia, & non in alio, ratione libertatis, qua sunt praediti.

5513 Miratur secundò Fasseau, obijci contra Thomistas verba Driedonis, quae hic ipse opponit sibi *lib. de Concordia, part. 1. cap. 2. fol. 8.* & soluit *cap. 4. fol. 25.* inquit: [De duobus indignis aequaliter inspiratione divina attractis, quorum vnus salubriter obedit, alter non sic obedit, sciendum est, quod illo casu stante, dicendi sunt non fuisse aequaliter tracti, secundum gratiam praedestinationis.] Quibus ex verbis infert Fasseau, sensum Driedonis, quatenus concedat, casum esse possibilem de tractis tractio- ne morali, ac suaforia, & non secundum Dei propositum.

5514 At enim admiratio Fasseau non est fundata, quandoquidem verba priora, allegata à Germano ex Driedone, prolata sunt ab hoc ex propria sententia; & posteriora non sint obiectionis solutio, sed sententiae contentae in prioribus declaratio. Qualis supponebatur à Molina, & iraditur expressè à Bellarmino *lib. 6. de Gratia, & lib. arb. cap. 15. in 9. sententia*, Suarez *lib. 3. de Auxiliis, cap. 20. num. 10. cap. 21. num. 11.* & saepe aliàs, ut & à cæteris Theologis Scholae nostrae, sententibus, etsi auxilia praevientia sint aequalia modo dicto in duobus illis hominibus, esse tamen in eo, qui conuertitur, inaequalia secundum rationem moralis beneficii diuini, esse pretiosiora, & digna maiori aestimatione, actioneque gratiarum, utpote decreta conferri tempore opportuno, & congruo, seu eo, quo Deus per Scientiam Mediam videt profutura ad conuersionem. Id si accidat in homine praedestinato, & praesertim ad postremum vitae instans, sine aequalitate est secundum gratiam praedestinationis, & per tractationem secundum Dei propositum efficax.

5515 Et ita fuit dicta à Driedone, cuius verba sequentia immediate, & detegentia. Authoris mentem, omisit Fasseau. Sunt autem: [Hæc nempe est diuina voluntas, taliter trahens electos, qualiter aptum eis nouerit, ut non contemnant, sed obediant. Et ita patet, quod hæc obiectio nihil obuiat praedestinationi diuinae, quia in voluntate Dei, non in praedestinato est ratio, cur sic decreuerit illum trahere, & non alterum. Neque tamen per hoc tollitur liberum hominis arbitrium; quanvis enim neuter per motum solius liberi arbitrii possit gratiam diuinam aut promereri, aut aduocare; vterque tamen per seipsum potest impedire, ne recipiat. Quanvis igitur contigerit, duos aequaliter à Deo vocari, & non solum forinsecus, sed etiam intus praeveneri iaculis quibusdam cogitationum vitium, veluti dispositionibus aliquibus ad accipiendam gratiam diuinitus preparatis, quas, vel quæ alter mox rejicit, vel impedit, vel etiam contemnit, atque per hoc sibi iuste imputetur ad culpam, quod remedia sibi diuinitus prouisa contemnat. Alter verò non rejicit, sed neque opponit sese per actualis gratiae talis contemptum. Is tamen, etsi lumine caelestis gratiae illustratur, non habet tamen vnde de viribus suae voluntatis (tanquam qui aperuerit ostium cordis sui Deo illuminare volenti, per bonum li-

beri arbitrii vsu) gloriam possit aduersus alterum, qui quodammodo obdurauit cor suum: nempe aperire ostium cordis Deo pullanti, est quidam motus liberi arbitrii, sed moti, atque attracti à gratia Dei praedestinantis.] Sic Driedo.

5516 Explicatque apprimè praedestinationis gratiam, quatenus sit statuta donari ex praescientia de conditionate futuro consensu hominis, & proinde quatenus huic praescientia innitatur praedestinat- io, propositumque Dei efficax. Quidem aliud significant verba illa, [Taliter trahens electos, qualiter aptum eis nouerit, ut non contemnant?] Non significant scientiam absolutam visionis; nam ea iuxta Driedonem non dirigit ad decre- tum praedestinatium. Non significant scientiam necessariam simplicis intelligentiae; tum quia ex ipsis verbis patet; tum quia per talem scientiam tam noscitur apta, seu indifferentia esse auxilia, ut non contemnant, quam ut contemnant; tum quia noscitur idem ipsum circa non electos. Significant igitur scientiam de consensu hominis conditionate futuro, dirigentemque, aut conducentem, ut Deus decernat largiri auxilia apta, congruaque ad existentiam absolutam consensu eiusdem.

5517 Hoc Driedonis testimonium pro Scientia Media eo est pretiosius, quo à maiori autoritate S. Ioannis Chrysostomi sensu derivatur, & verbis. Ut enim ipse Driedo *cap. eodem 4. fol. 21.* interpretans varia ipsius loca scripserat: [Ad Chrysostomi sententias citatas *cap. 2. fol. 7.* accedamus, capientes ex supradictis diligenter consideratis singulare sententiarum intellectum. Idcirco alij manè, alij horà tertià, alij horà vndecimã sunt vocati, quia tunc erant obtemperaturi. Intellige, non solis suis ipsorum viribus, sed ex gratia Dei praedestinantis, id est volentis tunc ita vocare eos, taliterque adiuuare illos, qualiter aptum nouerit, ut vocati, intrinseque attracti spontaneè obedirent. Quod autem dicit, Deus Paulum, & alios etiam ab initio vocare voluisset, sed praesciuit, ab initio illos fore renitentes, ideo tunc vocauit eos, quando sciebat eos obedituros, verissimè quidem dicit. Verum non ita oportet accipere, quemadmodum Pelagius intelligit, tanquam Deus scierit tantummodo, & ceu Medicus quidam, omnibus ex aequo propositis, expectet homines, qui ad se veniant ad accipiendam medicinæ gratiam. Sed intelligit, quod tunc Deus voluit vocare illos, quando sciebat eos obedituros ex sua ipsius gratia illustratos ad cognoscendam gratiam, & ita vocationem suam penetraturam animas eorum. Quos etiam sic prius vocare potuisset, si voluisset, & prius sic etiam vocati obedissent. Proinde quod dicit Chrysostomus, vocati non obedissent, non intelligit de illa alta vocatione, quæ est secundum aeternum Dei propositum sic vocantis, sicque adiuuantis, qualiter aptum nouit, ut obediant, de quibus Paulus, *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, his qui secundum propositum vocati sunt sancti*; sed de alia qualibet vocatione, quæ multi vocantur, qui non obediunt, de quibus Christus, *Mulii sunt vocati, pauci verò electi*. Cur autem noluerit, sic prius vocare illos vocatione illà altà, quæ est secundum propositum, mihi curiosè scrutari non licet, qui debeo iustum iudicium Dei in omnibus venerari, & colere.]

Omitto

Omitto reliqua, quæ ibi Driedo habet pro interpretatione S. Chrysostomi.

5518 Si transcriptis addantur isthæc *ex fol. 24.* [Ad confirmationem, quæ dicebatur *cap. 2. fol. 8.* Deus prauidens, ex duobus aequaliter indignis alterum futurum obedientem, & suæ salutis cooperaturum, praedestinavit illum ad gratiam primam, quæ moueatur in vitam aeternam; alterum verò rebellem futurum, reprobauit, deserens illum ut indignum gratiâ, & regno Cælorum, deputans nihilominus eundem in pœnam aeternam. Ex quibus videtur consequi, quod causa praedestinationis in praedestinato sit prauiua obedientis voluntatis in praedestinato; reprobationis verò rebellio, & inobedientia in reprobo. Est igitur aliquid à liberis hominum voluntatibus futurum, à Deo prauiuum, propter quod praedestinati, & reprobatii sunt ab aeterno, in diuina praescientia ab inuicem segregati. Respondeo, non idcirco praedestinavit Deus suos electos, quia praesciuit illos obtemperaturos & obedituros; sed praedestinavit illos, ut obedirent, & crederent ex gratuita motione: cæteros autem reprobauit, non quia prauidit illos fore rebelles; sed reprobauit illos, non volens taliter misereri, ac trahere illos, qualiter aptum nouit, ut obedirent.]

5519 Isthæc, inquam, si addantur, nihil restabit desiderandum in Driedone pro liberanda Scientia Media tam à Pelagianismi, & Semipelagianismi notis, quam ab absurdo de non futura gratuita prorsus praedestinatione diuina. Quæ sunt praecipua tela contra talem Scientiam: & quanvis magis methodicè, ac fusè retusa à Molina, Bellarmino, Suarez, Vazquez, Lessio, cæterisque Nostratibus; non tamen magis sententiosè. Insuperque circa concordiam SS. Chrysostomi, Ambrosij, Hieronymi, aliorumque PP. cum S. Augustino quoad id, ut illi loquuti sint de praescientia conditionata antecedente praedestinationem, hic verò de absoluta subsequente, onnesque de praescientia meritorum ad salutem aeternam conducentium, tum in initio, tum in progressu, ex viribus gratiæ per Christum, non gesserunt se postea Nostratè maiori conatu, ac studioitate.

5520 Patet iam, Magistri Fasseau admirationes de allegato Driedone pro opinione Societatis caruifese idoneo moriuo. Incognitus *capite quarto de Vanitate, pag. 71. & 72.* noluit esse diligens in legendo Driedone; & ideo solum dixit, hunc non docere aliud ab eo, quod Antiodorensis iam à se explicatus *capite tertio, pag. 65.* Sed de implicatione sua tuli censuram in *sektione 313.* Et cum Driedo vixerit tot seculis post Antiodorensis, & iam quasi in meridie Theologiæ Scholasticæ, Antiodorensis autem quasi in aurora, suspicari poterat Incognitus, Driedonem manifestaturum suam mentem terminis magis compositis ad normam Scholæ praesentis.

SECTIO CCCXCVI.

Ex Ioanne Driedone manifestata circa Axiomata illustrata in Sect. CCCXC. & sequentibus.

5521 ANtequam superfedeam à lectione Driedonis, aduerto Doctorem hunc *part. 2. libri de Concordia, cap. 1. fol. 29.* tangere axioma, de quo multa dixi à Sectione 390. & in aliis partis huius 2. necnon 1. Tangit autem occasione praescientiae diuinæ, quatenus videri possit prauidicare contingentiae futurorum; [nam hæc Consequencia est necessaria: Deus hoc prauidet futurum esse, Ergo hoc erit. Sed Antecedens est necessarium. Ergo & Consequens. Necessitatem Antecedentis admittunt tam veteres, quam recentiores sacrae Theologiæ tractatores. Hugo de S. Victore, & D. Thomas planè docent, huiusmodi propositiones esse necessarias absolute, Deus praesciuit Antichristum fore, Deus prauidit hoc esse futurum; inde concludentes, praescitum à Deo non posse non esse praescitum; Praedestinatus non potest non esse praedestinatus; Deus quod prauidit, non potest non prauidisse; Quod ab aeterno prauidit, necessariò prauidit. Ex quibus propositionibus in sensu diuino concessis videntur omnia futura ex necessitate euenire. Quod & praefati PP. admisisse videntur, docentes quod omnia futura, quæ videntur esse contingentia secundum mutabiles causas creatas, sunt necessaria secundum incretant causam, primam, & immutabilem, secundum quam vnum tantum potest esse, scilicet quod vult, quod disponit, quod ab aeterno prauidit, & verbo suo aeterno infallibili veritate sciuit.]

5522 Sed respondet *fol. 41.* [Sunt qui dicunt, propositionem illam antecedentem, Deus prauidit Antichristum esse futurum, non esse necessariam, sed contingentem; & Deum ea, quæ ab aeterno prauidit, posse non prauidisse. Sed hanc responsionem coarguunt venerabiles PP. Hugo de S. Victore, & D. Thomas Aquinas, volentes propositionem illam necessariam esse; & Consequens illud, Antichristus erit, consideratum quatenus subiacet diuinæ visioni, etiam esse necessarium, quanvis absolute in se consideratum sit contingens. Et hic iam est tota huius rei difficultas. Verum, ne propter diuersas Magistrorum sententias conturbetur animus verè Christianus. Super hac re conueniunt omnes Theologiæ Magistri, & veteres, & recentiores, docentes semper, contingentiam & mutabilitatem esse, non in Deo, sed in rebus ipsis; Deumque non ex necessitate facere quæ facit; multa quoque, quæ nõ est facturus, eum posse facere, atque ita non omnia ex necessitate euenire, & proinde res futuras intuituè à Deo visas, non propter hoc esse necessarias. Vnde & ipsi PP. praefati, quanvis doceant, propositiones assumptas in argumento esse necessarias, cum eisdem tamen planè docent, Antichristum posse aut saluari, aut non nasci, quemadmodum Scriptura dicit: *Omnia possibilis sunt apud Deum, qui vita, & mortis habet potestatem; cui & subest, cum voluerit, posse; qui & potens est*

B b b

statuere

ſtatueret hominem lapſum, potens de lapidibus duris ſuſcitare filios Abrahæ. Thomas ipſe in lib. de Verit. materia (ſeu quaſt. 6. quaſt. 4. (potius art. 3.) ad vltimum (ſeu ad 10.) argumentum: Deus abſolutè, inquit, loquendo, ſicut potuit ab æterno unumquemque prædeſtinare, & non prædeſtinare, ita & nunc poteſt prædeſtinare, & non prædeſtinare; quia actus prædeſtinationis commenſuratur æternitate, idcirco nunquam tranſiit in præteritum, ſed conſideratur ut ſemper egrediens per modum libertatis, itans fixus, & immobilis. Et idcirco humana voluntas, quam non poſſit efficere, quod Deus incipiat aut præſcire aliquid, aut prædeſtinare, aut reprobare hominem; vti que tamen poteſt facere aliquid; ad quod ſequitur, Deum aut prædeſtinari illum, aut reprobaſſe. Vnde cum dico, Deus id quod præſcit, poteſt non præſcire, non ſignificatur, quod vlla res verbo præſcendi designata poſſit à Deo remoueri; quia Deus ſiue ponatur ab æterno præſciſſe, Antichriſtum eſſe futurum; ſiue ponatur, præſciſſe Antichriſtum non eſſe futurum, non propter hoc alius ponitur in Deo actus intellectus, aut voluntatis, eo quod vnicò actu ſimpliciſſimo, fixo, & inuariabili cognoſcat, & velit omnia. Et quod in hac materia imaginationem fallit, præcipuè hoc eſt, quod ſcientiam illam diuinam, immenſam, vnicam ſcibilibus omnium, non à rebus ortam, vel acceptam, ſic imaginamur, quemadmodum ſcientiam noſtram mutabilem, limitatam ſecundum vnumquodque ſcibile, & à rebus ſingularibus ſenſu acceptis partam.] Haſtenus Driedo.

5523 Qui ſolutionem adhibet argumento deſumpto ex axiomate, *Illud Conſequens eſt neceſſarium, quod per neceſſariam Conſequentiam ſequitur ex Antecedenti neceſſario.* Antichriſtum autem eſſe futurum, videtur eſſe Conſequens, ſequitur per neceſſariam Conſequentiam ex Antecedente neceſſario præſcientiæ habitæ iam à Deo de Antichriſto futuro. Quia verò Driedo ratum, & indubitatum cenſuit axioma, duplici viâ ſolutionem quaerit. Prima eſt, Antecedens præſcientiæ, ut iam etiam habitæ à Deo, non eſſe neceſſarium, ſed contingens. Secunda eſt, non eſſe ſic contingens, ſed neceſſarium. Iuxta primam viam corruit funditus argumentum. Iuxta ſecundam, cum neceſſitas præſcientiæ ſit tantum ex ſuppoſitione contingenti volitionis diuinæ de productione Antichriſti, neceſſitas huius non erit abſoluta, ſed ex ſuppoſitione tantum, quæ non eſt cur negetur.

5524 De primæ viæ fautoribus viſum eſt, quid dicat Driedo; videndumque eſt id, quod addit de ſuo in fol. 48. [In Deo pro hora iſta eſt vnum, & idem ſimpliciſſimum, ac indiuiſibile æternitatis inſtans; nunc, quale fuit ab æterno, idem ipſum permanens ſemper. In illo inſtanti æternitatis Deus videtur, & intuetur omnia futura, tanquam iam ſibi præſentia. Proinde ſicut Deus id, quod futurum eſt, potuit ab æterno non propoſuiſſe; ita & nunc ab æterno poteſt hoc ipſum non propoſuiſſe, quia neque propoſitum, neque præſcientia in illo ſignificat actum, qui tranſiit in præteritum, nec diſtinguitur à ſubſtantia eius, in qua omnia ſunt vnum, poteſt eſſe ſubſtantiale fixum, & immotum. Atque Deus vnicò, & inuariabili actu vnam, & eandem rem videt, & vult, quandoque non eſſe, & quandoque eſſe. Vnicò immobili iudicio iudicauit olim, Chriſtum naſciturum,

eodemque proſus immutato videt nunc, Chriſtum non naſciturum, ſed natum eſſe. Secus accidit in nobis, &c.] Si ibi. Vnde à Ruyzio diſp. 31. de Scientia Dei, ſect. 2. n. 14. citatur Driedo pro prima via. Et n. 10. pro eadem S. Thomas, tum in loco notato à Driedone, tum q. 23. de Verit. art. 4. ad 4. in 1. diſt. 39. quaſt. & art. 1. in corp. & ad 1.

5525 De ſecundæ viæ patrociniò in S. etiam Thoma conſtat Driedo, quin designet locum. Sed videtur eſſe tam 1. part. quaſt. 14. art. 13. ad 2. quàm lib. 1. contra Gentes, cap. 87. verſus finem, vti cum Capreolo, Caietano, & Ferrarienſi obſeruat Ruyzius ſuprà ſect. 4. num. 3. Quæ etiam in via valet quod ait idem Driedo fol. 41. [Propoſitio illa, Omne ſcitum à Deo neceſſarium eſt, abſolutè intellecta, falſa eſt. Verum quidem eſt, omne ſcitum, ſeu viſum à nobis, in ſe conſideratum, eſſe neceſſarium; ſed non inde conſequens eſt, omne ſcitum, ſeu viſum à Deo, in ſe conſideratum, neceſſarium eſſe. Nam à nobis non ſciuntur niſi neceſſaria, quæ iam ſunt actu, & in præſentia viſus noſtri, omne autem eſt, quando eſt, neceſſe eſt eſſe. A Deo autem intuitiue videntur etiam ea, quæ futura ſunt, quæ & abſolutè in ſe conſiderata, poſſunt non eſſe in actu.]

5526 Hæc de futuris, quorum exiſtentia eſt contingens, & libera ſoli Deo, ut v. g. exiſtentia Antichriſti. Et quoad ipſa ſolicitus eſt Driedo, ut cum eorundem contingentiæ, & libertate, reſpectu diuinæ voluntatis, componat veritatem illius axiomatis. Non expreſſit in exaratis verbis conciliationem cum futuris aliis, quorum exiſtentia eſt, etiam reſpectu voluntatis creatæ, contingens, & libera; ſed ex Authoris doctrina in aliis locis colligitur conſideratio, quam nos probauimus in ſect. 391. & ſeqq.

SECTIO CCCXCVII.

An Ruardus Tapper?

5527 Pone Driedonem ſubeat egregius eius diſcipulus Ruardus Tapper, Doctor, & Cancellarius Louanienſis, quem Paulus Falſeau cap. 2. part. 1. ſect. 7. ex numero 106. uſque ad 110. trahere ſaragit pro Thomiſtarum ſententia. Primò, quia art. 7. de lib. arb. pag. 281. ſcribit: [Si tamen Deus voluntatem ad aliquid moueat, impoſſibile eſt huic poſitioni, quod ad hoc non moueatur. Nec tamen eſt ſimpliciter impoſſibile, quia eo momento, quo ad aliquid mouetur, poteſt contrarium velle. Poſitâ autem hac morione, & concurſu Dei, quo vult, nos velle, & agere, volumus, & agemus. Neceſſitari tamen voluntatem à Deo, qui author eſt naturæ, quanvis cogi ab eo non poſſit, nihil verat. Nam tunc auferret illi libertatem in tali actione, mouendo eam, ceu brutam pecudem: quod nunquam facit lege communi.]

5528 Horum tamen verborum ſenſum non eſſe contra nos, manifeſtant antecedentia immediatè: [Liberum arbitrium eſt facultas, quâ poſitis omnibus requiſitis ad eligendum, & agendum, poſſimus non eligere, & non agere; ita videlicet quod, omnibus ſimiliter ſe habebimus, quando eligimus, poſſimus

poſſimus non eligere, imò plerumque reſutare; & quando non eligimus, aut non reſutamus, eligere poſſimus, & reſutare. A qua facultate dicitur cauſa aliqua libera, & agens liberum. Et cauſa naturalis eſt, quæ neceſſariò agit, omnibus prærequiſitis poſitis, nec poteſt non agere. Mouetur autem hæc difficultas, an poſito Dei concurſu, ſine quo nec agere, nec eligere poſſimus, poſſimus nihilominus non agere, & non eligere; & an, non exiſtente Dei concurſu, eligere poſſimus, & agere? Cui facile eſt reſpondere, ad Dei prouidentiam non pertinere; quod rerum naturas corruptpat, ſed ſeruet: propter quod omnia mouet, ſecundum eorum conditionem; cauſas naturales, ut per diuinam motionem conſequantur effectus ex neceſſitate; & cauſas liberas ad vtrumque contingentes, ut ex eis ſequantur effectus contingentes. Propter quod Deus liberum arbitrium ſic moueat, ut non ex neceſſitate moueatur, nec ad vnum ipſum determinet: ſed remaneat motus eius contingens, non autem fiat neceſſarius.]

5529 In toto iſto contextu definitiones cauſæ liberæ, & cauſæ neceſſariæ ſunt eadem, quæ à Noſtris adhibentur. Difficultas de concurſu Dei, quæ eſt de concurſu in actu primo, ſiſ cauſis liberis à Deo præparatur cum indiſſerentia tam ad agendum, quàm ad non agendum, quin determinet illas ad vnum; ſed cauſis neceſſariis præparatur cum determinatione ad agendum. Quæ verò difficultas eſt de concurſu in actu ſecundo, ſeu de actione Dei identificata cum actione cauſarum liberarum, hoc concurſu poſito, impoſſibile eſt non moueri ipſas. Quæ tamen potuerunt eodemmet momento non moueri, quia poterunt non determinare ſe ad agendum, proindeque ad ſe ipſas in actu mouendas non determinare Omnipotentiam diuinam. Atque hæc ex integro eſt doctrina Societatis; verbaque Ruardi ſunt partim accepta ex S. Thoma 1. 2. q. 10. art. 4. in corp. & ad 3.

5530 Secundo, nam pag. 293. inquit Ruardus: [Gratia ad bene operandum neceſſaria eſt motio, quæ Deus applicat intellectum ad cogitandum ſalutaria, & voluntatem ad eadem bene afficit. Sic autem his viribus diuinitus applicatis, & motis, per eas liberè operamur, hoc eſt per liberum arbitrium, ſicut principiū effectiuum, cui ratio agendi eſt diuina motio, aut vis intentionalis ei impreſſa, quaſi inſtrumento à cauſa principali, vel potius cogitatus immiſſus, & bonum propoſitum inſpiratum, per quæ ſic mouet effectiue, & omnibus viribus, omnibus item membris imperat, quæ eius imperium neceſſariò exequantur, ut docet B. Anſelmus lib. Cur Deus homo. Et quod effectiue ſe ad huiusmodi opera habeat, probat multis modis Gregorius de Arimino diſt. 25. 2. ſent. Et maximè de ea voluntate, quæ in noſtra eſt poteſtate, atque adducit B. Auguſtinum.]

5531 His ex verbis nihil aliud elicitur, quàm ad ſalutaria opera neceſſitas gratiæ actualis internæ, conſiſtentis in illuſtrationibus, & inſpirationibus piis, quibus applicatur, & motum liberum noſtrum arbitrium efficit illa, quin eiuſmodi gratia ſit tota ratio, adæquataque vis proxima agendi, ut poſt Gregorium Ariminenſem probat Ruardus pag. 264. multis ex locis Sancti Auguſtini. Quare Falſeau indigitauit nobis locum, quo confirmemur in opinione de partiali noſtræ voluntatis à gratia eleuatæ influxu effectiuo in actus ſalutares.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

5532 Tertio, quoniam Ruardus pag. 295. cum dixiſſet, [Per hanc gratiam nos poſſimus bene agere, & ſine ea nihil,] ſubiungit: [Eſt difficiliſſimum intelligere, quod per gratiam piæ inſpirationis Deus operetur ipſum velle, utens voluntate tanquam inſtrumento, ipſam applicans ad opus, ſicut intellectum ad ſalutares cogitationes, ut docent Scripturæ: ipſam tamen voluntatem ſic applicatam & motam ad opus vnum, nihilominus poſſe, & in ſua habere poteſtate liberè eligere, & velle contrarium, ac reſutare opus, ad quod mouetur. Nam in poteſtate inſtrumenti non eſt, quod moueatur, aut non moueatur, poſſiſſimum comparatione Dei, cuius poteſtati nemo reſiſtere poteſt, qui ut Omnipotens plenum in omnia habet dominium, multò magis quàm ſingulus in vas, quod format; vel maſſam, ex qua lutum ſumit. Non igitur in poteſtate liberi arbitrij eſſe videtur agere, vel eligere aliud, quàm agit, vel eligit, cum non operetur niſi motum: motum autem videtur non poſſe ceſſare, aut agere aliud, quàm ad quod mouetur. Sed hæc obiectio, & propterea prouidentia diuinæ concordia cum libero arbitrio ſuperat omnem intellectum, ut docet Cardinalis Caietano quaſt. 22. in 1. p. B. Thoma, art. 4. ita ut magis Fide credatur, quàm plenè intelligi poſſit. Et illuſtrari poteſt hæc obſcuritas; ſi conſideremus, Deum operari in vnaquaque creatura ſecundum eius conditionem, & naturam; & propterea agentia libera ut inſtrumenta mouere, atque ad opus applicare, ita ut liberè, & contingenter ipſa operentur.]

5533 Non potuit Falſeau designare Ruardi locum, qui opinioni ſuæ eſſet magis aduerſus. Nam, omiſſâ Cardinalis Caietani exaggeratione, quæ Magiſtro Bañes non placuit, ſi alicubi Ruardus aperitur erat ſuum ſenſum, ſiue pro phyſica prædeterminatione, ſiue contra eam, maximè in hoc loco, & ut diſſolueret difficultatem, quam ſtrinxerat ad ſummum uſque. Quid autem reſpondeat, docuit Falſeau, ſed audiatur: [Hoc autem intelligitur (inquit) ſi conſideremus, quod præter primum velle, quod diximus produci naturaliter, & neceſſariò, quanvis in continuatione liberè reliquos actus voluntas operetur ex deliberatione, & iudicio rationis, ex quibus dum indeterminata ſunt, ipſa libertatem, & contingentiam habet in ſua electione. Agit enim Deus in cordibus noſtris, ſuaſione inclinando, & auertendo diſſuaſione. Non enim, ut ait B. Auguſtinus lib. 1. quaſt. 2. ad Simplicianum, unumquemque vocare, quomodo pro ſuo affectu aptum, & idoneum nouit ad ſequendum. Et qui hoc modo vocati non conſentunt, poſſent alio modo vocati accommodare Fidei voluntatem. Et quanvis multi vno modo vocati ſint, tamen quia non omnes vno modo affecti ſunt, illi ſoli ſequantur vocationem, qui ei capienda reperiuntur idonei. Item lib. de ſpiritu, & litt. cap. 34. Viſorum ſuaſionibus, inquit, agit Deus, ut velimus, & ut credamus, ſiue per Euangelicas exhortationes, ſiue intrinſecus, ubi nemo habet in poteſtate quid ei in mentem veniat. Et ſicut quod nobis humana perſuaſione ſequendum eſſe videtur, ſequi poſſimus, & non ſequi, habentes de errore ſuſpectam perſuaſionem, vel plenius deliberare volentes; ita contingenter ſequimur, quod ſuaſi ſumus diuinitus. Quæ enim vocati ad nuptias perſuaſi venerunt, poterant

poterant ob apparentem aliquam difficultatem non venire; & qui vocati non venerunt, venire poterant, vt ait B. Augustinus lib. 83. qq. quæst. 68. Et Pharaõ vocationi Domini potuit obtemperare, dimittendo ad iustum Dei filios Israël; sed quia noluit, & maluit in eos crudelitatem exercere, meruit pœnam, vt illi cor induraretur. Suasio enim sola, siue à Deo fiat, siue ab homine, non mouet efficaciter voluntatem; quia solum in genere causæ finalis, & obiectiua; & si actiue, non sufficienter. Ipsa enim sola ex suo iudicio se flectit in eam partem, quæ magis placet, quam tamen tunc refutare potest; nec vlla creatura quacumque suasionem, comminationem, promissione ei dominati potest, & reddere necessitati volentem, aut nolentem. Quam tamen potestatem in eam habet Deus, in cuius manu sunt corda etiam Regum, vt à proposito quod habent, in aliud flectere possit efficaciter, imò quocumque voluerit. Et hæc potestate sepe vsus est Deus, ex Scripturis docet B. Augustinus in lib. de Gratia, & lib. arb. cap. 20. & 21. & de Corrept. & gratia cap. 14. Sed hæc facere potest voluntate liberè sequente ob suasionem, vel apparentiam, qua hoc magis conuenire videtur. Facit enim Deus, voluntatem sequi ex suo iudicio, & deliberatione. Et quando ex ea non agit voluntas, tunc mouetur à Deo, non vt liberum arbitrium, sed vt agens naturale. Ex quibus patet, quod sicut instrumentum nihil operari valet, nisi motum à principali agente, ita nec voluntas, nec liberum arbitrium, nisi à Deo, vt naturæ Authore, per vires naturaliter insitas ad opera naturalia moueatur, & ad opera pietatis per semina Sanctarum cogitationum, & affectionum, quibus misericorditer ipsum præuenit. Hanc doctrinam vbique tradit Beatus Augustinus.]

5534 Quis hæc audiens non iudicet, Authorem eatenus tueri liberum arbitrium creatum, non obstantem necessitate, & actiuitate gratiæ, quatenus huius vis sit suauis, seu consistens in sanctis cogitationibus, & affectionibus, quæ etsi ex se sint indeterminatæ, seu indifferentes ad consensum, & dissentium; nihilominus à Deo noscantur congruæ, vt actu in talibus circumstantiis moueant ad consensum? Et casu quo non sic noscantur, Deusque aliunde efficaciter velit sequi consensum, tunc necessitet, seu moueat voluntatem creatam, non vt liberum arbitrium, sed vt agens naturale. Hic est sensus Ruardi cum S. Augustino tribuentis gratiæ præuenienti, & ad consensum efficaci vim non prædeterminatiuam physicè, sed moralem; recurrentisque ad Scientiam Mediam de congruitate illustrationum, & inspirationum. Vnde cum ad illa verba, [Suasio enim sola, siue à Deo fiat, siue ab homine, &c.] ad illaque, [Quam tamen potestatem in eam habet Deus, &c.] infert Fasseau, Si Deus possit efficaciter mouere voluntatem, & motio moralis non sit efficax, illa motio erit plusquam moralis, & proinde physicè prædeterminatiua; infert alienum omnino ab Authoris mente. Quæ certè est, suasionem, à quocumque fiat, non inducere ex se effectum, quem suadet; sed accedente liberâ determinatione eius, cui fit suasio: Deumque habere potestatem tam vehementer, & vrgenter suadendi, vt persuadeat: tandemque esse saltem moraliter im-

possibile, vt non possit persuadere, & in casu metaphysico resistentiæ ad omnem suasionem, esse in Deo potestatem necessitandi, vt inferius addit Ruardus.

5535 Quoad præfati casus impossibilitatem moralem, & possibilitatem metaphysicam concors cum Ruardo fuit P. Suarez lib. 3. de Auxiliis, cap. 14. num. 16. Vnde is non tam sine exemplo, neque tam absurdè, vt existimat Illustrissimus Godoy tom. 1. in 1. part. tract. 4. disputat. 37. §. 3. num. 50. theologizauit. Et quanquam S. Augustinus in Enchiridio cap. 98. roget, Quis tam impiè desipiat, vt dicat, Deum malas hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, ubi voluerit, in bonum non posse conuertere? appendenda non fuissent verbis S. Augustini hæc alia: [Ne ergo impiè desipiamus in Deum, asserendum est, omnino esse impossibile, dari hominem, quem Deus omni occasione, ratione supremi dominij, non possit in bonum conuertere. Quod negans Suarez, videat alius, an impiè desipiat?] Tantane animis cœlestibus iræ, & in Doctorem tam benemeritum de Ecclesia Catholica, deque tota Theologia Scholastica, & aliunde insignem probitate morum? S. Augustinus non exprimit, comprehendi à se omnem casum metaphysicè possibilem; neque asserit, debere supponi, quod Deus possit velle efficaciter, vt liberè conuertatur quævis voluntas creata in quavis occasione; neque restringit sermonem ad solam conuersionem liberam. Cur ergo considerandum proponitur, an ex censura S. Augustini desipiat impiè Suarez? Cur non potius deliraret ille alius, cui ex tam ambiguis verbis S. Augustini ita videretur contra Ruardum, Suarium, & plures alios posteros Theologos, quos recenset, & sequitur nouissimè P. Augustinus de Herrera tract. de Prædest. quæst. 16. instituta operosè de hoc solo puncto.

SECTIO CCCXCVIII.

Alia de Ruardo Tapper.

5536 Quartè, nam Ruardus pag. 300. ait: [An verò ad vsus gratiæ, quo ad quiescimus salutari monitioni, suasioni, & internæ vocationi; & quo pulsanti ostium cordis aperimus, per quæ omnia ex parte obiecti inclinatur voluntas (proptè enim ad intellectum pertinent) exigatur adhuc alia gratia, per quam immediatè inclinetur, & accommodetur voluntas per pium affectum, cuius hic non meminit Augustinus; & per quam etiam voluntas à Deo effectiue flectatur, an non? Nihil mutat, nec impedit voluntatis libertatem in libero vsu gratiæ; quia ita suauiter inclinatur, & determinatur eam Deus, vt ex iudicio, ac consilio, & sic liberè sequatur hanc Dei appropriationem. Et spiritus Christi, suadendo vt sequamur, simul voluntatem quasi naturaliter afficit placentiâ quadam rei suauis, quæ est voluntati ratio se determinandi, principium, & seminarium bonarum volitionum, quas ex eo, quasi ex femine, producit. Imò ex fame bonæ cogitationis, & suasionis sequitur etiam plerumque desiderium

desiderium emendandi vitam, & placendi Deo. Nam sicut naturali ratione, atque lumine, ex his quæ Fidei sunt, possumus syllogizando ex principiis ad conclusiones procedere, atque ex vna bona cogitatione ad aliam eligendam pergere; ita ex vna bona voluntate in aliam progredi possumus, tam in his quæ sunt pietatis, quam in aliis quæ ad mores pertinent. Si enim aliquid placeat, possumus ex eo, quod placet, velle ipsum assequi, & ad hoc media assumere necessaria. Suadendo autem Deus facit, vt placeat, vt diximus: Omnis, inquit, qui audit à Patre, & didicit, venit ad me. Vbi videtur Saluator ponere in actu voluntatis id, quod requiritur ad veniendum; sed tali intellectus actu, cui coniungitur pius affectus. Et B. Augustinus meminit aliquando solum vocationis, aut suasionis, quæ pertinent ad solum intellectum.]

5537 His tamen in verbis discutitur quæstio nullatenus consonans cum illa, quæ est de gratia prædeterminata physicè: tractatur videlicet, an ad actus deliberatos salutares voluntatis, vltra gratiam excitantem, tenentem se ex parte intellectus, consistentemque in piis illustrationibus, & vltra insulos habitus, necessariè requiratur alia gratia excitans, tenens se ex parte voluntatis, consistensque in inspirationibus sanctis? Qua de quæstione consulendi sunt Suarez tom. 2. de Gratia, lib. 3. cap. 7. Ripalda tom. 2. de Ente supernaturali, disp. 106. sect. 6. Platel in Synopsi Cursus Theologici, part. 2. cap. 4. §. 3. num. 118. Et sic quidem de gratia posteriori loquitur Ruardus, vt aptè declarat, non prædeterminatè ratione sui ad actum deliberatum salutarem voluntatis, neque secum asserere aliquid, quod prædeterminet physicè.

5538 Quintò, quoniam pag. 305. pronuntiat Ruardus: [Nec minùs ad opus virtutis, si eius habet principium, charitatem scilicet, vel virtutis amorem, quàm ad vitia se potest deflectere homo. In omni enim materia, ita pietatis, & gratiarum, sicut morali, & ciuili, ad voluntatem pertinet se determinare ad vnam, vel alteram partem. Et quanvis sub Dei determinatione, non tamen propterea minùs liberè se determinat, quàm si non concurreret, nec determinaret Deus.]

5539 Non obijceret hæc Fasseau, si attendere voluisset ad immediatè sequentia: [Quare hic nihil disputare oportet, quis prior sit in determinando voluntatem, an ipsa, an Deus; & an prior voluntas aliquid velit, quàm Deus eam vult velle, an è contra? Nec magis hæc quæstiones locum habent in operibus gratiæ, quàm morum, vel naturæ. Et quia voluntas secundum B. Hieronymi, Origenis, & aliorum PP. sententiam, vis media est inter carnem, & spiritum, & ad vtrumlibet se flectere potest, ideo in opere bono, quanvis ipsum totum sit à gratia, & libero arbitrio, quod tamen opus pietatis est, à sola habet gratia; quod autem opus sit, & eius fiat determinatio, à solo est libero arbitrio.] Ita Ruardus, & clarissimè dicens quæ nos, cum de influxu gratiæ, & voluntatis create ad actus liberos supernaturales; cumque de attribuenda huic determinatione in genere causæ formalis extrinsecæ, etsi à gratia etiam fiat in genere causæ effectiue. Quapropter antecedentia verba procedunt de determinatione à Deo in hoc secundo sensu.

5540 Sextò, quia ibidem ait Ruardus: [Hi qui vo-

cantur secundum æternum Dei propositum, indeclinabiliter, & insuperabiliter vocationem Dei sequuntur, vt dicit B. Augustinus cap. 12. de Corrept. & gratia, & capitulo octauo.] Sed quisnam id inficitur? In quo consistat vocationis, secundum æternum Dei propositum? inquirimus.

5541 Septimò, quoniam pag. 306. Ruardus habet: [Ex sola Dei ordinatione inspirationes vim quandam intentionalem accipere possunt, sicut in simili declarat Card. Caietanus in 3. p. q. 13. art. 2. & q. 62. art. 1.]

5542 Cæterum si antecedentia verba legantur, conperietur, Ruardum non consentire Thomistis. Antecedentia sunt: [Quo autem modo ex hoc Dei proposito æterno infirma hominis voluntas hæc consequatur, scilicet ne deficiat, nec aliquà aduersitate vincatur, an ex eo solum, quod vocatur, provt apta est sequi secundum suas affectiones; an dispositione, & directione Dei insuperabili, quæ tamen nihil in homine sic directo ponat, præter motus cordis, quales sunt etiam in alio, qui secundum hoc propositum non dirigitur, vel ex eo, quod impediuntur cogitationes, & motus animi, quibus impediti, vel retardati posset vocationis, vel aliis modis? Ipse nouit. Atingit enim sapientia, secundum Scripturam, à fine ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter: ita vt liberè, & contingenter, quanvis indeclinabiliter, & infallibiliter, semper sequatur voluntas. Huius autem propositi, & diuinæ gubernationis habitû consideratione, & non solum principij diuinitus immitti, quo agimus nostram salutem, impossibile est, quod duo similiter vocentur, & vnus vocationem sequatur, & non alter. Qui enim sequitur, vocatur, & dirigitur secundum æternum Dei propositum, & directionem; alius autem non sic vocatur. Quid autem, & an aliquid posituum necessariè requirat, vel ponat hoc propositum in voluntate ante assensum, siue voluntatis determinationem, in eo, qui secundum ipsum vocatur, obscurum est. Videtur tamen, fieri posse per hoc, quod impediuntur cogitationes, quæ sequelam impedire possent, vel per submissionem occasionum, quæ ad eam conducant; manentibus iidem in vtroque inspirationibus, per quas tamen is solus sequitur vocationem, qui secundum Dei propositum vocatur, & non alius, propter impedimenta cogitationum aliò rapientium. Ex quibus videtur, quod in sequente vocationem eiusdem vocationis modus quidam est, vel ablatio impedimenti, vel simile aliquid, quod non est in alio; & plerumque ob eius culpam, vel negligentiam.] Post hæc sequuntur verba transcripta à Fasseau, & omnia ostendunt, Ruardum non admisisse prædeterminationem in eo, qui vocatur secundum æternum Dei propositum, sed eam gratiam excitantem, quæ in circumstantiis remotionis impedimentorum, & in occasionibus conducentibus conferatur à Deo ex intentione obtinendi consensum, quem nouit esse futurum illis in circumstantiis, & occasionibus ob determinationem electiuam voluntatis create. Atque id est ex sola Dei ordinatione inspirationes accipere quandam modum, aut vim intentionalem in vno homine præ alio, cui non dispensantur ex prædicta intentione, neque in eis circumstantiis, atque occasionibus. Explicant optimè Cert. in Controuersia, cap. 3. à num. 61. talem modum.

modum, ac vim intentionalem, ſimulque Caietanus, & Author libri de Ordine, deque priori, & poſteriori, *cap. 64.*

5543 Septimò, obicit enim ſibi Ruardus *pag. 335.* [Argumenta, quibus Moliniſtæ volunt, gratiam dari vni, non alteri, non ex Dei propoſito, ſed quia ex circumſtantiis, &c. præuiſus eſt eâ benè uſurus. Ad hoc etiam adducens locum Auguſtini in *qq. contra Prophyrium*, cui loco maxime innituntur Moliniſtæ. Certè ſi, prædeterminatione reiectâ, Molinæ conſentiret, illa argumenta concederet, verùm ea ſigillatim reſcit, oſtenditque. S. Auguſtinum retractaſſe quod dixerat in *qq. contra Porphyrium.*] Hæc non Ruardus, ſed Faſſeau; imò in his vix eſt verbum, quod textui Ruardi conforme ſit. Non agit ibi Ruardus, niſi de concordia S. S. Ambroſij, & Chryſoſtomi cum S. Auguſtino. Non alia ibi opponit argumenta, quàm quæ videbantur oſtendere inter ipſos diſcordiam. Noſtri nunquam ſomniant, quod reſert Faſſeau, ſcilicet gratiam efficacem aliter dari, quàm ex Dei propoſito; neque illis in mentem venit, conferri ex conditionata præuiſione operum per vires ſive naturæ, ſive etiam gratiæ, vt habentium rationem meritum, mouentiumque diuinam voluntatem. De circumſtantiis nulla eſt ibi mentio in Ruardo. Afferit quidem locum S. Auguſtini in *epiſt. 49. q. 2.* Non tamen eſt locus, cui aliter innituntur Moliniſtæ, quàm eum declarando cum eodem Ruardo. Qui ait: [Interpretatur S. Auguſtinus *cap. 9. de Prædeſt. S. S.* quod ſcribunt Sancti, quod dixerat & ipſe in libro de Sex *qq. contra Paganos, quæſt. 2. Tunc voluiſſe apparere hominibus Chriſtum, & apud eos prædicari doctrinam ſuam, quando, & ubi ſciebat eſſe, qui in eum eſſent eredituri; quodque ſalus Religionis Chriſtiana nulli vnquam deſuit, qui dignus fuit; & cui deſuit, dignus non fuit; ac per hoc, quibus omnino ammittata non eſt, non eredituri præſciebantur. De quibus etiam in principio *cap. ſeq. & quæſt. 68. in lib. 83. qq.* Cui reſpondet: *Vtrum prædicato Chriſto, a ſeipſis habituri eſſent Fidem, an Deo donante ſuſcepturi, querere, ac diſſerere tunc neceſſarium non putauit.* Et *cap. 10. Si diſtantiatur, unde quis dignus ſit? Non deſunt qui dicant, voluntate humanâ. Nos autem dicimus, gratiâ, vel prædeſtinatione diuinâ, &c.* Conſtitendum eſt tamen, quod ante exortam Pelagij hæreſim, nondum fuerat exactè diſputatum de diuinæ prædeſtinationis, & reprobationis iudiciis, quia nondum huius myſterij diſſicultates in quæſtionem venerant, hæreſicis Pelagianis nondum Eccleſiam perturbantibus, &c.] Ita Ruardus. Ita & Moliniſtæ, ſi gratum eſt Faſſeau ſic vocare Noſtros; & pari conditione, vt à me ipſe appelletur Bañeſianus.*

5544 Notetque, Ledefnam Dominicanum *diſp. 2. affini de ſcient. futur. conting. 5. Ad illa teſtimonia, pag. 618.* laborare in reſpondendo verbis S. Auguſtini circa quæſtionem illam 2. *epiſt. 49.* ne ex ipſis inferatur, Deum præditum eſſe certâ, & inſallibili obiectiue ſcientiâ conditionatâ contingenti. Quam quia Faſſeau non negat, relictis pauliſper ſaltem Moliniſtis, digrediat̄ ad concertandum cum Ledefna. Notet etiam hæc verba Ruardi *pag. 334.* [Auguſtinus arguit eos, qui docuerunt, Deum dilexiſſe Iacob, & populum in illo deſignatum, & Eſau odio habuiſſe, propter futura opera præuiſa in illis; vocabulis dilectionis, & odij acceptis pro prædeſtinatione, & reprobatione,

de quibus tractat̄ Scriptura, docens, Deum electos ante mundi conſtitutionem prædeſtinari, vt ſiant vaſa gratiæ ſecundum propoſitum ſuum, operando omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ; alios autem deſeruiſſe in vaſa contumeliæ. Nam ſi Deus ſuos electos ad primam gratiam, aut auxilium, quo ad illam præparantur, prædeſtinari propter opera in iis præuiſa, ſiſdem gratiæ meritoria, conſequens eſſet, primam gratiam dari propter merita liberi arbitrij ſine gratia operantis, & ita principium ſalutis eſſe ex nobis, & ſtatuere hæreſim Pelagianam. Nequaquam autem reprobat B. Auguſtinus ſententiam eorum, tanquam falſam, qui docuerunt, Deum dilexiſſe Iacob ad præmium, tum in hac vitâ, tum in futuro ſeculo tribuendum propter præuiſa ab illo opera bona per gratiæ adiutorium futura; & aliterum odiſſe ad ſeueritatem ſupplicij irrogandam propter futura opera mala ab æterno præuiſa. Firmiſſimâ enim Fide tenendum eſt, Deum venturum eſſe iudicem, & vnicuique ſecundum opera ſua redditurum, & ipſum dare gratiam, & remiſſionem præparantibus ſe, credentibus, poenitentibus, orantibus, & ſupplicantibus; & ita propter opera, tanquam diſpoſitiones, & præparationes ad gratiam dandam ordinatas. Verùm Auguſtinus textum Apoſtoli ad Rom. non ſecundum tales ſenſus eſt interpretatus; imò arguit eos, qui ſic interpretantur, tanquam non aſſequutos illic verum Apoſtoli ſenſum, &c.] Meditetur hæc Faſſeau; & ſiue intelligat de præſcientiâ abſoluta, ſiue conditionata, leniet rigorem in Moliniſtis.

5545 Octauò, quoniam Ruardus reſpondens Caluino, proteſtatur *pag. 378.* [Nos quidem liberè conſitemur, atque docemus poſt Scripturas, & B. Auguſtinum, veriſſimam eſſe hanc eius ſententiam *lib. de corrept. & gratia, cap. 12.* Attamen quanvis infirma hominis voluntas indeclinabiliter, & inſeparabiliter diuinâ gratiâ agatur, agit tamen, vt liberè agat, & prudenter ſe regat, non vt agantur animalia bruta: & ideo, quanvis infirma non deficiat, deficere tamen in ſua habet poteſtate, & auxilium, quo ſic agit, deſerere, ac in eo manere, ſi velit.] Quid intendat Faſſeau tranſcribens hæc, & ſimilia alia *ex pag. ſeq.* non aſſequor. Nam potius nobis vilia ſunt, quatenus tale ſit donum perfeuerantiæ finali, vt indeclinabiliter, & inſeparabiliter coniungatur cum conſenſu ſalutari finali; non tamen per vim ad ipſum prædeterminatiuam, aut de ſe incompoſibilem cum diſſenſu; ſed ex voluntate diuinâ, quâ tribuitur à Deo ſciente, congruum ad conſenſum fore tale gratiæ auxilium poſtremo vitæ inſtanti. Forſanque indicare id voluit Ruardus, cum dixit *pag. 379.* [Non ex inſeparabilitate, aut indeclinabilitate ſequitur neceſſitas, cum Dei voluntas indeclinabilis ſit, & inſeparabilis à ſuo iudicio; quæ tamen liberè omnia agit ſecundum conſilium voluntatis ſuæ.] Nam inſeparabilitatem prædeſtinationis voluntatis diuinæ à ſuo iudicio interpretari poſſumus de iudicio Scientiæ Mediæ, à qua dependeat eſſentialiter, vel cuius in conſortio habeatur.

SECTIO

SECTIO CCCXCIX.

Reliqua de Ruardo Tapper.

5546 Vltra producta ex Ruardo in fauorem doctrinæ Societatis, vel à Faſſeau, eſt præter intentionem ſuam, vel à me, occaſione à Faſſeau oblata, poſſem aduocare plura alia. Sed ne nimis longum ſim, confirmabo tantum quæ Germanus Philaletes ſelegit *cap. 1. §. 3. num. 31.* ex Ruardo *pag. 302. propoſ. 4.* vbi Author ſcribit: [Omnes gratiæ, quæ ſunt nobis operandi principia, aut quibus dirigimur, & protegimur, & vniuerſæ quæ præcedunt tempore, vel naturâ Dei operationem efficacem, eſſe poſſunt ſine vſu, & fructu, & in vanum à nobis accipi, ita vt eis poſitis, poſſimus non credere, non conuerti, non benè operari: nec voluntati adducunt neceſſitatem.]

5547 Reſpondet Faſſeau, ſermonem eſſe Ruardo de auxiliis inefficacibus, de quibus Thomiſtæ etiam aſſerunt idem ipſum, & penes potentiam etiam conſequentem. Similiter Incognitus *cap. 4. Variatis, pag. 71.* reſpondet, gratias omnes, quæ operationem Dei efficacem præcedunt, poſſe eſſe ſine vſu, & fructu; quippe ſpectent ſolum ad auxilium ſufficiens: ſed præter illas requiri gratiam efficacem cauſatiuam actus, & ideo ab ipſo inſeparabilem: quam etiam agnoſcit Ruardus nomine operationis Dei efficaciæ, & quam nunquam ſeparari ab vſu, & fructu ſupponit.

5548 Sed contra Faſſeau eſt, quia Ruardus non tantum fatetur de gratiis præuenientibus inefficacibus, ſed etiam efficacibus; ſeu fatetur de gratiis præuenientibus, ſive poſt eas non ſequatur operatio Dei efficacis, id eſt gratia concomitans, quæ eſt ſalutaris ipſa operatio, indiſtincta ab actione ſupernaturali Dei, & liberi arbitrij creati, ſive ſequatur. Demonſtrant id verba illa Ruardi: [Et vniuerſæ quæ præcedunt tempore, vel naturâ operationem Dei efficacem.] Non enim hanc præcedunt, quæ ſunt inefficaces, ſeu quæ non ſortiuntur effectum. Demonſtrant etiam ea alia, [Nec voluntati adducunt neceſſitatem;] vanum namque eſſet addere ea, ſi ſermo ſolum eſſet de inefficacibus, vt pote quæ per ſe patebat non inducturas neceſſitatem operationis, cum cuius carentia erant coniunctæ. Hinc cum Ruardus loquutus fuiſſet de gratia, ſive non efficaci, ſive efficaci, conſiderata ſecundum ſuam entitatem potentem exiſtere ſine vſu, & fructu, greſſum fecit ad gratiam vt efficacem, ſeu ſub denominatione efficaciæ; formauitque quintam, & ſextam propoſitionem ſic: [Solâ gratiâ efficaciæ operationis diuinæ poſitâ, neceſſariò (ſcilicet neceſſitate Conſequenti) ſequitur effectus, quem operatur, Fides ſcilicet, conuerſio, perfeuerantia, & opus bonum; quanvis ſimpliciter per arbitrij libertatem poſſint non fieri (potentiâ nempe antecedenti.) Impoſſibile eſt (videlicet impoſſibilitate conſequenti) quod gratiæ præcedentes conuerſionem, vel Fidem, ſi ſiant ex vocatione ſecundum propoſitum Dei, ſuo effectum, & ſine fructentur; quanvis eadem, ſi aliter ſiant, per hominis libertatem quandoque ſuo

ſine, atque effectum fruſtrari poſſint.] Ita Ruardus, quo expreſſius non fuit fatuus Molina. Et ex his patet aduerſus Incognitum.

Profert etiam Germanus continuam ſeptimam 5549 propoſitionem Ruardi: [In eo, qui ſequitur vocationem, credendo, vel poenitendo; & in alio, qui eam negligit, poteſt eſſe idem conuerſionis, & Fidei principium; hoc eſt, eadem illamina-tiones, ſuaſiones, & inſpirationes; adeò vt ex ſola eorum libertate vnus negligat vocationem, & ideo non credat, nec conuertatur, Deo ad hoc propter eius negligentiam non cooperante; & alter credat, & conuertatur ob ſuam diligentiam, quâ ad verbum Domini auſcultat, & ideo efficaciter conuerſionem eius Deus operatur. Nec in iſto differentia eſt inter opera ſalutaria, ac moralia, & naturalia. In eo enim, qui vult ambulare, Deus cooperatur, & ſi non vult, Deus ei non cooperatur. Nec tamen aliquid poſitiuum abſolutum eſt ante actionem in vno, quod non in alio. Et vbique eſt eadem voluntas, ac liberum arbitrium per gratiam, aut naturam operans. Regulariter enim Deus non ſectit voluntatem ad alteram contradictionis partem determinando, niſi ſuaſione, & inſpiratione, quæ etiam liberum eſt homini ſemper ſequi, & negligere; per quas ipſe operatur in cordibus noſtris velle, & perficere, ſicut in ſemine operatur ad animalium, & arborum productiones.]

Eiuſdem ferè tenoris eſt propoſitio octaua, 5550 quæ ita ſe habet: [Sicut eodem ſemine in terram cordis iacto, ob vnus diligentiam fructificat, & propter alterius negligentiam ſine fructu ſterile manet; ita in vno multum fructum profert, centefimum videlicet, vel ſexageſimum; in alio triceſimum, propter variam hominis induſtriam, ſedulitatem, & laborem. Quare proxima cauſa, quâ vnus ſit altero ſanctior, & iuſtior, eſt eius induſtria, & conatus in vſu gratiæ Dei.] Quorum verborum poſtrema, ne per exceſſum peccent, intelligenda ſunt de maioris ſanctitatis proxima cauſa, non in primo, ſed in ſecundo actu; & neque quoad hunc principaliori effectiue, iuxta dicta ſæpe ſæpiùs, ac præcipuè in *ſect. 178.*

Concinit propoſitio decima ſub hac verborum 5551 forma: [Quod ex ſimiliter tractis, & interius in corde vocatis vnus credit, & conuertitur; & alius manet incredulus, nec conuertitur, contingere poteſt ex ſola arbitrij diuinitus præparati libertate, nec aliter contingere poteſt, ſi ſimiliter ſunt affecti, & vocantur ſecundum quod apti ſunt ad ſequendum. Omnibus namque poſitis, quæ procedunt, & requiruntur ad fidem, & conuerſionem, libera manet voluntas, nullaque inducitur neceſſitate ſe determinandi ad credendum, vel ſequendum vocationem, nec ad oppoſitum. De quo caſu quaſi poſſibili videtur loqui B. Auguſtinus *lib. 12. de Ciuit. Dei, cap. 6.* Et cõlendus Magiſter noſter Ioannes Driedonis in *lib. 1. de Redempt. generis humani, circa finem tract. de præparationibus ad gratiam Fidei*, ex dictis quaſi manuſcriptum inferit, quod quemadmodum ex duobus iam æqualiter iuſtis contingit, alterum libero arbitrio à iuſtitia deficere, conſentiendo deſiderijs carnis, alterum eodem arbitrio, innixto auxilio Dei, perfeuerare; ſic ex duobus adhuc impijs, æqualiter diuinis inſtinctibus pullatis, atque admonitis aut ad Fidem, aut ad cordis poenitentiam, contingit alterum non reluſtari,

Bbb 4 ſed

sed locum dare pulsanti Deo; alterum verò resistere, & permanere in obstinatione suæ voluntatis. Et habuit is, qui sic vocatus resistit, in potestate sua non resistere, alioqui nec peccaret, nec sibi meritum supplicij faceret resistendo. Et quavis qui vocatus venit, habeat opus aliquod per voluntatis suæ arbitrium factum; per illud tamen non in se debet gloriari, sed in Domino, qui ut hoc opus ipse faceret, suâ gratiâ dignatus est ipsum præuenire.]

5552 Quæ, & plura alia ibi subiungit, non secus ac Nostri, ut enodet obiectionem, quam pag. 301. ac 302. prefferat, & quam nunc repetunt Thomistæ: [An duobus (inquit) similiter illuminatis, & ad credendum tractis, fieri possit, quod vnus credat, & alter maneat incredulus: & duobus similiter intus vocatis & tractis ad penitendum, fieri possit, quod vnus peniteat, & alter maneat in peccatis; & in eadem tentatione vnus iustus tentationi cedat, alio in iustitia præferente? Est enim argumentum, quod habeat quod gloriatur, quodque respondeat Apostolo dicenti, *Quis te discernit? Quid habes, quod non accepisti?* si suâ industriâ, quanvis à Domino adiuuus, & præparatus, ipse præ alio similiter vocato credidit, penituit, & in bono sterit. Et in contrarium argumentantur alij, quod liberè credimus, conuertimur, & in bono perseveramus. Oportet igitur ad contraria esse contingentiam, & à libero pendere arbitrio, quod ad vnam, vel alteram se vertat contradictionis partem. Difficultates istæ obscuræ sunt, & perplexæ. Circa quas Doctores nostro seculo contra hæreses scribentes variè sentiunt, & contrarias sequuntur opiniones, &c.]

5553 Sed et si hæc tam de plano sint pro nostra Schola, nihilominus Fasseau, & Incognitus voluerunt querere in scirpo nodum. Nam secundus cap. 4. *Vanitatis*, pag. 70. & 71. ad verba illa Ruardi exarata num. 5549. [In eo, qui sequitur vocationem credendo, vel penitendo, & in eo qui eam negligit, potest esse idem conuersionis, & Fidei principium,] commentatur sic: [Sufficiens vtiq; quod dicimus esse quandoque etiam maius in eo, qui conuersionem negligit, quam in eo qui conuertitur.] Et ad illa, [Ad eod. ut ex sola eorum libertate vnus negligat vocationem, & alter credat,] appingit sic: [Quod quilibet negligens vocationem, id ex sola libertate faciat, non est dubium. Dicere verò, quod qui conuertitur, ex sola libertate id faciat, est hæreticum, si ly sola, excludat concursum diuinum: Thomisticum verò, & Catholicum, si tantum excludat alias causas inferiores.] Ad illa tandem, [Nec aliquid posituum absolutum est ante actionem in vno, quod non in alio,] notat, [Esse aliquid posituum ante actionem in eo, qui conuertitur, solum negare potest, qui aut auxilia gratiæ negat, aut negat, ea esse aliquid posituum. Rectè tamen dicitur, quod non sint aliquid absolutum, quia nec habent esse permanens, nec in se subsistunt, sed sunt aliquid transiens, & ordinatum ad operationem voluntatis creatæ, vel dando posse, si sint principia, & auxilia sufficientia; vel dando agere, applicando potentiam ad actum, si sint auxilia efficacia.]

5554 Primus, videlicet Fasseau, interpretatur pariter Ruardum de gratia inefficaci, & motione motali; cogitatque, [Authoris intentum esse, quod duorum constitutorum in auxiliis æqualibus,

inefficacibus vnus possit negligere vocationem inefficacem, sicque ponere impedimentum vocationi efficaci, & alter credere; non tamen credet sine vteriori auxilio, quod recipiet, quia ei non ponit impedimentum, nec contemnit motionem moralem. Id quod totum exprimitur à Ruardo in verbis transcriptis num. 5541. Hincque noscitur, quare Author inficietur absolutum posituum in vno, quod non in alio ante actionem, ut scilicet sub sua negatione non comprehenderet vim intentionalem, quæ non est quid absolutum, & fixum, sed motio transiens.] Talia sunt commentaria Fasseau, & Incogniti in Ruardum.

5555 Cui interpretationes ipsorum, etsi coactæ, & violentiæ, fuerunt magis honorificæ, quam sui sensus explicatio à Magistro Bañes, etsi in ple-risque genuina, & natia. Et enim hic 1. part. *quest. 23. art. 3. dub. 2. §. Secundus sensus*, col. 719. habet hilpidam in illum inuentionem, quam transcripsi num. 5020. Et quæ non contentus adijcit hanc *dub. 3. §. De hac difficultate*, col. 733. [Dicendum ergo, iuxta doctrinam Catholicam, quod diuina misericordia ita præbet auxilium, quando homo conuertitur, & bene operatur, quod etiam determinet auxilio suo liberum arbitrium, quod de se est indifferens, ut bene, efficaciter, & liberè operetur; non autem vice versâ, liberum arbitrium determinet misericordiam Dei, & eius auxilium ad efficaciter operandum, ut quidam ex Theologis modernis, aliis Catholicis, minus tamen versatis in doctrina Augustini, & Conciliorum Arausicani, & Mileuitani, opinati sunt. De quorum numero fuit nostris temporibus vir Catholicus Ruardus Tapper in libro articulorum circa dogmata Ecclesiastica, *art. 7. propos. 10.*] Nonque nominato Ruardo aduertet §. *Sed circa istam doctrinam*, col. 730. [non posse dici à Catholico Theologo, nisi in hac parte ignorant, quod stante dumtaxat æquali auxilio Dei, Petrus conuertitur à peccato, Paulus non conuertitur; Petrus recipit Fidem, Paulus non recipit Fidem.]

5556 Præterea 2. 2. *quest. 10. art. 1. documento 3. col. 570. & 571.* aggrauat in Ruardum censuram Bañes, inquit: [Cum æquali Dei auxilio, quo Deus misericorditer cor hominis excitat, ac præparat, non stat, quod quidam homo conuertatur, & quidam alius non conuertatur, qui æquale omnino auxilium, æqualemque misericordiam acceperit. Hoc documentum est contra doctrinam Ruardi Tapper, quondam Decani Louanien-sis, viri alioquin Catholici, atque eruditi. Hanc ego doctrinam gratiæ Dei contrariam esse iudico. Quanvis enim affirmet, necessarium esse diuinæ misericordiæ auxilium, ut homo conuertatur, & in hoc à Pelagianis ex parte differat, tamen ex parte cum Pelagianis conuenit.]

5557 Hæc in medium produxi, ut videant Fasseau, & Incognitus, quam diuersè, ac ipsi, intelligat Bañes Ruardum. Possentque adiungere Ledesnam, Zumelem, Cabreram, Petrum Cornegium, Franciscum Herreram, quorum loca designat Sherlogus p. 2. *Respons. sect. 19. num. 100.* Non tamen potui non mœrere, cum ipse vidi, pungi à Bañes tam severo stylo Ruardum: quem Guillelmus Lindanus *lib. 4. Panoplia, cap. 16.* vocat Phœnicem Theologorum sui seculi; Posseuinus in Apparatu, egregium Expugnatorem hæresum,

hæresum, virumque doctissimum; Fasseau celeberrimum Louanien-sis Vniuersitatis Cancellarium; & quem sapientissimum fuisse, veratissimumque in lectione B. Augustini vociferantur eius Opera cedit digna. Et quoad præsens punctum nactus fuit contra Bañesij acrimoniam defensorum Illustrissimum Petrum Binsfeldium, suffraganeum Treuerensem, cuius verba aliqua dedi in num. 4847. Habuit approbatorem doctrinæ Eminentissimum Cardinalem Bellarminum hoc cum elogio in *lib. 6. de Gratia, & lib. arbitr. initio cap. 15.* [Ad extremum disputationis operæpretium esse duxi, si per modum compendij sententiis aliquot comprehenderem, quid de cooperatione gratiæ, & liberi arbitrij sentiam, adiunctâ simul autoritate non solum Concilij, aut veteris alicuius Patris, sed etiam Ioannis Driedonis, & Ruardi Tapperi, qui hæc nostrâ ætate totam hanc materiam diligentissimè pertractauerunt; ut habeat Lector, vbi plura legere possit, si velit.]

5558 Iam ad Incognitum, Ruardi Glossographum, dico primò, dubitari non posse, quin Ruardus loquatur de gratia entitatiuè, & physicè æquali, quæ cum vtrique homini det posse simpliciter, in vno est efficax, accedente operatione ob determinationem suæ voluntatis; in alio non est efficax ob contrariam rationem. Secundo, si ex solâ libertate non conuersi negligitur diuinæ vocatiõ, ex conuersi ea etiam sola in genere causæ formalis extrinsecæ, & eligentis admittitur vocationis effectus: quæ cum exinde admissione stat, ut non excludatur concursus vocationis in genere causæ efficientis, imò ut requiratur tanquam principalior, & tanquam sine quo conuersi liberum arbitrium non posset determinare se ad vocationis effectum. Atque id vtrumque est, quod à Ruardo traditur, & valde catholicè. Terriò, affirmari ab ipso, esse aliquid posituum absolutum, pertinentis que ad ordinem gratiæ auxiliatricis præuenientis in vtroque homine ante conuersionem, & ante non conuersionem; sed illud esse æquale entitatiuè, ac physicè in eo, qui non conuertitur; proindeque in altero, qui conuertitur, negari à Ruardo quidpiam reale speciale præcedens actionem conuersionis, siue esset permanens, siue transiens, ratione cuius præuic ad actionem fieret inæqualis non conuersio.

5559 Hinc repulsa manet interpretatio adhibita à Fasseau. Iamque respondi in num. 5542. ad verba in quibus adstruere conatur, donari auxilio, motioneque diuina præueniente, maiori entitatiuè, ac physicè eum, qui conuertitur. Et nunc addo duo alia loca Ruardi. Vnum pag. 314. Manifestum est (inquit) quod inter duos similiter, quantum ad illuminationes, & inspirationes, & alia (exceptâ tamen gratiâ prædestinationis) affectus, potest fieri quod vnus peniteat, & perseueret, & non alius. Vbi exceptio de gratia prædestinationis est eadem, quam appulerat suus Magister Driedo, relatus à me in numero 5513. & explicatus in seqq. Alter locus extat pag. 382. in hæc verba: [Sic Deus liberum mouet arbitrium, ut saluum relinquit naturalem modum eligendi, & operandi; hoc est, ut relinquit potestatem ad vtrumque se flectendi. Quomodocumque enim moueatur arbitrium ad bonum, vel malum, potest non sequi. Nam qui cum gratia Dei perseuerat in bono, eam peccando abjicere, & non perseuerare potest.

Eademque libertate sequimur, quando nos efficaciter ad aliquid mouet suo S. Spiritu persuasos. Indicibiliter quidem persuasibilia sunt verba, quibus Deus electis ad cor loquitur, & semper ea sequimur, relicta potestate non sequendi; nullam enim persuasiones afferunt necessitatem. An verò alia sit Dei motio, & efficacia præueniens in eo, qui eam non sequitur; alia gratia, & efficacia in obsequente, in genere causæ efficientis; sicut certum est, aliam esse efficientiam in eo, qui sequitur; tractauimus in superioribus, Et diximus, probabile esse, quod non oporteat, aliam esse motionem, aut nouam gratiam, voluntatem, siue actionem præcedentem; quodque ex sola voluntatis libertate, omnino eodem, & æquè efficaci in eis existente principio, vnus gratiam sequatur plerumque, & alter non sequatur. Nam liberum arbitrium, positum omnibus ad volendum, & agendum requisitis, potest non velle, & non agere. Sicuti quando ignis calefacit, Deus ei cooperatur tanquam causa vniuersalis, calorem vnâ cum igne producendo; & aliquid facit, quod non faceret, igne à calefaciendo impedito; eodem tamen, & inuariato principio caloris. Et probabile est, quod in genere causæ efficientis, prius naturâ, quam ignis calefacit, non aliter Deus moueat, igne calefaciente, quam eo impedito. Et idem dicendum videtur de voluntate efficaciter aliquid volente, quod in ea nihil prius naturâ requiritur, quod non est in non volente. Et probabiliter in vtramque partem disputari fortassis istud potest, ut liceat vniquique hic in suo sensu abundare.] Hucusque Ruardus.

5560 Cuius postrema verba mouere potuissent Bañesium, ut estò impugnaret, sed inuenio calame, hominem tanta cum parsimonia expromentem sua sentia. Et maiori adhuc vsus fuerat immediate ante propositiones tam implacidas Bañesio. Scripserat enim pag. 302. [Difficultates istæ obscuræ sunt, & perplexæ; circa quas Doctores nostro seculo contra hæreses scribentes, variè sentiunt, & contrarias sequuntur opiniones. Propter quod, sine vlla assertionem, pro materiæ tantum huius de concordia liberi arbitrij, & gratiæ, declarationem, & ut occasio detur eam diligentius expendendi, & examinandi, ponam aliquot propositiones. Quas, & omnia quæ hîc, & in sequentibus dicturus sum, quæque superius dixi, iudicio Sacrosanctæ Sedis Apostolicæ, & omnium rectius sententium subijcio.]

5561 At enim, ut de Ruardo finiam, obseruo ipsum, cum in verbis illis postremis num. 5559. permittit, vnumquemque abundare in suo sensu circa id, an in homine, qui conuertitur, sit, necne alia entitatiuè, & physicè motio præuenientis gratiæ? non loquutum de motione prædeterminante physicè, seu cum qua absolutè, & simpliciter incompossibilis esset non conuersio, quoniam talis motionis assertio contraria esset toti suæ doctrinæ in explicacione articuli 7. Quare sermonem habuit de motione viuidiori, ac intensiori, sed non perueniente ad gradum prædeterminantis physicè.

SECTIO CCCC.

An Ioannes à Bononia?

5562 **F**uit & hic Louanienſis Doct̄or, Ruardique contemporaneus. Ex quo in *tract. de Prædeſt. & reprob.* recenſet in primis Faſſeau *cap. 4. part. 1. ſect. 1. num. 126. & duobus ſeqq.* multa quæ paginas implent, ſed ad intentum non conducunt. **V**t quod opera moralia ex ſolis naturæ virtutibus facta non ſint diſpoſitiones ad gratiam, neque huius meritum. Quod prædeſtinatio ſit cauſa bonorum operum, ſitque infallibilis, certa, & immobilis. Quod Deus prius pulſet ianuam conſcientiæ noſtræ, quàm vel nos aperiamus, vel ille admittatur. Quod gratia Dei ſit proxima, & efficiens cauſa bonorum actuum omnium. Quod etſi opera pœnitentiæ gratiam iuſtificantem præcedant, ea tamen ſint effectus peculiariſ gratiæ operantis in nobis omnem bonam voluntatem, & omne opus bonum. Quod peculiariter ſuo tractu Deus omnes habeat præuenire, qui ſaluantur. **Q**uis enim Noſtrum in hiſ à Bononiensî diſſenſit, aut non tam conſenſit, quàm Thomiſtæ.

5563 **S**ecundò detruncat verba, quæ integra fauent valde nobis, vt illa in *pag. 281. & ſeqq.* editionis quâ vtor. **E**ſt in Deo duplex cognitio, quarum alteram practicam, ſeu ſcientiam viſionis; alteram ſpeculatiuam, ſeu ſcientiam ſimplicis intelligentiæ appellabimus. **E**xplicata autem hac, inquit, **D**eum illà aliâ intelligere dumtaxat ea, quæ vel facturus eſt ipſe, atque aded intelligere, quia facturus eſt; vel vt ab aliis ſiant, ipſe ordinatur, vel poſtremò contra imperium ſuum ipſe permiſſurus eſt. Huius porò cognitionis ea eſt natura, vt ordine prius eſſe hæc, aut debere per voluntatem fieri ſciat; deinde etiam ordine prius eſſe velit, quàm reuera futura ſciat. Quemadmodum aliquis noſtrum prius nouit, ſe poſſe, vel debere petere Romam, & prius ſtatuit eò proficiſci, quàm ſe certò profecturum cognoſcat. **T**ranscripſit hæc Faſſeau; ſed omiſit frequentia, quæ continent doctrinam Societatis de cognitione diuina futurorum abſolutorum contingentium, ac liberorum voluntatis creatæ, non in prædeſtinatiuo decreto increatæ.

5564 **E**n illa: **Q**uia autem hæc cognitio voluntatem ordine priorem requirit, ipſa autem diuina voluntas aliquando non poſtulet aliquod externum, quod illam impellar, aliquando aliud quidpiam requirit fieri prius: eam ob cauſam ſtatuumdum eſt, quotias huiusmodi quidpiam requiritur, tunc ſemper illud ordine prius eſſe, quàm ipſam diuinam voluntatem, & ſcientiam. **L**icet omne noſtrum velle, & operari diuina voluntas immediatione virtutis, non ſuppoſiti (quod huius ætatis Philoſophi immediatione cauſæ principalis, non instrumenti dicerent) præcedat, atque concurrat. **H**is in hunc modum declaratis, quæ nihil profectò continent abſurdi, facile poſſumus & grauiffimos in hac materia prædeſtinationis errores tollere, & valde perplexas quæſtiones diſſoluere.]

5565 **P**roſequitur Bononiensîs: **A**c primùm quidem hinc facile patere poſteſt, eos in maximo errore

verſari, qui putant, Deum ſuâ præſcientiâ Angelorum, & hominum opera ordine prius ſcire, quàm Angelos, & homines ea velle intelligat. **A**c proinde eorum quidam tolli liberum arbitrium aſſerunt, licet quidam tantùm verbo negent. **Q**uoniam ſcientiâ diuinâ, quæ nec fallit, nec fallitur, ordine prius futura etiam contingentia ſciuit, quàm ſuis in cauſis, & in ſeipſis ſciuit. **S**ed falluntur hi. **N**am ſi Deus præſciuit, res fore prius ordine, quàm eas eſſe ipſe Deus, vel nos noſtras liberæ actiones eſſe velimus, profectò eius ſcientia non ſolum nos, ſed ipſum quoque Dem impelleret ad aliquid agendum. **S**ciuit enim ipſe, ſe in nobis aliquid in tempore facturum: attamen quia ſic diuinæ placuit Maieltati, liberè nos creat, & beat. **I**deo ſi tum primùm ea nouiſſe dicitur, cum ea homines facere velint, vt reuera eſt; licet in eſſe cognito ab æterno ſint in mente diuina, vel in ſeipſis, vel in cauſis ſuis; nec poſteſt profectò, nec debet libertas actionum noſtrarum impediri eius ſcientiâ. **E**t quavis ea, quæ ſunt præſcита, ſi cognita ponantur, neceſſe ſit eſſe, hoc eſt non poſſint non eſſe; non tamen propterea prius neceſſariò fieri debuerunt, vel ab eo, qui præſens ea intuetur, fieri compelluntur; quia ſi Deus, aut nos, virtutè diuinâ cooperante nobiſcum, ea eſſe noluiſſemus, nec eſſent, nec eorum exiſtentia fuiſſet præſcита. **S**ic Bononiensîs concordans eodem omnino modo, ac nos, præſcientiam diuinam eum contingentia, & libertate creaturam actionum abſolutè futurarum; loquentique licentiùs, quàm nos poſſimus contra cenſentes, illam eſſe hiſ priorum naturâ.

Eundem modum tradiderat *pag. 43. & ſeqq. di-* 5566 **c**enſ: **S**cientia Dei non imponit alicui neceſſitatè, quanvis præſcита, vt præſcита, non poſſint non eſſe, nec aliter eſſe, licet præſcита potuerint non præſcitari. **I**deirco quod Iudas liberè voluit Chriſtum tradere, Deus præſciuit; at non contrâ. **N**am ſi Deus ordine prius ſciuiſſet, Iudam traditurum Chriſtum, quàm præuidiſſet Iudam velle proderè Chriſtum, profectò conſtituiſſet ipſe Deus, vt Iudas traderet Chriſtum; quod eſt proſus falſum, & hæreticum commentum. **N**am cum Deus alicuius rei propriè cauſa dicitur, hæc tria requiruntur, voluntas mouens, ſcientia diſponens, & potentia operans, vt docet Hugo de S. Victore *lib. 2. de Sacramentis, part. 2. cap. 6.* **N**on igitur Deus eſt propriè cauſa rerum, ratione ſcientiæ tantùm, ſed ratione ſcientiæ diuigentis, voluntatis imperantis, & potentia ſimul exequentis. **Q**uapropter dicimus, quod vidit Deus rem, vt res ſe habet. **E**rgo ſic eam vidit Deus, quia ita ſe res habet: non autem ita eſt, quia Deus videt, Origenè teſte, ita quod non ſequatur, ita eſſe, ad videre Dei; ſed ita ipſum videre ſequatur ad ita eſſe: licet res ordine prius ſit in mente ſaltem diuina cognita, quàm fore cognoſcatur. **R**urſus ſiue Deus contingentia cognoſcat in ſeipſis, vt quibuſdam placet, ſiue in ſuis cauſis efficientibus, adiuantibus, non impediētib; aut impediētib; vt alij opinantur; omnibus tamen vnus conſenſus eſt, nempe contingentia ordine prius eſſe, quàm à Deo cognoſcantur practicè. **Q**uapropter non obſtat, quod Auguſtinus *lib. 15. de Trin. habet, Vniuerſas nempe creaturas, & ſpirituales, & corporales, non quia ſunt, ideo nouit Deus, ſed ideo ſunt, quia nouit.* **Q**uoniam loquitur ipſe de rebus, quas

quas craturus erat Deus, aut ſolus futurus erat author. **C**um verò dicimus, contingentia futura non præſciti, niſi eſſent futura; haud ſentimus, aliquid propriè eſſe diuinæ ſcientiæ cauſam, ſed cauſam impropriè, aut ſine qua non intelligimus. **S**ignificatur enim inter futura contingentia, & Dei præſcientiam ſolum conſequentia vnus ad alterum. **D**e quibus latius Thomas *in ſino 1. p. in tract. de Præſcientia, & prædeſt. c. 3.* & nos plura infra, cum agemus de diuina ſcientia. **H**æc Bononiensîs ſi conferantur cum ſcriptis à me in *ſect. 327. ex communi ſenſu Scholæ Societatis, videbuntur, ſi excipiantur cenſuræ de contrariè ſentientibus, fuiſſe quaſi dictata eidem præſcripta.*

5567 **S**ed omittenda non ſunt alia, quæ poſt exarata in *num. 5565.* ſubneſcit Bononiensîs: **S**ecundò ſoluitur (inquit) & illa quæſtio, quæ multis non parùm negotij faceſcit, cur Deus creauerit (cum ſit ipſe Creator, & Iudex) exempli gratiâ, Pharaonem, cuius opera impia fore intellexit prius, propter quæ vult illum ad æternum deſtinare ſupplicium? **D**icimus, quia primùm ipſum eſſe Pharaonem & voluit, & ſciuit Deus, & ſummâ ſuâ benignitate eum, & creaturam omnem rationalem ad imaginem ſuam condidit, atque ad æternam felicitatem deſtinauit, quàm ipſius Pharaonis opera huiusmodi fore intellexit, propter quæ non aſſequeretur memoratum finem: quia tunc illa impia eſſe cognouit, licet ab æterno, cum ille inſaniâ furens tantis ſceleribus diuinæ Maieltatis imaginem violauit. **I**md ſi propterea dumtaxat eum creare deſiſſet, quia ſcleratum fore intelligebat, & curſum humani generis impediuiſſet, & ipſa ſcientia Dei ſine dubio ſucceſſiua, & mutabilis eſſet, cum propter cognitam futuram impietatem eius hoc conſilium repudiuiſſet; & Pharaonem, quem voluit, & ſciuit eſſe, non eſſet (licet aliquo modo Deus poſſet ſcire quæ non ſcit; & non ſcire, quæ ſcit, vt Durandus *in 2. diſt. 39. quæſt. 1. & Thomas 1. p. quæſt. 14. art. 15. docent*) ſi propter bonitatem ſuam vollet eum creare, quem & voluit, & ſciuit ſe creaturum. **Q**uod quàm ſit indignè aduerſus diuinam ſcientiam dictum, neminem latet. **E**a igitur, quæ Deus ſcientiâ viſionis ſciuit, omninò erunt. **H**inc cum præſcire Deum vniuerſa Gentiles quamplurimi minimè negarent, fatali neceſſitate nos agere quidquid agimus, crediderunt. **N**am ſi ab æterno (inquit) iniuſtum aliquem futurum Deus præuidit, nec ſcientia diuina falli poſteſt; erit omnino ille iniuſtus, nec poſſibile eſt, eum iniuſtum non fore, cum non poſſit aliter agere, quàm Deus præſciat. **E**x quo ad ſequentia etiam nonnulli deſcendentes fruſtrâ culpam iniuſtos contendunt. **S**imiliter de cæteris delictis, & virtutibus opinantur. **Q**uibus inferunt, hominis voluntatem non eſſe liberam, ſi Deus futura præſciat. **Q**uibus non aliter, quàm Origenes in Commentariis ſuper Genefim complexus eſt, reſpondere volumus. **R**ecitat autem latè Origenis verba, de quibus nos in *ſect. 327. & ſeq.* **T**amque ea, quàm quæ Bononiensîs ſunt, pugnant cum Thomiſtarum doctrina. **N**on nego, Bononiensîem transferre ad abſolutam præſcientiam viſionis quæſtionem, quæ non quadrat niſi conditionatè. **N**eque item inſicior, tacuiſſe de hac in verbis exaratis *num. 5563. & ſeqq.* **S**ed inde non colligitur, contrarium poſſituiſſe fuiſſe, nonque iacuiſſe fundamenta, qui-

bus ſuperſtrueretur opinio de eiſmodi ſcientiâ non comparata à Deo in decreto antecedenti, abſoluto ſubiectiue, & conditionato obiectiue.

5568 **N**eque prodeſt Paulo Faſſeau, quod Bononiensîs *pag. 264.* referat hæc verba ex SS. Auguſtino, & Fulgentio: *Prædeſtinatio ſine præſcientiâ eſſe non poſteſt. Prædeſtinatione quippe tantùm Deus ea fore præſciuit, quæ fuerat ipſe facturus; præſcientiâ verò etiam ea, quorum ipſe nunquam eſt futurus author. Vnde dictum eſt, Tradidit illos Deus in reprobum ſenſum, vt faciant quæ non conueniunt. Non ibi peccatum Dei eſt, ſed iudicium.* **R**efert enim, [vt ex eis pateat, Deum prædeſtinariſſe, & præſciuiſſe bona opera miſericordiæ, & iuſtitiæ; mala autem opera præſciuiſſe tantùm, quia ibi non opus Dei eſſe dicitur, ſed iuſtum iudicium, quo non inultum relinquitur, quod ſine operante Deo malus operatur.] **Q**uare Bononiensîs nobiſcum ſentit, erga materiale peccatorum non habere decretum præconnexum, in quo præſciat illa. **Q**uo autem ſenſu dicat S. Auguſtinus, & S. Fulgentius, *Prædeſtinatione Deus ea præſciuit quæ fuerat ipſe facturus,* declarari in *ſect. 324.*

SECTIO CCCCI.

Plura de Ioanne à Bononia.

5569 **P**raterea opponit Faſſeau illa Bononiensîs verba *pag. 159.* **F**irmiter, imò Fide tenendum eſſe docemus, facere nos poſſe, & velle bonum ſupernaturale ab ipſo Deo eſſe, qui ſolus operatur in omnibus poſſe, & velle bonum. **C**um verò poſſumus, volumus, & operamur, in bonis operibus nobiſcum cooperatur ipſe, Auguſtino teſte de Gratia, & lib. arb. *cap. 17. Non enim ego, ſupple ſolus, inquit Paulus, ſed gratia Dei mecum;* quoniam Deus eſt, qui gratiâ ſuâ bonitate primùm operatur in nobis velle ſine nobis, deinde operatur etiam perficere, dum nobiſcum volentibus (qui tamen iam & velle, & non velle poſſumus) in finem vique cooperatur. **N**am licet homo habeat velle, & facere, non tamen habet, vel poſteſt ex ſe facere ſe velle, & facere quod conuenit ſuæ ſaluti.]

5570 **Q**uæ omnia verba clamant efficaciam gratiæ, non in actu ſecundo ſolum, ſed etiam in primo. **A**nnuimus nos efficaciam in vtroque actu, renuimusque ei, quæ in primo ſit prædeſtinatiua ad ſecundum, nec à Bononiensî ea affirmatur, quin potiùs frequenter negatur, vt in hiſ verbis *pag. 510. & 511.* **Q**uod verò colligitur de gloriatiōe ex propriis operibus (ſi voluntas noſtra ad ea ſe determinat, & non prædeſtinatur à gratia, vt obiectum fuerat *pag. 502. & 503.*) proſus negamus, rectè ab illo Antecedenti inferri. **V**t enim in iuſtificatione peccatoris poſteſt is, qui gratiâ Dei præuenitur, liberè ei acquieſcere, aut reſtuctari (ſicut Concilium Tridentinum docuit) atque hinc etſi letari poſteſt, non habet tamen, cum acquieuit, vade gloriatur, cum propriè tantùm gloriatur in nobis propriis bonis, letamur alienis nobis datis. **O**b id igitur horum ſententiam damnans Paulus

Paulus ait: *Quid autem habes, quod non accepisti?* Fateari ergo operè pretium est, hominibus bona omnia Dei voluntate prouenire. Ait enim Iacobus: *Omne datum optimum, & omne donum perfectum defursum est, descendens à Patre luminum.* Quare assentiri gratiæ diuinæ est etiam bonum præstantissimum, & id sine dubio proficiscitur à Patre luminum. Ideo is qui assentitur, non habet vnde gloriatur, nisi in Christo, cum gloriari non in alia re oporteat, quàm in Cruce Domini nostri Iesu-Christi, vt nos admonet Paulus. In qua siquidem cruce est peccatorum nostrorum expiatio, est denique ianua immortalitatis. Est enim vtrumque gratiæ Dei operantis bonum, posse bonum, & velle perficere. Idcirco docuit Paulus, cum metu, & tremore nos debere operari nostram salutem. At ne nos metueremus, ad eam non posse nos pertingere (cùm certum sit id minimè solis nostris viribus fieri posse) subiungit, nos habere Deum ducem, & patronum, qui efficaciam toti operi præbeat, & voluntatem nostram, ac opus sic firmet, vt ne minima quidem operis portio liberi sit arbitrij, quin & eadem principaliter sit gratia, & Deo adscribenda, cuius auxilio peculiari homo sua detestatur peccata.] Sola hæc vltima verba transcribuntur à Fasseau. Et siue sola, siue simul cum aliis antecedentibus, sunt nobis in confesso.

5571 Vt & hæc ex pag. 318. & 319. quæ etiam adducuntur ab eodem: [Qui Dei Patris internam amplectuntur inspirationem ad actus vltimè disponentes ad iustificationem, efficiuntur eius filij, non quidem quasi per opera meritoria; dictum est enim, vtrumque fuisse Dei donum; sed solum per dispositoria, sine quibus aduultorum nemini confertur gratia iustificans. Non igitur, quia sumus dispositi, Deus nobis donat gratiam; nihilominus tamen non sine præiua dispositione donat. Eam porrò congruam dispositionem, quæ est à libero arbitrio, peculiari gratiæ diuinæ præuentione, ad recipiendam gratiam, absque violatione Diuinæ Scripturæ, congruè meritum quoque vocari posse crediderim, &c.]

5572 Desisto ab exarandis aliis Bononiensis apud Fasseau; non enim magis, sed minùs potius, quàm transcripta, inter sunt ad intentum collectoris. Qui Bononiensi attribuit opinionem de prædestinatione ad coronam gloriæ, antecedente præscientiam absolutam meritorum. Cùm tamen totum eius Opus dirigatur ad probandum, prædestinationem completam, quam vocat immobilem, atque infallibilem, supponere bonam vsum auxiliorum gratiæ, supponereque reprobationem abusu eorundem auxiliorum ab æterno præuisos; quanquam ita vt respectu prædestinationis bona opera facta etiam ex gratia non sint causa motiua, secus autem respectu reprobationis praua opera. Vnde pag. 398. & seq. dicebat. [Hæc sunt quæ verè à nobis esse credita, Opere ipso ostendere debemus. Eorum enim summa est, vt omnibus nostris viribus gratiam cum libertate arbitrij retineamus; vt omnem nostram salutem ex Deo, perditionem nostram ex nobis esse firmissimè credamus; vtque illuminati diuinâ gratiâ & peccatores, & reos nos esse, vt oportet, cognoscamus, & iustificantem gratiam per Fidem amplectamur: postea verò eandem gratiam eadem bonitate semper in nobis auctam ad finem vsque vitæ retinentes, consequamur tandem vi-

tam æternam, cuius rei gratiâ conditos nos esse, & Vnigenitum Dei Filium in carnem Redemptorem missum docuimus. Hæc verò ita se habere, nullo modo credere poterimus, nisi certò credamus, in eo quod ordine prius est, hoc est in primo naturæ signo, omnes homines ad consequendam salutem esse creatos, ordinatos, seu prædestinatos, ac nisi durissimam illam sine meritum præuisionem, aut non propter peccatorum merita, licet non sine meritis, vt aiunt quidam, reprobationem penitus abominemur: deinde, nisi contrario quoque euitato periculo, credamus, in eo quod est ordine posteriori, seu in posteriori naturæ signo aliquos propter opera reprobos, alios verò non propter opera, sed non sine operibus, gratiâ Dei bonitate certissimè fore saluos.]

5573 Insuper pag. 518. & seq. exponens Paulum ad Rom. 8. scribit: [Quasi dixerit Apostolus, Quos Deus glorificauit, eos & iustificauit; & quos iustificauit, hos & vocauit; & quos prædestinauit, illos quoque præsciuit conformes fieri imagini Filij Dei, secundum ipsius propositum, quo Deus ipse in eo, intellige quod ordine prius est, voluntatem habuit omnem creandi, & ordinandi hominem ad vitam æternam. Igitur quos præsciuit in eo, quod ordine postterius est, gratiam amplexturos diuinam, eos fore saluos intellexit, quos Christus electos frequenter vocat. Denique & scopus Pauli in eo est, vt homines docerent, non lege operum, aut Philosophiâ, sicut opinabantur Gentiles, & Iudæi tunc Romæ agentes, id quod in tota hac Epistola conabatur Apostolus destruere; sed gratiâ diuinâ prædestinari, illuminari, iustificari, & glorificari licet gloriæ gradus nostris respondeat operibus) quos præsciuerat fore beatos. Nam hic propositum diuinum tantum prædestinationem, hoc est creationem, & ad gloriâ ordinationem, secundum primam Dei creatis voluntatem respicit. Quoniam, inquit Apostolus, diligentibus (quod est effectus gratiæ, & etiam diuini propositi) omnia cooperantur in bonum iis, qui secundum propositum vocati sunt sancti, vt tum legis, tum naturæ opera, tanquam huiusmodi vocationis meritoria excluderet. Idcirco quos præsciuit (intellige scientiâ visionis) virtute, & fauore primæ gratiæ, & vocationis conformes fieri imagini Filij Dei, eos immobiliter prædestinatos habuit; hoc est, finem prædestinationis assequuturos intellexit, cum eos dona sua, quæ sine penitentia donat, non neglecturos ab æterno præuidit. Vnde sic per gratiam suam vsque in finem volentes direxit, vt tandem vitam assequerentur æternam. Ex qua quidem expositione liquet, prædestinationem in eo, quod ordine prius est, nihil aliud esse, quàm Deum velle gratiam, quam omnibus in eo, quod ordine prius est, conferre voluit, in illis conferuare, quos eadem gratiâ præuentos præsciuit, suam sequuturos voluntatem.] Quibus ex locis, imò & ex tota serie Operis constat de Bononiensis mente, & de sensu eiusdem in aliis intercisè relatis à Fasseau. Vt omitam, allegari à Ruyzio tom. de Prædest. disp. 7. sect. 1. num. 7. & à cæteris Theologis communiter pro opinione, quam retuli, & inter eos ab Authore Cursus Theologici Carmelitarum Discalceatorum, tract. 5. in 1. part. disp. 9. dub. 3. §. 1. num. 70. Hactenus ad ea, quæ ex Bononiensi coëgit Fasseau contra Scholæ nostræ doctrinam.

Sed

5574 Sed pro hac in silo reperiuntur passim firmissima testimonia, quorum aliqua exaravi in Euentil. 15. num. 412. & duobus seqq. & in hac 2. p. sect. 196. Ad maius munimen dictorum vtrobique adjicio verba Bononiensis pag. 99. [Liberum arbitrium est facultas, quæ politis omnibus requisitis ad eligendum, & agendum, possumus non eligere, & non agere; ita videlicet, quod omnibus similiter se habentibus, quando eligimus, possumus non eligere, imò plerumque refutare. Liberum igitur hominis arbitrium est facultas eligendi bonum, aut malum, quantum non sub ratione mali. Quod ei solum conuenit, inquantum est in natura, & statu potenti deficere; quodque vnum velit, postea verò oppositum ei conuenit, inquantum est in natura mutabili. Bonum autem supernaturale hac certè libera facultate nemo mortalium prius eligere, aut agere potest, quàm diuinâ peculiari misericordiâ præueniatur, quod suâ quisque post lapsum concupiscentiâ ad malum trahatur.] Et post aliâ de requisita gratiâ ad bonum supernaturale, declarat quomodò voluntati nostræ in ætatis præsentia conueniat definitio liberi arbitrij; quia scilicet cum ea eligere, & agere potest, vt & abjicere eam, impediendo suum effectum, seu non eligendo, neque agendo, cùm ipsa adest. Quam declarationem desumit ex tunc recenti Concilio Tridentino sess. 6. capite 5. Et subiungit: [Quanquam non dubitauimus vnquam, quin gratia Dei in nobis bonam faciat voluntatem, & cum facimus bonum pietatis opus, ipsa efficit nos facere. Quare posita in esse gratiâ, scilicet non solum quæ nata est efficere, sed quæ actu operatur, & facit nos operari, semper operamur, & sine ea nunquam huiusmodi opera operabimur. Hinc patet, nos liberè, & absolute, cum operamur, posse non operari. Quoniam ipsa eadem Christi gratia effectrix semper operaretur, atque efficeret nos opera pietatis operari, nisi per liberum arbitrium impediretur.

5575 Cuncta hæc quàm sint è penetralibus doctrinæ nostræ, nemo non cernet, qui eam intimè nouerit, & Dominicanam. Sed speciatim confertur cum solutione, quam tentat perdoctus Magister Vincentius Ferre tract. 4. in 2.2. quest. 7. §. 9. ad argumentum de incoherencia libertatis in hominæ viatore iusto cum charitatis habitu, qui iuxta ipsum est adæquata vis proxima efficiendi actum charitatis, & ad quem elicendum sit determinatio. Respondet scilicet, saluam esse coherentiam, quia cum determinatione ad actum charitatis permittit, voluntatem ex se posse in oppositum contradictoriè, vel etiam contrariè. Sed huiusmodi responsio aduersatur multifariam verbis Bononiensis. Nam primò, positus, existentibusque habitu charitatis, & gratiâ actuali ad amorem Dei prædeterminatiâ, quæ essent requisita ad eligendum, & agendum amorem, non posset voluntas non eligere, non agere; nec eis similiter se habentibus, quando voluntas eligeret, posset non eligere, non agere, & plerumque refutare per actum odij, componendo non electionem, non actionem, aut etiam odium cum eorum positione, & existentia in voluntate. Quam facultatem ad eiusmodi compositionem cum præuie requisitis significat definitio liberi arbitrij tradita à Bononiensi. Deinde in statu viæ voluntati R. P. Gabr. de Hæno, Scient. Med. Paris I I.

nostræ, cui instructæ habitu charitatis, & gratiâ actuali prædeterminatiâ ad amorem, conueniret in vno instanti velle Deum, eidem sic instructæ non posset conuenire nolle in alio instanti. Cùm tamen iuxta Bononiensem debeat liberum arbitrium nostrum in statu viæ esse facultas eligendi bonum, aut malum, proindeque debeat esse facultas ita præparata, vt cum principis prærequisitis ad electionem boni possit coniungere electionem mali. Tertio, voluntas nostra in statu viæ prædita habitu charitatis, & gratiâ actuali prædeterminatiâ ad amorem, vt posset eligere, & agere hunc, non sic posset abjicere habitum, & gratiam actualem, impediendo vtriusque effectum, seu non eligendo, neque agendo amorem in præsentia vtriusque. At Bononiensis exigit, vt possit id secundum voluntas nostra. Quarto, si cum habitu charitatis, & cum gratiâ actuali ad amorem prædeterminatiâ operemur hunc, non staret quod affirmat Bononiensis, videlicet posse non operari amorem, quando hunc operamur; siquidem determinatio vtriusque ad ipsum excluderet potestatem expeditam, & proximam ad non operationem ipsius. Neque item staret, vt contingeret casus affectus à Bononiensi de impedita per liberum nostrum arbitrium operatione amoris, cuius vi effectrice pollerent habitus charitatis, & gratia actualis. Quanquam verò quoties post vtrumque sequatur operatio amoris, tribuendum vtriusque sit, quod bonam faciat voluntatem, & quod faciat nos facere; non tamen tanquam prædeterminatiâ, vt conuincunt cætera expensa in Bononiensis verbis. Omitto contra Ferre, ab habitu charitatis determinante ad amorem permitti, vt ex se voluntas possit in carentiam amoris, vel in odium, non esse aliud, quàm relinqui inuariatam potentiam radicalem, & remotam voluntatis in carentiam amoris, vel in odium; vti etiam relinquatur ab habitu charitatis in voluntate Beati, & ab vñione hypostatica in Christi Domini voluntate humana. Quod non sufficit, vt voluntas Christi sit expeditè, & proximè libera ad odium, aut ad carentiam amoris præcepti; neque vt voluntas Beati sit sic libera ad non amandum, aut ad odio habendum Deum. Videantur alia impugnationum capita in Sect. 270.

SECTIO CCCCII.

Ad confirmationem quorundam verborum Ioannis à Bononia pro doctrina Societatis narrantur alia Eminentissimi Cardinalis Bellarmini; & hac occasione transcribitur priuatum iudicium, quod ipse tulit in causis rum Ludouici Molina, cum Leonardi Lesij.

Vlterius adjicio, oportere, vt Lector recolat quæ exaravi in Sect. 196. num. 2079. ex Bononiensi

Bononiensî referente, fuiſſe reiectum in præuiis diſputationibus & collationibus ad ſeſſionem 6. Concilij Tridentini, tanquam minus probabile, id quod quidam dicebant, ſcilicet [hominem habere libertatem arbitrij, vt excitationi, admonitionique diuinæ reſiſtere poſſit; ſed his diuinis inſpirationibus, atque monitionibus ſuppoſitis, nullum reſiſtere arbitrium.]

5577 Incognitus cap. 5. de Vanitate, pag. 80. & 81. repulſos putat tunc temporis, conſtituentes omnia Dei auxilia talia, vt eis nunquam reſiſteret liberum arbitrium, etſi poſſet reſiſtere; proindeque non diſtinguentes inter gratias, ſeu inſpirationes, & ſufficientes. Quare longè diſtabant à Thomiſtis agnoſcentibus, interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ quandoque reſiſti, vt definitum fuit ab Innocentio X. Pontifice Maximo. Videnturque Incogniti verba Bononiensîs non parùm ſuſpecta, vt pote in quibus manifeſta contradicção deprehendatur. Nam, vt patet, de illis inſpirationibus, & monitionibus loquitur Bononiensîs, quæ conceduntur homini pro libero aſſenſu, dum iuſtificatur. Sed in omnium ſententia certum eſt, quod iſtis nunquam de facto reſiſtat arbitrium; aliàs enim iuſtificaretur, & non iuſtificaretur, quia diuinis inſpirationibus, quæ ad ipſius pro iuſtificatione conſenſum tendunt, reſiſteret. Ergo in iſtis Bononiensîs verbis nihil adiutorij reperire poſſunt Moliniſtæ.

5578 Hæc Incogniti oſtendunt, non eſſe hominem tam præditum notitia opinionum apud Theologos in hac materia, quàm oportebat. Apertum iam in *ſeſſione illa* 196. ſententiam denotatam à Bononiensî, remotam valde à deneganda partitione auxiliorum gratiæ in ea, quæ efficaciæ, & quæ ſufficientiæ, compositæque cum reſiſtentia actuali. Iuxta quam ſententiam nulla eſt contradicção in Bononiensîs verbis; ſolùmque in eis cauendum eſt ab approbatione cenſuræ interminatæ ab Authore, vt & in ſimilibus his aliis, pag. 514. [Stulta nimium eſt igitur, & pernicioſa perſuaſio docentium, nos poſſe quidem diuinam reſicere inſpirationem, ſed non eâ potentiâ, quæ aliquando reſiſtatur ad actum.]

5579 Paulus Faſſeau exiſtimat, Bononiensîem loqui rigidè de opinione conſtituente efficaciæ gratiæ in motione morali, quâ ſuppoſitâ, inſallibile eſſet, quod arbitrium nunquam reſiſteret; & ideo Bononiensîem velle, efficaciæ gratiæ non conſiſtere in illis motionibus, ſed in auxilio phyſicè prædeterminatiuo ſuperueniente, quod det agere ultra poſſe communicatum à monitionibus illis. Imò, vt exiſtimat Faſſeau, ſtabiliti pluriùm prædeterminationem Thomiſticam verbis Bononiensîs. Tum quia ſi Concilium Tridentinum diſcuſſit modum præmotionis efficaciæ, & in quo conſiſteret, ſuppoſuit, dari talem præmotionem. Tum quia ſi reiecit vt minus probabilem, modum præmotionis efficaciæ, conſiſtentem in motione morali. Ergo admittit vt magis probabilem, cum qui conſiſteret in motione phyſica.

5580 Verumtamen qua de ſententia aſperè cenſuerit Bononiensîs, dixi in *ſeſſione præcitata*. Fuitque illius Doctôris animus in verbis tum ad

quæ reſpondet Faſſeau, tum pag. 514. tale adſtruere auxilium gratiæ, vt ei ſecundùm ſe poſſit non ſolùm reſiſti à libero arbitrio creato, ſed ſæpe reſiſtatur actualiter: quorum prius conuenit omni auxilio pro actu libero, & ſalutari; & poſterius conuenit, quando contingit illud non eſſe efficaciæ, ſed tantùm ſufficientis; non autem quando econtrâ contingit, eſſe non tantùm ſufficientis, ſed etiam efficaciæ, accedente in actu primo voluntate gratuita, per quam conſertur à Deo conſcio non futuræ actualis reſiſtentia; & accedente in actu ſecundo cooperatione phyſicâ Dei, ac arbitrij creati ex huius electiua determinatione. Quem fuiſſe diſcurſum Bononiensîs ſignificant antecedentia, & ſequentia proximè verba, totuſque Operis contextus; etſi quoad efficaciæ auxiliij in actu primo, & quoad impotentiam conſequentem reſiſtendi tali efficaciæ, non expreſſerit ſuam mentem terminis tam claris, ac nos.

5581 Hinc indicia Pauli Faſſeau vigentia non ſunt. Non primum, quia Tridentini PP. aut Theologi diſcuſſerunt modum, quo auxilia gratiæ præmouerent arbitrium creatum, dando poſſe, excitando, adiudandoque ad actus ſalutares, ſaluâ eiudem arbitrij libertate à neceſſitate. Sed talem modum conſiſtere in præmotione, quæ eſſet phyſicè prædeterminatiua ad ipſos actus, vnde nam colligitur, ſiue ex Concilij Decreto de iuſtificatione, ſiue ex Theologorum proluſione ad illud? Non ſecundum; nam Tridentini PP. vel Theologi impenderunt curam ſtabiliendæ tali efficaciæ auxiliorum, aut muniendæ viæ ad ſtabiliendam talem eorum efficaciæ, cum qua illaſa maneret arbitrij creati libertas à neceſſitate, quatenus poſſet abijcere ea, poſſetque diſſentire eis, ſi vellent. Vt id autem ſtabiliſſent, aut vt ad id ſtabiliendum munirent viam, viſum iam eſt in *ſeſſione* 196. quidnam Theologi repudiarent, tanquam minus probabile.

5582 Certè non fuit dependens à quaſtione, an efficaciæ auxiliorum præuenientium, præuenientium, & excitantium eſſet phyſica per virtutem phyſicè efficientem, vel eſſet moralis tantum, vel eſſet partim phyſica, partim moralis? Quolibet ex his modis eſſet, PP. vel Theologi reſpexerunt ad ſcopum, quem dixi, nempe ad poteſtatem abijcendi auxilia, diſſentiendique eis, ſi arbitrium creatum vellent. Quâ cum poteſtate auxilia non concordantia, ſiue pollerent virtute phyſicè effectiua, ſiue morali tantum, ſiue partim phyſicâ, partim morali, diſplicerent Theologis, & PP. Tridentinis. Legatur numerus 1956. & Bellarmini Recognitio librorum ſuorum de *Gratia, & lib. arb.* vbi, ſalvâ præfatâ poteſtate, quæ iuxta ipſum debet excludere prædeterminationem phyſicam ad effectum auxiliorum efficaciæ, conſtituit in his ex parte diuinarum illuſtrationum virtutem moralem, & ex parte inſpirationum, affectionumque piarum virtutem phyſicè efficientem, repetitque id pluries.

5583 Iam eiudem Eminentiffimi Cardinalis teſtimonio expediens erit confirmare, quæ Bononiensîs reſult de Patribus, aut Theologis Tridentinis. Extat autem illud in ſcripto manu Bellarmini propria, & apud archiuum Domus Romanæ

Romanæ Profeſſæ Societatis recondito, cuius authenticum inſtrumentum vulgavit nuper Duaci P. Iacobus Platel in calce libelli inſcripti, *Autoritas contra phyſicam prædeterminationem, nonis ex ipſo Sacro Ordine FF. Prædicatorum petitis ſuffragiis ſtabilita, ac præſertim ex inſigni Opere R. P. F. Iosephi de Vita, Siculi.* Inſuſus itaque Bellarminus à Clemente VIII. Papa, vt ſuam diceret ſententiam de ſeptem Controuerſis inter Dominicanos quodaſdam, & Ludouicum Molinam, ſcripſit ſic de ea, quæ erat, [Vtrum Deus cooperando cum libero arbitrio, ita illud moueat, vt determinet ad opus; an verò ſinat, vt liberum arbitrium ſeipſum determinet?]

5584 [Hæc eſt præcipua quaſtio inter PP. Prædicatores, & PP. Societatis Ieſu in Hiſpania, vt patet ex ſine Cenſuræ. Vbi PP. Prædicatores conantur reſpondere ad argumenta Molinæ, & proferunt argumenta contraria. Sententia PP. Prædicatorum eſt, liberum arbitrium determinari à Deo ad omnia opera bona, & etiam ad materiale peccati, quod ſecundùm entitatem eſt bonum. Fundamenta ſunt. Primum, quia exiſtimant, hanc eſſe ſententiam Sancti Thomæ. Secundò, quia hinc pendet, ſecundùm ipſos, certitudo præſcientiæ futurorum, quæ eſt in Deo. Tertio, quia non exiſtimant poſſe aliter defendi, res omnes fieri à Deo. Nam ſi determinatio liberi arbitrij ſit à libero arbitrio, & non à Deo, videbitur eſſe aliquid in rerum natura, quod non ſit à Deo. Sententia P. Molinæ, & aliorum PP. Societatis eſt in contrarium. Et fundamenta ipſius ſunt. Primum, quia putant, hanc ſententiam eſſe magis conformem Scripturæ, quæ dicit, hominem relictum in manu conſilij ſui, *Eccleſiaſtici* 15. item PP. & Scholaſticis, & non alienam à S. Thoma. Secundò, quia putant, hanc ſententiam eſſe magis piam, & faciliùs ſaluare liberum arbitrium. Tertio, quia putant, per contrariam ſententiam vix poſſe defendi, quin Deus ſit cauſa peccatorum. Ex his ſententiis poſterior ſine dubio eſt tuta. Nam non poteſt contra eam objici, quod ſit contra Scripturas, vel definitionem Eccleſiæ, vel contra PP. vel communem doctrinam Scholaſticorum. Imò certum eſt, inueniri eam expreſſè apud multos PP. & præcipuos Theologos Scholaſticos, vt Scotum, Gregorium, S. Bonauenturam, & vt ego exiſtimo, apud S. Thomam. Omitto alia teſtimonia, gratiâ breuitatis, ſed habeo apud me notata, & quando opus fuerit, exhibere poterò. Prior ſententia videtur periculofa, præſertim hoc tempore, quo graſſantur hæreſes Caluinistarum, qui negant liberum arbitrium, & Deum faciunt authorem peccatorum. Nam liberum arbitrium ex communi ſententia requirit, vt poſitis omnibus, quæ requiruntur ad operandum, voluntas verè poſſit operari, & non operari, &c. Quæ cum ita ſe habeant, ego quidem non audeo damnare PP. Prædicatores, authores Cenſuræ, quos arbitror viros valde pios, & doctos eſſe: tamen hoc affirmo, ſententiam contrariam videri omnino tutiorem, & magis piam. Quod etiam ſenſerunt PP. Concilij Tridentini. Nam in Actis Concilij, quæ habentur in Arce S. Angeli, refertur quod cum in Diſputatione Theologorum, quæ habebatur ante ſeſſionem 6. duo Religioſi protuliſſent ſententiam iſtam de prædeterminatione liberi arbitrij, fuit malè acceptum à cæteris, eo quòd non videretur valde catholicum, & propterea Decretum formatum eſt iuxta communem aliorum ſententiam.] Hæc Bellarminus, quorum fidem facit ſua ſyngraphâ, & ſui officij ſigillo P. Hieronymus Cattaneus, Secretarius totius Societatis, Romæ 27. Iulij, anno 1670.

5585 Et quæ omnia huc tranſtuli, vt ſenſus Bellarmini integrè noſceretur à Lectore non habente copiam ſelectiffimi Opusculi editi à Platelio. Poſtremo autem roborant narrationem Bononiensîs. Sed neque hanc, neque illa velim creare vllum incommodum probabilitati opinionis de phyſica prædeterminatione. Id quod etiam monui in *ſeſſ.* 196. agens de eadem Bononiensîs narratione, & de conſonis aliis, coactus neceſſitate iuſtæ deſenſionis aduerſus Faſſeau dicentem cap. 4. p. 1. *ſeſſ.* 11. num. 126. Concilium Tridentinum ſupponere, & admittere prædeterminationem phyſicam, demonſtrarique planè ex eius Decretis.

5586 Porro ea omnia Bellarmini patefaciant, ipſum nullatenus fuiſſe prædeterminationi phyſicæ; quicquid velint nonnulli, quos ſæpe manifeſtè contuici, ni fallor, argumentis multis irrefragabilibus. Sed in gratiam Lectoris, cui ad manus non ſit prælaudatus libellus Platelij, non omitam aliud ſcriptum eiudem Bellarmini, oblatum Inquiſitoribus Summis Romanis anno 1589. in deſenſionem doctrinæ P. Leonardum Leſſij, aſſeruatumque tum Louanij, tum Duaci in Collegiis Societatis noſtræ, vnde Platelius edidit in lucem publicam, vt obſtrueret ora, & reprimereſt calamos complurium importunè iactantium, Bellarminum ſteſſiſſe pro phyſica prædeterminatione, fuiſſeque ſuorum librorum loca, in quibus contra eam decernit, adulterata à Leſſitis.

5587 Scriptum itaque Bellarmini tale fuit: [Controuerſiæ Louanienſium inter Facultatem Theologicam, & Profeſſorem quendam Societatis Ieſu (nempe P. Leonardum Leſſium) de prouidentia, de auxilio ſufficienti, & efficaci, de prædeſtinatione, & perfeuerantia; pendit omnes ab vna radice, videlicet à Controuerſiæ de cooperatione Dei cum libero arbitrio. Nam Facultas Theologica exiſtimat, tam in actionibus naturalibus per auxilium generale, quàm in ſupernaturalibus per auxilium ſpeciale, non ſolum cooperari cum libero arbitrio noſtro in omnibus eius operibus, ſed & determinare ipſum liberum arbitrium ad hoc, aut illud opus, priùs naturâ, quàm ipſum liberum arbitrium ſe determinet. Profeſſor autem ille Societatis Ieſu exiſtimat, Deum quidem cooperari cum libero arbitrio in omnibus eius operibus, ita vt nihil omnino fiat in actionibus naturalibus ſine auxilio generali, in actionibus ſupernaturalibus ſine auxilio ſpeciali eiudem; tamen non admittit, determinari priùs naturâ liberum arbitrium à Deo, ſed determinari dicit à ſeipſo, Deo concurrente, & cooperante.]

5588 Ex hac radice oritur primò Controuerſiæ de Prouidentia. Facultas enim Theologica, quia exiſtimat, Deum prædeterminare actiones, etiam liberas, & contingentes, docet prouidentiam Dei efficaciſſe præordinari omnia, quæ ſunt, ante præuiſionem determinationis cauſarum ſecundarum. Profeſſor Societatis, quia

existimat, Deum dedisse rebus omnibus vim operativam, & illis cooperari, non tamen prædeterminare actiones liberas & contingentes, docet providentiam Dei præcognoscere, & gubernare omnia, quæ fiunt, ita vt nihil omnino fiat, vel fieri possit, ipso non permitte; tamen non efficaciter præordinasse actiones liberas, & contingentes, nisi præcognitâ prius determinatione causarum secundarum.

5589 Ex eadem radice oritur secundò Controuersia de auxilio sufficienti in operibus gratiæ. Facultas enim, quia existimat, adiutorium gratiæ necessarium ad singulas bonas actiones, determinare intrinsecè, & actiue voluntatem ipsam ad actionem, prius naturâ quàm ipsa voluntas se determinet, docet nullum auxilium esse verè sufficientis, quod non sit efficax; cum sine illo adiutorio determinante voluntatem homo non possit operari, & illo auxilio præsentem, homo non possit non bene operari. Professor autem Societatis, quia existimat, adiutorium gratiæ necessarium ad bonum, non prædeterminare actiue voluntatem nostram, sed eam præparare per inspirationes, & illuminationes internas, & sic præparatam protegere, & dirigere, & cum ea operari, si vult cooperari, docet distingui auxilium verè, & propriè sufficientis, ab auxilio efficaci; quia nimirum voluntas præparata per inspirationem, & habens Deum promptum ad cooperandum, protegendum, & dirigendum, quod alij dicunt habere auxilium adiuuans in actu primo, posset determinare sese ad eligendum bonum, quanvis etiam posset determinare se ad contrarium; docet etiam consequenter, dari omnibus auxilium sufficientis ad salutem.

5590 Ex eadem radice oritur terciò Controuersia de auxilio efficaci. Facultas enim, quia non distinguit auxilium sufficientis ab efficaci, vt dictum est, docet auxilium efficax esse illud, quod actiue determinat voluntatem ad bonum eligendum, & consequenter docet, auxilium gratiæ efficax non posse rejici. Professor Societatis docet, auxilium efficax esse illud, quo Deus vocat hominem, id est præuenit, illustrando, & inspirando, sicut videt congruum esse illi, vt sequatur; & consequenter docet, auxilium gratiæ efficax posse quidem rejici, & reipsa sæpe rejici.

5591 Ex eadem radice oritur quartò controuersia de prædeterminatione. Facultas enim, quia gratiam efficacem ponit in illa determinatione voluntatis, de qua diximus, docet, prædeterminationem esse præordinationem mediorum, quibus infallibiliter saluantur electi, non præsuppositâ præscientiâ eorum, quæ homo faciet, si tali, vel tali modo præueniatur. Professor autem Societatis, quia gratiam efficacem ponit in eo, quod homo vocatur à Deo, sicut congruum est illi, vt vocentem non respiciat, docet prædeterminationem esse quidem præordinationem mediorum, quibus infallibiliter saluantur electi, sed præsupponendo præscientiam conditionatam, id est, quid homo facturus sit, si hoc, vel illo modo vocetur.

5592 Ex eadem radice oritur quintò Controuersia de perseverantia. Nam Facultas, sicut negat auxilium sufficientis, & solum agnoscit efficax; ita etiam docet, non dari donum perseverantiæ, quo verè possint iusti perseverare, si velint, quanvis non perseverent; sed solum dari donum perseverantiæ, quo reipsa perseverent, qui perseverant. Professor autem Societatis docet, dari omnibus

iustis donum, quo perseverare possint, si velint, quanvis multi eorum non perseverent; & rursus dari solis electis donum, quo reipsa infallibiliter perseverent.]

5593 Sic mirâ breuitate, claritate, & peritiâ recensuit Bellarminus Controuersias quinque inter Doctores nonnullos Louanenses, & P. Lessium, reuocando eas ad primariam radicem, in qua quia discordabant, factum est, vt rami, seu conclusiones inde ortæ, essent tam diuersæ, quàm ipse declarauit. Conclusio secunda illorum Louanensium grata non fuerat Magistro Bañes, neque postea fuit siue eidem, siue Dominicani alijs; quàmque caute debeat nunc audiri, ignorare non poterit Theologus vel mediciter eruditus. Nomen Facultatis Theologiæ Louanensis in tanta est apud me veneratione, vt faciles accommodaturus sim aures cuiuscunque interpretanti in sensum non aduersum nouissimis definitionibus Innocentij X. Pontificis Maximi. Idem ipsum ampliandum est ad tertiam, & quintam Conclusionem Theologorum illorum Louanensium. Feliciores fuerunt omnes Lessij conclusiones; nullum enim subinde redditum est à Romanis Summis Præsidibus oraculum, quod cum eis, primo etiam ad spectu, videri possit præferre vel minimam discrepantiam, quodve cogat ad eas interpretandas; nec enim possunt cum apparentia aliqua agi in sensum, qui sit contrarius præfatis definitionibus. Conclusio tertia Lessij de potestate rejiciendi auxilium efficax, de qua sæpe hoc reiecto intelligitur, considerato hoc ipso secundum suam præcisè entitatem, non autem sub denominatione efficaci. Vt enim aiebat in suis MSS. Lessius, & tandem anno 1610. publicauit in impressis cap. 18. num. 1. pag. 195. *trakt. de Gratia efficaci*: Non simul stant hæc duo, Deus mouet me auxilio efficaci ad credendum, & ego non credo. Nam hoc ipso, quo dicitur *efficaci*, significas effectum esse futurum, Deumque sic mouere, sicut præciuebat effectum sequenturum. Admitto tamen, posita totâ causalitate, id est vi efficiendi illius auxiliij, quam per se habet, me posse non consentire, & resistere, quia Fide tenendum est, liberum arbitrium motum, & excitatum à Deo, posse dissentire, quanvis si est motio, quam vocant congruam, non dissentiet. Sed de conclusionibus tam Louanensium Doctorum, quàm Leonardi Lessij in propositis Controuersijs gratius, & vtilius erit audire ab ipso Bellarmino, quid à Sancta Sede Apostolica desideraretur.

5594 Circa has (inquit) Controuersias Professor ille Societatis, qui primus iudicium Sedis Apostolicæ appellauit, non petit definiti, vtra pars sit verior (id enim fortasse longiorem discussionem desideraret; sed solum, vtra pars sit tutior, vel certe an doctrina ipsius sit libera ab errore, ac temeritate? quandoquidem Facultas Theologica per publicam Censuram eam doctrinam erroris notauit, & non sine scandalo Catholicorum, & gaudio hæreticorum iniusta est infamiae nota Professori illi, & per eum vniuerso Ordini nostro.

5595 Hoc autem iudicium de sinceritate doctrinæ pacis negotio fieri potest. Illa enim doctrina omnium consensu secuta censori solet, quæ est in Ecclesia communior, & quam hæcenus multi probati Authores tradiderunt. Quod si hac ratione instituitur examen, vt planè instituendum videtur,

videretur, facilè res tota expediri poterit. Nam quod attinet ad radicem omnium Controuersiarum, Authores plerumque, tum Scholastici, tum PP. disertis verbis docent, non prædeterminari voluntatem in actibus liberis; imò, vt verum fatear, neminem legi, qui contrarium sentiat, præter hæreticos.]

5596 Et quidem ex Scholasticis refert primò contra prædeterminationem voluntatis à Deo S. Thomam 1. 2. questione nona, articulo sexto, in corp. & ad 3. quest. 10. articulo quarto, in corp. & ad 3. quest. 80. articulo primo, ad 3. 2. 2. quæst. 174. articulo primo, in corp. questione 3. de Potentia, articulo septimo, ad 13. questione prima, de Malo, art. 3. in corp. questione tertia, articulo secundo, in corp. Quibus ex locis explicat alia 1. part. quæst. 105. articulo quinto, in corp. questione tertia de potentia, articulo septimo, ad 7. lib. 3. contra Gentes, cap. 70. contentantia, Deum non solum homini dedit voluntatem, & eam conseruare; sed etiam applicare in omni opere ad agendum. Etenim Deum præter id, non est determinare voluntatem ad hoc, vel illud in particulari. Refert secundò Capreolum, Caietanum, & Ferrariensem tradentes ex S. Thomæ doctrina, influxum Dei modificari, & determinari à causa secunda, quia vnumquodque recipit secundum modum, & dispositionem recipientis. Refert terciò S. Bonauenturam in 2. distinctione 37. art. 3. questione prima, ad vltimum, seu ad 6. Gregorium Ariminensem in 2. distinctione 34. & tribus seq. quest. vnica, articulo tercio, ad 8. Scotum in 2. distinctione 37. questione secunda, §. Ad solutionem istorum dictorum, seu num. 14. Ex PP. verò allegat SS. Chrysostomum, Hieronymum, Nyssenum, (seu potius Nemesium) Nazianzenum, Augustinum, recitatque fideliter varia ipsorum loca, vt asseruat Platelius.

5597 Apud quem profequitur sic Bellarminus: [His accedit, quod hæc sententia, quæ negat prædeterminari voluntatem à Deo, non solum non repugnet vlli parti nostræ Fidei, vt etiam multi non capiant (inter quos me esse fateor) quemadmodum non repugnet contraria Concilio Tridentino, & non euertat liberum arbitrium. Concilium enim, cum accuratè tractauerit de gratia iustificatiõis, nunquam meminit illius auxiliij determinantis voluntatem, sed ponit excitationem, quæ præparatur voluntas, & cooperationem Dei in omni opere bono; & addit, voluntatem posse consentire, & dissentire; rejicere gratiam, & acceptare: quod rectè de gratia illa determinante voluntatem dici non potest. Euerit autem liberum arbitrium hac ratione, euidenter concludi videtur.

5598 Libera causa est, omnium consensu, quæ impeditur sublati, & positi omnibus requisiti ad agendum, potest agere, & non agere. Sed prædeterminatio Dei per aduersarios est vnum ex requisitis ad agendum, & eâ posita, non potest voluntas non agere, & non est in eius potestate, vt non ponatur ea prædeterminatio. Ergo voluntas per aduersarios non est causa libera, sed necessaria. Neque ab hac sententia dissentire videtur Caluinus, vel vllus hæreticus. Caluinus enim libro secundo contra Pigium, anathema dicit his, qui negant liberum arbitrium, si per hoc intelligant liberum à coarctatione, si per hoc intelligant liberum à coarctatione, & non à necessitate, quam inducit diuina prædeterminatio.

Denique hoc loco aduertendum est, Doctores Louanenses, Ioannem Heissels, & Michaëlem Baium apertè recessisse à doctrina communi Scholarium, & antiquorum Louanensium, Adriani, Driedonis, Tapperi, &c. Et ideo Tiletanum, & Cunerum, qui ex antiquis erant, necnon Fratrem quendam Franciscanum, nomine Theodum, acriter se eis opposuissent, & tandem cum Pontifice, & Rege de hac re egisse, donec effecerunt, vt plurimæ eorum sententiæ damnarentur. Sed quanvis publicè damnatæ fuerint hæc sententiæ; tamen ego, cum Louanij iuuenis essem, & postea multorum relatione cognoui, Michaëlem, & duos eius discipulos in eisdem erroribus perseverare. Vnus autem ex præcipuis erroribus, qui in eorum doctrina communiter notabantur, erat hic de libero arbitrio, quod videlicet docerent, diuinum auxilium in actibus liberis ita prærequiri, vt eo præsentem, non possit voluntas non eligere bonum, & absente eo, voluntas non possit non eligere malum. Ex quo processit articulus ille in Bulla Pij V. & Gregorij XIII. condemnatus, *Quod voluntariè sit, liberè sit, et si necessario fiat*. Quare cum hoc tempore summa Controuersia in eadem questione versetur, & qui accusant Professore Societatis, sint ipse Michaëlem, & eius discipuli, considerandum est, & quod ipsi tendant, & quid grauitatem Sedis Apostolicæ deceat, quia in lectionibus suis opinionem Machaëlis à Sede Apostolica damnatas refutabat; quanquam vt ex eius litteris recepi, in ea refutatione neque hominem vnquam nominauerit, neque opinionem eius hæreticam, aut erroneam appellauerit. Primi enim, qui erroris, & hæresis nomen in hac Controuersia vsurparunt, Theologi illi fuerunt, qui Censuram contra nos ediderunt. Hæc de radice Controuersiarum.

5599 Quod attinet ad primam Controuersiam de providentia, sententia Professoris Societatis non videtur vllò modo periculosa, cum attribuat providentiæ præcognitionem, & gubernationem omnium rerum, etiam in particulari. Scriptura enim, PP. ad summum requirunt, vt cadere non possit folium in terra sine Patre nostro; non autem requirunt, vt omnia prædeterminentur absolute, non præuisâ dispositione secundarum causarum. Contraria verò sententia multis videtur facere Deum Authorem peccati, & libero arbitrio præiudicare.

5601 Quod attinet ad secundam Controuersiam de auxilio sufficienti, tam est communis Doctoribus, & conformis Scripturæ, & Concilio Tridentino sententia Professoris Societatis, vt contraria à quibusdam censetur hæretica, & vt audio, in Hispania puniuntur à S. Inquisitione, qui eam sequuntur. Hæc, & non plura de Bellarmini antigrapho fecit nobis communia Platelius.

SECTIO CCCCIII.

Meditationes doctorum ab Eminentissimo Bellarmino.

5602 Vnde innotescit primò festinus recursus Lessij ad Sedem Apostolicam, tanquam ad magistratam veritatis, & quanta cum estimatione Collegij Theologici Louaniensis, sub cuius nomine fuerat prolata in ipsum Censura. Non enim intendit, vt Authores damnarentur, sed vt declararetur, num sua doctrina immunis esset à nota, quâ ab illis inurebatur. Secundò, quàm sine offensione in prælectionibus refutauerit Michaëlem Baium. Tertio, Doctorem Louanensem Ioannem Hessels, magistrum, aut commagistrum Michaëlis, consortem etiam fuisse in astrictis proscriptis à Pio V. & Gregorio XIII. Tacet Bellarminus nomina duorum discipulorum Michaëlis, qui non omnino respuerant. Scio præcipuos Doctores Louanenses, qui cum Michaële conspirauerunt contra Lessium, nominatos Iacobum Baium, Michaëlis ex fratre nepotem; Iacobum Ianfonium, & Grauium. De Iudoco Rauestein Tiletano, & Cunero Petri Doctoribus Louanensibus, credibilior fiet, quàm testatur Bellarminus, contradictio ab initio facta Michaëlis, si legatur primi Apologia ad Concilium Tridentinum aduersus Martinum Kemnitium, ex fol. 174. & quæ ex ipso affert Ruyzius *disp. 4. de Scientia Dei, sect. 9. num. 61.* Si item de secundo videantur quæ ego notabo à Sectione 404. Defectio Michaëlis à doctrina antiquorum Louanensium Doctorum, Adriani (qui postea fuit VI. huius nominis Papa) Driedonis, Tapperi, &c. quanto cum fundamento affirmetur à Bellarmino, agnoscat qui legat Adrianum in 4. de Sacramento Penitentia, *quæst. 1. in Resp. ad 2. confirmationem arg. 2. principalis, & quodlib. 3. ac 7.* vel ex eo decerpta à Suarez *tom. 2. de Gratia, lib. 5. cap. 50. num. 10.* Ruyzio de *Scientia Dei, disp. 49. sect. 9. num. 1. & 2. disp. 67. sect. 6. num. 17.* Aldreio *disp. 28. tom. 1. in 1. part. sect. 1. num. 13. & 14.* & qui oculis lustrarit superiora nostra de Driedone, ac Tappero. Vnde mirabile est, Michaëlem, paucosque discipulos adeò valuisse in Academia Louanensi, vt sub eius suscipiendo nomine sparserint Censuram in Lessij doctrinam, quæ tam conformis erat placitis illustrissimorum Heroum, Maiorumque, qui præcesserant. Dolor altâ mente repositus relegationis priorum propositionum à Pio V. interuentu Francisci Toleti, & à Gregorio XIII. quem rumor erat vsu iudicio, & consilio Bellarmini, intimè noscentis sena Michaëlis ex tempore prælectæ Theologiæ Louanij vnâ cum hoc, armauit hunc potenter, suosque fidos auditores contra Lessium, cuius Socii tribuebat suarum propositionum vnum, & alterum interdictum.

5603 Quarto innotescit, Bellarminum, cum scripsit quid sentiret de Louanensium, & Lessij conclusionibus, nondum legisse Commentaria iam antea edita Magistrî Baies in 1. p. & in 2. 2. S. Thomæ; alioqui non diceret, neminem Catholicum à se lectum, qui docuisset, voluntatem creatam

prædeterminari à Deo in actibus liberis. Quintò, Bellarminum firmiter sibi persuasisse S. Thomam, cui primum locum inter Scholasticos detulit, & absque cuius autoritate nollet de probabilitate opinionum iudicium ferre, physicæ prædeterminationi contrarium fuisse. Id quod confirmavit tot eius testimoniis. Imque senex, & morti proximus locupletauit alios in Recognitione libri 4. de Gratia & lib. arb. cap. 14. §. S. Thomas, inquit: [Atrulimus aliqua loca S. Thomæ, in quibus videtur nobis, satis apertè indicasse sententiam de concursu Dei cum libero arbitrio absque physicæ prædeterminatione.] Suntque illa, quæ suprâ relata. [Sed possumus addere sequentia loca, adhuc fortasse clariora. *Quodlib. 1. art. 7. ad 2. 1. part. quæst. 14. art. 13. in corp. quæst. 63. articulo quinto, in corp. quæst. 6. de Verit. articulo tertio, in corp. quæst. 24. art. 9. in corp.*]

Sextò innotescit, Bellarminum dicentem, 5604 cum procedit ad alios Scholasticos, [sue recipiant applicationem illam causæ secundæ ad opus per influxum Dei, siue non recipiant, non de hac re est quæstio,] censuisse non esse valde litigandum, an S. Thomas adstruxerit, necne, entitatem aliquam, ratione cuius causa prima applicet secundas ad operandum? Dummodò enim ea entitas non sit determinatio in causis secundis liberis ad hoc, vel illud in particulari, iudicari verisimiliter potest, fuisse adstructam à S. Doctore tribus locis suprâ citatis. Idem ipsum de S. Thomæ mente apparuit etiam probabile nonnullis aliis Nostratibus. Septimò, Chrylostomi, Hieronymi, Nysseni (seu potius Nemesij) Nazianzeni, & Augustini testimonia, quorum transcriptionem omisit Platelius, esse eadem, quæ ab eodem Bellarmino recitantur *lib. 4. de Gratia, & lib. arb. cap. 14.* & quoad S. Augustini *lib. 1. cap. 12.* Cuius in capituli Recognitione dixit: [Ex Augustini sententia demonstrare conati sumus, gratiam efficacem non consistere in gratia adiuvante, & prædeterminante physicè, sed in gratia congruæ vocationis, siue excitationis; visum est addere alia testimonia eiusdem Augustini, quoniam res grauissima est, videlicet ex libro 1. ad Simplicianum, quæst. 2. *illi electi, qui congruenter vocati, &c.* Lib. de Corrupt. & gratia, cap. 5. *Quare iste sic, & ille aliter, &c.* Lib. 1. contra duas Epistolas Pelagianorum, cap. 19. *Trahitur miris modis, &c.* Lib. de Gratia Christi, cap. 13. *Hæc gratia, si doctrina dicenda est, &c.* Cap. 45. *Inus actus est, &c.* Rem meritò putatam à se grauissimam, confirmat quæstis pluribus aliis testimoniis Doctoris *canti acumine vestigationis, inueniendi arte præcipui, afferendi copia proflui, eloquentia flore venusti, sapientia fructu fecundi, validissimique hereticorum mallei,* nempe Sancti Augustini, cui hæc pangunt encomia Concilium Toletanum VIII. *cap. 1. numero secundo, & Sanctus Bernardus serm. 80. in Cantica.*

Octauò innotescit, quantam ingesserit diffcultatem Bellarmino concordia prædeterminationis physicæ cum Concilio Tridentino, & cum libero arbitrio nostro. Sed pro consueta sua modestia, & pro officio erga Catholicos Theologos aliter sentientes, dixit tantum, se non capere conforminatem, quam cum Concilio haberet; viderique rariocinando inferri euidenter ruinam creatæ libertatis. Distinguit inter libertatem à coactione,

coactione, & à necessitate. Quarum primam neque Caluinus ipse sit inficiatus; & secunda debeat esse fixa Catholicis inconcusâ stabilitate contra eundem Caluinum. Haudquaquam affirmat, non fuisse tunc ratam Facultati Theologica Louanensi; sed solum refert quid olim defensasset Michaël Baius, & quem eius articulum percussissent Pius V. ac Gregorius XIII. Concertatio nunc vigens inter Dominicanos, & Nostros supponit, pari consensu, libertatem à necessitate, seu indifferentiæ actiæ; annunturque totis viribus Dominicani, non sequi ex prædeterminatione physicæ, quam admittunt, no-cumentum aliquid præfatæ libertatis, neque dissidium vllum à Tridentina Synodo, et si Nostri omni etiam conatu has absurdissimas sequelas objiciant: quod licet ad Catholicum dogma de libero arbitrio creato magis firmandum, & ad pleniorum intelligentiam Sacrosancti, & Oecumenici illius Concilij; vti Dominicanis fas est opponere doctrinæ Nostrorum sequelas alias non minùs abhorrentes.

5606 Nondò innotescit ex iudicio Bellarmini circa conclusionem Lessij in prima Controuersia, excessisse Gonetum, cum in *tom. 3. disp. 8. art. 1. §. 2. pag. 319.* attribuit Bellarmino, quod diuinæ providentiæ denegat præcognitionem, & gubernationem omnium rerum in particulari. Credidit Gonetus Syluius in Opusculo de Motione primi Motoris, *p. 2. art. 9. pag. 106. editionis Amstelodamensis an. 1663.* quâ vror. Sed Syluius deceptus fuit legens librum 4. de Gratia, & lib. arb. cap. 15. & Gonetus ad efforandam, vt oppositam tanto Doctori, conclusionem quam dicturus erat omnino certam, & non posse negari sine præiudicio Fidei, debuisset legere prius ipsum, & non fidere allegationi Syluij.

5607 Decimò innotescit, Bellarminum circa conclusionem Facultatis Theologiæ Louanensis in eadem prima Controuersia, loqui his verbis valde meditatè: [Contraria sententia de providentiæ Dei efficaciter prædeterminante omnes actiões contingentes, & liberas, multis videtur facere Deum auctorem peccati, & libero arbitrio præiudicare.] Hæc verba sunt tantum narratiua duorum absurdorum, quæ multis videbantur inferri; sed quæ neque asseuerarent deduci irrefragabiliter, neque concedi à Facultate Theologica Louanensi. Recentissimè eodem modo R.P. Fr. Emmanuel Maignon è Sacro Minimorum Ordine, in *Philosophia Sacra, parte 2. cap. 39. ex pag. 591.* objicit eadem, & plura alia inconmoda contra prædeterminationem physicam, provt à Thomistis adstruitur. Ita apud Platellium in *Præfatione ad Lectorem, pag. 21. & 22.*

5608 Vndecimò innotescit ex Bellarmini circa secundam Controuersiam relatione, quàm acriter censuerint quidam, & S. Inquisitio Hispana quàm seueram multam irrogarit in eos, qui non agnoscebant indulgeri à Deo naturæ lapsæ auxilium gratiæ sufficientis, distinctum ab efficaci. Contra quos iam tunc à Theologis cæteris, & præsertim Dominicanis, agebatur vigentissimis documentis ex Scriptura sacra, Concilijs, & Patribus Ecclesiæ; nuncque accesserunt Innocentij X. definitiones ex Cathedra Romana. Lessius non solum sentiebat idem ipsum, sed & adultos omnes iniustos, etiam infideles, ac barbaros, quamdiu sunt in via, & statu moraliter operandi, habere ex Dei munere

accepta auxilia proximè, vel remotè sufficientia ad conuersionem, atque iustificationem. Quod & fuit adnotatum à Bellarmino, & postea publicè constitit in operibus, quæ Lessius edidit. Dominicani omnes quoad id secundum de auxilijs acceptis non erant concordēs Lessio; nonnulli enim aiebant, esse tantum oblata, & parata à Deo; quod & nouissimè inquit per transennam Fette *tom. 1. in 2. 2. tract. 2. quæst. 1. §. 2. num. 8.* alique paulò antea ex professo, quos impugnaui in *sect. 257. & tribus seqq.*

SECTIO CCCCIV.

An Cunerus Petri?

5609 EX hoc Doctore Louanensi, posteaque Episcopo Leovvardiensi, Paulus Falleau *cap. 4. p. 1. sect. 10. à num. 121. usque ad 125.* congerit multa contra nos. Primò, quod *tract. de Prædest. cap. 2.* dicat: [In sua æternitate Dominus non de rebus aliquibus, quasi sibi futuris, ordinat, & disponit; sed pro amplitudine suæ æternitatis sic eius est intelligenda prædestinatio, seu prouidentia, quasi non ante ad opus bonum ab homine faciendum se Deus, quàm homo ipse se determinet. Homo enim sub Dei determinatione, & ex Deo ipse se determinat, non minùs liberè, quàm si ad opus Deus non concurreret, nec illud suâ prouidentia determinaret, velut nullam prius Dei ordinatio opus præcessisset, sed tantum nobiscum, quando sit, sua Maiestas illud in nobis operetur. Quemadmodum ergo præsens Dei operatio, quâ pro liberi arbitrij conditione nobis cooperatur, nihil actibus nostris necessarium, vel inuitabile parit: ita nec Dei prædestinatio, quæ non est actus in Deo præteritus, sed vt antè expositum est, dicitur prædestinatio, quoniam Deus ante res ipsas existit, de quibus est eius ordinatio, &c.] Secundò, quod ibidem scribat: [Tamet si verò B. Augustinus ad Simplicianum dicat, quod electionem præcedit iustificatio, nemo enim videtur eligi nisi iam distans ab illo, qui reicitur; postea tamen rem diligentius ex Apostolo perpendens, ingenue fatetur *lib. 1. Retract. cap. 23. & de Prædest. SS. cap. 3.* qualis sit electio gratiæ, de qua dicit Apostolus, *Reliquia per electionem gratiæ salua fient; vt non quia futuros nos iustos esse præsciuit, ideo elegerit; sed sicut ex Apostolo dictum est, vt essemus tales per ipsam electionem gratiæ suæ, &c.] Tertio, quod *cap. 3.* doceat reprobationem fieri ante præuisa demerita. Quarto, quod *cap. 5.* dicat: [Potest hoc Deus, cui non est impossibile omne verbum, vt certissimè faciat hoc, vel illud determinatè bonum operari; vt tamen homo, quantum ad se pertinet, hoc omittere, vel contrarium facere queat.]*

Sed oculis percurramus tractatum Cuneri de Prædest. *In 1. cap.* legimus: [Quod ad præscientiam atinet, nulla profus ex ea rebus necessitas innascitur; sed talia apud se præsentia quæque spectat, qualia in tempore olim proueniant; nec rerum iudicia confundit, vnoque suæ mentis intuitu tam necessariè, quàm non necessariè ventura dignoscit, haud multò aliter, quàm iis, quæ

nos præſentia cernimus, nullam neceſſitatem noſter addit intuitus: ſic de ſpecula ſuæ æternitatis cuncta diſpiciens diuinus adſpectus, qualitatem rerum minimè perturbat, quas apud ſe prout ſunt, velut præſentes conſpicit, licet ad conditionem temporis nobis vel præteritæ, vel futuræ ſint.] Quibus in verbis nulla fit mentio decreti, in quo tanquam in medio præconnexo præſciat Deus futura contingentia, & libera; ſed recurritur cum Sancto Thoma ad futurorum in æternitate præſentiam eo modo, quo communiter à noſtris Theologis explicatur Angelicus Doctor; recurriturque comparando præſentiam diuinam intuitioni noſtræ oculari, quam præcedunt obiecta viſa. Sunt hæc tria conformia noſtræ Scholæ.

5611 Nec ſunt difformia ſive priora, ſive poſteriora verba Capitis 2. Nam in prioribus agitur de determinatione, quâ voluntas diuina ſe ad intra, & immanenter determinat; non autem quâ determinet cauſaliter determinationem formalem voluntatis creatæ. Conſideratque Cunerus eam voluntatis diuinæ determinationem modo, quem exponit, & qui fuit acceptus Theologis antiquis, indicatis in *num. 539.* & sæpè aliàs, ne ob antecedentiam in æternitate habitam præiudicare putetur determinationi noſtræ electiue factæ in tempore. Et præterea ex Cunero non claret, diuinæ voluntatis determinationem, de qua loquitur, non ſupponere conditionatam præſentiam, terminatam ad electiuam determinationem voluntatis. Poſteriora verba non aliud continent, quàm quod prædeſtinatio non ſit ob merita præviſa vt abſolutè, vel etiam vt conditionatè futura. Quorum primum plerique ex Societatis Scholæ placet, & an ſit defendendum, necne, non magis intereſt vnus Scholæ, quàm alterius. Secundum verò à noſtra reſpuitur omnino. Conſiderationem merentur verba hæc, quæ in Cunero præcedunt immediatè: [Quauis iis gratiæ diuinæ præſidiis, quæ reprobis etiam communia ſunt, poſſit homo benè viuere, & perfeuerare, vel ſaltem ſuppliciter hæc impetrare, ſine tamen abundantia, & pluſquam ſufficienti diuinæ miſericordiæ largitate, ſuæ perpetuâ, affiduâ, & indeclinabili paternæ prouidentia curâ (quæ electis propria eſt) inter tot, & tam varias tentationes nemo perfeuerabit.] Hæc enim verba factis denotant, auxilium diuinum efficaci ad perfeuerandum non differre entitate phyſicâ à ſufficiente, ſed ex cura prouidentia quâ à Deo confertur.

5612 Si in cap. 3. docuiſſet Cunerus, reprobationem adultorum fieri ante abſolutè præviſa demerita, nihil obſeſſet nobis, dummodò non adderet, & ante conditionatè præviſa. Sed nec docuit prius illud. Dixit enim: [Quamobrem, ſine præiudicio diligentioris inquisitionis dicendum, quod licet reprobatio variis in Scriptura modis poſſit accipi; quâ tamen Paulus conſideratione de eadem diſſerit, videtur in eo conſtituenda, quod Deus hominem, quem præſciit in peccato futurum, in eo finaliter relinquit, debitè ob id eum puniturus. Nam qui in peccato ſunt, hos rectè, ac venaciter Deus ad hoc odiſſe poteſt, vt eos deſerat, & ob peccata punire velit. Chaldaeus autem Interpres apud Malachiam, pro odio habuit, ponit & interpretatur, *reprobantur*. Licet igitur Iacob, & Eſau nihil in vtero matris boni, vel mali feciſſent, vterque tamen peccato ſuberat

originali, & multa Eſau propria poſtea adiecit, propter quæ ex eorum præſentia dictum eſt, *Eſau odio habuit*, etiam tunc quando in vtero matris originali tantum peccato ſuberat: licet enim Malachias Propheta longè poſtea de Iacob, & Eſau ſic dixerit; Paulus tamen ſpiritu ſuo Apoſtolico etiam ad primum illud vtriuſque exordium, tam de perſona, quàm populis ipſorum referre viderur. Poſſet equidem quodam ſenſu rectè quoque Deus hominem dici reprobare, quia permittit fieri reprobum, id eſt prauum, & iniquum. Verùm iſta permiſſio non ex odio, vel ita Domini ſemper contingit, qui datâ homini gratiâ, eum iuxta ordinem rebus à ſe inſtitutum agere permittit. Sed illud non niſi ex magna Dei ira, & indignatione contingit, quod cum poſſit Dominus hominem ſingulari quadam gratiâ, quæ in manu ipſius eſt, conuertere, & in ea finaliter cuſtodire, eum in ſtatu iræ dimittere, & hinc auferre iuſtè pro peccato eundem puniturus. Præſentia tamen, & permiſſio huius peccati, velut antecedens aliquid in reprobatione intelligitur.] Sic Cunerus.

5613 Et licet ex tranſcriptis euidenter conſtet, non poſſiſſe reprobationem ante præſentiam abſolutam demeritorum, ſubtexo ſequentia, quæ inferius habentur.] Reprobatio intelligitur ea diuinæ æquitatis diſpoſitio, quâ pro certo tempore, & peccatorum menſura hominem in peccatis, quæ ſcit, & permittit Deus, dimittere, ac vel ſtatim, tempore videlicet non ſuo, in ſtatu damnationis eum auferre, vel eam gratiam, quâ ſoler ſtare, vel ſubinde conuerti, vel conuerceretur, ſubtrahit, vt velut proiectus à Deo, non ampliùs in viam iuſtitia ſit rediturus, licet extremas adhibendo vires, abſolutè redire, & conuerti poſſit.] Vbi videre eſt primò, conſtitutum quod ſuprà. Secundò, doctrinam de auxilio ſufficienti, cuius à Deo acceptio nulli deſit reprobo, & quo hic adiutus poſſet abſolutè conuerti, adiungendo extremam æctiuitatem ſui liberi arbitrij. Terriò, denegari reprobo à Deo eam gratiam, quâ conuercendum ſcit, ſi conferret; tamen non denegat, quâ ſcit, poſſe abſolutè conuerti. Sapienter ſecundum, & tertium dictamina Scholæ noſtræ.

5614 Potuit Faſſeau adnotare in fine Capitis 4. verba iſthæc: [Memoriâ repetendum eſt, & fixè tenendum, quod ſalutis noſtræ exordium nobis omnibus ex ſolo Deo eſt in eius bonitate ſuper nos in Chriſto Ieſu, per quem noſtrarum mentium lucernas accendit, & igne ſuæ dilectionis inflammatur, vocat, excitat, ſalutares cogitationes, pios affectus inſpirat, non foris dumtaxat pullando, ſed intus in corde operando, cor docile, & aures audiendi præbendo, ſimul & cor, vt iis quæ ſalutis ſint, intendat, aperiendo, quibus ſine vllo boni operis in homine reſpectu, ſolâ Dei bonitate cor præparatur, & aptatur à Domino, vt in ipſo benè eligat, & per ipſum benè operetur. Hic ergo primus eſt effectus prædeſtinationis, qui reprobis sæpè communis eſt, per quem iam poſitum eſt in hominis libertate, vt in Deo bonum eligat, vel per ſe rejiciat. Vnde conſenſus voluntatis in bonum, & diſſenſus à malo ipſum opus eſt, quo propriè differre electus à reprobo, qui datâ, & poſitâ præparatoriâ illâ gratiâ, potuit ſimiliter, Deo cooperante, ſicut electus conſentire, & à malo diuertere. Quod cum ſimiliter in tentationibus vel rejicientis

dis, vel amplectendis, datâ ſufficienti gratiâ, veriſſimum ſit, patet præcipuum, & proprium prædeſtinationis effectum, in quo propriè cardo, & momentum electionis verſatur, actum eſſe liberi arbitrij, qui non ex ſolo Deo, ſed ſimul ex homine in Deo dependeat. Nam quæcumque dona gratiæ, & occaſiones hunc liberæ voluntatis actum præcedunt, poſſunt omnino reprobis, ſicut electis, eſſe communia.] Huiusque Cunerus, accedens aded ad noſtram ſententiam, vt potiùs timendum ſit, ne videatur peccare per exceſſum.

5615 Ex capite 5. mutilat Faſſeau verba, quæ coniuncta cum antecedentibus non poſſunt eſſe magis tornata pro ſententia noſtra. Agnouit Cunerus, exoriri non facilem quaſtionem ex dictis à ſe, & tranſcriptis à nobis immediatè. [Quid enim ex parte Dei hunc, qui bono conſentit, & in eo diſcernit, qui refragatur? Poſitâ namque æquali gratiâ præueniente, & præparante, nihil videtur eſſe, quod eos diſcernet, quàm liberum voluntatis arbitrium; cum tamen is, qui bono conſentit, non debeat aduersùs alterum gloriari, ſed iuxta Apoſtolum cogitare debet, *quis te diſcernit, niſi gratia Dei?* Quid enim habes quod non accepisti?] Hæc eſt trita, & decantata Thomiſtarum contra nos argumentatio.

5616 Ad quam reſponder ille: [Eum gratia quidem diſcernit; ſed quæ cum eo operatur, id eſt cooperatio Dei, quæ ſignificat actum ab vtròque, videlicet Deo, & homine dependere, qui bonum in Deo operatur: quod non minus potuit is, qui gratiæ reſtitit, quàm qui piè conſenſit. Vnde qui bonum eligit, & ſequitur, habet meritò vnde contra ſtultum, & imprudentem hominem gloriatur; ſed in Domino, cum quo, & in quo ſalutem ſuam operatus eſt: quàm ille ſimiliter ſimili adiutorio præſtare potuit. Nam ſicut de gratia dictum eſt, poſitis viribus, quæ à ſolo Deo ſunt, & conſeruantur, quibus facultas boni præſtatur, & voluntas præparatur, & ad bonum potens efficitur, actus bonus, qui ex his expectatur, ita ſimul à Deo, & libera hominis voluntate dependet, vt æque Deus hominem, neque homo Deum in opere illo præueniat, ſicut loquitur Hieronymus, & in Canticis legimus, homo innixus Deo, & anima innixa ſuper dilectum ſuum operatur. Addunt Doctores, quod Deus, & homo ad actum æquè propinque, & immediatè concurrunt. Non quia Deus proprium eſt ſuppoſitum, quod ſicut in miraculis operatur (homini enim ſoli actio quacumque ſit, velut proximo ſuppoſito operanti tribuitur;) ſed quia virtus aliqua ſpiritus Dei proximè actum contingit, à qua dependet, & qua comitante procedit. Quæ virtus velut poſita debet intelligi in hominis poſteſtate. Per quam facit quidem Deus, vt homo ex præueniente gratia operetur, id eſt ſic, vt operationem recutare, vel impedire poterit.]

5617 Vt confirmet id (quod niſi anno 1578. iam fuiſſet elaboratum à Cunero, & anno 1583. editum ab Heriberto Balgo, Sacellario eius, dicere fuiſſe deſumptum ex Molina, aut Suario) aſſert duo exempla, quorum primum eſt perſonarum diuinæ Trinitatis in operationibus ad extra, [quin priùs Pater, quàm Filius, aut poſterius Spiritus S. quàm Pater, & Filius, ſed vt ſunt vnum, ſimul tres idem volunt, & operantur, ſimulque operari deſinunt.] Cuius exem-

pli integra verba omitto, & ſecundum omnino, cauſâ breuitatis. Proſequitur autem Cunerus inquitens: [Certiſſimum quidem eſt, quod electio, aut prædeſtinatio non eſt ex hominis merito, vel aliquo bonorum operum reſpectu. Quoniam omnia merita, & bona opera ex electionis gratia procedunt. Verum tamen eſt videtur, quod non ſolum ex Deo, ſed etiam ex libero voluntatis arbitrio dependet, ſine quo Deus nullum in homine bonum actum operatur. Nam qui creauit te ſine te, non iuſtificauit te ſine te. Homo enim ſub Deo, velut cauſa inferior ſub ſuperiori, & ſubalterna, operatur vt vtrique, Deo nimirum, & homini gloria, & honor ex opere bono tribuatur. Sicut enim de gratia dictum eſt, ita quoque de electione non improbabiler dici poteſt, quod hominis arbitrium electio velut comitatur, & ſimul cum bono eius opere intelligi debet. Quoniam igitur proprius electionis, ſeu prædeſtinationis effectus, etiam ab homine, & libero ſuo arbitrio dependet, is videlicet, quò quis gratiam Dei in Deo recipit, & finaliter retinet; hoc ſenſu rectè ſtatuitur, quod per gratiam ex hominis eſt libero arbitrio, quod ſit electus, prædeſtinatus, & in libro vitæ deſcriptus. Ex ipſo, dico, non merito ipſius, ſed ex ipſo ſic efficiente, quoniam in proprio prædeſtinationis opere Domino Deo concurrat, & ex Deo cum Deo liberè operatur. Qui ab opere abſtinere potuit. Vnde multi ſuo vitio ſunt reprobi, qui poterant per gratiam eſſe electi: multi electi, qui per liberum arbitrium poterant eſſe reprobi; quoniam hi laborant in Domino, ne gratiam Dei in vacuum recipiant; illi autem voluntariè gratiæ Dei deſunt, eamque abjiciunt.]

5618 Poſt hæc (quæ ſunt nucleus doctrinæ Noſtrorum) tranſit Cunerus ad aliam difficultatem, ſolitam objici contra eam à Thomiſtis de Deo, qui alioqui voluntates malas hominum, quas voluerit, quando voluerit, vbi voluerit, non poſſet in bonum conuercere. Quam difficultatem ſic proponit, & ſoluit: [Verumtamen hoc nequaquam diſſimulandum, vel prætereundum eſt, quod conſenſus, & actus iſte voluntatis, licet ſimul à Deo, & à voluntate, ſeu libero arbitrio dependeat, quem voluntas per ſe ſuſpendere, vel impedire poteſt; ipſum tamen cor, & liberum arbitrium hominis ſemper manet in manu, & poſteſtate Dei, vt quodcumque bonum opus Deus ab homine fieri velit, vel malum à Deo declinat, id certiſſimè Deus hominem præſtare faciat; certiſſimè hominem tenens, & ſuſtinens, ne cadat, & cor eius, quomodocumque voluerit, inclinando. Quo poſito, tamen non tollitur homini in ſua voluntate libertas. Hoc enim poteſt, &c.] vt ſuprà in n. 5609. Cardo obiectionis vertitur in eo, quod conſenſus ſalutaris ſic cum Dei gratia fiat à libero arbitrio creato, vt iſtud poſſit reſiſtere ei, coniungereque cum ea diſſenſum. Quomodo ergo poteſtas illa Dei ſalua conſiſteret? Reſpondet Cunerus, [id certiſſimè Deus hominem præſtare faciet, certiſſimè hominem tenens, & ſuſtinens, ne cadat;] id eſt, ex certiſſima ſcientia, modo quo à Noſtris magis declaratur.

SECTIO CCCC.

De eodem Cūnero Petri.

5619 **E**X cuius tractatu de lib. arb. arripit Faſſeau rela alia contra nos. Primum, Cūnerus cap. 4. [refert ex B. Clemente, diſcipulo S. Petri, quomodò Simonem Magum ex decreto Dei efficaci neceſſitate concludentem (cuius Conſequentiæ approbant aduerſarij, licèt reprobent Conſequens) S. Petrus conuicere ipſiſmet fundamentis, quibus Cūnerus ſuprà nobiſcum docet prædeterminationem phyſicam non lædere libertatem. Additque, Clementem ſimilia habere epiſt. 3. de Officio Sacerdotum, & Irenæum.] Secundum, cap. 8. in fine ait Cūnerus: [Quoniam magna in nobis etiam iuſtificatis remanet inſirmitas, vt per præſentes vires ſine alio auxilio, neque in bono perfeuerare, neque vbiq; malum declinare poſſimus; hinc nalcitur vigilandi, & orandi ſtadium, ſicut ait Dominus: *Videte, vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus eſt, caro autem inſirma.* Nam etiamſi quædam poſſimus, non tamen omnia ſemper volumus, quæ poſſumus. Hinc continenter orandus eſt Dominus, vt diuinã ſuã gratiã indeclinabiliter, & inſeparabiliter nos cuſtodiat, & vias noſtras dirigat, vt quanvis inſirma, non tamen deficiat noſtra voluntas, &c.] Tertium, cap. 10. ſcribit Cūnerus: [Tametsi quamlibet gratiam, ſiue internam, ſiue externam, quæ liberæ voluntatis actum præcedit, homo ſuã libertate poſſit rejicere; eandem tamen poſſeſ Spiritus S. aſpiratione comitante, ſimili libertate amplecti, & in eadem acquieſcere. Verum quidem eſt, quod poſitã efficaci Dei operatione, quã bonum in nobis opus operatur, certò ſequitur, nos hoc ipſum opus operari; ſed non ob id conſequitur, nos illud neceſſariò præſtate, quoniam in arbitrij libertate poſitum eſt, Deo operanti non cooperari. Inſluit enim nobis ſua gratia pro liberæ voluntatis conditione, quã generali Dei concurſu ad agendum excitatã, per ſpecielem Spiritus S. aſpirationem ab bonum libetè ſe deſſicit.]

5620 Sed certè Cūnerus in tract. de lib. arb. fauet non minùs nobis, quàm in ſuperiori de Prædeſt. definit cap. 2. ſic liberum arbitrium, [provt iſthic in homine agnoſci debet, Eſt facultas, cuius ratione in hominis poteſtate eſt, vt poſitis omnibus, quæ electionem, & actionem præcedunt, & ad eam prærequiruntur, poſſit ſeipſum ad eligendum, & agendum flectere, vel ab iſdem abſtinere. Non quòd eodem temporis momento agere, & ſimul non agere queat (hoc enim contradictionem inuoluit; ſed quòd ſine omni variatione ſibi, vel alteri contingente, rebus omnibus, quæ electionem præcedunt, ſimiliter ſe habentibus, aliquid poteſt facere, & idem, antequàm facit, poteſt non facere; & quando facit, iſdem eodem modo ſe habentibus, poteſt ſtatim non facere, & ab eodem ceſſare.] Hunc in modum Cūnerus ex Doctõribus, vt ait, definit liberum arbitrium, & ita explicat definitionem, vt non appareat, quomodò ſaluare poſſet libertatem cum prædeterminatione phyſica, quæ

requiſita eſſet ad electionem, & ad actionem, præconnexaque cum ea. Videatur etiam in fine capituli.

Ponderatio Faſſeau ad diſputationem S. Petri 5621 cum Simone Mago, memoratã à Cūnero cap. 3. exigui eſt momenti. Etenim hic, vt ex PP. Eccleſiæ probet liberum arbitrium, incipit ſic: [B. Clementis, S. Petri diſcipulus, diſputationem S. Petri contra Simonem Magum referens, narrat, Simonem fato tribuiſſe, quo cuique decerneretur, provt vel ſaperet aliquid, vel intelligeret: Petrum verò hoc abſurdiſſimum eſſe declarafſe, &c.] Hinc autem quid contra nos? Diſputauit S. Petrus contra fatum Gentilium adſtructum à Simone. An & nos non reſutamus illud? An & Thomiſtæ non etiam reſitent? Scire veliã, vnde conſter, S. Petrum impugnaſſe Simonem, quia hic rectè admittens decreta antecedenter efficaciã voluntatis diuinæ erga actus contingentes & liberos creatæ, intulerit peruerſè neceſſitate eis in actibus. Quanam in parte diſputationis extant fundamenta, quibus S. Petrus coegerit Simonem ad conſtitendam prædeterminationem phyſicam, aut decreta antecedenter efficaciã? Quoniam in angulo tractatùs Cūneri reperiuntur argumenta, vel apparenter perſuadentia, prædeterminationem illam, aut decreta non eſſe damnoſa libertati creatæ. Quanam verba tum Epiſtolæ 3. S. Clementis de Officio Sacerdotum, tum S. Irenæi, vel à longè indicant prædeterminationem illam, aut decreta? Cur ſolius S. Irenæi vltra S. Clementem fit mentio? Nonne S. Irenæo adiungit Cūnerus Tertullianum, S. S. Cyprianum, Ambroſium, Baſilium, Nyſſenum, Chryſoſtomum, Epiphaniũ, Cyrillum, Auguſtinum, Damafcenum, Bernardum, Bonauenturam, vt ex eorum concordia choſo conſeruet liberum arbitrium creatum? Sed quid plura circa lepidam conſiderationem de concertatione Sancti Petri cum Simone? Si quidem ſect. 221. & tribus ſeqq. exaratiũ iſtud terriſſimum?

In cap. 8. docet primò Cūnerus, [nunquam 5622 in hac vita hominem à Deo deſtitui, quin ſemper habeat ex eius benigno ſpiritu ſemina quædam pietatis (ſcilicet auxilium gratiæ ſufficiens) vnde fructum aliquem, Deo cooperante, facere queat.] Secundò, cum S. Bernardo in tract. de gratia, & libero arb. creato, conſtat ex vtroque vim proximam adæquatam agendi opus liberum ſaluare. [Nihil omninò boni (inquit) tribuendum eſt libero arbitrio, quod non ſimul ſit gratiæ, &c.] Tertio, cum S. Auguſtino lib. 12. de Ciuit. Dei, cap. 6. ſiquidem fieri poſſit, ſicut frequenter etiam accidit, quod duobus æqualiter affectis, & eadem tentatione pulſatis, quando vnus ei cedit, atque conſentit, alter vincit & ſuperat, ſtatuumdum eſſe, quod is qui cecidit, per liberum arbitrium, & propriã voluntate ſuccubuit; & qui ſterit, gratiã Dei ſterit: ſic tamen quod is, qui ſterit, ſuã libertate cadere potuit; & qui cecidit, per eandem illam gratiam ſtare potuit, quã is qui tentationem vicit.] Et poſt relata S. Auguſtini verba addit hæc ſua: [Clariffimè docemur, inter hos duos diſcrimen ex arbitrij libertate prouenire. Atque hæc totius religionis, & pietatis videntur præcipua fundamenta. Ex quorum altero, vbi gratia Chriſti ſingulis prædicatur, vbiq; datur gloria Deo, & tollitur ingrata ſuperbiã; ex altero, vbi in ſingulis

ſingulis libertas arbitrij agnoſcitur, culpa ſoli tribuitur liberæ voluntati: laus, & meritum homini quidem; ſed ita, vt in Domino gloriari debeat, & quando peccat, ſeipſum tantummodò accuſare; quoniam ex ſua libertate eſt, quod non ſtetit, qui ſicut alius, ex gratia Dei ſtare potuit.] Hæc Cūnerus, quæ cum lego, videor mihi legere Molinam, aut Suarium. Subiungit immediatè quæ ſunt exarata in num. 5619. Et quæ non minùs dicerentur à duobus illis ad ſignificandam orationem, quam fundamus ad Deum pro gratia efficaci, quæ nos indeclinabiliter, & inſeparabiliter cuſtodiat. Talem gratiam debere eſſe phyſicè prædeterminantem, non ait Cūnerus; & quin ſit, poteſt Deus per eam cuſtodire nos indeclinabiliter, & inſeparabiliter, conferendo ſcilicet eam in circumſtantiis, in quibus præſcit nos conſenſuros. Et potiùs verba Cūneri denotant, gratiam, cui non conſentimus, eſſe talem, vt cum ea coniungi poſſet noſtræ voluntatis conſenſus.

5623 Ad Caput 9. inquit Cūnerus: [Non ſemper in electo maior eſt gratia, quã perfeueret, quàm ſuit in reprobo, qui cecidit; imò fieri poteſt, quod minor in electo fuerit, & difficiliùs ſtare potuerit; maior verò in reprobo, & ita difficiliùs perſiſtere valuerit. Sed alterum pro arbitrij libertate Deus ſinit peccare, &c.] Si gratia collata electo perfeueranti eſſet prædeterminatiua phyſicè, non poſſet non eſſe entitatiùs maior, quàm quæ conferret reprobo non perfeueranti.

5624 Objicit contra dicta à ſe: [Dominus in electis efficit, ne tentationi ſuccumbant; & ſi aliquando cadant, rufus facit vt conuertantur, & perſiſtant; hoc verò non efficit in reprobis. Quædam igitur datur gratia electis, quæ non datur reprobis: quæ ſi eadem his quoque concederetur, æquè vt illi, perfeuerarent. Minor igitur in reprobis, quàm in electis eſt gratia.] Occurrit: [Quando maiorem diximus ſubinde gratiam eſſe in reprobo, de gratia loquuti ſumus, quæ interna ſit, & actum voluntatis præcedat. Actus verò ipſe, quo electus vincit, vel finaliter conuertitur, licèt ex gratia procedat, ex duobus tamen dependet, à gratia videlicet, & libero arbitrio, Deo homini, pro liberi arbitrij conditione, cooperante. Ideoque Dominus bonum hunc actum in electo quidem operatur, ſed impedibiliter, & ſic, vt ab ipſo electo operante omitti potuerit, ſicut à reprobo omiſſus eſt; qui tamen ex interna, & aſſiſtente Dei gratia, ſicut fecit electus, eundem actum præſtare, & exercere potuit.] Sic occurrens Cūnerus admittit in electo concomitantem gratiam entitatiùs maiorem, & tacet de præueniente maiore in ratione beneficij. Sed nos non tacemus, & ideo apertius ſuperamus eam obiectionem.

5625 Subinde querit primò, [an ſit ex libertate electi, quod Spiritui S. acquieſcat, & ſimiliter ex libertate reprobi, quod reſuſcetur?] Reſpondet: [eſſe. Hoc tamen ſenſu, quia conſenſus ille in electo eſt ex eius libertate; ſed in Deo, qui illi ſic adest, vt per eum poſit, & ex ſuo libero arbitrio in ipſo faciat. In reprobo autem, quod reſiſtat, ex eius quoque eſt libertate; ita tamen vt per gratiam Domini Dei ſui conſentire potuerit.] Querit ſecundò, [vnde priùs bonus actus procedat, à Deo-ne, an ex libero arbitrio? Tertio, vtrum priùs liberum arbitrium, an Deus actum bonum exerceat?] Cui vtrique quæſtioni

ſatisfacit dicens: [Licèt per præuenientes gratias Dominus Deus ſuã miſericordiã priùs bonum incipiat; quod tamen ad gratiam cooperationis attinet, quæ ſimul in actu cum libero arbitrio concurrit, ſimul ab vtroque pro hominis conditione liber actus procedit; neque Deo liberum arbitrium, neque libero arbitrio Deum præueniente. Quoniam eundem actum vt ſubordinatæ cauſa proferunt, homo videlicet ſub Deo, & in Deo; facultatem interim retinens, vt quem nunc actum exercet, eundem potuerit non exercere, & ſtatim ab eodem ceſſare. Vnde cooperatio Dei, quæ ampliùs ſine dubio eſt in electo, quàm in reprobo, tam benè potuit in reprobo fuiſſe, quàm ſuit in electo. Ideoque rectè dici poteſt, diſcrimen iſtud, quo alter reſuſcitur, alter verò acquieſcit, proximè tribuendum eſſe libero arbitrio. Quoniam vterque quod facit, cum libertate facit, vt diuerſum, vel contrarium facere potuerit: ita tamen vt actus bonus libero arbitrio non niſi in Deo, & cum gratia Dei tribui debeat, actus verò malus liberæ voluntati. Simul enim hæc diuina cooperatio cum actu concurrit, vt neque antè incipiat, neque poſteà duret; ſed ſimul cum homine gratia Dei velut eum comitatur, ſic ei præſens, vt ex ea ſemper operari, & pro ſua libertate ceſſare queat; ita enim efficit gratia voluntatem, & in actu Deus voluntati cooperatur, vt in poteſtate voluntatis remaneat, Deo non cooperari; Dei enim cooperatores ab Apoſtolo dicimur. Non quòd aliquam partem operis nos præſtemus, quàm non Deus; vel Deus aliquam, quàm non homo; totum enim vtriuſque eſt, & gratiæ, & liberi arbitrij; ſed quoniam Dominus ſic facit nos operari, vt in ipſo reſiſquat arbitrio, vt ante actum potuerit ceſſare, & Deo non cooperari, & poſt actum ſtatim ab actu abſtinere, &c.] Tales ſunt hæc trium quæſtionum ſolutiones, vt collatæ cum Molinæ doctrina in Concordia, videri poſſit ipſum, tacito Cūnero, deſſorafſe huius ſcripta.

Extant in cap. 10. non minora ſigna conſenſionis inter vtrumque Doctõrem. In primis ſtatuit cum S. Thoma 1. 2. quæſt. 9. art. 6. ad 3. *Deum generali concurſu mouere voluntatem hominis, ſicut vniuerſalis motor ad vniuerſale obiectum voluntatis, quod eſt bonum; ſine qua vniuerſali motione homo non poteſt aliquid velle. Sed homo, inquit, per rationem determinat ſe ad volendum hoc, vel illud, quod eſt verè bonum, vel apparens bonum.* Quæ motio generatiua eſt ad velle, & operari, velut potentiam ipſam actiuam; vnde quicque pro ſuæ voluntatis affectione in hanc, vel illam partem inclinatur.] In præſuppoſitã boni in communi volitione, ad quam vel quoad ſpecificationem, vel etiam quoad indiuiduum determinetur à Deo voluntas creatã, excludit cum Sancto Thoma Cūnerus omnem aliam antecedentem determinationem ex Deo ad illa, quæ ſunt circa finem vltimum, ſeu ad vltiores actus deliberatos circa talem finem.

Proſequitur Cūnerus, cauens ne ex hac generali motione diuina ad actus voluntatis, tribuantur Deo qui ſunt prauis. Vnde ait, [peccata quæ propria ſunt malæ voluntatis opera, nequam ex hoc capite Deo tribuenda ſunt; qui generali hac motione non niſi generatiua ad volendum, & operandum homini cooperatur, non determinatè ad ea, quæ mala ſunt, inclinando.]

Procedit

5631 Procedit præterea ad actus voluntatis liberos, & saluatares, eo quòd interdum specialiter Deus moueat aliquos ad aliquod determinatè volendum, quòd est bonum, sicut in his, quos mouet per gratiam. Quæ sunt S. Thomæ verba supra, & pro eorum declaratione hæc Cuneri: [Specialis motio per gratiam est Spiritus S. aspiratio, quæ præuenit quidem voluntatem, sed eandem in opere comitat, sicut ex nostro spiritu humana opera incipimus, & eodem comitante continuamus. Quemadmodum igitur in potestate est liberi arbitrij hanc inspirationem, quatenus voluntatis assensum præuenit, repellere; ita in eiusdem potestate est eandem, Spiritu S. per suum sanctissimum afflatum comitante, & cooperante, sequi. Quod quia non faciunt reprobi, meritò corripuntur, & in iudicio condemnantur.] Quibus in discursibus satis denotatur liberum arbitrium creatum non prædeterminari physicè à Deo ad volitiones naturales erga bonum particulare, siue verum, siue apparens; neque item per gratiam præuenientem ad volitiones supernaturales, ac saluatares boni particularis veri.

5632 Post quos discursus sequuntur verba exarata in num. 5619. inculcantiaque potestatem liberi arbitrij creati ad sic assentiendum gratiæ præuenienti, vt sit etiam ad dissentiendum eidem; & cum eadem, vt efficaci in actu secundo, impossibile esse compositionem dissensus: quæ impotentia consequens determinationem electiuam liberi arbitrij, stat benè cum antecedenti potentia ad dissensum coniungendum cum eadem gratia entitatiuè, & secundum se. Quæ est doctrina Scholæ nostræ. Quare immeritò pro sua referuntur tertiata à Fasseau.

5633 Patetque id magis ex succedentibus istis: [Fit quidem, vt positus iisdem Fidei, & conuersionis principiis, similibus Spiritus S. illustrationibus, suasionibus, & inspirationibus, vnus suâ liberâ voluntate eas rejiciat, & non credat; alter sequatur, & credat. Cæterum qui conuertitur, non ex sola voluntatis virtute hos instinctus sequitur, sed Deo generaliter, vt patre misericordiæ cooperante, & Spiritu S. aspiratione comitante. His tamen non obstantibus, potuit is qui credidit, facere quod is fecit, qui in infidelitate permanet; & is idem potuit id ipsum facere, quod fecit is qui acqutuit. Quoniam positus huiusmodi præuenientibus adiutoriis, ipsa diuina, & Spiritus S. cooperatio ex Dei benignitate in ipso hominis arbitrio quoque posita est, vt ex Deo operari possit, & ex se cessare. Quo casu verissimum esse cernimus, quod inter hos diuersitas ex libero nascitur arbitrio, quoniam qui resistit, ex iisdem gratiis acquiescere potuit; & qui locum dedit Spiritui S. similiter resistere potuit; bonus tamen ille voluntatis assensus debuit pariter gratiæ, & humanæ voluntati attribui. Quemadmodum D. Prosper testatur lib. 2. de Vocatione gentium, cap. 9. Quod, inquit, diuina excitatio à multis refuratur, ac spernitur, ipsorum est nequiti: quod autem à multis suscipitur, est diuina gratia pariter, & humana voluntatis. Vnde verissima est propositio eruditissimi Magistri nostri Ioannis Driedonis de Turnhout, quod quemadmodum ex duobus iam æqualiter iustis contingit, alterum libero arbitrio à iustitia deficere, alterum eodem arbitrio, innitendo auxilio Dei, perseuerare; sic

ex duobus adhuc impiis, æqualiter indignis, pariter diuinis instinctibus adiutis, contingit, alterum non reluctari, sed locum dare pullanti Deo; alterum verò resistere: ita tamen vt is, diuina inspiratione vocatus, in sua habuit potestate non resistere. Similiter notanda est profunda quædam propositio Domini Ruardi, Cancellarij Louaniensis, quod ex similiter tractis, & internè corde vocatis vnus credit, & conuertitur, & alius manet incredulus, & non conuertitur, contingere potest ex sola arbitrij diuinitus præparati libertate; nec aliter contingere potest, si similiter hi sunt affecti, & vocantur, secundum quod apti sunt ad sequendum. Quæ tamen sic moderanda est, vt particula sola, aliam præuenientem gratiam excludat; & sicut idem vir doctissimus semper præsupponit, Dei cooperatio, quæ simul incipit, & definit, cum libero voluntatis opere intelligatur.]

Huic-propositioni suæ, & Tapperi subnectit 5634 duas alias consecutorias, & edoctas ab eodem Tappero: [Prima est, quemadmodum ex eodem Spiritu semine in terram cordis humani iacto, vnus suâ diligentia cum eodem fructificat, & alter suâ negligentia, velut ipsum sterile, & sine fructu relinquit; ita quoque vnus ex eodem maiorem, alius minorem fructum profert; sicut ex paribus talentis hic amplius, quam ille, luctum Domino suo referre potest, Deo interim semper cooperante, & Spiritu S. comitante. Secunda est, Discretio bonorum in iis, qui rationis vsu pollent, à malis; ac eorum qui meliores sunt, à minùs bonis, simul est ex Dei dono, & ex liberi arbitrij industria, seu partim ex gratia, partim ex libero arbitrio, quo per gratiam operamur, &c.]

Esti cuncta hæc sint tam manifesta pro sententia nostra, obsecrare vult eorum sensum Fasseau, respondens, Cunerum loqui de hominibus æqualibus in vocatione tantum morali, & inefficaci. Incognitus autem cap. 5. Vanitatis, pag. 78. confugit ad id, vt respondeat, Cunerum non aliud dicere, quam Driedonem, & Tapperum, Atque ita quidem est id secundum. Sed Driedo, & Tapperus patenter, Cunerulque patentissimè, tum in proximo loco, tum in aliis antea prolatis sermonem habent de omni ea gratia, quæ Deus voluntatem creatam ad actus liberos saluatares præuenit cum virtute siue physica, siue morali, siue partim physica, siue partim morali; item de gratia præueniente æquali entitatiuè, quæ in vno, & non in alio sit efficax. Recolantur scripta circa Driedonem in Sect. 395. circa Tapperum in Sect. 399.

Et de Cunero addo hæc alia in tract. de Gratia Christi, cap. 13. [Cum duo prædicationem audiunt, & intus æqualiter ambo pullantur, fit vt vnus acquiescat, alter rejiciat: ille tamen non habet, vnde in se contra alterum gloriatur, quoniam Deo iuuante, & cooperante id facit; alter verò non habet etiam, quod conqueratur, quoniam id ipsum, sicut ille, Deo similiter iuuante, & cooperante potuit, sed libertate suâ noluit.] Ita ibi. Si vnus præ altero haberet vocationem physicè actiuam, & ab intrinseco adæquatè efficacem, connexam per se cum consensu, & adhuc ratione sui prædeterminantem indeclinabiliter, atque inseparabiliter, non essent intus æqualiter ambo pullati, & gloriatio vnus contra alterum esset sufficientissimè repressa ex entitatiuè

SECTIO CCCCVI.

Vltimus de eodem Cunero Petri.

entitatiuè maiori gratiæ præuenientis à Deo donatæ consideratione; homoque tali gratia indonatus à Deo posset meritò ad sui de dissensu exculpationem conqueri de non indulta sibi tanta entitatiuè gratia præueniente, quanta fuit concessa alteri, qui consensit.

5637 Quia verò iuxta Cunerum gratia donata consentienti non debet esse maior entitatiuè, neque speciali modo actiua præ ea, quæ dissentienti fuerit data, neque item debet esse ab intrinseco adæquatè efficacax, &c. procedit Autho. inquit: [Et hæc est regularis Dei assistentia, quam omnibus, quos statuit aliquando secum adducere in iudicium, suâ bonitate per morrem Christi latur: quam sicut antea attingimus, apparet positam esse in diuino quodam intelligentiæ, seu conscientiæ lumine, simul & instinctu quo, Deo cooperante, moueatur ad fidem. Cæterum, vt D. Thomas contra Gentiles tradit lib. 3. cap. 161. abundantioris est bonitatis, & gratiæ hoc ipsum præstare, nē quis ex libero arbitrio defectus, vel rebellio contingat, Deo cor hominis, & rerum euentus, & occasiones sic dirigente, & disponente, vt actu fiat, quod libertate arbitrij non fieri poterat. Quæ gratia illorum est, quos singulari, & speciali prouidentia ordine Deus simpliciter perire vult. Quæ tamen sæpe in homine sic directo nihil ponit amplius, quam in altero, quo liber voluntatis actus præueniatur, & magis in vno, quam in altero excitetur. Cur autem hunc sic dirigit Dominus, aliter illum, inscrutabile iudicium est suæ Majestatis.] Hæc, & eiusdem tenoris plura alia ibi Cunerus.

5638 Exceptaque expressione Scientiæ Mediæ, quæ Deus instructus sic per gratiam disponat cor hominis, dirigatque rerum euentus & occasioes, vt actu fiat infallibiliter salutaris consensus, censet in cæteris, & fatur vt nos, nempe de collata ad id gratia, quæ poterat non fieri consensus, & quæ sæpe in homine consentiente nihil entitatiuè ex parte actus primi, & præuentionis ponat amplius, quam in dissentiente; & vt nos, etiam ait, esse inscrutabile iudicium Maiestatis diuinæ, cur vni largiatur gratiam, quam præcise fore efficacem, & alteri quam præcise inefficacem fore. Quod didicit ex S. Thoma dicente supra: Cum autem Deus hominum, qui in iisdem peccatis derinentur, hos quidem præueniens conuertat, illos autem sustineat, siue permittat secundum ordinem rerum procedere, non est ratio inquirenda, quare hos conuertat, & non illos; hoc enim ex simplici eius voluntate dependet: sicut ex simplici eius voluntate processit, quod cum omnia fierent ex nihilo, quadam facta sint aliis digniora; & sicut ex simplici voluntate procedit artificis, vt ex eadem materia similiter disposita quadam vasa format ad nobiles vsus, & quadam ad ignobiles. Hinc est, quod Apostolus dicit ad Rom. 9. An non habet potestatem signulus luri ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam?

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

5639 Sed insurgit Fasseau, & potius ex tractatu Cuneri de gratia Christi, vires refumit contra nos. Nam in cap. 7. ait Cunerus: [Non satis hanc Christi gratiam explicare videntur, qui illam solum in præueniente quodam Dei auxilio constituunt, quo animam internè dumtaxat vocat, mouet, pulsat, excitat, & suadendo hortatur. Quoniam his præsentibus licet voluntas acquiescere possit, & operari; fit tamen sæpe, vt non acquiescat, neque operetur. Datur, inquam, per ista posse credere, & pœnitere; sed non ipsum credere, & operari. Christi verò gratiam talem vult nos fateri B. Augustinus, quæ non suadet solum omne, quod bonum est, verum etiam persuadetur; nec solum reuelatur sapientia, verum & amatur.] Quod cum latè ex S. Doctore probasset, infert: [Quare non in hoc solum ponenda est gratia Christi, quod præuina aliqua cor nostrum inspiratione pulsat, sed quod per Spiritum suum facit, vt operemur, iuxta illud Propheta: Auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum, & spiritum meum ponam in medio vestri; & faciam, vt in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiat, & operemini.]

In cap. 9. Cunerus refert, S. Hieronymum acriter reprehendere Critobulum, nomine Pelagii iudicantem, esse absurdum dicere, quod ad omnes actus naturales egeamus Dei adiutorio, & semper pendeamus ex Dei voluntate; & obijcientem, quod ex illo adiutorio tollatur libertas. Vnde concludit Cunerus: [Agnoscat ergo Vir sanctus, & vult, nos etiam in naturalibus operibus auxilium Dei confiteri.] Postea reprobat opinionem Durandi constituentis illud auxilium præcise in collatione, aut conseruatione virtutis: [Etenim D. Thomas, D. Bonauentura, & plerique alij Scholastici Doctores, præter hanc virtutis naturalis conseruationem, volunt ipsas vires diuinitus ad opera, & actus applicari, & ab ipso Deo, tanquam primo immobili motore, motus omnes, & actiones procedere.] Cuius assignata ratione ex S. Bonauentura, finit sic: [Constituendus est igitur certus causarum ordo, quo superioribus inferiores subordinatæ sunt, & sub illis ex earum virtute agunt. Quemadmodum de finibus bonorum dicitur, quod proximus finis virtute primi, & vltimi finis agentem mouet; ita secundum agens primi agentis virtute operatur, non quia propriam virtutem, & actiuas vires inlitas non habeat, sed quod sic rerum natura postulet, vt secunda, & inferior creata causa sine superioris concursu, & influenza propriam virtutem exercere nequeat. In quo quidem ordine id perdoctè quidam adnotant, quod sic accipiendus sit, vt neque prima causa secundam, neque secunda primam in opere secundæ causæ præueniat, sed simul hæc sub illa operetur.] Quam adnotationem ita interpretatur Fasseau, vt quamuis prima causa in secundam agat prius, quam hæc agat, sed non prius, quam hæc producat effectum.

Ddd Insuper

5641 Insuper in calce capitis 11. hæc Cunei verba grata fuerunt Paulo Fasseau: [Gratia, quæ ad singulos actus datur, & pro singulis petitur, paucis dici potest suavis illa cooperatio S. Spiritus, quæ cor hominis inclinando, & dirigendo, hominem facit oprari. Quæ quidem cooperatio, quoniam extra naturalem rerum ordinem est, nec cuique debetur, propriè gratia dicitur, quam Christus suo sanguine nobis comparauit, vt Spiritus eius nos in singulis iuuare, nobisque cooperari dignetur. Estque talis concursus, quo Deus, vt pater misericordiarum, & fons gratiæ, singulis actibus concurrat, & indeclinabiliter, ac inseparabiliter Spiritu suo cor agit, & dirigit.] Quæ verba repetuntur à Cunero in cap. 12. Ad dunturque hæc alia in cap. 13. [Quando igitur B. Augustinus dicit lib. de Prædest. S. S. cap. 8. gratiam à nullo duro corde respui, de illa loquitur, quæ ex Dei prædestinatione, & secundum propositum datur, quæ singulari Dei directione, ex dispositione efficitur, vt actus pietatis non impediatur, sed efficaciter id fiat, quod voluntatis libertate omitti, & impediri potest.]

5642 Frustra tamen Fasseau querit præsidium in Cunei Tractatu de gratia Christi. Sunt certissima illa, quæ ex capite 7. transcribuntur in num. 5639. Sed cum eis debent simul ante oculos haberi hæc Cunei ibidem: [Cæterum nonnulli, dum gratiam Christi diligenter secundum ista tueri volunt, in talisam Dei cooperatione constituunt, vt ipsam libertatem, & actiuitatem arbitrij non mediocriter lædant, & internis Christi donis, quibus hominem reparat, curat, & sanat, nonnullam iniuriam inferant, quasi gratia sit Dei operatio, qua hominem sine internis, & inhærentibus viribus velut miraculosè operari faciat; non multò aliter quàm si hominem absque infita, & naturali potentia miraculosè ambulare faceret. Quod prorsus absurdum, & ab Scripturis, ac PP. alienum reputatur. Siquidem per fidem, spem, charitatem, cæterisque virtutes, & dona Dominus hominem intus illuminat, curat, & sanat, vt istarum opera virtutum sint ei connaturalia, eaque velut naturaliter exerceat. Quæ Cunei verba cum dirigantur aduersus eos, qui aded deserunt actiuitati gratiæ, vt actiuitati, & proinde libertati arbitrij creati detrahant, non videtur nobis posse aliter medium teneri in vtraque actiuitate statuenda, quàm affirmando, gratiam esse operatiuum actuum liberorum salutarium, eluando efficienter arbitrium creatum ad eos; sed negando, esse operatiuum prædeterminatiuè phylicè, esseque adequatam proximam rationem, vimve efficiendi tales actus. Negat & id secundum Cunerum in posterioribus verbis, affirmatque primum in prioribus, simulque per gratiam efficacem fieri à Deo, vt faciamus eos actus. Eamque vnum, quàm alterum à Cunero, & à nobis affirmatum intelligetur perfectè lectis Sectionibus 181. & sequentibus septem, lectoque ipso Cunero in cap. 8.

5643 Qui in cap. 9. nihil tradit contrarium doctrinæ nostræ. fatemur enim cum ipso, Deum vt causam primam, & vniuersalem, concurrere immediate, ac proximè cum causis secundis ad omnes suas actiones. Id quod non est prædeterminare phylicè causas secundas. Neque rationes, quibus probatur, concurrere, possunt, nisi ruan-

pantur, extendi ad probandum prædeterminare. Nulloque fundamento Fasseau limitat eam Theologorum doctam adnotationem, cuius meminit Cunerus, citato præsertim Gabriele Biel in margine, quatenus solum negandum sit, causam primam producere prius effectum causæ secundæ, non autem operari prius in causam secundam prædeterminando phylicè eam. Inficitur vtrumque Biel, vt visum est in sect. 217. & seqq. duabus. Quantum verò ad S. Hieronymum pro concursu Dei generali simultaneo agentem contra Pelagium, consulantur Sectio 282. & 283.

5644 Huiusmodi concursus elucidare pergit Cunerus in cap. 10. simulque amouere determinationum præuium circa causas secundas liberas, & maximè ad operationes peccaminosas; quas tamen eo concursu simultaneo indigerè statuit. Seligo aliqua Cunei, ex quibus hæc constant. [Itaque (sic ille) si concursum istum generalem paucis concipere velis, rectè dixeris eum positum esse in præsentia, & adhesionem virtutis diuinæ, vnde actus in suo fieri dependent. Cum enim agere præsupponat esse, & aliquid perfectionis adiciat, creatura non minùs a Deo in suo agere, quàm in suo esse dependet. Cæterum non parum discriminis inter effectus naturales, & liberam voluntatis actionem constituendum videtur. Nam naturales causas Dominus sic constituit, vt ille naturaliter ad effectus suos sint determinatæ, & effectus illi, causis suis positis, naturaliter consequantur. Voluntatem verò, seu liberum arbitrium ad certum aliquem actum non determinauit, sed liberum relinquens, adhæret tamen illi, vt ex eo possit velle:] Quibus in verbis commendatur diuinæ Omnipotentis præparatio, & assistentia ad vnà concurrendum cum causis secundis, quarum naturales sunt à Deo conditæ determinatæ ad suos effectus, ideoque non opus est superaddita ad eos determinatione; liberæ verò sunt creatæ, & relinquuntur indeterminatæ; adest tamen illis Dominus ad cogendum cum ipsis, si velint determinare se ad agendum.

5645 Sed quoad obliquos causarum liberarum actus illud est obseruandum iuxta Cunerum cum S. Bonaventura, & Gregorio Ariminesi, [non sic concurre Deum, vt hominem præueniendo excitet, vel faciat vt homo malum agat (id enim ab ipso fieri non potest, qui omnia ad se, qui est ipsa bonitas, conuertit) sed hætenus tantum concurrat, quoniam amplitudine suæ virtutis voluntatem hominis comitatur vt actus voluntatis per ipsum possint subsistere; sine quo, qui est summum, & primum ens, actusque primus, & supremus, nullum ens, nullusque actus subsistere potest: sic, inquam, concurrat, quoniam actus ab ipso dependent, & in suo esse, seu fieri ab ipso fulciuntur, & sustentantur. Non quod voluntatem ad eos inclinando moueat, aut illos per voluntatem producat, vel efficiat (absit enim hoc ab illo, qui intentator malorum est, & neminem tentat:) sed quoniam sine eius beneficio actus malus subsistere, aut existeret non potest.] Qua ex obseruatione clarescit recessus Cunei ab opinione de prædeterminatione phylica ad materiale prauorum actuum, & de diuinæ voluntatis prædefinitione, quæ decernatur materiale illud.

Præuidit

5646 Præuidit Cunerus quærendum, quomodo à Deo dependeat præfatum materiale, si nec voluntate prædefinita, nec vel affectiua ab ipso producat? Et respondet, [quoniam sua virtute ipsos actus prauos in suo fieri sustinet, vt sint, sine qua, etiam positâ voluntatis potentia, essent nihil. Producat enim voluntas prauum suum velle, seu nolle, Deo voluntatem, & actum eius sua bonitate sustentante, vt est commune rebus, & actibus fundamentum, cui in suo fieri, vel esse innituntur: quemadmodum quis graue aliquod corpus volubile in aère, sicut ait D. Bonaventura, tenet, & sustentat; ita Deus, qui est velut ipsum vniuersale esse, rebus, & actibus omnibus, vt sint, manum subiectam habet, quæ omnia continet verbis virtutis suæ. Vnde facilè potest intelligi, quod prauum velle, & nolle, quantum eis Dominus concurrat, non possint tamen suæ bonitati imputari, quoniam non facit ipse, vt homo sic velit; sed maximè suæ bonitatis, & sapientiæ est, quod illos in suo esse sustineat, & voluntas malis actibus suæ virtutis præsentia abutatur, dum non nisi ab ipso sulat, & sustentata nihil omnium operari queat. Cum igitur sine huiusmodi cooperatione nihil omnino esse, vel fieri possit, & ordo rerum postulet, vt & bona & mala fiant, non malè diuina prouidentia non subtrahit hoc virtutis suæ subsidium, sine quo nemo potest simpliciter actum aliquem exercere. Siquidem non ob id rebus hoc vniuersale subsidium posuit, vt quando factum est, homo peccet, sed vt aliquid fieri possit, de quo pro sua qualitate diuina prouidentia disponat, & ordinet. Ex quibus statue, quod non, sicut rectè dicitur, quod Deus facit Solem suum oriri, ita rectè quoque dicitur, quod Deus facit, Iudam tradere; quoniam illud Dominus facit, quia naturam Solis ad mortum illum determinauit, & in illo eundem conseruat, & retinet: proditorem verò Iudæ non operatus est, nec voluntatem eius ad actum illum inclinauit, sed tantum eam influentiam suæ virtutis non subtraxit, sine qua motus ille subsistere non poterit.] Sic ibi Cunerus, quibus propalam exprimit suam mentem contra concursum præuium, prædeterminatiuumque ad actiones inhonestas.

5647 Habet plura ibidem; sed secernenda hæc sunt: [Quoniam actus malus, quatenus à voluntate progreditur, à recto modo, ordine, & specie deficit, propterea nulla ratione tolerandum, vel dicendum est, quod diuina bonitas voluntatem ad ipsum moueat, vel inclinet, licet actui secundum se, provt actus quidam est, suam habens speciem, & ordinem, immediate concurrat, velut fundamentum, à quo dependet, & cui ne nihil sit, innititur. Non multò aliter, quàm si proprius rei Dominus in furto, quod ei displiceret, hætenus ex causa concurrat, non quod author sit furti, vt rapiat, sed propter melius manum pondari subiciat, quod fur solus ferre non potest. Vbi fur quidem peccat, sed Dominus neque peccat, neque furtum peccare facit. Cæterum in naturalibus, & his quæ mala non sunt, amplius, sicut antea dictum est, Deus operatur, hoc videlicet, quod causas secundas ad actus suos, & motus ipse quoque determinat & applicat, faciens easdem operari. Non, sicut etiam prius annotatum est, quod ipse semper nouo aliquo defluxu potentias naturales præueniat, & ad R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

operandum excitet; sed quoniam ipse causas secundas instituens, earundem, & effectuum ipsarum manet ipse prima, & suprema causa, cuius virtute, & influentia agunt secundæ, quandocumque operantur, iuxta illud Apostoli, In quo vivimus, mouemur, & sumus. Nam secundæ causæ illi subordinatæ sunt, & his ille sic præminet, & adest, vt hæ simul cum ipso, & ipse simul cum his operetur. Nec aliter hæc prima causa secundis in causando prior est, quàm quia superior est, à qua inferiores dependent. Sic enim se habet bonitas Dei, vt continuâ suâ influentia causis inferioribus adsit, easque præsentia suæ virtutis velut comitetur, vt ex ipso, in ipso, & per ipsum sint, & operentur, &c.] His in verbis non solum confirmatur exclusio prærij, prædeterminatiuique concursus ad actus turpes, sed etiam eiusdem ad non turpes, & ad effectus agentium naturalium; quanquam respectu actuum non infectorum malitiâ morali, & respectu effectuum procedentium ab agentibus naturalibus gerat se Deus aliter, quàm respectu actuum infectorum ea malitia; nam ad actus liberos non infectos, præsertim si sint conducentes ad salutem æternam, excitat, inclinat, & mouet per dispositiones præambulas; & pro effectibus agentium naturalium producit, & conseruat hæc ipsa cum determinatione, vt dent eis esse.

5648 In cap. 11. Cunerus declarat, qualis sit gratia per Christum, quæ requiritur ad actus salutare; declaratque satis conformiter ad nostram sententiam. Et de gratia quæ est efficax, ait tam ibi, quàm cap. 12. cum S. Augustino cap. 12. de corrept. & gratia, agi ab ea cor nostrum indeclinabiliter, & inseparabiliter (vel potius insuperabiliter, vt communiter legitur in S. Augustino.) Estque id certissimum; sed illud doctum, an indeclinabilitas, & insuperabilitas adæquatè intrinsecè competat entitati gratiæ; an partim intrinsecè, & partim extrinsecè per connotationem ad Scientiam Mediam, aut ad statum conditionatum. Primum contendit Fasseau, secundum Nostri sequuti (vt sibi videtur) S. Augustinum; nec nisi secundum potuit sentire Cunerus conuenienter ad seriem suæ doctrinæ. Reuisantur dicta à me in num. 5622. & notentur quæ ipse Cunerus ait cap. illo 12. tum edocens quæ homini gratia ab initio ad finem vsque vitæ sit necessaria; tum interpretans S. Augustinum: [Satis aperitur quæ sit gratia ad perseuerandum necessaria, vt videlicet voluntas indeclinabiliter, & inseparabiliter agitur; quæ est perpetua Dei directio, & protectio contra tentationum impulsus, quæ vel tentationes suâ bonitate impedit, vel vires idoneas ad eas euincendas suppeditet. Propter varios enim rerum euentus homo pro diuersis tentationibus, & occasionibus, aliis, & aliis auxiliis indiget, &c.]

5649 In cap. 13. egregiè probat Cunerus quod & nos in sect. 257. & tribus seqq. contra plerosque Thomistas, post Basileum, scilicet [hanc generalem esse super omnes filios Adæ misericordiam Dei in Christo Iesu, vt quibus huius lucis, & rationis vsum concedit, prorsus neminem omnino relinquit, quin saltem paulatim, seu gradatim ad verum bonum attolli queat. Quod auxilium in diuinis instinctibus, pulsibus, inspiracionibus, & illustrationibus positum esse, & omnibus

D d d 2 quibus

nibus pro tempore, & loco ſufficienter adeſſe (applicatum, & receptum intrinſecè) credit, vt ex illis, cooperante Deo, homo conuertitur, & ad cor redire queat.] Opponit aduerſus hanc conſiſionem S. Auguſtinum dicentem, *gratiam à nullo duro corde reſpui*. Et reſpondet, conſiſionem ſuam procedere de gratia ſufficiente, & S. Doctorem non loqui de ea, ſed de efficaci. Hæc autem à nullo duro corde reſpuitur, quanvis reſpui poſſit ſecundùm ſuam entitatem. Ideo verò non reſpuitur, quia ſingulari Dei directione, & diſpoſitione efficitur vt actus pietatis non impediatur, ſed efficaciter id fiat, quod voluntatis libertate omitti, & impediti poſſet. Porò ſingularis directio, & diſpoſitio Dei conſiſtit in eo, quod conferat miſericorditer, & beneficentiſſimè gratiam in circumſtantis, in quibus hominem non omiſſurum, neque impediturum actum ſalutarem præciit per Scientiam Mediam. Non exprimit hanc Cunerus, ſed indicat ſub nomine ſingularis directionis, ac diſpoſitionis; & loquendo de gratia, cuius effectus omitti, & impediti poſſet libertate voluntatis creatæ, quanvis actu non omittetur, neque impeditur.

5650 Atque his manent expoſita omnia Cunei, quæ num. 5639. & ſeqq. duobus, detorſit Faſſeau ſuam in ſententiam. Imitatus in aliquibus fuit Franciſcum Syluium de Motione primi Motoris, pag. 178. part. 2. art. 25. conſumpto non tantùm in detorquendo Cuneo, ſed etiam Driedone, Tappero, Iacobo Latomo, Cornelio Ianſenio, Epilcopo Gandauenſi, Iudoco Raueſte in Tiletano, Ioanne Lonſæo, Ioanne Heſſels, Adriano V I. famoſiſſimis Doctõribus Louanienſibus. Aſt de Driedone, & Tappero iam factis paulò antea. De Latomo in *Euenil. 6. num. 780. & 782.* de Epilcopo Gandauenſi *ibidem, num. 775.* Quod autem dicat in cap. 6. *Prouerb.* [Etiam hoc ipſum, quod cum Dei gratia loqui propoſuit homo, eloqui bene non valere ſine noua, & ſingulari gratia, quæ linguam moderetur, & gubernet, factique non eſſe, quod Deus memoriæ ſuggerat præcogitatum, ſed debere etiam moderari linguam loquentis,] non video quâ contradictionis vmbra opponat Noſtris Syluius. De Tiletano in num. 5599. & 5602. De Lonſæo (cuius Opera à Syluiõ allegata inuenire non potui nihil profert ille, quod Noſtris non ſit in conſeſſo. De Heſſels Operibus quærendis, & legendis non curauit, poſtquam noui quæ de ipſo refert Belarminus tranſcriptus n. 5599. Præterquam quod adnorata à Syluiõ non diſcrepant à doctrina noſtra, aut faciliè explicari ita poſſunt, vt ab ea non diſſonent. De Adriano dixi in num. 5602. Et quod ex eius *quodlib. 8. lit. K.* recitat Syluius pag. 154. art. 20. part. 2. [habere ſe gratiam in operibus meritoriis, ſicut ſellor ad equum,] continet comparationem vſurpatam ab Authore Hypoſtoliſcõn, ſub S. Auguſtini nomine, & explicatam à me ſcõl. 264. & 269. eo in ſenſu, quem inuendunt Author ille, & Adrianus. Non igitur Cunerus, neque illi alij Doctõres Louanienſes reſragati ſunt cauſæ noſtræ.

SECTIO CCCCVII.

An Ioannes Arboreus? Et remiſſiue de Petro Aureolo, Alſonſo Toſtato, Gabriele Biel, Franciſco Belcario, Franciſco Velloſillo, Lelio Ballionio, Ioanne Antonio Delphino.

DE Ioanne Arboreo, Doctõre Pariſienſi, nihil nobis obicit Paulus Faſſeau, ſed tantùm curat, cap. 4. p. 1. ſcõl. 9. num. 120. vt & Incongnitus cap. 5. de Vanitate, pag. 75. ſubterfugere argumentum, quod ab authoritate ipſius tom. 1. Theologiæ, lib. 4. cap. 11. conſecit Suarez: eamque non admittendam eſſe dixere Aluarez, Authorque Curſus Theologiæ Carmelitarum Diſcalceatorum; càm tamen à Faſolo, & alijs animaduerſum fuerit, verba vt Arborei adducta à Suarez, habere Authorem S. Auguſtinum. Sed hanc euafionem fidam non eſſe, oſtendi in 1. Parte.

5651 Nunc ex tomo 2. Arborei, lib. 14. cap. 6. proponit Lectoribus hæc meditata: [Te velim commonefacere, ne ex iſtis Auguſtini verbis lib. 8. cap. 3. de lib. arb. *Nec aliter aliquid fieri poſſet, quam ille præciuit*, colligas tumultuatio iudicio, præſcientiam Dei neceſſitatem rerum ſecum aduachere, Auguſtinum noluiſſe affirmare, quidpiam neceſſariò ſimpliciter euenturum, quod Deus præciuit (& de rebus contingentibus ſermonem ſuſcipimus:) ſed quod, ſtante, & fixâ Dei præſcientiâ, illud neceſſariò eueniet ſecundùm quid. Nec aliter loqui poſſimus, nec deridenda ſunt hæc loquutionum elementa. Ita quod volo apertè dicere, hæc duo ad inuicem pugnare, Deus præciuit hoc futurum, & hoc non eueniet. Nam ſi Deus hoc præciuerit euenturum, & tamen, ſtante illâ præſcientiâ, non eueniret, præſcientiâ Dei, & eius voluntas eſſet mutabilis. Nemo enim negat, hanc Conſequentiam eſſe validam: Deus præciuit hoc futurum: Ergo eſt futurum. Sed Antecedens non eſt ſimpliciter neceſſarium, loquendo de his, quæ ab humana voluntate pendunt; & ſicut Conſequens eſt contingens, ita & Antecedens. Sunt qui dirimunt controuerſiam hanc vtendo diſtinctione ſenſus compoſiti, & diuiſi. Senſum hunc arbitrantur compoſitum, ſi Deus præciuerit aliquid futurum, neceſſariò eueniet, vt præciuit. Diſiunctus ſenſus eſt, licet quidpiam præciuerit futurum, ſimpliciter poſſet non euenire; quia ſi non ſit futurum, nec Deus illud præciuit. Non quòd præſcientiâ à rerum contingentium euentu pendeat, ſed quòd obſeruata liberi arbitrij condicione, velit rem fieri, quatenus futura eſt. Et id prætendebat Hieronymus dicens: *Non idcirco aliquid futurum eſt, quia Deus præciuit illud futurum*. Itaque non eſt ſimpliciter neceſſe, id futurum colligere ex diuina præſcientiâ. Aut quòd præſcientiâ Dei non eſt tota, & immediata cauſa rei futuræ contingentis,

ex

ex libero hominis arbitrio dependentis. Et ex hoc apertè intueris, Deum pro ſua erga nos ſapientia, clementia, & providentia coniungere ſuam præſcientiam, & voluntatem cauſis ſecundis; ſed quia aliquid eſt futurum, idcirco Deus præciuit. Si ſpectaremus euentum rei, & non cauſam, poſſemus id admittere: Idcirco aliquid futurum eſt, quia Deus præciuit. Quemadmodum in Evangelio Ioannis legimus: *Cum tanta ſigna feciſſet coram eis, non credebant in eum, et ſermo Iſaiæ impletur, quem dixit: Domine, quis credidit auditui noſtro, & brachium Domini cui reuelatum eſt? Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Iſaias, Excacauit oculos eorum, & indurauit cor eorum, vt non videant oculis, & non intelligant corde, vt conuertantur, & ſenem eos. Hic dixit Iſaias, quando vidit gloriam eius, & loquutus eſt de eo* Excutiendo hæc myſteria, dicit Chryſoſtomus: *Ecco iterum hanc particulam, quia, dixit non cauſalem eſſe, ſed euentus. Nec enim quia dixit Iſaias, non crediderunt, ſed quia non erant credituri, ideo dixit.*

5653 Edidit hæc in publicum Arboreus eo anno, quo Societas noſtra confirmata primùm eſt à Sede Apoſtolica, & ex doctrina Academiæ Pariſienſis Florentiſſimæ, ad cuius pectus S. Patrens Ignatius, & primi decem Socij lac ſapientiæ Theologiæ exſuxerant. Omniaque exuberant principis, quibus nunc Schola Societatis vtitur. Verba illa: [Nemo enim negat, &c.] redolent ſolenne principium, de quo in ſcõl. 215. & alijs ibi citatis: *Eſt neceſſarium ſimpliciter illud Conſequens, quod per neceſſarium conſequentiam ſequitur ex Antecedenti ſimpliciter neceſſario*. Vnde de præſcientiâ diuinæ peccati v. g. ab Antichriſto patrandi, & ſequutori ex ea per neceſſariam conſequentiam, dixit Arboreus, non eſſe Antecedens ſimpliciter neceſſarium, ſed contingens reſpectu tam intellectus diuini, quàm voluntatis Antichriſti. Verba etiam illa, [Sunt qui dirimant, &c.] ſupponunt primò, non fore liberum Antichriſtum in peccando, ſi eius voluntas non poſſet facere ſenſum diuinum præſcientiæ diuinæ de ſuo peccato, cum quo hæc eſt connexa, ſeu ſi huius exiſtentiam impedire non poſſet. Secundò, creati actus contingentis, & liberi præexiſtentiam obiectiuam reſpectu diuinæ præſcientiæ. Tertid veram eſſe hanc cauſalem propoſitionem, Ideo præciuit à Deo talis actus, quia futurus eſt. Quartò, diſcurrendum eſſe de præſcientiâ diuinâ, quantum ad id, eodem modo, ac de præſcientiæ prophetia, quæ circa actum præſatum caret antecedentia in cauſando. Quæ quatuor corroborata ab Arboreo ex SS. Auguſtino, Hieronymo, & Chryſoſtomo, & inferiùs ex eodem S. Auguſtino lib. 3. de lib. arb. cap. 4. lib. de triplici habitaculo (ſi S. Auguſtini eſt) cap. 5. & ex Origene in cap. 8. ad Rom. Tertulliano lib. 2. aduerſus Marcionem, cap. 5. & ſeq. ſunt etiam principia Lycei noſtri, & extremè oppoſita prædeterminationi, tam intrinſecæ, quàm extrinſecæ ad prædictum actum. Talis enim ea eſt iuxta Thomiſtas, vt à voluntate creata impediti non valeat, quominus exiſtat, iamque exiſtens nequeat impediti ab eadem, ne permaneat, ſeu non poſſit remoueri ex iam habita exiſtentia, cauſæque actum cum connexionem omnino in-

R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I I.

frustrabili. Cui prædeterminationis indoli diſſonant dicta ab Arboreo, vt præcaueat, ne ex præſcientiâ diuinâ inferatur euerſio noſtræ libertatis. Legatur Iosephus Gibalinus, tam emittens Theologus Scholaſticus, quàm Iuris Canonici peritus, tom. 3. *Scientia Canonica, & Hieropolitica, lib. 8. cap. 2. quaſt. 5. ex num. 1. vſque ad 6.* vbi optimè ab authoritate, præſertim S. Thomæ 1.2. quaſt. 17. art. 7. ad 2. quaſt. 6. de Malo, art. unico, in fine corp. & ad 15. necnon à ratione probat, prædeterminationem ob huiusmodi indolem exſcindere libertatem creatam.

5654 Quibus expenſis circa ſuperiora verba Arborei, dignum etiam conſideratione eſt, eum in 2. parte præciuitati capitis, vt adſtruat non eſſe ſemper neceſſe, quod præſcientiâ adiunctam habeat prædeſtinationem, repetere loca S. Auguſtini, atque Origenis, quæ attulerat tom. 1. lib. 4. cap. 11. & cum verba S. Auguſtini viderentur Theologi nominatis in num. 5651. eſſe Arborei, reſponſum ab ipſis fuit, debere non audiri.

5655 Eſt itidem dignum conſideratione, Arboreum cap. 7. immediato, aſſumere ſulciendam hanc propoſitionem: [Prædeſtinationis, & reprobationis negatiuæ nulla eſt cauſa. Vbi adnotat primò, prædeſtinationem diuinam eſſe Dei voluntatem, quâ aliquos ab æterno præordinauit ad vitam æternam; reprobationem verò negatiuam dici, cum Deus non vult ordinare aliquem ad vitam æternam, huiusmodique reprobationem non eſſe actum poſitiuum diuinæ voluntatis, ſed prædeſtinationis priuationem. Secundò, reprobationis affirmatiuæ, quâ Deus ordinat aliquem ad pœnam æternam, eſſe aliquam cauſam, quandoquidem fieri non poſſit ſine hominum demeritis; non enim Deus vlcicitur ſcelus, quod commiſſum non fuerit, & malè facta vindicantur Dei iuſtitiâ. Non enim iuſtè vindicarentur, niſi fierent voluntate, vt aſſerit Auguſtinus lib. 1. de lib. arb. cap. 1. & in epiſt. ad Sixtum Presbyterum, oſtendens, prædeſtinationem nullis hominum meritis debere accommodari; reprobationem verò affirmatiuam à demeritis proficiſci. Tertid, quosdam viros doctiſſimos dicere prædeſtinationis aliquam eſſe cauſam reſpectu effectus, non autem reſpectu Dei prædeſtinantis, ſi effectus ille particulariter conſideretur. Nam ſicut Deus præordinauit, ſe daturum alicui gloriam ex meritis, ita præordinauit, ſe daturum alicui gratiam, vt gloriam mereretur. Si tamen effectus prædeſtinationis vniuerſaliter conſideretur, prædeſtinationis nulla erit cauſa. Nam huiusmodi effectus habet pro ratione diuinam voluntatem, ad quam vt in finem deſtinatur.] Sic ibi hic Doctor. Qui etſi ad prædeſtinationem adultorum non exigat præſcientiam abſolutam meritorum, cum hoc componitur, vt tom. 1. lib. 4. cap. 11. requiſuerit conditionatam. Etſi item ad adultorum reprobationem negatiuam non exigat præſcientiam abſolutam demeritorum, necunde conſtat, non exceſſiſſe conditionatam: & cum abſolutam peccat ad reprobationem poſitiuam, perſuaſibilius eſt, petiſſe conditionatam ad eandem. Doctiſſimi illi, quorum ſine nomine meminit Arboreus, fuerunt etiam memorati à S. Thoma 1. p. quaſt. 23.

D d d 3 art. 5.

art. 5. in corp. fuisseque B. Albertum Magnum, & Alexandrum Alensem, refert Ruyzias disp. 7. de Prædest. sect. 3. & supposuisse scientiam conditionatam; tractatque quem in sensum accipi possint sine vilo incommodo.

5656 Possent colligere quædam alia ex Arboreo tom. 1. lib. 4. cap. 27. tom. 2. lib. 11. cap. 17. lib. 19. cap. 1. siue vt aduocarem tanquam consentanea nostræ doctrinæ, siue vt interpretarer, ne cui videantur dissentanea. Sed collecta sufficiunt, & ea alia sunt ambigua. *Optimus autem lector est, qui dictorum intelligentiam expectet ex dictis potius, quam imponat; & retulerit magis, quam attulerit; neque cogat id videri dictis contineri, quod ante lectionem præsumpsit intelligendum, vt monet Sanctus Hilarius libro primo de Trinitate.*

5657 Cum Arboreo posui in sectionis titulo alios septem, ne videar eorum oblitus, quos tamen Paulus Fasseau, & Incognitus trahere in suas, aut à nostris partibus subtrahere conantur. Sed de primo, Petro Aureolo, egi in sect. 215. & duabus seqq. De secundo, Alfonso Tostato, Episcopo Abulensi; in sect. 183. 188. & seq. ac 247. ne non in 1. parte. De tertio, Gabriele Biel, in sect. 212. & quatuor seqq. De quarto, Francisco Belcario in sect. 203. De quinto, Francisco Velloffo in sect. 201. & seq. De sexto, Lelio Ballionio in sect. 310. num. 442. & duobus seqq. De septimo, Ioanne Antonio Delphino in sect. 189. & 204. & seq. Ille quem non conuincant allata in præcitatæ locis, non magis mouebitur cæteris, quæ possem adiungere, repetitâ lectione eorum septem Doctorum.

SECTIO CCCCVIII.

An Ioannes Capreolus?

5658 Fasseau cap. 6. sect. 5. ex num. 333. vsque ad 349. intendit probare dissensum Ioannis Capreoli, Principis Thomistarum, à nostra sententia. Primum, quia in 2. dist. 1. quest. 2. art. 1. format 6. conclusionem verbis S. Thomæ quest. 3. de Potentia, art. 7. in corp. & ad 3. ac 7. docetque distinctione 29. quest. unica, articulo primo, post conclusionem 4. [Liberum arbitrium in nullo statu posse bene velle, vel agere sine interiori motione Dei, quâ misericorditer præmouet hunc potius, quam illum ad ea, quæ sunt salutis.] Exhibet rationem, quia [quod est in potentia ad opposita, indiget speciali motione exterioris principij ad id, quod tendat determinatè in alterum illorum. Sed liberum arbitrium est huiusmodi. Igitur, &c. Sicut deducit S. Thomas in de Verit. quest. 24. art. 14. & 15. 1. 2. quest. 109. in variis articulis, vt allegatum est.] Præterea distinctione 28. quest. unica, art. & conclusionem prima: [Actio intellectus, & cuiuscumque entis creati dependet à Deo, quantum ad duo; vno modo, in quantum habet ab ipso formam, per quam agit; alio modo, in quantum mouetur ab ipso ad agendum.] Insuper distinctione 27. quest. unica, articulo tertio, ad 3. [Actus meritorius non solum est à voluntate creata, imò immediatè ab Spiritu S.

Nam Spiritus S. non solum mouet voluntatem ad actum primum, imò immediatè producit omnes actus eius secundos.]

Sed hæc nullum negotium facessunt, quandoquidem locus S. Thomæ quest. 3. de Potentia, sit à nobis sæpè explicatus; & vt valeat ad comprobendam qualitatem superadditam à causa prima, non tamen quæ sit prædeterminatiua, præsertim in causis secundis liberis. Loci ex quest. 24. de Verit. & ex 1. 2. quest. 109. continent doctrinam, quam nos amplectimur. Ratio exhibitâ à Capreolo desumpta est ex frequentiori principio apud S. Thomam, de requisita motione à Deo per actus primos, & indeliberatos, vt voluntas creata sequentes alios, & deliberatos possit elicere: ad quos eam ab ipso prædeterminari, neque Sanctus Thomas, neque Capreolus affirmarunt. Verba dist. 28. sunt Sancti Thomæ 1. 2. quest. 109. articulo primo, in corp. & nihil aliud tradunt, quam ex Deo haberi formam, per quam operatur creatum agens, & cum qua simul concurrit Deus. Verba dist. 27. non etiam aliud tradunt, quam Spiritum S. conferre actum primum completum, & proximum, ex gratia constatum, ad actus salutaris, quos simul efficit cum voluntate creata.

Secundò probat Fasseau ex Capreolo in 2. distinctione 28. quest. unica, art. 3. ad 12. vteniente verbis Gregorij Ariminensis. Cæterum in sect. 270. & 370. fusè ostendimus, quàm immeritò.

Tertio, nam in 2. dist. 1. quest. 2. art. 1. & 3. inquit Capreolus, [motionem à Deo fieri in causa secunda, habereque se in hac per modum intentionis.] Et dist. 25. quest. unica, art. 1. conclus. 3. [solum Deum posse mouere voluntatem ad exercitium sui actus, sicut principium exterius.] Respondeo ad Dist. 1. vt in num. 5659. Ad 25. esse certissimam illam conclusionem, & sapientissimè edoctam à S. Thoma agente de motione ab intrinseco physica, & effectiua. Restabat probare, Deum ad exercitium actus liberi mouere tali motione, quæ sit physice prædeterminatiua; cum restent motionis alij modi, qui proprij sint solius Dei, per concursum simultaneum, & per formas inditas voluntari.

Quartò, quia in 1. dist. 38. quest. unica, art. 1. scribit Capreolus: [Ad argumenta contra 4. Conclusionem dicitur, quod nec Scotus, nec Aureolus, nec Gregorius vadunt directè contra mentem S. Doctoris. Nam S. Thomas non intendit dicere, quod aliquis effectus necessariò fiat, & proueniat à causa prima, & contingenter à causa secunda, sicut isti sibi imponunt, & falsò, cum S. Thomas quasi in omnibus libris suis ostendat, quòd res creatæ processerunt à Deo liberè sine vlla necessitate, nisi suppositionis, vel Consequentiæ, vt etiam patuit in probationibus 1. & 2. & 3. conclusionum, vbi ipse ponit, quod contingentia rerum ortum habeat à diuina voluntate; & ponit, quod sine quacumque causa secunda diuina voluntas posset producere aliqua contingentia. Intendit ergo S. Thomas dicere, quod nullus effectus habet fallibilem, vel mutabilem ordinem ad causam primam, vel econtrà, sic quod non stant simul, quod prima causa sit disposita ad producendum hunc effectum, & ille effectus non eneniat; imò, quicumque effectus habet ordinem ad primam causam, necessariò necessitate suppositionis, & Consequentiæ ab eueniet.]

SECTIO CCCCIX.

Amplius de Ioanne Capreolo.

ueniet.] Habet Capreolus similia paulo post ad 1. Scoti, statuitque dist. 40. & 45. [Dei prouidentiam, ac voluntatem efficacem inferre in fallibiliter effectus.] Ignoro quid his, constantissimis apud nos, velit Fasseau. Qualis sit prouidentia, & voluntas efficax Dei erga effectus contingentes, & liberos, disputatur; quomodo item præfati effectus non habeant fallibilem, vel mutabilem ordinem ad causam primam, &c.

5663 Quintò, nam cum in 2. dist. 25. quest. unica, art. 2. obiectum fuisset, [quod ab alio determinatur ad aliquid, non habet illud in sua potestate. Sed voluntas creata ex hypothesi determinatur à diuina voluntate ad hoc. Igitur, &c. Minor probatur, quia aut vna voluntas aliam determinat; & tunc non nostra diuinam, quia temporale non est causa æterni; aut neutra aliam; & tunc neutra erit mouens mota, nec erit inter istas ordo essentialis; imò si diuina voluntas non determinat nostram, posset illa aliquid velle, quod non fieret, propter voluntatem nostram non concurrentem.] Cum, inquam, ita obiectum fuisset, occurrit art. 3. dicens: [Maior solum vera est loquendo de habere effectum in sua potestate primariè, simpliciter, & independenter. In quo sensu Minor neganda est.]

5664 Hæc probatio non vrget. Dirigebatur obiectio ad impugnandum Dei concursum immediatum, & proximum cum voluntate creata ad actus liberos. Capreolus autem dicit, veram fore Maiorem, si quod ab alio determinaretur, seu quod indigeret alio concurrente immediatè, & proximè, deberet habere effectum in sua potestate primariè, simpliciter, & independenter; sed esse falsam, si non sic debeat habere, proindeque dicit, esse falsam Minorem. Tamen enim voluntas creata determinetur à Deo, seu indigeat Deo, vt concurrente immediatè, & proximè; determinatur tamen, seu indiget tanquam causa, quæ non debet primariè, simpliciter, & independenter habere effectum in sua potestate. Quod confirmat Capreolus his S. Thomæ verbis quest. 24. de Verit. art. 1. ad 3. *Deus operatur in vnoquoque agente etiam secundum modum illius agentis, sicut causa prima operatur in operatione causa secunda; cum secunda causa non possit in actum procedere, nisi per virtutem causa primæ. Vnde per hoc, quod Deus est causa operans in cordibus hominum, non excluditur, quin ipsa humana mentes sint causa suorum motuum. Vnde non tollitur ratio libertatis.* Ita S. Thomas. Quapropter Capreolus sollicitus de defendendo immediato, & proximo concursu Dei cum voluntate creata ad liberos huius actus, reliquit indiscussum, an hæc, an Deus esset causa determinatiua, quando simul eos operantur? seu permittit voces determinationis à Deo, assumptas ab argente. Vt cumque enim esset, decisionis momentum in eo consistebat, quod non sola voluntas creata causaret adæquatè, & totaliter. Quàm sit fundata mea interpretatio de Capreoli mente, innotescet magis in sequentibus.

5665 Progredditur Fasseau, & ostendere aggreditur, Capreolum contriuisse argumenta, quibus nos fidimus. Primum namque in 1. dist. 45. art. 2. ponit Capreolus conclusionem hanc 5. [Licet Dei voluntas consequens semper impleatur, non tamen necessitatem rebus volitis generaliter imponit.] Opponit verò ex Bernardo de Gannaco istud argumentum aduersus 2. partem: [Deus potest necessitare omnem voluntatem creatam necessitate naturaliter præcedente. Sed hoc non posset aliquid aliud faciendo, quàm tantum volendo, quoniam nullo alio modo agit ad extra; nec aliter volendo, quàm prius naturaliter, & semper sic vult. Igitur Deus necessitat de facto quamlibet voluntatem creatam ad quemlibet actum liberum, & ad quamlibet cessationem ab actu, necessitate naturaliter præcedente.] Sed respondet [Minorem esse falsam: Licet enim Deus possit voluntatem creatam quamlibet necessitare ad eliciendum actum, aut ad cessandum ab actu; non tamen sic necessitat eam. Et cum probatur, quia si necessitaret eam, hoc non faceret, nisi volendo, &c. Dico quod licet faceret hoc volendo, tamen non vult nunc illud, quod vellet tunc. Talis enim necessitas potest prouenire ex impressione alicuius formæ, quæ nunc non imprimitur, scilicet gratiæ consummatâ, vel ex aliqua motione Dei speciali, quâ nunc non mouetur, vt ostendit S. Thomas de verit. q. 22. art. 8.]

Inutiliter fit hæc collatio Bernardi de Gannaco cum Nostris, & Capreoli cum Thomistis præsentis temporis; quandoquidem non constat, primum argumentum fuisse contra decreta diuina prædeterminatiua; neque secundum respondisse in fauorem eorum. Dicta à secundo conuerti à Nostris possunt aduersus talia decreta, dicendo, Deum non necessitare per decreta efficacia ex coniuncta, vel præsupposita Scientia Media; necessitaturum tamen per efficacia prædeterminatiua, & per impressam formam aut motionem specialem prædeterminantem physicè.

5667 Secundò, quoniam & ad istud argumentum eiusdem Bernardi: [Ille effectus dicitur produci necessariò necessitate naturaliter præcedente, qui est causatus à causa, quâ plenè positâ, necessariò sequitur, illum causari; & similiter causa necessaria necessitate naturaliter præcedente dicitur causa actiua, quâ positâ cum omnibus suis dispositionibus naturaliter præuis, quibus causat suum causatum, necessariò, & indefectibiliter sequitur illud causari. Istæ descriptiones habentur ex dictis Anselmi 1. Cur Deus homo, cap. 7. & de Concordia cap. 2. Cum ergo Deus per voluntatem suam sit causa efficiens omnis actus voluntatis creatæ, & prior naturaliter omni voluntate creata, & frustrari non possit; sequitur, quod omnis actus voluntatis creatæ producit ex necessitate naturaliter præcedente; imò voluntas creata agit necessitate naturaliter præcedente quidquid agit.] Sic præcedit obuiam Capreolus: [Responso ibidem data est factis bona quoad hoc quod ponit, quod illud, quod Deus

modò vult, potuit pro isto nunc non velle, quia diuinum velle quod nunc est respectu alicuius futuri, potest non esse, nec vnquam fuisse respectu illius, sed semper respectu sui oppositi; nisi loquamur de necessitate immutabilitatis, quã scilicet illud, quod semel voluit, non potest desinere velle pro mensura, pro qua voluit, illud esse. Et similiter talem necessitatem concedo in Deo respectu omnium futurorum ab eo volitorum; simpliciter tamen possibile est, tum non velle, nec voluisse talia futura. Et ad 1. huius improbationem dico, quod ratio non valet. Aliquid enim dicitur provenire necessariò ab aliqua causa necessitate naturaliter præcedente, quando illã causã positã, & sufficienter dispositã secundum omnem talem dispositionem positã, & priuatiue, non est in potestate causæ, quin agat, & efficiat illum effectum. Constat autem, multas causas secundas esse tales, putã ignem, solem, & huiusmodi. Est etiam compossibile, causam secundam isto modo causare necessitate naturæ; primam causam verò non sic causare. Nec est in potestate alicuius inferioris ad istam causam sic necessitandam. Nam posito omni positio reali in diuina voluntate, adhuc est possibile, Deum non velle hoc, vel illud; & non causare hoc, aut illud. Et ideo benè stat, effectum provenire necessariò necessitate antecedente à causa secunda, & non à causa prima, nisi necessitate immutabilitatis, & suppositionis; quia si prima causa est determinata ad hunc effectum per suam sapientiam, & voluntatem, non stat, effectum non sequi illo modo, quo præuolitum est, & dispositum à prima causa, illum sequi. Vnde necessitas naturaliter antecedens respectu causæ secundæ non arguit necessitatem consimilem in causa prima, sed aliam necessitatem nobiliorẽ; quæ tamen stat cum contingentia effectus in se.]

5668 Fateor, Bernardum proposuisse argumentum, in cuius solutione offerebat se occasio expromendi; qualem putaret Capreolus esse efficaciam diuinorum decretorum erga futura contingentia, & libera voluntatis creatæ, an scilicet esset prædeterminatiua, vel consergens ex Scientiæ Mediæ confortio, præsupponente hanc scientiam. Sed Capreolus prætermisit occasionem, & digressus est, vt prospiceret libertati voluntatis diuinæ in suis decretis circa talia futura. Cum enim Bernardus præmeditatus fuisset, posse dici ad suum argumentum, [quod licet Deus nunc velit, aliquid esse futurum, non est necesse pro nunc, ipsum sic velle, sed posse pro nunc non sic velle;] & reiecit hanc conditionem, [quia secundum hoc nulla est omninò necessitas antecedens respectu alicuius effectus, nec aliquis effectus esset necessarius respectu suæ causæ necessitate naturaliter præcedente, quia nulla causa secunda potest quidquam sine coefficientia, & præefficientia causæ primæ; quæ est diuina voluntas. Si igitur in illa non est necessitas antecedens, nec in aliqua alia potest esse:] Capreolus suscepit tuendam eiusmodi responsum, & non declarauit, quomodo etiam voluntati diuinæ sit liberum decretum efficax erga conuersionem Pauli v. g. simul tamen stat, huius voluntati esse & ipsam liberam, quam præcedit illud decretum vt causa efficiens, & infrastrabilis. Non possum mihi persuadere, Capreolum iudicasse prioritatem decreti esse prædeterminatiuam. Ipse enim exprel-

sè concedit, [dici aliquid provenire necessariò ab aliqua causa necessitate naturaliter præcedente, quando illã causã positã, & sufficienter dispositã secundum omnem realem dispositionem positã, & priuatiue, non est in potestate causæ, quin agat, & efficiat illum effectum.] At si decretum de conuersione Pauli esset prærequisitum, & prædeterminatiuum, voluntas Pauli posita, & sufficienter disposita per tale decretum & per prædeterminationem physicam etiam prærequisitam, non haberet in potestate quin ageret, & efficeret conuersionem; non enim cum decreto, neque cum prædeterminatione physica posset coniungere non conuersionem. Ergo conuersione proveniret necessariò à voluntate Pauli necessitate naturaliter præcedente.

Terridè, quia Capreolus in 2. dist. 25. quæst. 5669 unica, art. 2. refert istud argumentum: [Nulla potentia habet perfectè in sua potestate actum, vel effectum, qui non potest causari ab eã sola, nec ab aliqua causa, cuius actio, vel causatio non est in potestate illius potentie. Causatio autem Dei non est in potestate voluntatis creatæ. Patet, sicut nec virtus agentis superioris in potestate agentis inferioris: Igitur, si Deus necessariò concurrat immediatè vt causa immediata volitionis creatæ voluntatis, voluntas creatã non habet plenè in sua potestate illam volitionem. Maior patet, quia quod habet perfectè effectum in sua potestate, potest, ex se solo in illum, vel causatio cuiuslibet concurrentis est in potestate eius, scilicet quod illum causet, vel non causet.] Et art. 3. ita respondet: [Negatur Maior, & ad probationem eius dicitur, quod ad hoc, quod aliquod agens habeat aliquem effectum perfectè in sua potestate, non requiritur, quod se solo possit illum producere, nec quod causatio cuiuslibet concurrentis sit in sua potestate, si ly sola, excludat causas primas, & ly concurrentis stet, & supponat pro eisdem causis primis; sed sufficit quod possit illum producere se solo, id est non concurrente alia causa proxima, & eiusdem ordinis cum illo, vel quod habeat in potestate sua causationem cuiuslibet causæ proximæ concurrentis cum illo. Sic autem est in proposito de voluntate respectu actus sui. Potest etiam dici, quod Maior argumenti solum verificatur de causa, quæ vniuersaliter, & primariè habet effectum in sua potestate, & independenter sine suppositione prioris motoris. Modò Minor in tali sensu falsa est, quia nulla creatura illo modo habet aliquem effectum in sua potestate; sed solus Deus, licet possit habere effectum in sua potestate, sicut causa secunda proxima dependens à priori, & eius supponens motionem.]

Delectatus optimã doctrinã Capreoli transcripsi integram solutionem ad argumentum contra concursum Dei immediatum, & proximum cum voluntate creatã ad actus huiusmodi liberos. Quo de puncto agit ibi Capreolus, & non de concursu præuio, ac prædeterminatiuo. Quare nec argumentum est idem, quod à Nostris conficitur contra hunc; neque Nostris aliter, ac Capreolus, respondent ad illud, sequenti S. Thomam dicentem 1. p. quæst. 83. art. 1. ad 3. *Liberum arbitrium est causa sui motus, quia homo per liberum arbitrium se mouet ad agendum. Non tamen hoc est de necessitate libertatis, quod sit prima causa sui id, quod liberum est; sicut nec ad hoc, quod aliquid sit causa alterius, requiritur quod sit prima causa*

causa eius. Deus igitur est prima causa mouens & naturales, & causas voluntarias. Et sicut naturalibus causis, mouendo eas, non aufert, quin actus earum sint naturales; ita mouendo causas voluntarias non aufert, quin actiones earum sint voluntariae, sed potius hoc in eis facit; operatur enim in unoquoque secundum eius proprietatem.

5671 Quartò, namque ibidem Capreolus recitat & istud argumentum: [Illud non est contingens propter habitudinem sui ad aliquam causam, ad cuius euentum causa superior est determinata, cuius causæ determinationem sequitur determinatio omnium causarum inferiorum. Exemplum: Si voluntas nostra modò esset determinata ad vnam partem de cras scribendo, & ipsa non esset impediibilis, vel mutabilis, non esset meum, vel manu scribere cras, contingens; nunc autem est contingens ad vtrumlibet ex habitudine sui ad manum, quia sicut voluntas est modò determinata ad vnam partem, ita in ipsa virtualiter sunt omnes causæ inferiores. At idem est simpliciter, ex quo aliquid est determinatum, ad cuius determinationem effectus esset determinatus, euentus illius effectus non est simpliciter indeterminatus ad vtrumlibet, saltem non est eius esse contingens propter potestatem causæ inferioris. Sed si diuina voluntas sit causa tantum velle immediatè, iam est aliqua causa determinata respectu eius, quia voluntas Dei est æternaliter determinata ad vnam partem contradictionis; & determinationem huius causæ necessariò concomitatur determinatio nostræ voluntatis. Aliàs respectu eiusdem simul statet, Deum velle hoc, & illud non fore. Igitur illud velle non est contingens ad vtrumlibet propter potestatem voluntatis nostræ.] Enodat autem Capreolus sic: [Maior est falsa in casu, quo causa superior merè liberè sine quacumque necessitate absoluta est determinata ad euentum talis effectus, quin possit non esse determinata ad illum, sed ad oppositum effectum. Sic autem est de voluntate, & scientia Dei. Et idèd sicut effectus contingenter eueniant per comparationem ad Deum, ita est per comparationem ad voluntatem nostram. Et sic ad probationem Minoris per exemplum de voluntate, & manu respectu scripturæ dicitur, quod quantumcumque voluntas mea esset determinata ad A, & esset immutabilis, & non impediibilis; si tamen illa determinatio esset libera modo prædicto, tunc A æque contingenter proveniret à manu, sicut à voluntate; nec esset ibi quacumque necessitas, nisi conditionata, & non absoluta. Conceditur tamen, quod nullus effectus est contingens ex habitudine ad aliquam causam secundam principaliter, & sicut ex prima radice contingentia; sed solum ex habitudine ad diuinam voluntatem.]

5672 Hæc etiam solutio est Nostris gratissima, quantum Capreolus non tam apertè, ac ipsi, dicat liberam determinationem voluntatis increatæ, æternitate anteriorem liberã determinatione creatæ, præsupponere obiectiue in statu conditionato hanc ipsam determinationem cognitam per Scientiam Mediã. Quo dicto euanesceret clariùs tota difficultas. Forsan significare voluit id Capreolus, tum quando notauit, Deum ita determinatè se ad volendam conuersionem Pauli

v. g. vt potuerit non determinare se; quia non præuolueret esse futuram conditionatè determinationem liberam voluntatis Pauli ad conuersionem, vel etiam præuolueret, quia nollet determinare se ad volendam, vt existeret in statu absoluto conuersionis: tum quando vnã cum voluntate diuina coniunxit scientiam.

5673 Quintò, quoniam Capreolus ibidem in medium producit istud argumentum: [Si Deus sit causa immediata nostræ volitionis, constat quod est causa prior nostræ voluntate. Igitur priùs naturã influit ad effectum, quàm voluntas nostrã. Accipio igitur illud signum naturæ, in quo Deus causat illud velle, in quantum est prius illo signo, in quo voluntas nostra agit ad illud velle. Aut in illo signo Deus causat immediatè rectitudinem perfectam in actu; & per consequens voluntas nostra in illo secundo signo non peccat, quia non causat in effectu oppositum illi, quod prima causa causat. Aut in illo primo signo Deus non causat immediatè rectitudinem perfectam in velle nostro. Et tunc sequitur, quod voluntas mea in secundo signo non peccat; quia non potest tunc in rectum velle. In nihil enim potest ipsa in secundo signo, nisi quod causa prior in primo signo produxit. Sed non habendo velle rectum, si non potest habere velle rectum, non peccat. Igitur, &c.] Cui obiectioni ita satisfacit Capreolus dicens primò: [Talia signa multum probabiliter negantur à multis. Secundò, concessis signis prioritaris, quantum ad nostrum modum intelligendi solum, & nullatenus extra intellectum, Deus in actu voluntatis humanæ in primo signo rationis causat perfectam rectitudinem in comparatione ad se, non autem in comparatione ad voluntatem creatam, si loquamur de actu peccati. Et cum inferitur, quod tunc voluntas nostra in secundo signo non peccat, negatur Consequentia. Nec valet probatio, quia voluntas in secundo signo potest in rectum velle, & in rectitudinem actus possibilitate absoluta, licet hoc sit sibi impossibile impossibilitate conditionatã, scilicet supposito, quod Deus in primo signo non causet talem cognitionem, seu potius rectitudinem (vt legit Paulus Sorcinas:) cum autem dicitur, quod voluntas nihil potest in secundo signo, nisi quod causa prior produxit in primo signo, &c. Dicitur, quod ista propositio vera est in sensu composito, sed falsa in sensu diuiso. Vnde tota probatio est sophistica.]

5674 Ex Capreoli hac responsione nihil elicitur, quod aduersum sit doctrinæ nostræ, vt patet primò, si non admittantur signa distincta per rationem etiam nostram. Secundò, etsi admittantur, quia decretum diuinum in primo signo causare in actu rectitudinem comparatiue ad ipsum Deum, & simul voluntatem creatam in secundo signo causare in actu obliquitatem, non potest aliud esse, quàm à nobis decretum diuinum præparatiuum Omnipotentia ad concurrendum intelligi, vt propensum in primo signo erga actum rectum, quanquam ob indifferentiam, quam seruat, ne imponat necessitatem actus recti, sinat voluntatem creatam in secundo signo quasi rapere concursum Omnipotentia in actum obliquum. Quo sensu verificatur, voluntatem creatam in secundo signo, quo causat actum obliquum, posse absolute causare rectum, etsi non possit conditionatè, nempe

nempe ex fuppoſitione quod Deus in primo ſigno non cauſet reſtitutionem, quæ haberetur ab actu in ſecundo ſigno. Verificatur etiam, voluntatem creatam in ſecundo ſigno nihil poſſe in ſenſu compoſito, niſi quod prior cauſa produxit in primo ſigno; quanquam non verificetur in ſenſu diuiſo, quia voluntas creata poteſt facere ſenſum à ſe diuiſum concurſus Omnipotentia in actum, qui de facto producit: vt enim ſe determinat ad obliquum, poteſt determinare ſe ad rectum, & vice verſâ. Hunc in modum percipio Capreolum. Si alio ſit percipiendus, non apparet vllum veſtigium modi, qui conſiſtat in diuina voluntatis decreto, quod ſit prædeterminatiuum.

5675 Sed ponderat Faſſeau, concludi à Capreolo, poſtquam reſpondit ſuperioribus argumentis, [Authores eorum deceptos eſſe in hoc, quod putauerunt, liberum arbitrium, & voluntatem vniuocè dici de Deo, & creaturis; & quod tanta libertas ineſſet voluntati creatæ, ſicut increatæ; ita quod ſicut diuina voluntas à nulla priori voluntate determinatur, aut neceſſitatur, aut mouetur ad actum ſuum, ita nec voluntas creatæ. Quod falſum eſt, vt patet inſpicienti prædicta. Omnis enim effectus creaturæ aliquam neceſſitatem habet, ſaltem ex ſuppoſitione prioris cauſæ.] Qua in conſiſtione, Interprete Faſſeau, monemur de cauſa noſtræ deceptionis. Veruntamen cum nos dicamus, voluntatem creatam moueri à Deo per concurſum ſimultaneum, & aliis modis ad actum ſuum, determinarique ſaltem quoad ſpecificationem ad primos, & indeliberatos actus circa bonum in communi, poſſeque neceſſitati per prædeterminationem phyſicam, & modis aliis, omnemque effectum creaturæ habere neceſſitatem ex ſuppoſitione ſaltem decreti efficacis diuini de ipſius exiſtentia; quod decretum reſpectu effectus contingentis, ac liberi voluntati creatæ habeatur à Deo prænoſcente determinationem electiuam conditionatam voluntatis eiſdem; monitio illa in nos non dirigitur.

5676 Sextò, quia Capreolus in 2. diſt. 29. queſt. unica, art. 1. præſtat conſiſtentionem hanc 4. [Primus homo in ſtatu innocentia non potuit ſine ſpeciali motione Dei agere actum moraliter bonum, aut propriè, & perfectè rectum, & virtuoſum, ſecundum omnem circumſtantiam debitam, & neceſſariam tali actui.] Contra quam conſiſtentionem recitat in art. 2. argumentum hoc: [Aut Adam per liberum arbitrium cum adiutorio gratia addita poterat, ſtante generali influentiâ Dei, ſine alio adiutorio ſeruare mandatum, aut non? Si ſic, igitur potuit agere actum bonum moraliter. Si non, igitur non ſeruando non peccauit. Quod non eſt dicendum, &c.] Cui argumento ita occurrit in art. 3. Nec Adam, nec Angelus, nec aliqua creatura ſeruare poteſt diuina mandata ſine ſpeciali adiutorio Dei. Et cum inferatur, quod tunc non peccauit in non ſeruando mandata, negatur Conſequentia. Et ad probationem Conſequentiæ dicitur, quod impotentia eſt duplex: quædam eſt ex defectu, & imperfèctione potentia operatiua; & talis impotentia exulat à peccato, niſi prouenerit ex peccato, & ſit pena peccati. Alia verò impotentia eſt, non ex imperfèctione potentia operatiua ſed ex non concurſu cauſæ extrinſecæ ſuperioris

& prioris; nec propriè dicitur impotentia, ſed indigentia, vel requiſitio concurſus, & motionis cauſæ ſuperioris, & primi motoris. Et talis non exulat à peccato, poſſimè quando cauſa ſecunda præſtat impedimentum motioni, & concurſui cauſæ primæ. Et ita fecit Adam, & Angelus malus. Et iſta ſolutio poteſt haberi ex dictis S. Thomæ 3. contra Gent. cap. 159.] Ex ea autem proſeruitur vnum ex præcipuis Noſtrorum argumentis.

Sed certè ea ſupponit quod & noſtra doctrina, nempe Adamum, & Angelum habuiſſe à Deo acceptam ſpecielem motionem ſufficientem ad actus illos, cuius efficaciam appoſuerunt ipſi impedimentum, cum poſſent eandem ipſam reddere efficacem. Nec de hoc plura, ne de diſcrimine auxiliij ſufficientis ab efficaci contra ſas agamus.

SECTIO CCCCX.

Plura alia de eodem Ioanne Capreolo.

5678 Qvem diſcordare à noſtris principiis affirmat Faſſeau. Nam primò in 1. diſtinct. 45. queſtione unica, artic. 2. ad 5. replicam contra reſponſionem ad argum. 2. principale Bernardi de Gannaco, ait Capreolus: [Licet non ſit in poteſtate cauſæ ſecundæ, quod prima cauſa, vel diuina voluntas ſic, vel ſic cauſet, vel velit, aut determinetur ad hoc, vel illud; tamen quia aliquis effectus non procedit à cauſa prima, niſi per ſecundam cauſam; ideo ſi ſecunda cauſa non neceſſariò determinetur ad talem effectum producendum, ſequitur à poſteriori, cauſam primam non neceſſariò illum effectum cauſare. Et ideo cauſa ſecunda non habet in ſua poteſtate cauſalitate cauſæ primæ, ſed eſt illud, ſine quo effectus non ſubjicitur cauſæ primæ quandoque, quia Deus diſponit, ſe non producentium talem effectum ſine cauſa ſecunda liberè cauſante.] Rejicere hoc in loco Capreolum concurſum ſimultaneum oblatum à Deo cum indifferentia, videtur Paulo Faſſeau. Sed ſunt verba inſignia pro noſtra ſententia, quatenus quod Deus decernat præparationem concurſus ad actum liberum, non ſit in poteſtate voluntatis creatæ; vt tamen talis actus ſubjiciatur Deo, opus ſit, Deum diſponere, ſe non producentium eum ſine voluntate creatæ liberè cauſante; ideſt, ſine voluntate creatæ, quam non prædeterminet, ſed cui cum indifferentia præparet concurſum ad actum, vel ad eius earentiam.

Secundò, nam in 2. diſtinct. 37. queſt. unica, artic. 3. ad 2. principale Aureoli, approbat prædeterminationem phyſicam ad materiale peccati. De hoc loco conſulantur ſcripta in ſect. 270. 360. & ſeq.

Tertiò, quia in 1. diſt. 36. queſt. unica, art. 2. docet, futura eſſe præſentia in æternitate, certoque ibi à Deo ſcribi. Quartò, quia diſt. 36. queſt. unica, art. 2. docet, futura videri à Deo in ideis determinatis

determinatis per diuinam voluntatem; & ante hanc non poſſe certò cognofci. Quintò, quia diſt. 41. queſt. unica, art. 1. & 2. docet, prædeterminationem fieri ante præuiſa merita, & reprobationem ante præuiſa demerita.

5681 Sed ad tertium de futurorum præſentia in æternitate, & de Dei præſentia in eadem præſentia, abundè patet ex ſectiõne 374. & quomodo non inde fiat illatio contra noſtra placita. Ad quartum fateor, eſſe doctrinam Capreoli, quod futura non videantur à Deo in ideis, niſi hæc ſint determinatæ per decretum diuinae voluntatis; non tamen quod decretum debeat eſſe præconnexum medium cognofcendi futura contingentia, & libera voluntatis creatæ; poterit tamen eſſe, ſi ex præſuppoſita Scientia Media habeatur à Deo prædeſinitio efficaci circa non peccaminofa. Sunt hæc sæpe declarata à nobis, cum de aliis Theologis antiquis. Vt & ad quartum non minus frequenter diximus eadem occaſione. Hactenus ad omnia. quæ ex Capreolo cumulat Faſſeau contra nos.

5682 Multa ex illis faciunt pro nobis. Accedant & hæc. In 2. diſt. 24. queſt. unica, art. 3. ad 6. in editione Veneta anni 1589. (quæ vtor) 424. Voluntas, quantum eſt de natura ſua, eſt ad oppoſita; ipſa tamen ratione ſuæ libertatis determinat ſe ad id, quod vult; & ita non indiget alio determinante. Ad totam aliam deductionem de ligno dicendum, quod ipſe arguens loquitur de potentia voluntatis, in cuius poteſtate eſt agere, ſicut de potentiis naturalibus, quæ neceſſitatæ ſunt ad agendum. Vnde præſente obiecto voluntatis, non eſt neceſſe, quod voluntas velit, niſi ſit obiectum, quod eſt vltimus finis. Et tunc etiam non eſt neceſſe neceſſitate abſoluta, ſed ex conditione, ſcilicet ſi oſtendatur, & maneat illa oſtenſio. Conſtat autem, quod non eſt ſic de potentiis naturalibus, quæ neceſſariò agunt, præſente paſſiuo. Vnde non eſt in poteſtate earum agere, & non agere. Si autem dicat, quod non eſt in poteſtate voluntatis agere, vel non agere, libertatem tollit, & primum principium, ſcilicet quod homo ſit liberi arbitrij, tollit etiam meritum, & culpam. Vnde patet, quod falſum ſupponit.]

5683 Reſpondet Faſſeau, vt & Incognitus c. 13. de Vanitate, pag. 158. & 159. Capreolum excludere determinationem per cauſas creatas, & eiſdem ordinis, non autem per increatam, & ſuperioris ordinis. Tum quia in ea quaſtione non loquitur vniuerſim contra omnem determinationem. Tum quia eodem in art. 3. p. 418. inquit: [In ſola libertate à coactione non conſiſtit liberum arbitrium. Nam libertas arbitrij quatuor includit. Primum eſt negatio coactionis. Secundum eſt negatio abſolutæ neceſſitatis. Tertium eſt negatio mouentis eiſdem ordinis ad exercitium actus, vel ex parte ſubiecti actionis. Quartum eſt motiuitas aliarum potentialium quoad actus exercitium, vel ex parte ſubiecti actionis. Et pag. 471. Indeterminatio voluntatis, quæ eſt indifferentis ad diuerſa obiecta, & ſimiliter indeterminatio eius, quæ eſt indifferentis ad agere, & non agere, non reducitur ad actualem determinationem in rerum natura quoad ſui eſſe, à quacumque potentia creatæ, diſtincta à voluntate, ſed tantummodo à Deo, & ab ipſa voluntate, quia ab illis duobus ſolis dumtaxat dependet actus, quantum ad ſuum eſſe, vel non eſſe.]

Contra tamen primò, quoniam Capreolus in verbis num. 5682. remouet cauſalem, præuiſamque determinationem per quacumque cauſam, dum ex eo, quod voluntas, quatuor eſt de natura ſua, ſit ad appoſita, inferit ipſam determinare ſe ad id, quod vult, quin indigeat alio determinante. Quod enim ſit de natura ſua ad oppoſita, habet non modò ſi conſideretur in ordine ad cauſam creatam, & eiſdem ordinis; ſed etiam ad increatam, & ſuperioris ordinis. Similiter dum ex eo, quod in poteſtate voluntatis ſit agere, & non agere; damque ex eo, quod diſſeratur ab agentibus naturalibus, quæ tantum poſſunt agere præſente paſſiuo, inferit ipſam poſſe agere & non agere, cum poteſt agere, manifeſtat ille, ſermonem ſibi eſſe, extenta conſideratione in ordine etiam ad cauſam increatam, & ſuperioris ordinis; ſiquidem voluntas, vt ſubiectæ huic cauſæ, retineat poteſtatem agendi, & non agendi, diſcrimineturque ab agentibus naturalibus. Secundò, quia Capreolus occaſione amandandi præuiſam quoad exercitium determinationem factam ab obiecto in voluntate, excludit generaliter præuiſam omnem determinationem vnde cumque prouenientem. Id quod perſpicuum eſt ex integro contextu quaſtione. Tertio; nam in verbis pag. 418. negatio abſolutæ neceſſitatis incluſa in arbitrij libertate, eſt vt nos intelligimus, negatio determinationis præuiſæ: & negatio mouentis eiſdem ordinis ad exercitium actus eſt negatio principij exterioris concurrentis effectiue ſimul cum voluntate, diſtincti ab increato. Etenim, vt in diſt. 25. probat latè Capreolus cum S. Thoma, principium exterius, quod ſit creatum, debet eſſe excluſum, & non quod ſit increatum, quoque concurat effectiue ſimul; non autem & præuiſæ, ac prædeterminatiue. De Deo ſic etiam concurrente cum voluntate ad actus huic contingentes, atque liberos, neque S. Thomas, neque Capreolus loquuntur. Quarto quia in verbis pag. 421. non aliud dicitur, quam quod nos clamamus, ſcilicet determinationem actualem prouenire à voluntate creatæ, vt à cauſa electiue determinante; & à Deo ſimul, vt à cauſa efficiente principalis, cuius Omnipotentia indifferenter præparata determinatur à voluntate ad agendum, vel ad hunc actum potiùs, quam ad illum contrariè oppoſitum efficiendum.

In proximè citata diſtinctione 25. queſt. unica, 5684 art. 3. ad 4. pag. 434. extant & hæc verba Capreoli: [Solum hoc concludit, quod actus elicitus, vel imperatus à voluntate, contingenter, & euitabiliter euenit, & quod producit à cauſa de ſe indeterminata, quæ tamen poteſt ſeipſam determinare, ſcilicet à voluntate. Sed hoc non eſt contra nos, ſed pro nobis.] Incognitus pag. 160. ait, ſe non reperiſſe hæc verba in Capreolo; vt tamen habeat ea, nugas eſſe. Faſſeau approbat ea tanquam conſona Thomiſtis recentibus, qui docent voluntatem etiam ſub prædeterminatione eſſe indifferentem indifferentiã actiua, determinareque ſe. In incognito vituperandum eſt, quod verba tam magni Doctõris, & maximè benemeriti de Angelico, audeat vocare nugas; niſi horum nomine ſignificet intelligentiam noſtram; quam irriſionem condonabimus. In Faſſeau eſt laudandum, quod voluntatis indifferentiã actiua præſpiciat. Sed imperceptibile, quod ſimul cum prædeterminatione actiua ad amorem v. g. mouente ad ipſum agendum, & connexa eſſentialiter

ter cum actione erga ipsum, componere velit, tum voluntatis indifferentiam proximam, & expeditam, ut agat, vel non agat amorem; aut ut agat amorem, vel odium; tum voluntatem determinate se, ut amet potius, quam non amet, aut non prosequatur odio obiectum. Præterea si prævia determinatio actiua ad vnum extremum conciliari potest cum indeterminatione, quæ sit indifferentia actiua proxima, & expedita ad vtrumvis extremum, cur Fasseau ad antecedentem locum Capreoli quæsiuit euasione de non prævia determinatione à causa creata, & eiusdem ordinis? Si staret cum huiusmodi determinatione indifferentia actiua proxima, & expedita, possemus dicere, ignem determinatum ad agendum alium ignem in ligno disposito esse indifferentem proximè, & expeditè ad eum agendum, & non agendum. De materia etiam ipsius ligni, vltimò determinata, & præparata ad recipiendam formam ignis, possemus dicere esse indifferentem proximè & expeditè ad sustentandam formam, siue igneam, siue crystallinam.

5686 In eiusdem Distinctionis articulo 3. pag. 422. ad 1. contra 5. conclusionem, statuit, & explicat accuratè Capreolus cum S. Thoma quæst. 6. de Malo, art. unico, in corp. & cum Gregorio Ariminensi, voluntatem esse in potentia actiua proximè, & expeditè ad indifferentem ad vtrumlibet, esseque simul in actu secundo determinato; quanquam non sit secundum idem. Esse autem in potentia præfato modo, non potest non importare exclusionem prædeterminationis ad actum secundum determinatum, ne per prædeterminationem ablati sit status indifferentiæ proximæ, & expeditæ, seu ne potentia ad vtrumlibet remotè indifferens translata sit ad statum determinationis. Huic Capreoli loco sic expenso nihil respondet Fasseau.

5687 Germanus Philaletes cap. 1. §. 5. num. 52. refert Capreolum approbare doctrinam, & verba Gregorij Ariminensis transcripta à me in n. 5015. [de Deo non ideo noscente futura, quia nouit, se sic velle; imò si per impossibile Deus non esset volens, esset autem intelligens, sicut est, & futura essent futura, adhuc Deus propter excellentiam suæ intelligentiæ nosset quæcumque futura.] Non inuenio verba hæc in loco Capreoli citato; forsitan subrepsit erratum calami, aut Typographiæ. Videtur Paulo Fasseau, Capreolum voluisse, decretum prædeterminationis non esse cognoscendi futura contingentia, & libera voluntatis creatæ medium per modum rationis formalis, sed conditionis, & applicationis. Atque patere Capreolum sensisse secundum, cum Dei præscientiam funderet in ideis determinatis per decretum, & non ante illud, in 1. dist. 38. quæst. unica, art. 2. sed cuiuscumque sint verba illa, manifestè significant posteriora (quidquid sit de prioribus) decretum diuinum, de quo loquuntur, non esse requisitam vllò modo ad cognoscenda futura, & proinde neque per modum conditionis, & applicationis obiectiua. Quid de ideis determinatis per decretum sentiat Capreolus, quantum ad id, ut fundent præscientiam Dei, indicaui quod satis est in num. 5681.

5688 In 1. dist. quæst. 3. art. 1. conclus. 5. pag. 65. ait Capreolus: [Ex quibus patet, quod voluntas non necessarid exit in actum respectu alicuius obiecti, præsertim hic in via, sic quod, quol

bet obiecto proposito, in potestate sua est, nullo actum habere respectu illius.] Dixeratque quæst. 2. art. 1. conclus. 5. pag. 56. cum S. Thoma 1. 2. quæst. 15. art. 2. in corp. *Sola natura rationalis habet in sua potestate motum appetituum; & potest ipsum applicare, & non applicare ad hoc, vel ad illud.* Ut ex vtroque hoc loco relata firmet Capreolus, profert multa alia, quæ nostram concernunt doctrinam.

In 1. dist. 45. quæst. unica, art. 2. ad 4. contra 3. 5689 conclus. pag. 589. repetit Capreolus quod ex aliis locis exarauimus: [Voluntas (inquit) determinatur ad volendum, & ad producendum volitionem suam; nec tamen est processus in infinitum. Quia ipsa ad volendum determinatur, & hoc per obiectum suum, quod intellectus repræsentat sibi, ut dicit S. Thoma 1. contra Gentis, cap. 82. Et si quæretur, per quid determinatur intellectus? Dico, quod quandoque per voluntatem. Sicut enim dicit S. Doctor 1. 2. quæst. 9. art. 1. ad 3. *Voluntas mouet intellectum, quantum ad exercitium actus; sed quantum ad determinationem actus, qui est ex parte obiecti, intellectus mouet voluntatem.* Nec erit processus in infinitum, quia sicut ipse dicit de verit. quæst. 22. art. 12. ad 2. *Status est in appetitu naturali, quo inclinatur intellectus in suum actum.* Dico ergo, quod voluntas, quantum ad exercitium actus, scilicet ut velit, vel non velit, determinatur à se ipsa, & illud quo se ad hoc determinat, est actus eius determinatus. Sed quantum ad specificationem actus, scilicet ut tendat in hoc, vel in illud, determinatur per intellectum ostendentem sibi suum obiectum. Non ergo oportet procedere in infinitum ex aliqua parte, quia si loquamur de determinatione quoad specificationem actus, est status in appetitu naturali intellectus. Si autem loquamur de determinatione quoad exercitium actus, est status in appetitu naturali voluntatis, quæ habet ad suum actum.

Hoc in loco sermo euidenter est de voluntate creata determinante se quoad exercitium actus independenter à determinatione ex parte non solum causæ creatæ, & ordinis eiusdem, sed etiam causæ increatæ, & ordinis superioris. Nam argumentum, cui satisfacit Capreolus, fuerat huiusmodi pag. 585. Deus in agendo perfectior est quocumque alio agente creato. Sed voluntas, ut actiua, mouet seipsum vt passiuam, absque hoc, quod ipsa vt actiua, prius determinetur. Vnde ipsa existente indeterminatâ, vt actiua est, videmus quod determinat passiuum suum, quia si vt actiua prius se determinaret, procederetur in infinitum. Ergo multò fortius Deus absque hoc quod determinetur intrinsecè, poterit exterius determinatè producere, vel non producere.] Tale fuerat argumentum, eoque agebatur de voluntate creata comparatiuè ad omnem aliam causam. Et ex eiusdem argumenti forma, necnon responsionis, compertissimum etiam est, non intendi à Capreolo, voluntatem creatam sub prædeterminatione determinare suam indifferentiam actiuam. Si enim ita opinaretur, responderet aliter, cum patentissimum esset, voluntatem increatam non subijci prædeterminationi ab alia causa.

In 1. dist. 38. quæst. unica, art. 2. ad 1. contra 1. 5691 conclus. pag. 515. scribit: [Sunt aliquæ causæ, quæ possunt impediri; quibus tamen cognitio, non ex hoc potest perfectè cognosci, an impediantur, vel non? Sicut patet de humana voluntate

tate, cuius quantumcunque cognoscatur natura, non tamen ex hoc scitur, an producat actum suum elicitum, vel non? Ipsa enim potest se impedire, vt ita loquar, quantumcunque sit ad eliciendum volitionem inclinata, ne producat. Cuius ratio est, quia secundum Thomam, de Malo quæst. 16. art. 7. in corp. *In causis suis sunt aliqua futura tripliciter. Prò modo secundum potentiam tantum, quia scilicet equaliter possunt esse, vel non esse: quæ dicuntur contingentia ad vtrumlibet. Quædam verò sunt in causis suis, non solum secundum potentiam, sed secundum rationem causa actiua, quæ non potest impediri à suo effectu; & dicuntur ex necessitate contingere. Quædam verò sunt in causis suis, & secundum potentiam, & secundum rationem cause actiua; quæ tamen potest impediri à suo effectu; & ista dicuntur contingere vt in pluribus. Quia verò vnumquodque cognoscitur secundum quod est in actu, non autem secundum quod est in potentia, vt dicitur 9. Metaphys. inde est, quod ea, quæ sunt ad vtrumlibet, non possunt cognosci in suis causis determinatè, sed sub disiunctione, utpote quod erunt, vel non erunt; sic enim habent veritatem. Ea verò, quæ sunt in causis suis, vt ex necessitate ab eis promouentia, possunt per certitudinem cognosci in causis suis. Ea verò quæ contingunt vt in pluribus, possunt cognosci in causis suis, non per omnimodam certitudinem, sed per coniecturalem cognitionem.* Hæc ille. Eandem distinctionem ponit 1. Sent. dist. 38. quæst. 1. art. 5. Cum igitur opera voluntatis futura sint in ea, sicut in causa primo modo prædictorum, patet quod ipsa cognitâ, & quibuscumque causis ad actum volitionis concurrentibus, non potest certitudinaliter cognosci, an ipsa producat illum actum, vel non producat; an impedietur, vel non? Quia ipsa voluntas, quæ ad actum illum concurrat, nullo modo est determinata plus ad producendum, quam ad non producendum; & ideo ad hoc, quod actus eius futurus certitudinaliter cognoscatur, oportet quod videatur in se, & non solum secundum esse quod habet in sua causa, &c.]

5692 En primò, voluntas quantumcunque sit ad eliciendum volitionem inclinata, potest impedire se, ne eam producat. Si autem sit inclinata per prædeterminationem physicam ad eliciendum amorem, non poterit impedire se, ne eum producat. Nam fatente Fasseau cap. 1. sect. 2. n. 7. prædeterminatio tollit indifferentiam suspensionis. En secundò, cognitâ voluntate, & quibuscumque causis ad actum volitionis concurrentibus, non potest certitudinaliter cognosci, an producat illum actum, vel non producat; an impedietur (scilicet à se,) an non impedietur? Ast si ad actum concurrat prædeterminatio physica (vti concurrere dicunt vno ore Thomistæ) cognitâ voluntate, vt habente impressam sibi prædeterminationem physicam, non poterit non certitudinaliter cognosci, quod voluntas producat actum, quodque non impediet se ab eius productione. Et ideo Thomistæ huius ætatis, etsi negent in voluntate secundum se posse certitudinaliter cognosci actum liberum, affirmant tamen vnanimiter, posse, & debere sic cognosci in voluntate vt completa per prædeterminationem.

5693 In 1. dist. 38. quæst. unica, art. 1. ad 2. Scoti contra 4. conclus. pag. 507. [Dico primò, causa prima R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

prius attingit effectum, quam causa secunda, considerando virtutem causæ. Sed considerando supposita agentia, dico quod causa proxima est immediatior effectui, quam prima. Dico secundò, quod etsi causa prima prius naturâ attingeret effectum, quam secunda, non tamen in aliquo signo priori ad signum, in quo attingit secunda causa; neque attingeret necessarid, nisi ex suppositione. Vnde S. Thomas ad istud argumentum in virtute respondet de Verit. quæst. 5. art. 9. ad 12. *Effectus (inquit) non sequitur ex causa prima, nisi suppositâ secundâ. Vnde necessitas causa prima non inducit necessitatem in effectu, nisi postâ necessitate in secunda causa.* Et ibidem ad 10. dicit: *Actio prima causa quodammodo determinatur ad hunc effectum per causam secundam.* Et q. 2. art. 14. ad 5. dicit: *Quarvis prima causa vehementius influat, quam secunda, tamen effectus non completur, nisi adueniente operatione causa secunda; & ideo si sit possibilitas ad deficiendum à causa secunda, erit eadem possibilitas ad deficiendum in effectu; quarvis prima causa deficere non possit, & multò amplius si prima causa posset deficere, & effectus deficere posset.* Quia ergo ad esse effectus requiritur vtraque causa, vtriusque defectus inducit defectum in effectu. Et ideo quacumque causa ponatur contingens, sequitur effectum esse contingentem: non autem si altera tantum ponatur necessaria, effectus erit necessarius, propter hoc, quod ad esse effectus vtraque requiritur; sed quia causa secunda non potest esse necessaria, nisi prima sit necessaria. Inde est, quod necessitatem cause sequitur necessitas in effectu, quantum ad necessitatem causa secunda. Hæc ille. Ex quibus patet, quomodo non superfluit causa secunda, & quomodo in nullo priori instanti causa prima facit effectum, quam secunda; imò quod vltimò iste effectus productus à causa prima, mediante secundâ, non trahit aliquam absolutam necessitatem à causa prima, quantumcunque sit necessaria, quia ad hoc, quod effectus contingenter eveniat, sufficit contingentia alicuius causæ.]

Locus est eximius, in quo Capreolus intendit, 5694 [causam primam reipsa non habere aliam præmotionem in secundam præter concomitantem concursum, in quo non est realis prioritas, & causalitatis, sed tantum ordinis, seu subordinationis: qui ordo præcisè sumptus non sufficit ad necessitatem effectus, si causa secunda est libera, etiam si prima ponatur agere ex necessitate naturæ; de qua re ibi differit. Et hoc sensu satisfacit argumento Scoti, & alio modo non poterat satisfacere. Quod etiam Caietanus vidit, & ideo eodem modo processit 1. p. q. 14. art. 13. & q. 19. art. 8.] Sic interpretatur appositè Suarez lib. 1. de Concur-su Dei, c. 14. n. 13. legendus etiam n. 14. & lib. 2. c. 3. n. 15. lib. de Vera intelligentia auxilij efficacis, c. 42. pag. 325. & 326. tom. 2. de Gratia, lib. 3. c. 50. n. 8. lib. 5. c. 50. n. 7. Est etiam hic locus contraponendus alteri eiusdem Capreoli discussio à me in n. 2943. & 5021. Quo de Doctore egi pluries in Euentilationibus, & in 1. parte præsentis Operis, necnon in antecedentibus istius 2. imò & prosequor agere.

SECTIO CCCCXI.

An Paulus Soncinas.

5695 **I**N Epitomen redegit Capreolum, & ideo ex dictis circa hunc manent explicata aliqua allata ex illo contra nos à Fasseau *cap. 6. sect. 7. num. 362. usque ad 367.* Ultra ea opponit Fasseau primò, Soncinatem in 2. *dist. 28. conclus. 2. ad 8.* dicere: [Infideles, & alij non habentes gratiam, possunt facere aliqua bona opera triplici bonitate, de qua supra dictum est. Illæ tamen non fiunt sine speciali Dei auxilio, non quidem habituali, sed se habente per modum cuiusdam passionis, & cuiusdam motionis.] Sed nemo Nostrum negat speciale Dei auxilium transeunter insulsum, quo interiori excitetur, eleueturve homo ad bene operandum, prout oportet ad salutem, etiam si sit destitutus gratiâ habituali. Et de tali auxilio non dicit Soncinas esse prædeterminationem physice ad actus liberos salutares.

5696 **S**ecundò ibidem, vt probet 3. partem conclusionis 2. dicere: [Voluntas creata se habet ad Deum, sicut agens secundum ad primum. Ergo præsupponit motionem Dei.] Cæterum, lectâ 3. parte conclusionis 2. noscitur sensus Soncinatis. Erat 3. pars: [Homo non potest sine speciali auxilio Dei in aliquo bonum velle, aut agere, siue naturale, siue supernaturale.] Quam 3. partem probat Capreolus ibidem *art. 1. pag. 459. sic*: [Secundum agens in quolibet actu suo indiget motione primi mouentis. Sed voluntas creata se habet ad Deum, sicut agens secundarium ad primum. Igitur, &c.] Hanc probationem breuiavit Soncinas modo transcripto. Vnde patet, neque vnum, neque alterum loqui, nisi de diuina motione concursus simultanei, qui præsupponatur paratus à Deo indifferenter, etsi ex affectu, vt voluntas eo vtatur ad actum bonum; vel nisi de motione alia præuia, sed non prædeterminante physice. Superioribus verbis adiungit Fasseau alia Soncinatis *in solut. ad 7.* Sed sunt eadem, quæ ex Gregorio Ariminenfi mutuatur Capreolus *art. 3. ad 22. seu potius ad 12. pag. 471.* & de quibus tractauit satis in *sect. 270. & in sect. 360.* Adiungit etiam alia Soncinatis *dist. 29. in fine*, dicentis: [Sufficit ad faciendum bonum actum moraliter potentia finita in causa proxima elicitua; sed requiritur motio à priori causa infinita.] Quæ verba sunt contracta ex his Capreoli ibidem *art. 3. ad 2. principale, pag. 484.* [Ad faciendum actum moraliter bonum non requiritur infinita potentia in proximo mouente ad talem actum, sed sufficit potentia finita in causa proxima elicitua illius actus. Nec tamen sequitur, quod illa potentia finita possit elicere talem actum sine motione primæ causæ, quia nulla causa secunda potest agere, nisi mota à prima, potissimè quantum ad illud, quod est perfectionis, & rectitudinis in actu, vel effectû causæ secundæ; quia quantum ad ea, quæ sunt imperfectionis, sufficit causa secunda; non autem quantum ad ea, quæ sunt perfectionis.] Ita Capreolus. Et nec ipse, nec Soncinas dicunt, illam motionem specialem Dei esse prædeterminantem physice: quidquid sit, qualem consti-

tuant eam vt requisitam ad vnumquemque actum moraliter bonum, naturalem etiam, sequenti Gregorium Ariminensem.

Opponit tertid, Soncinatem dicere in 1. *dist. 38. quest. 1. conclus. 4. animaduers. 3.* [Causa prima est præparata ad agendum ex hoc, quod præconcepit effectum, & ordinem eius ad finem; & ex hoc, quod proponit, effectum tali modo producere.] Asserimus & nos idem ipsum cum S. Thoma 1. *p. quest. 23. art. 2. ad 3. & 1. Sent. dist. 40. quest. 2. art. 1. ad 2. cum Capreolo dist. 38. quest. unica, art. 1. ad argumentum contra 4. conclus. pag. 507.* De solo modo decreti circa producendum effectum contingentem, ac liberum voluntatis creatæ discordatur.

Quartò, dicit à Soncinatè in 1. *dist. 38. q. 1. 5698 ad 1. contra conclus. 2.* [Licet actus diuinae voluntatis possit esse ad obiecta opposita; tamen non est, quia ab æterno determinauit se ad vnum, & postquam se determinauit, mutari non potest. Hæc autem determinatio est contingens, cum non sit aliud, nisi actus diuinae voluntatis cum respectu ad obiectum volitum.] Et in 2. *dist. 25. conclus. 3. cum opposuisset 2. Scotus*: [Omnis effectus procedens à causa determinata est necessarius. Sed Deus est causa determinata. Ergo si actus volendi est à Deo, erit necessarius, & non liber;] responderi à Soncinatè: [Negatur Maior, si talis causa merè liberè sine quacunque necessitate absoluta, est determinata ad effectum: eiusmodi est Deus.] Habentur eadem ferè à Capreolo in 1. *dist. 38. quest. unica, art. 1. pag. 506. in 2. dist. 25. quest. unica, art. 3. pag. 404.* Nec ab eis nos vel vnguem transuersum discidimus. Non à posterioribus, vt constat *ex num. 5672.* Non à prioribus; si enim diuina voluntas determinat se liberè ab æterno ad decernendam præparationem v. g. concursus indifferentis respectu voluntatis creatæ, factâ tali determinatione ad huiusmodi vnum, cum posset esse ad aliud oppositum, non potest iam mutari.

Quintò, Soncinatem dicere in 1. *dist. 38. quest. 2. conclus. 7. ad 2. Aureoli*: [Aliquid est futurum in ordine ad causas secundas, quæ sunt inclinatæ ad producendum effectum; & tamen non eueniet, quia impediatur, ne effectus sequatur; & ideo tali propositioni de futuro non oportet aliquando correlpondere aliquam veram de præsentia.] Et *conclus. 8.* [Aliquid esse futurum non est aliud, nisi causam aliquam esse inclinam ad eius productionem. Ponatur ergo, quod impediatur; sequitur, quod illud est futurum, & tamen non eueniet. Et hoc modo Deus pronuntiat aliquando aliquid futurum, quia scilicet continetur in ordine causarum inferiorum, vtputà secundum dispositionem naturæ vel meritum; quod tamen non fit, quia aliter continetur in causa superiori.] Quem in finem Fasseau contra nos allegat hæc Soncinatis, desumpta ex Capreolo in 1. *dist. 38. quest. unica, toto ferè art. 2. à pag. 508.* seu potius ex S. Thoma, non assequimur. Si hinc velit deducere, dari duplicem futurationem, vnam secundum quid, imperfectam, fallibilem, & mutabilem de potentia Dei ordinaria, vel saltem absoluta; alteram simpliciter, perfectam, infallibilem, & immutabilem de potentia adhuc Dei absoluta; annuimus: si intendit inferre, posteriorem respectu effectus, etiam contingentis, ac

SECTIO CCCCXII.

Rursus de Paulo Soncinatè.

5700 **T**Andem Fasseau opponit, Soncinatem vti semel, & iterum distinctione sensûs compositi, & diuisi, instar Thomistarum iuniorum. Tangit Fasseau punctum summè nobis fauorabile. Conclusio 4. Soncinatis in 1. *dist. 38. q. 2.* ita se habet: [Cognitio Dei de futuris contingentibus est infallibilis, & certissima.] Contra hanc conclusionem ait arguere Gregorium Ariminensem sic: [In illo instanti, in quo voluntas producit A volitionem, potest eam non producere; quia causa libera est illa, quæ positis omnibus requisitis ad actionem; potest agere, & non agere. Ergo in illo instanti non est necesse, volitionem A esse, & per consequens potest in illo instanti non esse. Non igitur cognitio diuina de futuris contingentibus est infallibilis, & certissima, quia fertur supra omnia, quæ fiunt in toto temporis decursu, vt præsentia sunt.] Quæ fuerat conclusionis ratio. Ad hoc argumentum dicit primò Soncinas: [Præsuppositis omnibus requisitis ad agendum, & præcedentibus actionem, causa libera potest agere, & non agere: posito autem tempore, & mensurâ, in qua agit, ipsa non potest pro tunc non agere, quia talis mensura non præcedit actionem.] Ex quo dicto percontamur, cum iuxta Thomistas recentes prædeterminatio physica, connexa determinatè cum agere, sit requisitum pro priori naturæ, siue præsuppositum ad agendum, & præcedens actionem; quomodo saluum erit, quod de causa libera ait Soncinas? Inisito signo priori naturæ; nam pro posteriori, pro quo causa libera iam agit, & pro quo actio, vt iam præsens, terminat cognitionem diuinam, opus nequaquam est, imò est prorsus implicatorium contradictionis, quod causa libera possit non agere. Atque hic est sensus Soncinatis, quidquid refragerat Fasseau *c. sect. & n. 1.*

5701 **P**rocedit Soncinas, & dicit secundò: [Necessarium est duplex. Aliquid est necessarium absolute, scilicet ex connexionem terminorum, quia implicat contradictionem, nõ esse ipsum. Aliud est necesse necessitate immutabilitatis. Volitio, quæ est in A instanti, non est necessaria primo modo, quia non implicat contradictionem, ipsam non esse, alioquin non posset desinere esse. Sed est necessaria secundo modo, quia non potest mutari de existere in A instanti, in non existere in A instanti, quamdiu A durat.] Vnde rogamus, si volitionem antecedit prædeterminatio, cum qua in eo instanti non coexistere illam implicet contradictionem; quam ratione non erit illa necessaria plusquam necessitate immutabilitatis, in instanti in quo coexistunt?

5702 **D**icit tertid: [Dum hoc propositio est vera, Voluntas producit A in hoc instanti, est aliqua potentia potens facere eam esse fallam pro eodem instanti; & per consequens non est necessaria R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars II.*

absolute. Nam in illo instanti, in quo Deus producit vnum Angelum, ipse habet potentiam ad non producendum. Cum hoc tamen stat, quod omnis propositio vera in aliquo instanti, necessariò est vera pro eodem instanti, necessitate immutabilitatis de vero in fallum.] Hinc quærimus, si voluntas prædeterminatè producit volitionem, & propositio quæ affirmat id, est vera ob conformitatem cum volitione causata à voluntate prædeterminata; quoniam pacto in instanti productionis habeat voluntas pro priori signo naturæ potentiam proximam, & expeditam ad faciendum, ne ea propositio sit vera? Etenim talis potentia requirit carentiam omnis entitatis connexæ cum obiecto, cui debeat conformari propositio affirmatiua. Exemplum Dei habentis in instanti Angeli conditi potentiam proximam, & expeditam ad non creandum, quatenus pro priori signo naturæ nihil habet connexum cum creatione, est valde opportunum nobis.

5703 **P**rocedit vltra Soncinas, obijcitque ex Okam: [Si volitio est in A instanti, possibile est per se, quod non sit in A instanti, quia non implicat contradictionem; poterat enim non produci in tali instanti. Ponatur ergo in esse, quod non sit; sequitur, quod ipsa simul sit, & non sit.] Et respondet: [Licet istæ simul sint veræ, Volitio est in A instanti, & Volitio potest non esse in A instanti; tamen si secunda, quæ est de possibili, ponatur in esse, ipsa destruet primam, quæ est de inesse. Aliqua enim propositio de inesse stat cum aliqua de possibili; & tamen non stat cum illa de inesse, quæ respondet illi de possibili, vt patet de duobus contradictoriis, quorum quodlibet est contingens. Quæ ex responsione sumimus occasionem, vt sciscitemur, si volitio est in A, ratione prædeterminationis, quomodo verum erit, vt stantibus iisdem, quorum ratione est in A, possit non esse in A? Et quomodo si non possit non esse in A, stantibus iisdem illis, erit contingens esse in A?

5704 **P**rauidit Soncinas replicam hanc: [Possibili posito in esse, nullum sequitur inconueniens. Sed si volitio est in A, & possibile est, ipsam non esse in A, sequitur inconueniens, scilicet contradictoria esse simul vera. Ergo non est possibile, ipsam non esse in A.] Enodatio replicæ tot est mendis obscura, & deformata in editione prima Papiensi anni 1522. (quam solam nancisci potui) vt non expedit eam transcribere. Sed tamen ex contextu colligo, Soncinatem adhibuisse distinctionem sensus compositi, & diuisi propositioni illi, *Possibili posito in esse, nullum sequitur inconueniens*; vt istud non sequatur, si possibile ponatur in esse in sensu diuiso, non autem in sensu composito; indeque sensisse, non sequi inconueniens, si in sensu diuiso existentia volitionis in A, poneretur non esse ipsam tunc, secus si in sensu composito. Quam fuisse huius Doctoris mentem confirmo primò *ex dist. 39. q. 2. conclus. 3.* vbi ait: [Ista propositio, *Prædestinatus potest damnari*, est vera in sensu diuiso, & est falsa in sensu composito, sicut & ista, *Album potest esse nigrum*.] Similia dicit *in solut. ad 2. Aureoli.* Confirmo secundò ex eisdem libro 9. *Metaph. quest. 17.* vbi ait: [Dum quæritur, an id quod est à potentia libera in aliquo instanti, possit non esse in eodem instanti? Sensus potest esse triplex. Primus est, an res quæ est in aliquo instanti, possit in eodem instanti transmutari de esse in non esse? Et iste sensus est impossibilis, quia

cùm instans sit indiuisibile, non potest in eo esse huius transmutatio, cùm ipsa requirat successio- nem. Et ad hunc sensum propositio est in sensu diuiso. Secundus sensus est, an prædicta pro- positio possit esse vera in sensu composito; Et hic etiam sensus est impossibilis, quia sequere- tur quod idem esset, & non esset in eodem in- stanti; cùm propositio de sensu composito requi- rat veritatem instantaneam secundum Logicos. Nam idem est dictum, id quod est in aliquo in- stanti, potest non esse in eodem, ac si diceretur: *Ista propositio est possibilis: Aliquid est, & non est in eodem instanti.* Tertius sensus est, an sim- pliciter, & absolute talis effectus non sit in isto instanti, eo quod per suam causam potest non poni in esse? Et iste sensus est etiam sensus diui- sus, & in hoc sensu procedit præfata questio. Ad quam respondetur affirmatiue per hanc con- clusionem: Agens liberum in vno, & in eodem instanti est in potentia contradictionis respectu eiusdem effectus, diuisum, & non coniunctum.]

5705 Ex his omnibus constat, Soncinatem fuisse vsum distinctione sensus compositi, & diuisi, quatenus potentia libera in instanti, in quo vult, potest non velle in sensu diuiso, & non in sensu composito volendi. Is vsum distinctionis huiusmodi est communis in omni Schola, neque nos impugnamus Thomistas modernos, quia præcisè pronuntiant, voluntatem liberè aman- tem in instanti A, posse in sensu diuiso amoris non amare, quanquam non possit in sensu com- posito. Nos dicimus idem ipsum. Sed in Thomi- stis displicet primò, quod cùm ad amandum as- serant esse prærequisitam prædeterminationem, cuius sensum diuisum à se facere non possit vo- luntas, & neque eiusdem prædeterminationis ab amore, simul etiam dicant, voluntatem posse proximè, & expeditè non amare in sensu diuiso amoris. Esset enim potentia proxima, & expedita non amandi in sensu diuiso amoris, repugnante ipsimet voluntati prædeterminata ad amandum. Et ideo non intelligimus, quomodo queant salua- re talem potentiam non amandi in sensu diuiso, nisi quatenus facta à Deo sensu diuiso prædeter- minationis, posset voluntas non amare. Quem modum declarandi sensum diuisum meritò refu- giunt Thomistæ recentes, vt Falséau cap. 1. sect. 2. num. 7. Displicet secundò, quod distin- ctionem sensus compositi, & diuisi sic restrin- gant, vt potentia libera, quæ positis omnibus prærequisitis ad agendum, potest agere, & non agere, dicant non competere, quod possit non agere in eorum sensu composito, seu componen- do cum eorum existentia non actionem; simul- que aliunde firmum velint, vt ibidem Falséau, præfata potentiam in sensu composito prære- quisitorum secum esse absolutam, proximam, & expeditam ad non agendum. Debet id firmum esse; sed quæ Consequentiâ ab ipsis tenetur, est nobis profus absconditum. Iam ergo osten- dat nobis Falséau, quibus in partibus Dist. 38. & 39. usurpet Soncinas eo modo, quo Tho- mistæ nouissimi, distinctionem sensus compositi, ac diuisi. Desideramus Idem ipsum circa Ca- preolum.

5706 In quo ad dist. 38. art. 2. pag. 517. refertur Gregorij Arimmonensis argumentum, de quo Son- cinas num. 5700. & dissoluitur pag. 119. his ver- bis: [Ad suppositionem ibi factam de descriptio- ne causæ liberæ, dico quod illa descriptio falsa

est, nisi sic intelligatur, quod causa libera est, quæ positis omnibus requisitis ad agendum, & actionem præcedentibus, potest agere, & potest non agere. Modò tempus, vel mensura, in qua est actio, non præcedit actionem, sed est simul cum ea. Vnde illa descriptio loquitur solum- modò de requisitis ad agendum, quæ sunt dis- positiones agentis ad agendum, vel passi ad patiendum; & non de mensura in qua fit actio, &c.] Quæ verba requirunt, vt causa libera agere, & non agere possit in nature signo priori omnium requisitorum præcedentium actionem per modum dispositionum; non autem, quod in signo posteriori actionis possit agere, & non age- re. Quod vtrumque nos pro virili intendimus. Si primum obtineamus, interuenit inde, eam non fore causam liberam, in qua vt dispositio requi- sita pro priori signo nature ad posterius agendis antecedit prædeterminatio connexa essentialiter cum agere, siue rearsentur inter ea quæ se te- nent ex parte actus primi, siue secundi, siue agnoscat esse quid medium inter vnum, & al- rum.

Vt autem consequamur primum, adest nobis authoratissimum patrociniū Capreoli, & Son- cinatis in locis relatis. Et præterea Capreoli in 1. dist. 6. quest. unica, art. 2. ad argumenta Scoti, pag. 165. [Liberum accipitur, prout opponitur determinationi, & necessitati. Et isto modo acci- pitur in prædicta diuisione potentiarum, cùm dicimus, aliqua agentia esse naturaliter actiua, & alia liberè. Illud enim dicitur agens naturale, quod positis omnibus requisitis ad agendum, & nullo existente impedimento, quin ipsum possit agere, necessariò agit, nec est in eius potestate non agere. Agens verò illud dicitur liberum, quod eodem modo, omnibus positis, ita vt pos- sit agere, non necessariò agit, sed in potestate eius est, vt agat, & non agat. Verumtamen S. Thomas aliter describit ista agentia natura- liter, & liberè. Sed in idem redit.] Ita Capreo- lus.

Cui conformis est Soncinas non solum ad eandem Dist. (vbi & Deza) sed etiam lib. 9. Metaphys. q. 9. dicens: [Libertas contradictionis, quam declarat Philosophus, & Commentator 9. Metaphys. commentario 10. vbi dicit Commenta- tor, quod hæc est differentia inter agens naturale, & liberum, quod agens naturale, si sit suffi- ciens, & approximatum passo, & non impedi- tum, necessariò agit, & est determinatum ad vnum. Agens verò liberum, existentibus omni- bus requisitis ad actionem, habet in sua pote- state agere, & non agere hoc, vel eius opposi- tum. Et propter hoc dicitur eius libertas esse con- tradictionis, quia potest in vtramque partem contradictionis.] Consonant per formalia, vel æquivalentia verba Hervæus quodlib. quest. & art. 1. ad 5. dub. Ferrariensis in 3. contra Gentes, cap. 89. §. Ad omnia ista argumenta, Conradus in 1. 2. quest. 75. art. 1. ad 1. Victoria Releñ. de Puero perueniente ad usum rationis, quæst. 1. propos. 3. Soto lib. 1. de Natura, & gratia, cap. 16. in principio. Qui omnes sunt Dominicani. Et quod ait Capreolus S. Thomam, Coryphæum horum omnium, describere potentiam libe- ram eodem ferè modo, videbitur probatum in Suatio tom. 1. de Gratia, Prolog. 1. cap. 3. numero 4. & 5. vbi cit de Aristotele, ac Ne- mesio.

Latuerunt

SECTIO CCCCXIII.

Alia de Paulo Soncinate.

5709 Perscrutatus fui quæ ex Soncinate opposuit Falséau, simulque aduersus hunc opposui complura; subijcio quædam alia. In 1. dist. 45. quest. 2. contra conclusionem 6. de diuina voluntate non imponente necessitatem omnibus rebus vol- itis, sed sinente euenire aliqua contingenter, recitat 4. hoc argumentum Bernardi de Ganna- co: [Dum dico, Deus vult Sortem cursum, Ergo curret; Antecedens non est in potestate alicuius causæ secundæ. Ergo nec Consequens; & sic eueniet necessariò.] Responso Soncinatis est huiusmodi: [Licet non sit in potestate alicui- us causæ secundæ ponere absolutum diuinæ vo- luntatis; tamen in potestate causæ secundæ est ponere respectum rationis, quem habet ad ali- quod obiectum volitum. Et dico, quod est in po- testate causæ secundæ, non sicut in potestate causæ per quam, sed sicut in causa, sine qua non. Si enim non vadam ad Ecclesiam hodie, nun- quam diuina voluntas habuit respectum ad illud ire, tanquam ad volitum. Ex hoc patet quomo- do Antecedens sit falsum quoad respectum con- noratum in velle diuino ad cursum Sortis.] Ita Soncinas cum Capreolo ibidem, quest. unica, art. 2. pag. 591. cuius similia produxi n. 5678.

5710 Quæ autem nunc præfata, non possunt ha- bere alium sensum, nisi quod liberum decretum diuinum efficax de hodierna itione libera Sortis ad Ecclesiam, non habitum fuisset ex æternitate à Deo, nisi Sortes hodie liberè iturus ad Ecclesiam præuisus ab æterno fuisset sub conditione, atque ita illud decretum sit in potestate Sortis, non tan- quam causæ per quam, sed causæ sine qua non. Precor maturi iudicij Lectorem, vt me instruat de alio conueniente sensu, si menti suæ obuenerit, nam meæ diu cogitanti non nisi hic occurrat. Estque asterisco notanda propositio illa Capreoli, & Son- cinatis: [In potestate causæ secundæ (videlicet liberæ) est ponere (nempe tanquam causa sine qua non) respectum rationis, quæ voluntas diuina ha- bet ad obiectum volitum.] Putabant ipsi, decre- tum liberum diuinum consistere in rationis respec- tu, & similiter scientiam diuinam contingentem. Siue ergo in eo consistere sentiantur cum ipsis, & cum plerisque aliis Thomistis præcis (quos multi- fariam explicant moderni) siue in quocumque alio, iuxta varias Theologorum opiniones, non vertatur Nostris nouitati, quod dicant, Deum non habiturum contingentes actus sui intellectus cir- ca liberos voluntatis creatæ, nisi hæc liberè esset sub conditione, & nisi absolutè sit se determinatura; nonque habiturum actus liberos efficaces volun- tatis suæ circa liberos eidem voluntatis creatæ, nisi præsciât fore, vt hæc se liberè sub conditione de- terminaret; quanquam etsi præsciât id, possit non velle efficaciter taliu actu absolutè existentiam.

In dist. 38. quest. 2. contra conclusionem 4. de cognitione Dei infallibili, & certissima circa futu- ra contingentia, refertur à Soncinate istud Petri Aureoli argumentum: [Quidquid sequitur ex Antecedente necessario simpliciter, est sim- pliciter necessarium. Sed scientia Dei est absolu- tè necessaria. Ergo si ex hoc inferretur euentus futurorum, sequitur quod talis euentus sit sim- pliciter

Ecc 3

Latuerunt hæc Magistrum Ledesnam, cùm scripsit quest. unica de Auxiliis, art. 10. §. Pri- mum fundamentum est, pag. 205. [Definitio libertatis, secundum Suarez est, quod positis omni- bus requisitis ad operandum, possit operari, & non operari. Eandem definitionem ponit Molina in sua Concordia, pag. 11. & seqq. Hæc tamen definitio neque apud Aristotelem, neque apud D. Thomam, neque apud aliquem grauem Au- thorem, nisi apud Almañum, & alios Nomina- les inuenitur.] Non maiori commendatione de ea loquuntur Alvarez disp. 115. de Auxiliis, & num. 1. Nuñusque Cabezudas tom. 1. in 3. p. 9. 62. art. 5. quest. sua 2. §. Addunt præterea. Sed eam ceu thesaurum absconditum inuenierunt, Deo Duce, Nostris in alieno agro Doctorum antiquo- rum Dominicanorum; agro quidem pleno, & cui benedixit Dominus: vt incredibile non sit Authori Cursus Theologici Carmelitarum Dis- calceatorum, si & alia inuenierint principia spe- ctantia ad doctrinam de Scientia Media. Cuius parabolæ apud Mattheum cap. 13. vers. 45. & 46. vrbana accommodatio responderet illi Authori Noster Didacus de Auendaño tom. 1. Problema- rum Theologicorum, sect. 8. problemate 2. §. 3. num. 890.

Argumentum, quod Soncinas in num. 5703. objicit ex Oxam, & solutio ipsius Soncinatis legitur apud Capreolum in 1. dist. 38. art. 2. pag. 520. non tamen replica, neque solutio propo- sita in num. 5704. quanquam in eadem pagina ad 2. contra 5. conclusionem adhibeat distinctio- nem de sensu composito, & diuiso; sed in mate- ria, quæ non nisi longo discursu possit trahi ad præsentem. Conducit magis, quod de eadem dis- tinctione habet Capreolus in 2. dist. 28. quest. uni- ca, art. 3. ad 2. contra 4. conclusionem, pag. 473. [S. Thomas (vt mihi videtur) dum dicit 1. 2. quod existens in peccato mortali potest vitare singula peccata, etsi non omnia, debet intelligi vno de tribus modis. Primus est, vt loquatur de potentia remota, & in sensu diuiso, eo modo loquendi; quo dicimus, quod album potest esse nigrum, iniustus potest esse iustus, quia scilicet potest perdere dispositionem, quam habet, & adquirere contrariam, non quod simul habeat al- bedinè, & nigredinem, aut iustitiam & iniustitiam. Et hoc modo verum est, quod carens gratiâ potest vitare singula peccata, quia scilicet potest se disponere ad gratiam, quâ habitâ potest vitare peccata, &c.] Quibus verbis ad quidpiam po- tentia in sensu diuiso dicitur à Capreolo poten- tia remota, quando datur carentia alicuius enti- tatis prærequisita, vt illud fiat; aut quando datur entitas aliqua impossibilis cum eo, quod illud fiat, & abest potentia ad inducendam enti- tatem, quâ caret subiectum, aut ad excluden- dam eam, quâ subiectum afficitur. Vnde nos ab absurdo argumentamur aduersus Thomistas iu- niore, voluntatis ad amandum prædeterminatæ potentiam, vt non amet in sensu diuiso, fore tantum remotam.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

placiter neceſſarius. Et per conſequens vanum erit conſiliari de futuris, cum eueniant immutabiliter, ſi ſint ſcita à Deo infallibiliter.] Ad quod argumentum reſpondet primò Soncinas, [negando Maiorem, niſi tale neceſſarium habeat neceſſariam habitudinem ad- Conſequens. Scientia autem Dei, licet in ſe ſit neceſſaria; non tamen ad ſcita habet neceſſariam habitudinem, niſi neceſſitate immutabilitatis. Nam actus diuinæ ſcientiæ potuit cadere ſuper oppoſitum huius enuntiationis, *Antichriſtus erit*. Et hoc intelligo de ſcientia viſionis, quia multa iſto modo ſcit, quæ poteſt non ſcire; & è conuerſo. Poſito tamen, quod aliquid iſtâ ſcientiâ ſcuerit, neceſſariò illud ſcit neceſſitate immutabilitatis, &c. Si verò loquatur de ſcientia ſimplicis intelligentiæ, Deus neceſſitate abſolutâ ſcit quidquid ſcit, nec poteſt ſcire aliquid, quod priùs non ſcuerit. Reſpondet ſecundò, [neceſſitatem immutabilitatis non excludere libertatem. Et ideo de iis, quæ neceſſariò tali neceſſitate eueniunt, poſſumus conſiliari, quia non eſt ſic immutabile, quin potuerit ab æterno falſum eſſe, ipſa futura. Nam actus diuinæ ſcientiæ nunquam tranſit in potentiam, ſed ſemper eſt in actu; & ideo ſemper remanet in libertate diuinæ voluntatis, quod futura eueniant, vel non.] Hæc vſque Soncinas, concors Capreolo ibidem *quaſt. vnica, art. 2. ad 1. Aureoli contra 4. conſuſ. pag. 518. diſt. 45. quaſt. vnica, art. 2. in 1. arg. Aureoli contra 2. partem conſuſ. 1. pag. 584. & in reſponſ. pag. 586.* Cuius vtriuſque Doctores ideo hanc locum aſſero, vt conſtet, reputaſſe pro certo proloquium illud ab Aureolo aſſumptum: *Quidquid ſequitur ex Antecedente ſimpliciter neceſſario, eſt ſimpliciter neceſſarium;* aut (ſicut refertur à Capreolo) *quandocumque Conſequens eſt neceſſarium ex ſuppoſitione, ſi Antecedens eſt neceſſarium abſolutè, Conſequens erit neceſſarium abſolutè.* Quo axiomate ſuppoſito, reſpondent obiectioni, vt dirigitur contra contingentiam futurorum abſolutorum, tum quæ non ſunt, tum quæ ſunt libera voluntati creatæ. Et de his eſt tam ſcientia, quàm decretum diuinum efficax, quæ terminent, ſint contingentia Deo, & decretum ſit præterea formaliter liberum; ſi tamen non ſint in poteſtate voluntatis creatæ, tanquam cauſæ ſine qua non, ſed ſint omninò independentia ab eis, vt obiectione præcedentibus, ac proinde ſint ſuppoſitiones antecedentes; cum aliunde habeant ab iſdem inſeparabilitatem, ſalua non erit eorum contingentia, ac libertas reſpectu voluntatis creatæ. Et ideo, vt Suarez notat *cap. 42. de Vera intelligentiâ auxiliij efficacis, pag. 326.* [Capreolus (ſubintellige idem de Soncinatè) quoties tractat de concordia inter diuinos actus, & libertatem noſtram, ſemper fugit ſuppoſitionem antecedentem, quæ & in ſe libera non ſit, & inenitabilem neceſſitatem inducat emanationis effectus, ſed vtitur ſemper tali ſenſu compoſito, in quo ſuppoſito pendeat ex libertate creatæ,] ſeu ſit ab hac impedibilis. De proloquio præfato inceptimus agere in hac 2. parte, *ſect. 215.* & proſequuti ſumus multis aliis in locis citatis ibi *num. 2250.*

5714

Reſtant nonnulla ex Soncinatè in Quæſtionibus Metaphyſicis. *Lib. 12. quaſt. 19.* vt probaretur, Deum agere ex neceſſitate naturæ, propoſita fuerat tertia hæc ratio: [Omnis potentia libera libertate contradictionis indiget aliquo, per quod

determinetur. Sed prima cauſa non poteſt ab aliqua determinari, alioquin non eſſet prima. Ergo, &c.] Et reſponder: [Potentia libera ab aliquo determinatur. Sed non oportet, huius determinans eſſe aliud ab ipſa potentia, cum etiam multi dicant, voluntatem noſtram determinare ſeiſpſam, vt ſuprà *lib. 9.* fuit declaratum.

Si Faſſeau legiſſet integra hæc Soncinatis verba, non ſcripiſſet, eum loqui tantum de prima cauſa libera. Legit integra Incognitus, & ſcribit ſic *cap. 14. pag. 166.* [Duo ſunt, quæ in iſta ſolutione docet Soncinas. Primum, quod omnis potentia libera, qualiſcumque ſit, debeat ab aliquo determinari. Alterum, quod talis determinatio debeat eſſe pro ratione potentiæ liberæ: quæ ſi ſit potentia libera cauſæ primæ, non determinatur ab alio, ſed ſeiſpſam determinat, quia aliàs, vt probat argumentum, non eſſet cauſa prima. Si verò potentia libera ſpectat ad cauſam ſecundam, debet etiam determinari, non à ſe, ſed ab alio. Quod tamen ibi non diſputat, ſed *lib. 9.* vbi ſententiam eorum, qui volunt, creatam voluntatem determinari à ſe primò, reſellit iſdem proſus argumentis, quibus & hodie contra Ieſuitas militat Thomiſtæ.] Vt hæc perſuaderet Incognitus debebat allegare libri 9. argumenta, vel aliqua verba, vel ſaltem quæſtionem, quibus, aut vbi Soncinas explodat cauſæ ſecundæ liberæ determinationem, quam ipſa faciat non præoccupata à prima prædeterminante. Quamquam verò Soncinas ſuprà ita ſe gerat, vt tantum referat quod à multis dicebatur de ſecunda determinante ſeiſpſam; aut referat id, cum firmabat, primam ſe determinare; & addere, fuiſſe id à ſe declaratum in *lib. 9.* indicium vehementiſſimum erat de ſua approbatione in eo libro.

5715

Quem nos læſitantes obſeruamus plura fauorabilia Scholæ domeſticæ, & eorum aliqua contraria aſſeueratis ab Incognito de Soncinatè. Nam primò aſſeritur ab hoc *quaſt. 11.* [S. Thomas læpiſſimè concedit, quod cuilibet naturæ data ſunt ſufficientia principia ſuarum naturalium operationum; nec ad eas concurrat Deus aliquid de nouo inſuendo, ſed ſolum eo modo, quo omnibus rebus cooperatur.] Quæ ſunt verba præclara, vt ex S. Thomæ, & Soncinatis ſenſu rejiciamus qualitatem prædeterminantem, quæ tranſeunt imprimitur à Deo cauſis ſecundis naturalibus pro inſtanti ſuæ operationis; ſolum enim pro eo adiungit concurſum ſimultaneum immediatum, & proximum. Secundò aſſeritur *quaſt. 14. in principio:* [Cum voluntas aliquando nihil velit, vt eſt in dormientibus, & aliquando aliquid actu velit; quid determinat eam ad actu volendum? Et quantum ad hoc dicitur, quod ab eo determinatur, à quo reducitur de potentia in actum. Dictum autem fuit ſuprà, quod ipſa ſimul cum notitia obiectionis cauſat in ſe actum ſuum; & ſic ipſa hoc modo ſeiſpſam determinat.] En potentiam liberam determinare ſeiſpſam, nihil aliud eſt, quàm vt principium proximè indifferens ad vtrumlibet cauſare vnum præ alio.

5716

Tertiò, cum ibi quærat Soncinas, [quando voluntati proponuntur aliqua duo ab intellectu, & voluntas eſt indifferens ad volendum hoc, vel illud, quid eſt illud, à quo determinatur ad alterum iſtorum?] In primis repellit dicentes, [quod tota iſta determinatio eſt ex parte voluntatis, quia

5717

quia ipſa præciſè accepta determinat ſeiſpſam, nec eſt quærendum aliud determinatum.] Reſponditque argumentis, quæ forſan ſunt viſa Incognito coincidere cum viſitatis à Thomiſtis recentibus contra Ieſuitas. Sed talia ea ſunt, vt in primis ſubiungat Soncinas: [Si quis tamen voluerit tenere prædictam opinionem, habet dicere, quod potentiarum, quæ ſunt in potentia contradictionis, aliqua eſt imperfecta, & diminuta. Et huiusmodi eſt materia; ipſa enim eſt contrariorum, & talis non poteſt ſeiſpſam determinare. Propter hoc vult Philoſophus, quod ſi materia eſt ſine alio determinante procederet in actum, ſimul produceret contrarios actus. Alia eſt potentia contradictionis perfecta, & non diminuta, obiecto ſibi præſentato. Et hæc poteſt ſe determinare: talis autem eſt voluntas. Vnde Philoſophus 9. *Metaphyſ.* quia dixerat, *quod ſcientia eſt contrariorum, & tamen ad vnum illorum poteſt ſe determinare*, ſtatim ſubdit determinatum, dicens: *Hoc autem dico appetitum, vel probereſcit.* Nec voluntas determinat ſe ad hunc actum, mediante alio actu, ſed per ſeiſpſam ſolam.] Talia item ſunt ea argumenta, vt deinde moueat Soncinatè ad ſolummodò dicendum, [voluntatem determinari, mediante intellectus iudicio.] Quod quidem requiri, vt detur determinatio voluntatis, nos etiam affirmamus, & vtrà diſputamus cum Thomiſtis recentibus, an præterea opus ſit, necne, prædeterminatione à prima cauſa. Et prædeterminationis etiam à iudicio per Soncinatè remotio penes exercitium manifeſtatur in quæſtionis epilogo. [Ex quibus habetur primò (inquit) quod intellectus determinat voluntatem poſitiuè, & per modum finis, nempe proponendo ei id, quod potius eſſe eligendum iudicat. Secundò, quod voluntas determinat intellectum, aliquando poſitiuè, aliquando negatiuè, licet intellectus aliquando aliunde determinetur. Quocumque tamen modo voluntas determinet intellectum, hoc non eſt per modum finis, ſed per modum efficientis. Tertiò, quod voluntatem determinari ab intellectu, non eſt eam actu elicere volitionem, ſed ex actu voluntatis eſſe talis, vel talis ſpeciei. Nam ſi intellectus apprehendat obiectum vt conueniens, voluntas reſpectu eius habebit velle; ſi verò ipſum apprehendat vt nociuum, habebit nolle. Quarto, quod voluntas ſeiſpſam determinat ad actum habendum, vel non habendum, quia ipſa effectiue actum ſuum producit. Voluntas igitur determinat ſe ad habendum aliquem actum; ſed quod talis actus ſit potius velle, quàm nolle, & proſequutio, quàm fuga, eſt ex iudicio intellectus: & per conſequens intellectus determinat voluntatem, ſive actum eius, non ad hoc, quod ſit in rerum natura; ſed ad hoc, quod ſit talis, vel talis.] Anteaque enarrauerat Soncinas, aliquos dixiſſe, [quod propoſito maiori, & minori bono, & propoſito aliquo obiecto ſub duplici ratione, ſcilicet boni, & mali, in poteſtate voluntatis eſt determinare intellectum ad vnam partem magis conſiderandam, quàm alteram. Sed poſtquam ratio conſiderat tantam alteram partem, magis vnam, quàm aliam, non eſt in poteſtate voluntatis determinari ad vtrumque; ſed neceſſariò determinatur ad id, quod iudicatum eſt magis eſſe volendum.] Et addiderat: [Sed iſta opinio aufert libertatem, quia vt infra

probabitur, in poteſtate voluntatis eſt velle contra dictamen rationis reſpectu eorum, quæ ad finem ordinantur, quia in comparatione ad ea ſemper eſt libera.] Si hæc verba videantur continere cenſuram, abſtineo ego ab ea; ſed non à notando, Gonetum *tom. 7. tractat. de Actibus humanis, diſput. 9. artic. 3. ſ. 2. pag. 837.* agnoſcere illa vt aduerſa Thomiſtis recentibus.

Quarto pronuntiat à Soncinatè in *quaſt. 17.* *5718* poſt verba finalia, *num. 5704.* [Aſſigno vnam potentiam liberam, puta voluntatem, quæ eſt A. Conſtat quod A, eſt in potentia ad velle, & ad nolle reſpectu obiectionis, antequàm ipſum velit, aut nolit actu. Determinetur iſta voluntas ad alterum contradictorium, puta ad velle, & ſit C inſtans, in quo elicit volitionem reſpectu B. In hoc inſtanti hæc potentia eſt coniuncta actu. Sed tamen priùs ſecundum naturam conuenit ei, eſſe potentem, quàm eſſe coniunctam actu, quia etiam antequàm eſſet coniuncta actu, tunc ipſa erat potentia. Tunc ſic: Hæc voluntas in hoc inſtanti eſt potentia, & eſt coniuncta actu, & in hoc inſtanti eſt prior potentia prioritate naturæ, quàm ſit coniuncta actu. Ergo in illo priori naturæ, cum ipſa ſit potentia libera, habet potentiam, abſolutè eam conſiderando, ad eliciendum actum oppoſitum.] Hæc, & germana alia profert in progreſſu quæſtionis: cunctaque ſatis denotant in voluntate amante liberè obiectum B in inſtanti C, nihil non indifferens eſſe pro ſigno priori naturæ. quodque determinet potius ad amandum, quàm ad proſequendum odio B.

Germanus Philaletes *cap. 1. ſ. 5. num. 52.* *5719* compendioſè recitauit ſententiam tranſcriptorum à me verborum, & aliorum ſimilium, *citata q. 19.* per errorem pennæ, aut typonum, cum non ſit niſi 17. Et ideo Incognitus, & Faſſeau exaggerant falſitatem allegationis. Sed vt facilis fuit iſte leuis lapſus in libello Germani, ita & exaggeratoribus lectio duarum quæſtionum proximè antecedentium. Vnde quanquam Faſſeau, atque testans ea verba non extare apud Soncinatè, nec meminiffe lecta à ſe alibi, ſignificet lectum à ſe illum; nihilominus vehemens indicium in contrarium eſt, cum ea non repererit.

Subdit Faſſeau: [Sed habeat iſta Soncinas, nihil intereſt, cum Thomiſtæ excludant à voluntate omne neceſſariò determinatum ad velle; & affirmant, præmotionem non eſſe neceſſariò determinatam ad velle, neque ex parte ſui principij, neque ex parte ſui termini, ſed ſolum habere infallibilitatem ad ipſum: quæ toto cælo differunt iuxta Soncinatè in 1. *diſt. 39. quaſt. & conſuſ. 2.*] Circa quæ ſcire oportet, Capreolum *diſt. 40. quaſt. vnica, art. 3. ad arg. 1. contra 2. conſuſ. pag. 535.* & cum ipſo Soncinatè ſcribere: [Aliquid immutabiliter euenire, poteſt dupliciter intelligi. Vno modo, quod illud eueniet, & non poteſt mutari de euenturo in non euenturum. Et iſto modo concedo, quod omnia, quæ ſunt futura ſecundum ordinem primæ cauſæ, immutabiliter euenient. Si enim Deus diſponit, aliquid eſſe futurum, illud non poteſt mutari de futuro in non futurum, &c. Alio modo, quia ſcilicet illud eueniet, & non eſt in poteſtate alicuius facere, quin illud eueniat. Et ſic negatur, quod omnia futura immutabiliter eueniant.]

niant. Nec argumentum illud probat. Non enim idem importatur per infallibiliter euenire, & per immutabiliter euenire, isto modo sumptum. Infallibilitas enim de sui ratione importat negationem deceptionis, & fallaciae; quæ fallacia esse non potest, nisi ista duo sint simul vera, *hoc affirmatur euenire*; & *hoc non eueniet*: quæ duo nunquam possunt verificari in Deo respectu alicuius; & ideo nihil cognoscit fallibiliter, nec aliquid eueniet fallibiliter. Immutabilitas autem isto vltimo modo accepta, non solum dicit negationem mutabilitatis, imò negationem potentiae ad oppositum; & ideo non omnia eueniunt isto modo immutabiliter. Verum quia iste modus est improprius, & quia primus sensus est proprius, ideo conceditur, quod omne quod eueniet, immutabiliter eueniet. Cum hoc tamen fiat, quod multa euenient liberè, & contingenter; quia immutabilitas non excludit libertatem, ut sæpè dictum est. Hæc Capreolus, & breuius Soncinas apud Falscau *cap. 6. sect. 1. num. 2.* Quæ cum sint scripta ad declarandum, ex providentia Dei non contrahi à re vlla creata necessitatem absolutam essendi, respectu ad ipsum Deum; nos etiam fatemur, neque ex Dei decretis prædeterminatis, neque ex prædeterminatione physica, quam voluntati creata imprimatur, fore ut contraheretur talis necessitas ab actibus prædeterminatis. De necessitate essendi, respectu ad voluntatem creatam controuertitur; nosque contendimus, actus prædeterminatos habituros necessitatem hanc, quoniam non esset in illius potestate facere, quin euenirent. Quare forent non modò infallibiliter, & immutabiliter propriè, respectu illius, sed etiam immutabiliter impropriè; seu forent sine contingentia, & libertate, respectu ad illam.

5721

Cætera ex Falscau rediguntur ad voces metas. Si detur prædeterminatio, erit ea suppositio antecedens, & non descendens de potestate, seu libertate voluntatis creatæ, connexaque essentialiter cum actu prædeterminato. Cur ob id non dicitur determinata per se necessariò ad actum? Cur voluntas, ut affecta huiusmodi suppositione, non dicitur determinata necessariò per eam ad actum? Et huc applico argumentationem Soncinatis *lib. 9. Metaph. q. 17. circa punctum, de quo in num. 5704. & 5718.* [Si voluntas, quæ in hoc instanti vult *B*, non potest absolute in hoc instanti nolle *B*, aut hoc est, quia hæc volitio repugnat voluntati absolute, aut quia repugnat ei coniunctæ volitioni *B*. Non primum, quia id quod repugnat alicui absolute, & secundum se, nunquam potest ei inesse; & sic voluntas nunquam posset nolle *A*, postquam ipsum voluit; quod est contra experientiam. Non secundum, quia oppositum eius, quod contingenter inest alicui subiecto, potest inesse eidem subiecto. Sed volitio *A*, contingenter inest voluntati. Ergo volitio opposita potest inesse. Dicitur fortè, quod volitio *B*, non inest contingenter voluntati in hoc instanti, quia dum est, necesse est ipsam esse. Sed contra: Si hæc volitio in hoc instanti est necessaria, aut habet necessitatem ex se, aut ab alio? Si ex se, ergo nunquam poterit non esse. Si ab alio. Quæro de illo, aut est determinatum necessariò ad hoc causandum, aut non? Si non. Ergo contingenter causat hanc volitionem in hoc instanti, & ipsa contingenter inest voluntati. Si autem necessariò est determinatum ad eam

causandam, aut habet necessitatem istam à se, aut ab alio? Si à se: Ergo nunquam poterit non causare hanc volitionem. Si ab alio, idem quæro de illo, & oportet procedere vsque ad aliquod primum, quod habeat istam necessitatem à seipso. Et sic, stante ista hypothesi, omnia euenient de necessitate ex illo, & nihil erit contingens: quod est impossibile.]

5722

Quintò, à Soncinate *lib. 6. Metaphysica, q. 15.* mouetur duplex illa difficultas vulgarissima. Prima: [In omni Consequencia, si Antecedens est necessarium, Consequens est necessarium. Sed scientia Dei necessariò inferit secum scitum; sequitur enim, *Scio aliquid esse. Ergo illud est.* Similiter sequitur, *Deus scit aliquid esse futurum. Ergo illud erit.* Antecedens autem huius Consequentiæ est necessarium. Ergo Consequens est necessarium; & consequenter omnia habent necessitatem à causa prima, & consequenter nihil est contingens à causa proxima.] Secunda: [Ex maiori de necessario, & Minori de inesse, sequitur conclusio de necessario, ut dicitur *1. Priorum*. Sed ista Maior est de necessario, *Omne scitum est scitum à Deo*. Ergo sequitur conclusio de necessario, scilicet quod omne futurum de necessitate est verum, & consequenter quod nulla causa proxima dabit contingentiam.] Prima difficultati, quam magnam fatetur, occurrit multipliciter, prout varij Theologi, ad quos pertinere monet. De vna responsione iam dixi in *Euentil. 40. num. 883.* & neque ea, neque reliquæ negant veritatem illius axiomatis: *In omni Consequencia, si Antecedens est necessarium, Consequens est necessarium*. Secundæ occurrit: [Maior est vera de necessitate conditionata, scilicet ista, *Omne scitum à Deo necessariò est verum*: & similiter ista conclusio, *Omne futurum necessariò est verum*, est vera de necessitate conditionata, quæ non tollit contingentiam.] Hæc quantum nobis propitia sunt, constitit satis in Sectione 215. & in aliis locis ibi citatis. *n. 2250.*

SECTIO CCCCXIV.

An Didacus Deza.

DE hoc Thomista paucas habet lineas Falscau *cap. 6. sect. 3. num. 319.* Cum enim Germanus Philalctes *cap. 1. §. 5. num. 51.* allegasset eum in *2. dist. 28. & 29. quest. unica, art. 3. notabili 6.* quatenus docet, voluntatem nostram solum indigere motione Dei determinante ad primum actum, & deinceps mouere seipsam liberè ad alios, quatenus etiam interpretatur S. Thomam *quest. 24. de Verit. art. 15. in corp.* ut non dicat, quod impossibile est, hominem aliquid velle, nisi aliquo ipsum mouente; sed dicat, quod impossibile est, hominem incipere aliquid velle de nouo, &c. Respondet Falscau, Deum quidem mouere voluntatem ad primum velle, quo supposito, voluntas potens iam fit determinare se, sed semper sub motione Dei. Nec enim imaginandum est, Deum mouere ad primum actum, & non ad alios. Quæ responsio arridet nobis, si quod voluntas determinet se sub motione Dei, sit idem, ac sub motione generalis influxus simultanei, quem etiam Deza non exclusum vult, dicens: [Ad aliquos actus moraliter bonos peragendos

agendos voluntas sufficit in statu naturæ integræ absque auxilio Dei speciali mouente, & inuante de propinquo; cum eius tamen auxilio, & motione generali, ad illos scilicet, qui dependent, & deduci possunt ex prioribus actibus, vel motibus, ad quos speciales, & gratuito Dei auxilio hominis voluntas mouetur; quoniam voluntas sic specialiter à Deo mota potest seipsam mouere cum solo auxilio Dei generali ad alios actus vel consumiles, vel ex eis deductos.] Et inferius: [In sententia dicit S. Thomas *1. 2. quest. 9. art. 4.* voluntatem hominis moueri speciali motione à Deo, non semper ad eius actus bonos, sed quando voluntas incipit aliquid velle, cum prius non velle; & ibidem ad *3.* dicit: *Voluntas, quantum ad aliquid, sufficienter se mouet, & in suo ordine, scilicet sicut agens proximum; sed non potest seipsam mouere, quantum ad omnia. Vnde indiget moueri ab alio, sicut à primo mouente.* Hæc ille. Nec valet dicere, quod loquitur de motione primi mouentis generali; quoniam sine hac ad nihil voluntas mouere potest. Cum ergo dicat S. Doctor, quod ad aliquid sufficienter se mouet, manifestum est, quod loquitur de motione eius speciali.] Hæc, & alia ibi, ut semper subintelligatur salua generalis motio diuina, & concursus simultaneous; quin de præuio, ac prædeterminatiuo yllam faciat mentionem Deza; & aliunde de auxilio Dei speciali, quod requirit ad actus, de quibus loquitur, neuitquam significet, esse physicè prædeterminatiuum.

5724

Eodem sensu inquit in *1. dist. 24. quest. unica, art. 4. ad 15. contra 2. conclus.* [Sunt multa ordinabilia in finem, quæ necessaria non sunt ad consequendum finem, etsi sint vtilia: & ista non se habent ad mouendum voluntatem determinatè, & necessariè, sicut finis. Et ad ista volenda voluntas seipsam determinat, cum posset ad ea volenda non se determinare, & illa non appetere.] Paulòque antè, nempe ad *12.* dixerat: [Voluntas determinat se ad alterum, vel ad fornicationem fugiendam vel malam, vel ad prosequendam, quia delectabilem. Et hoc potest voluntas, quia est domina sui actus, præsentè obiecto. Et licet huiusmodi præsentatio sit bifurcata, eo quod præsentatur fornicatio sub duplici ratione mali, & boni, vel etiam duorum bonorum; voluntas potest ex seipsa affici ad vnum altero excluso. Et cum arguitur contra, quia voluntas, quantum est de se, est indeterminata; indeterminate autem non potest se determinare; dicitur quod responsio ibi data, est bona, neque est verum, quod sit petitio principij. Nam ex doctrina S. Thomæ sufficienter probatum existit, quod voluntas ex natura sua est libera, & domina sui actus. Elset autem petitio principij apud eos, qui hanc libertatem & dominium voluntatis negant.] Porro data responsio huiusmodi fuerat, [impossibile esse intellectui, quod indeterminatum se determinet; non voluntati, quia hoc est naturæ suæ.]

5725

Confirmat idem ipsum in *2. dist. 34. quest. 2. art. & notabili 3.* inquit: [Nihil est voluntatis creatæ defectus actualis, scilicet quod actu deficit, regulam diuinæ legis, & rationis non tenens, aut non attendens. Et iste defectus est sufficiens causa mali moralis. Omnis enim electio, & actus procedens à voluntate, prout sub isto defectu stat, est malum moris. Illius autem defe-

ctus non oportet, quod causa sit quidam alius defectus in voluntate præexistens actu, quia sic esset processus in infinitum. Sed ipsa voluntas, secundum se considerata, illius defectus est causa, cum sit domina sui actus, ac per hoc ad vtrumlibet libera; vnde ipsa seipsam determinare potest, & huic, vel illi, idest, bono, vel malo, adherere; & regulam attendere, vel non attendere, &c.] Hoc testimonium, & præcedens tam clara sunt, ut glossis nostris magis obscurantur.

In *1. dist. 6. quest. unica, art. & notabili 3.* scribit: 5726

[Libertas dupliciter accipitur in agendo, vno modo, prout liberè agere dicit in agente modum se habendi ad vtrumlibet in tali actione, idest ad agere, & non agere. Et isto modo opponitur necessitati naturæ, & determinationi ad vnum, secundum quem modum libertatis Deus producit creaturas; & isto modo liberè accipitur in præmissis. Alio modo libertas voluntatis accipitur, prout opponitur violentiæ, vel coactioni; & isto modo non opponitur necessitati naturali. Sic enim Deus voluntate suâ liberè amat seipsum, licet de necessitate naturæ amet seipsum.] His in verbis libertas indifferentiæ actiue allicitur inter alia opponi determinationi ad vnum, & quæ dicuntur, comprehendunt eiusmodi libertatem in voluntate non modò in creata, sed creata etiam. Ergo cum hæc fruatur tali libertate, abesse debet determinatio ad vnum ratione prædeterminatiouis physicae. Rursus in *1. dist. 38. quest. unica, art. 4. ad 3.* Gregory Ariminensis contra *4. conclus.* scribit idem Doctor: [Causa libera, positi omnibus requisitis ad agendum, potest agere, & non agere, habet veritatem ante tempus actionis, non autem in ipso tempore actionis, vel post; non enim dum agit, potest non agere, neque postquam egit, potest non egisse, quantumcunque causa sit libera. Vnde argumentum fundatur super falso, scilicet quod voluntas elicit volitionem in instanti *B*, & quod in eodem instanti possit non eam elicere. Licet enim in eodem instanti possit elicere, & possit non elicere volitionem; si tamen actu elicit, non potest in eodem instanti non elicere. Et quod sic debeat suppositio accipi ad eius veritatem, scilicet in potentia, antequam actu eliciat, patet ex ipsius (scilicet Gregorij) terminis; non enim dicit, quod causa libera est, quæ agit, & simul potest non agere; sed quæ potest agere, & potest non agere, utrobique potentiam commemorans, quæ actum præcedit.] Sic Deza. Cuius prima verba declarantur in postremis, quatenus sub nomine *temporis, & instantis* non intelligendum sit in primis tempus, & instans reale, sed tempus, & instans naturæ; alioqui prima verba non concordarent cum postremis affirmantibus, potentiam quæ actum in instanti reali, quo hic existit, præcedit, esse agendi, & non agendi, consideratâ scilicet potentia in priori naturæ signo instantis eiusdem. Quare accipiendus est Deza eodem modo, ac Capreolus in *n. 5706.* & Soncinas in *num. 5700.*

In *2. dist. 35. & duabus seqq. quest. unica, 7 27.*

art. 2. recitat principale 2. argumentum Aureoli contra 2. conclus. de Deo causa actus, seu actionis, quæ est in peccato, secundum materiale; licet non sit causa peccati, quantum ad eius formale, quod est deformitas, & determinatio: [Si Deus coagit actui voluntatis, aut hoc est, quia sequitur determinationem

minationem voluntatis in illo actu, sic quod voluntas prius naturā determinat se ad actum illum, & ex hoc Deus coagit voluntati determinatæ; aut econtrā prius Deus determinat se ad agendum, & voluntas sequitur determinationem eius, &c.] vt à me sunt exarata in num. 2260. Respondet autem in art. 4. [Deus coagit actui voluntatis primo modo diuisionis, & ad huius impugnationem negatur Consequentia, quantum ad primam partem; nam peccati nomen importat substantiam actus, prout stat sub deformitate malitiæ; & vt sic Deus non est author illius.] Quapropter constat, Deum concedere, voluntatem creatam determinare Omnipotentiam diuinam ad coagendum in materiale peccati commissionis; quamquam addat: [Quantum verò ad secundam partem, distinguendum est, quia si determinatio accipitur respectu substantiæ actus præcisè, Consequentia est falsa, quantum ad secundam partem. Si autem determinatio sit de actu simul cum deformitate, Deus non sibi coagit. Neque tamen ex hoc habetur propositum arguentis, quod est negare, actum, vel actionem peccati à Deo esse. Vnde argumentum contra conclusionem non procedit.] Qua in additione non recusat admittere, Deum prius determinare se ad agendum materiale illud, Principalis responsio fuit Gregorij Ariminensis, & additio fuit Capreoli, vt noscer qui legerit num. 2943. 5021. 5693. De Capreolo autem ait Suarez lib. 2. de Concurſu Dei, cap. 3. num. 15. [Si sincerè legatur, & cum aliis locis conferatur, non agit de prædeterminatione præuia, sed de determinatione, quæ fit per ipsum actum; nec loquitur de actione, aut motione distincta, quæ in re sit prior; sed de ipsomet concursu immediato in actum, quem motionem vocat more loquendi D. Thomæ: & secundum rationem tantum ibi admittit prius, & posterius, vt aliis locis declarauit, quæ hic, & in fine superioris libri indicauit.] Certè, quod nunc ad Deum attinet, non leuiter indicat, additionem poni à se instar permissionis: quæ facta, adhuc non sequeretur, Deum non concurrere simul physicè cum voluntate creata ad actionem peccaminosam, quo de concursu nunc tractabatur.

5728

Post verba transcripta Dezæ sequuntur alia, ex quibus ansam arripit non nemo, vt probeat ex ipso prædeterminationem physicam in agentibus naturalibus. Obiectum fuerat tertio contra prædictam conclusionem: [Non minoris potestatis est voluntas respectu actus sui, quam agentia naturalia respectu propriorum actuum. Sed agentia naturalia sic eliciunt actus suos per se, quod Deus non cooperatur actiue, nisi post conseruationem. Ergo, &c.] Cui obiectioni dicit, [Minorem esse falsam. Non enim Deus cooperatur actiue agentibus naturalibus, solummodò illa, & virtutes eorum conseruando, sed etiam ipsa agentia ad proprias actiones applicando, & circa ipsorum effectus primò, & magis, & immediatius coagendo, prout S. Thomas pulchrè deducit 1. p. questione 105. art. 5. & de Potentia Dei quest. 3. art. 7.] Allegationes, & verba hæc Dezæ, etsi breuia, talia sunt, vt non videri queant arguentiora, quæ siue ex S. Thoma, siue ex aliis suis antiquis auctoris afferuntur à propugnatoribus prædeterminationum physicarum.

5729

Sed reuera vigentia non sunt, prout proferuntur à Deza. Hic enim continuò refert se ad eiusdem 2. Sent. dist. 1. quest. 2. art. 3. in cuius notabi-

li 4. postquam probasset, Deum esse per se, & simpliciter causam conseruationem omnis creaturæ, infert [de S. Thomæ mente locis proximè citatis, & lib. 3. contra Gentes, cap. 67. & multum aptè, & diffusè super 1. & 2. propof. lib. de Causis, in commento, quod causalitas Dei, & influentia suæ virtutis attingit in rebus creatis intima rerum. Nam nihil intimius in rebus est, quam rerum forma substantialis, & esse. Et quia omne agens agit secundum quod est actu, & per formam suam, quæ est principium agendi; sequitur, quod omnem actionem agentis creati Dei virtus, & causalitas, seu influentia immediatè attingat; & per consequens, quod Deus operetur in omni operante creato, non solum per hoc, quod Deus rebus creatis formas, & virtutes dedit; quibus agerent, quando primò eas condidit; sed etiam virtutes ipsas, & formas per continuum influentiam conseruando, & iterum eas propriis actionibus applicando. Ipse enim diuinæ virtutis influxus, qui rerum formis, & ipsarum esse continuò, & semper influit, res ad proprias actiones mouet, & applicat. Non enim rebus sufficeret formas & virtutes à prima sua creatione, vel conditione conseruatas habere, nisi diuina virtus & causalitas res ad proprios motus actualiter moueret, atque applicaret.]

Confirmat illationem exemplis, quibus valde 5730 insistant Thomistæ moderni: [Quemadmodum (inquit) licet dolabrum formam suam, & virtutis acumen, & cætera quæ ad sui consistentiam pertinent, habeat, nisi actuali influxu, & motione ædificatoris applicetur ad opus, neque actionem secandi, neque ad structuram ædificij aliquid poterit efficere: ita & omnis creatura, quæ multò magis est instrumentum Dei opificis, nullam actionem, & motum sine Dei motione, & actuali applicatione habere potest. Ratio autem fundamentalis, quare omne instrumentum indiget ad agendum, quod actualiter moueatur, & applicetur ad opus à principali agente, & omne agens creatum indiget Deo, assignatur per S. Thomam de Potentia Dei loco præallegato, quia scilicet omne agens creatum, & omne instrumentum est agens motum. Primum namque agens, quod est Deus, est præcisè mouens, non motum. Agens autem, vel mouens motum ideo dicitur, quia agit, vel mouet per hoc, quod mouetur ab alio; ita quod, si ab alio non moueretur, non moueret, aut ageret. Ipsa autem motio, quæ ab alio mouetur, attenditur in actuali applicatione, quæ applicatur ad propriam actionem à superiori agente. Vnde iste est specialis modus, quo vna res est causa actionis alterius. In quo non intelligitur, per se loquendo, collatio aut conseruatio virtutis actiue, sed applicatio virtutis habitæ ad actionem. Quemadmodum homo est causa incisionis cultelli, cui neque formam dedit, neque virtutis acumen, ex hoc ipso quod applicat cultellum actum ad incidendum, ipsum actualiter mouendo.] Sic Deza in illatione, & exemplis ex S. Thomæ doctrina, eaque tali, vt nulla alia S. Doctoris maiorem speciem præferat prædeterminationis physicæ, quæ moueantur, & applicentur à causa prima ad agendum cause secundæ.

Sed audiat quomodò eam doctrinam interpretetur, & approbet Illustrissimus Deza: [Aduertendum tamen circa hæc (addit ille) prout ex dictis S. Thomæ in locis præallegatis accipitur, & contra Gentes lib. 3. cap. 70. quod cum dicimus,

5731

simus, Deum operari in omni operante, duplicem Deo attribuius operationem; vnam quæ rerum naturas, ac virtutes conseruat, & eas operationi, vel actioni applicat: & huiusmodi operatio diuina est ipsa Dei prouidentia, & voluntatis velle beneplacitum, ac imperium. Et hæc operatio est solius Dei, in qua agens creatum operans, quod dicitur conseruari, & ad operationem applicari, non communicat, nisi tantum patiendo, & recipiendo. Aliam operationem Deo tribuimus, scilicet ab agente creato operante elicitam, quæ suum effectum attingit. Huiusmodi enim actio & elicitur à Deo, & elicitur ab agente creato, ita quod actio vna realiter existens est tota simul duratione & à Deo, & ab agente creato. Aliter tamen, & aliter; nam à Deo est sicut à primo, & principali agente; à creatura verò sicut à secundo agente, & instrumentali. In eo namque quod Deus non solum dat agenti creatum naturam, & virtutem ad propriam actionem eliciendam, sed etiam ipsum, & eius virtutem mouet, & applicat ad agendum, dicitur primò, & principaliter ipsam agentis creati actionem elicere, & causare; & iterum, quia conseruando eam ipsam actionem in esse, cum virtute ab agente creato, vt sic loquamur, decisa; ideo ipsa effectus attingit, & causalitas Deo tanquam principali agenti attribuitur.] Hucusque magno cum magisterio Primarius Salmanticensis. Qui de secunda Dei operatione, consistente in concursu immediato, & proximo cum agentibus naturalibus, prosequitur ibi, & in articulo 4. Conuenimus autem cum Thomistis veteribus, ac recentibus circa huiusmodi operationem; & de qualitate primæ applicantis naturas, & virtutes rerum ad agendum disputatur cum recentibus. Quam vetus Deza non constituit in physica prædeterminatione impressa à causa prima secundis naturalibus; sed in diuino decreto præparante Omnipotentiam ad concurrendum cum ipsis: quod decretum vocat diuinum velle beneplacitum, ac imperium, cui subiectæ sunt illæ, & sine quo non procedent ad operationem secundam. Atque hinc rectè intelligitur, primam operationem esse solius Dei, & in ea non communicare agentia naturalia, nisi tantum patiendo, & recipiendo, quatenus, vt dixi, subiecta sunt imperio diuino, quo ex diuina etiam sapientia, & arte diriguntur, & ordinantur ad cauendos actus effectus, ad quos sunt condita cum determinatione ex sua natura.

5732

Circa agentia secunda libera subintelligi debet operatio etiam prima à causa prima, consistentique in decreto præparante indifferenter Omnipotentiam in concursum ad bonum, & prauum actum; sed cum affectione, vt ab eis determinetur ad bonum: *Non enim dicitur Deus hominem reliquisse in manu consilij sui, quin operetur in voluntate; sed quia voluntati hominis dedit dominium sui actus, vt non esset obligata ad alteram partem contradiotionis; quod quidem dominium non dedit natura* (id est naturali agenti) cum per suam formam sit natura determinata ad vnum, vt cum S. Thoma quest. 3. de Potentia, artic. 7. ad 12. obseruat Deza paulò post verba exarata in numero 5728. & in questione 2. in qua nunc versamur, artic. 4. ad argumenta contra 5. conclus. Et hæc, & adnotata in Sectione 393.

sint satis de Deza, etsi plura alia aggregare possem.

SECTIO CCCCXV.

An Melchior Canus? Et breuius de Dominico Soto, Francisco Romæo, Mattheo Orio, Thoma Eliso, Vincentio Guachano.

Melchior Canus lib. 2. de locis Theologicis, 5733 cap. 4. ad 8. arg. adstruit quidem directè, Deum concurrere physicè, & non moraliter cum voluntate creata ad materiale peccati; indirectèque indicat, non prædeterminare physicè ad illud. Inquit enim: [Intelligendum est, causarum duo esse genera, naturale, & morale. Vt qui imperat, qui consulit, qui suadet, qui impellit, is eius rei, quæ imperio, consilio, suasionem, impulsu eius fit, causa moralis dicitur. Est autem Deus causa naturalis quidem omnium motionum. Nam generali, naturalique concursu cum omnibus causis agentibus operatur. At causa moralis non est nec erroris, nec prauæ cuiusque actionis. Actus igitur ille, qui peccatum est, si in genere rerum naturalium consideratur, ad causas tantum naturales referendus est. Sin consideratur in rerum moralium ordine, ad causas naturales agentes ineptè quidem, & absurdè reuocabitur. Stultus quippè erit is, qui in cælorum motrices Intelligentias culpas, vel proprias, vel alienas retorsit. Quocirca tametsi res, atque actiones vniuersæ, quatenus effecta naturæ sunt, Deum Authorem habent; sed cum de peccatis agitur, quoniam mox in peccati nomine liber, & moralis actus intelligitur, ineptissimi profectò erimus, quicumque in Deum errores, peccataque nostra regeremus. Ille enim, quemadmodum diximus, in moralis causæ modum nec ad errorem mouet, nec ad prauam aliam quamlibet actionem; hoc est, nec mentitur omnino, nec suadet, aut imperat malum. Quibus modis, ac similibus & deciperet propriè, & causa peccatorum haberetur.] Sic ille, cætenus indirectè indicans, Deum non prædeterminare physicè ad materiale peccati, quatenus docet, Deum non modò non imperare; non consulere, non suadere, sed neque impellere ad illud. Si autem consuleret, prædeterminare physicè, non intelligo, quam viâ euitaret Canus; ne impelleret Deus physicè; vt distinguitur impellere ab imperare, consulere, suadere.

Rursus in fine responsionis ad 7. arg. scribit: 5734 [Iam illud fueram oblitus, quod Paulus ait, *Quem vult, indurat*. Sed primum, voluntas etiam permissionis à Theologis ponitur. Vnde Augustinus in Enchiridio, cap. 95. *Non fit quidquam, ait, nisi Omnipotens fieri velit, vel sinendo vt fiat, vel ipse faciendo*. Deinde, volente aliquo ea fieri dicuntur, quæ illo non inuito fiunt. Sic enim Pater volens dicitur Filium gignere.] Cum ad hæc recurrat Canus, distabat longè ab admittendo decreto libero diuino positio, efficaci, ac prædeterminatione erga materiale peccati exequendum.

Vt reuera dixerat antea Canus: [Quando vnum 5735 peccatum alterius est pœna, res non ita facile expediti potest; tunc enim nec actio, nec passio honesta

honestà est; sed is qui plectitur, & agendo, & patiendi peccat. Vt cum Gentes verbi causâ contumeliis affecerunt corpora sua in semetipsis, & relicto naturali usu, turpitudinem naturæ inimicam operati sunt, mercedem quam oportuit, erroris sui in semetipsis recipientes; nihil omnino illis distinguere possumus, eius Deum causam asseramus. Sive enim agentes, sive patientes, & quia agebant, & quia patiebantur, utrinque comminò peccabant. Quamobrem Deus nec actionum eiusmodi author erat illo modo, nec passionum.] Quibus verbis, cum consequenter ad transcripta negare non posset Canus, Deum physicè effecisse materiale eiusmodi actionum, & passionum unâ cum voluntatibus humanis, videtur significasse, non fuisse illud à Deo prædefinitum decreto absoluto, & efficaci ex se, imò neque ad illud habuisse se voluntatem diuinam aliter, quam præcisè permissiue, seu sinendo vt fieret à voluntatibus humanis, quasi rapientibus simultaneum Omnipotentis concursum physicum: quâ ratione stet, Deum nullo modo fuisse authorem talium actionum, ac passionum.

5736 Addit ibidem Canus: [Illud quod Caietanus ait in 2. Reg. cap. 12. vers. 11. quando vnum peccatum est poena alterius, Deum, etsi non sit author peccati vt sic, esse tamen quatenus poena est peccantis, vel alterius, dilutius videtur, quam vt consistere in vera Theologia possit, quæ an argutias adeò formales recipiat? ignoro. Si enim Deus author peccati est, quatenus est poena peccantis, omnium poenarum absolutè causa erit, tum etiam cum peccantis culpa posterior culpæ prioris poena est. Ita erit causa indurationis, cæcitatibus, erroribus, earumque passionum, quas ne nominare quidem per verecundiam licet. Et cum causa moralis, de qua in præsentis sermo est, non agat nisi per voluntatem mouens; Deo certè volente, atque adeò vel iubente, vel suadente, vel instigante ea peccata proueniunt, quæ in priorum poenam accidunt. Quæ nimirum omnia & per se sunt falsa perspicue, & inter se vehementer repugnantia.] Sic Canus. Etsi autem Thomistæ recentes neque dicant, neque inferri valeat dicere quod ille refert de Caietano; quæ tamen assunt, vt hunc impugnet, conuerti queunt, vt sicut poena, quæ in his circumstantiis affert adiunctum inseparabiliter peccatum, terminare non potest, iuxta illum, nisi decretum diuinum purè permissivum; ita nec materiale, cui hic, & nunc est annexum indissolubiliter formale peccati.

5737 Prænotata doctrinæ Cani contrarium non est quod ad s. ipse scribit: [Nec verò difficilè videbitur eadem opera ad Deum, Sathanamque referri, si in vno, eodemque motu actionem, & passionem, res planè diuersas, inspiciamus. Namque res duæ faciunt, vt in talibus longè alia sit ratio diuinæ, diabolicæque actionis. In calamitate porro sua lob, non solum Demonis, sed Dei etiam opus recognoscit, quem ea dicit sibi abstulisse, quæ instigante, impellenteque Sathanâ, per Chaldaeos fuerant erepta. Etenim quia passio bona, ac iusta erat, consilium quoque Dei optimum, finisque sanctissimus, in promptu viro Dei fuit, ibi inculpam Dei operationem agnoscere, vbi hominum, Sathanæque nequitia cum praua sua operatione se prodidit. Hoc video, dum breuiter voluerim dicere, dictum à me esse paulò obscurius; sed experiar, & dicam, si potero,

ro, planius. In opere illo malo, & culpa erat, & poena, actioque praua rectæ iuncta passioni. Deus igitur illic non erat otiosus; sed eius erat omnino author, quod in illo opere erat bonum; & ab eo autem erat alienus, quod in illo erat malum. Ita Deus viro sancto camelos abstulit quidem; at non iustè solum, sed benignè. Abstulit & Sathan; at crudeliter, nedum impiè. Chaldaei quoque abstulerunt; tum auarè, tum etiam iniquè. Nihil ergo est absurdi, si opus idem, quatenus poena est, ad Deum; quatenus est culpa, ad Sathanam authorem referamus, vt Sathan & in culpa agat, & in poena: Deus in poena agat quidem; at in culpa non agat, sed permittat.] Hæc ad s. quæ ex parte repetit proximè ante verba allata in numero immediato.

Et utrobique concursus sibi est, Nostrique ei, vt videre est, exempli ergò, in Bellarmino, qui lib. 2. de Amissione gratiæ, & statu peccati, cap. 11. inquit: [In malis operibus sæpè accidit, vt actio sit mala, & passio bona. Venditio enim Patriarchæ Ioseph, & occisio Domini Nostri Iesu Christi, si considerentur ex parte agentium, idest vendentium, & occidentium, scelera erant grauissima; si ex parte patientium, videlicet Iosephi, & Christi, æquo animo ferentium venditionem, vel mortem, opera erant humanæ patientiæ, ac per hoc valde bona. Deus igitur voluit, ac prædefiniuit opera istarum virtutum, quæ in passione consistunt, cum voluit, ac prædefiniuit, vt Ioseph venderetur, & Christus occideretur. Opera autem mala vendentium Ioseph, & occidentium Christum non voluit, nec prædefiniuit, sed præsciuit, & permisit, vt multi SS. PP. supra citati docent, & in iis Augustinus, Prosper, Fulgentius, qui accuratius de iis rebus disseruerunt. Ad hoc enim vt infallibiliter fieret, vt videlicet Ioseph venderetur, & Christus occideretur, satis erat Deum præuidisse malas voluntates fratrum Ioseph, & Iudæorum, ac Pilati; & simul voluisse permittere, vt malæ illæ voluntates suo tempore parerent, quod sceleratè conceperant.] Ita Bellarminus post Canum.

Hinc elucescit primò, quàm parum aptè dicant Fallesau cap. 6. sect. 2. num. 305. Incognitus cap. 12. pag. 137. Canum in verbis illis n. 5735. [Quamobrem Deus nec actionum eiusmodi author erat illo modo, nec passionum.] habere solummodò sermonem de culpæ malo formaliter. Constat enim, loqui etiam de materiali, sumpto etiam materialiter, talium actionum, & passionum, cum inficiatur, Deum esse Authorem earum; vt differit etiam de materiali sumpto etiam materialiter aliarum actionum, de quibus in numero 5737. cum negat idem ipsum de eis; & vt fatur etiam de materiali, sumpto etiam materialiter, passionum aliarum, de quibus in numero eodem, cum affirmat contrarium de illis.

Secundò patet, quàm infirmè arguat sic Fallesau ad hominem contra Germanum Philaletem. Canus repellit diuinam prædeterminationem ad actum, qui est malus, quia negat, Deum esse authorem eius. Ergo si Canus tradat Deum esse authorem mali actus vt actus est, docebit prædeterminationem ad illum vt actus est. Atqui eam tradit in verbis illis num. 5737. [Deus igitur illic non erat otiosus, sed eius erat omnino author, quod in illo opere erat bonum, &c.] Compertum enim est ex dictis, Canum velle Deum esse Authorem passionis, quæ non erat mala formaliter, sed

sed bona, tametsi causata dependenter ab actione mala formaliter. V. g. crucifixio Christi D. sumpta pro voluntate ipsius de toleranda morte, fuit bona, imò optima formaliter; & sumpta pro ipsa externa actione crucifigendi non fuit mala formaliter; tametsi sumpta pro voluntate imperante Iudæorum, & exequente Gentilium, mala fuerit, imò pessima formaliter.

5741 Tertio noscitur, Canum exaruisse argumentum, quo Author Cursus Theologici Carmelitærum Discalceatorum tract. 4. in 1. p. disp. 10. dub. 7. §. 3. num. 140. Gonetus tom. 3. disp. 8. art. 4. §. 6. pag. 692. & alij Thomistæ moderni probare conantur, Deum prædefinire absolutè, & efficaciter ex se, præstareque concursum physicum, prædeterminationium ad materiale peccati, ea quòd ita se gesserit erga Christi crucifixionem, quæ fuit intrinsecè mala, imò & omnium pessima, cum fuerit non solum homicidium, sed etiam Deicidium, vt potè occisio hominis subsistentis per diuinam hypostasim. Verba Cani in n. 5737. procedunt de externo opere, diuiso in actionem, & passionem, quarum prior sit praua denominatiuè à voluntate, à qua oritur; & posterior sit bona denominatiuè à voluntate, ex qua toleratur; & in eis non dicitur Deus author actionis illius ratione sui, aut voluntatis, à qua oritur; sed tantum dicitur author passionis illius ratione sui, aut voluntatis ex qua toleratur. Quamobrem argumentum nullam habet vim in doctrina Cani.

5742 Post Canum Primarium Salmanticensem agerem de Dominico Soto, ibidem Primario, vt responderem Paulo Fallesau cap. 6. sect. 9. à n. 376. usque ad 391. incognito cap. 15. ex pag. 169. usque ad 180. nisi iam in Euentilationibus, & in Operis præsentis parte 1. necnon in hac 2. sect. 196. & seq. sæpeque aliàs tractatlem de ipso. Idem putetur dictum de Francisco Romæo, vt potè de cuius sensu fusè sim loquutus in Sectione 198. & duabus sequentibus.

5743 Matthæum Orium allegauit in Euent. 15. n. 436. & 438. necnon supra in sect. 328. num. 4621. dicentem in lib. de quinque verbis Pauli contra Hereses, verb. 3. Libertas, fol. 52. [Manifestum est, quod visio Dei, quâ videt aliquem agere, vel non agere, non est causa talis actus, vel operationis: sicut homo videns incedentem per viam, non est causa illius incessus, ita nec Dei visio causa operationis in nobis.] Et fol. 57. [Contingit, & est frequenter eadem vocatio, eadem diuina motio, eadem prædicatio, & eadem miraculi operatio; & tamen vnus ex istis trahitur, alius autem induratur. Nemo enim credit, nisi volens; nemo trahitur à Deo inuitus.] Sed Fallesau cap. 6. sect. 10. num. 396. effugere tentat priora verba, quia Thomistæ recentes etiam opinantur, scientiam visionis, vt visionis est, non esse causam rerum, sed vt approbationis: posteriora item, quia Orius non loquitur nisi de motione inefficaci. Cæterum ego non intendo, fuisse Orio sermonem in posterioribus verbis de diuina motione, prædicatione, miraculi operatione, quæ æquales entitatiuè, ac physicè in Petro, & Paulo, essent in vtroque efficaces, sed in vno inefficaces, & in altero inefficaces. Ita fert nostra opinio cum Orio; & non ita fert sententia ipsius Fallesau, negans inter æquales entitatiuè, ac physicè, posse has esse efficaces, & illas inefficaces; quæ enim fuerint efficaces, debebunt includere prædeterminationem physicam, ratione cuius euadent valde R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Paris 11.

inæquales. Quoad priora verba, fateor aliquos Thomistas recentes dicere cum Aluarez quod refert Fallesau; sed verum etiam est, refutari alios, & inter eos Illustrissimum Godoy, qui est maximæ autoritatis, tract. 4. in 1. p. disp. 40. §. 5. num. 80. & argumentis suadentibus, non posse asserere illud, quin secum ipsi pugnare videantur. Præterea Orius ait, visionem quâ Deus intuetur conuersionem Pauli v. g. non esse causam, vt hæc existat; vt neque visio, quâ ego conspicio eundem Paulum incedentem, causa est, vt ipse gradiatur. Ergo sicut censet, meam visionem nullo modo esse causam gressuum Pauli, sed eos conspiciere existentes, vt iam aliunde causatos; ita & de diuina visione respectu conuersionis. Quare visionis scientia, vt applicata etiam per decretum approbatium, non erit iuxta Orium causa conuersionis, sed scientia simplicis intelligentiæ. Et quidem cum Orius in negando, scientiam visionis esse causam, & regulam proximam producendi conuersionem, respexerit eò, ne sequeretur, destructam iri libertatem huius ob immediatum ortum ab aliquo, quod cum hac esset præconuentionem, existeretque independenter à voluntate Pauli, vtiget adhuc obiectio de eadem sequela, si scientia visionis dicatur causa, quatenus est applicata per decretum approbatium efficacem diuinæ voluntatis, quanvis non vt præcisè est visionis formaliter. Etenim huiusmodi distinctio in scientia visionis non deseruit ad occurrendum illi incommo, sed vtfummum alteri, quod solemus opponere de Deo futuro causa peccati quoad malitiæ etiam formale, quod visionis scientia intuetur.

Thomæ Elisij verba desiderat legere Fallesau. 5744 Satisfacio suis votis. Ait ille q. 4. de lib. arb. art. 8. fol. 32. [In nostris bonis operibus sunt multa, quorum aliqua sunt à Deo solo, aliqua à solo homine, aliqua verò à Deo, & ab homine simul concurrentibus, vt à duabus causis partialibus. Quæ sunt à solo Deo, hæc sunt, videlicet Dei vocatio, inspiratio ad bonum, & motio intrinseca ad bonum, quam multi Theologi vocant gratiam præuenientem. Hæc omnia sunt à Deo solo. Assentiri autem & non resistere, seu obicem ponere, & similia sunt à solo homine, cuius est ista facere, & non facere. Vnde dependent à sola sui arbitrii libertate. Nam homo circa supra dicta liber est ad vtramque partem contradictionis.] Item lib. de donis Spiritus S. agendo de Charitate, pag. 478. [Dicimus, sufficientiam dispositionis esse à Deo, & à nobis; sed diuersimodè, quia est à Deo, tanquam à causa vniuersali, & præcipua mouente nos; sed est à nobis, vt à causa minus præcipua, & particulari, acceptante talem motionem: & sic est à Deo, & à nobis vt à duabus causis partialibus facientibus vnam totalem.] Quæ duo testimonia (vt alia præteream) tradunt conceptis verbis, gratiam diuinam non esse proximam adæquatam rationem, ac vim efficiendi actus liberos salutes. Tradunt etiam, solius nostræ voluntatis esse in genere causæ formalis extrinsecæ, quanquam non in genere causæ efficientis, assentiri gratiæ præuenienti, acceptareque eius motionem. Horum primum est manifestè contra Thomistas recentes; & secundum videtur nobis stare non posse, si gratia præueniens, quæ fortitur effectum, sit physicè prædeterminatiua ad assentiendum, & ad acceptandam motionem diuinam.

De Vincentio Giachano Clugiensi, cuius nec librum de lib. arbit. gratia, præsciencia, & prædeterminatione, nec verba fol. 63. indicata à Nostro Francisco F f f Soatez

Soarez Lusitano, & ex ipso à Germano Philalete cap. 1. §. 5. n. 57. legit Fasseau, nihilominus asserat fumere proculdubio determinationem pro impositione necessitatis, cum negat, Deum determinare nos ad agendum quæ liberè agimus. Ast mira valde est tanta asseratio in eo, qui integra verba Authoris non inspexit; cum & adhuc visis, quæ ex Authoribus referuntur, sed ab ipso pluribus illorum non lectis, cunctari debuisset ad tentandas interpretationes; & ideo non quadrare contextui, deprehendatur ad oculum. Verba Vincentij sunt: [Nouit Deus omnia, & prænouit quoscumque effectus, antequàm fiant in tempore; non tamen ex eo facit, voluntarium esse necessarium, sicut nec facit, accidens esse substantiam. Et videt effectum contingentem, non tamen necessariò, sed fallibiliter euenire; & hominem liberè operantè, non ergo aliqua necessitate coactum, sed seipsum per arbitrium liberum ad hoc, vel illud eligendum determinantem.] Vbi Vincentium affirmare hominem determinare se, non est formaliter idem, ac affirmare non impositionem necessitatis, alioqui probaret idem per idem; sed est ostendere, præscientiam diuinam non esse impositionem necessitatis, eo quòd sic videat hominem operantem, vt videat ipsum determinantem se ad hoc eligendum, vbi, & quando proximè, & expeditè possit non eligere, aut possit eligere oppositum. Iam verò si esset prædeterminatus ad hoc eligendum, quomodò determinaret se ipse potens proximè & expeditè non determinare omnindò, aut determinare ad oppositum?

5746 Habet idem Author alia satis nobis congrua in fol. 58. [Ex hoc loco, qui liberum hominis arbitrium auferre conantur, veterum Manichæorum suscitantes errorem, maximam assument rationem dicendi, quomodò suum defendant errorem, dum putant, hanc voluntatis præparationem ad quandam vim pertinere diuinæ virtutis, per quam hominis voluntas necessariò quodam impulsu ad volendum quod Deus iusserit, impellatur absque libero motu voluntatis eiusdem. Quod non est verum; quin potius quædam sit dispositio, quæ Deus liberam voluntatem dono gratuito suæ benignitatis ad bene volendum præparat, atque disponit ad suscipiendam gratiam iustificationis, ita quod adhuc libera voluntas in sua libertate relinquatur, vt seipsam ad vocantem Deum moueat, vel ab eo resiliat.] Sic ille, qui eatenus confirmat, voluntatem relinquere in sua libertate, quando per gratiam vocantem, & auxiliantem præparatur, & disponitur ad iustificantem, quatenus cum illa componere possit, vt vel ad Deum moueat se, vel ab ipso resiliat. Si autem illa, cum qua componere valeat, vt ad Deum moueat se, sit physicè prædeterminans, quo pacto cum eadem componere queat, vt à Deo resiliat? Nec plura de Vincentio Giachano, aut Giochano, de quo Antonius Senensis, Alfonsoque Fernandez in Syllabo Scriptorum Dominicanorum; & qui an sit idem, an Vincentius Giacharus, indecilem dimittit Posselinus in Apparatu, attribuens Giacharo libellum præcitatum de liber. arb. gratia, præsc. & prædest. authorique eius Vincentio apponitur à Soarez Lusitano, Germano Philalete, & Fasseau cognomen labatari.

SECTIO CCCCXVI.

An Thomas de Vio Caietanus?

5747 Magister Fasseau cap. 6. sect. 3. ex n. 306. usque ad 319. accersit suas in partes nobilissimum hunc Interpretem S. Thomæ. Primò, quia 1. p. q. 45. art. 5. §. Ad Durandum, ait: [Illa propositio, Omnis causa secunda est causa instrumentalis respectu Dei, est vera, vt patet ex qq. de Potentia, quest. 3. art. 7. Vbi Angelus, & omnis causa secunda non agit, nisi agatur à Deo multipliciter, vt diffusè ibidem ostenditur.] Secundò; nam 1. 2. q. 109. art. 1. inquit in principio: [Habes primò modicam Philosophiam eorum, qui dicunt, quod ignis combureret stipulam, cessante motu cæli. Non enim discernunt dependentiam motoris secundi à primo. Sed de hoc in 1. Parte tractatum est. Nuac exemplariter afferunt ad ostendendum, quod non solum dependemus in esse, & conseruari à primo agente, Deo glorioso, sed in operari; ita quod, ipso non cooperante, non possemus operari quancumque operationem, etiam si conseruet nobis esse, & operatiua omnia principia in nobis. Hoc autem in moralia doctrina supponatur: in speculatiua autem discutienda sunt. Et vide, si vis, propterea in lib. 3. contra Gentiles, cap. 67. in vltimis rationibus.] Tertio, quoniam 1. p. q. 105. art. 5. scribit: [Deus est causa operationum secundarum, non solum vt applicans, nec solum vt dans principia actionum; sed vt dans, applicans, & conseruans formas, quæ sunt principia actionum. Ergo est causa omnium operationum secundarum formam.] Quartò, quia 1. 2. q. 80. art. 1. ait: [Intendit Author, quod ad esse directè causam actus, qui est alicuius actus, siue illud aliquid sit idem, siue diuersum à causa, exigitur, quod causa proprium principium illius actus moueat ad agendū.] post alia concludit: [Neque naturalia principia excluduntur à directâ causalitate exequutiua actuum, nec Omnipotentia diuinæ alicuius admittitur. Oportet enim, si ipsa causat actum meum, quod me moueat ad agendum, quamvis actum qui esset meus, posset sine me causare.]

5748 Sed quatuor his locis nihil euincitur in fauorem concursus præuij, & vltimò determinatiui causæ secundæ à prima per quidpiam transiens, quod ab hæc sit physicè impressum illi, vt agat, & sine quo non ageret. Non primo; nam absque tali concursu stat, vt secunda, tanquam instrumentalis, & non instar artificiosæ, agatur multipliciter à prima, tanquam principali, tum vt concurrente simultaneè, tum vt conseruante ipsam, tum vt dante esse ipsi, tum vt conferente prærequisitas dispositiones ad agendum. Non secundo, quia sine eodem concursu præuij stat, vt causa secunda dependeat à prima, non solum in esse, & conseruari, sed etiam in operari; ad quod patitur à prima operationem, si hæc sit immanens; patitur etiam dispositiones præexactas ad operandum. Quæ verò sit secunda libera, sic dependeat à prima in operari, vt non imitetur quoad omnia modum, quo sublimata corpora dependent à cœlestibus, provt Catholicis cœlestis Doctoribus debet esse in cōfesso. Et adhuc cœlestia corpora non prædeterminant physicè sublimaria. Non tertio, quoniam causa prima secundas ad operandum applicat per concursum simultaneum, & prius per exhibitum eis esse

esse, & conseruationem, per collatas dispositiones ad agendum, demumque per Omnipotentia, ratione decreti liberi, præparationem ad præfatum concursum simultaneum. Quam applicationem sæpe elucidauimus, & recentissimè explicat culto, peccatoque discusso P. Ignatius Franciscus Peynadus lib. 2. Phys. disp. 5. sect. 3. §. 2. n. 63. Non quartò, quoniam moueri causam secundam à prima ad agendum, non negamus eis in sensibus, quos attingimus ad primum locum, in aliisque à prælaudato Peynado adnotatis n. 60. De motione, quæ fit concursus ille prædeterminatiuus, tacet Caietanus.

SECTIO CCCCXVII.

Vltimus de eodem Caietano.

5749 Vnde supercedemus ab enarraudis locis, quæ aduocat Fasseau, vt ex ipso probet, causam primam mouere secundas præuij, ac physicè; id enim liberè fatemur, excludentes solummodò, quod prædeterminatiue moueat. Similiter omittimus loca pro efficaci à Deo motione causarum secundarum liberarum; quandoquidem agnoscamus eiusmodi à Deo motionem, tam in actu secundo, quam in primo; sed non quæ in isto sit de se, & intrinsecè adæquate efficax, suapteque sola natura inferens infuistrabiliter effectum. Præterimus etiã locum ex 1. p. q. 23. art. 6. pro causalitatis certitudine competente prædestinationi diuinæ, & non tantum certitudine præscientiæ. Declarauimus enim hanc doctrinã non semel, cum S. Thoma cuius est.

5750 Nec possumus non mirari, quod magna pars articuli 4. in q. 22. transcribatur à Fasseau, non enim constat, nisi perplexitatibus Caietani circa modum concordandi infallibilitatem diuinæ prouidentia cum libertate causarum secundarum. Et proposito modo, necdum percepto à posterioribus Theologis, consistente in eo, [quod Deus ex sua altiori, quam cogitare possumus, excellentia sic rebus, euentibusque provideat, vt esse prouisum ab eo sequatur aliquod altius, quam euitabilitas, vel ineuitabilitas, vt sic ex passiva prouisione euentus neutrius combinationis alterum membrum oporteat sequi,] subiungit ipsemet: [Si sic est, quiescet intellectus, non euidentia veritatis inspectæ, sed altitudine inaccessiblei veritatis occultæ.] Quibus verbis, & pluribus aliis sequentibus manifestat abundè, neque à se intelligit perfectè. Et adhuc non exprimit, infallibilitatem diuinæ prouidentia circa liberos actus causarum secundarum fundari in decretis diuinis antecedenter ex se efficacibus erga illos, aut in prædeterminationibus physicis, quibus impressis in iisdem causis, exequitio illorū statuatur à Deo.

5751 Quod fundamentum si persuasum fuisset Caietano, non dixisset: [Suspicio, aliquid occultum latere, vel ex parte ordinis, qui est inter Deum, & euentum prouisum; vel ex glutino inter ipsum euentum, & esse prouisum.] Non dicunt Bañes, Thomistæque alij sequaces id. Quod quidem Nostros excitauit ad illustrandum ordinem, aut glutinum desumptum ex Scientia Media. Neque item dixisset: [Ad hanc dubitationem nihil scriptum reperi in S. Thoma, quoniam nullibi eum mouisse hanc recolo; sed semper studuit ad saluandam contingentiam.] Perinde enim esset, ac Caietanum dicere, ea quæ à Bañes, & ab affectis Thomistis afferuntur ex S. Thoma pro fundamento illo, allegari extra propositum libertatis in actibus causarum secundarum, deseruireque solum ad contin-

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars 11.

gentiam tuendam. Neque item dixisset: [In aliis quoque Doctoribus nihil hæctenus comperi ad quæstionem istam, nisi quæ communiter dicuntur de sensu composito, & diuiso; de necessitate Consequentiæ, & Consequentiæ; de libertate electionis diuinæ in æternitate, deque natura causarum ad vtrumlibet in Vniuerso inuentarum. Sed hæc omnia, vt ex dictis patet, intellectum non quietant, quoniam, vt dictum est, non de Deo secundum se considerato, sed secundum quod de facto est, & similiter non de ipsis naturis causarum, aut rerum, nec de necessitate, aut contingentiã, sed de compositibilitate ineuitabilium euentuum cum contingentiã, & libertate eorum est quæstio. Non enim satis sit quæsto dicendo, quod actus eueniens est enitabilis, & ineuitabilis; enitabilis quidem secundum se, ineuitabilis verò secundum quod est prouisus. Licet enim hoc sit verum, tamen non soluit nodum, quoniam actus eueniens de facto est iam prouisus ab æterno; & esse prouisum vincit conditiones ipsius secundum se, & consequenter actus eueniens est simpliciter, id est omnibus cōsideratis, ineuitabilis; & secundum quid, id est solitariè sumptus, euitabilis: sicut proiectio mercis tēpore naufragij, est simpliciter volita, quia omnibus cōsideratis, est volita; & secundum quid est nolita, quia secundum se proiectio ipsa displicet. Nihil quoque ad propositum facit dicere, quod esse prouisum nihil ponit in actu eueniente. In hoc enim exemplo manifestè apparet, nihil ad rē referre, an ponat, vel non ponat? Essè namque volitum nihil ponit in proiecta merce; & tamen, &c. Nec etiam euaditur, dicendo quod, quia actus eueniens est prouisus à Deo, & ineuitabilitas eius sequitur esse prouisum, vt res respectiue ad Deum, actus eueniens est de facto ineuitabilis respectu Dei, nõ autem respectu nostri. Hoc enim æquiualeat in nihilo, quoniam si de facto ineuitabilis est à Deo. Ergo & de facto ineuitabilis est, & simpliciter, & à nobis, quoniam impossibile est, à quocumque vitari, quod à Deo de facto vitari non potest, propter ipsius summam efficaciam.] Quibus verbis Caietanus refert, & refutat quæ solent responderi à Bañes, Thomistisque doctrina locis pro fundamento illo: non autem refutaret, si ei assensum præberet. Eandem considerationem prosequendam remitto Lectori circa verba, quibus subinde Caietanus arguit insufficientiam interpretationem S. Thomæ ad locum Aristotelis lib. 6. Metaphys. text. 7.

5752 Non minùs miramur, adduci à Fasseau verba hæc Caietani 1. p. q. 2. art. 3. [Causa media, ex eo quod causa media, necessariò dependet à prima. Ad cuius euidentiam oportet recolere, quod de ratione causæ est efficacia; nisi enim causa aliquid efficiat, causa in actu, de qua est sermo, dici non potest. Efficacia namque causæ in illius causalitate actuali consistit; & propterea nisi causalitas compleatur, neque causa in actu, neque efficacia, seu efficiencia aliqua saluatur. Oportet ergo ad hoc, quod causæ ratio seruetur, vt causalitas illius compleatur; ac per hoc quidquid repugnat cōplemēto causalitatis alicuius causæ, repugnat causæ illi. Cum igitur causa media verè causa sit, oportet ipsam habere propriam causalitatem completã. Tunc sic: complementum causalitatis causæ mediæ nullatenus potest esse sine dependentia à prima causa. Ergo causa media, vt est causa media, dependet à prima. Ergo optimè dicit Aristoteles, & habetur in littera, quod primum est causa mediæ, &c.] Cur enim vehementer non miremur, distorqueri ad concursum præuij determinatiuum causæ mediæ à prima.

Fff 2 prima.

prima, quæ Caietanus profert de causa media, quatenus debeat à prima dependere in esse, & in operari; quod utrumque est nobis in confesso.

5753 Prosequitur Fasseau, & notat verba Caietani 1. p. 7. 14. art. 13. [Sessio mea crastina futura, ut futura, non habet esse nisi in suis causis. Ad causas autem suas potest dupliciter comparari. Vno modo, ut indeterminate ad producendam crastinam sessionem meam, vel eius negationem. Alio modo, ut determinatas ad illius productionem magis, quam oppositi, vel cum exclusione oppositi. Futura primo modo non sumuntur ut futura, sed ut futura penitus contingentia. Futura autem secundo modo sumuntur quidem ut futura; sed declinant à contingentia, secundum quod determinatio causarum ad alteram partem magis, vel minus, vel totaliter exigit. Futura igitur contingentia, ut futura ex causis indeterminatis non sunt scibilia, ut in littera dicitur, nec à Deo, nec à quocumque, quia non sunt entia, nec in actu, nec in potentia, magis ipsa, quam opposita. Ex causis autem determinatis sunt cognoscibilia iuxta determinationem causarum.] Sed hæc verba, quantum ad primum modum comparationis, non remouent creati actus, ut futuri contingenter, & liberè, cognitionem in causis indeterminatis supercomprehensivis, iuxta explicationem datam à Molina, de cuius sensu egi in 1. Parte; quamvis remoucant, si causæ indeterminatæ non percipiuntur per supercomprehensionem. Quod si hæc, ut à Molina adstruitur, non placeat, cognoscetur in seipso, seu in sui obiectiua veritate actus ut futurus contingenter, & liberè: quæ est communis Nostrorum doctrina. Quantum verò ad secundum modum comparationis, actus non est futurus contingenter, & liberè, neque cognoscibilis ut sic futurus; & ideo nihil mirum, quod sit cognoscibilis iuxta determinationem causarum habentium cum eo connexionem. Quare iste locus Caietani est potius nobis maximè fauorabilis.

5754 Nec contrarius est nobis Caietanus, quia ibi docet, Deum cognoscere futura contingentia, & libera absoluta voluntatis creatæ, determinatione liberâ suppositâ suæ increatæ ad alteram partem contradictionis. Non enim negamus id; sed liberâ determinationem increatæ antecedentem, & ex se efficacem, esse medium, in quo talia futura cognoscant. Rursus neque est contrarius tradens ibidem, scientiam diuinam non causare, nisi determinatam à voluntate. Est namque id certissimum de scientia simplicis intelligentiæ respectu eorum, quorum Deus est verè, & propriè causa. Vt rursus neque est contrarius, dum 1. p. 9. 23. art. 5. negat prædestinationem fieri ex absolute præiis meritis. Quod enim prædestinatio ad gloriam ut coronam supponat, vel præcedat scientiam visionis de eis, litigiosum est inter Nostros; nonque supponere Scientiam Mediam ex Caietani mente, restat probandum. Insuper neque est contrarius, cum ibidem affirmat, modum quo est à nobis bonus vsus liberi arbitrii creati, cadere sub prædestinatione. Quoniam de eo realiter modo asserunt idem ipsum Nostri, non etiam excepto Molinâ, cuius loquutionem per præcisionem quandam mentalem explicui diffusè in superioribus, ostendique immunem ab omni calûnia. Denique neque est contrarius, quando 1. p. 9. 14. art. 13. scribit: [Prima causa, propriè loquedo, neque est causa necessaria simpliciter, neque contingens, sed superior utraque. Nec habemus magis proprium vocabulû, quam ut dicatur, quod est causa libera. Necessitas enim simpliciter repugnat libertati; contingentia verò imperfectionem in libertate importat, quia ponit mutabilitatem. Et

idcirco D. Thomas in 1. Sent. dist. 18. praueniens inepta modernorum vocabula, negat Deum causare contingenter. Cum enim regulare sit, quod superius præhabeat in se vnitè, quæ in inferioribus sunt sparsa, consequens est, ut causa prima, superior necessariis, & contingentibus, præhabeat in se, non formaliter, sed eminenter naturam, & modum causarum necessariorum, & contingentium, & sit causa utrorumque, & cooperetur utrique ad earum proprios effectus. Et propterea nos, quibus omnis causa videtur necessaria, aut contingens, stupemus, non prævalentes videre, quomodo vna sit causa communis necessariis, & contingentibus immediate. Sed si eleuemus mentis oculos in excellentius genus causæ, eminentioremque causandi modum, cessat stupor, & omnia consonant, quamvis remaneamus in caligine, non intuentes illum modum, quo omnibus intrinsecè illabens, cunctis iuxta suos modos cooperatur.] Et si enim Fasseau dicat, Caietanus præmonstrasse radicem; ex qua decipiuntur, qui putant, præmotionem infallibilem tollere libertatem, ad quam nolunt attendere Molinistæ; at ramentum Caietani verbis non quadrat glossa hæc. Nihil in eis continetur, unde inferatur, prædeterminationem causarum secundarum contingentium, & liberarum à prima aduersam, vel benignam esse libertati illarum. Non expriment modum, quo causa prima relinquit ipsam saluam; sed tantum continent doctrinam communem Bañesianis, & Molinistis.

SECTIO CCCCXVIII.

Plura de eodem Caietano.

5755 Respondi ad omnes Caietani locos collectos à Fasseau pro se. Superest ut proferam aliquos eiusdem Doctoris pro nobis, & ut teptatas à Fasseau interpretationes dispellam. Primus locus habetur 1. p. 9. 19. art. 8. vbi tractans, an si ex necessitate naturæ ageret causa prima, tolleret contingentiam omnem secundarum, & ex vi motionis, quâ nunc cum illis concurret, & occurrens celebri argumento Scoti: [Causa mouens, in quantum mota, si necessariò mouetur, necessariò mouet. Sed omnis causa secunda est mouens, in quantum mota à prima, quia nulla causa secunda agit aliquid, nisi in virtute primæ. Ergo si necessariò mouetur, necessariò mouet. Igitur si prima causa non contingenter causat, nihil in vniuerso contingenter fit; & sic contingentia in vniuerso est ex hoc, quod Deus contingenter vult, & causat.] Inquit: [Dupliciter contingit, secundam causam moueri à prima, vno modo motione præuiâ propriæ actioni, sicut baculus mouet lapidè motus à manu. Alio modo motione cooperatiua intrinsecè propriæ actioni. Non oportet, cum aliquis vult aliquid, seu cum Sol illuminat, primam causam præuiâ motione cooperari; sed sufficit, & exigitur, eâ intrinsecè cooperari tali electioni, vel illuminationi. Et hoc, quia cooperatio in vnoquoque est secundum naturam vniuersalemque rationem. Sic enim disponit omnia suauiter. Vnde siue necessariò, siue liberè cooperetur Deus, nihil minus creata voluntas liberè vritur illi cooperatione.] Rursus inquit Caietanus: [Causa secunda non mouet ob hoc præcisè, quia mouetur, sed etiam ex virtute propria. Stat causam secundam necessariò moueri à prima; & cum hoc, ipsum moueri modificari ex natura causæ secundæ: sic mouere causæ secundæ prouenit non ex moueri tantum, sed ex moueri, &

& modo proprio ipsius causæ secundæ. Ex tali autem modo conserget potest, quod non necessariò mouet, ut patet in causis defectibilibus. Illa autem propositio adiuncta, scilicet *Causa secunda nihil agit, nisi in virtute primæ*, nihil iuuat. Quoniam non est sensus, quod causa secunda nullam virtutem habeat, nisi primæ; sed quod ipsa secunda nullum effectum producat, nisi in virtute primæ concurrente, & coniungente virtutem secundæ suo effectui: quoniam prima omnia attingit immediate virtutis.]

5756 Tam manifesto testimonio eam exhibet interpretationem Fasseau, ut & Incognitus cap. 12. *Vanitatis, ex pag. 137.* Quod Caietanus non neget causarum secundarum à prima motionem, quæ sit physice prædeterminatiua, sed quæ sit adæquata ratio agendi, & det totam vim operandi causis secundis, ita quod agant præcisè ut motæ, & ut instrumenta; id enim esset tollere proprias virtutes ab eis, quia sic nullas haberent proprias operationes. Sed in primis huiusmodi interpretatio non prospicit diuinæ motioni ad actus creatos liberos supernaturales, quæ iuxta Thomistas modernos est integra ratio, ac virtus agendi ipsos. Num tali motioni competet, quod de exclusa à Caietano ait Fasseau? Deinde mens Caietani fuit, causam primam non habere præmotionem physicam in secundam, quæ præmotio sit velut baculi à manu, vel quouis alio modo applicatiua prædeterminatiuè; sed tantum habere concomitantem concursum, qui non sufficit ad necessitatem effectus, si secunda est libera, etiamsi prima ponatur agere ex necessitate naturæ. Et hoc sensu satisfacit argumento Scoti, nec alio modo poterat. Quæ est ponderatio Suarij lib. 1. de *Concursu Dei, cap. 14. n. 13.* Esseque fundatissimam recognosceret, qui eundem legerit *dist. 19. Metaphys. sect. 1. tota 3.* Et quidem in eo saltem sensu satisfacisse Caietanum suadebunt lecta iterum verba eius, magis quam mea, scientibus iam punctum, de quo disputabat cum Scoto. Eandem dissertationem susceperat ad art. 13. *quest. 14.* eademque sunt verba virtuosque loci. Qui uterque non fuit à Bañes probatus, quia arrisit ipsi à prima causa præmotio secundæ applicatiua prædeterminatiuè.

5757 Vnde 9. 19. art. 8. *conclus. ultima, seu 8.* censuit contra Caietanum, si Deus ad extra operaretur ex necessitate naturæ, fore necessariò simpliciter omnem actum voluntatis creatæ. Quam discrepantiâ modernorum Thomistarum ab antiquis non omisit obseruare Suarius vbi supra. Vnde etiam idem Bañes ibidem col. 627. scripsit: [Displicet quod ait Caietanus, virtutem primæ causæ modificari per causam secundam, non tamen impediri. Quod quidem ego falsum reputo, si de prima causa vniuersalissima, qualis est diuina voluntas, intelligatur. Imò verò diuina voluntas omnia modificat, dum causa est vniuersalissima, & efficacissima cuiuslibet rei, & quantum ad esse, & quantum ad modum. Neque respectu attingentiæ actiue diuinæ voluntatis potest dari aliqua causa, ut dixit Caietanus, quæ in aliquo genere illam modificet; bene tamen respectu attingentiæ passiuæ circa vnum volitum datur causa modificans, scilicet alia attingentia passiuæ alterius voliti, ut v. g. attingentia passiuæ diuinæ voluntatis respectu motus cælorum modificat per concursum secundarum causarum quem etiam attingit diuina voluntas. Caterùm immediatus concursus diuinæ voluntatis, consideratus ut se tenet ex parte agentis, & ut est actio, impossibile est, quod modificetur ab aliquo inferiori. Et ratio videtur euidens, quia omnis causa modificabilis ab

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

altera non determinat seipsam ad effectum specialem. Sed diuina voluntas seipsam determinat ad quemcumque effectum specialissimum, & singularem producendum. Ergo non est modificabilis à causa inferiori concursus actiue diuinæ voluntatis. Et confirmatur, quia esset ponere maximam imperfectionem in Deo, asserere quod quemadmodum idem omnino concursus Solis producit distinctos effectus, quia modificatur per distinctas causas inferiores; ita concursus diuinæ voluntatis, quantum est ex parte sua, manet indifferens, sed determinatur, & modificatur ad distinctos effectus per distinctas causas inferiores. Præterea sicut se habet liberum arbitrium hominis respectu illorum, quæ omnino subijciuntur sibi; ita se habet, imò multò efficacius, diuina voluntas respectu eorum, quæ sibi subijciuntur: quæ quidem sunt vniuersa. Sed concursus liberi arbitrii nostri ad aliquid agendum per media subordinata non modificatur ab ipsis mediis, sed potius liberum arbitrium modificat motum, & concursum mediolorum, quæ sibi subijciuntur, &c. Denique arguitur; nam omnis causa, cuius actio modificatur ab aliquo, dependet ab illo in sua operatione in aliquo genere causæ. Sed Dei voluntas in sua operatione non dependet à aliqua causa. Ergo eius actio non modificatur ab aliquo. Et hæc doctrina valde notanda est pro materia de gratia, & prædestinatione, in qua multi paralogizantur putantes, quod liberum arbitrium hominis modificat æqualem concursum, & auxilium Dei, determinans illud ad magis, & minus efficiendum. Et ita solent aliqui ignoranter dicere, quod cum æquali auxilio gratiæ Dei vnus conuertitur, & alius nõ. Quâ viâ facile inciditur in errorem Pelagianorum.]

5758 Hæc Bañes aduersus Caietanum, & aduersus Nostros, tunc apud Salmanticam sequaces ipsius, quatenus causa secundæ liberæ modificarent concursum diuinæ Omnipotentia, determinando se, & eam, tam quoad speciem, quam quoad exercitium producendorum actuum liberorum, & causa secundæ necessariæ determinatæ seipsis modificarent, determinando eam quoad speciem, & exercitium effectiui. Quæ de modificatione posteriori loquitur rursus Caietanus in *quæst. de Infinitate Dei, §. Ad horum autem primum.* Quæ posterior modificatio, ut & prima, non est in sensu Caietani, tanquam à subiecto, & materia præcisè, ut voluit Fasseau, & Incognitus; sed etiam tanquam à determinante agente, & efficiente, non quidem erga Omnipotentiam sed erga speciem & exercitium actuum, atque effectiui. Sic intellexit Bañes Caietanum, ac Nostros, ut constat ex impugnationibus, quibus eos impetit, & quas inefficaces esse ostendimus sæpè; & Nostros dixisse nõ ignoratè, quod refert Bañes de æquali auxilio entitatiue, ac physice in actu primo, dixisseque sine periculo incurredi Pelagianismum.

5759 Secundus locus Caietani legitur 1. 2. 9. 9. art. 6. vbi cum S. Thoma ad 1. ait: [Deus non solum potentiam voluntatis dat, sed actum volendi clausum in omni actu volendi, ipsam scilicet volitionem boni. In omni enim volitione hæc volitio clauditur ut principium in conclusione. Et propterea ex hac volitione voluntas per rationem determinat se ad hoc, vel illud bonum verè, vel apparetur, & sine illa præsupposita à volitione, nihil omnino velle potest, sicut sine principiorum cognitione intellectus aliquid nosse potest. Et hæc volitio est illa, ad quam dictum est, oportere voluntatem moueri ab alio, etiam quoad exercitium actus; secundum hanc enim fertur actus in finem, & ex hac vult quidquid vult.] Habet Caietanus vniuersam ad eandem quæstionem

Fff 3 nem

nem art. 4. §. Ad id verò, & 1. p. quæſt. 41. art. 2. §. In reſponſ. ad 3. eoque omnia tendunt, vt confirmant, voluntatem noſtram eſſe determinatam naturaliter à Deo ad primum actum erga finem, ſeu ad bonum in communi; & deinceps ipſam determinare ſe ad alios actus erga ea, quæ ſunt ad finem, ſeu ad actus verſantes circa bonum in particulari. Pro qua doctrina conſpirant Deza, Conradus, & Ferrariensis apud Henricum de Cerſ. in controu. cap. 4. num. 104.

5760. Reſpondet Faſſeau, Deum mouere voluntatem ad primum velle, quo ſuppoſito, voluntas ſit potens mouere ſe ad alios actus, ſed ſemper ſub motione Dei; ſic enim mouet Deus ad primum actum, vt ad alios etiam. Et ita quidem eſt per motionem concomitantem, & per præuiam indiſferentem. Oportebat, vt cum Caietani verbis componeret motionem à Deo prædeterminatam, ſeu antecedenter determinatam voluntatis ad hoc, vel illud bonum, ſiue verum, ſiue apparens particulare, Incognitus reſponderet fatendo, voluntatem eſſe circa alios actus cauſam ſuæ determinationis; ſed cum ſit cauſa ſecunda, & proxima, ideo dependere à prima, quæ eſt primum mouens, & primum efficiens eiſmodi determinationis. Totum id eſt etiam nobis in conſeſſo, nec enim voluntas determinat ſe, quin à Deo vt primo mouente, & efficiente cauſetur determinatio ipſa voluntatis. Quod cum Caietano concordari volumus, illud eſt, quomodo voluntas ſit cauſa determinandi ſe electiue, ſi eadem præuiæ, & cauſaliter determinetur à Deo: Intermiſcet Incognitus alia ſcopum non attingentia.

5761. Tertius locus Caietani extat 1. p. q. 57. art. 3. in hæc verba: [S. Thomas multa hæc dicit, quæ non probat, vel quia ſunt per ſe nota exercitatis, puta quod effectus neceſſarii cognoscuntur per certitudinem in ſuis cauſis; vel quia ſunt ſuperius diſcuſſa, puta quod futurum contingens in ſua cauſa, vt ſic, ſit penitus ignotum; hoc enim in q. 14. art. 13. ventilatum fuit. Stupet Faſſeau, & reprehendit Incognitus, quod afferatur à Noſtris hic locus, cum ſermo in eo ſit de ignoto futuro contingenti in ſua cauſa ſecundum ſe, & nudè; non autem vt determinata à prima. Sed ego miro, iplum non aduertiffe, à Caietano per ignotum futurum contingens in ſecunda cauſa vt ſic, ſignificari quod non poſſit illud certè cognosci in ſecunda cauſa, ſiue ſecundum ſe, & nudè, ſiue vt determinata à prima. Non primo modo, vt agnoſcit Faſſeau; non ſecundo, quia iam non eſſet futurum contingens reſpectu cauſæ determinatæ. Proſectò Caietanus cum S. Thoma diſtinguit duplicem cognitionem de futuris, vnam in cauſis, aliam in ſeipſis; docetque primam non poſſe eſſe certam de futuris contingentibus, ſed tantum de neceſſariis; & ſecundam, ſiue de neceſſariis, ſiue de contingentibus, non poſſe haberi niſi à Deo, vel ex Deo reuelante; quæ proinde debeat eſſe certa. Quare Caietanus cum S. Thoma rejicit cognitionem certam futurorum contingentium in cauſis ſecundis, tam ſecundum ſe, quam vt determinatis à prima; & ſolum admittit talium futurorum in ſeipſis cognitionem, quæ certa ſit,

5762. Et hæc de Caietano ſunt nunc ſatis contra Faſſeau, & Incognitum. Adoque Authorem Curſus Theologiæ Carmelitarum Diſcalceatorum tract. 3. diſp. 10. dub. 8. num. 127. recenſere contra Scientiam Mediam Caietanam ad illum articulum 13. eo quod doceat, futura contingentia eſſe tantum cognoscibilia certè, vel ſecundum præſentiam rea-

lem, & phyſicam ad æternitatem, vel ratione decreti diuini ex ſe efficaciſ. Quæ indicia non ſunt vrgentia. Nam Caietanus fatetur de futuris contingentibus abſolutis, quorum diuerſa eſt conſideratio, ac conditionatorum; & præſentia an extendi valeat, necne, ad conditionata tractatum à me eſt, quando de S. Thoma. Et ſiue vnum, ſiue alterum dicatur, manet intactum negotium Scientiæ Mediæ. Quid verò tradat Caietanus de decreto Dei in ordine ad cognoscenda ab ipſo Deo futura contingentia abſoluta, examinatum eſt in Sectione proxima. Quam Cardinali Eminentiffimo adſcribit doctrinam Author ille, attribuit etiam inuolutè B. Alberto Magno, Durando, Capreolo, & Deza. Sed horum Doctorum ſenſa evolui exquifitè in præcedentibus.

SECTIO CCCCXIX.

An Franciſcus Sylueſter Ferrariensis?

DE quo vbertim Faſſeau cap. 6. ſect. 4. ex n. 320. uſque ad 332. Nam primò tradit in libro 3. Commentariorum Summæ S. Thomæ contra Gentes, cap. 77. §. Aduerte, [præſcientiam Dei, & decretum non pendere à futuris noſtris actibus.] Secundò, in lib. 1. cap. 66. §. Aduertendum, [ſcientiam Dei reſpectu eorum, quæ non ſunt, nec erunt, dici ſimplicis intelligentiæ; & reſpectu eorum quæ ſunt, vel erunt, dici viſionis.] Tertio, in lib. 1. cap. 67. §. Conſiderandum ſecundò, [ſcientiam viſionis ſequi determinationem diuinæ voluntatis.] Quarto, in lib. 3. cap. 94. §. Reſponderetur, [Dei providentiam non ſolum reſpicere ordinem in finem, ſed etiam inſalubriter conſequationem finis.] Quintò, in lib. 3. cap. 161. & duobus ſeqq. [prædeſtinationem non fieri ex præuiſis meritis, & ante præuiſa demerita fieri reprobationem, quantum ad primum effectum permiſſionis peccati; præſupponereque culpam, quantum ad damnationis effectum.] Sextò, in lib. 1. c. 66. [futura contingentia eſſe phyſicè præſentia in æternitate.] Hæc cogit Faſſeau in ſignu diſſenſus Ferraræ à Molina,

5764. Sed primum de præſcientia Dei, & decreto dependentibus à futuris noſtris liberis actibus, tantum à dantibus ſibi eſſe, imponitur Molinæ. Iuxta quem requiritur tantum, eos præſupponi, vt à Deo cognoscantur Scientiæ, ſiue Mediæ, ſiue Viſionis; & non decerni efficaciſ vt abſolutè futuros, niſi præſupponantur cogniti per Scientiam Mediæ vt futuri conditionatè ex determinatione noſtræ voluntatis. Præterquam quod Ferraræ verba hæc non minus Noſtris, quam Thomiſtis ſunt accepta: Licet ratio humana actus humanos in ſeipſa ordinet; non tamen ratio humana eſt medium, quo Deus in mente ſua illos actus diſponat, ſicut neque eſt medium, per quod diuina intellectio ad illos terminetur; ſed bene eſt medium, quo Deus ordinationem illorum actuum in ipſa mente humana cauſat, cuius cauſationi præſupponitur ordo in mente diuina diſpoſitus, ſicut regula, & exemplar humanæ ordinationis; ſicut omnis cauſa inferior eſt medium, quo Deus cauſat effectum illius cauſæ inferioris: non eſt tamen medium, quo Deus illum effectum præctice intelligat; imò illa præctica cognitio præſupponitur productioni effectus.

5765. Secundum non negatur à Noſtris. Eſtque quaſtio de nomine, an Dei ſcientia de futuris contingentibus conditionatis, ſiue non innixa decreto, ſiue innixa, reuocari debeat ad ſcientiam vel

vel ſimplicis intelligentiæ, vel viſionis? Tertium de ſcientia viſionis ſequente determinationem diuinæ voluntatis, quatenus à Deo nihil videtur futurum abſolutè, niſi ipſo volente, vel permiſſente, vt ſit abſolutè futurum, continet doctrinam certiffimam apud Noſtros. Quartum de providentia, quantum ad aliquem particularem eius modum reſpiciente inſalubriter euentum, & conſequationem finis, eſt comperitum apud omnes; & ſolummodo controuertitur de ſcientia, quæ dirigi debeat, cum vult aliquid contingens conſequi finem. Quam fruſtrà afferatur quintum, notaui ſæpiſſimè circa Doctores alios. Et de ſexto recolantur ſcripta ad calcem Sectionis immediatæ. Cùmque ob illud, & tertium allegeret contra Scientiam Mediam Ferraræ ab Authore Curſus Theologiæ Carmelitarum Diſcalceatorum ibi memorato, innotefcat tranſcurſum, quàm etiam inutiliter.

5766. Ferraræ diſſoluerè lib. 1. cap. 85. lib. 3. cap. 89. & 94. argumenta Moliniſtarum contra opinionem Baſilianorum aſſeuerat Faſſeau, vt & Incognitus cap. 13. ex pag. 148. uſque ad 158. ſed non aliter probat, quam recitando longas eius periodos, in quibus proponit difficultates communes inter Theologos, diluitque eas partim iuxta principia communia Thomiſtis, ac Noſtris; partim iuxta ea, quæ horum ſunt, & non illorum, vt pateſcet in ſequentibus.

5767. Doceri etiam à Ferraræ prædeterminationem phyſicam, videtur Magiſtro Faſſeau: tum quia lib. 3. cap. 67. 76. & 89. adſtruit, Deum mouere cauſas ſecundas ad agendum. Tum quia lib. 3. cap. 70. firmat, Deum cum cauſis ſecundis concurrere, agendo mediata mediatione ſuppoſiti, & immediata immediate virtutis: qui concurſus non poſſet non eſſe præuius. Tum quia lib. 3. cap. 70. 89. 90. 92. 140. & 148. intendit, Deum mouere phyſicè, efficaciſ, inſalubriter, determinando effectiue voluntatem, illaſà proſus huius libertate.

5768. Prodigit tempus Faſſeau in probatione primi ex Ferraræ; eſt enim tam Noſtris, quàm Thomiſtis ratum. Quoad ſecundum non ſatis intelligitur, quid intenderit Ferraræ, cum dixit, Deum cum cauſis ſecundis non concurrere immediate ſuppoſiti; ſimul etiam dicens, concurrere immediate virtutis; & contra Durandum ſtatuens, omnem cauſarum ſecundarum actionem, & effectum fieri Deo per ſeipſum intimè cooperante. Si, vt videtur Suario diſp. 22. Metaphyſ. ſect. 1. num. 21. intendit, Deum concurrere, mediis ſuppoſitis cauſarum ſecundarum inferioribus, & ſubordinatis ſibi in agendo; id meri nominis eſt, quo non bene vtitur, ſed ad punctum de concurſu præui non pertinet. Si intendit, Deum concurrere, mediâ applicatione ſuperadditâ formis, & virtutibus cauſarum ſecundarum, quæ ſit velut intentionale eſſe diuinæ virtutis, vocetur talis applicatio concurſus præuius, quem conſequatur ſimultaneus eiſdem diuinæ virtutis, & cauſarum ſecundarum; ſed tunc reſtat, an eiſmodi concurſus præuius ſit, quem tertio promouere ſatagit Faſſeau ex Ferraræ.

5769. Et quidem hic in lib. 3. cap. 70. §. Circa illam propoſitionem, tranſcribit S. Thomæ quaſt. 3. de Potentia, art. 7. ad 7. verba, quæ de cauſis ſecundis neceſſariis procedunt: hæc autem ad agendum applicari per concurſum præuium, qui ſit phyſicè prædeterminatiuus, non eſt materia,

de qua litigare interſit valde. Atque vt procederent non modò de neceſſariis cauſis, ſed etiam de liberis, non conſtat ex S. Thoma, neque ex Ferraræ, eum concurſum præuium eſſe phyſicè, cauſaliterque prædeterminatiuum, ſeu ex ſe, & entitatiue præconnexum inimpedibiliter cum concurſu ſimultaneo. Præterea S. Thomæ, & Ferraræ verba admittunt interpretationes non ſemel à me memoratas tam in Hiſtoria, quàm in hac Scientiæ Mediæ Theologia, quæ non requirunt aliquid reale, & phyſicum impreſſum à Deo vel tranſeunter in cauſa ſecunda, antecedentique naturæ prioritate actionem eius.

5770. In cap. 8. §. Ad confirmationem, ait Ferraræ: [Potest aliquid determinari ab alio (nempe à cauſa prima) ad effectum; & tamen habere illum in ſua poteſtate) quatenus poſſit producere, & non producere illum) eo quod prima cauſa mouet vnamquamque cauſam ſecundam, ad ſuum effectum, ſecundum conditionem ipſius cauſæ ſecundæ. Cauſam enim non potentem deficere ſic ad ſuum effectum determinat, vt ipſum neceſſariò abſolutè producat; cauſam autem, quæ deficere poteſt, ſic determinat, vt tamen abſolutè deficere poſſit in producendo.] Ceterum hæc verba intelligenda ſunt de determinatione formali, quæ fiat à cauſa prima, & ſecunda libera, operantibus ſimul; non autem de cauſali, & præuiæ, quæ fiat à ſola prima; ſi enim pro priori ſigno naturæ fieret in ſecunda libera, non poſſet iſta abſolutè deficere à producendo pro poſteriori ſigno. Vnde iſta non permiſſit determinationem cauſalem, & præuiam ab illa. [Si enim aliquid ſit indeterminatum per modum agentis liberi, & ad vtrumlibet ſe habentis ex parte eius, ad quod dicitur, non oportet tale ab aliquo extrinſeco determinari, ſed ipſum ſe ratione ſuæ libertatis determinare poteſt,] vt obſeruat idem Ferraræ lib. 1. cap. 82. Ad primum horum. Et antè cap. 68. ad finem: [Hoc quod eſt in poteſtate voluntatis velle, & non velle, excludit determinationem ad vnum, & violentiam cauſæ extrinſecæ mouentis; non autem excludit influentiam ſuperioris cauſæ, à qua eſt eſſe, & operari.]

5771. In cap. 90. lib. 3. nihil inuenio, quod vel ſpecie tenus inducat ad intentum Magiſtri Faſſeau. In cap. 92. §. Secunda differentia, ſcribit: [Non ſemper eligit homo id, quod Angelus cultodiens intendit, neque id, ad quod cœleſte corpus inclinatur. Semper autem eligit id, quod Deus in eius voluntate operatur. Vnde custodia Angelorum interdum caſſatur, & multò magis cœleſtium corporum inclinatio. Diuina verò providentia ſemper eſt firma. Et licet neceſſarium ſit ex ſuppoſitione, voluntatem velle id, ad quod Deus eam mouet; abſolutè tamen contingenter vult, & liberè.] Horum verborum doctrina irrefragabilis eſt apud omnes Catholicos, & ſolum diſputatur de modo, quo Deus in voluntate operatur, vt homo inſalubriter eligat; & quo Deus eam mouet efficaciſ, vt licet neceſſarium ſit ex ſuppoſitione, hominem velle id, ad quod Deus ita mouet, attamen homo velit contingenter, & liberè.

5772. In cap. 140. §. Ad huius rationis, inquit Ferraræ: [Voluntas à ſuo obiecto mouetur, non quidem per modum efficientis, ſed per modum finis: finis autem non mouet, niſi voluntati ſit propoſitus. Ideo cum Deus vnumquodque ad

exequutionem operis moueat, secundum quod eius conditio exigit, conueniens est, vt moueat voluntatem, illi bonum, & malum proponendo, quamvis etiam interius ipsam possit effectiue mouere.] Et in cap. 148. ad finem: [Ex eo, quod Deus omnibus secundum modum naturae suae prouideret, habetque natura rationalis, vt liberè agat, constat quod trahi, vrgeri, & similia non dicunt coactionem, sed tantum inclinari, & moueri ad bonum, libertate seruata.] Continent vtraque hæc verba veritates Catholice de Deo potente effectiue mouere voluntatem ad salutares actus per interuentum gratiam auxiliantem, & de non significata in locis Scripturæ factæ coactione voluntatis, cum dicitur trahi, vrgeri, agi, &c. Vt quid ergo adducuntur à Fasseau.

SECTIO CCCCXX.

De eodem Ferrariensi.

5773 **S**eligo aliqua huius Doctoris loca ex compluribus prælucentibus Scholæ nostræ. Lib. 1. cap. 67. *S. aliter etiam*, sic fati: [Quamvis Deus cognoscat, quod Antichristus erit per certitudinem; ratio tamen certitudinis ex parte rei cognita est, quia videt ipsum in sua præsentia, non autem quia cognoscit ipsum in sua causa, secundum quod dicitur cognosci, vt futurus nobis. Si enim cognosceret ipsum tantum, vt est in suis causis, & non cognosceret ipsum, vt præsentem in seipso, non cognosceret per certitudinem istam propositionem, *Antichristus erit.*]

774 Accurrit Fasseau respondens; prædeterminationem spectare ad lineam causæ primæ, & non ad secundam, in quibus quidem futurum contingens non potest certò sciri; bene tamen in præsentia ad æternitatem, quâ in præsentia non est nisi ex præsupposita prædeterminatione per diuinam voluntatem. Incognitus fatetur, Ferraram negare cognitionem de futuro contingenti certam in suis secundis causis, secundum se, sed non in eis vt prædeterminatis.

5775 Euasionem hanc posteriorem præoccupauit in num. 5761. Non potest non esse manifestum legenti totum Caput illud 67. Ferraram pro cognitione certa futuri contingentis recurrere ad huius penes seipsum præsentiam in æternitate, quia in causis non agnouit, vnde posset hauriri cognitio certa; agnouisset autem, si vltra causas secundum se admisisset earum prædeterminationem. Quam quia S. Thomas non admisit, dixit Ferraram præinstruens, in 1. dist. 38. quæst. 1. art. 5. in corp. *Quædam causa sunt, que se habent ad vtrumque, & in istis causis effectus de futuro nullam habent certitudinem, vel determinationem; & ideo contingentia ad vtrumlibet in causis suis nullo modo cognosci possunt.*

5776 Prior casus est pure vocalis, si spem ponat in linea ad quam reuocanda sit prædeterminatio. Reuocetur, si placet, ad lineam causæ primæ. Ast Ferrara, vt Deus præsciat futurum contingens, appellauit ad præsentiam in æternitate, quia nihil inuenit prædeterminationem connexam ex parte lineæ, siue causarum secundarum, siue

primæ, quod posset deducere ad certam cognitionem futuri contingentis. Gerunt se aliter plures Thomistæ, qui quia inueniunt tum diuina decreta prædeterminatiua erga futura contingentia, & libera voluntatis creatæ, tum huic impressam physicam prædeterminationem ad actus liberos, exerit dicunt, & ex illis Gonetus tom. 2. dist. 4. art. 8. §. 1. pag. 379. præsentiam talium futurorum in æternitate non esse vnicum medium, in quo Deus certò possit cognoscere ea; & licet per impossibile in æternitate Deo realiter non coexistere, ea tamen præsciret. Illud de præsentia ad æternitatem non nisi ex præsupposita prædeterminatione per diuinam voluntatem, assignitur Ferraræ, quando præsentia ad æternitatem est futuri, contingentis, ac liberi respectu voluntatis creatæ. Præsupponi debet decretum diuinæ voluntatis affectiuum, vel permissiuum; sed non prædeterminatiuum. Et potuisset Fasseau notasse in domestico Goneto supra, §. 2. pag. 588. præfatam præsentiam præstare fundamentum ad modum quendam peculiarem certitudinis, in cognitione eorum futurorum, vltra modum quo ratione decreti prædeterminatiui fundant certitudinem.

Lib. 3. cap. 66. confirmat doctrinam, quam in Caietano, & Nostris obiurgauit Bañes relatus num. 5757. Inquit enim: [Circum propositionem istam S. Thomæ ibidem num. 5. *Agentia secunda determinant actionem primi agentis*, aduertendum, quod hoc non est sic intelligendum, quasi secundaria agentia aliquid erga diuinam actionem, vt in se est, operentur, cum sua actio sit sua substantia; sed intelligitur, vt ex superioribus constat, secundum quod ipsa, mediantibus causis secundis, ad effectum aliquem terminatur. Sic enim virtus diuina, & actio, secundum quod in secunda causa recipitur, accipit limitationem, & determinationem ex conditione causæ secundæ, tanquam ex susceptiui conditione, quia vnumquodque recipitur in alio per modum recipientis.] Eodem sensu Ferrara lib. 1. cap. 67. §. *Ad euidentiam*, dixerat ex S. Thomæ 1. Sent. dist. 38. art. 5. & de Verit. quæst. 5. art. 9. ad 10. [Cum virtus causæ primæ recipiatur in causa secunda secundum modum causæ secundæ, agente primâ causa in secundam; si causa secunda contingens sit, & defectibilis, etiam effectus contingenter eueniet, & defectibiliter. Statque simul, causam mouentem, in quantum mota est, necessariò moueri à causa prima; & tamen non necessariò mouere, eo quod actio primæ causæ modificetur in causa secunda secundum modum ipsius causæ secundæ.] Quæ vtraque verba non sunt restricta ad causas secundas, vt præcisè passus; sed extenduntur ad eas, vt actiuas etiam; & proinde non valebit interpretatio, quam ad Caietanum tentatam à Fasseau, & Incognito repudiamus in n. 5758.

Lib. 3. cap. 89. vt ostendat Ferrara, quam peritè docuerit S. Thomas, Deum esse primum principium nostrorum consiliorum, & voluntatum, non assumit physicam prædeterminationem, ratione cuius esset maximè primum principium, iuxta Bañes, & asseclas; sed assumit actus primos naturales, & indeliberatos, ad quos Deus, vt naturæ author, mouet intellectum, ac voluntatem; & quibus hæc potentie excitantur vt Deo simultaneè concurrente, eliciant sequentes actus consultationis, & electionis liberos, siue delibe

deliberatosque. Legatur integer discursus Ferraræ in §. *Ad euidentiam huius rationis.*

5779 Post quem diluit nonnulla argumenta, tum contra inditos à Deo, vt authore naturæ, actus primos naturales, & indeliberatos; tum contra causandos immediatè ab eodem actus liberos, & deliberatos, quos voluntas potest producere, & non producere, suppositâ primâ causâ, à qua dependet, & à nulla causa ad producendum, aut non producendum necessitatur. Quorum in posteriorum argumentorum solutione Ferrara illuc respicit, vt concursum Dei immediatum conciliet cum libertate voluntatis, non autem, vt prædeterminatiuum, de quo nec minimum indicium præbet ibi; quicquid gratis velint Fasseau, & Incognitus transcribentes absque operæ pretio multas Ferraræ lineas.

5780 Post eum discursum subijcit Ferrara: [Est autem & alius modus, quo Deus aliquando intellectum, & voluntatem mouet, non ex naturali inclinatione propriæ naturæ secundum se, sed ex sola motione, quâ applicat intellectum ad intelligendum, & considerandum aliquod obiectum, & voluntatem ad aliquid volendum mouet: qui quidem actus, licet non dicatur naturalis, tanquam naturæ principia consequens; dicitur tamen naturalis, in quantum fit virtute superioris naturæ dantis omnibus & esse, & operationem. Est enim vnaquæque natura disposita ad obediendum primæ omnium causæ.] Quæ verba sunt intelligenda non de motione prædeterminatiua, sed de speciali, quanquam non efficaci ex se intrinsecè adæquatè. Habuit enim Ferrara in conspectu ea alia S. Thomæ 1. 2. quæst. 9. art. 6. ad 3. *Deus mouet voluntatem hominis, sicut vniuersalis motor ad vniuersale obiectum voluntatis, quod est bonum; & sine hac vniuersali motione homo non potest aliquid velle. Sed homo per rationem determinat se ad volendum hoc, vel illud, quod est verè bonum, vel, apparens bonum. Sed tamen interdum specialiter Deus mouet aliquos ad aliquid determinatè volendum, quod est bonum, sicut in his, quos mouet per gratiam.*

SECTIO CCCCXXI.

De eodem Ferrariensi.

5781 **N**E quis verò motionem, de qua in proximo loco est sermo Ferraræ, putet præsuppositam ab eo fuisse efficacem ex se intrinsecè adæquatè, meditetur hæc eius verba lib. 3. c. 159. §. *Ad huius euidentiam*: [Cum duplex sit auxilium, quo ad beatitudinis consequutionem indigemus, scilicet habitualis gratia, & diuina motio, tam intrinsecè, quam extrinsecè facta, quâ ad bonum dirigimur, & ad gratiæ præparationem excitamur. Primum auxilium Deus non omnibus dat, absolute loquendo, postquam peccauerunt, sed bene omnibus se ad ipsum præparantibus ex diuina motione concedit. Secundum autem auxilium omnibus impendit, & nulli, quantum ad hoc, est absens Deus, cum nullus sit, qui ab eo non moueatur ad bonum, & ad gratiæ præpa-

rationem, iuxta illud Apocalypsis 3. *Ego sto ad ostium, & pulso, &c.* Sed quia diuina prouidentia vnumquodque secundum naturæ suæ conditionem gubernat, & mouet; homo autem est liberi arbitrij, potestque diuinam motionem sequi, & non sequi; inde est, quod aliqui diuinam hanc motionem sequentes, se ad gratiam præparant; aliqui verò ipsam non sequentes, non se præparant ad gratiam; sed magis illi impedimentum præstant peccando.] En motionem diuinam, quam liberum nostrum arbitrium potest sequi, & non sequi, seu cum qua potest componere vt consensum, sic etiam dissentium. Ergo ipsa non est efficax ex se intrinsecè adæquatè; si enim esset, non posset cum ipsa liberum nostrum arbitrium componere dissentium, sed solummodo consensum.

Coronidem imponat locus valde notandus lib. 1. cap. 85. vbi loquens Ferrariensis de voluntate Dei efficaci, vt non tollente contingentiam à rebus, proponit hoc argumentum difficillimum in §. *Sed dubium*: [Admisso, quod ex voluntate Dei non sequatur necessitas absoluta in rebus; imò cum hoc, quod res est volita à Deo, ipsa res maneat in se contingens, sit tamen necessaria ex suppositione; videtur, quod saltem consequens sit inuitabile, & immutabile; & consequenter, quod voluntas diuina talem necessitatem rebus volitis imponat, quæ & liberum arbitrium, & omne consilium tollat. Quando enim aliquid necessariò dependet ex aliquo Antecedente, si Antecedens sit inuitabile, & Consequens immutabile, & inuitabile erit. Et ideo fatuum est conari, vt non eueniat. Sicut si Sortes non posset mutari à concursu, nec etiam mutari posset à motu; & fatuum esset velle conari, vt Sortes non moueatur, si non potest à concursu cessare. Cum ergo diuina voluntas sit immutabilis, sequitur quod volitum à Deo immutabile sit, & inuitabile; & per consequens fatuum est, sollicitum esse ad prosequendum, quod Deus vult non esse; aut conari ad oppositum eius, quod vult futurum esse.] Sic se habet argumentum.

Ad quod dicit Ferrariensis primò in §. seq. 5783 [diuinam voluntatem non tollere nostram sollicitudinem, quia sic aliqua vult nobis prouenire, vt nostro studio, nostraque sollicitudine acquirantur, & contingenter eueniant; quod si non fiat, effectus non sequetur.] Dicit secundò, [quod fatuum esset conari ad hoc, vt aliquid simul sit volitum à Deo, & tamen eius oppositum fiat; sicut quod Deus velit mortem alicuius, & quod mors non eueniat, cum nullus efficaciam diuinæ voluntatis possit impedire; non tamen est fatuum conari ad oppositum eius, quod Deus vult, puta vitam eius, cuius Deus vult mortem. Quia Deus vult huius mortem prouenire à causa contingenti, & impedibili. Non est autem fatuum conari ad impedimentum illius causæ, quæ absolute impediri potest, & per consequens ad oppositum effectum.] Vna, & altera solutio supponit, voluntatem diuinam efficacem de effectu contingenti, & libero nobis assumere media, quæ omnia sunt impedibilia, & defectibilia à tali effectu. Non igitur assumit prædeterminationem physicam, quæ esset medium inimpedibile, & indefectibile.

Progreditur Ferrariensis, instando: [Licet cau-

ſa morbis ſit cauſa ſecundùm ſe impediſſibilis, ſi tamen vult Deus illum effectum euenire per illam cauſam, ipſa de facto non impediatur propter efficaciam diuinæ voluntatis.] Ad quam inſtantiam fatetur abſolutiſſimus hic Theologus [quod vtrique non impediatur. Sed tamen quia vult Deus, vt fallibiliter, & impediſſibiliter ab ea proueniat effectus, ſecundùm ſe poſſet impedi; & ideo qui ad hoc conatur, non conatur ad impoſſibile, ſed ad poſſibile, licet effectum non conſequatur. Illa enim propoſitio, *Fatum eſt conari ad oppoſitum eius, quod Deus vult futurum eſſe*, eſt quidem vera in ſenſu composito; ſenſus enim eſt, quod fatum eſt conari ad hoc totum ſimul, quod aliquid eſt volitum à Deo, & illud non eueniat: eſt autem falſa in ſenſu diuiſo; eſt enim ſenſus, quod accepto aliquo volito à Deo, putà morte Sortis, fatum eſt conari ad eius oppoſitum. Hoc autem falſum eſt, quia ipſam mortem vult Deus deſectibiliter euenire, & per conſequens ſi conatur, quis ad hoc, vt non eueniat, non fatum operatur, vtpote ad impoſſibile laborans; imò conatur ad id, quod poſſet non euenire ſecundùm ſe.] Expediſt ſe ab inſtantia Ferrarienſis, quia eſt re ipſa effectus contingens, & liber, quem Deus efficaciter velit, non impediatur, poterit tamen abſolutè, & ſimpliciter, proindeque proximè impedi. Quod ſecundum in Societatis doctrina veriſſimum eſt, quia Deus non vult talem effectum per aliquod medium, aut cauſam inimpediſſibilem ab ipſo; ſed in Thomiſtarum, cum velit per prædeterminationem phyſicam inimpediſſibilem eſſentialiter ab ipſo, non intelligitur, quam ratione verum ſit, loquendo de impediſſibilitate abſoluta, ac ſimplici, proindeque proxima, nonque tantùm de conditionata, ac ſecundùm quid, proindeque remota.

5785 Nec deludatur quis diſtinctione ſenſus compositi, & diuiſi adhibita à Ferrarienſi ad illam propoſitionem, *Fatum eſt conari ad oppoſitum eius, quod Deus efficaciter vult eſſe futurum*. Nam diſtinctionem probamus, ſolamque controuertimus de eius vſu apud recentes Thomiſtas. Et rectiſſimus quidem eſt apud Ferrarienſem, qui negat ſenſum compositum volitionis diuinæ efficacis cum non euentu effectus voliti à Deo, & concedit ſenſum diuiſum eiufdem volitionis à non euentu; quem ſenſum diuiſum eateenus poſſit facere liberum arbitrium creatum, quatenus poſſet impedire euentum.

5786 Finit Ferrarienſis inquiring: [Vnde ſi per inſallibile, & inenitabile intelligatur id, quod ſecundùm ſe conſideratum non poſſet non euenire, negatur quod ſi Antecedens alicuius conditionalis neceſſariæ ſit immutabile, & Conſequens ſit inenitabile; & ſimiliter quod voluntas diuina omnibus rebus inenitabilitatem imponat. Si autem intelligatur, quod non poſſet non euenire ex ſuppoſitione alicuius, conceduntur omnia prædicta. Sed negatur, quod talis inenitabilitas tollat contingentiam, libertatem, ac conſilium. Stant enim ſimul, vt ſuperius eſt oſtenſum, neceſſitas ex ſuppoſitione, & contingentia, ac libertas. Propterea inquit S. Thomas de Verit. quaſt. 23. art. 5. ad 3. *Quod quauis iſta ſint incompoſſibilia, Deus vult iſtum ſaluari, & iſte damnatur; iſta tamen*

ſunt compoſſibilia, Deus vult iſtum ſaluari, & iſte poſſet damnari; cum diuina enim voluntate ſtat potentia deſectendi effectus, licet non poſſit cum iſta ſtare non eſſe effectus diuina voluntatis.]

His in verbis explicat pronuntiatum obiectum: *Quando aliquid neceſſariò dependet ex aliquo Antecedente, ſi Antecedens ſit inenitabile, & Conſequens immutabile, & inenitabile erit. Ad explicationem autem repetit cum aliqua variatione, ſi Antecedens alicuius conditionalis neceſſariæ ſit immutabile. Quæ vox immutabile, eſt diuerſa ab inenitabile; poſſet enim ſtare, vt aliquod Antecedens ſit immutabile, non autem inenitabile, ſeu neceſſarium abſolutè, vt de diuina ſcientia circa futurum contingens, & liberum monet idem Ferrarienſis lib. 1. cap. 67. §. *Conſiderandum ſecundò*, & Caietanus 1. p. quaſt. 14. art. 13. §. *Circa 1. diligenter aduerſe*. Quæ immutabilis quidem eſt, quia quæ ab æterno ſciuit, ſemper ſcit, & non poſſet mutari, vt priùs ſciat, & poſtmodum neſciat; non tamen eſt inenitabilis, ſeu neceſſaria abſolutè, quia ſicut ab æterno cognouit, fore conuerſionem v. g. Magdalene, ita ab æterno potuit cognouiſſe, non fore. Atque hinc, eſt Ferrarienſis dicat: [Si per inſallibile, & inenitabile intelligatur id, quod ſecundùm ſe conſideratum non poſſet non euenire, negatur, quod ſi Antecedens alicuius conditionalis neceſſariæ ſit immutabile, & Conſequens ſit inenitabile;] non ideo cenſendus eſt non approbare illud aliud coincidens axioma toties à me firmatum in hac 2. parte: *Quidquid ex inimpediſſibili, ſeu inenitabili per neceſſariam Conſequentiam ſequitur, hoc inimpediſſibile eſt, ſeu inenitabile, & neceſſarium.**

De eodem argumento iſdem ferè verbis propoſito à S. Thoma tractat iterùm Ferrarienſis lib. 3. cap. 94. Cumque S. Doctor reſpondiſſet: *Hæc conditionalis eſt vera, ſi Deus prouidit hoc futurum, hoc erit; ſed ſic erit, ſicut Deus prouidit illud eſſe futurum; prouidit autem illud eſſe futurum contingenter. Sequitur ergo inſallibiliter, quod erit contingenter, non neceſſario. Reſert fideliffimus Interpres reſponſionem S. Doctoris ſub his verbis: [Illa conditionalis eſt vera, & illud Conſequens eſt neceſſarium, ſcilicet *Hoc erit*, ſed eo modo, quo eſt prouiſum; ſi enim eſt prouiſum, quod contingenter eueniat, inſallibiliter eueniet contingenter.] Valet perinde apud S. Thomam, & Ferrarienſem, eſſe prouiſum, quod contingenter, & liberè eueniat conuerſio v. g. Magdalene ab huius voluntate, ac quod prouiſio euitabilis, & impediſſibilis fuerit ab ipſamet voluntate.*

SECTIO CCCCXXII.

An conradus Koellinus.

5789 Memorabilem hunc Thomiſtam antiquum accenſet recentibus Faſſeau, quia primò docet, Deum mouere cauſas ſecundas ad agendum, 1. 2. quaſt. 6. art. 1. ad 3. quaſt. 109. art. 1. §. *Hic conſequenter*, §. *Nota circa hanc concluſ.* §. *Hic in calce*: art. 9. §. *Pro illius ſolutionis*. Docet ſecundò,

ſecundò, Deum mouere præciſè, quaſt. 80. art. 1. §. *Nota quod*, quaſt. 109. art. 6. §. *Argumentum in contrarium*, §. *Ad aſſumptum*. Ait enim: [Siue ſit actus voluntatis elicitus à voluntate, vel imperatus, tunc id quod mouet voluntatem eſt principium actus, quia etiam actum imperatum voluntas non imperat, niſi mediante actu elicitio. Ergo quidquid eſt principium actus voluntatis, oportet quod priùs ordine naturæ moueat voluntatem. Non poſſet ſe homo præparare abſque auxilio gratiæ, vt per gratiam intelligitur gratuita Dei motio præueniens liberum arbitrium, ad quam iuxta modum Doctoris S. in 4. voluntas, & liberum arbitrium ſe habet vt pedifequa. Homo indiget gratiâ, ideſt gratiâ motione ad hoc, quod ſe præparet ad gratiam habitualem. Et ratio eſt, quia omnis forma requirit diſpoſitionem in ſubiecto. Sed dico ſecundò, quod homo non indiget gratiâ, quæ præueniat, & diſponat ad gratiam, ideſt gratiâ motionem. Et ratio eſt, quia ad motionem primi mouentis non oportet præſupponere aliquam aliam motionem, quia eo ipſo quod eſt mouens primum, actio ſua præcedit omnem aliam actionem, & motum, & ipſa nullam motionem præſupponit.]

5790 Quem in ſinem adducat Faſſeau has Conradi doctrinas, non allequimur. Prima namque eſt, vt legenti loca citata conſtabit, de Deo mouente per concurſum ſimultaneum immediatum, & proximum cauſas ſecundas ad agendum. Nos autem huiusmodi concurſum tuemur pro viribus. Secunda eſt tum de principio actus voluntatis, quatenus debeat prioritate naturæ mouere voluntatem; tum de voluntatis motione à Deo ad actus ſalutares per auxilia præuenientia gratiæ actualis. Inſciamur nos hanc motionem præueniam? Neutiquam, niſi addatur eſſe prædeterminatiam: quod ſuperpondium non adiecit à Conrado. Neque item inſciamur, in omni principio actus orti à voluntate prioritate naturæ ad mouendam ipſam, ideſt ad concurrendum ſimul immediatè, & proximè cum ipſa. Si Conradus ſignificaret prioritatem naturæ ad ipſam prædeterminandam, ſequeretur (quod abſurdiſſimum eſt) omne principium actus voluntatis eſſe prædeterminatium.

5791 Tertio docet Conradus, Deum mouere phyſicè. Nam quaſt. 9. art. 4. §. *Ad minore*, ait: [Voluntarium eſt à principio intrinſeco effectiuo proximo, quod poſſet moueri ab extrinſeco & ſignaliſter, & obiectiuè, imò & effectiuè à primo principio omnium. Nec enim principium intrinſecum motus voluntarij, nec naturalis excludit effectiuâ motionem primi mouentis, ſed ſolum motionem extrinſeci ſecundarij, & hoc contra inclinationem principij intrinſeci.] Quaſt. 75. art. 3. §. *Nota autem*: [Doctor S. dicit in Maiori, interius mouere (quod idem eſt, ac immediatè mouere) voluntatem non poſſet niſi Deus, quia licet aliquid aliud à Deo poſſit mouere aliquatè allectiuè ad ſpecificationem actus, & mouere, vt alij dicunt, obiectiuè; tamen mouere interius inclinando, non eſt niſi eius, in cuius poſſitate eſt ipſa voluntas, & hoc ſoli Deo conuenit. Quomodo autem Deus poſſit immutare, & tamen non cogere, vide de Verit. mat. 2. 2. art. 8. & 9. §. *in 2. Sent. diſt. 25. art. 2. ad 1.* Quare autem ſolus Deus poſſit inclinare efficaciter immutando, habetur 1. p. quaſt. 106. art. 2. & ſuprà quaſt. 9. art. 6.]

Concludit Conradus in §. ſeq. [Poſſet igitur agens extrinſecum creatum proponere obiectum, & ipſum perſuadere, & quantum in ſe eſt, voluntatem allicere. Quod autem faciat, eam producere actum ſecundum, & velle, non eſt creaturæ, ſed Dei.] Quaſt. 80. art. 2. §. *Hic ergo*, remittit ſe ad dicta in proximo loco.

Hæc omnia Conradi gratiſſima ſunt nobis, 5792 conſtanter profitentibus, voluntatem phyſicè, & effectiuè ad actus liberos, ſue naturales, ſue ſupernaturales, moueri à Deo, tum præueniè variis modis, tum ſimultaneè, immediatè, ac proximè. Reliquum erat, vt Faſſeau monſtraret in Conrado vel vnum comma de motione, quæ vltimè eſſet prædeterminatiua.

5793 Quod idem deſideramus, cum aſſert Conradum quartò docentem, moueri eandem voluntatem ſapè à Deo inſallibiliter, & efficaciter, 9. 6. art. 4. §. *Maior negatur*, quaſt. 10. art. 4. §. *Ad Maiorem*, quaſt. 112. art. 3. §. *Reſpondet*. Nullum eſt in Conrado indicium de motione inſallibili, & efficaci, quæ ſit prædeterminatiua: quin potiùs excludit eam, quæ ſit per quidpiam impreſſum voluntati prædeterminatiua phyſicè, cum ſcribit in poſtremo loco: [Si ex intentione Dei mouentis eſt, quod homo, cuius cor mouet, conſequatur gratiam, inſallibiliter ipſam conſequitur, quia non ſtant ſimul propoſitum diuinæ voluntatis, & frustratio effectus, vt habet Doctor S. in 4. diſt. 17. quaſt. 1. art. 2. quaſtione 3. vbi etiam determinat hanc quaſtionem. Vnde talis neceſſitas eſt ſolum conditionata ex ſuppoſitione diuini ordinis, & non eſt aliqua neceſſitas ex parte recipientis.] Sic ille. Eſſet autem neceſſitas ſaltem conditionata ex parte recipientis voluntatis, ſi huic inderetur à Deo quidpiam phyſicè præconnexum cum præparatione ad gratiam iuſtificantem.

5794 Hinc cum à nobis nec per ſomnium negetur, aſſociabilem eſſe inſallibilem, & efficacem Dei motionem cum libertate voluntatis, adducitur ſine cauſa Conradus docens, quintò id quaſt. 10. art. 4. §. *Ad Minorem*, quaſt. 109. art. 2. §. *Ad Maiorem*, quibus in locis altum eſt ſilentium de vi prædeterminatiua, & efficaci phyſicè in motione inſallibili, & efficaci.

5795 Sed clamat Faſſeau dicens, Conradum in præcitatæ quaſt. 10. & art. 4. docere ſextò eiufmodi vim prædeterminatiua. Etenim cum S. Thomas diſquirat, vtrum voluntas de neceſſitate moueatur ab exteriori motiuo, quod eſt Deus? Notat primò Conradus, [S. Thomam oſtendere, quomodo voluntas moueatur à Deo: & non capi ibi neceſſarium pro neceſſitate coactionis, ſed vt opponitur libero: eſſeque ſenſum, an Deus moueat voluntatem vniuerſaliter determinando ad vnum ſic, quod non poſſit in oppoſitum? & quaſtum intelligendum de motione ad ſpecificationem; ſic enim procedunt dicta in corp. & argumenta, an ſcilicet Deus determinet ad obiectum volendum determinatè, & neceſſariò, ad quod à Deo mouetur: ſimiliterque neceſſarium capi pro neceſſario abſolutè, vt patet ad 3.] Notat ſecundò, [Deum voluntatem hominis dupliciter mouere: vno modo motione ſpeciali præueniente volitionem ipſius voluntatis, ſicut cum mouet aliquos ad gratiam: alio modo motione generali cooperatiua ipſi voluntati, cum qua voluntas actiuè concurrit ad actum ſuum. Et hæc motio eſt neceſſaria in omni actu voluntatis. Et quan-

vis dicenda possunt verificari etiam de motione prima speciali, & præueniente, quia nec sic mouet viatores absolute necessariò ad bonum, nec sic quin liberè concurrant, & ex parte eorum contingenter, & maximè quando non mouentur efficaciter, vt potest haberi ex Doctore S. in de Verit. materia 22. quæst. 8. quia ad motionem Dei possunt acquiescere, vel non: tamen hic videtur Doctor S. intelligendus de motione cooperatiua Dei. Vnde sensus est, an Deus, cooperando voluntati ad actum respectu obiecti, determinet ipsam ad vnum sic, quod non possit oppositum velle? Deus enim cooperatur & ad exercitium, & ad specificationem actus, etiam respectu aliorum obiectorum à se, quantum ad omne, quod est entitatis. Quibus ex verbis infert Fasseau primò, Conradum sumere pro eodem mouere, & determinare. Secundò, supponere, quod Deus suâ motione determinet voluntatem ad agendum, cum non dicat, quæri de determinatione à Deo, sed de malo determinationis ad vnum sic, vt non possit in oppositum.

5796 Nos tamen reclamamus contrà. Primò, quia cum vniuersalis sit mouere, quam determinare, Conradus explicat quæsitum articuli, vt sensus sit, an Deus moueat determinando, vel moueat non determinando? Secundò; nam Conradus neutriquam supponit quod dicitur, sed quærit indistinctè de determinatione à Deo, & de modo determinationis. Tertio, quia si Conradus supponeret, Deum suâ motione determinare præuie, & causaliter voluntatem ad agendum amorem v.g. non posset relinquere locum quæstioni de modo determinandi sic, vt voluntas proximè, & expedite posset ad odium agendum; ipsa enim præuia, & causalis determinatio ad primum extremum esset ad secundum remotio, & impedimentum potentia. Quartò; nam Conradus quæst. 1. art. 2. §. Pro intellectu, & §. Secundò præmitto, quæst. 9. art. 6. §. Assumptum, voluntati cum libertate agenti tribuit clarissimè, quod seipsam determinet, secus ac bestia, quæ sunt determinata per naturalem instinctum; secus etiam ac purè naturalia, quæ sunt determinata per principia naturalia. Non potuit igitur cum doctrinæ constantia supponere, voluntatem creatam, quando liberè agit, determinati præuie, & causaliter à Deo.

SECTIO CCCCXXIII.

Rursus de eodem Conrado.

5797 Sed vt quid ex aliis Conradi locis reclamamus contra Fasseau? Cum in illo ipso Conrado, admittit specialia motione præuenientis gratia ad actus liberos salutes, non requirat ad ceteros liberos nisi Dei motionem generalem cooperatiuam cum voluntate, quæ motio sit communis ad omnes huius actus. Minimè ergo agnouit motionem præuiam cooperatiuè, præconnexamque cum actibus liberis non salutariibus; & de motione speciali, præuiamque ad salutes, neque ibi, neque alibi dixit esse ad eos prædeterminatiuam. Est tam conuincens locus, vt quauis tergiversari velit non modò Fasseau, sed

& Incognitus cap. 14. pag. 161. & tribus seq. ipsa eorum fuga confirmabit Lectorem in intelligentia nostra de Conradi sensu sumente motionem cooperatiuam Dei pro concursu simultaneo immediato, & proximo: quod illi duo negant, relictantibus verbis, & contextu Authoris.

Ibidem §. Aduerte, adstruit Conradus, concursus cum Caietano, & Ferrariensi, modificationem, determinationemque concursus præfati per causam secundam. Aitenim: [Quia Dei motio cooperatiua præsertim modificatur in vnoquoque, & respectu vniuscuiusque secundum modum suum, ideo vnumquodque vitur illa cooperatione secundum suum modum; sic enim omnia suauiter disponuntur. Et quia modus voluntatis respectu particularium bonorum, imò & operationum suarum, est liberè velle, & liberè velle id, vel aliud libertate contradictionis; ideo voluntas cum diuina motione concurrat, prout vult, & liberè. Vnde dicimus contra Scotum in 1. dist. 2. quæst. 2. & alibi pro Aristotele, quem immeritò reprehendit, quod etiam si Deus ageret necessitate naturæ, nihilominus saluaretur contingentia in rebus propter rationem iamdictam. Quia quantumcumque Deus ex parte sui necessariò ageret, tamen sua actio cooperatiua modificaretur secundum naturam, & modum causæ secundæ. Sicut & de facto videmus influentiam Cæli indefectiuam, propter istorum inferiorum defectiuam dispositionem non pertingere ad suum effectum, quia præter mouere primæ causæ oportet & concurrere mouere causæ secundæ, si debeat sequi effectus, &c.] Hæc ille, quæ non egent expensione ultra eam, quæ ad Caietanum ex n. 5756.

5798 Repetit doctrinam de modificatione q. 9. art. 6. §. Assumptum. Additque in §. seq. [Nota, quod aliqui fundant se in hac solutione dicentes, voluntatem non habere sufficiens principium primi actus; sed oportet, quod Deus moueat eam per specialem motionem ad primum actum, imprimendo ei aliquid habens se per modum actus primi, quo voluntas ipsa efficiatur potens ad volendum. Sed saluâ reuerentiâ eorum, non videtur hæc mens Doctoris S. sed solum quod Deus semper, sicut vniuersalis motor omnis voluntatis, mouet omnem voluntatem in ordine ad bonum vt sic, quia videlicet Deus, mouendo ad exercitium, mouet vt velit aliquid secundum conditionem naturæ suæ, quæ est inclinatio potentialis in bonum vt sic; quod quidem bonum continet sub se apprens, & existens; & sine motione Dei ad exercitium, quæ tamen est per generalem influentiam, voluntas nihil posset velle, sicut neque quodcumque creatum agere potest quamcumque actionem sine motione Dei generali. Sed hac motione præsuppositâ voluntas per innatam libertatem ex indeterminatione rationis potest sub ista motione Dei se determinare ad hoc, vel illud bonum.

5800 Iis in verbis considerandum sedulo est, Conradum agrè ferre, quod in doctrina S. Thomæ dicitur, Deum ad exercitium primi actus naturalis, & indeliberati circa bonum in communi imprimere voluntati aliquid habens se per modum actus primi. Adnotauerat & id art. 3. §. Argum. in contrarium. Vnde infertur, toleraturum multò minùs, quod asseratur imprimere aliquid ad exercitium sequentium actuum liberorum, & deliberatorum circa bonum in particulari. Si respondeas, prædeterminationem physicam impressam voluntati non se habere per modum actus primi; insurgo

insurgo, tum quia iuxta complures Thomistas recentes sic se habet. Tum quia est etiam iuxta complures habeat se vt quid medium inter actum primum & secundum, aut vt quid reuocandum ad actum secundum; tamen Conradus requirit quidquid de nouo impressum affirmetur requiri, vt sequatur generalis influentia Dei ad primum actum naturalem, & indeliberatum circa bonum in communi. Tum quia ad actus sequentes liberos, & deliberos circa bonum in particulari attribuit voluntati, quod se determinet sub Omnipotentia diuinæ generali influentia in actu secundo, quæ influentia præsupponatur in actu primo parata per decretum diuinæ voluntatis. Si autem daretur physica prædeterminatio, habens se vno ex modis præfatis, determinaretur ab ea causaliter voluntas creata.

5801 Elucescit adhuc magis mens Conradi in q. 9. art. 3. §. Aduerte hic, vbi ait: [Ratio mouendi ad exercitium est propria voluntati sub Deo, quia exercitium est voluntatis, vt libera est; liberum autem est causa sui, & non actum ab alio.] Et in §. seq. [In potestate solius voluntatis, stante generali influentia, est se mouere ad exercitium, vel non mouere; nec ad hoc concurrat aliquid aliud actiue completiue, secus de specificatione.] Ità Conradus, tradens rationem mouendi, seu determinandi se ad exercitium amoris v.g. esse voluntatis creatæ, quando liberè operatur, propriam in genere causæ formalis extrinsecæ, seu ita potentis ab intrinseco agere amorem, v.g. vt sit etiam ab intrinseco potens non agere: esseque in potestate solius voluntatis eiusdem mouere, seu determinare se, vel non se mouere, seu non se determinare ad amoris exercitium. Est autem ea ratio sit propria voluntati, sitque in potestate solius voluntatis in genere causæ formalis extrinsecæ; non tamen in genere causæ efficientis: quippe in hoc posteriori est communis Deo, ac voluntati; estque vtriusque simul, & magis principaliter Dei, quam voluntatis. Idcirco Conradus valde vigilanter scripsit: [Ratio mouendi ad exercitium est propria voluntati sub Deo, &c.] Rursusque, [In potestate solius voluntatis, stante generali influentia, &c.] Cur autem dixerit, [Nec ad hoc concurrat aliquid aliud actiue completiue, secus de specificatione,] noscet qui legat ipsum in §. Aduerte hic, & in duobus articulis antecedentibus, vbi docet, voluntatem hominis ad specificationem actus, seu ad amorem præ odio, vel è conuerso, moueri vt completam, idest vt instructam notitiâ tum intellectûs, tum appetitûs sensitui, concurrente actiue ad vnum actum præ alio.

5802 Jam post genuinam declarationem mentis Conradi innotescet cuius, quam perû profit responsio Fasseau protestantis, doceri etiam à se voluntatem physicè prædeterminatam posse mouere se, vel non mouere ad exercitium actus. Omisit aduertere, insisti præcipuè à nobis in eo, quod Conradus dicat: [In potestate solius voluntatis, &c.] Quod consequenter non dicit Fasseau, vt qui ultra voluntatem requirat physicam prædeterminationem, vt accedente concursu Dei simultaneo, ipsa moueat se, vel non moueat. Nosque omittimus, esse nobis imperceptibile, quod voluntas possit proximè & expedite mouere se, vel non mouere ad amorem, si ad hunc sit physicè prædeterminata.

R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

SECTIO CCCCXXIV.

Amplius de eodem Conrado.

5803 Quæst. 79. art. 1. scribit Conradus: [Nota tamen in ista materia, & pro intellectu maiori, quod cum dicitur, quod Deus, licet non agat, vel sit causa deformitatis, sed substantia: & per prius, & plusquam voluntas peccans. Nota, inquam, propter Scotum, quod non debet intelligi, quasi prima causa in aliquo instanti attingat effectum, & operationem causæ secundæ in seipsa, quasi habeat vnam motionem præuiam actioni creatæ voluntatis peccantis, & illa motio præuia prius producat pro aliquo instanti, quam voluntas. Ille enim sensus falsus est; non enim cum aliquis vult, oportet antequam velit, præcedere motionem Dei, loquendo de naturali volitione, vel mala. Et in hoc sensu videtur se fundasse Scotus in alio proposito, vbi vult, quod ad hoc, quod res sint contingentes, oporteat voluntatem diuinam esse contingentem, idest liberam, ita quod si ex necessitate vellet, nihil esset contingens. Et in hoc scienter contradicit Philosophis; etiam Aristoteli; quanvis immeritò. Sed de hoc alibi. Sensus autem verus est, quod secunda causa non producit nisi in virtute primæ, quæ secundam coniungit suo effectui, & intimius attingit effectum, quam secunda; sed cooperando intrinsecè secundum modum naturæ causæ secundæ: vnde attingit operationem voluntatis modificatam iuxta conditionem voluntatis. Et ergo talis effectus non habet necessariam habitudinem ad causam primam, sed contingentem, quia fit ab ea secundum conditionem voluntatis, & causæ secundæ, quæ est contingens. Vnde habet motionem cooperatiuam propriam actioni creaturæ, & secundum modum eius. Vnde si Deus ageret ex necessitate naturæ, vt Philosophi posuerunt, staret nihilominus contingentia rerum propter defectibilitatem, & libertatem causarum secundarum. Quare in proposito intelligas iuxta Doctoris S. mentem, Deum primò concurrere ad actum peccati, quia videlicet voluntas non agit nisi in virtute Dei, qui tamen solum habet motionem cooperatiuam; & prius attingit cooperando, quia intimius attingit. Et non imaginetur modo Scotico, quasi sit aliqua duratio naturæ, in cuius primo instanti Deus attingat actum peccati, & in secundo creatura; sed simul duratione, tamen Deus prius perfectione.] Hactenus sententiôsè, & appositè ad nostram doctrinam Conradus premens vestigia Caietani 1. p. quæst. 14. art. 13. §. Quoad secundum, quæst. 19. art. 3. §. Et si quidem.

5804 Sed Fasseau, & incognitus volunt reprobari tantum à Conrado motionem præuiam temporè, non autem signo naturæ. Colliguntque id exinde, quod dicat, causam secundam agere in virtute primæ, hancque coniungere illam suo effectui.

G g etui,

ctui & intimiùs attingere ipſum. Explodendi ſunt primò, quia Conradus reprobat & ſecundam motionem præuiam, vt ex toto contextu conſtat, & ſigillatim ex illis verbis, [non enim cum aliquis vult, &c.] necnon ex illis: [Sed cooperando intrinſecè, &c.] ex illis item, [Quare in propoſito, &c.] Reculat namque ad actus naturales, & ad liberos prauos præcedentiam motionis, & admittit ad liberos ſalutares: præcedentia autem motionis ad iſtos conſiſtentis in gratia præueniente, & adhuc non attingentis gradum prædeterminatiuæ, eſt ordine naturæ tantùm, aut non debet eſſe ordine temporis. Exprefſè etiam repellit ad actus naturales, & ad liberos præuios motionem, quæ cooperatiua non ſit, ſeu quæ diſtinguatur à concurrenti ſimultaneo. Et licèt repellat id, ſaluat tamen, Deum primò concurrere, & priùs attingere cooperando, quatenus voluntas agit virtute accepta ex Deo, qui ipſam effectui coniungit ſuo concurrenti ſimultaneo, & eundem effectum tali concurrenti attingit intimiùs. Quare quod colligunt Faſſeau, & Incognitus de motione in ſigno naturæ præuia, & prædeterminatiua, omni fundamento culpabiliter, addò refutandi; nam ſi Conradus approbaſſet huiusmodi motionem, dimiſiſſet ſua in vi argumenta Scoti, vt pote quæ non magis militent contra motionem vno inſtanti reali anteriorem, ſuppoſitam fieri à Deo: ex neceſſitate naturæ, & connexam metaphyſicè cum actu voluntatis eliciendo in alio inſtanti reali, quàm contra motionem ſigno tantùm naturæ antecedentem, quæ ſupponatur imprimi à Deo ſine ſui libertate, habensque eſſentialem nexum cum actu cauſando à voluntate in poſteriori naturæ ſigno eiùſdem inſtantis realis. Imò de ſublîmi ingenio Scoti ſuſpicari non licet argumentatum ſeridò, & ex inſtituto fuiſſe, niſi in ſenſu motionis ſecundæ; ſiquidem prima vix fuerit excogitabilis, & ex terminis ipſis reiectanea eſſet in quaſtione ſuſcepta.

5805 Ex verbis Contadi ſcriptis num. 5803. & ſeqq. pateſcit, quàm immeritò Faſſeau deſlectat hæc alia eius in quaſt. illa 79. art. 1. §. Circa hoc, pro præuia in ſigno naturæ, & prædeterminatiua motione ad materiale peccati commiſſionis: [Deus nihil odit eorum, quæ facit; odit autem peccatum. Intellige quoad deordinationem, non autem quoad ſubſtantiam actus; quam ipſe facit, & priùs quàm peccans ipſe.] Loquitur enim Conradus de prioritate quoad dignitatem, & perfectionem Omnipotentia concurrentis ſimultaneè ad præſatum materiale. Allegat etiam Faſſeau hæc alia quaſtione 80. art. 1. §. Nota autem: [Deus non inclinatur ad actum peccati formaliter, vt ſub eſt deformitati, licèt inclinet ad omne poſitiuum actus.] Sed in primis Deum inclinare ad aliquid, non eſt prædeterminare phyſicè ad illud, cum Deus iuxta Faſſeau per auxilia ſufficientia gratia inclinatur ad actus ſalutares; quæ tamen auxilia non ſunt phyſicè prædeterminatiua. Deinde Conradus fatetur de inclinatione ad poſitiuum actus conditionata, ſcilicet ſi illud ſeparatur à deformitate, cui hæc, & nunc ſubſeſt, cum poſſet non ſubſeſte. Sic enim monuerat hic Doctor quaſtione 79. art. 1. §. Nota autem ſecundo,

vbi dixerat: [Nomen peccati non ſignificat ipſum actum, tanquam formale ſignificatum, quia aliàs ſequeretur, quod peccatum, & re-ctum haberent idem formale ſignificatum, quia poſſibile fuit, vt ille idem actus numero eſſet concors regulæ ſuperiori, & tunc eſſet re-ctus, &c.] Addideratque art. 2. §. ſecundo dico: [Odium etiam Dei eſt ſeparabile à deformitate ipſa, puta ſi eſſentia eius à ſolo Deo crearetur, & poneretur in lapide; quia tunc fieret à Deo ſecundum re-ctam rationem, & non ineſſet aliquis defectus. Verum tamen eſt, quod non eſſet odium Dei formaliter, ſed eſſet idem actus in ſubſtantia.]

6806 Poſtremò quàm remotus fuerit Conradus, non tantùm à prædeterminatione phyſica, ſed etiam ab inclinatione abſoluta attribuenda Deo erga materiale peccati cauſandum à creata voluntate, aperuit ſatis, quando in §. Subiungit vltimò, art. 1. quaſt. 79. ſic expoſuit modum, quo Deus cum ipſa ſimul concurrat ad materiale illud, vt videri poſſit præſcripiſſe verba Noſtris ad ſuæ doctrinæ declarationem. Inquit itaque: [Voluntas creata, & Deus ipſe non poſſent eſſe prima cauſa, & ratio deſiendi culpabiliter; quia ſi Deus primò ſubtraheret re-ctitudinem actionis, tunc non eſſet in poteſtate voluntatis humanæ agere re-ctè, & per conſequens actus non re-ctus ſibi non imputaretur, nec eſſet culpa. Solùm igitur tunc peccat culpabiliter, quia in poteſtate eius eſt re-ctè agere, & in illa præintelligitur ſubtractio cauſæ prioris, propter cuius defectum voluntas non poſſit re-ctè agere; imò, quantum eſſet ex parte Dei, illa re-ctitudo ineſſet actui: quod autem non inſit, eſt ex voluntate creata. Quando enim duæ cauſæ concurrunt ad vnum effectum communem ambabus, poteſt eſſe defectus in productione effectus, ex defectu vnius tantùm: ſic ad velle voluntatis creatæ concurrunt duæ voluntates, ſcilicet diuina, & humana; & voluntas humana poteſt, & tenetur re-ctitudinem dare actui, & tamen non dat. Diuina autem, licèt non teneatur dare eam, tamen quantum ex ſe eſſet, daret ſi voluntas creata cooperaretur. Quidquid enim Deus dat antecedenter, dat etiam conſequenter, quantum eſt ex parte ſui, niſi adſit impedimentum. Cauſando autem voluntatem creatam, dedit antecedenter in ſui principio opera bona, & re-cta, quæ ſunt in hominis poteſtate; quare & quantum ex parte ſui eſt, dat re-ctitudinem omni actui voluntatis, & voluntas ex conſequenti daret. Eſt igitur defectus in effectum duarum illarum cauſarum, non propter defectum, cuius prima ratio ſit Deus, ſed cuius ratio, & cauſa eſt voluntas creata. Non quia Deus cauſat re-ctitudinem, & voluntas obliquitatem; ſed quia Deus, quantum de ſe eſt, cauſaret ſi voluntas ſuam cauſalitatem cauſaret. Et ergo, quod non abſit re-ctitudo, eſt quia voluntas non cauſa, quantum ad ſe pertinet. Ante autem primum peccatum non eſt, quare Deus ſubtraheret re-ctitudinem actualem ipſius actus. Quare ex parte ſui non oportet, quod illa re-ctitudo non inſit.] Omnia hæc Conradi clamant, non prædeterminari noſtram voluntatem à Deo ad materiale ſubſtratum malitiæ morali, ſed ipſam voluntatem determinare Omni

Omnipotentiam Dei ad talem actionem, & in ipſa præintelligi ſubtractionem concurrentis. Omnipotentia ad actionem re-ctam, quam in ſua habet poteſtate.

SECTIO CCCCXXV.

An Ambroſius Catharinus.

5807 Hucusque de Theologis Scholaſticis Molinâ anterioribus, quos doctrinæ de Scientia Media, & de placitis annexis contrarios eſſe contenderunt Opulculis ſuis Paulus Faſſeau, & Incognitus, cum ab Scriptoribus Societatis, & à me minimo horum, & poſt me à Germano Philalete, ignoti vulgo ſtatùs Authore perquam ſtrenuo, aduocarentur partim, & fauentes poſitiuè, partim vt non poſitiuè aduerſi. Et ni fallor, demonſtraui ſatis poſtrema hac diſcuſſione, Faſſeau, & Incognito placuiſſe bella gerere contra me, & Philaletem, nullos habitura triumphos. Reſtabant complures alij priores Theologi à me citati in Hiſtoria de Scientia Media. Sed quoad de eis non intendatur, poſſeſſio ſtabit pro nobis; non quia præciſè fuerint allegati, nam ſciamus ex Iuriſperitorum pronuntiat, paria eſſe non probare allegatum, & allegare nihil; ſed quia parati ſumus oſtendere, fuiſſe benè citatos, præuiâ accuratâ eorum lectione, & non in fide ſiue codicum, centones nobis farientium, ſiue librorum inculcantium ſine examine, & delectu allegationes aucupatas ex alijs, qui præceſſerint. Et quidem in hac Controverſia de autoritate antiqua placitorum Scholæ vel Dominicanæ, vel Societatis Ieſu, oportet adhibere ſummam diligentiam, vt allegationes ſint valde fideles, & tutæ; eſt namque cauſa, quæ agitatur inter Profefſores diu nocturne inherentes lectioni veterum Theologorum, & non facile credituros aliorum oculis, aut narrationibus; magiſque æſtimantes, ſi Magiſter Sententiarum, aut Alenſis, aut B. Albertus Magnus, aut S. Thomas, aut S. Bonauentura, aut Scotus, aut Okam, aut Ægidius Romanus, aut Gregorius Ariminenſis, aut Durandus, aut Bachonus, & ſic de cæteris velut Primatibus Theologiæ, ſibi propitij ſint, vel ſaltem non contradicant opinionibus, de quibus diſceptatur, quàm inſtructam aciem rationum non fundatam in principijs antiquæ, canæque Theologiæ Majorum.

5808 E quibus omiſerunt Faſſeau, & Incognitus Ambroſium Catharinum. Sed quia non ſunt præteritus ab Authore Curſus Theologiæ Carmelitarum Diſcalceatorum tract. 3. in 1. p. diſp. 10. dub. 8. §. 1. num. 127. aut 128. liber indagare ſapientiffimi illius Doctoris, & à Familia Prædicatoria, ſenſum; ſic enim fiet, vt Lector Authore allegantis non deſideret perſeruationem vllius Theologi Molinâ veterioris, producti ab ipſo in medium; fiet etiam, vt in poſterum ex fide ipſius non repetatur, trãſcribaturve allegatio, ſicut videmus apud nonnullos, de quibus in Hiſtoria de Henao, Scient. Med. Pars I I.

ſtoria Scientiæ Mediæ, num. 456. & 854. Porrò cum generaliter recenſeatur ſic, Catharinus Opulcul. de Prædeſt. parte 2. circa finem, ſufficeret dicere, annumerari etiam generaliter noſtris caſtris à Petro Ledefmio, Araugio, Trigolo, Franciſco de Herrera, Andrea Henriquez de Villegas, memoratis in num. 458. ſi tales allegationes abſque designatis verbis Doctorum non eſſent iam ſuſpectæ, provt teſtatur experientia. Quapropter accedamus ad luſtranda viſu Opulcula Catharini de Præſcientia, Prouidentia, & Prædeſtinatione Dei, prætermittentes nunc alia eius ſcripta prælo data.

5809 Igitur ille in Opulcul. de Præſc. & Prouid. Dei, pag. 12. editionis Lugdunenſis, currente anno 1542: ait: [Præſcientia Dei nihil aſfert neceſſitatis in rebus. Non enim quia præſciuit Deus damnandum eſſe Antichriſtum, idcirco ille damnabitur, vt re-ctè docet Origenes; cum poſſis contra ſi: quod idcirco Deus præſciuit, quia reuera ſic erit.] Et pag. 13. [Dicimus, & admittimus præſcire Deum futura determinatè, hoc eſt, antequàm ſint, illa præuidere. Nec hic loquimur de illa Dei præſcientia, quæ præcedit ipſas res, vt cauſa illarum, coniuncta diuinæ voluntati, & iuſſo (ideſt, non loquimur de Scientia ſimplicis intelligentiæ) ſed de illa, quæ ſequitur res ipſas, ſecundum quod iam habent eſſe creatum in ſemetiſiſ (ideſt, loquimur de Scientia viſionis.) Neque tamen putes, Deum ex ipſis rebus extrâ, quaſi ſibi obiectis, accipere illarum notitiam, ſicut nos facimus. Deus enim in ſemetiſum reſpiciens, vnicò intuitu ſic videt ea, quæ de ſuis Theſauris prodierunt ex ſeipſo, ſicut ea quæ in ſe manent, nec prodibunt vnquam.] Pag. 18. [Simplex Dei viſio nihil ponit in re, ſed ſic videt res, vt ſeſe habent.] Pag. 24. per compendium concludit: [Quocirca iterum, atque iterum dicam, ſi re-ctè caperemus, quomodo videat Deus, & quod non, vt ſunt futura, videt contingentia, ideſt ex cauſis; nec ſic videre certò poteſt, quia ſic non ſunt certò futura, ſed quod videt ea vt ſunt actu præſentia coram illo, & iam determinata, facile omnia diſſolueremus. Item, ſi expeditum haberemus, quod hæc ſua notitia, & viſio, nihil ponit in re viſa; nihil profectò nobis accideret difficultatis ad ſociandum cum hac Dei ſcientia rerum ipſarum contingentiam. Nam ſi nihil pateris moleſtiæ cogitans rem contingentem, ſecluſa cogitatione viſionis, aut præſcientiæ Dei; cur hoc idem non facias, etiam cogitatione iſtâ præſcientiæ Dei adiuncta? Cum ipſa nihil in re ponat profectò magis, quàm mea viſio. An ergo quia te video ambulantem, neceſſariò ambulas? Et quid poteſt neceſſitatis afferre rei viſæ Dei ſimplex ipſa viſio, ob hoc quod extendatur etiam ad futura. Nec ergo viſio Dei, nec ipſa prænuntiatio; nam plurima prænuntiat ipſe futura, conſtituit neceſſitatem ſimpliciter. Non enim quia prænuntiauit, idcirco futurum eſt, ſicut nec quia vidit; ſed quia ſic in re eſt in oculis ſuis, ideo vidit, & placuit ſibi prænuntiare quod vidit, & ſic neceſſe eſt fore, vt vidit, & vt prænuntiauit, ſcilicet non neceſſariò, ideſt non ex cauſis neceſſarijs præexiſtentibus, & ad illud aduentibus id vidit, ſed contingenter; ſic enim vidit, poterat enim aliter euenire.]

5810 Hucusque Catharinus, & confirmat ex SS. Chryostomo *hom. 69. in Matthæum*, ad illud cap. 18. *Ve mundo ab scandalis*: Augustino *lib. 2. ad Simplic. quæst. 2.* S. Thoma *1. p. quæst. 14. art. 13. quæst. 2. de Verit. art. 12.* loquiturque tam perspicue pro nostris placitis circa præscientiam diuinam visionis de futuris absolutè actibus contingentibus, ac liberis arbitrij creati, quorum ipsa non sit causa, & circa modum conciliandi hinc ipsam cum illorum contingentia, ac libertate, vt videti possit Molinam, & Suarium nihil aliud præstitisse, quàm fusiùs declarare dicta à Catharino.

5811 Estque valde credibile, Salmeronem, Sanctissimi nostri Parentis Ignatij Socium, qui sæpe concilium se manifestat Opusculorum Catharini, familiarissimi sibi, & Laynio in Concilio Tridentino, redegisse in summam superiora, cum scripsit *tom. 4. in Euangelia, parte 3. tract. 14. pag. 655.* [Dei præscientiam de futuris euentibus frustrari minimè posse, quia sumitur à re ipsa iam in oculo suo existente, cum in causa, quæ libera est, & variabilis, cerni non queat. Vnde cum de Tyro, & Sidone verba fecit, absolutè dixit, *Olim in cilicio, & cinere penitentiam egissent. Quod verò de Sodomis dixit, Fortè mansissent usque in hanc diem*, propterea dictum est, ne Dei præscientiam putares necessitatem vllam libero nostro arbitrio ponere; sed vt ipsa diuina præscientia in effectu falli nequit, ita vidit, eiusmodi effectum euenire per causas contingentes: itavt videat effectum contingentem necessariò per causas, quæ falli possunt, euenire; quia ita est præsumum.] Hæc Salmeronis sapient non modò sensum, sed & verba Catharini. Vbi obiter noto pulchram interpretationem Pauli Fasseau *cap. 2. sect. 8. num. 65.* ad illa, *sumitur à re ipsa iam in oculo suo existente*, idest existente in decreto suo. Ecquis non cernat, non significari à Salmerone, vt nec à Catharino, per oculum nisi diuinam præscientiam, cui patent futura contingentia in seipsis ob suam in æternitate præsentiam, non secus ac nostris oculis obiecta ante se posita?

5812 Et Catharinus quidem multus est, vt absolutorum contingentium præsentiam in æternitate defendat; sic enim componit præsentiam certam de eis vt diuino intellectui præsentibus; siquidem vt futura non habere veritatem determinatam sentiat, probetque latè cum Aristotele. Non omninò aperit Catharinus in æternitate præsentiam, quam tribuit absolutis contingentibus, esse qualem voluerat Caietanus. Quare explicari potest de præsentia pro sua sola ipsorum temporanea differentia. Et vt non possit, interest parum, aut nihil ad negotium principale, sicut & quod absoluta contingentia, vt futura, careant veritate determinata; id enim secundum tuetur Molina inconcusse, & cum ipso quidam alij ex Nostris; primum etiam videntur propugnare, tum ipse, tum socij complures, mitigatis aliquantùm vocibus Caietani, & confederatorum Thomistarum.

SECTIO CCCCXXVI.

Plura de eodem Catharino?

5813 **E**X pag. 25. incumbit gnauiter Catharinus, vt probet, Dei prouidentiam non auferre voluntatis creatæ propositum liberum, & rerum contingentiam; atque pag. 27. [Postquam hoc (nempe Iudam traditurum Christum) euenit, fateor quod Dominus Deus circa illud prouidet aliud quiddam, vt sit hæc noua prouisio sequens euentum, non præcedens. Non enim prouidit Deus, vt sic esset inuitabiliter, sed vt illud esset, quod veller ille. Et postquam ille voluit suo arbitrio, Deus videns iam promptum ad illud, cum posset, noluit resistere. Sed tunc prouidit, vt illud factum, quod postquam fuit factum, inuitabile fuit, cederet humano generi in magnum bonum. Fateamur, prouisionem quidem Dei infallibilem esse de quocumque prouiso; & tamen infallibilem eo modo, quo prouidit. Prouidit autem euenire, non hoc certum contingens, aut illud, sed vt sæpè dictum, hoc, aut hoc in incerto, quod potius putà elegerit homo in his, quæ ex proposito eueniunt. Vnde si alterum electum est, prouidit quidem certè illud Deus eo modo, quo dictum est; non in causis, cum in causis non esset certè; non autem prouidit vt certè fieret, ac determinatè; tunc enim fuisset in causis certè, & determinatè; sed non fuit in causis. Nec enim (vt Dionysius ait) prouidentia diuinæ est, rerum violare naturas.] Ita Catharini quomodò stare queant cum diuino decreto prædeterminatiuo ad materiale traditionis, & cum hac à Deo cognita per scientiam visionis in voluntate Iudæ per tale decretum, & per quidpiam physice impressum prædeterminata, allequi ego non pollum.

5814 **P**rofectò ipse Catharinus statim contra se opponit argumentum pro prædeterminatione voluntatis Iudæ, sic: [Diuina prouidentia, cum sit velut ars quædam omnium, quæ sunt, non tantùm se applicat rebus contingentibus antequàm fiant, sed etiam, vel quammaximè, cum fiant. Causa enim prima in vnaquaque causa contingente maximè agit, eamque ad agendum applicat, simulque coniungit quæ faciunt ad effectus contingentis cuiusque productionem. Nam quamdiu causæ essent inderminatæ ad effectum, nunquam produceretur effectus ille. Cum ergo prouidentia Dei sit illa prima causa, quæ vim dat secundis, quas applicat ad agendum, & inuicem coniungit, non videtur benè dictum, quod ad prouidentiam Dei pertineat effectus contingens disinctum, ac non determinatè, nisi postquam fuerit factus.] Huic autem obiectioni, continenti diuitem venam rationum, quas postea Magister Bañes, & affectuæ effoderunt, excolueruntque, respondet in hunc modum Catharinus pag. 28. [Cum reuera prouidentia Dei dicatur respectu futurorum euentuum, qui ab illa prouidentur, & horum euentuum quidam sint contingentes, ex eo quoddam causæ contingentis illis ex prouidentia Dei aptantur, in vnoquoque contingenti effectu, quando

quando iam agit illum causa sua proxima iam determinatè, v. g. quæ agit à proposito (nam de hac maximè loqui liber) non diffiteor, quod cooperatur tunc in agendo prima causa, non tamen determinans ipsam secundam causam ad illum effectum, vt non valuerit aliter facere, si libuisset, ac etiam liberè potuisset; sed solum permittens illi semetipsam determinare, vt iam illi dederat ex prouidentia sua; & ita concurrens ad effectum illum, quia non prohibet, cum valeat. Quo fit, vt quando voluntas, ac propositum sese ad certam actionem determinat, non se determinat nisi iuxta naturam suam, videlicet non ex causa præcedente, & prouisa à Deo, quæ ad hanc certam determinationem certè, & omninò conducit; sed si libeat. Et cum libet, concurrunt prima causa Deus, nihil violans naturam, sed coagens ad illam determinationem.] Doctrina huius responsionis est eadem ipsa, quam nos nunc exhibemus post prædecessores nostros, vt dignitatem Dei, tanguam causæ primæ, atque vniuersalis, debentisque concurrere simultaneè cum voluntate creatæ ad quamcumque actionem, in quam hæc prodeat, defendamus; simulque Deum non prædeterminare voluntatem eandem in suis actionibus liberis, sed hanc determinare illum.

5815 **P**rocedit Catharinus inquiring, [Deum coagere, non vt prouidentia est iam, cum res sit, quia, vt diximus, futuri est prouidentia, non præsentis, aut præteriti; sed ex prouidentia præcedente sit illa actio, & coagit Deus, nihil coagens, quia iam ex prouidentia sua sic decreuit assistere secundis causis, iuxta naturas tamen suas. Vnde certus casus, qui euenit à proposito, ac voluntate contingenter, non potest dici certè, ac determinatè prouisus à Deo, licet verè dicatur certè præuissus secundum illam præscientiam, de qua loquuti sumus, quæ non concurrat vt causa, sed potius naturæ præcedatur ab effectu, quia rem dumtaxat videt, quia est in se, non visurus, nisi esset, eo quoddam seic iam emanasse à se. Et licet alia sit scientia Dei, quæ concurrat cum effectu præcedens illum vt causa, secundum quam quis posset dicere, quod certè, & determinatè procedit hic effectus tunc, cum procedit, recipio totum hoc ad verum, & bonum sensum, quem iam diximus, & declarauimus, videlicet vt dicatur talis effectus certè euenire, iam posità determinatione secundæ causæ, cui & adstitit prima causa, iuxta illius secundæ causæ naturam. Sed hæc necessitas non tollit effectus contingentiam, quia est necessitas ex suppositione; supponitur enim contingens causa iam determinata ad illum effectum, quæ tamen poterat non se determinare ad illum, cui non se determinanti etiam adstitisset simpliciter prima causa, iuxta prouidentia suæ legem in in huiusmodi. Itaque omnis effectus potest dici necessarius, non simpliciter, & ex prouidentia, tanquam paratæ fuerint causæ necessariò conducentes ad illos, sed ex suppositione, cum omnia quæ sunt, & sunt, necesse est fieri, & esse, dum fiunt, & sunt. Non ergo perperam dicitur, quod postquam Deus sic videt fieri, & consequenter iam esse factum, quia quod sit in aliquo instanti, oportet etiam factum esse, tunc ex noua prouidentia illud ordinat ad al-

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

quod futurum bonum, vt exemplum dedimus de Iuda. Nec enim priùs potuisset corde ordinare illud ad aliud, nisi quando certè ponitur fieri, siue factum esse, quod non est, antequam causæ se determinent, vt fiat illud. Hanc verò doctrinam à summis viris, & Dionysio (cuius locum non designat) & Damasceno (*lib. 2. de Fide Orthodoxa, c. 30.*) & Thoma nostro (*q. 6. de Verit. art. 3. in corp.*) liber accipere.] His in verbis iterat Catharinus quæ antea tradiderat de Scientia diuina visionis, non causante actus liberos voluntatis nostræ, sed subsequente illos, nostramque determinationem electiuam, & cognoscente eam præsuppositam. Si mea adderem pro declaratione, tempus tererem.

SECTIO CCCCXXVII.

Alia de eodem Catharino.

5816 **L**ib. 1. de Prædest. sic defensat efficaciam eius, secundum illud totum, quod ipsa in se complectitur, non posse esse ex meritis per scientiam visionis præuissis, vt tandem addat pag. 37. [Nihil prohibet, alium prædestinationis effectum esse alterius causam. Quia enim gratia est prædestinationis effectus, & ex gratia veniunt merita, coniuncta operâ hominis laborantis in gratia, nihil est absurdi, etiam ex meritis venire gloriam, vt docet B. Thomas; ait enim (in Commentar. ad Rom. 8.) *Rationabiliter diceretur, præscita merita esse rationem prædestinationis, si prædestinatio respiceret tantum vitam æternam, quæ datur meritis, &c.*] Quare Catharinus ita fauet Nostris sententibus, electionem efficacem prædestinatorum ad gloriæ coronam antecedere merita præuisa absolutè, vt non reprobet tanquam irrationabile quod alij etiam Nostris existimant de talis electionis subsequente. Quanquam circa punctum istud diuersitas iudiciorum impertinens sit, vt centies monui, ad quæstionem de Scientia Media.

5817 **P**ag. 41. ait: [Illud dicitur simpliciter necessarium, idest vt distinguitur contra contingens, quod causas habet inuitabiles suæ necessitatis. Hoc iam superius statutum est: quod si quis neget, abeat vt indignus, cui respondeatur; sic enim accipiunt omnes.] Vt saluum maneret huiusmodi pronuntiatum, non obstante præscientiâ absolutâ visionis de effectu contingenti, & libero voluntatis creatæ, scripserat in præcedenti Opusculo, pag. 24. [Oportet sic sanè disputare: Si vidit Deus, Antichristum damnari, poterit quidem, antequam faciat digna damnatione non facere illa, & ita non damnari; non tamen non faciet, cum iam posuerimus, eum facturum, quia posuimus, vidisse Deum illa facere in eo tempore, quando actu faciet, ad quod tempus se extendit æternus oculus Dei. Et sic, positâ Dei notitiâ huiusmodi, concluditur quod faciet digna damnatione; non tamen quod non potuerit non facere: imò concluditur potius, quod faciet illa, potens tamen non facere, quia sic vidit Deus illum facere quæ potuisset non facere.] Catharinum hæc dicere

Ggg 3 nihil

nihil aliud est, quàm dicere, effectum contingentem, & liberum voluntatis creatæ, esse notum per præscientiam absolutam visionis, connexam insuperabiliter cum ipso, non tamen extrate quid, unde in ipsum refertur necessitas, simpliciter quia ea præscientia est euitabilis à voluntate creatæ. Pronuntiatum præfarum Catharini (à cuius exaggeratione abstineo) quàm commodum sit Scholæ Societatis, obseruavi pluries, & in vicino Sectionis 421. illudque roboratur fortiter ab Herxera nostro in tract. de Voluntate Dei, disp. 16. sect. 2. ex num. 26. usque ad 31. contra Illustrissimum Thomistam Godoy sub his aliis vocibus: *Quando ad aliquod extremum existit impedimentum, quod est omnino à voluntate nostra impedibile, non datur in ea antecedens potestas proxima, & expedita ad extremum illud.*

5818 *Pag. 47. & 48. post transcriptum S. Thomæ quest. 6. de Verit. art. 3. in corp. locum decantatissimum à Nostris, monet Catharinus Lectorem, vt consideret, [quod reuera omnem rem reducit Thomas ad causas secundas, non ad primam sine secundis. Nam præparare, & adhibere tot adminicula, ne cadat quis; aut si ceciderit, quod refurgat, quod facere Deum in prædestinatis fatetur, nonne est causas secundas præparare, ac certas illas ad certum salutis effectum? Non tanta erat difficultas concordare libertatem arbitrij cum certitudine effectus vltimi prædestinationis, idest salutis, vt oporteret ad recondita sapientiæ Dei ascendere, si hæc vera sint. Causa enim manifestè patet talis necessitatis, & infallibilitatis, videlicet decretum diuinum, quo homo infallibiliter dirigitur multis medijs, & adminiculis, vt vno deficiente, submittat aliud, vt sic certè tandem in salutem prouehatur.] En pro certitudine salutis æternæ in prædestinato concilianda cum eius libertate, recurrit Catharinus ad præparatum à Deo cumulum auxiliorum, quorum nullum determinatè sit ex se indefectibile ab effectu salutis (quod est conamen Catharini in Opusculo præfenti,) sed ita decernantur à Deo, vt si vnum non sortiat effectum, sortiat aliud ex determinatione voluntatis prædestinati.*

5819 *Lib. 2. acerrimè digladiatur (de bacchari ait, neque fraternè, imò neque humaniter, Gonetus tom. 4. disp. 5. art. 2. §. 1. pag. 355.) contra sententiam de reprobatione, non modò per deputacionem ad æternam pœnam damni & sensus, sed etiam per exclusionem à gloria ante absolutè præuisa personalia demerita. Quam sententiam Nostris quoque vnanimiter, & viriliter oppugnant. Inter obiecta autem à Catharino inuenient Lectorem multa, quæ conuertat aduersus opinionem de diuinis decretis prædeterminantibus ad materiale peccatorum. Inueniet etiam pag. 79. [Præscientia (scilicet visionis) supponit factum nostrum, & non est eius causa, vt quia scit Deus, ideo fit.] Quibus verbis similia leguntur lib. 3. pag. 112.*

5820 *Quidquid autem dicat Author Cursus Theologici Carmelitarum Discalceatorum, ego neque circa finem libri 2. neque circa medium, neque circa principium reperio quidpiam, quod Societatis principiis sit speciatim aduersum. Censuerunt aliqui, adimi Deo à Catharino in fine paginæ 94. & principio paginæ sequentis, infallibilem scientiam futurorum contingentium conditionatorum. Sed vt ita esset, non magis nobis*

id, quàm Thomistis iam est aduersum. Et præterea non ita est. Nam verba ibi hæc sunt: [Illud maioris negotij est, vt rationem reddamus, cur nam præsciens Deus, Galilæos non credituros, illis tamen prædicat, ac tanta signa facit? Nunquid frustra operari voluit, aut maiorem illo querere damnationem? Sed si meminimus eorum, quæ de præfenti dicta sunt, nihil erit scrupuli. Falsum est enim, quod ipse Christus Deus præuiderit, antequàm illis prædicaret, non credituros, quantum ad se. Sed sic videbat, quod Iudæi peculiaris populus Dei erant, & dilectus propter patres, & propter se, qui erat (vt ita dixerim) congenitalis, ideo prædicandum esse illis; & quia prædicacionem debebant signa consequi, etiam signa esse faciendæ censuit opportunum. Quare hæctenus nihil videt Deus, an sint credituri, vel non? Sed cum fecit signa pro eo tunc, videt non moueri illos ad credendum, & sic videntur à Deo increduli signis post signa iam facta in conspectu Dei; faciendæ tamen in conspectu nostro. Ergo fecit signa, vt crederent, quia infidelibus ad hoc signa dantur, non fidelibus, vt ait Paulus. Absit autem blasphemia, vt dicamus, ideirco signa fieri, ne credant, & sic magis puniantur. Ergo quod Iudæi, & Galilæi non crediderunt, eorum culpa fuit, qui semetipsos suâ pertinaciâ obæcarunt, cum videre possent.] Hæc Catharinus.

In quibus non loquitur de futuris contingentibus conditionatis, sed de absolutis, nempe de incredulitate Iudæorum futura absolutè, non obstantibus signis apud eos faciendis; cum proximè egisset de fide Tyriorum, ac Sidoniorum futura conditionatè, si signa coram illis fierent: qua de fide non negauerat certam scientiam Deo. Et neque de Iudæorum incredulitate inficiatur in verbis exaratis, sed tantum quæ habeatur ante decretum absolutum de prædicacione, & signis apud eos, necnon ante ipsorum determinationis liberæ non credendi existentiam suo modo in æternitate: quibus præsuppositis, Deus certè sciebat absolutè, & intuituè videbat eorum incredulitatem. Similis loquutio Catharini mouit Dominicum Sotum, vt eidem (quo cum longa iurgia litteraria habuit) attribueret assercionem de Deo non prius reprobante damnatos, quàm illi ex tempore peccata committant. Sed Molina 1. p. quest. 23. art. 4. & 5. disp. 1. memb. 3. in fine, liberavit virum insigniter doctum à suspicione de tam enormi fatuitate, vt affirmarit, diuinæ voluntatis actum, quo Deus impios propter peccata præuisa futura in tempore reprobauit, non esse æternum.

5822 *Et si verò Molina quoad hanc partem protegat Catharinum, deserit tamen quoad nonnullas non minus displicentes sibi, quàm eiusdem Catharini domesticis Soto, Bañes, Gonzalez, Thomistisque alijs. Quare neque ego sic volo Catharinum indicasse, aut expressisse placita Scholæ Societatis, vt non declinat in aliqua ingrata tam ipsi, quàm Dominicanæ.*

SECTIO CCCCXXVIII.

Incidenter de Alfonso Salmerone.

5823 *Quo tempore reuidebam Catharinum, accidit vt oculis admouerem Alfonso Salmeronem, vnum ex primis Decemviris Societatis nostræ, Theologumque clarissimum, tum viuâ voce, & maxime in Concilio Tridentino; tum scriptis suis posthumis, tam copiosis, quàm selectis: notauique habere multa colludentia cum doctrina, & verbis Catharini; dubitareque non potui, quin cum exaratis illa, vsum fructum cepit ex Catharini Opusculis de Præfentia, Prouidentia, & Prædestinatione Dei; sed ita vt selegerit quæ sibi visa sunt vera, declaraueritque magis, confirmarit, auxeritque; relinquens in medio alia.*

5824 *Conferantur primò cum verbis Catharini lib. 2. de Præfentia. pag. 94. circa Tyrios, & Sidonios, quæ profert Salmeron tom. 4. in Euangelia, parte 3. tract. 14. §. Ad has tres difficultates, pag. 654. Conferantur secundò cum transcriptis ex Catharino in num. 5820. hæc Salmeronis pag. 655. [Porro Bethsaide, Capharnaum, atque Corozain, Galilæis ciuitatibus, prædicauit Christus D. non quòd præficeret, illas non credituras; & propterea fecit, vel prædicauit, quia hoc esset in Dei bonitatem, quæ vult omnes homines saluos fieri; & in Dei sapientiam, quæ ideo signa facit, ac verbum Dei proponit, vt ad fidem trahat; nam signa ad comprobendam doctrinam fiunt, vt prædictum erat de Messia. Et pro illo momento, quo signa fiunt, non videt, sint credituri, necne? Sed cum fecit signa, videt illos pro illo momento incredulos, & iam signa facta sunt in oculo suo, quibus illi reluctantur: videntur ergo increduli signis, sed iam factis. Non ergo facit frustra signa, quia ex se non deest, vt illi credant, sed ex ipsis nolentibus credere. Signa ergo data sunt infidelibus, scilicet vt credant, si velint, &c. Conferantur tertio verba vtrinque adducta in num. 5809. & seqq. Quæ Salmeronis sunt, continent manifestè doctrinam de omnino certa præfentia diuina conuersionis Tyriorum, nonque comparata in causis infallibiliter præconnexis cum ipsa conuersione contingentem futura conditionatè. Additque §. Ad 3. dubitationem, pag. 565. neminem iudicandum à Deo ex his, quæ per talem scientiam præuisus sit operaturus. Dissipauit additione hac densam nubem obiectionum in eam.*

5825 *Tomo 1. in Epistolas Pauli, & 13. in ordine, parte 2. libri 1. disp. 1. pag. 89. ait Salmeron: [Est autem duplex in Deo præfentia; altera idealis, quam vocant, quæ res cognoscit, & præcognoscit vt creabiles, & est causa ipsarum; altera verò vocatur scientia visionis, quæ res iam creatas, & in esse positas præcognoscit, ac præuiderit, vt sunt in seipsis.] Et pag. 90. [Præter duplex genus scientiæ, siue præfentia, habet præterea Deus scientiam simplicis intelligentiæ, quam appellat, quæ nihil aliud est, quàm scientia eorum, quæ nec fuerunt, nec sunt, nec futura sunt; sed eorum tantum, quæ effici poterant, siue possibilia erant, vt essent; nec tamen fecit. Hæc autem scientia simplicis intelligentiæ ad primam illam*

idealem reducitur, quæ non tantum vidit creabilia cuncta, quæ condidit, sed etiam possibilia omnia, quæ condere potuisset, si voluisset, non autem condidit.] Consonat in his Salmeron cum Catharino, vt legenti istum compertum erit, simulque illum maiori cum magisterio describere præfatas scientias. Inter quas scientiæ visionis denegat munus causæ erga res visas. Et inde §. Præterea, & seqq. pag. 91. & 92. deducit, confirmatque testimonijs SS. Augustini, & Damasceni, eâ scientiâ, & prophetiâ ad eam pertinente non lædi contingentiam, libertatemque actuum nostrorum, quos præcognoscunt, & prænuntiant. Hoc eodem modo se gessit Molina.

5826 *Progreditur Salmeron, & inquit: [Quando ergo B. Thomas docet quest. 2. de Verit. art. 12. in corp. futurum contingens, vt contingens est, nulli subiacere cognitioni, aut Angeli, aut etiam Dei ipsius, intelligendus est loqui de scientia illa visionis, quæ ab æterno res omnes, vt in seipsis sunt, præuidit; nam tali cognitione Deus non attingit futurum contingens, nec in causis, quas non habet, quia contingens est; nec in seipsis, quia nullo tempore sunt sibi futura, sed præfentia.] Quæ Salmeronis de S. Thoma intelligentia non statet, si futurum contingens haberet causas præconnexas per prædeterminationem.*

5827 *Proponit subinde Salmeron difficultatem hanc: [Quod si aliquando Scripturæ dicant, Deum præuolisse quæ nec certas causas habent, nec in seipsis sunt futura, vt ibi: Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne sibi deciperet animam illius; & cum dixit David: Si tradent me viri Ceila, & viros qui sunt mecum, in manu Saul? Et dixit ei Dominus: Tradent; ac rursus Matthæi 11. Si in Tyro, & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in vilicio, & cinere pœnitentiam egissent; & cum ad Apostolos dixit: An putas, quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modo plusquam duodecim legiones Angelorum? Videretur ergo Deus futurum contingens sub ratione futuri vidisse in libero arbitrio.]*

5828 *Soluit verò sic: [Dicendum est, hæc, & quæ sunt huiusmodi, illa scientiâ visionis non vidisse, quia visibile non est in seipso, quod nec in se, nec in causa est, nec fuit, nec futurum est; sed aliâ scientiâ, nimirum ideali, non quæ res vidit, vt conderet, sed vt possibile à se condi; in quibus habebant certas causas, vt aliquo tempore existerent. Nec enim tantum Deus vidit ea, quæ nunc sunt omnia, sed etiam omnia, qualiter euenire potuissent, & quæ ex illis consequerentur. Non enim quid, peccante Adam, facturus esset, vt fecit; vidit etiam quid, non illo peccante, futurum erat. Vidit quid, non agentibus pœnitentiam Tyrijs, & Sidonijs, & Sodomitis, euenit; quid etiam, illis conuersis ad pœnitentiam, euenturum erat. Quid item euenit Henoch raptus; quid item euenisset, si raptus non fuisset. Vidit denique quid esset euenturum, si Christus non rogaret Patrem pro duodecim legionibus Angelorum; & quid rursus euenturum fuisset, si rogasset, & obtinuisset dictum Angelorum numerum. Sed primum horum omnium vidit scientiâ visionis, quia reuera aut fuit, aut futurum est, & æternæ visionis oculus ad omnia illa se extendit, non vt sibi præterita, vel futura; quia omnia vnico intuitu vt præfentia cernit. Sed tamen quedam vidit vt nobis iam præterita, quedam vt nobis præ-*

scientia; quædam verò ut nobis futura. Quæ verò afferit se videre ut futura, quæ tamen re ipsa nunquam extiterunt in rerum natum, ut in prædictis exemplis manifestum est relictum, non videt scientiâ visionis, sed tantum scientiâ simplicis intelligentiæ, quæ pars est visionis idealis. Hæc latius persequutus sum, quia video, quosdam implicari, nec facile modum assequi, quomodò Deus videat futura contingentia, quæ nunquam futura sunt; & propterea putant doctrinam B. Thomæ falsam, quòd dixerit, futura contingentia, ut futura sunt, à nulla cognitione vel hominis, vel Angeli, vel Dei ipsius attingi: quia est sermo de scientiâ visionis, non de scientiâ ideali.] Hactenus Salmeron.

5829 Agiturque apertissimè, & locupletissimè de scientiâ diuina attingente contingentia, & libera, futura tantum conditionatè, quam nominat idealem, & reuocat hanc antè ad simplicis intelligentiæ scientiam, prout & nunc ad eandem reducunt multi è Nostris Scientiam Mediam. Obseruareque est, Theologos quos Salmeron videbat implicari, firmos fuisse in attribuenda Deo nōgita vndecumque certa de præfatis futuris; sed offendisse in S. Thomæ doctrina memorata, quam idcirco exposuit Salmeron, quatenus sermo esset S. Doctori de futuris spectantibus ad scientiam visionis, & non ad idealem, aut simplicis intelligentiæ, ut pertinebant præfata futura. Quæ etsi non habebant præsentiam in æternitate, neque determinationem in causis vllis suis, quorum secundum conueniebat etiam contingentibus, liberisque futuris absolutè, & non primum, prout rerum nobis futurarum præsentia in æternitate explicatur hoc, vel illo modo; nihilominus neutrum desiderabatur, ut per scientiam idealem, aut simplicis intelligentiæ attingerentur. Sic satisfacit Salmeron Theologis non assequentibus modum, quo Deus omnino infallibiliter prænosceret contingentia, & libera futura tantum conditionatè. Imitati sunt illos alij posteriores, quibus obuiam it. Gouëtus tom. 2. disp. 5. art. 1. §. 2. pag. 407. vsque ad 410. recursum factum ad decretum antecedens, & efficaciam diuinæ voluntatis, absolutum subiectiuè, & conditionatum obiectiuè, applicans, subordinans, ac determinans voluntatem creatam; cuius decreti nulla est in Salmerone mentio.

SECTIO CCCCXXIX.

De eodem Salmerone.

5830 In eodem tomo, lib. 3. disp. in Epistolam ad Rom. cap. 8. disp. 19. §. Deinde queritur, pag. 760. scribit: [Etsi communis vocatio dici possit pendere ab assensu nostro, si volumus eam recipere, aut renuere, de qua Petrus dixit, *Satagite ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis*, quia à principio impedire potest, & postea etiam negligi. Non tamen propterea isti, qui sic vocantur, derelicti sunt, quia Deus cum vocat illos ad cœnam, vel ad nuptias, non est illusor, aut mendax, aut tentator malorum, ut vocet ea ratione homines, ut sic vocati decendant à vocatione, & sic grauius puniantur.] Horum verborum sensus consistere non valet, si diuinæ gratiæ auxilium, quod re ipsa sit inefficax, seu

non sortiat effectum, fuerit ineptum reddi efficacem à nostra voluntate, seu ex huius determinatione non potuerit sortiri effectum.

Subiungit immediatè: [At vocatio secundum 5831 propositum excellens est, firma, & efficacis, & talis ut illi liberum hominis arbitrium, tanto dono Dei affectum, non renuat. In quo liberum arbitrium non læditur. Tales fuerunt vocationes Apostolorum, qui vno verbo Christi vocati, relictis omnibus, sequuti sunt eum, &c.] Non dicit Salmeron, ut neque nos, vocationem secundum propositum esse talem, ut ei non possit renuere liberum hominis arbitrium, seu ut non possit reddere eam inefficacem; sed dicit, ut & nos, esse talem, cui actu non renuat, seu quam actu non reddat inefficacem.

Explicans autem Salmeron propositum illud 5832 diuinum erga prædestinatos, inquit pag. 764. [Quos igitur prædilexit, eos & prædestinauit; id est, antequam videret (per scientiam visionis) opera eorum, amauit illos, non ad aliquod bonum temporale, sed ad supremum cœlestis gloriæ; nec ad tempus, sed vsque in finem dilexit eos, & prædestinauit; id est, firmâ suâ, & immobili prædeterminatione per certa media quasi serie quadam instituit, ut possent ad gloriam, peruenire, ita ut essent conformes imagini Filij sui, id est ipsi Filio Dei, qui est perfecta Patris imago.] Lectis à Fasseau cap. 2. sect. 8. numero 65. & 67. vocibus *firma & immobilis prædeterminationis*, visum sibi est, Salmeronem loqui de prædeterminatione, quæ sit decretum prædeterminationis efficacis diuinæ voluntatis erga actus illos liberos salutares prædestinatorum, & erga media suapte naturâ præconnexa cum eis. Sed certè non loquitur nisi de prædeterminatione ad gloriam, quam prædeterminationem vocat, ut & nos, diuinæ voluntatis prædeterminationem firmam, & immobilem ad gloriam per certa media.

De quibus mediis sic fatetur §. Quod verò, 5833 pagina 769. [Scimus, stante gratiâ communi, quæ nulli denegatur, nisi ipsam quisquam suâ culpâ recuset, posse liberum arbitrium humanum in malum flecti, & sæpe flecti; sed si cum illa communi gratia ponamus prædeterminationis donum, asserimus cum Augustino, & B. Thoma de Verit. questione 6. art. 2. à via non deflexurum, & propter eiusmodi Dei protectionem, & assistentiam, & tot gratiæ adminicula, posse illud ita erigi, ut non obdormiat in peccato, sed præseruetur à morte secunda. Quia etsi cuique per gratiam communem concedatur posse perseuerare, prædestinatis tamen amplius datur, ut omnino perseuerent, non quidem coacti, & inuiti, sed magis volentes, & cum maiori libertate arbitrij. Est siquidem Deo perfacile ita illustrare intellectum, & ita charitatis feruore voluntatem incendere, & alia quæcumque obiecta, quæ obstare poterant, ita amouere, ut proposito sibi bono, non contingat eius recusatio; & proposito sibi malo, non accidat eius electio: quod non est ab vllò defectu liberi arbitrij, sed potius ab eius sanitate, & robore. Non tamen propterea existimandum est, tale esse liberum arbitrium in huiusmodi, etiam cum confirmatur in gratia, quale est in Beatis, quia in prædestinatis, & confirmatis, ut in Apostolis, & similibus, verè dici potest, ex se esse peccabile, & per se omni motui gratiæ posse resistere; sed propter Dei protectionem, & adminicula prohibetur,

betur, ne peccet; in Beatis verò omnino impeccabile redditum est, &c.]

5834 His in verbis, quæ sunt velut glossa ad locum S. Thomæ præcitatum, & in quibus Salmeron fuit imitatus Catharinum supra, num. 5818. declaratur mirificè natura mediocrum opitulantium efficaciter prædestinatis ad actus salutares, quibus consequantur salutem æternam. Non dicitur in eis, perfacile esse Deo medium præconnexum cum ipsis actibus; sed ita illustrare intellectum, &c. Quæ illustratio intellectus, & affectio voluntatis, amoroque obiectorum potentium obstare, coniunctæ sunt actu cum non recusatione boni, & cum non electione mali; ita tamen ut per se eis posset resistere liberum arbitrium prædestinati, seu coniungere earum existentiam cum recusatione boni, & electione mali. Asserimus nos idem ipsum.

5835 *Disputat. 21. seq.* confirmat fusiùs Salmeron, quod *disput. 19.* breuiùs tradiderat de prædeterminatione non pendente ab absoluta præuisione operationis: probat etiam *disput. illa 21.* bonum vsum liberi arbitrij præuisionem, qui post comparatam primam gratiam in adultis cernitur, non esse rationem, quare Deus ex æternitate eidem primam gratiam conferre voluerit, & beatitudine donare, quos in gratia ad finem vsque vitæ perseueraturos conspexit. Quoad id secundum conueniunt Molina 1. p. quest. 23. art. 4. & 5. *disp. 1. memb. 5.* & Nostris omnes. Quoad primum de prædeterminatione non ex præuisionibus præstitis per solas vires naturæ, concordant multò magis contra Pelagianos. Sed de prædeterminatione non ex præuisionibus elicitis inuamine etiam gratiæ per Christum, alij è Nostris consentiunt, alij dissentiunt.

5836 Infert porro Salmeron *disput. illa 21. pag. 772.* [prædeterminationis certitudinem non ab operum bonorum præscientia, sed à benigna Dei prouidentia proficisci. Nec ideo quia quis præscitur saluandus, prædestinatur saluandus; sed contra, quia prædestinatur saluandus, ideo præscitur, eum saluandum sub ratione futuri, & non sicut in contingentibus. Idcirco in prædeterminatione continetur certitudo salutis, & in ea certitudo conferenda gratiæ, & bonus vltus gratiæ, & meritum, & perseuerantia in finem. Repugnat enim diuinæ sapientiæ, certè aliquid ad finem ordinare, & non ad certa, & promouentia ad finem media.] Videntur Paulo Fasseau *cap. 2. sect. 7. num. 65.* clara hæc verba pro præscientia futurorum contingentium, & liberorum voluntatis creatæ in decreto antecedenter efficaci. Sed nisi ego cæcus sim, clara tantum sunt pro præscientia de æterna prædestinati salute in prædeterminatione. Quod punctum est longè diuertum, & ut tale fuit denotatum ab Authore, cum dixit [Præscit, eum saluandum, &c.] Præterea, cum etiam dixit: [Repugnat enim, &c.] indicauit non leuiter Scientiam Mediam ut prærequisitam ad prædeterminationem, quæ quia ad æternæ salutis finem certè ordinat prædestinatum; sapientiæ diuinæ est non ordinare nisi per media, quæ sciat fore ad eum finem certa, & promouentia efficaciter, si à se eligantur.

5837 In §. immediato, incipienteque, *Ad sententiam, pag. 773.* inquit Salmeron, [Augustinum benè nouisse differentiam inter prædeterminationem, & præscientiam (scilicet visionis) quia præscientia est post existentiam rei in se ipsa, siue in suis causis.] Rursus §. *Quo verò liquidius, pag. eadem 773.* addit, [Deum quæcumque videt eorum, quæ ex-

tra ipsum suam habent in seipsis existentiam, in seipso videre, quia non accipit visionem suam ab obiectis extrinsecis existentibus, ut nos, sed videndo se ipsum videt cuncta, quæ extra ipsum sunt, & videt ea tanquam in causa perfecta, à qua emanant, & in qua conseruantur, ac proinde limpidius, & dignius in seipso cernit.] Item, [Deus suâ essentiâ immutabili, & æterna ambit, & continet omne tempus; non tamen in illo includitur, aut mensuratur, & ideo etiam sua visio tempore non venit metienda, sed potius sua æternitate immensa. Est enim æternitas illa nunc vnum, sistens, ambiens omne tempus, & cuius differentia temporis, & momentis, siue instantibus coexistens. Cuius visio creaturarum, etsi æterna sit in re ipsa, quia non est aliud, quàm Deus ipse videns, non tamen est rerum æternarum, & ideo eas cernit existere pro eo tempore, quo existunt, vel in seipsis, vel in suis causis ordinatis, quas habent, quia quod nondum est in se, vel in suis causis determinatis, non potest vel Dei oculo determinatè videri.]

Egregia sunt hæc omnia pro placitis nunc currentibus inter Nostris. Nam primò, iuxta ea, non est visionis scientia causa rerum futurarum, [nihilque ponit in rebus,] ut cum S. Augustino, vel potius S. Fulgentio in *lib. de Prædest. & Gratia, cap. 15.* obseruat ibidem idem Salmeron. Secundò, tali scientiæ præsupponitur pro priori naturæ signo existentia rei in se ipsa, quando res est contingens, & libera voluntati creatæ, seu quando prodit à causa indifferenti, & indeterminata; quando verò res non est huiusmodi, præsupponitur eius existentia in suis causis ordinatis, & determinatis ratione connexionis, quam habent cum futura rei existentia. Tertio, essentia diuina est obiectum primum, motivum, formale, & determinativum, in quo Deus præscit futura absoluta, siue contingentia, & libera voluntati creatæ, siue oritura à causis secundis necessariis; supposita enim eorum existentia, siue in seipsis, siue in suis causis, competit essentiæ diuinæ exercere munus præfati obiecti ad ea præscienda. Quarto, præscientia futurorum absolutorum in æternitate est censenda pro temporanea horum differentia, & non qualis à Caietano fuit constituta. Primum innuitur magis à Salmerone, & permissa conuenientia cum Caietano, si voces nonnihil temperentur, non desunt è Nostris suffragatores.

Pergit Salmeron dicens: [Cogita Deum, qui est omnium rerum præter semetipsum prima, & maxima causa efficiens, & finis, per suam sapientiam diuersas condidisse naturas, & diuersas operationes, & varios ab iis voluisse prodire effectus, hos quidem necessarios à causis necessariis, hos verò contingentes à causis contingentibus, ut voluit siue frequenter, vel rarè, vel ad vtrumlibet. Ut ergo Deus diuersimodè se habet circa hos effectus ut causa, ita etiam variè se habet sua præscientia. Nam necessarios euentus dupliciter videre, cogitare possumus. Primò, prout sunt in causis suis; deinde ut sunt in semetipsis, pro his temporibus, quibus existunt, quia nouit pro eo tempore, quo sunt, eos effectus à se emanasse, dum cum secundis causis ad eorum productionem concurrunt. Effectus autem contingentes non potest determinatè videre in suis causis pro eo tempore, antequam eueniant, cum pro eo tempore cause non sint determinatæ ad vnum, sed ad vtrumlibet. Solùm ergo potest videre effectus contin

contingentes pro eo tempore, quando iam sunt in eſſe, aut quando iam cauſis ad vnam contradic- tionis partem inclinatis, illa pars determinatè ne- ceſſitatem adquiret exiſtendi; quia quod eſt, dum eſt, neceſſe eſt eſſe, vt ait Philoſophus.]

5840 En Salmeron peritiſſimè diſtinguit duplicem modum cognoscendorum à Deo effectuum, qui à cauſis ſecundis neceſſariis oritur ſunt; vnum in iſdem cauſis non indifferentibus, ſed determina- tis, & connexis cum effectibus; alterum in iſſim- met effectibus, præſentibus æternitati pro ſua temporis differentia, prout vt etiam ſic ſunt cauſæ illæ præſentes. En iterum nonniſi poſte- riorem modum cognoscendorum effectum, qui à cauſis ſecundis liberis prodituri ſunt, attribuit Deo, quia prior modus locum non habet, ſiqui- dem tales cauſæ non ſunt determinatæ ad effe- ctus, quos producturæ ſunt, ſed indeterminatæ, & indifferentes ad eos, & ad eorum carentias. Iam ſi Salmeron putaret, cauſas neceſſarias, & liberis ſecundis prædeterminari à prima ad ſuos effectus, vacillaret tota hæc eius doctrina. Ete- nim non minus in liberis prædeterminatis, quàm in neceſſariis prædeterminatis præſciret Deus effectus ipſarum; & quamvis qui liberarum ſunt, ſupponerentur non potiri præſentiâ in æter- nitate, poſſet optimè, & deberet Deus præſcire illos in prædeterminatione tam extrinſeca, quàm intrinſeca eorum, vt ex aliis Thomiſtis approbat Gonetus tom. 2. diſp. 4. art. 8. §. 1. ex pag. 377. §. 2. ex pag. 386.

5841 Concludit Salmeron Diſputationem his ver- bis in §. His poſitis, pag. 774. [Tria ſunt quæ præ- deſtinans præſcire debet, nimirum perſonam præ- deſtinatam, ſinem in quem prædeſtinatur, & media & adminicula, per quæ prædeſtinatus ſinem illum attingit. Quod verò aliorum præſcientia præter hæc requiritur in prædeſtinatione, non videtur nec ex vi vocis, nec rationis. Subſequitur verò prædeſtinationem hanc præſcientia certa bono- rum operum, & certæ adeptionis ſinis: & hoc eſt, quia in prædeſtinatione eſt certa Dei volun- tas, vt hæc eueniant, quia certa ſunt in ſe, & in ſuis cauſis, id eſt in Dei voluntate. In iſis autem, qui prædeſtinati non ſunt, tantum videntur in ſe- iſiſ, quia in ipſa præſcientia, vel voluntate certi euentus non ſunt.] Quorum verborum ſenſus eſt, certam præſcientiam bonorum operum, & beatitu- dinis æternæ donandæ vt coronæ, debere ſubſequi prædeſtinationem, cum hæc contineat inſuſtrabi- lem Dei voluntatem de vtriſque, & illa non poſſit non eſſe certa, tum de operibus, vt pote cognitis in ſeipſis præſentibus æternitati pro ſua tempo- ranea differentia; tum de beatitudine, vt pote cog- nita in voluntate Dei inſuſtrabili de eius futu- ra exiſtentia. Si verba, [quia certa ſunt, &c.] non referantur diſtributiue ad opera in ſe, & ad beatitudinem in ſuis cauſis, ſed copulatiue ad opera, & ad beatitudinem tam in ſe, quàm in ſuis cauſis; cognitio operum in cauſis, id eſt in Dei voluntate efficaci per ſe, & ab intrinſeco cir- ca opera, erit præſcientia abſoluta ſuccedens præ- definitioni eorundem ſupponenti Scientiam Mediam de ipſis: quam prædefinitionem plerique Noſtrorum admittunt. Vnde languet ponda- ratio Pauli Falſeau num. 65. ad proxima verba Sal- meronis.

5842 Diſputatio 22. Salmeronis in primis verſatur in impugnanda aduſtorum reprobatione, tum po- ſitiua per damnationem ad æternam pœnam

damni, & ſenſus; tum negatiua per exilium à gloria æterna ante abſolutè præuiſa peccata actua- lia, perſonaliaque: deinde in reſutanda omnium, qui pereunt, negatiua reprobatione. ex motiue præuiſi abſolutè peccati originalis. Qua in diſpu- tatione Catharinum aſſumpſit imitandum; vt euident erit legenti vtrumque Doctorem; poſt quos cæteri Noſtri concordēs fuerunt. Et cum de his punctis tractat ille non tam vehemēti ſer- mone, ac Catharinus, miniſtrat arma non pauca; ſed quæ ſeligere non vacat mihi nunc, aduerſus diuina decreta, quæ à Thomiſtis dicuntur præde- terminantia ad materiale peccatorum. Tractat etiam ea cum reuerentia erga S. Thomam, vt di- cat pag. 780. [Præter has duas præcipuas ſenten- tias eſt alia tertia, nunc communior, ac receptior, S. Thomæ in Summæ 1. parte, quæſt. 23. art. 3. vbi tradit, ad prouidentiam Dei pertinere, aliquem defectum in rebus, quæ prouidentie ſubduntur, permittere; & cum per diuinam prouidentiam homines in vitam æternam ordinentur, ad eundem pertinere, vt aliquos permittat ab iſto ſine deficere, quod dicitur reprobare. Vnde ſicut prædeſti- natio includit voluntatem conferendi gratiam, & gloriam; ita reprobatio includit voluntatem per- mittendi aliquem cadere in culpam, & inferendi damnationis pœnam pro culpa.] Quæ S. Thomæ, & Salmeronis ſententia differt valde ab eis aliis duabus, quas reiecerat Salmeron; ſed quas amplectitur ex Godoy Gonetus tom. 4. diſp. 5. art. 2. & 3. dempta parte conſiſtente in reprobatione poſitiua per voluntatem inſigendi pœnam ante præuiſa peccata,

5843 In diſp. 14. ad Rom. 8. ex §. Iam tertium, pag. 727. & ſeq. adſtruit Salmeron, [ita nos agi à Spiritu Dei, vt aliquid agamus, & vt cooperemur; Paulumque rectè dixiſſe, aguntur; & non ducuntur, vt ſignificaret non ſolum Spiritus S. ductum illu- ſtrantis noſtrum intellectum, ſed etiam gubernantis, & adiuuantis affectum noſtrum tardum, & pig- rum: excluſa tamen omni violentia, aut co- actioſis ſpecie, quæ illo verbo excogitari poſſit.] Quæ doctrina neſcio cur nobis opponatur à Fal- ſeau num. 66. potiusque deſeruit, vt probemus, Spiritus S. gratiam non eſſe totam rationem ope- randi actus ſalutares. Neque item ſcio, cur ibi- dem opponatur hæc alia pag. 110. §. Tertio dedu- cimur, & ſeq. diſp. 5. parte 2. lib. 1. [Gratia Dei ad operandum non cogit, nec ſola illa operatur ſine nobis. Contra hoc enim ſic opinantes Au- guſtinus ſcripſit librum de corrept. & gratia. Item Deus adiuuat noſtram inſirmitatem ad omnes, & ſingulos bonos actus, non vt liberum arbitrium partem, & gratia partem operetur; ſed vt ad om- nes, & ſingulas actiones extendatur tam liberum arbitrium, quàm ipſa gratia, vt Bernardus docet in lib. de Gratia, & lib. arb. ſed vt illud vt cauſa ſecunda, hæc vt primarius author: quemadmo- dum huius libri litteræ ſunt quidem omnes à penna, ſed vt instrumento; & à manu ſcribentis, vt præcipuo authore.] Non, inquam, ſcio quæ- nam appareat contradic- tio in hac doctrina cum noſtra, quin potius video confirmatam noſtram de gratia auxiliante, quæ non ſit tota ratio agendi opera ſalutaria. Exemplum autem de pœna cæce- nus præciſè aſſertur, quatenus ipſa non ſit princi- palis, ſed instrumentalis cauſa ſcriptionis, & ma- nus ſit principalis; atque ita ſimiliter arbitrium creatum non ſit cauſa principalis, ſed instrumen- talis actuum ſalutarium, & gratia ſit principalis. Minimè

Minimè verò adducitur, vt arbitrium ſit cauſa in- ſtrumentalis eodem modo, ac penna, quæ eſt ina- nime instrumentum, nihil omnino per ſe agens, & merè paſſiue ſe habens, recipiensque merè impul- ſum localem impreſſum à manu, & cum ſcriptio- ne connexum.

5844 Vnde ad Rom. 9. diſp. 28. §. Animaduerte, pag. 820. ait Salmeron: [Eſt Deus ſit principale agens, & homo organum ſecundarium; ſed tamen hominem eſſe organum liberum: eſt item opus ſit, hominem duci à Deo in credendo, & amando, & operando; non tamen per hoc tolli noſtrum aſſenſum, & concurſum. Nam ſicut nos ſine Dei impulſu, & motione nihil poſſumus, ita nec Dei miſericordia ſine eorum aſſenſu ſalutem operatur in adultis. Sed cauendum cum S. Auguſtino de Bono perſeu. cap. 6. & Enchiridij cap. 23. ne quia rectè dicitur, Non volentis, neque currentis, ſed miſericordia eſt Dei; ita etiam dicendum putes, Non eſt miſericordia Dei, ſed hominis volentis, & currentis. Non eſt in volendo, & currendo diuine miſericordie liberum cooperatur arbitrium, quia tamen ipſa gratia ducatur, & principatum tenet, id in cauſa eſt, quominus tam benè dici poſſit, Non eſt miſericordia Dei, ſed currentis hominis; quàm dicitur, Non eſt volentis, & curren- tis hominis, ſed miſericordia Dei.] Hæc Salmeron, edifferens quanam ratione creatum arbitrium ſit Dei agentis principaliter in operibus ſalutaribus ſecundarium instrumentum, nempe quia eſt in- ſtrumentum, ſeu organum liberum: qua item ra- tione arbitrium ducatur à Deo, quin ideo ipſum non concurrat actiue partialiter, neque non aſſen- tiatur; ſcilicet quia vt ipſum nihil in eis operibus poteſt ſine motione, & impulſu intentionali per gratiam præuenientem, ita & Deus ſine ipſius concurſu, & aſſenſu non efficit actus ſalutares li- beros aduſtorum.

5845 Aſſert Falſeau alia Salmeronis, vt ex tomo 4. in Euaſ. parte 1. tract. 9. §. Modus autem, pag. 114. [Non poteſt Dæmon agere in voluntatem, imò nec Angelus, ſed ſolus Deus, qui poteſt imprime- re voluntati noſtræ: ac intelligit quidquid vo- luerit, ob omnipotentem virtutem ſuam.] Tract. 25. §. Sequitur, pag. 300. [Si magnæ aditâ quadam vi, quæque ſub adſpectum non cadit, aſſimilat ſibi ferrum, & trahit ad ſe; ſuccinum verò paleas, & Sol vapores in altum eleuat: quid mirum, ſi is qui finxit ſingillarim corda hominum, vim habeat illa ad ſe inclinandi?] Tract. 28. §. Et ſurgens, pag. 315. [Sequutus eſt Dominum Matthæus, nullâ morâ interpoſitâ. Quod fieri potuit, vel Chriſto immediatè cor mouente ſine aliquo exter- no inuitamento, vel dando vim voci ſuæ, vt allice- ret, vel fulgorem vului ſuo conferendo, &c.] In- feriſque, pag. 316. [Superest igitur, vt dicamus quod, vt Dominus ſigna edebat multiplicia circa corpora, & circa intellectum hominis, videndo cogitationes eius; ita etiam circa voluntatem, eam immutando, operari voluit, vt oſtenderet habere ſe eius imperium quocumque illam voluerit fle- ctendi, iuxta ſententiam Salomonis Proverb. 21. Sicut diſiſiones aquarum, ita cor Regis in manu Domini, quocumque voluerit, inclinabit illud. Hoc eſt, ſicut in manu agricolæ ſitum eſt, vt quod velit fletere, hunc, vel illum rivulum inclinet; ita Deo promptum eſt voluntates hominum in quemcun- que affectum voluerit inclinare.] Parte 3. tract. 28. §. Subdit, pag. 768. [Ponderat Theophylactus, Za-

chæum prius fuiſſe viſum à Teſu, quàm ipſe Teſum viderit; quia ſemper præuenit nos in benedictio- nibus dulcedinis diuina bonitas, ſemper diuinae gratiæ reſpectus initium eſt noſtræ ſalutis.

5846 Cuncta hæc Salmeronis ſunt nobis acceptiſſi- ma. Primò enim & nos dicimus, ſolum Deum poſſe agere in voluntatem creatam, poſſeque ei imprimere quidquid voluerit, vt ipſa vel liberè, vel neceſſariò agat; cum voluerit, vt liberè agat, non imprimet quid connexum antecedenter cum ipſius actu; vt iuxta Bañes, & ſequaces, cum voluerit, vt neceſſariò agat, non imprimet quid, quod ſimul ſtet cum iudicio indifferente. Simili- ter ſecundò agnoſcimus in Deo vim inclinandi corda hominum ad ſe, ſive liberè per illuſtratio- nes, & affectiones, auxiliæque alia, indifferentia ſuapte naturâ ad aſſenſum, & diſſenſum, ſed quæ præſciat coniungenda cum aſſenſu; ſive neceſſariè per præuiſas motiones determinatas ex ſe ad aſſenſum. Tertio fatemur, Chriſtum potuiſſe mouere immediatè cor Matthæi ſine aliquo ex- terno inuitamento. Sed quali potuerit motione immediatè ſine præiudicio libertatis Matthæi, id eſt de quo diſputatur. Quarto, concinimus ſen- tentiæ Salomonis. Sed quo pacto inclinabit Deus cor humanum quocumque voluerit, ſub contro- uerſia eſt. Quinto, diuinam bonitatem nos præ- uenire ad actus conducentes in vitam æternam, & à gratia per Chriſtum eſſe ſalutis noſtræ ini- tium, deſenſamus tanquam boni Catholici.

5847 Non igitur in quinque his locis, neque in aliis antea adductis contrarius eſt nobis Salmeron, quin potius in multis ante mortem obitam an- no 185. commiſerat calamo placita noſtra, vt poſteà innotuit in eis Operibus, inceptis prælo dari anno 1597. vſque ad 1602. innotefcebatque iam ex fama anno 1593. P. Henrico Henriquez lib. ult. Summa, cap. 4. §. 1. in Gloſſa litt. E. Sed prius lecta fuere publicitus in Concordia Molinæ typis vulgata anno 1588. vel ſequenti. Inſiciari non potuit Author Curſus Theologici Carmelita- rum Diſcalceatorum tom. 1. in 1. p. tract. 3. diſp. 10. dub. 6. §. 2. num. 100. extare in Operibus Salme- ronis ea noſtra pronuntiatâ pertinentia ad Scien- tiam Mediam; ſed dixit, Salmeronem accepſiſſe illa à ſuis Conſociis PP. Societatis, ab ipſiſque ad illa inductum fuiſſe, ac tandem multo poſteà in ſuis ſcriptis poſthumis, induſtriâ, & expenſis eiſdem Societatis in lucem editis anno 1602. re- perta fuiſſe. Hanc perbellam ſuſpicionem alibi eliſi. Nunc ex oſtenſa conformitate in doctrina, & verbis cum Catharino, præſumi potius poteſt, accepſiſſe illa à Dominicano, & vtrumque vſum illis fuiſſe in Concilio Tridentino, in quo vterque claruit. Adde id, quia Authori Curſus Theologi- ci ſubrepiſit ea ſuſpicio, determinato probare, Pa- tres, & Theologos, qui Concilio interfuertur, re- probaſſe principia Scholæ Societatis.

SECTIO CCCCXXX.

Aduerſus Modernum quendam illationes circa notitiam approbatiuam doctrinae de Scientia Media apud antiquos Theologos Scholaſticos; & de ipſarum doctrina præferenda contraria ob authoritatem eorundem Theologorum.

5848 **P**ræcitatus Author inſumit tredecim paginas in diſp. 10. dub. 7. & 8. vt adſtruat primò, ſi doctrina de Scientia Media nota fuit SS. Patribus Eccleſiæ vſque ad tempora Magiſtri Sententiarum, & incipientis floreſcere Theologiæ Scholaſticæ, non potuiſſe exinde vſque ad Molinæ ignotam fuiſſe. Secundò, Theologos Molinæ anteriores nouiſſe quidem Scientiam Mediam; ſed ſcientiã reprobatiuã. Tertio, ſententiam quæ Scientiam Mediam denegat, ſuperare illam quæ affirmat, ſi ad eorundem Theologorum authoritatem attendatur. Cæterum, etſi ex ſuperioribus ſatis colligere quiſque valeat quid iudicaturus ſit de tribus hiſ machinis, dicam diſtinctè meum ſenſum.

5849 Et incipiendo à poſtrema, ſolidum non eſt eius fundamentum. Nam allegantur B. Albertus Magnus, S. Thomas, Richardus, Scotus, Durandus, Argentinas, Vualdenſis, Deza, Caietanus, Ferrarienſis, Catharinus, Driedo, Eſtius. Horum autem, niſi S. Thomæ, ac Scoti, ſubtrahuntur verba, & ad ea, quæ duorum ſunt, iam cumulatè reſpondi, offendens non exprimeret quid contrarium Scientiæ Mediæ, aut principis, quibus nititur doctrina de ea; imò & offendens, exprimeret multa conformia eidem ſcientiæ, aut principis illis. Quod vtrumque etiam præſtiti circa cæteros, dempto Eſtio. Eſtque valde diſcernendum in Theologiſ antiquis, an conceptis verbis tradant contrarium noſtræ Scholæ, an non? Hoc poſterius vix ob eſſet nobis, vt pote ab authoritate tantum negatiua contra placita noſtra. Prius illud non ita ſe habere patefecit tam longum examen circa mentem eorum Theologorum. Nec fuiſſe contenti citationibus in fide præcedentium, ſed evoluiſſe Opera, & præſentauimus verba ipſorum Theologorum, vt Lectores, quibus aut non ſit copia librorum, aut non curioſitas luſtrandi oculis, poſſint per ſe diiudicare. De ſolo Eſtio nihil egi in hac 2. Parte, quia eius Commentarios in libros Sent. videre non potui, & proinde nec certè ex me aſſerere, cui Scholæ faueat, quamquam ex teſtimonio (quod magnæ fidei eſt) Didaci Ruyſij diſputatione 71. de Scientia Dei, ſect. 1. numero 4. poſſum dicere, non requiri ab ipſo phyſicam in cauſis ſecundis prædeterminationem, nec aſſignari niſi decreta ſubiectiue, & obiectiue conditionata, vt medium in quo Deus cognoscat futura contingentia conditionata. Commentarij Eſtiani ſuper Scripturam Sacram, quos videre potui, poſthumi ſunt, editique poſt Concordiam Molinæ, forſanque poſt & illi alij ſu-

per libros Sent. ſunt compoſiti, atque prouulgati. Si credimus Incognito cap. 21. pag. 314. & tribus ſeqq. Paulo Faſſeau cap. 8. ſect. 4. num. 463. Eſtius anno 1609. publicè teſtatus fuit Duaci ſuum diſſenſum à doctrina Societatis. Quare hic Doctòr videtur referendus inter poſteriores Molinæ, & non inter priores, de quibus tantum nunc tractamus.

5850 Adicit ex Didaco Alvarez Author Curſus Theologiæ, Ockamum, Aviminenſem, Gabrielem Biel, Marſilium, Ioannem Arboreum, Antonium Cordubenſem allegari perperam pro Molina, ideoque ab illorum numero nullum authoritatis pondus accedere huius placitis. Sed iam nos in præcedentibus produxiſſimus illorum verba, vt Lectores ferant ex ipſis ſententiam, & non ex fide allegantium ſue pro vna, ſue pro altera parte; ſperamusque eam latius ſententiam, quæ vel Molinæ propitios eſſe, vel ſaltem non aduerſos edicat.

5851 De authoritate ex Theologiſ Scholaſticis poſterioribus Molinæ non tractamus modò, vt iam monuimus. Legat qui velit, catalogos à nobis confeſtos in Hiſtoria de Scientia Media, & ab Henrico de Cerſ in Controuerſia, cap. 7. quos augere nunc poſſemus ſuffragatoribus ſue pro Bañes, ſue pro Molina. Ingens certè eſt numerus; & grauis pro vtrius ſactione. Quis maior ſit, & grauior, alij iudicent, exceptâ collatione Dominicanorum cum noſtræ Societatis domeſticis quoad grauitatem, in qua hos inferiores fatemur. Inter ſuffragatores Molinæ computantur nonnulli è Dominicanis etiam: id quod valde commendat eius cauſam. Nominatim reuereſcitur Reuerendiſſimus, & Doctiſſimus P. Fr. Thomas Turchus, Generalis Prior Ordinis Sanctiſſimi Prædicatorij, ob ea quæ voce viuã pronuntiauit in Capitulo Vniuerſali celebrato apud Urbem Valentiam Cidi. Quæ cum falſæ narrationis taxarentur à quibusdam, curauimus ab hac nota vindicare non ſemel, poſtremoque in ſine Partis 1. Operis præſentis. Cum autem denuò obijceretur in Flandria, vt exinde ad me ſcripſit R. P. Philippus de Hornes, Profeſſor publicus, & excellens Theologiæ, Capitulum Vniuerſale Dominicanorum anni 1647. non fuiſſe coactum menſe Maij, ideoque falſam eſſe Petitionem, quam ego tranſcripſi in Euenil. 8. numero 183. in hunc tenorem: [Ad Inſtitium in Ciuilibus, P. Ludouicus de Tapia, Syndicus Collegij D. Pauli Societatis Jeſu præſentis Ciuitatis Valentia Coronæ Aragonum, proponens meliori modo quo poteſt, aſſerit quod cum Reuerendiſſimus P. Fr. Thoma Turchus, Generalis Prior Ordinis Sancti Dominici, in Generali Capitulo anno 1647. menſe Maij in Ciuitate Valentia Coronæ Aragonum habito, adieſſet Concluſionibus, &c.] Reſpondi præſato Reuerendo P. Philippo de Hornes, traditum typis à me fuiſſe authenticum Inſtrumentum, cui nec conſciendo additi, nec geſtis in eo confirmatis per quatuor teſtes fide dignos, & ſub Inſtrumento; foreque mihi curæ compere; ſi quis error quoad menſem irreſpſit. Atque ita ſum exequutus, rogans per litteras R. P. Antonium Perlas, Rectorem meritiffimum noſtri Collegij Valentini Sancti Pauli: reſcripſitque humaniter ad me anno 1674. die 10. Aprilis, manifeſtatam ſibi fuiſſe in archiuo lu-

ſtitia Ciuilibus Petitionem originalem, quæ non dicebat menſe Maij, ſed Iunij. Et bene quidem; nam Capitulum Vniuerſale Dominicanorum anni 1647. apud Valentiam incepit die Pentecoſtes primã, quæ eo anno incidit in nonam Iunij, & continuatum fuit vſque decimam nonam eiusdem menſis; Concluſioneſque, de quibus ſit mentio, propugnatae fuerè vna è tribus diebus Pentecoſtes. Quare Notarius in Inſtrumento ad me tranſmiſſo poſuit menſe Maij, pro Iunij. Ita eis in litteris. Et ita plenè, ac planè diluitur obiectio, quæ ſubſtantia narrationis nihil officiebat. Quid enim noccat, Comitiorum Generalium celebrationem accidille menſe potiùs Iunij, quàm Maij, ſi conſtet de eis habitis, & de inibi dictis à Reuerendiſſimo Generali contra prædeterminationem phyſicam verbis: quorum alia teſtimonia mittenda à ſe ad R. P. Hornes ſignificauit mihi in iſdem litteris R. P. Rector Valentinus; ſed ego non inſiti, vt ad me etiam: nam ſatis, ſuperque ſunt ea, quæ in Inſtrumento anni 1662.

SECTIO CCCCXXXI.

Illationum proſequutio.

5852 **T**Ranſeo ad ſecundæ aſſertionis Authoris Curſus Theologiæ partem primam in numero 5848. poſitam. Quam probat, quia Theologi Scholaſtici Molinæ antiquiores, non potuerunt non comparare notitiam de Scientia Media, ſeu conditionata in SS. Auguſtino, & Proſpero impugnantibus Pelagianos, & Semipelagianos, qui vt deſenſarent prædeſtinationem, primamque gratiam ex naturæ meritis adhuc in parvulis expertibus rationis, cum Baptiſmo decedentibus, dicebant primò, Deum ante decretum efficaciæ ſuæ voluntatis præuidiſſe conditionatè inſan. es illos, ſi ad adultam ætatem peruenirent, acturos honeſtè. Dicebant ſecundò (quod ad præſens non refert) propter opera bona ſic præuiſa prædeſtinari à Deo parvulos illos, conferrique ipſis primam Baptiſmi gratiam.

5853 Sed hæc probatio inuoluit complura digna evolui. Primò enim, ſi ſcientiæ, vt præciſè conditionatæ, intendatur attribui notitia veteribus Theologiſ Scholaſticis, ſequetur contra ſecundam partem aſſertionis, eam notitiam non fuiſſe reprobatiuam, vel Authorem Curſus Theologiæ comparatæ notitiam approbatiuam Scientiæ, cuius reprobatiua vignerit in veteribus illis; nam ipſe diſp. 9. approbat ſcientiam conditionatam, quamquam non Mediam. Secundò, cum poſſibilitas ſit res ampla, vt de more dictatur, quidni fuerit poſſibile, Scientiam Mediam lauiſſe aliquos, imò & multos, qui SS. Auguſtinum, & Proſperum legiſſent? Quare oporteret allegare nominatim priſcos Theologos conſcios talis ſcientiæ. Tertio, poſt Magiſtrum Sent. fuerunt illi verſati vel in locis S. Auguſtini relatis ab ipſo, vel etiam in Operibus eiusdem S. Doctòris; ſed de lectiõne in Epitola S. Proſperi ad eundem S. Doctorem, & in aliis S. Proſperi libris vix reperire eſt apud Theologos illos experimentum. Quarto, vndenam conſtet, Pelagianos R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars 11.

affirmaſſe ea duo, quæ de Semipelagianis Maſſilienſibus referuntur? S. Auguſtinus certior factus à S. Proſpero, & Hilario de eis Semipelagianorum Maſſilienſium dictis, ſcripſit lib. de Prædeſt. SS. cap. 12. *Quis audiat, quod dicuntur parvuli pro ſuis futuris meritis in ipſa infantili ætate baptizati exire ex hac vita; & ideo alij non baptizari in eadem ætate mori, quia & ipſorum præſcita ſunt merita futura, ſed mala; non eorum vitam bonam vel malam Deo remunerante, vel damnante? Sed unde hoc talibus viris in mentem venerit, nescio. Indicari quemquam non ſecundum merita, que habuit, quandiu fuit in corpore; ſed ſecundum merita que fuerat habiturus, ſi diuini fuiſſet in corpore, vnde opinari poterint homines, quorum ingenia non eſſe contemptibilia veſtra indicant littera, mirans, & ſtupens reperire non poſſum, nec credere auderem, niſi vobis non credere non auderem.* Quintò, Semipelagiani tradebant diuinam præſcientiam primorum bonorum operum conditionatè futurorum ex viribus ſolius naturæ; ſicque prædicatorum vi meritoria primæ gratiæ; tradebantque haberi à Deo ante vllum diuinæ voluntatis decretum circa gratiam. Num autem haberetur independentè; vel dependentè à decreto efficaci, abſoluto ſubiectiue, & conditionato obiectiue circa ipſa bona opera ex viribus ſolius naturæ? non curabant, nec ad ſuum ſcopum intererat. Sextò, cur ad præſens negotium non referat, quod ſecundo loco dicebant Semipelagiani? Sanè nihil magis refert. Etſi enim falſò ſupponerentur exiſtimari, præſcientiam diuinam eſſe primorum honeſtorum operum conditionatè futurorum ex eleuatis naturæ viribus per gratiam, & concipi à Deo in decreto ſubiectiue abſoluto, & obiectiue conditionato circa bona opera ex gratia, eaque prædeterminante, vel ſine huiusmodi decreto; ſufficiebat abundè quod ſecundo loco aiebant, vt anathematatum obnuntiatione percellerentur. Intelliget hæc facilè, qui adnotata ſæpe à nobis de Semipelagianis erratis nouerit. Et ſecundi quidem illius reos nos non eſſe declarat beneuolè Author Theologiæ Curſus, inſan. es illi; [Pelagiani, & Semipelagiani admittebant Scientiam Mediam, ſeu conditionatam, quanvis poſtea in eius vſu ab Authoribus Catholicis recenter eam admittentibus differrent.]

5854 Secundam partem aſſertionis ſecundæ probat ſic Author ille: Scientia Media fuit nota Theologiſ Scholaſticis Molinæ prioribus. Et omnes, vel ferè omnes conciliabant libertatem creatam cum efficaciã actuum diuini intellectus, & voluntatis abſque interuentu prædictæ ſcientiæ. Ergo, penſatis omnibus, illam reprobabant.

5855 Sed huius ſyllogiſmi maior propoſitio iam eſt proximè examinata, Minor ſupponit vnum, quod eſt patenter falſum, ſcilicet Scientiam Mediam dici à Noſtris deſeruire ad componendam efficaciam actuum diuini intellectus cum libertate creata. Nihil tale ſomniarunt. Scientia ipſa Media attingit futura conditionata contingentia voluntatis creata, cuius libertatem præſupponit. De conciliatione ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ cum libertate creata nullum vnquam fuit negotium. Et vt fuiſſet, ſi quidem Scientia Media ſubſequatur Scientiam ſimplicis intelligentiæ de poſſibilibus actibus liberis voluntatis creata, non conduceret ad id officij. Scientia

ria visionis de existentibus iisdem actibus non accipit ex Scientia Media conciliationem, sed habet ex seipsa, seu ex modo, quo in illos fertur, pluries à nobis explicato. Rursus Minor concedit, aliquos ex vetustis Theologis fœderasse ad miniculo Scientiæ Mediæ efficaciam actuum diuinæ voluntatis cum libertate creata. Id quod satis erat, ne inferretur, omnes illos reprobasse huiusmodi Scientiam, & ne in secunda probatione exaggeraretur nouitas doctrinæ de ea, commotione animorum sequuta ex eius in lucem editione à Molina.

5856 Vterius syllogismi Consequentiæ defectiua est; nam exinde, quod Scholasticis priscis nota fuerit Scientia Media, & quod non fuerit adhibita ad præfatam fœderationem, non sequitur, fuisse eam scientiam reprobata, sed vt summum, eius vsum ad istam functionem. De Vazquo approbante apertè Scientiam Mediã, testatur infra ipse Author Theologici Cursus, non adhibuisse eam ad tale munus. Et quidquid nunc sit de huius Doctoris sensu, non adhibuit Basilius Legionensis in Relectione, quam de Gratia commisit typis prope finem vitæ: cum tamen non reprobaret Scientiam Mediã, vt alibi ostendi. Omitto alios posteriores Molinã sic discurreres. Cur igitur & priores non potuerint gerere se ita? Si qui censuerint, Deum circa liberos actus voluntatis creatæ non habere decreta per se, & ab intrinseco efficacia, non indigerent Scientiã Mediã, vt adunarent cum libertate creata efficaciam, quam negabant, actuum diuinæ voluntatis per se, & ab intrinseco. Qui contenti fuerint efficaciam gratiæ in actu secundo, quin requisierint eiusdem in actu primo efficaciam, neque ad hanc indigerent Scientiã Mediã. Potuerunt priores censere vnum, & alterum, simulque approbare Scientiam Mediã, vt videmus in multis posterioribus. Num verò deberet agnoscere, restare aliud munus, ad quod esset opus tali Scientiã? non cogit syllogismus Authoris Cursus Theologici, vt modò à nobis discutatur. Ad hæc, ex Maiori & Minori ne quidem sequitur fuisse à prioribus reprobata vsum Scientiæ Mediæ ad conciliationem prædictam; sed solummodò sequitur, quod ad hanc non fuerit cognitum eius scientiæ commodum. Exempli gratiã sit, Magnetem nouit antiquitas, & non adhibuit vtilissimum ipsius vsum ad acm nauticam vsque ad annum 1300. authore Flauio quodã Amalphitano, vt eruditissimè tractat Doctor D. Ioannes de Solorzano lib. 1. de Indiarum Iere, cap. 11. & 12. Anne inde deducatur, reprobate mirabilem hunc vsum, ob cuius defectum nauigationes per altum mare institutæ non fuerant ed vsque?

5857 Dices, Consequentiã videri nobis tot rimas agere, quia non pensamus omnia, cum deberemus, prout in ea admoneretur per voces illas, *pensatis omnibus*, & prout conuincit subiuncta hæc eiusdem Consequentiæ probatio: [Quoniam cum hæc Controuersia de concilianda libertate creata cum actibus voluntatis Dei sit adeo ardua, & omnium ætatum ingenia presserit, videtur incredibile, quod Scholastici antiqui, consensu Scientiæ Mediæ, non vterentur illã ad hanc conciliationem, si talem scientiam verè dandam esse sentirent; siquidem omnes, qui illam admittunt, credunt eam valde perspicue, & expedite saluare libertatem creatam, & eam componere cum prædictis actibus Dei. Et ideo incredibile est, quod ad saluan-

dam hanc grauissimam difficultatem eã non vterentur. Sicut incredibile esset, quod PP. Societatis eam concedentes, silentio ipsam prætermitterent, dum de hac conciliatione agunt, ita vt nullo modo assererent, eam ad huius concordiam esse necessariam, aut vtilem, & propterea illi ipsã ad prædictam concordiam vtuntur. Vnde hæc ommissio, & silentium, quod in aliis rebus esset solum probatio negatiua, habet in præsentia, pensatis omnibus, ac moraliter, & humano modo procedendo, rationem argumenti positiui, & positiuæ itidem huius Scientiæ Mediæ reprobationis.] Respondemus, post pensata adhuc hæc omnia, Consequentiã nullius esse roboris pro reprobatione positiua Scientiæ Mediæ ab antiquis Theologis. Reprobare positiuè eam, esset quod expressè negaret, Deum cognoscere certò, & infallibiliter futura contingentiã conditionata voluntatis creatæ independentem à diuino efficaci decreto, subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato, circa ipsa futura; minime verò esset, quod non dicerent, Deum vti cognitione sic independenti, vt cum suis decretis efficacibus circa futura contingentiã absoluta voluntatis creatæ maneret salua huius libertas. Desideramus verba alicuius Theologi veteris, in quibus expressè negarit primum, seu in quibus cognitionem diuinam futurorum contingentiã conditionatorum voluntatis creatæ, dependentem fecerit à præfato decreto. Si autem non dixerint secundum, cum tamen dixerit Molina, non fuit, eos inficiari primum. Affirmauit vtrunque Molina, sed ductus diuersis motiuis ad vtrum, ac ad alterum. Potueruntque Theologi anteriores non dixisse secundum, habendo se merè negatiuè: quod non fuisset reprobare positiuè secundum.

Denique retorqueo syllogismum aduersus Authorem Cursus Theologici, sic: Scientia diuina conditionata futurorum contingentiã voluntatis creatæ, innixa decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato, prædeterminationesque tam extrinsecæ, consistentes in voluntate increata; quam intrinsecæ, consistentes in qualitate transeunte impressa creatæ erga huius actus liberos, fuerunt Theologis antiquis notæ in SS. Augustino, & Prospero. Sed omnes, vel ferè omnes Theologi illi defensabant libertatem creatam absque interuentu talis scientiæ, taliumque prædeterminationum. Ergo, cunctis pensatis, rejiciebant eas. Concederet Maiorem Author ille. Et vt fundatè negaret Minorem, necesse sibi foret, afferre loca omnium, vel ferè omnium veterum Theologorum pro interuentu talis scientiæ, ac talium prædeterminationum. Nosque, cauentes à phrasi de cognitione per scientiam reprobationis, insistimus Consequentiæ, quoadusque asserantur; quod & operosissimum & difficillimum erit, vt credo iudicaturum, qui legerit tot Theologorum priscorum verba à me expensa, & consuluerit complurium aliorum cætera recitata à me, vel indicata in Historia de Scientia Media.

5859 Probationem aliam conficit Author Cursus Theologici, primò ex animorum turbatione, & PP. Dominicanorum displicentia, necnon ad Fidei Indices delatione, quæ subsequente fuerunt librum Concordiæ à Molina anno 1588. vel sequenti editum, vt qui resuscitaret de Scientia Media doctrinam, iam reprobata ab antiquis Theologis, iamque communiter reiectam, & ab Scholis exterminatam. Secundò, ex valde dissimilibus effecti-

effectibus, iisque felicibus, quos experta fuerunt Magistri Bañes in S. Thomam Commentaria anno 1584. incœpta prouulgari, in quibus repellat Scientiam Mediã; nam à nemine, nec ab ipso Molina, aliòve Patre Societatis tanquam nouam, nedum periculosam doctrinam contrinencia fugillata fuerunt, & multò minùs ad Indices Fidei delata, quin potius in frequentissimo vtu, & magna commendatione apud Scholas extiterunt. Tertio ex fauore, quo vniuersa Prædicatorum Familia, grauissimis, ac doctissimis Theologis referta, amplexata fuit præfata Bañes Commentaria demolientia Scientiam Mediã, & adstruentia absolutas, efficacesque ex se prædefinitiones diuinas ante conditionatè præuisum consensum voluntatis creatæ, saluã huius libertate. Tantus autem fauor denotat, doctrinam illorum Commentariorum susceptam fuisse tanquam communi calculo Theologorum iam firmatam, aperientemque sensa Sancti Thomæ, & medullitus Thomisticam. Quarto, ex non assignabili alia doctrina, quæ caput extulerit in Scholis ante Bañes, & Molinam, nisi ea quæ prodiit in Commentariis illis.

5860 Ad primum horum dicimus, Concordiam Molinæ fuisse malè meritam de Bañes, & nonnullis aliis discipulis eius, aut sociis in palestra litteraria, quia refutabat doctrinam tanti Magistri; & vt præfaret id, fundaretque suam contrariam, recurreret ad Scientiam Mediã: quam si Bañes cenfebatur talem, qualem vult Author Cursus Theologici, iam ostendimus, potuisse censere aliter, Theologis antiquis consultis. Turbationes aliorum, quàm prædictorum, cum primum vidit lucem Concordiã Molinæ, occultæ sunt nobis, neque scimus displicuisse tunc aliis tanquam continentem reproba dogmata. In Lusitania Iudices Fidei seam examinauerunt oculatissimè; & quanquam non ob delationem publicam, ob diligentiam tamen interpositam à Bañes. In Castella diu post facta est ob eiusdem zelum delatio publica ad Iudices Fidei, & inde causa reuocata est Romam, vbi initio saltem institit contra Molinæ doctrinam Bañes per Didacum Aluarez discipulum, aut amicum suum; sed tandem anno 1604. piè moriens, vt & sic vixerat, dixit inter nouissima verba, videri iam tunc sibi opinionem Molinæ in materia de Auxiliis valde probabilem, vt refert Possinus in postremo libro Controuersiarum Societatis, viso suis oculis testimonio, ex cuius notitia per litteras Romã missas ego narraui in Eueni. 12. num. 304.

5861 Ad secundum dicimus, Commentaria Magistri Bañes in S. Thomam suscepta fuisse vt Authoris magnis de titulis suspiciendi. Vnde et si continerent opiniones, quæ putarentur singulares, nonque traditæ à vetustis Theologis, & quæ priuatim displicerent, potuerunt Lectorum animi non turbari, & multò magis potuerunt reprimi, ne prorumperent in delationes ad Fidei Indices: quos compellandi non vrget necessitas exinde præcise, quòd doctrina sit exotica, nonque subacta à prioribus Scholasticis. Sed ad notam de hæresi, aut de proximitate ad hanc, requiritur præterea, vt positiuè contradicat concordia illorum omnium sententiæ de Fide, vel moribus, & ad notam de temeritate, vt in grau, positiuè refragetur eis cunctis. Ita aduertit Canus lib. 8. de locis Theologicis, cap. 4. Qui quando deficiunt hæc requisita, dixerat: [Theo- R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

logorum Scholasticorum, etiam multorum testimonium, si alij contrà pugnant viri docti, non plus valet ad faciendam fidem, quàm vel ratio ipsorum, vel grauior etiam autoritas comprobabit. Videlicet in Scholastica de disputatione plurimum autoritas obruere Theologum non debet, sed si paucos viros, modò graues, secum habeat, poterit sanè aduersus plurimos stare. Non enim hæc numero iudicantur, sed pondere. Certè vbi varietas sunt doctissimorum hominum, discrepantesque sententiæ, Academicorum temperamentum imitari, & à rebus incertis certam assensionem cohibere debemus. Quid enim tam temerarium, tamque indignum sapientis grauitate, atque constantia, vt Cicero elegantissimè tradit, quàm quod non satis exploratè perceptum sit, & cognitum, id sine vlla dubitatione defendere? Quo loco sanè arguendi sunt Scholastici nonnulli, qui ex opinionum, quas in Schola acceperunt, præiudiciis, viros aliàs Catholicos notis grauioribus inurunt, idque tanta facilitate, vt meritò rideantur. Nobis autem Schola nostra magnam quidem licentiam dat, vt quodcumque maximè probabile occurrat, id nostro iure liceat defendere; sed non licet tamen eos, qui nobis sunt aduersi, temerè, ac leuiter condemnare. Alia sunt Scholæ placita; alia sunt præcepta sectæ. Quæ ab illis dissident, notam habent; quæ ab his, non habent. Nec enim si quid aut Scristicis, aut Thomisticis pronuntiatum contrarium est, error illicò est.] Hæc canus, & iuxta hæc gesserunt se, qui ad Commentariorum Magistri Bañes nouam editionem non excitantur tragædias, tamen in eis legerent opiniones, quæ Maiorum autoritate non muniuntur.

5862 Atque hinc patet ratio silentij Nostrorum apud Iudices Fidei, quo primum tempore Commentaria illa è prelo exierunt. Attamen in domesticis dictatis, & in disputationibus tam intra, quàm extra proprios lares, aperiebant satis suum dissensum; & Molina, qui è Societate primus Opere impresso specimen præbuit Theologiæ Scholasticæ, expressit sine inuolucris quid sentiret, quanquam suppresso nomine Authoris, cuius opinamenta sibi non arridebant; expressitque aliquoties, impositã ipsi notã, quæ exacerbat animum Authoris, & quæ nunc non liceret, vt neque ea, quæ idem Author afferat quædam pronuntiatã audita Salmanticæ ex ore Nostrorum concordium cum Molina. Nunc namque nulla est inurenda nota, vt cordatè agnouit Magister Petrus Magallaneus, Sacri Ordinis Prædicatorum, in tract. de Scientia Dei, cum reddat rationem Operis; & ideo de se configente cum Nostris ait: [Licet arguendo plerumque deducamus ad inconuenientia contra Fidem, istum vibramus altã manu, sed plagam non infligimus, vt non semel inter arguendum, & nunc protestamur. Quamdiu enim sub iudicio Sedis Apolicæ lis ista pendet, nostrum est arguere sub censura, non iudicare; ideoque si quando aliquod inconueniens sumimus probandum, semper adhibemus pro mensura æquiritatis verbum videtur.] 5863 Sic Magallaneus.

Restat circa secundum aduertere, verum non esse quod tradit Author Cursus Theologici de Scientia Media reiecta à Bañes in Commentariis ad 1. Pont. publicatis anno 1584. Si enim, vt ipse sæpe autèa asseuerarat, Scientia Media anno 1588. vel sequenti primum ortum habuit in

Concordia Molinæ, non potuit quadriennio, vel quinquennio antea refutari à Bañes. Et præterea eis in Commentariis, siue primò, siue secundò editis, nullum est verbum expressum contra Scientiam Mediam; quanquam fatear, impugnantur multa principia ad eam ducentia. Sic etiam nullum est verbum expressum pro scientia fundata in decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato erga futura contingentia conditionata voluntatis creatæ, sed pro fundata in decreto vtrinque conditionato.

5864 Ad tertium dicimus, non constare, Sacrum totum Coetum Prædicatorum amplexatum fuisse opiniones cunctas contentas in Commentariis Magistri Bañes. Anne omnes ad vnum conuenere in Capitulo Generali, vt reuiderent Commentaria, ibique iurarent in illorum verba? Profectò editionem non præcessit recognitio nisi trium, aut quatuor ex commissione Reuerendissimi Generalis, vt de more est; iique tres, aut quatuor examinarunt, & approbarunt. Quod vt præstarent, non opus erat consentire in doctrina; quippe sufficiebat iudicare eam non contrariam Fidei, nec bonis moribus, sed probabilem ab intrinseco, & quæ probabiliter esset Theologorum antiquorum, maximeque Doctoris Angelici. Si velis, tantum fuisse tunc temporis Dominicanis omnibus apud Salmanticam Professoribus sollicitudinem non discrepandi ab ipso, quanta nunc est, eaque laudabilis: sed vobis, contradicentibus scriptis eorum, qui proximè præcesserunt Bañesum, vt Victoris, Cani, Soti, & aliorum: ipsoque anno 1584. testabatur Fraciscus Quandus Minorita, in Epistola Dedicatoria Breuiloquio Theologiae Scholasticæ super 1. & 2. ac 3. Sent. inductū fuisse in Academia Salmanticensi, disputantes petere probationem ab eius potius autoritate, quam cæterorum grauium Theologorum veterum; referetque ibi quod accidit sapientissimo Fr. Andreae Vegæ, Magistro, seu Doctore Theologiae, dum in quodam Exercitio Scholastico ex iis, quæ vocantur Minora, præfideret. Et ne plura ad tertiam, editio Commentariorum illorum non aliter facta est ex præscripto Religionis Dominicanæ, quam anno 1665, moderna Operis Baccalauri Fr. Iosephi de Vita, Siculi, præcedentibus facultatibus Reuerendissimorum Magistrorum Generalis, & Prouincialis, approbationibusque trium Theologorum Ordinis; & tamen in hoc Opere impensius, & fusius, quam in vilo alio Authorum Societatis, pro vulgato vsque ad annum 1665, contenditur, doctrinam de physica prædeterminatione non pandere sensum Doctoris Angelici, non esse Thomisticam, nonque communiri frequenti omnium antiquorum suffragio.

5865 Ad quartum dicimus, colligendum esse ex scriptis Theologorum veterum, quam opinionem vigerint ante annum 1584. in punctis controuersis inter Bañes, & Molinam. Evolvimus ea scripta, produximusque in medium verba formalia multorum Theologorum, prætermisissimorum aliorum; & monstrauimus, opinionem de prædeterminationibus, siue extrinsecis, siue intrinsecis, deque decretis subiectiue absolutis, & obiectiue conditionatis, in quibus præciantur futura contingentia conditionata voluntatis creatæ, non inueniri traditam ab ipsis, numerando inter eos fortissimam etiam Thomistarum phalangem. Atque vnam Bañes, vt suam sententiam de prædeterminatio nibus protulit, sic descendisset ad confirmationem ex autoritate priorum Theologorum! Omisit hunc

locum Theologicum, aut si quid tetigit, fuit de sui dissensu à Capreolo, & Caietano. Non eo inficias, Dominicanos aliquos è Prouincia Castellana, ac Toletana (quam ipsi vocant Hispaniarum) & maxime è Salmaticensi Monasterio Stephaniano, arce Sanctitatis, & literarum, præiuisse ea in doctrina aliquanto tempore Bañesum; sed hic plenè illustratam primis typis mandauit, traxitque secum, vt erat spectatissima sapientia vir, multos è contubernaliibus, & ex eadem Prouincia, nonnullosque extraneos. Cum autem postea Romæ causa agitaretur, non facile fuit moueri Dominicanos aliarum nationum, vt pro Bañesianis placitis fideiuberent. Id quod, & alia delibata in hac, & in finitima Sectione, sunt ex instituto tractata in superioribus huius Operis, & alterius de Historia Scientiæ Mediæ.

SECTIO CCCCXXXII.

De iisdem Illationibus.

5866 Prima assertio Authoris Cursus Theologici præfixa in n. 5848. sic ferè se habebat: Si verum sit, Scientiam Mediam reperiri approbatam in S. Augustino, & aliis veteribus PP. dici non potest, ignoram fuisse Theologis Scholasticis, quoadusque ex visceribus, & latebris illorum eruta primò fuerit à Iesuitis. Vt hanc assertionem stabiliat, notat primò, si Theaurus Scientiæ Mediæ approbatæ exiit in S. Augustino, & aliis PP. inueniendum à S. Thoma fuisse in eis. Secundò, cognoscendum etiam fuisse à Theologis, cum quibus ipse Angelicus Doctor de hac re agebat, & coram quibus publicè disputabat. Tertio, recenset Theologos synchronos eiusdem Doctoris Angelici, & succedaneos vsque ad Bañes, quorum de concordia creatæ libertatis cum actibus intellectus, & voluntatis diuinæ sunt prælo mandata scripta. Quarto, narrat emanasse ex his Theologis Scholas Thomistarum, Scotistarum, & Nominalium, quosdamque ex iisdem Theologis fuisse Italos, & sic de aliis nationibus; quosdam Carmelitas, & sic de aliis Ordinibus Religiosis; quosdam Doctores in Academia Parisiensi, & sic de aliis Academicis. Hinc incredibile videtur Authori Cursus Theologici, quod non proflexerit ex S. Thoma, contemporaneisque Theologis ad superiores, & longè posteriores, ex vna Schola, Academia, & natione ad alias notitia approbatia Scientiæ Mediæ.

5867 Assertio proposita involuit hypothèsin, seu conditionem verissimam apud me, qui in toto hoc Opere vix aliud egi, quam probare, fuisse à S. Augustino, & ab aliis antiquis PP. approbatam principia, ex quibus deducitur Scientia Mediæ, fuisseque rem Scientiæ huius admissam. Quæ supposita conditione, dici ab aliquo potest sine manifestæ contradictionis repugnantia, hanc Scientiam mansisse occultam præcis Theologis Scholasticis, & à Iesuitis, Deo fauente, lectioni diligenti, assidueque eis in PP. intentis educationem tandem ad theatrum literarum. Ipse Author Theologici Cursus ait: [Fatemur diuinam prouidentiam sic dona sua distribuere, vt noua semper, quamdiu Ecclesia in terris militat, confertenda referret. Idcirco enim comparatur lunæ suscipienti incrementa

incrementa lucis per singulos dies, donec ad plenitudinem perueniat, iuxta illud, *Pulchra ut Luna*. Nec diffitemur Sacram Iesuitarum Societatem per suos alumnos aptissimam ad id esse.]

5868 Quorum verborum postrema, vt sunt supra merita minimæ nostræ Societatis, sic supra meam persuasionem dicere illud, quod retuli. Nam existimo, & non leuiter probavi, fundamenta, quibus superstruitur doctrina de Scientia Mediæ, hancque ipsam Scientiam approbatam notam fuisse antiquis Theologis Scholasticis, idque tantum prælitum à recentibus Nostris, vt eam magis elucidarent. Absit verbo inuidia, vt & abesse debet, cum audimus modernos Dominicanos asserentes fuisse à se magis illustrata diuina decreta, tum subiectiue absoluta, & obiectiue conditionata deseruientia ad præscientiam futurorum contingentium conditionatorum arbitrij creati; tum vndeque absoluta antecederent efficacia circa eadem contingentia absoluta, necnon prædeterminationes physicas impressas causis secundis: Negarique non potest, Scientiam diuinam eorum contingentium conditionatorum, siue non innixam; siue innixam decretis absolutis subiectiue, & conditionatis obiectiue, obtinuisse circa finem seculi immèdiatè elapsi lucem multò maiorem, quam in retroactis comparari ex disputationibus, & calamis Theologorum. Fuit quidem apud hos iudicio Illustrissimi Aluarez lib. 1. *Respons. cap. 5. num. 26.* tam exigua, vt ingenuè fateatur, nullam fecisse expressam mentionem scientiæ innixæ præfatis decretis; sed quæ addit colligi potuisse à modernis ex doctrina antiquorum loquentium de decretis vndeque absolutis, fundantibus scientiam contingentium absolutè futurorum voluntatis creatæ.

5869 Quare cum siue contra Dominicanos, siue contra Iesuitas, obmurmuratur, videri incredibile cumulatam lucem opinionum, quas tulerunt, fuisse tandem dilatam, respondere possunt, vt in simili materia P. Michaël Senefchallus, Professor nominatissimus Theologiæ in Vniuersitate Duacensi: [Tardè eruuntur, quæ altè iacent. Semper verum, fuit, potuitque quævis ætate de qualibet impleta, & ardua controuersia vsurpari illud Senecæ velut varicinium lib. 7. qq. *Naturalium*, cap. 25. *Veniet tempus, quo ista, quæ nunc latent, in lucem dies extrahat, & longioris aui diligentia. Ad inquisitionem tantorum aras vna non sufficit. Itaque per successiones istas longas explicabuntur. Veniet tempus, quo posteri nostri tam aperta nos nescisse mirentur.* Et 31. *Multa venientis aui populus ignota nobis sciet; multa seculis tunc futura, cum memoria nostri exoleuerit, reseruantur. Quæmadmodum rerum natura sacra sua non simul tradit, ita nec doctrina sacra. Initiatos nos credimus, in vestibulo eius heremus. Illa arcana non promiscuè, nec omnibus patent; reducta, & in interiore sacrario clausa sunt; ex quibus aliud hæc ætas, aliud quæ post nos subibit, aspiciet. Quando ergo ita in notitiam nostram perducuntur? Tardè magna proueniunt; vique si labor cessat, aut si alio, quam oporteret, modo ea quis excolat.] Ita cum benèc illi in Triade Evangelica, ad finem quarthionis 1. pag. 19. Quibus adicio ab eodem dicta in eandem rem, cap. 31. pag. 106. sunt enim & prudenter concepta, & eleganter explicata. [Quam multa (inquit) proferrè possent, quæ olim sum-*

R.P. Gabr. de Henao, *Scienc. Med. Pars II.*

moperè controuersa, improbo recentiorum labore, singularique industria, antiquiorum inuentis adiutà, nunc passim transferunt in rem iudicatam. Non aded sterilitate damnata sunt ingenia huius ætatis, nihil vt ad antiqua reperta possit ab iis addi. In eamque tempora deuenimus, quibus & vetera ad seuerius examen reuocantur, & omnis generis disciplinarum nunc, si vnquam, vigentium subsidio, & infinita librorum copia affluente, iunctisque in commune plurium viribus, nonnulla hæcenus occulta possunt erui. Hæc nimirum est suauitas diuinæ prouidentia, quæ sicut nõ omnem regionem omnia ferre voluit, ita nec omne verum vno, altero seculo in apertum prodire. Hoc in naturæ arcanis videre est, quorum plurima omnibus retrò temporibus penitus ignota, proximis annis detecta sunt, Deo in humanis rebus ludente, & singulas ætates his inuētis aspergente, vt vel sic ad eorum acriorem indagacionem excitentur. In ipsis Fidei dogmatibus quam multa olim fuerunt in opinione posita, & in vtramque partem circa hæresis notam doceri poterant, quæ recentem Ecclesiæ iudicio decisa, summum certitudinis apicem modò obtinent.] Hæc, & plura alia ibi, quæ exarare volui quia opportunissima, & vt hominis mihi amicissimi, immaturâ morte iam rapti, dulcem refrigerem memoriæ, vtque antidora redderem pro benignis oculis, quibus adspexit *quæst. 3. cap. 19. pag. 228.* Opellam meam de Sacrificio Missæ:

5870 iam declarato sensu, quo dicamus cum Vazquez, Fonseca, Herice, & Granada, Scientiam Mediam repertam in S. Augustino, & aliis PP. accepisse tantillam maioris lucis ex lucubrationibus Nostrorum, quam habitam antea ex antiquioribus Theologis, etsi simul cum Suarez dicamus, & hos cognouisse eam approbatam, proindeque cõcedemus Extimium Doctorem cum eis aliis, secus ac fieri posse visum fuit Authori Cursus Theologici *dub. 6. §. 1. num. 94. dub. 7. §. 1. num. 101. & 102.* iam, inquam, assentimur Authori Cursus Theologici in prima adnotatione, nullusque magis ex professo, quam ego, incubuit hæcenus probationi de cognita à Doctore Angelico Scientia Mediæ contingentium conditionatorum; cognitaque approbatam. Quoad secundam adnotationem non video, necessarium esse, vt si S. Thomas nouerit approbatam Scientiam Mediam, ita pariter alij Theologi coætanei, ac successores. Affirmandum est, illos nouisse, de quibus liqueat ex suis scriptis ad nostram vsque ætatem transmisisse, & de quorum pluribus indagari sensum supra, comperique fatentem Scientiæ Mediæ, aut principis, è quibus derivatur eius positio. Circa adnotationes tertiam, & quartam possem reponere nonnulla; quæ tamen prætereo, quia recensio illa Theologorum, Scholarum, Nationum, Religionum, Academicarum non conducit, nisi sigillatim aduocentur, qui ex hac vel illa Schola, & c. egerint de Scientia Mediæ, repellendo, vel amplectendo: Ad quod cum accessit Author Cursus Theologici, allegauit pro reprobatione illos paucos, quorum memini in Sectione 430. & quos non fuisse ritè citatos, ostendi suis locis. Dixique iam in Sectione proxima, & sepe alibi, aliud esse respicere Scientiam Mediam, aliud non adhibere ipsam ad conciliandam efficaciam decretorum diuinorum circa actus absolutè futuros voluntatis creatæ cum horum contingentia, & libertate. Vnde si incidatur in veterem aliquem Theologum, qui ad id non vtatur Scientiæ Mediæ, non colligitur inde continuò, quod eam reiecerit.

H h h 3 Quibus

5871 Quibus ex omnibus concedo, transiisse per voces, & scripta S. Thomæ, cœtaneorumque Theologorum notitiam approbativam Scientiæ Mediæ, vel principiorum, in quibus fundatur, vsque ad tempora Molinæ. Qui & alij de Societate impenderunt se totos illis principiis altè iaciendis, eique scientiæ dedita operâ, & ex instituto illustrandæ, cum antea essent posita quasi in superficie, & velut sub quadam nebula. Quod idem accidit subtili Doctori Scoto, Oxonij, Lutetiæ Parisiorum, & Coloniæ circa mysterium Deiparæ Virginis conceptæ sine macula peccati originalis, ut inter alios celebrat nouissimè venusto stylo Hispano R. P. Fr. Iosephus Ximenius Samaniegus lib. 1. de eius Vita, ex cap. 7. vsque ad 12. lib. 2. cap. 5. & 6. Quod concessi, non dependet à discussione, an rectè, necne videatur incredibile Authori Cursus Theologici, innovasse quidpiam, & approbativè Angelico Doctori; non autem alijs Theologis, siue contemporaneis, siue posterioribus?

5872 Ultra rationem, cui obuiam iui, ponderat extensè Author Cursus Theologici aliam, quam reuocat etiam ad incredibilitatem de Scientia Mediâ in sinibus, latebrisque S. Augustini, & aliorum PP. inuenta à Nostri, & non ab antiquis Theologis Scholasticis, ut medio aptissimo ad vincendam difficultatem, quæ Philosophorum Gentilium, & omnium ætatum ingenia fatigauit, confociandi efficaciam intellectus, voluntatisque diuinæ cum creata libertate. Quam rationem confirmat ex Synodo Tridentina. Sed ad confirmationem respondi in præcedentibus, & ad rationem, quæ eadem est cum prima, sufficiunt quæ ad hanc dixi.

5873 Vtrique addit corollarium, in quo decidit, Molinam non benè in Concordia primitiua dixisse, Scientiam Mediâ esse valdè necessariam ad conciliationem creatæ libertatis cum actibus diuini intellectus, & voluntatis, fuisseque primò notam à se, cum antea ignoraretur à PP. Inde enim confectarium foret, grauiores Ecclesiæ Doctores, videlicet Ambrosium, Hieronymum, Augustinum, Hilarium, Prosperum non euasisse reipsâ victores de Philosophis Ethnicis, neque de Hæreticis illis, qui contendebant, impossibile esse præfatam conciliationem. Vnde concludit, [Magistrum Lunam in additionibus MSS. ad 3. p. art. 3. protulisse meritò, ac piè, se malle cum Augustino Scientiam Mediâ ignorare, quàm eandem cum Molina tenere.]

5874 Illud corollarium vocatur ab Authore dignum notatu. Et ita est. Nam primò non pertinebat ad locum, in quo agitur aduersus eos Nostros, quibus attribuitur scripsisse, Scientiam Mediâ non fuisse occultam S. Augustino, & alijs PP. quanvis latuerit antiquos Theologos Scholasticos. Secundò, non designatur locus ex Concordia primitiua, seu ex editione Olyssiponensi Concordiæ, in quo Molina dixerit quod refertur, quodque non tam sine modificatione fuerat enarratum dub. 6. §. 1. num. 24. his verbis: [Molina in sua Concordia, in lucem anno 1588. prælo commissa fatetur, cum aliquo tamen timore, Scientiam Mediâ omninò nouam, & neque Theologis, neque PP. præsertim Augustino, notam fuisse.] Quæ tamen modificatio deest in dub. 3. §. 2. num. 68. in dub. 2. num. 28. Profectò Molina nunquam dixit, imò neque indicauit, Scientiam Mediâ ignotam fuisse S. Augustino, sed hunc

non toties expressè adscripsisse Deo vsum talis Scientiæ, quoties oportuisset, ne multi fideles, parùm dexteri in subintelligendo eo vsu adscripto à S. Doctore, turbarentur ex ipsius Disputationibus. Per quod dictum videtur illi Authori dub. 2. num. 28. innui à Molina, non tam magni, quàm debet iuxta Summos Pontifices, & Concilia, habendam esse sententiam S. Augustini, & doctrinam eius contra Pelagianos. Sed videri innui id à Molina, cur perinde non esset, ac videri innui ab Euangelista Ioanne cap. 6. vers. 61. non in tanto, quanto opus est, pretio æstimanda verba Christi de Eucharistia, cum tradit, multos audientes, & rectè non percipientes ex discipulis eius dixisse, *Durus est hic sermo, & quis potest eum audire?*

5875 Tertio, superflua est mentio potiùs Concordiæ primitiua, seu ex editione Olyssiponensi, quàm secundariæ, seu ex editione Antuerpiensi, & cuiusvis alterius posterioris. Non fuit vlla accurata à Molina cum mutatione vel in vno iota, aut apice circa istud punctum de S. Augustino, neque cum ea à quouis alio factam scio, ut alibi iam aduertit contra Baronem, & Gonetum, quos affirmandæ mutationis ansam sumpsisse ex Authore Cursus Theologici, temerarium non erit suspicari. Quarto, Scientiam Mediâ esse requisitam ad confederationem creatæ libertatis cum actibus diuini intellectus, neque asseruit verbis Molina, neque intus putari potuit à sublimi eius mente, ut ex numero 5855, colligere est.

5876 Quintò, Hilarius qui de Massiliensium doctrina consuluit, missâ epistolâ, S. Augustinum, debuit non annumerari grauioribus Ecclesiæ Doctores. Patet, non fuisse S. Hilarium Pictauiensem, emortuum diu ante natum S. Augustinum. Patet etiam, non fuisse S. Hilarium Arelatensem; nam de hoc S. Prosper in epistola, quæ comitata fuit eam aliam Hilarij ad S. Augustinum, sic loquitur: [Quibus omnibus enodatis & multis insuper, quæ altiori intuitu ad causam hanc pertinentia magis potes videre, discussis, credimus, & speramus, non solùm tenuitatem nostram disputationum tuarum præsidio roborandam, sed etiam ipsos, quos meritis, atque honoribus claros caligo istius opinionis obscurat, defæcatissimum lumen gratiæ recepturos. Nam unum eorum præcipua autoritatis, & spiritualium studiorum virum, sanctum Hilarium, Arelatensem Episcopum, sciat Beatitudo tua admiratorem, sectatoremque in alijs omnibus tue esse doctrinæ; & de hoc, quod in querelam irabit, iam pridem apud Sanctitatem tuam sensum suum per litteras velle conferre. Sed quia vtrum hoc facturus sit, aut quo sine sit facturus, incertum est, &c.] Ita S. Prosper. Præterea Author epistolæ Hilarius profitetur se Laicum, dicens: *Sunt ex parte tales persona, ut his consuetudine Ecclesiastica Laicos summam reuerentiam necesse sit exhibere. Quod quidem ita curauimus, Deo iuuante, seruare, ut cum opus fuit, non taceamus, &c.* Sanctusque Augustinus respondens in lib. de Prædest. SS. Hilarium, Authorem epistolæ, vocat cap. 1. *filium charissimum*: non sic autem appellaret Cœpiscopum. Cum itaque Hilarius author epistolæ neque fuerit Pictauiensis, neque Arelatenfis Antistes, non apparet quo de titulo recensatur inter grauiores Ecclesiæ Doctores, quales ex Hilarijs fuerunt soli Pictauiensis, & Arelatenfis.

5877 Sextò, Alfonso Luna, Dominicanus, & Salmanticensis

manticensis in Academia Interpres Durandî, allegandus erat non ex MSS. sed ex impressis Obseruationibus in Commentaria Mediæ ad 3. p. quæst. 1. de Incarn. art. 4. pag. 94. vbi inter alia valde hispida contra Scientiam Mediâ habet hæc formalia verba: [Scientiam nolo, quam S. Augustinus ignorat, quam Pelagius exoptat, & quam faciem lucem incomprehensibilis mysterij compellant isti. Concordia enim ista liberi arbitrij, & gratiæ, & diuini consensuum, atque prædeterminationis simul cum libertate nostrorum actuum in Dei incomprehensibilitatem est reducenda. Quod fecit Paulus exclamans, *O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei!* Quod Augustinus admonuit dicens, *Noli inuestigare, si non vis errare.* Quod & alij pij, & sapientes viri vsque ad hæc tempora docuere, cum quibus malumus ignorare sapienter, quàm Dei sapientiam palmo ponderare, aut calamo lineare, vel componere quæ incomprehensibilia sunt.] Sic ille, vel forsitan alius, qui eius Obseruationes anno 1597. typis Salmanticensibus tradiderit; nam ille desit esse inter viuos anno 1596. vt lego apud Alfonso Fernandez, tum vbi de Scriptoribus Sacri Ordinis Prædicatorum, tum vbi de iis, qui in Vniuersitatibus Cathedras publicas rexerunt. Ea autem, & complura eiusdem tenoris ex pag. 92. quàm sint meritò, & piè dicta, remitto prudentium iudicio, maximè cum iam tunc vigeret iussio non modò Sanctæ Inquisitionis Hispaniæ, sed etiam Sanctissimi Pontificis Romani, ne centuris se mutuo lacerarent Dominicani, & Iesuitæ. Poteuitque Author Cursus Theologici abstinere nedum ab approbandis vel ex parte, sed etiam à referendis censuris huiusmodi: tum quia post examinatam vtriusque Scholæ, & neutrius reprobata doctrinam à Sede Apostolica nihil mouere possunt: tum quia procedere solitè ex non perfecta intelligentia siue sententiæ, siue modi quo exponebatur, vt contigit in breuiata ex Luna. Etenim Molina nusquam scripsit, S. Augustinum inficum fuisse Scientiam Mediæ: sed de hoc iam in num. 5874. & copiosius cum egi de S. Augustino speciatim. Et hæcenus ad corollarium, cuius tanta cribratio si cui nimia videatur, aduertat nihil non esse quiddam modestè dicitur ad defensionem virorum doctrinæ, & scriptis excellentium.

SECTIO CCCCXXXIII.

Similes Illationes contra Iuniorum alium.

5878 R. P. Magister Fr. Petrus Magallanes, Sacri Ordinis Prædicatorum, in de Scientia Dei Tractatu Theologico, impresso apud Olyssiponem anno 1666. sequitur parte 2. cap. 12. §. 5. vestigia Moderni, cui respondimus, & cuius laborem in improbanda Scientia Mediâ ex Theologis Scholasticis antiquis sibi vrilem, & sufficientem ait. Quare cum nullum illorum denudè adjiciat, nulliusque verba proferat non iam exarata à priori, nonque à me iam explicata, vt sunt quæ S. Thomæ, & Scoti, nullum mihi novum pensum injicit. Et cum testatur, priorem allegare qua-

dragintaquatuor Doctores Scholasticos; tantus numerus non terribit eum, qui meas perscrutationes de veteribus in eo inclusis perlegerit: inclusi autem, moderniores Bañesio; discussi etiam fuerunt à me in Historia de Scientia Mediâ; & post Molinam plures in libris editis militant pro nobis, quàm contra nos.

5879 Estque admiratione dignum, videri Magallaneo stare pro se Doctores Scholasticos, quos ita recenset Author Theologici Cursus, vt velit, doceri etiam ab ipsis scientiam diuinam de futuris contingentibus conditionatis arbitrij creati, habitam in decreto absoluto subiectiue, & conditionato obiectiue. At Magallanes desciuit ab huiusmodi decreto. Nam ad hanc obiectiue, [Multa dicuntur in sacra Pagina futura conditionata, quæ non erunt. Ergo per decretum impediuntur abesse.] Respondet parte 2. cap. 13. §. 7. [illa non dici absolute futura per decretum absolutum, quod sit in Deo; sed per decretum quod esset, si conditio poneretur in esse: idque quoad diu non ponitur conditio, non opus est alio decreto impediendo, sed ipsamet non sunt, neque erunt, quia deest illis principium primum per se essendi, nempe decretum absolutum.] Declarat magis suam mentem §. 8. inquires: [Ea solummodò sunt futura, quæ Deus absolute decreuit fore; cætera verò omnia non sunt futura, sine vlla tamen alia determinatione Dei formali, aut virtuali. Patet, quia principium per se primum futurationis est decretum absolutum Dei. Sed hoc deest omnibus alijs rebus ab illis absolute determinatis ad essendum. Ergo illa solum sunt futura, cætera verò non futura. Neque obstat, quod aliqua dicantur futura sub conditione, quæ non erunt; quia sicut his non applicatur de facto decretum absolutum Dei, sed tantum applicaretur, si conditio poneretur in esse; ita non dicuntur absolute futura, sed quod essent futura, seu conditionate futura: conditionatum autem, quia non ponit in esse, non sufficit ad futurationem, nisi per absolutum, ex quo deducitur.] Et cap. 15. §. 1. [Fatemur quidem, prædici in istis conditionatis futuris, quæ non erunt, denuntiatis in sacra Pagina, futuram veritatem infallibilem conditionatam; sed negamus, eam desumendam, & certificandam ex veritate obiectiua determinata ante decretum, vt argumentum contendit; sed ex decreto absoluto antecedente Dei, quod foret, si conditio poneretur in esse, &c.] Hæc Magallanes, discordans à Cursus Theologici Authore, atque vt hic conatur, ab Scholasticis præcis, nuperisque, quos allegat. Et certò quidem discordans ab eis ex sacra Religione Prædicatoria, qui duce Vidaco Alvarez, coniurarunt pro decretis subiectiue absolutis, & obiectiue conditionatis, vt medio præsciendorum à Deo futurorum contingentium conditionatorum voluntatis creatæ; coniuraruntque ex tunc tam vnanimis, vt vsque ad Magallaneum non legerim ego, aut audierim vllum, qui factus, prædicta futura præscribi à Deo in decretis antecedenter, & per se efficacibus, contentus fuerit decretis non tantum obiectiue, sed etiam subiectiue conditionatis. Huc tendunt recentium dictata. libri vulgati, disputationes publicæ, vt præualeant decreta antecedenter, ac per se efficacia, quæ circa præfata futura, præsertim si nunquam transitura sint ad statum existentiam, habeantur de facto à Deo sub conditione ex se indifferente, quam assument.

5880 Quamquam verò ego agnoscam, fieri vix posse; ut eiusdem etiam Scholæ Theologi, qui proprio Marte ratiocinentur, non discrepent in aliquibus punctis; volo tamen ex memorata discordia Magallanei à cæteris Dominicanis in articulo tam substantiali, compescere calamum Gonetii tom. 2. disp. 4. art. 3. pag. 188. qui incidens in quoddam Nostrorum dissidium exclamavit: [Doctrina Thomistarum in tot opinionum varietates non scinditur, nec in tot sese implicat sententiarum labyrinthos, &c.] Exclamatio hæc aut delenda erit, aut nobis licebit eâ uti, quando videmus Magallaneum à Sociis suis tam dissidentem in locis transcriptis, & in aliis omiffis ex parte, ac cap. 2. §. 3. vers. ad 2. confirmatorem, cap. 7. §. 3. vers. Neque obstat. Simili modo se gerit Ferrerius parte priori Responf. ad obiectiones Vincentianas, cap. 6. ex num. 72. usque ad 78. satisfaciens Vincentio Baroni exaggeranti plusquam ciuilia opinandi bella inter Nostrorum.

5881 Idem Magallaneus parte 2. cap. 11. §. 3. inquit: [Molinam in Concordia sibi arrogare inuentum Scientiæ Mediæ, sic: Et hæc nostra ratio conciliandi libertatem arbitrij cum diuina prædestinatione, à nemine, quem viderim, hucusque tradita est. Cùmque liber Concordiæ impressus fuerit Olyssipone anno 1588. fit consequens, non plures annos habere Scientiam Mediã, quàm 78. ad summum. Nec distitur Suarius de Gratia Prolog. 2. cap. 1. num. 7.] Addit inferius: [Faterentur ingenuè Molina, Toletus, & Bellarminus, & alij ex antiquioribus Societatis Authoribus, suam sententiam de Scientia Media esse aliam à sententia D. Augustini, & D. Thomæ. Cuius oppositum totis viribus contendit adstruere. Suarius, & alij post ipsum.] Cap. 12. §. 3. [Ea est D. Augustini auctoritas in hac parte, vt nullam patiatur repullam inter Catholicos. Quid dicemus ad Molinam aperte dissentientem, & insimulantem hanc doctrinam, tanquam occasionem indurationis in Pelagianis, & imprudentiæ in Lutheranis? Vnum tamen laudo in hoc Authore, quòd ingenuè protulerit ore, quod tenebat corde. Vellem item & cæteros imitari ipsum in verbis, quem sequuntur in sensu. Cæterum Suarius, & alij totis viribus incubuerunt, vt facerent Scientiam Mediã Augustinianam, postquam innotuit, in eo totam rem agi ceptam Romæ cotam Summo Pontifice, vt principaliter consuleretur mens Augustini in hac re de Scientia Media retinenda, aut rejicienda. Sic enim habet scriptum 11. propositum à Clemente VIII. die 15. Iulij, anno 1604. pro Congregatione coram ipso habenda, sicut refertur in Actis illius, in quibus de mente Augustini præcipue quaerebatur. Qui ergo desiderat mentem Augustini introspicere, & pericula quibus obnoxia est Scientia Media, vitare, legat primò duas epistolas SS. Hilarij, & Prosperij ad S. Augustinum. Quibus præmissis, accedet ad responsum, quod S. Augustinus dedit in libris de Prædest. & de Dono persen.] Hæc Magallaneus partim ex Authore Cursus Theologici, partim ex Ioanne Thomasio. Et cum non semel enenuauerimus ea, possemus prætermittere. Sed libet respondere breuiter, ne videamur non habere rationem viti tam grauis repetentis, qui est Regis, & Supremæ Inquisitionis Lusitanæ Consiliarius.

At enim, quantum ad primum locum, Molina non sibi arrogat inuentum Scientiæ Mediæ, sed solum attribuit sibi, instructo lectione veterum PP. & Scholasticorum, modum clariorem explicandi interuentu eiusdem Scientiæ confederationem libertatis creatæ cum prædestinatione diuina. Et quanvis Concordia typis fuerit tradita anno 1588. iam, vt minùs, ab anno 1562. in prælectionibus publicis expresserat Molina eum modum, vt ipse refert. Quare ex ipsius ore modus ille anno 1666. quo Magallaneus suum Tractatum euulgauit, habebat plures annos, quàm 78. Suarez ait: [Hanc sententiam de Scientia Media sic explicatam docuerunt à quadraginta, vel pluribus annis PP. Societatis.] Dicere autem id, non est dicere, Scientiam Mediã fuisse inuentum PP. Societatis, sed fuisse doctrinam explanatam ab eis ex triginta antea, vel pluribus annis. Constatque de sensu Eximij Doctoris; nam in num. 9. scribit: [Ante nos omnes hanc sententiam tueretur Soto, &c.] recenseretque subinde Vvaldense, Rossensem, Driedonem, Tapperum, Ioannem Arborem, & procedit ad antiquiores Theologos Scholasticos, in aliisque capitibus ad SS. Thomam, Augustinum, ad aliosque Ecclesiæ PP.

Quoad secundum locum, desideramus scire, ybinam extet ingenua illa confessio Molinæ, & Cardinalium Toleti, ac Bellarmini de sua Scientiæ Mediæ opinione aliena à S. Augustino, & Thomæ. Quoadvque verò sciamus, gratæ nobis est confessio ipsius Magallanei de Toletis, & Bellarmino fauentibus Scientiæ Mediæ: veramque esse de Toletis, monstrauimus in Essentil. 16. ex num. 471. usque ad 474. & nobiscum Philaletes cap. ac §. 1. num. 17. cuius contrarium est intendatur à Paulo Falleau cap. & sect. 2. ex n. 35. usque ad 38. sed nihil adportat quod expofcat nouam interpretationem. Nosque inuitamus denud Lectorem, vt pro Scientia Media consulat egregia verba in commentariis super Epist. ad Rom. cap. 11. annot. 4. Inter quæ ne pro prædeterminatione phyfica, tanquam à S. Augustino edocta iudicio Toleti, arripiat ansam ex his: [Augustinus existimat, totum esse gratiæ, quia Deus facit hominem cooperari, & determinat arbitrium hominis, quia dat, vt velle possit, & facit velle;] consulat Suarium lib. de Vera intelligentia auxilij efficacis, cap. 35. pag. 245. exponentem ea de determinatione, quæ sit specialis inductio moralis, protectioque singularis exercita à Deo iuxta S. Augustinum in omnibus saluandis. Rursus confessio Magallanei de Bellarmino est etiam vera, & sæpe sæpius ostendimus. Denique si Suarius Prolog. 2. incumbit toto conatu, vt probet, SS. Augustinum & Thomam docuisse Scientiam Mediã; quomodo Magallaneus in primo loco attribuat Suario, quod in eodem Prolog. scripserit, eam fuisse inuentum PP. Societatis?

Circa tertium locum dicimus primò, auctoritatem S. Augustini, in materia de gratia per Christum, non recognosci, neque predicari maiorem ab vlla alia Schola, quàm à nostra; egoque in exordio partis 1. nonnihil studij contuli, vt eam commendarem, si non pro suis meritis, pro mea saltem tenuitate. Secundò occasio, de qua fatur Molina, non fuit data à S. Augustino, sed desumpta à Pelagianis, & Lutheranis, non penetrantibus profundum sensum S. Docto

S. Doctoris, qui est, vt ait Cassiodorus cap. 22. Lectionum diuinarum, in quibusdam libris nimia difficultate reconditis, in quibusdam sic planissimus, vt etiam paruulis probeur acceptus; cuius aperta suauitas sunt, obscura verò magnis utilitatibus fauorita pinguescunt. Tertio, Molina non deflexit à S. Augustini pronuntiatu de diuina gratia; nec occasio, de qua loquitur, desumpta fuit exinde præcisè, sed ex doctrina adiuncta, nonque bene intellecta, de prædestinatione secundum Dei solam electionem, & beneplacitum: quam doctrinam eatenus intellexit, & elucidauit Molina, quatenus S. Augustinus non exclusit præscientiam eorum, quæ liberum arbitrium creatum acturum foret sub conditione gratiæ indultæ à Deo. Quare expedit non obiurgare quod Molina tenuit corde, & protulit ore. Sed si culpabile fuit, ex censura Magallanei, quod tenuit corde; auxisset profectò malitiam proferens ore, & proinde oportuisset non laudari à Magallaneo. Cuius desiderium, vt cæteri à Societate imitentur Molinam in verbis, quem in sensu sequuntur, non capio quo pacto queat esse rectum, si supponatur, sensum esse culpabilem: neque item allequor fundamentum suspicandi, Nostrorum non conformare verba menti. Quarto, Suarij, & aliorum consilium faciendi Scientiam Mediã Augustinianam non incepit anno 1604. ob quaestionem à Romano Pontifice Clemente VIII. propositam, vt disputaretur coram se. Iam anno 1599. publicum conspectum nacta fuerant Opuscula Suarij, ferèque tota occupata in communienda Scientia Media ex S. Augustino. Sunt alibi posita alia refutationis capita. Quintò, qui cupiat introspicere mentem S. Augustini, legat, & relegat eum pluries suis in Operibus, & non in eius testimoniis detuncatis ab vno, vel alio Theologo anteriore, prout experimur fieri à nonnullis; ideoque intonate aduersus Scientiam Mediã horrendas censuras, & ad quas ambæ tinniant aures tyronum in Theologia. Attentissimè videantur, & reuideantur ad eundem S. Augustinum epistolæ S. Prosperij, & Hilarij (qui sine causa, quanvis non sine aliquorum exemplo, cognominatur Sanctus à Magallaneo) habeantur intimè noti Semipelagianorum Massiliensium errores, de quibus eis in Epistolis certiores faciunt S. Augustinum, quosque hic in libris de Prædest. SS. & de dono persen. debellauit: lyncis discernantur oculis illi errores ab assertis Nostrorum. Et tunc comperietur, nullis periculis expositam esse Scientiam Mediã, nullasque syrtis, aut scopulos sub ea latere, ob quos ab ipsa fugere debeat Theologus tutæ, sanæque doctrinæ cupidus.

5885 Ex dictis ad tertium locum transeundus est silentio germanus alius parte 2. cap. 17. toto ferè §. 1. quo capite & antecedente, atque consequente Magallaneus vehementer inuadit in Scientiam siue Mediã, siue visionis, quam de meritis siue conditionatè, siue absolute futuris ex vitibus gratiæ præsupponat prædestinatio ad gloriæ coronam. Hæc tria capita si examinanda à nobis forent, longissimus fieret processus, inutilisque præsentij materiæ, quoad id, an prædestinatio præsupponat, necne, scientiam visionis?

Id enim anceps inter Nostrorum est, imò & inter Dominicanos recentes; nam Gonetus ex Godoy, & quidam alij defensant scientiæ visionis præcedentiam, respectu saltem exequutiue voluntatis. Quoad aliud verò pro non præsupponenda Scientia Media, vix percipi potest quid afferat. Et vt impugnet, attribuit Nostris multa, quæ ipsis in mentem non venerunt. Exempli gratiã cap. 18. §. 2. pag. 542. ait: [Secundum Molinam, & alios post eum, substantia actus salutaris est ab arbitrio naturaliter, & non à gratia: supernaturalis verò moralitas est à gratia, & non à libero arbitrio, vt monstrauimus, & ipse in re non potest negare.] Rursus §. 5. pag. 556. [Illi vt adstruant hoc meritum de congruo in faciente quod est in fe ex natura, dicunt pactum hoc esse Christi, cum Patre, &c.] Contra quæ, vt à Nostris assera, quemquam disserere, perinde est ac si pugnet cum laruis, & phantasmatis.

SECTIO CCCXXXIV.

De eodem Iuniore.

5886 Parte 1. cap. 11. §. 3. pag. 168. admonet Magallaneus Nostrorum, quantum timere debeant suam in doctrina; scribit enim: [Timeant illi, qui vt Scientiam suam Mediã tueantur; non verentur concedere, ex rebellionem creaturæ sequi per locum ab intrinseco, Deum non posse conuertere illam, nec de potentia absoluta: quod est facere Deum incientem, & negare Omnipotentem. Quodque magis ostendit in Suarez lib. 3. de Auxilijs, cap. 14. num. 16. non videri illi impossibile metaphysicè talem hypothefin, sed moraliter tantum. Quanvis enim in fine addat: Tamen illa hypothefis, vt dixi, simpliciter sit impossibilis; tamen non destruit fundamentum, quo ductus possibilitatem metaphysicam admittit. Quapropter nostra existimatio est, illam admisisse Suarium, debereque admitti à defensoribus Scientiæ Mediæ ex positione, & fundamento illius apud ipsos; cuius hypothefis inconuenientiam quis non videat?]

5887 Sed Nostrorum cum Suario in doctrina indicata consentientes hortari, vt timeant, est velle, vt more puerorum, formident ad noctium umbras. Iudicauit ille ibi, & tom. 2. de Gratia, lib. 5. cap. 24. num. 18. & 19. esse impossibile metaphysicè, quin Deus per Scientiam Mediã præuideat, voluntatem creatam consensuram liberè ad conuersionem, si ei applicaret aliquod ex auxilijs gratiæ suapte naturâ indifferenteribus, contentis in Thesauro Omnipotentis. Addidit tamen, fore vt qui mordicus contenderet, esse tantum moraliter impossibile, non recideret in vllum inconueniens. Post Suarium sunt multi à Nostris stantes pro impossibilitate metaphysica, multi pro sola morali, neutrique ob hanc discordiam præiudicant communi placito de Scientia Media; nec primi dicunt de secundis, incurrete patenter absurdum quid, agnoscentque interpretari probabiliter nonnulla S. Augustini testimonia de impossibilitate tantum moralis. Oporteretque, vt etfi Magallaneus demonstrasset

monſtraſſet, fuiſſe à Suario admiſſam ſolam impoſſibilitatem moralem, conuinceret id de enormitate manifeſta, non contentus interrogatione illa, *Cuius hypotheſis quis non videat inconuenientiam?* Etenim ſola illa interrogatio neutiquam præponderat authoritati tam Claſſici Doctōris, neque plurium aliorum, quos recitat, ſequiturque P. Auguſtinus de Herrera *quaſt. 16. de Prædeſt. per 4. Sectiones*. Et de illorum omnium incolumitate à cenſura minùs benigna legatur P. Michaël de Auendaño *tom. 1. de Scientia Dei, lib. 2. diſp. 7. cap. 1. tomo 17. ſeu potiùs 18. tom. 2. lib. 3. diſp. 12. cap. 2. §. 3.*

5588 Eſt verò Magallaneus putet, ſufficere eam ſolam ſuam interrogationem, *Cuius hypotheſis inconuenientiam quis non videat?* vt repellatur tanquam abſolutum id quod admittit, vel potiùs permittit Suarius; aſt ego circa quaſdam eiùſdem Magallanei doctrinas non agam meis interrogationibus, ſed aliorum reſponſis. Vt cum concedit *parte 2. cap. 15. §. 4. pag. 473.* actus noſtros liberos ſubire à decretis diuinis prædeterminatiuis neceſſitatem antecedentem, Ceterùm Gonetus *tom. 4. diſp. 6. art. 7. §. 7. pag. 671.* inter falſitates, & abſurda impoſita Dominicanis, computat quod dicantur, concedere in voluntate creata ad liberos prædeterminata actus neceſſitatem antecedentem, cum tamen ipſi conſtanter negent eam, diſtinguantque cautè à ſuppoſitione antecedente.

5589 Non diſſimulabo, Magallaneum ſimul diſſiteri neceſſitatem abſolutam, ait namque: [Iſta neceſſitas à decreto diuino, licet antecedens ſit, quia cauſalis eſt; non tamen eſt neceſſitas abſoluta, quæ præiudicat libertati; ſed tantum ex ſuppoſitione libera, nempe ex ſuppoſitione actiua actus liberi à Deo, quale eſt decretum circa actum liberum creatum, & ex ſuppoſitione initiatiua, & terminatiua actus huius liberi; neque enim agens ſine paſſo, neque motus ſine moto, neque actio ſine effectu concipi poteſt; ſed ſemper agens, & mouens, & cauſans præcedunt naturà paſſum, motum, & effectum, &c.] Quæ verba, & alia paria in *parte 2. cap. 9. §. 2. pag. 343.* aut à me non intelliguntur, aut videntur defectum reſultantiæ neceſſitatis abſolutæ à decreto diuino prædeterminatiuo in actus creatos liberos reuocare in id, quod ipſum decretum non ſit abſolutè neceſſarium in Deo. Si in id reuocarent, ſaluarent libertatem in Deo, ſed non in voluntate creata, nonque magis in hac, quàm in igne calefaciente ex præſuppoſito voluntatis diuinæ decreto non neceſſario abſolutè in Deo. Si Magallanei verba non videantur habere huiusmodi ſenſum pro euitanda neceſſitate abſoluta in voluntate creata prædeterminata ad actum liberum; ſaltem debuiffet in hac non concedere neceſſitatem antecedentem, vt potè quæ iuxta SS. PP. præcipuè que S. Anſelmum, & Theologos ab omni retrò antiquitate, tam contraria ſit libertati; & ideo Dominicani alij, inter quos legendus eſt Paulus Faſſeau *cap. 1. ſect. num. 6.* totis viribus conentur amouere neceſſitatis antecedentis ſequelam ex diuino decreto prædeterminatiuo actus creati liberi.

5590 Rurſus Magallaneus *parte 2. c. 9. §. 2. pag. 343. & ſeq.* inquit: [Sufficit ergo ad libertatem, quod voluntas creata, prædeterminata à Deo, poſſit ponere, aut tollere uſum ſuæ libertatis in ſenſu

diuiſo; hoc eſt, quod non determinetur per modum naturæ, aut cum neceſſitate ad vnum ex parte obiecti, qualiter non determinatur extra viſionem beatam, ſi loquamur de determinatione quoad exercitium, de quo eſt ſermo.] Et *c. 13. §. 5. pag. 438. & ſeq.* [Prædeſinitioni Dei antecedenti nullus poteſt reſiſtere in ſenſu composito, bene tamen in ſenſu diuiſo. Quod ſufficit ad verum exercitium libertatis, vt licet prædeſinitio Dei cauſet phyſicè antecedenter optionem, & determinationem hominis, non cauſat illas per modum cauſæ naturalis determinantis ad vnum ex natura, ſeu neceſſitatis ad vnum ex obiecto, ſeu vim facientis ab extrinſeco; quibus tantum modis tollitur libertas creata. Quibus modis Deus, etiamſi vellet, non poteſt mouere arbitrium creatum, vt ſuprà monſtrauimus *cap. 6. §. 2. 3. & 4.* Ergo neceſſariò ex neceſſitate Conditoris mouet arbitrium inſalubriter liberè, quia mouet illud ſub indifferentia iudicij practici volens. Vnde iſta neceſſitas antecedens non eſt abſoluta, ſed tantum ex ſuppoſitione mouentis Dei inſalubilis, cui proinde in ſenſu diuiſo poteſt reſiſtere, ſicut & ſuæ determinationi homo, quia liberè determinat ſe, id eſt non ex neceſſitate aliquo ex illis modis repugnantibus libertati; ſed ſub indifferentia iudicij ſui determinatur à ſe, & à Deo. Non enim tollit libertatem quæuis primæ cauſæ phyſica antecedentia, ſed quæ tollit indifferentiam iudicij, qualis eſt aliqua ex contrariis aſſignatis.]

5591 Si hæc de ſenſu diuiſo verba ſonarent, quod prædeterminatione diuiſa, ablataque à creata voluntate, poſſet iſta non agere, rejicienda prorsus eſſent tanquam ſignificationem Caluiniſticam continentia, iudicio Goneri ſuprà *pag. 671.* Faſſeau ſuprà, *num. 7.* Qui aduertunt, à Thomiſtis, dum dicunt, voluntatem poſſe non agere, ſeu diſſentire in ſenſu diuiſo, ſignificari, quod ſub ipſa adhuc prædeterminatione retineri, & conſeruari potentiam abſolutam, nempe proximam, & expeditam ad non agendum, vel ad diſſentiendum. Mea imperitia non inuenit in Magallanei verbis quaſitam hanc poſtteriorem ſignificationem; ſed quod voluntas prædeterminata poſſit non agere in ſenſu diuiſo, quatenus prædeterminatur ſub iudicio indifferente, ratione cuius poſſet non agere, caſu quo prædeterminatio diuideretur, auferreturque, ne voluntatem afficeret. Circa quod iudicium indifferens vertitur cardo totius huius negotij ex parte Magallanei in verbis exaratis, & in alijs ſimilibus *parte 2. cap. 6. §. 2. num. 295.* Hactenus de nonnullis, quæ in Magallaneo videri queunt diſſicilia, & me dubitante potiùs, quàm affirmante; ſic enim decebat agere cum Supremæ Inquiſitionis Luſitanæ Conſiliario,

SECTIO

SECTIO CCCCXXXV.

In tranſitu ſit commemoratio de approbatione Concordiæ P. Molina à S. Inquiſitione Suprema Luſitanica, cuius eſt Conſiliarius Iunior memoratus.

5592 OB quod ibi munus ſperabam, maiori fauore proſequuturum Molinam. Nam huius illa Concordiam ſemel viſam, iterumque ad inſtantiam Magiſtri Bañes per amicos ſuos velut in iudicio contradictorio reuiſam approbauit, Appendicem etiam; audiensque poſtea, eiùſdem Concordiæ cauſam agitari in Vrbe, ſcripſit ſequentes litteras Romano Pontifici Clementi VIII.

[BEATISSIME PATER, Poſt ſanctiſſimorum pedum oſcula. De licentia huius Senatus Generalis Inquiſitionis Luſitanæ, non paucis antè annis, Inquiſitore tunc Generali Cardinali Archiduce, impreſſi ſunt Commentarij P. Ludouici Molina Societatis Jeſu de Concordia liberi arbitrij cum gratiæ donis, &c. habità priùs honorificè approbatione P. Bartholomæi Ferreiræ à Dominicana Familia, publici tunc in hoc Senatu librorum Cenſoris; quæ approbatio in fronte libri præfertur. Nihilominus acceptimus, huius libri doctrinam grauius à nonnullis Theologis in Hiſpania fuiſſe oppugnatam, & notatam, tandemque ad iudicium Summi iſtius Apoſtolatus, vnde omnis certa doctrinæ cenſura petenda eſt, cauſam eſſe delatam, eiùſque cognitionem à V. Sanctitate certis deputatis commiſſam. Cum igitur in eo libro approbando huius Concilij authoritas, quæ ex delegatione Apoſtolica exiſtit, interpoſita ſit, ac proinde in libri periculo eadem authoritas modo aliquo periclitetur, oportere viſum eſt, id exponi Sanctitati V. prout facimus, humiliter ſupplicantes, vt iubere dignetur communicare huic Concilio obiectiones, quæ eius libri doctrinam in diſcrimen adducere videantur, dato nobis ſpatio congruo ad tranſmittendam ſatisfactionem, quæ reddi poſſe videbitur, nihilque interim contra ipſum librum ſtatuo. Quidquid tamen Sanctitati V. circa totum hoc negotium diſponere placeat, ſubmiſſo, & obſequentiſſimo, vt par eſt, animo, conformique iudicio ſuſcipiemus. Olyſſipone in menſa Senatus Generalis Inquiſitionis, vacante officio Inquiſitoris Generalis.

SENATVS GENERALIS
Inquiſitionis Luſitanæ.]

In exemplari authentico ex Vrbe miſſo, quo vtor, deſt annus, menſis, & dies. P. Poſſinus, qui ſcriptum, vnde fuit exaratum, vidit in tabulario Proſectiæ Domus Romanæ, reſert *lib. 5. Controuerſiarum Societatis*, traditas fuiſſe Clementi VIII. has litteras anno 1600.

5593 Idem Poſſinus ibidem meminit aliarum Sereniſſimi Archiducis Alberti, datarum Valentia 7. Kal. Maias, anno 1599. quas tranſcribit Sherlogus *parte 1. Reſponſ. ſect. 7. num. 28.* & huiusmodi ſunt.

[BEATISSIME PATER,
Quo tempore Regnum Luſitanæ, & Sanctam

ibi Generalem Inquiſitionem gubernabam, oblatis mihi ſupplices libri aduerſus librum P. Ludouici Molina Societatis Jeſu, de Concordia liberi arbitrij cum gratiæ donis, diuina præſcientia, & prædeſt. Et vt in eo negotio maturè procederetur, poſt communicatam cum Senatu Inquiſitionis materiam, datum eſt Ludouico Molina tranſumptum obiectionum factarum contra eius librum, quibus ille reſpondit; & ego præcepi, vt tam obiectiones, quàm reſponſiones ad eas perlegerentur, & excuterentur à perſonis doctis, & grauius eius Regni, & inter has ab aliquibus PP. Ordinis S. Dominici: A quibus cum eſſet compertum, nihil eſſe in libro, quod cenſuram promereretur, imò potiùs continere doctrinam valde vtilem, ſanam, & conformem Scripturæ, Concilijs, & SS. PP. & quod Author omnibus, quæ opponebantur, ſolidè ſatisfaciebat, vt liquet ex Decreto eiùſdem S. Inquiſitionis: his viſis, facta eſt copia libri in lucem edendi, qui ſtatim prodiit. De quibus V. Sanctitatem admonere volui, quoniam percipio, nunc de nouo hanc eandem materiam Romæ pertractari, atque eoſdem, qui apud me in Luſitania de Opere illo detulerunt, modò ad V. Beatitudinem recurrere, vt in librum cenſura feratur. Atque vt hæc repræſentarem, motus ſum, tum quia æquum eſt ita fieri, tum quòd Author eſſagitaui, tum præcipuè vt V. Sanctitas per me, qui omnia noui, edoctus ſtatuat quod de tam graui negotio magis expediat. In quo & mea periclitatur authoritas, & Sacræ Generalis Inquiſitionis Regni Luſitanæ, & vtraque omnium, tam Catholicorum, quàm Hæreticorum oculis expoſita eſt, &c.]

5594 Recitat Sherlogus *n. 29. & 30.* cæteras epistolæ Romæ directas, conteſtantes examen accuratiſſimum, & approbationem ampliffimam Concordiæ à S. Inquiſitione Suprema Luſitanæ. Egoque ſeruo vnam Domini D. Ioannis Borgiæ, qui fuit filius S. Franciſci Borgiæ, Legatusque pro Rege Catholico in Regno Portugalliæ, & apud Maximilianum Imperatorem in Germania, Maiorquedomus Maximus tum Imperatricis Mariæ, tum Reginæ Margaritæ, & à Conſilio Portugalliæ in Curia Madritenſi, ſcriptam Luſitano idiomate inibi die 8. Iunij, anno 1601. Doctōri Martino Alphonſo Mixiæ, Deputato expeditionis negotiorum menſæ de conſcientia, & Ordinario Agenti Regio in Vrbe. Proſitetur ea in epiftola, [teneri ſe ſtriſſimè, tanquam Miniſtrum Regni Portugalliæ, proſpicere rebus, quæ ad eò ſpectant ad honorem exiſtimationemque Regni illius; curareque ne emergat tam magnum ſcandalum, quantum eſſet ſi prohiberetur liber P. Doctōris Molina, tam examinatus, & approbatus iuſſu Domini Principis Alberti, cum eſſet Legatus Pontificius à Latere, & Inquiſitor Maximus.] Sic ea in epiftola.

5595 Cum igitur S. Inquiſitio Suprema Portugalliæ olim tanto zelo ſuſceperit in ſui fidem, & clientelam Concordiam Molina, æquum erat, vt qui nunc eiùſdem Tribunalis eſt Conſiliarius, & è ſacro Prædicatorum Ordine, adſpiceret benignioribus oculis, verbisque mitioribus tractaret Concordiam, ne videatur improbare antecellorum iudicium, ad quod vſi fuerunt operâ ſapientium, grauiumque Theologorum Ordinis eiùſdem.

5596 Paulus Faſſeau *c. 9. ſect. 1. n. 471. & ſeq.* vt hoc ex S. Inquiſitione Luſitanica elogium Concordiæ infirmit, multa dicit digna examine. Primum, ſingitur à nobis reuſus Magiſtri Bañes ad

ad eam Inquisitionem; ipse enim in Hispania docebat Salmanticae. Vnde si ab aliqua Inquisitione censuratum voluisset illum Concordiam, non fuisset egressus limites Hispaniae, ubi verbo efficacius agere potuisset. Secundum, si Dominici detulissent Molinæ Concordiam ad Inquisitionem Lusitanicam, curassent Jesuitæ, ne Dominicanus fuisset Censor ibi designatus. Tertium, constat ex litteris adductis *num. 5592*. Concordiam Molinæ ante impressionem non fuisse accusatam ibi. Quartum, Molina expertus suam doctrinam à suis propugnatam, perstringi acriter censurâ ab Vniuersitatibus Salmantina, Vallisoletana, Louaniensi, Duacensi, ipsæmet suum librum approbandum dedit Inquisitioni, ut huius habito calculo, censuras aliorum nihil timeret. Quintum, liber Molinæ non fuit examinatus, & approbatus per se ab Inquisitione, sed remissus ad Censorem publicum, qui declarauit, non continere quid apertè contra fidem. Sextum, sunt apocryphæ epistolæ, quæ de negotio Molinæ apud Inquisitionem Lusitanicam afferuntur.

5597 Ut ab hoc vltimo exordiar, fateor superiores epistolæ non adduci à nobis tanquam addendas Canonicis septem Ecclesiæ Catholicæ. Sunt tamen, quantum humanitatis possunt, veræ, custoditæque in archiuo Romano Societatis à tempore *Controuersia de Auxiliis*, aliquæ quidem vt originales, aliæ verò vt exemplaria ab originalibus fideliter transcripta: tamque hæc, quam illæ fuerunt semper vt authenticæ æstimatæ, atque asseruatæ. Quo ex archiuo P. Paulus Leonardus Sherlogus, & ego nacti eas fuimus, inibi que easdem vidit P. Petrus Possinus, transcriptæque plerasque in libris suis MSS. *Controuersiarum Societatis*. Certè si auderemus constringere hæc, & alia monumenta, aut instrumenta illius temporis, deesset fidei publicæ, & odiosissimum quid Societati, valdeque damnosum causæ ipsius præstaremus, vt quam mendacis ad sui defensionem indigere palam faceremus; vixque possemus ita callidè compingere, vt hinc vel inde falsitas, fucusque non interuolaretur.

5598 Ad quintum, Concordia Molinæ, vt fert mos in Lusitania, fuit ante impressionem primò oblata S. Inquisitioni, quæ demandauit recognoscendam à R. P. Fr. Bartholomæo Ferreira, Dominicanico, Sacræ Theologiæ Magistro, & eiusdem Inquisitionis Deputato, ac librorum Censore. Is eam probauit, & laudauit; tuncque Inquisitio concessit facultatem editionis. Cùmque iam Concordia præsentaretur Principi, Archiducique Alberto Austriaco S. R. E. Cardinali, Legato Pontificio à Latere, Regni Lusitanicæ Gubernatori, Inquisitorique Maximo, cui fuerat dicata, interceptit publicationem, motus censuris transmissis à Castellæ Regno contra doctrinam libri. Vnde hic denudè, & diu fuit examinatus à selectissimis Theologis, præsertim Dominicanis, iussu Inquisitionis: vti que Authoris responsionibus, licentiam præbuit euulgationis integerrimus ille Senatus. Habuit Concordia specialem hanc approbationem, nonque tantum communem, vtitam ab Inquisitione in Portugallia cum aliis libris. Idque est, quod in singularem Concordiæ commendationem à nobis memoratur, quodque in superioribus epistolis, & ab ipso Molina in Appendice continente responsiones, & per eandem Inquisitionem approbata, refertur his verbis in principio: [Nostra de libe-

ro arbitrio cum gratiæ donis, præscientia, prædestinationeque Concordia vix in lucem prodierat, cùm de sanitate doctrinæ aliqua ex parte à quibusdam, quos profus ignoro, dubitatum est. Ratio verò dubitandi erat, quoniam interpositis nonnullis Consequentibus, videbatur Concordia recidere in alias quorundam propositiones, de quibus ferebatur Tribunal S. Inquisitionis in Regno Castellæ cauisse, ne docerentur, donec re maturius consideratâ, de eis censeretur. Et quanquam dubitationem excitatam, ne inualesceret, comprimebat approbatio grauissima, quam tria Suprema Tribuna Inquisitionis in Lusitania, Regique Senatus Castellæ, & Aragoniæ tulerant; ne tamen veritati deesset, obiectionibus oppositis ita respondi, vt responsionibus accuratè examinatis, Senatus Supremus pronuntiarit, nihil profus esse, cur liber impediatur. Quo iudicio contentus, rem totam libenter silentio obruiſsem, nisi dux me causæ p̄orsus coëgissent ad responsiones has in lucem producendas. Prima est, quoniam aliqua difficilia, & digna quæ sciantur, circa materias intricatas, & valde controuersas in eis declarantur, corroboranturque. Altera est, quia vereor, ne ea ipsa, quæ contra Concordiam in Lusitania delata sunt, per alias Prouincias disseminentur, & nostrum laborem suspectum reddant apud eos, qui defensionem nullam viderint.] Sic Molina, satis manifestans, fuisse suam Concordiam examinatam, & approbatam per se, modoque peculiari à S. Generali Inquisitione Lusitanica.

5599 Ad quartum, Molina exposuit censuræ Generalis Inquisitionis Lusitanicæ suam MS. Concordiæ, non secus ac ceteri Authores tunc exponebant sua, & nunc exponunt, vt videre est in R. P. Fr. Petri Magallanæi Dominicanici de Scientia Dei Tractatu, qui præfert censuras de mandato eiusdem Inquisitionis factas anno 1666. à RR. PP. FF. Bartholomæo Ferreira, & Antonio de S. Joseph Dominicanis, licentiaque impressionis, & diuulgationis expeditas ab eadem Inquisitione. Quapropter Molina obtulit suum librum approbandum à S. Inquisitione, quia sic de more erat in Lusitania, & non quia illius Senatus autoritate protegere intenderet à contradictione, quæ sciret sui libri doctrinam fuisse vexatam extra Lusitaniam, cùm publicè proponeretur, ac propugnaretur ab aliis Theologis Societatis. Quam causam reddens Fallæu destruit quæ congererat *cap. 1. sect. tota 5.* vt persuaderet, fuisse inauditam eam doctrinam vsque ad Concordiæ editionem.

5600 Contradictio quidem præcessit Salmanticæ anno 1581. Sed mihi non liquet, innotuisse iam Molinæ, quando Inquisitioni obtulit MS. Nouit post huius impressionem opponi ipsi, [quod interpositis nonnullis Consequentibus, videbatur recidere in alias quorundam propositiones, de quibus ferebatur Tribunal S. Inquisitionis in Regno Castellæ cauisse, ne docerentur, donec re maturius consideratâ, de eis censeretur,] vt idemmet *in num. 5598*, transcriptus aiebat. Cæterum me latet, an alludat ad propositiones illas, quæ Salmanticæ post Actum Maiorem P. Prudentij de Montemaior, Scholaris à Societate, fuerunt delatæ ad Supremam Inquisitionem Hispanicam, & à quibus Propugnatorem Actus longè distatæ suis in responsis constitit postea iuridicè. Molina non loquitur assertiuè de

de prohibitionem propositionum ab Inquisitione Suprema Hispanicæ; sed tantum inquit, [de quibus ferebatur Tribunal S. Inquisitionis in Regno Castellæ cauisse, &c.] Turbatio quæ apud Salmanticam accidit eo anno 1581. non fuit totius Academiæ, neque sui totius Collegij Theologici, sed paucorum tantum Magistrorum, præcipuèque Dominici Bañes. Doctrina, quam Scholaris noster tuitus fuit, mansit indemnis, liberaque, vt quoties liberet, produceretur defendenda in maximo illo Theologiæ Theatro, & in Gymnasijs alijs. Si verita tunc fuisset à Suprema Inquisitione Hispanicæ, interdictio hæc non fuisset in tanto silentio, cùm post aliquos annos tempestas in Hispania recruduit aduersus eandem doctrinam contentam in Molinæ Concordia. Forsan delatio facta apud Senatum Generalem Inquisitionis Lusitanicæ attigit quidpiam de turbatione Salmanticensi, quia in Lusitania non poterat esse tam perfectè nota conclusio causæ illius. De qua egi fusè in *Euenil. 46. num. 1249*.

5601 Quænam Academiæ Vallisoletanæ censura contra doctrinam, quam tradebat Molina, excitari hunc, vt suum librum approbari vellet ab Inquisitione Lusitanica, non exprimit Fallæu in loco citato, sed *in cap. 8. sectione 1. num. 444*. vbi ait, [Vallisoletanæ Vniuersitatem aduersari Molinæ, satis probat Paulus Leonardus Sherlogus *1. p. Respons. capite 4. num. 19*]. dum fateatur, ipsum ab ea censuratum.] Ego autem in Sherlogo ibi non inuenio, nisi Dominicanos profitescentes Salmanticæ, & Vallisoletæ Theologiam, confecisse censuram quandam in Molinæ Concordiam. Id verò non est Academiæ Salmanticensem, & Vallisoletanam confecisse. Quam secunda non poteratur tunc Professoribus in suum gremium coopratæ ex Dominicana Familia, vti postea cepit potiri vno Theologiæ Primario, addito ad antiquum. Præterquam quod censura, de qua fatetur Sherlogus, subsequuta fuit diu post sparsum Concordiæ librum per omnium manus.

5602 Louaniensis censura in Lessij doctrinam, quam Romæ didicerat ex Suatio, antecessit ferè biennio præsentationem Concordiæ MS. factam à Molina S. Inquisitioni Lusitanicæ. Necundè tamen suspicari est, venisse in notitiam Molinæ, nedum tunc, sed neque cùm ad annum 1595. curauit tradi iteratè typis; siquidem in eam censuram non se armauerit, neque cauerit à typis apud Antuerpiam, vicinam Louanio. Et vt venisset, sciisset simul, quàm felix exitus expectabatur, consultâ Sede Romanâ: cui expectationi successus respondit die 10. Iulij, anno 1588. in Edicto Nuntij Apostolici, prouulgato de mandato Sixti V. liberanteque eam doctrinam ab impacta nota per Doctores nonnullos Louanenses: quo eodem anno & die 29. mensis immediatè antecedentis obtinuerat Molina facultatem impressionis. De iustificatione censuræ Louaniensis asserit Fallæu *cap. 8. sect. 3. numero 451*. compositam fuisse hoc eodem anno 1588. Quare verosimilius sit, ignoratam fuisse à Molina, quando Inquisitioni Lusitanicæ recognoscendam exhibuit Concordiam.

5603 Censura Duacensis prodiit anno 1588. die 20. R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars II.*

Ianuarij, si credimus Authori Anonymo de Scientia Media ad examen reuocata, *cap. 1. art. 2. §. 4. num. 34. pag. 67*. Vnde difficile videtur, Molinam comparasse eius notitiam ante procuratam Concordiæ approbationem ab Inquisitione Lusitana ad impressionem. Fuitque aliquorum Doctorum censura: quam anno 1591. die 28. Iunij, non timendam, cassamque reddidit ex auctoritate Gregorij XIV. Nuntius Apostolicus.

Ad tertium, distinguenda sunt tempora. Cùm *5604* Molina primùm egit de excudenda Concordia ex facultate Inquisitionis Lusitanicæ, cùmque ea fuit approbata à R. P. Fr. Bartholomæo Ferreira, nulla præcesserat accusatio; sed post impressionem erupit ex insperato, tuncque Serenissimus Princeps, & Archidux Albertus, Inquisitor Generalis, inhibuit euulgationem, quoad vsque Concordia subiret nouum periculum, examenque multè rigidius. Addo, in litteris Inquisitionis Lusitanicæ sermonem esse de noua ab anno 1594. oppugnatione Concordiæ in Hispania, seu in Castella, diu post prædictam euulgationem.

Ad secundum, Molina non recusauit Do- *5605* minicanum Censorem designatum ab Inquisitione Lusitana, quia tunc à Dominicanis Regni Castellæ non aduenerat delatio. Et quanquam gratis admitteretur aduenisse, aut non interponeret recusationem Molina, aut non exaudiretur.

Ad primum, videtur indubitabile, Theolo- *5606* gos à Castellæ Regno procurasse, vt in Lusitania fieret delatio Concordiæ. Primò namque Molina transcriptus *in num. 5598*. dicebat: [Vereor, ne ea ipsa, quæ contra Concordiam in Lusitania delata sunt, per alias Prouincias disseminentur, &c.] Secundò, Excellentissimus Dominus D. Ioannes Borgia, dignus Filius S. Francisci Borgiæ, scribebat à Madrito die 8. Iunij, anno 1601. ad Clementem VIII. Pontificem Maximum.

[SANCTISSIME PATER, Tum ratio muneris mei, vtpotè Consiliarij in Regio Lusitanicæ Senatu, tum quodd ex eius Coronæ natiuis sim (scilicet ob matrem Excellentissimam Dominam D. Eleonoram de Castro) constringunt, vt eius famæ, & honori in quibuscumque rebus prospiciam. Audito igitur rumore ab aliquibus per totam Hispaniam diffuso, nempe prohibendam in Vrbe Concordiam liberi arbitrij cum gratiæ donis, à P. Ludouico de Molina Societatis Iesu in lucem emissam, valde commotus sum, quoniam si sparsus rumor verus fuisset, non modica tristitiæ occasio fuisset pijs, & doctis quibusque eius Regni, periculi quoque non mediocri æstimationi, & auctoritati Supremi Fidei Senatus per S. Sedem ea in Prouincia erecti. Quæ me compellunt, vt V. Beatitudini representem, P. Doctorem Ludouicum de Molina (quem iam anno 1600. demortuum laudat) per viginti annos, quibus Primariam Theologicæ Facultatis Cathedram Eboracensem in Academia moderatus est, atque per alios multos, quibus à pueritia ad extremam ætatem ibi vixit (nam in Vrbe Concheni natus anno 1536. & ad Societatem admissus Compluri anno 1554. indeque paulò post in Portugalliam missus, commemoratus fuit ibi vsque ad annum sal-

tem 1589. & non tantum usque 1581. ut in eius Vita §. 7. tradit P. Alfonso de Andrade tom. 5. *Virorum Illustrum Societatis*,) eximie religionis virum computatum, & eruditione consummatissimum, aded ut Oraculi instar haberetur, eiusque libri in pretio magno habentur cum generali approbatione; singulariter verò Opus eius de Concordia gratiæ, & liberi arbitrii, non solum quia more communi data est eudendi facultas à Consilio S. Inquisitionis, & ab aliis Consiliis diuersorum Regnorum Regis Domini mei; sed quia ob denuntiationem quorundam Theologorum ex Castella Archidux Albertus, cum esset V. Sanctitatis Legatus à Lateri, & Supremus Inquisitor, mandauit cum omni diligentia quæ obiciebantur simul cum Authoris satisfactione examinari. Quibus perpensis, Archidux cum toto Supremo Senatu iudicauerunt censurâ dignum nihil reperiri, proindeque non esse impediendum fructum, qui ab eo expectabatur libro, speciatim aduersus hæreses nostrorum temporum, V. Sanctitatem humiliter deprecor, hæc omnia perpendat, & quanti inconuenientis futurum sit, Domini Archiducis, V. Beatitudinis Legati, & Supremæ Inquisitionis sententiam tanta cum circumspectione, & pondere latam reuocare; quantæ etiam toti Regno amaritudinis condemnari doctrinam viri, quem maximè faciebat, & à quo utilitatem plurimam acceperit fatetur.]

Harum litterarum cætera videantur in Sherlogo p. 1. *Respons. sect. 7. num. 30.* Egoque exaravi plura, quàm quæ necessaria erant ad primum, quia conducunt satisfactioni ad alia.

5607 Igitur denuntiatio facta fuit in Portugallia Regno ex commissione, aut industria quorundam Regni Castellæ Theologorum, præcipuè Magistri Bañes, qui interposuit autoritatem R.P. Fr. Ioannis à Cuevas, Professi in Conuentu Dominicano Salmanticensi, tuncque à confessionibus Alberti Austriaci, Inquisitoris Generalis, cum antea fuisset Prouincialis Hispaniæ, obiitque tandem anno 1599. Episcopus Abulensis. Recursum Magistri Bañes ad Inquisitionem Lusitanam narrat latè Possinus circa finem libri 2. *Controuersiarum Societatis*; locumque fuisse Salmanticensem Magistrum Franciscum Zumel, è Sacro Ordine B. Mariæ de Mercède Redemptionis Captiuorum, indicat supplex libellus Molinæ anno 1594. mense Maio oblatum Supremæ Inquisitioni Hispaniæ, vt retuli in *Euentil. 11. num. 240.* quem libellum Possinus lib. 3. redigit in compendium. Serenissimus etiam Albertus adductus num. 5593. testabatur ab iisdem, qui apud se in Lusitania anno 1588. de Concordia Molinæ detulerunt, fuisse etiam iam anno 1599. accusatam apud Clementem VIII. Est autem compertum, hanc accusationem adornatam, principali actore Magistro Bañes cum aliis domesticis è Provincia Hispaniæ, & cum paucis extraneis affectis suæ doctrinæ. Quibus ex omnibus infertur, non fingi recursum Magistri Bañes ad Inquisitionem Lusitanam.

5608 Et si verò Bañes doceret Salmanticiæ, potuit non vnâ viâ acquirere notitiam de Concordia Molinæ sudante sub prælo apud Olyssiponem. Quæ vrbis non est toto Orbe diuisa à Salmanticensi, frequentabantque hanc multi Scholares, tam Seculares, quàm Religiosi, nonnulli-

que Magistri è Regno Portugallensi, per quos aduenit forsan ad aures Magistri Bañes rumor de impressione Concordiæ, aut forsan per litteras scriptas Olyssipone, siue à Dominicanis, siue à Iesuitis. Molina etiam è Lusitania misit MS. Concordiæ, vt à Consilio Regiis Castellæ, & Aragoniæ consequeretur approbationem, diplomataque editionis; obtinueratque quando anno 1589. fuit permissa ipsi diuulgatio impressæ Concordiæ, & quando circa finem Augusti commissa ab ipso Typis ad Concordiam Appendix; nam in hac fatur de adepto vtriusque Senatus priuilegio. Quare si de isto curauit, antequam denuntiatio Concordiæ fieret in Lusitania, potuit facillimè Magister Bañes, ad tempus diuersans in Curia Regia Madritensi, vel exinde comparare, consistens Salmanticiæ, notitiam impressionis inchoatæ, vel preparatæ apud Olyssiponem. Et quidem Possinus supra refert, cum Serenissimus Albertus conueniens delationi aduentitiæ è Castellæ Regno, iussit Molinæ præsentanti Concordiam quasi calentem è prælo, ne in vulgus spargeret, iam antea Authorem incubuisse consequendæ licentiæ ab vtroque Senatu, nonque defuisse Olyssipone, qui Theologos electos Censores monebant de libro suspensio in Lusitania, deque debita maxima cunctatione, & vigilantia in explorando Opere tam suspecto. Functus iam fuerat munere suo Reuisor pro Senatu Aragoniæ, & qui pro Castellæ operam tunc dabat recognitioni. Tamque vnus, quàm alter non solum approbarunt, sed etiam amplius, honorificisque elogiis prosequuti sunt.

5609 Si conatus impediendi, ne impressa Concordia diuulgaretur, operatum sortitus fuisset euentum in Inquisitione Lusitanica, fuisset proculdubio actum maiori cum breuitate, facilitate, & efficacia, quàm si ab Inquisitione Hispana censurari per omnium iam manus currentem intenderetur; quippe iuxta Cassiodorum lib. 5. epist. 15. *Difficultates submoueantur, dum in ipsis curabilis mala rescantur*; & vt notabat Perius satyra 3.

Elleborum frustra, cum iam cuius agra timebit, Poscentes videas; venienti occurrere morbo.

Liber Concordiæ in sui ortu suffocatus reuiuisceret postea ægrè; & ideo qui cupiebant, ne inualesceret extra Lusitaniam, non fuerunt deuiè egressi limites Regni Castellæ ad denuntiationem. Hactenus, vt respondeamus Paulo Fasseau.

SECTIO CCCXXXVI.

An Academia renuerint doctrinæ de Scientia Media? Vbi de Colomensi, Moguntina, Herbipolensi, aliisque Germanicis.

5601 **Q**uas nos ostendimus annuisse, vel tanquam à se affirmatæ etiam, vel tanquam agnitæ vt probabili, & censurâ inclementi non dignæ

non dignæ, contendunt multis foliis Paulus Fasseau cap. 8. per tres Sectiones, ex num. 437. usque ad 463. & Incognitus cap. 19. ac 20. *Vanitatibus*, ex pag. 248. usque ad 279. fuisse reluctatas. Sed quàm irrita sit eorum contentio, patebit iam.

5611 Adduximus in *Euentil. 10. num. 208.* Academiam Coloniensem dicentem: [Eti gratia hæc, quæ ad operandum necessaria est, & velle facit, non sit quæcumque inspiratio, aut cogitatio sancta, seu boni propositi suggestio, sed efficax Dei operatio: quauis hæc omnia vera admittamus, & ex S. Augustini variis libris elici posse concedamus, homini tamen semper liberum relinquatur, diuinæ operationi præbere impedimentum, eamque vel admittere, vel etiam respicere.] Respondet Fasseau, verum id esse de præbendi impedimentum potentia antecedenti, quam ipse admittit. Fatemur quidem, ipsum admittere; sed ignoramus, quomodo queat adunare, vt efficaci Dei operationi, quæ consistit iuxta ipsum in gratia physicè prædeterminatiua, supponenteque decretum prædeterminatiuum, efficacique per se, possimus apponere impedimentum, ne existant. Præterea Vniuersitas Colonienfis apertè loquitur de potentia componendi cum entitate gratiæ, quæ ipsa sit efficax, consensum, vel dissentium. Si autem gratia re ipsa efficax sit physicè prædeterminatiua, deerit potentia componendi dissentium cum ipsa.

5612 Post interpretationem addit Fasseau primò: [Nihil miror, si Paulus V. aded proximus fuerit condemnationi Molinæ, cum audiret, Bastidam palam fatentem, se nihil videre posse obijci solidius contra præmotionem, quàm ista ei planè consona.] Sed vellem scire, vnde nam hauserit Fasseau proximam Pauli V. inclinationem, vt damnatoriam sententiam proferret in Molinam? Neque ego scripsi, Bastidam coram Paulo V. recitasse hæc verba Academicæ Colonienfis, sed fuisse relata à Bastida in Appendice trigintatium Authorum contra prædeterminationem physicam, postposita postremæ Congregationi coram Paulo V. quia nimis mirum habebat parata, vt si per tempus liceret, produceret ea in medium. Secundò addit Fasseau, vt & Incognitus pag. 256. contineri in libro quodam moderno Vniuersitatis Colonienfis censuram contra Scientiam Mediam. Verumtamen censura moderna aduersa non tollit, ne verè præcesserit antiqua propitia. Et qualis sit, quæ item autoritate editus liber ille, non noui. Video, ipsum Fasseau cap. 1. sect. 5. num. 15. allegare Thomam Bonartem libro inscripto *Concordia Scientiæ cum Fide*, & impresso Colonie anno 1659. vocantem Scientiam Mediam *indecoram Deo, & hominibus horrendam*. An sit vnus, idemque liber? Si sit, tradit Fasseau ex Vincentio Barone, librum de Concordia Scientiæ cum Fide scdari erroribus circa mysteria Incarnationis, & Eucharistiæ, ideoque fuisse merito prohibitum.

1653 Plura de Academia Colonienfi in explicatio- ne, & refutatione errorum Ioannis Monhamij exhibeo *Euentil. 16. num. 466. usque ad 469.* Quæ explicatio elucubrata fuit à PP. Colonienfis Collegij Societatis nostræ ex commissione, nomineque præfate Vniuersitatis; & cum Hæresiaracha Martino Kemnitius in libello intuitu- *R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.*

lato, *Theologia Iesuitarum præcipua capita*, impugnasset Nostros, prodit anno 1564. in eorum defensionem armatus decem libris Orthodoxarum Explicationum Diego Payva Andradius, Doctor Conimbricensis, Theologusque iure numerandus inter primos Concilij Tridentini: quorum in librorum 4. de libero arbitrio vindicat Nostros à Kemnitij calumnia de Pelagianismo, & in fol. 141. recitat verba, quæ nos supra, adijctque toto in libro multa sua conformia doctrinæ hodiernæ Nostrorum. Si Fasseau aduertisset, verba illa superiora, præferentia nomen Academicæ Colonienfis, fuisse Iesuitarum, forsitan superfedisset ab illis interpretandis.

5614 Academicarum Moguntinæ, & Herbipolensis litteras ad Clementem VIII. datas anno 1601. transcripti in *Euentil. 12. num. 298. & 299.* eademque visas in Romano Societatis archiuo (vnde Sherlogus, & ego accepimus) recitat Possinus lib. 5. *Controuersiarum eiusdem Societatis*. Quo fit euidenter contra Fasseau, & incognitum, non fuisse à Sherlogo, nec à me confictas, aut suppositas.

5615 Sed ait Fasseau: [Data veritate epistolæ 1. ad eam obtinendam exprimuntur duo à Iesuitis facta. Primum, quod illis Doctoribus proposuerint, & suaserint, Dominicanos docere prædeterminationem, cui nequaquam possimus resistere. Secundum est, quod etiam quinque Iesuitæ subscripserint. Ex secundo alliciebantur exemplo. Ex primo putabant, Dominicanam sententiam coincidere cum Calviniana; non tamen absque impostura, siquidem iuxta Dominicanos prædeterminatus queat resistere potentia antecedenti. Vnde non esset mirum, si bona fide subscripassent.] Ait item, [data veritate epistolæ 2. in nullo aduersari Dominicanis; nam ibi solum petitur rigidum examen.] Ego autem dico, data veritate epistolæ 1. fuit saltem desiderium Academicorum vndecim Moguntinorum, ne damnaretur sententia Molinæ, Bellarmini, Stapletoni, & aliorum, contraria Dominicanæ; imò huic illam præferunt. Quod est expressum in ipsa epistola, & mihi prodest, ac sufficit. Nec nocet, si ex eis Academicis Iesuitæ quinque exemplo sapientiæ suæ, quàm in tribus saltem, nempe in Ioanne Buzæo, Nicolao Serario, & Ioanne Mulhusino fuisse præminentem, Volumina edita testantur, mouerint cæteros sex ad subscriptionem; id enim est commodi in Academicis, vt alij ex aliis proficiant. Quod Nostri coegerint reliquos, cogitari prudenter non potest multoque minus pronuntiarî verecundè, præsertim ab sciente, quales fuerint cæteri, scilicet Illustrissimus Stephanus Vueberus, Episcopus Misensis, Suffraganeus Moguntinus; Christianus Agricola, Ecclesiæ S. Mariæ, & S. Petri extra muros Moguntinos Præpositus, & Decanus; Christophorus Vueberus, Ecclesiæ S. Petri, & Alexandri apud Aschafemburgum Scholasticus; Albertus de Puteo, Infule Cæsaris Præpositus, & Moguntia apud S. Quintinum Parochus; Ioannes Domniclanus, S. Mariæ ad gradus Moguntia Canonicus; Leonardus Buranus, Moguntia apud S. Emmeramum Parochus; sacre Theologiæ quatuor Doctores, & quintus, ac sextus Licentiatus. Qui omnes referentes sententiam contra-

riam placitis Molinæ, quatenus efficacia gratiæ conſiſteret in antecedente quadam motione, ita phyſicè voluntatem hominis prædeterminante ad actiones pias, vt nequaquam reſpueere illam poſſit,] reſpiciant præcipuè ad impotentiam reſpueendi, coniungendo diſſenſum cum entitate, gratiæ, quæ actu efficax ſit. Nam poſteà inquirunt: [Beatitudinem V. rogamus, vt Catholicarum Academiarum in tam ardua quæſtione iudicium ſciſcitari ne grauetur, vt accuratiùs Doctorem Septentrionalium diſputationibus (quibus aſſiduè in hoc genere cum hæreticis certamen eſt) diſcutiatur, an opinio illa de efficacia gratiæ cum neceſſario voluntatis conſenſu coniuncta aſſinitatem aliquam habeat cum errore Caluiniāno in Synodo Tridentina conſeſſo, & damnato? Huiusmodi porro reſpectus non erat impoſtura; nam ea impotentia aſſerebatur à Bañes, nunquæ aſſimatur à ſuis aſſeculis: tuncque dubitabatur ab Academijs Moguntinis, nunquæ à nobis ignoratur, quam ratione componatur cum ſtabilitate contra Caluiniū à Concilio Tridentino potentia abijcendi gratiam, diſſentiendique ei.]

5616 Eadem impotentia non minorem difficultatem ingeſſit Academiæ Herbipolenſi; & ideo ſcribit: [Vtinam & Sectarij in Germania, quando ad eos fama deſertur, aliquos è Catholicis Theologis opinari, per diuinam gratiam licet hominis prædeterminari voluntatem, vt nequeat cum eiufmodi motione adiungi diſſenſus, non magis conſumentur in ſua ſemel erroris ſententia concepta de libertate nobis per cœleſtis gratiæ potentiam erepta!] Sic tredecim Academici, è quibus primus Eucharius Sanguis, Epifcopus Auguſtopolitanus, & pro tempore ſuffraganeus Herbipolenſis; ſextus Balthazar Buchnerus, Ordinis S. Dominici, & Superior Monafterij Herbipolenſis; ſeptimus Gaſpar Leinbach, aut Luribach, Ordinis S. Franciſci, & Generalis Concionator Monafterij Herbipolenſis; decimus Petrus Thyraus; duodecimus Martinus Becanus, ambo Societatis noſtræ, & noſſimi ſuis libris. Omitto tres alios Noſtros, reliquosque ſeculares, dignitatibus Ecclèſiaſticis conſpicuos. Erat quidem in omnium voris exquiſita à Supremo Ecclèſiæ Præſide diſcuſſio Opinioni tam Magiſtri Bañes, quam Doctorem Molinæ; ſimul tamen in eam, quæ Magiſtri Bañes erat, ſentiebant ſe oppreſſos difficultate propoſita. Vt & Doctores Academiæ Ingolſtadienſis, inter quos Iacobus Greſſerus è Societate noſtra, ſuis decantatiſſimis ſcriptis; item Doctores Academiæ Dilinganæ, cuius vtriuſque teſtimonia deſcribit Poſſinus lib. 5. *Controuerſiarum Societatis*, ſimulque ad Clementem VIII. epiftoſas Sereniſſimi Guilelmi, Ducis Bauriæ, & Sereniſſimæ Mariæ Archiduciſſæ, gubernantis tunc Auſtriam pro Sereniſſimo Archiduce Ferdinando, nato ſuo, profecto tunc ad bellum; in quibus teſtificatur de ſenſu eiufdem difficultatis in Catholicis per totam Germaniam.

SECTIO CCCCXXXVII.

De Academijs Valliſoletana, & Hiſpalenſi.

5617 **I**N Euentil. 45. num. 1214. conſirmaui ex epiftoſa quadam Doctorem Ioannis Garſiæ Coronelis, ſcripta anno 1600. quantum Academia Valliſoletana (in qua ipſe erat Primarius Theologiæ Antecellor) fauerit doctrinæ de Scientia Media. Aſt opponit Faſſeau, [patere iſtam epiftoſam non modò non eſſe authenticam, ſed etiam apparenter ſuppoſitam. Quod etiam ex apertis eius falſitatibus liceret euincere, maxime cum dicat, in Molinæ libro nihil occurrere, quod expunctione, aut cenſurâ dignum ſit. Cum tamen planum eſſet, iniurias quas in Auguſtini ſententiam congerit; eſſe expunctione dignas, prout etiam poſteà fuerunt expunctæ. Denique Valliſoletanam Vniuerſitatem Molinæ aduerſari, ſatis probat Paulus Leonardus Sherlogus, dum fatetur ab ea cenſuratum Molinam. In hoc tamen ei eſt iniurius, quod vt cenſuram eludat, fingit eam à Dominicanis factam, ſicut & cenſuram Salmantinam, & cenſuram Theologorum Romanorum; quali viri toto Orbe celeberrimi, noſtris nutibus, & non rei veritate, & proprio iudicio ducuntur. Sic ſolent homines, vbi eorum ratio metas habet. Hoc tamen non parum cauſam noſtram promouet.]

5618 Sic tamen Faſſeau reſpondere, eſt potiùs retardare ſuam cauſam. Primò, nam Doctorem Coronelis epiftoſa non eſt commentum, quod aut Sherlogus, aut ego archieſciti fuerimus. Comparauimus eius exemplar ex chartophylacio Romanæ Domus Profeſſæ Societatis, vbi & eâ propriis oculis inſpexit Petrus Poſſinus, tranſtulitque ad librum ſuum 3. de Controuerſiis eiufdem ſocietatis. Et quiſquis eam legerit, proculdubio iudicabit, enarrare talia quoad perſonas, tempora, loca, & facta, vt ſuperent omnem artem fingendi, tranſactis iam tot annis à ſui ſcriptione. Nulluſque cordatus crederet, futuros nos tam motiones, aut audaces, vt à propoſito in publicum efferremus centones, conſarcinatis fabulamentis deridiculis, aut de mendacijs palam conuincendos. Secundò, eſt in epiftoſa dicatur, non occurrere in Molinæ Concordia quid expunctione, aut cenſurâ dignum, & reuera occurreret, non ideo epiftoſa eſſet apparenter ſuppoſita; potuiſſet enim eo in iudicio falli ſcriptor. Tertio, nullas in S. Auguſtinum profundeſcit iniurias Concordia primitiua ex editione Olyſſiponenſi, nihil correptionem planè expoſcens, nihilque quod circa eundem S. Doctorem ſit emendatum ab Authore in editione Antuerpienſi, forſanque neque in alia. De Antuerpienſi monſtrari alibi contra Authorem Curſus Theologiæ Carmelitarum Diſcalceatorum, indicantem *vraet. 3. in 1. p. diſp. 10. dub. 7. §. 3. num. 117.* exprimentemque *dub. 3. §. 1. num. 63.* Vnde deſumpſerunt Vincentius Baro, Gonetus, & Faſſeau ſine examine debito. Non incidi in aliam editionem, ſive ab Authore, ſive ab altero factam, cum emendatione aliqua circa S. Auguſtinum.

S. Auguſtinum. Quarto, conſtitit in num. 5601. neutiquam à Sherlogo affirmari, Molinam fuiſſe perſtrictum acri cenſurâ ab Academia Valliſoletana. Quintò, Sherlogus non eſt huic iniquus, cum non aſſerat, eam cenſuram, quæ verè fuerit huius, factam à Dominicanis fuiſſe. Et vt diceret, cur eſſet iniurius, ſi Dominicanis commiſſent Doctores Vniuerſitatis Valliſoletana, vt cenſuram conſicerent iuxta ſenſum vtriuſque communem? Si Sherlogus eſſet iniquus Academia Valliſoletanæ, erit etiam Faſſeau Moguntinæ, quando ait quæ retuli in n. 5615.

5619 De Valliſoletana Academia, aut de præcipuis in ea Profeſſoribus Theologiæ, tam intra, quam extra gremium eius, addam in hoc loco, conſultos circa annum 1597. [an hæc propoſitio, *Efficacia gratiæ dependet ab innata libertate*, mereatur aliquam cenſuram, an vera ſit?] reſpondiſſe, [tantum abeſſe, quod mereatur aliquam notam erroris, vel temeritatis, quod potiùs veriſſima ſit, habeatque omnino veriſſimum, & Catholicum ſenſum, & omnino conformem iis, quæ docet Sacroſanctum Concilium Tridentinum *ſeſſ. 6. de uſuſ. cap. 4. & can. 4.* Ita cenſemus, ſaluo in omnibus S. R. E. iudicio. Profeſſores Theologiæ, qui ſubſcribimus,] ſcilicet Doctorem Ioannes Garſia Coronel, Primarius Cathedræ Theologiæ; Doctorem Franciſcus de Carthageſa, Doctorem Ioannes Sanctius, Magiſter Hieronymus Murcio, vel Murio (niſi & vtroque modo ſit error in cognomento), Fr. Petrus Cortona; Frater, vel Franciſcus Antonius Ordoñez; & è Societate noſtra Ioannes de Salas (qui poſteà claruit libris ſuis, & Romam euocatus pro Controuerſia de Auxilijs,) Emmanuel de Roxas (qui anno 1594. diſputauerat in ſolenni Actu Gregoriano Collegij contra Magiſtrum Didacum Nuñum Cabezum, vt narraui in *Euentil. 11.*) Gaſpar Moro, Franciſcus de Galarza, Ioannes de Funes, Lucas Carrillo (qui non miſis virtutum, quam annorum plenus obiit Segobiæ anno 1648. die 18. Octobris, & quem ego noui, coluique vt ſapientem cum primis Theologum, vtque Concionatorem tota Hiſpania nobilem); Ioannes de Carthageſa (quanvis de hoc non mihi omnino liqueat fuiſſe è Societate.) Habeo hoc reſponſum inter alia illius temporis monumenta miſſa è Roma ad P. Sherlogum, & exaratum à Poſſino *lib. 3. Controuerſiarum Societatis*, inuentum in archiuio Domus Profeſſæ Romanæ.

5620 E quo rursus addo literas Academiæ Hiſpalenſis ad Clementem VIII. quas etiam tranſcribit idem Poſſinus.

[SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO CLEMENTI PAPÆ VIII.

Rector, Conſiliarij, & Profeſſores Facultatis Theologiæ in Vniuerſitate Hiſpalenſi, poſt humillima pedum oſcula. Cum inſignis hæc noſtra Hiſpalenſis Vniuerſitas, BEATISSIME PATER, ampliffimis iſtius Sedis, atque Regalibus Catholicæ quoque Maiestatis priuilegijs ornata ſemper fuerit, eos ſanè habuit tum aliarum, tum præſertim Theologiæ Facultatis Doctores, & ordinarios Profeſſores, doctrinâ excellentes, qui operam in eo ſtrenuè collocant, vt in Theologiæ controuerſiis eas partes tueantur, quæ cum ſincera Fide, & cum ea doctrina, quæ ſapientibus Theologis frequentius, magisque R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med.* Pars II.

probatur, omnino conſentiant. Et ſi quid magis hac in re momenti vnquam intercedat, dignum cenſent, de quo ad iſtam Sedem, veritatis ducem, & luminis fontem, continuè reſcribant. Illud ergo nunc noſtris Doctores non tantum præter opinionem, ſed cum omni admiratione accidit, quod à quibuſdam primùm ſparſum in vulgum, deinde in Gymnaſia publica, & ſtudentium conuenticula irrepens, plurimorum animos, ſapientium etiam omnium aures impleuerit, nimirum Sedem iſtam ſuo iudicio quidpiam iam cenſuiſſe, atque aliquâ notâ falſitatis aſſeſſiſſe nonnullas Theologicas aſſertiones Doctorem Ludouici de Molina Societatis Ieſu, in libro qui de Concordia gratiæ & liberi arbitrij in Luſitania quondam editus, nunc ſapientium omnium manibus, & oculis fertur. Illum librum cum noſtri Doctores frequenter leſtitarint, euoluerint, excuſſerint, dignum cenſuerunt cuius doctrinam ipſi haurirent, & ſuis auditoribus propinarint, atque in publicis diſputationibus defendendam propoſuerint, magno omnium ſapientium conſenſu, & plauſu, magna docentium laude, & doctrinæ exiſtimatione, vt quæ illis hæcenus proculdubio viſa ſit cum Sacri Concilij Tridentini decretis mirificè conſonans, atque Sanctiſſimorum PP. Auguſtini præſertim, ſententijs benè munita, tum etiam cum hominis libertate, cum Dei gratia egregiè conſentiens. Cum verò ab iſta Sede nihil non ſolidum, nihil non verum, non modò conſtanter decerni, ſed neque tenuiter iudicari poſſit, illud à V. Sanctitatis ſummis præcibus eſſagiamus, vt antequam ad huius Controuerſiæ iudicium ferendum accedat, velit huius Vniuerſitatis, & Theologiæ Profeſſorum ſententias, & ſi opus etiam videbitur, peculiarem huius libri, & omnium in illo contentorum deſenſionem, magno ſtudio, & labore perfectam audire, iſtis incorruptiſſimis auribus non indignam, quam cum primùm V. Sanctitas annuerit, in Verbum tranſmittendam curabimus. Enimverò ad rei Theologiæ, & ad Fidei veritatem decernendam, quod tanti negotij eſt, non inutile fuerit plurimorum, atque noſtrorum Theologorum, veritatis omnino amatorum placita audiſſe, rationum momenta examinaſſe; ipſi verò Controuerſiæ honorificum, tandem non ingraturum, vt ſperamus, V. Sanctitati; cuius veriſſimum iudicium nunquam fallitur, nunquam fallit. Chriſtus Ieſus Sanctitatem V. ſuæ Ecclèſiæ bono quamdiutiffimè ſeruet. Hiſpali in Sacello almæ Vniuerſitatis, 15. die Ianuarij anni 1602.

Licentiaſ D. ALPHONSVS BRAVO DE SOTOMAYOR, Rector Collegij Maioris, & Vniuerſitatis.

Licent. SANCTIUS A MEXICA, Collega, Conſiliarius.

Doctorem D. FRANCISCVS BECERRA, Collega, Cathedræ Durandi Profeſſor. Doctorem ALPHONSVS PEREZ VILLADIEGO, Conſiliarius, Primariæ Cathedræ Theologiæ Profeſſor, & Præſes Facultatis. Licent. ANDREAS CAMERVS, Collega, Conſiliarius.

Doctorem ALPHONSVS GOMEZ DE MENDOZA, Collega, Cathedræ Veſperternæ Profeſſor Theologus.] Sic litteræ Vniuerſitatis Hiſpalenſis.

Let. 3. Quæ

5621. Quas esse commentitias, si dicant Falseau, & Incognitus, difficile persuadebunt. Nam aut fingenda erant ab aliquo qui eas fraudulenter intruferit archiuo Domus Professæ Romanæ, aut à P. Petro Possino. Id posterius incredibile est de Religioso, & Sacerdote, tamque exploratæ fidei in alijs suis Operibus historicis. Et cum sit natione Gallus, scribensque Romæ, indignisset summâ industriâ ad comperienda nomina, & cognomina Rectoris, ac cæterorum Academicorum, qui anno 1602. adierant Hispali, ne si postea in scriinijs Vniuersitatis non inuenirentur, deprehenderentur suæ technæ. Est etiam inuenerim simile illud prius. Quem enim in finem venisset in alicuius mentem cogitatio de tali dolo? Si præter spem ab anno 1631. non inceperunt tradi typis quædam notabilia signa discordantis Scientiæ Mediæ à doctrina tam S. Augustini, quam S. Thomæ, quædamque mirabiles ponderationes de non fluxu eiusdem Scientiæ à tempore S. Augustini usque ad Concilij Tridentini, & subinde de eadem agnita reprobatiuè à PP. & Scholasticis antiquis, de Romanis Theologis Censoribus eandem damnantibus, deque historiis alijs huiusce generis, mansissent profectò occulta usque ad hodiernum diem talia instrumenta: quorum tamen puluerem excutere, proferreque ea in lucem publicam coëgit nos importuna necessitas iusta defensionis. Præterea Secretarij Generales Societatis, substituti que, accurando, instruendoque archiuo additi, non sunt homines, qui fabulis, & chimæris illud repleant, neque de quibus præsumi prudenter queat, falsarios fuisse. Insuper multa instrumenta extant sibi autographa, vel quia duplicata missa sunt Romam, vel quia Nostri studiosi fuerunt indagandi, colligendique ea, tam dum viueret, quam cum concessit fato Clemens VIII. Audiuimus quædam à Maioribus, Ferdinandum Baptistam intentum valde fuisse siue autographis acquirendis, siue autographis describendis, vt in communi armario scripturarum Societatis seruantur, simulque vt aliqua deferret in Hispaniam.

SECTIO CCCCXXXVIII.

De Academia Salmanticensi.

5622. Falseau catenus allegari à Sherlogo, & Philalete pro sententia nostra Academiam Salmanticensem putat, quatenus referunt Magistrum Ioannem Marquez Augustinianum, ibidemque Vesperarium Theologiæ, dicentem in quadam epistola: [Quod ad punctum de physica præmotione spectat, arbitror citra controversiam esse, nunquam à S. P. N. Augustino cognitam fuisse, nec ei in mentem venisse.] Ductus eâ exultatione Falseau curat respondere, aitque [huiusmodi litteras esse supposititias. Et cum Molina fateatur, se discordare ab Augustino, & arguat ipsum adeo irreuerenter, quis sibi fingat, P. Marquez voluisse Molinam eleuatam supra suum S. P. Augustinum, eumque velle, nec quidquam apparere in Molinæ Operibus, quod non hominem in primis catholicum, & consummatè eruditum subleat. Quæ

est nostræ Familiæ communis de illo æstimatio? Potestne Augustinianus dicere, contemptum Augustini sapere virum catholicum, cum eum Ecclesia Catholica adeo commendat? Potestne dicere, quod in faciem contrariari Augustino sit, esse consummatè eruditum? Sic loqui esset in eruditum, ac proinde Augustiniano iniuriosum.] Ita Falseau.

Cui repono primò, illam epistolam asserri à Sherlogo, & Philalete, vt præstantissimi vnus è Salmanticensibus Magistris dignoscatur sensus de doctrina Molinæ, non autem vt totius Academiae in Claustro congregatæ, aut totius Collegij Theologici conuocati à suo Decano. Inter quæ versatur latè patens diuersitas, quandoquidem in Claustro, aut Collegio Theologico prævalere possit maior pars suffragio vnus. Secundò, eam epistolam non esse supposititiam, quippe extet originalis in Domus Professæ Romanæ archiuo ex quo habeo transumptum missum ad Sherlogum, & in quo lectam transcribit Possinus lib. 3. *Controversiarum Societatis*. Nullusque Salmantice, siue Augustinianus, siue alterius status, qui aliquid de Marquez inaudierit, ignorare poterit, quàm fidus Achates fuerit Molinæ, & Vasquez, proindeque nec dubitare de scripta ab ipso epistola. Tertio affingitur Molinæ confessio de sui discordia à S. Augustino, quodque ipsi irreuerenter arguat, contemnat, & ei contrarietur in faciem. Hæc falsè imponi Molinæ, demonstraui sæpenumerò; taliaque sunt, vt nisi conceptis verbis dicta ab ipso fuissent, deberent non imputari ei. Quarto, vt tolerabile sit in Falseau, quod nolit, Molinam vocari virum consummatè eruditum; intolerabile tamen est, quod ei denegat saporem hominis catholici. Sed quo immaniora sunt verba Falseau, eo magis continendus est noster calamus. Et certè eo minùs ferunt Doctorem adeo magnum opinione communi.

5624. Progreditur Falseau, inquiring: [Vt verò celeberrimam Vniuersitatem Salmanticensem Molinæ opponam, sufficit aduersarios proprijs charitatis iretore. Siquidem Paulus Leonardus Sherlogus p. 3. sect. 7. num. 35. fatetur, eam censurasse Theles P. Prudentij Iesuitæ de prædefinitionibus æternis ad sensum Molinæ anno 1581. Vt autem ipse hanc censuram enunciet, dicit illam vniuersitatem, à Bannesio beneficijs deuinctam, tulisse censuram, fuisseque illam ætatem ad censuras pronam. Mirare, Lector, viri huius in Maiores suos obseruantiam! Vt veritatem deuret, integerrimam, & toto Orbe celeberrimam Vniuersitatem audeat culpæ corruptelæ; vt censuram præcipitationis arguat, arguere audeat totam illam auream, & pro antiquitate constantissimam ætatem præcipitationis, & pronitatis ad censurandum. Tamen cum ex frequentatis actibus generetur habitus, & illa ætas frequentissimè Molinæ nouitates censurari, nihil mirare, in ea fortè genitam pronitatem, non ad præcipitatos, sed ad similes actus maturos inclinantem. Ibidem refert Leonardus num. 36. aliquos affirmare, statutum illius Academiae iuramento firmatum, de non legenda in Aula Theologicis alia doctrina, quàm SS. Augustini, & Thomæ, esse editum præsertim ad præcludendam in perpetuum à suis Scholis Molinæ doctrinam, quam ipse fatetur Augustino, & Thomæ contrariam. Et hoc

hoc quidem eludere tentat; sed inaniter.] Ita Falseau.

5625. Sed frustra nobis obiciens Academiam Salmanticensem; nam Sherlogus de nonnullis tantum Academicis Salmanticensibus fatetur, vt & ego loquutus fui proximè in num. 5600. & remotè in *Euentil. 46. num. 1249*. Vnum est, Academia tota cum Rectore, cum Scholasticis, Caecellariisque simul, aut etiam Collegium Theologicum cum suo Decano; aliud est, nonnulli tantum Academici, qui nomine Academiae non agunt, neque pollent autoritate quidpiam statuendi. Non Academia, non Collegium Theologicum, sed octo solum Magistri ægrè tulerunt doctrinam Scholaris, qui è Societate defensauit anno 1581. decreta diuina erga actus liberos creatos non esse antecedenter per se efficacia, ac prædeterminatiua. Iam enim à paucis antè annis curabant, vt Salmantice contraria doctrina inualeceret. Quò forsan respiciens Molina dixit anno 1589. in *Appendice. pag. 14.* [Doctores quosdam Hispanos (idest Castellanos) qui à viginti annis scripserant, inuexisse eiusmodi prædeterminationes ad actus voluntatis humane exercendos.] Quibus prædeterminationibus cum Scholaris noster se opponeret, disseruerunt vehementer contra eum nonnulli Magistri, posteaque secretò ab octo facta est ad Supremam S. Inquisitionem Hispanam delatio, continens sexdecim propositiones hæreticas, aut erroneas, in quas Propugnatorem incidisse videbatur sibi. Sed fuisse tanquam homines deceptos, & opinionem defensatam iudicari valde probabilem à multis alijs Academicis, comperit fecit ei Tribunali Inquisitor Vallisoletanus, cui explorationem commisit. Quare opinio mansit illæsa, & nec ab illo Tribunali, nec ab Academia vel minimam capitis diminutionem passa fuit. Atque ita nobis constat ex nostris monumentis domesticis. Ex quibus cum Sherlogus, & ego historiam hanc, quæ occulta iam erat, propalauerimus, & nota fuerit Magistro Falseau, oportet vt nobis fidem accommodet. Qui etsi sciamus instructi cap. *Ex epistola verbis, de Probationibus, nulli dicendum esse, ea quæ contra te sunt, apud te metipsum debes documenta requirere, in mediumque proferre*; hanc tamen historiam enarrauimus sincero veritatis, & rerum olin gestarum amore: sed longè remoti vel à suspitione de retorquenda ea contra nos, quatenus notaretur doctrina nostra tanquam damnata ab alma Academia Salmanticensi. Nihil minus.

5626. Atque hinc comparet vanitas Incogniti in his suis verbis: [Opinio de Scientia Media primò prodiit in lucem, non editione libri, sed defensione publica quarundam Thesium, quæ nouas Molinæ de Scientia Media, & prædefinitionibus æternis meditationes complectebantur. Durius istas Theses excepit Vniuersitas Salmanticensis; nam eas Facultas Theologica censurâ notauit, & ad Fidei Inquisitores deculit. Hoc totum non differuntur PP. sed vtrò concedunt in suo Paulo Leonardo.] Sic Incognitus. Sed Paulus Leonardus Sherlogus non fatetur, fuisse proscriptas ab Academia Salmanticensi eas Theses: solummodo ait, displicuisse nonnullis Magistris Academicis, eisdemque S. Inquisitioni emaculatione dignas non visas, & ab Academia Complutensi fuisse laudatas. Si Incognitus legisset quæ retuli

in *Euentil. 16. num. 1233. & seq.* nouisset, opinionem quoad rem Scientiæ Mediæ, prodiisse propugnandam publicè in Academia Salmanticensi ab alio Scholari nostro Didaco Pæz, diu ante annum 1581. nempe anno 1559.

5627. Regredior ad Falseau, cuius reliqua imbecillia prorsus sunt. Et supposito, vt ex dictis debet, non emanasse censuram anno 1581. in doctrinam nostram ab Vniuersitate Salmanticensi, Sherlogus non violat obsequantiam ei debitam, neque eam de corruptela lasamat. Quod autem dicat, Dominici Bañesij operâ in primis factum, vt nonnulli ab eo officiis deuincti, Theoremata Actus defensati ab Scholari Societatis digna censerent corrigi, non ideo nonnullos illos inhonestat, neque existimationem integritatis illorum laedit; stat namque dici quem ab alio officiis deuinctum, atque adeo exinde inclinatum, vt quantum fas sit, hæreat eius sententiæ; & tamen non dici suffragari cum sedecore, neque corruptum; quippe adhuc possit subscribere ductus proprio iudicio, & non vt Senator pedarius, neque clausis oculis. Præterea cum Bañesij, ob eximias dotes virtutum, ac sapientiæ, ob professionem Dominicanam, & ob Cathedras eminentes, quas rexit, tanta fuerit autoritas, ac potentia in Salmanticensi Academia, difficile persuasum non est, habuisse beneficiis obstructos Commagistros nonnullos, siue æquales, siue inferiores; hosque occurrente occasione, impigros suffragatos fuisse censuram aduersus doctrinam contrariam ei, quam Bañes tuebatur, & ipsi cum eo. Forsanque inter ipsos numerabantur & aliqui Dominicani. Si adhuc contendatur, illos tales fuisse, vt quisque de se asseuerare verè, silenterque poterit.

Quid verum, atque decens curo, & rogo, & omnis in hoc sum:

At ne forte roges, quo me duce, quo lae tuer?

Nullius additus iurare in verba Magistri, Quo me cumque rapit tempestas, deferor hospes;

Repeto illos non fuisse totum Collegium Theologicum, multoque minùs totam Academiam Salmanticensem; suamque censuram neque tunc, neque postea obtinuisse confirmationem à Suprema Inquisitione Hispana, nonque præualuisse apud cæteros Academicos, qui plures numero erant.

5628. Illud, quod dicitur à Sherlogo de pronitate illius ætatis ad censuras damnatorias, caret auctoritate; nam idem dictum fuerat ab ipsomet Bañes *1. p. quæst. 1. art. 8. dub. Circa 3. locum, §. Ad dubit. col. 126. à Cano lib. 8. de locis theologicis, cap. 4. & ab Alphonso de Castro lib. 1. aduersus hæreses, cap. 7.* quorum tertius scribit: [Sunt plerique qui sic afficiuntur aliquorum hominum scriptis, vt si fortè quempiam viderint, qui vel digito transverso ab eorum sententia discedat (oculatus testis loquor) hæresin statim inclament.] Sic initio capitis, adjicitque in progressu multa digna lectu. Et vnam nostram in ætatem non scripserit eadem censurandi precliuas, nonque offendamus in Theologis nimium Censoribus, & Aritarchis,

Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt;

Vel quia turpe putent parere minoribus, & quæ Imberbes didicere, senes perdenda fateri.

5629 Extollit Fasseau seculum proximè elapsum, vt quod pro antiquitate fuerit constantissimum. Crediderim ego, Theologos nostros nonnihil inuissè ad hanc constantiam, iuuareque presenti seculo, intentos maximè in id, vt sua pronuntia- ta comprobent ex Scriptura sacra, Conciliis, Pa- tribus, Scholasticisque veteribus. Et quidem si conferatur Theologia præsentis seculi, finiumque antecedentis cum ea quæ floruit antea, citra du- bium erit, hac in parte inuestigandæ antiquitatis posteriorem Theologiam excellere.

5630 Doctrina Fasseau de generatione habituum ex frequentatis actibus est profus certa, vt & hæc, tales generari habitus, quales sunt actus. Qua- re vt laudabilitatem psonitatis ad censuranda placita ratam, firmamque relinqueret Fasseau, debuisset ostendere, & ipsos actus censo- rios fuisse laudabiles, seu tales, vt obtinuerint exterminationem nostrarum opinionum ab Scholis.

5631 De statuto cogitato à Magistris nonnullis Aca- demie Salmanticensis anno 1627. quo ad eam aduentavit Louanienfis Doctor Cornelius Ianse- nius, non legendi suis in Aulis aliam doctrinam Scholasticam, quàm SS. Augustini, & Thomæ; illoque non approbato à Regio Consilio Cas- tellæ anno 1628. (quod subtricit Gonetus tom. 1. pag. 72.) nolim nunc ex professo loqui, nisi ex iis, quæ ipse audiui à præsentibus, quando fuit concep- tum, & ex monumentis custoditis in archiuo Regalis huius Collegij possem perquam funda- tæ. Quicumque finis fuerit cogitandi illud, & vt fuisset confirmatum, habuissetque stabilitatem, non idèd putaretur, Societatis doctrinam debere exulare ab Academia Salmanticensi; non enim est re ipsa, neque Molinæ confessione diffidens, sed maximè conformis eis SS. PP. vt visum est in præcedentibus. Vnde Nostros profitentes Theo- logiam Salmantice nullam cura remordit, cum reuenerunt illius decreti partitionem, fuitque potius suppressa diatriba, quam magno molimine in illius dispunctionem vnus ipsorum elu- cubratur, & quæ asseruatur in armario codicum MSS.

5632 Superest respondere ad considerationem hanc Incogniti: [Innotescit ex Bañesij loco citato in numero 5628. quanta cum deliberatione ad aliorum scripta censuranda procederet. Fuit autem doctissimus iuxta, ac religiosissimus, de quo proinde citra calumniam dici non potest, quod aliter docuerit, aliter egerit, censurando theoremata Propugnatoris Ieluitæ.] Fateor primo, Bañesium reprehendisse coartatos ali- quos Theologos, [qui opinionibus propriis, vel etiam aliorum nimis adhaerentes, statim contra- ria dogmata præcipiti quadam sententiâ absque sufficientibus rationibus damnant, atque omnia, quæ eorum iudicio non consonant, gra- uioribus censuris inurunt, idque tanta facilitate, vt meritò irrideantur.] Secundo, fuisse virum conspicuum sapientiâ, & moribus. Tertio dico, philantiam partium proprii ingenij, & studij multum posse latenter in hominibus etiam doctis, & probis, maximèque cum vi- dent refragari sibi alios. Sed hoc omisso, dico quarto, Bañesium concordasse facta cum do- ctrina. Sed hæc erat, ne præcipiti sententiâ abs- que sufficientibus rationibus ferirent Theologi censoriâ virgâ opiniones aduersas suis, aut eo- rum, sub quorum vexillis militarent. Non au-

tem dubito, quin Bañesius existimauerit, se ma- turè, & vigentibus motum rationibus accessisse ad damnandas Theses Scholaris à Societate. Hoc tamen non impedit, quominus nos iudice- mus, eas non meruisse damnationem: vt ne- que quædam dogmata confinia, de quibus aiebat anno 1590. in *Relect. de Merito*, & *augmento charitatis*, pag. 148. se non posse non erroris, vel hæresis notâ inurere: talia- que sunt, vt nunc potantur multis, insigni- busque tutoribus, & cum laude resonent in exedris Theologorum. Ipse Bañesius eodem loco, §. *Secunda conclusio*, obseruat, [posse sententiam aliquam vno tempore esse commu- nem Theologis, & deinde tempore succedente, & veritate magis patefactâ, communiter re- felli absque temeritate. Quod enim in vno tempore occultatur, postea per diligentiam, & studium aduenientium multoties innotescit.] Quæ observatio valeat, vt gratis permilla acce- ptione communi doctrinæ contraria placitis no- stris tempore Bañesij, iam sine temeritate, & sine incurfu in censuras possimus refutare eam. Concludit ille: [Quare semper iuniorum sen- tentia requirenda est, antiquis tamen propriis honor deferendus.] Habeat Incognitus æstima- tionem aliquam sententiæ, quam tot iuniores tam intra, quàm extra Societatem tuerunt; nos- que honorem debitum reddamus Bañesio, & an- tiquis Dominicis, si eiusdem fuisse cum ipso sententiæ supponatur.

Vtque ego concludam quæ ad Academiam 5633 Salmanticensem spectant, recolantur quæ oportuna occasione scripsi in ista 2. parte de alia eiusdem censura; & sciaturque, concordiam nunc discordiâ in eadem florere doctrinam Dominica- nam, & Iesuiticam, vnâque, ac alteram gloria- ri egregiis patronis, siue ex vtraque Religione, siue ex aliis, siue ex statu Ecclesiastico Seculari. Pacem bello magis confirmari aiebat Thucy- dides lib. 1. canebatque Prudenciis in Plico- machia,

*Pax plenum virtutis opus, pax summa laborum,
Pax belli exalti primum est, primumque pe-
ricli.*

Pacem hanc in Academia Salmanticensi priora litterata bella pepererunt. Nulla iam rigida cen- sura offendunt aures, sua quæque factio defen- dit dogmata, & quod quisque maiori cum æsti- matione de probabilitate contrariorum dislerit in illa, vel scriptis, vel voce, eò fit plausibilior. Perge, alma Academia, in hac pace discordiæ *ex eruditionis causa*, ex qua, & non ex animi ran- core, vt quidam sinistra interpretantur, disse- ruerunt etiam inter se SS. Hieronymus, & Au- gustinus, sicut ille in *epist. 30.* ad hunc asseue- rabat. *Ipsorum dogmatum constitus, dum inter se conferentur, veritatem conciliabit, unde se- quetur cognitio.* Sic speramus cum Clemente Stro- mateo lib. 1. vbi loquitur de opinionum contra- rietate orta ex studio veritatis inueniendæ, vt in præsentiarum accidit. Atque ita *veritas sa- pius exagitata, magis splendescet in luce*, prout inquit Innocentius Papa relatus *cap. Graue, 35. quæstione 9.* & prout Boëtius in lib. de Disciplina Scholarium, *differendo inuenietur facilius scintillula difficultatis, quam si studij obser- nationi committeretur.* Theologiæ difficillima hæc portio *robur inter consocios Salmant- icenses sumat disputatione, sed non proteruâ,*

*non cervicosa, non amara, non tumultuante: su-
mat robur perspicaci animositate, sed modestâ,
qualem esse decet veritatis inquisitionem, qua
acuat, & exciet ingenium; qua studium renouet,
& inflummet; qua stabiliat quoque veritatis posi-
tionem, falsitatis appositione patefactâ.* Ita mo- nebat Studentes Nauareos perillustrius ille Can- cellarius Parisiensis Ioannes Gerson in quadam ad eos Epistola. Et hæc etiam sunt mea vota, seu potius congratulationes pro innoxia his de punctis in Salmanticensi Academia disputatione, cuius ego diutinus sum testis, & sincerus lauda- tor; quanquam in ære sim venerandæ eiusdem Academiae.

SECTIO CCCXXXIX.

*De Academiis Complutensi, & Si-
guntina.*

5634 **Q**uas duas anno 1596. approbasse Concor- diam P. Molinæ, cum eis fuisset à Consilio Supremæ Inquisitionis Hispanæ iniuncta cen- sura, narraui in *Euent. 11. num. 241.* & in *Euen- til. 12. num. 257.* Primæ Academiae approbatio instar libri est, & subsignata Kalendis Octobris: secundæ est adhuc copiosior. Et primæ quidem sic incipit: [Ad sua capita reducantur ea, de quibus est Controuersia nostro tempore inter aliquos Theologos Ordinis Prædicatorum, ex vna parte; & alios ex Religione Societatis Iesu, ex alia, de gratia operante, & cooperante, vel de auxilio sufficiente, & efficaci. Primum est, an existente aequali gratiâ, vel auxilio in duo- bus, vnus illorum possit conuerti, & alter non? Secundum est, an distinguatur gratia operans, & cooperans, vel auxilium sufficiens, & efficax, in quo differant? Tertium est, quo pacto se habeat ad nostrum liberum consensum eiusmodi gratia cooperans, vel auxilium efficax, vtrum habeat de se, quod sit efficax, an verò dependenter ab actu nostri liberi arbitrij, vel è contra determi- netur ab illo?] Quibus in tribus capitibus do- ctrina Molinæ commendatur tanquam sana, & proba, confirmaturque testimoniis multorum Scriptorum è Dominicano etiam cætu. Appro- batio secundæ in id præcipuè incumbit, vt ele- uet vigintitres accusationes, quibus grauari Con- cordiam intentabant Aduersarij.

5635 Præfatam approbationem datam ab Academia Complutensi displicuisse in Vrbe nonnullis, mo- nuit exinde eiusdem Academiae Rectorem Do- ctor Petrus Michaël litteris repetitis, quarum exemplaria habeo, vt & harum, quas ad Cardi- nalem Ennecium Aualum de Aragonia, dictum vulgò de Terranova, Protectorem tuum, scripsit eadem Academia.

[ILLVSTRISIME, ET REVERENDISIME
DOMINE.

Ex litteris Petri Michaëlis, qui huius Academiae negotia isthic agit, cognouimus, minus probari nonnullis iudicium illud, quod huius Academiae Doctores de Concordia P. Ludouici Molinæ tulerunt. Quamobrem nostro honore, & dignitati consules, si id egerit, vt illud idem iudicium, at- que censuras per doctissimos quoque viros accu-

ratè, & per otium rursus examinetur, eo profus modo, quo hic res tota discussa, atque examina- ta est. Nam censura illa non prius ab Academia lata est, quàm liber ille per integrum annum di- ligenter, atque accuratè perspectus fuerit ab iis, qui aut Hispaniæ totius doctissimi sunt, aut cer- tè inter doctissimos numerandi; idque eo animo, atque consilio, vt vnâ veritatem spectantes, sincerè, atque seuerè iudicarent. Quod, credo, sentient isti omnes, qui similem animum, ac dili- gentiam ad iudicandum attulerint. Est igitur quod à tua Dominatione Illustrissima obsecramus, vt si in illis propositionibus, quæ à nostris Docto- ribus indicatæ sunt, aliquid ab aliquo desideretur; agat cum sua Sanctitate, vt iterum ad hanc Aca- demiam referantur, vt rationes reddantur singu- lorum, & Sanctorum, & Scholasticorum testi- moniis confirmentur. Quod si à tua humanitate, vt speramus, habuerimus, magno nos cumulaue- ris beneficio.

Illustrissimæ, ac Reuerendissimæ Do minatio-
nis V. Serui,
Magister PETRVS RVIZ GONZALEZ,
Doctor CALVO.

Doctor MERINO, Rector.

Ex decreto Reçtoris, & Collegij Magister
EUGENIUS PEREZ.]

5636 Alias litteras Doctoris Ioannis Neroni Abba- tis, & Cancellarij Complutensis accepit idem Cardinalis in hæc formalia verba,
[ILLVSTRISIME, ET REVERENDISIME
DOMINE.

Cum acceperim ex litteris Doctoris Petri Mi- chaëlis, Ministri huius Academiae apud almam Vrbe[m], librum Doctoris Molinæ è Societate Ie- su de Concordia gratiæ, & liberi arbitrij inibi in examine positum esse; cumque ex mandato S. Inquisitionis Hispaniarum à viris doctissimis hu- ius Complutensis Vniuersitatis magnâ, & accu- ratâ diligentia per longum tempus, maturo con- silio (me præsentè) id præstitum sit, non sine libri approbatione; & adhuc de illo varij rumo- res sint: operapretium duxi, Illustrissimam Do- minationem V. de hac re certam facere, tum vt pro bona existimatione huius Academiae, & do- ctissimorum virorum, qui in examine interfue- runt, respondeam, quorum placita si ij, qui nunc librum perlegunt, attentè audirent, non dubito, quin libenter acquiescerent: tum maximè, vt authoritati, & reuerentiæ debitæ S. Inquisitioni, quæ apud omnes in magno precio debet esse, consulam. Precor cœlestem Regem, vt Illu- strissimam Dominationem V. ad perpetuam felicitatem seruet. Compluti 22. Iunij, an- no 1601.

Illustrissimæ, ac Reuerendissimæ Domi-
nationis V. humilis seruus;

IOANNES NERONI, Doctor in Iuribus,
Abbas, & Cancellarius Complutensis.]

5637 Ultra transcriptas litteras extant & hæ Aca- demie Complutensis ad ipsum Sanctissimum Do- minum Clementem VIII.

[SANTISSIME PATER,

V. Sanctitatis serui humiles ad V. Beatitudinis pedes demissi humiliter obsecramus, vt cum ad nos delatum sit per Doctorem Petrum Michaë- lem, qui isthic istius Academiae negotia gerit, fuisse quosdam, qui minus seuerè, quàm par erat, de doctrina P. Molinæ Vniuersitatis nostræ Magistros iudicasse putarint; velit Sanctitas V. bono

bono huius Academiæ nomini, Sedis Apoſtolice obſeruantiffimæ, cuiusque definitionibus defendendis deditiffimæ, conſultum eſſe; iubeatque, vt accuratiùs per otium huiusmodi doctrina conſideretur. In cuius accurata inſpectione, Inquiſitionis S. iuſſu, ſapientiſſimi Magiſtri noſtri annum integrum poſuerunt, & poſt longam diſputationem, ac ſtudioſam ſententiam pronuntiauerunt; quam approbarunt poſteà alij plurimi in noſtra Hiſpania, iidemque probatiſſimæ doctrinæ viri. Et licet hanc cenſuram authoritate SS. PP. & Scholaſticorum tunc temporis, vt fert noſtra conſuetudo, non confirmarint; ſi tamen V. Sanctitati placet, vt ruruſus à Noſtris diligentius inſpiciatur (quod maximè eſt in Actis Academiæ noſtræ) iubeat Sanctitas V. vt nobis propoſitiones, in quibus denuò his eſt, committantur, illiſque perſpectis, ſedulo Sanctitati V. obſequium præſtabimus, & magna cum diligentia reſponſum dabimus; quod vt facere liceat, humiliter poſtulamur. Datum Compluti 10. die Nouembriſ, anno 1601.

Serui humiles, qui Sanctitatis V. pedes deoſculamur,

Magiſter PETRVS ZAPATA, Reſtor.

Magiſter IOANNES SANCTVS (aut SANCTIVS.)

Doſtor ANDREAS MERINO.

De mandato Doſtorum, & Collegij S. Iſdeſonſi, & Vniuerſitatis Complutenſis Academiæ

Magiſter EVGENIVS PEREZ.]

5638 Coniunxit has litteras Reſtor cum aliis ſuis ad Doſtorem Petrum Michaëlem ſcriptis eodem anno, & menſe, ſed die 29. in quibus aiebat: [Tanta ſunt vulgata in Hiſpania circa propoſitiones P. Molinae, vt ingentem nobis attulerint curam, mouerintque ad diligentiam impendendam, vt de eis cenſura noſtra incolumis euadat. Idcirco ſcribimus ad ſuam Sanctitatem, & ad cæteros, quos animaduertas in epiſtolis, quæ hanc comitantur. Te per Deum precamur, vt tota ſollicitudine incumbas huic negotio, cum ipſe perſpicias, ſi infelicem exitum habuerit, quantum detrimentum patietur hæc Vniuerſitas, à cuius tot viris grauibus propoſitiones Molinae fuerunt approbatæ.] Sic ad Doſtorem Petrum Michaëlem.

5639 Qui Clementi VIII. reddidit ſuperiorem eam epiſtolam Academiæ Complutenſis. Et cum illius ore audiſſet, non deſiſſe qui dicent, cenſuram illam non fuiſſe à ſenſu Magiſtrorum Complutenſium, ſed compositam, & dictatam à PP. Societatis, ſignificauit citiſſimè id per nuntium Vniuerſitati Complutenſi. Hæc autem ad Sanctiſſimum ſcripſit ſecundam epiſtolam ſequentis tenoris.

[BEATISSIME PATER,

Litteris Doſtoris Petri Michaëlis apud Sanctitatem V. pro hac noſtra Complutenſi Schola Oratoris, accepimus, à quibuſdam Sanctitati V. fuiſſe relatum, cenſuram noſtram de nonnullis controuerſis propoſitionibus in ſcriptis P. Molinae Societatis Ieſu, Religioſis cuiusdem Societatis vel dictantibus, vel inſtantibus, à nobis ſcriptam, ſubſcriptamque fuiſſe. Cum verò indignum ſit, quæ nobis examinanda proponuntur, alieno calculo iudicare, eorum præſertim, quorum res agebatur, & cauſa; vt facti veritas innotefcat, Beatitudini V. teſtatum cupimus, provt præſentibus

teſtamur, præſcripto Senatus S. Inquiſitionis in his Regnis Hiſpaniarum Supremi per Doſtorem Ioannem Baptiſtam Neroni, huius Collegiæ Ecceſiæ Complutenſis Abbatem, & eiuſdem Inquiſitionis Commiſſarium, nobis fuiſſe inuimatum, vt ſenſum noſtrum de veritate, vel nota prædictarum propoſitionum, & totius libri vtilitate, pro rei grauitate, præmiſſâ diligentia, aperiremus, indiſtaſque fuiſſe pro ſecreti obſervatione cenſuras late ſententiæ. Vnuiſque igitur obedire paratus cepit ſecum ſingula aſſerta meditari; deinde, pluribus diebus, conuenientes coram eodem Commiſſario rem late diſcuſſimus; tandem poſt longam meditationem, & diſputationem, peculiarium ſenſum examen, & collationem de relatis Molinae aſſertis, integroque libro iudicauimus, provt in Inſtrumento à nobis confeſto, & propriâ manu ſubſcripto continetur, quod per prædictum Commiſſarium eidem Tribunali Inquiſitionis remiſſum eſt: reliquis omnibus, tam ſecularibus, quàm Religioſis, ignorantibus proſus non modo cenſuram, iudiciumque noſtrum, ſed etiam quid in tam frequenti illo noſtro conuentu verſaretur. Hic fuit, PATER BEATISSIME, in illius Operis Authore cenſendo ordo à nobis obſeruatus. Cuius nos, qui adſumus Theologi, nunc verò Compluti ſuperſumus, fidem facimus. Cæterum non modo iudicium illud noſtrum, qualecumque ſit, verum etiam corda, & colla noſtra V. Sanctitatis pedibus ſubmittimus, quos ſilorum affectu, licet corpore abſentes, ſæpiùs oſculamur. Miſericors Deus Beatitudinem V. Ecceſiæ ſuæ ſeruet incolumen, & ſuſceptos pro illa inſtruenda, regendaque labores, provt noſtra vota eſſagitant, æternâ felicitate remuneret. Datum Compluti anno 1602. Aprilis verò die 5.

Beatiffime Pater

Beatitudinis V. pedibus prouoluti eodemſdem ſupplices oſculamur,

Magiſter PETRVS ZAPATA, Reſtor.
Doſtor LVDOVICVS MONTESINOS.
Doſtor DE LA CAMARA.
Doſtor ALVARVS VILLEGAS.
Doſtor NERONI, Abbas.
Doſtor IOANNES PARDO.]

5640 Eſt egregia epiſtola, dignaque cedro, & quam ex archaio Domus Profeſſiæ Romanæ debemus P. Poſſino lib. 5. *Controuerſiarum Societatis*. Doſtor Gregorius de la Camara, qui ſubſcribit, Interpretis Emeritus erat Bibliorum Sacrorum, Decanusque Facultatis Theologicæ. Et cum per litteras à Roma rogatus fuiſſet à R. P. Magiſtro Fr. Ioanne Baptiſta Piombino, Procuratore Generali Sacri Ordinis Eremitarum Auguſtinianorum, electo ibi Cenſore Concordiæ P. Molinae, quid de ea iudicaret, reſpondit ſic: [Magnæ meæ felicitati tribuo, oblatam fuiſſe occaſionem, in qua poſſim alicuius eſſe emolumenti ad V. Paternitatis obſequium. Tam in hæc, quàm in cæteris omni cum affectu morem geram Paternitati V. provt debetur viro tantæ religionis, ac ſapientia. Si benè perpendi ea, quibus vt ſatiſfaciam, iubet V. Paternitas, rediguntur ad duo puncta. Et quia nonnihil ſum expertus in rebus huius Vniuerſitatis, tum ob commune, cum ſim in ea Doſtor; tum ob particulare, cum ſim Decanus Sacriæ Facultatis Theologicæ, potero aliqua cum certis

certitudine reſpondere; namque Decano competit apponere ſyngrapham ſuam Concluſionibus Theologicis, approbareque illas, & Doſtoribus argumentari in contrarium poſt illas attentè, ſeduloque perpenſas. Atque ita teſtor in puncto pertinente ad librum P. Molinae, fuiſſe recognitum, & examinatum multis perſpicacibuſque oculis, latamque cenſuram de non reperta in eo vlla propoſitione, quæ notam aliam mereretur. Et id circa iſtud punctum. Quod verò attinet ad efficaciam gratiæ, doctrina quæ his in partibus viget, & communiter defenditur, quantum meminiffe poſſum, non adhibet prædeterminationem phyſicam, ſed vocationem gratiæ; & cooperationem liberi arbitrij, adiuti gratiæ excitante, abſque prædeterminatione phyſica. Exiſtimoque ego, in doctrina S. Auguſtini non eſſe plus neceſſarium. Et eiuſdem iudicij ſunt plures homines docti huius Academiæ iuxta quandam cenſuram nonnullis ab hinc diebus in fauorem P. Gabriëlis Vazquez factam, ad quam me remitto; nam intelligo circumferri iſthic.] Ita Doſtor Camara in epiſtola à me ſeruata, ſcriptaque linguâ vernaculâ Caſtellanâ.

5641 Doſtor Ludouicus Montefinos, qui etiam ſubſcripſit, & qui fuit Primarius Theologiæ in eadem Academia, noſtram docuit ſententiam contra prædeterminationem phyſicam, vt patet ex eius in 2. 2. tomo 2. poſtumo impreſſo ad annum 1622. Nam *queſt. 79. arr. 2. diſputat. 26. queſt. 3. num. 26.* hæc habet: [Neque obſtat, ſi dicas, concurſum Dei eſſe cauſam concurſus creaturarum. Ergo diſtinguuntur realiter. Reſpondetur, Deum eſſe cauſam concurſus, vel operationis creaturarum: concurſus verò Dei, quando cum creatura concurrit, non propriè dicitur cauſa, ſed concauſio, & cooperatio. Niſi velis, dici cauſam noſtro modo intelligendi.] Et inſtrâ numero 27. [Totus effectus eſt à cauſa prima, & totus à cauſa ſecunda, quia non ſunt duæ cauſæ partiales (ideſt, quarum vna agit vnâ partem, & alia aliam,) ſed totales ſubordinate, niſi quod prima cauſa agit independentè à ſecunda, & ſecunda dependet à prima. Et ex hoc intelligetis, quâ ratione ſecunda cauſa dicatur agere vt mota. Non enim debetis intelligere, iſtum eſſe alium motum receptum à cauſa ſecunda; ſed ſolum dicitur cauſa ſecunda agere vt mota, quia agit dependentè à prima.] Item *queſtione 111. diſputat. 31. queſt. 2. numero 43. & ſeqq.* [Hæc ſententia ſemper mihi viſa eſt inintelligibilis, quanvis aliqui Theologi recentiores ad aliud propoſitum illam ſequantur. Contra hanc ſententiam argumentor primò, quoniam iſta ſolius Dei applicatio (in qua dicebatur conſiſtere gratiæ operans ad conſenſum liberum ſalutarem) vel eſt aliquid in ipſo Deo, vel in voluntate creata? Si dicas primum, non eſt ad propoſitum, quoniam agimus de gratiæ operante, quæ eſt quid creatum in nobis. Si autem dicas ſecundum, certè non eſt intelligibile, quod ſit aliqua operatio in anima noſtra à ſolo Deo, quæ non ſit cognitio, ſi eſt in intellectu; aut volitio, vel nolitio, ſi eſt in voluntate. Ruruſus quælibet iſtarum eſt à nobis effectiue phyſicè (vt probatum eſt contra Vegam.) Non eſt ergo intelligibile, quod ſit aliqua applicatio voluntatis creatæ ad agendum, pendens à ſolo

Deo. Quod ſi dicatur, iſtam applicationem non eſſe operationem intellectus, nec voluntatis, ſed qualitatem quandam fluentem, quæ ſit influxus, ratione cuius dicatur Deus applicare voluntatem ad liberè conſentiendum. Contra hoc militant omnes rationes factæ in queſtione præcedenti. Quoniam illa qualitas, cum ſit creata, indigeret alio influxu Dei ad ſuam operationem, ac per conſequens daretur proceſſus in infinitum. Vel dicendum eſt, quod Deus influat, aut applicare dicitur voluntatem ad volendum, non qualitate aliqua, ſed ipſa mer actione. Vigentius contra iſtam applicationem eſt argumentum. Demus, eſſe qualitatem. Poſtâ illâ qualitate à ſolo Deo, aut noſter conſenſus liber ſequitur neceſſariò ex illa, aut non? Si dicas primum, tollitur libertas; eſt enim iſta neceſſitas antecedens; ſiquidem illa qualitas eſt à ſolo Deo, & non à libero arbitrio; & illâ poſtâ, non poteſt voluntas non conſentire. Si autem dicas ſecundum, ſcilicet quod poſtâ iſtâ qualitate, aut applicatione, voluntas poteſt conſentire, & non conſentire. Ergo quando poſteà conſentiat, aliâ applicatione opus eſt. Denique ſi ea ſententiæ eſſet vera, non ſolum in actibus liberis, & bonis conducentibus ad ſalutem animæ, ſed etiam in omnibus aliis actibus voluntatis, tam bonis, quàm malis, tam liberis, quàm neceſſariis, aut etiam indifferentibus, eſſet neceſſaria iſta applicatio, imò & in cauſis naturalibus: verbi gratiâ quando ignis calefacit, præter calefactionem ipſam eſſet neceſſaria applicatio ignis ad agendum à ſolo Deo. Non me latet, quod D. Thomas multis in locis, præſertim 1. part. *queſtione 105. articulo 5.* docet, quod quælibet cauſa creata pendet à Deo quantum ad applicationem ad agendum, ſicut (inquit) *artifex applicat ſecurim ad ſcindendum*. Reſpondetur, non negamus, quod quando cauſæ ſecundæ applicantur ad agendum, talis illarum applicatio ſit ex Deo, verbi gratiâ quando applicatur ignis ad ſuum combuſtibile, illa applicatio ſit à Deo, mediis cauſis ſecundis. In noſtro autem propoſito voluntatem applicari ad volendum nihil aliud eſt, quàm approximari ſibi obiectum appetibile: quæ quidem approximatio eſt cognitio obiecti, & ita talis cognitio eſt ex Deo, & talis applicatio prærequiritur, & præſupponitur ad quemlibet actum voluntatis, vt dixi. Præter iſtam autem applicationem ego non intelligo, voluntatem indigere aliqua aliâ ad hoc, vt liberè velit. Niſi fortè aliquis dicat, quod ipſe actus liber voluntatis, quatenus ex Deo pendet, dicatur applicatio, aut voluntas dicatur applicari à Deo, quia operatur vt dependens ab ipſo. Tamen iſta applicatio in actibus liberis non eſt à ſolo Deo, ſed ſimul cum libero arbitrio, &c.] Ita Montefinos clariffimè.

5642 Explicatque appoſitè teſtimonia Sancti Thomæ, quibus pro phyſica prædeterminatione magis ſidunt Dominicani. Et ipſe quidem additus (ſi quis alius) S. Doſtori, provt didicerat in Schola incomparabilis illius Theologi à Societate noſtra Altonſi Deza, cui ſe iuuenem imbuendam totum in Theologia tradiderat. Ipſius autem Montefini auditor fuit alter qui ſubſcripſit, Aluatus de Villegas. Is poſt ſupremas Cathedras

Cathedras Academiae Complutensis suo Magisterio condecoratas gubernavit summâ cum laude Ecclesiam Toletanam pro Serenissimo Domino Infante Ferdinando, Archiepiscopo, & Cardinali.

SECTIO CCCCXL.

Amplius de Academia Complutensi.

5643 **V**ltra approbationem præfatam sunt & duæ aliæ Vniuersitatis Complutensis in fauorem doctrinæ tum P. Gabrielis Vazquez, tum P. Francisci Suarez, proindeque indirectè in Ludouici de Molina. Memini earum in *Euentil.* 12. num. 258. & duobus seqq.

5644 **Q**uæ spectat ad duo puncta doctrinæ P. Vazquez, absoluta iam fuerat die 5. Augusti, anno 1597. ut fidem facit Ludouicus de la Serna, Notarius, & Vniuersitatis Secretarius, cum ad diem 24. Iulij Doctor Antonius Fernandez de Valcora (vel Valcorua) Rector, iussu ab Illustrissimo, & Reuerendissimo Domino Camillo Gaetano, Patriarcha Alexandrino, Nuntio Apostolicæ Sedis in Hispaniarum Regnis, denuntiasset selectis Doctoribus curam examinandi ea puncta. Fuerunt autem qui approbarunt, Orduña, Andreas Perez, Hieronymus Ruyzios, Ioannes Garcia de Valdemora, Alfonso Fernandez, Franciscus Perez Tribaldes, Philosophiæ Moralium Professor; Aluaro Villegas, Vespertinæ Cathedræ Professor, Gregorius de la Camara, sanctarum Scripturarum Interpres; Ludouicus de Tena, Primarius Theologiæ Professor in Cathedra Scoti.

5645 **D**e horum Doctorum septimo nonnihil in numero 5642. attigi. Octauus ratam postea habuit eandem censuram, ut in numero 5641. videre est. Nonus adæptus iam Canonatum Lectorem in Ecclesia Toletana, edidit anno 1612. luculentam Commentaria, & Disputationes in Epistolam ad Hebræos. In cuius cap. 12. Expositione literali, num. 59. & antea ad cap. 4. diff. 6. num. 12. in fine, scripsit iuxta opinionem, quam probabilem censuerat; asseruit namque, [gratiam non esse efficacem sine nostro libero consensu, quo sit efficax: ac sicut in receptione pendet ab ipso, pariter in retentione, & desertione; quia eiusdem rationis est gratia, quantum ad efficaciam, cum recipitur, & cum retinetur: & ab Anselmo auxilium opportunum gratiæ vocari necessarium, & congruum ad impugnationem tentationum, & cooperationem bonorum. Aliquando epim auxilium non est congruum, sicut cum aliquis alteri auxiliatur ad occidendum. Auxilium verò Christi in hoc sensu semper est congruum, quia sufficiens, & necessarium ad bene operandum, & consequendam vitam æternam. Aliquando verò est specialiter congruum, quia ita competens, & contemperatum tempori, & occasione, quod scit Deus nos bene illo vsuros. Et hoc vocatur ab Augustino cogitatio congrua.] Sunt manifestissima hæc Tenæ pro Scientia Media, seu pro scientia diuina conditionata de nostro consensu libero ex gratiæ auxilio, cuius congruitas specialis penes tempus, & occasionem, ut ei consentiamus,

fit Deo nota, indeque auxilij efficacia constituitur. Vnde audiendus non est Fasseau, qui non lecto Tena, pronuntiavit decretoriè cap. 5. numero 273. non fauere Molinistis, ideoque non transcribi eius verba à Germano Philalete. Sed certe hic omisit exarare illa, quia ego præoccupaueram in *Euentil.* 44. num. 1091. quò loci ut legar, inuitat Doctor Henricus de Cers cap. 7. controu. num. 374. continente Episcopos viginti sex, qui suis scriptis doctrinam Societatis honestarunt. Inter quos recenset Tenam, ut qui tandem fuerit Antistes Dertusensis.

Poterit alicui scrupulum mouere contra censuram hanc anni 1597. quod P. Vazquez non nisi 1598. typis Complutensibus Ioannis Gratiani euulgauerit Tomum 1. in 1. partem. Sed ut radicitus scrupulus euellatur, sciendum est, iam ab anno 1595. obtinuisse facultatem tum Religionis, tum Senatus maximi Castellæ, priuilegiumque Regium. Inualuit tunc turbo contra doctrinam Concordiæ P. Molinæ; & ideo inchoata, continuataque penè vsque ad finem impressio Tomi P. Vazquez, substitit; sed folia impressa perferiebantur quoquoersus ob conceptam de Authore opinionem, & ob vbique Hispaniarum expectationem. Quibus lectis, excitati sunt nonnulli, ut interciperent editionem, intentatâ apud Nuntium Apostolicum super duabus propositionibus litæ. De qua alitè tacuit ille, quia in huiusmodi successibus dissimulandis Maiores nostri fuerunt cautiissimi, & ferè nimij; fuissetem & successores, nisi ex anno 1631. quibusdam libuisset intercinere eos, immisereque locis Theologicis, vnde solùm dudenda erant propria argumenta, quibus suam confirmarent, nostramque refellerent sententiam; & adhuc neque hincere decreuimus, quoaduque alij anno 1637. occinuerunt triumphos, quasi conscientia conuicti labra non diduxissent. Tempestatem itaque in se commotam siluit Vazquez, & protectionem, quam suæ doctrinæ suscepit Academia Complutensis; dixitque solummodò in Præfatione ad Lectorem, reddens rationem dilatæ editionis: [Huc accessit silentium Hispanis Theologis ab hinc annos quatuor circiter à Summo Pontifice circa materiam de Gratia, ad sedandas quasdam contentiones in dictum; de qua tamen gratia Dei non pauca in hoc Opere, in quo de Prædestinatione agitur, necessariò dicturi eramus. Quibus cum vel obstaculis, vel impedimentis iam & Pontificia authoritas, & temporis longitudo finem aliquando attulerit; reliquum est, amice Lector, ut quæ nos deinceps in euulgandis nostris Operibus diligentia vsuri sumus, eadem tu eisdem euolvendis vtaris, &c.]

5647 **P**rodiit ergo in lucem Tomus 1. Vazquij in 1. p. comparatâ maiori æstimatione ex patrociniò, vmbraque authoritatis Academiae Complutensis. Et anno 1600. die 28. Septembris, è Salmanticensi scribebat politissimus suus Vesperarius Ioannes Marquez, Augustinianus, ad Ioannem Baptistam Piumbium, Procuratorem Generalem eiusdem Ordinis in Romana Curia: [Commentaria P. Vazquez in 1. p. hæc magni sunt; & ita non deerunt illi Zolli, ut nunquam hominibus excellentibus defunt. Si fortè alicuius propositionis, quæ deferatur ad suam Sanctitatem, V. Paternitas Censor nominetur, rogo quam vehementer possim, adfauere; quoniam, meo iudicio, liber ille doctrinam valde sanam, & per omnia

omnia conformem P. N. Augustino continet, & dicto P. plurimum debet noster Ordo.] Sic in epistola, quam è Castellano idiomate in Latinum versam profert Sherlogus p. 1. *Respons.* sect. 10. n. 43. vt & Possinus lib. 3. *Controversiarum Societatis*, egoque seruo Castellano eius antigaphum ex Vrbe remissum.

5648 **A**pprobatio Opusculorum P. Francisci Suarez ab Academia Complutensi, cui commisit Senatus Regius Castellæ, conspicitur in ipsorum fronte, foitque facta anno 1599. die 5. Aprilis, à sex Doctoribus, nempe à Caluo, Rectore, Hieronymo Ruyzio, Andrea Perez, Ioanne Garzia de Valdemora, Ioanne Pardo, Aluaro de Villegas, Ludouico Montefino, Ludouico de Tena, claris profectò nominibus, & quorum diu meditata, splendidissimaque censura sufficere debuisset, ut in Opuscula nulli deinceps insultarent, tamesi neque ex suis meritis, neque ex Authore essent tam laudabilia.

5649 **V**erumtamen vix cœperunt teri certatim, auidèque omnium manibus, cum è Salmantica diffusum in vulgus est Commentariolum inscriptum, *Propositiones viginti excerptæ ex libro Opusculorum Francisci Suarez circa efficaciam auxiliorum diuinae gratiæ, quæ videntur censuræ, & correctione dignæ.* Satisfecit inuicti tractatiunculæ Suarez; sed pro pacatissimo suo animo, cui

—pax una triumphis
Immuneris potior.

noluit Responsum ad expositulaciones contra Opuscula exire è sinu suo in alios oculos, quam in Romani Pontificis Clementis VIII. ad quem direxit cum epistola religiosæ submissionis plena, proficenteque & doctrinæ suæ, & defensionis edendæ in publicum relinquere se iudicium, & arbitrium Pontificio Oraculo. Iucundum curiosis Lectoribus erit (ni fallor) Responsum illius exordium nosse. Quod huiusmodi est: [Priusquam ad singulas propositiones respondeam, aduertere liber, eum qui hunc titulum posuit, & propositiones excerptit, nullam rationem, vel probationem in toto discursu sui scripti afferre; sed vel arbitrio suo, vel iuxta priuatas opiniones propositiones notasse. Quapropter prior generalis responsio ad titulum, & ad omnia quæ sub titulo continentur, esse posset, negare simpliciter omnia, quæ proponuntur, donec cogatur Censor in vnaquaque re gradum censuræ declarare, & rationem, vel testimonium, quo moueatur, proponere; quibus tunc satisfaciamus. Altera verò responsio ad hunc titulum sit, ter fuisse Opus hoc publico, & grauissimo examine recognitum, nihilque in eo inuentum esse censurâ, aut correctione dignum. Primò enim in Lusitania iussu Supremi Senatus Inquisitionis examinatum est hoc Opus, & simpliciter approbatum, etiam in contradictorio iudicio. Nam tunc etiam quidam, quibus negotium prius demandatum, totis viribus conati sunt impedire, ne facultas imprimendi hoc Opus concederetur, allegantes nonnulla ex his, quæ nunc etiam proponuntur hic, quæ iudicio grauis Senatus, & Theologorum qui ei fuerunt à consiliis, nullius momenti iudicari sunt. Et ista facultas, & approbatio fuit simpliciter concessa, quæ in principio eiusdem Operis ponitur. Secundò, in Castella iussu Supremi Senatus Regij com-

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

missum fuit huius Operis examen Complutensi Academiae, in quo octo Doctores Theologi Doctissimi (inter quos erant & Rector Vniuersitatis, & duo Primarij Lectores Theologiæ, & alter Vespertinam cathedram legens, aliique alias cathedras regentes) magnâ diligentia, & per multos dies Opus hoc recognouerunt, & nihil in eo esse iudicauerunt censurâ, vel correctione dignum, sed eam approbationem dederunt, quæ in principio eiusdem Operis legitur. Tertio, cum hoc Opus Romam fuisset delatum, debito examini Reuerendissimi P. Magistri Sacri Palatii datum est, quod ipse omni diligentia perlegendum, & examinandum merito putauit, & à grauissimis viris mihi relatum est, quod cum aliqui totis conatibus ab eo obtinere contenderent, ne licentiam concederet, ut Romæ publicè legi, & vulgari posset; tamen æquissime respondit, se non inuenire in Opere illo causam, aut rationem, ob quam illius cursum, & publicationem impedire posset. Et ita simpliciter concessit, *Publicetur*, ut vocant. Argumentum ergo non leue est, titulum hunc falsitatem continere, nec sine graui iniuria Authoris huius Operis propositum esse ad illius nomen obsecrandum, & suspicionem aliquam circa illius doctrinam ingerendam illis, qui hæc omnia, & doctrinam ipsam accuratè recognoscere, & examinare non valent.] Hucusque Suarez, qui subinde singulis è viginti propositionibus censuratis apponit explicationes, ac defensiones suas, tandemque par pari reddens, notat in Commentariolo propositiones sex dignas examine. Ita testatur Possinus lib. 6. *Controversiarum Societatis*, qui in archiuo Domus Professæ Romanæ vidit vtrumque MS. Et vtinam integrum fecisset nobis commune. Quidquid enim à Suarez calamo, instar Bibliothecæ copiosè est, simulque modestè in calumniis diluendis schola.

SECTIO CCCCXLI.

Quidnam respondeat Modernus quidam ad vnâ ex approbationibus doctrinæ Societatis datæ ab Academia Complutensi?

5650 **P**aulus Fasseau subicit ad approbationes anni 1596. & 1599. solumque occurrit ei, quæ anno 1597. fuit reddita, & de qua sermonem habui ex numero 5643. vsque ad 5647. Sic autem occurrit: [Mirum est, quod non recurratur ad archiuum Vniuersitatis Complutensis, sed ad archiuum Iesuitarum Romæ; signum est enim, illud iudicium esse fictum: præsertim cum nec Paulus Leonardus Sherlogus nominetur, se illud accepisse Româ, vnde tamen omnium sibi in speciem fauentium copias obtinuit. Quod satis indicat, illud etiam Romæ non seruari.] Et quia Sherlogus p. 1. *Respons.* sect. 8. num. 37. & ego *Euentil.* 12. num. 259. retulimus, Bastidam in Congregatione 38. quæ fuit 1. coram Paulo V. Pontifice

K k x

Maximo

Maximo anno 1605. fuiſſe poteſtatum, ex-
tare apud ſe authenticum teſtimonium appro-
bationis, reponit Faſſeau, [tribui multa Ba-
ſtidæ, quæ nec ſomniauit, vt ſuprà pa-
tuit.]

5651 Reſpondeo, non recurri à nobis ad protocola
Academiæ Complutenſis, tum quia difficilis ſo-
let eſſe archiuorum patefactio, eſſetque mihi
difficilior multò per internuntios; tum quia ta-
les approbationes, à Collegio ſolo Theologico
emanantes, non conſueuerunt à Notariis Aca-
demiarum mandari libris ipſarum ſecretis.
Vnde faciùs, & certius fit à nobis recurſus
ad archiuum Romanum Societatis. Quod fa-
bellis eſſe plenum, aut nos illas ei aſſicturos,
non dicitur ſine nimia animoſitate, præſertim
cùm Faſſeau nullum valeat ſubodorari veſti-
gium, ex quo falſitatem vllam noſtram de-
prehendat; & ad Sherlogum fuerit inde miſ-
ſum authenticum tranſumptum (quod ego re-
tineo) approbationis originalis, hancque ip-
ſam inibi viderit Poſſinus. Non ſumus ho-
mines tam inuerecundi, vt auderemus pu-
blici falſarij eſſe; & ſtopharum diuendito-
res; neque ſumus tam trioboli, vt omnem
demereamur fidem. Sherlogus *part. 3. ſect. 12. numero 62.* aperuit acceptam à ſe ex Vrbe ap-
probationem Complutenſem; ait enim: [Si
fidem multarum litterarum, quas exhibui-
mus, quemadmodum & teſtimoniorum Sacræ
Generalis Inquiſitionis in Portugallia, & Aca-
demiarum inſignium, Complutenſis, Mogun-
tiæ, Herbipolitanæ quiſpiam requirat, iciat
tranſmiſſa ad nos fuiſſe ex Vrbe, &c.] Ba-
ſtidæ ſunt abs dubio verba, quæ Sherlogus,
egòque recitauimus, & quæ præ oculis ha-
beo in MS. Congregationum, cùm hæc ſcri-
bo. Oporteretque vt Faſſeau designaret vel
vnum verbum tributum Baſtidæ vel à Sher-
logo, vel à me, quod non fuerit ab ipſo di-
ctum. Non inuenio, vbinam Faſſeau fecerit
patens, imputari Baſtidæ quæ nec ſomniauit.
An in *cap. 7. ſect. 1. num. 422. & ſeq.* vbi narrat
ex Sherlogo *part. 2. ſect. 11. numero 48.* quædam
Baſtidæ verba in 46. Congregationis ſine co-
ram Paulo V. Cæterùm ea ipſa leguntur à
me in MS. Congregationum. Et ideo ſine
fundamento exiſtimat Faſſeau [quod quia
Sherlogus ex Actis Congregationum legit
ſcriptum, Baſtidam, ſeu alios Molinæ defen-
ſores palàm proteſtatos, ſe recedere à D. Tho-
ma, ad hoc eneruandum voluerit ipſe ſu-
pradicta de Baſtida imaginari.] Inquam, exi-
ſtimat ſine fundamento, quia Baſtida ore pro-
tulit quæ reſtatut Sherlogus. Cui viro reli-
gioſiſſimo, & ſapientiſſimo offenſam irrogat
Faſſeau, cùm ei imputat compegiſſe ludifica-
toriè verba aliena à Baſtidæ lingua. Et præ-
tereà quomodò Sherlogus legeret in Actis
Congregationum confeſſionem publicam No-
ſtrorum de ſui reſeſſu à Sancto Thoma, cùm
legerit Orationem cumulatiſſimam habitam à
Baſtida in ea Congregatione 46. totamque
inſumptam, vt demonſtraret, nuſquam fuiſſe
traditam à Sancto Doctore prædeterminationem
phyſicam? Et neque in aliis, quas idem
Baſtida habuit, neque in cæteris PP. Ar-
rubalis, & Valentis reperire eſt eam con-
feſſionem, ſed potiùs ardentem zelum ſu-

mandi ſuas aſſectiones autoritate Præceptoris
Angelici.

Addit Faſſeau circa approbationem Complu-
tenſem, [eſt gratis admittatur fuiſſe facta, 5652
non obelle prædeterminationi phyſicæ, quia
ſolum poſſet colligi, quod negaret prædetermi-
nantem qualitatem requiſitam ad poſſe, &
ſufficere.] Quæ interpretatio quàm ſit extra
propoſitum, conſtat exinde, quod ſecundum
punctum, de quo Nuntius Apoſtolicus con-
ſuluit Academiæ Complutenſem, fuit: [Vtrum
inter gratiam excitantem, ſeu præuenientem,
hoc eſt congruam cogitationem intellectuſ, &
ſubitum motum voluntatis, ex vna parte; &
noſtrum liberum conſenſum, concurſumque
Dei actualem illi debitum, ex alia parte, me-
diæt aliqua phyſica applicatio prædeterminans
voluntatem; an potiùs ſufficiat dicta gratia
excitans, vt ſit cauſa effectrix noſtræ bonæ
voluntatis?] Huic conſultationi reſpondit Aca-
demia ſic: [P. Vazquez tenet partem negati-
uam, exiſtimans dictam gratiam excitantem
eſſe cauſam ſufficientem noſtri liberi conſen-
ſus cum concurſu Dei illi debito. In qua re,
quanvis Sanctus Auguſtinus non excludat ex-
preſſè dictam applicationem phyſicam præde-
terminantem, quia de illa non agit, non tamen
illam exigat, ſed ſecundam eius doctrinam
dicta gratia excitans eſt ſufficiens, vt ſit
cauſa effectus noſtræ bonæ voluntatis.] Ita
Academia.

Ipſeque Vazquez in Nuncupatoriæ Episto-
la Tomi I. *ſuper 1. part.* Illuſtriſſimo Domino
D. Petro Portocarrero, Epilcopo Conchenſi,
ac Summo in Regnis Hiſpaniæ Inquiſitori,
ſcribit, alludens ad belligeratam de ſecundo pun-
cto difficultatem: [Præter alia, quæ Sanctus
Thomas initio huius 1. Partis, de Deo grauitet,
& acutè diſputat, continet nobilem illam Con-
trouerſiam, quæ ab hinc annos quatuor cit-
citer tantam inter nobiliſſima ingenia, viroſ-
que doctiſſimos genuit diſſenſionem, atque
diſcordiam, vt ad eam ſedandam veſtra autho-
ritate, Summiſſique Pontificis nutu opus planè
fuerit. Controuerſiam, inquam illam, quam
peperit quæſtio, quæ tum in Tractatu de
Gratia Dei, tum in eo, qui de Prædeſtinatione
eſt, agitatur, vtrum ex parte gratiæ præ-
uenientis, præter vocationem congruam ne-
ceſſaria ſit applicatio alia voluntatis, vt ea
conſentiat vocationi; an non? Quibus de re-
bus cùm poſt quadriennale ſilentium ſine cit-
gillatione, & cenſura alterius opinionis, diſpu-
tandi, & ſcribendi nobis per Summum Pontifi-
cem poteſtas iam facta ſit, operæpretium me
facturum exiſtimaui, ſi mee de iſdem rebus
ſententiæ, quam trado in extrema huius Volu-
minis parte, atque aded ipſiſſimè Volumini Te Pa-
tronum clariffimum, & defenſorem adſciſcerem.]
Hucusque Vazquez.

Cuius ex verbis, & ex integris tam con-
ſultationis ad Academiæ Complutenſem, 5653
quàm reſponſionis ab hac præſtitæ, clarior ſit
luce meridiana, ſermonem fuiſſe de qualitate
prædeterminante, non ad poſſe, & ſufficere,
ſed ad agere; ſeu de qualitate prædeterminan-
te, quæ eſſet gratiæ auxilium non ſolum præ-
ditum virtute ſufficiente ad poſſe agere ſalubri-
ter, ſed etiam coniunctum cum actuali operatione
ſalutari.

ſalutari. De huiusmodi qualitate fuit propoſita
quæſtio à Nuntio Apoſtolicò, proceſſitque reſ-
ponſio reddita ab Vniuerſitate Complutenſi, &
contra talem qualitatem ſtabat ſtrenuè Vazquez
1. p. *quæſt. 23. diſp. 88. & 99.* Vnde Faſſeau, ne
arriperet anſam ex verbis illis Vniuerſitatis,
[Sed ſecundum S. Auguſtini doctrinam dicta
gratia excitans eſt ſufficiens, vt ſit cauſa noſtræ
bonæ voluntatis,] debuiſſet aduertere, gratiam
quæ reipſa efficax eſt, & actu efficiens, impor-
tantque actuali operationem, vocari aliquando
ſufficientem, quia & hæc gaudet energiâ, ac vir-
tute ad operandum, tamen non exercitâ actuali-
ter. Quapropter ſub hac conſideratione auxilium
gratiæ efficax, & ſufficiens non diſtinguuntur, &
quod eſt efficax, appellatur ſufficiens (vt ab Aca-
demia Complutenſi ſuprà) viceque verſâ. Si ta-
men auxilium gratiæ efficax ſumatur (vt magis
communiter ſolet) pro actualiter efficiente opus
ſalutare, ſeu pro virtute energiæ, & virtuti agendi ſu-
peraddit actualem efficaciam, & operationem, di-
ſtinguitur iſto in ſenſu quod eſt efficax à ſuffi-
cientem, & non communicant in vocibus, ſed
vnum dicitur abſolutè efficax, & alterum merè ſuf-
ficiens. Quo nomine gratiæ ſufficientis merè non
fuit vſa Academia Complutenſis. Rurſus ſi (vt
etiam frequenter ſolet) ſumatur auxilium gra-
tiæ efficax, vt ante actualem operationem tale eſt
ob infallibilem connexionem cum præſata ope-
ratione; diſtinguitur ſub hoc conceptu auxilium
efficax à ſufficienti, & quod habet eam connexio-
nem, dicitur efficax in actu primo, ſicut quod eâ
caret, dicitur inefficax in eodem actu. Et neque
hoc poſteriori nomine vſa fuit Academia Com-
plutenſis, quanvis gratiæ auxilium, cui competit,
contineat vim agendi, detque poſſe, ac ſufficere.
Infallibilis illa connexio in ſententia Vazquij
proueniebat non à præſata auxiliij ſecundum ſe
entitate, ſed ab iſta, & à futuritione conditionata
conſenſus ex determinatione voluntatis create
præuente auxilio, ſeu à ſcientia diuina infallibili
de tali futuritione. Alit in opinione contraria
proueniebat ex media phyſica applicatione præ-
determinante voluntatem, ſicque dante non ſo-
lum poſſe, & ſufficere, ſed etiam agere. Patet
igitur manifeſtè ſenſus Vniuerſitatis Compluten-
ſis, non relinquens locum interpretationi quam
aucupatur Faſſeau ex verbis illis detruncatis,
[ſed dicta gratia excitans eſt ſufficiens, &c.]

5655 Non minùs intercluſa eſt rimula effugio Faſ-
ſeau dicentis, [Academiæ Complutenſem non
fari contra prædeterminationem phyſicam re-
quiſitam ad agere; nam hæc prædeterminatio
eſt ipſe concurſus Dei, nonque eſt inter exci-
tationem, & Dei concurſum mediatio, quam
repudiat Academia illa.] Intercluſa, inquam,
eſt non minùs rimula; nam quæſtionis thema
erat, [vtrum inter gratiam excitantem, ex vna
parte; & noſtrum liberum conſenſum, con-
curſumque actualem Dei illi debitum, ex alia,
mediæt aliqua phyſica applicatio prædetermi-
nans voluntatem?] Eratque proinde difficultas
de mediante entitate aliqua voluntatem crea-
tam prædeterminante, diſtincta tum à gratia
excitante, tum concurſu Dei actuali, qui de-
betur conſenſui libero ſalutari, ſeu ſine quo
identificato ſibi non poteſt hic exiſtere. Quam-
obrem nomine entitatis illius non ſignificatur
Dei, & voluntatis create concurſus actualis; ne-
que opinio adſtruens entitatem illam volebat
R. P. Gabr. de Henao, *ſcient. Med. Pars I I.*

eſſe cuiusmodi concurſum, ſed quid naturâ, cau-
ſalitateque præcedens, & ſuapte eſſentiâ infe-
rens ipſum: vt & etiam nunc tenet Faſſeau
cap. & num. 1. dicens ante omnia, [prædetermi-
nationem phyſicam eſſe priorem non tempore
(eſt enim in eodem instanti reali cum amore
Petri, v. g.) ſed naturâ, ſeu cauſalitate, ſicut cau-
ſa eſt prior effectui; illâ enim facit Deus, quod
Petrus amet, ſicque eſt prior cauſalitate prioritate.]
Atque in hac quidem vniuerſes conqueſ-
cunt cæteri hodierni defenſores Dominicanæ præ-
determinationis phyſicæ impreſſæ libero arbitrio
creato, aliſque cauſis ſecundis. Quod ſi non-
nunquam vocent concurſum Dei, non ſignificant
concurſum in actu ſecundo Omnipotentis diuini-
tatis, identificant cum concurſu in actu ſecun-
do earum cauſarum; ſed concurſum in actu pri-
mo, ſeu præuim, applicantem prædeterminati-
onem eas ad concurſum actualem. Hæc ſunt nomina,
quorum quæſtio debet intermitteri, cum de rebus agi-
tur, vt monet S. Thomas *quæſt. 18. de Verit. art. 6. in corp.* Res, de quibus fuit interrogata Aca-
demia Complutenſis, & diſcordia circa ipſas inter
Magiſtrum Bañes, & Vazquium ſatis tunc con-
ſtabant, vt & nunc pateſcunt. Quare incalſum
quærentur modò à Faſſeau interpretationes ad
mutilatas periodos.

5656 Poſtremò Faſſeau inquit: [Quantum præmo-
tioni conſentiat Complutenſis Vniuerſitas, lucu-
lenter teſtatut Villegas Primarius eius Cathedra-
ticus in ſuis Controuerſiis ſolidè ad præmotionis
defenſionem, & Scientiæ Mediæ deſtructionem
editis. Quod ſi hoc teſtimonium præclarum non
ſufficiat.] allegat approbationes aliorum librorum
continentium doctrinam de præmotione, datas
ab eadem Academia.

5657 Sed ſuſpicor, non fuiſſe lectum Andream
Henriquez de Villegas à Faſſeau, tantumque
fuiſſe viſum citatum ab Authore Curſus Theo-
logici Carmelitarum Diſcalceatorum *tract. 3. in
1. p. diſp. 10. dub. 8. §. 1. num. 130.* vel à Ioanne
Thomaſio *1. p. quæſt. 14. diſp. 20. art. 6. §. Præter
hos, pag. 691.* Quidquid de hac ſuſpicionem ſit, idem
Thomaſius *art. 1. §. Quod arriuet, pag. 610.* reſert
ipſum pro diuerſa opinione à Dominicanæ, quan-
tum ad medium, in quo Deus cognofcit futura
contingentia conditionata; egoque in *Euen-
t. 34. num. 744.* notauit aliqua, ex quibus eluceſ-
cit, inceſſiſſe aliâ viâ à Dominicanæ, & Ieſuiticæ;
quarum ſecundam appellauit non parum proba-
bilem ea tempeſtate, deſumptamque ex doctrina
Orami, Gregorij Ariminenſis, Petri ab Alliaco,
& Gabrielis Biel; hæc tunc non inciſi in vl-
lum eius locum, vbi tradat prædeterminationem
phyſicam; eſtque obuius ille *controuerſ. 4. diſp.
vnic. cap. 3.* vbi repudiat decreta prædetermina-
tiua, ſubiectiue abſoluta, & obiectiue conditio-
nata, in quibus Deus præſciat contingentia, &
libera conditionata voluntatis create. Equidem
quando nunc oculis repeto Controuerſias Andree
Henriquez, in eiſque conſpicio, ipſum eſſe
Theologum neutrum, ſeu potiùs propendentem
magis in placita conformiora noſtris, ſubit mihi
admiratio de tanta illa ſecuritate, quâ ſcribit Faſ-
ſeau, eas ſolidè pro vulgatas ad munimen præde-
terminationis phyſicæ, demolitionemque Scien-
tiæ Mediæ.

5658 Reſcribit quis, cur miraris eam Magiſtri Faſ-
ſeau ſidentiam? cùm de te affirmet Author Inco-
gnitus *cap. 22. Variatis, pag. 351.* [ad ſolatiū
attuliſſe
K x x 2

attulisse in Historia de Scientia Media numeroſum Doctorem exercitum pro ea Scientia; & tamen omnes, aut à falſitate deprauati, ſunt infideles, & cæci; aut à truncatione, & mutilatione manci, debiles, & claudi.] Fateor, recentitas à me fuiſſe pro Scientia Media, aut pro principiis, quibus nititur doctrina de ea, denſas Authorum auxiliares copias, non ad ſolatum, nullus enim mœror, aut infortunium præceſſerat; ſed ad prouinciam ſuſceptam demonſtrandæ eius authoritatis ex ſuffragiis Scholaſticorum, tam veterum, quàm recentium. Adduxi in medium formalia complurium verba, lecta in ipſorum libris: indignitati aliorum loca, quæ etiam videram, ſæpeque commonui de ſcriptoribus è Societate, qui eorundem verba præferrebant, & expendebant. Cùmque denud inſurrexerint Falſeau, & Incognitus, qui nobis inuident numeroſum illum exercitum, & ad ſuas partes trahere ſtudent, ſecundis ſitmauiſus curis contra vtrumque, non fuiſſe exercitum æreum, aut phantaſticum; & de ſingulis præſcorum Theologorum, quos nobis adimere ſatâgunt, oſtendimus, ſtare pro noſtra doctrina, adducentes integra eorum verba. In quo maius nobis negotium faceſſiuit Falſeau, quàm Incognitus; nam ille evolvit aliquot Volumina Theologorum antiquorum; ſed hic nulla dignatus fuit conſulere, vt ipſe manifeſtat *cap. 3. pagina 64.* ipſoque tacente innoteceret ex friuolis interpretationibus, quas commiſſit ad Anchorum verba, lecta tantùm in Germano Philalete. Vnde non niſi temerè potuit iudicare, exercitum illum Authorum, aut à falſitate deprauatum, eſſe infidelem, & cæcum; aut à truncatione, & mutilatione mancum, eſſe debilem, & claudum.

5659 Iam vt redeam ad Falſeau, permitto, Complutenſem Primarium Andream Henriquez inconcuſſâ fixiſſe ſtabilitate ſuis in Controuerſis prædeterminationem phyſicam, & funditus euertiſſe Scientiam Mediam. Aſt id haudquaquam eſt argumentum conſenſionis Academiæ Complutenſis in prædeterminationem phyſicam, multoque minus non datæ approbationis nomine illius Vniuerſitatis à tot Academicis anno 1597. doctrinæ P. Vazquez. Non quidquid typis mandant Theologi, etiam Primarij, Academiæ alicuius, eſt è ſenſu eius totius, aut nomine eius totius prodiit. Non deſinit fuiſſe vt ſana, & probabilis iudicata vna doctrina ab aliqua Academia, eo quòd, ſuccedente tempore, vnus Academicus contrariam ſequatur, & prælo tradat.

5660 De alijs approbationibus librorum adſauctium prædeterminationi phyſicæ, factis nuper, ſiue à ſingularibus Academicis Complutenſibus, ſiue à concurrentibus multis ex authoritate cunctæ Academiæ, litem non moueo, ſiquidem doctrinam Dominicanam de phyſica prædeterminatione cenſeri meritò potuiſſe, debuiſſeque dignam approbationibus, demens ero, ſi inficier. Sed ad eas ſufficit iudicare ſanam, ac probabilem doctrinam illam: quo cum iudicio cohæret aliud de ſanitate, & probabilitate æquali, imò & maiori doctrinæ aduerſæ. Id ſæpiſſimè contingit in Reuiſoribus MSS. deſignatis à Superioribus. Et alioqui Scotiſta, vel Nominalis nunquam approbaret librum Theologicum Thomiſtæ, neque vice verſâ. Vt enim ſcribit Azor *lib. 2. Moralium, cap. 13.* in ſine: [Sunt inter Theologos aliqui, qui cer-

tarum partium factionis, vel ſectæ dicuntur, eo quòd certi Authoris doctrinæ ſunt additi, tanquam iurati in verba Magiſtri. Inter Religioſorum familias videas Scriptores omnibus certi Doctores, & fortassis non immeritò, ſententijs alligatos, vt ei quaſi conſecrati eſſe videantur. Quidam S. Thomæ, alij ſeſe Scoto addixerunt, cui tanquam ad ſaxum adhiereſcunt: alij item, ſicut Gabriel, & plerique Nominalium, Okamo. Quare Thomiſtæ (vt vocari conſueuerunt) vnâ cum S. Thoma connumerari debent, Scotiſtæ cum Scoto, & alij ſerè Nominales cum Okamo. Alij verò Authores nullarum partium ſunt, vt Henricus Gandaueniſis, Alexander, Albertus, Bonauentura, Richardus, Eggius, Gregorius, Durandus, & Adrianus.] Hucusque Azor.

5661 Fuerint itaque, & meritò, approbati libri in Academia Complutenſi, vel etiam ab ipſa promouentes prædeterminationem phyſicam; non inde ſequitur, non fuiſſe antea approbatum dogma oppoſitum Vazquij, neque fuiſſe improbatum. Ad hæc, approbationem doctrinæ Vazquij ab ea Academia præiuit ſpecialis à Nuntio Apoſtolico commiſſio cenſuræ, collatio prolixa, & ſecreſſima nouem, vel decem Doctorem grauiſſimorum, moribus, muneribus litterarijs, & ſapientia, eruditioniſque Theologicæ ſitmatâ famâ in omnium opinione; deliberatumque fuit ab eis Doctores non tantùm de doctrina in ſe, ſed etiam an, aut quo gradu videretur eſſe S. Auguſtini: nempe eius Sanctiſſimi Patris, cuius elaboratiſſima Opera de gratia Chriſti ſunt velut lydius lapis, vnde oportet ſumere experimentum de auro, argento, vel ære contento in poſteriorum Theologorum ſcriptis de eadem gratia. Num tot, & tam notabiles circumſtantie concurrerint in approbationibus, de quibus Falſeau loquitur? relinquo aliorum examini.

SECTIO CCCCXLII.

Selecta adnotatio de quadam parte Cenſuræ relatæ, quam tulit Academia Complutenſis circa doctrinam P. Gabriels Vazquez.

5662 Præuideo, obijci poſſe à Theologo in his materijs verſato, Academiam Complutenſem approbaſſe doctrinam communem Molinae, & Vazquio, totique Societati quoad vnum punctum, ſcilicet quoad ſecundum à Nuntio Apoſtolico propoſitum, & à me explicatum in n. 5652. & ſeqq. ſed non quoad primum, tacitum hucusque à me, inuoluenſque doctrinam, in qua Vazquius diſcordat à Molina, & à plerisque alijs è Societate. Etenim primum punctum erat: [Vtrum ille, qui reſpondet vocationi Dei, ſemper præueniatur maiori gratiâ excitante, quàm ille qui non reſpondet?] Ad quod ait Academia Complutenſis: [Licet D. Auguſtinus ita obſcurè loquatur in varijs locis, vt vtrique parti, tam affirmatiuæ, quàm negatiuæ cauſam dederit; nihilominus, perpenniſ omnibus locis, quibus de hac re ex profeſſo agit, pars affirmatiua potius videretur nobis Auguſtini, quàm oppoſita. Quam partem affirmatiuam ſequitur abſolutè P. Vazquez, & ſine vlla hæſitatione.] Ita Academia, habens ante oculos diſput. 98. Vazquij ad 1. p. quæſtione 23. cui

5663 eui poſteà adiunctâ diſp. 128. ad 1. 2. quæſt. 77. plenius, & planius patefacit Authoris mentem. Ipſeque in Nuncupatoria Epift. Tomi I. in 1. p. dixit, fuiſſe valde controuerſam circa annum 1598. eam quæſtionis partem, [an ex duobus æquali gratiâ præueniens, contingat alterum reſpondere, aut reſiſtere vocationi, & alterum non? Atqui ſententia Vazquij in hac parte eſt aduerſa opinioni Molinae in Concordia Olyſſiponenſi, quæſt. 14. art. 13. diſp. 12. & 38. quæſt. 23. art. 4. & 5. diſp. 1. memb. 6. & in Appendice reſponſ. ad obiectionem 6. omniumque aliorum è Societate putantium, ex duplici auxilio excitantis, præuenientis que gratiæ, vt à concomitante, & cooperante diſtinctæ, æqualibus omnino quoad entitatem phyſicam, vimque intrinſecam mouendi, & agendi, poſſe vnum eſſe efficacem, & alterum inefficacem; poſſeque contingere, vt ex duobus hominibus tali æquali gratiâ excitatis, & præuenientis, hic reſpondeat, non ille. Igitur quantum ad iſtud punctum Academia Complutenſis fauorabilis non fuit Molinae, communique ſenſui Societatis.

Non eo inficias, Vazquium in nonnullis adiunctis ad hoc punctum diſcrepare à Molina, & à plerisque alijs è Societate. Exiſtimat namque primò, niſi intercedat phyſica quædam inæqualitas ex parte entitatis ſiue ſanctæ cogitationis, ſiue affectionis piæ, vel ex parte vnus ſubiecti, à quo potius quàm ab alio ſubiecto, remoueantur aliqua impedimenta, non poſſe à libero arbitrio creato vnum auxilium reddi efficacem per conſenſum, & aliud inefficacem per diſſenſum contrarium poſitiuè. Quam opinionem impugnant Suarez *tom. 1. de Gratia, cap. 12. à num. 12.* & ceteri. Secundò exiſtimat Vazquius, ſicut auxilium efficacem eſt maius beneficium, quàm inefficacem, aut ſufficiens, ita & eſſe maius auxilium. Hanc etiam ſententiam reſciunt Suarez ſuprà *ex num. 16. libroque 3. de Auxilijs, cap. 21. num. 5.* alique.

5664 Verumtamen diſcordia Vazquij circa ſecundum eſt ſerè de nomine, poteſtque facile ſopiri diſtinguendo inter auxilium efficacem, vt præciſè excitans, ac præueniens; & vt efficacem abſolutè, ac ſimpliciter. Primo modo non eſt maius, quia in agendi virtute intrinſeca, quæ excitat, & præuenit, non excedit. Secundo modo eſt maius, quia vltra eam virtutem involuit gratiam concomitantem, cooperationemque Dei abſolutam, à qua vt conditionatè futura, exceſſus auxiliij efficacis poteſt ritè, & rectè penſari.

5665 Rurſus diſcordia Vazquij circa primum vix inclinat in aliquid conforme Dominicanorum placitis. Etenim primò quod ait de diſſenſu contrario poſitiuè, non extendit ad contradictorium, ſeu ad meram negationem conſenſus; proindeque non negat, poſſe cum gratia vt excitante, ac præueniente, æquali proſus ex parte, ſiue entitatis, ſiue ſubiecti, coniungi conſenſum, vel diſſenſum contradictorium; imò affirmat, conſociari interdum. Secundò, iuxta Vazquium impotentia cum æquali gratia modo proximè dicto ad diſſenſum poſitiuè contrarium non eſt abſoluta, & antecedens, ſed conditionata, & conſequentis; abſolutè namque, & antecedenter poteſt æqualis eo modo gratia coniungi cum diſſenſu poſitiuè contrario; quanquam non poſſit conditionatè, & conſequentè, eo quòd Deus per Scientiam Mediam non attingat diſſenſum poſitiuè contrarium vlla in occasione abſque cognita inæqualitate gratiæ *R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.*

ex parte ſiue entitatis, ſiue ſubiecti. Tertid, exceſſus auxiliij efficacis ſupra inefficacem, ad quod ſequatur diſſenſus contrariè oppoſitus, etſi iuxta Vazquium debeat eſſe cum aliqua inæqualitate phyſica; tamen hæc penes vim intrinſecam mouendi, & agendi neuiquam pertingit in auxilio efficaci ad gradum prædeterminationis phyſicæ. Quæ verò infallibilis cum conſenſu ſalutari conuexio datur, coaleſcit ex futuratione conditionata talis conſenſus, ad quem ſe determinaret voluntas creata excitata, & præuenta per Deigratiam, ſeu coaleſcit ex Scientia Media de eiſmodi futuratione, vt in n. 5654. prænotabam cum eodem Vazquio. Atque hinc ipſe firmus eſt in attribuenda maiori ratione gratiæ, & beneficij auxilio efficaci, quàm inefficaci, ſeu merè ſufficienti, reſpiciens ad occaſionem, in qua diſpenſatur à Deo præſcio, ſecuroque proſus de conſenſu ſalutari ſequuturo. Eſtque ſic firmus, quicquid iudicaretur de inæqualitate, vel æqualitate phyſica, & ſecundum entitatem.

5666 Ea in maioriſſima morali ſub ratione gratiæ, ac beneficij, penſati ex opportunitate per Scientiam Mediam, infallibiliter nota Deo confeſſenti, conueniunt ceteri Doctores è Societate, & maxime Bellarminus *lib. 1. de Gratia, & lib. arb. cap. 13. §. At noſtra, lib. 6. cap. 15. ex §. Nona ſententia, Suarez lib. 3. de Auxilijs, cap. 20. & 21.* Non expreſſerat id tam perſpicuè Molina in Concordia ex editione Olyſſiponenſi, & ideò per litteras conſultus à P. Antonio de Padilla, qui vt Præſes eam totam patrocinandam ſuſceperat anno 1594. die 5. Martij in ſolenni Actu Valliſoletani Collegij S. Ambroſij, ſatiſfecit è Conchenſi Vrbe, anno eodem, die 27. Septembris: [P. Bellarmini conſideratio, quam R. V. ſignificat, propoſita etiam mihi fuit ex Flandria, & quod reſpondi, inſertum vadit ad nouam formam nouæ editionis Concordiæ, viſam à R. V. Quantum ad rationem exhibendi vires, inuamenque libero arbitrio, vt poſſit conuerti, & cooperari, vna non eſt maior, quàm alia, neque intrinſecè, neque in ſe. Et hoc eſt, de quo diſputatur. Rurſus, quod vna ſit efficacem, & non alia, neuiquam prouenit ex eis, quæ ſunt gratiæ præuenientes, ſed ex parte liberi arbitrij, eo quòd vnus vult, & alter non vult cooperari ſuam ob culpam. Atque adeò adſtruere paritatem in gratijs præuenientibus, quæ vnus conuertitur, & non alius, conſert vt melius intelligatur iuſtitia Dei in vno horum præmiando, & altero puniendo; oſtenditque magis meritum vnus, & culpam alterius. Et adhuc non nego, deberi gratias, gratitudinemque Deo Domino noſtro ob collatum auxilium, quocum, etſi æquali, videbat quem conuertendum. Atque ita non reprehendo eam conſiderationem, dummodò illud non ponatur tanquam aliquid intrinſecum gratiæ præuenienti in eſſe gratiæ præuenientis, excitantis, atque ex ſe mouentis; ſed præciſè per comparisonem ad Deum exhibentem eam præſcientia, quod futura erat efficacem pro libera arbitrij cooperatione, quam potuit non adiungere, & reddere eam gratiam inefficacem, caſſamque.] Hactenus Molina in epiftola autographa, & idiomatica Caſtellano ſcripta, quam mihi communem humaniſſimè fecit P. Antonius de Loſada, olim in Theologia auditor meus chariſſimus ac

selectissimus, nunc Rector Collegij Methymnæ Campensis, & immediatè antea Pompelonensis, cum eam reperisset inter schedas, quas P. Valentinus de Herice reliquerat moriens anno 1626. in Collegio Pompelonensi, & quæ per varias manus deuenierant ad P. Dominicum de Casanova, meum in Philosophia condiscipulum, è quo ibidem desinente viuere anno 1674. die 3. Martij acceperat. Qua cum epistola, continente tria alia puncta subtilissima concernentia doctrinam Concordiæ, partecipem etiam me fecit antigraphi epistolæ alterius indidem missæ à Molina ad Antonium de Padilla, die 6. Nouembris anni 1594. Recitarunt iam huius epistolæ fragmenta aliqua Valentinus de Herice tract. 3. in 1. p. disput. 27. cap. 1. num. 5. Ioannes Martinez de Ripalda tom. 1. de Ente supernaturali, disputat. 20. sect. 2. numero 9. & 10. eoque ex ipsis in hac 2. Parte. Fuit reperta ubi & prima, similiterque occurrit quatuor, quinqueve difficultatibus, de quibus pro maiori explicatione dictorum in Concordia fuerat interrogatus. Vtraque epistola æstimatur à me instar thesauri pretiosi, satique præfert ingenuitatem, candoremque Authoris, constantiam etiam in suis assertis, summumque magisterium in eis declarandis.

5667 Atque hæc ex occasione ostendendi in primo puncto doctrinæ Vazquij, approbato ab Academia Complutensi, vix discordare ipsum à Molina, reliquisque è Societate. Et quidem si attentè legatur Disputatio 98. Vazquij 1. part. questione 23. deducetur collineare eò præcipuè, vt probet quod dixi, constans esse inter Nostros, scilicet auxilium efficax debere reputari maius in ratione morali doni, ac beneficij, quam inefficax, aut merè sufficiens. Et ita notat Suarez lib. 3. de Auxilijs, cap. 21. numero 1. non obscure insinuans, esse sibi sermonem de Vazquio vel in MSS. vel in impresso iam Tomo 1. super 1. p.

5668 Hactenus ad obiectionem, & purè enatrans nonnulla summa capita sententiæ Nostrorum in puncto primo; non tamen de illo tractans cum argumentorum apparatu, neque disputans hinc, & inde à cunctis fundamentis, seu locis Theologicis: tum quia illud est, quod præsertim interdicitur à Sede Apostolica sub nomine tractationis de auxilijs diuinæ gratiæ, vt videtur grauibus multis viris: tum quia si illud sic examinandum, & discutiendum esset, moliri deberemus magnitudinis iustæ aliud Volumen, & necdum susceptam Prouinciam impleremus. Absit verbis exaggeratio, vt mecum indicabit, qui nouerit quot, & quanta sunt tractata, disputataque in Controuersia de Auxilijs coram Clemente VIII. & Paulo V. Pontificibus Maximis felicis recordationis.

SECTIO CCCCXLIII.

Initium responsionum ad argumenta à rationibus Theologicis contra Scientiam Mediam; sumiturque ab absurdis tentatis deduci ex ea: quorum primum est, eam tollere à Deo supremum dominium in nostras voluntates. Modus, quo vincit à nonnullis intenditur, est insufficientis.

Imposuimus finem solutionibus obiectionum ab autoritate omnigena aduersus Scientiam Mediam: tempus iam est, vt accedamus ad argumenta, quæ à rationibus efformantur contra eam, ne quidpiam omittamus, quod manu ducere possit ad veritatis explorationem. Aiebat S. Thomas 1. Sent. ad Annibaldum, quæstione 3. Prologi, art. 5. *Quando homini complacet una opinio, diligenter inquirat illa, quæ sunt pro illa opinione, & negligenter quæ contra sunt.* Atque ita sæpe contingit, sed non semper. Ego quidem, affectus benè erga Scientiam Mediam, collegi in vno tomo studiosè quæ pro ea faciunt; adèd tamen distans à despiciendis quæ contra ipsam opponuntur, vt in alio tomo, & grandiori, congeram illa. Cùm itaque restent multæ obiectiones à rationibus, etsi multæ etiam sint in progressu Operis enodatæ, incumbam nunc huic labori. Incipioque ab absurdis, quæ contractaria esse ad Scientiam Mediam clamant aduersarij.

Primum est, sequi ex ea, possibilem fore casum, in quo Deus pro libito suo non posset conuertere liberè hominem, & proinde nec prædestinare ad gloriam vt coronam. Qui casus è diametro pugnat cum supremo Dei dominio erga voluntates nostras, & cum frequentibus documentis Scripturæ sacræ, ac SS. PP. præcipuè Augustini. Probatum sequela; nam si Deus per eam scientiam videat, Petrum restitutum auxilio A. vt pote quod ex se sit indifferens, potest etiam videre restitutum auxilio B, & sic de compluribus alijs, imò & de infinitis, imò & de omnibus possibilibus, cùm omnia sint ex se indifferentia, & proinde poterunt singula, & omnia apparere inefficacia, nullumque ex eis efficax. Ergo possibilis erit casus ille.

P. Ioannes Martinez de Ripalda, acutus, & eruditus Theologus, si quis alius nostra ætate, censebat in MSS. de Prædest. euitari à se hoc absurdum. Quanquam enim agnosceret, possibilem esse metaphysicè casum, in quo per Scientiam Mediam non appareat vllum auxilium efficax ad conuersionem alicuius voluntatis creatæ; contendeat tamen, adhuc in illo euentu Deum absolute posse conuertere liberè. Quia vt Deus possit id, satis est, quod possit efficere auxilium, quo voluntas creatæ possit conuerti. Quippe hanc conuerti per auxilium Dei, est Deum suo auxilio conuertere eam. Ergo posse eam auxilio Dei conuerti, est posse Deum tali auxilio eam conuertere.

Cùm

Cùm ergo nequeat contingere, quod Deus non possit creatam voluntatem iuuare auxilio, quo ipsa possit conuerti, sequitur non posse contingere, quod Deus, quando, & vbi, & quomodò velit, non possit ipsam conuertere.

5672 Si obijceretur primò, esse id solummodò verum de auxilio sufficiente, sed non de efficaci. Si secundò, potestatem sufficientem reddi posse efficacem à voluntate creatæ, non tamen à diuina. Ergo hæc non esset potens ob auxilij sufficientiam prædestinare conuersionem. Si tertio, iis non probari, quod voluntas creatæ non possit impedire diuinam, ne prædestinet actu, etsi probetur, non posse impedire, ne prædestinare possit. Respondebat Ripalda ad primum, posse auxilium sufficiens reddi efficax, ideoque Deum potentem conuertere actualiter per auxilium sufficiens, esse absolute potentem, efficaciter velle creatæ voluntatis conuersionem, quæ cum efficacia auxilij est coniuncta. Ad secundum, distinguebat illam partem Antecedentis, non tamen à diuina, seorsim, & independentè à creatæ, concedebat; operante simul cum creatæ, & principalius quam illa, negabat. Ad tertium, non esse inconueniens, quod voluntas creatæ sit potens impedire increatam, ne actu prædestinet, dummodò nequeat impedire, ne possit prædestinare.

5673 Sed is modus soluendi argumentum Thomistarum mihi non placet. Nam si saluum debet manere, quod Deus, quando, & vbi, & quomodò velit, possit conuertere voluntatem creatam, non sufficit ad id, si ipsa conuerti possit absolute, quia per eiusmodi propositionem non significatur, quod possit Deus conuertere voluntatem creatam, casu quo ipsa velit; sic enim ego etiam possum conuertere omnium corda, quòd voluero; sed significatur, quod possit Deus conuertere, si ipse velit, ita vt habeat in sola sua potestate conuersionem: non quia possit hanc efficere sine voluntate creatæ, sed quia solus potest velle aliquid, quo volito, sit consequenter impossibile voluntatem creatam non operaturam conuersionem. Et quidem, vt notat S. Augustinus lib. de Spiritu & lit. cap. 31. *Hanc dicimus potestatem, vbi voluntati adiacet facultas faciendi. Vnde hoc quisque in potestate habere dicitur, quod si vult, facit; si non vult, non facit.* Et lib. 1. Retract. cap. 22. *In potestate nostra non est, nisi quod nostram sequitur voluntatem.* Rursumque lib. 2. cap. 1. *Non dicimus, esse in potestate nostra, nisi quod, cùm volumus, fit, vbi prius, & maximè est ipsum velle.* At iuxta Ripaldam in illo euentu metaphysicè possibili de nullo auxilio efficaci, Deus non faceret conuerti actu libero voluntatem creatam, quantumvis Deus ipse supponeretur velle conuersionem liberam. Ergo hanc tunc non haberet in sua potestate. Et ratio à priori est, quia qui non habet, nec potest pro libito suo habere aliquid essentialiter requisitum ad aliud faciendum, non habet in sua potestate libera facere illud. Deus autem in illo euentu nec haberet, nec posset pro libito suo habere Scientiam Mediam de efficacia alicuius auxilij; quæ scientia est essentialiter requisita, vt Deus possit efficaciter velle conuertere liberè voluntatem creatam. Hæc tamen tunc haberet in sua potestate conuertere sese, quia si veller, posset ponere conuersionem &

impedire Scientiam Mediam de inefficacia omnium auxiliorum; gaudet enim potestate antecedenti, vt faciat, ne extiterit ea scientia, sed potius opposita de efficacia alicuius auxilij.

Virgebit quis instanter pro Ripalda: Possit in illo euentu voluntas creatæ conuertere liberè se ipsam cum Dei auxilio. Ergo cum eo posset Deus tunc conuertere liberè illam; hæc enim vocibus sunt diuersa, non re. Sed contra, quia non modò in vocibus, sed etiam in re datur diuersitas. Eatenus enim tunc voluntas creatæ posset liberè conuertere se cum Dei auxilio, requisitque ceteris ad actum primum proximum libertatis, quatenus solius eius esset determinare, vt existeret, vel non existeret conuersio, nec ab alio posset impediri electio vnus, vel alterius extremi. Eo autem ipso, seu factâ iam illâ suppositione, Deus non posset conuertere liberè voluntatem creatam. Et quanvis factâ etiam suppositione auxilij inefficacis, Deus non potuerit conuertere liberè eandem, ob eandem rationem & iudas potuerit conuertere se liberè; nihilominus intercedit manifestum discrimen. Nam voluntas creatæ non posset in illo euentu accipere à Deo auxilium efficax: at iudas absolute potuit accipere auxilium efficax. Nam etsi Deus nouerit non conuertendum cum auxilio A, quod ei dedit, simul etiam nouit conuertendum cum auxilio B, quod ei non dedit, sed absolute potuit dare. Et ideo verè dicitur, Deum absolute potuisse conuertere liberè iudam, quia potuit, mediâ vocatione congruâ, facere vt conuerteretur liberè. Vnde aiebat S. Augustinus lib. 2. Retract. cap. 1. *Sine vilo internallo temporis præsto est voluntas ipsa, cùm volumus; sed hanc quoque ad benè viuendum desuper accipimus potestatem, cùm preparatur voluntas à Domino.* Et lib. de Gratia, & lib. arb. cap. 16. *Certum est, nos mandata seruare, si volumus; sed quia preparatur voluntas à Domino, ab illo petendum est, vt tantum velimus, quantum sufficit, vt volendo faciamus. Certum est, nos velle, cùm volumus; sed illo facit, vt velimus bonum, de quo dictum est: Preparatur voluntas à Domino: A Domino gressus hominis dirigitur, & viam eius vult: Deus est qui operatur in nobis & velle. Certum est, nos facere, cùm facimus; sed ille facit, vt faciamus, præbendo vires efficacissimas voluntati, qui dixit: Faciam, vt in iustificacionibus meis ambuletis, & iudicia mea obseruetis, & faciatis.*

Rejicio præterea solutionem Ripaldæ; nam PP. Ecclesiæ, præsertim Augustinus & expressè attribuunt Deo potentiam conuertendi, non qualitercumque, sed infallibiliter. At huic potentia non sufficit, quod Deus auxilietur per vocationem sufficientem, quâ voluntas creatæ conuerti valeat solummodò. Quia vt Deus possit infallibiliter conuertere, necesse est quod possit velle aliquid, quo volito, infallibilis sit conuersio. Sed nisi præciat, voluntatem creatam, si conditio hæc, aut illa, licet indifferens, ponatur, operaturam, non potest velle aliquid, quo posito, infallibile sit, voluntatem creatam operaturam; siquidem diuina nullam habere possit infallibilem illationem actus liberi creati, nisi ex aliqua suppositione consequente, factâ per scientiam, quæ antecedit ipsam volitionem Dei. Ergo ad Augustini verba, aliorumque PP.

K k x 4 non

non ſufficit eſſe in Deo potentiam producendi vocationem ſufficientem, quâ voluntas creata conuerti valeat ſolummodo.

5676 Si dicas, Deum, eſſi non præſciat conuerſionem futuram, poſſe infallibiliter velle conuerſionem, non proximè, ſed remotè, quia poteſt per auxilium conuertere; ſi autem conuerſio ſequeretur, haberet Deus præſcientiam conditionatam, & illâ habitâ, eſſet proximè potens velle efficaciter conuerſionem. Contra, quia poſſe remotè, non ſufficit, vt abſolutè dicatur quis habere in ſua poteſtate infallibili aliud: niſi proximè ſit potens velle aliquid, quo volito potentia proxima effectus poneretur. Nam qui impeditur poteſt à potentia proxima comparanda, non habet vt ſic vllò modo in ſua poteſtate ponere infallibiliter effectum. Sed Deus independentèr à præſcientia conditionata operationis non eſt potens facere aliquid, quo poſito, talis præſcientia, aut obiectum illius infallibiliter poneretur. Ergo non gaudet poteſtate infallibiliter ponendi operationem ex potentia remota, quam habeat ad proximam.

5677 Ad hæc, Deo concedi debet poteſtas infallibilis, non ſolùm ad poſſe conuertere voluntatem creatam, ſed etiam ad ipſam actualem conuerſionem, ita vt hæc ſit poſita in eius infallibili poteſtate, & ita vt Deus faciat, vt faciamus, opereturque velle, ac perficere, detque non ſolùm poſſe, ſed etiam velle, & credere, ſeu operari, vt frequentiffimè tradit S. Auguſtinus. Quatenus ſcilicet Deus ex ſuppoſitione Scientiæ Mediæ de conuerſione voluntatis creatæ ſub conditione talis, vel talis auxiliij, poſſit velle infallibiliter conuerſionem, decernendo eius auxiliij collationem. Rurſus quatenus Deus, vt faciamus, præueniat noſtras voluntates, mouendo & excitando congruè, ideſt eis auxilijs, quibus ſi mouerentur, & excitarentur, prænouit illas facturas opera ſalutis. Item quatenus Deus, adiuncto conſenſu voluntatis noſtræ, quæ ad ipſum determinat ſe virtute gratiæ, operatur in nobis velle, perficere, ac perfeuerare. Quatenus denique Deus non modò tribuat gratiam ſufficientem, quâ poſſimus velle, & operari; ſed etiam efficacem, quâ actualiter velimus, atque operemur, & cuius gratiæ efficacia non ſit adæquatè ex virtute ſibi inſeſſea, ſed partim ex hac, partim in actu primo ex Scientia Mediæ noſtri conſenſu conditionati, partim in actu ſecundo ex ipſo noſtro conſenſu abſoluto. Qui ſenſus propoſitionum S. Auguſtino familiarium declarati, vt pluries in ſuperioribus à me, iuxta communem Scholæ noſtræ conſenſum, non videntur coherere cum Ripaldæ ſolutione; quam tamen adinuenit ipſe, vt eſſi admittatur poſſibilis caſus, in quo nullum cernatur per Scientiam Mediæ auxilium, quod eſſet efficax ad conuerſionem alicuius voluntatis creatæ, retineant integram ſuam authoritatem dogmata S. Auguſtini de poteſtate Dei erga voluntates noſtras, etiam in illo euentu.

5678 Iam colligitur, Ripaldam non ſatiſfeciffe tribus difficultatibus in *num.* 5672. Non primæ, ſi quid valent dicta à me. Non ſecundæ, quia diuina poteſtas reddendi auxilia efficacia, eſſi non ſit ad operandum independentèr à voluntate creata, non tamen eſt ſub conditione, ſi huic placeant; ſed eſt cum impoſſibilitate, vt ex ſup-

poſitione quadam id non placeat eidem: ad quod non ſufficit, Deum poſſe efficere auxilium, quo voluntas creata bene vti poſſit. Non tertiæ, Deus enim debet abſolutè habere proximam poteſtatem infallibiliter conuertendi, & prædeſtinandi quamcumque voluntatem creatam, & non niſi ex ſuppoſitione ipſi Deo libera dari poteſt impedimentum ad omnem prædeſtinationem in gloriam, vt coronam. Loquor ad hominem contra Ripaldam. Et conſultò dico, ad omnem prædeſtinationem; nam vt alicui per hoc, vel illud auxilium, per hæc, vel illa merita faciendâ apponat homo prædeſtinatus impedimentum, habet potentiam antecedentem in ſententia de Scientia Mediæ, quamquam non in aduerſa, vt teſtatur Aluarez *lib. 3. Reſponſ. cap. 6. num. 3.* de communi recentium Thomiſtarum; ſed diſcordantium à Capreolo, qui inter alios antiquos dixit in *1. diſt. 40. queſt. vnica, art. 3. ad 1. arg. contra 3. concluſ.* [Prædeſtinatus poteſt taliter facere, quod ipſe nunquam fuerit prædeſtinatus; licèt non poſſit mutare ſuam prædeſtinationem.]

SECTIO CCCXLIV.

Primus modus plauſibilis occurrendi abſurdo.

5679 Videlicet ſi negetur ſequela de poſſibilitate etiam metaphyſica illius caſus, eo quòd in Deo debeat neceſſariò exiſtere aliqua Scientia Mediæ de efficacia alicuius auxiliij indifferentis. Poſitio huiusmodi ſcientiæ non eſt, cur Thomiſtis in puncto præſenti appareat magis ardua, quam ſua ſcientiæ alicuius conditionatæ de efficacia alicuius auxiliij prædeſtinatiui. Vtraque Scholæ ed reſpicit, vt ſaluet eſſentialem ſubordinationem voluntatis creatæ reſpectu increatæ. Ieſuitica poteſt per poſitionem neceſſariam alicuius Scientiæ Mediæ de efficacia alicuius auxiliij indifferentis. Et Thomiſtica per alicuius Scientiæ conditionatæ de efficacia alicuius auxiliij prædeſtinatiui. Noſtraque poſitio videri non debet Thomiſtis diſſicilis ex cauſione libertatis in voluntate creata, cum ipſi adſtruant auxilium prædeſtinatiuum, quod ex ſe apparet magis incommodum ei libertati. Eſſi autem inter noſtros controuerti queat, an poſitio neceſſaria alicuius Scientiæ Mediæ de efficacia alicuius auxiliij indifferentis concilietur bene cum libertate illa? Diſceptatio hæc domeſtica erit, & priuata, quam diuina poſtea.

5680 Priùs enim oportet inſirmare probationem ſequelæ, deſumptam exinde, quod ſi voluntas creata videri poteſt in ſtatu conditionato reſiſteas ſingulis auxilijs indifferentibus, poterit etiam videri reſiſtens omnibus. Quæ forma argumentandi à ſingulis ad omnia fallit ſæpè. Homo enim iuſtus nequit poteſtate morali, & efficaci ſine ſpeciali gratia Dei vitare diu omnia peccata venialia; cum tamen poſſit breui tempore omnia, & longo ſingula. Laſuſque, ſeu peccator eodem modo ſe habet circa peccata mortalia non fugienda, aut fugienda. Quæ eſt communis doctrina Theologorum cum S. Tho-

ma

ma 1. 2. queſt. 109. art. 8. & 9. Libro etiam 3. contra Gentes, cap. 160. vbi Ferrarienſis notat, [poſſe dupliciter intelligi, aliq̄ poſſe vitare omne peccatum, aut non poſſe. Alio modo, diuiſim, conſiderando ſcilicet vnumquodque peccatum ſecundum ſe. Alio modo, coniunctim, conſiderando videlicet omnia ſimul. Senſus ergo propoſitionis S. Thomæ eſt, quod homo in peccato exiſtens, & gratiâ carens poteſt quidem vitare omnia peccata diuiſim, quia oſtenſo quocumque peccato in particulari ſecundum ſe, verum eſt dicere, hoc peccatum vitare poteſt. Et hoc ſignificauit, cum dixit, quod ad aliquod momentum, ideſt ad breue tempus, poteſt ab aliquo peccati actu particulari abſtinere. Non poteſt autem omnia coniunctim vitare, ita videlicet, quod nec hoc, nec illud committat, ſingulis enumeratis; ſed neceſſe eſt, vt hoc committat, aut illud. Et hoc ſignificauit, cum dixit, ſi diu ſibi relinquitur, in peccatum cadet.] Sic Ferrarienſis. Et breuiùs Caietanus in commentario ad illum art. 8. §. Similitudo: [Fieri nequit, vt voluntas libera circa ſingula, omnia vitet.] Vt autem ſolet vulgò diſcurri circa has neceſſitates morales vagas, ſic etiam poteſt circa neceſſitatem phyſicam, & metaphyſicam vagam non reſiſtendi in ſtatu conditionato alicui auxilio viſurato in ſuppoſitione conſula, & non in determinata, ſeu in ſuppoſitione, quæ explicetur de ſenſu diſiuncto, & non diſiunctiuo; ita vt ſimul cum ea neceſſitate ſtet contingentia reſiſtendi vnicuique auxilio in particulari.

5681 Ultra hæc exempla repugnantiarum moralium vitandi omnia peccata venialia, omniaque mortalia, & non ſingula, adſunt duo alia de repugnantia moralibus, vt ex exiſtentibus hominibus aliqui non peccent, iuxta illud Matthæi 18. Neceſſe eſt, vt veniant ſcandala, vtque quis ludens projiciat mille talos Coënſes, iuxta obſeruationem Ariſtotelis *lib. 2. de Cælo, cap. 12.* Cum tamen nulla ſit repugnantia moralis in eo, quod neque hic homo determinatè, neque ille peccet. Et ideò ad prædicatum Matthæi locum aiebat S. Hieronymus, *Va ei eſt homini, qui quod neceſſe eſt, vt fiat in mundo, vitio ſuo facit, vt per ſe fiat.* Neque item vlla eſt repugnantia moralis in actu vnus, vel duorum talorum Coënſium, & ſic de ſingulis, non perueniendo ad mille, iam ergo ſi finita multitudo hominum, & iactum fundare poteſt repugnantiam moralem, quæ ſingulis multitudinis non competat; cur infinita collectio auxiliorum contentorum in Omnipotentia diuina, vt potente mouere voluntatem creatam, nequit fundare phyſicam, & metaphyſicam fruſtrationis repugnantiam, quæ ſingulis auxilijs non conueniat. Et licèt efficacia, quæ videtur in collectione illa, debeat eſſe determinata, quia ipſa collectio eſt quid determinatum, & quia nihil vagum poteſt videri tanquam quid, quod foret à parte rei; nihilominus rectè cum hoc ſtat, vt de nullo auxilio illius collectionis videatur, iudiceturque à Deo, neque etiam à nobis, fore in particulari efficax; ſed de aliquo diſiunctim, & vagè; ita tamen vt de quouis poſſit à nobis noſci, & affirmari efficax eſſe poſſe, ſicut & poſſe eſſe inefficax, & à Deo cognoſcatur actu, & enuntietur per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ.

5682 Præſatæ formæ argumentatiuæ fallentiam aperit alterum exemplum repugnantia phyſicæ in omnibus, & non in ſingulis. Nempe Deus poteſt hoc instanti producere ſingulas creaturas poſſibiles; nec tamen poteſt hoc instanti producere omnes ſimul, & collectiuè, vt nemo ignorat. Vnde nullus eſt, qui neſciat, poteſtatem Dei ad producendas ſingulas creaturas, eſſe ad ſingulas ſeorſim, & in ſenſu diuiſo reliquarum omnium; non autem in ſenſu compoſito; eſſeque poteſtatem ſimultaneam ad omnes, ſed non ad omnes producendas ſimul; ſeu eſſe ſimultatem poteſtatis, non verò poteſtatem ſimultatis creaturarum omnium. Quo etiam modo quidni diſcurri queat circa poteſtatem voluntatis creatæ, vt in ſtatu conditionato reſiſtat ſingulis auxilijs, non tamen ſimul omnibus, atque collectiuè? Et ratio à priori eſt, quia poteſt in reſiſtentia reſpectu omnium ſimul, & collectiuè elucere ſpecialis repugnantia, quæ non appareat in reſiſtentia reſpectu ſingulorum ſeorſim, & diuiſiuè; poteſtque dari in omnibus efficaciam, quæ non detur in ſingulis: non ſecus ac datur repugnantia in exiſtentia omnium creaturarum ſimul, non autem in exiſtentia non tot, quin plurium, & plurium ſyncathegorematicè. Hæc, ſi corrigamus apprehenſionem primam, vtendo exemplis propoſitis, videbuntur habere ingentem probabilitaris ſpeciem, debilitareque ſufficienter probationem ſequelæ.

5683 Et aliunde, vt ſtem promiſſis in ſine numeri 5679. congruunt optimè cum libertate voluntatis creatæ, quia infinita auxiliorum collectio, quæ relatè ad idem inſtans habet connexionem cum conuerſione in ſtatu conditionato, non habet eam in abſoluto. In quo non operatur voluntas creata, niſi per auxilium determinatum, quod ſit indifferentis, carenſque connexionem ex ſe cum conuerſione, proindeque hanc non niſi liberè agit illa. Et quauis debeat illa videri in ſtatu conditionato vt conuertenda pro instanti A, v. g. per aliquod auxilium vagè, non tamen per hoc determinatè, neque per illud determinatè. Idcirco quando in ſtatu abſoluto purificetur conditio, daturque hoc auxilium determinatè, & negatur omne aliud, non præcedit conuerſionem aliquid, quod ad eam habeat antecedentem alligationem, lædatque eius libertatem. Quauis item voluntas creata, vt exiſtens pro instanti A, prædita non ſit facultate faciendi, ne ab æterno extirget vlla Scientia Mediæ de ſui conuerſione; importat tamen potentiam faciendi, ne ab æterno fuerit Scientia de ſui conuerſione per hoc auxilium determinatè.

5684 Expenſa de cumulo infinito auxiliorum fundante metaphyſicam infallibilitatem conuerſionis ampliari ab aliquo queunt ad collectionem etiam finitam, non quia exinde fiat illatio conuincens, cum detur exceſſus infinitus; neque quia ad perfectionem diuini dominiſpectet, vt cum qualibet congreſſione auxiliorum poſſit infallibiliter conuertere voluntatem creatam, alioqui etiam pertineret, vt cum vnoquoque auxilio poſſet; ſed quia excogitari poteſt modus, quo præuiſa voluntate non conuertendâ per tria auxilia, ſit certum infallibilitate proueniende à Scientia Mediæ, proindeque conſequentè, & non officiente libertati creatæ, conuertendam per quartum auxilium; quo, & alijs tribus tantum collectio

collektionem conſtare ſupponatur. Sed omitto ratiocinari circa eum modum; nam cum minus impeditam viam habeam in aggregato infinito, ad cuius vltimum auxilium determinatè, gaudenſque inſolubili cum conuerſione nexu peruenire ſit impoſſibile, cenſeo ſuperuacaneum tentare in præſentiarum hunc anfractum, injicereque me in nouas difficultates.

3685

Illam nunc conſequenter ad calcatam viam de infinito cumulo auxiliorum moueri poſſet, an ſicut metaphyſicè eſt impoſſibilis caſus, in quo per Scientiam Mediam præſentiarum, omnia in illa collektione fore inefficacia ad conuerſionem reſpectu alicuius voluntatis creatæ; ita etiam, in quo reſpectu alterius voluntatis præuideatur, omnia fore efficacia? Quem poſteriore caſum eſſe ſimiliter impoſſibilem probari valet primò, quia alioqui, ſi eſſet poſſibilis, tunc non daretur indigentia auxilij diuini ſpecialis ad conuerſionem, neque ad perfeuerantiam in accepta iuſtitia; quolibet enim auxilio, quantumcunque exiguo, conuerteretur homo, & perfeueraret. Quæ ſequela videtur eſſe contra ſeſſionem 6. Can. 22. Concilij Tridentini. Secundò, nam alioqui tunc non teneretur, imò neque prudenter poſſet homo agere Deo gratias ob non permiſſum lapſum in peccatum; eſſet quippe impoſſibilis. Et hæc quoque ſequela videtur eſſe contra ſacras litteras, Concilia, & PP. paſſim. Tertio, quoniam ſi Petrus v.g. videretur conſentens omnibus auxiliis, & Paulus omnibus diſſentens, deduceretur, poſſe ſine reſpectu ad ad inſcrutabilia Dei iudicia, reddi ſufficientem rationem, cur Petrus eligeretur ad gloriam, & non Paulus, quia ſcilicet ille non potuiſſet deſeri à Deo, nec peccare; & hic, ſaluâ libertate, non potuiſſet exhibere bona opera: deduceretur itidem, poſſe Petrum tribuere ſibi nimium in negotio ſalutis æternæ, nempe non tantum quod vocatus venerit, ſed etiam quod ita vocatus ſit, vt venturus eſſet: deduceretur demique, Deum non diſcernere principaliter Petrum à Paulo, ſed ab hoc principaliter diſcernere ſe illum; non enim Deus daret Petro, & non Paulo auxilium efficax, quia gratis vellet, cum poſſet de conuerſo velle; ſed quia aliter non poſſet velle. Quæ ſequela videntur pariter eſſe contra illud Apoſtoli 1. ad Cor. 4. verſ. 7. *Quis enim te diſcernit, &c.* Item contra S. Auguſtinum tract. 26. ad cap. 6. *Euangelij S. Ioannis, lib. de Prædeſt. SS. cap. 6.* & innumeris aliis in locis. Quarto, quia alioqui poſſibile metaphyſicè eſſet, vt reſpectu non vnus tantum voluntatis creatæ, ſed plurium, imò & omnium viderentur cuncta auxilia fore efficacia. Quintò, nam alioqui frigeret ratio, quâ PP. & Theologi expoſuerunt Semipelagianos. Dicebant hi, dari perſpicuum diſcrimen inter duos infantes, quorum vnus, ſuſcepto baptiſmo, moriebatur; alter, eo non ſuſcepto, decedebat: nam in vno prænoſcebantur à Deo merita conditionata, in altero demerita etiam conditionata; & ideo prædeſtinatio vnus non erat omnino gratuita, ac ſine meritis; & reprobatio alterius non erat ſine demeritis. PP. autem, & Theologi refutabant hanc Semipelagianorum cogitationem, quia tam de vno, quàm de altero paruulo prænoſcebat Deus fore, vt benè, & malè operaretur, ſi diu viueret. Quam rationem retundere poſſent Semipelagiani reſpondendo, præuidiſſe Deum

de vno paruulo operaturum benè in omni euentu, & de alio operaturum malè in omni etiam euentu. Hæc porro reſponſio ſutilis non eſſet, ſi poſſibilis abſolutè ſit caſus, in quo reſpectu alicuius voluntatis creatæ omnia auxilia præſentiarum fore efficacia, & reſpectu alterius omnia inefficacia. Quinque hæc probationes remorabuntur quem, vt non admittat poſſibilitatem metaphyſicam ſecundi huius caſus, etſi conceſſerit primi. Nam ſecundus obnoxius eſt ſequelis propoſitis; primus verò non patitur obiectiones, quæ valdè conſiderabiles ſunt. Et ex ſe elucet diſcrimen inter vtrumque, cum in ſecundo agatur de diuinorum auxiliorum efficacia, quæ ex Deo debet eſſe; & in primo de inefficacia, quæ debet eſſe ex voluntate creatæ, iuxta illud Oſæ 13. verſ. 9. *Perditio tua Iſrael: tantummodo in me auxiliium tuum;* id eſt, interprete S. Thoma 1. 2. quæſtione 112. art. 3. ad 2. *Deſectus gratia prima cauſa eſt ex nobis, ſed collationis gratia prima cauſa eſt à Deo.*

5686

Verumtamen, ſi alius Theologus non tam meticulous veller admittere poſſibilitatem metaphyſicam ſecundi caſus, ſed exertè profitens, eum eſſe nunc omnino impoſſibilem ex ſuppoſitione conſequenti, & fuiſſe ſemper impoſſibilem moraliter, poſſet ad primam probationem dicere, Synodum Tridentinam non redarguiſſe abſurditatem ſequelæ, quæ in ea obijcitur. Nam Concilium loquitur de facto, & ex ſuppoſitione conſequenti. Ad ſecundam, eſſari in eodem ſenſu Scripturas ſacras, Concilia, & PP. de gratis debitis Deo ob non permiſſam ruinam in peccatum. Ad tertiam, fore diſſonans contra S. Paulum, & contra S. Auguſtinum ſequelas illas de facto, & ex ſuppoſitione conſequenti; non tamen de poſſibili metaphyſicè, & antecedenter: quo in ſenſu poſteriori non debent illi intelligi. Et adhuc in tali ſenſu eſſet magna Dei miſericordia, & liberalitas conferre abſolutè Petro ea auxilia, quæ prænotæ eſſent per Scientiam Mediam efficacia, quandoquidem præuiſio non neceſſitaret Deum ad collationem. Ad quartam, non argui conuincenter ex vna voluntate creatæ ad plures, multoque minus ad omnes. Et abſolutè de poſſibili metaphyſicè, atque antecedenter, quidni eſſet opinabile quod opponitur? Ad quintam, fore ſutilem eam reſponſionem Semipelagianorum, quoniam recurrerent ad quid moraliter impoſſibile, imò & ad quid omnino impoſſibile de facto, & ex ſuppoſitione conſequenti: quoniam item de Tyriis, & Sidoniis conſtat ex Euangelio, fuiſſe præuiſos benè operaturos, ſi prædicationem audiſſent; & tamen non ſunt prædeſtinati. Proſectò ad negotium PP. ac Theologorum aduerſus Semipelagianos non videtur interfuſiſſe quidpiam, quod reſpectu alicuius voluntatis, præſentim non iam creatæ, ſed creatilis à Deo in alio rerum ordine, annuatur poſſibilitati metaphyſicæ caſus, in quo omnes liberæ operationes per Scientiam noſcerentur Mediam ſalutares. Non enim apparent tales, niſi vt eliciendæ in ſui tam progreſſu, quàm initio, ſub hypotheſi indebitorum auxiliorum gratiæ per Chriſtum; & præterea ita adhuc eliciendæ non apparerent vt rationes moriæ, & meritoria apud Deum, ob quas ipſe decerneret in ſtatu abſoluto conferre talia auxilia, vllumve præmium ſupernaturale. Quibus cum cautionibus caſus iſte nihil inuoluit pertinens ad diſputa

diſputationem PP. ac Theologorum contra Semipelagianos.

5687

Vti cum cautionibus ſimilibus, quas par eſt præſumere fuiſſe præſuppoſitas à S. Ioanne Chryſoſtomo, dixit S. hic Doctòr homil. 6. in cap. 2. *Matthæi: Illud quoque inqueſtione dignum puto, vnde ad hunc illi (ſcilicet Magi, qui Chriſtum recenter natum adorarunt) potuerunt intellectum venire, & quis eos in hoc fuiſſe credatur? Non enim mihi ſolius hoc eſſe ſtella videtur, verum etiam Dei, per quem illorum ad hoc anima commota eſt. Qui tale eum aliqui in Cyro legitur Rege feciſſe, præparans eum, vt Iudaorum populum à iugo captiuitatis abſolueret: non tamen ſic iſtud operatus eſt, vt liberi arbitrij iura perfringeret; ſiquidem etiam cum Paulum vocauit à cælo, non ſuam tantummodo gratiam, ſed etiam illius fecit obedientiam relucere. Et cur, inquis, non hoc magis omnibus reuelauit? Quia ſcilicet non omnes fuerant credituri. Erant quippe iſti cunctis, qui in illa verſabantur arte, ad fidem paratiores. Nam & cum plurima alia gentes perirent, ad ſolos tamen Niniuitas Propheta directus eſt. Et duo latrones iuxta Dominum pependunt; ſed vnus tantum electus eſt in ſalutem. Sic S. Chryſoſtomus. Qui rursus homil. 9. ait de infantibus occiſis ab Herode: *Quid igitur obſuit in tali cauſa paruulis interemptis, & ad tranquilliffimum, tuiffimumque portum celeriter euellis? Quoniam ſi vixiſſent, inquis, multis potuerant florere virtutibus. Sed idcirco non exigua eſt præſtanda merces, quoniam in tali cauſa interitum pertulerunt. Poſſumus verò illud referre, quod ſcilicet non eos permiſiſſet Deus tam celeriter hinc rapi, ſi eos præclari cuiſdam meriti futuros eſſe præciſiſſet. Si enim etiam illos, qui in ſumma malignitate victuri ſunt, tanta tamen cum patientia ſuſtinet, quantum magis hos non ita fuiſſet auferri, ſi eos magis quofdam præuidiſſet futuros? Et hi quidem ſunt noſtri ſuper hæc quæſtione ſermones, imò ne ipſi quidem noſtri omnes; ſed ſunt alij multò his abſtruſiores, quos diligenter nouit ille, qui cuncta diſpenſat. Tandemque homil. 32. in cap. 9. *Matthæi*, inquit ad patres lugentes filios defunctos: *Si in peccato mortui ſunt, ſinem tamen peccandi habuerunt. Nam ſi penitentiam fuiſſent acturi, Deus cui omnia patent, non antequam eam egiſſent, ipſos rapuiſſet: ſed verò iuſti deceſſerunt, euaserunt iam à periculis, & tui ſupremam beatitudinem poſſident.* Quibus tribus in locis ſelectiffimis, caluque à me repetitis nunc, & ideo obiter Lectori curioſo communicatis, docet Os aureum verbis patentiffimis, diuinam de voluntatis creatæ futuris contingentibus conditionatis ſcientiam, eamque dirigenſem decreta increata. Quam ſcientiam tradidiſſe, deſtecto in eius abuſum, prout declinarunt exorti poſtea Semipelagiani, dicitur minus conuenienter dignitati tanti Patris, non cogente ſenſu ſuorum verborum. Et in primo quidem loco contradicit initio ſalutis ex viribus nature, aſſerto poſtmodum à Semipelagianis. Tamque in primo, quàm in duobus aliis poteſt ſine incurſu in abuſum ſcientiæ conditionatæ explicari à quouis, qui noſtras interpretationes ad ipſum S. Chryſoſtomum, & ad alios PP. legerit in hac 2. parte, & in 1. Atque hæc per tranſiennam ſint dicta.**

5688

Num verò probabiliter concedi queat poſſibilitas metaphyſica ſecundi caſus? Alij iudicent;

ego enim nec affirmo, nec nego. Sed ſolum aduerto, recentiores aliquos Noſtros metiri eam pede eodem, ac aliam primi caſus; Dominicanique non minus ſe offerre diſcutiendum, ſitne poſſibilis caſus, in quo omnia auxilia debeant cognoſci à Deo, vt efficacia prædeterminatiuè ad actus ſalutares voluntatis alicuius à Deo creabilis?

5689

Circa primi caſus collektionem infinitam auxiliorum de ſe indifferentium, fundantem metaphyſicam inſallibilitatem conuerſionis liberæ, diſquiri vellet quipiam, an Deus per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & neceſſariam noſcens illam collektionem, & non deſaturum in ea aliquod auxilium congruum ad conuerſionem, poſſet habere decretum efficax intentium ipſius, anteuertens in eſſendo Scientiam Mediam, ſed quod in operando deberet ab ipſa dependere, eo quod Deus non poſſet exequi illud, niſi præluceſſet ipſa ad decretum conferendi hoc auxilium determinatè potius, quàm aliud? Sed hanc diſquitionem prætermittimus, vt inter Noſtros exagitetur. Et quibus ardeat pars aſſumatiua, non latis ad ſcurum erit, quantum ego arbiſtor, quod quantum ad doctrinam de Scientia Media non deſiciant à domesticis: ſed vltra opus erit, quod ratum, & firmum conſeruet principium illud, authoritate Theologorum antiquorum venerabile, & à noſtris primotibus ducibus mordicus retentum, *Quod ſequitur ex hypotheſi, ſeu Antecedente, quod non eſt in noſtra poteſtate, ſeu quod eſt à nobis inimpedibile, hoc ipſum quoque in noſtra poteſtate non eſt, ſeu non eſt à nobis impedibile, ſed eſt neceſſarium.* Quo de principio, vt de præcipuo cardine Scholæ noſtræ ſolicitus valde fui in hac 2. parte, ſuntque nouiffimè P. Michaël de Auendaño rom. 1. *de Scientia Dei, lib. 2. diſp. 7. cap. 3. ex pag. 105. uſque ad 153.* P. Auguſtinus de Herrera tract. *de Scientia Dei, quæſt. 17. ſect. 2.* Et niſi ſtare poſſit indemne, poſito præfato decreto prædeſinitiuo conuerſionis liberæ, anteuertente Scientiam Mediam, neſtquam aſſentia tali decreto: ſtare autem poſſe, intelligo ægrè. Sed de hoc iterum in Sectione 447.

SECTIO CCCCXLV.

Secundus occurrendi modus, declarans in quo ſenſu non ſit, & in quo ſit abſurdum.

Supponitur, & benè, in obiectione, ſermo- nem eſſe de conuerſione vt libera, & de prædeſtinatione ad gloriam vt coronam, id eſt de conuerſione procedente à poteſtate expedita, & proxima omitendi eam abſolutè, & de prædeſtinatione ad gloriam promeritam ſimpliciter vt coronam. Nam, ſermone inſtituto de conuerſione, vt neceſſaria, & de prædeſtinatione ad gloriam vt hæreditatem, pateſcebat, impoſſibilem proſus eſſe caſum, in quo Deus nequiret conuertere actu neceſſario, prædeſtinareque creaturam rationalem ad gloriam vt hæreditatem. Adijcique poteſt, repugnare etiam metaphyſicè euentum in quo Deus non valeat

5690

valeat conſequi inſallibiliter conuerſionem, datâ tantummodò libertate ad actus ſimiles, aut ad diſſimiles, ſed æquales in entitativa perfectione, vel ad actus inæquales minoris, & minoris intentionis ſine fine, ita vt non ſit poſſibile peruenire ad minimi gradus actum. Quæ aliqualis libertas ſufficeret, ne conuerſio eſſet prout neceſſaria, & ne careret merito electio vnus actus conuerſionis præ alio etiam æquali; vel electio conuerſionis, cuius actus eſſet quantumcunque remiſſus, cum potuiſſet in omni caſu dari actus, qui eſſet remiſſior. Ita iuxta probabiles opinandi ſemitas.

5691 Suppoſito quod dixi, fas eſt ad obiectionem admittere Conſequentiam, vt quæ non ſit abſoluta, loquendo de poſſibilitate purè metaphyſica illius caſus, & de conuerſione libera, prædeſtinationeque ad gloriæ mercedem. Nam ſub his limitationibus non eſt contra Sacram paginam, aut Concilia, aut SS. PP. aut contra receptum Theologorum ſenſum, vt inferiùs clareſcet. Neque item eſt contra rationem Theologicam derivatam ex dominio Dei ſupra voluntatem creatam, vt liberam. Quia ad illud fatiſ eſt, quod poſſit mouere ſufficienter ad conuerſionem per indifferentia auxilia vberiora, & vberiora ſine termino, quin debeat poſſe in omni euentu mouere efficaciter. Hæc namque poſteſtas poſterior non eſt abſoluta in Deo, ſed dependens à libertate voluntatis creatæ, cui ſicut eſt liberum aſſentiri, vel diſſentiri cuius Dei vocationi indifferenti; ita ab ea dependet, quod Deus habeat Scientiam Mediam de conſenſu futuro ſub conditione cuiuſvis vocationis, vel è contra de diſſenſu. Quare cum de conſenſu Scientia Media, vt formalitas contingens, non ſit perfectio Dei, aut (vt abſtraham ab opinamentiſ Theologorum) non ſit perfectio neceſſaria, non eſt cur Deus debeat poſſe in omni caſu trahere efficaciter ad conuerſionem liberam. Et quando non poſſit, non erit ob defectum Omnipotentiaſ ſuæ, ſed quia voluit attemperare eam voluntati conditaſ à ſe ea cum libertate, quâ poſſit reſiſtere cuius indifferenti vocationi, per quam excitaretur. *ſc.* in ſententia S. Thomæ 1. p. quæſt. 62. art. 2. non arguitur defectus Omnipotentiaſ ex eo, quod Deus Angelum ſemel lapſum in peccatum reuocare non poſſit ad agendam penitentiam. Sic ruruſ, iuxta opinionem communem modernorum Thomiſtarum, prælucente iudicio indifferente voluntati creatæ, Deus non poteſt hanc neceſſitare, dicuntque non præiudicare id Omnipotentiaſ, ſupremoque dominio Dei, vt qui velit adaptare ſe naturæ ipſius, dum eſt affecta iudicio indifferente, cum quo repugnat neceſſitas vnde cumque inducta. Eſt autem non minus è Dei in actu primo Omnipotentiaſ, & dominio ſupremo poſſe mouere voluntatem creatam, vt neceſſariò, quàm vt liberè agat.

5692 Inquies primò: Perfectiſſimum Dei dominium ſupra arbitrium creatum, & ſupra omnes eius actiones, ſubiectioque creatæ voluntatis ad diuinam exigunt, vt creatæ nequeat impedire diuinæ proximam poteſtatem ad mouendam efficaciter ipſam in id, quod diuina voluerit. Reſpondeo negando quod aſſumitur, ſi ſermo ſit de proxima Dei poteſtate exercenda per auxilia indifferentia. Nec in Deo eſt ea intelligibilis ad volendam conuerſionem, vt omnino liberam voluntati creatæ, niſi præſuppoſita Scientiâ

Media de huius non reſiſtentia ſub conditione, quod pulſetur vocationibus indifferentibus.

Inquies ſecundò, dominium eſt poteſtas vtendi re, & non vtendi. Ergo implicat contradictionem caſus, in quo Deus non ſit pleniffimè potens vti voluntate creatæ ad fines diuinæ bonitati congruentes. Et cum *vti* ſit iuxta S. Thomam 1. 2. quæſt. 16. art. 2. *applicare principium actionis ad actionem*, ſequitur, implicatorium contradictionis eſſe caſum, in quo mediâ vocatione congruâ non poſſit Deus applicare voluntatem creatam ad conuerſionem. Reſpondeo poteſtatem diuinam vtendi voluntate creatâ, applicando eam ad actionem liberam, debere conſonari naturæ ipſius voluntatis, quæ non poteſt per vocationem indifferentem applicari efficaciter ad actionem liberam conuerſionis, niſi præſuppoſita de eius conſenſu Scientiâ Mediâ: quam debere haberi à Deo in omni euentu metaphyſicè poſſibili, reſtat probandum: mihi que dicendum ad duas haſ difficultates, principia vnde peruntur, contorqueri æquè poſſe in omnimodam impoſſibilitatem à modernis Thomiſtis aſſertam de neceſſitatione voluntatis noſtræ à Deo in præſentia iudicij indifferentis.

Inquies tertio: Si Deus non poſſet applicare voluntates noſtras ad liberè operandum quidquid ipſe vellet, ſed deberet præuidere quid illæ ex ſui determinatione electiua eſſent volitæ, nec aliter valerent prædeſinire, & cauſare earum actus liberos, manifeſtum eſt, quod non haberet ſupremum, perfectum, regaleque dominium in eas, ſed politicum tantum, & ciuile, quale maritus habet in vxorem, vel Conſul, aut Magiſtratus in populum. Conſummas, Rex ille, vel Dominus, vel Superior Religioſus non haberet perfectum dominium, authoritatemve in vaſſallos, vel ſeruos, vel ſubditos, qui non poſſet eis quidquam præcipere, niſi quod prænoſceret ipſos ſua ſponte, & propria inclinatione volituros; & qui non poſſet eos ad ſuam pertrahere, ſed potiùs cogere ad accommodare ſe illorum voluntati. Conſummas iterum, homines ratione dominij, quo potiuntur in ſuos actus, poſſunt ſe liberè determinare ad quod, & quando, & vbi voluerint. Ergo multò potiùs poterit Deus determinare eodem homines, ad quod, &c. quin debeat per Scientiam Mediam explorare quod ipſi, quando, & vbi volituri eſſent; ſiquidem dominium Dei in actus hominum ſit perfectius, quàm quod ipſi habent. Ita Gonetus tom. 2. diſp. 6. art. 6. §. 5. ex pag. 564. *uſque ad 567.* reſpiciens ad Ioannem Thomam diſp. 20. art. 4. pag. 661. & *duabus ſeqq.* vt & Hieronymus Viues diſp. 9. diſt. 5. ex pag. 192. *uſque ad 202.* diſt. 13. §. 4. pag. 275. & ſeq. Nam Thomam, & Viues inter alia conuenientia inferunt germanum iſtud ex Scientia Media, ſcilicet ex ea læſam iri ſpecialiter prouidentiam diuinam, vt pote redditaſ dependentem à determinatione creatæ. Etenim non poterit prudenter, certoque decernere, & prouidere, niſi priùs exploret per Scientiam Mediam, quid creatura factura eſſet. Hoc autem eſt dependentem conſtituere Dei prouidentiam à noſtra determinatione, dicereque, non poſſe certo prouidere aliquid, niſi ex ſuppoſitione quod nos facturi eſſemus. Eſt etiam non ponere omnia perfectè in

in manu Dei, ſed quod ſe accommodet in prouidendo, noſtris determinationibus, cum potiùs operationes, & determinationes noſtre ſubdi deberent prouidentiaſ diuinæ. Quare ſequeretur, efficaciam eius in prouidendo, debere ſemper expectare, & præſupponere noſtram determinationem, vt certa eſſet, non que per ſe facere illam, & conſummare. Quod omnino indignum eſt diuinâ prouidentiaſ.

5693 Reſpondeo ad tertium, ex requiſita Scientia Media, non magis manifeſtam eſſe illam ſequelam de Dei dominio non ſupremo, neque perfecto; neque Regali, quàm ex requiſita, iuxta arguentes Scientiaſ ſimplicis intelligentiaſ, & conditionataſ, innixa decreto ſubiectiue abſoluto, & obiectiue conditionato; cum tamen ad humanum dominium, quod ſit maius politico, & ciuili, non exigant ipſi ſcientiaſ huiusmodi. Eſt quidem dominium Dei tale, tamque exceſſum ſupra humanum, quodcumque, vt poſſit ipſe applicare voluntates creatas ad volendum neceſſariò quidquid ſibi placuerit eas velle, vtque poſſit prædeſinire efficaciter actus exequendos ab eis de neceſſitate. Si tamen velit admouere, vt liberè velint, prædeſinietque efficaciter actus liberè exercendos, debet, ne violat quam intendit ſeruare libertatem à ſe conceſſam, & ne ſe exponat periculo frustrationis prædeſinitionis ſuæ efficacis, habere perſpectum quod dicitur: quemadmodum penes arguentes, debet noſcere poſſe à ſe, & ſub quibus conditionibus, à iudicâ prædeterminatione phyſica, obtineri liberos voluntatum creaturarum actus, quos ſua prædecernat efficaciter.

5696 Hunc ad priorè confirmationem dico, Regem, Dominum, & Superiorem Religioſum habere comparatiue ad Deum, dominium, authoritatemve valde imperfectam in vaſſallos, ſeruos, & ſubditos: tum quia non poſſunt neceſſitate eorum voluntates ad volendum id, quod præcipiant: tum quia, eo quod non ſunt præditi Scientiâ Mediâ, poſſunt imperare multa, intendendo ex ſe efficaciter, vt ea liberè ſiant à vaſſallis, ſeruis, & ſubditis; quin tamen obtineant intentum, ſed illud euadat irritum. Cum autem dominium Dei in creaturas rationales ſit perfectiſſimum, poteſt neceſſitate illas, vt velint quod ipſe velit; poteſt etiam conſequi inſallibiliter, vt liberè amplectantur intenta ab ipſo efficaciter. Quod ſecundum non poſſet, niſi præditi eſſet Scientiâ Mediâ. Quapropter hæc concludit ad ampliorem vſum dominij diuini erga creaturas rationales. Tantum abeſt, vt cedat in eius detrimentum! Declaratur exemplo nobis obiecto: Si Regi (idem de Domino, & de Superiore Religioſo) communicaret Deus notitiam futurorum contingentium, ac liberorum voluntatis vaſſallorum ſuorum, excellentius tunc eſſet Regium dominium, quàm nunc, quia poſſet imperare certus, quod vellet ſua ſponte, & propria inclinatione exequi imperata; ſplendetceretque magis efficaciam ſuæ poteſtatis, & arbitrij, ſi non obſtante libertate voluntatis vaſſallorum, ipſe inſtruitabiliter conſequutus eſſet quod iuberet ſub conditionibus, ſub quibus præſcribat, vaſſallos vltro volituros idem ipſum. Et hac ratione pertraheret eos ad voluntatem ſuam efficaciam implendam in

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I I.

ſtatu abſoluto; non tamen ipſe cogereſtur accommodare ſe eorum voluntati: nam poſſet etiam præcipere ſub conditionibus, ſub quibus prænoſceret eos non obtemperaturos; non ſecus ac poteſt Deus. Et ideo nos dicimus, non cogi, vt ſe accommodet liberis creaturarum rationalium conſenſibus, quos præuidet eſſe conditionatè futuros. Ad poſteriorem confirmationem fateor, hominem ratione perfecti in ſuos actus dominij, quod à Deo accepit, poſſe ſub ipſo Deo immediatè concurrente, determinatè electiue ſe ad quod, & quando, & vbi voluerit. Sed inde inferitur, accepto ſemel, & retento eo dominio, non poſſe præelectiue, neque cauſaliter determinari à Deo. Inferitur etiam, quod vt Deus valeat velle efficaciter quid quoad ſui eſſe, tempus, locum, & quoad alias circumſtantias conſtitutum in determinatione electiua hominis, debeat præſcribere, fore vt illud ab homine fieret tali tempore, & loco, aliſque circumſtantiaſ, ac ſub talibus conditionibus. Si enim Deus non ſic præſcius decerneret prædeſiniet, expoſitus eſſet discrimini reſiſtentiaſ ſub-eundæ, & ſuæ voluntatis efficacis reddendæ irritæ ex electiua determinatione hominis, contraria ei quam prædeſiniret. Pater ex his ad inconueniens damnicatæ diuinæ prouidentiaſ, cum potiùs ſtare non poſſit eius certitudo, & inſallibilitas circa actus liberos creaturæ rationalis ſine Scientia Media, quâ Deus potiatur. Nec opus eſt plura addere dictis modò, & ſæpè aliis.

5697 Expoſui, quo in ſenſu Conſequentia non eſt abſurda, admittitè tute poteſt. Sed ſuperſt alius in quo eſt abſoluta, & neutiquam concedenda, videlicet ſi habeatur ſermo de poſſibilitate morali caſus, in quo Deus non valerit conuètere liberè hominem, nec prædeſtinare ad gloriâ vt coronam. Certè Deus de facto præſcrit, promptas ſibi eſſe multas, imò & infinitas vocationes congruas, quibus trahat pro ſuo nutu quantumcunque voluntatem creatam, & creabilem in hoc ordine rerum. Licet enim abſolutè & ſimpliciter potuiſſet non præſcribere id, ſed aliquam, aut aliquas voluntates humanas, vel Angelicas reſtituras ſingulis, & omnibus vocationibus, quia ita reipſa contingeret, ſi purificaretur conditio; tamen de facto Deum præſcriuiſſe quod dixi, colligitur ex Scripturæ diuinæ Oraculis commendantibus poteſtatem Dei ad mouendum, ſtedendumque creaturam rationalium arbitrium, quodcumque voluerit. Ea enim Oracula ſunt vt minimè intelligenda de creaturis rationalibus exiſtentibus, aliſque ſimilibus, ſeu eiudem ordinis, & de poteſtate Dei ex ſuppoſitione dictæ præſcientiaſ. Et hæc eſt, vt minimè, perſuaſio fidelium omnium, quam ſapientiſſimus Auguſtinus conſtatatur pluribus in locis.

5698 Atque hinc factum eſt, vt nullus ſit Theologorum, qui non fateatur, impoſſibilem moraliter eſſe illum caſum, eo quod Deus facillimè poſſit diſpoſitiones corporis, & animi mutare, proponere intellectui clariffimâ luce pulchritudinem boni, inflammare voluntatem amore virtutis, ſuaiffimæque honeſtatis voluptate perſundere, Dæmonum tentationes propulſare, & paſſiones tranquillas reddere. Cumque tot artibus poſſit Deus, quando, & vbi voluerit allicere creaturam rationalem ad bonum, ita vt moraliter ſit certum, quod ipſa conſentiet, merito Theologi putant impoſſibilem moraliter

eſſe caſum, in quo deſit Numini diuino mo-
dus conuertendi creaturam rationalem, quan-
tumvis rebellem, & obſtinatam in malo. Si
autem talis caſus eſt moraliter nunc impoſſibi-
lis: Ergo præſcit Deus de facto complures,
imò & innumeratas induſtrias, quibus quamli-
bet voluntatem creatam, & creabilem in hoc
ordine rerum trahet efficaciter in conſenſum,
quando, & ubi velit, ſi eis vti placitum ſibi
fuerit; debet enim præſcire id, quod eſt con-
trarium euentui repugnanti nunc moraliter ex
cauſis, quæ non ſunt merè apparentes apud
nos.

5699 Vnde deſperet, & impiè, qui diceret, Deum
malas hominum voluntates, quas voluerit, quan-
do voluerit, ubi voluerit, in bonum non poſſe
conuertere. Quæ eſt cenſura S. Auguſtini in En-
chiridio cap. 98. Et deſperet quidem, quia di-
ceret quid, quod eſt moraliter nunc impoſ-
ſibile, imò & phyſicè, atque metaphyſicè ex
ſuppoſitione, licet non abſolutè, & ſimplici-
ter: quia etiam diceret quid contra commu-
nem ſapientum, & inſipientum perſuaſionem.
Deſperet impiè, quia impietas quadam eſt
negare Deo id, quod communiter ſapientes,
& inſipientes adſcribunt eius Maieſtati; &
quia Scripturæ Sacræ teſtimonia contrarium do-
cent in ſenſu hoc, in quo, vti minimum, de-
bent accipi, *Proverb. 21. verſ. 1. Rom. 9. ex
verſ. 18. Ierem. 18. verſ. 7. Ezech. 36. verſ. 26.
Eſther 13. verſ. 9.* Atque hinc patet explica-
tio eiſdem S. Doctōris dicentis in eodem li-
bro, cap. 96. *Periclitari ipſum noſtræ confeſſio-
nis initium, niſi credamus, Omnipotentī bono
quàm facile eſt quod vult facere, tam facile eſſe, quod
non vult, eſſe non ſinere.* Alia plura ſunt eiſdem
S. Doctōris teſtimonia aliis in libris, ſed hinc
etiam habent interpretationem, & facilio-
rem.

5700 Quod ſi quis dicat, eſſe conformius Ora-
culis ſacris, eſſatque S. Auguſtini, & cogita-
ri dignius de poteſtate Dei ſupra voluntates
creatas, ſi ea Oracula, & eſſata intelligantur
de impoſſibilitate etiam metaphyſica, aſſera-
turque, hanc dari in voluntatibus creatis, quæ
ſeruata libertate non ſunt à Deo conuertibi-
les. Contrà eſt primò, quia verbis Scripturæ,
& S. Auguſtini conformior non eſt interpreta-
tio, quam non exigunt in ſenſu, in quo ſuere
prolata: in eo autem non poſtulant niſi ſo-
lam impoſſibilitatem moralem, vt quæ ſuffi-
ciens ſit ad totum eorum rigorem. Et præter-
eà intelligentia de impoſſibilitate etiam meta-
phyſica ſpectat potiùs ad ſubtilitatem Scholæ,
quàm ad modum ordinarium loquendi; præfer-
tū cum non ſit deriuata ex præciſis Theolo-
gis, ſed orta ex placitò modernorum arguen-
tium contra Noſtros. Secundò, nam vt ea co-
gitatio de Dei poteſtate ſupra voluntates crea-
tas ſit dignior, opus eſt, ſuppoſita illarum vt
liberarum creatione, & conſeruatione à Deo,
apertè oſtendi implicantiã contradiccionis in
eo, quod non poſſent liberè conuerti à Deo.
Præſtolatur autem, vt huiusmodi implicantiã
demonſtretur. Tertio, quoniam de infinita Dei
poteſtate non cogitatur minus dignè, niſi cum
dicitur, non poſſe extendi ad aliquid in creatu-
ra efficiendum, quod non inuoluet prædicata
contradictoria. At quod Deus in omni caſu me-

taphyſicè poſſibili creaturas rationales, libe-
ras à ſe conditas, & conſeruatas valeat
uere ad conuerſionem liberam, involuit ſatis
probabiliter talia prædicata. Ergo, &c. Huc
applicetur exemplum adductum iam ex Tho-
miſtis *num. 5691.* quibus videtur de poteſtate
Dei non cogitari à ſe minus dignè, cum aſſe-
runt, non poſſe extendi ad conuerſionem ne-
ceſſariam voluntatis creatæ, quam efficiat iu-
diciũ indifferens conſeſſum à Deo liberè.

SECTIO CCCCXLVI.

Idem modus ſecundus magis com-
munitur.

ILLuſtriſſimus Godoy tract. 4. in 1. part. diſ-
putat. 37. §. 3. ex numero 47. uſque ad 50. 5701
& tract. 8. diſputat. 67. §. 3. acriter rejicit ſe-
cundum modum, quoad ſenſum in quo vindica-
uimus ab omni diſſonantia. Aitque diſp. 37.
numero 50. apparere ſatis abſurdum, & contra
S. Auguſtinum, tum lib. 1. ad Simplicianum,
queſt. 2. in illis verbis: *Non poteſt effectus mi-
ſericordiæ Dei eſſe in hominis poteſtate, vt fru-
ſtrà ille miſereatur, ſi homo nolit.* In caſu au-
tem à nobis conſeſſo, vt metaphyſicè poſſibi-
li, etiamſi Deus vellet me vocare ita vt con-
ſentirem, non poſſet. Tum lib. de corrept. &
gratia, cap. 14. ubi de Deo prædicat, *habere
magis in poteſtate ſua voluntates hominum,
quàm ipſi ſuas.* Tum in Enchiridio, cap. 97.
quò loci ſcribit: *Pbi eſt illa Omnipotentia, quæ
in Cælo, & in terra omnia quæcumque voluit,
fecit, ſi colligere filios Ieruſalem voluit, & non
fecit?* Tum denique in verbis ex eodem En-
chiridio tranſcriptis *num. 5699.* Poſt quæ ſub-
jicit hæc ſua: [Ne ergo impiè deſipiamus in
Deum, aſſerendum eſt, omninò eſſe impoſſibi-
le, dari aliquem hominem, quem Deus in
omni occasione, ratione ſui ſupremi domini
non poſſit in bonum conuertere. Quod negans
Suarez, videat alius, an impiè deſipiat?

De non manſuetis his verbis iam alibi con-
queſtus ſum. Sed nunc maniſteſſimè cernitur, 5701
quanto cum iure. Certè vt alij videndum pro-
poneretur, an impiè diſperet tam pius, pacifi-
cus, & ſapiens Doctōr, opus erat conſpici cla-
riùs Sole meridiano, S. Auguſtinum remouere
poſſibilitatem metaphyſicam caſus, in quo
Deus non poſſet malas hominum voluntates
conuertere liberè in bonum. Sed excludere eam
nec ad lychni penè extincti, fumantiſque con-
ſpicitur lucem, vt probatum manet in Sectio-
ne proxima. Multò minùs conducunt ad abſur-
ditatem conuincendam cæteri loci. Primus qui-
dem; nam nos nec ſomniamus, poſſe hominem
in vilo caſu etiam metaphyſico nolle conuerti,
factà ſuppoſitione de Deo miſerente efficaciter,
ſeu per gratiam congruam ad conuerſionem.
Noſque audimus tanquam chimeram, quod in
caſu metaphyſico de Deo per Scientiam Mediam
vidente me reſtiturum omnibus vocationibus ad
conuerſionem liberam, poſſet ipſe velle vocare
me

me efficaciter. Vnde implicatorium contradiccionis
eſt illud: [Eriamſi Deus vellet me vocare
ita, vt conſentirem, non poſſet.] Secundo
loco docemur, Deum eatenus habere magis
in ſua poteſtate voluntates hominum, quàm
ipſi ſuas, quatenus à Deo ſunt illæ in eſſe, &
in conſeruari, & in prærequiritis ad agendum,
maximèque in gratia, tum ſufficiente ad poſſe
agere opera ſalutaria, tum efficaci ad agendum
de facto in caſu, quo Deus iam præſcirit actus
de facto, ſi conferat eam. Tertius procedit
de Deo, vt iam volente efficaciter; qui non
eſſet Omnipotens, ſi impediretur fieri quod
ipſe eo modo vult. Non vellet autem tali modo
conuerſionem liberam hominis, caſu quo per
Scientiam Mediam prænoſceret, omnibus eum
diſſenſurum vocationibus. Cùm itaque S. Augu-
ſtinus tam longe abſit à percellenda poſſibilitate
metaphyſica caſus, in quo Deus non poſſet
conuertere liberè hominem, procul etiam ſint
à nota de inſipientia impia, qui eam con-
cedunt.

5703 In diſp. 67. §. 3. ex num. 58. arguit Illuſtriſſi-
mus Godoy primò: Si vilo in caſu Deus non
poſſet extorquere ab homine ſubſtantiam con-
ſenſus, largiriſque ei gloriam, non eſſet ſupre-
mus dominus conſenſus quoad ſubſtantiam,
neque gloriæ. Ergo ſimiliter, ſi vilo in caſu
non poſſet decernere efficaciter conſenſum vt
liberum, neque gloriã vt coronam. Secundò,
non eſſet Deus ſummè liber in ſaluando homi-
nem abſolutè, ſi daretur metaphyſicè caſus, in
quo non valeret ſaluare abſolutè. Ergo neque
ſummè liber eſſet in ſaluando, retentã hominis
libertate, ſi eã retentã, nequiret in aliquo ca-
ſu ſaluare. Tertio, abſurdè ſequeretur, quod
aliquid ex ſe non repugnans redderetur tale in-
dependentè à libera voluntate Dei. Nam ex ſe
eſt non repugnans hominis conuerſio libera, &
redderetur repugnans, ſi ſupponatur Scientia
Media de homine non conuertendo per auxilia
gratiæ. Quæ ſcientia cum non ſit libera, non
dependet à libera Dei voluntate. Quarto, ab-
ſurdè etiam ſequeretur, quod in caſu illo negatio
libertatis conſenſus non eſſet libera Deo, ſed
neceſſaria; cùm tamen tunc foret libera homi-
ni. Probatur ſequela; nam negatio eſt libera,
quando extremum poſitium, cui opponitur, eſt
in poteſtate agentis. Sed in caſu illo libertas con-
ſenſus voluntatis creatæ non eſſet in Dei po-
teſtate. Ergo, &c. Quintò, iterat argumentum de
impia inſipientia in Deum ex cenſura S. Augu-
ſtini, ſi affirmetur, eſſe poſſibile metaphyſicè
caſum, in quo non poſſit Deus malam alicuius
hominis voluntatem conuertere liberè in bonum.
Cui argumento iam reſpondi.

5704 Et cætera ſoluuntur ſic. Ad primum, arque
ſecundum concedo Antecedentia, & nego Con-
ſequentias, quia ſupremo dominio Dei, &
ſummæ libertati eius non officit, ſi non po-
teſt quidpiam ex ſuppoſitione de vſu ſui do-
minij, ſuæque ſummæ libertatis, cùm ante-
cedenter, & abſolutè, ac ſimpliciter poſſet.
Porò caſus, in quo à nobis dicitur, Deum non
poſſe decernere efficaciter conſenſum vt libe-
rum, & gloriã vt coronam, ſaluareque liberè
creaturam rationalem, eſt ex ſuppoſitione,
quod Deus vſus fuerit, vel vteretur ſuo domi-
nio, & libertate in producenda illa cum pro-
R. P. Gabr. de Henao, *Scienc. Med. Pars II.*

prio dominio, ac libertate, & in adiuvanda illa
ad opera ſalutaria per gratiæ auxilia indifferen-
tia. Ad tertium inſerior, conuerſionem liberam
illius creaturæ reddendam repugnantem inde-
pendenter à libera voluntate Dei. Redderetur
repugnans, quia illa creatura, quæ eſſet cum
poteſtate expedita, & proxima ad aſſentiendum,
& diſſentiendum auxiliis gratiæ; non ſe deter-
minaret electiue ad conuerſionem, prænoſcere-
turque id à Deo per Scientiam Mediam. Quare
hæc non innixa decreto Dei actualiter exiſtenti
attingeret diſſenſum ad omnia auxilia gratiæ;
ſed non niſi ſimul attingendo voluntatem Dei
liberam, quæ produceretur illa creatura cum
præfata potentia. Ad quartum renuo ſequelæ
de omninò neceſſaria Deo carentia conſenſus
voluntatis creatæ. Eſſet enim Deo libera me-
diatè, nempe in prædicata potentia liberè à Deo
conceſſa. Quæ etiam extenderetur ad conſen-
ſum. Nec alio modo, quàm mediatè, competi-
t Deo libertas ad extrema, ſiue contradiccionia,
ſiue contraria, libera immediatè, & formaliter
reſpectu voluntatis creatæ. Eſt autem præfata
potentia pottingeretur etiam ad conſenſum, ta-
men quia voluntas creatata non exerceret illam
in conſenſum, ſed in carentiam conſenſus, Deſ-
que prævideret id per Scientiam Mediam, id-
circo hæc ex ſuppoſitione non eſſet in Dei po-
teſtate conſenſus. Et hoc ſenſu dicimus, non
repugnare metaphyſicè caſum in quo Deus
non poſſet conuertere liberè voluntatem crea-
tam.

Sed replicat Illuſtriſſimus Godoy primò: Im- 5705
potentia obtinendi in tali caſu conſenſum à vo-
luntate creatata oriretur ex Scientia Media de re-
ſiſtentia ad cuncta auxilia gratiæ. Sed Scientia
Media non eſt libera Deo. Ergo ea impotentia
non eſt conſequeus libertatem Dei. Secundò,
negatio conſenſus ad totam collectionem auxi-
liorum eſt obiectum Scientiæ Mediæ. Sed non
poteſt eſſe liberum Deo obiectum Scientiæ Me-
diæ, alioqui & hæc eſſet libera illi. Ergo negatio
conſenſus non eſt eidem libera. Tertio, negatio
actus nequit eſſe libera ſubiecto non continenti
in ſua poteſtate actum, etſi vtatur omnibus me-
diis poſſibilibus ad iſtius conſequeutionem. Ergo
cùm in caſu propoſito Deus nullis auxiliis poſſet
obtinere conſenſum, negatio huius non eſſet li-
bera Deo.

Hæc replicæ non vrgent. In prima Maior eſt 5706
falſa; nam ea impotentia non oritur ex Scientia
Media, ſed fundatur in reſiſtentia ad cuncta au-
xilia gratiæ: quæ reſiſtentia prænoſcitur per
Scientiam Mediam vt oritura ex potentia pro-
xima, atque expedita; tributa liberè à Deo ad
conſentiendum, & ad reſiſtendum auxiliis. Vnde
etſi Minor ſit vera, quatenus Scientia Media non
præſupponat decretum Dei actualiter exiſtens;
eſt tamen falſa, quatenus Scientia Media non
attingat decretum, quo Deus largiretur prædicatam
potentiam. In ſecunda Minor eſt falſa, quoniam
in obiecto Scientiæ Mediæ continentur tum vo-
luntas creatata, tum omnia alia conſtitutiva po-
tentia proxima, & expedita ad conſenſum, &
ad huius carentiam; tum conſenſus, vel huius
carentia: eo autem ipſo continentur decreta Dei
libera erga voluntatem creatatam, & erga conſtitu-
tiva alia potentia præfata; quorum decreto-
rum ratione conſenſus, vel carentia conſen-
ſus

fus sunt Deo mediàtè libera intentiùe, vel permissiùe. Neque hinc sequitur, Scientiam Mediam esse Deo liberam; nam vt talis esset, deberet præsupponere liberum Dei decretum actualiter existens, quod ab ipsa cognosceretur. Sed inquit Illustrissimus Godoy, scientia cuius obiectum est alicui subiecto liberum, libera est eidem subiecto; tum quia scientia non potest aliunde esse libera, tum quia ideo est Deo libera scientia visionis, quia huius obiectum est Deo liberum; & Scientia Media ideo est libera voluntati creatæ, quia illi liberum est illius obiectum. Contra tamen, nam vt Scientia appelletur libera Deo, requiritur præsupponere sui aliquod obiectum, quod ipsi Deo sit immediatè liberum. Scientia autem Media non præsupponit tale obiectum, etsi attingat obiectum pariale, quod sit immediatè liberum voluntati creatæ, & mediàtè sit liberum in creatæ, vt est consensus, vel huius carentia. De scientia visionis constat, ideo dici liberam Deo, quia præsupponit voluntatis increatæ decretum liberum intentium, vel permissiuum rei visæ. Scientia etiam Media idcirco nominatur libera voluntati creatæ, quia cognoscit consensum, vel huius carentiam sub conditione futuram ex determinatione electiua voluntatis eiusdem. Ad tertiam replicam negatur, carentiam consensus, & ipsum consensum non fore sub Dei potestate absolutè, & simpliciter. Etenim quod Deus vtens omnibus medijs sibi tunc possibilibus, non posset consequi consensum liberum, esset ex suppositione sibi libera condendi creaturam rationalem, instruendique eam potentiâ proximâ, & expeditâ per auxilia indifferentia, tam ad carentiam consensus, quam ad ipsum consensum. Sic quod Deus nullâ viâ possit iuxta Thomistas consequi consensum necessarium à voluntate creata instructa iudicio indifferente, dicunt ipsi esse impotentiam consequentem ad vsum libertatis diuinæ in conferendo eo iudicio; proindeque esse impotentiam, quæ Deum non deceat. Refert Illustrissimus Godoy, & refellit *num. 64. vsque ad 67.* responsionem aliam. Sed de qua ego non teneor curare.

5707

Subinde verò *num. 68. & duobus seqq.* probat ille, quod mihi gratum est, & commodum, scilicet moralem totius collectionis auxiliorum connexionem cum conuersione libera voluntatis create non sufficere, vt Deus in vi talis collectionis cognoscat scientiâ vnde cumque metaphysicè infallibili conuersionem; & proinde diffurrere minùs congruè, qui ob eam connexionem negant possibilitatem metaphysicam casus, in quo Deus non valeat conuerrere liberè hominem. Primò, quia illa connexio solum reddit conuersionem moraliter certam, & carentiam conuersionis solum moraliter certò impossibilem. Sola autem moralis certitudo rei alicuius stat cum incertitudine metaphysica; & sola impossibilitas moralis cum possibilitate metaphysica. Secundò; nam certitudo Scientiæ non potest excedere certitudinem obiectiuam medijs, cui innititur. Ergo scientia innitens, vt medio obiectiuo, connexioni tantum morali cum conuersione, nequit habere certitudinem metaphysicam de hac. Sic ferè ille, & ego.

Quamquam quia ille *tractat. 4. disputat. 34. §. 2. & seqq.* non recuset in Deo cognitionem de futuris contingentibus conditionatis certam metaphysicè subiectiùe, & tantum moraliter certam obiectiùe, quæ habeatur in conditione connexa solum moraliter, non video, cur in connexionem morali auxiliorum non concedat huiusmodi cognitionem, saluâ (si ipsi libeat) aliâ virtualiter distinctâ, certâ vtrunque, haustâque in decreto prædeterminatio absoluto subiectiùe, & conditionato obiectiùe. Præterea ille in §. 2. præcitato, *num. 20.* inquit, deductum Consequens ex conditione moraliter connexa, non posse falsificari potentiâ etiam metaphysicâ, quatenus inferitur ex conditione: additque *num. 28. & 29.* vt Consequens illud transeat ad statum futuriuisionis suæ, interuenire decretum diuinum de causis determinandis ad eam. Quibus cum dictis potest difficulter componi, in Thomistarum viâ, quod de Consequente cognitio comparata à Deo in conditione moraliter connexa, & in decreto diuino determinante, non sit metaphysicè certa obiectiùe. Sed ab istis Illustrissimus Godoy opinionationibus, visis in eius *MSS. à Hieronymo Viues, diferepat hic in multis disputat. 2. distinct. 4. & ego in prima parte egi sufficienter.*

5709

Dicta verò nunc opportuna sunt ad maiorem declarationem doctrinæ traditæ *in numero 5697. ac seqq.* de impossibilitate morali casus, in quo Deus non posset conuerrere liberè creaturam rationalem. Quâ cum impossibilitate quia fœderabilis est metaphysica possibilitas contrarij euentus, idcirco primò non potest Deus metaphysica, tam subiectiùe; quam obiectiùe, certitudine cognoscere, fore re ipsa conuersionem liberam Pauli v. g. sub conditione collectionis auxiliorum, continentis solam moralem connexionem cum ipsa. Est autem è debita perfectione diuini intellectus, vt quævis eius cognitio entitatiua de exituro re ipsa obiecto habeat vtramque eam certitudinem, vt parte 1. stabiliui. Secundò, non potest Deus, sius collectione auxiliorum fundante moralem tantum connexionem, decernere efficaciter, & instruabiliter, vt re ipsa existat libera Pauli conuersio, alioqui exponeret se periculo saltem metaphysico euentus oppositi. Vt igitur eo modo decernat, requireretur cognoscere certitudine metaphysicâ, subiectiua, & obiectiua, quo sub auxilio discreto ex infinitis collectionis poneretur à parte rei conuersio ob determinationem electiuam Pauli. Cognitio autem huiusmodi est Scientia Media.

SECTIO

SECTIO CCCCXLVII.

Elucidatur magis primus occurfus ad absurdum.

5710 S Ed hinc nemo inferat, non fuisse à me approbandum in Sectione 444. modum de impossibilitate metaphysica casus, in quo Deus non posset conuerrere liberè rationalem creaturam, neque fundandam eam impossibilitatem in collectione auxiliorum importantante metaphysicam connexionem cum libera conuersione, ne viderer afferre præiudicium Scientiæ Mediae. Non inferat, inquam, quia collectionem auxiliorum, participem talis connexionis, eatenus approbaui, quatenus deseruieret, vt Deus per Scientiam Mediam deberet cognoscere fore, vt Paulus conuerreret liberè aliquo ex auxilijs collectionis. Nam à Scientia Media abstrahendo, cognoscit tantum per scientiam simplicis intelligentiæ, & necessariam Deus, Paulum posse conuerti, & posse non conuerti ratione collectionis auxiliorum; quippe connexio metaphysica, quam collectio habeat cum conuersione, debeat adstrui non antecedens, sed consequens libertatem creaturæ rationalis: tum quia neque singula auxilia, neque vnum in defectu alterius, neque omnia simul sunt prædeterminatiua ad conuersionem, sed indifferentia ex se ad eam, & ad eius carentiam: tum etiam quia connexio metaphysica exinde confurgit, quod metaphysicè impossibile sit (prout multum prudenter, & theologicè iudicatur) creaturam rationalem non determinare se electiùe ad conuersionem, si aliquo, vel aliquibus ex tot auxilijs perfectioribus, & intensioribus in infinitum, quot in collectione comprehenduntur, afficeretur tali instanti, & loco, & sub talibus circumstantiis remotionis tentationum, impedimentorumque aliorum. Quare confurgit connexio metaphysica ex conuersione, quæ eueniret sub prædicta hypothesi, & quam præuidet Deus per Scientiam Mediam. Igitur immeritò videbor nocere doctrinæ de hac scientia, cum vt valde probabilem primum modum occurrendi absurdo præsentauim.

5711

Insurgit tamen primò Illustrissimus Godoy in præallegata disputat. 67. §. 2. ex numero 41. Si in tota collectione auxiliorum daretur connexio metaphysicè infallibilis cum consensu libero, posset Deus independenter à Scientia Media prædefinire eum in singulari. Nam non prædefiniret cum periculo frustrationis, neque cum ignorantia euentus futuri, utpote qui sciret se habere in sua potestate auxilia connexa cum obtentione consensus. Neque item prædefiniret cum dispendio libertatis in consensu. Sicut enim auxiliorum collectio connexa non inferret illud, quia non tota simul mandaretur executioni, sed partim per aliquot auxilia, quibus posset creata voluntas resistere; ita prædefinitio non operaretur per totam collectionem applicatam simul, sed per aliquot auxilia exinde excerpta, & resistibilia *R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars 11.*

à voluntate creata. Confirmat primò: Admissâ eiusmodi prædefinitione, ruit veritas axiomatis illius, *Principium à nobis impedibile, inferens infallibiliter nostrum actum, destruit libertatem nostram.* Quod axioma est velut cynosura, ad quam respiciens Schola Societatis adhibet Scientiam Mediam, vt gratiam in actu primo efficacem, inferentem infallibiliter actum, conciliet cum libertate nostra, quatenus efficacia in actu primo constituatur ex Scientia Media impedibili à nobis. Confirmat secundò, si quia in tota collectione auxiliorum datur connexio metaphysica cum consensu vt conditionatè futuro, potest hic vt sic futurus, attingi cognitione infallibili, non supponente Scientiam Mediam, neque nostram ledente libertatem: Ergo pariter poterit consensus, vt absolutè futurus decerni à Deo prædefinitione, quam neque præcedat Scientia Media, neque in consensum inducat necessitatem.

5712

Insurgit secundò: Non sufficit constituere connexionem in tota auxiliorum collectione, nisi in singulari aliquo ponatur, vt euitetur, ne Deus sit impotens ad consensum liberum obtinendum per hoc singulare auxilium, proindeque ne carentia consensus liberi, vt per ipsum comparandi, sit necessaria Deo. Debet autem euitari id primò, quia alioqui id, quod erat Deo absolutè possibile, redderetur ei impossibile ex suppositione Scientiæ Mediae de resistentia conditionatè futura ad hoc auxilium singulare: quæ Scientia Media non Deo, sed creatura est libera. Secundò, nam alioqui aliquid, quod esset absolutè possibile voluntati creatæ, non esset sic Deo; quippe voluntati esset absolutè possibile coniungere consensum cum hoc singulari auxilio, essetque tantum impossibile ex suppositione sibi libera, scilicet ex eo, quod per Scientiam Mediam prævideretur non appositura consensum: sed Deo esset absolutè impossibile illud, siquidem esset impossibile ex suppositione non libera ipsi. Tertio, quoniam alioqui carentia coniunctionis consensus cum hoc singulari auxilio esset libera voluntati creatæ, non autem increata: tum quia esset consequens libertatem illius, & non huius, utpote orta ex Scientiæ Mediae suppositione, non huic, sed illi libera: tum quia consensus, cui opponitur carentia, esset absolutè possibilis voluntati creatæ, essetque absolutè impossibilis increatæ. Ergo similiter de carentia, quæ proinde esset libera soli creatæ.

5713

Insurgit tertio: Ex suppositione quod voluntas creata prævideretur dissentiens huic singulari auxilio in statu conditionato, iam non esset in potestate Dei, quod illa consentiret. Atqui ea suppositio non est libera Deo, nec redderetur libera per potestatem, quam Deus habeat ad consequendum consensum, mediante tota collectione auxiliorum. Ergo etiam admissò, quod Deo ratione collectionis competeret potestas ad consequendum voluntatis creatæ consensum, sequeretur absurdum de hoc posito sub potestate voluntatis in præfata suppositione, non verò sub potestate Dei.

5714

Insurgit quarto: Pro priori ad Scientiam Mediam de resistentia voluntatis creatæ ad hoc singulare auxilium, erat Deo absolutè possibile

sibile facere, vt voluntas conſentiret huic ſoli auxilio, & iam non eſt, quando per Scientiam Mediam prænoſcit reſiſtentiam. Sed huiusmodi ſuppoſitio libera eſt voluntati creatæ, & non Deo. Ergo per ſuppoſitionem liberam illi, & non huic, redditur impoſſibile huic aliquid, quod ante talem ſuppoſitionem erat abſolutè poſſibile.

5715 Inſurgit quintò, impoſſibilitas coadunandi conſenſum liberum cum auxilio præuiſo per Scientiam Mediam incongruo, non eſt conſequeus ad libertatem increatam, ſed creatam, ſiquidem non oriatur ex ſuppoſitione libera Deo, ſed creaturæ. Ergo eſt videatur proſpicere libertati huius, non tamen illius, & proinde neutrius reuerſa. Atque hinc diuerſitas ſententiæ Thomiſticæ eluceſcit, quæ optimè conſulit libertati increatæ. Eſt enim fateatur, Deum ſolo auxilio ſufficiente non poſſe adipiſci conſenſum voluntatis creatæ; ait tamen, habere in ſua libera poteſtate auxilium de ſe efficax, quod non conſerre eſt Deo liberum; & ideo obtinendi conſenſus impotentiam ortam ex carentia auxilij de ſe efficaciſſimè conſequentem ad libertatem diuinam.

5716 Enodatio horum ferè omnium argumentorum continetur tacitè in Sectione præcedenti. Dico, ordine retrogrado, ad quintum, impoſſibilitatem componendi conſenſum liberum cum auxilio, innotefcente per Scientiam Mediam inefficaci, eſſe conſequentem immediatè, ac proximè ad creatam libertatem, & mediatè, ac remotè ad increatam, à qua dependet creata voluntas quoad ſui eſſe, & conſeruari, necnon quoad cætera conſtitutiua ſuæ libertatis ad conſenſum, & ad carentiam conſenſus, proindeque quoad impoſſibilitatem præſertam. Quare hæc eſt mediatè, & remotè conſequeus ad libertatem increatam. Eſtque præterea talis, vt deſiceret, ſi Deus ex libertate immediata, & proxima diſpenſaret auxilium ſub aliis circumſtantiis, ſub quibus præſciat fore, vt cum illo ſociaret voluntas creata conſenſum. Et admiſſo, quod Deus non præuideret id; at ſaltem præſciat fore, vt coniungeret conſenſum cum innumeris aliis auxiliis contentis in theſauro ſuæ Omnipotentiae. Atque hinc ſicut in ſententia Thomiſtica eſt Deo liberum immediatè, & proximè conſerre auxilium ſuapte naturâ efficaciſſimè; ita in noſtra congruum, ſeu præuiſum fore efficaciſſimè contingenter. Et quoad iſtud punctum de libertate diuina nullum eſt diſcrimen inter vnâ, & alteram opinionem. In noſtraque idem ipſum auxilium, quod ſub his donatum circumſtantiis eſſet tantum ſufficiente, in aliis eſſet efficaciſſimè.

5717 Ad quartum concedo, ex ſuppoſitione Scientiæ Mediæ de incongruitate auxilij, non eſſe Deo abſolutè poſſibilem conuentionem conſenſus cum auxilio, negoque eſſe abſolutè poſſibilem voluntati creatæ, ſi reduplicetur ſupra eandem ſuppoſitionem. Voluntas enim, vt præuiſa in ſtatu conditionato non copulatur cum auxilio conſenſum, non poteſt abſolutè in ſtatu abſoluto coadunare eum, alioqui abſolutè poſſet falſificare præuiſionem. Quando enuntiat, voluntatem abſolutè poſſe componere cum auxilio conſenſum, & carentiam conſenſus, ſumitur voluntas, vt præciſè con-

ſtituta in ratione potentiae liberæ: quam conſtitutionem non ingreditur ſuppoſitio Scientiæ Mediæ.

Ad tertium, ſi Deus prænoſcat voluntatem creatam in ſtatu conditionato refragaturam huic ſingulari vocationi, agnoſco, non fore iam in poteſtate Dei, vt in ſtatu abſoluto conſentiat eidem vocationi ſub eiſdem circumſtantiis. Sed hæc poteſtatis diuinæ impeditio prouenit ex diuinæ etiam libertatis vſu in productione, conſeruationeque voluntatis, & in hac inſtrumenta compriſcipis ad libertatem, quibus ei relinquatur determinare ſe electiue per conſenſum, vel per carentiam conſenſus. Vnde eſt Scientia Media de renixu voluntatis in ſtatu conditionato non ſit libera Deo, ſed debeat haberi ab ipſo, ſi voluntas repugnatura eſſet; nihilominus ipſamet Scientia prænoſcit libertatis diuinæ vſum, qui eſſet. Vnde etiam, quod ſuppoſita Scientiâ Mediâ de reſiſtentia, non maneat iam conſenſus in poteſtate diuina, eſt huius impedimentum ex ſuppoſitione attingente vſum libertatis diuinæ. Dixi ſuprà, ſub eiſdem circumſtantiis, quoniam ſub diuerſis poteſt eadem vocationi conſentens præuideri voluntas; & tunc erit in poteſtate Dei, quod voluntas obtemperet ſub illis aliis circumſtantiis. Et caſu quo ſub nullis præſciatur à Deo annuens alicui ſingulari vocationi in ſtatu conditionato, perſtaret adhuc conſenſus in poteſtate Dei, cui liberum foret, quaſi mittere manum in complures vocationes ex cumulo collectionis infinitæ, quibus conſeruaturam voluntatem prænoſcit per Scientiam Mediam. Quæ promptitudo recurrit ad vocationes præuiſas in ſtatu conditionato congruas conſenſui, quauis non reddat liberam Deo Scientiam Mediam de reſiſtentia ad vnâ vocationem, iam proximè, & ſæpè aliâ viſum eſt, non requiri, quod Scientia de diſſenſu, vel conſenſu voluntatis creatæ futuro ſub conditione ſit libera Deo ob præſuppoſitum exiſtente in ipſo actum ſuæ voluntatis liberam formaliter, quem cognoscat, & cui ianitur.

Ad ſecundum, non video, ſi hoc ſingulare auxilium tale ſit, vt ſub nullis circumſtantiis Deus per Scientiam Mediam cognoscat voluntatem creatam ei accepto aſſenturam, cur reſugi debeat, ne admitatur, Deum ex hac ſuppoſitione, & ex ea alia generali dependentis libertatis noſtræ ab vſu ſuæ, tum eſſe iam impotentem, ſeu (vt caſtigatiùs loquar) eſſe impeditum ad conſenſum liberum noſtrum conſequentem per hoc ſingulare auxilium; tum eſſe iam neceſſariam Deo carentiam conſenſus noſtri liberi, vt per idem auxilium obtinendi. Certè tria motiua, vt debeamus reſugere, inefficacia ſunt, quandoquidem ſuppoſitio de Scientia Media noſtræ reſiſtentiae ſit ſic libera nobis, & non Deo, vt ſimul importet ex parte obiecti vſum libertatis diuinæ in conferenda nobis proxima; & expedita ad annuendum, & ad renuendum libertate. Haber Deum eam, vt ipſe in ſe velit, & non velit, quæ extra ſe ſunt. Conſert & nobis eam, vt etiam velimus, & non velimus obiecta quæcumque, excepto ipſo Deo clarè viſo. Quæ nobis conſeſſa libertas non eſt ſic communis ipſi, vt nobis volentibus, aut non volentibus, ipſe formaliter, & immediatè velit

velit, aut non velit. Quæ ſi habeantur ante oculos mentis, & dicta in hac Sectione & in vicina, facile cuius erit ſingulis motiuis in particulari reſpondere: quod ego omitto, ne ſeram per eandem lineam reciprocando, ſuſtudioſus ſum Lectori.

5720 Ad primum dico, non ſequi, quod poſſet Deus independenter à Scientia Media prædeſignare conſenſum noſtrum liberum in ſingulari. Etenim connexion metaphyſica, quæ in tota auxiliorum collectione datur cum eo, & ratione cuius inferitur in obiectione poſſibilitas prædeſignationis, eſt conſenſus non niſi per Scientiam Mediam potens innotefcere Deo, vt obſeruaſſe in *num.* 5710 Vnde prædeſignatio fundata in tali connexione, deberet eſſe in ſui exiſtentia dependens à Scientia Media exiſtente pro priori, vel exitura ſaltem pro poſteriori ſigno ad ipſam prædeſignationem.

5721 Quorum duorum ſecundum ſufficeret contra arguentes; ſed ego vix poſſum percipere niſi primum. Tum quia diuinum intellectum, attingentem per Scientiam ſimplicis intelligentiæ, & neceſſariam cumulum illum auxiliorum, noſcere præciſè, quod non deſiceret ibi aliquod auxilium cognoscendum per Scientiam Mediam in poſteriori ſigno congruum ad conuerſionem liberam, videtur præſertare imperfectionem magnam. [Tribuere enim Deo Scientiam conſulam, per quam ſciat ſe poſſe hoc, vel illo auxilio voluntatem creatam perducere ad finem à ſe intentum, quin noſcat determinatè, quo auxilio id ſit conſequutus, nec per quem actum ſit conuerſurus voluntatem creatam, apparet valde alienum à perfectione diuina.] Sunt hæc ferè verba Suarez *lib. 1. de Prædeſt. cap. 7. num. 15.* Tum etiam, quia vt proſequitur idem Doctor, [Certitudo præſcientiæ, quæ non fundatur in diſtincta cognitione, & intuitione futuri effectus determinati, vix poteſt fatiſ fundari, ſi debeat eſſe tanta, vt oppoſitum implicet contradiccionem, qualis reuera eſt neceſſaria, vt locum habeat prædeſignatio diuina. Quia implicat contradiccionem, voluntatem Dei prædeſignatam abſolutè aliquid, non impleri. Ergo non poteſt inniti, niſi præſcientiæ ita certæ, vt oppoſitum implicet contradiccionem. At verò illa præſcientia, cum non ſit in ipſo effectu, & in veritate illius obiectiue præſente, oportet vt ſit tantum in cauſa. Cauſa autem non eſt, niſi multitudo auxiliorum, ex quibus nullum ponitur per ſe efficaciſſimè, nec prædeſignans phyſicè voluntatem; vnde nulli illorum repugnat non habere effectum. Ergo nec implicat contradiccionem, quod ex tota collectione non ſequatur, quantum eſt ex vi auxiliorum. Ergo Scientia in tali cauſa non eſt ſufficiente vt voluntas diuina prædeſignat abſolutè aliquid, quod non niſi per talia media eſt operatura.] Quibus verbis, & ratione eatenus vtor, quatenus præſcientia ſimplicis intelligentiæ, & neceſſaria, penetrans vim collectionis auxiliorum, non ſit ſufficiente, vt progrediar Deum ad prædeſignandum liberum voluntatis creatæ actum in ſingulari. Cum enim vis auxiliorum, ſue ſingularum, ſue omnium ſimul, non ſit ex ſe connexa cum actu, non implicat contradiccionem carentia actus, vi eâ præciſè attentâ. Ergo Deus præciſè attendens ad eam, non poteſt prædeſignare actum, alioqui ſe determinaret ad volendum efficaciſſimè aliquid, quod non impleri non inuolueret repugnantiam. Quapro-

pter ne Deus ſic ſe determinet, opus erit, vt non ſolum per Scientiam ſimplicis intelligentiæ, & neceſſariam penetrauerit pro priori ſigno vim auxiliorum, ſed etiam per Scientiam Mediam infallibiliter præuiderit, quænam ex illis forent ad actum congrua, eiſque ſiſus velit efficaciſſimè ipſum; ſicque huius carentia implicet contradiccionem.

5722 His de cauſis, inter alias, nunquam mihi placuerunt Iuniores quidam, quibus ex collectione infinita auxiliorum ex ſe indifferentium, includente metaphyſicam connexionem cum actu libero voluntatis creatæ, libuit greſſum facere ad prædeſignationes diuinas eiſdem actus in ſingulari, independentes in exiſtendo à Scientia Media pro priori ſigno; cuiſque ſemper, ſi ea conſenſus non ponatur in vi auxiliorum ſecundum ſe præciſè, provt neceſſe eſt apud Scholam noſtram, ſed partim in vi auxiliorum, partim in ipſo actu conditionatè futuro ex determinatione voluntatis creatæ, ſeu in Scientia Media de ipſo vt ſic futuro, dixiſſe illos contradiccionem, debuiſſeque diſtinguere inter id, quod eſt, Deum eſſe neceſſitatum vagè ad aliquam Scientiam Mediam de conuerſione libera futura ſub conditione vnus, vel multorum auxiliorum collectionis, quia impoſſibile non tantum moraliter, ſed etiam metaphyſicè ſit, quod inter tot auxilia vnum, vel multa non præuideantur alleſtura ita voluntatem creatam, vt ſe determinet electiue ad conuerſionem, quanvis eorum præciſè naturâ attentâ, poſſibile metaphyſicè eſſet, ne præuideretur voluntatis determinatio ad conuerſionem: & inter id, quod eſt, ſiſtente Dei intellectu in illa neceſſitate vaga, & Scientia Media nondum determinatè habita de auxiliis ſingularibus, quorum ſub conditione ſe determinaret voluntas creata, progredi voluntatem Dei ad decernendam efficaciſſimè conuerſionem, quæ ſine eis non exiſtet abſolutè.

5723 Iam ad aſſumpti probationes patet primò, prædeſignationem fore immunem à periculo fruſtrationis, quia dependeret ab infallibili de euentu futuro Scientia Media, exiſtente pro priori ſigno, vel ſaltem exitura pro poſteriori. Patet ſecundò ob eandem rationem, fore ſine ignorantia. Patet tertio, non nocituram libertati actus eam prædeſignationem, quam præcederet Scientia Media, quia applicaret auxilia non præconnexa cum ipſo, quanquam cum infallibilitate de eius obtentione: & aliunde tam prædeſignatio, quam Scientia Media de actu conditionatè futuro per talia determinata auxilia eſſent impediſſimè à voluntate creata.

5724 Si prædeſignatio dependeat à Scientia Media præciſè in auxiliis exequentibus, aberunt pariter periculum fruſtrationis, & ignorantiae. Nec abſeſſe poterunt ſine eiſmodi dependentia. Cum enim tota collectio auxiliorum non ſit ſimul, & pro eodem instanti applicanda, ſi Deus per Scientiam Mediam non præuideret, coniungendum eſſe cum actu auxilium hoc determinatum, exponeret ſe periculo fruſtrationis, ſi exequeretur ipſum; nonque exequeretur ſine ignorantia de euentu futuro. Neque obſtat contradiccionem illuſtriſſimi Godoy diſputantis ſic: Non fruſtratur auxilium, quod eodem instante coexiſtit cum conſenſu, ad quem ordinatur; ſiquidem in ſimultanea exiſtentia illius cum hoc, ad quem datur, & in coniuſtione vtriuſque, conſiſtat quod illud

non caſſetur. Sed ſi Deus decreuerit efficaciter conſenſum in ſingulari, debet cognoſcere infallibili certitudine quodlibet auxilium coëxſtiturum eodem inſtante cum illo. Ergo & ita cognoſcere, nullum eſſe irritum reddendum; & conſequenter poteſt velle conferre quodlibet abſque fruſtrationis periculo. Probatur Minor, coëxſtentia auxilij cum actu conſiſtit in ſimultanea vtriuſque exiſtentia. Sed eo ipſo quod Deus ſtatuertit efficaciter conſenſum pro inſtanti determinato, cognoſcit infallibiliter conſenſum pro tali inſtanti exiturum, & proinde ita cognoſcit ſimul exiturum cum ipſo quodcumque auxilium pro eodem inſtanti exiſtens. Ergo & ita cognoſcit quodcumque auxilium exiſtens pro illo inſtanti coëxſtiturum eſſe cum conſenſu, & propterea nullum eſſe reddendum inutile. Non, inquam, obſtat. Nam primò circa Maiorem argumenti obſeruo, aliud eſſe non fruſtrari actu auxilium, & aliud non ſe exponere Deum periculo fruſtrationis in collatione illius. Ad primum ſufficit auxilij cum conſenſu coëxſtentia. Quæ eſſet cauſalis, & fornicata Deo, ſi in collatione non dirigatur per Scientiam Mediæ; etenim auxilium ex ſe non eſt conſequenter cum coëxſtentia. Quare etſi caſu, & fortuito poſſet accidere, non fruſtrari actu auxilium, cuius collatio eſſet abſque luce Scientiæ Mediæ; tamen, ne Deus ſe exponat periculo fruſtrationis, requiretur ea lux. Secundò, circa Minorem fateor, Deum, ſi prædefiniat conſenſum ſalutarem *A*, in inſtanti *A*, debere cognoſcere infallibiliter auxilium *A*, v. g. coëxſtiturum eo inſtante cum conſenſu illo. Sed huiuſmodi cognitio infallibilis non aderit in Deo, ſi deſit Scientia Mediæ, quandoquidem auxilium *A*, ex ſe non ſit alligatum, vt coëxſtat in inſtanti *A*, cum conſenſu *A*, ſed ex ſe ſit indifferens, vt coëxſtat, vel non coëxſtat. Tertio circa eandem Minorem diſtincio, Deum prædefiniens conſenſum ſalutarem *A*, ad inſtans *A*, debere cognoſcere infallibiliter quodlibet auxilium coëxſtiturum eo inſtante cum illo conſenſu, ſi ſenſus ſit, debere de quolibet auxilio ſic cognoſcere, quod coëxſtat. Etenim in collectione auxiliorum ſunt complura, de quibus cognoſcit Deus non coëxſtitura eo inſtante cum conſenſu, ſi tunc conferrentur. Cum igitur in auxiliorum collectione nullum ſit ex ſe affixum coëxſtentia cum conſenſu *A*, pro inſtanti *A*, multaque ſint, ad quæ ſi à Deo conferrentur pro inſtanti *A*, non ſequeretur coëxſtentia cum conſenſu *A*, opus erit Scientiæ Mediæ ad executionem auxiliorum, quibus ſine periculo fruſtrationis, & ſine ignorantia de euentu futuro conſequatur Deus conſenſum *A*, prædefinitum pro inſtanti *A*.

5725 Quod reſtat mouens vehementiſſimè ſcrupulum, eſt libertas in conſenſu *A*, ſi prædefinitio à Scientia Media dependeat ſolum in operando, ſeu in applicando auxilia, quantumcumque indifferencia ex ſe ad conſenſum, & ad huius carentiam. Tantùm apud me iam diu valuit iſt ſcrupulus, fundatus in confirmatione prima ex axiomate illo, *Principium à nobis inimpediibile, inferens infallibiliter noſtrum actum, deſtruit libertatem noſtram*, vt non intelligam, aut non niſi agere, quæ conſtantia ad Scholæ noſtræ

pronuntiata quidam Moderni tueantur præſertim prædefinitioem. Eſt enim difficillimum aperire viam impedibilitati eius à noſtra voluntate, vtpote habitæ à Deo, inconſultâ hac, ſeu pro priori ſigno ad præſcientiam de conſenſura, vel non conſenſura hac ſub conditione auxilij diuini applicati, cum poſſet vt conſentire, ſic & non conſentire. Et aliunde prædefinitio efficaciſ conſenſus *A*, pro inſtanti *A*, debebat inferre ipſum infallibiliter pro tunc, ſiue per hæc, ſiue per illa auxilia, ita vt cum prædefinitioe ſit prorsus incompoſſibilis carentia conſenſus pro tunc. Iam ſi non aperitur via ad impedibilitatem prædefinitiois, vtget axiomatis illius veritas: quæ inconcuſſa debet eſſe in Scholâ noſtra accipiente illud à tot antiquis Theologis, quot in hac 2. Parte ſæpè ſæpiùs allegaui. Eoque magis confirmor in axiomatis veritate, quo minorem expeditionem ab ipſo video in Illuſtriſſimo Godoy tractat. 6. in 1. p. diſput. 54. §. 2. Nam hanc propoſitionem illo axiomate conſtantem, propoſitam numero 22. *Quando impedimentum ad extremum aliquod eſt neceſſarium, & ab intrinſeco inauferibile, tollit potentiam antecedentem, & in ſenſu diuiſo ad tale extremum, diſtinguit numero 24. ad hærens (ni fallor) Authori Curſus Theologiæ Carmelitarum Diſcalceatorum tractat. 3. in 1. p. diſput. 7. dub. ac §. 2. numero 22. & concedit, quando non ſe accommodat modo agendi libero; negat autem, quando ſe accommodat. Sed ſic diſtinguere eſt relinquere axioma ſuo in robore. Nam quod eo intenditur, eſt non poſſe modo agendi libero ſe adaptare illud alicuius extremi impedimentum, quod eſt neceſſarium, & ab intrinſeco inauferibile; v. g. Caij ex incarceratione impedimentum, vt die feſto pergat in templum ad audiendum Sacrum; non poſſe conformare ſe modo agendi libero Caij in itione, & non itione, ſi ſit impedimentum neceſſarium, & quod per ipſum ſit inauferibile. Sufficiat delibate hæc aduersus prædefinitioem, quæ tantùm in operando dependens eſſet à Scientia Media; nam quaſtionem de ea prætermitti à me, & reſeruati domesticæ exercitationi, iam dixi proximè in numero 5689. & alibi, nonque deſunt Recentiores, qui prælo tradiderint. Sed meum inſtitutum præcipuum eſt, tractare de iis, quæ controuertuntur inter Dominicanos, & Noſtros.*

5726 Secunda confirmatio eleuatur exinde, quod etſi totius collectionis auxiliorum metaphyſica connexio cum conſenſu vt conditionatè futuro, non præſupponat Scientiam Mediæ; hæc tamen eſt ipſa cognitio infallibilis, quæ attingitur. Et ideo attingitur, quia impoſſibile metaphyſicè eſſet, voluntatem creatam non ſe determinare electiuè ad conſenſum ſub conditione, quod aliquod ex tot auxiliis applicaretur ipſi. Rurſuſque ideo conſequenter ad vſum creatæ libertatis, futurum conditionatè (vnde & ſine læſione eiusdem libertatis) eſſet etiam Deo metaphyſicè impoſſibile, non cognoſcere infallibiliter per Scientiam Mediæ eum vſum.

5727 Cuius metaphyſica infallibilitas colligi poteſt non minùs, quàm moralis, ex S. Auguſtini diſcurſu lib. 1. quaſt. 2. ad Simplicianum. Cum enim de iis, qui ita vocantur, vt non conſentiant, dixiſſet: *Si vellet Deus illorum miſereri, poſſet*

poſſet ita vocare, quomodo illis aptum eſſet, vt mouerentur, & intelligerent, ac ſequerentur; cumque dixiſſet etiam de aliis, qui ita vocantur, vt conſentiant: *Cuius miſeretur, ſic cum vocat, quomodo ſcit congruere, vt vocantem non reſpuat*; ſubdit S. Doctor: *Cum ergo alius ſic, alius autem ſic moueatur ad Fidem, eademque res ſæpe alio modo diſta moueat, & alio modo diſta non moueat, aliumque moueat, alium non moueat, quis audeat dicere, deſuiſſe Deo modum vocandi, quo etiam Eſau ad eam Fidem mentem applicaret, voluntatemque coniungeret, in qua Iacob iuſtificatus eſt? Quod ſi tanta poteſt eſſe obſtinatio voluntatis, vt contra omnes modos uocationis obdureſcat mentis auerſio, quaeritur etiam, vtrum de diuina pena ſit ipſa duritia? Cum enim Deus deſerit, non ſic vocando, quomodo ad Fidem moueri poteſt, quis etiam dicat, modum quo ei perſuadeatur, vt crederet, etiam Omnipotentia deſuiſſe? Quibus in verbis ad Dei Omnipotentiam, in cuius theſauro continentur tot uocationes, totque earum modi, & ad Dei ſcientiam noſcentem eas, modoſque earum, vt inclinent voluntatem creatam, reuocare videtur infallibilitatem metaphyſicam, non minùs quàm moralem, conuertendi liberè voluntatem creatam quacumque, quæ ſibi liberit. Hac Auguſtini doctrinâ tinctus Eminentiffimus Bellarminus lib. 1. de Gratia, & lib. arb. cap. 13. ſcripſit: [Neque dubitari poteſt, quin ij, qui arguuntur reſtiſſiſſe Spiritui S. Actor. cap. 7. vocati fuerint à Spiritu S. eo modo, & eo tempore, quo videbat, eis non aptum eſſe vt obedirent. Nam vocatos eſſe, & non obediſſe, certum eſt, quia alioqui non reprehenderentur, quod Spiritui S. reſtiſſent: præſciuiſſe autem Spiritum S. eos non obediſſuros, ſi illo modo, & tempore vocarentur; nec deſuiſſe Spiritui S. potentiam, quæ vocare poſſet eo tempore, & modo, quo videbat illos ſequuturos, quis negare audebit, niſi ſapientiam, aut potentiam Dei infinitam negare velit? Vocauit igitur quando, & quomodo vidit non ſequuturos, & non vocauit quando, & quomodo vidit ſequuturos.] Sic Bellarminus ex S. Auguſtini diſciplina. Ad quam aluſi etiam S. Thomas quaſt. 6. de verit. art. 3. in corporis verbis finalibus, quæ non ſemel interpretari ſumus, & de quibus provt ad hoc punctum conducunt, conſulendus eſt Suarez lib. 1. de Prædeſt. cap. 7. num. 16. & 17.*

5728 Iam ex ſic declarata metaphyſica collectionis auxiliorum connexione cum conſenſu vt conditionatè futuro, quiſque perſpiciet, non deſumi exemplum fauorabile prædefinitiois, quæ à Scientia Media in exiſtendo prorsus independens non afferat nocumentum libertati conſenſus in ſtatu abſoluto; quippe talis prædefinitio haberet antecedentem omnino connexionem cum conſenſu vt abſolutè futuro, eſſetque ad carentiam conſenſus impedimentum neceſſarium, & inauferibile per voluntatem creatam. Taceo alia diſcriminis capita.

5729 Vt & alia argumenta Illuſtriſſimi Godoy, & quorundam è Noſtris contra metaphyſicam in auxiliorum collectione connexionem cum conuerſione libera voluntatis creatæ, ſi non detur determinatè in aliquo ſingulari collectionis. Nam communia ſunt ad alias materias, ad quas digreſſio nimis longè procederet, & extra principale meum ſcopum defendendi Scientiam Mediæ ab obiectionibus. Hæc autem, cui tam ex profeſſo

reſponſi, grauis eſt, & antiqua apud Thomiſtas, repetitaque ab Authore Curſus Theologiæ Carmelitarum Diſcalceatorum tract. 3. in 1. p. diſput. 11. dub. 2. §. 1. num. 15. §. 2. num. 16. à Hieronymo Viue diſput. 9. diſt. 5. §. 2. & 3. à Gonetio tom. 2. diſput. 6. art. 5. §. 6. ex pag. 527. uſque ad 529. ab aliſque paſſim.

SECTIO CCCCXLVIII.

Ex Scientia Media non ſequitur ſecundum abſurdum cæcitatatis, & ignorantia in Deo.

5730 Magiſter Viues diſput. 9. diſt. 6. §. 1. num. 127. ait: [Mirabile erit, quod ſcientia illa, quæ dicitur eſſe oculatiſſima inſpectio diuini intellectus, introſpiciens ab æterno quidquid voluntas creata in quacumque rerum combinatione, & ſub quacumque conditione voluita eſſet; ac proinde lumen eſſe dicitur diuinae prouidentia, ſine qua Deus quæſi tentando, & dubitando prouideret, & concurreret. Mirabile, inquam eſt, quod in hoc ipſo euentu determinationis liberæ voluntatis creatæ Deum cæcum, & ignorantem efficiat.] Sed hoc mirabile ſic probat ille: Scientia Media non exhibet exiſtentiam ſuo obiecto, ſed potius ſupponit ipſum cum creato, & diuino concurſu. Igitur pro illo priori, in quo ſupponitur decretum indifferens, & concurſus diuinus exinde prodiens ante Scientiam Mediæ, dicendus eſt Deus influere cæco, ignorantique modo, vtpote abſque Scientiæ Mediæ face. Ad ditque Viues: Concurſus voluntatis creatæ, & Dei idem eſt in ſtatu abſoluto, ac in conditionato. Sed in hoc antecedit Scientiam Mediæ, & proinde eſt à Deo cæcè influente. Ergo & in illo.

5731 Ratiocinatio eſt tam mirabilis, vt ego ad illam obſtupefactus neſciam quò me vertam, neque à qua propoſitione incipiam, aut finiã. Quod ſcio, eſt, obiectum Scientiæ Mediæ non eſſe quid exiſtens actu, ſed quid exiturum actu, ſi poneretur conditio. Sub qua continetur decretum Dei indifferens pro concurſu ſimultaneo Dei, voluntatiſque creatæ in tale obiectum. Quare ad Scientiam Mediæ nec præcedit eius obiectum, nec decretum indifferens, vt actu exiſtentia; imò potius hæc non exiſtent actu, niſi præcedente ſcientia illa remotè, tanquam luce, à qua Deus moueri, vel retardari valet circa decernendas cauſas proximas noſtrorum actuum liberorum. Vnde etſi futurum contingens conditionatum, vt quid exiturum actu, ſi poneretur conditio, antenerat Scientiam Mediæ, ſed tranſlatum ad ſtatum futuri contingentis abſoluti, & vt actu exiſtens ſubſequitur eam. Idemque eſt de conditione, ſub qua, vt dixi, continetur decretum indifferens pro concurſu Dei, ac voluntatis creatæ. Atque hinc cum in ſtatu conditionato obiecti non exiſtat actu conditio, mirari fatiſ non poſſum, quomodo in mentem alicui venerit, Deum, admiſſâ Scientiâ Mediâ, fore cæcum in decernendo, & in influendo. Nam ſi non decernit, neque influit actu in obiectum pro illo ſtatu, vndenam imminet periculum cæcitatatis? Reſpectu

Reſpectu autem ſtatus abſoluti, ad quem requiritur decretum indifferens, vt actu exiſtens, oculatiſſimus erit Deus in decernendo, & influendo; nam certò, & infallibiliter præſcius futuri euentus decernet, & influet. Hæc clariffima ſunt in ſententia de Scientia Media, niſi nos iudicamus tenebras lucem.

5732 Nihilominus Author Curſus Theologici Carmelitarum Diſcalceatorum diſput. 12. dub. 4. §. 1. ex Gonzalez de Albeda diſput. 45. in 1. p. ſect. 7. numero 68. & ſeqq. alio modo vrget contra nos idem inconueniens, ſeu proponit illud clarioribus verbis, quàm Viues. Ait namque: Semel admiſſâ Scientiâ Mediâ, Deus influit per voluntatem quandam indifferentem, quâ paratus eſt influere ad id, quod Petrus v. g. voluerit; ita vt voluntas quæ præſupponitur in illo priori, antequàm intelligatur in Deo eſſe Scientiâ Media, non ſit ad determinatè concurrendum ad conſenſum v. g. actus Fidei, alioqui efficaciter prædeſiniret illum ante prædictam ſcientiam; ſed ad tribuendum concurſum indifferentem, ſeu ad concurrendum ad id, quod Petrus voluerit, nempe vel ad aſſenſum, ſi Petro placuerit, vel ad diſſenſum, ſi illum maluerit. Ergo influit, ignorando quidnam ſit illud, quod ex ſuo influxu ſubſequentum eſt, an nimirum illud erit aſſenſus ad Fidem, an verò diſſenſus? ac proinde ſine intentione eius in particulari, quod ſequendum eſt, & per conſequens modo cæco, ignorantia, & abſque conſilio, & providentia de illo effectu determinatè, & in particulari ſumpto.

5733 Reſpondeo concedendo, talem eſſe diuinam concurrendi voluntatem, qualis declaratur in Antecedenti; ſed negando, in conditione aſſumptibili pro futuro contingenti conditionato, & pro illius cognitione præire eam voluntatem, vt actu exiſtens, atque vt quid, per quod Deus actu influat. Quare pro priori ad Scientiam Mediam ſalutatur tantummodò, quod ſi cum reliquis prærequiſitis libertatis proximæ ad eſſet ea diuina voluntas, Petrus conſentiret, quin requiratur ad eſſe actu, neque Deum actu concurrere per illam. Exinde autem, quod verum ſit, Petrum conſenſurum, ſeu quod ſit verum, fore vt Petrus conſentiret, reſultat neceſſitas in Deo noſcendi veritatem huiusmodi, clauditurque oſtium cæcitati omni, & ignorantia circa iſtud futurum contingens conditionatum, tum pro ſtatu conditionato, tum pro abſoluto; ad quem tranſferatur, purificatâ conditione, ſub qua continetur voluntas illa diuina actualiter exercita. Vnde ad Conſequentiam, Ergo Deus influit ignorando, &c. iam ſatis patet quid dicendum ſit. Nam ſi reſpiciat ad ſtatum conditionatum, pro illo non datur ea voluntas, per quam, vt actu exiſtens, Deus actu influat: ſi reſpiciat ad ſtatum abſolutum, præterquam quod ſit tranſitus imperitians ex vno ſtatu ad alium, non poteſt non Scientia Media præluere ſtatu abſoluto, purificatione conditionis, ex qua ille ſequitur, accedente determinatione voluntatis Petri. Sic ad eum Authorem in §. 1. Et præterea ex §. 2. aliam probationem, deducentem ad abſurdum de Deo experimentaliter diſcente ex euentu id, cuius antea certam ſcientiam non habe-

ret, ſed ignorantiam. Nam huiusmodi inconueniens non ſequi, fuit à me oſtenſum in 1. Parte.

Magiſter Gonet diſputatione & articulo 6. §. 7. pagina 573. uſque ad 577. renouat ſuperius argumentum, ſic: Quando Deus per Scientiam Mediam cognoſcit rem ſub conditione futuram, debet præſupponere ſuum concurrendi modum cum voluntate creata. Sed hic modus cæcus eſt, ac ignarus, vagus, conſuſus, & indeterminatus, vt pote indifferens, & ſine intentione, ac volitione actus particularis, eſtque ſolum cum intentione generali agendi, quod voluntati creatæ liberit. Ergo, &c. Confirmat primò: Scientia Media, cum ſit ſpeculatiua, præſupponit ſuum obiectum, & omnes eſſentiales dependentias ad eius exiſtentiam requiſitas, proindeque concurſum cauſæ primæ. Sed hic concurſus eſt cæcus, &c. quia exhibetur à Deo cauſis ſecundis liberis per vagam quandam, conſuſam, & generalem applicationem ſuæ Omnipotentia, vt concurrat cum iſtis ad quodcumque voluerint, & nullum cognoſcendo actum in particulari. Ergo modus hic concurrendi multum derogat perfectioni, prouidentia diuinæ. Confirmat ſecundò: Defenſores Scientiæ Mediæ debent diſtinguere in cauſa prima duos modos concurrendi cum ſecundis liberis, vnum cæcum, cauſalem, & fortuitum, qui præcedat Scientiam Mediam, & nullum præſupponat iudicium, quo diuina voluntas, & Omnipotentia ad concurrendum in actum liberum particularem dirigantur; ſed modo quodam vago, & quaſi in incertum tendat in actus cauſarum liberarum, nimirum ad quodcumque elegerint, ac voluerint: alterum verò prudentem, & ſapientem, ſupponentemque præuiſionem Scientiæ Mediæ, & cum deliberatione, ac intentione actus in particulari. Quo nihil abſurdius dici poteſt: nam cognitio, & exploratio Scientiæ Mediæ non impedit, quin in ſigno illam antecedente modus concurrendi cæcus, &c. Deo attribuat.

Sed hæc facillima ſunt ſoluta. Ad principale dico, Scientiam Mediam præſupponere ex parte conditionis diuinum in actu primo concurſum, id eſt Omnipotentiam, quæ vel ſic præparetur per decretum indifferens; & ex parte conditionati præſupponere diuinum in actu ſecundo concurſum determinatum, qui eſſet per electiuam determinationem cauſæ ſecundæ liberæ; indiſtinctuſque ab huius actione: nonque præparari actu Omnipotentiam per decretum indifferens; neque exiſtere determinatum concurſum actualem Omnipotentia per determinationem cauſæ ſecundæ liberæ, quin fuerint cognita per Scientiam Mediam. Vnde eſt in actu primo concurſus ſit indeterminatus, & indifferens ad vnum, vel ad alterum extremum libertatis, & in hoc ſenſu, nonque in alio, vagus, ac conſuſus; non tamen ſequitur abſurdum cæcitatatis, & ignorantia in intellectu diuino. Patet iam ad primam confirmationem, quia ſtat, Omnipotentiam ad concurrendum cum cauſa ſecunda libera præparari per decretum indifferens ad amorem, vel odium, & cognoſci ſimul à Deo actum amoris verbi gratiâ, ad quem cauſa libera detet

determinaret, & determinabit concurſum Omnipotentia præparatum indifferenter in actu primo. Et ratio eſt, quia cauſa ſecunda liberæ determinatione electiuâ cognoſcitur à Deo in ſeipſa; & Omnipotentia vt præparata per decretum indifferens non eſt medium, in quo Deus cognoſcat futura libera, & contingentia, ſiue conditionata, ſiue abſoluta. Patet itidem ad ſecundam confirmationem, nec ſomnari à nobis modum cæcum, & fortuitum concurſus cauſæ primæ cum ſecundis liberis. Quòd nos aſſerimus, eſt, Omnipotentiam cum decreto indifferenti (in quibus conſiſtit concurſus diuinus in actu primo) offerri intellectu diuino ex parte conditionis, offerrique ex parte conditionati actum liberum, ad quem ſe determinaret voluntas creata; qui actus quatenus oriretur ab Omnipotentia per decretum indifferens præparata, ſed determinanda à cauſa ſecunda libera, eſt concurſus diuinus in actu ſecundo. Cum autem conditio, & conditionatum ſimul offerantur intellectui diuino, ſimulque cognoſci debeant eo ipſo à Deo per Scientiam Mediam, nullus manet locus concurſui, qui ſit ignarus, & cauſalis.

5736 Habemus ad argumentum, & confirmationem inſtantiam manifeſtam in Deo per ſcientiam conditionatam contingentem, liberamque ſubiectiuè, & obiectiuè iuxta Thomiſtas, cognoſcente conuerſionem Petri futuram ſub conditione, antecedenteque explicante vocationem, & non vnâ decretum prædeterminatum; nam ſi hoc exprimitur ex parte conditionis, & antecedentis, eſt obiectum pertinens ad ſcientiam ſimplicis intelligentia, neceſſariam, & naturalem, vt tractat Gonetus art. 7. §. 7. & 8. ex pag. 635. uſque ad 643. Sic igitur inſto: Quando Deus per eam alteram ſcientiam cognoſcit conuerſionem Petri, vt futuram, debet præſupponere ſuum concurrendi modum cum voluntate creata. Sed hic modus cæcus eſt, &c. vt pote non explicans decretum prædeterminatum, neque quid præconne-xum determinatè cum conuerſione Petri, Ergo, &c.

SECTIO CCCCXLIX.

Ex Scientia Media non ſequitur tertium abſurdum de ſublata à Deo ratione cauſæ primæ, authoriſque primi gratiæ.

5737 Illud ſic primò deducitur ab Authore Curſus Theologici Carmelitarum Diſcalceatorum diſput. 12. dub. 2. §. 1. & 2. Actus liber, & bonus futurus conditionatè ei debetur vt primo authori, à quo oriatur primò in executione futuri illius. Sed conſtitutâ Scientiâ Mediâ, actus eſt primò in executione futurus ex libertate voluntatis creatæ antecedenter ad increatum. Ergo non referretur in Deum, vt in primum authorem, ſed in voluntatem creatam. Si dicatur, ad Scientiam Mediam præſupponi obiectiuè decretum diuinum conditionatum ſubiectiuè, quo Deus voliturus eſſet concurrere ad actum. Contra primò, quia ratione talis decreti non eſt magis vo-

lita conuerſio, quàm non conuerſio ad Fidem v. g. Namque per illud vult ſolum Deus concurrere cum voluntate creata ad conuerſionem, vel ad actum, qui non ſit conuerſio, propterea ipſa ex ſua natia libertate voluerit operari. Quare, quantum eſt ex parte illius decreti, non eſt magis futura conuerſio, quàm eius omiſſio. Ergo quod de facto ſit futura, poſitâ conditione, & auxilio, non poteſt refundi in diuinam voluntatem, tantum in primam radicem, & primum authorem talis conuerſionis. Contra ſecundò: Decretum illud Dei nullo modo determinat voluntatem creatam ad conuerſionem, ſed omnino indifferentem relinquit ad vtramque contradictionis partem. Ergo quod voluntas creata antecedenter ad cognitionem diuinam determinatè eligat conuerſi, non eſt tribuendum ei decreto, vt primæ radici talis conuerſionis, ſed voluntati creatæ, quæ cum eo decreto Dei de ſe indifferente determinabit ſeipſam ad alteram partem contradictionis. Contra tertio; nam illa volitio diuina tantum dat poſſe conuerſi, & non dat, neque inferit ex ſeipſa conuerſionem determinatè, cum non ſit ex ſe efficax. Ergo ratione illius non poteſt Deo, vt primo Authori, tribui ipſa conuerſio. Si enim ideo præciſè hæc ſit tribuenda Deo, quia habuit voluntatem, quâ homo poſſet conuerſi, ſi vellet; eadem ratione eſſet Deo tribuenda (quod abſit) mala noſtra voluntas; quia ſcilicet dat nobis liberum arbitrium, quo poſſumus velle malè aliquid, vt diſputat S. Auguſtinus lib. 2. de peccatorum meritis & remiſſ. cap. 18. Igitur Deus non ſolum habet volitionem illam circa actus liberos, & ſalutares arbitrii creati, ſed etiam decretum ex ſe erga illos efficax, quo non tantum tribuat poſſe operari, ſed etiam operari infallibiliter.

His tamen non obſtantibus, optima eſt reſponſio, quæ præoccupari intenditur. Pro cuius impugnationibus eneruandis noto primò, Deum ita offerre concurſum ſuæ Omnipotentia cum indifferencia ad bonum ſalutarem, & ad malum actum, vt afficiatur in exiſtentiam boni ſaltem ineffaciter, & vt ad ipſum conferat ſupernaturales vires gratiæ, habituras principales partes in eius productione, & vt hortetur alliciatque ad eum. Noto ſecundò, eſt Deo ratione ſolius volitionis indifferentis non ſit, vt primo authori, adſcribendus actus ſalutaris; tamen cum ipſa conuenire plura alia, quorum omnium ſimul ratione debet tribui. Et inter cætera facit Scientia Media, vt antecedenter, & in actu primo ad ſalutarem actum detur principium efficax illius. Nam gratia collata, & volitio indifferens oblatiua concurſus in inſtanti, in quo ſub earum conditione præuiſus eſt futurus ille actus, redduntur efficaces in actu primo ex coexiſtentia cum eiſmodi præuiſione. Vnde Deus non tantum dat voluntati noſtræ, vt poſſit elicere ſalutarem actum, ſed etiam vt de facto eliciat.

Quibus ex adnotationibus quia facilè quiſque poterit in forma ſatisfacere primæ, & ſecundæ impugnationi, ideo ego deſiſto ab hoc labore. Ad tertiam dico, eſt volitio, quâ Omnipotentia accingitur ad concurrendum cum libero noſtro arbitrio, ſit indifferens; afficitur tamen ineffaciter in exiſtentiam actus boni, & in non exiſtentiam mali, Deusque excitat, & adiuuat ſua gratiâ ad bonum, quin excitat, adiuuatque ad malum. Non ſtat in contrarium doctrinæ traditæ S. Auguſtinus.

684 Scientia Media theologicè defensata.

gustinus. Intendit saluare, ita omne bonum in nobis ex Deo esse, vt neque libero arbitrio, neque gratia, quod suum est, denegetur. Refert Pelagium dicentem, totum bonum ideo ex Deo esse, quia contulit arbitrium, sine quo non esset. Explodit autem Pelagium, quia similiter mala voluntas Deo tribueretur auctori, & subiungit: *Quapropter, nisi obrineamus, non solum voluntatis arbitrium, quod huc, atque illuc liberum flectitur, atque in eis naturalibus bonis est, quibus & male uti malus potest; sed etiam voluntatem bonam, quae iam in eis bonis est, quorum esse usus non potest malus, nisi ex Deo nobis esse non posse, nescio quemadmodum defendamus quod dictum est, Quid habes, quod non accepisti? Nam si nobis libera quaedam voluntas ex Deo est, quae adhuc potest esse bona, vel mala; bona verò voluntas ex nobis est, melius est id quod à nobis, quam quod ab illo est. Quod si absurdissimè dicitur, oportet fateantur, etiam bonam voluntatem nos diuinitus adipisci. Si ergo voluntas aut bona est, aut mala, & utriusque malam non habemus ex Deo, restat vt bonam voluntatem habeamus ex Deo; alioquin nescio, cum ab eo iustificamur, quo alio munere ipsius gaudere debeamus. Et hinc scriptum arbitror, Preparatur voluntas à Domino; & in Psalmis, A Domino gressus hominis dirigitur, & viam eius vult; & quod Apostolus ait, Deus est enim, qui operatur in nobis & velle, & operari pro bona voluntate. Quocirca quod à Deo nos auertimus, nostrum est, & hoc est voluntas mala; quod verò ad Deum nos conuertimus, nisi ipso excitante, atque adiuuante, non possumus, & hac est voluntas bona.* Haec tenens S. Augustinus contendens contra Pelagium, debere assignari discrimen inter modum, quo fit actus malus, & modum quo fit bonus. Ille enim fit à nobis, concurrente Deo per solum concursum generalem ex munere causae primae; hic verò fit à nobis, & à Deo concurrente non tantum per concursum generalem, sed etiam excitante, & adiuuante per gratiam: quam non esse praedeterminatam, satis denotarat in capite antecedenti, & prosequitur in subsequenti.

5740 Idem absurdum deducitur secundò ab eodem Authore, quia ex Scientia Mediae positione sequitur, Deum esse, ad summum, primam causam, quod voluntas creata constituatur in hoc, vel illo rerum ordine, in quo isti, aut illi actus ex se futuri sunt; non tamen esse causam ipsorum actuum quoad substantiam, & alias circumstantias, cum prius essent ab eadem voluntate profecturi, si in tali rerum ordine à Deo poneretur: proindeque infertur, tolli à Deo rationem primae causae respectu substantiae actuum liberorum, & praedictarum circumstantiarum. Vergetur primò: Ideo Deus dicitur prima causa huius ordinis rerum, quia eum condidit independentem ab aliquo extrinseco, ex sola sua voluntate, nulla habita, aut inspecta ratione, vel conditione extra se. Sed non est hoc modo causa illorum effectuum liberorum. Ergo non est prima causa respectu illorum, quia oppositae rationes, seu causae oppositos habent effectus. Secundò, est contra rationem primae causae, quod fit causa consensus liberi dependentem ab ipso, vt à conditione praetere requisita; sic enim ad voluntatem Dei praesupponitur ea, quae est ipsius creaturae.

5741 Solutio est, Deum non modò esse primam causam ordinis, in quo voluntas creata ponitur,

sed etiam substantiae, & circumstantiarum, quibus praedicti sunt actus liberè eliciti ab ea in quouis ordine. Nam in nullo videtur operatura, nisi sub conditione quod recipiat à Deo suum esse, & potentiam proximam ad operandum, applicante ipso Omnipotentiam ad concurrendum cum illa, cum posset ab his omnibus se retrahere. Prima confirmatio debilitatur, tum quia non esset contra rationem primae causae ordinis vnus, si ex alterius praesensione cum alium conderet: tum quia praesensio futuritionis conditionatae actus liberi dependentem à voluntate Dei, subiectiue conditionata, non obest dignitati causae primae respectu eiusdem actus, vt ponendi in statu absoluto dependentem à voluntate subiectiue absoluta, quae circa statum conditionatum considerata est vt subiectiue conditionata; illa enim praesensio non minuit, sed potius auget excellentiam causae primae erga actus nostros liberos. Secunda confirmatio nihil premit; nam nec in statu conditionato praesupponitur voluntas creaturae independentem à voluntate Dei subiectiue conditionata.

5742 Gonetus *disp. & art. 6. §. 3. pag. 559. vsque ad 562.* incumbit etiam, vt prober, Scientiam Mediae adimere Deo rationem primae causae. Primò, quia nisi mediante decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato, quo Deus determinet dare esse rebus contingentibus, si poneretur aliqua conditio, non potest esse prima causa futuritionis conditionatae illarum, & inclusi in ea ordinis ad existentiam sub conditione habendam. Secundò, si concursus creatus determinet diuinum, vt à nobis asseritur, praecedet aliquo modo ille hunc, & conuenienter subterfugiet sub aliqua ratione causalitatem huius. Tertiò, cum causalitas primae causae debeat esse vniuersalissima, & se extendere ad omne ens, & modum, aut formalitatem entis, eximit Scientia Media à causae primae causalitate in agente libero creato determinationem, quae saltem est modus, aut formalitas entis.

5743 Modicum haec negotium facessunt. Primum quidem, cum enim Deus non sit actualis causa futurorum contingentium, liberorumque conditionatorum, neque actu det eis esse, non requiritur vt actu habeat decretum circa ea. Essent quidem ea, si poneretur conditio, & proinde si inter alia existeret causae primae decretum praeparans concursum Omnipotentiae. Replicat Gonetus: Illud decretum esset indifferens, & à voluntate creata determinabile, quantum ad speciem actus. Ergo determinata futuritio contingentium, & liberorum voluntatis creatae nequiter reduci in illud, vt in primam causam, quippe quod indifferenter se habet ad multa, non magis vnum operetur, quam aliud, vt ait S. Thomas 3. *contra Gentes, cap. 2.* Fateor, voluntatem creatam determinaturam electiue ad speciem amoris, v. g. Omnipotentiam, praeparatam indifferenter per illud ad amorem, vel ad odium. Sed non ideo contingit, & libera voluntatis creatae non reducerentur in Deum vt in primam causam efficientem eiusdemmet illius determinationis. S. Thomas post verba transcripta addidit: *Vnde à contingente ad vtrumque non sequitur aliquis effectus, nisi per aliquid, quo determinetur ad vnum.* Nos autem assignamus aliquid, quo Omnipotentia indifferens ad concurrendum in amorem, vel odium, determinetur

minetur ad concurrendum in amorem; etenim creata voluntas (quae etiam est indifferens ad vnum è duobus) determinat se ita ad vnum, vt simul determinet Omnipotentiam. Replicat rursus Gonet: Ordo ad existentiam rei conditionatam futurae iam praesens est, & causae secundae inclinationem iam habent ad causandum effectum conditionatè futurum; veritas etiam obiectiua huius iam de praesenti datur. Ergo exigunt aliquam causam praesentem, & actualem, proindeque primam causam cum decreto iam existente. Obliqua est Consequencia de decreto existente nunc absolute in Deo, & recta de existente conditionatè; neque enim ordo, & inclinatio, de quibus in Antecedente, existunt nunc absolute, sed conditionatè. Sed & veritas obiectiua, de qua etiam in Antecedenti, non aliter existit nunc, quam quatenus id, quod contingenter, & liberè esset sub conditione, est verè, & infallibiliter cognoscibile ab intellectu diuino, sicque nunc cognoscitur: ad quod sufficit, si Deum non lateat ex parte conditionis inter cetera id, scilicet si suum decretum indifferens praeparativum Omnipotentiae existeret.

7644 Secundum etiam, quia concursus creatus non determinat in rigore diuinum, qui sit concursus in actu secundo; quippe vnus ab alio sit realiter indistinctus, consistatque in actione orta indiuisibiliter tum ab Omnipotentia, tum à voluntate creata. Concursus diuinus, qui à creato determinatur, est in actu primo concursus Omnipotentiae per indifferens decretum oblatum ad amorem, & odium: qui concursus non determinatur à voluntate creata ad amorem, quin Deus per Scientiam Mediae praeriderit id. Et hoc modo concursum creatum praecedere diuinum intelligitur facile. Quod si concedere libeat, creatum concursum praecedere diuinum in actu secundo, praecedentia est tantum in electione determinatiua amoris potius, quam odij. Et neque haec praecedentia, neque ea alia facit, vt sub aliqua ratione concursus creatus subterfugiat effectiua causalitatem ab Omnipotentia, vt iam tango, cum pluries alibi diffusè declararim.

5745 Tertium denique, quoniam doctrina de Scientia Media nullatenus eximit modum aliquem, aut formalitatem entis ab Omnipotentia, vt causante effectiue immediate, ac proximè. Determinatio ipsa ad amorem, quae fit à voluntate creata, vt eligente formaliter amorem praeter odium, fit eadem ipsa ab Omnipotentia, vt concurrente effectiue immediate, & proximè. Sicut iuxta omnes etsi fiat à voluntate creata, vt principio immanenti, & vitali formaliter, non ideo desinit fieri ab Omnipotentia vt principio efficiente. Sed de hoc puncto satis post tot dicta aliis in locis.

R.P. Gabr. de Henao, *Scient. Med.* Pars I.

SECTIO CCCCL.

Ex Scientia Media non sequitur quartum absurdum destructae praedestinationis diuinae, & certitudinis, quae ipsi competere debet.

5746 PRO quo absurdo inferendo ex Scientia Media arguitur ab Authore Cursus Theologici *disp. 1. dub. 1. & 2. sparsim.* Primò, si daretur Scientia Media, Deus antecederet ad decretum praedestinationis, & independentem ab illo praerideret Petrum v. g. perseveraturum, & consequenturum salutem aeternam, si tribueret illi talem sortem auxiliorum diuinæ gratiae. Ergo iam praedestinatio non esset causa mediorum efficaciter conducentium ad consequentiam vitae aeternae. Quae absurdissima sequela probatur, nam si praedestinatio esset causa talium mediorum, non possent haec cognosci antecederet, & independentem ab ipsa.

5747 Secundò, specialitas doni perseverantiae, & infallibilis nexus, quem habet cum actu perseverandi, nequeunt cognosci per Scientiam Mediae. Etenim afferunt secum praedictum actum per Consequentiae bonitatem: quod obiectum non pertinet ad Scientiam Mediae, quippe non terminetur ad veritates infallibiles innixas bonitati Consequentiae, & in quibus non stet. Antecedens esse verum, & Consequens falsum. Ergo repugnat, Scientiam Mediae praecedere praedestinationem, vt quid necessarium ad ipsius certitudinem.

5748 Tertio, ex Scientia Mediae positione sequitur, praedestinationem fieri dependentem à bonis operibus, vel tanquam à causa, seu ratione à priori, vel saltem tanquam à conditione, non qualicumque, sed necessariò praerequisita. Quae sequela (contraria Sancto Paulo *ad Rom. 9.* & Sancto Augustino multis in locis) adstruitur sic, quia si Deus non potest praedestinare, nisi quem bene operaturum praeridet: Ergo quod Deus illum praedestinet, pendet aliquo modo à praerisa illius operatione. Nam quoties negatio est causa negationis, etiam affirmatio debet esse causa, seu ratio à priori, vel saltem conditio praerequisita ad affirmationem. Vt si Sortes nequit currere, quin viuat, oportet vt affirmatio vitae aliquo modo ex praedictis requiratur ad affirmationem cursus.

5749 Quarto, admisa Scientia Media, decretum absolutum concurrendi cum voluntate Petri v. g. ad actum fidei, non aliter est in Deo, nisi iuxta exigentiam voluntatis Petri, scilicet quia praeridetur à Deo in tali occasione, talibus auxiliis praeparatam, fore quantum est ex se, credituram. Igitur cum huiusmodi decretum diuinum concurrendi tunc cum illa, sit electio ad fidem, sequitur manifestè, quod eligatur Petrus ad fidem, supposita tali exigentiâ voluntatis eius. Quia si non eligeretur tunc, suppositis illis circumstantiis, & supposito quod Deus veller constituere Petrum in illo ordine rerum, fieret ei violentia à Deo, seu

M m m (quod

(quod in idem ad præfens redit) non concurreret Deus connaturaliter cum illa. Ac proinde consensus Petri præfusus à Deo, vt futurus sub conditione quod Deus vellet concurrere, est ratio motiva diuinæ voluntatis, vt eligat Petrum ad Fidem. Quæ sequela est absonantissima.

5750 Quintò, in sententia de Scientia Media non potuisset Deus prædestinare Iudam. Quæ sequela alienissima à veritate inde stabilitur, quia de Iuda potuissent formari hæc duæ contradictoriæ: *Si Iudas producat, morietur in peccato: Non, si Iudas producat, morietur in peccato.* Deus autem sciret ante suum decretum efficacem, quænam ex illis esset determinatè vera, vel determinatè falsa. Cùmque euidens sit, non scuisse, affirmatiuam esse falsam, alioqui falleretur, siquidem ex euentu constat, illum obiisse in peccato, consequens erit, vt scierit, Iudam decessurum in peccato. Ergo non potuit illum, semel hac scientiâ admisâ, prædestinare. Sic Author ille. Ex quo in *dub. 1. §. 4. num. 11. & 12.* dimitto aliud argumentum de prædestinatione, quæ alioqui supra prouidentiam Dei generalem adderet solummodò certitudinem præscientiæ, quia iam in hac 2. Parte obuiam inui semel, & iterum.

5751 Sed in locum dimissi substituo sextum istud à Viue in *disp. 9. dist. 4. ex pag. 85. vsque ad 192.* late protractum, scilicet quod alioqui prædestinatio non esset ex speciali proposito, & electione diuina, neque distingueretur à generali prouidentia comprehendente etiam reprobos. Nam in sententia de Scientia Media nullum est caput specialis propositi, & electionis diuinæ; neque est vnde distinguatur prædestinatio à generali prouidentia. Quippe omnia sunt communia prædestinatis, & reprobis, omniaque sunt indifferentia, vt sint, vel non sint speciale propositum, & electio diuina, si excipiatur præscientia consensus salutis finalis.

5752 Adicio septimum ex eodem Viue *disp. 9. dist. 6. §. 2. num. 132. vsque ad 139.* nempe si Deus per Scientiam Mediam præuideat nostras operationes liberas futuras conditionatè, exponet periculo frustrationis sua decreta etiam efficacia, qualia sunt prædestinatiua; siquidem prænosceret, posse voluntatem nostram resistere eis.

5753 Cæterum septem hæc argumenta non incommodant Scientiæ Mediæ. In primo falsè supponitur, esse prædestinationem decretum illud subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum; quod negant Iesuitæ, & admittunt Thomistæ. Nam decretum illud de perseverantia, & consequentione salutis æternæ sub conditione aliqua indifferenti pertinet etiam ad reprobos, vt ad Tyrios, & Sidonios, de quibus non potest dici, fuisse à Deo electos, & prædestinatos. Quia item nomine prædestinationis significatur in præsentiarum decretum omnino absolutum de salute æternæ creaturæ rationalis. Quapropter decretum, de quo disputatur, an antecedenter, & independentè ab illo præuideat Deus futurum contingens conditionatum, profuturum in salute æternam? non est prædestinativum. Sed, hoc relicto, concedo Antecedens, & nego Consequentiam, quia quod prædestinatio sit causa mediæ efficaciter conducentium ad salutem æternam, non obstat quominus antecedenter, & independentè ab ipsa possint co-

gnosci illa vt futura conditionatè; non enim vt in hoc statu, est causa, sed vt in statu absoluto. Inquit, saltem ipsa prædestinatio inuoluitur in obiecto pro statu conditionato; nam ex parte conditionis ad futurum contingens conditionatum necesse est ingredi omnia, quæ eius pro statu absoluto debeant esse causa. Nequit autem ex parte conditionis involvi prædestinatio, ita vt sensus sit, *Si Petrus prædestinetur, & vocetur à Deo, saluabitur*; quoniam huiusmodi obiectum non spectat ad Scientiam Mediam, vt pote importans conditionem non indifferentem vt coniungatur cum conditionato, vel cum eius carentia. Respondeo, prædestinationem non esse causam simpliciter requisitam ad positionem mediæ efficaciam specificatiuè, & materialiter in statu absoluto; ideoque ipsam non debere ingredi ex parte conditionis ad salutem æternam futuram contingenter conditionatè. Possem occurrere alio modo ex Thomasio *disp. 20. art. 4. §. Respondeo, pag. 666. art. 5. §. Respondeo, pagina 679.* quatenus prædestinatio subiectiuè conditionata, ponatur non pro conditione, sed pro fundamento, seu ratione formali, quæ Deus vtatur, vt in ea cognoscat salutem æternam futuram contingenter conditionatè; non secus ac iuxta eum Doctorem sic ponitur decretum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum, quando in illo cognoscitur per scientiam liberam conditionatam futurum contingens conditionatum. Sed nunc non egemus alienæ doctrinæ subsidio. Aduertendum autem est, etsi in statu conditionato non involvatur Dei decretum subiectiuè conditionatum, quod sit prædestinativum, involvi tamen eo modo conditionatum, quod sit ex se indifferentens, & ex quo non fiat illatio necessaria ad futurum contingens conditionatum.

Ad secundum dico, per Scientiam Mediam cognosci auxilia, quorum sub conditione quis est perseveraturus; & quæ tametsi quid speciale præ reliquis auxiliis ordinariis habeant, sed non perueniunt ad id, vt potiantur vi prædeterminatiua, neque connexionem suæ entitatis cum actu libero perseverandi. Quia verò post eam scientiam sequitur collatio auxiliorum, sub quibus, si conferrentur, præfusus est quis perseveraturus, dabitur in prædestinatione certitudo, & infallibilitas de perseverantia finali. Hinc in Antecedenti falsè supponitur, nos velle, & asserere cognosci debere per Scientiam Mediam nexum infallibilem, quem cum actu perseverandi haberet donum perseverantiæ, si concederetur. De specialitate eius doni fatebimur cognosci per Scientiam Mediam, si non sit specialitas connexionis entitatis auxiliorum cum actu perseverandi.

Tertium ingerere curam debet ipsis etiam arguentibus, quandoquidem iuxta omnes, nequeat Deus prædestinare quem ad gloriam vt coronam, nisi per scientiam simplicis intelligentiæ, & naturalem absolutam præuideat, posse ipsum bene operari, nisi item iuxta Thomasium, & Gonetum, aliosque recentes Thomistas, per conditionatam, quæ sit etiam simplicis intelligentiæ, & naturalis, prænoscat operaturum bene, si prædeterminetur physicè, ita vt præsciat assumendo prædeterminationem, tanquam conditionem explicitam, & non præcisè vt medium,

ac

ac motivum, seu rationem formalem cognoscendi. Percontor itaque, an bona opera, vt possibilia, vel vt futura sub conditione expressa prædeterminationis physicæ, sint causa, vel ratio à priori, vel conditio necessariè prærequisita ad prædestinationem gloriæ vt coronæ? Et quod ipsi dixerunt, ego etiam dicam. Interim in Schola Societatis bona opera, vt præscita per Scientiam Mediam, sunt conditio necessariè prærequisita ad prædestinationem gloriæ vt coronæ; sed conditio non mouens, neque inclinans, vt Deus prædestinet vnum hominem potius, quam alium. Hæc enim discretio provenit ex mero, & gratuito beneplacito diuino. Idque est, quod docent S. Paulus, & S. Augustinus; non autem quod non sint vilo modo conditio necessariè prærequisita. Quin imò S. Augustinus videtur nobis tradidisse multoties contrarium. Et in eodem sensu opera nostra bona, vt præscita per Scientiam Mediam, erunt conditio necessariè prærequisita, vt prouidentia, quæ ex solo diuino libito subsequatur, sit potius prædestinatio, quam mera prouidentia supernaturalis. In summa, sine eis operibus vt præscitis per illam scientiam non potest saluari certitudo, & infallibilitas prædestinationis gloriæ vt coronæ. Sed quod Deus potius prædestinet Petrum, quam merè ei prouideat supernaturaliter, id provenit ex solo Dei arbitrio, & altissimo, secretissimoque consilio. Hæc breuiter; nam in 1. Parte ex instituto, & incidenter in ista 2. operam iam nauauimus enodandæ eidem difficultati.

5756 Ad quartum, si de decreto absoluto diuino conuertiendi cum voluntate Petri v. g. ad actum Fidei sit sermo, quatenus illud præsupponat aliud prædefinitivum actus Fidei, dico poni illud exigentia essentiali huius, non autem ex vlla exigentia voluntatis Petri. Nam quod ipse sit præfusus crediturus, si in tali occasione, talibus auxiliis vocaretur ad Fidem, vt nullam importat exigentiam prædefinitiuè decreti, sed tantum offert Deo obiectum bonum contingens capax prædefiniendi; ita neque affert aliquam exigentiam illius alterius decreti. Si autem sit sermo de illo decreto, quatenus non præsupponat aliud prædefinitivum actus Fidei, dico necunde tunc dari exigentiam eius decreti circa concursum ad actum Fidei. Et quod Petrus præfusus sit crediturus, si in tali occasione, talibus auxiliis vocaretur ad Fidem, non fundat exigentiam purificandæ à Deo conditionis; alioqui debuisset Deus purificare conditionem respectu Tyriorum, & Sidoniorum, quos prænouit credituros, si apud ipsos prædicaretur Euangelium, fierentque signa, & virtutes. Quapropter Fides conditionata Petri nullatenus mouet Deum ad decretum, siue prædefinitivum Fidei, siue præparativum Omnipotentis pro concursu indifferenti erga ipsam.

5757 Ad quintum respondeo, Deum de Iuda condito, & constituto in his circumstantiis ea cum serie horum auxiliorum præsciuisset è vira migraturum impenitentem, & de eodem in aliis circumstantiis, & cum serie aliorum auxiliorum prænouisset non interituum in peccato. Licet autem impotentia consequente libertatem Iudæ non possit prædestinare eum in primo casu, posset tamen in secundo. Pendetque ex mera voluntate Dei producere, & ponere Iudam in his circumstantiis, & cum hac auxiliorum serie, potius

quam cum aliis circumstantiis, & cum serie aliorum auxiliorum. Nec video quid mysterij habeat hæc difficultas potius contra scientiam conditionatam, non innixam decreto efficaci, quam contra innixam.

Ad sextum dico, etsi auxilia collata ei, erga quem Deus habet speciale propositum, & quem eligit, ac prædestinat, sint ex se communia reprobo, & indifferentia vt componantur cum consensu salutari finali, vel ab eo diuidantur; etsi item diuinum decretum requisitum ad potentiam proximam, & expeditam voluntatis creatæ, vt consentiat, vel non consentiat, sit etiam de se coniungibile cum consensu, vel ab hoc separabile; nihilominus saluari speciale propositum, & electionem diuinam, prædestinationemque à generali prouidentia distinctam. Constitunt namque in eo, quod Deus velit elargiri auxilia, concurrereque cum voluntate creatæ ad consensum salutarem finalem in circumstantiis, in quibus præuisa est consensura, si conferrentur talia auxilia, vellentque Deus concurrere cum ipsa. Conueniunt omnes Nostri in hac solutione, quare parco aliis, quibus possem vti.

Ad septimum respondeo, Deum quidem prænoscere voluntatis nostræ facultatem proximam, & expeditam ad coniungendum vtrumvis libertatis extremum cum omnibus principiis, & conditionibus, quibus eius libertas in actu primo, & proximo constituitur; sed simul præscire, quodnam sit consociatura extremum sub conditione huius, vel illius decreti diuini. Vnde quando Deus pro signo posteriori ad talem præscientiam procedit ad decreta indifferentia ab intrinseco, qualia debent esse ea, quibus constituatur libertas voluntatis nostræ in actu primo, & proximo, nullum est periculum frustrationis ipsorum decretorum. Quod si procedat ad decreta efficacia ab intrinseco, quæ non constituent eam libertatem voluntatis nostræ; talia etiam decreta supponunt essentialiter Scientiam Mediam, ideoque abest etiam periculum frustrationis. Ex Societatis quidem sententia sequitur, verissimumque est, nostram voluntatem posse potentiam antecedenti impedire decreta ab intrinseco efficacia, supponentia essentialiter Scientiam Mediam. Id quod non est extendendum ad decreta ab intrinseco indifferentia, constituentiaque nostræ voluntatis libertatem in actu primo, & proximo. Nam cum non sint connexa ex se cum vilo libertatis extremo dependente à determinatione nostra electiua, non est è potestate nostra impedire illa. Nec etiam possumus frustrare illa quoad quasi suum effectum formalem, nempe quoad constitutionem libertatis nostræ in actu primo, & proximo; tametsi possumus potentiam antecedenti quoad obiectum, quod recipiant. Sic peccatores resistunt voluntati diuinæ non efficaci. Sed circa decreta ab intrinseco efficacia frustranda non est in nobis vlla potestas, licet sic circa ea impedienda, vt dixi.

SECTIO CCCCLI.

Ex Scientia Media non ſequitur quintum abſurdum imminuta Omnipotentia in Deo, & eneruata efficacia in diuina gratia.

5760 Sequela probatur à Ioanne de S. Thoma *diſp. 20. art. 4. pag. 661. uſque ad 663. & à Hieronymo Viue diſp. 9. diſt. 5. ex pag. 192. uſque ad 202. diſt. 13. §. 4. pag. 275. & ſeq. ſupponendo Deum præuidiſſe per Scientiam Mediam hoc futurum contingens conditionatum: Tyrj, & Sydonij conuerterentur, ſi prædicaretur illis Euan-gelium, fierentque apud illos ſigna, & virtutes que facta ſunt apud cines Corozaim, & Bethſai-de. Quo ſuppoſito, quæritur primò, vel diuina voluntas poſſet facere, ſtante illà conditione, ne Tyrj conuerterentur, vel non poſſet facere, ne conuerterentur? Si primum: Ergo ſcientia illa non erat infallibilis, quia reſtabar conſulenda voluntas diuina, à qua poſſet caſſari, & euacuari ea veritas adhuc ſub ſtatu conditionato. Si ſecundum, Ergo perit Omnipotentia Dei, quia humanæ voluntati Tyrjorum erit poſſibile aliquid (nempe libera non conuerſio) quod ſit impoſſibile voluntati diuina. Quæritur ſecundò, conuerſio Tyrjorum futura contingenter conditionatè, vel ſic per Scientiam Mediam proponitur voluntati diuina, vt liberè complacere, vel neceſſariò feratur erga illam? Si primum: Ergo poterit Deus non complacere liberè circa tale obiectum, & proinde poterit euertere ipſum, falſificareque Scientiam Mediam. Si ſecundum: Ergo dicitur quid repugnans Omnipotentia Dei; aſſignatur namque obiectum, cuius bonitas, etſi ſit finita, trahat neceſſariò voluntatem diuinam, quodque cum creatam non ita rapiat, exeat maiorem vim erga diuinam.*

5761 Cæterum quanvis concedatur, vt debet, ſecunda pars dilemmatis primi, non ſequitur inconueniens damnificationis Omnipotentia, quia quod Deus non poſſet facere, ne conuerterentur Tyrj, eſt impotentia conſequent, proueniens ex decreto libero, quo indifferenter applicaret Omnipotentiam ad concurrendum cum eis, & quo efficaciter decerneret relinquere illos in manu ſui conſilij, concedereque facultatem proximè liberam, electricam, & determinatricem conuerſionis, & non conuerſionis. Etſi enim Scientia Media antecedit liberum omne decretum Dei, non tamen ipſum obiectum huius ſcientia antecedit decretum Omnipotentia præparatum, quod ſit ſubiectione conditionatum, ſed potiùs eſſentialiter ſupponit illud, vt tenens ſe ex parte conditionis, & vt conſtituens poteſtatem proximè liberam, atque expeditam ad conuerſionem, & ad non conuerſionem. Quà præſuppoſitè poteſtate, vt collarè à Deo, & vt volitè efficaciter, nihil mirum, ſi Deus non poſſet per ſe facere, vt Tyrj non conuerterentur; quandoquidem poſſe per ſe facere id, eſſet poſſe fruſtrare ſuum decretum efficax, quo conuerſio, & non conuerſio eſſet ab ipſomet Deo poſita in electione, & determinatione volunta-

tis Tyrjorum. Neque item eſt mirum, vt præſuppoſitè humanà voluntate Tyrjorum cum poteſtate à Deo accepta eligendi conuerſionem, vel non conuerſionem, determinandique ſe pro ſuo nutu ad vtramlibet, poſſet ipſa, & non Deus per ſe facere, vt non poneretur conuerſio; nam quod Deus per ſe non poſſet, non eſſet ex debilitate potentia, ſed ex inſuſceptibilitate ſui decreti efficacis liberè, & ex mero ſuo beneplacito præhabiti. Sic poſſumus ex facultate à Deo gratis conceſſa tritari, comedere, currere, obedire; & tamen Deus neutiquam poſteſt. Loquor de Deo per ſe, & non vt homine.

Ad ſecundum dilemma dico, obiectum Scientia Media ſic proponi voluntati diuina, vt hæc feratur liberè circa illud ſub vna ratione, & neceſſariò ſub alia; liberè quidem ſub ratione potentis reduci, & non reduci de ſtatu conditionato ad abſolutum, purificatè à Deo, vel non purificatè conditione: ruruſ neceſſariò ſub ratione non potentis admittere diſcrepantiam inter ſtatum conditionatum, & abſolutum, ſi hic poſterior ſtatuſ illi conferatur. Porro ex libertate ad complacendum, vel diſplicendum in tranſitu de ſtatu conditionato ad abſolutum, non ſequitur, poſſe Deum euertere obiectum futurum contingenter conditionatè, neque falſificare Scientiam Mediam ad ipſum terminatam; ſiue enim fiat, ſiue non fiat is tranſitus; ſaluum manet tale futurum, & proinde Scientia Media, cuius eſt obiectum. Neque item ex neceſſitate diſplicendi in diſcrepantia inter ſtatum conditionatum, & abſolutum, ſeu ex neceſſitate amandi conuenientiam vtriuſque ſtatuſ, ſequitur vllum detrimentum Omnipotentia Dei; nam huiuſmodi neceſſitas diſplicendi in diſcrepantia, vel amandi conuenientiam, fundatur in eſſentiali, æternaque veritate prædicatorum vtriuſque ſtatuſ; ſicut neceſſitas diſplicendi in eo, quod homo non ſit animal rationale, fundatur in eſſentiali, æternaque veritate huius propoſitionis, *Homo eſt animal rationale*. Voluntas etiam humana non poteſt non ferri neceſſariò in diſcrepantiam vtriuſque ſtatuſ, habendo eam odio; vel in conuenientiam, amando eam, ſi præcedat perfecta apprehenſio, vel iudicium de prædicatis vtriuſque ſtatuſ. Quare libertas voluntatis humanæ circa futurum contingens conditionatum non attenditur niſi penes electionem, determinationemque ad ipſum futurum, vel ad eius carentiam, ſi poneretur conditio. Et licet Deus penes iſtam electionem, determinationemque non habeat libertatem, viſum iam eſt, non præiudicare id vlli eius perfectioni, ſiquidem præſupponatur liber circa conditionem, & neceſſitas ſubſequentem conditionem trahit ortum ex ipſiſmet Dei libertate. Omitto retorquere confirmationem aduerſùs ſcientiam conditionalem liberam Thomiſticam; non enim minùs contra illam, quàm contra Scientiam Mediam eſſe formari poteſt, mutato nomine Scientia Media in ſcientia conditionalis, poteſtque de obiecto futuro contingenter conditionatè, quod ſit fundatum in decreto efficaci, ſubiectione abſoluta, & obiectiue conditionato de ipſo, vel quod ſit conſtitutum per tale decretum, rogari eodem modo, an poſt ſcientiam conditionalem proponatur voluntati diuina vt amandum liberè, vel neceſſariò? Et hæc ad ſecundum dilemma.

Cuius

5763 Cuius occaſione aduertendum eſt, etſi præcipuum munus Scientia Media ſit, deſeruire ad id, vt Deus purificet, vel non purificet conditionem; nam Deus videns hominem rectè uſurum tali auxilio, & libertate, ſi ei confeſtatur, dirigitur ab hac ſcientia ad habendum decretum liberum ponendi illam conditionem, vel non ponendi; poteſt etiam in controuerſiam vocari, an eadem ſcientia deſeruiat ad id, vt Deus complacere, vel diſpliceat in eius obiecto? In qua quaſtiuncula dici poteſt, Scientiam Mediam, repræſentantem hominem rectè operaturum ſub tali vocatione, & poteſtate proximam, neceſſitate Deum ad complacendum in eo, quod voluntas bene operatura ſit, ſi pulſetur tali vocatione; & Scientiam Mediam, repræſentantem voluntatem præue operaturum ſub tali vocatione, neceſſitate Deum ad diſplicendum in eo, quod ſub illa vocatione voluntas præue ſit operatura. Neque hæc neceſſitas erit abſurda, quia non prouenit ex meritis ipſius obiecti creati, ſed ex perfectione Dei, qui eſt ab intrinſeco neceſſitatus, vt complacere in eo, quod homo ſub tali conditione ſit ſequitur diuinum beneplacitum, & vt diſpliceat in eo, quod ſit acturus contra diuinum beneplacitum. Quomodo enim qui aſſerunt, Deum neceſſariò complacere in creaturis poſſibilibus, dicunt illam neceſſitatem non prouenire ex bonitate finita obiecti creati, ſed ex ſumma Dei perfectione. Et ſicut ſcientia viſionis repræſentans hominem rectè operantem, neceſſitat ad complacendum in illa operatione; & Scientia repræſentans præue operantem, neceſſitat ad diſplicendum; nihil eſt quapropter idem non dicamus de Scientia Media.

5764 Si tamen alicui abſurdum appareat, admittere in Deo complacentiam neceſſariam erga bonitatem finitam, dicat Scientiam Mediam, repræſentantem rectam operationem ſub tali conditione, deſeruire quidem, vt Deus poſſit complacere pro ſuo nutu in eo, quod ſub illa conditione ſit rectè operatura voluntas noſtra; non tamen neceſſitate ad illam complacentiam. Similiter ſcientiam, repræſentantem obliquam operationem ſub illa conditione, deſeruire vt Deus poſſit diſplicere; non tamen neceſſitate ad diſplicendum. Vbi ſedulo notandum eſt, illam complacentiam eſſe purè ſpeculatiuam; & per modum gaudij, quæ nullo pacto deſeruire valeat ad id, vt Deus efficaciter conditionatè velit, vt poſitè tali conditione, & indifferentià proximam, homo eliciat talem operationem rectam. Nam hoc decretum deſtrueret obiectum Scientia Media, quippe iſta repræſentet hominem, ſuppoſitè proximam indifferentià; & illud decretum faceret, vt poſitè illà conditione, Deus prædeterminaret voluntatem creatam ad illum actum. Vnde voluntas creata non ſe determinaret. Neque opponas, prædefinitionem efficacem abſolutam actus boni, quæ non euerteret obiectum Scientia Media. Ad eſt enim parentiſſimum diſcrimen, quandoquidem hæc prædeſinitio vult actum bonum, quia vult conditionem, & indifferentiam proximam, circa quas exercet ſuam vim, volendo efficaciter abſolutè, vt ponantur.

5765 Magiſter Gonet *diſp. art. & §. 6. ex pag. 567. R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.*

*uſque ad 573. vt confirmet ſequelam eiudem abſurdi, aſſumit duplex medium. Quorum primum eſt, Deus ſeruata libertate arbitrij noſtri, non poſſet promittere Abrahæ filios ſpirituales per Fidem; & conuerſionem Gentium ex facultatibus, & theſauris ſua Omnipotentia, ſed ſolum ex præſuppoſita Scientia Media, quæ noſcetur; has, vel illas Gentes tali tempore, & loco ad Fidem vocatas credituras eſſe. Quod enim Deus eam promiſſionem adimplere poſſet; non proueniret, tanquam à prima radice; à ſua Omnipotentia, & à ſua gratia virtute, & efficacia, ſed à poteſtate & determinatione liberi noſtri arbitrij explorata per Scientiam Mediam. Id autem derogat diuinæ Omnipotentia; & eneruat efficaciam gratia diuinæ, reſelliturque è S. Auguſtino *lib. de Prædeſt. SS. cap. 10. lib. de corrept. & gratia; cap. 12. & epistoſta 105.**

Ad hoc medium, ponderatum etiam ab Authore Curſus Theologici Carmelitarum Diſcalceatorum *diſp. 12. dub. 3. num. 13. duobuſque ſeqq.* Et à Thomiſtis aliis frequenter, iam alibi dixi plenè. Nunc concisè repeto, promiſſionem de Fide Gentium fieri non poſſe à Deo, niſi prænoſcente eandem Fidem futuram ex electiua determinatione voluntatis Gentium ſub conditione diuinæ gratia inter alia; ita vt id, quod præſciri debet, non ſe habeat tanquam cauſa, aut ratio à priori, aut motiuum promiſſionis; ſed hæc gratis prorsus fiat à Deo, & exequutio non ſit niſi ex ſua gratia. Ex quibus ſic præſuppoſitis haudquaquam ſequitur, non fore ex facultatibus, theſauriſque Omnipotentia, neque ab ipſa vt prima radice, neque à virtute, efficaciaque gratia; ſiquidem Fides non præſcitur futura conditionatè ex electiua determinatione voluntatis Gentium per vires naturæ ſecundum ſe, ſed vt eleuata, excitata & adiuta à virtute, & efficacia gratia contentæ in facultatibus, theſauriſque Omnipotentia ſupra omnem naturæ exigentiam, ac meritum. Neque item ſequitur quid contrarium Sancto Auguſtino; hic enim loquitur contra præſcientiam de Fide futura per vires naturæ ſecundum ſe.

Replicat Gonet primò: Fides per Scientiam Mediam non præuidetur vt prouentura à determinatione gratia, infallibiliter agentis, & inclinantis ad eam, ſed vt determinatam ipſam gratiam indifferentem de ſe, reddendamque determinatam, & efficacem per conſenſum Gentium, à Deo non prædeſinitum antecedenter. Ergo Scientia Media derogat Omnipotentia, & tollit efficaciam gratia, quandoquidem non præuideat Fidem, vt ab Omnipotentia, gratiaque eius orituram, tanquamque à determinantibus ad ipſam. Secundò, ſi Deus Fidem Gentium obtineat per Scientiam Mediam, præuidentem circumſtantias, occaſiones, opportunitateſque temporis, & loci, exhibendoque concurſum tantum indifferentem, & à voluntate creata determinabilem, non conſequetur Fidem, cauſando, & efficiendo, ſed eam expectando, & veluti emendando à voluntate creata. Inferior Conſequentiam primæ replicæ, quia vt ſalua maneat Omnipotentia, & efficacia gratia, ſatis eſt, quod non repræſentetur per Scientiam Mediam Fides, niſi vt principaliter efficienda ab Omnipotentia, & à gratia: vt autem ſic repræſentetur, non eſt opus cognoſci Omnipotentiam, & gratiam

M m 3

gratiam vt præniè determinaturas ad eam. Nego etiam ſecundæ replicæ Conſequentiã, quia per Scientiam Mediam non prævidetur Fides in vllis circumſtantiis, &c. niſi vt cauſanda, & efficienda à Deo principaliter, quanvis concurſu, qui in actu primo præparetur indifferentè à voluntate increata, & determinandus ſit à creatura. Quod autem circumſtantiæ, &c. debeant eſſe prænotæ per Scientiam Mediam, vt in ſtatu abſoluto Deus obtineat conſenſum liberum, non eſt à creatura voluntate expectatio, & quaſi emendicatio vt à cauſa, quæ per ſe independens ſit à Deo præſciente, & ab ipſius gratia; neque vt à cauſa, cuius conſenſus ſi non præuideatur ſub his determinatè circumſtantiis, non reſent alia parables ab ipſo Deo, ſub quibus prænoſcatur. Vbi aduerto, cum PP. aliqui agèrè ferunt, quod Deus ad ſalutem noſtram dicatur expectare nos, reſpicere ad expectationem initij cuiuſvis, quod ex vitibus nature præbeat liberum noſtrum arbitrium, vt volebant Semipelagiani. Quo de puncto iam egi in hac 2. Parte.

5768 Secundum medium conſiſtit partim in Thomafij ratione relata numero 5760. & infirmata numero ſequenti, partim in hac: Dicere aliquid fore liberum, & impedibile à voluntate creata, & non ab increata, vergit in præiudicium libertatis, & omnipotentia diuinæ. Sed conuerſio Tyrionum ſub illis occaſionibus, & circumſtantiis, ſub quibus per Scientiam Mediam cognofcitur, foret libera, & impedibilis à voluntate Tyrionum, vt patet; & reſpectu diuinæ in primis non foret libera: tum quia foret prior omni decreto actuali, & exercito à Deo: tum quia Scientia Media, quæ circa eam verſatur, non eſt libera ex parte ſubiecti, ſed tantum ex parte obiecti: deinde non foret impedibilis, alioqui poſſet Scientia Media falſificari per voluntatem diuinam. Concludit Gonet, amicum Lectorem deprecans ex S. Auguſtino lib. 1. Operis Imperfecti in Iulianum, num. 50. ne ita de his anguſtiis exeat, vt Fidei caput perdat, quæ Fidei primitus in Symbolo conſitemur, credere nos in Deum Patrem Omnipotentem.

5769 Sed certè hoc medium nullas ad anguſtias redigere poſſet Lectorem, qui vel ſit nouitius in Theologia. Actus immediatè, & formaliter liber voluntati creatæ, non eſt etiam immediatè, & formaliter liber increatæ, vt neque huic eſt ſic vitalis, & voluntarius. Quapropter hæc non viuunt, non exercet ſuam voluntarietatem ab interno principio agente cognofcente ſingula; non amat, vel odio habet liberè per actum illius. Eſt itaque ſolum mediatè, & virtualiter liber voluntati increatæ actus, qui eſt immediatè, & formaliter liber creatæ, conſideratus vt futurus ſiue conditionatè, ſiue abſolutè; vel conſideratus vt iam exiſtens de præſenti: eſtque reſpectu increatæ liber mediatè, & virtualiter, quatenus libertas proxima, & expedita ad ipſum, & ad ipſius carentiam neque exiſtere, neque intelligi poſſit, niſi vt collata liberè ab increata. Et ideo conuerſio Tyrionum ita foret libera immediatè, & formaliter Tyrionum, vt Deo foret libera mediatè, & virtualiter, nec alio modo poſſet Deo eſſe libera. Vnde ad argumentum dico ſine vllis anguſtiis, conuerſionem quæ immediatè, &

formaliter libera foret Tyrionum, non ſic, ſed mediatè, & virtualiter fore liberam Deo, idque abſque vllò diſpendio ſuæ libertatis, quia actus immediatè, & formaliter liberi voluntati creatæ non aliter, quam mediatè, & virtualiter poſſunt eſſe liberi increatæ. Vnde etiam dico, eandem conuerſionem fore proximè impedibilem à voluntate Tyrionum, & remotè à diuina, quatenus hæc poſſit non conferre facultatem expeditam ad ipſam, & ad eius carentiam. Quæ remota tantum impedibilitas ab Omnipotentia nihil detrahit perfectioni huius reſpectu actus, ad quem conceſſerit voluntati creatæ eam facultatem. A primo dicto videntur non poſſe diſcrepare Thomiſtæ. Nam eſt conuerſio Tyrionum præſciatur iuxta ipſos in decreto ſubiectiue abſoluto, non ideo ipſa foret immediatè, & formaliter libera Deo, ſicut foret Tyrionum. Quoad ſecundum, ſi ex ſuppoſitione huiusmodi decreti iam Deus non poſſet immediatè, & formaliter altero ſuæ voluntatis decreto impedire conuerſionem, cum tamen potentia antecedenti poſſet immediatè, & formaliter impedire eam voluntas Tyrionum; quid mirum, ſi nos dixerimus, ſuppoſita facultate illà expedita, quæ concederetur liberè à Deo Tyrionum, fore vt Deus iam à ſeipſo, & per ſeipſum non poſſet impedire penitentiam eorum?

SECTIO CCCCLII.

Ex Scientia Media non ſequitur ſextum abſurdum de adempta Deo perfectione primi liberi; neque item ſeptimum de dignitate ſecundi liberi exiſtenti in creatura rationali.

5770 Sexti abſurdi conſequutio ſuadet primò à Gonetò diſput. 6. §. 4. ex pag. 562. vſque ad 564. Primum liberum debet eſſe proxima, & immediata cauſa totius libertatis ſecundariæ, & participatæ. Sed Scientia Media ſubtrahit à Deo rationem proximæ, & immediatæ cauſæ, reſpectu huius libertatis, repertæ in noſtræ voluntatis determinatione; repugnat enim hanc, quantum ad ſpeciem actus, cauſari à decreto indifferenti, & determinabili à voluntate noſtra. Secundò, primum liberum debet primi eligentis, & primi determinantis habere munus. Atqui Scientia Media impedit illud, cum ſupponat voluntatis noſtræ electionem, & determinationem futuram conditionatè ante actualem omnem determinationem, ſeu decretum diuinæ. Tertio, illa cauſa prius eligit, & prius determinat, quæ per ſe primò attingit in effectu aliquam rationem priorem, & nobiliorem illà, quæ ab alia attingitur. Sed iuxta doctrinam de Scientia Media, voluntas creata attingit per ſe primò in actu libero rationem ſpecificam, & ad eam determinat Deum; hincque attingit per ſe primò rationem individualem, & determinat voluntatem creatam ad ipſam, quæ prior eſt, & nobilior ratio illa altera ſpecifica. Ergo, &c.

Ad

5771 Ad primum motiuum liquet ex numero 5743. Ad ſecundum clateſcit ex ſæpe inculcatis, Scientiam Mediam ſupponere voluntatis diuinæ determinationem, ſeu decretum actuale, quod eſſet, vel quod ſi eſſet, ſeu ſubiectiue conditionatum. Ad tertium dico, voluntatem creatam non attingere per ſe primò effectiue rationem ſpecificam actus liberi. Quanvis, electiue determinando, attingat per ſe primò, ſed non abſolutè, ac ſimpliciter; nam quod eo modo attingat; trahit ortum ex Deo, qui elegit, & determinauit ipſius productionem, & conſervationem cum aliis conſtitutiuis potentia libera proxima, atque expedita ad ſe determinandum electiue. Id quod pluries eſt iam declaratum.

5772 Septimi abſurdi ſequela inducitur ab eodem Gonet. §. 8. pag. 577. vſque ad 586. ſic. Primò, Scientia Media ſupponit, res eſſe conditionate futuras ante primum principium, & primam veluti radicem libertatis creatæ, & participatæ ab ipſis, nempe ante decretum diuinum, in cuius efficaciam infinitam reuocatur à S. Thoma contingentia, & libertas creata; quodque eſt primum in genere liberorum, & libertas increata, atque per eſſentiam. Ergo Scientia Media tollit libertatem creatam; quippe nulla poſſit dari, vel concipi libertas ante primum principium, & quaſi primam radicem illius. Reſpondeo, Scientiam Mediam non ſupponere actus liberos voluntatis creatæ eſſe conditionatè futuros ante decretum diuinum ſubiectiue conditionatum, quanvis ſupponat ante abſolutum. Quod non requiritur ad eos, cum ipſorum libertas non ſit creata, & participata actu; ſed crearetur, & participaretur. Sic ad actus liberos poſſibiles non exigit decretum actu exiſtens, ſed poſſibile exiſtere, quia tantum ſunt libertates creabiles, & participabiles libertatis diuinæ.

5773 Non impugnat Gonet hanc ſolutionem, ſed digreditur ad probandum, requiri decretum prædeterminatum ad actus liberos voluntatis creatæ, & non ſufficere illud, quo Deus det ipſi potentiam determinandi ſe, & eligendi quod voluerit. Primò, nam actualis libertas noſtræ voluntatis debet procedere immediatè, & proximè à Deo per decretum liberum ſuæ voluntatis, cum ſit perfectio ſimpliciter ſimplex. Et quia ſi libertas potentialis, & quodlibet ens creatum, ac participatum, vel ipſa etiam illuminatio Solis proueniunt immediatè à Deo, debent potiori iure procedere libertas actualis, creata, ac participata, determinatioque voluntatis creatæ. Secundò, nam à principio indifferenti, vt indifferentis eſt, nequit exire actus determinatus, nequitque cauſari à tali principio determinatio, quam expectet, & à qua vt à conditione dependeat.

5774 Verumtamen in primis ad ſolutionem argumenti propoſiti à Gonet ſufficeret decretum ſubiectiue conditionatum, eſto prædeterminatum. Deinde, decretum non prædeterminatum, ſed indifferentis ita dabit voluntati creatæ libertatem potentialem, quam conſtituat, vt per tale decretum præparatà Omnipotentia ſit immediatè, & proximè cauſa libertatis actualis in voluntate ipſa, quando hæc electiue determinet concurſum illius, Quare vacat prima probatio. In ſecunda illud axioma, *A principio indifferenti, &c.* non facit ad præſens, vt notauit in numero

5743. Nec magis faciunt expectatio, & dependentia à voluntatis creatæ determinatione; hæc enim ſit ſimul effectiue ab Omnipotentia, & à voluntate creata, cuius præcedentia eſt ſolum in genere cauſæ formalis extrinſecæ, & electiue, immediatæ, ac proximæ.

5775 Secundò inducitur idem abſurdum ab eodem Gonet ſic: Scientia Media deſtruit libertatem Dei. Primò, quia non proponit voluntati diuinæ conuerſionem Pauli, v. g. cum indifferentia, vt eſſet, vel non eſſet in talibus circumſtantiis; ſed cum determinatione, vt eſſet; quæ determinatio præceſſit omnem actualem libertatem diuinam. Secundò quoniam, ſuppoſito quod Deus præuideret per Scientiam Mediam, me in tali occaſione diſſenſurum vocationi, non haberet poteſtatem expeditam ad conſequendum meum conſenſum; quæ impotentia proueniret ex non libera Deo Scientia Media diſſenſu meo. Tertio, quia ex Scientia Mediæ de meo diſſenſu ſuppoſitione non libera Deo, redditur hic impotens ad cauſandum meum conſenſum. Ergo quod hunc non cauſet, eſt ipſi neceſſarium neceſſitate lædente libertatem ipſius. Quarto; nam ſuppoſita præuiſione de meo futuro diſſenſu, Deus non poteſt obtinere à me conſenſum; & ſuppoſitio præuiſionis antecedit libertatem diuinam. Cum igitur Scientia Media euertat libertatem increatam, deſtruet & creatam, quæ ſine illa ſtare non poteſt.

5776 Ita inferit Gonetus, non aduertens ad ſententiam antiquorum Thomiſtarum, qui docuerunt, eſt ſupponeret, cauſam primam non liberè, ſed ex neceſſitate nature agere in ſecundas, non inde ſequi, vt rationales operarentur ſine contingentia, & libertate. Quos Thomiſtas imitatur recentiſſimus, & Illuſtriſſimus Godoy tract. 6. in 1. part. diſput. 54. aduertens, non fore conſequens, vt deſicerent cauſæ ſecundæ liberæ, & vt eis prima non exhiberet eundem concurſum præuium, & ſimultaneum, quem modò præſtat; proindeque vt in eis non ſaluaretur contingentia, ac libertas ſuarum operationum. Sed, omiſſa diſcuſſione de bonitate Conſequentia, nego Antecedens, cuius probationes iam de proximo ſunt extenuatæ. Vnde contractè ad primam dico, eſt determinatio, vt conuerſio Pauli eſſet ex nutu ſuæ voluntatis indifferentis in actu primo proximo, vt ei daret, vel non daret eſſe, præcedat diuinam libertatem exercitam actu, non verò quæ, vel ſi quæ exerceretur actu. Ad ſecundam, tertiam, & quartam, impotentia Dei ad conſequendum conſenſum eſſet ex ſuppoſitione de diſſenſu, vt à mea voluntate futuro, cognitoque à Deo per Scientiam Mediam, quæ quanvis non ſit libera ipſi ſubiectiue, eſt tamen obiectiue, quatenus non habeatur à Deo niſi noſcente decretum ſuum liberum, quo præpararetur Omnipotentia indifferentè, conſtitueretque potentiam meam proximam, & expeditam ad aſſenſum, & diſſenſum. Vnde ſicut ſimilis impotentia Dei ex ſuppoſitione quod per Scientiam abſolutam videat me diſſentientem, non deſtruit abſolutè libertatem diuinam, quia hæc ſcientia non habetur à Deo niſi inſtrumente ſuum decretum liberum actu exiſtens, prædeterminatum conſenſus, iuxta Thomiſtas; ita neque ea alia, vtpote terminata ad liberum decretum, quod exiſteret, vel quod ſi exiſteret.

M m m 4 Tertio

5777 Tertiò inducitur idem absurdum ab eodem Authore; quia nullus actus creatus poſſet eſſe, vel concipi vt liber per ordinem ad voluntatem creatam, qui non ſit, & concipiatur liber per ordinem ad increatam. Sed conuerſio Pauli in eo ſigno, in quo præuidetur per Scientiam Mediam vt conditionatè futura, non poſſet eſſe, vel concipi vt libera per ordinem ad voluntatem diuinam. Tum quia in eo ſigno nullum datur, vel concipitur in voluntate diuina decretum actuale, & exercitum. Tum quia alioqui Scientia Media eſſet abſolutè libera Deo. Reſpondeo, cum conuerſio conditionatè futura, non ſit, ſed foret voluntati creatæ libera immediatè, & formaliter, ſufficere quod pro ſigno talis ſtatus ſit, & concipiatur vt libera mediatè, & virtualiter per ordinem ad diuinum decretum, quod ſi exiſteret. Iſque ordo ad decretum liberum ſic conſideratum ſatis eſt pro ſtatu futuriſſionis conditionatæ ad libertatem conuerſionis mediatam, & virtuales reſpectu voluntatis diuinæ; non tamen ſufficit, vt Scientia Media dicatur abſolutè libera; vt enim ſic diceretur, deberet præſupponere exiſtens iam liberum aliquod Dei decretum, ſeu talis eſſe, vt dependeret à libera Dei voluntate iam exiſtente.

5778 Quartum medium inducitur ab eodem Authore: Scientia Media ſupponit, res eſſe futuras conditionatè ob veritatem obiectiuam determinatam, quam habent ex vi, & natura oppoſitionis contradictoniæ, quæ eſt cauſa maximè neceſſaria, vt pote fundata in illo principio maximè neceſſario, *Quodlibet eſt, vel non eſt*. Ergo Scientia Media tollit libertatem.

5779 Cæterum ſi in hoc medio Antecedens eſſet vndique firmum, non erat in Conſequenti inferendum, Ergo Scientia Media tollit libertatem, ſed ſupponit ablatam libertatem ex contradictoniæ oppoſitionis vi, & natura. Quæ cum aſſumitur in Antecedenti, dicitur verè, eam fundari in principio maximè neceſſario, proindeque per ſimplicis intelligentiæ ſcientiam noto à Deo, *Quodlibet eſt, vel non eſt*. Sed falſè ſupponitur in Antecedenti, veritatem obiectiuam determinatam conuerſionis conditionarum futuræ Tyrionum, v. g. fundari in illo principio potiùs, quàm fundaretur falſitas obiectiuæ determinatæ, caſu quo non conuerterentur. Eſt igitur talis principij ratione ex his duabus propoſitionibus contradictoniis *Tyrion conuerterentur, Tyrion non conuerterentur*, debeat vna eſſe determinatè vera, & altera falſa determinatè; non tamen vna potiùs, quàm altera. Et ideo quod affirmatiua ſit formaliter vera, & negatiua falſa, fundatur in alio principio maximè contingenti, nempe in veritate obiectiuæ conuerſionis, ad quam per diuinam gratiam determinaret ſe contingenter voluntas Tyrionum, cum æquè poſſet determinare ſe ad non conuerſionem; Deusque per Scientiam Mediam attingit huiusmodi veritatem obiectiuam conditionatam contingentem, & liberam voluntati Tyrionum. Quo patet, eam ſcientiam neque ſupponere extinctam contingentiam, & libertatem creatæ voluntatis, neque per ſe præſocare. Sed de hoc iam alibi.

5780 Sitque in hoc loco latis de absurdis, ex quibus recensitis cum ſpecioſis titulis conſutat Magiſter Gonet Scientiam Mediam *art. 6. à pag. 550. uſque ad 589.* nam quæ poſſent deſiderari circa §. 1. 2. & 9. monſtrauimus iam in hac 2

parte, & in 1. eſſe tantum apparentia, vt & alia, quæ nunc omittimus circa Ioannis Thomæſij Diſp. 20. *art. 4. pag. 661. uſque ad 663.* & circa Hieronymi Viues Diſp. 9. *diſt. 5. à pag. 192. uſque ad 202. diſt. 13. §. 4. pag. 275. & ſeq.*

SECTIO CCCCLIII.

Ex Scientia Media non ſequitur octauum, quod dicitur, absurdum de Deo non ſupremè libero, neque infinito in prædeſiniendo efficaciter actus liberos voluntatis creatæ. Reditus ad conterendum vnum, vel alterum absurdum iam conſraclum.

5781 Iuxta S. Auguſtinum epiſt. 106. *Quod potuerunt magna, & acuta ingenia cogitare, aut inopia eſt, tacendo, vitare; aut arrogantia, conuincendo, præterire.* Quare ego, ne mihi tribuatur inopiæ, id quod timere magis poſſum, quàm vt arrogantia; tranſeo vt pro mea tenuitate annitar eneruare vigorem abſurdi, quod magnum, & acutum ingenium Illuſtriſſimi Godoy cogitauit, & protulit in lucem *tractat. 4. in 1. part. diſputat. 38. §. ult. ex num. 41. uſque ad 45.*

5782 Illud itaque eſt: Aſſertores Scientiæ Mediæ tenentur negare Deo ſupremam libertatem, & infinitudinem in prædeſiniendo efficaciter actus liberos voluntatis creatæ. Primò, quia quod ad prædeſiniendum eſt impedibile ab aliquo libero alteri, & non ſibi, non eſt ſummè liberum in prædeſiniendo, non ſecus ac non eſſet, quod eo modo foret neceſſitabile; ſiquidem libertati ad vtrumvis extremum tam opponatur impedibilitas ab vno, quàm neceſſitabilitas ad vnum determinatè. Sed iuxta propugnatores Scientiæ Mediæ Deus eſt eo modo impedibilis ad prædeſiniendum, quia illà ſuppoſitâ de non futura conuerſione Iudæ in tali loco, & tempore, & ſub talibus auxiliis, impeditur Deus, vt prædeſiniat, imò & vt proximè poſſit prædeſinire eius conuerſionem in eiſdem circumſtantiis: eſtque illa ſcientia libera voluntati Iudæ, & non Dei. Ergo, &c. Secundò: Scientia Media conuerſionis Tyrionum ſub conditione, ſub qua ipſam habuit Deus, conſtituebat hunc proximè, & completè potentem prædeſinire eam conuerſionem, regulatâ ſua voluntate per eiſmodi ſcientiam. Ergo carentia prædictæ ſcientiæ de conuerſione Iudæ reddit Deum impotentem proximè, & completè prædeſinire hanc conuerſionem. Quod enim ab aliqua forma præſtat, excluditur per illius carentiam. Atqui carentia Scientiæ Mediæ de conuerſione Iudæ eſt huic, & non Deo libera, vti eidem Iudæ eſſet libera Scientia Media de ſui conuerſione, & non Deo. Tertiò: Prædeſinians actum dependentem ab aliquo non libero ſibi, non eſt perfectè, nec ſummè liber in prædeſiniendo, quemadmodum nec efficiens dependentem ab aliquo præſuppoſito, non effecto à ſe. Ergo ſi Deus in prædeſiniendo conſenſum

conſenſum liberum dependet à Scientia Media non libera ſibi, non erit in prædeſiniendo liber perfectè, ac ſummè. Quartò, accipiens ab alio vim proximam ad prædeſiniendum, non eſt in hoc infinitus, ſicut nec in efficiendo, nec in intelligendo eſſet, qui acciperet ab alio vim proximam efficiendi, & intelligendi. Sed Deus iuxta principia de Scientia Media acciperet à voluntate creatæ vim proximam prædeſiniendi conſenſum liberum; nam proximè potens prædeſinire conſtituitur per Scientiam Mediam de eo vt conditionatè futuro, nec aliter poſſet cum vt liberum prædeſinire. Quæ ſcientia non conuenit Deo à ſe, aliàs eſſet Deo libera; ſed eam accipit à voluntate creatæ, cui libera eſt. Ergo, &c.

5783 Huic abſurdo annectit alia ex numero 46. uſque ad 56. quæ eſt eadem ſint cum productis, & extenuatis in Sectionibus præcedentibus, probationes tamen non nihil ſpeciale continent. Secundum ergo ordine huius Sectionis eſt: Sequitur, Deum non eſſe ſummè liberum in efficiendo. Probatque id eodem argumento, quo ſuprà probauit, non habere ſupremam libertatem in prædeſiniendo. Tertium, non eſſe primam cauſam actus liberi creati. Tum quia, ablata ſupremâ libertate in efficiendo, adimitur excellentia primæ cauſæ. Tum quia eſt perfectio-ne primæ cauſæ eſt ſumma ad efficiendum efficacitatem, quæ deficit ob idem argumentum, quo ſuprema libertas in prædeſiniendo. Tum quia actus liber dependet magis à voluntate creatæ, quàm à Deo; nam huius illa concurſum determinat. Quartum, Deum non eſſe ſummè prouidum, neque eius prouidentiam eſſe vniuerſalem, quoniam actus liber, prout Scientiam Mediam terminans, non cadit ſub prouidentia Dei, cum huic liber non ſit, alioqui eidem libera eſſet Scientia Media. Quintum, euerſi ſupremum Dei dominium; nam actus liber non cadit immediatè ſub ſupremo dominio Dei, vt pote cui non ſit immediatè, & formaliter liber, ſed ſolum mediatè, & virtualiter, quatenus Deus liberè applicat ſuam Omnipotentiam, vt voluntas creatæ exeat in quam partem velit. Sextum, interimi libertatem creatam. Tum quia voluntas creatæ eueſcit à gradu liberi ſecundi ad primi, eo quod voluntati creatæ obiectum Scientiæ Mediæ, & ipſa Scientia ſint libera, non autem Deo. Tum etiam, quia conſtat ex Scientia Media de conſenſu futuro ſub tali auxilio, & in tali occasione, necnon ex decreto diuino conferendi illud ea in occasione, infert inſallibiliter conſenſum, & aliunde eſt inimpedibile à voluntate creatæ, inſpecta tam in conditionato, quàm in abſoluto ſtatu: in conditionato quidem, quoniam voluntas in eo ſtatu non eſt; & quod non eſt, non poteſt præſtare impedimentum. In abſoluto præterea, quia futuritio abſoluta eſt poſterior ad Scientiam Mediam, & proinde non poſſit impedire id quod præſupponit; & quia impedibilitas Scientiæ, ſicut & libertas, ſumitur ex illius obiecto; voluntas autem creatæ, vt in ſtatu abſoluto, non eſt obiectum Scientiæ Mediæ, vt neque futuritio abſoluta conſenſus. Septimum, Deo competere, vt ſit peccati pro formali malitiæ prima cauſa efficiens, primuſque author. Cuius abſurdi probationes præterea, quia iam ſunt in 1. parte memoratæ,

& extricatæ vna cum aliis (ſi alia ſunt) Gonet *art. 6. §. 9. pag. 586. uſque ad 589.*

Iam quantum ad primum abſurdum in huius Sectionis ordine, diſputatur oppidò inter 5784 Theologos, an Deus poſſit prædeſinire decreto, quod per ſe, & ab intrinſeco ſit efficacitatem liberum creatum? Et innumeri ex omnibus Scholis aſſerunt, non poſſe prædeſinire peccaminofum quoad materiale etiam entitatem. De non peccaminofum, multi è Gymaſio Societatis dicunt ſine ſcandalo, imò potiùs cum laude, non poſſe per prædeſinitiones ſupponentes adhuc Scientiam Mediam, ſolumque admittunt decreta efficacitatem ex huius ſcientiæ confortio. Non igitur libertas in prædeſiniendo efficaciter modo illo actum liberum creatum eſt perfectio Dei tam manifeſtè, vt ſi in ipſo non agnoſcatur, incidatur in abſurdum horribile. Ego quidem cum plerique Noſtrum eam concedo. Et ex ſuppoſitione quod Deus per Scientiam Mediam præuiderit carentiam conſenſus in inſtanti A, ſub conditione talis auxilij, & talium cæterarum circumſtantiarum, nullum apparet abſurdum in eo, quod pro illo inſtanti, & conditione ſit impeditus à prædeſiniendo conſenſu. Hoc impedimentum prouenit à conſenſu carentia ex poteſtate proxima, & expedita voluntatis creatæ ad carentiam eandem, & ad conſenſum. Quæ poteſtas cum in ſtatu conditionato noſcatur à Deo, vt quæ, vel ſi quæ conferretur ab ipſo per decretum ſibi liberum, & in ſtatu abſoluto, noſcatur vt collata per idem decretum; inde eſt, quod præſtat impedimentum reuocetur tandem ad aliquid Deo liberum immediatè, ac formaliter. Et inde etiam ſit, quod eſt Deus abſolutè, & ſimpliciter ſit ſummè liber ad prædeſiniendum creatum conſenſum liberum non prauum, interuenire queat impedimentum, ne prædeſiniat, quin id præiudicet ſummæ ſuæ libertatis. Loquor de impedita prædeſinitione pro inſtanti A, ſub conditione talis auxilij, & talium cæterarum circumſtantiarum. Nam pro alio inſtanti poterit eſſe expedita, imò & pro ipſomet inſtanti A, ſub conditione alterius auxilij, imò & ſub conditione eiſdem auxilij entitatiuè, tamen ſi ſub aliis adiunctis circumſtantiis. Patet ex dictis nunc, & in præcedentibus Sectionibus ſolutio ad omnia allata in comprobationem.

Pater etiam ad ſecundum, & tertium, exceptâ eâ probatione de maiori actus liberi voluntatis creatæ dependentia ab hac, quàm à Deo. Ad quam reſpondeo, eum actum dependere quidem à voluntate creatæ, vt eligente proximè, & immediatè, atque vt determinante: quo in genere non dependet à Deo; ſed tamen abſolutè, & ſimpliciter dependere magis à Deo: tum quia ab hoc principalius efficitur; tum quia voluntas creatæ eam virtutem eligendi proximè, & immediatè, atque determinandi habet acceptam beneficio Dei.

Ad quartum dico, creatum actum liberum, prout futurus eſt conditionatè, & prout terminat Scientiam Mediam, cadere ſub prouidentia Dei conditionata ſubiectiuè, ideſt ſub libero Dei decreto; quod, vel ſi quod exiſteret in Deo; & ratione decreti ſic ex parte conditionis cogniti per Scientiam Mediam, non vocari hanc abſolutè, & ſimpliciter liberam; nec enim talis vocatur ſcientia

ſcientia, niſi dependeat à decreto præexiſtente in voluntate diuina.

5787

Ad quintum concedo, actum qui eſt voluntati creatæ liber, non eſſe increatæ liberum immediatè, & formaliter; nec enim, ſicut illius, ita huius eſt actus, & exercitium intrinſecum; neque ſicut illa liberè afficitur erga obiectum prauum, ita hæc, quæ tantum permittit liberè, vt ea alia afficiatur. Et quanquam increata voluntas liberè afficiatur erga obiectum bonum, erga quod creata; nihilominus affectiones vtriuſque ſunt diſtinctæ, & quæ eſt voluntatis creatæ, non eſt etiam increatæ. Præterea etſi creata determinetur cauſaliter iuxta Thomiſtas ab increata, tamen creata, vt monet Gonet. *tom. 4. diſp. 6. art. 8. §. 7. pag. 670.* habet determinationem, & electionem formalem, quæ prouenit quidem efficienter ab vtraque, ſed eſt diſtincta à determinatione, & electione formali, quam habet increata in ſuis actibus liberis. Hinc ſi ſenſu, quo voluntatem increatam concedimus non habere libertatem immediatam, & formalem erga actus creatæ liberos, eodem fateamur, non habere dominium immediatum, & formale, non cogimur ad dicendum quid manifeſtè exorbitans à veritate. Cæterum quia dominium ſolet definiiri *im perfectè diſponendi de re*, ſeu *libera poteſtas utendi re*, & ad hanc definitionem non requiratur, vt res ipſa ſit immediatè & formaliter libera voluntati potentis dominio; idcirco nego ſequi iuxta principia Scholæ noſtræ, Deum non habere dominium immediatum, & formale actus liberi creati. Habet vti que illud, & perfectiſſimum ratione dependentiæ ab ipſo, vt voluntas creata exeat in actum ſibi liberum. Niſi enim Deus liberè velit concurrete, nullus ab ea producet actus; & niſi liberè velit conferre potentiam proximam, & expeditam ad actum, & ad carentiam actus, non producet qui ſit liber; quanvis ſemel datâ tali potentiâ, pertineat ad creatam voluntatem, quod exiſtat, vel non exiſtat actus, determinareque Omnipotentiam ad concurrendum, vel non determinare. Sed & id ita pertinet, vt cum determinatione Omnipotentia à creata voluntate ad hanc ſpeciem actus præ alia, nempe ad amorem potiùs, quàm ad odium obiecti, ſtet determinatio ſaltem negatiua eiſdem voluntatis à decreto libero Dei ad iſtum numericum actum præ illo intra amoris ſpeciem. Quæ determinatio quoad indiuiduum commendat valde dominium Dei.

5788

Hæc ſcripſeram, & cum animi ſuſpenſione circa ſenſum, in quo Illuſtriſſimus Godoy intenderet, actum voluntati creatæ liberum eſſe etiam increatæ liberum immediatè, & formaliter, quoadvſque animaduerti in ipſius Tractatu 8. *ſuper 1. part. diſp. 67. §. 5. ex num. 90. vſque ad 97.* ſenſum eſſe de libertate per modum effectus, & non per modum actus. Quam libertatem debere agnoſci deſiderat ibi magis, quia ſi noſter liber actus in eſſet per modum effectus liber immediatè, & formaliter Deo, hic non foret ſupremus dominus illius. Non enim illum haberet ſub dominio ſuo immediato, & formali, ſed ſub mediato, & virtuali. Quæ ſubiectio mediata, & virtualis in actu non ſufficit ad ſaluandum in Deo ſupremum dominium, ſicut dependentia mediata, & virtualis à Deo, vt à cauſa efficienſe, non ſatis eſt ad proſpiciendum excellentiæ,

quam habet cauſæ ſupremæ efficientis. Inſuper ſi aliæ entitates, quæ liberæ non ſunt voluntati creatæ, cadunt ſub dominio Dei immediato, ac formali: Ergo & quæ ſunt liberæ, alioqui ſequeretur, tum Deum non eſſe tam perfectè dominum harum, quàm illarum; tum poſſe dici qualdam ex entitatibus creatis dependere immediatè, & formaliter à Deo, vt, à cauſa efficienſe, qualdamque tantum mediatè, ac virtualiter. Quibus motus rationibus inter alias ſolutas alibi à me, adſtruere conatur hic Doctör, vltra liberum decretum quo Deus applicat Omnipotentiam voluntati creatæ, & quo hanc in actu primo conſtituit, datque ei poſſe, requiri omninò ex parte Dei nouum, & diſtinctum decretum liberum dans agere, & connexum præuiè eſſentialiter cum actu voluntatis creatæ.

5789

Contra hæc offert ſe primò, quod ſi amor, v. g. qui meæ voluntati eſt liber per modum actus, non eſt ſic liber voluntati diuinæ, neque poterit eſſe liber immediatè, & formaliter per modum effectus. Et ratio eſt, quia in amore non diſtinguitur formalitas actus ſecundi creati à formalitate effectus creati. Secundò, quod in amore, vt actus eſt, inſtatur argumentum Illuſtriſſimi Godoy. Cum enim vt ſic non ſit diuinæ voluntati liber immediatè, ac formaliter, occurrit continuò querere, an vt ſic cadat, vel non cadat ſub dominio Dei immediato, ac formali? Et prout ipſe reſponderit, ita nos reſpondebimus. Tertiò, quod etſi admitteretur noſtrum illud, & diſtinctum decretum prædeterminatum dans agere, non eſſet meus amor immediatè, & formaliter liber, vt effectus reſpectu voluntatis diuinæ, ſed tantum eſſet ſic liber vt obiectum volitum. Namque præſuppoſito illo decreto, non eſſet iam in poteſtate Dei vt ponere, ſic & non ponere eum effectum. Vnde meus amor eſſet aliter liber Deo, ac ſuum decretum prædeterminatum eiſdem. Nam ad iſtud non præcedit quidpiam, quo poſito, non ſit æquè in poteſtate Dei habere, & non habere huiusmodi decretum. Cum igitur hæc de ratione ſit diuinæ voluntati decretum huiusmodi liberum immediatè, ac formaliter, ſequitur ob eam aliam, meum amorem, vt effectum, non fore liberum immediatè & formaliter voluntati diuinæ, ſed mediatè tantum, & virtualiter, quanquam ſit liber primo modo vt obiectum volitum.

5790

Contra ſe offert quartò, quod ſecundum illud decretum ab æterno exiſteret inuitabiliter à mea voluntate, & ab eadem inuitabiliter cauſaret in tempore prædeterminationem phyſicam: quæ, & decretum, iam pro priori exiſtentia, inſerret pro poſteriori tam à voluntate mea, quàm à diuina meum amorem, ad cuius exiſtentiam eſſent neceſſariò prærequiſita. Ergo meus amor non foret liber immediatè, & formaliter mihi. Hæc conſequentia peremptoria cenſetur ab omnibus à Societate. Vnde de amore ſic præuento prædeterminatione tam extrinſeca, quàm intrinſeca diſputare, an cum liber foret mihi, debeat eſſe Deo liber immediatè, ac formaliter? diſſertatio eſt, iudicio noſtro, de ſubiecto non ſupponente, vt aiunt. Noſque affirmabimus, amorem ſic præuentum fore neceſſarium meæ voluntati, ſue eſſet, necne, dicendus immediatè, & formaliter liber diuinæ. Quintò, ponere duo decreta diuina, primum indifferenter applicans Omnipotentiam voluntati creatæ, conſtituens

tuens hanc in actu primo, dans poſſe, & compoſibile tam cum amore, quàm cum odio; ſecundum prærequiſitum, vt ab Omnipotentia, & à voluntate creata vnum extremum præ alio exiſtat, & prædeterminatum ad vnum præ alio, eſt ponere decreta inter ſe pugnantia. Etenim primum applicat creatæ voluntati Omnipotentiam cum indifferenſia ad vtrumvis, ita vt vtrumvis poſſit exiſtere à voluntate cum Omnipotentia applicata per illud; ſed ſecundum applicat cum determinatione ad vnum, ita vt ſolum vnum poſſit exiſtere à voluntate cum Omnipotentia ſic præparata: primum conſtituit voluntatem creatam in actu primo proximo, & expedito ad actum ſecundum, tam vnus, quàm alterius; ſed ſecundum conſtituit in actu primo proximo, & expedito ad actum ſecundum vnus tantum, ita vt in illo inſtanti repugnet actus ſecundus alterius: primum dat poſſe communicare exiſtentiam huic, vel illi; ſed ſecundum dat poſſe communicare ſolum huic determinatè: primum independentè à præuiſa electiua determinatione voluntatis creatæ eſt compoſibile cum vtrovis; ſed ſecundum independentè etiam ab eadem determinatione præuiſa eſt ſolummodò compoſibile cum vno. Demus, Deum primo decreto applicaſſe Omnipotentiam indifferenter tam ad volitionem ſeruandi præcepti à ſe impoſiti, quàm ad nolitionem; & ſecundo prædeterminare ad hanc. Annon ſecundo Deus à ſe, & ex ſe impedit volitionis exiſtentiam, quam primo Deus à ſe, & ex ſe intendebat non eſſe impeditam, imò erga quam afficiebatur? Annon ſecundo Deus à ſe, & ex ſe prædeterminabit ad nolitionis exiſtentiam, quam primo intendebat non eſſe à ſe, & ex ſe determinatam, ſed relictam determinationi hominis? Profectò ſi vi primi decreti applicuit Deus Omnipotentiam indifferenter ad concurrendum cum voluntate creata ad obleruantiam, vel ad tranſgreſſionem materiale præcepti, prout ipſa eligeret; atque ita applicuit, vt eſſet affectus in electionem obſeruantia, vtpote à ſe præceptæ, & præter concurſum effectiuium additurus eſſet operi ſuæ gratiæ; rurſusque ita applicuit, vt non eſſet affectus in electionem tranſgreſſionis, vtpote à ſe prohibita, & ad eam non eſſet adhibiturus niſi concurſum effectiuium, quo ſolo præparato, ſtaret in manu conſilij humani electio, & exiſtentia tranſgreſſionis: quomodò cum his omnibus cohereret, vt vi ſecundi decreti prædeterminaret Deus ad tranſgreſſionem? Sextò, decretum ſecundum vel confert, vel non confert potentiam proximam, atque expeditam ad operandum, & non operandum? Si confert: Ergo ſupervacuum eſt decretum. Et iterum: Ergo ſecundum non eſt connexum cum operatione, alioqui largiretur potentiam ad impoſſibilem non operationem. Si non confert: Ergo ipſum non eſt prærequiſitum, imò eſt otioſum, atque inutile. Et deinde: Ergo primum confert, & ſufficit. Eo enim ipſo, quod indifferenter applicando Omnipotentiam voluntati creatæ, conferat huic potentiam proximam, & expeditam ad agendum, & non agendum, nihil deficiet, vt non modò ex hac poſſit agere, & non agere; ſed etiam vt agat, ſi velit; & non agat, ſi nolit. Quia ſi quidpiam ex parte

Dei deſit per modum etiam applicationis vterioris prærequiſitæ, prædita quidem erit potentia remotà, & impedita, non verò proxima, & expedita. Sic ignis, qui caret prærequiſita applicatione vt comburat lignum, non habet potentiam niſi remotam, & impeditam ad eius ignefactionem. Ob hæc primum decretum eſt ſolummodò prærequiſitum in noſtra ſententia. Forſanque Gonet continuiffet ſe à tor dictariis contra tale decretum indifferens, ſuppreſſiffetque multas contra illud obiectiões, ſi aduertiffet, approbati ab Illuſtriſſimo Godoy, & antea à Gonzalez de Albelda *diſput. 57. in 1. part. ſeſſione 3.* quanvis coniungendum cum prædeterminatio, vt deueniat voluntas creata ad actum ſecundum amoris, vel odij: quæ appendix non placet nobis.

5791

Hinc, ſuperiora repetendo cum maiori declaratione, dicimus actum immediatè, & formaliter liberum voluntati creatæ, quatenus hæc, poſitis omnibus prærequiſitis ad operandum, poteſt ſimul immediatè, & formaliter, necnon proximè, & expeditè operari, & non operari, non eſſe liberum immediatè, & formaliter per modum etiam effectus voluntati diuinæ, quia libero ſuo decreto conceſſa ſemel potentia huiusmodi, iam Deus non poteſt non operari talem effectum, concurrendo cum voluntate creata, ſi hæc ſe determinet; nec poteſt operari, ſi hæc non ſe determinet. Cæterum alij effectus, qui ſunt neceſſarij cauſis ſecundis, ſunt immediatè, & formaliter Deo liberi per modum effectum, quia potentia proxima, & expedita, quam ad eos confert, non eſt ſimul ad eos operandos, & non operandos, ſed tantum ad primum. Vnde quod eos operentur, vel non operentur cauſæ ſecundæ, proueniet ex decreto libero diuino conferente præfatam potentiam, vel ex defectu talis decreti, quo non habito à Deo, non adest illa. Ex quo, perſpicuum eſt diſcrimen, cur actus liberi cauſis ſecundis non ſint Deo liberi immediatè, & formaliter per modum effectum; ſecus effectus, qui non ſunt liberi cauſis ſecundis, ſed ſoli primæ, quando etiam ea eſt operatura in conſortio cauſarum ſecundarum.

5792

Cum hoc autem, quod actus liberi cauſis ſecundis non ſint per modum etiam effectum liberi immediatè & formaliter cauſæ primæ, ſtat optimè primò, vt non ſolum poſſint, ſed & debeant eſſe immediatè à cauſa prima effectiui; quia potentia, quam ad eos operandos, & non operandos tribuit, non eſt, nec poteſt eſſe potentia ad ipſos operandos ſine ſui concurſu effectiui immediato, vt multis de rationibus contra Durandum exiſtimamus, abſtrahentes à cenſura erroris, vtminimùm impacta ab Illuſtriſſimo Godoy. Stat ſecundò, vt reſpectu actuum liberorum cauſis ſecundis habeat prima dominium immediatum, & formale, quatenus queat non largiri potentiam proximam, & expeditam, vt cauſæ ſecundæ poſſint operari eos, & non operari; quod ſatis eſt ad dominium immediatum, & formale, ideſt ad ius perfectè diſponendi de eis, ſeu ad liberam poteſtatem utendi eis. Si enim non largiatur, non exiſtent liberè à voluntate creata; neque libera huic

huic erit carentia eorum, conſeſſaque potentia proxima, atque expedita ad ipſos tantum operandos, erit neceſſaria eidem exiſtencia ipſorum. Et recurſo ad Scientiam Mediam, poterit Deus conſequi, ut exiſtant liberè à voluntate creata, quoties decernat dare potentiam proximam, & expeditam in occasione, in qua prævidet illam operaturam; poteritque impedire ipſorum exiſtenciam liberam, quoties decernat præſatam potentiam in occasione in qua prænoverit contrarium. Quo de puncto iam ex Sectione 443. uſque ad 447. Si inſiſtas, non poſſe dici Dei dominium immediatum, & formale, reſpectu noſtri actus liberi, ſi Dei libertas reſpectu eiſdem non dicatur etiam immediata, & formalis; hoc aliud punctum eſt de ſolo nomine.

5793 Denique ad ſextum reſpondeo, non deſtrui libertatem creatam. Tum quia quod obiectum Scientiæ Mediæ, & hæc ipſa ſunt libera voluntati creatæ, deriuatur primariè ex increata, cuius per decretum conferretur illi potentia ad actum liberum; hincque ut conditionatè futurus attingitur per eam ſcientiam, quia voluntas creata ſe ad ipſum determinaret ſub conditione libera Deo. Tum quia eſti conſlatum ex Scientia Media, & ex decreto diuino diſpenſandi auxilium in occasione, in qua per eam Scientiam præuiſus fuit conſenſus conditionatè futurus per determinationem voluntatis creatæ, habeat connexionem inſallibilem cum eodem conſenſu ut abſolutè futuro; ſed eſt conſtatum impedibile antecedenter à voluntate; niſi enim hæc conſenſura eſſet, non exiſtiſſet in Deo ea ſcientia. Quanvis autem creata voluntas, quæ prænoſcitur fore, ut conſentiret, non exiſtat actu, ſed tantum exiſteret, ſufficit id ad præſciendum, quod conſentiret, quia reiſpla foret conſenſura, & ut impediretur, quominus ab æterno exiſteret in intellectu diuino iſta de conſenſu præſcientia, ſi reiſpla non foret conſenſura; hoc enim ipſo exiſteret ab æterno in diuino intellectu præſcientia de diſſenſu, & non de conſenſu. Plura ad hanc inſtantiam à Hieronymo Viue exaggeratam videantur in 1. parte.

SECTIO CCCCLIV.

Diſcutitur præambula quedam ſuppoſitio ad primum, & principale argumentum à priori contra Scientiam Mediam.

5794 Iohannes Thomafius diſp. 20. art. 4. antequàm efformet capitale argumentum contra Scientiam Mediam, præmittit in §. Prius tamen, pag. 648. non implicare ex vi terminorum, neque eſſe incompoſibilem ex ſe prædeſinitionem Dei abſolutam, ideſt habitam de facto à Deo ante Scientiam Mediam) cum noſtra libertate. Tum quia diuina voluntas ex ſe eſt primum liberum, & prima cauſa omnis libertatis, ac indifferentiæ creatæ, omni alio remoto; cum ex ſe ſit infinitæ perfectionis adhuc in ratione volunta-

tis liberæ; & ſic ex ſe, & omni alio remoto, eſt primum liberum, & cauſa libertatis creatæ. Sed per Scientiam Mediam Deus inſpicit aliquid extra ſe tantum, nempe id quod voluntas creata determinabit, poſita ſub tali conditione. Ergo ex tali Scientia non redditur voluntas libera Dei compoſibilis cum libertate creata, ſed ex ſe antecedenter ad talem Scientiam habet eam compoſibilitatem, etiamſi talis Scientia Media non derur. Tum etiam, quia omni obiecto Scientiæ Mediæ remoto, & omni futuritionis conditione non inſpectâ, Deus videt per Scientiam ſimplicis intelligentiæ non implicare, ſed eſſe poſſibilem actum liberum meum hic, & nunc, etiam ut liberum. Sed quod Deus videt non implicare, ſed eſſe poſſibile, poteſt facere, nullâ aliâ creatâ conditione inſpectâ, nec futuritione conditionatâ expectatâ, quia hoc ipſo quod non implicat, poteſt facere per Omnipotentiam, Ergo & velle ante omnem aliam conditionem; quia quidquid poteſt facere per Omnipotentiam, poteſt velle per voluntatem, nullo alio expectato, nec attempto.

Hæc tamen præambula ſuppoſitio Thomafij eſt parum firma. Cuius prima ratio, ut aliqui valeret, deberet aſſumere, Scientiam Mediam eſſe extra Deum; ſed cum deberet aſſumere id (quod in ſe eſt falſiſſimum) tranſit ad obiectum Scientiæ Mediæ, quod extra Deum certè eſt. Vnde diſtinguo illud Maioris, omni alio remoto, quod extra Deum ſit, concedo; quod intra Deum ſit, utpote eſt Scientia Media, nego. Et conſeſſâ Minori, nego Conſequentiam, edoctus à S. Thoma, qui 1. part. quaſt. 22. art. 4. in corp. ait, Deum volentem, ut aliqui effectus eueniant contingenter, præparare pro eis cauſas contingentes, ut eueniant contingenter ſecundam conditionem proximarum cauſarum, quæ eſt, ut ſe habeant ad oppoſita, & non ſint determinate ad unum, ut declarat magis ipſe S. Doctor q. 14. art. 13. in corp. Quæ præparatio non ſufficit ad volitionem efficacem, & inſallibilem effectuum contingentium, niſi adiungatur Scientia Media de ipſorum futuritione ſub eis cauſis contingentibus. Ad ſecundam rationem reſpondeo concedendo Maiorem, & Minorem, & diſtinguendo Conſequentiam: Ergo & velle volitione efficaci, ſi id quod velle ante omnem conditionem, ſit nobis liberum, nego: ſi nobis, aut aliis cauſis ſit neceſſarium, concedo. Et eodem modo ſubdiſtinguenda eſt Conſequentiæ probatio.

Si quis replicet: Deus præſcit, quod ſi velit efficaciter liberam noſtram actionem, erit ipſa inimpedibiliter futura. Ergo ex hac ſola cognitione ſimplicis intelligentiæ poteſt ipſam velle efficaciter, quin per Scientiam Mediam cognoſcat, eſſe futuram, ſi ponatur hæc, aut illa conditio. Cum enim voluntas diuina ſit efficaciffima, non ſolum ſequitur, quod ſiant ea, quæ Deus vult fieri, ſed quod eo modo ſiant, quo Deus ea fieri vult, & proinde contingenter contingentiæ, ut inquit S. Thomas 1. part. quaſt. 19. art. 8. in corp. alibiſque ſæpè. Interrogo ego, vel Deus præſcit, ſe volente, operationem in impedibiliter fore, ita ut ſit eſſentialis connexio inter volitionem, & operationem; vel ita, ut non ſit? Si hoc ſecundum: Ergo illa volitio non eſt efficaciſſima, ſed inefficax. Item ergo Deus ante volitionem illam habet Scientiam Mediam; hæc enim eſt,

eſt, quæ aſſumat, inſallibiliter fore aliquid, ſi ponatur conditio de ſe non inſallibiliter connexa cum illo. Si primum; contra, quia vel illa volitio diuina, de qua aſſumat Deus, eâ poſita, fore inuitabiliter effectum liberum, ſupponit Scientiam Mediam de effectum futuritione ſub conditione auxiliij alicuius indifferentis, vel non ſupponit? Si ſupponit, obſtinui. Si non; contra rursus, quia tollitur libertas illius effectus, cum fiat abſolutè inuitabilis à voluntate creata, quæ nec ipſum euitare poteſt ex ſuppoſitione efficaciſſime illius volitionis diuinæ, neque abſolutè impediendo exiſtenciam talis ſuppoſitionis. Contra etiam, quia ad illam volitionem habendam neceſſe eſt, Deum prius ſcire, quod poterit inſallibiliter conſequi effectum. Sed hoc non ſcit cognoscendo voluntatem creatam, ut potentem impedire, non impedituram, ſi indifferenti auxilio tangatur, quia hæc eſt Scientia Media. Ergo id nouit Deus, quia ſcit, voluntatem creatam ex vi diuini concurſus, aut motionis, ſi ponatur, non poſſe impedire; quod quidem eſt euertere obiectum Scientiæ Mediæ: ſed ſimul etiam (noſtro iudicio) libertatem creatam. Principium S. Thomæ eſt veriffimum. Sed vndenam conſtat, prolatum illud eſſe independentem à Scientia Media, quatenus Deus efficaciter poſſit velle, quod voluntas creata opereatur liberè, quin ea diuina volitio præſupponat talem ſcientiam? Non eam expreſſit S. Thomas, ſed ſuppoſuit.

SECTIO CCCCLV.

Diluitur primum argumentum à priori contra Scientiam Mediam, petitiu exinde, quod ſine præſenti Dei decreto ſaluari non poteſt in ſtatu conditionato veritas futurorum contingentium.

5797 Proceſſit Thomafius, & hunc in modum compingit primum contra Scientiam Mediam argumentum à priori: Veritas futuri conditionati de facto eſt veritas quedam determinata, licet obiectum eius ſub conditione ſit exiſtens, v.g. Si maneat David in Ceila, determinata veritas eſt, & de facto talis veritas eſt, quod traditur: oppoſitum verò eius de facto eſt falſum, ſcilicet quod non traditur: ita quod hæc veritas non eſt ſuſpenſa, & ſub conditione pendens in ratione veritatis, licet exiſtencia ſit ſub conditione pendens. Et hoc conſtat, quia hæc veritas de facto eſt cognofcibilis, ſiquidem de facto ponitur ſcientia de illa, & contradictorium eſt falſum. Ergo veritas de facto eſt determinata, & certa, & inſallibilis, licet exiſtencia ſub conditione ſit futura; certè tamen ſic eſt futura, ita quod non maneat in ratione purè poſſibilis, nec indifferentis ipſa, & ſuum contradictorium. Ergo talis determinatio pro illo ſtatu conditionato, & ut extracta à ratione purè poſſibilitatis, & indifferentiæ, ex aliquo principio, & cauſa oritur. Non ex Deo, ut præſente poſſibilitatem obiecto. Non ex ipſa ratione, & quidditate, ſeu natura obiecti ſecundum ſe. Ergo ex voluntate diuina. Tres haſ R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I. I.

Conſequentias probat Thomafius ex §. Ad deſtruendum, pag. 649. uſque ad §. Et denique, pag. 651. Eius veſtigia præmens Vines protendit hoc argumentum per tres ferè diſputationes ſatis longas, videlicet per 1.10. & 18.

Nos aduerſus Antecedens pauca aliqua habemus, quæ poſtquam dixerimus, deueniemus ad Conſequentias, & ad earum probationes. Propoſitio illa Antecedentis, Veritas futuri conditionati de facto eſt veritas quedam determinata, habet facilem diſtinctionem. Nam ſermo eſt vel de veritate formali, conſiſtente in cognitione diuina, & in eius conformitate cum obiecto; vel de veritate obiectiua, quæ vel ſit intrinſeca, & ſupponens pro entitate obiecti anteuertente cognitionem; vel ſit extrinſeca, & ſupponens pro obiecto, ut denominatè extrinſecè à cognitione? Si primum, concedo Antecedens. Sic formalis veritas obiecti poſſibilis, futuri abſoluti, & præteriti eſt de facto veritas quedam determinata, & de facto exiſtit. Si ſecundum, quoad priorem partem nego Antecedens, quia hoc quod eſt, Davidem eſſe tradendum, ſi maneret Ceila, non eſt de facto aliquid, ſed eſſet, ſi conditio manſionis purificaretur; & proinde non eſt veritas rei de facto exiſtentis, ſed ſuſpenſæ, catenulque non tantum ſiſtentis intra ſtatum puræ poſſibilitatis, quatenus purificatâ conditione, tranſiret ad ſtatum exiſtentiæ. Si ſecundum, quoad poſterioſiorem partem concedo Antecedens, quia licet hoc, quod eſt, Davidem eſſe tradendum, ſi maneret Ceila, non poſſit eſſe cognitum certè cognofcibilitate certa, quæ ſit de facto intrinſeca ipſi obiecto, & rei; poteſt tamen cognitum eſſe certè cognofcibilitate certa, quæ ſit de facto extrinſeca ipſi obiecto, & rei; & quæ ſit per denominationem extrinſecam à diuina cognitione, & ab eius certitudine. Diuinus namque intellectus habet nunc vim, & perſpicaciam, ut cognofcat certè illud, quod nunc non habet entitatè, neque veritatè, neque certitudinè in ſe, ſed haberet, ſi poneretur conditio; & proinde poteſt nunc denominare illud certè cognitum.

Iam cum hoc, quod eſt, Davidem eſſe tradendum, ſi maneret Ceila, non ſit quid de facto, ſed eſſet; non exiſtat nunc, ſed exiſteret; non ſit veritas intrinſeca determinata de facto, ſed eſſet; ſequitur non debere curari de cauſa præſente, à qua proueniat, ſed ſatis eſſe, ſi à cognitione aſſumatur pro conditione principium, à quo prouenit, & quod ſit decretum diuinum indifferentis. Cum enim rursus contingens ſit hoc, quod eſt, Davidem eſſe tradendum, ſi maneret Ceila, nequit aſſumi pro conditione decretum, quod ſit determinatum ad traditionem, quodque cum ea habeat antecedentem connexionem.

Ex his patet, primum Conſequentiam diſtinguendum eſſe eo modo, quo Antecedens; & in ſecunda Conſequentia falſè ſupponi, determinatam veritatem obiectiuam intrinſecam futuri conditionati dari de facto, malèque ad eam ſaltari ex veritate formali, aut etiam obiectiua extrinſeca, conceſſa in Antecedenti. Patet etiam tertiam Conſequentiam obliquam eſſe, ſi agatur de ortu præſenti futuri conditionati à voluntate diuina; ſed rectam, ſi ſermo ſit de ortu, quem ab ea haberet, purificatâ conditione.

Contra tamen inſurgit Thomafius primò: Traditio Davidis per Ceilitas non aliter à Deo cauſaretur, quam per decretum. Ergo debet Deo

infallibiliter constare, quod haberet tale decretum, posita illa conditione; sicut ei constat infallibiliter, quod voluntas Cœlitarum ita operatur esset. Ergo opus est, ut de facto illud decretum placeat Deo, quia non potest aliter constare Deo de facto, quod habiturus esset decretum illud. Ergo si de facto illud placet, conceditur eo ipso, præsens quædam Dei voluntas, in quam ultimò reducatur veritas futuri conditionati. Secundò, non minùs poterat Deus disponere, quod Cœlitarum non tradidissent David, si maneret, quæ permittere, quod traderent. Ergo datur præsens quodam Dei decretum, quo illa alia dispositio excludatur, fiatque traditio sequutura. Tertiò, illud decretum conditionatum, seu habendum, si conditio purificetur, est decretum supponens veritatem futuri conditionati. Ergo non potest esse principium, à quo deriuetur, & participetur talis veritas. Probatur Antecedens, quia illud decretum solummodò est de concurrente cum voluntate creata concursu generali, aut concursu indifferenti, & ab ipsa voluntate determinando, in casu quo purificetur conditio. Sed veritas futuri conditionati est, quod voluntas, si conditio ponatur, & Dei concursus generalis non desit, se determinabit. Ergo talis veritas non participatur ab illo decreto conditionato, sed ab illo supponitur. Patet Consequentia, siquidem quando tale decretum aduenit de concurrente indifferenter, determinatio talis concursus supponitur, quod fiet à voluntate, & sic est præuisum, non ab ipso decreto determinatum, & causatum, licet non sine ipso voluntas causabit, & operabitur. Frustra ergo determinatio illa veritatis conditionati futuri dicitur participata, & deriuata à decreto conditionato ex parte Dei, & habendo sub conditione, si conditio illa purificetur; cum potius à tali decreto supponatur, ut indifferentia concursus determinetur, & efficax sit.

§ 802

Respondeo ad primam replicam concedendo Antecedens, & dicendo ad primam Consequentiam, constare Deo, quod si haberet tale decretum, quod est vnum è constitutivis conditionis; non autem per Scientiam Mediam constare absolute de habendo tali decreto. Vnde ad secundam consequentiam inficior, debere placere absolute Deo tale decretum; satis namque est, quod placeat conditionatè, idest quod placeret exercitè, si haberetur, & quod de presenti placeat eius possibilitas, sicut etiam placet possibilitas decreti contrarij. Et complacentia quidem in possibilitate decreti circa concursum indifferentem in traditionem Davidis per Cœlitas non est decretum, de quo curant Thomistæ pro ea traditione, ut conditionatè futura; talis enim complacentia est necessaria, & non est efficax.

§ 803

Ad secundam replicam respondeo, negando suppositum Antecedentis; nam decretum, quo ut conditione se habente, sequeretur non traditio libera Davidis per Cœlitas, non esset decretum, quo Deus antecederet prædefiniret non traditionem; sic enim non traditio foret necessaria; sed esset decretum offerens indifferenter concursum ad traditionem, & non traditionem, quo decreto precedente ex parte conditionis, voluntates Cœlitarum retraherent se à traditione; cum æquè possent determinare se ad eam. Et hinc ad Consequentiam dico, pro instanti, pro quo Cœlitarum liberi essent ad traditionem, & non traditionem, exclusum iri decretum prædefinitivum

non traditionis per decretum oblativum indifferentis concursus ad traditionem, & non traditionem; pro nunc verò non esse requisitum præsens aliquod decretum, quo illud aliud prædefinitivum excludatur.

In tertia replica Author contendit, non esse verum, illam veritatem conditionatam, quæ de facto datur in futuris conditionatis, de facto illis convenire per participationem à decreto non existente de facto in Deo, sed conditionatè habendo. Contra quos tamen dirigatur replica, me latet; nam si est veritas conditionata, & futurorum conditionatorum, quis vnquam somnians, esse veritatem, quæ de facto datur? Quis etiam vnquam dixit, convenire de facto futuris conditionatis veritatem per participationem à decreto conditionatè habendo? Sanè veritas formalis, & extrinseca futurorum conditionatorum non participatur in sententia Societatis ab vilo decreto: obiectiva autem, & intrinseca non convenit de facto futuris conditionatis, sed conveniret, si purificaretur conditio.

§ 805

Ipsa etiam replica in se densis tenebris est involuta, ut iam notavit Annatus *disp. 4. cap. 3. §. 1. num. 55.* cum tamen non in caligine veritas. Primum replicæ Antecedens est: Illud decretum conditionatum, seu habendum, si purificetur conditio, est decretum supponens veritatem futuri conditionati. At quomodò decretum erit habendum, si purificetur conditio? Vnum ex constitutivis conditionis est decretum; nam conditio resultat tum ex decreto, ut tenente se ex parte Dei; tum ex aliis causis, ut tenentibus se ex parte voluntatis creatæ: conditio autem non potest dici habenda, aut purificanda, si habeatur, aut purificetur conditio. Rursus quomodò decretum indifferens, & præparativum concursus generalis, contra quod disputatur à Thomasio, supponere possit veritatem futuri conditionati? Nam si loquatur Thomasius de formali veritate, hanc per se non supponit decretum illud, alioqui per se supponeret non solum simplicis intelligentiæ Scientiam, sed & Mediam, seu quæ est futurorum conditionatorum; & proinde non posset esse decretum indifferens, & per se inconnexum cum futuro conditionato; neque posset constituere conditionem ad istud, ut contingens. Si autem loquatur de veritate obiectiva, & intrinseca, hanc præcedit decretum illud, utpote eam ponens, & causans. Vnde Consequentia illa: Ergo decretum illud non potest esse principium, à quo deriuetur, & participetur talis veritas, bona est, loquendo de veritate formali; estque mala, loquendo de veritate obiectiva, & intrinseca. Vltimè in Antecedentis probatione propositio maior veram continet doctrinam: minor est anceps; nam potest intelligi de veritate vel formali, vel obiectiva, & intrinseca; potestque esse vera in vtroque sensu. Consequentia autem est falsa in vtroque sensu, quia decretum illud nec supponit per se veritatem formalem futuri conditionati contingentis, neque item veritatem obiectivam, & intrinsecam. Consequentia huius confirmatio est velut Archimedicum problema; non enim possumus percipere quid velit significare Thomasius. Quod nos defendimus est, decretum illud ponere, & causare veritatem obiectivam, & intrinsecam futuri conditionati contingentis, ita ut determinatio ad istud sit efficiens tam à decreto, quàm à voluntate creata; sed ut formaliter sit

sit ab hac sola, tanquam à principio immediate libero, & eligente.

SECTIO CCCCLVI.

Instaurati argumenti superioris, & confirmationum eiusdem exarmatio.

§ 806 Post replicas, ad quas respondi, redit Thomasius ad argumentum superius, & aliis verbis reperit sic illud: Non potest intelligi, quod in aliquo statu, quantumcumque conditionato, aliqua veritas liberè determinetur, & sequatur ex aliqua conditione, & ex aliquibus principiis creatis, & non ex primo libero, & ex prima causa participetur, quod est voluntas diuina. Siquidem illa determinata veritas sub statu conditionato creata est, & participata, & habet suas causas etiam sub illo statu. Ergo sub illo statu reducitur ad causam primam, & subjicitur diuina potestati, & libertati; ita quod sicut in illo statu, & conditione posset creata voluntas ad oppositam partem inclinare, ita id posset causari à diuina voluntate. Ergo ut Deus videat hanc voluntatis creatæ determinationem, prius debet respicere ad suam voluntatem, ut ad causam, & radicem illius determinationis conditionatæ, quæ ita de facto conuenit, ut posset oppositum conuenire. Ergo ruit Scientia Media, quæ ita respicere ponitur determinationes conditionatas, quod non transit prius per voluntatem diuinam, ut illas videat, à qua tamen participatur. Sic ille.

§ 807

Qui confirmatione sequenti imponit coronidem Achilleo argumento contra Scientiam Mediam: Impossibile est, diuinum intellectum videre illammet determinationem voluntatis creatæ sub statu possibili, nisi respiciendo ad suam Omnipotentiam, à qua denominatur res illa possibilis. Similiter non potest cognoscere, quod illa determinatio absolute futura sit, nisi respiciendo ad absolutam voluntatem suam, quæ est causa producendi res in facto esse. Ergo etiam impossibile est, quod respiciat determinationem illam voluntatis sub statu conditionato, ut certè, & infallibiliter veram, & cognoscibilem, nisi respiciendo ad aliquod attributum suum, à quo status ille, & res sub illo statu participentur: aliàs concedemus, aliquem statum in creaturis dari imparicipabilem à Deo, necnon ab aliquo eius attributo; quod est prorsus horridum in tota Theologia, & Philosophia. Si autem participatur ab aliquo attributo, non nisi ab aliquo libero, & pertinente ad voluntatem, & prouidentiam Dei. Quod verò non participetur à decreto conditionato ex parte Dei, idest, non quod de facto habeat, sed quod haberet, si illa conditio purificaretur, iam supra exclusum est, cum de facto illa veritas conditionata determinata sit, & cognita, non suspensa eius cognoscibilitas; & status ille de facto datur, licet res conditionatè. Tantùm Thomasius, quem breuiat Gonetus *disp. 6. art. 5. §. 8. pag. 546. & seq.*

§ 808

Sed certè instauratio argumenti nouam vim non addit. Nam falsè supponitur, veritatem futuri contingentis conditionati obiectivam, & intrinsecam determinari liberè nunc, procedereque nunc ex aliqua conditione, & ex aliquibus prin-

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

cipiis creatis; nunc esse creatam, & participatam, habereque suas causas; quandoquidem nunc tantùm sit verum veritate formali cognitionis diuinæ, quod determinaretur, ac procederet, quod esset creata, & participata; quod haberet suas causas. Et de omni futuro aiebat S. Thomas *quæst. 1. de Veritate, art. 5. ad 6. In quantum est futurum, non est, & similiter præteritum, in quantum huiusmodi. Vnde eadem est ratio de veritate præteriti, & futuri, sicut & de veritate non entis, ex qua non potest concludi æternitas alicuius veritatis, nisi prima.* Quam doctrinam iterat *1. part. quæst. 16. art. 7. ad 3. & 4.* accepitque eam ex S. Augustino dicente *lib. 11. Confessionum, cap. 15. Sed quo pacto longum est, aut breue tempus, quod non est? Præteritum enim iam non est, & futurum nondum est.* Et in *cap. 28. Quis negat futura nondum esse?* Repetitque similia in capitibus intermediis. Cum igitur futurum contingens conditionatum nondum sit, sed esset contingenter, non opus est, ut nunc reducatur ad causam primam, & subjiciatur diuinæ potestati ac libertati; sed ut reduceretur, & subjiceretur; neque opus est, ut videat Deus voluntatem suam, quæ presenti, & de præsentibus reducatur, & subjiciatur; sed quæ, si eam haberet, reduceretur illud, & subjiceretur.

§ 809

Hinc primò quisque per se facile respondebit ad Thomasi confirmationem, quin opus sit, ut ego, descendendo ad formam, repetam doctrinam iam traditam. Hinc secundò nullum successit negotium vulgaris illa difficultas indicata à Gonzalez de Albeda *1. p. q. 14. art. 13. disp. 44. sect. 3. n. 31.* & expressa à Godoy *disp. 35. §. 5. n. 69.* sed tanti habita à Thomasio Caluinista, abutente Catholicissimorum Thomistarum laboribus literariis, ut dicat sufficere ad obruendam prorsus omnem humanam auctoritatem, quæ in aduersum miratur, & ut ad eius solutionem Iesuitas ad vnum omnes prouocet, referente P. Annato *disp. 1. de Scientia Media, cap. 2. num. 13.* Difficultas huiusmodi est: Futurum conditionatum transit ab æterno ab statu possibili ad statum futuri conditionati. Sed hic transitus debet supponere aliquam sui causam; quæ nulla alia potest esse, quàm decretum liberum Dei, cum sit transitus non necessarius, sed contingens; sermo enim est de futuro conditionato contingentis. Ergo, &c. Nam expeditissimè Maior distinguitur: Transit per transitum realem, qui sit, nego; qui esset, concedo. Transitus autem qui esset, & non est de facto, minimè requirit causam quæ sit, sed eam quæ esset; & proinde transitus futuri conditionati contingentis contentus est decreto libero diuino, quod esset, & sine quo non determinaret se voluntas creata potens non determinare se. Vnde cum P. Suarez *parte 1. de Gratia, prolog. 2. cap. & num. 7.* ait, rem esse futuram, consistere formaliter in transitu quodam rei ab esse quod habet in causa, ad esse quod in seipsa aliquando habitura est, vel esset sub conditione aliqua: intelligendus est de transitu, non qui iam sit, sed qui erit, vel esset, etsi à nobis concipiatur, ut qui iam sit ab æterno, uti etiam concipitur ad instar transitus; cum tamen re ipsa, & in se transitus non sit, prout ipse Suarez declarat *in num. seq.* Difficultati, cui obstiti, occurrit eodem ferè modo Annatus. Hunc autem etsi ex Vincentio Barone refutet Gonet. *disp. 6. art. 5. §. 8. ex pag. 543. vsque ad 546.* sed nihil afferunt, quod aciem responsionis perstringat.

Nnn 2 Sed

5810 Sed adhuc Viues *diſp.* 10. *diſt.* 4. §. 2. diſtinere nos fatagit hac ratiocinatione : In illo futuro contingenti conditionato, *Si David manſerit Ceila, tradetur à Ceilitis*, aliquid amplius pronuntiat de traditione Ceilitarum, quàm de manſione Davidis, quia verè dicitur quod relatum eſt, non autem è conueſſo, *Si Ceilita tradiderint Davidem, ipſe manebit Ceila*. Ergo traditio habet aliquid peculiare, quod non habet manſio. Et illud peculiare nihil aliud eſſe poteſt, quàm aliqua determinatio habita de præſenti à traditione ad certò exiſtendum poſteà, quando exiſteret manſio; quâ determinatione non gaudet manſio, caſu quo exiſtat traditio. Ergo non manet eodem modo ſuſpenſa determinatio præſens traditionis Ceilitarum ad certò exiſtendum poſteà in caſu manſionis David apud Ceilam, quo manet ſuſpenſa illa manſio. Urget Viues : David 1. *Regum* 23. utitur hoc modo loquendi : *Si tradent me viri Ceila in manus eius, & ſi deſcendet Saiil, ſicut audivit ſeruus tuus? Et ait Dominus: Deſcendet. Dixitque David: Si tradent me viri Ceila in manus Saiil? Et dixit Dominus: Tradent.* Quare cum non dixerit Dominus, *deſcenderet, tradent*; ſed *deſcendet, tradent*: ſequitur, traditionem eſſe iam determinatam ad certò exiſtendum, poſſito caſu manſionis.

5811 Ratiocinationi reſpondemus, peculiare quod habet traditio præ manſione, eſſe quod traditio ſit effectus, & non conditio, ſeu cauſa; manſio verò eontrà ſit conditio, ſeu cauſa, & non effectus: indeque naſcitur, vt rectè dicatur, *Si David manſerit Ceila, tradetur à Ceilitis*; & non è regione, *Si Ceilita tradiderint Davidem, ipſe manebit Ceila*: Quare ſine fundamento excogitatur in traditione determinatio aliqua de præſenti ad certò exiſtendum poſteà, quando exiſteret manſio. Et quidem ex parte traditionis nihil aliud conſiderabile eſt, quàm poſſibilitas ad exiſtendum, & exiſtentia ſub conditione exiſtentiae manſionis; neque poteſt à decreto diuino, abſoluto ſubiectione, & conditionato obiectiue, adſtructo à Viue, accipere traditio, vt futura contingenter ſub ea conditione, nouum aliud eſſe, alioqui eo ipſo amitteret rationem futuri contingentis conditionati, ſeu tranſiret alioqui ad alium ſtatum. Poſſibilitas autem traditionis ad exiſtendum, & exiſtentia ſub conditione exiſtentiae manſionis, non eſt determinatio obiectiua, & intrinſeca, habita de præſenti à traditione, ad certò exiſtendum poſteà, quando exiſteret manſio. Ad ponderationem grammaticalem, quæ ſubiungitur, dicimus, apud Grammaticos perinde valere, ſi pronuntietur ſive *tradent*, ſive *traderent*. Et primum quidem verbum ſimpliciter prolatum ſignificat traditionem abſolutè futuram; ſed prolatum cum expreſſione, vel inſinuatione conditionis ſuſpenſæ, vt in illo loco Scripturæ ſacræ, ſignificat traditionem conditionatè futuram. Suntque alia loca eiufdem Scripturæ ſacræ, in quibus non per futurum imperfectum iudicium modi, ſed per præteritum imperfectum optatiui, ſeu ſubiunctiui ſignificatur futurum contingens conditionatum, vt Ezechielis 3. verſ. 6. *Si ad illos mittereris, ipſi audirent te.*

SECTIO CCCCLVII.

Enodatur ſecundum, & principale contra Scientiam Mediam argumentum, depromptum exinde, quod ſine decreto efficaci ſubiectione abſoluto, & obiectiue conditionato voluntatis diuinæ, non ſaluatur futuritio contingentis conditionati.

5812 **A**uthor Curſus Theologici Carmelitarum Diſcalceatorum *tract.* 3. *diſp.* 12. *dub.* & *num.* 1. argumentatur ſic à priori, aut quaſi à priori contra Scientiam Mediam: Ante decretum efficaci, ſive abſolutum, ſive conditionatum diuinæ voluntatis, in Deo exiſtens, nihil habet rationem futuri, ſive abſoluti, ſive conditionati. Ergo repugnat, quod per aliquam Scientiam cognoscatur vt futurum. Ergo etiam repugnat, dari Scientiam Mediam. Hæc ſecunda Conſequentia patet ex prima, quoniam Scientia Media ponitur ab aduerſariis ad cognoscenda futura contingentia, ſive abſoluta, ſive conditionata, ante decretum efficaci diuinæ voluntatis in illa exiſtens. Prima verò Conſequentia patet ex Antecedenti, quoniam repugnat, cognosci aliquid vt futurum per Scientiam diuinam, quod revera futurum non eſt; alioqui talis Scientia eſſet fallibilis, & per conſequeus non eſſet diuina. Reſtat probandum Antecedens, pro quo remittit ſe Author ille ad Diſputationem 7. ex numero 108. quem in locum antequàm nos conferamus, non poſſumus non notare circa probationem ſecundæ Conſequentiæ, dici falſè de nobis, quod ponamus Scientiam Mediam ad cognoscenda futura contingentia, ſive abſoluta, ſive conditionata. Certè non ponimus eam niſi ad cognoscenda ſola conditionata.

5813 Iam in loco illo Authoris illius inuenio effortari ab ipſo rationem hanc, vt ſtabiliet cognitionem diuinam futurorum contingentium abſolutorum in diuino decreto. Antecedenter ad omne decretum liberum diuinæ voluntatis, creaturæ non habent in Deo eſſe futurum determinatè, & infallibiliter. Ergo implicat, quod antecedenter ad tale decretum repræſententur à diuina eſſentia vt certò futuræ, & conſequenter quod vt tales ab ipſo Deo cognoscantur. Quæ vltima Conſequentia apertè ſequitur ex prima, cum Deus non cognoscat niſi ea, quæ in ſua eſſentia repræſentantur. Prima autem ex Antecedenti; nam diuina eſſentia non repræſentat res ſecundum aliquod eſſe determinatum, & infallibile, niſi contineat illas ſecundum prædictum eſſe, quandoquidem cognoscere debeat omnes creaturas in ſeipſo, tanquam in cauſa.

5814 Antecedens verò probatur, quia ſicut creaturæ non habent eſſe poſſibile, niſi ratione diuinæ eſſentiae, tanquam ratione à priori, & inde ex eo ſunt poſſibiles, quia Deus poteſt illas producere; ita multò potiori ratione non habent eſſe determinatè, & infallibiliter futurum ex ſeipſis, ſed ex eo, quod Deus actu decreuit eas producere: alioqui ipſæ eſſent ſibi primæ cauſæ futuritionis determinatæ, & infallibilis. Ergo antece

antecedenter ad diuinum decretum non habent in Deo rationem futurarum determinatè, & infallibiliter talium.

5815 Adingitur confirmatio: Poſſibile eſt indifferens ad hoc, vt ſit futurum, & non futurum abſolutè; & eius ratio, quatenus eſt futurum, ſita eſt in determinatione, ſeu contractione poſſibilitatis. Ergo primum fundamentum futuritionis habebit rationem primi contrahentis, & determinantis primum fundamentum poſſibilitatis, ſcilicet diuinam Omnipotentiam. Ergo cum lumine naturali conſtet, primum determinatiuum Omnipotentiae Dei eſſe diuinam voluntatem, oportebit, vt primum determinans poſſibile ad rationem futuri ſit eadem voluntas, ſeu diuinum decretum; & repugnat, aliquid eſſe certò, & determinatè futurum antecedenter ad tale decretum.

5816 Sed quidem vt hoc argumentum militet contra Scientiam Mediam, opus eſt, vt eo probeatur, ante decretum efficaci in Deo exiſtens abſolutè, & abſolutum ex parte actus, eſt conditionatum ex parte obiecti, non ſaluari futuritionem contingentis conditionati creati. Alit id neutiquam probatur argumento propoſito, vt conſtabit ex dicendis. Et primò ad primum Antecedens, & ad eius probationes dico, tranſeat quod ante decretum efficaci abſolutè exiſtens in Deo, abſolutumque ex parte actus, & obiecti, nihil creatum habeat rationem futuri abſoluti; ſed nego, quod ante decretum efficaci abſolutè exiſtens in Deo, & abſolutum ex parte actus, ſed conditionatum ex parte obiecti, nihil creatum habeat rationem futuri conditionati. Nam ex permiſſione prioris uſumum ſequitur, nihil creatum habiturum rationem futuri conditionati ante decretum efficaci conditionatè exiſtens in Deo, ſeu conditionatum ex parte actus. Contra hunc reſpondendi modum nihil proſus eſt in toto argumento. Quod proinde nihil valebit ad comprobandum, Deum cognoscere futura contingentia conditionata in ſua voluntatis decreto efficaci, & antecedenti, abſoluto ſubiectione, & conditionato obiectiue: cum tamen id ſit, quod aduerſarij noſtri intendunt comprobare: eſt nos ſic reſpondentes non relinquamus ſaluam Scientiam Mediam, ſed conueniamus ex abundantia Dominico Bañes, aliſque Dominicanis contemporaneis, qui pro cognitione futurorum contingentium conditionatorum non recurrebant ad decretum abſolutum ſubiectione, vt plerique Dominicani poſteriores, ſed ad decretum conditionatum ſubiectione, & non tantum obiectiue.

5817 Dico ſecundò, falſum eſſe primum Antecedens, loquendo de decreto efficaci reſpectu futuri contingentis, ſive abſoluti, ſive conditionati; ſed eſſe verum loquendo de decreto, quod non ſit efficaci, & quod reſpectu futuri contingentis abſoluti ſit abſolutum ſubiectione, & reſpectu conditionati ſit conditionatum ſubiectione: quanquam vt ad præſens attinet, permittam, eſſe abſolutum ſubiectione reſpectu conditionati, dummodò ſiſtat intra terminos decreti non efficaci. Intra quos ſi ſiſtat, ipſum non erit medium, in quo Deus cognoscat futurum conditionatum; non enim habebit præuiam neceſſariam connectionem cum conditionato. Vt neque eam habet cum abſoluto decreto non efficaci, quod circa abſolutum admitto; & proinde neque erit me-

R. P. Gabr. de Henao, *Scienc. Med. Pars I I.*

diuini cognoscendi abſolutum. Quo ſit, vt tale decretum non ſit illud, in quo aduerſarij ſtabilire conantur futurorum contingentium abſolutorum cognitionem diuinam. Quam quidem vt ſtabiliant, afferunt rationem, & confirmationem, quæ valent pro decreto non efficaci, minime verò pro efficaci; cum tamen primum Antecedens ab ipſis effortatum procedat de decreto efficaci.

5818 Porro vt is reſpondendi modus facile intelligatur, norandum eſt, priùs debere eſſe in Deo decretum aliquod circa rem futuram abſolutè, quàm hanc à Deo cognosci. Vnde Deus cognoscens, rem aliquam eſſe futuram abſolutè, debet cognoscere aliquod ſuum decretum erga illam. Nam nihil poteſt cognosci à Deo futurum abſolutè, quin ipſum futurum ſit. At à decreto Dei tanquam à priori habet, quod ſit futurum. Priùs ergo ratio eſt, decretum Dei exiſtere, quàm creaturam aliquam eſſe futuram abſolutè; & conſequenter priùs eſt decretum Dei exiſtere, quàm Deum ſcire futurum abſolutum contingens, & liberum. Patet Conſequentia, quia futurum hoc priùs eſt cognitione diuina; decretum autem priùs eſt futuro, vt pote eſſentialiter requiſita cauſa illius. Superius aſſumptum negari non poteſt; & ex principio apud nos fixo, nempe Deum ideo cognoscere futura libera, quia ipſa futura ſunt, non verò eontrà, firmiſſimum apparet. Patet etiam quod ſubſumitur; nam decretum Dei eſt eſſentialis cauſa exiſtentiae rei in ſua differentia temporis. Ergo eſt cauſa eſſentialis huius, quod eſt eam exituram in tali differentia; cum exiſtere in illa ſit comparatione prioris temporis eſſe exituram. Hinc etiam ſequitur, Deum non poſſe cognoscere futurum, non cognito aliquo decreto ſuo; quia Deus nequit cognoscere aliquid, incognitis hiſ, quæ eſſentialiter ad eius exiſtentiam ſunt requiſita. Vbi obiter aduerto, Ruyzium de Montoya *diſp.* 26. *de Scientia Dei, ſect.* 5. n. 9. & 10. negare decreti prioritatem reſpectu cognitionis diuinæ, eo quod eſt per impoſſibile inceperet in tempore decretum, nihilominus Deus ab æterno præſciret futura. Cæterum etiamſi darem, diuinam cognitionem terminari ad ſuum decretum vt ratione noſtrâ futurum, inde tamen non ſequitur, quod decretum non ſit priùs ratione exiſtens, quàm cognitio ipſius, & proinde quàm cognitio futurorum, quæ ab illo oriuntur. Nam ad cognoscendum decretum vt futurum non requiritur aliud iuxta Ruyzium, quàm quod cognitio præcedat ratione noſtrâ decretum prioritate *in quo*, ſecundum durationem; non autem prioritate *à quo*, ſecundum exiſtentiam, & cauſalitatem: vt contingit in actu noſtro libero, qui priùs ratione exiſtit, quàm cognoscat à Deo, eſt cognoscat vt futurus, & poſterior *in quo*. Detineo calamum, ne in hiſ longiùs ſpatietur; & paucis verbis pronuntio, ante decretum Dei abſolutum ſubiectione non dari vllum futurum contingens abſolutum, & abſque illius cognitione non poſſe hoc cognosci à Deo.

5819 Quibus præſuppoſitis, ratio, & confirmatio Authoris illius efficaci eſt ad probandū ipſū, quod pronuntiaui; ſed non ad probandū tale decretum exiſtens abſolutè in Deo, & ab eodemmet cognitū, debere eſſe efficaci, & per ſe connexum eſſentialiter cum futuro contingentem abſoluto. Satis eſt decretum per ſe indifferens ponendi omnia proximè requiſita, vt voluntas creata poſſit operari,

N n n 3 &

& non operari; concurrentique cum inclinatione aliqua in actum liberum, qui bonus sit, & cum averſione aliqua in actum liberum, qui malus sit. Sicque nihil erit futurum absolute, nisi Deo volente, aut permittere. Eiusmodi autem decretum, quod ut absolute subiectivè, requiritur, & sufficit ad futurum contingens absolute, requireretur, & sufficeret ut conditionatum subiectivè ad futurum contingens conditionatum.

§ 820 Hinc propositio illa: *Antecedenter ad omne decretum liberum divina voluntatis, creatura non habent in Deo esse futurum determinatè, & infallibiliter*; distinguenda est, antecedenter ad omne decretum, quod sit efficax, vel non efficax, concedo; quod sit determinatè efficax, nego. Et ad eiusdem propositionis probationem respondeo, sufficere decretum non efficax, ut eius requisiti ratione futurum contingens absolute non habeat ex seipſo esse determinatè, & infallibiliter futurum, & ut non sit sibi prima causa futurationis determinatæ, & infallibilis, seu potius ne voluntas creata sit talis prima causa. Ad confirmationem respondeo similiter, ratione eiusdem decreti Deum esse simpliciter primum determinans possibilis contingens, liberi que ad rationem futuri absolute; sed ita ut voluntas creata sit secundum quid primum determinans.

§ 821 Si adhuc urgeas ex Authore illo: Id quod sit futurum contingens absolute, debet habere in Deo esse futurum determinatè, & infallibiliter. Non potest autem habere antecedenter ad liberum divinæ voluntatis decretum, quod sit efficax, seu non potest habere ratione decreti, quod sit non efficax; utpote quod ex se sit indifferens, ut coniungatur cum futuratione, vel cum non futuratione possibilis contingens, & liberi. Respondeo, id quod sit futurum contingens absolute, non debere habere formaliter in Deo esse futurum determinatè, & infallibiliter; sed tantum debere habere causativè, effectivè que in Deo tale esse, talique modo determinationis, & infallibilitatis; ad quem modum habendum sufficit decretum non efficax. Imò nec per decretum efficax saluaretur, quod in Deo esset formaliter esse determinatum, & infallibile futuri contingens absolute; nam tale decretum esset tantum causa illius esse determinati, atque infallibilis, & non esset formaliter ipsum esse determinatum, atque infallibile futuri contingens absolute. Vnde chimericum esset cogitare, quod detur in Deo formaliter esse determinatum, & infallibile futuri contingens absolute; sicut & quod in eo detur formaliter esse possibile intrinsecum creaturæ; non enim aliter potest dari in eo, seu in Omnipotentia, quam causativè, & effectivè.

§ 822 Si autem agnoscas, non posse dari in Deo formaliter esse determinatum, & infallibile futuri contingens absolute; velis tamen, debere dari in Deo causativè, & effectivè cum determinatione ad ipsum esse formale determinatum, atque infallibile pro sua differentia temporis; non secus ac datur in Deo causativè, atque effectivè possibile formale intrinsecum creaturæ, daturque ratione determinationis Omnipotentia ad ipsum. Contrà est, quia illa determinatio ex parte Dei ad esse formale determinatum, atque infallibile futuri contingens absolute pro

sua differentia temporis pugnat cum conceptu futuri contingens absolute, & liberi voluntati creatæ, si sit determinatio non attemperata Scientiæ Mediæ, seu non supponens Scientiam Mediæ; & tunc quando supponat, dicenda potius est determinatio ex parte voluntatis creatæ, quam ex parte divinæ: vult enim Deus efficaciter determinationem voluntatis creatæ prævisam per eam Scientiam. Disparitas ad determinationem Omnipotentia erga possibile formale intrinsecum creaturæ debet cuivis esse manifesta; nam possibile non habet conceptum indeterminationis in causa creata, cui adversa sit illa determinatio. Ex quibus patet, respectu futuri contingens absolute, non posse voluntatem divinam ita esse primum determinans simpliciter, ut non sit etiam voluntas creata primum determinans secundum quid: cum qua ratione primi determinantis secundum quid componi nequit, quod id, ad quod ipsa sit se determinatura, prædefinitum fuerit, & decretum efficaciter à Deo independentem à Scientia Media.

§ 823 Pergit Author ille, & ex numero 115. aliam affert rationem, ut persuadeat cognitionem divinam futurorum contingens absolute absolute innixam divino decreto. Ratio autem est hæc: Modi habendi esse reale, ac proinde esse reale determinatum, & infallibile, tantum sunt habere illud vel in seipſo, vel in sua causa verè, & realiter productiva illius. Sed futura contingens ante decretum efficax divinæ voluntatis in ea existens, nec habent prædictum esse in seipſis, ut ex se constat, quandoquidem non existunt antequam Deus decernat concurrere ad eorum productionem; nec illud habent in sua causa, siquidem ante decretum efficax divinæ voluntatis, causæ secundæ, necnon & prima, non sunt determinatæ, & (ut sic dicamus) infallibilitate ad determinatam, & infallibilem productionem talium futurorum; sed sunt indifferentes ad utrumlibet. Ergo futurum contingens non poterit ante prædictum decretum habere realem, determinatam, & infallibilem futurationem, ratione cuius possit certè, & infallibiliter à Deo cognosci; & per consequens nec propositiones de illo enuntiata erunt pro quovis signo determinatè veræ, vel determinatè falsæ. Minor cum consequentia videntur perspicuæ. Maior autem etiam constat; quoniam ideo ens rationis non habet esse verum, & reale, & per consequens nec verum, & reale esse determinatum, & infallibile, quia nec habet illud verè, & realiter in seipſo, ex eo quod verè, & realiter est in se nihil; nec illud habet in sua causa, quæ verè, & realiter sit causa productiva illius, tanquam veri, & realis effectus.

§ 824 Declaratur ampliùs vis huius argumenti: Sicut præsens, in quantum præsens, dicitur necessarium, quia nunc est determinatum, ipsum habere existentiam; & præteritum, quia nunc etiam est determinatum, ipsum habuisse existentiam, quæ modò caret: ita etiam futurum, in quantum futurum, dicitur aliquo modo necessarium, quia nunc est aliquo modo determinatum, ipsum habiturum existentiam, quam non habet; & consequenter vel erit hoc determinatum in ipſo futuro, vel in sua causa. Et cum neutrum dici possit de futuro contingenti, propter rationem factam, si consideretur ante liberam, & efficacem determinationem divinæ voluntatis, consequens

consequens erit, ut ante illam non habeat determinatam futurationem, seu (quod idem est, quoad præsens attinet) infallibilem determinationem ad essendum pro tempore futuro, ratione cuius possit certè, & infallibiliter à Deo cognosci, saluâ tamen ipsius futuri contingentia.

§ 825 Ad argumentum respondeo, negando Minorem; nam futura contingens absolute, ut habeant esse in seipſis pro sua differentia temporis, non indigent, ut in Deo antecedat decretum efficax, connexumque cum eorum esse; sed contenta sunt decreto non efficaci, & indifferenti ex se ut sequatur, vel non sequatur eorum esse pro libito, & determinatione voluntatis creatæ liberæ. Quare falsa est propositio illa: *Futura contingens ante decretum efficax divina voluntatis in ea existens, non habent esse in seipſis*. Et quavis arguens dicat, illam propositionem ex se constare, quia futura contingens non existunt antequam Deus decernat concurrere ad eorum productionem: Ego, unde constat, non video; nam etsi verum sit, futura contingens non existere, antequam Deus habeat aliquod decretum circa illa; at tale decretum non debet, nec potest esse antecedenter efficax, connexumque cum eorum existentia; sed debet esse non efficax, & non connexum, & cum indifferentia præparativum Omnipotentia ad exhibendum concursum voluntati creatæ. Ea alia propositio contenta in Minori, nempe *Futura contingens ante decretum efficax divina voluntatis, in ea existens, non habent esse in sua causa*, implicatoria est in terminis, si per habere esse intelligatur, quod continud subiungitur, scilicet *causam esse determinatam, & infallibilitatem ad determinatam, & infallibilem productionem talium futurorum*; nam causa talium futurorum debet esse indifferens ad utrumlibet, talibusque futuris repugnat omninud illud esse habitum in causa determinata, infallibilitateque ad ipsa.

§ 826 Declaratio argumenti nihil addit, quod solutionem exposcat. Sed ex abundantia dico, esse nunc verè affirmabile, quod futurum habiturum sit pro sequenti tempore existentiam, quam pro præsentem non habet. Et in hoc sensu admitto, quod futurum, in quantum futurum, dicatur aliquo modo necessarium, quia nunc est aliquo modo determinatum, ipsum habiturum existentiam, quam non habet. Cum autem adjicitur, *Vel erit hoc determinatum in ipſo futuro, vel in sua causa*? Respondeo, fore determinatum in ipſo futuro, ad quod determinabit se causa secunda libera, potens se non determinare; & quia reipſa se determinabit, ideo vera est propositio nunc affirmans tale futurum. Ut enim propositio de præsentem est vera ab eo quod erit, ita propositio de futuro est vera ab eo quod erit. Et illud quidem esse determinatum in futuro, tam longè abest à necessaria dependentia ex decreto divino efficaci, præviæque connexo essentialiter cum ipſo, ut potius ob conceptum contingens, & liberi excludere debeat talem dependentiam, omnemque determinationem antecedentem ad existentiam.

§ 827 Hactenus ad integrum fundamentum Authoris illius. Qui ut probaret, prærequiri decretum efficax divinum, ut quid sit contingens futurum, omisit referre se ad Disp. 7. ex numero 96. vsque ad 107. ubi adstruxerat, non esse determi-

natè veras, nec falsas propositiones de futuro contingenti, huicque non competere determinatam, & infallibilem futurationem, veritatemque obiectivam, in qua possit certè cognosci antecedenter ad præfatum decretum. Ego etiam in hoc loco omitto respondere, quia iam præstiti id in alio opportuno partis i. Quam ob causam etiam prætereo confirmationem, quam profert *præcitata disp. 12. dub. & num. 1.* remittendo se ad Disp. 7. ex numero 26. vsque ad 136. Constatque confirmatio in eo, quod absque præfato decreto non datur medium cognoscendi futuri contingentis.

SECTIO CCCCLVIII.

Eiusdem argumenti stirps adhuc extrahitur.

§ 828 Iohannes de S. Thoma existimat, non secus ac Author Theologicus Curſus, primò futura contingens ex vi obiectiva non habere veritatem determinatam, nec esse cognoscibilia ut determinatè futura. Secundò, debere subijci antecedenti, & efficaci suæ voluntatis decreto, ut à Deo sic præſententur infallibiliter. Quorum primum esse ex Aristotelis, & S. Thomæ sensu intendit *disp. 19. art. 2.* Sed iam in aliis locis est à me examinatus. Quare procedo ad rationem, quam pro primò efformat ibidem, pag. 587. & seq. hunc in modum: Res contingens ex propria obiectiva veritate, antequam sit de facto producta, solùm fundat veritatem per modum futuri. Sed veritas contingens sub statu futurationis, est sub statu indeterminationis, & indifferentiæ, ut sit, vel non sit. Ergo sub illo statu implicat, quod fundet determinatam veritatem, scilicet quod erit, quantum est ex meritis propriis, & ratione suæ obiectivæ veritatis. Consequentia patet, quia veritas consistit in adæquatione ad esse, vel non esse rei. Ergo sub illo statu, sub quo res non fundat determinatum esse, vel non esse, non potest fundare determinatam veritatem vi suâ, & ex meritis talis status. Si ergo status futurationis est status indeterminationis in contingensibus ad esse, vel non esse, implicat, ex vi talis status fundare determinationem in veritate, quæ adæquatur ad esse, vel non esse. Maior est certa, quia res antequam sit de facto, caret esse producto, & existente in propria mensura. Ergo de se non fundat veritatem per modum præsentem, vel præteritum, quia hæc necessariò dicit productionem vel præteritam, vel præsentem. Solùm ergo fundat veritatem per modum futuri. Minor, in qua est difficultas, probatur; quia res contingens, quandiu non est producta, nec in seipſa, sed in sua causa, non potest fundare nisi futurationem contingentem, & impedibilem. Si quidem si illa futurationis non esset contingens, neque impedibilis ex propria natura, res illa esset necessaria, & non contingens. Neque enim contingens rei consistit nisi in ordine ad futurum; quia quod iam est præsens, vel præteritum, extra contingentiam est in eo, quod iam est; solùm autem est contingens in eo, quod deest, & quod futurum restat. Si ergo res contingens

fundat de ſe fututionem contingentem, & impediibilem, ergo indeterminatam; & ita quamdiu eſt in ſtatu fututionis, eſt in ſtatu indeterminatæ. Patet Conſequentia, quia quod eſt in ſtatu impediibili, & contingentæ, ſub tali ſtatu poteſt eſſe, & non eſſe, ſiquidem poteſt impedi-ri. Ergo non determinatum quoad eſſe, vel non eſſe. Ergo in contingentibus idem eſt eſſe in ſtatu fututionis, & in ſtatu indeterminatæ, quoad eſſe, vel non eſſe. Ergo illud, quod ex meritis ſuis ſolum fundat fututionem contingentem, ſolum fundat ex ſuis meritis indeterminatum eſſe, vel non eſſe. Ergo & veritatem. Hucvſque Thomafius.

§ 829 Cui non nego, hanc rationem eſſe S. Thomæ, ſeu derivatam ex eius doctrina, eſſeque magni momenti; ſed dico, dirigi à S. Doctore ad diverſum ſcopum. Vtitur enim eâ, non vt detrectet in futuris contingentibus abſolutis veritatem determinatam reſpectu intellectus diuini, neque vt pro eorum cognitione habita à Deo recurrat ad decretum antecedens, & efficax, vti facit Thomafius; ſed vt ob præſentiam futurorum in æternitate ſaluet determinatam eorum veritatem reſpectu intellectus diuini, cognofcibilitatemque eorum in ſeipſis certam, & infallibilem ab eodem intellectu, non ſecus ac illam habent, quando iam exiſtunt in menſura propria, & in ſua temporis differentia. Vnde diſtinguo primi ſyllogiſmi Maiorem, *Res contingens, ex propria obiectina veritate, antequam ſit de facto producta, ſolum fundat veritatem per modum futuri*, reſpectu intellectus diuini, nego; nam fundat per modum præſentis: reſpectu intellectus non diuini, concedo. Quâ præſtitâ diſtinctione, labafcit totum argumentum.

§ 830 Et abſtrahendo à præſentia in æternitate, poſſumus facili alterâ diſtinctione diruere argumenti euſdem machinam, quantaquanta ea eſt. Nam ad Maiorem illam dicimus, falſam eſſe, conſideratâ re contingenti in ſeipſa, & in actu ſecundo: ſed veram, conſideratâ re contingenti in cauſa, & in actu primo. Nos autem futuris contingentibus abſolutis tribuimus veritatem determinatam in ſeipſis, & in actu ſecundo, ſed non in cauſis, actuque primo: cognitioque diuina enuntians affirmatiuè cum certitudine, & infallibilitate, *Antichriſtus peccabit*, attingit peccatum Antichriſti in ſeipſo, & in actu ſecundo, non in cauſa, neque in actu primo; & licet duratione antequam peccati exiſtentiam, ſed eam cognofcit, & affirmat cum carentia euſdem pronunc. Quod eſt cognofcere, & affirmare peccatum Antichriſti futurum. Vti iuxta aduerſarios velle antecedenter, & efficaciter exiſtentiam peccati Antichriſti in ſe, & in actu ſecundo quoad materiale pro poſteâ cum carentia euſdem pronunc, eſt velle futurum Antichriſti peccatum quoad materiale. Nec fieri poteſt, vt Deus velit illud efficaciter in cauſa, actuque primo. Taceo alia, quæ poſſem ad argumentum reponere.

§ 831 Sed non ſilebo, falſam eſſe, niſi ex ſuppoſitione conſequenti dictam, propoſitionem illam contentam in Minoris probatione, *Quod iam eſt præſens, vel præteritum, extra contingentiam eſt in eo, quod iam eſt*. Nam eadem ipſa, quæ exiſtant orta à potentia ad vtrumlibet indifferentem, contingentia ſunt. Nec eſt reſtringendum contingens ad futurum, quandoquidem detur poſſibile

contingens, deturque contingens non futurum, etiam virtualiter, iuxta aduerſarios; ſaltemque iuxta Thomafium ſuprà §. *Ceterum, pagina 594*. vbi ait, homines non diſtinguere ſub ratione fututionis ſigna potentia liberæ diuinæ in actu primo, & actus ſecundi liberi diuini, nec cum fundamento in re ponere, quod vna prioritas reſpiciat aliam poſterioritatem in Deo ad modum futuri.

Proſequitur Thomafius, & ex pagina 589. § 832 pronuntiat, Deum inſpiciendo decretum ſuum, quo decernit, vt tali, vel tali tempore talis effectus determinatè fiat, vel determinatè non fiat, cognofcere futura contingentia abſoluta. Pro qua conſiſione allegat S. Thomam 1. p. *queſt. 16. art. 7. ad 3. & queſt. 12. de Veritate, art. 11. ad 13.* Quibus de testimoniis iam ego ſermonem habui in tempore. Allegat etiam eundem S. Doctorem *queſt. 2. de Veritate, ad 12. & 1. part. queſt. 14. art. 9. ad 3.* vt adſtruat, ſolam eſſentiam dignam ſecundum ſe ante omne decretum liberum non eſſe ſufficiens medium ad demonſtrandam fututionem contingentem, licet habeat virtutem repræſentandi illam. Quæ appendicula grata nobis eſt; nihil enim poteſt cognofci à Deo futurum abſolutè, quin cognofcatur aliquod ſuum decretum liberum, quo vel efficaciter, vel non efficaciter velit fieri, vel quo permittat fieri. Et ideo optimè dixit S. Thomas in vltimo loco citato, *Non oportet quod quacumque ſcit Deus, ſint, vel fuerint, vel futura ſint, ſed ſolum eſſe, que vult eſſe, vel permittit eſſe*. Vbi um diſtinguit inter velle, & permittere, & inter ea quæ Deus velit, & quæ permittat, proculdubid non agnoſcit voluntatem affectiuam, nedum efficacem, erga peccati materiale, quod ſit, vel fuerit, vel futurum ſit. Sed appendiculâ relictâ, videamus quo pacto prober Thomafius intentum principale à ratione.

Sumit hanc tum ex parte Dei, tum ex parte futuri contingentis abſoluti. Ex parte Dei, quia in ſeipſo debet habere intrinſecum, & ſufficiens principium videndi quodcumque obiectum creatum quoad quodcumque prædicatum, & formalitatem, quæ illi conueniat; inter quas vna eſt fututionis. Siquidem totum, quod in creatura cognofcibile eſt, ſive in ſtatu fututionis, ſive in ſtatu poſſibilitatis, totum à Deo descendit, & participatur tanquam à cauſa, & radice. Ergo cum fututione determinata ad vnam partem potiùs quàm ad aliam, ſit veritas aliqua, ſeu ratio creata, quæ conuenit creaturæ, oportet quod in Deo ſit radix, & principium, à quo participatur, & derivatur. Et conſequenter Deus, intuendo illud, cognofcet determinatam fututionem creaturæ, quia Deus omnia cognofcit perfectiſſimè, comprehendendo cauſas, & principia vnde derivantur, & participantur. Sed in ſola eſſentia diuina antecedenter ad omne decretum liberum circa creaturas non eſt ſufficiens principium, & ratio determinationis eius ad vnam partem potiùs, quàm ad aliam. Ergo neceſſariò exigitur ipſa diuinæ voluntatis diſpoſitio & decretum, vt tale futurum determinatum cognofcatur. Minor probatur, quia eſſentia diuina ſecundum ſe æquè indifferentem ſe habet ad ea quæ futura ſunt, & ad ea quæ in ſtatu meræ poſſibilitatis ſunt; & iſta, quæ nunc ſunt futura, poſſent non eſſe futura, ſi Deus voluiſſet. Ergo ex vi ſolius eſſentia voluntate

voluntate libera, non poteſt ſumi ſufficiens principium, quod hoc ſit futurum, & non illud, cum ex æquo ſe habeat ad omnia poſſibilia. Confirmatur, quia quod hoc futurum ſit determinatè futurum, & non maneat in ſtatu puræ poſſibilitatis, non eſt prædicatum neceſſarium; ſic enim omnibus conueniret, ſed liberè, & contingentem rem denominans. Ergo debet origo, & radix eius reduci ad primam cauſam liberam. Hæc autem eſt voluntas diuina, & non eſſentia Dei ante liberum actum.

§ 834 Rurſus ex parte futuri contingentis abſoluti, quia fututione contingens ex principiis, ex quibus habet fututionem vt contingentem, & indeterminatam, non habet determinationem eius; ſed ex illa cauſa, & principio habet veritatem determinatam, à quo ipſe euentus, quando de facto accidit, habet determinari, & poni extra indeterminatam, & contingentiam cauſarum, & reddi de facto præſens, & determinatus in ſe. Hæc autem determinatio non poteſt naſci ex ſolis illis cauſis, ex quibus naſcitur contingentia, & indeterminatio in futuro. Ergo alia eſt assignanda. Sed omnes cauſæ creatæ non ſufficiunt tollere iſtam contingentiam, præſertim in rebus liberis; aut ſi ſufficiunt, vt in euentibus naturalibus, id habent vltimatè ex Deo, qui præparauit ita cauſas, vt tollerent contingentiam pro hac parte potiùs, quàm pro oppoſita. Et generaliter nihil ſit de iſtis effectibus determinatis, niſi ex ordinatione voluntatis Dei, qui operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ. Ergo ex ipſius diſpoſitione debet ſumi determinata veritas vt infallibilis, quæ ex cauſis proximis, & contingentibus ſumitur vt indeterminata, & indifferentens. Sic Thomafius in pagina 591.

§ 835 Ad eius rationem ex parte Dei dico, Deum per modum potentia, & ſpeciei impreſſæ, & obiecti motiui, adde & formalis (ſi velis) debere habere intrinſecum, & ſufficiens principium cognofcendi quodcumque obiectum creatum; ſed non debere habere intrinſecum, & ſufficiens determinativum abſolutum cognofcendi illud; imò nec poſſe habere determinativum, quod ſit antecedens, & efficax decretum futuri abſoluti contingentis, ac liberi reſpectu voluntatis creatæ; quia tali decreto euerteretur contingentia, ac libertas reſpectu voluntatis præſatæ. Et licet ex abundantia admitteretur tale decretum, & in eo cognofci à Deo futurum; poſſet tamen dici, quod ſimul deberet in ſeipſo cognofci per aliam cognitionem virtualiter diſtinctam. Vt de creaturis poſſibilibus affirmant aliqui, cognofci in Omnipotentia, & in ſeipſis; de diuinisque relationibus, ſeu perſonalitatibus, cognofci in eſſentia diuina, & in ſeipſis. Ratio eſt de futuro, quia eſt cognofcibile à Deo ſine medio præconnexo abſolutè cum ipſo; nam ipſius fututione ſuppoſitâ poteſt eſſentia diuina, tanquam ſpecies, & tanquam obiectum motiui, atque (ſi velis) etiam formale, determinare ſufficientiſſimè ad futuri in ſeipſo cognitionem. Quâ in poteſtate non apparet perfectio cum imperfectione. Si ergo futurum cognofcibile eſt à Deo in ſeipſo, ſic actu cognofcetur.

§ 836 Ad confirmationem reſpondeo, originem, & radicem; futuri abſoluti contingentis, liberique reſpectu voluntatis creatæ, reduci debere ad primam cauſam liberam, vt præparatam decreto indifferenti, & non efficaci, ad id, vt concurrat

cum voluntate creatâ; & in hanc etiam debere reduci ſecundariò vt determinantem ſuam, & Omnipotentia diuinæ indifferentiam, atque aded facientem, vt ſit determinatè futurum id, quod in actu primo erat in ſtatu puræ poſſibilitatis, idque ad quod, & ad oppoſitum dabatur indeterminatio in actu primo.

Ratio ex parte futuri contingentis abſoluti eliditur, dicendo falſum eſſe, quod fututione contingens, & libera voluntati creatæ ex principiis, ex quibus habet fututionem vt contingentem, & indeterminatam, non habet determinationem eius. Nam fututione vt contingens, & indeterminata, ſeu vt in actu primo proximo libero ad vtrumlibet, habetur ex voluntate creatâ, cæteriſque requiſitis, & conditionibus conſtituentibus actum illum primum, volitis liberè, & cauſatis à Deo; cuius decretum indifferentens, & non efficax de determinato actu ſecundo conſtituit etiam illâ actum primum: ex iſdem autem principiis, ſeu ex eorum vno determinante reliqua, nempe ex voluntate creatâ, habetur determinatio fututionis. Quia ex illa cauſa, & principio (vt ait ipſe arguens) *veritatem habet determinatam, à quo ipſe euentus, quando de facto accidit, habet determinari, & poni extra indeterminatam, & contingentiam cauſarum, reddique de facto præſens, & determinatus in ſe*. Talis autem cauſa, & principium eſt voluntas creatâ, quæ naturâ ſua eſt indifferentens ad oppoſita, ſequè ad eorum alterum, vel ad neutrum determinat, poſito generali, & quaſi naturali Dei concurſu, vt ſcitè ait P. Fonſeca ad lib. 6. *Metaphyſ. cap. 2. q. 3. ſect. 2. concl. 3. §. Secunda pars*. Quæ in conſiſione docet, voluntatem creatam eſſe proximam radicem contingentia in iis rebus, quæ liberè, & ex inſtituto ſunt ab ipſa, ſive immediatè, ſive mediatè proueniunt ab ea. Conſonant Suarez *diſput. 19. Metaphyſ. ſect. 10. num. 13.* alibiſque ſæpe ſuorum Operum, multique alij Theologi ſcribentes ad 1. p. q. 19. art. 8.

§ 838 Vnde propoſitio illa Thomafij, *Determinatio non poteſt naſci ex illis ſolis cauſis, ex quibus naſcitur contingentia, & indeterminatio in futuro*, vera eſt, ſi determinatio referatur ad ſignum actus primi cauſarum; ſed falſa, ſi referatur ad ſignum actus ſecundi. Vnde etiam falſum eſt, debere pro determinatione assignari aliam cauſam ab iis, ratione quarum datur contingentia, & indeterminatio in actu primo. Falſum item eſt, omnes cauſas creatas non ſufficere tollere contingentia, ſeu potiùs indeterminatam, præſertim in rebus liberis; ſiquidem, vt dixi, voluntas creatâ eam tollat per determinationem ad vnam partem potiùs, quàm ad aliam. Et ſicut iuxta arguentem cauſæ creatæ in euentibus naturalibus tollunt contingentiam, & quod ipſam tollant, reuocatur vltimatè in Deum, qui præparauit illas ad id; ſic in rebus liberis. Nam voluntas creatâ, vt à Deo habet ſuum eſſe, & reliqua requiſitâ ad operandum liberè; ſic etiam à Deo volente, vel permittente habet, vt ſe determinet ad vnam partem potiùs, quàm ad oppoſitam. Et in hoc ſenſu nihil ſit de effectibus determinatis liberis, niſi ex ordinatione voluntatis diuinæ, quæ affectiua ſit, vel permiſſiua; Deusque operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ, vt dicitur ad *Ephes. cap. 1. verſ. 11.* quia operatur non fortuitò, & caſu, ſed certâ, & deliberatâ voluntate regulatâ per rationem, vt explicat ibi S. Thomas, & poſt eum Cornelius

nelius à Lapide. Quare futuri determi nata veritas vt in fallibilis, etsi sumatur tanquam ex prima radice, ex dispositione Dei, sed tanquam ex proxima radice desumitur ex voluntate creata, quæ à Deo habet facultatem determinandi se ad partem, quam maluerit, faciendique vt veritas, quæ in primo sit indeterminata, & indifferens, transeat in actu secundo ad statum determinationis. Et hæc ad rationem ex parte futuri contingentis absoluti, tam obscuram certè, vt hallucinando, & tentando ad eam responderim.

5839 Hæc ad argumentum Thomasi. Quo ex Doctore si quis contra Scientiam Mediam desideret difficultatem, reuocatam ad incongruitatem sui obiecti, & ad inutilitatem respectu diuinæ prouidentia: quam difficultatem ipse vocat specialem, & quam dilatat *disp. 20. art. 4. à pag. 663. vsque ad 667.* fuitque tam grata Hieronymo Viues, vt partitus sit in *Disp. 13. & seqq. quatuor, ex pag. 447. vsque ad 579.* inueniet eam solutam in Parte 1.

SECTIO CCCCLIX.

Continuatur eradicatio eiusdem argumenti.

5840 Hieronymus Viues, concors cum Authore Cursus Theologici, & cum Ioanne de S. Thoma, tradit in *disp. 1. ex disp. 3.* nullum ens contingens esse absolute futurum, cognoscibileque infallibiliter à Deo ante decretum, quod ab ipsemet Deo habeatur actualiter, & formaliter, quodque absolute velit eius entis contingentis futurationem. Respondi ego tam in 1. Parte, quam in hac 2. ad ea omnia, quæ afferit vsque ad *Dist. 5.* exclusiue.

5841 In qua sic argumentatur: Omnis res futura absolute infallibiliter, debet de presenti in omnibus signis, in quibus sic est futura, habere determinationem infallibilem ad existendum postea. Sed nulla res contingens, liberaque potest in signo antecedenti decretum diuinum habere de presenti determinationem infallibilem ad existendum postea. Ergo nulla res contingens, liberaque potest in signo antecedenti decretum diuinum habere futurationem infallibilem. In hoc argumento occupat Viues *Dist. 5. 6. 7. & 8. ex pag. 15. vsque ad 24.* tum muniendo eius propositiones, tum attribuendo Nostris Authoribus solutiones quatuor, quas ipse, aut nescio quis alius cogitauit, & non Nostris; tum illas impugnando. Sed certè breuis, & clarissima solutio argumenti reducitur ad distinctionem Maioris: Omnis res futura absolute infallibiliter, debet de presenti habere secundum se determinationem infallibilem ad existendum postea, nego: debet, vt cognita certè, & infallibiliter, tanquam futura absolute, concedo. Negauit Maiorem, loquendo de omni re secundum se. Nam si sermo sit de re aliqua, potest quæ sit futura infallibiliter necessarid, habere secundum se infallibilem determinationem de presenti ad existendum postea. Et hæc determinatio erit suppositio prior naturæ, necessitanque ad existentiam posterioris. At si res sit

futura infallibiliter contingenter, liberèque respectu voluntatis creatæ, determinatio infallibilis ipsius de presenti, vt cognita certè, atque infallibiliter tanquam futura absolute, erit suppositio consequens, & non necessitans, consistetque in cognitione certa, & infallibili de re contingenti, ac libera, quam anteceder duratione, sed subsequetur, vel quasi subsequetur naturæ. Itaque signum, in quo, & respectu cuius intelligitur aliud futurum, vel debet esse præuia quædam necessitas ad eius existentiam, vel duratio prior, cui possit, & debeat coexistere, & per eius prioritatem dici prior cognitio rei futuræ absolute. Ex quibus patet, quo pacto sit distinguenda Minor, necnon Consequens. Et his distinctionibus omnino infringitur argumentum Hieronymi Viues, apud quem nihil reperio, quo redargui queant.

In *dist. 9. §. 2.* disputat ita: Inexplicabile est, à qua forma, vel radice proueniat denominatio præsens omnis futuri ad existendum postea, nisi à causa determinata ad productionem eius: & minus exponi valet, à qua forma, vel radice proueniat denominatio futuri contingentis infallibilis, nisi à diuino decreto in ratione causæ. Ergo ante diuinum decretum non est admittendum futurum aliquod infallibiliter tale, neque à Deo nisi in decreto ipso præuideri potest vt infallibiliter extitutum, aut obiectiue præsens. Respondo fatendo, esse inexplicabilem formam, vel radicem, vnde proueniat denominatio præsens omnis futuri de existendum postea, & dicendo talem denominationem neque à causa determinata ad productionem futuri prouenire posse, quia ea denominatio involuit pugnancia, scilicet quod sit præsens, & quod sit ad existendum postea. Si Viues occurrat inquis, se loqui de denominatione, vt est determinatio futuri ad existendum postea. Contra; nam quod determinatio sit præsens, non est, esse præsens futurum; nec futurum vt futurum potest esse præsens. Sed relictis terminis, quod Viues videtur velle, id est, videlicet non posse absque diuino decreto saluari denominationem futuri contingentis infallibilis. At nos id etiam volumus. Restatque vt aduersus nos probet Viues, tale decretum debere esse efficax, connexumque præuic cum futuro contingentis infallibilis. Si ille velit amplius, non aliud certè, quam quod pro eo futuro requiratur de presenti denominatio, seu potius determinatio ad existendum postea. Qui conatus iam in antecessum fuit propositus in 5. Distinctionis argumento, vt & à nobis fuit iam repressus, addemusque plura inferius. Nunc sufficiat dicere, denominationem futuri absoluti contingentis infallibilis consistere in carentia rei de presenti, & in eius existentia postea à principio proximo indifferenti ad ipsius existentiam, & non existentiam. Contra quod dictum non video in Viue quidpiam *ex pag. 26. vsque ad 35.* solutionem exposcens; & vt aliquid sit, non præteribo illud in loco.

In *dist. 9. §. 4.* arguit in hanc formam: Si quidpiam valent fundamenta aduersæ sententiæ, ex eis apertè concluditur, diuinam, & creatam libertatem omnino destrui, & omnia euenire ex fatali necessitate. Ergo aduersa sententia eisdem fundamentis destruitur, quibus stabili, probarique solet. Ostenditur Antecedens; nam si ex eo, quod aliquando est verum dicere, *Franciscus*

SECTIO CCCCLIX.

Eiusdem argumenti repullulantis amputantur noua germina.

Idem Author in *disp. 10. per 6. Distinctiones, ex pag. 280. vsque ad 332.* agit directè contra Scientiam Mediam, seu contra futurationem conditionatam contingentium ante diuinum decretum absolute ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti. Et quanvis resumat pleræque dicta in *Disp. 1.* non est à nobis dissimulanda hæc eius iterata argumentatio, ne in nostro Opusculo quidpiam desideretur, quod à tam præcipuo impugnatore Scientiæ Mediæ fuerit contra eam obiectum. Argumentatio autem ita se habet: Ante decretum diuinum absolute ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti nequit verificari de re contingenti futuratione infallibilis conditionata. Ergo Deus ante prædictum decretum nequit præscire per Scientiam Mediam, illud contingens esse futurum infallibiliter. Consequentia est indubia omnibus Theologis, quia Dei cognitio scientifica nequit esse falsa, & quia diuina, & quia scientifica. Antecedens verò probatur, quia res contingens conditionatè prolata cum conditione ex se congruenter inducente positionem effectus, nequit ante Dei decretum habere futurationem conditionatam infallibilem, nisi iam ab æterno ante decretum habeat de presenti aliquid, quod certum esse constituat, effectum ponendum fore infallibiliter, adueniente casu, quo ponatur, aut purificetur conditio. Atqui ante Dei decretum absolute ex parte actus, conditionatum ex parte obiecti, nequit res contingens habere de presenti aliquid, quod certum reddat, effectum esse infallibiliter ponendum in casu purificatæ, aut positæ conditionis. Ergo res illa contingens conditionata nequit ante prædictum Dei decretum esse infallibiliter futura conditionatè, nempe adhuc dato casu purificatæ, & positæ conditionis. Consequentia næuo caret. Maior constat, quia futurum requirit de presenti determinationem ad existendum postea, & futurum absolute infallibiliter tale determinationem præsentem ad existendum postea infallibiliter absolute. Ergo futurum infallibile conditionatum habere debet de presenti determinationem ad existendum postea infallibiliter conditionatè, scilicet in casu quo ponatur conditio.

Minor (in qua est difficultas) fulcitur, quia ante decretum absolute ex parte actus tantum posset de presenti aliquid ex sex numerandis reddere infallibilem positionem effectus in casu positionis conditionis. Primò, decretum conditionatum ex parte actus circa conditionem & effectum, quod dicitur involvi in propositione conditionata. Secundò, ipsa conditio secundum se. Tertio, eadem conditio secundum suam veritatem obiectiuam. Quarto, veritas obiectiuam, & præsentialitas conditionata solius effectus, quæ præuideretur obiectiue præsens; ita tamen vt per se solam, & ex meritis solius præsentialitatis

conside

Franciscus existit, infert aduersa sententia, fuisse ab æterno absolute verum, etiam ante omnem volitionem Dei, dicere, *Franciscus infallibiliter existet*, quia iam tunc altera contradictoriarum erat vera. Ergo cum eadem sit ratio in propinquo, & in remoto, semper ita fuit verum dicere, quod infallibiliter erit, non solum ante decretum absolute ex parte actus, sed etiam in omnibus signis, in quibus concipi possunt quæcumque diuina. Nam in omnibus illis signis tenet argumentum de contradictoriis, & veritate obiectiuam. Ergo si semper, & in omnibus signis, ac prioritatibus erat verum ex ipsa natura veritatis obiectiuæ aut propositionum contradictoriarum, quod *Franciscus infallibiliter erit*, non potuit futuratione ipsa *Francisci non esse necessaria*, nec habuit locum contingentia ad non esse, aut nunquam potuit verificari de illo, quod esset indifferens ad esse, & non esse; nec quod Deus potuit cum creatæ aut in pura possibilitate relinquere. Quem argumentandi modum acceptum refert Viues Aristoteli, & S. Thomæ *lib. 1. de Interp. cap. 8. lect. 13.*

5844 Respondeo negando sequelam in Antecedenti contentam; negando etiam quod in Antecedenti pro sequelæ probatione supponitur dici à nobis, scilicet ante omnem volitionem Dei fuisse absolute verum enuntiare, *Franciscus infallibiliter existet*: nos enim sentimus, & expressis verbis asserimus, requisitam esse volitionem non efficacem futuri absoluti contingentis, ac liberi respectu voluntatis creatæ, vt verè asseritur, *Franciscus infallibiliter amabit Deum liberè*; & requisitam esse volitionem efficacem futuri absoluti, *Franciscus infallibiliter existet*. Quod futurum non est contingens, neque liberum respectu voluntatis creatæ, quanquam habeat contingentiam respectu Dei, sitque mediata liberum respectu voluntatis increatæ. Ad primam Consequentiam pro eiusdem sequelæ probatione applico dicta de proximo. Et omitto tractatam iam in 1. Parte quæstionculam illam, an pro omni signo sit determinatè vera, vel determinatè falsa propositio enuntians futurum absolute contingens, liberumque voluntati creatæ: contineo me in præuic puncto presenti, admittoque secundam Consequentiam restrictam ad huiusmodi futurum. Et de eodem futuro inficior tertiam Consequentiam; nam veritas propositionis illius, *Franciscus infallibiliter amabit Deum liberè*, est suppositio consequens exercitium libertatis *Francisci* pro omni signo, pro quo propositio potest esse non necessaria ex suppositione antecedenti, & simpliciter, vt iam argui, cum egi de Aristotele, & S. Thoma in hac 2. Parte. In qua, & in 2. reperientur enodata aliqua, quæ hic prætermissem ex *Disp. 1.* Hieronymi Viues.

conſideretur. Quintò, eadem veritas obiectiua, tam effectus, quàm conditionis ſimul ſumptæ, nimirum ita vt veritas illa, & præſentialitas obiectiua ipſius effectus certam efficiat futuri- tionem effectus, non præciſè quia præſentialitas effectus, ſed quatenus eſt præſentialitas ita pen- dens à præſentialitate conditionis, quod ipſa conditio præſens debet involvi in illo obiecto, vt probabiliter inferens effectum contingentem. Sextò, propoſitiones contradictoniæ ex vi, & lege contradictoniarum. Atqui nullum ex ſex prædictis poteſt certam reddere futuri- tionem conditionatam effectus ante Dei decretum ex parte actus abſolutum. Ergo ante prædictum de- cretum nihil eſt, quod poſſit efficere certam, & infallibilem futuri- tionem conditionatam rei con- tingentis. Prima pars propoſitionis minoris (quæ ſola litigioſa eſſe poteſt) adſtruitur à Viue *diſt. 1. num. 6.* Secunda *num. 7.* Tertia *numero 8.* Quarta *ex num. 9. uſque ad 16.* Quinta *in diſt. 2. 3. 4. 5. ex num. 17. uſque ad 126.* Sexta *in diſt. 6. ex num. 127. uſque ad num. 155.* qui eſt totius Diſp. terminus.

5847 Hæc argumentatio eludi poſſet primò, ſi diceretur, verum eſſe primum Antecedens de de- creto abſoluto ſubiectiuè, & conditionato obiectiuè, quod eſſet indifferens, & non efficax; ſed eſſe falſum de decreto, quod eſſet determinatum, & efficax, quale à Thomiſtis ponitur: ſed huius quaſi qualitatis debere eſſe, neque in propoſita argumentatione, neque in tota Diſp. probatur à Viue. Poſſet ſecundò eludi, ſi diceretur, verum eſſe primum Antecedens de decreto obiectiuè conditionato, vel abſoluto; ſed falſum de abſoluto ſubiectiuè: cum tamen Thomiſtæ moderni contenti non ſint, niſi adhibeatur decretum abſolutum ex parte actus. Repuli alibi quæ dicit Viues, vt perſuadeat, fuiſſe à ſe præcluſum aditum huic euafioni ſecundæ.

5848 Quæ omiſſa, reſpondeo negando primum An- tecedens, ſcilicet quod ad rei contingentis futuri- tionem conditionatam infallibilem requiratur decretum diuinum efficax abſolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti: ne- gando item Maiorem ſyllogiſmi, qui conſicitur in Antecedentis probationem; nec enim ad futuri- tionem conditionatam infallibilem neceſſe eſt, quod iam ab æterno detur de præſenti ali- quid, quo certa ſit, & infallibilis poſitio rei contingentis, caſu quo ponatur conditio. Et quauis Viues dicat, eam Maiorem conſtare, quia futurum requirit de præſenti determinati- onem ad exiſtendum poſteà; & futurum abſolu- tum infallibile requirit de præſenti determinati- onem ad exiſtendum poſteà infallibiliter; atque ita ſimiliter futurum conditionatum infallibile requirit, &c. nos tamen hæc falſa eſſe cen- ſemus.

5849 Iam verò, cum negauerimus Maiorem ſyllo- giſmi illius, opus non eſſet tranſire ad Minorem, in qua dicitur, rem contingentem non poſſe ante decretum abſolutum ex parte actus, & con- ditionatum ex parte obiecti, habere de præſenti aliquid, quod certum reddat, effectum eſſe infal- libiliter ponendum, ſi purificetur conditio. Di- citur bene, ſi per illud, *de præſenti habendum*, in- telligatur determinatio præfata. Sed in Minoris probatione recenſentur capita aliqua, quibus ne- quit competere ratio determinationis præſentis

ad id, vt res contingens exiſtat infallibiliter, ſi ponatur conditio. Legantur iterum ſex capita adnotata à Viue, & notum erit quod aſſeueramus. Aſt ſi per illud, *de præſenti habendum*, ſigni- ficare velit aliquid, quod ſit cognoscibile, & cognitum à Deo vt ponendum infallibiliter, caſu quo purificetur conditio, non dicitur bene, quod ſtare illud non poſſit ſine decreto abſoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti. Nam abſque tali decreto ſtare poteſt, quod res, cuius de præſenti datur carentia, ſue ex aliquo præſenti non exiſtit, exiſteret poſteà contingen- ter, ſed infallibiliter, ſi conditio poneretur; & conſequenter ſtare poteſt abſque tali decreto, quod ea veritas ſit cognoscibilis, & cognita à Deo. Hoc erat, ad quod ſolum refutandum de- buiſſet applicari calamus, relictis aliis, quæ vel contra nos non militant, vel non ſpectant ad ſedem argumentationis principalis propoſitæ à Viue.

Vnde ſine neceſſitate agit de primo capite, vt 5850 probet Minorem illam contra nos. Nam à nobis non ponitur decretum efficax conditionatum ex parte actus circa conditionem, & effectum, vt is cognoscatur à Deo. Agit etiam ſine neceſſi- tate de ſecundo, & tertio capite. Nullus enim Noſtrum, vel ſomnando cogitauit, conditionem quæ careat præuiua connexione cum conditiona- to, eſſe vel ſecundum ſe, vel ſecundum veritatem obiectiuam medium aptum, vt in ipſa certò, & infallibiliter cognoscatur à Deo conditiona- tum. Agit item ſine neceſſitate de quarto ca- pite. Nam nulli Noſtrum venit in mentem, quod conſiſtere poſſit, vel intelligi veritas obiectiua conditionati independenter à conditione, aut ab ea abſtrahendo. Agit præterea ſine ne- ceſſitate de ſexto capite. Quoniam Noſtri non aſſerunt vim, & legem propoſitionum contradic- toniarum in materia de futuris obiectis contin- gentibus conditionis eſſe medium requiſitum, & primarium, vt illa à Deo cognoscantur; ſed ex vi, ac lege earum propoſitionum ſolent probare, conuenire futuris illis in ſeipſis veritatem, vel falſitatem determinatam, ratione cuius de- beant à Deo cognosci, & enuntiarum infallibiliter, atque certò, ſiue vt vera, ſiue vt falſa; ita vt aſſermet, quæ forent, conditione poſitâ; & ne- get, quæ non forent, conditione poſitâ. Non diſſiteor, poſſe Deum in ſuis affirmationibus, & negationibus de futuris illis cognoscere reflexè veritatem illorum, & falſitatem; neque item diſ- ſiteor, poſſe in noſtris, quæ eſſentialiter vera ſint, v. g. in affirmationibus, & negationibus Prophetarum loquentium ex legitima ipſius Dei reuelatione. Sed cognitio de futuris illis habita in alia de illis cognitione iam ſupponit obiectum eius aliis cognitionis directæ; & ideo ad ipſum reuocanda eſt diſputatio. Quo ex diſcurſu per capita assignata à Viue habemus, agi ab eo ex neceſſitate de ſolo quinto capite, videlicet de conditionati veritate obiectiua dependentem à conditione, ſeu illam includendo.

Cæterum occasione capitis quinti renouat Vi- ues aliis verbis ſuperiorem argumentationem, 5851 diſputatque ſic *in diſt. 2. num. 18.* Potentia, quæ ſecundum ſe eſt indifferens ad vtramque partem contradictonis, nequit eſſe infallibiliter deter- minata ad alteram partem, ſi ponatur ſub aliqua conditione, niſi conditio illa inducat ex natura ſua

ſua conſenſum potiùs, quàm diſſenſum, v. g. omnino infallibiliter, aut niſi ab extrinſeco in- uoluetur aliquid, quod extorqueat, aut certum reddat conſenſum. Quæ ratiocinatio procedens de futuro infallibili, quod eſt de præſenti deter- minatum ad infallibiliter exiſtendum poſteà, omni- no requirit, quod illa determinatio voluntatis ad conſenſum, aut determinatio ipſius conſenſus ad exiſtendum ſit præſens iam ante omne decre- tum Dei; ſiue id ſit ex meritis conditionis, & poſitionis in tali ordine rerum, ſiue ex aliquo alio extrinſeco. Atqui neque ex meritis condi- tionis, neque ex aliquo extrinſeco poteſt ante omne decretum haberi illa præſens determinatio, & certitudo infallibilis ad exiſtendum in tempore. Ergo ex nullo capite poteſt haberi futurum con- tingens infallibiliter tale ante Dei decretum.

5852 Huiusrationis maior propoſitio eſt prout ne- ganda, quia vt potentia creata libera, & indiffe- rens ad vtramque partem contradictonis eſſet determinata ad alteram partem infallibiliter, caſu quo poneretur ſub aliqua conditione, non requi- ritur determinatio proueniens ex conditione, ne- que ex principio aliquo extrinſeco; ſed ſufficit determinatio, quam ipſamet potentia faciat ex iure, & facultate libertatis ſuæ: imò hæc omnino excludit determinationem aliunde promanantem. Neganda etiam eſt adnotatio ſubiuncta à Viue poſt Maiorem; nam futurum infallibile (quod contingens ſit) non eſt de præſenti determina- tum ad exiſtendum poſteà; neque de præſenti poteſt dari determinatio orta ſiue à conditione, ſi- ue aliunde ad illius conditionatam exiſtentiam poſteà. Quare in propoſitione minori continetur falſa ſuppoſitio de præſenti determinatione ex meritis conditionis, vel ex aliquo extrinſeco ad exiſtendum poſteà, ſi ex decreto diuino non ad- mittatur, vti à nobis non admittitur in futuro conditionato contingenti, ſed infallibili. Et proinde neque requirimus decretum diuinum de præ- ſenti, vt à Deo cognoscatur infallibiliter, ac certò tale futurum, quia ſicut ex determinatione poten- tiæ creatæ liberæ foret, ſi poneretur conditio; ita nunc cognoscetur à Deo, fore ex ea, quin opus ſit decreto diuino præſenti ad id cognoscendum. Et hoc eſt quod Noſtri dicunt in capite quinto.

SECTIO CCCCLXI.

Eiusdem argumenti alia germina re- ſcinduntur.

5853 Contra quos inſurgit Viues *in num. 22.* Quia Capere dicunt, cognosci veritatem futuri- tionis rei, quia aliquando erit. Ergo cognoscitur quod erit, quia erit. Quæ eſt manifesta nugatio. Proba- tur Conſequentia; nam non dicunt, cognosci quod erit, quia aliquando eſt. Neque id dicere poſſunt, quia pluriſima ex futuris conditionis cognita fuerunt vt talia; & tamen nunquam exiſtent, quia conditio nunquam ponitur. At non eſt diuerſa ratio cognoscendi iſta à ratione cognoscendi omnia, vt conſtat. Ergo tantum cognoscitur quod erit, quia erit. Reſpondeo, fa- tendo dici à Noſtris, quod Deus cognoscit futu- rum contingens conditionatum, quia aliquando erit, ſeu potiùs foret, vel eſſet. ſi conditio pone- 5854

retur; ſicut & dicunt, quod cognoscit futurum contingens abſolutum, quia aliquando abſolutè erit; fatendo etiam, inde ſequi, cognosci quod erit, ſeu foret, vel eſſet, ſi poneretur conditio; quia ſic erit, ſeu foret, vel eſſet, ſi poneretur con- ditio; ſicut ex eo, quod dicunt de futuro contin- genti abſoluto, ſequitur cognosci quod abſolutè erit, quia ſic erit abſolutè. In quo nulla eſt nuga- tio, ſed ipſiſſima veritas, & antiquiſſimus, ſincer- iſſimusque modus loquendi SS. PP. dictitantium paſſim, Deum cognoscere futura contingentia abſoluta, quia futura ſunt abſolutè, vt ſæpè ex eis oſtendi, ipſeque Viues, omneſque Theologi fateri debent, enuntiarum verè, ſeridè, & abſque nuga- tione, Deum cognoscere obiecta præſentia, quia præſentia ſunt; & obiecta præterita, quia præterita ſunt.

Sed vrget Viues *in num. 23.* Illa futura condi- tionata, quæ nunquam de præſenti erunt, & de quibus nunquam dicitur, *ſunt*, nequeunt videri à Deo in ſeipſis, & extra ſuas cauſas, ac extra contingentiam, & indeterminationem cauſarum, vt eſt indubium. Ergo nequeunt videri vt in- fallibiliter exitura, ſed ſemper cum contingen- tia ad eſſe, & non eſſe; quia cauſæ productiue eorum ſemper ſunt contingentes, liberæ, & in- determinatæ, quovſque produxerunt, vel actu producent effectum. Vnde igitur res contingens, etiam ſub conditione illa, habebit infallibilitatem ad exiſtendum ſub conditione illa? Et illa veritas obiectiua vnde accipit determinationem, vt in- fallibiliter ſit iam determinata ad eſſe, poſitâ illâ conditione, ſi neque id habet ab ipſa condi- tione, vt ſupponimus, neque ab exiſtentia ali- quando præſenti, vt eſt euident? Distinguo pri- mum Antecedens: Futura contingentia condi- tionata nequeunt videri à Deo in ſeipſis, & extra ſuas cauſas abſolutè, concedo; conditionatè, ne- go. Videntur enim fore in ſeipſis, & extra ſuas cauſas, ſi conditio poneretur, ſicut futura con- tingentia abſoluta videntur in ſeipſis, & extra ſuas cauſas fore abſolutè, poſitâ abſolutè condi- tione. Distinguo ſimiliter Conſequens: ergo ne- queunt videri vt infallibiliter exitura abſolutè, concedo; conditionatè, nego. Et cum ad id, vt videantur infallibiliter exitura conditionatè, non opus ſit, quod videantur in ſuis cauſis, ſed potiùs debeant videri extra eas, & in ſeipſis; nihil obſtat, quod cauſæ, à quibus producerentur, ſi poneretur conditio, eſſent in ſe contingentes, liberæ, & indeterminationatæ, dummodò tales eſſent, vt poſſent ſe determinare, & ſe actu determinarent ad pro- ductionem effectus in caſu purificatæ condi- tionis. Quæ determinatio quia eſſet in caſu illo, ideo nunc, & ab æterno cognoscitur à Deo, pro- indeque & effectus determinationis, quatenus etiam eſſet in præfato caſu. Vnde de re contin- genti conditionata non eſt dicendum, neque à Noſtris dicitur, quod habebit abſolutè, ſed quod habebit conditionatè, ſeu habitura eſſet infal- libilitatem ad exiſtendum, poſitâ conditione. Rurſus neque eſt dicendum, neque à Noſtris dicitur, ve- ritatem obiectiuam rei contingentis conditiona- tæ accipere de præſenti determinationem, vt in- fallibiliter ſit iam determinata ad eſſe, poſitâ condi- tione. Hæc monſtroſa loquutio remotiſſima eſt à linguis, & ſcriptis Noſtrorum; nam cum res contingens conditionata non ſit quid in ſe de præſenti, conſequens eſt, vt neque nunc habeat veritatem obiectiuam determinatam, 5854

neque modò accipiat ipſa veritas obiectiua (quæ vt de præſenti habita à re contingenti conditionata eſt proſus chimerica) determinationem ad id, vt infallibiliter ſit iam determinata ad eſſe, poſitâ conditione. Certè quod nunc, & ab æterno datur, eſt cognitio diuina vera eius determinationis, & effectus, qui contingenter, liberèque exiſteret, ſi purificaretur conditio.

5855 Atque hinc peritè aiebat Suarez *lib. 2. de Scient. condit. futuror. conting. cap. 7. num. 16.* [Ferè non eſſe maiorem difficultatem in hac ſcientia conditionatorum, quàm abſolutorum contingentium. Quia in vtriſque cognoſcitur veritas rei, licèt in cauſis ſuis videatur eſſe indeterminata, & à parte rei nondum exiſtat. Cognofcitur autem per conformitatem, & comparationem ad rem, prout in tali tempore, & modo exiſtet, vel abſolute, vel ſub conditione. Ergo ſcientia diuina ad omnes has veritates extenditur ex vi ſuæ infinitæ comprehenſionis. Nec refert, quod res abſolute futuræ aliquando per habitum ſit realem exiſtentiam; non verò res ſub conditione tantùm propoſita. Quia illa realis exiſtentia verè non eſt, antequam in propria duratione, & mènſura res producat; ſed ſolum per ordinem ad illam propoſitio de futuro habet veritatem, & diuinus intuitus æternus ratione ſuæ immenſitatis ad illam terminatur, ac ſi iam verè exiſteret. Sic ergo in præſenti, licèt res actu non exiſtat, nec abſolute exiſtitura ſit, propoſitio conditionata habet veritatem per habitudinem, & conformitatem ad illam ſub exiſtentia apprehenſam cum prædictâ conditione; & diuinus intuitus ratione ſuæ infinitatis extendi poterit ad videndum, quid tali rei coniungeretur, aut quid ab illa prodiret, ſi tali modo conſtitueretur. Eſt ergo in his futuris omnibus idem cognitionis modus.] Hæc Suarez.

5856 Quæ cum retuliſſet Viues, ſubiungit *in n. 25.* [Vide, obſeruo, quomodò iam fateatur, exiſtentiam aliquando præſentem, & extra cauſas, in futuris abſolutis non reddere certam futuritionem, ſed ſolum quod apprehendatur vt præſens.] Quam poſt monitionem inferri nescio quid Viues. Sed quod ego à Suarez doceri video, eſt, exiſtentiam, non quæ de præſenti detur, & extra cauſas ſit, ſed quæ in poſterum dabitur, & extra cauſas erit, cognoſci de præſenti, & ex æternitate à Deo, eſſeque fundamentum veritatis formalis, quæ prædita eſt diuina cognitio, ſeu hanc per conformitatem, & ordinem ad illam eſſe competentem veritatis formalis erga futurum contingens abſolutum.

5857 Præterea contra Suarium opponit Viues, [quia perperam aſſeritur, propoſitionem conditionatam habere determinatam veritatem per habitudinem ad exiſtentiam apprehenſam ſub conditione. Quo enim fundamento poteſt apprehendi illa exiſtentia vt præſens, vel futura ſub illa conditione? Vnde habet illa res, quod infallibiliter apprehendatur vt exiſtens, & non potius vt fortè non exiſtens ſub illa conditione? Si res, & exiſtentia coniunguntur omninò contingenter cum illa conditione, vt fateris, quare erit infallibile, quod apprehendi debeat exiſtentia ſub illa conditione; & non erit contingens, & incertum, imò infallibile oppoſitum? Quis confert rei contingenti eam infallibilitatem, vt certò exiſteret, ſi poneretur conditio, quæ non

inferri certò eius exiſtentiam? Si autem ipſa res non eſt ex ſe infallibiliter conditionatè futura. Ergo diuina apprehenſio, & intuitus nequit eius futuritionem reddere certam, quia non cauſat, ſed ſupponit futuritionem, vt contra Thomiſtas perperò contendis. Ecce iam in tua ſolutione duplicem nugationem. Prima, Erit, quia erit. Secunda, Erit, quia Deus apprehendit rem præſentem, quæ nunquam erit præſens; & ideo Deus apprehendit eam præſentem, quia erit.] Sic Viues impugnat Suarium; additque, Noſtros ſolitos quæſitare latebras, vt euadant vim huius, ſimiliumque argumentorum; ſed eſſe refugium inane. Ita *in num. 26. & duobus ſeqq.*

5858 Reſpondemus, Deum cognoſcere v.g. conuerſionem Tyriorum ſub conditione prædicationis Chriſti, quia reipſa illi eſſent conuerſendi ſub ea conditione; ideo autem illos eſſe conuertendos, quia cum poſſent vellem non conuerti, vellem reipſa conuerti. Quæ ratio in cauſis liberis non eſt nugatoria, ſed grauis, & vera, vt paulò antea norabamus. Illa autem alia, ideo conuerſio Tyriorum erit, ſeu potius foret, vel eſſet, ſi prædicatione Chriſti inſonaret illorum auribus, quia Deus apprehendit eam ſub conditione præſentem pro ſua temporis differentia, eſt longe aliena à dictis Noſtrorum, quos tanquam ioculariores tentabit traducere quiſquis ipſis illam affingat. Hactenus non cuniculis, ſed machinis retardauimus inuaſiones Magiſtri Viues contra ſolutiones à Noſtris exhibitas, & præſertim à Suario; videnturque non fuiſſe refugium inane, ſed ſolidum, & tutum; neque fuiſſe præſtitas in latebris, ſed in aperto; & patenti noſtræ doctrinæ campo.

5859 Magiſter Viues poſt impugnatas ſolutiones Suarij conuertit calamum aduerſus Illuſtriſſimum S. Angeli Episcopum, Franciſcum Diotalleuium, in Opusculo de Concurſu Dei ad actus liberos creaturæ, parte 2. quæ eſt de Scientia Media; inſtituitque diſtinctionem 3. contra eum. Cuius Opusculum non legit, & ideo tranſcribit omnia, quæ de modo defenſandi Scientiam illam refert ex Diotalleuio Didaco Aluarez *lib. 1. Reſponſ. cap. 15. à num. 2. uſque ad 10.* extenditque argumenta, quæ ex numero 11. vique ad 28. eſſormat Aluarez contra eundem Diotalleuium. Vnde accidit, vt Viues imponat Diotalleuio nonnulla, quæ ille non dixit, de quibus videndus eſt P. Borrull *diſp. & ſect. 3. num. 199. & 200.* Ego quidem in diſcuſſione eorum, quæ de Diotalleuij diſcuſſibus pro Scientia Media habent Aluarez, & Viues, non poſſam meam operam: tum quia, vt ait ipſe Viues *in §. 2. num. 35.* nihil ampliùs continent, quàm diſcuſſus P. Suarij, & proinde quàm qui ſunt communes in Societate, & à me proteſti in hoc Tractatu: tum quia ea diſcuſſio verſatur circa totam ſecundam partem Opusculi de Scientia Media, editi à Diotalleuio, qui ſi in vilo incidenti puncto diſcordet à me, aut alicui argumento in fauorem Scientiæ Mediæ attribuat maiorem vim, quàm ego, aut alicui à contrariis aduerſus ipſam allato aliter reſpondeat ac ego, non fatis id eſt, vt in minimis his differentiis examinandis diſtinear.

5860 Eisdem de cauſis omittam pleraque Diſtinctionis 4. quæ tota dirigitur à Viue contra P. Annatum, & contra eius eruditam, acutaſque Diſputationes de Scientia Media. Sed luber attingere

attingere vnum, aut alterum punctum, vt inde ſumatur iudicium de aliis. Dixerat Annatus *diſputat. 1. cap. 2. num. 18.* [Cum neque tempus ſit vllum, nec inſans in tota æternitate, in quo id, quod dicitur conditionatè futurum, non fuerit futurum; non poteſt dici, tranſiſſe è ſtatu merè poſſibilis in ſtatum futuri: cum neceſſe ſit, id quod tranſiit ab vno ſtatu in alium, ſi verè tranſeat, priùs exiſtiſſe ſub termino à quo, quàm ſub termino ad quem.] Viues verò ita inſurgit *§. 1. num. 65.* [Si res contingens, & libera eſſet iam conditionatè futura per omnia inſtantia, & ſigna æternitatis, ita vt non eſſet priùs in aliquo ſigno purè poſſibilis, quàm conditionatè futura, ſi erit, prædictam rem contingentem, & liberam nullo modo eſſe liberam, & contingentem, ſed ſimpliciter neceſſariam, tollique proinde diuinam, & creatam libertatem, Deumque, & creaturam non poſſe facere, niſi quæ faciunt; nec omittre, niſi quæ omittunt. Cum ergo hæc abſurda nequeat Annatus denotare, nequit illud inconueniens admittere, quod euadere deſiderant Sapientiores ex Authoribus Scientiæ Mediæ. Illud tamen deuorat P. Annatus, credens nihil incommodi latere in illo, ſcilicet in eo, quod res contingens, & libera fuerit ſemper antea conditionatè futura, ac proinde per totam æternitatem, & omnia eius ſigna.] Hucusque Viues *in numero 65. præſcitato, & in numero 63.*

5861 Hæc obiectio eſt omninò inefficax. Quod vt oſtendam, noto P. Annatum neutiquam dicere de re contingenti, & libera conditionatè futura, quod in nullo ſigno ſit poſſibilis præſciſſivè, ſeu præſcindens à purè, & non purè poſſibili. Non id dicit; ſed tantùm, quod in nullo inſtanti ſit purè poſſibilis, ideſt involvens præſentiam ad exiſtendum, & excludens exiſtendi actum pro omni. Quo notato, reſpondeo ad obiectioem, fore vt ſequerentur abſurda illa, ſi res ita eſſet conditionatè futura pro omnibus inſtantibus æternitatis, & temporis, vt in nullo eorum ſigno eſſet præſciſſivè poſſibilis; minimè verò ſequi abſurda illa, ſi in nullo inſtanti eſſet purè poſſibilis. Ita de obiectioe quoad ſenſum. Sed quoad verba, obſeruo primò, Annatum non aſſirmaſſe, rem contingentem, & liberam eſſe iam conditionatè futuram per omnia inſtantia, & ſigna æternitatis; ſed tantùm per omnia inſtantia. Quod poſtea *in num. 68.* monuit ipſe Viues iniquiens: [Nota, hunc Authorem (nempe Annatum) ſemper loqui de inſtantibus æternitatis, nunquam verò de ſignis æternitatis, quæ conſueuerunt diſtinguere Theologi in quolibet inſtanti æternitatis.] Qua cum Magiſtri Viues notatione quomodò cohæreant hæc immediata eius verba, non intelligo: [Ex quo eius (ſcilicet Annati) modo loquendi inducor ad ſuſpicandum, apud ipſum conſundi inſtantia æternitatis cum ſignis eiſdem æternitatis: inter quæ tamen magna eſt differentia, &c.] Obſeruo ſecundò, nec Annatum aſſeruiſſe, nec verè aſſerri à Viue, præſentem rem eſſe priùs poſſibilem purè in aliquo ſigno, quàm conditionatè futuram; non enim eſt niſi priùs poſſibilis præſciſſivè. Obſeruo tertio, id quod admiſſum eſt ab Annato, & non putatum inconueniens, ſcilicet quod res contingens, & libera, fuerit ſemper antea conditionatè futura, R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med.* Pars II.

ac proinde per totam æternitatem, & omnia eius inſtantia, ſed non per ſigna, receptum etiam fuiſſe à reliquis Authoribus Societatis. Quare illud admitti ab Annato, non fuit deſglutiri elephantum, aut bonem vno die, ad inſtar Milonis Crotoniatis; neque fuit tangi leniter, & blandè vmbraſ, ſeu larvas, quas reformidarint præſtantiores Theologi Societatis.

5862 Tranſeamus iam ad Diſtinctionem 5. Magiſtri Viues, in qua promouet intentum præcedentium; & in eius §. 1. inculcat rationem illam toties antea reperitam: Futurum eo modo, quo eſt tale, debet habere aliquam formam, à qua de præſenti habeat determinationem ad exiſtendum poſtea. Et ſi eſt futurum probabiliter, debet ab illa forma habere denominationem determinati de præſenti ad probabiliter exiſtendum poſtea. Si verò eſt futurum infallibiliter, debet habere ab illa forma denominationem determinati de præſenti ad infallibiliter exiſtendum poſtea. Cum ergo præſentialitas, aut veritas obiectiua nequeat eſſe talis forma, erit talis quaſi forma decretum diuinum. Ad hanc rationem ego etiam iteratò, & centies dico, eius Antecedens eſſe falſum, gratiſque aſſertum à Viue; & in Conſequenti ſupponi etiam falſè, quod qui negamus decretum diuinum eſſe quaſi formam determinantem de præſenti, vt futurum poſtea exiſtat, aſſirmemus, talem formam eſſe præſentialitatem, aut veritatem obiectiuam.

5863 In eiſdem Diſtinctionis 5. §. 2. proponit Viues hoc fundamentum: Si res eſſet infallibiliter futura ante decretum, maximè quia propoſitio de futuro infallibili regularetur per ſuam de ineſſe veram, aut quia futuritio obiectiua, ſeu determinatio infallibilis de præſenti ad exiſtendum poſtea, mènſuraretur per exiſtentiam rei aliquando exercitam de præſenti, eo quòd res, quæ præſens nunc eſt, iam certò antea futura erat; eo etiam quòd propoſitio ſit vera de futuro, ſi eius de ineſſe ſit vera. Sed hæ rationes nequeunt ſubſiſtere: Ergo, &c. Probatur Minor primò, quia aliàs omnia futura eſſent ex natura ſua infallibiliter talia, & nulla eſſent futura à caſu. Secundò, quia ſi quod hodie eſt præſens, antea futurum erat. Ergo ſemper, & in ſigno poſſibilium, ac Deitatis, Ergo neceſſariò futurum erat. Quæ ſequela abhorrens eſt, vt & aliæ inde deriuatæ, vt quod deſtrueretur libertas diuina, & creata, quia omnia eſſent determinata ad eſſe, aut ad non eſſe in omni ſigno; quod item neque Deus, neque creatura poſſent facere, niſi quod faciunt; neque poſſent agere bene, niſi qui actu bene agunt, neque poſſent ſaluari, niſi illi, qui de facto gloriam conſequuntur; ſicut nec poſſent malè agere, niſi qui actu malè agunt; nec poſſent condemnari, niſi qui de facto condemnantur. Tertio, quia alioqui futura diſparata forent certò futura ante decretum diuinum, cum etiam haberent aliquid ſuam de ineſſe veritatem. Quarto, quia alioqui futura indefinita, qualia ſunt, *Si homo creetur, erit albus*, de quibus agit Suarez *lib. 2. de Scient. condit. futur. conting. capit. 6. numero 2. & 4.* erunt certò futura ante decretum diuinum. Quintò, quia in multis futuris conditionatis, vt in illis, quæ nunquam ſunt habitura exiſtentiam de præſenti, non

valet præfata ratio; ſiquidem in eis non verificetur propositio de *meſſe*. Sextò, quia ſi quod hodie eſt præſens, erat priùs futurum certò ante decretum diuinum; ſequitur, futura abſoluta, quæ aliquando exiſtent contingenter, habere futuritionem abſolutam inſallibilem ante decretum diuinum, independenter ab eo. Ita Viues ex §. 2. *uſque ad 4.*

5864

Respondemus, ſupponi perperam in Maiori, quod à Noſtris dicatur, futuritionem obiectiuam, ſeu determinationem inſallibilem de præſenti ad exiſtendum poſteà, meſurari per exiſtentiam rei aliquando exercitam de præſenti. Noſtri non agnoſcunt determinationem illam. Rurſus reſpondemus, negando Minorem. Cuius prima probatio imbellis eſt; tum quia reſpectu Dei cognoſcentis non datur quidpiam futurum à caſu; nãque ſermo eſt de futuro, prout à Deo cognoſcitur: tum quia nihil eſt à caſu futurum ex natura rei, ſeu ſecundum ſe, ſed tantum in ordine ad noſtram cognitionem, & ad cauſam aliquam particularem. Nam in ſe res, cuius carentia nunc datur, vel exiſtet poſteà, vel non exiſtet; & proinde nunc in ſe vel erit futura, vel non erit futura: tum quia ſi res talis eſt, vt poſteà de ea verificetur exiſtentia, quæ caſualis ſit, & contradidicta ab inſallibili, ſeu ab illa, quæ competat rei non caſuali, talis res iam nunc, & ab æterno erit futura caſualiter, & non inſallibiliter, ſeu non eo modo, quo res non caſuales ſunt futuræ. Secunda probatio validior non eſt; nam etſi quod hodie eſt præſens, antea futurum fuerit, & ab æterno etiam, pro omni inſtanti, ſed non pro omni ſigno; ſtat enim rectè, quod de re aliqua concedatur, fuiſſe antea, atque ab æterno futuram, & quod id intelligatur, debeatque intelligi primo modo, non autem ſecundo. Declaratur exemplo: quodvis decretum liberum diuinum nunc exiſtens exiſtit antea, & ab æterno, verèque dicitur exiſtiſſe. Id verò non intelligitur, neque poteſt intelligi de exiſtentia pro omni ſigno æternitatis, v. g. pro ſigno eſſentia diuinæ, vt neceſſariò exiſtentis, vel pro ſigno Omnipotentia, aliorumve attributorum, vel pro ſigno volitionis, quæ Deus ſe neceſſariò vult, & amat; ſed intelligitur, & debet intelligi tantum pro omni inſtanti æternitatis, & pro omni temporis antecedentis hodiernum inſtans. Ipſeque Viues, qui dicit, peccata Antichriſti fuiſſe ab æterno futura abſolutè ratione decreti diuini efficaci, abſoluti ſubiectiue, & obiectiue circa ea quoad materiale ſaltem; qui etiam dicit, Tyrionum conuerſionem fuiſſe ab æterno futuram conditionatè ratione decreti abſoluti ſubiectiue, & conditionati obiectiue, neutiſquam ſe ſentiet obligatum ad dicendum, peccata Antichriſti fuiſſe ab æterno futura abſolutè pro omni ſigno, conuerſionemque Tyrionum fuiſſe ab æterno futuram conditionatè pro omni ſigno; neque item ad dicendum, decreta illa exiſtiſſe ab æterno pro omni ſigno. Atque hinc patet, negandas eſſe ſequelas allatas in ſecunda probatione. Ad tertiam reſpondemus, ſi abſurdum ſit, quod ante decretum diuinum diſparata ſint certò futura (quo de puncto actum eſt in 1. Parte) inde tantum inferri, quod non habeant aliquando ſuam de ineſſe veritatem, niſi dependenter à Decreto diuino, ſeu niſi eius ratione; in quo nihil abſurdi elucet. Quarta probatio eandem admittit ſolutionem; nam ſi futura indefinita non ſint certò futura an-

te decretum diuinum, non gaudebunt veritate de *meſſe*, niſi ratione decreti diuini. P. Suarez in loco præcitato ait, conditionales indefinitas non cognoſci à Deo, niſi quatenus in ſuis ſingularibus, & ratione illorum veritatem habent. Vnde ſi concedatur, cognoſci certò, vt abſtrahunt à ſingularibus perſonis, & circumſtantis, non poterunt iuxta Suarez ſic cognoſci, niſi interueniente diuino decreto. Si lubet, lege Faſolum 1. p. quaſt. 14. art. & dub. 1. num. 253. Ad quintam probationem fatemur, argumentum ex verificatione propositioſis de ineſſe non valere in futuris purè conditionatis; ſed addimus, ſi non purè conditionata potiuntur futuritione inſallibili independenter à decreto diuino ſubiectiue abſoluto, & obiectiue conditionato, fieri inde illationem non enervem ad purè conditionata. Probatio ſexta nodum in ſcirpo quaerit; nam cum dicimus, id quod hodie eſt præſens, fuiſſe etiam priùs futurum certò ante decretum diuinum, loquimur de re contingenti, ac libera hodie præſenti, & de eius in antecedentibus inſtantibus futuritione independenter à decreto diuino efficaci, abſoluti ſubiectiue, & obiectiue. Hinc quidem ſequitur, futura abſoluta contingenti, ac libera habere futuritionem abſolutam inſallibilem ante tale decretum, ſeu independenter ab eo. Sed hæc conſequutio non eſt contra aſſertam à nobis neceſſitatem decreti diuini, vt aliquid ſit futurum contingenter, & liberè abſolutè; nam aſſerta neceſſitas eſt decreti diuini non efficaci.

5865
Diſtinctio 6. occupatur in firmando argumentum, quo ex propositioſibus contradidictoris de futuro contingenti conditionato, quarum vna debet eſſe determinatè vera, & altera determinatè falſa, probare ſolemus veritatem, vel falſitatem obiectiuam determinatam illius futuri, cognoſcique illud à Deo independenter à decreto diuino efficaci, abſoluti ſubiectiue, & conditionato obiectiue. Sed nihil continetur in ea Diſtinctione, quod præoccupatum à nobis non ſit in 1. Parte, & præterea ſic eſſormauimus argumentum præſertim, eiſque confirmationes, vt ex Magiſtri Viues conatibus nullum detrimentum accipiant.

SECTIO CCCCLXII.

Eiuſdem argumenti alia noua germina præciduntur.

5866
Magiſtro Viues allatus eſt tomus de Scientia Dei compositus à P. Gaſpare de Ribadeneira, cum iam typis tradidiſſet 17. Diſputationem; ſed currente ſemper, & non intermiſſo prælo, adiecit Diſputationem 18. in qua ex impugnandi Ribadeneiram occasione repetiuit omnia, quæ dixerat in Diſp. 1. & 10. & ad quæ iam reſpondimus. Quia tamen aliqua magis declarauit, & expreſſit, ideo viſum eſt nobis ea referre, & diſſoluere.

5867
Porro vt argumentorum Magiſtri Viues penetrare viſ, ſciendum eſt, Ribadeneiram diſp. 12. cap. 2. quodaſdam alios Modernos noſtros in MSS. apud Lynceum lib. 10. *Dialectica*, tract. & cap. 1. cenſere, nullam propositioſinem de futuro

turo contingenti eſſe determinatè veram de præſenti, niſi & nunc habeat per ſe connexionem cum obiecti aſſertam exiſtentia pro tempore quò eam aſſertat, vel niſi coëxiſtat cum aliqua connexionem præſenti, à qua accipiat denominationem veræ. Primo modo ſunt veræ propositioſines diuinæ, necnon ſupernaturales creatæ de futuro contingenti; atque adde ſunt veræ ex ſe, & eſſentialiter, requiruntque tantum extrinſecè, & determinatiue veritatem intrinſecam, atque entitativam ſui obiecti, vt ob illud veræ ſint, & dicantur. Secundo modo veræ ſunt propositioſines naturales creatæ, quæ conformitatem habent cum propositioſione diuinæ aſſertam futurum contingens, à qua vt ſibi ipſis coëxiſtente, & vt connexa cum exiſtentia obiecti aſſertam participant denominationem veritatis formalis, atque intentionalis; proindeque ſunt veræ contingenter, & accidentaliter, quia ipſis eſt contingens, & accidentale; quod coëxiſtant cum propositioſione diuinæ aſſertam obiecti exiſtentiam ab ipſis aſſertam; & pro ſua veritate formali, intentionaliſque petunt aliquod aliud conſtitutivum ultra ſuam entitatem: quod conſtitutivum cum non poſſit eſſe obiecti aſſertam veritas intrinſeca, atque entitativa, vt pote quæ actu non exiſtat, debet certè eſſe diuinæ propositioſionis veritas.

5868

Probatio huius opinionis reducitur ad iſtum elenchum: Vt propositio, *Petrus peccabit cras*, ſit de præſenti vera, neceſſe eſt, vt exiſtat de præſenti veritas ipſius. Nihil enim aliud eſt, propositioſinem eſſe nunc veram, quam dari nunc eius veritatem. Sed præfata propositioſionis veritas importat connexionem inſallibilem cum peccato vt exiſtente poſteà. Quia veritas de exiſtentia craſtina peccati Petri eſt eſſentialiter inconiungibilis cum eo, quod Petrus non peccet cras. Ergo vt præfata propositioſio de præſenti ſit vera determinatè, neceſſe eſt vt exiſtat de præſenti connexio inſallibilis cum Petri peccato, vt poſteà exiſtente. Quam quidem connexionem per ſe aſſert propositioſio, quæ ſit diuina, aut quæ ſit creatæ ſupernaturalis, non autem quæ ſit creatæ naturalis. Ideoque diuina, aut ſupernaturalis eſt ex ſe vera, & tantum connotat veritatem intrinſecam, entitativamque peccati craſtini. At naturalis eſt contingenter, accidentaliterque vera, & per ſe non connotat veritatem illam peccati craſtini: cumque aliunde hodie non exiſtat veritas illa peccati craſtini, opus erit, vt denominationem propositioſionis naturalis hodie veræ de peccato craſtino conſtituat tum entitas eius propositioſionis, tum propositioſio diuina eſſentialiter vera de peccato craſtino. Sic Ribadeneira, & quidam alij.

5869

Quibus ego in Philoſophia reſpondebam, ſi propositioſio, *Petrus cras peccabit*, ſit eſſentialiter vera, neceſſe eſt, vt hodie exiſtat veritas ipſius quoad omnia ſui conſtitutiva; ſed ſi ſit acceſſoriè vera, ſatis eſt, vt hodie exiſtat vnum eius partiale conſtitutivum, nempe entitas eiſdem propositioſionis; & cras exiſtat aliud, videlicet peccatum Petri. Plures dantur denominationes, quarum conſtitutiva omnia non exiſtunt ſimul, ſed partim nunc, partim poſteà. Notiffimum exemplum habetur in denominatione prioris tempore, quæ conſtituitur per durationes hodiernam, & craſtinam.

5870

Sed ait Ribadeneira, huiusmodi denominationem in eſſe veræ conſiſtere in eis durationibus. R. P. Gaſpar de Henao, *Scient. Med.* Pars 11.

bus, quatenus vnam eſſe poſt aliam cognoſcitur iudicio vero; atque id nunc cognoſci à Deo, & ab aliis cognoſcentibus conformantibus ſe in ſuo iudicio cum diuino. Contra tamen poteſt inſurgere; tum quia vel ea denominatio in eſſe veræ eſt quid diſtinctum à iudicio vero, vel eſt ipſum iudicium verum? Si ſecundum, de ipſo iudicio, quod accidentaliter verum ſit, contenditur, conſtitui in eſſe veri formaliter, atque intentionaliter per entitatem ſuam hodie exiſtentem, & per peccatum Petri exiſtens eras. Si primum, ab exemplo eius denominationis arguitur ad aliam iudicij vt veri. Tum quia quod iudicium cognoſcens vnam durationem eſſe poſt aliam, quin per ſuam entitatem exigat talem ſequelam, ſit verum, non poteſt non conſurgere tum ex ſua entitate hodie exiſtente, tum ex duratione exiſtente eras. Sicut enim iudicium conſtitutiue, & inadæquatè conſurgit verum ab eo, quod eſt obiectum de præſenti aſſertam ab ipſo, & non exactum per entitatem ipſius, ita ab eo quod erit obiectum poſteà, &c. Sicut item iudicium noſtrum naturale aſſertans, Petrus hodie peccare, eſſet verum, denominatione hac conſurgente partialiter ex Petri peccato exiſtente ſimul cum iudicio, etſi per impoſſibile non daretur iudicium diuinum, cui ſe conformaret noſtrum; ita pariter diſcurrendum eſt de iudicio noſtro naturali aſſertante hodie, Petrus peccaturum eras. Et quidem aliud eſt, iudicium noſtrum naturale hodie exiſtens de peccato craſtino Petri eſſe verum; aliud, cognoſci hodie vt verum: ad primum ſufficit ipſum iudicium hodie exiſtens, & peccatum Petri eras exiſtens; ad ſecundum requiritur, vel quod hodie antevideatur in ſe peccatum craſtinum Petri, vel quod cognoſcatur naturalis noſtri iudicij conformitas cum alio iudicio hodie exiſtente, exigenteque ſuapte eſſentia craſtinam peccati Petri exiſtentiam, quam aſſertat. Vnde ſi quis dicat, iudicia noſtra naturalia, aſſertantia futurum contingens, non eſſe determinatè vera de præſenti quoad cognoſci à nobis, niſi comperta nobis ſit illorum conformitas cum iudicio increato, vel cum creato, quod ſupernaturale ſit, & verum eſſentialiter, rem dicit ſatis ſimilem vero, & expoſitioni, quæ nonnulli apud Conimbricenſes lib. 1. de Interpret. cap. 8. quaſt. unica, art. 3. §. *Secundus modus*, declarant Ariſtotelem, negantem propositioſionibus de futuro contingenti determinatam veritatem; volunt enim, ipſum ſolummodo negaſſe, propositioſiones ita eſſe designatè veras, vt à nobis cognoſci poſſint. Et hæc breuiter circa Ribadeneira opinionem.

5871
Quæ præſuppoſita, aſſumit nouas vires Viues, vt defendat, omne futurum abſolutum certum, & inſallibile debere habere de præſenti determinationem certam, & inſallibilem ad exiſtendum poſteà; ac proinde rem contingenter non conſtitui futuram inſallibiliter per non exiſtentiam præſentem, & exiſtentiam ſequentem, præſcindendo à determinatione præſenti ad exiſtendum poſteà. Defendit autem accommodans futuro contingenti abſoluto id, quod de iudicio vero erga ipſum exiſtimat Ribadeneira. In quo argumento ad hominem impendit Viues Diſtinctionis 1. §. 1. & 2. prioris parte Diſputat. 18. ex pagina 581. vique ad 586.

5872
Nos ad hoc argumentum reſpondemus primò, vt iudicium quodcumque aſſertans, O o o 3 Petrus

Petrus cras peccabit, ſit de præſenti determinatè verum, non eſſe neceſſe, quod de præſenti exiſtat connexio infallibilis cum exiſtentia craſtina peccati Petri. Nam ſi iudicium ſit continenter, & accidentaliter verum, non requiritur ea connexio, vt ex proximè dictis colligitur. Secundò permittimus neceſſitatem eius connexionis in quocumque iudicio vero, & proinde in contingenter, & accidentaliter vero. Sed inſciamur talè connexionem in ipſo futuro contingenti abſoluto. Namque ea eſſet contra contingentiam, & libertatem craſtini peccati Petri; eſſet enim connexio ſuppoſitionis antecedentis: ſecus ac iudicij veri connexio, quæ eſt ſuppoſitionis conſequentis libertatem Petri. Præterea ex Viue futurum contingens abſolutum nequit habere de præſenti determinationem ad exiſtendum poſtea, niſi ratione decreti diuini abſoluti, efficaciæ, & antecedentis: quod decretum multis eſt obnoxium difficultatibus inſuperabilibus iuxta cenſuram Scholæ Societatis. At determinatio ratione iudicij veri eſt omninò libera ab eis difficultatibus, vt & eſſet determinatio ratione decreti abſoluti efficaciæ, & ſubſequentis Scientiam Mediam, proindeque exiſtentiam craſtinam eius obiecti boni, contingentis, liberique, quod hodie, & ab æterno ſit futurum abſolutè. Tandem connexio infallibilis ratione iudicij veri, vt quod hodie eſt futurum, ſit cras exiſtens, fundatur in eo, quod denominatio iudicij veri debeat hodie habere omnia ſua conſtitutiva, vt argumentatur Ribadeneira. Cæterum denominatio futuri abſoluti non debet, nec poteſt habere hodie omnia ſua conſtitutiva, quia non exiſtentia hodierna, & exiſtentia craſtina, quæ ſunt conſtitutiva huius futuri abſoluti, *Petrus cras peccabit*, nequeunt hodie conuenire, vt componant iſtud futurum.

SECTIO CCCCLXIII.

Suſcepta opera proſequentio.

5873 **I**N §. 3. aggreditur probare Viues ex ratione à priori determinationem præſentem futuri infallibilis ad certò exiſtendum poſtea. Quæ ratio huiusmodi eſt: Futurum certum, & infallibile eſt illud, quod certò, & infallibiliter exiſtet poſtea. Sed nequit eſſe certò, & infallibiliter exiſtendum poſtea, niſi habeat de præſenti, quando eſt futurum, determinationem actualem ad certò, & infallibiliter exiſtendum poſtea. Ergo futurum certum, & infallibile requirit determinationem præſentem actualem ad exiſtendum poſtea: requirit, inquam, antequàm exiſtat. Probat Minor, quia infallibilitas, & certitudo ad exiſtendum poſtea, nequit non eſſe præſens, & verificari actu præſentialiter de futuro, iam quando eſt futurum, & antequàm ſit præſens. At de illo, antequàm exiſtat, & dum actu eſt futurum, verificari iam actu præſentialiter, quod certò, & infallibiliter exiſtet poſtea, nihil aliud eſt, quàm verificari de eodem determinationem de præſenti ad certò, & infallibiliter exiſtendum poſtea. Ergo ſi futurum eſt certò, & infallibiliter exiſtens, aut exiſtendum poſtea, nequit eſſe tale, niſi habeat de præſenti, & quando

eſt futurum, ac antequàm exiſtat, determinationem actualem ad certò, & infallibiliter exiſtendum poſtea.

Ad hoc argumentum negamus propoſitiones 5874 minores primi, & ſecundi ſyllogiſmi; nam vt de futuro verificetur nunc, & antequàm ſit, quod certò, & infallibiliter erit poſtea, ſufficit exiſtentia poſtea habenda certò, & infallibiliter, cuius carentia derur antea, ſeu de præſenti; & minime requiritur determinatio de præſenti ad certò, & infallibiliter exiſtendum poſtea. Si id, quod certò, & infallibiliter erit poſtea, diſtingueretur ab eo, quod nunc futurum eſt, diceretur aliqua cum vmbra veritatis requiri, præſentem determinationem de præſenti; ſed certiffimum eſt, non diſtingui. Vnde ſicut ad id, quod nunc futurum eſt certò, & infallibiliter, non opus eſt præſentem determinationem, ita neque ad id, quod certò, & infallibiliter erit poſtea. Quod quidem ſine illa ſufficit, vt quia eo modo erit poſtea, iam nunc eodem modo ſit futurum. Et vt quidpiam aliud iam nunc debeat dari, non erit præſentem determinationem, ſed diuinum iudicium eſſentialiter verum, affirmans, fore poſtea id, quod iam nunc eſt futurum; & ideo affirmans, fore obiectum, ſeu rem contingentem, ac liberam reſpectu voluntatis creatæ, quia erit, determinatè voluntate creatæ ſeipſam, & reliqua compingentia, vt ponat à parte rei effectum, quem poſſet non ponere, ſeu ad quem poſſet non determinare ſe.

Sed primò obijcit Viues: Futurum differt ſtatu à poſſibili. Eſt enim medium inter purè poſſibile, & actu iam exiſtens; & addit ſupra poſſibile, quia purè poſſibile non eſt adhuc certò, & infallibiliter futurum. Atqui in nullo alio differt penes ſtatum à purè poſſibili, niſi per hoc, quod habet actu, & de præſenti (quando eſt certò, & infallibiliter futurum, & antequàm exiſtat) determinationem actualem ad certò exiſtendum poſtea. Ergo nequit negari, quod futurum certò, & infallibiliter tale habet actu, & de præſenti (quando eſt futurum) determinationem ad certò, & infallibiliter exiſtendum poſtea. Probat Minor, quia comparato futuro infallibili cum purè poſſibili, conuenit cum illo in eo, quod actu non exiſtit, poteſt verò poſtea exiſtere: differt verò ab illo, quia purè poſſibile poteſt exiſtere, & non exiſtere; futurum verò certò, & infallibiliter tale iam eſt actu determinatum ad certò, & infallibiliter exiſtendum poſtea. Aliàs omne poſſibile eſſet certò, & infallibiliter futurum, & in nullo ſigno eſſet purè poſſibile. Ergo futurum infallibiliter tale in nullo alio differt à purè poſſibili, niſi per hoc, quod habet actu de præſenti (quando eſt futurum, & non exiſtit) certitudinem, & infallibilitatem ad exiſtendum poſtea.

Secundò obijcit: Futurum certò, & infallibiliter tale differt à futuro à caſu, & fortuito, & à dubio, vel probabili, loquendo de eis ſecundum ſe, præſcindendo ab omni decreto, vel cognitione diuina. Atqui non differt ab eis penes hoc, quod aliquando non exiſtit, & aliquando exiſtit, ſed per determinationem actualem de præſenti (quando eſt futurum, & antequàm exiſtat) ad certò, & infallibiliter exiſtendum poſtea. Ergo futurum certò, & infallibiliter tale exigit determinationem præſentem (quando eſt futurum, & antequàm

antequàm exiſtat) ad certò, & infallibiliter exiſtendum poſtea. Conſequentia rectè deducitur; Minor videtur conſtans, quia futurum à caſu, & fortuito, dubium, vel probabile, aliquando non exiſtit; & aliquando exiſtit. Maior verò probatur, quia illa differentia exigitur à natura rerum creatarum.

5877 Tertio obijcit: De poſſibili pro ſigno, in quo eſt poſſibile, & antequàm ſit futurum, vel exiſtens, verificatur actu, & de præſenti, quod poteſt exiſtere; & de exiſtenti pro inſtanti, in quo eſt exiſtens, verificatur actu, & de præſenti, quod actu exiſtit, & eſt præſens, & extra cauſas, determinatumque ad eſſe omninò exiſtens de præſenti. Ergo de futuro certò, & infallibiliter tali debet iam verificari in inſtanti, in quo eſt ſic futurum, & antequàm exiſtat, quod eſt certò, & infallibiliter futurum, & exiſtendum. Conſequentia pater tum à paritate rationis, tum per le loquendo, quia non apparet, quomodo negari poſſit, quod ſi futurum infallibile eſt verè ſic futurum, verificetur de illo infallibiliter futurum, quando eſt futurum, & adhuc non exiſtit. Modò ſic: Atqui certitudo, & infallibilitas præſens ad exiſtendum poſtea, conueniens futuro antequàm exiſtat, & quando eſt ſic futurum, eſt ipſa actualis determinatio ad certò, & infallibiliter exiſtendum poſtea. Ergo hæc determinatio ad certò, & infallibiliter exiſtendum poſtea conuenit futuro infallibili in inſtanti, quando eſt futurum, & antequàm exiſtat. Probat Minor, quia certitudo, & infallibilitas præſens ad exiſtendum poſtea, omninò opponitur indifferentiæ præſenti ad exiſtendum, vel non exiſtendum poſtea. Non opponitur verò dictæ indifferentiæ, niſi ratione determinationis actualis certæ, & infallibilis ad alteram partem, ſcilicet ad exiſtendum poſtea.

5878 Quarto obijcit: Futurum certa, & infallibilis non eſt aliquid fictum, ſed realis modus eſſendi, qui verificatur de futuro ante omnem operationem intellectus. Ergo prædicta futurum certa, & infallibilis poteſt aliquando exiſtere, ſicut omnia alia entia realia poſſibilia: poteſtque aliquando actu verificari de re futura certò, & infallibiliter. Atqui verificari nequit de re futura, quando eſt purè poſſibilis, nec quando iam eſt actu exiſtens. Ergo actu verificatur de illa, quando eſt futura, & antequàm exiſtat. Probat Minor, quia quando res eſt purè poſſibilis, adhuc non eſt potius certò, & infallibiliter futura, quàm non futura; ſed eſt omninò indifferens ad eſſe, & non eſſe. Quando verò eſt exiſtens, non eſt exiſtura poſtea, ſed de præſenti exiſtit, quantum eſt ex vi præſentis ſtatus. Et licet res exiſtens in inſtanti A, poſſit eſſe certò poſtea futura pro inſtanti C; ſed pro inſtanti C, non eſt præſens in inſtanti A, ſed futura. Sic Viues in toto §. 3.

5879 Ad primam ex his quatuor obiectionibus dicimus, futurum differe à poſſibili non in eo, quod illud habeat de præſenti determinationem ad exiſtendum poſtea, ſed in eo, quod habeat poſtea exiſtentiam ſuccedentem carentiæ ſui de præſenti: aſt poſſibile purè tale, excludit omnem exiſtentiam; & poſſibile abſtrahens à purè, & non purè poſſibili, præſcindit ab omni exiſtentia. Ad ſecundam dicimus primò, ſi vera eſt Maior, ſequi inde contra Viues, determinationem actualem, quæ de

præſenti conueniat futuro certo, & infallibili ad exiſtendum poſtea certò, atque infallibiliter, non conſiſtere in decreto diuino. Dicimus ſecundò, futurum certum, & infallibile diſcriminari à futuro caſuali, fortuito, dubio, vel probabili, non in præſentem determinationem, ſed in exiſtentia certa, & infallibili habenda poſtea, & nunc non habita: quam certitudinem, & infallibilitatem non conſideramus in exiſtentia futuri caſualis, fortuiti, dubij, vel probabilis. Videatur numerus 5864. ipſeque Viues diſp. 1. diſt. 5. n. 62.

Ad tertiam dicimus, certitudinem, & infallibilitatem præſentem, quæ ad exiſtendum poſtea conuenit futuro certo, & infallibili, non deſumi ex determinatione actuali ad certò, & infallibiliter exiſtendum poſtea, ſed ex exiſtentia, quæ poſtea erit certò, atque infallibiliter; & quæ ſic erit, tribuit rei, cuius nunc datur carentia, denominationem futuræ certò, & infallibiliter. Ad quartam dicimus, futuritionem certam, & infallibilem poſſe aliquando exiſtere actu, & verificari de re futura certò & infallibiliter; non quidem exiſtentia, & verificatione, quæ ſit determinatio actualis ad certam, & infallibilem exiſtentiam rei poſtea, ſed quæ ſit hæc ipſa rei exiſtentia poſtea. Quo in complexo involuitur exiſtentia rei pro ſua temporis differentia, & carentia rei pro antecedenti differentia temporis; proindeque tale complexum conſtat conſtitutivis non ſimul adunabilibus pro eadem temporis differentia. Atque hinc patet, futuritionem certam, & infallibilem, quæ verificatur de re futura certò, & infallibiliter, non eſſe referendam ad rem in ſtatu puræ poſſibilitatis, neque in ſtatu abſtractionis à pura, & non pura poſſibilitate; nam ſtatus puræ poſſibilitatis excludit exiſtentiam; & ſtatus abſtractionis à pura, & non pura poſſibilitate præſcindit ab exiſtentia: at futuritio certa & infallibilis non excludit rei exiſtentiam, imò neque ab ea præſcindit. Patet etiam, futuritionem certam, & infallibilem, quæ verificatur de re futura certò, & infallibiliter, non eſſe referendam ad rem exiſtentem utcumque; nam Deus exiſtit, & nunquam fuit futurus: res etiam præteritæ exiſterunt, & non ſunt futuræ, aut vt præteritæ non ſunt futuræ; quare futuritio certa, & infallibilis reſpicit rem exiſtentem poſt carentiam exiſtendi.

SECTIO CCCCLXIV.

Datur adhuc opera ſoluendis variis obiectionibus.

5881 **I**N §. 4. conatur Viues excludere à futuritionis conſtitutione exiſtentiam, quæ poſtea erit; & conſequenter conatur probare, totam futuritionem Antichriſti v: g. eſſe nunc de præſenti, antequàm Antichriſtus exiſtat. Probatque, quia futuritio certa, adæquatè ſumpta, nihil aliud dicit, niſi quod res certò, & infallibiliter erit poſtea. Atqui hoc ſolo dato, quod Antichriſtus ſit nunc de præſenti exiſturus certò, & infallibiliter in fine mundi, ac proinde determinatus ad infallibiliter exiſtendum, nec coniungibilis

cum non exiſtentia exercenda in fine mundi, abſque eo quod expectetur eius exiſtentia præſens in fine mundi, iam nihil illi deest ad hoc, vt verè dicatur, quod certò, & infallibiliter erit in fine mundi. Ergo, &c. Minor adititur primò, quia ante finem mundi, & nunc in hoc tempore est verum ſimpliciter, & adequatè abſque aliquo defectu, quod Antichriſtus certò, & infallibiliter exiſtet in fine mundi, & connectitur cum exiſtentia exercenda in fine mundi; nec Deus poteſt in ſenſu composito non communicare ei exiſtentiam in fine mundi, ex vi præſentis connexionis, certitudinis, & infallibilitatis, quam habet ad exiſtendum eo tempore, & quo de Fide est, Antichriſtum exiturum. Ergo ad hoc, quod Antichriſtus certò, & infallibiliter ſit exiturus, & futurus poſteà, non requirit tanquam partem exiſtentiam, quam habeat in fine mundi, nec eam debet expectare ad completam ſui futurationem. Secundò, quia exiſtentia exercita in fine mundi conſtituet Antichriſtum in ratione præſentis, & exiſtentis, & extrahet illum à ratione futuri, & exituri. Non ergo ille expectabit eam vt partem ſuæ futurationis. Alioquin fieret, vt futuriſo ſolueretur, & deſtrueretur, accedente parte, quâ in ſuo eſſe completur. Tertio, quia præteritum adequatè ſumptum non requirit vt ſui partem exiſtentiam præſentem. Ergo futurum adequatè acceptum non requirit vt ſui partem exiſtentiam præſentem. Quarto, quia poſſibile, quod poteſt eſſe, & aliquando eſt futurum, & exiſtens, non requirit vt ſuæ poſſibilitatis completæ partem certitudinem ad exiſtendum poſteà, aut ipſam exiſtentiam. Ergo idem dicendum eſt de futuro reſpectu exiſtentia.

5882 Cui quartæ probationi reſpondemus concedendo Antecedens, & negando Conſequentiam ob rationem apertam diſcriminis deſumptam exinde, quod futurum requirit exiſtentiam poſteà; non ſic poſſibile vt poſſibile. Voce illâ poſteà, præoccupauimus replicam hanc Magiſtri Viues: Non pertinet ad futurum, quod ſit, ſed quod exiturum ſit. Sic Viues, & benè. Ideoque futurum non requirit exiſtentiam nunc de præſenti, ſed exiſtentiam poſteà. Requiritque eam vt partem ſui conſtituentem. Nam ad futurum certum, & infallibile neceſſaria eſt exiſtentia poſteà. Atqui non vt quid exactum tanquam pars, vt cum carentia præfata, quæ eſt alia pars, conſtituat ipſum futurum.

5883 Tertiæ probationis concedimus Antecedens, & Conſequentiam; vt autem cum conſeſſione Antecedentis ſtat, præteritum requirere tanquam ſui partem exiſtentiam rei antea; ita cum conſeſſione Conſequentiæ ſtat, requirere futurum tanquam ſui partem exiſtentiam rei poſteà.

5884 Ad ſecundam probationem dicimus, verum eſſe Antecedens, & falſam Conſequentiam, ſi per exiſtentia à futuro expectationem intelligatur conſtitutio futuri ab exiſtentia poſteà. Nam ſi intelligatur, quod futurum ſtet quali ſuſpenſum, ita vt non habeat rationem futuri, quoadvſque adueniat exiſtentia poſteà, vera eſt Conſequentia. Nec in priori ſenſu inconuenit, quod futuriſo ſoluetur, & deſtruetur, adueniente exiſtentia poſteà, quia non conſtituitur per hanc vt iam præſentem, & exercitam, ſed vt

abſentem, & exercendam. Sic non inconuenit, quod tempus matutinum deſinat eſſe per aduentum veſpertini, quia non conſtituitur ex veſpertino vt præſente, & exercito, ſed vt abſente, & exercendo.

Ad probationem primam fatemur, verum eſſe 5885 Antecedens, exceptâ eâ parte præſentis connexionis, ſi ſermo ſit de connexione, quæ ſit ſuppoſitio antecedens. Dicimus tamen, falſam eſſe Conſequentiam, imò ex Antecedenti ſequi oppoſitam. Nam ſi nunc verè dicitur, Antichriſtum eſſe certò, & infallibiliter exiturum in fine mundi, idque eſt nunc verè dici, Antichriſtum eſſe futurum certò atque infallibiliter: Ergo obiectum vtriuſque dicti requirit tum carentiam exiſtentia Antichriſti nunc, tum exiſtentiam Antichriſti in fine Mundi. Tale autem obiectum eſt ipſiſſima futuriſo, quæ nunc competit Antichriſto. Si nos affirmarem, futuriſo Antichriſti conſtitui per eius exiſtentiam nunc, & ante finem mundi, vt non careret argumentatio Magiſtri Viues; at nos nihil tale affirmamus, ſed eam futuriſo conſtitui per exiſtentiam Antichriſti vt poſteà, & vt in fine mundi ponendam.

Ex quibus reſponſionibus ad quatuor Minoris 5886 probationes conſtat, quid dicendum ſit ad ipſam Minorem primi ſyllogiſmi; conſtat ſcilicet, eam eſſe negandam, atrento ſcopo Magiſtri Viues. Quâ in Minori verba illa, ac proinde determinatus ad infallibiliter exiſtendum, quam ſequelam habeant ex præcedentibus, me lateat; nam ex eo, quod Antichriſtus ſit nunc de præſenti exiturus certò, atque infallibiliter in fine mundi, minimè inferitur, eſſe nunc de præſenti determinatum ad infallibiliter exiſtendum tunc, determinatione quæ ſit ſuppoſitio antecedens. Verba etiam illa, abſque eo, quod expectetur eius exiſtentia præſens in fine mundi, ſunt ambigua, quoniam ſi eis ſignificetur, Antichriſtum eſſe nunc de præſenti futurum, quin expectetur aduentus, & præſentia ſuæ exiſtentia in fine mundi, continent veritatem. Si autem eis ſignificetur, Antichriſtum eſſe nunc de præſenti futurum, quin conſtituatur illius futuriſo ex exiſtentia, quæ adueniet, & præſens erit in fine mundi, falſitatem continent. Conſtat itidem, Maiori primi ſyllogiſmi eſſe concedendam.

Sed demùm reſpondemus: Propoſitio, Antichriſtus erit, non tantùm dicit de præſenti, quod non exiſtit Antichriſtus, ſed etiam, quod exiſtet poſteà. Per id autem quidam ſignificatur? Num determinatio præſens ad certò, & infallibiliter exiſtendum poſteà, quæ eſt connexio cum exiſtentia futura? Num ſola exiſtentia futura, præſcindo à certa, & infallibili futuriſo? Non ſecundum. Quis enim dixerit, non eſſe nunc verum, Antichriſtum certò & infallibiliter exiturum in fine mundi? Si verò nunc iam eſt certò, & infallibiliter exiturus, inferitur planè, ipſum nunc eſſe determinatum ad certò & infallibiliter exiſtendum in fine mundi. Cùm enim nullo modo ſit indifferens ad habendam exiſtentiam, vel non habendam, ſed potiùs ſit iam ex nunc inconiungibilis cum non exiſtentia in fine mundi, quomodò poteſt nunc non eſſe omnino, & certò connexus cum exiſtentia habenda infallibiliter in fine mundi, ac proinde iam de præſenti determinatus ad certò, & infallibiliter exiſtendum in fine mundi? Igitur eligendum erit primum.

Reſpondemus, non eſſe eligendum primum, neque item ſecundum. Ratio non eligendi primum, 5888 eſt

eſt iam millies à nobis repetita. Ratio non eligendi ſecundum eſt ea ipſa, quæ ab arguente aſſignatur. Cæterum ex eo, quod nunc iam ſit certò, & infallibiliter exiturus Antichriſtus in fine mundi, non benè deducitur determinatio præſens ad certam, & infallibilem exiſtentiam tunc, quia prius illud nihil aliud eſt, quàm denominatio reſultans ex exiſtentia, quæ in fine mundi erit, & cuius nunc datur carentia: ad eam autem exiſtentiam non eſt opus determinatione præſenti, ſed ſufficit, quod reipſa in ſe erit, cùm poſſet non eſſe. Et licet Antichriſtus vt futurus non ſit indifferens ad habendam, vel non habendam exiſtentiam; tamen abſolutè, & ſimpliciter datur indifferencia, vt ſit, vel non ſit futurus: & quod ſit futurus, eſt ſuppoſitio conſequens ad exiſtentiam, quæ erit, cùm abſolutè, & ſimpliciter poſſet non eſſe.

5889 Et hæc de Antichriſto vt futuro dicta ſunt à nobis, qui magis attendimus formæ, quàm materiæ argumenti in hac Sectione contenti. Nam cùm futuriſo Antichriſti non ſit contingens, & libera reſpectu voluntatis creatæ, parum nos curarem, ſi Antichriſtus, vt abſolutè futurus, conſtitueretur tum carentia exiſtendi nunc, tum præſenti ad exiſtendum poſteà determinatione conſiſtente in decreto diuino, abſolutè ex parte actus & obiecti, efficaci etiam, atque omnino antecedenti, quin conſtitutionem talis futuri ingrederetur exiſtentia poſteà habenda. Diſputatio noſtra præcipua eſt de futuro contingenti, & libero voluntati creatæ. Sed quia in exemplum fuit adductum illud aliud futurum, ideo de illo loquuti ſumus, non ſecus ac poſſemus de hoc. Reuera illud aliud erſi non reſpuit, ſed potiùs exigit decretum diuinum proximè expreſſum, nihilominus eo neutriquam conſtituitur iuxta noſtram ſententiam; ſed ſolummodò carentia exiſtentia nunc, & exiſtentia poſteà, quæ ſit à Deo volita per tale decretum.

5890 Viues in §. 5. ex pag. 594. uſque ad 597. in diſt. 2. 3. & 4. uſque ad pag. 634. tractat complura, quæ vel ad hunc locum non pertinent, vel non niſi ad certamen priuatum cum vno, vel altero à Noſtris Scriptoribus. Priora non ſunt omiſſa à me, aut non omittentur in propriis locis. Poſteriora, ſi diſcrepent à communi ſenſu Scholæ noſtræ, non debemus ſtare pro eis ſideiſſores. Secunda pars Diſputationis 18. ex pag. 634. eò dirigitur, vt ſoluat argumenta, quæ à ratione fieri poſſunt in fauorem Scientiæ Mediæ, atque Viues in limine: [Sicut hæcenus à priori, & à poſteriori, & ad hominem impugnauimus, & reieciimus Scientiam Mediã; ita ſequentibus quaſi ex natura rei, & ad hominem inſtando, Recentium argumenta ſoluemus. Id verò tantò diligentius præſtabimus, quantò magis aduerſariis incumbit manifeſta probatio, quâ muniri debet quiſquis nouam ſententiam introducit. Sed ſi e contra argumenta aduerſa diſſoluerimus, qui pro antiquorum ſententia ſtamus, vel hoc ipſo nos victores euaiſſe, prudens quiſque non inſciabitur.] Sic Viues. Cuius pace repetam firmata non ſemel, ſcilicet ſententiam, quæ de nouo fuit introducta, eam potiùs eſſe, quæ adſtruit in Deo decreta ſubiectiue abſoluta, & obiectiue conditionata, vt ab ipſo cognoscantur certò, & infallibiliter futura

contingentia conditionata. Sed quicquid ſit de nouitate, vel antiquitate; tamen cùm Patres Dominicani aſſerunt, & Noſtri negent decreta illa, Dominicanorum onus erit probare ea poſitiue, atque offendiue; Noſtriſque ſufficiet enodare ipſorum probationes. Porro tum in ea poſteriori parte Diſputationis 18. uſque ad pag. 648. ubi iterat ſcripta diſput. 10. diſt. 5. & 6. pag. 311. uſque ad 332. tum in diſput. 19. diſt. 5. pag. 659. uſque ad diſt. 10. pag. 696. quo in loco poſtremo redit ad eneruandas eaſdem, vel alias rationes pro Scientia Media, nihil dicit, quod doctrinam de ea retardet, quodve eleuet vim fundamentorum noſtrorum; ſic enim ſunt à nobis conſtructa, vt præcluſerimus aditum euaiſionibus Magiſtri Viues, & vel expreſſè, vel tacitè reſutauerimus eius ſolutiones; & ad principaliora ipſe reſpondere omiſit differens in aliud tempus, ac Volumen.

SECTIO CCCCLXV.

Eiuſdem ſecundi argumenti principium, unde originem ducit, aperitur, ſcilicet quod futurum contingens abſolutum conſiſtat formaliter in decreto diuino abſolutò ex parte actus, atque obiecti; & conditionatum in abſolutò ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti: detegitur etiam principium noſtrum contrarium.

5891 Quisquis attentè legerit Sectiones præcedentes, & præcipue ex Sectione 457. animaduertet, principium vnde deſcenderunt cuncti diſcurſus Magiſtri Viues, illud eſſe profectò, quod futurum contingens, liberumque voluntati creatæ debeat habere de præſenti vltra carentiam exiſtendi nunc, determinationem ad exiſtendum poſteà; abſolutè quidem, ſi futurum ſit abſolutum; conditionatè verò, ſi futurum ſit conditionatum: atque aded illud conſtituatur formaliter, tum ex carentia exiſtendi nunc, tum ex determinatione habita de præſenti ad exiſtendum poſteà. Quam determinationem in futuro abſolutò reuocat Viues ad decretum, quo Deus efficaciter, & abſolutè, tam ſubiectiue, quàm obiectiue velit iam nunc, & ab æterno, vt illud exiſtat poſteà, ſeu pro ſua temporis differentia poſteriori ad eiuſdem nunc, & ab æterno carentiam. In futuro autem conditionato reuocat Viues ad decretum, quo Deus efficaciter, & abſolutè ſubiectiue, ſed conditionatè obiectiue velit iam nunc, & ab æterno, vt illud exiſteret poſteà, ſeu pro ſua temporis differentia poſteriori ad eiuſdem nunc, & ab æterno carentiam, ſi conditio poneretur; de cuius poſitione nihil ſtatuit Deus pro ſigno præfati decreti. Et in diſp. 1. diſt. 9. §. 3. n. 118. loquens de futuro abſolutò ait, futuriſo abſolutam infallibilem habere à ſolo Dei decreto, tanquam à forma, & prima radice, talem denominationem. Quia cùm futurum abſolutum nequeat cognosci, neque eſſe futurum, niſi à ſua cauſa, cumque nequeat.

nequeat ab alia cauſa eſſe determinatum de præſenti ad infallibiliter exiſtendum poſtea, niſi à cauſa omninò inimpedibili, quæ ſolus Deus eſt, liberè volens rem contingentem producere; proculdubio inferitur, omnem futuritionem infallibilem, & omninò certam rerum ab intrinſeco contingentium poſſe ex ſolo Dei decreto infallibili, vt ex forma, & radice, deſcendere. Rurſus cum nullatenus poſſit haberi de præſenti determinatio infallibilis ad exiſtendum poſtea, in rebus ab intrinſeco contingentibus, ante Dei decretum de prædicta futuritione ſtatuens; & cum ante ipſum nulla ſit forma, & radix, à qua poſſit certa, & infallibilis futuritio verificari, poſt ipſum verò iam liceat de illa ſine dubio aliquo pronuntiare; neceſſe eſt, vt ipſum decretum ſit prima radix, & forma denominans res contingentes certò, & infallibiliter futuras. Quæ; proportione ſeruata, applicantur à Viue in diſp. 10. & 18. futuro conditionato.

5893 Huic doctrinæ eſt extremè oppoſita noſtra tradens primò, illud eſſe futurum abſolutum contingens, quod nunc non exiſtit, & exiſtet poſtea abſolutè, cum poſſet non exiſtere. Secundò, futuritionem abſolutam contingentem conſtitui formaliter adæquatè tum carentiã exiſtentiæ rei nunc, tum exiſtentiã abſolutã poſtea, quæ poſſet impediri. Tertio, illud eſſe futurum conditionatum contingens, quod nunc non exiſtit, & caſu quo conditio poneretur, exiſteret poſtea, cum poſſet non exiſtere. Quarto, futuritionem conditionatam contingentem conſtitui formaliter adæquatè tam ex carentia rei nunc, quam ſi conditio purificaretur, ex eiufdem rei exiſtentiã poſtea, quæ tamen poſſet non ſequi. Quintò, ad futurum abſolutum contingens, quod erit actus liber voluntatis creatæ, prærequiri decreta libera habita iam à Deo ex æternitate, quibus eidem voluntati conferat exiſtentiã, diſpoſitioneſque neceſſarias, vt poſſit operari; quibus etiam præparetur Omnipotentia ad concurrendum cum eadem voluntate; atque ita præparetur, vt decretum non ſit ex ſe efficaci, connexumque cum operatione, ſed indifferentes ad coniunctionem cum ea, vel ad diſjunctionem ab ea. Sextò, ad futurum conditionatum contingens, quod foret, aut eſſet actus liber voluntatis creatæ, prærequiri diuina decreta libera conditionata ex parte quaſi ſubiecti, ſeu ex parte actus, quæ diximus eſſe prærequiſita vt abſoluta ex parte quaſi ſubiecti, aut ex parte actus ad futurum abſolutum contingens, & liberum eidem voluntati.

5894 Hæc placita propoſita iam à me fuerunt in parte 1. vbi, & in hac 2. vix aliud egi, quam vt probarem, futurum contingens, & liberum voluntati creatæ, ſiue abſolutum, ſiue conditionatum, non exigere tanquam ſui conſtitutum, neque tanquam ſui cauſam, radicemque præuiam decretum diuinum efficaci ex ſe, connexumque cum ipſoniet futuro; & ad iſtud in ſtatu conditionato non opus eſſe decreto vllò exiſtente abſolutè in Deo. Vix etiam vtrobiſque aliud egi, quam vt reſponderem Dominicanorum argumentis pro placitis aduerſis relatis in num. 5891. & ſeq. quæ ſpeciatiim ſunt à me reſutata poſitiuè multis ex capitibus in parte 1. nuncque in proximis Sectionibus ſatiſfecerit motiuis omnibus, quibus ductus Viues deſenſant

ea denuò, forſanque ſui nimis prolixus. Quod dico, quia agnoſco, inculcata fuiſſe à me multa. Sed certè ex deſiderio, ne alicui viderer prætereire difficultates tanti habitas ab illo Doctore, vt iudicauerit dignas, quæ à ſe repetentur ſæpiùs ſub diuerſis verborum formis. Vnde & ego, provt in illo extant, exaravi, quia fortaiſſim vim nouam adderent, & eis obuiam iui. Sed reſtant etiamnum vincendæ ſelectæ aliæ, multæque numero contra futuritionis contingentis, ſiue abſolutæ, ſiue conditionatæ, conſtitutionem ex carentia exiſtentiæ rei nunc, & exiſtentiã eiufdem rei poſtea.

SECTIO CCCCLXVI.

Superantur ſex difficultates contra aſſignata à nobis conſtitutiua futuritionis contingentis, tam abſolutæ, quam conditionatæ.

PRIMò obijcitur: Sequitur inde, nullam rem creatam eſſe futuram, ſiue ab æterno, ſiue in tempore. Nullius enim datur ab æterno exiſtentiã. Et quando in tempore hæc datur, iam tunc non datur carentia. Quando etiam datur carentia, non datur tunc exiſtentiã. Quare ſiue ab æterno, ſiue in tempore, deſiderabitur ſemper aliquod conſtitutum futuritionis, & conſequenter res creata nunquam ſaluã conſiſtet in ratione futuræ. Secundò, ſi futuritio rei creatæ non exiſtit ab æterno, ſequitur, non cognosci à Deo ab æterno. Tertio, ſi tota ſimul futuritio rei non datur, ſequitur, affirmatiões noſtras contingentem veras de obiectis futuris contingentibus, non eſſe ſic veras, quando à nobis proferuntur. Quæ ſequela, cum ſit contra id, quod ſupponitur, & contra veritatem; ſi enim tunc non ſunt veræ affirmatiões præſatæ, nunquam erunt veræ, probatur ſic, quia talium affirmatiõnum veritas debet conſtitui ex obiectis, ſicut per ipſas affirmantur. Tota autem obiectorum futuritio per ipſas affirmata non datur, quando ipſæ à nobis proferuntur.

Ad primum reſpondeo, conuinci inde, futuritionem nunquam eſſe totam ſimul, nunquamque rem creatam totam ſimul eſſe futuram, ſiquidem futuritio, ſeu denominatio rei futuræ componatur partibus ſimul incompoſibilibus in eodem inſtanti, exigentibusque eſſentialiter ſucceſſionem: ſed nihilominus communi vſu loquendi rem dici futuram, antequam ſit, dicitur præteritam poſtquam deſuit eſſe, cum tamen præteritio ſimilem habeat conſtitutionem ex rei exiſtentiã antea, & eiufdem rei non exiſtentiã nunc. Sic reſ aliqua dicitur noua, vel antiqua, tempuſque dicitur exiſtere in rerum natura, quanquam nouitas, vel antiquitas, tempuſque coaleſcant ex partibus non ſimul adunabilibus. Et ratio eſt, quia ad hos modos loquendi ſufficit ex communi conſenſu hominum præſentia vnius partis talium denominationum, præſertim ſi pars præſens ſit rectum earum.

Ad

5897 Ad ſecundum, ſequi futuritionem rei creatæ non cognosci vt totam ſimul exiſtentiã ab æterno; ſecus vt exiſtentiã partim ab æterno, nempe penes carentiã exiſtentiæ rei; & partim in tempore, nempe penes exiſtentiã rei eiufdem. Eodemque modo cognoscitur, affirmarique à Deo certitudo, infallibilitaſque obiectiã futuritionis, cum & hæc vt obiectiue certa, atque infallibilis conſtituatur carentiã rei ab æterno, & eiufdem rei exiſtentiã in tempore certis, infallibilibusque obiectiue. Quævis etiam noſtra affirmatio de obiecto futuro debet attingere tum inſtans non exiſtentiã rei, tum inſtans exiſtentiã rei eiufdem.

5898 Ad tertium P. Borrull diſp. 1. de Scientia Media, Sect. 6. num. 68. concedit ſequelam, loquendo de veritate completa affirmatiõnum, quas proinde ait, neque eſſe completè veras, neque completè falſas, quando proferuntur; quia tunc non datur actualis veritas, neque actualis falſitas exiſtentiæ obiectorum. Sed cum ipſe in diſp. 13. ſect. 2. ex num. 714. & alibi ſæpe dicat, aut ſupponat, propoſitiones noſtras naturales de futuro contingenti eſſe determinatè veras, vel determinatè falſas ab eo, quod obiectum affirmatum ab ipſis vel erit, vel non erit pro tempore importato per copulam, & non ab eo, quod obiectum vel ſit, vel non ſit, quando ipſæ enuntiantur, videtur non diſcordaturus niſi quoad voces à nobis. Qui dicimus, ſi obiectum reiſa erit determinatè in inſtanti B, v. g. etſi cum contingentiã in cauſis ad fore, & non fore, eo ipſo propoſitionem in inſtanti A, affirmantem quod erit in B, dicendam eſſe determinatè veram abſolutè, & ſimpliciter in A, quia vt ſic dicatur, ſufficit præſens tunc entitas propoſitionis, habens ſe tanquam rectum denominationis veritatis intentionalis, non ſecus ac de denominatione futuritionis notabam in num. 5896. Quia ramen nos lateat humanitas, an in B, erit obiectum, ſicut per propoſitionem in A, affirmatur; ſeu an obiectum habeat ſe quoad eſſe in B, ſicut propoſitio habet ſe quoad ſignificationem in A? ideo nobis occulta eſt vique ad B, intentionalis veritas illius propoſitionis: ſed Deo, qui anticipatè noſcit, fore obiectum in B, manifeſta eſt intentionalis ea veritas propoſitionis in A, ſi prædicamentalis relatio, qualis eſt intentionalis ea veritas, conſtituatur adæquatè ex fundamento, importetque tantum extrinſecè de connotato, & in obliquo terminum, ceſſat terra obiectio; nec non ſi ea veritas conſiſtat in propoſitionis noſtræ conformitate cum diuino iudicio eſſentialiter vero de obiecto futuro contingenti: nam tali iudicio coëxiſtit propoſitio noſtra contingentem veram. Sed illam ſententiã de prædicamentali relatione non probani in Dialectica: & aliam de ea veritate conſiſtente in præſata conformitate repuli breuiter in Sect. 462.

5899 Quarto obijcitur: Pœnitentiã Tyrionum eſt ab æterno conditionatè futura, ſimiliterque peccatum Antichriſti eſt ab æterno abſolutè futurum abſque vlla fictione noſtri intellectus; & proinde non abſque aliquo prædicato vero, ac reali, in quo vtraque futuritio conſiſtat ſaltem partialiter. Sed tale prædicatum non eſt creatum, quandoquidem nihil creatum ſit æternum. Neque item eſt increatum neceſſarium, nam à prædicatis neceſſariis Dei non prouenit, quod

pœnitentiã Tyrionum ſit potiùs futura, quam non futura conditionatè, neque quod Antichriſti peccatum ſit potiùs futurum, quam non futurum abſolutè. Ergo tale prædicatum erit increatum liberum, quod cum ab æterno carentiã pœnitentiæ Tyrionum, & cum ab æterno carentiã peccati Antichriſti conſtituet vnã, & alteram futuritionem, inferetque pœnitentiæ temporalem exiſtentiã ſub conditione ſignorum, ac virtutum, & exiſtentiã temporalem abſolutam peccati. Quintò: Pœnitentiã Tyrionum eſt ab æterno conditionatè futura. Ergo ratione alicuius eſſe, quod ſit ab æterno. Sextò, Pœnitentiã Tyrionum eſt ab æterno conditionatè futura verè, & realiter. Ergo ratione alicuius prædicati veri, ac realis, quod ei competat ab æterno.

Ad quartum dico, pœnitentiã Tyrionum eſſe ab æterno conditionatè futuram, non pro æternitate, ſed pro tempore, quo purificaretur conditio ſignorum, atque virtutum. Vnde quod ſit conditionatè futura, habet quidem abſque vlla fictione noſtri intellectus, & non abſque aliquo prædicato vero, & reali; ſed quod eſſet verum, & reale in tempore, ſi purificaretur conditio; non autem quod iam de præſenti, & ab æterno ſit verum, ac reale. Porrò tale prædicatum eſt quid creatum, & temporale, nempe exiſtentiã pœnitentiæ ſub conditione ſignorum, atque virtutum: ex illoque, vnã cum carentiã exiſtentiæ pœnitentiæ ab æterno, conſtituitur id, quod eſt, pœnitentiã eſſe futuram conditionatè ab æterno. Non abſimiliter diſcurrendum eſt de peccato Antichriſti futuro abſolutè ab æterno. Et tam de ipſo, quam de pœnitentiã Tyrionum poteſt breuiter dici, quod ſunt futura abſolutè, vel conditionatè ab æterno, non quoad totum quod importat futuritio, ſed quoad aliquod, nempe quoad negationem eſſendi, & quoad capacitatem æternitatis, vt in ea affirmetur exiſtentiã, quæ poſtea erit, vel eſſet. Poteſt etiam dici, quod ſunt ab æterno futura in cognoscendo, non in eſſendo. Nam hoc poſteriori modo futura tantum ſunt, vel eſſent ſuo tempore.

Ad quintum concedo Antecedens, & Conſequentiam, ſi in hac, ad quod ſit ab æterno, addatur, conditionatè futurum pro tempore, quo purificaretur conditio. Id autem non eſt eſſe ab æterno, ſed ſignificare quod ab æterno dici verè poſſit, pœnitentiã habituram eſſe in tempore, ſi purificaretur conditio. Quare cum enuntiat, Pœnitentiã eſt ab æterno futura conditionatè, id eſt, non ſignificat eſſe præſens tempore enuntiationis, ſed eſſe, quod eſſet tempore purificatæ conditionis. Quare ſignificatio etſi abuſiua, & impropria, ſed eſt communiſſima. Et idem aiebat S. Auguſtinus lib. 11. Confefſionum, cap. 14. Duo illa tempora, præteritum, & futurum, quomodo ſunt, quando eſt præteritum, iam non eſt, & futurum nondum eſt?

Ad ſextum concedo Antecedens, ſi ad verè, & realiter, addatur pro tempore, quo purificaretur conditio; nam non ad æternitatem, ſed ad tempus referuntur aduerbia illa; & perinde eſt dicere, Pœnitentiã eſt ab æterno conditionatè futura verè, & realiter; ac ſi diceretur, Pœnitentiã ex æternitate eſſet futura pro tali, vel tali tempore verè, & realiter, ſi purificaretur conditio. Vnde nego Conſequentiam, quia prædicatum verum, & reale requiſitum ad eam affirmatiõ-

mationem, ſeu denominationem non debet eſſe prædicatum competens ex æternitate, ſed quod competeret in tempore, ſi purificaretur conditio. Explicatur exemplo huius affirmationis, ſeu denominationis, *Peccatum Iudæ eſt præteritum*; nam non requirit prædicatum verum, ac reale nunc exiſtens, ſed quod extiterit pro tempore antecedenti. Et quanvis addatur, *Peccatum Iudæ eſt nunc præteritum verè, & realiter*, nemo aptè referet aduerbia verè, & realiter, ad nunc, ſeu ad tempus præſens, quo nullum peccati Iudæ prædicatum verum, ac reale datur; ſed ad antea, ſeu ad tempus præteritum. Quapropter perinde eſt dicere, *Peccatum Iudæ eſt nunc præteritum verè, ac realiter*, ac ſi diceretur, *Peccatum Iudæ fuit pro tali, vel tali tempore verè, & realiter*. Explicatur etiam ſubtiliſſimâ quadam doctrinâ S. Auguſtini in *lib. de Vita beati*, in cuius Diſputatione 3, ait: *Nefcio quomodo dicamus, habet egeſtatem, aut habet ſtultitiam, Tale enim eſt, ac ſi locum aliquem, qui lumine careat, dicamus habere tenebras; quod nihil eſt aliud, quam lumen non habere. Non enim tenebra quaſi veniunt, aut recedunt; ſed carere lumine, hoc ipſum eſt, iam tenebroſum eſſe; ut carere veſte, hoc eſt eſſe nudum. Non enim, veſte accedente, veluti aliqua res mobilis, nuditas fugit. Sic ergo dicimus, aliquem habere egeſtatem, quaſi dicamus, habere nuditatem. Egeſtas enim verbum eſt non habendi. Quamobrem ut quod volo explicem ſicut poſſum, ita dicitur habet egeſtatem, quaſi dicatur, habet non habere. Sic S. Auguſtinus. Si ergo iuxta ipſum is, de quo affirmatur, vel qui denominatur habere egeſtatem, vel nuditatem, nihil propriè habet de præſenti, ſed habet non habere: ita pœnitentia affirmata, vel denominata habere ab æterno futuritionem conditionatam, poterit non habere propriè quid ab æterno, ſed potiùs habebit, ut non habeat propriè quid ab æterno, dummodò habitura eſſet in tempore, ſi conditio poneretur.*

SECTIO CCCCLXVII.

Sex aliæ difficultates debellantur.

5903 **S**eptimò obijcitur, Futurum contingens conditionatum non eſt propriè futurum. Et ideo SS. Auguſtinus, Proſper, & Fulgentius vocant conditionata futura non futura, ipſique & alij PP. negant præſcientiæ nomen ei ſcientiæ, quâ à Deo noſcuntur, ut viſum eſt in 1. parte. Ergo non eſt diſcurrendum de conſtitutione futuri contingentis conditionati ſimili modo, ac de contingentis abſoluti. Reſpondeo, nomine futuri proloato ſimpliciter, & abſolutè, aut ſine addito, ſolere ſignificari futurum abſolutum: & attentâ communi hac ſignificatione, PP. Ecceſiæ vocaſſe conditionata futura non futura; & notiitiæ diuinæ de eis negaſſe nomen præſcientiæ, ſeu præviſionis. Sunt tamen in ſuo genere futura propriè, aut ſunt futura cum addito, ideſt ſunt propriè futura conditionata, & quæ proinde conſtituantur ex carentia nunc, & ex conditionata exiſtentia poſtea; ſicuti futura abſolu-

ta conſtituuntur ex carentia nunc, & ex abſoluta exiſtentia poſtea.

Inquies, Futura purè conditionatâ (de quibus loquuti ſunt Patres nominati) non ſunt futura, ſed eſſent, ſi poneretur conditio. Ergo futuritio purè conditionata non eſt futuritio, ſed eſſet, ſi poneretur conditio. Et in hoc diſcriminabitur à futuritione abſoluta, quæ non erit, ſed eſt futuritio. Sed contrâ, quia etiam futura purè conditionata ſunt futura, quanvis cum addito, ſi poneretur conditio. Nec dicitur omninò rectè, quod eſſent futura, ſi poneretur conditio; nam ſi hæc poneretur, non eſſent tunc futura, ſed præſentia, & exiſtentia. Vnde neque omninò rectè dicitur, quod futuritio purè conditionata non ſit, ſed eſſet, ſi poneretur conditio. Et ideo diſcrimen à futuritione abſoluta eſt præciſè reducendum in conſtitutionem ex exiſtentia purè conditionata; cum tamen exiſtentia quâ conſtituitur abſoluta futuritio, ſit abſoluta.

5905 **O**ctauò obijcitur: Futuritio peccati Antichriſti eſt quid poſſibile. Et non eſt quid præteritum, neque quid futurum. Ergo eſt quid præſens. Nam quod eſt poſſibile, & non eſt præteritum, neque futurum, debet eſſe præſens. Diſtinguo Minorem quoad illam partem, & non eſt quid futurum, penes rei carentiam antea, quâ conſtituitur inadæquatè, concedo; penes eiuſdem rei exiſtentiam poſtea, quâ etiam conſtituitur inadæquatè, nego. Diſtinguoque eodem modo Conſequens. Licet autem futuritio dicatur abſolutè, ſimpliciterque præſens, & non futura; vt ſaluetur hic modus loquendi, ſatis eſt, quod de præſenti detur rei carentia, quæ eſt futuritionis conſtitutum partiale, & in recto; ſeu ſatis eſt, dari cum rei carentia inſtans, reſpectuè ad quod eſt poſterius aliud inſtans cum rei eiuſdem exiſtentia. Sic præteritio dicitur præſens, & non præterita; nam vt ita dicatur, ſufficit quod nunc detur rei carentia, quæ eſt præteritionis conſtitutum partiale, quanvis non in recto, ſed in obliquo; quia eiuſdem rei exiſtentia anterior eſt conſtitutum partiale priori modo. Si autem præſentia vnus partis conſtituentis per modum obliqui ſatis eſt ad id, vt totum præteritionis dicatur præſens; ſufficit multò magis præſentia vnus partis conſtituentis per modum recti futuritionem, vt hæc dicatur ore pleno præſens.

5906 **N**onò obijcitur: Futura contingencia libera voluntati creatæ ideo cognofcuntur à Deo, quia ſunt futura. Ergo pro priori ad diuinam cognitionem præcedit eorum futuritio, quæ conſiſtat ſaltem partialiter in aliquo prædicato diuino contingenti, connexoque cum ipſorum exiſtentia temporali. Nego Conſequentiam; nam diuinam cognitionem non præcedit rationis ordine niſi futuritio peccati Antichriſti, v. g. conſiſtens in carentia nunc, & ab æterno, & in exiſtentia eius peccati pro ſua temporis differentia. Et quidem quod futuritio, quæ ſit non cauſa, ſed ratio, quare detur ſcientia diuina de illa, non conſiſtat in prædicato diuino, inde inter alia probatur: tum quia in prædicato diuino non exercetur voluntatis creatæ libertas; cui vt ſcientiam infallibilem Dei non officere declarent PP. Ecceſiæ, dicere ſolent, futura ideo cognofci à Deo, quia ſunt futura. Tum quia huius cauſalis propoſitionis ſenſus eſt, voluntati creatæ liberum

liberum eſſe dari in Deo ſcientiam de eo, quod ſuo arbitrio, & nutu operatura eſt. Ob iſtam namque libertatem voluntas creatæ per ſuam operationem determinat electiue principium ſcientiæ diuinæ, & proinde eſt prior, quam hæc. Nam principium, quod liberè eligit, determinando aliud, vt operetur, dicitur prius, iuxta Ariſtotelem *lib. 5. Metaph. cap. 11.*

5907 **D**ecimò obijcitur: Futura contingencia libera voluntati creatæ habent ab æterno determinatam veritatem obiectiuam. Ideo enim cognofcit Deus certò, & infallibiliter Antichriſti v. g. peccatum futurum, quia ex infinitate ſui intellectus completiſſimi eſt determinatus, vt ab æterno propiciat certò, & infallibiliter omnem veritatem obiectiuam; hæc namque veritas, & non quæ formalis ſit, conſiſtensque in cognitione formaliter vera, poteſt aptè reddi pro ratione cognitionis diuinæ. Atqui peccatum Antichriſti non habet in ſe ab æterno determinatam veritatem obiectiuam. Quia hæc veritas eſt paſſio entis, & peccatum Antichriſti expert eſt entitatis ab æterno. Neque item habet in cauſa creatæ. Quoniam hæc cauſa neque exiſtit ab æterno; neque in tempore poteſt, vt proximè libera, eſſe determinata ad vnum extremum libertatis; multòque minus ad extremum, quod peccatum ſit. Ergo veritas obiectiuam determinata, quæ ab æterno competit Antichriſti peccato, conſiſtit ſaltem partialiter in aliquo prædicato diuino, contingenti, &c.

5908 **S**olutio eſt, futura contingencia non habere præſentem ab æterno determinatam veritatem obiectiuam, intrinſecam ipſis futuris, fundantemque veritatem formalem cognitionis terminatæ ad ipſa; ſed quæ abſoluta ſunt, habitura eſſe abſolutè; & quæ conditionata ſunt, habitura eſſe, ſi conditio poneretur, talem veritatem pro ſua temporis differentia; ideoque talem veritatem reſpectuè ad tempus antecedens, & ad æternitatem à parte ante eſſe futuram, & ſufficientem, vt ab æterno cognofcatur infallibiliter, & certò à Deo; proindeque aptam, vt fundet veritatem formalem diuinæ cognitionis affirmantis ipſa ab æterno. Quod enim Deus ab æterno cognofcat veritatem intrinſecam obiectiuam futurorum, non eſt argumentum exiſtentis, & præſentis eius veritatis ab æterno; non enim intellectus diuinus limitatur ad cognofcendam veritatem præſentem, ſed extenditur ad futuram, vt & ad præteritam, & ad poſſibilem. Quare neganda eſt obiectio Maior, & Minori conceſſa quoad primam, & ſecundam partem, neganda ruſus eſt Conſequentia. Legendique ſunt Suarez *lib. 1. de abſol. ſcient. futur. conting. cap. & num. 8.* necnon *prolog. 2. de Scient. Condit. cap. 7. num. 25.* Vaſquez *1. part. diſput. 65. cap. 4. num. 21. & 22.* Oportetque notare, Dominicanos non poſſe contra nos vri hac obiectione quantum ad futura purè conditionata; cum enim de eis dicant, non eſſe Deo ab æterno præſentia ſecundum ſuum reale eſſe (ſecus ac aiunt de futuris abſolutis) conſequens eſt, vt non poſſint contendere, ea futura purè conditionata habere præſentem ab æterno intrinſecam veritatem obiectiuam, ratione etiam diuini decreti liberi. Quomodò autem ſter, vt huius ratione habeant præſentem ab æterno futuritionem conditionatam, quæ ſit *R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.*

aliquid in æternitatis quodam ſigno, antequam diuinam ſcientiam conditionatam, & non præditum intrinſecâ veritate obiectiuâ, viderint Dominicani ipſi.

5909 **V**ndecimò obijcitur: Quod propoſitio diuina affirmans peccatum Antichriſti, vel pœnitentiam Tyriorum, ſit determinatè vera, inde Theologi Societatis conſueuerunt probare; quia peccatum illud, vel pœnitentia habet veritatem determinatam obiectiuam intrinſecam. Ergo ſupponunt, eam veritatem eſſe nunc, & ab æterno præſentem, ſicut nunc, & ab æterno eſt præſens formalis veritas propoſitionis diuinæ.

5910 **A**dmitrimus Antecedens, & inſciamur Conſequentiam. Nos enim, eſti poſt Suarium *lib. 1. de abſol. ſcient. futur. conting. cap. 8. lib. 2. de Scient. Condit. futur. conting. cap. 6. & 7. prolog. 1. de Scient. Condit. cap. 7.* ſoleamus argumentari modo illo, qui in Antecedenti dicitur, nequitiam tamen ſupponimus, quod nobis in Conſequenti affingitur; ſed potiùs ſupponimus, imò & conceptis verbis aſſerimus contrarium. Et quidem vt nunc, & ab æterno ſit præſens formalis veritas propoſitionis diuinæ affirmantis peccatum Antichriſti, vel pœnitentiam Tyriorum, neceſſarium non fuit admittere veritatem obiectiuam intrinſecam peccati illius, vel pœnitentiæ nunc, & ab æterno præſentem penes ſuum eſſe reale; ſed ſatis fuit præſentia, quam habebit abſolutè, vel haberet ſub conditione pro ſua temporis differentia, in qua erit abſolutè, vel eſſet ſub conditione præſens toti æternitati Dei; quanquam non per adæquatam, ſed per inadæquatam commenſurationem, aut correſpondentiam. Ex huiusmodi namque præſentia peccati illius, vel pœnitentiæ ſequitur ineuitabiliter, quod Deus (cuius cognitio debet meſurari æternitate, & ambire omnia tempora) non poſſit non ab æterno cognofcere peccatum illud, vel pœnitentiam, affirmareque cum eſſentiali veritate formali, quod exiſtet abſolutè, vel exiſteret ſub conditione pro ſua temporis differentia: quæ diuina cognitio, & affirmatio, eſſentialiter vera formaliter, eſt præſentia intentionalis æterna peccati illius, vel pœnitentiæ, deriuatque in vnum, & alterum obiectum denominationem cogniti, atque affirmati certò, & infallibiliter pro ſua temporis differentia. Et hæc denominatio vocari ſolet veritas obiectiuam extrinſeca: cuius quaſi forma denominans eſt æterna, & ſubiectum denominatum eſt temporale.

5911 **D**uodecimò obijcitur: Huiusmodi propoſitio diuina non poteſt eſſe certa, & infallibilis nunc, & ab æterno, niſi ſit certum, & infallibile nunc, & ab æterno peccatum illud, vel pœnitentia. Ergo nunc, & ab æterno datur intrinſeca certitudo, & infallibilitas obiectiuam abſolutæ futuritionis peccati illius, & conditionatæ futuritionis pœnitentiæ illius.

5912 **A**d hanc obiectionem dici poſſet, [non eſt in præſentiarum quærendam proportionem, ſeu commenſurationem inter propoſitionem, ſeu cognitionem diuinam, & obiectum; quia illa non eſt certa ex obiecti certitudine, ſed ſolum ex eminentia, & perſpicacia diuini intellectus, qui potens eſt certius cognofcere hæc obiecta, quam ipſa ſint cognofcibilia. Illa enim, ſicut non ſunt

22. Abulenti in cap. 12. Iosue, quæst. 14. & 61. in cap. 18. Marthei, quæst. 36. Dionysio Cisterciensi in 1. dist. 38. quæst. unica, art. 2. conclus. 3. Thoma Bradwardino lib. 3. de Causa Dei, cap. 28. Quamquam, cum & hi fateantur, esse futurum, & non esse ante esse, conuerti; & cum esse peccati Antichristi non sit ab æterno, licet non esse sit ab æterno; haudquaquam apparet, quomodo proprie, & in rigore metaphysico saluare possint exilitatem illius denominationis ab æterno, non obstante def. & vniuersalis partialis constitutiui.

5922 Sed permitto existentiam illius denominationis ab æterno; & adhuc nego, illam prouenire à formalitate diuina contingenti, & libera. Non enim proueniet, nisi à non esse peccati cum connotatione ad esse pro sua differentia temporis, & vt ad prius ratione, quam sit illa formalitas. Quapropter pro priori ad illam dabitur ab æterno denominatio, ita vt huic prioritas conueniat ratione esse connotati pro sua differentia temporis, & æternitatis conueniat ratione non esse, vt pote quod sit æternum; & forsitan vt tale prius ratione, quam ipsa formalitas, quatenus debeat intelligi in signo rationis anteriori æternitatis essentia diuinæ, vel alterius prædicari diuini non contingenti, sed omnino necessarij, vti est scientia simplicis intelligentiæ, & necessaria.

SECTIO CCCCLXIX.

Quidnam indicat S. Augustinus de constitutiui futuritionis contingenti?

5923 Sanctus Augustinus lib. 1. Confess. cap. 8. agens de tempore præterito, & futuro, ait: *Si sunt futura, & præterita, volo scire, ubi sint? Quodsi nondum valeo, scio tamen ubicumque sunt, non ibi ea futura esse, aut præterita, sed præsentia: nam si & ibi futura sunt, nondum ibi sunt; si & ibi præterita sunt, iam non ibi sunt. Ubicumque ergo sunt, quacumque sunt, non sunt nisi præsentia.* Quibus in verbis docet S. Augustinus, hoc ipso quod aliquid sit futurum, non posse non esse præsentem eius futuritionem. Vnde si aliquid sit futurum ab æterno, debet id, quod est, esse futurum ab æterno, habere præsentiam ibi, & non futuritionem. Atqui in æternitate, vbi peccatum v. g. Antichristi est futurum, nulla futuritio peccati potest esse præsens, nisi ratione alicuius formalitatis diuinæ contingenti. Et confirmatur ex eodem S. Doctore dicente in cap. 20. *Quod autem nunc liquet, & clarè, nec futura sunt, nec præterita. Nec propriè dicitur, tempora sunt tria, præteritum, præsens, & futurum; sed fortasse propriè diceretur, tempora sunt tria, præsens de præteritis, præsens de presentibus, præsens de futuris.* Sunt enim hæc in anima tria quadam, & alibi ea non video. Præsens de præteritis memoria, præsens de presentibus conuictio, præsens de futuris expectatio. Si enim hæc permittimus dicere, tria tempora video, factiorque, tria sunt. Sic S. Pater. Ergo iuxta ipsum præsens memoria de præteritis, & præsens expectatio de futuris est forma illa, ratione cuius verificatur de præsentibus aliquo, quod sit præteritum, vel futurum. Et in eodem sensu addit cap. 28. *Sed quomodo mimuitur, aut consumitur*

futurum, quod nondum est? aut quomodo crescit præteritum, quod iam non est, nisi quia in animo, qui illud agit, tria sunt? Nam & expectat, & attendit, & meminit, vt id, quod ex, & cetera, per id, quod attendit, transeat in id, quod meminit. Quis igitur negat, futura nondum esse? Sed tamen iam est in animo expectatio futurorum. Equis negat, præterita iam non esse? Sed tamen adhuc est in animo memoria præteritorum. Quasi dicat S. Augustinus, licet negari nequeat, nondum esse rem ipsam, quæ denominatur futura; & iam non esse, quæ denominatur præterita; tamen præsens est ratione præsentis expectationis hoc, quod est, esse futuram; præsens etiam est ratione præsentis memoriæ hoc, quod est, esse præteritam.

5924 Cæterum S. Augustinus in prioribus verbis intendit, non iam esse id, quod dicitur futurum. Nam si est, alicubi est: si alicubi est, præsens iam est, & non futurum. Non itaque putat, hoc ipso quod aliquid dicitur futurum, debere eius futuritionem esse præsentem; sed potius censet contrarium. Neque item censet, dici aliquid futurum ab æterno. Nam si ita existimasset, inferretur rectè ex S. Doctoris discursu, vt id, de quo diceretur esse futurum ab æterno, gauderet præsentia in æternitate, & non futuritione. Vnde neque iuxta S. Doctorem, neque iuxta exactum, legitimumque modum loquendi potest dici de peccato Antichristi, esse futurum ab æterno. Vnde etiam labascit ponderatio, quæ subiungitur verbis S. Patris. Falsò namque supponitur, peccatum Antichristi esse iam ab æterno futurum. Confirmatio desumpta ex duobus alijs testimonijs valet quidem ad persuadendam futuritionem formalem, consistentem in præsentis expectatione; sed non ad dissuadendam futuritionem obiectiuam intrinsecam, consistentem in carentia antecedenti rei, in existentiaque subsequenti eiusdem rei.

5925 Et ad hanc futuritionem S. Augustinus proferebatur sic in cap. illo 20. *Dicatur etiam, tempora sunt tria, præteritum, præsens, & futurum; sic vt abutitur consuetudo, dicitur. Ecce non curo, nec resisto, nec reprehendo, dum tamen intelligatur quod dicitur, neque id quod futurum est, esse iam, neque id quod præteritum est. Paucæ enim sunt, quæ propriè loquimur; plura non propriè, sed cognoscitur quid velimus.* Vides vt concludat S. Augustinus, id quod est futurum, non esse iam. Ergo vltra formalem futuritionem, ratione cuius id quod est futurum, est iam præsens, agnoscenda est alia futuritio propria, & rigorosa, nempe obiectiuam intrinsecam, ratione cuius id quod est futurum, non sit iam præsens.

5926 Præterea idem S. Doctor lib. 26. contra Faustum Manichæum, cap. 5. tractans de præteritione habet hæc verba: *Quis dicat, vt id, quod iam non est, faciat (Deus) non esse? Quidquid enim præteritum est, iam non est: quod si & de ipso fieri aliquid potest, adhuc est, de quo fiat. Et si est, quomodo præteritum est? Non ergo est, quod verè dicimus fuisse. Istis in verbis traditur præteritio quæ sit obiectiuam intrinsecam; sed cui non competat actus, & de præsentibus aliquid esse. Post quæ verba succedunt acutissima hæc alia de præteritione formali, & intentionali: *Sed ideo verum est illud fuisse, quia in nostra sententia verum est, non in ea re, quæ iam non est. Sententia**

quippe

quippe, quæ dicimus, aliquid fuisse, ideo vera est, quia illud, de quo dicimus, iam non est. Hanc sententiam Deus falsam facere non potest, quia non est contrarius veritati. Quod si queras ubi sit hæc vera sententia? Prius inuenitur in animo nostro, cum id verum scimus, & dicimus. Sed etsi de animo nostro ablata fuerit, cum id quod scimus, oblitus fuerimus, manebit in ipsa veritate. Semper enim verum erit, fuisse illud, quod erat, & non est: & ibi verum erit, iam fuisse, quod erat, vbi verum erat, antequam fieret, futurum esse, quod non erat. Huic veritati Deus non potest aduersari: in quo est ipsa summa, & incommutabilis veritas, quo illustratur, vt sit quidquid in quorumcumque animis, & mentibus veri est. Hactenus S. Augustinus. Qui in hoc, & in alijs locis distinguit duas præteritiones, dualque futuritiones, vnam formalem, intentionalemque, positam intra intellectum; alteram obiectiuam, intrinsecam, ac realem, positam extra intellectum eo modo, quo à nobis declarata fuerunt. Distinguitque duarum præteritionum, & futuritionum sapit communem apud Philosophos, & Theologos de obiectorum præsentia tum formali, & intentionali, tum obiectiuam, intrinsecam, ac realem.

5927 Idem S. Doctor in præcitato libro 26. contra Faustum, cap. 4. inquit: *Tam non possunt futura non fieri, quam non fuisse facta præterita; quoniam non est in Dei voluntate, vt eo sit aliquid falsum, quo verum est. Quapropter omnia, quæ verè futura sunt, sine dubio fient; si autem facta non fuerint, futura non erant. Ita omnia, quæ verè præterita sunt, sine dubio præterierunt.* His verbis aliqui vtuntur, vt probent, non sufficere ad rem contingenter futuram, quod tempore antecedenti detur carentia existentia rei; & subsequenti detur eiusdem rei existentia. Sed vtuntur coactè. Nam S. Augustinus explicare tantum vult, quod non possint futura contingenti non fieri, impotentiam esse consequentem, & ex suppositione. Vt enim omne, quod fuit, & quod est contingenter, non potest non fuisse, & non potest non esse, ex suppositione quod fuit, & quod est; ita omne, quod futurum est, non potest non esse futurum, ex suppositione quod est futurum. Quæ S. Augustini doctrina non dependet à futuritionis contingenti constitutiui, quod sit distinctum ab antecedenti carentia existentia rei, & subsequenti existentia rei eiusdem. Sicut quantum ad præteritionem contingenter, de qua etiam loquitur S. Augustinus, non dependet à constitutiui, quod sit distinctum ab existentia rei antecedenti, & à subsequenti carentia existentia; provt fatetur Illustrissimus Godoy tract. 3. in 1. part. disp. 33. §. ult. num. 133. & seqq.

5928 Quod autem S. Augustinus immediatè antea dixerit: *Illud sanè scimus, hoc de Elia factum, quod Dei voluntas habet. Quod autem Dei voluntas non habet, fieri de quoquam omnino non posse. Proinde si mihi dicatur, posse fieri, vt caro v. g. huius, vel illius hominis in corpus celeste mutetur, concedo fieri posse; sed verum futurum sit, nescio; & ideo nescio, quia quod habeat de hac re Dei voluntas, me latet; illud me tamen non latet, sine dubio futurum, si Dei voluntas habet. Porro si audiam, quod aliquid futurum erat, sed Deus fecit, ne fieret, fidissimè respondebo, illud potius futurum erat, quod Deus fecit, non illud, quod si futurum esset, hoc fecisset. Nam Deus, quod factum*

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

rus erat, vtrique sciebat, & ideo simul sciebat, illud futurum non fuisse, quod ne fieret, facturus erat. Et proculdubio potius est verum, quod Deus scit, quam quod opinetur homo. Non ideo S. Doctor adhibuit decretum Dei tanquam constitutiui futuritionis contingenti, sed prærequisiuit tantum ad hanc. Et cum sermonem habeat de futuro contingenti absoluto respectu voluntatis increatæ, non autem respectu creatæ, nihil mirum, quod prærequisierit decretum diuinum prærequisitum connexum cum ipso futuro. Nos etiam prærequisimus. Et ad futurum, quod sit contingens absolutum respectu voluntatis increatæ, & creatæ, prærequisimus decretum diuinum affectiuum, vel permissiuum; sed non antecedenter connexum.

SECTIO CCCCLXX.

Quidnam S. Anselmus?

5929 Sanctus Anselmus in libro de Concordia exposuit fusè toto cap. 2. quod breuiter significauerat S. Augustinus in verbis numero 5927. Inter alia scribit: *Res aliqua, vt quadam actio, non necessitate futura est, quia prius, quam sit, fieri potest, vt non sit futura. Rem verò futuram necesse est, esse futuram, quoniam futurum nequit esse simul, & non futurum.* Terminatque caput sic: *Cum dicitur futurum de futuro, necesse est, esse quod dicitur, quia futurum nunquam est non futurum. Sicut quotiens idem dicimus de eodem. Cum enim dicimus, quia Omnis homo est homo, aut Si est homo, homo est, aut Omne album est album, & Si est album, album est, necesse est esse quod dicitur, quia non potest aliquid simul esse, & non esse. Quippe si non est necesse omne futurum, quod futurum, quoddam futurum non est futurum, quod est impossibile. Necessitate ergo omne futurum, futurum est; & cum futurum dicitur de futuro, si est futurum, futurum est, sed necessitate sequente, quæ nihil esse cogit. Pro hac doctrina de necessitate sequente, vt futurum sit futurum, & de impotentia consequente, vt non possit futurum non fieri, affert S. Anselmus eadem exempla, quæ ego in eo numero 5927. Et circa illud de præterito contingenti inquit: *Verum similiter est, quia res aliqua nunc est necessitate præterita, quoniam antequam esset, potuit fieri, vt non esset; & quia præteritum semper necesse est, esse præteritum, quoniam non potest simul esse præteritum, & non præteritum. Sed in re præterita est quoddam, quod non est in re futura. Nunquam enim fieri potest, vt res quæ præterita est, fiat non præterita; sicut aliqua res, quæ præsens est, potest fieri non præsens, quæ non necessitate futura est, potest fieri vt non sit futura. Ita ille assignans inter contingens futurum, & præteritum diuersitatem, quam nos solemus reddere, & non illam, quam Illustrissimus Godoy supra num. 185. consistentem in eo, quod determinata veritas propositionis de præterito in ipsa re contingenti ratione sui fundatur; veritas autem propositionis de futuro non fundatur in re contingenti ratione sui, sed ratione decreti diuini extrinseci ipsi. De hoc discrimine nullum est in S. Anselmo vestigium.**

P p p 3 Et

5930 Et quanvis poſtea in cap. 3. addat: *Norandum eſt, quia ſicut neceſſe non eſt, Deum velle quod vult, ita neceſſe non eſt in multis, velle hominem quod vult: & ſimiliter ſicut neceſſe eſt eſſe quidquid Deus vult, ita neceſſe eſt eſſe quod vult homo in his, quæ Deus ita ſubdit humane nature, & voluntati, ut ſi vult, ſiant; ſi non vult, non ſiant. Quoniam enim quod Deus vult, non poſſe non eſſe, cum vult, homini voluntatem nullâ cegi, vel prohiberi neceſſitate ad volendum, vel ad non volendum, & vult effectum ſequi voluntatem, tunc neceſſe eſt voluntatem eſſe liberam, & eſſe quod vult.* Tamen verba iſta non diriguntur ad declarandam futuritionis contingentis conſtitutionem per decretum diuinum; ſed huius, quando efficax eſt, infallibilitatem conſequendi effectus, contingentis etiam, ac liberi voluntati creatæ.

5931 Infallibilitaſque hæc præſupponit, quid futurum, deſcendensque ex libera rationalis creaturæ voluntate, iuxta doctrinam S. Patris ibidem. Et in cap. 10. ait: *Sicut præſcientia, quæ non fallitur, non præſcit niſi verum, ſed quod erit, aut neceſſarium, aut ſpontaneum; ita prædeſtinatio, quæ non mutatur, non prædeſtinat, niſi ſicut eſt in præſcientia.* Cùmque loquatur S. Doctor de præſcientia contingentium futurorum, ut patet ex his eius verbis, ex totoque Tractatu de Concordia, debet de præſcientia conditionatorum intelligi, à Dominicanis ſaltem illis (ſuntque plerique) qui nolant, prædeſtinationem, penes decretum etiam executiuum, ſupponere præſcientiam meritorum abſolute futurorum ex dono gratiæ.

5932 Vbi obiter moneo Lectorem, ut vigilanter aduertat ad S. Anſelmi verba, *Prædeſtinatio non prædeſtinat, niſi ſicut eſt in præſcientia;* & conſeruat ea cum illis Fauſti Rhegienſis, quæ tanquam Ducis, & Antefignani Semipelagianorum exprobrat perſepè Scientiæ Mediæ propugnatoribus Gonetus, *Niſi præſcientia explorauerit, prædeſtinatio nihil decernit.* Sonus utrorumque idem ferè eſt; ſed ſenſus ſummè diuerſus, deſenſoreſque Scientiæ Mediæ non quem Fauſtus, ſed quem S. Anſelmus intendit, amplectuntur. Quod ſi Goneto placet toties hanc chordam pulſare, nos respondebimus; recitando ea alia S. Anſelmi, *Prædeſtinatio non prædeſtinat, niſi ſicut eſt in præſcientia.*

SECTIO CCCCLXXI.

Quidnam S. Thomas.

5933 Sanctus Thomas quaſt. 1. de Verit. art. 5. ad 6. inquit: *Id quod eſt futurum, in quantum eſt futurum, non eſt. Et ſimiliter præteritum, in quantum huiusmodi. Unde eadem eſt ratio de veritate præteriti, & futuri, ſicut & de veritate non entis. Ex qua non poſſe concludi æternitas alicuius veritatis, niſi prima; id eſt Dei cognoscentis ab æterno cum veritate eſſentiali formali, ut exponit S. Doctor in corp. art. Et ad 2. dicit, *veritatem de non ente nihil habere niſi in intellectu.* Et 1. p. quaſt. 16. art. 7. ad 4. ait de non ente, *Non habet ex ſe, ut ſit verum, ſed ſolummodo ex intellectu apprehendente ipſum.* Quare ex iudicio*

S. Doctoris videbitur, futurum non habere ab æterno veritatem, niſi ex intellectu diuino cognoscente ipſum, & proinde æternam ipſius futuritionem conſiſtere in Dei cognitione, ne ſi in alio conſiſtat, detur pro priori ad cognitionem diuinam aliquid ab æterno, vi cuius verum ab æterno fuerit, quod ipſum exituum ſit in tempore.

5934 Sed profectò S. Thomas ed reſpicit, ut præter primam veritatem non admittat aliam, quæ ſit æterna. Et conſequenter diceret de peccato abſolute futuro Antichriſti, non habere veritatem æternam niſi ex intellectu diuino affirmante ipſum. Nuſquam tamen inſiciatur habere veritatem, quæ non ſit æterna ſimpliciter, id eſt non inſiciatur veritatem obiectiuam intrinſecam, entitatiuam, & fundamentalem, coaleſcentemque ex non eſſe ab æterno, & ex eſſe in tempore. Imò potiùs indicat contrarium, cùm ſcribit quaſt. illa 1. de Verit. art. 5. ad 10. & 11. *Intellectus non ſolum adequatur his, quæ ſunt actus, ſed etiam his, quæ actus non ſunt, præcipue intellectus diuinus, cui idem eſt præteritum, & futurum. Unde quanvis res non fuerit ab æterno in propria natura; intellectus tamen diuinus fuit adequatus rebus in propria natura futuris in tempore; & ideo veram cognitionem habuit ab æterno de rebus etiam in propria natura, quanvis rerum veritates ab æterno non fuerint. Et quanvis ratio veritatis compleatur in intellectu, non tamen ratio rei in intellectu compleatur. Unde quanvis concedatur ſimpliciter, quod veritas rerum omnium fuit ab æterno, per hoc, quod fuit in intellectu diuino; non tamen poſſe concedi ſimpliciter, quod res verè fuerunt ab æterno, per hoc quod fuerunt in intellectu diuino.* Legantur plura alia in corp. art. ex cuius doctrina profluunt, quæ habet in his ſolutionibus.

5935 Thomiſtæ multa congerunt S. Doctoris testimonia, ut primò probent, rem eſſe ſecundùm quid futuram, importare de formali præparationem, ordinationem, & determinationem cauſarum ad illius productionem. Secundò volunt, rem eſſe ſimpliciter, & infallibiliter futuram, importare de formali decretum diuinum antecedens, & efficax circa productionem illius. Unde definiunt primò futurum generatim, *Quod non habet eſſe in ſeipſo, ſed in cauſa preparata, & diſpoſita ad eius productionem.* Secundò, futurum neceſſarium, *Quod habet eſſe in cauſa neceſſario, & immutabiliter operante.* Tertio, futurum contingens, *Quod tantum habet eſſe in cauſa impediibili, vel intrinſecus, vel extrinſecus, à poſitione ipſius.* Si primo modo, tale futurum dicitur etiam liberum cauſæ, cui eſt contingens. Si ſecundo modo, dicitur tantum contingens.

5936 Ita inter modernos vexillifer Illuſtriſſimus Godoy tract. 4. in 3. part. diſp. 33. allegans Petrum Ledefinium, Petrum Cornegium, Authorem Curſus Theologici Carmelitarum Diſcalceatorum, Ioannem de S. Thoma, & quem vocat è Societate noſtra, Alexandrum Peſanrium. Qui tamen non eſt ex ea, quanquam è noſtra doctrina ſit. Et de illius in hoc puncto mente, ac Petri Ledefimij, ſeu potiùs Ioannis Alſonſi Currielis, cuius in MSS. de Scientia Chriſti, ut dixi Euentil. 31. ſunt loci allegati ex pag. 626. & 630. diſp. 2. de Scientia diuina futur. conting. omitto nunc diſcuſſionem. Quæ autem in eodem puncto

puncto opera poſita fuit ab Illuſtriſſimo Godoy, diſtante è ſuggeſtu Salmantino diſcipulis Materiam de Scientia diuina futur. conting. cùm videretur, & reuideretur à pluribus, aded aliquibus Dominicanis (ut ipſe ait) placuit, ut ferè ad verbum tranſcripſerint. Quod quàm verè dictum ſit, conſtat maximè ex Operibus tum Hieronymi Viues, tum Ioannis Baptiſtæ Gonet impreſſis antequàm Tractatus ille typis traderetur.

5937 Atque hinc factum eſt, ut quanquam ad manus habuerim illum, cùm inchoauit ſatisfactionem ad ſecundum, & principale contra Scientiam Mediam argumentum, in quo verſor, conuerterim calamum ad Hieronymi Viues Opus, quod videbam impreſſum, & communiter lectitarum. Sed Tractatum illum nonniſi à paucis verſatum: cùmque ex profeſſo curam eſſe Operi Hieronymi Viues, poſtea vulgato typis Tractatu illo, deſtiti à reſponſione ſpeciali, quæ non poſſet, non eſſe abſque ſtudioſa inculcatione antedictorum. Quam etiam ob cauſam non reſpondeo ſpecialim Goneto diſp. 4. art. 1. ex pag. 163. vſque ad 177. art. 3. §. 1. ex pag. 189. vſque ad 102. art. 4. & 5. quantum ad nonnulla ſpartim tradita, etſi aliis in tempore, & loco obuiam iuerim. Redegit Gonet in compendium dictata ab Illuſtriſſimo Godoy; ſed Viues ea dilatauit. Et poſt vtrumque idem Illuſtriſſimus addidit Diſputationi 33. duos §§. ex num. 84. vſque ad 175. viſo iam Noſtro Borull, qui impugnaverit allata à Viues ex eodem Illuſtriſſimo. Cuius ab additamentis ſuperſedeo etiam ego nunc, quia tam in 1. Parte, quàm in huius 2. proximis Sectionibus attingi omnia, quæ continent.

5938 Illud de testimoniis S. Thomæ, cuius occasione dixi immediata, non faceſſet negotium legenti quæ ſcripi, quando 1. Parte pro noſtra opinione artuli S. Doctorem, & quando 2. interpretatus fui, quæ ex ipſo Thomiſtæ adducunt. Modò quoad conſtitutionem futuri contingentis breuiter dico primò, S. Doctorem multis quidem in locis repetere, futurum ſecundùm quid importare de formali præparationem, ordinationem, & determinationem cauſarum ad illius productionem. Sed loquitur de futuro in cauſa, & non in ſe, ſeu non penes effectum, euentum, exitum, atque executionem. Suſcepta autem diſputatio non eſt de futuro in cauſa, ſed in ſe. Et de hoc non negat S. Thomas, conſtitui carentiã exiſtentia à ſuis cauſis tempore præſenti, & exiſtentia pro ſequenti. Dico ſecundò, S. Thomam nullibi tradere futurum ſimpliciter, & infallibiliter in ſe, quod ſit contingens, & liberum voluntati creatæ, importare de formali, aut ſaltem præſupponere decretum diuinum antecedens, & efficax circa illius productionem. Ad testimonia, quæ ſolent trahi, ut id videatur tradidiſſe, iam in ſede propria explicationem adhibui. Dico tertio, definitionem futuri in genere, *Quod non habet eſſe in ſeipſo, ſed in cauſa preparata, & diſpoſita ad eius productionem,* eſſe vtiſſimam, rectam pro futuro in cauſa, non autem pro futuro in ſe. Dico quarto, definitionem futuri neceſſarij, pro ut in cauſa, eſſe eam, *Quod habet eſſe in ſua aliqua cauſa neceſſario, & immutabiliter operante;* & pro ut in ſe, eſſe eam, *Quod non exiſtit præſenti tempore, & in ſe exiſtet ſequenti ab aliqua ſua cauſa neceſſario, & immutabiliter operante.* Ab aliqua, inquam; nam futurum, quod eſt neceſſa-

rium cauſæ ſecundæ, non eſt neceſſarium, ſed contingens primæ; & reſpectu huius ſolius operaturæ nullum eſt neceſſarium, ſed omne eſt contingens. Dico quinto, definitiones tum futuri contingentis tantum, tum contingentis, & liberi ſimul, tum in cauſa, tum in ſe efformandas eſſe, pro ut ex prædictis patet.

5939 Et cùm Illuſtriſſimus Godoy aſſerat, futurum contingens, & liberum eſſe illud, quod habet eſſe in cauſa, quæ ab intrinſeco poſſeſt impedire euentum effectus; ſi ſecunda debet à prima eſſe prædeſtinata extrinſecè, & intrinſecè ad quodcumque futurum in ipſa, quomoddò quidpiam poterit eſſe contingens, & liberum reſpectu ipſius? Quam ratione proximè, & expedite poterit ab extrinſeco impedire euentum effectus, cuius cum exiſtentia præcedat in ipſa, & inimpediibiliter ab ipſa concatenatio infallibilis, atque eſſentialis? Cur non erit ſoli Deo contingens, quod voluntas creata ſit amatura v.g. quatenus, non prædeſtinando, poſſit ab extrinſeco impedire, ne amet de futuro. Rectè intelligitur, fore contingens voluntati creatæ, ut amet, ſi non prædeſtinaretur, quia tunc vt prædicta iudicio indifferente, & necundè retardata poſſet expedite, & proximè ab intrinſeco impedire amorem; ſed ſub ſtatu prædeſtinationis fore contingens, eſt myſterium ſuperans noſtrum captum. Noa enim aſſequimur, quo pacto ſub tali ſtatu poſſet ab intrinſeco impedire proximè, & expedite.

5940 Ex antiquioribus Thomiſtis allegat Illuſtriſſimus Godoy Ferraram lib. 1. contra Gentes, cap. 67. §. Sed tamen aduertendum, Caietanum 1. 2. quaſt. 40. art. 3. Capreolum in 1. diſt. 38. quaſt. 1. art. 2. concluſ. 8. & in ſolut. ad 3. ex Aureolo contra 7. concluſ. Conſulamus allegatos. Verba Ferraræ ſunt: [Cognosci contingens, vt futurum, dupliciter intelligi poſſe. Vno modo, vt modus futuri ſe teneat ex parte eſſe, quod conuenit rei in ſua cauſa. Alio modo, vt ſe teneat ex parte effectus in ſe. Ex parte cauſæ cognoscere contingens, vt futurum, eſt cognoscere, cauſam eſſe diſpoſitam ad eius productionem. Ex parte autem effectus eſt cognoscere, quod ipſe effectus erit, & quod aliquando verum erit dicere, *Hoc eſt,* ipſo demonſtrato. Multum autem differunt iſtæ cognitiones, ſicut & multum differunt, cauſam eſſe diſpoſitam ad aliquid producendum, & ipſum eſſe aliquando futurum. Poſſe enim aliquando cauſa eſſe diſpoſita ad productionem alicuius effectus; & tamen ille effectus nunquam, eueniet. Unde & 2. de Generatione inquit Ariſtoteles, *Quod futurus quis incedere non incedet.* Quod ergo dicitur contingens, vt futurum, certæ cognitioni ſubdi non poſſe, intelligendum eſt ſecundo modo, non autem primo. Non enim poſſe per certitudinem indicari, quod illud erit; ſed bene, quod cauſa ſit ad eius productionem diſpoſita, poſſe certè ſciri, quia illud habet quandam neceſſitatem. Pro tempore enim, pro quo cauſa eſt ad productionem effectus diſpoſita, non poſſe non eſſe diſpoſita, ſicut & de effectu præſente dictum eſt, quod pro tunc non poſſe non eſſe.]

Exaravi integrum textum, quia exinde conſtat, Ferraram diſtinguere contingens futurum in cauſa, & in ſe; declarareque vtrumque, non ſecus ac nos, quin ad futurum in ſe requiratur decretum Dei antecedens, & efficax, ſicut vt conſtitutum

tivum, ſive ut quid prævium, multoque minus ad futurum in cauſa. Ad quod ſi requireret, neutiquam diceret, ſtare poſſe futurum in cauſa, quin ſequatur effectus, & quin certò cognofcatur eius conſequentia; neutiquamque pro cognitione certa Dei de obiecto, provt erit, ſeu ut futuro in ſe, reſpueret omnino cauſam, tanquam medium in eam ducens; quippe certò cognofcendi obiecti, provt ſic, medium aptiſſimum eſſet voluntas creata ut præparata, diſpoſita, ordinata, determinata, & completa per prædeterminationem tam extrinſecam, quam intrinſecam à prima cauſa.

5942 Caietanus eandem, ac Ferrara. doctrinam tradit, inquit: [Sicut magna eſt differentia in dicendo, *A eſt futurum*, & in dicendo, *A erit*, quoniam cum veritate primæ ſtat falſitas ſecundæ, ut dicitur in de ſomno, & vigilia; ita in eſſendo, quoniam ab eo, quod res eſt, vel non eſt, oratio dicitur vera, vel falſa; & ſimiliter in repræſentando, immutando, & cognofcendo. Primum enim ad id, quod in præſentia de futuro prævenit, ideſt cauſas futuri, ſpectat; ſecundum ad ipſum, quod futurum eſt. Cum enim dicimus *pluviam futuram*, cauſas pluviæ ſignificamus adeſſe præparatas ad eam: cum autem dicimus, *pluvia erit*, ipſam pluviæ ponendam in eſſe dicimus. Vbi manifeſtè liquet, quod ſi cauſæ illæ impediuntur, ſecundum dictum non fuit verum, ſed primum tantum, & conſequenter aliud, & aliud eſſe ſignificabatur, ut dictum eſt. Quia igitur aliud eſt noſſe, quod *A eſt futurum*, & aliud, quod *A erit*, & differunt penes differentias præſentis, & futuri, quia dum cognofcitur, quod *A eſt futurum*, cognofcitur præſens præparatio futuri; dum verò cognofcitur quod *A erit*, cognofcitur ipſum futurum, &c.] In his verbis nihil inſinuat Caietanus quod eius, quod erit, ſeu futuri in ſe, & in eſſendo conſtitutioni per divinum decretum antecedens, & efficaci faueat, quodve denotet, prærequiſitum eſſe hujuſmodi decretum ad omne quod erit, aut ad omne futurum in ſe, & in eſſendo. Porro quantum ad futurum in dicendo, & in cauſa, conſtat ex euſdem Doctõris diſcurſu, neque conſtitui per decretum illud circa exiſtentiam effectus, neque prærequirere illud ad ſui conſtitutionem; non enim ſtaret falſitas in dicendo, *A eſt futurum*, ſi ex parte cauſæ involveretur decretum illud.

5943 Capreolus ſtatuit conſiſionem 8. his verbis: [Iſta Conſequentia non valet, *Hoc eſt futurum*. Igitur hoc erit. Iſta conſiſio poteſt haberi ex probatione 6. conſiſ. & ex illo dicto Ariſtoteles 2. de Generat. ſcilicet quod *futurum quis incedere non incedet*. Aliquid enim eſſe futurum, non eſt aliud, quam cauſam aliquam eſſe inclinatham ad productionem illius. Ponatur ergo, quod impediatur, ſequitur quod illud eſt futurum; & tamen nunquam erit.] Quam conſiſionem probat ex S. Thomæ 1. p. queſt. 19. art. 7. ad 2. queſtione 2. de Verit. art. 11. ad 8. & queſt. 12. art. 10. ad 7. Rurſus in ſolutione ad 3. ex Aureolo, contra 7. conſiſionem, pag. 521. & 522. inquit: [Venturum, & futurum idem ſignificant; ſicut tamen non ſequitur, *Sortes eſt futurus*: Ergo ita eſt, quod *Sortes erit*; ita nec ſequitur, *Sortes eſt venturus*: Igitur ita eſt, quod *Sortes veniet*. Et cauſa eſt, quia ſecundum quod allega-

tum eſt in 8. conſiſ. dicitur aliquid futurum duplici de cauſa, ſcilicet vel quia ita erit, vel quia cauſæ aliquæ ſunt inclinatæ, & diſpoſitæ ad hoc, quod ita ſit, &c.] Sic Capreolus de futuro tum in cauſa, tum in ſe.

5944 Sic & nos, qui utrumque agnoſcimus futurum, & eodem modo declaramus, quin inueniamus in verbis Capreoli mentionem decreti antecedentis, & efficaciſ, quod conſtituat vnum, aut alterum futurum, vel prærequiratur ad futurum contingens, & liberum voluntati creatæ. Præterea cum Capreolus de futuro, provt præciſè in cauſa, negat ſubiaccere certæ cognitioni, excludit manifeſtè præſatum decretum circa effectum, ut ſuprà ponderabam in Ferrara, & Caietano. Addeque ex eodem Capreolo hæc verba ad 7. Aureoli contra 2. conſiſ. pag. 518. [Deus cognofcendo futurum, duo cognofcit, ſcilicet eſſe rei futuræ, quod habet in ſeiſpſa, & eſſe quod habet in ſuis cauſis, propter quod dicitur futura. Hanc enim duplicem cognitionem habet Deus de quolibet futuro, quod ponitur in eſſe pro aliqua menſura. Verumtamen licet iſto duplici modo cognofcat futurum, tamen ratione ſecundi modi non ſubeſt diviniæ ſcientiæ per certitudinem, ſed ſolum quia ſubeſt primo modo, &c.] En Capreolus expreſſè profertur, eſſe rei futuræ tum in ſuis cauſis ſecundis, tum in ſeiſpſa, cognofciſque utrumque eſſe à Deo, catenuſque tantum cognofci certò rem quæ contingenter erit, quatenus cognofcitur eſſe, quod habebit in ſeiſpſa. Ergo non admittit à Deo prædeterminationem intrinſecam, neque extrinſecam, quæ compleatur, determineturque cauſa ſecunda ad rem, quæ ab ea contingenter erit; aliter enim talis res dicenda à Capreolo eſſet, cognofci certò à Deo non tantum in ſeiſpſa, ſed etiam in cauſa ſecunda ſic completa, & determinata.

5945 Quod ſentire, quia gratum fuit Illuſtriſſimo Didaco Aluarez, ideo diſput. 10. de Auxiliis, conſiſ. 1. num. 4. viſus ſibi eſt S. Thomæ 2. 2. queſtione 171. art. 7. ad 2. dicere, [Deum intueri dupliciter effectus contingentes, & futuros: vno modo, ut ſunt in ſeiſpſis præſentes in æternitate; alio modo, ut ſunt in ſuis cauſis ſecundis determinatis.] Et 1. p. queſtione 14. artic. 13. in corp. [Deum non tantum cognofcere futura contingentia, ut ſunt in ſeiſpſis, ſed etiam ut ſunt in ſuis cauſis, ſcilicet determinatis.]

5946 Sed tamen S. Thomæ in priori loco ita fatur: *Divina præſentia reſpicit futura ſecundum duo, ſcilicet ſecundum quod ſunt in ſeiſpſis, in quantum ſcilicet ipſa præſentialiter intuetur; & ſecundum quod ſunt in ſuis cauſis, in quantum ſcilicet videt ordinem cauſarum ad effectus. Et quævis contingentia futura, provt ſunt in ſeiſpſis, ſunt determinata ad vnum; tamen provt ſunt in ſuis cauſis, non ſunt determinata, quin poſſint aliter evenire. Et quævis iſta duplex cognitio ſemper in intellectu divino coniungatur, non tamen coniungitur ſemper in revelatione prophetica. Cum hæc ſint Sancti Thomæ verba, & referantur à Capreolo in 3. Conſiſ. legantur in omnibus editionibus, aliena ſunt à S. Doctõris calamo, & mente, imò utriusque oppoſita ea recitata ab Aluarez, [alio modo, ut ſunt in ſuis cauſis ſecundis determinatis.]*

In

5947 In poſteriori loco inquit S. Thomæ: *Contingens aliquid dupliciter poteſt conſiderari, uno modo in ſeiſpſo, ſecundum quod iam in actu eſt, & ſic non conſideratur ut futurum, ſed ut præſens; nec ad utrumlibet contingens, ſed ut determinatum ad vnum. Et propter hoc ſic inſalubriter ſubdi poteſt certa cognitioni. Alio modo poteſt conſiderari contingens, ut eſt in ſua cauſa. Et ſic conſideratur ut futurum, & ut contingens nondum determinatum ad vnum, quia cauſa contingens ſe habet ad oppoſita, & ſic contingens non ſubditur per certitudinem alicui cognitioni. Unde quicumque cognofcit effectum contingentem in cauſa ſua tantum, non habet de eo, niſi coniecturalem cognitionem. Deus autem cognofcit omnia contingentia, non ſolum provt ſunt in ſuis cauſis, ſed etiam provt unumquodque eorum eſt actu in ſeiſpſo.* Circa quæ poſtrema verba, provt ſunt in ſuis cauſis, addere, vel ſubintelligere [determinatis,] eſt deſtruere totum anteriorum ſenſum. Nam in cauſis ſecundis, à prima determinatis, contingens eſſet iam determinatum ad vnum, cauſæque prædeterminatæ non ſe haberent ad oppoſita, & proinde contingens ſubderetur per certitudinem cognitioni diviniæ, non tantum ſecundum quod eſt in ſeiſpſo, ſed etiam ſecundum quod eſt ſuis in cauſis. Cum tamen S. Thomæ intendat, & exprimat contrarium omnino tam in duobus locis ſcriptis, quam in pluribus aliis apud Capreolum conſiſ. 3.

5948 Hæc tam fuſè pro explorando ſenſu Angelici Doctõris, & antiquorum ſequacium, in puncto, ex cuius reſolutione (ut cenſet Illuſtriſſimus Godoy) pendet omnia, quæ diſcutiuntur in Tractatu de Scientia Divina futur. conting. Et cum multi ſint Theologi, quibus ſufficiat videre in modernis Thomiſtis citatos S. Thomæ, & veteres, ut eo ipſo ſibi perſuadeant, refragari nos eis, (à ſe nunquam lectis) ſi à recentibus diſcordemus; idcirco condonandum mihi eſt, ſi qui videat prolixus in tranſcribendis tot Angelici Magiſtri, & priſcorum Diſcipulorum locis, ut mature dijudicari poſſit inter allegantes, & me, qui S. Thomæ, & Thomiſtarum veterum viam religioſè teneri in hoc puncto ab Schola noſtra autumo, & cui in votis eſt, ut non tam allegationes conglobatæ Authorum, hinc, & inde excerptæ; quam ipſorum chartæ, & instrumenta loquantur.

SECTIO CCCCLXXII.

Conſectarium primum contra ſingularem opinionem de conſtitutione futurationis contingentiæ, tam abſolutæ, quam conditionatæ.

5949 Benedicte de Robles, celebratiſſimus Societatis noſtræ in Salmanticensi Gymnaſio Profeſſor, qui anno 1616. die 9. Octobris deceſſit è viuis, ætatis 44. ætatis, Magiſteriſque Theologici 18. & cuius ſtupenda eſt apud Hurtadum Mendozanum, Antoniumque Perezium enarraui alibi; cum in Diſp. MS. de Scientia, quæ Deus cognofcit futura contingentiæ abſolutæ

cap. 1. parte 4. docuiſſet, futura illa, ut cognofcantur à Deo, habere ſufficientem determinationem in præſentia ſua obiectiva, quin requiratur aliqua realis, per quam Deo cõexiſtant ab æterno, contra oppoſuit ſequentem obiectiõnem: *Vt Deus cognofceret ab æterno, quod v. g. hæc mea ſcriptio exiſtit, & eſt præſens hac die, & horâ, necelle eſſet, præſupponi ab æterno, quod hæc ſcriptio eſt habitura exiſtentiam, & præſentiam phyſicam hac die, & horâ. Sed non poteſt id ab æterno præſupponi. Ergo nequit Deus cognofcere ab æterno, quod hæc ſcriptio exiſtit; & eſt præſens hac die, & horâ. Maior probatur, quia hæc ſcriptio non ideo eſt futura, quia repræſentatur Deo, quod eſt futura; ſed potiùs econtrâ, ideo repræſentatur Deo, quod eſt futura, quia talis ſcriptio verè eſt futura, eſt eſſe verum; & reale. At ab æterno non datur aliquid eſſe verum, ac reale creaturæ. Conſequentia nullum habet defectum.*

Cui argumento, ut P. Robles reſponderet, aggreſſus fuit explicare, quid eſſet, rem aliquam eſſe ab æterno futuram abſolutè, & quomoddò hoc eſſe differret à præſentia obiectiva talis rei. Nam etſi P. Suarez lib. 1. de abſol. ſcient. futur. conting. cap. 8. num. 7. 8. & 9. iam antea dixiſſet, præſentiam obiectivam futurorum contingentium abſolutorum, reſpectu intellectus divini, eſſe tantummodò aptitudinem, aut non repugnantiam, quam habent ab æterno ad hoc, ut intellectus divinus aſſerat exiſtere pro illo inſtanti, in quo verè, & phyſicè exiſtent: addidiſſetque, eam aptitudinem, aut non repugnantiam nihil eſſe aliud, loquendo realiter, quam ipſum eſſe reale, ac phyſicum, quod ſuo tempore ſunt habitura; & ratione cuius eſſe, ſi comparentur ad prius tempus, dicuntur futura; ſi ad ſubſequentem, dicuntur præterita. Nihilominus Robles deſiderabat, ut magis explicaretur, quomoddò illa aptitudo, aut non repugnantia haberet eſſe ab æterno. Videtur enim, quod neque haberet actu, & formaliter in ſeiſpſa, nec virtute; aut materialiter in ſuo fundamento. Non id ſecundum, quia fundamentum talis aptitudinis eſt eſſe exercitum, quod realiter habet hæc mea ſcriptio, v. g. quando eſt phyſicè præſens hoc tempore: euſmodi autem eſſe non præexiſtit phyſicè, ac in ſe ab æterno. Non illud primum, quoniam priùs ratione, quam talis aptitudo habeat eſſe formaliter in ſeiſpſa, debet intelligi, quod hæc mea ſcriptio exiſtit phyſicè; ideo enim non repugnat, Deum iudicare ſcriptionem exiſtere hoc tempore, quia verè, & realiter ſcriptio exiſtit hoc tempore. Quare ex doctrina Suarez non videtur ſatis declarari, quodnam eſſe habeat, heſternâ die, ſcriptio hodierna, ut per illud eſſe poſſit tanquam futura comparari cum die heſterna.

5950 Ob hæc Robles parte 5. ſtatuit tres conſiſiones. Quarum prima eſt: *Rebus futuris, quando ſunt futuræ, competit actu, & de præſentia aliquid eſſe.* Secunda eſt: *Illud eſſe includit neceſſariam connexionem cum exiſtentia, præſentiaque phyſica talium rerum pro ea differentia temporis, in qua iſtæ exiſtunt.* Tertia eſt: *Illud eſſe conſiſtit in eo, quod actu, & de præſentia repræſententur in mente intuentis tales res, antequam actu exiſtant.* Primam conſiſionem roborat, quia ſcriptio, quæ hodie eſt exiſtens, ac præſens

præfens physicè, habuit die hesternâ actu & de præfenti hoc, quod est esse futuram. Atque ita licet existentia scriptio non fuerit physicè præfens die hesternâ; atamen scriptio futuritio fuit actu præfens die hesternâ. Secundam conclusionem fulcit, nam quod res sit verè futura, dicit formalissimè existentiam ipsam, per quam res est physicè præfens pro sua differentia temporis, pro die hodierna v. g. camque ut intuitivè repræsentatam tempore antecedenti, die hesternâ v. g. Quapropter nec per potentiam Dei fieri potest, quod res verè futura non accedat aliquando ad statum rei præfentis, quia nec per potentiam Dei fieri potest, ut res, quam verè intuentur esse existentem pro aliqua differentia temporis, non sit existens pro tali differentia. Tertiam conclusionem adstruit, quoniam scriptio, quæ existit cras, dum hodie repræsentatur intellectui diuino veluti existens pro die crastina, est sufficiens fundamentum, ut intellectus diuinus hodie affirmet, eam scriptioem existere pro die crastina. Ergo scriptio, quæ existit cras, dum sic repræsentatur veluti existens die crastina, habet formalissimè, quod sit futura. Etenim scriptio, ut formaliter futura, dicit formalissimè, esse nunc de præfenti fundamentum ad affirmandam eam scriptioem ut physicè existentem, & præfentem tempore sequenti. Quas tres conclusiones confirmat principaliter auctoritate S. Augustini in locis adductis *sect. 469*. Vnde iuxta Robles futuritio absoluta consistit in rei existentia pro tempore sequenti, quatenus repræsentatur diuino intellectui tempore antecedenti. Et de præteritione absoluta ait consistere in existentia rei pro tempore antecedenti, quatenus repræsentatur diuino intellectui tempore sequenti. Videretur dicturus consequenter, futuritionem conditionatam consistere in rei existentia, quæ foret pro tempore sequenti, si conditio poneretur, quatenus talis existentia repræsentatur diuino intellectui tempore antecedenti. Quid autem ipse expressè dixerit de futuritione conditionata, referemus *sect. 474*.

595² Hæc opinio impugnari potest, tum quia distinguit virtualiter in Deo repræsentationem simplicem à iudicio; quorum actuum primus faciat, ut existentia physica huius meæ scriptioem sit præfens intentionaliter in intellectu diuino, & per secundum Deus intueatur, atque affirmet, hanc meam scriptioem esse physicè existentem hac die, & hodiâ. Tum quia recurrit ad præfentem futuritionem, ut declaret quo pacto diuina cognitio intueatur, affirmetque futura, antequam sint. Nam si formalitas diuinæ repræsentationis simplicis, per quam futuritio sit præfens, potest porrigi ad repræsentandam existentiam physicam incipientem in tempore, quin pro priori ad eam repræsentationem simplicem detur æternum fundamentum connexum essentialiter cum existentia physica; cur intuitio, affirmatioque diuina non poterit similiter porrigi, non requisito recurrit ad futuritionem præfentem ab æterno? Tum quia ponit diuinam repræsentationem essentialiter connexam cum existentia obiecti contingentis.

595³ Sed refutatio prima, etsi procedat contra doctrinam de præfentatione simplici, distincta virtualiter à iudicio, habenteque se per modum apprehensionis, atque per modum speciei impressæ, quam doctrinam obiter attingit Robles:

ait non ut necessariam ad suæ opinionis defensionem. Estque doctrina non implacida gravibus Theologis, inter quos legatur Sebastianus Izquierdus *tom. 2. in 1. p. tract. 9. disput. 23. propos. 2. ex num. 82*. Refutatio secunda euitari potest dicendo, si non placeat futuritio ab æterno præfens, quæ consistat in repræsentatione simplici, assignandam esse aliam, quæ consistat in intuitione, atque affirmatione. Tertia falsè supponit, quod hæc opinio adstruat repræsentationem essentialiter connexam antecedenter, & præfentem cum existentia obiecti contingentis: non enim adstruit nisi connexam consequenter, & ex suppositione.

Aliunde itaque hæc opinio rejicienda est, nempe tum ex dictis in præuis Sectionibus, & in præfenti confirmandis; tum ex dicendis in *sect. 477*. Et inuitato Lectore, ut contra eam consulat Hurtadum Mendozanum *disp. 9. de Anima, sect. 6*. Herice *tractat. 1. in 1. part. disputat. & cap. 6*. Raynaudum in *Disciplina Morali, disp. 2. questione 3. articulo 6. numero 343*. conclusio prima, quam continet, non est vera, loquendo de rebus futuris, ut futuris physicè, atque entitatiuè; etsi vera sit, loquendo de eis, ut futuris intentionaliter. Vnde ad eius probationem negatur scriptioem hodiernam habuisse die hesternâ hoc quod est esse futuram physicè, & entitatiuè adæquatè; nam die hesternâ non habuit nisi carentiam existentia, non sufficientem se solâ ad futuritionem physicam, & entitatiuam adæquatam.

Atque hinc patet, neque secundam conclusionem esse veram; nam quod heri præcessit scriptioem hodiernam in genere physico, & entitatiuè, nihil aliud fuit, quam carentia existentia indifferentis ex se, ut ad ipsam hodie sequatur, vel non sequatur scriptio. Ad probationem fateor quæ in ea dicuntur, si tantum excipiam, quod ut res sit verè futura physicè, & entitatiuè, debeat tempore antecedenti esse intuitivè repræsentata eius existentia pro sua temporis differentia. Sufficit abundè, quod tempore antecedenti detur carentia existentia rei, & tempore subsequenti detur infallibiliter existentia ipsius rei.

Tertia conclusio expers est etiam veritatis, si sermo sit de futuris physicè, & entitatiuè; nam ante existentiam rerum pro sua differentia temporis non competit illis esse, sed potius non esse physicè, & entitatiuè. Ad probationem concedo Antecedens. Concedo etiam Consequentiam de futuritione intentionaliter; sed nego de obiectiua intrinseca, quæ subsistit independentè à repræsentatione, antecedenterque eam; quæque tempore antecedenti non importat fundamentum, seu nexum cum existentia rei pro tempore sequenti; nam solimmodò importat rei carentiam indifferentem ex se, ut post ipsam succedat, vel non succedat rei existentia. S. Augustinus iam est à nobis explicatus in *sect. 469*.

Potèd argumentum, quod Authorem excitauit ad opinionem expressam in tribus illis Conclusionibus, disturbari potest negando Maiorem, quia ut Ceus cognoscat ab æterno meam hanc scriptioem, sufficit quod hæc meæ scriptio sit existens, & præfens physicè pro hoc tempore; neutiquamque requiritur, quod præsupponatur ab æterno tanquam habitura existentiam, & præfentiam physicam pro hoc tempore.

Causalis

Causalis autem illa contenta in Maiori probatione, *Ideo repræsentatur Deo, quod est futura hæc meæ scriptio, quia verè est futura*, non cogit, nisi ad asserendum tantum, quod talis scriptio, ut existens, & præfens physicè pro hoc tempore, sit prior ordine rationis, quam cognitio, affirmatioque diuina de illa. Argumenti Minor concedenda est. Et circa eius probationem notare oportet, propositionem illam, *quod scriptio sit verè futura, est esse verum, & reale*, non omnino desistere à veritate; nam futuritio physica, & entitatiuè scriptioem partim componitur ex huius existentia pro hac temporis differentia; quæ existentia est proculdubidè esse verum, ac reale. Censura Authoris de doctrina Suariz supponit, dici ab hoc Eximio Doctore id, quod ipse minimè dicit, scilicet futura absoluta habere ab æterno aptitudinem, aut non repugnantiam, ut à Deo cognoscantur. Non ergo debuit desiderare P. Robles maiorem declarationem illius esse, quod ab æterno haberet aptitudinem, aut non repugnantiam illa, iuxta P. Suarium. Loquor, ut & hic est loquutus, de aptitudine, aut non repugnantia intrinseca. Nam si sermo esset de extrinseca, quæ sit denominatio proveniens à cognitione diuina, & deriuata in eam aliam aptitudinem, aut non repugnantiam, seu in existentiam futurorum pro sua temporis differentia, dubitari non potest de esse, quod ab æterno competit ei, verificaturque de tali aptitudine, quod ab æterno habeat esse actu, & formaliter, & in se ipsa, quodque respectu ipsius sit prior ratione existentia physica futurorum pro sua temporis differentia.

SECTIO CCCCLXXIII.

Conseclarium secundum contra singularem aliam opinionem.

595⁸ Idem P. Robles in Disp. MS. de sensu, quem habent propositiones de futuro contingentis conditionato, *cap. 5*. tradit primò, pœnitentiam v. g. Petri esse futuram sub conditione vocationis, non dicere aliquod esse, quod talis pœnitentia habeat, in quantum est virtualiter contenta in suis causis; sed potius dicere esse quoddam actuale, quod habeat, in quantum est in seipsa formaliter.

595⁹ Contra assertionem hanc, quæ est cardo doctrinæ Societatis, producit istud argumentum: Esse quod dicit pœnitentia Petri ut futura pro crastina die, v. g. fuit semper, & ab æterno esse reale. Ergo illud esse non est esse actuale, quod habeat talis pœnitentia in seipsa formaliter; sed esse, quod habeat, provt continetur virtualiter in sua causa, nempe in voluntate diuina. Consequentia videtur euidentis, quia est certum secundum Fidem, nullam entitatem realem creatam fuisse ab æterno actu, & formaliter in seipsa, sed solùm virtualiter in sua causa, scilicet in Omnipotentia, ac voluntate diuina; solus enim Deus est æternus, sicuti ipse solus est increatus, & immensus. Antecedens probatur; nam quemadmodum pœnitentia Petri habet hodie hoc, quod est verè, & realiter esse futuram pro crastina die,

casu quo Petrus vocetur; ita etiam habuit ab æterno hoc, quod est verè, & realiter esse futuram pro crastina die, quia in prædicto casu non incipit hodie, aut heri esse verum, sed ab æterno fuit verum, quod si cras Petrus vocetur, aget pœnitentiam. Esse autem, quod habet modò pœnitentia, ut verè, & realiter futura pro crastina die, casu quo Petrus vocetur, est absolutè, & simpliciter esse reale. Nam non est esse rationis, aut consuetum purè ab intellectu absque vilo profus fundamento, quemadmodum intellectus confingit, existere montes aureos, aut riuos lacteos; aliàs sicut intellectus confingit absque fundamento, quod Petrus cras pœnitebit, si vocetur; ita confinget quod Petrus cras non pœnitebit, quantumvis vocetur. Quod non rectè dicitur; supponimus enim, esse hodie verum, quod Petrus cras pœnitebit, si vocetur; & esse hodie falsum, quod Petrus cras non pœnitebit, quantumvis vocetur. Atque ita illud esse, quod habet hodie pœnitentia Petri ut futura cras, casu quo Petrus vocetur, non est esse purè rationis, & consuetum absque fundamento; sed est esse reale. Aut si est esse rationis, & consuetum, sed cum fundamento reali. Et de hoc fundamento reali procedit argumentum, quod conficiebatur de ipsomet esse pœnitentiæ, quatenus futuræ cras ex suppositione quod Petrus vocetur, Nam cum reale fundamentum ad affirmandum, quod si Petrus cras vocetur, aget pœnitentiam, non minus verè, & realiter fuerit ab æterno, quam sit modò, necesse est quod illud fundamentum non dicat aliquod esse creatum, quod pœnitentia habeat actu, & formaliter in seipsa, sed potius dicat esse increatum, quod habeat, provt continetur virtualiter in causa, videlicet ipsum esse Omnipotentia, ac voluntatis diuinæ.

Si respondeatur, esse quod dicit pœnitentia, 5960 ut sit futura, potuisse optimè existere ab æterno, quia non est esse actuale, sed futurum. Contra, quia esto verum sit, quod illud esse non sit esse actuale, sed futurum, si comparetur cum pœnitentia Petri, siquidem hæc per illud formaliter non habet, quod existat actu, & de facto, imò nec habet quod sit futura secundum quid, & casu quo Petrus vocetur; nam Petrus per illud esse non habet, quod actu, & de facto agat pœnitentiam, vel quod sit acturus illam absolutè, & simpliciter pro crastina die, sed solùm quod esset acturus pœnitentiam, casu quo vocetur. At si illud esse comparetur non cum Petri pœnitentia, quæ est futura conditionatè, sed cum futuritione conditionata ipsiusmet pœnitentiæ, aperitissimum videtur, quod illud esse est esse actuale, & non esse futurum. Quia per illud esse existit actu, & de facto talis futuritio; nam licet pœnitentia ab æterno sit futura pro crastina die, tamen ipsa futuritio pœnitentiæ pro crastina die non est futura, sed actu præfens ab æterno. Sciendum enim est, longè aliud esse, quod aliqua res existat actu, & de facto; longè verò aliud, quod eius futuritio conditionata, imò & quod eius futuritio absoluta existat actu, & de facto. Quemadmodum enim repugnat, pœnitentiam esse actu, & de facto existentem in hoc instanti, si in eo est actu, & de facto futura, quia esse actu, & de facto existentem est quid posterius secundum durationem, quam esse futuram; sic etiam repugnat, futuritionem pœnitentiæ existere

stere actu, & de facto in eo instanti, in quo existit actu, & de facto poenitentia, quia hoc quod est poenitentiam actu, & de facto esse futuram, est effectus proueniens in genere causæ formalis à futuritione actuali: sicut hoc, quod est, poenitentiam esse actu, & de facto existentem, est effectus proueniens in eodem genere ab existentia actuali. Ideoque tamdiu existit actu, & de facto futuritio poenitentia, quamdiu poenitentia habet actu, & de facto hoc, quod est esse futuram: sicut tamdiu durat existentia actualis, quamdiu ipsa poenitentia habet actu, & de facto hoc, quod est esse existentem.

5961 Confirmatur: Non solum poenitentia, vt actu, & de facto existens, ac existentia ipsa actualis poenitentia, sed poenitentia vt futura conditionata, & futuritio ipsa conditionata poenitentia est ens reale absolutè, & simpliciter; non enim est ens rationis, aut purè confictum absolute fundamento in re. Præterea huiusmodi futuritio conditionata habet ab æterno hoc, quod est existere actualiter, quia ab æterno non solum est possibilis, sed est re ipsa, & de facto futura poenitentia Petri pro crastina die; casu quo Petrus vocetur. Ergo futuritio illa conditionata poenitentia, ac esse, quod dicit poenitentia, vt futura conditionata, non est esse aliquod creatum, quod conueniat poenitentia, vt in se ipsa, sed est ipsum esse in creatum, quod conuenit illi, prout continetur virtualiter in sua causa, nempe ipsum esse Omnipotentia, ac voluntatis diuinæ.

5962 Vt huic argumento responderet Robles tradidit secundò, etsi poenitentia Petri, vt futura pro crastina die, casu quo Petrus vocetur, non dicat esse reale absolutè, & simpliciter; dicere tamen esse reale secundum quid, & quantum ad aliquid: quod esse neque est reale positivum in genere physico, neque est reale negativum in præfato genere, sed est reale obiectivum, ac intentionale, consistens formalissimè in eo, quod non sit hodie fundamentum ad negandum ex parte resistentia Petri, poenitentiam eius esse futuram absolutè pro crastina die, modò sit, modò non sit hodie fundamentum ex parte defectus vocationis, vt illud negetur. Quare futuritio conditionata poenitentia Petri pro crastina die nihil aliud erit, quàm negatio hodierna, imò & æterna, indifferens de se, vt coniungatur, vel distungatur à vocatione, seu à conditione, sub qua tendit Scientia Media; sed de se determinata, vt si coniungatur cum conditione, non possit non coniungi cum poenitentia, seu cum euentu ipso pro crastina die. Quæ negatio est ens reale secundum quid, & quantum ad aliquid; estque ens obiectivum, & intentionale, quatenus existens obiectiuè in intellectu mouet ipsum, vt absque vlla fictione iudicet, Petri poenitentiam esse futuram pro crastina die, si Petrus vocetur. Ita Robles in cap. 6. & 7.

5963 Tandem occurrit in cap. 8. & 9. argumentis quæ possunt confici, vt probetur quod esse conditionale sit aliquid positivum; & vt probetur, quod non consistat formaliter in negatione declarata. Inter quæ argumenta eminet illud: Si futuritio conditionata poenitentia Petri consistit in eo, quod non sit hodie, neque ab æterno fundamentum ex parte resistentia Petri, vt negetur,

eius poenitentiam esse absolutè futuram pro crastina die, consequens erit, vt non futuritio conditionata consistat in eo, quod hodie, & ab æterno sit fundamentum ex parte resistentia Petri, vt illud ipsum negetur. Nam cognitio negans poenitentiam Petri pro crastina die sub conditione vocationis, debet verificari per contradictorium eius, quo verificatur cognitio affirmans; & quia non dari negationem fundamenti, prout enunciatur à propositione de non futuritione conditionata, nihil aliud est, quàm dari fundamentum. Modò sic: Tale fundamentum in genere physico vel est negatio, vel est ens positivum? Rursusque vel est intra, vel extra Deum? Neque enim inter hæc extrema assignare est medium. Si primum: Ergo negatio fundamenti est aliquid ens positivum in genere physico, quia negatio non excluditur nisi per aliquam formam positivam. Exinde autem quod sit aliquid ens positivum, sequetur absurdum continuè proponendum. Si secundum: Ergo non futuritio conditionata importabit aliquid esse physicum positivum æternum, anteuertens diuinam scientiam, quod vel sit decretum diuinum intentum à Dominicanis, vel quid creatum non admittendum sine manifesta absurditate. Si tertium: Ergo vel illud fundamentum erit decretum diuinum præfatum adstructum à Dominicanis; vel erit simplex representatio diuina, per quam sit intentionaliter præfens in intellectu diuino non futuritio conditionata, & quæ sit præcedens iudicium, affirmationemque diuinam de ea non futuritione; proindeque ea non futuritio consistet pro formali in representatione illa. Similiterque futuritio conditionata poenitentia consistet pro formali in representatione simplici, quæ Deus apprehendat, quod Petrus aget poenitentiam, si vocetur. Quod qui admittat, vix discordabit à sententia dicente, futuritionem conditionatam consistere in Scientia Media; rediget enim diffidium ad id tantum, an consistat in actu diuini intellectus habente se per modum apprehensionis simplicis, vel in actu habente se per modum iudicij, & affirmationis? Si quartum: Ergo aliquid creatum positivum est æternum, cum implicet, tam fundamentum, quàm eius negationem esse aliquid negativum in genere physico. Quæ sequela de ente creato positiuo æterno est refugienda. P. Robles conatur in cap. 6. expedit se ab hoc argumento, & à similibus aliis; conceditque interrogationis primam, & quartam partem, negatque secundam, & tertiam. Sed siue satisfaciat, siue non, nimium longus est, & subtilis; ideoque ne multas, & obscuras suis MS. paginas huc transferam.

5964 Alia de causa refello eius cogitationem, quia scilicet negatio hodierna, imò & æterna fundamenti, vt cognoscatur, affirmeturque à Deo cum omni certitudine, & infallibilitate, quod Petrus cras poenitebit, si vocetur, non potest non supponere aliquid contrarium ei fundamento. Debet enim assignari aliqua ratio, cur potius hodie, & ab æterno detur, quàm non detur ea negatio. Illud autem, quod sit contrarium ei fundamento, non potest non esse futuritio conditionata poenitentia, non potestque non consistere in carentia poenitentia hodie, atque ab æterno, & in eiusdem poenitentia existentia

existentia cras sub conditione vocationis. Quæ argumentatio prætermissa fuit à Robles, & meo iudicio est efficacissima. Vnde desisto à coarctandis aliis, quæ mihi occurrebant, adijciamque opportunè nonnullas in sequentibus. Legatque qui velit, Antonium Perez disputatione 3. de Deo vno, cap. 4. §. 8. numero 129. & 130. disputatione 6. de Voluntate Dei, cap. 8. numero 79. disputantem contra Robles.

5965 Iam verò obiecto illa, quam aduersus communem Societatis doctrinam opposuit Robles, parùm mouere potest eos, qui legerint scripta à nobis in Sectionibus superioribus. Colligitur enim abundè, imò & satis exinde constat, poenitentiam Petri, vt hodie, & ab æterno conditionatè futuram pro crastina die, non fuisse hodie, & ab æterno aliquid esse reale; sed fuisse hodie, & ab æterno carentiam poenitentia Petri, & esse existentiam eiusdem poenitentia, quæ daretur cras, si purificaretur vocationis conditio; & quæ proinde existentia conditionata poenitentia non habet hodie, neque habuit ab æterno esse actu reale; sed haberet cras, casu quo poneretur vocationis conditio.

5966 Si reclames cum Robles, & dicas, poenitentiam esse futuram conditionatè, debere importare aliquid prædicatum de præfenti, quia licet poenitentia futura sit, eius tamen futuritio non est futura, sed præfens. Quibus sub breuibus verbis continetur difficultas, quam contra responsum ad obiectionem illam prolixiore sermone contorsit Robles. Iur obuiam sic: Poenitentia, vt futura conditionatè, importat aliquid prædicatum de præfenti; sed tale prædicatum est negativum, seu est carentia poenitentia pro nunc, & pro æternitate à parte ante.

5967 Si instes, inquit: Tale prædicatum non est tota futuritio; cum tamen tota futuritio debeat esse nunc, & ab æterno præfens. Respondeo negando id secundum. Videantur dicta in Sectione 466. ad obiectionem 1. Qui censuerit, relationem prædicamentalem consistere adæquatè in fundamento, ita vt terminus connotetur solum extrinsecè, poterit dicere, denominationem totam futuritionis esse nunc, & ab æterno præfentem ratione carentia, quæ nunc, & ab æterno detur tanquam fundamentum præfata denominationis, etsi existentia, quæ sit terminus eiusdem denominationis, non daretur nisi cras, casu quo conditio purificaretur.

SECTIO CCCCLXXIV.

Confectarium tertium, & quartum contra singulares duas de determinatiuo intellectus diuini ad Scientiam Mediam opiniones fundatas in secunda proxime reiecta.

5968 Vm P. Benedictus de Robles, vt in cetera Sectione visum est, dixisset, dari R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

quandam negationem æternam, consistentem in eo quod non esset ab æterno fundamentum ex parte resistentia Tyriorum, v. g. ad inficiendam ipsorum conuersionem in tempore, ita vt præscinderetur ab eo, an esset, vel non esset fundamentum ex parte defectus prædicationis Christi ad ipsorum inficiendam conuersionem; aperuit campum nonnullis Modernis suæ supparibus ætati, vt existimarent, determinativum diuini intellectus ad scientiam de conuersione Tyriorum esse æternam quandam, & absolutam carentiam auersionis, & resistentia contra prædicationem Christi. Ideo autem existimant, eam carentiam esse æternam, & absolutam, quia existit, existitque semper, & æquè, siue negatà, siue affirmatà conditione prædicationis Christi; quippe Tyrii non resistent, si Christus non prædicet eis; neque item resistent, si prædicet.

Rursus cum idem Robles cap. 7. §. Declarat amplius, in Disputatione præcitata ad Sectionem immediatam, de Petri v. g. poenitentia, quæ non sit futura absolutè, tum ex eo, quod non sit vocandus Petrus; tum etiam ex eo, quod quanvis vocaretur, esset ipsi restitutus, probasset, distare multò magis ab hoc, quod est esse futuram absolutè, quàm quando habet non esse futuram, ex eo præcisè quod Petrus non sit vocandus. Quia in primo casu distat per duplicem titulum ab hoc, quod sit futura absolutè. Vnus titulus est, quod Petrus non sit vocandus; alter est, quod quanvis vocaretur, resisteret. In secundo autem casu non distat ab hoc, quod sit futura absolutè, nisi ex vno tantum titulo, nempe quia Petrus non sit vocandus. Et ideo essendi modus, quem habet poenitentia in secundo casu, accedit multò propius ad esse absolutum ipsius poenitentia, quàm essendi modus, quem habet in primo casu. Sicuti effectus pendens à duplici causa, Religiosi v. g. in agrum profectio, quæ pendet ex facultate sui Superioris, & ex voluntate subditi, propius accedit ad esse absolutum, quando adest vna ex causis, nempe licentia Prælati, quanquam non adit altera causa, scilicet voluntas subditi; quàm dum nulla aderat ex illis causis, quia Superior nolebat concedere facultatem. Cum, inquam, ita ratiocinatus fuisset Robles, capra fuit ansa à posterioribus nonnullis Neotericis ad asserendum, intellectum diuinum, vt ab æterno cognoscat conuersionem Tyriorum præ auersione sub conditione prædicationis Christi, determinari à proportionem, seu proximitate maiori, quam cum ipso habet conuersio præ auersione. Etsi enim conuersio non habeat absolutam proportionem, seu proximitatem; habet tamen maiorem, quàm auersio. Quippe hæc distat à vera sui affirmatione, non solum quia non existet absolutè, vti etiam non existet conuersio; sed præterea, quia neque existet conditionatè; quem modum distantia non habet conuersio. Vnde sit, vt affirmatio auersionis sit modò, fueritque ab æterno impossibilis proximè Deo, & proinde actualiter exercita ab intellectu diuino, qui & est de se completus, & carere simul non potest vna, & altera affirmatione auersionis, & conuersionis Tyriorum sub conditione prædicationis Christi auditæ ab ipsis.

5970 Sed neutri ex diſcurſibus applaudendum eſſe infertur ex reiecta iam opinione unde originem trahunt. Et ſpecialim contra primum diſputo primò, quia ad illam carentiam vel determinat Tyrriorum voluntas, vel Dei? Si primum: Quidni abſque tali carentia voluntas Tyrriorum, etſi ab æterno non exiſtat, determinabit intellectum diuinum ad ſcientiam ab æterno de ſui conuerſione? Si ſecundum: Ergo ſcientia conditionata erit Deo libera, utpotè præſupponens decretum liberum diuinum exiſtens de ea carentia. Secundò, quoniam carentia reſiſtentiæ Tyrriorum ex parte defectus prædicationis Chriſti, ſeu ex eo, quod Chriſtus non prædicet eis, eſt prorfus diſtincta à carentia reſiſtentiæ ex parte liberi arbitrij ipſorum, ſeu ex eo, quod Chriſto prædicanti non reſiſtent, ſed obtemperabunt. Prima carentia eſt abſoluta, & libera ſoli Deo. Ideoque non ſcientiam conditionatam, ſed abſolutam; non Mediam, ſed liberam fundare poteſt. Secunda carentia eſt conditionata, ideſt talis, quæ non exiſtat modò, neque ab æterno; ſed quæ exiſteret, ſi poneretur prædicatione Chriſti, eſtque libera voluntati Tyrriorum. Jam ſi hæc ſecunda carentia eſt determinativum diuinæ ſcientiæ de conuerſione Tyrriorum, quin obſtet ſui non exiſtentia abſoluta ab æterno; cur ipſa conuerſio, etſi ab æterno non exiſtat abſolutè, non poterit eſſe determinativum? Si verò nec carentia hæc ſecunda, nec conuerſio eſt determinativum, recurri debet ad aliquod determinativum, quod ſit liberum Deo. Recuſus autem huiusmodi iam eſt impeditus. Tertid, nam carentia reſiſtentiæ ex parte liberi arbitrij Tyrriorum ad Chriſti prædicationem, ſi hæc poneretur, eſt ipſamet conuerſio conditionata Tyrriorum, vel eſt quid ſubſequutum ad eam conuerſionem. Quæ cum ab æterno non exiſtat abſolutè, nequibit ab æterno determinare abſolutè intellectum diuinum per ſemetipſam. Nequibit etiam determinare per carentiam profluente à ſemetipſa. Nam ab eo, quod ab æterno non exiſtat, non poterit profluere carentia, quæ ab æterno exiſtat, & determinet. Aut ſi poteſt, cur ipſamet conuerſio, non exiſtens abſolutè ab æterno, agnoſcenda erit inhabilis, ut per ſe, ſine adminiculo carentiæ, determinet ab æterno intellectum diuinum?

5971 Cum ſecundo etiam diſcurſu conſiſſo ſpecialim primò, quia eſto concedatur, conuerſionem Tyrriorum habere maiorem proportionem, ſeu proximitatem cum intellectu diuino, quàm auerſio, reſtat probare quod habeat tantam, quanta ſufficiat, ut maneat determinatus intellectus diuinus ad eius cognitionem. Secundò, nam ſicut conuerſio Tyrriorum non exiſtit abſolutè ab æterno, ita etiam non exiſtit abſolutè auerſio. Ergo ſicut quod conuerſio exiſteret in tempore, ſi poneretur prædicatione Chriſti, non ſatis eſt, ut diuinus intellectus ſit ab æterno determinatus ad ipſam cognoscendam; ita etiam ſatis ad id non erit, quod non exiſtat in tempore auerſio ſub conditione illa. Tertid, quod enim Tyrrij conuerterentur, & quod non auerterentur, ſeu non diſſentirent, poſitâ prædicatione Chriſti, idem eſt formaliter, vel vnum importat ne-

ceſſariò aliud. Ergo ſi primum non eſt ſufficiens determinare intellectum diuinum, neque erit ſecundum; & è conuerſio, ſi ſecundum non eſt ſufficiens, neque erit primum. Quartò, etenim conuerſionem Tyrriorum ſub conditione futuram ideo Deus cognoscit, quia ipſa futura eſſet. Ergo ipſa determinat directè, & immediatè ad ſui cognitionem diuinam. Et licèt auerſio non cognoscatur, quia ea non eſſet: hoc tam eſt reddere rationem cognitionis, quàm eſt reddere non cognitionis. Quintò, ideo affirmatio auerſionis Tyrriorum redditur impoſſibilis proximè Deo, quia poſitâ prædicatione Chriſti, exiſteret conuerſio. Ergo hæc determinat directè, & immediatè ad eam impoſſibilitatem proximam; & indirectè, ac mediatè ad affirmatiorem ſui: vel econtrâ determinat directè, & immediatè ad affirmationem ſui; indirectèque, atque mediatè ad eam impoſſibilitatem proximam affirmationis de auerſione Tyrriorum, quatenus ſcilicet determinatio ad affirmationem de conuerſione ipſorum ſit impeditio affirmationis de auerſione? Et vtramvis dicatur, angit difficultas argumenti. Nam proxima impoſſibilitas affirmationis de auerſione eſt æterna, ut etiam æterna eſt affirmatio de conuerſione. Ergo vtralibet indiget determinatio, quod æternum ſit, quodque exiſtat abſolutè, ſicut vtralibet ſic exiſtit. Atqui conuerſio Tyrriorum non exiſtit ab æterno, neque exiſtit abſolutè, ſed in tempore, exiſteret, conditione poſitâ. Igitur ad neutram determinare valet.

SECTIO CCCCLXXV.

Conſectarium quintum contra tertiam ſingularem opinionem de conſtitutione futuritionis contingentis, qua ſit merè conditionata.

5972 Recentiores quidam Noſtri conuenerunt cum Suario, & cum aliis communiter è Societate in declaranda futuritione abſoluta. Sed de actu libero, non exiſtente, neque exituro abſolutè, ſenſerunt, mori non aſſertis, ſed impugnatu à P. Benedicte de Robles citato ad numerum 5962. conſtitui, & denominari futurum ſub conditione per aliquod prædicatum poſitivum ſibi intrinſecum, quod ſit medium inter puræ poſſibilitatis, & puræ exiſtentiæ, tribuatque actu ſtatim medium. Reddidit dilucidam hanc cogitationem P. Lynceus lib. 10. *Dialectica, tractat. 4. cap. 3. ex numero 20. cap. 4. numero 28. & 29. Aduertitque numero 33. ſe ſolummodò loqui de futuritione conditionata, provt latè ſumi ſolet pro exiſtentia conditionata. Nam ſi agatur de re ſtriçtè futura ſub conditione, fatetur involvere duo, nimirum nunc abſolutè non exiſtere, & eſſe exituram ſub conditione, vel nunc, vel poſtè; adeoque præter eſſe conditionatum complecti non eſſe, ſiue carentiam aliquam.*

Si

5973 Si opponatur primò: Prædicatum illud, in quo conſiſtat futuritio conditionata, nequit eſſe intrinſecum actu exituro merè ſub conditione. Ei enim, quod non eſt aliquid, neque ſimpliciter exiſtit, non poteſt quidpiam eſſe intrinſecum, ſiue per entitatem, ſiue per vnionem. Reſponder Lynceus, futuritionem, ſeu exiſtentiam conditionatam non eſſe ſimpliciter exiſtentiam, neque ſimpliciter aliquid; ideoque poſſe eſſe intrinſecum actu merè ſub conditione exituro, tamen hic ſimpliciter non exiſtat, nec ſit aliquid. Sed contrâ inſurgo, quia præſatus actus nullatenus exiſtit. Ei autem quod nullatenus exiſtit, nequit tanquam ſubiecto, vel extremo, vniri quidpiam, quod aliquatenus exiſtat, uti exiſtit futuritio conditionata, etſi non ſimpliciter.

5974 Si opponatur ſecundò: Non eſt aſſignabilis cauſa effectiue determinans ad prædicatum illud poſitivum, in quo conſiſtat futuritio, ſeu exiſtentia conditionata. Nam talis cauſa non eſt Deus, neque item voluntas creata. Non Deus, quia alioqui ſcientia conditionata diuina, præſupponens futuritionem, ſeu exiſtentiam conditionatam poenitentia Tyrriorum, non eſſet Media, ſed libera Deo. Siquidem Deus non poteſt determinare effectiue ad exiſtentiam aliqualem prædicari alicuius poſitui creati, niſi medio decreto libero ſibi. Non voluntas creata Tyrriorum adiuta per Dei gratiam, quia à cauſa neque nunc, neque vnquam exiſtente procedere non poteſt effectus actualiter exiſtens. At voluntas Tyrriorum neque nunc, neque vnquam eſt, ſiue adiuta per Dei gratiam, ut conuerteretur ſignis, & virtutibus factis à Chriſto Domino, ipſaque Tyrriorum voluntas nunc non exiſtit. Et à multis, imò infinitis voluntatibus merè creabilibus, poſſibilitibusque ſcit Deus plures, imò & infinitos actus liberos futuros purè conditionatè. Reſponder, futuritionem, ſeu exiſtentiam conditionatam, eum ſimpliciter exiſtentia, aut aliquid non ſit, poſſe quodammodò trahere ortum à voluntate creata confortata diuino auxilio, licèt ea nondum aliquid ſit ſimpliciter, careatque ſimpliciter omni eſſe. Sed contrâ inſurgo, quia futuritio conditionata non poterit non quodammodò eſſe aliquid, exiſtereque ſic actualiter, eo ipſo quod ſic trahat ortum ab alio: neque poterit non quodammodò eſſe aliquid, exiſtereque ſic actualiter illud aliud, ex quo futuritionis conditionatæ ortus ita trahatur. Voluntas autem Tyrriorum nunc quodammodò non eſt aliquid, neque nunc hoc pacto exiſtit actualiter, etſi aliquando exiſterit ſimpliciter; & auxilium diuinum ad conuerſionem per ſigna, virtutesque Chriſti, neque nunc quodammodò exiſtit, neque vnquam exiſtit ſimpliciter. Non ergo à voluntate Tyrriorum eleuata diuino auxilio poteſt nunc quodammodò trahere ortum futuritio conditionata poenitentia. Et quidem eum voluntas Tyrriorum, & diuinum auxilium ſint modò purum nihil, non apparet modus, quo ab eis procedat effectiue futuritio conditionata, quæ ſit prædicatum poſitivum præſens, exiſtensque actu aliquatenus.

5975 Si opponatur tertid, fore vt daretur aliquid. R. P. Gabr. de Henao, *ſcient. Med. Pars II.*

qua libertas voluntatis creatæ adiutæ diuino auxilio reſpectu futuritionis conditionatæ, & proinde aliquod meritum redolens Semipelagianiſmum. Reſponder, libertatem eſſe indifferentiam ad operandum ſimpliciter, vel non operandum. Et in ſtatu conditionato non dari indifferentiam, aut facultatem ad operandum ſimpliciter, vel non operandum. Operari enim ſub conditione, aut ita non operari, non eſt ſimpliciter operari, vel non operari. Quamobrem in ſtatu conditionato nullam libertatem ſimpliciter, ac proinde nullum meritum, aut demeritum inueniri. Sed contrâ inſurgo; nam ſi in ſtatu conditionato ita datur operatio ſecundum quid ab arbitrio creato libero, ut poſſet non dari, dabitur etiam libertas ſecundum quid, eiufdemque conditionis meritum, aut demeritum. Quod etſi non ſit tantum, quantum quod fundetur in libertate ſimpliciter; ſit tamen aliqualè. Cum tamen nullum omninò meritum, aut demeritum debeat agnoſci in ſtatu conditionato.

5976 Vterius obijcio ego quartò: Actus, qui eſt futurus abſolutè, eſt futurus conditionatè, cognosciturque à Deo per Scientiam Mediam, & non tantum per ſcientiam viſionis. Ergo diminutè proceditur, dum non declaratur id, in quo conſiſtit futuritio, ſeu exiſtentia conditionata eius actus, qui eſt etiam abſolutè futurus. Præterea, nihil liberum creatum cognoscitur à ſcientia ſimplicis intelligentiæ, ſeu neceſſaria, & viſionis, quod non à Media, etſi obiecta ab his ſcientiis affirmata diſtincta ſunt, & modus affirmandi ſit diuerſus, ut probaui in 1. parte. Igitur cum obiectum cognitum à ſcientia ſimplicis intelligentiæ, & viſionis non ſit prædicatum poſitivum actu libero intrinſecum, medium inter prædicata puræ poſſibilitatis, & puræ exiſtentiæ, ſequitur neque eſſe obiectum cognitum à ſcientia Media.

5977 Obijcio quintò: Tale prædicatum poſitivum medium vel eſt creatum, vel eſt increatum? Non enim eſt cogitare medium inter hæc extrema. Si eſt creatum: Ergo datur aliquid creatum ab æterno. Quæ ſequela odioſa eſt. Insuperque ad tale prædicatum deberet pro priori naturæ præcedere decretum liberum diuinum, à quo procederet; & proinde ſcientia, quæ cognosceret, non eſſet Media. Si eſt increatum: Ergo non poterunt ei conuenire, quæ de ipſo dicuntur, ut quod ſit intrinſecum actu libero creato exituro merè ſub conditione; quod item ſit medium inter prædicata puræ poſſibilitatis, & puræ exiſtentiæ. Vterius, ſi eſt prædicatum increatum: Ergo erit contingens, vel non contingens Deo. Ergo erit liberum, vel non liberum Deo. Et quidquid horum dicatur, implexis patebit difficultatibus, quæ oculis cuiuſvis mediocriſ Theologi obuerſabuntur. Si reſpondeatur, tale prædicatum eſſe creatum ſecundum quid, ſicque medium inter creatum ſimpliciter, & increatum ſimpliciter. Replio, quia prædicatum creatum ſecundum quid nequit eſſe æternum, & ipſum deberet eſſe poſterior naturæ, quàm decretum liberum diuinum, à quo cauſaretur ſecundum quid.

Q q q 2 Obijcio

5978 Obſicjo ſextò : Futuritiõ conditionata nunquam ſumi ſolet latè pro exiſtentiã conditionata, vt diſtinãta ab exiſtentiã rei, quæ ſit ſtriãtè futura ſub conditione. Nam exiſtentiã conditionata vt ſic diſtinãta, poteſt eſſe, ſeu potiùs debet eſſe rei præteritæ, aut rei præſentis, vt conſtat ex 1. Parte, in *Sectione 1.* Ecquis verò futuritiõnem conditionatam ſumpſit latè pro exiſtentiã conditionata rei præteritæ, aut rei præſentis?

5979 Obſicjo ſeptimò : Res ſtriãtè futura ſub conditione coaleſcit ex non eſſe, ſeu ex aliqua carentiã; & ex eſſe conditionato. Ergo & futuritiõ conditionata, quæ conceptum, ac nomen futuritiõnis conditionatæ naãta ſit. Nam hæc denominatio futuritiõnis conditionatæ non poteſt non conſtare eiſdem conſtitutivis, quibus res ſtriãtè futura ſub conditione. Et dum dicitur, rem ſtriãtè futuram ſub conditione componi partialiter ex eſſe conditionato, ſuſpenſi relinquitur, & auidi explicatiõnis quantum ad illud eſſe conditionatum. Eſtne prædicatum poſitivum intrinſecum actui ſtriãtè futuro ſub conditione, mediumque inter prædicata puræ poſſibilitatis, & puræ exiſtentiæ; vel num eſt prædicatum ipſum poſitivum, quod abſolutè exiſteret, ſi purificaretur conditio?

SECTIO CCCCLXXVI.

Conſeãtariũ ſextum contra ſingularẽ unam de determinatiõne intellectus divini ad Scientiam Mediã opinionem, fundatã in tertiã proximè reiectã.

5980 **E**X immediatè dictis colligitur aduerſus eõſdem Modernos, intellectum divinum non determinari ad Scientiam potiùs de pœnitentiã, quàm de impœnitentiã Tyrionum per pœnitentiã declaratum ſtatum conditionatum obiectiũ, abſolutumque formaliter ex ſe, & exiſtentiẽ intrinſecè, præſentemque ab æterno extra Deum. Qui ſtatus ſit diſtinãtus ab exiſtentiã, quæ daretur pœnitentiã ſub hypotheſi prædicatiõnis Chriſti, denominetque eam conditionatè futuram pro ſua temporis differentia.

5981 Eum ſtatum cum iam reſtauerim, nunc repeto, non excogitari à ſuis Authoribus, niſi quando res contingentẽ eſt futura purè conditionatè. Dicant itaque, quodnam erit determinativum intellectus divini ad Scientiam de futuro contingenti conditionato? quod quia eius purificabitur conditio, eſt etiam futurum contingens abſolutum, proindeque debet cognõſci à Deo tum vt futurum conditionatè, tum vt futurum abſolutè, & priùs naturã vt futurum primo modo, quàm vt futurum ſecundo.

5982 Præterea addo primò, determinativum intellectus divini ad Scientiam viſionis de ab-

ſoluto futuro contingenti, & libero voluntati creatæ, eſſe aqũe difficile, ac determinativum ad Scientiam conditionatam de ſimili conditionato futuro. Explicent ergo quem in ſtatum ſit recurrendum, vt intellectus divinus determinetur ad Scientiam viſionis de peccato Antichriſti futuro abſolutè, cum ex ſe ſit indeterminatus ad eam, & ad oppoſitam? Secundò, per illum ſtatum ita videri ſuperati anguſtias determinatiui ad Scientiam de conditionatè futura pœnitentiã Tyrionum, vt incidatur in labyrinthum non minorem. Nam rogo, quodnam ſit determinativum, ad illum ſtatum potiùs, quàm ad contrarium de Tyrionum impœnitentiã conditionatè futura? Neque enim Deus eſt, qui determinat, alioqui ſalva non maneret libertas pœnitentiæ. Neque ruruſus determinat voluntas Tyrionum, ſeu eorum pœnitentiã conditionatè futura; nam contra determinationem hinc provenientem redit argumentum, quod ſolet conſici, virgendo pro determinatiõne ad Scientiam Mediã; imò redit cum maiori vi, quia pœnitentiã vnicè, & adæquatè determinaret ad illum ſtatum; ſed ad Scientiam non determinaret niſi in conſortio intellectus divini.

5983 Addo tertio, ſi ſtatus Deo extrinſecus poteſt determinare ad Scientiam Deo intrinſecam; quidni poterit pœnitentiã, quæ nunc non eſt, determinare ad Scientiam, quæ nunc ſit? Quarto, ſtatus ille ita eſſet determinativum ad Scientiam de pœnitentiã, vt ſimul eſſet obiectum cognitum à Deo per Scientiam viſionis, & in ipſo, tanquam in medio ex ſe præconnexo cum pœnitentiã vt conditionatè futura, cognõſceretur hæc. Qui modus huius cognõſcendæ non congruit rectè cum communi doctrina noſtræ Societatis de divina Scientia futurorum contingentium conditionatorum voluntatis creatæ citra vllum medium ex ſe præconnexum. Et cum pro priori, quo eſſet determinativum, deberet eſſe directè cognitum, & in ipſo pœnitentiã indirectè, vtpotè cum qua haberet neceſſariam, & eſſentialem connexionem, eſſi non præviã, ſed conſequentem ad vſum, qui foret liberi arbitrij Tyrionum, fieret vt pœnitentiã cognõſceretur à Deo tum pro priori illo, & indirectè; tum pro poſteriori, ſeu in ſigno determinationis ſubſequentæ ad ſtatum illum, & directè in ſemetipſa. Hæc autem gemina cognitio divina pœnitentiæ vt futuræ ſub hypotheſi videtur præferre abſurditatem.

5984 Addo quinto, non poſſet latère divinum intellectum vis pœnitentiæ vt futuræ ſub conditione ad inferendum ſtatum illum conditionatum obiectiũ. Non poſſet, inquam, latère pro eo ſigno, quo anteuertit illum ſtatum. Alioqui daretur aliquid, cuius virtus, & efficaãcia eſſet incognita Deo. At eo ipſo, quod non eſſet Deo occulta præſata vis, non poſſet non eſſe perſpecta pœnitentiã vt conditionatè futura, cui ea vis competeret. Ergo ante determinationem provenientem ex ſtatu illo obiectiũ conditionatè, eſſet pro priori alio ſigno cognita à Deo pœnitentiã, vt conditionatè futura. Sextò, ſtatus ille videtur proſus ſuperuacuuſ. Nam eo præciſè, quod pœnitentiã Tyrionum, quæ neque nunc, neque

que ab æterno exiſtit, exiſteret ſequenti tempore, ſi apud eos fierent ſigna, & virtutes, ſaluaretur, ipſam eſſe conditionatè futuram. Quod autem ipſa vt conditionatè futura importare debeat ſtatum diſtinãtum, præſentem nunc, & ab æterno extra Deum, fuit gratis excogitarum, deſenſaturque abſque neceſſitate.

SECTIO CCCCLXXVII.

Conſeãtariũ ſeptimũ contra quartã ſingularẽ opinionem de conſtitutiõne futuritiõnis contingentis abſolutæ, & conditionatæ.

5985 **E**X tentatis à P. Benedicto de Robles derivata, fuit ſententiã quorundam è Noſtris putantium, contingentem futuritiõnem abſolutam actus futuri liberi creati conſiſtere in divina viſionis Scientia, vt exiſtente ante illud inſtans, in quo exiſteret actus abſolutè repræſentatus; & conditionatam conſiſtere in divina Scientia Media, vt exiſtente ante illud inſtans, in quo exiſteret repræſentatus actus, ſi poneretur conditio. Adduntque incidenter, & conſequenter, præteritionem conſiſtere in præſata Scientia viſionis, vt exiſtente in illo inſtanti, quod ſuccedit ad actus exiſtentiam. Illuſtrat hoc opinamentum P. Antonius Perez diſput. 3. de Deo vno, cap. 4. §. 8. diſputat. 6. de Scientia Dei, cap. 9. diſputat. 6. de Voluntate Dei, cap. 8. diſputat. ult. de Providentiã Dei, Sect. 1.

5986 Sed convenienter ad præcedentiã intertogo ego, an dirigatur iſta ſententiã ad convincendum, non dari aliam futuritiõnem noſtrorum actuum liberorum, quàm quæ conſiſtat in divina Scientia, ſive viſionis, ſive Media, vel ad oſtendendum, dari quidem hanc, eſſi ſimul detur alia? Non primum, quia Patroni ſententiã iſtius admittunt futuritiõnem fundamentalem, & obiectivã, quamque ego dixi conſiſtere in carentiã rei nunc, atque ab æterno, & in eiſdem rei exiſtentiã poſtea. Admittunt, inquam, talem futuritiõnem. Nam ad obiectiõnem, quæ illicè emergebat aduerſus ipſos ex doctrina PP. diſtantium, futura nobis libera non ideo eſſe futura, quia à Deo cognõſcuntur; ſed potiùs ideo cognõſci, quia ſunt futura, reſpondent, non reddi à PP. pro ratione cognitionis divinæ futuritiõnem in ipſamet cognitione conſiſtentem, ſeu futuritiõnem formalem; ſed futuritiõnem in exiſtentiã noſtrorum actuum liberorum conſiſtentem, ſeu futuritiõnem fundamentalem, & obiectivã: quæ cum ſit futuritiõ, & non præſentialitas eorum actuum, debet vltra ipſorum exiſtentiã pro poſtea importare & eorundem carentiam pro nunc, atque ab æterno. Iam ſi concedatur ſecundum, nullus inter nos erit conſiſtens. Agnoſco namque, dari geminã futuritiõnem, aliam in eſſe cognitionis, aliam in R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

eſſe rei: ſicut datur duplex præſentialitas, vna ia eſſe intentionali, altera in eſſe phyſico: ſicut item datur duplex poſſibilitas, vna extrinſeca, conſiſtens in cauſæ potentia; alia intrinſeca, conſiſtens in non repugnantiã effectus à cauſa.

5987 Iterum percontor, num intentio ſit negandi omnem prioritatem in obiecto Scientiæ Mediæ, ſeu in futuro contingenti conditionato reſpectu ipſuſmet Scientiæ; vel an abſit huiuſmodi intentio? Non primum, nam ipſi Promotores opinionis iſtius opponunt contra ſe hoc argumentum, extans apud Illuſtriſſimum Godoy diſputat. 33. §. 2. numero 7. & 8. Scientia Media, cum ſit ſpeculatiua, non efficit, ſed ſupponit ſuum obiectum. At non ſupponit illud quoad eſſe abſolutum. Ergo ſupponit quoad eſſe conditionatum. Ergo tale eſſe conditionatum eſt obiectum Scientiæ Mediæ. Ergo in hac non conſiſtit. Et reſpondent diſtinguendo Maiorem, Scientia Media ſupponit ſuum obiectum conditionatè, vtiq; abſolutè, neutiquam: diſtinguendo etiam Minorem, Non ſupponit Scientia Media ſuum obiectum quoad eſſe abſolutum, abſolutè, conceditur; conditionatè, negatur: vt & vtiq; Conſequentia. Quam ſolutionem ediderunt dicendo, obiectum Scientiæ Mediæ non eſſe aliquẽ ſtatum præſentem, connexum eſſentialiter cum eo, quod poſitã conditione, ponatur conditionatum; ſed eſſe immediatè noſtram operationem liberam. Hæc verò non præſupponitur abſolutè ad Scientiam Mediã, ſed conditionatè, quia non datur pro priori ad Scientiam ſecundum illud eſſe, quod ipſa affirmat, ſed daretur, ſi poneretur conditio. Tuncque haberet nonnullam prioritatem reſpectu Scientiæ, non quidem per modum influentis aliquo pacto in illam, ſed per modum puræ conditionis obiectivæ, quam dum voluntas noſtra ponit, hoc ipſo ei imputatur, quod Deus antecedenter habuerit illam Scientiam. Vnde noſtræ operationis liberæ eſſe conditionale, vt tale reduplicatiuè, non eſt obiectum Scientiæ Mediæ, ſed conſiſtit in ipſo eſſe abſoluto, quatenus eſt terminus eius Scientiæ. Quod non obeſt, quominus in aliquo vero ſenſu dicatur Scientia Media reſpicere operationem noſtram, vt conditionatè exiſtentem, videlicet quatenus tendit, communicando ipſi denominationem exiſtentis conditionatè. Non ſecus ac intellectus dicitur tendere in obiectum ſuum, quatenus cognõſcibile, & non quatenus amabile, quia nimirum tendit in illud, cognõſcendo, & non amando. Qui ſic reſpondent, ſicque ſe declarant, adſtrunt diſſertè prioritatem rationis in obiecto Scientiæ Mediæ reſpectu eiſdemmet Scientiæ. Non ergo reculant omnem prioritatem. Quare ſi ad ſecundum recurrant, iungemus amico fœdere dextras. Ego enim dico, obiectum Scientiæ Mediæ præcedere ipſam ordine rationis, quatenus tale obiectum, vt exiturum ſub conditione pro ſua differentia temporis, & proinde vt ſub conditione exiturum realiter poſt ipſam Scientiam, habeat nihilominus præcedentiã rationis reſpectu ipſius.

Præterea argumentor primò: Datur rei creatæ præſentia, quæ non conſiſtit in divina Scientia.

Q99 3 Ergo

Ergo & futuritio (vt & præteritio) quæ in ea non conſiſtat. Secundò, ſi abſtrahamus à diuina ſcientia, aut ſi ſingamus, Deum non eſſe omnium, poſſumus adhuc conſiderare, rem aliquam eſſe futuram, vel præteritam phyſicè, atque entitatiuè, vt & poſſumus conſiderare, eſſe ſic præſentem. Non ergo omnis futuritio, vel præteritio conſiſtit in diuina ſcientia. Hanc argumentationem deſco Origeni, qui in illud ad Rom. 8. verſu 29. *Nam quos præſciuit, & prædeſtinauit*, inquit: *In præſcientia Dei neque ſalutis, neque perditionis noſtra cauſa exiſtit. Non enim propter eam erit aliquid, quia id ſcit Deus futurum; ſed quia futurum eſt, ſcitur à Deo antequam fiat. Nam eſt verbi gratià ſingamus, Deum non præſcire aliquid futurum, ſine dubio erit, quod ita, vtputa Iudas proditor factus eſt, & hoc ita futurum Propheſia prædixerunt.* Tertio, Deus cognouit actum liberum noſtrum, vt futurum (vt & præteritum) reſpectu ſaltem noſtri eſſe, noſtræque cognitionis. Ergo cognouit aliquid, in quo conſiſtat rei creatæ futuritio (vt & præteritio) quodque eſt diſtinctum à diuina ſua cognitione. Quæ futuritio eſt entitatiua illa, & phyſica, pro qua decerto.

5989 Quartò argumentatur P. Lynceus lib. 10. *Dialectica, tract. 4. cap. 3. numero 17.* Quia alioqui res in inſtanti, in quo abſolutè exiſtit, ſicut ſcitur à Deo, ita etiam ab eius ſcientia redderetur futura, ſi conſtituatur futuritio per actum ſcientiæ diuinæ cognouentis ab æterno rem futuram. Illud autem Conſequens eſt omnino falſum; tunc enim ei non congruit denominatio futuræ, ſed præſentis. Cæterum hæc ratio non valde urget: nam ſcientia, à qua res denominatur futura, dicitur debere affirmare antecedentem eius carentiam, & ſubſequentem eius exiſtentiam; ſeu dicitur eſſe non ſcientia viſionis vtcumque, ſed vt exiſtens ante illud inſtans, in quo abſolutè exiſtit res. Quo fiet, vt res cognita per ſcientiam diuinam, vt ſibi coexiſtentem, non denominetur futura. Contra eandem ſententiam diſputat etiam Herice *tractat. 1. in 1. part. diſput. & cap. 6. ferè integro*, Authorem vocans Theologum bonæ notæ, quanvis taceat nomen P. Benedicti de Robles. Legatur etiam idem Herice *diſputatione 7. capit. 12. numero 39. & 90.*

SECTIO CCCCLXXVIII.

Finis tractationis de conſtitutiuis contingentis futuritionis abſolutæ, & conditionatæ.

5990 P. Herice de vicino citatus aſſeuerauit, diſcultates motas à P. Benedicto de Robles torſiſſe plus iuſto Recentiores alios. Ego dico, præſtiſſe ſaltem, vt plus iuſto in eis diſtinerentur, & vt abirent in opinationes miſimè neceſſarias ad cauſam cum Thomiſtis. Laudatiſſimus horum Princeps Bañes notabat 1. p.

quaſtione 14. in principio, artic. 13. col. 515. [Futurum contingens in quaſtione de diuina viſionis ſcientia futurorum contingentium idem pollere, quod effectus, qui aliquando erit de facto, poteſt tamen non eſſe. Et in præſentia futurum contingens accipi largè, vt comprehendit effectus liberos, qui procedunt à noſtra libera voluntate.] Ioannes etiam de Sancto Thoma, nobilis valde inter modernos, ſcribebat 1. part. *quaſtione 14. diſput. 19. artic. 1. pagina 583.* [Futurum dupliciter ſumi. Vno modo pro futuritione in cauſa, quæ non eſt aliud quàm ordo, & inclinatio cauſarum ad producendum aliquem effectum. Alio modo pro futuritione in effectu, id eſt pro exitu, ſeu euentu ipſius rei nondum in re poſito; eamque futuritionem conſiſtere in ipſa exiſtentia rei pro aliqua duratione, ſeu differentia temporis cum negatione inceptionis; talemque exiſtentiam actu in re non eſſe, ſed fore; ideoque actu non habere, ſed habituram ſubiectum.] Conueniebant itaque præclari hi Thomiſtæ nobiſcum, quantum ad conſtitutiua futuritionis in effectu. Quanquam ibi non ſteterint, ſed addiderint, prærequiri ad eam exiſtentiam in re decretum antecedens, & efficax diuinæ voluntatis, etiam quando exiſtentia ſit operationis contingentis, & libera in voluntate creatæ: & proinde à tali decreto eandem exiſtentiam participare futuritionem in cauſa, reddique eo ipſo futuram ſimpliciter, & inſallibiliter in voluntate prædeſtinata decreto præfato ad operationem præfatam.

Quare circa explicandam rem creatam, vt contingenter, & liberè futuram in ſe, ſeu circa explicationem conſtitutorum creatæ, contingentis, & liberæ futuritionis in ſe, non opus erat tam diſſiſis ſpeculationibus, ſed ſufficebat admittere declarationem futuri in ſe, & futuritionis in ſe, traditam ab egregiis Thomiſtis, & pergere ad impugnandum ea quæ ſunt in ſe futura contingenter, & liberè reſpectu voluntatis creatæ, præſupponere decretum antecedens, & efficax increatæ. Quo impugnato, ruebant cætera ab illis Thomiſtis aſſerta. Et quanquam alij, maxime Illuſtriſſimus Godoy, deuenierint in eam mentem, vt ex ipſomet decreto velint conſtitutam eſſe futuritionem; attamen ſi ipſorum rationes penitiùs conſiderentur, procedunt præcipuè de futuritione in cauſa. At huiusmodi futuritio non eſt quæ à Noſtris curatur deſiniri, aut deſcribi. Et ſuppoſito eo decreto, vt prærequiſito ad exiſtantiam creati contingentis, ac liberi futuri in ſe, non apparet conuincens argumentum, ob quod Noſtri deberent negare, futurum inſallibiliter in cauſa, ſeu futuritionem in cauſa conſtitui per tale decretum. Tuncque illud haberet pro obiecto futurum in ſe, ſeu futuritionem in ſe, ſaltem exercitè, vt concedit Illuſtriſſimus Godoy *diſputat. 33. §. 5. numero 44. & ſeqq.* Vnde ſcientia Dei cognouens in tali decreto obiectum efficaciter volitum per ipſum, attingeret id, quod eſt futurum in ſe, ſeu futuritionem in ſe à Deo ſtatutam: quæ certè nihil aliud poteſt eſſe, quàm inſallibilis exiſtentia rei in ſe pro tempore ſequenti ad carentiam exiſtentæ rei eiſdem, & ad durationem

durationem æternam, in qua præceſſit decretum diuinum.

5992 Ex quibus omnibus inferitur, ad noſtram cum Thomiſtis controuerſiam non requiri tam longam futuritionis in ſe diſcuſſionem, quàm ſibi perſuadet P. Auguſtinus de Herrera *Tract. de Scientia Dei, in limine Diſp. 10.* quæ in decem ſectionibus tributa de eo eſt, in quo conſiſtat rerum futuritio; & refert ac repellit alias opiniones PP. Sebaſtiani Izquierdi, Antonij Pereſij, & Antonij Quiroſij, vltra relatas, & repulſas à me; ipſæque eandem amplectitur, ac ego. Et meritò, quia continet genuinum, ſincerumque ſenſum Scholæ Societatis; & ante P. Benedictum de Robles nulli Noſtrum in mentem venerant cæteræ.

5993 Eſt verò ego non iudicem, occultandas eſſe diſcultates, ſi quæ denuò ſe offerant Theologiſ in quaſtione, quas examinant; neque item putem, in ſententiis ad merum Scholæ Theologicæ forum pertinentibus, eligendis attendi debere principaliter, an antiquitate condecorentur, ſed an potiùs veritate, quæ cum illam comitem naſta eſt, nihil reſtat deſiderandum; cenſeo nihilominus, ſi quis ſcrupulus ſubortatur in conſuetâ doctrinâ Scholaſtica Majorum, non tentandam continuè ſingularem viam, neque inſtituendam priuatæ ſententiæ claſſem; ſed priùs omni conatu annitendum, vincere dubitationem, quæ ſtimulat, & pungit. Experiaturque ſæpè, talia opinamenta, producta tanquam noua, vel recidere in meram de nomine diſcordiam, vel carere ſolido fundamento.

5994 Sed quidquid de his iudicetur, mihi in tractatione de futuritione contingente nihil antiquius fuit, quàm vt Maiorum doctrinæ, & modo etiam loquendi inhaererem; ideoque illam, & hunc etiam vendicauit ab obiectionibus, atque opinamentis, quæ de nouo emerſerunt, quanquam non omnibus; tum quia quædam repudiari poterunt facilè ex aliis iam à me reiectis; tum quia timui notam prolixitatis, & Lectorum intellectui occaſio conuſionis, obſcuritatique eſſe. S. Auguſtinus lib. 11. *Confess. cap. 19.* aiebat ad Deum: *Tu itaque, regnator creature meæ, quis eſt modus, quo doces animas ea quæ futura ſunt? Docuiſti enim Prophetas tuos. Quiſnam ille modus eſt, quo doces futura, cui futurum quidquam non eſt; vel potiùs de futuris doces præſentia? Nam quod non eſt, neque doceri vti que poteſt. Nihil longè eſt modus iſte ab acie mea. Immutat ex me, non potero ad illum: potero autem ex te, cum dederis tu dulce lumen oculorum meorum.* Quæ verba S. Doctoris dirigo ad ſignificandum, futuritionem contingenter tam ſublimiter hoc tempore à Modernis Scholæ Dominicanæ, & Societatis noſtræ proponi, vt longè ſuperet captum meum, & vt Lectoribus non poſſim explicare clarè, qualis eſt futuritio, quæ media inter ens reale, & rationis habeat merum verificandi munus; & ſic de aliis nimium ſubtilibus opinamentis.

SECTIO CCCCLXXIX.

Appendix ad ſecundi, & principalis contra Scientiam Mediam argumenti dilutionem; ſpongiaque ſimul ad deſtricanda quæ Theologus modernus ſcribit aduerſus alios e Societate.

Magiſter Fr. Vincentius Ferre Dominicus *ſum. 1. in 1. part. tract. 5. queſt. 7. §. 2.* nouiſſimè diſquirat, an vt aliquid contingens, ac liberum voluntati creatæ, ſit abſolutè inſallibiliterque futurum, requiratur decretum efficax per ſe, & prædeſtinatum ad eius exiſtentiam; Atque *in num. 1237.* [Recentiores ſeſuitæ; vt in plurimum, partem tenent negantem, Nam licet aliqui eorum doceant, ſine Dei decreto nihil dari abſolutè futurum, tamen dicunt, præfatum decretum ad inſallibilem futuritionem merè concomitantem ſe habere, cum Deus determinet ſuo decreto id, quod iam futurum erat. Alij ſeſuitæ affirmant, tam futuritionem abſolutam, quàm conditionatam eſſe quandam denominationem extrinſecam, exiſtentem tempore futuritionis, prouenientem circa futurum abſolutum à ſcientia Viſionis, quæ Deus ab æterno conſtituitur cauſaturus in tempore effectus præuiſos; & circa futurum conditionatum à ſcientia Media. Tamen dicunt, huiusmodi ſcientias ſe habere concomitantem, quia ſcientia Dei non facit futurum, licet ſine ipſa futuritio nulla ſit, nec abſoluta, nec conditionata.]

Sed hæc de ſeſuitis narratio non eſt fidelis. 5996 Primò, quia non aliqui, vt in plurimum, ſed omnes ad vnum ſeſuitæ iuniores tenent, non requiri decretum illud ad futurum præfatum. Secundò, non aliqui, ſed cuncti docent, nihil dari abſolutè futurum ſine Dei decreto affectiuo, vel permiſſiuo. Tertio, nulli dicunt, decretum, ſive affectiuum, ſive permiſſiuum, habere ſe concomitantem ad futurum abſolutum; ſed cuncti affirmant, habere ſe præuiſe, & affectiuè. Quarto, nemo cogitauit, Deum ſuo decreto determinare id, quod iam futurum erat abſolutè. Etenim nihil poteſt eſſe futurum abſolutè, neque vt tale poteſt concipi ſine præuiſo Dei decreto, vel affectiuo, vel permiſſiuo. Quintò, eſt quidam ſeſuitæ memorat in *ſect. 477.* exiſtente, prædictam futuritionem abſolutam conſtitui ſcientiâ viſionis, ſimilemque futuritionem conditionatam conſtitui ſcientiâ Mediâ; longè tamen diſtant ab affirmando, Deum per vnam, vel alteram ſcientiam conſtitui cauſaturum abſolutè, vel conditionatè rem futuram abſolutè, vel conditionatè. Ipſeque Ferre id poſteà conſeſatur. Sextò, hi ſeſuitæ cum cuiusmodi futuritionum conſtitutione rectè conciliant prærequiſitum ad eas decretum diuinum affectiuum, vel permiſſiuum, quod exiſtat, aut quod exiſteret.

ſuam partem affirmantem probat Ferre *in 2. 1239. & ſeqq.* tum quia abſoluta contingentia, & libera voluntatis creatæ ab æterno ſunt, & dicuntur futura. Sed hoc prædicatum futuritionis

nequit competere eis à se, & ex se, neque ex præparatione causarum secundarum. Ergo debet convenire ex primæ per decretum liberam, &c. Tum quia si talia contingentia essent futura, & non per liberam determinationem, decretumque causæ primæ, sequeretur absurdè, quod pro priori ad istud haberent futuritionem. Tum quia futurum absolutè infallibiliter supra possibile importat determinatum ordinem ad existentiam absolutè infallibiliter habendam in aliqua differentia temporis. Ergo nequit aliquid intelligi infallibiliter futurum, nisi ex diuinæ Omnipotentia influxu actuali ad extra supponente liberum decretum.

5998 Probationibus in istis nihil novi roboris continetur. Et ne inculem dicta, desidero in prima, vnde concludatur prædicatum absolutè futuritionis in actu contingenti, & libero voluntatis creatæ debere convenire ex causæ primæ præparatione per decretum efficax de se, & prædeterminatum. Prærequiritur quidem decretum, sed indifferens, affectiuumque, vel permissiuum. In secunda probatione falsè supponitur, contingentia dici à nobis esse absolutè futura absque prærequisita libera determinatione, & decreto causæ primæ. Non id vel somniando cogitamus, sed asserimus, determinationem, & decretum liberum prærequisitum ad absolutum futurum contingens, & liberum voluntati creatæ, esse tantum affectiuum, vel permissiuum, neutriquamque prædeterminatum. Ad tertiam probationem negamus definitionem futuri in se absoluti infallibilis, assumptam gratis à iunioribus Thomistis. Illud certè ultra carentiam non existentia importat supra possibile existentiam absolutam infallibilem; sed importare non debet ordinem prædeterminantem ad hanc: nec potest, si sit contingens, & liberum voluntati creatæ, multoque minus potest, si sit peccaminosum. In quo etsi difficultatem superare conetur Ferre §. 3. ex num. 1243. sed viâ, quam iam in 1. parte præclusi.

5999 Eodem in §. 3. num. 1242. & §. 4. duobusque seqq. latè defendit contra Godoy, & Viues, aliosque recentes Thomistas, decretum diuinum non constituere formaliter rem, siue absolutè, siue conditionatè futuram infallibiliter in suo esse futuritionis. Id quod nobis gratissimum est. Et cum ipse in quest. 8. §. 4. num. 1278. notatâ quadam opinandi diuersitate inter Molinam, & Suarez præcetur suum Lectorem, vt aduertat, [quale erit ædificium Scientiæ Mediæ, quod in suis primis fundatoribus tantam habuit contradictionem,] liceat & mihi precari meum, vt aduertat, quale erit ædificium scientiæ contingenti conditionatæ non mediæ, quod in suis promotoribus tantam habet contradictionem. Vt omitam alias contradictiones passim occurrentes tam in fundatoribus, quam in promotoribus; nec enim fieri moraliter potest, quod in punctis non per se notis, aut non ex fide Catholica creditis conueniant Theologi omnes vnius etiam Scholæ. Vt item omitam, Molinæ sententiam, (contra quam decernat eo in §. 4. & in §. 5.) de cognitione diuina futurorum contingentium, ac liberorum voluntatis creatæ in huius super comprehensione, posse facillimè liberari siue à contradictione, siue ab argumentis Ferre, si legantur quæ scripsi in 1. parte. Sed non omitam

precari ipsum, vt abstineat à talibus aduertentiis inutilibus ad instructionem Lectorum, si in lucem emittat totum secundum, [in quo se disputaturum prolixè cum PP. Societatis de Scientia Media] pollicetur *questione 4. §. 3. num. 1183.*

SECTIO CCCCLXXX.

Prosequutio Appendicis, & Spongiae.

6000 **P**ergit Ferre in illa quæstione 7. intenditque §. 7. ex num. 1237. componi rectè cum contingentia, & libertate nostrorum actuum absolutè futurorum diuinum decretum per se efficax, & prædeterminatum. Primò, nam efficacia diuini decreti erga actum liberum nostrum, cum sit infinita, & illimitata, talis est conditionis, vt causet eum actum tam quoad substantiam quam quoad modum libertatis, seu vt ponat infallibilitatem tam in eo quod fiat, quam in eo quod liberè fiat. Sed quis hoc inficiatur? Quæstio non est nisi de decreti efficacia per se, atque prædeterminatiua. Nam efficacia præsupponenti Scientiam Mediam, vel constitutæ ex ista adiuncta, nos etiam attribuiamus illam quasi qualitatem. Secundò, quia efficacia à nobis agnita est pedisequa voluntatis creatæ, & indigna Maiestatis diuinæ, cuius dominium erga ipsam debet esse supremum, absolutum, primum, & ab ipsa independens. Cæterum eiusmodi efficacia non est absolutè, & simpliciter pedisequa voluntatis creatæ ad incretam. Etenim hæc præcedit in communicando esse, & conseruationem illi, requisitaque omnia ad actum primum, proximumque libertatis. Neque item est indigna Maiestatis diuinæ, sed maximè digna; quippe dominium Dei erga voluntatem creatam, cui esse, & conseruationem, requisitaque præfata vtrò concesserit, non potest alio modo exerceri. Tertio; nam Deus habet in sua potestate magis nostras voluntates, quam nos habeamus eas. Ergo absque læsione nostræ libertatis potest determinare quidquid ipse voluerit fieri absolutè per voluntates nostras. Concedimus totum, restatque vt ostendatur, Deum posse determinare decreto per se efficaci, ac prædeterminatiuo. Potest vtiq; decreto efficaci ex Scientia Media præeunte, vel comite. Quarto, quia Deus in sui plenissima potestate habet nostræ voluntatis actus. Ergo poterit facere, quod à voluntate nostra exeant eo modo libero, quo continentur in illa: totum etiam concedimus, & de modo, quo possit facere, litigamus. Quintò, quoniam Deus potest facere, vt effectus à causa secunda necessaria exeat, & necessariò. Ergo & quod actus liber à causa secunda libera exeat, & necessariò. Ergo & quod actus liber à causa secunda libera exeat, & liberè; tam enim est dominus libertatis, quam necessitatis in causis secundis. Infumitur frustra tempus in hac ratione, quamdiu non additur, & probatur, Deum decreto per se efficaci, & prædeterminatiuo posse facere, vt liberè prodeat actus à causa secunda libera.

In

6001 **I**n §. 8. num. 1259. dicit probari, [quia cum ex efficacia decreti prædeterminatiui habeatur, quod res suo tempore fiat, & quod liberè fiat, habetur etiam, quod eliciens actum sic eliciat, vt possit non elicere illum. Vnde cum in hoc, quod possit non elicere, operans conformetur cum decreto; vt possit non elicere, non requiritur, quod possit destruere decretum. Similiter cum ex efficacia prædeterminatiui decreti habeatur futuritio actus liberi ponendi in re, habetur futuritio actus sic ponendi, quod ponens possit non ponere illum; quanvis infallibiliter ponat. Et sic, vt eliciens actum futurum, liberè eliciat, non requiritur, quod cum eius futuritione omissionem actus componere possit; sed sufficit, quod in sensu diuiso, vel ex vi terminorum suæ indifferentiæ, seu ex sui iudicij indifferentia possit in oppositum.] Hæc tamen verba nos magis confirmant nostra in mente. Nam haberi ex efficacia decreti prædeterminatiui, quod actus fiat, & liberè fiat, haberi que futuritionem, seu potius existentiam actus liberè ponendam à parte rei, est idem ipsum, de quo conuenitur, & à nobis perinde auditur, ac haberi ex decreto de creatione hominis, vt producat animal irrationale. Vnde quamdiu non probetur vtrumque, quod dicitur haberi ex efficacia decreti prædeterminatiui, nihil actum est. Cætera quæ attinguntur de sensu diuiso, vel ex vi terminorum indifferentiæ, seu ex iudicij indifferentia, sunt pluries à me refutata, saluantque libertatem qua ex parte requiritur ad eam iudicium indifferens intellectus, non verò vndequeque; seu non saluant libertatem proximam, & expeditam in voluntate ad actum ponendam, & non ponendam; siquidem ea vt præuenta diuino decreto prædeterminatiuo non sit proximè; & expeditè potens ad actum non ponendum.

6002 **I**n §. 9. num. 1260. & seqq. mirabilem suscipit pronunciam Ferre, scilicet iuxta principia Scholæ Societatis funditus euerti libertatem nostrorum actuum. Primò, quia actus, quem in tempore homo elicit, fuit ab æterno futurus ea futuritione, quam homo in tempore destruere non valet. Nec enim est in potestate hominis facere, quod ille actus non fuerit futurus. Ergo nec erit facere oppositum. Et sic necessariò operabitur actum. Secundò, nam ante omne decretum, tam diuinum, quam humanum, aliqui actus sunt futuri, & aliqui non. Ergo illi qui sunt futuri, habent futuritionem independentem à consilio Dei, & hominis. Ergo in potestate huius elicientis in tempore actum non fuit vndequeque positum, quod talis actus esset, vel non esset futurus: Ergo cum non valeat in tempore auferre futuritionem, quam actus habet ab æterno, non erit in eius potestate non elicere actum. Tertio, homo eliciens actum in tempore nequit componere omissionem actus cum futuritione, quam actus ab æterno habuit. Ergo non est liber in elicientia eius. Quarto, libera existentia nequit conuenire actui, cui futuritio non conuenit liberè. Atqui nostris actibus non sic competit futuritio, siquidem conueniat independentem à diuina voluntate. Et à nostra etiam. Quia competit antequam ex eius parte euentus liber præuideatur in seipso secundum statum absolutum. Nequit namque sic præuideri, antequam detur ex parte Dei determinatus concur-

sus in ipsummet. Ergo cum futuritio conueniat actibus nostris, antequam Deus decernat concurrere ad existentiam eorum, sequitur eandem competere eis, antequam euentus liber præuideatur in seipso penes absolutum statum. Quintò, ponitur conuenire ab æterno aliquibus actibus futuritio. Ergo cum hæc non sit à determinatione libera causæ primæ, nec secundæ, competet eis necessariò, proindeque euentus erit necessarius, & non liber. Sextò, quod isti actus præ illis possibilibus sint habituri euentum, non prouenit à determinatione libera causæ primæ. Ergo prouenit à seipsis, ideoque futuritio euenit illis necessariè, & non liberè. Hæc argumentationes videntur Magistro Ferre euidentè, attentis nostris principiis.

6003 **S**ed cogitat principia hæcenus inaudita in Schola Societatis. Etenim absoluta, infallibilisque futuritio peccati Antichristi v. g. consistit iuxta Nostros in carentia illius peccati ab æterno; & nunc, necnon in illius existentia ad finem mundi; vel consistit in diuina formalitate, aut terminatione scientiæ visionis attingentis ab æterno præfatas carentiam, & existentiam. In quouis autem horum consistat, aut in quocumque alio relato antè ex Nostros, argumentationes propositæ nullum habent probabilitatis, nedum euidentiæ colorem. Non prima, quia Antichristus pro signo priori instantis, in quo delinquet, poterit facere, ne in eo instanti destratur existentia sui peccati; facienteque id Antichristo, non habita fuisset in æternitate à Deo de illius flagitio scientia visionis, quæ ipsum vt prius ratione supponere debet. Quare flagitij absoluta, infallibilisque futuritio, siue non sit, siue sit æterna, agnoscitur meritò à Nostros contingens, & impedibilis in se à voluntate Antichristi. Non secunda; nam Nostros affingitur, quod vel somniet, ante omne decretum, tam Dei, quam hominis, iam aliquos huius actus liberos esse futuros absolutè, & aliquos non. Nulli possunt esse absolutè futuri ante decretum Dei affectiuum, vel permissiuum, nec absque hominis determinatione electiua, quæ est indistincta ab ipsis actibus liberis. Non tertia, quoniam quod homo in tempore nequeat componere omissionem actus liberi cum futuritione absoluta, infallibilisque, quam actus ab æterno habere admittatur, est impotentia ex suppositiōne consequente ad vsum libertatis humanæ in tempore; eiusque vltus ratione existit ab æterno talis futuritio: quæ certè non extitisset, si homo in tempore omisurus esset actum; vt posset proximè, & expeditè non minus, quam ipsum elicere. Non quarta, etenim portentosum est attribuire Nostros asserionem de præfata futuritione independentem à voluntate Dei, & hominis, deque præuiso à Deo actu nostro libero in seipso penes statum absolutum, quin simul præuideatur determinatus concursus effectiuus, quem in eum exhibebit Omnipotentia. Non quinta, quia futuritio prædicta admittit ex æternitate, conueniens actui nostro libero existenti absolutè in tempore, est inconcussè apud Nostros à libertate tum Dei exercita per æternum decretum affectiuum, vel permissiuum, tum hominis: qui quia in tempore, infallibiliter ponet ex sui electione, & determinatione actum, ideo hic fuit ab æterno futurus infallibiliter. Non sexta; nam quod Iudas v. g. voluerit tradere Christum

Chriſtum, non fuit quidem à determinatione Dei; fuit tamen ab euentu contingenti, & libero voluntatis Iudæ, præſuppoſitâ permiſſione voluntatis diuinæ. Idque circo ille euentus fuit in ſe contingens, ac liber; quia vt Iudas voluit tradere Chriſtum, ita in eodem inſtanti, & cum eodem actu primo, ac proximo libertatis potuit non velle tradere; Iudaque non volente, deſuiſſet ab æterno traditionis futuritio, ſi placeat admittere hanc æternam.

6004 Igitur ex Noſtrorum doctrina nec apparenter inferri Ferre ruinam libertatis creatæ. Profectò quando, vt ipſe refert, diſputamus aduerſus ſuos, quia cum futuritione innixa decreto Dei non componitur libertas noſtrorum actuum; cum enim talis futuritio fit æterna, & decretum fit æternum, homo in tempore eliciens actum nequit deſtruere futuritionem æternam, neque auferre Dei decretum, quod ſimiliter eſt æternum, & ſic in tempore eliciens actum nequit in oppoſitum; vnde neceſſariò actum elicit. Aſſumimus futuritionem æternam, quam Thomiſta concedunt, conſtitui formaliter per decretum diuinum æternum præconnexum infallibiliter cum exiſtentia abſoluta noſtri actus, & inimpedibile à nobis, quominus exiſtat, ſeu quem concedunt prærequirere huiusmodi decretum; indeque deducimus hominem, cum in tempore operatur actum, non poſſe impedire iſtud decretum, neque futuritionem æternam actus, nonque poſſe in oppoſitum, & proinde in tempore elicere neceſſariò actum. Vt enim fatetur ipſe Ferre *quæſt. 8. §. 2. num. 1266.* [Suppoſitio infallibilis ad actum, quam tollere non eſt in poteſtate voluntatis, tollit libertatem ab ipſa voluntate.] Quæ ſunt formalia ipſius verba arguentis contra Suarij ſententiam de diuinorum decretorum liberorum vt futurorum cognitione à Deo pro ſigno antecedenti ad eorundem exiſtentiam abſolutam. Niſi respondeat, ſe loqui in principiis Suarij. Verumtamen ſi in eis loquatur, vacat totus §. 2. omnes enim Suarij impugnationes ibi cõtentæ carent vi, ſi reſpiciatur ad illius Doctõris placita, vt noſcet qui legerit ſcripta à me in 1. parte, cum egi de ea opinione.

Inquit in eodem §. *num. 1267.* Magiſter Ferre, vt reſellat Suarium: [Cum Deus ſe accingit ad decernendum hoc, vel eius oppoſitum, ſic eſt indifferens ad vtrumque extremum, quod poſſit diuiſiue vtrumque cum ſua voluntate coniungere, licet non poſſit copulatiue. At præſuppoſitâ ſcientiâ Dei de ſuo decreto libero, non ſic eſſet liber Deus, ſed deberet eligere infallibiliter illam partem, quam ſcientia explorauit. Ergo chimæra eſt ſcientia abſoluta futurorum decretorum Dei. Maior pater; etenim primò ſe determinans per voluntatem, cum nullam præſupponat in ſe determinationem circa alteram partem, poteſt ſecum coniungere diuiſiue vtrumque extremum. In hoc enim diſtinguitur à voluntate creatâ, quæ ſe determinat ab alio determinatâ, & ſic ſecum adhuc diuiſiue nequit coniungere vtrumque extremum libertatis, licet poſſit abſolutè. Minor autem probatur: Si Deus poſſet ſecum diuiſiue vtrumque extremum coniungere, poſſet vtiq; ſcientiam ſuam abſolutam, quæ de vna tantum parte contradiccionis eſt, frustrare. Hoc autem dici non valet. Ergo nec dici poterit, quod poſitâ tali ſcientiâ abſolutâ de ſuis decretis futuris, poſſit voluntas diuina diuiſiue

vtrumque extremum libertatis ſibi coniungere.] Hæc ille, in quibus Suarij impugnatione elidi expromptè poteſt, dicendo, ſcientiam abſolutam Dei de ſuo decreto vt futuro virtualiter, eſſe ſit prior duratione virtuali in quo, eſſe tamen virtualiter ſubſequentem, vel quaſi ſubſequentem naturâ ad decretum, haberique à Deo, quia iſtud eſt futurum virtualiter à voluntate diuina, cum potuiſſet non eſſe. Vnde quod, exiſtente ſcientiâ abſolutâ de decreto, v.g. creandi mundum, Deus non poſſit nolle creare mundum, eſt impotentia non lædens voluntatis diuinæ libertatem, vtpote orta ex ſuppoſitione hanc virtualiter ſubſequentem, vel quaſi ſubſequentem penes ordinem naturæ. Sed deſenſione Suarij nunc omiſſâ,

Si iuxta Ferre indifferentia, & libertas voluntatis increatæ poſtulat, vt poſſit diuiſiue coniungere ſecum vtrumque extremum; quidni poſtulat idem ipſum indifferentia, & libertas creatæ? Vtraque libertas ſub eadem definitione ſolet comprehendi à Philoſophis, & Theologis, quatenus potentia libera ſit, *quæ poſſit omnibus prærequisitis ad volendum, poſſit velle aliquid, & non velle.* Igitur vt voluntas libera increata poteſt diuiſiue coniungere ſecum vtrumque extremum, poterit etiam creatâ. Atqui hæc non poterit, ſi vnum ex prærequisitis ad volendum ſit decretum diuinum connexum cum velle, & inimpedibile ab ea. Ergo, &c. Quare cum dicitur à Ferre, voluntatem creatam determinatam ab increata determinare ſe, & ſic ſecum adhuc diuiſiue nequire coniungere vtrumque extremum, nos non intelligimus, quomodo ſtare id queat cum indemnitate libertatis creatæ. Hæc quidem inferior eſt, quàm increata, & ab illa dependet. Sed quod ab illa, vt cauſaliter, & præmiè determinante, dependeat; & quod, cum vult, non potuerit diuiſiue coniungere ſecum non velle, quia ad volendum fuit ita determinatâ à libertate increata, nos non aſſequimur, quo pacto cõcedari valeat cum incolunitate libertatis creatæ. Si iſta determinatâ ab increata ad volendum nequit diuiſiue coniungere ſecum non velle, quomodo illaſta manebit repetita illa à Thomiſtis, & à Ferre *quæſt. 7. §. 8. num. 1259.* diſtinctio de potentia in ſenſu diuiſo? Video ipſum dicere: Nequit diuiſiue coniungere ſecum vtrumque extremum libertatis, licet poſſit abſolutè. Inintelligibile eſt, poſſe abſolutè proximè, & expedite coniungere ſecum non velle, ſi ad velle determinatâ non poteſt diuiſiue. In intelligibile eſt etiam, vt abſolutè poſſe ſignificet aliud, quàm poſſe non velle, ſi auferatur antecedens determinatio ad volendum, & voluntas relinquatur cum iudicio indifferente prælucente ex parte intellectus. Quem ſenſum, cum à Thomiſtis uſurpatur illa diſtinctio, remotiſſimum eſſe ab eorum animis, clamat sæpè Gonetus.

Tam ardua hæc poſitio de decreto prædeterminatiuo iteratur à Ferre in §. 8. & tribus ſeqq. ex *num. 1288. uſque ad 1307.* occasione probandi, Deum in illo cognoscere futura abſoluta contingentia, & libera voluntatis creatæ. Primò; nam Deus ea cognoscit in ſeipſo, vt effectus in cauſa determinatâ ad productionem eorum. At non determinatur niſi per decretum de eorum productione. Ergo, &c. Secundò, medium in quo debet Deus cognoscere ea, debet eſſe omninò infallibile. Sed iſtud non eſt aliud, quàm abſoluta Dei diſpoſitio de eis. Ergo, &c. Terriò, Deus debet

debet habere apud ſe aliquod intrinſecum principium, quo videat ea ſub omnibus eorum formalitatibus. Sed ad vnâ, quæ eſt futuritio, non ſufficit eſſentia, niſi determinetur per decretum ad hoc, vt ſit medium, in quo, & per quod Deus infallibiliter cognoscat ea. Quartò, ſcientia quam Deus habet de eis, eſt eorum comprehenſiua à priori. Ergo debet ab ipſo incipere ranquam à cauſa; & terminari ad ea ranquam ad effectus. Nequit autem à Deo incipere, niſi ipſe cognoscatur vt cauſa eorum per intellectum, & voluntatem; non enim aliter eſt eorum cauſa.

6008 Quarebam ſolicite, an pro decreto prædeterminatiuo de actibus noſtris contingentibus & liberis afferretur aliquid in medium; & nihil inuenio, ad quod non ſit ſatis decretum indifferens affectiuum, vel permiſſiuum. Ad primum itaque dico, Deum cognoscere illos in ſeipſo, vt effectus in cauſa ad illorum productionem præparata per decretum indifferens. Concedam, ſi velit Ferre, vt in cauſa etiam determinatâ, quatenus determinatio ſit præciſe, quantum eſt ex parte Dei cum attemperatiõe ad determinationem electiuam voluntatis creatæ, vt trahat, vel non trahat concurſum phyſicum Omnipotentia; vt item trahat ſue in actum honeſtum, ſiue in inhoneſtum. Ad ſecundum, eſſentiam diuinam cum adiunctâ diſpoſitione abſoluta decreti indifferens eſſe medium proſus infallibile cognoscendi illos ex ſuppoſitione, quod ſint abſolutè ſiuri per voluntatis creatæ determinationem electiuam. Ad tertium, eſſentiam diuinam, adiuncto decreto indifferenti, eſſe ſufficiſſimum principium, in quo, & per quod Deus infallibiliter cognoscat actus, qui ſunt contingentem, & liberè futuri reipſa ab electiuâ determinatione noſtrâ voluntatis. Ad quartum, vt Deus ſit, & cognoscat illorum cauſa per voluntatem, non ampliùs requiri, quàm voluntatis decretum indifferens præparatiuum Omnipotentia ad illos efficiendos. Si illi non ſunt peccaminofi, non recuſabimus cognosci poſſe in decreto efficaci prædeſignatiuo, ſupponente ſcientiam Mediam.

6009 Quod ſit antecedenter efficax, & prædeterminatiuum, involuit præiudicij libertatis creatæ nodum iudicio noſtro inſolubilem, ſed quem extricare vult Ferre in §. 9. dicens *num. 1209. & ſeqq.* eſt præfatum decretum ſit ſuppoſitio antecedens, inimpedibilis à voluntate creatâ, ſitque connexa cum actu prædeterminato, non ideo tamen tollere huius libertatem reſpectu voluntatis creatæ: primò, quia ſic eſt ſuppoſitio, vt ſit cauſa, quod actus prædeterminatus fiat, & quod liberè fiat. Secundò, quia ſic alligat creatam voluntatem ad eliciendum actum prædeterminatum, vt hunc non elicere illa poſſit. Terriò, quia eſt actum prædeterminatum inferat neceſſitate illationis, ſed non rei illatæ, ideſt non neceſſitate adimente libertatem, neque abſque potentia impediendi, ne exiſtat actus prædeterminatus; quod eſt ita ponere eum, vt poſſit non ponere: rursus neque abſque potentia ad oppoſitum. Hæc dicere, eſt reſpondere idem per idem, aut per terminos, qui iudicio noſtro non poſſunt non implicare contradiccionem; non ſecus ac ſi mihi probanti, decretum abſolutum, & efficax, determinatumque ad Dei amorem efficiendum in homine beato, non componi cum

libertate amoris, reſponderet quis, eſſe quidem ſuppoſitionem antecedentem, inimpedibilem à voluntate beati, & connexam cum amore, ſed talem, vt ſit cauſa, quod amor fiat, & quod liberè fiat, &c.

Conſpicio, deueniri tandem à Ferre in id, vt 6010 eſt ſuppoſitio ſit præfate conditionis, præuolere debeat pro libertate actus prædeterminati iudicium indifferens, tenens ſe ex parte intellectus. Nam in *num. 1298.* ait: [Operatio non euadit neceſſaria, vel libera ex hoc, quod eius cauſa ſecunda affectiuâ applicetur phyſicè à prima liberè, vel neceſſariò, quantum ad id, quod applicatio conſiſtens in prædeterminatione phyſicâ, tribuat ſuum effectum formalem; ſed ex hoc, quod cauſa ſecunda modo naturali, & ſine indifferentia iudicij illam operatur; & euadit libera ex hoc, quod agens cum indifferentia, & ex indifferentia iudicij ſe determinat ad illius effectiõnem. Cum hoc autem, quod eſt Deum, quantum eſt ex ſe, neceſſariò applicare cauſam ſecundam ad operandum, ſtat quod illa cum indifferentia, & ex indifferentia iudicij operetur. Et ſic ſtat benè, quod præmotio neceſſariò applicet, & quod opus ad quod applicat, ſit liberum.] Conſpicio, inquam, id; ſed de quod iudicium tuli in *num. 6001.* Et nunc addo conſiderationem ex euſdem Ferre mutuatam verbis in *quæſt. 7. §. 10. num. 1262.* [Si voluntatem (ait) conſideremus ex ſe, ſic eſt indifferens negatiue; quia ex ſe non eſt magis inclinata ad vnum, quàm ad alterum oppoſitum. Si autem conſideremus illam ex habitu ad obiectum cum indifferentia propoſitum, ſic poſitiue eſt indifferens ab ipſa habitu ad obiectum indifferenti. Ex hac ergo cauſa indifferenti ad obiectum effectus ſubſequenti dicuntur intrinſecè contingentes. Per hoc enim, quod eueniunt ſic, quod potuerunt non euenire (quod non eſt denominatio extrinſeca in eis, ſed verè eſt natura actuum liberorum in eſſe talium; licet enim de facto determinati ſint, tamen dum ſic ſunt; quod potuerint non fieri, & poſtquam ſic exiſtunt, quod in poteſtate cauſæ eorum ſter, quod ampliùs non ſunt) verè ab intrinſeco, ideſt ex ſuis cauſis contingentes ſunt.] Sic ille. Et nunc ego diſquiro; voluntatis creatæ actus contingentes vel ſunt tales reſpectiue tantum ad eam, vt præciſe iudicio indifferente illuſtratam, ſicque indifferenter poſitiue; vel ſunt tales reſpectiue, tum ſic, tum ad omnia alia, quæ prærequiruntur, aut præcedunt, vt ea liberè operetur? Si primum, non erunt vndeque contingentes intrinſecè. Si ſecundum, eſt reſpectiue primo modo ita eueniant, vt potuerint non euenire, non tamen ſecundo modo, ſi inter prærequisita, aut præcedentia computatur prædeterminatio connexa cum euentu ipſorum; ideoque abſolutè, & ſimpliciter non erunt intrinſecè contingentes.

In §. 10. & 11. quæſtionis euſdem 8. tangit 6011 Ferre difficultatem de ſequela peccatorum referendorum in Deum, ſi hic cognoscat, quæ abſolutè ſunt futura commiſſionis, in decreto tum poſitiuo, prædeterminatiuo ad productionem entitatis materialis eorum; tum permiſſiuo (vt ille vocat) ſed præconnexo cum malitia formali ſubſequenti, non capio quâ proprietate appelleretur permiſſiuum purè, & non impediuium purè, ne peccet

peccet creata voluntas, quam impedire non est Deus obligatus. Vnde cum Ferre inquit n. 1301. [Hoc est principium apud SS. Augustinum, & Thomam, quod videlicet voluntas creata nihil facit, siue bonum, siue malum, nisi Deus velit, ut faciat bonum, & sinat, id est non impediatur facere malum. Per modum ergo non impediens peccatum possumus dicere, quod peccatum à Deo incipit, quia nisi ipse prius permittat peccatum, creatura non peccabit. In quo concedendo non inuenio inconueniens, imò conuenio cum dictis Sanctorum.] Cum hæc ait, oportuisset ut ostenderet, principium SS. Augustini, & Thomæ procedere de Deo ita permittente, sinente, & non impediendo fieri à creatura malum, ut simul haberet decretum adstrictum ad malum. Non legitur tale principium in eis SS. verbaque *sinendi, permittendi, & non impediendi*, excludunt quid præconnexum in voluntate sinentis, permittentis, & non impediens. Non verificatur, quod purè non impediatur actionem aliquam, qui habet in voluntate sua actum concatenatum ratione sui cum existentia talis actionis. Ego non concederem loquutionem de incipiente peccato à Deo. Et quamquam nisi prius ab æterno Deus permittat peccatum, creatura in tempore non peccabit. At id non est, à Deo incipere peccatum, siquidem præexistentia æterna decreti non sit, ut à Deo, sed ut à creatura (si huic citra illius placitum libeat) incipiat peccatum. *Nullam aliam, ut peccat Diabolus, causam habuit, nisi quia voluit*, ut monebat S. Anselmus lib. de casu Diaboli, cap. 27. & ut Prosper ad 3. obiectionem Gallorum: *Mala ad eos sunt referenda, qui peccant. Non enim relictæ sunt à Deo, ut relinquerent; sed reliquerunt, & relictæ sunt, & ex bono in malum propria voluntate mutati sunt.* Item ad obiectionem 10. Vincentianam: *Adulterium maritarum, & corruptelas virginum non instituere nouit sancta Diuinitas, sed damnare; nec disponere, sed punire.* Et ad 13. *Si à iustitia, & pietate quis deficit, suo in præceptis fertur arbitrio, sua concupiscentia trahitur, sua persuasionem decipiunt. Nihil ibi Pater, nihil Filius, nihil agit Spiritus S. Nec tali negotio quidquam diuina voluntatis interuenit.* Hæc, & similia alia in S. Prospero ex doctrina S. Augustini videntur (ni ego fallor) distare longè à propositione, *Peccatum à Deo incipit.* Sed quomodo non inciperet, si Deus ab æterno haberet ex se decretum præuicè connexionem infallibiliter ratione sui cum existentia temporali malitiæ moralis?

SECTIO CCCCLXXXI.

Continuatur idem ipsum.

6012 **I**N eadem quæstione 8. §. 6. & 7. tractat Magister Ferre, an independenter à Dei decreto, futura absoluta contingant, & libera voluntatis creatæ habeant veritatem obiectiuam determinatam, in qua à Deo cognoscantur? inquitque in num. 1280. [Maior pars Recentiorum Societatis affirmat, Deum independenter à decreto suo libero, cognoscere futura contingantia absoluta in veritate obiectiuam, illis ex ipsa rei

natura conueniente.] Veruntamen neque vnus solus Recentiorum Societatis affirmat id de decreto utcumque libero, siue intendente, siue permittente. Nostri loquuntur de prædeterminante. Et de hoc ut tali instituenda erat tractatio à Ferre. Ante quem notabat Ferreius lib. & cap. 2. de Scientia Dei, num. 43. [laborare frustra Thomistas, ut probent, nullum futurum contingens habere veritatem determinatam, independenter ab aliquo Dei decreto. Nullus enim est inter Doctores Catholicos, qui hoc vtrò non fateatur. Vnum est igitur, quod eis probandum incumbit, illud videlicet decretum, quod est necessarium, ut effectus contingens aliquando ponatur à causa secunda libera, esse debere physicè prædeterminans causam secundam ad operandum. Hoc verò illi nunquam efficaciter probant.]

6013 Quod ut de Ferre pateat, refero eius probationes. Vna est, si antecedenter ad decretum Deus iam habet notitiam de præfatis futuris absolutis. Ergo ad decernendum deinde quod voluerit circa illa, non indiget Scientiâ Mediâ. Et si enim hæc non præcesserit, cognoscat Deus conuersionem, v. g. Petri absolutè futuram, medijs auxilijs indifferentibus gratiæ, antequam decernat ipsam conuersionem. Confirmatur: Sequetur absurdè, dari de conuersione absolute futura Scientiam Mediâ, nempe quæ potuerit Deo non conuenire, & quæ non supponat in Deo decretum liberum. Hæc ratio, & confirmatio supponunt, quod à nobis incunctanter negatur, scilicet conuersionem Petri absolute futuram cognosci à Deo ante decretum suum intentionum, vel prædefinitiuum, subsequutum ad Scientiam Mediâ.

6014 Altera probatio est, si Deus ante decretum suum liberum cognoscat, quod mundus absolute circa vtrumque extremum libertatis, imò & circa vtrumvis; quia iam cognoscat, quod mundus determinatè erit. Hæc etiam ratio continet suppositum apud nos falsissimum, & procedit de absolute futuro, quod non est contingens, & liberum voluntatis creatæ, sed increatæ: istud autem cognosci à Deo in veritate obiectiuam determinatam, dependente à decreto per se efficaci increatæ, & non supponente Scientiam Mediâ, est nobis in confesso.

6015 Tertia probatio est, in signo ante decretum de conuersione libera Petri absolute futura, istæ propositiones sunt contradictoriæ, *Deus decernet, Deus non decernet conuersionem Petri; & nulla est determinatè vera: nam si vera esset, Deus eius veritatem cognosceret illo in signo.* Ego firmum non est fundamentum Iesuitarum pro determinata veritate, vel falsitate obiectiuam futuri contingentis absoluti, desumptum exinde, quod ex duabus propositionibus contradictorijs de ipso, vna debeat esse determinatè vera, & altera determinatè falsa. Confirmatur: Decernit de facto Deus conuersionem liberam Petri, quin in antecedenti signo fuerit verificatum, quod decreturus esset, alioqui præcognouisset ut futurum virtualiter, & ratione decretum de ea. Ergo nutat aliud Iesuitarum pro sua opinione fundamentum, quod videlicet de omni in præsentiarum existente fuerit verificatum, quod esset futurum determinatè, antequam existeret. Huic rationi, & confirmationi nullum inest robur, tum in Suarj,

Suarj, & multorum aliorum è Societate sententia de Deo sua decreta absolute existentia præcognoscente ut futura virtualiter, & per rationem; tum in aduerſa, quæ est etiam multorum aliorum, imò & plurium. Iuxta quam propositiones memoratæ præcindunt à veritate, & falsitate in signo rationis ante decretum intentionum; vel etiam prædefinitiuum conuersionis liberæ Petri; quamquam in instanti reali vna debeat esse determinatè vera, & altera determinatè falsa. Porro relata fundamenta Iesuitarum respiciunt ad totum instans reale, & non ad quodlibet signum, in quo virtualiter, & per rationem quasi diuidatur, ut iam in 1. Parte animaduerti.

6016 Videtur nobiscum, quoad illud de præcognitione, conuenire Ferre quæst. 8. §. 3. num. 1271. inquit: [Antequam intelligatur Deus decernere aliquid determinatum, propositiones contradictoriæ, quæ circa sua decreta nondum habita formari possunt, non habent determinatam veritatem, sed sunt talis qualitatæ, & conditionis, quod pro nullo signo vtraque vera esse potest, sed necessariò si vna determinatè aliquando (nempe in aliquo signo) vera erit, alia pro tunc (id est pro tali signo) debet esse falsa determinatè.] Ita ibi. Tametsi ego non capiam conciliationem huius loci cum illo altero in eadem quæstione, §. 7. numero 1287. [Nego (scribit) quod detur signum in quo, antecedenter ad Dei libera decreta. Sum enim in ea sententia, quod prædicata libera, & necessaria sunt simul simultate signi in quo, & quod necessaria solum prioritate à quo præcedunt libera. Vnde non do signum, in quo contradictoriæ propositiones non sunt contradictoriæ; nec do signum, in quo altera non sit determinatè vera, & altera falsa; nec do signum, in quo Deus non cognoscat veritatem vnus, & falsitatem alterius, &c.] Inferiusque: [Constanter ergo in via Thomistica asseuerandum est, quod propositiones contradictoriæ semper habent determinatam veritatem, & falsitatem, &c.]

6017 Quarta probatio est: Determinata veritas obiectiuam rei sequitur determinatum esse ipsius rei. Sed actus contingentes, & liberi voluntatis creatæ, antequam absolute existant, non habent in seipsis determinatum esse, neque etiam in causis, abstractendo à primæ determinatione. Ergo ab hac abstractendo, non habent prædictam veritatem. Concessis Maiori, & Minori, nego Consequentiam. Determinata veritas obiectiuam præfatorum actuum est prorsus indistincta ab existentibus absolute ipsis actibus in se, seu secundum exitum, aut exequutionem, estque, ac dicitur talis, quia actuum absoluta existentia in instanti B, v. g. est fundamentum, ut retrò antea verum fuerit enuntiare eam futuram in A. Cùmque ea non possit esse ob sui contingentiam, & libertatem respectu voluntatis creatæ dependens ab increatæ decreto prædeterminatio, ut nobis est altè mentibus infixum, idcirco censemus, eiusmodi actibus absolute futuris competere determinatam veritatem obiectiuam, independenter à tali decreto. Et quia Deum ab æterno non potuit latere ea existentia ponenda re ipsa ex determinatione electiuam voluntatis creatæ cum subiectione ad increatam intendentem, vel permittentem, sed debuit esse illi ab æterno R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

nota manifestè, idcirco etiam existimamus, Deum cognoscere præfata futura in obiectiuam ipsorum veritate determinata.

6018 Quinta probatio est, cum Nostri constituent obiectiuam veritatem futuri absoluti contingentis, & liberi voluntati creatæ in ipsius futuri euentu; ergo nisi Deus videat hunc in seipso, non poterit iuxta Nostros infallibiliter cognoscere talem veritatem. Ergo perperam affirmant, Deum cognoscere illud futurum in sua veritate obiectiuam determinatam. Patet hæc secunda Consequentia ex prima. Si enim talis veritas conuenit futuro ex euentu, debet hic esse medium ad eam cognoscendam. Quare si euentus non cognoscatur in seipso, non poterit cognosci infallibiliter futurum illud. Concedimus primam Consequentiam, & negamus secundam. Ad cuius stabilimentum dicimus, euentum, & veritatem obiectiuam determinatam esse idem ipsum diuersis nominibus significatum, proindeque esse idem ipsum, cognosci euentum, & veritatem obiectiuam determinatam, viceque versa. Rursus dicimus, euentum cognosci in seipso; licet Ferre videatur supponere, quod dicamus, non ita cognosci. Sed certè cum euentus non distinguatur ab obiectiuam veritate determinata, quæ actus contingens, & liber potitur absolute pro sua differentia temporis, cognoscaturque iuxta nos talis veritas in seipso, quatenus saltem non in alio habente præuicam, & absolutam connexionem cum ipsa, compertum debebat esse; nos non inficiari cognitionem euentus in seipso. Atque hæc cognitio de absolute contingente, & libero voluntati creatæ euentu in seipso, siquidem simul attingat antecedentem carentiam existentiam euentus eiusdem, est cognitio futuri absoluti contingentis, ac liberi voluntati creatæ. Hactenus ad argumenta Magistri Ferre. Qui in §. 7. profert nescio quæ pro Societatis Schola, & soluere conatur; omittit tamen quæ Nostri solent conficere, aut modum quo premere conueuerunt.

6019 Ego verò non omitto Magistro Ferre referre gratias ob vindictam in §. 6. numero 1286. Vazquium ab indignatione Gonetii. Cùm enim hic tom. 2. disputat. & art. 4. §. 2. pag. 242. scripisset: [Ex quibus habes, Gabrielem Vazquium, & quosdam alios Recentiores non solum malè de Aristotele mereri, sed etiam in D. Thomam grauiter peccare, dum asserunt, Aristotelem errasse in eo, quod docuit, propositionum contradictorium de futuro contingenti neutram esse determinatè veram, vel falsam, quia (inquiunt) per hoc certam, & infallibilem futurorum contingentium præscientiam Deo denegauit. Patet, inquam, hanc responſionem non solum esse friuolam, sed etiam S. Doctore iniuriosam. Si enim in hoc errasset Aristoteles, non debuisset S. Thomas ei adherere, eiusque sententiam sequi, sed potius illam corrigere, atque emendare.] Contra hæc insurgit Ferre dicens: Reprehenditur meritò Aristoteles à Vazquio; quia cùm nullam cognouerit in futuris contingentibus determinatam veritatem, neque ex causa sempiterna, neque ex existentia eorum in æternitate eis conuenientem; abstulerit à Deo infallibilem futurorum præscientiam ab æterno illi conuenientem, quam secundum Fidem admittere debemus. Vnde in hoc non laudo Magistrum Gonet, qui carpit R r r Vazquium

Vazquium de eo, quod de Aristotele dixerit, errare in neganda veritate determinata futuris, ab aeterno illis conueniente, quia ex hoc sequitur, denegasse quoque præscientiam futurorum contingentium. Vbi inquit Gonet, quod similiter de D. Thoma, qui in sententia Aristotelis fuit, hoc possit dici. Non quidem quoad hoc Gonetum laudo, quia D. Thomas non fuit adæquatè in sententia Aristotelis, sed tantum inadæquatè, idest quoad hoc, quod est, futura non habere veritatem determinatam, illis ex se conuenientem: ex causa autem sempiterna illam habere, manifestè docuit. In quo ab Aristotele discrepauit. Vnde esto Aristoteles hic damnatur, non sequitur, damnandum in hac parte D. Thomam.]

6010 His in verbis attribuit Ferre Aristoteli, quod absolutis futuris contingentibus, & liberis voluntatis creatæ, denegauerit veritatem obiectiuam determinatam: quam tamen esse euidentem lumine naturali, et si ex hoc non constet, vnde nam proueniat, tradiderat Ferre *quest. 8. §. 1. numero 1264.* Cæterum si hic loquatur de futuris illis, vt in causa, & vt non existentibus pro sua differentia temporis, assentiar ei quoad primum, & dissentiar quoad secundum. Attribuit etiam Aristoteli errorem de Deo non cognoscente infallibiliter futura illa. Sed non est error, si futura sumantur in sensu prædicto, dicanturque nosci infallibiliter in alio. Quamquam enim in sensu prædicto careant veritate obiectiuam determinatam, non tamen in alio de ipsis, vt futuris in se, & vt existentibus pro sua differentia temporis. Hinc innumerati Christiani Philosophi, & Theologi, antiqui & recentes, repudiantes in futuris contingentibus veritatem obiectiuam determinatam, non ideo coguntur adimere Deo notitiam infallibilem illorum, neque item coguntur dicere, quod in propositionibus de illis non detur formalis veritas, vel falsitas determinata. Attribuit tandem Ferre Aristoteli ignorantiam, & S. Thomæ peritiam de illorum futurorum veritate obiectiuam determinatam in causa sempiterna per decretum ex se efficax, atque prædeterminativum. At est S. Thomas iam interpretetur Aristotelem *lib. 1. de Interpret. cap. 8.* iam pluries ad doctrinam eius ibi se remittit, nusquam eum de ignorantia inculcauit. Idque videre est in nonnullis locis selectis à Ferre. Ideoque forsitan non inculcauit, quia intellexit Aristotelem de futuris illis, vt in causa, siue temporali, siue sempiterna, in quarum neutra habeant veritatem obiectiuam determinatam, & proinde propositiones de illis futuris respectiue ad causam, siue temporalem, siue sempiternam, neque esse determinatè veras, neque determinatè falsas. Non verò intellexit de futuris illis, vt in se, vtque existentibus pro sua differentia temporis: qua sub ratione gaudeant veritatem obiectiuam determinatam, & propositiones de ipsis vt sic efformatæ poriantur veritate, vel falsitate formali determinata. Quantum ad S. Thomæ peritiam de eo decreto per se efficaci, ac prædeterminatiuo, vnus tantum locus ex *1. p. quest. 16. art. 7. ad 3.* allegatur à Ferre. Sed est locus intelligendus de eo, quod in causa sempiterna est infallibiliter futurum, non tamen sic contingens, liberumque voluntati creatæ; vel si sit, sed ita tantum, vt in causa sempiterna semper fuerit verum for-

maliter, seu per præscientiam, quod infallibiliter erit suo tempore. Sed de his iam in superioribus.

Non fuit aliis in locis tam benignus Ferre 6021 erga Vazquium. Probat hic *disputatione 4. in 1. part. cap. 6. numero 14.* ex Sancto Thoma 2. 2. *questione 1. articulo 5. in corp.* Theologiam in viatoribus non esse strictè, pressèque scientiam. Opponit quæ idem Sanctus Doctor ait ibidem ad 2. & respondet, [ea ita explicari debere, vt S. Doctor in tam breui spatio sibi contrarius non sit.] Quæ responsio exhiberi posset, si vel repugnantiam contradictionis inuolueret, S. Thomam esse sibi contrarium, vt involuit in Scriptore Canonico. Nam occurrente apparente contrarietate in verbis eiusdem capituli Scripturæ sacræ, liceret respondere, Posteriora debent sic explicari, ne prioribus sint contraria: quod repugnat. Ante Vazquium scripserat Scotus *in 3. dist. 23. quest. unica, numero 3.* [Contra istam opinionem, & primò contra opinantem. Nam *in 2. 2. quest. 1. art. 5.* (vbi querit hoc ex intentione) dicit, quod Fides, & scientia non stant simul. Sed Theologia, si in quantum subalternata scientiæ Beatorum, sit vera scientia, & vt subalternata non sit nisi in viatore, tunc scientia sub propria ratione scientiæ subalternatæ stat cum Fide in viatore, & de eisdem, scilicet creditis. Nec potest soluere contradictionem istam, nisi in 2. 2. velit dicere, quod loquitur de Scientia subalternante, non subalternata.] Vbi Scotus absolutè non affirmat, S. Thomam sibi contradicere. Cæterum Ferre *tract. 1. quest. 3. §. 1. numero 25.* prorumpit ita: [Hæc cantilena antiquior est ipso Vazquez; sic enim contra D. Thomam garrit Scotus *in 3. dist. 23.* dicens manifestè, hic sibi contradicere. Sed cicada istæ sic cantant Solis ardore percussa. Sed si attenderent ad vim illius verbi, quo D. Thomas utitur, nempe *perficitur*, rancæ factæ tacerent, & in ipso veritate meridie non excurrerent.] Circa quæ noto primò, si ea contradictio apparuit iam olim ex tempore Scoti, laudandus fuerat Vazquius ob studium ipsam soluendi. Secundò, Scotus non dixit absolutè, neque manifestè, Sanctum Thomam esse sibi aduersum. Tertio, Scotus, Princeps Scholæ Franciscanæ, & meritò in omnibus habitus inter primos, non garrit, sed tanquam dulcissima philomela canit. Par non est, vt quantumcunque magna sit, & debita erga Sancti Thomæ doctrinam obseruantia, præbeat occasionem garrulos vocandi eos Theologiæ summos Præceptores, & Proceres, qui in materia posita sub libero & probabili Scholarum placito dissentiant ei, neque quibus appareat aliqua contradictio in eius scriptis. Sæpe ipse disertis verbis retractauit expressè quæ antea tradiderat: sæpe sui sequaces dicunt, retractasse multa, quorum reuocationem ipse expressè non signat. Multò minùs arripienda est occasio improperandi garrulitatem iis, qui quam obijciunt in S. Thoma contradictionem, suâ vincunt interpretatione, vt fecit Vazquius; aut qui dicunt, vt Scotus, [nec potest soluere contradictionem, nisi alio in sensu loquatur, quàm in quo à multis intelligitur.] Scribebat acutissimus ingenio Scotus non diu post obitum Sancti Thomæ, &

& quo tempore Theologi sese indiscriminam, sed sincerè; liberè, sed modestè impugnabant: atque ita se gesserat S. Thomas num se antiquioribus, quin reperitur in ipso vllum verbum asperum, scabrumque aduersus illos. Non igitur garrulitatis arguendus fuerat Scotus, suppar S. Thomæ, ob ea dicta quæ retulimus. Et cum quæstio fuerit, an Theologia viatorum censeretur debeat scientiæ, necne? affirmantemque, ac negantes vix in alio discordent, quàm in eo, num ex stricta, vel ex lata tantum nomenclatura? non videtur tanti momenti quæstio, vt pro S. Thomæ sensu deuenire oporteat ad gladios, & pugiones. Pari in causa aiebat disertissimus ille Dominicus *lib. 12. de Locis Theologicis, cap. 5.* [Familiæ nostræ quosdam sæpe rixi, qui in eo laborant vehementer, vt D. Thomæ rationes, quas idem talem ad explicandam Fidem congruentes ille adfert, perinde ac si essent demonstrationes certæ, atque perspicuæ, defendunt. Nam & aduersarios ipsos ridere soleo, qui in eo, in quo D. Thomas egregium se fidei administram præbuit, illum impugnant quasi hostem. Nec intelligunt viri, magis ad certandum, quàm ad docendum proprii, quæstiones Fidei grauissimè, sanctissimè, que proponi, non quia fidem dubitanti auditori tacere nitimur, sed quia credenti ea, quæ minùs percipit, & intelligit, exponere conamur.] Sic ille. Et ego non rideo, sed doleo legens, vocari cicadas in præclarum par Doctorum, ob scrupulum circa pressum, vel laxum vsum nominis scientiæ à S. Thoma. Alludit Ferre ad carmina illa Virgiliana,

*At necum rancis (tua dum vestigia lustrò)
Sole sic ardentis resonant arbuta cicadis;*
nisi quod iuxta Ferre cicadis ex rauceidine obueniat taciturnitas, & iuxta Virgilium cantus, sed obrutus, & ingratus. Iudicio Ferre non excurrerent in ipso veritatis meridie Scotus, & Vazquius, si attenderent in S. Thoma ad verbum *perficitur*. Inquiri huiusmodi verbum 2. 2. *quest. 1. art. 5. in corp.* & non inuenio.

6022 Extat quidem loco non allegato à Ferre, nempe *quest. 14. de Verit. art. 9. in corp.* Sed ibi S. Thomas docet quod intendunt Scotus, & Vazquius, videlicet, Theologiam viatorum non esse propriè, rigorosè, & simpliciter scientiam. Inquit enim: *Quæcumque autem sciuntur, propriè accepta scientiæ, cognoscuntur per relationem in prima principia, qua per se præstò sunt intellectu. Et sic omnis scientia in visione rei præsentis perficitur.* Quibus in verbis *perfici* scientiam, sonat idem, ac in ratione propria, & stricta scientiæ constitui. Cum quo tamen stat, vt circa visionem rei præsentis detur impropria, lata, & secundum quid scientia. Quippe *cognitio duo potest importare, scilicet visionem, & assensum; & quantum ad visionem contra Fidem distinguitur. Vnde Gregorius dicit, quod visa non habent fidem, sed cognitionem. Dicuntur autem videri secundum Augustinum lib. de Videndo Deum, qua præstò sunt sensui, vel intellectui. Intellectui autem præstò esse dicuntur, qua eius capacitatem non excludunt. Sed quantum ad certitudinem assensus Fidei est cognitio, ratione cuius potest dici scientia, & visio, secundum illud 1. Cor. 13. Videmus nunc per speculum, &c. Et hoc est, quod Augustinus dicit in lib. de Videndo Deum, Si scire non inconuenienter dicimur illud, quod certissimum credimus, hinc est,*
R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Paris II.

vt credita rectè, et si non adsint sensibus nostris, videre mente dicamur. Hactenus S. Thomas eadem *quest. 14. de Verit. art. 2. ad 15.* Et hactenus ego, ne garruli, & cicadis vocaliores appellentur canora duo Theologiæ Scholasticæ Oracula.

Contra eundem Vazquium attribuentem 1. 6023 *part. disput. 37. cap. 2. S. Chryostomo assertionem de Dei, sicuti est, inuisibilitate à beatis Angelis, & hominibus, per gratiam etiam eleuatis,*

*— it toto turbida celo
Tempestas telorum, ac ferreus ingruis imber,*
in Tractat. 3. Magistri Ferre, *questione 8. §. 1. num. 665.* [Nullus est (inquit) scribentium calamus icturn non faciens in Vazquez. Et meritò; nam dum ipse reuerentiam debitam SS. PP. Ecclesiæ Orthodoxæ denegat, omnium scribentium calamos contra se vocat.] Rursus *num. 667.* [Res valde mira in Authore Catholico. Totum eum inuenies præoccupatum in excusandis Hæreticis, & accusandis SS. PP.] Iterum *num. 668.* [Sed iam soltamus ea, quibus Vazquez suam parum modestam de Chryostomo profert cogitationem.] Sed in primis si quidem Ferre scripserat, [Cum P. Vazquez sentit suus charissimus Alarcon, citare pro se Molinam, Salas, Herice,] non cerno, quæ consequentiâ dicat, nullum scribentium non ferre Vazquium. Possèm accensere alios cum hoc sentientes. Deinde non negat reuerentiam debitam SS. PP. qui non temerè, neque illotis manibus, sed summâ cum circumspèctione, & exquisitè libratis eorum verbis, collatisque variis locis non inuenit viam, quâ liberari possint à falsa aliqua, sed inculcata sententia. Certè quando ex professo agitur de SS. PP. mente, & piz posteriorum aliquorum interpretationes non quadrare in ipsos conuincuntibus ostenditur testimoniis, illudendum non est Lectoribus, prætextu venerationis erga SS. PP. quæ apparet tantum erit, & non solida eo in casu. Probè nouerat Vazquius, quanta obseruantia debeatur SS. PP. intelligendosque esse recto in sensu, quantum fieri possit. Vnde in quæstione, an animæ iustorum sufficienter purgatz recipiantur statim ad visionem Dei? aiebat 1. 2. *disput. 19. cap. 3. num. 10.* [Ex PP. quorum testimonia tertio loco adducta sunt pro negatiua priori sententia, ferè omnes ita explicari possunt, vt nihil contra veram & Catholicam doctrinam dixerint: si tamen id fieri non posset, nihil obesse deberet eorum auctoritas, quominus id, quod Ecclesia definit, amplecteremur.] Sic ibi. Si itaque circa hanc aliam quæstionem non explanauit S. Chryostomum, ita vt fauerit doctrinæ sanæ, non fuit ob defectum reuerentiæ erga ipsum, sed quia sibi persuasit, non posse ita declarari, consideratis sedulo, & impensè ipsius testimoniis.

Dicere Anomæos, quorum refutandorum occasione S. Chryostomus visus Vazquio est deflexisse à recto tramite, non fuisse loquutos in sensu præsumpto à nonnullis, neque in eo fuisse reiectos à S. Doctore, non est Vazquium inculcare totum excusandis Hæreticis, & accusandis SS. PP. sed comperientiæ menti vtrorumque, prout eam manifestabant illorum verba, ita vt neutris imponeretur quod alienum ab ea erat.

6025 Neque item eſt proferre parùm modèſtam de S. Chryſoſtomo cogitationem, adducere omni cum modèſtia in medium verba, ex quibus videretur S. Chryſoſtomus non ſatis ſincerè factus de clara Dei viſione; & concludere cap. 4. num. 11. his ſuis: [Hos PP. ſi ſincerè loqui velimus, vix poſſumus in bonum ſenſum interpretari.] Quiſquis immodèſtià verat recitare verba PP. diſſonantia à recta doctrina, & qualiacumque ea ſint, velit accipi vt conſona, iſ profectò intendet, ne Theologi ſincerè, & liberè aperiant ſuum iudicium, nève aggrediantur tractationem de ſententiis PP. cum tamen id tam proprium ſit Theologorum munus, illuc reſpicens, [vt eſſi PP. veteres cum reuerentia quidem legantur à nobis, ſed tanquam homines cum delectu, atque iudicio,] vt notabat Canus lib. 7. de locis Theologicis, cap. 3. Scripſeratque paulò antè: [Admonendi ſunt hi, qui ad SS. veterum lectionem appellunt animum. Non enim quæcumque ibi legerint, ea ſunt probanda omnia. Nec quèquam hoc errore duci oportet, vt ſi quid Ambroſius, aut Hieronymus contra morem doctrinamque huius temporis fecerint, loquutivè fuerint, idem ſibi arbitrentur licere. Primum, quoniam res nonnullæ non erant tunc aded in Eccleſia deſinitæ, vt nunc eſſe videmus. Deinde quoniam magnis illi, & divinis bonis quandam licentiam faciendi, dicendique aſſequuti ſunt, quæ non eſt paſſim cuiſlibet permittenda.] Atque etiam ſi nòſtra hac atate illi fuiſſent, quædam profectò aliter & facerent, & loquerentur. Quid? quod in rebus quoque ipſis, quæ ad Fidem attingunt, Sæcè nonnunquam errauere, à quibus ſi nec tranſverſum quidem vnguem diſcedendum ſit, neceſſe eſt ſanè in magnos quandoque errores, Fidei etiam adverſos, incurere.

6026 Deum ipſe Ferre num 666. fatetur: [Mos eſt SS. PP. quando contra errorem extremum dimicant, ſic ſe tenere ex parte alterius extremi, quaſi videantur in dictis ſuis tali extremo conſentire. Erat autem in hoc puncto ſententia Catholica inter duos errores extremos, alterum Armenorum, qui priuſ negabant, Dei viſionem eſſe poſſibilem; alterum eorum, qui dicebant non ſolum videre Deum eſſe poſſibile, ſed etiam illum comprehendere. Chryſoſtomus ergo ſic contra Anomæos diſputat, ab eorumque errore in dictis ſuis ſe elongat, quaſi videatur mediam ſententiam Catholicam relinquere, & in extremum errorem devenire.] Dixit hoc ipſum, & non aliud Vazquius: quanvis enim S. Chryſoſtomus vbi non conſigit cum Anomæis, monſtrari poſſit tradidiſſe mediam ſententiam Catholicam, Vazquius non negat id, ſed tantùm ait, videri reſeſſiſſe minùs cautè ab ea in diſputatione contra Anomæos, & declinare vt extremum errorem eorum, qui dicebant, proprià virtute Deum ab ipſis comprehendendi. Scribatur ſtylo non ferreæ ætatis, ſed aureæ, & de bonis, probatiſque Doctoribus alius erit ſermo.

6027 Nec etiam dicitur tract. 2. quaſt. 8. §. 10. n. 165. de ſapientiſſimo Theologo P. Martino Eſparza, [verſari inter lumen, & tenebras] in puncto de eorum, quæ aliquando temporaliter ſunt habitura eſſe, phyſica ad æternitatem coeſiſtentia. Quo in puncto cum Eſparza nonnihil inclinaret ad opinionem Thomiſtarum recentium, ratio ſtatutur petebat, vt non tam durè de ipſo loqueretur

Ferre. Non vrgebat tanta obligatio, ne quoddam argumentum Molinae vocaretur futile tract. 5. §. 8. §. 5. num. 1178. Prætereò alia non magis ſuaui de noſtris Scriptoibus, cupiens vt perdoctus Magiſter Ferre (quem præſentem veneror, & quocum olim frequentavi Salmantice publicas diſputationes) tom. 2. ſuper 1. p. edendo propè diem, & in quo ager contra Scientiam Mediam, iuxta promiſſa à ſe loco ſuprà citato, ita agat, vt bonis dictis de noſtris ſive Theologis, ſive opinionibus cerret, quantumcunqve validè, & acriter impugnet. Inter nos contendentes veritas ſuperet (aiebat S. Hieronymus S. Auguſtino, & ego huc traduco.) Non enim tuam quæris gloriam, ſed Chriſti. Cùmque tu viceris, & ego vincam, ſi meum errorem intellexero; & è contrario, me vincente, tu ſuperas. Et in Paralipomenon libro legimus, quod Filij Iſrael ad pugnandum proceſſerint mente pacificà: inter ipſos quoque gladios, & effuſiones ſanguinis, & cadavera proſtratorum, non ſuam, ſed pacis victoriam cogitantes.

SECTIO CCCCLXXXII.

Diſſolvitur tertium, & principale contra Scientiam Mediam argumentum, conſectum exinde, quod huius Scientiæ deſideretur determinatiuum.

Argumenti fundamenta iecit P. Suarez lib. 2. 6028 de Scientia condit. futur. conting. cap. 6. num. 2. Nam ibi ait, [poſſe contra Scientiam Mediam argui interrogando, cur potiùs Deus cognoscat, voluntatem v. g. Petri in tali occaſione hoc facturam fuiſſe, quàm oppoſitum? Non enim eſt maior ratio huius, quàm illius. Ergo neutrum cognofci poteſt, quia certum eſt, utrumque cognofci non poſſe.]

Cui interrogationi reſpondet in num. 3. [Si 6029 quærat ratio ex parte Dei, cur cognoscat, ex duobus contradicitoriis vnum eſſe futurum potiùs, quàm aliud? Non eſt quærenda ex parte Dei ratio, quia eius virtus, ſeu lumen de ſe indifferens eſt ad iudicandum, & ſciendum quidquid in re ſit futurum, ſive hoc ſit, ſive illud: indifferentià, inquam, eminenti, ſeu virtuali, & ad omnia ſufficiente, iuxta exigentiam obiectorum. Si verò ex parte obiecti quærat ratio, ob quam hoc potiùs, quàm illud ſit ſciibile? Hæc non eſt alia, niſi quia in re hoc potiùs futurum eſt, quàm illud. Quod ſi ulterius huius ratio inquiratur, cur ſcilicet hoc potiùs, quàm illud futurum dicatur, cum cauſa ſit æquè indifferens? Reſpondetur, imò quia eſt indifferens, pro libertate ſua eſſe ad alterutram partem in ea occaſione determinandam, & hæc pars vna, & determinata futura eſt, quam ipſa velit, ſeu volitura ſit. Sola ergo libertas, & vſus eius eſt ratio talis futuriſſionis ex parte obiecti. Quod ſi tandem vrgeatur, & inquiratur, vnde conſtare poſſit, quæ ſit illa pars, ad quam eſſet talis voluntas determinata? Reſpondetur, hoc iam eſſe inquirere modum, ſeu medium illius Scientiæ. De quo in ſequenti capite dicendum eſt. Nunc ergo bre-

uiter

uiter dico, nobis non conſtare, Deo autem per ſe notum eſſe ſuo infinito lumine, quo inueniens omnes rerum complexiones, & compoſitiones poſſibiles, ſimul intuetur quæ ſint, vel eſſent futura, & quæ non.] Hæc Exinius Doctor. Quibus exantlata videbatur propoſita difficultas.

6030 Sed noſtra atate, & quo tempore nos ad diſcendæ Theologiæ operam impendamus, cœperunt Magiſtri noſtri magis, & magis hac in difficultate fodere, inueneruntque aliarum ſcaturientes venas, in quibus velut in aqua hærent multi; & cura de Scientia Media agitur, diſputaturque domeſticè, principalis quaeritio prolata in medium ſolet eſſe de huius Scientiæ determinatiuo. Delibauit & hoc punctum Viues diſp. 18. parte priori, diſt. 3. §. 1. 4. 5. & 6. quia de eo tractantem legit P. Ribadeneiram diſp. 21. de Scientia Dei, cap. 3. ex num. 26. uſque ad 34. Sed non ponderauit tam exactè, quàm ipſe Ribadeneira, alique priores è Noſtris in MSS. neque contra Ribadeneiræ reſponſionem vſit illud, quod ſpeciatiim contra facere videretur. Et nunc iam Salmantice in publicis diſputationibus agitur ab vno, aut altero Dominicano.

6031 Argumenti acumen huiusmodi eſt: Intellectus diuinus eſt de ſe indifferens ad aſſirmandam, vel negandam conuerſionem Tyriorum ſub conditione prædicationis Chriſti apud ipſos. Ergo vt aſſumer conuerſionem præ non conuerſione, determinari debet ab aliquo alio. Si enim intellectui diuino contingens eſt aſſirmandum conuerſionis præ non conuerſione, conſequens eſt, vt cum ipſe non ſit potentia libera, debeat ab alio determinari ad eam aſſirmandam. Atqui non niſi decretum diuinum liberum, & efficaci, exiſtentiſque actu de conuerſione Tyriorum eſt aſſignabile, à quo determinetur. Ergo, &c. Probatum ſubſumpta Minor; nam ſi quid diſtinctum à decreto illo eſt in ſententia Societatis aſſignabile, vtiqve conuerſio, quæ erit ſub conditione prædicationis Chriſti, ſeu quæ foret, aut eſſet ſub tali conditione. Sed talis conuerſio non eſt aſſignabilis tanquam id, quod determinet intellectum diuinum ad aſſirmandam de ſe ipſa. Ergo, &c. Fulcitur Minor primò, quia talis conuerſio non eſt ab æterno, ſed ſub conditione prædicationis Chriſti erit, vel foret, aut eſſet in tempore. Quod autem non eſt actu, non poteſt actu determinare, neque exercere munus aliquod reale, ac phyſicum; ſiquidem non entis nullæ ſunt proprietates. Secundò, conuerſio Tyriorum non exiſtit abſolutè ab æterno, ſed exiſteret tantùm in tempore, ſi Chriſtus eis prædicaret. Ergo non determinat abſolutè ab æterno intellectum diuinum ad ſcientiam de ſe ipſa, ſed vſum tantùm determinaret in tempore, caſu quo purificaretur conditio prædicationis Chriſti. Non enim poteſt determinare, niſi iuxta modum ſuæ exiſtentia.

6032 Inſiſtens doctrinæ de proximo circa ſecundum principale argumentum firmatæ, nego minores propoſitiones, primam, & ſecundam. Ad huiusque priorem probationem dico primò, id quod non eſt actu, non poſſe determinare per modum principij, aut mouentis, aut excitantis; poſſe tamen purè obiectiue per modum termini, & conditionis. Sicque determinat intellectum diuinum conuerſio Tyriorum ſecundum eſſe ſibi intrinſe-

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

cum, quod haberet, ſi poneretur Chriſti prædicatione. Secundò fateor, id quod non eſt actu, non poſſe exercere munus aliquod reale, & phyſicum. Sed diffiteor, determinationem intellectus diuini per Tyriorum conuerſionem eſſe ex parte huius exercitium aliquod muneris realis, ac phyſici; eſt enim tantummodò muneris intentionalis, obiectiui, & extrinſeci. Tertio concedo, non entis nullam eſſe proprietatem realem ac phyſicam. Sed inſicior, nullam eſſe intentionalem, obiectiuam, & extrinſecam. Proprietas autem determinandi intellectum diuinum attributa Tyriorum conuerſioni, quæ nunc eſt non ens (ſi ſe fieri liceat) pertinet ad genus intentionale, obiectiuum, & extrinſecum. Licet etiam dicere, non entis eſſe nullæ ſint proprietates merito, ſeu titulo ſui; poſſe tamen eſſe titulo alterius. Atque ita conuerſio Tyriorum, quæ nunc eſt non ens, participat ex intellectu diuino, quod determinet ipſum. Nam ab ipſius ſumma actualitate, & perſpicacia eleuatur ad ſic determinandum. Ideo enim, quæ foret conuerſio, & nunc non eſt, neque ab æterno, determinat nunc, & ab æterno intellectum diuinum, quia ipſe eſt eſſentialiter determinatus ſubiectiue ad ſciendum certò, & inſallibiliter quod foret, per hoc præciſè quod foret. Vnde Molina in Appendice ad Concordiam, pag. 19. & 20. ſcribebat, [quod Deus Scientià illà, antè ſuæ voluntatis decretum, præcognouerit, in quam partem homo per ſuum arbitrium ſe determinaturus eſſet pro ſua libertate, ex hypotheſi quod in tali rerum ordine crearetur inter tales occaſiones, cum talibus auxiliis, aliſque circumſtantiis, ortum ſanè habet ex eminentia, altitudine, illimitataque intellectus diuini perfectione, quæ certiffimè cognouit id quod in ſe incertum erat, aliterque euenire reipſa poterat, utpote pendens à libero arbitrio ad vtrumque indifferente; ſciturus tamen oppoſitum, ſi in oppoſitam partem homo, ut poterat, ſe ſe inſectere deberet. Ex quibus intelliges, Regium Vatem non ſecum pugnare, dum incertum appellauit, quod diuinà ſapientià erat cognitum; quin potiùs pauciſſimis verbis noſtram ſententiam expreſſiſſe, cum de iis agens, quæ à libertate humana in futurum pendebant, dixit Pfalmo 50. verſ. 8. *Incerta, & occulta ſapientia tua manifeſtaſti mihi*; incertum appellans, quod certiffimà Dei ſapientià erat cognitum. Etenim cum *incertum* dixit, quid obiectum in ſe, ac ex ſe haberet, expreſſit. Dum verò addidit, *ſapientia tua*, altitudinem, ac illimitatam diuini intellectus perfectionem ſignificauit, quæ de re tam incerta ſcientiam diuinam habere potuit, de cuius intrinſeca ratione eſt certitudo.] Hactenus periffimè Molina, & intelligendus vt explicui in numero 5914.

6033 Annectoque eius verbis conſona illa alterius è primoribus Theologis noſtris, nempe Salmeronis tom. 1. prolog. 10. pag. 229. [Nihil eſt futuris contingentibus incertius, quæ nullam cauſam habent (ſcilicet determinantem) ad eſſe, vel non eſſe.] Quibus verbis quàm ſit contraria ea generalis definitio futuri continuentis, *Quod eſt determinatum in cauſa ad habendam exiſtentiam pro duratione ſequenti*, propoſita à Goneto tom. 2. diſp. 4. art. & §. 1. pag. 163. & 164. nullus non videt; egoque non incidi in

R r r 3 clauſura

classicum Philosophum, aut Theologum veterem, à quo tradatur, comprehendendo futurum in esse, & effectu.

6034 Ad posteriorem probationem secundæ propositionis minoris respondeo, determinationem purè obiectiuam posse esse ultra modum existendi competentem obiecto determinanti ad scientiam; vti de hac ipsa vt determinata debent fatgi arguentes. Nam obiectum, quod existeret, & nunc non existit, neque ab æterno, determinat cognitionem diuinam, quæ nunc, & ab æterno existit absolutè. Quapropter sicut terminatio scientiæ non debet in hoc sensu esse iuxta modum existendi conuenientem obiecto, siquidem obiectum conditionatè existens possit terminare scientiam absolutè existentem; ita determinatio scientiæ ab obiecto non debet esse conformis modo existendi habito ab obiecto; sed poterit obiectum existens postea conditionatè in tempore determinare absolutè nunc, & ab æterno intellectum diuinum ad sui scientiam.

SECTIO CCCCLXXXIII.

Eiusdem argumenti confirmationes sex infirmantur.

6035 **S**I confirmes primò superius argumentum: Intellectus diuinus est principium de se indifferens ad actus oppositos circa effectus contingentes, conditionatè futuros, estque impotens determinare se per propriam electionem, cum sit potentia necessaria. Ergo indiget aliquo à se distincto, præsentique physicè sibi, à quo determinetur ad vnum actum præ alio. Hoc autem determinatum nequit esse aliud, quam decretum diuinum liberum. Nam perfectiones necessariæ Dei, etsi indeterminatè postulent scientiam de pœnitentia, vel de impœnitentia Tyrionum sub conditione prædicationis Christi, non tamen determinatè de vno obiecto potius, quam de alio. Nihilque creatum datur præsens physicè ab æterno intellectui diuino, quod possit esse determinatum.

6036 Respondeo, vt nunc, & ab æterno determinetur intellectus diuinus ad scientiam de Tyrionum pœnitentia, sufficere præsentiam physicam, quam hæc haberet in tempore, si poneretur prædicationis Christi, quia per hoc præcisè quod sub tali hypothési daretur postea præsentia physica pœnitentiæ, est nunc, & ab æterno intellectus diuinus summè determinatus de se, & subiectiuè, vt cognoscat, & affirmet pœnitentiam illam.

6037 Si confirmes secundò: Diuina cognitio pœnitentiæ Tyrionum sub conditione prædicationis Christi non est in se formaliter libera. Ergo ex parte principij sui virtualis datur ab æterno existens præuia necessitas, quæ sit ratio, & determinatio talis cognitionis ad essendum. Necessitas enim danda est, quando datur actus necessarius. Sed hæc necessitas non constituitur per prædicata necessaria Dei antecedentia talem

cognitionem; nam omnia sunt indifferentia ad existentiam, & negationem talis cognitionis. Neque item constituitur per aliquod prædicatum creatum. Quia nullum est existens ab æterno, per quod constituitur. Ergo constituitur per prædicatum, seu per decretum liberum diuinum, &c.

6038 Occurro inquit, necessitatem diuini intellectus ad habendam scientiam de conuersione Tyrionum, provenire tum ab ea, tanquam à termino, tum, & magis principaliter, à diuino intellectu, tanquam à principio, & quasi specie impressa, in quibus datur determinatio intrinseca subiectiuam ad talem scientiam, quando conuersio est futura conditionatè. Etenim diuinus intellectus, cum infinitus sit, & existentia obiecti nihil in ipsum operetur, vt eum determinet ad cognoscendum, æquè determinatus erit ad cognoscendum obiectum, antequam sit, ac si de præsentem haberet illud sibi coexistens. Hinc est, necessitatem, & determinationem diuini intellectus ad cognitionem conuersionis Tyrionum, includere duo; vnum actu existens ab æterno, nempe ipsummet diuinum intellectum; aliud non existens ab æterno, sed futurum conditionatè, videlicet ipsamet Tyrionum conuersionem. Potest autem obiectum, quod non est existens, sed conditionatè futurum, necessitate, & determinare per modum termini intellectum ad sui cognitionem, si intellectus ille sit de se cognoscitius termini nondum existentis, sitque in cognoscendo independens ab illius causalitate; cum ad rationem obiecti, quod sit purè terminus actus intentionalis, non requiratur coexistentia cum actu, quem terminat.

6039 Si confirmes tertio, necessitas, & determinatio diuina ad cognitionem conuersionis Tyrionum data est ab æterno, & non ratione solius intellectus diuini: Ergo ratione tum illius, tum decreti diuini liberi. Neque enim æternum aliud assignari potest, ex quo simul cum intellectu diuino coalescat ea necessitas, & determinatio.

6040 Distinguo Maiorem: Data est ab æterno quoad integram existentiam, nego; quoad operationem intentionalem, concedo. Namque conuersionis existentia conditionatè futura, operatur intentionaliter, ac si existeret ab æterno penes suam esse intrinsecum, perindeque æquè necessitat ac determinat, ac si actu præsens esset absolutè. Hinc est, necessitatem, & determinationem illam, quoad totum, quod includit, aut connotat, non existere ab æterno, licet ab æterno intentionaliter operetur, terminando actum diuinæ cognitionis.

6041 Si confirmes quarto: Repugnat existere necessariò ab æterno operationem intentionalem, nisi ab æterno necessarium sit, eam existere. Debet ergo ab æterno existere necessitas operationis intentionalis, seu cognitionis diuinæ de conuersione Tyrionum, cum talis cognitio existat necessariò ab æterno.

6042 Vt confirmationem demoliar, repeto quod non semel dixi in præcedentibus, scilicet solere aliqua de præsentem affirmari, quin de præsentem existant omnia eorum constitutiuam, eo quod præcipuum significatum existat, & cætera exitura

exitura sint, vel iam extiterint. Domum enim affirmamus esse nunc antiquam ob præsentem eius existentiam, & ob præterita tempora, quibus coexistit. Quia sensus prædictæ affirmationis intentus, est nunc existere domum, quæ coexistit elapsis annis. Propositionem etiam creatam naturalem de futuro contingenti dicimus veram de præsentem, etsi eius veritas constituarur obiecto contingenter futuro, quod affirmat, & non modò entitate nunc existente propositionis.

6043 Iam ad confirmationem respondeo, necessariò asserti esse ab æterno, quod Deus cognoscat conuersionem Tyrionum, quia ab æterno existit diuinus intellectus, qui per modum quasi formæ est determinatio ad cognitionem, quando obiectum in aliqua differentia temporis, & sub aliqua conditione habiturum esset existentiam. Etsi ergo necessitas cognitionis diuinæ importet significatiuè existentiam conuersionis conditionatè futuræ; quia tamen illam significat minus præcipuè, & vt terminum per ordinem, ad quem intellectus diuinus per modum quasi formæ necessitat, ideo intellectum diuinum ab æterno existere sufficit, vt dicatur esse ab æterno necessitatem diuinæ cognitionis de conuersione Tyrionum; præsertim cum huiusmodi necessitas sit ad operationem intentionalem, quæ formaliter est ab æterno existens, & necessaria ex necessitate actuali intrinseca sibi.

6044 Nec mirum videri debet, quod aliquid non præsens necessitat ad operationem intentionalem de præsentem habendam, præsertim si sit terminus purè, aut conditio obiectiuam purè. Etenim terminus, aut conditio obiectiuam purè, quod sit præteritum contingens absolutum, aut conditionatum, necessitat intellectum diuinum ad hoc, vt cognoscat de præsentem ipsum. Est autem eadem prorsus ratio de termino, aut conditione futura, ac de præterita, quando hæc non relinquit effectum præsentem, à se causatum in cognoscente: vti in Deo relinquit præteritum contingens absolutum, aut conditionatum. Si quispiam necessitatem Dei, vt cognoscat vtrumvis præteritum, reducat ad decretum liberum, quo sibi eam imposuerit, exorbitabit à doctrina Thomistarum, aut saltem illustrissimi Godoy *disp. 33. §. 4. num. 35. & seqq. §. ult. ex num. 133. & Hieronymi Viues *disp. 18. parte priori, disp. 1. ex §. 5.**

6045 Vltèriùs respectu diuinæ cognitionis non modò eadem est ratio termini, aut conditionis, quæ sit purè obiectiuam, & quæ sit obiectum contingens præteritum; sed etiam est ratio eadem, ac termini, seu conditionis, quæ sit purè obiectiuam, & quæ sit obiectum contingens præsens, siue absolutè, siue conditionatè. Nam obiectum creatum præsens non operatur physicè aliquid in ordine ad diuinam cognitionem, sed est purus terminus illius, puraque conditio obiectiuam. Ergo sicut præsentem obiecto creato concipitur aptè, quod diuinus intellectus sit necessitatus ad cognitionem illius, ita eodem prorsus modo concipitur, quando creatum obiectum est futurum. Nam si quid obstaret tunc, certè non aliud, quam defectus præsentem. Non est autem cur obstat is defectus, cum neque quando creatum obiectum est præsens, necessitat intellectum diuinum, immutando ipsum, aut excitando physicè. Quæ ratio non eleuabitur di-

cendo, præsentem rei creatæ contingentis constitui formaliter ex decreto diuino determinatè ad cognitionem eiusdem rei vt præsentem. Nam hanc constitutionem detestant Thomistæ; præsertim illustrissimus Godoy *suprà, num. 135.*

6046 Si confirmes quintò: Vt scientia Dei de conuersione Tyrionum sub conditione prædicationis Christi sit formaliter necessaria in se, & non libera, opus est quod oriatur à potentia determinata, & non indifferenti. Sed pro priori ad eam scientiam nihil nisi decretum liberum diuinum potest prædeterminare diuinum intellectum ad ipsam. Reliquæ namque perfectiones diuinæ non habent præuiam connexionem potius cum ea scientia, quam cum opposita; nihilque creatum existit ab æterno pro priori ad eam scientiam.

6047 Expromptè dicitur, prædeterminari à conuersione, quæ sub ea conditione foret, tanquam à purè termino, purèque conditione obiectiuam. Nam per hoc præcisè quod conuersio sub ea conditione foret, Deus est essentialiter determinatus ad cognoscendum id ipsum. Et licet conuersio secundum esse suum intrinsecum non existat ab æterno pro priori ad cognitionem diuinam, sed tantummodò verum sit, quod secundum esse intrinsecum existeret pro sua differentia temporis, si poneretur ea conditio; nihilominus conuersio, quæ sic exitura esset, & vt sic exitura, præcedit ab æterno pro priori quodam signo rationis nostræ cognitionem diuinam, vt sæpe est à nobis explicatum.

6048 Si confirmes sextò, voluntates Tyrionum non habent ab æterno potestatem agendi pœnitentiam. Ergo neque habent ab æterno potestatem determinandi intellectum diuinum ad scientiam potius pœnitentiæ, quam impœnitentiæ sub conditione prædicationis Christi. Hæc etenim posterior potestas nequiret saluari absque priori; imò nequiret non esse vna, eademque realiter cum priori. Quia posterior potestas non esset imprimendi aliquid, quo intellectus diuinus redderetur completus ad scientiam pœnitentiæ, vel quo formaliter sciret pœnitentiam; sed esset potestas, ad cuius exercitij per actionem pœnitentiæ præsentem intellectus diuinus de se ad cognoscendum completissimus necessitaretur, vt prodiret virtualiter in formalem pœnitentiæ scientiam.

6049 Negatur consequentia; nam vt voluntates Tyrionum ab æterno determinent, satis est, quod in tempore acturæ essent pœnitentiam sub ea conditione: nihilque est, quod veter, quominus vt conuertendæ pro tunc sub ea conditione determinent pro nunc, & ab æterno intellectum diuinum ad cognitionem de conuersione, vt pro tunc conditionatè futura.

SECTIO CCCCLXXXIV.

Septima confirmatio extenuatur.

6050 **S**I confirmes septimò: Tyrionum voluntas non determinat se, sed tantum determinaret elicituè, & electiuè ad conuersionem præ non conuersione sub conditione, quod Christus eis præ-

dicaret. Ergo non determinat, ſed tantum determinatur obiectiue eſſet ſub illa conditione ad ſcientiam diuinam de conuerſione præ oppoſita de non conuerſione. Quandoquidem determinatio obiectiua ad ſcientiam funditur in determinatione iudiciali, & electiua eius, quod eſt obiectum ſcientiæ eiusdem. Vnde Tyrionum voluntas mediante ſua conuerſione determinat obiectiue conditionate, & intellectus diuinus obiectiue absolute ad ſcientiam Mediam de ea conuerſione, quatenus ipſe eſt eſſentialiter neceſſitatus, vt ab æterno determinet ad cognitionem de conuerſione Tyrionum ſub conditione quod Chriſtus eis prædicaret. Ita vt ad præſatam neceſſitatem requiratur præciſe quod illi determinent obiectiue conditionate, id eſt quod determinari eſſent, ſeu determinarent, poſitâ conditione prædicationis Chriſti. Et ideo, quando voluntas creata in ſtatu absoluto operatur liberè, determinat obiectiue absolute ad duplicem ſcientiam Dei æternam, alteram conditionatam præſcendentem à poſitione conditionis; alteram absolutam, non præſcendentem ab ea poſitione.

6051 Reſpondeo, hoc ipſo quod voluntas Tyrionum determinata eſt elicitue, atque electiue ad conuerſionem, determinare obiectiue absolute, & actu nunc, atque ab æterno ad ſcientiam de conuerſione. Et quidem primò, ſi quando operatio libera voluntatis creata non eſt futura pure conditionate, ſed eſt futura etiam absolute, & proinde quando voluntas creata in ſtatu absoluto operatur liberè, cum actu determinat obiectiue ad ſcientiam Mediam. Ergo diuerſo modo determinat, ac quando ipſius operatio eſſet futura pure conditionate; nam tunc non ſaluaretur, quod determinet, ſed quod determinaret. Cum tamen determinatio ſcientiæ Mediæ, ſicut & ipſa ſcientia Media, eodem modo debeat ſe habere, ſiue operatio libera voluntatis creata ſit futura pure conditionate, ſiue ſit futura etiam absolute; & ad ſcientiam Mediam id ſecundum eſt proſus per accidens, eſtque poſterius natura, aut ratione, quàm prædicta ſcientia. Premo amplius hanc rationem: Conuerſio S. Magdalene v.g. antequam exiſteret in ſtatu absoluto, habebat determinare obiectiue conditionate ad ſui cognitionem, non autem absolute; ſed cum exiſtit in ſtatu absoluto, habuit determinare obiectiue absolute, non tantum ad ſcientiam absolutam, ſed etiam conditionatam. Ergo fuit in Deo ab æterno duplex ſcientia conditionata conuerſionis S. Magdalene, vna comparatiue, ſeu relatè ad instantia antecedentia absolutum ſtatum conuerſionis; altera relatè ad instantia absoluti ſtatus; vna repræſentans obiectum, quod determinatum eſſet, poſitâ conditione; altera repræſentans obiectum, quod iam poſitâ conditione determinet. Quæ ſcientiæ Mediæ geminatio nulli non apparebit absurda.

6052 Secundò, ſi operatio libera voluntatis creata non determinat obiectiue, ſed determinaret ad ſcientiam Mediam, poſitâ conditione; ſequeretur eam ſcientiam non exiſtere ab æterno, & absolute in Deo, ſed exiſtere ſolum in tempore, & absolute, quando ponitur conditio. Tunc enim tantum verificatur, voluntatem creatam determinare; & proinde tunc tantum verificatur, intellectum diuinum determinare, cum antea eſſet quam expectans poſitionem conditionis. Si reſpondeatur, eſſe quali expectantem quoad vim

non afferendi ſecum poſitionem obiecti, ſed non quoad ſuſpenſionem inſtar potentia conditionate; aſſert namque potius cognitionem aſſertantem, quàm negantem operationis liberæ creatae, per hoc præciſe quod poſtea exiſteret operatio libera; ideoque non expectat, ſed connotat poſitionem conditionis, quavis nos non poſſimus concipere cognitionem illam aſſertantem, quin prius concipiamus fore operationem liberam. Contra eſt, quia eo ipſo quod concedatur, non aſſerre ſuſpenſionem inſtar potentia conditionate, debet conſequenter admitti, aſſerre determinationem inſtar potentia absolute intentionalis: quæ determinatio ſicut exigit intellectum ſubiectiue determinantem actu, ita exigit obiectum determinans actu obiectiue, & non eſt contenta obiecto, quod determinaret. Profectò talem eſſe oportet determinationem ab obiecto, qualis eſt cognitio, quæ de eo habeatur. Sed operatio conditionate futura cognoscitur actu, & non tantum cognoscitur, ſi poneretur conditio. Ergo determinatio ab huiusmodi obiecto non tantum eſt, ſed eſt de præſenti.

6053 Tertio, ſi Deus habeat ſcientiam Mediam de poenitentia Tyrionum, quin hæc, & antequam hæc determinet obiectiue, erit illa formalitas Deo libera, vtpote in æternitate ortum trahens ab intellectu diuino, vt indifferenti. Si reſpondeatur, trahere quidem ortum ab illo, vt indifferenti ex ſe ad coexiſtendum cum quouis extremo libertatis Tyrionum, indifferentiæ quali poſitiuâ, & à Tyrionis determinanda; non tamen vt indifferenti electiue ad cognitionem aſſertantem, vel negantem poenitentia, ſed vt determinato ad illam, quæ ſit conformis obiecto, & vt ſupponente eſſentialiter, vnicam tantum ex illis fore ſic conformem, & ipſam determinatè vendicantem ſibi. Vnde ſcientia Media de poenitentia Tyrionum non eſt formalitas Deo libera, quia oritur ab intellectu, qui eſt ex ſe ſit indifferentis, ſed eius indifferentia eſt subordinata voluntati Tyrionum, & quæ per poenitentiam eſſet prædeterminanda obiectiue, ſi poneretur conditio prædicationis Chriſti. Sic noſter liber charitatis amor erga Deum, non eſt liber ipſi Deo, habet habitum charitatis, quia eſt oriatur ab Omnipotentia vt applicata per decretum indifferentis, & ab habitu charitatis, vt indifferenti ad amorem, & ad non amorem, vtriuſque tamen huius principij indifferentia eſt subordinata voluntati noſtræ eligenti, determinaturque ab ea. Contra; nam licet in intellectu diuino non detur indifferentia electiua, & ideo non contendatur à nobis, ſcientiam Mediam de poenitentia Tyrionum fore formalitatem liberam diuino intellectui; tamen in hoc datur indifferentia quali paſſiua subordinata determinanti creato, vel increato, & ab eo determinabilis. Ergo vt talis indifferentia quali paſſiua tranſeat in æternitate ad ſcientiam potius de poenitentia Tyrionum, quàm ad oppoſitam, opus eſt determinante, quod actu determinet, & non ſufficit illud, quod determinaret. Non enim tollitur, aut determinatur indifferentia quali paſſiua per id, quod determinaret, ſed per id quod actu determinet. Sic indifferentia paſſiua materiæ ad formam auri, vel argenti non tollitur, aut non determinatur ad formam auri per agens, vel per diſpoſitiones determinaturas, ſed actu determinantes. Quare ſi voluntas Tyrionum non determinet in æternitate indifferentiam

rentiam quali paſſiua intellectus diuini, debet determinare voluntas diuina: & hoc ſenſu conatur, ſcientiam conditionatam de poenitentia Tyrionum fore formalitatem Deo liberam, ſi non ſit formalitas, ad quam in æternitate determinet intellectum diuinum voluntas Tyrionum; determinetque pure obiectiue per poenitentiam, quam exerceret, ſi poneretur conditio prædicationis Chriſti.

6054 Quarto, ſi poenitentia Tyrionum non determinat modò, ſed determinaret ad ſcientiam Mediam nunc exiſtentem. Ergo non conſtituit modò, ſed conſtitueret cum intellectu diuino actum primum proximum ad talem ſcientiam. Id quod falſum eſt; nam ſi datur modò actus ſecundus ſcientiæ, debet pro priori naturæ ad ipſam præſupponi conſtitutus actus primus proximus. Per intellectum quidem, tanquam per principium influens virtualiter; per poenitentiam verò, tanquam per terminum præciſe, ſeu tanquam per conditionem pure obiectiuam, & proinde tanquam per conſtituens, quod non requirit conſtituere, penes eſſe ſibi inſinſecum (quo certè caret nunc poenitentia Tyrionum) ſed contentum ſit conſtituere penes eſſe ſibi extrinſecum, intentionale, & obiectiuum: atque aded non requirit conſtituere vt actu exiſtens inſinſecè, ſed vt exiſtatur pro tempore aſſertato ab actu ſecundo ſcientiæ; & vt exiſtatur eo modo, quo aſſertatur, & exigitur à tali actu, nempe vt exiſtatur pro ſua temporis differentia, ſi purificetur conditio: ſicque ab actu ſecundo ſcientiæ Mediæ aſſertatur; & exigitur Tyrionum poenitentia.

6055 Quintò, vt intellectus diuinus producat virtualiter ſcientiam Mediam de poenitentia Tyrionum, non ſufficit ſola exiſtentia ſui; nam cum ea poſſet ſtare ſcientia oppoſita. Ergo vt producat ſcientiam Mediam de poenitentia Tyrionum præ oppoſita, requiritur aliquid aliud. Ergo in ratione proximè potentis producere præſatam ſcientiam conſtituitur intellectus diuinus per aliquid aliud. Et cum conſtituatur in ea ratione ſine indifferentia ad præſatam ſcientiam, & ad oppoſitam, conſtituetur per aliquid aliud, à quo determinetur faltem obiectiue. Illud autem aliud erit poenitentia, quæ exiſteret, ſi purificaretur conditio prædicationis Chriſti. Si reſpondeatur, illam potentiam proximam conſtitui per hoc, quod poſita prædicatione Chriſti, poenitentia Tyrionum exiſtat à parte rei; non autem per hoc, quod ante prædicationem poſitam exiſtat eo pacto, licet antè exiſtat obiectiue in cognitione definiente illam potentiam proximam. Quatenus nullus intellectus poſſit definire illam potentiam, quin definitio formalis attingat Tyrionum poenitentiam, quæ foret, attingatque tanquam obiectum conſtituens à parte rei illam potentiam, poſitâ conditione prædicationis Chriſti. Siquidem per hoc præciſe quod eâ poſitâ non poneretur poenitentia, deſiceret potentia illa, quavis manerent reliqua. Et hoc eſt, in volui ab illa poenitentiam, quæ foret. Id autem tantum probat; poenitentiam penes eſſe ſibi inſinſecum conſtituere nunc illam potentiam obiectiue in cognitione definiente ipſam; non autem à parte rei; nam quod nunc non exiſtit, ſicut ſecundum eſſe ſibi inſinſecum nequit nunc efficere aliquid, ita nec conſtituere. Contra, quia illa potentia debet eſſe ad ſcientiam conditionatam, vt diſtin-

ctam virtualiter à ſcientia absolute. Non erit autem ſic, ſi conſtitutio illius potentia non antè detur, quàm quando, poſitâ prædicatione Chriſti, exiſtat à parte rei poenitentia Tyrionum; imò nunquam dabitur, quia nunquam ponetur prædicatione, & proinde nunquam exiſtat à parte rei poenitentia Tyrionum. Quavis verò neque detur conſtitutio potentia per hoc, quod ante prædicationem poſitam exiſtat à parte rei poenitentia; aſt datur per hoc, quod ante prædicationem poſitam, ſeu præſcendendo ab eo, quod ponendâ eſſet, necne, exiſtatur eſſet à parte rei poenitentia ſub conditione, quod prædicatione poneretur. Sicque dari conſtitutionem potentia per poenitentiam, nihil aliud eſt, quàm dari per eſſe extrinſecum, intentionale, & obiectiuum poenitentia; quæ tali tempore foret, ſi poneretur prædicatione, vt de proximo dicebam. Si id ſit exiſtere poenitentiam obiectiue in cognitione definiente potentiam, exiſtereque ante prædicationem poſitam, non contradicam.

6056 Et hæcenus aduersus ſeptimam confirmationem, proceſſeruntque impugnationes, ſupponendo maioris claritatis gratiâ, ſcientiam Mediam eſſe formalitatem contingentem, productam virtualiter intra Deum. Quæ ex ſuppoſitione contendimus, Tyrionum poenitentiam, quæ foret ſub conditione prædicationis Chriſti, debere determinare actu, & non ſatis eſſe, quod determinaret intellectum diuinum ad producendam virtualiter hanc potius formalitatem ſcientiæ Mediæ de poenitentia, quàm oppoſitam de non poenitentia; debereque conſtituere, & complete actu intellectum diuinum in ratione proximè potentis producere virtualiter hanc potius ſcientiam Mediam, quæ contingeret exiſtit, quàm oppoſitam, quæ poſſet exiſtere itidem contingeret, ſi Tyrionis poſitâ prædicatione Chriſti, non eſſent acturi poenitentiam; quod in eorum poteſtate æquè eſſet, ac agere poenitentiam. Cæterum ſi ſupponatur, ſcientiam eſſe ipſam formalitatem neceſſariam diuini intellectus, ita vt non importet aliquam formalitatem inſinſecam Deo vltra neceſſarias ipſius Dei, ſed importet tum formalitatem intellectus diuini, aut ſcientiæ neceſſariæ, tum terminationem, aut denominationem aliquam non omnino inſinſecam Deo. Hac factâ ſuppoſitione noſter animus fuit probare, Tyrionum poenitentiam, quæ ſub conditione prædicationis Chriſti foret, debere determinare, complete, atque conſtituere actu formalitatem intellectus diuini, aut ſcientiæ neceſſariæ in ratione repræſentantis, & cognoscentis poenitentiam Tyrionum præ non poenitentia ſub conditione illa; & non ſufficere, quod determinaret, completeret, & conſtitueret. Quam autem ex duabus illis ſuppoſitionibus ſit vera, decernat quiſque conuenienter ad ſententiam, quam teneat de actibus contingentibus diuinæ voluntatis. Eadem namque militat ratio in actibus contingentibus diuini intellectus, nempe in ſcientia Media futuri contingentis conditionati, & in viſionis ſcientiæ futuri contingentis absolute.

SECTIO CCCCLXXXV.

*Summa reſponſionis exhibitæ ad argu-
mentum tertium, & elucidatio ma-
ior, præſertim ab exemplis.*

6057 **D**eterminativum itaque Scientiæ Mediæ de
pœnitentia Tyriorum conditionatè futura,
ſeu quæ foret ſub conditione prædicationis Chri-
ſti, conſtat (vt hucusque viſum eſt) tum ex
intellectu diuino, tum ex ipſa pœnitentia, quæ
foret; ita vt vtrumque determinet actum, & abſo-
lutè ab æterno. Intellectus quidem diuinus ſub-
iectiuè, & per modum principij, ſpecieque intel-
ligibilis; quæ verò foret pœnitentia, obiectiuè,
& per modum puri termini, atque condi-
tionis.

6058 Quod vt magis explicem, obſeruo primò, pœ-
nitentiam Tyriorum conditionatè futuram debe-
re eſſe Deo notiſſimam, eſſi neque exiſtat, neque
exitura ſit abſolute; id eſt quippe, vt dicitur ad
Rom. 4. verſ. 17. *vocat ea quæ non ſunt, tanquam
ea quæ ſunt.* Secundò: non poſſe à nobis vllam
de præſenti reddi rationem, cur Tyrios pœnite-
ret, ſed præ ratione fore in caſu prædicationis
Chriſti voluntatem ipſorum, qui adiuti gratiâ
Dei determinaturi ſe eſſent elicitivè, & electivè
ad pœnitentiam potiùs, quàm ad non pœniten-
tiam. Tertio, Deum ideo nunc, & ab æterno
cognoſcere agendam à Tyriis pœnitentiam ſub
conditione illa, quia reuerà pœnitentiam agerent
ſub ea; diuiniſque intellectus ob ſummam ſuam
perſpicaciam exigat, vt nihil eorum, quæ ſub
quavis conditione fierent, lateat ipſum: eſtque
de ſe completiſſimus per modum principij, &
ſpecieque intelligibilis, vt cognoſcat omnia, quæ
forent, per hoc præciſè quod forent. [Quapro-
pter ex parte Dei, & principij cognitionis non
opus eſt quaerere alium modum, vel rationem cog-
noſcendi, quàm ipſum lumen infinitum Dei, &
perfectionem, ac æternitatem ſcientiæ eius. Ex
vi cuius, apprehenſa quacumque re, ſeu comple-
xione rerum à nobis enuntiabili, naturaliter ex
efficacia luminis indicat, quid veritatis ſit in vna-
quaque re, ſeu in quocumque obiecto cognoſci-
bili. Ex parte etiam obiecti, ſeu rei cognoſcendæ
non etiam requiritur, vt aliquid medium interce-
dat, quia veritas ipſa in ſe, & ſine alio medio vi-
detur à Deo; quippe nullum medium habeat, &
vnumquodque cognoſcitur à Deo, ſicut eſt. Ne-
que item requiritur entitas aliqua realis, præter
eam, quam habet obiectiuè in intellectu diuino,
quia non concurrat ad illam cognitionem, vt
principium eius, ſed merè terminando. Et ad hoc
non requiritur actualis exiſtentia, ſi alioqui in cog-
noſcente ſit ſufficiens virtus, & principium talis
cognitionis.] Quæ ſunt verba Eximij Doctotis
Suarij *lib. de Scient. condit. futur. conting. cap. 7.
num. 15.* habetque germana *cap. 5. num. 12. ac 13.
anteaque lib. de Scient. abſolut. futur. conting. cap. 8.
ex num. 7.* Vnde obſeruo quintò, & infero, cum
ſupponatur, quod Tyriorum conuerſio foret verè
ſub hypotheſi prædicationis Chriſti, diuinum in-
tellectum eſſe determinatum ad eam cognoſcen-
dam, determinante ea obiectiuè, & vt puro ter-

mino, atque conditione; & determinante ipſo di-
uino intellectu ſubiectiuè, & tanquam principio,
ſpecieque intelligibili; determinanteque vtroque
actualiter, & abſolute ab æterno.

Habemus exemplum ſatis aptum, quo vtamur
ad homines aduerſus Thomiſtas. Nam ipſi
communiter tradunt, Deum in ratione liberè vol-
lentis conſtitui per volitionem neceſſariam, & per
effectum aliquem creatum, ſeu actionem ad extra
vt intrinſecè incluſam, aut vt extrinſecè conno-
tatam. Iuxta quam doctrinam decretum Dei li-
berum, ſubiectiuè abſolutum, & obiectiuè condi-
tionatum, admiſſum ab ipſis circa pœnitentiam
Tyriorum, & ſcientia conditionata tali decreto
innixa, contingens ſimpliciter Deo, liberaque
ratione talis decreti, determinabuntur, conſti-
tuentur, & complebuntur per pœnitentiam præ-
fatam. Si ergo ea, eſſi non ſit, ſed foret, deter-
minat, conſtituit, completque decretum ſubiectiuè
abſolutum, & obiectiuè conditionatum, ſcien-
tiamque conditionatam, quæ nunc, & ab æterno
ſunt, ſparentibus ipſis: quidni nobis licebit dicere
idem de eadem pœnitentia reſpectu Scientiæ Me-
diæ? Quæ ſupponatur conſiſtere in intellectu
neceſſaria Dei, & in ipſamet pœnitentia, vt
terminante ab æterno ſecundum eſſe, quod ha-
beret contingens in tempore, ſi Chriſti prædica-
tio poneretur, cognitionem diuinam.

Vt propoſitum exemplum clareſcat plenius,
ſubijcio ſequentia Goneti verba *tom. 2. diſp. 5.
art. 2. §. 5. pag. 434. & 435.* ex Illuſtriſſimis Alua-
rez *diſp. 7. de Auxiliis, num. 37. lib. 1. Reſponſ.
cap. 4. num. 10. ad 4. & Godoy diſp. 36. §. 2. n. 44.
& 45.* [Quando decretum diuinum eſt abſolu-
tum ſubiectiuè, & conditionatum obiectiuè, non
debet inducere mutationem realem, & phyſicam
abſolutè, ſed ſolum ſub conditione, id eſt ſufficit,
quod ex vi illius decreti realiter mutaretur crea-
tura, ſi conditio impleteretur. Et hæc mutatio con-
ditionata eſt ſufficiens, vt diuina voluntas aliter
comparetur ad creaturas poſt illud decretum,
quàm antè. Vnde in tali mutatione conditionata
fundatur reſpectus rationis, quem intellectus no-
ſter concipit aduenire Deo ratione talis decreti.]
Ita Gonetus. Igitur vt ad talis decreti in volunta-
te diuina conſtitutionem ſufficit mutatio realis
obiectiua, non quæ exiſtat, nec quæ futura ſit
abſolute, ſed quæ ex vi talis decreti eſſet futura, ſi
purificaretur conditio; ſic etiam vt intellectus di-
uinus determinetur ad Scientiam Mediæ de pœ-
nitentia Tyriorum, & vt huiusmodi ſcientia ſub-
ſiſtat conſtituta, ſatis erit pœnitentia eo pari mo-
do, quem declarauit.

Si tamen libeat Thomiſtas conſugere ad con-
ſtitutionem diuini decreti liberi, ſubiectiuè abſo-
luti, & obiectiuè conditionati, de Tyriorum pœ-
nitentia, conſiſtentem in aliquo contingenti ſupra
volitionem neceſſariam, addito virtualiter, vel per
rationem, quod ſit terminatio intrinſeca Deo,
& ex æternitate ſit eſſentialiter præuiſaque conne-
xa cum Tyriorum pœnitentia ſub hypotheſi præ-
dicationis Chriſti, proxi ex Illuſtriſſimo Godoy
tract. 6. in 1. p. diſp. 48. §. 5. placuit Goneto *tom. &
diſp. 3. art. 2. §. 5. pag. 115.* Debent hi conſequenter
aſſirmare, ſcientiam conditionatam diuinam de
pœnitentia Tyriorum conſiſtere in ſimili termi-
natione, intellectumque diuinum in ratione pro-
ximè potentis habere ſcientiam repræſentantem
potiùs pœnitentiam, quàm non pœnitentiam, de-
terminari, conſtitui, & compleri ab æterno non
modò

modò per terminationem præſentem, & intrinſe-
cus additam decreti illius; ſed etiam per pœni-
tentiam non exiſtentem in ſe ab æterno: per ter-
minationem quidem illam, vt rationem cognoſ-
cendi, & per pœnitentiam vt obiectum cognoſ-
cendum. Atque ita expriment Godoy *num. 88.
& 89. anteaque in tract. 4. diſp. 33. §. 5. num. 46.
Gonetus pag. 120. & 121.*

6061 Breuiori ſermone profero aliud exemplum:
Dominicus Bañes, & quidam alij Thomiſtæ olim
dicebant, & nunc etiam, vt Petrus Magallaneus
Luſitanus, dicunt, Tyriorum pœnitentiam non
cognoſci à Deo niſi in decreto ſuo prædetermi-
natio eiusdem, conditionato ſubiectiuè, & ab-
ſoluto obiectiuè. Tunc ſic: Diuina cognitio de
obiecto illo increato contingenti, & libero con-
ditionato, v. g. *Si Chriſtus prædicet Tyriis, effica-
citer prædeterminare eos ad pœnitentiam,* accipit
determinationem ab ipſo, eſſi ipſum non ſit præ-
ſens ab æterno abſolute, ſed tantum conditiona-
liter. Ergo ſimiliter nos poterimus reuocare de-
terminationem diuinæ notiæ de obiecto creato
contingenti, & libero conditionato ad idemmet
obiectum, tamenſi illud non exiſtat abſolute ab
æterno, ſed exiturum tantum eſſet conditionaliter
in tempore.

SECTIO CCCCLXXXVI.

*Reſponſiones alia aut non approbantur,
aut præmittuntur, indicaturque al-
tera iam alibi approbata.*

6063 **S**unt qui exiſtunt, difficultatem de determi-
natio ſaltem diuinæ ſcientiæ viſionis circa
futura abſoluta contingentiæ, & libera voluntatis
creatæ ſopiti, assignato determinatio, quod ſit
complexum ex Scientia Media, & ex volitione di-
uina ponendi conditionem, ſub qua obiectum eſt
aſſirmatum ab ea Scientia. Nam tale complexum
eſt connexum eſſentialiter cum obiecto; vt futuro
abſolute, ideoque non poſſet non determinare
diuinum intellectum ad cognitionem obiecti, vt
futuri abſolute: ſiue determinet tanquam me-
dium præcognitum, ſiue tanquam ſpecies impreſ-
ſa præciſè, ſiue tanquam ipſa formalis cognitio
obiecti vt futuri abſolute. Cæterum, quia ſic ſo-
pitâ difficultate de determinatio ſcientiæ abſo-
lutæ, reuiuſcit conſeſſim ea alia de determinatio
ſcientiæ conditionatæ conſtituentis præfatum
complexum; ideoque exinde animus non redditur
omnino quietus.

6064 Sunt etiam qui conſiderent aliud complexum,
quod ante omne decretum diuinæ voluntatis ſit
eſſentialiter connexum cum obiecto creato con-
tingenti, & libero, vt futuro abſolute. Quia an-
te decretum vocandi v. g. Petrum ad pœniten-
tiam, poſſet Deus cognoſcere ſe habiturum illud
contingenter, & liberè, ſi videat Petrum pœniten-
tem ſub tali vocatione; poſſet etiam ante illud
decretum videre Petrum acturum pœnitentiam, ſi
taliter vocetur. Hæc autem duæ ſcientiæ (quarum
prior eſt reflexa, & ſecunda eſt directa, & vtra-
que conditionata) eſſentialem habent connexio-
nem cum eo, quod ſit abſolute futura vocatio, &
pœnitentia, habentque connexioem ante omne

decretum voluntatis diuinæ; eſſi ſit connexio,
quæ inuoluat ſuppoſitionem conſequentem vo-
luntatis diuinæ, & humanæ.

Verum neque hi ſedant difficultatem de deter-
minatio ſcientiæ conditionatæ directæ, & aſſu-
munt reflexam litigioſam etiam inter Noſtros; vt
attigi in 1. parte. Deinde connexio illa cum vo-
catione, & cum pœnitentia abſolute futura ha-
beretur per decretum diuinum, ſeu medio illo; ac
proinde futuritio immediata vtriuſque haberetur
dependentè à decreto. Quare futuritio mediata;
quæ ex prædicto illo complexo vtriuſque ſcientiæ
conditionatæ reſulter, non poterit, niſi medio
decreto, deſeruire ad vocationis, & pœnitentiæ
cognitionem abſolutam. Rurſus, cognitio abſo-
luta decreti nequaquam præcedet ipſum. Nam
non antecedit cauſalitate, quia cum cognoſcatur
vt omnino liberum, non poſſet habere immediatè
antecedens principium, à quo determinetur. Si
autem cauſalitate cognitio illa præcederet decre-
tum, præcederet immediatè; non enim datur ali-
quid, medio quo antecedere queat. Neque item
præcedet ratione, & ſubſiſtendi conſequentiâ per
independentiam non mutuum à decreto; quia cog-
nitio diuina decreti non poſſet eſſe ſine illo. Vnde
ſcientia complexi illius vt talis, vel ſcientia
vtramque eius partem attingens, non poterit eſſe
prior decreto, ſed vel ſubſequens; vel concomi-
tans illud. Eodemque modo diſcurrendum eſt de
ſcientia reſpectu vocationis, & pœnitentiæ.

Atque hinc admiſſo pro nunc complexo illo,
negabitur cognoſci in eo aliquam propriam fu-
turitionem decreti, vocationis, pœnitentiæque,
licet concedi poſſit, cognoſci impropriſſimam
quandam. Quæ non ſufficiet, vt in priori aliquo
ante decretum diuinum detur cognitio eiusdem
decreti. Nam ea futuritio impropriſſima non ſa-
tis eſt, vt pro priori, in quo eſt, debeat dari illius
cognitio per vnicam tendentiam attingens dup-
plicem partem complexi, quo futuritio illa con-
ſtituitur. Eſſi enim vtriuſque partis diuiſim detur
cognitio pro priori, in quo quævis illarum exiſtit;
aſt id non ſufficit, vt in complexo cognoſcatur
quod cum illo connexum eſt, quia vtraque pars
diuiſim ſumpta non connectitur cum decreto, ſed
ſolum ſumpta collectiuè. Et conſequenter non
poterit videri decretum ex vi talis complexi cog-
niti, ſeu in illo; niſi per ſcientiam indiuiſibilitet
tendentem in vtramque eius partem. Non eſt
porro neceſſè aſſirmare, quod Deus vtramque
partem illius complexi cognoſcat eadem indiuiſi-
bili virtualiter ſcientiâ. Quia aptiſſimè dicit quis,
ſcientiam reflexam conditionatam decreti cog-
noſci in priori, quo ipſa exiſtit, imò ipſam for-
maliter cognoſcere ſeipſam; poſitionem verò
ſcientiæ conditionatæ directæ cognoſci alia for-
malitate ſcientiæ, datâ quando ponitur ipſa ſcien-
tia conditionata directa. Sic autem cognitio com-
plexo, non cognoſcitur in illo id, cum quo con-
nectitur, nempe non cognoſcitur abſoluta exiſten-
tia decreti, & proinde neque vocationis, neque pœ-
nitentiæ.

Dixi ſuprà, licet concedi poſſit, cognoſci impro-
priſſimam quandam horum futuritionem, quatenus
ex modo tantum noſtro concipiendâ cognoſcan-
tur ipſa à Deo vt abſolute futura, non quidem
reſpectu ſcientiæ diuinæ aſſirmantis eorum abſo-
lutam exiſtentiam, ſed reſpectu complexi illius
iam explicati; quia illud præcedit ratione noſtrâ
decretum, vocationem, & pœnitentiam; inclu-
ditque

ditque determinationem ad hæc, & ideo ex vi illius dici poſſunt futura abſolutè, eſſi valde impropiè.

6068 Non magis ſe expediunt, qui pro determinatione ad ſcientiam viſionis de noſtro actu contingenti, & libero, non inhoneſto, designant diuinam prædeſinitionem efficacem dependentem à Scientia Media. Nam vt omittam, relinquì inſolutum nodum de determinatione ad ipſam Scientiam Mediam, & ad viſionis, quæ ſit de actu inhoneſto, diuini intellectus, eo ipſo quod actui non inhoneſto competat exiſtentia abſoluta, non poteſt non eſſe neceſſariò determinatùs, vt eum intueatur per ſcientiam viſionis. Atqui falſum id eſſet, ſi requiſitum, & vnicum determinativum ad talem ſcientiam foret prædeſinitio dependens à Scientia Media; quippe liberum ſit voluntati diuinæ prædeſinire ſic, vel non prædeſinire actum inhoneſtum; & hic poſſet abſolutè, & ſimpliciter exiſtere, quin à Deo fuerit ita prædeſinitus.

6069 [Nam eſſi credibile ſit, Deum de factò prædeſinire ita omnes bonos actus, vel ſaltem actus gratiæ, & maxime illos, ad quos ſunt neceſſaria auxilia efficaciam maiora, & ſpecialiora, quàm ex generali curſu ſupernaturalis etiam prouidentia dari ſoleant. Et de actibus inferioribus, præſertimque de moralibus ordinis naturalis id etiam ſit probabile, & facile defendi poſſit. Non eſt tamen neceſſarium, quia ſufficit prædeſinitio æterna, quæ ſupponat præſcientiam Dei abſolutam eorundem actuum, & includat abſolutam Dei voluntatem, & acceptationem eorum ad aliquale præmium ſui ordinis, vel ad alios fines diuinæ prouidentia. Rurſus quanquam aliqui actus boni non prædeſinirentur ante abſolutam præſcientiam, ſed tantum poſt eam, ſtaret tota perfectio neceſſaria diuinæ prouidentia. Quoniam ad antecedentem ſpectat primò, quod Deus præbeat vires ſufficientes, tam ex parte liberi arbitrij, quàm ex parte gratiæ ad efficiendos tales actus. Secundò, quod ad illos confert concurſum ex parte ſua neceſſarium. Tertio, quod Deus, quantum in ſe eſt, intendit talem actum. Quarto, quod illum aut præcipit, aut conſulit, vel ſaltem tanquam honeſtum proponit. Quintò, quod paratus eſt aliquod præmium propter illum conferre, vel etiam illud promittere, ſi homo non impediat. Atque hæc prout videntur ſufficere ad hæc partem prouidentia. Quod autem ultra hæc addatur prædeſinitio antecedens, vbi Deus voluerit, poteſt pertinere ad quandam ſupererogationem, vt ſic dicam; non tamen ad abſolutam perfectionem prouidentia. Imò eſſet nimia limitatio, & coarctatio libertatis diuinæ, ſi cogereſtur ſingulas actiones etiam bonas determinatè prædeſinire, & ita non poſſet liberi arbitrij curam gerere, vt illi etiam inter bonas actiones omnino electionem relinquendo, ad omnes, & ſingulas, quantum eſt in ſe, concurſum præbendo, prouideat, præſcians ſemper per ſcientiam conditionatam, quid operaturum ſit. Quoad ſubſequentem autem prouidentiam poſt præſcientiam abſolutam talis boni actus futuri habet Deus abſolutam voluntatem complacentia in illo,] & reliqua. Quæ legantur in Suario, cuius in tomo 2. de Gratia, lib. 5. cap. 54. num. 24. 25. & 26. ſunt omnia antecedentia.

6070 Suntque conformia doctrinæ ab ipſo tradita lib. 1. de Concurſu Dei, cap. 17. lib. 2. cap. 7. lib. 3. cap. 17. & 19. Eaſque ex doctrina dixit lib. de

Scient. abſol. futur. conting. cap. 6. num. 8. [De actibus bonis in Opere de Auxiliis oftendimus incertum eſſe, an omnes ſint prædeſiniti à Deo, præſertim illi, qui ſupernaturales non ſunt. Si ergo aliqui non fuere prædeſiniti, illi non cognoscuntur in decreto prædeſiniente. Et ſaltem videtur certum, poſuiſſe Deum non prædeſinire hos actus, etiam ſi voluerit ad illos concurrere. Non potuit tamen illos ignorare, quacumque ratione futuri fuerint. Prædeſinitio ergo neque adæquata, neque neceſſaria ratio huius ſcientia futurorum eſſe poteſt.] Ita Suarius, & ita ego fui argumentatus in num. 6035. Addit ille eodem cap. 6. num. 16. [Ex profeſſo declarauì in Opere de Auxiliis, non eſſe neceſſarium ad perfectionem prouidentia diuinæ, vt omnes actus humanos in particulari prædeſiniant, neque in malis actibus id dicere diuinam bonitatem; in bonis verò id facit Deus iuxta rei, vel finis exigentiam pro ſuo arbitrio, & ſapientia.] Legatur etiam in Opere de Vera intelligentia auxiliij efficacis, cap. 15.

6071 Adduxi hæc ex Suarez, quia nouiſſimè P. Michaël de Auendaño tom. 2. de Prædeſt. lib. 3. diſp. 11. cap. 2. defendens poſt ſuum Magiſtrum P. Antonium de Quiros, prædeſinitionem efficacem actus honeſti, à Scientia Media pendente, præexactam proſus eſſe ad honeſtè agendum, conatur perſuadere, conformem ſibi fuiſſe ea in exiſtimatione. Sed ex tot locis tam manifeſtis pro contraria non meminit, niſi vnus tantum in lib. 2. de Concurſu Dei, cap. 7. & interpretatio, quam ad hunc prætendit, eliditur ex cæteris aliis. Qui autem ab ipſo afferuntur, valent vtiſſimum, vt inde aliquis inferre argumentando poſſet, Suarium in illa fuiſſe ſententia. Sed quoniam verus ſenſus, vt & Molina (quem etiam allegat) 1. p. quæſt. 14. art. 13. diſp. 18. memb. 3. ſatis patet ex dictis à me in 1. Parte, cum egi de quæſtionibus domeſticis circa vſum Scientia Media, ſtatque optimè abſque ſequela de prærequiſita prædeſinitione. Cuius cum præcedentia ad abſolutam exiſtentiam actus honeſti, ſi non ſit præciſè ex abundanti, ego adhuc poſt tentamenta horum Recentiorum non aſſequor, quomodo facta, & recta maneat pleraque noſtra Scholæ fundamenta contra Thomiſticam, neque quomodo conſiſtere queat alia Scientia Dei conditionata, quàm hæc ſimplicis intelligentia, & neceſſaria, Si Chriſtus prædicauerit Tyrus, prædeſineroque eorum conuerſionem, erit hæc inſalubriter. Et ratio eſt, quia conuerſio præſciri non poſſet, vt quæ inſalubriter poneretur, niſi cognita prædeſinitione prærequiſita omnino ad eius poſitionem. Vnde mihi maximè placet repulſa præſcitiæ opinacionis contenta breuibus his verbis in P. Iacobo Platel parte 1. Synopſis Curſus Theologici, cap. 4. §. 2. num. 108. [Eſſi prædeſinitio, prout à nobis admiſſa, nullo modo ſit libertati noxia, ei tamen noceret, ſi ad omnem actum voluntatis eſſet prærequiſita; quia cum Deus non poſſit ſimul efficaciter intendere oppoſita, non poſſet voluntas creata ſimul eſſe completa in actu primo ad oppoſita. Adde, non poſſe prærequiri, cum dirigatur præuiſione conditionatà actus per tale medium, etiam ſecluſa prædeſinitione inſalubriter ponendi.] Hæc perdoctus Platel. Ob quæ nunquam mihi arriſere potuit prædeſinitio per ſe efficax, quæ eſſi Scientiam Mediam dicatur præſupponere, debeat tamen præire exiſtentiam abſolutam actus noſtri contingentis, & liberi non inhoneſti,

inhoneſti, vt neque prædeſinitio per ſe efficax, quæ in exiſtendo præcedens Scientiam Mediam, debeat ab hac dependens eſſe in operando talem actum. Velleque ne Iuniores noſtri ſuſciperent huiusmodi prouincias ſuis ingenijs ſubigendas, quarum non alius fructus eſt, quàm vt aduerſæ Scholæ ſectatoribus arma, & inſtantia ſubminiſtrentur, non facilia repellit. Sed quidquid meum deſiderium valeat apud alios, & vt quiſque auſpicijs, ſponteque ſua commentetur, inſtitutum meum ſemper fuit, per publicam, & regiam Scholæ noſtræ viam incedere.

6072 Iam ultra non approbato in hac Sectione, & in 4. 4. c. 476. inodus determinatiui ad Scientiam Mediam, & viſionis de futuris contingentibus, ac liberis voluntatis creatæ, omittit alios videndos apud P. Antonium Perez diſp. 3. de Deo vno, cap. 4. §. 10. num. 150. diſp. 6. de Scientia Dei, cap. 9. num. 114. diſp. 6. de Voluntate Dei, cap. 8. diſp. 3. de Prouidentia Dei, cap. 3. ex num. 36. Antonium de Quiros 1. p. v. c. 4. diſp. 50. diſp. 3. ex ſect. 5. & in Indice q. circa 14. art. 13. d. 21. num. 150. & apud Auguſtinum de Herrera quæſt. 14. de Scientia Dei, per ſectiones ſex. Non tamen omitram indicare expoſitum à me latè in 1. Parte, Sectione 138. modum de determinatione conſiſtente in eſſentia diuina, ex ſuppoſitione quod actus contingens, & liber voluntatis creatæ ſit futurus in ſe conditionatè, aut abſolutè. Etenim ea ex ſuppoſitione non poterit non ab eſſentia diuina, tanquam ab obiecto primario, mori, & formaliter inueniri, & identicè præſente, intellectus diuini determinari, vt præſciet illud, quod futurum ſit ſine conditionatè, ſive abſolutè.

6073 Modus hic facillimè eſt perceptus, & traditus à P. Molina in Concordia ex editione Olyſſiponenſi, quæſt. 14. art. 13. diſp. 49. §. In quo ergo, vbi ait: [Aſſerimus, Deum ex altitudine, & perfectione ſui intellectus, atque ſua eſſentia, tanquam obiecti primarij, certiffimè cognoscere in ſeipſo, & in cauſis ſecundis quid pro libertate earum contingenter ſit futurum; ita tamen vt poſſit contingere oppoſitum: & ſi futurum eſſet, vt reuerà poteſt, Deus ex æternitate id certiffimè ſciuiſſet, & non id quod actu ſcit. Quare ſeruatò integro iure libertatis arbitrij creati, illaſque omnino perſiſtente contingentia rerum, non ſecus ac ſi in Deo nulla eſſet præſcientia, Deus certiffimè cognoscit futura contingentia, non quidem certitudine, quæ proueniat ex obiecto, quod in ſe eſt contingens, poteſtque aliter reipſa euenire; ſed certitudine, quæ proficiſcitur ex altitudine, atque infinita, illimitataque perfectione cognoscens, qui certò ex ſeipſo cognoscit obiectum, quod ſecundum ſe eſt incertum, & fallax. Quo ſit, vt rerum contingentia, atque libertas arbitrij optimè conſentiant cum certa, & non ſolum omnino immutabili Dei tam ſcientia, quàm voluntate; ſed etiam ita fixa, ac ſtabili, vt iam modò contradiccionem implicet, Deum ex æternitate contrarium voluiſſe, aut cognouiſſe euenturum.] Haſtenus Molina. In quo ſunt præcipue expendenda priora verba. Inter quæ non obſunt illa, & in cauſis ſecundis, ſi attendatur explicationi, quam aptiſſimum ad cauſarum ſecundarum à Deo ſupercomprehenſionem, edocuit à Molina pro ratione cognoscendorum à Deo futurorum contingentium. Et tranſverſim noto, citari non rectè in hoc loco Molinam à P. Auguſtino de Herrera quæſt. 17. de Scientia Dei, ſect. 2. num. 17. quate- R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

nus ſenſerit, Scientiam Mediam eſſe inimpedibilem à voluntate creata. Non rectè; inquam; nam quod ibi Molina intendit, eſt creatam voluntatem eo iam inſtanti, quo liberè elicit actum, non habere potentiam ad faciendum, ne ab æterno præceſſerit in Deo Scientia Viſionis de actu ipſo. Iſtud autem aſſumptum optimè componitur cum doctrina de eadem voluntate, ita etiam tunc potente non operari, vt ſi non operaretur; non exiſtiſſet in Deo ab æterno ea ſcientia, ſed oppoſita. Idque eſt, Scientiam viſionis inpedibilem eſſe à voluntate creata. Et ſimiliter diſcurri debet de Scientia Media. Quoad cætera, de quibus ibi agit Molina; & concors cum illo Suarius lib. de Scient. abſol. futur. conting. cap. 9. habui ſermonem tum in 1. Parte, tum in hac 2.

6074 Pro eodem determinatione conſiſtente in eſſentia diuina ex ſuppoſitione declarata allegari meritò poſſunt S. Thomas, & Capreolus. Cum enim quartò contra hanc conſolutionem ſecundam in 1. Sent. diſt. 38. quæſt. vnica, art. 2. [Deus non cognoscit contingentia, vt ſunt futura (ſibi ſcilicet) imò æternaliter cognoscit ea, vt ſunt in ſeipſis præſentia,] oppoſuiſſet Aureolus: [Quantumcunque res futuræ ſint præſentes æternitati, adhuc reſtat quærere ex parte diuini intellectus, quid eſt ratio attingendi actualitatem futuri poſitam in ſua præſentialitate, & oportet dicere, quod eſſentia, vel idea, vel voluntas, vel aliquid aliud. Sed iſte inodus dicendi non ponitur. Igitur ad propoſitum nihil nos ſcire facit.] Reſponder Capreolus pag. 516. [Si iſte inodus integrè legatur, aſſignat medium, in quo integrè videntur futura contingentia, quod eſt ratio diuino intellectui cognoscendi futura illa, ſcilicet diuinam eſſentiam. Vnde S. Doctor 1. contra Gentes, cap. 66. dicit: Deus non entium notitiam habet; non tamen omnia non entia eandem habent habitudinem ad eius ſcientiam. Ea enim, quæ non ſunt, nec erunt, nec fuerunt, à Deo ſciuntur quaſi virtuti eius poſſibilia. Vnde non cognoscit ea vt exiſtentia aliquater in ſeipſis, ſed vt exiſtentia ſolum in diuina potentia, quæ quidem à quibuſdam dicuntur cognosci ſecundum notitiam ſimplicis intelligentia. Ea verò, quæ cognoscit præſentia, præterita, vel futura nobis, cognoscit Deus ſecundum quod ſunt in potentia ſua, & in proprijs cauſis, & in ſeipſis, & horum cognitio dicitur notitia viſionis. Non enim Deus rerum, quæ apud nos nondum ſunt, videt ſolum eſſe quod habent in ſuis cauſis, ſed etiam illud, quod habent in ſeipſis, in quantum eius æternitas eſt præſens ſua indiuiſibilitate omni tempore. Et tamen omne eſſe cuiuſcunque rei Deus cognoscit per eſſentiam ſuam. Nam ſua eſſentia eſt repræſentabilis ſecundum multa, quæ non ſunt, nec erunt, nec fuerunt. Ipſa etiam eſt ſimilitudo virtutis cuiuſlibet cauſæ, ſecundum quam præexiſtit effectus in cauſis. Eſſe etiam cuiuſlibet rei, quod habet in ſeipſa, eſt ab ea exemplariter deductum. Sic igitur non entia cognoscit Deus in quantum aliquo modo habent eſſe, vel in potentia Dei, vel in cauſis ſuis, vel in ſeipſis: quod rationi ſcientiæ non obſiſtit. Hæc ille. Ex quo patet, quod S. Thomas docet, quid ſit ratio diuino intellectui cognoscendi omnia entia, & non entia.

SECTIO CCCCLXXXVII.

Ex ea reſponſione approbata indicantur diſſoluta iam quartum, quintum, & ſextum principalia argumenta contra Scientiam Mediam. Addunturque alia reſponſiones. Diſcutitur, num Scientia Media debeat repelli, quia eſſet cognitio creaturarum non comparata in eſſentia diuina, ut in cauſa; & quia careret medio ad eas cognoſcendas; quia item ab eis dependeret, & meſuraretur?

6075 **G**onetus tom. 2. diſp. 6. art. 5. §. 1. ex pag. 493. uſque ad 496. probat, expungendam eſſe Scientiam Mediam, eo quòd cognitio diuina creaturarum hauriri, ſeu haberi debeat in eſſentia diuina, ut in cauſa. Sed huic argumento iam fuit ſatiſfactum in Sectione 140. recurrendo ad doctrinam præſatæ reſponſionis.

6076 Probat etiam §. 3. ex pag. 499. uſque ad 504. quia in qualibet ſcientia præter rem cognitam debet admitti medium, in quo, & per quod cognoſcatur. At Scientia Media nullum attingit medium, in quo ſuum obiectum cognoſcat. Ergo talis ſcientia fictitia, & chimerica eſt. Excultis in Conſequentia phraſis Scientiæ Mediæ fictitiæ, & chimericæ authorem habet Gonetum: cætera Maioris, & Minoris, ſtabilitatæque huius, deſumpta ſunt ex Theologico Carmelitarum Diſcalceatorum Curſu, cui etiam in obuiam in Sectione 139.

6077 Vtrique probationi poteſt etiam dici, futura contingentia-conditionata, ut præciſe talia, cognoſci à Deo in ſeipſis, tum ſecundum eſſe, quod conditione purificatâ aberent, & non quod iam habeant, neque quod abſolutè habebunt; tum quatenus ſunt obiectum purè terminatum, & nullo modo influens in cognitionem diuinam. Hæc namque totam ſuam trahit perfectionem ex intellectu diuino completiſſimo de ſe per modum potentia, & per modum ſpeciei impreſſæ ad cognoſcendum quidquid contingenter foret ſub quavis hypothèſi conducente.

6078 Si obijcias primò: Futurum contingens conditionatum non eſt in ſe. Ergo non valet in ſe cognoſci à Deo. Si ſecundò: Nullum obiectum creatum poteſt eſſe formale reſpectu cognitionis diuinæ. Ergo præſatum futurum nequit in ſe à Deo præſcribi, ſed tantum in prædicato aliquo diuino. Si tertio: Futurum illud eſt cognoſcibile ab æterno. Ergo obiectiua eius cognoſcibilitas danda eſt ab æterno, & conſequenter aſſignandum eſt obiectum aliquod æternum, in quo cognoſci debeat, nempe Dei decretum, aut quid ſimile. Si quartò: Ex cognitione illius futuri in ſeipſo ſequitur, ipſum priùs eſſe verum, quàm diuinum intellectum; ſequitur etiam, huic dependere à futuro illo, & ſumere ab illo ſcientiam, & expectare

quid euenturum eſſet. Si quintò: Nihil creatum poteſt eſſe determinatum, niſi à voluntate diuina. Ergo futurum illud non per ſe, ſed per diuinam determinationem cognoſci debet.

Ad primum dico, futurum contingens conditionatum, cum non ſit actu in ſe, non cognoſci à Deo, quatenus actu ſit in ſe; ſed cum eſſet actu in ſe, ſi poneretur conditio, cognovi à Deo, quatenus actu in ſe eſſet. Quod autem actu in ſe non ſit, non impedit quominus à Deo cognoſcatur, quia Deus vocat ea quæ non ſunt, tanquam ea quæ ſunt, eo quòd infinita eius perſpicacia, & vis intellectiua à longè proſpiciciens non eget præſentiâ, aut coeſſentiâ obiecti. Vnde antequàm hoc ſit, cognoſcit Deus, non quidem quod ſit, ſed quod eſſet, aut etiam quod erit, ſi reuera futurum eſſet, aut etiam futurum ſit. Et ut cognoſcat id, non requiritur medium præſens connexum cum futuriſſime, ſiue conditionata, ſiue abſoluta; quia ſi requireret, non tam competere Deo vis proſpicendi à longè, quàm experiendi ea, quæ ſibi inſunt.

Ad ſecundum, non eſſe conſtans, & certum, quòd nullum obiectum creatum poſſit eſſe formale reſpectu cognitionis diuinæ. Et quidem dummodò nomine obiecti formalis non ſignificetur, quòd eſt primum, primò, & principiâliſſime cognitum, aut volitum, vtriusque ratio formalis obiectiua, propter quam ſit actus, in qua ſiſtat, per quam, aut à qua ſua perfectionem, vel formalitatem, vel ſpeciem, aut ſpecificationem participet; ſed præciſè ſignificetur quòd propter ſe, & non propter aliud connexum eſt cognitum, aut volitum: non apparet, cur vereatur concedere, futura contingentia, & libera voluntatis creatæ eſſe in poſteriori hoc ſenſu obiectum formale Scientiæ Mediæ, ſeu huius eſſe non formale motiui, & primum, ſed formale terminatiui, & ſecundarium obiectum, cum in priori ipſa habeat obiectum increatum, quòd ſit abſolutè, & ſimpliciter formale, ſeu formale motiui, & primum. Ex hac ſenſuum diſcretionem componebam aliquando, quòd creaturæ poſſibiles eſſent obiectum formale diuinæ cognitionis in ſecundo ſenſu, eſſe in primo debeat eſſe diuina eſſentia. Idemque aliâ vice dicebam de relationibus diuinis, non obſtante diuinæ eſſentiæ tam cum his, quàm cum illis connexionem. Quæ quia deſt cum actibus contingentibus diuini intellectus, diuinæque voluntatis, & nihilominus ſunt diuini intellectus obiectum formale, ſaltem in ſecundo ſenſu, & eſſentia diuina in primo; idcirco hoc exemplum proximè eſt ad præſens proſitum de futuris, contingentibus, & liberis, conditionatis voluntatis creatæ, quibuſcum eſſentia diuina connexionem non impoſſitat.

Pro cuius exempli apoſitiſſimi dilucidatione, ſimulque pro ſtatueda doctrina maximè huic Tractatui congruente de Scientia Media habente obiectum increatum, quòd ſit abſolutè, & ſimpliciter formale, ut ſupponebam ſuprà, obſeruo primò, contingentem actum Dei, determinatè ſumptum, quòd eſſe actuale, non eſſe ſiue in primo, ſiue in ſecundo ſenſu formale obiectum cognitionis diuinæ eſſentialis; quia hæc de nullo ſuo actu contingente, determinatè ſumpto, affirmat, quòd actu exiſtat, ſed ſolum, quòd poſſit exiſtere. Ergo nullius eſſentia determinata eſt

eſt cognitionis eſſentialis obiectum, vilo modo formale, imò neque materiale propriè, cum hoc affirmari etiam debeat, ſi propriè ſit materiale obiectum affirmationis. Obſeruo ſecundò, oportere cogitare aliter quoad eſſe poſſibile. Cum enim poſſibilitas actus diuini contingentis duplex ſit, alia quaſi cauſalis, & efficiens, quæ eſt Dei eſſentia; alia quaſi formalis, quæ eſt ipſa actus eſſentia, non ut connotat affirmationem, quâ dicitur quòd exiſtat, ſed ut connotat virtutem, quâ poteſt produci; vtriusque poſſibilitas eſt in primo ſenſu obiectum formale cognitionis eſſentialis: prima quidem, cum ſit ipſa Dei eſſentia. Et ſecunda etiam, nam actus contingentis diuini intellectus ſunt veritatis infinitæ tranſcendentia, ut & contingentis diuinæ voluntatis ſunt bonitatis infinitæ tranſcendentia, ac moralis. Sunt ex ſuo conceptu identifiabiles cum diuina eſſentia. Sunt diſtinctiue neceſſarij eadem; hæc enim non poteſt exiſtere, quin verbi gratiâ velit, aut nolit creare mundum. Vnde eſſentia ipſa Dei eſt diſiunctiua exigentia eorum actuum, aſſumans aliquem exiſtere, & volens efficaciter id, non tantum proprie ipſam eſſentiam, ſed etiam propter eorundem actuum bonitatem, quæ cum infinita ſit, poteſt iurè eſſe ſuis affectus eſſentialis diſiunctiue terminati ad eam. Demùm in eſſentia ipſa Dei ſecundum formalem ſuum conceptum intelligi poteſt ratio vnionis indeterminate cum bonitate illa, ut reddente bonam ipſam eſſentiam. Obſeruo tertio, actum quemlibet contingentem Dei, ſumptum determinatè, & ut exiſtentem, eſſe in ſecundo ſaltem ſenſu obiectum formale diuinæ cognitionis contingentis. Deus enim aliquâ virtualiter diſtinctâ, vel indiſtinctâ à ſuo actu contingentem affirmat, hunc exiſtere. Id autem non affirmat propter eſſentiam, neque propter aliquid aliud diuinum neceſſarium, ut medium, aut præconexam rationem affirmandi, quia, neque eſſentia, neque quidpiam aliud diuinum neceſſarium præconectitur de ſe cum eſſentia determinata talis actus. Rurſus non affirmat propter aliud creatum; valet enim idem argumentum. Et præterea actus contingens, quo Deus vult v. g. creare mundum propter gloriam ſuam, eſt principaliter cognoſcibilis à Deo, quàm quodvis creatum; vnde non poſſet eſſe propter quid creatum ita cognoſcibilis, ut non eſſet melius propter ſeipſum. Obſeruo quartò, Dei cognitionem contingentem de ſuo actu contingente exiſtente, cognoſcere etiam eſſentiam diuinam, cum non ſit cognoſci clarè, & comprehenſiue actum contingentem, niſi affirmetur de illo, quòd petat identifiſſimè cum eſſentia, quòd ab illa habeat ſuam formalitatem, aut terminationem intrinſecam, quòd eius eſſentia non alia ſit, quàm ipſa eſſentia Dei, & ſimilia prædicata complura, quorum cognitio non poteſt non repræſentare eſſentiam, & ſine quorum cognitione, utpotè ſpectantium ad formaliffimum conceptum talis actus, non ſaluatur clara, & comprehenſiua eius notitia. Neque eſt cur in cognitione contingente deſideretur exiſtendi neceſſitas, competens eſſentiæ. Etenim huius excellentiæ ſufficit determinare ad aliquam cognitionem neceſſariam. Cum quo componitur, ut etiam attingatur contingente alii

R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

quâ; imò multò magis congruit dignitati eſſentiæ Dei, ut non vno, ſed multis modis cognoſcibilis ſit, & inter eos contingente aliquo. Sic relatiua prædicata diuina attinguntur cognitione abſolutâ, & eſſentialia cognitione relatiuâ. Sic in ſententia diſtinguente virtualiter cognitionem ab eſſentia Dei, & in agnoſcente amorem ſubſequentum ad cognitionem, attingitur eſſentia cognitione, quæ non eſt eſſentialis, ſed attributalis perfectio. Cur ergo, eſſi actus ſit contingens, non poterit attingere eſſentiam neceſſariam? Obſeruo quintò, eam cognitionem contingentem attingere ſimul eſſentiam diuinam, ut obiectum formale in primo ſenſu; inde namque magis commendatur eſſentiæ excellentia, quòd à nulla cognitione increata attingatur; cuius non ſit illo in ſenſu obiectum formale. Et ita ſaltem videretur arguentibus contra nos, vnde non opus eſt, ut id nunc pluribus confirmemus. Iam verò quia ſic cognita eſſentia non eſt de ſe connexa cum actu contingente, non impedit, quominus ipſe actus attingatur, ut obiectum formale in ſecundo ſenſu; neque facit, ut eſſentia debeat eſſe obiectum formale adequatum, & actus contingens debeat eſſe materiale cognitum in eſſentia, ut in medio connexo. Video dici poſſe actum contingentem cognoſci à Deo in eſſentia, ut in medio connexo, ſi non abſolutè, ſaltem conditionatè; cum cognitione terminata ad ipſum actum; eo quòd eſſentia ſub conditione poſitæ eſſentiæ actus debeat determinare ad ipſius cognitionem, non ſecus ac de eadem eſſentia, ut medio cognoſcendi futura contingentia, & libera voluntatis creatæ, dicebatur à me in reſponſione, quam indicauit Sectione præcedenti, quamque adſtruxi latè in 1. Parte. Ut ergo præſata futura non ſunt vilo in ſenſu obiectum formale cognitionis diuinæ, ſic neque vilo erunt modo actus contingentes ipſius Dei. Video quidem, poſſe dici id; ſed ſimul video, recognoſcendam maiorem difficultatem in eo, quòd actus contingentes diuini non ſunt vilo in ſenſu obiectum formale cognitionis diuinæ, quàm in eo; quòd non ſunt præſata futura. Quamobrem ſi ob maiorem difficultatem actus contingentes diuini aſſerantur in ſecundo ſenſu obiectum formale, inde ego grefſum facio, ut in ſecundo etiam poſſint aſſeri præſata futura, ſi cui liceat ultra reſponſionem de illis commemoratam adhibere aliam. Inſuper connexio eſſentiæ Dei cum cognitione ſuorum actuum contingentium ſub conditione eſſentiæ ipſorum expoſita, eſt non leui ſcrupulo in opinione Modernorum exiſtanti, actum non contingentem, & liberum voluntatis diuinæ eſſe formaliter cognitionem ſui. Etenim in ea opinione nullam exerceret diuina eſſentia determinationem reſpectu cognitionis illius, utpote abſque vlla proſus determinatione præuia eſſentis eadem eſſentiâ, ac libertate, quâ volitio libera, quam cognoſcit reflectens ſuprà ſeipſam. Repeto, non determinare eſſentiam Dei ad prædictæ cognitionis eſſentiam. Nam ad eius eſſentiam pro ſtatu eſſentiali, & neceſſario, quem habet in eſſe poſſibili, verum eſt, quòd Dei eſſentia determinet, ſiquidem petat non habere actum volitionis liberum, qui non ſit formaliter cognitio. Sed is modus determinandi non euellit propoſitum ſcrupulum. His ex obſervationibus eluceſcit

ſſi 2 tum

tum exemplum, tum doctrina, quæ à me intendi dixi.

6082 *Offert se mihi & alia responsio ad secundam objectionem in num. 6078. consequenterque ad quartam; & quantum principalia argumenta Gonetii contra Scientiam Mediam. Concedo itaque Antecedens, & Consequentiam. Sed nego, prædicatum diuinum, in quo, vt conueno cum futuro contingenti conditionato voluntatis creatæ, cognoscatur istud tanquam obiectum purè materiale in obiecto formali, esse illud prædicatum diuinum decreti prædeterminatiui, subiectiue absoluti, & obiectiue conditionati, curatum à Thomistis. Non enim est, nisi ipsa Scientiæ Mediæ affirmatio, quâ Deus affirmat futurum contingens conditionatum, & ratione affirmationis istius cognitæ propter se, ac principaliter, & vt obiecti formalis cognoscitur à Deo obiectum affirmatum, tanquam merè materiale, nempe futurum contingens conditionatum, quantum modo statim declarando foret propter eam affirmationem, & non è contra. Quippe rogatus Deus, cur affirmet Tyriorum conuersionem futuram contingenter conditionatè? respondere posset, quia illum video in ipsa mea æterna scientia. Et iterum quæsitus, cur sic videat? respondere posset, quia scientia mea æterna existit à se, & non ab obiecto illo creato, licet illud requirat, vt conditionem. Cum his verò cohereret rectè, quod Patres, & antiqui Theologi, nostrique recentiores docent, videlicet actus liberos voluntatis creatæ non esse futuros absolute, quia cognoscantur à Deo, sed potius ideo ab hoc cognosci, quia futuri sunt absolute in se. Nam huius doctrinæ sensus est, scientiam quâ Deus affirmat, nos operaturos liberum actum, non esse causam illius, neque antecedere naturâ illum; sed potius actum nostrum quasi naturâ, non vt causam sed vt conditionem, antecedere scientiam diuinam, ita vt arbitrium nostrum potens non ponere eam conditionem, sit potens impedire æternam existentiam scientiæ; rursusque potens eam conditionem ponere, sit potens facere, quod necesse sit, Deum à se determinari ad æternam existentiam scientiæ. Quæ doctrina cohereret etiam rectè cum hac præsentî. Non enim assero, obiectum creatum liberum esse propter scientiam Dei, eo quod ab illa sit, vel eo quod sit existens, quia illa existit, sed eo quod existat, vt illa scientia sit. Nec obstat, dici verè scientiam Dei esse, quia existit actus liber. Nam rō quia in hac propositione non significat causam, sed conditionem, quâ posita, vel potius ponendâ existit necessariè scientia. Sic de diuina contingenti scientia absoluta nostrorum actuum liberorum, (de qua nominatim loquuti sunt PP. ac Theologi prædicti,) sicque etiam propter eandem rationem de conditionata, de qua moderni Theologi loquuntur maiori cum expressione. Sed cauenda sunt duo. Primum, ne hic modus à me assignatus, confundatur cum illo, quem merito refutat Suarez, de Deo cognoscent: futura contingenti absoluta in suæ scientiæ efficacia, lib. 1. de hac, cap. 5. Namque non minus differunt, quàm cælum, & terra. Alterum, ne diuina cognitio affirmatiua de futuro, siue absolute, siue conditionato, existimetur distincta virtualiter intrinsecè ab affirmatione. Est profectò ipsa cognitio reflectens supra semetipsam, alioqui deuenietur in infinitas numero scientias virtualiter intrinsecè distinctas; quas admittere est longè à mea mente.*

Procedo ad tertiam objectionem positam in 6083; numero 6078. & dico, dari ab æterno cognoscibilitatem, secundum quod ea dicitur ex parte essentia diuinæ, vt obiecti formalis determinantis; non tamen ab æterno est absolute determinans cognoscibilitas hæc ad tale futurum cognoscendum, sed sub conditione, quod esset futurum. Et loquendo de cognoscibilitate sumpta ex parte ipsius futuri, vt obiecti materialis, respondeo ipsum esse ab æterno cognoscibile cognoscibilitate extrinseca, quam habet denominatiue à cognoscendū ipsam virtute existente in Deo ab æterno, & essentialiter. Cæterum non est ab æterno futurum cognoscibile cognoscibilitate intrinseca, quia hæc indistincta est ab ipsius futuri existentia, & non petit coexistere cognoscenti, vt eius cognitionem terminet.

Ad quartam, non sequi primò, esse simpliciter prius veros actus liberos nostros futuros, quàm diuinum intellectum, sed tantum secundum quid, quia prius est prioritate; & modo declarato ex Sectione 466. vique ad 468. eos esse veros obiectiue, & in se, quàm diuinum intellectum esse verum formaliter tali cognitione verâ, quâ affirmat Deus, vt eos actus. Secundò, non sequi, diuinam cognitionem ab eis actibus dependere dependentiâ propriâ, quia non respicit eos vt causam, neque vt aliquo modo tributentes perfectionem, neque vt ad hanc requisitos; sed tantum dependentiâ impropiâ, vt à termino, siue quo nequit esse diuina terminatio cognitionis ad ipsos. Tertio, non sequi, Deum sumere scientiam ab eis, siquidem in nullo genere causæ influant in Dei scientiam, sed solum requirantur vt terminus extrinsecus, ac materiale obiectum. Quarto, non sequi, Deum expectare expectatione temporis, sed tantum quasi naturâ existentiam contingenter futuram ex electiua determinatione voluntatis creatæ; vt in sententiâ opposita expectat suum decretum subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum de eadem existentia.

Ad quintam, nihil creatum esse determinatum nisi à diuina voluntate, quæ vel determinet ipsum, si non sit ens formaliter liberum voluntati creatæ, vel quæ indifferenter operabitur, operaturæ esset, siue intendens, siue permitterens, si liberum sit. Quare etsi istud dependentiâ à diuina voluntate debeat cognosci, seu cognito aliquo diuino decreto, non tamen in eo vt in medio præconueno. Existetque actu decretum cognitum, si liberum ens absolute sit futurum; si autem tantum conditionatè sit futurum, sufficit decretum quod existeret.

Inquit, futurum contingens voluntatis creatæ est ex seipso indeterminatum. Ergo non est cognoscibile in seipso, nisi accedat decretum diuinum præconueno, ratione cuius determinetur in seipso. Respondeo, tale futurum posse tantum eatenus dici ex seipso indeterminatum, quatenus in suis causis est indeterminatum, & non quatenus extra illas, & in se erit absolute, aut sub conditione esset indeterminatum; proindeque cum in suis causis non sit cognoscibile à Deo, est tamen cognoscibile extra eas, & in se. Vt autem determinetur absolute in seipso, non opus est decreto diuino præconueno, absolute subiectiue, & obiectiue, sed electiua voluntatis creatæ determinatione absolute, quam præcedat decretum diuinum indifferens ex se. Rursum vt determinaretur conditionatè in seipso, non

non opus est decreto diuino præconueno, absolute subiectiue, & conditionato obiectiue, sed voluntatis creatæ electiua determinatione conditionatâ, quam ex parte conditionis præter indifferens ex se decretum diuinum. Hæc illies sunt inculcata.

6087 Porro ex dictis in numero 6084. ad quartam objectionem conteritur Gonetii in §. 2. ex pag. 496. usque ad 499. argumentum aliud principale contra Scientiam Mediam, eo quod Dei Scientia, quantum ad veritatem, & certitudinem, non dependeat, nec mensuretur à rebus, sed sit earum regula, & mensura, cum non sit minus perfecta, quàm eius amor, qui non dependet, nec causatur à bonitate, & perfectione rerum, nec eam supponit, sed efficit. Atqui Scientia Media, cum sit speculatiua, nec faciat, sed dumtaxat exploret rerum futuritatem, ac veritatem obiectiuam illarum, mensuraretur à rebus, quantum ad certitudinem, & veritatem; non verò esset illarum regula, & mensura. Ergo impossibilis in Deo est. Conteritur inquam, istud argumentum; quoniam Scientia Media est de se certissima, ac verissima, quoniam quoad certitudinem, ac veritatem suam formalem regulatur, mensuraturque à futuro contingenti, & libero conditionato voluntatis creatæ; sed tantum præsupponit veritatem obiectiuam, quæ in ipso foret, eamque speculate, & non causet. Idem dicendum est de scientia visionis circa veritatem obiectiuam, quæ absolute erit. Transfert Gonetus ad veritatem scientiam id, quod de scientia simpliciter intelligentiæ, causa rerum, & communitate illis veritatem obiectiuam, quâ partiantur, est maxime exploratum. Quisquis attendere ad responsiones datas huic, & duobus superioribus argumentis, nullam sentiet difficultatem in cæteris punctis, quæ eorum occasione tangit Gonetus ex pag. 493. usque ad 504. neque in illustrissimi Godoy (ex quo profecit) discursibus tractat. 4. in 1. part. disputat. 36. §. 4. à numero 96. disputat. 39. toto §. 2. Et ideo hinc transeo.

SECTIO CCCCLXXXVIII.

Occurritur septimo principali argumento contra Scientiam Mediam conuentione. Etiam de impossibilitate ex eius definitione.

6088 Magister Gonet diff. 6. art. 5. §. 8. ex pag. 143. usque ad 550. attingit compendiosè quatuor argumenta, quæ à Vincentio Barone calamo lato, & stylo compto tractari ait. Sed quia ego ad primum, secundumque respondi in Sectione 455. & 456. ad tertium verò in Sectione 39. & ad quartum in Sectione 120. ac duabus seqq. idcirco nihil in præsentiarum dicam circa illa: deuenioque ad septimum, ordine instituto à me, propositumque ab eodem Gonetio §. 4. & 5. ex pagina 504. usque ad 521. Si Scientia Media daretur, esset diuina cognitio certa, & evidens futurorum contingentium, ac liberorum voluntatis creatæ, independens à

decreto, præsertim prædeterminatiue, actualiter existente, increata. Sed talis cognitio est impossibilis. Etenim independentem ab huius decreto determinante extractionem contingentium ab statu merè possibilitatis, & prædeterminante eorundem existentiam temporalem, suppositâ aliquâ conditione, non sunt conditionatum futura, neque cognoscibilia vt talia ab intellectu diuino. Tum quia decretum est velut radix prima futuritionis in rebus, vt potè determinans Omnipotentiam diuinam, quæ est principium possibilitatis, existentiaque illarum. Tum etiam quia sine decreto nihil est in causa prima determinatum ad habendam existentiam tempore sequenti, & proinde nihil est sine eo futurum determinatè, cognoscibileque sic à Deo.

Huic argumento quisque per se expediret respondebit, qui consulerit dicta à me ad primum, & secundum principalia, ex Sectione 454. Breuiter repeto, & fateor, impossibile esse præfatam cognitionem independentem à decreto diuino. Non primò, quod actualiter existat, sed existeret, quodque eatenus cognoscatur à Deo, quatenus sub eius, & cæterarum causarum conditione sit ipse omnino certus de conuersione verbi gratiâ Tyriorum. Non secundò, quod vt prædeterminatiuum existat actualiter, neque vt tale existeret, sed vt indifferens ex se ad conuersionem, & non conuersionem. Esset autem vt tale prima veluti radix conditionatæ futuritionis conuersionis, quia determinaret diuinam Omnipotentiam, ne per ipsam staret; non poni à voluntate Tyriorum conuersionem. Ratione quidem eius decreti vt talis, non haberet conuersionem existentiam pro tempore sequenti determinatam ex infallibili determinatione causæ primæ; ipsum enim esset ex se indifferens, vt à voluntate Tyriorum poneretur, vel non poneretur conuersione. Etsi autem exinde non haberet illam existentiam, secus tamen ex electiua determinatione voluntatis Tyriorum, & proinde conuersione esset in se, & quoad exitum, atque euentum futura determinatè, & à Deo cognoscibilis vt sic futura. Porro cum dicitur, esse id futurum infallibiliter conditionatè à voluntate creatâ, quod est infallibiliter conditionatè determinatum in causa prima, vt haberet existentiam postea, verum dicitur de futuro infallibili conditionato, quod non esset contingens, ac liberum voluntati creatæ; sed falsum de eo, quod esset. Censeatur à nobis primi futuri exemplum aptum, Si Christo prædicante Tyriis, decernerem prædeterminatiue eorum conuersionem, ipsi conuertentur. Quæ conuersione esset infallibiliter conditionatè futura à voluntate Tyriorum, sed non contingenter, ac liberè cognosceretur à Deo vt modo primo, & non vt secundo se habens. Cur interponam istud exemplum, postea patebit.

Cogitat Gonetus, Nostros confiteri, præmissum argumentum, accommodatum futuris absolutis contingentibus, & liberis voluntatis creatæ, esse demonstratiuum, ne independentem à decreto diuino absolute sint talia, & à Deo cognoscibilia; cum tamen negent, esse validum, ne similia futura conditionata sint talia, cognoscibiliaque à Deo absque præuio decreto conditionato. Refellit

autem Nostros primò, quia si iuxta ipsos in rationis signo antecedente decretum conditionatum sunt contradictoriæ hæc propositiones, *Petrus conuerteretur, Petrus non conuerteretur sub hypothese, quod donetur auxilio A*; & vna earum propositionum est vera, altera falsa determinatè; ita etiam in signo rationis antecedente decretum tenebantur dicere de propositionibus, *Petrus conuerteretur, Petrus non conuerteretur sub auxilio A*. Quare inconstanter discurrunt. Secundò, sicut nihil potest esse absolute futurum, nisi per decretum absolutum sit causa prima determinata ab æterno ad dandam existentiam in tempore, ita nihil potest esse conditionatè futurum, nisi per decretum conditionatum sit, &c. Tertio, esse futurum sub conditione est aliquid reale, & non intrinsecum rei futuræ sub conditione. Ergo proueniens ab extrinseca forma. Hæc autem non potest alia esse, quàm causæ primæ decretum, siquidem omne, quod ab ipsa dependet, fit ab eadem vt agente per intellectum, & voluntatem. Quarto, Deus nequit cognoscere res vt possibiles, non præintellectâ suâ Omnipotentia. Ergo neque res vt conditionatè futuras, non præintellecto suo decreto, ad quod futuritio rerum non minùs dicit ordinem, quàm possibilitas ad Omnipotentiam. Quintò, futuritio conditionata importat præ meta possibilitate aliquam actualitatem, quæ non possit subterfugere causalitatem à Deo per intellectum, ac voluntatem operante. Sextò, futurum conditionatum debet respicere voluntatem diuinam alio modo dispositam, quàm si esset merè possibile. Sed istud respicit eam, vt omninò indifferentem, ac indeterminatam. Ergo illud respicit eandem vt determinatam per aliquod decretum conditionatum. Hæc decreta hinc, & inde ex Illustrissimo Godoy *tract. 4. in 1. p. disp. 35. §. 3. & seqq.* videntur euidentia Goneto.

6091 Sed quod attinet ad confessionem Nostrom, non alia ea est, quàm ad futura absoluta contingentia, & libera voluntatis creatæ, & vt à Deo cognoscantur, esse prærequisitum diuinum decretum absolutum subiectiuè, indifferens ex se, affectivumque, vel permissivum, non verò prædeterminativum, neque habens se vt antecedens determinativum ad illorum existentiam, neque tanquam præconnexum medium ad illa cognoscenda. Quæ cum confessione optimè stat, vt negent, ad futura conditionata similia esse prærequisitum absolutum subiectiuè decretum indifferens ex se, quantò minùs prædeterminativum, et si ad talia futura, & ad eorum cognitionem prærequiratur decretum ex se indifferens, conditionatum subiectiuè. Hinc ad primum dico, propositiones contradictorias de præfatis futuris absolutis præscindere à veritate, & falsitate determinata in signo rationis antecedente decretum absolutum subiectiuè, indifferens ex se; contradictoriasque de præfatis futuris conditionatis præscindere etiam in rationis signo, in quo non intelligatur idem decretum indifferens ex se, vt conditionatum subiectiuè. Sic propositiones istæ contradictoriæ, *Petrus conuerteretur, Petrus non conuerteretur sub hypothese, quod donetur auxilio A*, si vt de iisdem futuris referantur ad scientiam simplicis intelligentiæ, & necessariam, vt possunt iuxta Gonetum *art. 7. §. 7. & 8. ex pag. 635. usque ad 643.* censendæ sunt præscindere à veritate, & falsitate determinata in

rationis signo, in quo non intelligatur decretum prædeterminativum conditionatum subiectiuè, nonque addatur ex parte hypothese, quod Deus decreto suo prædeterminet conuersionem. Ad secundum, esse falsum Antecedens de decreto absoluto determinate causam primam ad dandam inimpedibiliter ab arbitrio creato existentiam in tempore; & verum de determinante ad dandam impedibiliter. Atque de hoc posteriori decreto, vt conditionato subiectiuè, verum est Consequens, sed falsum de priori, non tantum vt absolute subiectiuè, sed etiam vt conditionato sic. Instoque ad hominem contra Gonetum; nam conuersio Petri, relata ad scientiam simplicis intelligentiæ, & necessariam, erit contingenter, & liberè futura conditionatè per decretum prædeterminativum conditionatum subiectiuè; cum tamen non nisi per tale decretum, vt absolutum subiectiuè, erit absolute futura, iuxta Gonetum. Quæ instantia, ne pluries à me iteretur, deseruiat & ad sequentia.

6092 Ad quorum tertium dico, actum futurum contingenter, & liberè in nostra voluntate sub conditione, non esse de præfatis quid reale, sed fore, succedente tempore, si conditio adhibeatur; foreque quid reale intrinsecum ipsi actui creato, propterea fore à Deo per decretum ex se indifferens, quod in casu purificandæ conditionis fuisset ab æterno subiectiuè absolutum, & in casu non purificandæ, aut pro rationis signo, pro quo non intelligatur purificandæ, sit conditionatum subiectiuè. Neque ob constitutionem futuritionis conditionatæ debet esse absolutum subiectiuè; non enim ea constitutio consistit nisi in illius realis intrinseci existentia conditionata, quæ prærequirat decretum subiectiuè conditionatum, & in eiusdem realis intrinseci carentia anteriori. Ad quartum, futuritionem contingentem, & liberam actus nostri involvere quidem respectum ad Dei decretum, sed eam quæ est absoluta, ad decretum subiectiuè absolutum; & quæ est conditionata, ad decretum subiectiuè conditionatum, illudque ex se indifferens in utroque statu. Ad quintum, futuritionem præfatam non esse iam nunc, sed fore aliquam actualitatem, si ponatur conditio; tuncque fore subiectam causalitati à Deo agente per intellectum, & per voluntatis decretum ex se indifferens; ideoque sufficere, vt huiusmodi decretum sit nunc, & ab æterno conditionatum subiectiuè; quippe ad rei creatæ statum conditionatum, qui distinctus est ab statu eiusdem rei, vt merè possibile, satis sit status etiam conditionatus decreti diuini. Ad sextum, conuersionem Tyriorum v.g. vt conditionatè futuram, respicere voluntatem diuinam alio modo dispositam, quàm respiciat eadem conuersio, vt præcisè possibilis; nam in hoc statu respicit illam, vt præcisè potest habere decretum ex se indifferens; & in eo alio respicit, vt non tantum potest, sed etiam vt haberet eiusmodi decretum; necundeque requiritur, respicere illam, quatenus in se iam habeat tale decretum, multoque minùs decretum, quod sit prædeterminativum.

6093 En quàm sine sudore, & angustiis enodauimus septimum argumentum, & replicas præcedentes, quanvis Goneto placuerit dicere: [Mirum est, quantum hæc argumenta premant, & torqueant aduersarios. Vnde vt ab illis se expediant, in omne latus se vertunt, nihilque intentatum

tentatum relinquunt.] Miratur nos pressos, & tortos; credoque de sua pietate doluisse miseram nostram vicem. Sed aut nos insensibiles sumus, aut (Deo sint gratiæ) modicam in eis sentimus difficultatem, quæve ad aliud nos obligatit, quàm ad terminos terminis vocum reponendos. Dixerat Illustrissimus Godoy *disp. 35. §. 5. numero 70. & 71.* [Hoc argumentum male torquet Authores contrarios, quanvis doctissimos, nec vquam satis ab illo se expediunt; sed nec possunt. Omnium solutio sic, vel sic explicata reducitur ad hoc, quod cum res conditionatam futura non sit effectus absolute existens, sed exiturus sub conditione, non requirit influxum diuinum præsentem realiter, sed obiectiuè; & eodem modo requirit decreti existentiam non exercitam, sed obiectiuam. Sed hoc effugium facile præcluditur, &c.] Auxit Gonetus aliqua, ademitque aliqua: & auxit adhuc magis illa, inquitens: [Hanc responsoem plurimum extolunt quidam Recentiores, eamque putant, esse murum æneum ad infringendos omnes impetus, & eludenda omnia tela Thomistarum. Hoc tamen effugium facillimè potest impugnari, & murus ille sine ariete, & sine vilo tormento bellico penitus infringi, ac dissipari.] Sic ille stylo oratorio, cum Nostri non nisi scholastico dicant, suam solutionem esse sufficientem, quia argumentum Thomistarum non probat decretum subiectiuè absolutum erga futurum conditionatum; & vt probaret, sed non decretum prædeterminativum erga futurum conditionatum, quod sit contingens, liberumque voluntati creatæ.

6094 Istam solutionem rejicit Gonetus primò ex Illustrissimo Godoy *disp. 36. §. 4. à num. 80.* iuxta S. Augustinum Deus in sua prædestinatione præscit futura absoluta, & quidquid à Deo absolute præscitur, ab illo etiam prædestinatur. Ergo sicut Deus de factò præscit futura conditionata, etiam de factò illa prædestinat; vel si de factò ea non prædestinat, sed solum prædestinasset, etiam de factò non præscit illa, sed tantum præsciuisset. Siquidem penes S. Augustinum præscientia, & prædestinatio respectu bonorum, eodem modo se habeant, eodemque quasi passu incedant. Vnde si præscientia esset actu in Deo, debet etiam actu esse in illo prædestinatio; & econtrà, si prædestinatio non est actu in illo, sed tantum esset, non est actu in illo, sed tantum esset præscientia. Tanti æstimat Gonetus propositam impugnationem, vt scribat: [Sicut ad Ionitum, & clangorem tubarum Sacerdotium muri Iericho olim corruerunt, vt refertur Iosue 6. ita ad sonitum Augustinianæ tubæ statim corruit murus ille, non æneus, sed luteus aduersariorum.] Quæ cum lego, non possum me continere, quin acclamen lætus, & cantem Magistro Gonet, Io triumphè! Maçte virtute impugnationis, & culturâ pharæos! Sed his relicto, quæ ad inquisitionem, examenque veritatis nihil conducant, hisque mihi condonatis à serio Lectore:

6095 Respondeo primò ad Antecedens, non legi in S. Augustino, *Quidquid à Deo præscitur, ab illo etiam prædestinatur*; imò potius legi contradictorium. Considerentur verba hæc S. Doctoris cap. 10. de Prædest. SS. *Prædestinatio est, quæ sine præscientia esse non potest: potest autem esse sine prædestinatione præscientia. Prædestinatione quippe Deus ea præscit, quæ fuerat ipse facturus.*

rus. Vnde dictum est, Fecit quæ futura sunt. Præscire autem potens est etiam quæ ipse non facit, sicut quæcumque peccata. Notentur etiam hæc S. Prosperi ex doctrina S. Augustini; ad obiectionem 12. Gallorum: *In talem sensum trahuntur, qui putant, in omnibus hoc esse præscientiam Dei, quod & voluntatem: cum voluntas eius nunquam velit nisi bona, præscientia autem & bona noscit, & mala; sed bona quæ aut ipse faciat, aut etiam vt nos faciamus, imperat; mala autem quæ ipse omninò non facit, neque fieri suavit, aut impulit.* Rursus ad 14. obiectionem: *Infidelitas non crediturum Euangelio nequaquam ex Dei prædestinatione generatur; bonorum enim Deus author est, non malorum. Prædestinatio igitur Dei semper in bono est, aut ad retributionem iustitiæ, aut ad donationem pertinentis gratiæ. Proinde infidelitas non crediturum non ad constitutionem Dei, sed ad præscientiam referenda est.* Iterum ad 15. *Qui præscientiam Dei in nullo ab ipsius prædestinatione discernit; quod retribuendum est Deo de bonis, hoc etiam de malis conatur adscribere. Sed cum bona ad largiorem, cooperatoremque eorum Deum; mala autem ad voluntariam rationalis creatura nequitiam referenda sint, dubium non est, sine vlla temporali differentia Deum & præscisse simul, & prædestinasse quæ ipso erant auctore faciendæ; vel quæ malis meritis iusto erant iudicio retribuendæ. Præscisse autem tantummodo, non etiam prædestinasse, quæ non ex ipso erant causam operationis habitura. Potest itaque sine prædestinatione esse præscientia. Prædestinatio autem sine præscientia esse non potest.* Tandem ad 15. obiectionem, seu in recapitulatione omnium: *Qui dicit, quod idem sit præscientia, quod prædestinatio, in bonis sine dubio operibus nostris duo ista permiscet. Quæ enim ex Dei munere habemus, & quæ præscita dicuntur, non possunt non esse prædestinata; & quæ prædestinata appellantur, non possunt non esse præscita. In malis autem operibus nostris sola præscientia Dei intelligenda est. Quia sicut præscit, & prædestinavit quæ ipse facit, & vt faceremus, dedit; ita præscit tantum, non etiam prædestinavit, quæ nec ipse facit, nec vt faceremus, exegit.* Hactenus S. Prosper. Non est igitur concursus doctrinæ Augustinianæ propositio illa, *Quidquid à Deo præscitur, ab illo etiam prædestinatur.* Nec etiam est expressè ex eadem doctrina prior illa propositio, *Deus in sua prædestinatione præscit futura*; nam & limitando ad futura, quæ non sunt peccaminosa, S. Augustinus tantum ait, *Deum prædestinatione præscisse ea, quæ fuerat ipse facturus*; id est, Deum præparando ab æterno beneficium gratiæ in tempore conferendæ, præscuisse simul ab æterno opera salutaria, quæ per gratiam in nobis erat facturus, quin S. Doctor declaret, prædestinationem esse medium, in quo Deus præsciat ea opera. Et per me velit esse medium. Sed videnam constar, loqui de operum salutarium per gratiam prædestinatione, quæ non præsupponat Scientiam Mediam, vel quæ hanc non habeat concomitantem, sed quæ non sit voluntas conferendi gratiam in circumstantiis, in quibus fore congruam videat vnà per Scientiam Mediam?

6096 Respondeo secundò, Consequentiam esse nullam; nam ex præscitis à Deo actibus nostris salutaribus absolute futuris in sua prædestinatione absoluta subiectiuè, non infertur quod eodem conditionatè futuros præsciat in prædestinatione

natione absoluta etiam subiectiue, sed tantum in sic conditionata. Etenim in prædestinatione, in qua subiectiue absoluta præcisci concedantur actus absolute futuri, non est cur in eadem sic etiam subiectiue absoluta debeant præcisci iisdem actus conditionate futuri. Existit quidem actu in Deo præscientia ista, sed cum modo tendendi conditionato erga actus salutares, secus ac ea alia, quæ seruat modum tendendi absolutum; & ideo quavis ea alia ad actus feratur, respiciendo prædestinationem subiectiue absolutam, seu vt existentem actu in Deo, sicut etiam respicit vt existentia actu cætera prærequisita ad actus, non inde consequens est, quod præscientia existens actu in Deo, & habens modum tendendi conditionatum ad actus, debeat ad eos ferri respiciendo prædestinationem in eodem statu. Satis vtrique est, si respiciat vt subiectiue conditionatam, cum prærequisita complura ad actus non respiciat vt actu existentia, sed tantum ea, quibus actu existere essenziale est.

6097 Respondeo tertio, Consequentia nullitatem debere agnoscere à Goneto. Deus enim iuxta ipsum præscit absolute in subiectiue absoluta prædestinatione sua prædeterminatiua conuersionem v.g. B. Magdalene, quatenus futuram absolute contingenter, & libere, ita vt prædestinatio prædeterminatiua non tantum sit cognita vt medium ex parte subiecti, seu vt ratio formalis, & motiua præsciendi conuersionem; sed etiam sit cognita vt medium ex parte obiecti, & vt antecedens eam infallibiliter importans vi illationis, & consequentiæ. Atqui ex hinc non sequitur, iuxta eundem Gonetum præciscatum in numero 6091. & adhaerentem Illustrissimo Godoy in *disp.* 33. §. 8. num. 82. in *disp.* 34. §. 1. num. 7. in *disp.* 36. §. ult. num. 241. in *disp.* 37. §. ult. à n. 53. vt Deus eandem conuersionem, quatenus conditionate, contingenter, & libere futuram, præsciat per scientiam conditionatam contingentem in subiectiue absoluta prædestinatione sua cognita vt medio ex parte obiecti, & vt antecedente importante ipsam conuersionem per vim illationis, & consequentiæ. Igitur in sententia etiam Goneti non valet paratio prædestinationis, & præscientiæ de futuris absolutis, & conditionatis actibus contingentibus, & liberis honestis voluntatis creatæ.

6098 Secundò repudiat Gonetus eandem solutionem; nam si illud decretum subiectiue conditionatum sit ex se indifferens, non poterit ab illo oriri determinata futuritio rerum contingentium, & liberarum; subindeque non erit sufficiens ad saluandam in Deo rationem primæ causæ respectu futuritionis conditionatæ earum, & ordinis, quem includit, ad existentiam. Cum enim decretum indifferens non magis connectatur cum assensu, quam cum dissensu voluntatis creatæ, & indifferenter ad vtrumque se habeat, non magis causabit futuritionem, quam non futuritionem actuum nostrorum liberorum. Tertio, quoniam si conditio, quæ suspendit existentiam futuri, suspendat etiam actum decreti, sequitur non sine absurdo, voluntatem salutis omnium hominum conditionatam ex parte obiecti, & promissiones Dei, seu communes, seu priuatas, aliquam conditionem nunquam purificandam importantes, non ponere vllum actum diuinæ voluntatis, sed suspendere omnes, & esse merè possibiles, quandoquidem sint de re

conditionate futura nunquam implenda. Vnde missum est, quod cum assertores Scientiæ Mediæ rejiciant decreta conditionata solum ex parte obiecti, quæ admittuntur à Thomistis, & quæ, vt fatetur Suarez, nullam ponunt imperfectionem in Deo, affingant tamen ei decreta conditionata ex parte subiecti, quæ imperfectionem potentialitatis, & suspensionis afferunt; velintque, conditionatorum scientiam non inuiti decrero actuali, & exercito in voluntate diuina; sed tantum futuro, & ponendo, si poneretur conditio.

6099 Ad secundum liquet ex centies dictis, sufficientia decreti subiectiue conditionati, quod esset de se indifferens. Cum enim loquamur de futuro conditionato contingenti, & libero voluntatis creatæ, proindeque de Tyrionum v.g. conuersione, quæ sub hypothese prædicationis à Christo factæ, & aliorum prærequisitorum foret ex electiua determinatione voluntatis eorum, sufficeret ad huiusmodi fore, quod prærequisitum decretum esset efficaciter applicatum diuinæ Omnipotentia ad concurrendum cum voluntate eorum, simulque indifferens de se, vt applicaret ad concurrendum in consensum, vel in dissensum pro ipsorum libito; & ideo de se non esset determinate præconnexum cum consensu, neque cum dissensu. Quare cum tali decreto salua consisteret in Deo respectu consensum ratio primæ causæ prospicientis libertati voluntatis Tyrionum; & quia præ dissensu consensum intenderet, & per indebitam suam gratiam ad hunc inuaret, salua etiam consisteret ratio primæ causæ in ordine supernaturali authoris gratiæ. Quare rursus ob adiunctam electiua determinationem voluntatis Tyrionum causaret magis consensum, quam dissensum Omnipotentia applicata per decretum de se indifferens: quod quia adhuc afficeretur in assensum, & non in dissensum, præstaretque specialia auxilia gratuita in priorem actum, & non in posteriorem, causaret priorem propriè, per se, & vt specialis author. Ad tertium dico, ex præscientia Dei de decreto quod haberet in circumstantiis apponendæ alicuius conditionis, seu de suæ voluntatis decreto subiectiue conditionato, nequam inferri in sua voluntate non dari decreta subiectiue absoluta, & obiectiue conditionata, assumentiaque conditiones nunquam implendas. Cur enim ex eo, quod Deus cognoscat sub hypothese prædicationis Christi conuersionem v.g. Tyrionum, præsciendo quam haberet volitionem de se indifferenter, sed intentiuam concurrendi ad eam cum ipsorum voluntate, deducatur, ipsum actu non velle salutem æternam Tyrionum, si ipsi per bona opera ex auxiliis gratiæ se disponant ad eam salutem consequendam? Præscire autem quam haberet volitionem concurrendi, &c. est præscire decretum subiectiue conditionatum; rursusque actu velle salutem æternam, si, &c. est habere decretum subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum. Ego certè ex affirmatione vnius decreti non dispicio necessitatem negandi aliud. Præterea, Nostri non dicunt, conditionem quæ suspendit existentiam futuri, debere, sed tantum posse suspendere existentiam decreti; Deumque, suspendente conditione existentiam futuri, posse pro suo arbitrio & habere, & non habere decretum. Intellige decretum proportionatum futuro; nam erga futurum contingens,

contingens, & liberum conditionatum voluntatis creatæ non potest Deus habere decretum prædeterminatum, subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum. Num possit, necne habere decretum de se indifferens? neque ad Thomistarum, neque ad Nostrorum negotiorum interest. Iam illud, quod de assertoribus Scientiæ Mediæ mirum est Goneto, nullam reipla habet mirabilitatem: tum quia non generaliter omnes, sed tantum pauci ex assertoribus Scientiæ Mediæ inficiantur quæcumque decreta subiectiue absoluta, & obiectiue conditionata: tum quia pauci hi suis ducuntur rationibus similibus vero, quæ nullatenus mouere possunt ad neganda decreta subiectiue conditionata. De quibus dicere esse afficta Deo, vt quæ importent alienam ab eo imperfectionem potentialitatis, & suspensionis, est imaginari illa, quasi de nouo, & in tempore aduenirent voluntati diuinæ. Sed talis imaginatio est corrigenda. Quando enim pronuntiamus, Deum ita cognoscere conuersionem Tyrionum sub conditione prædicationis Christi, vt simul præsciat suum decretum subiectiue conditionatum; sensus pronuntiati est, quod Deus præsciat habendum à se fuisse absolute ex æternitate, & sine suspensione decretum, si prædicationis conditio, quæ in tempore non purificabitur, fuisset purificanda. Sic Deus per notitiam simplicis intelligentiæ, & naturalem cognoscens eandem conuersionem, vt præcisè possibilem, præscit decretum possibile suæ voluntati ex æternitate, & non ex tempore, neque cum superuentione ad anteriorem suspensionem.

6100 Tria alia capita, ex quibus Gonetus cum Godoy disputat. 35. §. 5. num. 76. & num. 97. *disput.* 37. §. 2. & 3. repellit eandem solutionem, sunt iam à me infirmari tentata in Sectionibus 117. 119. & 151. ideoque nunc omitto. Et vt iudicio Goneti murus noster sit luteus, spero eruditum Lectorem, qui responsiones datas æquâ lance librarit, iudicaturum, nos iam habere saltem pedes extra lutum, emerissequæ vitumque è periculo, in quibus nos constituerant sex replicæ. Fuerint illæ fortissimæ, æneque. Nihilominus, vt obseruat Maldonatus *ad caput 4. Ioannis, vers. 16.* [longè abest sanctorum virotum ingenium à vanitate] extollendi magniloquæ rationes, quibus luteas etiam non consentientium sibi refutant.

SECTIO CCCCLXXXIX.

Diruitur octauum principale argumentum contra Scientiam Mediam, inde confectum, quod inutilis ea sit ad dirigendum Deum suis in decretis absolutis.

6101 Hoc assumptum munitur trifariam à Goneto *disp.* 6. *art.* 5. §. 6. *ex pag.* 521. *vsque ad* 529. In primis quidem; nam si Deus Scientiâ Mediâ directricem suorum decretorum absolutorum disponeret prædestinationem, & conuersionem hominum, sequeretur; non repugnare, ex natura

rei, & metaphysicè loquendo, esse aliquem hominem, quem Deus de potentia etiam absoluta conuertere, & prædestinare non posset. Sed hoc absurdissimè est, & repugnat supremo Dei dominio in nostras voluntates, atque supremæ Dei præstinationis libertati; tunc enim in non prædestinando istum hominem liber non esset, siquidem extremum positium, nimirum prædestinationem, in sua libera potestate non haberet. Ergo, &c. Sic Gonet, cuius probationem pro Maioris sequela omitto, imò & respondere ad syllogismum; nam neutrum est iam necessarium post fusè dicta ex Sectione 443. vsque ad 447. Solummodò aduerto, supponi in ea probatione à Goneto, esse moraliter impossibile, vt vllus homo resistat omnibus auxiliis gratiæ de se indifferenteribus ad consensum, & dissensum, quæ agnoscuntur à propugnatoribus Scientiæ Mediæ, quavis ex natura rei, & metaphysicè loquendo, non sit impossibile, Stante autem ea suppositione, nullus erit homo, de quo Deus per Scientiam Mediam non videat consensum salubriter alicui, aut aliquibus ex auxiliis, tamen ex natura rei, & metaphysicè loquendo, posset non consentire. Si impossibilitas moralis lumeretur ita in probatione, vt quanquam non metaphysicè, neque physicè, sit tamen moraliter impossibile, conditio à Deo hominem, de quo per Scientiam Mediam non noscat quod est dictum, supersedissem à præmissa animaduersione: quæ legatur extensus tradita à P. Ioanne Ferrerio *lib. 2. de Scientia Dei, disp. 5. cap. 14. num. 291. & duobus seqq.*

6102 Deinde inutilitatem Scientiæ Mediæ ad dirigendum Deum in suis decretis absolutis circa salutem, & conuersionem hominum; ostendere conatur Gonetus, quia Deus sufficienter dirigitur per scientiam simplicis intelligentiæ, quæ comprehendit suam Omnipotentiam, & videt in thesauris eius latere infinita media; seu auxilia efficacissima, & suauissima, quibus potest voluntates hominum potenter, & suauiter ad se pertrahere quando, & vbi voluerit. Quid ergo opus est, vt per Scientiam Mediam quærat, & exploret opportunitates, & circumstantias temporis, & loci, vel genium, aut complexionem; vel temperamentum hominis?

6103 Rationem hanc catere vi, nisi mediâ, & auxilia gratiæ quibus potest Deus mouere hominem ad conuersionem, contingentem sibi, & liberam, sint physicè prædeterminatiua, agnouit ingenue Illustrissimus Godoy *tract. 8. disp. 59. §. 1. num. 6.* vbi illam producit, vt est in 7. quam retuli proximè. Cum igitur nos firmiter existimemus oppositum de illis auxiliis, consequenter inferimus, Scientiam Mediam esse vtilissimam, imò & necessariò requisitam, ne Deus cæcè, & ignoranter, cum periculoque frustrandæ suæ voluntatis seriei de contingente, ac libera conuersione actuali alicuius hominis, conferat ei auxilia, quibus vt posse ipsum conuerti, sic & posse non conuerti nouit, & non amplius, per Scientiam simplicis intelligentiæ, ac necessariam. Accedere igitur debet Scientia Media, quæ præciscat Deus, hominem re ipsa conuertendum auxiliis, quæ misericorditer confertre deliberet, quavis attentâ præcisè ipsorum naturâ, & entitate, posset homo non conuerti, cum ipsisque coniungere dissensum, & proinde talia sint, vt cum illis aliis homines non resistant

piſcant, ſed aduenient reſiſtentiam. *Si tamen Deus uellet etiam ipſorum miſereri, poſſet ita uocare, quomodo illis apertum eſſet, ut & mouerentur, & intelligerent, & ſequerentur. Quippe cuius miſeretur Deus, ſic eum uocat, quomodo ſcit ei congruere, ut uocantem non reſpuat. Quæ ſunt decantatiſſima S. Auguſtini uerba lib. 1. ad Simplicitatum, quaſt. 2. ingeminoque ea, ut obiter notetur, S. Doctorem pro Dei ſcientia de homine non reſputuro, ſi congruenter uocaretur, dirigere conſiderationem ad uoluntatem, non quæ Deus ſubiectione abſolute uelit miſereri, ſed quæ ſubiectione conditionate uellet. Ait enim exquisitiſſimè, *Si uellet etiam ipſorum miſereri, eorum ſcilicet, qui non ueniunt, eſſi uocentur, ſed uocatione, de qua Deus non uideat eſſe eis congruam, ut non reſpuant ſe uocantem.**

6104 Reſpondi pro Noſtris ad rationem ſecundam; ſed & habito reſpectu ad Scholam Thomiſticam, eſſi fatear, Deum comprehendendo ſuam Omnipotentiam, uidiſſe ex infinito auxiliorum cumulo non tot, quin plura prædeterminatiua poſſibilia, indeque fuiſſe directum ad ſeligendum unum, quò potenter conuerteret Paulum v.g. percipio tamen edoceri, cur iuxta eandem Scholam non etiam fuerit directus Deus per ſcientiam conditionatam contingentem, quæ conuerſionem Pauli conditionate futuram nouit in decreto prædeterminatiuo abſolute ſubiectione, & conditionate obiectiue? Si concedatur, fuiſſe hinc etiam directum, tunc negari non poterit, eam ſcientiam conditionatam contingentem aſſumpſiſſe diſtinctis à decreto prædeterminatiuo conditiones, ſub quibus præſcieriſſet, & affirmariſſet conuerſionem; nam ea ſcientia aſſumere nequit præſatum decretum ex parte conditionis, & antecedentis, ut tradunt Ioannes de S. Thoma, & Godoy, cum ipſiſque Gonetus art. 7. §. 7. & 8. ex pag. 635. uſque ad 643. Et tunc uideat hic Docteur, quomodo reſpondendum ſit ad ſuam interrogationem, quid opus eſt, ut per ſcientiam conditionatam contingentem, inſinuat prædeterminatiuo decreto, quærat, & exploret Deus opportunitates, & circumſtantias temporis, loci, &c.

6105 Tertio curat Gonetus irretire nos ratione hac deſumpta ex noſtris principiis: Ut Deus per ſcientiam Mediam dirigeretur in ſuis decretis abſolutis, deberet dari in intellectu diuino inter cognitionem futurorum conditionatorum, & abſolutorum prioritas quædam, ac ſubordinatio, & ob eam Deus prius in aliquo ſigno rationis exploraret res contingentes, & liberas ſub ſtatu conditionato, quàm ſub ſtatu abſoluto, v.g. quid faceret Petrus, ſi in his, aut illis occaſionibus poneretur; & ad quid determinaret conuerſum indifferenter, quem illi offerret. Sed hoc non eſt dicendum iuxta principia deſenſorum Scientiæ Mediæ. Nulla quippe poteſt dari prioritas, & ſubordinatio in intellectu diuino inter conditionatorum, & abſolutorum ſcientiam; nec Deus poteſt prius explorare res contingentes, & liberas ſub ſtatu conditionato, quàm abſoluto; cum nullum poſſit dari rationis ſignum, in quo res contingentes, & libere ſint prius cognoscibiles, ut conditionate, quàm ut abſolute futuræ. Ideo namque illi uolunt, res contingentes, & liberas eſſe conditionate futuras in ſigno antecedenti diuinum decretum, & ut tales à Deo cognosci per Scientiam Mediam,

quia de his queunt formari propoſitiones contradictoriæ, quarum vna debet eſſe determinate uera, & altera falſa; & conſequenter obiectum illarum determinate futurum, vel non futurum. Hæc uerò probatio pro ueritate, & futuriſſione conditionatorum in ſigno antecedenti diuinum decretum militat etiam pro futuris abſolutis. Quia ex eis pariter formari poſſunt propoſitiones contradictoriæ. Quid ergo impedit, quin iure conditionatorum fruantur, illiſque pariter competat determinata ueritas obiectiua, & futuriſſio in illo ſigno diuinum decretum antecedenti, quod eſt ſignum Scientiæ Mediæ? Imò cum propoſitiones contradictoriæ de conditionis componantur ex abſolutis ſimplicibus, & quælibet pars ſit aliquo modo futura abſoluta, prius habere rationem futuri, quàm conditionata; & per conſequentes ſcientia abſolutorum in Deo præcedere debet conditionatorum notitiam; ſi ſtandum ſit principiis deſenſorum Scientiæ Mediæ.

6106 Non inuenio rationem hanc in Illuſtriſſimo Godoy; ſed nonnulla eius ueſtigia diſcerno in Vincentij Baronis aduerſus Scientiam Mediam obiectionibus apud Ferrerium, qui & hanc extricat dexterè, ac copioſè lib. 1. de Scientia Dei, diſp. 5. cap. 7. num. 177. & quatuor ſeqq. Poſt quem reſpondeo, aſſignari ab aſſertoribus Scientiæ Mediæ ſignum rationis, in quo conuerſio B. Magdalene v.g. ſit prius cognoscibilis ut futura conditionate, quàm ut futura abſolute, non ſecus ac aſſignatur rationis ſignum, in quo ut poſſibilis ſit prius cognoscibilis, quàm ut futura tam conditionate, quàm abſolute; quia tres hi ſtatus conuerſionis ſunt diuerſi, & primus poſſibilitatis non dependet à ſecundo futuriſſione conditionatæ, neque ſecundus à tertio futuriſſione abſolutæ, quanvis ſecundus non poſſit conſiſtere ſine primo, neque tertius ſine ſecundo, & primo.

6107 Eſt quidem vna inter probationes Scientiæ Mediæ, vnam propoſitionem contradictoriarum de conuerſione B. Magdalene, ut conditionatim futura, debere eſſe re ipſa in inſtanti reali prolationis formaliter ueram determinate per conformitatem cum obiecto, & alteram falſam determinate per difformitatem ab ipſo, proindeque ut ad diuinam notitiam certam propoſitionis aſſertiuæ, quæ uera eſt formaliter per conformitatem cum aſſertiuæ conuerſione conditionatim futura, non prærequiritur decretum prædeterminatiuum ſubiectione abſolutum, obiectiueque conditionatum; neque item requiritur cognitio eiufmodi decreti: ſic neque eſſe prærequirenda, aut requirenda ad certam notitiam diuinam ipſius conuerſionis conditionatim futuræ, ſeu ueritatis ſuæ obiectiuæ determinatæ. Hac autem ex probatione neutiquam ſequitur, conuerſionem ut conditionate futuram, non eſſe prius in aliquo rationis ſigno cognoscibilem, quàm ut abſolute futuram. Eſſi enim præmiſſa probatio extendatur optime ad colligendum pro conuerſione, ut abſolute futura, non prærequiri decretum prædeterminatiuum, abſolutum ſubiectione, & obiectiue, neque pro certa notitia diuina conuerſionis, ut ita futuræ, requiri cognitio

cognitionem decreti præſati; ſed mirari eſt, potuiſſe quem intelligere Noſtros, quatenus facerent extensionem ad conuerſionem, ut conditionate, & ut abſolute futuram; ad Scientiam item Mediam, & uisionis pro eodem rationis ſigno. Extensionem faciunt, tribuendo ſingulis ſua diſtincta ſigna, priora, & poſteriora. Non ſecus ac Thomiſtæ ipſi ad conuerſionem, ut conditionate, & ut abſolute futuram, & ad eius in utroque ſtatu diuinam notitiam certam poſtulantem decretum prædeterminatiuum, abſolutum ſubiectione, & conditionatum obiectiue pro primo ſtatu, abſolutumque utrinque pro ſecundo, non ideo percipiuntur à Noſtris, quatenus pro eodem rationis ſigno ponant. talia decreta, aut conuerſionem ut conditionate, & ut abſolute futuram, aut ſcientiam conditionatam contingentem, & abſolutam uisionis de ea. Valet nimirum apud Thomiſtas, & Noſtros eadem in ſubiſtendi ſaltem Conſequentia prioritas, ſignificata in ſine numeri proximi, & declarata à Suarez lib. 2. de Scient. futur. contingent. cap. 8. num. 8. ac 9. ab aliis que. Atque hinc tenentur etiam Thomiſtæ reſpondere ad illud de propoſitionibus circa conditionata contradictoriis, compositis ex abſolutis ſimplicibus non minus in ſua opinione, quàm in noſtra. Iuxta quam dicimus, propoſitionem abſolutam, Magdalena conuerteretur, quæ componitur hypothetica, ſi Magdalena uocaretur tali auxilio, tempore, loco, &c. conuerteretur, præſcindere à ueritate, & falſitate, ut conſideratam ſcorſim ab hypothefi, & à circumſtantiis inuolutis in ea, neque ut ſic eſſe obiectum ſcientiæ uisionis, neque quod aliquo modo antea ſit obiecto Scientiæ Mediæ.

SECTIO CCCCXC.

Nonum principale argumentum contra Scientiam Mediam, utpote inordinatam ad conciliandam libertatem uoluntatis creatæ cum Dei prædeſtinatione, & gratia efficaci, debilitatur, ſeu potius iam debilitatum notatur.

6108 Hic argumento occupatur Gonetus in §. 7. art. 5. diſp. 6. ex pag. 529. uſque ad 543. Et quæ ad eius ſtabilimentum aſſert, extant maiori ex parte apud Illuſtriſſimum Godoy tractat. 4. diſp. 38. toto §. 1. & §. 2. num. 22. ac quinque ſeqq. Sed ego ad omnia ex Illuſtriſſimo Godoy, & ad à Gonetis addita, hiſtorica potius quàm theologica, reſpondi in præſenti parte, & in t. antecedenti, necnon in Hiſtoria Scientiæ Mediæ.

6109 Inter adiecta à Gonetis non omitam nunc notare quod de Scoto ait, ſcilicet rejicere clariffimè Scientiam Mediam. Et relatis uerbis Doctoris Subtilis, in 1. Sent. diſt. 39. queſt. unica, num. 23. §. Viſo de contingentiâ, concludit: [Vnde ſi qui ex Franciſcana Familia illam admittunt, non Scoti, ſed Molinæ diſcipuli, quantum ad hoc dicendi ſunt.] Sed eſt conſuſio, cui diſſentient innumeri ex Seraphico Ordine Scotiſtæ,

Commagiſtri Molinæ, & Compatrioti Scientiæ Mediæ: aiebatque præclariffimus ille in Scholio ad ipſam uerba ex editione Lugdunenſi anni 1639. [Hic tangitur punctum arduum de concordia liberi arbitrij cum determinatione æterna Dei de actu hominis futuro in tempore; & puto ſecundum Scotum, non determinalle Deum talem futuriſſionem abſolute, ſine omni præuiſione cooperationis liberæ noſtræ.] Et allegatis variis locis, atque Interpretibus Scoti, ſubiungit: [Videntur hæc admittere ſcientiam conditionatam, de qua Scotus ſub his terminis (ſicut neque alij antiqui) non fecit mentionem, quam recens Scotiſta Philippus Faber expreſſè admiſit. Quod ſecundum Scotum, & pro libertate probabili mihi uidentur.] Ita Scholiaſtes. Et qui eoluerit Suarium cap. 42. de Vera intelligentiâ auxilij efficaci, ex pag. 318. uſque ad 324. conferentem ſedulo loca cum locis, rimantemque oculatiſſimè ſenſum Scoti, non poterit non iudicare probabiliffimum idem ipſum, quod Faber, & Scholiaſtes, complereſque alij, de eius mente. Eſt, ut cum Suario fateamur, ſatis dubia ſententia Scoti in uerbis transcriptis à Gonetis; ſed uel eſt aduerſa ei, quæ in cæteris locis, uel (quod mihi perſuadeo) interpretanda ex ipſis conuenienter ad placita de Scientia Media, quatenus Scotus loquatur de uoluntatis increatæ determinatione, quæ non ſit ſimul determinatio connexa cum vno potius extremo libertatis creatæ, quàm cum alio, ſed ſit decretum indifferens de ſe ad utrumque, & cauſans ueritatem abſolutam determinatam obiectiuam in eo, cuius ut conditionate futuri per electiuam determinationem uoluntatis creatæ præſcitiâ habitâ ab intellectu diuino, habuit etiam uoluntas diuina decretum illud de ſe indifferens, de quo nos aſſertimus eſſe prærequiſitum ad eam ueritatem obiectiuam, & in quo, ut coniuncto cum eſſentia diuina, & cum antediſta præſcitiâ, agnoſcimus ſufficiſſimum medium ad cognoscenda à Deo futura abſoluta contingentia, & libera uoluntatis creatæ.

6110 Quæ interpretatio concors eſt cum doctrina Scoti in cæteris locis, & nullum eſt in hoc ex 1. Sent. diſt. 39. uerbum, quod refragetur. Inquit enim Scotus: [Intellectus diuinus aut offert ſimplicia, quorum unio eſt contingens in re; aut ſi offert complexionem, offert eam ſicut neutram; & uoluntas eligens vnam partem, ſcilicet coniunctionem iſtorum pro aliquo nunc in re, facit illud determinate eſſe uerum, Hoc erit pro A. Hoc autem exiſtente determinate uero, eſſentia eſt ratio intellectui diuino intelligendi iſtud uerum; & hoc naturaliter, quantum eſt ex parte eſſentia. Ita quod ſicut naturaliter intelligit omnia principia neceſſaria, quaſi ante actum uoluntatis diuinæ, quia eorum ueritas non dependet ab illo actu, & eſſent cognita ab intellectu diuino, ſi per impoſſibile non eſſet uolens; ita eſſentia diuina eſt ratio cognoscendi ea in illo priori inſtanti natura; quia tunc ſunt uera. Non quidem quòd illa uera moueant intellectum diuinum, nec etiam termini eorum ad apprehendendum talem ueritatem, quia tunc intellectus diuinus uileſceret, quia pateretur ab alio ab eſſentia ſua: ſed ſicut eſſentia diuina eſt ratio cognoscendi ſimplicia, ita & complexa talia. Tunc autem non ſunt uera contingentia, quia nihil eſt tunc, per quod habeant ueritatem determinata

determinatam. Poſitâ autem determinatione voluntatis diuinæ iam ſunt vera, videlicet pro illo ſecundo inſtanti. Et hoc idem erit ratio intellectui diuino (quod erat in primo) intelligendi iſta, quæ ſunt iam vera in ſecundo inſtanti, & fuiſſent cognita in primo inſtanti, ſi fuiſſent in primo inſtanti.] Et inferius : [Determinatio intellectus diuini eſt ad illud exiſtens, ad quod determinatur voluntas diuina, & immutabiliter, quia non poteſt voluntas determinare, quin intellectus determinatè apprehendat illud, quod voluntas determinat. Et immutabiliter, quia tam voluntas, quàm intellectus ſunt immutabiles.] Hæc Scotus.

6111 Quibus ſi adhuc contendas non quadrare expoſitionem datam, vel eam aliam non ingratam multis de voluntatis diuinæ determinatione, quæ præſupponens Scientiam Mediam ſit determinatè connexa cum vno extremo non infecto malitiâ morali, prædeſignatque illud; ſcripſit pro ſui ingenij fecunditate Scotus compluribus in locis alia fauentia Scientiæ Mediæ, & proinde Franciſcani eam admittentes non deſinent mereri ſub diſciplina tanti Doctoris. De quo ſufficiant nunc hæc, vltra obſeruata ſæpe aliàs, præſertim cum indagauimus ſenſa Theologorum veterum.

6112 Prætermiſit Gonetus nonnullas probationes Illuſtriſſimi Godoy in §. 2. contra vtilitatem Scientiæ Mediæ ad conciliandam efficaciam gratiæ cum libertate arbitrij creati. Sed earum ſolutionem ego anticipaui in Sectione 148. vt & proximè in Sectione 453. reſpondi ad quædam corollaria §. 4. ſeu vltimi. Quapropter in contextu noni principalis argumenti, conſecti à Godoy, & Gonetis, nihil reſtat, quod nobis poſſit nouum importare laborem.

SECTIO CCCCXCI.

Eneruatur decimum principale argumentum, quærens ſcrupulum in determinatione electiua conditionata voluntatis create ad vnam partem præ alia, ſi præuideatur per Scientiam Mediam independentem à decreto diuino actuali prædeterminatione.

6113 Iſtud argumentum huiusmodi eſt apud Viuum diſp. 11. diſt. 1. §. 2. ex num. 23. vsque ad 40. Ad hoc, vt voluntas create ſit, & cognoscat ad Deo determinata conditionaliter ad vnam partem magis, quàm ad aliam, v. g. magis ad conſenſum, quàm ad non conſenſum, vel diſſenſum, debet deſignari aliquid, ratione cuius ſit propenſa, & inclinata conditionaliter ad conſenſum potius, quàm ad non conſenſum, vel quàm ad diſſenſum. Sed ante decretum diuinum prædeterminationum nihil eſt deſignabile, ratione cuius voluntas create habeat conditionaliter maiorem illam propenſionem, & inclinationem. Ergo, &c.

Accedit confirmatio hæc: Voluntas create ad illud habet, & habere poteſt determinationem

conditionatam ab æterno, ad quod habet, vel habere poteſt determinationem abſolutam in tempore, poſitâ conditione. Atqui ſi per impoſſibile ponatur ſimul in vtroque ordine ex oppoſitis, quorum ſcilicet in vno præuideatur conſenſura, & in alio non conſenſura, vel diſſenſura, non habet, neque habere poteſt in tempore determinationem abſolutam ad vnam partem, quam non habeat etiam ad aliam; imò maneret ſine aliqua determinatione ad vtramvis. Ergo ſi ab æterno conſideretur, vt poteſt poni, aut ſub conditione quod poneretur in vtroque ordine ex oppoſitis, non habet, neque habere poteſt determinationem conditionatam ad vnam partem, quam non habeat etiam ad aliam; imò manebit ſine aliqua determinatione ad vtramvis partem, etiam conditionatè. In hoc ſyllogiſmo ſola minor propoſitio expoſcit probationem. Quæ in promptu eſt; nam ex ſuppoſitione quod voluntas create præuideatur à Deo conſenſura in ordine A, & non conſenſura, vel diſſenſura in ordine B, & Deus poneret eam in vtroque ordine ſimul: tunc aut ſimul conſentiret, & non conſentiret, vel diſſentiret (quod implicat;) aut reuerſè nihil faceret, quia vna determinatio tolleretur aliam, & e contra. Deſiciente autem omni determinatione, voluntas create maneret indifferens, velut in æquilibrio. Vt enim ſicut ſi in ſtatera ponatur ex vtraque parte pondus æquale, quantumvis pondus in infinitum creſcat, ſi tamen ſemper creſcit ſimul æqualiter ex vtraque parte, ipſum pondus ex vtraque parte tenet ſtateram in æquilibrio, & illa non inclinatur magis in partem alteram. Ita ſimiliter, &c.

6115 Nego Maiorem argumenti; nam ſi deſignatur aliquid, ratione cuius addit propenſio, & inclinatio voluntatis create, habens connexionem cum determinatione conditionali ad vnam partem præ alia, iam hæc ipſa determinatio non foret contingens, & libera voluntati. Dixi, habens connexionem, quia propenſio, & inclinatio carens connexionem, non officeret libertati determinationis. Sed tali propenſione non indiget Deus, vt cognoscat determinationem voluntatis ad vnam partem præ alia; poteſt enim, & debet cognoscere eam in ſemetipſa. Imò talis propenſio nequiret fundare niſi cognitionem probabilem ſolummodò, & coniecturalem; quæ Deo repugnat.

Tota hæc doctrina eſt S. Thomæ. Nam lect. 6116 13. in lib. 1. Ariſtotelis de Interpret. ait: *Quantum aliquid eſt futurum, nondum eſt in ſeipſo; eſt autem aliquantulum in ſua cauſa. Quod quidem contingit dupliciter. Vno modo, vt ſic ſit in ſua cauſa, vt ex neceſſitate ex ea proueniat. Et tunc determinatè habet eſſe in ſua cauſa. Vnde determinatè poteſt dici de eo, quod erit. Alio modo aliquid eſt in ſua cauſa, vt quæ habet inclinationem ad ſuum effectum, quæ tamen impediri poteſt. Vnde & hoc determinatè eſt in ſua cauſa, ſed mutabiliter. Et ſic de hoc verè dici poteſt, hoc erit, ſed non per omnimodam certitudinem. Tertio aliquid eſt in ſua cauſa purè in potentia, quæ etiam non magis eſt determinata ad vnum, quàm ad aliud. Vnde relinquitur, quod nullo modo poteſt de aliquo eorum determinatè dici, quod futurum ſit, neque quod ſit, vel non ſit. Hæc ibi, haberque ferè eadem 1. p. quaſt. 14. art. 13. in corp. 1. Sent. diſt. 38. q. 1. art. 5. in corp. quaſt. 2. de Veris. art. 12. Et in his locis ea ratione enitatur*

SECTIO CCCCXCII.

Vndecimum principale argumentum contra Scientiam Mediam, ob diſpendium, quod affert libertati increate, eſſi create videatur compenſatioſa.

6117 Iam verò quod ſine ea alia propenſione, habente connexionem, daretur determinatio conditionata voluntatis create ad vnam partem præ alia, referendum eſt in eiufdem voluntatis liberi arbitrij, præſuppoſitâ præparatione diuinæ Omnipotentiæ ad concurrendum cum ipſa in eam partem, quam voluntas elegerit. Nec eſt, cur nos debeamus eſſe ſolliciti de inueſtiganda alia ratione illius determinationis, vt multis interrogationibus vult nos excitare Viues in num. 36. repetitque hanc inſtantiam ſine fructu in tota ferè Diſputatione 14. Eſt certè præ ratione voluntas relicta à Deo in manu conſilij ſui, & nihil aliud.

6118 Confirmationis Maior vera eſt, & Minor falſa; nam permiſſo impoſſibili, quod continet, conſectarium eſſet illud aliud impoſſibile de ſimultanea determinatione in ſtatu abſoluto temporali ad conſenſum, & non conſenſum, vel diſſenſum. Sicut ſi voluntas create (de qua ſi prædeterminaretur in ordine A, ad conſenſum, & in ordine B, ad diſſenſum, videlicet Deus conſenſuram in ordine A, & diſſenſuram in ordine B,) poneretur ſimul à Deo in vtroque ordine, deberet (ſatente Viue, eſt enim maniſeſtiſſimum) prodire vnâ in aſſenſum, & diſſenſum: quod ſecundum impoſſibile concatenatum eſſet primo illi, de ſimultanea poſitione in vtroque ordine. Exemplum ſtateræ non eſt accommodatum, quia ſtatera vtrique habens æquale pondus, non fruatur libero arbitrio, quo ſe inclinaret determinatiuè in vnam partem præ alia. Aſt nos potimur libero arbitrio, proindeque capaces ſumus motûs voluntarij, quo hæc, atque illuc conuertimur. Et niſi in noſtra eſſet poſitâ poteſtate, neque laudandus cum ad ſuperiora, neque culpandus homo eſſet cum ad inferiora detorqueat quæſi quendam cardinem voluntatis, vt ait S. Auguſtinus lib. 3. de lib. arb. cap. 1. attribuens homini præparato iam per Dei gratiam, iuxta adnotata à ſe lib. 2. retract. cap. 9. vt detorqueat cardinem, aut ſtateram ſuæ voluntatis vel ad ſuperiora, vel ad inferiora.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

6119 Ingenioſus quidam Theologus è caſtris Thomitarum ſic dudum diſputabat contra Scientiam Mediam. Primò, ſi ſcientia diuina conditionata contingens non innitatur actuali libero Dei decreto prædeterminatione, ſed conſulat tantum actus contingentes, & liberos conditionatè futuros voluntatis create, nocebit libertati increate. Non ſecus ac quæ inuititur, deſtruit iuxta nos creatam, quia conſulit ſolummodò liberos actus voluntatis increate. Secundò, ſi increata libertas non poteſt ex ſuppoſitione, & in ſenſu composito create deliberationis eligere extremum oppoſitum ei alteri, ad quod determinauerit ſe create deliberatio: Ergo impotentia hæc non ſtat in Deo ſine nocimento increate ſuæ libertatis. Quemadmodum iuxta nos create libertas perit, ſi ex ſuppoſitione, & in ſenſu composito increate deliberationis, ac determinationis circa vnum extremum non poſſit ipſa amplecti alterum.

6120 Ad primum dico, ſcientiam diuinam conditionatam contingentem, adſtructam à Thomiſtis, conſulere increate voluntatis actus liberos, antecedenter connexos eſſentialiter cum actibus conditionatè futuris create voluntatis; & ideo nos argumentando, inferre deſtructam iri creatam libertatem. Sed Scientia Media, quam nos tutamur, ita conſulit actus liberos voluntatis create, futuros conditionaliter, vt in eis non reſpiciat quidpiam antecedenter connexionem eſſentialiter cum actibus increate; & potius ex parte conditionis, potentiæque proximæ reſpiciat actus increate, vt præuios ad actus create, quanquam non vt connexos eſſentialiter cum ipſis, ſed vt indifferentes ad eorum eſſe, & non eſſe.

6121 Vbi aduerto, ſi præpoſito argumento intendatur, Scientiam Mediam non impoſtare libertatem increatam in ſeipſa formaliter, neque præſuppoſitiuè in diuinæ voluntatis actu, in quo fundetur, me non repugnaturum, ſed potius aſſenſurum; ſimulque dicturum, ſcientiam conditionatam contingentem, aſſertam à Thomiſtis, diſſerre in eo à Scientia Media, quod connotet libertatem increatam præſuppoſitiuè; licet in eo conueniat, quod non importet in ſeipſa formaliter. Sed rogo, cur non involvat in ſeipſa formaliter? Cuius quaſiti ſolutio ſi ſit, quia præcedit ordine naturæ actus liber voluntatis diuinæ, connexus eſſentialiter cum tali ſcientia. Tunc ego inferam: Ergo cum actus ille liber præcedat ordine naturæ actum create voluntatis futurum conditionaliter, & cum eo connectatur eſſentialiter, ſi purificetur conditio, liber haudquaquam erit in ſeipſo formaliter actus voluntatis

tatis creatæ, sed tantum præsuppositiue in actu illo increatæ. Si verò solutio sit, scientiam præfatam non involvere in seipsa formaliter libertatem, quia non est actus voluntatis, sed intellectus diuini. Insistam sic: Ea scientia est actus diuini intellectus, non importans in seipsa formaliter contingentiam, sed præsuppositiue in actu voluntatis diuinæ, habente cum ipso præuiam connexionem essentialem, & gaudente formali immediataque contingentia. Igitur simili-ter actus voluntatis creatæ, futurus conditionaliter, non erit in seipso contingens formaliter, sed tantum erit præsuppositiue in actu diuinæ voluntatis præconnexo essentialiter, & contingente formaliter, atque immediatè. Addo, vt aliquis actus, sit liber, non sufficit, quod sit actus voluntatis, sed præterea requiritur oriri ab ipsa, vt non adstricta ad dandum ei esse. Ergo etsi voluntatis creatæ actus, quem præter actus increatæ, habens cum eo connexionem essentialem, differret in ratione volitiui, aut voluntarij, ab actu scientiæ conditionatæ, subleuato cum connexionem essentiali ad actum diuinæ voluntatis; non tamen differret in ea ratione, quæ sufficeret ad hoc, vt esset volitiuus, aut voluntarius liber; quippe non differret in eo, quod careret principio adstricto ad dandum ei esse.

6122 Ad secundum respondeo, contendj à nobis, incretam deliberationem circa conuersione v.g. Tyrionum officere creatæ libertati ad ipsam, & ad non conuersionem, si increata deliberatio sit antecedens, & efficax, seu præuiè connexa cum conuersione, vt volunt Thomistæ. Contra quos insurgimus, eo quod Tyrj ex suppositione, & in sensu composito increatæ deliberationis, quæ eis libera non est, non possent conuerti, neque item possent absolute, & ante illam deliberationem, in sensu diuiso illius; præuenirentur namque ab illa posita independenter à voluntate Tyrionum, & connexa essentialiter cum ipsorum conuersione. Vnde non mansuram salutem ipsorum libertatem, deducimus. Quam sequelam abhorrent Thomistæ, vt pote Catholicissimi. Sed vrgemus eam edocti ab Scoto in 1. dist. 39. quest. vnicæ, num. 16. §. Est ergo, num. 17. §. Ex isto secundo; inquit enim: [Ista potentia realis est potentia prioris naturaliter, vt actus primus ad opposita, quæ sunt posteriora naturaliter, vt actus secundi. Actus enim primus consideratus in illo instanti, in quo est prior naturaliter actu secundo, ita ponit illum in esse, tanquam effectum suum contingenter, quod vt prior naturaliter, posset æquè ponere aliud oppositum in esse. Hanc potentiam realem actiuam priorem naturaliter ipso, quod producit, concomitatur potentia logica, quæ est non repugnantia terminorum. Voluntati enim, vt est actus primus, etiam quando producit hoc velle, non repugnat oppositum velle: tum quia causa contingens est respectu sui effectus, & ideo non repugnat sibi oppositum in ratione effectus: tum quia, vt subiectum est, contingenter se habet ad istum actum, vt informatur, quia subiecto non repugnat oppositum sui antecedentis per accidens. Libertatem igitur voluntatis nostræ, in quantum est ad oppositos actus, concomitatur potentia tam ad opposita successiue, quam ad opposita pro eodem instanti, hoc est, quod al-

alterutrum possit ponere in esse sine altero. Et ista potentia secunda est causa realis actus prius naturaliter, quam logica. Sed quarta potentia non concomitatur istam, scilicet ad opposita simul, quia illa nulla est. Ex isto secundo patet tertium, scilicet distinctio huius propositionis, *Voluntas volens A, potest non velle*. Hæc enim in sensu compositionis falsa est, vt significetur possibilitas huius compositionis, *Voluntas volens A, non vult A*. Vera autem est in sensu diuisionis, vt significetur possibilitas ad opposita successiue, quia voluntas volens pro A, potest non velle pro B; sed si etiam accipiamus propositionem de possibili vniuentem extrema pro eodem instanti, puta istam, *Voluntas non volens aliquid pro A, potest velle illud pro A*, adhuc ista est distinguenda secundum compositionem & diuisionem, & in sensu compositionis est falsa, scilicet quod si sit possibilis, quod ipsa simul sit volens pro A, & non volens pro A; sensus verò diuisionis est verus, scilicet vt significetur, quod illi voluntati, cui inest velle pro A, possit inesse non velle pro A: sed non sic simul stabit, scilicet istud non velle, quia tunc illud velle non inesset. Quibus in verbis Scotus clarè expressit, actum primum (proximum scilicet, & expeditum) voluntatis nostræ, vt potentia realis liberæ, ita ponere vnum extremum in esse, tanquam effectum suum contingenter, quod vt prior naturaliter posset æquè ponere aliud oppositum in esse. Quomodo autem Tyrionum voluntas, quæ vt prior poneret pro posteriori consensum ad prædicationem Christi, posset æquè ponere dissentium, si ex parte ipsius, vt prioris ad ponendum consensum, adesset voluntatis diuinæ deliberatio de consensu, habita independenter à voluntate eorundem Tyrionum, & infuitrabiliter connexa cum consensu? Præterea Scotus dilucidè satis proposuit distinctionem sensus compositi, & diuisi, provt à Nostris explicatur, scilicet quatenus in voluntate nostra non detur potentia ad componendum dissentium cum consensu; sed tamen pro priori signo instantis realis, in quo ponitur consensu, detur æquè ad ponendum dissentium potentia, quæ est dissentendi in sensu diuiso consentiendi. Quanam autem ratione in voluntate Tyrionum per Dei deliberationem connexam cum consensu, præuentà pro signo priori instantis realis, quo consentiret prædicationi Christi, daretur æquè potentia ad dissentium, seu ad dissentendum in sensu diuiso consentiendi, intelligere non valemus.

6123 Hinc ne minimà quidem cum apparentiâ potest argui, quod ex nostra opinione sequatur increatæ libertatis damnum. Nam etsi ex suppositione, & in sensu composito deliberationis Tyrionum circa conuersionem, non posset Deus non eligere hanc; posset tamen absolute, & ante præfatam deliberationem, in sensuque eius diuiso: neque enim ea foret, præoccupato libero arbitrio diuino; sed foret, volente Deo liberè tum conferre conditiones, & prærequisita ad ipsam; tum præparare cum indifferentia concursu suæ Omnipotentia, proindeque in libera Dei potestate esset, quod foret, vel non foret ea creatæ deliberatio Tyrionum, quatenus posset conferre, vel non conferre indifferentem, proximamque potentiam ad ipsam. Quare nullo colore inculatur nostra sententia de inofficioritate erga increatam libertatem.

S E C T I O

S E C T I O C C C C X C I I I .

Copiosè de duodecimo contra Scientiam Mediam principali argumento, inde petito, quod nec sit simplicis intelligentiæ, neque visionis. Et omnino remissiuè de alio simili.

6124 Doctor Franciscus Syluius in Opusculo de Motione primi motoris, parte 2. art. 9. pag. 109. probat, nullam esse agnoscendam Scientiam Mediam, quia obiectum diuinæ scientiæ est id, quod futurum est, vel quod est possibile solum, & non futurum. Ergo omnis scientia Dei, vel est scientia visionis, vel simplicis intelligentiæ. Consequentia est ab obiecto, (vt videre licet 1. part. quest. 14. art. 9.) ad habitum. Antecedens confirmatur, quia conditiones illæ, quæ apponuntur, vt dicatur esse scientia conditionalium, vel sunt futuræ, vel non? Si prius, sunt obiectum scientiæ visionis: si posteriora, sunt obiectum simplicis intelligentiæ. Neque verò aliam rationem induunt eo ipso, quo naturam conditionis sortiuntur. Nam de conditione, vt conditio est, siue spectetur nudè vt conditio, siue simul cum re, cuius est conditio, similiter queritur, an sit futura, necne? Et tunc redit argumentum, vt prius.

6125 Sed est argumentum puti, putique nominis. Punctum de re vertitur in duobus. Primum, an agnosca debeat in Deo scientia vndeumque certa, quam potuisset non habere; & quæ ab æterno nouerit conuersionem Tyrionum, v.g. vt futuram sub conditione nunquam purificanda, prædicationis Christi; conuersionem item S. Pauli, v.g. vt futuram sub conditione purificanda, apparitionis Christi: quam proinde fecundam conuersionem nouerit etiam pro priori aliquo naturæ, aut rationis signo, vt conditionatè futuram? Secundò, num huiusmodi scientia vtriusque conuersionis, vt futuræ sub conditione, habeatur à Deo independenter, vel dependenter à decreto suo, subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato prædeterminatiuo vtriusque?

6126 Circa primum non versatur iam litigium. Et quoad secundum, si obtineamus, haberi à Deo independenter à decreto, vocetur vt liberit ea scientia. Namque vt in simili causa aiebat Quintilianus lib. 9. Instit. Orator. cap. 1. *Nihil refert, quomodo appelleretur vtrumlibet eorum, si quod orationi profuit, appareat. Nec mutatur vocabulis vis rerum. Et sicut homines, si aliud acceperunt, quam quod habuerunt nomen, idem sunt tamen; ita hæc, de quibus loquimur, siue tropi, siue figura dicuntur, idem efficiunt; non enim nominibus profunt, sed effectibus.* Et concludit: *Optimum ergo, in his sequi maxime recepta, & rem ipsam, quocumque appellabitur nomine, intelligi.* Vnde & nos dicimus, intelligatur res ipsa, scilicet existere in Deo illam scientiam, independentem à suæ voluntatis libero, & prædeterminatiuo decreto

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

actuali erga voluntatem creatam, & quocumque appelleretur modo.

6127 Qui *Scientia Media* percipit in Scholis post Molinam, primum in Opere typis tradito Authorem tractantem de ipsa ex professo. *Verba autem*, vt notat prælaudatus Quintilianus lib. 1. cap. 4. *frequentius us ab Authoribus sumunt.* Sufficeretque id, vt *Scientiæ Mediæ* nomen retineretur, quauis aliquatenus improprium foret; siquidem vulgaris vsus loquendi potentior soleat esse proprietate verborum; l. *anniculus* 132. D. de verbor. significat. l. *Labeo*, D. de suppell. legat. l. *realis scriptura*, D. de legat. 1. vbi Lucifperiti, & inter eos Princeps apud Hispanos D. D. Ioannes de Solorzano lib. 1. de *Indiarum iure*, cap. 4. num. 60. Re tamen vera valde proprium fuit nomen *Scientiæ Mediæ*, attentà diuisione diuinæ scientiæ in naturalem, & liberam merè. Cum enim naturalis diceretur, quæ non præsupponit liberum aliquod voluntatis diuinæ decretum, libera verò, quæ præsupponit, appellata fuit apertissimè *Media* inter vtramque, quæ ob non præsuppositum decretum participabat quid de naturali; & ob contingentiam (eo quod potuisset non esse in Deo, cum terminetur ad obiectum contingens creatum, sicut & libera) participabat quid de hac. Atque ita explicuit Molina subtiliter in Concordia primitiua Olyssiponensi *questione* 14. artic. 13. *disputat.* §. 0. §. *Triplicem Scientiam*, & §. seq.

6128 Ceterum; si quoad secundum propositum in numero 6125. consequantur Thomistæ scientiam vtriusque conuersionum Tyrionum, & S. Pauli, quatenus sub conditione erant futuræ, habitam fuisse ex æternitate à Deo, non nisi dependenter à decreto; non minus ipsos, quam nos impetet Syluij argumentum, & idè post alios Gonetus tom. 2. *disput.* §. art. 1. §. 2. pag. 408 & *duabus* seqq. incumbit illi dissoluendo.

6129 Ego, remisso Lectore ad Sectionem 151. in 1. parte, & ad Euentil. 48. in Historia, dico breuiter, primò obiectum scientiæ diuinæ, terminatæ ad creaturas, esse eas, tum vt possibles, tum vt futuras, siue sub aliqua conditione, siue absolute, id est siue forent pro suis temporum differentis, si aliqua conditio cæteris cum causis poneretur; siue erant absolute, conditione, cæterisque causis positis. Et de conditione respectu creaturarum, vt futurarum conditionatè, dico secundò, respici à Scientia diuina, quin affirmet eius existentiam vt futuram, & quin neget vt futuram. Quauis verò penes respectum ad existentiam conditionis sit quasi apprehensio simplex, est tamen formaliter, iudicium, quo de conditione iudicat Deus plura alia distincta ab hoc, quod est habituram esse, vel non esse habituram existentiam. Dico tertid, omnem Dei de creaturis scientiam esse simplicis intelligentiæ, vel visionis, & quam Molina vocauit *Mediam*, esse vel simplicis intelligentiæ, vel visionis; nec enim eo modo vocauit, quia putaret mediam inter simplicis intelligentiæ, & visionis; sed inter naturalem, & liberam, vt supra notabam. Videturque Molina 1. part. quest. 14. art. 9. ita declarare scientiam visionis, & simplicis intelligentiæ, vt ad hanc secundam reuocatur esset Scientiam Mediam. Ait enim: [Scientia diuina comparatione eorum, quæ sunt, fuerunt, aut erunt in aliqua differentia temporis

temporis, dicitur scientia visionis, seu intuitiva. Ratio est, quoniam est rerum existentium actu in indivisibili duratione aeternitatis, propria scientiae divinae, complectentisque totum tempus. Comparatione vero reliquorum omnium scientia simplicis intelligentiae, vel abstractiva nuncupatur, quoniam est rerum non existentium.] Quae verba desumpta ferè sunt ex S. Thoma ibidem, & *quæst. 2. de Verit. art. 9.* Sed expressius, quam Molina, tradiderunt postea multi à Nostri, Scientiam Mediam spectare ad simplicem intelligentiam; quamquam & alij multi ad visionem. Et siue ad vnam, siue ad alteram pertineat, satisfat objectioni Sylvij. Dico quartò, non ruituram machinam cœli, si præfata scientia neque ad simplicem intelligentiam, neque ad visionem reducatur. Nam si de ea S. Thomas, & alij Theologi antiqui expressam non fecerint mentionem, vt censuit Illustrissimus Godoy in limine Tractatus de Scientia futurorum contingentium, potuerunt sic describere duas illas, vt non comprehenderent eam, quæ tanto in sermone est apud Theologos posteriores, & quæ ipsorum creditas, librosque occupat, penèque defatigat.

6130 Quibus ex quatuor dictis constat, quam inerte sit argumentum Sylvij. Quia verò nullum aliud asserit contra Scientiam Mediam, ecquis non mirabitur, Theologum non vulgariter doctum, tot vibrasse fulmina in Molinam, quot in his illius verbis pag. 108. & 109. congesta legit? [Sentit ergo se Molina primum istius Scientiæ Mediæ, & optimæ rationis conciliandi libertatem hominis cum gratia Dei, inuentorem; quæ cum SS. illos Augustinum, Ambrosium, Gregorium, Chrysostomum latuerit, vni Molinæ detecta est; quasi verò vel SS. illis PP. doctor sit, vel sanctior. An Augustinus, Ecclesiæ peculiariter datus doctor, & Pelagianorum à Deo excitatus malleus, non fuit tam perspicax, quam Molina, vt adiuveniret conciliationem libertatis cum gratia, de qua erat ipsi cum Pelagianis summa concertatio? Inuenit sanè, & conciliavit optimè, sed non per conditionalium scientiam, quam neque agnovit, nec si agnovisset, recepisset, quia non est vera ratio. Certum est enim, Deum ab æterno prævidisse, & prædeterminasse omnia, quæ sunt in tempore, & hoc independentem ab omni prævisione conditionalium liberorum, vt proinde nulla sit agnoscenda Scientia Media.]

6131 Hæc verba talia sunt, vt etsi Opusculum Sylvij paucis in Hispania sit ad oculos, proindeque potuissent à me dissimulari; tamen ea propalando redditur melioris conditionis causa Molinæ. Permittò, istum sensisse, ac dixisse, esse se primum pro Theologorum Scholis detectorem Scientiæ Mediæ, viæque componendi libertatem creatam cum diuina gratia. Deceptus in utroque fuerit, vel excesserit. Cæterum aut neganda etiam nunc est diuina scientia contingens futurorum contingentium, liberorumque conditionatorum voluntatis creatæ, aut Molina blandius erat tractandus, vt qui inueniret scientiam, quam etsi non benè putavit Mediam inter naturalem, & liberam, & quam oportuisset iudicare liberam simpliciter, ac perfectè ob decretum prædeterminatum actuale, in quo fundetur; est nihilominus scientia, ex qua valde commendatur perfectio diuini intelle-

ctus, illustrantur complura Sacræ Scripturæ Oracula, & multis Ecclesiæ Patribus, Theologisque præcis, eam tacitè supponentibus, affunditur lux, pro qua robusti, & pulchri conficiuntur discursus Theologici, tandemque Scholæ conspirant, excepto vno, aut altero adhuc contendente, non esse omninò improbabile, si ea scientia non asseratur certa ex parte saltem obiecti. Quare cum Molina occasionem posterioribus Theologis dederit noscendi, quasi de facie, scientiam tot titulis nobilem, sed antea quasi sub caligine, nebulave delitescentem; nec enim anteriores fecerant expressam de ea mentionem, vt testatur prælaudatus Godoy, non erat asperè agendum cum Molina, sed referendæ gratiæ, tanquam insigni benefactori; parcendumque ipsi, quòd deuelatam à se scientiam non existimari liberam simpliciter, & perfectè, innixamque decreto prædeterminatiuo. *Nullum sine venia placuit ingenium* (monebat Seneca in Epist. 114.) *Da mihi quemcumque vis, magni nominis virum, dicam quid illi etas sua ignouerit, quid in illo sciens dissimulauerit. Multos dabo, quibus vitia non nocuerint, quosdam quibus profuerint. Dabo, inquam, maxima fama, & inter miranda propositos. Quos si quis corrigit, delet. Sic enim vitia virtutibus immixta sunt, vt illas secum tractura sint.*

6132 Similiter ignoscendum Molinæ erat, quòd per eam scientiam tentauerit conciliationem libertatis creatæ cum diuina gratia, etsi pia vota non fuerit assequutus in re tam difficili, quam ponderat S. Augustinus lib. de Gratia Christi, cap. 47. & lib. 4. contra Iulianum, cap. 8. scribens, *questionem istam, vbi de arbitrio libertatis, & Dei gratia disputatur, ita esse ad discernendum difficilem, vt quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur; quando autem asseritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri.* Labores litterarum, studique Molinæ non ed fuerunt directa, vt demoliretur fundamenta Fidei Catholice; principiaque recepta Theologiæ Scholasticæ, neque vt SS. Ecclesiæ PP. veteresque Theologos à promerito authoritatis suæ gradu deturbaret, quin potius contrarium omnino ad scopum collimarunt. Si frustratus fuit concepta spe assignandi legitimam rationem, quâ arbitrii creati libertas consentiat cum diuina gratia, in magnis voluisse sat est, laudemque meretur, vel saltem non conuitium. Liceatque mihi nomine Molinæ transferre huc, quæ S. Augustinus habet lib. 1. de Trinitate, cap. 3. *Quisquis meam Concordiam legit, vbi pariter certus est, pergat mecum; vbi pariter hesitat, querat mecum; vbi errorem suum cognoscit, redeat ad me; vbi meum, renocet me. Ita ingrediamur simul charitatis viam. Quisquis legens meam Concordiam dicat, intelligo quidem, quid dictum sit, sed non verè dictum est; asserat, si placet sententiam suam, & redarguat meam, si potest. Quod si cum charitate, & veritate fecerit, mihi quæ etiam cognoscendum facere curauerit, uberrimum fructum huius laboris mei cepero. Quod si mihi non potuerit, quibus id potuerit, me volens, ac libente præstiterit.*

Syluio hætenus ex abundantia concessi, 6133 Molinam sensisse primum se esse Scientiæ Mediæ

Mediæ inuentorem. Ex abundantia, inquam; nam nusquam scribit id. Scribit quidem in Concordia Olyssiponenfi *quæst. 23. art. 4. disp. 1. memb. ult. §. Longior fui*, [suam rationem conciliandi libertatem arbitrii creati cum diuina prædeterminatione, à nemine quem viderit, fuisse ed vsque traditam.] Sed loquitur de expressa traditione, quæ etsi abfuerit, potuerunt tamen adesse indicia, ex quibus inferretur mens PP. & Theologorum veterum pro ea ratione. Sic tamen S. Thomas non fecerit expressam mentionem scientiæ de futuris conditionatis in decreto actuali prædeterminatiuo; ait tamen Illustrissimus Godoy, colligi manifestè illius mentem ex his, quæ de aliis futuris, & de efficacia diuinæ voluntatis respectu consensus liberi arbitrii creati docuit. Tanta fuerunt indicia iuxta existimationem Molinæ, vt asseruerit supra §. *Iuxta hæc*: [Nec verò dubito, quin ab Augustino, & cæteris PP. vnanimi consensu comprobata fuisset hæc nostra de prædeterminatione sententia, ratioque conciliandi libertatem arbitrii cum diuina gratia, præscientia, & prædeterminatione, si eis proposita fuisset.] ea videlicet expressione, quam Molina didicerat ex indicibus doctrinæ ipsorum hinc, & inde diligentissimè inuestigatis, & in Theologicam methodum collectis. Scribit etiam supra, §. *Nos pro nostra tenuitate*, [non semper fuisse data, explanataque principia,] quibus innitebatur ratio à se tradita conciliandi libertatem arbitrii cum diuina gratia, præscientia, & prædeterminatione. Sed cum his verbis stat, vt aliquando ante Molinæ tempus fuerint data, explanataque illa principia; stat etiam, vt licet non ab omnibus Catholicis Scriptoribus, tamen ab aliquibus, imò & à multis. Ipsaque verba, *data, explanataque*, satis significant, Molinam loqui de datione, concessionéve per expressionem omnimodam; cuius cum defectu componebantur rectè complura indicia, eaque non leuia in SS. PP. maximè Augustini, & suorum sequacium, Properi, Hilarij, Fulgentij, Thomæ, necnon in aliorum Theologorum veterum doctrina: quibus indicibus adiutus Molina deduxerit expressè principia, & ex instituto stabilierit. Vbi animaduerto, *Gonetum tom. 2. disp. 6. art. 5. §. 7. pag. 533.* transcribere ex Molina, *si ea data, & explanata fuissent ab Augustino, &c.* cum tamen Molina non habeat, nisi quæ *si data, explanataque semper fuissent, fortè, &c.* Sufficiant nunc hæc ad verba Molinæ à calumniis iam fufius in superioribus purgata.

6134 Quorum compendium faciens Sylvius, vt quid subiunxit illa sua, [cum SS. Augustinum, Hieronymum, Ambrosium, Gregorium, Chrysostomum latuerit Scientia Media, vni Molinæ detecta est?] Etenim hic non dixit Scientiam Mediam occultam fuisse eis SS. PP. neque sibi soli innotuisse; imò & neutrum dixit de ratione conciliandi libertatem creatam cum gratia diuina per Scientiam Mediam. Quanquam non idem esset, agnouisse istam, & adhibuisse eius usum ad præfatum conciliationem. Non enim defuerunt, qui Scientiam Mediam admittentes, negauerint, eius ope conciliationem fieri.

6135 Rursus cur Syluius retulit SS. illos PP. aut R.P. Gabr. de Hlenao, *Scient. Med. Pars II.*

cur potius illos, quam cæteros alios Ecclesiæ? Ex memoratis illis SS. Augustinus; Chrysostomus, & Gregorius Magnus fauent Scientiæ omninò certæ de futuris conditionatis, vt fateatur Illustrissimus Godoy *tract. 4. disp. 34. §. 6. n. 107.* testaturque generaliter idem ipsum de aliis PP. passim. Argumentum autem Sylvij militat contra eam scientiam, siue sit, siue non sit Media. Recensio PP. non indigitatis locis, parum mouere potest Lectores, multoque minus nos, qui illos PP. & complures alios allegauimus designatis locis, & exaratis ipsorum testimoniis pro ea Scientia, & pro ea vt Media. Atque ita oportuit; [mirum namque est, quàm acuti ad non credendum disputatores sint,] prout adnotabat Noster Maldonatus in *cap. 24. Lucæ, vers. 14.*

Præterea quis non videat, impertinentia 6135 prorsus esse illa Sylvij verba: [Quasi verò SS. illis PP. vel doctior sit, vel sanctior Molina.] Maior sanctimonia vitæ illorum citra controuersiam est. Sed ad præsentem materiam quidam interit? Maior etiam doctrina est nobis in confesso; sed nihilominus post clarissimum Melchiorum Canum in præmio ad libros de Locis Theologicis dico, proportionem seruata: [Cum veterum eruditionem considero, & variam in eis doctrinæ suppellestem animo colligo, non minimam video per eos inuectam esse partem commodorum. Cum autem iunioris Scholæ operam, & curam repetere instituo, plurimas vtilitates intelligo notuæ huius artis subsidio, & diligentia comparatas. Ac me sanè diu cogitantem ratio ipsa in hanc potissimum sententiam ducit, vt existimem, utroque de bonis artibus iuxta esse benemeritis. Quoniam etsi præcis doctrinarum Authores doctissimis quibusque ac diligentissimis magnam diuitiarum copiam suppeditauerit; at recentiorum inopia docendi facilitate pensatur, quâ in rudium, & inertium animos artificiosius influunt, & quæ fusè olim disputabantur, ac liberè, ea nunc articulati, pressèque dicentes, lucem non paruum inuentis præcorum obscurioribus afferant. Atque hæc vna in re, quantum animi mei coniecturâ colligere possum, iuniores, vel pares antiquis, vel etiam superiores reperientur; cæteris omnibus longè inferiores. Certè post priores illos in rerum inuentione tribuere sibi posteriores vix quidquam possunt. Ordinem verò, dispositionem, perspicuitatem sibi si assument, videntur ea iure suo quodammodò vendicare.] Sic ego cum Quintiliano inter Theologos. Et quidem Molina à PP. illis, aliisque, necnon à præcis Theologis notitiam Scientiæ Mediæ, rationemque concordandi beneficio eius libertatem creatam cum decretis diuinis, & donis gratiæ accepit; sed ordinem, dispositionem, perspicuitatem adiecit: idque, & non aliud sibi eadem gratiâ illustrato tribuit, aut nos tribuimus ei.

Insuper quoniam tendunt verba illa Sylvij: 6137 [An Augustinus, Ecclesiæ peculiariter datus Doctor, & Pelagianorum à Deo excitatus malleus, non fuit tam perspicax, quam Molina, vt adiuveniret conciliationem libertatis cum gratia, de qua erat ipsi cum Pelagianis summa

concertatio?] Si vult confirmare nos in alta æstimatione de doctrina S. Augustini, præstat quid acceptissimum nobis, qui de S. Augustino sentimus cum B. Philippo Abbate in Vita ipsius, cap. 27. *primum post Apostolos, quorum doctrinâ fulget Ecclesia, refulsisse gratiâ dispensandi verbi Dei, verèque fuisse imitatore[m] Apostolicum, doctum Scribam, Doctorem Catholicum.* Et cum Ruperto Abbate lib. 7. de Operibus Spiritus S. cap. 19. *Santum scientia Spiritum manifestè operatum fuisse in S. Augustino, quod se dignum fuit ad Ecclesia sue defensionem, Catholicæque fidei perpetuam munitionem. Est enim Augustinus columna & firmamentum veritatis, & verè columna nobis, in qua thronum suum posuit sapientia Dei, cuius ex ore distillare non cessavit pluvia salutaris, imò fluere impetus fluminis contra flumen hereticorum, quod. post mulierem, idest Ecclesiam, de ore suo draco Diabolus emisit.* Et cum Cassiodoro in prologo ad Expositionem Psalterij, esse litterarum omnium magistrum egregium, & quod in obertate rarum est, caustissimum disputatorem. *Decurrit quippe tanquam fons purissimus, nullâ face pollutus; sed in integritate fidei perseverans nescit Hæreticis dare, unde se possint aliqua collustratione defendere. Totus Catholicus, totus Orthodoxus invenitur, & in Ecclesia Domini suavissimo nitore resplendens, superni luminis claritate radiatur.*

6138 Sed et si ita sentiamus de S. Augustino, & grandem hanc aquilam, sicut eum vocat Rupertus prologo in Evangelium Ioannis, superasse longè in perspicacia Molinam, proindeque assequutum fuisse conciliationem libertatis humanæ cum gratiâ; simul tamen sine iniuria S. Augustini, sed potius cum honore suæ doctrinæ, iudicamus, Molinam eâ in tot Operibus contra Pelagianos, & Semipelagianos, illustratum tradidisse conciliationem eandem sub expressiori forma, ac methodo, provt iam Theologiæ Scholasticæ, ac Disputatiæ incrementa ferebant, postquam Petrus Lombardus, Episcopus Parisiensis, collegit sententias sacrorum Theologorum, & præcipuè S. Augustini, suisque in sedibus distinctis collocavit, & velut in artem rededit.

6139 Viterius verba illa Sylvij, [invenit sanè, & conciliavit optimè, sed non per conditionalem scientiam, quam nec agnovit; nec si agnovisset, recepisset, quia non est vera ratio.] sunt nobis valde proficua, quantum ad id, quod S. Augustinus nec scientiâ reprobationis agnovit Scientiam Mediam. Si enim nec sic agnovit, sequitur non refutasse, subindeque ex S. Doctoris scriptis non posse etui argumenta contra eam. Invenit. Itaque S. Doctor aliam conciliandi rationem. At si nostram non impugnavit, poterit & nostra esse vera, potuissetque à S. Patre recipi, si fuisset agnita; siquidem ad eandem conclusionem veram multiplex soleat medium ducere. Sed ait Sylvius, [non recepisset nostram rationem S. Augustinus, quia non est vera: & vera non est, quia Scientia Media nec est simpliciter intelligentiæ, nec visionis.] Cæterum tam debile motuum, vt ex supradictis patet, nihil valeret apud S. Augustinum Alio consilio visum fuit Authori Curfus Theologici Carmelitarum Discaleatorum *trakt. 3. in 1. part. disp. 10. dub. 7. §. 4. n. 120. &*

seqq. Scientiam Mediam agnitam antiquitus fuisse scientiâ reprobationis. Cui Authori iam in tempore, & loco respondi.

Tandem verba illa Sylvij, [Certum est, Deum ab æterno prævidisse, & prædeterminasse omnia, quæ sunt in tempore, & hoc independentem ab omni prævisione conditionalium liberorum, vt proinde nulla sit agnoscenda Scientia Media,] non possunt sine examine præteriri. Certum quidem est, Deum prævidisse omnia, quæ sunt in tempore. Sed videnam certum sit, prædeterminasse illa omnia, comprehendendo actus contingentes, ac liberos voluntatis creatæ? Inficiantur id Theologi innumeri, loquentes non solum de actibus deturpatis malitiâ morali, sed etiam de non deturpatis. Et vt sic prædeterminaverit tum hos, tum illos penes materiale (nam penes formale malitiæ negatur à Catholicis omnibus) videnam certum sit prædeterminasse independentem ab omni prævisione conditionalium liberorum? Thomistæ non recusant concedere dependentiam à prævisione præfata, tum per scientiam simpliciter intelligentiæ, & necessariam, assumentem tanquam expressam conditionem decretum ipsum prædeterminatum, aut impressam intrinsicè voluntati creatæ prædeterminationem physicam; tum per scientiam contingentem, assumentem conditionem conductentem, sed non per se connexam cum Consequenti. Ex Iesuitis cuncti negant prædefinitiones divinas ex se efficaces eorum actuum, non modò inhonestorum, & quoad materiale, sed etiam honestorum, independentes omninò à conditionalium liberorum prævisione, quæ sit Scientia Media; multique ex iisdem detrectant eiusmodi prædefinitiones dependentes etiam à Scientia Media, vt prævia. Quare cessant verba illa Sylvij cum suis certitudinibus: quæ & antecedentia tam minutim, & scrupulosè dispunxi, vt suum sciret decorum Molinæ, contra quem fuere directâ; Theologo certè, & Doctori, cui Societatis Schola plurimum debet venerationis.

Enodato argumento Sylvij adiungi poterat aliud Illustrissimi Godoy *trakt. 4. disp. 37.* In cuius §. 2. intendit, scientiam divinam de conditionatis futuris contingentibus, & liberis voluntatis creatæ vocari inconsequenter à Nostri Scientiam Mediam inter liberam, & naturalem merè. Intenditque in §. 2. eam scientiam debere esse liberam subiectivè, ac perfectè. Sed quia primus conatus sistit in nomenclatura, de qua decertandum nimis non esset, si de re constaret; & quia primo etiam conatus, & & secundo me opposui in locis citatis n. 6129. ideo actum non agam.

SECTIO

SECTIO CCCCXCIV.

Miscellanea multiplicium adversus Scientiam Mediam argumentorum, quæ congerit modernus Theologus, & quorum solutio ex iamdictis ad alia indicatur.

6142 **M** Agister Vincentius Baro, Dominicanus, nimia cum acrimonia, & vehementia verborum irruit in Scientiam Mediam parte 3. suæ Manuductionis ad Theologiam; institutis specialibus Disputationibus contra ipsam. Sed verborum impetum gravissimè, & argumentorum vim reiecit potentissimè P. Ioannes Ferrerius in *Appendice ad disput. 5. lib. 2. de Scientia Dei,* quam Appendicem inscripsit *Responsonem ad Obiectiones Vincentianas,* imitatus titulum S. Prosperi in quodam Opusculo satis noto adversus quendam Vincentium, cuius persona ignota fuit posterioribus seculis, & de quo agit inter alios Gonetus *tom. 9. de Gratia, disp. 2. de Hæresi Semipelagiana, art. 15. §. 7. pag. 105.* Ego post Ferrerium pauca habeo quæ addam circa argumenta; erantque multa, quæ possem circa verba redundantia; sed iustis de causis omitto.

6143 **O**bjicit itaque primò, modus cognoscendorum à Deo futurorum contingentium, & liberorum conditionatorum voluntatis creatæ debet esse consentaneus modo cognoscendorum possibilium. Sed nisi Deus cognoscat illa in sua essentia, & Omnipotentia, vt per decretum determinata, non erit vnus modus consentaneus alteri; cognoscit enim hæc in sua essentia, & Omnipotentia. Ergo, &c. Confirmat primò; Sicut se haber essentia, & Omnipotentia nuda ad creaturas possibles cognoscendas, ita ad futuras essentia, & Omnipotentia, vt determinata per decretum. Secundo, sicut ab essentia vt participabili, & imitabili per modum ideæ creaturæ habeat suam non repugnantiam, vt sint entia participatione essentia, & ab Omnipotentia sint producibiles, vt à causa efficiente; ita voluntas determinata per decretum est causa transitus à possibili ad futurum, iuxta illud, *Quomodo fuisset, nisi tu voluisses?* Tertiò, fundamentum, & radix eorum possibilis cognosci debeant in essentia Dei, nec aliud medium suppetat extra Deum, est summa Dei independentia, quæ non patitur, illum suæ cognitionis perfectionem aliunde haurire quàm à sua essentia.

6144 **O**pponit secundo: Præfata futura conditionata non gaudent veritate obiectiva determinata ante decretum divinum, nec priùs ordine, quàm absoluta. Quod enim primò in conditionatis dentur propositiones contradictoriæ; & quod secundo omnibus propositionibus sit commune, vt iis conueniat formalis veritas, aut falsitas; quod item tertiò illud sit futurum, cui aliquando conueniet existentia, capita tria sunt aut nulla, aut æquè probantia, absolutis competere veritatem determinatam ante decretum. Ergo futura conditionata non sunt obiectum Scientiæ Mediæ. Confirmat primò: Nullum contingens est verè

futurum ante decretum. Est enim illud futurum, quod est determinatum in causa, vt aliquando sit, seu cuius causa habet actualem determinationem ad illud ponendum. Secundo, si futurum hoc ipso, quod aliquando erit, aut foret, habet determinatam veritatem cognoscibilem; cur conditionata, & absoluta non cognoscuntur certò ab Angelis, & à nobis? Tertiò, tota veritas, & noticia futurorum nititur, transitu illorum ab statu possibilium ad futurorum ordinem, qui nec fieri, nec cognosci possit, nisi detur, & cognoscatur causa externa illius transitus. Atqui non potest concipi alia illius transitus causa externa, præter voluntatis diuinæ decretum. Ergo in ipso, & vi ipsius cognoscuntur futura. Quarto, si conditionata cognoscuntur à Deo: inconsultâ suâ voluntate, & nullâ determinatione causarum præviâ; absurdè sequitur, sic etiam cognosci absoluta. Quintò, futura conditionata nec in suis causis, nec in seipsis cognoscuntur per Scientiam Mediam. Ergo cognoscuntur per hanc modo innominatam, & alieno à doctrina S. Thomæ, qui non agnovit alios modos cognoscendi futura, quàm in suis causis, aut in seipsis.

6145 **O**bjicit tertiò: Obiectum propositionis hypotheticæ, cuius Consequens pendet contingenter ab Antecedenti, non potest certò cognosci à Deo independentem à decreto ex parte subiecti absoluto, & ex parte obiecti conditionato. Non potest enim haberi certior cognitio obiecti, quàm sit firma connexio extremorum, seu dependentia Consequentis ab Antecedenti. Nam propositio hypothetica sequitur omninò conditionem sui obiecti; ideoque est certa, & infallibilis, si eius obiectum est necessarium; dubia verò, aut verisimilis, si obiectum est contingens. Confirmat primò, quia ob hanc rationem futura contingentia conditionata, quæ disparata sunt, non possunt certò, nisi dependentem à decreto subiectivè absoluto, & obiectivè conditionato cognosci. Secundo, quia inde nata est Logicæ regula circa propositionem hypotheticam, quæ dicitur esse falsa, quoties Antecedens non est necessariò, & infallibiliter connexum cum Consequenti. Atque huic regulæ adnectit aliam de propositionibus disunctivis, in quibus descensus ad alterum extremorum è duobus contradictoriis est confusus, & indeterminatus; quando nulla est in causis ad vnum extremorum determinatio.

6146 **O**bjicit quartò, cum actionem liberam esse conditionatè futuram, veritas sit, quæ posset non esse, vt potest contingens, assignari debet aliqua eius causa, nec alia inuenietur, quàm Dei decretum. Quintò, dantur in Deo decreta subiectivè absoluta, & obiectivè conditionata. Nichil enim in Scripturis frequentius illâ Dei voluntate, quam vocant antecedentem, de salute omnium hominum, aut pactis, aut promissis Dei de rebus sub conditione futuris. Sextò, si decreta huiusmodi non dentur in Deo, nullum habebit medium, in quo videat actiones hominum liberas sub conditione futuras. Atque ita Scientia illa, quam vocant Mediam, non tam dicenda sic erit, quàm Scientia sine medio. Tandem septimò sequitur, Deum cognoscere futura conditionata triplici genere cognitionum, quatum vna aliam impediatur, aut reddat superfluum. Etenim conuersionem B. Pauli v.g. cognosceret vt futuram tum conditionatè, tum absolutè; cognosceret etiam

etiam in ſigno decretum antecedente, quo ex duabus propoſitionibus contradictonis, affirmatiua, & negatiua, de conuerſione abſolute futura, ſit vna determinatè vera, & altera falſa.

6148 Ad hæc omnia ſuo ordine reſpondeo. In primo deſideratur authoritas Patrum, & Theologorum, fundans modum, quo Deus cognofcit futura, debere eſſe modo, quo cognofcit poſſibilia, conſentaneum, ideſt eiufdem, aut ſimilis rationis. Nam debere eſſe conſentaneum eo ſenſu, vt vnus modus non repugnet cum alio, ſeu vt ſit compoſibilis cum alio, manifeſtum de ſe erat, & impertinens ad arguentis intentum. Deſideratur etiam, vnde conſtet, modum cognofcendi contingentia, & libera voluntatis creatæ, vt poſſibilia, non eſſe eiufdem rationis, aut ſimilem modo cognofcendi ipſamet vt futura, iuxta doctrinam de Scientia Media. Cognofcuntur à Deo ea vt poſſibilia in ſua eſſentia, & Omnipotentia, vt applicabili, & determinabili per decretum virtualiter poſſibile; cognofcuntur vt futura conditionatè in eſſentia, & Omnipotentia, vt applicandâ, & determinandâ per decretum, quod exiſteret; cognofcuntur vt futura abſolute in eſſentia, & Omnipotentia, vt applicatâ, & determinatâ per decretum, quod exiſtat, quodque putatur à nobis intentivum, vel permiſſivum, necnon indifferens, & applicativum, determinativumque Omnipotentia, vt concurrat in illud libertatis extremum, ad quod voluntas creatæ determinauerit ſe electiue: quare nullius eſt prædeterminativum, cum nulloque conueniat determinatè. Si per cognitionem in Omnipotentia, vt per decretum determinatâ, ſignificetur determinatio, quam erga exequendum vnum extremum præ alio ſtatuat antecedenter diuina voluntas, opus eſt, vt oftendatur ab arguente, quomodo in Omnipotentia ſic determinatâ cognofci queat obiectum, quod ſit contingens, & liberum voluntati creatæ, ſive vt poſſibile, ſive vt futurum vel conditionatè, vel abſolute. Porro in ea alia ſignificatione non minus eiufdem, aut ſimilis rationis ſunt modi cognofcendorum à Deo talium poſſibilium, & futurorum iuxta noſtram Scholam, quam iuxta Thomiſticam recentem. Conuenit vtraque, aut conuenire poteſt in eo, quod Omnipotentia ſit obiectum formale, & medium, in quo cognofcantur, requiſito decreto vt poſſibili ad cognitionem vt poſſibilem, & decreto pluſquam poſſibili ad cognitionem vt futurorum conditionatè, & abſolute. Cætera in quibus noſtra Schola diſcordat à Thomiſtica, aliunde ſunt noſcenda, præſertim ex Sectionibus 486. & 487. aliſque ibi citatis. Hinc ad primam confirmationem dico, ſi eſſentia, & Omnipotentia nuda ſe habet vt obiectum formale, & vt medium ad cognofcenda contingentia, & libera poſſibilia; quænam erit identitas, aut ſimilitudo rationis in eo, quod ad futura cognofcenda ſe habeat vt per decretum determinatâ? Habet ſe profeſſè ad illa vt modo declarato applicabilis, & determinabilis per decretum poſſibile. Vnde plus attribuo decreto, quam intendat arguens. Ad ſecundam confirmationem dico, ſine Dei voluntate, quæ determinaretur vel determinetur per decretum intentivum, vel permiſſivum, non dari cauſam tranſitus à poſſibili ad futurum: determinandâ autem, vel determinatâ voluntate Dei, id tranſiret à poſſibili ad futurum contin-

gens, & liberum conditionatè, ad quod electiue ſe determinaret voluntas creatæ; idque tranſiret ad futurum contingens, & liberum abſolute, ad quod ſe electiue determinabit. Ad tertiam confirmationem dico, cum eiufmodi poſſibile cognofcatur in eſſentia, & Omnipotentia vt applicabili, & determinabili per decretum poſſibile, & vt in obiecto formali, ac medio, ſatis perſpicue conſtare, cognitionem diuinam exinde, & non aliunde haurire ſuam perfectionem. Idemque clareſcit de cognitione terminata ad futurum, ſive conditionatè, ſive abſolute. Etenim ex ſuppoſitione quod illud foret, aut erit ex determinatione electiua voluntatis creatæ, tendit diuinus intellectus ad illud cognofcendum in eſſentia, & Omnipotentia tanquam in obiecto formali, & medio, cui accederet, vel accedat decretum. Hactenus ſupponendo gratis modum, quem obiecto aſſumit de cognitione diuina poſſibilium contingentium, & liberorum voluntatis creatæ in ſola eſſentia, & Omnipotentia. Gratis, inquam, ob ea quæ adnotabo circa finem huius Sectionis.

Ad ſecundam obiectionem reſpondeo, conuerſionem v.g. S. Pauli futuram contingentem, & liberè ſub apparitionis Chriſti conditione, habere conditionatam obiectiuam veritatem, determinatam ante decretum diuinum ſubiectiue abſolutum, & prædeterminativum; non tamen ante ſubiectiue conditionatum & de ſe indifferens: habereque talem veritatem prius ordine, quam eadem conuerſio habeat abſolutam obiectiuam veritatem determinatam, ad quam præſupponatur decretum illud abſolutum ſubiectiue, indifferens de ſe, & non prædeterminativum. Quapropter patet, quo ſenſu futura contingentia, & libera, tam conditionata, quam abſoluta, gaudeant, vel non gaudeant veritate obiectiua determinatâ ante decretum. Patet etiam ad primam confirmationem, quo ſenſu nullum contingens, & liberum voluntatis creatæ ſit futurum ante decretum. Si ſenſus ſit de decreto ſubiectiue abſolute, falſus eſt reſpectu futuri conditionati. Si item ſenſus ſit de decreto prædeterminatiuo, falſus eſt reſpectu tam prædicti futuri, quam futuri abſoluti. Definitio futuri, quod eſt determinatum in cauſa, vt aliquando ſit, ſeu cuius cauſa habet actualem determinationem ad illud potendum, tranſfertur perpetuam ex futuro infallibiliter in cauſa ad futurum infallibiliter in ſe: nec poterit quid eſſe hoc ſecundo modo futurum contingenter, ac liberè in voluntate creatæ, ſi ſupponatur futurum primo modo. Ad ſecundam confirmationem dico, veritatem obiectiuam determinatam, quæ in eſt futuris contingentibus, & liberis voluntatis creatæ, tam conditionatis, quam abſolutis, ideo in ſe non innotefcere naturaliter nobis, neque Angelis per certitudinem, quia in ſe pro ſua differentia temporis non eſt præſens noſtro intellectui, neque Angelico, vt eſt præſens diuino ob ſui æternitatem, quæ cum indiuiſibilis, & tota ſimul exiſtens ambiat omnes temporis differentias, non poteſt non ea veritas pro ſua temporis differentia coexiſtere ipſi, & toti; non quidem adæquatè, ſeu per adæquatam ſimilitudinem, ita vt petat coexiſtere ab æterno, ſeu coexiſtere omni durationi, cui coexiſtit æternitas; ſed inadæquatè, quatenus cras v.g. exiſtens petat coexiſtere æternitati, vt eſt cratiua duratio, vel potiùs vt eſt prædicatum diuinum exigens

exigens coexiſtere cratiua durationi, ſi hæc exiſtat. Sic toti immenſitati diuinæ præſens eſt corpus, quod in aliqua parte ſpatij exiſtit, licet non ſit præſens immenſitati adæquatè, ac totaliter. Rurſus dico, eam veritatem neque nobis, neque Angelis, neque Deo innotefcere per certitudinem in cauſa, quia in hac ad ipſam non datur determinatio antecedens. Quam vtramque rationem aſſignat Angelicus Doctor 1. p. queſt. 57. art. 3. in corp. & ſæpè alibi. Ad tertiam confirmationem dico, cauſam tranſitus ab ſtatu poſſibilitatis ad abſolute futuritionis ſtatum in contingentibus, & liberis voluntatis creatæ, eſſe hanc ipſam voluntatem, præſuppoſito decreto diuino intentiuo, vel permiſſiuo, & indifferente de ſe. Atque hoc decretum præſupponetur etiam ad tranſitum, qui eſſet ab ſtatu poſſibilitatis ad ſtatum conditionatæ futuritionis. Ad quartam confirmationem dico, tam conditionatam, quam abſolute contingentia, & libera voluntatis creatæ cognofci à Deo, conſultâ ſua voluntate indifferente de ſe, intentiuâ, vel permiſſiuâ, quæ eſſet pro conditionatis, & quæ ſit pro abſolutis. Quod verò debeant cognofci, ſuppoſitâ determinatione præuiâ cauſarum, aſſeritur ab arguente, ſed non probatur. Ad quintam confirmationem dico, talia conditionata cognofci à Deo in ſeipſis; ideſt quatenus pro ſua temporanea differentia exiſterent in ſeipſis ex determinatione electiua voluntatis creatæ, ſi poneretur conditio, cuius ex parte ſubintelligitur decretum diuinum de ſe indifferens, intentivum, vel permiſſivum. Vnde per Scientiam Mediam cognofcuntur vno ex modis designatis à S. Thoma tractante de cognitione futurorum. Quia verò expreſſè non egit niſi de abſolutis, piaculum grande non eſſet, ſi conditionatorum cognofcendorum modus non fuiſſet ab ipſo nominatus, dum res doctrinæ non diſcrepet ab eius mente.

6150 Ad tertiam obiectionem nego, obiectum propoſitionis hypotheticæ conditionalis, cuius Conſequens pendet contingentem ab Antecedenti, non poſſe certè cognofci à Deo independentem à decreto ſubiectiue abſolute, & obiectiue conditionato. Inſufficienter debent ipſi Thomiſtæ in propoſitione hypotheticæ conditionali, ſi Deus decreto ſuo prædeterminatiuo vellet conuerſionem Petri, hic conuerteretur. Etenim obiectum huius propoſitionis, in qua Conſequens pendet iuxta ipſos contingentem ab Antecedenti, cognofcitur certè à Deo per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & neceſſariam, independentem à decreto prædeterminatiuo ſubiectiue abſolute, & obiectiue conditionato. Legatur præcipue qui hac tempeſtate præcipuus eſt inter Thomiſtas illuſtriſſimas Godoy locis citatis ad numerum 6097. Ratio, quæ Baro probat quod negauit, eſt inualida. Eſti enim obiecti propoſitionis hypotheticæ conditionalis, quando cognofcatur in vi illationis, & Conſequentiæ, non poſſit comparari certior cognitio, quam ſit firma conexio extremorum, ſeu Antecedentis cum Conſequenti; ſecus tamen quando cognofcatur quoad concomitantiam euentus in Conſequenti dependentem ab Antecedenti, provt docet prælaudatus Godoy in diſput. 34. §. 1. num. 9. §. 4. num. 54. & ſeqq. §. ult. num. 123. Atque hoc ſecundo modo cognofcitur certè, & affirmatur verè à Deo ob-

iectum iſtius propoſitionis, ſi Chriſtus Tyriis prædicaret, illi conuerterentur; namque reiſpla, & infallibiliter conuerſio ſequeretur ex prædicatione Chriſti, & ab ea dependeret, quanvis ſimpliciter poſſet non ſequi. Quare iſta propoſitio, eſti vera non ſit ratione formæ, eſt tamen verè ratione materiæ, & vt talis certè cognofcitur, affirmaturque à Deo. Sicque etiam cognofcitur, & affirmatur conuerſio, non quidem in prædicationis conditione, neque in vlla alia antecedente, ſed in ſeiſpla. Cum enim nec prædicator, nec vlla alia conditio ſit antecedens conexum inuitabiliter cum Conſequentem conuerſionis, nequit hæc in eis certè cognofci; affirmarique abſque periculo falſitatis. Conſentiant nobiscum Godoy, & Gonetus allegati num. 6097. quatenus in Antecedenti propoſitionis hypotheticæ conditionalis, pertinentis ad ſcientiam conditionatam contingentem, debeat non importari explicite conditio neceſſariè connexa cum conditionato. Addunt tamen, debere importari implicite, & vt medium, ſeu vt rationem formalem ad cognofcendum conditionatum. Quæ additio quam rectè congruat cum proximè relata doctrina ex Godoy, non calleo; neque item, quomodo ſit ſcientia conditionata contingens, quæ cognofcendi certè, affirmandique verè aſſumat vt medium, & rationem formalem quid inſuſtrabiliter cum conditionato conexum, neque præterea qualiter cadat in diuinam ſcientiam, quod tangat aliquid, & non explicite, ſed implicite, ita vt tangens implicite ſit ſcientia conditionata contingens, & tangens explicite ſit neceſſaria. Sed de his meis perplexitatibus iam in 1. Parte. Validius non eſt, ſed potiùs omnino falſum, quod ſubiungit Baro de propoſitione hypotheticæ conditionali, ſequentem eatenus naturam ſui obiecti, quatenus ſit certa, & infallibilis, ſi obiectum eſt neceſſarium; & dubia, aut verifiſſima, ſi obiectum eſt contingens. Lique falſitas apud Thomiſtas etiam, quoniam conuerſionem Tyriorum iudicant eſſe obiectum contingens ſcientiæ certæ, & infallibilis conditionatæ, quæ tendat ad ipſam, ſive ſic: Si prædeterminatiue decreuero conuerſionem Tyriorum, quibus Chriſtus prædicet, conuerterentur illi; ſive ſic: Si Chriſtus Tyriis prædicauerit, illi conuerterentur; quæ poſterior ſcientia non importet in Antecedenti decretum prædeterminatiuum, niſi tantum implicite, & vt medium, rationemque formalem certè cognofcendi, verèque affirmandi. Lique rurſus falſitas à paritate propoſitionum ſimplicium abſolutarum, quæ de obiecto contingentem poſſunt eſſe certæ, atque infallibiles, vti eſt ſcientia diuina viſionis de noſtris actibus contingentibus, ac liberis. Ad primam confirmationem dico, continere quid inter Noſtros controuerſum, & tractatum iam à me in 1. Parte. Quod eſti ſine diſcuſſione concedatur, adeſt diſparitas ob contingentem conditionati diſparati independentiam ex ſe à conditione aſſumpta, & ob huius de ſe ad illud inconducentiam. Quamobrem niſi ex beneplacito diuino adueniat extrinſecus dependentia conditionati, & conducentia conditionis, cognofcatur certè non vt verum, ſed vt falſum iſtud conditionatum traditum 4. Regum 13. verſic. 19. Si percuffiſſes quinquies, aut ſexies, ſive ſepties iaculo terram, percuffiſſes Syriam uſque ad conſumptionem. Ad ſecundam confirmationem dico

dico, priorem illam regulam Logicæ procedere de propositionibus hypotheticis, vt affirmantibus modo strictè illatiuo, & rationali; tunc enim sunt falsæ, si Antecedens non connectatur necessariò cum Consequenti: minimè verò procedere de eis, vt affirmantibus præcisè enuntium Consequentis in præsentia Antecedentis, dependentiamque illius ab hoc. Ita post Sotum, Bañes, Alvarez, Godoy supra, §. ult. numero 123. Viues lib. 1. contra Scientiam Mediam, disput. 2. dist. 1. num. 6. Posterior regula, quæ Dialecticæ attribuitur, statuens in propositionibus disiunctiuis (ad quas pertinet hæc, v.g. Tyrri prædicante Christo conuerterentur, vel non conuerterentur,) descensum ad alterum extremorum è duobus contradictoriis, esse consulum, & indeterminatum, quamdiu nulla est in causis ad vnum extremum determinatio, procederet vsuimum, ex parte modi, quem intendendo ad obiectum habeat propositio, seu cognitio disiunctiua; nequitiam autem ex parte plius obiecti, seu ipsius rei. Quæ etiam ex parte voluntas Tyrriorum determinaret se electiue in actu secundo ad extremum conuersionis, etsi in actu primo completo, & proximo esset indeterminata, essetque indifferens tam ad conuersiorem, quam ad non conuersiorem. Scripsi, posterior regula, quæ Dialecticæ attribuitur; nam quis præscribat eam, occultum mihi est, & descensus disiunctiuis non appellatur à Summulistis confusus, atque indeterminatus, sed potius determinatus, vt in hac propositione, *Aliquis homo currit, vel hic, vel ille, &c.* vsque ad aliquem determinatè currentem deueniatur. Qui solet nominari confusus, & indeterminatus, est descensus disiunctus, vt in hac propositione, *Aliquis equus requiritur ad equitandum, vel Buccephalus, vel Alastor, &c.* ita vt ex eis nullus designari possit, qui determinatè requiratur. Atque hinc suppositio disiunctiua vocatur determinata; & quæ est disiuncta, nuncupatur confusa. Sed has Summulistarum relinquamus nentias. Prætermisâ etiam aliâ regulâ, quam tanquam receptam ab omnibus in Logica venditat Baro, cum tamen non sit nisi quædam cogitatio, quæ diu post hanc Controuersiam venit in mentem Ioanni Paulo Nazario, Dominicano, 1. p. quæst. 14. art. 13. controu. 2. §. Ad cuius euideniam.

6151 Ad quartam obiectionem respondeo, causam actionis contingentis, & liberæ, vt futuræ conditionatum, fore voluntatem creatam, præsentiam Dei decreto subiectiue conditionato, intentione, vel permissiuo, indifferente de se, instructamque omnibus aliis prærequisitis ad contingenter, liberèque operandum.

6152 Ad quintam obiectionem respondeo, plerisque Nostrorum non detrectare in voluntate diuina actus utcumque subiectiue absolutos, & obiectiue conditionatos; recusare tamen eos, qui sint prædeterminati futurorum contingentium, & liberorum conditioner voluntatis creatæ, quique requirantur, aut deseruiant ad id, vt Deus cognoscat talia futura. Illi à quibus generaliter negantur in voluntate diuina actus subiectiue absoluti, & obiectiue conditionati, habent sua fundamenta, satisfaciuntque non improbabiler argumentis in contrarium.

6153 Ad sextam obiectionem respondeo, Scientiam

Mediam sic vocari, quia mediat inter merè naturalem, & merè liberam; non verò, quia sit de futuris contingentibus, & liberis conditioner voluntatis creatæ scientia in medio. Est certè scientia eorum sine medio, quod sit secundum se, simpliciter, & absolutè præconnextum cum ipsis, non tamen sine medio, quod ex suppositione futuritionis ipsorum ducat necessariò diuinum intellectum ad ipsa certò cognoscenda: estque huiusmodi medium essentia, & Omnipotentia diuina cum decreto subiectiue conditionato, intentione, vel permissiuo, indifferenteque de se. Hæc si gnauer discernantur, rediguntur faciler in concordiam loquutiones frequentes de eis futuris iam cognitis sine medio, & in seipsis; iam in medio, & in alio. Ad primam satis est, quod non cognoscantur in alio præconnexto secundum se, simpliciter, & absolutè. Ad secundam etiam satis est, quod cognoscantur in alio ex suppositione suæ futuritionis conditioner. *Dupliciter aliquid cognoscitur*, aiebat S. Thomas in corp. art. 5. quæst. 14. 1. p. *Vno modo in seipso. Alio modo in altero. In seipso quidem cognoscitur aliquid, quando cognoscitur per speciem propriam adæquatam ipsi cognoscibili, sicut cum oculus videt hominem per speciem hominis. In alio autem videtur id, quod videtur per speciem continentis, sicut cum pars videtur in toto per speciem totius, vel cum homo videtur in speculo per speciem speculi, vel quocumque alio modo contingat, aliquid in alio videri.* Ex quibus concludit S. Doctor, *Deum videre seipsum in seipso, quia seipsum videt per essentiam suam. Alia autem à se videt non in ipsis, sed in seipso, in quantum essentia sua continet similitudinem aliorum ab ipso.* Partia habet quæst. 2. de Verit. art. 3. ad 5. inquit: *Aliquid intelligitur dupliciter. Vno modo in seipso, quando scilicet ex ipsa re intellecta formatur acies inuenientis. Alio modo videtur aliquid in altero, quo cognitio, & illud cognoscitur. Deus ergo seipsum tantum cognoscit in seipso; alia verò in seipso cognoscit, sed cognoscendo suam essentiam. Et secundum hoc Philosophus 12. Metaphys. dixit, quod Deus tantum seipsum cognoscit. Cui etiam consonat dictum Dionysij 7. cap. de diuinis nominibus: Deus, inquit, existentia cognoscit, non scientiâ qua sit existentium, sed qua sit sui ipsius.* Quæ inter verba ne quis hallucinetur ad illa, *In seipsis cognoscit alia, sed cognoscendo suam essentiam*, aduertat per cognitionem in seipsis significari ibi, quod cognoscantur secundum esse, quod in seipsis habent, vel habere possunt distinctum à Dei essentia, & Omnipotentia. Etsi enim hæc sit Deo medium cognoscendi cætera, attamen non solum cognoscit tale medium, sed etiam omnia alia ab eo distincta, quatenus distincta, exprimendo omnium naturam, differentiam, & indiuiduationem. Atque hac ratione creaturæ tam possibiles, quam futuræ, siue conditioner, siue absolutè, possunt dici cognosci à Deo in seipsis, non obstante earundem cognitione in diuina essentia, sicut *visa, & quasi primò, & per se nota*, vt fatetur S. Thomas lib. 1. contra Gentes, cap. 49. num. 3. explicatus optime à Ferrara ibidem, §. Ad huius euideniam, & videndus etiam 1. p. quæst. 14. art. 6. Ultra explanatam significationem cognitionis diuinæ de creaturis in seipsis, datur altera familiaris Ange-

lico Præceptori circa diuinam de eisdem vt futuris cognitionem in seipsis, maximè quæ sunt actus contingentis, & liberi voluntati creatæ: quæ significatione non solet vti, cum loquitur de cognitione diuina terminata ad creaturas possibiles. Certè nihil frequentius in S. Doctore, quam dicere, futura contingentia, & libera voluntati creatæ cognosci à Deo non in sua causa, aut causis, sed in seipsis? Mensque S. Thomæ non est, talia futura cognosci à Deo sine medio, & obiecto alio primario, motiuo, & formali, quod sit sua essentia, & Omnipotentia, alioqui contraret doctrinam, quam tradit innumeris aliis in locis. Quare sensus est, ita cognosci, vt medium, & obiectum primarium, motiuum, atque formale cognoscendi non sit secundum se, simpliciter, & absolutè præconnextum cum talibus futuris. Ob cuius præconnexionis carentiam vocat cognitionem ipsorum in seipsis eam, ad quam habendam in sua essentia, & Omnipotentia, tanquam in specie propria, medio, obiectoque primario, motiuo, & formali, est determinatus intellectus diuinus ex suppositione, quod pro sua differentia temporis habebunt, vel haberent veritatem obiectiuam determinatam; seu ex suppositione, quod erunt absolutè, vel forent conditionatè. Quia verò iuxta S. Doctorem, ad cognoscendas à Deo creaturas possibiles essentia, & Omnipotentia est species propria, medium, obiectum primarium, motiuum, & formale præconnextum secundum se simpliciter, & absolutè, idcirco non consuevit dicere, eas à Deo cognosci in seipsis.

6153 Hæc intelligentia loquutionum S. Thomæ confirmatur ex requisita passionum S. Thomæ futurorum contingentium ad æternitatem præsentia pro sua temporis differentia, vt infallibiliter à Deo cognoscantur. Consistitque S. Doctore discursus in eo, quod de illis ex suppositione suæ obiectiuæ veritatis determinatæ, existentis pro sua temporis differentia ad æternitatem præsentem, non potest Deus non habere cognitionem infallibilem; quæ eum debeat mensurari æternitate, ambireque omnem temporis differentiam, sequitur, Deum ab æterno cognoscere certò illa, intuitumque eius ferri super illa, prout sunt in sua præsentia, subdique diuino conspectui illa secundum suam præsentialem, seu vt sunt præsentia suæ differentie temporis. Sic ratiocinatur 1. part. quæst. 14. art. 13. in corp. & sæpissimè in aliis locis. Non quidem dicens, futura contingentia esse realiter præsentia ab æterno, sed solum esse præsentia æternitati, & vt sic præsentia cognosci infallibiliter à Deo, non autem vt futura, eo quod non nisi comparatione causarum tempore præcedentium considerentur vt futura. Quo tempore quia non existunt, sed solum causæ indifferentes illorum, ideo non cognoscantur infallibiliter futura in eis, id est nõ cognoscantur in principiis, ex quibus sunt oritura contingenter tempore consequente. Vnde iuxta S. Thomam ratio cognoscendi certò futura non est præsentia futurorum ab æterno, vt aliquid ab ipsa cognitione distinctum, siquidem nulla sit illorum præsentia realis ab æterno; & intentionalis, quam ab æterno habeat, est ipsa Dei cognitio. Præsentia itaque realis illorum ad æternitatem, non iam habita, sed habenda pro sua temporis differentia, est materialis ratio, cur certò cognoscantur à Deo. Etenim eiusmodi

præsentia facit rem futuram determinatè existentem in sua differentia temporis; indeque consequens est, vt ex æternitate fuerit affirmabilis, affirmataque certò, & verè à Deo talis existentia pro tunc. Cum quo stat, vt ante rei futuræ prædictam præsentiam ad æternitatem intelligatur à nobis formalis ratio cognoscendæ rei futuræ, nempe huius in existentia, sufficiens vtique ad terminandam diuinam cognitionem.

Quo ex discursu S. Thomæ declarato inferitur 6154 primò, futura contingentia, & libera voluntatis creatæ cognosci à Deo in seipsis. Id quod & ipse intulit, cum scripsit libro 3. contra Gentes, cap. 154. *Futura contingentia soli diuina cognitioni subsunt, quia ea in seipsis videt, cum sint ei præsentia ratione sua æternitatis.* Inferitur secundo, deuenisse S. Doctorem ad afferendam cognitionem diuinam certam de illis in seipsis pro sua differentia temporis præsentibus ad æternitatem, quia non suppetebat medium ab æterno connexum secundum se, simpliciter, & absolutè, in quo cognoscerentur infallibiliter. Cæterum quia iuxta Bañes, Thomasium, Godoy, & Gonetum suppetit decretum prædeterminatum eò modo connexum, econtrâ intulerunt, cognosci infallibiliter in eo, foreque sic cognoscenda, licet per impossibile non gaudeant ad æternitatem præsentia, non proinde non agnoscunt requisitam nisi ad inuariabilitatem, & intuitionem in cognitione diuina: cum tamen S. Thomas nusquam discriminet inter has quasi proprietates cognitionis diuinæ de futuris contingentibus, vt ad inuariabilitatem, & intuitionem exigat præsentia in æternitate, non autem ad certitudinem; quin potius semper ac agit de requisita præsentia, est in ordine ad certitudinem. Et post discursum expositum concludit 1. part. quæst. 14. art. 23. in corp. *Vnde manifestum est, quod contingentia infallibiliter à Deo cognoscuntur, in quantum subduntur diuino conspectui secundum suam præsentialem; & tamen sunt futura contingentia suis causis comparata.* Quod autem ibidem notet, *Omnia que sunt in tempore, sunt Deo ab æterno præsentia, non solum ea ratione, quæ habet rationes rerum apud se præsentem, vt quidam dicunt; sed quia eius intuitus ferri ab æterno super omnia; nihil conducit ad inferendum, ideas adiuncto decreto diuino, esse sufficiens medium, & connexum, in quo infallibiliter cognoscantur futura contingentia, iuxta mentem S. Thomæ.* Nam huius sensus est, solas rerum producibilium rationes, seu ideas diuinas non sufficere ad cognoscendas certò eas, quæ contingenter erant futuræ, vt quidam Theologi, fortè Alensis, & S. Bonauentura, dicebant; sed præterea requiri præsentiam ad æternitatem, suppositio diuinæ voluntatis decreto determinante ideas, ne sistant in mera rerum possibilitate, vt aduertit idem S. Doctor quæst. 3. de Verit. art. 6. in corp. quod decretum sit accommodatum rebus producendis. Sic genuinè interpretatur S. Doctorem Suarius lib. 1. de Absolut. scient. futur. contingent. cap. 4. num. 7. Omitto interpretationes alias. Longior fui, quam vellem; sed nescio continere me, vbi de Angelici Doctore competendo sensu in obscuris punctis se offert occasio.

Ad Septimâ obiectione respondeo, conuersione 6155 B. Pauli, vt possibilem cognosci à Deo per scientiâ simplicis intelligentiæ, ac naturalem pro primo signo

ſigno; & vt conditionatè futuram cognofci per Scientiam Mediam, ac contingentem pro ſecundo ſigno; & vt abſolutè futuram cognofci per Scientiam Viſionis, ac liberam pro tertio ſigno. Quare datur in intellectu diuino triplex modus cognofcendi eam conuerſionem, iuxta triplicem eius ſtatum, poſſibilitatis, futuritionis conditionatæ, & futuritionis abſolutæ; ſtatufque poſſibilitatis eſt prior in ſubſiſtendi conſequentia, quàm futuritionis conditionatæ ſtatus; & hic, quàm ſtatus futuritionis abſolutæ. Indeque inferitur ordo prioritatis, & poſterioritatis inter præſatas Scientias. Quarum vna nec impedit aliam, nec reddit ſuperfluam. Et quidem quoad id nulla eſt in ſententia de Scientia Media maior difficultas, quàm in aduerſa de Scientia conditionata libera terminata ad S. Pauli conuerſionem; nam & hæc attingitur in ſigno priori per neceſſariam, abſolutamque Scientiam ſimplicis intelligentiæ; & in poſteriori per Scientiam conditionatam contingentem, in alioque poſteriori per Scientiam abſolutam viſionis. Imò in aduerſa additur aliud genus cognitionis neceſſariæ, conditionatæque, pertinentis ad ſimplicem intelligentiam, terminatæque ad eam conuerſionem, vt contingentem etiam, & liberam voluntati S. Pauli ſub conditione expreſſa; & præconnexa prædeterminationis, ſiue extrinſecæ, ſiue intrinſecæ, ſiue vtriuſque ſimul. Illud, quod opponitur repetitum pluries ab Authore Curſus Theologici Carmelitarum Diſcalceatorum *tract. 3. diſp. 6. 7. & 8.* de ſigno decretum antecedente, & veritate, vel falſitate, quæ in eo ſigno competat propoſitionibus contradictonis, affirmatiuæ, & negatiuæ, de futuro contingente, ac libero voluntati creatæ, cenſebitur nullius vigoris ab attendente ad ſcripta in numero 6148. multotiesque in præcedentibus.

6156 Et hæc pro modulo meo ad obiectiones Baronis, quas impenſis extenuatas conſpicere poterit eruditus Lector in Ioanne Ferrerio; nam ego poſt dicta in totius Operis ferie non putauit neceſſarium, niſi formam argumentorum formâ reſponſionum diluere, ne harum materiam inculcarem ad fatidium vſque, & nauſeam. Illud ſine repetitione tractaretur circa primam obiectionem, ſi modis, quibus iuxta varias Theologorum, tam veterum, quàm recentium ſententias recentis, planum facerem, quânto conformior ſit eis doctrina noſtra de diuina Scientia futurorum voluntati creatæ contingentium, ac liberorum, tum abſolutorum extra decretum prædeterminatiuum; tum conditionatorum extra quodcumque actualiter exercitum: cuius maioris conformitatis ſcrupulum pupugit Illuſtriſſimum Godoy *tract. 4. diſp. 36. §. 3. num. 31. duobusque ſeqq.* & ex ipſo Gonetum *tom. 2. diſp. 4. art. 5. §. 5. pag. 296.* ſuntque nixi excutere, vel quia decretum non eſſet motiuum, & medium per modum rationis formalis, ſed per modum applicationis; vel quia etſi eſſet motiuum, & medium, differret in ratione entis ab eſſentia, & Omnipotentia, ſed non in ratione formali obiecti: quam poſtiorum ſolutionem quoad differentiam in ratione entis ſiluit Gonetus, & ego non allequor conciliare cum doctrina eiufdem Godoy *tract. 6. diſp. 48. §. 1. ex num. 4. §. 4. num. 56. §. 5. num. 83. & ſeqq.* communique Theologorum (vt ab ampliori com-

mendatione nunc ſuperſedeam) de actibus liberis voluntatis diuinæ non diſtinctis entitatiuè à prædicatis neceſſariis diuinis. Cæterum reſentio eorum modorum, electioque mihi magis ardentium fieri non poſſet abſque longa, & aliena ab hoc Tractatu digreſſione in diuinam Scientiam ſimplicis intelligentiæ de creaturis poſſibilibus.

SECTIO CCCCXCV.

Agitur incidenter de modo quodam uniformi, quem Deus habet in cognofcendis poſſibilibus & futuris conditionatis contingentibus, ac liberis voluntatis creatæ.

6157 VNum tamen modum non deſinam indicare, quem iudicans probabilem deſenſauit aliquando, de cognitione ad creaturas poſſibiles terminata neceſſariò ex præhabita diſtincta virtualiter intrinſecè cognitione, attingente eſſentiam, & Omnipotentiam diuinam, quæ ſit vtriuſque cognitionis obiectum primarium, motiuum, ſpecificatiuum, & formale; ſitque ſecundæ non formale extrinſecum, ſed intrinſecum: ſicut in multorum ſententia aſſenſus conſuſionum orti à præmiſſis formalibus feruntur ad præmiſſarum obiecta, vt formalia intrinſecæ, & ſicut erogandæ elemoſynæ actus electiuius, qui non ſit formaliter actus miſericordiæ erga proximum, ſed charitatis erga Deum, reſpicit bonitatem diuinam, vt intrinſecum ſinem. Sua debam hunc modum, tum quia ſic ſalua melius manebat conceptio communis de Deo ſe, vt nobiliſſimum & principaliffimum obiectum, cognofcente priùs quàm creaturas, etiam poſſibiles; quæ comparatione eius ſunt velut nihil, & velut non conſiderabiles. Tum quia ſic eminet, elucetque magis primatus cognitionis Dei de ſeipſo, vt obiecto. Atque huc forſan reſpexit Ariſtoteles, cum *lib. 12. Metaphyſ.* dixit, Deum tantum ſeipſum cognofcere, provt referebat S. Thomas exaratus in numero 6152. Tum quia ſtatuit, cognofci creaturas poſſibiles, cognitâ Dei eſſentiâ, & Omnipotentia, etiamſi hæc non conneſceretur abſolutè, cum illis, provt placet multis inter Philoſophos, & Theologos. Taceo, breuitatis ergò, motiua alia ſuaſentia.

6158 Iam cum indicato modo cognofcendarum à Deo creaturarum poſſibilium, congruè apprimè modus, quo per Scientiam Mediam, conſiſtentem in formalitate, aut terminatione intrinſeca, diſtincta virtualiter intrinſecè ab intellectu Dei de ſua eſſentia, & Omnipotentia, præſciat contingentia, & libera voluntatis creatæ, quæ ſupponantur futura conditionatè ex determinatione electiua eiufdem voluntatis, præuentæ Dei decreto ſubiectiue, conditionato, intentiuo, vel permiſſiuo, indifferenteque de ſe; præſciatque ex habita pro priori naturæ ſigno intellectu illa, cuius, & poſterioris Scientiæ Mediæ ſit obiectum primarium, motiuum, ſpecificatiuum, & formale intrinſecum eſſentia, atque

atque Omnipotentia; minimè verò ipſa conditionatè futura contingentia; & libera; ſed tantum ſint obiectum intrinſecum, quod directè in ſe, & non indirectè in alio. terminat Scientiam Mediam formaliter: vt & creaturæ poſſibiles terminant ita Scientiam, quam declarauit.

6159 Atque hac ratione vtriſque competet, eſſe cognita in ſeipſis. Competet etiam, eſſe cognita ex Deo, non ſolum quia à ſe, & per ſe habet Deus tum principia ſufficientia ad illa cognofcenda, tum actualem illorum cognitionem, eo ipſo quod ſupponatur v. g. in prædicatorum animalis & rationalis idemitate, ac eſſentia nullam involvi contradictonem, quòdque v. g. ſi Chriſtus Tyriis prædicaret, exiſteret horum conueſſio per electiuam determinationem voluntatum ſuarum, ſed etiam quia Deus ex comparata pro priori naturæ cognitione eſſentiæ & Omnipotentia habet pro poſteriori cognitionem hominis, vt poſſibilis, & conueſſionis Tyriorum, vt conditionatam futuræ. Ita opinati fuiſſe videntur ad 1. p. S. Thomæ Aluiz *diſp. 5. de Scientia Dei, ſect. 17.* Herice *diſp. & cap. 5.* quibus conſpicuis Doctoribus lectis, confirmari non nihil poterit ab autoritate, & ratione modus à me tentatus.

6160 Cùm autem pro illis arguitur, creaturas eſſe cognofcibiles ex Deo ſine imperfectione, quia eas ex Deo cognofci, neque eſt imperfectio ob diſtinctionem, nec ob præſuppoſitionem, nec ob illationem vnius cognitionis ex alia. Diſtinctio enim, & præſuppoſitio reperitur in cognitione diuina neceſſaria reſpectu liberæ. Illatio autem, dum non fiat inter cognitiones realiter diſtinctas, ſed ſolum virtualiter, quænam erit imperfectio præfertim iuxta complurium placitum de quaſi ortu, nempe virtuali, aliarum formalitatum diuinarum ab aliis. Et præterea Deus ſe cognofcit immediatè cognitione libera terminata ad creaturam, vt exiſtentem, ſicut delibabam in numero 6081. Quæ cognitio, quatenus ad Deum terminata, videtur non poſſe non eſſe ex alia, ſiquidem Deus habeat eam vi cognitionis, quam de ſe, & creatura, vt poſſibili habuerat pro priori ſigno naturæ. Si quis verò diceret, ſiue vnam, ſiue alteram liberam cognitionem non eſſe intentionaliter illatam ex neceſſaria, ſed tantum virtualiter quaſi effectiue ortam, quia neceſſaria non conneſcitur cum obiecto, ad quod terminatur libera; ſtare namque poſſet neceſſaria, quin Tyrii v. g. conuerterentur, poſitâ prædicatione Chriſti; aut quin exiſteret abſolutè S. Pauli conueſſio, quæ vt poſſibilis præcognita fuiſſet per Scientiam neceſſariam. Non retardaret vim argumentum, qui ſolum intendunt cognitionis neceſſariæ cum obiecto cognitionis liberæ connexionem ex ſuppoſitione, quod futura eſſet conueſſio v. g. Tyriorum, ſi poneretur prædicatione Chriſti, aut quod futura ſit abſolutè conueſſio v. g. S. Pauli, poſitâ Chriſti apparitione. Neque eatenus vocant illationem intentionalem; quatenus cognitio neceſſaria ſit præcognitio idemtitatis extemorum cum ſit intentionaliter determinans illatiue, vt per cognitionem liberam iungantur inter ſe; ſed quatenus ſit præcognitio intentionaliter determinans illatiue, vt vno obiecto cognito pro priori naturæ ſigno, cognofcatur pro poſteriori aliud, aſſumptâ vna & P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars II.*

ex ſuppoſitionibus præſatis. Id quod & non inconuenit; nam illatio, ratione cuius cognito vno obiecto, debeat ſequi alterius cognitio, nullius eſt imperfectionis; & plus eſt, quàm præciſè vnam formalitatem virtualiter orti quaſi effectiue ab alia.

6161 Sed adhuc Aluiz, & Herice vrgeri poſſunt, quia cum ſupponant, priorem cognitionem attigiffe in eſſentia, & Omnipotentia creaturas vt poſſibiles, non apparet quomodo euitare valeant, ne fuerint cognitæ cum imperfectione ſaltem; & conuſione per cognitionem, ex qua inferitur poſterior earum cognitio directæ, atque in ſeipſis. Et ratio eſt; quia vnum obiectum, vt præciſè cognitum, non determinat intellectum ad habendam aliam alterius obiecti cognitionem, quando per hanc non affirmatur aliquid, quod à priori cognitione non omnino ſaltem perfectè, & diſtinctè fuerit affirmatum; aut quia vt vnum obiectum ex alio cognofcatur, ſuperſeſſe debet aliqua veritas cognofcenda diuerſa ex parte, vel obiecti; vel modi perfectioris, & diſtinctioris in cognofcendo ab intellectu, qui ad ſecundam cognitionem eſt determinandus; aut quia non datur illatio intentionalis vnius obiecti ex alio, niſi obiectum, quod inferitur, diſtinctum ſit ab obiecto cognito per cognitionem, ex qua inferitur. Ideo ex eo, quod quis cognofcat hominem eſſe animal, non poſſet inferre, quod ſit animal, ſed aliud diſtinctum. Quæ diſtinctio ſolet contingere, vel quia præmiſſa non cognofcit id, quod inferitur, vel quia conſuſio non cognofcit totum, quod per præmiſſam exprimitur, vt quando inferitur ex eo, quòd homo ſit animal rationale, ipſum eſſe animal. Iam qui fiet, vt ad cognitionem ſecundam non repræſentantem aliquid noui illati determinet prima cognitio? Vis determinationis intellectus per cognitionem fundatur in illius propenſione ad non diſſentendum veritati ſufficienter propoſitæ, ſed potiùs ad eam amplectendam. Quando autem nulla eſt veritas, cui iam non præiſterit perfectiſſimè aſſenſum; hæc ratio non valet. Tum ergo nullo fundamento dicitur, determinati ad novum aſſenſum præſtandum. At Deus infinite perfectam, & diſtinctam, ſeu claram cognitionem creaturarum poſſibilium ſupponitur ab Aluiz, & Herice habuiſſe per primam ſui cognitionem. Ergo non procedet, vt ex ipſo attingat alia cognitione eadem creaturas poſſibiles. Cerrè Dei ex ſeipſo cognitio de creaturis vt poſſibilibus non poterit habere perfectiorem, & diſtinctiorem modum cognofcendi eas, niſi cognitio eorundem in eſſentia, & Omnipotentia fuerit imperfecta, & conſuſa: quod abſit cogitare.

6162 Accreſcit rationi robur ex S. Thoma *1. p. q. 14. art. 7.* negante in Deo diſcurſum penes cauſalitatem, quia diſcurſus talis eſt procedentis de nouo ad ignotum. Vnde manifeſtum eſt, quod quando cognofcitur primum (per primam ſcilicet cognitionem) adhuc ignoratur ſecundum. Et ſic ſecundum non cognofcitur in primo, ſed ex primo. Terminus verò diſcurſus eſt, quando ſecundum videtur in primo, reſolutis effectibus in cauſas. Et tunc ceſſat diſcurſus. Vnde cum Deus effectus ſuos in ſeipſo videat, ſicut in cauſa, eius cognitio non eſt diſcurſus. Et ad 2. addit, Deus non cognofcit per cauſam.

causam, quasi prius cognitam, effectus cognitos, sed eos cognoscit in causa. Unde eius cognitio est sine discursu. Quibus ex verbis S. Thomæ habetur tum ratio à me proposita contra Alviz, & Herice; tum stare non posse, vt Deus ex præhabita suæ essentia, & Omnipotentia cognitione pro priori natura signo, cognoscat pro posteriori creaturas vt possibiles, si eadem cognouerit pro priori illo in eadem essentia, & Omnipotentia ob necessariam cum eisdem connectionem.

6163 Quam quia ad hunc modum dicendi ego non suppono, neque intellectum diuinum per priorem cognitionem attingere creaturas, vt possibiles, sed præscindere ab eis cognoscendis, & non cognoscendis; eo quod pro priori illo signo sit tantum cognoscibilis essentia, & Omnipotentia; idcirco non premor obiectione, quæ Aluiz, & Herice; quamque primus cognoscat probabilem satis *disput. & sect. 3. num. 9.* non soluit. Illud solum instanter quæri à me potest, admitterem, necne, discursum, non quidem realem (vt debet certum esse) sed virtuale inter primam, & secundam cognitionem? Ad quod vt respondeam, noto dici ab Herice supra, *numero 56.* [In cognitione per discursum, sublata distinctione reali inter conclusionem, & præmissas, & dependentiam conclusionis à præmissis, nulla subest imperfectio. Ergo ab imperfectio libera est cognitio vnus ex alio. Probo Consequentiam, quia in Deo nec est ea distinctio, nec dependentia, vt constat.] Sic ille, fatus in suppositione de distinctione vnus cognitionis ab alia per rationem, vt patet ex præcedentibus eius verbis. Sed Aluiz *disput. sect. & num. 3.* inquit, [quod tertio loco obicitur, intercedere discursum in hoc modo cognoscendi rem, est falsum, vt infra ostendam, quia vbi est vnus actus, non potest esse cursus mentis, neque discursus.] Quapropter videtur non loqui in ea suppositione. At Suarez *lib. 3. de Atributis, cap. 2. num. 12. & 13.* contra sententiam suam de cognitio in essentia, & Omnipotentia creaturis possibilibus, opponit, [sequi, cognoscere Deum eas quodam virtuali discursu, ex vno aliud inferendo. Nam ex Omnipotentia sua possibilitatem creaturarum, & essentiam earum cognoscit.] Et satisfacit sic: [Duobus modis intelligi potest Consequens illud de virtuali discursu. Vno, quod ratio discursus sit in Deo proprie, ac formaliter, licet in re non sint actus distincti, sed tantum virtualiter. Et sic falsum est Consequens, & illario nullius momenti. Quia formalis discursus esse non potest sine vera causalitate vnus actus cognoscendi ex alio, & vera prioritate saltem naturæ, quæ in Deo non sunt; nec ex prædicta sententia hæc imperfectio sequuntur, vt per se notum est, & statim declarabitur. Secundò ergo intelligi potest de discursu virtuali, idest de simplici cognitione, quæ virtute continet discursum per emanationem vnus cognitionis ex alia, secundum modum nostrum concipiendi. Et sic sine absurdo vltro, vel inconuenienti admitti potest Antecedens, & sequela, licet necessaria non sit, neque ita fiat. Nam hæc ipsamet cognitio creaturarum potest dupliciter intelligi. Primum, quia Deus ex cognitione sua ita transit ad cognitionem creaturarum, vt à nobis possint ibi concipi tanquam duo actus ratione distincti, quorum

vnus est ratio alterius; ideo virtualis discursus dicitur. Quod non est maius inconueniens, quam quod vnum attributum sit ratio alterius. Et iuxta hunc modum videtur procedere obiectione facta, & prima responsio data. Alio modo intelligi potest Deus vnico, & simplicissimo actu intueri se, & in se creaturas, ita vt quando actus ille, quo se intelligit, concipitur à nobis transire ad creaturas, non intelligitur esse quasi novus actus; etiam ratione distinctus, sed idem conceptus secundum vtrumque terminum, quem habet primarium, & secundarium. Et hic est optimus, & verus modus concipiendi in Deo scientiam, quam habet de creaturis in se, quia vnico complexu simplicissimo (vt Dionysius dixit) videndo suam essentiam, videt omnes alias essentias participabiles ab illa, & videndo suam necessitatem essendi, videt possibilitatem aliorum entium. Hic ergo modus scientiæ est simplicissimus, & perfectissimus, carens omni vmbra discursus etiam secundum rationem.] Hactenus Suarez, qui tanquam Occanus benè fundaturum, & subtilium cogitationum indicauit, imò expressit vt probabilem modum, indicatum à nonnullis novum, cum olim à me propugnaretur; declarauitque quo sensu liceret concedere discursum virtualem. Est etiam facile negare tum ob insinuatam *numero 6160.* tum quia etsi ad cognitionem essentia, & Omnipotentia sequatur cognitio tam eorum, quæ possibilia sint, quam eorum, quæ conditionatè forent contingenter, & liberè à voluntate creata; tamen non sequitur, procedendo de noto ad ignotum: vt opus est ad proprietatem discursus, iuxta S. Thomam supra *numero 6162.* Ideo autem Deus in prima, & secunda cognitione non procedit de noto ad ignotum, quia obiectum quod attingitur per secundam, non fuit Deo eatenus ignotum in signo priori, in quo habita est prima, quatenus in eo non nouerit illud, cum potuisset nosci. Etenim nec à diuino intellectu potest cognosci in eo, quippe sit signum, in quo essentia, & Omnipotentia nota nequit esse medium, in quo cognoscatur obiectum secundæ cognitionis; seu sit signum, in quo vel infinitus intelligens debet præscindere à secundo obiecto; & ideo cum noscit istud in secundo signo, non procedit ex noto ad ignotum, seu ex aliquo prius noto non deuenit in cognitionem alterius posterius noti, quod prius erat ignotum. Id vero attendi debet in discursu proprie tali, vt obseruat S. Thomas *1. part. quest. 58. articulo 3. ad 1.*

6164 Hactenus de probabili vno modo vniformitatis inter scientias possibilium, & futurorum contingentium, liberorumque, tam conditionatorum, quam absolutorum, voluntatis creatæ. Potest etiam similiter dici, voluntatem diuinam ex præhabito amore necessario sui, affici liberè erga creaturam, puta Angelum, aut hominem iustum, amore amicitia, ita vt vtriusque actus obiectum primarium, specificatum, & formale intrinsecum sit bonitas diuina, sitque creata obiectum affectus liberi materiale tantum, & terminativum intrinsecum, amatum propter illam, & ex illa præamata; sed amatum in seipso. Videturque id cedere magis in bonitatis diuinæ commendationem, & liberius ab impugnationibus, quam quod docet

docet Ripalda *disput. 31. de Fide, spe, & charitate, Sect. 3.* scilicet, bonitatem diuinam non aliter esse amoris liberi obiectum, quam vt formale extrinsecum.

SECTIO CCCCXCVI.

Miscellanea alia argumentorum Anonymi cuiusdam, que dicuntur esse contra Scientiam Mediam.

6165 Quidam edidit Duaci anno 1670. libellum nuncupatum, *Scientia Media ad examen reuocata per Germanum Philaletem Eupistinum*; eum videlicet Anonymum etiam, qui ibidem anno 1669. prouulgat Opusculum intitulum, *Auhtoritas contra prædeterminationem physicam pro Scientia Media*; quasi iam penitens facti, & painodiam canens discessisset ab opinione de Scientia Media. Quæ fuit fictio satis iocularis, cum non solum intra, sed etiam extra Duacum innotescat distinctio personarum, & professio diuersa Auhtorum vtriusque Tractatus; constantissimumque fuisse, & num etiam esse in eadem opinione, qui priorem scripsit. Quenam fuerit causa horum interludiorum, me latuit. Relictis diuinationibus, suscepi in manus posteriorem Tractatum, suspicansque fore in eo aduersus Scientiam Mediam multa, quæ exposcerent diffusam responsum, vix inueni quidpiam directè militans contra huiusmodi scientiam, & quæ indirectè, sunt merè repetitio argumentorum vulgarium pro physica prædeterminatione, admixtis verbis dedecentibus grauitate Theologicam, aliisque partim adnotatis iam in hac 2. Parte. Quæ omnia Theologum è Nostris sapientem impreffa reuicisse defensione audio, sed legere hucusque non licuit. Quapropter ego ex densa congerie perlearum extrahaui si quæ videri possint grana, indicabamque solutiones datas in præcedentibus.

6166 Igitur *cap. art. & §. 1. ac 2.* ostendit deformitatem Scientiæ Mediæ, eo quod sit gratiæ inimica. Quod demonstrat hoc enthymate: Scientia Media affirmat, esse à libero arbitrio creato aliquid ad salutem æternam conducens, quod non est effectiue ab auxilio gratiæ. Ergo est gratiæ inimica. Consequentia patet, quia exinde fiet, gratiam dari ex operibus, idest dependentè à determinatione liberi arbitrij præsupposita ad gratiam. Antecedens probatur; nam Petrus v. g. non accipit effectiue ab auxilio gratiæ, quod se determinet ad amandum; cum tamen accipiat id à libero arbitrio.

6167 Ex proposito enthymemate demonstratio deducit in articulo 3. aliam deformitatem Scientiæ Mediæ, quod scilicet destruat creatam libertatem. Tum quia non subijcit illam suo Creatori, cum præstet, aliquid esse à libero secundo, quod non sit à primo. Tum quia inflat liberum arbitrium creatum, vt quæ isti tribuat aliquid non ex Deo acceptum, in quo possit gloriari, nempe determinationem, quæ se ad agendum determinat. Præterea Scientia Media ad libertatem exigit potentiam ad peccandum. Er. R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars II.*

go destruit ipsamet libertatem; siquidem potentia peccandi non sit libertas, nec pars libertatis: imò impotentia peccandi est summa libertas.

6168 Nihil in his continetur, quod directè impugnet Scientiam Mediam, imò nihil quod vel indirectè. Nam falsissimum est suppositum Antecedentis, & probationis; siquidem determinatio, quæ Petrus se determinat ad actum liberum salutarem, est effectiue à gratiæ auxilio, & effectiue ab hoc eam accipit Petrus. Quod enim Petrus determinet se ad actum liberum salutarem præ eius carentia, non est eximere se ab efficiente vi, quæ est in auxilio, sed est se, electiue determinando, determinare simul, & identicè vim efficientem, quæ est in auxilio cum indifferentia, vt prodeat, vel non prodeat in actum pro libito Petri. Ad plures fuit in superioribus expositum. Unde patet, negandam esse sequelam de destructa libertate creata; caret enim omni profus fundamento in modo; quo dependentè ab auxilio gratiæ arbitrium creatum determinat se electiue ad actum liberum salutarem. Sequela tertia de euerfa à nobis libertate creata, quia in ea requiritur potentiam ad peccandum, futilis omnino est. Etenim nos neque ad conceptum libertatis indifferentiæ, neque ad omnia supposita gaudencia tali libertate postulamus potentiam peccandi. Deus qui sic est summè liber; non habet vllam potentiam, etiam remotam, peccandi; nonque repugnare creaturam rationalem expertem eius potentia remotæ, affirmant Theologi complures non ignobiles. In Christo Domino, neque nunc, neque dum mortalem vitam ageret, fuit potentia proxima peccandi, neque item est in meritis hominibus beatis, neque in Angelis beatis; cum tamen potiantur libertate indifferentiæ. Vnde de Christo Domino, & de cæteris beatis ait S. Thomas 3. p. quest. 18. art. 4. ad 3. *Voluntas Christi, licet sit determinata ad vnum secundum genus moris, non tamen est determinata ad hoc, vel illud bonum. Et ideo pertinet ad Christum, eligere per liberum arbitrium, confirmatum in bono, sicut ad Beatos.* Et quest. 29. de Verit. art. 6. ad 1. *Licet anima Christi esset determinata ad vnum, secundum genus moris, scilicet ad bonum; non tamen erat determinata ad vnum simpliciter; poterat enim hoc, vel illud facere, & non facere; & ideo libertas in eo remanebat; quæ requiritur ad meritum.* Ita S. Doctor. In quibus autem creatis suppositis rationalibus, & quando vltra libertatem indifferentiæ detur potentia proxima peccandi, punctum est inde pendens à presenti Controuersia inter Dominicanos, & Iesuitas; agnoscuntque vtrique firmissimè ad ea, quæ sunt opposita virtutis, & vitij; libertatem indifferentiæ in natura lapsa, & non tantum à coactione, violentiaque libertatem, quæ componatur cum necessitate antecedente, & absoluta.

6169 Contra responsum ad enthymema superius insurgit Anonymus inquit *cap. & art. 1. §. 4. num. 18.* [In hoc deficiunt Molinæ discipuli, quod non distinguant inter principium actus, & principium mouens ad actum. Putant, sufficere ad hoc vt actio tribuatur gratiæ, & Deo, quod actio exeat à libero arbitrio, informato gratiæ; & ideo comparant, & non incongruè, actionem supernaturalem ad voluntatem informatam gratiæ, sicut

ſicut actio naturalis comparatur ad voluntatem informatam habitu: ita ut ſicut in actione naturali nihil exit à libero arbitrio, quod non ſit etiam ab habitu; ita & in actione ſupernaturali nihil exit à libero arbitrio, quod non ſit etiam à gratia. Mirum eſt, viros adeò doctos exiſtimariſſe per hanc doctrinam ſe recedere ab impugnantibus S. Auguſtinum, quibus in mentem non poterat cadere, quod ad actum ſupernaturalem non requireretur aliquod principium ſupernaturale. Vox enim eorum erat, *Hominem dicimus in bono opere à Dei gratia ſemper adiuuari*, teſte S. Auguſtino lib. 1. ad Bonifacium, cap. 18. &c.

6170 Sed eſt impetus vanus; nam nos dicimus, determinationem liberi arbitrij ad actum liberum ſalutarem ita eſſe effectivè ab auxilio gratiæ, ut non ſit tanquam à principio tantum, ut præciſè ſimultaneè concurrente, ſed etiam tanquam ab eleuante, adaptante, excitante, mouente, & adiuuante ad ipſam determinationem ſupra vires natiuas eiſdem arbitrij. Quare plus tribuimus gratiæ actuali, quam quod informet arbitrium, & quàm quod efficiat ſimultaneè actum ſalutarem. Illud quidem non tribuimus, quod moueat prædeterminando phyſicè ad eum actum. Atenim quod illud poſſit, & debet præſtare; reſtat ut probetur ab Anonymo. Sunt ei agenda gratiæ ob vocatos valde doctos Moliniſtas: quibus tamen ignorantiam exprobat cap. 2. art. 4. §. 7. n. 257. ſæpeque alibi, & de quibus ſcribit §. 8. num. 272. [non tam querere veritatem, quàm involvere; & magis poteſtate, quàm veritate pugnare; ideoque Deum dimiſiſſe eos in adiuuentionibus ſuis.] Ad hæc, & alia iſtius Anonymi, tam indigna lædoria profeſſione ſuæ vitæ, & doctrinæ Theologiæ, aures ſurdas præbeo. Nam ſi ego ei vellem pro maledictis maledicta rependere, quid aliud quam duo maledicti eſſemus, ut ij qui nos legerent, alij deteſtatos abijcerent ſanà grauitate, alij ſuauiter haurirent maleuolâ voluntate. Ego quando cuique vel dicendo, vel ſcribendo reſpondeo, etiam contumelioſis criminationibus laceſſitus, quantum mihi Dominus donat, franctis, atque coercitis vana indignationis aculeis, auditori, lectorum conſulens, non ago, ut efficiar homini committendo ſuperior, ſed conuincendo ſalubrior. Ita me geto, cupiens imitari S. Auguſtinum lib. 3. contra litteras Petilianæ, cap. 1.

6171 Illud in tranſcriptis Anonymi verbis non eſt diſſimulandum, quod dicat, non potuiſſe cogitare aduerſantes S. Auguſtino, non requiri gratiam per Chriſtum ad incipiendos actus liberis ſalutares, quodque confirmet id ex ipſorum ea voce apud S. Doctorem, *In bono opere à Dei gratia ſemper adiuuamur*. Non attendit Anonymus ad caput 19. ſequens, in lib. 1. contra duas epistoſas Pelagianorum: *Vos autem (inquit) in bono opere ſic putatis adiuuari hominem gratiâ Dei, ut in excitanda eius ad ipſum bonum opus voluntate, nihil eam credatis operari. Cur enim non dixiſti, hominem Dei gratiâ in bonum opus excitari, ſicut dixiſti, in malum. Diaboli ſuggeſtionibus incitari? Sed dixiſti, in bono opere à Dei gratia ſemper adiuuari, tanquam ſua voluntate, nullâ Dei gratiâ bonum opus aggreſſus, in ipſo iam opere diuinitus adiuuetur, pro meritis videlicet voluntatis bone, ut reddatur debita gratia, non donec indebita; ſed ſit illud, quod Pelagiſ in iudicio Palæſtino ficto corde damnauit, gratiam Dei ſecundum merita noſtra dari*. Ex hac S. Auguſtini

declaratione ad Iulianum Pelagianum vocem comprehenditur eſt, cecidiſſe in iſtius mentem, quod ad inchoandos actus ſupernaturales, ſeu conducentes ad ſalutem æternam, non requiritur principium ſupernaturale, ſeu actualis per Chriſtum gratia, excitans, atque præueniens. Exiſtimabat profe- cto Iulianus Pelagiſ, incipere nos ita per liberum arbitrium, ut non indigeamus Dei gratiâ, quâ notum ſiat quod latebat, & ſuaue quod non delectabar; nobiſque incipientibus, ſequi poſteâ gratiam quam viribus, & conatu naturæ promeriti fuerimus; qualiſcumque foret ſequuta gratia, & ſiue neceſſaria ſimpliciter ad proſequendum, ſiue tantum vitilis, ut melius, & facilius procederetur: quo de utroque puncto ſenſus Pelagiſ, & ſui aſſectæ Iuliani aliis ex locis eruendus eſt. Narrabatque S. Thomas libro 3. contra Gentes, cap. 155. *Pelagiſ dixiſſe, quod ad perſeuerandum in bono ſufficit homini liberum arbitrium, nec ad hoc indiget auxilio gratiæ*. Sempelagiſ etiam negabant indigentiam gratiæ per Chriſtum ad inchoandam ſalutis viam per actus piæ affectionis ad credendum, per ipſamque Fidem, & ſpem; quanquam ad proſequendam, & conſummandam talem viam agnoſcerent neceſſitatem alicuius gratiæ; quæ qualis eſſet, multis ſub inuolucris tegebant. Et de Sempelagiſ reſerebat S. Thomas 1. p. q. 23. art. 5. in corp. *Euerunt alij qui dixerunt, quod merita præexiſtentia in hac vita ſint ratio, & cauſa effectus prædeſtinationis. Poſuerunt enim Pelagiſ, quod initium benefaciendi ſit ex nobis, conſummatio autem à Deo. Et ſic ex hoc contingit, quod alicui datur prædeſtinationis effectus, & non alteri; quia vnus initium dedit, ſe preparando, & non alius. Sed contra hoc eſt, quod dicit Apoſtolus 2. Cor. 3. quod non ſumus ſufficientes cogitare aliquid à nobis, quaſi ex nobis. Nullum autem anterius principium inueniri poteſt, quàm cogitatio. Vnde non poteſt dici, quod aliquod in nobis initium exiſtat, quod ſit ratio effectus prædeſtinationis.*] Ita Angelicus Docteur, vocans Pelagiſ, quos iam diu in more eſt appellare Sempelagiſ, ac Maſſilienſes Comprehendit utroſque quolib. 1. art. 7. in corp. inquit: *Eſt error Pelagiſ, qui poſuit, quod per liberum arbitrium homo poterat adimplere legem, & vitam æternam mereri, nec indigebat auxilio diuino, niſi quantum ad hoc, quod ſciret quod facere deberet, ſecundum illud Pſalmi, Doce me facere voluntatem tuam. Sed quia hoc nimis parum videbatur, ut ſolam ſcientiam haberemus à Deo, charitatem autem, quâ præcepta legis implentur, haberemus à nobis; ideo poſtmodum Pelagiſ poſuerunt, quod initium boni operis eſt homini ex ſeipſo, dum conſentit Fidei per liberum arbitrium; ſed conſummatio eſt homini à Deo; præparatio autem ad initium boni operis pertinet. Vnde ad errorem Pelagiſ pertinet dicere, quod homo poſſit ſe ad gratiam præparare abſque auxilio diuinæ gratiæ, & eſt contra Apoſtolum, qui dicit ad Philippenſes, qui cœpit in nobis opus bonum, ipſe perficiet. Huc vltique S. Docteur. Supponebat idem ipſum de Sempelagiſ Innocentius X. Pontifex Maximus, cum damnauit propoſitionem hanc, *Sempelagiſ admittent præuenientis gratiæ neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium Fidei; & in hoc erant hæretici, quod vellem, eam gratiam ralem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel**

obtemperare. Cuius propoſitionis priorem partem perperam interpretatur Anonymus cap. & art. 2. §. 7. num. 169. quatenus Sempelagiſ non modò inſiciarentur, dari per gratiam hominibus Fidem inchoatam, ſed etiam perſeuerantem, eamque ex qua totum prædeſtinationis gratuita myſterium indiſſolubili ſerie conneſcitur. Eſt enim ſecunda pars interpretationis, cum contra omnia, quæ de Sempelagiſ, ſeu Maſſilienſium erroribus ſcimus ex S. Proſpero, & Hilario in epistoſis ad S. Auguſtinum, & ex iſtius ad illas reſponſis in libris de prædeſtinatione S. S. & de Bono perſe. necnon ex Concilio Ecclēſiæ; præſertim Aſtichano II. ac Tridentino, tandemque ex S. Thomæ, cæterorumque Theologorum antiquorum narrationibus; tum etiam contra ſcopum Innocentij X. Papæ in recenti ſua de eo, quod dicebatur fuiſſe admiſſum à Sempelagiſ. Et hæc ſufficiant, ne tam intrepidè proferat Anonymus, Pelagiſ, & Sempelagiſ, S. Auguſtino aduerſantibus, non potuiſſe in mentem venire, quod ad actum ſupernaturalem, ſeu ſalutarem, non requireretur aliquod principium ſupernaturale, ſeu auxilium actuale gratiæ per Chriſtum. In mentem quidem venit, quanvis aberrantem à vero, & conuictam falſitatis à S. Auguſtino, damnatamque ab Ecclēſia Catholica.

SECTIO CCCCXCVII.

De iſdem Miscellaneis.

6172 Anonymus in reliquo Opuſculo id ſeruit agit, ut vel explicet prædeterminationem phyſicam, gratiamque actualem efficacem intrinſecè adæquatè, & ex ſe ſola in actu primò; vel teneatur ab obiectionibus, quibus nos ſolemus confutare: & ita exequitur utrumque, ut pluribus in locis audiendus non magis ſit à Dominicaniſ, quàm à Noſtris: quod palam facerem, ſi liceat tractare à fundamentis de gratiæ efficaci; inſtitutique mei eſſet, edifieret ſenſus propoſitionum quinque proſcriptarum à felicis recordationis Romano Præſule Innocentio X.

6173 Vnum ſolum reſtat in cap. 2. art. 4. §. 7. quod contendat, hallucinari plurimum Moliniſtas circa S. Thomæ doctrinam de modo cognoscendi futura contingentia. [Nulquam, inquit, Moliniſta ita produunt ſuam in Angelica doctrina ignorantiam, quàm dum ex modo cognoscendi futura contingentia, quem D. Thomas Deo tribuit, putant excludi decreta de ſe efficaciâ, & virtus eorum exequutrix prædeterminatio phyſica. Sic enim argumentantur: D. Thomas enumerans omnes modos cognoscibilitatis futurorum contingentium, ſemper negat, ea certò, & indiſſolubili cognosci in cauſis ſuis. Sed admiſſis decretis, & phyſica prædeterminatione, Deus certò, & indiſſolubili in ſuis cauſis prædeterminatis cognosceret illa. Ergo modus cognoscendi futura contingentia, quem tradit Angelicus Magiſter, excludit decreta ex ſe efficaciâ, & prædeterminationes phyſicas.] Ad hoc argumentum (procedens, repente Anonymo, ex pura R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

doctrinæ S. Thomæ ignorantia, quæ de quodam principio eſt, eodem cenſore, mater Scientiæ Mediæ) reſpondet ipſe, annuendò Maiori, & & diſtinguendo Minorem ſic, in ſuis cauſis prædeterminatis cognosceret illa, ſub ratione futurorum, negatur; ſub ratione præſentium, conceditur: diſtinguendo etiam Conſequentis ſic, excludit decreta ex ſe efficaciâ, & prædeterminationes phyſicas, ut terminos vltimos cognitionis, conceditur; ut media prius cognita, negatur.

Sed hæc reſponſio in primis eſt à diametris oppoſita Thomiſtis Baſes, Thomasi, Godoy, & Gonetis memoratis in numero 6154. qui dicunt, contingentia; & libera abſoluta voluntatis creatæ cognosci certò, & indiſſolubili, non ut præſentia; ſed ut futura in ſuis cauſis prædeterminatis; & pro abſolutis diſputat in hunc modum ex conditionatis Gonetis poſt Godoy: [Cognoscuntur certò à Deo ratione decreti conditionati. Sed non ſunt realiter præſentia in æternitate, utpote nunquam exitura in aliqua differentiâ temporis, ad quàm æternitas rationis ſuæ infinitatis poſſit virtualiter ſe extendere. Ergo ad certam; & indiſſolubili cognitionem futurorum contingentium non requiritur neceſſariò phyſica eorum præſentia in æternitate, ſed poſſunt in decreto efficaci diuinæ voluntatis, abſoluto, vel conditionato, certò, & indiſſolubili cognosci.] Ita Gonetus tom. 2. diſt. 4. art. 8. §. 1. pag. 379. Si Anonymus conuenienter ad titulum Opuſculi immoratus fuiſſet reſutandæ Scientiæ Mediæ; noſcerentis, an conſentiret his Thomiſtis quoad certam cognitionem purè conditionatorum; ut futurorum in cauſis ſuis prædeterminatis; vel refragaretur aſſerens, non eſſe, niſi ut præſentium. Sed digreſſus fuiſt ad alia; contentus opponere vnam rationem, quâ totum Scientiæ Mediæ ædificium, vti ſibi videtur ad calcem epilogi, pag. 412. deficit in fundamento, & cuius efficaciâ non valet elidi reſponſione vllâ. Eſt tamen ratio indirecctâ, & non tam magni momenti, provt iam conſtituit. Proponebat quidem olim contra gratiam efficacem, non prædeterminantem phyſicè, cum non eſſet tam ſubacta hæc difficultas; ſed multis ab hinc annis non audiui, memoriam eius fieri in publicis diſputationibus, poſtquam plenè innotuiſt, quid vellemus ſignificare per determinationem; quæ in præſentia gratiæ fieret à libero arbitrio creato. Operoſiora alia aduerſus Scientiam Mediam expectabam ab Anonymo, & inter ea illud, quod proximè deſiderabam, nùm videlicet purè conditionata contingentia, & libera voluntatis creatæ cognoscantur certò à Deo, vel tanquam præſentia ad æternitatem, vel ſolum tanquam futura?

Deinde S. Thomas inferit, futura abſoluta, contingentia, & libera voluntati creatæ, cognosci indiſſolubili à Deo, quia ſubduntur diuino conſpectui, ſecundum ſuam præſentialitatem, ſeu ſub ratione præſentium, & non prout ſunt in ſuis cauſis. Ergo contrarium eſt S. Thomæ, dicere ea cognosci indiſſolubili, quia in ſuis cauſis prædeterminatis cognoscuntur ſub ratione præſentium. Cognosci prout ſunt in ſuis cauſis, eſt iuxta S. Thomam non cognosci ſub ratione præſentium. Tertio, inferit idem ipſum, quia cognoscuntur

ſecundùm quod iam in actu ſunt, quâ ratione non conſiderantur vt futura, neque vt ad vtrumlibet contingentia, ſed vt præſentia, & vt determinata ad vnum; non verò, quia cognoscuntur vt ſunt in ſuis cauſis, quâ ratione conſiderantur vt futura, & vt ad vtrumlibet contingentia, eo quòd cauſæ contingentes ſe habeant ad oppoſita. Cum hæc autem doctrina non ſtat, quòd cognoscantur in cauſis ſuis; ſic enim non cognoscuntur ſecundùm quod iam in actu ſunt, & non conſiderantur vt præſentia, ſed vt futura, & vt contingentia nondum determinata ad vnum. Quartò inferri debet ipſum, quia cognoscuntur prout ſunt in actu in ſeipſis, & non prout ſunt in ſuis cauſis; quo poſteriori modo ſi non cognoscantur, non eſt cur cognitio eorum ſit coniecturalis. Ergo dicere cognosci in ſuis cauſis, non eſt vitare cum Sancto Thoma, ne ipſorum cognitio ſit coniecturalis. Quæ dixi inferri à Sancto Thoma, & rationes inferendi extant apud eum 1. p. quaſt. 14. art. 13. in corp. & pluribus aliis in locis ſimilibus.

6176 E quibus inſignis eſt ille in 1. Sent. diſt. 38 q. 1. art. 5. in corp. vbi ait: *Antequam ſit res, non habet eſſe niſi in cauſis ſuis. Sed cauſa quadam ſunt, ex quibus neceſſario ſequitur effectus, quæ impediri non poſſunt. Et in iſtis cauſis habet cauſatum, eſſe certum, & determinatum, adeò quòd poteſt ibi demonſtrari ſciri, ſicut eſt ortus Solis, & eclipſis, & huiusmodi. Quadam autem ſunt cauſæ, ex quibus conſequuntur effectus, vt in maiori parte; ſed tamen deſiciunt, vt in minori parte. Vnde in iſtis cauſis effectus futuri non habent certitudinem abſolutam, ſed quandam, in quantum ſunt cauſæ magis determinata ad vnum, ſicut eſt cognitio Medici de ſanitate, & morte futura, & iudicium Aſtologi de ventis, & pluuiis futuris. Sed quadam cauſæ ſunt, quæ ſe habent ad vtrumque. Et in iſtis cauſis effectus de futuro nullam habent certitudinem, vel determinationem. Et ideo contingentia ad vtrumlibet in cauſis ſuis nullo modo cognosci poſſunt. Sed quando iam efficiuntur in rerum natura, tunc habent in ſeipſis eſſe determinatum. Et ideo quando ſunt in actu, certitudinaliter cognoscuntur, vt patet in eo qui videt, Sortem currere, dum currit, neceſſarium eſt, & certam cognitionem habere poteſt. Quibus ex verbis, totoque diſcurſu clariffimum eſt, contingentia ad vtrumlibet non poſſe cognosci certò iuxta S. Thomam in cauſis ſuis, ſed tantùm in ſeipſis, vt præſentibus: quo pacto à Deo cognoscuntur ob ipſorum ad æternitatem præſentiam, ſicut immediatè addit S. Doctor, loquutus de eorundem præſentia pro ſua temporanea differentia. Igitur non eſt ex eius ſenſu diſtinctio illa, *Certò in ſuis cauſis prædeterminatis cognoscuntur ſub ratione præſentium, conceditur; ſub ratione futurorum, negatur*: ſiquidem ipſe & excludat cognitionem, quæ certa ſit ſuis in cauſis, & cognitioni in ſuis cauſis contraponat eam, quæ ſit in ſeipſis, vt præſentibus. Præterea ex doctrina S. Thomæ, vt in cauſis certò cognoscantur effectus, opus eſt, eas tales eſſe, ex quibus ſequantur illi neceſſariè. Atqui actus noſtri contingentes, & liberi non habent huiusmodi cauſas. Ergo doctrinæ S. Patris non eſt conſonum, aſſerere cognosci illos certò in ſuis cauſis.*

Si respondeatur, S. Thomam intelligendum de illorum actu cauſis ſecundùm ſe, & non prædeterminatis. Mirum valde fuiſſet, S. Doctorem in tot locis non expreſſiſſe, aut indicatè ſaltem ſe loqui de cauſis ſecundis, ſeclufa prædeterminatione à prima. Nec apparet, quomodò, & cur tanto apparatu eformatè rationes ſuperiùs ponderatas ad probandum, cognosci certò à Deo futura contingentia ad vtrumlibet; cum ſufficeret pro breui, & palmari ratione cognitionis certæ assignari medium prædeterminationis; & eo non assignato, cæteræ ſint inſufficientes, penes eos ſaltem Thomiſtas (ſuntque non pauci) qui diſtinguuntur laudatis in num. 6174. Ad hæc, S. Thomas agnoſcit ſpecielem difficultatem in cognitione certæ Dei de futuris ad vtrumlibet contingentibus, præ cognitione certæ de futuris determinatis ad vnum, neceſſariſſimè. Quænam autem eſſet ſpecialis difficultas, ſi vtraque cognoscenda non ſint certò, niſi in cauſis prædeterminatis?

6177 Video dici ab Anonymo, ſi vtrumque futurum comparatur ad cauſas prædeterminatas, certò cognosci, non vt futurum, ſed vt præſens; ſi verò ad cauſas præparatas, certò cognosci neceſſarium, & non cognosci certò contingens. Sed contra, tum quia potiùs cognoscetur certò futurum neceſſarium, non vt futurum, ſed vt præſens, ſi cognoscatur in cauſis. Vt enim ait S. Thomas lect. 13. in 1. hb. Ariſtotelis de Interpret. *Quod ſic eſt in ſua cauſa, vt ex neceſſitate ex ea proneniat, determinatè habet eſſe in ſua cauſa. Vnde determinatè dici poteſt de eo, quòd erit.* Tum quia de futuro contingente inquit 1. part. quaſt. 14. art. 13. in corp. *Poteſt conſiderari vt eſt in ſua cauſa, & ſic conſiderari vt futurum, & vt contingens, nondum determinatum ad vnum, quia cauſa contingens ſe habet ad oppoſita. Et ſic contingens non ſubditur per certitudinem alicui cognitioni.* Ergo iuxta S. Thomam non cognoscitur in cauſis futurum contingens, ſi cognoscatur certò. Et præterea cognitio certa de eo in cauſis prædeterminatis non exigit iure ſuo cognoscere ipſum vt præſens. Ita continet ratio hæc Gonetii tom. 2. diſp. 4. art. 8. §. 1. pag. 378. ex Godoy: [Medium infallibiliter connexum cum aliqua re eſt ſufficiens ratio infallibilis cognitionis illius. At prædeterminatio infallibiliter cum futuritione contingentium connectitur. Ergo ratione illius futura contingentia poſſunt certò cognosci; & conſequenter phyſica illorum præſentia in æternitate non eſt vnicum, & ſolum medium, in quo Deus certò, & infallibiliter ea poſſit cognoscere.] Tum quia ſi cauſas eſſe præparatas, eſt quid diſtinctum ab eo, quòd eſt, eſſe prædeterminatas, non poterit Deus in cauſis neceſſariis, vt præciſe præparatis, cognoscere certitudinè metaphyſicè infallibiliter effectus earum neceſſarios; cæteræ enim præparationes diſtinctæ à prædeterminatione extrinſeca, conſiſtente in decreto antecedenter efficaci diuinæ voluntatis, & à prædeterminatione intrinſeca, conſiſtente in qualitate impreſſa, poſſunt impediri ſimpliciter, & abſolutè ab effectibus, fueruntque de facto impediri in igne Babylonico, cui iuxta Thomiſtas ſola deſuit prædeterminatio ad combustionem trium puerorum. Tum quia quòd non ſit certò cognoscibile futurum contingens

contingens in cauſis præparatis, prouenit ex principio, quo ſumus inſtructi à S. Thoma, ſcilicet quia ad futurum contingens, non liberum voluntati creatæ, multòque minùs ad liberum, handquaquam detur ex parte cauſarum determinatio præuia; ordo, præparatioque infallibilis, & immutabilis, ſiue ab intrinſeco, & ex ſua natura competens ipſis; ſiue ab extrinſeco adueniens. Quare quaſt. 12. de Verit. art. 10. ad 7. ſcribit: *Aliquid poteſt dici eſſe futurum, non ſolum ex hoc, quòd ita erit, ſed quia ita eſt ordinatum in cauſis ſuis, vt ſic ſit futurum. Sic enim Medicus dicit, iſte ſanabitur, & iſte morietur. Et ſi aliter contingat, non falſum dicit; ſic enim tunc futurum erat ex ordine cauſarum, quòd tamen poſſibile eſt impediri. Et tunc, quòd priùs futurum fuerat, conſequenter non erit futurum. Vnde Philoſophus dicit in 2. de Generatione, quòd futurum quis incidere, non incidit. Repetit S. Doctor innumeris in locis iſtud principium. Ex quo nos deducimus, nullam dari prædeterminationem, ſiue extrinſecam, ſiue intrinſecam, ad futurum contingens, non liberum voluntati creatæ, multòque minùs ad liberum.*

6179 Tum quia, vt ſe explicat ipſe Anonymus, cauſas eſſe præparatas nihil aliud eſt, quàm quòd ait S. Thomas 1. part. quaſt. 19. art. 8 in corp. *Deus vult, quadam fieri neceſſario, quadam contingenter, vt ſit ordo in rebus ad complementum vniuerſi. Et ideo quibusdam effectibus aptantur cauſas neceſſarias, quæ deſicere non poſſunt, ex quibus effectus de neceſſitate proueniunt: quibusdam autem aptantur cauſas contingentes deſectibiles, ex quibus effectus contingenter eueniunt.* Ex hoc autem, quòd ait S. Doctor, habemus talem eſſe cauſarum neceſſariarum præparationem à Deo, vt euadant indefectibiles ab effectibus; talemque eſſe præparationem cauſarum contingentium, vt euadant econtrà defectibiles, & ideo priorum effectus de neceſſitate proueniunt, & poſteriorum eueniant contingenter. Iam verò ſi ad id, vt eueniant poſteriorum effectus, accedere debet & phyſica prædeterminatio indefectibilis ab iſdem effectibus, quænam eſſet energia in diſcurſu S. Thomæ? Eneruari enim facile poſſet dicendo, poſteriores cauſas, vt præciſe præparatas, defectibiles eſſe ab effectibus, non tamen vt phyſicè prædeterminatas; & proinde ab eis, vt phyſicè prædeterminatis, non euenire contingenter effectus: vt ut eſſet, ſi ab eis, vt præciſe præparatis, prouenirent: quòd abſolutè fieri non poteſt penes Thomiſtas, requirentes phyſicam prædeterminationem vltra præparationem, vt à cauſis poſterioribus eueniant re ipſa, & in actu ſecundo ſui effectus. Addo, S. Thomæ in eo articulo ſcopum eſſe, quem in eius conſeſione ſic exprimit: *Non igitur propterea effectus voliti à Deo eueniunt contingenter, quia cauſa proxima ſunt contingentes; ſed propterea quia Deus voluit, eos contingenter euenire, contingentes cauſas ad eos præparauit.* Cæterum hic ſcopus fruſtrà intenderetur à S. Doctore, ſi ad effectus, quos efficaciter vult Deus euenire contingenter, non ſolum adhibiturus ſit cauſas, quæ de ſe ſint defectibiles ab effectibus, ſed eas etiam, quæ ex ſuperueniente prædeterminatione phyſica ſint indefectibiles.

6180 Tum quia futurum contingens, & liberum voluntati creatæ cognosci certò in cauſis phyſicè prædeterminatis, ſtare non poteſt, quin ad

ipſum præcedat aliqua determinatio infallibilis, deriuata à Deo in cauſas. Talis autem determinatio aliena prorsus eſt à doctrina S. Thomæ; vt paſſim probaui in toto hoc Opere. Si dicatur, eſſe potiùs iuxta S. Thomam illud futurum, quòd eſt determinatum in cauſa ad habendam existentiam pro tempore ſequenti. Contra; nam quòties S. Thomas ſic loquitur de futuro, eſt de futuro neceſſario; vel ſi de contingenti, ſed non infallibiliter cognoscibile, quippe contingens non ſit infallibiliter cognoscibile vt futurum. Conſtant hæc omnia ex multis locis S. Doctore; vnum tantùm appingo ex quaſtione de Verit. art. 10. in corp. vbi ait: *Omnia futura Deus cognoscit; nec tamen propter hoc impeditur, quin aliqua contingenter eueniant. Ad huiusmodi autem euentiam ſciendum eſt, quòd in nobis ſunt quadam potentia, & habitus cognoscitivi, in quibus nunquam falſitas eſſe poteſt, ſicut ſenſus, & ſcientia, & intellectus principiorum: quadam verò, in quibus poteſt eſſe falſitas, ſicut imaginatio, & opinio, & aſtimatio. Ex hoc autem falſitas accidit in aliqua cognitione, quòd non eſt ita in re, ſicut apprehenditur. Vnde ſi aliqua vis cognoscitiva eſt talis, quòd nunquam in ea ſit falſitas, oportet quòd ſuum cognoscibile nunquam deſiciat ab eo; quòd de eo cognoscens apprehendit. Neceſſarium autem non poteſt impediri, quin ſit antequam fiat, eo quòd cauſa eius ſunt immutabiliter ordinata ad eius productionem. Vnde per huiusmodi habitus, qui ſemper ſunt veri, poſſunt neceſſaria cognosci, etiam quando ſunt futura, ſicut cognoscimus futuram eclipſin, vel ortum Solis per ſcientiam. Notentur poſtrema verba, in quibus ordinatio; & determinatio immutabilis cauſarum ad productionem effectus pro duratione ſequenti eſt reſpectu futuri neceſſarij. Proſequitur S. Thomas: *Sed contingens impediri poteſt antequam ſit in eſſe productum, quia tunc non eſt niſi in cauſis ſuis, quibus poteſt accedere impedimentum, ne perueniant ad effectum. Sed poſtquam iam contingens eſt in eſſe productum, iam non poteſt impediri. Et ideo de contingenti, ſecundùm quòd eſt in præſenti, poteſt eſſe iudicium illius potentia, vel habitus, in quo nunquam falſitas inuenitur; ſicut ſenſus iudicat, Socratem ſedere, quando ſedet. Ex quo patet, contingens vt futurum eſt, per nullam cognitionem ſciri, cui falſitas ſubſeſſe non poſſit. Vnde cum diuina ſcientia non ſubſit falſitas, nec ſubſeſſe poſſit, impoſſibile eſt, quòd de contingenter futuris ſcientiam haberet Deus, ſi cognosceret ea vt futura ſunt. Tunc autem aliquid cognoscitur, vt futurum eſt, quando inter cognitionem cognoscentis, & rei euentum inuenitur ordo præteriti ad futurum. Hic autem ordo non poteſt inueniri inter cognitionem diuinam, & quamcumque rem contingentem; ſed ſemper ordo diuinæ cognitionis ad rem quamcumque eſt ſicut ordo præſentis ad præſens, &c. Additque ad 9. *Quarvis contingens, dum eſt futurum, non habeat eſſe, tamen ex quo eſt præſens, eſſe habet, & veritatem, & ſic diuina viſioni ſubſtat. Quarvis etiam Deus cognoscat ordinem vnius ad alterum, & ſic cognoscat, aliquid eſſe futurum reſpectu alterius: ſed ſic non eſt inconueniens, quòd ponatur, quòd Deus ſcit aliquid futurum eſſe, quòd non erit, in quantum ſcit aliquas cauſas ad aliquem effectum inclinatas, qui non producentur. Sic enim non loquimur nunc de cognitione futuri, prout ſcilicet à Deo in ſuis cauſis videtur; ſed in quantum cognoscitur***

cognoscitur in ſeipſo; ſic enim cognoscitur, ut præſens. Quibus omnibus verbis perpenſis, planum eſt ordinem, & determinationem in cauſis ad futurum contingens, non eſſe ad iſtud, ut infallibiliter cognoscibile; nonque eſſe iſtud ſic cognoscibile, ut futurum, ſed tantum ut præſens.

6181 Hinc modernis Thomiſtis dicentibus, non ſufficere ad futuritionem infallibilem, ſive realem, ſive virtualem, quod utcumque præcedat reale inſtans, vel rationis ſignum, in quo res non exiſtat; & ſubſequatur inſtans, vel ſignum, in quo habeat exiſtentiam; ſed requiri, ut in inſtanti, vel ſigno, in quo non exiſtit, detur aliquid includens, vel connotans infallibilem determinationem ſequuturæ exiſtentiae. Vbi enim datur futuritio infallibilis, neceſſe eſt, quod in priori inſtanti, vel ſigno, in quo futurum non exiſtit, intelligi poſſit, affirmatiue certò, quod erit in poſteriori. Patetque in cauſa libera, in qua, ut indifferentibus tantum prærequisitis inſtructa, nec eſt, nec certò cognoscitur futurus determinatè actus liber. Et ratio eſt, quia eſti præcedat cauſa libera exiſtentiam ſui effectus, & hic non ſit in illo priori cauſæ ſigno, ſed in alio ſubſequento; attamen non eſt certò affirmabile in illo, priori, nec ex vi alicuius, quod in illo detur, actum liberum eſſe ponendum in ſigno poſteriori. Ergo inſtans, vel ſignum, in quo effectus poſſet dici certò futurus, tale eſſe debet, ut in eo detur aliquid includens, vel connotans determinationem infallibilem effectus ut ſequuturi. Reſpondemus ex S. Th. mæ doctrina, verum primò id eſſe de futuro neceſſario, erga quod admittenda eſt determinatio, quæ ſit prior naturæ, & neceſſitans ad poſterioris exiſtentiam. Quare inſtans, vel ſignum, in quo, & reſpectu cuius aliud neceſſario futurum intelligatur, certòque affirmetur, debet eſſe prævia quædam neceſſitas ad eius exiſtentiam. Secundò, verum non eſſe de futuro contingenti, ut in ſe infallibiliter, & ſecundum exitum, atque executionem, aut ut ita erit in ſe, & à parte rei infallibiliter. Etenim hac ratione contingens futurum infallibiliter non requirit aliud, quam non exiſtentiam tempore præſentis, & exiſtentiam, poſitionemque infallibilem à contingenti ſua cauſa tempore ſequenti. Tertio, verum aliquatenus eſſe de futuro etiam contingenti, nempe ut futuro infallibiliter, & ut cognito de certo. Nam ſub hoc conceptu requirit determinationem aliquam, non priorem naturæ, neque ſuppoſitionis antecedentis; ſed poſtioris naturæ, vel quaſi naturæ, & ſuppoſitionis ſequentis; requirit ſcilicet eſſe cognitum cognitione certà, quæ duratione antecedit illud, & ſubſequatur, vel quaſi ſubſequatur naturæ, eo quòd ideo illud terminet cognitionem certam duratione priorem, quia in ſe, & à parte rei erit infallibiliter; & non ideo ſic erit, quia terminat eam cognitionem. Vnde opus eſt duratione priori, cui poſſit, & debeat coexiſtere, & per eius prioritatem dici prior certa cognitio futuri contingenti, ut conſiderati à nobis tanquam futuri infallibiliter, & ut cogniti certò à Deo. Atque is quidem non cognoscit certò illud ut futurum, ſed ut præſens infallibiliter. Verumtamen nos non rectè aſſeremus illud, ut futurum infallibiliter, neque de illo tanquam futuro infallibiliter loquemur fundatè, niſi ex revelatione innotefcat nobis co-

gnitio certa, quam de illo ut præſenti habet apud ſe Deus. Vnde enim prudenter aſſerueremus, Antichriſtum abſolutè peccatum infallibiliter, & Tyrios conuertendos infallibiliter, ſi Chriſtus eis prædicaret, niſi per Sacras litteras innotuiſſent nobis hæc futura contingentiæ infallibilia, & cognitio in Deo certa de eis modo declarato? Et ideo Sextus Empiricus inſcius (utpote Philoſophus Ethnicus) prophetiæ deriuatæ ex præſcientia diuina, aiebat lib. 1. aduerſus Mathematicos, pag. 99. *Quod in mea poteſtate ſitum eſt, ut eueniat, aut non; & quod non prius iactam ab initio habet cauſam, non poterit quiſquam prædicere.* Si igitur in primo, & tertio ſenſu velint Thomiſtæ moderni, requiri ad futuritionem, ut inſtans, vel ſignum, in quo res non exiſtit, includat, vel connotet determinationem ſequuturæ exiſtentiae, nos non diſcordabimus.

Si rursus dicatur cum Anonymo poſt Gonetum tom. 2. diſp. 4. art. 5. pag. 287. & 288. eſſe principium indubitatum apud Doctorem Angelicum, quod eſſentia diuina eſt medium prius cognitum, quo Deus alia à ſe cognoscit; & proinde, ut cognoscat futura contingentiæ, requiſitum eſſe decretum diuinum, quod & determinet eſſentiam diuinam tanquam medium prius cognoscendum, & prædeterminet cauſas ſecundas ad talia futura. Quicumque autem, non attento hoc principio in S. Thoma [inſonuerit ex aliis eius teſtimoniis, ut plurimum truncatis, Scientiam Mediam ab ipſo aſſertam, non niſi ſonitus habet, factuſque eſt velut æs ſonans, & cymbalum ſolum tyrrhænum,] ex cenſura Anonymi. Qui momentofam de ſe obiectionem reddit minus æſtimabilem cenſurâ tam cauâ. Eſt quidem momentofa obiectio; nam æquiualeuter extat apud S. Thomam quaſt. 2. de Verit. art. 12. qui eſt, num Deus ſingularia futura contingentiæ cognoscat? Et pro negante parte obiecit ſic duodecimò: *Per medium neceſſarium non poſſet cognosci aliquod contingens, quia ſi medium eſt neceſſarium, & concluſio erit neceſſaria. Sed Deus cognoscit omnia per medium, quod eſt ſua eſſentia. Ergo, cum hoc medium ſit neceſſarium, videtur quod non poſſit aliquod contingens cognoscere.* Firmatâ autem parte affirmante, reſpondet in hunc modum: *Duplex eſt cognitio medium. Vnum, quod eſt medium demonſtrationis, & hoc oportet eſſe proportionatum concluſioni, ut eo poſito, concluſio ponatur. Et tale medium cognoscendi non eſt Deus reſpectu contingentium. Aliud medium cognitionis eſt, quod eſt ſimilitudo rei cognita. Et tale medium cognitionis eſt diuina eſſentia; non tamen eſt adæquatum, nec proportionatum alicui, eſi ſit proprium ſingularium.* Qua ex reſponſione elicitur primò, eſſentiam diuinam non eſſe medium præconnexum abſolutè, in quo Deus cognoscat futura contingentiæ, maximèque ea, quæ etiam ſunt libera voluntati creatæ. Elicitur ſecundò, eſſentiam diuinam, ut cauſam exemplarem, eſſe medium, per quod cognoscat Deus præſata futura. Vtrumque id elicitum ex S. Doctore reſponſione, tendente eò, ut ſaluum maneat ſuum principium de Deo cognoscente omnia per medium, quod eſt ſua eſſentia, traditur etiam à Profeſſoribus Scientiæ Mediæ. Nam aſſerunt, eſſentiam diuinam non eſſe medium abſolutè præconnexum, in quo Deus cognoscat futura contingentiæ, & libera voluntatis creatæ.

Non

Non ideo tamen ſimpliciter, & abſolutè negant, cognosci à Deo in ſua eſſentia omnia diſtincta à ſe, tam poſſibilia, quam futura, ſive neceſſario, ſive contingenter, ſive liberè, ſive non liberè, reſpectu cauſarum ſecundarum. Etenim ipſe etiam P. Vazquez 1. p. diſp. 60. cap. 3. qui à Gonet tom. 2. diſp. 2. art. 1. & 2. & ab aliis Thomiſtis communiter cenſetur diſceſſiſſe magis à S. Thoma, quantum ad cognitionem diuinam de creaturis non debitam haberi in eſſentia diuina, tanquam in cauſa efficiente, ſeu in Omnipotentia, tanquam in medio cognito, adſtruit, Deum in ſe, tanquam in medio cognito, inſtar ſpeculi, & ſpeciei expreſſæ, ac quaſi verbi, cognoscere creaturas. Id quod, ut pateſcit ex Diſp. 71. & 72. Vazquij, perinde eſt, ac cum S. Thoma in reſponſione ad obiectionem diceret, diuinam eſſentiam eſſe medium, tanquam ſimilitudinem, & cauſam exemplarem creaturarum.

6183 Ultra hæc, quæ ſufficerent ad concordiam cum Doctore Angelico, plerique Noſtrum aſſerunt, Deum ita in ſeipſo cognoscere creaturas poſſibiles, ut ratio maximè apta, & nota cognoscendi ſit potentia illas cauſandi; cognoscique in hac, prius penes rationem noſtram cognitâ, ut in medio reſpiciente eas eſſentialiter, & connexo cum abſoluta earum poſſibilitate. Similiterque aiunt, in ipſa etiam inſinita ſapientia cognosci à Deo creaturas poſſibiles, quia eſt expreſſiſſima, & perfectiſſima manifeſtatio illarum, eſtque non ſolum cognitio illarum, ſed etiam obiectum cognitum à Deo, proindeque obiectum, in quo cognoscuntur ab ipſo. Item in diuinis illarum ideis, iuxta communem Theologiam. Præterea in diuina bonitate, in quantum participabili à creaturis, iuxta doctrinam S. Thomæ quaſt. 2. de Verit. art. 8. in corp. Nouit etiam omnia Deus Pater in Filio, ut S. Auguſtinus inquit lib. 15. de Trinitate, cap. 14. Nouit & in ſeipſo, quia per ſeipſum dicit omnia Filio, Filius per ſe eſt Verbum, quo dicta ſunt. In Spiritu quoque Sancto cognoscit Deus omnia, quia eſt amor productus, connotans cunctorum amorem, & participabilitatem. Denique in quouis diuino prædicato, ut à Deo perfectè, & comprehenſiue cognitio, cognoscuntur omnes creaturæ poſſibiles, quia nullum eſt, quod non includat reſpectum aliquem transcendentem, ſaltem mediatum, ad eas omnes.

6184 Circa cognitionem diuinam de creaturis futuris, quæ ſunt voluntatis creatæ actus contingentes, & liberi (de quibus intentio præſentis Tractatus curat) conueniunt Noſtri in non agnoscendo diuino prædicato, aut formalitate, aut terminatione, in qua ut in medio antecedenter ſimpliciter, & abſolutè connexo cognoscantur à Deo. Et contra id non reperitur vllum in S. Thoma principium; imò omnia ſue doctrinæ fauorabilia maximè ſunt. Quod enim eſſentia diuina dicatur medium prius cognitum, quo Deus alia à ſe cognoscit, non eſt dicere, ex penetratione eſſentiæ diuinæ, ut medij antecedenter, ſimpliciter, & abſolutè connexi, cognosci præſatos actus. Sufficit ad primum dictum, quantumvis extendatur ad futura, & ad futura omnia, nonque coarctetur ad ſola poſſibilia, aut ſi non ad hæc ſola, ſed tamen non extendatur ad omnia futura, ſed tantum ad

non contingentiæ, ac libera voluntati creatæ (proptè controuerſi potest;) ſufficit, inquam, quod diuina eſſentia ad cognoscendos præſatos actus determinet intellectum Dei, ſi ſupponatur futuri ex determinatione electiua voluntatis creatæ; proindeque quod ſit medium, prius cognitum, quod ſub conditione futuritionis eorum connectatur cum eorundem cognitione. Idemque ipſum valer de Omnipotentia, ideſſique diuinis, ſeu de Deo, ut cauſa tum efficienti, tum exemplari. Facileque eſt accommodare id aliis prædicatis; formalitatibus, aut terminationibus diuinis, quarum proximè meminimus. Et de eſſentia diuina ſic loquitur, ut abſtraham à diſtinctione; & indiſtinctione formali inter ipſam, & Omnipotentiam, prædicatamque alia; quorum diſtinctionem nullum erit medium cognoscendi prædictos actus; quin ſit etiam ſaltem radicaliter eſſentia diuina, utpote prima radix cæterorum prædicatorum.

Porro, ut eſſentia diuina ſit medium cognoscendi eos, requiritur aliquid vltra ipſam. Anonymus cum Thomiſtis vult, requiri decretum diuinum, quod determinet ipſam, & prædeterminet voluntatem creatam. Noſtri non negant, requiri decretum intentivum, vel permiſſivum. Cum enim, ut eſſentia ſit medium cognoscendi eos, ſupponi debeant futuri abſolutè ex determinatione electiua voluntatis creatæ; ſicque ſupponi nequeant, niſi Deo intendente, vel permitte; nihil namque ex doctrina S. Auguſtini erit abſolutè, niſi Deo faciente, vel permitte ut ſit; ſequitur, eſſentiam diuinam non poſſe determinare ad eos cognoscendos, non cognitio decreto ſuo intentiuo, vel permiſſiuo; quippe Deus non valeat cognoscere aliquid, incognitis his, quæ ad eius exiſtentiam ſunt eſſentialiter exacta. Quapropter requiritur decretum, quod accedat eſſentiæ, quodque cognitum deſeruiat ad cognitionem eorum actuum, ut cauſa ponens; vel permittens materiam cognoscendam, ad modum quo viſui deſeruit cauſa producens colorem. Tale decretum dicitur etiam à Noſtris determinare eſſentiam diuinam, ſeu Omnipotentiam, quatenus per illud determinatur, non quidem ad cauſandum vnum extremum libertatis præ alio, ſed ad concurrentem phyſicè ſimultanè in extremum, ad quod voluntas creata ſe determinauerit electiue. Atque hinc tale decretum neque ſe ſolo, neque ſimul cum eſſentia, aut Omnipotentia potest eſſe aptum medium, in quo, tanquam in obiecto ſimpliciter, & abſolutè ad cognitionem determinante, cognoscatur vnum extremum præ alio, ſiquidem non præconnectatur determinatè cum vno potius, quam cum alio. Hinc rursus Noſtri inſiciantur, quod additur ab Anonymo, & Thomiſtis de tali decreto, ut prædeterminatio voluntatis creatæ ad vnum extremum præ alio; additurque, non præeunte Sancto Thoma. Qui neque præit, ut dicant, ad cognoscendos voluntatis creatæ actus contingentes, & liberos conditionatè futuros requiri, ut accedat eſſentiæ decretum, ſubiectiue abſolutum, & obiectiue conditionatum. Ideoque noſtri ſentiunt, ſufficere decretum ſubiectiue conditionatum, intentivum, vel permiſſivum. Multòque minus præit, ut aſſerunt Anonymus, &

& Thomistæ, requiri decretum prædeterminativum voluntatis creatæ. Hactenus ad Anonymum, & pro S. Thoma, tamque copiosè de hoc, ut ille, qui videtur velle haberi ceu alter Bias, vnus è septem Sapientibus Græciæ, nos roces non compelleret ignaros doctrinæ Præceptoris communitis.

SECTIO CCCCXCVIII.

Repetita confirmatio Pronuntiati à Reuerendissimo Priore Generali Dominicanorum, P. Fr. Thoma Turco, aduersus prædeterminationem physicam, expulsioue exceptionum in illud recenter adornatarum.

6186 Scripsit ad me ex Antuerpia R. P. Philippus de Hornes Societatis nostræ, Professor præclarus Theologiæ, nonnullos PP. Prædicatores non adhuc ibi acquiescere testimonio authentico, quod de asserto Reuerendiss. P. Fr. Thomæ Turci, Magistri Generalis ipsorum, apud anni 1647. Capitulum Vniuersale Valentium Coronæ Aragonum confectum fuit anno 1662. adhibente ad meas preces operam P. Ludouico de Tapia Valentini Collegij S. Pauli. Respondi, postulatorem me suppliciter à R. P. Rectore eiusdem Collegij, ut denud aliud conderetur, mittendum Antuerpiam; nec enim eo ego indigebam, tum quia antiquum sufficiebat pro Hispaniæ, tum quia obiectis in illud à R. P. Paulo Fasseau Dominicano, & ab Incognito quodam, vtroque Duaci renitente, iam ego satisfeceram 1. p. de Scientia Media Theologicè defensata, Sect. 176. Novum itaque peruenit Antuerpiam: quod in hac 2. p. transcribere iam cogor ex causa recens ingruente. Est autem huiusmodi, prout ad me remissum à P. Hornes, & postea à præfato Rectore.

[Anno à Natiuitate Domini 1674. die verò intitulo 16. mensis Aprilis, coram Iustitia in causis civilibus Ciuitatis Valentie Coronæ Aragonum, seu in eius Curia, personaliter comparuit P. Antonius Perlas, Presbyter infra scriptus, qui posuit petitionem tenoris sequentis.

P. Antonius Perlas, Presbyter, Sacræ Religionis Societatis Iesu, Rector Collegij D. Pauli prædictæ Ciuitatis Valentie proponens meliori modo, quo potest, dicit quod ad instantiam P. Ludouici de Tapia, tunc Syndici præfati Collegij, 15. die Mensis Iulij anni 1662. per præfens Tribunal recepta fuit quædam summaria testium informatio ad futuram rei memoriam, ad effectum verificandi, & probandi, quod cum Reuerendiss. P. Fr. Thomas Turcus, Generalis Prior Ordinis S. Dominici, in Generali Capitulo anno 1647. in Regio Conuentu D. Dominici prædictæ Ciuitatis Valentie habito, adesset Conclusionibus, quas Frater eiusdem Ordinis ex Prouincia Tolosana defendebat, & in illis physicas prædeterminationes tuebatur, & ad argumentum contra illas propositum per Excellentissimum D. D. Ludouicum Crespi de Borgia,

Episcopum Placentiæ, Legatum per suam Maiestatem Regis Domini Nostri Sanctitati Alexandri VII. tunc Præpositum Primarium, & Archidiaconum Muri Veteris in Metropolitana Valentina, & Cathedaticum sacre Theologiæ in Vniuersitate prædictæ Ciuitatis, prædictus Frater Tolofanus respondisset, esse expressam D. Thomæ doctrinam; tunc prædictus Reuerendiss. P. Generalis, versatissimus in doctrina D. Thomæ, argumentum suscepit contra dictum Sustainentem, & securus, quod tale testimonium non extaret, dixit illi, *Ostende mihi locum D. Thomæ, in quo physicam prædeterminationem defenderit, & creabo te Magistrum in Religione contra Constitutiones tuæ Prouinciæ.* Et cum ad præfens dictus Proponens indigat, quod quædam testium informatio recipatur, ut speciatim consistet, quod Capitulum Generale, in quo supra dictus casus accidit, celebratum fuit in supra dicta Ciuitate Valentina in dicto Regio Conuentu D. Dominici à die Paschæ Spiritus S. quæ fuit nona Iulij prædicti anni 1647. vsque ad 19. prædictorum Mensis, & anni inclusiue. Item quod Religiosus, qui tuebatur prædictas Conclusiones, erat Tolofanus, defendens pro sua Prouincia. Denique quod in dicto mense Iulij 1647. prædictus Illustrissimus D. D. Ludouicus Crespi de Borgia erat Præpositus Primarius, & Archidiaconus Muri Veteris in Metropolitana Valentina, & Cathedaticus Primarius in Sacra Theologia illius Vniuersitatis; & quod argumentatus fuerit contra prædictas prædeterminationes. Quare ad futuram rei memoriam requirit dictam summariam testium informationem sibi recipi, ut de illa, & de præfenti petitione sibi tradatur vna copia, aut plures authentice, & fidem facientes. Cum sit Iustitiæ consonum, implorando eam, &c.

Dictis die, & anno, Recipiatur Informatio, & fiant cetera requisita.

ARBOLEDA Assessor.

Informatio testium recepta in præfenti Ciuit. Valent.

Die 2. mensis Maij, anno Natiuit. Domini 1674.

Doctor Gaspar Tahuenga, Sacre Theologiæ Doctor, Cathedaticus olim, & Præpositus Regiæ Congregationis Oratorij S. Philippi Nerij prædictæ Ciuitatis Valentie, ætatis suæ 60. annorum, parum plus, vel minus, testis productus, & datus pro parte, & ad instantiam P. Antonij Perlas, Presbyteri Sacræ Religionis Societatis Iesu, Rectoris Collegij D. Pauli prædictæ Ciuitatis Valentie; & insuper quadam requisitionis scriptura per illum coram Iustitia in civilibus prædictæ Ciuitatis Valentie, siue in eius Curia posita, 16. die Mensis Aprilis proximè dimissi labentis anni: qui more Sacerdotali iurauit ad Dominum Deum, & eius Sancta quatuor Euangelia, dicere veritatem.

Et interrogatus super contentis in dicta petitione dixit, omne contentum, & latissime expressum in dicta petitione, esse verum; quod dixit sciens dictus testis, quia fuit præfens ad omne in dicta petitione contentum, ferèque in omnibus Conclusionum Actibus, qui in prædicto Capitulo fuerunt celebrati, & argumentatus fuit

fuit duabus, vel tribus vicibus in dictis Conclusionibus, quia inuitatus fuit, uti Doctor Sacre Theologiæ in Vniuersit. prædictæ Ciuitatis Valent. & specialiter adfuit Conclusionibus, quas tuebatur Religiosus Tolofanus; & vidit argumentantem contra physicas prædeterminationes Illustriss. D. D. Ludouicum Crespi, tunc Præpositum, & Cathedaticum in præfenti Vniuersitate; & pari modo prosequentem argumentum Reuerendiss. Turco; & quia ipse testis, post dictas Conclusiones, conferens eandem difficultatem cum dicto Religioso Tolofano, ab eo petit, ut exhiberet locum D. Thomæ, quem Reuerendiss. Turco postulauerat; & etiam quia fuit valde familiaris prædicti Illustriss. D. D. Ludouici Crespi, & cum illo familiarissimè egit, & commemoratus fuit in Congregatione S. Philippi Nerij, quæ tunc proxima erat ad suam fundationem: quod omne publicum est, & notorium, & publica docet fama. Et hoc dixi virtute iuramenti superius præfati, Generaliter autem, &c. Et ad omnia dixit, non, &c.

Doctor GASPAR TAHVENGA.

Dicto die, Ioseph Leonardus Estene, Presbyter, Artium Magister, & Doctor, Cathedaticus, & Examinator Sacre Theologiæ in Vniuersitate præfenti Ciuit. Valent. Qualificator S. Officij, Rector Parochialis Ecclesiæ S. Bartholomæi dictæ Ciuitatis, ætatis 50. annorum, parum plus, vel minus, testis adductus, ut supra, qui more Sacerdotali iurauit ad Dominum Deum, & eius Sancta quatuor Euangelia dicere veritatem.

Et interrogatus, asseruit, & dixit, esse verum omne contentum, specificatum, & mentionatum in dicta petitione: quod dixit sciens iste testis, quia in dicta conformitate præfens adfuit ferè in omnibus Conclusionum Actibus, qui in dicto Capitulo celebrati fuerunt, specialiter in Actu, quem prædictus Respondens Tolofanus defendit, & vidit argumentari dictum D. D. Ludouicum Crespi, & argumentum prosequi à Reuerendiss. Turco; & quia postmodum, Conclusionibus terminatis, iste testis conferens eandem difficultatem cum dicto Religioso Tolofano, rogauit ut ostenderet locum D. Thomæ circa eandem difficultatem; necnon quia iste testis familiarissimè egit cum prædicto D. D. Ludouico Crespi, & eius discipulus fuit: quod omne, vltra quod verum est, & ipse vidit, ut dictum habet, publicum est, & notorium, publica vox, & fama. Et hoc dixi virtute iuramenti superius præfati, Generaliter autem, &c. Et ad omnia dixit, non, &c.

Doctor IOSEPH LEONARDVS ESTEVE.

Dicto die, Doctor Franciscus Campos, Presbyter, Rector Ecclesiæ Parochialis Apostoli S. Thomæ præfenti Ciuitatis, Sacre Theologiæ Doctor, & in eadem Facultate, & Philosophia Examinator, & Visitor Generalis Archiepiscopatus dictæ, & præfenti Ciuitatis, & in eadem habitator, ætatis suæ 49. annorum, parum plus, vel minus, testis productus, & datus, ut supra, qui more Sacerdotali iurauit ad Dominum Deum, & eius Sancta quatuor Euangelia dicere veritatem.

Et interrogatus, dixit, esse verum omne factum expressum, & contentum in dicta petitione: quod dixit sciens dictus testis, in conformi-

tate, modo, & forma, quod in illo continetur, quia fuit præfens ferè in omnibus Conclusionum Actibus, qui in dicto Capitulo celebrati fuerunt, & specialiter in Actu, quem Religiosus Respondens Tolofanus tuebatur, & vidit argumentari D. D. Ludouicum Crespi, & pari modo argumentum prosequi à dicto Reuerendiss. Turco; ac etiam quia fuit valde familiaris dicti D. D. Ludouici Crespi, cum quo familiarissimè egit, & communicauit, & eius discipulus fuit. Quod omne, vltra quod verum est, & ipse vidit, ut dictum habet, fuit, & est publicum, & notorium, publica vox, & fama. Et hoc dixi virtute iuramenti superius præfati, Generaliter autem, &c. Et ad omnia dixit, non, &c.

Doctor FRANCISCVS CAMPOS.

In quorum fidem ego Firmianus Marti, Notarius publicus Valent. subscripto appono signum.

Nos Vincentius Felices Ciuis, Iustitia in civilibus præfenti Ciuitatis Valentie, Iudexque Ordinarius eiusdem, certificamus Vniuersis, & singulis harum seriem inspecturis, quod dictus Firmianus Marti est Notarius publicus præfenti Ciuitatis, & Regni Valentie, probusque partium Notarius, & alter ex Coadiutoribus Scribæ nostræ Curie, instrumentisque, & scripturis per eum receptis, clausis, & subfignatis, tam in iudicio, quam extra, plena, & indubia fides adhibetur: in quorum fidem præfentes expediri iussimus nostri officij sigillo munitas, ac per Scribam nostrum reformatas. Datis Valentie die 30. Maij, anno à Natiuit. Domini 1674.

LVDOVICVS ANONZSA.

† Locus sigilli.

Nos Notarij, & Scribæ infra scripti certificamus, & fidem facimus, prædictum Firmianum Marti, per quem antedicta summaria testium recepta fuit, & suis firmâ, & signo subfignata, esse Notarium publicum præfenti Ciuitatis, & eius Regni, & alterum ex coadiutoribus Scribæ Curie in civilibus prædictæ ciuitatis, probum, fidelem, atque legalem, instrumentisque eius clausis & subfignatis, tam in iudicio, quam extra, plena, & indubia fides adhibetur. Necnon præfatum Vincentium Felices Ciuem, qui in supra dicta legalizatione personam, & auctoritatem præfati Firmiani Marti, per medium Ludouici Anonzsæ Notarij certificauit, & sigillo sui officij subfignauit, esse Iustitiam in civilibus præfenti Ciuitatis, & Iudicem illius ordinarij, & dictum Ludouicum Anonzsam esse Notarium publicum prædictæ Ciuitatis, & Scribam prædictæ Iustitiæ, probum, fidelem, atque legalem, & firmæ suæ in similibus descriptæ, tam in iudicio, quam extra, plena, & indubia fides attribuitur, & sigillum, ad pedem præfate legalizationis appositum, esse proprium officij prædicti Iustitiæ, & cum quo in sua Curia expeditur. Et ut de supra dicto nullo modo dubitetur, facimus præfentem certificationem, & nostra propria manu, & signo firmatam, & signatam. Valentie 1. die Iulij ann. 1674. In quorum fidem ego Franciscus Heredia, Valentinus Notarius, & Scriba assignauit. In quorum fidem ego Andreas Vidal pariter Valentinus Notarius hic me subscribo, & meum, quo vtor, artis notariæ appono signum.]

Hoc instrumento viso, efformauit P. Hornes thesim hanc 15. inter alias 36. referatissimas lectæ.

lectæ ſolidæque doctrinæ Theologicæ præſi-
dendas publicitus in Collegio Antuerpienſi anno
1675, die 9. Julij. [Aſſerui plus vice ſimplici,
R. Thomam Turcum Generalem Priorem Ordinis
S. Dominici, in publica diſputat. habita Valen-
tiæ, anno 1647. in Generali Capitulo argumen-
tum D. D. Ludouici Creſpi de Borga contra
prædeterminationes phyſicas reſumentem, ſecum
quod clarum teſtimonium non extaret pro
phyſica prædeterminatione, ſemel, & iterum
dixiſſe R. P. qui tuebatur Concluſiones, Oſtende
mihi locum S. Thomæ, in quo phyſicam præ-
determinationem defenderit, & creabo te Ma-
giſtrum in Religione contra Conſtitutiones tuæ
Prouinciæ. Aſſerui item R. P. illum fuiſſe Tolo-
ſanum; D. D. Ludouicum Creſpi de Borga tunc
Præpoſitum Primarium, & Archidiaconum, ar-
gumentatumque fuiſſe contra dictas phyſicas præ-
determinationes. Denique dixi, diſputationes eas
habitas in Capitulo Generali, menſe Maij. Hæc
à me dicta, rectè à me probata exiſtimaui. Pri-
mò ex instrumento authentico à R. P. Feliciano
Paſquali Societatis noſtræ, qui diſputationibus
interfuerat, miſſo Salmanticam: quod vt teſta-
tur R. P. Henao in 2. editione Scientiæ Mediæ,
pag. 58. à ſe lectum eſt. Secundò ex copia authen-
tica alterius teſtimonij authentici (in quo qua-
tuor Doctores externi, qui interfuerant, iurati
teſtes proferuntur) dati ad inſtantiam P. Ludouici
de Tapia, Syndici Collegij noſtri ibidem, 15.
annis circiter poſt habitas illas diſputationes, quæ
non defuerunt, inquit R. P. Henao, *Duaci, &
Lovanij, qui à me instrumentum illud conſcriptum
eſſe dixerunt.* Sed cum nuper dubitaretur, an ſe-
cundum illud instrumentum verè datum fuiſſet?
ſcripſi Valentiam ad R. P. Rectorem Collegij no-
ſtri ibidem, vt quid eſſet de veritate, conſtaret;
non enim ſum, qui ſigmentis delecter;
& vt vna conſtaret, me bona fide
proceſſiſſe. Hic autem vltimis ſuis ad me miſit
ſecundum illud authenticum teſtimonium, cui
ſimilis eſt omnino (niſi quod loco menſis Maij,
quod per errorem Scribæ irrepſit; habeatur men-
ſis Iunij) copia illius authentica, quæ quæ dixe-
ram de Reuerendiſſ. Turco, probaui. Inſuper vna
miſit tertium teſtimonium authenticum, ſump-
tum die 2. Maij, anno 1674. Hoc conſtat
omnia, & ſingula à me ſupradicta. Tres Doctores
eiuſdem Vniuerſitatis Valentia, qui diſputationi
interfuerunt, iurati ſubſcribere. Primus illorum
iurat, ſe duabus, aut tribus vicibus in iſtis acti-
bus fuiſſe argumentatum, & abſolutà diſputa-
tione, ſe contuliſſe de illa difficultate propoſita
contra prædeterminationes phyſicas cum dicto
P. Toloſano, ab eoque petiſſe, vt exhiberet lo-
cum D. Thomæ clarum pro prædeterminatione
phyſica. Secundus item Doctores ait, ſe contu-
liſſe circa eandem difficultatem cum dicto P. To-
loſano, rogatſeque, vt oſtenderet locum D. Tho-
mæ circa eandem difficultatem. Tertius verò Do-
ctores iuratus aſſerit id, quod aſſerui de Reuerendiſſ.
Turco, eſſe publicum, & notorium, publicam
vocem, & famam. Quod vltimum primis, &
vltimis ſuis ad me datis R. P. Rectore Perlas So-
cietatis noſtræ Valentia 20. Septemb. anno 1673.
& 3. Julij 1674. conſtat, dicens, *Iſtud dictum
Generalis Turci luce meridiana clarius apud om-
nes Valentinos circumfertur.* Ita habent eius lit-
teræ. Poſteriores verò ſic, *Noſtri, & externi
Vniuerſitatis Cathedratici dictum illud Reuerend.*

*Turci exarant in Philoſophico Curſu ad perpetuam
rei memoriam.* Hæc profero, non vt nobis con-
tra prædeterminationes phyſicas Reuerendiſſ.
Generalem vindicemus, parum enim hoc ad nos,
ſed vt appareat omnibus, nos ſolidè, & magna
cum ratione proceſſiſſe. An verò ita res ſe habeat,
vt aſſerimus? Repono cum S. Hieronymo ad
Rufinum, *Quis rectius arbitratum ſit, nec meum,
nec tuum iudicium ſit: veriusque ſcripta cenſo-
riam Lectoris virgulam ſentiant.* Hucvſque ſua
in Theſi P. Hornes, quo nobiliorem patronum
optare non potui.

Ipe quidem ob breuitatem conſuetam in The-
ſibus non ſe oſtendit conſcium libelli paulò antè
eodem anno editi Antuerpiæ à R. P. Fr. Franciſco
lanſſens Elinga, Dominicano, S. T. Licentiato,
& Studiij Dominicani Antuerpienſis Regente
Primario. Titulus ita ſe habet: *Veritas mani-
feſta pro Authoritate Reuerendiſſ. P. Fr. Thomæ
Turci, quondam Magiſtri Generalis S. Ordinis
FF. Prædicatorum circa prædeterminationem phy-
ſicam.* Quamvis verò ex Authoris intentione li-
bellus dirigatur ad patefaciendam veritatem contra
teſtimonia authentica à me adducta auſim, bona
eiudem ſcriptoris venià, aſſirmare, contineri in
illo manifeſtationem veritatis eorum.

Vnum è fundamentis Authoris eſt, quia R. P. 6188
Fr. Vincentius Baro, in epiſt. data Pariſiis 15. Se-
ptemb. 1673. ad R. P. Fr. Martinum Hatney,
S. T. Doctorem Louanij, inquit: [Maius ſubie-
ctum admirationis meæ fuit, dum vidi, quod
Paternitas V. ignoraret veritatem huius, quæ
contigit in Capitulo Valentino, quantum ad diſ-
putationem P. Turci circa Theſes P. Reginaldi ſu-
per præſentia futurorum in æternitate, vbi Turcus
tangebatur illam difficultatem magis per modum
argumentantis, & volentis defendentem ponere
in pœna, ſeu conſtringere, quam intendentiſſe cau-
ſam decidere, & loqui ſecundum ſuum ſenſum,
dum dixit, quod ſi P. Reginaldus poſſet oſtendere
locum expreſſum in S. Thomæ, vbi ſtabiliter co-
gnitionem futurorum ſæpè alio principio, quam
eorum præſentia in æternitate, & in quo S. Do-
ctores recurreret ad decreta æterna, faceret ipſum
Magiſtrum in Theologia, contra iura ſuæ Prouin-
ciæ. Ad quod P. Reginaldus ipſi reſpondebat, eſſe
verum, quod S. Thomas ſcientiam viſionis, quam
habet de rebus futuris, non fundabat in alio,
quam in earum præſentia, quam habent in æter-
nitate; ſed quod hoc non excludebat cogniti-
onem, quam habebat per decretum, quod S. Tho-
mas vbique ponit tanquam ſolam, vel primariam
cauſam tranſitus earum de ſtatu poſſibilitatis ad
ſtatum futuritionis. Materia mihi ſuppedit ob-
iiciendi tibi illud Evangelij, *Tu es Magiſter in
Iſraël, & hæc ignoraſ?*

In hoc fundamento poſſem ego primo requi-
rere authenticum teſtimonium de ſcripta, & ſub-
ſcripta epiſtola à Barone, & de ſideli tranſlatione
in Latinum ex Gallico idiomate, in quo dicitur
ſcripta. Secundò, notitiam de Barone teſte præ-
ſente, & aucto in Actu R. P. Fr. Reginaldi. Ter-
tiò atreſtationem factam ab homine, qui Domi-
nicanus non ſit, ſed externus. Iſtis tamen excep-
tionibus omiſſis, datur mihi in hoc fundamento
conſpicua probatio de dicto Reuerend. Turci, *Si
poſſis oſtendere mihi locum expreſſum in S. Thomæ,
&c.* Plurimæ ſunt Deo gratia, quod tandem ex
conſuſione Baronis conſtituit de dicto illo. Quæ-
ſtionem titularem propoſitam, vt diſcutteretur,
fuiſſe

fuiſſe de prædeterminationibus phyſicis, nun-
quam ego, teſte ſe à me citari aſſeruerimus.
Fuerit de præſentia futurorum in æternitate. Ac
ex ea protecta à Reginaldo progreſſi erant opti-
mè, qui contra diſputabant, vt virgerent, & quo-
modo ſtaret, tueri ſimul cum ſuis, requiſita ab
æterno eſſe decreta diuina antecedenter efficaciã,
& prædeterminationes phyſicas ex eis orituras in
tempore, vt Deus infallibiliter cognoceret fu-
tura abſoluta contingentia, & libera voluntatis
creata, tanquam in medijs abſolutè præconnexis.
Is modus procedendi eſt quotidianus, valentiſſi-
muſque in doctrina S. Thomæ. Vnde Doctores
quidam Dominicani deuenerunt, vt concederent,
præſentiam in æternitate eſſe medium ſufficiens,
non autem requiſitum. Cum tamen in S. Doctore
non inueniatur expreſſus locus, in quo omittat
requirere talem præſentiam, variè à variis inter-
pretatam, neque in quo pro cognitione diuina
infallibili de præſentia futuris recurrat ſiue ad de-
creta illa, ſiue ad prædeterminationes phyſicas.
Heri, aut nudiuſtertijs familiariter narrabat
mihi Reuerendiſſ. P. Fr. Michaël de Fuentes,
Generalis olim Ciſterciienſium in Hiſpania, nunc
Anteceſſor Primarius Theologiæ in hac Aca-
demia, quaſitum ſe per litteras ab Illuſtriſſ. Godoy,
Epiſcopo tunc Oxomenſi, cur cum eſſet tam
affectus erga S. Thomæ doctrinam; dictaſſet ex
profeſſo contra decreta illa, & prædeterminatio-
nes phyſicas? reſpondiſſe, motum ſe præcipue
fuiſſe, imò & conuiſtum memorato argumento.
Preſtitit idem ipſum Reuerendiſſ. Turcus, & in-
ſolubile iudicauit, niſi afferretur locus S. Thomæ
patens pro recurſu ad illa decreta, &c. Porro,
quod vexarit, non per modum intendentiſſe cau-
ſam decidere, nonque loquentis ſecundum ſuum
ſenſum; amobte, cum actus interni ſint per
ſe abſconſi alijs hominibus, quoniam ex indicio
potuit colligi, non preſiſſe eo modo? Qui tam
ſeridè, & cum aſſeruatione tam ſolemnem promiſit,
Faciã te Magiſtrum in Theologia; &c. non ſi-
mulabat proponi tantum à ſe nodum per mo-
dum argumentantis, & volentis defendentem
ponere in pœna, ſeu conſtringere. Non ſic à
conſone exceptum fuit dictum Reuerendiſſ.
Turci. Fitque incredibile, vt ante finem diſce-
ptionis non aperuiſſet ſuum ſenſum confor-
mem cum Reginaldo. Hunc occurriſſe, aiendo,
Quod S. Thomas, &c. non erat oſtendere locum
expreſſum S. Thomæ; tum quia ſi eſſet, ſtetiſ-
ſet pollicitationi Reuerendiſſ. Turci de Regi-
naldo creando Magiſtro in Theologia: tum quia
difficultas verſabatur de decretis antecedenter
efficacibus, deque prædeterminationibus phyſi-
cis, in quibus tanquam in medijs abſolutè præ-
connexis Deus haberet notitiam infallibilem de
abſolutis futuris contingentibus, ac liberis vo-
luntatis creatæ; S. autem Thomam ponere vt-
cumque decreta, ſine quibus in iſtum ſtatum non
tranſeant ab altero poſſibilitatis, citra contro-
uerſiam manebat; quippe nihil fieri, niſi Deo
volente, aut permittente, & proinde nullus
actus voluntatis creatæ futurus erit abſolutè con-
tingenter, ac libere, ſed neque ut ſic futurus co-
gnoscitur infallibiliter à Deo, quin ſimul inno-
teſcat decretum ſuum æternum affectiuum, vel
permiſſiuum erga illum. De decretis anteceden-
ter efficacibus, & prædeterminationibus phyſi-
cis, quæ eſſent media abſolutè præconnexa,
ducentiaque ad certam penitus cognitionem de
R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars II.*

talibus futuris, expectabatur locus manifeſtus,
audituſque non fuit ex Reginaldi ore.

Alterum fundamentum Mag. lanſſens ſucce- 6191
dat: [Illuſtriſſ. D. Fr. Marius Ambroſius Capel-
lo, Antistes Antuerpienſis, notum facit; ac at-
teſtatur die 27. Nouembris, anno 1674. Nos
anno 1647. in qualitate Prouincialis Terræ
Sanctæ, ac Primarij Aſſiſtentiſſ. Reuerendiſſ. P.
Generalis P. Fr. Thomæ Turci interfuiſſe Capitu-
lo Generali Valentia celebrato: neuiquam
verò eundem P. Generalem in diſputationibus
in eodem Capitulo habitis protuliſſe verba à
quodam Philalete Thomiſtis obiecta, vel aliqua
illis ſimilia, videlicet: *Fateor prædeterminatio-
nes phyſicas eſſe doctrinam plurimum Thomiſtarum;
ſed à S. Thomæ longe aberrantem, quibus ſi mihi
oſtenderis S. Thomam alicubi fauere, promitto tibi
Magiſterium.* Hæc enim verba, & ſimilia non à
veritate tantum facti, ſed etiam aberrant ab
eiuſdem Reuerendiſſ. ſenſu, qui prædetermina-
tionis phyſicæ tam acer fuit deſenſor, & propu-
gnator, vt auſum aſſirmare, quod ſi quem repe-
riſſet eidem contra communem Thomiſtarum
ſenſum contradicentem, abſoluiffet eum omni
non ſolum gradu; ſed & docendi munere, vti
me præſente, & oppugnante abſoluiffet alterum,
licet in alia materia, Theologiæ Profeſſorem, ac
Præſidem.]

Circa quod fundamentum poſſet dubitari, an
deſumptum ſit ex teſtimonio authentico? Sed in
hoc non inſiſto. Quare reſpondeo primò, Illuſtr.
Epiſcopum non dicere, præſentem ſe fuiſſe
Actui Reginaldi. Atque ita mihi perſuadeo; alio-
qui ſaltem reuuliſſet Reuerendiſſ. Turci ſimile
dictum conſeſſum à Barone ſuprà, & ab alijs
Dominicanis infrà. Si non fuit præſens, illæſas
relinquit viti tanti authoritas narrationes ſue
Philaleris, ſiue Baronis, aliorumque Dominica-
norum, ſiue Doctorem Valentinarum. Secundò;
non inſiſtor, Philalerem poſuiſſe formalia illa
verba, *Fateor, &c.* poſuiſſeque ex me in Em-
pyreologia, qui ea acceperam à fide digno R. P.
Feliciano Paſquali Societatis noſtræ; præſente
Actui Reginaldi. Sed cum poſtea de eorum veri-
tate nimis ſcrupuloſè litigaretur, & apud me
tunc non extaret ſcriptum illius P. iam demortui,
neceſſeque eſſet nouo teſtimonio veritatem firmare,
procurari apud Valentiam, vbi iuridica
fuit inſtituta interrogatio tum à teſtibus externis,
ne ſi à domeſticis, ſuſpectum foret; tum ſub
formula placita P. Ludouico de Tapia: quæ quo-
niam ſimilis erat formalibus verbis à me poſitis,
idcirco moleſtus non fui in alia exoranda. Quam-
obrem quia de dicto Reuerendiſſ. Turci, vt rela-
to à me ex P. Paſquali, ſuperſtes non eſt teſti-
monium authenticum compellens ad fidem præ-
ſtantam, redigo cauſam ad æquale dictum, vt
comprobatum gemino teſtimonio authentico Do-
ctorem Valentinarum, qui adſiterunt Actui
Reginaldi. Tertio reſpondeo, addi præſumptiuè
tantum cætera de ſenſu Reuerendiſſ. Turci;
præſumptiones autem cedunt veritati, ceſſant-
que in claris, *l. nuptura filio 57. ff. de iure dotium,
l. ſin. in principio. ff. quod meus cauſa, l. cum de
indebito 25. ff. de probationibus, l. in rebus 30.
C. de iure dotium.* Quarto, ex facto Reuerendiſſ.
Turci in vna doctrinæ materia non inferri, quid-
nam faceret in alia proſus diuerſa; etenim di-
uerſorum diuerſum eſt iudicium, *l. inter ſtipu-
lantem 83. §. Sacram, ff. de verbor. obligat.*
X x x Quintò

Quintò, mirabile admodum eſſe, vt quatuor teſtibus affirmantibus, & iurantibus eueniſſe ſic ſua in præſentia, contaponatur vnus, qui merè negat, & qui non adeſſe, aut non attendiſſe potuit. An non vel ſoli vni teſti, qui fuerit præſens, & affirmet, & ſub iuramento, deferatur maior fides, quàm mille purè negantibus? Legatur Curtius de Teſtibus conſul. 2. Farinacius de iſdem queſt. 65. num. 20. videaturque lex diem proferre 27. §. Si plures, ff. de receptis, qui arb. Plura ad iſtius fundamenti demolitionem reculantur in præcitata Sectione 176. numero 1876. & ſeq.

6193 Ibidem num. 1871. ac ſeq. inſirmauit aliud fundamentum Mag. Ianſſens ex approbatis à Reuerendiſſ. Turco Theſibus R.P. Fr. Alexandri Sebile de libero arb. continentibus doctrinam prædeterminationis phyſicæ, de quibus reſcripſit, eſſe in omnibus, & per omnia conformes S. Thomæ. Breuiter inculco, fuiſſe ſatis ad huius generis approbationem, & ad ſic reſcribendum, quod doctrina prædeterminationis phyſicæ ab ipſo putaretur non digna cenſurâ, conſpicereturque iudicatam probabiliter à maiore parte Ordinis ſui non diſcordem à S. Thomæ; quidquid eſſet de priuato ſuo ſenſu. Sic forſan ſe geſſerunt quoad approbandam doctrinam phyſicæ prædeterminationi contrariam, lectam in Opere R. P. Mag. Fr. Joſephi de Vita, tres ex eodem Sacro Ordine Dominicano Reuifores ſpectatiſſimi, designati nominatim à Reuerendiſſ. Joanne Baptiſta de Marinis, Priore Generali, vnus Prouincialis Trinacriæ, duo Regentes Studij S. Dominici de Panormo. Sic item ſe forſan exhibuit R. P. Fr. Petrus Maria Paſſerinus, Procurator Generalis in Romana Curia, & poſtea primus Diſſinitorum in Capitulo Generali vltimo, cum ad Joſephum de Vita ſcribebat, doctrinam in eius Opere traditam eſſe Thomiſticam, & bonam, teſtaturque ſe fuiſſe id apud Reuerendiſſ. Generalem. Si quatuor hi Magiſtri authoratiſſimi dicantur non niſi ex propria eſſati ſententia, habebimus eos vt denudè allegemus contra prædeterminationes phyſicas.

6194 Vbi obiter aduerto, reprehendi immeritò à Mag. Ianſſens Theologorum optimum R. P. Jacobum Platel, eo quòd nouis typis Duaceniſibus, fuiſſeque additionibus illuſtrauerit Opus Joſephi de Vita, & vberè epithetorum ferie ipſum honorauerit. Laudare authores Catholicos, Religioſos, & Dominicanos, præferentſque in frontibus licentiam ſuorum Generalium, approbationeſque Reuiforum ab iſdem electorum, cur vituperabile erit? Excerpte quæ de S. Thomæ voluminibus ſparſerat inſatigabili, & diutino labore contra prædeterminationes phyſicas Author, cuius opus ſpiſſum in ſe erat, & extra Siciliam non vulgare, cur erit obiurgatione dignum in homine, cui nihil magis in voris, quàm ſuum, & ſuæ Religionis diſceſſum à prædeterminationibus phyſicis nõ videri in Belgio aduerſum doctrinam S. Thomæ? Sed per me ſentiat, & loquatur de ſuo fratre, vt velit, Mag. Ianſſens; teſtimonia tamen S. Thomæ, quæ congerit, imò quibus totum Opus ita aduenſauit, vt ferè ſit catena affabrè contexta ex verbis S. Doctõris, exigit aliud multò copioſius ad impugnationem.

6195 Quartum ordine fundamentum Mag. Ianſſens eſt teſtificatio ſequens: [Dicit P. Mag. Fr. Marcellus Marona (Dominicanus) Cathedraticus

S. T. in Vniuerſitate Valentina, quod cum eſſet S. T. Lector in ſuo Conuentu, præſens interfuit Concluſionibus R. P. Fr. Antonini Reginaldi Galli, tunc temporis Concluſionis Tolofani. Iſte fuit Actuans, quocum contigit illud, quod dicitur de Reuerendiſſ. Turco. Non proceſſerat argumentum contra phyſicam prædeterminationem; ſed ſolum prætendebat, in quo medio cognoſcat Deus futura, quia dicebat Reginaldus cum omni Schola S. Thomæ, quod cognoſcat illa in decreto efficaci, & in iſtis cauſis ſecundis, vt determinatis per tale decretum, iuxta doctrinam Sancti. Contra hoc oppoſuit Reuerendiſſ. P. dicens, Da mihi vnum locum, vbi dicat Sanctus, quod Deus cognoſcat futura in cauſis, vt determinatis, & ego te faciam Magiſtrum: Ad quæ verba ſubdens Reginaldus dixit, Licet non dixerit Sanctus cum iſ terminis, ſufficit quod ſit ipſius certa doctrina, quod ea cognoſcat in cauſa eorum inſallibilis prima, & ſecunda cum omni certitudine. Quocum ſiuit Reuerendiſſ. P. & habebat ſe pro ſatiſfacto. Igitur de autoritate Reuerendiſſ. Turci in vnum ſe munium illi P. P. quando certiffimum eſt, quod ſemper ſenſit, & docuit quod tota Schola ſenſit, & in Italia, vbi tot annis legit, & in Vniuerſitatibus, & in Conuentibus ſemper audiuerunt idem dicentem. Et in eodem Capitulo Generali id ipſum defendit vnus eius magnus Diſcipulus Lombardus. Et nunquam auditum eſt in Religione, quod fuerit contrariæ opinionis in illis, quæ deſenſa fuerunt Romæ contra Molinam. Præterea ex eo, quod opponit vnus Doctõr, quando argumentatur, non ſequitur quod ſentit contrarium eius, quod reſpondetur. Et poſſet eſſe, quòd aduertentes hoc, qui fecerunt teſtificationem ſupradictam, quorum maior pars adhuc modò in viuis eſt, nunquam auſi ſunt emittere in publicum dictam teſtificationem in hac Vniuerſitate, in qua ego legi 19. annis. Et vt ad oculum apparet, vel non intellexerunt materiam, de qua agebatur, vel intelligere noluerunt. Et erant tunc temporis principiantes. Et quod ſcribitur, quod quæſtionis motiuum dederit argumentum Legati, & Epifcopi Placentini, eſt egregiè fallum, quia tunc temporis, nec erat Legatus, nec Epifcopus, ſed tantum Paborde, ideſt Cathedraticus. Et ad nullam Concluſionem venit vnus Paborde, ideſt Cathedraticus, propter aliquam difficultatem Vniuerſitatis. Et finaliter verum eſt, quod nullus Paborde, qui ſunt omnes Cathedratici, fuerit argumentatus.] Ita prænominatus Mag. vt anno 1674. die 20. Februarij reſert, & confirmat R. P. Mag. Fr. Petrus Lorent, Prior Valentinus, dicens, R. etiam P. Mag. Fr. Matthæum de Baëza confirmare; adjiciensque, fuiſſe ſe præſentem Actui Reginaldi: quod non exprimit de eo alio Mag. Baëza.

6196 Expediret ſanè, vt afferretur teſtimonium, non à domesticis, & authenticatum, iuratumque: Talia ego ante oculos pono, maximè quia teſtis iniuratus fidem non facit, c. Fraternitatis vna 17. c. Tuis queſtionibus 39. de teſtibus, l. iurifurandi 9. l. teſtimium 18. C. de teſtibus; etiamſi Religioſus ſit, præſertim ſi deponat in alterius præiudicium, c. Nuper 51. de teſtibus; & tunc, etiamſi ſit Epifcopus, vt obſeruat Panormitanus ad c. illud Tuis queſtionibus. Hoc tamen præteriens, gaudeo magnoperè de confeſſione dicti illius à Reuerend. Turco. Da mihi, &c. Non ergo ego illud conſinxi,

conſinxi, neque fuit plasma à me vaſtrè compoſiti un. Quæſtionem principem inſcriptam Theſibus, aut principaliter aſſumptam ad diſcuſſionem, fuiſſe de phyſica prædeterminatione, nunquam vel inſinuaui. Sed cum Reginaldus defenderet, teſtante Marona, Deum cognoſcere futura abſoluta contingentia, ac libera voluntatis creatæ in decreto anteccedenter efficaci, & in ipſa voluntate, vt determinatâ per tale decretum, non potuit non à contrâ arguentibus dexterè deueniri ad reſutandam voluntatis determinationem per illud faciendam; & neutiſquam aliter, iuxta Reginaldum, ac Sodales, quàm impreſſa voluntati in tempore prædeterminatione phyſica. Cum verò deſcenſum ad id eſſet, prodiit Reuerendiſſ. Turcus inſiſtens, vt Reginaldus proferret vnum locum, vbi clarè doceret S. Thomas, cognoſci præſata futura in voluntate ita determinata; nam ſi proferret, inſtitueret ipſum Magiſtrum. Quid Reginaldus reſponderit, narratur diuerſimodè à Marona, ac à Barone ſuprà; & ideo non poſſum non hæere; ſi aliunde non liquet de reſponſo. Quod recitatur à Marona, ſcilicet: Sufficit eſſe certam S. Thomæ doctrinam, talia futurum cum omni certitudine à Deo cognoſci in ſe, vt in cauſa eorum inſallibili, & in ſecunda; duplicem ſenſum potuiſſet habere. Primum de cauſa prima anteccedenter efficaciſſime determinante, & de cauſa ſecunda determinata per prædeterminationem phyſicam orituram ex prima eatenus determinante. Secundum de cauſa prima applicante ſe per decretum purè affectiuum, vel permiſſiuum, & de cauſa ſecunda ſe electiue determinatura in tempore ad vnum extremum libertatis præ alio, ad quod vtrumvis ſit vndecumque proximè indifferens, atque expedita. Si ſecundum hunc ſenſum intendiſſet Reginaldus, ſuccubiſſet diſputantibus contra ſe pro Societatis ſententia, & quàm eadem exiſtimat eſſe S. Thomæ. Si primum illum intendiſſet, necèſſe fuiſſet, ne ſe in gyrum ageret, vt pro doctrina quam certam eſſe S. Thomæ dicebat, vnum locum adduceret in medium. Quare loco non præſentato, tacuit Reuerendiſſ. Turcus, & ad ſponſionem ſuam liberandam de Magiſterio donandò non ſe ſenſit grauatum. Quem Reuerendiſſ. habuiſſe ſe pro ſatiſfacto, pronuntiat Marona. Sed opperit, vt conceptis verbis teſtetur, ipſum dixiſſe habere ſe pro ſatiſfacto. Quandiu id non aſſumitur, ſiſtitur in præſumptione, cui præualet noſtra teſtimonia.

6197 Illud de ſemper ſentiente, & docente Reuerendiſſ. prædeterminationem phyſicam, deque nunquam in contrarium auditò rumore intra Religionem, petebat ad comparandam fidem, vt Marona ſemper vixiſſet ad latus Reuerendiſſ. vtque præſens circumſcriptiue, ſuè definitiue fuiſſet omnibus ſimul Religionis Conuentibus, in quibus ille degerit. Forſitan non niſi in Hiſpania, & non niſi in Monasterio Valentino illum vidi. Præterquam quòd mihi ſat eſt, quod in Actu Reginaldi oſtenderit ſe diſſentientem phyſicæ prædeterminationi: vt vt ſit, an antea, poſteaue non monſtrari: Illud etiam de Lombardo tuente in Capitulo Generali prædeterminationem phyſicam, non prodeſt, vel quia eſt Actui non interfuiſſet Reuerendiſſ. vel eſſi interfuiſſet, non ſe obtuliſſet opportunitas propalandi ſuum ſenſum, ipſeque meritò permiſiſſet defendi opinionem; quam R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

ſciebat communem eſſe ſua in Familia.

6197 Illud præterea, quòd ſi præciſè obijciat quid Doctõr diſſerens; non ſit conſequens, opinari oppoſitum reſpondenti, eſt veriſſimum. Aſt ſi non præciſè obijciat, ſed addat talia, qualia Reuerendiſſ. Turcus, & qualia audierunt Doctõres Valentini, cur hi non facerent teſtificationem anni 1661. Quo ſenſu dicatur, ipſos auſos non fuiſſe emittere eam in publicum; hæudquamquam intelligo. Nam informatio ſuorum teſtimoniorum fuit recepta ex auctoritate; & mandata publico Iudicis in cauſis Ciuilibus Vrbis Valentiniæ, & à Notario publico cum potestate tradendi vnam copiam, aut plures authenticas, facientesque fidem. Nec ambigere valebant, ſuam teſtificationem fore vulgandam Valentiniæ, tam intra, quàm extra Academiam, aliſque in Ciuitatibus, Prouinciis, ac Regnis. Imò eam conſpexerunt impreſſam Typis Salmanticensibus anno 1665. in meo de Scientiæ Mediæ Hiſtoria tomò, qui venalis fuit Valentiniæ, & adhuc anno 1674. die 2. Maij eandem publice, authenticè, & cum iuramento confirmant; ac renouarunt, vt ſuprà patuit, tres ex illis, abſente è vltis quartò. Quapropter Mag. Ianſſens expungat è Veritate manifèſtata anno 1675. lines has ſuas: Licet maior pars iſtorum teſtium etiamnum ſit in viuis, nunquam tamen uſque modò, licet inſtantiffimè rogati à P. P. Societatis; ratione difficultatis à me nota, eandem teſtificationem ſuam vel conformare; vel renouare voluerunt. Et hoc ſatis inſtè, vt videlicet hoc argumenti genere negotio retractarent, quod poſtremo teſtimonio inconsideratè antea fuerant teſtificati. Has lines delendas conuincit teſtificatio iam conſtituta, & renouata ad ſimplicem petitionem R. P. Reſtoris Valentini, cui ego, neque noto ex nomine, ſiſus charitate vigente inter Socios diuerſarum Prouinciarum, & Nationum noſtri Ordinis, ſcripſi litteras, in quibus ſignificabam deſiderium P. Hornes, vt nouum instrumentum notoriale conſtitueretur. Si tam leui diligentia ego iſtud, intermedio Reſtore Valentino, obtinui ab externis teſtibus; cur & ſuum non fuit adeptus Mag. Ianſſens; intermedio R. P. Mag. Fr. Petro Lorent Priore Valentino?

6198 Inſuper illa Mag. Maronæ de teſtibus vel non intelligentibus materiam de qua agebatur, vel intelligere nolentibus, & de iſdem tunc temporis principiantibus, ſeu nouellis Theologicis, non erunt perſuaſibilia iſis; qui nouerint, Actum Reginaldi fuiſſe habitum anno 1647. & teſtificationem primam factam anno 1661. à Gaſpare Tahuenga, Preſbytero, Doctõre S. T. Cathedratico olim Philoſophiæ, & Præpoſito Regiæ Congregationis Oratorij S. Philippi Nerij, cum ageret ætatis ſuæ annum 48. parum plus, vel minus; à Fr. Ioanne Pertuſa, Preſbytero, ex S. Religione Sanctiſſimæ Trinitatis, Doctõre S. T. & Mag. Artium, cum numeraret annum 40. à Joſeph Leonardo Eſteue, Preſbytero, Doctõre Cathedratico, Mag. Artium; Examinatore Academico S. T. Reſtoreque Parochiali Eccleſiæ S. Catharinæ Martyris (& poſtea S. Bartholomæi); à Franciſco Campos, Preſbytero, Doctõre S. T. bis Artium Cathedratico, Præpoſitoque Collegij Corporis Domini N. Ieſu Chriſti (& poſtea in Philoſophia, & S. T. Examinator Academicus, Reſtor Eccleſiæ Parochialis S. Thomæ Apoſtoli, Viſitatorque Generalis Archiepiſcopatus

tus Valentini) cum hi duo eſſent annorum 38. Si enim fiat mentis reflexio ſupra qualitates ſtatus Sacerdotalis in quatuor hiſ teſtibus, & ſtatus Religioſi in vno; Eccleſiaſtice ſecularis, cum Dignitatibus præminentibus in tribus; Graduum item litterariorum, & exercitij tradendæ Philoſophiæ in tribus; ætatis præterea 33. annorum, parum plus, vel minus in primo, & 25. in ſecundo, & 23. in tertio, atque quarto, quando contenerent ad Actum Reginaldi, deducetur primò, potuiſſe, & voluiſſe tunc percipere exquiſitè punctum controuerſum cum Reginaldo, ſubindeque potuiſſe, & voluiſſe teſtificari fideliter ſub iuramenti ſacramento, non tantùm ſemel, ſed bis de toto euentu prouocationis factæ à Reuerendiſſ. Turco, tenoriſque in reſpondendo ſeruari à Reginaldo Antagoniſta. Cuperem ſcire de teſtificantiſ ad annum 1674. RR. PP. Magiſtris Lorent, Marona, & Bæza, quotos vitæ, & gubernatarum Cathedrarum computarunt annos eo 1647. quo concurrerunt ad Reginaldi Concluſiones. Cumque hi ſint primùm teſtificari tranſactis 27. annis, & illi alij elapſis tantùm 15. præmptius fuit illis aliis recolligere memoriã, certiorarique de ſucceſſu: quod de ſe optabat Mag. Lorent in ſua epiſt. ad Ianſſens. Deducetur ſecundò, audiendum fortaliſ implacide à pacatis viris, quod de illis aliis placet Mag. Ianſſens referre ex ignota epiſtola, eſſe cognita, magnaſque oppoſitionis maliſioſa: & iterùm, eſſe perſpectos de magna, ac maliſioſa oppoſitione contra Dominicanam Religionem Valentini. Ni fallor, tam difficile hæc credentur de Doctõribus Valentiniſ primæ notæ, quàm mirabile erit, quod ad ipſorum eleuandam fidem calamus Mag. Ianſſens exararit verba tanto felle madida.

6199 Vteriuſ in teſtimonio Mag. Maronæ concordat veritati, D.D. Ludouicum Creſpi, vel Creſpinum de Borgia, tempore Actus defenſati Valentini à Reginaldo, non fuiſſe Epiſcopum Placentinum, neque Legatum Regis Catholici ad Pontificem Summum, ſed tantummodò Præpoſitum Primarium, & Archidiaconum Muri Vteris, ſue Saguntinum in Metropolitana Valentina Eccleſia, Cathedricumque S.T. in Vniuerſitate eiufdem Vrbiſ. Fuit poſteà tum Primarius Profeſſor S.T. tum Oriolenſis, tum Placentinus Epiſcopus, &c. Id, & non aliud dicitur in petitione P. Ludouici de Tapia pro informatione, anno 1662. teſteſque ſupponentes idem ipſum, non enuntiarunt vllum verbum de D. Creſpi. Quidnam verò petitiõ, & informatio recepta anno 1674. contineant, exprimantque de eo præſente, & argumentante, ſeu replicante in Reginaldi Concluſionibus, lectum ſuprà eſt in atteſtatione oculari, & iurata trium intimè familiarium D. Creſpi, è quibus duo fuerant ſub ipſius diſciplinã. Nuncque Valentini ex fama norunt vel Summuſiſtæ, D. Creſpi diſſeruiſſe tunc. Quidnam item velit Mag. Marona in illis verbis, tunc temporis erat tantùm Paborde, &c. non aſſequor. Paborde ſonat quidem in Eccleſia Valentina Præpoſituram, aut Dignitatem cum munere publico docendi in Academia Theologiam Scholaſticam, vel Scripturam Diuinam, vel Canones Sacros: quod Theologiæ munus, & primarium incumbere tunc D. Creſpi. Sed ſiue de more ſe conferant, ſiue non, Paborde ad Actus in Religioſorum Conuentibus; occaſio

Actuum Capituli Vniuerſaliſ, & præſentiaſ Generaliſ, ſelectorumque Præceptorum totius Sapientiſſimi cœtus Prædicatorum opportuna valde, & vrgens admodum fuiſſet diſpenſationiſ cauſa. Tahuenga, Doctõr iam S. T. adfuit inuitatus omnibus ferè Concluſionum Actibus celebratiſ tempore Valentiniſ Conuentionum, & duabus, vel tribus vicibus argumentatus fuit, aut replicauit: Eſteve, & Campos fuere ſaltem in eis ferè omnibus ſpectatores. Ita iidem ipſi iureiurando profitentur. Poſt hæc ſcripta acceperunt litteras R.P. Antonij Petas Reſtoris Valentini, datas 5. Nouembriſ anni præſentis 1675. in quibus notat de extrema calumnia auerſionem teſtificantiſ Valentiniſ Conuentionum à Dominicanis Patribus, quin potiùs eſſe eis impenſè affectos aſſeruat, vnumque rogatum, vt ſecundum teſtimonium diceret, fuiſſe cunctatum ob ſingulare beneficium ex ipſiſ acceptum, quoadvique conſenſit tactus ſcriptulo ſubſtitendi veritatem. Fatetur ibidem, Paborde nunc non pergere ad Religionum Actus. [Cauſa eſt (inquit) nam multos poſt annos à Capitulo Vniuerſali PP. Dominicanorum, Reſtor Academiæ, qui ſolebat adire, occupareque primum locum, habuit in Trinitariſ PP. Conuentu nonnihil iurgij, de quo conſcium fecit Senatui Ciuitatis, quæ Patrona eſt Academiæ, iuſſitque, ne in poſterum iret ad Concluſiones in Religionibus. Atque hinc factum eſt, vt nec Paborde. Sed antea ibant, vt in Vrbe eſt notorium; & ego ſæpè ſæpiùs vidi eos arguentes, meque præſidente variis Actibus hoc in Collegio, argumentati fuerunt complures Pabordeſ olim.] Sic totidem verbis P. Reſtor Valentiniſ.

6200 Quintum fundamentum Mag. Ianſſens conſtitit in hoc authentico, & iurato teſtimonio R. P. Mag. Fr. Antonini Reginaldi, iam ferè ſeptuagenarij, reddito Tololæ (in cuius Academia eſt Profeſſor Publicus, ac Regius) anno 1674. die 10. Septembriſ. [Dixit præſatus P. Reginaldus, quod anno 1647. in Capitulo Generali, Valentiniſ in Hiſpania celebrato, in Theſibus quas pro Prouincia Tololana tuebatur (Profeſſor tunc Conuentualiſ in eadem Academia) res ita geſta ſit. Poſtquam plures diſputaſſent, Reuerendiſſ. P. Thomas Turcus Generaliſ aſſumpſit duas ex Theſibus agitatis, videlicet eam, quam ego P. Reginaldus poſueram de præſentia reali omnium rerum nobiſ futurarum in æternitate; alteram de cognitione diuina futurorum in decretis: & argumentatus eſt præſatus Reuerendiſſ. contra me dicens, quod alterum ex hiſ duobus mediis cognoscendi futura eſſet ſuperfluum. Si enim Deus cognoscit omnia nobiſ futura in reali eorum præſentia in æternitate, ſuperfluit decretum efficaciæ, in quo Deus illa eadem cognoscit. Si Deus illa cognoscit in decreto, ſuperfluit illa præſentia realiſ in æternitate. Reſpondi, neutrum eſſe ſuperfluum, imò vnum ſequi ex alio: ex decretis enim ſequitur realiſ præſentia in æternitate. Replicauit Reuerendiſſ. Generaliſ, nunquam S. Thomas recurrit ad decreta, ſed ad præſentiam in æternitate. Et ſi mihi oſtendas vel vnum locum D. Thomæ, in quo recurrit ad decreta, ex nunc pro tunc creõ te in Magiſtrum Theologiæ, contra iura, & conſuetudinem tuæ Prouinciæ. Tunc ego P. Reginaldus, qui ex aliis capitibus noueram, quod P. Reuerendiſſ. Turcus

vellet

vellet tentari, vtrum ambirem Magiſterium? Reſpondi, de Magiſterio, quod offerret mihi V. Reuerendiſſ. Paternitas gratias ago: nouit V. Reuerendiſſ. P. nos in noſtra Prouincia non acceptare Magiſteria; de locis autem D. Thomæ, V. Reuerendiſſ. P. (alter Thomas) nouit illa, nec opus eſt illa citare. Inſuffrabant ferè omnes, Cita locum, cita locum, & ſies Magiſter. Ego tamen perſiti in mea ſententia. Vrgeret Reuerendiſſ. Generaliſ, Noli mihi adulari, ſed oſtende mihi locum D. Thomæ, in quo ipſe dicat, Deum cognoscere futura in decretis ſiſ, oſtende. Perſiti nihilominus in mea reſponſione; ne viderer ambire Magiſterium.]

6201 Pauſemus & hæc tantisper: Habemus primò claram confeſſionem de dicto Reuerendiſſ. Turci, profectam ab eodem illo, ad quem fait directum, Nunquam S. Thomas, &c. Habemus ſecundò, Reginaldum aliquanto loco, nonque fuiſſe Turcum de non designando loco, nonque fuiſſe Reginaldo in promptu, quem oſtenderet? Nonne hac perſuaſione Concio mota dicebat, ingeminabatque, Cita locum, & ſies Magiſter. Intentio Reginaldi, ne appareret Magiſteriſ ambitioſus, erat, vt pure interna, incognita omnino Reuerendiſſ. Turco; & Concioni: eſt autem hominibus datum de manifeſtis tantummodò indicare, c. Tua nos 34. de ſimonia. Ego quidem tot annis, quot Scholas domeſticas, & externas frequentavi, nec vidi, nec audivi par exemplum humilitatiſ, tametiſ Agonothetas, & Arleſias nouerim heroicarum virtutum; vt argumentiſ laceſſiti omiſerint; ex ſine deprimendi appetitum excellentiæ propriæ, reſpondere pro ſiſ viribus ingenij, atque doctriinæ. Notabam quondam in Ioanne Gobellino lib. 11. Commentariorum Pij Papæ II. hæc, quæ ait occaſione ſiſſimi inter Franciſcanos Jacobi Marchiani, non diſſimulantis ad inclementem cenſuram à nonnullis latam, de quadam opinione Theologiæ publicè à ſe propoſita, & defenſa. [Tactus eſt mons, & fumigauit. Pauperiem pati, & famem, & ſitim, & corporiſ cruciatum, & mortem pro Chriſti nomine nonnulli poſſunt; iacturam nominis, vel minimam, ferre reuſant; tanquam ſua deficientiſ fama, Dei quoque gloria pereat.] Sic Gobellinus. Si alicubi, maxime in conuentionibus litterariſ publiciſ, verum eſt illud Martialis lib. 5. epigram. 43. Qui velis ingenio cedere, rarus erit.

Reuertamur iam ad teſtimonium Reginaldi, qui ſic proſequitur: [Poſt multa hinc, & inde ſemper de illa, & eadem queſtione, ſub ſinem diſputationiſ dixit mihi Reuerendiſſ. P. Generaliſ Turcus, Explica tuam ſententiam. Explicaui hoc pacto, dicens, quod cum res non poſſint de poſſibilitibus fieri futuræ in tempore, nec præſentes realiter æternitati niſi per aliquam cauſam; & illa cauſa nulla poſſit eſſe alia, quàm Deus liberè agens, & has potiùs, quàm alias volens eſſe futuras in tempore, & ſibi realiter præſentes; idem proſuſ eſt dicere, quod Deus cognoscit res, vt realiter præſentes æternitati, ac dicere, quod illas cognoscit in decretis; quia per decreta ſiunt præſentes æternitati. Quare autem D. Thomas ferè ſemper recurrit ad præſentiam in æternitate, quando agit de co-

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

gnitione, qua Deus cognoscit res nobiſ futuras; ratio eſt, quia vult reddere rationem, cur Deus eas cognoscit ſcientiã viſionis; viſio enim corporea debet terminari ad res præſentes; & ideò D. Thomas recurrit ad præſentiam rerum realem in æternitate, quando agit de ſcientia viſionis. Quauis aliquando, cum non agit de ſcientia viſionis, dicat, Deum cognoscere omnia nobiſ futura per decretum, vt conſtat ex eodem 1. contra Gentes, cap. 67. & 68. & alibi ſæpè, vbi expreſſè D. Thomas dicit, Deum cognoscere ab æterno actus noſtros liberos in ſua voluntate, vt cauſa. Hiſ à me dictiſ acclamant quidam, Cita locum, fiat Magiſter. Sed Reuerendiſſ. Generaliſ, annuentibus Archiepiſcopo, & Proroge Aragoniæ, qui aderant, ſinem diſputationiſ imponi præcepit.]

6202 Intermiſſionem aliam faciamus. Et primò conſideremus, multas ſucceſſiſſe interloquutiones hinc, & inde, poſtquam Reuerendiſſ. Turcus fuiſſet effectus illa, Nunquam S. Thomas, &c. Quibus interloquutionibus à Reginaldo non expreſſiſ, potuit ex decretis antecederet efficaciſ, ſiue negatiſ, ſiue affirmatiſ, ſiue ſaltus ad prædeterminationes phyſicas, ſiue negatiſ, ſiue affirmatiſ; potueruntque à Reuerendiſſ. dici, quæ teſtati fuerit P. Felicianus Paſqualiſ, Doctõreſque Valentiniſ, & ad quæ non plene animaduertent Reginaldus, ſtrepitu, ardoreque certaminis diſtractus. Secundò, Reuerendiſſ. Turcum non dixiſſe, Explica S. Thomæ ſententiam, ſed Explica tuam. Cum enim iſtitiſſet, vt afferretur S. Thomæ locus, & non fuiſſet recitatus, voluit, vt tandem Reginaldus declararet ſuum diſcurrendiſ modum, ſiue non eſſet, ſiue eſſet S. Thomæ.

6204 Conſideremus tertio, Reginaldum aſſignariſ rationem, qua non perſuadebat, vt deberet, & vt poſtulabatur, decreta diuina antecederet efficaciæ, & prædeterminationes phyſicas deriuandas in tempore ex eis, tanquam media, in quibus abſolutè præconnexiſ cognosceret certò Deus futura abſoluta contingentia, & libera voluntatiſ creatæ. Sine decretis quidem diuiniſ non poſſunt eſſe æternitati præſentes v. g. rebellio Antichriſti, & fidelis confeſſio Eliæ, quæ accidunt in fine mundi. Id certum eſt apud omnes Theologos, ſiue hoc, ſiue illo modo explanetur talium futurorum in æternitate præſentia. Tenebatur Reginaldus euincere, requiſita decreta eſſe antecederet efficaciæ, & inferentia prædeterminationum phyſicarum temporanearum, eſſeque vtraque requiſita media, in quibus vt abſolutè præconnexiſ noſceret inſallibiliter Deus rebellionem Antichriſti, & Confeſſionem Eliæ. Non euit hæc Reginaldus. Qui autem contra argumentabantur, ſupponebant, rebellionem Antichriſti non niſi permiſſiuo, & Eliæ confeſſionem non niſi interueniente affectiuo decreto præſentes eſſe æternitati, & deſiderabant audire rationem, authoritatemque, ob quas hæc decreta eſſent antecederet efficaciæ, cauſatiuaque prædeterminationum phyſicarum in tempore, ob quas item eſſent exacta, vt in ipſiſ tanquam in mediis abſolutè præconnexiſ innotefcerent inſallibiliter Deo rebellio, & confeſſio. Sufficiebat quippe præſentia iplatum in æternitate, quatenus, eis decretis præſuppoſitiſ, voluntas tum Antichriſti, tum Eliæ determinatura ſe de facto eſſet electiuè in mundi ſiue, tum

Xxx 3

ad rebellionem, tum ad confessionem, cum equaliter posset non determinare se.

6205 Consideremus quartò, ea quæ de S. Thomæ loquutus fuit Reginaldus, non fuisse excepta à Reuerendiss. Turco, neque ab aliis Sapientibus theatri illius, vt quæ ostenderent S. Thomæ recursum, siue ad decreta antecedenter efficaciam, siue ad prædeterminationes physicas. Si enim sic fuissent excepta, ipse Reuer. vitrò, vel rogatus à doctis circumstantibus detulisset Magisterium, impleta iam conditione, sub qua ex animo sponderat; illique duo Valenti, si conspexissent à Reuerendiss. & à confidentibus peritis applausum Reginaldo, vt qui monstrasset locum, non accurrissent, finito Actu, instantes feruè pro loci manifestatione, sicut ipsi testantur anno 1674. Quanvis verò quidam, confuse audito nomine S. Thomæ, acclamauerint, *Ciuit locum, fiat Magister*, videntur fuisse ex Scholaribus gregariis, alioqui eis vocibus perculsus Reuerendiss. vel Magisterij gratiam impertisset, vel non iussisset absolui Actum, nisi prius laudasset Reginaldum de loco parafacto. Magna fuisset certe auferitas, Pugilem qui legitime certasset, illaudatum dimittere, nonque prouidè consulisset bono nomini opinionis, contra quam in speciem pugnaisset tam acriter, si suam tandem concordem cum Reginaldo sententiam non denuntiaret.

6206 Consideremus quintò, discursum Reginaldi de S. Thomæ ad præsentiam in æternitate recursum non fuisse reipsa talem, vt exhiberet eiusdem S. Doctoris locum siue circa decreta antecedenter efficaciam, siue circa prædeterminationes physicas. S. Præceptor non tantum ferè semper, sed omnino semper recipit se in eam præsentiam, vt certitudinem, atque infallibilitatem cognitionis diuinæ de absolutis futuris contingentibus, & liberis voluntatis creatæ factam, rectamque relinquat. Compertum id est ex innumeris locis, nullusque adducitur, in quo, loquens de illa certitudine, cum omittat recursum. Et ita intellexerunt omnes veteres Thomistæ, eorum Vazquez, exercitissimus in ipsorum lectione, monebat *tom. 1. in 1. part. disp. 64. cap. 3. n. 22.* Cum quibus consentiunt moderni citati, & subscripti ab Authore Cursus Theologici Carmelitarum Discalceatorum *tom. 1. in 1. p. tract. 3. disp. 8. dub. 4. §. 2. num. 133.* & alij passim. Dissentiunt quidem Bañesius, clariusque Thomastus, Godoy, & Gonetus asserentes, si per impossibile futura illa carerent tali præsentia, fore à Deo infallibiliter præscienda, quanquam non intuitiè, seu per scientiam visionis, neque inuariabiliter, proindeque titulo tum intuitionis, scientiæ visionis, tum cognitionis inuariabilis esse tantum requisitam talem præsentiam. Bañesium, & Thomastum imitatus fuit Reginaldus, approbavitque ipsorum discursum; sed non probauit, esse S. Doctoris, neque aduenit testimoniam, ex quo constaret discursisse ita. Et reuera non inuenitur à Thomistis antiquis, neque inuenitur à plerisque recentibus, neque à nobis, vbi S. Thomas præcipiat infallibilitati cognitionis diuinæ de futuris absolutis contingentibus, non habita ratione præsentia eorum ad æternitatem.

6207 Consideremus sextò, refertur ex S. Doctore lib. 1. contra Gentes, cap. 67. & 68. quod dixerit, Deum cognoscere omnia nobis futura in sua

voluntate, vt causa, nimirum determinata per decretum, non fuisse assignare locum, qui petebatur. Etenim *in cap. 67.* non dicit illud S. Thomæ, sed declarat certitudinem cognitionis diuinæ, recurrendo ad præsentiam in æternitate, sic dicens: *Contingentium singularium ab æterno Deus infallibilem scientiam habuit; nec tamen contingentia esse desistunt. Contingens enim certitudinem cognitionis non repugnat; nisi secundum quod præsens est. Contingens enim, cum futurum est, potest non esse; & sic cognitio æstimatoris, ipsum futurum esse, falli potest, fallitur enim, si non erit, quod futurum esse æstimator. Ex quo autem præsens est, pro illo tempore non potest non esse; potest autem in futurum non esse. Sed hoc iam non pertinet ad contingens, prout præsens est, sed prout futurum est. Vnde nihil certitudinis sensus deperit, cum quis videt currere hominem, quanvis hoc dictum sit contingens. Omnis igitur cognitio, quæ supra contingens fertur, prout præsens est, certa esse potest. Diuinus autem intellectus ab æterno fertur in vnumquodque eorum, quæ temporis cursu peraguntur, prout præsens est, vt supra ostensum est. Relinquitur igitur, quod de contingentibus nihil prohibet Deum ab æterno infallibilem scientiam habere.* Rursus neque *in cap. 68.* dicit S. Doctor illud; sed Deum cognoscere motus liberi arbitrij creati in sua essentia, tanquam in causa. Existimoque id fuisse, quod Reginaldus voluit adscribere S. Thomæ.

Atque id est, quod attribuunt Godoy, & 6208 Gonetus arguentes sic: Deus iuxta S. Doctorem cap. illo 68. & alibi sæpe, cognoscit actus liberos nostræ voluntatis in sua essentia, tanquam in causa. Atqui ea non est causa rerum, nisi vt determinata per decretum liberum, cum Deus non sit agens naturale, sed liberum. Ergo illos cognoscit in suo decreto. Cæterum hoc argumento, desumpto ex autoritate S. Thomæ, neutiquam infertur decretum antecedenter efficax, quod sit præconnexum medium cognoscendi certò actus nostros liberos, futuros absolutè, quin à S. Doctore requiratur præsentia eorum ad æternitatem tanquam materialis ratio certitudinis in sua cognitione. Quis credat, S. Thomam non suppositurum requisitam esse præsentiam, quam in cap. proxime antecedenti dixerat, & probauerat esse requisitam? Quod ideo non inculcauit in cap. proxime sequenti, quia vniuersaliter agebat de cognitio infallibiliter à Deo motibus liberis nostris in quouis statu, & non particulariter de illis, vt in statu futuritionis absolute. Docuit itaque vniuersaliter de illis, siue vt præteritis, siue vt existentibus, cognosci certò à Deo in sua essentia, tanquam in causa, supponendo illos, qui plus sint quam possibiles, debere præsentem esse æternitati, vt terminare queant cognitionem omnino infallibilem. Quippe ex suppositione præsentia, ad quam præintelligendum est circa illos diuinum decretum affectiuum, vel permissiuum, tanquam principium requisitum ad ponendum obiectum certò perceptibile, essentia diuina est obiectum primarium, motiuum, & formale, in quo cognoscuntur à Deo infallibiliter; ipsa enim comprehendit certò illos ex suppositione prædicta, seu ex eo, quod pro sua temporis differentia sint futuri absolute ob voluntatis creatæ electiuam determinationem. Vnde ad argumentum

nos

nos concedimus Maiorè, & non reuimus Minori intellectæ de diuina essentia causa actuum nostrorum liberorum, vt determinata ex parte sua per decretum sibi liberum, non tamen prædeterminante simul voluntatem creatam. Negamus verò Consequentiam, quia decretum, quod admittimus, non est præconnexum medium; in quo possit cognosci certò, cum non sit antecedenter efficax, & prædeterminatiuum voluntatis creatæ; sed ex se indifferens, affectiuum erga actum nostrum liberum, non infectum malitiâ morali, & permissiuum actus infecti. Profectò opus erat, vt siue à Reginaldo, siue à Godoy, & Gonetio ostenderetur ex S. Thomæ, diuinam essentiam, in qua, & per quam, tanquam per causam, cognoscantur à Deo actus nostri liberi, esse ipsorum causam per decretum antecedenter efficax, ac prædeterminatiuum nostræ voluntatis.

6209 Nos potius possumus oppositum probare ex S. Doctore ad cap. 66. vicium eiusdem lib. 1. contra Gentes. Nam ibi declarans cognitionem Dei de rebus, tum possibilibus, tum præsentibus, præteritis, vel futuris, eamque habitam in, & per suam essentiam, tradit, *cognitionem de possibilitate esse, quatenus habent esse in potentia Dei, & cognitionem de præsentibus, præteritis vel futuris esse, quatenus sunt vel in propriis causis, vel in seipsis.* Quæ doctrinâ per *res in causis propriis* significat effectus necessarios causas secundis; & per *res in seipsis* significat effectus liberos voluntati creatæ, eatenus cognitos in seipsis, quatenus ipsorum esse habet in æternitate præsentiam, ratione cuius terminat cognitionem, quæ etsi sit in, & per essentiam diuinam, determinatam ex parte sua, seu applicatam decreto libero, non tamen sit in, neque per medium absolute præconnexum cum ipsis; quippe nec essentia diuina, nec decretum liberum tali gaudeant præconnexionem. Verba S. Thomæ hæc sunt: *Ea, quæ non sunt, nec erunt, nec fuerunt, à Deo sciuntur, quasi eius virtuti possibilia. Vnde non cognoscit ea, vt existentia aliquæ in seipsis, sed existentia solum in diuina potentia: quæ quidem à quibusdam dicuntur à Deo cognosci secundum notitiam simplicis intelligentia. Ea verò, quæ sunt præsentia, præterita, vel futura nobis cognoscit Deus secundum quod sunt in potentia sua, & in propriis causis, & in seipsis: & horum cognitio dicitur scientia visionis. Non enim Deus rerum, quæ apud nos non sunt, videt solum esse, quod habent in suis causis, sed etiam illud, quod habent in seipsis, in quantum eius æternitas est præsens sua indiuisibilitate omni tempore. Et tamen omne esse cuiuscumque rei Deus cognoscit per essentiam suam. Nam sua essentia est representabilis secundum multa, quæ non sunt, nec erunt, nec fuerunt. Ipsa etiam est similitudo virtutis cuiuscumque cause, secundum quam præexistit effectus in causis. Esse etiam cuiuscumque rei, quod habet in seipsa, & ab ea exemplariter deductum. Sic igitur non entia cognoscit Deus, in quantum aliquo modo habent esse, vel in potentia Dei, vel in causis suis, vel in seipsis; quod rationi scientia non obstitit.* Sic ibi S. Doctor, qui similia profert compluribus aliis in locis, vt in hac 2. parte notauimus non semel, & in 1. tractatuimus fusè ex Sectione 137.

6210 Continuemus transcriptionem testimonij Mag.

Reginaldi. [Iuro (inquit) & protestor, ac declaro sub iuramento fallum esse, quod Reuerend. P. Generalis, dixerit, Fateor prædeterminationes physicas esse doctrinam plurimum Thomistarum, sed à S. Thomæ longè aberrantium; quibus si mihi ostenderis S. Thomam alicubi fauere; promitto tibi Magisterium. Fallum etiam declaro sub eodem iuramento, eundem dixisse mihi, Ostende mihi locum S. Thomæ; in quo physicam prædeterminationem defenderit, & ego te creabo Magistrum in Religione contra Constitutiones tuæ Prouinciæ. Fallum sub eodem iuramento declaro, quod alij sic narrant; Reuerendiss. P. Mag. Thomas Turcus Generalis Ordinis S. Dominici cum in Capitulo Generali Valentia mensè Maij anno 1647. interesset disputationi, in qua Thomistæ ex Prouincia Tolosana tuebatur physicas prædeterminationes; tanquam à S. Thomæ edoctas, assumpto argumento Excellentissimi D. Ludouici Crespi de Borgia, Episcopi Placentini, tunc Præpositi Muri Veteris, oppugnantis prædeterminationes physicas; contententisque, non esse sententiam S. Thomæ; idem cum esset veratissimus in S. Thomæ, semel, & iterum dixit, ostende mihi locum; in quo S. Thomæ physicam prædeterminationem doceat, & creabo te Magistrum in tua Religione contra Constitutiones tuæ Prouinciæ; repetendo multoties, ostende, ostende. Quatuor Doctores Theologi vniuersitatis Valentia testantur sub iuramento coram Notario, se illa verba audiuisset: Declaro itaque, hanc narrationem, quantum ad id, quod dicit de prædeterminatione physica, fallam omnino esse; nullo enim modo agebatur de prædeterminatione physica.] Hæcænus de Reginaldi testimonio, relicto exordio, ac sine nihil noui roboris importantibus.

6211 Horum iuramentorum primum pronuntiatur contra formulam verborum attributam à me olim Reuerendiss. Turco. Sed cum perierit instrumentum, vnde ego desumpsi, nolo de ea contendere in præsentiarum, vt iam supra monui. Accidit, fatente Reginaldo, vt à Reuerendiss. postularetur locus S. Thomæ pro decretis antecedenter efficacibus, in quibus Deus certò cognosceret futura contingentia, & libera voluntatis creatæ; inde verò factum esse gressum ad exigendum pro physicis prædeterminationibus, in quibus etiam cognosceret (quod non aduerterit Reginaldus, sed alij præsentem) est admodum verisimile, siquidem ex illis decretis euidenter sequantur, iuxta ipsum Reginaldum, & Thomistas communiter, hæc prædeterminationes, tanquam præconnexum etiam medium cognoscendi certò ea futura. Videatur Gonetus *tom. 2. disp. 4. art. 5. §. 4. ex pag. 283.* Iuramenta sequentia diriguntur principaliter aduersus relationem, quam in sua petitione pro informatione obtinenda fecit P. Ludouicus de Tapia anno 1662. apud Iustitiam in causis ciuilibus Urbis Valentia. Sed maiori ex parte apparent non necessaria, quoniam petitiones huiusmodi, quoadusque accedant ex testibus confirmationes, non probant intentum, cum vim tantum habeant inquirendi, explorandique veritatem. Quidquid de non necessitate sit, iuramentis Reginaldi solummodò negatur, fuisse in Actu Valentino sermonem de prædeterminatione physica, concedunturque quoad substantiam

X x x 4 cætera

cætera contenta in petitione, & in testimoniis Doctorum Valentinoium. Nobis sufficeret, intercessisse sermonem de decretis antecederet efficacibus, quibus inseparabiliter connectantur physica prædeterminationes, siquidem connexionum idem sit iudicium, l. 3. §. iudicio contrario, ff. de contrar. act. tutel. l. proinde 22. ff. ad legem Aquil. l. eum actum 17. ff. de negotiis gestis, cap. translatio 3. de const. cap. præterea 5. de offic. deleg. Insuper vnus, & pars, & anno 1674. eoque tantum inficiatur, tractatum fuisse de physica prædeterminatione: quatuor, & externi, & anno 1662. nonque tantum eo, sed etiam 1674. tresque ex ipsis sub iuramento affirmant, fuisse tractatum. Dimitto Lectorem discretioni, an credi magis debeat vni illi, quam his quatuor, vel tribus: *Nullus idoneus testis in re sua intelligitur: omnibusque in re propria dicendi testimonij facultatem iura submouerunt, lege Nullus 10. ff. de testibus, lege Omnibus 10. C. eodem.* Vbi Hugo Donellus, hac in parte non indignus audiri, inquit: [Nullus testis idoneus in re sua intelligitur, vt est in l. nullus, ff. eodem. Cui conseqvens est, quod hic constituitur, vt scilicet nemo in re sua propria admittatur ad testimonium dicendum. Frustrâ enim admittetur ad dicendum, vbi dicenti fides non haberetur; nec haberetur non idoneo testi, l. ad probationem domini, ff. sup. de probat. Rejiciendi huius testimonij causa est, quod testimonium suspitione iusta vacare debet, l. tertia, ff. eod. Est autem omnium maximè suspectum, quod dicimus in re nostra, propter spem commodi nobis propositi. Nam omnes homines sibi, & suis commodis fauent, nec facile reperitur quisquam, qui dicere velit aduersus se. Quare si quis in re sua testimonium dicit, necesse est, pro se dicat, cum aduersus se dicturus non sit; & ita dicat, vt vel prudens mentiat, vt vicius vtilitate; vel perturbatione occæcatus non videat id, quod est, & errore falsum dicat.] Sic Iuriconsultus ille. Facile præterea fuit, vt prolixiori annorum interapedine vnus ille fuerit oblitus sermonis incidenter habiti de physica prædeterminatione. Facile etiam fuit, vt cum quæstio à se exposita certamini fuerit de præsentia futurorum in æternitate, indeque ab argumentante, vel replicante fuerit prora versa ad decreta antecederet efficacia, simulque ad prædeterminationes physicas; intenderit ipse animum decretis, & non prædeterminationibus physicis. Prouerbio fertur, & experientia confirmat, *Pluribus intentus minor est ad singula sensus.* Alterutro itaque modo conciliantur veritates iuramentorum vnus illius, & quatuor vel trium horum; salua magna existimatione, quæ illi, hisque debetur, & in qua reddenda inferior nulli ero.

6212 Sextum fundamentum redigitur ad hunc Mag. Ianssens discursum: Non poterant latere Reuerendiss. Turcum, versatissimum in S. Thomæ, loca plurima ipsius pro physica prædeterminatione. E quibus plurimis refert pauca. Sed quia ad illa, & ad omnia alia, quæ circumferuntur, respondi in toto Opere, simulque ex eodem S. Doctore operosissimè stabiliui cuncta nostræ Scholæ principia, ideo nunc actum non agam. Theologum eruditum inuito, vt consulat P. Franciscum de Fourmestraux, nouissimè probantem, aduersari S. Thomæ, & antiquis Thomistis prædeterminationem physicam, cap. 2. sect. 1. §. 7. à

num. 193. vsque ad 207. libri mole parui, sed pondere doctrinæ, & grauitate verborum magni, inscripti, *Iusta defensio aduersus conuitia, & imposturas Pseudo-Philaleti, vanum triumphum de Scientia Media temerè nuper iactantis, expositioque errorum, & inanum conatum eiusdem ad conciliandos Pseudo-Augustini discipulos (seu Iansenistas) cum Thomistis Neoteris.* Quo in libro Author mensuram tituli implet, & supplet quæ ego, in tot alios aduersarios repellendos paritèr prætermisi, occurrens hac 2. parte eidem Pseudo-Philaleti, seu eidem innominato Authori Scientiæ Mediæ ad examen reuocata, iuxta editionem Duacensem anni 1670. Non peruenit meas ad manus nouior alia, quam etiam conterit prælaudatus Fourmestraux, & ex qua narrat, Pseudo-Philaletem silentium Nostrorum ad iritationes suas exprobrare, interpretarique respondendi impotentiam; cum potius debuisset venerari vel tolerantiam modestam, vel prudenter procuratam maturitatem in sui tuitione, ne tam præcipites in ea essent, quam ipse in parturiendis libellis infamatoris. Sed ipse abusus tolerantia, vel maturitate Nostrorum, tribuenque taciturnitatem malæ conscientia, ausus est in 2. editione ad hoc auctarium inter alia paris maledicentia: [Omnis igitur Molinismus (sic solet appellare doctrinam de Scientia Media) à cordibus cordatorum excludatur, nec sit vtriusque Solis discipulus (ita vocat SS. Augustini, & Thomæ discipulos, quales non magis Patres Dominicani religiosissimi, iuxtaque doctissimi cupiunt esse, ac videri, quam Nostrum) qui minimum ei præbeat assensum. Quid est Molinismus? Domini Dei depressio, serui arbitrij eleanatio. Si Deus superbis resistit, & humilibus dat gratiam, an non illis resistet, quos Molinismi inflat Scientia.] Tinnunt ambæ aures ad hæc Pseudo-Philaleti post tot decreta Pontificia prohibentia vel censure de improbabilitate. Doleoque ex præcordiis, cum coactum importunâ necessitate noto P. Fourmestraux ad manifestandam Authoris, sibi apud Duacum præsentis, Religiosam professionem, eamque strictæ admodum obseruantia, quam iure merito colo reuerentissimè, quamque spero coërcituram Authorem, ne ex indiscreto zelo Scholæ Dominicanæ (quæ certè non indiget succenturiatis militibus inuentibus planstra censoriarum, & contumeliarum in aduersas acies litterarum Catholicarum) prosequatur incepta. *Quid enim prodest (vt obseruabat S. Hieronymus in epist. ad Titum, cap. 3. vers. 9.) spumantibus labiis, & lacratu garrire canum; cum simplex, & moderata responsio aut possit te placare, si vera est; aut si falsa, leniter à te, & placabiliter emendari.*

Redeo ad Mag. Ianssens, cuius sexto fundamento, & cæteris anterioribus contra pono aliud eiusdem Reuerendiss. Turci effectum de physicis prædeterminationibus contrariis doctrinæ S. Thomæ, datum anno 1664. Parisiis in Conclusionibus apud Venerabilem Conuentum sui Ordinis viâ Iacobæ, vt ex Bagotio, Galtruccio, Philalete, & Cerf tradidi in præcitata Sectione 176. num. 1870. De quo posteriori effecto tacet Ianssens, cum tamen non legisset saltem in Philalete, quem impugnat, videatur incredibile. Si cui libeat dicere, emanasse ex Bagotio Iesuita ad cæteros eam narrationem, proindeque, vt pote

domestici.

SECTIO CCCXCIX.

Neoterici cuiusdam in Scientia Mediæ defensores grandio calumniarum dispellitur.

6214 Et hæcenus ad fundamenta Mag. Ianssens, altercatione quidem pacifica, & comi. De ea; quæ contigit inter Discipulos Iesu, & refertur Luca 22. vers. 24. ait S. Thomas 2. 2. quæst. 38. art. 1. ad 1. non fuisse cum intentione impugnandi veritatem; quia vnusquisque defendebat, quod verum videbatur. Atque ita mihi firmiter persuadéo de Ianssens; & de me, vt credat, benignum deprecor Lectorem. Addit S. Doctor, fuisse tamen in contentione discipulorum inordinatorem, quia contendebat, de qua non erat contendendum. Existimo ego visam Mag. Ianssens materiam dignam contentione dicturæ Reuerendiss. Turci. Mihi etiam visum etiam est dignum meâ; tum ob præcellentem auctoritatem pronuntiantis, & doctissimi, & Prioris Generalis Dominicani; tum ne testimonium, quod ego protuli, & iurata, quæ Doctores Valentini dederunt, arguantur falsitatis, fidesque deperat cæteris in lucem à me educis ad impediendam sententiæ Societatis depressionem cœptam tentari à nonnullis circa annum 1631. Vtinam disputantem cum Deo Iobum, qui iudicio S. Thomæ supra ad 4. non intendit neque veritatem impugnare, sed inquirere, neque circa hanc inquisitionem aliquâ inordinacione vel animi, vel vocis vi, fuerim ego imitatus in hac disputatione; & in reliquis cum Sapientissimis Dominicanis Doctoribus. Vtinam nec in apice deflexerim à regula illa 28. quam inter communes præscripsit S. Patriarcha Ignatius: *Si qua in re nobis est diuersa sententia; ea que videtur manifestanda; rationes modeste, & cum charitate afferantur, eo animo, vt suis veritati sit locus, non vt in ea re superiores videantur.* Mihi suum manere veritati locum est exinde probatū, quod primò testes quatuor externi, & vndequaque idonei, deinde tres ex iisdem ipsis affirmè iurati, fuisse pronuntiant verba illa, nonque fuisse illis satisfactum. Sed Mag. Ianssens est probatum exinde, quod vnus testis, & domesticus neget sub iureiurando, non fuisse tandem satisfactum verbis illis, quin asseneret, fuisse satisfactum confessione sine pronuntiantis, sine coronæ auditorum; quare potuit existimatione tantum sua fuisse satisfactum. Et hæc sit summa Sectionis huius, nam in cæteris fundamentis Mag. Ianssens non reperiuntur nisi coniecturæ duæ facile vincibiles, tresque relationes; de quorum relictis Authoribus non constat: referens autem non probat, nisi de relato constat, l. assè toto 77. ff. de herediibus instituendis, l. si ita scriptum fuerit 19. ff. de conditionibus institut. l. ait Prætor 5. ff. de re iudicata, Authentica Si quis, C. de edendo. Quare pro nunc nihil aliud habetur, quam quod ipse referat, dici ab eis tribus personis. Iudicet iam prudens Lector, an Mag. Ianssens, an ego sua in sede veritatem relinquat? Egoque non cura videri superior.

6215 Prodiit nuper P. Fr. Vincentij Contenson, de Præsentia Tolosana Dominicani, Theologia mentis, & cordis, multos in libellos partita. Cuius primum legere incipiens concepi spem de innocua, & puillima scriptione. Nam differt. 9. pag. 51. ait: [Modestiam præcipuè respirare vbique æmulabimur, omnis dicacitatis, dicitur; scommatis; conticij, vel aculei ipsam vmbra procul amandaturi.] Et pag. 44. dixerat, [scribi à se Theologiam, quam dirigat iugis; & sine intermissione oratio, humilis Scripturarum meditatio.] Et pag. 53. inquit: [Obserues, pie Lector, velim, multos omnigenâ virtutum suppelleçile ornatos viros à Theologiæ Scholasticæ studio deterereri, quia diurna veritatum speculatio sterilis pietatem velut exsiccat, & penè extinguit. Cui damno, sanè non contemnendo, pro virili medebimur; si speculatiuas tractationes piis, breuibus tamen, reflexionibus condiamus, & temperemus.] Atque ita præstat subiungens singulis speculationibus suas reflexiones. Quare magnopere gaudebam, putans haberi à me in manibus Theologico-Scholasticum Opus mitissimum, & ex officina orationis mentalis, contemplationisque altissimæ fabricatum, quodque suis reflexionibus Theologiæ Asceticæ, ac Mysticæ eleuaret meum cor ad res spirituales; atque cœlestes.

Sed decidi ex opinione, speque concepta, 6216 quando pertieni ad dissertationem 8. vbi cum in pag. 323. retulisset sententiam Nostrorum de Scientia Mediæ, procedit ad suam enarrandam his verbis: [Veri autem S. Augustini, & D. Thomæ Discipuli capitaliter aduertantur huic doctrinæ, &c.] Nostrum ergo sunt Discipuli falsi S. vtriusque Doctoris. Estne id dicere, respirare modestiam? Estne dirigi oratione perpeti, & sacrarum Scripturarum meditatione submissa? Estne hominis assueri reflexionibus anagogicis? Quinam sint SS. Augustini, & Thomæ veri discipuli in hoc puncto, tam controuersum est, quam punctum ipsum.

Hæc de discipulatu falso leuidensia sunt comparatione eorum, quæ extant in pag. 358. [In fine (inquit) huius materiei participem te faciam, Lector, cur gratiæ per se efficacia defensores sint rigidioris disciplinæ tenaciores; quia nimirum laxissima illa Modernorum Casuistarum sub specie probabilitatis licentia è fontibus Scientiæ Mediæ promanat: nec est mirum, quorundam Ethicam, & Theologiam Moralem dissipare legem Christi, quorum Theologia Speculatiua gratiam Saluatoris euacuat.] Quis crederet, virum nedum Christianum, & Religiosum, sed etiam Ecclasticum, protupturum in tam iniuriosa verba, non ignarum interdictionum grauissimarum à Summis Pontificibus. Monuerat enim pag. 354. [Attende, Lector, non intendo affirmate, Scientiam Mediam coincidere cum errore Sæmpelagianorum, cum à Sacrosancta Sede Apostolica

Apoſtolica imperatum, & cautum ſit, materias iſtas citra omnem iniuriam pertractare; ſed contendendo, quod admiſſa Scientiâ Mediâ, hæreſis Sæmipelagiana (quam ipſi PP. Societatis cum Eccleſia deſertari proſitentur) vix, ac ne vix quidem poteſt impugnari.] Sic ipſe. Qui conſcius de imperio, & cautione euitandi inſiſtentionem omnis iniuriæ, quoniam pacto iudicari, non eſſe iniuriam, eamque ſummam, attribueret Ieſuitis laxiſſimam opinandi quoad mores licentiam, & Chriſtiane legis demolitionem, reuocareque tam inhumanum criminum originem, in doctrinam de Scientiâ Mediâ, reddentem (vt ſomniat) euandam Saluatoris gratiam? Quoniam item pacto ſe, eſſi prædeterminatiæ gratiæ fauorem, putarit diſciplinæ rigidioris tenaciorem? Diſciplina, quantumcunque etiam ſuauiſ, poſtulat vt Sedi Apoſtolicæ obediatur, & vt præcepta naturalia de charitate erga proximum, de que eo non ladendo in fama, & honore ſeruentur. Præterea non apparet, cur ex Schola de Scientiâ Mediâ potiùs, quàm de diuinis decretis prædeterminatiùs, ortum traheret laxiſſima opinandi circa morès licentia aſſicta Ieſuitis.

6218 Præ ſentit iſtam de incohærentia obiectionem Contentioſus, & ſcribit pag. 358. *no ſeqq.* [Videntes recentes Probabiliſtæ, vires hominis lapſi eſſe fractas, & debiles; aliunde verò non admittentes gratiam inuincibilem, & victricem, ſed talem quæ conſenſum à Scientiâ Mediâ exploratum expeçtet, ideo conantur legem, non virtuti gratiæ, ſed conſenſus præuiſi inſirmitati attemperare, & officiorum noſtrorum rationes, non arctis Euangelij ſanctionibus, vel omnipotentiffimi adiutorij ex efficaci decreto deriuati ſpe, ſed naturæ corruptæ regulâ, planè Leſbiâ, & obliquâ meriuntur. Hinc frequenter leges apud laxones illos, non aliam reſolutionem ſuarum rationem adhiberi, quàm inſirmitatem humanam. Hinc, inuito communi ſenſu; & repugnante pietate, varios contractus friuolis quibuldam argutiis ditantur ab uſura, & ſimonia purgare, cum apertiſſima diuinæ legis irriſione. Hinc omninò omnia Patrum & Summorum Pontificum decreta eludant, vt omnibus, quantumvis moroſis, ſe accommodent, vt ſpinas pœnitentiæ euellant, vt anguſtam cœli viam dilarent, vt tollant peccata mundi, vel potiùs peccatis mundum impleant.] Ita reſpondet Contentioſus. Sed adhuc de inconnexione notam non effugit. Eſt enim Probabiliſtæ prædeterminationem tuerentur, poſſent non minùs labi in præcipitiâ, quæ eis imputat. Conuicti namque de ſententiâ, quæ eſſet alioqui improbabiliſ etiam, & contra ſtriçta Euangelij præcepta, quæve diuinam legem riſui vndequaue exponeret, aut cuncta Patrum, & Iuris Canonici, Romanorumque Præſulum ſcita falleret, quidni minùs reſponderent, in illius ſententiæ amplectendæ materiale ſe tractos fuiſſe per inuincibilem, & victricem prædeterminationem diuinam, cum aliunde eſſent ſuaapte voluntate indifferentes ad approbationem, & reprobationem?

6219 Sed poſt retortionem rationis ſuæ in Contentioſum, premanus breuiter tranſcripta ipſius verba poſtrema. In primis Noſtros vocat recentes Probabiliſtas, quia communiter exiſtimant, & docent, licitum per ſe eſſe ſequi opinionem indubitante probabilem practicè verſantem præſertim circa ius præcipiens, aut prohibens, re-

liçta probabiliori, eſſi oporteat hanc ordinariè conſulere, & amplecti; imò & tutiorem etiam. Quæ doctrina quanto authoritatit antiquæ, ac modernæ Theologorum, etiam Dominicanorum, quantoque rationum pondere firmetur, oſtenderunt iam ſat multi. Nonque diſſidetor Gonetus parte 1. tom. 8. *diſſert. de opinionum probabilitate, art. 4. pag. 42.* dari aliquos ex D. Thomæ diſcipulis, qui docuerunt, in materiâ morum poſſe quemlibet ſequi ſententiâ minùs probabilem, relictâ probabiliori. Et quidem huiuſmodi doctrina non aſſert ſecum laxitatem monſtra: quæ enim talia fuerint, non erunt opinionones indubitanter, & in praxi probabiles, ſed temeritates, falſitates, & errores; ideoque non licebit accommodare ſe eis in operando. Sic nefas eſt talem doctrinam tradere in Scholis, quanvis in illis iuxta Gonetum ſuprà §. 2. pag. 266. poſſit diſputationis gratiâ defendi quælibet propoſitio moralis habens minorem probabilitatem. Quod cum concedat, cur non & in libris? Quod ſi in libris, cur tam æſtuosè fertur contra Probabiliſtas Scriptores? Intelligereque non poſſum, quanam ſinceritate, neque quo iuſto, prudentique motiuo fas ſit prælegere in Lyceis propoſitionem Moralem, vt certò, & practicè probabilem, quam neque Magiſter, neque Diſcipuli, neque alij de eorum conſilio valeant eligere in concurſu probabilioris.

6220 Deinde Contentioſus aſſerit Noſtros intentos eſſe, non virtuti gratiæ, ſed inſirmitati conſenſus per Scientiâ Mediâ præuiſi, Chriſtianam legem attemperare. Cæterum Noſtri toto incumbunt niſi attemperandis gratiæ viſibus naturæ humanæ, ita debili ad liberos actus ſaluti æternæ conducentes, vt nihilominus aſſentiendo cooperetur immediatè, ac proximè Deo excitanti, atque vocanti, quin neque merè paſſiue ſe habeat, neque velur inanime quoddam, nihil omninò agat: ſicque etiam cooperetur, vt ſi velit, poſſit diſſentire, componendo diſſenſum cum ipſiusmet gratiæ phyſicæ entitate. Atque hæc eſt attemperatio curata à Noſtris: quam ſaluam eſſe percipere nequeunt, niſi gratia, quæ conſentiat humana voluntas, conferatur à Deo præuidente, eandem potiùs conſenſuram, quàm diſſenſuram in circumſtantiis, in quibus illam indulgeat. Quæ præuiſio eſt Scientiâ Mediâ, & non eſt de conſenſu ſalutaris, ſed de humanæ naturæ inſirmitate, quæ huic, & non illi ineſt. Atque hinc patet, quàm falſè, & extra propoſitum dicat tertid Contentioſus, Noſtros non metiri ſalutares actus liberos arctis Euangelij ſanctionibus, vel validiſſimo Dei adiutorio. Exequemur illas, ad idque erit hoc omnipotentiffimum, collatum miſericorditer à Deo in occasione, ſub qua prænouerit, cooperaturos nos ſuæ gratiæ agentis principalioreſ partes in iſto negotio.

6221 Quartò, laxatis ad impropria habentis traducit Noſtros vniuerſim tanquam laxones conſcientiarum, quique non aliam rationem decisionum ſuarum reddant, quàm inſirmitatem humanam. Hæc quidem à quouis docto, & prudente Theologo reddetur pro ratione non admittendæ alicuius obligationis, quando neque certitudo (aut ſi amplius requiſiſerit Contentioſus) neque probabilitas maior detur de præcepto, vnde inferatur; cum tamen tutius eſſet operari, ac ſi homo eſſet obligatus. Exempli gratiâ, tutius eſt conuerti, aut cum Sacramentali confeſſione atteri ſtatim

ſtatim moraliter poſt perpetratum peccatum lethale; ſed ad vtrumvis obligationem, aſſertam à grauiſ Theologis præſcis; negant alij antiqui, & moderni, habitâ ratione inſirmitatis humanæ; & aliunde diuinum præceptum ad vnum, vel ad alterum neque certum ſit, neque probabilius, vt notat Gonetus art. 2. pag. 266. & duabus ſeqq. & ex Probabiliſtis Sapientiſſimi, iuxtaque piſſimi Iosephus Roſel Carthuſienſis cap. 41. de Praxi deponendi conſcientiam in dubiis, & ſcrupulis circa caſus Morales occurrentibus; Leander à Murcia Capuccinùs in Diſquiſitionibus Moralibus, lib. 1. diſp. unica, reſol. 17. Cætera, quæ ſimmediatè ſubnectuntur à Contentioſo, calamus perſequi ſpatioſè horret. Talia ſunt, vt neque de Luthero, neque de Caluino, partiariſque eorum ego proferrem plura. Atque vt ardens Contentioſi zelus fundatus videretur, debuiffet digito designare Ieſuitas, qui in gymnaliſ, & libris ſuis occasione irriſioni legis diuinæ pepererint, qui conuulſerint omnia Patrum, Canonum, & Pontificum Romanorum ſtatuta, qui mundum ſcleribus onerarint. Generalitates illæ fidem non merentur, ſed indignationem. [Scholas noſtras terit vniuerſus propomodum terrarum orbis. Eloquatur quid in iis didicerit, vitiiſ ne indulgere, an virtuti incumbere? Et, ni fallor, cordatorum omnium, quos Societas litteris inſtruxit, vox vna vbique perſonabit, per ſummam ſcribi calumniam, corruptam eſſe eorum Ethicam, non vitiiſ frenum injicere, ſed laxare. Interrogent Religioſa Cœnobia alumnos ſuos virtute, & ſapientiâ florentes, vnde illuc prodierint? Et pars eorum poſſiſſima cordatè reſpondebit, ſe à Scholis noſtris prodiiſſe, tanquam à foecundo vitæ Religioſæ Seminario. Eſt-ne Ethica illa corrupta, quæ diſciplinâ ſuâ tot adoleſcentes in vitos Religioſos feliciffimè eſſormat? Ediſſerant Paſtores Chriſtiani gregis, quos Theologia noſtra ad tantum munus erudit, numquid ipſo vſu experiuntur doctrinam à nobis traditam, paſcendo, & dirigendo gregi eſſe perutilem. Id abundè teſtatur felix ſucceſſus, quæ ex documentis noſtris conſequuntur.] Sapiunt vtrique hæc verba ſtylum meo altiore, videlicet diſcretiſſimi, & ſolidiſſimi Theologi R.P. Franciſci de Fourmeſtraux, reſpondentis dudum Innominato cuidam, qui etiam conuicioſè infamare Ethicam Societatis fuit aggreſſus. Quod minùs mirum, quàm in Contentioſo, videbatur. Etenim Innominatus ille, vt maiori impetu inueheretur in Scientiam Mediâ, aſſueuit lectioni Ianſenij Ipreſiſ, ac ſequacium; & quanquam citra ſuum animum (vt benignè opinor; interpretans in meliorem partem) ruit præceps in nonnulla dogmata illius, ex quo varia ad verbum deſcripſit, ſed tacens illius nomen, vt conuincit prælaudatus Fourmeſtraux. Et cum Ianſenij Opus hoſtilitatem apertam in Ieſuitas exerceat, alleclazque profundiffimè indoluerint bello indicto ab iſdem vſque ad obtentam quinque propoſitionum damnationem per Apoſtolicam Sedem, cœperunt, ad aliquod doloris leuamen, conuercere arma aduerſus Moralem Ieſuitarum Theologiam. Vnde quod in tam egregio conatu imitatus ipſos fuerit Innominatus præſatus, non tam mirum apparet, quàm quod Contentioſus, nullatenus erga Ianſenium, & comites affectus. Placet reponere vtrique quæ ſoli Innominato

idem Fourmeſtraux: [Si Moralem noſtram Theologiam, non ab aduerſariis illam adulterantibus, ſed ex Authoribus Societatis didiciſſent, nunquam de illa aded peruerſè ſenſiſſent, & tam contumeliòſè ſcripſiſſent. Cur non adſcribunt aliis etiam Authoribus; quæ in Noſtris reprehendunt? Cum eadem docuerint ex omni alio hominum ordine non pauci; quorum aliqui ipſa etiam naſcentis Societatis exordia antecellerunt, cur ergo Noſtri ſoli in inuidiam, & criminationes laxitatum trahuntur? Præterea non leuiſ eis, quorum nomina appellântur; inferunt exinde iniuriâ, quod eorum verba producantur à cæteris auulſa, quæ ipſas reſtringebant laxitates; quod illa quandoque referantur mutilata, & corrupta. Quanquam enim verba illa, prout dolosè recitantur, nudè ſpectata, caſtos, & ſimplices oculos lædant, & horrorem aliquem religioſæ menti injiciant, ſi tamen ſeſe offerent cum monitiſ, cautionibus, & circumſtantiis quæ illis addita ſunt ab Authoribus ſuis, quandoque nullam abſurditatis ſpeciem, aut nimiam laxitatis exhibent.] Hactenus ille. Cum quo addo, ſi pauci aliqui à Societate tradiderint quid improbandum, non ideo propter paucorum vitia traducendam eſſe coronam omnium noſtrorum Theologorum Moralium. Id quod in cauſa ſimili de exceſſibus quorundam Theologorum Scholaſticorum cauet diſſert. 1. pag. 6. cum Melchiore Cano Contentioſus. Et in eademmet cauſa Theologiæ Moralit, qui ſi conſtiter de exceſſibus paucorum aliquot à Sacro Prædicatorum Cœtu, proſcinderet verbis totum ipſum in communi, foret dubio procul imprudens, temerarius, & iniurius. Demonstratum autem iam fuit à permultiſ; & præſertim ab Eximiis Theologis Andrea Mendo in ſtatera Opinionum Moralium, à Marthæoque de Moya in Quæſtionibus Selectis Moralibus, & Ego; adductis compluribus exemplis, probaui, non perfunctoriè, in Operibus de Euchariſtiæ Sacramento, de Sacrificio Miſſæ, & in Parægiſ ad Historiam Scientiæ Mediæ, vix vllam opinionem Moralem notari in Noſtris tanquam durè hac tempeſtate ſonantem, pro qua allegari non poſſint Scriptores Dominican, qui præceſſerint, ſubſequentiue ſint.

6222 Pergit vltà Contentioſus, & ſcribit: [At verò fideles S. Auguſtini, & D. Thomæ Diſcipuli, ſuæ inſirmitatis conſcij, & ſolius gratiæ firmitati ſubnixi, tenent ſe ad legem, non legem ad ſe detorquent, quia mandatorum obſeruantia ſpem, non in viribus propriis ponunt, ſed in eo, à quo bona cuncta procedunt. Vnde legem Chriſti non emolliunt, ſed inceſſanter petunt victricem gratiæ delectationem, quâ ſibi morientes vni Deo viuunt, eique indiuiſè adhæreant, qui omnipotenti virtute legem, quantumvis carni duram, ſpiritu reddidit amabilem.] His, quâ parte continent laudationem Religioſiſſimorum Sapientiſſimorumque Patrum Dominicanſrum, non iota vnum, neque apicem detractum velim, quin potiùs maiora, & cumulatione adderem encomia, eaque non æquatura illorum merita. Sint illi fideliffimi SS. Auguſtini, & Thomæ diſcipuli; ſed de Noſtris non negetur, quod mereant ſub tantis Præceptoribus; mens enim horum circa materiem, de qua eſt concertatio inter Dominicanos, & Noſtros, tam ſublitigio verſatur, quàm ipſamet materies. Dominicani inter ſeſe oppoſitas ſeclantur ſententiâs, præ

804 Scientia Media theologicè deſenſata.

pro quibus aduocant vtrumque S. Doctorem ; nec tamen vni de alijs dicunt , non eſſe fideles vtriuſque diſcipulos. Conſirmo id triplici exemplo. Primum eſt : Contenſonus *diſſert. 1. pag. 618. ait* : [Thomiſtæ non poſſunt , niſi obliſi ſuæ doctrinæ , & principiorum ſuorum , aſſerere reprobaſionem hominum , provt eſt excluſio à beneficio indebito , ſupponere peccatum originale. Vnde planè mirari lubit , cur P. Gonet hac in parte à cetera Thomiſtarum omnium ſemita reſceſſerit. Sanè hac ſingulari ſua ſententiâ difficultates non vitauit , ſed auxit.] Sic Contenſonus. Cæterùm ex Illuſtriſſimo Godoy Gonetus *tom. 4. diſp. 5. art. 3.* nititur ſtabilire altè ſuam auctoritate S. S. Auguſtini ac Thomæ , propter quorum illuſtria teſtimonia deſenſati à ſe teſtatur *pag. 390.* Exemplum ſecundum ſit : Contenſonus *diſſert. 10. pag. 447.* probat , actum Dei liberum non ſuperaddere neceſſariò aliquid deſectibile ſecundùm terminationem intrinſecam ; inquit *pag. 448.* [Quocirca vehementer miror , nouellum iſtum modum loquendi , & explicandi actum Dei liberum , tantoperè placuiſſe cuidam Thomiſtæ Moderno ; cùm recens ille ſentiendi modus non ſolùm ſit in Schola Thomiſtica peregrinus , & hæcenus inauditus , ſed à doctrina communi noſtri Præceptoris alieniſſimus.] Ita contra Gonetum , quem non nominat ; ſeu potiùs contra Illuſtriſſimum Godoy , ex quo modum illum explicandi actus liberi diuini deſumpſit Gonetus *tom. 4. diſp. 3. art. 2. §. 5. & ſeqq.* dixit *pag. 116.* menti , ac doctrinæ S. Thomæ conſonare. Sit tertium : Contenſonus eadem *diſſert. 10. pag. 458.* tradit , voluntatem Dei non potuiſſe manere ſuſpenſam ab omni actu libero circa créaturas. Et *pag. 472.* addit : [Ex his inferes , quàm merito commentum de ſuſpenſione , & dormitione diuinæ voluntatis antè expunxeribus.] Et *pag. 473.* [Mirum eſt , hanc reſponſionem poſſe à Thomiſta adhiberi , &c.] Pronuntiantur hæc aduerſus Gonetum *tom. eodem 3. diſp. & art. 3.* ſeu potiùs aduerſus Illuſtriſſimum Godoy , quem breuiam Gonetus. Reſpino pennam , ne in alia exempla paſſim obuia abeat.

623 Laudentur Dominicani , vt qui ſint inſirmitatis ſuæ conſcij , teneantque ſe ad legem , & mandatorum obſeruantiam ſpem ponant in Deo. Sed & de Iſuitis conſeſſio eadem ſit , quin iſtis imputetur , quod legem ad ſe detorqueant , quodque ſpem illam ponant in viribus proprijs. Non eſt detorquere ad ſe legem , cùm obligationem aliquam aſperam inſiciantur , cuius lex non eſt comperta ſufficienter : quippe *Chriſti ingum ſuam ſit , & onus eius leue* , Matth. 11. verſ. 30. nonque expediat *alligare onera grauiam , & importabilia , & imponere in humeros hominum* , vt faciebant illi , quos reprehendit Chriſtus *Matth. 23. verſ. 4.* Hoc ex principio inductus fuit Doctiſſimus ille Gymnaſiarcha Salmanticensis Dominicus Sotus Dominicanus , vt doceret primus , non eſſe peccatum lethale celebrare Sacrum ante recitatum Officiùm Matutinum , etiamſi anticipandi Miſſam non detur grauis , aut iuſta vlla cauſa. Et quamvis contraria opinio dominata fuerat per omnem retrò antiquitatem Theologorum Scholaſticorum , Summiſtarum Moralium , & Interpretum Iuris Canonici , nemo iam iuſtè cauſabitur Sotum de detorta ad ſe lege. Ebulliunt meos ante oculos opiniones aliæ ſuaues , quarum fuerunt primi introductores

docti , & pij Patres Dominicani. Rurſus Iſuitæ non collocant in viribus proprijs ſpem obſeruantiam mandatorum Dei : quippe iuxta ipſos vires illæ non ad aliquid valent , quod ſaluti æternæ conferat , niſi Dei gratiâ indebitâ , & ſupernaturali eleuentur , excitentur , & adiuuentur , teneatque ea nobiliores partes in operibus ſalutis. Sed *quia* , monente S. Auguſtino lib. de Gratia Chriſti , cap. 47. & lib. 4. contra Julianum , cap. 8. *Iſta quaſtio , vbi de arbitrio voluntatis , & Dei gratia diſputatur , ita eſt ad diſcernendum diſſicilis , vt quando defenditur liberum arbitrium , negari Dei gratia videatur ; quando autem aſſeritur Dei gratia , liberum arbitrium putetur auferri* : iudico Iſuitæ talem putant Dei gratiam , vt vires arbitrij , quod ab ea excitatur , eleuaturque , queant cum ea componere diſſenſum , atque reſiſtentiam , proindeque conſentite ei , & non reſiſtere , ſit determinationis electiue arbitrij , quin ab ea præuiè , cauſaliterque determinetur : non enim intelligunt , quomodò ſter gratia præuiè , cauſaliterque determinans , nonque auferatur arbitrium. Sed de Dominicaniſi huiuſmodi gratiam aſſerentibus , loquuntur quâ par eſt reuerentiâ , & æſtimatione. Grate itidem accipiunt , quod iidem laudentur de lege Chriſti non emollita. At neque ipſi emolliunt ; nam quæ in ea ſunt dura , ſeu locum benignitati non relinquunt , docent debere ad vnguem obſeruari , ad idque Deum exhibere ſuam gratiam , quâ redduntur amabilia liberè , proindeque non prædeterminantem phyſicè ad amorem & executionem , quoniam ſi eſſet ſic prædeterminans , non capiunt , quomodò liber eſſet amor , & obſeruatio. Si verò deſit ſolidum fundamentum ad perſuaſionem de præcepto aliquo , vel de tanto eius rigore , regulari à Iſuitis , & à quibuſvis cordatis Theologis præceptum illud vel impoſitionem tanti operis , non eſt emollire legem Chriſti : ſtatque ea reuſatio cum conſilio , & exhortatione ad id , quod magis ſit è perfectione Chriſtiana. Haud aliter peritiſſimus , & piſſimus Nauarrus in Enchiridio , cap. 11. num. 7. negans , dari præceptum de diligendo Deo diebus feſtiuis determinatè , quod affirmabatur ab Soto , Angelo , Tabiena , Gabriele , Almayno , aiebat : [Nullus eſt textus , aut ratio , quæ id neceſſariò concludat , & ita non videtur aſſerendum , cap. Conſuluiſſi , 2. q. 5.] etſi ſanctiſſimum conſilium eſſe agnoſceret , vt non ſolùm diebus feſtiuis , verùm etiam quotieſcumque commodè potuerimus , nitamur implere prædictum mandatum.

624 Atrociffimæ ſuæ ſatyræ coronidem imponit Contenſonus hac recapitulatione : [Quid mirum , ſi Molinianæ Scientiæ , ſeu Mediæ diſcipuli , dimidient , & ad nihilum fermè redigant normas , ſtatuta , & conſtitutiones Romanæ Eccleſiæ ? Quid mirum , ſi ſimulachra virtutum venditent , amoris Dei ſuper omnia neceſſitatem repudient , vſuris , ſimonijs , vindictis , calumnijs , imò homicidijs colores prætexant , & ſacrum poenitentiae rigorem eneruent ? Ad huiuſmodi officia tam anti-chriſtiana non eſt opus decreto de ſe efficaci gratiam victricem inferente. Næ ad illa exploranda non eſt opus decreto , ad quæ operanda ſufficit natura ſibi relicta ? Conſequenter planè qui ſic ædificant parietem reſolutæ Moraljs , Scientiæ Mediæ omnibus ſola auxilia indifferencia proponente , leniunt cum , vt verbis Ezechielis 13. vtat ;

vtat ; ideſt , vt exponit Gregorius , *peccata perpetrantibus adulantur , vt quod peruerſè ædificant , quaſi nitidum reddant.*] His vires totum acerbitatis ſuæ euomuit Contenſonus : quæ ſi vel vmbra veritatis haberent , mirum valde foret , Iſuitas cunctos non fuiſſe fulminibus à Deo adactos ad tartareas vmbraſ , à Summiſque Pontificibus , Regibus , Republiciſque Catholicis non auerruncatos ex agro Dominico , tanquam ſummè noxias herbas : mirum item foret , permitti Iſuitis educationem puerorum in moribus Chriſtianiſ , & litteris Humanioribus , pro adoleſcentibus apertas Scholas Facultatum omnium conuenientium Religioſo ſtatui , prædicationem ad populum , adminiſtrationem Sacramentorum Poenitentiae & Eucharistiæ , viſitationem carcerum , Xenodochiorum , aſſiſtentiam moribundis , miſſiones in ciuitatibus , caſtellis , & pagis cauſâ tradendæ Catecheſis Chriſtianaſ ; inſtructionis præceptorum Decalogi , & Romanæ Eccleſiæ , documentorumque ad omnia pia officia honeſtæ vitæ , myſteriaque cuncta Religionis Catholicaſ : miſſiones quoque in gentibus barbaris , & Ethnicis , in nationibus hæreſi , aut ſchiſmate infectis , earundemque Collegia , & Seminaria gubernanda , vnde prodeant Sacerdotes probi , & eruditi , qui ad ſuos reuerſi Catholicam Fidem ſoneant , & reſiciant. Denique tot pias Secularium Eccleſiaſticorum , ac laicorum Congregationes , in quibus ductu Societatis eduntur inſignia perfectionis opera : quas inter Congregationes ea , quæ in Salmantino hoc Collegio florēt Sanctiſſimæ Virginis Annuntiatæ , ſileri à me non debet. Eſt namque velut Parochialis Eccleſia totius iuuentutis Hiſpanæ ad Academiam confluentis ; ideoque conſeſſione antiquâ Illuſtriſſimorum Antiquitum ſatiſfaciunt præcepto de Paſchali communione , ſi in noſtro templo eam exequantur ; reliquaque anni parte tantus conſpicitur Scholarium concurſus ad Sacramenta frequentanda , ad conciones ſacras , ad exercitia ſpiritualia S. Ignatij in ſeſſu octiduo peragenda ; tamque ſidenter Iſuitas accerſunt ad ſibi in morbis , & diſcrimine mortis opem ferendam , vt ipſos videantur habere tanquam præcipuos Patres ſpirituales. Quæ , & alia munia vbique terrarum approbata à Prælatiſ Eccleſiæ , à Principibus Secularibus Catholicis , exercita à Societate pro fine ſuo , qui eſt non ſolum ſaluti , & perfectioni propriarum animarum cum diuina gratia vacare , ſed cum eadem impendè in ſalutem , & perfectionem proximorum incumbere , ſicut in Summario Conſtitutionum , num. 2. dicitur à Beatiſſime Fundatore , manifeſtant clarè , eſſe contra hominum opinionem horrenda doctrinæ monſtra attributa Iſuitis à Contenſono. Prætereò quotidianas cum eiſdem conſultationes de caſibus conſcientiæ , æſtimationem voluminum ab eiſdem promulgatorum de rebus Moralibus , directiones in Spiritu procuratas à plerique ferè extrenis anhelantibus ad vitam ſtrictiorem : lectitationes librorum , quos concinnarunt , vt ad eam excitarent , & in ea manuſcerent. Omitto vtriuſque ſexus perſonas ſanctitate illuſtres , quæ ſe illis in Spiritu via moderandas tradiderunt. Inter quas eminent S. Philippus Nerius , Carolus Borromeus , Franciſcus Saleſius , S. S. Thereſia à Ieſu , Magdalena de Pazzi , Roſa à S. Maria. Narrat ſic de S. Petro Alcanterenſi R. P. Fr. Antonius de Auerta lib. 2. *Vita* , cap. 19. [Specialiter fuit deuotus Religioni Societatis Ieſu , quam amabat , & R. P. Gabr. de Hæno , *Scient. Med. Pars II.*

venerabatur ex toto ſuo corde. procurans vbicumque ſe offerebat occaſio , patefacere cunctis , quantæ utilitatis eſſet in Eccleſia Sancta Sacrum illud Inſtitutum , quantuſque fructus futuris temporibus ſperari ex eo deberet ; fuitque par S. Ignatio Fundatori in deſiderijs propagandi Euangelium totam per Infidelitatem. Diligebat , vt dictum eſt , totam hanc Sacram Familiam , familiariffimè tractans illuſtiores illius viros , inter quos fuerunt ſpeciales ſui deuoti , & amici Venerabiles PP. Ludovicus à Ponte , & Franciſcus Cobos , homines illuminati à Deo , & qui ſplenderunt magno ſpiritu , ſanctitate , & doctrinâ. Sed præ omnibus erga S. Franciſcum Borgiam , Generalem Societatis , peculiari ferebatur affectu. Inter ſe ambo communicabant de rebus ſuis , & conatibus , vt vnus alterum iuaret ſuis conſilijs & orationibus ad felicem , & optimum progreſſum ſuorum Inſtitutorum.] Hactenus Scripſor piſſimus , quem loco Chriſtophori appoſuiſſe Franciſci nomen Patri Cobos , ſuſpicor ; nam Franciſci nullam ſum allequutus noticiam. Si fuerit Chriſtophorus , is diſcipulus egregius extitit Scientiæ Mediæ , Reſtorque Collegij huius Salmanticensis Vrberem adiuit , Socio P. Ferdinando Baſtida ſubdito ſuo , vt apud Apoſtolicam Sedem ageret Scientiæ Mediæ cauſam. De quo mentionem luculentam feci in Hiſtoria eiſdem Scientiæ. S. Thomas de Villanoua , S. Ludovicus Beltran , B. Pius V. Pontifex Maximus , ambo ex Sanctiſſima Prædicatorum Religione , quanto in pretio habuerint Societatem , quàm intimè vſi ſint Iſuitis ad negotia ſiue ſuorum ſpirituum , ſiue ſui gregis priuati , ſiue vniuerſæ Eccleſiæ , legere eſt in V. P. Ioanne Eufebio Nieremberg. *tom. 3. Virorum Illuſtrium , cap. 40. & ſeqq. Vita S. Ignatij* , in Andrea Mendo §. 13. *Criſiſ de Societate*. Indicaui perſonas Coelitem honoribus ab Eccleſia cultas , quibus Societas adiumento fuit ad præexcellum Sanctimonie faſtigium. Parco recenſere ceteras , quarum memoria in benedictione eſt , & quarum vitæ mirabiles libris , aut famâ celebrantur. Attigerunt non paucas præfati Nieremberg , & Mendo , poſſemque ego adicere alias non modò ex Hiſpaniarum Regnis , ſed & exteris , etiam totius Chriſtiani orbis. Sed ſatis , ſuperque ſant designatæ , vt conſtet Societatis quoad mores doctrinam , quæ tam vberes fructus produxit hæcenus in Eccleſia , non poſſe eſſe talem , qualem exprobat profeſſoribus Scientiæ Mediæ Contenſonus ; quæ ſcilicet normas , ſtatuta , & conſtitutiones Romanæ Eccleſiæ dimidiet , & ad nihilum fermè redigat ; quæ item venditet ſimulachra virtutum. Sed præſtat detinere calamum , nonque iterùm fedare chartam ſubſequitur in Contenſono impoſituris. Tantane animo , qui cœleſtis , & entheus videbatur ſuis in reflexionibus , itæ ; camque ob tam tolerabilem cæteroqui cauſam , quod Iſuitæ tueantur Scientiam Mediam ? Demus , eos planè falli. Aſt falluntur in puncto non minùs ipſis ab Apoſtolica Sede permiſſo , quàm doctiſſimæ , iuxtaque Religioſiſſimæ Scholæ Dominicanæ fuerit permiſſum contrarium.

Hac ego veneratione ab ineunte ætate , & ab inita Societate (in qua ex regula 4. S. Patriarchæ in Exercitijs ſpiritualibus , vt cum Orthodoxa Eccleſia verè ſentiamus , commendatur maximè laus , & reuerentia erga ſacras Religiones , inter quas ipſa minima eſt) ſentio , ac loquor , quantum

dioue vixero, sentiam ac loquat de Schola Dominicana, quin me possint dimouere ab æquo isto proposito dictoria, probraque Contentioni in discipulos Scientiæ Molinianæ. Et quamvis ex filiali affectu, quem in me vltra venerationem agnosco erga PP. Dominicanos, quorum cum multis ardentissimam habui amicitiam, nonnullisque fuerim valde obæratu ob impensas, imò & profusos singulares honores, maiores longè mea exiguitate, doleam vehementer de intemperie Contentioni; sunt nihilominus solatio elogia Societatis, suorumque morum, & doctrinæ, ministeriorumque erga proximos, lecta frequenter in aliis Dominicis, compluraque exarant à Sherlogo *part. 1. Respons. ad Expositationem contra Scientiam Medicam, cap. 6. & 17.* ab Andrea Mendo supra sparsim per totam præcitatam Crisim, in qua collegit innumera ab Scriptoribus ex omni gente, & natione. Auctarij loco accedant hæc Eminentissimi Cardinalis Guidonis Bentivolli in Relationibus Prouinciarum Flandricarum obedientium Regi Catholico, *parte 2. cap. 1.* [Non potest esse maior fructus, qui in eas prouenit, speciatim à Iesuitis ob vnum Institutum docendi iuuentutem litteras, & pietatem.] Item hæc Hieronymi Columbi, Presbyteri Theologi, in Opere egregio, ad annum 1647. publicato, *de Angelica, & humana Hierarchia, lib. 7. cap. 37. num. 7.* [Patres Societatis non in vnam, aut alteram partem, sed in vniuersas vndique vtriusque hemisphærij regiones à Summo Præsule missi sunt, in quibus iugiter ipsi tot fructus, ac eximia millies millium animarum lucra reportantes, vineam Christi, ac Regnum ad summam vsque vberitatem adduxerunt, in laboribus plerumque, in morte, ac pro eo voluntaria effusione sanguinis frequenter, in fame, & siti, in frigore, & nuditate, adiuncta quotidianæ sollicitudinis omnium Ecclesiarum. Horum ipsi areolas verbi Dei, & Sacramentorum sibi multis in locis aridas, aut fortè etiam zizaniis inutilium herbarum germinibus pullulantes, vitesque ipsas nimia palmitum lacitudine luxuriantes, ac fructus acerbos afferentes, omnibus, ac singulis superfluitatibus amputatis, ad pristinam Apostolicæ cultus formam redegerunt, cœlestis doctrinæ rore irrigarunt, ac frequenti Sacramentorum pabulo impinguarunt. In quibus insuper tot Theologicarum Academiarum pomeria erigentes, spiritualium omnium atomatum species intulerunt, rosarum, ac liliorum germina plantauerunt, ac flores vniuersos, & omne lignum frondosum fructum afferens in tempore suo, inferuere pyros, longo ordine vites, ficus, & amygdala, & mandragoras, & platanos, & oliuas, & cupressus, & cedros de monte Libani. Hæc sunt tot ab eis contextorum factorum codicum Opera, quibus quasi trieribus, aut nauibus, velis, ac remis, omnique munimine perinstructis, altissimum Diuinæ Scripturæ pelagus securè nauari potest à studiosissimis eius Admirantibus, ac naucleris; quod non ita feliciter ante superiora tempora contingebat.] Ita Columbus, Accedant & hæc Laurentij Beyerlinck, Theologi, Canonici, atque Archiepiscopi Anuerpensis, in *Theatro magno vitæ humane, tom. 6. litt. R, pag. 261 & 262.* editionis nouæ Lugdunensis. [Sunt præcipuæ functiones Societatis, populum Dei nascere Verbi, & Sacramentorum pabulo, parulis parum Evangelicum frangere, iuuentuti erudiendæ in omni genere disciplina-

rum, ac moribus, maximè Christianis, assidue incumbere. Quæ omnia non minori zelo, quam animatum fructu iis locis, quibus recepti sunt, exequuntur, vsque aded, vt & nouum orbem, & inuis antehac exteris nationibus Sinas, Iaponemque, ac finitimas gentes Christiana fide cum aliis Ecclesiæ Ministris imbuant, missis quotannis, qui morientibus, vel profligatis, & martyrio affectis succedant Sociis. Sed & variis locis per Europam celeberrimas Cathedras in S. Theologia, Philosophia, Geometria, aliisque liberalioribus disciplinis cum laude obtinent. Etiam Rempubicam Christianam à barbarie non parum vindicant, cum passim Scholas, in quibus iuuentus Humanarum litterarum studium decurrit, & Christianæ à teneris disciplinæ traditur, magna sedulitate erigunt, vnde & leges vberissima illorum, qui mox ad Rempubicæ clauum defudent, & Ecclesiæ Christi fidem, & religionem rucantur, & in ea operarij existant, eoque nomine fortassis titulum Patrum Societatis apud vulgus adepti fuerunt. Cæterum hoc Societati proprium est, perpetuo suos, sponcione voti addita, habere promptos ad obsequium Romani Pontificis, vt quocumque ille iusserit, Evangelij causa, sine recusatone contendant.] Sic ibi. Et subinde referens Hæreticos ab Scriptoribus Societatis conuictos, addit: [Aliæ Hæreses per alios profligatæ. Quo fit, vt solum hoc nomine Societatem execrentur Nouantes, quod illius telis assidue confodiantur, & noua in dies clade affecti succumbant. Sic in Apologo legimus, lupos prauissimè fuisse insectatos canes ouili incumbentes, quod facilius possent in gregem inermem deluere. Quamuis Ecclesia non huius dumtaxat Ordinis, sed plurium insuper armis terribilibus existat inferiorum portis, vt castrorum acies ordinata.] Hucusque Beyerlinck.

Nec plura de encomiis Societatis ex ore etiam alieno, nam & exinde cū verecundia à me recitantur, sed ob illatam à Contentioso importunam, violentamque necessitatem. Si enim censuris illius de nostra, quantum ad mores doctrina, tanquam corruptrice disciplinæ Christianæ, non opponamus aduersantes alias, hominumque præstantium pietate, eruditione, & experientia, periclitabitur apud minus notitiosos bonum nomen Societatis, ministeriaque eius circa salutem, & perfectionem proximorum debilitabuntur, irrito reddito partiali sine sui Institutum, impedimentoque progressu fructus qualiscumque relati hactenus suis ex functionibus ab Ecclesia Catholica, cui vt pro suo modulo seruiat Societas, omni animorum contentione anhelat. *Etsi verò* (vt docemur à S. Thoma quest. 72. art. 3. in corp.) *tenemur habere animum paratum ad contumelias tolerandas, si expediens fuerit; oportet tamen quandoque, vt contumeliam illatam repellamus, maximè propter duo. Primum quidem, propter bonum eius, qui contumeliam infert, vt videlicet eius audacia reprimatur, & de cetero talia non atterent, secundum illud Proverb. 26. Respondeat stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens videatur. Alio modo propter bonum multorum, quorum profectus impeditur propter contumelias nobis illatas. Vnde Gregorius dicit super Ezechielem homil. 9. Ii, quorum vita in exemplo imitationis est posita, debent, si possunt, detrahentium sibi verba compefcere, ne eorum prædicationem non audiant, qui audire poterant.* Et

Et ita in prauis moribus remanentes, bene viuere contemnant. Additque Sanctus Thomas quest. 73. art. 4. ad 1. *Sui arbitrij est detrimentum sue fame pati, nisi hoc vergat in periculum aliorum.* Atque hinc ego propter bonum multorum, & ob præcauendum periculum tot animarum, quibus opitulandis in salutis æternæ maximo negotio destinatur Societas, sum volens nolens tractus, vt Contentioso responderem. Et ob eandem quidem causas obuiam ierunt detrahentibus famæ Fratrum Prædicatorum, & Minorum SS. Thomas, & Bonauentura.

6227 Facile potèr crediderim, Contentiosum fuisse raptum zelo, qui sibi videretur bonus, ac discretus, & de quo iam De rationem reddidit, decessit namque è vitis ante editionem suæ Theologiæ; sed authoritas hominis è tam obseruanti, & sapienti Familia, suasque ob reflexiones affectiuas, speculatiuis discursibus interpositas, reputandi spiritualissimi à Lectoribus minus oculatis, nocere magno perèrè posset Societati, si taceremus ad eas, quas iactat criminationes doctrinæ nostræ Moralis. Quia verò Bibliopola in Epistola Dedicatoria tradunt; obisse eum in ipso ætatis florè, coniectari est, scripsisse crudè adhuc, aut non satis maturè ætate; nonque tandiu limasse, castigatè scripta, totiesque incidibus reddidisse, quoties opus erat, ne Iesuitarum modestiam læcesceret, iugulumque peteret in morum doctrinam, quæ summi momenti est ad sui, & proximorum æternam salutem, atque perfectionem. Spero fore, vt Religiosissimi Ordinis Reuerendissimus Magister Generalis P. Fr. Ioannes Thomas de Rocaberti, cui nuncupatur à Bibliopoli tomus primus, & cui displicuit inuectiuas Contentioni in eam doctrinam non dubito, pro voce quaquaverfus sparsa suæ gubernationis integerrimæ, refreret in posterum subditos alios, nè Contentiosum imitentur. Multò minoris offensionis fuit censura, quam non contra doctrinam morum, sed Scientia Media tulit nouissimè quidam è Sacra Religione Minimorum, nonque libro impresso, sed verbo tenus, & fetiore argumentationis, quæ iuxta S. Thomam 2. 2. quest. 38. art. 1. ad 4. potest citra noxam grauem importare quandam loquutionis acrimoniam, & tamen correctus fuit hunc in modum.

Fr. Ioannes Ortiz, Lector Iubisatus, & Prouincialis Minimorum N.P.S. Francisci de Paula in hac Prouincia Hispanensi.

Cum nostri muneris sit, procurare maximam quietem, & pacem nostræ Prouinciæ, cumque ad nostram peruenerit notitiam ex instrumentis omni dignis fide, scandalum, cuius occasionem dedit P. Fr. Lector Theologus apud nostrum Victoriam Collegium Xerense, in argumento quod proposuit in Societatis Iesu Collegio præfata Ciuitatis, impingens notam, & officens tenerram, falsaque censuram doctrinas Catholicas, & communiter recepras, tam Sacre, Illustrisque Religionis, desiderantes eidem ipsi exhibere integram satisfactionem, & tam immanem culpam castigare ad exemplum cæterorum nostrorum subditorum, maturè consultatione habitâ cum Reuerendis PP. Magistris locis in officio, decernimus absolueri prædictum Patrem à legindæ Theologiæ R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars 11.

exercitio, cui per hanc Prouinciam incumbèbat, vt de facto absoluitur tenore præsentis, ob titulum suæ incapacitatis, de qua constat ex notoritate facti: & iubemus in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœna excommunicationis maioris lætæ sententiæ, vt intra spatium trium dierum à notificatione nostræ huius Patentis exeat è dicta Ciuitate Xerensi, & conferat se ad nostrum Victoriam Conuentum Moronensem, vbi cum affingamus Conuentualem sub obedientia R. P. Correctoris ibidem: sumatque fidem tum sui exitus, tum ingressus per Conuentum, per quos transierit. Data, signata, firmata, & referenda ab infrascripto nostro Secretario in hoc Victoriam Conuentu Trianensi, die 27. Ianuarij, anno 1676.

Fr. IOANNES ORTIZ, Minimus Prouincialis.

Fr. PETRVS DE AGUILAR, Collega Prouincialis.

Fr. IOANNES DE SALAS, Collega Prouincialis.

Fr. MICHAEL CORTES, Collega Prouincialis.

† Loco sigilli.

De mandato R. admodum P. Prouincialis

Fr. CHRISTOPHORVS BERNAL, Diffinitor, & Secretarius.

Vulgatum totam per Beticam fuit hoc instrumentum magna cum laude Reuerendissimi, Equissimique Prouincialis Minimorum, misitque mihi exemplar vnum R. P. Iacobus Squarzafigus, Professor excellens Theologiæ nostro in Collegio Granatensi. Exhibetur etiam à P. Fourmeaux Edictum, & Sententia Regis Christianissimi Franciæ, prolata anno 1670. aduersus libellum inscriptum *la Morale des Iesuites*, quem damnatum ob iniurias in doctrinam eorum Moralem iussit tradi carnifici, dilacerari, & in flammis vltices proijci Parisiis. Vnde conspicitur, non tantum in Hispania, sed etiam in Gallia, patria, & habitatione Contentioni, edere auribus benè sentientium ingratiſsimum sonum tactam chordam de Societatis doctrina, maximèque de Morali.

Iam verò inter ea, quæ Contentiosus ait, non abeat in expensum, quod Iesuitas appellet discipulos Scientiæ Molinianæ, seu Media. Profectò Ludouicus Molina scientiam hanc ex profecto illustratam primis typis publicam fecit, sicut & Dominicus Bañes diuina decreta prædeterminatiua, prædeterminationemque physicam ex eis ortam, sicut etiam Didacus Aluarez primus è Dominicanis cepit ab anno 1596. defendere publicè diuina decreta, subiectiue absoluta, & obiectiue conditionata, deseruentia, vt à Deo cognoscantur certè futura contingentia, & libera voluntatis creatæ. Quare si Dominicani iucundè audiant, vocari Bañesiana diuina decreta prædeterminatiua, & physicam prædeterminationem, nominarique Alvareziana diuina decreta subiectiue absoluta, & obiectiue conditionata itea præfata futura, acceptam etiam erit Iesuitis quod Scientia Media appelletur Moliniana. Singuli trium horum Theologorum tam celebres euaserunt in theatro litterario, vt non propudiosa, sed gloriosa putari debeat nomenclatura ex eis imposita opinioni alicui, cuius in elucidatione, editione, defensionemque publica Duces ipsi fuerint. Velim tamen, vt si Scientia Media vocanda

canda ſit Moliniana, Ieſuitæ non dicantur diſcipuli Scientiæ Molinianæ (id enim barbaries eſt in Latinitate) ſed diſcipuli Molinæ in doctrina ex eius ſcriptis haurienda de Scientia Media.

6229 Quod ſi Ieſuitarum cum Molina conformitas in agnoſcenda tali Scientia ſufficit, ut Moliniſtarum nomine appellentur, honorificentiffimum Molinæ erit, quod conſequenter dici debebunt Moliniſtæ inſiniri propè extra Ieſuitas Theologi, qui ex Eccleſiaſtico ſeculari, & Regulari ſtatu, ex Nationibus, & Academiis vniuerſi Chriſtiani Orbis, libris innumeris impreſſis, & viua voce Scientiam Mediã pro virili protegent, ut patens eſt ex mea Hiſtoria de Scientia eadem, & ex Catalogo, quem ſyllabatim, & affabrè ordinauit anno 1669. Duacèſis Doct̃or Henricus de Cerf in Controuerſia de S. Thomæ mente, c. 7. per nouem folia, prodeuntque quotidie defenſores alij clariſſimi, quos inter memorandus eſt Chriſtianus Lupus Iprenſis è Sacro Ordine Eremitarum S. Auguſtini, n Louaniſique Academia Sacræ Theologiæ Doct̃or, ac Profeſſor, qui in ſcholiis, & notis ad canones, & decreta Generalium, ac Prouincialium Synodorum, diſſert. de Nicæna, cap. 1. pag. 88. tom. 1. dati prælo ſub annum 1673. ſic, poſt tranſcripta verba S. Alexandri Patriarchæ Alexandrini in epiſtola enarrante errores Arii, ſatur compendioſè, ſed peritiſſimè: [Quæ execrandæ blaſphemix, ad quas in Nicæna Synodo aures merito occluſerunt multi Epiſcopi, etiam errorem Pelagianum inuoluunt, illaque diuinã Scientiã, veræ Theologiæ in multis neceſſariã, quam Mediã hodie vocamus, peſſimè abutuntur.] Sic Theologus primariæ commendationis ob profeſſionem tum Auguſtiniani Ordinis, cuius Magnum Parentem perſuadet ſibi Schola Societatis eſſe principem Patrum Scientiæ Mediæ; tum Gradus Doct̃oratus, & Magiſterij exerciti in Academia Louaniſi, vna ex Europæ nobilioribus, feraciſſimæque grandium Sophorum, quæ etſi artibus Michaëlis, & Iacobi Baiorum, Ioannis Heſſels, ſeu à Louanio, Iacobi Ianſenij, Cornelij Ianſenij Iprenſis, & paucorum aliorum ſui gremij, videri potuerit aduerſa doctrinæ de Scientia Media, habuit ſemper, & habet nunc ſtrenuos, potentiſſimosque fautores eiufdem doctrinæ, notatos in ſyllabo Doct̃oris Cerf. Quos inter ſupremæ eſt classi prælaudatus P. Fr. Chriſtianus Lupus, Opusque eius ſtudioſiſſimè, & ad amuſſim elaboratum in Synodos omnes Generales, ac Prouinciales Eccleſiæ, quæritur certatim, & legitur auidè à doct̃is quibuſque. Vnde non leui me beneficio affecti, cum legendum illud comodaui amicè Illuſtris admodum Doct̃or D. Didacus Serna, Veſperarius Anteceſſor Iuris Ciuilis, vit exculſiſſimæ literaturæ, ſoſque Inreconſultorum in Academia hac Salmanticensi.

6230 Sed vt redeam ad Chriſtianum Lupum, non exhorruit ille ad Scientiam Mediã, eo quod peſſimè ab uſu ipſa fuerit Arius, provt & ego libens admiſi in Sect. 32. nec enim doctrinæ ab uſus, in quem aliqui dilabantur, ſufficit ad reprobendam eam in illis, qui huiusmodi ab uſum refugiant, vti contingit in nobis præcauentibus Arianorum, & Semipelagianorum ab uſum circa Scientiam Mediã, non minus (vt nobis videtur) quam Dominicanis videatur euitari à ſe circa diuinam gratiam prædeterminationum ab uſum, in quem inciderunt Caluiniſtæ, & Ianſeniani. Illud Chriſtiani Lupi de Scientia Media in multis neceſſa-

ria veræ Theologiæ, elogium eſt de ea Scientia ſupra noſtra vota, quodque remoram poterit facere, ne alij loquantur de ea inſtar Contentonſi. Porro iudicium Chriſtiani Lupi de neceſſitate reuocatus in multis ad Scientiam Mediã, reuocauit mihi ad memoriam quædam S. Hieronymi verba in epiſt. 15. ad Marcellam de laudibus Aſella, diſſicillima conciliatu cum vera Theologia, niſi S. Doct̃or reſpexerit ad talem Scientiam. Prætermitto, inquit, quod vix annum decimum ætatis excedens, honore futuræ beatitudinis conſecratur. Sit gratia omne, quod ante laborem fuerit, licet Deus præſcius futurorum, & Hieronymiam ſanctificet in vtero, & Ioannem in alio matris faciat exultare, & Paulum ante conſtitutionem Mundi ſeparat in Euangelium Filij ſui. Sermo eſt S. Hieronymo de præſcientia, eaque futurorum operum ſaluti æternæ conducentium, proinde quoad initium etiam bene faciendi dependentium à gratia, provt præſupponit, inò & exprimit contra Pelagianicam Sectam, cuius acerrimus debellator fuit voce, & ſcriptis. Non poteſt ſermo eſſe de præſcientia absoluta, niſi S. Doct̃or ſenſerit abſurdè cum eis, de quibus ſcribit S. Thomas 1. part. quæſt. 23. art. 5. in corp. Fuerunt alij, qui dixerunt, quod merita ſequentia prædeſtinationis effectum ſunt ratio prædeſtinationis, vt intelligatur, quod ideo Deus dat gratiam alicui, & præordinauit ſe daturum, quia præſciuit cum bene uſurum gratiã. Sicut ſi Rex det alicui militi equum, quem ſcit eo bene uſurum. Impugnat verò S. Thomas eos, qui ita dicebant, quoniam videtur diſtinxiffe inter id, quod eſt ex gratia, & id, quod eſt ex libero arbitrio, quaſi non poſſit eſſe ex utroque. Maniſteſtum eſt autem, quod id, quod eſt gratia, eſt prædeſtinationis effectus; & hoc non poteſt poni vt ratio prædeſtinationis, cum hoc ſub prædeſtinatione concludatur. Si igitur aliquid aliud ex parte noſtra ſit ratio prædeſtinationis, hoc erit præter effectum prædeſtinationis. Non eſt autem diſtinctum, quod eſt ex libero arbitrio, & ex prædeſtinatione, ſicut nec eſt diſtinctum, quod eſt ex cauſa ſecunda, & cauſa prima. Diuina enim providentia producit effectus per operationem cauſarum ſecundarum. Vnde & id, quod eſt per liberum arbitrium, eſt ex prædeſtinatione. Ultra hæc Angelici Præceptoris poſſent adduci veræ etiam Theologiæ plura alia contra reſutatos ab ipſo. Quibus annuere cum non expediat S. Hieronymum, reſtat, vt hic interpretandus veniat de præſcientia conditionata liberi uſus gratiæ à voluntatibus Hieremix, Ioannis Baptiſtæ, Pauli Apoſtoli, & Aſellæ in ætatibus poſterioribus; qui præſcitus uſus non fuerit collationis gratiæ in prioribus ætatibus ratio ſecundum genus cauſæ motiue, meritoriæve, ſed ſolummodo ſecundum genus cauſæ finalis, vt explicant S. Thomas ſupra, & ad 1. Molina, Suarius, & Annatus, cum ipſiſque Formeſtraux in nunquam ſatis pro meritis laudanda Defenſione ſua inſtã aduerſus conuicia, & impoſturas Pſeudo-Philaletis, pag. 140. uſque ad 150.

Æqui, bonique habitis à Lectore (vt exoro) 6231 interruptionibus factis, ornantibus Scientiæ Mediæ Prouinciam, quam ſuſcepi: ſuperſunt poderanda verba illa Contentonſi. [Ad huiusmodi officia tam Antichriſtiana, &c.] Anceps eſt, an diſcipulorum Molinianæ Scientiæ Antichriſtiana officia uocentur conſilia de ſimulacris uirtutum, deque inſandis aliis tranſcriptis

ex Contentonſo, vel potiùs ſic uocentur ipſa conſiliorum obiecta? Vtrumlibet ſit, diſcipulis Molinianæ Scientiæ leuare mœiorem poterit, quod etiam ante Concordiam à Molina impreſſam Maiores ſui Salmanticiæ à non nemine Præcurſores Antichriſti appropinquantis, ſint appellati, vt competum eſt ex Societatis Annalibus, parte 1. lib. 8. num. 46. & cum iam exouerint pluſquam centum anni; euentus declarauit, non fuiſſe tam in generalibus Antichriſtum. Atque huius potiùs temporibus Societatem in Dei Eccleſia producturam fructum ingentem; à filiſque illius magna cum fortitudine fidem ſuſtinendam, Sanctiſſima Mater Thereſia à Ieſu nouit reuelatione diuina; vt reſert in autographo ſuæ vitæ, ex eoque in eiufdem Vita P. Franciſcus Ribera Ieſuita; & ex hoc P. Fr. Dominicus Grauina Dominicanus in Focceſturturis, parte 2. cap. 30. Sed quia in multis exemplaribus impreſſis omiſſum fuerat ibi; & alibi nomen Societatis, prouidit Capitulum Generale Reformatiſſimorum Carmelitarum Excalceatorum, celebratum anno 1650. vt die 16. Maij conſideretur hoc decretum: [Accipimus, ſcripta S. Mariæ Thereſiæ edita eſſe truncata, quoad illa omnia, quæ præſtant Societatem Ieſu, ita vt cum in MSS. codicibus plerique; & in plerique exemplaribus pridem editis; ac in ipſoſer S. Mariæ contextu originali, omnia illa, quæ notantur in libro, cui titulus Gloria S. Ignarij, exarata inueniantur; tamen in ea editione; de qua dictum eſt, omnia fuerint erafa. Hanc infidelitatem editionis non tam Societati Ieſu, quam S. Mariæ iniurioſam omnino improbamus, & à nobis non eſſe profectam conſteſtamur; quã inò, ſi quis ex Ordine noſtro deprehenderetur tale quid admiſiſſe, aut fieri curaffe, impunitum non debere eſſe decernimus. Ipſam quoque editionem truncatam in uſu Noſtrorum eſſe prohibemus.

Propoſitionem hanc Capitulo noſtro Generali propoſitam, & per acclamationem omnium approbatam teſtamur, &c.

FR. FRANCISCVS A SS. SACRAMENTO, Præpoſitus Generalis.

† Loco ſigilli.
FR. IOACHIMVS A IESV MARIA, Capituli Generalis Secretarius.

Debeo tranſumptum huius Decreti P. Fourmeſtraux pag. 229. & ſeqq. ſed non aperit, cuiuſnam Congregationis fuerint Vniuerſalia Comitia. Pro Hiſpana, quæ cæterarum origo eſt; & Glorioſiſſimæ Fundatriciſque ſpiritum in fonte bibit, ſatiſfecit R. P. Fr. Franciſcus à S. Maria, Hiſtoriographus ſuus Generalis, tom. 2. Carmeli Reformati, lib. 5. cap. 36. num. 10. Quapropter, cum tam indubitanter conſtet, reuelata cœlitus fuiſſe Admirabili illi Prophetiſſæ, Amantiſſimæque etiam Parentis Societatis præclara officia Chriſtiana præſtanda ab hac ſub Antichriſti perſequeutione, incredibile videtur, Antichriſtiana eſſe, quæ in præſentiarum exhibet. Sed non miror tanquam nouum, & inſolitum Religionis noſtræ, modernæ, & inter omnes minimæ, officia erga Chriſtianum populum dici Antichriſtiana; nam & ſic appellata fuere ab impugnatis à S. Thoma in Opusculo 19. cap. 24. & 25. quæ initio fuerunt Dominicanæ, inter omnes magnæ, & nullã inferioris, [vt quam propter exemplum, R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

& doctrinam, in ſalutem maximam fuiſſe à Deo datam hominibus] aſſeruerint conſtanter, & veriſſimè, ſedente ad Eccleſiæ clauum Alexandro I V. potentiſſimi Reges, ſicut narrat ex fide dignis Thomas Cantipratanus Sancti Thomæ condiscipulus, lib. 2. Boni vniuerſalis, de apibus cap. 10. num. 22.

At enim nec miratur Contentonſus officia illa tam Antichriſtiana in diſcipulis Scientiæ Mediæ, quia ad ipſa non eſt opus diuino decreto de ſe efficaci, gratiam victricem inferente. Potuerat tamen aduertiffe, quod ſi talium officiorum rei eſſent, cognofci deberet, iuxta ſenſum communem Scholæ Thomiſticæ, decretum de ſe efficaci, inferens prædeterminationem phyſicam irreſiſtibilem ad illorum officiorum materiale in circumſtantiis, in quibus formale malitiæ eſt indiſſolubiler concatenatum cum eo materiali. Authores itaque talium officiorum, ſi opinioni Thomiſtarum ſubſcriberent, putarent conſectaneè ad eam, opus eſſe decreto de ſe efficaci, inimpediſſe cauſante prædeſtinationem phyſicam inſuperabilem, tamen non gratiam victricem: quia tamen reiſa non ſubſcribunt, exiſtimant, ſi tam lamentabiliter dimitterentur à Deo, vt irent in officia tam abominanda, non fore opus niſi decreto indifferente proſus de ſe ad materiale illorum, & ad eiufdem materialis carentiam, proindeque non inferente phyſicam ad ipſum prædeterminationem, ſed purè permittente, ex cauſa primæ, & vniuerſalis functione, rapi ad ipſum ab humana voluntate phyſicam Omnipotentis ſimultaneum concurſum: Non enim capiunt, quem aliam ſenſum poſſint habere ea S. Proſperii ad obiectionem 13. Vincenſianam verba: Si à iuſtitia, & pietate quis deſicit (nempe per Antichriſtiana officia) ſuo in præcepto fertur arbitrio, ſua concupiſcentiã trahitur; ſua perſuaſione decipitur. Nihil ibi Pater, nihil Filius, nihil agit Spiritus Sanctus; nec tali negotio quidquam diuina voluntatis interuenit, cuius opere multos ſciamus, ne laberentur; retentos; nullos autem, vt laberentur; impulſos.

Rurſus neque miratur Contentonſus in diſcipulis Scientiæ Mediæ officia illa, quia ad exploranda illa, vtpote ad quæ operanda ſufficiat natura humana ſibi derelicta, non eſt opus decreto diuino. Præteruolat meum captum hæc non admirationis cauſa; quid enim referat, vt Ieſuitæ contaminentur officiis illis, quod recuſant decreta ſubiectiue absoluta, & obiectiue conditionata, quæ ſint medium Deo ad cognofcenda peccata conditionatè futura, detrectentque decreta ſubiectiue, & obiectiue absoluta, pro medio præſcendorum peccatorum absolute futurorum? An non potiùs ex horum decretorum, recuſatione in voluntatè Dei moueri potiùs poſſint ad officia illa peccaminofa ſuis voluntatibus non amplectenda? Nam ea, circa quorum materiale, importans inſeparabiliter hic, & nunc formale malitiæ, vnanimi conſent iudicio, Deum non habere decretum de ſe efficaci, inferenſque ineluctabiliter poſitionem materialis, ſed de ſe permiſſiuum purè, indifferenſque ad materialis poſitionem, & carentiam, quomodo non repræſentabuntur Ieſuitis vt reiſcenda à propriis voluntatibus? Atque hinc ipſi Thomiſtis plerique, admittentibus præſertim decretum de ſe efficaci, Y y 3 efficaci.

efficax, opponunt, vel non fore respectu voluntatis creatæ peccaminosa, neque illicitè eligibilia, neque prohibita à voluntate increata, neque contra obedientiam eidem debitam officia illa; vel Deum fore authorem, & causam illorum penes formale malitiæ. Quorum vtrumlibet vti absurdissimum est, ita & negatum à Thomistis, sed quam consequenter, Iesuitas latet. S. Anselmus lib. 3. epist. 37. aiebat, *Si inter hac voluntatem Dei cognoscerem, proculdubio voluntatem meam, & actus meos pro possibilitate ad illam conferrem.* Unde Iesuitæ quarunt, si agnosceretur diuinæ voluntatis decretum de se efficax erga actionem positum, qua vnus homo alteri, priuata auctoritate, & non seruatoinculpatæ tutelæ moderatoramine, vitam admittit; cur summè laudabile non erit, quodd voluntatem suam, & actus pro possibilitate conferat ad eiusmodi decretum diuinum, & ad conformitatem cum eo? Neque valent intelligere, quonam pacto steter verborum illorum S. Prosper ad obiectionem 10. *Vincetiam veritas, è succo Augustinianæ doctrinæ eruta: Maritatorum adulteria, & corruptelas virginum non instituerit nouit sancta Diuinitas, sed damnare, nec disponere, sed punire. Quæ mala homines cum admittunt, suis concupiscentiis, & cupiditatibus seruiunt. Cum autem declinant à malo, & faciunt bonum, à Domino gressus hominis diriguntur, & viam eius volet. Non ergo casus, ruentium, nec malignitatem iniquorum, neque cupiditates peccantium prædestinatio Dei aut excitauit, aut suavit, aut impulsit. Itaque omnis homo, quem discretio diuina scientia in sinistra constituerit parte, damnabitur, quia non Dei, sed suam exequutus est voluntatem.* Præterea, si vt per diuinum intellectum exploratio extendatur ad praua opera, siue conditionatè, siue absolutè futura, opus est diuinæ voluntatis decreto de se efficax, siue absoluto subiectiuè, & conditionato obiectiuè, siue absoluto vtrinque, erga materiale eorum; assequi nequeunt Iesuitæ, quomodo qui requirunt tale medium ad explorationem, non putent, in omnibus hoc esse præscientiam Dei, quod & voluntatem: quos tamen refutat ex S. Augustino S. Prosper ad obiectiones 12. 14. & 15. Gallorum, eo quod Dei voluntas nunquam velit nisi bona, præscientia autem & bona noscit, & mala, sed bona, quæ aut ipse faciat, aut etiam, vt nos faciamus, imperat; mala autem quæ omnino ipse non fecit, nec fieri suavit, aut impulsit. Et quidem infidelitas non credentium Euangelio nequaquam ex Dei prædestinatione generatur: bonorum enim Deus auctor est, non malorum. Prædestinatio igitur Dei semper in bono est, aut ad retributionem iustitiæ, aut ad donationem pertinentis gratiæ: proinde infidelitas non credentium, non ad constitutionem Dei, sed ad præscientiam referenda est. Cumque bona ad largiorem, cooperatoremque eorum Deum, mala autem ad voluntariam rationalis creaturæ malitiam referenda sint, diuini non est, sine ulla temporali differentiâ Deum & præscisse simul, & prædestinasse, quæ ipso erant ambore faciendæ, vel quæ malis meritis iusto erant iudicio retribuendæ; præscisse autem tantummodo, non etiam prædestinasse quæ non ex ipso erant causam operationis habitura. Potest itaque sine prædestinatione esse præscientia; prædestinatio autem sine præscientiâ esse non potest. Hucque S. Prosper.

Insuper, si vt voluntatis creatæ opera libera, præsertimque praua, sint absolutè futura, existitur decretum Dei, absolutum subiectiuè, & obiectiuè, atque de se efficax, in quo fundetur diuina de eis absoluta præscientia, causam eorumdem quoad existentiam, vt tradunt Thomistæ; audiant hæc verba antiqui Prudentij Tricassini lib. de Prædestinat. aduersus Ioannem Scotum Etigenam, vel Triugenam, provt referatur à Petanio tom. 4. Theologicorum Dogmatum, parte 2. in addendis ad librum 13. pag. 803. *Non ideo fit aliquid, quia Deus præscit; sed ideo ille præscit, quia futurum erat; ac per hoc non est culpa præscientiæ, & prædestinantis Dei, si aliquid perit; sed creatura rationalis, quæ sibi meritum percundi, malè viuendo, eiusque bonitatis largitatibus abutendo, comparauit. Prædestinatio igitur Deus peccantem ad supplicium æternum, secundum id, quod cum præscit malè viturum, & in malis operibus obstinatissimè perseveraturum: proinde culpa est eius, qui talis futurus præscit, non Dei, qui talem præscitens prædestinavit ad pœnam.*

Discussis officia Antichristiana à Contentonno adscripta Iesuitis, de quibus concludit, [ædificare parietem Resolutæ Moralitatis Theologiæ Scientiæ Mediæ, omnibus solâ auxiliâ indifferentiâ proponente, lenireque eum adulando peccatoribus, provt S. Gregorius Magnus lib. 18. Moralium, cap. 3. explicat Ezechielem cap. 13. vers. 10.] Circa quam conclusiunculam noto primò, legendum forsan *Dissolutæ Moralitatis, vbi Resolutæ.* Secundò, Theologiæ Moralitatis doctrinam, qualicumque sit in Iesuitis, non superstrui fundamento Scientiæ Mediæ. Tertio, Scientiam hæc non proponere omnibus solâ auxiliâ indifferentiâ, sed potius ipsi Scientiæ proponi vt obiecta, ea quæ sunt liberè futura conditionatè in voluntate creatæ; & quæ sic sunt futura cum conducentiâ ad salutem æternam, proponi cum dependentiâ ab auxiliis gratiæ, de se indifferentiâ, sed determinandis à voluntate creatæ. Quarto; legendum esse *lenire*, vbi Contentonus habet *lenire*. Quintò, ipsum potuisse discere ex S. Gregorio Magno lib. 3. Dialogorum, cap. 15. *Si apud districtum Iudicem otiosus sermo reprehenditur, quantum magis & noxius? Pensa ergo, quantum sit damnabilis, qui à malitia non vacat, si & ille sermo pœnalis est, qui à bonitate vilitatis vacat.* Quinque his annotationibus diuerto calumiam ab extrema Contentoni iniuria in Iesuitas, edictus ab eodem S. Gregorio Magno Homil. 18. in *Evangelio ad illa Ioannis cap. 8. vers. 59. verba: Iesus autem abscondit se, & exiit de templo. Mirum, inquit, est, cur persecutores suos Dominus se abscondendo declinauerit, qui si diuinitatis suæ potentiam exercere voluisset, tacito nutu mentis in suis eos ictibus ligaret, aut in pœnam subita mortis obrueret. Certè sub ipso Passonis tempore, & quantum poterat, ostendit; & tamen hoc, ad quod venerat, pertulit. Nam cum persecutoribus suis se querentibus diceret, Ego sum, sola hac voce eorum superbiam percussit, & omnis in terram strauit. Qui ergo & hoc in loco potuit manus lap dantium, non se abscondendo euadere, cur abscondit se? Nisi quod homo inter homines factus Redemptor noster, alia nobis verbo loquitur, alia exemplo. Quid autem nobis hoc exemplo loquitur? non est etiam, cum resistere possumus, iram superbien-*

tius humiliter declinamus. Unde & per Paulum dicitur, *Dare locum iræ. Quanta humilitate iram proximi ferre debeat, perperat homo, si furor irascitur, abscondendo se, declinauit Deus, Nemo ergo se contra acceptas contumelias erigat, nemo conuictis conuictum reddat. Imitatione enim Dei gloriosus est, iniuriam tacendo fugere, quem respondendo superare. Sed contra hoc superbia dicit in corde: Turpe est, vt, accepta iniuriâ, taceas. Quisquis conspicit, quia contumeliam accipis, & taces, non putat, quod patientiam exhibes, sed crimina agnoscis. Sed unde vox ista in corde nostro contra patientiam nascitur, nisi quia in imis cogitationem fiximus, & dum in terra gloriam querimus, placere ei, qui nos de celo conspicit, non curamus? Accepta ergo contumeliâ, meditemur in opere vocem Dei: Ego non quero gloriam meam, est qui querat, & iudicet. His Sanctissimi Doctoris monitis instructus fileo ad offensam de palpatione peccantium à le-*

6235 Non attinet ad horum de moribus siue doctrinam, siue praxim quod inquit Contentonus pag. 446. sed tamen in ipsorum Theologiæ Scholasticæ grauitate iniuriosum est; inquit miram, [S. Augustinum noluisse sateri, se Scientiæ Mediæ vnquam subscripsisse, quia credebatur Doctorum omnium sapientissimus, & iuxta humillimus, in mentem Catholici Doctoris venire non posse, vt sibi aliquid tribuat, quo se discerneret, quo totum Deo non det;] id quod confectarium prorsus esset ea ex Scientiâ. Præsumit itaque de Doctore gratiæ, quod Catholicos non putaret Iesuitas, quibus in mentem venit Scientiæ Mediæ. Quæ præsumptio non minus exhorbitat ab eius Doctoris mente, quam à Iesuitarum, & que profusus inueniunt, atrento debilitissimo suo fundamento, necnon sequelæ insulitate, vt satis constitit cum in suis locis egi de sensu eius S. Doctoris, nihil magis curans eum Nostris, quam patrefacere nostræ in his punctis consensum cum sua, dilucidius exprimentem contentam in sacris Paginis, in Ecclesiæ Conciliis; & Patribus se prioribus, præbenteque posterioribus normam, ad quam rudè dirigerent pronuntiat de istis punctis. Idque in hoc encomio dignissimo (si quod aliud hucvque adornatum fuit) tanto Doctore celebravit Nostræ Petrus Labbe lib. 1. *Elogiorum.* [Ingenium Augustini nemo hæcenus totum nouit: ingenij sui limites Augustinus ipse nesciuit. Monstrum ingenij fuit aliis, & monstrum sibi. Exhaustit se Africa, dum tale portentum tulit. Adolescens non tam discere, quam meminisse videbatur: diuinitas, non acquirere scientias; sed innatas habuisse. Didicit Aristoteles sine Magistro: vix eum Aristoteles sine Doctore didicisset. Exhaustis omnibus scientiis; adhuc scientiæ audis, didicit errores Manichæorum, vt haberet quod disceret: laudauit eos errores, dum nesciuit; refutauit, dum didicit, & nondum fidei discipulus, iam pugnavit pro fide. Superatâ naturâ, diuinitas est cum gratiâ: expertus est se ab ea non cogi, dum diu restitit; nec violentus consensus fuit, quem negauit, dum voluit: agnouit tamen, sufficientem fuisse gratiam, quâ vinci potuit; non accusaret motus suas, nisi prosperare potuisset; nec potuit, nisi vires offerret gratiæ sufficiens, & nondum vincens. Vicit tamen gratiæ efficax vinci volentem: sic delatauit, vt suaderet: sic

suavit, vt cogeret. Recusare illam poterat, etiam dum admittit: admittit illam voluntas libera, sed non sola: præuenit gratiæ nolentem, & adiunxit volentem: inccepit Deus sine Augustino, vt vellet Augustinus cum Deo: nec meruit Augustinus gratiam, quæ fecit merentem: data est inmerenti bene cum gratiæ merito. Nemo acutus gratiæ restitit, nemo fortius pro gratiâ stetit. Mirata Discipulum gratiæ, mutauit in Magistrum; docuitque artem vincendi, dum Augustinum vicit. Post eam victoriam nemo Augustino par fuit. Pelagius, Iulianus, Donatus vrbem Augustini timere: nec tantum errores præteritos refutauit, sed futuros: damnauit Iulianum, nondum à Roma damnatum.] Transcripsi hæc ex Petro Labbeo maxima cum voluptate; non enim videtur dici potuisse aut grandius, aut augustius de Doctore tam magno.

6236 Qua occasione fas mihi sit transcribere etiam, quæ eximius Theologus Leonardus Lessius respondit ad calumniam de S. Augustini contemptu; intentam à quibusdam Doctoribus Louanensibus. Respondit itaque: [Multa dicuntur de auctoritate D. Augustini, & ita traducimur, quasi nos nitamur totam eius doctrinam de gratiâ, & prædestinatione euertere; cum ego semper professus sim, sequi me doctrinam B. Augustini de prædestinatione, & gratiâ sufficiens, & efficax: Solum visus sum recedere ab eo in quæstione de electione immediata, & absoluta ad gloriam; dixi enim, efficacem, & absolutam voluntatem dandi gloriam esse posteriorem ratione, quam sit præuisio meritum. Et quia putant quidam, D. Augustinum sentire contrarium, scilicet Deum ante omnem præuisionem quasi in primo signo rationis omnes saluandos elegisse voluntate absoluta ad gloriam, & in secundo signo præparasse media; ideo dixi in meis lectionibus, *Contraria sententia tribuitur S. Augustino.* Ego enim dubitabam, an reuera D. Augustinus hoc sentiret. Unde non sum ausus absolutè dicere, esse sententiam D. Augustini. Postea tamen, abortitâ hac Controuersia, loca D. Augustini accuratius expendi, & non deprehendi aliquem, ex quo possit conuinci, Augustinum hoc sentire. Itaque teneo, etiam in hac re D. Augustinum nobis non aduersari.] Ita candidissimè in Historia sua M. S. circa Controuersiam cum Louanensibus, visa à P. Fourmaustraux, qui exinde exarauit pag. 238. & 239. verba superiora. Egoque in P. Petro Lessio lib. 2. MS. Historiæ Controuersiarum Societatis, *sect. aut num. 24.* lego dici Lessij nomine; seu potius ex eius ad Centuram Louanensium Apologia, [Auctoritatem S. Augustini, angustam sibi omnino, sanctamque esse: non ita se aut insanire, aut superbè sentire, vt maximo, sanctissimoque Doctore vilis homuncio aduersaretur; sed pro Magistro sibi eum, ac norma sentiendi esse, arque in his potissimum, in quibus doctrinam eius Celestinus Pontifex laudasset; neque contra eum Græcos PP. in bellum educere, sed pro modulo suo eniti, vt Ecclesiam, si posset, Græcam conciliaret cum Latina, & inter se sacros Orientis, Occidentisque Doctores.] Sic Lessius de se erga S. Augustinum vel in quæstione, in qua & mens S. Doctoris est ambigua, & S. Celestinus Papa nihil voluit decernere, & complurium Theologorum tam ad vnam, quam ad alteram partem amplectendam adest exemplum; & quam delibans S. Franciscus Salesius

lib. 1. epist. 8. iuxta editionem translationis Hispanæ, anno 1571. dixit: [In quaestione illa, vtrum prædestinatio sit ex præiudicis meritis, siue iam teneatur opinio SS. PP. qui præcesserunt S. Ambrosium, siue SS. Augustini, & Thomæ, siue aliorum, possunt formari argumenta stylo affectiuo, siue amplificatione, sed potius breuiando, &c.]

6237 Attigi quæ sunt exuberanter offensiuæ in Contentioso agente contra Scientiam Mediam. Omnia leuiora, ne videar nimis delicatus. Et forsitan non in solos leuitas censetur grauis Contentiosus ab iis, qui legant in *Dissert. 9. pag. 416.* [Certè, exceptis paucis, quos nisi Deus relinqueret vt semen, quasi Sodoma essemus, vix differt Ciuitas Catholica à Mahometica, nisi penes sonitum campanarum, quarum vsus Turcæ reprobant.] Relinquo aliis iudicandum, quàm sint præsentis itatui Ecclesiæ Catholicæ molestia hæc verba generaliter prolata de vniuersa Republica Catholica, & non tantum de vna, aut altera singulari. Estque toti naturæ humanæ, post amissam iusticiam originalem, ignominiosum vultus, ni fallor, quod *Dissert. 10. pag. 118.* scribat, [omnem hominem esse naturaliter Pelagianum, quia naturaliter quodcumque subdens libertatem fugit, &c.] Videt autem alij, an inde sequatur contra Concilium Tridentinum *sess. 6. de Iustif. can. 7.* opera omnia, quæ ante iustificationem sunt, quacumque ratione ficta sint, verè esse peccata, vel liberum arbitrium sine gratiæ adiutorio non nisi ad peccandum valere; quæ propositio est 28. inter damnatas in Michaële Baio.

6238 In reliquis Contentiosi, tam ab autoritate SS. Augustini, & Thomæ, quàm à rationibus, non inuenio aliud, quod non sit in terminis terminantibus (vt Iurisperiti loquuntur) enodatum à me, nisi inconueniens quoddam labefactum per Scientiam Mediam fundamenti præcipuarum virtutum Christianarum; ideòque non inuenio, quia Contentiosus solum incubuit mutandis in alium stylium obiectionibus, quas Gonetus compilauit ex Illustrissimi Godoy quaternionibus chartarum. Iam autem ego eis omnibus occurrere. Sit in specimen omnimodæ inhærensionis, quod quia Gonetus *tom. 4. disp. 6. art. 2. pag. 452.* Faustum Rhegiensem appellat *Ducem, & Antesignanum Semipelagianorum*, vocat etiam Contentiosus pag. 136. *Coryphaeam Massiliensem*; cum tamen vterque debuisset animaduertere, Semipelagianos Massilienses, de quibus S. Prosper, & Hilarius scripsere ad S. Augustinum, præcessisse aliquot annis Faustum Rhegiensem, qui post S. Augustini obitum edidit libros de Gratia, & libero arbitrio, discordauitque in multis à semipelagianis Massiliensibus.

6239 Suo illi inconuenienti præiudit Contentiosus *pag. 355.* inquit: [Multa alia inconuenientia contra Scientiam Mediam accumulans Nostri Authores, quæ apud illos legere poteris: vnum addam, quod in illis non inuenies, quodque scopolæ Theologiæ meæ, speculationem pietate condire satagenti deseruiet.] Hac præiudice inuitatus legi continèndò illud inconueniens, quod quadruplex est, & eius caput primum: [Spes auctorum Scientiæ Mediæ sulcritum vltimatè in vitibus propriis, vt qui vsus gratiæ, & determinationem illius non expectent à Deo, sed à se: nam illum non confert Deus, sed expectat à nobis, & supponit à se præuisionem, antequàm aliquid decreto suo disponat. Secundum: Si decretum Dei non causet vsus gratiæ in conuersione Tyriorum v.g. manife-

stus est, hos præ Iudæis posse gloriari, & inflari, seque ab illis discernere, quod humilitati aduersatur. Pater autem secundum Authores Scientiæ Mediæ, decretum Dei non causare gratiæ vsus, sed expectare. Tertium: Si gratia data à Deo non confert, sed expectat consensum, poterunt sibi impij blanditi, dicendo, differendam esse conuersionem, nec periculum esse in mora, quandoquidem bonus vsus gratiæ in manu nostra sit, & gratia semper ad ostium. Nam iuxta principia de Scientiâ Mediâ, gratia non potest in quacunque circumstantia flectere arbitrium meum, sed ego possum gratiam, quæ nullo loco, & tempore deest, determinare expectantem, & ea bene vti. Quare licet impij possent timere, attentis periculis vitæ, vel mortis corporalis, non tamen ex parte gratiæ, quippe quæ semper detur indifferens, & expectantis vsus. Quartum: Si Deus gratiam indifferentem omnibus semper, & vbiq; ostendat, atque conferat, eaque non inferat, nec prædeterminet bonum vsus sui, sed à libertate expectet eum, exploratum, & præscitum per Scientiam Mediâ ante vllam determinationem diuinæ voluntatis, vana prorsus, & irrisoria erit omnis nostra oratio. Nam quid petunt à Deo Auctores Scientiæ Mediæ, quando postulant gratiam Dei ad bene, factèque viuendum? Num gratiam tantum? Et hoc absurdum est, cum gratia secundum illos in omni instanti præstet sit. Num vsus gratiæ, applicationem, reductionem, & determinationem illius? Et hoc non; etenim contendit determinationem non proflire à gratia, sed expectari à nobis. Certè si auxilium Dei fieri efficax est in nostra potestate, & non præiudicaret Deus futurum efficax, nisi ex determinatione voluntatis; frustra illud petitur, vel perentit respondebit Deus, *Fac tu gratiam efficacem, & habebis quicquid optas.*

6240 Sed inconueniens hoc, formâ potius, quàm materiâ novum, & vtrinque merè apparens, euanescit ex iis, quæ Defensores Scientiæ Mediæ inculcare solemus ad similia alia. Vnde ad caput quartum respondetur, postulationem nostram eò dirigi, vt Deus dispense gratiam, quâ sic præueniat, excitet, & moueat, quomodo, iuxta S. Augustinum, sciat ei congruere, vt se vocantem non respiciamus, sed adiungamus consensum salutarem beneficio etiam gratiæ adiuuantis nos, operantisque nobiscum. Qui consensus est vsus gratiæ, applicatio, reductio, & determinatio, proflitque, seu fit principalitèr effectiue à gratia, & minùs principalitèr à voluntate nostra, quam eleuat: hæcque eleuata sic est cum illa principium efficiens, vt simul sit iure libertatis, concessio à Deo, & seruatò illæso, principium immediatè eligens præfati vsus, vti & principium merens per eum; eatenusque ex voluntate nostra expectatur determinatio, quatenus finit Deus, vt ipsa præuenta, excitata, motaque per gratiam eligat consensum salutarem, efficiatque eum, concurrente simul ipsâ gratiâ. Qui sensus Catholicissimus est, & summo interuallo distans ab expectatione Semipelagianica initij naturalis liberi, & meritotij præuentis gratiam, præbentisque motiuum, vt Deus largiatur illam pro iustificatione consummandâ. Præterea spectat ad potestatem nostram, suppositâ gratiâ præueniente, excitante, atque mouente, vt eiusdem gratiæ auxilium à Deo collatum, fiat efficax in actu secundo: nec Deus præiudicet, fore illud sic efficax, nisi ex consensu, seu determinatione voluntatis nostræ. *Deus enim, vt volumus (salubriter) & suum esse voluit, & nostrum, suum vocando, & nostrum sequendo: estque*

estque nostrum credere, ac bene operari propter arbitrium voluntatis: vtrumque ipsius est, quia ipse præparat voluntatem, & vtrumque nostrum, quia non fit, nisi volentibus nobis: Deusque in homine operatur ipsum velle credere, & in omnibus misericordia eius præuenit nos; consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire, est propria voluntatis, vt in variis locis ait S. Augustinus. Non tamen ideo frustra petitur à Deo auxilium suæ gratiæ, siquidem sui arbitrij, & misericordiæ tantum sit, tribuere illud, quod præuenerit fore efficax in actu secundo, cum nemo, iuxta eundem S. Augustinum, præstare sibi possit, vt vocetur, & præsertim efficaciter, scilicet in circumstantiis prænotionis dictæ. Quare responsio illa, *Fac tu gratiam efficacem, & habebis quicquid optas*, valet, ne cum præuè agimus, queramus de Deo: confert enim ipse auxilium gratiæ, quod de se ad bene agendum est sufficiens, quodque nos possumus reddere efficax in actu secundo; sed non valet, vt desistamus à petendo eo, quod præciuit reddendum à nobis sic efficax. Hæc de ratione pro auxilio efficaci. Et quantum ad illam, quæ potest fondi pro sufficienti proximè habente tantum remotè sufficienti, videatur Fourmeſtraux satisfaciens *ex pag. 266. vsque ad 271.* cuiusdam Innominato objicienti idem caput: referturque memoria illorum verborum S. Augustini: *Magna gratia commendatio. Nemo venit, nisi trahatur. Quem trahat, & quem non trahat; quare illum trahat, & illum non trahat? Noli velle indicare, si non vis errare. Semel accipe, & intellige. Non traheris, ora ut traharis.* Quæ in verba, & in germana alia passim repetita à S. Augustino, est pulcherrima interpretatio, & ex nostræ doctrinæ visceribus tradita à S. Saleſio in Praxi amoris diuini, *lib. 4. cap. 7. & 8. anteaque lib. 2. cap. 7.*

6241 Ad tertium iam patet, debere impijs timere ex parte gratiæ, ne scilicet denegetur ipsis à Deo ea, quam præciuit fore in actu secundo efficacem, vt se electiue determinent ad penitentiam, & conuersionem, data solum sufficientè proximè, & nonnullis data solum sufficientè remotè.

6242 Ad secundum, quod est frequentissimum in Thomistis, respondimus pluries. Nunc addimus ex libro 4. cap. 6. S. Saleſij alloquentis hominem, qui superbiat ob determinationem gratiæ sibi indulgenti à Deo: *Tu confersisti, ego scio bene. Motus tua voluntatis sequutus est liberè motum gratiæ celestis; sed id totum quid aliud amplius est, quàm recipere operationem diuinam, & non resistere ei? Quid in hoc est, quod non acceperis? Inops homo, ipsam etiam receptionem, de qua gloriaris, & confersum, de quo vanè extolleris, accepisti. Nam dic, quæso, an non mihi concedas, quod si Deus non te præuenisset, tu nunquam sensisses suam bonitatem, & per consequens non sensisses suam amorem? Fateor, te inspirationi cooperatum fuisse per consensum; sed si ignoras, scito tuam cooperationem ortam simul esse ex operatione gratiæ, & de tua libera voluntate; sed ita, vt si gratia non præuenisset, & repleisset sua operatione cor tuum, nunquam fuisset consequutus neque posse, neque velle præstare cooperationem aliquam. Hæc, multaque alia consona tibi, & in cap. 5.*

6243 Ad primum, non fulciri vltimatè in vitibus propriis spem Defensorum Scientiæ Mediæ, sed in gratia diuina, sine cuius ope non se determinabit electiue voluntas creata ad consensum vltimum pium, & salutarem: neque Deus per Scientiam Mediâ præciuit vllum conditionatè futurum ex determinatione electiua nostra, nisi de-

pendenter à gratia. Etenim voluit primum Deus, vt vel post peccatum Adæ omnes homines salui forent; sed per eum modum, perque ea media, quæ essent conuenientia conditioni suæ naturæ dotata libero arbitrio. Intendo dicere, voluit saluationem omnium illorum, qui vellent exhibere consensum gratiæ, & favoribus, quos prepararet, offerret, & distribueret hunc in finem. Inter hos igitur fauores voluit primum esse vocationem ita temperatam nostra libertati, vt possemus acceptare, aut abicere pro nostra electione & libitu; & illos, à quibus acceptandam fore antecidit, voluit subministrare sacros motus penitentia; & quibus continuarent in eis, disposuit præbere sanctam charitatem; & quibus hanc haberent, largiri auxilium necessarium ad perseuerandum; & quibus lucrifacerent diuinas has assistentias, decreuit dare finalem perseuerantiam, & felicitatem gloriosam æterni amoris. Quæ non sunt mea verba, sed S. Saleſij *lib. 3. cap. 5.* eaque manifesta pro Scientiâ Mediâ. Non enim est Scientia præcisè possibilium antecisio acceptationis, quæ foret, gratiæ à nostra voluntate. Neque est Scientia futurorum absolutorum, tum quia alioqui non diceretur Scientia acceptationis, quæ foret, sed quæ erit; tum quia alioqui non esset antecisio, quæ præcederet decretum subministrandi gratiam ad sacros penitentia; motus, sed deberet subsequi illud: tum quia alioqui S. Saleſius coincidisset cum illis, quos rejiciebat S. Thomas *1. p. q. 23. art. 5. in corp.* vt supra notabam. Denique non est Scientia futurorum conditionatorum fundata in decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato; quia S. Saleſius loquitur de Scientia præsupponente solummodò decretum circa salutem omnium hominum; & de Scientia terminata ad acceptationem gratiæ ex sola determinatione electiua voluntatis creatæ, & non ex vlla antecedenti determinatione ab increata; de Scientia etiam ad prædestinationem requisita, qualis non est, penes Thomistas, nisi Scientia demonstrans possibilitatem tum finis, nempe vitæ æternæ; tum mediourum ad eum finem conducentium, nempe gratiæ ab intrinseco, adæquatèque efficaci, & actuum salutarium, dirigenque Deum in suis decretis formandis, vt ait Gonet. *tom. 4. disp. 1. art. 2. §. 1. pag. 25.* de Scientia item acceptationis liberæ ita futuræ conditionatim, vt simul sit futura absolutè, respectu cuius obiecti sit communiter Thomistæ non admittunt Scientiam innixam decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato; de Scientia præterea, pro cuius obiecto, quod sit præfatum decretum, non inuenitur vllum verbum, aut vestigium in S. Saleſio. Vltra hæc *lib. 2. c. 14.* docet, esse præiudicet Deus, fore, vt si conderetur primus homo, sua libertate abuteretur, & amittendo gratiam amitteret etiam æternam gloriam; nihilominus decreuisse tractare aliter naturam humanam, ac decreuerat tractare Angelicam. Quæ præuisio fuit conditionata, & Scientiæ Mediæ, vt sæpè ostendi circa alios SS. PP. agentes de similibus præuisionibus diuinis.

Et quæ à S. Saleſio traditur, eò magis est alièna à decreto prædeterminatio erga materiale peccati Adamici, absoluto subiectiue, & conditionato obiectiue, quò ipse remotior est, *lib. 3. cap. 3.* ab approbando tali decreto prædeterminatio. Ait enim: *Sed quia hæc voluntas significata, seu signi, procedit per modum desiderij, & non volitionis absolutæ, possumus eam sequi obediendo, aut ei resistere non obediendo. Etenim Deus elicit tres actus suæ voluntatis circa id: vult, vt possumus resistere; desiderat, ne resistamus; permittit nihilominus, vt resistamus,*

ſe volumus. Quod poſſimus reſiſtere, pendet è noſtra naturali conditione, & libertate: quod reſiſtamus, è noſtra malitia: quod non reſiſtamus, è deſiderio diuinae bonitatis. Quando igitur reſiſtimus, nihil conſert Deus noſtram inobedientiam, ſed potius derelinquendo noſtram voluntatem in manibus ſui liberi arbitrij, permittit, vt eligat malum: ſed quando obedimus, contribuit Deus ſuum auxilium, ſuam inſpirationem, & ſuam gratiam. Quoniam permiſſo eſt quadam voluntatis actio, ſterilis de ſe, & infecunda: faſque ſi ſic dicere, eſt quadam actio paſſiua, qua nihil efficit, ſed ſinit efficiere; & è contrario deſiderium eſt actio effectiua, fecunda, & fertilis, qua excitat, inuitat, urget: & ideo deſiderans Deus, vt ſequamur ſuam voluntatem ſignificatam, ſollicitat nos, exhortatur, peccat, inſpirat; adiuvat, & auxiliatur. Sed permittens, vt reſiſtamus, nihil aliud efficit, quam ſimpliciter ſinere, vt faciamus quod volumus iuxta liberam noſtram electionem contra ſuum deſiderium, & intentionem; & nihilominus hoc Dei deſiderium eſt verum, &c. Hæc dicens S. Saleſius quomodo annueret decreto prædeterminationis erga materiale peccati, conueno cum eodem materiali, & effectiuo prædeterminationis phyſicæ ad idem materiale.

6245 Immoratus ſum S. Saleſij pro Scientia Media inreſtagabilibus teſtimonijs in libro multis ſignis cæleſtibus approbato, vt referunt in ſui Authoris vita, productoque in lucem anno 1616. ante quem fuerat per litteras conſultus ſuo de ſenſu in hac inter Dominicanos, & Ieſuitas Controuerſia à Paulo V. Pontifice Maximo, eaque anno illo planiſſimè innoteſcebat toto in Chriſtiano orbe, & Dominicanorum, Ieſuitarumque verſabantur omnium Theologorum manibus Volumina luculentiffima, proindeque intimi Controuerſiæ ſuius ignoti eſſe non poterant S. Saleſio. Immoratus, inquam, ſum, ne alij in Gallia, quam, & primariò Sabaudiam radijs ſuarum heroicarum virtutum, ſublimis ſapientiæ, & prædicationis feruidiſſimæ illuſtrant nouns hic Eccleſiæ Doctor Scholaſticus, Myſticus, & Polemicus, pergant cum Contentſione deuouere tot diris Diſcipulos vniuerſim ciuitatis Mediæ, & ne renouent tot probra in corâ vniuerſim doctrinam Moralè.

6246 Iam ex reſponſionibus ad quatriceps inconueniens pateſcit primò, Scientiam Mediã non demoliri baſim virtutum Chriſtianarum.

6247 Secundò, non eſſe tam fundatum, ac oportebat ad firmam reflexionem Theologiæ cordis, quod inquit Contentſionus pag. 363. & 364. [Sicut Scientia Media non tam bene virtutum Chriſtianarum ſtudio fauet, ſic contraria non modò non eſt dura, ſed totius virtutis, omnis ſolidæ pietatis, & ſuauiffimæ conſolationis fundamentum eſt inconcuſſum.] Circa quæ Contentſioni verba non contradico laudibus ſententiæ negantis Scientiam Mediã, ſed aſſirmantis malo merito de Chriſtianis virtutibus; quanquam fatear, Contentſionem ibi maiori cum moderatione fuiſſe loquutum.

6248 Tertio, referri immeritò à Contentſione diff. 12. pag. 587. de aſſertoribus Scientiæ Mediæ. [videre Deum Iudam in alia circumſtantiarum ferie eſſe ſaluandum ex aliquo merè naturali ex parte liberi arbitrij in tali circumſtantia conſentiens ſe tenente.] Prof. cõd. Defenſores Scientiæ Mediæ nunquam id, vel in vtramque autem ſtendendo, imaginati ſunt. Conuerſio Iudæ neutiquam à Deo cognoſcitur futura conditionatè, niſi attingendo

conſenſum ſalutarem Iudæ, electiuamque determinationem piæ voluntatis in aliqua circumſtantiarum ferie ſub hypothefi gratiæ, à qua dependeret. Aliud eſt, apparere Thomiſtis, quod ex Scientia Mediã eiſmodi abſurdum hæreticum ſequatur; aliud attribueret Noſtris, quod deglantiant illud. Refellere Noſtros ex apparitiã illius, licitè vſquequaque eſt, Noſtrique viciffim Thomiſtas oppugnant alijs ex abſurdis nõ minoribus; ſed illicitum, ſi attendatur tum ad Decreta Pontificia prohibentia, tum ad expreſſam Noſtrorum doctrinam viua voce ſcriptis; & libris, eſt aſſeuerare illud de eis, non ſecus ac ſi ipſi referrent de Thomiſtis inſiciari in voluntate creata prædeterminata libertatem indifferentiæ actiue; adſcribere Deo, quod ſit author & cauſa peccati, &c. Vnde cum nuperrimè typis comiſſa fuiſſet Salmanticæ à quodam, non Dominicano, ſed adſcriptio Thomiſta conſuſio hæc, [Scientiam Mediã, vt proſus impoſſibilem, & repugnantem, & vt minimè idoneam ad dirigendum Deum in ſuis decretis abſolutis, conciliandamque libertatem creatam cum prædeſtinatione, & gratia, imò vt ad hoc proſus inutilem, ſupremi Dei dominij, & perfectionis primæ cauſæ, primique liberi deſtructiuam, Onnipotentis inimicam, providentiæ contrariam, iura creatæ libertatis nedum mediare, ſed immediate euertentem, & euiciendam putamus,] viſa fuit multis prudentiſſimis vitis digna, quæ ſeuere expungeretur authoritate Maiorum, quia non primo, ſed ſecundo modo ſonabat, & turbulenter prouocabat ad retaliationem, edendo Theorema aliud onuſtum non paucioribus notis in opinionem contrariam; dedecorabaturque decorum, quo iam diu Salmanticæ vna Schola tractabar alteram. Sed non deſerunt, qui conſuerint, vtriuſque Scholæ opiniones eo iam in ſtatu eſſe probabilis, authoritatis, fauorifque publici, vt habenda non ſit ratio voluntatum Concluſionum huiſmodi, quas inconſultis ſuis Magiſtris, & immaturo iudicio conſciunt ſæpe adoleſcentes Scholares, cõtro iuuenili perciti in ſententias, quarum contrarijs ſunt recenter imbuti, & ad quarum fundum necdum peruenerunt.

6249 Quartò, ex incidenter dictis de S. Franciſco Saleſio pateſcit, Contentſionum differt. 10. pag. 480. allegare ſine cauſa eum, vt probet, gratiam diuinam ita temperare cum libertate creata decretum diuinum antecedenter efficaci, & prædeterminationem, vt nec huic illa, neque illi hæc quidquam detrabat. Verba quæ recitat, ſeu potius ad quæ alludit, nam incipit recitare, & paulò poſt intermiſcet ſua, ſunt hæc in lib. 2. Praxis amoris diuini, cap. 12. Gratia eſt de ſe tam gratioſa, & noſtris cordibus ad ſe trahendis dominatur tam gratioſè, vt non diminat libertatem noſtri arbitrij, ſed magna vi, quanquam ſuauis, & delicata, tangit fora noſtri ſpiritus; ita quidem vt liberum arbitrium nullam patiatur violentiam. Vires gratiæ non ſunt ad cogendum, ſed ad attrahendum cor. Habet quandam violentiam ſanctam; non ad violandum, ſed ad amorem inſuadendum voluntati noſtræ; agit cum vi, ſed tam ſuauis, vt voluntas non maneat oppreſſa ab actione tam potenti. Non opprimit, ſed urget immunitatem noſtram, proindeque non obſtante ſua fortiitudine, relinquit nobis libertatem, vt conſentiamus, vel non conſentiamus ſuis motibus, prout nobis placeat. æternum hæc verba non proferuntur à S. Saleſio præſuppoſente, aut poſtea ſignificante decretum diuinum antecedenter.

cax, & prædeterminationem, cui temperando cum libertate creata deſeruit gratia diuina. Eſt quidem hæc talis, qualis deſcribitur à S. Saleſio, ſed vt talis ſit, non debet prouenire ab eiſmodi decreto; ſufficit abundè illud, quod ſit de ſe indifferens ad ſalutarem conſenſum, & ad peccaminofum diſſenſum, quanquam cum affectione ad conſenſum, quodque habeatur à Deo præſciente conſenſum; ad quem ſe determinabit voluntas creata ſub conditione gratiæ diuine diſpenſatæ certis in circumſtantijs, quin determinetur ab ea. Vt enim ait S. Saleſius in fine capituli: Inſpirationes nos proueniunt, & antequam nos cogitemus, præſtant, vt ſentiamus eas; ſed poſtquam ſenſerimus, quod ad nos attingit, eſt vel conſentire, vt adiuuemus eas, & ratam reddamus motionem, vel diſſentire, ac repellere. Dantur ſentiri à nobis, ſine nobis; ſed conſentire debet noſtrum eſſe; ideſt, ex noſtra determinatione, & non aliunde. Et antea dixerat: In nobis eſt ſurgere, necne; nam quanvis nos ſine nobis excitant, non vult erigere nos ſine nobis. Et prius: Sed quod eſt tam admirabile, quam verum, quod quando noſtra voluntas ſequitur vocationem, & conſenſum ad motionem Dei, ſequitur tam liberè, quam liberè reſiſtit; tametſi conſentire gratia dependeat multò plus à gratia, quam à voluntate, & reſiſtere dependeat ſolum à voluntate. Quod poſtremum intelligere non poſſumus, ſi ad reſiſtendum imprimenda ſit à Deo voluntati phyſica prædeterminatio ad materiale reſiſtentia.

6250 Dat plenis manibus plura alia S. Saleſius c. 13. ad finem, & antea cap. 9. 10. & 11. poſtea que lib. 4. cap. 5. in quibus totam noſtram de gratia ſufficiente, & efficaci doctrinam vitidis pingit non minùs coloribus, quam Molina, Suarez, Bellarminus, (amiciffimus ſibi, & cuius à ſe vocati magni ſolius Controverſiarum libris vltra Biblia ſacra decertant diu contra Hæreticorum conferatas acies, poſtrauitque eas, vt conſtat ex varijs epistolis ſuis in lib. 1.) Leſſius, familiariffimus etiam ſibi, & cui reſcripſit anno 1618. beneuolentiſſimas litteras, teſtanteſque tum quam magni facere ſoleret quidamquid è Societate Jeſu procederet, tum quantum amaret, venerareturque perſonam, nomen, Operaque illius, præſertim de Prædeſtinatione tractatum, ubi amplectebatur, tuebaturque ille ſententiam antiquitate, ſuauitate, ac Scripturarum natius authoritate nobiliſſimam de prædeſtinatione ad gloriam poſt merita præuiſa (ſcilicet conditionatè, & abſolutè) quod fuerat gratiſſimum ſibi, qui eam ſemper, vt Dei miſericordia, ac gratia magis conſentaneam, veriorem, ac amabiliorem exiſtimauit, indicaueratque tantisper in lib. 3. de Amore Dei, cap. 5.

6251 Huic præclaro ſententiæ Leſſij elogio conforme eſt illud, quod eam appellat ſana doctrina articulos, legebaturque in Ediçto per Octauium Frangipanium, Episcopum Calatinum, Nuntium Apoſtolicum, edito ad annum 1588. contra quorundam Louaniensium Cenſuras. Miſerat Romam ſuas propoſitiones Leſſius, [& (vt ipſe refert in præcitata Hiſtoria MS.) illas P. Bellarminus exhibuit Summo Pontifici Sixto V. & explicuit, conſiderari ibi doctrinam, quam Facultas Theologica Louaniensis, & Duacensis ſuis Cenſuris damnafſet. Accepit eas Pontifex, & poſtea in Conſiſtorio iuſſit, illas coram ſe, & Cardinalibus legi. Quibus lectis, Pontifex, vt erat inſignis Theologus, dixit, ſe idem ſentire, & rogauit Illuſtriſſi-

mos Cardinales, quid ſibi videretur? Qui caſdem propoſitiones tanquam ſanæ doctrinæ articulos approbarunt. Vnde Pontifex Breui directo ad Illuſtriſſimum Nuntium Octauium, Episcopum Calatinum, cum illum Colonia Louanium ad hanc contentionem ſopiendam mitteret, vocat noſtras propoſitiones ſanæ doctrinæ articulos. Cum, inquit, orram Louanij controverſiam ſuper quibusdam ſana doctrina articulis intellexerimus, &c. Cumque, legente Domino Nuntio ſuam commiſſionem, aduertiffem, in Breui Apoſtolicò contineri hæc Pontificis verba, monui poſtea, & rogauit Illuſtriſſimum Nuntium, vt dignaretur illa ſuæ Conſtitutioni, quâ partibus ſilentium indicit, inferere: quod ille, re prius examinata, quam ante non animaduerterat, cum ita eſſe deprehendiſſet, fecit: idque non partim fregit aduerſarios; nam videbant, ſatis apertè ſuam Cenſuram illis verbis damnari.] Ita Leſſius apud Fourmetraux pag. 30. & 33. Quòd ſi Leſſij teſtimonium in cauſa propria ſuſpectum alicui videatur, certè verba Ediçti non admittunt alium ſenſum, quam vt ſub ſana doctrina articulis ſignificentur, & reputentur à Nuntio ſaltem Apoſtolicò, loquente ex commiſſione Romani Pontificis, illæ Leſſij de Prædeſtinatione, & Gratia propoſitiones, quæ fuerant in Controverſiam vocatæ, & in quas Louaniensies aliquot Doctores contorſerant immeritam Cenſuram. Nec obest, quod opponit in-nominatus quidam pag. 408. Scientiæ Mediæ ad examen reuocatæ, ſcilicet [quomodo ſpeciem aliquam probabilitatis habere poterit, Pontificem, aut Nuntium Pontificium, approbaſſe vt ſanæ doctrinæ articulum hanc propoſitionem Leſſij ab vtraque facultate Louaniensi, & Duacensi cenſuram, Liber aliquis (qualis forte eſt ſecundus Machabaorum) humanâ induſtriã ſine aſſiſtentia Spiritus S. ſcriptus, ſi Spiritus S. poſtea reſertur, ibi nihil eſſe falſum, efficiunt Scriptura ſacra.] Non, inquam, obest; nam propoſitio Leſſij non fuit illa, ſed hæc: Si aliquod Opus piũ, & ſalutare, humanâ induſtriã, ex diuino inſtinctu compoſitum, publico teſtimonio Spiritus S. approbaretur, tanquam in omnibus partibus ſuis veriſſimum, tale Opus habiturum veritatem æquè inſalubilem, ac Scriptura ſacra, & rectè Scripturam ſacram, ac verbum Dei appellatum iri. Nam eiſdem authoritatis eſt epistola à Rege dictata, & ab eo ſubſcripta. Quj modus, et ſi de factò putem eum non inueniri in aliquo Scriptura Canonica libro, non tamen eſt impoſſibilis. Hanc fuiſſe propoſitionem Leſſij aſſeuerat Fourmetraux pag. 32. ſcribens Duaci, non longè à Louanio, & habens præ oculis Hiſtoriam MS. quam de ſua cum Louaniensibus Controverſia reliquit Leſſius. Hanc porò propoſitionem immunem eſſe ab omni cenſura rigida, imò & probabiliſſimam, noſcet vel tyro Theologus, maxime ſi videat Bellarminum lib. 1. de Verbo Dei, cap. 15. dicentem, [Deum quidem eſſe authorem omnium diuinarum Scripturarum; ſed aliter tamen ad eſſe ſolitum Prophetis, aliter alijs, præſertim Hiſtoricis. Nam Prophetis reuelabat futura, & ſimul aſſiſtebat, ne aliquid falſi admiſcerent in ſcribendo; & ideo Prophetae non alium habuerunt laborem quam ſcribendi, vel dictandi: alijs autem Scriptoribus Deus non ſemper reuelabat ea, quæ ſcripturi erant; ſed excitabat, vt ſcriberent ea, quæ viderant, vel audierant; quorum recordabantur; & ſimul aſſiſtebat, ne falſi aliquid ſcriberent. Qua aſſiſtentia non faciebat,

ne laborarent in cogitando, & quærendo quid, & quomodo scripturi essent, &c.] Si item videat Iacobum Bonfrerium c. 8. *Præloquiorum in totam Scripturam Sacram, per 7. Sectiones*, in quarum postrema quidpiam plus inquit, quam Lessius, nimirum: [Consequenter se habere posset Spiritus S. si quid humano spiritu absque Spiritu S. opè, directione, assistentia (nempe extraordinaria, & speciali) à quopiam Scriptore esset conscriptum, postea tamen Spiritus S. testaretur omnia, quæ in eo scripta essent, vera esse. Certum enim est, tunc totum hoc scriptum fore Dei verbum, & eandem infallibilem auctoritatem habiturum, quam habent cætera, quæ inspiratione, vel directione eiusdem Spiritus S. conscripta essent. Quemadmodum tam est Regis verbum, & parisi auctoritatis, cum quis à Secretis, vel Notariis proprio Marte mandatum aliquod Regium, vel instrumentum publicum concipit, quod postea Rex lectum probat, & sigillo suo impresso munit, cum eo, quod Rex ipse concipit, scribit, dicitur. Hoc tertio modo, etsi non existimem Spiritum S. aliquando usum in iis, quos habemus, Sacræ Scripturæ libris, absolute tamen nihil vetat uti, vel etiam aliquando usum; forte in iis libris nonnullis, ac scriptis, quos supra cap. 6. diximus fuisse Scripturam Sacram, & postea tamen intercidisse, &c.] Nihil igitur obstat, quominus Lessij articulo Sixtus V. aut suus Nuntius Apostolicus agnouerit tanquam sanæ doctrinæ, & S. Salsus in tantas se effuderit laudes sententiarum Lessij circa diuinam Prouidentiam, Prædestinationem, & Gratiam.

6252 Extremam manum iam imponere Appendici volebam, proponendo ex Contensoni imitatione, puncta nonnulla reflexionum affectiuarum super verbis illis Venerabilis, & Societati à S. Parente Ignatio ad lectionem spiritualem commendatissimi Thomæ à Kempis lib. 3. cap. 36. de Imitatione Christi. *Læta cor tuum firmiter in Domino, & humanum ne metuas iudicium, ubi te conscientia pium reddit & insonem. Bonum est, & beatum taliter pati, nec hoc erit graue humili cordis, & Deo magis quam sibi ipsi, confidenti. Multi multa loquuntur, & ideo parua fides est adhibenda. Sed & omnibus satis esse, non est possibile. Etsi Paulus omnibus studuit in Domino placere, & omnibus omnia factus est; tamen etiam pro minimo duxit, quod ab humano die iudicatus fuerit. Egit satis pro aliorum adificatione, & salute, quantum in se erat, & poterat; sed ne ab aliis aliquando indicaretur, vel despiceretur, cohibere non potuit. Ideo totum Deo commisit, qui rotum nouerat, & patienti ac humilitate ::::: se defendit. Respondit tamen interdum, ne infirmis ex sua taciturnitate generaretur scandalum. Quis tu, ut timeas à mortali homine? Hodie est, & cras non comparet. Deum time, & hominum iudicia non expauesces. Quid potest aliquis in te verbis, aut iniuriis? Sibi potius nocet, quam tibi, nec poterit iudicium Dei effugere quicumque est ille. Tu habes Deum præ oculis, & noli contendere verbis querulosis. Quod si ad præsens tu videris succumbere, & confusionem pati, quare non mernisti, ne indignis ex hoc, neque per impatientiam minuas coronam tuam, sed ad me potius respice in celum, qui potens sum eripere ab omni confusione, & iniuria, & unicuique reddere secundum opera sua. Quæ super verba multas habebam considerationes, & meditationes ad exhauriendum dolorem,*

si quis restaret ex Contensoni concuiis de nostra doctrina.

Sed distraxit me ab his reflexionibus reperta, & notata veluti casu discessio Contensoni à diuinis decretis prædeterminatiuis, à gratia efficaci prædeterminantis physice, & consequenter à compluribus aliis dogmatibus Scholæ Thomisticæ; sicque me distraxit, ut absque earum reflexionum ope consumptus sit omnis dolor, superueniente gaudio ob accessum Contensoni magna ex parte ad nostram Scholam. Quod gaudium non esse phantasticum, demonstrant hæc illius verba in *Dissert. 10. pag. 500. & seq.* [Decretum, & gratia efficax mouet libertatem, non tollendo potentiam ad oppositum, putà odium alicuius obiecti, sed inferendo, & applicando ad amorem. Quare, vt ab aduersariorum sophismatis, veluti ab araneorum telis, expeditis, vno verbo dic, voluntatem posse quidem resistere, frustrare, abijcere, & expellere diuini decreti motionem; sed nunquam restitutam, nunquam frustratam, nunquam abiectam, vel expulsum. :: Hæc solutio est plana, & vix contra eam aduersarij possunt aliquid mutire, vt sæpius inter disputandum sum expertus.] Et pag. 508. [Ad exsufflenda aduersariorum sophismata sat est, si semper præ oculis habeas propositiones, in quibus dicitur, quod voluntas non potest dissentire, abijcere, resistere, &c. Nam voluntas præmota hæc omnia potest; sed nunquam volet. Hac vnica responsione arguentem ad angustias reduces, nec poterit multitare.] Hæc qui dicit, desleat manifestè

6254 Primò à decretis diuinis prædeterminatiuis. Nam decretis habitis antecedenter ab increata voluntate cum inimpedibilitate à creata, & habitibus efficaciam essentialem, aut ab intrinseco adæquatè ad causaliter determinandam creatam ad salutarem amorem Dei v. g. non modò nunquam resistere creata, sed neque poterit resistere, neque rursus poterit frustrare, abijcere, & expellere ea; neque item poterit dissentire eis, vt per se euidenter innotescit. Talia autem sunt decreta prædeterminatiua, quæ post Bañesium propugnauit Dominicani. Cum igitur Contensonus non admittat nisi decreta, quæ possit frustrare voluntas creata, quanquam nunquam frustrabit, &c. luce meridiana clarius euadit, Contensonum defecisse à suorum castris. Confirmatur: Decreta diuina de se efficacia eius conditionis sunt, consensu omnium Theologorum, vt de ipsis verificetur illud Isaia 14. vers. 27. *Domine exercituum decreuit, & quis poterit infirmare?* Illud etiam Esther 13. vers. 9. *Domine, Domine, Rex omnipotens, in ditione tua cuncta sunt posita, & non est, qui possit tua resistere voluntati, si decreueris saluare Israël.* Quapropter Contensonus tantum concedens erga actus liberos salutares voluntatis creata decreta increata, quæ infirmari possunt à creata, & quibus hæc resistere queat, detrectat proculdubidè decreta prædeterminatiua diuina, siquidem ista, vno omnium Thomistarum labio, debeant esse ex se efficacia. Qui è Nostris etiam circa actum liberum salutarem voluntatis creatae additunt decretum de se efficax increatae, fatentur, non posse ei resisti à creata; sed dicunt, increatam non posse in illud prodire, nisi præsupposita Scientiâ Mediâ de amore Dei v. g. conditionatè futuro liberè ex electiua

electiua determinatione creatæ sub gratiâ diuinæ hypothesi, proindeque simul dicunt, non haberi antecedenter ab increata cum inimpedibilitate à creata.

6255 Secundo deficiit Contensonus à gratia efficaci prædeterminantis physice. Etenim ea gratia huiusmodi est, iuxta Bañesium, & sequaces Dominicanos, cui voluntas creata nedum nunquam resistit, aut dissentit, quamque nedum nunquam frustrabit, abijcet, expelletque; sed neque etiam vllâ poterit facultate resistere ei, aut dissentire, neque eam frustrare, abijcere, aut expellere, componendo actuali resistantiam, & dissentium cum ea. [Hæc enim duo sunt impossibilia, quod sit præmotio ad amorem, & simul odium: quia cum illa motio sit efficax, & coniuncta cum amore, sequeretur, componi actu in voluntate amorem, & odium, quod repugnat,] vt refert Contensonus pag. 509. de suorum placitis. Atqui ipse, etsi approbet gratiam efficacem, cui nunquam resistit, aut dissentit voluntas creata, &c. non tamen cui non poterit resistere, aut dissentire, &c. componendo cum ea actuali resistantiam, & dissentium: seu non approbat gratiam efficacem, cum cuius entitate physica actualiter existente sit absolute, & simpliciter impossibilis resistantia, dissensulque actualis in voluntate creata. Ergo Contensonus deseruit gratiam efficacem quæ esset prædeterminans physice.

6256 Hinc consequenter Contensonus tenetur, vel annuere Scientiâ Mediâ, vel agnoscere in Deo conditionatam notitiam, certam tantum obiectiue moraliter de amore libero, & salutari futuro conditionatè in voluntate creata. Probatio desumitur ex Illustrissimo Godoy, qui *Tract. 4. in 1. part. disp. 34. §. 2. num. 14.* hæc apponit Conclusionem: [Futura contingentia conditionata connexa moraliter cum conditione, cognoscuntur à Deo ex vi conditionis certè certitudine physica ex parte subiecti, & morali ex parte obiecti.] Ante sua fundamenta aduertit, [conditionalem propositionem, in qua talia futura enuntiantur, duplicem sensum habere posse: alterum, quo asseratur, positâ conditione, consequens futurum re ipsa absolute: alterum, quo asseratur, illa conditione positâ, conditionatum esse futurum non absolute, sed cum infallibilitate morali. In priori sensu non possunt cognosci à Deo, nisi præsupposito efficaci decreto prædeterminatiuo, absolute subiectiue, & conditionato obiectiue. In sensu autem posteriori asserimus in Conclusionem, cognosci à Deo cum omni certitudine ante omne decretum de illorum existentia in scriptis: v. g. hoc futurum conditionatum, *Si Petrus graui tentatione pulsatur, tentationi succumbet*, cognoscit Deus cum omni certitudine, præciso decreto, vt futurum certè moraliter, non vt absolute futurum. Et similiter hoc, *Si Paulus manserit multo tempore in peccato mortali, incidet in alia peccata.*] Ita Thomistarum facile Princeps hæc ætate. Quare si iuxta Contensonum talis est diuini decreti erga voluntatis creatæ amoris motio, vt moraliter tantum connectatur cum hoc, potens absolute, & simpliciter existere, quin hic sequeretur notitia, quæ de hoc habeatur fundata præcisè in decreto, & motione, non euadet obiectiue certa plusquam moraliter. Ergo vt sit metaphysicè certa etiam obiectiue, vel recurri debet ad medium, quod sit decretum, & motio

R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars II.*

connexa metaphysicè cum existentia amoris; vel debet recurri ad Scientiâ Mediâ notitiam, quæ de amore libero, & salutari habeatur, nempe dicendo, istum, vt conditionatè futurum, cognosci à Deo cum omnimodâ certitudine, & metaphysica etiam infallibilitate subiectiue, & obiectiue, eo quod, cum conditionatè foret ex determinatione electiua voluntatis creatæ præuentæ diuinâ gratiâ, nequeat id non esse prorsus patens certè, & omnimodè infallibiliter intellectui diuino. Primum recursum facit Illustrissimus Godoy in §. 5. & 6. & in *Disputationibus seqq.* Nam non contentus cognitione certatantum moraliter obiectiue, statuit certam, & infallibilem metaphysicè, etiam obiectiue, eamque comparatam in decreto subiectiue absolute, & obiectiue conditionato, in præmotione etiam ad amorem physica, quæ ex illo foret, & cui non modò non resisteretur, sed nec resisti posset, seu cum qua impossibilis esset physica, & metaphysicè potestate actualis resistantia per odium, aut per carentiam amoris. Quem primum recursum cum non faceret Contensonus, tenebatur ad secundum; nisi vellet tribuere Deo de futuris conditionatis liberis salutaribus voluntatis creatæ cognitionem certam tantum moraliter obiectiue, quæ à diuino intellectu debet non minus exterminari, quam certa tantum coniecturaliter obiectiue de contingente conditionato, quod coniecturaliter inferatur ex conditione? Ablegat autem expressè Contensonus circa initium *Dissert. 8.* agrè ferens, quod de aliquibus Thomistis dicatur dissensisse, Indignatus etiam est ad idem ipsum Author libelli famosi, inscripti *Theatrum Iesuiticum*, pag. 165. & seq. Quem libellum, etsi de Historia Scientiæ Mediæ blateret inania multa, ac ridicula vsque ad pag. 172. ac de Bellarmino, non magis purpurâ Cardinalitiâ, quam sanctitate, sapientiaque Eminentissimo, & de me insolentissimè effatit pag. 24. scripsisse eodem modo de non improbabilitate Purgatorij desiderij, deque Cælo Empyreo, ac Mahometes de suo obsceno Paradiso: cum tamen reuera Bellarminus censuerit conformiter ad plures reuelationes memoratas à S. Gregorio Magno, V. Beda, aliisque probatæ auctoritatis vitis; egoque de Cælo Empyreo, & Beatorum hominum glorificatis corporibus, actibusque horum purissimis in sensibus externis nihil affirmarim, quod non munierim SS. Patrum, Theologorum antiquorum, & recentium suffragiis, quodque à succedentibus Scripturis non habuerit honorificam approbationem. Ex innumeris nominabo doctissimum, & piissimum Theologum R. P. Sebastianum Izquierdum, qui Romæ, vbi apud Præpositum Generalem est Assistens Hispaniæ, anno 1672. in Considerationibus de quatuor Nouissimis hominis, in ea, quæ est de Gloria, pag. 106. 451. 453. 467. 509. assumit scripta, & firmata à me (quem allegat) vt inde eliciat puncta ad considerationes solidissimas, sanctas, castasque de beatitate accidentali hominum in corporibus post resurrectionem. Quem, inquam, libellum, seu potius terribilissimam colluuiem fabularum in Societatis doctrinam, & mores, contemnendum putari ad hunc vsque diem ex anno 1654. suæ abortionis monstruosæ, quo primum tempore illum perlegi ante prohibitionem à S. Inquisitione.

Iam cum Contensonus capitali nostro funda- 6257
mento

mento reſponderit diſcedens à decretis prædeterminatiuis, & à prædeterminatione phyſica, prædictis eò vſque ſua in Schola Thomiſtica, iuſſiſſique denuò per Capitulum Generale poſtremum admonitione ſ. defenſari à Dominicanis, vt compertum eſt ex Decreto tranſcripto à R. P. Franciſco Ianſſens pag. 34. Veritatis manifeſtatæ, non aſſequor, quam viam aperuerit, vt à contortis, & aculeatis Noſtrorum argumentis fallacibus, veluti ab araneorum telis, ſe liberent Thomiſtæ. Non ſunt ſophiſmata cauillatoria, neque tenues araneorum telæ; quæ tam potenter concludunt, tamque inſolubiliter intrincant, vt coegerint perdoctum Miſiſtrum ad deſerenda decreta prædeterminatiua, phyſicalque prædeterminationes. Si decretum diuinum de noſtro amore libero, ac ſalutari, gratiaque efficaci ad eum mouens concedatur noſtrorum argumentorum vi talia eſſe, vt cum illis ſecundùm ſe poſſint componi reſiſtentia actualis, & diſſenſus per odium, aut per carentiam amoris, non ſoluuntur planè noſtra argumenta, ſed planè ceditur eis. Quod ſi à Noſtris vibrata fuerit contra Contentonum publicè ſuſtentantem, vel præſidentem, non potuit experiri, non mutuiſſe ipſos; ſed cum plauſu potiùs alta dixiſſe voce, illud fuiſſe quod à ſe intendebatur. Non exuſſantur tanquam ſophiſmata, ſeu papyri volantes ea argumenta, quibus contra diſputans ſit propoſiti finis compoſ. Non reducitur ad anguſtias arguens, nec inſtar victi ſilere compellitur eà reſponſione, quæ dat manus intrinſæ à ſe cauſæ.

6258 Certè diſtinctio de diuini decreti motione efficaci, cui nunquam reſiſtatur, nunquã diſſentiat, & quæ nunquã fruſtetur, abijciatur, expellaturque; ſed cui tamen, ſecundùm ſe ſpectatæ, poſſit reſiſti, diſſentiri que à voluntate creata, & quæ ab hac poſſit fruſtrari, abijci & expelli, non poſteſt non quoad vtramque partem gratiſſimè acceptari à Noſtris. Quoad primam quidem, nam motioni, gratiaue, vt efficaci, ſue in ſecundo, ſue in primo actu, nunquam reſiſti, &c. conſtantiſſimum eſt apud Noſtros; ſiquidem gratia, vt in actu ſecundo efficaci, non diſtinguatur à complexo ex ipſius entitate gratiæ, & ex non reſiſtentia actuali, ſeu ex conſenſu libero, & ſalutari, vt conditionatè futuro per voluntatis creatæ determinationem electiuam, vel ex Scientia Media de eodem conditionatè futuro ſic. Rurſus quoad ſecundam partem, quoniam abſolutè, & ſimpliciter poſſe à voluntate creata reſiſti gratiæ, quam contingat eſſe in actu ſecundo efficacem per electiuam determinationem eiufdem voluntatis, proindeque eam gratiam, quæ eſt in actu ſecundo efficaci, potuiſſe eſſe in actu ſecundo inefficacem, ideoque eam ſuapte natura, & entitate indifferenter eſſe ad efficaciam, & inefficaciam in actu ſecundo, totius eſt noſtræ Scholæ cardo, cui ſumando allaborarunt Noſtri ab exordio Controuerſiæ ad hodiernum vſque diem contra Bañes, & aſſectas ſuos. Aiebat namque ille 1. p. quaſt. 14. art. 13. dub. 3. col. 31. & ſeq. [Efficaciæ primæ cauſæ (per phyſicam ſcilicet prædeterminationem) nulla inferior cauſa poſteſt reſiſtere.] Iterum quaſt. 23. art. & dub. 3. col. 733. [Hæc propoſitio, Liberum arbitrium poſteſt diſſentire, ſi velit, debet intelligi ſimpliciter loquendo, non autem in ſenſu compoſito, ita vt poſſint ſtare ſimul hæc duo, ſcilicet hoc auxilium efficaci exiſtit in homine, & homo reſiſtit diſſentiendo.] Item 2. 2.

quaſt. 10. art. 1. dub. 2. col. 576. [Stat in veritate, quoddam hæc copulatiua ſit impoſſibilis, Deus tali auxilio excitat, & mouet liberum hominis arbitrium, & liberum hominis arbitrium non conſentit Deo ſic excitanti, & vocanti; hoc enim contradictionem implicat.] Eodem modo loquuntur cæteri illi Dominicanæ poſteriores, qui conueniunt cum Bañes in decretis diuinis prædeterminatiuis, & in gratia efficaci prædeterminante phyſicè; quippe non tantùm affirmant quod Contentonſus, videlicet non reſiſtendum actu à voluntate creata, ſed etiam illud aliud, quod negat Contentonſus, affirmant ipſi, ſcilicet non poſſe reſiſti, non poſſe coeſiſtere ſimul hoc auxilium, & reſiſtentiam actualem, ſeu diſſenſum, eſſeque impoſſibilem, & implicatoriã contradictionis talem coeſiſtentiam. Pro multis Bañes poſterioribus audiatur Illuſtriſſimus Godoy Tract. 8. in 1. part. Diſp. 67. §. ultimo, ſeu 6. num. 108. inquit: [Poſteſt voluntas diſſentire gratiæ præmouenti efficaci, nego; gratiæ excitanti, & ſufficienti, concedo.] Quam eandem diſtinctionem applicat ex num. 111. ad propoſitionem de poſſe reſiſtere.

6259 Quapropter, ſi Contentonſus in concertatione publica vſus fuit diſtinctione illa, deſtiterunt vtrò Noſtri ab argumentatione de præiudicio libertatis creatæ, niſi (quod haudquaquam credo) eſſent non intelligentes neque quæ loquerentur, neque de quibus affirmarent, vt illi volentes eſſe legis Doctores, quos S. Paulus 1. ad Timoth. 1. verſ. 7. obiurgat. Nam intelligentes quomodò adducerent Concilium Senonenſe in 15. Decreto fidei, monens, ad auertendam illud præiudicium ex gratia efficaci: *Neque tale eſt hujuſmodi trahentis Dei auxilium, cui reſiſti non poſſit?* An non inutiliter afferret Concilium Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 5. dicens, *hominem abijcere poſſe inſpirationem, quã nihil omnino agere, reprobat ibidem; ſtatuens iterum Can. 4. liberum hominis arbitrium, à Deo motum, & excitatum, operari aliquid, aſſentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quo ad obtinendam iuſtificationem ſe diſponat, ac præparet, poſſeque diſſentire ſi velit?* Cuius ſanctionis dogmaticæ verba ſic declarantur à S. Saleſio lib. 2. de Amore Dei, cap. 12. *In ſumma quiſquis dixerit, noſtrum arbitrium non cooperari conſentiendo gratiæ, quã Deus præuenit illud, aut non poſſe reſiſtere gratiæ, & ſubtrahere conſenſum, contradicit toti Scripturæ, omnibus PP. antiquis, & experientia ipſi, incurretque anatHEMA Sacri Concilij Tridentini. Verum eſt, quod quando dicimus, poſſe nos reſiſtere inſpirationi celeſti, & impulſui diuino, non eſt intelligendum, nos poſſe impedire, ne Deus inſpiret, aut inſundat noſtris cordibus ſuas vocaciones: vt enim antea notatum fuit, ſit id in nobis ſine nobis. Et inferius: Non eſt ſitum in noſtra manu, facere, ne inſpiratio nos tangat, & conſequenter ne nos impelat; ſed, ſi ad menſuram, quã nos tangit, repellimus eam, quin ſinamus trahi ſuo motu, tunc reſiſtimus.* Miſſa facio alia germana, quæ videri poſſunt in Introductione ad vitam deuotam, parte 2. toto capite 18. libro ſanè vtiliſſimo, nunquamque pro meritis laudando, quem S. Antuſtes diuulgauit perſuaſus à docto, & religioſo viro noſtræ Societatis P. Ioanne Forier; nam *arbitra cum eo auaritia potiebatur multo imperio ſupra ſuam voluntatem, & eius iudicium magna ſupra ſuum authoritate*, vt in

in Præfatione palam proſitetur; & in epiſt. 5. lib. 1. addit, *eundem D. Forier, ſuum magnum amicum, & cui frequenter ſuarum actionum redere rationem ſoleret, inſiſtiſſe fortiter, vt in lucem ederet.* Ego verò, vt regrediar ad interpretationem Concilij Tridentini, adhibitam à S. Saleſio, aduerto, mei animi non eſſe exarare eam, tanquam indubitam circa partem de abſoluta, & ſimplici poſteſtate reſiſtendi ei gratiæ, quam contingat eſſe in actu ſecundo efficacem pro ſalutari conſenſu ex electiuã determinatione voluntatis creatæ. Tranſcripſi tantùm eam, vt veriſimilem iuxta intelligentiam S. Saleſij, conformem Scholæ Societatis, cuius diſcipulus fuit Pariſiis, & Patauij, nunc eo tanquam nobiliſſimo didiſſico gloriatur. Ortum ex eadem intelligentia traxit, vt cum Sanctiſſimo Clementi VII. oblatum fuerit Memoriale quoddam tranſmiſſum Vrbe à Sapientiſſimo Bañes, ibique ad finem diceretur: [Sed pro dolor! Cum Catholicis, & Sedi Apoſtolice obedientiam proſitentibus, triſte bellum gerimus. Nam, etiamſi vincamus, vincere non erit nobis de parta victoria gaudium; & exultatio ex Patrum quorundam de Societate Ieſu conſuſione, & dedecore;] Clemensque tradidiſſet illud P. Bellarmino, repoſuit hic in ſuæ etiam ſine ſatiſfactionis: [Illud autem mirum videtur, vnde ſibi tam certam ſperant victoriam, cum ſciant in Luſitania apud Tribunal S. Officij ſe hanc litem propoſuiſſe, & cauſã cecidiſſe. Neque ignorant, Academiam Complutenſem, & aliquas alias Hiſpaniæ doctrinam PP. Societatis propriã ſubſcriptione comprobaffe. Certè in primario articulo de cooperatione gratiæ eum libero arbitrio tam apertè Concilium Tridentinum PP. Societatis ſanct, vt de victoria iſti PP. dubitare non poſſint.] Extat vtrumque hoc MS. in noſtris archiujs, & ex Romano Domus Profeſſæ recitatur à Poſſino libro 3. Controuerſiarum Societatis. Non abſimili intelligentia ſunt hæc Bellarmini verba audienda: [Quod etiam ſenſerunt PP. Concilij Tridentini, Nam in Actis Concilij, quæ habentur in Arce S. Angeli, reſertur, quod cum in diſputatione Theologorum, quæ habebatur ante Seſſionem VI. duo Religioſi protuliſſent ſententiam iſtam de prædeterminatione liberi arbitrij, fuit malè acceptum, eo quod non videretur valde Catholicum; & propterèa Decretum formatum eſt iuxta communem aliorum ſententiam.] Horum verborum integram fidem faciunt P. Iacobus Platel poſt Extractum Joſephi de Vita Siculi Dominicani contra prædeterminationem phyſicam, & P. Franciſcus Fourmeſtraux pag. 104.

6260 Vterius, quoniam pacto Noſtri, non niſi fruſtra producerent in medium propoſitionem I V. damnatam ab Innocentio X. Pontifice Maximo, teſtimoniaque complura SS. PP. & præcipuè S. Thomæ, clamantia pro poſteſtate noſtræ voluntatis ad reſiſtendum ei gratiæ, cui actu non reſiſtat, ſed conſentiat, & quæ proinde actu ſit efficaci? His teſtimonijs cum reſpondere ſoleant Thomiſtæ, non debere intelligi de poſteſtate reſiſtendi in ſenſu compoſito, id eſt de poſteſtate componendi reſiſtentiam actualem, ſeu diſſenſum cum gratia; vnde Gonetus tomo 7. diſp. 6. art. 2. §. 15. pag. 783. ſcribit: *R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.*

bit: [Poſteſt homo cuiquamque motioni diuinæ reſiſtere, cum hoc tamen diſcrimine, quod motioni purè excitanti, & præbenti auxilium tantùm ſufficiens, homo poſteſt reſiſtere, tam in ſenſu compoſito, quam diuiſo, imò de facto ſæpe voluntas huic motioni reſiſtit, motioni verò phyſicè præuenienti; & præbenti efficaci auxilium, voluntas nunquam de facto reſiſtit, neque poſteſt illi reſiſtere in ſenſu compoſito.] Cum, inquam, ita reſpondere ſoleant Thomiſtæ, ſoleantque Noſtri replicare, tum quia eis teſtimonijs non quadret, niſi poſteſt reſiſtendi in ſenſu compoſito; tum quia, non ſaluã huiuſmodi poſteſtate, non manet incolumis libertas voluntatis creatæ, affectæ gratiæ efficaci, prædeterminante phyſicè, quæ neque ſit in poſteſtate ipſius, neque præſupponat liberum ipſius exercitium; nequirent Noſtri, niſi Andabatarum more pugnarent; vti his armis aduerſus Contentonum luã concedentem ſponte, poſſe abſolutè, & ſimpliciter reſiſti à voluntate creata, componendo reſiſtentiam actualem, & diſſenſum cum gratia, quæ talis ſit, vt ei nunquam reſiſtat, diſſentiatque, & proinde ſit ſemper actu efficaci.

6261 Ex quibus omnibus inferitur primò, Noſtros, excipientes ab ore Contentonſi diſtinctionem illam, continuò dicturos, ſe iungere cum illo dextris amico fœdere. Etenim diuini decreti motio, cum qua poſteſt abſolutè, & ſimpliciter componi reſiſtentia actualis, & diſſenſus, eſt nunquam de facto componatur, eſt proculdubid motio abſolutè, & ſimpliciter potens reddi inefficax, & per conſequens non eſt ſuapte eſſentiã, intrinſecque adæquatè efficaci, prædeterminatiuaque phyſicè. Rurſus motio, cuius virtuti non repugnat neque metaphyſicè, neque etiam phyſicè compoſitio cum reſiſtentia actuali, & diſſenſu, nequiret fundare infallibilitatem non reſiſtentia, & conſenſus, niſi in difficultate, & impotentia morali componendi, orta ex ſui intentione, ac vehementia: quam in nonnullis motionibus, quæ actu ſunt efficaces, nos non recuſamus admittere cum S. Saleſio lib. 2. de Amore Dei, cap. 12. in principio, vbi loquitur de motione facta à Deo in voluntate Sauli, ſubito conuerſi in Paulum, & in vas electionis. Cæterum motiones efficaces ordinariæ non ſunt huiuſmodi, vt idem S. Antuſtes docet. Et extraordinariæ illæ non ſufficiunt ad fundandam phyſicam, metaphyſicamque ſubiectiuè, & obiectiuè de non reſiſtentia actuali, & conſenſu certitudinem, quæ debet competere intellectui diuino, & quæ debet eſſe prædicta diuina prouidentia, atque prædeſtinatio, vt iam ſuprà attigi. His, & ſimilibus rationibus diſcutere opinionem de prædeterminatione morali, introductam à Ioanne Vincentio Aſturicensi, in MS. indicatam, & ampliùs à Ioanne Gonzalez de Albelda 1. part. diſp. 58. ſeſt. 1. & duabus ſeqq. locupletatamque ab Illuſtriſſimo Franciſco Araugio tom. 2. in 1.2. Dominicanis celeberrimis, eſt conſuetum Noſtris, & ad eam forſan alluſit Contentonſus, idque eſt maximum, quod poſteſt ipſi tribui, ne dicatur, non habuiſſe ex ſuis aliquos, quos imitaretur: quam communiter Dominicanorum Schola prædeterminationem, non ſolum moralem, ſed

etiam phyſicam tueatur, iamque (vt ſuprà notau) ex obligatione impoſita in Capitulo Generali poſtremo, occasione, vt ſuſpicor, Iosephi de Vita, qui copioſum tomum vulgauit contra phyſicam.

6262 Infertur ſecundò, quàm exiliter Innominatus quidam in Scientia Media ad examen reuocata, pag. 264. & ſeq. ſcripſerit: [Moliniſtæ falſò in patrocinium Scientiæ Mediæ adſciſcunt S. Franciſcum Saleſium, & S. Virginem Theſſiam. Illum dicunt fauere Scientiæ Mediæ, quia aſſerit, diuinis inſpirationibus nos poſſe diſſentire, etiam in ſenſu compoſito: iſtam autem dicunt Scientiam Mediam tenuiſſe, quia doder, aliquos non eleuari ad altiorè orationis gradum, eo quòd ponant diuinæ gratiæ impedimentum. Ita Henao num. 1084. & 1085. Si iſta ſufficiunt ad patrocinium Scientiæ Mediæ, omnes vtriuſque Solis diſcipuli Scientiam Mediam intrepidè negantes, erunt illius patroni; ſiquidem nullus ex eis negat, quin diuinis inſpirationibus ſepiſſimè reſiſtamus, etiam in ſenſu compoſito: omnes ſimiliter aſſerunt, gratiam nobis denegari propter impedimentum, quod ei liberà noſtrà voluntate apponimus. Ridiculum certè eſt ex principio communi vtramque contraſtationis partem defendentibus concludere aliquid in fauorem vnius tantùm partis.] Sunt hæc caua verba, inanitaſque eorum deprehenditur primò, quia non ſolum mihi, ſed & Ludouico Abelly, Franciſco Carriere, Germano Philaleri, Henrico de Cerſi, ſextentiſque aliis viſus eſt S. Saleſium ſtare pro Societatis ſententia; nec poterit de hoc dubius eſſe, qui vel curſim legerit ipſius Opera. Secundò, quia cum ego in Hiſtoria de Scientia Media ex editione Salmanticensi anni 1665. pluribus locis plura aduocari loca S. Antiftitis pro variis punctis doctrinæ Societatis; Innominatus vnus tantum conſcium ſe manifeſtat, & ad alia ſilet. Debebat autem, vt nobis adimeret tantum Patronum, ſatisfacere omnibus: debebitque adductis tunc, nunquam in hac Appendice, & in ſuperioribus partibus Theologiæ huius de eadem Scientia, accurare reſponſum quiſquis in poſterum cum Innominato velit ſubtrahere nobis tutelatem hunc Doctorem. Tertid, nam non ſum tam bardus, inopſque mentis, vt S. Saleſij patrocinium reuocari ad hoc vtumque, quod diuinis inſpirationibus poſſit voluntas creata reſiſtere in ſenſu etiam compoſito. Non reuocauit niſi ad illud, quod inſpirationibus, quibus non reſiſtere contingat ex determinatione ſua electiua, iſdem poſſit in ſenſu compoſito reſiſtere ex ſua etiam electiua determinatione, vt expreſſè aſſerit S. Antiftes. Illud autem nequit conſiſtere, ſi inſpirationes, quibus non reſiſtet voluntas creata, ſint ab intrinſeco, adæquatèque efficaciæ, & concatenatæ de ſe cum non reſiſtentia, prædeterminantes phyſicè ad eam, ſeu ad conſenſum actualem ſalutarem. Requiritur duo ad iſtum (ait S. Antiftes Diſcurſu 3. Declarationis Myſticæ Cantici Canticozum; ex parte Dei, vt ſuget Aquilonem tentationum, mittatque Auſtrum ſua gratia præuenientis; ex parte animæ, vt acceptet hanc gratiam, & cooperetur. Quali diceret, vltra remotionem tentationum, & immiſſionem inſpirationum à Deo opus eſt electiua determinatione, & coopera-

tione voluntatis creatæ acceptantis eas inſpirationes; neque enim de ſe inſerunt conſenſum ſalutarem, neque de ſe cum eo inſeparabiliter connectuntur. Vt enim Concilium Senonenſe in Decreto 15. fidei ponderabat, *Diuinis inſpirationibus homines inenitabiliter non rapiuntur; trahit quidem Deus; ſed in eius odorem currimus, non vi, non vnco rapiamur.* Quartò, quoniam ego de Sanctiſſima Matre Theſſia conceptis verbis dixi in num. 1085. [Cuius teſtimonium, eſſi non ſit clarum pro noſtra ſententia, tamen eam quodammodò innuit, & ideo non fuit à nobis ſubtrahendum, quibus eius vel tenuè veſtigium à S. Theſſia impreſſum non pot-eſt non eſſe in ſumma veneratione, & pretio.] Quare ego ita loquens de teſtimonio Beatiſſimæ Doctricis pro Societatis opinione, non fui ridiculus, ſi pro hac non iudicetur clarum. Quintò, nam eſſi PP. Dominicani non inſciuntur quod aſſerit S. Theſſia, nihilominus quàm conſequenter non inſciuntur, eſt Noſtris imperceptibile, ob difficultatem, quam tacuit Innominatus, & ego ex numero illo 1085. repeto; [Si vt aliqua perſonæ aſcendant ad orationis gradum altiorè eo, in quo ſiſtunt, requiratur prædeterminatio phyſica, erit inleuatio attribuenda defectui talis prædeterminationis, cui ne exiſtat, non pot-eſt obex poni à voluntate humana, neque effectui eius iam exiſtentis. Et aliunde inleuationem eſſe attribuendam culpæ eorum Perſonarum, & non defectui gratiæ diuinæ, docet expreſſè Sapienſiſſima Virgo, ſupponens, eas Perſonas habere à Deo gratiam, quæ ad illum orationis gradum peruenirent, niſi per ipſas ſtaret, quominus redderent ipſam efficaciæ ad perueniendum.] Sicque ſupponere, interpretatur S. Saleſius, *lib. 2. de Amore Dei, cap. 11.* Quod totum, & antecedentia, ſubſequentiaque ſunt in hunc ſenſum ſcripta. Refert autem verba S. Matris in hunc modum: *Sunt plures anima, quæ ad hunc accedunt ſtatum; & nimis pauca, quæ inde progrediuntur: de quo ignoratur cauſa. Certè defectus non ſtat ex parte Dei; cum enim ſua Diuina Maietas nos adiuuet, & hanc indulgeat gratiam, quæ poſſimus ad iſtud punctum accedere, crediderim, non ceſſaturum ab eius largitione, vt progrediamur, niſi interueniat noſter defectus, & impedimentum, quod noſtra ex parte apponamus.* Qui modus æquiualeat huic meo ex Hiſpano originali, cap. 15. vitæ ſuæ: *Sunt plures, & plures anima, quæ ad iſtum ſtatum perueniunt; & pauca, quæ inde progrediuntur; neſcioque, cuius culpa. Certè non deſicit Deus; nam cum ipſe præſtiterit acceſſum ad hunc ſtatum, non credo, ceſſaret ab ulterioribus aliis beneficiis, niſi ob culpam noſtram.* Conſonat vtrique modo ſenſus prædictus, quatenus Deus de ſe non ceſſet à beneficio gratiæ, quæ poſſet eſſe efficaciæ ad vltiorè gradum orationis; ſed non culpâ noſtrâ, & diſſentiendo reddamus inefficaciæ eam de manu Dei acceptam, quæ efficaciæ eſſe valeret, adiuncto ſalutari noſtro conſenſu. Niſi iſt ſenſus approbetur, neceſſe erit abire in alios nodos Gordio intricatores, de quibus Gonetus *tom. 2. diſp. 6. art. 7. §. 1. & 2. ex pag. 591. uſque ad 607. tom. 3. diſp. 5. art. 6. §. 1. & 2. ex pag. 400. uſque ad 412.* ad quos alluſiſſe S. Theſſia dicitur abſque fundamento in eius verbis; & adhuc abſque minori ad eum, quem implicat Innominatus

nominatus in illis ſuis: [Omnes ſimiliter aſſerunt, gratiam nobis denegari propter impedimentum, quod ei liberà noſtrà voluntate apponimus.] Explicat verò antè, ſed ita vt Fourmeſtraux ex pag. 374. uſque ad 390. non inermiter probet, Innominatum tranſverſum actum, vt quoad rem admitteret primam propoſitionem è quinque damnatis ab Innocentio X. Et quidquid de hoc nunc ſit, cum ſaltem Innominatus paſſim varia ad verbum exſcribat ex Ianſenio Ipreſi non nominato, approbans ea, & ex eis conetur diſſoluere argumenta Noſtrorum, vt ego admonui iam in hac 2. Parte, demonſtratque multò extenſius Fourmeſtraux; cur non timuit, ceſſeri diſcipulus Auguſtini, conuerſi à Ianſenio in Ipreſem? Cur ſe phraſi tam affectatâ, & inculcata *diſcipulorum vtriuſque Solis*, annumerat tam conſidenter ſequacibus SS. Auguſtini Hipponenſis, & Thomæ Aquinatis? Qui quidem ſunt Eccleſiæ, & Theologiæ Soles. Sed qui ſunt lucis filij, non occultant propria nomina, & profeſſionem; non enim volunt in occulto ſagittare rectos cotde: ſed cum benè agant, non habent odio lucem, non reſutant conuiciis eos Theologos Catholicos, & Religioſos, quales ſunt Moliniſtæ (vt Noſtros vocat Innominatus) qui aliter, ac ipſi, interpretentur vtrumque Doctorem. Vt enim ſcribebat Bellarminus occurrens 3. rationi Memorialis; de quo ſuprà: [Adhuc ſub iudice lis eſt, an quæ PP. Prædicatores docent circa materias controuerſas, ſit aſſiqua S. Auguſtini, & S. Thomæ doctrina, an noua, & à recentioribus excogitata? Nonque rejicitur, ſed retinetur, & conſtitit à PP. Societatis doctrina S. Auguſtini, ac S. Thomæ, quantum interdum aliqui ex PP. Societatis diſſentiant ab aliquibus Prædicatores in explicatione S. Thomæ, quemadmodum frequentiffimè ipſi inter ſe Prædicatores in eiuſdem S. Thomæ explicatione diſſentiunt.] Hæc Bellarminus. Quibus ſi moueri non poſſit Innominatus à mordaci ſuo in Moliniſtas, tanquam in deſertore doctrinæ SS. Auguſtini, & Thomæ, cohibendo calamo, ſicut neque ipſe mouit hæcenus Deum ad retrahendos Moliniſtas à Scientia Media, [eſſi quotidie pro illis roget, vt ad agnitionem veritatis & diuitias gratiæ ſuæ illos perducatur, velamen enim poſuit Scientia Media ſuper eorum,] quæ ſunt verba ipſius pag. 32. abſentis aliis Pauli 2. ad Cor. verſ. 15. vel Eccleſiæ orationibus feriâ 6. in Paraſceue pro perſidis Iudeis: ſi moueri, inquam, non poſſit, dicat modèſtè, & vrbane diſſenſum illorum à SS. Auguſtino, & Thoma. Cum enim oſtendere nequeat, verſari in punctis, quæ contra Pelagianos & Semipelagianos firmauerit Eccleſia Catholica Romana, conſentiens eis SS. Doctores; cumque Eccleſia, examine tam diutino præeunte conceſſerit, aut permiſerit Moliniſtis deſenſionem ſuorum placitorum, debet Innominatus temperare ſtylum in ſuggillando diſſenſu quoad cætera puncta; debetque non dicere pagina 142. 143. 157. abutendo verbis paraboliæ apud Matthæum capite 13. [Bonum ſemen ſeminauerat vterque Sanctus (nempe Auguſtinus, & Thomas) in cordibus diſcipulorum. Venit Molina, qui ſuperſeminauit Scientiæ Mediæ zizania. Demon-

ſtrabo, gratiam Moliniſticam, tanquam Scientiæ Mediæ zizania, in vnum faſciſculum ab vtriuſque diſcipulis rejiciendum colligari. Neceſſe eſt ad perfectam intentionis noſtræ concordiam oſtendere gratiam Moliniſticam, tanquam Scientiæ Mediæ zizania, in vnum faſciſculum igni diſtinctionis examinis deputandum, ab omnibus vtriuſque Solis diſcipulis concorditer colligari.] Ita Innominatus. Cuius lædora tam intemperata, & infrunita cum refero, video mihi commendare Moliniſtas apud eos ſaltem Theologos, qui cordati ſunt, & helleboro opus non habeant. Hi enim non poſſunt non agnoſcere, tam extremas, exorbitanteſque inſultationes dedecere hominem, qui peritus ſit Theologiæ, quive liber ſit ab obſtinatione ex pertinaci ad proprium iudicium ad hæſione, ſuique ſenſus impotenti affectu. Et quidem inter puncta ſecundi generis eminet illud de prædeſtinatione ad gloriam, vt coronam, poſt conditione, & abſolute præuiſa à Deo merita prædeſtinati: quod probauit S. Saleſius, vt claret, ex ſuperioribus; cum tamen perſuaſum ſibi eſſet, aduerſari doctrinæ SS. Auguſtini, & Thomæ, quod patefacit *in lib. 1. epiſt. 8.* cuius verba ſunt etiam ſuprà tranſcripta. Anne ob hunc diſſenſum S. Saleſij ab vtroque S. Doctore dicere liceret Innominato, [Bonum ſemen prædeſtinationis ante præuiſionem meritorum ſeminauerat vterque Sanctus in cordibus diſcipulorum: venit S. Saleſius, qui ſuperſeminauit zizania prædeſtinationis poſt præuiſa merita; &c.] S. Thomas *queſtione 10. de potentia, art. 8. ad 24. & 1. part. queſtione 36. articulo 2. ad 3.* ait, non factò ad interpretationem reuſu, vti ſit à Molina, & Suarez, Vazquez, Valentia, Bellarmino, poſt alios, & cum aliis, *In hoc non eſt ſandum ſententiæ Damasceni.* Num fas erit ob diſſenſum S. Thomæ à tanto Eccleſiæ Doctore, quantum eſt Damascenus, qui ſapientiâ ſuâ Orientem illuſtrauit, & cuius rectum ordinem vniuerſæ Theologiæ imitati fuerunt Magiſter Sententiarum, Doctoresque Scholaſtici, dici ab Innominato cum quibuſdam in S. Thomam inuentibus, teſte Caietano: [Bonum ſemen ſeminauerat in cordibus diſcipulorum S. Damascenus. Venit S. Thomas, qui ſuperſeminauit zizania, &c.] Rurſus S. Thomas *quodlib. 9. articulo 14. ad 2.* inquit, *S. Bernardum alicubi loqui impropiè: & in Euangelium Ioannis cap. 1. lect. 7. antiquos Doctores, & Sanctos, emergentes errores circa fidem ita fuiſſe perſequutos, vt interdum viderentur in errores labi contrarios; ſicut Auguſtinus contra Manichæos, qui deſtruebant libertatem arbitrij, taliter diſputat, quod videtur in hæſim Pelagij incidiffe.* De eodemque S. Auguſtino ſcribitur Dominicani, Caietanus *1. part. queſt. 70. articulo 3.* & Sixtus Senenſis *lib. 5. Bibliotheca ſancta, in præfatione* (vt omitam complures alios Doctores non Dominicanos) ita poſteâ diſputaſſe contra Pelagianum, quod videtur in hæſim Manichæorum incidiffe. Proferetne, his auditis Innominatus aduerſus S. Thomam, Caietanum, & Sixtum Senenſem, quæ interminat contra Moliniſtas, gratis etiam conceſſo, ipſos diſcrepare à SS. Auguſtino, & Thoma in punctis ſecundi generis? Quare Innominati exclamations amplificantes eam diſcordiam ſunt è pelui fulgura;

quæ elementarios Theologos territare possint, non tamen prouectos, neque quos instruxerit istud Vincentij Lirinensis documentum. cap. 39. de prophanis vocum nouitatibus: *Hac lege Patribus credendum est, ut quidquid vel omnes, vel plures, uno, eodemque sensu, manifestè, frequenter, perseveranter, velut quodam consentiente sibi Magistrorum consilio, accipiendo, tenendo, tradendo firmanerint, id pro indubitato, certo, ratoque habeatur. Quidquid verò, quantum ille Sanctus, & doctus, quantum Episcopus, quantum Confessor & Martyr, præter omnes, aut etiam contra omnes, id inter proprias, & occultas, & priuatas opiniunculas, à communi, publica, ac generali sententia auctoritate secretum sit.* Legatur etiam S. Thomas quodlib. tum 2. art. 7. in corp. tum 9. articulo 16. in corp. & 1. part. quæst. 1. art. 8. ad 2. Molinistæ venerantur, vt debent, quemlibet probatum Ecclesiæ Doctorem, interpretanturque suam in sententiam, quoties verba, & contextus permittit. Sed si contingat, ab aliquo discedere, vel persuasione alienâ, vel suâ etiam confessione, in materia libera, iuxta Scripturam Sacram, Decreta Pontificia, ac Conciliaria, & iuxta aliorum omnium, vel plurium doctrinam, non sunt tractandi vti ab Innominato.

6163 Hactenus de Appendice contra Contentionum: quæ cum in principio turbulenta fuerit, ob inhumana Theologi illius in Scientiam Mediam, defensorisque eius conuicia, lætam tandem, instar comœdiæ, habet catastrophem ob accessum eiusdem Theologi magnâ ex parte ad fundamenta, quibus nititur doctrina nostra de ea Scientia. Quoniam pacto se gerat ille in cæteris tomis suæ Theologiæ mentis, & cordis, exploratum mihi non est, nam non alium, quam primum legere potui; & quantum possim, non legerem, ne quaerendo occasionem, viderer velle recedere ab amico. Scripsit amaritudines contra Societatis doctrinam de motibus, *abstique vt tam rationabiliter, quam terribiliter, vti erga se cauebat S. Bernardus in epist. 252. ad Abbatem de Premonstrato; sed approbando præcipuum nostræ doctrinæ speculatiuæ pronuntiatum, eluit tacitè omnes, vel saltem implicite denotat, fuisse à se intrusas extra propositum. Cum enim dixisset, nostram in Ethica claudicationem provenire ab obliqua Theologia Scholastica de principiis ad Scientiam Mediam pertinentibus, ap-*

probatio principalioris horum nequit non esse tacita retractatio vituperiorum iactorum antea in Ethicam, vel saltem originis, in quam reuocaret claudicationem illam. Vt cumque sit, videtur iam aduenisse tempus cessandi à lædendi in Professores Scientiæ Mediæ, eaque inter alias de causa, quod callum iam obduximus eis audiendis, aut legendis spatio propè centum annorum; quippe ab aluetis non fiat passio. Memini, auditum à me quendam falsè, & argutè accommodantem nobis illud Plauti in Pseudolo: *Neque ego homines magis asinos unquam vidi, ita plagis costæ callent; quos dum ferias, tibi plus noceat.* Quoad non ostendatur, obuiare certa rationi, aut non contemnenda auctoritati, quod sentimus, abundabimus securi in nostro sensu, vt concedit S. Bernardus epist. 77. Agglomerentur contra nos auctoritates Diuinarum paginarum, Pontificum Summorum, Conciliorum, PP. Ecclesiæ, Theologorumque veterum. Desentur subtiles, neruolæque rationes Theologiæ: mouebimur his libentissimè, si nostro sensui obuiare ostensum fuerit; sed diæteriis, scommatibus, calumniis non mouebimur; iam enim istorum frequentia, vehementiaque redditi surdi sumus, experientiaque docuit, nocuisse plus aduertiatis nostris. Si iudicio Scientiam Mediam impugnantium abundamus non securi in nostro sensu, submissè præcamur, vt charitate christianâ corrigant nos ad normam instructionis præstitæ à S. Fundatore nostro in libello Exercitiorum spiritualium, quorum methodus sancta, vt obseruat S. Franciscus Salesius lib. 12. de Amore Dei, cap. 8. *fuit valde familiaris antiquis Christianis, sed postea ferè penitus omissa, quoad usque tempore parentum nostrorum Magni Dei Seruus Ignatius de Loyola iterum ad usum reduxit.* instructio huicmodi est: *Christianus vnusquisque pius debet promptiore animo sententiam, seu propositionem obscuram alterius in bonam trahere partem, quam damnare. Si verò nullâ eam ratione tutari possit, exquirat dicentis mentem; & si minus rectè sentiat, vel intelligat, corripiat benignè: hoc nisi sufficiat, vias omnes opportunas tentet, quibus illum sanum intellectu, ac securum reddat ab errore.* Ita S. Patriarcha in exordio Exercitiorum. Et vtinam nos corrigamur ita, si in opinione nostra de Scientia Media non sumus sani intellectus, securique ab errore!

APPENDIX

Serius transmissa ad Typographos, & addenda suo loco, si fortè fiat secunda editio Operis.

SECTIO CCCCC.

Excursio in cuiusdam Moderni litterarum campum contra Scientiam Mediam. Et in primis discussio de historia Romana Controversia, & de Theologis Dominicanis atque e Societate lesu.

6164 Excursionem voco appendicem hanc, quia non pedesentim, sed celeri gradu excurrere decreui, quæ nouissimè R. P. Magister Fr. Vincentius Ferre Dominicanus tom. 2. in 1. part. edidit Salmantiæ aduersus Scientiam Mediam: eum enim vix vllum tangat punctum, de quo à me non sit actum tum in Historia, tum in Theologia præsentis Scientiæ Mediæ, opus haudquaquam erit tam longo sermone, quam multi optabant. Procedam tamen eodem ordine, quo ipse.

6265 In primis ait in proœmio Tractatus 6. [Recentiores huius seculi quamdam Scientiam, quam dicunt Mediam inter naturalem, & liberam, Deo conuenire arbitrati sunt. In cuius defensionem libros implent, & vt eam in Scholas introducant, labori non parcentes, mare, & aridam circumuehant: de cuius inuentione sic gloriantur, quod in omni Tractatu, siue Scholastico, siue Expositiuo, eam quasi propria gentilitia figant; in eius defensionem iurant, propriumque laborem, & industriam sacrant, ac mancipant.] Sed certe vt hæc dicuntur de Theologis lesuicis, ita possent æquè scribi de Dominicanis, vt qui non minus copiose, & frequenter, tradant doctrinam de prædeterminationibus physicis inditè à Deo voluntati creatæ ad actus contingentes, & liberos; de decretisque diuinis prædeterminatiuis, subiectiue absolutis, & obiectiue conditionatis, circa futura libera conditionata voluntatis eiusdem: quas prædeterminationes physicas post Basiez, & decreta prædeterminatiua post Alvarez introducere curant in Scholas, aut conseruare introductas; glorianturque, vel sibi complacent de eorum inuentione, aut maiori illustratione, quam in anterioribus seculis.

6266 Quæstione, §. & num. 1. inquit: [De Scientia Media, quoad nomen, & baptismum, primi Authores fuerunt Molina, & Fonseca.] Circa quæ verba doleo ex præcediis, quod Baptismus conuertatur, & torqueatur ad rem aded alienam; poteritque non nemo ex Concilio Tridentino sess. 4. in Decreto de Editione, & vsu S. R. P. Gebr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

rorum Librorum; reprehendere abusum vocis tam sacræ.

Ibidem num. 2. subiungit: [Si autem de re illa, quæ Scientia Media dicitur, sermo fiat, sic negare non possunt PP. Societatis, illam fuisse à temporibus Semipelagianorum inuentam, abusosque illâ fuisse.] Quod probat ex Fausto Rhodigensi, ex S. Prospero, & ex Censoribus à Clemente VIII. deputatis Romæ. Fateor equidem, re Scientiæ Mediæ, non modò à Semipelagianis Massiliensibus, sed etiam ab omni retrò antiquitate cognitæ, abusos fuisse non tantum illos, sed & Arianos: quidquid sit de probationibus ex Fausto, & ex S. Prospero, quorum verba recitata à Ferre, expendi in loco, & tempore. Nec incommodat rei Scientiæ Mediæ, quod eâ fuerint præfati abusi, sicut nec rei gratiæ prædeterminantis physicæ, quod Caluinus abutatur ipsa ad inferendum excidium libertatis indifferentiæ in voluntate creata, prout concedit idem Ferre quæst. 2. §. 3. num. 94. quæst. 10. §. 4. num. 244. Ad probationem ex Censoribus Romanis inducit me ita loquentem: [In primis anno 1601. (qui citatur in testimonio apud Ioannem de S. Thoma) hæc contingere non potuerunt, quia illo tempore nondum publicæ Congregationes inchoatæ fuerant. Præterea Censores adducuntur 13. cum tamen solum fuerint 14. Nulla ergo fides videtur dari posse præfato testimonio.] Truncantur profectò quæ ego late in Scientia Media historicè propugnata habeo. Neutiquam sibi sum inficiatus aliquot Censores in quibusdam Congregationibus præuicis ad solennes coram Pontifice Maximo Clemente VIII. affirmasse, [æ propositionem fuisse à Molina assertam, & inuentam de Scientia Media à Massiliensibus excogitatum ad extenuandam gratiam effecticem bonæ voluntatis:] quin potius prolationem talis Censuræ confirmari ex se de digno instrumento extante in tabularijs nostris; nuncque ut agis munio, ex P. Petro Possino lib. 5. MS. *Controuersiarum Societatis*, vbi refert, decimam quartam propositionem Molina de Scientia Media, tanquam Semipelagianum dogma, fuisse tandem accusatam anno 1601. ab octo Censoribus, quibus dissentiebant duo alij, vnus Augustinianus, & alter Carmelita; respondisseque Nostros Gregorium de Valentia, & Christophorum de los Cobos, qui vnâ cum Dominicanis Didaco Alvarez, & Thoma de Lemos aderant, [Scientiam futurorum conditionalium in Deo necessariò agnoscendam, ex Scripturis passim quoque agnitam à PP. agnoscente hodie à Theologis, & Academicis Catholicis. Nec in eo Cassianum, aut Massilienses errasse, vel redargutos ab Hilario, Prospero, & Augustino fuisse, quod talenti Scientiam Dei admitterent, sed quod iuxta suum proprium errorem quaerentes semper in natura causam, & meritum præmium gratiæ (quam causam, & meritum in iustificatione auctororum facile sibi reperire videbantur, constituentes vim promerendi auxilij gratiæ in actibus merè naturalibus liberi arbitrij præcedentibus gratiam) in paruulis per Baptismum iustificatis hærebant, nec expedire poterant, quamobrem ex duobus paruulis alter sine Baptismo moriens, gloriâ excluderetur; alter baptizatus, & sic obiens, saluus fieret, in ea difficultate ad Scientiam Dei conditionaliam confugerunt, docentes duo: prius Deum

præcise, quid ambo isti paruuli, si ad ætatem adultam peruenirent, liberè decreturi, electurique fuerint: posterius, Deum istis eorum meritis, sub conditione nunquam ponenda futuris, hic, & nunc motum, ad gloriam vnum perducere, alterum in originali peccato mori permittere. Catholici Doctores, & in primis Augustinus, primum caput admiserunt, secundum negarunt. Videatur caput 9. libri de Bono perseuer. Ibi manifestè S. Doctor talem Dei præscientiam admittens, solum contendit, absurdissimum esse dicere, meritis nunquam absolutè futuris præmia, aut supplicia decerni. Molina hunc ipsum Semipelagianorum errorem explodit *quæst. 23. art. 4. & 5. tota disp. 1.* sed præsertim *memb. 5. §. Error hic.* Quare nihil est in hac propositione Semipelagianismo affine. Sic Censores aliqui, & sic Nostri. Quare neque nunc nego, neque antea negavi, nonnullos Censores pronuntiasse contra Scientiam Mediam, ut quæ esset Semipelagianorum inuentum; sed respexi solummodò ad elevandam auctoritatem eiusmodi Censuræ, & ad infringenda complura à Ioanne Thomasio, & Francisco Felici addita inter eam enarrandam. Atque hinc vi prorsus carent hæc impugnationes Mag. Ferre: [Debebat scire iste Pater, quod Censores deputati ad hanc causam fuerunt in duplici serie; alij, ut coram Reuerendissimo Domino S. Agathæ res conferretur, & isti fuerunt 30. qui non coram Summo Pontifice, sed coram præfato Cardinali tractarunt: quæ disputatio fuit anno 1601. in quo fuerit 47. sessiones, & in 33. actum est ab his Censoribus id, quod in adducto testimonio refertur. Auditus autem notis, & visis accuratè scriptis istorum, deinde anno sequenti 1602. electi sunt 14. tantum, qui coram ipso Summo Pontifice continuauerunt Disputationes vsque ad 47. Congregationes, quarum vltima finita fuit anno 1606. 22. Februarij. Et hæc veritas: & minùs felix noticia P. Henao.] Ceterùm iste P. Henao probè sciebat, & scriptis suis clarè commisit, celebratas fuisse Congregationes diuersas ante eas, quæ coram Clemente VIII. & Paulo V. celebratæ sunt. Non tamen sciebat quæ sequuntur, quia falsa sunt, aut incerta. Primò, fuisse vllas ex prioribus frequentatas coram Illustrissimo Episcopo S. Agathæ, & non potius coram Eminentissimo Cardinali Ludouico Madruccio, & aliquando coram Eminentissimo Pompeio Arigonio, vel coram Illustrissimo Episcopo Geruntinensi, & Carriateni Propertio Resta Neapolitano de Talleacotio. Secundò, Censores in prioribus illis Congregationibus attingisse numerum trigessimum. Tertio, Illustrissimum Sanctagathensem Iulium Sanctucium Politianum, vel à Montepolitiano, vel à Montefeltrano, ad sacras insulas assumptum (ut & Propertium) è Conaualibus S. Francisci, splenduisse Cardinalitio galero. Quarto, Censuram de Semipelagianismo confectam primitus fuisse anno 1601. Quintò fuisse anno 1601. habitas 47. sessiones. Non sunt tot habitæ ex anno etiam 1598. vsque ad 1602. diemque 20. Martij, memorabilem ob primam Congregationem coram Clem. VIII. Sextò, in 33. sessione anni 1601. fuisse damnatam de Semipelagianismo Scientiam Mediam. Sanè neque 31. sessiones eo anno sunt habitæ, sed multò pauciores, in quarum vna fuit renouata damnatio illa à maiori parte Censuram, cum primò ab eadem fuisset interminata anno 1598. diebus 6.

& 13. Martij in Congregationibus 10. & 11. coram Eminentissimis Cardinalibus Ludouico Madruccio, aut Pompeio Arigonio. Septimò, Censores, seu Consultores Theologos in Congregationibus coram Clemente VIII. primùm, & postea coram Paulo V. fuisse 14. Nam non constat de totidem. Sed hoc parum interest. Et de cæteris videantur adnotata in *Euentil. 3. de Historia Scientia Media*, rectusa Salmanticæ anno 1665. & in hac 2. part. de *Theologia, sect. 1.* clarescetque omninò exinde, non esse vera, aut certa septem illa conglobata à Ferre, nonque fuisse minùs felicem notitiam meam.

Progreditur iste P. Ferre, & §. 2. num. 3. ac 4. 6268 exarat quæ ego ex Censoribus in priuata quadam Congregatione allego ad probandum, illos ita decreuisse contra Scientiam Mediam, ut simul etiam contra innixam decreto diuino subiectiuè absolutò, & obiectiuè conditionato, de futuris liberis conditionatis voluntatis creatæ; nam adstruxerunt innixam vice versâ decreto subiectiuè conditionato, & obiectiuè absolutò, cum tamen non nisi priori modo innixam Dominicani defulerent communiter. Verumtamen Ferre contendit, [Censores in conditionatis, de quibus loquuntur, nullam agnouisse veram futurationem, sed tantum puram possibilitatem, si cum Molina supponeretur, quod Deus de facto nihil disposuisset circa euentum, positâ conditione: ideòque solum absolutè iudicasse eos contra Molinam, non autem contra Dominicanos, qui tantum dicunt, quod si cognoscantur ut verè futura, debeant cognosci in decreto subiectiuè absolutò, à quo habeant veram futurationem.] Sed est contentio fultanea; nam Censores expressè fatur de contingentibus, quæ sunt verè futura conditionatè, ut de conuersione Tyriorum, si Christus apud illos prædicaret; quæ conuersio non est purè possibilis, & esto non sit verè futura absolutè, est nihilominus verè futura conditionatè, ita ut ipsa non sit iam in se, sed foret, si poneretur prædicatio Christi. Idque vltimum explicant in fine suorum verborum, & à nobis etiam explicabatur, cum in hac 2. parte ageremus de futuratione, inuoluitque multum de nomine. Illud de re est, Tyriorum liberam conuersionem verè extitiram, si audirent Christum concionantem. Asserebantque Censores, eam ut verè extitiram, cognosci à Deo in suo eius prædeterminatiuo decreto, subiectiuè conditionato, seu quod haberet, casu quo se determinaret etiam ad aliud de prædicatione Christi apud ipsos. Quem modum cognoscendæ conuersionis Tyriorum, ut quæ sit futura conditionatè, tum verè, tum liberè libertate Consequentis in voluntate eorundem, tamen cum necessitate Consequentis, approbat ipsemet Ferre *quæst. 9. toto §. 4.* reuocaturque ad Scientiam Dei naturalem, adstruens simul alium in prædeterminatiuo conuersionis decreto subiectiuè absolutò, pertinentem ad scientiam liberam: pro quo secundo modo stabiliendo deseruit totus suus Tractatus, sed in Censuram verbis, quæ ex me transcribit, nullum est secundi vestigium.

Post quæ transit ad damnationem Scientiæ Mediæ per aliquot Censores in Congregatione quadam coram Clemente VIII. prout ex MSS. Francisci Peñæ extat in Ioanne de S. Thoma: relataque quadam meæ responsionis parte, rem

contra

contra me gerit ferro, & flammâ, inquit: [Sic soluit argumentum P. Henao. Sed dum sic calamum extendit, & Illustrissimum Rotæ Decanum, Patrem Patrum, infamat, à solita modestia, quam profitentur PP. Societatis, discedit. Pater mi, ista quibus respondere non vales, non sunt à Peña transmissa ad Hispaniæ partes ex Roma, sed ab Hispanis Romæ, fide, & sigillo Notarij authenticata, sunt traducta ex MS. Decani Rotæ, ad quem attinuit iussu Pontificis illa scribere, ut Secretarium causæ, qui deputatus fuit à Summo Pontifice Clemente VIII. Hæc est veritas candidâ farinâ; furfures sunt conuitia, & imposturæ tuæ, quibus tam illustrem virum inhonoras.] Hactenus ille, sed omitens principales meæ responsionis partes, & quam adieci in editione Salmanticensi de nulla omninò fide adhibenda Actis MSS. Peñæ, continentibus narrationes Congregationum habitatum coram Clemente VIII. ac Paulo V. super quæstione de Auxilijs diuinæ gratiæ, deque prohibitione allegandi tali Acta, prout anno 1654. die 23. Aprilis intimauit Innocentius X. Cætera, quæ scripsi ad defensionem iustam doctrinæ Iesuiticæ, quam auctoritate Peñæ deprimere conabatur Thomasio, non infamant, neque inhonestant Peñam, neque sunt conuitia; consistunt enim in Relationibus, quas de improspere succedentibus Societati in causa sua spargebat deceptus incautè (vni solent boni viri) ab alijs, nonque gratè affectus erga eandem Societatem, cum tamen gratissimè esset erga Dominicanam Religionem, & erga eius Scholam, cuius principem S. Thomam audiebat à Dominicanis, & à compluribus fautoribus contrarium esse doctrinæ nostræ. Non item sunt imposturæ; possunt namque, vbi namque autographæ illæ Relationes Peñæ condantur, ad autem, sub sigilli iustis de causis secreto, dicere Mag. Ferre. Cui gratias ago ob laudatos PP. Societatis de consueta modestia. Ab hac tamen ego non degeneravi ea in responsione. Cum enim nisi testimonio Peñæ vellent Thomasio, alique ream agere doctrinam nostram, fas mihi vndeque fuit repellere illud, & absque nota culpa in Peña. Quippe reddatur probabile, quod aliquis in veritate testificanda non sit firmus, quandoque quidem absque culpa: & hoc est vel ex affectu, & c. vt notat S. Thomas 2. 2. quæst. 70. art. 3. in corp. In quibus verbis illud de affectu quadrat Peñæ. Et coniungo iidem, quæ ibidem ad 2. subijcit S. Doctor: *De quolibet præsumendum est bonum, nisi appareat contrarium, dummodò non vergat in periculum alterius, quia tunc est adhibenda cautela, ut non de facili vnicuique credatur, secundum illud 1. Ioannis 4. Nolite credere omni spiritui.* Hoc documento instructus exclusi, appositis cum cautela exceptionibus, actionem, quæ ex testimonio Peñæ petebatur nostra doctrina, in cuius discrimen tendebat; exclusionem non excedens debitam moderationem. Et si verò Mag. Ferre dicat, me non exclusisse sufficienter, id est, non valuisse respondere, non id ex patris dicto, sed ex iudicium, seu lectorum sententia est dirimendum, iam verò quod me moneat de Censuræ testimonio, quod ex Peñæ MS. attulit Thomasio, non transmissio ad Hispaniam ab ipsomet Peña, inutile prorsus erat; nam ego nec somniaui de tali transmissione per Peñam, de

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

functum diu ante annum 1637. quo fuit confectum. Hæc expressè sermonem de transmissione quarundam Relationum, viuentis Peña. Quem Ferre instituit Secretarium Congregationum coram Summis Pontificibus ea potestare, quæ Episcopu Sanctagathensem Iulium Sanctucium creat Cardinalem. Obiuit munus Secretarij Congregationum earum Anastasius de Capidonnello. Prior Benedictinus Cœnobij S. Pauli, & deinde Castrouillæ, ac Farfæ Abbas, ut tradunt Possinus *lib. 6. Controversiarum Societatis*, vocans eum virum doctrinæ, ac sanctitatis estimatione clarum in paucis: Paulus Leonardus Sherlogus *part. 1. Respons. sectione 3. num. 10.* Profectò Peña Congregationibus eis nullatenus interfuit, multoque minùs potuit prudenter in Secretarium eligi, ut qui nec expediret, ob continuas occupationes in forensibus negotijs Rotæ; neque periret, ob non professionem Theologiæ, sed vtriusque Iuris, Canonici, & Ciuilis, intenderet tali officio. Ex his, mi Pater Ferre, iudicabunt cordati Lectores, quis florem candidæ farinæ, quis non nisi furfures in medium produxerit.

In §. 3. vellicat Mag. Ferre scripta à me 6270 de discussa coram Clemente VIII. cognitione diuina circa futura contingentia conditionata. Cum enim scripserim: [Fatemur, Oratorem Dominicanam Thomam de Lemos citra Nostrorum, & externorum communem expectationem noluisse contendere enixè, quando deuentum est ad 33. Congregationem coram Maximo Ecclesiæ Pastore, quod Deus non cognosceret cuncta contingentia conditionata, dependentia à causa libera; etsi ex suis Hispanis Theologis aliud sentirent alij, &c.] Retorquet contra me hunc in modum: [Si ergo, bone Pater, pars Dominicana noluit de hoc puncto controuertere, quomodò potest esse verum, quod coram Sanctissimo de hoc fuerit disputatum? Si enim ex duobus litigantibus vnus non vult litigare, nulla sit lis, vel Controuersia.] Sed retortioni boni P. Ferre responder Henao, Hispanos Theologos, qui aliud sentiebant; & è quibus allegauit nominatim Alfonso de Luna, non fuisse præsentis Romæ, Congregationique 33. neque colligatores cum Lemoso contra Ferdinandum Bastidam, & proinde nullam in suo dicto inuolui contradictionem.

Cum item scripserim: [Fatemur rursus, Dominicanam Thomam de Lemos, secus ac præsumebatur, indicatque ipse in quadam solutione, cuius in Congreg. 34. meminit Bastida, recussisse in 33. patrocinium dubiæ, & coniecturalis vllius notitiæ diuinæ.] Insuper sic Mag. Ferre: [Si Fr. Thomas de Lemos in 33. Congreg. recusauit patrocinium dubiæ, & coniecturalis notitiæ diuinæ, quomodo verum erit, quod in 34. Congr. fortissimis nonnullis argumentis profligatus sit ipse Lemos, defendens cognitionem dubiam, & coniecturalem diuinam futurorum conditionatorum? Numquid in hac 34. Congr. assumpsit Lemos defendendum id, quod recusauit in 33. Et si neque in 33. neque in 34. defendendum assumpsit, Deum habere notitiam dubiam, & coniecturalem, quomodò profligatus est? Nec valet dicere, Lemos hoc defendisse in 32. vel in 31. quia Bastida (si veritas est) facit mentionem illius solutionis da-

Z z z

tæ in 33. Sic enim ait Henao dixiſſe Baſtidam, P. Lemos in 34. Hæc R. P. non ea ſunt, quæ eludantur ſolutione illa, quam V. Paternitas præſtitit in fine præteritæ Congr. Quæ loquutio, vt pater, memoriam facit eorum, quæ acta erant in 33. Congr. Cùm ergo in hac Henao fateatur, refulſiſſe Lemos patrociniũ dubiæ, & coniecturalis diuinæ cognitionis, conſtat, narrationem Henao circa hoc punctum eſſe falſam. Conſtat vtique euidenter, ſi Henao dixiſſet, quod ei attribuitur, ſcilicet Lemofium defendentem in Congr. 34. cognitionem coniecturalem diuinam futurorum conditionatorum, proſtigatum fuiſſe fortiſſimis nonnullis argumentis eadem in Congreg. Quod dixerat Henao, quodque deſcriptum paulò antea fuerat à Ferre, iſtud eſt: [Siſte hîc Lector, & nota, Oratorem Dominicanum ſuſcepſiſſe (in Congreg. videlicet 33.) defendendam ex parte cognitionem dubiam, & coniecturalem, quæ nimirum haberetur à Deo pro priori aliquo rationis ſigno ante dec. retum, ſed à Theologo noſtro fortiſſimis nonnullis argumentis eſt proſtigata, (nempe in Congreg. 34.) En non aſſerui, proſtigatum fuiſſe Lemofium in Congreg. 34. ſed cognitionem dubiam, & coniecturalem, ſeu de ea opinionem quam in Congreg. 33. tentarat vt deſenſu probabilem, ſed tandem refulſit ad eius ſe uſionem adſtringere; quod magis declarauit in Congreg. 34.]

6272 Verùm & de his ipſis meis verbis poſtremo recitatis admonet ſic Ferre candidum Lectorem, & veritatis amatorem. [In hoc ſphalmare non quieſcas. Chimæra eſt hoc, quoddam P. enarrat. Quod plenè conuincitur, quia in illa Congreg. de qua loquimur (nimirum in 33.) nihil eſt actum de eo, quod ante, vel poſt decretum circa Dei ſcientiam continget; ſed tantum eſt actum à P. Baſtida de eo, quod illa conditionata cognoscantur in ſequenti vtrum certò cognoscantur? & in aliis ſequentibus, vtrum cognoscantur certò ante decretum, vel poſt. Quia in admonitione huius Patris, quid ſit ſphalma, niſi ex errore Amanuenſis, vel Typographi poſitum fuerit pro plafmate, ideſt ſigmento, ſiue commento, nec Latino, nec Græcus Lector intelliget. Sed hoc omiſſo, non eſſe conſideratam à me chimæram enarrationem verborum iſtorum Baſtidæ in Congr. 34. [Hæc, R. P. non ea ſunt, quæ eludantur ſolutione illa, quam V. P. præſtitit in fine præteritæ Congr. nimirum eſſe in Deo omnium horum futurorum cognitionem, dubiam quidem, & coniecturalem ante decretum, poſt decretum vero certam, & inſallibilem.] promptus ſum, vt ad oculum oſtendam Mag. Ferre in duobus Declamationum habitatum à Baſtida exemplaribus MSS. quorum vnum aſſeruat in archiuo huius Salmanticensis Collegij, & alterum eſt mihi ad vſum in cubiculo, Actum ſit in 33. Congr. de puncto, quod ait Ferre. Aſt cur, obiectionis alicuius occasione, non potuerit in fine eius Congreg. Lemofius prætare ſolutionem memoratam à Baſtida in 34. Congr. Connexio puncti illius cum aliis deſignatis a Ferre potuit rectè trahere ad delibationem ſaltem aliorum. Sic me contineo in materia de Congregationibus coram Summis Pontificibus, vt omni religione excogitabili erga Decretum Pontificium Innocentij X. ſileam de Actis Congregationum coram Clemente VIII. & Paulo V. & ideo non tam reſpondeo, Baſtidam dixiſſe, quæ enarraui ante illud Decretum,

quàm non fuiſſe plafma à me conſectum eam narrationem, vt obicit Ferre. Qui ruruſ inculcat addens: [Falſum ergo, & ex proprio cerebro machinatum eſt, quod enarrat Henao.] Iam non aliud reſtabat, quàm vt diceret indigere helleboro, ne ex cerebri intemperie ſiam nugiuendus.

In §. 4. relatis ex me Dominicanis Hiſpaniſ Alonſo de Luna, Petro Ledefinio, Didaco Girone, & Balthazare Nauarreto, vt qui deſenſarint, non cognofci à Deo omnia contingentia conditionata, inquit de primo: [Vt verum fatear, non poſſum negare, aliquos antiquos Thomiſtas, paucos tamen, ita ſenſiſſe, quod ſolum darentur decreta reſpectu eorum conditionatorum contingentium, quæ in Scriptura ſacra ſunt prædicta; nullus tamen eorum, qui dixit, illa certò cognofci vt futura à Deo, poſuit illa cognofcere ante decretum diuinæ voluntatis, abſolutum ſubiectiuè, & conditionatum obiectiuè. Conſtat hoc ex Mag. Luna, qui reſpectu eorum conditionatorum, reſpectu quorum negauit decreta ſubiectiuè abſoluta, pariter dixit, Deum non cognofcere illa, vt futura. Hoc ſolum docet Mag. Luna, non ſcientiam coniecturalem: Et acerrimè impugnat Scientiam Mediam.] De ſecundo inquit: [Eſto neget, dari aliqua decreta diuina circa omnes combinationes futurorum conditionatorum, & conſequenter Deum ex decretis ſuis ſumere certitudinem ad cognofcenda ea; tamen docet, quod non conceſſiſſet decretis diuinis circa iſta futura conditionata, non manent certò cognofcibilia. In quibus directiſſimè ſe opponit ſententiæ Molinæ.] De tertio inquit, [non eſſe credendum quod narro, cum ſolum probem ex dicto acerrimi cuiuſdam Antithomiſtæ.] De quarto inquit: [Nefcimus quid docere voluerit, quando negauit ſcientiam formalem, & admiſit ſolum eminentialem; hoc enim eſt certum, quod ſicut negauit ſcientiam formalem, negauit decretum formale; & ſicut poſuit eminentialem, poſuit etiam decretum ſubiectiuè eminentiale. Vnde non poſuit ſcientiam certam, non innixam decreto.] Sed ego, vt incipiam ab hoc quarto, non etiam ſcio, quid explicare velit Ferre per decretum ſubiectiuè eminentiale. Narratio mea de tertio fideiſſorem habet Illuſtriſſimum D. D. Fr. Angelum Manrique, Episcopum Pareniſem, aſſumptum ex Sacro Ordine Ciſterciens, & ex Primaria Theologiæ Cathedra apud Salmanticam, vbi tertij, & Veſperarij ibidem Theologiæ fuit Commagiſter. Cuius teſtimonio, ſi abſque diſceſſu à modeſtia interponitur exceptio de Antithomiſta; cur antea ego inculcabar de immodeſtia, quia interpoſui exceptionem teſtimonio Peſtæ ob Antieſuitam? Secundus non dicitur à me fauorabilis ſententiæ Molinæ, ſed opinans, Deum non cognofcere de omnibus contingentibus conditionatis, num forent, vel non forent? & de his, de quibus cognofcit fore, non eſſe ſuam cognitionem, niſi dubiam, & coniecturalem obiectiuè, proindeque decreta diuina ſubiectiuè abſoluta, & obiectiuè conditionata, non requiri ex titulo remouendi à diuino intellectu notitiam dubiam, & coniecturalem obiectiuè. Primum non impugnare Scientiam Mediam, vbinam à me aſſeritur? Indicare, imò & amplius quid, notitiam eam dubiam, & coniecturalem obiectiuè, aſſerui in *Euent. 1. num. 9.* editionis 2. vt & in *Euent. 2. num. 9.* editionis 1. ſignificare præſata decreta cir-

ca

ca contingentia conditionata expreſſa in ſacris paginis. Firmumque ſtat quod dixi tum ibidem, tum extenſius in *Euent. 2. num. 75.* & ſeqq. editionis 2. de excluſa à primo cognitione diuina obiectiuè ſaltem certa futuritionis contingentium conditionatorum non expreſſorum eis in paginis.

6274 In §. 5. diſquiriſ Ferre, vtrum Dominicani Hiſpani admiſerint notitiam diuinam coniecturalem futuritionis contingentium conditionatorum? Aſt aſſeruari à P. Henao, ſubditque: [Sed parturient montes, & nateur ridiculus mus. Dixerat hic Author, quod dum hæc cauſa ageretur Romæ, celebriſ tunc erat opinio, quæ dicebat, Deum ſolum coniecturaliter cognofcere futura conditionata contingentia; & ex Dominicanis, ex quibus tunc aderant gloriſſimi Scriptores, tantum adducit Petrum de Ledefina, & Dauila, quibus ex noſtris Moderis addit Araugium, qui illis temporibus nec Lector erat. Sed diſcurramus per ſingulos.] Quo in diſcurſu perueniens ad Ledefinam ita fati: [Vnde hæc ſcientia coniecturalis non eſt illa, quam iſte Pater fingit habuiſſe Ledefinam, nempe quæ ex parte Dei cognofcentis incerta eſſet, & cui falſitas ſubeſſe poſſet, quamque prætendebat aſſeruari Thomiſta P. Baſtida. In quo ſenſu, & non in alio Thomiſtæ, qui citantur, loquuti ſunt. Sed vt plenè capiamus in trapula Patrem iſtum, ad Araugio veniamus.] Hæc ille, iuxta quem cum ex mea grandiloqua aſſertione nateur ridiculus mus, non eſt mirari, ſi iſte P. ſollicitus fuerit quæredæ trapulæ, vel potiùs trapulæ (ſic idiomaticè vulgari Italico vocatur machina, quæ Latino ſermone, in quo vt loquamur, & ſcribamus, poſtulat Theologiæ grauitas, appellatur mulcipula) vbi me caperet tanquam murem. Sed aporo trapulæ ludo, pergo ad ſeria, vt decet Theologum. Dixi in *Euent. 2. num. 9.* editionis 1. tempore Congreg. in qua coram Clemente VIII. declamauit Baſtida contra opinionem de cognitione diuina, quæ dubia eſſet, & coniecturalis de futuris contingentibus conditionatis, fuiſſe eiſmodi opinionem in Hiſpania celebrem inter Dominicanos, addidique: [Et deſenſabatur à Petro de Ledefina, & poſt, aut ſimul cum illo à Iunioribus alijs Thomiſtis, vt præter Ioannem Gonzalez Albeldam, Ambroſium Machinum, Franciſcum Suarez tradit Oliuera. Deſenſabatur etiam ex externis à Ioanne de Roa Dauila. Et his diebus Araugius docet, conueſſionem Tyrriorum, aliaque conditionata contingentia, quæ nunquam erunt, non eſſe cognofcibilia certò, & inſallibiliter à Deo; doceratque id Salmanticæ in Materia de Prædeſt. anno 1625.] Hæc quiſquis vel perfunctoriè legerit, colliget primò, coherere bene, quod præſatam opinionem aſſererem celebrem in Hiſpania inter Dominicanos tempore Congr. illius; & quod ſolum allegem pro ea Ledefinam Dominicanum Scriptorem; nam per Dominicanos, inter quos in Hiſpania celebriſ dicitur, ſignificatur Profeſſores Theologiæ, ſiue Scriptores eſſent, ſiue non. Secundò, non adduci à me Ioannem de Roa Dauila tanquam Dominicanum Scriptorem. Tertio, nihil intereſſe, quod Araugius illo tempore nec Lector eſſet Theologiæ, quandoquidem à me non allegetur, vt qui tunc eam ſententiam publicè propugnaret. Quarto, Lector deſiderabit verba iſta, in quibus ego opinionem præſatam dicam fuiſſe de contingentium futurorum conditionatorum cognitione diuina, quæ

ſubiectiuè, ſeu ex parte Dei cognofcentis, eſſet dubia, & coniecturalis. Solum protuli cognitionem dubiam, & coniecturalem, non addendo ſubiectiuè: quo non adiecto, intelligebat ſufficienter de obiectiuè, ſeu ex parte obiecti cogiti dubia, & coniecturali. De quo Mag. Ferre interpretari Ledefinam, & Araugium, nihil nunc moror. Neque plura loquar de hoc puncto; nam ſuſſimè fuit à me pertractatum in *Euent. 1. ex n. 30.* editionis 2. quam ſi voluiſſet enoluerè Mag. Ferre, non conquereretur ob aſſertam (vt verbum ſuum nouum lucrificiam) Dominicanis ſententiam de cognitione dubia, coniecturalique ſubiectiuè.

Exorditur §. 6. dicens: [PP. Societatis, dum in ſcriptis antiquorum Dominicanorum prædeterminationem phyſicam non legunt, Scientiam Mediam tenuiſſe, inutiliter coniectantur, quaſi Scientia Media ſolum per phyſicam prædeterminationem deſtruat. In quo manifeſte falluntur, cum ad eius ablationem ſufficiat decretum prædeſinitiuum, abſolutum, & independens à præuiſione liberij arbitrij, vt licet videre in multis grauiſſimis Authoribus, qui per multa capita Scientiam Mediam impugnant, & tamen prædeterminationem phyſicam non agnoſcunt, imò poſitiuè impugnant. Hacque ratione ducti innumeros Dominicanos notant de eo, quod Scientiam Mediam tenuerint. Sed vt veritas appareat, & clarè agnoſcatur, quàm iniuſtè illos pro ſua ſententia adducant, placet illos ſigillatim recenſere, explanareque quid in ſuis ſcriptis habeant.] Explanat autem B. Albertum, Durandum, Capreolum, Ferraricenſem, Caietanum, Sotum, Conradum, Thomam Turcum, Matthæum Ori, Soncinatem, Ioannem Vincentium, Gonzalez de Albeldam, Araugium, Vincentium Giachanum, Romæum, Bunderium, Iacomellum, Dezam, & Bartholomæum Ferreiram. Inter explanandum autem quid Sotus habeat, ait: [Sed valde miror audaciam P. Henao, & aliorum;] ruruſque: [Sed & illud valde ridiculum eſt, quod dicit Henao.] Et cum de Thoma Turco: [Sed cum nullum ſuæ magnæ ſapientiæ reliquerit fragmentum, nihil in pro, vel in contra poteſt facere eius autoritas. Hoc vnum didici ex PP. qui cum eo Bononiæ, vbi floruit, coætanei fuerunt, quod fuit acerrimus Scientiæ Mediæ impugator. Et multi extant PP. qui audierunt illum dicentem, ſe neſcire; quæ viâ Religio ſic magna, & tantâ autoritate plena, in ſimiliſ Scientiæ deſenſionem iurauerit. Sed & hæc ex auditiu refero. Valebunt forſan, quantum valent ea, quæ Henao etiam refert ex auditu. Quod autem dicit de quatuor iuratis teſtibus, miror quod non dixerit de viginti, aut triginta, quia vbi non obefſ plaralitas, non obefſ inſinitas.] Præterea cum de Ioanne Vincentio: [Quid ſenſerit, non conſtat. Certum eſt enim, quod in tome nunquam ſatis laudato, de Relektione gratiæ Chriſti, nihil inuenitur contra phyſicas prædeterminationes; de alijs autem ſcriptis eius typis non mandatis, nullus iudicate poteſt ſic, quod fidem faciat dicentis autoritas, qui ea non perlegerit. Cùm nec eius extet ſcriptura, nec opus typis mandatum, abſque fundamento contra phyſicas prædeterminationes adducitur.] Vterius cum de Araugio: [Dum Tractatum de Auxilijs Salmanticæ dictauit, prædeterminationes phyſicas admiſit, eaſque validè defendit conſiliter in qualitate tranſeunte, non dante poſſe,

Z z z ſ

ſed huius applicationem. In 2. tomo 1.2. prædeterminationes phyſicas ſibi minus conſtans negavit, & ſolum morales ſecundum Dei propoſitum infallibiles; & antecedentes admittit. Forſan magis attendens ſad vocem *phyſica*, quam ad rem ſignificatam. Memini enim mihi dixiſſe, cum eſſem iuuenis, diſcipulus, & cubicularius eius, nos tempore Clementis VIII. perdiditſe conſummationem victoriam in hac lite propter illam vocem *phyſica*. Vnde docebat, congruentius gratiam efficacem dici ex natura ſua, quam phyſicam prædeterminationem; & quod ſi ſic fuiſſemus loquuti, integrant habuiſſemus victoriam.] Insuper cum de Vincentio Giachano: [Iſtum auctorem, pro ſua ſententia adducit Henao; ſed ſine fundamento, vt ſolet.] Item cum de Romæo: [Non inimicatur (vt inquit Henao) Dominicanis, quorum ipſe Pater erat; & ipſi filij. Inimicus autem homo iſte eſt Henao, qui vult diſſeminare diſcordiæ zizaniam inter Patrem, & filios.] Et poſtea; [Fallitur in hoc P. Henao, ſicut & in alijs pluribus.] Tandem cum de Iacomello: [Sic refertur ab Henao. Sed textus adulteratus eſt.] Huiusque ex Ferre plauſtrum plenum diſteriorum contra Henao.

6276 Qui in Ferre laudat examen de Dominicanis antiquis; & illuſtribus, non qui ſuffragauerint (vt ille ait,) ſed qui ſuffragati fuerint Scholæ Ieſuitarum, vt ipſi ſtudioſè probant; tum ob præcellentem æſtimationem doctrinæ Dominicanorum illorum, tum ob auertendam à ſua notam nouitatis. Nec ſunt tam ſtupidi, vt præciſè ex non lecta phyſica prædeterminatione in Dominicanis veteribus inferant, fuiſſe ab eis traditam Scientiam Mediam; tamen ex hac quoad rem lecta deditant ſapienter, & conuincenter, non fuiſſe illam traditam, neque item decreta diuina prædeterminationis, antequam quæ efficaciam. Quapropter, quando ſiſtunt in phyſica prædeterminatione non lecta apud eos, inferunt tantum exinde, doctrinam recentiorum de ipſa aduerſam eſſe ſuis antiquis. Si è Societate quuſpiam (quem ignoro) aliter intulit, is nominandus, reprehendendusque eſſet, & abſtinendum ab offenſiua generalitate Patrum Societatis. Præterquam quod Gonetus tom. 7. diſp. 6. art. 2. §. 12. pag. 748, non ſolum coniectetur, ſed etiam iudicet, ſublata phyſica prædeterminatione admitti debere Scientiam Mediam, & ex aduerſo.

6277 Scomatibus contra me occurro facillimè. Tribuitur audaciæ mirabili, & valde ridiculum putatur quoddam, exharatis his verbis Soti lib. 1. de Natura, & Gratia, cap. 15. [Quin etiam ſunt inter Catholicos, quos vniua voce dogma hoc aſſerentes, nobiſque reclamantibus, deſenſantes audiuiſmus, pura, quod Deus quadam nos vi, & neceſſitate ad ſe pertrahit, ita vt in noſtra conuerſione merè habeamus nos paſſiui, & receptiui] ſubiunxerim: [Illi verò Catholicos contra quos reclamare ſolitus erat, videntur iidem ipſi, de quibus in cap. 16. ſcribit: [Sunt inter Scholaſticos, qui doceant, poſito conſuſu Dei, non eſſe vtrumque in poteſtate voluntatis, ſcilicet agere, & non agere. Ob idque ſecundò aiunt, eiſmodi conſuſum non connumerari inter requiſita ad agendum. Imò dicunt, vt ſua vtamur voce, concomitari actionem ipſam, &c.] Poſt quæ tranſcripta interrogat Ferre: [Qua apparentia ſuaderi poteſt, quod præſati Catholicos

ſunt Theologi Dominicani, deſenſores phyſicæ prædeterminationis; Apparetque Scholaſticos præſatos ſic philoſophantes eſſe ad literam Ieſuitas.] Interrogationi reſpondeo, me non aſſeruiſſe, quod prædicati Catholicos fuerint, ſed quod viderentur iidem ipſi cum Scholaſticis illis; multoque minus aſſeruiſſe, quod fuerint, imò neque quod viderentur iidem ipſi cum Theologis Dominicanis phyſicam prædeterminationem tuentibus. Ad aliud reſpondeo, non apparere, niſi phantaſticè, Scholaſticos, de quibus loquitur Sotus, fuiſſe Ieſuitas. Etenim editio Antuerpienſis librorum Soti de Natura, & Gratia, facta fuit anno 1536; & in ea metuitur eorundem Scholaſticorum; tunc autem inter Scholaſticos non numerabantur Ieſuitæ, quorum Religio conſtituta primùm fuerat anno 1540. Si Ferre velit recentioſ iam tunc à Soto ob viſos; & auditos in Concilio Tridentino Iacobum Laynez, & Alphonſum Salmeronem propalantes ſentium ſuum contra phyſicam prædeterminationem, videret quid iucundiſſimum Ieſuitis ſucceſſoribus, videlicet eam inſonuiſſe doctrinam apud Concilium Tridentinum ex ore Maiorum ſuorum, qui erant Theologi Pontificij, & quorum ſententiam aliud fuiſſe, quam Concilij, non fiet credibile.

6278 Circa Thomam Turcum dico, poſſe eius auctoritatem verbis in Capitulo Generali Valentino declarata, facere multum contra phyſicam prædeterminationem; potuiſſeque eundem non approbare hanc; eſt reprobata Sententia Mediam; vt iam monuit Mag. Ferre. Cui affirmanti audita à ſe quæ narrat, credo equidem; ſed quinam in ſingulari fuerint illi, ex quibus audiuit, non aperit, & an fide digni fuerint inſignati illi; poteſt apud non ſatis credulos eſſe litigioſum. Ego non tantum aſſerui, me audiſſe, neque tantum à perſonis in communi, ſed & protuli teſtes in ſingulari, & nominatos, eoque extraneos, præſentes, auritos, & iuratos. Protuli vnà vice quatuor, alià tres ex eis, quia quartus tempore iterandi iuramenti deceſſerat è viujs. Porro quod dixi de quatuor, aut tribus, non dixi de viginti, aut triginta, quia non dicerem ſine falſitate, à qua homo ingenuus, & Chriſtianus, & Sacerdos, & Religioſus debet eſſe alienus. Illud de non officiente infinitate, vbi pluralitas non officit, verum eſt in ſubiecta materia, & ideo iuxta cap. Cum in multis 2. de Reſcriptis in 6. Infinitas reprobatur in multis Iuris articulis, vt in l. qui bona, §. vlt. ff. de danno infeſto, l. fideicommiſſa, §. ſi quis decem, ff. de legat. 3. l. ſin. C. de Sacroſanctis Eccleſijs, l. vnic. C. de ſement. qua pro eo. Sed cur ſupponat Ferre, pluralitatem teſtium, quos præſentari, non obſeſe? Et ad pluralitatem quidem ſufficiunt quatuor, vel etiam tres, iuxta præcitatum cap. Cum in multis, maximeque quando de teſtibus agitur, vt in iure diuino, & humano notorium eſt, multiſque in textibus celebratum.

6279 Quoad Ioannem Vincentium, eſt in Relect. impreſſa de Gratia Chriſti nihil reliquerit contrarium phyſicæ prædeterminationi; eſt item eius MSS. non inueniantur: ſed tamen vnà voce, & dictatis ex Cathedra, paratiſque ad præſum ſe è diametro, & ex profeſſo oppoſuiſſe ei, comprobatum fuit à me tot teſtimonijs moraliter irrefragabilibus in Euent. 7. editionis etiam 1. vt fide humanà certius vix poſſit aliud eſſe. Inter quæ teſtimonia ſubſtituit Ferre peremptorium

ptorium illud Petri de Ledema, Conuictoris, & Commagiſtri cum eodem Vincentio in S. Stephani Cœnobio Salmanticensi clariffimo. Non tamen diſſimulauit quod ſeruo in litteris Illuſtriſſimi Araugij ad me liberaliter datis, nonque dici eas meo ex dolo eſſe ſuppoſitas, gaudeo vehementer; indeque ineluctabiliter extorquebo iamam à Mag. Ferre, quaſi ab Hercule clauam; teſtimonium aliud inconcuſſum pro Vincentij diſceſſu à phyſica prædeterminatione.

6280 Etenim de Araugio ſcribit: [Vt conſtat ex libris typis mandatis, dubitare non poſſumus, quin phyſicas prædeterminationes impugnaverit. Siue ex proprijs, ſiue ex alienis, modo non diſputo.] Ita Ferre ibi, & queſt. 4. §. 3. num. 124. Cum autem Araugius impugnaverit, conformans ſe Vincentio, vt ipſe profiteretur in litteris, quas ad me miſiſſe non negat Ferre, tenebatur hic, vel hac ſola de cauſa agnoſcere quam fundatè citetur Vincentius contra eas prædeterminationes. Illud de Araugio tuente eadem, cum Salmanticensi Tractatum de Auxilijs prælegit, poterit eſſe verum; ſi diuerſos Tractatus prælegit. Qui à me fuit viſus dictatius in Academia gymnaſio ex die S. Lucæ anno 1626. iamque à me allegatus in Euent. 6. num. 40. editionis 1. reſutabat ipſas, non minus diſertè, quam tomus 2. in 1.2. Illud præterea, quod in iſto tomo forſan magis reſpexerit ad vocem *phyſica*, quam ad rem ſignificatam; difficile creditur erit legenti tomum 2. & attendenti ad confeſſionem euſdem Araugij in ſua ad me epiſtola de ſui quoad vocem, & rem diſcordia ab illis prædeterminationibus, vt explicabatur à conſodalibus. Illud denique quod reſtat Mag. Ferre auditum à ſe ex Araugio; eatenus interpretor, quatenus hic ex firma quadam ad ſuum diſcurrendi modum adhaſione perſuaſerit ſibi, ſi de prædeterminationibus quoad vocem, & quoad rem, vt à ſe deſenſatis pronunciam ſuſcepſiſſent ſui Socij coram Clemente VIII. (ſeu potiùs Paulo V. coram quo, & non coram primo conuictorem fuit ex inſtituto punctum iſtud) non poſuiſſe non fieri, quin viſiſſent: ceteroquin mihi perſuadere non valeo, victoriam fuiſſe interceptam ob offendiolum puræ vocis, agitata quaſtione à dexterrimis pugilibus, & in Theatro ſapientiſſimo Pontificis, Cardinalium, Epiſcoporum, Doctorum Theologiæ, Generaliumque vtriuſque Ordinis. Cùmque poſt molem tot conſultationum, & diſputationum, poſt meditationem, & cunctationem tot annorum totus Chriſtianus Orbis penderet à deciſione Romani Oraculi, Iudicijque Controuerſarum Eccleſiæ, inuerſiſſimile prorsus videtur, fruſtratum fuiſſe tanta expectatione, quia quæ vocanda erat moralis prædeterminatio, appellabatur *phyſica*, ſine differentia tamen quoad rem ſignificatam. Habeo in conſpectu declamationes 9. MSS. Baſiliæ, quas coram Paulo V. dixit aduerſus phyſicas prædeterminationes; & quæ inter alia hunc mouerunt ad ſuſpendendam definitionem ex Cathedra, & ad permittendum vtriſque parti patrocinium priuatum, publicumque ſuæ opinionis, tanquam probabilis; in eis autem Declamationibus decertatum validè fuit contra prædeterminationes phyſicas eo prorsus in ſenſu, quo deinceps maior pars PP. Dominicanorum continuauit tueri, & quo Araugius reſutauit; primaque illarum Declamationum ver-

ſatur tota in declarandis præcipue tribus vocibus, *Auxilium efficace*, *Phyſicè prædeterminare*, *Moraliter mouere*. Niſi tangeret religione abſtinendi ab omni eo, quod vel ſpeciem præ ſe ferat pertuendi ad Acta Congregationum coram Clemente VIII. & Paulo V. exhiberem eas declarationes; indeque ad oculum pateret, quam ſubtiliter, & velut acu fuerint diſcretæ voces, quamque de re ſignificata proceſſerint diſputationes.

6281 Iam quod occasione verborum quotundam Vincentij Giachani Dominicani dicor à Ferre, ſolere ſine fundamento adducere Authores, vel loqui, nota eſt de pluribus actibus, vt pote qui requirantur ad id, vt quis dicatur ſolitus aliquid facere, iuxta §. pavonum, Inſt. de rerum diuiſ. & in l. legè, §. igitur, ff. de verbor. ſignificat. & in l. ſi quis donaturus, ff. de uſufructu, & in l. ſolèr, ff. de ferijs, notaque eſt de actibus ſatis vitioſis, nempe de allegationibus, vel loquutionibus leuib; quam maculam vt mihi inureret Mag. Ferre, priùs debuifſet conuincere me de habitu, & uſu tam deprauato, & non ſufficeret vnus actus. At neque de vno me redarguit. Verba Giachani ſunt, omiſſis antecedentibus, voluntas creata ita præparatur per gratiam auxiliantem, [vt adhuc in ſua libertate relinquatur, vt ſe ipſam ad vocantem Deum moueat, vel ab eo reſiliat.] Ideò verò aſſerri à me ſine fundamento, aſſeruat Ferre, quia non aliud ſignificant, [quam quod nos ſi liberè moueamur ad iuſticiam, volendo bonum, quod (vt omnes Catholicos conſentunt) poſſimus velle oppoſitum.] Sed Ferre omiſit conſiderare, non dici à Giachano, quod voluntas noſtra poſſit velle oppoſitum, aut quod poſſit reſilire; ſed quod reſiliat; id eſt gratiam, quæ Deus vocat, talem eſſe, vt cum illa vel ad Deum moueat ſe actu voluntas, vel actu reſiliat ab eo. Cæterum ſi gratia, quæ voluntas actu ſe mouet, ſit prædeterminatiua phyſicè, & ſuaſte naturà ad motum erga Deum; quomodo ſtabit, vt ipſamet gratia ſit de ſe indiſſerens, vt cum eadem reſiliat actu voluntas à Deo? Attribuere Giachano ſignificationem de poſſe reſilire voluntatis, eſt quaerere aſylum in vocibus, quæ impeditiores labyrinthicis flexibus ſolent eſſe.

6282 Quod de Romæo, Magiſtro Generali Dominicanorum, ſcripſerim, inimicari ſuis poſteris ſententia [de Non ex eo, quod Deus ſcit aliquid futurum, idcirco futurum eſt, ſed quia futurum eſt, Deus nouit;] id, inquam, mouit Mag. Ferre arrabilem contra me, tanquam in inimicum hominem (de quo in cap. 13. Marthæ) diſſeminatorem zizaniorum diſcordiæ inter patrem, & filios. Sed cur potiùs contra me, quam contra Arubalem 1. p. diſp. 3. cap. 3. n. 12. Herice diſp. 10. cap. 1. num. 4. Auerſam queſt. 14. ſect. 26. num. 2. Paulum Leonardum Sherlogum part. 2. Reſponſ. ſect. 5. n. 22. qui ante me recitauerunt verba Romæi, notaueruntque, contraria eſſe doctrinæ poſteriorum Dominicanorum? Inter quos Paulus Faſſeau, Dominicanus, in *Authoritate exauthorata*, cap. 6. ſect. 10. num. 395. & Innominatus, adſcripticius Thomiſta, in *Vanitate triumphorum*, cap. 17. pag. 203. fatentur, eſſe tam contraria, vt non doctrinæ Romæi, ſed obiectionis locum habere dicant: repugnante expreſſo contextu litteræ. Ad hæc, ipſe Ferre in §. proxime ſeq. contendit, S. Ignatium, Patriarcham Societatis, alioſque

decem & septem Scriptores ex ea inimicari in sententia de physica prædeterminatione cæteris filiis, aut sodalibus. Anne ideo mihi fas foret dicere, [Inimicus homo iste est Ferre, qui vult disseminare discordiæ zizaniam inter patrem, & filios?] Profectò Theologis, quin merentur malleationem tam ferream, licuit; semperque licebit, obseruare diuersitatem sententiarum inter Doctores eiusdem familiaris. Circa sensum aliorum verborum eiusdem Romæ, ait rursus Ferre, [me falli, sicut & circa alia plura.] Prætor probacionem meæ deceptiois circa alia plura; negoque, me falli circa sensum horum verborum Romæ contra physicam prædeterminationem: [In libertate attracti hominis est, sequi, vel non sequi diuinæ motionis attractum.] Hæc namque verba excludunt diuinæ motionis attractum prædeterminationum physicæ ad sequelam; quippe cum explicent, vt indifferentem ex se ad sequelam, & ad non sequelam. Posiderationi isti debuisset responderet Ferre, & non alij efformatæ ab ipso, magis gratis, quàm à me sine fundamento glossa ad quandam eiusdem Romæ in alio loco vocem, prout mihi objicit; cum tamen solidum fundamentum habeatur in tota doctrinæ serie.

6283 Iacomelli textus, qui per me adulteratus dicitur, is est: [Voluntas per gratiam sic affecta; si eligit; omnino certissime bonum eligit. Non tamen sequitur, Ergo necessarid eligit: tum quia potest suspendere actum electionis; & in tempore commodius differre, si videbitur: tum quia multa certissime fiunt, quæ tamen contingenter, aut liberè fiunt.] Nam non habet Iacomellus, [nisi sic affecta omnino certissime bonum eligit.] Sed ad meam de vitiatione redargutionem oportuisset, vt Ferre steter editio-nem, vbi sic legeretur. Sed permittamus, legi sic in aliqua; adhuc textus est incommodus prædeterminationi physicæ. Etenim si voluntas affecta per gratiam eo modo, quem Iacomellus declarauerat, eligit certissime, infallibiliterque bonum, ita vt proximè, & expedite possit suspendere actum electionis, componendo cum gratia suspensionem talis actus (quem sensum reddant verba Authoris) consequens est, vt gratia actum eligentem boni inducens, non sit prædeterminatiua physicæ ad eum, sed vt ex se sit indifferens ad eum, & ad eius suspensionem.

6284 In §.7. exhibet Mag. Ferre syllabum octodecim de Societate Iesu fauentium prædeterminationi physicæ, aduersantiumque Scientiæ Mediæ. Primus est Sanctissimus Patriarcha Ignatius in libro Exercitiorum spiritualium, vbi de tempore triplici ad electionem rectè faciendam magis opportuno; ait enim: *Tempus primum erit, quando voluntatem diuinam virtus sic impellit, vt omnis dubitatio, imò etiam dubitandi facultas anima sublata sit, quominus sequatur impulsione talem, sicut legitur B. Paulo, & Matthæo, & aliis nonnullis, vocante Christo accidisse.* Et infra, vbi de modo priori sanæ bonæque electionis faciendæ; namque inquit: *Tertium punctum est, obsecrare Dei clementiam, vt dignetur mentem instruere, & impellere voluntatem quocumque potius mihi tendendum sit, adhibito nihil secius pio, fidelique mei intellectus ratiocinio, per quod, apprehensa & probata Dei*

voluntate, ad electionem ferat. Circa quorum verborum priora vellet scire Ferre, [quid sit præuius impulsus, quem sic infallibiliter sequitur bona voluntas, & bona electio iuxta eius determinationem; Certè non est gratia solum moraliter mouens; hæc enim non impellit, sed inuitat; nec ex vi ipsius bonæ voluntas sequitur, quin potius cum ipsa potest voluntas in sensu composito resistere, & non velle iuxta eius inclinationem. Erit ergo vis physica physicè nostram voluntatem prædeterminans.] Rursus de posterioribus iudicat, non posse coherere cum Scientia Media. [Nam iuxta de hac doctrinam voluntas diuina peditæqua est voluntatis creatæ; si quidem Deus nihil determinet, nisi prius scientia explorauerit, quò ibit voluntas nostra. Sed iuxta S. Ignatij doctrinam creata voluntas diuinæ est peditæqua.] Additque Ferre: [Scio; aliquos ex PP. Societatis insinuate hæc testimonia, dicentes, hæc dictasse, cum homo rudis, & inruditus esset. Sed si fides sit adhibenda illi, qui hæc Exercitia edidit, infirmitas hæc non est ad mortem. Nam in proœmio huius libelli habetur, hæc dictasse Ignatium aflatu Spiritus S. Vnde poterat dicere cum Paulo: *Non ego, sed qui in me loquitur Christus.*]

Hactenus ex Ferre; tam vtilem nobis mouente lapidem, vt istud beneficij trabali figemus clauo; excitauit namque nos ad legendum Etimium Doctorem Suarium *tom.2. de Relig. lib.9. cap.5.* vbi agit de doctrina libri Exercitiorum, & in *num.43.* aduertit, [zelum; quem nunc habet Societas, rectè explicandi concordiam gratiæ cum libero arbitrio, eundem fuisse in B.P.N. Ignatio, & vel ab ipso in Societatem manasse; vel eundem spiritum, qui hanc Religionem mouet, huius esse doctrinæ Authorem.] Construat multis eo ex libro hæc animaduersionem; & quia ex verbis Prioribus, quæ Ferre transcribit, videri alicui poterat S.P. tribuisse motum motioni gratiæ, respondet Suarius in *num.45.* [Quod dicitur de diuino impulsu ita efficacit, vt facultatem dubitandi auferat, quominus homo sequatur impulsione diuinæ virtutis, pertinere credimus ad diuinam motionem per dona Spiritus S. (quam motionem optimè vocat S.P. ex diuino instinctu, in qua homo magis agit, quàm se agat.) Nam interdum potest esse tam efficax, vt necessitatem quandam inferat; saltem in intellectu ad iudicandum de aliquo agendo, per donum consilij, vel per aliquam reuelationem aded efficacem, vt ex parte intellectus non relinquat facultatem dubitandi. Quamvis autem tunc homo necessarid iudicet; impulsione Dei esse sequendum; nihilominus in voluntate manere potest eligendi libertas; hæc enim non auferatur per motiones gratiæ (esto posset Deus illam auferre) ne moralis fructus, & meritum actionis impediatur; sicut Christus D. necessarid iudicabat de omnibus agendis, & tamen liberè eligebat. Hic autem motionis modus nec necessarius est ad supernaturaliter operandum; nec ordinarius est, sed ex speciali Dei gratia aliquando liberaliter conceditur, vt de Matthæo & Paulo in eodem loco exempla ponuntur.] Itæ Suarius.

Et iuxta modum, quo interpretatur S.P. Ignatium, capio nunc ego S. Franciscum Salemium dicentem libro 2. Praxis de amore diuino, cap. 12. *In animo mihi non est loqui hic, Theotimo dilecte,*

de illis gratis miraculosis, quæ velut in momento transformant lupos in pastores, petras in aquas, & persequutores in predicatores. Omittit has vocations summe potentes; hos impulsus sanctè violentos, quibus Deus uno instanti transtulit aliquas animas ab extremo culpa ad extremum gratia, operans, vt ita loquar, velut quandam transubstantiationem moralem, & spiritualem, vt accidit magno Apostolo, qui ex Saulo, vase persequutionis, factus fuit subito Paulus vas electionis. Agnosendus est quidam gradus particularis in his animabus privilegiatis; in quibus placet Deo exercere non tantum affluentiam, sed etiam inundationem; & si fas est sic fari, non modo liberalitatem, & largitatem, sed & prodigalitatem, perditionemque sui amoris. Et paulò post: *Miser cordia diuina conuertit, iustificatque ordinariè animas modo tam dulci, suavi, & delicato, vt vix suos pereperiat motus; sed id non impedit, quominus aliquoties hæc suprema bonitas transgrediens suos ordinarios terminos, velut flumen inrumescens, & agitatum suarum aquarum veloci cursu, quæ exundantes funduntur per campos, fauat gratiarum impetuorum, quanquam & amabiliorem, inundationem, quæ uno momento aluit, & cooperit totam animam benedictionibus, vt hoc pacto ostendat diuinitas sui amoris. Tandemque inquit: *Sol-t misericordia exercere liberalitatem erga plerisque homines stylo communi operandi, & erga alios velut excedit vrens mediis non communibus. Cæterum quale sciam sint fines, quibus prudentia diuina solet trahere ad suum amorem nostra corda? idem Dominus designat, &c.* Quæ S. Salestij verba indicata fuerunt à me in *Euentil. 44. num. 1086.* editionis 2. videnturque iam mihi intelligenda nihilo secius, ac quæ S.P. Ignatij iuxta Suarium; et si ibidem dixerim, insinuari fati in eis doctrinam aliorum Authorum memoratam in *Euentil. 73. num. 828.* de non liberis à necessitate conuersionibus repentinis, & extraordinariis, vt Matthæi, Magdalene, Lattoris, Pauli, &c.*

6287 Ex his iam responsum manet Mag. Ferre, quid sit extraordinarius ille præuius impulsus à virtute diuina in voluntatem humanam. Sequitur quidem ad eum certissime salutaris electio, non quia ad hanc prædeterminet physicè, sed quia & est ex se vehementissime motius, & conferatur à Deo in circumstantiis, in quibus Deus infallibiliter noscit fore, vt voluntas humana si non se moueri ad ipsam. Sequitur rursus hæc ex vi illius, sequela inuolente determinationem liberam ipsius voluntatis, proindeque excludente in illo vim necessarid præconnexam cum ipsa, & ideo in illius sensu composito voluntas resistere, & non sequi inclinationem illius potest potestate metaphysica, & physica; quanquam non possit potestate morali. Respectuque cuiuscumque etiam salutaris electionis gratia, vt vel præcise excitans, habet vim effectiuam physicè, opinione complurium è Nostris, proindeque non tantum inuitabit, sed etiam vt cumque impellet physicè. Et siue sic, siue tantum moraliter impellat, sumitur in hac materia impulsus metaphoricè solum; idque circo non debet denotare, quid ex se inuincibiliter concatenatum cum salutaris electione. Norandum superest, quod cum S. P. Ignatius præfato modo loquatur de toto extraordinario impulsu efficaci gratiæ, inferri exinde ordinatum esse alterius

rationis, prout disertis verbis exponit S. Salestius. Ergo, et si ex abundantia, & quidquid esset de libertate indifferentie in electione salutaris, concederemus, extraordinarium esse physicè prædeterminationum, non teneremur admittere idem ipsum de ordinario.

Ex iisdem prædictis relinquatur explicatus Nicolaus Orlandinus, quem Ferre allegat secundo loco ob hæc verba *tom. 2. Historia Societatis, num. 114.* post narratam contradictionem Cardinalium foundationi eiusdem Societatis. [Declarauit repentina voluntatum mutatio exortam Numinis Maiestatem. Nam, cum ad eosdem Cardinales, qui & causæ præterant, & à nouis Religionibus abhorrebant, Deo fretus reuertisset Ignatius, eisque per modestè postulati sui rationem exposuisset, illi denudè re diligenter inspecta, atque pertractata, repente; præter consuetudinem, ad id, quod tam constanter repulerant, toto nitu voluntatis impelli, inclinarique se sentiunt. Ergo rationum ponderibus, ac momentis, quæ contra Religionum multitudinem pugnare videbantur, nouo cedentes instinctu, censuerunt denique Societatem in earum numerum reponendam. Fidem huius interioris impulsus fecit ipsa Guidiccioni Cardinalis oratio, qui Religionum quidem multitudini suffragari se negabat posse. Huic tamen refragari amplius, superiore quadam, occultaque vi nec audebat omnino, nec posse. Ita qui diu Societatis ortui fuerat oblectatus, tanta voluntatis inclinatione fauere cum Collegis iudicibus cœpit, vt apud Pontificem nemo vnquam ardentius egisse dicatur.] Quibus transcriptis verbis subiicit sua hæc Ferre: [Religio Societatis suum primum ortum gratiæ ex se efficaci, physicèque prædeterminanti debet. Sed proh dolor! Heu ingrati tudinis oans pompa! In hanc, quam tenebantur totis amare, præcordiis, sputant probra, & in eius excidium irant.] Ita ille, & eleganter. Sed vt ego oratorias phrasas phrasibus non reciprocam, dico plano stylo, neutrum ita esse. Gratia, de qua sermonem habet Orlandinus; fuit efficax extraordinaria, declarata à Suauio; sed non efficax ex se adequatè, neque prædeterminatiua physicè. Hanc impugnant cum modo Religiosi Societatis. vt fas est Theologis Catholicis, & Religiosis refutare alias Catholicorum aliorum, ac Religiosorum. Scio ego edoctus à Conciliis Tridentino, & Senonensi, ab ipso quemmet Ferre supra §.6. num. 49. iuxta Catholicorum omnium confessionem homines sic liberè moueri ad iustitiam, volendo bonum, vt possint velle oppositum; aueo nunc ab eodem audire, quo sensu applaudens Orlandino scribat: [Gratia repente mutans voluntates hominum, iam ab Orlandino dicitur interior impulsus, iam nouus instinctus, iam superior occulta vis, cui resistere non possumus. Quæ planè nostram de gratia ex se efficaci physicè prædeterminante sententiam rotundè docent?]

Eundem in sensum ac verba Orlandini, accipit hæc alia Ioannis Rho loco decimo sexto recens in quadam epistola ad P. Syluestrum de Petrasanta, videlicet: [Quid ego hic, mi Syluester, dicam? Nisi iustissimo, & occultissimo Dei iudicio, vt loqui amat Augustinus, assumptum fuisse vnum Mahometanum (qui Neapoli vidit ebullientem in ampulla sanguinem S. Iuanuarij) & relicum alterum (qui etiam vidit.)

Quid aliud hinc conficias, quàm ineluctabile diuini auxilij neceſſitate, quo ſine nulla mirorū amplitudo, quamvis fidelibus oculis ſubiiciatur, animos ad diuinum ſemen recipiendum, ac retinendum ſubigat. Subditque Ferre: [Sic hic Author, quibus fatetur noſtram doctrinam de gratia ex ſe efficaci, cui nullum humanum reſiſtit arbitrium: ubi illam ineluctabile diuini auxilij neceſſitatem, quam Ieſuitæ blaſphemant, ipſe libens proſitetur.] Reſpondeo, Ioannem Rho) cuius epiſtolam non vidi) fateri libenter primò gratiam efficacem, cui nullum humanum reſiſtat arbitrium; non verò gratiam efficacem ex ſe adæquatè. Secundò fateri ineluctabilem neceſſitatem diuini auxilij efficacis, vt actu conuertatur ad fidem vnus homo præ alio. Ieſuitæ non blaſphemant hanc neceſſitatem, ſed vt probi Catholici, aduerſique Pelagianis, ac Semipelagianis, eam religioſè colunt, & pro hac doctrina ſubirent intrepidè, lætèque martyrium. Ineluctabilis neceſſitas à Ieſuitis negata, eſt ea, quam conuerſionis aſſerat ſuapte emittit auxiliū, quod contingat eſſe efficacis; *trahit enim Deus ſua gratiā efficacem; ſed in eius odorem currimus, non vi, non vnco raptamur*, vt aiebāt Concilium Senonenſe. Neque Dominicani ſolent tolerare, vt phyſica prædeterminatione ad actus liberos ſalutares vocetur ineluctabilis neceſſitas ad ipſos. Videat Ferre inter alios ſuos Paulum Faſſeau in Authoritate exauthorata, cap. 1. ſect. 2. Gonertum tom. 4. diſp. 6. art. 6. §. 7. pag. 671.

6290 Reuertor ad poſteriora verba S. P. Ignatij. Nullum in eis diſcernitur veſtigium contra Scientiam Mediam. Obſecrandum quidem eſt per paratam cœlitus gratiā clementia diuina, vt dignetur eiufdē gratiæ internis illuſtrationibus intellectu noſtrum dirigere, inſpirationibusque allicere, inuitare, impellereque voluntatem noſtram ad benè operandum, vt oportet ad æternam ſalutem. Vnde, quando ſic benè operamur, voluntas noſtra pedifequa eſt diuinæ, eo maxime de titulo, quodd nec obſecraremur, nec dirigeremur, nec alliceremur, niſi præceſſiſſet in Deo liberale, miſericordique decretum indulgendi nobis gratiam. Quidnam hinc aduerſus Scientiam Mediam? Hæc non præcē noſtram operationem ſalutarem, niſi ſimul præuidendo gratiā, ſub cuius conditione determinaret ſe electiue voluntas noſtra ad eam operationem; nonque præuidetur gratia, niſi ſimul cognofcendo voluntatis diuinæ decretum, vt pote ſine quo ea non eſſet. Quod verò voluntas diuina nihil determinet abſolutè circa liberos noſtros actus ſalutares, niſi prius Scientia exploret, tam à calumnia alienum eſt in Scientia Media, quàm in conditionata, iuxta Ferre 9. 10. §. 1. 2. 3. 4. dicentem, [ſe non excluſiſſe à Deo Scientiam Mediam ex eo, quodd utilis non eſſet ad conciliandā libertatem creatam cum efficacia diuinorum decretorum abſolutorum, ad diſtinguendū Deum in eis, ſed probaſſe, non eſſe vtilem, nec in Deo ponendam ob tales fines, contra Authores illius, darique à ſe conditionatam Scientiā ad commendandam infinitatē Scientiæ Dei, ad quem atinet ſcire omnia, non ſolām, quæ abſolutè futura ſunt, ſed etiam omnia, quæ verè forent, ſi poneretur conditio.] Cum autem hæc dicat Ferre, tenetur concedere, Deum de actibus liberis ſalutariſque nihil determinare abſolutè, niſi prius Scientia conditionata exploret. Et quia exploret huiusmodi actus, vt futuros ſub conditione gratiæ, voluntariſque diuinæ de ea conferenda, & non præciſè vt futuros ex virtutibus naturæ, idcirco Ferre non incurret abſurdum de voluntate diuina pedifequa humanæ,

dum decernit illa abſolutè aliquid de actibus humaniſmodi. Obſeruareque debet ſimilè diſcurſum in voluntate diuina exequutiue prædeſtinatiua ad gloriam vt coronā, ſupponente iuxta ipſum 17. 12. 9. §. 10. præſcientiam abſolutam meritorum. Vbi etiam verum eſt penes eum, *Prædeſtinatio diuina exequutiua nihil decernit, niſi prius Scientia exploret*. Porro pro poſitio illa Fauſti Rhegienſis, *Niſi præſcitiā exploret, prædeſtinatio nihil decernit*, prolata ab eo Semipelagiano fuit in ſenſu de exploratione priorū meritorum per vires naturæ: qui ſenſus heterodoxus erat, vt non ſemel in hoc Opere manifeſtaui. Et iam fatiſ ad vtraque S. P. Ignatij verba.

6291 Quæ infirmata fuiſſe ab aliquibus è Societate dicta ab eo, cum eſſet literarum planè rudis, ſtare non poteſt, niſi illi è Societate fuiſſent omnino idiotæ. Etſi enim illo tempore S. P. compoſuerit Exercitiorum librum, inde non minuitur ſuorum testimoniū authoritas, ſed magis augetur, quippe ſit liber admirabilis, copioſusque *Sedis Apoſtolice iudicio, & omnium vtilitate*, vt Ecclēſia recitandum in Breuiario Romano proponit, proptereaque ſit cenſendus conſtructus ex ſpeciali vñctione diuini Spiritus. Prætereò in ſua authoritatis commendationem alia, quæ vel Coadiutoribus temporalibus, & illiteratis noſtri Ordinis occulta eſſe non poſſunt; quæ tamen Profefſoribus Theologiæ, contra quorum doctrinam obijcerentur testimonia illa.

6292 Quarto loco aggregat Mag. Ferre Henricum Henriquez, aitque me fatē, fuiſſe aliquantulum prædeterminationibus phyſicis. Et cum addam: [Vna hirundo non facit ver,] ſubmonet ille: [Sed maneat verbum in ore tanti Magiſtri.] Iſtud tantū Magiſtri, ſi non ſit ironia, ſed elogium, ſuperat mea merita. Verbum autem, quod meo ori commiſſum voluit, repetit poſtea loquens decimoſeptimo loco de Claudio Tiphano, & concludens: [Modò P. Henao iungat iſtam hitundinem cum alia P. Henriquez, de quo protulerat, vna hirundo non facit ver, & inueniet.] Verum tamen quamvis ego iungerē cum Henriquez Tiphano, accommodatio adagi incepta non fuiſſet, ſiquidem numerali nomine vnus, non præciſè vnus ſolus debeat ſignificari, ſed poſſunt duo, aut plures, dummodo per paucos numero, vt in Pſalm. 12. *Non eſt qui faciat bonum, non eſt vſque ad vnū*; id eſt, non niſi ad per paucos, comparatione eorum, qui faciunt malum, vt cum V. Beda interpretatur Lorrinus, Poteram de Tiphano (ſi ſit Author libri de Ordine, deque priorū, & poſteriorū) ſcribere multa, vt demonſtrarem, eum fuiſſe valde diſcordem à modernis Thomiſtis, ruentibus prædeterminationes phyſicas, decretaque diuina ſubiectiue abſoluta, & obiectiue conditionata, &c. etſi concors fuerit in Scientia Media neganda. Sed abſolutè recentiffimè hoc penſū P. Iacobus Plarel, ſimulque & aliud de Cardinalis Bellarmini diſcordia ab iſdem Thomiſtis; & ideo nec de vno, nec de altero iam loquar; quamquam & Bellarminum quinto loco reſenſat Ferre.

6293 A quo in vndecimo loco Alphonſus Salmeron affertur, & poſt quædam eius verba, viſa propitia prædeterminationibus phyſicis, ſubneſcit hæc ſua Ferre. [Hinc apparet, quod Scientia Media, quæ in aliis ſcriptis huius Authoris legitur, à multis annis à morte eius typis mandatis, non fuerit tam de eius mente, quàm de induſtria eorum, qui typis ea mandarunt, vt non ſine fundamento præſumit Oliuera, id eſt, primus Author Theologi curſus Carmelitarum Diſcalceatorum.] Sic

Sic ille. Sed ego potiùſ ſcripſerim. [Hinc euidenter conſtat, Scientiam Mediam fuiſſe de Salmeronis mente.] Nam ea verba circa Epiſt. ad Rom. 8. verſ. 29. deſumpta partim ſunt à Salmerone ex Ambroſio Catharino ibidem, vt noſcet, qui vtrumque Doctorem oculis luſtrarit. Cum autem & pleraque alia Salmeronis, quæ pro Scientia Media, aſſanibusque principiis leguntur, & à nobis allegantur, conſtructa ab eodem Salmerone ſint habente præ oculis eundem Catharinum in aliis Operibus, explicanteque ipſum, vel diſſentiente ab eo, vt iam alibi manifeſtum feci, deducitur patenter, non fuiſſe Salmeronis telæ ſericæ pannos aſſutos à Sociis, qui ex anno 1598. cepertunt typis vulgare illius Volumina. Quod verò ea verba circa Epiſt. ad Rom. non ſint in Salmerone adſaſcentia prædeterminationis phyſicæ, oſtendi etiam alibi.

6294 Duodecimo loco citatur à Ferre Michaël Marcus cum titulo *Authoris egregij*, aitque [eius ſcripta, quamvis digniſſima, non fuiſſe in lucem edita propter fatiſ laudabilem politicam Societ. aſſeruntur tamen in Collegio Complutenſi S. Thomæ.] Ego verò dico, ea ſcripta ad prælum non fuiſſe parata, ſed tantum dictata in Scholis à tam famigerato Theologo. Quare vacat illud *propter Societ. politicam*, id eſt artem. Egoque prodigere tempus, ſi vltra adnotata in Hiſtoria, & in Theologiæ parte 1. pro Michaëlis concordia cum Sociis, adicerem nunc aliud, quàm quod ſi in illis ſcriptis, aut in aliis à Petro Ledefmo citatis pag. 9. tom. de auxiliis, legatur aliquid diſcors, fuerit Michaël iam vnus iam alterius ſententiæ, vt ſæpe accidit magnis viris in quæſtionibus arduis, & nondum ſubactis.

6295 Quo etiam modo conciliari poteſt, quod de alio Societ. Theologo P. Doctore Andrea Martinez, cœteraneo Michaëlis, & in Philoſophicis Didacale PP. Franciſci Starez, Gregorijque de Valentia, anteaque tam in Philoſophicis, quàm in Theologicis Auditor PP. Prædicatorum, ait ex certa notitia P. Paulus Leonardus Sherlogus p. 2. Reſponſ. ſect. 14. num. 75. [adſtruxiſſe, diſplicere ſibi phyſicas prædeterminationes, & cum Angelici Doctoreſ principiis non quadrare.] Cum tamen P. Ludouicus de Valdiuia tom. 2. *Hiſtoria Provincia noſtra Caſtellana*, ſcripto propria manu, & apud me nunc manente, dicat fol. 234. enarrans vitam prædicanti Martini, ſui etiam in Theologia Præceptoris: [Ob hunc zelum, quem de doctrina S. Thomæ habuit (Valleſolei), ubi ſpatio triginta annorum prælegit Theologiam] fuit magno in pretio PP. Dominicanis, vt & ſua dictata. Qua de cauſa, etſi antea inſiciati fuiſſent in Deo Scientiam (ſcilicet obiectiue certam) futurorum contingentium conditionatorum continuè ac viderunt, tanquam conformem doctrinæ SS. Auguſtini, ac Thomæ; defenſatam ab eo, conſtituente in Deo quædam decreta prædeterminationis creatorum actuum liberorum, tam bonorum, quàm malorum, futurorum ſub conditione, ſequuti ipſum ſunt, & admiſerunt illam Scientiam, ſalutantes æquè per talia decreta præſatos actus, ac futuros abſolutè. Tanti æſtiabant cum PP. Dominicani! Ipſeque fuit primus, qui preſſus difficultate, concedendo Scientiam conditionatam (nemp̄ certam etiam obiectiue) adinuenit huiusmodi decreta circa actus creatos liberos conditionatè futuros. Id quod refero, non quia approbem hanc doctrinam, ſed vt pateat de præſata æſtimatione.]

Hæc ex P. Valdiuia, quæ à me non fuiſſe diſſimulata, ſi ab aliquo cenſeatur nimia ſinceritas, quia miniſtrem Mag. Ferre antiquum Ieſuitam, qui prædeterminationum phyſicarum, & decretorum ſubiectiue conditionatorum, obiectiueque abſolutorum patronus fuerit ſaltem aliquando; ſpero tamen, hinc alios captivos coniecturam de meo veritatis ſtudio; & de origine (quam indagabā in *Eucl. 49. ex n. 1340. edit. 2.*) opinionis fundantis diuinam Scientiam futurorum contingentium conditionatorum in decretis prædictis.

6296 Decimoſexto loco inſtituit ſermonem Ferre de Ferdinando Baſtida, ſic: [Valleſolei, & Abulæ propria mentem explicans contra Scientiam Mediam docuit, & in fauorem phyſicæ prædeterminationis toto corde, & opere dimicauit. Imò & ipſe P. Henao aſſeruit, quod Madriti maximā omnium acclamatione contra Scientiam Mediam, aliaſque ei conſines difficultates diſputauerit. Sed addit Henao, hoc feciſſe exercitij ergo, perſeuerante tamen in mente in antiqua ſententiā. In cuius perſeuerantiæ teſtem adducit Didacum de Prado, &c.] Verum quæ ego ſine ſtribiliginibus, & ſolœciſmis ſcripſi, ſunt hæc: [Didacus de Prado aſſeruit coram ſide digno viro, ratum ſibi eſſe ex colloquio cum Baſtida apud Madritum, quo tempore in patentum ſuorum domum diuertit ex Imperiali Societatis Collegio, ubi maximā omnium acclamatione diſputauerat, exercitij ergo contra Scientiam Mediam, conſinesque alias difficultates, perſeuerante ſitum, & ſtabilem in antiqua ſententiā. Cuius contrariam non potuit publicè, tanquam Theologiæ Antecelſor, docere Abulæ, &c.] Quæ talia non ſunt, vt Mag. Ferre ad augmentum ſuæ aſſeruationis de propria mente Baſtidæ contra Scientiam Mediam, dicturus fuiſſet, Imò & ipſe P. Henao; nam ego non attuli testimonium Didaci de Prado, niſi ad confirmandam, fuiſſe è Baſtidæ propria mente, eaque Madriti multos poſt annos continuatā, Scientiam Mediam. Porro Mag. Ferre, lecto nomine Didaci de Prado, prorumpit: [Noui eum benè, & expertus ſum ſic celebrem inter Salmantinos Thomiſtam, quod in Theſibus defenſatis in publica Vniuerſitate Salmantina, in quæſtione titulari quæſiuit, vtrum Scientia Media debeat iugulari? Et in reſolutione quæſtionis, cauſam Scientiæ Mediæ egit, ei Procuratorem dedit, Fiſcalem adhibuit, teſtes adduxit, & tandem iuxta allegata, & probata eam iugulandam declarauit. Ob quam rationem iſte Pater vulgò iugulatio Scientiæ Mediæ dictus eſt.] Sic ille præmaturè expertus Didacus de Prado celebrem inter Salmantinos Thomiſtam; quo tempore is erat adoleſcens Scholaris, & ſub patrocinio Magiſtri defenſurus Theſes. Neque is tunc per proſopopeiam eſſinxit in Salmantino Theatro Theologico ſanguinolentam Scientiæ Mediæ conuictæ de læſa Maieſtate Diuina iugulationem, etſi coloribus, ſchematicſque valde Rhetoricis eam deſcribat Ferre, tanque aſſeruanter, ac ſi atroci ei ſpectaculo adfuſſet ipſe. Compertum namque eſt Salmantica, Tribunal S. Inquiſitionis prohibuiſſe examen tragicæ illius quæſtionis. De quo, ſi velit reſcribare memoriam, ſciſcitetur ex domeſticis Didaci de Prado. Proſequitur Ferre, & ait: [Si Ecclēſia de his, quæ retinentur in corde, non indicat, niſi per externos propalentur actus, quomodò poterat Didacus à Prado arteſtari de Scientia Media in corde Baſtidæ retenta, quando actus externi

Baſtidæ dicebant oppoſitum? Non objeciſſet id Ferre, ſi aduerſiſſet, à me dici, atteſtationem Didaci fuiſſe factam, præcunte externo actu colloquij cum Baſtida de ſui permanentia in opinione de Scientia Media, etſi exercitij ergo, contra eam fuiſſet argumentatus, vt ſæpe vel contra ea, quæ certa ſunt ex Fide Catholica, ſolemus ad exploranda rationum Theologicarum momenta. Proſequitur vterius in hunc modum: [Dicit præterea Henao, quod Baſtida Abulæ Profeſſor non fuit, nec Theologiam ibi tradidit. Addit tamen, Fortè in petitione Canonatus, vel Gradus literarij ſuſcipiendi in Dominiſano S.Thomæ Collegio, aut Vniuerſitatè, aliquam ſui oſtentationem fecit, celatà callidè propriâ mente; ne demereretur Prædicatorum PP. gratiam, neve Gradus literarij mercèdem exactè redderet, ſi ad vnam, aut ad alteram petitionem inibi aſpirauit. Sed in his; P. Henao, nihil abſolutum, omnia conditionalia ſunt.] Pace tamen P. Ferre, abſolutum eſt prius illud: [Baſtida Abulæ Profeſſor non fuit,] adeoque vrget contra reſtatam à Reuerendiſſimo P. Fr. Ioanne Martine de Prado; tandem Prouinciâli Hiſpaniæ, atteſtationem ex Tractatu de Gratia, dictato Complati per Illuſtriſſimum D. D. Fr. Petrum de Tapia; Episcopum primò Siguntinum, deinde Archiepiscopum Hiſpalenſem; vt ob debitam reuerentiam ſeruandam vtrique, neceſſe fuerit recurrere ad conditionalia poſſibilia, quibus ſalua poſſet conſiſtere veracitas tum atteſtantis, tum referentis, prout meritò zelat poſtea de ſecundo Mag. Ferre. Hæc fuit cauſa reſpondendi per conditionalia poſſibilia; ſecus ac præſtitit ſupra ipſe Ferre; qui ad ſibi non gratum obiectum, quoddam teſtimonium Illuſtriſſimi D. D. Fr. Angeli Mantiquez, Antilitis Pacenſis, reſpondit inuicè, eſſe teſtimonium acerimi Antihomiſtæ; proindeque fidei ſubleſtæ.

6297 Decimoquarto, & quinto loco numerat Mag. Ferre Gabrielem Vazquium, & Franciſcum Suarium: primum non tam quia aduerſetur Scientiæ Mediæ, quam quia Franciſcus Macedo Minorita, cuius longum diſcuſſum tranſcribit, hæret ſuſpenſus circa concordiam doctrinæ Vaſquij de Scientia Media cum aliis opinionibus eiusdem Theologi: ſecundum, quia docet diſp. 5. *Metaph. ſect. 9. num. 7.* determinationem cauſarum ſecundarum ad indiuiduationem effectuum, aut actuum eſſe præcipuè à Dei voluntate. Sed quoad primum viciſſet hæſitationem Macedo, ſi noluiſſet incumbere ſtudioſè perſecutandis eis aliis opinionibus. Quod autem ſuſpicietur, illam de Scientia Media doctrinam ſuppoſitam Vaſquio fuiſſe, inane proſus putari debet; ſiquidem illa; aut conſiſſiones exinde deriuatæ extant tertio quoque verbo in libris, quos ipſe edidit; tamque altè inſedit Vaſquij menti mutua connexio ſuarum ſententiarum Theologicarum, vt quia domeſtici Cenſores vnam, aut alteram initio non approbant, deſtiterit ab accuranda editione ſuorum librorum; conſtanter affirmans, cæteras ſtare non poſſe, ſi vel vna ſupprimeretur. Ita traditur in Vaſquij Vita à Ioanne Euſebio Nixeremb. *tom. 2. Virorum illuſtrium Societ.* Quantum ad ſecundum, ſeu Suarium, determinatio illa nullam habet coherentiã cum phyſica prædeterminatione, neque cum diuino decreto prædeterminatiuo, antecedenterque efficaci, intento à Thomiſtis, nonque eſt niſi tyronum Philoſophiæ, aut Theolo-

giæ, ex illa ad hæc ducere argumentationem; quam nec ipſe Suarius ſubſtituit, vt videte eſt diſp. 22. *Metaph. ſect. 4. num. 35.* Quod ſi Suarius ob adſtructam illam determinationem computatur inter Prædeterminatores, erunt pauci inter Philoſophos, & Theologos; tam intra, quam extra Societatem, quos in eodem albo non poſſit Ferre ſcribere, vt noſcet, lectis ingenioſiſſimis Antonio Bernaldo de Quiros in *Cuſſu Philoſophico diſp. 103. ſect. 4. num. 19.* Ignatio Franciſco Peynado *lib. 2. Phyſic. diſp. 5. ſect. 4. §. i. num. 84.* Piaculum eſſet, ſi hæc præmitterem coròndem verborum Mag. Ferre: [Dum Suarez laborat, vt inueniat, quid ſit determinatio cauſæ, quam ex B. Thoma aſſertimus, quidve ponat in cauſa ſecunda, quærat primò; & inueniet, quid ſit determinatio, quâ Deus ignem determinat ad ſingularitatem, & ad exercitiũ actus, vt hæc, & hunc producat hunc calorem potiùs, quàm alium; vel alio tempore: Quod ſi inuenit, ſuæ menti ſatisfaciat; ſi minùs credat, &c.] Certè ſi prædeterminatio phyſica fuiſſet edocta à S. Thoma; iudicio Suarij, didiciſſet hic in tanto Præceptore, quid ea ſit, vt qui intentiſſimus fuerit aſſequendis, & ſequendis illius ſenſibus. Non potuiſſet ſatisfacere ſuo deſiderio, neque inuenire in determinatione ad indiuiduationem, quidnam eſſet phyſica prædeterminatio; nam vna diſtat ab aliâ, quantum cælum à terra. Nimiumque videtur petere, non modò à Theologo ſellæ curulis, qualis eſt Suarius, ſed & ab alijs ſubſelliõrum, vt ſi non inueniant quod Ferre, aliique Sodales cogitant, & volunt, ſitque illud ſupra ſuum captum, credant nihilominus, non ſecus; ac ſi eſſet myſterium Fidei Catholicæ.

6298 Non maiori cum appaſentia adnumerat me tandem Ferre Prædeterminationibus phyſicis. Hæc ſunt eius verba: [Eruditiſſimus P. Gabriel de Henao, quamvis totus ſit ſignatè in Scientiæ Mediæ defenſione; & circumeat mare, & aridam, vt phyſicas prædeterminationes impugnet; tamen in ipſo exercitio contra Scientiam Medianam docet, & in fauorem phyſicæ prædeterminationis multa dicit. Etenim *Euentil. 5. num. 35.* editionis 1. ſic loquitur de Benedicção Pereyra: Tradit ſolummodò cauſam ſecundam, tam liberam, quam neceſſariam moueri à prima. Quod in opinione Societatis veriſſimum eſt. Omnes namque cauſæ ſecundæ agunt, vt motæ à prima; tum quatenus agunt dependenter à prima in eſſe, & conſeruati; quæ dependentia eſt quædam motio continua cauſarum ſecundarum à prima per virtutem operatiuam acceptam ab ipſa: tum quatenus agunt dependenter à prima vt applicant eas, ſue phyſicè, ſue intentionaliter, ad operandum: tum demum quatenus agunt vt adiutæ à prima per concurſum ſimultaneum, &c. qui in cauſis non immanentibus eſt motu potentia tantum actiua; in immanentibus eſt motus tam actiua, quam paſſiua. Sic dicit Henao. Sic dicimus deſenſores phyſicæ prædeterminationis, qui triplicem concurſum cauſæ primæ ad ſecundâ diſtinguimus: alterum quo dat eſſe, & conſeruat in eſſe; alterum, quo phyſicè applicat actiõni: alterum quo ſimultaneè concurrit cum cauſa ſecunda. Pro qua doctrina ſtat S. Thomas *quaſt. 3. de potentia, art. 2. in fine corp.*] Et poſt multa alia: [Cum ergo fateatur Henao, Deum applicare voluntatem ad agendum; quamvis ſignatè, magna que verborum copia Scientiam Medianam defendat, in ipſo tamen exercitio

exercitio dictorum ſuorum Scientiam Medianam de medio tollit.] Huçſque Ferre.

6299 Cuius ex cenſura tunc tantum ſum erudiſſimus, quando ſibi videor loqui in exercitio contra Scientiam Medianam, & pro phyſica prædeterminatione. Sed tamen cum ſignatè totus diſtinet in illius Scientiæ tuitione, *circumueamque mare, & aridam*, vt prædeterminationem hanc reſellam, demerèbar, vt titulo erudiſſimi me ornaret; quippe iuxta vulgarem paræmiã, *bonum ſi ex integrâ cauſa, & malum ex quocumque defectu.* Nonque aſſequor, quomodò ex mea Scientia Media *hiſtoriatè erudiſſimiſſi* appeller à Ferre, qui *quaſt. 3. §. 2. num. 89.* inſtar Ariſtarchi ſic cenſet de ea: [Eſto in ipſa non deſit verborum abundantia, & ingens Rhetorica, veritas tamen vix aliã, quàm Poëtica, deprehenditur.] Percontor enim, qui fieri poſſit, vt erudiſſimus ſit Theologus, cuius Opus ſcateat ſignamentis, fabuliſque Poëticiſ? At enim vt cenſat Ferre, quàm diuerſa ſint iudicia hominum; liceat mihi recitare, quamquam non ſine verecundiã, nec ſine conſcientia laudis immeritè, quod de ea Hiſtoria ait Petrus Poſſinus *lib. 6. MS. Controverſiarum Societatis*; de quãrum Actis ipſe eſt peritiſſimus ob earum atherypa ſibi, vt noſtri Ordinis Hiſtoriographo Generali, patenti in archiuo Domus Profeſſæ Romanæ: [Animus erat (inquit) pergere in conuicçãoe Scripturum, qui de hiſce diſputationibus à vero aliena prodiderunt, cum ecce venit in manus meas liber P. Gabrieliſ de Henao; inſcriptus *Scientiæ Mediæ hiſtoricè propugnata*, editus Lugduni anno ſuperiori: quo cum videam Franciſci Feliciſ, Vincentij Leniſ, Martinezi de Prado, Dominiſci à S. Theſiã, & aliorum, qui laureolam ex hoc muſtaceo, veritate obſcuranda, referre conati ſunt; deceptiones luculentè conſutatas; meritò mihi viſus ſum ærumnam vterioris in hoc puluere contentioniſ poſſe lucrificere. Itaque ſinem aliquando faciam, &c.] Itã Poſſinus. Illud de verborum abundantia, ſi probrum ſit; quia de ſuperflua loquatur Ferre; condono exprobranti; ſi encomium ſit; quia loquatur de dimenſa copia materiæ, ſuperius eſt meis meritis. Ad illud etiam de *ingenti Rhetorica* reſpondeo eodem ſerè modo. Vtrumque ſit; iam nunc vtor ſerimone Mag. Ferre; ſit; necne; Rhetoricus; iudicet ipſe. [Mihî (cum Cano ſuo in proœmio libri 2. de locis Theologicis) diſplicet flumen inanum verborum, quibus ſententia deest: nec ſententiarum ſubtilitate capior, ſi orationis eſt ſiccitas. Ac de ſermonis cultu noſtra legens ſuo quiſque iudicio liberè vtatur; nihil enim impedit.]

6300 Agè iam, & deueniamus ad multa in exercitio dictorum meorum in fauorem phyſicæ prædeterminationis. Sed quænam illa ſint? Obſiciebatur Benedicçus Pereyra Ieſuita, vt qui eam docuiſſet. Interpretatùs fui illius verba, ne in ſenſu de ea traherentur. Ergo vel in interpretatione deſipui; volenſque excludere ſenſum de prædeterminatione recidi oſcitantèr in ipſum nolens, vel in exercitio nihil dixi prædeterminationi propitiũ. Propoſui ſenſum de cauſis ſecundis agentibus, vt motis à primâ, quatenus ex doctrina S. Thomæ agunt dependenter à primâ, vt applicant illas, ſue phyſicè, ſue intentionaliter, ad agendum. Cæterum neque hæc R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars II.*

verba in exercitio, neque hic ſenſus ex doctrina S. Thomæ continent phyſicam prædeterminationem. Non quidem verba in exercitio, quia loquutio, *Cauſa primâ applicat ſecundâ ad agendum*, indifferens ex ſe eſt ad applicationem non prædeterminationem phyſicè, & ad phyſicè prædeterminationem. Non item ſenſus ex S. Thomæ doctrina [nam (vt dixi in *Euentil. 6. num. 12.* editionis eiusdem 1.) loca S. Thomæ *quaſt. 3. de potentia, art. 7. in fine corp. lib. 3. contra Gentes, cap. 67. num. 4. 1. p. quaſt. 105. art. 5. in corp. aliaque* probant quidem, Deum applicare phyſicè; vel intentionaliter cauſas ſecundas ad operandum, quatenus primò producit, vel conſeruat diſpoſitiones, quibus (& decreto præparatiuo concurſus ſimultanei Omnipotentia diuina; indifferenti ad operationem, & non operationem, ſi cauſæ ſint liberæ; & determinato ad priorem, ſi cauſæ ſint neceſſariæ) conſtituuntur in ſtatu proximo ad operandum; at eam applicationem eſſe prædeterminationem phyſicam, & in cauſis ſecundis liberis connexam inuitabiliter cum operatione, neque in eis locis, neque in alijs dicitur, imò neque innuitur à S. Thoma, ſed potiùs vbivis docetur contrarium, præſertim 1. *part. q. 19. art. 8. in corp.*] Hæc ego ibi ſignatè, & exercitè, remouens prædeterminationem phyſicam. Quo eodem modo ſe gerit inſignis Doctor Duaceniſ Henricus de Cerf *cap. 6. §. 2. Controverſiæ inter Angelici Doctoris Sedatores de eius mente circa prædeterminationem phyſicam*, explicans egregie loquutionem illam S. Thomæ; & ad Noſtros ex ipſo deriuatam, *Cauſa primâ applicat ſecundâ, &c.* Quem Doctorem Duaceniſem legat in præcitato loco Mag. Ferre, vt qui ad manus eum habeat, & ſæpe alleget; vocans *alium Societatis*; quod huic eſt, valde glorioſum; & illi non erit moleſtum, quando iam tanto cum doctrinæ ſcenore ſoluat Societati antiquam ſibi traditam.

6301 Iam quiſquis ſenſum S. Thomæ, & meum illa in loquutione animaduertit, perſpiciet, otioſa eſſe quæ ex præſumpto alio ſenſu ponderat Ferre, vt Scientia Media abeat in fumum. Quam phraſim, vt pote elegantem, iterat *q. 4. §. 8. n. 146.* inquit: [Vnde Scientia Mediã abit in fumum.] Sed cum quod tibi non viſi, alteri ne feceris, dictamen ſit ex inſtinctu naturæ rationalis, ſi Ferre non velit dici ab alijs me iracundiõribus, ſuas contra Scientiam Medianam argumentationes deſinere in palearum fumum, vel ſi in quid denſum; in ſcoriam ferri; ne dicat, repetatque ipſe, redigi à ſe in fumum eam Scientiam. Ne item vocet tract. 12. *q. 8. §. 1. n. 1023.* Molinam [vnum è primis fundatoribus Religionis Scientiæ Mediæ,] ſi non velit ab iſdem vocari Baſtez vnum è primis inuentoribus decretorum diuinõrum ſubiectiue abſolutõrum; & obiectiue conditionatorum, pro cognoscendis certò proſus à Deo futuriſ contingentibus conditionatiſ. Non audiet, opinor, eſſe vnum, & alterum è primis fundatoribus alium Religionum; eſſet namque ludificari nomina tam veneranda; Sed quod ſui appellarentur iam Baſtez, iam Aluarez, debet non erubere, nonque agrè ferre, ſi ipſo iudice in tract. & quaſt. 6. §. 1. num. 168. ego immeritò erubeſco, ægreque fero Moliniſtarum nomenclaturam impoſitam ſeſuitis; non enim maiori cum fundamento, & Latinitate ipſe ait, hos hereditaſſe à Molina Scientiam

tiam Mediam, quam hi affirmarent, Dominicos *hereditasse* à Bañez, & Alvarez prædeterminationem, & decreta illa. Ne demùm dicat in ingressu quæstionis 9. *dimidi à se lucem à tenebris*, cum aggreditur diluere argumenta pro Scientia Media aduersus *elucescentem veritatem* contrariam, si non velit ab iisdem dici, cummeriis vmbri caliginosiores esse suas solutiones. Nota satis est prouerbialis illa sententia prolata à Christo D. Matthæi 7. *In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis*. Cuius sententiæ recordatione timeat Ferre, ne alij remetiantur eadem mensurâ, quâ ipse meretur. Non tamen timeat à me, cui in animo nunquam fuit, neque erit (ut spero) recalcitrare in ferientes præferratis etiam fustibus verborum; sed tantùm instar asinæ illius celebris interrogare, *Quid feci tibi? Cur percutis me?* Quanquam me, & meos tam acerbè tractari à Ferre, non aded miror, cum video in eius quæstione 10. §. 8. num. 264. pronuntiarî *vanam, & cassam* opinionem quandam sui Goneti, acceptam ex suo etiam Illustrissimo Godoy, Principe Thomistarum præsentis seculo, quamque ambo aiunt à se defensari in via S. Thomæ.

6302 Terminat Ferre catalogum Theologorum, quos ex Iesuitis adsciscit ad doctrinam de physica prædeterminatione, & qui vltra memoratos sunt Benedictus Pereyra, Cardinalis Franciscus Toletus, Ioannes Azor, Cosmas Alammanius, Petrus Canisius, Franciscus Costerus; de quibus eximendis ab ea sententia egi ego copiosè partim in Historia, partim in præsentis Theologia; vt & vtrouique de præmemoratis, si excipiantur S. Patriarcha Ignatius, Nicolaus Orlandinus, Ioannes Rho, Franciscus Suarez, eandem ad doctrinam nunc primùm adsciti à Ferre. Qui, inquam, terminat catalogum his verbis: [Isti sunt, Candide Lector, inclyti Candidati Societ. Iesu, qui suis eruditissimis dictis nostræ doctrinæ de physica prædeterminatione suffragia impendunt. Quos ob oculos tibi opposui, vt eorum subsequens exempla, ei quoque fauces, & in sinu tuo foueas; nec enim tibi erit ingrata, quæ semper diligit diligentes se.] Quam ob perorationem honorificam Nostris plurimas gratias refero Mag. Ferre; cæteròquin non intelligens, quo sensu eos vocet *Candidatos Societatis Iesu*, cum omnes illi hanc iam essent ingressi, nonque iam eam peterent; non item intelligens, quomodò physica prædeterminatio, quæ non est prædita voluntate, *diligat diligentes se*.

SECTIO CCCCXI.

Continuatur excursio, fitque extractio, & examen velox notabiliorum, quæ idem Modernus objicit in Scientiam Mediam ex auctoritate Conciliorum, & SS. PP. Augustini, ac Thomæ.

6303 Quæstione 2. §. 1. probat Mag. Ferre physicam prædeterminationem primò ex qua-

dam oratione, quam præmittent PP. Concilij Florentini ante celebrationes sessionum. Ego verò percurrens totum Florentinum Concilium à capite ad calcem ex editionibus Laurentij Surij, & Scuerini Binij, inuenire non potui eam Orationem. Quæ siue in alia editione extet, siue alio in Concilio, potest tantummodò anam præbere in his ad Deum verbis, *Iunge nos tibi efficaciter solius tua gratia dono*. Sed est leuis ansa; nam sine ea prædeterminatione verum est solo gratiæ diuinæ dono nos iungi efficaciter Deo; quatenus ad id non valent solæ vires aliæ. Quod non admittit, quominus quæ sunt naturæ præuentæ, adiutæque gratiæ, cooperentur, determinando hanc ipsam, quæ est operatura principaliter, & efficaciter actus salutare iungentes nos Deo. Vnde Belsario Nicenus aiebat in sess. 1. præfati Concilij: *Oportet, non solum præces fundere, sed nostrum etiam Deo ministerium offerre. Neque enim à Deo speranda sunt omnia, nihil nobis elaborantibus; nam precibus nostris id esset contrarium, si Dei quidem impleremus auxilium, nihil verò præstetur à nobis dignum, cui se Deus præbeat adiutorem. Ita enim magis & ipse nobis opitulabitur, & nos ad finem facilius, expeditiusque perueniemus.*

6304 Probat secundo ex Catechismo Romano. Sed quia de huius testimonio scripsi abundè tam in Historia, quam in Theologia hac, & ex priori illa editionis 1. ac 2. mecum dixit etiam multa Doctor Henricus de Cerf, cui parit Ferre, quia repetit ex P. Henao in sua *historiata* Scientia Media, idcirco duo tantùm adnotabo nunc contra Ferre. Primum, dici ab ipso sententiam oppositam prædeterminationi physice in Catechismo traditæ mereri censuram improbabilitatis vt minus. Sed cum ipse in proemio Tractatus aduertat, salua esse debere *Iura, & Decreta Pontificia* quoad hanc materiam, necesseque esse *obedire eis in omnibus*, & iuxta ea [non liceat in hac parte alteram partem censuræ, aut qualificare] vt monet Ioannes de S. Thoma 1. p. disp. 20. art. 6. in principio, confirmatque ex instituto P. Fourmeltraux in Defensione iusta, cap. sect. & §. 1. corrigat ipse quantoque suam illam censuram de improbabilitate vt minus. Secundum, dici ab eodem, S. Ignatium de Loyola iussu Pontificis diuulgasse Catechismum Romanum per Christianum Orbem, vt constat ex lectionibus, quæ in Festo eius leguntur. Cæterùm Catechismus Romanus editus primùm fuit iussu Pij V. Papæ, cuius Pontificatum præcessit S. P. Ignatij migratio ad Superos. Quomodò igitur verum esse possit illud Mag. Ferre? Præcitat in lectionibus solum habetur, Catechismi, idest doctrinæ Christianæ, traditionem accepisse incrementum à S. P. Ignatio.

6305 Tertio probat ex Concilio Tridentino sess. 6. can. 4. [Nam Iesuitæ dicunt cum Caluino, gratiam adæquatè ex se efficacem tollere libertatem, & sic cum illa hominem non posse dissentire, si velit; Concilium autem dicit, cum gratia adæquatè ex se efficaci posse dissentire, si velit. Igitur stat pro gratia adæquatè ex se efficaci.] Huius enthymematis, sub variis aliis formis pluries repetiti à Ferre, prima pars vera non est, si intendatur, Iesuitas imitari Caluinum in non reputanda absurda libertatis indifferentiæ iactura, quæ per gratiam concedatur, fieri

fieri in arbitrio humano; nec enim Iesuitæ concordant cum Caluino in ea approbata iactura. Quapropter illi solummodò aiunt, videri inferri benè absurdum sublatæ libertatis, si cum Caluino adstruatur gratia eo modo efficacax. Quapropter etiam secunda pars Antecedentis verâ non est, & proinde negatur Consequentiâ, Quod Concilium definit, illud profectò est, *liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum, cooperari assentiendo Deo excitanti, atque vocanti, posseque dissentire, si velit*. Quæ definitio videretur Iesuitis esse æquiualeuter de gratiæ ex se efficaci adæquatè exclusionis à præfato arbitrio. Nec plura de hoc puncto: tum quia non necessaria ad infirmandum Enthymema: tum præcipue ob non transiliendas metas præfixas à Sede Apostolica.

6306 Quæstione 3. §. 1. quæstione 4. §. 1. quæstione 10. §. 1. firmat ex SS. Augustino, & Thoma, Deum cognoscere certò, infallibiliterque omnino futura conditionata contingentiâ, & libera voluntatis creatæ. Quod nobis gratissimum est; sed non proficuum illud S. Augustini testimonium, quod singulariter adducit ex libro 2. de Peccatorum meritis, cap. 29. vbi de Christo ait S. Doctor: *Sed quia in eo erat similitudo carnis peccati, mutationis ætatem perpeti voluit, ab ipsa exorsus infantia, vt ad mortem videatur etiam, senescendo, illa caro peruenire potuisse, nisi inuenis fuisset occisus*. Hæc enim verba de peruenturo Christi corpore ad senectutem, sub conditione, quod non fuisset in iuuentute interemptum, non procedunt de aliquo ex præfatis futuris; de quibus solis versatur quæstio.

6307 At enim, quævis Ferre fateatur, S. Augustinum tradidisse scientiam diuinam de præfatis futuris, contendit negasse eam, quæ esset Media. Primum, quia in *Epist. 105. & lib. 2. contra duas Epist. Pelagianorum, cap. 7.* docet, prædeterminationem non fieri ex præiudicis meritis, etiam sub conditione futuris. Sed huic motui debet ipse Ferre respondere, vt qui inficiari nequeat, prædeterminationem fieri ex meritis sub conditione futuris, præiudicis in decreto subiectiâ absolutò, obiectiueque conditionato. Et vltra locos ipsius supra citatos adicio istum in *quæst. 4. §. 7. n. 140.* [Licet Deus per scientiam simplicis intelligentiæ sciat, quod creatura in quacumque occasione posita faciet id, ad quod eam prædeterminauit; tamen in particulari nequit cognoscere, quid voluntas faceret sub hac, vel illa conditione, nisi in particulari hic, & nunc illam liberè determinet ad hunc, vel illum actum in particulari. Vnde ad hoc cognoscendum in particulari, requiritur quod hoc in particulari prædefiniat, & ad hoc prædeterminet: Vnde non sunt frustranea Thomistica decreta. Et licet non sint necessaria ad dirigendum Deum, vt hoc, vel illud determinet, tamen sunt necessaria, vt omne scibile liberum; & contingens sciat.] His ex verbis inferitur; ob infinitatem saltem diuini intellectus non fieri iuxta Ferre prædeterminationem nisi ex præiudicis meritis modo dicto. Est deinde alius, quem ipse debet fateri de exequutiuo decreto prædeterminati ad gloriam vt coronam; ex præiudice absolutæ meritorum, vt etiam iam antea obseruauit. Et de vna, aut altera præiudice, aut de vtraque simul, opus est intelligat eam Ecclesiæ orationem: *Omnipotens sempiternus Deus, qui R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.*

virtutum dominaris simul, & mortuorum, omniumque miseris, quos tuos fide, & opere fururos esse pronoscis, &c. Circa quam orationem audiatur S. Franciscus Saleius lib. 3. *Praxis anoris diuini, cap. 5.* sibi persuasus, prædeterminatiua decretum, etiam intentiuum gloriæ vt coronæ, esse ex præiudice, non modò conditionata, sed etiam absoluta meritorum: *Quodque is ordo* (inquit) *effectuum providentia fuerit ita dispositus eadem dependentiâ, quam vni habent ex aliis in voluntate Dei æterna, Ecclesia sancta affirmat in præfatione vniuersæ solemnibus suis Orationibus, hanc in formam: Omnipotens, &c. Ac si illa sentiat, gloriam, quæ est plenitudo, & fructus misericordiæ diuinæ erga homines, solum esse destinatam ad illos, quos diuina sapientia præiudicis fore in posterum obedientes vocationi, & peruenturos ad fidem viuam, quæ per charitatem operatur*. Sic S. Saleius.

6308 Quocirca cogitet Mag. Ferre, quidnam respondentum sit S. Augustino, nosque imitabimur, imò iam nunc imitamur, paucis additis verbis, quia ipse felici Minervæ iam cogitavit *quæst. 10. §. 1. num. 233.* vbi curans, ne S. Augustinus videatur in *lib. de Prædest. SS. cap. 14.* inficiatus infallibilem vndequeque notitiam diuinam de futuris conditionatis liberis voluntatis creatæ, scribit sic: [Non negauit S. Augustinus omnem præscientiam conditionati, de quo in *cap. 4. Sapientiæ, vers. 11.* sed solum illam, quæ sufficeret ad inferendam pœnam pro peccato solum conditionatè futuro, vel ad inferendum præmium pro merito solum sub conditione futuro. Pro cuius intelligentiâ aduerto; quod Massilienses super illum locum Sap. fingebant, Deum in pœnam peccati sub conditione futuri, à Deo præiudicis, puniuisse paruulum morte immaturâ: cui se opponit Augustinus dicens, Deum non punire peccata, quæ de facto non erunt; sed ea, quæ absolutè præiudicis futura; & sic esse falsissimum, quod Deus in pœnam peccati, quod paruulus commisset, si in tentatione mansisset, raptus esset de mundo morte immaturâ. Quod vult etiam S. Prosper in *epist. ad eundem S. Augustinum*. Nam futura, quæ nunquam erunt, essent tamen, si conditio poneretur, commentitia futura sunt, quantum ad hoc; quod de facto mereantur præmium, vel supplicium: quia quod de facto meretur apud Deum præmium, vel supplicium, non est meritum; quod foret, si poneretur conditio; sed est meritum, quod de facto erit. Et cum Massilienses dicerent, præfata merita sub conditione tantùm futura de facto promereri apud Deum præmium; vel supplicium, ideo illa vocat futura commentitia.] Ita Ferre, & non aliter ac Iesuitæ solemus explicare SS. Augustinum, & Prosperum, nisi quod nos neutiquam attribuamus Massiliensibus, inflictam fuisse infanti illi anticipatam mortem in pœnam peccati parrandi, si diutius protraheret vita ipsius; non enim id dicebant, sed S. Augustinus exemplo infantis illius probabat contra eos, scelera conditionatè futura, & à Deo præiudicis non esse apud hunc demerita ad reprobationem, & proinde neque huiusmodi facta honesta esse merita ad prædeterminationem; siquidem etsi infantis illius intellectum mutatura esset malitia, fictioque deceptura esset eius animam in grandiori ætate, idque à Deo præficeretur; nihilominus non reprobauit illum, sed potius præde

prædeſtinavit, contulitque beneficium obitus immaturi.

6309 Cùm itaque Mag. Ferre modo propoſito explicet S. Auguſtinum, nos ipſum imitantes dicimus eundem S. Doctorem in *Epist. 105. & lib. 2. contra duas Epistolas Pelagianorum, cap. 7.* negantem prædeſtinationem fieri ex præuiſione meritorum, etiam ſub conditione futurorum, loqui de præuiſione operum bonorum, tum quæ ut conditionatè futura præuiderentur tanquam merita, motiuumque inducens ad prædeſtinationem; tum quæ præuiderentur vel penes inceptiōnem, quāto minus penes perfectionem, & conſummationem per vires naturæ, independenterque ab omni gratia. Refutabat S. Auguſtinus in Pelagianis, & Semipelagianis prædeſtinationem factam ſive ex vna, ſive ex altera præuiſione: valentque eius rationes contra vnam, & alteram, ſive non fundatam; ſive fundatam in decreto diuino ſubiectiōe abſoluto, & obiectiue conditionato, non ſecus ac valent, quas expendit in *cap. 14. de Præd. SS.* ſive præſcientia, quam ibi negat, diceretur non ſic fundata, ſive fundata. Vnde concluditur, non eſſe S. Auguſtino aduerſam prædeſtinationem, quæ fiat ex Scientiæ Mediæ præuiſione, vt à nobis ponitur, nempe quæ terminatur ad opera ſalutaria, vt futura conditionatè per vires gratiæ, & quæ non terminatur ad ipſa tanquam ad merita, motiuumque inducens prædeſtinationis.

6310 Firmat ſecundò Ferre; nam repugnat doctrinæ S. Auguſtini in ſeptem libris Quæſtionum, *lib. 2. q. 18. & Serm. 38. de Tempore, æqualitas indifferentiæ ex parte gratiæ, & ex parte voluntatis creatæ; cùm tamen eam æqualitatem requirat doctrina de Scientia Media.* Sed (vt ego omittam, eam æqualitatem indifferentiæ deduci per longos circuitus ex eis locis S. Auguſtini,) reſpondeo æqualitatem in gratia, & in voluntate, vt neutra præconectatur ex ſe cum actu libero ſalutari, eſſe quidem requiſitam ad doctrinam de Scientia Media; ſtare tamen ſimul inæqualitates alias, vt quod gratia ſuapte naturâ inclinēt, moueat, & alliciat ad actum ſalutarem, modò remiſſè, modò intenſè, & aliquando intentiſſimè, non ſic voluntas.

6311 Firmat tertid, quia iuxta S. Auguſtinum *lib. 1. de peccatorum meritis, cap. 19. & 20.* Deus ex nolentibus facit volentes. Id quod opponitur Scientiæ Mediæ. Opponeretur quidem, ſi Deus per hanc non cognouiſſet, quod ſi Paulum v. g. tali tempore, & loco, circumſtantiſque in aliis vocaret. Intenſiſſimâ ſua gratiâ, fieret ex nolente volens. Aſt cognouiſſet id per talem Scientiam.

6312 Firmat quartò ex S. Auguſtino *lib. 3. de conſenſu Euangelistarum, cap. 6. lib. 1. de Gratia Chriſti, cap. 45. lib. de Corrept. & gratia, cap. 5. & 12.* quibus in locis ſermo eſt de conuerſione Petri ad pœnitentiam. Fateor S. Auguſtinum docere, fuiſſe factam eam conuerſionem per gratiam Dei efficaciſſimam, & vt excitantem effectiuam etiam phyſicè, ſi noluerit ſignificare amplius, quàm quod fuerit effectiua moraliter. Sed quid inde, quamdiu non oſtendatur docuiſſe, quod fuerit efficaciſſima prædeſtinatoriue phyſicè?

6313 Firmat quintò ex locis S. Auguſtini *epist. 50. Homil. 17. ex 50. lib. 1. contra duas Epistolas Pelagianorum, cap. 19. lib. de Gratia, & lib. arb. cap. 5.* vbi ex Pauli conuerſione commendat

actuofiſſimam efficacitatem extraordinariam gratiæ. Cæterùm reſtat probare, efficacitatem ſic laudatam attingiſſe gradum prædeſtinationis phyſicæ. Et vt attingiſſe concederem gratis, ſaluâ libertate Pauli, elicerem inde, gratiam efficacem ordinariam in aliis non attingere. Quod idem dictum ſit ad ponderationem proximam pro gratia, quæ Petri pœnitentiam fuit operata.

Firmat ſextò ex S. Auguſtino, qui *lib. 5. de Cirit. Dei, cap. 9. lib. 14. cap. 26.* extollit ſummam poteſtatem voluntatis diuinæ erga creatas: *lib. 2. contra duas Epistolas Pelagianorum, cap. 7.* refert totum prædeſtinationis negotium ad gratuitam; & abſolutam voluntatem Dei: *lib. eodem 2. c. 10. lib. 4. cap. 6.* iugulat ſine miſericordia Scientiam Mediā, cùm docet, miſericordiam vocantis Dei non ſubſequi propoſitum hominis tanquam bonum meritum: *Tract. 26. in Ioannem;* tribuit gratiæ, quod trahat liberum arbitrium ad bene operandum: *lib. de Prædeſt. SS. cap. 18.* excludit præcedentem noſtræ bonæ voluntatis ad gratuitam prædeſtinationem diuinam. Nihil tamen horum præiudicat Scientiæ Mediæ. Non primum, quia Deus per hanc videt non tot, quin plura gratiæ auxilia, quibus ſi ea conferret; conuerteret ad ſe voluntates creatas. Non ſecundum, nam per Scientiam eandem non noſcit Deus, quod foret ſive initium, ſive conſummatio operum conducentium ad æternam ſalutem, niſi ſub conditione gratiæ, quam largiri decernat gratis. Non tertium, tum quia alioqui dicendus eſſet S. Auguſtinus iugulator immiſericors Scientiæ Mediæ, ſicut Ferre ſuprà refert; fuiſſe dictum Salmanticæ non neminem: tum quia Scientia Media non repræſentat propoſitum humanum ſalutare, niſi ſub conditione gratiæ antecedentis ipſum. Non quartum, quoniam & ea Scientia repræſentat ſalutarem operationem ſub hypotheſi gratiæ trahentis moraliter arbitrium humanum ad ipſam, ſed non prædeſtinatoriue phyſicè. Non quintum ob rationem ad ſecundum.

Firmat ſeptimò ex S. Auguſtino ſtabiliente ex *1. ad Cor. 4. verſ. 7.* Deum eſſe, qui diſcernit iuſtum ab iniuſto, nonque ab hoc illum diſcernere ſeſe. Ita multis in locis S. Doctorem, & non in *lib. 2. de Nuptiis, & concupiſc. cap. 17.* citato vnicè à Ferre. Sed quàm bene congruat hæc doctrina cum noſtra de Scientia Media, inculcarem nunc non ſine ingenti cædiſio poſt ſcripta latiſſimè in hac Theologia ad verba Apoſtoli. Nec ſine aliquo ſaſtidio commemorauit vel per ſumma capita probationes ſuperiores adductas à Ferre ex S. Auguſtino; nam & ad eas omnes allegaſas iam ab aliis Thomiſtis reſpondi etiam ſpatioſè. Et que notatu dignum, vnam ferè ſolam inter eas videri reſpicere directè ad punctum de Scientia Media.

In eiſdem quæſtionis §. 10. ſuſcipit Ferre explicationem locorum S. Auguſtini, quæ videntur fauorabilia Scientiæ Mediæ. Et in primis ad verba decantatiſſima ex libro 1. ad ſimplicianum, *quæſt. 2. inter quæ eminent illa, Cuius Deus miſetur, ſic enim vocat, quomodo ſcit ei congruere, vt vocantem non reſpuit,* reſpondet: [Non poſſum negare; in adductis verbis Ieſuiticam tradi de Scientia Media doctrinam, & in pluſquam Ieſuiticam. Sed iſtam dico non tradi ab Auguſtino aſſertiue, ſed ſolum diſputatiue, & curando pro viribus

viribus partes agere liberi arbitrij. Pro quo aduerto, quod quæſtio illa duas habet partes. In prima parte quæſtionis mouet de diſcretionè vnius præ alio, & eas ſoluit iuxta doctrinam Ieſuiticam. In ſecunda parte econtrà quæſtionis ſoluit, dans primatum gratiæ, & diſcretionem vnius præ alio reducens in ipſam electionem; & prædeſtinationem Dei.] Qua in reſponſione illud de doctrinâ in pluſquam Ieſuitica denotat doctrinam Pelagianam, quæ ſit à S. Auguſtino tradita, non, vt aſſerta, ſed vt dicta diſputationis gratiâ, ſicut inferiùs declarat magis Ferre.

6317 Sed enī, cūm ex huius confeſſione doctrina in illis verbis expreſſa contineat eam quæ eſt Ieſuitica de Scientia Media, conuincam euidenter, præfatam doctrinam eſſe S. Auguſtini. Nam hic *lib. 2. Retract. cap. 5.* ait, [*ſe in lib. 1. ad Simplic. contuliſſe duas quæſtiones, & in poſterioriſ ſolutione laboratum quidem à ſe eſſe pro libero arbitrio voluntatis humana, ſed Dei gratiam viciffe. Nec niſi ad illud potuit perueniri, vt liquidiffimâ veritate diſceſſe intelligatur Apoſtolus, Quis enim te diſceſſerit; &c. Quod volens etiam Martyr Cyprianus oſtendere, hoc totum ipſo titulo definiuit dicens; In nullo gloriandum quando noſtrum nihil eſt.* En S. Doctorem approbat tanquam veriſſimam poſterioris quæſtionis ſolutionem, in qua legantur verba reſonantia doctrinam Ieſuiticam de Scientia Media. Nec valet animaduerſio Mag. Ferre repetita poſtè ſic: [S. Auguſtinus in prima parte illius quæſtionis ad Simplic. in qua continetur doctrina (nempe Ieſuitica) adducta contra nos; ait ſe elaboraſſe pro libero arbitrio, id eſt, in fauorem eius; in ſecundâ verò elaboraſſe in fauorem gratiæ; & viciffe Dei gratiam, id eſt, conuictum fuiſſe ad ſtandum pro illa; non obſtantibus hiſ; quæ in fauorem liberi arbitrij ſcripſerat.] Non; inquam, valet; nam i. liber ad Simplic. occupatur duabus in quæſtionibus, primaque libri pars in priori quæſtionè, in qua nec de libero arbitrio, neque de gratia tractatur; & ſecunda libri pars, incipiens inde, *Sed iam, vt arbitror, eſt de poſteriori quæſtione.* Et hæc non ſubdiuiditur in duas partes, neque complectitur duas doctrinas, vnam diſputatiue, tentatiueque ad Pelagianorum vota ſauentem nimis libero arbitrio; alteram pro debito, & catholicè fauentem gratiæ; ſed, tantum complectitur à principio uſque ad finem doctrinam vnam fauentem vtriſque, ea ratione, vt eſſi S. Doctorem laborauerit pro libero arbitrio tuendo, dederit tamen, ſecus ac Pelagiani, victoriam gratiæ, attribuendo huic principaliores partes in actibus ſalutaribus. Legatur tota quæſtio ſecunda ab exordio uſque ad extremum, & patebit, verum eſſe quod dico, inuenienturque circa extremum magis, quàm circa exordium longiſſimæ tractationis verba ex confeſſione Mag. Ferre Ieſuiticam doctrinam pro vulgancia; quin neque ante, neque poſt illa notetur diuerſitas aliqua in modo defendendi ſive liberum arbitrium, ſive gratiam.

6318 Confirmatur id ex eodemmet S. Auguſtino ſcribente in *lib. de Prædeſt. SS. cap. 4. Si curaſſent iſti fratres proſcere mecum, inueniſſent iſtam quæſtionem ſecundum veritatem diuinarum Scripturarum ſolutam in 1. lib. duorum, quos ad B. memoria Simplic. ſcripſi, Episcopum Mediolanenſis Eccleſiæ, S. Ambroſij ſucceſſorem, in ipſo exordio Episcopatus mei; niſi forte non eos nouerunt. Quod ſi ita eſt, facite vt nouerint. De hoc 1. R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.*

duorum illorum lib. in 2. Retract. primū loquens ſum, qui ſermo meus ita ſe habet, &c. vt ſuprà tranſcriptum fuit. *Ecce quare dixi ſuperius, hoc Apoſtolicò præcipuè teſtimoniò etiam me ipſum fuiſſe conuictum, cūm de hac re aliter ſaperem, quàm mihi Deus in hac quæſtione ſolueda, cūm ad Episcopum Simplic. ſicut dixi, ſcriberem, reuelauit, &c.* Ita in præcitato libro, & non in 2. Retract. cap. 1. vt refert Ferre. Et ita tam abſolute commendans S. Auguſtinus ſolutionem quæſtionis ſecundæ in libro 1. ad Simplic. dicensque; fuiſſe iuxta veritatem Scripturæ factæ, & tunc Deo reuelante ſibi, cūm antea cæcutiſſet inſtat Maſſilienſium Semipelagianorum; manifeſtat eo ipſo, ſolutionem illam nihil includere à veritate exorbitans. Quis in animum ſuum inducat, S. Doctorem in ea fuiſſe perſuaſione, vt Maſſienſes, lectâ ſolutione illâ continente errorem Semipelagianicum, diſceſſerent eundem ipſum errorem? Quis credat, S. Doctorem poſtulatorum à S. Proſpero, & Hilario, vt facerent legi ſolutionem illam à Maſſilienſibus ad ſui reſipiſcentiam, ſi in illa ipſa ſolutione reperitur eſſent molitiones pro viribus in fatiorem liberi arbitrij contra gratiam? Quis exiſtmet, ſi in aliqua parte illius ſolutionis S. Auguſtinus diſputatiue tantum, cauſam agendo liberi arbitrij aduerſus gratiam, geſiſſet ſeſe, non admonitatum S. Proſperum, & Hilarium, vt cum hac cautione hortarentur Maſſienſes ad lectionem ſolutionis illius? Quæ certè admonitio valde neceſſaria erat; cūm S. Doctorem nulla in parte, illius ſolutionis declararet, loqui ſe diſputationis tantum gratiâ, & non aſſertendo; cūmque alioqui Maſſienſes non minus poſſent conuertere in præſidium ſui erroris verba tranſcripta à Ferre, quàm hic referat ea in erroris eiſdem ſenſim.

Aliam conſtitutionem exhibet nobis S. Auguſtinus dicens libro de Bono perfeu. cap. 21. *Videant tamen ij, quibus amantibus me ingratus eſſe non debeo, qui propter hoc, quod in quæſtionem venit, omnia mea, ſicut ſcribitis, ſe proſitentur amplecti. Videant, inquam, vtrum in 1. libri poſterioribus partibus, eorum duorum, quos mei Episcopatus initio, antequam Pelagiana hæreſis appareret, ad Simplic. Mediolanenſem Episcopum ſcripſi, remanſerit aliquid, quo vocetur in dubium, gratiam Dei non ſecundum merita noſtra dari, & vtrum ibi non ſatis egerim, etiam initium fidei eſſe donum Dei; & vtrum ex iis, quæ ibi dicta ſunt, non conſequenter eluceat, eſſi non ſit expreſſum, etiam uſque in finem perſeuerantiam non niſi ab eo donari, qui nos prædeſtinavit in ſuum rēgnum, & gloriam.* Hæc etiam verba S. Doctorem demonſtrant, ſecundam quæſtionem libri 1. ad Simplic. liberam proſus eſſe ab omni errore Maſſilienſium Semipelagianorum, non modò aſſerto, ſed etiam ita diſputato, vt exinde poſſent illi robur addere ſuæ erroneæ doctrinæ, ibique non ita pro viribus agi partes liberi arbitrij contra gratiam, vt poſſent illi arma inde capere ad eademmet partes ſuſtinendas. Video ponderari à Ferre verba illa in 1. libri poſterioribus partibus, quali dicta aduerſatiue, & oppoſitè ad ea, quæ in prioribus eiſdem quæſtionis dixerat S. Auguſtinus. Sed abs dubio poſteriores partes libri 1. non ſunt quæ eiſdem quæſtionis ſecundæ, ſed quæ libri 1. diuiſi in duas quæſtionès, quarum ſecunda tota appellatur poſterior pars reſpectu præfati libri.

Quapropter faceret euasio Mag. Ferre ad S. Augustini verba pro Scientia Media. Incognitus quidam in hac ipsa ad examen reuocata, cap. & art. 1. §. 3. num. 14. ex pag. 13. tentauit simile effugium ad alia S. Doctoris in eadem quaestione secunda libri 1. ad Simplic. præcedentiaque non longè ad illa, quæ exarat Ferre; ideoque tentauit, quia censuit palmaria contra physicam prædeterminationem ad actus liberos salutes. Sed eius incogniti fugam iam in loco, & tempore interclusi, posteaque vidi Iustam P. Francisci Fourmestreaux Defensionem, in cuius cap. 2. sect. 6. §. 5. tribus, magis ex instituto intercipit, reddiditque magis odiosam, propalans fuisse arreptam ex Cornelio Iansenio Iprensi lib. 2. de gratia Christi, cap. 31. Sed non silebo, etsi incognitus ille ad priora illa verba in quaestione secunda lib. 1. ad Simplic. tentauerit præfatam fugam, non tamen ad posteriora, ad quæ Ferre, vt conspicere est cap. 2. art. 4. §. 1. ex num. 229. & pag. 343.

631 Deinde Ferre testatur, allegari à nostris pro Scientia Media S. Augustinum dicentem cap. 17. de Bono perseu. *Maioribus etiam his, quos Deus præuidit, si apud eos facta essent, suis miraculis credituros, quibus non vult subuenire, non subuenit, de quibus in sua prædeterminatione occultè quidem, sed iuste, aliud indicauit.* Lib. de Prædest. SS. cap. 10. *Prædeterminatio est, quæ sine præscientia non potest esse; potest autem esse sine prædeterminatione præscientia.* Epistola 49. quæst. 2. *Deum tunc voluisse hominibus apparere Christum, quando, & ubi sciebat, qui in eum fuerant credituri.* Exposit. quarundam propositionum Epist. ad Rom. quæst. 55. *Nec prædeterminauit aliquem, nisi quem præsciuit crediturum, & sequitur vocacionem suam.* Lib. qq. 83. in 68. *Præcedit aliquid in peccatoribus, quo quamuis nondum sint iustificati, digni efficiantur iustificatione; & item præcedit in aliis peccatoribus, quo digni sint oblatione.* Respondet autem Ferre, primum locum non deseruire nisi ad probandam scientiam conditionatam in decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato, de fide Tyrionum, quibus Deus absolute noluit subuenire. Contra tamen, quia de tali decreto nulla ibi est mentio. Sed & quia nec de carentia talis decreti, ideo à nostris non allegatur, nisi ad præcisè adstruendam Scientiam Conditionatam. Ad secundum responderet, S. Augustinum non aliud intendere, quam sine prædeterminatione dari in Deo scientiam peccatorum absolute futurorum. Ita quidem est, & ad id solum allegatur à nostris; & hoc obtento, inferunt, existere in Deo eam scientiam non innixam decreto vlli prædeterminatione. Ad tertium, & quartum locum responderet, vt solent Thomistæ; & à me de vtroque loco, & de sensu, in quo vsutpatur à nostris, actum fuit tam ex professio in hac Theologia, vt non sine dispendio temporis ad vtrumque redirem. De sensu quinti loci, qui nec per somnium adducitur à nostris pro Scientia Media, interpretatio hæc Mag. Ferre obscura est: [Augustinus dispositiones ad gratiam, quæ non iustificanc, dicit merita præcedentia ad iustificationem; sunt enim merita de congruo, quamvis non de condigno; & sunt effectus prædeterminationis.] Oportuisset, vt exprimeret, non poni à S. Augustino discrimen ex libero arbitrio in electo ad gratiam, ob quod mereretur ante gratiam

eligi. Neque enim excludit gratiam præuenientem, imò in contextu antecedenti, & subsequenti declarat, præcessisse in vtroque illo genere hominum vocationem; ideoque quod alij sequuti sunt, opus fuisse gratiæ vocantis, & miserentis Dei; quod vero alij contempserint, fuisse ex solo ipsorum arbitrio libero.

Putabam, fuisse iam peractum de S. Augustini 6322 auctoritate in puncto Scientiæ Mediæ totum negotium inter Ferre, & me. Sed ecce in 17. 12. (qui est de prædest.) q. 8. §. 1. & 2. aggreditur probare ex eodem S. Doctore, prædeterminationem diuinam saluam esse absque Scientia Media. Primum, quia iuxta ipsum c. 17. & 18. de Bono perseu. quando agitur de vocatione electorum, non est admittenda vlla præscientia, quæ non sit prædeterminatio. Ergo cum omnis prædeterminatio includat decretum liberæ diuinæ voluntatis, non existet in Deo de libero nostro actu salutari futuro præscientia, quæ non supponat eiusmodi decretum. Secundò, S. Augustinus in præcitato libro, c. 14. refert, & soluit argumentum, quo Massilienses impugnabant prædeterminationis, & doni perseuerantiæ efficaciam intrinsecam adæquatam, quam absque aliqua præscientia antecedente assererat ipsemet S. Doctor. Tertio, iuxta S. Augustinum ibidem ipse liber consensus noster salutari habetur Dei dono, & decreto ex inscrutabili eius iudicio. Ergo habetur absque Scientia Media in Deo. Nam qui hanc in Deo statuunt, negant præfatam consensum esse Dei donum, & effectum diuinæ voluntatis. Vnde dicunt, præcisci à Deo, sed non fieri. Quarto, efficacia vocationis Dei oriatur ex omnipotentissima voluntate, quæ magis habet in sua potestate voluntates hominum, quam ipsi suas, vt docet S. Augustinus lib. de corrept. & gratia, cap. 14. Atqui quæ ex Scientia Media est, non ita oriatur. Etenim voluntas humana in statu conditionato ita pro suo nutu ad vnum extremum se applicat, vt non sit in potestate Dei determinare illam ad oppositum; Quintò, ex sententia S. Augustini apud S. Prosperum in sua ad ipsum Epistola: *Voluntas hominis non parit sibi opem diuinæ gratiæ, hæcque subiicit sibi illam.* Atqui in opinione de Scientia Media contrarium est dicendum, siquidem gratia in statu conditionato non determinet voluntatem humanam ad consensum, sed potius ex aduerso fiat. Sextò, efficacia gratiæ est talis, vt de nolentibus faciat volentes, docente S. Augustino lib. 1. contra duas Epistolas Pelagianorum, cap. 19. Sed quæ esset ex Scientia Media, non faceret homines de nolentibus volentes, sed de nolentibus in statu conditionato nolentes in statu absoluto. Ergo, &c. §

6313 Sex harum probationum materia consumpta iam fuit in superioribus. Nunc formam exarimo. Et ordine retrogrado, ad sextam concedens, talem esse efficaciam gratiæ, vt quandoque in statu absoluto faciat homines volentes, qui immediate antea nolent, reluctando obstinatè, dico representari à Scientia Media in statu conditionato, seu vt futurum sub conditione gratiæ, idem prorsus ipsum, quod in statu absoluto per gratiam fiat; proindeque si homo in statu absoluto fiat per gratiam volens ex nolente, representari à Scientia Media fore sub conditione gratiæ volentem ex nolente, non autem volentem ex nolente. Debetque Ferre dicere similiter de gratiæ efficacia; quæ supponat in diuino intellectu,

tellectu, ob huius infinitatem, scientiam conditionatam innixam decreto. Ad quintam fateor, voluntatem hominis non parere sibi opem diuinæ gratiæ, quia viribus suis naturalibus non incipit velle salubriter, quo acquirit sibi opem gratiæ ad perficiendum. Fateor etiam, gratiam subiecte sibi voluntatem humanam, quia vt hæc incipiat velle salubriter, & vt perficiat, non potest non esse subiecta illi, quæ præueniat omnem ipsius conatum, & diligentiam naturalem. Is est sensus S. Prosperi contra Massilienses Scimpelagianos. Cui sensui non opponitur doctrina Iesuitica de voluntate humana determinante electiue gratiam ad actus liberos salutes, tam incipiendos, quam perficiendos; siquidem huiusmodi determinatio non fiat à voluntate humana viribus suis naturalibus, sed vt iam habente ex largitate diuinæ opem gratiæ; iamque per hanc præuenita citra omnem suum meritum; non item fiat; quin ab ipsa gratia principalis effectiue. Ad quartam agnosco, & veneror Omnipotentissimam voluntatem diuinam erga humanas. Sed ei non est aduersa doctrina de Scientia Media. Etsi enim ex suppositione, quod voluntas humana in statu conditionato determinatur se esse electiue ad vnum extremum, sciaturque id à Deo per Scientiam Mediæ, non sit in potestate Dei determinare ipsam ad aliud, purificatâ conditione in statu absoluto, hæc impotentia consequens est; vt etiam esset si sciretur à Deo per scientiam conditionatam, fundatam in decreto iuxta Thomistas, & proinde talis impotentia non derogat Omnipotentissimæ voluntati diuinæ. Quibus si addatur, Deum ex comprehensione omnium, quæ pro sua libertate faceret homo in singulis rerum ordinibus constitutus, posse quemlibet sic attemptare, vt faciat id, quod Deus velit fieri, salutâ vndequeque consistunt quæ de Omnipotentissima voluntate diuina erga humanas ad se conuertendas prædicat S. Augustinus. Ad tertiam admitto, verissimum esse S. Augustini assertum de libero consensu nostro salutari habito realiter, ac physice ex Dei dono, & decreto affectiue; intentiuoque: inficior vero vel in phantasiam defensorum Scientiæ Mediæ irrepisse inter dormiendum, quod talis consensus non esset sic Dei donum: effectiue diuinæ voluntatis: inficior etiam effectiue, quod non fieret, sed tantum præsciretur à Deo. Aliud est, dici à Nostris tam diffona; aliud obijci Nostris ab aduersariis, argumentando per deductionem ad absurdum. Et à Nostris quidem non dici; certo certius est, sed & ipsis obijciuntur absque vilo colore sua ex doctrina. Vtrumque id constitit satis in hoc opere; & recenter patefit magis à P. Fourmestreaux in Defensione Iusta, cap. 2. sect. 1. ex pag. 71. vsque ad 91. Ipseque Ferre ea in quaestione, vtrum actus supernaturales, vt procedunt etiam à libero arbitrio creato, sint effectus prædeterminationis? (vbi ex Molinæ responsione Godoy, Gonerus, & antiquiores alij Thomistæ sumpserunt occasionem ad idem, vel simile absurdum inferendum contra illum,) pronuntiat Tract. 12. quæst. 4. §. 6. num. 954. tenendam esse partem affirmatiuam in sententia etiam Iesuitarum. Ad secundam non renuam, prout iam alibi aperui, Massilienses insurrexerunt contra intrinsecam gratiæ, donique perseuerantiæ efficaciam adæquatam, quam absque præscientia vlla antecedente iudicabant fuisse traditam à S.

Augustino; sed dico, iudicasse malè, & non intellecto sensu S. Augustini; qui re vera negabat talem efficaciam, & affirmabat partim intrinsecam, partimque extrinsecam; quique non inficiabatur omnem præscientiam antecedentem, sed eam tantum, quam Massilienses affirmabant; declaratam à me supra cum Mag. Ferre. Qui non consequenter attribuit S. Augustino denegationem omnis præscientiæ antecedentis, de actibus liberis salutaribus, siue vt conditionatè, siue vt absolute futuris, vt etiam ex supra dictis patet. Ad primam fateor, non esse admittendam actus nostri liberi salutari diuinam præscientiam, nisi quæ simul denoter prædeterminationem diuinam, idest decretum gratuitum diuinum conferendi gratiam ad talem actum: si præscientia sit conditionata; denotabit simul decretum, quod existet: sed si absoluta sit; denotabit simul decretum, quod iam existat. Nec enim potest præsciri actus noster liber salutari, vt conditionatè futurus, nisi dependentèr à gratia, quam Deus gratuito, & liberaliter decerneret conferre; neque item potest præsciri vt absolute futurus, nisi & dependentèr à gratia; quam Deus eo modo conferre statuat. Hæc satis probabiliter est S. Augustini in lib. de Bono perseu. cap. 17. & duobus seqq. mens contra Massilienses, quos ex concessa præscientia de tali actu conatur continere, vt agnoscant indigentiam gratiæ ad illum. Vnde etsi prædeterminatio inuoluat modo dicto decretum diuinum; etsi item hoc debeat modo dicto importari à præscientia de præfato actu; nihil inde sequitur in sententia S. Augustini contra Scientiam Mediæ, nec pro scientia conditionata; quæ habeatur in decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato. Dedi facillimam interpretationem mentis Augustinianæ, ommissis aliis operosioribus. Et quidem cum iuxta S. Augustinum in cap. 17. *Prædeterminatio sit Dei dispositio circa futura in sua infallibili præscientia*, aut, vt dixerat in cap. 14. *sit præscientia, & præparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quicumque liberantur*; cumque iuxta Ferre, ob infinitatem saltem diuini intellectus, sub nomine præscientiæ sit etiam includenda conditionata de actu nostro libero salutari futuro sub conditione gratiæ, desideratur ex S. Augustino probatio, quæ vel à longè ostendat, fuisse à S. Doctore insinuatam decretum subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum, tanquam fundamentum, & basim talis præscientiæ.

6324 In §. 2. eiusdem quaestions 8. curat Ferre explicare S. Augustini testimonia, quæ ait à Nostris allegari pro Scientiæ Mediæ vsu ad prædeterminationem. Nempe primum ex epist. 49. q. 2. eis in verbis: *Tunc voluisse Deum hominibus apparere Christum, &c.* Secundum ex cap. 14. libri de Bono perseu. his in verbis: *Ex quo apparet, habere quosdam in ipso ingenio diuinum naturaliter munus intelligentiæ, quo moueantur ad fidem, si congrua suis meritis vel audiant verba, vel signa conspiciant; & tamen si Dei alio iudicio à perditionis massa non sunt gratia prædeterminatione discreti, nec ipsa eis adhibentur vel dicta diuina, vel facta, per quæ possent credere, si audirent vtrique talia, vel viderent.* Tertium ex lib. 1. ad Simplic. quæst. 2. illis in verbis: *Prædeterminatio est, quæ sine præscientia non potest esse, &c.* Quintum ex epist. 49. quæst. 2. his in

verbis: *Prædestinatio est, qua sine præscientia non potest esse, &c.* Quintum ex Epist. 49. q. 2. his in verbis: *His enim temporibus, & his locis, quibus Euangelium eius non est prædicatum, tales omnes in eius prædicatione futuros esse præsciebat, quales, non quidem omnes, sed multi in eius corporali præsentia fuerunt, qui in eum, nec suscitatis ab eo mortuis credere voluerunt.* Et infra: *Quid ergo mirum, si tam infidelibus plenum orbem terrarum Christus prioribus sæculis nouerat, ut eis appareat, vel prædicare merito nollet, quos nec verbis, nec miraculis suis credituros esse præsciebat?* Sextum ex cap. 9. libri de Bono persequi. in his verbis: *Certe poterat illos Deus præsciens esse lapsuros, antequam id fieret, auferre ex hac vita; id est, eos adultos, qui tandem damnantur propter peccata commissa in sine vitæ, etiam antea aliquantotempore iusti fuerint.* Septimum ex his verbis immediatè sequentibus, ibi: *An eò redituri sumus, ut adhuc disputemus, quantà absurditate dicatur, indicari homines mortuos etiam de his peccatis, qua præsciuit eos Deus perpetraturus fuisse, si uiverent?* Ad ista septem testimonia respondet Ferre.

6325 Sed de sensu, in quo primum allegatur à nostris, dixi iam ego fuisse tractatum non ignauiter in hoc Opere. Secundum in eo tantum sensu affertur, ut gratia non sit adæquatè ex se efficax, sed ratione tum sui, tum congruitatis ad recipientem, utque eadem gratia interna, consistens in excitatione, uocatione, seu illustratione, & cordis affectibus; eademque gratia externa, consistens in verbis, & signis, sint congruæ quibusdam, non aliis. Tertium accipitur iam sic à Ferre, ut non faueat Scientiæ Mediæ, utque contineat doctrinam assertam à S. Augustino, & non propositam disputatiuè tantum, nonque curando pro uiribus partes agere liberi arbitrii humani contra gratiam, uti curabant Massilienses Semipelagiani. Quæ acceptio est contradictoriè opposita ei, quam ex ipso retuli supra, & quæ mihi summopere displicuit; credoque fore, ut Mag. Ferre uelit fuisse à se non approbatam, postquam nouerit, Ianfenium Iprensensem, & Innominatum quendam, suspectum ualde P. Francisco Fourmeltraux de Ianfenismo, præuulsi ex parte saltem in ea concipiendâ.

6326 Porro intelligentia, quam nunc profert, huiusmodi est: [Cum Deus animam mouet ad bonum consensum liberum, etiam mouet moraliter, & physicè. Moraliter, ut suauiter uoluntatem ad consensum trahat; & physicè, ut fortiter consensum liberum extorqueat; hoc est, ut infallibiliter in illa consensum efficiat. Ad primum assumit prædictam uocationem sic congruam, sic attemperatam. Verum quia adhuc ista non sufficit, quia adhuc illi resistere potest arbitrium, cum adhuc illâ datâ, subiectiuè simpliciter physicè maneat indifferens ad utramque contradictionis partem, aduenit secundum auxilium, quo physicè illam applicat ad illam partem contradictionis, ad quam moraliter, & ex parte obiecti prius mouerat. Et primum, & secundum operatur Deus in anima ex vi sui decreti absoluti, quo uult animam flectere ad illam partem, ad quam ipse uult. Unde non sequitur ex hoc loco S. Augustini, ipsum sensisse Scientiam Mediâ, &c.] Hac in interpretatione amplectitur quod dicitur de primo auxilio, scilicet de uocatione congrua, ut mouente moraliter, quâ uoluntas humana

trahatur suauiter ad consensum liberum. Et inde infero, non opus esse secundo auxilio physicè prædeterminante, quo fortiter consensus prædictus extorqueatur. Primum, quia de secundo hoc auxilio nullum est uerbum, aut uestigium, siue in antecedentibus, siue in subsequentibus uerbis S. Augustini. Secundò, quia secundum auxilium pugnabit cum primo. Etenim primum dirigitur ad id, ut consensus fiat suauiter à uoluntate; & secundum ad id, ut ab ipsa extorqueatur. Tertio, quoniam S. Augustinus in auxilio, ut mouente moraliter per congruitatem, & attemperationem fundat, quod consensus fiat infallibiliter, quodque id infallibiliter sciatur à Deo, quoniam S. Doctor recurrit ad auxilium prædeterminans physicè. Illi electi, inquit post aliam eisdem tenoris, qui congruenter uocati. Illi autem, qui non congruebant, neque contemperebantur uocationi, non electi, quia non sequuntur, quamuis uocati. Item uerum est, Non uolentis, neque currentis, sed miserentis est Dei; quia, etiam si multos uocet, eorum tamen miseretur, quos ita uocat, quomodo eis uocari aptum est, ut sequantur. Falsum est autem, si quis dicit, Igitur non miserentis Dei, sed uolentis, atque currentis est hominis, quia nullius Deus frustra miseretur. Cuius autem miseretur, sic eum uocat, quomodo scit ei congruere, ut uocantem non respiciat.

6327 Sed replicat Ferre, [nam S. Augustinus in illis uerbis circa finem quæstionis, *Oculis est hac electio, &c.* usque ad *Superari*, numerat omnia illa bona, quæ antecederent ad electionem efficacem possunt præintelligi in aliquo subiecto, & cum quibus potest uocatio attemperari; & isti nullo eorum inuenit adæquatam principium ad bonam conuersionem; cum illis positis, multoties non eligat, & illis non positis, aliquando eligat. Ergo de mente Augustini prædictum temperamentum non sufficit ad extorquendum consensum arbitrii creati; sed uolentius requiritur, quod fortiter agat per gratiam physicè prædeterminantem.] Non intulisset Ferre postremum id, si uoluisset attendere ad sequentia hæc uerba S. Augustini: *Restat ergo, ut uoluntates eligantur. Sed uoluntas ipsa, nisi aliquid occurrerit, quod delectet, atque inuitet animum, moueri nullo modo potest. Hoc autem ut occurrat, non est in hominis potestate.* Id est, non eligitur ingenium, non inuoluntaria peccata, non doctrina, non omnia hæc simul, ad gratiam salutarem. Si autem dicatur, eligi uoluntates: Contra est, quia uocatio delectans, & inuitans datur à Deo gratis, ac sine meritis antecedentibus; nisi autem ea adsit, nequit moueri uoluntas. Confirmat S. Doctor exemplo Sauli, inquitens: *Quid uolebat Saulus, nisi ut inuaderet, & traheret, uinceret, & necaret Christianos? Quam rabida uoluntas, quam furiosa, quam caeca: qui tamen unâ desuper uoce prostratus, occurrente uique tali uiso, quo mens illa, & uoluntas, refractâ senectâ, reuocaretur, & corrigeretur ad fidem, repente ex Euangelij mirabili persequutore mirabilior prædicator effectus est. Et tamen quid dicemus? Nunquid iniquitas est apud Deum, exigentem a quo placet, donantem cui placet: qui nequaquam exigit indebitum, nequaquam donat alienum. Nunquid iniquitas est apud Deum? Absit. Quare tamen & huic ita, & huic non ita? Homo, tu quis es? Debitum si non reddis, habes quod gratuleris. Si reddis, non habes quod queraris.* Ita S. Doctor, qui

qui ut animus efficaciter moueatur ad consensum salutarem, non aliud requirit, quam ut citra hominis potestatem occurrat aliquid, quod delectet, atque inuitet, prout contigit in Saulo: delectare autem, & inuitare; munus est auxilij mouentis moraliter, nonque est munus auxilij prædeterminantis physicè. Non aliud, inquam, requirit, quantum ad gratiam præuenientem (quod tum ex hoc loco, tum ex multis aliis S. Augustini illustrat Fourmeltraux in Defensione Iusta, cap. 2. sect. 1. q. 4.) Sed gratiæ adiuuantis influxus physicè effectiuus accedere debet, ut à uoluntate iam per gratiam præuenta, & eleuata fiat consensus salutaris.

6328 Ad quartum testimonium, quomodo respondeat Ferre; iam supra significauimus; quo item in sensu sit usui nostris. Ad quintum, sextum, & septimum respondet ille, S. Augustinum tantum dicere, Christum præsciisse; sed non explicare, quod dicta præscientia non supponat decretum conditionatum ex parte obiecti, & absolutum ex parte subiecti. Ego dico, S. Augustinum in quinto adstruxisse præscientiam conditionatam infidelitatis futuræ, si Christus in anterioribus sæculis uenisset, & prædicasset: quam præscientiam non negauit in cap. 9. de Prædest. 55. ubi illa uerba; & alia à se dicta in ea Epistola recognouit. Et quidem si talem præscientiam censeret debere non admitti, negasset præfatio in capite; sic enim facilius euerteret errorem Massiliensium, qui ipsiusmet S. Augustini uerba in ea Epistola suam in patrociniū aduocabant. Quare Nostris afferunt eadem uerba ad comprobandam præscientiam conditionatam. Quia tamen in ea Epistola S. Augustinus non satis se explicuit circa usum talis præscientiæ, uti postea fecit in præallegato capite 9. ideoque Nostris uentur uerbis illis cum cautela. Nonque utuntur directè ad confirmandam præscientiam conditionatam, quæ sit Mediâ; ad id enim adiungendas est difficultas de difficultate prædeterminatiui decreti subiectiuè absoluti, & obiectiuè conditionati, circa infidelitatem, vel pro materiali: quæ difficultas magna est tum in se, tum in S. Augustini doctrina. Dico etiam circa sextum, & septimum testimonium, si listatur in uerbis tantummodò transcriptis, non usurpari directè à nostris, nisi pro præscientia præcisè conditionata.

6329 Iam ad S. Thomam propero cum Ferre, qui tract. 6. contra Scientiam Mediâ, quæst. 4. & 5. in limine ait: [Augustini, & Thomæ inconcussa sunt dogmata, Alexandro VII. Pontifice Maximo teste: ideoque si nostra contra Scientiam Mediâ doctrina utriusque S. Doctoris auctoritate roboretur, tanti ponderis auctoritatē firmabitur, ut scripta contra eam sicut folia herbarum citò decidant, & tanquam scenum agri uelociter arescant.] Sic ille. Et quia ego ualde sum audis egiogorum doctrinæ S. utriusque Patris, uellem instrui magis de prolato illo ab Alexandro VII. & de dogmatibus, quæ dicat esse inconcussa; sic enim erit mihi ad usum, & ad iudicium aliis, de quibus initio 1. Partis, imò & in toto hoc Opere. Nec solum maximi habeo encomia doctrinæ utriusque S. Patris, sed eam etiam continua serè, & diutina læctione pro uiriliter assequi, penetrareque studui, præsertimque circa propositum huius Operis, ut ipsum, me tacente, clamabit, ostendetque propriis me

laboribus, oculis, & perscrutationibus loqui de ea, non ut nonnulli, qui nec unam paginam S. Augustini, aut S. Thomæ de facie norunt, sicut colligitur ex erratis in allegationibus, aliisque ex indicis; & nihilominus tam se prædicant conscios sententiarum unius, & alterius, ac si cœlitus sibi fuissent reuelatæ, aut ipsos, dum uiuissent, audissent, tractassentque familiariter. Forfan exiguo meo capiti defuit facultas ad percellendos sensus utriusque S. Doctoris; uoluntati tamen impiger conatus adfuit, indefessaque diligentia. Quæ præuia persuado firmissimè mihi, utrumque non modò non esse contrarium, sed amicum etiam esse Scientiæ Mediæ, aliisque principiis contentinuis nostræ Scholæ. Estque mihi tantum in hoc argumento auctoritas utriusque, ut si Scholæ nostræ aduersam putarem, uel transfuga essem manifestus à Nostris, uel meam mentem silentio occultarem, ad aliaque diuerterem calamum. Igitur Ferre supponens ut certum patrociniū S. Thomæ pro diuina scientia uideaturque infallibili futurorum contingentium, liberorumque conditionatorum uoluntatis creatæ, adstruit in §. 1. ex eodem S. Doctore, eam scientiam fundari in decreto prædeterminatiuo, absoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti, circa talia futura. Primum, quia nihil habet esse determinatè futurum; si contingens sit, nisi in causa æterna de facto determinatum sit, ut illud aliquando existat, ut 1. p. quæst. 16. art. 7. ad 3. docet. Secundò, si conuersio conditionata, u. g. Tyrionum ponatur habere eam determinatam futuritionem, quæ non sit effectus prædestinationis diuinæ, sequitur contra S. Thomam 1. 2. quæst. 93. art. 1. ad 3. tale futurum esse de facto mensuram scientiæ Dei, cum deberet esse ab hac mensuratum. Tertio, iuxta S. Thomam in 1. dist. 26. quæst. & art. 1. ad 2. & quæst. 23. de Verit. art. 3. in corp. datur in Deo uoluntas beneplaciti; absoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti erga salutem omnium hominum. Quarto, circa quodcumque futurum, siue absolutum, siue conditionatum, habet de facto definitionem Deus, ut qui sua sapientiâ omnia definiuerit, prout ait S. Thomas 3. part. 4. 1. art. 5. in argum. Sed contra. Quintò, hoc conditionatum, si Ezechias secundum causas naturales agrotauerit usque ad mortem, non morietur, cognitum fuit à Deo in decreto habito de euentu non respondente propensionem causarum, ut tradit S. Thomas 1. part. 4. 19. art. 7. ad 2. Atqui tale decretum fuit absolutum ex parte subiecti, & conditionatum ex parte obiecti. Ergo, &c.

6330 In §. 2. & 4. adnotatur Ferre, fuisse à S. Thoma refutatam Scientiam Mediâ. Quare ponderat sextò, doceri ab illo in quæst. 6. de Verit. art. 3. in corp. & ad 4. prædestinationem habere certitudinem absolutam, [quia quanuis ad effectum prædestinationis præsupponatur determinatio uoluntatis humane, non tamen præsupponitur ad decretum prædeterminatum, sed est effectus ipsius. Quibus clarè Scientia Mediâ destruitur. Nam si uoluntatis determinatio, quam oportet præsupponi ad aliquem effectum prædestinationis, subiacerit huic ipsi, & est effectus huius ipsius, non poterit præuideri ante decretum prædeterminatum, & sic prædestinatio non innitetur præscientiæ boni usus gratiæ per determinationem uoluntatis

voluntatis humanae, deficietque obiectum Scientiae Mediae.] Septimo, S. Thomas 1. part. q. 19. art. 3. ad 5. & 2. Phys. lect. 8. super textum 48. reprobat, quod causa secunda libera, & ad vtrumlibet indifferens determinet primò se ipsam ad vnum extremum prae alio. Octauò, super Dionysium de Diuinis nominibus cap. 5. lect. 3. ait, *Voluntatem diuinam esse existentium prae-determinatam, & effectiuam.* Nondò quest. 3. de Potent. art. 7. ad 7. ait: *Ex motione diuina relinquitur motus in anima, quia actus mouentis in moto est motus.* Decimò 1. 2. quest. 79. art. 2. in corp. hæc habet: *Omnis actio causatur ab aliquo, quod est in actu, quia nihil agit, nisi secundum quod est in actu. Omne autem ens actu reducitur in primum actum, scilicet in Deum, sicut in causam, qui est per suam essentiam actus.* Vnde relinquitur, quòd Deus sit causa actionis, in quantum actio est. Vndecimò, 1. part. q. 19. art. 8. ad 2. ait: *Ex hoc ipso, quod nihil voluntati diuina resistit, sequitur, quod non solum fiant ea, quae Deus vult fieri, sed quod fiant contingenter, vel necessario, quae sic fieri vult.* Quibus verbis S. Doctor superat difficultatem, quae obicitur à Nostris in decretum prae-determinatum ex læsione libertatis actus creati prae-determinati. Duodecimò, in sententia Authorum Scientiae Mediae non admittuntur nisi exhortationes Dei, consilia, praecepta, suasionisque morales; negaturque; auxilium efficax efficere realiter, ac physice ipsos actus liberos salutare; quod est contra S. Thomam 3. part. quest. 18. art. 1. ad 1. lib. 3. contra Gentes, cap. 92. & quest. 1. de Malo, art. 3. in corp. Decimotertio, in eadem sententia prae-determinatio non est certa certitudine causalitatis, sed solum prae-scientiae: quod etiam pugnat cum S. Thoma q. 6. de Verit. art. 3. in corp. & Quodlib. 12. art. 4. in corp.

633^r In tract. 12. quest. 8. §. 3. redit Ferre ad probandum ex S. Thoma idem ipsum. Vnde decimoquarto expendit dici à S. Doctore in cap. 11. Matthaei, vers. 21. cum S. Augustino, *Melius est, ut totum torqueatur ad ordinationem Dei*, id est, in negotio nostrae prae-determinationis, nihil inueniri, quod non sit effectus illius. Sed in opinione de Scientia Media non est prae-determinationis effectus determinatio ipsa voluntatis humanae. Decimoquinto trahit contra Scientiam Mediam quae ait S. Thomas quest. 6. de Verit. art. 3. & in 1. ad Anibaldum, dist. 47. art. 4. in corp. & ad 1. 2. ac 3. suntque similia transcriptis in vndecimo. Tandem iterat ponderationem, quae in sexto.

633² En hypothecam, vel armarium continens omnia, quae ex S. Thoma solent erui contra Scientiam Mediam, adeoque sunt iam conserta, vt de solo quarto non meminerim protulisse ab anterioribus aliis Thomistis. Et ideo ad solum quartum respondendum nunc erat; nam cæteris iam satisfeci. Sed mea alta æstimatio de S. Thomae doctrina, exuberansque erga ipsam affectus non patiuntur, vt si repetantur, non etiam ego repetam germanum, aut natium illorum sensum.

633³ Quamobrem ad primum dico, S. Thomam loqui determinatè de futuro absoluto, eoque non libero voluntati creatæ, quauis doctrina ipsius possit etiam extendi ad futurum absolutum, & conditionatum, illudque voluntati creatæ liberum. Ait itaque, veritatem formalem

æternam huius diuini iudicij, *Antichristus erit, non constituisse absque æterno decreto diuina prae-determinatio futuritionis Antichristi.* Quod nos etiam asserimus. Hæc autem doctrina, si extendatur ad futurum absolutum liberum voluntati creatæ, non stabit etiam huius diuini iudicij, *Antichristus peccabit*, veritas formalis æterna absque æterno decreto permissio peccati Antichristiani: neque item stabit huius diuini iudicij, *Magdalena conuerteretur*, veritas formalis æterna absque decreto æterno intendente Magdalene conuersionem, quæ si prae-determinata fuerit, præcedente Scientiæ Mediæ, vt multi de Nostris censent, conferret aliquatenus ad eam veritatem decretum, quod sit prae-determinatum. Rursus si extendatur doctrina ad futurum conditionatum liberum voluntati creatæ, non stabit huius diuini iudicij, *Pœnitentiam agerent Tyrri sub hypothesi prædicationis Christi*; neque item huius, *Infans iste præmaturè raptus, si ad usum rationis perueniret, amitteret gratiam baptismalem*, veritas formalis æterna absque æterno decreto intentiuo, vel permissio, quod existeret in Deo, cognoscatque ab ipso quatenus existeret. Doctrina S. Thomae eo in loco non aliud exigit, vt conspiciet ipse Ferre, qui tract. 8. quest. 4. §. 3. illam explicat. Et sanè cum in futuro absoluto libero declaranda sit à Thomistis de decreto prae-determinatio, absolute ex parte actus, & obiecti, non autem ita in futuro conditionato libero; quidni à nobis edisseratur cum aliqua etiam differentia in iisdem futuris. Cùmque præterea diuinum hoc iudicium, *Pœnitentiam agerent Tyrri sub hypothesi prædicationis Christi*, habeat veritatem formalem æternam respicientem veritatem obiectiuam pœnitentiæ, quæ iuxta Mag. Ferre opinionem tract. 6. q. 10. §. 9. non existit actu in æternitate, sed existeret; cur iuxta eundem ad habendum tale iudicium non sufficit decretum diuinum prae-determinatiuum, quod est actu in æternitate non existat, existeret tamen? Omissio ad locum primum interpretationem aliam acutam P. Ioannis Ferrerij lib. 2. de Scientia Media, disp. 3. cap. 2. num. 36. & parte posteriori Respons. ad obiectiones Vincenianas, cap. 6. n. 64.

Ad secundum respondeo, supponi falsò, conuersionem Tyriorum sub conditione prædicationis Christi non fore effectum prae-determinationis diuinæ, id est decreti diuini collaturi gratiam ad ipsam: quod decretum, & gratia includantur in conditione, sub qua terminat Scientiam Mediam veram, certamque de se, proindeque in sui veritate, & certitudine non mensuram à præfata conuersione. Ad tertium, voluntatem diuinam, ex parte actus absolutam, & ex parte obiecti conditionatam, de salute omnium hominum, adduci extra propositum. Tum quia ea non est illud decretum diuinum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum, in quo præsciatur futurum conditionatum liberum voluntati creatæ; seu aliud est, probare ex S. Thoma decreta diuina subiectiuè absoluta, & obiectiuè conditionata; & aliud probare, ea debere esse medium, in quo Deus cognoscat futura conditionata libera voluntatis creatæ. Tum quia ea voluntas de salute omnium hominum est decretum, quo Deus statuit facere per se aliquid, si ponatur quædam conditio à voluntate creatæ, vel nisi quid alicunde obster; aut decretum, de quo litigamus, est valde diuersum, nempe tale, vt Deus statuat,

statuat, voluntatem creatam facere aliquid, si ad sit hæc, vel illa conditio. Ad quantam, suã sapientiã Deum quauis definiuisse, vel præ-determinando quæ capacia sunt præ-determinari; inter quæ à multis Nostris numerantur actus liberi, non prauis voluntatis creatæ, si præ-determinatio supponat Scientiam Mediam, vel præcisè intendendo affectiuè, vel permittendo. *Non enim sit aliquid, nisi Omnipotens fieri velit, vel suadendo vt fiat, vel ipse faciendo, vt ait S. Augustinus in Enchiridio, cap. 95.* Et hæc quantum ad definitionem diuinam actiualem omnium absolutè futurorum, de quibus solis, & non de conditionatè futuris loquitur ipse S. Thomas. Ad quintum, adduci inutiliter ex S. Thoma exemplum illud: *Si Ezechias secundum causas naturales ad mortem vsque agroauerit, non morietur*; nam non est conditionatum futurum liberum voluntatis creatæ, de quo versatur controuersia. Et præterea decretum diuinum, in quo cognoscatur prorogata vita Ezechiae, non obstantè connexionè causarum inferiorum cum morte, non apparet, cur sit subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum, nonque potius vtrinque absolutum, statuens prorogationem vitæ contra exigentiam causarum naturalium. Ad sextum respondeo, sensum S. Thomae alienissimum eo in loco esse à diuina Scientia hoc, vel illo modo adstruenda de actibus liberis salutaribus conditionatè futuris. Intendit S. Doctor certitudinem prae-determinationis ad gloriam vt coronam, non esse conditionatam, quatenus referat conditionatam certitudinem propositionis istius, *Petrus saluabitur, si ad hoc se præparauerit*; sed esse profus absolutam, quia etsi supponat voluntatem humanam, vt pote sine qua nequeat fortiri suum effectum, nihilominus ipsa voluntas in ordine ad actus salutare subiacet eidem prae-determinationi, à qua accipit gratiam ad eos, proindeque prae-determinatio præstat absolutè per gratiam, vt Petrus salubriter operetur, sicque ad gloriam æternam præparet se, promeraturque ipsam. Hæc est genuina mens S. Thomae; alij sunt discursus velut eorum, qui cum ament, sibi somnia fingunt.

633⁵ Ad septimum dixi in Euenil. 16. n. 131. editionis 1. S. Thom. non debere intelligi de causa ad vtrumlibet ex parte eius, ad quod dicitur, seu ex domino, & libertate; sed de causa ad vtrumlibet ex defectu virtutis, & complementi. Trutinatur hæc Ferrariensis verba in lib. 1. contra Gentes, c. 82. §. Ad 1. horum, ex eis enim clarescet interpretatio nostra. [Si aliquid sit (inquit ille) indeterminatum per modum materiæ, & potentiae passiuæ, & sit ad vtrumlibet ex parte virtutis, oportet vt tale sit in potentia, & ab aliquo extrinseco agente determinetur. Si autem sit indeterminatum per modum agentis liberi, & ad vtrumlibet se habentis ex parte eius, ad quod dicitur, non oportet tale esse in potentia, neque ab aliquo extrinseco determinari, sed ipsum se ratione suæ libertatis determinate potest.] Tantum Ferrariensis in istis vestigijs S. Thomae, auertensque ibi à diuina voluntate, habente se indifferenter ad vtrumlibet, determinationem ab extrinseco, quia indifferentia, & indeterminatio diuinæ voluntatis non est ex parte sui, seu ex defectu virtutis, & complementi; sed ex parte eius, ad quod dicitur, seu ex parte obiecti. Sic ego tunc: [Sed ad casum nihil, iudicio

Mag. Ferre. Etenim doctrina illa de eo, quod causa ad vtrumlibet purè obiectiuè, & terminatiuè, non autem ex defectu virtutis, vel potentiae, vel alicuius complementi eius, non debet ab alio priori extrinseco moueri, est doctrina sanissima, quam passim habet D. Thomas; dum Dei libertatem commendare vult. Vtrum autem inter causas secundas contingentes detur, vel possit dari vna causa contingens, quantum sit ad vtrumlibet, hoc proueniente solum ex parte obiecti, & non etiam ex parte virtutis, vel quia virtus eius non sit adæquatè sufficiens, vel quia sit in potentia reali ad actum, vel quia licet sit potens actum operari, non tamen potest se primò determinare ad actum, circa hoc Virum Ferrariensis non stat in fauorem P. Henao, quia de hoc nihil dicit. Vnde hic Pater iniuste triumphum decantat ex verbis Ferrariensis adductis, quia hic illam doctrinam soli primo libero, quod Deus est, adaptat, & voluntati creatæ posse conuenire, aperte negat, vt patet ex ipso ibidem in §. *Ex ista responsione, &c.*] Verumtamen audiat iste Pater Ferre, quàm ad casum ego loquutus fuerim, tametsi non decantans triumphum; non enim alia verba protuli, quàm modo transcripta, in quibus nullum *Io triumpho*, nullum *Io Pean*, Ferrariensis eis in verbis, [Si autem aliquid sit indeterminatum per modum agentis liberi, &c.] complectitur tam creatum, quàm increatum agens liberum; siquidem vtrumque sit contrapositionem indeterminatam per modum materiæ, & potentiae passiuæ, habentis se ad vtrumlibet ex parte virtutis, de quo indeterminato præcesserat sermo. Ipseque contextus absque aliis coniecturis manifestat satis eam complexionem. Quæ proposita transit Ferrariensis ad accommodandam agenti libero increato doctrinam datam; nam de eo agebat obiectio, non autem de creato; & ideo huic non accommodauit expressè, vt æquè poterat. Quod verò in §. *Ex ista responsione* (qui §. antecedit §. *Ad primum horum*) eam doctrinam soli agenti libero increato adaptat, posteq; conuenire creato, aperte negat, dicitur à Mag. Ferre contra apertum sensum verborum Ferrariensis, etsi exaret ea. Quæ huiusmodi sunt. [Aliter dicitur voluntas nostra ad vtrumlibet, & aliter voluntas diuina. Nam voluntas nostra respectu aliquorum ad vtrumlibet se habet, & quia ad illa necessariam habitudinem non habet, & quia est in potentia ad volendum vtrumque oppositorum, aliquando neutrum illorum actu volens. Voluntas autem diuina ad vtrumlibet se habet ratione primi tantum, quia videlicet ad volita necessariam habitudinem non habet; non autem ratione secundi, quia nunquam caret actu circa vnum oppositorum, vt ob hoc possit dici esse in potètia ad vtrumlibet oppositorum, &c.] En iuxta Ferrariensem vtraque voluntas concordat in eo, quod sit indeterminata per modum agentis liberi, & ad vtrumlibet se habetis ex parte eius, ad quod dicitur, quia ad illa non habet necessariam habitudinem, tametsi increata discorder à creatâ in eo, quod prima ita sit indeterminata ad vtrumlibet iuxta opinionem Ferrariensis, & ipsius Ferre q. 10. §. 8. & tr. 9. §. 5. 13. vt non possit manere suspensa ab omni actu circa obiecta creatâ, seu vt non sit libera libertate contradictionis; secus secunda. Quæ discordia saluam relinquit, tum quod vtraque sit indeterminata

per modum agentis liberi, & ad utrumlibet se habentis ex parte eius, ad quod dicitur; tum quod neutra indigeat determinarij ab aliquo extrinseco, sed utraque possit se ratione suæ libertatis determinare ad vnum præ alio. Vnde Mag. Ferre semel, & iterum me monenti, vt videam in Ferrariensi probatam prædeterminationem physicam voluntatis creatæ ad actus liberos; dico me non posse, nisi per visum in somnio, videre quod non est in Ferrariensi. Et dico obiter idem ipsum de Paulo Soncinato, de quo in pari causa non requisitæ in agente libero creato determinationis ab extrinseco alio, litteram mihi mouet Ferre *tratt. 6. quest. 1. §. 6. num. 42.* Sed potuit vidisse Soncinatis verba omni cum distinctione in *Euentil. 40. num. 88.* editionis 2. fecique ad eundem Soncinatam reuersionem in hac 2. parte, & ideo nunc desisto.

6336

Ad octauum respondeo ego, ex testimonio Mag. Ferre, S. Thomam agnosce causarum secundarum prædeterminationem, sed non physicam, quia hoc complexum *Prædeterminatio physica*, non legitur apud S. Præceptorem. Sed ego in *Euentil.* & numero præallegatis editionis 1. eundem contra Suarezium, qui dixerat, non inueniri apud S. Thomam mentionem physicæ prædeterminationis, respectu præsertim voluntatis liberæ, obiectum fuisse reperiri verbum *Prædetermino* in lect. 3. super cap. 5. S. Dionysij de *Diuinis nominibus*, & in tribus aliis locis, sic tantum respondeo. [Non reperitur in S. Thomæ vocale hoc complexum *Prædeterminatio physica*, & de hoc fatetur P. Suarez; non autem de verbo *Prædetermino*.] Hæc ibi, & non plura. Vnde in Ferre redundant impugnationes sequentes: [Licet vocale illud complexum non reperiat; res tamen per illud significata reperitur. Nam illo complexo Thomæ solum præter tendunt significare aliquam vim præuic realiter effectiue causantem consensum. Cumque D. Thomas dicat; *voluntatem diuinam esse existentium prædeterminatam, & effectiuam*, planè vult docere; voluntatem diuinam respectu cuiuscumque actionis non solum prædeterminare; sed etiam realiter efficere ipsam actionem. Quod cum non faciat per concursum simultaneum, quia cum sit idem cum actione nostra, nequit efficere realiter illam, faciet utique per præuium. Præterquam quod ad rejiciendam Scientiam Median sufficit, quod voluntas diuina absolutè ante præuisionem consensu liberi arbitrij determinet id, quod vult voluntatem creatam operari. Sunt enim innumeri; qui Scientiam Median rejiciunt, qui nullo modo admittunt prædeterminationes physicas, sed tantum morales. Vidimus etiam supra, Illustrissimum Araujam acriter impugnare Scientiam Median, qui tamen non admittit prædeterminationes physicas. Non ergo P. Henao facit bonum argumentum, videlicet D. Thomas non cognoscit prædeterminationes physicas. Ergo Scientiæ Mediæ non se opponit. Nam instatur in Araujo, & aliis ab ipso Henao celebratis in sua historiata Scientia Media.] Redundant, inquam, hæc impugnationes; nam mea responsio non conucllitur quando non affertur locus S. Thomæ, vbi vsus fuerit nomine complexo *physica prædeterminatio*. Ferre autem non solum non adducit, sed & concedit, non inueniri in S. Doctore. Circa lo-

cum verò S. Dionysij nihil nunc adjiciam dictis alibi; sed solum inuito, vt legatur Henricus de Cerf in *Controuersia cap. 3. num. 52. & duobus seqq.* Vnde autem Ferre supponat tanquam à me admissam voluntatem diuinam absolutam, & efficacem de actu libero creato, habitam à Deo ante Scientiam Median, non assequor; vt neque quoniam in parte meæ *historiata Scientiæ Mediæ* efformem argumentum, quod mihi attribuit. Sed et si efformassem, improbanda non fuisset forma ex censura Gonetii, vt iam supra notauit.

Ad nonum dixi in præcitata *Euentil. n. 132.* minime conuincere virtutem instrumentariam, inditam à Deo causis secundis; ad agendum, esse physicè prædeterminantem causarum liberarum; quamvis gratis concedatur ea virtus, esseque ex mente S. Thomæ. Quod abundè explicatum est in præcedentibus, &c. Sic ego ibi, tamen non feliciter, vt videret Mag. Ferre. Sit ita, dummodò probabiliter; vt mihi videtur. Nam et si opponat Ferre: [Si ex hoc quod Deus moueat voluntatem creatam ad bonam operationem, aliquà vis relinquatur in voluntate antecedens actum eius, certè illa vis inclinabit voluntatem ad bonam operationem. Non moraliter, etenim non est actus vitalis; neque præceptum, neque excitatio. Ergo inclinabit physicè.] Et si, inquam, opponat id, concedaturque totum id à me, quidnam inde? Inclinare physicè, non est prædeterminare sic, vt perspicuum est in habitu inclinante physicè ad actum, non tamen sic prædeterminante. Atque illa quidem vis vltro, tanquam è sensu S. Thomæ, admissa imitatur habitum in modo physicè ad operationem liberam inclinandi absque præconexione cum hac. Nam primò talem præconexionem non patiuntur hæc verba S. Thomæ ad 12. in eodem articulo: *Deus non dicitur hominem reliquisse in manu consilij sui, quin (alij legunt quia) in voluntate operetur; sed quia voluntati hominis dedit dominium sui actus, vt non esset obligata ad alteram partem contradictionis.* Quippe iuxta nobis aduersantes; prædeterminatio physica esset obligatio ad alteram partem contradictionis, cum in sensu composito prædeterminationis ad amorem, v. g. non sit in potestate voluntatis creatæ non determinare se ad amorem. Præterea iuxta eosdem voluntas creatæ non est, cur sit magis domita amoris prædeterminati, quam ignis sit Dominus caloris prædeterminati. Hæc, quæ olim scripsi, nunc repeto; nam non esse infelicia, nec penitenda; confirmat tentata à Ferre solutio ad 1. partem. Ait videlicet, per prædeterminationem physicam ad amorem manere voluntatem creatam obligatam ad ipsum obligatione ex suppositione, & foro primi liberi, primi mouentis, & determinantis efficaciter; sed non obligatione orta ex terminis, & natura voluntatis creatæ.] Ego verò non intello, quomodo si suppositio, & forum primi liberi inducit per superuenientem physicam prædeterminationem obligationem ad amorem, relinquat saluum in voluntate dominium actus sui, quod ei tribuit in sua creatione. An non istud dominium conseruatum perat, ne alicunde superueniat obligatio ad alteram partem contradictionis?

6337

radictionis, vt peccat primò communicatum, ne ipsa natura voluntatis sit de se obligata? Quantum ego noscere potui, qui hæreticè dicunt, gratiam efficacem ad amorem Dei super omnia adimere libertatem indifferentiæ ad eum amorem, & ad odium, qui item dicunt, sed Catholicè, visionem beatam, & vnionem hypostaticam ad Verbum Diuinum adimere eandem libertatem, nunquam pronuntiant, imò neque cogitant, obligationem eam ad amorem esse ex terminis, & natura voluntatis, sed ex suppositione superueniente à Deo: quæ suppositio sit impedimentum dominij, quo alias gauderet voluntas ex suis terminis, & natura accepta à Deo. Verto me etiam in aliud latus, & rogo, cur obligatio voluntatis ad actum liberum, saltem naturalem, inducta per prædeterminationem physicam non dicatur orta ex terminis, & natura eiusdem voluntatis? Numquid termini illi, & natura non postulant iuxta Ferre, ne fiat præfatus actus, nisi cum obligatione ex suppositione, & foro primi liberi? De altera parte meæ obiectionis siluit Ferre. Deinde supradictam præconexionem excludunt hæc verba S. Thomæ ad 13. *Voluntas dicitur habere dominium sui actus, non per exclusionem causa primæ, sed quia causa primæ non ita agit in voluntate, vt eam de necessitate determinet, sicut determinat naturam: & ideo determinatio actus relinquatur in potestate rationis, & voluntatis.* Atqui iuxta Authores nobis oppositos; in sensu composito prædeterminationis (cuius sensum diuisum facere nequimus) non esset in nostra facultate cohibere determinationem prouenientem ex prædeterminatione ipsa antecedenti ad Nostræ exercitium libertatis. Rursus iuxta eosdem non est, cur voluntas creatæ prædeterminetur minus de necessitate à Deo, quam ignis. His quondam etiam à me dictis respondet Ferre: [Concedo, quod Deus prædeterminatione physica, non de necessitate determinat voluntatem, sicut determinat naturam. Nam necessitas primæ solum est Consequentia, non Consequentis; secundæ autem necessitas Consequentia; & Consequentis. Et ad Minorem concedo, quod non sit in nostra potestate, si Deus efficaciter nos moueat, quod nos non moueat. Ex hoc autem negamus inferri, quod necessitet nos ad operandum, sicut necessitat alias causas naturales, quia esse non possumus à nobis auferre determinationem, possumus tamen ex meritis auxilij sufficientis, adhuc compositi cum determinatione, facere oppositum. Quod nullo modo facere potest causa naturalis, quæ sic est determinata ad vnum; quod non possit aliquo ex capite in oppositum.] Sic ille. Et ni fallor, resinquit mea dicta suo in robore. Etenim percontabar, cur minus de necessitate, non modò Consequentia; sed etiam Consequentis determinetur à Deo per prædeterminationem physicam voluntas creatæ, quam ignis; siquidem respectu etiam voluntatis sit suppositio antecedens, seu independens ab vsu libertatis suæ, sitque essentialiter connexa cum actu prædeterminato? Difficultas desumpta ex impossibilitate cohibendi determinationem prouenientem ex determinatione, cum tamen iuxta S. Thomam *determinatio actus relinquatur in potestate rationis, & voluntatis*, ne utique vincitur à Ferre. Quoniam nec possumus impedire, existentiam prædeterminationis, vt ipse fatetur; neque item possumus impedire, quominus sequatur determinatio; existente prædeterminatione, vt debet fateri iuxta dicta à se de obligatione ad alteram partem contradictionis per prædeterminationem ex foro primi liberi.

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Paris 11.

Iam verò si non possumus id secundum, quam ratione poterimus oppositum eius, ad quod sumus prædeterminati? Anne quia simul cum prædeterminatione concurreret auxilium sufficientis? Verumtamen coniunctio auxilij sufficientis, & merè suapte naturæ sufficientis (vt illud censent Thomistæ) cum auxilio suapte naturæ efficaci ad æquarè, seu cum prædeterminatione, coniunctio esset ingentibus angustiis exposita; & quando prædeterminatio non nisi ad actum liberum naturalem imprimeretur voluntati, quòdam auxilium sufficientis tunc adesset, vi cuius voluntas posset oppositum? Sed transeat istiusmodi coniunctio. Tunc prædeterminatio præterer, ne absolutè & proximè possemus oppositum, quamvis conditionatè, & remotè possemus, attentà præcisè vi sufficientis auxilij. Demùm contra supradictam præconexionem, vrgent verba S. Thomæ ad 14. *Non quilibet causa excludit libertatem, sed solum causa cogens; sic autem Deus non est causa operationis nostræ.* Alit si Deus operationem nostram causet, mediante prædeterminatione, erit causa cogens; siquidem prædeterminatio sit aliquid antecedenter, ineluctabiliterque connexum cum operatione prædeterminata. Nec se expedit Ferre ab hac ponderatione, cum inquit: [Concedo, quod sola causa cogens auferat libertatem, & quod Deus non sit causa cogens; nego tamen inferri, quod si physicè prædeterminet voluntatem; cogat eam ad operandum. Etenim esto infallibiliter Deus voluntatem ad operandum, non tamen cogit, quia in hoc non agit contra naturam causæ secundæ: quæ cum secundæ sit, necesse est; quod à Deo acta se agat. Vnde per hoc, quod à Deo agitur; nullam violentiam patitur, sed potius connaturali modo primo suo factori coniungitur creatura.] Non, inquam, se expedit; quoniam nec S. Thomæ, nec mihi est sermo de coactione stricta, cum debeat supponi ex S. Thomæ *quest. 12. de Verit. art. 8.* Deum non posse cogere strictè voluntatem creatam. Loquimur itaque de coactione lata, seu de immutatione ex necessitate adimente libertatem indifferentiæ, tamen si relinquat libertatem à coactione. Interrogo itaque, qui euitetur, ne Deus per prædeterminationem physicam sit causa immutans de necessitate? Quandoquidem prædeterminatio sit suppositio præuia ad vsum libertatis creatæ; & connexa infirmiter cum actu prædeterminato?

Ad decimum, verba S. Thomæ ed dirigi, vt 6338
probet, Deum simul concurrere effectiue cum causis secundis liberis ad entitates physicas peccaminosorum etiam actuum: qui *si distinguantur ab actionibus*, quibus fiunt, erit Deus eorum causa realiter per simultaneum concursum in actu secundo; si verò non distinguantur, erit realiter causa per concursum simultaneum in actu primo, id est per Omnipotentiam ad concurrentem præparatam decreto libero voluntatis suæ. Ad vndecimum, non superari à S. Thomæ difficultatem concordia inter decretum diuinum prædeterminatum, & libertatem actus creati prædeterminati; sed inter decretum, vel formaliter prædefinitiuum, supponens Scientiam Median, vel virtualiter prædefinitiuum, concomitans eandem Scientiam, interque libertatem actus creati prædefiniti, vel formaliter, vel virtualiter. Etenim ex hoc, quod nihil resistat Deo volenti efficaciter; vt creatus actus fiat liberè, sequitur infallibiliter, quod ille sic fiat, quia nimirum non vult sic fieri, nisi interuentu mediolorum, quæ obtentura esse effectum noscat certè per Scientiam Median, et si de se non
Z z z 11 sint

sunt prædeterminata, neque præconcreta cum tali effectu. Ad duodecimum, non negari à Nostris, auxilia efficacia gratiæ adiuvantis efficere realiter, ac physice actus liberos salutaris. De auxiliis gratiæ, ut excitantis etiam, concedunt multi, tamen & multi negent: quibus consentit ex parte Ferre tract. 12. quæst. 8. §. 2. num. 1030. ut iam supra reuli. Ad decimumtertium, suppositis traditis alibi, & Lectoribus remissis ad P. Ioannem Ferrerum lib. 2. de Scientia Dei. disp. 5. cap. 14. n. 288. & seq. parte etiam posteriori Respons. ad obiectiones Vincentianas, cap. 6. num. 69. dico, S. Thomam intendere, ut in prædeterminatione ad gloriæ coronam præcedat certitudinem præscientiæ absolutæ de hominibus, qui gratiæ auxiliis perseveranter sunt bene vsuri, certitudo tum prævidentiæ communis distributoris omnibus ea, quibus illos dirigat in universali ad æternam salutem; tum prædeterminationis ipsius, ratione ordinis specialis, quæ ut causa efficax habeat ad ponendum infallibiliter effectum præfatæ salutis. Non enim potest dici, quod prædeterminatio supra certitudinem providentiæ nihil aliud addit, nisi certitudinem præscientiæ; ut sic dicitur, quod Deus ordinat prædeterminatos ad salutem, sicut & quemlibet alium, sed cum hoc de prædeterminato scit, quod non deficiet à salute. Sic enim dicens, non dicitur prædeterminatus disferre à non prædeterminato ex parte ordinis, sed tantum ex parte præscientiæ eventus. Et sic præscientiæ esset causa prædeterminationis. Nec prædeterminatio esset per electionem prædeterminantis. Quod est contra auctoritatem Scripturæ, & dicta Sanctorum. Vnde præter certitudinem præscientiæ ipse ordo prædeterminationis habet infallibilem certitudinem. Ita S. Thomas loquens contra prædeterminationem, quæ caret certitudine causalitatis, seu quæ solum gauderet certitudine providentiæ communis, & præscientiæ absolutæ. Vnde nihil inferri potest contra præscientiam conditionatam, siue Mediam, siue non Mediam. Nam autem ad certitudinem causalitatis in prædeterminatione debeat supponi, necne, præscientiæ conditionata, siue Media, siue non Media? punctum est valde diversum. Nos ex verbis sequentibus in corp. art. 3. quæst. 6. de Verit. inferimus, debere præsupponi Præscientiam Mediam, siquidem S. Doctor pro ea certitudine causalitatis non recurat ad vllum gratiæ auxilium præconcreta determinatæ cum perferantia finali. Ergo necesse est, intelligi de auxiliiorum cumulo, cum quo etiam liberum arbitrium humanum possit absolute componere deficientiam à salute æterna, sciat tamen infallibiliter Deus, quod non componet, si illi subsidietur eo cumulo.

6339 Ad decimumquartum, in opinione de Scientia Media determinationem formalem electivam salutarem, quæ sit effectivè à voluntate humana, fieri moraliter, & forsan etiam realiter, ac physice effectivè, principaliterque à gratia excitante, quæ est effectus prædeterminationis; fierique abs dubio realiter, ac physice effectivè, atque principaliter à gratia adiuvante, quæ item est effectus prædeterminationis. Si consideretur ea determinatio formaliter, & reduplicativè, prout est à libero arbitrio, tanquam à causa determinante electivè, quod dixit Molina, vnde Ferre attingit anam ad hanc obiectionem, assertum etiam fuit à S. Thoma quæst. 12. de Verit. art. 10. ad 4. his verbis: Meritum nostrum & est ex gratia, & ex libero arbitrio; non autem subiacet prædeterminationi, nisi secundum quod est ex gratia, quæ à solo Deo est. Vnde id, quod ex nostro arbitrio est, prædeterminationi subesse dicitur per accidens. Imò & dictum etiam fuit ab ipso Ferre in

tract. 6. quæst. 4. §. 5. num. 132. his verbis: [Quia liberum arbitrium applicatum à gratia, & adiutum gratiæ, est primum eliciens prædictum actum, licet non sit primum causans; ideo prædictus actus, ut reducit in suam causam elicientem, non dicitur esse effectus prædeterminationis, quia verè non sunt effectus elicitæ ab illa, licet sint causati. Gratiæ autem, siue operans, siue applicans ad prædictum actum est solius Dei effectus. Et sic prædeterminatio strictè dicta, id est ut tantum respicit effectus à se elicitos, non dicitur extendi ad actus arbitrii nostri. Paucis verbis dicam: Actus nostri liberi arbitrii supernaturales, si considerentur ut effectus elicitæ, sic tantum reducuntur in nostram voluntatem, quia illa sola elicit illos. Si autem considerentur ut causati à gratia, sic sunt effectus prædeterminationis. Gratiæ autem, quæ sunt, quæcumque illa sit, est effectus causatus, & elicitus prædeterminationis, quia à solo Deo fit.] Hæc ibi Ferre. Quorum velle fuisse recordatum tract. 12. quæst. 4. §. 6. cum disputat contra Molinam, non aliud dicentem, quam quod S. Thomas, & Ferre in verbis modò exaratis. Ad decimumquintum, & ad vltimum iam respondi, cum ad vndecimum, & ad sextum.

SECTIO CCCCCII.

Excursionis prosequutio. Vbi remissivè de aliis testimoniis SS. Augustini, & Thomæ, Scripturæque divinæ, & nonnihil de quodam Concilio Tridentini, item de quodam absurdo non vero, sed apparenti, de aliisque affectis doctrinæ de Scientia Media. Parenthesis ad Modernum simulque ratio Authoris de tot suis Apologis.

6340 **M** Ag. Ferre in tract. 6. quæst. 4. §. 5. & tribus seq. tract. etiam 12. quæst. 8. §. 4. navat operam interpretandis nonnullis S. Thomæ testimoniis, quæ ait solere allegari pro Scientia Media: videturque habuisse solum præ oculis Henticum de Cert. in Controversia, cap. 6. ubi probat, S. Doctorem fuisse ei Scientiæ. Et idem stomachatur Ferre contra Cert., non secus ac si hic fuisset primus, qui illi eam Scientiam attribuisset; imò & non secus, ac si enormissimum affinxisset errorem. Inquit enim Ferre: [Est sanè incredibilis audacia huius Authoris. Sed non hac vice audacem fortuna adinuit. Hæc mille falsitatibus sunt plena. Procedit sine luce, & sine cruce.] Quæ cum lego dicta de Authore, tum Gradu literario, tum muneribus Ecclesiasticis, tum scribendi facultate, & modestiâ conspicio; cumque simul renovo dictorum de me memoriam, mihi

Solatium est misero socios habere Penates. Crescitque solatium, cum etiam lego quæst. 10. §. 7. num. 260. non esse nisi somnia in argumentis cuiusdam petillustri Magistri Salmanticensis, Theologicam Vespertinam Cathedram Academiæ eximia cum laude nunc gubernantis. Hæ intellectuum discordiæ, mi P. Ferre, cum capitibus aded magnis, debent non esse velut rixæ inter olivites. Maiori cum verecundia, & vrbantatè disputandum est adversus Theologos tam primariæ notæ. Suspicio

non levis solet ingigni de diffidentia susceptæ causæ, cum in conuita desinit concertatio literaria. Quod si diceretur de audacia incredibili, & myriadibus falsitatum, de processu sine luce, & sine cruce, regetere placet Mag. Ferre, timeat (neque enim leoni mortuo insultat) ne Cert. reprobet ab ipso pœnas, non sinens, ut absque corollario abeat, si forte sui hi libri extra Hispaniam divulgentur. Id si accidat, obuiis compluribus exemplis testatum habemus, quantum valuerit acer stylus in prouocatis, irritatisque sese vindicantibus. Sed quicquid de hoc sit:

6341 S. Thomæ testimonia, quæ pro Scientia Media induci ait Ferre, & interpretationes, quas ad ea quærit, prætermittit, quia de nonnullis illorum ego ipse fateor esse tantum suavia; & de nonnullis dico, condimentum quidem esse ad probanda aliqua principia concernentia opinionem de Scientia Media; non tamen ad hanc ipsam directè stabilendam; de aliis verò iudicabit per se quisque, lecto meo Opere, & diligenter attentè ferre doctrinæ S. Thomæ, hæc haudquaquam esse eas interpretationes. Sed & ultra relata à Ferre testimonia desiderabit complura à me expensa. Profectò in materia; de qua S. Thomas ne vnum quidem articulum instituit, neque ex intentione tractavit, sed supposuit vel Dominicanum, vel Iesuiticum placitum; pro Lectores, qui secluso affectu partium, & actione præiudiciali, conferant per otium, & intentè testimonia cuncta; seu iudicia adducta pro se ab utraque factione, & tunc demùm proferant sententiam. Illud auctim dicere, sexcentas opiniones circumferri, & æstimari tanquam S. Thomæ, quæ in ipsius verbis hinc, & inde conquistis, fundamenta habent multò minora.

6342 Idem ferè de causis prætereo testimonia non modò S. Thomæ, sed etiam S. Augustini, & Scripturæ sacre, comportata à Ferre tract. 9. (qui est de Voluntate Dei) quæst. 7. & 8. pro decretis diuinis antecedentèr efficacibus; atque prædeterminatiuis actuum liberorum voluntatis creatæ, tum bonorum, tum malorum, qui absolute sint futuri. Nullum certè allegat, cui ego in Opere non iam satisfecerim; nullumque pro nostra opinione referri affirmat; & interpretatur, cuius sensus ipsum non satisfecisse non colligatur admodum probabiliter eodem ex Opere, in quo & extant non pauca ab ipso non tacta. Adest insuper alia causa, quod scilicet prædeterminationes ex se efficaces actuum liberorum absolute futurorum voluntatis creatæ, non deturpatorum malitiâ morali, præsupponentes Scientiam Mediam, è sententiâ sint maioris partis Scholæ Societatis; pleraque autem, si exigunt prædeterminationes diuinas de se efficaces, exponi queunt de præfatis. Dixi, si exigunt; nam vix vllum est, quod aptè non declaratur de decretis diuinis affectivis, intentionisque eorum actuum, habitis à Deo in consortio Scientiæ Mediæ præiudicantis eorumdem futuritionem sub conditione, sub qua eosdem intendit Deus in statu absoluto: quæ decreta sunt virtualiter prædeterminationes efficaces.

6343 Inter huiusmodi testimonia vnum ex Concilio Tridentino sess. 6. cap. 5. animaduertit apud Ferre quæst. 7. §. 12. aut iam desuetum, aut singulare, & ideo non à me dissimulandum. Argumentatur itaque ille sic: [Iuxta mentem Concilij, à gratia præueniente sumitur exordium iustificacionis in adultis, nempe libera conuersio, quæ disponitur ad R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

gratiam iustificantem. Ergo consensus hoster, ut liber, sub qua ratione est dispositio ad gratiam iustificantem, est effectus gratiæ actualis, prout præuenit; non prout comitatur. Ergo Deus per concursum ex se indifferentem ad conuersionem, vel non conuersionem, causa non est nostræ conuersionis; siquidem præuenit nos efficaciter, ut conuertamur.] Additque Ferre: [Perferunt aduersarij vim huius argumenti, & respondent, Concilium nomine præuenientis gratiæ solum intellexisse vocantem, quæ per modum illuminationis præcedit ex parte intellectus nostrum bonum consensum; non verò intellexisse gratiam intrinsecam in voluntate residentem; quæ adiuvatur interiori ad ipsum bonum consensum elicientem.] At enim nisi Ferre clarius se expresserit (vtor verbo, quo ipse paulò post) nec vim argumenti percipio, neque reperio aliquem è Nostris Theologum, qui ita responderit, sed potius Suarez cap. 2. de Vera intelligentia auxilij efficacis, refragantem tali responsioni. Mea breuissima sit, negando tam primam, quam secundam Consequentiam, tamen sub caligine sensus intenti à Ferre. Primam quidem, quia consensus liber salutaris, eo ipso quod ipsa fiat à nostra voluntate; nequit esse effectus gratiæ actualis, ut præuenientis, quin simul etiam sit; ut comitantis; & ut adiuvantis, quæ sunt synonyma. Secundam etiam; nam et si Deus præueniat efficaciter ad eum consensum, qui actus fiat à nostra voluntate, optimè id componitur cum concursu indifferenti ex se in actu primo ad consensum; & ad eius carentiam, tum in sensu præuenientis, quæ sit efficax in actu secundo, id est actualiter coniuncta cum exercitio consensus; tum in sensu præuenientis, quæ sit efficax in actu primo; non ob connexionem præuenientis secundum se cum tali exercitio, sed ob eam collatam à Deo in circumstantiis, sub quibus per Scientiam Mediam noscat, quod si conferretur, coniungeretur cum tali exercitio, Deusque ex affectu; & complacentia in ea coniunctione conferat misericorditer. Nec plura ad argumentum. Cuius hæc est responsio, & non illa attributa Nostris à Ferre; assumptaque tanquam campus, in quo sua exulter oratio. Estque illud notandum inter cætera, quod de Iuliano, Cassiano, & Fausto dicat sensisse, non posse liberum arbitrium humanum absque Spiritu S. inspiratione credere, sperare, diligere, & penitere sicut oportet ad salutem; tamen errarint in asserione de eius inspirationis sufficientia, deque non requisito alio gratiæ adiutorio efficaci. Non inficior Aluarezium; & Gonetum præcessisse in adscribenda Pelagianis, aut Semipelagianis eam mentè, sed non tam indistinctè; neutrique maiori etiam cum distinctione esse adscribendam, probavi alibi.

Iam verò ut claudam sermonem de testimoniis, 6344 siue quæ pro suis placitis congerit Ferre, siue quæ pro nostris relata interpretatur, non possum non admonere, omittam ab ipso fuisse præcipuam valde partem auctoritatis; quæ nos minimis nostram sententiam; quandoquidem de tot aliis Latinis, & Græcis Patribus, quot pro Scientia Media, & finitimis pronuntiat Scholæ nostræ adducimus; tam altum seruet silentium, ut demptis duobus locis SS. Chryostomi, & Damasceni, de quibus in tract. 6. quæst. 9. §. 2. post Ioannem de S. Thoma, & Gonetum, prætereat cætera: quæ tamen magnum sunt præsidium doctrinæ

nostræ; & ideo Theologi Societatis nulli parcent labori in euoluendis scriptis omnium SS. Patrum Ecclesiæ, explorandisque eorum sensibus; putantque, non paucos esse, qui sibi fauent, debereque lentè, & attentissimè audiri ante conclusionem causæ.

6345 Restabat & mihi enodare argumenta, quæ à ratione profert Ferre contra Scientiam Mediã, & contra principia alia nostra contermina. Id verò non appendicis, neque excursionis, sed integri Operis, & itineris negotium erat. Præterquam quod nulla conficit, quæ iam à me non sint soluta, ni fallor. Essemque fastidiosus Lectoribus feram per eandem lineam reciprocando. Sed vt sibi Authoris, & sibi studioforum iudicio quid specialis vigoris contineant, non posset ad vium exprimi meis verbis vigor ille; quare necesse esset recitare sui Authoris formã, ac vocibus: quæ cum tam singulares sint, habeo satis iustam exultationis causam.

6346 Non tamen omitam nitelam absurdorum aliquot, quibus fecidissimè forderet nostra doctrina, si provt Mag. Ferre narrat, & affirmatur à Nostris. De aliis absurdis, quæ tract. 6. quæst. 3. §. 2. quæst. 7. per §. 5. §. 5. objicit sequi ex Scientia Media, quin dicat, affirmari à Nostris, præmittam nonnihil antea. Vocat illa atrocissima. Quam vocem cum audio, & toties reperitam eam aliam de Scientiæ Mediæ iugulatione, vt in locis antea notatis, & insuper q. 1. §. 6. n. 19. q. 8. §. 3. n. 214. videbatur esse mihi negotium velut cum illis, de quibus Princeps Poëtarum, Ferrum exercebant vasto Cyclopes in aniro, Brontesque, Steropesque, & nudus membra Pyracmon.

Sed appellet, vt voluerit, inconuenientia quatuor, quæ post Gonetum, aliosque modernos Thomistas infert, & ad quæ ego iam respondi. Non est tamen inter ea computandum quintum Consequens de duobus hominibus æquali tentatione pulsatis, & æquali secundum entitatem physicam, & vim intrinsecam mouendi, agendique gratiæ præueniente, vt à concomitante distinguitur, affectis, quorum vnus vincat, & alter cadat. Istud enim Consequens non modò non est atrocissimum, sed neque vllum inconueniens; imò est doctrina valde probabilis, dignaque patrocinio S. Francisci Salesij in Praxi diuini amoris, lib. 2. cap. 10. ferè toto, & cap. 11. Ait enim inter alia: *Affundit huic discursui cumulatissimam lucem magnus Augustinus eo altero, quem instituit lib. 12. de Ciuit. Dei, in capitibus 6. 7. & 8. Nam quamuis speciatim loquatur de Angelis, semper, quantum ad istud punctum, considerat homines æquales cum ipsis. Itaque post propositos in cap. 6. duos homines omnino pares in bonitate, & in reliquis, pulsatos æquali tentatione, præsupponit vnum potuisse resistere, & alterum succubuisse inimico. Cap. etiam 9. cum probasset, cunctos Angelos fuisse in charitate conditos, admittens quoque vt probabile, hanc charitatem, & gratiam fuisse in omnibus æqualem, continuo interrogat, quamam fuerit causa, cur hi perseuerassent, & in gratia profecissent usque ad gloriæ consequentiam; illi vero iacturam fecissent probitatis, & sequuti malum fuissent usque ad condemnationem? Respondet, se non scire dicere aliud, nisi quod hi perseuerarunt gratiæ sui Creatoris in illa amoris puritate, quam acceperunt in creatione, & illi ex bonis, quales erant, conuersi in malos sunt sua propria voluntate. Huculque S. Salesius.*

6347 Absurda alterius generis, imputata Nostris à

Ferre, occurrant passim, imò vix ducit vllum contra Scientiam Mediã argumentum, quod non fundet in aliqua suppositione, tanquam à Nostris asserta, quam tamen omnimò inficiantur. En exempla. Quæst. 5. §. 1. num. 153. arguit sic: [Licet determinatio voluntatis creatæ præuideatur vt dependens à concursu Dei simultaneo, non tamen ex hoc fit, quod Scientia Media non auferat à Deo primatum in operando. Etenim ille concursus simultaneus nec prædeterminat, nec determinat voluntatem creatam ad hoc, vel illud; sed potiùs, cum sit indifferens, prædeterminatur à voluntate creatæ. Cum ergo hæc per suam operationem prædeterminet diuinam, erit prior in operando, & sic auferetur primatus in operando, & dabitur creaturæ. Nam iuxta aduersarios, physicè prædeterminans est prior ipso prædeterminato. Ergo si voluntas creatæ prædeterminat concursum Dei simultaneum ad operandum, præoperatio voluntatis creatæ erit absolute prior operatione voluntatis diuinæ, & sic habebitur intentum. Scimus autem ex bona Theologia, quod adferre à Deo aliquod prædicatum, quod ei ex foro Diuinitatis competit, & illud dare creaturæ, genus quoddam blasphemix est. Modò ipsi Iesuitæ videntur.] Ita ille attribuens Nobis suppositionem de voluntate creatæ prædeterminante priori naturæ signo increatam; concursum item diuinum simultaneum ad actus creatos liberos, vt etiam fecerat quæst. 1. §. 6. num. 35. & 37. quæst. 3. §. 7. num. 106. §. 8. num. 109. §. 9. num. 110. & sæpe alibi, addensque dici à Nostris, voluntatem creatam prædeterminare eodem modo gratiam ad actus liberos salutares. Sed certè neutra prædeterminatio in mentem Nostris venit, qui solum dicunt, voluntatem creatam in actibus libetis suis, quos efficit simul naturã cum omnipotentia diuina applicata per decretum liberum suæ voluntatis (quæ applicatio est concursus Dei simultaneus in actu primo) habere munus causæ determinatis electiue; itavt ipsa eius determinatio formalis electiua fiat effectiue non modò ab ea, sed etiam, & pro eodem signo naturæ, ab Omnipotentia per concursum simultaneum in actu secundo; qui concursus est indistinctus ab ipsamet determinatione. Cogitaturque eodem modo à Nostris de gratiæ actualis præuix à voluntate determinatione ad actus liberos salutares. Sic in omnium sententia circa actum, ad quem cum voluntate concurrat effectiue habitus, non hic pro priori signo naturæ prædeterminatur ab illa, quanquam ab illa determinetur; habitu enim vtimur, cum volumus. Cum itaque illa suppositio extranea omnimò sit à Nostris, ruit argumentum illi superstructum, nonque habent Iesuitæ quid videant, ne blasphemem, detrahentes Deo primatum in operando.

Secundum exemplum habetur quæst. eadem §. 2. num. 157. vbi obiectioni contra Scientiam Mediã de Augustino dicente cum Paulo, mysterium prædestinationis diuinæ esse reconditum in thesauris sapientiæ, & scientiæ Dei, & occultissimis iudiciis eius, refert Ferre responderi à Iesuitis, ita esse, quod Paulo, & Augustino quæstio sic visa est difficilis, quia illis hoc mysterium non plenè patefactum est. Vnde per rimulas hoc mysterium ingredientem ad Dei occultissima confugerunt. Caterùm ipsis aperta est ianua; vnde non iam per rimulas, sed per patentem portam ingredientem, non indigent recurfu Pauli & Augustini. Tam deliram responsonem nullus Nostrum reddidit. Certè S. Paulus ad Rom. 11. & S. Augustinus

num. lib. de Bono perferu. cap. 8. Epist. 105. tract. 26. in cap. 6. Ioannis, alibi que sæpe reuocant in altitudinem consiliorum Dei, quod potens dare Paulo v. g. & Iudæ auxilium congruum ad conuersionem; & vtrique incongruum, voluerit, nullo præcedente merito, neque demerito inæquali, dispensare vni congruum, alteri incongruum. Nostris etiam veneratur hanc iudiciorum Dei abyssum. Et si enim dicant, Deum cognoscere infinita auxilia, quorum alia forent congrua ad conuersionem Pauli, alia incongrua, & sic pariter respectu Iudæ; non tamen assequuntur rationem, cur Paulo ministrarit congrua; & Iudæ incongrua; neque ad eam assequendam sufficit doctrina de Scientia Media. Confundit in hoc puncto Ferre quæ ait S. Augustinus lib. de Gratia Christi, cap. 47. lib. 4. contra Iulianum, cap. 8. circa ingentem conciliandæ gratiæ, & liberi arbitrij creati arduitatem; quam tamen S. Augustinus non inquit esse insuperabilem, neque ab ea vincendã superferdit. Vnde neque Nostris despondent animum, sed beneficio Scientiæ Mediæ curant superare eam; maximè quæ resultat ex efficacia gratiæ in actu primo; curantque cum S. Augustino: etsi Ferre q. 8. §. 3. num. 113. gratis affirmet de Nostris, nollet sequi S. Augustinum in conciliandã eiusmodi efficacia gratiæ cum libertate nostra.

6349 Tertium exemplum esto, in quæst. 8. §. 1. num. 209. inquit Ferre, [esse doctrinam Iesuiticam iam his temporibus ferè inter eos communem, quod Deus antecederet ad sua decreta absoluta habet scientiam absolutam omnium futurorum absolutorum, contingentium.] Et inde infert, non opus esse Scientiæ Mediã, vt Deus dirigatur suis in decretis absolutis. Caterùm Antecedens esse falsissimum; hæc neque nunc, neque antea vel vnus de Nostris asseruit, Deum cognoscere scientiã visionis vel vniũ futurum absolutum contingens, & liberum voluntatis creatæ, non cognito decreto suo, quod sit intentium, vel permissiuum, quodque possit esse formaliter prædefinitiuum; iuxta perosque (& non iuxta paucos, iudicio Mag. Ferre quæst. 4. §. 2. num. 119. quæst. etiam illa 8. §. 1. num. 109. si præsupponat Scientiam Mediã.) Ipseque Mag. Ferre quæst. 5. §. 5. num. 163. scripserat, [præcipuos Iesuitas docere, quod in statu absoluto nullum futurum contingens est infallibiliter scibile ante decretum de eius existentia absoluta;] & quæst. 6. §. 5. num. 196. [in sententia plurium Iesuitarum nihil esse absolute futurum, nisi Deus actu habeat decretum de eius futuratione.]

6350 Occasione vindicandi Nostris à fatuitate de Deo cognoscente actum aliquem nostrum liberum absolute futurum, quin attingat aliquod suum præsens decretum erga illud, aduerto, negari etiam à Mag. Ferre quæst. 10. §. 7. num. 258. quod sui antiqui, & recentis Thomistæ dixerint, non dari in Deo decreta absoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti ad cognoscendos vt conditionate futuros actus liberos creatos, qui sunt absolute futuri. Sed negat quod oculis ipsis videmus in illorum decretorum præcipuo Illustratore Didaco Aluarez disp. 7. de Auxiliis, num. 37. §. Ad 2. confirmacionem, & lib. 1. Respons. cap. 5. num. 27. §. Ad 5. argumentum, in alisque Thomistis recentis Euensil. 2. num. 78. editionis 2. cupimusque, vt designet aliquem Thomistam, qui ante Ioannem de S. Thoma disp. 20. art. 5. §. Ad 2. confirmacionem, pag. 675. dixerit contrarium.

6351 Quartum exemplum extat tract. 11. quæst. 1. §. 3.

num. 835. vbi adscribit Bellarmino ac Marianæ doctrinam de Deo non habente providentiam de rebus minutissimis vniuersi. Sic ex fide Francis Syluij; seu potiùs Goneti rom. 3. disp. 8. art. 5. §. 1. pag. 559. qui credit Syluij parte 2. de Morione primi Motoris, art. 9. Verumtamen Bellarminus, & Mariana non aliud dixerunt, quam quod S. Thomas 1. p. quæst. 23. art. 7. in corp. his verbis: *Licet Deus sciat numerum omnium individuorum, non tamen numerus vel boum, vel culicum, vel aliquorum huiusmodi est per se præordinatus à Deo, &c.* Ipseque Ferre §. 4. n. 836. transcriptis iisdem S. Doctoris verbis, infert argumentando: [Ergo vera est sententia Bellarmini, & Marianæ, quod videlicet horum animalium Deus non prædefiniert numerum ab æterno.] Respondetque ibidem [S. Thomam solum dicere, quod numerus boum, vel culicum non sit per se præordinatus à Deo; non verò negare, esse præordinatum.] Quæ interpretatio cur non etiam quadret Bellarmino, & Marianæ, præsertim cum hi nominatim allegent S. Præceptorem eis in verbis, prostreantque se loqui iuxta eorumdem sensum? Theologus tam primæ magnitudinis, maiorique de titulo Eminentissimo Cardinali Bellarmino debeatur interpretatio in sensum rectum, cum tam facile adhereri poterat. Eandem admonitionem extendo in fauorẽ subtilissimi Doctoris, & Doctoris Franciscanorũ, quem Ferre debuisset potiùs interpretari recto in sensu, quam dicere tract. 7. q. 9. §. 2. n. 280. [Valeat Scotus cum suis Ideis, quia aut nihil sunt, aut monstra sunt.] Potestque timere, ne vt manus suæ contra omnes (scilicet non Thomistas) sic & manus omnium contra se.

Festinabat calamus vt instat nitelæ læuigaret complures alias sceditates, quas doctrinæ nostræ video impactas in 2. hoc tomo Mag. Ferre. Sed iam mihi canitur receptui, ne ab excursionẽ prope, quæ tantum in animo fuit, transeam ad scriptiõnem integri voluminis. Non tamen desinam exhortari R. P. Mag. Ferre, ne ad impugnationes sententiæ nostræ adeo deferat tot apprehensis pronuntiatis quasi nostris, à quibus re quidem vera abhorremus maxime, & quibus mouemur magis ad risum, quam ad indignationem, cum audimus imputari nobis. Corrigitur enim diuina apprehensionem lectis Nostrorũ libris vulgatis; quod quia omitunt multi etiam ex edentibus Tractatus Theologicos, inde fit, vt mille chimæ, monstraque nobis tribuantur, & vt quæ ab vno semel sunt tributa, inculcentur sine fine à cæteris; quia nolunt inspicere responsiones iam à Nostris præstitas. Exhortor etiam Mag. Ferre, vt has meas accipiat, non tanquam incurtionem hostilem, sed tanquam excursionem beneuolam, vt ex pacato animo, & stilo innocuo, quo sunt scriptæ; suaderi facile poterit. Colo ipsius personam, professionem Dominicanam, & doctrinam, laudauique alicubi huius Operis suum in 2. 2. vbi quia de Scientia Media, & de germanis principiis non incidebat sermo, continuit se in officio. Sed proh dolor! Scientia Media fuit postea perra scādali à se accepti. Ast cum in placitis de ea veratur cardo Scholæ Societatis, habeaturque velut tessera Theologiæ nostræ, antevidere potuit, non defuturum è Societate qui responderet, & citò, ne diceret, vt in eadem causa Ioannes de S. Thoma disp. 20. art. 6. §. Carmelitani, pag. 688. [Rem hanc ab aliquibus in suspicionem vocari, aut pro indicta haberi velle audiui: quæ certè si falsitatis vitio laborasset, pro-

fectò ſatis temporis euolutum eſt (ſex anni ſunt, ex quo liber eſt publicatus,) vi poſſet ab aduerſariis tale reſtimonium, & hiſtoria infringi, vel redargui. Sed factum non eſt, & ita factum tenet.] Rurſum §. De ipſorum, pag. 690. [Sanè, ſi aduerſarij ſenſiſſent, pro eorum parte qualitercumque ſtare, nulla tenus manifeſtare negligenter omnibus rem ſuæ opinioni ita fauorabilem; cùm etiam ex aliis minutioribus, & parui momenti argumentis grandem aliqui ponderationem faciant.] Ita Joannes de S. Thoma. Profectò ſi Mag. Ferre mecum tantùm vitiligaret, cederem tacitus; ſed eùm me cauſa de Hiſtoria, & de Theologia Scientiæ Mediæ eadem ſit cum communi totius meæ Religionis, non oportuit ſilere. Niſi autem me fallit propria philantia, tam temperatè reſpondi, tantoque ex affectu veritatis comperendæ, vt ſperem quod de hac aiebat Plinius Iunior lib. 2. epiſt. 9. *Licet in præſentia, quibus reſſit, offendere videatur, deinde illis ipſis ſuſpicitur, laudaturque.* Cumque (vt opinor) non ſim ex his, qui referente S. Auguſtino lib. 10. Confelſ. cap. 23. *amant veritatem lucentem, & oderunt eam redarguentem;* ſi Mag. Ferre poſſit veritate, vel itaque ſtylo hominis, ſeu conſueto inter Theologos humanos, id eſt lenes & manuſuetos, nonque ſtylo ferreo, ſeu duro, aſperoque redarguere has meas reſponſiones, magno me afficiet beneficio, audiamque gratè, vt qui in Hiſtoria, & Theologia Scientiæ Mediæ nõ aliud intenderim, quàm (vt diſputando ſit, iuxta legem *Munerum* 18. §. 26. ff. de munerib. & honorib.) inuenire veritatem ſine vilius Scholæ, aut ſuorum Profeſſorum offeſa. Neque enim offeſa eſt reſpondere, ſi fiat (vt diligenter procuro edoctus ab Innocentio III. Papa cap. *Significasti nobis* 18. de homicidio) cum moderamine inculpata tutela, non ad ſumendam vindictam, ſed ad iniuriam propulſandam; quippe vim vi repellere omnes leges, & omnia iura permittant, maxime in l. vi vim 3. ff. de Inſtit.

& iure. Atque ita quidem reſpondeo, vt non vim, ſed ſuadelà tantùm propulſem: quæ ſumma moderatio eſt, quando alij tanta cum licentia ſcribunt quidquid in calamum venit contra principalia Lycei noſtri placita; quæ indefenſa omninò relinquere, perinde videretur eſſe, ac haberi iam à nobis pro dereliſtis, iamque repudiari. Moleſtum, ſatiditumque eſt, rot quotidie erumpentibus, irumpentibusque ire obuiam; ſed forſan ceſſabunt, cùm videant ſtare nos in armis, inſtructosque notitiam tum antiquorum errorum, qui nobis exprobrantur, tum ſucceſſuum tempore Controuerſiæ Romanæ, qui in nos derorquentur. Cateri argumentationū loci viciffim inter vtramque Scholam non exaſperant animos, tamdiuque (vt credo) durabunt, quamdiu literæ Theologicæ vigeant, vel quamdiu Sedes Apoſtolica ſitem non dirimat certiffimo, infallibilique ſuo iudicio. Me autem neque hæcenus terruit, neque in poſterum ſuperſtitis vitæ terrebis muſſitatio quorundam, qui cùm legunt tam crebras meas concertationes cum modernis Theologis, ſuorumque diſtorum quàm minutatim rationem exigam, ſubnautmurant de me tanquam litigioſo, & contentioſo, paratoreque rixarum. Non, inquam terruit, neque terrebis, vti neque S. Auguſtinum, quem videant, precor, lib. 1. contra *Crefconium Grammaticum*, c. 6. 7. & 8: vbi ſuas, & meas partes agit, non abſimiliter notatus à Crefconio, quod tam frequens fuerit in reſpondendo aliis diuerſa ſententibus. Ego certè neminem primus inuaſi, ſed tantùm reſpondi laceſentibus Scholam Societatis, grauantiſque eius cauſam. Siluiſſent illi, omittentes extranea ab inſtituto Theologico præſentis Controuerſiæ, prout factum fuerat ante annum 1631: quo clauſam quidam cecinit *tomo* 1. in 1. p. typis Salmantiniſi Hiacyinthi Tabernier edito in lucem, imitatus ſubinde ab aliis inceſſanter; noſque conticuiffemus.

CORONIS

CORONIS THEOLOGICÆ De Scientia Media.

633 ET hæc eſto clauſula noſtræ de Scientia Media Theologiæ, quam Deo adſpirante incepi, & adiuuante proſequutus ſum, vt mihi perſuadet ſincerum deſiderium, quo hanc Spartam ſuſcepi, manifeſtandi pro meo tenui modulo probabilitatem doctrinæ Societatis, propoſiſus in prima Parte eius fundamentis, & in ſecunda reſponſionibus ad argumenta, quibus impugnatur; & è quibus nullum omiſi, notum mihi aut in libris impreſſis, aut in viva voce, difficultatem ingerens. Ne autem omitterem, iuuit primò frequens; & ſtudioſa lectitatio nobiliorum Authorum, qui nobis aduerſantur; & ad nonnullos non nominatos in hac 1. Parte, obuiam iui in Hiſtoria Scientiæ Mediæ: quanquam ſi Lector attentè conſideret, inueniet in hac 2. Parte ſolũtiones ad omnia, quæ non tam ſpecialibus authoritatibus, aut rationibus ſingularibus, quàm verbis diuerſis extant apud illos. Idemque dico de quibuſdam Scriptoris nihil noui afferentibus, ſed iam edita reperentibus: quibus ſigillatim occurrere, non erat facere operæ præteritum, ſed diſpendium temporis. Iuuit ſecundò accurata, & ferè continua ab anno 1629. quo litteris Philoſophicis initium poſui, ad hunc vſque annum 1675, obſeruatio eorum, quæ in diſputationibus audiui ab egregiis Theologis, contra Scientiam Mediam, ſiue à me, ſiue ab aliis domeſticis, ſiue ab extraneis propugnata in Academiis valde celebribus, vt Salmanticensi, Valliſoletana, Ouerenſi, Compoſtellana. Ni fallor, claruit ſatis in toto Opere probabilitas magna doctrinæ Societatis. Et quanquam apud cordatos Theologos habeat ab extrinſeco non leue authoritatis pondus, vt quæ concorditer ab vniuerſa Societatis Schola, & ab innumeris Doctõribus ex aliis defendatur, ſciente, & non impediente Sede Apoſtolica, imò expreſſè permittente, ſimulque vetante; ne graui vllà cenſurâ notetur; non tamen deſunt qui etiamnum Scientiam Mediam traducere, infamareque apud vulgus velint, tanquam ſententiam parùm tutam, claudentes oculos ad authoritatem extrinſecam quã, vt minus, eſſe ſecuram, ſi quid exinde in Theologia diſputatiua, negari non poteſt. Vt enim nihil valeat minimæ noſtræ Societatis conſenſus vnanimis pro ea; at multùm, quod coram Romano Pontifice Clemente VIII. declamatum ſit ex inſtituto pro eadem, quatuor præſertim in Congregationibus; conceſſeritque poſtea Romanus etiam Pontifex Paulus V. liberam tuitionem opinionum pertractatarum in Congregationibus antehabitis, iuſſeritque temperationem à mutuis cenſuris, ſiue contra Dominicanas, ſiue contra noſtras. Quapropter de hominibus damnantibus vel vnas, vel alteras, dicere licebit, quod de quodam aiebat Tertullianus in Apolog. contra Gentes, cap. 5. *Qui illum ſcit, intelligere poteſt, non niſi aliqua bona grande ab eo damnatum.* Sunt alij, qui doctrinæ noſtræ probabilitatem ab extrinſeca fateantur authoritate, ſed adeò ſuis deferunt argumentis contra eam, vt conuincencia iudicent, nullumque relinquenda locum probabilitati ab intrinſeco. Sed hi ſciant ex Ferdinando de Caſtro Palao parte, & tract. 1. Operis *Moralis*, Diſput. 2. puncto, & num. 1. cum aliis loquentibus vniuerſim, [non inde opinionem aliquam amittere probabilitatem. Nam licet tu ſoluere rationes contra illam non poſſis, alius tamen ſoluere poterit; & hoc tibi debes perſuadere; cum ſapè multæ rationes tibi inſolubiles repræſententur, quæ ab aliis facillimo negotio ſoluntur. Quare imprudenter procederes, ſi ob hanc cauſam aliorum opiniones, quæ vt probabiles circunferuntur, improbabiles iudicares.] Sic ille. Et ad huiusmodi Theologos direxi Opus præſens, ſi fortè poſſem ſententiæ noſtræ probabilitatem intrinſecam demonſtrare, ſatisfacereque ſuis difficultatibus. Non mirabar, quosdam in exordio Contentionis iſtius ſenſiſſe magnas, & penè ad eas horruiffe in puncto de Scientia Media, vt potè de quo antiqua Theologia ex profeſſo ſermonem non habuiſſet; ſed cùm iam de eo tam fuſè, tantaque cum diſtinctione, & claritate actum ſit à Noſtris, nihil quod contra tentatum ſit, diſſimulantibus, mirari valde eſt, terreri adhuc aliquos. Prudenter, & experte notabat Molina 1. p. queſt. 12. art. 5. diſput. 2. in fine: [Multa

[Multa decurſu temporis aliorum examine appenſa, & quaſi ſuffragiis comprobata, tutò afferuntur, quæ priuato iudicio ſtatim prolata temerè effutirentur.] Ita Molina. Et in noſtra ſanè materia objiciebantur aduerſus Scientiam Mediam, auditaque timebantur quondam nonnulla, quæ nunc obliuioni ſunt tradita poſt datas à Noſtris reſponſiones, quibus conſtitit quid dicerent, quidve non dicerent. Idemquè accidit PP. Dominicanis circa ſuam doctrinam. Vinam in hac Diſſertatione, *tantis altercationum nebulis inuoluta, hoc faciat ſanitas pacis, ut cum diutiùs res tam obſcura quaruntur, & propter inueniendi difficultatem, diuerſas pariunt in fraternâ diſceptatione ſententias, donec ad verum, liquidumque perueniatur, vinculum permaneat unitatis.* Quod eſt meum votum cum S. Auguſtino *lib. 2. de Bapriſmo, cap. 4.* ſimulque, ut ſi in hoc Opere quidpiam, me ignaro, elapſum, quod Catholicæ Fidei, aut ſanæ doctrinæ vel à longè aduerſetur, ſit id indiſtum, & Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ correctioni ſubiectum.

Ad maiorem Dei gloriam, Deipara Virginis, concepta ſine labe peccati Originalis in primo inſtanti ſui eſſe naturalis; S. Patriarchæ Societatis noſtræ Ignatij, SS. Xaverij, & Borgiæ Societatis eiusdem.

INDEX

INDEX

RERVM NOTABILIVM, SENTENTIARVMQVE INSIGNIVM, Quæ in hac ſecunda Parte Scientiæ Mediæ Theologicè defenſatæ ſparſim contentæ ſunt.

*Prior nota arithmetica paginam; poſterior verò marginales
numeros designat.*

A

Absurdum.

ABSURDVM primum contra Scientiam Mediam obiectum, quale: ubi de insufficienti modo quo ab aliquibus vinci intenditur. p. 666. n. 5670. & seq. & pag. 667. à num. 5672. & seqq.

Absurdo prædicto occurrendi primus modus plausibilis traditur p. 668. & 669. à n. 5679. & seqq.
Absurdum secundum cæcitatæ & ignorantia in Deo non sequitur ex Scientia Media. p. 681. n. 5730.

Absurdum tertium de sublata à Deo ratione causæ primæ, authorisque primi gratiæ, non sequitur ex Scientia Media. p. 683. n. 5737. & seqq.

Absurdum quartum destructæ prædestinationis diuinæ, & certitudinis, quæ ipsi competere debet, non sequitur ex Scientia Media. p. 685. n. 5746. & seqq.

Absurdi quarti repulsa septem argumentorum in Scientiam Mediam contortorum solutione stabilitur. p. 686. & seq. n. 5753. & seqq.

Absurdum quintum imminutæ omnipotentia in Deo, & eneruatæ efficacæ in diuina gratia, non sequitur ex Scientia Media. p. 688. n. 5760. & seqq.

Absurdum sextum de adempta perfectione primi liberi, nec septimum de dignitate secundi liberi extincta in creatura rationali, non sequitur ex Scientia Media. p. 690. à n. 5770. & seqq.

Absurdum septimum duobus modis ex Scientia Media sequi probatur, quibus occurritur. p. 691. à n. 5772. & seqq.

Absurdum idem adhuc aliis rationibus communitur, quibus respondetur. p. 692. n. 5777. & seqq.

Absurdum octavum, quod magnum & acutum ingenium cogitauit contra Scientiam Mediam, pro R. P. Gabr. de Henao, *Scienc. Med. Pars II.*

ponitur. p. 692. n. 5782
Absurdo prædicto alia annectuntur, quorum inconuenientia eluuntur. p. 693. n. 5783. & seqq. *Academia, & Academicus.*

Academica censure aduerſus Concordiam Molinæ latæ, & an sibi fuerint notæ. pag. 649. à n. 5601.

Academiæ Colonienſis testimonium fauens doctrinæ de Scientia Media. p. 651. n. 5611

Academia Colonienſis explicationem & refutationem errorum Ioannis Monhemij commisit Patribus Societatis Collegij Colonienſis. *ibid.* n. 5613.

Academici Moguntini plurimi desiderant ne Molinæ sententia contraria Dominicanæ damnetur, imò illam huic præferunt. *ibidem* num. 5615.

Academici variarum Vniuersitatum omnibus votis exquisierunt à Supremo Ecclesiæ Præsule discussionem controuersia inter Magistrum Bañes & Doctorem Molinam orta, in qua difficultatis grauitate oppressos se sentiebant. pag. 652. n. 5616

Academiam Vallisoletanam fuisse doctrinæ de Scientia Media, verè testatur Doctor Coronel. p. 652. n. 5617. & seqq.

Academicorum Vallisoletanorum iudicium circa propositionem, *Efficacia gratiæ dependet ab innata libertate.* p. 653. n. 5619

Academia Hispalensis ad Clementem VIII, in fauorem Concordiæ Molinæ litteras scripsit. *ibid.* n. 5620.

Academiam Salmanticensem non fuisse contrariam doctrinæ de Scientia Media, historica enarratione defenditur. pag. 654. à num. 5622. & seqq.

Academicos Salmantenses officijs deuinctos suffragatos fuisse Magistro Bañes ad censuram theorematum Actus defenſati ab Scholari Societatis, potest asseri, quin eorum integritas lædatur, aut de corruptela aliqua infametur. p. 655. n. 5627.

A A a a in

Index Rerum notabilium,

in Academia Salmanticensi concordia discordia floret doctrina Dominicana, & Iesuitica, ac utraque egregijs patronis gloriatur cum pace, quam priora literaria bella pepererunt, prorsus jam ablegatis censuris rigidioribus. p.656. n.5633.

Academiarum Complutensis & Siguntinae approbationes pro Concordia Molinae. pag.657. n.5634.

Academia Complutensis varias literas ad Cardinalem de Aragonia, & Clementem VIII, dirigit occasione libri Concordiae. ibid. n.5635. & seqq.

Academia Complutensis aliae duae approbationes datae in fauorem Operum P. Gabrielis Vasquez, & P. Francisci Suarez. p.660. n.5643. & seqq.

Academia Complutensis approbatio data in fauorem P. Vasquez impugnatur, & ab impugnationibus defenditur. p.661. n.5650. & p.662. n.5651. & seqq.

Academia Complutensis responsum ad quandam consultationem, praedeterminationi physicae aduersum. p.662. n.5652. & seqq.

Academia Complutensis praedictae consultationi respondentis genuinus sensus discutitur. p.663. n.5655.

Academia Complutensis verè approbavit dogma Vasquij oppositum praedeterminationi physicae, etsi libros eam promouentes etiam approbaerit. p.664. n.5660. & seqq.

Academia Complutensis approbavit doctrinam Vasquez circa vnum punctum, in quo videtur ipse à Molina, & ceteris Theologis discordare: quod late discutitur. ibid. n.5662. & pag.665. n.5663. & seqq.

Actus.

Actum nostrum fore liberum, qui fiat ex necessitate praeviente, implicatorum contradictionis est. p.82. n.2294

Actum eum fore liberum, quem Deus esse liberum voluerit decreto, quod vel praecedat, vel comitetur Scientia Media, infallibile est. ibid. n.2295.

Actus supernaturalis quisnam sit, & quae eius attributa; & an componi possint cum influxu partiali immediato & proximo potentiae naturalis vitalis, late discutitur. p.214. n.2959. & seqq.

Actus credendi ex mente S. Augustini, nec solius hominis credentis, nec solius Dei miserentis est: adhuc tamen à S. Doctore aliquo modo soli Deo attribuitur, quo nec soli homini, nec homini simul & Deo tribuatur. p.279. n.4188

Actus inhonesti voluntatis creatae non habeat quoad formale malitiae moralis certitudinem ordinis in voluntate increata, etsi habeant intellectu diuino certitudinem cognitionis. p.398. n.4713.

Actuum inhonestorum materiale an habeat in voluntate diuina certitudinem ordinis. ibid.

Actus salutaris debet Deo vt auctori attribui, non ratione solius eius volitionis vt indifferentis, sed alijs pluribus de causis. p.483. n.5738

Actus malus fit à nobis concurrente Deo tantum per concursum generalem, ex munere causae primae, actus vero bonus fit à nobis, concurrente Deo non tantum per concursum generalem, sed etiam excitante, & adiuuante per gratiam, non tamen praedeterminationem. p.684. n.5739

Actus immediatè & formaliter liber voluntati creatae, est solum mediatè & virtualiter liber in-

creatæ, consideratus vt futurus siue conditionatè, siue absolutè, vel vt iam existens de praesenti. p.690. n.5769

Actus voluntatis creatae absolutè & simpliciter magis dependet à Deo, quamvis ab ipsa voluntate vt eligente proximè & immediatè, atque vt determinante dependeat. p.693. n.5785

Actus liber creatus prout futurus est conditionatè, & prout terminat Scientiam Mediam, cadit sub prouidentia Dei conditionata subiectiue. ibid. n.5786.

Actus qui est voluntati creatae liber, non est increatè immediatè & formaliter liber. p.694. n.5787.

Actus immediatè & formaliter liber voluntati creatae, non est immediatè & formaliter liber, etiam per modum effectus, voluntati diuinæ. p.695. n.5791.

Actus liberi causis secundis, etsi nec per modum effectuum sint immediatè, & formaliter causae primae liberi, debent tamen esse immediatè à causa prima effectiue, & respectu eorum habet causa prima immediatum, & formale dominium. ibid. n.5792.

Actus quilibet contingens Dei, sumptus determinatè, & vt existens, quo sensu sit obiectum formale cognitionis diuinæ contingentis. p.759. n.6081.

Actus liberi voluntatis creatae, non sunt futuri absolutè, quia cognoscuntur à Deo; sed potius ab illo cognoscuntur, quia futuri sunt absolutè in se, iuxta Patres, & antiquos ac recentes Theologos. p.760. n.6082

Actus nostri liberi futuri non sunt simpliciter prius veri, quam intellectus diuinus. ibid. n.6084.

Actus futurus contingenter & liberè in nostra voluntate sub conditione, non est de praesenti quid reale. p.762. n.6092

Actus creati futuritio involuit respectum ad decretum Dei, absolutum ad subiectiue absolutum, conditionatum ad subiectiue conditionatum, critque ea futuritio aliquando actualitas, si ponatur conditio. ibid.

Actus primus, proximus & expeditus voluntatis creatae ita ponit vnum extremum in esse, tanquam effectum suum contingenter, quod posset aequè ponere aliud oppositum. p.770. n.6122

Actus subiectiue absoluti, & obiectiue conditionati à plerisque ex Iesuitis admittuntur in voluntate creatae; qui tamen rejiciunt eos qui sint praedeterminati futurorum contingentium, & liberorum conditionatorum voluntatis creatae, requirunturque vt Deus cognoscat talia futura. p.778. n.6152

Adamus.

Adami lapsus ei imputandus est, etsi Deus praesciens eum fore vincendum, permiserit eum tentari. p.151. n.2671. & seqq.

Adamus in innocentiae statu non perseverans, quomodo peccauit, si donum perseverantiae non accepit. p.153. n.2686

Adamus, iudicio S. Augustini, omnia praerequisita ad volendum manere in statu recto habuit, ita vt ipsi velle dumtaxat ei defuerit. pag.154. n.2687.

Adamus ante lapsum bene salubriterque operans, habuit ad eiusmodi actus auxilia, quae non tantum darent operari, si veller, verum etiam facerent velle, & operari. ibid. n.2691

Adamus

Sententiarumque insignium.

Adamus minori physica gratia donatus fuit in statu innocentiae, quam quae posteri perseverantes donantur. p.158. n.2711

Adamus Godhamus.

Adamus Godhamus inter antiquiores Theologos maxime promouit doctrinam de scientia diuina conditionata & absoluta futurorum contingentium, & liberorum voluntatis creatae, non requirente decreta increatae, vt habeatur à diuino intellectu. p.495. n.5180. & seqq.

Adami conclusiones conuenientes cum placitis Societatis. ibid. & p.496. n.5187. & seqq.

Adamus asserit scientiam simplicis intelligentiae, vnà cum beneplacito & dispositione Dei, esse causam rerum productarum per se & proprie à Deo. p.496. n.5183

Agidius.

Agidius Romanus meritis Fundatissimus dictus in Theologia, Dux est Eremiticae Augustinianae Religionis. p.524. n.5322

Agidius probat scientiam diuinam non tollere rerum contingentiam. ibid. n.5325

Agidius rationem reddit de non lapsa per scientiam simplicis intelligentiae contingentia rerum. p.525. n.5326.

Agidius nullatenus admittit scientiam visionis, & decreta praedeterminata, quibus competat infallibilis, connexio cum actu viso, & praedeterminato, esse causam simpliciter eius qui contingens sit ac liber. ibid. n.5327. & seqq.

Agidius distinguens inter scientiam simplicis intelligentiae & visionis, inter practicam & speculatiuam, rationem tradit, quare neutra noceat contingentiae & libertati voluntatis creatae. p.526. n.5330.

Agidius non censet decretum antecedenter efficax voluntatis increatae, esse determinatum diuini intellectus ad cognoscenda futura absoluta contingentia & libera voluntatis creatae. ibid. à num.5331

Agidius iudicat, in operibus gratiae non esse hanc totam rationem agendi. ibid. n.5333

Agidius rationem reddit, quare Deus possit naturaliter cognoscere certè futura contingentia, etsi Angelus non possit. p.527. n.5335

Agidij verba egregia pro Scientia simplicis intelligentiae causa rerum, si ei adiungatur beneplacitum diuinum; & pro scientia visionis supponente beneplacitum vel permissionem, proque obiectis vtriusque scientiae. ibid. n.5337

Agidius peritissimè explicat potestatem, quae ad determinandum se, quin ab alio praedeterminetur, praedita est voluntas creatae. ibid. n.5338

Agidius luculentissimè edisserit quo pacto gratia sit principalior in effectione actuum meritorie conducentium ad salutem aeternam, sed non tota ratio efficiendi. ibid. n.5340

Agidius optime exprimit sententiam pro partiali voluntatis creatae gratia eleuata in fluxu ad actus salutare. ibid. & p.528. n.5341

Agidius non obscure significat, voluntatem nostram determinare habitum charitatis, gratiamque actualem ad liberum charitatis actum. ibid.

Agidij sensus explicatur, quatenus alicui videri posset indicare, quod ad merendum & demerendum sufficit in voluntate libertas à coactione, quin requiratur libertas à necessitate. ibid. n.5342. & seqq.

Agidio non potest attribui sententia pro praedeterminatione physica ex vocibus *impetus*, & *impulsus*. p.528. n.5344. & seqq.

Agidij sensus manifestissimus de non praedeterminati-
R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I. l.

nato physice actu actu salutari voluntatis creatae. p.529. n.5346

Agidij mens Scholae Societatis fauens penitus adhuc inuestigatur. ibid. à n.5348. & seqq.

Agidij varia loca referuntur, in quibus praedeterminationi physicae non fauere comprobatur. p.530. à n.5351. & seqq.

Agidius alio modo interpretans Origenem ac Iesuita, nihil tradit eorum interpretationi contrarium. ibid. & seqq. n.5355

Agidij docentis praedestinationem praesupponere praescientiam, qualis scopus fuerit. p.531. & 532. à n.5358. & seqq.

Agidij probantis nostro libero arbitrio non officii per praescientiam & praedestinationem, discursus refertur. ibid. n.5361. & seqq.

Agidij locus colludens cum sensu Scholae Societatis circa diuinam voluntatem de salute omnium hominum, quorum consensum liberum pendente ab auxilio gratiae actualis, assumat pro conditione. p.533. n.5344

Agidio loquenti de ideis diuinis, an rectè attribuatur quaedam sententia, discutitur. ibid. à n.5365. & seqq.

Agidius expressè ad representationem futurorum contingentium absolutorum in ideis requirit dispositionem & decretum diuinum, circa quas idem sentit ac D. Thomas. p.534. n.5371. & seqq.

Agidij doctrina circa praedictum punctum magis adhuc perpenditur. p.535. à n.5375. & seqq.

Agidius quoties agit de diuina cognitione terminata ad futura contingentia absoluta, exigit sicut S. Thomas, horum in aeternitate praesentiam tanquam omnino necessariam ad illius certitudinem & infallibilitatem. ibid. n.5378

Agidio Romano attribuitur sententia tam à Dominicana, quam Societatis Schola distita: & an rectè ab Augustiniano moderno ei imputetur, discutitur. p.536. n.5380

Agidius Romanus tradit praeclearè modum, quo per ideas representantes in priori signo res vt possibiles, postea in posteriori signo, & accedente libero decreto cognoscuntur vt Deo praesentes pro sua temporis differentia futura respectu nostrum. p.536. n.5384

Agidius simplicis notitiae nomine semper denotat eam, quae est necessaria & merè naturalis. p.537. n.5388

Agidius manifestè profert sententiam contra diuinam praescientiam consensus creati liberi vt conditionatè futuri, quae sit necessaria & merè naturalis. ibid. n.5389

Agidius agnosceit futurorum contingentium absolutorum veritatem determinatam respectu intellectus diuini. p.538. n.5396

Agidius admittit obiectiuam rei contingenter futurae prioritatem ad diuinam visionis scientiam. ibid. n.5392. & seqq.

Agidij loca duo allegata contra Scientiam Mediam discutuntur. p.539. n.5394. & seqq.

Agidij opera ab Authore non mediocri diligentia conquisita, & aliqua cum magna defatigatione lecta. ibid. n.5397

Agidio Romano non rectè esse imputatam sententiam contra Scientiam Mediam, alijs rationibus comprobatur. ibid. & seqq. à n.5398

Agens.

Agens liberum debet esse indeterminatum, & posse liberè determinare sese. p.24. n.2003

Agens creatum esse indeterminatum, indifferens, & potens ad vtrilibet, cum praevia à Deo ad vnum determinationem, in intelligibile est. ibid. n.2005

A A a a 2 Albertus

Index Rerum notabilium,

Albertus Magnus.
Albertus Magnus non rectè allegatur contra doctrinam Societatis, si eius verba attentè legantur. p. 347. n. 4492. & 4493.
Albertus Magnus nullatenus exprimit Dei inclinationem ad bonum per prædeterminationem physicam. p. 348. n. 4495.
Alberti Magni doctrina circa hoc punctum quomodo intelligenda. ibid. & seqq.
Alberti sensus rationem reddentis cur scientia visionis non inferat necessitatem rebus futuris. p. 349. n. 4502.
de Alberti Magni sensu adhuc plura referuntur. ibid. & seqq.
Albertus Magnus potius Scholæ Societatis, quam Dominicanæ fauet. p. 350. n. 4506. & seqq.
Alberti Magni diuersa loca referuntur, quæ patefaciunt eius recursum ad futuritionem, quam vt contingentem supponat præscientia diuina, ne rebus præcitis imponat necessitatem. p. 358. & 359. n. 4588. & seqq.
Alexander Aletis.
Alexandri Aletis testimonia quæ contra Doctrinam de Scientia Media referuntur, nullatenus ei nocent. p. 343. n. 4472. & seqq.
Alexander Aletis potius fauens quam repugnans Scholæ Societatis comprobatur. pag. 344. n. 4475. & seqq.
Aletis contrarius est prædeterminationi diuinæ ad actus nostros contingentes & liberos. p. 345. n. 4481.
ex Aletis doctrina non potest elici prædeterminatio physica causæ secundæ à prima. p. 346. n. 4483. & seqq.
Aletis verba non sufficienter persuadent, denegatum ab eo fuisse concursum physicum simul tantum immediatum Dei cum voluntate nostra ad actiones prauas; ei tamen non est attribuenda opinio de physica ad materiale peccati prædeterminatione. p. 347. n. 4489. & seqq.
Alliacensis.
Alliacensis affirmat potestatem nostræ voluntatis ad sui determinati actus præscientiam diuinam impediendam, assensumque præstat celebri proloquio, *Quidquid ex inopodibili per necessitatem consequentiam, &c.* p. 482. n. 5109.
Alliacensis doctrina concordans cum sententia Iesuitarum ostenditur. ibid. & seqq. n. 5110.
Alliacensis verba referuntur continentia sensum aperte repugnantem sententiæ Thomistarum. p. 483. n. 5111.
Angelus.
Angeli qui in veritate, & Dei dilectione steterunt, accepere maiorem gratiam, vel saltem maius adiutorium, quam mali qui ceciderunt. p. 149. n. 2660.
Angelorum perseverantia in quod adiutorium referenda sit. ibid. n. 2662. & seqq.
Angelus nequit suæ naturæ viribus cognoscere certò atque infallibiliter futura contingentia dependentia à voluntate creata, iuxta S. Thomam. p. 360. n. 4563.
Angelus naturaliter non cognoscit futura contingentia, et si gaudeant veritate determinata, & quare. ibid. & seqq.
Anonymus.
Anonymi cuiusdam lædoria in Scientiam Mediam, eiusque professores, referuntur. p. 147. n. 2648. & seqq.
Anonymi scomma parum urbanum, & inopportunitum in Molinæ defensores. ibid. n. 650.
Anonymus fringens se germanum Philalaten Scientiæ Mediæ causam promouit. ibid. n. 2651.

Anonymi è Germano Philalate scriptore pro Scientia Media, in scriptorem contra illam transformati, factum & elegans interludium. p. 148. n. 2652.
Anselmus.
S. Anselmum reuerendissimè habuit Theophilus Raynaudus, eumque maximo obsequio literatio deuinxit. p. 175. n. 2793.
S. Anselmi locus probans efficaciam voluntatis in creatæ, quando vult vt à creatura actus fiat, & vt liberè fiat, non destruere, sed potius inferre huius libertatem, assertur. p. 339. n. 4455.
S. Anselmum concordans voluntatem Dei de nostro libero actu cum eiusdem libertate, quomodo id præstet. p. 340. n. 4457. & seqq.
S. Anselmi loca quædam afferuntur, & elucidantur. ibid. n. 4458. & seqq.
S. Anselmus agens de concordia prædestinationis cum libero arbitrio, quam viam ineat. p. 341. n. 4462.
S. Anselmo non sunt attribuendi Commentarij in Epistolâ S. Pauli. p. 307. n. 5233.
S. Anselmi testimonia aduersus Scientiam mediam allata. p. 308. n. 5237.
de S. Anselmi doctrina circa necessitatem antecedentem & consequentem desideratur ulterior explicatio ab auctore. p. 309. n. 5241. & seqq.
S. Anselmum Scholæ Societatis fauere, authenticis testimoniis comprobatur. p. 311. n. 5254. & seqq.
S. Anselmi doctrina de constitutijs futuritionis contingentis perpenditur. p. 725. n. 5929.
S. Anselmi verba, quæ non diriguntur ad declarandam futuritionis contingentis constitutionem per decretum diuinum. p. 726. n. 5930.
S. Anselmi verba referuntur, quæ collata cum alijs Fausti R. hegienfis diuersum admodum faciunt sensum. ibid. n. 5932.
Antisiodorensis.
Antisiodorensis verba quæ contra sententiam Societatis proferuntur, valde remota sunt ab ea ferienda vel leuiter, ex eoque nullatenus probatur, Deum antecederet determinare liberum nostrum arbitrium ad peccati actionem hinc & nunc coniunctam cum malicia morali. p. 342. n. 4469.
Antisiodorensis docet cum Schola Societatis, rei contingentis futuritionem esse priorem quasi materialiter, seu per modum materiæ obiectiæ præscientiæ diuinæ visionis. p. 331. n. 5356.
Antithesis.
Antithesis inter S. Augustinum & Molinistas ab Incognito proponitur, examinatur, & diluitur. p. 276. n. 4175. & seqq.
Antithesis alia inter doctrinam S. Augustini, & doctrinam Scientiæ Mediæ refertur, & dissoluitur. p. 277. n. 4177. & seqq.
Antoninus.
S. Antonini Florentini doctrina conuenit cum Schola Societatis, nullatenusque fauet prædeterminationi physica. p. 454. n. 4972.
S. Antonini testimonia duo referuntur fauentia sententiæ Societatis. p. 455. n. 4978. & p. 456. n. 4984.
S. Antoninus nullatenus asseruit, Deum ita esse causam vniuersalem & mediatam actuum humanorum malorum, vt suo concursu vniuersali & mediato antecederet prædeterminet physicè voluntatem humanam, vt eos eliciat. p. 455. n. 4979. & 4981.
Antoninus repudiât diuinum concursum ad actus humanos liberos, qui non sit mediante libero arbitrio humano, tanquam determinante eliciuè. p. 456. n. 4983.
Aragonius.

Sententiarumque insignium.

Aragonius.
Petrus Aragonius an in sensu sit doctrinæ in Concordia Molinæ traditæ, discutitur. p. 19. n. 5295. & seqq.
Aragonius non existimat Deum prædeterminare posituè & physicè ad materiale actionum prauarum. p. 520. n. 5299.
Aragonius tractat duas quæstiones, in quarum prima coheret Molinæ; in secunda verò aliquibus videtur cum Bañes consentire. ibid. n. 5300. & seqq.
Aragonius docet voluntatem creatam operantem cum gratia, à qua excitatur, & præuenitur, constituitur totam rationem operandi liberos actus salutare. p. 520. n. 5032. & seqq.
Aragonius affirmat, actionem prouenientem à Deo, & à voluntate creata, vt à causa secunda libera, esse huic liberam eo ipso instanti, quo existit; eatenusque esse liberam, quatenus vt fit, sic etiam potest non fieri. p. 521. n. 5307.
Aragonij doctrina de attemperacione, & accommodatione efficaciarum voluntatis increatæ ad creatam supponit Scientiam Mediam, tanquam attemperacionis medium. ibid. n. 5308. & seqq.
Aragonius tradens implicare contradiccionem, futura absoluta, contingentia & libera voluntatis creatæ præuideri in suis causis contingentibus & indifferentibus ad vtrumlibet, non aduersatur Molinæ. p. 522. n. 5310. & 5311.
Aragonius eodem modo ac Iesuitæ ruerit concordiam præscientiæ diuinæ cum contingentia & libertate futurorum voluntatis creatæ. ibid. n. 5312.
Aragonius absolute negauit, quod præscientia diuina sit rerum causa efficiens. ibid. n. 5313.
Aragonius etiam post sententiam S. Thomæ iniquis mansit circa scederacione efficaciarum voluntatis increatæ cum libertate creatæ. p. 523. n. 5319.
Aragonium stare pro præmotione, quæ sit concursus prædeterminatiuus, malè asseritur. p. 524. n. 5320.
Aragonius exclusit diuinæ gratiæ auxilia efficaciarum, quæ prædeterminatiua essent. ibid. n. 5321.
Arbitrium.
Arbitrium liberum creatum cooperatur cum Deo ad actus salutare. p. 3. n. 1908.
Arbitrij creati vana gloriatio reprimatur, concessa iustâ, & sancta gloriacione in Deo. p. 4. n. 1916.
Arbitrium creatum est operationis bonæ causa efficiens proxima & partialis, licet minus præcipua quam gratia. p. 5. n. 1918.
Arbitrij liberi applicatio vltra infusionem gratiæ requiritur ad opus salutis. p. 29. n. 2027. & seqq.
Arbitrium liberum hominis non ita mouetur à Deo, vt motum nõ possit dissentire. p. 32. n. 2044.
Arbitrij nostri potestati subiectæ sunt facultates à Deo concessæ ad benè agendum. p. 47. n. 2123.
Arbitrium nostrum est causa determinans & eligens, vt boni sumus, vel mali. p. 48. n. 2124.
Arbitrij nostri virtus Dei gratiæ præuenta causa proxima nostræ salutis asseritur. p. 139. n. 2610. & p. 140. n. 2615. & seqq.
Arbitrium nostrum consentiens gratiæ sic in actu secundo se à dissentiente discernit, vt determinatio electio boni, quæ ab ipso est in genere causæ formalis extrinsecæ, sit simul, & principalis à præueniente gratia in genere causæ efficientis. ibid. n. 2611.
Arbitrium liberum quid posset sine gratiæ adiutorio efficaciarum, apparuit in Adami peccato. p. 150. n. 2665.
R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

Arbitrium humanum non superare Dei potestatem, nec impedire eius voluntatem erga liberos actus bonos, siue naturales, siue supernaturales, non minus elucet negatâ motione prædeterminatiuâ, quam ea concessâ. p. 152. n. 2682.
Arbitrij liberi immediatus & partialis concursus erga actus liberos supernaturales, iuxta mentem Molinæ defenditur, enodatis oppositis difficultatibus. p. 88. n. 2848. & seqq.
Arbitrij creati partialis, immediata, & proxima actiuitas erga actus supernaturales, tanquam Thomistica propugnata, & valde probabilis in via S. Thomæ asserta. p. 192. n. 2869. & seqq.
Arbitrium creatum partialiter concurret cum gratia ad actus liberos pios, sed diuersimodè. p. 199. n. 2902.
Arbitrij liberi actiuitas proptia, proxima & immediata ad opus pium, quænam. ibid. n. 2903.
Arbitrij creati partialem concursum cum gratia in consensum supernaturalem non excludit D. Bernardus. ibid. n. 2904. & seqq.
Arbitrium creatum nihil est sine gratia, nisi h. beat. virtutem partialem proximam ad opus salutare. p. 200. n. 2906.
Arbitrium liberum aliquid effectiue præstat ad actionem salutarem, præuenit, excitanteque gratiâ. ibid. n. 2908.
Arbitrium liberum per suammet virtutem vt distinctam à gratiæ diuinæ virtute, tametsi simul cum hac, agit immediatè & proximè actus liberos salutare. p. 203. n. 2924. & seqq.
Arbitrij liberi proximus & immediatus concursus ad opus salutare, aptissimâ comparacione stabilitur. p. 204. n. 2927. & seqq.
Arbitrium liberum à gemino morbo curandum remedio veræ gratiæ per Christum interius auxiliantis. p. 257. n. 4087.
Arbitrium liberum iuxta Pelagium est prima causa omnium effectuum quibus salutem æternam assequimur. p. 263. n. 4119.
Arbitrium liberum creatum nequit resistere Deo efficaciter volenti saluare hominè. p. 383. n. 4634.
Arbitrium liberum conciliatur cum Dei potestate ipsum trahente quod voluerit sine libertatis nostræ præiudicio, ex S. Augustini, & Thomæ doctrina. p. 384. n. 4635. & 4636.
Arbitrium liberum hominis viatoris, à Deo motum & excitatum ad assentiendum, posse dissentire, seu potentia & indifferentia actiua remota præstat dissentium, nunquam fuit. b. villo negatum. p. 5. n. 1910.
Arbitrium liberum prout stat sub præmori ne efficaci, debet dici retinere potentiam proximam & expeditam ad dissentendum. ibid. n. 1911.
Arbitrij creati determinatio ad actum liberum salutarem, quàm effectiue sit ab auxilio gratiæ in sententia Societatis, declaratur. p. 784. n. 6. 70.
Arbitrium liberum quid sit, vide verbo *Liberum arbitrium.*
Arboreus.
Ioannis Arborei doctrina cum sententia Societatis concordans proponitur. p. 592. & seqq. n. 5652.
Arborei verba extremè prædeterminationi, tam intrinsecæ, quam extrinsecæ opposita. ibid. & p. 593. n. 5653.
Arborei discursus circa prædestinationem Scholæ Societatis non contrarius. ibid. n. 5655.
Argentinesis.
Thomæ Argentinesis varia loca referuntur, ex quibus nihil contra doctrinam Societatis depro-mittur.
A A a a 3

Index Rerum notabilium,

mitur. p.456.n.4985. & seq.
 Argentinensis nullatenus fauet physicæ prædeterminationi, sed potius mentem suam ei contrariam non leniter indicat. p.457. à n.4987. ad 4990
 Argentinensis probat infallibili Dei notitiâ non tolli, sed magis confirmari contingentiam futurorum mutabilitatem & contingentiam. p.458. n.4991.
 Argentinas contra Tullium tuetur infallibilitatem cognitionis diuinæ, non obstante contingentia futurorum. ibid.n.4993
 Argentinas non censet futura contingentia & libera esse determinata in suis causis prædeterminatis physicè à Deo. ibid.p.459
 Argentinas non postulauit prædeterminationem intrinsecam, aut extrinsecam, quæ esset connexum medium cognoscendi futura contingentia. p.459.n.4996
Argumentum.
 Argumentum à priori contra Scientiam Mediam proponitur, exinde petitur, quod sine præsentis Dei decreto saluari non potest in statu conditionato veritas futurorum contingentium; & diluitur. p.697. à n.5797. & seqq.
 Argumenti prædicti instaurati, & confirmationum eiusdem exaratio. p.699.n.5806. & seqq.
 Argumentum secundum & principale contra Scientiam Mediam enodatur, petitur exinde, quod sine decreto efficaci subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato voluntatis diuinæ, non saluatur futurio contingentis conditionati. p.700.n.5812. & seqq.
 Argumentum prædictum non militare contra Scientiam Mediam ostenditur. p.701.n.5816
 Argumenti eiusdem stirps adhuc extrahitur. p.703. n.5828
 Argumenti eiusdem continuatur eradicatione. p.706. à n.5840. & seqq.
 Argumenti eiusdem repullulantis amputantur noua germina. p.707.n.5845
 Argumenti eiusdem alia germina rescinduntur. p.709. à n.5853.
 Argumenti eiusdem noua alia germina præciduntur. p.712. à n.5866. & seqq.
 Argumenti eiusdem secundi principium unde originem ducit, aperitur, scilicet quod futurum contingens absolutum consistat formaliter in decreto diuino absoluto ex parte actus, & obiecti; & conditionato ex parte obiecti. p.717.n.5891
 Argumentum continens singularem opinionem de constitutivis futuritionis contingentis, proponitur, & dissoluitur. p.732. à n.5962. & seqq.
 Argumentum tertium & principale contra Scientiam Mediam, exinde confectum, quod huius scientiæ desideretur determinatum, dissoluitur. p.748. à n.6028. & seqq.
 Argumenti prædicti vis proponitur, & eneuatur. p.749.n.6031. & seqq.
 Argumenti eiusdem confirmationes sex infirmantur. p.750. à n.6035. & seqq.
 Argumenti eiusdem septima confirmatio extenuatur. p.751. n.6050. & seqq.
 ad Argumentum contra Scientiam Mediam principalis responsiones quædam assignantur, quæ non approbantur. p.755.n.6063. & seqq.
 ad Argumenta quartum & quintum principalia contra Scientiam Mediam datur alia responsio. p.760.n.6082. & p.761.n.6087.
 Argumentum septimum principale contra Scien-

tiam Mediam proponitur, & dissoluitur facili negotio. p.761. & 762. à n.6088. ad 6093
 Argumentum octauum principale contra Scientiam Mediam, inde confectum, quod inutilis ea sit ad dirigendum Deum suis in decretis absolutis, dirigitur. p.765.n.6101. & seqq.
 Argumentum nonum principale contra Scientiam Mediam, vapore inidoneam ad conciliandam libertatem voluntatis creatæ cū Dei prædeterminatione & gratia efficaci, debilitatur. p.767. à n.6108
 Argumentum decimum principale, quarens scrupulum in determinatione electiuâ conditionatâ voluntatis creatæ ad vnam partem præ alia, si præuideatur per Scientiam Mediam independentem à decreto diuino actuali prædeterminatiuo, eueruatur. p.768. à n.6113
 Argumentum vndecimum principale contra Scientiam Mediam, ob dispendum, quod asserti libertati increatæ, etsi creatæ compendiosa videatur, proponitur. p.769.n.6119
 Argumentum duodecimum principale contra Scientiam Mediam, inde petitur, quod nec sit simpliciter intelligentiæ, nec visionis: vbi etiam de alio simili. p.771. à n.6124
 Argumenta varia in Scientiam Mediam à quodam moderno Theologo congesta proponuntur. p.775. à n.6142.
 Argumenta alia cuiusdam Anonymi, quæ dicuntur esse contra Scientiam Mediam. p.783. n.6165
 Argumentum procedens ex ignorantia in doctrina D. Thomæ, proponitur, eique responderetur. p.785. n.6173.
Ariminensis.
 Gregorium Ariminensem sine fundamento alleui pro prædeterminatione physica, defenditur. p.459. & 460. n.4997. & seqq.
 Ariminensis non agnouit prædeterminationem physicam ad actus liberos prauos, anteriorē influxu diuino simultaneo & communi. p.460. n.4999
 Vide cætera in verbo Gregorius.
Aristoteles.
 Aristotelis iudicium circa propositiones de futuro contingenti singulari, quale. p.366.n.4577
 Aristoteles nunquam meminit diuini decreti prædeterminantis humanam libertatem ad vnam partem contradictionis. ibid.n.4578
 Aristoteles asserens propositiones de futuro contingenti non habere determinatam veritatem, in errorem lapsus est. p.367.n.4579
 Aristoteles ab aliquibus liberatur ab errore, & à denegatione determinatæ veritatis, vel falsitatis in propositionibus de futuro contingenti absoluto. ibid.n.4580
 Aristotelis mens circa hoc punctum variis aliis interpretationibus donatur. p.368.n.4581. & seqq.
 Aristoteles agens de veritate, vel falsitate propositionum de futuro contingenti, in maiores difficultates ruert, si de decreto efficaci diuinæ voluntatis etiam ageret. p.369.n.4586. & seqq.
 Aristoteli multa à Moderno Theologo attribuntur circa punctum de futuris contingentibus & liberis voluntatis creatæ, & an rectè, discutitur. p.746.n.6020
Articulus.
 Articuli Parisiensis circa materiâ de prædeterminatione, tenor qualis, & contra quos interminatus. p.472.n.5056. & seqq.
 Articulus Vicleffi erroneus damnatus in Concilio Constantiensi, quid contineat. p.404.n.5217
 Articuli sanæ doctrinæ vocantur propositiones Lessij,

Sententiarumque insignium.

Lessij, quas Facultates Theologicæ Louaniensis & Duacensis suis censuris damnauerant. p.815. n.6251
Augustinus.
 S. Augustinus quomodo conuictus ad deferendum Semipelagianismum, cui ante Episcopatum inconstantē adhaeserat. p.2.n.1904
 S. Augustini locus, in quo negare videtur hominem ab homine discerni per dona vtrique communia, & æqualia, quomodo veniat intelligendus. p.4.n.1912
 S. Augustini testimonia aliquot à recentioribus Thomistis derotta contra Scientiam Mediam, explicantur tanquam ei non aduersantia. p.89. n.2330. & seqq.
 S. Augustini locus ex libro de correptione & gratia, cap.17. assertur, & explicatur. p.91.n.2340
 S. Augustinus nullibi edisserit, an decretum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum, sit, necne medium præscientiæ diuinæ. p.92. n.2343. & seqq.
 S. Augustini testimoniorum vltior explicatio. ibid. n.2345. & seqq.
 S. Augustini opus ad Simplicianum à se probatum quando aduersus Massilienses decertabat. p.142. n.2625
 S. Augustinus retractans quæ capite 60. Expositionis Epist. ad Rom. scripserat, confirmat nostrum esse credere, & operari bonum, & quo sensu. ibid.n.2626
 S. Augustini effatum, *Vt velimus, suum esse voluit* (Deus) & nostrum; suum, vocando; nostrum, sequendo, quod non fuit à se retractatum, illustratur. ibid.n.2623. & seqq.
 S. Augustinus docens velle nostrum esse sequendo, intendit quod velle nostrum sit ratione actus, quem voluntas eliciat liberè, cum indifferentia actiua, & obiectiuè. p.143.n.2633
 S. Augustinus dicens, *Dandum gratia totum*, nec sibi, nec S. Hieronymo dicenti, *Non est gratia totum*, contradicit. p.146.n.2645
 S. Augustinus non sapit Semipelagianismum in verbis, *Vt velimus, & suum esse voluit, & nostrum, &c.* p.146.n.2647
 S. Augustinus iam Episcopus iussit collegi librum 83. quæstionum; sed inde non rectè inferitur, hæsisse ipsum Semipelagianismo, quando quæstionem 68. dictauit: vbi libera ea sit ab incauto lapsu in Semipelagianismum, expenditur. p.101.n.2384. & seqq.
 S. Augustinus in libro de Prædeterminatione SS. nihil habet refragans Scientiæ Mediæ, aut fauens decreto diuino, efficaci, antecedenti, absoluto subiectiuè, & conditionato obiectiuè. p.109. n.2424. & seqq.
 Sanctus Augustinus apprime fauet Scholæ Societatis, dum contra Massilienses arguit. p.110. n.2431. & seqq.
 S. Augustinus lib. de Prædest. SS. cap. 10. fauet sententiæ de Scientia Mediæ: vbi quomodo sit intelligenda eius doctrina cap. 24. de spirit. & lit. p.111. n.2434. & 2435
 S. Augustinus occurrit cuidam argumento, quod ex doctrina sua malè intellecta efformabant Massilienses. p.114.n.2449. & seqq.
 ad S. Augustini doctrinam eandem finitè à Massiliensibus intellectam interpretatio traditur. ibid. n.2452. & seqq.
 S. Augustini sensus in libro de bono perseverantiæ indagatur. p.115. n.2456. & seqq.

S. Augustinus asserit perseverantiam finalem esse donum Dei, sed de qua perseverantia loquitur, ambiguum est. p.115.n.2460. & seqq.
 S. Augustinus præcipuum Massiliensium conatum reddidit irritum, quia adhibuit donum perseverantiæ ab intrinseco efficacis, nec decretum efficacis antecedens, &c. p.117.n.2468
 S. Augustini præclarum encomium refertur ex S. Prospero, aut Iuliano Pomerio. p.118.n.2478
 in S. Augustini doctrina modus quidam apparenter implexus dissoluitur. p.119.n.2479. & seqq.
 S. Augustinus non aduersatur Scientiæ Mediæ, quocumque modo accipiat præscientiam, secundum quam est prædeterminatio. p.121.n.2492
 S. Augustinus non reuocauit in libro de Bono persever. quæ scripserat in epistola 49. quæst. 2. Christum nimirum voluisse hominibus apparere, quando & vbi sciebat, qui in eum fuerant credituri. p.123.n.2501. & seqq. & p.124. n.2506.
 S. Augustinus reprobat vnam præscientiam conditionatam initij Fidei, tum independentem à decreto præparatiuo gratiæ ad ipsum, tum mouentem ad largiendam gratiam pro incremento eiusdem Fidei, & pro exercitio operum salutarium vsque ad finem. p.124.n.2504. & seqq.
 S. Augustinus quando ad præscientiam contingentium futurorum requirit prædeterminationem, seu decretum, aliquando loquitur de absolutis, aliquando de conditionatis; neque ad hoc requirit prædeterminationem, seu decretum, tanquam medium præconnexum præsciendi futura, siue absoluta, siue conditionata. p.125.n.2509
 S. Augustini varia loca explicantur, in quibus videtur aduersari Scientiæ Mediæ, sed ei nullatenus officere ostenditur. p.127.n.2518. & seqq.
 S. Augustinus, & S. Hieronymus præcipui Pelagianæ hæresis expugnatores asseruntur à S. Galisto Papa. p.127.n.2600
 S. Augustinus *Mundi probatus Magister* vocatus. p.138.n.2604
 S. Augustini doctrina de efficacia diuinorum decretorum erga actus liberos salutares Angelorum & hominum in statu innocentie elucidatur. p.153.n.2685. & seqq.
 S. Augustini mens in tractatione de statibus naturæ integræ & lapsæ, reparatæque, ob oculos posita. p.156. & 157.n.2704
 S. Augustini doctrina in capitibus 10. 11. & 12. libri de corrept. & gratia, minus difficilis intellectu redditur, quam olim videbatur Massiliensibus. p.159.n.2717
 S. Augustinus dicens, *Scimus gratiam Dei non omnibus hominibus dari*, &c. quomodo exponendus. p.174.n.2786
 S. Augustinus sano modo potest intelligi, & vt non aduersans doctrinæ catholicæ, in omnibus quæ de gratia scripsit. ibid.n.2788
 S. Augustinus in materia de gratia & prædeterminatione inter cæteros Ecclesiæ Patres non aliter quam Sol inter cætera minora sidera præfulget. p.176.n.2797.
 S. Augustinus Scientiæ Mediæ beneficio concordauit libertatem nostram cum efficacia, & infallibilitate quâ Deus in nobis operatur libertissimam voluntatem; cū admittatur de ea fluissè. p.178. n.2806. & seqq.
 S. Augustinus non aduersatur sententiæ Societatis, cum dicit, *Gratia operatur in cordibus hominum, vt volentes ex nolentibus fiant.* p.186.n.2814
 S. Augustinus non negauit actiuitatem immediatam

Index Rerum notabilium,

& proximam voluntatis creatæ ad opera salutaria, sicut ad opera peccaminosa. p.198.n.2899
D. Augustinus quasi cynosura, quæ obseruari debet inter nauigandum in punctis de gratia. p.236.n.3088.
S. Augustini egregius locus ad statuendam contra Pelagium gratiam internam per intrinsecum illaplum Spiritus Diuini, quam Pelagius non admittit. p.248.n.4046. & seqq.
S. Augustini testimonia alia exponuntur ad idem inuentum. p.249.n.4047. & seqq.
S. Augustinus alienus fuit ab attribuenda Pelagio confessione de illuminatione excitationeque morali, quæ interna esset, & supernaturalis, gratiaque diuina per Christum. p.250.n.4056
S. Augustinus radicatus, plenèque Pelagianam hæresim explanat in libro de hæresibus. pag.252.n.2063
S. Augustini locus intelligendus de non inuenta in Pelagij & Celestij scriptis gratia habituali, qualem debebant confiteri, assertur. p.266.n.4132
S. Augustinus Pelagianos impugnans & debellans, ab his de Manicheismo accusatus fuit. p.268.n.4141.
S. Augustinum cum aliis Patribus & Theologis Catholicis feliciter euadere præcipitia & scopolos Manichæismi, Pelagianismi, & Lutheranismi, apprimè in præfatione Concilij Senonensis ostenditur. p.269.n.4143
S. Augustini mens in locis ab Incognito allatis pro sua sententia penitus indagatur. p.282. & seq. à n.4201.
S. Augustini encomium ex S. Paulino. p.283.n.4206
S. Augustini verba truncata & mutila in Scientiam Mediam obijciuntur passim, quæ nullatenus offerebant totâ orationis serie productâ, ibid. p.284.
S. Augustinus non damnat futurorum præscientiam vtrumque, sed qualem fugebant Pelagiani, & Semipelagiani. p.284.n.4207
S. Augustinus casum labentis hominis revocat in solum arbitrium, victoriam verò stantis in arbitrium simul & gratiam, principalisque in hanc. p.285.n.4213
S. Augustinus asserens Deum non prius deserere hominem, quin ab illo deseratur, in quo sensu loquatur. p.287.n.4226
S. Augustinum vsum fuisse Scientiâ Mediâ ad concordiam liberi arbitrij creati cum gratiæ donis & Dei decretis, plures Scriptores Scientiæ Mediæ Patroni exoritur asseruere. p.288.n.4233
S. Augustinum non plenè percipi in punctis valdè abstrusis & subtilibus circa materiam de gratia, non potest nisi à stulto & insano verti stultitiâ, & insanîâ. p.289.n.4235
 Vide in verbo *Scientia Media*.
S. Augustinus distinctè & explicitè tradidit conciliationem libertatis nostræ cum certitudine prædestinationis & efficacia diuinæ gratiæ, beneficio Scientiæ Mediæ. p.291.n.4245
S. Augustinus Ecclesiasticorum lumen Magistrorum vocatus est à S. Gelasio Papa. ibid.n.4244
S. Augustini elogia aliquot ex S. Thoma Villanovano Archiepiscopo Valentino afferuntur. p.337.n.4445. & seqq.
S. Augustini encomia per veteres Patres sparsa colligere, vasti voluminis pensum esset. p.338.n.4447
S. Augustinus in controuersia circa conciliationem gratiæ & liberi arbitrij eximias promeritus fuit laudes. ibid.n.4448

S. Augustini testimonia ex cap. 10. libri de prædestinatione SS. & epistola 120. ad Honoratum, c. 19. expenduntur. p.355. & seq. n.4530. & seqq.
S. Augustini doctrina de diuinorum decretorum efficacia ad saluandum, prædestinandumque, valdè conformis est scientiæ conditionatæ, independenti à decreto actuali. p.381.n.4625. & seqq.
S. Augustini autoritas in materia de gratia per Christum nullibi maior agnoscitur, vel præstatur, quàm in Schola Societatis. p.644.n.5884
S. Augustini sensus in quibusdam libris valdè reconditus, in aliis verò planissimus asseritur, ibid. p.645.
S. Augustini mens de constitutivis futuritionis contingentis disquiritur. p.724.n.5925. & seqq.
S. Augustinus duplicem futuritionem, & duplicem præteritionem distinguit. ibid. & seq. n.5926
S. Augustinus non adhibet decretum Dei tanquam constitutum futuritionis contingentis, sed ad hanc tantum prærequirit. p.725.n.5928
S. Augustini elogium, quo nec grandius, nec augustius dici potuisse videtur. p.811.n.6235
 Alia de S. Augustino, & eius doctrina. ibid. n.6236
Augustiniani.
Augustiniani Theologi, an primi Scientiæ Mediæ inuenciores. p.297. à n.4267. & seqq.
Augustiniani Scriptores multum deuncta est opinio de Scientiâ Mediâ. p.298.n.4278
Augustiniani plures Scientiæ Mediæ faucentes allegantur, qui prælo suum de Scientiâ Mediâ sententiam non commiserunt. ibid. & p.299
Aureolus.
Aureolus impugnat opinionem de cognitione diuina futurorum contingentium, liberorumque voluntatis creatæ in decreto increatæ. p.42.n.2242. & seqq.
Aureolus non fauet prædeterminationi physicæ, nec vllum pro ea fundamentum suppeditat. p.74.n.2252.
Aureolus apertè fauet sententiæ Societatis quoad placitum de diuina voluntate non prædeterminante ad actus nostros liberos, siue honestos, siue inhonestos, etsi in aliis non faueat, & pro ea allegari non possit. p.75.n.2258
Aureoli opinio, Deum immediatè, & proximè non concurrere physicè ad actus nostros peccaminosos, an saluâ fide possit defendi. ibid. n.2259
Aureolus non potuit censere, auxilia diuinæ gratiæ coëfficientia actuum liberorum supernaturalium esse prædeterminantia voluntatis nostræ. p.76.n.2263.
Autor.
Authores lubricantes quinam, & qui cum eis computandi sunt. p.302.n.4297
Autoris Cursus Theologici Carmelitarum Discalceatorum narrationes quædam contra Scientiam Mediam examinantur. p.306. & seq. à n.4312
Autor Cursus Theologici Carmelitani optimè sibi consulisset, si primus historiam de Romanis Consultoribus in causa Molinæ non extumullasset. p.325.n.4387
Authorum auxiliares copix densæ pro Scientiâ Mediâ, aut principiis quibus nititur, adductæ sunt, non ad solatium, sed ad eius autoritatem demonstrandam ex suffragiis Scholasticorum, tam veterum, quàm recentium. p.664.n.5658
Autoris libri inscripti, Scientia Media ad examen reuocata, fictio satis iocularis, cuius causa ignoratur. p.783.n.6165
 Authoris

Sententiarumque insignium.

Autoris votum proponitur. p.824
Auxilium.
Auxilium ad perseverandum in iustitia, esto sit indifferens (sua pie naturâ, est nihilominus speciale in ratione gratiæ, & beneficij. p.132.n.2575
Auxilij diuini sufficientia in actu primo à solo Deo est; efficacia verò in actu secundo à Deo vt dante, & principalitèr efficiente; à nobis verò tanquam minus principalitèr efficientibus. p.142.n.2623.
Auxilium efficiens, & auxilium efficax in quo differant, ex mente D. Augustini. pag.156.n.2701. & seqq.
Auxilia validiora, & vberiora Deus confert prædestinatis in statu naturæ lapsæ reparatæque, quàm Adamo in statu innocentia. p.157.n.2706
Auxilia verè sufficientia conferuntur per communem Dei prouidentiam, quæ efficacia non reddi, solius sit culpa arbitrij humani: efficacia verò conferuntur per absolutum Dei erga prædestinatos propositum dependens à Scientiâ Mediâ. pag.158. n.2708.
Auxilia sufficientia ad salutem an aliquibus à Deo denegentur. p.163.n.2736. & seqq.
Auxilium diuinum non solum corpori, quod est Ecclesia, sed etiam vniuersis in hoc mundo de gentibus à longanimitate Dei, æternæque clementia subministratur. p.164.n.2738. & seqq.
Auxilio efficaci caruit Pharaon retinens Hebræorum populum, sed non proximè sufficienti. p.164. & 165.n.2740. & seqq.
Auxilium proximè sufficienti aliquando deficit peccatoribus induratis, & non induratis. p.165.n.2745.
Auxilij sufficientis subtractionem & denegationem ex parte Dei non admittit S. Thomas. p.170.n.2768. & seqq.
Auxilij sufficientis subtractio in quo differat ab auxilij efficientis subtractione. p.172.n.2777
Auxilium præuium intellectui & voluntati necessarium ad actus supernaturales, an debeat esse intrinsecum, vel sufficiat extrinsecum, controuertitur in Scholis Dominicana, & Societatis. p.218.n.2995.
Auxilium diuinum extrinsecum ad actus supernaturales, an possibile sit etiam de potentia Dei ordinaria. p.221.n.3013
Auxilium ad actus supernaturales, etsi tantum extrinsecum, potest saluum esse, etiam conaturalitèr præcisè, ex titulo iuauinis. ibid.
Auxilium hominis infirmi tollere, quod actus bonus sit in potestate voluntatis, eique tribuatur, non reperitur in operibus S. Augustini. p.270.n.4145.
Auxilium gratiæ efficax sumptum entitatiuè in actu primo, relinquit potentiam indifferentem ad vtrumlibet; secus sumptum reduplicatiuè vt efficax. p.285.n.4196
Auxilia efficacia ad finem prædestinationis debent dari in tota auxiliorum collectione; sed non quæ sint prædeterminatiuè efficacia. pag.397.n.4710.
Auxilium diuinum supernaturale non esse totam rationem supernaturalium actuum agendorum, vetus est inter Dominicanos dogma. pag.449.n.4950.
Auxilium supernaturale diuinum non esse adæquatam vim proximam efficiendi actus nostros liberos saluatae, non obscurè probatur. p.560.n.5496.

Auxilium diuinum efficax ad perseverandum nostri differtentitate physicâ à sufficiente, sed ex cura prouidentia, quâ à Deo confertur. p.584.n.5611
Axioma.
Axioma illud, Facienti quod in se est, &c. quomodo sit intelligendum. p.229.n.3051. & seqq.
Axioma prædictum non pertinet ad errorem Semipelagianorum. p.230.n.3061
Axiomatibus in Scholis celeberrimi, Facienti, &c. expositio sexta non est contra D. Augustinum. p.236.n.3088.
Axioma Philosophicum & Theologicum firmum contra prædeterminationem physicam prædictum pro Schola Societatis assertur. pag.435. n.4876.
Axioma, Quidquid ex inimpedibili per necessariam consequentiam sequitur, hoc inimpedibile est & necessarium, admissum fuit ab antiquis Scholasticis, nec à Pontifice Maximo Xylo IV. damnatum. p.465.n.5017
Axiomata duo referuntur, quæ magni momenti fuerunt apud veteres Theologos. p.546.n.5432
Axiomata quædam allata à Vargio, & fauorabilia Scientiæ Mediæ proteguntur. p.547. à n.5436
Adhuc multa alia circa idem intentum, pag.548. & 549. à n.5441. & seqq.
Axiomatum eorundem defensio vterius communitur. p.550. & 551. à n.5449
Adhuc plura pro eadem defensione. p.552. & 553. per tot.
Axiomatis cuiusdam prioribus contrapositi explicatio traditur, horumque maior comprobatio ex Theologis præcis. p.554. & 555. à n.5468
Adhuc plura in prædicti axiomatis defensionem traduntur. p.556. & 557. à n.5480. & seqq.
Axioma, Quidquid sequitur ex Antecedente simpliciter necessario, est simpliciter necessarium, verum reputatur ab antiquis Theologis. p.606. n.5713.
Axiomatis, Principium à nobis inimpedibile, inferens infallibiliter nostrum actum, destruit libertatem nostram, qualis vltus in Schola Societatis. p.677.n.5711. & p.680.n.5725
Azor.
Azorijs doctrina perpenditur, an stet pro prædeterminatione physica contra domesticam opinionem. p.70.n.2233. & seqq.
Azorio non placuit prædeterminatio, siue intrinseca, siue extrinseca ad materiale peccati. p.71. n.2238. & seqq.
Azor malè asseritur à castris Scholæ Societatis defecisse. p.72.n.2240
Azor in manuscriptis totus dirigitur contra gratiam per se efficacem, prædeterminantemque physicè, etsi in impressis in vno, vel altero puncto eiusdem materiæ sententiam suam definitiuam tacuerit. ibid. n.2241
 B
Bachonus.
Bachoni mens ex eius verbis examinatur, an faueat prædeterminationibus, aduertiturque doctrinæ de Scientiâ Mediâ. p.446. & seq. à n.4934.
Bachonus consentiens cum Schola Societatis ostenditur, probaturque ei præuissè. p.447. n.4938. & seqq.
Bachonus apprimè mentem suam aperit contra decreta diuina prædeterminantia, & antecessenter efficacia erga actus liberos voluntatis creatæ.

Index Rerum notabilium,

tae, & pro decretis circa ipsos indifferentibus, docerque multa consonantia sententiae Societatis. p.447. & 448. à n.4339. & seqq. *Bañes.*

Bañes Dominicanus in Summulis fauet opinioni pro Scientia Media. p.40.n.2089. & seqq.

Bañes primus opposuit Iesuitis discessionem à SS. Augustino, & Thoma, incommodaque alia plura & absurda, quae sibi videbantur sequi ex eorum placitis. p.420.n.4812

Bañes ægrè tulit singulares suas opiniones non applaudi à contemporaneis Praeceptoribus Societatis. ibid. & seq. n.4813

Bañesij exacerbatio in Iesuitas vnde præcipue ortum duxerit. p.421.n.4814

Bañes singulariter, & nouè, & cum displicentia plurium insignium Theologorum opinatus est in materia de merito supernaturali augmenti gratiae & gloriae. ibid. n.4815

Bañesij verba eius exacerbationem in Iesuitas significancia. ibid. & n.4816

Bañes eiusque discipuli cœpere doctrinam Iesuitarum Pelagianam vocare, & quare. p.423.n.4822

Bañes primus fuit qui in MSS. & libris impressis formam quasi & lucem plenam dedit prædeterminationi physicae à causa prima inditæ causis secundis, etiam liberis. p.427.n.4838

Bañesij doctrina de physicis prædeterminationibus à graubus Theologis. Salmanticensibus reiecta. ibid. n.4840. & seq.

Bañes cominus & e minus, à Commagistris, & aliis Theologis impugnatus. p.428.n.4842. & seqq.

Bañesij doctrina nouitatis notam incurrit, nec tuta & quæta omnino, etiam apud domesticos fuit, sed priuatis censuris imperita. p.429.n.4849

Bañes Salmanticæ docens potuit pluribus viis adquirere notitiam de Concordia Molinæ sudante sub prælo apud Olyssiponem, atque ideo procurare eius denuntiationem ad Iudices Fidei, vt facilius in sui ortu suffocaretur. p.650.n.5608. & seqq.

Bañes ob virtutum, sapientiae, & alias eximias dotes potuit in Salmanticensi Academia habere beneficiis obstrictos Commagistros, qui occurrente occasione impigrè suffragati fuerint censuræ aduersus doctrinam contrariam ei quam Bañes tuebatur, & ipsi cum eo. p.655.n.5627

Bañes vir moribus & sapientiâ conspicuus, etsi cœtaneos Theologos propriis opinionibus nimis adhærentes, aliorumque dogmata præcipitanter censurantes reprehenderit, potuit nihilominus partium proprii ingenij philantia duci. p.656.n.5632

Bastida.

Bastidam reprehensum grauiter fuisse à Paulo V. ob orationis prolixum exordium in Congregatione trigésimanona, credibile non est: & an verè ob alias causas obiurgationem aliquam passus sit. p.312. & seq. n.4347

Belcarius.

Belcarius rectè allegatur contra Thomistas tradentes futura contingentia libera, præsertim honesta voluntatis creatæ cognosci à Deo suis in decretis antecedenter efficacibus, nec nisi in eis cognosci posse cum certitudine & infallibilitate. p.48. & 49. n.2126. & seqq.

Bellarminus.

Bellarminus Cardinalis iussu Clementis VIII. suam de septem controuersis inter Dominicanos quosdam, & Ludouicum Molinam sententiam

dicat. p.579.n.5584

Bellarminus nullatenus fuit physica prædeterminationis. ibid. n.5586

Bellarmini scriptum aliud Inquisitoribus Summis Romanis oblatum in defensionem doctrinae Lessij. ibid. n.5587. & seqq.

Bellarminus mirâ breuitate, claritate & peritiâ recensuit controuersias quinque inter nonnullos Doctores Louanienles, & P. Leonardum Lessium. ibid. & p.580.n.5589. & seqq.

de Bellarmini dictis meditationes quædam traduntur. p.582. à n.5602

Bernardus.

D. Bernardi locus pro prædeterminatione physica immerito allatus. p.8.n.1928. & seq.

S. Bernardus ob summum studium imitandi vniuersum doctrinam S. Augustini, meruit cognominari alter Augustinus, & Lingua Augustiniana. p.102.n.2389.

S. Bernardi testimonium extra propositum allatum contra Patres Societatis. p.393.n.4694

Biel.

Gabriel Biel an stet pro prædeterminatione physica, vide in verbo *Gabriel.*

Bonauentura.

S. Bonauenturam non refragari doctrinæ de Scientia Media, aliquibus eius testimoniis allatis, ostenditur. p.434 à n.4873

S. Bonauenturæ testimonia aliqua contra doctrinam Societatis allegata referuntur, ostenditurque nullatenus ei contrariari, sed potius fauere. p.435. à n.4876

S. Bonauentura inficiatur prædeterminationem physicam, quæ sit ad materiale peccati. ibid. n.4880.

S. Bonauentura inficiatur etiam excitationem à Deo ad actionem indifferentem. ibid. p.436

S. Bonauentura faretur Dei concursum immediatum & proximum erga materiale peccati, sed diffiteretur quodvis aliud à Deo immissum, mouens, inclinansque erga illud. p.436.n.4881

Bononiensis.

Joannes à Bononia pro Thomistis allegatus, expressè tradit doctrinam Societatis de cognitione diuina futurorum absolutorum contingentium ac liberorum voluntatis creatæ, non in prædeterminatione decreto increatæ. p.574.n.5562. & seqq.

Bononiensis eodem modo ac Iesuitæ concordat præscientiam diuinam cum contingentia & libertate creatarum actionum absolute futurarum. ibid. n.5565. & seq.

Bononiensis verba pugnantia cum Thomistarum doctrina. p.575.n.5567

Bononiensis cum Iesuitis sentit, Deum erga materiale peccatorum non habere decretum præconnextum, in quo præsciat illa. ibid. n.5568

Bononiensis renuit efficaciam gratiæ, quæ in actu primo sit prædeterminatiua ad secundum. ibid. n.5569. & seq.

Bononiensis probat prædestinationem completam supponere bonum vsum auxiliorum gratiæ, reprobationem verò eorumdem absum ab æterno præuisos. p.576.n.5572. & seq.

Bononiensis verba apprimè fauentia Scholæ Societatis referuntur, eorumque sensus exprimitur. p.577.n.5574. & seq.

Bononiensis mens referentis in præuisi disputationibus ad sessionem 6. Concilij Tridentini, reiectum fuisse tanquam minus probabile placitum quoddam

Sententiarumque insignium.

quoddam aliquorum Doctorum, qualis fuerit, examinatur. p.578. à n.5576

Bononiensis dicta de Patribus & Theologis Tridentinis, Cardinalis Bellarmini testimonio confirmantur. ibid. & seq. n.5583

C

Cajetanus.

Thomas de Vio Cajetanus, nobilissimus Interpres S. Thomæ, non rectè allegatur in fauorem concursus præuij, & ultimo determinatiui causæ secundæ à prima. p.614.n.5747. & seq.

Cajetanus manifestat abundè, se non plene percipere modum concordandi infallibilitatem diuinæ prouidentiae cum libertate causarum secundarum. p.615.n.5750

Cajetanus refert & refutat quæ responderi solent à Bañes, Thomistisque doctrinae sociis pro fundamentis suis. ibid. n.5751

Cajetani verba, quæ Iesuitis in confesso sunt, sine fundamento distorquentur ad concursum præuij determinatiui causæ mediæ à prima. ibid. n.5752. & seq.

Cajetani locus Scholæ Societatis fauens. pag. 616. n.5753. & seq.

Cajetani verba quæ nihil continent unde inferatur prædeterminationem causarum secundarum contingentium & liberarum à prima, aduersam vel benignam esse libertati illarum. ibid. n.5754

Cajetani manifestum testimonium, in quo asserit, causam primam non habere præmotionem in secundam, incongruam interpretatione donatum. ibid. & p.617.n.5755. & seq.

Cajetanus docet voluntatem creatam esse naturaliter determinatam à Deo ad primum actum erga bonum in communi, & deinceps ipsam determinare se ad alios actus versantes circa bonum in particulari. ibid. & seq. n.5759

Cajetanus per ignotum futurum contingens in causa secunda vt sic, significat quod non possit certè cognosci in ea, siue secundum se & nudè, siue vt determinatà à prima. p.618.n.5761

Cajetanus cum S. Thoma rejicit cognitionem certam futurorum contingentium in causis secundis, tam secundum se, quam vt determinatis à prima, solumque admittit talium futurorum in seipsis cognitionem, quæ certa sit. ibid.

Cajetanus non dedit vrgentia indicia contra Scientiam Mediam. ibid. n.5762

Camerarius.

Camerarius in disputatione cum Calvino de gratia & libero arbitrio tradit vsum Scientiae Mediæ, abundatque testimoniis contra prædeterminationem physicam in eo dialogo & aliis. pag. 44. n.2107

Canon.

Canonis 5. Concilij Arauscani II. verba referuntur. p.76.n.2264

Canonis prædicti salua stat definitio, siue scientia conditionata de initio salutis, & pio credulitatis affectu vt conditionatè futuro, habeatur in decreto, siue non, dummodo non cognoscat independentè à gratia, vt primas partes gerente ad initium illud. p.79.n.2278

Canonum 7. & 25. Arauscanorum verba quomodo commodius intelligi & explicari possint. pag. 79. n.2280. & seq.

in Canone 5. Arauscano, quid per initium salutis

tis & credulitatis affectum significetur. ibid. n.2282. & seq.

Canus.

Canus longè distabat ab admittendo decreto libero diuino positivo, efficaci ac prædeterminatiuo erga materiale peccati exequendum. p.611. n.5734. & seqq.

Canis doctrina concors cum Schola Societatis probatur. p.612.n.5737

Canus inficiatur Deum esse authorem operationum malarum, prout formaliter male sunt, loquendo etiam de ipsarum materiali materiali sumpto. ibid. n.5739. & seq.

Canus examinauit argumentum quo Thomistæ moderni probare conantur, Deum prædesinare absolute, & efficaciter ex se, præstareque concursus physicum prædeterminatiuum ad materiale peccati. p.613.n.5741

Capreolus.

Capreolus Dominicanus, Thomistarumque princeps defendit voluntatem creatam non necessitari ab increata. p.557.n.5484

Ioannis Capreoli concordia cum Schola Societatis, allatis eius testimoniis comprobatur. p.594. & seq. à n.5658

Capreoli mens, adhibita ad quendam eius locum interpretatione, eruitur. p.595.n.5663. & seq.

Capreoli dicta possunt à Theologis Societatis conuerti aduersus decreta diuina efficaciam. ibid. n.5665. & seq.

Capreolus intentus vt prospiciat libertati voluntatis diuinæ in suis decretis circa futura contingentia & libera voluntatis creatæ, non exprimit, qualem conferret esse efficaciam diuinorum decretorum erga talia futura. p.596.n.5668

Capreoli solutio ad argumentum contra concursus Dei immediatum & proximum cum voluntate creatæ ad actus huiusmodi. ibid. n.5669

Capreolus alia argumenta soluens, nihil exprimit contrarium doctrinae Societatis. p.597.n.5677. & seqq.

Capreoli verba insignia pro Iesuitarum sententia. p.598.n.5678

Capreoli testimonia multa fauentia Scholæ Societatis adducuntur. p.599.n.5681

Capreolus docet voluntatem creatam determinare se quoad exercitium actus independentè à determinatione ex parte causæ increatæ, & ordinis superioris. p.600.n.5689

Capreolus nullatenus intendit voluntatem creatam sub prædeterminatione determinare suam indifferentiam actiuam. ibid. n.5690

Capreolus docens voluntatem quantumcunque ad actum aliquem inclinam posse impedire se ne eum efficiat, excludit prædeterminationem physicam. ibid. & seq. n.5691

Capreolus intendit causam primam non habere aliam præmotionem in secundam, præter concomitantem concursus, in quo non est realis prioritas, & causalitatis, sed tantum ordinis, seu subordinationis. p.601.n.5693. & seq.

Capreoli doctrina de agente libero & naturali traditur, cum qua concordant Soncinus, & alij. p.604.n.5707

Cassianus.

Cassiani ortus, professio, incolatus, & alia referuntur. p.56.n.2165

Cassiani error, quod non omnium electorum prædestinatio fuerit gratuita. ibid.

Cassianus

Index Rerum notabilium,

Cassianus docuit propter conatus ex natura donari gratiam, imò non dari merita nisi in illis, in quibus natura præuenit, & non gratia. p. 57. n. 2167
Cassianus ex non bene intellecta D. Chrystomi doctrina videtur compegisse suam erroneam doctrinam. p. 58. n. 2172
Cassianus erravit haud dubiè, fuitque vnus ex famosioribus Massiliensibus Semipelagianis; non tamen hæreticus formaliter. ibid. n. 2174
Cassianus placitis suis non adhæsit cum ea pertinacia, quæ ad hæresin formalem requiritur. p. 59. n. 2176
Cassianus verè in Semipelagianismum incidit, quamvis aliqui eum ab eo probro vindicare velint. p. 60. n. 2185
Cassianum non esse absolute dicendum hæreticum, perspicue satis edocet Facundus Hermianensis. p. 103. n. 2394
Cassianus non rectè inconstantiæ arguitur in doctrina. ibid. n. 2395
Cassianus, etsi Semipelagianus ex parte, non est recensendus inter Semipelagianos, de quibus agunt epistolæ S. Prosperi & Hilarij, ac libri S. Augustini de prædestinatione SS. & dono perseuer. p. 104. n. 2397
Cassianus in casibus, in quibus admisit gratiam præcedere initium Fidei, & voluntatis bonæ, dixit progressum non fore liberum, meritiorumque. p. 105. n. 2403. & seq.
Catechismus.
Catechismus ex Concilij Tridentini decreto cõfecti doctrina perpenditur, in nihiloque Scientiæ Mediæ officere ostenditur. p. 52. & 53. n. 2147. & 2149
Catechismus prædictus non facit prædeterminationi Thomisticæ. p. 53. n. 2149. & seq.
Catharinus.
Ambrosij Catharinus Opuscula de Præscientia, Prouidentia, & Prædestinatione Dei indagantur, eiusque sensus & doctrina in iis tradita examinantur. p. 627. n. 5808. & seq.
Catharinus perspicue loquitur pro placitis Societatis circa præscientiam diuinam visionis de futuris absolute actibus contingentibus ac liberis arbitrij creati. ibid. & p. 628. n. 5810
Catharinus per oculum non significauit, nisi diuinam præscientiam, cui patent futura contingentia in seipsis. ibid. n. 6811
Catharinus absolutorum contingentium præsentiam in æternitate defendit, quæ qualis sit iuxta mentem suam, non omnino aperit. ibid. n. 5812
Catharinus grauiter incumbit vt probeat Dei prouidentiam non auferre voluntatis creatæ propositum liberum, & rerum contingentiam. p. 528. n. 5813
Catharinus doctrina eadem, quæ Iesuitæ nunc defendunt dignitatem Dei, tanquam primæ & vniuersalis causæ, debent concurrere simultaneè cum voluntate creatæ ad quamcumque actionem, quin eam prædeterminet. ibid. & seq. n. 5814
Catharinus iterat quæ antea tradidit de scientia diuina visionis non causante actus liberos voluntatis nostræ, sed subsequente illos, nostramque determinationem electiuam. p. 629. n. 5815
Catharinus consensus cum Iesuitis circa efficaciam prædestinationis. ibid. n. 5816
Catharinus pronunciatum quoddam apprimè Scholæ Societatis fauens. ibid. & seq. n. 5817
Catharinus pro certitudine salutis æternæ concilianda cum eius libertate recurrit ad præparatum à Deo cumulum auxiliorum, quorum nullum sit

indefectibile, sed ita decernantur à Deo, vt si vnus non sortiatur effectum, sortiatur aliud ex determinatione voluntatis prædestinati. pag. 630. n. 6818
Catharinus Scholæ Societatis non fuit contrarius; non tamen ita expressit placita huius, vt non declinat in aliqua ingrata cã ipsi, quam Scholæ Dominicanæ. ibid. n. 5820. & seq.
Causa.
Causa primatia simpliciter influit in secundariam liberam, prædeterminando hanc physicè. p. 26. & seq. n. 2014
Causa prima potest facere quod in se est, & mouere inferiorem, quin hæc cogatur parere huic motioni, propter sui libertatem. p. 66. n. 2212
Causam secundam non causare, nisi in quantum mouetur à prima, multipliciter potest intelligi. p. 67. n. 2217
Causæ partiales, & inadæquate quænam sint. p. 206. n. 2938
Causarum diuisio iuxta Philosophos. ibid.
Causæ, & agentis partialis nomenclatura antiquior libero nostro arbitrio attributa. ibid. & seq. n. 2940
Causæ partialis nomenclatura ab antiquis Doctoribus usurpata. p. 208. n. 2946
Causa nulla potest verè & propriè agere, nisi habeat virtutem realem & physicam ad agendum. p. 220. n. 3004
Causa efficiens antequam influat in effectum, debet præcontinere ipsum aliquo pacto. ibid. n. 3005
Causa prima non esset necessitas antecedens respectu secundarum liberarum, facta suppositione impossibili de causa prima cum secundis agente necessariò ex parte sui. p. 502. n. 5209
Censura.
Censuræ priuatæ parum ad decidendam controuersiam inter PP. Dominicanos & Iesuitas profunt. p. 315. & seq. à n. 4358
Censura in Concordiam Ludouici Molinæ à septem Theologis ex octo Romæ designatis lata. p. 316. n. 4359. & seq.
Censura specialis Theologorum septem contra Molinam parum ponderis habuit apud Clementer VII. pag. 318. num. 4367. & pag. 322. n. 4379.
Censura aduersus Molinæ doctrinam lata, reuicã & restricta. p. 320. n. 4372. & seq.
Censura de Molinæ doctrinã toties reuicã & reformata visa fuit Pontifici Romano debile fundamentum, cui decisionem ex Petri Cathedra ritè superstrueret. p. 321. n. 4378
Censuræ prædictæ, nec testimoniis de ea standum est, & quare p. 325. n. 4386
Censura prædicta obstaculo non fuit quin in integro relinquatur probabilitas doctrinæ vtriusque Scholæ. p. 326. n. 4288
Censura Theologicæ Facultatis Salmanticensis Academia occasione Concordiæ Molinæ lata qualis fuerit. p. 418. n. 4804
Censuræ mutue, quibus se inuicem inurebant initio controuersia Iesuitæ & Dominicani, iam nunc interdictæ. p. 423. n. 4824
Censuræ aduersus Concordiam Molinæ quando, & à quibus Academicis lata, & an Molinæ notæ fuerint. p. 649. n. 5601. & seqq.
Censura Louanienfis in doctrinam Lessij, quo tempore prodierit. ibid. n. 5602

Chrystomus.

Sententiarumque insignium.

Chrystomus.

Chrystomus in tribus selectissimis locis verbis potentissimis docet diuinam de voluntatis creatæ futuris contingentibus conditionis scientiam, eamque dirigentem decreta increatæ. p. 671. n. 5687.

Cisterciensis.

Cistercienses, tum antiqui, tum recentiores, sententiæ Societatis patrocinantur vnanimes. p. 473. n. 5064.

Clemens Papa.

Clemens VII. variis rationibus permotus animum auertit à censuris Theologorum septem aduersus Molinam, conuertitque se ad tentandam aliam viam decidendæ causæ inter PP. Prædicatores & Societatis. p. 318. n. 4366

an Clemens VIII. aliquandiu à censura Theologorum septem aduersus Molinam diuertit, ad eamque postea redierit. p. 319. n. 4368

Clemens VII. an fuerit motus ad decidendam controuersiam de Auxiliis ex censura Consultorum ad id deputatorum in causa PP. Prædicatorum, & Societatis. p. 330. n. 4408. & seqq.
Clemens VIII. asseritur nunquam eò deuenturus, vt prædictam causam decidat. ibid.

Cognitio.

Cognitio diuina contingens de actu Dei contingente existente, cognoscit etiam essentiam diuinam. p. 759. col. 1

Cognitio diuina contingens quo sensu attingat essentiam diuinam, tanquam obiectum formale. ibid. col. 2

Cognitio Dei de futuris contingentibus & liberis voluntati creatæ, ne sit coniecturalis, vel falsitai exposita, cauetur optimè ex D. Thomæ doctrina. p. 768. & seq. n. 6116

ad Cognitionis diuinæ certitudinem de actibus nostris liberis absolute futuris recurrendum est ad eorum præsentiam in æternitate, iuxta D. Thomæ mentem. p. 798. n. 6207. & seq.
Vide *Actus*, *Essentia diuina*.

Commentaria.

Commentaria Magistri Bañes in S. Thomam, quare sine tumultu, animum turbatione, & aliis incommodis suscepta fuerint à Theologis Scholasticis, nec ad Iudices Fidei delata quo primum tempore è prælo exierunt. p. 639. n. 861. & seq.

Commentaria Magistri Bañes non fuere approbata ab vniuerso cœtu Dominicanorum. p. 640. n. 5864

Comparatio.

Comparationes à D. Anselmo allatæ, vt non sit imputandum libero arbitrio opus salutare, etsi ad illud immediatè & proximè cum gratia concurrat. p. 19. n. 1977. & p. 201. n. 2909. & seq.

Comparationes variè ad stabilendum arbitrij creati proximum & immediatum concursum ad opus salutare. p. 204. n. 2927. & seqq. & p. 205

Comparatio diaphani, cuius virtus augetur per lucem ad illuminandum, non tenet per omnia. p. 205. n. 2933. & seq.

Comparatio vnus extremi non debet secundum omnia quæ continet, extendi ad aliud. p. 187. n. 2844.

Comparatio sessoris & equi, & liberi arbitrij & gratiæ, quomodo sit intelligenda. ibid. n. 2485. & seqq.

Comparatio instrumenti applicata libero nostro arbitrio respectu Dei, non est intelligenda cum omni rigore. p. 560. n. 5497
R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

Comparatio statæ cum libero voluntatis creatæ arbitrio, tanquam incongrua rejicitur. pag. 769. n. 6118.

Concertator.

Concertatores tam ex parte Dominicanorum, quam Iesuitarum in Congregationibus coram Summis Pontificibus habitis quinam fuerint. p. 305. n. 4310. & seq.

Councilium.

Councilium Tridentinum nec expressè admisit, nec reprobauit Scientiam Mediam. pag. 32. n. 1042.

Councilium Tridentinum sess. 6. cap. 5. & can. 4. non tam de verbo ad verbum egit contra Lutherum, quam contra Caluinum; ibique directè curauit de concordia efficacis gratiæ cum libertate humana in operibus piis & salutaribus. p. 34. n. 2054

Councilij Tridentini Theologi an viua voce fuerint contrarij Scientiæ Mediæ. p. 38. & 39. n. 2078. & seqq.

Councilium Senonense dicens gratiam primò & principalius operari, explicatur. p. 53. n. 2152
Councilium Colonienfe etsi non sit expressè à Sede Apostolica confirmatum, commendatur tamen communi Ecclesiæ silentio, & implicito consensu. p. 63. n. 2198

Councilium Senonense in decreto 15. Fidei, duplici obiectiõni contra necessitatem gratiæ ad actus salutare optime satisfacit. p. 104. n. 2401

Councilium Constantiense damnans errores Vvicleffi, an simul quidpiam colludens cum Scientia Mediâ damnauerit, iuxta animaduersiones moderni eiusdem Theologi. pag. 504. & 505. n. 5217. & seqq.

Concordia Libera.

Concordia Molinæ delata non fuit iuridicè præcipue propter opinionem de Scientia Mediâ. p. 303. n. 4302.

Concordia liberi arbitrij cum gratiæ donis, à Ludouico Molina composita, priuatâ censurâ, inauditis Iesuitis Romæ à septem Theologis ex octo designatis notatur. p. 316. n. 4359

Concordia Ludouici Molinæ tanquam liber securus & catholicus, ac à multis Vniuersitatibus Hispaniæ approbatus, commendatur à Maria Austriacâ Imperatrice. ibid. n. 4360

Concordia Molinæ edita præuicã reuisione domesticâ, & aliis approbationibus & licentiis reuicã, & obtentis; seq. eius publicatio intercepta curâ Magistri Dominici Bañes. p. 332. & seq. n. 4418.

Concordiæ euulgatio concessa. p. 333. n. 4420

Concordiam Molinæ interdicti Doctores aliqui institerè ab initio, aliqui verò in contrarium contendebant. p. 418. n. 4802

Concordia Molinæ apud Summum Pontificem à Dominicanis bono animo & intentione, ex fideique zelo accusata censetur; sed tuta & sana, visa fuit. p. 422. & seq. n. 4819. & 4820

Concordia Molinæ non fœdatur vilo conuicio in S. Augustinum, nec in posterioribus editionibus quidpiam spectans ad eum S. Doctorem fuit erasum, aut obliteratum. p. 424. n. 4827

Concordiæ editio nulla fuit accurata à Molina cum mutatione vel minima circa ea quæ in primitiua editione asseruit de S. Augustino respectu Scientiæ Mediæ. p. 642. n. 5875

B B b b

Concordia

Index Rerum notabilium,

Concordia Molinæ accuratè fuit examinata, & approbata per se, modoque peculiari à S. Generali Inquisitione Lusitanica, cuius authenticum testimonium & elogium infirmandum præteritur multis rationibus, quibus responderetur. p.648. à n.5596

Concordiæ manuscriptum censuræ Generalis Inquisitionis Lusitanicæ fuit à Molina oblatum. *ibid.* n.5599.

Concordia Molinæ quomodo & à quibus delata ad Iudices Fidei in Portugallie Regno. p.650. n.5607.

Concordiæ liber ab Academia Hispalensi approbatus. p.653. n.5620

Concordia Molinæ Magistro Bañes & nonnullis aliis discipulis eius & locis in Palæstra literaria, inuisa fuit; aliis autem non displicuit, & à multis examinata, & approbata fuit. p.639. n.5860.

Concurfus.

Concurfus primæ causæ immediatus & simultaneous ad agendum cum causis secundis, ab omnibus Philosophis & Theologis admittendus. p.69. n.2226.

Concurfus diuinus in actu primo quid sit, & quid in actu secundo. p.78. n.2274

Concurfus supernaturalis simultaneus, an debitus sit potentia obedientiæ actiue animæ humanæ. p.89. n.2854

Concurfus partialis immediatus & proximus, tum gratiæ, tum liberi arbitrii supponitur à S. Thoma. p.191. n.2867

Concurfus nostri non est ita tribuendum velle & currere nostrum in via salutis, ac concurfus gratiæ. p.192. n.2868

Concurfus diuinus, qui à creato determinatur, qualis sit, & quo sensu facile intelligi possit concursum creatum præcedere diuinum. p.685. n.5744.

Concurfus simultaneus omnipotentia diuinæ cum causis secundis nullatenus requireretur, si ab ea causaretur prædeterminatione physica, iuxta Scotum. p.440. n.4905

Conditio.

Conditionem quæ curat præuiâ connexionem cum conditionato, esse vel secundum se, vel secundum veritatem obiectiuam medium aptum, vt in ipsa certò & infallibiliter cognoscatur à Deo conditionatum, non asseritur à Iesuitis p.708. n.5850.

Congregatio.

Congregatio prima ad decisionem controuersia inter Dominicanos & Iesuitas orta, quando nam coram Clemente VIII. habita fuerit: vbi etiam multa ad eandem congregationes atinentia referuntur. p.311. n.4341

Congregationum coram Clemente VIII. & Paulo V. habitatum actis nullam fidem adhibendam esse, statutum est ab Innocentio X. p.311. n.4338. & p.312. n.4344.

Congregationes duplicis generis habitæ Romæ in causa PP. Dominicanorum, & Societatis; sed habitatum in absentia Summi Pontificis non est facile supputabilis numerus. p.315. num.4357. & 4358.

Congregatio Sanctissimæ Virginis Annuntiatæ in Salmantino Collegio florens, multisque priuilegiis illustissimorum Antistitum concessione decorata, est veluti Parochialis Ecclesia totius Iuuentutis Hispanæ ad hanc Academiam confluentis. p.805. col.1

Coniunctio.

Coniunctio Si, non semper illatiuè accipitur, ita vt conclusionem constituat. p.40. n.2089

Conradus.

Conradus Koëllinus concors cum Schola Societatis ex eius doctrina comprobatur, quamvis pro contraria Thomistarum sententia allegatus. p.622. à n.5789. & seqq.

Conradi verba sententiæ Societatis fauentia, in quibus nullum vel leuissimum indicium est de motione Dei quæ sit prædeterminatiua. pag.623. n.5791. & seqq.

Conradus excludit motionem diuinam, quæ sit per quidpiam impressum voluntati creatæ prædeterminatiua physice. *ibid.* n.5793

Conradus sine causa contra sententiam Societatis adducitur, cum docet associabilem esse infallibilem & efficacem Dei motionem cum libertate voluntatis creatæ. *ibid.* n.5794

Conradi doctrina asseritur, in qua non potuit supponere voluntatem creatam, quando liberè agit, determinari præuiè, & causaliter à Deo. p.623. & seqq. n.5795. & 5796.

Conradus minimè agnouit motionem diuinam præuiam cooperatiuè, præconnexamque cum actibus liberis non salutaribus; & de motione speciali, præuiæque ad actus salutare, nullibi dixit esse prædeterminatiuam. p.624. n.5797

Conradi doctrina de modificatione, determinationeque concurfus diuini per causam secundam, explicatur. *ibid.* n.5798. & seqq.

Conradi verba apposita ad doctrinam Societatis dictata. p.625. n.5803

Conradus reprobat præcedentiam motionis diuinæ ad actus naturales & liberos priuos, admittitque ad liberos salutare. p.626. n.5804

Conradus docens Deum inclinare ad omne posituum actus, non fatetur prædeterminare physice. *ibid.* n.5805.

Conradus valde remotus fuit non solum à prædeterminatione physica, sed etiam ab inclinatione absoluta attribuenda Deo erga materiale peccati causandum à voluntate creatæ. *ibid.* n.5806

Consultor.

Consultores designati à Clemente VIII. vt assisterent Congregationibus de controuersia auxiliorum diuinorum, quinam fuerint. p.304. n.4303

Consultores, qui iure, gratiæve suffragij admittere Congregationibus coram Sede Apostolica habitis, non omnes contra Scientiam Mediam & Molinam subscribere. p.306. n.4314. & seqq.

Consultores Romani quinam sententiæ Societatis fauerint, & pro ea subscriperint. p.309. n.4327

Consultorum prædictorum iudicium non facile est comperire, neque quinam damnarunt sententiæ Societatis, & in quibus punctis. p.312. n.4345

Consultorum qui contra Scientiam Mediam pronuntiarunt, iudicio non multum insistendum est. *ibid.* n.4346.

Consultores improbant Scientiam Mediam, non sunt magni incommodi Molinæ, aut sententiæ Societatis. p.313. n.4349

Consultorum Congregationes habitæ in absentia Summi Pontificis multæ fuere; sed horum pronuntiatio aspera in Scientiam Mediam in priuata Congregatione non multum ei præiudicat. p.315. n.4358.

Consultores Romani non sunt extrema insipientia notè inurendi, etsi censuerint doctrinam de Scientia Media alienam esse à S. Augustino, eique repugnantem è diametro. p.323. n.4383

Contingens.

Contingens ad contingentiæ & libera voluntatis creatæ cognoscenda, quæ supponatur futura conditionatè ex determinatione electiua eiusdem voluntatis, traditur modus vniformis. p.180. n.6157. & seqq.

Contingentiæ ad vtrumlibet nullo modo in causis suis cognosci possunt, ex S. Thoma. p.359. n.4547

Contingens quod est futurum, compositum est veritatis obiectiue respectu diuini intellectus. *ibid.* n.4545

Contingentiæ absolute futura voluntatis creatæ, quæ honesta sunt, possunt cognosci in prædefinitione supponente Scientiæ Mediæ. p.361. n.4554

Contingentiæ conditionata & absoluta voluntatis creatæ non cognoscuntur in essentia diuina, vt determinata per decretum antecedenter efficac. p.400. n.4723.

Contingens possibile, & contingens non futurum dantur, ac proinde contingens non est restringendum ad futurum. p.704. n.5831

Contingentiæ & libera voluntatis creatæ cognoscuntur à Deo vt possibilis & futura conditionatè, vel absolute in sua essentia & omnipotentia. p.776. n.6148

Contingens & liberum voluntatis creatæ, quo sensu nullum sit futurum ante decretum. *ibid.* n.6149.

Contingentiæ & libera voluntatis creatæ, tam conditionata, quàm absoluta, quomodo cognoscantur à Deo. p.777. n.6149

Contingentiæ ad vtrumlibet non possunt cognosci certò in suis causis, sed tantum in seipsis vt presentibus, iuxta D. Thomam. p.786. n.6176

Contingens non est infallibiliter cognoscibile vt futurum. p.787. n.6180

Vide Futurum.

Controuersia.

Controuersia in puncto de gratia agitatur à S. Augustino, & aliis Patribus Catholicis contra Pelagianos & Semipelagianos, in quo præcisè constituta sit; & quomodo distent Iesuitæ ab horum sensu improbaro. p.263. n.4117. & seqq.

Controuersia S. Augustini cum Pelagianis quæ fuerit, & an eadem sit, vel differat ab ea quæ præcedenti seculo nata est inter PP. Dominicanos & Societatis. p.278. n.4140

Controuersia inter Dominicanos & Iesuitas orta in materia de gratia, S. Francisci Salsij consilio à Paulo V. terminata fuit. p.310. n.4337

ad Controuersia prædictæ decisionem iubet Clementis VIII. Congregationes coram se fieri, & in eis se præsentè disputari. p.311. n.4341

Controuersia inter PP. Dominicanos, & Societatis ad hanc vsque diem manet indecisa, parumque ad eius decisionem disponitur via per priuatas censuras. p.312. n.4358. & seqq.

de Controuersia qualibet implexa & ardua semper verum fuit, quod tardè erantur, quæ altè iacent; & veniet tempus, quo ista, quæ nunc latent, in lucem dies extrahat, & longioris æui diligentia. p.641. n.5869

Cordubensis.

Antonium Cordubensem tribus ex capitibus Scientiæ Mediæ refragari intenditur, quibus discussis nihil ex eius doctrina Scholæ Societatis aduersum eruitur. p.512. à n.5257. & seqq.

Cordubensis clarè expressit ad futurorum contingentium cognoscibilitatem non esse requisitum decretum antecedenter efficac voluntatis diuinæ, data ab eo hypothesi impossibili de diuina R.P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars 11.*

Sententiarumque insignium.

voluntate non causa rerum, asserenteque Deum adhuc præsciturum futura contingentiæ. p.513. n.5262.

Cordubensis dilucide docuit, propositiones de futuro contingenti esse in se determinatè veras, & falsas. *ibid.* n.5263

Cordubensem in variis locis cum Schola Societatis concordare conuincitur, quorum aliqua recensentur. *ibid.* & seqq. n.5265

Cordubensi displicuit opinio quadam Scoti, intellecta de determinatione efficaci diuinæ voluntatis, Scientiam Mediam non præsupponente, quæ esset medium ad cognoscenda futura contingentiæ, & libera voluntatis creatæ p.514. n.5266.

Cordubensis potenter resutantis modum quendam, quo aliqui defendebant voluntatem Dei præuiè requisitam & efficacem concurrenti cum causis secundis liberis, verba referuntur. *ibid.* n.5267.

Cordubensis apertè tradit Scientiam Mediam. p.515. n.5270.

Cordubensis saluans creatæ voluntatis libertatem, remouet ex parte intellectus, & voluntatis diuinæ, necnon ex parte auxiliorum gratiæ omnè, quod vt requisitum præcedat cum determinata connexionem actum quem elicit. *ibid.* n.5273

Cordubensis censura siue contra Durandum, siue contra alios innominatos discutitur. p.516. à n.5274 & seqq.

Cordubensis per verba *virtutem influxam*, non significat prædeterminationem physicam impressam causæ secundæ, nec verbo *sufficiensimè*, indicat apud ipsum prædeterminatio efficacem, cum in aliis dubiis apprimè exprimat principia opposita extremo cum prædeterminatione causæ secundæ liberæ. p.517. n.5279

Cordubensis responsio quædam recentibus Thomistis contradicens. *ibid.* n.5283

Cordubensis declarat modum, quo voluntas creatæ determinat diuinam, absque vilo sapore efficientiæ illius in hanc. p.518. & seqq. à n.5289. & seqq.

Creatura.

Creaturam liberam habere à se tanquam secundario agente & cooperante cum Deo bonum opus, non est contra Apostolum. p.3. col.2. init.

Cunerus.

Cunerus Petri allegatus contra sententiam Societatis, nullam mentionem facit decreti, in quo tanquam in medio præconnexo præsciat Deus futura contingentiæ & libera. pag.583. & seqq. à n.5609.

Cuneri testimonia doctrinæ Societatis non contraria comprobantur. p.584. n.5611. & seqq.

Cunerus aded accedit ad sententiam Societatis, vt rimendum sit, ne videatur peccare per excessum. p.585. n.5614

Cuneri mens conformis doctrinæ Theologorum Societatis adhuc penitus indagatur. *ibid.* à n.5615. & seqq.

Cunerus definiens liberum arbitrium, definitionemque explicans, non indicat modum saluandi libertatem creatam cum prædeterminatione physica, quæ requisita sit ad electionem & actionem, & cum ea præconnexa. pag.586. n.5620.

Cunerus mentionem faciens disputationis S. Petri cum Simone Mago, nihil aduersum sententiæ Societatis tradit. *ibid.* n.5621

B B b b 2 Cunerus

Index Rerum notabilium,

Cunerus non docet gratiam efficacem, quæ nos indeclinabiliter, & inseparabiliter custodiat, debere esse physicè prædeterminantem. p.587. à n.5622.

Cunerus proponit & soluit tres quæstiones, quarum solutiones apprimè cum Molinæ doctrina in Concordia conveniunt. ibid.n.5625

Cunerus cauet ne ex generali motione diuina ad actus voluntatis, tribuantur Deo qui sunt præui. ibid.n.5627.

Cuneri discursus in quo satis denotatur liberum arbitrium creatum non prædeterminari physicè à Deo ad volitiones naturales erga bonum particulare, siue verum, siue apparens. p.588.n.5631

Cuneri manifesta testimonia pro sententia Societatis referuntur, quæ in contrarium sensum ab aliquo aduersante detorquentur. ibid. à n.5633. & seqq.

Cunerus in materia de gratia sentit in omnibus punctis cum Schola Societatis, excepta expressione Scientiæ Mediæ, quæ Deus instructus sic per gratiam disponat cor hominis, dirigatque rerum euentus & occasiones, ut actu fiat infallibiliter salutis consensus. p.589.n.5637. & 5638

Cuneri testimonia in speciem Scholæ Societatis contraria adducuntur, & explicantur. ibid. & seq. à n.5639.

Cunerus explicans concursum Dei simultaneum generalem cum causis secundis, amouet determinatiuum præuium circa cas, maximè ad operationes peccaminosas. p.590.n.5644

Cunerus alienus est ab opinione de prædeterminatione physica ad materiale prauorum actuum, & de diuinæ voluntatis prædefinitione, quæ decernatur materiale illud. ibid.n.5645

Cunerus propalam exprimit suam mentem contra concursum præuium, prædeterminatiuumque ad actiones inhonestas. p.592.n.5646

Cuneri verba excludentia concursum Dei præuium prædeterminatiuumque etiam ad actus non turpes, & ad effectus agentium naturalium. ibid. n.5647.

Cunerus sentit, quod indeclinabilitas & insuperabilitas competat entitati gratiæ efficacis partim intrinsecè, & partim extrinsecè per connotationem ad Scientiam Mediam, aut statum conditionatum. ibid.n.5648

Cunerus non exprimit Scientiam Mediam, sed indicat sub nomine singularis directionis & dispositionis. p.592.n.5649

Cyriillus.

S. Cyrilli loca quædam referuntur, examinaturque an eius doctrina contraria sit Scholæ Societatis, & placitis de Scientia Media. p.338. n.4450. & p.339.n.4451. & seqq.

D

Decretum.

Decretorum diuinorum subiectiuè absolutorum & obiectiuè conditionatorum non fit vlla mentio in verbis D. Pauli 1. Cor. 4.7. & Rom. 9. 16. p.1.n.1902

Decreta diuina antecedentia, efficacia, subiectiuè absoluta, & obiectiuè conditionata, & subiectiuè, obiectiuèque absoluta, multis testimoniis adstruuntur, quibus respondetur. p.9.n.1935

Decreta circa absolutè futuros nostros actus liberos efficacia, quibus non possimus resistere, dantur in Deo. p.21.n.1986

Decretis determinantiibus antecedenter liberos nostros actus absolutè futuros non debemus assentiri ad saluandam veritatem testimoniorum Scripturæ sacræ. p.21.n.1988

Decretum diuinum si immediatè, & per se inferret infallibiliter inuitabiliterque actus nostros salutare, eorum libertatem labefactaret. p.21. n.1991.

Decretum diuinum admissum à Caluino, quod præstet ut voluntas creata velit hoc, vel illud, non tamen liberè, malè asseritur adoptari à Thomistis. p.48.n.2126

an Decretum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum sit, necne medium præscientiæ diuinæ, alium silentium est in S. Augustino. p.92. n.2543. & seq.

Decretum præuiè efficax actu existens, non debet, nec potest esse medium, in quo Deus cognoscat futurum contingens conditionatum voluntatis creatæ. ibid.n.2346

Decretorum diuinorum efficacia ab omnibus admittenda est; sed de modo efficacis controuertitur. p.152.n.2676. & seq.

Decretum diuinum positiuum actus, quo peccauit Adamus, non obscurè à S. Augustino exclusum. p.156.n.2703

Decreta diuina antecedentia ad futura contingentia, & inuitabiliter cum illis connexa, non sunt admittenda, iuxta mentem omnium Patrum. p.375.n.4605

Decretum diuinum præparatiuum concursus exhibendi in actu secundo ad aliquem actum liberum voluntatis creatæ, causare in aliquo sensu necessitatem, asserunt Dominicani aliqui. p.518. n.5286.

Decreto diuino præparatiuo concursus exhibendi in actu secundo ad amorem v. g. posito in actu primo, voluntatem creatam posse & potuisse absolutè & simpliciter non producere amorem, inintelligibile est. ibid.n.5287

Decretum aliquod circa rem futuram debet prius esse in Deo, quam hæc ab illo cognoscatur. p.701.n.5818.

Decretum efficax diuinum non prærequiritur, ut quid sit contingenter futurum. ibid.n.5819. & seq.

Decretum quod ut absolutum subiectiuè requiritur & sufficit ad futurum contingens conditionatum; requiritur & sufficit ut conditionatum subiectiuè ad futurum contingens conditionatum. ibid. p.702

Decretum diuinum præuiè connexum cum ipso futuro prærequiritur ad futurum contingens absolutum respectu voluntatis increatæ, & non creatæ: ad futurum verò quod sit contingens absolutum respectu voluntatis increatæ & creatæ, prærequiritur decretum diuinum affectiuum vel permissiuum, sed non antecedenter connexum cum ipso. p.725.n.5928

Decretum diuinum efficax & antecedens non requiritur ad constitutionem futuri, tum in se, tum in causa, iuxta D. Thomæ, & aliorum Theologorum mentem. p.727. & seq. à n.5938. & seqq.

Decretum diuinum prærequiritum ad absolutum futurum contingens & liberum voluntati creatæ, est tantum affectiuum, vel permissiuum, & nequiquam prædeterminatiuum, in septentia Iesuitarum. p.740.n.5998

Decretum diuinum per se efficax & prædeterminatiuum non rectè componitur cum contingentiæ & libertate nostrorum actuum absolutè futurorum. ibid. & seq. à n.6000

Decretum

Sententiarumque insignium.

Decretum diuinum de actibus nostris contingentibus & liberis, quod sit antecedenter efficax & prædeterminatiuum, involuit præiudicij libertatis creatæ nodum insolubilem. pag. 743. n.6009.

Decretum diuinum absolutum subiectiuè, indifferens ex se, affectiuum, & permissiuum, ad futura absoluta, contingentiæ & libera voluntatis creatæ, prærequiritur fatetur Schola Societatis; ad futura conditionata similia, & ad utraq; prædeterminatiuum prærequiritur negat. p.762.n.6091.

Decreta subiectiuè absoluta & obiectiuè conditionata dari in voluntate diuina nequiquam inferuntur ex præscientia Dei de decreto quod haberet in circumstantiis apponendæ alicuius conditionis, seu de suæ voluntatis decreto subiectiuè absoluto. p.764.n.6099

Decretum subiectiuè conditionatum, intenciuum & permissiuum requiritur & sufficit, ut essentia diuina sit medium ad cognoscendos voluntatis creatæ actus contingentes & liberos conditionatè futuros; nec ad hoc requiritur decretum prædeterminatiuum voluntatis creatæ. p.789. n.6185.

Delphinus.

Delphinus voluit causas secundas non ita moueri à Deo, ut ad vnum moueat, prædeterminans efficaciter ad illud. p.50.n.2133. & seqq.

Delphinus dicens Deum sic mouere causas secundas liberas, ut eas minimè determinet ad vnum, quam determinationem excludat. ibid. n.2136. & seq.

Delphini verba contra prædeterminationem, siue extrinsecam, siue intrinsecam causarum secundarum liberarum, & in fauorem Scientiæ Mediæ legi queunt variis in locis. p.52.n.2146

Determinatio.

Determinatio salutaris, quæ à nobis est electiuè, cur etiam simul sit, & principalis à Deo effectiuè. p.78.n.2276

Determinatio ad actus liberos salutare, quæ à nobis electiuè sit diuina gratiæ præeunte, quæ eandem principalis efficiat, aperte aliquibus testimoniis exprimitur. p.84.n.2304

Determinatione causali, quæ sit à solo Deo, antecedens, & inuitabilis, semel adstruèta, nullus videtur relinquere locum determinationi liberæ, electiuæque voluntatis creatæ. pag.144. n.2634.

Detrahens.

Detrahentium verba compescenda sunt ab iis, quorum vita in exemplo imitationis posita est. p.329.n.4405.

Deus.

Deus specialiori modo agit opera nostræ salutis, quin tamen excludatur cooperatio hominis. Vbi ad hoc explicatur locus Apostoli. *Non est volentis, &c.* p.6.n.1920. & seqq.

Deum operari omnia secundum consilium voluntatis suæ, quomodo sit intelligendum. pag.27. n.2019.

Deus propriè dicitur applicare nos per gratiam ad operationes salutare. p.29.n.2026

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

Deus non ita rectè dicitur facere proditiōnem Iudæ, sicut dicitur facere solem suum oriri. p.31.n.2037.

Deus, nisi illius gratiæ homines desint, sicut cepit bonum opus, ita perficiet, operans velle & perficere. ibid.n.2039

Deus suis in nos beneficiis nostras non præuenit voluntates, sed à nobis incipiendum est. p.51.n.2142.

Deum ad salutis nostræ negotium expectare nostras voluntates, an catholicè affirmari possit in aliquo sensu. p.57.n.2169. & seqq.

Deum expectare nostras voluntates ut purgari velimus, in legitimo sensu à Concilio Arausicano, & aliis Ecclesiæ Patribus & Doctoribus asseritur. p.61.n.2184. & seqq.

Dei expectatio ad donandum gratiam sanctificantem potest aliquatiter declarari, abstrahendo à conditione gratiæ præuenientis, sed non perfecte, & exquisitè. p.61.n.2193

Dei expectatio ut voluntas humana se determinet præuenta per diuinam gratiam, apprimè significatur Eccl. 15. 14. p.63.n.2195

Deus non expectat hominis operationem malam, sed bonam. ibid.n.2196

Deus neque per suum decretum, neque per gratiam, neque per quidpiam aliud, quod nostræ voluntati infundat, determinat præuiè & efficaciter ipsam ad liberam operationem honestam & salutarem. ibid.n.2199

Deum simul cum causa secunda necessaria producentem effectum plus præstare, quam si solus causaret, quomodo sit intelligendum. pag.69. n.2228. & seq.

Deus est causa entitatis physiciæ actus peccaminosi, quin sit causa deformitatis, & malitiæ moralis eius. p.75.n.2257

Deum concurrere voluntariè ad actum peccaminosum, quo sensu possit dici. p.76.n.2261

Deum non velle iniquitatem, & eam permittere, simul stare possunt. p.83.n.2299

Deum prædestinare nihil aliud est, quam in sua præscientia opera sua futura disponere, vel præstare hoc, quod est ipse facturus. pag.117. n.2471.

Deum frustra misereri nostri efficaciter, si nolimus, est hypothesis impossibilis. pag.129 n.2560

Deum efficere consensum nostrum salutarem, quin ad illum prædeterminet, nullatenus est impossibile. p.135.n.2589

Deus per Scientiam Mediam prænosceit plures temporis, & loci circumstantias, occasioneque, in quibus suâ gratiâ afflatus homo, fiet repente ex nolente volens, ex dissentiente consentiens. p.135.n.2589

Deus suâ gratiâ semel iustificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur. p.151.n.2671

Deus in cordibus hominum operatur inimpedibiliter, & infallibiliter bonam voluntatem liberam, sed alio modo quam prædeterminando illa. p.152.n.2679. & p.153.n.2683

Deum facere, dareque per suam gratiam ut homines velint, quid significet. pag.163. n.2735.

Deum neminem deserere, nisi prius deseratur, quomodo sit intelligendum. pag.166.n.2749. & seqq.

Deus non semper expectat determinationem, & dispositionem voluntatis, aut circumstantias

B B b b ; vt

Index Rerum notabilium,

- vt hominem conuertat. p.180.n.2812
 Deus operatur intrinsece & physice in homine, vt hic bene velit. ibid.n.2813
 Deus magis habet in potestate sua hominum voluntates, quam ipsi suas. p.181.n.2816
 Deus potest immutare voluntatem nostram de necessitate, non tamen cogere. ibid.n.2818
 Deus multo amplius potest immutare actum voluntatis creatæ, quam possit ipsa voluntas. ibid. & seq.
 Deus per suam gratiam non solum facit nobiscum nostram volitionem salutarem, sed etiam facit, vt faciamus eam. p.183.n.2825
 Deus operatur immediate, & proxime in nobis quod credamus; sed non sine nobis operantibus etiam immediate & proxime, sicut ille. p.195.n.2887.
 Deus non tantum facit nobiscum, sed etiam facit, vt faciamus opera salutaria. ibid.& seq.
 Deus specialiter concurrit ad actus salutares, quantum gratia sua proueniente & excitante facit vt eosdem faciamus, ita moti ab ipso, vt in nostra potestate relinquat sequi, vel non sequi suam motionem. p.207.n.2941.& seqq.
 Deus etsi concurrat physice ad materiale volitionis prout, non tamen suadendo, neque mouendo concurrit. p.208.n.2944
 Deum causare vt causa secunda causet, non est eam prædeterminate physice. ibid.n.2945
 Deus per seipsum potest facere omnes determinatos effectus, qui sunt per quamcunque causam creatam, & contrarium asserere erroneum est. p.215.n.2983.
 Deus connaturaliter non eleuat intellectum, vt sine lumine intrinseco efficiat visionem; nec voluntatem vt sine supernaturali habitu, vel sine qualitate transeunte intrinseca causet actum supernaturalem, etsi per intimam specialemque suæ omnipotentia assistentiam id præstare queat. p.221.n.3010.& seqq.
 Deus per auxilium gratia sufficiens semper præsto est libero arbitrio, vt quoties ex suis viribus naturalibus aggredi voluerit opus aliquod ex iis que ad iustificationem spectant, illud exequatur prout ad salutem oportet. pag.223.n.3022.
 Deus etiam non facienti quod in se est, auxilium gratia suæ non denegat sufficiens ad salutis æternæ consequitionem; facienti vetò quod in se est, auxilium efficax confert. ibid. n.3026. & p.224.n.3027
 Deus non deficit nobis in eo quod ad salutem nobis necessarium est, si nos fecerimus quod in nobis est. ibid.n.3029 & seqq.
 Deus bona naturæ accommodata paci mortalium dat eo pacto æquissimo, vt quicumque talibus bonis recte usus fuerit, accipiat ampliora, & meliora. p.227.n.3044.& 3046
 Deus ab æterno statuit quidquid facit in tempore, nec cum facit, tunc primum decernit. pag.233.n.3069.
 Deus non monetur intuitu vllius meriti aut dispositionis per actus naturales, vt concedat homini misericordiam suam, aut gratiam cælestem. p.234.n.3073.& p.235.n.3083
 Deum ad piè viuendum adiunare per internam illuminationem, & piam affectionem, vt quod fieri debet, manifestetur, & delectet, docet D. Augustinus contra Pelagianos. pag.258.n.4092.
- Deus non est causa volendi, nisi per decretum prius naturæ & causalitate; sed non per prædeterminans. p.390.n.4674
 Deus pro solo suo beneplacito & occulto iudicio, decernit dare vni, & non alteri auxilium, cui cooperaturum præsciret, si daret. pag.392.n.4686.
 Deum operari in operante, quid significat apud Diuum Thomam. p.404.n.4738
 Deus concurrat physice, immediate & proxime cum voluntate creatæ ad actionem materiale peccati commissi; sed non præuidet determinatiuè. p.404.n.4739.& seq.
 Deus semper est primum agens, etsi non concurrat præuidet determinatiuè cum voluntate nostra. ibid.n.4741.
 Deum concurrere præuidet determinatiuè ad actionem peccati, non probatur ex doctrina D. Thomæ. ibid.n.4742
 Deus nullatenus fortiter & suauiter mouet prædeterminatiuè voluntatem creatam, vt eliciat actionem peccaminosam. p.405.n.4743
 Deus non determinat voluntatem ad actus dependentes à prima intentione finis, & consilio. p.406.n.4749.
 Deum posse velle quod non vult, & non scire quod scit, quo sensu dicatur ab Ægidio Romano. p.531.n.5357.
 Deum mouendo voluntatem humanam non lædere eius libertatem, attingi potest iudicio humano. p.563.n.5509
 Deum malas hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, & vbi voluerit, non posse in bonum conuertere, solius desipientis est asserere. p.674.n.5699
 Dei supremæ libertati, & summo domino non officit, si non potest quidpiam ex suppositione de sui domini vsu, suæque summæ libertatis. p.675.n.5704
 Deo tantum mediatè competit libertas ad extrema, sius contradictoria, siue contraria libera immediate & formaliter respectu voluntatis creatæ. ibid.
 Deus non tantum dat voluntati nostræ, vt possit elicere salutarem actum, sed etiam vt de facto eliciat. p.683.n.5738
 Deus non est tantum causa prima ordinis in quo voluntas creatæ ponitur, sed etiam substantiæ, & circumstantiarum, quibus præditi sunt actus liberè elicit ab ea in quouis ordine. pag.684.n.5741.
 an Deus possit prædefinire decreto, quod per se & ab intrinseco sit efficax, actum liberum creatum, quæstio est inter Theologos valde agitata. p.693.n.5784.
 Deum non habere dominium immediatum & formale actus liberi creati, non sequitur ex principiis Scholæ Societatis. p.694.n.5787
 Deus per modum potentia & specie impressæ, & obiecti motiui & formalis debet habere intrinsecum, & sufficiens principium cognoscendi quodcumque obiectum creatum, sed non debet, nec potest habere intrinsecum & sufficiens determinatiuum absolutum cognoscendi illud, quod sit antecedens & efficax decretum futuri absoluti contingentis ac liberi respectu voluntatis creatæ. p.705.n.5835
 Deum præuidisse omnia, quæ sunt in tempore, certum est; secus autem prædeterminasse illa omnia, comprehendendo etiam actus contingentes

Sententiarumque insignium.

- gentes & liberos voluntatis creatæ. pag.774.n.6140.
 Deus in prima & secunda cognitione non procedit de noto ad ignotum: vbi an inter vtramque Dei cognitionem admittendus sit discursus virtualis. p.782.n.6163
 Deza.
 Deza Dominicanus, primarius Salmanticensis, postque Archiepiscopus Hispalensis, agnoscit illius axiomatis veritatem, *In omni consequentia necessaria, si Antecedens, &c.* pag.558.n.5485. & seqq.
 Didacus Deza admittens generalem motionem diuinam, & concursum simultaneum, auxiliiumque Dei speciale ad aliquos actus voluntatis creatæ, nullatenus dicit esse debere prædeterminatiua. p.609.n.5723
 Deza loca duo idem clarè comprobantia. ibid. n.5724.& seqq.
 Deza asserens libertatem indifferentia actiua etiam in voluntate creatæ, rejicit determinationem ad vnum ratione prædeterminationis physica. ibid.n.5726
 Deza concedit voluntatem creatam determinare potentiam diuinam ad coagendum in materiale peccati commissi, sed non recusat admittere, Deum prius determinare se ad agendum materiale illud. p.610.n.6727
 Deza legitimus sensus in verbis, quæ prædeterminationi physica fauere videntur, aperitur. ibid. à n.5728. & seqq.
 Deza non constituit primam operationem Dei applicantis naturas & virtutes rerum ad agendum, in prædeterminatione physica. pag.611.n.5731.
 Diabolus.
 Diabolus non acceptauit perseverantiam actualem, quia non voluit, & non quia Deus non dedit quidquid ex parte actus primi, aut applicationis requisitum & sufficiens erat ad eam. p.141.n.2621.
 Diabolus sibi ipsi causa lapsus fuit, quia voluit. ibid.
 Dialogus.
 Dialogus Critobuli Pelagiani partes agentis, & Attici sub nomine S. Hieronymi respondentis, asseritur; illiusque sensus exponitur. p.242.& seqq. à n.4019.
 Dicitio.
 Dicitio *Quatenus*, præcipue quando est iuncta verbo futuri temporis, est restrictiua, & denotans incertitudinem. p.60.n.2180
 Dicitio *Nisi*, quam vim habeat in contextu orationis. p.166.n.2749.& seqq.
 Dicitio *Donec*, generaliter se habet respectu temporum, & actionum, ac in ea deficit illatio contradictionis circa rem exceptam. ibid. n.2751.
 Dictiones *impetus*, & *impulsus* nihil arguunt pro prædeterminatione physica apud Ægidium Romanum. p.528.n.5344.& seqq.
 Dionysius.
 S. Dionysius Areopagita Scientiam Mediam non repudiavit. p.88.n.2323.& seqq.
 S. Dionysius productus contra sententiam Societatis, iure merito retorqueri potest contra Thomisticam. p.89.n.2329
- Dionysij Cisterciensis.
 Dionysij Cisterciensis loca varia referuntur, fauereque sententia Societatis asseritur. pag.446. à n.5024.& seqq.
 Dionysius inficiatur prædeterminationem physicam à Deo causis secundis impressam. p.467.n.5029.
 Dionysius censet, actionem Dei & liberi arbitrii creati in actum, siue bonum, siue malum, esse simul tempore & naturæ, quanquam actio vt à Deo, sit prior in subsistendi consequentia. p.468.n.5033
 Dionysij verba sensum reddentia conuenientem placitis Societatis. ibid.n.5035.& seqq.
 Dionysij Cisterciensis loca varia, ex quibus comparitur quantum cum Schola Societatis concordant. p.469. à n.5039.& seqq.
 Dionysius intendit præmotionem omnem diuinam talem esse, vt creatæ voluntas possit cum ea componere tam non productionem actus, quam productionem. p.471.n.5051
 Dionysius Cisterciensis consensit cum Theologis Societatis in modo explicandi præuolitionem diuinam, siue efficacem, siue inefficacem. ibid. n.5052.
 Dionysij sensus circa decretum diuinum efficax aperitur. ibid.n.5053
 Dionysius probat prædestinationem nihil necessitatis inferre prædestinatis: & qua ratione. p.462.n.5058.
 Dionysius valde censuit remotum Deum à prædeterminando ad peccatum, etiam penes materiale. ibid.n.5059
 Dionysius tria docet pertinentia ad præcipua placita doctrina Societatis. p.473.n.5060
 Dionysij corollaria penitentiam Societatis doctrinam involuentia referuntur. ibid.n.5061.& seqq.
 Dionysij Carthusiani.
 Dionysij Carthusiani varia loca asseruntur, expendanturque an faueant, vel repugnent doctrina Societatis. p.474. à n.6065. & seqq.
 Dionysij Carthusiani testimonia non vigere contra sententiam Societatis, ex eorum explicatione ostenditur. p.475. à n.5072
 Dionysij Carthusiani consensus, vel dissensus à Schola Societatis, ex eius verbis eruendus. p.476.n.5076.& 5080.
 Discipulus, & Disciplina.
 Discipuli veri SS. Augustini & Thomæ quinam sint in puncto de gratia, an *Dominicani*, an *lesuitæ*, tam controuersum est, quam punctum ipsum. p.801.n.6216.& p.803.n.6222
 Disciplina quantumcumque suavis postulat vt Sedi Apostolicæ obediatur, & præcepta naturalia de charitate erga proximum, deque eo non lædendo in fama & honore, seruentur. ibid. p.802.
 Discipulis Scientia Medie sine fundamento officia antichristiana exprobrantur, eisque per summam iniuriam contaminantur. p.809. à n.6231. & seqq.
 Discretio.
 Discretio Petri à Iuda est in actu primo à Deo adæquatè, & in actu secundo est à Deo magis præcipue, etsi partialiter. p.2.n.1093
 Discretio operantis neque quoad operationem perfectam, neque quoad eius initium haberet solis viribus arbitrii creati, neque fit per decretum Dei efficax & antecedens, aut per gratiam physicè

Index Rerum notabilium,

physicè prædeterminantem. *ibid.*n.1904
Discretio quæ ex suppositione gratiæ, & cum ipsa gratia fiat, sapissimè inculcatur à S. Augustino, cuius varia testimonia ad hoc afferuntur. p.2.n.1905. & seq.
Discretio proueniens à Deo est operatio salutaris, quam homo non sibi soli, sed gratiæ supernaturali partialiter & præcipuè referat acceptam. p.4.n.1913.
Discretionem actualem non habet homo, nisi per Dei gratiam. p.4.n.1914
Discretionis actualis efficiens causa non solus Deus, sed etiam homo est. p.4.n.1915
Discretionis duplex causa refertur. p.5.n.1918
Doctor.
Doctorum Louaniensium controuersia cum P. Leonardo Lessio recensetur. p.579. à n.5587. & seqq.
Doctorum Louaniensium errores notantur, & damnantur. p.581.n.5599
Vide verbo *Bellarminus, Academia, Censura, Dominicanus.*
Dominicani Patres potuerunt absque nota demeritiæ & fatuitatis denunciare ad fidei Quæsitores doctrinam de cognitione diuina futurorum contingentium, tam vt certa infallibiliter, quam vt concepta independenter à decreto, et si à S. Augustino & Patribus, Theologisque posterioribus descendit ad Molinam vsque. p.332. n.4417.
Dominicani Theologi non sunt fugillandi de amentia & fatuitate, si continuè post Concordiam Molinæ luci publicæ datam detulerunt eam ad Iudices Fidei, et si doctrina de Scientia Media originem duceret à Patribus & Theologis veteribus. p.333.n.4422
Dominicana Religio innumera incommoda, grauique probra & dictoria passa est circa opinionem de immunitate Deiparæ Virginis ab originali noxa in primo instanti sui esse naturalis. p.329.n.4400.
Dominicanorum æquale negotium fuit in propugnandis placitis Bañes, ac Iesuitarum in defendenda Molinæ doctrina. p.417.n.4798. & seqq.
Dominicani censentur bono animo & intentione, & ex fidei zelo accusasse Concordiam Molinæ apud Summum Pontificem. p.422.n.4819
Dominicani Patres docti & pii, primi opinionum suarum introductores. p.804.n.6223
Dominicanorum Scholæ præcipua puncta recensentur, à quibus Iesuitæ dissident. p.809. & 810. n.6233.
Vide *Thomiste.*
Dominium.
Dominij definitio traditur, defenditurque Deum habere dominium immediatum & formale actus liberi creati. p.694.n.5787
Driedo.
Joannis Driedonis verba aliqua sine causa contra sententiam Societatis afferuntur. p.559.n.5493
Driedonis loca alia, in quibus consentit cum Schola Societatis. p.560. à n.5494. & seqq.
Driedo fat clarè tradit auxilium supernaturale diuinum non esse adæquatam vim proximam efficiendi actus nostros liberos salutaris. *ibid.* n.5496.
Driedonis mens & scopus qualis, curantis ne defendendo liberum arbitrium creatum fiat iniuria diuinæ præscientiæ, prædestinationi ac gratiæ. *ibid.*n.5498. & seqq.

Driedonis loca varia referuntur, tanquam contra doctrinam Societatis, quibus subscribunt incunctanter defensores Scientiæ Mediæ. p.561. à n.5500.
Driedonis mens penitus adhuc indagatur, & cum Schola Societatis concordare comprobatur. p.562.n.5504. & seqq.
Driedonis verba his opponenda, quibus nullus præscientiæ diuinæ cum libertate concordari modus persuaderi potest. p.563.n.5508
Driedo cum Schola Societatis conuenit in puncto de prædestinatione, præeunte Scientiâ Mediâ. *ibid.*n.5510.
Driedonis locus sententiæ Societatis fauens afferuntur. *ibid.*n.5511. & seqq.
Driedonis testimonium pro Scientiâ Mediâ, eo pretiosius, quo à maiori autoritate deriuatur. p.564.n.5513. & seqq.
Driedonis verba liberantia Scientiam Mediam tam à Pelagianismi & Semipelagianismi notis, quam ab absurdo de non futura gratiâ prorsus prædestinatione diuina. p.565.n.5518. & seqq.
Driedonis mens circa axiomata paulò superius illustrata. *ibid.*n.5521. & seqq.
Driedo ratum & indubitatum censens axioma, *Illud consequens est necessarium, &c.* duplici viâ quærit solutionem argumenti ex eo desumpti, & quid de vtriusque viâ fautoribus sentiat. p.566.n.5523.
Durandus.
Durandus negans concursum diuinum simultaneum ad actus liberos creatos, non est hæreticus annumerandus. p.245.n.4032
Durandus à Pelagianismi dedecore vindicatur, & in quo à Pelagio dissideat, ostenditur. *ibid.* & seqq.
Durandus à S. Portiano non aduersatur doctrinæ Societatis circa placitum de Scientiâ Media. p.442.n.4914.
Durandus in multis facem prætulit Theologis Societatis, tanquam eorum doctrinæ fauens. *ibid.* n.4915. & seqq.
Durandi verba ad probandum Deum non habere voluntatem prædeterminatam erga materiale peccati commissionis in circumstantiis annexæ inseparabiliter malitiæ formalis. p.443.n.4916. & seqq.
Durandus valde alienus est ab opinione de voluntate diuina prædeterminante ad actionem peccati, secundum quod actio est; inficiaturque vniuersim coëfficiantiam immediatam & proximam Omnipotentis cum causis secundis ad suas actiones non infectas malitiâ morali. p.444. n.4922. & seqq.

E

Ecclesia.

Ecclesiæ autoritas permittens sententiam de Scientiâ Media, efficit vt contraria sententia non habeat infallibilem firmitatem, & certitudinem. p.416.n.4794
ex Ecclesiæ toto dogmate, quod intellectu capi potest, capiant Catholici; quod non potest, credant. p.563.n.5508

Effectus.

Effectus necessarii causis secundis sunt immediatè, & formaliter liberi per modum effectuum. p.695. n.5791.

Electio

Sententiarumque insignium.

Electio.

Electio Dei ab homine, & hominis à Deo quomodo fiat. p.28.n.2021
Electio quid sit, & vbi locum non habeat. *ibid.* n.2024.
Electio virtutis & malitiæ non æqualiter fit ab homine. p.29.n.2025
Electio gratiam ante præuisa merita negare, an fuerit olim, & nunc sit erroneum. p.118. n.2476.
Electioem efficacem ad gratiam, & ad gloriam æternam, esse, & non esse secundum præscientiam, docet S. Augustinus. pag. 119. n.2479.
Electio salutaris in actu secundo à pluribus PP. reuocatur in arbitrium creatum ex suppositione gratiæ diuinæ: quod pluribus testimoniis comprobatur. p.138.n.2603. & seqq.
Electio salutaris, conducentis ad vitam æternam, autoritate Tertulliani ponitur in nostro arbitrio ex suppositione gratiæ. p.139.n.2608
Elisus.

Thomas Elisus conceptis verbis tradit, gratiam diuinam non esse proximam adæquatam rationem, ac vim efficiendi actus liberos salutaris. p.613.n.5744.
Elisus docet solius nostræ voluntatis esse in genere causæ formalis extrinsecæ assentiri gratiæ præuenienti, acceptateque eius motionem. *ibid.*

Enchiridium Colonienſe.

Enchiridium Colonienſe liber est falsè adscriptus Concilio Colonienſi, & in multis censurâ ecclesiasticâ dignus. p.54.n.2154
Enchiridij Colonienſis doctrina circa punctum de gratia & libero arbitrio explicatur. *ibid.*n.2155. & seqq.

Epistola.

Epistolæ S. Prosperi, & Hilarij ad S. Augustinum, an quidpiam contineant contrarium Scientiæ Mediæ. p.93.n.2350. & seqq.
Epistolæ S. Prosperi & Hilarij ad S. Augustinum quandonam scriptæ. p.103.n.2395
Epistola Doctoris Coronelis attestans Academiam Vallisoletanam fauere doctrinæ de Scientiâ Media, non est commentum à Iesuitis confictum. p.652.n.5617. & seqq.
Epistola Magistri Ioannis Marquez Augustiniani in fauorem Scientiæ Mediæ non est supposititia. p.654.n.5623.
Epistola egregia, dignaque cedro Complutenſis Academiæ in fauorem libri Concordiæ. p.658. n.5639.
Vide *Littera.*

Essentia diuina.

Essentia diuina non est medium absolute præconnexum, in quo Deus cognoscat futura contingentia, maxime quæ sunt libera voluntati creatæ. p.788.n.6182
Essentia diuina, vt causa exemplaris est medium, per quod cognoscat Deus præfata futura. *ibid.*
Essentia diuina non est medium, in quo antecedenter, simpliciter, & absolute connexo cognoscantur à Deo creaturæ futuræ, quæ sint voluntatis creatæ actus contingentes & liberi. p.789.n.6184. & seqq.
vt Essentia diuina sit medium cognoscendi præfatos actus, quid requiratur. *ibid.*n.6185
Vide *Futurum.*

Euentus.

Euentus & veritas obiectiua determinata est idem ipsum diuersis nominibus significarum. p.745. n.6018.
Euentus & veritatem obiectiuam determinatam cognosci idem est. *ibid.*
Euentus cognoscitur in seipſo. *ibid.*
Expectatio.
Expectatio Dei respectu liberi arbitrij creati, quæ argumento ducto à S. Augustino ex oratione, posset sententiæ Societatis officere, quænam sit. p.134.n.2584

F

Facultas Louaniensis.

Facultatis Louaniensis controuersia cum P. Leonardo Lessio, vide *Louanienses*, & in verbis *Doctor, Bellarminus, Academia, & Academicus.*

Fatum.

Fatum sumptum Christiano & Catholico sensu quid significet. p.127.n.2320
Faustus Rhegiensis.
Faustus Rhegiensis Semipelagianus fuit, sed non hæreticus formaliter. p.59.n.2176
Fausti errores à quibus impugnati, & in quo libro editi. *ibid.*n.2177
Faustus vt Sanctus Rhegi Galliarum colitur, eiusque memoria in variis martyrologiis celebratur. *ibid.*n.2179
Fausti concordia cum S. Augustino in punctis ob quæ non bene audiuit eius doctrina in Ecclesia Dei, tentanda non est. p.60.n.2181
Faustus Rhegiensis Semipelagianus fuit in pluribus punctis, sed non Dux Semipelagianorum. p.107.n.2414.
Faustus qui in Gallia vt Sanctus colitur, immeritè simpliciter & absolute hæreticus vocatur. *ibid.*
Faustus Rhegiensis Antistes asserens deputationem ex iustitia ad gloriam iuxta præscientiam meritorum ex natura, sequutus est doctrinam Mallienſium. p.118.n.2477
Faustus Rhegiensis imperitè Dux & Antesignanus Semipelagianorum, ac Coryphæus Mallienſium dictus à duobus modernis Theologis. p.812.n.6238.

Ferrara.

Franciscus Syluester Ferrariensis allegatus pro prædeterminatione physica, explicatur tanquam ei non fauens, sed potius cum Schola Societatis concordans. p.618.n.5763. & seqq.
Ferrariæ verba intelligenda de determinatione formali, quæ fiat à causa prima, & secunda libera simul operantibus; non autem de causali & præuia, quæ fiat à sola prima. p.619.n.5770
Ferrariæ verba irrefragabilia apud omnes Catholicos, sine fundamento pro prædeterminatione physica allegata. *ibid.*n.5771
Ferrariæ verba continentia veritates Catholicas, nihilque contrarium doctrinæ Societatis. *ibid.* & seqq.n.5772.
Ferrariæ testimonia præluentia Scholæ Societatis afferuntur. p.620.n.5773. & seqq.
Ferrara ostendens quàm peritè docuerit S. Thomas, Deum esse primum principium nostrorum consiliorum & voluntatum, non meminit prædere

Index Rerum notabilium,

prædeterminationis physicae. *ibid.* & seq. num. 5778.
Ferrara concilians concursum diuinum immediatum cum libertate voluntatis creatæ, nullum iudicium præbuit concursus prædeterminatiui. p. 621. n. 1779.
Ferrara verba intelligenda non de motione prædeterminatiua, sed speciali, quanquam non efficaci ex se intrinsecè adæquatè. *ibid.* n. 5780. & seq.
Ferrara argumenta soluens supponit voluntatem diuinam efficacem de effectu contingentis & libero nobis, assumere media impedibilia, & defectibilia à tali effectu; nullatenus verò prædeterminationem physicam. *ibid.* num. 5782. & seqq.
Ferrara rectissimam distinctionem sensus compositi, & diuini adhibet ad propositionem, *Fatum est conari ad oppositum eius, quod Deus efficaciter vult esse futurum.* p. 622. n. 5785
Ferrara explicatio ad pronuntiatum, *Quando aliquid necessario dependet ab aliquo Antecedente, &c.* *ibid.* n. 5787
Ferrara approbat aliud coincidens axioma, *Quidquid ex impedibili, &c.* *ibid.*
Fides, & Fidelis.
Fides actualis fidelem ab infidele discernens soli Dei gratiæ absolute attribuenda est. p. 4. n. 1914
Fides naturalis, nec quidpiam ex parte nostra præit quo aduocetur Deus ad gratiæ auxilium præstandum. p. 13. n. 1954
Fideles quomodo dicantur creati in operibus bonis, conducentibusque ad salutem æternam. p. 28. n. 2020.
Fides imperfecta & inchoata est pia affectio, & volitio credendi; assensio autem est fides perfecta & absoluta. p. 79. n. 2282
Fidei initium, & vsque in finem perseverantia dona Dei sunt. p. 80. n. 2283. & seq.
Fides non meretur condignè cætera dona, nec illa impettat infallibiliter. p. 117. n. 2472
Fonsæca.
Fonsæca nunquam gloriatur etiam in Domino de Scientia Media excogitata à se primùm, nullo præeunte alio. p. 294. n. 4260
Fonsæca expressè non dicit vsum Scientiæ Mediæ à se primùm adhibitum ad concordiam libertatis creatæ cum decretis diuinis. pag. 295. n. 4262.
Fonsæca minùs fideliter tribuitur confessio de Scientia Media noua, & profus incognita antiquis. *ibid.* n. 4263
Fulgentius.
S. Fulgentij loca duo referuntur, ad quæ congruens datur interpretatio. p. 128. n. 2523
S. Fulgentius docuit non tribui omnibus gratiam æqualem, sed neququam voluit, non tribui gratiam vtcumque. p. 174. n. 2785
Futurum, & Futuritiu.
Futura absoluta, vel conditionata an cognoscantur à Deo absolute, vel conditionatè in suo decreto libero. p. 90. n. 2332
Futurum conditionatum nullum potest præsciri, neque tale esse independentè à decreto diuino; non debet tamen in eo præsciri tanquam in medio necessario, & sufficienti. *ibid.* n. 2334
Futurum duplex à S. Thoma distinctum. pag. 357. n. 4537.
Futurum nunquam potest non fuisse futurum, licet

quod est futurum, possit non esse futurum. *ibid.*
Futurum contingens compos est veritatis obiectiue respectu diuini intellectus. p. 359. n. 4545
Futura contingencia multa sunt quæ aliquando erunt, nihilque futurum est aliquando, purificatà conditione, de quo verum non sit, quod foret sub tali conditione. p. 362. n. 4560
Futura conditionata vt sic, possunt fundare cognoscibilitatem secundùm esse reale, quod in seipsis haberent, si poneretur conditio; quanquam non secundùm esse reale, quod in seipsis habeant, non posità conditione. p. 363. n. 4561
Futura contingencia non posse cognosci in suis causis certè & infallibiliter, est propositio vniuersalis S. Thomæ. *ibid.* n. 4562
pro Futurorum contingentium conditionerum cognitione diuina infallibili ad quid recurrendum sit. *ibid.* n. 4563. & seq.
de Futurorum contingentium, vel conditionerum cognitione diuina certa & infallibili, qualis sit mens S. Thomæ, aperitur. p. 363. n. 4565. & seqq.
Futura non tantùm dicuntur Deo ab æterno præsentia secundùm rationes suas quidditatiuas, sed etiam secundùm suas existencias temporaneas. p. 364. n. 4570.
Futurum contingens absolutum non est certè & infallibiliter cognoscibile in suis causis indifferentibus & indeterminatis, sed cognoscitur à Deo in causis vt determinatis per suum decretum efficacem. p. 365. n. 4572
Futura contingencia Deo nota esse, quia futura sunt, & non è contra, variis Patrum autoritatibus probatur. p. 375. n. 4603. & seqq.
Futuritiu contingentium est conditio præuia ad Scientiam visionis, sine causalitate tamen physica & influxu. p. 376. n. 4607
Futurum nihil est contingenter & liberè, nisi Deo determinante se, vt intendat, vel permittat. p. 385. n. 4647.
Futura contingencia & libera cognoscuntur à Deo antecedenter ad decretum intentionum, vel permissionum per Scientiam Mediam. *ibid.* n. 4648
Futurum contingens & liberum, quod est obiectum præscientiæ diuinæ, non est futurum in causis contingentibus & liberis, sed quoad exitum & euentum, &c. p. 386. n. 4649
Futura contingencia libera voluntatis creatæ, siue conditionata, siue absoluta, quo sensu possunt dici non cognosci à Deo in seipsis. pag. 401. n. 4727.
Futurum esse aliquid, potest duobus modis dici. p. 402. n. 4730.
Futuritionem rei contingentis esse priorem quasi materialiter, seu per modum materiæ obiectiue præscientiæ diuinæ visionis, docet cum Iesuitis Antisdorensis. p. 351. n. 5356
Futurum ignotum contingens in causa secunda vt sic, quid sit apud Caietanum. p. 618. n. 5761
Futurum conditionerum transit ab æterno ab statu possibilis ad statum futuri conditionerum per transitum realem, qui esset. p. 699. n. 5809
Futurum contingens conditionerum in pluribus Scripturæ locis significatur per præteritum imperfectum optatiui, seu subiunctiui modi. p. 700. n. 5811.
Futura contingencia absoluta non indigent, vt in Deo antecedit decretum efficacem, connexumque cum eorum esse, vt in seipsis habeant esse

Sententiarumque insignium.

esse pro sua temporis differentia. p. 703. n. 7825
Futurum in quantum futurum, dicitur aliquo modo necessarium. *ibid.* n. 5826
Futurum contingens ex propria obiectiua veritate, antequàm sit de facto productum, solum fundat veritatem per modum futuri respectu intellectus non diuini, secus respectu intellectus diuini. p. 704. n. 5829.
Futura contingencia absoluta habent veritatem determinatam in seipsis, & in actu secundo; sed non in causis suis, & in actu primo. *ibid.* n. 830.
Futuri absoluti contingentis, liberique respectu voluntatis creatæ, ad quid reduci debeat origo & radix. p. 705. n. 5836
Futuritionis contingentis & liberæ voluntati creatæ determinatio unde habeatur. *ibid.* n. 5837
Futuri determinata veritas vt infallibilis, sumitur ex dispositione Dei tanquam ex prima radice; & ex voluntate creatæ, tanquam ex proxima radice. p. 708. n. 5838
Futurum infallibile, quod contingens sit, non est de præsentis determinatum ad existendum postea. p. 709. n. 5852
Futura contingencia conditionata nequeunt videri à Deo in seipsis, & extra suas causas, vt infallibiliter existit absolute, secus verò conditionatè. p. 709. n. 5854
Futurum eo modo quo est tale, non debet habere aliquam formam; à qua de præsentis habeat determinationem ad existendum postea, p. 711. n. 5862
Futuritionem obiectiuam, seu determinationem infallibilem de præsentis ad existendum postea, mensurari per existentiam rei aliquando exercitam de præsentis, nullatenus dicunt Iesuitæ. p. 712. n. 5864.
de Futuro vt verificetur nunc, & antequàm sit, quod certè & infallibiliter erit postea, sufficit existentia habenda certè & infallibiliter, cuius carentia detur antea, seu de præsentis; & minime requiritur determinatio de præsentis, ad certè & infallibiliter existendum postea. p. 714. n. 5874.
Futurum qua ratione differat à possibili. p. 715. n. 5879.
Futuri certi & infallibilis crimen à futuro casuali, fortuito, dubio, vel probabili. *ibid.*
de Futuritionis certitudine & infallibilitate multa traduntur. *ibid.* n. 5880
Futurum non requirit existentiam nunc de præsentis, sed existentiam postea, tanquam partem sui constituentem. p. 716. n. 5882
de Futuris contingentibus absolutis, & conditioneratis, & de futuritione contingente absoluta, & conditionerata multa placita referuntur iuxta doctrinam Societatis. p. 718. n. 5893
Futuritiu nunquam est tota simul. *ibid.* n. 5896
Futuritiu rei creatæ non cognoscitur vt tota simul existens ab æterno; secus vt existens partim ab æterno, & partim in tempore. p. 719. n. 5897.
de Futuris penitentia Tyriorum, & peccato Antichristi aliqua traduntur. *ibid.* n. 5899. & seqq.
Futuri nomine simpliciter & absolute prolato, & sine addito, solet intelligi futurum absolutum: futura verò conditionata à PP. Ecclesiæ vocata sunt non futura. p. 720. n. 5903
Futura pura conditionerata sunt futura propriè in suo genere. *ibid.* & n. 5904
Futuritionis conditioneratæ ab absoluta discrimen in

quo constituendum sit. *ibid.* n. 5902
Futuritiu quomodo dici possit absolute & simpliciter præsens, & non futura. *ibid.* n. 5905
Futuritiu contingentium liberorum voluntati creatæ non præcedit pro priori ad cognitionem diuinam. p. 720. n. 5906
Futura contingencia non habent præsentem ab æterno determinatam veritatem obiectiuam, intrinsecam ipsis futuris; fundantemque veritatem formalem cognitionis terminatæ ad ipsa; sed quæ absolute habitura sunt, illam habitura esse absolute; quæ verò conditionerata, illam habitura esse si conditio poneretur. p. 721. n. 5908
Futura contingencia, quod non possint fieri, est impotentia tantùm consequens; & ex suppositione. p. 725. n. 5927
Futuri in genere definitio traditur, quæ recta est pro futuro in causa, non autem pro futuro in se; p. 727. n. 5938.
Futuri necessarij prout in causa, & prout in se, definitiones traduntur. *ibid.*
Futurum necessarium causæ secundæ est contingens causæ primæ. *ibid.*
ad Futurum contingens in causa vel in se, non requiritur decretum diuinum antecedens & efficax, siue vt constitutum, siue vt quid præuium, ex doctrina Ferraræ. pag. 727. & seq. n. 5941.
Futurum in dicendo, & in causa non prærequirit ad sui constitutionem decretum diuinum efficacem & antecedens, iuxta Caietanum. p. 728. n. 5942.
Futurum in causa, vel in se non constituitur per decretum diuinum antecedens, & efficacem, iuxta Capreolum. *ibid.* n. 5943. & seq.
Futura absoluta habere ab æterno optitudinem; aut non repugnantiam vt à Deo cognoscantur, non dixit Suarez. p. 731. n. 5957
Futuritiu conditionerata, etsi non simpliciter existat, nequit tamen alicui tanquam subiecto uniti, quod nullatenus existit. p. 735. n. 5973
Futuritiu conditionerata non potest non quodam modo esse aliquid existereque sic actualiter, eo ipso quod trahit ortum ab alio. *ibid.* n. 5974
Futuritiu conditionerata non solet sumi late pro existentia conditionerata rei præteritæ, vel præsentis. p. 736. n. 5978
Futuritionis conditioneratæ denominatio non potest non constare eisdem constitutiuis, quibus res strictè futura sub conditioneratè. *ibid.* n. 5979
Futuritiu contingens tam sublimiter hoc tempore à modernis Scholæ Dominicanæ & Societatis Theologis proponitur, vt longè superet Authortis captum, nec possit lectoribus clarè explicari; qualis est futuritiu, quæ media, inter ens reale & rationis habeat meritum verificandi munus. p. 739. n. 5994.
Futura absoluta contingencia & libera voluntatis creatæ, an habeant veritatem obiectiuam determinatam, in qua à Deo cognoscantur independentè ab eius decreto. p. 744. num. 6012. & seqq.
Futurum contingens conditioneratum, etsi actu in se non sit, cognoscitur tamen à Deo. p. 758. n. 6079.
Futura contingencia libera voluntatis creatæ quo sensu dici possint obiectum formale Scientiæ Mediæ. *ibid.* n. 6080
Futurum non est ab æterno cognoscibile cognoscibilitate intrinsecâ. p. 760. n. 6083
Futurum

Index Rerum notabilium,

Futurum contingens voluntatis creatæ, etsi sit indeterminatum, tamen cognoscibile est à Deo extra suas causas, & in se. *ibid.* n. 6086

Futura contingentia & libera, tam conditionata, quam absoluta, quo sensu gaudeant, vel non gaudeant veritate obiectiva determinata ante decretum. *p.* 776. n. 6149

Futuri definitio traditur, quæ perperam transferatur ex futuro infallibiliter in causa ad futurum infallibiliter in se. *ibid.*

Futurorum præsentia realis ad æternitatem, non habita iam, sed habenda pro sua temporis differentia, est materialis ratio cur certò cognoscantur à Deo. *p.* 779. n. 6153

Futura contingentia & libera voluntatis creatæ cognoscuntur à Deo in seipsis. *ibid.* n. 6154

Futurum necessarium non cognoscitur ut futurum, sed ut præsens, si cognoscatur in causis. *p.* 786. n. 6178.

Futurum contingens non cognoscitur in causis, si cognoscatur certò. *ibid.*

Futurum contingens quare non sit certò cognoscibile in causis præparatis. *ibid.* & seq.

Futuram contingens & liberam voluntati creatæ cognosci certò in causis physicè prædeterminatis, stare non potest, quin ad ipsum præcedat aliqua determinatio infallibilis, derivata à Deo in causas, quæ prorsus aliena est à doctrina S. Thomæ. *p.* 787. n. 6180

ad futurum necessarium admittenda est determinatio, quæ sit prior naturâ, & necessitans ad posterioris existentiam; contingens verò infallibiliter futurum non requirit aliud, quam non existentiam tempore præsentis, & existentiam positionemque infallibilem à contingenti sua causa tempore consequenti. *p.* 788. n. 6181

Vide *Contingens, Idea.*

G

Gabriel.

Gabrielis Biel doctrina, tanquam favens sententiæ de Scientia Media, ponderatur. *p.* 64. n. 2200. & seqq.

Gabriel longè remotus ab approbata prædeterminatione physica ad materiale peccati. *p.* 68. n. 2224.

Giachanus.

Vincentius Giachanus affirmans hominem determinare se, ostendit præsentiam diuinam de huiusmodi determinatione non esse impositionem necessitatis. *p.* 614. n. 5745

Giachanus affirmans voluntatem relinquere in sua libertate, quando per gratiam vocantem & auxiliantem præparatur, & disponitur, negat eam esse prædeterminantem. *ibid.* n. 5746

Gloriari, Gloria, & Gloriatio.

Gloriari potest secundariò Petrus in Domino de conversione sua, de gloriatione verò principali & primaria reprimenda curat Apostolus. *p.* 3. n. 1909.

Gloria, honore & laude dignus est homo, qui liberè operatur bene, etsi minus principaliter quam Deus. *ibid.* n. 1910

Gloriatio vera arbitrij creati reprimatur, concessâ iustâ & sancta gloriatione in Domino propter operationem salutarem. *p.* 4. n. 1916

Gloriatio D. Pauli in Domino, quòd adiuncto suo

labore gratia in eo vacua non fuerit. *p.* 15. n. 1965.

Gloriatio D. Pauli de suis laboribus instat ostenditur. *p.* 16. n. 1966. & seqq.

Gratia.

Gratiæ diuinæ elogium sine præiudicio liberi nostri arbitrij. *p.* 17. n. 1971

Gratia sit non vacua, sed plena per cooperationem arbitrij nostri, exercitam non sola facultate naturæ, sed potissimum eiusdem gratiæ. *ibid.* & seq. n. 1972.

Gratiam in vacuum recipere quid sit. *p.* 18. n. 1973.

Gratiæ non vacuitas in Paulo coaluit ex libero huius salutarique consensu. *ibid.* num. 1974. & seqq.

Gratiæ imputandum est, & non libero arbitrio, quod vult & currit. *p.* 19. n. 1977

Gratia quâ Deus agit in nobis, & voluntatem nostram præparat, in quo præmineat & posita sit, & quomodo nobis infundatur. *p.* 30. n. 2032.

Gratia vocationis cur non sit efficax in multis, traditur ex S. Gregorio Nysseno. *p.* 25. n. 2009

de Gratia & libero arbitrio cautè admodum loquendum, iuxta regulas S. P. Ignatij. *p.* 36. n. 2064.

Gratia moraliter excitans primariè in genere causa moralis causat determinationem nostram, etsi determinetur ipsa electiòe à libero nostro arbitrio ad agendum. *p.* 78. n. 2273

Gratiam actualem per accidens associare; & informare voluntatem nostram ad actus salutaris, non asserunt lesuitæ. *ibid.* n. 2277

sine Gratia non potest haberi affectus pius credulitatis, & expiationis à peccato, nec potestas simpliciter ad illos. *p.* 79. n. 2279

Gratia præcise à merè sufficienti & efficaci requiritur tam à Dominicanis, quam à lesuitis, contra Semipelagianos ad quemcunque actum salutarem. *ibid.*

ad Gratiam diuinam referendum est quodcumque bonum in homine est. *p.* 80. n. 2283. & seq.

Gratia ut efficaciter & congruè præueniens est causa totalis, ut cooperans verò est causa partialis operationis salutaris. *p.* 110. n. 2430

Gratiæ supernaturales quas Deus infundit nobis sine nobis, triplicis generis referuntur. *p.* 129. n. 2558.

Gratia infusa, sed non sine nobis, datur. *ibid.*

Gratiam diuinam, quæ tribuat sufficientiam proximam ad consensum liberum in opus salutare, requiri tam in principio, quam in progressu iustificationis nostræ, optimè probatur à D. Augustino contra Pelagianos, & Semipelagianos. *p.* 133. n. 2583.

Gratia in actu primo efficax & congrua, quæ præuisa sit sortitura effectum, cur vni, & non alteri detur à Deo, quæstio est à nobis Inscrutabilis. *p.* 135. n. 2590

Gratia à Deo data, cur in actu secundo sit efficax, & congrua in vno per absolutum consensum sui arbitrij, & non in alio. *ibid.*

Gratiam efficacem secundum se expositam esse resistentiæ nostri arbitrij, luculento testimonio Laurentij Iustiniani comprobatur. *p.* 139. n. 2609.

Gratiam maiorem, vel minorem in baptizatis apparere, dupliciter potest contingere, ex D. Thoma. *p.* 140. n. 2612

Gratiam

Sententiarumque insignium.

Gratiam infundere Dei est; nostrum verò eam fructiferam reddere, acceptare, vel respicere, quoad operationem. *ibid.* n. 2613

Gratiam prædeterminantem physicè non admittit Tostatus. *p.* 141. n. 2619

Gratia diuinâ non fuit à D. Augustino tam pro dignitate declarata, quam oportebat. *p.* 142. n. 2627.

Gratiam Dei nos trahentem humiliter subsequi nostrum est. *p.* 145. n. 2639

Gratiæ diuinæ potior quidem pars est in opere salutis, non tamen totum. *p.* 146. n. 2643

Gratia prædeterminans ad actum contritionis in postremo vitæ puncto censeri debet maior in ratione doni & beneficii, quam si à Deo præbeatur homini peccatori in medio vitæ, non efficiens ut ille perseveret. *p.* 149. n. 2661.

Gratiæ diuinæ ad opera bona conducentia ad salutem necessitas adstruitur; sed quod ad ea sit prædeterminatiua, nullatenus indicatur in doctrina S. Augustini: eiusdem verò gratiæ ad opera præuisa necessitas excluditur. *p.* 150. n. 2669.

Gratia efficax præseruans bonos Angelos, & reparans hominem lapsam ab omnibus admittitur, sed de modo efficacitæ controuertitur. *p.* 152. n. 2676. & seq.

Gratiæ primi hominis ante peccatum cum gratia Saluatoris comparatio. *p.* 154. num. 2688. & seqq.

Gratiæ statum naturæ integræ, & lapsæ per ordinem ad finalem perseverantiam discrimina duo. *p.* 155. n. 2694

Gratiâ abundantiore opus est in homine post lapsum, quam in statu innocentie. *ibid.* num. 2696.

Gratia hominis prædestinati quamam debeat esse. *ibid.*

Gratia naturæ integræ infirmior fuit, quam gratia naturæ lapsæ & reparatæ per Christum in prædestinatis. *p.* 156. n. 2699

Gratiæ Adamo collatæ ad finaliter perseverandum in statu innocentie discrimen à gratia concessa prædestinatis in statu naturæ lapsæ & reparatæ, ut finaliter perseverent, admittitur à Scholâ Thomistica, & Societatis; sed diuersimodè ab vtraque. *p.* 160. n. 2719. & seq.

Gratia auxilians non subtrahitur à Deo, nisi ob præcedentem culpam hominis. *p.* 168. n. 2761.

Gratia, quantum in ipsa est, omnibus communicatur à Deo, ut efficax sit, & in eis qui ipsâ præuerti obstatulum non ponunt, efficax est. *p.* 171. n. 2773.

Gratia non omnibus datur æqualis, ex S. Fulgentio. *p.* 174. n. 2785

Gratia quibus datur, est ex gratuita Dei misericordia; quibus autem non datur, est ex iusto Dei iudicio. *p.* 174. n. 2787

Gratiam adiuantem confertur ex meritis liberi arbitrij, impugnat à D. Augustino contra Iulianum Pelagianum. *p.* 179. n. 2809

Gratia quâ per fidem credendo venimus ad Christum, est verè gratia. *p.* 180. n. 2810

Gratiam adiuantem non esse totam agendi rationem in operibus salutaribus, neque prædeterminatiuam, insigni S. Augustini testimonio conuincitur. *p.* 195. n. 2885

Gratiâ præuente excitanteque subsequitur actio, ad R. P. *Gabr. de Henao, Scient. Mad. Pars II.*

quam præstat etiam aliquid liberum arbitrium *p.* 200. n. 2908.

Gratiæ duplex acceptio, & quare dicatur aliquando à S. Thoma donum habituale infusum. *p.* 225. & 226. n. 3036. & seqq.

Gratiæ conceptus non destruitur per legem ob merita Christi præscriptam, non denegandi gratiam facienti quod in se est per vires naturæ. *p.* 236. n. 3087.

Gratia ira subiuncta est operibus naturalibus honestis, ut ad hanc nequitiam sint meriti, neque impetratio, neque dispositio postiva. *p.* 237. n. 3090.

Gratia sic à Deo decernitur in præsentia expellens operis, ut æquè bene potuerit non decerni. *p.* 238. n. 3096.

Gratia prima propriissimè rationem gratiæ sortitur, quia quando hominibus confertur, nullatenus illis debetur, nec ea sunt digni. *p.* 240. n. 4006

Gratia vocationis est prima discretio intrinseca & formalis, etsi tribuatur lege infallibili ex pacto inito cum Christo, si homo faciat viribus propriis quantum potest boni. *ibid.* n. 4007

Gratia præueniens quæ in intellectu illuminatione, & quæ in voluntatis affectione sit constituenda, ex S. Augustini mente. *p.* 248. n. 4045.

Gratia interna per intrinsecum illapsum Spiritus Diuini à S. Augustino stabilita contra Pelagianum. *ibid.* n. 4046

Gratia à Pelagio admissa non recessit absolute à commendatione legis & doctrinæ, sed recederet si gratia illa foret interna & supernaturalis per Christum, consistens in illuminatione & excitatione morali. *p.* 250. n. 4053

Gratiæ & liberi arbitrij concordia quam difficilis. *p.* 251. n. 4068. & seq.

Gratia quamam nobis necessaria ad bene velle & operari, & quamam non sufficiat. *ibid.* n. 4070

de Gratia adiutorio nobis necessario ad bene velle & operari, quinque confessionis capita; ex S. Augustino. *ibid.* & seq.

Gratia præueniens per Christum nobis est necessaria, & parata à Deo gratis, gratisque nobis confertur, & quomodo eius efficaciam conciliari possit cum libertate nostra. *p.* 256. n. 4084

Gratia per Christum vera, auxilians interioris, quamam sit iuxta S. Augustinum, & à quibus morbis liberum arbitrium sanet. *p.* 257. num. 4087. & seq.

Gratiæ nostrum liberum arbitrium sanantis necessitas statuitur à S. Augustino contra Pelagianum. *ibid.* n. 4089.

Gratia auxilians interioris per illustrationem & inspirationem, ex D. Augustini mente pertinet ad SS. Trinitatem, & ad Spiritum Sanctum. *p.* 258. n. 4090. & seq.

Gratia christiana talis debet esse, ut non tantum illustret intellectum & alliciat voluptatem, sed etiam possit intus reformare, mouere, immutareque hanc; non tamen vi physicè prædeterminatiuâ. *p.* 259. n. 4100

Gratiæ interiori, quæ sit auxilium sufficiens in statu naturæ lapsæ, nonnunquam restituitur. *p.* 272. n. 4132. & seq.

Gratiæ æqualis potest vnus meliorem & vtiliorem vlturam facere, quam alius. *p.* 275. n. 4166

Gratiam non esse totam rationem agendi in operibus

C C c

Index Rerum notabilium,

ribus gratiæ, iudicat Ægidius Romanus. p. 326. n. 533.

Gratiam esse principalem in effectione actuum meritorie conducentium ad salutem æternam, sed non totam rationem agendi, probat prædictus Ægidius. p. 527. n. 5349

Gratiam à nobis & à meritis nostris ex viribus naturæ antequam, non asserunt PP. Societatis. p. 393. n. 4694.

Gratia quæ re ipsa est efficax, & actu efficiens, importantque actualem operationem; vocatur aliquando sufficiens. p. 663. n. 5654

Gratiæ actuali plus tribuitur in sententia Societatis, quam quod informet liberum arbitrium, & efficiat simultaneè actum salutarem; sed non tribuitur, quod moueat prædeterminando physicè ad eum actum. p. 784. n. 6170

Gratia talis à Iesuitis censetur, vt vires arbitrij creati, quod ab ea excitatur & eleuatur, possint cum ea componere dissentium ac resistendam; proindeque, consentire ei, & non resistere, sit determinationis electiue arbitrij, quin ab ea præuie, causaliterque determinetur. p. 804. n. 6223.

Gratiæ efficaci siue in secundo, siue in primo actu nunquam resisti, vel dissentiri, constantissimum est apud Iesuitas. p. 818. n. 6258

Gratiam quæ in actu secundo ex determinatione voluntatis creatæ est efficax, potuisse esse inefficacem, suapteque naturæ & entitate indifferentem esse ad efficaciam & inefficaciam, constans est in Schola Societatis. ibid.

Gregorius Ariminensis.

Gregorius Ariminensis non asserit, Deum debere esse causam, vt voluntas nostra causet entitatem actionis peccaminosæ, sed tantum Deum esse causam voluntatis nostræ vt sit; non tamen vt sit causa prauæ volitionis. pag. 461. num. 5002. & seq.

Gregorius excludit quamlibet præmotionem, ratione cuius Deus faciat vt voluntas nostra causet actionem peccaminosam. p. 462. n. 5004

Gregorius rejiciens verbis clarissimis præmotionem, quæ esset prædeterminatio physica ad actionem peccaminosam, tradit doctrinam Societatis de voluntate nostra determinante omnipotentiam diuinam ad concursum physicum in materiale peccati. ibid. n. 5005

Gregorius asserit magis proprie dici, Deum coagere voluntati creatæ ad actionem peccaminosam, quam hanc Deo. ibid. n. 5006

Gregorij doctrina difficilis in speciem pugnans cum sententia Societatis enodatur. ibid. & p. 463. n. 5007. & seq.

Gregorij loca varia fauentia Scholæ Societatis referuntur. p. 463. à n. 5010. & seq.

Gregorij conclusio prorsus opposita decreto diuino antecedenter efficaci, quod sit medium ad id requisitum, vt Deus habeat infallibilem præscientiam de futuris contingentibus & liberis voluntatis creatæ. p. 464. n. 5015

Gregorius graphicè describit doctrinam Societatis circa potestatem voluntatis creatæ ad impediendam Dei præscientiam de suis actibus contingentibus & liberis. ibid. n. 5016. & seq.

Gregorius valde remotus est ab attribuenda diuinæ scientiæ visionis causalitate effectiua erga futura contingentia, & libera voluntatis creatæ. ibid. n. 5018.

Gregorius intendit esse à S. Augustini sententia, scientiam simplicis intelligentiæ, adiuncto diuino beneplacito reputari debere causam rerum factibilium proprie & per se à Deo. ibid. n. 5019

H

Habitus.

Habitus Fidei nomine quid significauerit D. Thomas in aliquibus locis. p. 226. n. 3041

Habitus infusus quis sit apud D. Thomam. ibid. *Henricus Gandauensis.*

Henrici Gandauensis loca varia referuntur, & examinatur, an faueat, vel contrarius sit doctrinæ Societatis. p. 438. à n. 4891

Henricus contrarius ostenditur physice prædeterminationi. p. 439. n. 4897

Henricus Gandauensis clarè exponit indeterminationem, quæ gaudere debet voluntas creatæ, vt actus quem eliciat, sit ei immediatè ac formaliter liber. p. 439. n. 4899

Henricus negat præuiam à Deo determinationem ad bonum, & ad materiale mali moralis, saluo concursu physico simultaneo ad utrumque. p. 439. n. 4900.

Henrici verba ridiculè intellecta ab Incognito, & interpretata. ibid. n. 4901

Hieronymus.

S. Hieronymus calumniosè Pelagianismi, aut Semipelagianismi inculpatus ob Commentarij in psalmos, quæ ei attribuantur. p. 137. n. 2599

S. Hieronymus cum S. Augustino conspirauit in doctrina de Christi gratia. ibid. n. 2609

SS. Hieronymus & Augustinus præcipui Pelagianæ heresis expugnatores. ibid.

S. Hieronymi verba in Psalmum 107. quo sensu accipienda sint. ibid. n. 2601

ad S. Hieronymi duo alia loca interpretatio adhibetur. ibid. n. 2602. & seq.

S. Hieronymum cum D. Augustino scribente, *Velimus & sum esse voluit, & nostrum, &c.* concordare, pluribus aliarum testimoniis ostenditur. p. 145. n. 2642. & seq.

S. Hieronymus dicens, *Non est gratia totum,* conciliatur cum D. Augustino dicente, *Dandum gratia totum.* p. 146. n. 2645

Hilarius.

Hilarius qui de Massiliensium doctrina consuluit S. Augustinum, nullo titulo recenseri potest inter grauiores Ecclesiæ Doctores. p. 642. n. 5876

Hilarius prædictus fateretur se laicum. ibid.

Homo.

Homo bene operans coadiutor Dei ab Apostolo dicitur. p. 5. n. 1917

Homo spiritualis non quasi ex motu propriæ voluntatis principaliter, sed ex instinctu Spiritus Sancti inclinatur ad aliquid agendum. p. 11. n. 1941.

Homo coronatur, aut punitur de eo quod in eo est. p. 47. n. 2123

Homini relicta est à Deo determinatio operationis liberæ, siue honestæ, siue inhonestæ. p. 63. n. 2195.

Homo lapsus viribus proprii arbitrij, suppositæ gratiæ præueniente, resurgit à peccato, aut in eo jacet; & iustus similiter in iustitia manet, aut

Sententiarumque insignium.

aut ab ea excidit. p. 140. n. 2615. & seq.

Homines ad Deum accedentes Dei auxilio dirigitur, non accedentes autem suâ pertinaciâ relinquantur. p. 141. n. 2622

Hominem à Deo regi, ex se minus significat, quam agi, & hoc adhuc non denotat quid prædeterminans ex parte Dei. p. 150. n. 2670

Homo regitur & agitur à Deo, ex mente D. Augustini. ibid.

Hominem à Deo regi quid significet. p. 151. n. 2671

Hominem indigere auxilio gratiæ non solum ad merendum, sed etiam ad hoc, vt se ad gratiam præparet, contra Pelagium, & Semipelagianos statuitur. p. 151. n. 4059

Homo post lapsum abundantior indiget gratiâ, quam in statu innocentie. p. 155. n. 2696

Homini in hac vita nunquam desiciunt quæ ad salutem sunt necessaria, iuxta D. Augustinum. p. 163. n. 2737.

Homines conuenire penes spheram gratiæ in auxilio sufficienti cum de promerendam salutem; non negat D. Thomas. p. 169. n. 2765

Homo non solus, sed cum gratia agit opus salutare per liberum arbitrium. p. 201. n. 2913

Homini vulnerati cum de Hierusalem descendere in Hiericho, parabola libero arbitrio applicatur, quæ variè à Patribus explicatur. pag. 202. n. 2915. & seq.

Homo vocatus & excitatus per Dei gratiam cooperatur eidem adiuvanti, ita vt aliquid præstet per propriam liberi sui arbitrij virtutem immediatam & proximam. ibid. n. 2919

Homo etiam peccator admittit ad opus salutis suæ voluntatis efficaciam. pag. 203. num. 2920. & seq.

Homo dum viuunt, actus salutaris exercet & agit. ibid. n. 2922

vt Homo aliquid agat ad suam iustificationem, requiritur vt voluntas humana de se, provi distinguatur à diuinæ gratiæ auxilio, habeat propriam, & immediatam efficientiam in actu liberum supernaturalem. pag. 209. num. 2951. & seq.

Homo in statu naturæ lapsæ non potest sine assistentia gratiæ habitualis facere diuina opera bona moralia ordinis naturalis. p. 224. n. 3028

Homini in syluis enutrito rationis naturalis ductum sequenti in appetitu boni & fuga mali; Deus auxilium ad credendum certissimè suppeditat. ibid. n. 3029. & seq.

an Homo possit sine gratia Dei præparare se ad gratiam gratum facientem. pag. 225. num. 3036. & seq.

vt Homo præparet se ad gratiam habitualemente sanctificantem, an indigeat aliâ gratiâ, & sic necesse sit procedere in infinitum. p. 226. n. 3038. & seq.

Homines omnes, quicquid conentur, æquales sunt quantum ad meritum gratiæ vocationis, nec vilo modo discernuntur à massa perditionis ex parte sua, nec per propria merita, sed per merita Christi, pag. 239. num. 4001. & seq.

Homines ideo dicuntur iustificari gratis, quia quando illis gratia conferitur, nullatenus illis debetur, nec ea sunt digni. p. 240. n. 4006

Homo peccans non est dicendus peccato suo ponere impedimentum receptioni gratiæ requisitæ ad vitandum illud ipsum peccatum. p. 271. n. 4148

R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

Homo vocationi consentiens, eam sequendo potest apto quodam modo dici consentire, quia vult p. 281. n. 4197

Homini conuersi, & non conuersi discretio vdenam proueniat. p. 282. n. 4198. & seq.

Homo nequit naturalibus viribus cognoscere certè atque infallibiliter futura contingentia dependentia à voluntate creatæ, iuxta S. Thomam. p. 360. n. 4553

Homo cum sit indifferens ad operationes varias, opus est, vt vel ad bonum morale quodcumque naturale prosequendum excitetur exterioris ab obiectis, & moueatur interioris à Deo. p. 395. num. 4072

Homo sub gratia habituali constitutus, dicitur retinere potentiam proximam ad peccandum. p. 510. n. 5251

Homo ratione perfecti in suos actus dominij, quod à Deo accepit, potest sub ipso Deo immediatè concurrente determinare se electiue ad quod, & quando, & vbi voluerit. p. 673. n. 5896

Homini de manifestis tantummodo iudicare datum est. p. 797. n. 6201

Homines nonnulli multa, & mortem ipsam pro Christo tolerant; iacturam verò nominis vel minimam ferre recusant. ibid.

Homines omnes sibi, & suis commodis fauent; nec facillè quisquam reperitur, qui aduersa sibi dicere velit. p. 800. n. 6211

Homini superbienti ob determinationem sibi indultæ à Deo gratiæ opponitur locus S. Francisci Salesij. p. 813. n. 6242

Hugo.

Hugo venerabilis an faueat communi Thomistarum sensui, an potius Scholæ Societatis. p. 341. num. 4463

Hugonis verba quomodo interpretanda & intelligenda. ibid. & seq.

Iansenius.

Iansenius Iprensis immeritè dicitur biceps, & dimidiatus Thomistarum & Molinistarum affecta. p. 156. n. 2700

Iansenius multa scripsit de statu naturæ lapsæ & reparatæ, quæ non approbant Thomistæ, suntque damnata: plura etiam tradidit de statu naturæ integræ Angelorum & hominum, quæ Iesuitis maxime displicent. ibid.

Iansenius Iprensis nullam aliam gratiam sufficientem reiecit, quam illam, quæ solâ hominis voluntate potest actu habere effectum. pag. 271. num. 4150

Idea.

Idea, adiuncto decreto diuino, esse sufficiens medium, & connexum, in quo infallibiliter cognoscantur futura contingentia, ex doctrina D. Thomæ nullatenus inferuntur. p. 779. n. 6154

Vide Futurum.

Iesuitæ.

Iesuitas magis recedere ab opinione Calvini, quam Dominicanos, conuincitur. pag. 33. num. 2051

Iesuitarum sensus vnanimis exploratus à Præposito Generali, super eo quod communi Societatis nomine & periculo defendendum esset coram Sede Apostolica è libro Molinæ. pag. 72. num. 2241

Index Rerum notabilium,

Iesuitæ viam tenent inter Dominicanos, & Massilienses primæ classis in fœderanda efficacia gratiæ, & infallibilitate prædestinationis cum arbitrii creati libertate. p.96. n.2364
Vide verbo *Massilienses*.

Iesuitæ sentientes cum Semipelagianis, gratiam præuenientem esse ralem, cui possit humana voluntas resistere, vel obtemperare, procul sunt ab errore, neque debet eis hæc doctrina inuidiam creare. p.97. n.2369

Iesuitæ dicentes præscientiam futurorum contingentium conditionatorum non fundari in decreto antecedenti & efficaci, absolute subiectiue, & conditionato obiectiue, duces non sequuntur Semipelagianos. ibid. num. 2370. & seq.

Iesuitas nunquam pœnitebit profiteri, multa esse à Deo præscita, quæ non sunt prædestinata. p.123. n.2499. & seqq.

Iesuitarum interpretationes ad libros S. Augustini de prædestinatione SS. & de bono perseuerantiæ, elucidantur, & exploditur iudicium de illis cuiusdam Moderni. pag.124. num.2507. & seq.

Iesuitis ad imposturam de Pelagianismo solatio est S. Augustinus & omnes Catholici. pag.208. num.4141.

Iesuitæ præ modestia tacent ad conuitia, quæ in ipsos contorquentur. p.1270. n.4145

Iesuitis dedecori non debet esse, quod militent sub vexillis Molinæ, ac confirmant suo suffragio quæ Molina prius luci publicæ exposuit. p.273. num.4160.

Iesuitas non deterrent Incogniti scripta iniuriosa, & cum eis pugnare non deest viros à Societate. ibid. n.4161.

Iesuitæ multum in Scholis promouere notitiam Scientiæ Mediæ. p.300. n.4286

Iesuitæ excitati vt impugnent doctrinam respuentem Scientiæ Mediæ, sed nullatenus scandalum possit ob eam. pag.301. num.4288. & seq.

Iesuitæ non persuasere sibi priscos Theologos Thomistas contrarios fuisse principiis quibus amittitur Scientia Media, sed placide complures Thomistas veteres allegauere in sui fauorem. ibid. n.4291.

Iesuitæ gaudent cum aduersus Scientiam Mediam opponuntur S. Augustini testimonia, ibidem num.4292.

Iesuitæ non coacti, sed ex voto; non anxii, sed sedate Scientiam Mediam autoritate S. Augustini comprobare curant tam viuâ voce, quam scriptis. p.305. n.4307

de Iesuitis Romæ proscriptis rumor sparsus in Curia Hispanica literis acceptis ex Vrbe. p.316. n.4360.

Iesuitæ Romæ degentes moniti à Sociis ex Hispania vt Molinæ causam tuerentur, illicque missi quidam ex Sociis à Salmantica, qui Molinæ, Paddilla, Collegij Salmantini, & totius prouinciæ Castellanae partes tuerentur. p.317. n.4363

Iesuitæ Romani ab Hispanis excitati cum supplici libello sub Molinæ nomine confecto aduertunt Summum Pontificem. ibid. n.4364

Iesuitæ Romani literas Molinæ Clementi VIII. exhibent, quarum posterior pars transferibitur. p.318. n.4365

Iesuitæ in seij historiarum, quæ futuris temporibus proditura erant, diligenter, & sincerè custodierunt omnia pertinentia ad controversiam

inter eos & PP. Dominicanos agitatam. p.331. num.4412.

de Iesuitis iniuriose dicitur in punctis de Scientia Media paruipendisse ab initio S. Thomam, & nunc adhuc audere paruifacere. p.394. n.4697. & seq.

Iesuitæ sæpe allegant S. Thomam pro sententiâ, cuius opposita censetur à Dominicanis esse S. Doctoris; contra apertam tamen testimoniorum eius fidem non obtendunt placitis suis S. Thomæ nomen. p.414. n.4783

Iesuitæ non sunt sectati ante editionem Concordiæ Molinæ doctrinam Dominicanorum de decretis diuinis antecedenter efficacibus, & de prædeterminatione physica impressa causis secundis, præsertim liberis. p.416. n.4795

Iesuitarum Molinæ doctrinam de Scientia Media propugnatum quale negotium fuerit; & an in hac causa fuerint aliqua necessitate ab extrinseco compulsi. p.417. n.4898. & seqq.

Iesuitæ Scotum debitè reuerentiâ prosequuntur, quin ad hoc egeant aliorum admonitione. p.440. num.4903.

Iesuitæ arduum fatentur modum fœderandi libertatem creatam cum infallibilitate diuinæ præscientiæ; eum tamen quo vtuntur, longè minus arduum cognoscunt, quam quo Thomistæ. p.480. n.5099

Iesuitæ vtuntur quibusdam loquutionibus, à quibus refugiebant multi antiqui, sed temporum decursu mansuetæ sunt, audiunturque quin ad absurdum sensus detorqueantur. p.481. n.5105

Iesuitæ definitionem libertatis, & alia principia spectantia ad doctrinam de Scientia Media, inuenerunt cœu thesaurum absconditum in alieno agro Doctorum antiquorum Dominicanorum. q.605. n.5709

Iesuitæ non sunt homines tam inuerecundi vt audeant publici falsarij esse, & stropharum diuentores; neque tam trioboli, vt omnem demerentur fidem. p.662. n.5651

de Iesuitarum placitis multa à moderno Theologo dicuntur, quæ nullatenus probari possunt. p.739. n.5995. & seq.

Iesuitæ non dicunt contingentia esse absolute futura absque prærequisita libera determinatione & decreto causæ primæ. p.740. n.5998

Iesuitis multa attribuantur doctrinæ principia hæcenus inaudita in eorum Schola. pag.741. num.6003.

ex Iesuitarum doctrina nec appatenter inferitur ruina libertatis creatæ. p.742. num.6004

Iesuitis cum maxima iniuria attribuitur laxissimè opinandi quoad mores licentia, & Christianæ legis demolitio. p.801. & seq. n.6217

Iesuitæ recentes Probabilistæ dicti, & quare. p.802. n.6219.

Iesuitæ falsè dicuntur non virtuti gratiæ, sed infirmitati consensus per Scientiam Mediam præuissè Christianam legem attemperare, nec metiri salutare actus liberos arctis Euangelij sanctionibus. ibid. n.6220

Iesuitæ per summam calumniam tanquam laxones conscientiarum traducuntur, aliamque decisionem suarum rationem non traderet dicuntur, quàm infirmitatem humanam. ibid. n.6221

Iesuitarum Ethica incolumis & incorrupta asseritur & probatur. ibid. p.803.

Iesuitæ omnes opprobrijs exponendi non sunt, etsi pauci aliqui à Societate quid improbandum tradiderint. ibid. 691.2.

Sententiarumque insignium.

de Iesuitis negandum non est, quod sint SS. Augustini & Thomæ discipuli, sub tantisque Præceptoribus mereant. p.803. n.6222

Iesuitis imputandum non est, quod legem ad se detorqueant, ac eam emoliant, quodque spem obseruantia mandatorum Dei collocent in viribus proptiis. p.804. n.6223

Iesuitarum præclara & christiana munia, à Prælati Ecclesiæ, Principibusque secularibus Catholicis approbata, & vbiq; rerrarum à Societate exercita recensentur, quæ manifestè declarant esse contra omnium opinionem horrenda doctrinæ monstra ipsis afficta. p.805. col.1

Iesuitæ discipuli Scientiæ Molinianæ dicti, sed cum barbarie in Latinitate. p.807. n.6228

Iesuitæ præcursores Antichristi calumniosè à nonnullis Salmantica dicti. p.809. col.1

Iesuitarum discordiæ à Schola Dominicana præcipua puncta referuntur. p.809. & 810. n.6233

Iesuitas non fore repurandos Catholicos à S. Augustino, eo quod venerit eis in mentem Scientia Media, inuertimiliter, & sine fundamento præsumitur. p.811. n.6235

Iesuitæ excipientes ab ore Theologi modernæ Scientiæ Mediæ infensissimi distinctionem de diuini decreti motione efficaci, cum illo dextris amico fœdere iungunt. p.818. n.6258. & seq. & p.819. n.6261

Vide verbo *Societas Iesu*.

Incognitus.

Incogniti obiectiones ex S. Augustino contra Scientiam Mediam referuntur, adnotanturque nonnulla non bene sonantia, quibus fautores Scientiæ Mediæ vellicat. pag.269. & seqq. à n.4144.

Incogniti conuitia varia in Iesuitas. pag.270. n.4145.

de Incogniti lapsu in absurdum de impossibilitate præceptorum, potest non insipienter dubitari. ibid. n.4146.

Incognitus nullam gratiam sufficientem distinctam ab efficaci admittere videtur. p.271. n.4149

Incogniti verba tum calumniosè, tum inconsequenter in Scientiæ Mediæ defensores, & inuictores scripta adducuntur. ibid. n.4151

Incognitus cum Iansenio Ipressi concordans ostenditur, vtens aliquando iisdem eius verbis. p.272. n.4155. & seq.

Incognitus non sine probro Scientiam Mediam comparat zizanijs, & inimico homini Molinam. p.274. n.4161

Incognitus charitatis parcus in Iesuitas, quos probis pluribus afficit. ibid. n.4162. & seq.

Incognitus non mitius agit cum Iesuitis in particulari, quàm in communi. p.274. num.4164. & seq.

Incognitus malè imponit Authori, ipsum ridiculè vt principio vtrique Scholæ communi. p.275. n.4166.

Incognitus almas, & admodum venerabiles Vniuersitates Louaniensem & Duacensem offensat. ibid. n.4168. & seq.

Incognitus ineptè prorsus fulsit doctrinam suam auctoritate censorum Vniuersitatum Louanienfis & Duacensis. p.276. n.4172

Incogniti argumenta ex autoritate S. Augustini remittuntur potiùs, quàm diluuntur. ibid. à n.5173. & seqq.

Incognitus asserens nullum ingeniosum subodorale difficultates conciliandæ libertatis humane. R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars I I.

næ cum diuina gratia in doctrina de Scientia Media, seipsum ab albo ingeniosorum excludit, ineptèque tor tonitrua & fulmina in Scientiam Mediam contorquet. p.277. & seq. num.4180. & 4181.

Incognitus dimittit refert testimonia S. Augustini, quæ pro Scientia Media solent allegari, insufficienterque ad illa responderet. p.278. n.4182. & seqq.

Incogniti interpretationes ad alia loca S. Augustini examinantur. p.284. n.4208. & seqq.

Incognitus tam parum versatus est in doctrina S. Augustini, vt eius discipulos appelleret, negantes possibilem esse statum puræ naturæ. p.287. n.4224.

Incognitus parum aptè S. Augustinum explicat loquentem de desertione hominis à Deo per gratiæ actualis ablationem. p.287. n.4225. & seqq.

Ingenium.

Ingenium nullum sine venia placuit; & cuique viro magni nominis ignouit aliquid sua ætas. p.772. n.6131.

Instrumentum.

Instrumentum notam faciens correctionem cuiusdam à Sacta Minimorum Religione ob censuram verbo tenus, & argumentationis feruore latam in doctrinam de Scientia Media, rotam per Bœticam magna cum laude Reuerendissimi Minimorum Prouincialis vulgatum. pag.807. n.6227.

Vide *Testimonium*.

Intellectus.

Intellectus humanus præcontinet visionem beatam, sed cum respectu & subordinatione ad indebitam per lumen gloriæ eleuationem. p.211. n.2963.

Intellectus humanus non aliter visionem Dei præcontinet, quàm dependenter à supernaturali, & indebita sibi eleuatione, virtuteque partiali principaliori. p.213. n.2973

Intellectus humanus præmunitus solo extrinseco Dei auxilio, an possit elicere actus supernaturales. p.214. à n.2974. & seq.

Intellectus creatus eleuari potest ad visionem beatam alio modo quàm per lumen infusum. ibid. n.2976. & seqq.

Intellectus creatus potest diuinâ virtute in statu viæ fieri conspiciens Deum per essentiam absque vlla inhærente dispositione, ex mente D. Thomæ, quæ explicatur. p.215. n.2980. & seq.

Intellectus cum lumine intrinseco sic efficit visionem, vt luminis virtus actiua sit supplebilis ab Omnipotentia diuina alijs modis. p.216. n.2987

Intellectus humanus potest reddi præcontinens visionem Dei per intimam assistentiam Omnipotentis vt auxiliatricis supernaturaliter extrinsecè. p.217. n.2988. & seqq.

Intellectus humani impotentia ad visionem Dei non est ei intrinseca per intrinsecam suam & essentialem entitatem: sed per defectum luminis vt formæ intrinsecæ. ibid. n.2991

Intellectui potest esse concausa superior eleuans ad visionem intrinseca per informationem, vel extrinseca, sed cum intima assistentia: & vtraque ei sufficit. p.220. n.3004. & seqq.

Intellectum aut voluntatem creatam eleuatam esse partialem causam actuum supernaturalium agentium. C C c 3 dorum

Index Rerum notabilium,

dorum doctrina est veterum Dominicanorum, p.449.n.4950.

Intellectus diuinus non potest per aliquam veritatem de nouo emergentem determinari ad perfectiorem & distinctiorem modum cognoscendi creaturas possibiles. p.781.n.6161
Vide *Lumen*, *Omnipotentia*.

Judicium.
Judicia nostra naturalia, affirmantia futurum contingens, non esse determinatè vera de presenti, quoad cognosci à nobis, nisi comperta nobis sit illorum conformitas cum iudicio increato, vel creato, quod supernaturale sit, & vetum essentialiter, admodum verisimile est. p.713.n.5870
vt Iudicium quodcumque affirmans, *Petrus cras peccabit*, v. g. sit de presenti determinatè verum, non est necesse, quod de presenti existat connexio infallibilis cum existentia crastina peccati Petri. *ibid.* & seq. n.5872

Iulianus.
Iulianus unus è famosioribus Pelagianis, quo sensu à D. Augustino impugnat. p.242.n.4016. & seqq.

Iuliano Pelagiano gratis attribuitur ratiocinatio quædam valde subtilis circa adiutorium diuinæ gratiæ subsequenti ad determinationem arbitrii creati. p.261.n.4107

Iuliani locus quidam adducitur, & quo sensu intelligatur à S. Augustino, & impugnetur, exponitur. p.242.n.4015. & seq.

Iuliani verbis S. Chrysostomi abutentis sensus exponitur. p.625.n.4125. & seq.

Iustificatio.
Iustificationis exordium in adultis à Deo est per Christum Iesum, præueniente gratiâ. pag.80. n.2287.

L

Libellus.

Libellus supplex sub nomine Molinæ per manus Cardinalis S. Susannæ Summo Pontifici oblatus. p.317.n.4364

Libelli supplicis à Gregorio de Valentia Clementi VIII. oblato paulò ante Congregationes coram ipso, tenor. p.323.n.4382. & p.324.n.4384

Libellus laudatissimus inscriptus *Introductio ad vitam deuotam*, à S. Francisco Salezio editus, ad id motu perlationibus pij & docti viri è Societate. p.819. & seq. n.6259

Libellus inscriptus *Theatrum Iesuiticum*, est multa inania & ridicula de historia Scientiæ Mediæ blateret, deque quibusdam Societatis Scriptoribus insolentissimè effutiat, despectui tamen habendus est tanquam reterrima colluuiò fabularum, in Societatis doctrinam, & mores. p.817.col.2.

Libertas.

Libertas arbitrii creati quomodo cum decretorum diuinorum efficacia, & cum impotentia illis resistendi conciliari possit. p.22.n.1992. & seq.

Libertati creatæ non officeret feries causarum omnium quæ esset, & præuenerit à Deo, vt voluerunt Stoici: nec diuina voluntas quæ esset iuxta præscientiam. *ibid.* n.1994

Libertati humanæ non officit, si à Deo specialiter moueatur per influentiam aut facultatem aliquam, quam in voluntate causet. p.68.n.2221

Libertas nostra etiam in hoc consistit, vt cum quidpiam agimus, possimus etiam ab actione desistere. p.70.n.2234

Libertas humana quomodo salua sit cum æterna diuinæ voluntatis prædefinitione, quâ futura bona prædefiniunt. p.71.n.2235

Libertas voluntatis humanæ quomodo cum Dei præuisione & præscientia consistat. *ibid.* n.2236

Libertas planè diuinum quiddam est, præfulgens in anima tanquam gemma in auro. pag.77. n.2268.

Libertatis est humanæ electiue se determinare ad consentiendum, vel dissentiendum, suppositâ aspiratione diuinâ, & suggestione diabolica. p.140.n.2614.

Libertatis humanæ conciliatio valde difficilis est cum veritate, vel falsitate propositionum de futuro contingenti, medio decreto efficaci diuinæ voluntatis. p.369. & seq. n.4586

Libertatis definitio à Iesuitis inuenta in antiquis Doctoribus Dominicanis. p.605.n.5709

Libertatis creatæ ruina nec apparenter inferitur ex doctrina Societatis à moderno Theologo. p.642. n.6004.

Libertas creata æquè potest diuini se cum coniungere vtinque extremum, si id possit increata. *ibid.* n.6006.

Libertas homini à Deo concessa, vt velit, vel nolit quæcumque obiecta, excepto ipso Deo, non est ita communis Deo, ac ipsi homini. p.678.n.5719.

Libertas ad extra, siue contradictoria, libera immediate & formaliter respectu voluntatis creatæ, competit Deo tantum mediatè. pag.675. n.5704.

Libertas voluntatis humanæ circa futurum contingens conditionatum, non attenditur nisi penes electionem, determinationemque ad ipsum futurum, vel ad eius carentiam, si poneretur conditio. p.688.n.5762

Libertum Arbitrium.
Libertum arbitrium quare ita dictum. pag.77. n.2268.

Libertum arbitrium est nostrum proprium, ex cuius assensu virtutum & meritum cumulus creatur, Dei cooperante virtute. *ibid.* n.2269

Libertum arbitrium non tollit Apostolus illis verbis, *Non volentis, neque currentis, sed miseremini est Dei.* *ibid.* n.2770. & 2772

Vide cætera in verb. *Arbitrium.*

Literæ.
Literæ Senatus Generalis Inquisitionis Supremæ Lusitanicæ, & Serenissimi Archiducis Alberti, datæ in fauorem Concordiæ Molinæ. p.647. n.5592. & seq.

Literæ aliæ Romam directæ, contestantes examen accuratissimum, & amplissimam approbationem prædictæ Concordiæ. *ibid.* n.5594

Literæ Excellentissimi D. D. Ioannis Borgiæ ad Clementem VIII. in Regij Lusitanicæ Senatus, & Concordiæ Molinæ fauorem. p.649.n.5606

Literæ Academiæ Moguntinæ & Herbipolensis ad Clementem VIII. in fauorem Concordiæ Molinæ, non sunt fictitiæ. p.651.n.5614

Literæ Hispanensis Academiæ ad Clementem VIII. in fauorem libri Concordiæ, non sunt commentitiæ. p.653.n.5620. & seq.

Literæ variæ Complutensis Academiæ in causa libri Concordiæ Molinæ. p.657.n.5635. & seqq.
Vide *Epistola.*

Lumen.

Sententiarumque insignium.

Lumen.

Lumen gloriæ dupliciter potest humanæ menti infundi ad visionem beatam eliciendam. p.214. n.2977.

Lumen intrinsecum absolutè necessarium non est intellectui creato ad eliciendam visionem beatam. *ibid.* n.2978. & seqq.

Luminis intrinseci eleuantis intellectum ad efficiendam visionem beatam defectus potest ita à Deo suppleri, vt per suam omnipotentiam efficiat quod effecturum esset lumen intrinsecum. p.216. n.2984.

Vide *Omnipotentia.*

Luna.

Alfonso Luna Dominicanus hispidus in Scientiam Mediam verba dicitur. p.643.n.4877

M

Macarius.

Macarij Ægyptij testimonium refertur, in quo excludit quidquid vel iustus prædeterminet ad bonum, nonque obscure denotat determinationem quæ à nobis fiat electiue: sicque explicatus inanis est à nota Pelagianismi, aut Semi-pelagianismi anticipari. p.86.n.2312

Magallaneus.

Magallaneus desciuit à decreto absoluto subiectiue, & conditionato obiectiue. p.643.n.5879

ex Magallanei discordia à cæteris Dominicanis compefcitur exclamatio Goneti. pag.644. n.5880.

Magallaneo Regis & Supremæ Inquisitionis Lusitanicæ Consiliario multa contra Scientiam Mediam obijcienti responderet in omnibus punctis. *ibid.* n.5881. & seqq.

Magallaneus arguens pro non præsupponenda Scientia Media ad prædestinationem multa Iesuitis attribuit, quæ ipsi in mentem non venerunt. p.645.n.5885

Magallaneus sine causâ Iesuitas admonet quantum timere debeant in sua doctrina. *ibid.* num.5885. & seq.

Magallanei doctrina, in qua quædam difficulta videntur, allegatis eius locis & verbis discutitur. p.646. n.5888. & seqq.

Magallaneus debuit benignioribus oculis, verbisque mitioribus tractare Concordiam Molinæ. p.647.n.5895.

Maior.

Maiorem nullatenus militare contra Scientiam Mediam, allatico integris eius verbis ostenditur. p.492. n.5161.

Maior adscribit Augustino opinionem Theologorum Societatis, Scientiam simplicis intelligentiæ, adinstructâ voluntate beneplaciti, causam esse rerum à Deo dependentium vt à causa propriè & per se. p.492. & seq. n.5165

Maioris doctrina refertur, concordansque cum Molina, explicato verborum sensu, ostenditur. p.493. n.5167. & seq.

Maioris verba ad doctrinam Scoti alludentia, cui notabile præfixum est scholium ab exercitatissimis Scotistis in editione Lugdunensi. *ibid.* n.5169. & seqq.

Maior allegatur contra prædeterminationem physicam pro Scientia Media, & an rectè, discutitur. p.494. n.5173.

Maior tradit doctrinam, quæ est fundamentum & basis omnium discursuum circa scientiam diuinam conditionatam & absolutam futurorum contingentium, & liberorum voluntatis creatæ, non requirentem decreta increata, vt habeatur à diuino intellectu. p.495. n.5178

Marsilius.

Marsilius de Inghen nullatenus allegari potest tanquam fauens prædeterminationi causarum secundarum à prima. p.477. n.5083

Marsilius optime concordans cum Schola Societatis ostenditur. *ibid.* n.5086. & seqq.

Marsilius imitatus S. Thomam nihil contra sententiam Societatis tradit. p.478.n.5089. & seq.

Marsilij germanus sensus ex eius verbis depromptus. *ibid.* n.5091

Marsilij doctrina concordans cum sententia Theologorum Societatis, coherensque placitis de Scientia Media. p.479.n.5094. & seq.

Marsilius nunquam tradit prædeterminationem decretum exequutum post absolutè præuifa merita, neque postiuè reprobatiuum subsequens absolutè præuifa demerita. p.480.n.5097

Marsilij verba modum theologizandi in Schola Societatis mirabiliter stabilientia. *ibid.* n.5100

Marsilius ad quædam loquutiones trepidauit, quæ temporum decursu manifestæ sunt, audiunturque nunc in Scholis, quin detorqueantur ad absurdos sensus. p.481.n.5104. & seq.

Marsilius Iesuitis fauet in afferenda potestate voluntatis nostræ ad impediendam diuinam præscientiam de actu suo contingenti & libero. *ibid.* n.5106

Marsilius soluens difficultatem, quomodo præscientia futurorum non tollat contingentiam actuum liberorum voluntatis creatæ, in re cum Theologis Societatis conuenit; sed non in omnibus, sicut illi, loquitur. p.482.n.5107. & seq.

Marsilij testimonia multa doctrinæ Societatis fauentia referuntur. p.483. n.5112. & seqq.

Marsilius excludit quamcumque causam determinantem ad actus liberos, distinctam à voluntate creatâ. p.484. n.5116

Marsilius excludit causas determinantes voluntatem creatam, tam ex parte subiecti, quam obiecti. *ibid.* n.5117. & seqq.

Marsilius verbis patentibus stat pro determinatione electiua, quam Deus reliquit voluntati creatæ ad liberè operandum; & pro exclusione determinationis causalis ac præuifæ à Deo. p.485. n.5125. & seq.

Marsilij loca specialia contra prædeterminationem physicam ad materiale peccati referuntur. p.486. n.5130. & seqq.

Marsilij verba non obscure tradentia Scientiam Mediam, & præoccupantia Thomistarum objectionem in eam. p.487. n.5133. & seqq.

Marsilius nodos contra Scientiam Mediam obiectos extricat, argumentationesque Thomistarum soluit. p.488. n.5137

Marsilius defensat concursum physicum simultaneum Dei in entitate materialem peccati, modumque tradit, quo euitatur, ne Deus dicatur absolutè & simpliciter causa mali, quod cum sua entitate habet coniunctam culpam. p.489. n.5143. & 5144.

Marsilius nullatenus censet voluntatem creatam prædeterminari physicè ad actum malum, sed apertis verbis significat entitatem materialem mali culpæ esse prius ab ea vt determinante se

Index Rerum notabilium,

electiue. *ibid.* n. 5145. & seq.
 Marfilius in duobus punctis concors cum Iesuitis
 discordat à Thomistis, traditque aliqua de vo-
 luntate diuina beneplaciti & affectiua circa ma-
 teriale mali culpæ, quæ nec sibi, nec aliis ar-
 rident. p. 490. n. 5148. & seq.
 Marfilius quæstioni, vtrum Deus velit mala in
 esse produci, respondens, manifestat quantum
 refugerit concedere, Deum de se, seu antece-
 denter, voluntate positiuâ & efficaci decernere,
 atque intendere materialem peccati entitatem,
 prædeterminareque ad eam arbitrium creatum.
 p. 491. à n. 5154. & seqq.
Massilienses.
 Massilienses qua occasione turbati ex doctrina
 Sancti Augustini. p. 93. n. 2351. & seq.
 Massiliensium error circa prædestinationem qualis.
 p. 94. n. 2354.
 Massiliensiam turbatio ex doctrina S. Augustini
 longè abfuit à Scientiæ Mediæ præiudicio; &
 qualis eorum error in hoc puncto. *ibid.* n. 2357
 Massiliensium classis duplex, iuxta Magistrum
 Vines. *ibid.* n. 2358
 Massilienses subdolè vsi sunt gratiæ uocationis
 vocabulo. p. 95. n. 2360
 Massilienses primæ classis gratuitam prædestina-
 tionem impugnabant. *ibid.* n. 2361
 Massilienses volentes prædestinationem non esse
 gratuitam, solùm eam ad initium fidei, pri-
 mumque meritum ex parte nostra referebant,
 secus ac Pelagiani. p. 96. n. 2362
 Massilienses primæ classis multa contra sanam do-
 ctrinam Iesuitarum sensere. p. 96. n. 2365
 Massilienses, de quibus Hilarius in epistola ad S.
 Augustinum, existimarunt initium Fidei esse ex
 naturæ facultate. p. 99. n. 2376
 Massilienses gratiæ adiutorium admisisse, etiam
 ad initium Fidei, nullatenus ex verbis S. Pro-
 sperii colligi, aut probari potest. p. 99. n. 2377.
 & seqq.
 Massilienses nullatenus turbati fuere ob qualiter
 doni gratiæ adstructæ à S. Augustino ad initium
 Fidei, voluntatiq; bonæ. pag. 100. n. 2381.
 & seq.
 Massiliensibus persuasum fuit ex Hilario, neces-
 sariam non esse gratiam ad initium Fidei in
 statu naturæ lapsæ, sed ad sequentes actus sa-
 lutares. *ibid.* n. 2382. & seq.
 Massiliensium cuidam doctrinæ, quam D. Augu-
 stini testimonio probare se testabantur, idem
 ad hominem occurrit S. Augustinus. pag. 114.
 n. 2449. & seq.
 Massiliensium præcipuus conatus, ac argumeto-
 rum illorum præcipuus scopus quis fuerit, bre-
 uiter ostenditur. p. 117. n. 2468
 Massilienses reuera excluderunt interiorem omnem
 gratiam ad Fidei, & bonæ voluntatis initium,
 p. 120. n. 2485.
 Massiliensibus visum est S. Augustinum admisisse
 præscientiam independentem à decreto præpa-
 ratiuo gratiæ ad initium Fidei, tum mouentem
 Deum ad decernendum prædicationem Christi,
 & cætera dona gratiæ. p. 123. n. 2503
 Massilienses adstruxere meritum causalitatemque
 moralem de congruo in operibus naturæ erga
 primam auxiliatricem gratiam, à Pelagianisque
 discordant in recusando merito, causalitate-
 que morali de condigno. p. 241. n. 4009
 Massilienses turbati ex malè intellecta doctrina S.

Augustini circa punctum de uocatione. p. 288.
 n. 4232.
 Massiliensibus nullatenus à Patronis Scientiæ Me-
 diæ attributa fuit perfecta intelligentia doctrinæ
 S. Augustini. p. 289. n. 4234
 Massilienses quantumvis clari & egregij, deui-
 runt à vera intelligentia complurium locorum
 Scripturæ sacræ circa gratiam diuinam. *ibid.*
 Massilienses opposuere S. Augustinum eidem
 S. Doctori, allegaruntque contra eum SS. PP.
 ipso antiquiores. p. 301. n. 4290
 Massilienses turbati ex non intellecta S. Augustini
 doctrina, non secus ac Monachi Adrumetini.
 p. 301. n. 4294.

Molina.

Molina malè accusatus, quod in Concordia ex
 editione Olyssiponensi Faustum Rhegiensem
 cum aliis Ecclesiæ Patribus adnumerarit. p. 59.
 n. 1178. & seq.
 Molina tantum dixit Faustum Rhegiensem posse
 in Concordiam cum S. Augustino reduci, qua-
 rens dicta eius ferrent, & ideo non fuit crimi-
 nandus. p. 60. n. 2180
 Molinæ doctrina à sociis defendenda suscipitur,
 vt ab erroribus Pelagianorum, & Semipelagi-
 anorum immunis, non autem vt per omnia
 vera, & communiter in Societate probata. p. 60.
 n. 2182.
 Molina rectè sentit, dum ait actiones libero-
 naturales, ex eo præcisè quod sint à libero
 arbitrio, non habere quod sint effectus præde-
 stinationis. p. 184. n. 2831
 Molina tenet actus supernaturales etiam qua ra-
 tione à libero arbitrio procedunt, esse effectus
 prædestinationis. *ibid.* n. 2832
 Molina conceptis verbis affirmat actus liberos su-
 pernaturales secundum omnes suam entitatem
 & formalitates esse effectiue, realiter, obiectiue-
 que tum à gratia, & principaliter ab ea; tum à
 libero arbitrio. *ibid.*
 Molina se explicans dicit, bonum vsu liberi arbi-
 trij, si spectetur præcisè prout est à libero arbi-
 trio, non esse effectum prædestinationis. *ibid.*
 n. 2833.
 Molina docens actiones liberi arbitrij supernatu-
 rales, quatenus sunt ab arbitrio, non esse effe-
 ctus prædestinationis, defenditur. p. 185. n. 2836
 & seq.
 Molina docens nostrum consensum ad actus bo-
 nos, præcisè & formaliter prout à libero arbi-
 trio, non esse à Deo & gratia præueniente, in-
 iuste carpitur. *ibid.* n. 2837
 Molina constantissimè profiteretur actus liberos su-
 pernaturales esse realiter & obiectiue effectum
 prædestinationis. p. 186. n. 2839
 Molina in comparatione tractionis nauis à duo-
 bus, non est contrarius S. Thomæ. pag. 187.
 n. 2843
 Molina non sentit hominem exequentem facultate
 solius naturæ morale bonum quod in se est,
 adepturum gratiam sanctificantem sine fide,
 aliisque præuis actibus supernaturalibus, &
 sine auxilio gratiæ ad eos specialis. pag. 321.
 n. 3062.
 Molina concordans cum pluribus antiquis Theo-
 logis Dominicanis ostenditur. p. 229. n. 3055
 Molinæ concordia cum aliis Theologis continua-
 tur. p. 231. n. 3064. & seqq.
 Molinæ sensus coincidens cum illo Bañesij.
 p. 232. n. 3066. & seq.

Molina

Sententiarumque insignium.

Molina voluit gratiam supernaturalem auxi-
 liantem eatenus non denegari facienti quod est
 in se, quatenus tribuitur antecedenter, & vt vi
 diuinae prouidentia misericordis ac liberalissi-
 mæ, præueniens rectos conatus naturæ, non
 autem ut subsequens. p. 233. n. 3070
 Molinæ non efficiunt pleræque obiectiones ac-
 cumulatæ contra legem ab eo stabilitam.
ibid. n. 3072.
 Molina dicit, homini prompto ad amorem na-
 turalem efficacem Dei, subuenturum eundem
 suâ gratiâ, vt eliciat amorem supernaturalem
 efficacem eisdem. p. 234. n. 3078
 de Molina non rectè dicitur, quod fingat: vbi
 etiam de legibus incongruè vocatis Molinisticis.
 p. 232. n. 3069. & p. 235. n. 3082.
 Molinæ discessus à S. Augustino in lege ob merita
 Christi præscripta, an verus. p. 237. n. 3089
 Molina prædictam legem coarctauit ad naturalem
 actum fidei circa mysteria reuelata, & ad natu-
 ralem actum dolendi vniuersaliter de peccatis.
ibid. n. 3094.
 Molinæ encomium ex D. Nicolao Antonio in
 Bibliotheca Hispana. p. 271. n. 4160.
 Molina non se vanè laudauit de primùm à se in-
 uentâ Scientiæ Mediæ, nec iniurius fuit S. Au-
 gustino, nec faretur ei contrariam esse Scientiam
 Mediam. p. 289. n. 4238
 Molinæ scopus quis fuerit in sua concordia.
 p. 290. n. 4239.
 Molina sententiam suam magis explicans conciliat
 dogmata Patrum S. Augustino priorum & po-
 sterorum. *ibid.* n. 4240
 Molinæ cum iniuria imponitur, quod S. Augusti-
 no culpam ingerat de turbatione Massiliensium,
 & periculatione salutis eorum. p. 290. n. 4241
 Molina dicens conciliandæ libertatis rationem
 cum diuina gratia nouam à se adquisiuisse lu-
 cem, prospicit vt debebat Patrum honori. *ibid.*
 n. 4242.
 Molinæ visum fuit Scientiam Mediam edoctam
 non fuisse à S. Augustino tam distinctè & ex-
 plicitè, ac à se. p. 291. n. 4245
 Molina valde alienus à confessione de sui dis-
 cesso à S. Augustino, de quo cum magna cir-
 cumspeditione, & honorificentia loquutus est
 semper. p. 292. n. 4249
 Molinæ verba nulla sunt erasa in Concordia, be-
 nignâ Sociozorum manu. p. 293. n. 4250
 Molinæ damnatoriam Ecclesiæ censuram non me-
 ruisse, etsi à S. Augustino defecisset. *ibid.*
 n. 4251.
 Molina nunquam falsus est suam de Scientia Me-
 diæ sententiam opponi S. Augustino. *ibid.*
 n. 4252.
 Molina non fuit delatus ad Clementem VIII,
 continuè post editionem libri sui de Concor-
 dia, nec iudicè accusatus anno 1594. p. 302.
 n. 4301.
 Vide in verbo Concordia.
 Molina nunquam dixit, Scientiam Mediam igno-
 ratam fuisse à S. Augustino, alienamque ab eius
 mente. p. 305. n. 4307
 de Molinæ libro cauteriato, Concordiæque stig-
 matizata, deque eius statua in foro publico
 combusta, aliisque innumeris ingestis probris
 rumores sparsi in Italia, aliisque nationibus, &
 præsertim in Hispania. p. 319. n. 4369
 Molina in secunda editione Concordiæ aliqua
 emendauit admonitus à grauib; Societatis

pag. 325. num. 4385
 viris.
 Molinæ doctrina censuras multas & pericula subiit;
 sed talis erat, quam nec anni domgere decern,
 nec prælia mille; sed post tot prælia, & doctissi-
 morum hominum iacula excepta, iudicante sum-
 mo Pontifice invulnerabilis apparuit. pag. 422.
 & seq. à n. 4618.
 Molina delatus non fuit ad Tribunal Pontificium
 nomine totius Religionis Dominicane. p. 424.
 n. 4825. & seqq.
 Molinæ ad Sedem Apostolicam delato à Domini-
 canis, quomodo in communi causa Dominica-
 norum, & Iesuitarum processum fuerit, breuiter
 aperitur. p. 425. n. 4828. & seqq.
 Molinæ bonum nomen neutrquam grauarum fuit
 ex delatione ad Pontificium Tribunal. p. 426.
 n. 4835.
 Molinæ doctrina Bañesio & quibusdam aliis fuit
 ingrara; non tamen exhibita & censurata ab
 omni Vniuersitate. p. 429. n. 4849.
 Molina nullatenus profiteretur sui deliberatam, dif-
 cessionem à S. Thoma. *ibid.* n. 4851
 Molinæ discrepantia à S. Thomæ mente ex iudicijs
 exilibus arguitur. p. 430. n. 4852. & seqq.
 Molina cum magna veneratione erga S. Thomam
 se gerit, adhærens eius doctrinæ de prædestina-
 tione. *ibid.* n. 4855.
 Molinæ discipularis, affectus & conatus erga do-
 ctrinam S. Thomæ comprobatur. p. 431. n. 4856.
 & seqq.
 Molina firmissimus stat in contestanda, compro-
 bandaque sui concordia cum doctrina S. Tho-
 mæ. *ibid.* n. 4858
 Molina non elaborans incomprehensibilem mo-
 dum, sed facilem concordiam liberi arbitrij crea-
 ti cum gratiâ & præscientia Dei, remotior lon-
 gè fuit quam Bañes, ne succumberet perplexi-
 tatibus obiectis. p. 563. n. 5508
 Molina idem ac Diedo diceret iis, quibus nec
 suum, nec aliorum Theologorum modum con-
 cordiæ persuadere posset. *ibid.*
 Molinæ referendæ sunt gratiæ ob detectam deli-
 tescentem in antiquis Theologis Scientiam Me-
 diam; benigneque cum eo agendum est, etsi de-
 uelata à se Scientiam non existimauerit sim-
 pliciter liberam. p. 772. n. 6135
 Molinæ ignoscendum fuit licet per Scientiam Mediâ
 tentauerit conciliationem libertatis creatæ cum
 diuina gratiâ, etsi pia sua vota non omnino fue-
 rit assequutus in se tam difficili. *ibid.* n. 6132
 Molina laudem meretur, vel saltem non conui-
 uerit legitimam rationem, quâ arbitrij creati
 libertas consentiat cum diuina gratia. *ibid.*
 Molina non dicit se primum inuentorem Scientiæ
 Mediæ, eamque fuisse SS. PP. ignotam; sed tan-
 tum eam explanatam à se fuisse per concessio-
 nem, & expressiorem omnimodam. p. 773.
 n. 6133. & seq.
 Molina post noritam Scientiæ Mediæ, rationem-
 que concordandi beneficio eius libertatem con-
 tam cum decretis diuinis & donis gratiæ, hau-
 stam à PP. & Theologis, potuit addere ordinem,
 dispositionem, & perspicuitatem. *ibid.* n. 6136
 Molina illustratus doctrinâ S. Augustini in operi-
 bus contra Pelagianos & Semipelagianos, po-
 tuit tradere conciliationem libertatis humanæ
 cum diuina gratia sub expressiori forma & me-
 thodo, prout iam Theologiæ Scholasticæ, &
 Disputatiuæ incrementa ferebant. p. 774. n. 6138.
 Molinæ

Index Rerum notabilium,

Molinæ nomen clarum & honorificentissimum erit, si cum eo in cognoscenda Scientia Media conformitas sufficiat, vt Molinistæ nomen imponatur. p. 808. n. 6229

Montesinos.

Ladonicus Montesinos primarius Theologiæ in Academia Complutensi sententiam Societatis tueretur contra prædeterminationem physicam. p. 659. n. 5641.

Montesinos explicat appositè testimonia S. Thomæ, quibus pro physica prædeterminatione magis fidunt Dominicani: vbi aliqua de eius diguitatibus ibid. n. 5642

Motio, & Moveri.

Motio duplex voluntatis à causa prima, illius scilicet diuisio in eam quæ se tenet ex parte actus primi, & illam quæ se tenet ex parte actus secundi, non reperitur in tota antiquitate Philosophicæ, & Theologicæ: & quænam sit admittenda. p. 66. n. 2211

Motio per influentiam aliquam aut facultatem quam Deus in voluntate creata causet, non officit libertati humanæ. p. 68. n. 2221

Motio specialis diuina per gratiam ad aliquod bonum determinatè volendum, non officit libertati humanæ. ibid.

Motio diuina à parte rei efficax in Scola Societatis admittitur; sed non quæ de se sit efficax, & prædeterminans. p. 152. n. 2678

Motionem diuinam prædeterminantem ad actus liberos, etiam naturales, non stabiliri S. Augustini auctoritatibus, earum sensum explicando euincitur. p. 152. n. 2679. & seqq.

Moveri ex se non repugnat ei quod mouetur ab alio. p. 407. n. 4751

Motio Dei non excludit quin voluntas creata seipsam moueat. ibid. n. 4753

Motioni, gratiæ efficacis, siue in secundo, siue in primo actu nunquam resistit, constantissimum est apud Iesuitas. p. 818. n. 6258

Motiones extraordinariæ non sufficiunt ad fundandam physicam, metaphysicamque subiectiuè, & obiectiuè de non resistentia actuali, & consensu certitudinem. p. 819. n. 6261

N

Nilus.

Nilii fluminis ortus, quamuis accuratè perquisitus, ignotus planè fuit prisca seculis, tandem nostra hac ætate adinuentus. p. 295. n. 4264

Nilus in sui origine Astapus dicitur. ibid. p. 296

Necessitate, Necessitas.

Necessitas antecedens nequit non dari, vbi datur causa, ex qua inseparabiliter, & inuitabiliter sequitur effectus. p. 55. n. 2161

Necessitas antecedens quæ aliàs solet appellari absoluta, quid sit. ibid. p. 56

Necessitas ex suppositione antecedente coincidit cum Consequentis necessitate. p. 56. n. 2162.

Necessitatem Consequentis, & Consequentis inter se differre, vix, ac ne vix quidem explicari potest. ibid. n. 2163

Necessitatem præuenientem antecedere nostrum actum liberum, & Deum velle eum actum esse liberum, implicatorium contradictionis est. p. 81. n. 2294.

Necessitas auxiliij supernaturalis intrinseci ad actus supernaturales non contradicit potentis obedientiæ

ad actum in natura humana. p. 190. n. 2879

Necessitatis antecedentis definitio ex Dionysio Cisterciensi traditur. p. 469. n. 5041

Necessitas alia respectiua, alia absoluta, iuxta S. Bonaventuram, & quid ex sint. p. 555. n. 5472

Necessitas diuini intellectus ad habendam scientiam de conuersione Tyrriorum v. g. vnde provenit. p. 750. n. 6038

Necessitas & determinatio diuini intellectus ad cognitionem prædictæ conuersionis duo importat. ibid.

Necessitas & determinatio diuina ad prædictam cognitionem, an extiterit ab æterno. ibid. à n. 6039. & seqq.

Necessitate potest ad operationem intentionalem de præsentibus habendam id quod, adhuc præsens non est. p. 751. n. 6044

Novitas.

Novitatis solus titulus non est sufficiens ut explo-datur opinio aliqua, si antiquis fundamentis & bona ratione nitatur; nec alicunde pugnet cum sana doctrina. p. 418. n. 4800

O

Ockamus.

Ockamus aduerfatur determinationi voluntatis creatæ liberæ ad vnum præ alio. p. 445. n. 4926. & seqq.

Ockamus impugnat decreta diuina. antecedenter efficacia erga futura contingentia & libera voluntatis creatæ. ibid. n. 4928

Ockamus stans pro infallibili certaque cognitione diuina futurorum contingentium, liberorumque absolutorum voluntatis creatæ, non exigit tanquam medium ad ea cognoscenda prædeterminationes voluntatis diuina. p. 446. n. 4931

Ockamus suis auspiciis, sponteque sua theologizant. ibid. n. 4932

Ockami verba pugnancia contra prædeterminationem intrinsecam causæ secundæ liberæ. ibid. n. 4933

Olkor.

Olkor non pugnat contra Scientiam Mediam: & circa reprobationem ob demerita, quatenus absolute & simpliciter præsupponit eorum præscientiam absolutam, concors est cum Societatis Schola. p. 449. à n. 4945. & seqq.

Olkor neuti-quam indicat causas secundas prædeterminari physicè à prima per quidpiam illis impressum. ibid. n. 4948

Olkor in multis punctis concordans cum doctrina Societatis ostenditur. p. 450. n. 4951. & seqq.

Olkor valde distat ab agnoscenda prædeterminatione, siue intrinseca, siue extrinseca, ad materiale peccati commissio-nis. ibid.

Olkor definiens libertatem explicatur. p. 451. n. 4958. & seqq.

Olkori, & aliorum Theologorum antiquorum definitum potentiam liberam, mens examinatur. p. 452. n. 4962. & seqq.

Omnipotentia.

Omnipotentia diuinæ applicatio potest dare intellectui creato vires, quæ ipsi deficiunt ad efficiendam visionem Dei, non tamen eum informando instar luminis gloriæ. p. 218. n. 2993

ex Omnipotentia & ex intellectu confurgit actus primus completus, & sufficiens ad actum secundum visionis. ibid.

Omnipo

Sententiarumque insignium.

Omnipotentia concursus simultaneus constituens intellectum in actu primo potentem ad videndum Deum, est concursus in actu primo, non in secundo. ibid. n. 2994

Omnipotentia diuinæ præparatio ad elicendam visionem beatam diuersa quando in intellectu lumen intrinsecum non adest, ac quando adest. p. 218. n. 2995. & seqq.

Omnipotentia assistentia specialis ad concurrendum in visionem cum intellectu, fieri potest absque virtute aliqua, aut forma recepta in ipso. p. 219. n. 3000

Omnipotentia diuina potest luminis gloriæ defectum in intellectu supplere ad efficiendam visionem. p. 220. n. 3006

Omnipotentia diuinæ concursus in actu secundo nequit existere, quin præcesserit in actu primo. p. 264. n. 4122.

Omnipotentia potest ad concurrendum cum causa secunda libera præparari per decretum indifferens ad amorem, vel odium, v. g. & simul potest cognosci à Deo actus amoris, ad quem causâ secunda libera determinabit concursus omnipotentia præparatum indifferenter in actu primo. p. 682. & seq. n. 5735

Operatio.

Operatio diuina in operante quid sit apud S. Thomam. p. 403. n. 4736. & 4738

Opinio.

Opinio de Scientia Media vniuersi consensu ab omnibus Iesuitis, ex quo Societas designata, & inchoata est, propugnata fuit. p. 35. n. 2061

Opinio de Scientia Media quam remota sit à Calcasii erroribus, ostenditur. p. 57. n. 2168

Opinio de Scientia Media non magis debet insinuari de nouitate, quam plures alia in Schola Thomistica adinueniunt, quæ sui ortus initio hæc accusationem passæ sunt. p. 296. n. 4265

Opinionis de Scientia Media partus paulatim à Theologis Societatis Salmanticæ perfectus ab anno 1559. immodè & ab exordio Societatis, vbi-cunque literis Theologicis insudarunt. p. 298. n. 4276.

Opinio de Scientia Media multum deuincta est Augustiniani Scriptoris. ibid. n. 4278

Opiniones Molinæ non improbaunt summi Pontifices, etiam tanquam Doctores priuati. p. 313. n. 4350. & seqq.

Opinio quæ antiquis fundamentis & bonâ ratione nititur, nec alicunde cum sana doctrina pugnat, non debet rejici solo titulo nouitatis. p. 418. n. 4800.

Opinio purgata multo maior est, quam si definentibus querelis non fuerit imperita. p. 426. n. 4835.

Opinio singularis de constitutione futuri-tionis contingentis, tam absolutæ, quam conditionatæ proponitur, & euertitur. p. 729. à n. 5949. & seqq.

Opinio alia circa eandem materiam. p. 731. à n. 5958

Opiniones duæ singulares de determinatio-nis diuini ad Scientiam Mediam. p. 733. & seqq. à n. 5968.

Opinio quædam singularis de constitutione futuri-tionis contingentis, quæ sit merè conditionata. p. 734. n. 5972.

Opinio alia singularis de determinatio-nis diuini ad Scientiam Mediam. p. 736. n. 5980. & seqq.

Opinio quarta singularis de constitutione futuri-tionis contingentis absolutæ, & conditionatæ. p. 737. à n. 5985.

Opinamenta noua priuato iudicio producta, vel recidunt in meram de nouine ab aliis discordiam, vel solido carent fundamento. p. 739. n. 5993

Opinionem indubitanter probabilem practicè in materia morum, relicta probabiliori tenere licitum est. p. 802. n. 6219

Opiniones inuehentes laxitarum iustitia, non sunt indubitanter, & in praxi probabiles, sed temeritates, falsitates, & errores. ibid.

Opinio vix ulla hac tempestate dure sonans notatur in Iesuitis, pro qua allegari non possunt Scriptores Dominicani. p. 803. col. 2

Opinio suaui refertur, cuius primus introductor fuit Theologus Dominicanus. p. 804. n. 6223

Opus.

Opus meritorium hominis dupliciter considerari potest, secundum S. Thomam. p. 3. n. 1908

Opus meritorium à sola gratia, exceptum, ab ea, & à libero arbitrio creato perficitur. p. 7. n. 1927

In Opere salutari totum quod reperitur, est à Deo per gratiam totalitate effectus, sed non causa. p. 8. n. 1940.

Opera bona quomodo dicantur à Deo præparata, prædefinita, & prædeterminata. p. 28. n. 2020

Opera honesta naturalia, quæ sunt sine auxilio gratiæ supernaturalis, non sunt instantia salutis æternæ, nec salutaria, nec discernunt vnum hominem ab alio in ordine ad finem supernaturalem. p. 236. n. 3086

Opera salutaria qualibet non humanæ facultatis, sed diuini muneris sunt, referendaque in Dei gratiam interius docentem quod latebat, & facientem ipsa suauitate, vt delectet quod non delectabat. p. 257. n. 4089

Opera mala posse præsciri à Deo per Scientiam Mediam, non est falsum in via S. Thomæ. p. 399. n. 4717.

In Operibus malis sæpe accidit, vt actio sit mala, & passio bona; quod exemplis ostenditur. p. 612. n. 5718.

Opera bona ut præscita per Scientiam Mediam, sunt conditio necessariè prærequisita ad prædestinationem gloriæ vt coronæ, sed tamen conditio non mouens, neque inclinans, vt Deus prædestinaret vnum potius quam alium. p. 687. n. 5755

Opera nostra bona ut præscita per Scientiam Mediam sunt conditio necessariè prærequisita, vt prouidentia quæ ex solo diuino beneplacito subsequatur, sit potius prædestinatio, quam mera prouidentia supernaturalis. ibid.

Opus Recognitionum.

Opus Recognitionum apocryphum ab aliquibus censetur, vide Recognitionum opus.

Origenes.

Origenes præcipuus Pelagianæ heresis architectus à pluribus existimatur. p. 245. n. 4929

Origenes essatum quoad primam partem, Non propterea aliquid erit, quia id scit Deus futurum; & quoad secundam, Quia futurum est aliquid, ideo scitur à Deo antequam fiat, quomodo sit intelligendum iuxta S. Thomæ interpretationem. p. 373. n. 4598. & seqq.

Orius.

Matthæi Orii mens qualis sit, allatis eius verbis patet. p. 613. n. 5743.

Orius negans Scientiam visionis de conuersione alicuius, esse causam & regulam proximam producendi conuersionem, eò respexit, ne sequeretur destructam in libertatem creatam. ibid.

Index Rerum notabilium,

P

Patres Ecclesie.

Patres Ecclesie ante exortam hæresim Pelagianam multa bene scripsere, quæ malè intellecta materiam errandi, vel contendendi perditis videntur præstitisse. p. 58. n. 2173
 à PP. Ecclesie in aliquibus punctis dissidere, irreligio aut flagitium non est. p. 175. n. 2790. & seq.
 Patrum sententiis fucum, vel contextui violentas adhibere interpretationes, sanum consilium non est. ibid. n. 2792
 Patres antiquos feliciter euasisse scopulos in Manicheismum & Pelagianismum, nullibi melius quam in præfatione Concilij Senonensis ostenditur. p. 269. n. 4143
 de Patribus Ecclesie immodesta non fertur sententia, cum de his dicimus, quod si sincerè loqui velimus, vix possunt eorum verba in bonum sensum interpretari. p. 748. n. 6025. & seq. *Paulus V. Pontifex.*
 Pauli V. auersio à Jesuitarum opinione nullum, aut leuissimum habet indicium, vel fundamentum, ac proinde non potuit nocere eorum doctrinæ de Scientia Media. p. 328. n. 4401
 Paulus V. declarauit doctrinam Societatis aequè posse defendi ac Dominicam, æqueque vindicauit vtramque, ne qualifcarentur, aut censurâ notarentur. p. 330. n. 4407
Peccatum.
 Peccata commissionis fieri à voluntate creata præter antecedentem, vel consequentem diuinam; Deoque nullatenus prædeterminante, sed tantum non impediante, cum posset impedire, asserit Durandus. p. 444. n. 4921
 Peccatum commissionis futurum penes materiale & formale præcitur à Deo; sed penes neutrum est ab eo volitum aut prædeterminatum. p. 472. n. 5059.
 Peccata contra Dei volitionem perpetrantur, & non ex Dei voluntate, nisi sinente. p. 499. n. 5196
 Peccatum non incipit à Deo, est creatura in tempore non peccabit, nisi prius ab æterno Deus permittat peccatum. p. 744. n. 6011
Pelagius & Pelagianus.
 Pelagiani non admiserunt præscientiam conditionatam, cuius medium non esset, vel esset decretum diuinum. p. 93. n. 2349
 Pelagiani volentes cum Massiliensibus prædestinationem non esse gratuitam, diuersimodè ab eis discutebant. p. 96. n. 2362
 Pelagius scripsit expositiones breuissimas in Epistolas S. Pauli, eique attribuuntur commentarij in illas. p. 107. n. 2412
 Pelagius ad prædestinationem non cogitauit de scientia diuina salutarium operum futurorum contingenter conditionatè, habita siue extra decretum, siue in decreto. ibid.
 Pelagiani postulantes amicitiam fœderaque cum Semipelagianis, à S. Prospero inducuntur. p. 120. n. 2485.
 Pelagius quare à S. Augustino impugnatus, & quare fuerit prima Pelagij hæresis. p. 244. n. 4024 & seqq.
 Pelagius respuit concursus diuini simultanei necessitatem ad actus liberos, qui salutare non sint. ibid. n. 4024. & p. 245. n. 4028
 Pelagius conspirauit contra necessitatem concursus Dei cum voluntate creata ad quosvis huius

actus liberos. p. 245. n. 4031
 Pelagiana hæresis exposita per Synodum Senonensem. p. 250. n. 4057
 Pelagiani non concedebant legis doctrinam, quæ esset præueniens Spiritus S. inspiratio ad credendum, sperandum, alia que opera salutaria efficiendum. ibid. p. 251. & seq.
 Pelagiana hæresis quam notat SS. Prospero, & Augustino, à quibus haurienda vera eius notitia. p. 251. n. 4061. & seqq.
 Pelagiana hæresis radicitus, pleneque descripta à S. Augustino in libro de hæresibus. p. 252. n. 4063.
 Pelagium concessisse internam & supernaturalem per Christum gratiam, quæ debeat intellectum nostrum & voluntatem præuenire ad actus salutare, quæ sit principium simpliciter necessarium, auxiliumque possibilitatis ad illos, ex S. Augustini scriptis non potest deduci. ibid. & n. 4064. & seqq.
 Pelagius semper repudiavit tanquam necessarium diuinæ & supernaturalis per Christum gratiæ auxilium voluntatis & actionis; seu dans velle & agere. p. 253. n. 4067
 cur Pelagius indixerit bellum necessitati concursus simultanei Dei ad actus liberos voluntatis creatæ. p. 246. n. 4035.
 Pelagius negans concursus diuinum, qui esset complementum potentie voluntatis nostræ ad operandum, quomodo sit intelligendus: ibid. n. 4036.
 Pelagius dicebat eatenus unumquemque regi arbitrio suo; quatenus non indigeret auxilio Dei, sed sibi ad bene, & cum vitæ æternæ merito agendum sufficerent vires voluntatis propriæ. ibid. n. 4037.
 Pelagius non admisit gratiam internam, supernaturalemque illuminantem, iuxta S. Augustinum. p. 247. n. 4039. & seqq.
 Pelagius concedens tandem Dei gratiâ posse nostrum adiuuari, & eam in singulis actibus esse necessariam, quid gratiæ nomine intellexerit. p. 248. n. 4043.
 Pelagius non concessit reuelationes, & illuminationes, quæ essent ordinis supernaturalis, & quæ in intellectu non sistentes, tribuerent sufficientiam ad operandum ut oportet, traherentque voluntatem ad actus salutare, in fundendo pium charitatis affectum. ibid. n. 4044
 Pelagius nunquam admisit illuminationem & excitationem moralem, quæ sint interna, & spiritalis gratia per Christum. p. 250. n. 4053
 Pelagius gratiam suam, quæ tantum erat reuelationis & doctrinæ, non posuit ut necessariam ad simpliciter posse credere, & bene operari prout oportet ad vitam æternam consequendam. ibid. n. 4054.
 Pelagius concedens gratiam adiuuantem nostrum posse, tantò fallebat occultius, quantò exponat veritatis: negans verò gratiam suam adiuuare nostrum velle, damnatur à Concilijs, Patribus, Scholasticis, & Historiographis Ecclesiasticis. ibid. n. 4055
 Pelagius alicubi videtur annuisse veræ per Christum gratiæ, non quidem facienti nos velle & operari, sed solum deseruienti ad facilius volendum & operandum. p. 254. n. 4073. & seqq.
 Pelagij famosum pronuntiatum fuit adeptio primæ auxiliantis gratiæ secundum merita nostra. p. 255. n. 4078.
 Pelagius

Sententiarumque insignium.

Pelagiani asserbant, dari prædestinationis causam meritoriam quoad primum, & quoad totale mericum ex parte nostra. ibid. n. 4079
 Pelagiani ad tuendam suam sententiam fingebant paruulorum merita absolutè exercita intra maternos vteros. ibid. n. 4080
 Pelagius dixit, ad vitandum omne peccatum, ad seruandam perfectam iustitiam, & ad obtinendam salutem æternam, sufficere homini solum naturam liberi arbitrij. p. 256. n. 4081
 Pelagij variæ subdola technæ referuntur. ibid.
 Pelagius voluit gratiam Dei esse liberum arbitrium, legem & doctrinam, remissionem peccatorum, & exemplum Christi, & quomodo inter has gratias distinxerit. ibid. n. 4082
 Pelagium admisit aliquando gratiam Christianam, auxiliumque efficacem, quo Deus quod voluerit, faciat fieri, salutem liberatè nostram, admodum probabile est. ibid. n. 4083
 Pelagius agnouit aliquando diuinum auxilium voluntatis & actionis, dansque velle & operari; sed negauit semper eius necessitatem, affirmavitque semper eius acquisitionem per naturæ merita. p. 257. n. 4086
 Pelagius communiter non posuit diuinæ per Christum gratiæ auxilium, quod esset verè sufficiens ad velle & operari bene, prout ad æternam oportet salutem. p. 258. n. 4095. & seqq.
 Pelagiana hæresis gratis reuocatur in negatam motionem ad opera libera salutaria virtuosam, quæ sit prædeterminatio physica voluntatis ad ea. p. 259. n. 4099
 Pelagius siue post Synodum Diospolitana, siue post damnationem à Pontificibus Maximis Innocentio & Zosimo, non posuit communiter gratiam internam & supernaturalem, siue concomitantem, siue præuenientem. p. 260. n. 4101
 Pelagio eiusque prioribus affectis multa de gratia interna actuali attribuuntur à quodam Theologo gratis, & sine fundamento, quæ examinantur. ibid. & p. 261. à n. 4102. & seqq.
 Pelagiani semper in opere salutari priores partes tribuere libero arbitrio, posteriores verò relinquere Deo; comparatione tamen instituta ad diuersos actus. p. 261. n. 4109
 Pelagius non potuit sine manifesta contradictione admittere generalem Dei concursus simultaneum ad actus liberos naturales, quin admisit præuium. p. 264. n. 4122
 an Pelagiani agnouerint, & admiserint gratiam internam habitalem. p. 264. à n. 4123. & seqq.
 Pelagius in Concilio Mileuirano damnatus, & quare. p. 266. n. 4130. & seqq.
 Pelagij errores circa gratiam remissionis à D. Augustino exponuntur. p. 267. n. 4136
 Pelagianorum errores circa liberum arbitrium creatum describuntur. p. 268. n. 4139
 Pelagianorum nomine infamantur à Caluinistis & Lutheranis omnes Catholici Concilio Tridentino adherentes in decisionibus de gratia & libero arbitrio. ibid. n. 4141
Peña.
 Peña Rotæ Decanus non fuit vnus ex Consultoribus à Romanis Pontificibus designatis ad Congregationes pro controuersia inter Dominicanos & Iesuitas orta habendis. p. 309. à n. 4329. & seqq.
 Peña ius Ciuile & Canonicum ex instituto profectus fuit, sed non fuit insignis Theologus, nec vlli ex Congregationibus coram Summis R. P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

Pontificibus habitis interfuit. p. 316. n. 4334
 Peña auersus animus in Societatem, cuius incrementa æquo animo non tulit, tribus iudiciis detegitur. ibid. n. 4335
 Peña Rotæ Decanus nullum non lapidem mouit cum aliis Hispanis Romanam Curiam incolectibus, vt Clemens VIII. sententiam ediceret in doctrinam Societatis. p. 315. n. 4356
 Peña historia continens acta Congregationum de Auxilijs coram Clemente VIII. & Paulo V. an damnata, vel tantum prohibita fuerit, & quare. p. 329. n. 4403. & seqq.
Perronius.
 Perronij Cardinalis pronuntiatum pro Scientia Media contra prædeterminationem physicam. p. 306. n. 4315.
 Perronius valde laudandus ob gesta & scripta sua in fauorem Catholice Religionis, parum tamen dignè habitus. p. 307. n. 4317
 Perronius tum in colloquio arcano cum Clemente VIII. tum in publico Congregationum quibus interfuit, non veretur significare suum sensum de periculo non leui in sententia aduersa Iesuiticæ. ibid. n. 4319
Perseuerantia.
 Perseuerantiam finalem esse donum Dei confirmat S. Augustinus, sed ambiguum est de qua perseuerantia loquatur. p. 115. n. 2460. & seqq.
 Perseuerantia eximium Dei donum est, & idem non tantum præscita, sed etiam prædestinata est. p. 116. n. 2467
 Perseuerantiæ finalis donum, & similia alia præuenientia liberum arbitrium creatum, operantiaque cum eo, non esse tantum præscita, sed etiam prædestinata, probat S. Augustinus. p. 117. n. 2471.
 Perseuerantiæ actualis donum in quo situm sit, & quomodo differant donum ad perseuerandum sufficiens, & efficax. p. 115. n. 2697
 Perseuerantiæ donum in actu primo, & in actu secundo cuius sit, an solius Dei, an etiam voluntatis creatæ. p. 177. n. 2800
 in Perseuerantiæ dono, quod collatum fuit S. Petro, indicatur aliquid peculiare à S. Augustino. ibid. n. 2801
 Perseuerantia actualis est opus solius Dei vt præparantis, & simul est opus libertatis creatæ vt cooperantis cum gratia principaliter efficiente. ibid. & n. 2802
 Perseuerantia actualis quo sensu sit, & non sit in nostra potestate. ibid. & seqq.
 Perseuerantia est donum Dei, & non est in nobis ex nobis, sed ex Deo gratiam conferente. p. 178. n. 2803. & seqq.
 Perseuerantiæ donum causare liberrimam, fortissimam, inuictissimam, & perseuerantissimam voluntatem, vtraque Schola, Dominicana, & Societatis profitetur. p. 179. n. 2806
Petrus.
 S. Petri cum Simone Mago disputantis verba referuntur, nihilque officere Scientiæ Mediæ conuincitur. p. 81. n. 2291. & seqq.
 S. Petri verba referuntur, quæ faciliè à quouis contra prædeterminationem Thomisticam conuerti valent. p. 84. n. 2303
 S. Petri verba alia referuntur, in quibus quæstio soluitur ad punctum de Scientia Media. p. 85. n. 2305. & seqq.
 S. Petri alia verba ad eandem materiam pertinentia referuntur, & explicantur. p. 68. n. 1310. & seqq.

Index Rerum notabilium,

Pharao.
Pharaoni liberum non erat obedire, seque Dei imperio subijcere, stante cæcitate mentis; & obstinatione voluntatis. p.164.n.2740
Vide in verbo *Auxilium.*

Philippus.
Philippus III. Hispaniarum Rex sollicitus de discordiis inter PP. Dominicanos & Societatis exorientibus occasione Concordiæ Ludouici Molinæ, super hoc ad Clementem VIII. literas suas dirixit ad concordiam inter hos duos Ordines componendam. p.316.n.4361

Pontifex.
Pontifices supremi Clemens VIII. & Paulus V. nullatenus improbarunt Scientiam Mediam, aliaque Molinæ opiniones, etiam tanquam Doctores privati. p.313.n.4350.& seq.
Pontificis Clementis VIII. iudicium de sententia Societatis, qui etsi prior in Dominicanam, nunquam tamen eò peruenit, ut aliam damnaret. p.314.& seq. à n.4354

Possibilitas.
Possibilitas hominis ad opera salutaria, de qua loquitur S. Augustinus, quænam sit intelligenda. p.196.n.2891
Possibilitas hominis propria & naturalis ad opus salutis, quænam sit in doctrina S. Prosperii. p.197.n.2893
Possibilitatis Augustinianæ, & Pelagianæ discrimen latè ostenditur. ibid.n.2894.& seq.

Potentia.
Potentia obedientialis animæ humanæ ad actus supernaturales non potest ad actum reduci sine Spiritus sancti inspiratione & adiutorio: & an ut ea compleatur, requiratur gratia præueniens, quæ sit supernaturale auxilium intrinsecum. p.189.n.2852
Potentia obedientialis actiua non tollit necessitatem gratiæ sufficientis. ibid.n.2853
an Potentiæ obedientiali actiua debitus sit concursus simultaneus supernaturalis. ibid. n.2854
Potentia obedientialis actiua in homine ad actus supernaturales requirit comprincipium supernaturale, à quo eleuetur, & à quo reddatur completa & proxima. p.189.n.2855.& seq.
Potentia obedientialis actiua salua consistet, si Sacramenta immediatè & proximè simul cum qualitate supernaturali à Deo indita, & per quam eleuentur,causent physicè gratiam sanctificantem. ibid.& seq.n.2858
Potentia obediens actiua stare potest in natura humana, etsi necessariò requiratur auxilium supernaturale intrinsecum ad actus supernaturales. p.190.n.2859
Potentiæ obedientialis proximè & immediatè operatiua actuum supernaturalium,immerita censura. ibid.n.2860
Potentia prædicta variis testimoniis SS. Augustini, & Thomæ stabilitur. ibid.n.2861.& seqq.
Potentia obedientialis actiua, de se est insufficientis, atque incompleta, nec redditur in actu etiam primo sufficiens & completa, nisi accedat per gratiam eleuatio. p.197.n.2893
cum Potentiæ vitalis naturalis actiuitate immediata & proxima in actum supernaturalem, an conciliari benè possit, quod maior perfectio potentiæ nihil conferat ad maiorem perfectionem actus. p.212.n.2969
Potentia naturalis vitalis concurrere ad actum

supernaturalem non est supernaturalis entitativè. p.212.n.2970
Potentia prædicta non tam dicitur naturalis, quam obedientialis. ibid.p.213
Potentia actiua obedientialis ad actus vitales supernaturales datur in intellectu & voluntate, sed non in quolibet eate creato. p.213.n.2971
Potentia libera, posita in actu primo omnibus causis, & prærequisitis ad effectum, est potestas ad agere & non agere, quo sensu verè enuntietur. p.451.n.4959.& seq.
Potentia libera, posita omnibus causis, & prærequisitis ad effectum, influentibus insuper, atque efficientibus in actu secundo, est potestas ad agere, & non agere, falsò enuntiat, ibid.n.4961.
Potentia creata libera & indifferens ad utramque contradictionis partem, non requirit, sed excludit determinationem prouenientem ex conditione, aut aliquo principio extrinsecò. p.709.n.5852.

Potestas.
Potestas omnipotentissima ad mouendum, flectendumque indeclinabiliter hominum corda duobus modis Deo competit, iuxta Abulensium. p.22.& 23.n.1995.& seqq.
Potestas electiua ita est in homine, ut etsi eius exercitium sit dependens à Deo proueniente & excitante per suam gratiam, non ita tamen ut Deus priùs determinet & eligat opera salutaria. p.51.n.2139
Potestas omnipotentissima Deo conuenit ad mouendum indeclinabiliter hominum corda quotiescunque voluerit, & quocumque voluerit. p.383.n.4634
Potestas quæ prædita est voluntas creata ad se determinandum, quin ab alio prædetermineatur, periculis explicatur. p.527.n.5338
Potestas diuina vtendi voluntate creata applicando eam ad actionem liberam, debet conformari naturæ ipsius voluntatis. p.672.n.5693.

Prædefinitio.
Prædefinitio efficax dependens à Scientia Media non rectè assignatur pro determinatio ad Scientiam visionis de nostro actu contingente & libero, non inhonesto. p.756.n.6068.& seq.
Prædefinitio neque adæquata; neque necessaria ratio est scientiæ diuinæ nostrorum bonorum actuum. ibid.n.6070
Prædefinitio per se efficax, etsi præsupponens Scientiam Mediam, si tamen præire debeat existentiam absolutam actus nostri contingentis & liberi non inhonesti, non est admittenda; noceretque libertati creatæ, si ad omnem voluntatis actum esset prærequisita. ibid. n.6071
Prædefinitio diuinæ ex se efficaces actuum contingentium & liberorum voluntatis creatæ, siue honestorum, siue inhonestorum, etiam quoad materiale peccati, independentes omninò à conditionalium liberorum præuisione, quæ sit Scientia Media, cuncti negant Iesuitæ. p.774.n.6140

Prædestinatio.
Prædestinationis modus à S. Augustino traditus, vnde Massilienses turbati, quinquam. p.93.n.2351.& seq.
Prædestinationis modus secundum præscientiam verè à S. Augustino traditus. p.94.n.2353
ex Prædestinatione gratuita discrimen oritur, cur

Sententiarumque insignium.

cur vnus vocetur, & non alius; vnus sic vocetur vt consentiat, non alius; vnus perfecter, non alius. p.96.n.2363
Prædestinationem fundari in præscientia potius videtur indicare S. Augustinus, quàm econtrà. p.118.n.2474
Prædestinatio efficax absolutaque, siue ad gratiam, siue ad gloriam respectu adultorum ratione vtentium, ex D. Augustini mente fundatur in præscientia conditionata meritorum efficiendorum ex viribus gratiæ, & si hæc illis conferretur. ibid.n.2475
Prædestinationem esse, & non esse secundum præscientiam, asserit S. Augustinus, & quomodo sit intelligendus. p.119.n.2481
Prædestinationis explicata diuisio in decretum intentium & in exequitium gloriæ, non legitur in PP. sed introducta est à Theologis Scholasticis. p.121.n.2486
Prædestinationem ad gloriam fieri ex præuisis meritis, quo sensu asseratur à Iesuitis. p.132.n.2577.
Prædestinationis effectus essentialiter respicit Dei prædestinationem vt causam. p.184.n.2833.
Prædestinationis nomine, quam erga mala nostra opera excludunt Patres Ecclesiæ, rejici debet quæcumque voluntas positiua, & præferim efficax circa illa. p.355.n.4526
Prædestinationis nomine Patres sæpissimè significant æternum Dei decretum de re quacumque exequenda in tempore. ibid.n.4527
Prædestinati diuerso modo ad salutem ordinantur, quàm non prædestinati. p.380.n.4622
Prædestinationis certitudinem oriri ex præscientia media præcedente omne decretum diuinum, tutò dici potest. p.381.n.4623
Prædestinationem esse certam & infallibilem, stare potest, quin media gratiæ quibus Deus in eo negotio vtitur, sint ex se efficacia, & prædeterminantia ad merita. p.381.& seq.n.4625.& 4626
Prædeterminationem hominum constituit D. Augustinus in potestate diuina habendi diuersos, innumerabilesque modos flectendi eorum corda. p.382.n.4629.& seqq.
Prædestinatio vt à prouidentia generali distinguitur, importat certitudinem non solius scientiæ absolutæ, sed etiam causalitatis, & ordinis mediorum. p.389.n.6070
Prædestinatio non infert salutis necessitatem, ex D. Bonauentura. p.555.n.5474
Prædestinatio importat rationem præscientiæ, & rationem causæ. ibid.n.5475
Prædestinatio solùm importat necessitatem Consequentiæ. ibid.& seqq.
Prædestinationi competit necessitas illationis, impossibilitatisque frustrationis, & discordiæ inter eam & liberum arbitrium creatum, ratione præcognitionis, ex D. Bonauentura. p.556.n.5478
Prædestinatio non est decretum illud subiectiue absolutum & obiectiue conditionatum, quod negant Iesuitæ, & admittunt Thomistæ. p.686.n.5753
Prædestinatio non est causa simpliciter requisita ad positionem mediorum efficacium specificatiue & materialiter in statu absoluto, nec debet ingredi ex parte conditionis ad salutem æternam futuram contingenter conditionatè. ibid.

Prædestinationis certitudo & infallibilitas non potest saluari sine operibus bonis vt præcitis per Scientiam Mediam. p.687.n.5755
Vide verbo *Opus.*
Prædestinatio à generali prouidentia distincta saluatur, etsi auxilia collata prædestinato, sint ex se communia reprobo, & indifferentia vt componantur cum consensu salutaris finali, vel ab eo diuidantur. p.687.n.5758
Prædestinationis & præscientiæ de futuris absolutis & conditionatis actibus contingentibus & liberis honestis voluntatis creatæ non valer paratio. p.764.n.6097

Prædeterminatio.
Prædeterminatio physica nullatenus colligi potest ex doctrina Francisci Romæi. p.42.n.2096.& seqq.
Prædeterminationis physice nullum datur signum in responsione Romæi ad difficultatem, Quibus modis vtatur diuina prouidentia ad specialiter excitandum mouendumque hominem ad bonum. p.43.n.2100.& seqq.
Prædeterminatio naturalis, & totalis, & effectiua, quomodo possint distingui. p.50.n.2136
Prædeterminatio Thomistica impedit electionem voluntatis creatæ. p.51.n.2138.& seq.
Prædeterminatio; physica non traditur in Catechismo ex decreto Concilij Tridentini confecto. p.53.n.2149
Prædeterminatio, siue intrinseca, siue extrinseca ad materiale peccati, implacida fuit Azorio. p.71.n.2238.& seq.
non Prædeterminat Deus physicè intellectum ad cogitationem & iudicium practicum de delectabilitate in exequendo actu peccaminoso. p.86.n.2313.& seqq.
Prædeterminationis ad materiale peccati exclusio egregia ex mente D. Augustini. p.150.n.2666.& seq.
Prædeterminatio non potest esse, quæ sit posterior vocatione, velut in genere causæ dispositiua. p.279.n.4185
Prædeterminatio est ex se efficax, & vi suæ physice causalitatis infallibiliter operans. p.280.n.4190.
Prædeterminationi physice contraria multa indicia mentis Augustinianæ referuntur. ibid. n.4191.& seqq.
Prædeterminationi physice ad speciem fauentia testimonia aliquot S. Augustini referuntur, ad eaque responderetur. p.281.n.4194.& seqq.
Prædeterminationis physice commendatio ex dicto Cardinalis Perronij ab Incognito tentata, vana profus censeretur. p.308.n.4321
Prædeterminatio physica non requiritur ad potestatem inclinandi corda hominum, nullumque eius adest iudicium in S. Augustino declarante, quales soleant esse miri illi, & occulti modi, quibus Deus hominum corda flectit. p.383.n.4632.
Prædeterminatio physica non potest erui ex S. Augustini, & D. Thomæ testimoniis commendantibus, & extollentibus energiam & efficaciam diuinæ voluntatis circa creatam. ibid. n.4633.
Prædeterminatione physica non est opus, vt Deus efficaciter conuertat, subito vocando reluctantes, & indispositos. p.384.n.4635
Prædeterminatio duplex ab Incognito distinguitur, quarum nulla est mentio in doctrina D. Thomæ. p.405.n.4745.& seqq.

Index Rerum notabilium,

de Prædestinatione physica silent omnino SS. Augustinus & Thomas, dum de gratia cooperante agunt. p.406.n.4750
 Prædeterminationes physicas impressas causis secundis à prima, contrarias esse doctrinæ Doctoris Subtilis, existimant præclari Scotistæ, & ferè cuncti. p.427.n.4839
 Prædeterminationi physica nullatenus fauet S. Bonaventura, eamque quæ sit ad materiale peccati, inficiatur. p.435.n.4876. & seqq.
 Prædeterminationem physicam intrinsecam voluntati creatæ contrariam esse Scoto, vix vnus è Scotistis negat. p.442.n.4912
 Prædeterminationi ad materiale peccati commisionis in circumstantiis annexæ inseparabiliter malitiæ formalis, nullatenus fauet Durandus à S. Portiano. p.443. à n.4916
 Prædeterminationi physica nullatenus fauet Ægidius Romanus vtens vocibus *impetus*, & *impulsus*. p.528.n.5344. & seqq.
 Prædeterminationem physicam aduersari S. Thomæ, & antiquis Thomistis, ab Authore moderno probatur. p.800.n.6212
Prædicatores.
 Prædicatorum sacer cœtus non fuit amplexatus cunctas opiniones contentas in Commentariis Magistri Bañez. p.640.n.5864
Vide in verbo Dominiani.
Prædictio.
 Prædictio de peccatis futuris an noceat libertati, vide in verbo *Prophetia*.
Præscientia.
 Præscientia diuina non dat libertatem, & infallibilitatem actui creato, sed eam præsupponit, iuxta sententiam PP. Societatis. p.110.n.2429
Vide in verbo Iesuita.
 Præscientia absoluta perseverantiæ dicitur prædestinatio, ordinariâ phrasî S. Augustini. p.116.n.2467
 Præscientiæ nomine intelligenda est prædestinatio, apud plures Ecclesiæ Patres. p.121.n.2487
 Præscientia meritorum ad vitam æternam stare non potest absque gratuita ipsorum per gratiam præparatione, quæ est prædestinatio. *ibid.*
 Præscientia secundum quam à Patribus antiquis dicebatur esse prædestinatio, quid sit. *ibid.* n.2490.
 Præscita multa sunt à Deo, quæ non sunt prædestinata, seu prædefinita. p.123.n.2499
 Præscientia conditionata initij Fidei, tum independentis à decreto præparatiuo gratiæ ad ipsum, tum mouens ad largiendam gratiam pro incremento eiusdem Fidei, & pro exercitio operum salutarium vsque ad finem, tandem reprobata fuit à S. Augustino. p.124.n.2504
 Præscientia in malis culpæ excedit prædeterminationem, iuxta S. Thomam. p.354.n.4523
 Præscientia est bonorum & malorum operum; prædestinatio verò bonorum tantum. *ibid.*
 Præscientia non importat vniuersaliter habitudinem causæ respectu eorum, quorum est; secus verò prædestinatio. *ibid.* n.4524
 Præscientia excedit prædeterminationem in bonis etiam quæ cum diuina gratia liberè & concenter ad æternam felicitatem operaremur, ex S. Thoma. *ibid.* n.4525
 Præscientiâ Dei retentâ, tollere voluntatis arbitrium, aut retento voluntatis arbitrio Deum

negate præscium futurorum, nullatenus coguntur Catholicæ. p.370.n.4590
 Præscientia futurorum mali, vel boni, immutabile non facit, quod Deus futurum nouerit. *ibid.*
 Præscientiam Dei non officere futurorum contingentium libertati, variis Patrum autoritatibus & exemplis probatur. p.375.n.4603. & seqq.
 Præscientiam infallibilem nostri consensus sub conditione gratiæ supponit voluntas diuina efficax saluandi hominem, & indeclinabilitas nostræ voluntatis, vt flectatur à Deo quando, & quomodo voluerit. p.383.n.4634
 Præscientia diuina in quibusvis circumstantiis abundat, & redundat multis modis congruè vocandi. p.384.n.4635
 Præscientiâ diuinâ conuersionis præeunte, si applicentur media congrua, potest Deus efficaciter velle conuersionem non modò quoad substantiam, sed etiam quoad modum contingentiam & libertatis. *ibid.* n.4637
 Præscientiæ diuinæ subsequente ad diuinæ voluntatis decretum, quod sit subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum, vel quod sit vtrumque absolutum & prædestinatum, nullum vestigium reperitur in Ægidio Romano. p.532.n.5359
 Præscientiam diuinam non imponere rebus præcitis necessitatem, probat D. Bonaventura. p.555.n.5472
 Præscientiam voluntatemque diuinam componi cum libertate voluntatis creatæ, ex Scripturis sacris certum est. p.563.n.5508
Præsumptio.
 Præsumptiones cedunt veritati, cessantque in claris. p.793.n.6191
 Præsumptio vana de non reputandis à S. Augustino Catholicis Iesuitis, quibus in mentem venit Scientia Media, prorsus inuicibilis, & ab eius mente aliena est. p.811.n.6215
Præuolito.
 Præuolito diuinum duplex distinguitur, cui duplex præmotio diuina respondeat. p.470.5046
 Præuolito diuina non est antecedens necessitas ad actum liberum voluntatis elicatum. *ibid.* à n.5047. & seqq.
Probabilista.
 Probabilistæ non minus in laxas opinionationes ruent præcipites, etsi prædeterminationem physicam tuerentur. p.802.n.6218
 Probabilistæ recentes quinam, & quare ita dicti. *ibid.* n.6219
Prophetia & Prophetici.
 Prophetiæ triplex genus distinguitur à Sancto Thoma. p.353.n.4519. & 4521
 Prophetiarum infallibilitas, & determinata veritas ad quid reducat, ex S. Thomæ doctrina. p.356. & seqq. à n.4533
 Propheticas prædictiones de peccatis futuris non nocere libertati eorum, variis allatis testimoniis declaratur. p.387. & seqq. à n.4662
 de Prophetis prædictionibus quædam difficultates enodantur. *ibid.* & p.388. à n.4663. & seqq.
 Prophetiæ comminatoriæ veritas formalis quomodo saluetur in doctrina S. Thomæ. p.391. à n.4678. & seqq.
Propositio.
 Propositio, *Deus facit vt faciamus, & velimus opus saluis*, duplicem sensum habet. p.9.n.1936
 Propositio Caluini, *Liberum arbitrium à Deo*

Sententiarumque insignium.

motum & excitatum, non potest dissentire, damnata est à Concilio Tridentino. p.33.n.2046
 Propositionum harum, *Ideo res sunt futurse, quia à Deo sciuntur scientiâ visionis*; & *Ideo res, vt futurse, sciuntur à Deo scientiâ visionis, quia futurse sunt*, quænam sit vera, & quænam falsa. p.71.n.2237
 Propositio, *Quod sequitur ex inimpedibili per necessarium consequentiam, hoc est inimpedibile, & necessarium*, an vera sit, & admittenda. p.73. n.2249.
 Propositio, *Ab eisdem causis in statu conditionato dependent futurse conditionata, à quibus in absoluto dependent absoluta, quandonam possit esse vera*. p.115.n.2512
 Propositio, *Actus supernaturalis, prout à libero arbitrio procedit, est effectus prædeterminationis, potest duplicem facere sensum, & in quo sit vera*. p.184.n.2830.
 Propositiones de futuro contingenti an sint determinatè veræ, vel falsæ, iuxta mentem Aristotelis. p.366.n.4577
 Propositiones, *Voluntas amans potest liberè non amare*; & *Voluntas prædeterminata ad amandum potest liberè non amare*, in quo sensu possint esse veræ, & in quo sint falsæ. p.409.n.4761. & seqq.
 Propositiones de futuro contingenti diuinæ, & supernaturales creatæ, vel naturales creatæ quomodo veræ sint. p.513.n.5867
 Propositio, *Antecedenter ad omne decretum liberum diuina voluntatis, creatura non habent in Deo esse futurum determinatè & infallibiliter*, quomodo distinguenda. p.702.n.4820
 Propositio, *Futura contingentia ante decretum efficax diuina voluntatis in ea existens, non habent esse in seipsis*, falsa est. p.703.n.5825
 Propositio, *Futura contingentia ante decretum efficax diuina voluntatis, in ea existens, non habent esse in sua causa*, implicat in terminis. *ibid.*
 Propositio, *Quod iam est præsens, vel præteritum, extra contingentiam est in eo, quod iam est*, falsa est, nisi ex suppositione consequenti dicta. p.704.n.5831
 Propositio Thomasiij, *Determinatio non potest nasci ex illis solis causis, ex quibus nascitur contingentia, & indeterminatio in futuro*, vera est in vno sensu, falsa in alio. p.705.n.5838
 Propositionum contradictoriarum vim & legem in materia de futuris contingentibus conditionatis esse medium requisitum & primarium vt illa à Deo cognoscantur, non asserunt Iesuitæ. p.708.n.5850
 Propositio diuina affirmans peccatum Antichristi, & poenitentiam Tyrionum v.g. potest esse nunc, & ab æterno certa & infallibilis, etsi peccatum illud, & poenitentia non sint nunc & ab æterno certa & infallibilia certitudine, infallibilitateque obiectiuâ intrinsecâ, vt ea propositio nunc est. p.722.n.5915
 Propositio, *Quidquid à Deo præscitur, ab illo etiam prædestinatur*, non est concors doctrinæ Augustinianæ. p.763.n.6095
 Propositionis hypotheticæ conditionalis, cuius Consequens pendet contingentiter ab Antecedente, obiectum potest certò cognosci à Deo independentè à decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato. p.777.n.6150
 Propositiones Lessii de Prædestinatione & Gratia, in quas Doctores aliquot Louanienfes immeritam censuram contorserant, vocantur articuli sanæ doctrinæ. p.815.n.6251
R.P. Gabr. de Henao, Scient. Med. Pars II.

Propositio supposititia Lessii adscripta, cuius loco legitima reponitur, & ab omni censura immunis ostenditur. *ibid.*
Propositum.
 Propositum Dei discernentis electos à reprobis ante præuisionem meritorum ex natura, quæ gratiam præcederet & obtinerent, non admittit lapsis curam resurgendi, nec iustis occasionem teporis assert. p.113.n.2445
 Propositum secundum quod est vocatio prædestinatorum propria, non est decretum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum. *ibid.* n.2446
 Propositum, & specialis electio diuina ad gloriam saluatur, etsi auxilia collata prædestinato sint ex se communia reprobo, & indifferentia vt componantur cum consensu salutaris finali, vel ab eo diuidantur. p.687.n.5758
Prosper.
 S. Prosper in epistolis suis ad S. Augustinum petit ab eo, occasione Massiliensium, quomodo prædestinatio, & propositum diuinum sit secundum præscientiam. p.98.n.2374
 S. Prosperi verba immeritò transferuntur ad Massilienses, vt inde probetur illos admisisse adiutorium gratiæ etiam ad initium fidei. p.99.n.2377. & seqq.
 S. Prosperi verba pertinentia ad Semipelagianos ponentes Fidei & bonæ voluntatis initium in pura natura. *ibid.* n.2370
 S. Prosperi catholicè discessit ab omnibus Semipelagianis, & à Cassiano. p.104.n.2398. & seqq.
 S. Prosper redigit in compendium placita Semipelagianorum. p.105.n.2404
 S. Prosper respondens obiectionibus Vincentianis recurrit ad diuinam scientiam futurorum contingentium conditionatorum, ratione cuius explicat, quomodo etsi aliter quidquam procedere non possit, quam Omnipotentis voluntate dispositum est, persistat nihilominus salua nostra libertas. p.108.n.2420
 S. Prosperi opuscula quædam legitima, alia item ei attributa, quorum non est author, recensentur. p.109.n.1422. & seqq.
 S. Prosper in respons. ad obiectionem 14. Galorum, loquitur de prædestinatione, quæ sit decretum præparatiuum gratiæ. p.128. n.2523.

Q

Questio.

Questiones tam magni momenti in Congregationibus coram Clemente VIII. & Paulo V. habitas noluerunt Summi Ecclesiæ Præsules solis subtilitatibus Metaphysicis peragi. p.305.n.4306
 in Questione de futuritione contingente inherendum antiquorum Theologorum doctrinæ, & modo loquendi. p.739.n.5994
Vide Futuritio.
 Questio, in qua de libero arbitrio, & Dei gratia disputatur, ita est ad discernendum difficilis, vt quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur; quando autem asseritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri. p.772.n.6132
Qualitas.
 Qualitas supernaturalis transiens non immeritò est computanda inter species gratiæ Dei, sine
 D D d 3 qua

Index Rerum notabilium,

qua homo se liberâ suâ voluntate ad iustitiam non potest mouere, ultra sanctas cogitationes, & pias affectiones. p.222.n.3019

R

Ratio.

Rationes rerum apud Deum præsentis quid sint apud D. Thomam. p.364.n.4568

Rationes rerum prædictæ quolibet modo expli- centur, gratis omnino dicitur, debere habere adiunctum decretum efficax circa futura contingentiâ voluntatis creatæ. p.365.n.4570

Reynerius.

Reynerij Pisani testimonia septem referuntur non dissonantia à doctrina Societatis. p.452. & seq. à n.4964.

Reynerius in multis consonans cum Schola Societatis ostenditur. p.453. à n.4965. & seqq. Reynerij mens est, non esse querendam aliam causam à voluntate creata distinctam, quæ sit liberi operis, siue honesti, siue inhonesti causa electiue determinans. p.454.n.4971

Recognitionum Opus.

Recognitionum Opus apocryphum ab aliquibus perdoctis censetur. p.82.n.2296

Recognitionum author, attributarum S. Clementi I. Papæ aptius adduci potest pro doctrina de Scientia Media, quàm pro prædeterminatione physica. ibid.n.2297. & seqq.

Regula.

Regula à S. Ignatio præscripta, de modo tenendo in disputationibus, quando diuersæ sunt sententiæ. p.801.n.6214

Religio, & Religiosus.

Religio Augustiniana quasi ex condicito ante & post editam Molinæ Concordiam concurrat cum Iesuitis ad protegendam doctrinam in ea traditam. p.524.n.5322

Religiosus è sacro cœtu Minimorum grauius correctus ob censuram verbo tenus & seruiore argumentationis in doctrinam de Scientia Media latam. p.807.n.6227

Res.

Res omnis futura absolute infallibiliter non debet de præsentibus habere secundum se determinationem infallibilem ad existendum postea, secus ut cognita certè & infallibiliter, tanquam futura absolute. p.706.n.5841

ad Rei contingentis futurationem conditionatam infallibilem non requiritur decretum diuinum, absolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti. p.708.n.4848

Res creata nunquam est tota simul futura; sed communi vsu loquendi dicitur futura & præterita, antiqua & noua. p.718.n.5896

Res aliquam esse ab æterno absolute futuram, quid sit, & quomodo hoc esse differat à præsentia obiectiua rei. p.729.n.5950

an Rebus futuris, quando sunt futuræ competat actu aliquod esse. p.730.n.5954

Res cognita per Scientiam diuinam vt sibi coexistens, quomodo non denominatur futura. p.738.n.5989

Rerum vis non mutatur vocabulis, satisque est si res ipsa intelligatur, quocunque nomine appelletur. p.771.n.6126

Res in causis propriis significant effectus necessarios causis secundis, & res in seipsis significant effectus liberos voluntati creatæ, in doctrina D. Thomæ. p.799.n.6209

Responsio.

Responsio simplex & moderata debet aduersantis animum placare, si vera est; si falsa; leniter & placabiliter emendari ab eo debet. p.800.n.6212.

Restæ.

Restæ Talleacotius Antistes Geruntinensis, antiquusque Consultor in causa Molinæ designatus, seuerè reprehensus à Romano Pontifice, ob id lethali melancholiâ conternatus intra breue tempus obiit, iuxta vulgarem opinionem. p.321.n.4377

Richardus.

Richardus Victorinus probat, supposita inspiratione Dei & suggestione Diaboli, nostri arbitrij esse determinare se electiue ad consentiendum vni, vel alteri. p.342.n.4467

Romæ.

Romæ Magistri Generalis Dominicanorum doctrina perpenditur, an Scientia Mediæ faueat, vel aduersetur. p.42.n.2096. & seqq.

Romæ iudicium ad difficultatem, quibusnam modis vtatur diuina prouidentia ad specialiter excitandum, mouendumque hominem ad bonum, est ipsissima res Scientiæ Mediæ, nullumque præstat signum prædeterminationis physicæ, nec alterius motionis quàm moralis. p.43.n.2100. & seqq.

Romæ sententia pro re Scientiæ Mediæ refertur. ibid.n.2102

Romæ discursus est velut glossa ad S. Thomam, ique in magna æstimatione haberi debet. p.44.n.2105.

Romæ doctrinam fauentem Scientiæ Mediæ, non habere locum obiectionis, apertè conuincitur. p.45.n.2108. & seqq.

Ruardus.

Ruardi Tapper Doctoris & Cancellarij Louanienensis verba proferuntur, quæ Scholæ Societatis non sunt contraria. p.566.n.5527

Ruardi Tapper definitiones causæ liberæ & necessariæ eadem sunt, quæ à Theologis Societatis adhibentur. p.567.n.5529

Ruardi locus opinioni Thomistarum valde contrarius. ibid.n.5532

Ruardus tribuit gratiæ præuenienti, & ad consensum efficaci, vim non prædeterminationum physicè, sed morale. p.568.n.5534

Ruardus ita loquitur de gratia excitante, tenetque se ex parte voluntatis, & consistente in inspirationibus sanctis, vt apertè declarat, non prædeterminare ratione sui ad actum deliberatum salutare, nec secum afferre aliquid prædeterminans physicè. p.569.n.5537

Ruardus idem sentit cum Theologis Societatis circa influxum gratiæ & voluntatis creatæ ad actus liberos supernaturales. ibid.n.5539

Ruardus non admittit prædeterminationem in eo qui vocatur secundum æternum Dei propositum. ibid.n.5542

Ruardus eodem modo declarat locum quendam S. Augustini, ac Theologi Societatis. p.570.n.5543

Ruardus respondens Caluino tradit verba magis fauentia Scholæ Societatis, quàm Thomistarum. ibid.n.5545

Ruardi loca varia à Germano Philalète selecta pro sententia Societatis. p.571. à n.5546

Ad Ruardi testimonia interpretationes violentæ referuntur, & enodantur. p.572. à n.5553. & seqq.

Ruardus

Sententiarumque insignium.

Ruardi encomia à variis Doctoribus pronuntia- ta. ibid. & seq. n.5557

Ruardus sensa sua cum magna parsimonia expromens debuit incremento calamo impugnari à Basilio. p.573.n.5559. & seqq.

Rumor.

Rumores falsi & ignominiosi aduersus Molinam eiusque Socios in Vrbe & variis in locis sparsi adeo in Hispania inualuerunt, vt Nuntij Apostolici edicto publico coerceri oportuerit, ne à vilissima plebe, rudique inuentute in Molinam & Socios anathema conclamaretur. p.319. n.4369. & seqq.

Rumores scurriles in Molinam & socios in ipsa Vrbe sparguntur, inscriptionesque contumeliosæ frequenter visuntur. p.320.n.4371

S

Salesius Antistes.

Salesij Antistitis Gebennensis epistola fauens sententiæ Societatis. p.121.n.2490

S. Franciscus Salesius pro Schola Societatis stans allegatur. p.243.n.4022

Salesij Antistitis consilio controuersia inter Dominicanos & Iesuitas orta circa materiam de gratia, à Paulo V. Summo Pontifice terminata fuit. p.310.n.4337

S. Francisci Salesij loca varia Scientiæ Mediæ fauentia referuntur. p.813.n.6242. & seqq.

S. Salesius valde remotus ab approbando decreto prædeterminationis ad materiale peccati. ibid. & seq. n.6244.

S. Salesio consulto super controuersia inter Dominicanos & Iesuitas orta, ignoti nullatenus fuisse intimi huius dissidij sinus. p.814.n.6245

S. Salesius sine causa à moderno Theologo allegatus, vt probet, gratiam diuinam ita temperate cum libertate creata decretum diuinum antecedenter efficacem, & prædeterminationum, vt nec huic illa, neque illi hæc quidquam detrahat. ibid.n.6249

S. Salesij locus inintelligibilis, si ad resistendum gratiæ imprimenda sit à Deo voluntati creatæ physica prædeterminatio ad materiale resistentiæ. ibid. p.815

S. Salesius totam Scholæ Societatis de gratia sufficienti & efficaci doctrinam ad viuam depingit, magnique facit quidquid è Societate Iesu procedit. p.815.n.6250

S. Salesius aliquos è Societate Theologos, eorumque doctrinam laudat. ibid. & n.6251

S. Salesius verba sanctionis dogmaticæ Concilij Tridentini declarat. p.818.n.6259

S. Salesius libellum de introductione ad vitam deuotam edit peruersus à docto & religioso viro Societatis Iesu. ibid.

S. Salesius Societatis discipulus fuit Parisiis, & Patariis. ibid. p.819

S. Salesius um meritò in patrocinium Scientiæ Mediæ fuisse adscitum comprobatur. p.820.n.6262

S. Salesius probauit punctum de prædeterminatione ad gloriam vt coronam post conditionatè & absolute præuenià à Deo merita prædestinati. p.821.col.2.

Salmeron.

Salmeronem vnum ex Tridentinis Theologis loquutum fuisse pro re Scientiæ Mediæ, nec fuisse impossibile, nec necessarium. p.35.n.2059

Salmeron cum primis Sociis Magisterio Parisiensi conspicuus conuenit in plerisque de

Scientia Media, prædeterminatione diuinâ, gratiâ, libero arbitrio, &c. principiis. ibid. n.2061

Salmeron cum vitæ sociis communionem etiam doctrinæ habuit. p.36.n.2062

Salmeron primus inter Theologos, Tridentinos incipiebat disputationes præuias ad decretum de iustificatione, siniente postea Laynio. ibid. n.2063.

Alfonus Salmeron sanctissimi Parentis Igharij Socius, Catharini verba in compendium redegit, & per oculum præscientiæ diuinam, cui patent futura contingentiâ in seipsis ob suam in æternitate præsentiam, significauit. p.628.n.5811

Salmeron vnus ex primis Decemviris Societatis, clarissimusque Theologus, ita legit & selegit doctrinam & verba Catharini, vt quæ sibi visa sunt vera, declarauerit magis, confirmarit, & auxerit, cætera relinquens in medio. p.631.n.5823. & seqq.

Salmeron agens de scientia diuina attingente contingentiâ & libera, satisfacit Theologis non assequentibus modum, quo Deus omnino infallibiliter prænosceret talia contingentiâ & libera futura tantum conditionatè. ibid. n.5828. & p.632.n.5829

Salmeron non asserit vocationem secundum propositum esse talem, vt ei non possit renuere liberum hominis propositum, sed cui actu non renuat, aut reddat non inefficacem. p.632.n.5830. & seqq.

Salmeron vocat prædeterminationem ad gloriam diuinæ voluntatis prædeterminationem firmam & immobilem ad gloriam per certa media. ibid. n.5831

Salmeron mirifice declarat naturam mediocum opulentium efficaciter prædestinatis ad actus salutare, quibus salutem æternam consequantur. ibid. & seq. à n.5833

Salmeronis verba indicantia non leuiter Scientiam Mediam vt prærequiritam ad prædeterminationem. p.633.n.5836

Salmeronis pronuntia egregia pro placitis nunc currentibus in Schola Societatis. ibid. n.5837. & seqq.

Salmeron peritissime distinguit duplicem modum cognoscendorum à Deo effectuum, qui à causis secundis oritur. ibid. & seq. n.5839

Salmeronis verba, quorum sensus est, certam præscientiam bonorum operum, & beatitudinis æternæ donandæ vt coronæ, debere sublequi prædeterminationem. p.634.n.5841

Salmeronis doctrina allegata contra sententiam Societatis, cum qua nullatenus pugnat. ibid. n.5842. & seqq.

Salmeron edisserit qua ratione creatum arbitrium sit Dei agentis principaliter in operibus salutaribus secundarium instrumentum. p.635.n.5844

Salmeronis quinque loca in Schola Societatis receptissima, & sine ratione contra eam allegata. ibid. n.5845. & seqq.

Salmeron ante mortem in multis prælo commisit placita Societatis. ibid. n.5847

Salus.

Salutis nostræ opus cum Fide etiam inchoata, est ex vocatione, & gratia Dei. p.113. n.2447

Salus hominis in potestate eius est, suppositâ gratiâ præueniente. p.140.n.2615. & seqq.

Salus nostra est in potestate nostra secundariò, non tamen directè, & immediatè. ibid. n.2618

Index Rerum notabilium,

Scientia.

Scientia data diuinitus, de qua loquutus est Pelagius, quam diuersa sit ab ea, quam intendebat D. Augustinus: & quomodo distinxerit inter utramque S. Doct. p. 252. n. 4065. & seq.

Scientia diuina simplicis intelligentiæ est causa rerum, secundum D. Thomam. p. 372. n. 4595

Scientia diuina quæ ex parte sui est æqualiter entium, quomodo reddatur scientia existentium. ibid. n. 4597.

Scientiam diuinam futurorum contingentium non officere libertati eorum, & scientiam visionis non esse illorum causam, variis similitudinibus probatur. p. 374. n. 4600. & seq.

Scientia simplicis intelligentiæ est conditio præuia ad futuritionem quorumcumque contingentium, quæ respectu prauorum sistit in ratione conditionis, honestorum verò respectu transit ad rationem causæ, accedente diuino beneplacito. p. 376. n. 4607

Scientia approbationis & beneplaciti qualis sit, & quomodo distinguatur à scientia visionis. ibid. n. 4608

Scientia simplicis notitiæ est etiam eorum, quæ nec sunt, nec fuerunt, nec erunt. ibid.

Scientiam omnem diuinam, aliquando visionem dici nihil prohibet; aliquando verò solum eam, quæ est præsentium, præteritorum, & futurorum. p. 371. n. 4609

ex Scientia simplicis intelligentiæ quo pacto valeat causalis ad futuritionem rerum. ibid.

Scientiam simplicis intelligentiæ esse rebus priorem, earumque regulam & mensuram quoad veritatem obiectiuam, non officit Scientiæ Mediæ. p. 386. n. 4650

Scientia diuina visionis de futuris contingentibus præsupponere & cognoscere debet decretum aliquod diuinum intentium, vel permissum; sed non quod sit prædeterminatum. ibid. n. 4651.

Scientia diuina de futuris contingentibus conditionatis; dependens à decreto actuali, non confirmatur ex D. Thomæ doctrina, de referenda in voluntatem Dei, & ad prædestinationis causas non prædicatione Christi apud Tyrios & Sidonios. p. 377. & seq. à n. 4610

Scientiæ diuinæ conditionatæ dependenti à decreto actuali S. Thomæ doctrina potius repugnat, quam ei faueat. p. 378. n. 4614. & seq.

Scientiam diuinam conditionatam dependentem à decreto actuali non promouet S. Thomæ doctrina contra prædestinationem non inuoluentem certitudinem causalitatis mediorum. p. 379. n. 4618. & seq.

Scientiæ diuinæ conditionatæ valde conformis est S. Thomæ doctrina de mediis, quibus prædestinatio consequitur suum effectum, & doctrina de diuinorum decretorum efficacia ad saluandum prædestinandumque. p. 381. & seq. à n. 4625.

de Scientia diuina futurorum contingentium conditionatorum, nullibi ex professo egit S. Thomas. p. 411. n. 4770

Scientiæ approbationis nomen non raro, neque incongruè vsurpatur pro Scientia visionis & intuitiua, vt simul coniuncta cum diuino beneplacito. p. 453. n. 4967

Scientiam approbationis esse bonarum rerum causam, quo sensu concedi possit: & quæ sit diuersitas inter eam, & Scientiæ visionis. ibid.

Scientia diuina de futuris contingentibus condi-

tionatis voluntaris creatæ, eaque dirigens decreta increata, tribus apertissimis testimoniis stabilitur. p. 671. n. 5687

in Scientia diuina contingentium conditionatorum ferè non est maior difficultas, quam in scientia absolutorum. p. 710. n. 5855

Scientia diuina futuri poterit esse causa rei præsentis, non quatenus futurus effectus quo cõmpletur, sed quatenus entitas diuina completa per futurum effectum, & vt completa per illum causet. p. 723. n. 5917

Scientiæ diuinæ terminatæ ad creaturas obiectum quale sit. p. 771. n. 6129

Scientia omnis Dei de creaturis, est simplicis intelligentiæ, vel visionis, & quæ dicitur Mediæ, est vel simplicis intelligentiæ, vel visionis. ibid. vide Pelagius.

Scientia Mediæ.

Scientia Mediæ neque admissa expressè, neque negata fuit per Concilium Tridentinum. p. 32. n. 2042

Scientia Mediæ non fuit adhibita à PP. Tridentinis tanquam medium conciliandi præscientiam absolutam & prædefinitiones diuinas cum libertate creatæ. p. 34. n. 2055

Scientia Mediæ requiritur ad conciliandam libertatem nostram cum gratia efficaci in actu primo, non verò in actu secundo. p. 35. n. 2057

Scientia Mediæ neque approbata, neque reprobara à PP. Tridentinis. ibid. n. 2058

Scientia Mediæ, & alia asserta consilia extant approbata in Operibus Salmertonis. ibid. n. 2060

Scientiam Mediæ affirmari à Patribus Tridentinis non fuit necessarium ad negotium tunc susceptum contra Calvinum. p. 37. n. 2071

Scientiæ Mediæ res vulgata fuit in antiquitate Ecclesiastica; sed vsus eius non tam frequens fuit, ac apud posteriores Theologos. pag. 38. n. 2072

Scientiæ mediæ res & vsus viuâ voce, & in MSS. insonabat tempore Molinæ & Fonsecæ in provincia Castellana. ibid.

Scientiæ Mediæ thesaurum non inuentum fuisse à Theologis Tridentinis in S. Augustino, potest dici absque piaculo. ibid. n. 2073

Scientia Mediæ quo sensu primùm dicitur inuenta à Molina, & Fonsecâ. ibid. n. 2075

Scientiæ Mediæ placitum tam requirit, vt sit ex gratia actus liber salutaris, qui sit exordium fidei, quam qui sit incrementum. p. 81. n. 2290

Scientiæ Mediæ nihil officiant verba S. Petri cum Simone Mago disputantis, allata ex Authore Recognitionum. p. 81. & seq. à n. 2292

Scientia Mediæ primum ortum habere non potuit in Fauisti cerebro. p. 107. n. 2414

Scientiæ Mediæ nihil officiant motiua præcipua Semipelagianorum ad eam Deo assignandam. p. 108. n. 2416. & seq.

Scientiæ Mediæ placitum non repugnat veritati Catholicæ, quæ asseritur, prædestinationem, electionem, vocationemque sic esse gratuitas, vt excludant merita naturæ, penes initium etiam fidei. p. 113. n. 2448

Scientia Mediæ non destruitur duabus regulis à D. Augustino traditis in libro de bono perfectior. p. 122. n. 2495. & seq.

Scientia Mediæ non adimit, ne Deus in prædestinatione sua præuideat quid faciendum sit à nobis absolute, cum non adimat, ne prædestinatio sit prouidentia infallibiliter connexa cum existentia actus præuifi. p. 128. n. 2556.

Scientia

Sententiarumque insignium.

Scientia Mediæ quasi ad radium solis videretur descripta apud S. Augustinum. p. 130. n. 2563

Scientiæ Mediæ inconuenientia aliqua recitantur & ab ea remouentur, ostenditurque eam valde ab his distare. p. 131. n. 2569. & seq.

Scientiæ Mediæ obiectum quodnam. ibid. n. 2572

Scientia Mediæ non tollit, sed potius supponit conditionatam gratiæ efficaciam. p. 134. n. 2588

Scientia Mediæ in quibusdam verbis Clementis Alexandrini aptè subaudi potest. p. 138. n. 2607

ad Scientiæ Mediæ dignoscendam in S. August. multo labore & studio opus est. p. 289. n. 4235

Scientiæ Mediæ res expressè & crebrè tradita fuit à S. Augustino, & aliquantulum dilucidius tum res, tum eius vsus pertractatus fuit à Molina. p. 291. n. 4245

Scientiam Mediæ ignotam fuisse antiquis Theologis, sed à Molina, Fonsecâ, & Suario inuentam, nullatenus Theologi è Societate fauerunt. p. 294. n. 4255. & seq.

Scientiæ Mediæ detectio in monumentis PP. & veterum Theologorum per Societatis Theologos impossibilis & incredibilis non est. p. 296. col. 1.

Scientiæ Mediæ approbatio à tam magna parte Scholæ Theologicæ præsentis potest supplere defectum mentionis eiusdem scientiæ in Schola veteri. ibid. n. 4266

Scientia Mediæ si noua supponatur, an eius adinuentio Theologis Societatis, vel potius Eremitis Augustinianis tribuenda sit? p. 297. à n. 4267. & seq.

Scientia Mediæ non fuit damnata à Summis Pontificibus tanquam Doctoribus vniuersalibus totius orbis Christiani, nec vt particularibus & priuatis. p. 313. n. 4350. & seq.

Scientiæ Mediæ vsus, intelligentiæque principiorum eius sine deflexu in Semipelagianismum non fuit tam facilis, vt nulli videri poterit Molinam egisse se præcipitem in Semipelagianorum errores. p. 322. n. 4381

Scientiæ Mediæ placitum non fuit instar zizaniorum merè permissiue admissum, sed vel positiuè concessum, vel æquè liberè ad sententia Dominicanorum admissum. p. 326. n. 4389.

Scientia Mediæ num fluxerit perenniter à tempore D. Augustini in scriptis posteriorum Patrum, & Theologorum. p. 331. n. 4413

Scientia Mediæ si extaret in S. Augustini scriptis, an contingere potuisset, vt ignoraretur à Theologis antiquis. p. 333. n. 4426

Scientiæ Mediæ & aliarum Thesaurus potest à succedentibus Theologis in S. Augustini operibus detegi, qui fuerit antiquioribus occultus: quod exemplis probatur. p. 334. n. 4427. & seq.

Scientiæ Mediæ thesaurus quo sensu dici possit à Fonsecâ, vel Molina & aliis Societatis Theologis in lucem prolatus. ibid. n. 4429. & seq.

Scientia Mediæ ab antiquis Theologis approbatiuè cognita fuit in S. Augustino, prout nunc à Iesuitis adstruitur. p. 335. n. 4432

Scientia Mediæ potuit ab antiquis Theologis approbari, eiusque vsus repræbari. ibid. n. 4434

Scientiæ Mediæ res quandam diuulgata fuit, & quinam ex ea diuulgatione turbati. p. 336. n. 4436. & seq.

Scientia Mediæ nonnullis Dominicanis ingrata, in sui ortu apud Olyssiponem præfocanda primum videbatur, sed deinde ad Iudices Fidei delata fuit. ibid. n. 4440

Scientia Mediæ S. Thomæ testimonio, quod pro ea peremptorium esse ostenditur, stabilitur. p. 381. n. 4625. & p. 382. n. 4627.

Scientiæ Mediæ obiectum excludit in causis decretum diuinum, quod effectus, & à fortiori quod actu sit antecedenter efficax, & determinatum ad vnum. p. 385. n. 4646

Scientiæ Mediæ veritas formalis non est emendicata à scientia simplicis intelligentiæ, et si supponat, speculetur, & exploret futuritionem veritatemque obiectiuam conditionatam. p. 386. n. 4650

Scientia Mediæ et si non includatur expressè in scriptis S. Thomæ, non fuit tamen expressè excludita. p. 387. n. 4658

Scientia Mediæ non tollit Deo, quin ipse primus deliberet & eligat offerre concursum indifferentem, & præbere auxilia gratiæ ad operationes salutaris, &c. ibid. n. 4659

Scientiam Mediæ euidenter recedere à S. Thomæ, quibusdam motibus conatur ostendere Incognitus, quibus satisficit. p. 391. à n. 4684

Scientiæ Mediæ probationes ex S. Thomæ doctrina promptæ, quàm Immeritò ab incognito re-pulsæ. p. 394. n. 4695. & seq.

Scientiæ Mediæ mater non fuit ignorantia doctrinæ S. Thomæ. p. 400. n. 4724

Scientiam Mediæ non esse dandam, an ex aliis quibus signis iuxta D. Thomæ mentem colligatur. p. 410. & seq. à n. 4768

ad Scientiam Mediæ conducentia principia insinuarunt tum S. Thomas, tum alij Doctores Dominicani. p. 412. n. 4776. & seq.

Scientia Mediæ à D. Thomæ fuit præsupposita, eiusque sufficientia indicia potuere à Dominicanis apud eum reperiri: de ea autem tractatio dedita operâ instituta, non est in D. Thomæ inuenta. p. 413. n. 4778. & 4779

circa Scientiam Mediæ negatam, vel affirmatam à D. Thomæ æquè PP. Societatis ac Dominicanis est accommodanda fides. p. 414. n. 4781

Scientiam Mediæ esse, vel non esse de S. Thomæ mente, iudicari debet ex testimoniis ipsius; siue qui afferunt illa ducantur passione, aut compellantur necessitate, siue non. p. 415. n. 4792

Scientia Mediæ potuit sui ortus initio nec recipi, nec rejici à Dominicanis. p. 416. n. 4795

Scientia Mediæ non fuit sub titulo nonitatis despectui habita, & grauer impugnata à selectioribus Theologis Salmanticensibus in præsentia Magistri Bañes. p. 419. n. 4806

Scientiæ Mediæ res quandam sine contradictione defendari publicè cœperit in Academia Salmanticensi. ibid. n. 4808

Scientia Mediæ à quibus primùm Salmanticæ impugnata, & à quibus propugnata. p. 420. n. 4809 & seq.

Scientiæ Mediæ doctrinam non esse Scoti plures à Franciscanis asserunt. p. 442. n. 4912

Scientiæ Mediæ principiis parrocinantur vnanimem tum antiqui, tum recentiores Cistercienses. p. 473. n. 5064

Scientia Mediæ maxime deseruit ad id, vt Deus disponat de mediis, per quæ obtineat sine læsione nostræ libertatis, & sine periculo frustrationis decreti sui quidquid de nobis velit efficaciter. p. 476. n. 5078

Scientiam Mediæ ferri ad conditionatum contingens, & liberum voluntatis creatæ, non futurum de certo, nullus ex Societatis Theologis indicauit. p. 500. n. 5198

Scientia Mediæ an à Doctore Curie admissa, & ad quæ classem, iuxta antiquorum Theologorum diuisionem, qui in Deo duas tantum distinxerunt scientias, sit redacta. p. 506. n. 5225. & seq.

Scientiam

Index Rerum Notabilium,

Scientia Media à Moderno quodam impugnata & ab eius impugnationibus defendata. p.507. à n.5232

Scientiæ Mediæ defensoribus à moderno Theologo assertum quoddam attribuitur, quod nunquam imaginati sunt. p.614. n.6248

Scientiam Mediã negans sententia non superat illam quæ eam affirmat. p.636. n.5849. & seq.

Scientia Media non fuit Theologis Molinã antiquioribus cognita notitiã reprobationis. pag.637. n.5852. & seqq.

Scientia Media non dicitur à Iesuitis deseruire ad componendam efficaciam actuum diuini intellectus cum libertate creata. ibid. n.5558

Scientiam Mediã fuisse reprobam, non bene exinde inferitur, quòd antiquis Theologis fuerit nota, non tamen adhibita ad conciliandam efficaciam actuum diuinæ voluntatis cum libertate creata. p.638. n.5856

Scientia Media à nullo antiquorum Theologorum fuit expressè reprobata. ibid. n.5857

Scientia Media non fuit à Magistro Bañes in suis Commentariis reiecta. p.639. n.5863

Scientiam Mediã mansisse occultam antiquis Theologis, & à Iesuitis lectioni diligenti assidueque eis in PP. inuentis fuisse tandem, Deo fauente, eductam ad theatrum literarium, potest absque contradictione ab aliquo dici. p.640. n.5867

Scientia Media approbatiuè nota fuit antiquis Theologis, tantumque magis elucidata à recentibus Iesuitis. p.641. n.5868

Scientiam Mediã notam fuisse aliis Theologis coætaneis & successoribus D. Thomæ necessarium non fuit, etsi ipse S. Doctor eam approbatiuè nouerit. ibid. n.5870

Scientiæ Mediæ, vel principiorum in quibus fundatur, notitiã approbatiua transit per voces & scripta S. Thomæ, coætaneorumque Theologorum. p.642. n.5871

Scientia Media libera est voluntati creata, & non Deo, quia attingit partialia obiectum immediatè liberum voluntati creata; mediatè autem liberum increata. p.675. & seq. n.5706

Scientia Media est etiam libera voluntati creata, quia cognoscit consensum, vel huius carentiam sub conditione futuram ex determinatione electiua voluntatis eiusdem. ibid. p.676

Scientiæ Mediæ obiectum non est quid existens actu, sed quid exiturum actu, cum poneretur conditio. 681. n.5731

Scientia Media facit inter cætera, vt antecederet, & in actu primo ad salutarem actum detur principium efficax illius. p.683. n.5738

Scientia Media nullatenus eximit modum aliquem aut formalitatem entis ab omnipotentia vt causante effectiue, immediatè & proximè. p.685. n.5745

per Scientiam Mediã debere cognosci nexum infallibilem, quem cum actu perseuerandi haberet donum perseuerantiæ, si concederetur, nullatenus asserunt Iesuitæ. p.686. n.5754

Scientiæ Mediæ obiectum sic proponitur voluntati diuinæ, vt hæc feratur liberè circa illud sub vnaratione, & necessariò sub alia. p.688. n.5762

Scientia Media repræsentans hominem rectè operatarum sub tali vocatione, necessitat Deum ad complacendum in tali operatione; repræsentans verò voluntatem malè operatarum sub tali vocatione, necessitat eum ad displicendum in eo, quod sub tali vocatione malè operatura sit. p.689. n.5763

Scientia Media repræsentans rectam voluntatis operationem sub tali conditione, non necessitat eum ad talem complacentiam, & econtrã, ibid. n.5764

Scientia Media supponit voluntatis diuinæ determinationem, seu decretum quod esset, vel quod si esset, seu subiectiue conditionatum. p.691. n.5771

Scientia Media neque supponit extinctam contingentiam & libertatem voluntatis, neque per se eam tollit. p.692. n.5779

Scientia Media non vocatur absolutè & simpliciter libera ratione decreti ex parte conditionis per eam cogniti. p.693. n.5786

in Scientiam Mediã conficitur, & diluitur argumentum à priori, exinde petitum, quod sine præsentis Dei decreto saluari non potest in statu conditionato veritas futurorum contingentium. p.697. à n.5797. & seq.

Scientiæ Mediæ determinatio, & ipsa Scientia Media eodem modo debent se habere, siue operatio libera voluntatis creata sit futura purè conditionatè, siue sit futura etiam absolutè. p.752. n.6051

Scientia Media de pœnitentia Tyriorum v.g. etsi non sit formalitas intellectui diuino libera, tamen in hoc datur indifferentia quasi passiva, subordinata determinanti creato, vel increato, & ab eo determinabilis. ibid. n.6053

Scientiæ Mediæ de pœnitentia Tyriorum conditionatè futura determinatiuum assignatur. p.754. n.6057. & seq.

Scientiæ Mediæ formalitas de pœnitentia Tyriorum, v.g. quæ ratione potius producatur, quàm opposita de non pœnitentia. p.753. n.6055

Scientiæ Mediæ determinatiuum aliud consistens in essentia diuina assignatur, eiusque modus explicatur. p.757. n.6072. & seq.

Scientia Media num debeat repelli, ex hoc quod esset cognitio creaturarum non comparata in essentia diuina, vt in causa, & quia careret medio ad eas cognoscendas, & quia ab eis dependeret, & mensuraretur. p.758. à n.6075. & seq.

Scientia Media est de se certissima ac verissima, quin quoad certitudinem ac veritatem suam formalem reguletur, mensuraturque à futuro contingentem, & libero conditionato voluntatis creata. p.761. n.6087

Scientia Media vtilissima, & necessariò requisita est, ne Deus cæcè & ignoranter, cum periculoque frustrandæ serici voluntatis suæ de contingente liberaque conuersione alicuius hominis, conferat ei auxilia ad talem conuersionem. p.765. n.6103

Scientia Media quæ ratione dirigit Deum in suis decretis absolutis, iuxta eius assertores, & defensores. p.766. n.6105. & seq.

Scientia Media ita consulit actus liberos voluntatis creata, vt in eis non respiciat quidpiam antecederet connexum essentialiter cum actibus increata. p.769. n.6120

ex Scientia Media ne minimã quidem cum apparentia potest argui libertatis increata damnatum. p.770. n.6123

Scientiæ Mediæ nomen quòd post Molinã in Scholis percrebuit, valde proprium fuit, & optimè adaptatum. p.771. n.6127

Scientia Media ita dicta, quasi sit inter naturalem, & liberam. p.771. n.6129. & p.778. n.6153

Scientiæ Mediæ doctrina immanium origo criminum asseritur, reddereque euanidam Saluatoris gratiam. p.801. & seq. n.6217

Scientia

Sententiarumque insignium.

Scientia Media ob aliquorum eius abusum non debet censeri odiosa, quæ in multis verè Theologis est necessaria. p.808. n.6130

in Scientiam Mediã quadruplex inconueniens obijcit formã potius, quàm materiã nouam, & vtrimque merè apparentem, euanidumque ostenditur. p.812. n.6239. & seqq.

ad Scientiæ Mediæ doctrinam stabilendam loca varia S. Francisci Saleij referuntur. p.813. n.6242. & seqq.

Scientiæ Mediæ professores callum iam obduxerunt in audiendis & legendis laetioris & iniuriosius aduersus se vndeque iactatis. p.822. n.6263

Scientia Media etsi apud cordatos Theologos non leue habeat ab extrinseco auctoritatis pondus, non tamen desunt, qui eam traducere infamareque velint apud vulgus, tanquam sententiam parum tutam. p.823. n.6264

Scotus.

Scoti doctrina traditur, cui ab exercitatissimis Scotistis præfixum est notabile Scholium in editione Lugdunensi. p.493. n.5170. & seqq.

Scoto multæ sunt attributæ sententiæ ab eius mente alienæ, tempore Molinæ & Fonseca, & quare. p.440. n.4903

Scotus Theologis Societatis in multis punctis præluxit, in quibus prædeterminationi physicæ contrarius est. ibid. n.4904. & seq.

Scoti ratio ad conciliandam libertatem voluntatis diuinæ cū humana in Christo. p.441. n.4909

Scotus multum curauit ne ad actus liberos voluntatis creata præcederet aliunde determinatio. p.442. n.4910

Scotus nequidem insinuat compositionem determinationis effectiue, casualisque ad vnum præ alio à Deo, cum determinatione formali & electiua à voluntate creata. ibid. n.4911

Scotus merito inter primos Theologos ab omnibus habitus, inurbanè prorsus garrulitatis notã, & aliis probis affectus ob discordiam à S. Thoma. p.746. n.6021

Semipelagiani.

Semipelagianorum exauctoratio, & aperta damnatio quando prodierint. p.58. & seq. n.2174

Semipelagiani affirmarunt merita conditionata ex viribus naturæ, quæ præscita à Deo mouerent ad prædestinationem; sed an solliciti fuerint de decreto tanquam medio præscientiæ diuinæ, ignotum prorsus est. p.93. n.2349.

Semipelagianorum querela de S. Augustino, in quo præcisè stabat. p.100. n.2381

Semipelagianorum distinctio vnde desumenda, ne inter eos fiat cōfusio. p.104. n.2597. & seq.

Semipelagiani præcipuè curarunt de libertate in exordio fidei, & voluntatis bonæ ex gratia tantum creationis, doctrinæ, & legis externæ. p.105. n.2404.

Semipelagianos non admisisse præuenientis gratiæ necessitatem ad initium Fidei, supponit Innocentius X. Pontifex Maximus. p.106. n.2406

Semipelagianos aliquos admisisse ad initium Fidei necessitatem gratiæ, quæ non esset præueniens, nullatenus potest colligi ex S. Prospero. ibid. n.2408. & seq.

Semipelagiani primi per fugium quæsiere in scientia diuina conditionata. p.107. n.2413

Semipelagianorum præcipua motiua ad fingendam in Deo Scientiam Mediã. ibid. n.2415

Semipelagiani in eo deuiarunt, quòd affirmarint gratiam Dei dari secundum merita hominum

penes initium saltetm Fidei, & voluntatis bonæ, ex viribus naturæ. p.131. n.2572

Semipelagiani præuaticati sunt dicentes perseuerantiã, siue diuturnam, siue finalem in statu iustitiæ, non esse donum Dei; nec ab eius gratia procedere, posseque retineri, & conseruari propria nostrã voluntate. pag.132. n.2574

Semipelagiani semper in opere salutis priores partes tribuere libero arbitrio, posteriores verò reliquere Deo, comparatione tamen factã ad diuersos actus. p.261. n.4109

Semipelagiani non conueniunt quoad omnia principia, & in puncto de gratia admittendã ad opera salutis, callidè veritate loquuntur. p.264. n.4120. & seq.

Semipelagiani quamuis graues & docti, clari & egregij, potuerunt vt homines à Spiritu Diuino non afflati, falli in intelligentiã doctrinæ S. Augustini. p.288. n.4234

Sensus compositus.

Sensus compositi & diuisi distinctio solenniissima est tam apud PP. Societatis, quàm Dominicanos, sed de eius vsu dissidium est. p.407. n.4758

Sensus compositi & diuisi distinctio qualis in vsu sit apud Patres Societatis. p.408. n.4757. & seq.

Sensus compositi & diuisi distinctio apud Thomistas pro prædeterminatione intrinsecã ibid. n.4759. & seq.

Sensus compositi & diuisi distinctio, prout declaratur à Thomistis, etsi imperceptibilis, non debet credi tanquã mysteriũ fidei. p.410. n.4767

Sensus compositi & diuisi distinctio facta à quodam moderato Theologo, an eadem sit, ac eaque apud Thomistas legitur. p.510. n.5252

Sensus compositi & diuisi distinctio vtuntur quodam modo Thomistæ, qui in aliquibus displicet, & qualis non est in vsu apud Societatem, Capreolum, & alios. p.604. n.5705

Sensus compositi & diuisi distinctio rectissima apud Ferraram, adhibita ad propositionem, Fatuum est, &c. p.622. n.5785

Sententia.

Sententiæ priuatæ non facile instituendæ sunt, noua namque opinamenta vel recidunt in meram de nomine discordiam, vel solido carent fundamento. p.739. n.5993

Silentium.

Silentium iussu Clementis VIII. in Hispania indictum & relaxatum circa tractationem de belligeratis punctis inter PP. Prædicatores & Iesuitas. p.327. n.4393

Silentij prædicti indictio & relaxatio cunctata in causa fuit, vt non prodierint complura de hac controuersia à Iesuitis elaborata volumina. ibid. n.4394

Silentium à Summo Pontifice indictum, mandatumque Nuntiis Apostolicis, vt notificent Superioribus Religionum, Vniuersitatibus Studiorum, & Ordinariis suæ Nuntiaturæ, ne fierent imprimi in materia de auxiliis. ibid. n.4395

Societas Iesu.

Societatis Iesu finis qualis, & quot Christiana munia ab ea vbique terrarum exercita, & quanto in pretio ab vtriusque sexus sanctitate per illustribus personis habita. p.805. col.1.

Societas Iesu personis cœlitum honoribus ab Ecclesia cultis ad præcellum, sanctimonia fastigium adiumento fuit. ibid. col.2.

Societatis Iesu quoad mores doctrina tam vberè produxit in Ecclesia fructus, vt talis nequeat

Index Rerum Notabilium,

esse, qualem professoribus Scientiæ Mediæ exprobrat modernus Theologus. *ibid.* p. 805
 Societatis varia è variis recententur elogia, & pleraque alia in Dominicanis Scripioribus leguntur eius encomia. p. 806. à n. 6225
 Societatis bonum nomen periclitaretur, si censuris & probris à maleuolis iniectis non opponantur eius encomia à viris pietate, eruditioneque claris decantata. *ibid.* n. 6226
 Societas Iesu temporibus Antichristi fructum ingentem in Ecclesiâ Dei productura est, cuius præclara, Christianaque officia sub Antichristiana persecutione præstanda cœlitus reuelata sunt S. Matri Theresiæ à Iesu. p. 809. col. 1.
 Vide verbo *Iesuita.*

Soncinas.
 Paulus Soncinas allegatus contra doctrinam Societatis nullatenus docet motionem specialem Dei esse prædeterminantem physicè, sicut nec auxilium à Deo infusum ut homo exciterur, & eleuetur ad operandum actus salutare. p. 602. n. 5695. & seq.

Soncinas multa testimonia sine fundamento contra doctrinam Theologorum Societatis proferuntur, à quibus nec ad vnguem transuersum discedunt. *ibid.* à n. 5697

Soncinas loca varia referuntur contraria prædeterminationi physicæ. p. 603. n. 5700. & seq.

Soncinas adhibet distinctionem sensus compositi & diuisi propositioni illi, *Possibili posito in esse, nullum sequitur inconueniens;* & quæ sit eius mens circa hoc. *ibid.* n. 5704

Soncinas vsus est distinctione sensus compositi & diuisi modo communi in omni Schola. p. 604. n. 5705

Soncinas doctrina de agente libero conformis est cum traditis à Capreolo, & aliis. *ibid.* n. 5706. & seq.

Soncinas alia loca afferuntur, & explicantur contra sententiam recentium Thomistarum. p. 605. n. 5711. & seq.

Soncinas pro certo reputauit proloquium illud, *Quidquid sequitur ex antecedente simpliciter necessario, est simpliciter necessarium.* p. 606. n. 5713

Soncinas sensus expressus ad rejiciendam qualitatem prædeterminantem, quæ transeuntè imprimatur à Deo causis secundis naturalibus pro instanti suæ operationis. *ibid.* n. 5716

Soncinas docet voluntatem determinari mediâte intellectus iudicio, vltra quod non requiratur prædeterminatio à prima causa. p. 607. n. 5717

Soncinas alia verba propitia doctrinæ Societatis. *ibid.* & seq. à n. 5718

Soncinas mouens duplicem vulgatissimam difficultatem, eisque respondens, multum Scholæ Societatis fauet. p. 608. n. 5722

Sotus.
 Sotus Dominicanus, qui Concilio Tridentino inter alios Theologos adfuit, an faveat Scientiæ Mediæ. p. 40. n. 2087. & seq.

Sotus apprimè post D. Thomam parocinatur Scientiæ Mediæ. p. 41. n. 2092

Soti verba truncata referuntur, vt Scientiæ Mediæ aduersari videatur. *ibid.* n. 2093. & seq.

Suaris.
 Suarij defensio in eo quod ipsi imponitur, in exponendis erroribus Palagianis maximè hallucinatum fuisse. p. 265. n. 4129. & seq.

Suaris eximius Doctor ab impositis hallucinationibus vindicatur. p. 266. & 267. n. 4133. & seq.

Suaris ab Academia Complutensi approbatio-

nem suorum opusculorum obtinuit, quæ vix lucem viderant cum censuram passi sunt, cui peccatissimo animo respondit ipse. p. 661. n. 5648. & seq.
 à Suarez calamo scripta instar bibliothecæ copiosæ sunt, simulque modestiæ in calumniis diluendis schola. *ibid.* n. 5649

T

Tapper.
 Tapper an Thomistis sit contrarius, vide in verbo *Ruardus.*

Testimonium.
 Testimonium authenticum confirmatorium Pronuntiati à Reuerendissimo Priore Generali Dominicanorum P. F. Thoma Turco aduersus prædeterminationem physicam. p. 790. & 791. n. 6186

Testimonium prædictum quibusdam rationibus impetitur, quibus potius confirmatur, quam infirmetur. p. 792. à n. 6188. & seq.

Testimonij prædicti confirmatio ex infirmatione fundamentorum in contrarium allatorum. p. 793. & 794. n. 6191. & seq.

Testimonij prædicti alia fundamenta stabiliuntur, contrariaque diruntur. p. 795. n. 6196. & seq.

Testimonium Mag. Maronæ in contrarium aliarum examinat. p. 196. n. 6199

Testimonium Reginaldi Dominicani contra pronuntiatum Reuerendissimi Turci in Theibus, quas pro provincia Tolosana tuebatur, referuntur, & discutitur. p. 696. & seq. à n. 6200. & p. 799. à n. 6210.

Testimonia Reginaldi iurata proponuntur, & debilitantur. *ibid.* n. 6210. & seq.

Testimonij in re propria dicendi facultatem omnibus iura submouerunt. p. 800. n. 6211

Testimonium omni iusta suspicione vacare debet. *ibid.*

vide *Instrumentum.*

Testis.
 Testis iniuratus fidem non facit, etiamsi sit Religiosus, nec etiam si sit Episcopus. si deponat in alterius præiudicium. p. 794. n. 6196

Testis idoneus in re sua nullus intelligitur. p. 800. n. 6211.

Testi inidoneo fides non habetur. *ibid.*

Theologia, & Theologus.
 Theologia præsentis seculi, finiumque antecedentis, si conferatur cum ea, quæ floruit antea, citra dubium erit in ratione inuestigandæ veritatis excellere. p. 656. n. 5629

Theologia Viatorum an sit propriè, rigorosè, & simpliciter scientia. p. 746. & 747. à n. 6021.

Theologi antiqui se indiscriminatim, sed sincerè, liberè, sed modestè impugnabant. *ibid.* n. 6022

Theologi quidam Societatis à quodam Recentiore nimis acerbè notati. p. 748. n. 6027

Theologiæ Moralis doctrina, qualiscumque sit in Iesuitis, non superstruitur fundamento Scientiæ Mediæ. p. 810. n. 6234

Theologiæ Scholasticæ Iesuitarum valde iniuriosa verba referuntur. p. 811. n. 6235

Theologi Pelagio & eius sectariis antiquiores nonnunquam subobscurè de gratia loquuti sunt. p. 52. n. 2144

Theologorum antiquorum & grauium dogmata laudanda & amplificanda sunt, nonque præproperè temeritate floccipendenda. pag. 66. n. 2210.

Theolo

Sententiarumque insignium.

Theologos Catholicos euadere scopolos & præcipit in Manicheismum, Pelagianismum, & Lutheranismum, apprimè in præfatione Concilij Senonensis ostenditur. p. 269. n. 4143

Theologi cuiusdam asserentis, defuisse Petro gratiam sufficientem, lapsus notatur. pag. 273. n. 4157.

Theologo Doctore nefas non est credere, lucis aliquid posse à se afferri ad ea, quæ Patres indicant. p. 290. n. 4242

Theologiæ splendor quotidie crescit vique ad perfectam diem. *ibid.* & p. 291. n. 4246

Theologi præcipui è Societate nullatenus fatentur suum à S. Thomæ doctrina discessum. p. 432. & 433. n. 4864. & seq.

Theologi Societatis nullatenus impares fuere Dominicanis anterioribus & coætaneis in cultu & veneratione erga doctrinam D. Thomæ; & si quando ab ea deflestant, præstant id maruro consilio, & debitâ reuerentiâ. p. 434. n. 4872

Theologi antiqui in nonnullis punctis discordant à Schola Societatis, quæ temporum decursu sunt magis examinata. p. 513. n. 5264

Theologi cuiusdam moderni non rectè impugnantis Agidii Romano sententiam contra Scientiam Mediam, opinamenta varia discutuntur. p. 540. & 541. à n. 5400. & seq.

Theologi prædicti doctrina magis adhuc discutitur, eiusque dictis & asseritis respondetur. p. 542. & 543. à n. 5411. & seq.

de Theologo prædicto adhuc aliqua. pag. 544. à n. 5422.

Theologi omnes fatentur impossibilem casum, in quo desit Deo modus conuertendi creaturam rationalem, quantumvis rebellem & obstinatum in malo. p. 673. n. 5698

vt Theologi omnes vnius etiam Scholæ conueniant in punctis non per se notis, aut non ex Fide Catholica creditis, fieri moraliter non potest. p. 740. n. 5999

Theologi duo summi Præceptores & Proceres indigne prorsus habitî à Recentiore Doctore, ob discordiam à Sancto Thoma. p. 746. n. 6021

Theologi duo è Societate, eorumque doctrina à S. Francisco Sacerdotio laudata. pag. 815. n. 6250. & seq.

Theologus modernus, qui multa in Scientiam Mediam & eius defensores iniuriosa protulit, à castris Dominicanis deiecit, & decreta prædeterminatiua diuina deserit, à gratiaque prædeterminante physicè, & à pluribus aliis dogmatibus Scholæ Thomisticæ discedit. p. 816. & 817. à n. 6253. & seq.

Theologus prædictus castra Dominicana deserens, tenetur vel annuere Scientiæ Mediæ, vel agnoscere in Deo conditionatam notitiam, certam tantum obiectiuè moraliter de actu libero, & salutari futuro conditionatè in voluntate creata. p. 817. n. 6256

Theologi prædicti distinctio de diuini decreti motione efficaci, est ratio conciliandi eum cum doctrina Scholæ Societatis. p. 818. n. 6258. & p. 819. n. 6251.

Theologus modernus prædictus scripsit amaritudines contra Societatis doctrinam, quas omnes eluit approbando præcipuum eius pronuntiatum. p. 822. n. 6263

Theresia.
 S. Theresia à Iesu reuelatione diuinâ nouit fructum ingentem præclaraque, & christiana officii. R. P. Gabr. de Henao. *Scient. Med.* Paris 11.

cia, quæ in Ecclesiâ Dei præstituta est Societas Iesu tempore persecutionis Antichristianæ. p. 809. n. 6231.

S. Theresiæ in patrociniū Scientiæ Mediæ adscitæ testimonium non censetur clarum pro Societatis opinione. p. 820. col. 2

S. Theresiæ verba referuntur. *ibid.*

Thomas.
 S. Thomæ loca aliqua de auxilio sufficienti omnibus hominibus communi, exponuntur. p. 169. n. 2765. & seq.

S. Thomas auxilij sufficientis denegationem, & subtractionem sibi persuadere non potuit. p. 170. n. 2768. & seq.

S. Thomæ locus eximius fauens sententiæ Societatis, eiusque interpretatio. pag. 171. n. 2774. & seq.

S. Thomas docens, nullum esse peccatum in hac vita, de quo quis penitere non possit, erroris que notâ sugillans contrarium dicentem, quomodo sit intelligendus. p. 172. n. 2778. & seq.

S. Thomas dicens, peccatorem posse in statu viatoris penitere, loquitur de peccatore vt potente ab intrinseco. p. 173. n. 2784

an S. Thomas reuocauerit in Summa Theologiæ doctrinam, quam in Commentariis super Magistrum Sententiarum de gratia minus digesse rat. p. 225. n. 3035

S. Thomas aliquando concessit dispositionem, & præparationem positiuam in homine quod in se est faciente per se, & sine viribus gratiæ internæ christianæ, eleuantisque: quod postea meliori consilio negauit. p. 227. n. 3043

S. Thomæ doctrina de prophetiis cominatoriis & prouisoris non fauet scientiæ diuinæ conditionatæ dependenti à decreto actuali. p. 355. & seq. à n. 4512. & seq. à n. 4512.

S. Thomæ doctrina prædicta, & quæ est de prophetiis præscientiæ, & prædestinationis, potius refragarur scientiæ diuinæ conditionatæ dependenti à decreto actuali. p. 352. & seq. à n. 4518

S. Thomæ mens in materia de prophetiis adhuc magis indagatur. p. 356. & seq. à n. 4533

S. Thomæ nunquam in animo habuit statuere decretum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum, tanquam medium cognoscendi futurum contingentis conditionati. p. 357. n. 4538

S. Thomæ doctrina de contingentibus non cognoscibilibus certè vt futuris, non est propitia Scientiæ conditionatæ diuinæ dependenti à decreto actuali. p. 358. n. 4540

S. Thomas longè abest à deneganda veritate determinata futuris contingentibus respectu intellectus diuini. *ibid.* n. 4542

S. Thomas clarè supponit contingens quod est futurum, compos esse veritatis obiectiuæ respectu diuini intellectus. p. 359. n. 4545

S. Thomas non recurrit ad decretum diuinum antecedens & efficax, vt explicet quò pacto cognitio diuina, de futuris contingentibus absolutis sit certa, & infallibilis. *ibid.* n. 4546

S. Thomæ verba quæ videntur desernere ad inducendum decretum per se efficax, & præuè connextum cum re quæ futura est, afferuntur, ostenditurque solum inferre decretum de se indifferens, positiuum, affectiuumque vel permissiuum respectu rei contingentis, & liberæ. p. 362. n. 4557. & seq.

S. Thomæ doctrina de præscientia futurorum contingentium absolutorum in æternitate non est

E H e e propitia

Index Rerum notabilium,

propitia scientiæ diuinæ de futuris conditionatis, dependenti à decreto actuali. pag. 362. à n. 4559.

S. Thomas perpetuus fuit in assignanda futurorum absolutorum præsentia ad æternitatem, tanquam ratione sufficiente, & vnica certitudinis & infallibilitatis, quæ diuinæ de eis cognitio respiciet. p. 364. n. 4569

Vide *Futurum.*

S. Thomæ doctrinæ innixa Aristotelicæ, de non determinata veritate, neque falsitate propositionum enuntiantium futurum contingens absolutum, amica non est scientiæ diuinæ de futuris conditionatis, dependenti à decreto actuali. p. 365. & seq. à n. 4573.

S. Thomæ mens circa hoc punctum, & explicatio doctrinæ Aristotelicæ. p. 368. n. 4584

S. Thomas nunquam conciliavit veritatem vel falsitatem propositionum de futuro contingenti absoluto cum libertate creata, medio decreto efficaci diuinæ voluntatis. ibid. & p. 369. n. 4586

S. Thomæ doctrinæ circa contingentia futura adhuc amplius elucidatur. p. 371. n. 4591. & seqq.

S. Thomæ intentum quoddam fuerit, quando notauit, non posse dici quod prædestinatio nihil aliud addat supra certitudinem prouidentia, nisi certitudinem præscientiæ. p. 380. num. 4619 & seqq.

S. Thomas non asserit, quod absque Scientia Media voluntas diuina possit prorumpere in decretum, cui competat esse infrastabilem causam liberi nostri actus; & quo habito à Deo, nequeat non infallibiliter fieri liberè à nobis actus præstiturus à Deo, vt fiat liberè. p. 392. n. 4689.

S. Thomam fuisse à patronis Scientiæ Mediæ paripensum, non sine temeritate dicitur. p. 394. n. 4697.

S. Thomæ vera mens in aliquot eius locis fauentibus Scientiæ Mediæ explanatur. p. 395. & 396. à n. 4701. & seqq.

S. Thomæ testimonia aliqua adducta pro prædeterminatione physica contra Scientiam Mediam explicantur. p. 403. n. 4735. & seqq.

S. Thomæ inuitabilitatem, & infallibilitatem consequendi proprium finem intentum ab vniuersali Dei prouidentia, excludit à creata voluntate libera. p. 475. n. 5071

S. Thomæ doctrinæ de constitutionis futuritionis contingentis traditur. p. 726. n. 5943. & seqq.

S. Thomas multis in locis reperit futurum in causa importare de formali præparationem, ordinationem, & determinationem causarum ad illius productionem, sed non negat futurum in se constitui carentiã existentia à suis causis tempore præsentis, & existentia pro sequenti. p. 727. n. 5948.

S. Thomas nullibi tradit futurum simpliciter, & infallibiliter in se, quod sit contingens & liberum voluntati creatæ, importare de formali, aut saltem præsupponere decretum diuinum antecedens, & efficax circa illius productionem. ibid.

ad S. Thomæ verba additiones quædam, & interpretationes incongruæ subintelliguntur. p. 728. & 729. n. 5946. & seqq.

Thomista.

Thomistarum quorundam constitutiva futuritionis opinio proponitur, & qua ratione cum Theologis Societatis in hoc puncto conueniant, vel ab eis diffideant, ostenditur. p. 738. à n. 5990.

Thomistarum in hoc puncto nimis diffusæ speculationes, & eorum asserta dirimuntur. pag. 738. & 739. n. 5991. & seqq.

Vide *Dominicani.*

Trahitio.

Trahitio hominis per Patrem vt veniat ad Christum, quomodo intelligenda sit. p. 12. n. 1948. & seqq.

Trahit Deus, sed in eius odorem currimus, non vi, non vnco raptamur. ibid. n. 1950

Trahitio prædicta significat extrinsecus à Deo impulsu animæ impulsu gratiæ contra internas naturæ concupiscentias. p. 13. n. 1951

Turcus.

R. P. Thomas Turcus Prior generalis Dominicorum verè pronuntiauit contra prædeterminationes physicas. p. 790. n. 6186

Vide *Testimonium.*

Reuerendissimum Turcum semper stetit pro prædeterminationibus physicis, sine fundamentis asseritur. p. 795. n. 6196

Reuerendissimi Turci effectum aliud de physicis prædeterminationibus contrariis doctrinæ S. Thomæ. p. 800. n. 6213

Reuerendissimi Turci pronuntiatum existimatum est suppeditare materiam dignam contentione. p. 801. n. 6214.

V

Valentia.

Valentia non potuit ultra nonam Congregationem coram Clemente VIII. progredi, nec in ea falsificauit textum S. Augustini, nec alia de eo narratae historiciæ fidem merentur. p. 228. n. 3047. & seqq.

Valentia in Congregationibus quibus interfuit, non allegauit Ioannem Viguierum Dominicatum, tantum abest, vt eum falsificaret. p. 229. n. 3052.

Vargas.

Alphonsus Vargas à Toledo nullatenus concedit voluntatem creatam ab increata prædeterminari ad actum liberum. p. 544. n. 5426

Vargius non admittit ex parte generalis influentiæ prædeterminationem in voluntate, quando gaudeat libertate contradictionis, & contingentia. p. 545. n. 5427

Vargij argumentum ad probandum actum prædeterminatum non esse in potestate voluntatis creatæ. ibid. n. 5428

Vargius nullam facit mentionem decreti diuini, in quo adiuncto essentia Deus cognoscat tam præsentia, præterita, & futura, quam possibilita cognosci à Deo in sua essentia. ibid. n. 5429

Vargius curat illæsam seruare auctoritatem pronuntiatam à veteribus Theologis magni habiti, *In omni consequentia necessaria, si Antecedens, &c.* p. 546. n. 5432. & seqq.

V

Vasquez.

Vasquius irreuerenter prorsus habitus à recentiore Theologo, probrisque notatus ob solam discordiam à S. Thoma in quæstione sub libero & probabili Scholasticorum placito posita. p. 746. & 747. n. 6021. & seqq.

Vasquius attribuens S. Chrysostramo assertionem de Dei, sicut est, immutabilitate à beatis Angelis & hominibus, per gratiam etiam eleuatis, non

Sententiarumque insignium.

non concitavit in se omnium calamos, nec reuerentiam SS. PP. debitam denegauit. p. 747. n. 6023.

Vasquius non incumbit totus excusandis hæreticis, & accusandis SS. Patribus. ibid. n. 6024

Vasquius nullam de S. Chrysostramo, vel aliis Patribus parum modestam tulit sententiam. p. 748. n. 6025.

Vadricus.

Vadricus de Argentina contrarius non est, sed potius fauet doctrinæ de Scientia Media. p. 436. n. 4882. & seqq.

Vadricus denegauit prædeterminationem ad materiale peccati. p. 437. n. 4889

ex Vadrici verbis colligi potest prædeterminationem supponere Scientiam Mediam. ibid. n. 4887. & 4890.

Vellofillus.

Vellofilli Episcopi Lucensis sensus aperitur, concordatque cum Iesuitis ostenditur. p. 46. n. 2112. & seqq.

Verbum.

Verba, *Quis enim te discernit*, quomodo exponenda sint. p. 1. à n. 1900

Verba D. Augustini; *Vt velimus, & sum esse voluit, & nostrum, &c.* nec Pelagianica, nec semipelagianica, nec retractata fuerit, sed potius ab eo confirmata, & ab aliis PP. Africanis posterioribus. p. 144. n. 2635. & seqq.

Verba prædicta non prodire à S. Doctore, persequente in errore, quem ante Episcopatum incurerat. p. 146. n. 2647

Verbum *aguntur*, in loco D. Pauli ad Rom. 8. 14. quam significationem habeat. p. 10. n. 1939. & seqq.

Verba *impelli & compelli*, non semper significant necessitari, ad explicationem loci cuiusdam Catholici ex decreto Concilij Tridentini confecti. p. 53. n. 2150. & seqq.

Verbum *compelli*, non denotat prædeterminationem physicam. ibid. n. 2151

Verbum *fuerat*, debet sumi pro verbo *erat*, in quodam loco S. Augustini ex cap. 10. libri de prædest. SS. p. 112. n. 2443

Verbum *prædestino*, apud D. Augustinum tract. 68. in Ioannem, solum perinde ac de cetero cum inclinatione affectu. p. 127. n. 2519

Verbum *agere*, apud D. Augustinum significat positiuam actionem, & patitur ad malum ac ad bonum ponitur ab eo. p. 150. n. 2669

Verba D. Augustini ex cap. 12. libri de corrept. & gratia, *Voluntas ipsa succumberet*, quo pacto sint intelligenda. p. 159. n. 2713

Verba supradictis subsequentiã, *Vt diuinã gratiã, &c.* quomodo sint accipienda. ibid. n. 2714

Verborum D. Pauli, *Vult Deus omnes homines saluos fieri*, variè expositiones. pag. 161. n. 2725. & seqq.

Verborum D. Augustini, *Deus neminem deserit, nisi prius deseratur*, sensus difficillimus in Schola Dominicana. p. 167. n. 2756

Verbum *Offert*, usurpatum pro verbo *Confert*, apud Dominicum Sotum. p. 171. n. 2772

Verbum *Emissarius*, varias habet significationes, & discerni non potest quò in sensu adaptatum fuerit insigni Theologo. p. 429. n. 4848

Verba, *perfici scientiam*, quid significant apud D. Thomam. p. 647. n. 6022

Verbum *Tradent*, 1. Reg. 23. idem grammaticaliter valet, ac si pronuntietur *traderent*. p. 700. n. 5811

R. P. Gabr. de Henao, *Scient. Med. Pars II.*

Verba S. Augustini, *Prædestinatio non prædestinat, nisi sicut est in præsentia*, collata cum aliis Fauti Rhegenis, *Nisi præsentia explorauerit, prædestinatio nihil decernit*, diuersum admodum faciunt sensum. p. 726. n. 5931

Verba *suendi, permittendi, & non impediendi*, apud SS. Augustinum & Thomam, excludunt quid præconnexum in voluntate suentis, permittentis, & non impediens. p. 744. n. 6011

Verba frequenter ius ab Authoribus sumunt, vulgarisque vsus loquendi potentior solet esse proprietate verborum. p. 771. n. 6127

Verba quædam generaliter prolata de vniuersa Republica Christiana, Ecclesiæ Catholicæ præsentis statui molesta & iniuriola recensentur. p. 812. n. 6237.

Verba Innominati declamatoria & iniuriola aduersus Molinam & Scientiæ Mediæ defensores, quæ in alios etiam Sanctos Doctores contorqueri eodem stylo possunt. p. 821. col. 1. & 2

Veritas.

Veritas creata nulla est æterna, sed sola veritas diuini intellectus. p. 362. n. 4558

Veritas æterna quæcumque consistit in cognitione diuina æterna. ibid.

Veritas conditionata, & futurorum conditionatorum, non est veritas quæ de facto datur. p. 638. n. 5804.

Veritas formalis & extrinseca futurorum conditionatorum non participatur in sententia Societatis ab illo decreto: obiectiuã verò & intrinseca non conuenit de facto futuris ipsis. ibid.

Veritatem obiectiuam conditionati posse consistere, vel intelligi independentem à conditione, aut ab ea abstrahendo, nullus Iesuitarum asserit. p. 708. n. 5850.

Veritas obiectiuã determinatã actuum futurorum contingentium & liberorum voluntatis creatæ, est prorsus indistincta ab ipsis existentibus absolute in se, seu secundum exitum & equequationem. p. 745. n. 6017

Veritas obiectiuã determinatã, & euentus idem significant, idemque est cognosci euentum, ac veritatem obiectiuam determinatã. ibid. n. 6018

Veritas obiectiuã determinatã, quæ inest futuris contingentibus & liberis voluntatis creatæ, tam conditionatis, quam absolutis, quare nec hominibus, nec Angelis naturaliter innotescat. p. 776. n. 6149.

Visio.

Visio Dei potest fieri ab intellectu creato etiam per solum auxilium Omnipotentis Diuinæ eleuato. p. 214. n. 2977. & seqq.

Visio Dei, quæ connaturaliter fit per lumen gloriæ, & per intellectum creatum ab ea eleuatum, aliis modis potest à Deo per seipsum fieri. p. 215. n. 2983.

Vitalis.

Vitalis Carthaginensis temperauit in Africa Pelagij hæresim, vt postea fecerunt in Gallia Massilienses. p. 261. & seqq. n. 4110. & 4111

Vitalis contra quem scripsit S. Augustinus, denians in Semipelagianismum, quomodo errauerit. p. 262. n. 4112. & seqq.

Vocatio.

Vocatio Paris non subest infallibili, inuitabilique determinationi, cum stare possit absque effectu veniendi. p. 19. n. 1979

Vocationis nostræ congruitas, in quo consensu voluntatis creatæ constituenda sit. p. 135. n. 2591

Index Rerum notabilium,

Vt vocatio absolute congrua, vel incongrua existat, an sit à causalitate absoluta arbitrii creati, an à sola causalitate Dei. *ibid.* n.2592

Vocatio congrua præuisa vt operatura, quare detur præ alia præuisa incongrua, & non operatura, secretum est omnino à nobis impetrabile. *ibid.*

Vocatione supposita, quare vnus præ alio credat, est quia vnus præ alio vult credere. pag.136, n.2537.

Vocatio efficax & congrua ita est speciale beneficium vnus, vt alteri non denegetur à Deo commune gratiæ, quod est requisitum & sufficiens ad salutem æternam adipiscendam: vocatio verò sufficiens in omnes ex diuina misericordia diffunditur. p.240.n.4005

Vocatio, & opera nostræ salutis non ex nostris meritis ac viribus sunt, sed ex gratia diuina & supernaturali. p.253.n.4068

Vocationis gratia talis est, cui vocatus refragetur, vel obediat, prout sibi placuerit, nec importat prædeterminationem, iuxta S. Augustinum. p.279.n.4189.

Volitio.

Volitio diuina antecedens non est medium, in quo valeat Deus cognoscere certè & infallibiliter futura contingentia, siue conditionata, siue absoluta. p.359.n.4547 & seqq.

Voluntas.

Voluntas bona non est à nobis ex solo libero arbitrio. p.6.n.1923

Voluntas bona dono, gratiæque Dei ascribenda est. p.7.n.1924

Voluntas antecedens Fidei habetur auxilio gratiæ, nullatenus verò viribus naturæ. p.13.n.1952 & seq.

Voluntatum nostrarum comparatio ad Deum sicut luci ad sigulum, & instrumenti ad artificem, tanquam per omnia non quadrans rejicitur. p.14.n.1957 & seq.

Voluntates nostræ capaces sunt alicuius iustæ glorificationis in Domino de operibus salutaribus, non autem de eis vt elicitis per solas suas vires salutare. p.14.n.1961 & seq.

Voluntatis creatæ consensus requiritur vltra Dei vocationem, ad effectum veniendi. p.20.n.1981

Voluntas humana non potest à Deo ad aliquid determinari, quin hæc determinetur, vel itaque id, ad quod determinatur. p.25.n.2010

Voluntas humana sola determinat se in genere causæ formalis extrinsecæ, sine exclusione tamen diuinæ cooperationis in genere causæ efficientis eandemmet determinationem. p.26.n.2011.

Voluntas creatæ non potest sola se determinare, solaque eligere, si subditur præuicæ efficacique determinationi ac electioni voluntatis diuinæ. p.26.n.2012.

Voluntas nostra à Deo non determinatur ita vt adstringatur ad vnum ex extremis oppositis. *ibid.* n.2013.

Voluntatis creatæ libertas salua consistit in exercitio virtutum, quamvis Deus ad illud nos alliciat. p.30.n.2030

Voluntas creatæ non ita inclinatur à Deo ad malum, sicut ad bonum. p.31.n.2036 & seq.

Voluntas creatæ determinat gratiam, & quidvis aliud à Deo collatum, tanquam prærequisitum

ad liberè operandum honestè, & salubriter. p.63, n.2199.

Voluntas humana habet in sua potestate, quod prima causa non causet. p.64.n.2202 & 2204

Voluntas humana determinat omnipotentiam diuinam ad concurrendum cum ipsa, & quomodo. p.65.n.2207 & seq.

Voluntatem creatam influentiam accipere à Deo ad agendum, quomodo sit intelligendum. p.67, n.2217 & seq.

Voluntas humana potest haberi infuso supernaturalique charitatis erga Deum moueri, impellique, quin is sit prædeterminatiuus. pag.74, n.2256.

Voluntas diuina non fertur posituè, efficaciter, & absolute in modum libertatis actuum malorum. p.83.n.2301

Voluntas humana quo sensu dicatur à Deo ad malum inclinari. p.87.n.2317

Voluntas potest ab aliquo moueri tripliciter ex parte obiecti. *ibid.* n.2318

Voluntas Dei est prima & summa causa omnium corporalium spiritualiumque motionum. p.126, n.2517.

Voluntas humana tantum valet in actu primo, quantum Deus voluit & præsciuit per scientiam simplicis intelligentiæ illam valituram in illo, & tantum valet in actu secundo, quantum Deus per visionis scientiam præsciuit valituram in eo. p.127.n.2521.

Voluntas humana eleuatur, præparaturque à Deo non solum ad bonè operandum, sed etiam ad credendum. p.142.n.2627

in Voluntatis creatæ arbitrio esse credere, vel non credere, si præcedat eius præparatio à Domino per gratiam, familiare fuit Augustino asserere. p.141.n.2628 & seq.

Voluntatem humanam agere partes secundi liberi, si à primo antecedenter & inuitabiliter determinetur, imperceptibile permultis est. p.144, n.2634.

in Voluntatis humanæ arbitrio esse credere, vel non credere, confirmat S. Hieronymus. p.146, n.2646.

Voluntatem diuinam antecedentem, saluandi omnes homines, pendere à determinatione voluntatis humanæ, tanquam à conditione assumpta, quo sensu dici possit, non coincidente cum Pelagianismo, aut Semipelagianismo. p.162.n.2729 & seqq.

Voluntatis diuinæ generalis de salute omnium hominum, quis sit effectus. p.170.n.2779

Voluntatem humanam non consequi gratiam, sed potius gratiâ libertatem, vtraque Schola, Dominicana, & Societatis proficitur. pag.179, n.2806.

Voluntatis diuinæ efficaciam erga nostram à S. Augustino commendatam, non minus agnoscunt, & venerantur Iesuitæ, quam Thomistæ. p.181, n.2815.

Voluntatis creatæ determinatio ad actus liberos salutare an sit prædestinationis effectus. p.182, n.2821 & seqq.

Voluntas humana ita mouetur à Spiritu Sancto ad actum charitatis, vt manens cum potentia agendi, & non agendi, sit efficiens ipsum actum, ex mente Sancti Thomæ. p.191.n.2863 & seq.

Voluntatem nostram non moueri à Spiritu Sancto vt instrumentum ad actum liberum supernaturalem

Sententiarumque insignium.

ralem charitatis, quo sensu sit intelligendum. *ibid.* n.2865.

Voluntati creatæ propriam concedendam esse efficaciam à gratia distinctam, ad coagendum cum ea actus salutare, D. Augustini autoritate defenditur. p.193.n.2874

Voluntas humana gratiæ auxilio adiuta agit de se aliquid in opere salutis. *ibid.* n.2875

Voluntatis creatæ efficaciam adiungendam esse efficaciam gratiæ, asserit S. Augustinus. *ibid.* n.2876 & seqq.

Voluntatis creatæ partialis influxus ad opera salutaria variis S. Augustini testimoniis stabilitur. p.194.n.2880 & seqq.

Voluntatem nostram agere opera salutaria absolute dicitur, sed cum cautione, ne erretur putando ipsam solam agere, esseque ab ea solalia opera. *ibid.* n.2883 & seq.

Voluntatis humanæ actiuitas ad opera salutaria insufficientis est, nisi accedat adiutorium gratiæ. p.196.n.2889.

Voluntas quâ credimus, an sit etiam Dei donum, an ex naturaliter infuso libero arbitrio procedat. *ibid.* n.2890 & seq.

Voluntas creatæ sic agitur à gratia ad actus salutare liberos, vt tantum inclinatur, & non vt præuicè determinetur. p.198.n.2896

Voluntas humana agitur à gratia, vt agat immediate & proxime ad opus salutare. *ibid.* & seq.

Voluntas humana præuicæ & adiuta gratiâ efficit immediate & proxime opera salutaria. *ibid.* n.2899 & seq.

Voluntas humana potest in bonè factis ex gratia se aliquantulum partiali gloriatione extollere. p.199.n.2900 & seq.

Voluntatis ab anima distinctio an sit admitrenda, & cã admittà quo pacto reddatur ratio efficiendi actum liberum, residens penes voluntatem. p.210.n.2956.

Voluntas creatæ præuicæ solo Dei auxilio in actu primo, an possit elicere actus supernaturalis. p.214.n.2974 & seqq.

Voluntas humana per intimum SS. Trinitatis illapsum illustratur, inspiraturque ad volendum & operandum pro vt oportet ad salutem æternam. p.258.n.4090

Voluntas ita potest esse obstinata, vt ad omnes vocationis modos obdurecat, iuxta S. Augustinum. p.280.n.4193

Voluntas præuicæ, & adiuta est verè causa consensus in opus salutare, & consentit, quia vult. p.281.n.4197.

Voluntas humana prior est ad actum malum, ad quem vnus solum habet voluntatem concurrendi vniuersalem & indifferentem. pag.286, n.4221.

Voluntas Dei concurrendi ad actum bonum vniuersalis est & indifferens, sed cum maiori inclinatione quam ad actum malum. *ibid.*

Vide in verbo alium.

Voluntatis diuinæ energiæ & efficaciam circa creatam commendatur, & extollitur à SS. Augustino & Thoma, quin ex eis possit inferri prædeterminationem physica. p.383.n.4633

Voluntas Dei verè est efficacissima, etsi sui determinationem arbitrio creato relinquat. *ibid.* n.4634.

Voluntas creatæ non potest frustrare voluntatem efficacem Dei saluandi hominem, nec ei iam libitæ reluctari, etsi possit refragari entitati

gratiæ in sensu composito. *ibid.*

Voluntas diuina an rebus volitis necessitatem imponat. p.384.n.4638 & 4639

Voluntatem creatam habere se iustar instrumenti respectu diuinæ, iuxta S. Thomam quomodo intelligendum sit. p.390.n.4675 & seq.

Voluntatem diuinam vt omnipotentissimam erga creatæ voluntatis actus laudari à S. Thoma non est sufficiens fundamentum, vt attribuat S. Doctore exclusio Præscientiæ Mediæ. p.393, n.4691.

Voluntas creatæ determinat se ad actus dependentes à prima intentione finis, & consilio. p.406, n.4749.

Voluntas creatæ præuicæ per gratiam operantem determinat se ipsam, simulque Deum, vt cum ipsa operetur. *ibid.* n.4750

Voluntatem creatam moueri à Deo non excludit quin moueatur à se; sed stare non potest, quod præuicè determinetur à Deo, & posterius naturâ determinet se electiuè. p.407.n.4752

Voluntatem creatam se ipsam determinare, & à Deo prædeterminari, simul stare non possunt. *ibid.* n.4753.

Voluntas prædeterminata ad amandum, quomodo secundum Thomistam retinet potentiam ad non amandum. p.410.n.4765 & seq.

Voluntatem creatam non prædeterminari à diuina ad materiale actionis peccaminosæ, nullatenus concessit Durandus. p.444.n.4923

Voluntatem creatam eleuatam esse partialem causam actuum supernaturalium agendorum, vetus est Dominicanorum placitum. p.449.n.4950

Voluntas humana Christi, quæ tam vt hypostaticè vnita Diuino Verbo, quam vt coniuncta intellectui videnti Deum, amittit felicissimè libertatem ad peccandum, retinet tamen ad id indifferentiam & potentiam actiuam, deperditâ actiuâ indifferentiâ, & potentia proximâ. p.510, n.5250.

Voluntatis creatæ potentia etiam remota ad impediendam existentiam decreti diuini efficacis præhabiti à Deo ab æterno, frustrandumque illud, & irritum reddendum, & inexpletum, inuoluit apertam repugnantiam. p.511.n.5253

Voluntatem creatam præditam esse potestate quâ se ipsam determinet, quin ab alio prædeterminetur, peritissimè explicatur ab Ægidio Romano. p.527.n.5338

Voluntatem creatam determinare habitum charitatis, gratiamque actualem ad liberum charitatis actum, probat prædictus Ægidius. p.528, n.5341.

Voluntatis humanæ à Deo immutationem non significare prædeterminationem physicam apud Ægidium, conuincitur. p.530.n.5350

Voluntatis Omnipotentis effectus nullatenus impeditur voluntate cuiuspiam creaturæ. p.549, n.5447.

Vt voluntas creatæ non necessitetur ab increata, quid requiratur, ex Capreolo. p.557.n.5484.

Voluntatem Dei prædefinientem absolute aliquid, non impleri, implicat contradictionem. p.679, n.5721.

Voluntas creatæ potest potentia antecedenti impedire decreta ab intrinseco efficaciam, supponentiæ essentialiter Scientiam Mediæ; non tamen decreta ab intrinseco indifferentia, constitutiuaque eius libertatem in actu primo & proximo. p.687.n.5759.

Index Rerum notabilium, &c.

- V**oluntas creata non attingit per se primò effectivè rationem specificam actus liberi. p.691. n.5771
- V**oluntatem increatam non habere dominium immediatum & formale erga actus liberos creatæ, quo sensu possit concedi. p.694. n.5787
- V**oluntas divina cum sit efficacissima, non solum sunt ea, quæ Deus vult fieri, sed eo modo sunt, quo vult Deus ea fieri, & proinde contingenter contingentia, &c. p.696. n.5796
- V**oluntas divina non potest ita esse primum determinans simpliciter respectu futuri contingentis absoluti, ut voluntas creata non sit etiam primum determinans secundum quid. p.702. n.5822
- V**oluntas creata præsentia Dei decreto subiectivè conditionato, intentivo vel permissivo, & de se indifferente, est causa actionis contingentis & liberæ, ut futuræ conditionis. p.778. n.6151
- V**oluntatem creatam posse resistere gratiæ, quam contingat esse in actu secundo efficacem per electivam determinationem eiusdem voluntatis, constans est in Scholâ Societatis. p.818. n.6258
- Vvaldensis.*
- Thomæ Vvaldensis** doctrina perpenditur, comprobaturque cum placitis Societatis concordate. p.496. & seq. à n.5184.
- Vvaldensis** denotat modum à Theologis Societatis intentum, quo Deus est causa determinata rerum factibilium à se verè & propriè, simulque à libero arbitrio creato. p.497. n.5185. & seq.
- Vvaldensis** verba, & contextus referuntur, eorumque sensus genuinus aperitur. ibid. à n.5187
- Vvaldensis** sensus circa præscientiam divinam, an omnino concors cum doctrina Societatis. p.498. à n.5188. & seqq.
- Vvaldensis** Carmelita clarissimus allegatus pro prædeterminatione physica ad actum salutarem, nullatenus ei fauet: vocansque gratiam prævenientem, inclinantem, & trahentem, non vo-
- cat eam prædeterminantem physicè. pag.499. n.5192. & seqq.
- Vvaldensis** meminit gratiæ præeuntis quidem ad salutares actus, sed cum inclinatione tantum & allicientia ad eos, non verò cum prædeterminatione physica. ibid. n.5195
- Vvaldensis** mens dicentis præscientiam Dei non pendere à futuro, examinatur. p.500. n.5197. & seq.
- in **Vvaldensi** distinguenda sunt quæ contra Vvicleffum hæresiaricham pronuntiauit, ab eis quæ contra alios innominatos Doctores protulit, ut aptæ possint super eius scriptis interpretationes ferri. ibid. à n.5199. & seqq.
- Vvaldensis** mens agentis de necessitate antecedente impressa voluntati create à causa prima, perpenditur. p.501. à n.5202. & seqq.
- Vvaldensis** in multis fuit præcursor Scholæ Societatis, & præsertim in eis quæ cum SS. Augustino & Anselmo ait de necessitate antecedenti. p.502. à n.5210
- Vvaldensis** ita defendit præscientiam Dei de actu contingentis & libero, qui de certo sit futurus, ut simul ostendat sciri à Deo possibilem esse absolutè & simpliciter actum oppositum. p.503. à n.5215.
- Vox.*
- Vox** Patris quam audiunt venientes ad Christum, quid sit. p.20. n.1985
- X**
- Xaverius.*
- S**. Xaverius ultra illustrationes cœlestes donatus fuit Laureâ Magistrali in Academia Parisiensi, & ibi Interpres Philosophiæ extitit. p.527. n.3336.

F I N I S.

